PYRRHI
CORRADI
PRAXIS
DISPENSATIONUM
APOSTOLICARUM.

PYRRHI CORRADI

A TERRA NOVA DIOECESIS ROSSANENSIS
J. U. D. Protonotarii Apoſtolici, Majoris Eccleſiæ Neapolitanæ Canonici, &c.

PRAXIS DISPENSATIONUM APOSTOLICARUM,

EX SOLIDISSIMO ROMANÆ CURIÆ STYLO
hactenus inconcuſsè ſervato, Sacrorum Canonum, Conciliorum, aliarumque Conſtitutionum Apoſtolicarum Sanctionibus excerpta; necnon Sacræ Congregationis Concilii Tridentini Declarationibus, ac Rotæ Romanæ Deciſionibus illuſtrata;

PRAXIM QUOQUE SACRÆ POENITENTIARIÆ URBIS,
juxta recentem novi Status ordinationem, complectens.

OPUS EPISCOPIS, EORUM VICARIIS, JUDICIBUS Eccleſiaſticis, Advocatis, Parochis, Confeſſariis, cæteriſque animarum curam gerentibus valdè utile, ac neceſſarium.

EDITIO SEXTA, CUM ADDITIONIBUS, ANTEHAC IN FINE poſitis, ſuis locis adjectis, ac Indice Capitum, & Materiarum.

VENETIIS, M.DC.XCIX.
Apud Paulum Balleonium.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

AUCTORIS PROOEMIUM

De operis fine, materia, methodo, usu.

Iraberis fortasse (Amice Lector) ad quid, tanta librorum copia, nostro hoc tempore, exuberante, ego quoque noctuas (ut ajunt) Athenas perferre constituerim: ut ergo justissimæ admirationi respondeam, omnem consilii mei rationem, in hoc opere edendo, aperiam. Et quidem, ut ab illius utilitate, ac necessitate sumatur exordium, quot, & quàm gravia incommoda universæ Reipub. Christianæ, ex Apostolicarum gratiarum subreptione proveniant, is dumtaxat ignoret, qui animum non advertit, quàm sæpè accidat, ut ex falsa assertione, aut narratorum non plena verificatione, aut exponendorum substantialium ignoratione, aut etiam obtentæ gratiæ non recta exequutione, modò vota (præsertim) non solvantur, modò censuræ non absolvantur, modò irregulares promoveantur, modò bona Ecclesiæ dilapidentur, modò (quod cogitatu horribile, dictuque lacrymabile est) ipsa etiam matrimonia irrita ineantur; innumeræque gratiæ, quarum usus is esse debuerat, ut animarum salus, quæ antea periclitabatur, in tuto collocaretur, in earumdem certiorem perniciem, ex impetrantium autimperitia, aut utinam non sæpè malitia, funditus evertatur. Accedit, quòd Pragmaticorum quandoque avaritia in Dispensationibus Apostolicis impetrandis, causas commentitias Summo Pontifici proponendas effingit: quo fit, ut Constitutiones Apostolicæ eludantur, gratiæ subripiantur, partium pecuniæ dolo extorqueantur, conscientiæ denique inextricabilibus laqueis irretiantur; proindè hominum, Dei, naturæ ipsius jura solvantur. Sanè, universas animi vires eò conjeci, ut quidquid in Romana Curia, officio fungens, libros revolvens, negotia pertractans, peritioresque consulens, pluribus annis, non oscitanter accepi; id demum utilitatis peperisset, ut nimirum, tantam, quoad fieri posset, averteret calamitatem. Cæterùm, quantum operæ ad hanc rem contulerim, tum materia, quam aggredior, tum ordo procedendi, tum demum doctrinæ usus aperiet. Materia est, Praxis Dispensationum Apostolicarum. Praxis (inquam) idest modus, qui in illis ritè, rectèque, tum à partibus ipsis, sive Pragmaticis, aliisque Curialibus, impetrandis, tum à Judicibus ad id delegatis, exequendis, servandus est. Complectitur autem omnes Dispensationes, quæ ab ipsa Romana Curia, tum ex Dataria, & Cancellaria Apostolica pro utroque foro, tum ex Officio Sacræ Pœnitentiariæ Urbis, cum cæteris illius Rescriptis pro foro tantùm conscientiæ, noscuntur emanare. Beneficialibus tamen Dispensationibus, aliisque quibusdam illis affinibus exceptis; de quibus in mea Praxi Beneficiaria, quæ jam sub prælo est, propediem (Deo dante) in lucem edenda, opportunioribus locis, fusiùs pertracto: quòd si quid aliud supererit, quod ad hujusmodi Praxis integritatem fortasse desideretur, illud in meis amplissimis additionibus ad Hieronymum Paulum, celeberrimum Cancellariæ Apostolicæ Vicecorrectorem, suo tempore prælo etiam dandis, supplere curabo. Methodus ea est, ut primùm, aliqua generalia ad doctrinæ integritatem, ac jura, quæ, secundùm materiam, ex causa, relaxari petuntur, præmittantur: deinde, ad praxim descendendo, formulæ, tum supplicationum Summo Pontifici porrigendarum, tum, ubi necessitas postulaverit, earum, quæ desuper expediri solent, litterarum Apostolicarum, ad Romanæ Curiæ styli præscriptum, proponantur; illæ quidem juxta moderna tempora usu receptæ, ac ab omni prorsus labe, & superfluitate purgatæ; quibus, velut exemplis, in sua quisque, vel alterius re, cautè gerenda, uti poterit: denique, tam supplicationum, quàm litterarum earumdem, gravioris momenti particulæ, assertiones, petitiones, causæ, clausulæ omnes, etiam restrictivæ, seu limitativæ, ac modificativæ, ita expenduntur: ut ex iis non solùm impetrandi, ac concedendi modus, item quid à Judicibus Commissariis, in gratiarum exequutione servandum sit; sed etiam, quàm mirè praxis cum communi jure conveniat, ac invicem firmentur, innotescat: propterea enim textus ad id, Doctoresque congessi. Porrò, ad ea, qua par est, fide, quæ profero, accipiantur, omnes monitos esse volo, Praxim hanc, Romanæ Curiæ stylo inconcusso, Sacrorum Canonum, Conciliorum, aliarumque Constitutionum Apostolicarum Sanctionibus, Congregationis Sacri

Tri-

Tridentini Concilii Declarationibus, Sacræ Rotæ Romanæ Decisionibus, Classicorum auctorum solidissimis doctrinis, peritissimorum denique virorum observationibus, ac responsis munitam, ornatamque prodire; quibus & studiosi ipsius Curiæ Tyrones (quos potissimùm alloqui profiteor) rem (ut ajunt) per causam addiscere; peritiores verò, eorum, quæ verè sciunt, aliqualem idæam in hoc opere contemplari non dedignentur. Id, quod fidentius assero, tum quod varias doctrinas à quamplurimis insignis notæ Scriptoribus, alia occasione ferente, allatas, ad rem hanc firmandam comparavi, tum verò, & eò amplius, quod ea, quæ diutina Romanæ Curiæ experientia didici, profero in medium. Ut verò omnia mea, unde potissimum accepi, eò referam, non est silentio prætereundum, quòd inter omnes Doctores, quos Magistros agnosco, non postremas retinet partes dulcissimæ memoriæ Fabius Corradus genitor meus, Jureconsultus, suo tempore celeberrimus: is enim non communibus tantùm adjumentis, quod omnes parentes solent, qui filios Minervæ dederunt; sed peculiaribus stimulis, me à teneris annis, semper urgebat optimo applicationis exemplo, prout tot sua MM.SS. testantur; quibus, tum in Salernitanæ Civitatis Auditoratus; quod munus iteratò obivit, tum in repetitis Judicis, & Gubernatoris apud Rossanensem, tunc Regiam Civitatem inclytam, officiis; tum denique in supremo onere Auditoris generalis, ad quod à Nicolao Bernardino Sanseverino, tunc Bisignanensium Principe, seu mavis (ut ita dicam) Regulo, vocatus fuit, ita se comparavit, ut non minori vitæ integritate, quàm doctrinis eximiis, & præsentibus jus diceret, & posteris ad jus dicendum, scribendumque pararet iter. Utinam tanti parentis vestigia persequi liceat. Quoniam verò, de stylo Romanæ Curiæ memini, cui in primis hæc mea Praxis niti profitetur, illud advertendum occurrit quòd quamvis stylus prædictus, tam varius quotidie appareat, ut proinde, modò album, modò nigrum appellaverint Felin. *in c. Rodulphus, num. 22. de Rescript.* & Cassad. *decis. 7. num. 4. eod. tit.* ex eo quod ad Summorum Pontificum mutationem, mutatur; qui pro temporum varietate, etiam ad Prædecessorum suorum statuta mutanda, non tamen ex levi causa, septonos exhibere videntur; modò enim obsoleta innovant, modò vigentia enervant, modò ex parte, modò in totum immutant, aut etiam nova condunt, prout notavit Jo. Andr. *in cap. 1. de Elect.* (quod præsertim in Dispensationibus observatum extitit; quarum scripturæ, sub diversis formulis comperiuntur emanasse, juxta casuum, & occurrentium materiarum varietatem, ut propterea certa regula, certaque doctrina de illo tradi non posse videatur) non tamen ab hujus operis lectione te convenit abstinere: polliceor etenim hanc, quæ hìc proponitur, Praxim, circa ea potissimùm versari, quæ semper stabilia manent, ac firma; nec præsertim per ipsorum Summorum Pontificum successiones, substantialem admittunt variationem. Hujus denique operis usus is esse poterit pro Tyronibus supradictis, ut qui Dispensationum earumdem impetrationes moliuntur, supplicationes, instar ejus, quæ sibi proponitur, concipiant: quòd si materiam, quam animo obversant, ipsissimis terminis in hac Praxi, veluti in speculo non conspicient, noverint se paucis tantummodò immutatis, illam reperturos. Enimverò, ne hoc opus in incommodum volumen excresceret, quamvis accuratissimè omnes formulas descripserim, ab iis tamen, quæ ad aliquas, velut, species ad genus, vel ut simile ad consimile revocari possunt, meritò abstinui; ea dumtaxat adnotando, quæ illi propria sunt: in reliquis vero, quæ cum cæteris habent communia, ad illas eos remitto; quippe, si modicam adhibuerint industriam, optato fine potientur, ac si extensæ omnes formulæ fuissent. Atque hæc certè fuit, ut ingenuè fatear, mei consilii ratio, Lector benevole. Si opus placuerit, proba, consilium certè non despicies. Vale.

I N-

INDEX LIBRORUM ET CAPITUM

Praxis Dispensationum Apostolicarum.

LIBER I.

De Dispensatione in genere.

LIBER II.

Praxis Dispensationis super irregularitate proveniente ex defectu Sacramenti, Bigamiæ videl. & reiteratione Baptismi.

LIBER III.

Praxis Dispensationis super irregularitate proveniente ex defectu corporis, & animæ.

LIBER IV.

Praxis Dispensationis super irregularitate proveniente ex defectu ætatis, & temporis.

LIBER V.

Praxis Dispensationis super irregularitate proveniente ex homicidio.

CAP.

LIBER VI.

Praxis Dispensationis ad beneficia sæcularia pro Regularibus, & è contrà.

LIBER VII.

Praxis Dispensationis super matrimoniis contrahendis in gradibus prohibitis.

LIBER VIII.

Praxis Dispensationum matrimonialium cum copula scienter, & ignoranter; necnon de scienter, & ignoranter contracto.

LIBER IX.

Praxis Dispensationis super alienatione bonorum Ecclesiasticorum in forma, *Si in evidentem &c.*

LIBER X.

Praxis Dispensationis sive licentiæ testandi de redditibus Ecclesiasticis pro personis à jure prohibitis.

PRA-

PRAXIS DISPENSATIONUM APOSTOLICARUM, LIBER PRIMUS.

De Dispensatione in Genere.

CAPUT I.

De definitione Dispensationis.

SUMMARIUM.

1 *Ordo in scripturis est necessarius.*
2 *Definitio rei naturam demonstrat.*
3 *Dispensatio quid sit.*
4 *Illicitum fit ex dispensatione licitum.*
5 *Dispensatio, & legitimatio in quo differant.*
6 *Causa requiritur in dispensatione.*
7 *Nec intelligitur, nisi exprimatur.*
8 *Dispensatus sine causa, non est tutus quo ad Deum.*
9 *Secus vero in foro exteriori.*
10 *Causa in qualibet re consideratur: & sive finalis, sive impulsiva falsitas vitiat dispensationem eod. num. in fin.*
11 *Sine ea vix, aut raro dispensatur.*
12 *Causæ de style curiæ receptæ ad dispensandum, quæ.*

Am Majores nostri probavere consuetudinem, ut dum longiori sermone aliquid pertractandum susciperent, ante omnia ex Ciceronis præcepto *in principio de Offic.* statuerent, omnem eorum institutionem à definitione debere proficisci, ut sciatur, quid sit id, de quo disputatur; ordo enim in
1 omni scriptionis genere necessarius est, ut notavit Bald. *in proœm. ff. in princip.* scire enim quid facias, & quo ordine facias, ignorare, perfectæ non est cognitionis. Id quidem nobis servandum omninò proposuimus. Ut hujus igitur nostræ praxis, juxta Rom. curiæ stylum, veritatem, ea qua par est sedulitate, aperiamus, omnia breviter, quæ ad generalem dispensationis cognitionem pertinent, duximus pro-
2 ponenda. Cùm enim definitio rei naturam, vim, atque potestatem demonstret, *ut ex Philos. 7. metaph.* & per Boetium, quem refert Accurs. *in l. omnis definitio, de reg. jur.* & patet *in l. 1. ff. de just. & jur.* & idem *in §. His igitur generaliter cognitis, instit. eod. tit.* profectò dispicere non poterimus quid simus pertractaturi, nisi priùs ab ipsa dispensationis definitione in genere exordium sumpserimus.

3 Dispensatio igitur latissimè sumpta, nil aliud est, quàm justa distributio rei communis in singulos, juxta cujusque necessitatem, ac dignitatem, Syl. *ver. dispensatio q. 1.* Covar. *de Spons. c. 6. §. 9. n. 1.* At in re nostra, verbum dispensare, accipitur pro eximere, seu solvere à vinculo legis; & ubi id dispensatio hæc à DD. definitur, quòd sit juris communis relaxatio, facta cum causa justa, & rationabili ab eo, qui jus habet dispensandi, Abb. *in c. fraternitatis, de schism.* Angel. Tab. & Armil. *in verb. dispensatio,* glos. *in c. requiritis, §. nisi rigor. in ver. ut plerisq. 1. qu. 7.* unde si non præcessit causæ cognitio, non potest dici dispensatio, arguendo à definitione vocabuli: quare inferior arctatur ad causæ cognitionem pœnitendum; aliàs autem non dicitur dispensatio, licèt princeps non adstringatur ad hujusmodi causæ cognitionem. nam in eo sufficit sola voluntas, ut ex Innoc. & Panormit. comprobat Sayr. *de cens. l. 7. c. 14. n. 14.* Secundùm verò Host. dispensatio est rigoris juris, per eum ad quem spectat, misericors, canonicè facta relaxatio: quæ quidem definitio videtur etiam desumpta ex *d. c. requiritis,* Bald. etiam in *addit. ad specul.* ait, dispensationem esse rigoris mitigationem, vel pœnalitatis moderationem, per habentem authoritatem, factam, suadente publica utilitate, vel alia rationabili æquitate, quam lex civilis indulgentiam appellavit.

Et dicitur *juris communis relaxatio,* quia de jure illicitum, 4
fit ex dispensatione licitum; & hic est propriè effectus dispensationis: nam, ut dixit Innoc. in *c. pastoralis de caus. poss. & prop.* facit impossibile possibile; quia dispensatus restituitur in integrum, & redditur aptus, & legitimus ad ea, super quibus fuit dispensatus; sicut erat ante incursum impedimentum, *c. ex diligenti, de simon. & c. si quem pœnituerit. 12. qu. 3.* Unde quotiescunque casus est possibilis, & licitus, non dicitur fieri dispensatio: sed potius justitia, Oldrad. *cons.* 203.

Sed hìc notanda sunt illa verba Innoc. nimirum, *ad ea su-* 5
per quibus &c. propter id etenim discrimen constituitur inter dispensationem, & legitimationem; quandoquidem illa tanquam arida, & odiosa, ut infra dicitur, tantum valet, quantum sonat; per eam namque tollitur impedimentum, seu defectus quo ad quid; veluti cum e.g. illegitimus dispensatur super defectu natalium, vel in certo alio casu, ultra quem remanet illegitimus. Ista verò est favorabilis, & ampla, per quam omnis macula tollitur ac quis natalibus, & ingenuitati, ac ad omnes effectus plenè restituitur; quatenus illa fiat ab habente hanc plenam potestatem. Ludovis. *dec.* 353. *n. 14.* & simpliciter habet omnia jura, quæ habent, qui ab initio legitimi nati sunt, Auth. *quib. mod. natur. eff. sui, §. sanciendum,* Gamb. *de Auth. leg. l. 7. n. 208.*

Dicitur, *cum causa,* quia illa semper requiritur in dispensatione; nam si non adsit, certum est, peccare Prælatum ita dispensando: & data facultas dispensandi intelligitur, si adsit legitima, & rationabilis causa, ac propterea etiam princeps dispensando sine causa, maximè ubi adsunt scandalum, & damnum tertii, non dicitur prudens, & fidelis dispensatio: non prudens, quia sine ratione dispensat; neque fidelis, quia minus convenienter utitur sua potestate, unde dicitur Luc. 12. *Quis putas est fidelis dispensator, & prudens, &c.*

Decreto insuper Conc. Trid. *sess. 6. c. 2.* cavetur, quòd dispensationes concedantur ex veris, & rationabilibus causis, *& sess. 24. c. 6. in fin.* ne Papa dispenset in secundo gradu, nisi inter magnos Principes, & ex publica causa, *& sess. 25. cap. 13.* ibi, *cum iis ex causa visum fuerit dispensare.* Immò in quibuscunque dispensationibus, in quibus quævis causa allegatur,

gatur, illa debet esse publica, exemplo Salvatoris nostri, qui noluit removere Judam ab Apostolatu, licèt adesset causa, quam ipse sciebat, ex eo quòd non erat aliis nota. Ex Ferett. *cons. 32. num. 26.*

Ad hæc id. Oldrad. *cons. 325. n. 2.* ait, quòd nunquam cau-
7 sa subintelligitur, nisi exprimatur; ac propterea illa non expressa, redditur nulla dispensatio; unde sic dispensatus, non
8 erit tutus quoad Deum, Abb. in *c. Quæ in Ecclesiarum, de const.* immò peccaret toties, quoties uteretur dicta dispensatione; sicut peccaret, si contraveniret legi, super qua obtinuit dispensationem: quia cùm dispensatio prædicta sit nulla, nihil ei prodest, nec eum excusat quoad Deum. Valer. in *tract. de diff. utr. jur. verb. dispensatio diff. 1.*

Secùs tamen esset in foro exteriori, in quo hujusmodi di-
9 spensatio excusat: quia taliter dispensatus non poterit excusari, vel puniri, si contraveniat legi, virtute dictæ dispensationis, quæ aliàs nulla est, ut per gl. in *c. non est, ver. adimplere, de vot.* Innoc. in *c. fi. de renunt.* ubi loquens de absolutione à juramento facta sine causa legitima, ait illam non valere.

10 Cùm verò causa in qualibet re sit in primis consideranda, ut per Menoch. *de præs. l. 5. c. 17. n. 2.* id potissimum locum sibi vindicare dignoscitur in rescriptis dispensationum; circa quas operatur, ut faciat recedere à regulis juris, *l. si hominem, ff. mand.* Dec. in *c. cum sit Romana, n. 13. de appell.* dummodo illa per tria requisita reddatur justa, & honesta, scilicèt, quòd secundùm æquitatem sit licita, conveniens honestati, & expediens secundùm utilitatem, id. Menoch. *cons. 75. n. 35. lib. 1.* Et licèt secundùm varios effectus, possit ipsa causa diversimodè capi, juxta tamen propositam materiam sufficit, illam dupliciter considerare, finalem, scilicet, & impulsivam. Finalem eam dicimus, quæ est ipsius Principis dispositionis inductiva, ut per Rom. *cons. 180. n. 6. vers. ad quod ostendendum*, relatum per Lotter. de *re benefic. l. 2. q. 36. nu. 4.* scilicèt, quę in toto, & funditus movet animum disponentis, qui aliàs non esset ita dispositurus: aut illa non allegata, petitam gratiam denegaret, undè magis attenditur causa finalis, quæ est causa causarum, quàm causa impulsiva. Ipsa verò causa impulsiva est, quæ non est propriè causa, sed quoddam motivum ad magis adjuvandum animum concedentis ad concedendum, ut ait Bald. in *l. 1. Col. 2. C. de fals. cau.* Jas. in *l. cum quid, col. fin. ff. si cert. pet.* Fel. in *c. postulasti, de rescr.* & tunc talis etiam dicitur, quando ipse Princeps gratiam quidem concederet, non tamen ita de facili, neque ita simpliciter occasionem præstet, Sanch. de matrim. *l. 8. disp. 21. n. 6.* id. Lotter. *l. 1. q. 45. n. 46.* Notandum verò est, quòd in materia dispensationis non solùm falsitas causæ finalis, verùm etiam impulsivæ reddit gratiam ipso jure nullam, Oldrad. *cons. 256. vers. primum videtur*, & sequitur Dec. in *c. cum cessante de appell.* etiamsi sine dolo facta esset, & ita fuisse factum coram Oradino; in una Pientin. Parochialis de Monticello, ait Caputaq. *dec. 274. n. 9. part. 3.*

Est igitur causa hujusmodi adeò necessaria, ut sine illa vix
11 aut rarò dispensetur. Propterea videndum erit, quęnam sint justæ causæ de stylo Romanę Curię receptę, & ad praxim deductæ; quibus summus Pontifex frequenter, & indies uti cōsuevit; nam licèt eæ quamplurimæ sint, quæ non ita facilè numerari possent, ac propterea dispensantis arbitrio committatur, ut per d. Gamb. *l. 10. n. 176. vers. 10. quæro*; nihilominus, quæ in ipsa notoria praxi receptæ sunt, enumerantur, ut inf.

Prima igitur causa est personæ, cujus merita satis juvant ad impetrandam dispensationem, *c. innotuit in fin. de elect.* & circa sublimes, & litteratas personas *c. de multa, de præb.*

Secunda causa est necessitatis, cùm videlicet Ecclesia indiget ministro, & nullus alius reperitur idoneus *c. necessaria 1. qu. 7.*

Tertia causa est loci, cujus ratione aliquid conceditur, quòd aliàs non concederetur, de quo est tex. in *c. ad audientiam. 1. de Eccl. ædif.* ubi notatur, quòd ob loci distantiam potest construi nova Ecclesia in alterius Parochia, etiam in illius præjudicium; quia difficultas aliquid permittit, quod aliàs prohibetur, *c. cum longè, dist. 65. l. si longius, ff. de jud.*

Quarta causa est temporis, *ut in c. quidam 25. qu. 3.* ubi cùm Angli essent ad fidem noviter conversi, cum eisdem, ut matrimonium in quarto gradu contrahere possent, dispensatum extitit. *d. c. necessaria.*

Quinta causa est utilitas Ecclesiæ, *d. c. necessaria.* Verùm utilitas, & necessitas in materia dispensationis aliquando æquiparantur, *ad not. in c. post translationem, de renunt. & in c. 1. de reb. Eccl. non alien.*

Sexta causa est ætatis, cujus [illegible] facilius dispensatur, *c. pœnitentes 50. dist. & c. si duo 35. q. 6.* quia [illegible] lis, quicquid vidit, ignorat; & ideò infans non potest pro delicto puniri juxta tex. in *l. infans ff. ad l. Juliam de sicar.* quia huic ætati nondum est plenum rationis judicium, teste Arist. *l. 1. Pol. c. ult.*

Septima causa est Scandalum, quod justam causam præbet ad dispensandum, *c. cum teneamur, de præb.* glos. in *c. [illegible] de rescrip.*

Octava causa est majus bonum, *ut in c. quod scripsi 35. q. 3. in c. dispensationes 1. q. 7.*

Nona causa est futurum bonum, ut in *c. ipsa pietas. 22. q. 4.* ubi dispensatur cum hæreticis, ut facilius convertantur.

Decima causa est eventus rei, veluti, cùm facilius dispensatur in jam factis, quàm in faciendis, *c. decernimus*, & ibi not. 28. *dist.* ac cùm proles inter consanguineos suscepta est, inducitur causa dispensandi, ut in *c. quia circa. de consang. & affin.*

Undecima causa est discretio, quæ potest exemplificari in eo, quod habetur in *c. nisi cum pridem, §. personæ de renunt.*

Duodecima causa est Pietas, de qua habetur in *c. 1. & 2. de cler. pugn. in duel.*

Tertiadecima causa est Misericordia, quia dispensatio ex misericordia introducta est, *c. in singul. dist. 86.*

Quartadecima causa est Religio, quæ justam causam dispensandi inducit, ut habetur in *c. si quis Diaconus 50. dist.* Nonnullas etiam causas referam in *mea praxi benef. lib. 7. c. 2. tom. 2.*

CAPUT II.

De origine Dispensationis.

SUMMARIUM.

1 *Dispensatio unde originem duxit.*
2 *Dispensavit Deus cum Adam, & Eva.*
3 *Item cum Noë, & ejus filiis.*
4 *Itē cum Abraham, liberando eos à Chaldæis, & cum Jacob.*
5 *Nec non cum humano genere.*
6 *Omnis Dei actio nostra est instructio.*
7 *Dispensatio ad quid fuit inventa.*

Quoad verò ad dispensationis originem, nulli dubium est, 1
eam exordium sumpsisse à Deo Optimo Maximo bonorum omnium dispensatore, qui ea sola misericordia creavit universa, eaque homini subjecit, *§. in pecudum, instit. de rerum divis.* & juxta illud *Psal. 8. Omnia subjecisti sub pedibus ejus*, dum ejus creaturam tot, tantisque privilegiis illustravit; Unde etiam apud Ovid. 1. *Metamorph.*

Pronaque cùm spectent animalia cætera terram.
Os homini sublime dedit, cœlumque videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Hoc idem asseruit Cic. de leg. *Natura cæteros animantes ad pastum abjecit, solum hominem erexit, ad Cælique cognitionem, & domicilij pristini conspectum excitavit. Et de Amic. Homini datur ascensus ad Cœlum ob mentem*; unde Raphael Regius sup. ver. *Pronaq; cùm spectent, &c.* colligit, hominem fuisse ad imaginem Dei creatum; quià cùm animalia curva sint in terram, solus homo ore sublimi, ad cœlumque erecto præditus est, ut Deum, ad cujus similitudinem creatus est, assiduè contempletur, & ait id. Cic. de *offi. Homini soli datum est loqui, quod non accidit cæteris animantibus*: sic etiam in *l. justissime ff. de ædili. edict. & l. ancillarum, ff. de pet. hæred.* & in Gen. *c. 1.* ubi admirabilia Dei beneficia sunt collata, neq; unquam ab ejus solita donorum largitione cessavit; dispensan-
do cum Adam & Eva divini præcepti transgressoribus; nam 2
post pœnitentiam eis peccatum dimisit, *c. serpens, & c. sicut primi, dist. 1. de pænit.* Ex dispensatione etiam salvavit Noë, & filios ejus, cum unus illorum, scilicèt Cham, esset reprobus, 3
c. quia ex sola 24. q. 1. Sicut etiam ex dispensatione liberavit Abraham à Chaldæis. *ut 35. q. 1. §. fi.* Ex dispēsatione liberavit 4
Jacob de manu Esaù, 22. q. 2. §. fi. Dispensavit etiam Deus cum humano genere, quando pro nostra redemptione misit filiū 5
suum *c. in scripturis 8. q. 1.* Sic igitur mirum non est, si etiam homines cum hominibus dispensant, cùm omnis Dei actio nostra sit instructio, *c. exemplum 12. q. 1.* Et si Dominus est largus dispensator, non debet famulus esse avarus; cùm meliùs 6
sit de misericordia, quàm de severitate reddere rationem, *c. allegant, 26. q. ult.* de quibus, & similibus multa congerit Speculat. in *princ. hujus tit. ibi, Originem autem traxit, &c.*

Fuitque dispensatio inventa, ut esset pars justitiæ distri- 7
buti-

butivæ ; quia cùm legislator faciat legem communem, omnes comprehendentem, *l.* 1. *ff. de leg.* & eveniant multæ causæ, propter quas naturalis ratio, & illa extrinseca veritas facti non animadversa, nec considerata à legislatore, suadet, factum illud non debere comprehendi sub illa generali determinatione; lex voluit esse unum, qui secundùm terminos justitiæ dispensaret adversùs tenorem legis, & hic est Princeps, qui est viva ratio, & lex animata; unde omnis dispensatio reducitur ad causam juris, aliàs enim dicitur dissipatio, id. Gamb. *d. lib.* 10. *nu.* 157.

CAPUT III.

De Divisione Dispensationis.

SUMMARIUM.

1 *Dispensatio quotuplex per tot.*
2 *Principis dissimulatio inducit dispensationem.*
3 *Dispensatio Papæ tacita est minus frequens, & quare.*
4 *Episcopus quando censeatur tacite dispensare.*
5 *Episcopus promovens indignum punitur.*
6 *Dissimulatio in inferioribus Prælatis non inducit dispensationem.*

1 Visis definitione, & origine dispensationis, videamus etiam quotuplex sit dispensatio. Et secundùm terminos generales, & in praxi deductos, dicendum est, dispensationum quatuor esse species, alia enim dicitur *Debita*, alia *Prohibita*, alia *Concessa*, alia *Permissa*.

Debita dicitur illa, ubi multorum strages jacet, & de scandalo timetur, *c. ut constitueretur* 50. *dist.* glos. *fin. in c. noli*, 23. *q.* 1. Abb. in *c. cum nobis in* 10. *notab. de elect.* Lambert. *de jurepatr. art.* 3. *q.* 9. *p.* 2. *l.* 1. [illegible] in *repert. verb. dispensatio quadam.* dicitur etiam debita ratione temporis, personæ, pietatis, vel necessitatis Ecclesiæ, vel utilitatis, aut eventus rei, ut suprà diximus, & probatur in *c. exposuisti*, *de concess. præb.* vel alio modo dici potest debita, quæ ex legitima causa peti potest à Superiore per officium judicis, si non per [illegible], & si denegatur, potest haberi recursus ad alium superiorem; quia tunc non est mera gratia, sed justitiæ executio, gl. in *c. exiguus* 1. *q.* 7. Arch. in *d. c. ut constitueretur*.

Unde infertur, quòd hæc dispensatio non potest peti aliquo jure, quia solùm dicitur debita in Prælato, qui tenetur occurrere, & providere occurrentiis Ecclesiæ subditorum, *d. c. ut constitueretur in fin. & in c. Domin. Sancto*, *dist.* 50. ibi, *Illo; ad pristinum statum redire Canones præcipiunt, &c.* & exinde eo magis deducitur esse debita, quia verba Canonis id præcipiunt, & sunt apposita dispositivè, ut habetur in *Clem. fin.* & ibi gl. in *ver. jubemus*, *de cens. & in c. quod præcipitur.* 14. *q.* 1. adeò ut, si ipse Prælatus nolit dispensare, non evadat peccatum mortale; cùm hoc verbum, *jubemus*, importet necessitatem, *ut in c. Raynutius*, *de testam. & in Clem. un. de reliq. & vener. sanct.* Et sic dispensatio hæc dicitur in agente tantùm, non autem in patiente. & Prælatus recusans dispensare, ubi adest rationabilis causa, peccat propter inobedientiam, Card. in *Clem. ideòque eod. tit.*

Prohibita dispensatio est illa, quæ minimè fieri potest absque manifesta juris dissipatione, vel quando justa causa dispensandi non adest, tex. in *c. tali*, *& c. scilla* 2. *qu.* 7. *c. innotuit*, *§. multa*, *de elect.* & hoc babet locum etiam in Papa dispensante sine rationabili causa, ut voluit Innoc. in *c. inquisitioni, de sent. excom.* Jo. Andr. in *c. innotuit. de iud.* & habetur in gl. in *c. requisitis*, *in verb. & plerisque* 1. *q.* 7.

Concessa dispensatio per se patet, cum sit illa, quæ ubicunque à jure conceditur, sitque quædam commensuratio communis ad singula; & est de jure concessa ob impossibilitatem providendi de omnibus particularibus; sicut naviganteş quædam in mare projiciunt, ut alia salva fiant, *c. dispensationes* 1. *q.* 7.

Permissa dispensatio est illa, quæ etiam arbitraria appellatur, nempe ubi in jure sit prohibitio, cujus moderatio re-
2 linquitur arbitrio Superioris, ut habetur *in c. si quis presbyter.* 50. *dist.* vel etiam quando aliquid permittitur, ut pejus evitetur, *c.* 2. *de spons.* sicut est, quando aliquid prohibitum toleratur ex Principis dissimulatione, quæ potiùs tolerantia vocari debet adversùs legem scriptam; quia idem Princeps sciendo, & patiendo illud non observari, videtur dispensare, ne videatur velle animas illaqueare contravenientium, Abb. in *c. quia circa*, *de consang. & affin.*

Hæc itaque dissimulatio, seu tolerantia Principis in actu jure prohibito, regulariter inducit dispensationem ad ipsius actus validitatem, *d. c. quia circa*, & ibi gl. & DD. & not. ibi Butr. *num.* 7. Abb. *num.* 8. & alii, & planè per Jason. in *l. rem non novam*, *n.* 4. *cum seqq. de iud.* Unde omnis actus justificatur propter scientiam, & patientiam Superiorum, tex. in *l. quod si*, *§. quia assidua*, *ff. de adilit. c. constitutus*, ubi Abb. *n.* 6. *de relig. dom. c. nisi essent*, *de præb.* Tiraquell. *de pen. temp. caus.* 42. Guttier. *pract. q. lib.* 3. *pract.* 29. *nu.* 20. *cum seq.* Sicut etiam dicimus, quòd usus scitus, & diu à Sede Apostolica toleratus, debet pro lege servari, *c. ex literis*, cum ibi not. *de const. c. quàm gravi*, *de crim. fal.*

Est tamen intelligendum de dissimulatione rationabili, & in Principe, non autem in inferiore ab illo; quia inferior exercens talem actum cum subdito contra legem, eo casu, quo potest dispensare, non propterea videtur dispensare, ut per Innoc. in *c. veniens de fil. presb.* & nos infrà dicemus. In Principe tamen aliter dicendum est, cùm in eo non requiratur causæ cognitio; sed sola voluntas sufficiat, id. Innoc. in *cap. cùm ad monasterium*, *de stat. regul.*

Alio item modo distinguitur dispensatio, nam Alia dicitur voluntaria, Alia rationabilis non necessaria, Alia rationabilis & necessaria.

Voluntaria est illa, quam solus Princeps concedere potest justa existente causa, ut not. in *c. non est de vot. Inst. de jur. nat.* § *sed*, *& quod Principi placuit*, *c. cuncta per mundum*, *& c. principalem*, 9. *q.* 7.

Rationabilis non necessaria est illa, quæ fit ob meritorum prærogativam, quæ etiam soli Principi competit, veluti in duplicibus beneficiis conferendis, ut in *c. de multa*, *de præb. & simil.*

Rationabilis & necessaria est illa, quæ etiam Episcopo competit in duplicibus, ad not. per Host. in *sum. de ætat. & qualit. æta. vers. dico ergo*, *& de præb. §. cui conferenda*, *vers. sed nunquid.*

Triplex etiam dicitur dispensatio: Alia legis, ut in *d. c. literas*, ibi: *Permittimus ipsum ordinari in Clericum*: Alia hominis, ut illa, de qua nos in præsenti agimus; Alia mixta, quando scilicet lex concedit, ut homo dispenset, ad tex. in *d. c. de multa. de præb.*

Insuper dispensatio adhuc triplex, Alia justitię, Alia gratiæ, Alia etiam mixta.

Justitiæ est illa, quæ dicitur debita, ut supra; Gratię est illa, quæ continet merum privilegium, meramque Principis liberalitatem: Mixta, est illa, quæ innititur partim justitiæ, partim gratiæ; & in hac mixta potest etiam comprehendi Principis tolerantia, Abb. in *d. c. nisi de præb.*

Item dispensatio duplex est, Alia collativa, Alia restitutiva: Collativa est illa, quæ fit quoad quid futurum: Restitutiva verò, quæ fit ut ex retro, quando nimirùm quis restituitur antiquis natalibus, quia per eam efficitur verè legitimus, Grat. *discept. for. c.* 496. *num.* 30.

Præterea dispensatio, Alia excusabilis, Alia laudabilis, Alia fidelis: Excusabilis est, quando urget necessitas, quia ipsa legem non habet, & propterea tunc legis rigor infringitur, ubi enim necessitas urget, dispensatio dicitur excusabilis; ubi verò utilitas provocat, dispensatio dicitur laudabilis. Barbos. *de potest. epis. gl.* 15. *in ver. non cupidum*, *n.* 7. Fel. in *c.* 1. *n.* 49. *&* 50. *de const.* Menoch. *de arb. Iud. lib.* 2. *cent.* 2. *casu* 131. *n.* 1. quia nulla lex, quantumvis generalis, censetur excludere casum urgentis necessitatis, quæ facit licitum, quod aliàs esset illicitum, Abb. in *c. at si Clerici*, [illegible] *adult. n.* 9. *de jud.* ibi plura in proposito congerit. Laudabilis est illa, ubi communis provocat utilitas, quæ à jure æquiparatur necessitati, Innoc. in *c. eum omnes de const.* Fidelis est illa, quando in ea concurrit aliquid præmissorum juxta dictum *Apost. ad Cor.* 4. *Hic jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur*; aliàs enim non dispensatio, sed dissipatio diceretur, ut suprà diximus, Barb. de *pot. Epis. p.* 1. *tit.* 2. *gl.* 15. *n.* 7. undè D. Bernardus *l.* 3. *de consid.* ad Eug. Papa sic ait; *Quid, inquis, prohibes dispensare? Non, sed dissipare: Non sum tam rudis, ut ignorem positos vos dispensatores; sed in ædificationem, non in destructionem. Deniq; quæritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur. Vbi necessitas urget, excusabilis dispensatio est. Vbi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est: utilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum est, nō planè fidelis dispēsatio, sed crudelis dissipatio est.* Hęc ille.

Triplex alio modo dicitur dispensatio, scilicet Magna, major, & maxima: Magna, ut illius vigore possint illegitimi promoveri ad ordines, etiam sacros, & altaris ministerium, & obtinere beneficia ecclesiastica, etiam curata, nec non regulares prælaturas, ut probatur in *c.* 1. *c. veniens*, *& cap. pro-*

posuit, c. ex transmissa, & c. extirpandas, de fil. præsb. Major, ut in paterna Ecclesia, & beneficio succedant, aliquo tamen medio, ut in d. c. transmissa, Majol. de irregul. p. 4. tit. de fil. præsb. num. 3. vers. maior. Maxima, ut nullo medio ad Episcopatum succedant, ut in c. ex tua, eod. tit. idem Burgas. dict. num. 3.

Ad hæc, dispensatio duplex est. Alia generalis, Alia particularis. Generalis est illa, quando aliquis generaliter dispensatur ad beneficia, & successiones. Particularis verò, quandò dispensatur ad certa beneficia, vel certos ordines, Gamb. dict. lib. 7. ante nu. 233.

Nec non dispensatio duplex item est, videlicet alia propria, alia impropria: propria dicitur illa, quæ est vera juris communis relaxatio: impropria est illa, quæ potiùs dicitur quædam licentia, seu facultas: & est consensus quidam, seu approbatio Superioris non relaxans obligationem legis, ut per Sanch. de mat. l. 8. disp. 3. nu. 1.

Rursus, dispensatio quadruplex est, scilicet Semiplena, ad minores c. si quis heretica 3. q. 1. Plena, ad sacerdotium, c. convenientibus, 1. q. 2. Plenior ad Episcopatum, c. nos consuetudinem 12. dist. Plenissima, ad Primatum, omnes ordines, & dignitates, c. ipsa pietas, 23. q. 4.

Aliam etiam, & præcipuam capit dispensatio divisionem, ut scilicet, Alia sit tacita, Alia expressa.

Tacita est, quando Princeps concessit officium alicui inhabili, vel Papa beneficium; nam tunc videtur tacitè super illius inhabilitate dispensare; ita communiter DD. in l. quidam consulebant ff. de re iud.

Quod tamen intelligitur, quando Papa, vel Princeps sciebat inhabilitatem illius, cum quo dispensavit; Secùs verò si ignorabat, gl. in l. universis, C. de prec. Imper. offer. quia nunquam censetur Princeps remittere vitium ignoratum, c. si eo temp. de rescript. in 6.

3 Hodie tamen hujusmodi tacita Papæ dispensatio est minus frequens in usu, ob regulam Cancellariæ Apostolicæ, cujus verba hęc sunt: *Item quod per quamcumque Signaturam in quavis gratia, nullatenus dispensatio veniat, nisi dicta gratia totaliter effectum huiusmodi dispensationis concernat: vel aliàs nihil conferat, aut operetur.* Et sic licèt tegulariter Princeps disponendo ad favorem inhabilis, data scientia illius inhabilitatis, censeatur secum tacitè dispensare, ut dictum est; tamen urgente supradicta regula, est contrarium dicendum: nec attenditur propterea contraria DD. conclusio, prout signanter tenuit Calder. cons. 8. de rescrip. Felin. in c. cum inter, col. 1. & 2. de except. & ibi Dec. nu. 29 nam licèt aliàs fuisset resolutum in casu prædicto habere locum dispensationem, scilicet non facta de ea mentione, ut per Rot. in una Salamant. coram D. Mohedane anno 1543. cùm tamen fuisset opposita dicta regula Cancellariæ, fuit recessum.

Voluit tamen Put. dec. 15. de dispens. quòd quando Papę est expressus defectus, si ille concedit gratiam, videtur dispensare, non obstante, quòd oppositum sit de supradicta regula; qui tamen in fine d. decis. dicit, quòd videndum est, quomodo respondeatur dictæ regulæ, ut per Beltr. ad decis. Ludov. 109. nu. 13. Hoc autem de Papæ dispensatione. Quo verò ad

4 dispensationem Episcopi, secùs dicendum est: si enim ipse aliquem aliquod impedimentum habentem promoveat, super quo potest dispensare, si illud sibi innotescat, censetur ipso facto dispensare, licèt de dispensatione ipsa nihil dixisset, Host. in sum. tit. de temp. ord. n. 6. Vivian. in prax. iurisp. atr. lib. 6. c. 4. nu. 37.

Verior tamen, ac tutior sententia, cui satis adhæret praxis quotidiana, est, ut scientia tantùm Episcopi circa hoc non inducat dispensationem, nisi illa expressè concedatur; Episcopus enim promovendo illegitimum, non censetur cum eo dispensare; de qua quidem praxi testatur Rebuff. in praxi tit. de disp. sup. def. nat. n. 9. vers. Cæterum, ubi ait, *Quod Episcopus ante collationem beneficii, vel tonsura, dispenset cum illegitimo, aliàs non valebit actus; nec conferendo videtur dispensare*, & allegat DD. in c. 1. de fil. presb.

5 Hujus autem rei evidentissima est ratio, quandoquidem Episcopus promovens indignum, punitur ut in c. nihil est, de elect. indeque satis arguitur promoventem non dispensare, ut per gl. in c. un. verb. dispensaret, de et at. & qualit. quia obicumque Canon imponit pœnam Ordinario, illi prohibere censetur dispensationem, Abb. in c. ad abolendam, nu. 3. de fil. presb. Lotter. de re. benef. lib. 2. q. 48. n. 144. qu. n. 146. ita id intelligendum esse ait, ut Episcopus non excedat limites sibi concessæ facultatis, quæ restricta est ad ordines minores, & beneficium non curatum, sed simplex; non enim potest dispensare ad beneficium, cui annexus est sacer ordo, etiam si eidem Episcopo prohibeatur dispensare cum illegitimo ad sacros ordines, consequens est, quòd non possit dispensare ad beneficia, tales ordines annexos habentia.

Unde licèt nonnulli tenuerint præmissa sibi locum vindicare etiam in Episcopo, ut hic; attamen pars negativa tenenda est tanquam per totum in praxi deducta & recepta, quæ satis docet, Episcopum non eo ipso, quòd sciat impedimentum, dispensare, Navar. in man. c. 25. nu. 74. vers. Sed dubium est, ubi ait, quòd licèt contraria opinio forsitè locum habeat in foro conscientiæ, non tamen in exteriori; quia licèt communis opinio DD. sit, quòd dissimulatio Papæ vim habeat dispensationis tacitæ, hoc est, si Papa sciens defectum, vel irregularitatem alicujus, & nihilominus eum ad ordines promoveat, vel ei beneficium conferat, eo ipso tacitè dispensat; in aliis tamen Prælatis inferioribus dissimulatio hæc non habet vim dispensationis, nisi causæ cognitio- 6
ne præmissa; hæc est, si sit Prælatus inferior, non eo ipso intelligitur dispensare circa jus commune, in quo aliàs posset, nisi exprimat causæ cognitionem, & expressè dicat, *Dispenso tecum*; per ea, quæ tradunt gloss. in c. 2. verb. dispensatum, & Io. Andr. ibi de schism. Innoc. in c. veniens, de fil. presb. ita Sayr. de cens. lib. 7. c. 14. num. 10. vers. secunda opinio.

Expressa verò dispensatio dicitur illa, in cujus literis narratur defectus impetrantis, & in illis Papa utitur verbo, *Dispensamus*, d. c. at si Clerici, §. de adulter. & c. de multa, de præb. idemque esset, si in illis ueretur, verbo, *Permittimus*, quod etiam dispensationem expressam inducit, d. c. literas. de fil. præsb. c. un. de ætat. & qual. in 6. & docet notorius Cancellariæ Apostolicæ stylus.

Postremò, dispensatio altera dicitur præventiva, altera præservativa. Præventiva est illa, cujus vis, quo ad defectus juris positivi, ea est, quòd dicatur esse in eadem habilitate, veluti cum Papa dispensat cum aliquo, ut etiam si contingat per illum bigamiam contrahi, possit pensionem ecclesiasticam retinere; quia ipse Papa præveniendo casum extinctionis hujusmodi pensionis per contractum matrimonii, relinquit ipsam pensionem in primævo statu; unde dicta dispensatio resistit incursui bigamiæ.

Præservativa verò est illa, quæ exemplificatur, cùm Papa dispensat cum Clerico bigamo, ut possit retinere pensionem, quo casu per dictam dispensationem præservatur Clericatus ad hunc effectum, ut per dictam bigamiam non amittatur: vel quando dispensatur cum Clerico ad bellum; quia ille tunc per hanc dispensationem præservatur ab irregularitate.

Et ex his, hæc dispensatio, alia dicitur antecedens, alia verò subsequens. Antecedens præservat; Subsequens verò tollit, ut in casu dec. Ferrar. pensionis coram Virili 21. Mar. 1627. per tot. quam reperies infr. c. 7. sub nu. 21.

CAPUT IV.

An in Dispensatione requiratur verbum, *Dispensamus*.

SUMMARIUM.

1 Papa dispensando, quare utatur verbo, Dispensamus.
2 Gratia motu proprio non inducit dispensationem.
3 Secus vero ex certa scientia.
4 Commenda dicitur dispensatio palliata.
5 Nec requirit verbum, Dispensamus.
6 Commendæ perpetuæ inducunt incompatibilitatem.
7 Dispensationes tacitæ resultant ex modernis Commendis.
8 Quod explicatur, ut hic.
9 Dispensationis mentio non fit in literis Commendæ.
10 Commendatarius consequitur jus, & titulum in beneficium.

Quia verò paulò ante diximus, propter supradictam regulam Cancellariæ, requiri ipsum verbum *Dispensamus* ad validitatem dispensationis; dicendum est hoc idem procedere etiam de jure communi, ut per gl. in c. literas, de concess. preb. in verb. vacare, ante fin. & gloss. in c. nos consuetudinem, in verb. prohibemus, 12. dist. Innoc. in c. diversis fallaciis, de cler. coniug. nec refert, quòd nonnulli DD. teneant contrarium, quia ex vi dictæ regulæ formatus est stylus Curię Romanę, qui pro lege servatur, c. quam gravi, de crim. fals. Mar. Ant. var. resol. lib. 1. res. 24. n. 2. & in dies videmus, quòd in dispensationibus jam factis, scilicet in forma gratiosa,

sa, semper Papa utitur verbo *Dispensamus*; ex quo dedu-
citur, quòd patientia, & tolerantia Principis non semper in-
ducit dispensationem, gloss. *in c. cum iam dudum*, *de præb.* &
DD. *in c. super ea*, *de cogn. spirit.* nam propterea utitur Papa
1 verbo *Dispensamus*, ut exprimatur intentio ipsius dispensan-
tis; non enim sufficit velle, nisi exprimatur ore; cum volun-
tas in mente clausa nihil valeat in actibus hominum, *l. qui-
dem cum filium, ff. de hered. instit.* ac propterea ex quibuscun-
que verbis generalibus in rescripto appositis non inducitur
dicta dispensatio Caputaq. *dec. 145. n. 7. p. 1.* adeò ut nec dis-
pensatio ipsa elici possit ex gratia, *Motu proprio* concessa:
nam licèt illa sit latè, & favorabiliter interpretanda, *c. si plu-
ribus, de præb. in 6.* Fel. *in c. causam, quæ n. 8. vers. sed limita de
rescript.* nunquam tamen inducit dispensationem, *c. si motu
2 proprio, eod. tit. & lib. cum gloss. 2. vers. ob hoc*, & ibi Jo. And.
post princ. ibi, *Motus proprius non inducit dispensationem*, gl.
in Clem. Si Romanus, *in verb. validum, de præb.* idem Fel. in
c. cum ecclesiastica, ante fin. vers. rescriptum, de except. quamvis
aliter dicendum sit de clausula, *Ex certa scientia*, quę omnem
3 dispensationem, & habilitatem inducit, per text. in *l. 2. C. de
crim. sacr. in verb. elegerit*, licèt quotidiana nos doceat praxis,
vix, aut rarò id evenire posse, stante super hoc dicta regula
Cancellariæ: quia de dispensatione debet constare verbis cla-
ris, & non ambiguis, Fel. in *c. mandata. n. 4. de simon.* & latis-
simè tradit Ferret. *cons. 32. n. 35.* in materia dispensationis su-
per pluralitate beneficiorum. Quare hìc non videtur subsiste-
re illa vulgaris conclusio, nempe quòd princeps disponendo
ad favorem inhabilis, data scientia inhabilitatis, censetur se-
cum tacitè dispensare: hoc enim non vindicat sibi locum in
summo Pontifice, stante regula Cancellariæ 51. in qua dispo-
nitur, quòd dispensatio nullatenus veniat, nisi gratia totali-
ter effectum dispensationis concernat.

Verum tamen est, quòd non desunt casus, in quibus Papa
absque eo quòd utatur verbo *Dispensamus*, tacitè dispensare
censetur, quando ei est expressus defectus: namque si V. C.
reservet pensionem militi Hierosolymitano, cùm ista quali-
tas pensionarii fuerit expressa Papæ, ipse illam reservando
censetur dispensare, Rot. *dec. 656. vers.* neque etiam elevat.
sub no. 7. p. 4. rec. & dico in mea praxi benef. *l. 1. c. 5. num. 223.
vers.* nec est novum.

Cessat tamen conclusio hæc, quòd requiratur verbum *Di-
spensamus*, in rescripto dispensationis, ac ipsiusmet regulæ di-
spositio in nonnullis casibus, in quibus necessaria, non tamen
4 expressa cadit dispensatio. E.G. in commenda beneficii, quia
ipsa dicitur dispensatio palliata ad obtinendum aliquod be-
neficium, aliàs obtineri prohibitum ob incompatibilitatem
ratione tituli, vel supplendi aliquem defectum, Rot. *dec. 217.
n. 1. p. 1. divers.* Gonz. *ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 8. n. 6.* & hæc
sola commenda habet vim dispensationis, Rebuff. *in tit. de com-
5 menda nu. 33.* nec propterea requiritur alia dispensatio, ne-
que quòd exprimatur per verbum *Dispensamus*, Prob. ad
Monach. in *c. super eo, de præb. in 6. nu. 15. & 16.* Sed datur
sub hac formula, videl. *Tibi tale beneficium Apostolica aucto-
ritate concedimus, & commendamus, per te, quamdiu vixeris,
obtinendum, &c.* quamvis minus sit habere commendam, seu
administrationem, quàm provisionem alicujus beneficii;
cum provisio sit major, & dignior, idem Gonz. *d. §. 8. sub
num. 66.*

6 Ac propterea declarat Sarnen in *5. qu. reg. de trien.* quòd
hodie Commendæ perpetuæ inducunt incompatibilitatem;
inferendo, quòd per eas dispensatur ad incompatibilia:
unde jura prohibentia plura beneficia per eundem retineri
7 posse, per has modernas Commendas tolluntur, seu adver-
sus eas tacitæ dispensationes resultant, Mandos. in *reg. 32.
q. 7. n. 5.* ubi tanquam optimus practicus, id ita exemplificat,
videlicet, Datur beneficium regulare in commendam per-
petuam Clerico seculari: deinde eidem conceditur aliud
beneficium in Commendam absque dispensatione: ista be-
neficia commendata inter se incompatibilia erunt. Et simi-
liter practicatur, ut si habenti beneficium seculare in titu-
lum, detur alterum regulare in Commendam, adhuc exin-
de resultet tacita dispensatio: & absque eo, quòd Summus
Pontifex utatur verbo, *Dispensamus*, hoc rescribendi modo
uti consuevit, videlicet, *Tibi per te, quoad vixeris, etiam unà
cum tali beneficio tenendum, regendum, & gubernandum: ita
8 quod tibi liceat debitis, & consuetis dicti Monasterii supporta-
tis oneribus, tertia parte omnium, & singulorum fructuum, red-
dituum, & proventuum Monasterii hujusmodi in restauratio-
nem illius fabricæ, seu ornamentorum emptionem, aut paupe-
rum alimoniam, prout major exegerit, & suaserit necessitas, ac
omnibus aliis deductis oneribus, de residuis illius fructibus, re-
dditibus, & proventibus disponere, & ordinare, sicut illius Ab-
bates, qui pro tempore fuerunt, de illis disponere & ordinare po-
tuerunt, seu etiam debuerunt; alienatione tamen quorumcunque
bonorum immobilium tibi penitus interdicta, Apostolica autho-
ritate commendamus; curam ipsius Monasterii, ac hujusmodi
regimen, & administrationem tibi in spiritualibus, & tempo-
ralibus plenariè committendo.* Corradi Prax. Dispensat.

Nec propterea in dictis literis fit mentio dispensationis. Et 9
nihilominus hujusmodi Commendatarii habentur uti titula-
res ac dispositio, & jura loquentia de titularibus, seu de veris
Prælatis, habent locum in istis Commendatariis, qui pos-
sunt etiam esse delegati apostolici; *juxta c. statutum, de re-
scr. in 6.* sicut titulares; *nec non juxta Concil. Trid. sess. 25.
c. 10. de reform.* possunt designari in Judices Synodales, &
in eos delegatio, seu commissio, sub nomine dignitatis fa-
cta, transire; & etiam tales Commendatarii non poterunt
removeri, sicut neque titulares, ita Garc. de *benef. p. 4. c. 4.
num. 48. cum seqq.*

Id tamen declaratur procedere in Commenda perpetua, 10
scilicet, quæ conceditur favore personæ, eo modo, quo
supra visum est, per quam Commendatarius consequitur
jus, & titulum in illo beneficio, Paris. de *resign. benef. lib.
2. qu. 17. num. 11.*

Secus verò dicendum est in Commenda temporali ad uti-
litatem Ecclesiæ, scilicet ad nutum revocabili facta, donec
de Rectore, seu ministro perpetuo, debita præcedente co-
gnitione, provisum sit: id Mandos. *d. reg. 32. q. 7. n. 4.*

CAPUT V.

An Dispensatio sit amplianda, vel restringenda?

SUMMARIUM.

1 *Dispensatio est odiosa, vulnerans jus commune.*
2 *Recessus omnis à jure est odiosus.*
3 *Argumentum à majori ad minus non valet in materia dis-
pensationis.*
4 *Monachus dispensatus ad beneficium curatum non potest
simplex obtinere.*
5 *Dispensatus ad quæcunque beneficia, & dignitates, non est
dispensatus ad Episcopatum.*
6 *Neque si fuerit dispensatus ad dignitates tantùm.*
7 *Dispensatus ad beneficia non est dispensatus ad pensiones.*
8 *Quando verò secus.*
9 *Dispensatio secunda, non facta mentione de prima, est subre-
ptitia: quando autem secus, num. 13.*
10 *Et quæ sit ratio.*
11 *Subreptio in dispensationibus reddit eas nullas.*
12 *Quod limitatur, ut hìc.*
14 *Ius illud in dispensationibus tribuitur, quod exprimitur.*
15 *Sayr reprobatur, dicens, dispensatum ad ordines censeri
dispensatum ad beneficia.*
16 *Quod tamen limitatur, ut hìc.*
17 *Dispensatus super ætate ad subdiaconatum potest habere
vocem in capitulo.*
18 *Dispensatio concessa super principali censetur concessa in
consequutivis.*
19 *Dispensatus ad duo beneficia censetur dispensatus super
residentia.*
20 *Dispensatio extenditur ad species inclusas*
21 *Dispensatus ad carnes censetur dispensatus ad lacticinia.*
22 *Dispensatus ad comedendum ova potest uti butyro, lacte,
& caseo.*
23 *Dispensatio percipiendi fructus Canonicatus, &c. in absen-
tia, censetur dispensatio ad non emittendam professionem
fidei.*
24 *Argumentum quando valeat à majori ad minus in materia
dispensationis.*
25 *Dispensationem non trahi ad consequutiva, quando intelli-
gatur.*
26 *Dispensatus ad præbendam, sacrum ordinem annexum ha-
bentem, non est dispensatus ad vocem in Capitulo.*
27 *Dispensandi facultas latè interpretanda.*
28 *A proprietate verborum non est recedendum.*
29 *Interpretatio sumenda est, ut actus valeat.*
30 *Dispensatio motu proprio concessa latè interpretanda.*
31 *Dispensatio cum Episcopo, ne infra tempus consecretur,
ad quid extendatur.*
32 *Dispensatio quomodo detur ad præterita validanda.*

1 Dispensationem esse odiosam, & vulnerare jus commune, ac exinde aridam, & arctam, ait Fel. in c. postulasti
num. 8. de rescript. nec non sterilem, & infœcundam vocat
text. in c. 1. fin. de fil. presb. in 6. ubi Fr. nu. 4. Caputaq. dec. 303.
p. 2. Sayr. de cens. lib. 6. c. 11. d. nu. 16. & alii, & propterea stri-
ctè interpretandam, & intelligendam, d. c. 1. de fil. presb. in c.
2 6. non potest, de presb. eod. lib. Sanch. de matr. lib. 8. disp. 1. num.
3. Mar. Ant. var. c. 13. n. 90. Hoied. de incompat. benef. p. 2. c. ult.
nu. 67. cum aliis relatis per Garc. de benef. p. 1. c. 6. nu. 58. cum
plurib. seqq. cùm omnis recessus à jure, qui fit per ipsam dis-
pensationem, sit odiosus, & restringendus d. c. 1. de fil. presb.
adeò ut in materia dispensationis non valeat argumentum
de majori ad minus, id Caputaq. dec. 8. & 274. p. 1. Ludovis.
3 dec. 353. num. 15. Garc. de ben. p. 1. c. 6. nu. 58. & 59. nam licèt
hujusmodi argumentum valeat regulariter in jure, reg. cui li-
cet. de reg. jur. in 6. l. juris gentium, §. adeo, ff. de pact. Cravet.
cons. 290. num. 7. & cons. 316. nu. 10. nihilominus contrarium
dicendum est in materia dispensationis, aut in privilegiis
particularibus; seu dispositionibus odiosis, c. fin. de translat.
prælat. c. cui de non sacerdotali, de præb. in 6. Io. Andr. in c. ea
4 quæ de reg. jur. eod. lib. subdit, quòd ex dispositione monacho
concessa, ut possit beneficium curatum retinere, juxta dis-
positionem c. quòd Dei timorem de stat. monach. non poterit
propterea simplex beneficium possidere, Barb. de pot. Epis.
alleg. 33. nu. 14.

Unde in ea non procedit argumentum, neque ab identi-
tate, neque à majoritate rationis, ut dictum est; Caputaq. de-
cis. 8. n. 6. p. 1. Rot. decis. 491. n. 2. p. 5. recent. Hoc tamen limita-
5 tur primò, ut non procedat, quando dispensatio habet causam
expressam, quæ militat etiam in casu non expresso, Sanch. de
matr. lib. 8. disp. nu. 34. & fuit dictum in una Nullius, seu Ca-
putaq. pensionis 18. Aprilis 1616. Secundò non procedit in
dispensationibus generalibus, & favorabilibus; sed solùm in
dispensationibus particularibus, & odiosis, ex pluribus addu-
ctis per Addit. ad Ludovis. decis. 87. n. 17. alias autem non ita
dicendum est: nam si mandetur provideri de majori præben-
da, non poterit provideri de minori; sicut etiam dispensatus
ad dignitates, seu ad curata, non censetur dispensatus ad be-
neficia simplicia, Innoc. in c. cum dilectus 3. de præb. Felin. in c.
veniens de accusat. Et eo minus, si quis fuerat dispensatus ad
quæcunque beneficia, ac quascunque dignitates, veniet Epi-
scopatus ob excellentiam, & præeminentiam dignitatis. Un-
de docet stylus Curiæ, quòd cùm illegitimus aliquis potest di-
spensari ad quascunq; dignitates, etiam Episcopales, & Archie-
piscopales, & Patriarchales, ut aliquando fieri consuevit; non
ita passim signetur à Papa supplicatio, nisi de meritis, & qua-
litatibus Oratoris fuerit plenè certioratus; quare hujusmodi
dignitates debent expressè narrari, quia sunt speciali nota di-
6 gnæ, ut testatur Abb. in c. dilectus nu. 1. de concess. præb. ubi in
propriis terminis docet, quòd dispensatio ad dignitates non
7 extenditur ad dignitatem Episcopalem; id Garc. d. par. 1. cap.
6. nu. 66. sic etiam dispensatus ad beneficia, non censetur di-
spensatus ad pensiones, ut infra dicetur, nisi de ipsa pensione
8 fuerit facta expressa mentio, per text. in c. quamvis, & d. cap.
cui de non sacerdotali, nisi tamen dispensatus ad beneficium,
illud posteà resignaverit ad favorem alterius, reservata sibi
aliqua pensione super illius fructibus; nam pensionem hujus-
modi licitè percipere potest absque nova dispensatione, per
text. in c. nisi de præb. quia si potuit obtinere beneficium inte-
grum, ergo etiam partem illius, scilicet prædictam pensioné;
quia idem juris est de toto quoad totum, quod de parte, quo-
ad partem, c. majoribus, & ibi gloss. in verb. divisionem de præb.
& arg. c. si quis Episcopus 1. q. 3. l. quæ de tota ff. de rei vend.

Unde aliàs dixerunt Domini Abbreviatores majoris præ-
sidentiæ, quòd si regularis dispensatus ad unum sæculare si-
ne clausula permutandi, resignet illud, & eidem super fru-
ctibus illius reservetur pensio; erit capax illius absque nova
dispensatione, licèt non haberet clausulam permutandi; cùm
dicta pensio succedat loco dicti beneficii, ad quod secum
fuerat dispensatum. Verum est tamen, quòd super his con-
trarium servari videmus.

Et est in hac nostra praxi notandum, sicut docet etiam no-
torius Romanæ Curiæ stylus, quòd stante natura dispensa-
tionis, hanc, inter cæteros effectus, ea produxit, quòd se-
cunda dispensatio dicitur subreptitia, si adjiciatur primæ di-
9 spensationi, non facta mentione defectus, super quo Orator
10 fuit dispensatus: hæc enim expressio verisimiliter Papam re-
traheret à nova concessione, ut est text. in c. 2. de fil. presb. in
11 6. ex quo colligitur etiam, quòd subreptio in dispensationi-
12 bus reddit eas ipso jure nullas, gloss. in c. ad audientiam, 2. de
rescrip. quod tamen limitatur, quando videlicet secunda di-
spensatio impetratur à Papa; secus si ab Episcopo, Clem. fin.
de off. ord. & tex. in d. c. 2. de fil. presb. in 6. & per gloss. in d. c. 2.
& est maximè notandum, quòd licèt illa in verbo defectu;
loquatur de naturali defectu, tamen etiam est intelligendum
de accidentali; nam etiam supradicta praxis docet, quòd si
dispensatur cum homicida, vel aliàs irregulari, ut, non ob-
stante delicto, vel irregularitate, possit promoveri ad sacros
ordines, & beneficium obtinere; si posteà impetret dispen-
sationem super pluralitate beneficiorum, non facta mentio-
ne primæ gratiæ, non valebit impetratio; quia secunda dis-
pensatio additur primæ, per rationem supra allatam, nempe,
quia non est verisimile &c. ut in d. c. 2. quia supradicti defe-
ctus non sunt in totum per dispensationem sublati; nam hic
non intervenit (quoad illegitimitatem) plena restitutio na-
talium, seu legitimatio, sed tantùm dispensatio, quæ strictè
intelligenda est, c. 1. eod. tit. alias si intervenisset legitimatio
(maximè in eo casu, quo tota constitutio canonica faciebat
illegitimum) tunc, cùm vitium esset in totum sublatum, va- 13
leret secunda dispensatio, non facta mentione primæ gra-
tiæ, vel de defectu; quod tamen intelligendum est, quando
dispensatio additur dispensationi; secus verò si non addere-
tur dispensationi: exempli gratia, si cum illegitimo, vel ho-
micida sit dispensatum, ut non obstante tali defectu, possit
beneficium ecclesiasticum consequi, & ipse posteà, tacito
tali defectu vel dispensatione, impetret beneficium; tunc pro-
fectò valebit impetratio, cùm non sit nova dispensatio ad-
dens primæ dispensationi, sed quædam exequutio dispensa-
tionis iam factæ; & ita tenet, & observat dicta Curia, teste
Io. Andr. in d. c. 2. & ego dicam in mea practica benef. tom. 1.
in 2. part. signatura vers. nec non dicti Oratoris dispensationes
&c. & reassumam in meis additionibus ad Hieron. Paul.
Cancell. apost. Correctorem, lib. 7. cap. 7. titulo, quando man-
datur creari Canonicus in una Ecclesia.

Quo verò ad reliqua, generalis regula constituenda est,
videlicet, quòd in quibuscunque dispensationibus, seu man- 14
datis ad dispensandum, illud jus tantùm tribuitur, quantum
exprimitur, ut per d. Io. And. in c. ex eo, de elect. in 6. & hoc
propter naturam dispensationis, quæ propter recessum à ju-
re, ut dictum est, venit restringenda.

Contrarium autem circa hos sentientes nullo modo sunt
audiendi, inter quos, Henriq. in sum. l. 15. c. 57. §. 5. Sicut pa-
ri modo neque audiendus Sayr. de cens. lib. 7. c. 14. n. 22. vers.
tertium est, dicens quòd dispensatus ad ordines, videtur di-
spensatus ad beneficia simplicia, quæ conferri solent, & con-
venire clerico, hoc vel illo ordine minori initiato, quia be- 15
neficium simplex non videtur aliquid ampliùs exigere,
quàm exigat ordo clericalis, propter quem illud beneficium
simplex conferri solet; id enim falsum est, sicut ait idem Garc.
d. cap. 6 nu. 70. & scimus nimis distare à Stylo Curiæ super his
omnibus noto.

Supradictam tamen conclusionem, per quam dictum est,
non valere circa hoc argumentum, &c.

Limita primò, quando illud minus, est aliquo modo an-
nexum majori, tanquam illius pars, c. per venerabilem, ubi
Abb. qui fil. sint legit. quia licèt dispensatio non extendatur 16
ad connexa separabilia, quando, videlicet ille, cum quo dis-
pensatur in principali, erat etiam inhabilis ante dispensatio-
nem ad connexum; attamen aliud dicendum est, quando ta-
liter dispensatus non erat inhabilis ad accessorium, sed ad
solum principale; quia, eo remoto per dispensationem, con-
sequens, & accessorium liberum erit ab omni macula, & sic
poterit utrumque exercere, Felin. in c. postulasti nu. 11. de re-
scrip. quod quidem exemplificari poterit in Canonico, qui
non potest habere vocem in Capitulo, nisi fuerit in sacro
Subdiaconatus ordine constitutus, Concil. Trid. sess. 22. c. 4.
Quod tamen est non per se, & principaliter ratione defe-
ctus ætatis; sed ratione defectus ordinis, eam ætatem requi-
rentis. Unde si Papa super defectu ætatis huiusmodi ad Sub-
diaconatus ordinem suscipiendum dispensaverit, censebitur 17
etiam cum eo dispensatum, ut habere possit vocem in Capi-
tulo, Sanch. de matr. l. 8. disp. 1. nu. 33.

Limita secundò, quando sumus in necessariis consecuti-
vis, & accessoriis; quia tunc dispensatio concessa super prin-
cipali, censetur etiam concessa super necessariis consecuti- 18
vis, & accessoriis: & generaliter dispensatus ad aliquid, vide-
tur dispensatus ad omnia accessoria, per gloss. communiter
receptam in c. quia in tantum, vers. plures Ecclesias, de præb.
Sanch. de matr. l. 8. disp. 1. n. 19. Rot. dec. 12. n. 33. in rec. p. 5. si-
cut etiam dispensatus ad duo beneficia incompatibilia, cen-
setur

setur etiam dispensatus super illorum residentia, licèt non exprimatur, gloss. *in cap. si quis in clero, vers. solemnibus 7. q. 1.* Host. *in c. cum in cunctis, de elect.* & in tali dispensatione subintelligitur clausula, quod dispensatus deserviat per substitutum, seu Vicarium, Mandos. *super reg. 20. q. 7. n. 4.* & compre-
19 hendit solum ea, quę veniunt in necessariam consequentiam & inseparabilem, non autem separabilem, Felin. in *c. postulasti n. 10. de rescr.* aliàs enim talis dispensatio redderetur prorsus inanis, nullumq; operaretur effectum, id. Fel. in *d. c. postulasti.*

At pari ratione, dispensatus ad presbyteratum, censetur etiam dispensatus ad minores ordines; nam quamvis dispen-
20 satio sit stricti juris, extenditur tamen ad species inclusas, & necessariò consequentes, vel antecedentes, Archid. *in c. cum ex eo, de elect. in 6.* ubi ait, quòd dispensatus ad Ecclesiam parochialem, videtur etiam dispensatus, ut non teneatur infra annum promoveri; quia si infra id tempus non promoveretur, illa vacaret; & sic nihil talis dispensatio prodesset, *c. licet canon. de elect.* sicut etiam dicimus de infirmo dispensato ad carnes, prout in dies Papa dispensat de utriusq; medici consilio, ac secreto, & sine scandalo, & præterquam in sextis feriis, ac Sabbathorum, & quatuor temporum diebus, nec non vigiliis de præcepto, & tota majori hebdomada, & durantibus infirmitatibus tantùm, tunc taliter dispensatos, censetur etiam dispensatus ad lacticinia, etiamsi supradicta licentia ab alio concedatur; sicut etiam is, cui data est facultas come-
21 dendi ova, etiam butyro, lacte, & caseo uti potest; cum ex his ova præparari soleant; sic etiam concessa facultate come-
22 dendi carnes, ea etiam concessa intelliguntur, quæ ex carnibus originem ducunt, Medina in *instruct. l. 1. cap. 14. §. 10.* Azor. *cap. 10. q. 3.*

23 Illud autem, quod in consequentiam venit, trahitur, etiam contra naturam suam, à principali, quod aliàs frustra videretur concessum, *l. Papinianus §. si ex causa, ff. de inoff. test.* Et vidimus in praxi receptum, quod cùm ad præscriptum *Concilii Trid. sess. 24. c. 2. de reform.* provisi de quibuscunq; beneficiis, curam animarum habentibus, in manibus Episcopi, vel Vicarii; & provisi de Canonicatibus, & dignitatib. in Ecclesiis Cathedralibus, etiam in Capitulo, professionem fidei emittere teneantur, nihilominus si daretur proviso indultum de percipiendis fructibus in absentiam, per necessarium antecedens censetur dispensatus à professione fidei facienda; *ut fuit resolutum in una Carthaginens. fructuum die prima Julii* 1588. *coram Plato*, teste Garc. *de benef. p. 3. c. 3. n. 77.* jura namq; correctiora, & quantumvis exorbitantia, loquentia in casu expresso, trahuntur ad casum, qui solet venire in consequentiam alterius, *c. miramur, de serv. non ordin.*

24 Et non aliter, quàm ut præmittitur, intelligendi sunt tex. lo *c. per venerabilem*, & ibi Abb. *qui fil. sint leg.* qui videntur innuere, quòd si quando in jure casus expressus ad dispensationem non reperitur, debemus confugere ad similes casus, quia in materia dispensationis valet argumentum à majori ad minus. Id enim, ut jam supra dictum est, optimè declaratur per Jo. And. in *c. postulasti, de rescript.* videl. ut hujusmodi argumentum procedat in causis minoribus annexis, vel inclusis sub majori; secus autem in separatis.

25 Unde notandum est ex supradictis, quòd dispensatio nunquam trahitur ad consequutiva ejus, super quo dispensatur, quando ipsa dispensatio imprimit effectum validum super actu, in quo dispensatur absque eo quod extendatur ad illius consecutivum, ut optimè tradit Abb. in *c. cum in cunctis, §. cum vero de elect.*

Sicq; cessat illa communis DD. opinio, nempe quòd dispēsatus ad ordines, censetur etiam dispensatus, ut unum tantùm beneficium simplex possit obtinere; quod videtur inter cæteros firmare Borgas. *de irreg. p. 5. rubr. de fil. presb. n. 9.* ea ratione, quia ex intentione concedentis, talis dispensatio est favorabilis, & ampla, ne videlicet talis dispensatus in opprobrium ordinis clericalis mendicare cogatur, *c. cum secundum, de preb.* quia contrarium veriùs est, ut suprà diximus; satis enim liquet, quòd unum sine altero stare potest, id. Abb. in *c. pro illorum, 3. notab. de preb.* sicut etiam ait glos. *in Clem. 2. in verb. annexi, de etat. & qual.* quòd dispensatus ad prębendam,
26 sacrum ordinem annexum habentem, non est dispensatus, ut possit habere vocem in Capitulo; cùm pariter possit unum sine altero subsistere, & sic dispensatio non remanet frustratoria, ut etiam tenet Imol. in *d. Clem. 2.* Canonicus namque, nisi fuerit in sacro ordine constitutus, non habet de jure vocem in Capitulo, *Concil. Trid. d. sess. 22. cap. 4.*

27 Limita tertiò in facultate concessa alicui de dispensando, non expressis nominibus dispensandorum; sed in favorem illius; cui datur potestas dispensandi; quia tunc tanquam favorabilis est latè interpretanda, Fel. *in c. fin. de Sim.* Garc. *de benef. p. 1. c. 6. n. 73.* Et hic est regula constituenda, quòd ad judicandum, an dispensatio sit favorabilis, vel odiosa, inspicitur principalis intentio disponentis, an videlicet fuerit odium, vel favor, Tiraq. *de retr. lign. §. 30 gl. 1. n. 5.* Rom. *cons. 4. n. 2.*

Secus verò ubi expressa sunt nomina ipsorum dispensandorum; quia dispensatio secundum propriam sui naturā strictè interpretatur, Abb. in *d. c. si.* nec propterea placet, tāquam in praxi non recepta, illa opinio Bart. *in lib. 2. ff. de verb. oblig.* quòd concessa potestate dispensandi cum adulterino, vel incestuoso, poterit dispensari cum eo, qui patitur utrumq; defectum. Hoc enim est communiter reprobatum, teste Gamb. *de auth. leg. lib. 7. n. 202.* ex *c. per venerabilem, qui fil. sint legit.* quia hoc nullo modo potest ad utrumq; conjunctim extendi, sed disjunctim, Borgas. *de irreg. p. 2. n. 11.* ubi ait, quòd in dispensationibus, in simplici non venit mistum, Butr. *in c. at si Clerici, §. de adulteriis circa fin. de iud.*

Limita quartò, ut dispensatio non veniat strictè interpre- 28
tanda in eo significatu, qui ex verborum improprietate comprehenditur: quia ab ipsa proprietate non est recedendum: nisi quando aliter constat de mente dispensantis, *cap. ad audientiam, de decim. l. non aliter ff. de leg. 3.*

Limita quintò, dispensationis significatum non adeò re- 29
stringi, ut illa reddatur inefficax, & nullius valoris; quia semper sumenda est interpretatio, ut actus magis valeat, quàm pereat, Fel. *in c. 1. vers. privil. continens, de rescript. l. quoties ff. de reb. dub.*

Limita sextò, ut latè interpretetur dispensatio, quando est 30
Motu proprio concessa; quia tunc extenditur etiam ad consecutiva, sine quibus dispensatio in alio prodesset, Host. *in c. cum in cunctis, col. 3. de elect.* Rot. *dec. 1. de temp. ord. in antiq.* ubi dicitur, quòd si Papa motu proprio, ob publicam utilitatem dispensat cum Episcopo, ut non teneatur consecrari intra tempus datum ad consecrandum, talis dispensatio exten-
ditur, ut possit obtinere priora beneficia: & sic quando dispē- 31
satio fundatur super communi utilitate, est favorabilis: sicut etiam quando concurrit favor religionis, aut animarum, Fel. *in d. c. postulasti, de rescript.* id Garc. *d. c. 6. num. 64.*

Limita septimò, quando dispensatio conceditur ad prætε-
rita validanda, veluti si cum aliquo fuerit dispensatum, ut pos- 32
sit de fructibus suorum beneficiorum testari, & ante talem dispensationem obtentam jam fecerat testamentum; illud ex virtute hujusmodi dispensationis validabitur, Castr. *in l. filia mea. §. si sic ff. de const. & demonst. & in l. Militibus, C. de test. milit.* & ex præmissis satis constat non semper sequi dispensationem esse odiosam, & non favorabilem; quia teste Abb. *in c. ad aures, nu. 8. de rescrip.* jam datur dispensatio favorabilis, quamvis contrarium teneat Felin. *in d. c. postulasti*, sibi contrarius, dicens dispensationem dici semper odiosam, propter recessum à jure communi.

CAPUT VI.

An Dispensatio sine literis suffragetur.

SUMMARIUM.

1 *Dispensatio sine literis non suffragatur.*
2 *Regula Cancellariæ, quod dispensatio non suffragetur literis non expeditis, est iuri communi conformis.*
3 *Supplicatio sola indubitatam probationem iuris non inducit.*
4 *Gratia solo verbo Papæ perficitur.*
5 *Papa solo verbo creat Doctores.*
6 *Papa statim, quod pronuntiat Episcopum, ille erit Episcopus.*
7 *Scriptura requiritur ad probationem gratiæ.*
8 *Judex quare prohibeatur iudicare iuxta formam supplicationis.*
9 *Regula, quod dispensationes non suffragentur sine literis, est similis illi de non iudicando iuxta formam supplicationis.*
10 *Gratia quando deducitur in exercitium, est necessaria literarum expeditio.*
11 *Supplicatio sola quando extra Curiam sufficiat.*
12 *Supplicationis signaturam neque in foro conscientiæ suffragari.*
13 *Regula, quod dispensationes non suffragentur, nisi &c. quomodo limitetur.*
14 *Non invalidat gratiam, sed illius effectum tantum retardat.*

15 *Gratia vivæ vocis oraculo quomodo concedatur à Papa cum suis formulis ex constitutionibus Apostolicis moderatoriis.*

1 EXploratum habemus, dispensationem, literis super ea minimè expeditis, nequaquam suffragari: quidquid enim sit de jure communi, extat hodie regula Cancellariæ 52. quæ sic ait, *Item cum concessiones super gratiis dispensationum quarumcunque, quibusvis per ipsum D. N. concessarum, vel concedendarum, per regulas Cancellariæ Apostolicæ sint providè limitatæ, licèt aliquando in petitionibus super hujusmodi concessionibus oblatis, multa sint petita; ne quis talium cõcessionum prætextu, id dispensativè tenere, aut facere præsumat, ad quod concessiones hujusmodi se non extendant, voluit idem D. N. quod nulla talis dispensatio cuiquam in judicio, vel extra suffragetur, antequam super ea litera Apostolicæ sint confectæ.* Hæc quidem Regula satis videtur etiam ipsi juri conformis; cùm gratia semper concedatur sub quadam tacita conditio-
2 ne, scilicet, si literæ super ea expediantur, ut ait Sarnen. *super reg. de non jud. juxta form. supplic. q. 1. n. 2.* subdens ibi, quod
3 sola supplicatio indubitatam probationem juris non inducit, propter interpretationem clausularum, quæ in expeditione literarum per Abbreviatores, & alios Officiales fieri solet;
4 aliàs autem, etiam de jure communi, solo verbo Papæ gratia perficitur, *c. inquisitionis. 25. q. 1. Clem. dudum, §. ult. de sepul.* Archid. & Jo. Andr. *in proœm.* 6. Felin. *in c. in nostra in fin. de rescript.* Unde si ipse velit aliquem Doctorem creare, id solo verbo efficere potest: ita evenit casus, cùm Dominus Joannes Aloysius Riccius patritius Neapolitanus, & Canonicus hujus Metropolitanę Ecclesię Neapolitanæ fuisset per
5 Sanctissimum fel. rec. D. N. Urbanum Papam VIII. promotus ad Episcopatum Ecclesiæ Vican., neque adhuc lauream Doctoratus suscipere curasset, cùm idem Summus Pontifex id rescivisset, licèt ex Constitutione Gregorii XIV. debuisset esse graduatus, attamen Sanctitas Sua, cui benè innotuerat eundem Joannem Aloysium, suis scriptis, & doctrinis, prout tot illius opera in lucem edita testantur, nostrum sæculum illustrasse, unde omnium scientiarum arca potest jure optimo nuncupari, hæc dixit: Papa solo verbo Doctores facit; ac propterea nos te Doctorem facimus. Ita etiam, sicut scribunt DD. statim quòd Papa pronuntiat aliquem in Episcopum alicujus Civitatis, ille dicitur Episcopus,
6 Mascard. *de probat. concl. 843. numer.* 20. Regulariter tamen
7 ad probationem gratiæ requiritur scriptura, id. Mascard. [illegible] 10. Unde ait Gonz. *gloss. 12. num. 47.* quòd in lingua Principis stat gratia, & in scriptura testimonium, & in exequutione commodum. Sed præcipuè secundum dictam regulam sicut per aliam *de non judicando juxta formam supplicationis*, prohibitum est judici aliter judicare, propter duplicem rationem, quarum prima est, ut evitentur falsitates, quæ in suppli-
8 catione facilius committuntur, quàm in Bullis, per appositionem manuum plurimorum Officialium: è contra si probaretur testibus, multa absurda evenirent, quia difficillimum, & quasi impossibile esset scire omnem continentiam gratiæ, ut tradit Card. *in proœm. Clem. vers. nec sanè*, ut per Paris. *de resign. benef. l. 8. q. 2. n. 8. cum seq.* qui secundam rationem subdit *nu. 15.* nempè, quòd si sola supplicatio sufficeret, Officialibus Romanæ Curiæ præjudicium inferretur: qui officia bona fide à Sede Apostolica emerunt, ut aliquid inde emolumentum capiant ex appositione manuum: & Summus Pontifex deputavit dictos Officiales ad literas super gratiis à se concessis expediendas, quibus dedit regulas Cancellariæ, ut literæ possint expediri, vel denegari, & cum clausulis consuetis.
9 Propterea licèt respectu dispensationis, seu alterius gratię, illa dicatur facta absque expeditione literarum ut dictum est; attamen quia regula hæc est similis prædictæ *de non jud. jux. form. suppl.* ideò dicendum est, quòd quando gratia ipsa de-
10 ducitur in exercitium, est necessaria expeditio literarum, Mant. *dec. 3. n. 1. de rescrip.* & ait Joan. Andr. *in proœm. 6. decretal. n. 2.* fuisse per DD. consideratum, quòd supplicatio so-
11 la nullius est effectus extra curiam, nisi in ea addatur, quòd sola supplicatio sufficiat, & ubique in judicio, & extra fidem faciat: quia juxta formam supplicationis prohibentur Judices judicare.
12 Immò ex his concludendum est, hodie solam supplicationis signaturam neq; in foro conscientię sufficere; quamquã etiam moderni scribentes id affirment; qui forsan non perspexerunt modernas regulas super hoc editas, volẽtes, quòd sola supplicationis signatura non suffragetur neq; in judicio, neque extra illud: quæ quidem verba à tempore Pii V. addita fuerunt.

Aliquas nihilominus regula supradicta, *quod dispensatio non suffragetur, nisi literis expeditis*, admittit limitationes, & præcipuè. 13

Limitatur primò illam non procedere in dispensatione concessa accessoriè simul cum provisione, seu quavis alia concessione, super qua erunt expeditæ literæ; quia tunc sufficit de dispensatione constare per supplicationem; Ratio autem ea potissimùm est, quæ affertur per Cassad. *dec. 35. super d. regula, n. 1.* nempè quia regula, & statutum parem habent interpretationem, cùm sint constitutiones extra corpus juris; ergo regulariter strictè interpretantur, & prout verba sonant, & in casibus tantùm expressis, sed hæc regula non loquitur expresè, quando dispensatio est cum provisione, seu alia concessione, ergo, &c.

Et sic cùm dicta regula loquatur in casu simplici, non autem mixto, nempe quando dispensatio conjuncta est cum alia concessione, ut dictum est, bene suffragatur dicta dispensatio, etiam sine literis; quia hìc, cùm simus in odiosis, in simplicibus non continetur mixtum, Gonz. *glos. 9. n.* 20. & alia ad id conducentia videri possunt apud eundem Cassad. *decis. 35. & 36.* super dicta regula *de non jud. jux. for. &c.*

Limitatur secundò, quando supplicatio fuerit signata cum clausula in illius calce apposita, nempè *quod sola præsentis supplicationis signatura sufficiat, & ubique in judicio & extra fidem faciat, regula in contrarium non obstante:* quo casu debet in literis dari specifica derogatio hujus regulæ, quæ, sicut aliarum regularum, duobus modis concedi solet, uno videlicet, ut hìc in supplicatione peti consuevit, absque eo, quòd narrentur verba regulæ, per extensum, sicut ut plurimùm fit circa regulas, quę respiciunt modum expediendi literas apostolicas in Cancellaria. Altero verò quando petitur derogatio regularum de dandis, id est judicialium, & tunc extenditur in supplicatione tenor regulæ, saltem in substantia, ac postmodum in litteris apostolicis, juxta stylum Cancellariæ, post illarum Exordium inseritur tenor regulæ ad longum, videlicet, *Hinc est, quòd nos, qui dudum inter alia voluimus, quod &c.* ac postmodum in clausula, non obstantibus, apponuntur hæc verba videl. *non obstantibus voluntate priori, & ordinationibus præmissis, ac constitutionibus &c.* aliàs enim pro illius derogatione non sufficiet clausula generalis, non obstantibus &c. Paris. *de resign. benef. lib. 1. qu. 2. nu.* 8. Alia insuper infrà circa id suo loco adducam.

Cæterùm, supradicta regula *quòd dispensationes non suffragentur, litteris non expeditis*, ita intelligenda est, nimirum, quòd gratia non propterea perditur; sed ejus tantummodo effectus retardatur, donec literæ expediantur, firma remanente ipsa gratia, illius usu suspenso, ut per Borgas. *de irreg. p. 6. tit. de cler. non resid. n. 14.* 14

Cùm verò paulò superius dixerim, literas expediri debere ad probandam gratiam Papæ, sive sub plumbo, sive in forma Brevis, sub Annulo Piscatoris; accidit nihilominus aliquando alio modo illam concedi, nempe ipsius vivæ vocis oraculo, cùm nimirum sic expediat. Quod quidem pluties observavimus, præsertim verò pro Religiosis, ad petitionem alicujus ex Eminentissimis Dominis Cardinalibus, cui credendum est, quando ipse testatur aliquid, cùm Papa est pręsens in loco illo, ad quem facilè quisque confugere potest; quia non est præsumendum, ipsum mentiri; & ab omnibus receptum est, credi Cardinali asserenti de gratia, seu commissione sibi facta vivę vocis oraculo à Summo Pontifice, ut per Imol. *in c. super his.* & ibi Fel. *sub n. 10. de fid. instrum.* Barbat. *de præstan. Card. in 2. p. in 1. q.* Jason. *in recept. l. admonendi, n. 189. ff. de jurejur.* id. Jas. *Cons. 145. lib. 4.* Rota in *una Romana, inter Canonicos & Beneficiatos S. Petri, cum aliis alleg.* per Paris. *de resign. benef. lib. 8. q. 11. n. 34.*

Dixi, gratias hujusmodi concedi, quando ita expediat; quia de more Papæ est, concedere Religiosis plures gratias ore proprio, quibus ipsi secretò utuntur; nec ipse Papa vult literas expediri, ne alii Prælati, seu Religiosi insurgant, proptereà, quando alicui clarissimo & probatissimo Religioso concedit, quòd possit absolvere à casibus Episcopalibus; quia si hoc innotesceret Episcopis, recalcitrarent, ut ad verbum ait Fel. *cons. 6. num. 2.*

Quod quidem servatur etiam in aliis gratiis, seu concessionibus, & cùm, sicut dictum est, illæ conceduntur ad intercessionem Cardinalis, licèt ipsi simpliciter sit credendum; consuevit nihilominus ab ipso literas expediri, quas sub sequenti formula vidimus conceptas, pro milite S. Lazari, qui viduam in uxorem duxerat, videlicet:

Octa-

Octavius miseratione divina tituli S. Alexii S. R. E. Presbyter Cardinalis Paravicinus nuncupatus. Universis, & singulis præsentes nostras literas inspecturis, visuris, lecturis & audituris Salutem in Domino sempiternam; eisdemque fidem indubiam facimus, & in verbo veritatis attestamur, quod S. D. N. Clemens Papa VIII. ad intercessionem nostram volens dilectum nobis in Christo Augustinum Varanum Ravennaten. Illustrissimi, & Reverendissimi Domini mei Marci Sitici, tituli S. Mariæ in Transtyberim, eiusdem S. R. E. presbyteri Cardinalis ab Altemps nuncupati domesticum, & familiarem, qui præ devotione, ac Religionis zelo ductus, habitum per Fratres Militum SS. Mauritii, & Lazari Ordinis, seu sub regula S. Augustini gestari solitum, suscipere, & professionem per eosdem consuetam, expressè emittere desiderat; sed quia mulierem alterius viri prædefuncti relictam, atque ita viduam duxit, & adhuc habet in uxorem, suum huiusmodi desiderium, obstantibus dictæ Militiæ Statutis, adimplere non potest, nisi ad hoc sibi suæ Sanctitatis indulgentia suffragetur, specialis gratiæ favore prosequi, ac in hoc suo laudabili proposito confovere volens, vivæ vocis oraculo desuper facto, cum dicto Augustino Apostolica authoritate dispensavit, ut etiam constante matrimonio, quod cum dicta uxore sua contraxit, habitum per fratres Milites dictæ militiæ gestari solitum, & professionem per easdem emitti consuetam, expressè emittere, ac deinde quæcunque & qualiacunque eiusdem militiæ Præceptorias, Prioratus, & Hospitalia, cæteraque alia beneficia ecclesiastica quomodolibet qualificata, & qualitercunque nuncupata, sibi ritè conferenda recipere, & quoad viveret, retinere; nec non omnibus & singulis privilegiis, prerogativis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, indultis concessionibus, & quibusvis aliis gratiis, tàm spiritualibus, quàm temporalibus, quibus alii eiusdem militiæ fratres Milites, etiam non coniugati, vel non bigami, de iure, statuto, usu, privilegio vel consuetudine, aut aliàs quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur & gaudent, ac uti, frui, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum, ipse similiter, & pariformiter, ac æquè principaliter, & absque ulla prorsus differentia etiam uti, frui, potiri, & gaudere, vocemque activam, & passivam ubique habere; nec non eiusdem militiæ officia, dignitates & munia gerere, recipere & exercere liberè, & licitè possit ac valeat, ita ut inter ipsum Augustinum & cæteros milites, etiam non coniugatos, vel non bigamos, aliqua differentia non existeret. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, nec non prædictæ militiæ etiam iuramento, confirmatione Apostolica, aut quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, nec non stabilimentis, usibus, & naturis, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis, eidem militiæ, illiusque Magistro, seu Administratori, nec non Conventui, seu fratribus militibus, & aliis Superioribus, & personis, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis in contrarium quomodolibet facientibus; ac etiam iteratis vicibus, concessis, approbatis & innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis specialis, specifica, & individua mentio facienda foret (illis aliàs in suo robore permansuris,) idem Dominus noster latissimè, hac vice, derogavit, ac derogatum fore, & esse voluit. Decernens literas, quas nos exinde conficeremus, eidem Augustino suffragari debere, ac si illæ in forma Brevis sub annulo Piscatoris, vel sub plumbo more Romanæ Curiæ confectæ & expeditæ forent. In quorum omnium & singulorum præmissorum fidem & testimonium, has præsentes literas manu nostra subscriptas, fieri, & per Secretarium nostrum infrascriptum subscribi, sigillique nostri consueti iussimus appensione communiri. Datum Romæ in ædibus nostræ solitæ habitationis, propè Montem Iordanum, Anno Domini &c.

O. Cardinalis Paravicinus. Locus ✠ Sigilli.

N. Secretarius.

Et sub prædicta formula dantur supradictæ literæ Cardinalis attestantis de gratia Papę vivæ vocis oraculo concessa, mutatis mutandis, juxta ipsius gratiæ qualitatem; & regula est, quòd præsertim in his ipsi Cardinali sit credendum in omnibus, quæ ipse testatur, Pontificem ad suam instantiam, etiam pro aliis concessisse, provt ea tenuit Rota *in una Pergamen. Bonorum de anno 1562. coram Oradino*, relata per Marchef. *de commiss. p. 2. §. unico, c. 11. num. etiam 11.*

Aliam gratiam simili modo concessam vidi ad intercessionem bon. mem. Cardinalis Zabatta super commutatione recitationis horarum canonicarum pro Episcopo Pampilon. eo, quo sequitur modo, videlicet:

Nos Antonius miseratione divina, tituli S. Crucis in Hierusalem S. R. E. Presbyter Cardinalis Zabatta nuncupatus, Universis & singulis, præsentes nostras litteras inspecturis, visuris, & audituris salutem in Domino sempiternam, eisdemque fidem indubiam facimus, & in verbo veritatis attestamur, quòd S. D. N. D. Paulus divina providentia Papa V. ad intercessionem nostram, volens Reverend. in Christo Patrem & Dominum D. Antonium Vanegas, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopum Pampilon. favore prosequi gratioso, vivæ vocis oraculo nobis facto, quòd ipse D. Antonius Episcopus, omnibus diebus Iovis cuiuslibet anni, non impeditis festo duplici, aut semiduplici, Officium SS. Sacramenti, loco Officii eiusdem diei, recitare, & per recitationem huiusmodi, recitationi quarumcunque horarum, tam diurnarum, quàm nocturnarum, quæ illo die caderent, satisfacere possit, & valeat, Apostolica authoritate concessit & indulsit. Decernens præsentes nostras litteras eidem D. Antonio Episcopo suffragari debere, ac si illæ in forma Brevis sub Annulo Piscatoris, vel sub plumbo, more Romanæ Curiæ confectæ, & expeditæ forent. In quorum omnium & singulorum præmissorum fidem & testimonium, præsentes nostras literas, manu nostra subscriptas, fieri, & per Secretarium nostrum infrà scriptum subscribi, sigillique nostri consueti iussimus, & fecimus appositione communiri. Datum Romæ in ædibus nostræ solitæ residentiæ, Anno Domini, &c.

Antonius Cardinalis Zabatta. Locus ✠ Sigilli.

N. Secretarius.

Nec de prædictarum litterarum est aliquo modo ambigendum, licèt literæ Apostolicæ super gratia, modo præmisso concessa, non conficiantur; nam quoad ipsius gratiæ substantiam, certum est, illam valere; nec de necessitate requirit supradictas literas, quæ solummodo requiruntur ad probationem: Sarnen. *super reg. de non iud. iux. for. suppl. q. 1. num. 2.* Nam, ut aliàs diximus, gratia stat in lingua Principis, & in scriptura testimonium, ac in exequutione commodum, Gonz. *ad reg. 8. glos. 12. nu. 47.* & anteà dixit Fel. *rubr. de constit. n. 5. vers. & conclusio est*, ubi, quod statim etiam prolato simplici verbo Papæ, gratia dicitur facta ante literarum confectionem, ut etiam docet tex. *in c. inquisitionis, 25. q. 1. Clem. Dudum, §. fin. de sepult.* id. Fel. *in c. in nostra, in fi. de rescr.* Cassad. *dec. 4. n. 2. de caus. poss. & propr.* Bursat. *cons. 393. nu. 4.* cum aliis relatis per Paris. *de resig. ben. l. 8. q. 2. n. 8.*

Et licèt gratia dicatur informis literis non expeditis, Rot. *dec. 20. n. 5. de concess. præb. in nov.* id. Paris. *lib. 1. q. 12. nu. 38. & l. 8. q. 3. n. 11. ac lib. 10. q. 1. n. 8.* Tamen hìc hujusmodi gratia non dicitur sine literis concessa, quæ licèt non sint Apostolicæ; sunt tamen ipsius Cardinalis, cui à Papa conceditur, ut ille possit super dicta gratia literas expedire, ut apparet ex formulis supra positis. Nam si in expeditione literarum Apostol. creditur Officialibus, ad id à Papa præpositis, tam in Cancellaria, quàm in Camera, & in Præfectura Brevium, qui literas Apostol. formant super supplicationibus ab ipso Papa signatis, eo magis credendum est Cardinali de gratia oretenus facta, attestanti, qui dicitur Frater Papæ, Host. *in c. ad liberandum, de Iudæis, n. 3.* Paris *lib. 3. q. 1. nu. 71.* & facit unum corpus cum ipso Papa, id. Host. *in c. antiqua. de privileg.* nam ipse Cardinalis, qui obtinuit à Papa gratiam, firmat

suas

suas literas, eo modo, quo supra visum est ex illius voluntate, nec præsumitur dicere mendacium, *id.* Paris. *d.lib.8.q.11.nu.34.* & insuper testatur, quòd Papa decrevit, prædictas literas, ab ipso Cardinale super hac gratia expeditas, habere vim literarum Apostol. ibi decernens literas, quas nos exinde conficerimus, eidem suffragari debere, ac si illæ in forma Brevis sub annulo Piscatoris, vel sub plumbo more Romanæ Curiæ confectæ, & expeditæ forent; unde cùm supradictæ literæ fuerint ab ipso Cardinale de mandato Papæ, intrat illa conclusio, quòd omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur, *c. si apostolicæ de preb. in 6. l.1. C. de vet. jur. enucb.* nec non regula, quam qui per alium facit, per se ipsum facere videtur, *c. qui per alium, de reg. jur. in 6. l.2. ff. rem pupill. salu. fore*, Boer. *decis.* 348. *sub nu.* 3. Vivian. *de iur. patr. l.6. cap.9. n.*18.

Sciendum est tamen, quòd hodie, quoad hujusmodi concessiones à Papa vivæ vocis oraculo factas, adest Constitutio fel. record. Gregorii XV. in forma Motus proprii moderatoria supradictarum gratiarum, quam hic subnectere placuit, tenoris sequentis, videlicet.

GREGORIUS PAPA XV.

AD perpetuam rei memoriam, Romanus Pontifex in specula militantis Ecclesiæ divina providentia constitutus, gratias & indulta à se, & prædecessoribus suis concessa, iustis interdum suadentibus causis, iuxta creditum sibi pastoralis officii debitum moderatur, aut revocat, prout rerum & temporum qualitatibus debitè pensatis conspicit in Domino salubriter expedire. Itaque motu proprio &c. omnia & singula indulta, facultates, privilegia, gratias, & concessiones quascunque spirituales & Ecclesiasticas, tam ad forum interius, quàm ad exterius spectantia, ac tam ad supplicationem partium, quam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus à Sede Apostolica, quæ tamen vivæ vocis oraculo hactenus quandocunque, & qualitercunque ex quavis, etiam de necessitate exprimenda causa, quibusvis Collegiis, Capitulis, Ordinibus, tam mendicantium, quàm non mendicantium, Societatibus, etiam Societati Iesu, ac Congregationibus quibuslibet, sive eorum, & earum respectivè Præpositis, Decanis, Magistris, Ministris; Prælatis, Prioribus, Rectoribus, Generalibus, vel Provincialibus, quocunque nomine nuncupatis Superioribus, & quomodolibet exemptis, ac Sedi prædictæ immediatè subiectis, cuiuscunque Dignitatis, præeminentiæ, aut quovis Privilegio munitis; non tamen ad supplicationem Regum concessas, in iis vid. quæ non sunt sortita effectum, tenore præsentium revocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, ac revocata, cassa, sublata, abrogata, & annullata, viribusque & effectu vacua perpetuò fore, & esse, neque in posterùm cuiquam suffragari posse, vel debere, neque aliquem iis de cætero uti ullo modo posse, etiamsi expressa & specifica mentio, etiam de verbo ad verbum de iis facienda esset, decernimus & declaramus; firmis tamen, & in suo robore permanentibus omnibus indultis, & aliis concessionibus prædictis, vivæ vocis oraculo S.R.E. Cardinalibus, ad ipsorum, vel aliorum quorumcunque favorem, propria S.R.E. Cardinalium manu firmatis, pro ipsis vel aliis factis, & de quibus iidem S.R.E. Cardinales testimonium in scriptis præbuerunt. Decernentes, præsentes literas, & in iis contenta quæcunque, etiam ex eo, quòd quicunque præmissis interesse habentes, seu habere prætendentes ad hoc vocati, & auditi non fuerint, de sub- vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, seu alio quocunque defectu notari, impugnari, redargui in ius, vel in controversiam vocari, ad terminos iuris reduci, aut adversùs illas, quodcunque iuris gratiæ, vel facti remedium impetrari nullatenus posse; sed illas semper validas & efficaces existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere. Sicque per quoscunque iudices &c. sublata &c. ac irritum &c. attentari. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, privilegiis quoque, indultis & literis Apostolicis, ordinibus, societatibus & congregationibus prædictis, eorumque Præpositis, Decanis, Magistris, Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus & aliis superioribus prædictis, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis, ac irritantibus & aliis decretis in genere, vel in specie, ac aliàs in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis & innovatis. Quibus omnibus &c. derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, sub annulo piscatoris, die 2. Iulii 1622. Pontificatus nostri anno secundo.

S. Cardinalis sanctæ Susannæ.

Est tamen hic advertendum, quòd postmodum similis rec. Urbanus VIII. alia sua constitutione, in simili forma motus proprii, sub die 20. Decembris 1631. omnia prædicta vivæ vocis oraculo, tam per ipsum, quàm per alios summos Pontifices, data & concessa, etiamsi à Cardinalibus firmata sint, quibuscunque Religiosis, tam in particulari, quàm universali, cassavit, abrogavit, & annullavit; ac præcepit sub excommunicationis, aliisque pœnis, ipso jure incurrendis superioribus Generalibus, ut intra tres menses tunc proximos, omnes & singulos Provinciales de prædicto Motu proprio certiores redderent, ipsisque Provincialibus, ut illum in conventibus suarum provinciarum publicari facerent sub iisdem pœnis.

PRAXIS DISPENSATIONIS SVPER IRREGVLARITATE.

Ex defectu Sacramenti, Bigamiæ videlicet, & reiterationis Baptismi.

LIBER SECVNDVS.

CAPUT I.

Praxis dispensationis super Bigamia.

SVMMARIVM.

1 *Bigamiæ irregularitas prima est inter cæteras.*
2 *Bigamia quid sit.*
3 *Et quotuplex.*
4 *Bigamia irregularitas sine culpa contrahitur, immò ex ea consequitur gratia.*
5 *Bigami nudati sunt omni privilegio, ac etiam habitu clericali.*
6 *Quo tamen privilegio non privantur, si sint in sacris, nisi degradentur.*
7 *Bigamis in sacris constitutis permittitur deferre habitum, & tonsuram ob reverentiam sacrorum ordinum.*
8 *Etiam similitudinariis, aut religiosis professis.*
9 *Bigamus est incapax beneficii Ecclesiastici, etiam simplicis, licet tonsuratus.*
10 *Et merus laicus reputatur.*
11 *Et eo ipso, quod matrimonium contrahit, amittit quæcunque beneficia Ecclesiastica.*
12 *Bigamiæ irregularitas non tollitur per ingressum Religionis.*
13 *Religionis ingressus tollit omnem maculam.*
14 *Episcopus neque ad minores ordines dispensat cum Bigamo.*
15 *Episcopus nihil potest super jure communi Pontificio.*
16 *Episcopus potest cum bigamo similitudinario dispensare.*
17 *Bigamiæ impedimentum sola dispensatione tollitur.*
18 *Papa solus dispensat super quacunque bigamia ad omnes ordines, & quæcunque beneficia.*
19 *Gratiæ omnes Apostolicæ per Datariam transeuntes conceduntur per supplicationem.*
20 *Supplicatio fit à periti in medietate unius folii papyri, & quandoque in integro folio.*
21 *Supplicatio cui porrigenda, & à quibus revidenda, & quomodo explicanda.*
22 *Supplicationis dispensationis bigamiæ formula.*
23 *Litteræ Apostolicæ non expediuntur sine supplicatione, aliàs tanquam suspectæ reiiciuntur.*
24 *Supplicatio conficitur latino sermone.*
25 *Latinus sermo intelligitur ab omnibus nationibus.*
26 *Et quando attenditur.*
27 *Latina lingua est propria Romanorum.*
28 *Roma est communis patria.*
29 *Gratiæ conceduntur etiam per memorialia, & sub annulo Piscatoris.*
30 *Verbis propriis utendum in supplicationibus Pontificiis.*
31 *Aliàs quandoque illæ lacerantur ab Officialibus.*
32 *Papæ Officiales considerant, an gratia sit concedenda, vel deneganda.*
33 *Papa concedit gratias, non Datarius.*
34 *Papa concedit gratias ad intentionem Datarii.*
35 *Datarius ante, & post signatas supplicationes, in illis, & de illis ponit, & detrahit.*
36 *Datarius dicitur organum mentis, & vocis Papæ.*

1
Anc modò praxim dispensationum Apostolica-
rum aggrediendo, dicendum est prius illas va-
riis temporibus, vario stylo à Sede Apostolica
emanasse. Nos verò recentiorem ostendere
duximus. Verum quia inter alia juris impedi-
menta, super quibus requiritur Apostolica dispensatio, illa
sunt, quæ ex irregularitate proveniunt, & super quibus in
dies dispensari videmus, & inter cæteras irregularitates, pri-
ma est ea, quæ contrahitur ex bigamia, quæ ex antiquiori-
bus Apostolorum decretis originem duxit, ut probatur 1.
Tim. 3. ubi prohibetur quis ad Dei ministerium accedere,
nisi vir unius tantùm uxoris fuerit, & D. Hieron. *in Ep.* 82.
ad Oceanum, *ut habetur in c.* 1. *& ibi glos. in verb. unius, dist.*
26. quod tamen intelligitur, vel unius uxoris, vel nullius,
prout declarat Innoc. *in Ep.* 3. D. Ambr. *de Offic. lib.* 1. *cap.* 50.
Ideò non abs re ab ipsa dispensatione super bigamia exordi-
ri visum est: illius priùs definitionem præmittendo, ac post-
modum, quonam pacto super ea detur dispensatio, decla-
rando.

Dicamus igitur cum omnibus Summistis, quòd Bigamia 2
est irregularitas ex defectu Sacramenti procedens, *cap. acutius* 26. *dist.* Host. in *sum. lib.* 1. *tit. de bigam. non ordin. num.*
1. Covar. *in Clem. si furiosus, in* 1. *par.* §. 2. *num.* 1. *de homi-* 3
cid. Eaque triplex est, scilicet vera, interpretativa, & si-
militudinaria, glo. *communiter recepta in cap.* 2. *de bigam.*
Navar. *in man. capit.* 27. *num.* 195. *vers.* 2. Et vera dicitur,
quando quis secundas contraxit nuptias, gl. *in dict. cap.* 2.
de bigam. Interpretativa, cùm viduam in uxorem accepit,
eamque carnaliter cognovit, *cap. si quis viduam*, 34. *dist.*
cap. à nobis, de bigam., & dicitur propterea interpretativa,
quia fingitur duas habuisse uxores, Id. Navar. *loc. citat.* &
idem erit, si cum virgine post adulterium ab ea commissum,
cognita, aut ex duobus matrimoniis consummatis, invali-
dis; aut uno valido, & altero invalido. Similitudinaria
autem est, quæ contrahitur ex matrimonio contracto, &
consummato, etiam cum virgine per adstrictos ordine sa-
cro, aut voto solemni, *c. fin. hoc tit.* Garc. *de benef. p.* 7. *c.*
4. *num.* 15.

Et licet ex his videatur bigamus non peccare, ex eo, 4
quia prima, & secunda irregularitas sine culpa contrahitur:
unde bigami non solùm non habent in se peccatum, sed ex
illa consequuntur gratiam, & meritum, prout sunt in ma-
trimonio, *ut not. in cap. aperiant.* 31. *qu.* 3. attamen ipsi in
jure canonico variis pœnis ob hujusmodi defectum ple-
ctuntur; cùm nudati sint præcipuè omni privilegio cleri- 5
cali, etiam quoad personam; ita quòd non gaudeant pri-
vilegio *can. si quis*, 14. *qu.* 7. & subjiciuntur foro sæculari,
capit. un. de bigam. in 6. ibi, *bigamos omni privilegio clericali*
declaramus esse nudatos, cap. Subdiaconus, dist. 34. *& Conc.*
Trid. sess. 24. *cap.* 16. Majol. *de irreg. l.* 1. *cap.* 28. & sic non 6
solùm privantur tonsura clericali, *d. cap. un.* verùm etiam
habitu, *ut ex d. cap.* colligitur; si fuerint tantùm in mino-
ribus ordinibus constituti: quia si fuerint in sacris, non pri-
vantur omni privilegio, nisi degradentur; ac propterea per- 7
mittitur eis deferre habitum, & tonsuram ob reverentiam 8
sacrorum ordinum; sicut etiam nec bigami similitudina-
rii ob eandem rationem amittunt hoc privilegium, aut
religiosi professi; qui jam nullo modo possunt contrahere
matrimonium, *cap. nuper*, 1. *de bigam. & c. sane*, 2. *de cler.*
conjug.

Est præterea bigamus incapax cujuscunque beneficii ec- 9
clesiastici, etiam simplicis, quamvis fuerit tonsuratus, *d.*
cap. un. quia merus laicus reputatur, Rebuff. *de pacif. poss.* 10
num. 193. Navar. *cons.* 1. *de bigam.* quia cùm jam reddatur
inhabilis ad ordines, sic etiam ad beneficia, & quæ dantur
propter officium, & docet text. *in cap.* 1. *&* 2. *de cler. conjug.* 11
quòd clericus, qui cum unica tantùm, & virgine contra-
xit, ad ordines, aut beneficia non admittitur; sed eo ipso
quòd matrimonium contrahit, statim amittit quæcunque
beneficia ecclesiastica, *c.* 1. & ibi gl. in *verb. relinquenda, eo-*
dem tit.

Et est adeò gravis hujusmodi irregularitas, ut neque tol- 12
latur per ingressum Religionis, per quem regulariter tolli- 13
tur omnis macula. Sayr. *de cens. lib.* 7. *cap.* 13. & neque Epi-
scopus

14 scopus super ea dispensare potest, neque ad minores ordi-
nes; cùm hujusmodi privilegiorum privatio sit à Summo
Pontifice inducta, *d.c.un. hoc eod. tit.* & nihil possit Episco-
15 pus super jure communi, Pontificio, nisi in casibus sibi per-
16 missis; quamvis in bigamia similitudinaria possit licitè di-
spensare, per tex. *in cap.1. qui cler. vel voven.* ubi impartitur
sibi hujusmodi facultas, ibi, *iniuncta sibi pœnitentia de utro-
que excessu, post eam peractam dispensativè poteris ei Diaco-
natus officium reddere, & si perfectæ vitæ fuerit, presbyterum
ordinare.*
17 Cùm igitur hujusmodi impedimentum bigamiæ alio mo-
do tolli non possit, quàm sola dispensatione, *d.c.acutius*,
Summoque tantùm Pontifici competat facultas super ea,
18 quomodocunque proveniat, dispensandi ad omnes ordi-
nes, etiam Pontificales, & quæcunque beneficia ecclesia-
stica, Innoc. in *cap.2. hoc tit. Maiol. libr. 1. cap. 33. num. 14.*
proptereà videamus, qualiter cum ipsis bigamis dispense-
tur, & quid servetur circa hanc praxim, juxta prædictum
recentiorem stylum. Super quo ita res se habet, ut tam su-
per ipsa bigamia, quàm super quibuscunque aliis gratiis
19 Apostolicis, quæ per Datariam Apostolicam transeunt, il-
læ petantur, & concedantur per suplicationem; ex qua, cum
fuerit à summo Pontifice signata, oriuntur postmodum lite-
ræ dispensationis, ut infrà dicetur, ipsaque supplicatio fit à
practicis viris illam solita methodo conficere scientibus in
medietate unius folii papyri; vel si materia prolixa erit, in 20
integro folio aperto; ac posteà porrigitur Rev. P. D. Data-
rio, & revidetur à quibusdam Officialibus ad id deputa- 21
tis, à quibus in calce ipsius supplicationis apponitur Sum-
marium in ea contentorum, quod solet legi, vel referri
per ipsum Datarium eidem Pontifici, qui signat supplica-
tionem, ipsaque signata, iterùm revidetur ab Officialibus
præpositis super compositionibus, & ibi solvitur composi-
tio, si materia hoc exigit; qua soluta, ipsa supplicatio re-
vertitur ad eundem D. Datarium, ut in ea apponat Da-
tam, ac posteà consignatur Officiali de Missis nuncupato;
qui ab ea aufert parvam Datam, & summarium, & sup-
plicatio mittitur ad registrum; & postquam ibi est registra-
ta, & auscultata à Magistris ipsius registri, mittitur in can-
cellariam, ubi postea expediuntur literæ Apostolicæ, teste
Paris. *de benef. resignat. lib. 8. quæstione 7. numero 19. cum
seqq.*

Supplicationis igitur formula pro hac dispensatione con-
ficitur eo modo, quo sequitur, videlicet:

22 *BEatissime Pater. Cùm devotus S.V. Orator Philippus Mariconda Laicus Neapolitanæ Diœcesis devotionis fervore accensus, plurimùm cupiat clericali militiæ adscribi, ac ad omnes etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri; verùm, quia aliàs cum una, illaque de medio sublata, cum altera ad præsens defuncta mulieribus virginibus, matrimonium per verba de præsenti contraxit, & consummavit, bigamiam contrahendo, desiderium suum adimplere non potest absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter, E. S. V. Orator præfatus, quatenus eius votis hac in parte favorabiliter annuendo, eumque specialis gratiæ favore prosequendo, cum dicto Oratore, ut bigamia eundo, eum ex præmissis contracta, non obstante, clericali charactere insigniri, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus, in illis etiam in altaris ministerio ministrare; nec non quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & præbendæ, dignitates, etiam maiores, & principales administrationes, vel officia, etiam curata, & electiva in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, vel collegiatis Ecclesiis, seu si Parochiales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & dummodo simul plura non sint, quàm quæ à Concilio Tridentino permittuntur, retinere: nec non quascunque pensiones annuas super similium, vel dissimilium beneficiorum Ecclesiasticorum fructibus, redditibus, & proventibus, ac etiam distributionibus quotidianis, Apostolica authoritate sibi reservandas, percipere, exigere, & levare, ac in suos usus, & utilitatem convertere, liberè, & licitè possit & valeat, dispensare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus eadem bigamia, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Fiat, ut petitur. M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. de speciali dispensatione præfata, aliisque præmissis, ut suprà in forma gratiosa latissimè extendendis: & quòd præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, aliorumque necessariorum, maior & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario: & dummodo Orator ad id reperiatur idoneus, vitæque ac morum probitas, & alia virtutum merita sibi aliàs suffragentur, nec aliud ei canonicum obsistat. — Fiat, M.

Dat. Romæ apud S. Petrum, quarto Kal. Junii Anno decimosexto.

Et sic non aliàs, quàm per supplicationem impetrantur di-
spensationes, & quævis aliæ gratiæ Apostolicæ, quæ tran-
23 seunt per Datariam: & stylus, ac observantia Romanæ Cu-
riæ testantur, quòd literæ Apostolicæ non soleant expediri
sine supplicatione; aliàs enim tanquam suspectæ de falsitate
reiiciendæ essent, Butr. & Abb. *in c. quod super his, de fid. instr.*
& id. Abb. *in c. ex p. 2. de offic. deleg.* Roman. *cons. 376. num. 12.
vers. secunda ratio.* facit etiam tex. *in l. labeo, ff. de stat. lib.* Fel.
in c. 2. n. 16. in ver. stylus Curiæ, de rescript.
24 Conficitur verò, non aliàs, quàm latino sermone omnis
supplicatio, quæ per supradictam Datariam transit, quod
præcipuè usu receptum est; quia talis sermo tanquam di-
25 gnior intelligitur ab omnibus nationibus, & est frequentior
aliis, maximè ob diversitatem nationum Officialium Sum-
mi Pontificis, per quorum manus transeunt, & revidentur
26 omnes supplicationes, ut dictum est supra; sicut ipse latinus
sermo attenditur, quando Constitutio respicit omnes natio-
nes, vel quando concernit genus hominum diversi idioma-
tis, ut ait id. Felin. *super rubr. de constit. col. 1. in fin.* eoque
27 magis cum lingua latina sit propria Romanorum, quia di-
cta est à Latio; unde Virgilius Maro. *in princ. Æneid.* ait, *Ge-
nus unde latinum, Albanique Patres, &c.* ut per Mandos. *reg.
20. quæst. 10. n. 4.* qui subdit, quòd ista fuit lingua propria, na-
turalis, & materna Urbis Romæ, & quòd aliæ linguæ sunt
accidentales, & extraneæ; ac proptereà hæc lingua tanquam
28 naturalis attendi debet, per tex. *in l. si quis posthumos*, & ibi
Bart. *ff. de lib. & posth.* cùm Roma sit communis patria, *l. Ro-
ma, ff. ad municip.* & dixit Valer. Maxim. *lib. 2. de inst. antiq.*
quòd Romani, ut facilius à subditis intelligerentur, tanti
idioma suum fecerunt, quòd eorum magistratus quamquam
optimè linguam græcam callerent, nunquam tamen Græcis
nisi latinè responsa dabant, eosque per interpretes loqui co-
gebant, non Romæ tantùm, sed etiam in Græcia, & Asia, ut
ait Sarnen. *super reg. de idiom. q. 1. n. 21.*
Bene tamen verum est, quòd innumeræ gratiæ conceduntur,
non per viam supplicationis in forma signandi, ut patet
ex suprapposita formula; sed per supplices libellos, vulgò me- 29
morialia nuncupata; & hujusmodi gratiæ conceduntur per
præfecturam Brevium sub Annulo Piscatoris, ubi summus
Pontifex omnia hujusmodi memorialia remittit, ut secreta-
rius Sanctitatis suæ illa referat; quæ quidem licèt respiciant,
& contineant petitiones, & commoda personarum totius
orbis, & sic diversarum linguarum; nihilominus conficiun-
tur vulgari sermone, inter Romanos consueto.
In confectione autem supradictarum supplicationum ni- 30
mis invigilant illarum compositores, ne in eis utantur ver-
bis impropriis & inusitatis, à quibus tam ipse summus Pon-
tifex, quam ipsius Officiales semper abhorruerunt. Quare
cùm his temporibus quidam eruditissimus Prælatus in pro-
positione cujusdam supplicationis in signatura gratiæ usus
esset quodam vocabulo sibi tantum cognito, ipse Pontifex in
plena signatura dixit, se non parum mirari de hac vocabuli
novitate, non sine ipsius Prælati maxima erubescentia, nec
id deviare cognoscimus à jure communi, videmus enim ex-
pressum in *cap. nuper à nobis in fin. de donat. int. vir. & uxor.*
quòd ibi Clemens III. reprehendit consulentem, eò quòd
non

non fuerit usus vocabulis propriis, & Abb. *in d.c. super. nu. 7.* dicit, quòd ille consulens fuit reprehensus de ineptitudine vocabulorum: & ubi requiritur aliqua expressio, illa debet proferri verbis, quæ possint intelligi, & sint usitata in Romana Curia; & non sufficit uti verbis usitatis in patria illius, qui supplicat, ut docet Felin in *cap. in nostra, sub num. 15. coroll. 12.*

31 Ob eandem causam nonnullas supplicationes vidi tam per
ipsum D. Datarium, quàm illius Officiales lacerari. Hujusmodi enim supplicationes antequam signentur à Papa, revidentur etiam ab eodem D. Datario, ut diximus, per cujus manus transeunt omnes gratiæ, qui accuratissimè considerat, an gratia sit concedenda, vel deneganda, nam quamvis
32 Papa concedat gratias, & non Datarius, ut per Rot. *decis.*
33 458. *n. 5. l. 3. p. 3. divers.* nihilominus Sanctitas sua ad illas concedendas, vel denegandas, moveri solet secundùm intentio-
34 nem Datarii, cui desuper rem totam commisit, quique tam
35 ante, quàm post signatas ipsas supplicationes, in illis, & de
illis, prout ratio suadet, addit, vel demit; quapropter meritò
36 Datarius dicitur organum mentis, & vocis Papæ, Gonz. *gl. 63. à num. 58.*

Postquam igitur formulam supradictam apposuimus, operæ pretium esse duximus, illius verba, quæ illam tantùm supplicationem concernunt, enucleare; alia enim, nec non clausulas, quæ concernunt literas, deinde super ipsa supplicatione expediendas, supplebimus in declaratione earundem literarum. Verba autem, & clausulæ ipsius supplicationis ita explicanda sunt, videlicet:

CAPUT II.

Praxis clausularum primæ partis supplicationis Dispensationis super Bigamia.

SUMMARIUM.

1 *PApa solus vocatur Beatissimus.*
2 *Ab diversis titulis honoratur.*
3 *Papa cur vocatur Pater.*
4 *Vices Dei gerit in terris.*
5 *Et dicitur Pater spiritualis omnium Christianorum.*
6 *Ecclesia Romana dicitur communis mater.*
7 *Orator quare dicatur devotus in supplicatione.*
8 *Supplicatio debet esse devota.*
9 *Summo Pontifici quomodo loquendum.*
10 *Verbum, orare, majorem humilitatem denotat, quàm petere.*
11 *Nomen, & cognomen Oratoris exprimenda in supplicatione.*
12 *Error in nomine vitiat rescriptum.*
13 *Nomina cur inventa.*
14 *Cancellaria Apostolica Regens quanam nomina, & cognomina corrigit.*
15 *Officiales tantum deputati corrigunt supplicationes.*
16 *Aliis vero sub atrocissimis pœnis id prohibetur.*
17 *Laicalis qualitas de stylo exprimenda.*
18 *Diœcesis Oratoris exprimenda in supplicatione.*
19 *Diœcesani qui dicuntur.*
20 *Dispensatur cum bigamo ex causa devotionis.*
21 *Causa devotionis tantum quandoque non sufficit in aliis gratiis.*
22 *Papa solus dispensat in bigamo, etiam ad clericalem tonsuram, non autem Episcopus.*
23 *Et affertur declaratio Sacræ Congregationis.*
24 *Bigamia qualitas exprimenda in supplicatione.*
25 *Aliàs vitiatur dispensatio.*
26 *Trigamo quandoque denegatur dispensatio.*
27 *Bigamia non contrahitur ex sponsalibus, etiam cum copula.*
28 *Sed tantùm ex matrimonio legitimè contracto.*
29 *Bigamia quando non inducatur ex uxorum pluralitate.*
30 *Supplicatio debet esse humilis.*
31 *Reges, & Principes se Papæ cum humilitate submittunt.*
32 *Supplicationes dispensationum ad ordines, & beneficia signantur à Papa.*

Beatissime. Quod semper apponitur in principio cujuscumque supplicationis exemplo D. Hieronymi, qui Damasum Papam beatissimum appellavit in sua epistola ad eundem, & in *c. fin. 22. dist.* appellatur *senioris Romæ sanctissimus: Card. in Clem. 1. de probat.* sicut etiam Ecclesiam Romanam Sanctissimam nuncupatam videmus, imò etiam Episcopus Sanctissimus, & Beatissimus vocatur in *proœm. ff. ibi, quam beatissimus ejusdem Civitatis Episcopus*, & juxta tex. in *c. retulerunt*, ubi etiam Papa Epi-
scopum Sanctissimum appellat, *de consecr. dist. 4.* Verum est 1
tamen, quod hic honor solùm Summo Pontifici debetur, ut
per Troil. Malvet. *de canoniz. Sanct. qu. 1. nu. 16.* sicut a toto
Orbe terrarum fieri videmus per diversas Epistolas diversis 2
Summis Pontificibus missas, quæ his titulis prænotantur;
nam cùm Franciscus Rex Bungi, ac Prothasius Rex Arimanorum, nec non Bartholomæus Princeps Omuranorum duos præclaros Principes eorum consanguineos ad Gregorium XIII. ex Japoniæ Regnis misissent, Francisci literarum sub die 11. Januarii 1582. inscriptio erat, *Adorando, & Cœli Regis in terris locum obtinenti, Magno, & sanctissimo Papæ:* Prothasii verò sub die 8. Januarii 1582. *Reddatur Epistola Magno illi, & Sancto Domino, quem adoro, Dei vicesgerentem:* Bartholomæi autem sub die 27. Januarii 1582. *Sublatis manibus adorans Sanctissimo Domino Papæ Magni Dei Vicesgerenti has literas offero.* Necnon Don Sancius Omuræ etiam Dominus, Sixto V. *offero*, ait, *præsentes Magno, & Sanctissimo Papæ Sixto V. quem humillime, ut Dei Vicarium, veneror.* Et ad Paulum V. alii legati Regis Voxii venerunt, illiusque literas attulerunt sub Dat. *in Civitate, & Curia Fendai, Anno decimo octavo, Quoquo quarto die Lunæ nona*, quod est anno 1613. Pridie Non. Octobris, quarum inscriptio erat, *Magni, & Universalis, Sanctissimique totius Orbis Patris D. Pauli V. pedes cum profunda submissione, & reverentia osculando, Idate Masamune, in Imperio Iaponico Rex Voxii suppliciter dicimus.*

Pater Sicut enim Deus est omnium Pater, ut in Deut. 3
cap. 23. ibi, *nunquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te, fecit, & creavit te:* & in Joan. 3. *Videte, qualem charitatem dedit nobis pater, ut filii Dei nominemur, & simus;* sic
etiam Papa est omnium pater, cùm vices Dei gerat in terris, 4
c. quàm gravi de crim. fals. c. ult. de pact. in 6. & dicitur pater
spiritualis omnium Christianorum; Abb. *in c. ult. de purgat.* 5
canon. Dec. in *c. at si Clerici, n. 47. de jud.* & sponsus universa-
lis Ecclesiæ, Card. *in c. sicut. nu. 3. 7. q. 1.* Sicut etiam Ecclesia 6
Romana dicitur communis mater, *c. penult. in fin. juncta glos. de consecrat. dist. 1.* ac aliarum Ecclesiarum mater, *c. non deceat. 12. dist.*

Cum devotus Ea videlicet devotione, quæ est erga 7
Deum, & Summum Pontificem ejus Vicarium, ac Romanam Ecclesiam, & circa fidem ca-
tholicam, per tex. in *c. 2. in princ. juncta glos. in ver. devotione,*
de suppl. negl. prael. nam sicut Princeps solet devotos vocare 8
suos subditos; ita & subditi tanquam tales se debent gerere erga superiores. Unde Supplicatio, quæ ipsi Principi porrigitur, debet esse devota, tex. in *l. 1.* & ibi Bald. *in ver. devotis, de pact. Const.* & omnes aliquid à Sede Apostolica postulantes, se humiles, & devotos exhibere debent, *cap. veniens, de jurejur.* sicut etiam ipse Imperator, qui debet esse devotus, & fidelis Romanæ Ecclesiæ, Felin. *in c. constitutus num. 9. de rescript.*

S. V. Ita enim convenit loqui cum Summo Pontifice, 9
sicut etiam cum ipso Deo, ut in psalm. 29. *Psallite Domino Sancti ejus, & confitemini memoriæ Sanctitatis ejus,* & hæ duæ literæ scilicet S. V. de stylo semper apponontur abbreviatè, quæ significant, Sanctitati Vestræ: nec tamen per extensum scriptæ redderent rescriptum subreptitium, quicquid dicat Rebuff. *in forma signat. hoc vers.* volens, quòd si hæc verba fuerint abbreviatè scripta, signatura præsumatur suspecta. Horum namque, & similium verborum exempla habemus, in Auth. *ut etiam Eccl. Rom. vers. Habeatque Sanctitas vestra hanc legem*, ac etiam ibi *Sanctitas itaq; vestra*, nec aliquo modo in jure prohibitum reperitur, Orationes, verba, & clausulas extensè scribi, ita id. Mandos. *form. 2. commiss. verbo.* S. V. ubi ultimus propterea invehit contra dictum Rebuffum.

Orator. Idem est quòd deprecator qui supplex rogat, 10
& ad denotandam efficaciam, cum qua aliquid petitur; quia major humilitas ostenditur per verbum Orare, quàm petere, ita dixit Luc. de Pen. *super rubr. C. de leg. lib. 10.*

Philippus Mariconda. Nomen & cogno- 11
men Oratoris necessariò exprimi debent in supplicatione, nec possunt illa quacunque de causa in albo relinqui, seu mutari; aliàs enim sup-

supplicatio non reciperetur: sicut etiam servatur in oblatione libelli, tex. in *c.1. de libell. obl. & in l.1. ff. de eden.* & debent poni extensè, tam in supplicatione, quam in literis Apostolicis, ut per Imol. in *c. cum accessissent*, & ibidem Felin. *vers.*
12 *hodie, de const.* neque ea debent mutari, unde etiam si erretur, ut nomen pro nomine ponatur, rescriptum omninò vitiatur, quod satis docet glos. in *c. significante*, verbo, *non de Remensi*, & ibi Abb. *n.1. de rescript.* cum nomina ipsa adinventa
13 sint, ut homo ab homine discernatur, text. in *l. ad cognoscendos, C. de ingen. manumiss.* Menoch. *cons.173. num.5.* Nec Cancellaria Apostolica admittit correctionem proprii nominis in literis expediendis, ut aliàs diximus: parum enim
14 refert, *quòd regula fin. ipsius Cancellariæ, quæ est n.72.* facultatem tribuat Vicecancellario, & illius Regenti circa correctionem nominum, & cognominum; quia id tantummodo eis conceditur cum hac limitatione, videlicet, *non tamen eorum, quibus gratia, & concessiones fiunt:* & de hac necessitate exprimendi proprium nomen Oratoris, plura congerit Lotter. *de re benef. l.3. q.34. per tot.*

15 Nec alicui, præter Officiales ad id deputatos, licet nomen, aut cognomen, sive aliquid aliud propria authoritate in ipsa supplicatione, aut in literis corrigere, postquam supplicatio
16 fuerit signata, ac literæ in totum expeditæ, quod quidem sub atrocissimis pœnis prohibetur. Quòd si fortè id ignoranter, & bona fide contigerit, per dictam Regulam conceditur eidem Vicecancellario, ac Cancellariæ prædictæ Regenti facultas, quòd possint committere absolutionem illorum, qui ignoranter in supplicationibus, vel in literis Apostolicis aliquid scriberent, corrigerent, vel delerent: & ita est receptum in praxi.

17 **Laicus** Hæc qualitas de stylo semper exprimenda est, ubi Orator est laicus, hic autem præcipuè apponitur ad denotandum, quòd Orator prædictus non modò sicut bigamus, verùm etiam sicut laicus est incapax spiritualium, *cap. si quis deinceps, 17. q.7. c. Messam, c. Sacrosanctæ, de elect. c. causam, quæ de præscript.*

18 **Neapolitan. Diœcesis** Debet etiam de stylo exprimi Diœcesis Oratoris, ut per Rebuff. in *sua praxi in forma signa. vers. Magalonen.* quòd si Orator, sive Oratores nullius fuerint diœcesis, erit proinde in supplicatione exprimendum, sub qua provincia erit locus eorum originis, sive domicilium, veluti: *Exponitur humiliter S.V. pro parte N. talis loci, nullius diœcesis, Provinciæ. Placentin.* Idemque servatur, si fuerint duo Episcopatus sub una eademque denominatione: quia etiam tunc illi distinguuntur per provincias, provinciæ verò per Archiepiscopatus, *veluti: Placentin. provinciæ Compostellan. & Placentin. provinciæ Bononien.* & sic de singulis; quia provinciæ secundùm canones distinguuntur per Archiepiscopatus, Bart. *in const. Qui sint rebell. ver. Lombardia, n.7.* Et iste est notorius stylus Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ, ex cujus libro excerpta est illa series omnium mundi Episcopatuum, quæ proinde Provinciale Ecclesiarum prætitulatur; & per Hieron. Paulum ejusdem Cancel. viceconnectorem in calce suæ praxis collectum. Cetera circa expressionem Diœcesis Oratorum vide infrà *l.7. c.4. n.25. & seqq. & l.9. c.11. n.8. cum seqq.* & in praxi notandum est, quod necessariò exprimendum est, an Orator fuerit Civitatis, vel Diœcesis; nam si unum pro altero quoquo modo apponatur, literæ non poterunt exequutioni demandari, nisi priùs corrigantur; quia Civitas, & Diœcesis sunt diversa, *c. ego Ludovicus 63. dist. c. si Civitas, de sent. excomm. in 6.* quamvis sub una jurisdictione, sive uno Episc. sint, *c. venerabili, de cens.*

19 Circa quod est etiam in praxi notandum, quòd non modò oriundi ex Diœcesi dicuntur diœcesani, verùm etiam domicilium habentes, per gloss. in *c. statutum, §. cum vero, & gl.* in verbo *dictam, in fin.* ubi dicitur, quòd diœcesanus, cum aliud non adiicitur, debet intelligi de diœcesano domicilii, *de rescript. in 6.* quia illa propriè est diœcesis alicujus, in qua quis habet domicilium habitationis, licèt sit alibi natus, Franc. *in c. præsenti, §. sanè num.3. super. gloss. vers. originis, de preb. eod. lib.*

20 **Devotionis fervore** Accensus, nec alia causæ expressio requiri solet ad sic super bigamiæ impedimento dispensandum, nisi devotio ipsius Oratoris, quòd Principis voluntas absque causæ expressione sufficiat, *l. quidam consulebant, ff. de re jud. c. præterea,* ubi Felin. *de test. cogen.* glos. *in l. universa, C. de precib. Imper. offer.* Ægid. *dec.694.* ubi ait, *agentem actum, cui certum obstaculum, quod scit, opponitur, in dubio censeri tollere illud, quando potest.* Non tamen apud Curiales est ignotum, quòd si ali- 21
quando juxta qualitatem petitæ gratiæ levis adducatur causa, tunc ei additur etiam causa devotionis; cùm hæc sola per se non sufficiat.

Clericali militiæ Adscribi, non enim potuit Ora- 22
tor à suo Ordinario clericali charactere insigniri, cùm ista facultas, etiam quoad hoc summo tantùm Pontifici competat, *d. c.1. de bigam. in 6.* ubi habetur, quòd bigamus non possit ad primam tonsuram, nec ad minores ordines, ab Ordinario promoveri, ut aliàs diximus, *& testantur sum. Pisan. in verb. bigamia, §. penul.* dum ibi absolutè dicit, non posse Ordinarium super hac irregularitate dispensare, Covar. *in Clem. si furiosus, §.2. n.4. de homicid.* dicens ibi: *nec ipsum Ordinarium posse dispensare, si bigamiam contraxit post clericatum susceptum, quinimo nec magna existente causa.* Navarr. *in man. c.27. n.197. vers. sexto dico,* cùm sit privatus omni privilegio clericali, *c. cognoscamus* ibi, *neque clericum debere esse, qui secunda conjugia sortitus est, dist.34.* Archid. *in c. Lector, dist.34.* & communiter DD.

Ac ad omnes. Etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri. Hoc enim modo petitur dispensatio, etiam quoad minores. Si enim prima tonsura non possit Orator ab Episcopo initiari, multò minùs ad minores ordines promoveri. Ad illud autem, quod dicit D. Thomas, quòd Episcopus potest bigamo concedere, ut minores ordines suscipiat, & sic beneficium simplex eidem conferre; dicitur, quòd neutrum horum est usu receptum, teste Azor. *instit. moral. p.2. c.4. vers. undecimo quæritur,* & ita do-
cet notoria Romanæ Curiæ praxis, quæ profectò fulcitur 23
fundamento ipsius, *c. un. de bigam. in 6.* contra quod non potest Episcopus dispensare in Bigamia vera, vel interpretativa, etiam quoad minores, aut usum susceptorum. Præterea exstat declaratio Sacræ Congregationis relata à Garc. *de benef. p.7. c.6. n.5.* his verbis: *Episcopus authoritate sua ordinaria cum sibi subdito vero bigamo, qui aliàs cum duabus virginibus successivè legitimum matrimonium contraxit, & modo defunctæ sunt, dispensare non potest, ut primam tonsuram; & simplicia beneficia à se, vel ab aliis accipiat.* Ita censuit Congregatio die 30. Januarii 1589. & Sixtus V. approbavit.

Mulieribus virginibus. Oportet enim in 24
supplicatione exprimi qualitatem bigamiæ, super qua petitur dispensari: non enim sufficeret, si simpliciter diceretur, quòd Orator bigamiã contraxit; quia id satis deviat à notorio stylo, ac propterea in suprapposita supplicatione dicitur, quòd *cum duabus virgini-
bus successivè contraxit,* ut est vera bigamia; nam licèt fuerit 25
interpretativa, quæ est minor vera, vitiaretur dispensatio, cujus falsitas committi potest tam narrando minus, quàm majus, arg. *l.1. C. de fals.* Bar. & Bald. *in l. presbyteri, C. de Episc. & Cleric.* Verum est tamen, quòd ad impetrandam dispensationem super impedimento bigamiæ, nullum videmus in praxi discrimen constitui super illius provenientia, sive videlicet fuerit matrimonium contractum cum duabus virginibus, ut hic; sive cum una vidua, vel cum una virgine, & altera vidua, dummodo id explicetur in supplicatione; quamvis Garc. *de benef. p.8. c.3. n.79.* dicat, quòd si quis ter, vel quater contraxit nuptias, id non sit necessarium exprimere in supplicatione bigamiæ, ex Navar. *cons.2. de bigam.* & aliis Authoribus per eum ibi allegatis; id enim est contra notorium stylum Curiæ, qui non admittit tales supplicationes, nisi in eis fuerit expressa qualitas, & provenientia bigamiæ.
Vidimus enim quandoque fuisse trigamo, nempe ei, qui 26
cum virgine, & successivè cum vidua contraxit, denegatam dispensationem, quicquid dicat id. Navarr. *d. consil.2. de bigam. num.4. in fin.* scilicet, quòd nullus unquam Pontifex Maximus curavit de trigamia: aliud enim nos docet notoria praxis, licèt etiam ipsi trigamo quandoque detur dicta dispensatio.

Matrimonium. Si enim sponsalia tantummodo 27
per verba de futuro contraxisset, non egeret dispensatione; quia non dicitur contrahere bigamiam, etiamsi sponsalia ipsa fuerint jurata, Sot. *4. dist.27. quæst.3. art.1. §. bigamus;* nec non iterata, etiam cum copula; quia hanc irregularitatem non inducunt, Sayr. *de cens. lib.6. cap.2. n.14.*

Legitimè. Scilicet, quòd matrimonium fuerit legi- 28
timo modo contractum, Io. Andr. *in reg. factum legitimè, in princip. de reg. jur. in 6.* ac juris ordine servato, & secundùm canones, glos. & Abb. *in cap. consanguinei, de re jud.* Seraph. *dec.290. n.2. & dec.433. num.6.* Card. Tusc. *pract.*

præt. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 305. *n.* 1. quod enim fit lege permittente, legitimè factum censetur, *lib. Graccus, ff. ad l. Jul. de adult.* Unde si hujusmodi matrimonium ob aliquod impedimentum esset nullum, non contraheretur bigamia, Navar. *cons.* 1. *de bigam.* Henriq. *de Sacram. matr. l.* 2. *cap.* 6. *§. in fin.*

Successivè contraxit. Quia diversis temporibus duas habuit uxores, *c. aperiant* 31. *quæst.* 1. & ad demonstrandum, quòd adulteria etiam iterata, fornicationes, aut plures concubinatus non inducunt hanc bigamiæ irregularitatem, etiam si id contingat cum virginibus, sive viduis, ut constat ex *c. quæ circa, de bigam.* Majol. *de irreg. l.* 1. *cap.* 33. *n.* 3. & 10. quia sicut etiam docet quotidiana praxis, in impetranda hujusmodi dispensatione, non admittitur supplicatio, nisi in ea fiat mentio de matrimoniis legitimè contractis, ex quo non sufficit ad id impedimentum inducendum quæcunque carnalis commixtio; sed illa, quæ accidit per contractum Sacramentum matrimonii de jure, vel de facto; fornicaria enim conjunctio non significat unionem Christi cum Ecclesia, Sayr. *de cens. d. l.* 6. *cap.* 3. *num.* 16. ac propterea tunc bigamiam quis contraxit, quando videlicet carnem suam matrimonialiter in plures divisit, ut in *c. debitum, hoc tit.* Host. *in c. tam literis, de test.* & ibi Io. And.

29 **Et consummavit,** Pluralitas enim uxorum per verba de præsenti, si cum omnibus matrimonium non fuit carnali copula consummatum, non inducit bigamiam; quo casu potest quis ad omnes ordines licitè promoveri, & beneficia Ecclesiastica obtinere, Sot. 4. *dist.* 27. *q.* 3. *art.* 1. *§. bigamus. Sum. Coron. tr. de irreg. n.* 6. Cucc. *l.* 1. *inst. can. tit.* 5. ac propterea intelligendum est, si cum utraque consummavit, aliàs non esset bigamus, *c. debitum, de bigam. c. Valentino,* 34. *dist.* etiam si matrimonium cum eidem esset ratum, nondum tamen consummatum, Majol. *de irreg. c.* 33. *n.* 10. *l.* 1.

30 **Supplicat igitur humiliter, &c.** Supplicatio namque debet esse humilis, quia ita supplicans facilius obtinet ea, quæ petit, ad not. in *c. cum contingat, §.* 1. *de præscr.* & juxta illud Eccle. 3. *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam.* Unde omnes
31 etiam Reges, & Principes terræ summo Pontifici se cum humilitate submittunt, ut patet etiam ex supradictis, qui ad ipsos Pontifices per suos Legatos supradictas epistolas miserunt; quorum subscriptiones tales erant, videl. *Sanctissimis pedibus Beatitudinis vestræ substratus, Franciscus Bungi Rex. Sanctitatis vestræ substernitur calceis Den Prothasins advolutus pedibus Sanctitatis Vestræ, Arimano Scimine Daibu, Den Prothasins. Ego Don Bartholomæus Sanctis ejus pedibus humi substratus, elevatis manibus, & summa reverentia has literas pedibus Sanctitatis Vestræ effero, Omura Scim Pacito Nobu, A. che Don Sancio; prout hæc, & similia refert Capac. in lib. nuncupato Secret. lib.* 1. *fol. mihi* 140. *cum seqq.*

32 **Quatenus &c.** Reliqua declarantur in infrascripta formula literarum; ac propterea hic tanquam superflua consultò omittuntur quoad primam partem signaturæ.

33 **Fiat, ut petitur, M.** Omnes supplicationes dispensationum ad ordines & beneficia signantur propria manu Summi Pontificis; prout etiam regulariter omnes supplicationes beneficiales, præter quasdam exigui valoris, puta minoris 24. ducatis auri de Camera, quæ à D. Datario mittuntur ad signaturam, per Concessum; Et quamvis penes Summum Pontificem plures sint gradus, seu modi super supplicibus libellis signandis, iste tamen (per Fiat) omnibus aliis antecellit, Mandos. in *proœm. reg. signaturæ, per Fiat. circa med.* Et aliquando ipse Papa ipsas supplicationes, præsertim gratiam continentes, per seipsum signat, non per alium, sive in plena signatura, convocatis coram eo statuta die, quibusdam Cardinalibus Doctoribus in Theorica, & praxi primariis, & omnibus Referendariis gratiæ ac D. Datario; licèt aliàs absque plena signatura signet in cubiculo, seu alibi, porrigente sibi ipso D. Datario supplicationes; quarum quidem supplicationum licèt nonnullæ consueverint signari per Concessum à Cardinali Præfecto; seu Prælato habente hanc signaturam, nihilominus signantur ab ipso Papa per *Fiat*: In secunda autem parte signaturæ signat etiam, ut suprà visum est, *Fiat M.*

Et cum absolutione à censuris &c.

Hæc est secunda pars signaturæ, quæ continet clausulas in literis desuper expediendis extendendas, ut infrà. Et in omnibus ferè supplicationibus Papæ porrigendis adjicitur; nec tamen comprehendit S. R. E. Cardinales, quia non egent hujusmodi absolutione, cùm nunquam includantur in generali constitutione, maximè pœnali, & odiosa; nisi nominatim de eis sit cautum, Martin. Laud. de Card. *quæst.* 26. cùm sint speciali nota digni, & tanquam membra Ecclesiæ, præsumitur, illos non subjacere excommunicationi, & optimè comprobat Dian. *in Sum. p.* 1. *per tot. tit. Cardinales*, quòd non includuntur in sententia suspensionis, & interdicti lata à Papa; quod quidem deducit ex *c. quia periculosum, de sent. excomm. in* 6. qui licèt loquatur de Episcopis tantùm; à DD. tamen extenditur ad Cardinales. Et comprobatur etiam de stylo Cancellariæ Apostol. quæ notat, quòd ubi Cardinalis malè percepit fructus beneficii, non propterea rehabilitatur, sed solùm narratur factum; ex quo apparet, quòd alius indiguisset eo casu rehabilitatione, sed Cardinali non datur absolutio, quia non potest excommunicari, ut ex *notab. dict. Cancell. fol.* 16. *à tergo.* Hinc igitur est, quòd quando porrigitur in Dataria Apost. supplicatio nomine Cardinalis, in principio secundæ partis ejusdem supplicationis, omissis illis verbis: *Et cum absolutione à censuris, &c.* incipit dicta secunda pars his verbis, videl. *Et quod dictæ creaturæ obstantia, & beneficiales &c.* vel alias secundùm casus contingentiam. Si verò Cardinalis insimul cum persona privata supplicet, pro dicta persona tantùm ponuntur dicta verba, nempe: *Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. quoad dictum Oratorem tantum. Et quod dictæ creaturæ obstantia &c.* vel aliàs &c.

CAPUT III.

Praxis clausularum secundæ partis supplicationis ejusdem.

SUMMARIUM.

25 *Can-*

25 *Cancellariæ error in literis corrigitur sine partis dispendio.*

26 *Abbreviatoris culpa circa literas Apostolicas quomodo puniatur.*

27 *Literæ Apostolicæ contra stylum expeditæ arguuntur de falso.*

28 *Supplicationes deferuntur Papæ, signandæ, etiam cum cassaturis.*

29 *Cassaturæ in supplicatione arguunt fidelitatem, & vigilantiam Officialium.*

30 *Atramenti diversitas quando reddit scripturam suspectam.*

31 *Dataria abhorret à rasuris in supplicatione.*

32 *Rasura in supplicatione inducit suspicionem fraudis.*

33 *Cassaturæ potiùs tolerantur in supplicatione, quàm rasura.*

34 *Papa solo verbo creat Episcopum, vel Abbatem.*

35 *Imperator solo verbo creat Doctorem.*

36 *Regulæ Cancellariæ, quòd dispensatio non suffragetur &c. & commissiones non valeant &c. quando habeant locum.*

37 *Gratiam quando sufficit probari per supplicationem sine literis.*

38 *Reservatio probatur per supplicationem signatam.*

39 *Gratia dicitur perfecta ex sola supplicatione signata, & registrata, quæ dicitur titulus.*

40 *Supplicatio manu Papæ signata dicitur scriptura plusquam publica.*

41 *Reservatio non insurgit ex literis, sed ex supplicatione.*

42 *Subrogationem in juribus defuncti sufficit docere per supplicationem.*

1 QUia verò, ut aliàs diximus, tam dispensatio, quàm quævis gratia Apostolica, ante literarum expeditionem, est informis, teste Oldrad. *cons. 324. n. 5.* cùm gratia Principis scripturam exigat, Abb. in *c. ex diligenti, ult. not. de sim.* & per confectionē literarum ad suum esse perducatur. Bellarm. *dec. 432.* ac sine illis difficillimè probaretur per testes; cùm præter ea, quæ sunt in supplicatione apposita, multa substantialia addantur in litteris, quæ super illa expediuntur; Ideò pro his quidem literis construendis, li-
2 mitandis, ac ad debitam formam reducendis, Summus Pontifex deputavit Abbreviatores Majoris Præsidentiæ, in Cancellaria Apostolica, quibus datur regulis dictę Cancellariæ, ut literas possint expedire, vel denegare, ac gratiam in supplicatione contentam ampliare, limitare, ac pro, vel contra impetrantes mentem Pontificis interpretari, Mandos. 31. *qu. 7. n. 3.* Quod etiam servatur, si ipsæ literæ expediantur per Cameram, & per viam secretam pro Cardinalibus, aliisque personis qualificatis, & benemeritis; nam
3 licèt illæ non transeant per manus eorundem Abbreviatorum, ad hoc tamen Alexander VI. constituit officium Summatoris earundem literarum, ne præmissorum ratione, ex mala ipsarum expeditione cum Sedis Apostolicę ignominia, partes detrimentum sentiant; cùm ipsius Summatoris offi-
4 cium sit recipiendi, videndi, summandi & referendi literas Apostolicas, quæ per Cameram Apostolicam pro tempore expediuntur, ut ex constitutione ejusdem Alexandri, quæ est in viridi observantia, & palam est omnibus, qui aliqua ex parte Romanæ Curiæ negotia hujus generis callent. Ad-
5 sunt insuper alii Officiales in ipsa Cancellaria, qui ibi pro manuum suarum appositione, earundemque literarum revisione interveniunt, qui ut ait id. Mandos. *n. 4.* oculis lynceis, etiam usque ad minimam syllabam, omnia prospiciunt; præcipuèque observant, ne in illis aliqua falsa latinitas interveniat, ad evitandam suspicionem falsitatis, juxta tex. in *cap. ad audientiam,* & ibi glos. in *verb. manifestum, de rescrip.* nam licèt d. glos. arguendo per tex. in *l. Imperator Titus, ff. de stat. hom.* dicat, quòd falsa latinitas non vitiat scriptum; ibi tamen agitur de testamentis, & ita solvendo argumentum dicit, quòd aliud est in testamentis, & aliud in literis Papæ: nam testamentum committitur tabellionibus, cujus scripturam, sive latinum nullus corrigit; unde falsa latinitas non vitiat testamentum, dummodo constet per ipsum
6 de intentione testantis; secus autem in literis Papæ; quia per multas manus transeunt, & magna maturitate digeruntur, *c. Apostolicæ, 35. q. 3.*

7 Quinimmò ab antiquo tempore fuit in Cancellaria prædicta institutum quoddam officium, de prima visione nuncupatum, cujus Officialium proprium munus erat videre, & legere omnes literas Apostolicas, quæ in eadem Cancellaria expediebantur, an in illis adesset præsertim aliqua falsa latinitas; quam si aderat, corrigi faciebant ab ipsis Scriptoribus literarum: quamvis hodie adsit officium, nec tamen subeatur onus illi injunctum: & ad obviandum insuper falsitatibus; quæ non modo in supplicatione, verùm etiam in
ipsis literis committi possent, retinuit Cancellaria Apostolica antiquum stylum conscribendi dictas literas charactere 8
gallico, aliàs bullatico, ex communi Curiæ usu loquendi, nuncupato; quia cùm litera hæc non sit ordinaria, nec omnes illam delineare, & scribere sciant; non potest aliquo modo falsificari, sicut possent supplicationes, quæ etiam
quavis litera, seu quovis charactere, confici, & scribi pos- 9
sunt, id. Mandos. *reg. 15. qu. 2. num. 2.*

Nec ignotum est, quòd falsa latinitas vitiat literas Apostolicas, etiamsi constaret de mente Papæ, quo casu perfectio intellectus non supplet imperfectionem scripturæ, juxta tex. in *l. cùm pater, §. cum imperfecta, ff. de leg. 2.* si verò adesset defectus orationis, aliter, quàm per falsam grammaticam, non nocet; dummodo colligatur mens Papæ, secundùm ea, quæ dicit Innoc. in *c. ex parte, de fid. instrum.* ubi ait, quòd defectus dictionis, seu orationis non nocet, dummodo colligatur mens Papæ, ut per Fel. in *c. ad audientiam, n. 1. de rescrip.* ubi sic exemplificat, *Volumus providere Titio de spectante ad talem Ecclesiam*, & deficit, *beneficium*: non nocet, vel si diceretur: *Volumus Titio de beneficio spectante ad collationem Episcopi*, deficit, *providere*; neque nocet, quia constat de mente Papæ; quod quidem mirabile ait id Felin. *loc. cit.* quia præsumitur falsitas, ex eo, quia non creditur transisse per tot manus materia tam malè constructa. Quod habet locum, etiam si falsitas grammaticę esset in uno solo capitulo separato; quia vitiat totum rescriptum; nam deficit tota authoritas, & fides, & ideò non valet; quia fides ejusdem rescripti est indivisibilis, & sic ipsa grammatica facit videre rescriptum esse extra voluntatem, & extra Cancellariam; quia est signum, quòd totum rescriptum caret examine; nam examinantes vidissent errorem.

Quod tamen limitatur, dummodo falsa latinitas sit manifesta, secus si dubitabilis, vel nisi error grammaticæ procedat ex defectu unius literæ, sive litera deficiat, sive loco unius literæ sit posita alia, secundùm exemplum, quòd ponit id. Felin. *loc. cit.* de indulgentia, in qua dicebatur, *Præsentibus literis perpetuis temporibus duraturas*, & debebat dicere, *duraturis*, dummodo varietas literæ non mutet substantiam, vel inducat æquivocationem. Vel nisi sit defectus orationis aliter, quàm per falsam grammaticam, & non impediat perceptionem mentis litterarum; quia oculus Officialis sepè fallitur; & magis inspicitur sensus, quàm scriptura, quia virtus humanorum actuum non stat in uno modico atramento, sed in mente hominis, ut de Notario, qui dixit Facinia pro Falcidia, & Valeriano pro Vellejano, sicut etiam de dicto Noctatio, qui dixit, *jure restitutionis* pro *institutionis*, quia non nocet, & quòd superfluitas in una litera, vel syllaba, vel verborum inculcatio non nocet; nisi daretur alteratio sensus; & text. in *c. retulerunt, de consecrat. dist. 4.* quòd illa verba *In nomine patria, filia, & spiritus Sancta, &c.* non vitiant baptismum.

Alio item modo, præter superiùs dicta, deprehenditur falsitas prædictarum literarum circa personam Papæ ipsas literas dirigentis, nec non personam, cui illæ diriguntur, ut est text. in *c. quam gravis, de crim. fals.* ubi Innocentius III. scribens Episcopo Attinacen. sic ait, *Nos verò literas, quæ tibi, sub nostro nomine præsentatæ fuerunt; diligentiùs intuentes, in eis, tam in continentia, quàm in dictamine deprehendimus falsitatem, ac in hoc fuimus admirati, quia tu tales literas à nobis credideras emanasse. Cùm scire debeas, Apostolicam Sedem consuetudinem in suis literis hanc tenere, ut Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, fratres; Cæteros autem, Reges, Principes, vel alios cujuscunque ordinis filios in nostris literis appellemus. Et cum uni tantum personæ nostra litera dirigantur, nunquam ei loquimur in plurali, ut vos, sive vester, & his similia in ipsis literis apponamus. In falsis autem literis tibi præsentatis, in salutatione, Dilectus in Christo filius vocabaris: cùm in literis, quas aliquando tibi transmisimus, te, videre potueris, à nobis fratrem venerabilem appellatum. Propter quod sic literas Apostolicas studeas intueri, tam in bulla, filo, & charta, quam in stylo, quod veras pro falsis, vel falsas pro veris literis, modo aliquo non admittas.*

Quod quidem, tam in literis sub plumbo, quàm forma Brevis, & sub Annulo Piscatoris cum cera rubea observatur.

Hoc

9 Hoc tamen inter eas, discrimine constituto, namque in literis sub plumbo, quæ in crassa charta pergamena, gallico seu bullatico charactere conscribuntur, titulus Pontificis apponitur in principio primæ lineæ, dicendo: *Innocentius Episcopus servus servorum Dei*. In Brevi autem, & in illius capite, *Innocentius Papa X*. Et licèt in simili carta communi charactere, aliquantulum tamen formato, scribatur, illa tamen tenuis est, ita ut ad mundum literæ missuræ commodè complicari possit.

In literis sub plumbo incipit narrativa *Exhibita siquidem nobis nuper pro parte N.* vel, alio simili modo. In Brevi autem, *Exponi nobis nuper fecit N.* & ubi in dictarum literarum commissione dicitur, *Discretioni Tuæ per Apostolica scripta mandamus*, in Brevi dicitur, *per præsentes committimus, & mandamus*.

In literis sub plumbo, & illius Data apponitur Annus Incarnationis Dominicæ, & per consequentiam literatum, videlicet, *Millesimo, sexcentesimo, quinquagesimo quarto*, & per Kalendas, Nonas, & Idus. In Brevi verò notatur Data per numerum, ut dicunt, *ordinalem*, nempe, *Die XV. Maii M. DC. LIV.* non autem per consequentiam literarum veluti, *Die decima quinta Maii Millesimo, sexagesimo, quinquagesimo quarto*, vel alio modo, videlicet, *Die 15. Maii* 1654. qui appellatur *numerus Cardinalis*, quem nec Dataria, nec Cancellaria Apostolica admittere consuevit; quòd si in supplicatione Papæ porrigenda esset mentio facienda de Data literarum Apostolicarum, illa etiam notatur per Kalendas &c. ut suprà.

In literis sub plumbo plurium Officialium subscriptiones requiruntur, præterquam in illis, quæ transeunt per viam secretam, in Brevi autem unius Secretarii Apostolici subscriptio sufficit; quia Sigillum Papæ cætera supplet; nam regulare est, quòd sigillum, de voluntate Domini impressum, & subscriptio pari passu ambulant, & faciunt eandem probationem, Roman. *consil.* 303. *in fin.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præsumpt.* 57. *num.* 33. nunquam enim Papa subscribit Brevia, & quamvis *Concil. Trident. sess.* 24. *numer.* 20. *de Reform.* disponat, quòd causæ non avocentur in prima instantia ab Ordinariis, nec committantur alijs, nisi quando Papa per speciale rescriptum, manu propria subscriptum, contrarium judicaverit, intelligi debet, satis si tale esse rescriptum Annulo Piscatorio semper penes Papam existente, sit sigillatum, quamvis ab illo subscriptum non sit, quia idem importat sigillatio, quòd subscriptio, ut per Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 61. *numer.* 38.

Cæterùm verò ad dignoscendas falsitates in supradictis literis Apost. generalem regulam dedit Innocent. III. Archiepiscopo & Canonicis Mediolanens. ut in *C. licet. de crim. fal.* in quo prima species falsitatis est, ut falsa bulla (id est Plumbum) falsis literis apponatur. Secunda, ut filum de vera Bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immissum falsis literis inseratur. Tertia, ut filum ab ea parte, in qua charta plicatur, incisum, cum vera Bulla falsis literis immittatur sub eadem plicatura, cum filo similis canapis restauratum. Quarta, cùm a superiori parte bullæ altera pars fili sub plumbo rescinditur, & per idem filum literis falsis inserta reducitur infra plumbum. Quinta, cùm literis bullatis, & redditis in eis aliquid per rasuram tenuem immutatur. Sexta, cùm scriptura literarum, quibus fuerat apposita vera Bulla, cum aqua vel vino universaliter abolita, seu deleta, eadem cum charta, calce, & aliis juxta consuetum artificium dealbata de novo rescribitur. Septima, cùm chartæ, cui fuerat apposita vera Bulla, totaliter abolitæ, vel abrasæ alia subtilissima charta ejusdem quantitatis scripta cum tenacissimo glutino conjungitur. In cæteris autem diligens indagator falsitatem poterit intueri, ut in *d. c. licèt, § in cæteris &c.* & dixi *l. 7. c. 7. n. 86.*

Est tibi præterea sciendum, quòd cum ad supradictos Dominos Abbreviatores perveniat supplicatio, ad effectum conficiendi minutas literarum, multas in ea quandoque reperiunt cassaturas, sive ab ipsis partibus ante illius porrectionem, sive etiam post signatam, ab Officialibus Revisoribus factas; nec propterea videtur falsitatis suspicio inde aliqua exoriri: quia aliquando vel aliquam tantùm syllabam, vel verbum superfluum, aut ineptè appositum, ali-
10 quando plures syllabas, vel verba impertinentia delent, & sic denotare etiam solent limaturam rei non substantialis, aliquando denegationem petitorum, aliquando etiam concessionis amplioris gratiæ: quamvis, ut plurimùm, practici
11 Curiales in compositione, seu confectione supplicationum non audeant petere exorbitantia, sed suppleant juxta consuetum, & leges Datariæ, submittendo se voluntati Summi 12
Pontificis, per ea, quæ tradit Alc. *de præs. reg. 3. præs.* 36. quod quidem procedere docet notoria praxis, non modo de stylo, verùm etiam de jure; & non solùm in gratijs simplicibus, in quibus unus tantùm pro Oratore nominatur, verùm etiam in correspectivis, utpotè, in resignationibus beneficiorum ad favorem cum reservatione pensionis, & similibus; in quibus agitur de amissione juris, & de præjudicio Oratorum, qui supplicant sub expressa conditione, non aliàs, aliter, nec alio modo ut scil. rejecta, restricta, & cassata per Officiales conditione insolita, nihilominus gratia sustineatur, Caputaq. *dec. 89. part.* 3. Quod quidem servant ipsi Officiales præsertim, ut rescripta emanent secundùm jus, & nemini præjudicium inferant: quapropter ad Datarij munus 13
obeundum semper assumitur insignis Romanæ Curiæ Prælatus, qui in magnis & arduis negotijs versatus, eximia probitate, fidelitate, ac maturitate consilij, ac præcipuè canonum, & legum peritissimus existat; ex eo quòd omnia rescripta Apostolica continent suas clausulas restrictivas, & limitativas, quæ eliciuntur ex visceribus utriusque juris; quinimmò videmus, quòd rescripta, quantumvis gra- 14
tiosa, semper reducuntur ad dispositionem juris communis, in quantùm fieri potest, *juxta text. in l. si quando, C.* 15
de inoff. testam. Bald. *in l. bonorum C. qui admit. cap. causam, quæ de rescript.* Unde ipse Datarius sic ad hoc onus assumptus videtur potiùs divinitus, quam humanitus vocatus, *ad tex. in capitul. cum deputati, de jud. ibi, qui undecunque venerint, gratia divina vocati, dummodo laudabiliter exequantur officium sui ordinis.*

Similiter illius Revisores supplicationum assumuntur, qui 16
saltem longo usu, & exercitatione, in Romanæ Curiæ, præsertim ipsius Datariæ, negotiis maximè versati existant: & hi duo sunt, Primus, scilicet, & secundus nuncupati, qui omnibus supplicationibus, etiam manu Papæ signatis, ipsas clausulas restrictivas ac decreta materiæ convenientia addunt, & ex eis, si opus est, detrahunt, notissimum est practicis dictæ Curiæ, ut suprà dictum est.

Quæ quidem omnia aptantur, seu cassantur, antequam 17
supplicatio fuerit registrata: unde optima ratione, stylo Datariæ statutum est, quòd cùm possit in supplicatione talis adesse restrictiva, seu cassatura, quæ secundùm desiderium impetrantis, posset destruere totam gratiam; propterea postquam quævis supplicatio componibilis pervenit ad 18
officium Componendarum, in eo datur partibus facultas inspiciendi suas supplicationes, & tempus deliberandi, ac cogitandi, an eo modo restrictivæ, & cassaturæ sibi placeant, nec ne: & si quid addendum, vel minuendum erit ad instantiam partis, seu sollicitatoris, quod tamen gratiæ substantiam non mutet, seu alteret, libenter additur, vel detrahitur ab ipsis Revisoribus. Si verò partes erunt à Roma- 19
na Curia absentes, ad obviandum erroribus, ac dispendiis, quæ ex mala negotiorum expeditione pervenire possent, optima cautela erit, antequam supplicatio registretur; immò ante solutionem illius compositionis, si talis erit materia, desumere illius copiam cum omnibus suis restrictivis, & cassaturis, illamque ad partes transmittere, ut Orator videat, an velit uti dicta gratia sic concessa, & restricta; ne si quòd postea in literis super ea expediendis reperierit, quod sibi non placet, imputetur sollicitatori, qui ipsas partes de præmissis omnibus ante confectionem ipsarum literarum non certioravit. Hoc insuper pro majori cautela ego in gravibus, arduisque negotiis servare consuevi, nimirum cùm quandoque neque ipsius supplicationis copia ad partes transmissa sufficeret, ex eo, quòd ipsi Domini Abbreviatores in conficiendis minutis ipsarum literarum nonnulla quandoque addunt, quæ non adsunt in supplica- 28
tione; cùm ipsi possint in gratia concessa aliquid detrahere, & addere secundùm eorum regulas Cancellariæ, quæ est 21
organum mentis, & vocis Papæ, ut per Mandos. *reg.* 34. *quæst.* 45. *num.* 2. desumpta copia supplicationis, jam signatæ cum suis cassaturis, & restrictivis, super ea ab aliquo ex ipsis Dominis Abbreviatoribus, sive ab illorum peritissimo substituto curavi confici, & extendi minutam literarum exinde expediendarum, illamque ad partes transmitti, ad hoc, ut postquam partes ipsæ minutam ipsam, de verbo ad verbum, & per extensum viderint, possint deliberare, an dictæ literæ sic expediendæ, sibi sint profuturæ, cùm multa in literis addantur, & restringantur, quæ non fuerunt addita, neque restricta priùs in supplicatio-

ne, ut dictum est, & interim supplicatio, si componibilis est, ex dicto officio componendarum non relaxatur, nisi soluta compositione, sed ibi retinetur sub arcta custodia usque ad centum annos.

Idem quoque pro cautela servari potest, si gratia expedietur per Breve, & in præfectura Brevium super supplici libello, aut quocunque alio modo; tunc enim, cùm non signetur supplicatio in forma solita, sed tantùm in ipsa Præfectura fiat minuta literarum in forma Brevis, potest peti copia ipsius minuræ, quæ dari consuevit in materiis gravioribus, & extraordinariis: quæ quidem copia subscribitur ab ipso Præfecto in hunc modum, videlicet: *sumptum ex minuta originali Brevium fel. record. Vrbani Papæ VIII. collationatum concordat, Franciscus Cajetanus.*

Locus sigilli ✠ *ipsius Præfecti.*

Ipsaque copia postmodum transmittitur ad partes ad effectum suprascriptum, & raro datur duplicatum literarum in forma Brevis, & in annulo Piscatoris.

Similiter supradicta facultas inspiciendi supplicationes datur partibus, etiam in registro, ut dictum est, & antequam registrentur; quia postquam registratæ sunt, non est am-
22 plius locus replicandi adversùs restrictivas, & cassaturas, neque illas ab ipsis Officialibus corrigi faciendi: licèt aliquando visum fuerit in ipsa supplicatione, jam registrata, per ip-
23 sum Dominum Datarium aliquid fuisse correctum, quod etiam in quinterno illius registri eodem tempore corrigit; quod tantummodo fit ex gratia peculiari, & quando illud, quod corrigit, non excedit syllabam, aut unicum verbum, & quòd res non patiatur dilationem, ut, quod erratum, vel aliàs corrigendum est, non possit exspectare tempus ad supplendum per gratiam reformatoriam, de qua in mea praxi benefic. abundantiùs dicam.

24 Quòd si fortè aliquando contingat aliquid per errorem Officialium in supplicatione cassari, possunt tunc Domini Abbreviatores prædicti interpretari, cassaturam fuisse factam per errorem, sicut docet stylus Cancellariæ.

25 Eòque magis, si aliquid in literis fuerit erratum errore prædictæ Cancellariæ, quia tunc absque aliquo partis, aut sollicitatoris dispendio, sive impensa error ipse corrigitur, puta si per incuriam, & inadvertentiam Scriptoris literarum aliquid fuerit in eis expressum, aut omissum, quod exprimi, vel omitti non debebat; talis enim erronea expressio, sive omissio non debet nocere parti, quia error iste nihil officit veritati, prout in simili dixit text. *in l. si nomine; Cod. de testam.* Staphil. *de lit. grat. de compell. 4. forma num.* 14. ac proptereà licèt pro correctione alicujus erroris ex causa partis, seu Sollicitatoris provenientis aliquid solvatur: quando tamen est error ipsius Cancellariæ, nihil est solvendum, cùm sit error scribentis, qui non debet alicui nocere, ut dixit text. *in l. errore Cod. eod.* Ac propterea voluit Martianus V.
26 in sua Constitutione, quæ incipit, *In Apostolicæ.* Quòd si Abbreviatoris culpa literæ, quarum fecerit minutas, & pro quibus salaria, seu emolumenta recipit, fuerint rescribendæ, illius expensis rescribantur, qui fuerit in *culpa*, *& quo ad Scriptores Apostolicos repetit*; quòd si litera fuerit in Cancellaria rescribenda judicata, infra tres dies, cujus culpa judicata fuerit rescribenda, expensis suis propriis, sine quocunque alio salario quantumcunque modico, etiam gratis oblato teneatur rescribere, aut rescribi facere, sub pœna suspensionis ab officio Scriptoriæ literarum, & ingressu Cancellariæ; Si verò fuerit Abbreviator, similiter compellatur literam scribi facere infra prædictum terminum sub pœna suspensionis ab ejus officio, & ejus ingressu Cancellariæ per tres menses: quo suspensionis tempore durante, nihil eidem distribuat Vicecancellarius, aliasque pœnas in d. Constitutione contentas ipse Abbreviator incurrat.

27 Negari tamen non potest, quin si per talem errorem deprehendatur non esse servatum stylum Romanæ Curiæ, in dictis literis servari consuetum, possint illæ argui de falsitate, & impugnari; quia tunc non est eis aliqua fides adhibenda, donec per correctionem ipsarum literarum de veritate constat, *per text. in cap. porrecta de confirm. util.* & hic est notorius, & vulgaris stylus.

Hujusmodi autem cassaturæ licitè possunt in supplicatione intervenire, sive ante, sive post illius signaturam; nec indecorum est supplicationes Summo Pontifici signandas deferre etiam cum variis cassaturis, sivè à partibus, sive ab ip-
28 sis Officialibus factis, cùm ex illis arguat potius Papa fidelitatem, & vigilantiam suorum Officialium, qui non sinunt 29
illas transire, nisi per ignem, & aquam; ad coercendam etiam arrogantiam Oratorum, qui ut plurimùm prorsus sibi deneganda petere non erubescunt. Sicque, stante pluralitate dictorum Officialium, parum curat idem Pontifex, quòd plures restrictivas diversis manibus in supplicatione conscriptas etiam diversis atramentis comperiat; quamvis 30
regulariter atramenti diversitas reddat scripturam suspectam in locis in ea alteratis, Curt. jun. *cons.* 52. *in fin.* Soccin. jun. *cons.* 41. *num.* 7. *lib.* 1. Rot. *decis.* 137. *num.* 1. *p.* 2. *divers.* Dummodo in supplicatione non appareat aliqua, quantumvis minima rasura, à qua tota Dataria semper abhorruit, cùm 31
inducat suspicionem fraudis, & doli, *ead.* Rot. *decis.* 541. *num.* 32
14. *lib.* 3. *p.* 3. *divers.* Unde tolerantur potius multæ cassaturæ 33
in una supplicatione quàm rasura, etiam unius literæ, quòd est omnibus Curialibus notum.

Sed eò redeuntes, unde digressi sumus, dicimus, quòd regula *de non jud. form. suppl.* de qua suprà aliquid diximus, locum sibi præsertim vindicat in materia dispensationis, quæ nullo modo Oratori suffragatur, nisi literis expeditis; præterquam ut infrà, unde dixit Sarnen. *super d. reg. q.* 1. *nu.* 4. quod hæc regula, nec non illa, quæ disponit, *quod commissiones non valeant literis non expeditis*, concordant in uno fine, & eandem mentis intentionem habent; nam licèt verum sit, quòd si Papa solo verbo pronunciavit aliquem Episcopum, vel Abbatem, ille sic pronunciatus, est Episco- 34
pus, seu Abbas, ut per Bald. *in l. humanum, Cod. de leg. &*
Angel. cum salutatus, C. de sent. pass. ubi habetur, quòd ver- 35
ba Imperatoris, *iste sit Doctor*, incontinenter faciunt, quòd iste sit Doctor; dixit tamen id. Bald. *loc. cit.* quòd supradicti non debent recipi pro Prælatis; nisi gratiam probent per literas Apostolicas.

Est tamen receptum, dispositionem dictarum regularum 36
non habere locum, ubi non agitur de canonizatione gratiæ, Seraph. *decis.* 338. *nu.* 4. quia tunc sola supplicatio sufficit absque aliqua literarum expeditione id. Seraph. *decis.* 775. *nu.* 3. sicut etiam ad effectum simplicis absolutoriæ, Ludovis. *decis.* 540. *& ibi Addit. num.* 8. & in una *Burgenn. Canonicatus* 19. *Ianuarii* 1560. *coram Oradino* fuit resolutum, regulam, *quod commissiones non suffragentur literis non expeditis*, non habere locum in eo, qui commisit causam jactationis, & molestationis, qui est reus: & non tenetur expedire literas pro absolutoria, teste Garc. *de benef. par.* 5. *cap.* 2. *nu.* 25. ubi plura in proposito adducit *ex num.* 19. *ad fin.* Quia dicta regula non adimit supplicationi vim probationis, sed tantùm judici solam facultatem judicandi, quando agitur ad canonizationem tituli, prout fuit dictum in una *Conchen. Beneficii* 10. *Iunii* 1628. *coram Patriarcha Manzanedo, & in una Neocastrenn. Parochialis* 11. *Martii* 1630. *coram Durano*, in qua firmatur, expeditionem literarum non esse necessariam, ad effectum audientiæ & disputationis; sed sufficere, quando petitur, causam expediri. Addit. ad Buratt. *decis.* 747. *nu.* 5. *&* 6.

Idemque dicendum est, ad effectum docendi de jure tertii, quia neque requiritur literarum expeditio; quod pro simplicibus Curialibus, legum non professoribus, ita exemplificari potest, videlicet: Vacavit beneficium Ecclesiasticum in uno ex mensibus Ordinariis vigore alternativæ; quod ab ipso Ordinario fuerat collatum N. Ego verò illud impetravi à Papa, tanquam sibi, & Sedi Apostolicæ reservatum; ex eò quod ille, per cujus obitum beneficium vacavit, erat Prothonotarius, *juxta reg.* 1. *Cancellariæ.* Modò verò volo probare hanc reservationem; & sic defunctum fuisse Prothonotarium; hoc enim casu non teneor docere de literis expeditis super
gratia dicti Prothonotariatus; sed illam sufficit probare per 37
supplicationem, manu Papæ signatam, & registratam, vel (quod idem est) per ejus sumptum; nam ex quo non agitur de canonizanda gratia Prothonotariatus, sed de ea probanda ad verificationem gratiæ beneficii à dicta Sede impetrati; nulla prorsus adest differentia inter supplicationem Prothonotariatus, & literas super eo expeditas, ut fuit in Rota resolutum in una *Burgen. Abbatiæ de Salas, sub die* 14. *Maii* 1612. & sic non obstat regula *de non iud. iuxta formam suppl.* quia hoc casu Prothonotariatus allegatur, non ad canonizandam gratiam Prothonotarii defuncti (in quibus terminis procedit supradicta regula) sed ad probandam reservationem beneficii de dicto ca. in quo sola supplicatio sufficit, Seraph. in una *Calciatenn. Iurisdictionis, decis.* 775. *nu.* 5. & in propriis
terminis, Mandos. *super d. reg. quæst.* 10. quærit, an reservatio 38
probetur per supplicationem signatam, & affirmativè concludit,

cludit, & præcipuè in terminis probandi reservationem resultantem ex creatione Prothonotariatus ad effectum canonizandi provisionem Apostolicam contra provisum ab Ordinario.

39 Cujus quidem rei ratio potissima est, quia cùm gratia sit perfecta ex sola signatura Papæ, & supplicatio registrata sit titulus, non minus quàm bulla, ut per Cassad. *dec. 8. de rest. spol. num. 8. & 9.* Garc. *de benef. p. 4. cap. 2. num. 10. cum pluribus seqq.* Gonz. *gloss. 12. n. 45.* & probetur per testes, prout probatur reservatio, ut per Rot. *in antiq. dec. 5. de probat.* multò
40 magis probatur per supplicationem, manu Papæ signatam, & registratam; & sic per scripturam, plusquam publicam, per ea, quæ tradunt id Cassad. *n. 3. 4. & 6.* Mandos. *num. 2. & 3.* ac propterea Ægid. *cons. 34. nu. 24. vers. sed ultimo*, inquit,
41 quòd reservatio non insurgit ex literarum confectione; sed ex supplicationis signatione, subdens ibi, *reservationem probari per signaturam, de qua constat per registrum supplicationis, etiam literis non confectis*, & ipsum refert, & sequitur id. Mandos. *in supradicta quæst. 10. nu. 2.* qui ibi concludit, nihil aliud esse necessarium, nisi ipsam gratiæ concessionem, quæ in sola supplicatione, seu in solo verbo Papæ verificari potest, & *n. 3.* ait etiam Rotam *in una Compostellann. Parochialis coram Romano* conclusisse, solam supplicationem probare reservationem.

Aliud exemplum erit, quando quis petit à Papa subrogationem in juribus defuncti; nam si ipse subrogatus habet lite-
42 ras suæ subrogationis expeditas, sufficit, quòd ille de jure defuncti doceat solùm per supplicationem signatam, & registratam; nam satis est subrogatum, suam gratiam subrogationis habere per literas expeditas; ad eam tamen verificandam, & probandum circumstantias, & narrata in dictis literis, sufficit docere per solam supplicationem de jure tertii, ut per Cass. *dec. 8. n. 13. de rest. spol.* Aliaque etiam quamplura exempla circa hoc adduci possent: Et regulariter dicendum est, quòd circumscripta regula cancellariæ, supplicatio sufficit ad probandum quamlibet gratiam, Gabr. *cons. 190. n. 12. libr. & cons. 194. num. 2. lib. 2.* Sarnenn. *super reg. de infir. quæst. 18. col. penult. vers. nec obstat*, ubi ait, quod sufficit sola supplicatio supradicta, etiam ad canonizationem, nisi opponatur de regula.

CAPUT IV.

Praxis literarum dispensationis super eadem Bigamia.

SUMMARIUM.

1 *Supplicatione expedit, a conficitur super ea minuta literarum.*
2 *Literarum dispensationis formula super bigamia.*
3 *Literæ Apostolicæ non inscribuntur sub nomine proprio Summi Pontificis.*
4 *Papæ nominis mutatio in illius assumptione, quare fiat.*
5 *Papa cur in suis literis non apponat proprium nomen, prout in supplicatione.*
6 *Literæ Apostolicæ non requirunt subscriptionem Papæ, aliquando secus.*
7 *Paulus cur dexteram, Petrus verò sinistram partem occupant in bulla plumbea.*
8 *Papa cur vocatur Episcopus.*
9 *Papæ omnium cura demandata est.*
10 *Papa intitulatur Episcopus etiam ante coronationem, & utitur eadem bulla.*
11 *Et contrarium impugnantes excommunicantur.*
12 *Papa cur dicitur servus servorum Dei, & quis Author hujus inscriptionis.*
13 *Principes sæculares titulorum multiplicitate se decorari affectant.*
14 *Clementis IV. humillima epistola ad consanguineum.*
15 *Dispensationes Apostolicæ committuntur Ordinariis.*
16 *Ordinarii nomine qui intelliguntur, ex Concil. Trid.*
17 *Dispensationes committuntur etiam Vicariis Episcoporum.*
18 *Vicarius quandoque vocatur Officialis.*
19 *Vicarii Episcopi ultra montes Officiales dicuntur.*
20 *Vicario Urbis quando committantur dispensationes.*
21 *Papa, Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas, fratres appellat.*
22 *Vicarius Episcopi in spiritualibus quomodo intelligendus.*
23 *Vicarius quando dicatur generalis.*
24 *Vicarius delegatus à Sede Apostolica sufficit, quod sit in spiritualibus.*
25 *Jurisdictione divisa inter duos Vicarios, cui censeatur facta delegatio.*
26 *Papæ salutatio, quæ.*
27 *Et quis primus dixerit, Salutem, & Apostolicam benedictionem.*
28 *Papæ salutatio quid operetur.*
29 *Papa non salutat schismaticos, hæreticos &c. & quid dicat loco salutationis, num. 30.*
31 *Hebræis exponuntur Scripturæ veteris testamenti ex constitutione Gregorii XIII.*
32 *Hebræi cur tolerantur ab Ecclesia.*
33 *Papa salutando excommunicatum, illum præsumitur absolvere.*

Expedita in totum supplicatione, super ea conficitur minuta literarum per aliquem ex D. Abbreviatoribus Majoris Præsidentiæ, vel ab aliquo illorum substituto, quæ traditur deinde alicui ex Scriptoribus Apostolicis, ut ex ea literas Apostolicas de verbo ad verbum conscribat.

His igitur paucis præmissis, consonum est, ut tenorem literarum, quæ super prædicta supplicatione de more expediri consueverunt, subjicimus, qui talis est, videlicet.

Alexander Episcopus servus servorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitani in spiritualibus generali. Salutem, & Apostolicam benedictionem. Sedis Apostolicæ copiosa benignitas, rigorem juris mansuetudine temperans, nonnulla quandoque dispensative concedit, quæ sacrorum Canonum severitas interdicit. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilecti filii Philippi Maricondæ laici Neapolitanæ Diœcesis petitio continebat, quòd ipse devotionis fervore accensus, plurimùm cupit clericali militiæ adscribi, ac ad omnes, etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoveri. Verùm quia aliàs cum una, illaque de medio sublata, cum altera, ad præsentes defuncta, mulieribus Virginibus matrimonium per verba legitimè de præsenti successivè contraxit, & consummavit, bigamiam contrahendo, desiderium suum adimplere non potest, absque speciali nostra, & dictæ Sedis dispensatione. Quare pro parte dicti Philippi nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus sibi in præmissis de opportunæ dispensationis gratia providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur prædictum Philippum, aliàs apud nos de vitæ, ac morum honestate, aliisque probitatis, & virtutum meritis multipliciter commendatum, horum intuitu, gratioso favore prosequi volentes, & à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa, latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus cum ipso Philippo, ut defectu bigamiæ hujusmodi non obstante, clericali charactere insigniri, illiusque privilegiis uti, ac ad quatuor minores, nec non meritis, & idoneitate sibi aliàs suffragantibus, & dummodo aliud ei non obstet canonicum impedimentum, ad sacros, etiam presbyteratus ordines promoveri, & promotus, in illis, etiam in altaris ministerio ministrare; quæcunque, & qualiacunque, cum cura, & sine cura, beneficia Ecclesiastica, etiamsi Canonicatus, & præbendæ, dignitates, etiam majores, & principales, personatus, administrationes, vel officia, etiam curata, & electiva, in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, vel Collegiatis Ecclesiis, seu si Parochiales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eis-

dem, recipere, & (dummodo simul plura non sint, quàm quæ à Concilio Tridentino permittuntur) retinere; nec non quascunque pensiones annuas, super similium, vel dissimilium beneficiorum Ecclesiasticorum fructibus, redditibus, & proventibus, ac etiam distributionibus quotidianis, Apostolica sibi authoritate reservandas, percipere, exigere, & levare, ac in suos usus, & utilitatem convertere, liberè, & licitè valeat, dicta authoritate dispenses. Non obstantibus bigamia hujusmodi; aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno incarnationis Dominicæ Millesimo sexcentesimo trigesimo octavo. Quarto Kal. Iunii, Pontificatus nostri Anno decimo sexto.

Quarum quidem literarum Apostolicarum verba, & clausulas pro junioribus explananda duximus, ut infra, vid.

3 **Alexander.** Quocirca notandum est, quòd in literis Apostolicis, etiam in forma brevis, nunquam fit inscriptio sub nomine proprio Summi Pontificis, sicut in supplicatione, in qua ipse ponit primam literam sui nominis, videl. F. cum ipse vocetur Fabius, Fel. *in c. 2. ante n. 18. vers. & dicit Abb. de rescript.* adeò ut non intitulando se nomine Papæ, ipsæ literæ non facerent fidem; sicut si scriberetur Papæ sub nomine proprio baptismali, posset ille ratione dicere, istæ literæ non diriguntur ad me, ut per Rebuff. *in form. mand. Apost. in ver. Leo: vers. nota tamen.*

4 Et hìc posset novus Curialis quærere, cur fiat ista nominis mutatio in Papa, postquam ille assumptus est ad Apostolatus apicem? Et quamvis multi multa dixerint, placet tamen ratio allata per Gonz. *glos. 1. num. 44.* ubi ait, id fieri propter summam majestatem, & excellentiam ipsius Papæ, qui statim, postquàm est electus, mutat primum nomen; quia ex subdito efficitur omnis creaturæ Superior, & Dominus; unde justum est, ut quando præest omnibus, non appelletur amplius nomine antiquo, sed novum nomen habeat; sicut de novo omnium Dominus, & Dei Vicarius effectus est; ut per Vital. *in proœm. Clement. n. 21. verb. Joannes.*

5 Sed hinc oritur aliud, & majus, immò pulchrius dubium, scilicet, cur Papa supplicationes signat proprio nomine baptismali, in literis autem proponatur nomen Pontificatus? Et pluribus omissis placet inhærere sententiæ Sarnen. *in compend. utr. sign. n. 6.* ubi duas rationes assignat; quarum prima est, ad denotandum utrumque nomen, seu utramque personam; nam in supplicatione nomen proprium generationis ponit, in bullis verò nomen sui Pontificatus id est regenerationis, & sic duplicem personam, videlicet privatam, & publicam repræsentat. Secunda est, quòd in supplicatione ideò proprium nomen ponit, quia illud verum, [illegible] & originale nomen est; Nomen verò Pontificatus [illegible] inductivum, & accidentale; & quia in supplicatione verus scribendi actus attenditur, uti talis, ut [illegible], & non repræsentativus homo scribit; ideò vero nomine utitur. In bullis verò, quia Papa non scribit, nec manum suam apponit, sed illæ per Officiales expediuntur, ideò in illis officii sui nomen, id est, Papatus, ponitur. Quando enim Papa organo vocis suæ loquitur, tanquam privata persona loqui videtur; quia per se scribere, & loqui sunt actus personalitatem denotantes; quando autem per literas, seu bullas loquitur, quia non loquitur Papa per organum propriæ vocis, sed Officialium, tunc ut privatus homo loqui non dicitur, sed ut Christi Vicarius, & sic signando supplicationem, & ita scribendo, denotat actum privati hominis; in bullis verò dignitatis nomen apponitur. Hæc id. Sarnen. *loc. cit.*

Aliam item rationem affert Gamb. *de auth. leg. à lat. lib. 8. sub tit. de pot. leg. in judicialibus, num. 208.* nempè; hoc inductum esse, ne pôtificale nomen in vili schedula descriptum temperatur. Videmus enim, quòd infinitæ supplicationes, manu Pontificis signatæ, ex justis supervenientibus caussis, solent etiam ab ipso Datario lacerari, & in terram projici, antequam tamen illæ fuerint registratæ: cùm usque ad illud tempus possit ille denegare gratias nomine Summi Pontificis, & illarum supplicationes lacerare, sicut notissimum est Curialibus.

6 Et cùm in dictis literis sufficiat præpositio nominis Papæ, nulla illius subscriptio necessaria est, sed ejus loco apponitur plumbum, in quo impressum est illius nomen ex una, ex altera verò partibus adsunt effigies, & nomina SS. Petri, & Pauli. Et regulariter sufficit, quòd cujuscunque nomen præponatur: unde si in epistola dicatur, Cajus Sempronio salutem plurimam dicit, & posteà non scribatur proprium nomen mittentis, hæc epistola probat tex. *est in l. cum antiquitas §. cum autem, c. de testam.*

Nonnullæ nihilominus adsunt literæ Apostolicæ, quæ ab ipso Papa subscribuntur, ut sunt Cardinalatus, aliorumque graviorum negotiorum, cum hujusmodi subscriptione; videlicet; Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus, & se in illis subscribunt etiam omnes Cardinales in Romana Curia præsentes.

Jam verò, quoniam & plumbi, & effigiorum SS. Petri, & Pauli in ipso impressarum mentionem fecimus, curiosius 7
etiam inquiret aliquis, cur in prædicto plumbo Pontificiorũ diplomatum eædem sacræ imagines Apostolorum ita collocatæ sint, ut Paulus dexteram occupet, Petrus verò sinistram; cùm dextera honoris sit, ac majoritatis signum; satis autem constat, Petrum Paulo authoritate præcelluisse.

Respondetur autem pluribus modis. Primò, si id honoris gratia factum esse velimus, tribus potissimum de causis rationabile esse: Primò, quoniam plus videtur Ecclesiæ profuisse Paulus, quàm Petrus; plures enim ex gentibus ad Christi fidem adduxit; plures provincias summo cum labore peragravit, plura scripsit, eaque utilissima nobis reliquit. Secundò, quia Paulus Doctor Gentium præcipuè fuit, Petrus Judæorum: ut igitur significaret Ecclesia, Gentiles Judæis tandem antepositos esse ab eo, qui dixit, *Major serviet minori*; Paulum anteposuit Petro. Tertiò, quoniam Petrus à Christo vocatus fuit, adhuc mortali, & quodammodo in sinistris constituto; Paulus autem de cœlo vocatus est à Christo immortali, & regnante, ac à dextris Patris sedente, ut ait Pet. Dam. *ep. ad Desid.* de hac re, Innoc. III. *serm. de Evangelistis*, & S. Th. *lect. 1. in epist. ad Gal.* Addit etiam id. Pet. Dam. quartam rationem, quia Paulus de tribu Benjamin erat, & in ipso Benjamin demonstratus, ac typicè expressus: Benjamin verò, licèt postremus erat inter fratres suos, tamen & à patre filius dexteræ est appellatus, & à Joseph cunctis fratribus antepositus, Gen. *cap. 35. & 42.*

Porrò quantacunque sit Pauli dignitas, & auctoritas, ac honor illi ab Ecclesia delatus, Petri primatui nihil officit: ea enim dignitas, & authoritas extraordinaria erat, quanta tandem esset: honor verò, quo eundem colit Ecclesiæ, non tam à dignitate desumitur, quam ab utilitate, & gratitudine in ipsum. Certè Stephanus, & Laurentius Diaconi tantùm erant, quorum ille S. Jacobo Episcopo, & Apostolo, iste S. Sixto summo Pontifici ministravit: & tamen Ecclesia magis honorat Stephanum, quàm Jacobum; magis etiam Laurentium, quàm Sixtum, ut ex eorum Octavis patet; quia clarissima horum Diaconorum martyria toti Ecclesiæ præluxerunt. Ita etiam magis honorat Ecclesia S. Hieronymum, & S. Thomam Aquinatem simplices presbyteros, SS. quoque Antoninm, Benedictum, Franciscum, ne presbyteros quidẽ, quam non paucos martyres, Episcopos, immò & summos Pontifices colat: quoniam illi scriptis libris, & religiosorum ordinum institutione plurimùm Ecclesiæ profuerunt.

Respondetur Secundò, ex Ant. Nebrissenn. *in Annot. ad 50. script. loca*, non semper dexteram majoris honoris indicium fuisse: nam olim cùm duo simul incedebant, id observabatur, ut senior, & honoratior ad lævam esset; junior autem latus ei dexterum clauderet, & non nihil præcederet in signum obsequii: inde enim dicti sunt Laterones, & per contractionem, Latrones, qui dextrum latus nobiliorum hominum defensionis causa tegebant; Eusebius verò, *l. 1. de vita Constant.* scribit, se vidisse in Ecclesia Constantinum adolescentem obeuntem provinciam cùm seniore Augusto, semperque ad dexteram ejus incedentem. Neque dubium esse potest, quin Constantinus adolescens, ac penè privatus, in loco minùs honorato esset, quàm senior Augustus.

Respondetur tertiò, neque perpetuum esse, ut in antiquis imaginibus Paulus dexteram teneat; siquidem in iis, quæ Romæ nunc extant, quemadmodum in quibusdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in aliis non paucioribus cernitur ad sinistram: & sicut in diplomatibus Pontificiis Paulus obtinet dexteram, ita in numismatibus obtinet sinistram. Et fortasse non sine consilio id à veteribus observatum est, ut ex duobus Apostolis, modò unum, modò alterum anteponerent, nimirùm, ut eo modo significarent, hos Apostolos vel pares esse inter se; vel certè ignorari, uter alteri præstet. Nam etsi Petrus major est potestate; Paulus tamen major est fa-

sapientia, ut eleganter monet S. Maximus *ser. ult. SS. Pet. & Paul.* ubi Petro clavem potentiæ, Paulo clavem sapientię datam esse dicit. Hæc omnia ferè desumpta sunt ex Bellarm. *lib. 1. de Rom. Pont. c. 27. per tot.* ubi agit de comparatione Petri cum Paulo. Alii etiam scribentes hanc rationem adduxerunt, nempe, ideò Paulus ita in dextris collocatur, quia virginitatem conservabat, qua Petrus uti conjugatus carebat, ut per Gonz. *in reg. 8. cancel. gl. 1. n. 38.*

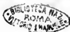
8 **Episcopus.** Non modò urbis Romæ, *c. in canonibus, 17. q. 1.* verùm etiam universalis Ecclesię, cùm sit vicarius Dei, & successor Petri, Paris. *de resign. benef. l. 8. q. 7. n. 5. cum seqq.* & cum respectu ordinis non detur ordo in Ecclesiastica Hierarchia, qui sit major ordine Episcopali: propterea Papa vocat se Episcopum. Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 26. n. 31.* quia idem nomen Episcopi, etiamsi ipsi Domino nostro Jesu Christo convenit, prout 1. Petr. *cap. 2. in fin.* ibi, *sed conversi estis nunc ad Pastorem, & Episcopum animarum vestrarum*: sicut nec propterea dicitur Episcopus, quòd habeat Ecclesiam certam, cujus ratione ita vocetur, licèt vulgus arbitretur, eum esse Episcopum S. Joannis Laterani, ut per Rebuff. *in tit. de approb. Conu. verbo, Episcopus*, sed
9 quia ipsi Papæ omnis cura omnium Civitatum, omnium Magistratuum, omnium Episcoporum, omnium hominum, omnium animarum demandata est, Mandos. *in d. gl. Cam. tit. superscriptio, eod. ver. Episcopus.* Et ita intitulatur in suis lite-
10 ris, etiam ante illius coronationem: nam utitur tunc eadem bulla, qua post coronationem, quamvis nonnulli perperam contrarium dicant: non animadvertentes desuper emanasse Extrav. *Quia nonnulli de sent. excom.* quæ est ult. *inter comm.* illis verbis, *asserere non verentur, quod Summus Pontifex ante sua coronationis insignia se non debet intromittere de provisionibus, reservationibus, dispositionibus, & aliis gratiis faciendis: nec se in literis Episcopum simpliciter, sed electum Episcopum scribere. Nec etiam uti bulla, in qua nomen exprimatur ipsius. Nos talium temeritates compescere cupientes, singulos, qui occasione hujusmodi, aliquas literas nostras super negotiis quibuscumque confectas, quæ à nobis ante coronationis nostræ insignia emanarunt, ausi fuerint impugnare, excommunicationis sententia innodamus.*

11 Vnde non bene nonnulli dicunt, quòd de stylo Papa non exprimit suum nomen in bulla ante dictam coronationem, sed tantùm utitur media bulla, in qua insculptæ sunt imagines prædictorum SS. Petri, & Pauli, altera ipsius parte vacua remanente: nam licèt mortuo Papa statim frangatur plumbum; nihilominus etiam illicò post novi Pontificis creationem formatur novum plumbum, ab una parte habens dictas imagines, ab altera verò nomen novi Pontificis, & nihil aliud immutatur, nisi data supplicationis, & literarum; cùm ante ipsam coronationem loco ipsorum verborum, *Pontificatus nostri*, dicatur, *suscepti à nobis Apostolatus officii, Anno primo*, teste Garc. *de benef. p. 6. c. 4. sub n. 3. in fin. formula brevis de cap. poss. nom. can.*

Servus. Servorum Dei, ut *in cap. Salvator, 1. q. 3.* & in pluribus locis decretorum, & decretalium Papa *servus servorum Dei*, se inscribit, & hic est consuetus modus se inscribendi in literis Apostolicis sub plumbo, quod ita inolevisse, ait Abb. *in c. 2. de cler. ven. 1. not.* quia ipse utilitatibus, & commoditatibus servorum Dei se ingerit. Cujus
12 quidem inscriptionis auctor fuit Greg. I. qui ita se inscripsit, exemplo Salvatoris dicentis, *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde: & non venit filius ministrari, sed ministrare*, quod etiam fecit ad reprimendam Joannis Patriarchæ Constantinopolitani insolentiam, qui superbia inflatus, ac Imperatorio favore subnixus, Concilio Constantinopoli habito, se Oecomenicum, id est universalem appellare Episcopum instituerat, eum sibi titulum vindicans, qui ex antiquis Conciliorum decretis soli Romano Pontifici conveniebat: ad affectati etiam Principatus suspicionem, atque invidiam apud homines evitandam, præcepti illius Dominici memor, *Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur*, ut cunctis mansuetudinis exemplum daret, primus se servum servorum Dei appellari instituit anno 595. ut quantò major esset, tantò in omnibus se ampliùs humiliaret: quem morem successores subinde ejus acceptum in hunc usque diem constantissimè tenuerunt, & insigniter usurparunt, ut eisdem verbis refertur in libro *Lign. vitæ nuncupato,*
13 *de Religione Sancti Benedicti p. 2. cap. 12. lib. 5. fol. mihi 607.* Quod quidem satis deviat ab instituto Principum sæcularium, qui sæpe titulorum multiplicitate se decorari affectant, quod non modo inter Principes nostros locum sibi vindica-

te videmus, verùm etiam aliarum nationum. Scimus namque Regem Persarum sic se inscribere, Rex Regum Sapor, particeps syderum, frater Solis, & Lunæ; Regem Moscoviæ dixisse, Magnus Dominus Imperator, atque magnus Dux Basilii, Similiter Altum Joannem Ægypti, secundùm linguam Religionis, Belul Jan, qui vulgariter Prete Janni nuncupatur, se inscribendo, ita dicit, David supremus Regnorum meorum, à Deo unicè dilectus, altera Columna fidei, ortus ex stirpe Juda, filius David, filius Salomonis, filius Columnæ Sionis, secundùm carnem, filius sanctissimorum Petri, & Pauli, secundùm gratiam, Imperator superioris, & majoris Æthiopiæ, & amplissimorum Regnorum: Rex Goæ, Gaffates; Jutigat, Angotæ, &c. Dominus partis Nubiæ, quæ in Ægyptum extenditur, de quibus, aliisque titulis videre est apud Capac. *l. secr. nuncupato l. 1. fol. mihi* 139. Nec tamen hunc inscribendi modum à jure communi deviare cognoscimus: cum unicuique liceat inscribere titulos Dignitatis suæ, juxta tex. *in l. hac consultissima, in princ. C. de testam.* Summus autem Pontifex ob sui singularem humilitatem titulo tantùm servi servorum Dei contentus est, cùm nihil aliud ambiat, nisi ipsum Dominum nostrum imitari. Quam quidem humilitatem non tantùm quo ad se exercet, verùm etiam alios hortatur, præsertim consanguineos, ad illam insectandam, unde in epistola, quam Clemens IV. cuidam suo consanguineo scripsit, habentur hæc verba, videlicet. Multis 14
de nostra promotione gaudentibus nos soli sumus, qui certiùs immensitatem oneris experimur; idcircò quod aliis gaudium, nobis subministrat metum, & fletum. Sanè ut scias, qualiter his auditis debeas te gerere, scire te volumus, quod humilior solito debes esse; neque enim quod nos vehementer humiliat, debet nostros extollere, maximè cùm honor hujus sæculi momentaneus sit, & sicut ros transeat matutinus. Nec ad nos te, nec fratrem tuum, vel ex aliis nostris aliquem venire volumus sine nostro speciali mandato; quia spe sua frustratus, si secus venire præsumeret, oporteret ut rediret confusus. Sed nec in sororis tuæ nuptiis quæras propter nos altiorem; nec enim nos habere propitios, nec in aliquo adjutores; si tamen eam filio millies desponsaveris, in trecentis libris Turonensibus tibi proponemus subvenire. Et si altiora quæsieris, nec à nobis denarium speres unum; & hoc ipsum secretissimum esse volumus, & tibi, & matri solummodo notum esse. Illud etiam scias, quòd nullum, nullamque de sanguine nostro sub nostræ sublimationis obtentu, inflari volumus; Sed tam Sibillam, quam Cæciliam, illos viros habere volumus, quos haberent, si essemus in simplici clericatu: Sibillam visita, & dic ei, quòd locum non mutet, sed remaneat apud Susam, & omnem maturitatem, & habitus honestatem observet, & preces apud nos pro aliquo non præsumat assumere; nam & ei, pro quo fierent, essent inutiles; & ipsius, qui rogaverit, damnosæ: Et si fortè per aliquos ex hac causa munera offerantur, ea respuat, si vult nostram gratiam retinere. Hujus epistolæ exemplum habes etiam penes Barbos. *de pot. Episc. in addit. ad ejusd. ad tit. gl. n. 31.*

Dilecto filio Vicario. Decreto sacri Concilii Tridentini, *sess. 22. cap. 5.* cavetur expressè, quòd dispensationes, quacunque authoritate concedendæ, si extra Romanam Curiam committ- 15
tendæ erunt, committantur Ordinariis illorum, qui eas impetraverint: Quod dicendum est etiam de dispensationibus gratiosis, quæ nec suum effectum sortiri possunt, nisi primò à prædictis Ordinariis tanquam delegatis Apostolicis summariè, & extrajudicialiter cognoscatur, an preces veritate nitantur; vel subreptionis aut obreptionis vitio habeant, prout etiam declaravit S. Congregatio Eminentiss. DD. Cardinal. supradicti Concilii interpret. sub die 14. Januarii 1588. per hæc verba, videl. *Dispensationes gratiosas debere præsentari Ordinariis, ut ab eis de subreptione, & obreptione cognoscatur.* Rota *dec. 496. n. 1. p. 1. rec.* & sub nomine Ordinarii in- 16
telliguntur etiam inferiores Episcopis, si habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, ut Garc. *de benef. p. 9. cap. 2. nu. 142.* Et licèt in clausulis supradictæ supplicationis additum fuerit, *Et committatur Ordinario*, consueverunt nihilominus hujusmodi dispensationes committi Vicario generali Episcopi, juxta consuetum stylum Cancellariæ Apostolicæ: ipse enim 17
Vicarius generalis est etiam Ordinarius, *cap. Romana, & ibi gl. de appell. glos. in cap. 2. ver. Officialem, de off. Vicar. lib. 6.* Innoc. *in cap. sua nobis, eod. tit.* Mandos. *Regula 24. q. 6. num. 6.* Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 29. num. 1.* Garc. *par. 5. cap. 8. num. 21.* nam unum, & idem tribunal constituunt, *d. cap. Romana.*

Et licèt quandoque Vicarius vocetur Officialis ; ista ta-
men diversitas oritur pro consuetudinibus patriæ , seu Re-
gionum ; Unde si commissio fieret ultra montes, expedire-
19 tur sub nomine Officialis, non autem Vicarii ; nam ibi Vi-
carii Episcopi Officiales appellantur, quod idem est : nam
in effectu nulla inter eos adest differentia, nisi in nomine ;
& sicut testatur id. Barb. *alleg.54.num.53.* Romanæ Curiæ
stylus observat, ut in expeditionibus, seu delegationibus ad
Italiam, Ungariam, Dalmatiam, Epyrum, sive Albaniam,
Sclavoniam, Cretam, & partes Orientales, Siciliam, Sar-
diniam, & Corsicam concernentibus, Cancellaria semper
utatur verbo, Vicarius ; Sed ultra montes Alpinos, ut in
Hispania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Ul-
tramontanis, ut in Africa, Officiales nominentur, ut ex li-
bro *Provinciale nuncupato* Her. Paul. *vers. in salutatione non
ponitur, fol. mihi* 12. & docet inveteratus stylus Cancella-
riæ apostolicæ.

Et hoc modo satisfit prædicto Concilii decreto : circa
quod non incongruum hic subnectere visum est pro nostra
praxi per illa ipsius Concilij verba , nimirùm , *si extra
Romanam Curiam committendæ erunt &c.* quod præmis-
sa commissio locum sibi vindicet extra Curiam : Si etenim
contingat, Oratores dispensatos tempore impetrationis in
20 ipsa Romana Curia degere , præsertim si ibi domicilium
contraxerint, tunc dispensationes ipsæ committuntur Vica-
rio Urbis, aut illius Vicesgerenti, vel alicui Prælato Signa-
turæ Papæ Referendario , & quandoque alicui ex S. Rotæ
Romanæ Auditoribus ; prout pluries vidi , præsertim si
dispensatio etiam cum aliqua absolutione dependeat ab ali-
qua causa vertente coram ipso Prælato , vel Auditore : ut
habui in praxi pro quodam Oratore, qui pro consequendis
cujusdam beneficii fructibus recursum habuit ad Iudicem
sæcularem ; ac postmodum , causa in S. Rotæ Auditorio
introducta , petiit à præmissis absolvi ; necnon cùm ob
irregularitatem ex celebratione in excommunicatione con-
tractam dispensari petiisset, literæ absolutionis, & dispen-
sationis hujusmodi fuerunt commissæ ipsius Rotæ Auditori,
coram quo lis pendebat, ut Oratorem in utroque foro sim-
pliciter, vel ad cautelam, ad effectum, ut litem, & causam
in ipso Rotæ Auditorio prosequi posset, absolveret, & cum
eo dispensaret.

21 **Venerabilis fratris** *nostri Archiepiscopi Nea-
politani.* Nam Episcopos,
Archiepiscopos, & Patriarchas , venerabiles fratres appel-
lar, ut docet text. *in c. quam gravis, de crim. fal.* ibi, *Cum sci-
re debeas, Apostolicam Sedem consuetudinem in suis literis
hanc tenere, ut Patriarchas , Archiepiscopos , & Episcopos
fratres ; cæteros autem Reges, Principes, vel alios cujuscunque
ordinis filios in nostris literis appellemus*, Rebuff. *in prax. tit.
declar. nov. prov. vers. & filios vocat* id. Hier. Paul. *in d. libro
nuncupato Provinciali, tit. de intit. vers. item nota.* Ac pro-
pterea si supradictos Episcopos, Archiepiscopos, & Patriar-
chas filios appellar, erunt literæ de falso suspectæ, *d. cap. quàm
gravi*, ibi, *in falsis autem literis tibi præsentatis in salutatio-
ne, dilectus in Christo filius vocabaris, cum in literis , quas
aliquando tibi transmisimus, te videre potueris à nobis fratrem
venerabilem appellatum.*

22 **In spiritualibus,** In quibus consistit admini-
stratio, videlicet ut possit ex-
communicare, suspendere, interdicere, conferre, institue-
re, confirmare, eligere, præsentare, visitare, corrigere, &
punire, collatio etiam Sacramentorum, tota potestas fori
pœnitentialis, dispensatio ac votorum commutatio, & alia
juxta facultatem sibi ab Episcopo attributam, prout *in form.
Vicariatus*, quæ habetur apud Sbroz. *de off. Vicar.* id. Barbos.
alleg.54.nu.56.

23 **Generali.** Si autem constitutus esset in spirituali-
bus tantùm, non videtur dici posse Vi-
carius generalis, qui talis tunc esse dicitur, quando in spiri-
tualibus, & temporalibus esset constitutus: cùm scilicet quo-
ad temporalia, habeat administrationem in judicio, & ex-
tra, habens temporalem jurisdictionem pleno jure, quoad
merum, & mixtum imperium, ac omnem jurisdictionem,
ac etiam administrationem in omni specie alienationis, nec
non facultatem locandi, ad firmam dandi, census, redditus,
& pensiones colligendi. Rebuff. *in forma Vicar. Epis. nu.21.
& seq.* & sic talis non esset, nisi haberet utramque jurisdi-
ctionem, *cap. final. de suppl. negl. præl.* Garc. *de benefic. par.
5. cap.8. num.*120.
24 Quoad hujusmodi tamen delegationes , quæ emanant à
Sede Apostolica, puto sufficere, quòd Vicarius sit in spiri-
tualibus tantùm constitutus, ut dici possit etiam generalis ;
nam licèt ex eo consueverit constitui in spiritualibus, & tem-
poralibus, quia Ecclesia soleat habere spiritualia, & tempo-
ralia, id. Barbos. *dict. allegat.54.nu.57.* nihilominus fieri po-
test, quòd habeat spiritualia tantùm. Quòd si Episcopus juris- 25
dictionem in duos Vicarios dividat, alterum constituendo
in spiritualibus, alterum verò in temporalibus ; tunc dicen-
dum est sufficere , quòd sit generalis Vicarius in spirituali-
bus, juxta materiam concernentem rem spiritualem, & ibi-
dem ipse auctor ait , quòd in brevibus Summi Pontificis ,
cùm aliqua committuntur Episcopis, seu eorum Vicariis ,
Vicarii generales in spiritualibus appellantur , dicendo sic,
Venerabili fratri Episcopo N. sive ejus Vicario in spirituali-
bus generali, id. Garz. *loc. cit.*

✝**Salutem,** *& Apostolicam benedictionem.* Hoc mo-
do salutat Papa , tam Iudices Exequuto- 26
res gratiarum, & aliorum rescriptorum, quàm ipsos Orato-
res, quibus rescribit in forma gratiosa; quo quidam salutan-
di more primus usus fuit Cletus Romanus, Summus Pon- 27
tifex, quem servaverunt postmodum omnes Pontifices suc-
cessores, ex eo, quòd hæc salutatio producit actus charita- 28
tis, pietatis, largitatis, fidelitatis, sedulitatis, tranquillita-
tis, & jucunditatis, ut ait id. Rebuff. *in form. mandat. apost.
in ver. salutem*, ubi etiam advertit, quòd hæc salutatio de-
bet scribi literis longis, & tota debet poni in una linea ; ita
quòd tria ultima puncta retorta , non fiant extra, sed intra
lineam lateralem: quòdque aliqua dictio in literis Papæ non
debet dividi, ut in fine unius lineæ sit principium, & in prin-
cipio alterius sit finis.

Mos tamen iste salutandi cessat , quando Summus Ponti-
fex rescriberet schismaticis ; hæreticis, vel excommunicatis, 29
aut aliis , qui ab Apostolicæ Sedis obedientia se subtraxe-
runt, Phil. Franc. *in proœm. lib.6. nu.3.* & multa in dies ema-
nant brevia, & literæ apostolicæ pro hujusmodi personis ,
quas neque filios appellat, sed tantùm , dum v.g. scribit He-
bræo, dicit, Beniamin, sanioris consilii spiritum, teste etiam 30
Specul. *in tit. de rescript. præsent. §. ratione formæ, nu.3. vers.
item principium*, Ioannes Andreas *in proœm. d. l. 6.* & ibi Felin.
num.20. vers. & adde, Butr. *in proœm. decret. col.4. vers. que-
rò, an Papa num.32.* Cum verò literæ diriguntur omnibus He-
bræis alicujus loci, dicit, *Universis, & singulis utriusque se-
xus Hebræis in Alma Urbe commorantibus, & commorari so-
litis, viam veritatis agnoscere, & agnitam custodire.* Ad il-
lam enim agnoscendum non desunt salubria remedia ; nam
propterea novissimè *Gregorius Pap. XIII.* sua Constitutione
præcepit Patriarchis, Archi-episcopis, & Episcopis, aliisque
Ecclesiarum prælatis, etiam Cardinalatus honore præditis,
ut in suis quisque Civitatibus , Terris, & locis, in quibus
competens aliquis numerus Iudæorum , qui Synagogam
constituant, commoratur, curent Sabbatho , vel alio cujus-
cunque hebdomadę statuto die ad Iudęos ipsos in locum præ-
stitutum, non tamen Sacrum, nec ubi sacra confici solent,
convocatos, per aliquem Magistrum in Theologia, aliumve
idoneum virum ab eis eligendum, cum mercede congrua il-
li ex ipsorum Hebræorum collatione, aut aliàs, prout com-
modius eis videbitur hebraicæ, si fieri poterit, linguæ peri-
tum, sermones, vel lectiones haberi, in quibus, illis expo-
nantur Scripturæ veteris testamenti , Moysis, scilicet , & 31
Prophetarum , præsertim verò, quæ eo Sabbatho leguntur,
seu lectæ in eorum sint Synagogis, juxta Sanctorum Patrum
interpretationes, ad verum Catholicæ Ecclesiæ sensum , &
aliàs ad præscriptum ejusdem constitutionis editæ *sub Datum
Romæ apud Sanctum Marcum* 1584. *Kal. Septemb. anno de-
cimo tertio.* Quos quidem Hebræos Sancta mater Ecclesia 32
tolerat in memoriam passionis Dominicæ , eisque plerum-
que multa concedit, ut Christiana benignitate allecti, erro-
rem suum recognoscant, & ad verum, quod est Christus ,
lumen tandem convertantur, ut dixit Sixtus IV. in quadam
sua *Constitutione 48. in ordine* 3. qua, inter cætera , eisdem
Hebræis concessit , ut dum illos ab uno loco ad alium iter
agere contigerit, in ipso itinere biretum, seu pileum nigrum
deferre ; ea tamen conditione , ut si ultra unam dietam in
uno loco moram traxerint , posteà solitum biretum glauci
coloris gestent, quem colorem glaucum pro signo ipsorum
Hebræorum, Pius V. declaravit illum esse, qui vulgò dici-
tur, *gialdo*.

Et *Paulus IV.* in alia sua constitutione ait , quòd Ecclesia
Romana Hebræos tolerat in testimonium veræ fidei Chri-
stianorum: ac propterea convenit, ut quamdiù in eorum errori-
bus

bus persistunt, effectu operis recognoscant se servos, Christianos verò liberos per Jesum Christum Dominum nostrum effectos fuisse.

33 Si tamen in proposito contingat, Papam salutare excommunicatum, clarum est, quòd per salutationem præsumitur illum absolvere, ut per glos. in *c. si quando, in verb. salutationis, de sent. excomm.* & ad hoc ait id. Butr. in *c. ad consultationem de re jud.* quòd ipse vidit quasdam literas Gregorii XIII. quas quidam illius Orator detulit Regi Franciæ, & quibusdam Ducibus schismaticis, in quibus aderat solita salutatio, scilicet: *Salutem, & Apostolicam benedictionem*, Gratian. *discept. for. c. 538. per tot.*

CAPUT V.

Praxis narrativa earundem literarum.

SUMMARIUM.

1 *PRoœmium, quibus literis preponi consuevit.*
2 *Proœmium desumitur ex visceribus earum literarum.*
3 *Et quid sit, & ejus virtus.*
4 *Papa loquitur in plurali, quandoque in singulari.*
5 *Papa omnes Christianos, dilectos filios appellat.*
6 *Papa habet curam omnium Christianorum.*
7 *Papa mulieres appellat dilectas in Christo filias.*
8 *Bigamiæ irregularitas dupliciter contrahitur.*
9 *Bigamia requirit matrimonium carnali copula consummatum.*
10 *Non inducitur ex matrimonio rato tantùm.*
11 *Papa solus dispensat super bigamia quo ad omnia.*
12 *Dispensationes ad partium petitiones conceduntur.*
13 *Aliquando Motu proprio.*
14 *Dispensatio præsumitur impetrata de mandato Oratoris.*
15 *Dispensationes impetrantur sine speciali mandato.*
16 *Supplicatio quando præsumatur porrecta ab Oratore.*
17 *Verba, apud Nos de vitæ*, & morum honestate *&c. non egent verificatione.*
18 *Clausula,* Specialibus favoribus, *quando in literis Papæ apponitur.*
19 *Clausula,* A quibusvis *&c.* sententiis *&c. quid operetur, remissivè.*
20 *Verbum,* mandamus, *non importat dispensationem.*
21 *Clausula,* dummodo aliud non obstet impedimentum, *unde extracta.*
22 *Apponitur in omnibus supplicationibus, & in literis dispensationum.*
23 *Et est secundum jus.*
24 *Dispensatus ad ordines simpliciter, intelligitur de minoribus.*
25 *Clausula,* Nec non quæcunque & qualiacunque beneficia, *quid importet.*
26 *Inhabiles ad ordines sunt inhabiles ad beneficia.*
27 *Gratia dispensationis ad ordines, & beneficia est dividua.*
28 *Clausula,* quæcunque & qualiacunque, *non comprehendit omnia beneficia.*
29 *Beneficia curata sunt cæteris digniora.*
30 *Ac propterea non veniunt in dispensatione, nisi exprimantur.*
31 *Quod procedit etiam in beneficijs curatis habitu tantùm, & non actu.*
32 *Beneficia, simplicia dicuntur, licèt residentiam requirant.*
33 *Beneficium Ecclesiasticum quid sit.*
34 *Et ut tale sit, quid requirat.*
35 *Dispensatus ad beneficia non censetur dispensatus ad Canonicatus.*
36 *Canonicatus, & præbenda in quo differunt.*
37 *Dispensatus ad Canonicatum censetur dispensatus ad præbendam.*
38 *Canonicatus nonnulli præbendas etiam extra propriam Ecclesiam habentes.*
39 *Canonicatus aliqui præbendis prorsus carentes.*

1 SEdis Apostolicæ *copiosa benignitas &c.* In omnibus ferè literis gratiæ,
non autè in illarum supplicationibus, consuevit præponi Ex-
ordium, sive Proœmium, quod semper desumitur ex visce-
2 ribus literarum prædictarum, & nihil aliud est, nisi quidam

Corradi Prax. Dispensat.

sermo generalis perambulatorius librorum, seu Constitu- 3
tionum, ostendens in generali, quæ posteà continentur in
speciali; interdum, pleraque complectens, ut not. Joann.
Andreas *in Exord. Clement. in verb. quoniam*; quod præci-
puè operatur, ut si aliquando contingat de ipsa gratia, sive
illius parte hæsitari, submoveri possit dubium ex verbis ejus-
dem proœmii; unde semper ex eo inter alia colligitur causa
finalis eorum, quæ continentur in ipsa gratia, seu Consti-
tutione; nam sicut corpus ab anima, ita dispositio à ratione
proœmiali regulatur, ut dixit Jas. in *l. qui quadringenta, col. 2.*
ff. ad Trebell. Corn. *cons. 311. num. 4. vol. 2.* sicque ad ipsum
Exordium recurritur, juxta tex. in *l. ult. ff. de hæred. inst.* Bart.
in *l. cum ii, §. eam transactionem, ff. de transact.* Docet insu-
per Gajus in *l. 1. ff. de orig. jur.* quòd nefas videtur esse, nulla
præfatione facta, rem exponere; nam præfationes libentius
ad lectionem propositæ materiæ perducunt, Gonz. *super*
proœm. reg. 8. Cancell. num. 3. ac propterea apud Rhetores
vocatur prima pars Orationis, qua Auditoris attentio, be-
nevolentia, & docilitas captantur: Unde Princeps in gra-
tiarum concessionibus se Oratoribus benevolum reddit,
juxta illud Cicer. 2. de orat. *Iubent exordiri, ita ut eum, qui*
audit, benevolum nobis faciamus, insuper dum Papa hìc in
proœmio dicit, *rigorem juris mansuetudine temperans*,
ostendit, quòd ipse rigor aliquando temperatur, ut sæpè
fit, & docet tex. *in cap. fin.* & ibi glos. *in verb. rigor. de sent.*
excomm.

Exhibita nobis &c. Ex quo habes, quòd Papa 4
semper loquitur in plura-
li, ut videre est per totum ferè corpus juris canonici; licèt
si contingat, ipsum propria manu in suis bullis se subscribere,
loquatur in singulari, videlicet, *Ego Maphæus Catholicæ*
Ecclesiæ Episcopus, ut suprà diximus: vel *Ego Maphæus S.*
R. E. Episcopus consensi, & subscripsi, cujus rationem diver-
sitatis docet Mandos. *in gloss. Cam. vers. Nos qui, fol. 90.* ubi
distinguit, quòd, aut loquimur in subscriptione; & Papa lo-
quitur in singulari, nempe *Ego Maphæus*: vel sumus in
narrativa, aut dispositiva; & subdistinguit, quòd si loqui-
mur juxta tempora antiqua, tunc dicamus, quòd tam singu-
lari, quàm plurali numero utebatur: Si verò loquimur de
modernis temporibus, dicemus, Papam semper loqui in
plurali; quòd si aliter ejus literæ expeditæ reperirentur, es-
sent de falso suspectæ. Sicut etiam quando ipse Papa uni tan-
tùm scribit, nunquam ei loquitur in plurali, quod præcipuè
docet text. *in d. c. quam gravi, de crim. fals.* his verbis: *Et enim*
uni tantùm personæ nostræ literæ diriguntur, nunquam ei lo-
quimur in plurali, ut vos, sive vester, & his similia in ipsis li-
teris apponamus. Sic etiam, si partim in plurali, partim
in singulari, ut si diceretur, Vobis Titio &c. nam tunc pa-
ri modo ipsæ literæ erunt de falso suspectæ, id. Mandos. *loc.*
cit. in fin.

Dilecti filii *Philippi* &c. Papa omnes Christianos, 5
dilectos filios appellat; non autem infi-
deles, hæreticos, vel excommunicatos, sicut supra dictum
est; nam sicut omnes sumus filii Dei per fidem, charitate fir-
matam; sic filii omnes sumus ejus Vicarii, scilicet Papæ, cu-
ra, & honore; ex eo quòd ipse curam omnium Christianorum 6
habet; & omnes vocat filios, sive laici illi sint, sive clerici,
Host. in *c. ad deliberandum, vers. cæteri autem, de judæ*, & non
modò hodie, verùm etiam antiquitus tales appellabat, ut pa-
tet per diversa loca decreta. Mulieres verò dilectas in Chri- 7
sto filias appellat; cujus appellatio ex monialibus exordium
duxit, quas ita semper appellabat, ut in *c. dilecta in Christo fi-*
lia Abbatissa de Bubrigen. & in c. dilecta in Christo filia Ab-
batissa Iotren, de excess. prel. quem posteà scribendi modum
ad omnes mulieres extendit.

Matrimonium &c. successivè &c. 8

Hæc irregularitas, quando nimirum quis plures duxit uxo-
res, duobus modis contrahi potest. Uno modo, si ipsæ om-
nes vivant, quarum unam de jure, aliam de facto duxit, ut
suprà diximus, & sic simul: & contra istos, qui polygami vo-
cantur, proceditur per Tribunal sancti Officii, tanquam sus-
pectos de fide; cùm malè sentiant de Sacramento matrimo-
nii: & ultra polygamiam efficiuntur infames, ut per Majol.
de irregul. l. 1. c. 33. n. 14. vers. posset autem.

Altero verò modo, videlicet si mortua priore conjuge, du-
xit secundam; quo casu, ad effectum suscipiendi ordines, &
obtinendi beneficia Ecclesiastica, opus est dispensatione;
quamvis alioqui non prohibeatur quis plures successivè du-
cere uxores, ut habetur in *cap. adaperiant 31. quæst. 1.* ibi,

non damno bigamos; immò nec trigamos, & si dici potest. octogamos.

9 **Et consummavit.** Non enim sufficit matrimonia hujusmodi contraxisse, nisi quis illa carnali copula consummasset; nam aliàs irregularitas hæc non contraheretur, Vivald. *in Candel. aur. hoc tit. num.*21. quicquid dicat Magist. *sent. 4. dist.* 27. dum tenet, quod per solum consensum in duobus matrimonijs contractis per verba de præsenti, constituitur impedimentum bigamiæ; quòd profectò nunquam fuit, saltem in praxi, receptum. Sicut etiam, neque constituitur per ma-
10 trimonium ratum, nondum tamen consummatum, cùm ex sola animorum conjunctione nulla contrahatur irregularitas, id. Majol. de *irreg. lib.*1. *c.*33. *num.*10. ubi etiam subdit, quòd si quis matrimonium contraxit cùm arcta, à qua postea solutus est, & aliam ducit; non efficitur irregularis, quia nulla inde apparet carnis divisio.

11 **Absque Sedis Apostolicæ dispensatione.** Nullus quippè, præter Papam, potest super hac irregularitate dispensare; quæ secundùm omnem sui speciem jure canonico inducta est: unde dispensat ad omnes ordines, beneficia, & dignitates, etiam pontificales; sic enim legimus dispensatum extitisse per Lucium Papam cum Archiepiscopo Panormitano, qui erat bigamus, ut per Sayr. *de cens. lib.*6. *num.*1. qui subdit ibi, *quod quamvis Papa non possit facere de bigamo non bigamum; quia tamen bigamum non promoveri est de statuto, & ordinatione Ecclesiæ: ideò potest cum eo dispensare, sicut potest homicidam ordinare, quamvis non possit facere, quòd non fuerit homicida; quia adhuc talem existentem non promoveri, est sola Ecclesiæ ordinatio, & decretum.*

Quare pro parte *dicti Philippi fuit nobis humiliter supplicatum.* Hoc modo loquendi semper utitur Papa in suis rescriptis, sive Orator sit
12 in Curia Romana præsens, sive ab ea absens: quod præcipuè considerandum est in dispensationibus, quæ ad partis petitionem regulariter conceduntur; non autem Motu proprio, per text. in *c. innotuit, in fin. de elect. c. fin. de schismat.* quia, ut docet text. in *l. 4. §. hoc autem, ff. de damn. infect.* non debet aliquid solvi seu relaxari, nisi parte petente, instante, & supplicante: quamvis negari non possit, quin
13 multoties videantur etiam Motu proprio concedi ... di dispensationes, prout testatur Mand... *dispensationes, ver. dispensatio ad ... conceditur.* Unde orta est illa quæstio, ... dispensationem petens, censeatur fateri impedimentum, super quo petit dispensari. Et super hoc etiam, secundùm praxim, dicendum est, quòd licèt non appareat, dispensationem fuisse impetratam ab ip-
14 somet Oratore; præsumendum est tamen, quòd saltem fuerit de ejus mandato impetrata, propter impensam, quæ in illius expeditione requiritur, Bar. & Alex. in *l. cum servus, ff. de verb. oblig.* etiam si nullo modo appareat de illius mandato, cujus interest, cùm non sit verisimile, quòd solvens voluerit prodigere suas pecunias per text. *in l. cum indebite, ff. de probat. cap. super hoc, de renunt.* non enim est actus (præcipuè in casu præsentis dispensationis, in qua requiritur magna impensa) ad quem quis verisimiliter sine mandato accederet, saltem per literas privatas. Unde, ut omnibus Curialibus notum est, quæcunque dispensationes possunt
15 pro alijs impetrari absque speciali mandato, teste Gonz. *ad reg. 8. Cancell. glos.* 63. *num.* 16. & de stylo Curiæ, eo ipso, quòd quis pro alio impetrat aliquod rescriptum gratiæ aut justitiæ; ac in tali impetratione pecunias expendit, ac laborem ponit, resultat mandatum præsumptum: quia creditur, ordinem, & mandatum illius, cujus interest, habere: nam alias non tereret tempus, pecuniam, & laborem, Cassad. *dec.* 3. *num. quarte de procur.* Ludovis. *dec.* 331. *num.* 8. eòque magis, quando Orator ipsam dispensationem producit: quia videtur fateri omnia in ea contenta esse vera, idem Bartol. in *l. post legatum, ff. de his quibus ut indig.* Bald. in *l. scriptura, Cod. de fid. instrum.* Alexand. *consil.* 30. *num.* 2. *l.* 7. Mohed. *dec.* 1. *de regular.* id. Ludovis. *decis.* 385.

Verùm hic te monitum volo, quod Rota Romana non
16 ita simpliciter tenet, quòd supplicatio præsumatur porrecta ab eo, in cujus favorem cantat, nisi quando ulterius concurrit notabilis impensa, ut dictum est: vel materia est difficilis impetrationis, Seraph. *dec.* 560. & abundantius fuit dictum in una Parmen. *beneficij*, 11. *Decembris* 1604. *coram Sacrate*, ubi dicitur, quòd aliàs daretur magna occasio fraudibus, quòdque hoc procedit, etiam si ille, qui in Oratorem in supplicatione nominatus est, esset in Romana Curia præsens, ac etiam, si supplicatio esset registrata, id. Ludovis. *dec.* 331. *nu.* 19.

Apud nos de vitæ. *ac morum honestate, &c.* 17
Licèt Summus Pontifex per hæc videatur moveri ad dispensandum, attamen verba illa non egent verificatione coram delegato: quia non scribuntur conditionaliter, ut docet Innoc. in *c. fin. in princ. de præsumpt.* sed apponuntur de consuetudine, ac propterea non probant ita esse, ut per Rebuff. in *forma mand. Apost. fol. mihi*, 556. ubi etiam ait, quòd verba, quæ in exordijs gratiarum apponuntur, dicuntur causa impulsiva, non autem finalis, per gloss. in *l. 2. ff. de donat.* qua cessante, non propterea cessabit gratia, vel mandatum, *l. 1. §. sextum, ff. de postul. c. cum cessante, de appell.* & quòd propterea, si probaretur contrarium, nempè Oratorem non esse honestæ vitæ, non minus esset ei gratia concedenda: tum quia hæc solent de consuetudine apponi, ut dictum est: tum quia verba narrativa non probant, sed de stylo scribuntur, & ad ornamentum potiùs, quàm ad veritatem, juxta communem opinionem: ... etiam de stylo receptum esse videmus.

Specialibus favoribus. Clausula hæc licèt quandoque locum si-
bi vindicet in gratijs beneficialibus; potissimùm tamen pro- 18
cedit, quando Papa dispensat cum uno, ut plura beneficia obtinere possit, & sic regulariter in dispensationibus; quia tunc ipse Pontifex gratiam, & favorem impartitur illi, cum quo dispensat: de qua quidem clausula videndus est id. Rebuff. in *praxi tit. bulla dispen. super defect. ætat. num.* 3. *fol. mihi* 290.

Eundemque Philippum à quibusvis, &c. De hac Clausula dicam in *mea prax. benef.*
tom. 1. *lib.* 2. *c.* 27. *n.* 11. *vers. Et cum absolu-* 19
tione à censuris, &c. & de ejus effectu vide Vivianum ... *jurisp. l.* 13. *c.* 8. *nu.* 124. *cum plur. seqq.* quomodo autem prædicta clausula in literis extendatur, vide suprà: *add. c. n.* 2.

Per Apostolica scripta mandamus.
... verba habetur tantùm mandatum de dispensan- 20
do, non autem dispensatio jam facta, ut alias dixi; & ex hoc etiam habes, quòd ad perfectionem gratiæ requiruntur literæ super supplicatione expediendæ: & nunquam sufficit sola supplicatio, nisi Summus Pontifex dicat illam sufficere. Alius item stylus retroactis temporibus usque ad tempus felicis recordationis Gregorij XIII. servabatur; nimirùm, ut pro nonnullis materijs, tàm justitiæ, quam gratiæ minoris momenti, neque literæ ex integro conficeretur: sed supplicatio in totum expedita introcludebatur literis, in forma brevis clausi, & ad partes transmittebatur, & in fine clausularum ejusdem supplicationis addebantur hæc verba: *Et per breve S. V. hac supplicatione introclusa.* Mox breve expediebatur sub hujusmodi tenore, videlicet. *Venerabilis frater. Salutem, &c. Mittimus fraternitati tuæ supplicationem, præsentibus introclusam, manu dilecti filij nostri Alexandri Cardinalis Sfortiæ in præsentia nostra signatam. Volumus, & tibi committimus, & mandamus, ut ad illius executionem procedas, juxta ejus continentiam, & signaturam. Dat. Romæ, &c.* Ille tamen rescribendi modus jam ab aula, recessit cum præsertim extra Curiam vel dentur literæ Apostolicæ, vel supplicationes cum dicta clausula, *quod sola supplicationis signatura sufficiat: & ubique fidem faciat.*

Et dummodò aliud *ei non obstet Canonicum*
impedimentum. Clausu- 21
lam istam reperio desumptam ex *c. 1. de fil. presb. in 6.* ubi Bonifacius VIII. concedendo Episcopis facultatem, ut cum illegitimè natis valeant dispensare quoad minores ordines, & unum simplex beneficium, hæc verba addidit, scilicet. *Si*
ei aliud canonicum non obsistat, &c. & in *c. un. de ætat. & qual.* 22
eod. lib. Undè in quibuscunque dispensationibus, quæ super quovis impedimento petuntur, præsertim ad ordines, & beneficia, passim DD. Officiales Datariæ in calce supplicationis supradictam clausulam adjiciunt, quæ est secundùm jus: quia ultra ea, super quibus dispensatur, seu disponitur, omnia alia habilia, & disposita, & quòd impedire non possint, supponuntur ad *l. ut gradatim, verb. & si lege. de mun.*
& hon. ubi dicitur, quòd statutum disponens aliquos in ho- 23
nore præferri, illos habiles, & idoneos, ut præferri possint, supponit,

ponit, *l. qui testam. ff. de test. l. 1. §. lex falcidia, ff. ad l. falcid. l. furiosum*, ibi, *si omnia alia accesserint, &c. Cod. qui testam. fac. poss.* sic igitur in casu nostro, dispensatio super uno impedimento, seu defectu, supponit nullum aliud impedimentum adesse, *d. cap. un. de ætat. & qualit.* in 6. ibi, *aliud non obstet canonicum*, & ibi gloss. in *verb. canonicum*: exemplificat, *quia non sunt illegitimi, non corpore vitiati, non bigami, non vitiosi &c.* & ibi ait Franc. *num. 2.* quòd habens liberam potestatem dispensandi super certa ætate, & super uno defectu, non potest concurrente alio defectu dispensare, quia cùm in dispensationibus fiat stricta interpretatio, super uno defectu illa concessa, non extenditur ad aliud.

24 **Ad omnes etiam sacros, &c.** Aliàs autem intelligeretur de solis ordinibus minoribus, quia, cùm simus in materia dispensationis, quæ de sui natura strictè interpretanda est, sufficiet, si suum effectum sortiretur in minoribus ordinibus, nisi essemus in casu, in quo jam Ordinarius ad minores Ordines dispensavit, puta cùm illegitimo, ut suo loco dicemus: quia, si tunc erit Orator in minoribus ordinibus constitutos, ne dispensatio evanescat, & ut aliquid operetur; intelligeretur etiam de sacris ordinibus, licèt id non exprimeretur in literis dispensationis, juxta tex. in *cap. si à Papa, de priv. in 6.* Et sic regulariter hujusmodi dispensationes super bigamia dantur, nedum quoad ordines, ut supra visum est, verùm etiam quoad beneficia ecclesiastica; licèt quandoque dentur quoad ordines tantùm; & aliàs vidi similem dispensationem concessam bigamo, more græco universi, literis super ea Ordinario loci directis, subhac forma, videlicet.

Urbanus Papa VIII. Venerabilis Frater, &c. Salutem &c. Exponi nobis fecit dilectus Filius N. Clericus Cassanensis Diœcesis, pauper, ritu græco vivens; quòd ipse fervore devotionis accensus ad omnes, etiam sacros & Presbyteratus ordines promoveri, & promotus in illis Altissimo, quoad [redacted] Verùm quia aliàs cum una virgine jam defuncta, deindè cum alia vidua jam superstite mulieribus successivè matrimonium contraxit, ex quo bigamus effectus est, desiderij sui voti compos in hac parte fieri nequit absque vestra, & Sedis Apostolicæ dispensatione: Nobis propterea humiliter supplicari fecit. Quare &c. Fraternitati suæ &c. Committimus, ut constito tibi legitimè de dicta Exponentis paupertate, ac consideratis &c. super bigamia hujusmodi &c. ita ut illa non obstante ad omnes, etiam sacros &c. dummodo idoneus reperiatur; nec aliud canonicum obstet impedimentum &c. promoveri, & promotus &c. ministrare &c. dispenses. Datum Romæ apud S. Mariam majorem. Die 20. Augusti 1638. Pontificatus nostri Decimo quarto.

25 **Necnon quæcunque** *& qualiacunque &c.* Non enim sufficit dispensationem peti ad ordines tantùm, sed debet etiam impetrari ad beneficia; quia satis constat, beneficium dari propter officium Clericale, *c. fin. de rescript. in 6.* ac propterea quicunque fuerint ad ordines inhabiles, erunt etiam ad beneficia, id. Sayr. *d. lib. 6. c. 11. n. 22.* Et sic nunquam dispensa-
26 tiones hujusmodi peti, & concedi consueverunt quoad ordines tantùm. Liberum tamen est parti petenti, vel unico contextu literas ad utrumque scilicet ad ordines, & benefi-
27 cia, expedire; vel divisim, ad ordines tantùm, ac postmodum occurrente assequutione beneficij, illius provisionem cùm dispensatione ad beneficia in eadem supplicatione contenta à Sede Apostolica impetrare; ubi tamen materia hanc de stylo capias divisionem. Et ex vi præsentis dispensationis ad ordines, non erit dispensatus Orator ad beneficia, etiam extra casum bigamiæ, neque ad unum tantùm, etiam simplex, ut suprà probavimus: quia unum sine alio consistere potest, ut videlicet dispensatio sortiatur effectum in ordinibus, Abb. in *cap. literas, num. 6. de fil. presb.* Felin. in *cap. at si Clerici, §. de adult. num. 17. de jud.* Paris. *cons. 88. n. 21. vol. 4.*

Et notandum est, quòd licèt suprà dicta verba, *quæcunque & qualiacunq;* comprehendant beneficia tàm majora, quàm minora; tàm curata, quàm simplicia, nec non dignitates, & præbendas, Garc. *de benef. p. 1. c. 6. num. 37.* id tamen intelligi debet in facultate alicui data ad dispensandum; quia tunc ipsa dispensatio favorabilis reputatur, & cùm beneficium sit genus, omnes species propriè comprehendit, id. Garc. *num. 38.*

At verò, cùm hic simus in dispensatione particulari; ap- 28
pellatione beneficij non veniunt omnia beneficia, Felin. in *c. postulasti, nu. 8. de simon.* ac propterea exprimi debent, ut infrà, omnes qualitates beneficiorum, ad quæ Orator cupit, ac petit dispensari.

Cum cura. Hic est consuetus stylus, qui servatur in dispensationibus ad ordines, & beneficia, ut in exprimendis illorum qualitatibus incipiatur à beneficijs curam habentibus; cùm beneficia curata cæteris dignioria, & nobiliora sint, ut ait Vital. in *Clem. 1. de preb* 29
relatus per Gonz. *gloss. 6. nu. 9.* ubi ait, quòd cura tanto est pretiosior, quantò periculosior. Est præterea ista expressio necessaria, quia in dispensatione nunquam venit beneficium curatum; nisi de eo fiat specialis mentio, Majol. *de irreg. lib. 1. c. 9. n. 2. ex c. pro illorum*, ibi, *quod nisi fiat expressa mentio de cura, non venit beneficium curatum de præb.* Unde secundùm hanc praxim testatur id. Gonz. ad gloss. 6. *n. 14.* & 15. quòd dispensatus ad beneficia quæcunque non intelligitur dispensatus ad beneficium curatum, nisi expresè in sup- 30
plicatione fiat mentio de curato; ita ut non sufficiat illius expressio per æquipollens, veluti si diceretur, Ecclesia baptismalis, vel habens Cœmeterium, seu jus sepeliendi: hæc enim possunt etiam esse in Ecclesia non Parochiali, ut per Federici. de Sen. *cons. 175.*

Quod quidem non modò procedit in materia odiosa, ut hìc, in qua strictè proceditur, *alleg. jur.* verùm etiam in materia favorabili, nempè si Papa det alicui facultatem conferendi beneficia in genere, quia neque tunc venit beneficium curatum, si de hoc non fiat specialis mentio, Calder. in *cap. nostra, quæst. 4. de rescript.* ubi dicit, quòd nulla tam expressio requiritur, quàm de cura, id. Rebuff. in *praxi, tit. de dispens. rat. ætat. vers. etiam si cura*, ubi, quòd si quis esset dispensatus, ut quæcunque duo beneficia recipere possit, & retinere, non intelligitur de curatis; quia sub verbis, quantumvis generalibus, non comprehenduntur; etiam si cura esset expressa per æquipollens, ut supradictum est, etiamsi dispensatio fuerit Motu proprio concessa; quia licèt ille excludat subreptionem, *cap. si Motu proprio, de rescriptis in 6.* non propterea in illius concessione comprehenditur curatum, id. Gonz. *dict. gloss. 6. num. 10.* eòque magis, quando dispensatio conceditur ad petitionem partis, ut hìc.

Immò semper tenuit Cancellaria Apostolica, id procedere 31
etiam in beneficijs curatis habitu tantùm, & non actu; quia si Parochiani forsan ob aliquam causam recesserunt, potest tamen contingere, eos ad eorum Ecclesiam reverti, Felin. in *c. postulasti, num. 1. de rescript.* & Card. *cons. 48.* Quamvis aliter dicendum sit in impetratione horum beneficiorum, ut suo loco dicemus.

Nam licèt propter supradicta verba, *quæcunque* appareat, quòd dispensatio sit exuberans, ac propterea censeantur venire beneficia curata, Crescent. *dec. 1. num. 1. de privil.* inspiciendum est nihilominùs, quòd in hujusmodi concessione potest adesse defectus intentionis concedentis, ac propterea non extenditur, nisi ad ea tantùm, quæ exprimuntur. Dec. in *c. postulasti, num. 13. de rescript.* id. Garc. *d. c. 6. nu. 60.* Nald. in *sum. verb. litera, nu. 3.* ac propterea in his, & similibus dispensationibus impetrandis, sunt omnia exprimenda; cùm ita etiam servetur de stylo Curiæ, à quo non est recedendum, *c. quàm gravi, de crim. fal.*

Et sine cura, id est beneficia simplicia, quæ talia 32
sunt, etiam si personalem residentiam requirant, dummodò dentur in titulum, Abb. in *c. recolentes, vers. altaria, de stat. monach. & in c. fin. de cens.* & hæc non habent clerum, vel populum, aut administrationem, *c. 2. de renunt.*

Beneficia. Ut paulatim descendamus ad singulorum 33
declarationem, quæ in prædicta supplicatione continentur, dicamus, quòd beneficium in genere sumptum nil aliud est, nisi benevola actio, gaudium tribuens capientibus, de quo per Bald. *cons. 112. lib. 2.* Gonz. *ad reg. 8. Cancell. gl. 6. num. 3.* id. Garc. *d. p. 1. cap. 1. num. 1.* in præsenti tamen materia intelligendum est, de beneficio ecclesiastico, ut in *c. ex parte, de concess. præb.* & ita definitur, nempè quòd sit *benevola actio proveniens ex proventibus Ecclesiasticis, Deo dicatis per habentem potestatem, & authoritatem, gaudium tribuens capientibus*, ut per d. Gonz. *n. 4.* & d. Garc. *n. 5.* qui dicit, quòd in materia Ecclesiastica, appellatione beneficij, intelligitur beneficium Ecclesiasticum. Veriorem tamen definitionem beneficij, quæ omnibus suis par-

partibus constat, puto illam, quam tradit Tolet. in *sua Summa l. 5. c. 76.* nempe, quòd *beneficium est jus percipiendi fructus ex bonis Deo dicatis, clerico propter divinum officium competens*, quam diffinitionem explicat id. Garc. *d. cap. 1. num. 3. cum seqq.* eamque amplectuntur communiter Recentiores, & abundè dicam in *pract. benef.*

Ecclesiastica. Ad differentiam beneficiorum temporalium, quæ sunt feuda, Comitatus, Ducatus, & similia, de quibus omnibus loquitur tex. in *cap. felicis*, *§. si quæ verò*, *de pæn. in 6.* idem Rebuff. in *rubr. de collat. §. præfatique Ordinarij*, verbo, *Ecclesiasticorum*.

Ad hoc tamen, ut beneficium dicatur Ecclesiasticum, sex necessariò requisita concurrere debent.

34 Primum, quòd sit erectum, & fundatum auctoritate Episcopi, Samen. in *reg. de ann. qu. 20.* Rebuff. in *sua praxi*, *in tit. quare sint instituta beneficia. num.* 10. Gonz. *gloss. 5. n. 7.* ubi subdit rationem, nempè, quòd nullus privatus sine Episcopi auctoritate potest locum sacrum, vel spiritualem constituere, per text. in *c. ad hæc*, *de relig. dom.*

Secundum, quòd habeat aliquid spiritualitatis annexum, unde propter divinum officium datur Ecclesiasticum beneficium, id. Gonz. *d. gloss. 5. num. 8.*

Tertium, quòd conferatur clerico, non autem laico, *c. cùm adeo, de rescript. Clem. quia contingit, §. nunc autem, de relig. dom.* & sic, cùm mandatur provideri Clerico, intelligitur de beneficio, vel officio Ecclesiastico, *c. quàm sæpè, de præb. in 6.* Gonz. *d. gloss. 5. num. 9.* cùm laicus sit incapax spiritualium, Mandos. in *praxi, signat. tit. provis. vers. indubitati juris est*.

Quartum, quòd conferri non possit, nisi ab ecclesiastica persona; cum laicus sit penitus incapax juris conferendi beneficia Ecclesiastica, etiam si in limine fundationis fuerit apposita conditio, ut illud conferri possit à laico, quamvis ad id interveniat consensus Episcopi, Rota *dec. 318. part. 2. diversor.* Nisi tamen laicus id habeat ex privilegio Papæ, text. in *cap. dilectus, de præb. c. ult. de concess. præb.* Bald. in *l. rescripta, C. de prec. Imp. offer.* Imò ex privilegio sufficit Collatio, absque alia Ordinarij institutione, id Garc. *p. 1. c. 2. nu. 33. cum seqq.*

Quintum, quòd sit perpetuum, *c. veniens, de fil. presb.*

Sextum, quòd sine aliqua conditione conferatur, Barb. in *Clem. causam, §. si forsan, sub n.* 30. alioquin committeretur Simonia, *c. Sanctorum, 1. q. 1.* Gonz. *d. gloss. 5. n.* 15. & latè dicam in d. mea *praxi benef.*

35 **Etiam si Canonicatus**, *& præbenda*, Neque sub tali dispensatione venirent Canonicatus, & præbendæ, nisi in supplicatione id exprimeretur; loquendo tamen de Canonicatibus in Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesijs, non autem de quibusdam simplicibus beneficijs Ecclesiasticis, nullam personalem residentiam requirentibus, quæ tamen Canonicatus nuncupantur; qui forsan longo cursu temporis, ex aliqua causa amiserunt ipsam residentiam, sicut in frequenti Curiæ praxi habemus; cùm in his, & similibus impetrationibus dici consueverit, *Cum perpetuum simplex beneficium Ecclesiasticum, Canonicatus nuncupatum, &c.*

36 Quamvis autem hìc addantur, *& præbenda*; videtur tamen id exprimi ad cautelam; licèt enim adsit differentia inter Canonicatus, & præbendam, eo quòd Canonicatus nil aliud est, nisi jus habendi stallum, & locum in Choro, ac vocem in Capitulo, proveniens ex receptione in fratrem, *c. in Genesi*, & ibi gloss. in *verb. vel quasi de elect.* Card. in *Clem. 2. de Jud.* Præbenda verò est jus percipiendi fructus in Ecclesia, competens præbendato ex officio divino, tanquam uni de Collegio, *c. relatum de præb.* nihilominùs dispensatus ad Cano-

37 nicatum censetur etiam dispensatus ad præbendam, quæ venit in consequentiam Canonicatus, *d. c. relatum.* Mandos. *reg. 11. q. 10. num.* 10. ubi adepto Canonicatu, præbenda debetur de jure, *c. si postquam, de præb. in 6.* quamvis nonnulli teneant, quòd nisi exprimeretur hìc, præbenda non veniret; cùm illa in materia stricta non includatur appellatione beneficij, per ea, quæ dicit text. in *c. tua nobis*, cùm ibi not. de *verb. signif.* cùm non modo in Collegiatis, verùm etiam in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, possint esse Canonicatus sine præbenda, ut paulò inferius dicetur.

38 Nonnulli etiam sunt Canonicatus, qui etsi præbendas habeant, non tamen eas habent in ipsa Cathedrali, vel Collegiata; sed in alia Ecclesia; & in illorum impetratione à Summo Pontifice sic exorditur supplicatio, *Cum Canonicatus ad Sanctæ Mariæ ad plateam nuncupata præbenda Ecclesiæ Neapolitan. &c.*

Aliqui reperiuntur etiam Canonicatus, nullam prorsus 39
præbendam habentes, sicque in eorum impetrationibus à Sede Apostolica ita Orator incipit supplicare videlicet. *Cum Canonicatus præbenda carens, Ecclesiæ* N. sicut è converso in quibusdam partibus valor Canonicatuum consistit totus in fructibus, nullis prorsus existentibus distributionibus quotidianis, Et signanter in Ecclesijs Cathedralibus Cordubèn. & Salamantin., teste Gonz. *super regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. num.* 168.

Cur autem quandoque in Canonicatibus nullam habentibus præbendam, seu fructus, illi nihilominùs exprimantur ad XXIV. ducatus auri de Cam. dicam in d. mea *prax. benef. tom. 1. l. 2. c. 9. n. 72. cum pluribus seqq.*

CAPUT VI.

Praxis primæ partis dispositivæ earundem literarum.

SUMMARIUM.

1 *Dignitates non veniunt appellatione beneficii in materia odiosa.*
2 *Neque veniunt in mandato ad beneficia curata, & quæcunque alia.*
3 *Dictio* quæcunque *alia includit similia.*
4 *Dignitas curata non venit in mandato ad quæcunque &c.*
5 *Dignitas est beneficium qualificatum.*
6 *Dignitatis definitio.*
7 *Dignitatis nomine quæ veniant.*
8 *Dignitatem quis dicatur habere.*
9 *Dignitatum majorum appellatione non venit Episcopatus.*
10 *Dispensatio ad Episcopatum cum inhabili quomodo concedatur.*
11 *Dignitates majores, quæ: Et an illæ veniant, si non explicentur in dispensatione.*
12 *Dispensatus ad majores dignitates, censetur dispensatus ad minores.*
13 *Dignitates majores post pontificales, quæ.*
14 *Dignitas major quomodo cognoscatur.*
15 *Dignitates principales, quæ.*
16 *Dispensatio ad dignitates majores, an capiat dignitatem monocularem.*
17 *Primogenitus dicitur, etiam si non habeat secundogenitum.*
18 *Personatus quid sit.*
19 *Administratio Ecclesiastica quæ.*
20 *Officia Ecclesiastica sunt vere beneficia.*
21 *Officii Ecclesiastici definitio.*
22 *Officia sæcularia quæ.*
23 *Officia curata quæ.*
24 *Beneficia electiva non veniunt in dispensatione, nisi exprimantur.*
25 *Beneficium electivum quod dicatur.*
26 *Electio ad beneficium electivum à quo fieri debet.*
27 *Dispensatus ad beneficia, non censetur dispensatus ad Canonicatus Cathedrales.*
28 *Nisi dispensatio fuerit Motu proprio concessa.*
29 *Dispensatio cur non capiat dignitates, & beneficia in Catheralibus.*
30 *Cathedralis Ecclesia appellatione venit etiam Metropolitana, immo Patriarchalis.*
31 *Dispensatio non capit beneficia in Metropolitana Ecclesia, nisi id exprimatur.*
32 *Neque eodem modo in Collegiatis Ecclesijs.*
33 *Ecclesia Collegiata requisita, quæ.*
34 *Ecclesia omnis Cathedralis dicitur Collegiata.*
35 *Dispensatus ad beneficia in Cathedralibus, an illa obtinebit in Patriarchalibus.*
36 *Dispensatio ad beneficia non capit Patriarchales Ecclesias.*
37 *Ecclesia curata non differt à Parochiali.*
38 *Vicariæ perpetuæ idem judicium, quod de Parochiali.*
39 *Vicaria duplex.*
40 *Vicaria perpetua quomodo constituatur.*

1 **DIgnitates.** Nec etiam in præsenti materia, tan-
qoam restringibili, & odiosa, ve-
nium appellatione beneficij, diguitates, *c. ad aures*, & ibi
2 DD. *rescript. cap. fin. de præb. & cap. quamvis eod. titul. l. 6.*
Garc. *d. p. 1. cap. 6. num.* 52. Et idem erit, si (verb. gr.) con-
cedatur mandatum ad beneficia curata, & quæcunque alia,
quia tunc neque includitur dignitas, licèt illa sit beneficium,
Innoc. in *c. cum accessissent, de const. & in cap. quia nonnulli,*
de jud. Card. in *Clem.* 2. *vers. quid sit dignitas, de præb.* quia
3 hæc dictio *quæcunque alia*, includit tantùm similia, glos. in
cap. ex literis, de off. deleg. Butr. & Imol. in *c. sedes, de rescript.*
Achill. de Grass. *dec.* 113. *num.* 5. ac propterea dignitas est ne-
cessariò exprimenda, ut illa veniat in dispensatione. *Clem.* 1.
de sequestr. poss. & fruct. ubi Papa, dùm de beneficio loque-
batur, subjunxit, *etiam dignitates*, *Clem.* 1. *de caus. poss. &*
propr. Sarnenn. in *reg. de ann. quæst.* 29. *num.* 2. & *in c. fin.* §.
cum igitur de præb. id per hæc verba declaratur, *Cum igitur*
mandatum hujusmodi se ad talia non extendat, nec ad Recto-
riam, vel dignitatem nostra feratur intentio, cùm pro simplici
beneficio, jussio nostra manat, ubi glos. in *verb. ad talia*, dicit,
4 *ad dignitates, vel rectoriam.* Ac eadem ratione, si mandatum
erit ad beneficia curata, & quæcunque alia, ut dictum est,
profectò non includetur dignitas curata, *Clem. ne in agro*, §.
Cæterum de stat. Monach. Rot. *dec.* 343. *n.* 2. *p.* 1. *divers.* quæ
quidem dignitas non excluditur, ex eo, quòd non sit benefi-
5 cium Ecclesiasticum; sed quia est qualificatum, id. Sarneno.
in *proœm. regul. quæst.* 5. *num.* 4. ubi ad comprobationem ait,
quòd in legato lanæ, non venit lana tincta, nec in donatio-
ne marmoris, venit qualificatum, videlicet figura ex marmo-
6 re facta, per text. in *l. si cui lana, ff. de leg.* 2. *& in l. quæsitum,*
§. *illud, ff. de leg.* 3. Unde satis distat definitio dignitatis à de-
finitione beneficii, ut ex præmissis patet. Dignitas namque
est præeminentia cum jurisdictione, ut in *c. quamvis de verb.*
sign. & cognoscitur, quando quis habet administrationem
rerum Ecclesiasticarum cum jurisdictione, Abb. in *c. de mul-*
ta præb. & sub nomine dignitatis post Pontificalem veniont
Abbas, Præpositus, Prior, Decanus, Archidiaconus, Pri-
micerius, sive Præcentor, aut Cantor, item Succentor, Ar-
chipresbyter, Thesaurarius, aut Sacrista, Custos, Scholæ
magister, sive Scholarius, Capellanus magnus: ex quibus
aliquæ, juxta locorum varietatem, nomen accipiunt; &
unum, atque idem diversis vocabulis appellatur; quapropter
dixit Abb. in *cap. de multa, de præb.* quòd in multis Ecclesiis,
Dignitas, Personatus vocatur, & in quibusdeam, quilibet
beneficiarius, cui cura est animarum commissa, dicitur per-
sonatum habere, ubi tandem concludit, illum habere Di-
gnitatem, qui vocatur nomine, quod in jure significat
8 dignitatem, etiamsi jurisdictione careat; ut si vocetur
Archipresbyter, Archidiaconus, Primicerius, Thesaura-
rius, sive Sacrista; quodque is etiam dignitatem habet, qui
pro more, vel consuetudine patriæ, vel Ecclesiæ censetur esse
dignitate præditus; quamvis omni administratione rerum
Ecclesiasticarum, & jurisdictione in Clericos careat. In pro-
posito igitur dicendum est etiam, quòd sicut dispensatus ad
beneficia, non censetur dispensatus ad dignitates: ita è con-
tra, dispensatus ad dignitates, non censetur dispensatus ad
beneficia, propter naturam dispensationis, ut per Innoc. in
cap. Dilectus, de præb.

9 **Etiam majore,** Non tamen sub hojusmodi ver-
bis venit Episcopatus, propter
excellentiam, & præeminentiam dignitatis, quæ est culmen
dignitatum, ac speciali nota digna, Abb. in *cap. dilectus de*
concess. præb. num. 1. Garc. *d. p.* 1. *cap.* 6. *num.* 66. qui *num. seq.*
improbat Enriq. in *sum. lib.* 13. *cap.* 57. §. 5. *dicentem*, quòd
dispensatus ad Curatum, non eget nova dispensatione pro
Episcopatu; & quòd homicida, si per dispensationem legi-
timam fiat habilis ad omnes ordines sacros, & illorum usum,
videtur factus habilis ad beneficium, etiam curatum, &
Pontificale, & quòd dispensatus ad ordines, etiam presby-
teratus, potest consecrari Episcopus, & quòd ita dixerunt
Salmaticenses Theologi, & Jurisperiti, & Datarius Papæ
consultis quæ omnia pro falsis habet, & quidquid dixerint
Salmaticenses Theologi, & Jurisperiti, Datarium Papæ
non credit id dixisse, id. Garc. *nu.* 69. Nec in hujusmodi sup-
plicationibus peti etiam consuevit dispensari ad Episcopa-
tum, nisi raro, cùm ut plurimum ad talem dignitatem di-
10 spensetur regulariter unico contextu, tempore provisionis
Ecclesiæ Episcopalis, seu Archiepiscopalis: hic autem pro
11 majoribus dignitatibus, ut ex contextu ipsius supplicationis
patet, intelligitur de majoribus post Episcopales, quas ne-
que caperet simpliciter dispensatus ad dignitates, nisi dicatur
majores post Pontificales, Rebuff. 10 *form. mand. Apostol.*
vers. nec comprehenditur fol. mihi 570. Et sic per supradicta
verba, *etiam majores*, & non aliter, venit Orator ad il-
las dispensatus, attenta eorundem verborum natura, quæ
sunt implicativa, & exprimunt casum magis dubitabilem,
l. etiam, ff. de verb. sign. l. conventicula, ff. de Episc. & Cler.
Menoch. *de arbitr. jud. libr.* 1. *qu.* 49. *nu.* 8. Farinac. *dec.* 222.
n. 3. *& dec.* 721. *n.* 6. *& 7. tom.* 1. *p.* 2.

De minoribus autem dignitatibus nulla subest dubitatio, 12
quin Orator censeatur ad illas dispensatus, absque aliqua
earum expressione; nam licèt simus in materia exorbitan-
ti; nihilominùs cùm verbum major sit comparativum, ex
sui natura necessariò supponit positivum, nempe minores
dignitates, per tex. in *l.* 1. ubi DD. *ff. de verb. oblig.* nec quo-
ad hoc refert, aliàs dixisse, quòd in dispensatione non va-
leat argumentum, etiam à majoritate rationis; cùm aliud
hic sit dicendum, teste eodem Garc. *part.* 5. *capit. prim. nu-*
mer. 268.

Majores autem dignitates sunt omnes post Pontificalem, 13
scilicet Archiepiscopatum, Episcopatum, &c. illius Ecclesiæ,
in quo adest ipsa dignitas; quarum quidem dignitatum ma-
joritas, regulariter quatuor modis considerari potest. Primò
ratione temporis. Secundò ratione prærogativæ ordinis.
Tertiò ratione prærogativæ ordinantis, seu constituentis.
Quartò ratione majoris officii.

Verius tamen est, quòd cognoscendum hanc majorita- 14
tem, considerari debet præcipuè ordo, & administratio, id.
Mandos. *reg.* 3. *quæst.* 1. *num.* 1. qui ibi allegat glos. in *cap. de-*
liberatione, *in verb. electionis de offic. deleg. lib.* 6. & ibi Ge-
min. *num.* 6. subdit tamen id. Mandos. *num.* 2. recurrendum
esse ad consuetudinem Provinciarum, & Ecclesiarum, ead.
gloss. in *d. cap. deliberatione*, quam quidem consuetudinem
amplexa est Rota *de Mense Martii* 1554. *in una Tudenn.*
Abbatiæ, coram Montisflasconenn, & sic aliquando prima
dignitas est Archidiaconatus, aliquando verò Archipresby-
teratus, secundùm locorum consuetudines, Dec. *Cons.* 451.
num. 2. Alex. *cons.* 142. *lib.* 6. Boer. *dec.* 282. Ludovis. *dec.* 411.
sub num. 5. *vers. verum, & ante omnia*: licèt hac consuetu-
dine circumspecta, de jure communi, Archidiaconatus sit
major dignitas.

Et principales, videlicet in Collegiatis Ecclesiis, 15
quia majores tantummodo sunt
post Pontificales in Cathedralibus, & harum principalium
cognitio pari modo habetur, sicut diximus suprà de majori-
bus, nempè juxta consuetudinem Provinciarum, & Eccle-
siarum, quæ etiam constituit principalem dignitatem in
Collegiatis Ecclesiis, id. Boer. *dec.* 286. *nu.* 8. id. Rebuff. in
prax. tit. de reservat. n. 6.

Nec est omittendum, quòd quandoque dicitur etiam di-
gnitas principalis in Collegiata illa, quæ consistit in Ca-
thedrali; quamvis non sit prima dignitas post Pontificalem;
Sed tamen ex indulgentia Sedis Apostolicæ, aut consuetu-
dine, vel alio quolibet jure habet principalem præeminen-
tiam in Ecclesia Collegiata, ut per Gonz. *gloss.* 51. *nu-*
mer. 55.

Hic verò fuit aliàs dubitatum inter Dominos Abbrevia-
tores Majoris Præsidentiæ, num gratia dispensationis ad di-
gnitates majores in Cathedralibus, & principales in Colle-
giatis Ecclesijs, ut hic, comprehendat etiam dignitatem
monocularem, scilicet, quando non adest nisi una tantùm
dignitas? Ratio autem dubitandi ea fuit, quia dispensatio
strictam capit interpretationem, ut suprà pluries dictum est;
ac propterea non valet, nisi quantùm sonat; quia majoritas,
& principalitas non potest demonstrari in Ecclesia, ubi una
tantùm adest dignitas; Mandos. *reg.* 3. *qu.* 5. *num.* 1. ubi dat
exemplum, si scilicet homo unus esset in Civitate, non pos-
set propriè dici, quòd talis esset principalis, seu major; quia
principale præsupponit accessorium, & major præsupponit
minorem, id. Gonz. *gloss.* 9. §. 4. *num.* 12.

In contrariam tamen partem, scilicet affirmativam, fuit 16
per omnes ferè inclinatum, nempè adhoc posse Oratorem,
sic dispensatum, obtinere hanc dignitatem monocularem;
ex eo, quia Rota, & Curiales totum contrarium tenent; nam
communis usus loquendi ipsorum Curialium est, appellare
dignitatem majorem in Cathedrali, & principalem in Col-
legiata, etiam ubi nulla alia adsit dignitas, per d. Gonz. *sub*
nu. 18. *vers. Quinimmo*, ubi, loquens de dignitate principa-
li in Collegiata, ait, intelligi principalem, respectu aliorum
de Collegio; & sic etiam intelligi debet de majori in Cathe-
dra-

drali, respectu, videlicet, aliorum, &c. Vel clarius di-
cendum, quòd non semper principale, & majus dicit rela-
tionem ad minus principale, & ad minus: sed satis est, si
excludat principalius, & majus se: Ita primus, & primo-
genitus dicitur aliquis, etiam si non habeat secundum; sed
17 ex eo tantùm, quòd non habet priorem se: juxta quem sen-
sum dicitur de B. Virgine, quòd peperit filium suum primo-
genitum, *Matth.1.* ut exponit S. Hieronymus in eum lo-
cum. Pari ratione, dignitas monocularis dici potest ma-
jor, & principalis, non quòd in eadem Cathedrali, vel
Collegiata sint aliæ illa inferiores; sed quòd non adsit alia
major eadem.

18 **Personatus.** Est etiam personatus, beneficium Ec-
clesiasticum, *cap. cum accessissent, de*
const. & est quædam prærogativa in Ecclesia sine jurisdictio-
ne & administratione, dum habet stallum in choro honori-
ficum præ aliis, Abb. in *c. de multa, de præb.* ac majorem
præeminentiam, quàm alij Canonici, etiam ante recepti
in Choro, vel Capitulo, ac processionibus; non tamen ha-
bet tantam prærogativam, quantam illi, qui habent dignita-
tem: qui enim cæteris Canonicis, aut Collegio præest dum-
taxat, nec jurisdictionem, aut administrationem aliquam
habet, dicitur personatum habere. Arch. in *c.1. de consuet.*
lib.6. Unde in proposito dispensationis, si Orator obtinue-
rit sibi provideri de personatu, non poterit vigore talis di-
spensationis obtinere dignitatem cum administratione, vel
jurisdictione, nisi id in supplicatione petierit, ut suprà, arg.
c. quamvis, de præb. in 6.

19 **Administrationes,** scilicet Ecclesiasticæ, quæ
auctoritate Episcopi ere-
ctæ sunt in titulos, juxta gloss. in *Clem. fin. verb. beneficium,*
de decim. Rebuff. in *praxi, tit. sæculare beneficium quotuplex,*
quia ab illarum fundatoribus fuit apposita conditio, ut per
Clericos administrentur; ac propterea tales administratio-
nes Ecclesiasticæ vacant per contractum matrimonij, sicut
quodcumque aliud beneficium Ecclesiasticum, ex eo quòd
respectu testatoris dicitur administratio Ecclesiastica, Cæs.
de Grass. *dec.114. à nu.2.* & debent esse perpetuæ, datæ ali-
quibus pijs operibus, vel alijs rebus concernentibus cultum
divinum: ut faciendo celebrari Missas, &c. quarum impe-
trationes receptæ sunt in Dataria Apostolica, illarumque
initium tale est, *Cùm perpetuum simplex beneficium Ecclesia-*
sticum, administratio nuncupatum, &c. quia, ut dictum
est, sunt verè beneficia Ecclesiastica, Fusc. [illegible]
11. num.6. cum seqq.

20 **Vel officia,** Similiter Ecclesiastica, de quibus lo-
quitur text. in *cap. cum accessissent, de*
const. cap. dudum de elect. & cap. quòd Dei timorem, de stat.
monach. ista enim verè beneficia sunt, ut Thesauraria, Sa-
cristia, Primiceriatus, Archi presbyteratus, Præpositu-
ra, & similia, ut per Gonz. *gloss.5.§.11. num.2.* & ita defi-
niri potest officium Ecclesiasticum, nempè quòd sit admini-
21 stratio rerum Ecclesiasticarum sine præeminentia, & ho-
nore, ut in *cap.1. de off. Sacris,* & sic sub isto nomine non
comprehenduntur officia sæcularia, quæ ab uxoratis retine-
22 ri possunt, nec alia officia, quæ licèt sint spiritualia, ha-
bent tamen admixtam temporalitatem, ut sunt Vicarij Epi-
scopi, Eleemosynariæ, Sacristiæ, Cellarariæ, quæ non
dantur in titulum; de quibus loquitur etiam id. Gonz. *dict.*
gloss.11. num.11. ubi dicit, quòd omnia jura loquentia de be-
neficijs Ecclesiasticis habent locum in istis officijs Eccle-
siasticis, *dict. §. 11. num.2.* quæ possunt etiam resignari
sive simpliciter; sive ad favorem, Paris. *de resig. benef. lib.*
2.q.1. à num.92.

23 **Etiam curata.** Adsunt etenim nonnulla officia,
quæ etiam sunt curata, sicut Ar-
chi-presbyteratus, cujus nomen licèt sit officij, nihilomi-
nus curam animarum, ut plurimùm, exercet, ut in *cap.*
prim. ibi, *positos curam gerere animarum. de off. Archipresb.*

24 **Et electiva.** Hæc præsertim beneficia neque ve-
niunt in dispensatione prædicta, nisi
exprimantur: ex eo quòd sunt speciali nota digna. Et in
impetratione beneficij electivi debet necessariò fieri men-
tio hujus qualitatis; aliàs impetratio erit nulla, & subre-
ptitia, id. Gonz. *n.6.* & jam videmus etiam in praxi, quòd
si mandetur provideri de beneficio, spectante ad præsenta-
tionem, institutionem, collationem, & quamlibet pro-
visionem, non poterit provideri de beneficio spectante ad
electionem, juxta tex. in *c. cum in illis, §. illis verò,* & gloss.
in *verb. electionis,* ubi expressè ait, quòd electio non inclu-
ditur, sub verbo, provisionis, vel dispositionis: quia hæc
tria nimis inter se differunt, *de præb. in 6.*

Tunc autem dicitur beneficium electivum, quando in 25
eo proceditur per electionem, quæ exigit confirmationem
Superioris; secùs autem, si ipsa confirmatio non esset ne-
cessaria, ut ait gloss. in *Clem. quia contingit,* verbo, *electio-*
nem, de relig. dom. Hæc tamen electio recipit in se restri-
ctionem, nam debet fieri per Capitulum Ecclesiæ Cathedra- 26
lis, seu Collegiatæ, aut Conventualis, non autem per be-
neficiatos Ecclesiarum Parochialium: taliter enim electi non
egent confirmatione Superioris; quia hoc modo dicuntur
beneficia collativa, & talis electio dicitur provisio, ut fuit
conclusum in Rota, in *una Vercellen. Canonicatus 4. Maii*
1598. coram Corduba, teste Garc. *d. par.1. c.6. num.26.*

In Cathedralibus. Non enim censetetur Ora- 27
tor dispensatus ad beneficia
aut dignitates, ac Canonicatus, & præbendas in Cathedra-
libus, nisi hoc expressisset in supplicatione, per text. in *cap.*
quamvis in fin. de fil. presb. in 6. Felin. in *cap. postulasti, de*
rescript. Calder. *cons.31. de præb.* Selv. *de benef. p.3. q.11. nu.*
20. & fuit tantùm in una *Oxomen 28. Junij 1552. coram D.*
Vestano, ubi fuit conclusum, dispensationem non suffraga-
ri, nisi in ea specialis mentio habita esset de Cathedrali, *cap.*
quamvis, §. quamquam, de præb. in 6. id. Garc. *d. c.6. nu.60.* 28
qui *num.63.* limitat, præmissa non procedere, quando di-
spensatio fuit Motu proprio concessa per Abb. in *cap. cum in*
cunctis. §.1. nu.6. de elect. & id. Felin. in *d. c. postulasti, num.*
13. limit.6.

Ratio enim, cur in dispensatione non veniant dignitates, 29
& beneficia in Cathedralibus, est, ob præeminentiam & ho-
norem Ecclesiæ Cathedralis, ut desumitur ex *d. c. quamvis,*
ibi, *ad Cathedralem Ecclesiam, quam propter ipsius hono-*
rem, sub hac generalitate nolumus hoc casu includi, se manda-
tum hujusmodi non extendit.

Etiam Metropolitanis. Videntur prima
facie verba hæc
apposita ad tollendam ambiguitatem, omnemque hæsita-
tionem; quia dispensatus ad beneficia in Cathedralibus, ex
suprà adductis, poterit illa obtinere etiam in Metropolita-
nis; cùm appellatione Cathedralis veniat etiam Metropo- 30
litana, immò & Patriarchalis, ut dictum est, *c. Cleros, vers.*
[illegible], dist.21.

His tamen non obstantibus, contrarium servat praxis Cu-
riæ Romanæ; nam si Orator non expresserit suam dispensa-
tionem ad beneficia in Metropolitanis Ecclesiis, profectò 31
non se extenderet ad illa. Hæc enim praxis mihi videtur fun-
data in *d. c. quamvis, in d. c.1. de fil. præb.* ubi, Joannes Mo-
nach. & aliis, Rebuff. in *rubr. de collat. §.1. in verb. Metro*
politana, qui satis docet, quòd dispensatus ad beneficia
in Cathedrali, non censetur dispensatus, ut illa possit
obtinere in Metropolitana, & cùm hoc sit etiam de stylo
receptum, est omninò servandum, prout re ipsa serva-
tur, *c. quàm gravis, de crimine fal.* Dec. *cons. 699. n.5.*

Vel Collegiatis *Ecclesiis,* quæ, licèt in pleris-
que æquipatentur Ecclesijs Ca-
thedralibus, *cap. quia sæpè, in princip. de elect. in 6.* gloss. in
c. statutum, verb. Cathedralium, de rescript. eod. lib. Clem.
2. de ætat. & qualit. in materia tamen restringibili, ut hìc,
nulla fit comparatio, ac propterea; nisi exprimeretur hic 32
beneficia in Collegiatis, ea non venirent; cum hìc cesset
argumentum, etiam à majoritate rationis, ut aliàs diximus,
veluti si dispensatus, ut possit tenere beneficia in Cathe-
dralibus, & Metropolitanis, possit illa obtinere in Colle-
giatis, DD. in *c. postulasti, de rescript.*

Oportet tamen, quòd Ecclesia Collegiata, ut hìc habeat
suas partes necessarias, veluti, quia fuit fundata, ut esset
Ecclesia Collegiata; & dummodò ad minùs, tres fuerint 33
in ea instituti; quia pauciores non faciunt Collegium *l. Ne-*
ratius, ff. de verb. sign. gloss. in *c. 1. de elect.* Innoc. in *cap.*
postulasti, de jure patr. licèt, secundùm aliquos, duo suffi-
ciant, ut in *cap. 1. de elect.* necnon quando plures Canoni-
ci conveniunt in ea, habentes commune sigillum, com-
mune Archivium, & arcam unam, ac tractatum com-
munem, *cap. tertio loco de prob.* Felin. in *cap. attendentes,* 34
de præscript. Unde de jure communi omnis Ecclesia Cathe-
dralis dicitur Collegiata, *c. novit. & cap. quantò, de his, quæ*
fiunt à præl.

Sed quia in casu petitæ dispensationis, eo modo, quo su-
pra visum est, oportuit qualitates supradictarum Ecclesia-
rum exprimere, non alienum erit à nostra praxi videre,
quid

quid sentiendum de Ecclesiis Patriarchalibus. Dubitatum enim fuit pluries in Cancellaria Apostolica inter DD. Ab-
35 breviatores, an dispensatus ad hujusmodi dignitates in Cathedralibus, censeatur dispensatus, ut illas possit obtinere in Ecclesijs Patriarchalibus. Et prima facie videbatur eisdem in partem negativam inclinandum; ea potissimum ratione, quia in materia non favorabili, ut in beneficialibus, stricta debet fieri interpretatio, per tex. in *c.2. de fil. presb. in 6. c. postulasti*, & ibi, Felin. *de rescript.* & propter honorem Patriarchalis dignitatis, quæ super omnes alias eminet, sub hac dispositione, quæ potiùs est restringenda, quàm amplianda, videtur, quòd non veniant dignitates in Ecclesijs Patriarchalibus, de quibus non fuit facta mentio in supplicatione. Attamen, pluribus deinde allatis pro parte affirmativa, omnes (uno tantùm excepto) tenuerunt in hoc casu, venire etiam dignitates in ipsis Patriarchalibus Ecclesijs; quæ bene veniunt appellatione Cathedralium, & Metropolitanarum, per text. in *c. cleros. vers. omnes, 21. dist.* ubi dum quæritur de differentia inter Patriarcham, Archi-episcopum, Metropolitanum, & Episcopum, dicitur, quòd omnes isti ordines uno eodemque vocabulo Episcopi nominantur; quia hujusmodi nomina sunt ad distinctionem potestatum; & nomen Ecclesiæ convenit tàm Patriarchali, quàm alijs Cathedralibus, ut in *c. Constantinopolitanæ, 22, dist.* ac proptereà extensio fieri debet etiam quòd simus in materia odiosa; præsertim cùm non possit assignari diversa ratio, *l. Senatus consultum, ff. de rit. nupt.* Alex. in *l. si quis iniquum, §. si procurator, n.17. ff. quod quisque jur.* Mandos. *reg. 3. q.2. à n.2. ad 7.* loquens ibi in materia reservationis beneficiorum, qui *d. n. 7.* ait, quòd secundùm communem usum, tam in Cancellaria, quàm alibi, exprimendo simpliciter Ecclesias, vel Cathedrales, vel Metropolitanas, intelligimus etiam de Patriarchalibus, quodque extensio de uno casu ad alium, secundùm communem usum comprehensum, fit etiam in materia stricta & odiosa, per text. in *l. is cui bonis: §. fin. de testam.* Ad evitandum tamen aliquam sophisticam interpretationem, seu cavillationem, solet expressio hæc fieri in supplicatione, dicendo, *etiam in Patriarchalibus.* Alia tamen die, habito inter eosdem DD. Abbreviatores de eadem re sermone, præmissis maturius discussis, contrarium tenuerunt, scilicet in materia dispensationis, appellatione Ecclesiarum Cathedralium non venire Patriarchales, ut dictum est suprà in verbo, *etiam Metropolitanis*, pluribus juribus per eos allegatis.

36 **Seu si Parochiales, &c.** Diximus suprà, non comprehendi in dispensatione beneficia curata, nisi exprimantur, hic verò ostenditur, neque Parochiales Ecclesias venire: Nam licèt istæ cum curatis quodammodò confundantur, ut per Lotter. *de re benef. l. 1. q.20. nu.55.* ubi ait, inter curatam, &
37 Parochialem Ecclesiam, se nullam cognoscere differentiam, per rationes, ibi per eum allatas: tamen omissis, quæ hinc inde adduci possent, ad hanc differentiam constituendam, quæ videri poterunt apud Rebuff. in *rub. de collat. §. statuimus, 2. verb. Parochiales*, Gonz. *gloss. 6. num.2. cum seqq.* dicendum est hic, quòd multoties in hujusmodi rescriptis apponuntur verba superflua ad occurrendum malitijs, & subtilitatibus, undè dixit Felin. in *c. eam te, n.15. vers. ex his infertur de rescript.* quòd non semper est vera traditio, quòd non debeat esse aliquid superfluum, & in *c. venerabiles, n.1. 3. not. de off. de leg.* dicit, quòd sæpè quid bis ponitur, ad evitandam malitiosam, & sophisticam interpretationem, id. Gonz. *d. gl. 6. num. 29. cum seq.* ubi plura in proposito congerit.

38 **Vel earum perpetuæ Vicariæ.** Quod enim dictum est de Parochialibus, vindicat sibi locum etiam in Vicarijs perpetuis, de quibus, etiam extra materiam hujus dispensationis, idem est judicandum, ac de ipsis Parochialibus, *Clem. un. de off. Vicar.* quia eodem jure reguntur, quo ipsæ Parochiales: & omnia jura loquentia de beneficijs curatis, habent locum in Vicarijs perpetuis, Paris. de *resign. benef. lib. 3. q.1. n.155.*

Est autem duplex Vicaria, Alia temporalis, Alia perpetua;
39 Temporalis est illa, quando tantummodò ad voluntatem constituentis fit Vicarius; puta, cùm quis habet duas Parochiales, æquè principaliter unitas; tunc enim unus curatus est utriusque, & non tenetur constituere Vicarium perpetuum in altera; sed tantum ad tempus, juxta tex. in *c. temporis, 16. q.1.* quia quando Ecclesia habet proprium Rectorem, non datur Vicaria perpetua, [illegible] Vicarius temporalis datur ab Episcopo, habita notitia vacationis Ecclesiæ Parochialis, cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis assignatione, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore provideatur, *Concil. Trid. sess. 24. c. 18.* Perpetua autem Vicaria, ut hic, est, quando beneficium unitur accessoriè, quia tunc apponitur Vicarius perpetuus, *dict. Clem. un.* & dicitur perpetuus, id est ad vitam ipsius Vicarij.

Quomodo autem constituatur Vicarius perpetuus, & ex 40
quibus causis, dicendum est, quòd constituitur in Ecclesia Parochiali auctoritate Episcopi, quoties beneficium aliquod Parochiale, curam habens animarum, alteri Ecclesiæ, vel Collegio, aut Capitulo Canonicorum, vel Seminario Clericorum, Cœnobio Monachorum, vel Academiæ, aut Hospitali, sive alteri loco, pietatis causa extructo, vel Dignitati, aut Præbendæ fuerit unitum & annexum, juxta tex. in *c. extirpandæ, §. qui vero, de præb.* & plura de hac Vicaria perpetua potest videre penes d. Gonz. *glos. 5. §. 3.* per tot. qui *num. 3.* docet, duplicem rursus esse Vicariam perpetuam, unam videlicet, quæ continet curam animarum actu, alteram, quæ consistit in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, quando videlicet cura residet habitu penes Capitulum, & exertitium penes Vicarium.

CAPUT VII.

Praxis secundæ partis dispositivæ earundem literarum.

SUMMARIUM.

1 *Clausula*, si tibi canonicè conferantur, *unde extracta.*
2 *Canonica collatio, quæ.*
3 *Verbum* conferre *respicit etiam beneficia jurispatronatus.*
4 *Canonica electio quomodo facienda.*
5 *Et quando canonica.*
6 *Præsentatio Canonica quæ.*
7 *Canonica institutio quæ*
8 *Institutio non fit sub conditione.*
9 *Actus legitimus non recipit diem, neque conditionem.*
10 *Istitato, obtinenti aliud beneficium, quomodo occurrendum.*
11 *Laicus ex privilegio Papæ confert beneficium, sine aliqua institutione.*
12 *Verbum*, recipere, *cur apponatur in dispensatione ad beneficia.*
13 *Clausula*, dummodo plura non sint, *quid operetur.*
14 *Dictio*, dummodò, *restringit dispensationem.*
15 *Beneficia plura, quæ intelligantur.*
16 *Commenda perpetua non differt à provisionibus beneficiorum.*
17 *Et dicitur palliata dispensatio.*
18 *Dispensatus ad obtinendum, non est dispensatus ad retinendum.*
19 *Dispensatus ad beneficia an censeatur dispensatus ad pensiones.*
20 *Pensio ad vitam recipientis, succedit loco beneficii.*
21 *Pensionis translatio pro Principe Peretto vigore indulti.*
22 *Decisio Rotæ ad id refertur.*
23 *Pensionem percipiendi laicis facultas sublata est.*
24 *Licèt aliquando ad id dispensetur.*
25 *Quod tamen concedit Papa ex suppositione continuationis status Clericalis.*
26 *Pensionibus onerare beneficium nemo potest propria authoritate.*
27 *Bigamiæ irregularitas excipitur in mandato ad dispensandum.*
28 *Clausulæ*, Non obstantibus *&c. effectus.*
29 *Data, in rescriptis Apostolicis duplex est, & de Datarum differentia.*
30 *Data parva quid operatur.*
31 *Datarii proprium munus, quale.*
32 *Illius officium expirat per obitum Summi Pontificis.*
33 *Papa mortuo, quid faciendum de supplicationibus ab eo signatis.*
34 *Signatura gratiæ & justitiæ cessant mortuo Papa.*
35 *Papa mortuo, rumpitur Annulus Piscatorius, ac Plumbum.*

36 Ac

36 *Ac supplicationes signata sigillantur, & consignantur Collegio Cardinalium.*
37 *Data, quomodo extenditur in literis Apostolicis.*
38 *Romana Civitas est caput nationum.*
39 *Papa vocatur Episcopus Vrbis Romæ, non tamen habet Diæcesim.*
40 *Habet tamen totum Orbem pro Diæcesi.*
41 *Roma in medio Mundi posita est.*
42 *Alexander IV. creatus Papa Neapoli.*
43 *Pontifices Romani manserunt in Galliis per annos septuaginta.*
44 *Sedes Apostolica jussu Domini Romæ fixa est.*
45 *In Data literarum Apostolicarum apponitur locus specialis, & quare.*
46 *Papa ubi est, ibi Roma.*
47 *Annus, quomodo computandus in literis Apostolicis.*
48 *Dictiones numerales in literis Apostolicis debent extense scribi.*
49 *In literis in forma Brevis, quomodo scribenda.*
50 *Annus Pontificatus in literis apponendus, & quare.*

1 **SI sibi aliàs canonicè** *conferantur*. Hæc clausula (ni fallor) videtur extracta ex *c. si gratiose*. ibi, *prætextu verò talis concessionis, quæ debet (cùm sit ambitiosa) restringi, ea solum beneficia, quæ canonicè obtines, liceat retinere, de rescript. in 6. & ex c. non potest, §. illud autem Apostolicæ Sedis indultum, ut quis duo beneficia curam animarum habentia, si aliàs canonicè conferantur eidem, possit recipe-*
2 *re, & c. de præb. eod. lib. 6.* Et illa dicitur canonica collatio, quæ facta est secundùm canones, & à jure canonico probata, Rebuff. *in praxi, titul. canonica institutio quæ dicatur, num. 1.* ubi per *text. in cap. causam, in fin. de rescript.* subdit, quòd illud canonicè fieri dicitur, quod jure fit, & secundùm jus canonicum. Quæ quidem clausula refertur tam ad habilitatem conferentis, quàm recipientis, id. Rebuff. *in tit. de dispens. rat. ætat. num. 1.* Sic etiam intelligitur de quacunque dispensatione ad beneficia, etiam si dicta clausula non fuerit apposita, Franc. *in c. non potest, §. illud. num. 1. de præb. in 6.* subdens ibi, quod si Papa dispensat, ut quis possit retinere duo beneficia, quæ obtinet, intelligitur de his, quæ legitimè obtinet, per *d. c. si gratiosè*, & etiam hic si dicta clausula non esset apposita, nihilominus subintelligeretur, Garc. *p. 11. c. 5. num. 21.*

3 **Conferantur** Quamvis hoc verbum videatur respicere tantum beneficia libera, quæ providentur propriè per collationem; existimo tamen, illud sibi adhuc locum vindicare in beneficijs juris patronatus; nam bigamus, & quilibet alius irregularis est incapax cujuscunque beneficij, sive liberæ collationis, sive juris patronatus; quia canones, id prohibentes, nullum constituunt discrimen inter utrumque beneficium, immò, ut ait Mandos. *reg. 32. q. 4. num. 2.* sub verbo collationis, venit præsentatio, & institutio, per *tex. in c. un. ut benef. eccles. sin. dimin. confer. Clem. un. juncta gloss. in verb. conferantur, de rer. permut.* quod etiam paulò post inferius declaratur in verbo, præsentetur.

Aut ipse eligatur. Scilicet canonicè. Et sunt adhuc verba hæc necessaria in hoc rescripto, ut expressè docet *tex. in cap. fin. de præb. in 6.* ubi dispensatus à Papa ut promoveri possit ad ordines, & beneficia, non poterit beneficium obtinere, ad quod quis consuevit per electionem assumi, sicut su-
4 pra diximus: & ideò hic subdit ordo circa canonicam electionem, quæ fieri debet servata forma juris per Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, seu Collegiatæ, aut Conventualis,
5 juxta *tex. in cap. 1. de elect.* & tunc præsertim dicitur canonica electio, quando facta est de habili, *cap. cum in nostris, de concess. præb. cap. quia propter, de elect.* & electores eligunt infrà tres menses à die vacationis, *cap. ne pro defectu, eodem tit.* & electus intra mensem consentit, *cap. quam sit, eod. tit. l. 6.*

6 **Præsentetur,** ad beneficia scilicet jurispatronatus. Tunc etiam dicitur canonica facta præsentatio, quando in ea concurrunt omnia requisita necessaria: quorum primum est, quòd patronus sit in quasi possessione præsentandi, *c. consultationibus, de jurepatro.* Secundum, quòd patronus, vel ejus procurator præsentet, *c. cùm noscitur, & c. fin. de concess. præb.* Tertium, quòd præsentatio fiat intra tempus à jure præscriptum, nempe, si jus patronatus sit laicale, infrà quadrimestre, *cap. cum propter, de jurepatr.* si verò ecclesiasticum, infrà semestre, *cap. un. & ibi gloss. eod. tit. lib. 6.* Quartum, quòd post præsentationem proponatur edictum, Lambert. *de jurepatr. lib. 2. p. 2. q. 6. art. 22.* Quintum, quòd beneficium vacet, *cap. illud, hoc tit.* Sextum, quòd præsentatus sit præsens, *gloss. in Clem. dudum, §. statuimus, de sepult.* & per illius præsentiam inducitur acceptatio, Vivian. *in prax. jurispatr. p. 2. lib. 8. cap. 8. num. 11.* aliàs enim, si præsentatus esset absens, deberet acceptare præsentationem infrà idem tempus datum ad præsentandum, id. Lambert. *d. l. 2. p. 1. q. 11. art. 5.* id. Vivian. *dict. part. 2. lib. 6. cap. 11. à numer. 8.*

Et instituatur *in eisdem*; quia in dubio Papa nunquam intendit approbare institutionem beneficii non canonicam, Franc. *in c. non potest, §. illud, num. 2. de præbend. in 6.* & tunc dicitur ca-
nonica, quando est facta juxta formam, *cap. fin. de elect.* 7
in 6. ubi inter cætera habetur, quòd debeant proponi edicta, aliàs non valebit institutio, nec puto valere consuetudinem in contrarium per ea, quæ not. Io. Andr. *in addit. ad Specul. in tit. de act. & petit. §. super petitionibus, vers. per literas vero, circa fin.* Oldrad. *cons. 146.* Regula verò est, quòd canonicè præsentatus, veniat etiam canonicè instituendus, mediis requisitis; & sic canonica institutio dicitur facta secundùm canones, id. Io. Andr. *in d. cap. non potest. in princip. de præb. in 6. c. cum olim de dol. & contr.* Ex parte verò Episcopi instituentis requiritur, quòd ille instituat præsentatum simpliciter, & absque conditione, quod potest exemplificari, quando præsentatus, tempore suæ præsentationis, obtineret aliud beneficium, aliquo
modo incompatibile; nam enim non poterit Episcopus il- 8
lum instituere sub conditione, nempe, dummodò postea obtineat dispensationem à Sede Apostolica; cùm debeat omninò cessare quævis conditio, *cap. 2. de concess. præb. c. 2. de elect. in 6.* Put. *dec. 396. part. 1.* Caputaq. *dec. 298. num. 5. part. 2.* Mohed. *dec. 30. num. 2. de præb.* quia provisio in beneficialibus est actus legitimus, qui non recipit diem, ne-
que conditionem, *c. si tibi absenti, de præb. in 6. reg. actus* 9
legitimo, ff. de reg. jur. & licèt jura prædicta loquantur de collatione, idem tamen dicendum de institutione, *gloss. in Clem. 1. de rerum permut.* In isto tamen casu cùm non possit Ordinarius dispensare super retentione istorum beneficiorum incompatibilium, post præsentationem factam,
debet præsentatus petere institutionem à summo Pontifice, 10
& dispensationem in simul, quæ datur in eisdem literis Apostolicis super hujusmodi institutione, sicut docet inveterata praxis, & dicam *in mea praxi benef. tom. 1. præsertim lib. 7. cap. per tot.*

Cessat tamen suptadicta institutio, quando laicus ex pri-
vilegio Papæ confert beneficium; quia tunc per talem col- 11
lationem acquiritur beneficium sine aliqua institutione, seu confirmatione Episcopi, aut alterius clerici, Garc. *p. 1. cap. 2. num. 34.*

Recipere. nam, ut ait Rebuff. *in praxi benef. ti-
tul. de dispens. rat. ætat. vers. recipere,* 12
hoc verbum ideò apponitur, quia prius quis reddi debet capax ad recipiendum, quàm ad conservandum: recipere enim est primus actus, conservatio verò est ejusdem actus continuatio.

Et dummodo simul plura. *non sint, quàm quæ à Concil. Trident. permittuntur.* Posset hic in dubium revocari, an per hanc clausulam, quæ apponi consuevit in dis-
pensationibus cum irregularibus, seu inhabilibus, possit 13
ita dispensatus, plura beneficia, aliàs non incompatibilia, adipisci, etiam si illorum unum sit sufficiens ad sui sustentationem, & affirmativè resolvit id. Garc. *par. 11. cap. 5. num. 335.* ea præsertim motus ratione, quia Concilium Trid. *sess. 24. cap. 15.* in hoc non ligat; ac proptereà supradicta clausula non restringit, aut modificat dispensationem, sed exprimit tantùm id, quod inest de jure supradicti Concilij; & ponitur ad denotandum, quòd Papa non intendit dispensare super retentione incompatibilium, & sic non sonat in conditionem, sed in monitionem.

His tamen non obstantibus, quicquid aliàs dictum fuerit, circà hoc extrà casum dispensationis factæ cum inhabili, contrarium est verius, satisque apertum, quod licèt verba hujus dispensationis, scilicet *quæcumque, & qualiacumque beneficia*, referantur ad facultatem recipiendi, ita ut possit

Ora-

Orator quæcunque beneficia, etiam ultra duo, recipere, sive illa fuerint simplicia, sive curata; aut etiam dignitates, non tamen poterit vigore prædictæ dispensationis plura in simul retinere; nisi forsan, cùm primum beneficium non erit sufficientis redditus; quo casu Oratori Episcopus conferet dispensativè secundum, ut in *sess. 24. cap. 17.* prout fuit etiam resolutum *coram Pamphilio dec.* 528. impressa per Fa-
14 rinac. *num.* 3. Supradicta enim dictio, *dummodo*, restringit hanc dispensationem ad mentem ipsius Concilij: nam quoad plura insimul, præter in dicto Concilio expressa, non est dispensatus; quod etiam fuit tantùm in una *Cæsaraugust. Parochialis de Maella* 21. *Iunis* 1621. *coram Illustrissimo D. Coccino* Rotæ Decano, quam habes impressam penes Vivian. *in calce sua praxis jurispatr. dec.* 47. *n.* 16. per hæc verba, *Neque etiam obstat, quod Ludovicus fuit dispensatus, ut plura reciperet, & dummodo plura non essent, retinere &c. quo casu datur quidem acquisitio, sed non retentio, cap. non potest, in fin. de præb. in 6. Clem. si plures, eod. tit.* Rot. *dec.* 528. *num.* 1. *p.* 1. *in recent.* Unde generaliter ista clausula restringit ipsam dispensationem ad unius tantùm beneficij retentionem, ut optimè postmodùm declaravit id. Garc. in *addit. ad nu.* 335. *cap.* 5. *p.* 11. ubi ad id refert declarationem Sacræ Congregationis Concilij 1. Julij 1595. tenoris sequentis, videlicèt, *Congregatio Concilii censuit, qui dispensatus est ad beneficia, dummodo simul plura non sint, non posse obtinere plura, quàm unum, quamvis illud ad vitam obtinentis honorificè sustentandam non sufficeret*: Et in proposito refert *Consil. Navar.* 26. *de præb.* quòd ista clausula cæpit apponi suo tempore in dispensationibus, quibus Papa dispensat ad ordines sacros, & beneficia cum illegitimis dispensatis ab Episcopo ad quatuor minores, & unum simplex (hodie tamen apponitur in quibuscunque dispensationibus ad ordines & beneficia) subdens ibi id. Navar. quòd cùm res esset obscura & ejus declaratio à mente concedentis gratiam, pendere videretur, consultus super hoc D. Datarius respondit, mentem Papæ, & suam esse, ut virtute hujusmodi dispensationis, nullus duo beneficia simul retinere possit: sed quòd in hoc tantùm prosit; ut qui absque illa non poterit obtinere, nisi unum simplex, & primum, quòd sibi conferretur, virtute hujus poterit obtinere, & retinere illud, quodcunque maluerit; modò non retineat duo simul, & hic est verus intellectus supradictæ clausulæ, cui adstipulatur communis praxis Curiæ, ut fatentur, qui eandem praxim bene callent. Unde si quis petierit sibi postmodum aliud beneficium conferri, tenetur exprimere dispensationem priùs obtentam cum dicta clausula, *Dummodo simul plura non sint*; & sic petere dispensationem; & ita successivè, quoties novum beneficium assequetur.

Est tamen hic advertendum, quòd per plura beneficia,
15 ea intelligimus, quæ inter se divisa sunt, & in titulum: quæ enim sunt legitimè unita, vel connexa, illicitum non est retinere, ut habetur in *cap. unic.* 20. *quæst.* 3. *& in cap. cum venissent, de rest. spol. cap. cum te de ætat. & qualit. cap. extirpanda, §. qui verò, de præb.* sicut nec etiam veniunt unum in titulum, & aliud commendatum ad sex menses tantùm, & sic commenda temporalis, ut *in c. nemo potest, de elect.* & in notoria praxi servatur.

Dixi, *commenda temporalis*, quia aliter dicendum est de
16 commenda perpetua, quæ nihil differt ab alijs provisionibus beneficiorum; quinimmò ipsa commenda perpetua dicitur
17 dispensatio palliata ad obtinendum aliquod beneficium, aliàs in titulum obtineri prohibitum, sicut dicitur de unione temporali, Cassad. *dec.* 33. *n.* 5. *super reg.*

18 ## Retinere.

Tam per supradicta, quàm alia jura constat, quòd dispensatus ad retinendum, & recipiendum, non est dispensatus ad obtinendum, Mar. Ant. *var. resol. l.* 1. *resol.* 19. *n.* 14. aliud enim est posse, recipere, & aliud posse retinere, Franc. in *c. non potest, §. illud n.* 2. *de præb. in* 6. ubi ait, quod dispensatio facta, ut quis possit simul duo beneficia curata recipere, non includit, quòd possit illa simul retinere, nisi hoc fuerit expressum; & sic in prohibitis, ut hic, verbum, *recipere*, non includit retentionem, ut per Rebuff. *in praxi, tit. de dispens. rat. ætat. vers. & insimul.* Rot. *dec.* 233. *n.* 26. *p.* 1. *divers.* Ideò subditur verbum, *retinere*.

19 ## Ac quascunque pensiones,

annuas super similium, vel dissimilium beneficiorum fructibus, &c. Fuit pluries in dubium revocatum, an dispensatus ad beneficia, censeatur etiam dispensatus ad pensiones, absque eo, quòd id exprimeretur in dispensatione. Et omissis, quæ pro parte affirmativa adduci possent, solùm mihi visum fuit eam tantùm opinionem amplecti, quæ in quotidiana praxi tanquam verior recepta est: nempe, quòd si pensio reservetur loco beneficii, ut commodius Orator sustentari valeat, vel ex causa resignationis, seu cessionis, ne nimitùm dispendium patiatur, erit de hoc facienda mentio; nam perindè est, ac si esset beneficium Gar. *de benef. p.* 1. *c.* 5. *nu.* 81. & sic hodie quælibet pensio, quæ reservatur ad vitam recipientis, succedit loco beneficij; & propterea non includitur sub illa generalitate, 20
quæcunque & qualiacunque, &c. quia materia est odiosa, & cessat argumentum à paritate rationis, Navar. *cons.* 11. *n.* 2. *de temp. ordin.* ubi ait, quòd, qui non est capax beneficij, neque est pensionis, saltem secundùm stylum Curiæ, qui est servandus, *cap. quàm gravi, de crim. in fal.* Garc. *decis.* 5. *num.* 121.

Hic tamen, licèt de dispensatione super bigamia, agatur pro laico, petente secum super ea dispensari ad ordines, & beneficia, ac ad pensiones annuas, non propterea à nostra praxi devium agnovimus, si præmissis quædam nova, & celebris Rotæ decisio annectatur, quæ indè emanavit pro validitate translationis pensionis ad favorem Principis Perretti, per bon. mem. Cardinalem de Montalto, vigore indulti transferendi à Sixto V. sibi concessæ, non obstantibus bigamia per ipsum Principem contracta, & alijs in eadem decisione expressis; quæ cùm in hac materia dispensationis super irregularitate bigamiæ plures casus, etiam in praxi scitu dignos, contineat, illius tenorem hic subnectere visum est; præmissis priùs ipsius indulti verbis, ut sequitur, videlicèt.

Tecum, ut etiam si contigerit, vel non contigerit te qualem- 21
cunque militiam cujusvis ordinis, & professionis, regularem ingredi, habitumque per illius fratres gestari solitum suscipere, & professionem per eos emitti consuetam, expressè emittere, & etiam matrimonium, cum quacunque muliere, etiam vidua, & successivè cum diversis nupta, ac aliter corrupta, semel, vel pluries præter vel contra formam stabilimentorum, & privilegiorum dictæ militiæ sub quibuscunque tenoribus, & formis concessorum &c. contrahere, & ad secunda, etiam plura laicalia seu etiam matrimonialia vota, aut secundas, vel plures nuptias transire, ac carnali copula consummare, &c. quascunque pensiones annuas, &c. retinere, recipere, habere &c. liberè, & licitè possis, & valeas, Apostolica authoritate tenore præsentium de specialis dono gratiæ dispensamus.

Prædictæ verò decisionis tenor talis est, ut sequitur R.P.D. VIRILI Ferrariens. Pensionis 21. Martij 1627.

SIXTUS Papa V. Cardinali Montalto ex sorore germana Pronepoti duas facultates transferendi pensiones con- 22
cessit; Unam ad favorem unius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, quibus translationes suffragari voluit, perinde ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis, & urgentissimis causis de Cardinalium consilio factæ fuissent; Alteram ad favorem unius, vel plurium personarum etiam Hospitalium Regularium expressè professorum, aut aliàs similibus de causis incapacium, aut nondum Clericali charactere insignitorum ex nunc, prout ex tunc, postquam eodem charactere fuerint insigniti.

Idem quoque Sixtus dispensavit D. Principem Perrettum Pronepotem jam Clericali tonsura insignitum ad retinendũ, & recipiendũ quascunq; pẽsiones reservatas, & reservandas, etiã si cõtigerit, vel nõ cõtigerit cõtrahere matrimoniũ cùm quacunq; muliere etiam vidua & successivè cum diversis nupta, ac aliter corrupta semel, vel pluries, & ad secunda, ac etiã plura laicalia, seu matrimonialia vota, aut secundas nuptias transire decernendo per contractum matrimonij etiam pluries, ut præfertur, reiterari, pensiones minimè extinctas esse, aut fore, minusq; annullari, aut invalidari, cum derogatione Provincialium, Synodalium, Lateranensis, aliorumq; etiam Generalium Conciliorum, necnon Pij Papæ V. declarantis pensiones per futuri matrimonij contractũ extinctas cẽseri.

Virtute supradictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuam pensionem scutorum trium millium auri in auro sibi reservatam super fructibus Episcopatus Ferrariensis transtulit ad favorem Principis Perretti ejus fratris, & disputato dubio coram Remboldo sub die 14. Junii 1624. Dixerunt Domini, translationem sustineri, quo iterùm reproposito sub die 15. Maij 1626. Domini steterunt in decisis. Unde cùm D. Cardinalis Lenius voluisset tertia vice audiri, utraq; parte informante sub die 21. Martij 1627. censuerunt

Domi-

Domini, non esse recedendum à decisis tàm inspectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quàm dispensatione D. Principis.

Prima enim facultas transferendi est ad favorem unius, vel plurium personarum, Ecclesiasticarum, & D. Princeps ad differentiam laicorum, secundùm subjectam materiam pensionis, est persona Ecclesiastica, cum habeat primam tonsuram, quæ efficit, ut dicatur Clericus, & persona Ecclesiastica, *cap. cum contingat, de ætat. & qualit. c. cleros, 20. dist. Conc. Trid. sess. 23. c. 2.* Lap. *alleg.* 138. *num.* 12. *& dixit* Rota *in Abulen. Pensionis 27. Iunii 1608. coram Card. Lancellotto, & in Veronen. pensionis 23. Februarii 1600. coram eodem*, in qua, dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad favorem Cardinalis Alexandrini, ut posset transferre pensiones in personas Ecclesiasticas, fuit dictum, Marchionem Bonellum Uxoratum esse personam Ecclesiasticam, ex quo habebat primam Tonsuram, Verba enim de personis Ecclesiasticis sunt intelligenda secundùm subjectam materiam pensionum, de quibus Sixtus V. loquebatur Aym. *consil.* 16. *num.* 3. Seraph. *decis.* 398. *num.* 7. *& dec.* 121. *num.* 11. *& decis.* 559. *num.* 2. & ideò ad effectum pensionis acquirendæ, Princeps dicitur persona Ecclesiastica per prææallegata.

Secunda verò facultas transferendi est ad favorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere insigniti, ex nunc, prout ex tunc postquam eodem charactere fuerint insigniti, & consequenter multò magis virtute istius secundæ facultatis, fatetur, quòd Princeps jam haberet tonsuram, cùm hic Sixtus conformet se cum eisdem verbis Concilii *sess.* 23. *cap.* 2. ibi, *Qui jam Clericali tonsura insigniti essent*. Unde tales habentur pro Clericis, & personis Ecclesiasticis ad effectum pensionis.

Neque obstat, quòd Princeps per Bigamiam remanserit denudatus omni privilegio Clericali, *cap.* 1. *de bigam. in* 6. & ideò non sit persona Ecclesiastica, sed purus laicus, & qualitas Clericalis remanserit extincta, cùm secundùm Theologos prima Tonsura non sit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicant Theologi, magis communis sententia Canonistarum tenet contrarium, quam Rota pluries secuta est, quòd scilicet prima Tonsura sit ordo, & clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem privilegia, sed non characterem indelebilem, & remaneat Clericus, *text. enim in cap.* 1. dicit, quòd bigamus est nudatus omni privilegio clericali, non tamen dicit, quòd non remaneat Clericus, ita tenent Butr. *in cap.* Ioannes *num.* 17. Imol. *num.* 18. *in fin. de Cler. conjugat. cap. Cum contingat, & ibi gloss. in verb.* Abbati, *de ætat. & qualit.* Host. *colum.* 1. Ioan. Andr. *colum.* 2. Butr. *num.* 6. Card. *q.* 2. Ægid. *quæst.* 7. Anch. *in fin.* Abb. *num.* 1. Gemin. *in cap. Cleros colum.* 3. *in fin. ubi Præpos. num.* 4. *distinct.* 21. Abb. *in cap.* 1. *num* 6. *de vit. & honest. Cleric.* Felin. *in cap. sic ut pro certo num.* 2. *de Simon.* Gabr. *consil.* 181. *num.* 3. *lib.* 2. Rot. *divers. decis.* 731. *num.* 5. *& par.* 1. Sylvestr. *in sum. in ver. ordo* Covarr. *in cap.* 4. *quia nos num. de testam.* Card. *in Clem. dudum in* 8. *not. de sepult.* Gregor. *dec.* 516. *num.* 8. *& 9.* Rot. *dec.* 1. *num.* 6. *bigam. in nov. & fuit dictum in supradicta Veronen. pensionis, & in Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunii* 1610. *coram Card. Lancellotto.* stant enim simul, quòd quis remanear Clericus, non tamen gaudeat privilegiis Clericorum, Abb. *in c.* 1. *nu.* 6. *de vit. & honest. Cleric.* & propterea Princeps per characterem impressum, & indelebilem habitu semper remanet Clericus.

Nec dicatur, quòd per bigamiam amittantur Clericorum privilegia, & eorum exercitium, illisque Princeps remanserit denudatus, & character mortificatus, juxta *d. c.* 1. *de bigam. in* 6. Quia cùm Sixtus V. ad effectum pensionis (ut supra relatum est) dispensaverit Principem ante incursum bigamiæ, versantur in dispensatione præventiva, & præservativa, quæ removendo de medio obstaculum Canonis inductivi bigamiam, impedit incursum bigamiæ, & efficit, ut remaneat non solùm præservatos Clericatus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effectum dispensatum respectu pensionum, juxta tenorem dispensationis præventivæ, ac si bigamia nunquam esset incursa, itaut remaneat Princeps in eodem statu primævo, prout erat ante bigamiam, Turrecrem. *in cap. quisquis ante num.* 1. *& ibi Præpos. num.* 1. & Gemin. *ibid. dist.* 84. Molin. *de iust. & iur. tom.* 2. *tract.* 2. *disp.* 108. *vers. quoniam eo ipso*, Suarez *de leg. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 4. *& 5.* Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 1. Azor. *instit. moral. lib.* 3. *cap.* 15. *in princip.* & quòd ita dispensatus remaneat idem, ac si non indiguisset dispensatione, Io. Andr. *in regul. in generali, num.* 3. *vers. quadragesimus septimus, de reg. jur. in* 6. tanta enim est vis Apostolicæ dispensationis præventivæ, quoad defectus jurispositivi, quòd quis dicatur esse in eadem habilitate, & idem sit esse habilem de jure communi, vel ex dispensatione Papæ, Anchar. *cons.* 404. *in primo dub.* Dec. *cons.* 542. *n.* 4. Rebuff. *super concord. rubr. de collat. §. præfatique ordinarii in v. Idoneis*. Idemque sit, esse habilem de jure, quàm ex privilegio, tam in odiosis, quàm in favorabilibus, Bald. *in l. cum ex oratione in princ. ff. de excus. tutor.* Rol. *cons.* 79. *nu.* 7. *lib.* 1. & propterea decisio in *Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunii* 1610. *coram Card. Lancellotto num.* 13. dicit, quòd ubi adest dispensatio Papæ, præservatur clericatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam amittitur clericatus, & tradit Capr. *concl.* 97. *num.* 82. Sicuti dispensatio Clerici ad bellum præservat ab irregularitate, Molin. *d. tom.* 2. *de iust. & jur. tract.* 2. *disput.* 108. Avila *de censur. part.* 7. *de homic. in bello disp.* 6. *dubit.* 2. *in concl.* & judices in vim privilegii antecedentis præservantur ab incursu irregularitatis, Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 18. Si ergo impeditur incursus bigamiæ, pinguius jus concessit Principi Papa, quàm si expressè dispensasset super bigamia.

Eòque magis, quia Sixtus derogavit Conciliis generalibus, & sic *d. c.* 1. desumpto ex Concilio generali Lugdunen. Dec. *cons.* 341. *num.* 10. *vers. & in tali clausula*, *Prob. ad* Monach. *in cap. cum in tua n.* 24. *de consuet.* Abb. *in cap. ex parte nu.* 2. *vers. saltem in genere, de cappell. monac.* Gozad. *cons.* 6. *n.* 53. *& fuit dictum in Conchen. exemptionis decimarum* 17. *Martii* 1589. *coram Orano*.

Nec obstat, quòd in dispensatione Principis adsint verba (si contigerit contrahere matrimonium, &c.) quasi, cùm verba, si contigerit, conditionalia, effectus dispensationis fuerit collatus post incursam bigamiam, quia omisso, quod verba dicunt, & si contigerit, vel non contigerit, &c. quæ fuerunt apposita, ut exprimerentur casus dispensationis, cùm Papa de præsenti dispenset; ex quo utitur verbo temporis præsentis, dispensamus. Dispensatio dicitur pura, & præventiva, cùm tempus dispensationis attendi debeat, licèt, ut præventionis executione, & effectu quis fruatur, expectandi sint casus futuri expressi in dispensatione, Gig. *de pens. cons.* 23. *numer.* 10. *vers.* puto tamen, *& fuit dictum in Cæsaraug. pensionis.* 18. *Iunii* 1599. *coram Gypsio*.

Et quòd effectus dispensationis sit purus ante incursum bigamiæ, apparet ex sequentibus verbis dispensationis, videlicet (Decernentes per contractum matrimonii etiam pluries, ut præfertur, reiterari, pensiones minimè extinctas esse, aut fore, minùsque annullari, & invalidari) ergo præveniendo, & præservando; nam cùm per contractum matrimonii pensiones extinguerentur, Gig. *de pens. q.* 54. *& cons.* 23. *num.* 7. *& 10. & dicitur in supradicta Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunii* 1610. *coram Cardinal. Lancellotto*, Papa non reviviscendo pensiones, sed præveniendo casum extinctionis reliquit eas in primævo statu, & una pars dispensationis aliam supplet, & declarat, *l. quisfiliabus, ff. de leg.* 1. & propterea supradicti DD. distinguunt tantùm inter dispensationem antecedentem, & subsequentem; nam antecedens præservat, subsequens tollit. Suar. *de Leg. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 4. Molin. *d. disput.* 108. *§. est vero*, Azor. *instit. moral. lib.* 5. *cap.* 15. *in princ.*

Nec dicatur, quòd Papa dispensaverit cum Principe tanquam laico, qui de jure est capax pensionis temporalis, non autem tanquam persona ecclesiastica, quia apertè apparet, Papam voluisse dispensare cum eo, uti habente primam tonsuram, & persona ecclesiastica, tum quia literæ dispensationis sunt inscriptæ, Michaeli Clerico: ex inscriptione enim declaratur Papæ voluntas ad ea, quæ tradit Ioan. Andr. *in reg. non licet. num.* 2. *de reg. Iur. in* 6. Lap. *alleg.* 7. *per tot.* Gig. *de pens. quæst.* 22. *num.* 8. Rot. *in Toletane Indulti* 14. *Martii* 1625. *coram Remboldo*, tum quia si Princeps non obstante bigamia remanebat Clericus, & habebat Characterem indelebilem secundùm opinionem Canonistarum à Rota approbatam, ut supra dictum est, fit potius verisimile, quòd Papa voluerit considerare hanc qualitatem, quam Princeps habebat, & præservare exercitium Characteris impressi ad effectum retinendi, & consequendi pensiones, cùm longe facilius detur retentio, & dispensatio, ut quis ministret in ordine jam suscepto, Seraph. *dec.* 625. *numer.* 6. *& in puncto bigamia*, Sanchez. *de matrim. lib.* 7.

lib.7. disp.86. tum quia cùm de stylo Curiæ pro pensionibus requiratur Clericatus, intentio Papæ & ejus gratia recipit interpretationem à supradicto stylo, Felin. *in cap. super literis n.8. de rescript.* Cassad. *dec.12.n.14. de prebend.* Put. *dec.* 181. *nu.6. lib.*1. tum quia pro pensione ad favorem laici non requirebatur derogatio Conciliorum etiam Generalium, ex derogatione colligimr qualitas gratiæ, & intentio Papę, Bald. *in l. eam quam num.36. C. de fideicom.* tum qnia ista dispensatio est præventiva, & sic resistur incursui bigamiæ, ut supra deductum est; tum quia sequeretur, quòd ante bigamiam Princeps retineret pensionem nti Clericus, posteà verò uti laicus, & ista mutatio non præsumitur, sed potiùs continuatio, & conservatio ejusdem status; tum quia magis convenit decori Ecclesiæ, ut tanquam Clericus retineat, & acquirat pensiones, quàm uti laicus, tum quia parum aut nihil ista dispensatio suffragaretur, si intelligeretur concessa uti laico.

Non obstar, quòd Princeps non gaudeat Privilegio fori, & aliis privilegiis, seu effectibus clericatus, quia sufficir, quòd sir dispensatus pro pensionibus; nam in hoc casu dispensationis retinet Princeps clericatum illæsum, Turrecre. *in cap. quisquis in princ. vers. nisi cum tali dispensetur*, & ibi Præp. *vers. tamen si corrigantur*, & Gemin. *dist.*84.

Nec obstat, quòd dispensatio ad obtinendas, & conseqnendas pensiones reservatas, & reservandas non comprehendat casum translationis pensionis, nisi exprimatur, nt videtur desumi ex Verall. *dec.*322. *p.*2. *& ex dec.*143. *n.*1. *p.*2. *rec.* quia in supradicta dispensatione, sub verbis retinendi, recipiendi, consequendi, ac exigendi pensiones reservatas, & reservandas comprehenditur etiam casus per piam translationis, Greg. *dec.18.n.3. & fuit dictum in Romana pensionis 17. Iunii 1622. coram Buratto*: & ratio est, quia in translatione extinguitur pensio antiqua, & reservatur nova, Gabr. *cons.* 186. *n.6. lib.*1.

Non obstar, quòd præventio, & præservatio dispensationis operetur quoad culpam, & pęnam, non autem quoad antiquum statutum personæ Ecclesiasticę, de quo bigamus remanet denudatus, cùm Papa non occultaverit explicitè, aut implicitè contrarium, ut fit in postliminio, in quo fit occultatio contrarii per fictionem contra veritatem fingendo nunquam fuisse apud hostes, §. *si ab hostibus*, *vers. nam postliminium Inst. quib. mod. Ius patria potest. solvitur l. postliminii, ff. de c. & postlim. rever.* nam exemplum postliminii subsequitur factum, ideò per fictionem requiritur sublatio, & occultatio illius, quod habuit effectum, at in dispensatione præventiva non requiritur aliqua occultatio, cùm illa præservet ab incursu Bigamiæ, ut suprà deductum est, unde si non sequitur eventus, & factum incursus Bigamiæ, non requiritur occultatio, ultrà quod secundùm opinionem Canonistarum post Bigamiam remanet Clericatus impressus indelebilis, & sic Bigamia non est contraria Clericatui, nec illi repugnat, Jo. Andr. *in c. super, n.12. de bigam.* Rot. *d. dec. unic. n.3. de bigam. in nov.* Nav. *de redditibus Eccl. monit.*1. *q.57. n.9. in fi. & n.12. & 13.* Archid. *in c. Lector n.2. dist.34.* sed cessat privilegiorum exercitium per dispensationem *c.1. de bigamis in 6.* quę dispositio, seu obstaculum, quod exercitium, si forsan habet vim contrarij, non solùm occultatur, sed de medio tollitur, & conservatur exercitium Clericatns ad effectum pensionum ex dispensatione pręventiva suprà dicta cum derogatione Conciliorum etiam Generalium, & sic *d. c.1. de bigam. in 6.* de quo propterea nulla est habenda consideratio.

Nec etiam applicatur exemplum Cęcorum, & Mancorum, & Curvorum, & spurii, qui si dispensetur ad succedendum, remanet macula, Achil. *dec.6. n.2. qui fil. sint legit.* Seraph. *dec.* 351. *n.14.* prout Cæci, Manchi, & Curvi remanent cum eorum defectu, quamvis dispensentur.

Primò, quia ubi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obstantium, removetur omnis macula nativitatis, glos. *in auth. quib. mod. natur. efficiun. sui, §. fin. in ver. participium*, Castr. *cons.*41. *n.2. lib.2.* Anchar. *consil.225. numer.2.* Peregr. *de fideicom. art.23. n.32. vers. secunda est*, & Paulo *post. vers. cum derogatione obstantium.* Rot. *dec.505. n.6. par.1. divers.* hic autem Papa dispensavit cum derogatione amplissima omnium Conciliorum, etiam generalium, & sic *d. cap.1. de bigam. in 6.*

Secundò, exempla supradicta sunt in casibus, in quibus macula est incursa, hic incursus bigamiæ non evenit ob dispensationem præventivam, & ob derogationem *c.1. de bigam. in 6.* est obviatum denudationi exercitii clericatus ad effectum pensionis, Oldrad. *Consil.327. in princ.* Barr. *cons.*17. *num.1. & 2. lib.2.* Feder. de Sen. *cons.30. vers. sed dispensatio non est*, Bellam. *consil.32. n.5. & 17.* Abb. *in cap. fin. n.4. de schismat.*

Tertiò, quicquid sit quoad defectus naturales, si illi per dispensationem Papæ removeantur, vel ne, & requiratur fictio, ut tradunt DD. *in l. Gallus, §. quid si tantum, ff. de lib. & posthum.* Bart. *in l. fin. num.2. C. de his qui ven. ætat. impetr.* utique in defectibus juris positivi, si Papa dispensat verè, & non fictè disponit, & præveniendo efficit, ut etiam secundùm rei veritatem nunquam ut incursa bigamia, vel irregularitas inducta ex dispositione Canonis, ita ut propterea verè, & propriè semper quis remaneat idem, prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis, *c. lector dist.* 24. ubi Archid. *n.3.* Turrecrem. *in c. quisquis, ante n.1. vers. nisi cum tali dispensatur*, Præpos. *vers. tamen si corrigantur*, Gemin. *super 1. glos. vers. nihilominus dist.84.* Jo. Andr. *in reg. in generali n.3. de reg. iur. in 6.* Oldr. *cons.215. n.5.* Dec. *in c. at si clerici §. de adult. n.168. de jud. & cons.206. n.6.* Rot. *divers. dec.505. n.3. in fin. p.1.*

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, & nisi ad effectum non gestandi babitum, & Tonsuram, cùm (quicquid sit respectu pensionum, quas Princeps obtinebat, & non deferebat habitum & tonsuram, & ideò intrare posset Constitutio Sixti Quinti contra non incedentes, &c. adversùs quam adest gratia Clementis VIII. & revalidatio) tamen respectu istius pensionis nuper translatæ, de qua agitur, non intrat Constitutio, cùm post gratiam de non incedendo in habitu & tonsura fuerit acquisita; Constitutio enim Sixti extinguit pensionem ob non delationem habitus, & tonsurę, non tamen reddit illũ incapacem obtinendi pẽsiones futuras.

Nec obstat, quòd dicta constitutio Sixti innovet constitutionem Bonifacii VIII. relatam *in cap. unico de Cler. coniug. in 6.* quia constitutio Bonifacii loquitur in clerico, qui cùm unica virgine contraxerit, nam si tonsuram & vestem clericalem deferat, retinet duo privilegia, illud videlicet *cap. si quis suadente 17. q.4.* Alterum quòd non possit conveniri coram judice sæculari pro suis dilectis, juxta Parisiense concilium: si verò non deferat, privatur istis duobus privilegiis, ex qua constitutione Bonifacii nihil potest inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis pensionibus, & non deferentis habitum, & tonsuram respectu acquisitionis pensionis futuræ.

Atque ex his, & aliis melius explicatis in duabus decisionibus Remboldi, ita fuit resolutum.

Ista tamen dispensatio vix, & raró concedi consuevit,
etiam personis, sic qualificatis, sicut omnes sciunt Curia- 23
les. Quinimmò idem Sixtus V. abstulit his facultatem percipiendi, & retinendi hujusmodi pensiones, voluitque ut laici etiam extra conjugium, & in cœlibatu viventes, ac bigami, & Clerici conjugati nullas novas pensiones possint capere, & qui conjugati non sunt, si ad primas, aut aliàs nuptias transirent, antiquas deinceps percipere; Clerici verò, & alij matrimonium, etiam cum unica, & virgine contracturi, nec antiquas retinere posse, *ut in sua Constit. sub Dat. Kal. Octob.1568.* Lotter. *de re benef. l.1. quæst.40. num.*205.

Quia verò Papa nullis adstringitur legibus vulg. jur. videmus propterea nonnunquam, etiam non qualificatis personis, nullisque meritis intercedentibus, hanc facultatem,
pensionem retinendi, in statu conjugali concessisse, licèt 24
non sine maximis, & extraordinariis favoribus, prout inter cæteros novissimè Sanctiss. D. N. Urbanus Papa VIII. cum Ludovico Francolisio Clerico Neapol. qui cùm nonnulla beneficia Ecclesiastica in hac Civitate consistentia, ad favorem alterius resignasset, reservata sibi super illorum fructibus pensione annua ducatorum triginta monetæ hujus Regni, secum sub hujusmodi tenore dispensavit, videlicet: *Tibi, ut etiam si contingat, te matrimonium cum quavis muliere, etiam vidua, nullo tibi jure prohibita, semel, vel pluries, successivè tamen, & legitime contrahere, illudque carnali copula consummare, ac in habitu, & tonsura clericalibus non incedere contingat, nihilominus pensionem præfatam percipere, exigere, & levare, ac in tuos usus, & utilitatem convertere, liberè, & licitè valeas, Apostolica authoritate concedimus, & indulgemus. Decernentes pensionem huiusmodi per contractum matrimonii, aut habitus, & tonsura clericalium non delationem, minimè cessare, neque extinctam dici, vel censeri posse. Irritum quicquid secus super his, &c. attentari, prout in literis in forma Brevis, sub Annulo Piscatoris, Sub Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, die 23. Ianuarii 1637. Pontificatus sui Anno quartodecimo.*

Ex quibus nihilominùs apparet, quòd licèt Summus Pon-
tifex nimis difficilem se reddat ad hujusmodi dispensationes
concedendas cùm Clerico in matrimonio futuro, id quan-
25 doque concedit, præsertim ex suppositione continuationis
status clericalis, ne fortè pusilli, & ignorantes scandalizen-
tur, ut ait Lotter. *lib. 1. q. 40. num. 198.* ex Navar. *in Ma-
nual. c. 25. ante nu. 120. vers. nec tamen probo.* Nullibi nam-
que ambigitur, posse Pontificem justè pensionem, etiam
conjugato, concedere, non solùm ob ministeria, quæ con-
jugatus ipse præstitit Ecclesiæ, sed etiam ratione pauperta-
tis, aut alia justa causa occurrente, cùm non sit ipsius Pon-
tificis potestas in assignandis pensionibus alligata, ut ex sola
causa famulatus Ecclesiæ illas reservet, ita docet Sanch. *de
matr. lib. 7. disp. 44. nu. 9. circa finem.*

Apostolica auctoritate

Sibi reservandas. Nam obtinens be-
neficium, non potest illud auctoritate propria, aut etiam
Episcopi, pensionibus onerare, *cap. nisi de præb. c. prate-
26 rea de cens.* solus enim Papa constituit, assignat, & reservat
pensiones super beneficijs, in quibus habet plenissimam po-
testatem, id. Gatc. *d. cap. 5. num. 274.* Pensio namque aliter
reservata non comprehenderetur sub præsenti gratia dis-
pensationis.

Auctoritate nostra dispenses.

Quia, ut supra
dictum est, nemo à Papa potest super bigamiæ impedimento
dispensare, quinimmò, cùm contingat, Summum Pontificem
aliquibus personis qualificatis indulgere, ut possint dispen-
27 sare cum eorum subditis super quibuscunque irregularitati-
bus, ex illis semper excipitur ea, quæ provenit ex bigamia;
sicut videmus inter cæteros *in Constitutione Pauli III. quæ
incipit, Licèt debitum*, qua conceditur Generali, & de ejus
licentia Provincialibus, Præpositis Societatis Jesu, pro tem-
pore existentibus, & illorum Vicarijs, & Locumtenentibus,
ut cum ejusdem Societatis personis, qui ex quavis causa ir-
regulares fuerint, præterquam ex causa homicidij volunta-
rij, bigamiæ, & mutilationis membrorum, valeant dispẽsare.

28 Nonobstantibus

Eadem bigamia, ac constitu-
tionibus, & ordinationibus
Apostolicis, &c. Hæc enim clausula tollit omnia, quæ gra-
tię obstare possunt, ut per Rot. *dec. 506. n. 1. p. 1. in rec.*

29 Necnon Ecclesiarum,

In quibus &c. Quid
contineat, & [illegible]
tur hæc clausula derogatoria statutorum, [illegible] dicam in
mea *praxi benef. tom. 1. c. 7. per tot.*

Datum.

Triplicem Datam habemus in rescriptis
Apostolicis, quæ nihilominùs idem tempus
demonstrat: Prima est, quando statim ac fuerit signata sup-
plicatio, defertur ad Officialem *parvæ Datæ* nuncupatum,
qui in calce ipsius supplicationis notat parvam Datam; quæ
propterea parva appellatur, quia paucis verbis inscribitur,
30 videlicet: *Apud Sanctum Petrum Quarto Kal. Iunii, Anno
Decimosexto*, quæ ideò statim apponitur, ut dignoscatur,
quo die gratia concessa est; quod ita servatur, sive gratia
sit concessa à Papa, sive ab alio, ejus nomine. Scias tamen,
quòd hæc parva Data, in supplicatione apposita, nullam fi-
dem facit in judicio, nec aliquid operatur, quoad alios, sed
tantùm apud D. Datarium, qui illam, si sibi videtur, la-
tiùs modo infrascripto extendit; ac multoties dat indifferen-
ter has parvas Datas, posteà autem ex causa sibi benevisa
illas extendere recusat; & hæ sunt temporales; quia post
quoddam tempus, non solet eas extendere, & sic inserviunt
in signum memoriæ super gratia concessa, vel concedenda,
ut ad Datam illius temporis retrotrahatur, teste Mandos.
reg. 15. qu. 2. num. 5.

Secunda Data est, cùm per ipsum D. Datarium, post re-
visam supplicationem à Revisoribus ad id deputatis, appo-
31 nitur in ipsa supplicatione paulò suprà parvam Datam, di-
cendo sic: Dat. Romæ apud Sanctum Petrum Quarto Kal.
Junii. Anno decimosexto. Ipsius enim D. Datarij proprium
munus est, datare omnes supplicationes, tàm gratiæ, quàm
justitiæ, extendendo ipsam Datam, ut dictum est. Quod
quidem munus datandi erat etiam antiquitus concessum
insigni personæ, quæ Primicerius vocabatur, cui inter Pro-
thonotarios in signum majoris prærogativæ concessa erat
hæc facultas, & exindè pervenit ad manus Bibliothecarij
Sedis Apostolicæ, qui pro Vicecancellario accipiebatur, ut
ait Sarnen. *in proœm. regul. qu. 1. num. 6.* & ab ipso Bibliothe-
cario observatum est, pervenisse ad unum ex insignibus Præ-
32 latis Romanæ Curiæ; unde hoc Datarij munus excelsius,
sublimiusque cunctis omnibus censetur, licèt illius officium
per obitum Summi Pontificis omninò expiret, ut ex *Con-
stitutione Pii IV. 61. super reformatione Conclavis in ele-
ctione Romani Pontificis*, constat: qua etiam cavetur, ut
ipse Datarius non solum Datas, per eum anteà notatas,
extendendi potestate careat, sed quascunque supplica-
tiones, sive gratiæ, sive justitiæ, quæ tempore obi- 33
tus prædicti Summi Pontificis penes eundem Datarium, &
ejus Officiales Datariæ reperiuntur, etiam si supplicationes
ipsæ datatæ fuerint, Collegio Cardinalium statim sub sigillo
clausas præsentare teneatur, futuro Summo Pontifici re-
servandas; prohibendo insuper, ne Cardinales & Prælati si-
gnaturæ gratiæ & justitiæ, ipsa Sede vacante, supplicatio-
nes, & commissiones aliquas, etiam si supplicatores, par- 34
vas Datas, ut moris est, anteà obtinuerint, signare valeant;
sed eorum officia omninò cessare intelligantur; quòd si con-
trà præmissa quicquam ad cujusvis, etiam Cardinalis in-
stantiam, attentare præsumpserit, irritum, & inane exi-
stat; nihilominùs falsi crimen incurrat; illius rationem fu-
turo Pontifici redditurus, *ut in d. constit. quæ incipit, In eli-
gendis, sub Dat. Romæ apud S. Petrum 1562. Septimo Id.
Octobris Anno tertio.*

Ac propterea, cùm omnia præmissa cessent per obitum
Summi Pontificis, introductum est, ut statim post illius de-
cessum, fiat Congregatio S. R. E. Cardinalium tunc præ- 35
sentium in Urbe, in Camera Consistorij, in qua rumpitur
Annolus Piscatorius, & Plumbum, ac posteà mandatur, ut 36
ad præscriptum dictæ constitutionis, sigillentur dictæ suppli-
cationes, & præsententur, ut suprà dictum est.

Tertia Data est illa, quæ pinguius extenditur in literis, su- 37
per supplicatione expediendis, & hoc modo videlicet, Dat.
Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ mil-
lesimo sexcentesimo trigesimo octavo, Quarto Kal. Junij,
Pontificatus nostri Anno Decimo sexto.

De vi tamen, & effectu Datæ, sive parvæ, sive magnæ,
satis multi scripserunt, ac propterea aliquid ampliùs hic non
repetam, ne eorum dicta transscribere videar, quamvis
aliqua de necessitate dicam *in meis additionibus* ad Hieron.
Paul. *Cancell. Apost. Correctorem, lib. 3. c. 9. à n. 51. ad 61.*

Romæ.

Ubi propria Sedes est Summi Pontificis, cum 38
Romana Civitas obtineat principatum, &
caput nationum, ut in *cap. fundamenta, de elect. in 6.* & ibi
fuerit divinitus Sedes Apostolica ordinata, *cap. per venera-
bilem, qui fil. sint legit.* ac propterea justum est, quòd Papa ibi
resideat, Gonz. *gl. 13. num. 5.* quòd divina providentia con-
stitutum est, nam licèt ipse Papa peculiari nomine vocetur
Episcopus Urbis Romæ, *c. si quis Episcopus 7. qu. 1.* est ta- 39
men propriè Ordinarius cunctorum, Host. *in c. dilecti filio,
nu. 5. de for. comp.* quia licèt Urbs Roma non dicatur habere
diœcesim, Burgas. *de irregul. p. 6. q. 22. n. 14.* nihilominus ne-
minem latet, Papam totum Orbem habere pro propria diœ-
cesi, Fel. *in c. gratiæ, n. 2. vers. & de hoc alias, de offic. ordin.*
sicut etiam totus mundus dicitur Parochia Papæ, id. Gonz.
in §. 1. proœm. num. 7. & 8. & sic tanquam Pater omnium, 40
cùm vices Dei gerat, *c. ult. de pact. in 6.* extendit commo-
dius manus suas per totum, ut omnibus suis dilectis filijs
provideat, illosque custodiat, gubernet, & regat, unde
non immeritò dicta Sedes collocata est in Urbe Romana, 41
cùm illa in medio mundi sit, ut per Mandos. *reg. 16. qu. 41.
num. 7.* per authorem ibi per eum allegatum, cujus verba
sunt hæc, *Cum ergo à natura rerum hæc ita sint in mundo
collocata, ut omnes nationes immoderatis mixtionibus sint
disparatæ, placuit, ut inter spatia totius Orbis terrarum,
regionumque medio mundi Populus Romanus possideret fi-
nes, &c.*

Quamvis ex pluribus Datis diversarum literarum Apo-
stolicarum legamus, multos Summos Pontifices ad diversa 42
loca ex diversis causis se transtulisse, ut inter cæteros le-
gitur de Alexandro IV. qui cùm esset pronunciatus Summus
Pontifex in hac Civitate Neapoli, confirmavit in ipsa Or-
dinem fratrum, & militum Hospitalis Leprosorum Sancti
Lazari Hierosolymitani, sub regula S. Augustini, *sub Dat.
Neapoli, Tertio Kal. Maii Anno Primo.*

Per multos etiam annos Romani Pontifices civibus, perse-
quentibus, ab Urbe exulare compulsi sunt, ut patet tum 43
ex historijs, item ex B. Bernardo, *epist. 242.* ad Populum
Romanum, & *epist. 243.* ad Corradum Imperatorem: spon-
tè quoque manserunt in Gallijs cùm tota Curia per annos
septuaginta. Nihilominùs tamen Sedes nunquam translata
fuit, aut Romanus Episcopatus cum Avenionensi, aut

alio

alio aliquo commutatus. Jussu enim Domini Romæ
fixa est Apostolica Petri Sedes, ut testatur S. Marcellus Pa-
pa & Martyr in epistola ad Autiochenos, ubi dicit, Petrum,
jubente Domino, Romæ Sedem suam ex Antiochia transf-
tulisse; id etiam testatur B. Ambrosius in oratione de tra-
dendis Basilicis, ubi refert, Christum omninò voluisse, ut
Petrus Romæ moreretur, & idcircò ei fugienti dixisse, Ve-
nio Romam iterùm crucifigi, quod est manifestum signum,
Deum voluisse per mortem Petri Romæ firmari ejus Se-
dem, ut optimè argumentatur Bellarm. *lib. 4. de Rom. Pontif.
cap. 4.*

Ex quibus colligitur, quòd actualis etiam Papæ residen-
tia debeat esse Romæ, Oldrad. *cons. 85. num. 1.* qui *in fin.*
ait, quòd quando Constantinus dedit Urbem B. Sylvestro,
ista fuit potissima ratio, quia non erat dignum, quòd ubi
sedebat Vicarius Christi, aliquis haberet terrenam potesta-
tem, ut in *c. fundamenta; de elect. in 6.* Unde legimus,
quòd Gregorius Papa XI. ex Gallia Romam se contulit,
motus maximè verbis cujusdam Episcopi, qui interroga-
tus à Pontifice, dùm simul ambularent, cur non rediret ad
Ecclesiam suam, quando malum erat tàm diù illam sine
Pastore nudam relinqui; respondit, Cùr tu, Summe Pon-
tifex, cæteris exemplum daturus tuum Episcopatum non
reperis? qui Romam reversus, ibi mortuus est, ut legitur
in Sum. Concil. c. 69. fol. mihi 410.

Apud S. Petrum,

Licèt enim ex expressione
loci generalis, tacitè depre-
hendatur locus specialis; cùm sit quasi notorium, ubi Pa-
pa manet, Archid. *in c. Abbate sanè, de re jud. & in c. cum*
45 *Redemptor 12. q. 3.* tamen apponitur locus specialis, causâ de-
monstrationis, ne forsan contingat, gratiam concessam fal-
sitatis redargui; maximè, cùm possit per eam alicui præju-
dicium inferri, ut in *Auth. quib. mod. nat. effic. legit.* sicut
dicitur de instrumento; in quo ob eandem rationem de-
bet fieri mentio de loco speciali, ubi celebratum est, Joan.
Andr. in addition. ad Specul. tit. de instrum. edit. vers. facilius; de fid. instrum. Angel.
in l. scripturas, C. qui potiores: Et sic Data erit apud S. Pe-
trum, si Papa resideat in Palatio Vaticano, quod ita dictum,
est, ex eo quòd Populus Romanus eo potitus sit vatum res-
ponso, secundùm Fest. vel à vaticinijs, quæ ibi dari sole-
bant vi, atque instinctu Dei Vaticani, ut ait Gell. *l. 16. c. 17.*
Si verò Papa commoretur, sicut æstivo tempore commo-
rari consuevit, in Monte Quirinali, sic dicto, quòd in eo
Quirini templum erat, qui hodie, à duobus equis marmo-
reis in hoc colle sitis, vulgariter, *Monte Cavallo*, nun-
cupatur, tunc dicetur, Dat. Romæ in Monte Quirinali;
tempore autem Pauli V. quando commorabatur in ipso
Monte Quirinali, ob eximiam ipsius erga Dei Genetricis de-
votionem, illiusque Ecclesiam S. Mariæ Majoris, in qua ce-
leberrimam Capellam suo nomine construi curavit, voluit,
quòd deinceps diceretur, *Dat. Romæ apud S. Mariam Ma-
jorem, &c.* Et sicut quando Papa commoratur extra Ur-
bem, scilicet in Villa Tusculana, dici consuevit, *Dat. Tus-
culi*, immò anteà dicebatur, *Dat. Frascati Tusculan. diœ-
cesis*, ita cùm Sanctissimus D. N. Urbanus Papa VIII. com-
moratur in Arce Gandulphi, dicitur, *Dat. in Arce Gandul-
phi, Albanen. diœcesis*, quamvis aliàs dici posset, quòd in quo-
vis loco Papa moram trahat, adhuc dicere posset, *Dat. Ro-
mæ*, cùm satis dici queat, quòd ubi est Papa, ibi Roma; etiam
46 si ille esset in tugurio rusticano reclusus, ut dixit Bald. *super
rub. ff. de rer. divis. num. 24.*

Anno Incarnationis

Dominicæ, &c. Hic An-
nus ex stylo Curię inci-
pit ab 8. Kal. April. quæ est dies vigesima quinta Martij, An-
nuntiationi B. M. Virginis, & Incarnationi D. N. Sacra.
47 Cùm autem variæ fuerint apud diversas mundi nationes an-
norum, ac temporum supputationes: Alij enim lunationum
rationem habent, ut Sinenses, Japonenses, Æthiopes, ut ex
eorum historijs patet: Alij Olympiadum, hoc est singulorum
quinquenniorum à ludis Olympicis, ut Plutarch. *in lib. de
Homero à principio:* Alij à constructione, vel destructione
Urbium insignium, ut à Roma condita, Troja eversa, & si-
milibus: Ecclesia tamen Catholica ab Incarnatione Domini-
ca, potiùs quàm à creatione mundi, aut aliter exorditur; tùm
ob insigne nostræ Redemptionis beneficium, quod est om-
nium maximum, ut enim ait B. Gregorius, *nihil nobis nasci
profuit, nisi redimi profuisset;* Tùm quia inde incipit sexta
mundi ætas usque ad sæculi finem duratura.

Quarto Kal. Junii.

Ad evitandas fraudes, ubi
præcedunt dictiones nume-
rales, emanavit Regula Cancellariæ Apostolicæ, qua præ-
cipitur, ut dictiones numerales in literis Apostolicis ante 48
Kalendas, Nonas, & Idus, per literas, & syllabas extensè scri-
bantur, & si aliter scriptæ fuerint, ad Bullariam mittantur.
Quod sanè puto extractum ex tex. *in l. 2. §. eandem pœnam, de
vet. jur. enucl.* ibi, *numeros per consequentiam literarum volu-
mus, non autem per signa manifestari.* Ipsę verò Kalendæ, No-
næ, & Idus non extensè scribuntur, sed abbreviatè, ut suprà,
scilicet Kal. Non. Id. secundùm Cancellariæ Apostolicæ sty-
lum, de quo testatur Mandos. *super Reg. de diction. numeral.*
ubi optima ratione statutum id esse probat, nempe, quia si ip-
sæ dictiones scriberentur abbreviatè, videlicet, VI. Kal. pos-
set addi num. I. & diceret VII. & sic de alijs; vel posset abra-
di illud I. & diceret V. & Data, quoad tempus anterius, vel
posterius accommodari: quod minimè fieri poterit in casu
dictionum Kal. Non. Id. in his enim non potest cadere ali-
qua suspicio, mutatio, additio, vel deletio sine evidentissima
fraudis conjectura. Immò cum ipsa fraus possit committi
etiam in supplicatione, propterea D. Datarius extendendo
in ea Datam, ponit semper dictiones numerales per eandem
consequentiam literarum, veluti dicendo, *Decimo septimo
Kal.* & sic de singulis.

Quo verò ad dictiones, Kal. Non. Id. nec non aliàs; quæ
etiam abbreviatè, & truncatè scribuntur, nec propterea sus-
picionem fraudis afferre possunt, id factum fuisse observavi-
mus ad evitandam prolixitatem literarum. Unde scimus,
Pium II. causa abbreviandi, & reformandi stylum, voluisse,
quòd in literis Apostolicis, quæ videlicèt sub Plumbo expe-
diuntur, non apponerentur diphthongi. teste, Hier. Paul. in
suo Provinc. fol. mihi 7. Sicut pari ratione factum esse puta-
mus, ipsas literas sine punctis, & virgulis conscribi; cùm aliàs
punctandi modus sit adeò necessarius tam in conscribendis
epistolis, quàm alijs scripturis: prout etiam stylus inolevit, ut
etiam nonnullæ dictiones in ipsis literis Apostolicis, immò
in supplicationibus non extensè, sed truncatè apponantur,
præsertim Civitates, & Diœceses, ut cùm dicitur Neapolita-
na, Capuana, Aversana, inscribatur, Neapolit. Capuan. Aver-
san. ut constat ex quamplurimis locis Decretalium, in qui-
bus præsertim Civitates sic abbreviatè appositæ sunt.

Hoc autem quoad Datam literarum Apostolicarū sub Plū-
bo. In literis verò in forma Brevis sub Annulo Piscatoris
alius servatur modus omnibus notus; quandoquidem omis-
sis supradictis dictionibus numeralibus, & ijs, quæ sequun-
tur, brevior apponitur ipsa Data; exempl. gr. *Dat. Romæ apud* 49
*S. Petrum sub Annulo Piscatoris, Die 25. Januarii 1638. Pon-
tificatus Nostri Anno Decimosexto:* quòd si aliter hìc extēde-
retur, nempe eo modo, quo extenditur in dictis literis sub
Plumbo, illę erunt de falso suspectæ, tanquam contra Roma-
næ Curiæ stylum. per tex. *in c. quàm gravi. de crim. fal.*

Pontificatus nostri Anno.

Decimosexto
Mos antiquis- 50
simus est tum sacrorum, tùm prophanorum librorum ad
temporum Chronologias designandas, summorum Princi-
pum Annos in Regno describere: & quidem in sacris literis
non solùm in Prophetalibus, sed etiam in historicis compertum
est: cùm etenim Summus Pontifex, & Ecclesiasticę Hie-
rarchiæ, & supremi muneris sanctitate cunctis Principibus,
tum sacris, tum sæcularibus, qui in utroque testamento, ac in
universo mundo notari possunt, longè præcellat, meritò ejus
Pontificatus anni in suis diplomatibus designantur: notan-
ter autem post Dominicæ Incarnationis Annos describun-
tur; tum, ut Pontificia Potestas ad Christum Principem refe-
ratur, qui est Sacerdos in æternum, tum ad significandum,
quòd post Christi Potestatem excellentiæ, non sit potestas
major in terra, quàm ejus Vicarij. Hæc autem Pontificatus
notatio pertinet tùm ad Pontificiæ Majestatis declaratio-
nem, tùm ad literarum Apostolicarum pleniorem fidem, pręs-
sertim quoties dubitatio aliqua suboritur, cùm utraq; Chro-
nologia referatur Incarnationis Dominicæ nimirùm, &
Summi Pontificatus. Ex qua quidem temporum concordan-
tia, multæ hostium fallacię, multaque mendacia à sacris Scri-
ptoribus detegi solent: quod præsertim pręstitit oculatissimus
Bellarm. tam sæpe contra omnes hæreticos, quàm præsertim
lib. 3. de Roman. Pont. cap. 24. ubi contra Platinam, & alios,
fabulam de Joanne Papa confutat. Et hìc notatur, quòd an-
nus Pontificatus incipit à die consecrationis, & coronatio-
nis, quia de consuetudine ipse Papa non scribit Pontifica-
tum; in Data ante eandem consecrationem; & corona-
tionem, sed sicut supra diximus, loco Pontificatus nostri, di-
cit, *suscepti à nobis Apostolatus officii Anno prim.* quamvis de

jure ex sola electione legitimè facta Summus Pontifex absque alia confirmatione, plenam administrationem consequitur, Franc. *supra data Sext. Decretal. num. 7. vers. & adverte.*

CAPUT VIII.

Praxis expeditionis earundem literarum.

SUMMARIUM.

1 *Literarum Apostolicarum expediendarum modus, & qui sint Officiales ad id praepositi.*
2 *Literae Apostolicae subscribuntur ab Abbreviatoribus Majoris praesidentiae.*
3 *Abbreviatores Majoris Praesidentiae sunt magnae authoritatis circa expeditionem literarum Apostolicarum.*
4 *Et antequam ad hoc officium admittantur, debent examinari.*
5 *Et ad quid teneantur circa eorum residentiam in Cancellaria.*
6 *Abbreviatorum Cancellariae collegium à quo institutum, & quot esse debeant.*
7 *Et ad quem eorum officiorum collatio spectet.*
8 *Habent multa privilegia à Paulo V.*
9 *Taxa Officialium Cancellariae Apostolicae quomodo statuta.*
10 *Constitutio Gregorii XIII. de datis, & promissis.*
11 *Expedientes literas gratis sub colore exemptionis puniuntur.*
12 *Et refertur motus proprius Leonis X. de hac re.*
13 *Literae quando expediendae in forma,* Rationi congruit.
14 *Gratia,* Rationi congruit, *quid inducat.*
15 *Non datur super gratia, solo verbo Principis concessa, absque supplicatione.*
16 *Regulae ipsius tenor proponitur.*
17 *Regula de expediendo in forma,* Rationi congruit, *quantum se extendat.*
18 *Formula literarum in forma,* Rationi congruit.
19 *Regula revalidatoria literarum quid operetur.*
20 *Gratia nimis antiqua, etiam literis confectis, non solet revalidari à Papa.*
21 *Regula revalidatoria literarum tenor.*
22 *Regula revalidatoria literarum quare requirat tempus unius anni.*
23 *Formula supplicationis pro revalidanda gratia.*

1 Porrò hujusmodi literae expediuntur in Cancellaria Apostolica cum subscriptionibus, ac manuum appositionibus plurium Officialium; & primo taxantur à Dominis scriptoribus Apostolicis, deindè à reliquis Officialibus, qui pro suis taxis accipiendis regulantur à taxa supradictorum scriptorum; Hi enim Officiales sunt Abbreviatores minoris Praesidentiae, Jannizzeri, & Collectores plumbi, praeter alios Officiales, qui licèt suas etiam manus apponant, nihilominus in receptione suorum emolumentorum non regulantur à taxa eorundem scriptorum.

Praesertim verò omnes hujusmodi literae subscribuntur ab
2 aliquo ex Dominis Abbreviatoribus Majoris Praesidentiae, & sine tali subscriptione voluit Leo X. illas esse nullas, ac illis utentes, teneri poena falsi, ac sententias, censuras, & poenas Ecclesiasticas contrà falsarios literarum Apostolicarum incurrere.

Ratio autem est, quia praedicti Domini Abbreviatores 3
(ut de his obiter pauca dicamus) sunt magnae authoritatis circa ea, quae concernunt expeditiones literarum Cancella- 4
riae, undè voluit Martinus V. quòd cùm deceat Abbreviatores literarum praedictarum assistentes Vicecancellario, aut Locumtenenti, seu Praesidenti in hujusmodi literarum in Cancellaria praedicta, expeditione, abbreviaturae literarum ipsarum officio, esse sufficientes, & expertos, ac etiam circumspectos, prudentes & probos, nullus de caetero ad assistendum praedicto Vicecancellario, seu Locumtenenti, vel Praesidenti in literarum Apostolicarum expeditione, nisi per majorem partem ipsorum Abbreviatorum continuan- 5
tium Cancellariam antedictam, primitus examinatus fuerit, ad id repertus sufficiens, & etiam approbatus, nullatenùs admittatur, ut in sua Constitutione, quae incipit, *In Apostolica dignitatis, sub Dat. Gabennis Kal. Septembris Anno Primo.*

Qua etiam statuit, quòd praedicti Abbreviatores, hora 6
super hoc, per Vicecancellarium praedictum deputanda singulis diebus, quibus ipsa Cancellaria tenebitur ad eam venire, & in ipsa quousque tenta fuerit, residere debeant; nec interim ab ipsa recedere possint, cessante excusatione legitima, quam eidem Vicecancellario, aut Locumtenenti, seu Praesidenti, si praesentes fuerint, vel in eorum absentia, praedictis assistentibus exprimere debeant, vel jurare, se legitimam excusationem habere, nisi super hoc à Vicecancellario, vel Locumtenente licentiam habuerint specialem.

Horum autem Abbreviatorum Collegium fuit primò in- 7
stitutum à Pio II. ac posteà innovatum à Sixto IV. per suam constitutionem, quae incipit, *Divina.* sub *Dat. Romae apud S. Petrum* 1478. *Tertio Id. Ianuarii, Pontificatus sui Anno nono;* in qua voluit, quòd in Cancellaria Apostolica, praeter alios Officiales, esse debeant septuaginta duo Abbreviatores dumtaxat, inter quos duodecim Praesidentes de Parco Majori, viginti duo de Parco Minori, reliqui verò examinantes literas in prima visione; & omnes Abbreviatores nuncupentur, & existant, ac unum Collegium invicem constituant; & quòd ad hujusmodi officium non admittantur, nisi probi viri, & in aetate decenti constitu- 8
ti, ac in officio Abbreviatoriae instructi. Ex quibus Abbreviatoribus, sex de majori Praesidentia, septem de minori Parco, ac octo examinatorum in prima visione, dum vacant, provisio spectat ad Vicecancellarium: reliquorum verò ad Summum Pontificem. His multa privilegia, etiam Paulus V. concessit; ex eo quòd ipsi in concessionibus gra- 9
tiarum interpretandis, & delucidandis egregias operas navare noscuntur, prout ipsemet Paulus in minoribus existens Abbreviatoris hujusmodi munere fungens, plurium annorum experimento cognovit, ut in sua Constitutione, quae incipit, *Romani Pontificis,* sub Dat. *Romae apud S. Petrum* 1605. *Kal. Julii.*

Quò verò ad taxas à supradictis Officialibus, pro litera- 10
rum expeditionibus recipiendas, ac ad obviandum fraudibus, tam in Cancellaria praedicta, quàm extra eam, alia officia exercentibus, emanavit Constitutio Julij II. cujus tenorem hic in studiosorum gratiam inserere placuit; qui talis est, videlicèt.

Julius Episcopus, servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Etsi Romanus Pontifex, in Apostolica sublimitatis specula constitutus, ex debito pastoralis officii, divina dispositione sibi commissi, assidua meditatione cordis vigilare, & solicitè intendere debet, ut cuncta, quae Christianae Reipublicae commoditatem, & utilitatem respiciunt, salubriter dirigantur: per Apostolicae tamen Sedis officia, per quorum exercitium, in spiritualibus, & temporalibus, fidelium negotia geruntur, si qua labentis temporis cursu, aut calamitate, seu perversorum malitia excrescente, per ipsos Officiales deformata fuerint, ad statum debitum redigenda, solertioris diligentiae studium vertit, ut per suae provisionis ministerium appetitus noxii limitentur, Christique fideles perindè non laedantur, sed justitia, & aequitate vigente, inordinata, & damnosa ad debitae reformationis reducantur effectum, prout rerum, & temporum qualitate pensata, conspicit in Domino rationabiliter expedire. Sanè, non sine gravi molestia, accepimus; quòd quamvis per fel. rec. nonnullos Romanos Pontifices, seu ab eis deputatos, & per nos; in institutione, & erectione, seu altàs, regimine, & gubernatione officiorum praedictorum, quantùm illorum officiales pro taxis, salariis, emolumentis, laboribus, seu mercedibus eorum, recipere deberent, diversae constitutiones, ordinationes, & statuta edita fuerint, tamen plurimi officiales praefati, sive temporum adversa conditione inducti, aut avaritia excaecati, seu praedecessorum nostrorum indulgentia & mansuetudine abutentes, earum constitutionum prodigi, excommunicationis sententiam contrà eos latam & promulgatam, qui contrà fecerint; in ordinationum, & statutorum hujusmodi contemptum, incurrere non expaventes; constitutiones, ordinationes, & statuta praefata non observant, sed in taxis, salariis, seu mercedibus recipiendis, facultatibus ampliandis, & extendendis, modum & formam in eis expressam excedunt; quinimmò (quòd etiam nullatenùs ferendum est) etiam si nihil eis

appar-

à partibus negotia prosequentibus debeatur, nova gravamina & angarias, quotidie imponentes, pro eorum arbitrio pecunias expetunt & exigunt, in animarum ipsorum periculum, & partium detrimentum, perniciosum exemplum, & scandalum plurimorum, totiusque Romanæ Curiæ infamiam, & jacturam. Nos igitur attendentes, quòd fideles præfati, ex diversis mundi partibus, tùm ad dictam Sedem venerandam, tùm ad animarum salutem promerendam & procurandam, & pro incumbentium negotiorum expeditione accedunt, indecens, iniquum, & non tolerandum fore duximus, pietatem in dispendium retorqueri. Cupientes igitur hujusmodi damnandis conatibus & indebitis exactionibus, more boni pastoris; cujus non est pationem deglutiri, sed conservari: opportunè providere, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris (Raphaele Ostien. Camerario, & Marco Prænestin. Episcopis, & Thoma tt. S. Martini in Montibus, & Leonardo tt. S. Susannæ Majori Pœnitentiario, nec non Antonio tt. S. Vitalis, & Petro tt. S. Eusebii presbyteris, & Alexandro S. Eustachii; & Loysio, S. Mariæ in Cosmedim, Diaconis, S. R. E. Cardinalibus, reformatoribus per nos nuperrimè deputatis) discussione & liberatione matura, pro utilitate, & conservatione dictæ Curiæ Officialium, ac ad tollendos clamores, querelas, & querimonias, quæ indies propterea audiuntur, Motu proprio, non ad aliquorum, nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & ex certa scientia, constitutiones, ordinationes, & statuta prædecessorum præfatorum, & nostra hujusmodi, circa taxas, salaria, & emolumenta, facultates, & mercedes dictorum Officialium disponentia, auctoritate Apostolica, tenore præsentium innovamus, & quo ad illa (ut in eis continetur) statuimus, & ordinamus, illisque stare, & ea inviolabiliter observari debere decernimus. Et nihilominus omnibus, & singulis Urbis nostræ Gubernatori, Senatori, Cameræ Apostolicæ Auditori, Clericis, & Præsidentibus, Notariis dictæ Sedis de numero participantium, ac Secretariis nostris, Subdiaconibus, Acolitis, ceremoniarum Clericis, Cubicularìis, literarum Apostolicarum, etiam de majori Præsidentia Abbreviatoribus, Scriptoribus & Sollicitatoribus, earundemque, ac Pœnitentiariæ Apostolicæ, Brevium Apostolicorum, & Archivij Romanæ Curiæ Scriptoribus, Plumbi, & ipsarum literarum ac supplicationum per nos, & de mandato nostro signatarum, registrorum Magistris: Clericis, & Registratoribus, Plumbatoribus, taxæ plumbi collectoribus, audientiæ contradictarum, & causarum Palatii Apostolici Auditoribus, Iudicibus, & Commissariis Curiæ præfatæ, Pœnitentiariæ, & Audientiæ hujusmodi Procuratoribus, Advocatis Consistorialibus, Cursoribus, sacri Palatii Apostolici, Cameræ, & Auditoris Cameræ Notariis, Ripæ Præsidentibus, Tarafrenariis nostris, & venerabilium fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, servientibus armorum, Officialibus ad portam ferream, cæterisque Officialibus Sedis & Curiæ prædictarum, nunc & pro tempore existentibus, ne pro taxis, mercedibus, emolumentis, laboribus, regalibus, aut cujusvis alterius lucri, & receptionis nomine, aliquid in pecuniis, rebus, bonis, aut promissionibus, quomodocunque & qualitercunque directè, vel indirectè, etiam à sponte dantibus, & offerentibus, ultra quàm in eorum officiorum primæva institutione, seu erectione respectivè (si de ea constare, aut apparere potest, & in ex de [illegible] salariis, mercedibus: vel emolumentis hujusmodi, caveatur) alioquin, quàm temporibus piæ memoriæ Nicolai V. Calisti III. & Pauli II. etiam prædecessorum nostrorum, Romanorum Pontificum Officiales, qui tunc temporis officia hujusmodi obtinentes, & exercentes, similiter respectivè capiebant, seu capere poterant, seu consueverant, petere, recipere, vel exigere, per se, vel alium præsumant, sub excommunicationis latæ sententiæ, à qua, (excepto mortis articulo) non nisi per Romanum Pontificem, absolvi possint: & pro prima, centum Ducatorum auri de Camera; pro secunda suspensionis exercitii, & perceptionis emolumentorum ad sex menses, Fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum dictæ Urbis, applicandorum; pro tertia verò vicibus, quibus contra fecerint, privationis officiorum pœnis, ipso facto incurrendis (absque aliqua declaratione) mandamus. Nec non ipsos Officiales contra facientes, ad restituendum quicquid ultra præmissa receperint, illis, à quibus ea perceperint, obligatos fore decernimus, & declaramus. Quarum pœnarum executores, venerabiles fratres nostros Camerarium, Vicecancellarium, & Pœnitentiarium Majorem, S. R. E. Cardinales; qui nunc sunt, & pro tempore erunt, esse volumus. Et ipsis non exequentibus, aut non curantibus procedere, juxta qualitatem Officialium eis subditorum, & ab ipsis dependentium; executionem dictarum pœnarum per prædictos venerabiles fratres nostros Reformatores, & quemlibet ex ipsis octo Cardinalibus in solidum, fieri volumus, & mandamus, omni prorsus exceptione, & cavillatione remotis, ipsosque ex nunc executores præmissorum facimus, constituimus, ordinamus, & eorum quemlibet. Ne tamen propter præmissa gravamina, & indebitas exactiones, ac inhonestas taxas in perniciem publicæ utilitatis tendentia, & tendentes, aliquibus officiis in Romana Curia, per inadvertentiam, vel aliter tempore institutionis, & fundationis per bon. mem. prædecessores nostros, vel non impositas approbare, & confirmare videamus, declaramus tenore præsentium, nostræ intentionis non fuisse, nec esse, illa aliquo modo probare, seu confirmare per præmissa, sed habita cum Reformatoribus matura, & diligenti discussione, & examine, ad rectitudinis, & æquitatis normam reducere, & reformare, illasque & illa corrigere & emendare. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, statutis quoque & consuetudinibus officiorum hujusmodi, etiam juramento, confirmatione Apostolica, aut quavis alia firmitate roboratis privilegiis, indultis, literis, & mandatis Apostolicis, etiam in quinterno Cancellariæ Apostolicæ, aut libris Cameræ præfatæ, vel alibi descriptis, publicatis, & innovatis; etiam motu & scientia similibus, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, fortioribus, efficacioribus, insolitis, aut magis urgentibus, ac damnorum, etiam prò fide catholica passorum, jurium cessorum, seu ablatorum, vel quavis alia grandi, & inexcogitabili consideratione, intuitu, vel respectu, officiis, seu officialibus hujusmodi concessis, (quibus etiam si de illis, eorumque tenoribus, specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio, seu quavis alia expressio habēda foret, & in eis caveretur expressè, quòd in illis non nisi sub certis inibi expressis modis, & formis, aut nullatenùs derogari possit, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, pro expressis habentes, motu & scientia predictis derogamus,) cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ innovationis, statuti, ordinationis, decreti, mandati, voluntatis, deputationis, constitutionis, declarationis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicę millesimo quingentesimo duodecimo, tertio Kal. Aprilis, Pontificatus nostri anno nono.

At verò, cùm ex supradicta constitutione Summis Pontificibus successoribus neque satis cautum videretur supradictis fraudibus evitandis, per regulam Cancellariç Apostolicæ, quam quilibet Summus Pontifex cum alus regulis innovat, provisum est, ne Officiales aliquid exigant ultra debitum, sub gravissimis pœnis.

Et hæc quoad supradictos Officiales: quò verò ad alios, qui aliquid pro justitia, vel gratia obtinenda promittunt, vel recipiunt, saluberrima emanavit Constitutio Gregorii XIII. per quam habetur, excommunicationem incurrere eos, qui pro prædictis obtinendis apud Sedem Apostolicam promittunt, dant, vel accipiunt aliquod; immò & scientes, non revelantes intra triduum, quin etiam utentes sic obtentis, & auxilium, consilium, vel favorem ad id præstantes; nec ab aliquo, quàm à Papa posse absolvi, omniaque obtenta esse invalida, & omnes sua beneficia, & officia perdere ipso jure, & aliàs, prout in dicta Constitutione, quæ tanquam speculum, cùm illa maximopere vigeat, ante omnium oculos hic per extensum subnectere non incongruum visum est, cujus tenor sequitur, videlicet.

GRegorius Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ab ipso Pontificatus nostri principio, quàm maximè possumus, enitimur atque contendimus, ut domus, & Curia nostra à sordibus expurgetur. Cui salubri consilio incumbens fel. record. Bonifacius Papa VIII. excommunicavit, & anathematizavit omnes Clericos, religiosos, & laicos utriusque sexus, sive familiares Curiæ, sive undecumque alios, qui aliquod pactum facerent; seu quid parum, vel magnum promitterent, vel promissionem reciperent, aut ex pacto, vel promissione occulta, vel manifesta, sive sub verbis generalibus, & plenè non expressis, sive specialibus, & apertè expressis facta, quicquam darent, aut reciperent pro justitia, sive gratia, sive pro se, sive pro alio, in causis, vel judiciis, seu aliàs per literas Apostolicas, & quibuscunque aliis modis apud Sedem Apostolicam obtinenda, & eam sententiam ad promittentes, & acceptantes, dantesque, & recipientes dixit extendendam: Illos etiam qui sibi intra triduum non renunciarent eum, quem in culpa esse scirent, vel alicui, per quem ad se fideliter referretur, simili voluit sententiæ subjacere: ac decrevit, ut nullus, hanc incurrens excommunicationis sententiam, absque speciali mandato suo absolutionis beneficium valeret obtinere, nisi in mortis articulo constitutus: Sed nec quisquam admitteretur ad absolutionis gratiam, nisi priùs erogatum esset pauperibus quantum ille dedisset, vel etiam recepisset. Justitiæ verò, sive gratiæ expeditiones sic obtentæ nullius prorsus essent roboris, vel momenti: & scienter illis utentes simili sententia innodavit; ac reservans sibi absolutionem eorum cum prædictis, ad pœnas similes in omnibus obligavit. Sed hoc scelus ita hodie in mores inductum est, ut plerique cupiditate improbi quæstus potentiorum suffragationibus admixi hujusmodi negotiorum expeditiones hac illac conquirentes turpissimè nundinentur. Alii alios, quos gratia præstare arbitrantur, donis, pollicitationibus ambiant. Quidam etiam se talium operam, atque industriam pretio, & muneribus quæsisse affingant. Quæ cùm pessima sint, & Curiæ prædictæ existimationem gravissimè offendant: in eos, qui talia agunt, animadvertendum fore arbitrati, Constitutionem prædictam cum suis censuris, & pœnis omnibus innovamus: easdemque omnes extendimus ad audentes qualecunque horum facinorum, quæ adscripsimus, dantesque illis, & aliis supradictis auxilium, consilium, vel favorem. Quin etiam eos omnes omni beneficio, & officio Ecclesiastico & sæculari, sive temporali, sive perpetuo ipso jure privamus, ac privatos esse declaramus, & præterea infamia subjectos perpetuò, ac inhabiles ad illa, & alia esse volumus. A quibus etiam prout quæque res erit, tales pœnæ exigantur, quæ cæteris sint exemplo. Illis tamen, qui rem adhuc incognitam, complicesque fautores, & socios detexerint, impunitas concedatur. Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quarto. Nonis Novembris, Pontificatus nostri Anno tertio.

M. Datarius.

Cæ. Glorierius.

A. de Alexiis.

Registrata apud Cesarem Secretarium.

Anno à nativitate Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, Indictione secunda, Die verò octava mensis Novembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri Domini Gregorii divina providentia Papæ XIII. Anno tertio, retroscriptæ literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Basilicarum S. Ioannis Lateranens. & Principis Apostolorum de urbe, nec non Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floru per nos Alexandrum Austancollum, & Antonium Clerici, Sanctissimi Domini nostri Papæ Cursores, Petrus Aloysius Gaytu magister Curs.

Contra illos autem, qui etiam fraudulenter non uterentur, literas Apostolicas in ipsa Cancellaria gratis, sub ficto
11 colore exemptionis, expedire, emanavit etiam Motus proprius Leonis X. quem, cùm adhuc sit in viridi observantia, tanquam nimis salutarem, ut omnibus innotescat, etiam inserere hic placuit, qui est talis, videlicet.

12 MOtu proprio, &c. Inhærendo vestigiis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, cùm sicut non absque gravi displicentia accepimus, nonnulli animæ suæ prodigi, & avaritia morbo laborantes, ut literas Apostolicas gratis expediant, & Romanæ Curiæ Officiales debita eorum portione defraudent, in eisdem literis nonnunquam venerabilium Fratrum nostrorum S.R.E. Vicecancellarii, & aliorum Cardinalium, aut dilectorum filiorum Abbreviatorum de majori Præsidentia, seu literarum prædictarum Scriptorum, nec non aliarum personarum quarumcunque, ex quarum qualitatibus, & privilegiis, sive antiqua consuetudine literas ipsas gratis expedire solent, nepotes, & quandoque germanos, interdum verò familiares continuos commensales fuisse, & esse affirmare, & ut tales in dictis literis se inscribi facere, & fecisse non vereantur, cùm re vera tales non fuerint in animarum suarum periculum, ac officiorum ejusdem Romanæ Curiæ non modicum prejudicium, & gravamen: Nos igitur fraudibus & deceptionibus hujusmodi, prout nostro incumbit officio, de remedio opportuno providere volentes, Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulos, cujuscunque status, gradus vel conditionis fuerint, & quocunque nomine nuncupentur, qui se Vicecancellarii, aut aliorum Cardinalium, vel Abbreviatorum, seu Scriptorum eorundem, aut aliarum personarum quarumcunque, ex quarum qualitatibus & privilegiis, sive ex antiqua consuetudine hujusmodi literas ipsas in toto, vel in parte gratis expedire solent, nepotes, fratres, aut familiares continuos commensales, in eisdem literis, etiam motu proprio concessis nominaverint, si revera tales nepotes, aut fratres, vel familiares continui commensales non fuerint: Necnon Officiales præmissa fieri procurantes, seu permittentes, excommunicationis sententiam, à qua non nisi per Romanum Pontificem pro tempore existentem (articulo mortis excepto ac debita satisfactione prævia) absolvi possint, auctoritate Apostolica per præsentes innodamus, eosque excommunicationis sententiam hujusmodi in dictum even-

eventum ex nunc, prout ex tunc; & è contra incurrisse declaramus, & pro talibus publicè judicari mandamus: Ac ipsos Officiales procurantes, seu permittentes hujusmodi, à suorum Officiorum perceptione emolumentorum per annum continuum, ultra aliàs pœnas, quas propterea incurrent, omninò suspendimus. Et nihilominùs concessiones, & gratias in eisdem literis contentas quascunque ipsasque literas hactenus tam per Cameram, quàm Cancellariam expeditas, & expediendas viribus omninò carere, eisque, quos concernunt, & eorum singulis in aliquo suffragari non potuisse, neque in futurum posse, sed omninò surreptitias, invalidas, & nullas fuisse, esse, & forè. Sicque per quoscumque judices, etiam S. R. E. Cardinales, ac Sacri Palatii Apostolici Auditores in quacumque instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter interpretandi, & judicandi facultate, interpretari, & judicari debere, ac irritum, & inane quidquid secus super iis quavis auctoritate etiam per nos, & successores nostros Romanos Pontifices, qui pro tempore fuerint, scienter, vel ignoranter contigerit, attentari, motu & scientia similibus decernimus & declaramus: Ac volumus, quòd mandatum, decretum, & declaratio nostra hujusmodi in Cancellaria Apostolica publicentur, & in illius libro describantur, ac perpetuis futuris temporibus observentur. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quibuscunque privilegiis, & indultis, eisdem Vicecancellario, & aliis Cardinalibus, ac quibusvis personis, sub quibusvis verborum formis, & clausulis, etiam derogatoriis, concessis, & in posterùm concedendis, quæ eis, aut eorum alicui, quoad præmissa, nullatenus volumus suffragari, cæterisque contrariis quibuscunque.

Placet publicetur, & describatur. I.

Lectum, & publicatum fuit suprascriptum mandatum Romæ in Cancellaria Apostolica, Anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo decimo septimo, Die verò vigesima mensis Februarii, Pontificatus Sanctissimi Domini nostri Leonis Papæ X. Anno quinto.

Præposuimus modum expediendi literas Apostolicas, datas ab ipsomet Pontifice, qui supplicationem signavit; verùm quia sæpè contingit, post obitum ejusdem Pontificis supplicatione tantùm ab eo signata, literis autem super ea nondùm expeditis, illas expediri ab illius successore in for-
13 ma, *Rationi congruit*; operæ pretium esse duximus, illa tantùm hìc adnotare, quæ circa hanc praxim, & Romanæ Curiæ usum cognovimus adnotanda.

Et priùs sciendum est, quòd inter aliàs Cancellariæ regulas, quas summus Pontifex mandat publicari in crastinum suæ assumptionis ad Apostolatus apicem, adest regula *de concessionibus expediendis in forma, Rationi congruit*, quæ hodiè decima inter regulas Sanctissimi D. N. Urbani Papæ VIII. & generaliter hæc regula videtur præsertim extracta ex corpore juris canonici, nam *in c. literis de rescrip.* videmus, quòd in casu in eodem tex. expresso, Papa exequitur concessa per prædecessorem suum, ibi, *Cùm factum prædecessoris nostri potiùs, quàm nostrum fuerimus prosecuti*; & sic mentionem tantùm facit de concessione facta à prædecessore, nihil de novo concedendo, sed solùm attestando; vel fidem faciendo, & gratiam à prædecessore factam executioni demandando, Mandos. *super hac reg. quæst. 2. nu. 5.* Et sic patet, quòd per hanc concessionem expeditionis in dicta forma, non inducitur confirmatio, seu comprobatio gra-
14 tiæ per prædecessorem factæ; quia Papa successor in expeditione literarum hujusmodi, solùm attestatur super gratia jam facta, & literæ expediuntur, ut illa possit executioni demandari, Bald. *in l. humanum C. de leg. ad not. in cap. si super gratia, de off. de leg. in 6.* Ratio autem peculiaris est, quòd licèt Papa moriatur ante confectionem literarum, non tamen expirat jus quæsitum Oratori, sed debent fieri literæ à successore, Franc. *in proœm. decret. lib. 6. §. fin. n. 2. circa med.* & propterea, ne gratiæ factæ, & non expeditæ, reddantur inutiles, cùm sine literarum expeditione probari non possint, ex regula *de non judicando juxta formam supplicationis*: & alia, *quod dispensationes nulli suffragentur, literis non expeditis*, emanavit hæc regula, *de literis expediendis in forma, Rationi congruit*: quod quidem non solùm locum sibi vindicat in summo Pontifice, verùm etiam in quocunque Principe sæculari, qui tenetur literas expediri facere super gratiis, ab ejus Prædecessore concessis, Gonz. *gl. 12. num. 49.* Unde per talem expeditionem literarum nollum jus additur, aut conceditur, seu confirmatur, immò nec ipse Papa, nec eorum Officiales præpositi, literarum expeditionibus provisionem, seu aliam gratiam forsan invalidam, seu jus inutile confirmare intendunt, id. Mandos. *q. 10. num. 2.* & paulò superiùs dictum est.

Idem esset, si Papa concessisset gratiam solo verbo, prout potest, *c. institutionis 25. q. 2. Clem. dudum, §. ult. de sepult.* Arch. & Joannes Andreas *in proœm. 6.* Gemin. *cons. 106, col. 3. post n. 6.* Fel. *in c. in nostra de rescrip.* Jas. *cons. 146. col. 5, post num. 3.* Cassad. *dec. 4. nu. 2. de caus. poss. & propr.* nam ut ait id. Mand. *quæst. 11. sub nu. 2.* ratio hujus regulæ non magis militat in gratia, super qua supplicatio signata est, quàm super gratia, verbo tantùm facta, & in fine addit, quòd si Papa mandaret expediri literas in forma, *Rationi congruit*, super gratia, olim verbo facta, & per testes probata, jure procederet; verùm si id denegaret, nemini injuriam faceret, resistente Cancellariæ stylo, qui literas in forma, *Rationi congruit*, nunquam concedere solet, nisi super supplicatione signata; quodque si Papa Prędecessor supervixit post 15
gratiam, verbo concessam; Orator sibi imputet, qui dum gratiam obtinuit, non curavit super ea signari supplicationem; & propterea nullo modo est audiendus.

Regula autem hæc habet locum in quibuscunque supplicationibus, & gratiis per illas concessis, cùm illius verba indistinctè loquantur, quæ, ut statim ante oculos habeas, 16
hìc inserere volui, & sunt videlicet. *Item voluit idem D. Noster Papa, quod concessa per fel. record. Paulum V. & Gregorium XV. prædecessores suos, & de eorum mandato expediantur in forma, Rationi congruit, a die assumptionis suæ ad Apostolatus apicem, & idem quoad concessa per piæ mem. Leonem XI. etiam prædecessorem suum, ad sex menses dumtaxat ab ipso die assumptionis incipiendos, observari voluit*, Ex qua quidem etiam patet, quòd permittit, literas posse expediri sub hac forma, non solùm quoad concessa per Paulum, & Gregorium prædictos, verùm etiam per Leonem XI. in regulis autem aliorum Pontificum videmus hanc facultatem extendi ad duos tantùm prædecessores, hic tamen 17
extendit ad tres Pontifices, dum comprehendit etiam concessa per Leonem XI. ut in regula 10. S. D. N. Urbani Papæ VIII.

Verùm tamen non omittam, quòd licèt in regula supradicta restricta sit facultas expediendi ad sex menses dumtaxat, & propterea videatur, quòd dictum tempus non possit ampliari. Nihilominùs vidimus, quòd semper summi Pontifices tolerare solent, & concedunt facultatem expediendi hujusmodi literas in toto Pontificatu ipsius Pontificis viventis, saltem super supplicationibus signatis à Pontifice immediatè prædecessore. Ut autem per extensum percipias, quid contineat, & quomodo concipiatur formula, *Rationi congruit*, rationi itidem consonum existimavi; eam super alia re hìc extensum apponere, quæ talis esse potest, videlicet:

18 *URBANUS Episcopus servus servorum Dei, Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, Salutem & Apostolicam benedictionem. Rationi congruit, & convenit honestati, ut ea, quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licèt ejus superveniente obitu, literæ desuper confectæ non fuerint, suum sortiantur effectum. Dudum siquidem fel. rec. Paulo Papę V. prædecessori nostro pro parte dilecti filii N. N. Clerici Neapolitan. exposito, quòd cùm ipse aliàs fervore devotionis accensus, plurimùm cuperet Altissimo famulari, & à suo Ordinario literas dimissoriales ad effectum, ut se clericali charactere insigniret, ad quatuor minores, nec non ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri faceret, impetrare posse diffideret; literis hujusmodi à se falsò fabricatis, ab alio Catholico Antistite, communionem Sedis Apostolicæ habente, dicto charactere, aliàs ritè insigniri, ac*

ad minores Ordines hujusmodi ritè quoque se promoveri fecerat, & promotus in illis, in eorum proprio officio (non tamen in contemptum clavium) ministravit, censuras, & pœnas à sacris constitutionibus comminatas incurrendo; & in eadem expositioni subjuncto, quòd dictus N. de præmissis plurimùm doluerat, & dolebat, ac à similibus in posterùm abstinere intendebat. Quare pro illius parte eidem prædecessori humiliter supplicato, quatenus ejus statui, & conscientiæ quieti, ac aliàs in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaretur. Idem igitur prædecessor, qui recurrentibus ad eum, post excessum, cum humilitate filiis se propitium exhibebat, & benignum, attendens, quòd Sedis Apostolicæ exuberans clementia gremium suæ pietatis veniam petentibus claudere non consueverat; prædictum N. apud prædictum prædecessorem de vita, ac morum honestate, aliisque probitatis, & virtutum meritis multipliciter commendatum, illorum intuitu, favore prosequi, & à quibusvis excommunicationis, &c. præterquam præmissorum occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existebat, ad effectum infrascriptorum duntaxat consequendum, absolvens, & absolutum fore censens, sub Dat. videlicet, sextodecimo Kal. Februarij, Pontificatus sui anno sextodecimo: hujusmodi supplicationibus inclinatus, voluit, & concessit Discretioni tuæ dari in mandatis, quatenus eundem N. si id à te petiisset humiliter, imposita ei aliqua, gravi tamen, pœnitentia salutari, paritoque priùs judicato, si quod sit, à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, & censuris, & pœnis, quas propter præmissa quomodolibet incurrerat, in utroque foro, Apostolica auctoritate, citrà tamen aliquam dispensationem, absolveres, & totaliter liberares, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Ne autem de absolutione, voluntate, & concessione prædictis, pro eo, quòd super illis ipsius Pauli prædecessoris ejus superveniente obitu, literæ confectæ non fuerunt, valeat quomodolibet hæsitari, dictusque N. illarum frustretur effectu, volentes, & similiter dicta auctoritate decernentes, quod absolutio, voluntas, & concessio prædecessori hujusmodi perinde à dicta die sextodecimo Kal. Februarij suum sortiatur effectum, ac si super illis ipsius prædecessoris literæ sub ejusdem diei Dat. confectæ fuissent, prout superiùs enarratur, quodque præsentes literæ ad probandum plenè absolutionem, voluntatem, concessionem prædecessoris hujusmodi, ubique sufficiant, nec ad id probationis alteriùs adminiculum requiratur, eidem Discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus dictum N. si id à te humiliter petierit, à præmissis auctoritate nostra, sub certis modo & forma tunc expressis, ac juxta voluntatem, & concessionem prædecessoris hujusmodi absolvas, & totaliter liberes in forma Ecclesiæ consueta, non obstantibus omnibus supradictis. Dat. Romæ apud sanctum Petrum Tertiodecimo Kal. Martii Anno Primo.

Quo verò ad literas expeditas vivente Romano Pontifi-
ce, nondum exequutoribus præsentatas ante dicti Pontifi-
cis obitum, alia emanavit regula revalidatoria literarum
gratiæ, & justitiæ, cujus vigore novus Pontifex facit revivi-
19 scere dictas literas, quæ jam extinctæ erant per obitum Pon-
tificis.

Et ideò emanavit, quia, quoad literas justitiæ, nempe ad
lites, clarum est, illas expirare morte Papæ concedentis, per
tex. in c. fin. §. *officium, de off. deleg. in 6. & in l. mandatum C.
mandati*.

De literis autem gratiæ idem dicendum est, quia gratia ip-
sa non fuerit in forma gratiosa expedita, sed ei datus sit exe-
quutor, juxta tex. *in c. 2. de rescript. & c. exhibita, de iud.*

Nec potest etiam in praxi sustineri, quod circa literas
gratiæ tradunt scribentes, nempe quòd adhuc possunt Or-
dinarij illas expedire, etiam Sede Apostolica vacante, quam-
vis re integra, & antequam exeat regula revalidatoria lite-
rarum gratiæ & justitiæ, hac ratione moti, quia gratia di-
spensationis, & quælibet alia censetur jam facta, & est gra-
tia singularis, certa & determinata, cujus exequutio, &
in esse deductio committitur, & mandatur Ordinariis, ut
sunt Majolus *de irregul. lib. 4. c. 51. nu. 6.* Sylvest. *in verb. gra-
tia n. 3.* Suar. *de cens. disp. 41. sect. 7. tom.* 5. nam contrarium
est verius, & in praxi receptum; quod profectò ex tenore
earundem literarum desumitur: neminem enim latet, quòd
si Papa committat Ordinario, ut cum Oratoribus dispenset,
quatenus preces veritate nitantur, ac moriatur *ipse* Papa,
postquam literæ fuerint expeditæ in forma commissaria, &
directæ ipsi Ordinario, & hoc re integra, nempe, non-
dum literis dispensationis executis, seu exequi ceptis, mo-
riatur; non poterunt ipsæ literæ exequutioni demandari,
& juxta hanc praxim tenet Navarr. *in man. c. 27. n. 253. vers.
nono, & in c. placuit, n. 162 & 163. de pœnit. dist. 6.* nam aliud
est mandatum, seu commissio ad faciendam gratiam, verifi-
catis narratis, aliud verò est gratia jam facta, & alicujus
exequutionis ministerium non requirens, nam mandatum
& commissio semper, ut aliàs diximus, mortuo mandan-
te, vel committente expirant, *l. mandatum, Cod. mand. l. &
quia, ff. de jurisd. omn. jud.* Gratia verò jam perfecta nequa-
quam expirat, veluti cùm conceditur dispensatio ipsimet
Oratori directa, quæ in forma gratiosa dicitur, vel cùm ab
ipso Papa, vel Episcopo conceditur alicui licentia eligendi
confessorem, audiendi confessiones, administrandi Sacra-
mentum pœnitentiæ, prædicandi, vel non residendi, aut con-
ceduntur literæ dimissoriales ad suscipiendos ordines ab alie-
no Episcopo, quia hæc nunquam expirant per mortem con-
cedentis, cùm quælibet ex suprà dictis sit gratia facta, nisi per
successorem revocetur. Garc. *de benef. p. 6. c. 2. nu. 319. & 321.*

Undè satis firma remanet conclusio, quòd commissio,
quæ fit alicui cum clausula, *si preces veritate niti repereris*,
vel alia simili, ut cum aliquo dispenset, seu aliam gratiam
faciat auctoritate committentis, non est gratia facta, sed
facienda; ac proindè expirat morte concedentis; nam cla-
rum est, quòd si narrata in gratia non verificentur, dene-
gabitur executio, sicut multoties vidi hoc modo denegari,
& ita concludit Sayr. *l. 7. c. 14. n. 6.* quia hujusmodi gratia non
continet quid perfectum, sed datur ad aliquid faciendum,
Id. Nav. cons. 3. de fil. presb.

Nec refert, quòd diversa jura à prædictis scribentibus ad-
ducantur, ad excludendam hujusmodi literarum invalidi-
tatem; nam Papa, qui est solutus legibus, *l. Princeps, ff.
de leg.* & est suprà jus, *c. cuncta per mundum, q. 9. 3.* per di-
ctam regulam revalidatoriam intendit, ipsas literas fuisse ex-
tinctas, quatenus suis exequutoribus non fuerint debito
tempore præsentatæ, quandoquidem regula hæc emanavit
ad succurendum negligentibus in præsentando, vel exequi
faciendo literas, tempore aliorum Pontificum impetratas.
Quòd si post obitum illius Pontificis, qui dictam regulam
edidit, adhuc non fuerint dictæ literæ præsentatæ, ob ite-
ratam hanc negligentiam, difficilius Oratoribus subveni-
tur, aut indulgetur, juxta tex. *in l. nemo de inceps, C. de
Episc. aud.* Mandos. *super hac reg. q. 5. num. 3.* Et sicut pluries 20
observavi, ad prædictorum jurium præscriptum, quando
petitur revalidari gratia nimis antiqua, etiam per peculiare
rescriptum, sub prædicta forma, consuevit ista revalidatio
denegari, si negligentia ipsa fuerit pluries iterata, veluti, si
neque Orator tempore successoris Pontificis curavit literas
præsentare. Ex quo patet, non esse audiendos DD. contra-
rium sentientes, ut suprà dictum est; nam quamvis regula
prædicta nonnullis videatur quodammodo dura; est nihi-
lominùs attendenda, tum attentis præmissis, tum etiam,
quia ita scripta est, *l. prospexit, ff. qui & à quib. c. in memo-
riam, 19. dist.* & omnes regulæ Cancellariæ conduntur ma-
gna maturitate, ob idque, quando fiunt, Papa non vadit ve-
natum, ut ait Bald. *in lib. 1. sub nu. 12. C. si contra jus, vel
util. publ.* sed semper in illis condendis conveniunt Abbrevia-
tores Majoris Præsidentiæ, duo Auditores Rotæ antiquio-
res, totidem Advocati, & Procuratores magis docti, &
practici, ut per Cassad. *dec. 3. n. 2. de reform. super reg.* Gonz.
gloss. 30. n. 17. & 18.

Hujus autem Regulæ, harum literarum revalidatoriæ
tenor talis est, videlicet. Item prædictus *D. N. omnes*, 21
*& singulas ab ipsis Paulo V. & Gregor. XV. Romanis Pontifi-
cibus prædecessoribus suis infrà annum ante diem obitus eo-
rum concessas gratiæ, vel justitiæ literas, temporibus debitis
eorum exequutoribus, seu Iudicibus non præsentatas, omni-
no*

no revalidavit, & in statum pristinum, in quo videlicet antea fuerant, vel pro quibus erant obtenta, quoad hoc, plenarie restituit; ac decrevit per exequutores, seu Judices prædictos, vel ab eis subdelegandos, ad expeditionem negotiorum in eis contentorum, procedi posse, & debere juxta illarum formam, ut habetur in regulis ejusdem S. D. N. Urbani Papæ VIII.

22 Ratio autem, cur in dicta regula revalidatoria literarum præscribatur tempus unius anni, & non aliud majus, vel minus, non pertinet ad nostram materiam; sed nihilominùs dici potest cum eod. Mandos. super hac regula, *q. 4. per tot.* quòd annus dicitur congruum tempus ad omnia peragenda, vel quia jura Canonica, ac civilia, immò & divina in infinitis rebus solita sunt præfigere tempus unius anni.

At ubi præstitum tempus in dicta regula, scilicet unius anni, lapsum jam fuerit, nec tam magna impetrantium negligentia appareat, præsertim si aliquod allegetur impedimentum, propter quod adhuc literæ dictis executoribus pro illarum executione non fuerint præsentatæ, deficere nunquam consuevit Summi Pontificis clementia ad dictas literas, post id tempus revalidandas; ac propterea notorius docuit stylus, ut à vivente Pontifice impetretur alia gratia, quæ de more Curiæ intitulatur *Indultum, quod Judex procedat ad executionem literarum, non obstante obitu prædecessoris*, Cujus quidem indulti formula ea esse poterit, ut sequitur videlicet.

23 *Beatissime Pater. Aliàs fel. record. Paulo PP. V. S. V. prædecessori pro parte tunc existentium Rectorum, seu Magistrorum, & Confratrum confraternitatis sub invocatione B. Mariæ Virginis de Laureto nuncupatę in Ecclesia ejusdem S. Mariæ loci de Forio Isclan. dioc. canonicè instituta, exposito, quòd ipsi, licèt a multo tempore, in pacifica possessione, seu quasi, dictam Ecclesiam, illiusque bona regendi, gubernandi, & administrandi, ac in ea Missas celebrari faciendi, atque alia divina officia, more confratrum, dicendi, nec non eorum congregationes habendi, existerent; nihilominus dubitant, ne ab aliquibus, eorum quieti invidentibus, & spe lucri illectis, dictam Ecclesiam in titulum beneficii collativi erigi obtineretur, seu extorqueretur, ipsique exponentes in eorum possessione hujusmodi turbarentur tempore procedente, idem prædecessor supplicationibus Rectorum, seu Magistrorum, ac Confratrum prædictorum ea in parte sibi porrectis, tunc inclinatus, eisdem Rectoribus, seu Magistris, ac confratribus prædictis, ut de cætero perpetuis futuris temporibus, Ecclesia ipsa ab Ordinario loci, seu quibuscunque aliis, etiam Sedis Apostolicæ Legatis de latere, aut ab eadem Sede Apostolica, ad cujusvis instantiam, seu etiam Motu proprio, & de certa scientia in Ecclesiam collativam erigi, veluti beneficium ecclesiasticum in titulum, commendam, aut administrationem, cuicunque personæ sæculari, vel regulari, aut loco pio concedi, vel aliàs de ea provideri nullatenus posset, nec ea sub quibusvis erectionibus, institutionibus, impetrationibus, provisionibus, expectativis, specialibus, vel generalibus reservationibus, aut aliis quibuscunque dispositionibus, & per dictam Sedem, seu Legatos, aut Ordinarium, hujusmodi, cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, atque aliis quantumvis fortissimis, & insolitis clausulis, & decretis irritantibus, absque expresso dictorum Confratrum consensu, comprehenderetur, vel comprehendi posse, & quæcunque dispositiones de dicta Ecclesia contra præmissorum tenorem imposterum facienda, nulla, irrita, & inanes, nulliusque roboris, & momenti forent, nec cuiquam suffragarentur, perpetuò concedi, & indulgeri mandavit; prout in literis Apostolicis desuper expeditis, & Ordinario Isclan. seu ejus Vicario in spiritualibus generali directis, pleniùs continetur. Cùm autem, Pater Sancte, Rectores, seu Magistri, & Confratres prædicti, literas prædictas Ordinario, seu Vicario hujusmodi hactenus minimè præsentaverint, hincque ad illarum executionem procedi non possit absque novo S. V. & S. Apostolicæ mandato. Supplicant igitur humiliter, E. S. V. devoti illius Oratores moderni Rectores seu Magistri, & Confratres dictæ confraternitatis, ne dictarum literarum frustrentur effectu, eidem Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali committere, & mandare dignemini, quatenus negotium hujusmodi assumens, litterasque prædictas valere decernens, ad illarum executionem, servata aliàs earum forma, procedat, perinde ac si idem Paulus prædecessor adhuc viveret, non obstantibus omnibus illis, quæ idem prædecessor in dictis literis concessis non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. & de commissione, mandato, aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis, & quod præmissorum, & singulorum etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, invocationum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, per officium contradictarum expediendis. Et servata aliàs forma dictarum literarum.

Ex hac igitur notoria praxi nullus remanet ambigendi locus, an videlicet literæ, ut suprà, infra annum minimè præsentatæ, mortuo Pontifice, expirent, vel ne. Et cùm aliàs in hac Curia Archiepiscopali evenisset casus, fuissetque dubitatum, an, mortuo Summo Pontifice, dispensationes matrimoniales, commissæ Vicario, possint ab illo expediri: ac prima facie videretur, quòd sic, ex *cap. si super gratia, de off. deleg. in 6.* ubi gratia non expirat per mortem Papæ. Contrarium tamen fuit dictum, quia ille text. procedit, quando gratia Summi Pontificis est jam perfecta, & datus merus executor: secus verò si adhibenda erit causæ cognitio; quoniam si, antequam adhibeatur, moriatur Pontifex, expirat per diversa jura, quæ hic allegat Genuen. in praxi Curiæ Archiepisc. Neapol. cap. 94.

CAPUT IX.

Praxis dispensationis cum reiterantibus Baptisma.

SUMMARIUM.

1 *Rebaptizati scienter, sive ignoranter, sunt irregulares.*
2 *Item & rebaptizantes, eorumque ministri.*
3 *Ignorantia invincibilis excusat à culpa.*
4 *Irregularitas ex reiteratione baptismi impedit ascensum ad ordines superiores.*
5 *Contraria tamen sententia tanquam verior proponitur.*
6 *Irregularitas ex reiteratione baptismi contrahitur, sive delictum sit publicum, sive occultum.*
7 *Et quis super utraque dispenset.*
8 *Formula supplicationis dispensationis pro eo, qui baptismum reiteravit.*
9 *Dispensatio datur quandoque irregulari ex reiteratione baptismi ad quæcunque beneficia.*
10 *Baptismus datus in forma Ecclesiæ nullo modo reiterandus.*
11 *Sacramenta verè ab hæreticis conferuntur.*
12 *Baptismo sine intentione collato, quomodo jam etiam ad presbyteratum promoto provisum per Officium S. Pœnitentiariæ.*

Sequitur modò praxis dispensationis super irregularitate proveniente ex baptismi iteratione, per quam quanta huic Sacramento fiat injuria, satis liquet ex *c. 2. de Apost.* Unde canones plurimùm ab hac reiteratione, quasi Anabaptistarum hæresi, abhorrent: quapropter etiam pœnam irregularitatis imposuerunt iis, qui sive scienter, sive ignoranter rebaptizantur, *d. cap. 2. & cap. in qualibet, 1. quæst. 7.* adeòque tam magna ista irregularitas existimatur 1

tur, ut nec Clericatus quidem, & tonsura eis conferri possint, quinimmò, si Clerici sunt, deponuntur, Majol. *de irregul. lib. 3. c. 14. num. 1. communis DD.* apud Tol. *lib. 1. c. 6.* Henriq. *de bapt. c. 31. §. 1. & de irregul. cap. 4. §. 3.* Ratio autem, cur ab Ecclesia imposita sit talis pœna, est pro-
2 pter reverentiam Baptismi, Filliuc. *tract. 20. c. 6. num. 164.* Quam quidem irregularitatem incurrit tam baptizans, quàm baptizatus, *d. c. 2. de Apostol. c. eos, de consecr. dist. 4.* Suar. *tom. 3. disp. 31. sect. 6.* Ampliatur autem, ut eam incurrat etiam ministrans baptizanti; quia, ut dicitur in *d. c. 2.* cooperator extitit rei nefandæ. Ampliatur etiam, ut se extendat ad scienter baptizatum ab hæretico, *ex cap. inventum est, 1. q. 1. & ex c. in qualibet, 1. q. 7.* quod factum est in odium hæresis, id. Filliuc. *num. 172.* Id verò intelligitur in hoc Sacramento baptismi, non autem in aliis, etiam imprimentibus characterem, quia fuit hoc de baptismate tantummodò decisum contra Anabaptistas, Sylvest. *in verb. irregularitas, num. 6. §.* Zerol. *in prax. Episc. eod. verb. vers. Undecimo irregularitas est. p. 1.*

Quod quidem in tantum procedit, quod hanc irregularitatem contrahit etiam, qui ignoranter rebaptizat; tam ignorantia juris, quàm facti: id enim jure etiam civili cautum est, *l. 1. C. ne sanctum baptisma iteretur*, ibi, *Antistitem, qui sanctitatem baptismatis illicita usurpatione geminaverit, sacerdotio indignum esse censemus; eorum condemnamus errorem, qui Apostolorum præcepta calcantes, Christiani nominis Sacramenta sortitos, alio rursus baptismate non purificant, sed incestant, lavacri nomine pollnentes*; Quinimmò ipso jure civili, tam rebaptizanti, quàm culpa sua rebaptizato, imposita est pœna capitis, *l. 2. C. eodem*; Ex Concil. autem Trid. *sess. 7. can. 11. de baptism.* hæc habemus verba, *Si quis dixerit verè, & ritè collatum baptismum, iterandum esse illi, qui apud infideles fidem Christi negaverit, cum ad pœnitentiam convertitur, anathema sit.*

Porrò hæc procedunt in ea ignorantia, quæ non excusat
3 à culpa; cæterùm ignorantia invincibilis, tum juris, tum facti, sicut excusat à culpa, ita etiam ab hac irregularitate, quæ ex delicto contrahitur, *communis DD.* ex Suarez *tom. 3. disp. 31. sect. 6.* Navarr. *cap. 27. num. 246.* Sylvest. *verbo, Irregularitas, quæst. 4.* Bonac. *disput. 7. de cens. quæst. 3. p. 3. num. 3.* & aliis; idemque etiam est in infantibus rebaptizatis, aut baptizatis ab hæreticis: non enim manent irregulares, quia infans excluditur à culpa; Et quamvis in *cap. in qualibet, 1. quæst. 7.* dicatur rebaptizatos loquaciter ætate manere irregulares, intelligendum tamen est de ætate adulta; ut declaratum est ex *cap. qui apud, & cap. placuit de consecrat. dist. 4. cap. jure, quibus, eadem dist.* quod loquitur etiam de ignorantibus invincibiliter, non est Pontificis alicujus, aut Concilii, ideò caret auctoritate, ut notavit idem Filliuc. *d. num. 166.* ex Scot. & Suar. & aliis; neque verò contrarium probatur ex legibus adductis.

Pro nostra verò praxi præmittendum est; quòd à pluribus in dubium revocatum extitit, an irregularitas, inde proveniens, impediat susceptionem ordinum superiorum, an verò usum susceptorum. Difficultas autem insurgit ex eo, quòd cùm irregularitas, simpliciter dicta, utrumque impedimentum includat, & DD. communiter dicant, ex hoc peccato incurri irregularitatem, insinuare videntur impediri, quo minus quis in susceptis ministret, aut ordines de novo accipiat; super quo Suar. *tom. 3. in 3. p. disp. 31. sect. 6.*
quem sequitur id. Filliuc. *loco cit. num. 177.* affirmat, solùm 4
impedire ascensum ad ordines superiores; ea motus ratione, quia in *cap. 2. de apostat.* solùm prohibetur Acolytus ad ordines superiores ascendere: & sic pœnæ sunt restringendæ: Navarr. autem in *manuali cap. 27. num. 191.* ait aliquas irregularitates impedire solùm susceptionem ordinum, non autem usum susceptorum; ac propterea in partem affirmati-
vam inclinari posse videtur: alii tamen, inter quos idem 5
Majol. *d. c. 14. num. 3.* affirmant, nec susceptos ordines exercere, nec alios suscipere posse sine dispensatione. Et hæc sententia tanquam probabilior, & communior recepta est, Host. *in dict. cap. 2. de apostat. Summa Angelica*, in verbo, *Irregularitas, §. 24.* qui affirmant, tales secundùm Canones, si clerici sint, deponendos esse; si verò laici, excommunicandos; ex quibus verbis volunt non posse in susceptis ministrare, & præsertim *in d. c. in qualibet* apertè declaratur, hanc irregularitatem non modò à susceptione, verùm etiam ab usu ordinum impedire, Sayr. *de cens. lib. 7. cap. 8. num. 5. per tot.* Cæterùm hanc irregularitatem incurri ipso facto, nec expectandum etiam judicis sententiam, est communis opinio, usu, & consuetudine recepta, ut testatur Filliuc. *loc. cit. num. 178.*

Quo verò ad dispensationem desuper impetrandam, du-
bitabatur etiam, nunquid hæc irregularitas contraheretur 6
propter rebaptizationem solummodo, quando delictum est publicum, an etiam quando est occultum? In quo Scot. 4. *dist. 6. quæst. 8.* ait, utroque modo incurri: cum hac tamen
distinctione, quòd si crimen sit publicum, solus Papa dis- 7
pensat, si verò occultum, potest Episcopus dispensare. Alii tamen tenent nullam contrahi irregularitatem, quando delictum est occultum: quòd tamen adversatur communiori, & receptiori sententiæ, ex Suar. *d. sect. 6.* per quam utroque casu docentur, ipsam contrahi irregularitatem, Henriq. *lib. 14. c. 4. §. 5. & c. 20. §. 3.* & in occulto potest profectò Episcopus dispensare vigore decreti Concil. Trid. *sess. 24. c. 6. de reformat.* idem Sayr. *num. 6. per tot.* docens ibi, occultum tale delictum censeri, quamvis rebaptizatio fuerit publica, si ratio culpæ sit occulta: Unde clericus suit justè accusatus de rebaptizatione, vel de excommunicatione, sed jam evasit, eò quod se defendit per falsos testes, occulta nihilominus censetur irregularitas; quo casu Episcopus vigore dicti Concilii poterit cum eo dispensare, ut dictum est.

Nostra verò praxis versatur circa dispensationem Apostolicam in suis casibus; ac propterea, cùm ad summum tantummodo Pontificem spectet hic in utroque foro dispensare, juxta communem DD. sententiam, *Summa Confess. lib. 3. tit. 24. quæst. 7. Summa Pisanella*, verbo, *dispensatio, §. 6. Angelica*, verbo *irregularitas, 1. §. 24.* & alii, quos recenset id. Sayr. *num. fin.* & horum omnium sententiæ adstipuletur notoria Romanæ Curiæ praxis; propterea quomodo ipsa se habeat, per supplicationis formulam indicabimus, quæ ita formanda est.

BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris N. N. Clerici Neapolitan. Diœcesis. Quòd cùm ipse aliàs, dum transiret per quandam viam, ubi mulier quædam recenter pepererat, eò accersitus fuisset, ut illius infantem pene expirantem baptizaret; ipse verò formam, & modum baptizandi se nescire respondens, rogatus tandem enixè, ipsum infantem baptizavit ter proferendo formam baptismatis, nimirum: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: qualibet vice aquam super caput infantis infundens. Cùm autem, Pater sancte, dictus Orator ad præmissa non suo, sed prædictæ mulieris errore devenerit; dubitetque propterea, se inde aliquas censuras, & pœnas ecclesiasticas incurrisse; Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus sibi opportunè providendo, eique specialem gratiam faciendo, eundem Oratorem ab excessibus præmissis in utroque foro Apostolica auctoritate absolvere, & totaliter liberare; ac pœnas, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, sibi gratiosè remittere, & condonare, secumque super irregularitate per eum ex præmissis quomodolibet contracta; quodque illa, & aliis præmissis non obstantibus, suo clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, illiusque privilegiis uti, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus, in illis, etiam in altaris ministerio ministrare liberè, & licitè valeat, dicta auctoritate dispensare; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, sive notam circa eum, & præmissis quomodolibet insurgentem, ab eo penitus tollere, & abolere; ac illum in pristinum, & eum, in quo ante præmissa quomodolibet erat, statum, restituere, reponere, & plenariè redintegrare dignemini, de gratia speciali: Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis.

Et cum

Et cum absolutione à censuris ad effectum, (Et hìc fuit additum) *Et dummodo dictus Orator, ad id ætate, moribus, & scientia idoneus reperiatur, ac aliàs ei merita suffragentur. Et citrà dispensationem ad beneficia.*

9 Post tamen aliquot annos, idem Pontifex cum supradicto Oratore dispensavit, etiam ad quæcunque beneficia Ecclesiastica in forma consueta, attentis illius simplicitate, & bona fide, ignorantis exinde aliquod impedimentum provenire; nam licèt reiteratio baptismi sit prohibita jure divino, cujus ignorantia prætendi vix potest, sicut etiam pœnæ per legem positivam impositæ in illum, qui contra jus divinum agit, ut per eundem Sayr. *d. lib. 7. c. 8. num.* 13. fuit tamen ille quodammodo excusatus; quia præmissa ignorabat esse peccatum, aut jure divino prohibitam baptismi iterationem, aut pœnam irregularitatis impositam esse ab Ecclesia.

Et etiam pro ista praxi notandum putavi, quòd supradicta jura prohibentia baptismi iterationem, intelligenda sunt, quoties ille collatus est in forma Ecclesiæ; quia tunc nullo modo est iterandus: at verò quando puta, ab hæreticis, datus est in alia forma, non dicitur iteratus; cum nonquam fuerit collatus: ita enim sunt intelligendæ omnes authoritates, quæ solent adduci ad probandum, baptizatos ab hæreticis iterùm baptizandos esse: loquuntur enim quoties hæretici in baptismo conferendo non servaverint propriam formam Ecclesiæ; secus verò si servassent; cùm ab hæreticis vera Sacramenta conferantur. *Director Inquisitor p. 1. comment. 12. vers. hac autem lex.* Unde proposita meo tempore quadam supplicatione coram felic. record. Paulo V. & Cardinalibus Congregationis adversùs hæreticam pravitatem, pro Oratore, qui narrabat, se quendam juvenem baptizasse, quem in partibus hæreticorum sciebat esse baptizatum, ipseque pro certo baberet, ex fide dignorum testimonio, quòd in illius baptismo non fuerat servata forma, & propterea petebat nihilominus dispensari ad ordines, & beneficia, vidi in calce supplicationis per hæc verba responsum, *Stantibus præmissis, non eget*; & ita etiam in similibus audivi, fuisse responsum, & vidi adnotatum in quibusdam memorialibus Antimi Marchesani, qui fuit Datarius Pij V.

Cæterùm ubi ex aliqua causa dubitatur de valida collatione baptismi, certum est, posse sub conditione illum conferri; qui sic collatus prodest ad cetera Sacramenta suscipienda, cùm sit janua omnium Sacramentorum, ex omnium Theologorum sententia, præcipuè *to. 3. p. 3. disp. 23. sect. 2. in corp. & loc. cit. sect. 1. §. congruentia*, dicitur, quòd homo per baptismum fit capax omnium Sacramentorum; ut tamen ille sit validus, est necessaria intentio, & voluntas baptizantis etiam ex communi DD. sententia; teste Barth. ab Ang. *dialog.* 2. §. 7. licèt quoad baptismum requiratur etiam voluntas ipsius suscipientis, id. Barth. *loc. cit.* Suarez *d. p.* 3. *disp. 22. sect. 1. §. dicendum.* Et sic, dum confertur sub conditione, non dicitur iteratus, cum nunquam fuerit collatus, ut suprà dictum est.

Nec longè abest casus, quo, cùm quidam Parochus genitorem infantis odio prosequeretur, ipsum infantem baptizavit, sine tamen intentione, & voluntate baptizandi: post multos verò annos in articulo mortis constitutus, secretè de hoc, mediante quodam Presbytero, monuit sic baptizatum, qui proindè petiit, sibi per officium S. Pœnitentiariæ Apostolicæ, ut infra, provideri, videlicet.

Venerabili in Christo Patri, cuicunque Catholico Antistiti, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habenti, in propria diœcesi residenti, vel in aliena, de licentia diœcesani, Ordines conferre valenti, per latorem præsentium, ad infrascripta specialiter eligendo. Nicolaus miseratione divina tituli S. Mariæ Angelorum S. R. E. Presbyter Cardinalis Ludovisius, salutem, & sinceram in Domino charitatem. Ex parte Religiosi, latoris præsentium nobis oblata petitio continebat: Quòd ipse de Anno Millesimo sexcentesimo septimo habitum suscepit cujusdam Religionis, & in ea uti Clericus professionem emisit regularem, ubi prima clericali tonsura insignitus, ad omnes, etiam sacros, & Presbyteratus ordines promotus fuit, & in eis ministravit; ac varia suæ Religionis officia obtinuit, & exercuit. Nuper verò, dum ultimum diem ageret quidam Parochus, in cujus Parochia lator natus est, secretè, ac in confessione, mediante altero Presbytero, monuit latorem, quòd ipse verè non erat baptizatus; & sic ille decessit, absque alia declaratione, quomodo hæc acciderint, aut ex defectu intentionis, vel alterius circumstantiæ; & quamvis lator post dicti parochi mortem in libro, ubi scribuntur baptizati, compererit se verè adscriptum, nihilominus ob monitionem prædictam dubitare cœpit, an verè sit baptizatus: Cùm autem, sicut eadem petitio subjungebat, lator prædictus securus non sit, an, ut præfertur, sit baptizatus; cùm baptismus sit janua omnium Sacramentorum, ac propterea invalidè Sacramenta recepit, & nulliter omnia fecerit, Ideo, pro suæ conscientiæ quiete cupit, ad cautelam vobis mediantibus baptizari, & Sacramentum confirmationis de novo recipere; necnon professionem emittere, ac secum desuper dispensari. Quare supplicavit humiliter, sibi super his, de opportuno remedio provideri. Nos igitur, &c. authoritate Apostolica specialiter nobis concessa, Circumspectioni Vestræ committimus, quatenus, si est ita, postquam lator à vobis secretè, sub conditione Sacramenta baptismatis, & confirmationis receperit, cum eodem latore, audita prius ipsius sacramentali confessione, ac suffragantibus sibi dignis virtutum meritis, aliquo ei canonico non obstante, in manibus vestris professionem denuò emittere, à Clericis prædictæ suæ Religionis regularem emitti solitam, necnon à vobis clericali charactere, sine literis dimissoriis sui Ordinarii, seu commendatitiis suorum Superiorum, ne se prodere cogatur, insigniri, & ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus Ordines, etiam extra tempora, à jure statuta, tribus festivis, etiam continuis, vel interpolatis diebus, suscipere, & postmodum in dictis ordinibus etiam in altaris ministerio ministrare licitè valeat, dispensetis, eundemque latorem in pristinum statum restituatis, & reintegretis foro conscientiæ, & in ipso actu sacramentalis confessionis tantùm, & non aliter, neque ullo alio modo; ita quòd hujusmodi dispensatio, & reintegratio latori in foro judiciario nullatenus suffragentur. Insuper vobis, ut dicto latori prædicta omnia conferre, & facere valeatis, eadem authoritate indulgemus. Dat. Romæ apud S. Petrum sub sigillo Officii Pœnitentiariæ, Undecimo Kal. Iunii, Pontificatus Domini Innocentii Papæ X. Ann. Decimo.

PRAXIS

PRAXIS DISPENSATIONIS SUPER IRREGULARITATE,

Proveniente ex defectu Corporis, & Animæ.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Praxis Dispensationis cum illegitimis ad Ordines, & Beneficia.

S U M M A R I U M.

1 *Illegitimi sunt irregulares.*
2 *Et tantò dispensatio difficilior, quantò eorum origo turpior.*
3 *Illegitimitatis qualitas in dispensatione exprimenda.*
4 *Legitimus per subsequens matrimonium non eget dispensatione ad ordines, & beneficia.*
5 *Non tamen ad Cardinalatum assumendus.*
6 *Neque ad numerum Referendariorum.*
7 *Legitimatus per subsequens matrimonium an sit habilis ad beneficium jurispatronatus, ut hic.*
8 *Dispensare potest Episcopus cum illegitimo, quoad minores, & unum simplex.*
9 *Non tamen ad majores, & beneficia curata: & idem possunt Abbates, & commendatarii jurisdictionem quasi Episcopalem habentes.*
10 *Formula dispensationis ad ordines & beneficia.*
11 *Narrativa supplicationis pro illegitimo quomodo limitetur.*
12 *Dispositiva magis, quàm narrativa attendenda.*
13 *Supplicationis tota vis consistit in illius conclusione.*
14 *Narrativa quando probat. Et quomodo per Cancellariã dentur literæ dispensationis illegitimo ad quæcunque beneficia ecclesiastica cum clausula;* non tamen ad dignitates &c. *Nec non indultum Canonicatus [illegible] dictos non obstante dicta Clausula [illegible].* Ibid.
15 *Clausula, citrà dispensationem ad dignitates pro illegitimo, quandonam apponatur.*
16 *Dispensandi facultas cum illegitimis, quomodo concedatur Legatis, & Nuntiis. Et quomodo illegitimo detur indultum non faciendi mentionem de illegitimitate in provisionibus Apostolicis.* Ibid.
17 *Illegitimus est capax pensionis, si fuerit Clericus.*
18 *Inhabilitatus ad beneficia non remanet inhabilis ad pensiones: sic infans dispensatus ad clericatum dispensatur ad pensiones.*
19 *Clausula,* Si paternę incontinentiæ, *&c. non inducit conditionem.*
20 *Concilio Pictavien. derogandum in dispensatione pro illegitimis.*
21 *Conciliari Constitutioni in specie derogandum.*
22 *Concilii Pictavien. derogatio, an semper petenda ab illegitimis.*
23 *Conciliaris Constitutionis derogatio omissa supplicatione suppletur in literis.*
24 *Concilio Lateranen. quando, & quomodo derogandum.*
25 *Concilium Tridentinum non eget specifica derogatione, & quare num. 28.*
26 *Concilio Lateranen. qui interfuerint,*
27 *Lateranen. Ecclesia cur ita dicta.*
28 *Supplicationes continentes derogationes Constitutionis Conciliaris regulariter signantur à Papa.*
30 *Illegitimus promotus, celebrans, non contrahit novam irregularitatem, & quare num. 21.*

1 SVPER defectu natalium frequenter datur dispensatio, eò quod illegitimi justis de causis sunt jure canonico irregulares, & inhabiles tam ad ordines, quàm ad beneficia Ecclesiastica; ut est text. *in c. cum in cunctis, & c. innotuit, de elect. c. 1. & fin. de fil. presb. & c. 1. eod. tit. lib. 6.* præcipua autem ratio est, quia isti plusquam alii, ut plurimum solent esse imitatores paternæ incontinentiæ, & male morigerati, eo quòd à parentibus non ita sollicitè, sicut legitimè nati, instruuntur, *cap. si gens, 56. dist.* ac propterea, cùm claritas hominis non parum obscuretur ex origine vitiosa: ideò illegitimè nati repelluntur à susceptione ordi-
num, nisi cum iis dispensetur: & tantò est eorum dispensatio 2
difficilior, quantò eorum origo turpior, ita Sayr. *de cens. l. 6. cap. 10. num. 2.*

Propterea notorio stylo docemur, quòd in impetrandis 3
his dispensationibus, necessariò exprimenda est qualitas illegitimitatis, non enim sufficit narrare Oratorem pati defectum natalium; nisi illius provenientia explicetur, veluti: si ex soluto, & conjugata, aut è contra juxta tex. *in l. si quis ff. de rit. nupt. & gl. in c. per venerabilem,* verbo, *non naturalis, qui fil. sint legit.* text. enim *in d. c. 1.* collocatur sub titulo de fil. presb. & aliis illegitimè natis, & declarat ibi gl. *in d. c. 1. l. 6.* in verbo, *d. text.* indistinctè intelligendus est, prout jacet de quocunque defectu, sive sit spurius, sive adulterinus, sive naturalis, licèt quoad successiones distinguantur; nec ita de facili dispensetur cum uno, sicut cum reliquis. Et sic de qualitate incestus facienda est specialis, & individua mentio. Patis. *cons. 9. n. 86. & cons. 15. n. 54. vol. 2.* Menoch. *de arb. Iud. l. 2. cent. 3. casu 203. n. 2. cum aliis adductis per Marium Anton. var. resol. l. 1. resol.* 108. *n.* 13. nam in legitimatione debet exprimi illa qualitas quæ, alterat naturam concubitus, vel illegitimitatis, licèt non oporteat exprimi illam, quæ aggravat vitium Parentum, prout habet stylus Curiæ, Rota *dec.* 306. *num. 30. p. 5. recent. ubi n. seq. refert. notabile Cancellaria fol.* 154. in quo habetur, quòd patiens defectum ex conjugato nobili, Duce, Marchione, vel alio Domino temporali, & soluta, impetrat dispensationem narrando se natum ex conjugato, & soluta, & tacendo qualitatem nobilitatis, vel similem aggravantem, valet dispensatio; nec est stylus Curiæ, quòd tales qualitates parentum aggravantes exprimantur &c. Idem si narrat se natum ex Clerico, vel Presbytero, & soluta, non facta mentione, quòd soluta erat filia Parochiana Clerici, vel Presbyteri, & quodammodo spiritualis filia, aggravatur delictum, & videtur commissus durior incestus, quod dicitur ibi perpetuò notandum. Secus si esset filia spiritualis propriè levata de sacro fonte, vel soluta fuisset illustris, nobilis, vel similis, & hæc etiam notanda, quia facilè poterunt in Cancellaria occurrere, & sunt de pane lucrando. Vnde quoad ordines, & beneficia, licèt id sit de stylo explicandum, non tamen reddit difficiliorem dispensationem; cùm ad illius concessionem solummodò consideretur, quòd hi omnes æque vitio alieno laborent; ac propterea æquè venia digni sunt, id. Sayr. *d. l. 6. c. 11. num. 8. vers. Primò, sive sit genitus, &c.* quicquid ipsemet dixerit *d. c. 10. n. 20.*

Illegitimo autem, qui fuerit posteà effectus legitimus per 4
subsequens matrimonium, non erit opus dispensatione, cùm possit absque ea promoveri ad ordines, & obtinere beneficia, virtute text. in *c. tanta* verbo, *illegitimi, qui fil. sint legit.* præter tamen Cardinalatum, qui excipitur vigore Constitutionis Sixti V. editæ Ann. 1595. Tertio Nonas Decemb. qua cavetur, quòd Cardinales creandi sint ex legitimis, & honestis natalibus exorti, neque ulla prorsus labe, aut illegitimorum natalium suspicione quovis modo laborent; sed omni macula, & impuritate careant; alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius incapaces sint, & esse censeantur. Sic etiam in aliquibus Provinciis, & Dominiis nobilitate, & privilegiis non gaudent, nec ad sæcularia officia, & honores, & dignitates, neque ad nobilium feudorum, & Statuum successiones admittuntur: undè multò magis indecorum videretur, si hujusmodi illegitimi, etiam per subsequens matrimonium legitimati, assumerentur in Cardinales, ut habetur in d. Constit. de S.R.E. Cardinalium creandorum præstantia. Quare non abs re ait Sarnen. super *reg. de trien. q. 2. sub n. 2. vers. & quod ista regula;* veteres Summos Pontifices diligenter curasse, ne sacrum Cardinalium

Col-

Collegium hac labe pollueretur, nam refert Nicol. de Ubaldis Rotæ Auditor, *in tr. success. ab intest. col. 49.* à *Paulo II.* proprio ejus ore audivisse, quendam spurium, per Eugenium IV. ad Cardinalatum assumptum, ante receptionem pilei, quasi miraculosè rebus humanis exemptum: Subdens ibi, quòd cùm idem Nicolaus apud eundem Paulum Rotæ nomine supplicaret, liceret eis inquirere contra quemdam, qui ab eodem Paulo mandatum ad Auditoratum habuerat, numquid Bastardus esset, Paulus libenter annuit, ac ob eam causam Philippum Decium ad Auditoratum, mandatum habentem, fuisse exclusum, ut per Lot. *de benef. l. 1. in appar. nu.*
6 137. Sic etiam nullus admittitur ad num. Referendariorum, nisi sit ex legitimo matrimonio, honestisque parentibus procreatos, &c. ut voluit *Sixtus in Constitutione*, quæ incipit, *Quemadmodum*, *10. Kal. Octob. 1586. Anno II.* Quinimmò in dicta Constitutione statuit idem Sixtus, ac prohibuit, ne aliquis, qui utriuslibet sexus filium, seu filios ex legitimo matrimonio susceptos, vel nepotem, seu nepotes ex eis habeat, nullatenùs in Cardinalem assumi, aut promoveri possit; ne propterea variis propriæ domus negotiis, ac multiplici librorum cura distractus, Ecclesiæ negotia sibi credita aut negligenter tractet, aut minus sollicitè, & fideliter ejusdem Ecclesiæ jura tueatur.

Et ex præmissis non incongruè sequitur dubium, An legitimatus per subsequens matrimonium, possit absque dispensatione saltem, ac simpliciter præsentari ad beneficium jur. patr. & in illo institui, si in illius fundatione caveatur, ut ad illud præsentari non possit, nisi qui fuerit ex legitimo matrimonio procreatus. Et videtur affirmativè respondendum, per *d. gl. eod. verb. legitimi*, quæ ait, quòd per subsequens matrimonium efficitur quis legitimus quoad omnia, unde nihil videtur excludi: nam dictio omnis est universalis, *l. testatorem, ff. de leg. 3.* Tiraquell. *in l. si unquam*, verbo, *totum, C. de revoc. donat.* His tamen non obstantibus, contraria sententia verior est, nempè quòd talis legitimatus non
7 possit sine speciali dispensatione Apostolica ad tale beneficium præsentari cum derogatione fundationis: Ratio autem ea est, quæ affertur à doctissimo Jureconsulto Donato Antonio de Marinis, *quotid. resol. c. 226. n. 3.* ex Mant. *de conject. l. 11. tit. 12. n. 21.* nempè, quia licèt legitimatus per subsequens matrimonium nihil differat ab eo, qui nascitur constante matrimonio, ut in *d. c. tanta*, id tamen procedit in ijs, quæ a lege, non autem quæ testatoris judicio deferuntur; nam tunc spectanda est voluntas testatoris; dummodo tamen ipse testator disposuerit, ut præsentandus debeat esse de legitimo matrimonio natus, idem de Marinis *n. 3.*

Porrò Episcopi hanc dispensandi facultatem ita restrictam habent, ut cum illegitimis possint tantummodo ad minores 8
ordines & beneficium simplex dispensare, per tex. *in d. c. 1. de fil. presb. in 6.* cujus quidem verba hæc sunt, *Is, qui defectum patitur natalium, ex dispensatione Episcopi licitè potest, si & aliud Canonicum non obsistat, ad ordines promoveri minores, & obtinere beneficium, cui cura non imminet animarum; dummodo sit tale, super quo per Episcopum valeat dispensari. Ad Ordines verò majores, vel beneficia, cu- 9
ram animarum habentia, super quibus nequit Episcopus dispensare, sine dispensatione Sedis Apostolicæ, promoveri non potest*, Vivian. *in praxi juris patron. l. 6. c. 4. n. 24.* in quo obiter nota, quòd Episcopus potest cùm talibus dispensare, quomodocunque proveniat impedimentum, sive Orator sit genitus ex soluto, & soluta, seu ex conjugato, & soluta, seu ex presbytero, aut religioso, & soluta per d. gloss. *in d. c. 1. in verb. defectum*, id. Sayr. *loc. cit.* Hanc eandem ita dispensandi facultatem habent Abbates, & Commendatarii habentes Jurisdictionem quasi Episcopalem, & aliàs Sacra Congregatio Concilij declaravit, Abbatem Commendatarium posse dispensare super illegitimitate, & quatuor minores ordines, si habet jurisdictionem quasi Episcopalem in suo territorio separato, prout in una *Nullius Oppidi Pinarol. 18. Nov. 1628.* teste Bath. *in coll. Bull. v. Dispensare fol. 275. vers. 2.*

Ac insuper quòd dispensatus ab uno Episcopo ad ordines minores, & ad unum simplex beneficium, censetur dispensatus, ut illud obtinere possit in aliena diœcesi alterius Episcopi; quòd inter cæteros probat Majol. *de irregul. lib. 1. c. 8. n. 8. & seq.* ubi legitimatus in una Civitate, servato illius more, licèt ille mos legitimandi in alijs Civitatibus non sufficeret ad legitimationem, inspecto tamen more loci, à quo emanat, habetur pro verè legitimato ubique locorum, ut per Abb. *in c. cum olim, not. 1. de cler. coniug.* Henriq. *lib. 14. c. 8. §. 10. in fin.* quia hoc est de jurisdictione Ecclesiastica, & nulli præjudicium infertur, id. Sayr. *d. cap. 11. n. 12.* qui ibi *in fin.* ait ex *Palud. 4. dist. 41. q. 3. art. 3. concl. 1.* quòd si Episcopus scienter suo subdito illegitimo conferat ordines, vel beneficium simplex, eo ipso dispensare videtur, quod tamen non est ita tutò credendum, per ea, quæ infra suo loco dicentur.

Cùm igitur ad Summum Pontificem spectet cum illegitimis ad omnes ordines, ac beneficia, & dignitates Ecclesiasticas per totum mundum dispensare *c. per venerabilem*, & ibi DD. *qui fil. sint legit.* ex eo quòd legitimare, nihil aliud est, quam impedimenta juris canonici tollere, idem Sayr. *d. l. 6. c. 9.* videndum erit, quid circa hanc praxim servetur, & quomodo supplicatio super hujusmodi dispensatione concipiatur, illius igitur formula talis esse potest, videlicet.

*Beatissime Pater, cùm devotus S. V. Orator Matthæus Balbinus laicus Neapolitan. ex fervore devotionis pluri-
10 mùm cupiat Clericali charactere insigniri, ac ad omnes etiam sacros, & presbyteratus Ordines promoveri, & promotus in illis Altissimo, quoad vixerit, famulari; quia tamen defectum natalium ex conjugato, & soluta genitus, patitur, desiderium suum hujusmodi adimplere non valet absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenùs ipsum specialibus favoribus, & gratiis prosequendo, secum, ut defectu natalium hujusmodi non obstante, clericali charactere insigniri, ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus, in illis etiam in altaris ministerio ministrare; necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia Ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & Prabendæ, Dignitates etiam majores, & principales, personatus, administrationes, & officia, etiam curata, & electiva, etiam in Cathedralibus, & Metropolitanis, vel Collegiatis Ecclesiis, seu si Parochiales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & dummodo simul plura non sint, quàm quæ à Concilio Tridentino permittuntur: necnon quascunque pensiones annuas super quorumvis beneficiorum fructibus, Apostolica sibi authoritate reservandas, constituendas, & assignandas, percipere, & retinere, liberè, & licitè valeat, dispensare dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus defectu prædicto, ac Pictavien. Concilii con contra illegitimos, ac quibusvis aliis Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, in quibus*, ut in formula supplicationis dispensationis, pro bigamo posita lib. 1. cap. 2. num. 22.

Et cùm absolutione à censuris ad effectum, &c. ut in supradicta formula supplicationis, super dispensatione cum bigamo; additur hic: *Et committatur Ordinario cùm clausula, quatenùs consideratis, &c. Et citrà dispensationem ad Dignitates, ac Canonicatus, & Præbendas in Cathedralibus, & Dignitates principales in Collegiatis Ecclesiis.*

Et est in hac praxi notandum. Primò, quod licèt, secundùm cursum hujus styli, admittatur integra narrativa apposita in supplicatione, qua petitur dispensatio ad omnia beneficia in ea expressa; restringitur illa tamen postmodum, & li-
11 mitatur per suas clausulas limitativas, & restrictivas, apponendas per ipsius Datariæ Officiales, qui in fine secundæ partis Signaturæ excipiunt supradicta beneficia qualificata per ea verba, *Et citrà dispensationem ad Dignitates, &c.* & sic parum refert, quòd in narrativa prædicta nihil fuerit dele-
tum per ipsos Officiales, & quòd illa videatur repugnare supradictæ limitationi; nam ex communi usu, verba dispositiva magis quàm narrativa, sunt attendenda. Ludovis. *dec. 522. n. 4.* sicut dicimus etiam de contractibus, & aliis negotijs, in quibus non attenditur, quid tractatum sit, sed quid conclusum, 12

l. si

l. si voluntati, ubi Bald. & Salyc. *in* 1. *not. C. de rescind. vend.* Alex. *cons.* 28. *nu.* 3. *lib.* 1. quia ex tractatu non infertur ad conclusionem Dec. *cons.* 448. *nu.* 10. Unde sæpissimè videmus in proposito plura peti in supplicatione, quæ posteà restringuntur in calce ipsius, & in fine clausulatus, sicut secundæ partis supplicationes prædictæ, & cùm signatura Pa-
13 pæ quandoque ampliet, & quandoque limitet narrativam, tunc statur concessioni per tex. *in cap. interdictos, de fid. Instrum* ubi petitio erat de confirmatione, & concessio fuit de confirmatione, & donatione, & sic ibi Papa ampliavit gratiam. Felin. *in c. super literis sub n.* 10. *de rescript.* ubi quòd Papa signando supplicationem restringit petitionem, & tunc non prodest impetranti dedisse generalem petitionem, prout habetur in supradicta petitione ad quæcunque, & qualiacumque beneficia; nam nihilominus Papa restringit supradictam gratiam per illam restrictivam: *Et citrà dispensationem ad dignitates*. Et omnes sciunt periti Curiales, quòd tota vis supplicationis consistit in illius conclusione, ac verbis dispositivis, juxta dictum Innoc. *in c. super literis, de rescrip.* ubi non quod concluditur attendi debet, etiam quòd narrativa fuerit quantumcunque generalis, Abb. *in cap. ex parte, de foro compet.* 2. *notab. Roman. cons.* 123. vel quòd dicta clausula restrictiva sit apposita sive in principio, sive in fine, cùm satis constet de mente Papæ, qui voluit totã gratiam restringi per clausulam supradictam: Hinc est, quòd quoties præsentantur similes supplicationes, sive justitiam, sive gratiam continentes, cum variis clausulis contentis in eis, tunc Signatura addit alias clausulas, secundùm quas vult regi totam gratiam, quasi dicat Papa, Fiat quicquid velis; Volo tamen concedere ea in hoc modo, videlicet cum his limitationibus, &c. Rot. *dec.* 676. *n.* 5. *lib.* 3. *p.* 3. *div.* & alias dixit Bald. *in cap. cum veteri, de elect.* ineptum esse, narrationem vitiare dispositionem, cùm ex narrativis non valeat argumentum, *c. si Papa, de privil. in* 6. quod tamen locum sibi minimè vindicare
14 certum est, si in Papæ narrativa agatur de facto proprio; quia hoc casu narrativa literarum Papalium, si agitur de suo facto, & super his fundatur gratia, vel intentio, satis probat: huic enim narrativæ est credendum, *tex.* est expressus cum glos. *in dict. cap. si Papa*, verb. *asserat*, & ibi in figuratione casus, in reliquo autem, ut supra dictum est, nequaquam probat; cùm regulariter conclusio ampliet, restringat, & declaret, qualiter concessio gratiæ, & omnia præcedentia sint intelligenda: Unde dixit id. Bald. *in l. nec quicquam* §. *ubi decretum ff. de off. procons.* per conclusionem restringi narrata in libellum ad ea, quæ conclusivè petuntur: nam licèt in supradi[illegible]tiis supplicationes non sint attendendæ, sed literæ, secundùm quas videtur declarata per Officiales Cancellariæ Papæ intentio, ut per Cæs. de Graff. *dec.* 1. *de prob. n.* 7. attamen verum est, etiam ipsas supplicationes emanare secundùm jus, unde per ea, quæ suprà dicta sunt, satis liquet in dispensationibus pro illegitimis semper excipi supradicta qualificata beneficia; quamvis aliàs Officiales Datariæ non possint mutare substantiam gratiæ Summi Pontificis, Butr. *cons.* 49. *num.* 4. Cavaler. *decis.* 285. *per tot.*

Clausula item ista sic restrictiva apponitur etiam in hujusmodi dispensationibus cum quantumvis qualificatis, & privilegiatis personis, sicut semper vidimus observari, præsertim cum Conclavistis, quibus etsi amplissima privilegia concedantur, & inter cætera, cùm eis novus Pontifex dispensat, ut non obstante natalium defectu, quem forsan aliquis illorum patitur ex quocunque damnato, & illicito coitu, etiam si ex nobilissimis parentibus, & vilissimis fœminis forsan procreatus sit, ut defectu prædicto non obstante, si aliud Canonicum ei non obstet; ad omnes etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, ac quæcunque, & qualiacunque beneficia Ecclesiastica valeat obtinere, attamen quoad dignitates supradictas additur clausula, *Non tamen dignitates majores post Pontificalos, aut principalos in collegiatis.*

Literæ autem Apostolicæ super hujusmodi dispensatione, seu mandato ad illam, modo sequenti per Cancellariam dari consueverunt, videlicet.

ALexander Episcopus Servus servorum Dei. Dilecto filio Vicario &c. Neapolitan. &c. Salutem &c. Ex parte dilecti Filii N. Scholaris Neapolitan. nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus cum eo, qui, ut asserit, defectum natalium ex soluto, & soluta genitus, patitur, quod defectu hujusmodi non obstante, Clericali charactere insigniri, & ad quatuor minores, necnon omnes, etiam sacros, & Presbyteratus ordines promoveri, & promotus, in illis etiam in altaris ministerio ministrare: necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia Ecclesiastica, [illegible] Canonicatus, & Prabendæ, seu Dignitates, Personatus, administrationes, vel officia, aut [illegible]iales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, & ad dignitates, personatus, administrationes, vel officia hujusmodi consueverint, qui per electionem assumi, eisque cura immineat animarum, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & retinere, necnon quascunque pensiones annuas, super similium beneficiorum Ecclesiasticorum fructibus, redditibus, proventibus, & distributionibus quotidianis, sibi Apostolica authoritate reservandas, constituendas, & assignandas, percipere, exigere, & levare, ac in suos usus, & utilitatem convertere liberè, & licitè valeat, dispensare de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur eundem N. à quibusvis, &c. Censentes &c. inclinati, Discretioni tuæ, de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus &c. mandamus, quatenus consideratis diligenter circumstantiis universis, quæ circa idoneitatem dicti N. fuerint attendenda, si ipse paternæ incontinentiæ imitator non sit, sed bonæ conversationis, & vitæ, ac aliàs ad id reperiatur idoneus ad hujusmodi dispensationis gratiam obtinendam; super quo tuam conscientiam oneramus, cum eodem N. super præmissis; ita tamen, quòd beneficia hujusmodi, Dignitates, aut Canonicatus, & Præbendæ in Cathedralibus, & Metropolitanis aut Dignitates principales in Collegiatis Ecclesiis non sint; nec idem N. plures simul ex beneficiis prædictis retinere valeat, authoritate nostra dispenses, prout secundùm Deum animæ suæ saluti videris expedire. Non obstantibus defectu præmisso, ac Pictavien. Concilii contra illegitimos, aliisque Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non Ecclesiarum, in quibus beneficia hujusmodi forsan fuerint, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus contrariis quibuscunque. Dat. Romæ &c.

HIc vero, & pro hac praxi adnotare placuit, circa supradictam Clausulam. Ita tamen quòd beneficia hujusmodi, Dignitates, aut Canonicatus & Præbendæ &c. *quæ ita restringit, & qualificat gratiam dispensationis, quandoq; Summum Pontificem consuevisse nihilominus postmodum dispensarorum eodem Oratore, etiam quoad Canonicatus, immo Dignitates prædictas, frequentius tamen quoad Canonicatus supradictos; & quando ita supplicatur, dantur literæ tenoris sequentis, videlicet* Innocentius &c. Vicario &c. Neapolitan. &c. Dignum, &c. *Dudum &c Cùm itaque Canonicatus, & præbenda majoris Ecclesiæ N. per liberam resignationem B. &c. Nos volentes &c. N. cum quo dudum, ut defectu natalium, quem, ut asserebat ex soluto, & soluta genitus, patitur, non obstante, Clericali charactere insigniri, ac ad omnes etiam sacros &c. promoveri, & promotus &c. ministrare; necnon quæcunq; & qualiacunq; cum cura, & sine cura, ac aliàs certis modo, & forma tunc expressis, qualificata beneficia Ecclesiastica, dummodo illæ dignitates, aut Canonicatus, & præbenda in Cathedralibus, seu Dignitates principales in Collegiatis Ecclesiis & plura simul nõ essent, recipere, & retinere &c. valeret, Apostolica authoritate dispensatum, seu dispensari mandatum extitit, prout in literis Apostolicis desuper confectis plenius continetur, apud nos &c. Discretioni tuæ &c. mandamus, quatenus si per diligentem examinationem &c. super quo &c. oneramus, Canonicatum, & præbendam prædictos, quorum &c. fructus &c. sive præmisso &c. Nos enim cum eodem N. ut Canonicatum, & prebẽdam supradictos, si illos sibi per te vigore præsentium conferri, & assignari contigerit, ut præfectus, recipere, & quoad vixerit, retinere liberè, & licitè valeat, defectu prædicto, ac Pictavien. Concilii, necnon quibusvis aliis Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac prædicta Ecclesia &c. roboratis &c. cœterisque contrariis nequaquam obstantibus, Aposto-*

Apostolica authoritate præfata, earundem tenore præsentium de speciali dono gratiæ dispensamus &c. Dat. &c.

Consuevit nihilominus Summus Pontifex, non tamen sine maxima difficultate, & ad instantiam Magnatum, hunc
15 rigorem postmodum relaxare, non obstante dicta clausula, *& extrà dispensationem ad dignitates, &c.* ad ipsa sic qualificata beneficia dispensare; prout quandoque etiam Legatis à Latere, & Nuntijs, tam ad regna Hispaniarum, quàm alibi transmissis, vidimus desuper attributam facultatem, quam solitam concedi testatur etiam Ludovis. *dec.* 353. *nu.* 4. in qua cùm quidam Michael impetrasset certo modo Canonicatum, nempe ob illegitimitatem cujusdam Francisci; cùm ipse Michael ex diligentiis factis in Registris Romanæ Curiæ negativam dispensationis dicti Francisci probaret, fuit dictum hanc negativam non subsistere, respectu dispensationum Apostolicarum, cum dispésatio potuerit esse obtenta à Legatis, vel Nuntiis, quibus, ut dictum est, concedi
16 solet præsertim hæc facultas, & sub sequenti forma, videlicet, *Concedimus, ut super natalium, etiamsi ex adulterio, incestu, vel nefario, aut quocunque illicito coitu procreati fuerint, defectibus, dispensare, ut quæcunque, quotcunque, & qualiacunque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura, sæcularia, & regularia invicem compatibilia, etiam si sæcularia, Canonicatus, dignitates, & præbendæ, & si de nobili genere procreati fuerint; etiam maiores, & principales, personatus, vel officia in Cathedralibus, & Metropolitanis, vel Collegiatis Ecclesiis, & in illis, in quibus dictorum patientium defectum natalium, patres beneficia obtinuerint; dum tamen insimul non ministrent in altaris ministerio, recipere: & dummodo illis immediatè non succedant, retinere, & quod de natalium defectibus hujusmodi, nullam in quibuscunque literis, & gratiis sibi concedendis mentionem facere teneantur, indulgendi.* Consimilis facultatis tenorem habes penes Gamb. *de auth. leg. lib. 7. sub tit. de potest. lege in legitimande spurios, &c. nu.* 5. Rationem autem, cur ista clausula sic restrictiva regulariter apponatur, præter illam, quam in jure habetur, ostendit etiam Rebuff. *in praxi tit. de dispens. super defect. natal. nu.* 86. prout etiam dicunt antiqui Curiales, nempè ne legitimi videantur similes illegitimis, qui ab omni jure sunt exosi: ac ob id Bonifacius Martyr scribens ad Anglorum Regem, ipsos nec bello sæculari fortes, nec in fide stabiles, neque hominibus honorabiles, neque Deo amabiles exclamat, immò reputantur infames: ac propterea repelluntur ab honoribus: & ad sacros ordines promoveri prohibentur à jure: *& in cap. pervenit, qui fil. sint legitimi*, habetur, quòd ad adeò lex tam Mosaica, quàm Canonica eos detestatur, quòd in Ecclesiam non intrabunt. Et verè felix illa Ecclesia, quæ tali veste caret; aliaque permulta de his, & similibus vide Marchesan. *de commiss. p. 1. c. 18. nu.* 33.

Diximus suprà, aliquando Papam, postquam cum illegitimo dispensavit ad beneficia, adjecta Clausula in literis, videlicet; *Ita tamen quod beneficia hujusmodi, Dignitates, aut Canonicatus, & præbendæ in Cathedralibus, & Metropolitanis, aut Dignitates principales in Collegiatis Ecclesiis non sint*, consuevisse ampliare hujusmodi dispensationis gratiam, etiam ad supradictos Canonicatus, & Dignitates per aliud peculiare rescriptum, quod de more Datariæ Apostolicæ, *Ampliatio gratiæ*, nuncupatur; & quandoque eidem Oratori conceditur, ut neque in quibuscumque collationibus sibi faciendis de beneficiis teneatur mentionem facere de sua illegitimitate, prout de jure tenetur. Et literæ alterius ampliationis gratiæ, nempè non faciendi mentionem de hujusmodi defectu in supràdictis collationibus, erunt tenoris sequentis, videl.

Alexander &c. Vicario &c. Neapolitan. &c. salutem &c. Laudabilia probitatis, & virtutum merita, super quibus dilectus Filius N. scholaris Neapolitan. apud nos fide digno commendatur testimonio; Nos inducunt, ut eum specialibus favoribus, & gratiis prosequamur. Hinc est, quod Nos eundem N. cum quo dudum, ut defectu Natalium, quem ipse N. ex soluto, & soluta genitus, patitur, non obstante, Clericali charactere insigniri, ac ad omnes etiam sacros, etiam Presbyteratus ordines promoveri, & promotus &c. ministrare, necnon quæcumque, & qualiacumque cum cura, & sine cura, ac aliàs certis modo & forma tunc expressis, qualificata beneficia Ecclesiastica, dummodo illa, Dignitates, aut Canonicatus, & præbendæ in Cathedralibus, aut Dignitates principales in Collegiatis Ecclesiis simul plura non essent, quoad viveret; necnon quascunque pensiones annuas, &c. percipere &c. Apostolica authoritate dispensatum, seu dispensari mandatum existit, prout in literis Apostolicis desuper expeditis, & debitæ executioni demandatis, plenius continetur, præmissorum meritorum suorum intuitu amplioris gratiæ favore prosequi volentes, & à quibusvis &c. Censentes &c. Discretioni tuæ, de qua, in his specialem in Domino fiduciam obtinemus &c. mandamus, & quatenus cum eodem N. meritis, & idoneitate sibi aliàs suffragantibus, & dummodo aliud ei non obstet Canonicum impedimentum, ut eodem defectu non obstante, quoscunque Canonicatus, & Præbendas, ac dignitates in Cathedralibus, & Metropolitanis, ac Collegiatis Ecclesiis; dummodo tamen majores post Pontificalem in Cathedralibus, & Metropolitanis, ac principales Dignitates in Collegiatis Ecclesiis hujusmodi non sint, quoad vixerit, liberè, & licitè possit, & valeat, authoritate nostra dispenses. Sibique, quod de cætero, in quibuscunque dispensationibus, indultis, impetrationibus, provisionibus, collationibus, commendis, unionibus, & literis Apostol. ac quibuscunque aliis tam gratiam, quam justitiam, separatim, seu utranque mixtim concernentibus, à Sede Apostolica, ejusque Legatis, seu locorum Ordinariis, aut aliàs qualitercunque impetrandis, & obtinendis, sibique etiam Motu proprio concedendis, nullam de hujusmodi defectu mentionem facere teneatur, ac concessiones, gratiæ, dispensationes, indulta, impetrationes, provisiones, commendæ, & uniones hujusmodi de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis defectu nullatenus notari possint, ac valida, & efficacia existant, ac sibi suffragentur in omnibus, & per omnia, perinde ac si in illis, de defectu, & dispensatione hujusmodi expressa mentio facta foret, dicta authoritate nostra concedas, & indulgeas, ac quicquid secus super his a quoquam, quavis authoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decernas. Non obstantibus defectu præmisso, ac Pictavien. Concilii contra illegitimos, & quibusvis aliis Constitutionibus Apostolicis, ac Ecclesiarum, in quibus Canonicatus, & Præbendæ, ac Dignitates hujusmodi fuerint, juramento, &c. roboratis &c. cæterisque &c. Dat. Romæ &c.

Sanè circà hujusmodi dispensationes ad ordines, & beneficia pro illegitimis, quam frequentem in Dataria, & Cancellaria Apostolica cursum habere non ignoramus, notandum est in praxi, quod in quacunq; Summi Pontificis dispensatione, indulto, aliisque gratiis ad ordines, & beneficia supradicta semper sit facienda mentio hujusmodi illegitimitatis; hæc etenim praxis satis superque elicitur ex notorio *tex. in c. 2. de fil. presb. n.* 6. ibi enim statuit *Bonifacius VIII.* quòd si is, cum quo fuit per Sedem Apostolicam dispensatum, ut non obstante defectu natalium, quem patitur ad omnes ordines promoveri valeat & obtinere beneficiū, etiam si curam habeat animarum, dispensationem aliam tacito de prædicto defectu, postmodum obtineat à Sede præfata, ut duo, aut plura beneficia similem curam habentia possit recipere &c. talis dispensatio, cùm non sit verisimile, Sedem ipsam cum illo patiente prędictum defectum voluisse, si hoc fuisset expressum, eidem in pluralitate beneficiorum hujusmodi dispensare, veluti per subreptionem obtenta, nullius penitus sit momenti, ut sunt formalia verba prędicti *text.* & ibi Franc. *nu.* 3. *&* 5.

Hujus namque rei ratio assignatur ab Oldrad. *cons.* a 15. *nu.* 5. nempè, quia licèt Orator fuerit ad id aliàs dispensatus, nihilominus quia in eo, etiam post dictam dispensationem, remanet quædam nebula, eum afficiens, ac propterea de ea necesse est fieri mentionem.

Verùm circa hoc apprimè necessarium est, scire distinctionem, qua Dataria, & Cancellaria Apostolica utuntur, diù practicata, quàm etiam tangit id. Oldrad. *d. cons.* a 14. & clarius distinxit Put. *decis.* 196. *lib.* 1. quem sequitur Rota in pluribus decisionibus relatis per Garz. *de benef. p. 7. cap.* 2. *n.* 73. Distinguit namque idem Put. circa mentionem faciendam de supra dicta illegitimitate ad ordines, & beneficia, ad præscriptum supradicti *text. in d. c.* a. quòd aut impetratio continet dispensationem, quę additur primę dispésationi, & tunc non valet impetratio, non facta mentione primę dispensationis, & ita procedit *tex. in d. c.* a. aut impetratio non continet dispensationem, addentem priori dispensationi, sed est executio dispensationis jam factæ, veluti quia Orator obtinuit dispensationem in genere ad ordines, & beneficia in futurum obtinenda, ut apparet ex formulis supplicationis, necnon literarum Apostolicarum, idem continentium, quas supra adjecimus, & tunc non est opus facere de ea mentionem. Ac proinde cum in decisione Burgen. *Abbatiæ coram Blanchetto* penes eundem Garc. *loc. cit.* objiceretur,

tur, quod G. in literis provisionis cujusdam Abbatiæ non fecerit mentionẽ suæ illegitimitatis, & quod licèt esset dispensatus, tamen debebat facere mentionem dispensationis, ex *d. c.2.* fuit tamen responsum, quòd in gratia supradicti G. non erat necessaria mentio suæ dispensationis, cùm gratia ipsius Gregorii sit exequutio suę dispensationis, ut suprà dictũ est.

Et hic est stylus, qui tenaciter servatur hodie, absque alia contradictione. Quinimmò, stante Clausula, quæ in supplicationibus beneficialibus semper adiicitur in principio secundæ partis supplicationis, nempe: *Et quod Oratoris dispensationes habeantur pro expressis*, & proinde valet impetratio, etiam si adderetur dispensatio dispensationi, nihilominùs tempore Pontificatus Sixti V. qui abhorrebat ab istis illegitimis, non dabatur ista Clausula, nisi in hac limitatione videl. *non tamen super defectu natalium*; quia idem Sixtus nolebat conferre beneficia Ecclesiastica supradictis illegitimis, etiam si aliàs essent anteà dispensati; & sic erat necessarium exprimere dispensationem super defectu natalium in impetratione, etiam quòd esset exequutio dispensationis, ut testatur etiam Garc. *d.p.7. c.2.n.74. cum plur. seqq.* & hoc modo vidi nonnullas supplicationes, tempore prædicti Sixti ab eo signatas, in quibus per additionem Officialium Datariæ Apostolicæ adiiciebantur supradicta verba, *non tamen super defectu natalium*.

Iste autem stylus tanquam nimis rigorosus recessit à Curia, ac propterea standum est supradictæ distinctioni, de qua id. Garc. *loc. cit. num.73.*

Nec ab hac praxi alienum, immò consentaneum agnovimus, quòd cùm naturaliter unusquisque proprios defectus propalare effugiat, arg. tex. *in leg. cum profitearis, C. de revoc. donat.* optimum erit à Papa impetrare indultum, quod Orator in quibuscunque impetrationibus Apostolicis, ut suprà diximus, non teneatur de hujusmodi defectu facere mẽtionem, quod nihilominùs rarò, ac pro personis plurimùm qualificatis concedi consuevit; pro quibus porrigitur Papæ supplicatio sub eadem formula, qua petitur ista dispensatio ad ordines, & beneficia pro illegitimo, quam suprà præposuimus, videlicet in illius prima parte, ac post illa verba, *liberè, & licitè valeat dispensare*, sic addendum erit, videlicet, *Necnon eidem Oratori, ut de cætero, perpetuis futuris temporibus, tam in sua, ad dictos ordines promotione, quàm in quibuscunque dispensationibus, indultis, impetrationibus, provisionibus, collationibus, Commendis, & ... concessionibus, aliisque pensionum, & aliis reservationibus, ... gratiis, & literis Apostolicis, tam gratiam, quàm justitiam, divisim, seu mixtim concernentibus à Sede Apostolica, vel ejus legatis de latere, seu Vicelegatis, Nuntiis, ac etiam Ordinariis, aut aliàs quacunque authoritate, & ratione quarumcunque Dignitatum etiam Episcopalium, vel Archi-episcopalium, Monasteriorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum Ecclesiasticorum desuper per eum, seu ejus nomine ab eadem Sede, seu ejus Legatis, vel locorum Ordinariis, aut aliàs qualitercunq; impetrandorum, & obtinendorum, sibiq; etiam Motu proprio concedendorum, nullatenus de hujusmodi defectu, & super eo ipsi concessa dispensatione mentionem facere teneatur. Et nihilominus dispensationes, indulta, impetrationes, commenda, præfectiones, reservationes, cõcessiones, & alia gratiæ, etiam literæ desuper conficiendæ hujusmodi de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, intentionis S.V. vel quopiam alio defectu notari, impugnari, invalidari, in jus, aut cõtroversiam vocari non possit: sed semper, & perpetuò valida, & efficacia existere, ac sibi suffragentur in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in illis de hujusmodi defectu, & dispensatione, ac indultis desuper per eum obtentis expressa mentio facta fuisset, dictusque Orator de legitimo thoro natus esset, concedere, & indulgere. Sicque & non aliter per quoscunque Iudices &c. etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari &c. ac quidquid secùs super his à quoquam &c. attentari, ac irritum &c. dignemini de gratia speciali. Non obstantibus &c.*

Secluso igitur hujusmodi indulto, ac tacito prædicto defectu, ut suprà diximus, clarum est quamcunque dispensationem subjacere vitio subreptionis, ex juribus superiùs allegatis; quod quidem certum est locum sibi vindicare, etiam in permutatione, namque si illegitimus dispensatus ad obtinendum beneficium, & illud assequutus, posteà idem beneficium permutet, non tenet permutatio, sed est ipso jure nulla, Arch. *in c.1. n.5. in fin. in verb. obtinere, de fil. præsb.* quia virtus prædictæ dispensationis consumitur in primo actu, prout receptum est ex stylo, & observantia, de qua testatur Cres. *dec.1. n.6. de reb. Eccles. non alien.* Lot. *de re benef. l.2. q.48. n.22. & seq. qui n.25.* subdit, quòd propter errorem juris dubii, & facti ignorantiam datur compermutanti regressus ad beneficium sic permutatum, ex ibi per eum allegatis.

Quo verò ad dispensationem circa pensionem, in ipsa supplicatione expressam, teneo, illam non esse necessariam, quinimmò superfluam, quamvis de stylo ita hujusmodi supplicatio fabricetur; quia licèt illegitimè natus non possit sine dispensatione obtinere beneficium, ut in *d. dist.1. de fil. presb.*
in 6. poterit tamen obtinere pensionem super fructibus ali- 17
cujus beneficii, quatenus fuit prima Clericali tonsura initiatus, & ad illam dispensatus; Unde Rota in una *Legionen. pensionis* 10. *Octobris* 1577. tenuit, quòd illegitimus non est inhabilis ad obtinendum pensionem; nisi ratione Clericatus; ex quo non potest esse clericus; & ideò cùm sit dispensatus super clericatu, non indiget alia dispensatione super illegitimitate, & ita tenet Gonz. *gl.5. §.5. n.24.* ubi aliàs decisiones allegat, improbando contrariam aliorum opinionem, & ibi affert rationem, nempe, quia pensio est quoddam jus temporale formatum, & per se distinctum à dicto beneficio
n.25. subdens *n.26.* quòd exinde privatus, & inhabilitatus 18
ad beneficia, non est privatus ad obtinendas pensiones, per Navarr. *cons.12. n.15. de rescript.*

Sicut pari modo dicendum est de infante, qui licèt sit incapax pensionis; nihilominus si à Papa ante septennium dispensetur, ut fiat Clericus, potest hujusmodi pensionem obtinere, ut est casus in una *Forolivien. pensionis coram Penia dec.206. to.1.* ibi enim cùm fuisset reservata pensio N. Scholari in 6. suæ ætatis anno constituto, cum clausula: *Postquam Clericali charactere insignitus foret*, & idem N. ante reservationem dictę pensionis fuerat ex dispensatione effectus Clericus, cùm dubitaretur de validitate d. reservationis, fuit pronunciatum pro ea, cùm infans propterea sit pensionis prædictæ incapax; quia non potest esse clericus, ut fuit decisum in una *Veneten. Pensionis coram Orolien.* 10. *Decembris* 1572. & 10. *Aprilis* 1575. & *coram Gypsio in una Cathanen.* pensionis 4. Maii 1553. sicut etiam illegitimus ob eandem causam est incapax pensionis, ut dictum est, & hic constaret de clericatu valido, non fuit necessarium, quòd dictus N. efficeretur septennio major, ad pensionem obtinendam, cùm per clericatum sibi ritè collatum sublatum esset incapacitatis impedimentum. Et ad contraria fuit responsum, ea procedere, quando Papa ex narratis non poterat intelligere N. esse inhabilem, nec in eo potuisse adimpleri illas conditiones, nisi jure extraordinario: sed quando Papa ex narratis intelligit ipsum esse inhabilem, tunc nedum intelligit de jure extraordinario, sed statim etiam censetur dispensasse, & habilitasse, ex DD. *in d. dec. num.6. allegatis.*

Secundò notandum, quòd per illam clausulam, *Si paterna incontinentia imitator non sit, &c.* quæ posteà additur in 19
literis, non inducitur conditio, ut aliqui voluerunt, præcipuè Fel. *in c. ex parte, 1. de rescript. n.6. vers. clausula si preces*; si enim importaret conditionem, infinitæ dispensationes hujusmodi nullæ, & irritæ essent; nam si dispensaretur sub dicta conditione, sub contraria conditione non censeretur dispensatus; hæc enim sunt verba simpliciter extracta ex Concil. Trid. *sess. ult. c.15. de reform.* prout in exordio *d. c.* ibi, *Vt paterna incontinentia memoria à locis Deo consecratis, &c.* Man- 20
dos. *in prax. signat. grat. tit. dispens. super defectu natal. vers. sed advertendum, cum seqq.* quicquid super hoc teneant, & dicant etiam moderni scribentes.

Tertiò notandum, quòd in dicta supplicatione, ac in illius obstantiis debet omninò derogari Concilio Pictavien. contra illegitimos edito, quod est relatum *in d. c.1. de fil. presb.* cujus titulus est, videlicet: *Ex Concil. Pictavien.* verba autem hæc sunt, *Vt filii presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad sacros ordines non promoveantur; nisi aut monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viventes, Prælationem*
verè nullatenus habeant, &c. Cùm igitur hæc dispensatio 21
desumatur ex Constitutione Conciliari, necessariò debet de ea fieri expressa mentio cũ illius derogatione; quia non sufficit illi derogare per consuetas clausulas derogatorias, etiamsi diceretur: Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac etiam in Provincialibus, seu synodalibus Conciliis editis, &c. quia si nihilominus petitę gratię adversatur etiam aliqua Conciliaris Constitutio, si non appareat de illius specifica derogatione, videtur Papam, quoad eam, voluisse illam illæsam remanere, Cavalet. *dec.601. nu. 3.* & sic observatur in quibuscunque gratiis, quæ fiunt à Romano Pontifice adversùs aliquam Cõstitutionem Concilia-

rem,

rem, sicut etiam dicimus de Concilio Lateranen. quod fuit celebratum sub Leone X. *sess.9.§. dispensationes*, in reformatione Curiæ; neque sufficit ipsi Conciliari Constitutioni simpliciter derogari, verbi gratia, si dicatur, *Non obstante Concilio Lateranen. seu Pictavien.* sed oportet, quòd etiam addatur illud, quod dictum Concilium disponit circa illum casum, super quo petitur dispensari; veluti cùm dispensatio petitur pro illegitimo, ut supra, oportet, quòd dicatur, *Non obstante Concilio Pictavien. contra illegitimos edito.*

Circa derogationem hujus Concilii Pictavien. fuit aliàs inter Dominos Abbreviatores dubitatum, quid dicendum esset, cùm patiens defectum natalium fuerit dispensatus ad quæcunque beneficia, invicem tamen compatibilia, vel cum clausula, *dummodo simul plura non sint, quàm quæ à*
22 *Concilio Trident. permittuntur*, & in ipsa dispensatione fuit derogatum Concilio Pictavien. ut suprà, nunquid si Orator postmodum petiisset dispensari ad duo incompatibilia, debuisset denuò derogari supradicto Concilio? Nonnulli ex ipsis Dominis tenuerunt non requiri hanc derogationem: quia cùm jam fuerit dispensatus ad quæcunque invicem compatibilia, nunc dispensatur ad duo incompatibilia, & hoc tantummodo operatur dicta secunda dispensatio; Unde postquam beneficia hujusmodi facta sunt compatibilia, Orator retinet ista vigore primæ dispensationis; ac propterea non indiget secunda dispensatione: quia jam dispensatus est ad quæcunque compatibilia, ac ista duo beneficia modò facta sunt compatibilia, ut dictum est, & ideò non debet poni derogatio Concilii supradicti.

Quidam tamen ex eisdem contrarium tenuerunt; quia ad ista sic incompatibilia obstat etiam defectus natalium, ac propterea non est omittenda dicta derogatio; & quatenus de jure non requireretur, attento, quod nunc tantùm incompatibilia fiunt compatibilia, ad quæ jam videtur dispensatus; omnes unanimiter in fine tenuerunt poni debere dictam derogationem ad cautelam, prout in *Notab. Cancell. fol.* 129. & ita videmus semper illam apponi, quod in gratiam [illegible] tantummodo hic apponere visum est: quia adhuc audio, præmissa etiam de recenti in dubium revocata extitisse.

Huic praxi alios Cancellariæ Apost. stylus accedit; quòd si fortè hujusmodi constitutionis derogatio fuerit in supplicatione omissa, poterit per DD. Abbreviatores in literis su-
23 per ea expediendis suppleri; quod intelligitur non modò de constitutione Conciliari, verùm etiam de quacunque alia; dummodo pars illa Concilii, quæ obstat gratiæ, sit registrata in corpore juris, sicut pluries vidimus practicari, & testatur Germ. *de indult. Card. §. per quæ sublatis, num.* 74.

Fuit etiam aliud dubium propositum in Cancellaria, nempe aliquis patitur defectus natalium, & cum eo fuit dispensatum ad quæcunque, non obstante defectu: modò impetrat beneficium, & in supplicatione narratur, qualiter patitur defectum natalium; sed non dicit, ex quibus genitus sit, & quòd est dispensatum secum: nunc pars est absens, & sunt literæ expediendæ, & sollicitator ignorat, ex quibus sit genitus. An possint expediri cum simplici narrativa, quòd patitur defectum natalium absq; alia expressione, ex quibus &c. & fuit dictum in cancellaria, quòd postquam non erat dispensatio, sed executio dispensationis prædictæ ad quæcunque, satis poterat tolerari, ut in prædictis *notab. Cancell. fol.* 124. *à tergo.*

Sic enim servat praxis circa hujusmodi Conciliorum derogationes: Verùm cùm aliæ peti consueverunt adversùs disposita in ultimo Concilio Lateranen. sub Leone Papa X. celebrato cæteris frequentiores, sicut nos quotidiana docet praxis, nonnulla circa illam hic pro novis Curialibus subnectere visum est. Ipse itaque Leo in dicto Concilio, constitutionem edidit super Reformatione Romanæ Curiæ, quæ sic exorditur: Leo *Episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Sacro approbante Concilio, &c.* & inter cætera nonnulla statuit, quæ ad officium Datariæ, & Cancellariæ Apost. pertinere noscuntur, &c.

24 Primò, ut super fructibus Patriachalium, Metropolitanarum, ac Cathedralium Ecclesiarum, non reserventur pensiones, nisi ex resignationis causa, aut etiam alia, quæ in secreto Consistorio justa, probabilis, & honesta visa fuerit.

Secundò, ut de cætero Parochiales Ecclesiæ, ac dignitates majores, & principales, aliaque beneficia ecclesiastica, quorum fructus, redditus, & proventus, ducentorum ducatorum auri de camera secundùm communem æstimationem, valorem annuum non constituunt, vel attingunt, & e S. R. E. Cardinalibus non commendentur, aut alio quovis titulo conferantur &c.

Tertiò, ut uniones perpetuæ, præterquam in casibus à jure expressis, vel sine rationabili causa nequaquam fiant, & alia, ut dicta constitutione *Sub Dat. Romæ in publica sessione in Lateran. Sacrosancta Ecclesia solemniter celebrata Anno Incarnationis Dominicæ* 1514. *Tertiò Nonas Maii, Pontificatus* ejusdem Leonis *Anno secundo.*

Cùm igitur petitur gratia à Summo Pontifice, adversatur dicta Constitutio, continens hujusmodi statuta, & ordinationes, ne ipsa gratia reddatur inanis, erit petenda, & concedenda supradicta derogatio sub sequenti forma, nimirum.

Circa primum, *Non obstan. Concilii Lateranen. novissimè celebrati, pensiones annuas super fructibus mensarum Episcopalium, nisi ex cessionis, aut alia probabili causa reservari prohibentis, aliisque Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis; necnon dictæ Ecclesiæ juramento, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus contrariis quibuscunque.* Et hæc derogatio hoc casu sufficit, quod detur per Cancellariam, super Cameram in literis reservationis hujusmodi pensionis; quia super hoc non expeditur supplicatio, sed tantùm Cædula, & contra cædula, super qua expediuntur literæ tam Episcopatus, quàm reservationis pensionis, teste Sarnen. *super reg. de non judice juxta form. suppl. q.9. Caputaq. decis.* 290. *p.*1. De modo autem, & praxi provisionis Ecclesiarum Cathedralium abundè dicam *in mea praxi benef. tom. 2. lib. 9. cap. 9.*

Hic tamen advertit Paris. *de resign. benef lib.6. qu. 2. n.*39. quòd licèt verba, & ratio dicti Concilii Lateranen. hanc prohibitionem continentis, videantur comprehendere beneficia, etiam non Consistorialia; attamen stylus, & consuetudo Romanæ curiæ contrarium servat, teste eod. *Caputaque decis.*177.*p.*1. ubi dicitur, ita fuisse tentum, & declaratum per nonnullos peritissimos Abbreviatores de Majori. Hoc igitur casu non videtur petenda derogatio dict. Conc.

Illud autem, quod ait id. Paris. *d. q.* 2. *sub. n.* 34. *vers. si verò*, veluti, quòd si resignetur Ecclesia Metropolitana, vel Cathedralis, & imponitur pensio super illius mensæ fructibus, si illorum valor excedat ducatos mille, ut cautum est Concilii Trident. decreto *sess. 24. cap.13. de reform. §. Ad hæc in posterùm omnes hæ Cathedrales Ecclesiæ, quarum redditus, summam mille, & Parochiales, quæ summam ducatorum centum, secundùm verum annuum valorem non excedunt, nullis pensionibus, aut reservationibus fructuum graventur*, si fiat contra dictum decretum, oportet derogari in specie
dicto Concilio Trident. negatur omninò; quia, quicquid 25
sit de aliis Constitutionibus conciliaribus, necessariò expressam derogationem requirentibus, fallit in decretis Concilii Tridentini, per ea, quæ infra adducemus.

Circa secundum, sciendum est, *Non obstante Concilii Lateranen. novissimè celebrati, beneficia ecclesiastica* (vel aliud prout casus requirit) *quorum fructus, redditus &c. ducentorum auri de Camera, &c. S. R. E. Cardinalibus commendari, seu conferri prohibentis*, Ac insuper addi etiam consuevit, *ac aliorum, quorumcunque statutorum, & privilegiorum; indultorum, ac literarum apostolicarum, etiam contra commendas, aut alias in contrarium quomodolibet concessorum: quorum omnium tenores ad effectum sufficientis derogationis eorum, latissimè exprimi possint, aliisque Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, &c.*

Nec omittam circa illud, quòd pro hac praxi pluries in dubium revocatum audivi, nempè, quòd stante dicto Concilio, similes commendas, ac provisiones ita prohibente, voluerunt aliàs Domini de Rota, quòd hujusmodi provisio facta Cardinali post dictum Concilium non esset valida, ea moti ratione, quia licèt illud non haberet decretum irritans, satis tamen est, legislatorem prohibuisse, *l. non dubium Cod. de legib.* & quia iste casus fertur per Cassad. *in decis.* 2. *sub. tit. de præb.* ipsum dubitasse, ait de veritate dictæ decisionis; ex quo in dicta Constitutione solùm dicitur, quòd non provideatur, non quòd, si fiat, nulla sit provisio, cùm non sit simpliciter vetum, ex sola inhibitione induci nullitatem; ac propterea per alia jura, & exempla *in d. decis.* adducta, deducitur, quod licèt dicta constitutio loquatur, quòd dictis Cardinalibus ita provideri non debeat; tamen si provideatur, valet provisio; & quamvis aliqua in dicta decisione fuerint in contrarium adducta, tamen concludit, non posse contrariū sustineri, scilicet: quòd similes provisiones sint validæ, præsertim cùm ipse Papa pro simili gratia ad favorem cujusdam

Cardinalis in Signatura dixerit, quòd non poterat, si valor beneficii ad ducentos ducatos non ascendebat: ergo eius fuit interpretari, cujus fuit condere, *cap. cum venissent de judic.* Attamen quicqoid sit, sufficit dicere, quòd de validitate dictæ provisioois semper potest dubitari; cùm jam stylus inveteratus obtinuerit, non disponi adversùs dictam coostitotionem, oisi ei expressè derogetur. Quo circa ait Mandos. *in praxi Signat. grat. titulo, provisiones, vers. beneficia valoris annui*, quod ipse pro Cardinali Neapolitano obtinuit, prædicto Concilio Lateranen. derogari, nec voluit dubitationi locum relinquere, a o ex quo Papa ex certa scientia commendabat, videretur habilitare adversùs Concilium, cùm constitutio Coociliaris expressam derogationem requirat, ut per Arch. *in c. 1 in verbo, noscatur, in fin. de Const. in 6. Io: And. in c. 1. de excess. prael. eod. lib.* & hanc praxim sequuntur omnes periti Curiales in petenda in his casibus expressa dicti Concilii Lateranen. derogatione; quos ad id observavi, nunquam ab hac cautela discessisse; ac proinde magni fecisse Puteum *dec. 483.* per quam neque certa scientia Papæ, etiam pro illius oepote, aut quavis alia dilecta persona; etiam com quibusvis clausulis generalibus, arguit mentem Pontificis, velle dicto concilio derogare: & sic regulariter diceodum est de quibuscuoque aliis Conciliis generalibus; quod est ab ipsis Curialibus non oscitanter notandom; quia ob non petitam hujusmodi expressam derogationem, quamplurimas lites in ipsa Romana curia insurrexisse compertum est.

Circa tertium dicendum est, *Non obstan. Concilii Lateranen. novissimè celebrati, uniones perpetuas, nisi in casibus à iure permissis, fieri probibentis, aliisque Constitutionibus, &c.* nec unquam omittenda est ista derogatio in unionibus, quæ fiunt per Sedem Apost. ac Ordinarius soot prohibitæ: exempli gratia, in uniooe facta ab Episcopo ipsi Capitulo, requiritur authoritas Papæ; cùm non possit ad hoc suam ordinariam authoritatem interponere in facto proprio, ut est glos. *in Clem. Si una*, in verbo, *mensa de reb. eccles. non alien.* Potissima autem ratio est, quia Capitulum, & Episcopus, fictione juris unam constituunt repræsentationem, *c. quanto, de his quæ fiunt à Prael. sin. cons. Capit.* Et sic de singulis perpetuis unionibus: quod quidem intelligas, etiamsi unio prędicta fiat vigore Conc. Trid. *sess. 21. c. 5. de ref.* Et denique oportet supradictam derogationem petere supradicti ultimi concilii, ad differentiam aliorum conciliorum etiam Lateran. quę an-
26 teà fueruot sub diversis summis Pootificibus [illegible] In quo quæ unum fuit generale sub Innocentio II. [illegible] & Constantiinterfuerunt Patriarchæ Hierosol[illegible]
nopolitanus, Metropoli[illegible]uaginta, Episcopi quadrin-
27 genti duodecim, [illegible] & Priores Conventuales octingenti, Græci & Romani Imperii Legati, Regum verò Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri Oratores. Si quis verò inquiret, cur dicatur Ecclesia Lateranen. ea, in qua fuit dictum concilium celebratum, ea est responsio, quòd ita dicitur, quasi latens rana, nam rana quam vomuit Nero intra illam Ecclesiam statim latuit, nec potuit ampliùs conspici, ut legitur in Actis *Sanctorum Petri & Pauli*, & refert Rebuff. *super concord. tit. de appr. conventi. per Lateran. Concil. fact. fol.* 50. ubi ait, putare, Diabolum cor tyraoni Neronis fuisse ingressum, & eum posteà sice vomuisset, in ranæ speciem vel, ut idem ibi subdit, ideo Lateranen. dicta est, quia Lateranensium nobilissimæ gentis in ædibus exstructa est. Et hæc per transitum dixisse sufficiat de derogatione supradictorum Conciliorum. reliqua, & abundantiùs dicam in meis amplissimis additionibus ad Hier. Paul. Cancell. Apost. Vicecorrect. ibi enim hæc materia pro eo, quod ad praxim pertinet, tractatur.

Quoniam verò circa ea taotùm, quæ ad nostram praxim pertinent, pauca hęc de Constitutionom Conciliarium derogatione, dicere oportuit, non immeritò, pro oovis simplicibusq; Curialibus videndum est, quid sentiendum circa decreta Conc. Trid. an videlic illa adhuc specialem ipsam derogationem requirant; cùm quotidie videamus, summos Pontifices disponere contra dicta decreta. Caosa dubitandi ea est, ut docet Sanch. *lib. 3. de matrim. disp. 26. n. 7.* quod non censetur derogatum prædicto Concilio Tridentino, nisi de eo expressa fiat mentio, nimirum, non obstante aliqua lege, aut Constitutione in Concilio generali edita, per nonnullos authores, ibi per eum relatos, ex quo, cùm decreta Concilii ita matura deliberatione sancita sint, videntur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria, nisi de illis faciant specificam mentionem. & ibi idem Sanch. loqoitur in specie de dicto Concilio Tridentino, & concludit, quòd cùm illud sit generale, & modernum, oportet illius facere mentionem, neque sufficiet generalis derogatio cujuscuoque Concilii.

His tameo oon obstantibus, contrarium verius est, ac in praxi recepta, prout omnibus Corialibus, etiam mediocriter versatis, notum est: nunquam enim visum fuit per ipsos summos Pontifices adversùs prædicti Concilii Tridentini decreta, dari specificam derogationem; quinimmò in sopplicatione appositam, per suos Officiales, tanquam prorsus non necessariam, deleri. Id enim inter cætera resolutom fuit iocausa *Sancti Angeli. pensionis 16. Decembris 1594. coram Pamphylo*, ubi fuit consideratom, quòd quamvis [illegible] quoad alia Coocilia, sit necessaria expressa derogatio, *c. ex parte de capell. monach.* tamen secus est quoad Concilium Tridentinum, cùm *in cap. fin. sess. 25.* expressè disponatur, quòd omnia [illegible] intelligantur facta, salva Sedis Apo[illegible] authoritate, & sic Papa utendo sua authoritate su- 21
periore, potest quaslibet gratias facere, absque dicti Concilii derogatione; cùm tunc potiùs oti videatur facultate sibi reservata, quàm contra Concilium aliquid facere; idque etiam fuit resolutum in una Bononien. *Prioratus 9. Junii 1606.* coram D. Manzanedo, quam quidem decisionem affert Gonz. *ad reg. 8. Cancell.* glos. 6. *num.* 20. *vers. ac præsertim*, qui tamen ibi ait, id solùm procedere, quando constaret, Papam voluisse eidem Coocilio derogare, Cavalet *decis. 601. num. 3.* & à practicis Curialibus observatum semper extitit.

Idemque antea declaravit Pius Quintus suo Motu proprio anno 1570. cujus tenorem hic suboectere optimè visum fuit qui talis est, videlicet:

Motu proprio &c. Cùm plerumque contingat dubitari in causis in Rotæ auditorio nostro, & alibi pendentibus super provisionibus, & commendis, unionibus, & aliis dispositionibus, ac gratiis Apostolicis, quæ contraveniunt decretis Concilii Tridentini, an sit opus speciali derogatione ejusdem Coucilii, Nos quæcunque dubia desuper mota, & movenda submovere volentes, ac quorumcunque decretorum Concilii hujusmodi tenores præsentibus pro expressis habentes, Motu simili, &c. ex certa nostra scientia & de Apostolica potestatis plenitudine, hac nostra perpetua valitura constitutione declaramus, neque speciali, neque generali derogatione ejusdem Concilii opus fuisse, & esse in quibusvis collationibus, provisionibus, & commendis, unionibus, &c. & aliis dispositionibus de quibusvis beneficiis ecclesiasticis, cum cura & sine cura, sæcularibus, & quorumvis Ordinum regularibus, etiam Monasteriis Conventualibus & consistorialibus, ac curam animarum habentibus, quæ quomodolibet vacarunt, & vacabunt, ac etiam gratiam & justitiam concernentibus, & aliis gratiis, ac concessionibus Apostolicis per nos, ac felicis recordationis Pium Papam IV. prædecessorem nostrum, necnon quoscunque Romanos Pontifices successores nostros, nostra tamen, & prædecessoris, ac successorum prædictorum propria manu signatis, ac Sedem Apostolicam quibusvis personis, Collegiis, & aliis piis locis, & aliis quomodolibet factis & faciendis, ac concessis, & concedendis; & ita per quoscunque Iudices, &c. ac causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales in quibusvis causis, etiam per appellationem pendentibus, judicari, & definiri debere, sublata, &c. Non obstantibus, &c.

Ac subinde proposito etiam dubio in Sacra Coogreg. ejusdem Concilii per hæc verba, *An ad derogationem Sacri Conc. Trid. sufficiat, Papam contra illud rescribere absque aliqua speciali, vel generali derogatione, ut Pius V. declarasse dicitur*, sic respondit, *si supplicatio manu Papæ signata fuerit, non requiritur nec specialis, nec generalis derogatio*. Hoc idem fuit declaratum per Domioos Abbreviatores Majoris Præsidentiæ in Cancel. Apost. ut refert Garc. *de benef. p. 5. cap. 5. nu. 39. ad 36.*

Quæ quidem omnia videntur potiùs ad exuberantiam, quàm ex necessitate emanasse; cùm satis totum id decla-

declaretur per d. *Concil. d. sess. 25. cap. 21.* dum dicit, *Postremo Sancta Sinodus omnia, & singula, sub quibuscunque clausulis & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina, tam sub fel. record. Paulo III. ac Iulio III. quàm sub Beatissimo Pio IV. Pontificibus Maximis in hoc sacro Concilio statuta sunt, declarat ita decreta fuisse, ut in his salva semper authoritas Sedis Apostol. sit, & esse intelligatur.*

Unde ex premissis ista super hoc inolevit Datariæ Apostolicæ observantia, quòd D. Datarius, illiusque Officiales nunquam supplicationes, per quas petitur disponi adversùs Cõciliares Constitutiones, etiam supradicti Concilii Tridentini, mittunt ad Signaturam, quæ fit per Concessum, neque ad ipsum Signaturæ, sive gratiæ, sive justitiæ, Cardinalem Præfectum, sed summo Pontifici tantummodo regulariter
29 illæ offeruntur signandæ per Fiat, ut petitur; quamvis negari non possit, quòd etiam stantibus supradictis tales supplicationes adhuc subsisterent signatæ per Concessum; cùm id fiat in præsentia Papæ, & de illius voluntate, seu mandato: ut enim omnes sciunt, quædam supplicationes, gratiam continentes, signantur per Papam, & non per alium: quædam coram eo, & in ipsius præsentia ejusdem nomine, & authoritate: quædam etiam ejus nomine, & authoritate, sed in ejus absentia, & sic, cùm alii à Papa de illius mandato, scientia, & voluntate signant, perinde est, ac si ille signaret: omnia enim nostra facimus, quibus authoritatem nostram impartimur, ait *tex. in l. §. l. 1. sed neque, C. de vet. jur. enu.*

Et hic pro coronide in gratiam novi Curialis apponere visum est, quòd si contingat peti dispensationem pro patiente defectum natalium, qui jam aliquo modo fuerat promo-
30 tus absque dispensatione ad sacros ordines, eosque etiam exercuit, non proptereà erit petenda dispensatio super irregularitate, quam eum contraxisse prætenditur ob exercitium dictorum ordinum; sicut meo tempore quidam Doctor de hac re altercabatur cum D. Lamberto Ursino eximio Abbreviatore Majoris Præsidentiæ in Cancellaria Apostolica; fuit enim sibi responsum, quod hoc non est jure cautum, quia irregularitas non contrahitur nisi in casibus à jure expressis, *cap. is, qui, de sens. excom. in 6.* licèt talis celebrando peccet, ut per *DD. in cap. fin. de cleric. excommun. ministr.*

Quapropter in vim supradictæ conclusionis docet nos vulgaris praxis, quòd in tali impetratione, scilicet dispensationis super defectu natalium, sufficit facere mentionem (si res ita se habet) quòd Orator, non obstante defectu hujusmodi, se fecit ad dictos sacros ordines promoveri; nulla facta mentione de nova prætensa irregularitate; & iste est notorius stylus, de quo testatur etiam Rebuff. *in d. prax. hoc tit. n. 13. & 14.* neque eo ipso, quòd fuerit ad ordines promotus, manet suspensus, ut voluit Scot. *4. dist. 25. q. 1. ar. 3. concl. 1.* Ratio enim jam expressa est, nimirum quia non est in jure cautum, quòd iste in censuram aliquam incidit, sed solùm
31 peccat mortaliter vel celebrando, vel ordines suscipiendo; eo enim ipso, quòd est irregularis, prohibitus est recipere ordines, vel in susceptis ministrare; quia eadem irregularitate, qua prohibetur ordines suscipere tanquam illegitimus, prohibetur etiam in susceptis, absque dispensatione ministrare, Sayr. *de cens. lib. 6. cap. 10. num. 38.* & sic licèt irregularitas cumulari possit, non ob id is, qui irregularis est ex defectu corporis, si celebret, novam irregularitatem incurrit, sed tantùm gravissimè peccat. Innoc. *in cap. si celebret, de cler. excom. min.* Majol. *de irreg. l. 1. cap. 2. num. 8.* & hoc scitu dignum putavi pro novis Curialibus, ne in his casibus frustrà petant dispensationem super hac nova prætensa irregularitate, sicut pluries etiam à peritissimis id perperam observari visum est. Hanc praxim dispensationis ad ordines, & beneficia cum illegitimis latiùs prosequar in mea *praxi benef. l. 2. cap. 12. a. n. 90.*

CAPUT II.

Praxis Dispensationis cum expositis ad ordines, & beneficia.

SUMMARIUM.

1 *EXpositi inter illegitimos connumerantur, ac propterea inhabiles ad ordines, & beneficia.*
2 *Et quare.*
3 *Formula supplicationis dispensationis pro exposito.*
4 *Clausula, & citrà dispensationem ad dignitates, &c. datur etiam expositis.*
5 *Et qua sit ratio.*
6 *Illegitimi quovis modo legitimati, inhabiles ad Canonicatus Ecclesiæ Valentin.*
7 *Necnon in Patriarchalibus Ecclesiis Vrbis.*
8 *Lateranen. Ecclesia inter alias Vrbis, & Orbis supremum locum tenet.*
9 *Expositi in Hospitali Annunciationis Neapolis pro legitimis habentur; secus expositi ad Hospitale Spiritus S. Romæ.*
10 *Expositi dispensantur ab Episcopo, sicut illegitimi.*
11 *Religionum Superiores dispensant cum illegitimis.*
12 *Exponentes suos filios tenentur Hospitali ad expensas.*
13 *Et quandoque excommunicantur.*
14 *Dispensatio ad beneficia in Ecclesia, in qua pater, &c. raro datur.*
15 *Derogatio Constitutionis Clementis VII. circa dispensationes ad beneficia in Ecclesia, in qua pater, quomodo detur.*

OMnia, quæ servantur in dispensatione pro illegitimis, habent locum etiam in expositis, secundùm notorium stylum Datariæ; nam licèt nonnulli teneant, expositos posse promoveri ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines, & beneficia ecclesiastica obtinere absque Apostolica dispensatione, cùm sint pro legitimis habendi, hac duntaxat ratione moti, nimirum quia multi, etiam legitimi, exponuntur; & licèt veritas circa hoc constare non possit, nihilominus debet fieri interpretatio in meliorem partem, & in favorem prolis, authoritate text. *in cap. ex tenore, qui fil. sint legitimi.*

Attamen, cùm illorum genus tàm obscurum existat, ut nec origo, nec parentes sciantur, non abs re dubitari contingit, an inter illegitimos connumerentur, quamvis plures, etiam legitimi, ob suorum parentum egestatem, exponi consueverint; quod tamen non ita sæpè contingit; sicut de illegitimis, qui ob turpitudinem à parentibus vitandam exponuntur, ideò non immeritò inter illegitimos connumerandi sunt, quando eorum parentes ignorantur: quòd si parentes agnoscuntur, nihil refert, quòd expositi fuerint, & sic sicut cæteri legitimi possunt ad ordines promoveri, & beneficia ecclesiastica obtinere; cùm in jure nil eis adversetur, *cap. 1. de infant. expos.* Cùm autem nihil constat de legitimis 1
parentibus, æquiùs est, illos pro illegitimis haberi, non solùm quoad honores sæculares, sed etiam quoad ecclesiasticos ordines; cùm verosimiliùs sit, eos extra matrimonium nasci, qui sic à genitoribus contemnuntur; immò suspiciandum est ab infamibus generatos esse, qui licèt infames non erant, hoc ipso tales effecti sunt, eo quòd proprium partum mortis periculo exposuerunt, *cap. ult. 87. dist.* Majol. *de irreg. lib. 1. cap. 11. num. 1. & 2.*

In proposito igitur fuit semper tentum, & servatum, quod præcipuè meo tempore defendebant in Cancellaria Apostolica Domini Ulpianus Ulpius, & Lambertus Ursinus eximii Abbreviatores Majoris Præsidentiæ, ut in hujusmodi ex- 2
positis agi debeat conjecturis, quòd filii legitimi exponi non solent: sed potius qui nascuntur ex furtivis, & fornicariis congressibus; cùm verosimile admodùm sit, eos extra matrimonium nasci; Insuper quia sicut omnes incogniti ab ordinibus excluduntur, ita multò magis isti expositi, qui cùm possint esse rebaptizati, ex hoc solùm, etiamsi ignorantes id patiantur, non admittuntur ad Clerum; cùm sola dubitatio, an quis sit rebaptizatus, efficiat irregularem.

Et proptereà, sicut etiam ait Garz. *p. 7. cap. 2. num. 30.* experientia docet, quòd quamvis aliqui legitimi exponantur, attamen hi sunt paucissimi, & ferè omnes, qui exponuntur, sunt illegitimi, & ex centum, plusquàm nonaginta sunt illegitimi, & sic in dubiis tutior pars est eligenda, *cap. illud de cler. excommun. min.* prout in dubio facti de homicidio, quis censendus est irregularis, *cap. ad audientiam, & cap. significasti, de homicid.* Et sic supradictus stylus docet hujusmodi dispensationes peti, & concedi cum omnibus qualitatibus, conditionibus, clausulis, & decretis, cum quibus conceduntur pro illegitimis. Supplicatio igitur pro exposito, secundùm eundem stylum, ita concipi poterit, videlicet.

Beatissime Pater. Cùm devotus S.V. Orator Ioannes de Olivares laicus Capuan. ex fervore devotionis, plurimùm cupiat clericali militia adscribi, ac ad omnes etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus in illis Altissimo, quoad vixerit, famulari; sed quia ab infantia sua in quodam hospitale prædicta, seu alterius Civitatis, vel Diœcesis, ubi pueri expositi recipi, & educari solent, expositus fuit, licèt credat se ex legitimo thoro procreatum esse,; quia tamen incertis parentibus ortus est, desiderium suum in hac parte adimplere non posse dubitat, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter E. S.V. dictus Orator, quatenus sibi, suoque statui in præmissis opportunè providendo, eumque specialis gratiæ favore prosequendo secum, super quocunque natalium defectu, si quem forsan incertis parentibus genitus patitur, illoque non obstante, clericali charactere insigniri, ac ad omnes, &c. ut in priori supplicatione pro illegitimo.

4 Et inter cætera apponitur etiam clausula restrictiva, nempe, *Et citrà dispensationem ad dignitates, ac Canonicatus, & præbendas in Cathedralibus, nec non Dignitates principales in Collegiatis Ecclesiis*: per quam servatur, quòd quando cùm illegitimis, & expositis dispensatur, semper excipiuntur supradicta sic qualificata beneficia. Ratio enim
5 est, quia ad Dignitates ac Canonicatus, & præbendas hujusmodi semel minùs dignè assumpti, postmodum successu temporis, paternæ incontinentiæ imitatores, quietem publicam, & statum cæterorum Deo famulantium, perturbare consueverunt. Unde hac motus ratione Sixtus V. per
6 suas literas in forma Brevis sub *Dat. Romæ apud S. Marcum 22. Augusti* 1588. *Anno Quarto*, voluit, quòd deinceps, quoties Canonicatus, & præbendæ, ac dignitates Ecclesiæ Valentin. vacare contigerit, ipsi Canonicatus, & præbendæ, ac Dignitates dictæ Ecclesiæ alicui, vel aliquibus, qui ex legitimo, & vero matrimonio procreati non sunt, spuriis, aut illegitimè genitis, etiam Apostolica, Imperiali, Regia, vel quavis authoritate legitimatis, aut natalibus, & primævis juribus naturæ restitutis, per Romanos Pontifices, seu de latere Legatos, vel pro tempore existentem Archiepiscopum Valentin. aut alios, ad quos de jure, vel aliàs quomodolibet spectat, & spectabit, in futurum, conferri nullo modo debeant.

In ipsa verò Urbe voluit Gregorius XI. in sua Constitu-
7 tione sub dat. Avenionen. *Tertio Id. Nov.* Pontificatus sui Anno quarto, quòd de cætero nullus clericus, defectum natalium patiens, in Lateranensis, vel B. Petri principis Apostolorum, aut B. Mariæ Majoris Patriarchalibus Ecclesiis urbis Romæ, vel aliqua earundem, Canonicatum, & præbendam, aut dignitatem, personatum, vel officium prætextu cujuscunque dispensationis, sibi super eodem [illegible] à Sectu, sub quacunque forma, seu conception[illegible] authoritate quis de Apostolica jam forsan conce[illegible] nondum fuerit Canonicatum, & præbendam, dignitates, personatus, vel officia hujusmodi assequutus, vel de cætero concedendæ, etiamsi dispensatio ipsa contineat, quòd in aliquibus Cathedralibus, etiam Metropol. & Patriarchalibus Ecclesiis possit Canonicatus, & præbendas, dignitates, vel officia licitè obtinere, si sibi aliàs canonicè conferentur; nisi de prænominatis Ecclesiis Patriarchalibus dictæ Urbis, seu illa ex eis, in qua Canonicatus & præbendæ, aut dignitates, vel officia hujusmodi, seu aliquod ex eis impetrata fuerint, & toto tenore præsentium in literis dispensationis hujusmodi, caveatur expressè, valeat obtinere. Et hic ponit idem Greg. primo loco Lateranensem, Ecclesiam; quia jam alia sua Constitutione, quæ incipit, *Super universas. Decimo Kal. Februarii Anno secundo* declaravit, Ecclesiam ipsam
8 Lateranensem inter omnes alias Urbis, & Orbis Ecclesias, & Basilicas, etiam super Ecclesiam, seu Basilicam S. Petri Principis Apostolorum de Urbe, supremum locum tenere.

Negari tamen non potest, quin sæpe videamus, summum Pontificem etiam ad sic beneficia qualificata eodem tempore dispensare cum personis graduatis, vel valde dignis, aut eidem gratis, vel cum maximis favoribus, sive expositi, sive manifestè illegitimi fuerint, sicut pluries vidimus.

Consueverunt quandoque summi Pontifices nonnullis piis locis, ubi isti filii exponuntur, per peculiarem bullam concedere, ut hujusmodi expositi habeantur pro legitimis, ac puri sanguinis, tam ad ordines, quàm ad beneficia, vel ad
ordines tantùm: sicut Papa Nicolaus, Archiepiscopo Nea- 9
politano pro tempore existenti, ut pueros, qui pro tempore in Hospitali domus sanctissimæ Annunciationis Neapolitan. projecti, seu reperti forent, & qui in futurum reperirentur, & projicerentur in illo, non obstante, si forsan dubitaretur an de legitimo matrimonio procreati existerent, ad omnes, etiam sacros ordines, statutis tamen anni temporibus, promoveri possent, Apostolica authoritate indulsit, confirmando idem privilegium ab aliis etiam summis Pontificibus concessum, Romæ autem expositi apud Hospitale S. Spiritus pro spuriis habentur, tractantur, & nominantur ab omnibus, teste Grat. *discet. for. c.* 35. *à num.* 31. Garc. *in suis addit. ad p.* 7. *c.* 2. *n.* 7.

Absque tamen speciali facultate dispensandi ad ordines sacros, & beneficia Episcopis permittitur dispensare cum expositis, quoad minores tantùm, & unum simplex, sicut cum illegitimis, ut suprà dictum est, Covarr. *in Clem. un. de homicid. p.* 1. *nu.* 9. Vivian. *in praxi jurispatr. lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 27. 10

Quandoque etiam hanc facultatem Papa concedit Superioribus nonnullarum Religionum, sicut præsertim constat ex Constitutione Pauli III. edita *Anno* 1549. *Kal. Novem-* 11
bris, qua conceditur Generali, ac Provincialibus, & Præpositis Societatis Jesu, ut cum eiusdem Societatis personis, defectum natalium ex adulterio, sacrilegio, incestu, & quovis alio nefario, & illicito coitu provenientem, patientibus, postquam in dicta Societate vota emiserint, ut ad quascunque etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promoti ministrare, & ad quascunque administrationes, & officia dictæ Societatis eligi, recipi, & assumi, illaque gerere & exercere, dispensare possint.

Et hic incidenter nota, quòd exponentes suos filios, ut suprà dictum est, sive legitimos, sive naturales, tenentur ad
omnes expensas, quas hospitalis, sive alius pius locus fecit 12
in illis alendis; nisi notabilis paupertas eos excuset, *cap. cum haberet, de eo, qui duxit in matrim. &c.* & ibi Panorm. quia patres tenentur alere filios etiam naturales, si possunt, eisque per totum tempus vitæ eorum providere ad not. *in dict. cap. cum haberet*; & in nonnullis locis scio, tales exponen-
tes esse excommunicatos ab illorum Ordinariis, & absolu- 13
tionem Sedi Apostolicæ reservatam; nec possunt absolvi, nisi à Commissariis hujusmodi hospitalium, seu aliorum locorum, facta prius restitutione. Quid autem juris in dubio, si mater asserat, filium esse illegitimum circa ordines, & beneficia, dicam infra, hoc lib. *cap.* 5. *nu.* 5. *cum seq.*

Ad beneficia autem in Ecclesia, in qua pater fuit, vel est
beneficiatus, nunquam, vel tardè conceditur dispensatio, si- 14
ve filius sit illegitimus, sive legitimus, *cap. ad extirpandas, & capit.* 2. *de fil. presb.* Id enim inter cætera cavetur novo jure Concilii Trident. *sess.* 25. *cap.* 15. *de reform.* ibi, *ut paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo consecratis, quos maximè puritas, sanctitasque decet, longissimè arceatur, non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati sunt, in Ecclesiis, ubi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent, aut habuerunt quandocunque, etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesiis quoquomodo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere, &c.*

Et quia hic non minus obstat dictum decretum Concilii Tridentini, quàm Constitutio Clemenus VII. quæ est in viridi observantia, non incongruum visum fuit illius tenorem hic subnectere, qui talis est, videlicet:

Clemens Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ad Canonum conditorem non est dubium pertinere, cùm statuta à se vel prædecessoribus suis, ad animarum Christifidelium salutem edita, propter eorum abusum, qui successu temporum, malitia hominum succrescente magis indies dignoscitur obesse, quàm prodesse animadvertit, ne ulteriùs obesse valeat, providere. Sanè postquam fel. record. Alexander Papa III. prædecessor noster filio præsertim sacerdotum in Ecclesiis paternis succedere prohibuerat, easque nihilominus, media intercedente persona filios ipsos habere disposuerat, cùm passim Sacerdotes, ut Ecclesiis suis eorum filii potirentur, satagentes, in

Alexan-

Alexandri prædecessoris hujusmodi dispositione confisi, Ecclesias suas, quas ad eorum pervenire filios gestiebant, in favorem personarum, quæ Ecclesias ipsas, etiam illarum possessione non habita, in ipsorum resignantium filios, ex fornicatione genitos, illicò mox resignare. Ipsique filii Ecclesias ipsas, dispensatione super defectu natalium, quem ex dictis Sacerdotibus resignantibus geniti patiebatur, etiam patris nomine expresso, obtenta consequi hactenus consueverint, profectò perniciosum semper, & abominabile, ac in gravem divinæ Majestatis offensam tendere, videlicet, quòd ipsi presbyteri eorum crimen, quod erat occultum, non sine turpitudine, ob inordinatum spuriorum amorem filiorum detegere non erubescerent. Iudicavimus propterea, quòd ubi tempus, quod omnia palam facit, & præsentium ratio quid in futurum cavendum sit, admonet, meritò admonemur, ut ad tollendum hujusmodi abusum necessarium arbitrati sumus, ejusdem Alexandri prædecessoris canonem corrigere potiùs, quàm talia cum tanto hominum scandalo tolerare. Habita igitur super his cum venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus maturà deliberatione, de eorum consilio, & unanimi consensu, auctoritate Apostolica, tenore præsentium statuimus, & ordinamus, quòd de cætero filii presbyterorum ex fornicatione nati, Ecclesias Cathedrales, etiam Metropolitanas, ac monasteria, quibus eorum patres præfuerunt, seu illa & illas dignitates, etiam majores, & principales, personatus, administrationes, & officia, etiam curata, & electiva, & alia quæcunque beneficia ecclesiastica, cum cura, & sine cura, sæcularia, & quorumvis ordinum regularia, quæ presbyteri, & clerici, ac religiosi eorum patres in titulum, vel commendam, aut administrationem ad tempus, seu in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo unquam tempore quoquomodo obtinere possint, nec cum eis super hoc dispensare intendimus. Et si quas dispensationes per nos concedi contigerit, tanquam per præoccupationem, & contra mentem nostram concessas, eis nullatenus suffragari, talesque dispensationes nostris volumus exulare temporibus, & quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus. Non obstantibus præfati Alexandri prædecessoris, & aliis Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem quòd præsentium transumptis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Prælati, vel personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, ea prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo, &c. ordinationis, statuti, intentionis, indicationis, & voluntatis infringere, &c. Si quis autem, &c. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo trigesimo tertio, Nonas Iunii Pontificatus nostri Anno septimo.

Qua etiam Constitutione sic stante, sciendum est, quòd hodie hujusmodi dispensationes videntur à Curia exulare, ut supra dictum est; quòd si aliqua forsan concedantur, non nisi cum sudore sanguinis, ac maximis, & extraordinariis favoribus; immò eas meo tempore indistinctè vidi denegari, etiam ad instantiam non nullorum Magnatum; cujus quidem denegationis ratio esse potest, ne beneficia jure hæredit[illegible] videantur, quod est prohibitum, ut patet in *cap. 1. de preb.*

15 At quas nihilominus dispensationes hujusmodi postmodum audivi concessas per Paulum V. & Gregorium XV. cum derogatione supradictæ Constitutionis, & aliorum contrariorum, per hæc verba, videlicet, *Non obstantibus fel. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, aliisque Constitutionibus Apostolicis, necnon literis piæ mem. Clem. VII. etiam prædecessoris nostri, per quas idem Clemens prædecessor de tunc S. R. E. Cardinalium consilio, & unanimi consensu, statuit, quòd ex tunc de cætero filii presbyterorum ex fornicatione nati, Canonicatus & præbendas, ac alia beneficia Ecclesiastica, quæ videlicet genitores clerici, aliquando obtinuissent, nullo unquam tempore quoquo modo obtinere possent: & si quas dispensationes eis super hoc per D. Clementem prædecessorem concedi contigerit, tanquam per præoccupationem, & contra mentem suam concessas, eis nullatenus suffragari, talesque dispensationes suis temporibus exulare voluit, & quod sibi licere non patiebatur, aliis interdixit.*

Quod si fortè hujusmodi derogatio non fuerit facta in specie, ut præmittitur, dispensatio non valebit, prout testatur etiam Rebuff. *in sua prax. hoc tit. nu. 24.* & nihilominus per Dominos Datariæ Officiales additur in calce supplicationis hæc restrictiva, nempe, *Et dummodo in beneficio patris non succedat, nec cum eo in altaris ministerio ministret.* Insuper novos Curiales hic monendos puto, ut quotiescunque aliqua petitur à summo Pontifice dispensatio, cui resistit vehemens prohibitio; etiamsi illa non esset Constitutio Concilii generalis, expressam requirens necessariò derogationem; optima erit cautela petere ipsam derogationem; prout pluries didici à peritissimis, & antiquissimis Curialibus, ac idem reperio docuisse Felin. *in cap. nonnulli, num. 21. de rescrip.* Alex. *cons. 195. num. 10. lib. 2.* Menoc. *de arbitr. casu 203 num. 12.*

Verùm quoad beneficium, de quo filius legitimus & naturalis petit sibi provideri in Ecclesia, in qua pater &c. licèt obstet *Ius antiquum, nempè tex. in C. ex transmissa, cap. ad extirpandas, &c.* Michael. *de fil. presbyt.* attamen Dataria & Cancellaria Apost. tenent non esse ad id necessariam dispensationem expressam, sed sufficere, quòd Papa sciat, Oratorem esse filium legitimum & naturalem beneficiati defuncti, ac proindè videmus, quòd in supplicatione Papæ porrigenda sufficit dicere: *Beatissime Pater: cum tale beneficium, quod q. Antonius obtinebat &c. vacaverit, supplicat igitur &c. Franciscus, prædicti Antonii natus legitimus, & naturalis, quatenus &c.*

Et in specie Cancellaria tenet hanc solam expressionem sufficere, per quam inducitur tacita dispensatio.

Et cùm quidam Savinus Perettus familiaris Clement. VIII. resignasset quoddam beneficium ad favorem Petri Peretti ejus nati, dicebatur in literis provisionis ipsius Clem. *Nos tibi asserenti te prædicti Savini filium legitimum & naturalem ex legitimo matrimonio procreatum existere.*

CAPUT III.

Praxis legitimationis quoad honores & successiones.

SUMMARIUM

1 *Legitimatio ad honores, & successiones datur per Archivium.*
2 *Et sub qua forma.*
3 *Datur etiam per rescriptum Apostolicum sub plumbo.*
4 *Et semper cum clausula,* citra præjudicium venientium ab intestato.
5 *Et quo jure id caveatur.*
6 *Legitima non debetur non succedenti ab intestato.*
7 *Papa per totum orbem legitimat, quoad temporalia, ac ad ordines, & beneficia.*
8 *Illegitimitatis qualitatis defectus expressio quomodo non noceat: & proponitur formula legitimationis per Proregem Neapolis.*

Quo verò ad honores, & successiones datur legitimatio, etiam per Archivium Scriptorum Romanæ Curiæ ex diversorum Romanorum Pontificum privilegiis, ut constat ex Constitutione Julii II. super erectione eorum Collegii, *Sept. Kal. Decemb.* 1550. quæ fuit confirmata per Leonem X. ac Paulum III. & Pium V. per suam Constitutionem, quæ incipit, Pridem. *in ordine 89.* Cujus quidem legitimandi formula hæc est. 1

Collegium Archivii Romanæ Curiæ Scriptorum Universis, & singulis, præsentes literas, sive hoc præsens publicum legitimationis Instrumentum inspecturis, lecturis, visuris pariter, & auditoris, salutem in Domino sempiternam. Sicut Salvatoris nostris immensa clementia non modò peccati maculam, quam primi parentes humano

generi reliquerunt, sacri baptismatis regeneratione delere: sed eos, qui proprii peccati infelicitate laborant, pœnitentiam agentes, benignè recipere, & peccata remittere non dedignatur. Ita Romanus Pontifex, cui cœlestis Aulæ collatæ sunt claves, ad gremium Ecclesiæ recurrentes, minimè repellere: sed ad exauditionis gratiam, præsertim cùm non sua, sed aliena graventur culpa, admittere consuevit. Cùm itaque pro parte Lelii N. Neapolitan. seu alterius Civitatis, vel Diœcesis nobis humiliter supplicatum fuerit, quatenus ipsum, qui defectum natalium ex Iacobo Marinetto, & muliere, solutis, vel conjugatis, seu aliàs genitus, patitur, legitimare, ac ad omnia, & singula jura legitima, nec non successiones, hæreditates, legata, libertates, honores, dignitates, prærogativas, officia, status, & actus quoscomque legitimos restituere, reponere, & reintegrare, ac habilem, & idoneum, ac sufficientem ad hæc omnia & singula, defectum, & inhabilitatem, ac maculam genituræ ipsius Lælii tollere; & aliàs in præmissis authoritate Apostolica providere dignaremur. Nos igitur considerantes, ut ex fide dignorum testimonio percepimus, supradictum Lælium bonæ conversationis, & famæ, aliisque probitatis & virtutum meritis insignitum esse; ut sperandum sit, in virum evadere virtutibus præditum; Ejus igitur supplicationibus inclinati, authoritate S. D. N. Papæ, cujus in hac parte vices gerimus, ex indulto Apostolico Collegio nostro gratiosè concesso, ac de consensu, & matura deliberatione Admodum Illustris & Excellentis D. N. Iuris utriusque Doctoris, nostri Collegii hujusmodi Magistri Correctoris, & egregii viri D. N. dicti Archivii Scriptoris, & Clerici, per nos in generali nostra Congregatione Deputatorum, eundem Lælium, de speciali gratia, tenore præsentium (absque tamen præjudicio venientium ab intestato) legitimamus, & habilitamus; ac ad omnia & singula jura legitima, nec non patris, & matris, ac quorumvis aliorum parentum, & aliorum quorumcunque successiones, hæreditates, legata, libertates, honores, dignitates, prærogativas sæculares, seu mundanas, officia, statusque, & actus quoscunque legitimos restituimus, reponimus, & plenariè reintegramus, ac aliàs habilem, idoneum & sufficientem ad hæc omnia, & singula, authoritate Apostolica prædicta, reddimus, & facimus per præsentes, omnemque defectum, & inhabilitatem, ac genituræ maculam ipsius Lælii cassamus, tollimus, & penitus abolemus. Ita quòd deinceps dictus Lælius, tanquam legitimus, ac de legitimo thoro procreatus, possit, & valeat in eorundem suorum patris, & matris, ac quorumcunque aliorum parentum suorum agnatorum, & cognatorum proximorum suorum, & quorumvis aliorum, rebus, & bonis mobilibus, & immobilibus, necnon juribus, & actionibus quibuscunque succedere, illiusque necnon quibuscunque officiis, honoribus, dignitatibus, & prærogativis publicis, & privatis, sæcularibus, seu mundanis ubilibet uti, frui, potiri, & gaudere: ac ad ipsa officia, bona, jura, & actiones quascunque & quodlibet eorum recipi, & admitti: illiusque, & eorum cuilibet præfici, & præesse possit, & valeat: Decernentes eundem Lælium fore, & esse legitimum, ac ad omnia, & singula jura legitima, & quoscunque alios actus legitimos esse ubilibet admittendum, prout nos authoritate, & tenore præmissis, admittimus, Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, legibus quoque Imperialibus, & Provincialibus, ac Synodalibus, & municipalibus statutis, & consuetudinibus, privilegiis, & indultis, quavis authoritate roboratis, cæterisque in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunque. In quorum omnium, & singulorum fidem, præsentes literas exinde fieri, & per unum dicti Archivii Scriptorem infrascriptum, subscribi, sigillique nostri, quo in talibus utimur, jussimus, & fecimus appensione communiri. Datum Romæ in Palatio Apostolico, & Camera dicti Archivii, Anno à Nativitate Domini, &c. Indictione, &c. Die verò, &c. Pontificatus, &c. Præsentibus N. N. ejusdem Archivii Scriptoribus, testibus ad præmissa vocatis, specialiter, atque rogatis.

Sequitur subscriptio cum sigillo.

3 Datur etiam ista legitimatio per re[illegible] Apostolicum, ac literas sub plumbo, in qui[illegible] apponitur clausula, *Et citra præjudici[illegible]ium ab intestato*. Id enim cavetur etiam [illegible] Cancellariæ, qua Summus Pontifex
4 vult, quòd in dispensationibus super defectu natalium, ut sic dispensati, possint succedere in bonis temporalibus, ponatur clausula, quòd non præjudicetur illis, ad quos successio bonorum ab intestato pertinere debet, & ita intelligendum est in quibuscunque legitimationibus, factis ab habentibus ad id potestatem à Sede Apostolica; ac propterea, si à supradictis aliquis legitimetur absque prædicta clausula, ipsa legitimatio non operaretur in præjudicium venientium ab intestato, quia istæ facultates non dantur nisi cum eadem clausula, quæ procul dubio operatur eundem effectum, quando est in facultate, quem operaretur, si esset in legitimatione posita, ut per Paris. *cons.* 14. *nu.* 33. *l.* 2. quia quibuscunque verbis usus sit, sive Comes Palatinus, sive alius habens facultatem, legitimando, non potuit plus operari, quàm sibi esset concessum, Soccin. jun. *cons.* 120. *nu.* 20. *l.* 2. Et deducendo in praxim hanc clausulam, constat ex ea, ita legitimato legitimam non deberi, ut per Dec. *cons.* 576. *nu.* 6. quia illum exclu-
5 dit a successione intestati, id. Dec. *cons.* 338. *nu.* 4. nam legitima ei non debetur, qui ab intestato non succedit; cùm sit
6 portio portionis debitæ ab intestato; sicut etiam legitimatus cum dicta clausula non potest dicere testamentum ex causa præteritionis, nec legitima debetur ei, cui præterito querela, vel aliud jus impugnandi testamentum non datur, text. *est in l. cum quæritur C. de inoff. testam.* ad quòd videndus est Ludovis. *decis.* 135. *per tot.*

7 Et ita videmus. Papam modo præmisso per totum Orbem supradictam legitimationem concedere, cùm ipse possit quemcunque etiam quoad temporalia, & successiones, sicut potest legitimare ad ordines, & beneficia, ut supra dictum est.

Nec de effectibus & validitate hujus legitimationis est quoquomodo ambigendum, etiamsi in illius instrumento non fuerit expressa qualitas illegitimitatis, attentis amplissimis causis in ea appositis vigore amplissimorum privilegiorum Summi Pontificis; ac proinde semper, & ubique hujusmodi legitimationes suum sortiuntur effectum. Soccin. *cons.* 93. *nu.* 15. *in fine, vol.* 3. Gozad. *cons.* 48. *num.* 1. Roland. à Valle *cons.* 96. *nu.* 26. *lib.* 3. De cujus facultatibus legitimandi spurios, etiam ex quacunque illicita conjunctione natos, fuit dictum in una *Interamnensi de Paradisis penes* Farinac. *in posthum. decis.* 5 *n.* 1. *tom.* 1. Nec refert, si in legitimatione, ut dictum 8
est, non fuerit expressa supradicta qualitas illegitimitatis, quia nihilominus perinde est, ac si esset expressa, dum in supradicto instrumento legitimationis dicitur, *matura deliberatione ad hujusmodi legitimationem processisse*: ac etiam, *præfatumque defectum, necnon omnem inhabilitatem, & genituræ maculam tollere*. Quæ verba tanquam universalia, omnes defectus ultrà expressos comprehendit. Ruin. *cons.* 72. *num.* 12. 15. & 18. id. Roland. *cons.* 12. *num.* 48. *lib.* 4. quibus accedunt, omnia alia verba, in illa legitimatione, videlicet. *plenariè reintegramus, ac omnem genituræ maculam penitus, ac omninò abolemus.* Gonz. *cons.* 6. *num.* 43. & 62. & *cons.* 86. *num.* 16. Necnon adjicitur clausula. *Non obstantibus quibuscunque*. Ex qua constat de mente legitimantis, & volentis legitimare, non obstante quocunque defectu spurietatis, adeò quòd non possit de subreptione opponi, Alex. *cons.* 60. *in fine libr.* 2. Paris. *cons.* 15. *numer.* 67. *cum seqq.* eò magis quia dictum collegium legitimat indies super quacunque spurietate sibi expressa, & sic taciturnitas hujusmodi spurietatis non inducit subreptionem, Felin. *in c. postulasti, de rescrip. & alii allegati in d. Interamnens. de Paradis.*

Et cùm legitimatio sit de reservatis Principi, Paris. *cons.* 2. *num.* 7. & *cons.* 3. *num.* 8. *vol.* 2. *cum aliis adductis per* Surd. *cons.* 210. *numer.* 42. Hinc illa etiam fit per Excell. D. Proregem Neapolis authoritate sibi attributa ab invictissimo Hispaniarum Rege Catholico, & nomine suæ Majestatis sub sequenti tenore, videlicet:

PHI-

PHILIPPVS III. DEI GRATIA REX.

Don Petrus Giron Dux Osunæ, Comes Vregnæ, Marchio de Pignaifiel, Camerarius Major Suæ Majestatis, ejusque Major Notarius in Regnis Castellæ, & in præsenti Regno Vice-Rex Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. Universis, & singulis præsentium seriem inspecturis tam præsentibus, quam futuris. Sequens studium vetusta providentiæ, conditionem pristinam cupientes adjuvare naturæ, ut ingenuitatis jus in Republica polleat, & natalium illegitimorum status inferior Principum reparatione, & beneficio adjutus, exurgat. Expositum nobis nuper pro parte N. hujus fidelissimæ Civitatis Neapolis, quemadmodum existens ipse solutus, procreavit ex quadam muliere similiter soluta N. N. M. ejus filium; Et desiderans in præsentiarum dictum ejus filium legitimari ad omnes & quoscunque legitimos actus, honores, dignitates, & præeminentias, prærogativas, jurisdictiones, gratias, & jura, quas, & quæ eidem illicita procreatio abstulerat tantùm, humiliter nobis supplicavit, ut circa reparationem status dicti ejus filii, authoritate Regia, legibus absolutæ, ac nobis attributa, benignè providere, & culpam, quam in hoc contraxere parentes, abolere, ipsumque legitimare ad omnes honores, actusque prædictos legitimos tantùm, & non aliter, nec alio modo, admittere, & restituere dignaremur. Nos autem, authoritate prædicta, hujusmodi supplicationibus benignè, & favorabiliter annuentes, Animadvertentes ad naturæ primordia, quæ quando sola sanciebat inter homines, antequam scriptæ pervenirent leges, naturales, & legitimos non distinxit: & quòd origo naturalis, non eius, qui nascitur, sed gignentis est vitium, & quòd augeri Rempublicam expedit, & multis legitimis hominibus frequentari, eundem M. ex certa scientia, authoritateque Regia nobis attributa, per beneficium plenæ restitutionis in integrum, tenore præsentium, reintegramus, restituimus, & legitimamus, ac omninò habilem, & idoneum reddimus, & restituimus ad omnes, & quoscumque legitimos actus, honores, & dignitates, præeminentias, & prærogativas, jurisdictiones, gratias, & jura, quas, & quæ eidem illicita procreatio abstulerat, habilem & capacem reddimus in omnibus prædictis tantùm, & non aliter, nec alio modo, non secus ac si esset de legitimo matrimonio natus, conceptus, ac procreatus, taliter, quòd nullo modo possit dici Bastardus, & ad legitimorum consortium adiungimus, & admittimus; Ita quòd Privilegio hujusmodi nostræ reintegrationis adjutus, & natalium splendore illustratus, ad omnes, & quoscunque honores, legitimos actus, & gradus, dignitates, præeminentias, prærogativas, Iurisdictiones, gratias, & jura, quas, & quæ eidem dicta illicita procreatio abstulerat, habilis efficiatur, atque capax, nostri hujusmodi privilegii authoritate, per prædictam Majestatem nobis attributa, ex certa scientia nostra, nota, & macula illicitæ prolis penitus quiescente, atque sopita; ad prædicta tantùm legibus, Constitutionibus, juribus, tam communibus, quàm municipalibus, Capitulis, & observantiis quibuscunque contrariis, & aliis ex adverso facientibus; non obstantibus quoquo modo, & signanter leg. prima §. final. quib. mod. natur. effic. legit. & leg. licet, Cod. de natural. liber. & leg. qui contra, authen. ex complexu, Cod. de incest. nupt. & si qua sunt similia, quibus expressè de dicta nostra scientia, ac nomine Regiæ Majestatis authoritate prædicta nobis attributa, derogamus, & derogatum esse volumus, & jubemus. Supplentes nihilominus de dicta nostra scientia, & pro suppletis haberi volentes, & decernentes, omnes & quascunque solemnitates, clausulas, & defectus in præsenti privilegio fortè omissas, & in talibus observari solitas, & de jure necessarias, seu requisitas, sub quibusvis verborum expressionibus, sive formis. Ita quidem quòd præsenti Privilegio legitimationis, & natalium restitutionis ac habilitationis, & gratiæ eidem concessæ, & in eo contentis expressis, & declaratis in judiciis, & extra judicia, & coram quibusvis Iudicibus, seu Tribunalibus non possit aliquatenus de vitio deficientiæ, subreptione, culpa, obreptione, vel omissione, aut aliquo defectu opponi, etiam quod esset, vel esse prætenderetur, vel diceretur ex quovis illicito coitu procreatus, conceptus, & natus, sed hujusmodi nostra legitimatio, & natalium restitutio, & habilitatio, ac ex gratia præsens Privilegium ex inde subsequutum, hîc, & ubique locorum plenissimum, & validissimum robur, & vigorem obtineat, omniaque & singula contenta in dicto Privilegio, & declarata semper intelligantur & interpretentur, intelligique, & interpretari debeant de Regia potestate nobis attributa, in favorem utile, & commodum dicti M. ac reintegrationis ipsius quoad honores tantùm, ut supra, omni sinistra interpretatione, & impedimento cessantibus: & ut præmissa illum, quem volumus, debitum sortiatur effectum, Mandamus Illustribus, specialibus, Magnificis viris, hujus Regni magno Camerario, Prothonotario, magistro Iustitiarum, eorumque Locutenentibus, Præsidentibus, & Rationalibus Regiæ Cameræ Summariæ, & aliis in Sacro Consilio deputatis, & deputandis, Regenti, & judicibus magnæ Curiæ Vicariæ, Gubernatoribus, Provincialibus, Capitaneis, Assessoribus, Sindicis, & electis, Universitatumque hominibus, aliisque Officialibus, & Personis quibuscumque majoribus & minoribus, tam Demanialibus, quàm Baronum, præsentibus, & futuris, quatenus forma præsentis Privilegii per eos, & unumquemque ipsorum diligenter attenta, illam prædicto M. ut supra legitimato inviolabiliter observent, & observari faciant per quos decet, juxta præsentium seriem, continentiam, & tenorem, omni dubio, & difficultate cessantibus, & contrarium non faciant pro quanto gratiam prædictæ Regiæ, & Catholicæ Majestatis curam habent, pœnamque ducatorum Mille cupiunt evitare. In quorum fidem hoc præsens Privilegium fecimus, Magno prædictæ Regiæ, & Catholicæ Majestatis Sigillo pendenti munitum. Datum Neapoli in Regio Palatio, & propè Castrum novum. Die 12. Mensis Maii, Millesimo Sexcentesimo Decimosexto.

El Duque.

Vidit Constantius Regens. Vidit de Ponte Præses.

Solvit ducatos 12. Hieronymus Riva. pro Taxatore Solvit ducatos quatuor.

Et ut patet ex ipsa formula literarum legitimationis, oportet in ea fieri mentionem de qualitate spurietatis, nisi tamen in ipsis literis adessent verba prægnantia, omnes defectus etiam non expressos comprehendentia, nempè si diceretur, qualitercumque, & ex eo quocumque coitu natus ille sit, ut per Felin. *in c. postulasti, num. 2. vers. declara prædicta, num. 2. de rescript.* Marescott. *var. Resol. lib. 2. cap. 87. num. 5.*

CAPUT IV.

Praxis Dispensationis ad Beneficia cum Filijs hæreticorum.

SVMMARIVM.

1 *Filii hereticorum sunt irregulares, sicut illegitimi.*
2 *Nec restituuntur, nisi ex dispensatione apostolica.*
3 *Filio haretici quomodo dentur absolutio, & restitutio?*
4 *Filii haretici quare infames.*
5 *Parentes magis filiorum pœna, quam propria terrentur.*
6 *Filio haretici quomodo denegetur dispensatio ad ordines, & beneficia.*
7 *Filius haretici non privatur beneficiis anteà obtentis.*

8 *Presbyteri, qui hæreticis adhæserunt, quomodo absolvendi, & dispensandi.*
9 *Libros hæreticorum legentes quomodo absolvendi.*
10 *Et quando sint immunes ab excommunicatione.*
11 *Hæreticis opinionibus adhærentes, si laici, quomodo absolvendi.*
12 *Hæreticorum denunciatio quomodo facienda, remissive.*

AD nostram etiam praxim videre pertinet, quid servetur circa dispensationem cum filiis hæreticorum, & an isti sint eadem irregularitate irregulares, quæ oritur ex defe-
1 ctu natalium. Et affirmativa est responsio; quandoquidem omni Ecclesiastico gradu privantur, nec restitui possunt, nisi prævia dispensatione Apostolica, text. *est in cap. excommunicamus §. si vero Clericus, §. sanè de hæret.* hos enim adeò Ecclesia detestatur, ut nec ipsorum prolem usque ad secundam generationem ad ullum beneficium vel officium admittat, & sic filii, & nepotes ex paterna linea promoveri non potuerunt, si eorum pater, vel avus in hæresi mortuus est, Majol. *de irreg. l.5. c.46. num.5.* id enim ipse probat *ex cap. quicunque de hæret. in 6. & cap. statutum felicis, eodem tit. & lib.* ubi filii hæreticorum, & credentium hæreticis, vel fautorum, vel receptatorum, promoveri non possunt ad benefi-
2 cia ecclesiastica, vel officia publica, & consequenter inhabiles sunt ad Ordines, Navar. *in manuali, cap.27. num.205. §. tertio dico*, & licèt bis contrarium sentiat circa inhabilitatem ad Ordines, Sayr. *de censf. l.6. cap.10. nu.40. vers. cæterum*, nihilominus Romanæ Curiæ praxis hic non sic se habet; ibi enim videmus frequentem dispensationum Apostolicarum desuper cursum haberi, cùm illæ à Papa debeant omnino emanare, *c. de eo, dist. 50.* ad quem illi confugiunt; cùm sint ita inhabiles ad Ordines, & beneficia obtinenda post delictum parentis, ac ipso jure beneficiis privati, Farinac. *de hæresi qu.191. n.46.* Proptereà Oratori, filio hæretici dati consuevit absolutio ab infamia, & restitutio ad famam, gradus,
3 honores, dignitates, officia publica, & privata; & quod clericali charactere insigniri, & ad quatuor minores Ordines dumtaxat promoveri, necnon quæcunque beneficia Ecclesiastica sine cura, & sacrum ordinem non requirentia, extra Parochiales, aut Collegiatas Ecclesias consistentia, accipere, ac pensiones, & fructuum perceptiones, & reservationes suscipere, exigere, & levare possit, & valeat, & quod petitur in supplicatione, denuo repetitur in fine clausularum, juxta consuetum.

Porrò optima ratione etiam filii supradictorum hæreticorum fautorum, & cæterorum similium, ac supradictis omnibus arcentur, ut in facto, & nunc docemur, unde gratiæ Apostolicæ, sic eis concessæ, ita restringuntur, ut hìc visum est: ipsi enim infames sunt, cùm paterna infamia eos afficiat; deinde, quoniam in odium paterni sceleris, visum est non
4 modò animadvertere in ipsos sceleratos, sed etiam in progeniem damnatorum, *cap. vergentis de hæret.* Denique ut parentes à tanto crimine patrando avocentur, in filios eorum leges quandoque sæviunt: Sæpe enim contingit, ut parentes
5 magis filiorum pœna, quàm propria terreantur, ob vehementissimum amoris affectum, quem erga filios gerunt. *l. isti quidem, ff. de eo, quod met. cauf.* ut in *direct. inquis. par.3. quæst. 104. comment. 163. littera C.* ubi quamvis inferiùs *vers. in hac quæstione*, dicat, convenire interpretes, filios quocunque modo illegitimos, pœnis in hæreticorum filios latis, plecti, per authores ibi per eum allegatos, nihilominus videmus, quòd quicquid sit quoad alios effectus, aliud se habet Curiæ stylus circa ordines, & beneficia ecclesiastica, eùm neminem lateat Curialium, quòd usus jam receptus est, ut cum illegitimis ex quocunque damnato coitu dispensetur ad quæcunque beneficia, exceptis tantummodo Dignitatibus, Canonicatibus in Cathedralibus, ac Dignitatibus principalibus in Collegiatis, ut suprà diximus; cum filiis verò hæreticorum, & aliorum, ut suprà, vix dispensari consuevit ad ordines minores, & beneficia simplicia eo modo, quo dictum
6 est, immò quandoque eis denegatur dispensatio, ut ipsa beneficia possint in Civitate, vel oppido, aut in illorum Ecclesiis obtinere, sed tantummodo extra ea, ut observatum est à pluribus antiquissimis Curialibus.

Unum tamen pro hac nostra praxi omittere noluimus, quòd porrecta aliàs Domino Datario supplicatione pro parte cujusdam Roberti N. filii cujusdam hæretici, qui duo beneficia ecclesiastica obtinuerat, antequam ejus pater id crimen admitteret, in ipsa supplicatione fuit tantummodo petita dispensatio ad ordines, & beneficia consequenda; at cùm idem Dominus Datarius oretenus accepisset, Oratorem tunc temporis obtinuisse supradicta duo beneficia, dicebat, quòd pro eis tenebatur ille petere dispensationem, etiam super illorum retentione: quandoquidem omnes DD. tenent, filios, & nepotes hæreticorum fautorum, & similium, non modò fieri inhabiles ad officia, & beneficia in posterùm obtinenda, verùm etiam, ipso jure privari omnibus, quæ jam obtinebant, eo tempore, quo ejus parentes hoc crimen patrarunt, secundùm diversa jura tunc allegata, & signanter voluit Præpos. *in cap. satis perversum, dist. 56.* Imol. *in l. Insulam, ff. solut. matrim.* Director. inquisit. *p.3. q.104. comment. 143. lit. E.*

Attamen pro firmiori, & veriori sententia responsum extitit, supradictos filios ipsis beneficiis, jam anteà obtentis, minimè privari, cùm ad ea tantummodo inhabiles reddantur; quæ post dictum admissum crimen impetrata fuerunt: quapropter fuit dicta supplicatio signata quoad dispensationem super beneficiis secundo modo impetratis, prout tenet Repert. *inquisf. verbo, filii, §. suprà dictum est, vers. sed salva, &c.* quòd allegat d. Direct. *in d. Comment. 143.* sub eadem *litera D. vers. sententiam superiorem*, cum omnibus seqq. præsertim authoritate text. *in d. cap. quicunque §. hæretici, de eod. lib.6.* in quo solùm videtur excludere filios hæreticorum à beneficiis in futurum obtinendis per verba ipsius text. ibi, *ipsorumque filii usque ad secundam generationem ad nullum ecclesiasticum beneficium, seu officium publicum assumantur:* quapropter verbum illud; *assumantur*, nullo modo dici potest, quod indicat privationem beneficiorum obtentorum ipso jure, cùm sit futuri temporis. 7

Pro iis verò, qui forsan, etiam presbyteri, hæreticis supradictis adhæserunt, & modò reversi petunt absolutionem, & dispensationem; si in supplicatione narretur, quòd jam Orator fuerit vigore alicujus facultatis ad id, in partibus absolutus, ac in alicujus manibus, omnes hæreses, & hæreticam pravitatem abjuraverit; nec non fidem Catholicam, juxta articulos à Sede Apostolica propositos, cum solemni juramento professus sit; & absolutionem, ac facultatem divinis officiis se immiscendi, ac Missas celebrandi obtinuerit, tunc 8
committi consuevit Ordinario, qui attento, quòd dictus Orator pœnitentiam egit, abjuravit, & professus est, ut suprà, eum absolvat, ac faciat, prout petitur; citrà tamen dispensationem ad beneficia curata, & ipso Oratore ab executione suorum ordinum, ad triennium, seu, si eidem Ordinario videbitur, ad aliud longius tempus, suspenso.

Quòd si nondum per dictum Oratorem præmissa adimpleta fuerint, committitur Ordinario, qui illum, postquam hæreticam pravitatem, & omnes hæreses in genere abjuraverit, & detestatus, ac fidem Catholicam, &c. professus fuerit, ac aliàs juxta indultum, & facultatem nonnullis Episcopis, & Prælatis Franciæ (si ibi, vel inde fuerit Orator) hæreticos absolvendi, concessam, & non aliàs absolvat, & dispenset, ut suprà; ipso Oratore, arbitrio ejusdem Ordinarii, suspenso; Et cum prædictis, etiam dispensatur ad retinendum beneficia, quæ obtinere expressit, ut suprà visum est.

Quoad eos verò, qui scienter, animoque deliberato, hæreticorum libros, vel cujusvis authoris scripta, propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, damnata leguor, vel habent; quique propterea ipso jure in excommunicationis pœnam incidunt; & ob eam causam tanquam de hæresi suspecti possunt inquiri, ut in Bulla *Pii IV.* ut refert Leo *in thesaur. for. eccles. par.3. cap.5. num.63.* petitur absolutio per officium Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ, si factum occultum est: Quòd si fortè Orator fuerit presbyter, qui proptereà inciderit in censuras ecclesiasticas, suosque ordines 9
exercendo, irregularitatem contraxerit, dantur sibi literæ, discreto viro cuicunque Confessori directæ, cui committitur, quatenus Oratorem, audita prius illius Sacramentali Confessione, postquam libros prædictos Inquisitori consignaverit, vel alteri, per quem ipsi inquisitori cautè consignentur, dummodò ex lectione hujusmodi nullam hæresim hauserit, ab excommunicationis, aliisque sententiis, censuris, & pœnis ecclesiasticis, &c. absolvat, &c. injuncta, &c. pœnitentia salutari, & aliis, &c. ipsoque ab executione suorum ordinum suspenso. Demum, dummodo præmissa occulta sint, &c. super irregularitate, &c. dispenset: declarando, ipsum Oratorem licitè retinere posse beneficia, sibi ante præmissa canonicè collata. Datur aliquando dispensatio Oratori, ut possit etiam obtinere quæcunque beneficia ecclesiastica, cum cura, & sine cura, si quæ illi in futurum, aliàs tamen canonicè, conferantur.

Licèt

Licèt enim antiquitus nulla aderat excommunicatio contra prædictos, ut colligitur *ex cap. fraternitatis*, & ibi *gloss. de hæret.* hodie tamen præter Constitutionem, seu decretum supradicti Pii IV. adest etiam excommunicatio contenta in Bulla Cœnæ Domini. Est tamen pro consolatione multorum hìc notandum; quod licèt nonnulli teneant, hanc excommunicationem incurri, etiam si unam tantùm, vel alteram lineam legunt, dummodo contineat integram, & perfectam hæresim, inter quos fuit Card. Tolet. in quodam scripto super Bulla Cœnæ; verius tamen est, illam
10 supradicto modo non incurri ob tam modicam quantitatem, quia sicut in alijs rebus parvitas materiæ excusat à peccato mortali, ita etiam excusat ab incursu majoris excommunicationis, quæ peccatum mortale necessariò supponit, ita idem Sayr. *lib. 3. cap. 5. num. 12. vers. ad hanc autem, circa med. & vers. seq.* qui fundatur in verbis ejusdem Bullæ in Cœna Domini, dum ibi dicitur, *qui legerit librum hæreticum*; unde, qui duas, tres, quatuor, aut decem lineas legit, non dicitur legere librum hæreticum: subdit *idem* tamen *ibi*, quòd ex hac sententia, quæ mitior est, non est de facili accipienda occasio ita legendi, sed ante factum, timendum, & abstinendum est omninò à quacunque minima parte: quòd si ex humana fragilitate, & curiositate contingeret, aliquem legisse quantitatem prædictam, non de facili damnandus erit incurrisse dictam excommunicationem, neque facilè neganda erit illi absolutio. Hæc idem Sayr. *loc. cit.*

Quoad laicos autem, qui aliquo modo opinionibus hæreticis adhæserunt, in illorum absolutionibus semper addi-
11 tur clausula, *Dummodo non habeant complices: quod si habuerint, facta prius illorum denunciatione, auditaque eorum confessione, postquam præfatos errores, & omnes quascunque alias ab Ecclesia damnatas hæreses coram eodem Confessario abjuraverint, & detestati fuerint in forma solita, eos absolvat in foro conscientiæ tantum.* Quomodo autem facien-
12 da sit denunciatio, vide Farinac. *de hæresi. q. 185. num. 67. cum seq.*

CAPUT V.

Praxis Dispensationis cum illegitimis Regularibus.

SUMMARIUM.

1 *Religionis ingressus tollit irregularitatem, ex illegitimitate provenientem.*

2 *Unde illegitimi sunt habiles ad ordines, non tamen ad officia, & dignitates Religionis.*

3 *Ad quæ dispensatur per Sacram Pœnitentiariam.*

4 *Illegitima effecta Monialis quomodo dispensanda.*

5 *Filius an teneatur credere matri, dicenti, eum esse illegitimum.*

6 *Alleganti turpitudinem suam non esse credendum.*

7 *Illegitimus promotus ad ordines, & beneficia, quando excusetur à pœna.*

8 *Illegitimus an censeatur natus ex matrimonio ob occultum impedimentum.*

1 PRO iis autem, qui, cùm sint illegitimè nati, cupiunt Religionem ingredi, de jure per illius ingressum, ac professionem in ea emissam omnis irregularitas, ex illegitimitate proveniens, tollitur, non modo quoad ordines minores, verùm etiam quoad sacros, ut docet *gloss. in cap. fin. verbo Sedis Apostolicæ, de fil. presb.* & licèt extet Constitutio Sixti V. contra ipsos illegitimos, quæ incipit. *Cum de omnibus &c.* qua illis prohibetur, non modò professio, verùm etiam ingressus, fuit tamen dicta Constitutio moderata, & ad terminos juris communis reducta; ac propterea licitè possunt ij ad professionem, & ordines
2 supradictos admitti, non autem ad officia, & dignitates Religionis, quo casu recurritur, ut plurimùm, ad officium
3 Sacræ Pœnitentiariæ, quæ habet facultatem dispensandi super hoc cum Religiosis professis; ut si nullum aliud canonicum obstet, dicto natalium defectu non obstante, quæcunque officia, & dignitates sui Ordinis, si ad illa aliàs canonicè & juxta ejusdem Ordinis regularia instituta, eligantur, vel assumantur, recipere, gerere, & exercere licitè valeant, misericorditer dispensetur in foro conscientiæ, & in ipso actu Sacramentalis confessionis tantùm.
4 Idemque practicatur quoad moniales, nam, si contingat, aliquam talem defectum pati, qui occultus est, ipsaque jam fuerit electa ad Abbatissatum, vel Prioratum, aut aliud officium, seu aliam dignitatem, similiter committitur Confessario, ut audita Sacramentali confessione, dummodò defectus natalium hujusmodi occultus sit, aliudque canonicum non obstet, ut dicto defectu non obstante, dictum Abbatissatus, seu Prioratus officium retinere, gerere, & exercere liberè, & licitè valeat, dispenset.

Hanc dispensationem vidi etiam concedi per Datariam cum literis Cancellariæ Apostolicæ in utroque foro pro moniali, quæ asserebat, se defectum natalium, ex soluto, & soluta pati, & habitum Monialis suscepisse, professionemque emisisse, tanquam de legitimo matrimonio procreatam, & bona fide; postmodum verò accepisse, se esse illegitimam, propterea petijt ad præmissa habilitari, & restitui, ac ad officia, & dignitates suæ Religionis dispensari; quapropter fuerunt prædictæ literæ directæ Ordinario loci, illique commissum, quatenus cum Oratrice, dummodò vitæ munditia, morumque probitas, ac alia merita ipsi suffragentur; & fundatio Monastarij non obstaret, super præmissis, non tamen ad Abbatissatum, & dummodo ipsa, prætextu dispensationis hujusmodi, duo ex officijs, & dignitatibus, simul retinere nequeat, Apostolica authoritate dispensaret; prout ipsius animæ saluti viderit expedire, cum derogatione Concilij Pictaven. ac Monasterij statutorum. Multoties hac dispensationes videmus concedi, etiam per literas Sacræ Congregationis Regularium.

Nec incongruè aliam praxim sequitur hìc videre, nun-
quid, videlicet filius in possessione legitimæ filiationis exi- 5
stens, teneatur credere matri asserenti, eum esse illegitimum; ac propterea, quatenus ita credat, egeat dispensatione ad Ordines, & beneficia? iste casus perquam frequens in Romana Curia occurrit in petenda desuper dispensatione, cum narrativa præmissorum, ac proinde ibi semper responsum exitit, quòd de jure non tenetur ei fidem adhibere: sic etenim omnes communiter affirmant ex *lib. 1. ff. de Carbon. edic.* Bart. *& alii, ac ibi gloss. in lib. si vicinus, C. de nupt. & l. si posthumus, ff. de liber. & posthum.* Abb. *in c. 1. de fil. presb. & in cap. officii. de pœnit. & remiss.* eo quòd matres sæpè, prout ipsis libet, facilè, ac temerè modò ajunt,
modò negant; & alleganti turpitudinem tuam, non est 6
credendum, Alex. *consil. 111. num. 2.* Mascard. *de probat. conclus. 439. num. 31. vol. 1.* & solum matris dictum non sufficit, ut quis debeat se existimare illegitimum, etiam si illa id afferat cum juramento, & in articulo mortis constituta; est ferè communis sententia ex Suar. *disp. 49. sect. 4. num. 5.* Navar. *cap. 27. num. 201.* nisi sufficienter probetur tempore conceptionis, eam non fuisse cognitam à marito, juxta *text. in l. filius, ff. qui sunt sui, vel alieni jur.* & procedit, etiam si ille credat, eam esse adulteram; quandoquidem ex adultera possunt oriri filij legitimi, Filliu. *tract. 9. de cens. cap. 5. num. 144.* quo circa melior est conditio possidentis; sufficitque, quòd ab omnibus pro legitimo habeatur, sitque in possessione legitimitatis cum publica voce & fama, quòd sit legitimus, quæ plurimùm in hoc probant, cùm jus, & possessionem habeant ad bonum nomen ex publica fama, & in hac parte adsit matrimonij favor; cùm natus sit ex parentibus matrimonio conjunctis, simulque habitantibus; hoc enim casu nulla opus est dispensatione. Si verò habeat ille conscientiam læsam, seu adsit dubium, tutius est, promovendus, ob periculum ani-
7 mæ, abstineat ab ordinibus suscipiendis, per *text. in cap. accedens, de purgat. can.* ac obtineat secum dispensari: Quòd si jam fuerit promotus, inspicienda est propria conscientia; nam si pendeat ad credulitatem, debet abstinere; si verò secus, nec abstinere, nec petere tenetur dispensationem, Majol. *de irreg. lib. 1. cap. 7. n. 3. & 4.* Si autem fuerit infamatus, quòd non sit legitimus, non debet ad Sacros Ordines promoveri, nisi prius se purgaverit, per *text. in d. cap. accedens, & ibi glos. in verb. purgatione* ubi quærit, quomodo fieri poterit ista purgatio, cùm negativa directè probari non possit, & docet, id indirectè probari posse, scilicet quòd fuerit filius talis laici, & uxoris ejusdem, qui pro legitima eam tenebat: unde post dictam purgationem, talis licitè poterit absque dispensatione promoveri.

Alius item casus hìc satis in praxi frequens subnectendus venit. Quid nimirum sentiendum est de eo, qui licèt illegitimus promotus est nihilominus ad sacros Ordines, & beneficia ecclesiastica; postmodum verò ad illius notitiam aliquo modo pervenit, se tanquam illegitimum, ma-

malè ad præmissa fuisse promotum, an videlicet hoc casu
7 teneatur petere dispensationem, vel oc. Et duplex datur responsio, aut enim sciens præmissa admiserit, aut verò ignoranter, & bona fide. Primo casu graviter peccaret, licèt novam irregularitatem non contraheret, ut per Innoc. *inc ap. si celebret, de cler. excomm. min.* Secundo verò casu, cùm nimirum id ex ignorantia evenerit, neque peccavit, neque irregularitatem contraxit: etiam si in dictis sacris ordinibus scienter se exercuerit, sicut nos alibi diximos, ut etiam ait Rebuff. *in prax. tit. de dispensat. super defect. natal. num.* 13. neque in dispensatione desuper petenda, opus erit mentionem habere de supradicto exercitio ordinum cùm sufficiat exprimere, se esse illegitimum, & sacros Ordines suscepisse; sicut neque suspensionem incurret ob exercitium dictorum ordinum; quicquid alii in contrarium dixerint, quod prorsus Romanæ Curiæ stylus rejicit, quando in his casibus petitur dispensatio, & Orator declarat, scienter ad dictos ordines se promoveri fecisse; unde sibi conceditur, ut dictos ordines exercere, & beneficia Ecclesiastica obtinere possit, ut per Archid. *in c. Apostolica, dist. 56.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. lit. D.*

Nec ab hac nostra praxi dissonat, quod servari in Curia videmus in petitione dispensationis ad ordines, & beneficio pro eis, qui nati sunt ex matrimonio invalido, ob occultum impedimentum inter conjuges; Circa quod consi-
8 derarum fuit, an parentes, cùm nuptias contraxerunt bona fide, id impedimentum ignorabant, an verò sciebant. Nam, primo casu, legitimi erunt; quia jus canonicum habet prolem pro legitima, *text.* est clarus *in cap. cum inter. cap. ex tenore, & cap. referente, qui filii sint leg.* Secundo verò contrarium est dicendum, & quod dictum est in primo casu, nempè legitimam esse censendam prolem, idem tenendum erit, si parentum alter sciebat, alter verò ignorabat tale impedimentum; tunc enim omnis proles legitima habenda est, favore matrimonii; unde pluries in casibus petendæ hujusmodi dispensationis, fuit per D. Datarium responsum, Oratores, stantibus præmissis, non indigere dispensatione; quod etiam omnibus Curialibus notum est: licèt aliter fuerit tentum, etiam in praxi, in casu dispensationis matrimonialis super impedimento dirimenti, cùm videlicet unos contrahentium illud sciret, alter verò ignoraret, ut suo loco diximus.

CAPUT VI.

Praxis Dispensationis cum Corpore vitiato.

SUMMARIUM.

1 *Corporis deformitas animi deformitatem declarat.*
2 *Corpore vitiatus quare prohibetur Ordines suscipere, & beneficia obtinere.*
3 *Corpore vitiati quinam dicantur.*
4 *Et quis debilitatus.*
5 *Et quis mutilatus.*
6 *Membro necessario ad usum Ordinis carens irregularis est.*
7 *Inhabilis ad ordines est inhabilis ad beneficia.*
8 *Dispensatio super magna corporis deformitate non datur, & quare, & num. 23.*
9 *Corpore vitiatus à solo Papa dispensatur.*
10 *Corporis defectus, licet parvus, facit hominem irregularem.*
11 *Dispensationis litera super defectu corporis quomodo concedebantur.*
12 *Corpore vitiato ex propria culpa non datur dispensatio.*
13 *Origenes se Eunuchum fecit, & quare. Et quomodo cum eunucho dispensetur.*
14 *Corporis defectus, casu eveniens, est dispensabilis.*
15 *Formula supplicationis dispensationis super defectu oculi.*
16 *Oculi defectum patienti quomodo detur dispensatio, si præsens erit in Curia.*
17 *Et quomodo, si ab ea absens.*
18 *Verba,* per se ipsum, *sunt personalissima.*
19 *Corporis defectum patientibus non datur dispensatio, sed mandatum ad illam.*
20 *Et committitur Ordinario Oratoris, non autem illius Vicario.*
21 *Idemque servat Sacra Pœnitentiaria cum Regularibus.*
22 *Vicarius Episcopi qualis esse debeat.*
24 *Dispensatur facilius super defectu oculi dextri, quàm sinistri.*
25 *Corporis deformitas magis attenditur, quàm defectus.*
26 *Claudicatio an sit dispensabilis, remittitur arbitrio Episcopi. Item mutæ puellæ dispensationis litera.*
27 *Corporis defectus, si non appareat, non eget dispensatione.*
28 *Claudicantes non possunt cum baculo accedere ad altare.*
29 *Nec eis datur dispensatio, & quare.*
30 *Missam velato, seu coperto capite celebrare non licet.*
31 *Et quis potest desuper dispensare.*
32 *Annuli usus in Missa prohibetur.*
33 *Promoveri prohibetur habens faciem turpem.*
34 *Podagra, Paralysi, & similibus morbis laborantibus rarè datur dispensatio: & impediunt Ordinum susceptionem.*
35 *Arreptitiis, caducis, & furiosis non datur dispensatio.*

Dixit Abb. *in cap. quia diversitatem. 1. not. de concess. preb.* 1 quòd corporis deformitas, animi, & morum deformitatem declarat; Nec tamen ex ista sola causa prohibetur corpore vitiatus Ordines suscipere, & beneficia ecclesiastica obtinere; sed quia ex *Levit.* 21. constat, hanc irregularitatem provenire ex veteri testamento; 2 ubi omnis, qui habuerit maculam de semine Aaron sacerdotis, accedere prohibetur ad offerendas hostias Domino, aot panes Deo suo.

Ut autem circa nostram praxim sciatur, quisnam dicatur corpore vitiatus, indeque dignoscatur, an, & quando super tali vitio requirenda sit Apostolica dispensatio, 3 dicamus, quòd in hac materia tales illi dicuntur, qui sunt aut debilitati, aut mutilati: ille autem dicitur debilitatus, 4 qui licèt omnia membra habeat, attamen aut unum, aut plura ex illis habet inutilia, puta oculum cæcum; aut manum aridam, aut crus contractum, & alia similia. Muti- 5 latus verò ille dicitur, qui aliquo membro necessario ad usum ordinum careret, veluti manu, aut oculo.

Unde, quicunque caret aliquo ipsius corporis membro, 6 ad usum ordinis necessario, vel, licèt habeat membrum, habet tamen impeditum ad dictum usum, vel quemcunque habet defectum deformem corporis, qui propterea scandalum generet in populo, erit irregularis, tam quoad ordines, quàm ad beneficia; tum propter inhabilitatem ad exequendum officium, tum ob deformitatem, ac etiam, quia indignum est offerre Deo, quod homo dedignatur, ut habetur in *cap. fin. 49. dist.* nec est habilis ad beneficia; 7 quia quicunque est inhabilis ad ordines, erit etiam inhabilis ad beneficium, quod ordo ille requirit; nam inhabilis ad unum, censetur etiam inhabilis ad ei necessariò annexum, ita Sayr. *de cens. l. 6. cap. 2. num. 22.* qui *numer. seq.* addit, id non procedere, quando irregularitas talis est, ut licèt impediat usum unius ordinis, non tamen impedit usum alterius ita suscepti, & talis defectus sine culpa contractus est, nam in hoc potest quis habere beneficium, sed tale, quod non requirat alterius ordinis usum, quàm illius, quem exercere potest, ut est casus in *cap. 2. de cler. egrot*, ubi ei, cui abscissi fuerunt duo digiti, & pars manus, sine culpa, permittitur conferri beneficium, non requirens celebrationem; non autem illam requirens, Nav. *in c. 27. n. 252.*

Et ne tempus frustrà teratur, in illicitè ijs petendis, quæ licitè denegantur, omnes supplicationes in Dataria rejiciuntur, cùm petitur dispensari cum Oratore, habente talem defectum, qui faciat magnam deformitatem in qua- 8 cunque parte corporis, aut membro, quo personæ claritas nimis obscuratur; veluti si ille habeat nasum amputatum, aut insignem maculam in oculo, sive alium notabilem defectum; nam licèt vitium hujusmodi, sive mutilatio non obstet substantiæ Sacramenti, quo minus verè ministretur, ac suscipiatur, est tamen contra præceptum Ecclesiæ, idem d. Sayr. *lib. 6. c. 7. n. 2.*

Ubi autem dubitatur, an talis sit deformitas, vel debilitatio, quæ irregularitatem inducat, standum erit judicio Episcopi, Abb. *in c. 2. de cler. egrot.* Innoc. *in cap. significavit, de corp. vit.* licèt non possit ipse super dictis impedimen- tis dispensare, cùm hoc ad solùm Papam spectet, *cap. non* 9 *confidat. 50. dist.* Burr. *in cap. significasti, de corp. vitiat.* si enim Episcopis aliquo modo permitteretur hæc dispensatio, periculom esset, ea cum detrimento debitæ Sacra-

men-

menti reverentiæ, ac populorum scandalo abutendi: omnis enim corporis defectus, quantumvis parvus, vel occul-
10 tus, si faciat Sacramenti administrationem minus tutam, vel si generet scandalum, aut periculum scandali imminentis, reddit hominem irregularem, Majol. *de irreg. l. 1. cap. 2. numer. 1. vers. quarta, omnis corporis defectus.*

Id verò quantùm dedeceat, nostri temporis probavit eventus, quo quidam Episcopus quendam Didacum, quem alij pigmæum, alij balænam vocitabant, ob sui corporis deformitatem, tum quia statura pusillus, tum etiam quia ex utraque parte mirum in modum gibbosus erat, non sine gravissimo scandalo in ordinantem, & ordinatum, ad omnes sacros, etiam Presbyteratus ordines promovit. Cæterum priscis illis temporibus non modo Episcopus abstinebat à tali promotione, quam non faciebat, nisi de consensu plurium Episcoporum, sed etiam ipse Summus Pontifex tam grave negotium, non uni tantum Episcopo committebat,
11 sed, licèt literæ dispensationis hujusmodi uni dirigebantur, puta Archiepiscopo, aderant tamen in illis inserta verba, videlicet, *de consilio suffraganeorum suorum*, *ut in cap. 2. de corp. vit. ubi gl.* in verb. *cum consilio*, dicit, quòd illi suffraganei delegati censentur; ita ut sine istorum consilio, Episcopus, seu Archiepiscopus nihil disponere debeat; aliàs non valeret, *cap. cum in veteri, de elect.*

Est tamen circa hanc praxim sciendum, quòd in dispensatione cum corpore vitiatis id potissimùm servat
Romana Curia, ut si culpa sua deformati fuerint, veluti 12
si quis ex indignatione, vel causa continentiæ, & sic propria voluntate virilia sibi amputaverit, vel quid simile fecerit, denegetur illi dispensatio; quia sui homicida est,
text. in cap. si quis abscidit, & ibi *gl. dist.* 55. nec prodest, 13
quòd circa hoc nonnulla possent exempla in contrarium adduci, præsertim de Origine, qui se Eunuchum fecit, ut liberius in occulto posset prædicare tempore persecutionis ecclesiæ mulieribus, qui tamen posteà apud Cæsarem factus est sacerdos: Sic etiam Marcus præscidit sibi pollicem, ut sic fieret indignus sacerdotio, & posteà tamen factus est sacerdos, ut legitur in historia ecclesiastica; quia hæc non sunt trahenda in consequentiam, ut ait *gl. in d. c. si quis abscidit*, in verbo, *clericus*. Cùm verò per Papam cum Eunucho dispensatur, hujusmodi dispensationis literæ quoad ordines erunt tenoris sequentis videlicet.

A tergo. *Venerabili Fratri Archiepiscopo Neapolitan.*

Intus verò

URBANUS VIII.

Venerabilis Frater, salutem &c. Exponi nobis nuper fecit dilectus Filius Gregorius Andreas de Avossa Collegii Seminarii Neapolitan. alumnus, quod ipse devotionis fervore accensus, clericali charactere insigniri, ad omnes etiam sacros & presbyteratus Ordines promoveri, & promotus &c. famulari summopere desiderat. Verùm quia ipse Eunuchus existit, desiderii sui compos hac in parte fieri nequit absque speciali nostra, & Sedis Apostolicæ dispensatione, seu indulto; Nobis propterea &c. Nos igitur dictum Gregorium Andream in suo laudabili proposito confovere, ac specialibus favoribus &c. discretioni tuæ per præsentes committimus, & mandamus, quatenus cum eodem Gregorio Andrea, licèt ipse eunuchus existat, ut præfertur, nihilominus si nullum aliud canonicum obstet impedimentum, & dummodo ipse ad id idoneus reperiatur, servatisque aliis servandis, clericali charactere hujusmodi insigniri, ac ad omnes etiam sacros, & presbyteratus Ordines promoveri, & promotus &c. ministrare &c. liberè & licitè possit, & valeat, authoritate nostra Apostolica dispenses, illique concedas, & indulgeas. Non obstantibus Apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, cæterisque contrariis quibuscumque Dat. &c. apud S. Petrum 9. Februarii 1643. Pontificatus Nostri Anno vigesimo.

M. A. Maraldus.

14 Quoniam verò defectus alicujus membri occulti, qui notabilem deformitatem in facie, manibus aut corpore non generat, si ex propria culpa non acciderit, irregularitatem non generat, veluti si ex causa justa, non autem sponte, sed invitus sibi ab inimicis per insidias, aut vim; vel etiam si ita natus, aut puer in cunabilis virilia amiserit, aut aliud membrum occultum non generans deformitatem, talis promoveri potest ad Ordines, & in susceptis ministrare. Sayr. *de cens. l. 6. cap. 7. num.* 14. ubi multas congerit DD. authoritates, cum iste non sit irregularis; nec tenetur testes sibi abscissos secum deferre, ut vulgus falsò opinatur, prout dixit Abbas *in c. ex parte, num. 1. de corp. vitiat.* Covar. in Clem. *un. p. 1. num. 5. & alibi.*

Si autem casu præmissa, & alia hujusmodi evenerint, puta, *si quis partem digiti*, aut alterius membri sibi abscidit, dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquod faciens, se non spontè percussit, ut *in cap. qui partem, d. dist.* 55. similiter si pro ægritudine naturalia a Medicis quis secta habuerit, vel alias, ut in *c. si quis pro ægritudine, d. dist.* 55. datur dispensatio, adhibitis tamen moderationibus, & decretis, in infrascripta formula supplicationis appositis.

Modus igitur, & praxis supplicandi summo Pontifici pro dispensatione ad ordines, & beneficia cum corpore vitiatis, constant ex sequenti formula supplicationis pro patiente defectum oculi Canonis, cujus dispensatio in Romana Curia frequens est, videlicet.

15 *Beatissime Pater, cùm devotus S. V. Orator Rhodericus Montesanus laicus Neapolitan. devotionis fervore accensus, plurimum cupiat Clericali charactere insigniri, & ad omnes, etiam sacros, & Presbyteratus Ordines promoveri, & promotus in illis, etiam in altaris ministerio ministrare. Verùm quia ex causa cujusdam infirmitatis, visum oculi Canonis amisit, licèt inde non tanta causetur deformitas, quæ scandalum generet in populo, aut divinis præstet impedimentum, sui voti compos effici non potest, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus ejus pio desiderio hac in parte favorabiliter annuendo, eumque specialis gratiæ favore prosequendo, cum eodem Oratore, ut defectu hujusmodi non obstante, dicto clericali charactere insigniri, ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri & promotus in illis, etiam in altaris ministerio ministrare; necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura beneficia Ecclesiastica, &c.* prout in formula supplicationis ad ordines, & beneficia pro bigamo, *lib. 2. cap. 1. num. 22.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et de dispensatione, aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis; & quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, invocationum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis per Breve S. V. seu officium minoris gratiæ (non tamen quoad beneficia hujusmodi) expediendis. Et additur, *Et committatur Ordinario, qui inspecto per seipsum, & considerato diligenter dicto defectu, si talis non sit, nec ex eo tanta proveniat deformitas, quæ scandalum generet in populo, aut divinis impedimentum præstet, super quo ejusdem Ordinarii conscientia oneretur, cum eodem Oratore, dummodò ad id reperiatur idoneus, vitæque ac morum probitas, & virtutum merita sibi aliàs suffragentur; nec aliud ei obstet impedimentum, dispenset, ut suprà.*

Cùm

Cùm autem hujusmodi dispensatio conceditur super prædicto defectu oculi Canonis, tunc, ne ipse patiens, legendo Canonem, vertat sed ad populum, cùm velit ad Canonem ipsum oculum dextrum dirigere, id etiam additur in fine dictarum clausularum, videlicet: *Et quoties Missam celebrabit, tabellam Canonis in medio Altaris tenere debeat*.

Ex hac verò formula est etiam in praxi notandum. Primò, quòd cùm in exequutione literarum desuper expediendarum maxima sit diligentia adhibenda, circa ipsius defe-
16 ctus inspectionem, si Orator erit in Romana Curia præsens, antequam signetur supplicatio, se præsentabit coram D. Datario, qui inspiciet, & considerabit defectum, quem Orator ipse patitur: quandoque verò inspiciendum, & considerandum ille committit D. Regenti Cancellariæ, cum aliquibus ex Abbreviatoribus Majoris Præsidentiæ; vel saltem uni ex ejusdem Curiæ Referendarijs. Immò sæpè contingit, ut si Orator est ab ipsa Curia absens, & illius defectus qualitas non permittat, summum Pontificem de Ordinario confidere circa talem inspectionem, præcipit Oratorem ipsum ad Urbem accedere, si id sine magno ipsius Oratoris dispendio fieri possit; ubi considerato defectu, videatur, an sit super eo concedenda, vel deneganda dispensatio; quo casu, licèt literæ dirigantur Ordinario pro exequutione aliorum in ea narratorum, non tamen committitur ampliùs eidem talis defectus inspectio; sed in ipsis literis dicitur, *Nos igitur qui dictum N. per quosdam probos viros diligenter inspici fecimus, & ex eorum relatione accepimus, hujusmodi defectum talem non esse, qui notabile scandalum generet in populo, ipsius supplicationibus inclinati, &c.*

17 Pro Oratore verò absente regulariter committitur Ordinario, qui inspecto per se ipsum, & considerato diligenter defectu, ut ex supradicta clausula supplicationis, debet ille vigore literarum dispensationis, seu potiùs mandati ad illam, judicare, quænam sit ea deformitas, aut debilitas, vel infirmitas, sive horribilitas, & quale constituat in Oratore impedimentum, ac propterea illum subjiciet conspectui oculorum, per *tex. cap. communiter*, 33. *distin.* juxta illud, *Segnius irritant animos demissa per aures, Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus*. Quarum quidem literarum exequutionem Ordinarius non poterit alteri subdelegare, per tot clausulas suprà additas: præcipuè per illa
18 verba, *per seipsum*; quæ, cùm sint personalissima, & demonstrativa ad oculum, ut in *l. 1. §. adipiscimur. ff. de acquiren. possess.* Abb. *in cap. fin. numer. 1. ... num. 3. de off. deleg.* Rota *decis. 350. num. 3. part. 5. recens.* supponunt necessitatem, ut id alteri non committatur; sicut quando in commissione causæ dicitur, quòd illam per se cognoscere debeat, *capit. 1. ut Eccles. ben. sin. dim. conf. l. prætor, ff. de eden.* Jal. *in l. à judice, numer. 11. vers. sexto limita, C. de jud.* maximè, quia sumus in re gravi, quæ impedit omninò subdelegationem, Menoch. *de arbitr. jud. lib. 1. quæst. 54. num. 7.* Ego aliàs vidi similem supplicationem signatam à Clemente Papa VIII. qui, cùm in ipsa fuissent, ob inadvertentiam Revisoris, omissa dicta verba, *per seipsum*, ipse Pontifex propria manu illa addidit; Quando autem summus Pontifex non intendit impedire subdelegationem, utitur illis consuetis verbis, videlicet: *quatenus per te, vel alium, seu alios, &c.* ut omnibus notum est; Unde per dictas clausulas omninò est electa industria personæ, ut per Imol. Abb. & alios *cap. final.* per illum *text. de off. deleg.* Alexand. *in d. l. à judice*, & Bald. *in cap. si pro debilitate, de off. deleg.*

Et quomodocunque ista dispensatio concedatur, sive Oratori præsenti in Romana Curia, ubi defectus fuit recognitus, ut suprà dictum est, sive à dicta Curia absenti,
19 nunquam dantur literæ dispensationis, sed tantùm mandati de dispensando; nec in re tam gravi confidit summus Pontifex de Vicario Episcopi Oratoris, sed similes dispen-
20 sationes diriguntur ipsi Episcopo tantùm per *text. in d. cap. 2. de corp. vitiat.* ibi, *De macula verò, Archiepiscopo prædicto mandavimus, ut cum consilio suffraganeorum suorum, quod exinde visum fuerit exequatur, in quo tibi ex maxima dispensatione curavimus provideri*; Ac proinde bene norunt Curiales, quòd nunquam hujusmodi impedimento-
rum cognitio per similia rescripta Apostolica tollitur ab Oratoris superiore Ordinario.

Quod quidem adeò inconcussè observatur, ut cùm Sacra Pœnitentiaria Apostolica, ex facultate sibi tradita, dispensat cum religiosis professis, corpore vitiatis, nunquam alteri, quàm Ordinario illius loci, ubi Orator professus est, rescribat: dando ei facultatem cum illo dispensandi super corporis vitio, seu defectu, cum illis limitationibus, & clausulis, quibus utitur Cancellaria Apostolica, sed gratis quoad omnia.

Rationem autem, cur in his & similibus casibus parum 21
summus Pontifex confidat de prædictis Vicariis, eam potissimùm esse puto: quòd quandoque, sicut hodie videmus, pauci sunt Vicarii Episcoporum, qui eorum munus rectè explere sciant, cùm, ut plurimùm, ad id officium assumantur viri rudes & imperiti, qui neque prima norunt legum elementa; unde optima ratione Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 37.* invehit contra Vicarios ignaros, dicens, quòd Vicariorum ignorantia destruit Diœceses Episcoporum, & pro eis tenetur Episcopus, cùm mala electio sit in culpa, *vulg. jur.* ac propterea ait Sbroz. *de off. Vicar. lib. 1. quæst. 33. & 34.* quòd Episcopus in assumendo Vicario non oscitanter se gerere debet, sed tenetur eligere personam quali- 22
ficatam, circumspectam, bonæ & approbatæ vitæ, timentem Deum, veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam, mansuetam, doctam, & quæ non declinet neque ad dexteram, neque ad sinistram.

Secundò notandum, quòd restringitur dicta dispensatio per illa verba, *dummodo ex impedimento hujusmodi non proveniat deformitas, quæ scandalum generet, &c.* Quam quidem restrictivam reperio extractam ex *capit. presbiterum*, ibi, *quia nec securè propter debilitatem, nec sine scandalo propter deformitatem membri, hoc fieri posse confidimus, de cleric. ægrot.* & per eam ostenditur, Papam non 23
dispensare, si adsit magna deformitas, vel defectus, præstans divinis impedimentum; quia cùm, verbi gratia, habeat quis oculos maculatos, vel nimiam in eis distillationem ac putrescentem, quæ affert horrorem inspicientibus, non debet Episcopus, cui directæ sunt literæ hujusmodi dispensationis, illa exequi in his casibus, quia id remmittitur illius arbitrio, Majol. *de irreg: lib. 1. capit. 20. num. 5.*

Et facilius summus Pontifex dispensat cum patiente defe- 24
ctum oculi dextri, quàm oculi sinistri, qui de stylo Curiæ dicitur oculus Canonis; quia sinister oculus est magis utilis, & decens ad legendum Canonem Missæ; nam qui illum ... Canonem oculo dextro aspicere non potest sine indecentia; oportebit enim se vertere versus populum, ut dictum est, Sayr. *de cens. lib. 6. cap. 9. n. 8.* Nihilominus ista dispensatio in casibus præmissis adhuc concedi frequenter consuevit; cum tali indecentiæ provideatur prævia dicta tabella Canonis, in medio altaris posita.

Et cùm in supradictis attendatur deformitas, & non de- 25
fectus, sæpè fuit conclusum, in Cancellaria non esse cum difficultate concedendam dispensationem ei, qui licèt sit notabiliter corpore vitiatus, non tamen ex tali defectu habet deformitatem, aut impedimentum in celebratione Missæ, si aliquo modo sibi occurri possit, verbi gratia, valgio, cui crura sunt in diversum acta, si aliàs idoneus erit, etiamsi talos antè habeat, digitos verò retrò; quia veste talari teguntur, td. Majol. *d. lib. 1. tit. de claudicantibus, num. 3.* ubi ait, quod in his claudicantibus dispensandis, plurimùm versatur arbitrium Episcopi, ut dictum est, qui inspi- 26
cere debet, an ista claudicatio sit valde ridiculosa; præsertim, ob mutilationem per culpam; quo casu non dispensabit, sed remmittet Oratorem ad Papam, ad quem dispensatio hujus culpæ, & magni defectus pertinet, per *tex. in c. 1. de cler. pugn. in duel.*

In multis namque corporis defectibus, qui tamen non generant scandalum, vidimus eos compensari cum aliis bonis Oratoris qualitatibus; unde non ignoramus, quamplurimos viros, licèt ex natura, seu casu defectuosos, prorsus non fuisse exclusos à ministerijs Ecclesiasticis: nam Beda fuit eximius Concionator, ac doctissimus sacræ Scripturæ interpres, licèt cœcus. Item Didimus Alexandrinus fuit cœcus, & sciebat vetus & novum Testamentum. Ioannes Palestinus fuit etiam cœcus, & referebat omnia verba S. Scripturæ, & nihilominus ex supradictis causa prædicationis potest dispensari cum cœco, ut possit promoveri ad sacerdotium, immò etiam ad Episcopatum. Etiam dicitur de Roberto Scoto cœco à pueritiæ ætate, qui Parisiis Theologiam ita didicit, ut Romæ fuerit creatus sacerdos, & Archiepiscopus Armacanensis, ut per Paris. *de resign. ben. lib. 5. q. 6. nu. 39. cum plur. seqq.* Ubi etiam alia ad id luculenter adducit.

Et

Et meo tempore vidi per fel. record. Paulum V. ex causis sibi narratis, ut infrà, dispensari cum quadam puella muta, & partim sine auditu, ad effectum suscipiendi habitum monialis, & profitendi; quæquidem dispensatio fuit habita pro singulari, illiusque tenor talis est, videlicet;

PAulus &c. Dilecto filio Vicario &c. Episcopi Cuman. Salutem &c. Apostolicæ Sedis copiosa benignitas vigorem juris interdum mansuetudine temperans, nonnulla aliquando dispensativè concedit, quæ sacrorum Canonum severitas interdicit. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilecti filii Ioannis Antonii Crucei Nobilis Cuman. petitio continebat. Quòd ipse dilectam in Christo filiam Brigidam ejus natam sexdecim annorum habet, quæ licèt septem circiter ab hinc annis, ex quodam sinistro sibi supervento accidente, sine loquela, & partim sine auditu remanserit, jis tamen est ingenii dotibus prædita, ut quidquid sibi nutu, signis, & gestibus indicatur, ac etiam verbis significatur, perspicaciter comprehendat, & faciat, adeò ut apertè videatur, Deum Optimum Maximum illi hujusmodi defectuum damna longè nobilioribus ingenii dotibus liberaliter rependere voluisse. Cùm autem, sicut eadem petitio subjungebat, exterioribus indiciis evidenter appareat, dictam Brigidam regularis vitæ cupidissimam, & observantissimam esse, & dictus Ioannes Antonius timens, ne ipsa, quæ eleganti vultus forma & corporis compositione præstat, in sæculo innupta remanens, tempore procedente aliquod pudicitiæ detrimentum patiatur: & propterea, tam suo, suorumque honori, quàm etiam ipsiusmet Brigidæ saluti, & spirituali consolationi paterne prospicere volens, eam in monasterio Monialium S. Agathæ, Civitatis Cuman. in quo jam per tres annos educationis causa permansit ad hoc, ut inibi professionem emittat regularem, collocare desiderare, ipsæque Moniales, quæ ejus animi candorem, pietatem, & devotionem diutinam trium annorum, quibus in eo permansit, experientia haud dubiis signis, & argumentis probè agnoverunt, illamque in sociam, & consororem suam recipere paratæ existant, idque summopere exoptent; sed cùm id, stantibus prædictis defectibus, effectum sortiri non possit absque Sedis Apostolicæ licentia. Quare pro parte dicti Ioannis Antonii nobis humiliter supplicatum extitit, quatenus in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur eosdem Ioannem Antonium, & Brigidam, & eorum quemlibet à quibusvis &c. censentes, necnon aliquarum, si quæ sint ipsius Brigidæ dispensationum tenores præsentibus pro expressis habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni tuæ, de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus cum eadem Brigida, super dictis defectibus, ac quod illis non obstantibus, dictum Monasterium, quatenus Abbatissa, seu Priorissa, & Conventus Monialium hujusmodi eam recipere velint, ingredi, & habitum per illius Moniales gestari solitum suscipere, ac professionem regularem, per eas emitti consuetam, nutu, signis, & gestibus apparentibus, emittere liberè, & licitè possit, & valeat pro arbitrio tuo, authoritate nostra, dummodò tamen ad id aliàs idonea reperiatur, dispenses: necnon ejusdem monasterii Abbatissæ, seu Priorissæ, & Conventui prædictis, ut illam in monialem hujusmodi recipere, & admittere possint, licentiam, & facultatem dicta authoritate concessas, & impartiaris: Non obstantibus defectibus, aliisque præmissis, ac quibusvis Constitutionibus, & ordinationibus Apostol. necnon Monasterii, & Ordinis, cujus illud est, etiam juramento, confirmatione Apost. vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & Consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis, illis, earumque Superioribus, & personis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, etiam cum quibusvis clausulis, & decretis in contrarium forsan quomodolibet concessis quibuscunque. Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ 1613. Sexto Idus August. Pontificatus nostri Anno nono.

Et dantur supradictæ, ac similes dispensationes, seu potiùs mandatum ad sic dispensandum cum supradicta Clausula, videlicet, de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, quæ proinde impedit subdelegationem, ut dicam infra, *l.7. cap.6. n.3.*

In proposito autem, quia ut supra jam diximus, potiùs attenditur deformitas, quàm impedimentum, proinde dicendum illud attendi tam in qualibet parte deformi, quàm in tota hominis statura, si talis deformitas, sive ridicula conditio scandalum afferret, namque etiam in ea re, quæ de sui natura non impedit exequutionem ordinis, illud scandalum sufficit ad inducendum impedimentum, ne quis promoveri possit, veluti cùm quis adeò est brevis staturæ corporis, ut quasi monstrum videatur; nam licèt capax sit characteris ordinis, tamen apud omnes magnam admirationem inducit, ut sunt pygmæi, qui non debent facilè ad ordines admitti propter scandalum, & vulgarem admirationem, quod tamen intelligendum est de jis, quorum nimia brevitas affert contemptum, risum & admirationem, sicut legitur de Gregorio Episcopo Turonen. quem, cùm Romam venisset, omnes ferè ob pusillam staturam parvi pendebant; unde & ipsemet summus Pontifex Gregor. I. miratus est, quomodo vir tam brevi corpore in Episcopum promotus fuisset, cui ille respondit, *Ipse Deus fecit nos, & non ipsi nos*. Et sub Bonifac. VIII. Joannes Maria de Castello Bononiensis Mansionarius tam brevi statura erat, ut cùm stans verba faceret coram Papa, genu flexus putabatur, prout refert Majol. *de irreg. lib. 1. cap. 13. sub num. 9.* Nec non de Alphonso Ritio, qui cùm coram summo Pontifice staret, & crederetur pariter genu flexus, jussus ab ipso Pontifice surgere, respondit ille, *Beatissime Pater, non sum plus*, quo responso, non modò astantibus ingentem movit risum, sed & ipsi Pontifici, ut refert Menoch. *in addit. ad lib. 2. de arbitr. jud. casu 226. num. 12.*

Quamvis negari non possit, quin aliquando doctrina, cæteræque animi dotes hujusmodi defectibus suppleant: nam prædictus Gregorius Episcopus Turonen. fuit apud Gregorium Magnum supradictum in magna veneratione habitus, sicut etiam ipse Joannes Maria fuit in jure canonico peritissimus, id Majol. *loc. cit.*

Ex præmissa ratione, cùm non tam vitium corporis in
se, quàm deformitas, & impedimentum attendatur, ut
quis censendus sit irregularis, sicut paulò antè diximus, si
tale vitium non obstet ad ministrandum in altaris ministe-
rio, nec apparebit, non erit opus aliqua dispensatione; 27
exemplum affert Campanil. *in divers. jur. can. Rubr. 11.*
cap. 17. sub num. 131. vers. quinimmo, ubi ait, quòd acci-
dit Venetijs, quendam hominem visum fuisse crus lævum à
nativitate, breve habentem, eoque nutantem, & conva-
luisse ex ictu scopitti in dextro recepto, quod optimum
fuit temperamentum, & opportunum remedium, ut cru-
re longiore decurtato, & cum brevi exæquato, claudica-
re desierit.

Porrò hujusmodi claudicantes non possunt uti baculo,
accedentes ad celebrandum, cùm id summa ratione statu- 28
tum fuerit *in cap. nullus Episcopus, d. 1. de consecrat.* ubi
Zacharias Papa in synodo Rom. voluit, ut nullus Episco-
pus Presbyter, aut Diaconus ad solemnia Missarum cele-
branda præsumat cum baculo introire, aut velato capite
Altari Deo assistere: quoniam & Apostolus prohibet viros
velato capite orare in Ecclesia, & qui temerè præsumpse-
rit, Communione privetur. Sed cùm istud *Cap.* duo con-
tineat, unum scilicet, nec cum baculo quis accedat ad al-
tare, alterum verò, nec velato capite: quoad primum,
nulla datur dispensatio, quia baculo non potest occurri pe-
riculis, & necessitatibus, quæ ex notabili impedimento 29
Presbyteri proveniunt, & alias vidi presbyterum quendam
ad altare cum baculo accedentem in die festo Sancti titula-
ris Ecclesiæ, qui, dum ad divina ibi convenisset populi
multitudo, nescio quo casu, in terram concidit, cum ma-
ximo ejusdem populi scandalo. Quoad secundum, quic-
quid dicat Navarr. *cons. 7. de celebrat. Miss. num. 1.* videli-
cet,

cet, quod nullo jure cavetur, vel specialiter prohibitum est, *& num. fin.* quòd si causa esset dubia, & posset commodè adiri Episcopus, deberet ab eo impetrari dispensatio, adeò *d. cap. nullus*, quod expressè prohibetur, quo verò ad dispensationem, nullo modò competit Episcopo, super
30 quo decreta Congregationis Cardinalium super negotiis Episcoporum adsunt, sub die 2. Januarij 1590. & 7. Januarij 1595. per quæ concessit usum pileoli Episcopo
31 Faventin. & proposito in ea supplici libello pro parte Archi-Episcopi Urbitauen. super eadem re, eidem ipsa Congregatio respondit, eo non posse uti sine speciali Sedis Apostolicæ licentia; prout refertur etiam in Synodo Diœcesana Neapolitan. celebrata Anno 1632. per hæc verba, videlicet, *Concessionem usus pileoli in Missæ celebratione Sedi Apostolicæ tantùm reservatam esse, Sacra Rituum Congregatio declaravit; propterea in Missarum celebratione à Sacerdotibus, sub pœnis nostro arbitrio reservatis, absque dictæ Sedis dispensatione adhiberi interdicimus, & vetamus; dictaque Congregationis declaratio emanavit sub die 31. Januarij 1626. quia cùm Canon ipse prohibeat Episcopo velatum caput, ergo neque secum, neque cum aliis dispensare potest. Hæc autem delatio prohibetur, non obstante quacunque contraria consuetudine, ut etiam per dictam Sacram Rituum Congregationem est decisum.*

Datur propterea desuper dispensatio, ubi legitima causa intervenerit, unde mihi facultas per literas in forma Brevis attributa extitit, eo quo sequitur modo, videlicet;

VRBANVS Papa VIII. dilecte fili &c. vitæ ac morum honestas &c. Cùm itaque, sicut nobis nuper exponi fecisti, Tu continua ferè distillatione è cerebro ad nares, seu chatarro, præsertim hyemali tempore, labores, & Missam capite detecto celebrando non modicum valetudinis tuæ detrimentum patiaris, & propterea tibi per nos, ut infrà, indulgeri summoperè desideras. Nos te, præmissorum meritorum tuorum intuitu, specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis &c. censentes, &c. tibi ut, dum sacrosanctum Missæ sacrificium celebras, caput biretino tectum (non tamen à præfatione usque ad peractam Communionem) habere liberè, & licitè possis, & valeas, Apostolica authoritate tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque Datum Romæ, &c.

Et quòd ista facultas dispensandi super delatione biretini competat soli Pontifici, declaravit etiam præd. S. Congregatio sub die 2. Januarij 1590. & 31. Julij 1626.

Quinimmò supradicta Sacra Rituum Congregatio, ut ea, qua, decet reverentia sacrum conficiatur, non modò præmissa circa hujusmodi pileoli delationem statuit, verùm etiam per eandem usus annuli in Missa prohibetur Prothon-
32 tarijs non participantibus, & quibuscunque alijs Doctoribus die 11. Februarij 1623. Item & Canonicis Cathedralium fuit prohibitus die 20. Novembris 1628.

Quo verò ad cætera corporis impedimenta, seu deformitates, videndi sunt DD. de hoc tractantes, inter quos Filliuc. *tract. 9. de cens. cap. 6.* præsertim à *num. 165.* inde enim elicitur, in quibus casibus opus sit dispensatione. Dubium solum remanet, an ex ipsius faciei turpitudine
33 impediatur promovendus, & certè tenent DD. quòd si quid est deforme in ipsa facie, quod ad monstruositatem, & ridiculosam faciem vergeret, prohibetur quis profectò promoveri. Ipsius verò faciei color, sive candidior, sive rubens, sive niger, ut in Mauro vel Æthiope, nequaquam impedit, nec aliquo jure isti prohibentur promoveri, Majol. *lib. 1. cap. 21. num. 2.* ubi etiam refert, quòd illi, qui faciem fuco illiniunt, aut crines; vel barbam tingunt, non nisi post pœnitentiam admittendi sunt, & quandoque deponendi, afferens ibi exemplum, nempe: quòd Philippus, Alexandri pater, Antipatrum ex ordine judicum deposuit, quòd barbam tingeret; dicens, in pilis infidelem, in negotijs nequaquam fidelem existimes; & fieri non potest, ut veram mentem gerat, qui caput habet adulterinum: & adversùs hos pilorum tinctores scribit Clem. Alexand. relatus per eundem Majol. *loc. cit.* ubi videtur innuere, quòd tales sint irregulares; quod tamen nullo jure probatur; si enim ita esset, hodie quamplurimi istorum egerent dispensatione.

Hæc autem, quoad defectus corporis extrinsecos continuatos, & apparentes; quo verò ad defectus intrinsecos, & non continuatos, interpellatim tamen apparentes, ut sunt, videlicet, podagra, paralysis, & similia, hujusmodi morbis laborantibus; certum est enim, quòd podagra, & chiragra inducunt canonicum impedimentum ad ordines suscipiendos, tanquam gravis morbus, qui ut plurimùm viros nobiles invadit, & ferè incurabilis est. *C. penult. de cler. ægrot.* & juxta illud Ovidii *de pont. Tollere nodosam nescit medicina podagram.* Majol. *de irregul. l. 2. c. 21.* & quandoque ex otio causatur; quare, ut ait Plin. *lib. 26. capit. 10.* Roma cùm sudando, & laborando vivebat, hoc malum non cognovit, quod etiam ex ingluvie ortum ducit, certius est; saluberrimum proinde antidotum, & præservativum S. Canones docent adhiberi, juxta tex. in *cap. legimus, de consecr. dist. 5.* ibi, *legimus, quosdam morbo articulari, & podagra humeribus laborantes proscriptione bonorum, ad simplicem mensam & pauperes cibos redactos, convaluisse. Caruerant enim solicitudine dispensandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animam.* Quare contraria contrariis curanda sunt, C. si quis semel. de pœnit. dist. 21. Unde supradictis nunquam, aut raro datur dispensatio ad ordines, quia tales sunt, qui impossibilitatem celebrandi inducunt, vel quia scandalum, aut periculum timetur, & eò minùs datur ipsa dis- 34
pensatio arreptitiis, sive dæmoniacis, caducis, aut furiosis, habentibus dilucida intervalla, etiamsi sani appareant, 35
per *gloss. in c. 1. 31. dist.*

Nec unquam vidi desuper dispensari, sed semper supplicationes omninò rejici, præsertim pro hujusmodi arreptitiis, circa quos scio, D. Datarium semper respondisse, quòd cùm semel quis talis apparet, nunquam potest promoveri: quod satis ostenditur in *cap. maritus, 33. q.* quia sæpe tentatur ab illo dæmone; qui dum se fingit recessisse, tamen sæpe permanet, etiam per annos, quod clarè colligitur ex verbis Evangelii Marci *cap. 19. Surde, & mute spiritus, ego præcipio tibi; exi ab eo, & ampliùs ne introeas in eum;* quæ quidem verba ideò locutus est Dominus, quia semel arreptitius sæpe tentatur ab illo dæmone, ut dictum est, Borgas. *p. 5. tit. de corp. vit. num. 18.*

CAPUT VII.

Praxis Dispensationis cum Neophytis.

SVMMARIVM.

1 *Neophyti sunt irregulares, ac propterea inhabiles ad ordines & beneficia.*
2 *Neophyti quinam dicendi sint, & n. 3. in fin.*
3 *Filii Iudæi, capaces beneficiorum, non tamen sacrorum ordinum.*
4 *Papa quando dispenset cum Neophytis.*
5 *Formula Supplicationis dispensationis pro Neophyto.*
6 *Neophyti promoveri possunt, etiam ad Dignitates.*

POst praxim dispensationis super corporis defectu jam propositam, videre est, quid ipsa Romana Curia circa dispensationem super irregularitate, ex defectu animæ proveniente, sentiat, illo (inquam) defectu, super quo ex causis rationabilibus inducitur summus Pontifex ad dispensandum; quandoquidem multi sunt hujusmodi animæ defectus, qui non immeritò ipsum Pontificem ab illorum dispensatione quandoque retrahunt. Constat enim, praxim ipsam ad hunc ferè defectum restringi, quæ frequentiùs docet, quomodo, & quando cum Neophytis dispensetur: eos enim irregulares esse deprehenditur per *totam dist.* 1
48. *nec non cap. si officia, & c. hoc ad nos, & cap. ordinatos, dist. 59.* & per alia jura allegata per Sayr. *de cens. lib. 6. cap. 14. numer. 10.* ac propterea neque ad ordines sunt promovendi, Cov. *in Clem. si furiosus, in 1. part. relect. §. 2. numer. 7.* neque eis beneficia ecclesiastica sunt conferenda: cùm eis indigni reputentur, ut per D. Paulum *in 1. ep. ad Timoth. cap. 3.* Hojed. *de incomp. benef. 1. cap. ult. num. 1.* quod tamen intelligitur, dum isti Neophyti recen-
ter legem Christi professi sunt; cùm isti propriè tales dicantur, ut per Covar. *loc. cit.* postquam enim moribus, & 2
Chri-

Christiana doctrina instructi sunt, possunt licitè promoveri, ut est *text. in cap. 1. dist. 57.* Felin. *in cap. cum sit, de jud.* nec non habere possunt beneficia supradicta, idem Hojed. *loc. cit.*

Quid autem dicendum sit de filiis Judæorum, servat stylus Curiæ, ut illi efficiantur capaces beneficiorum ecclesia-
3 sticorum, ac etiam Dignitatum, si Christiani sunt, per *text. in cap. eam te, de rescrip. cap. si quis in ægritudine, d. dist. 57.* Navar. *in sum. cap. 25. num. 205.* quamvis non possint ad sacros ordines promoveri, ut statuit Paulus IV. quod etiam confirmavit Gregorius XIII. qui id extendit, etiam ad descendentes ex Mauris, ut per Navar. *consil. 1. de Judeis.* Quinam autem propriè dicendi sint Neophyti in jure canonico, hoc nomen restringit idem Sayr. *num. 11.* ex pluribus per eum allegatis DD. ad eos solùm, qui ex lege Judaica, Mahumetica, vel Ethnica, noviter fidem Christi professi sunt: & per baptismum Christo initiati. Cùm his summus Pontifex dispensat ad omnes Ordines & beneficia ecclesiastica; quando ipsi semper vi-
4 xerunt Catholici, teste Mandos. *in praxi signat. rat. tit. Dispensatio cum Neophytis, vers. 6.* qui *ver. seqq.* ait, quòd si de noviter ad fidem conversis non habeatur firma spes, seu morum, & vitæ ipsorum certitudo, non statim ad ordines, & beneficia ecclesiastica sunt admittendi, seu dispensandi, quinimmò neque ad minores ordines; & quamvis Cov. *in d. Clem. Si furiosus, d. number. 7. vers. tertia conclusione,* dicat satis esse, ut cum supradictis possit Episcopus dispensare, habita ratione temporis, & personæ, ac propterea non sit exspectanda summi Pontificis dispensatio, & quod, licèt in aliquib. Ecclesiis soleant esse Constitutiones à Sede Apostolica approbatæ, quibus isti, qui genus, & originem à Judæis, vel Saracenis ducunt, quantumvis ab infantia baptizati, excluduntur à beneficiis, possunt tamen ad sacros ordines promoveri, & alibi, tam isti, qui ab infantia baptizati sunt, quàm ii, qui in ætate adulta ad fidem Christi convertuntur, si in ea bene instructi sunt, in eáque per longum tempus laudabiliter vixerint, Episcopi judicio ad ordines sacros, & ecclesiastica beneficia admitti, id. Sayr. *n. 12.*

Huic tamen sententiæ, quoad Episcopalem dispensationem, neminem latet, adversari Curiæ stylum, & consuetudinem, quæ jam diù admisit, ad Romanum tantùm Pontificem dispensationem hujusmodi pertinere; qui non ita passim cum his dispensare consuevit, præsertim cùm de recenti ad fidem conversis, nisi re maturè discussa, per quam ii dignoscantur digni tali dispensatione; ac cum opportuna prædictorum statutorum expressa derogatione; & proinde consuetus modus desuper supplicandi, talis esse debet, videlicet:

5 *Beatissime Pater: Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris N. quòd aliàs ipse qui parentibus Mahumetanis natus, per bon. mem. Octavium Cardinalem de Aquaviva nuncupatum, tunc Ecclesiæ Neapolitan. Archiepiscopum ex concessione, & dispensatione Apostolica, à quodam Cive Neapolitan. cujus ipse Orator servus erat, proprio ære redemptus, ejusque jussu septennis, assumpto nomine, & cognomine dicti Octavii Cardinalis, baptizatus, & mox ab eo tempore, undecim annorum spatio, fide catholica, omnibusque ad eam facientibus imbutus, & in collegio Seminarii Neapolitan. in quo adhuc moratur, literis operam navans, ac sacrosancta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta frequentans, educatus existit, ex fervore devotionis, ac aliàs, clericali militiæ adscribi, & ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus in illis Altissimo, quoad vixerit, famulari summopere desiderat. Supplicat, &c. quatenus, &c. cum eodem Oratore, quòd præmissis non obstantibus, clericali charactere insigniri, illiusque privilegiis uti; necnon ad omnes, etiam sacros & presbyteratus ordines promoveri, & promotus, &c. ministrare, necnon quæcumque & qualiacunque, cum cura, & sine cura, beneficia ecclesiastica, etiamsi Canonicatus, & præbendæ, &c.* in forma.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et committatur Ordinario. Et dummodò reperiatur idoneus, vitæque ac morum probitas, ac alia virtutem merita sibi aliàs suffragentur, nec aliud canonicum ei obsistat.

Nec supradicta dispensatio restringitur ad certa qualificata tantùm beneficia; sed conceditur, sicut aliis inhabilibus; præterquam patientibus defectum natalium. Isti enim Neophyti, cùm sint sufficientes, & habiles, promoveri possunt, etiam ad dignitates, id. Mandos. *dict. titul.*
6 *vers. si igitur:* Immò tanta esse potest integritas Neophyti, ut etiam ad Episcopalem dignitatem evehatur, ut per Marjol. *de irregul. lib. 2. cap. 31. num. 4. cum seqq.* ubi plura in proposito congerit.

CAPUT VIII.

Praxis Dispensationis super defectu libertatis.

SUMMARIUM

✝ 1 *Irregularitas ex defectu libertatis ad quot genera reducatur.*
2 *Dispensatio super defectu libertatis, vix, aut rarò datur.*
3 *Servi, quenam datur.*
4 *Conservatores Urbis servos efficiunt liberos.*
5 *Motus proprii Pauli Quarti tenor, super libertate servorum.*
6 *Et subditur praxis dandi hujusmodi libertatem.*
7 *Nec non formula literarum patientium ejusdem libertatis.*

1 Alia insuper species irregularitatis adest, quæ ex defectu libertatis procedit, & ad quatuor genera reducitur à Sayr. *d. lib. 6. cap. 14. num. 1.* nimirùm eorum, qui sunt servituti subjecti; Obligati ad ratiocinia; Obligati Curiæ sæculari; Vinculo matrimonii obstricti; qui propterea inhabiles redduntur ad ordines, ut in *tota dist. 54.*

An autem cum istis, durante eorum vinculo, servitute, ratiocinio, aut matrimonio, dispensetur, parùm hic 2
referr immorari: cùm hujusmodi dispensationes, vix aut rarò concedantur.

Quia verò servi, ut hic, illi intelliguntur, qui cujus- 3
vis alterius obsequiis subjecti sunt; præsertim mancipia in bello, seu aliàs quomodolibet capta, ut in *d. dist. 54.* propterea videamus, quid in praxi servetur, circa illorum libertatem acquirendam Romæ in Curia Capitoli: His enim illa competit libertas, super qua Deus Optimus Maximus ex sola misericordia dispensavit eum homine, cujus dominio omnia subjecit, ut diximus in principio in *tit. de orig. dispens.*

Pro cujus quidem rei notitia sciendum est, hanc fa- 4
cultatem competere Illustriss. Dominis Cameræ Urbis Conservatoribus, vigore cujusdam legis, seu Constitutionis editæ ab Antonino Pio, ipsisque à diversis Summis Pontificibus confirmatæ, cum pœnæ excommunicationis adjectione contra impedientes. Inter hos fuit Paulus III. per suum Motum proprium reintegratorium, cujus quidem tenorem, saltem pro exteris, hic subnectere visum est, videlicet.

Motu proprio &c. Novimus, quòd in hac alma Urbe nostra, quæ caput Ecclesiæ existit, sicut hactenus ante Christianam religionem totius Orbis sibi, & meritò, caput obtinebat, ob reverentiam Christianæ religionis asperum servitutis jugum penitus extinctum fuerit: quinimmò ex causa prædicta, mancipia quæque ad sacri Senatus Cameræ Urbis officium, & ejusdem nostræ Urbis Conservatores confugientia, & libertatem acclamantia, libertatem consequi, veteri instituto consueverunt, ac forsan etiam magistratus præfati, ex speciali privilegio Pontificali, seu Imperiali, potestatem, mancipia hujusmodi ab aspero servitutis nexu liberanda, habeant privilegia, quæ hujusmodi tam temporis diuturnitate, quàm etiam in Urbis direptione deperdita esse potuerunt: Nos volentes dignitatem Conservatorum prædictam in præmissis speciali favore prosequi, & ambiguitates tollere, harum serie, motu, & scientia, similibus, de apostolica potestatis plenitudine, jurisdictionem, potestatem, & facultatem, per

quam

quam mancipia, quacunque sub jugo servitutis quoquomodo obligata ad sacri Senatus Cameræ Vrbis officium, & pro tempore existentes Vrbis Conservatores confugientia, & libertatem acclamantia, per eosdem Conservatores libertate donari, & Romani Cives, liberique homines effici possint & debeant, reintegramus, & quatenus opus sit, de novo damus, concedimus, & gratiosè impartimur; ita quòd mancipia quacunque ab eisdem Conservatoribus liberata hactenus fuerunt, & imposterum liberabuntur, pro liberis hominibus, & Romanis Civibus in omnibus, & per omnia ubique habeantur, teneantur, & reputentur, & tractentur, & facultatem habeant in judiciis standi, contrahendi, & alia faciendi, sicut cæteri cives Romani liberi homines facere consueverunt, & faciunt, & ita ex nunc prout ex tunc, & è contrà, libera esse volumus, & mandamus, ac liberamus, omni jure cujuslibet statuti, consuetudine, vel aliorum contrariorum rigore penitus rejecto, irritum, & inane decernimus, quidquid scienter, vel ignoranter contra præsentium tenorem factum, & attentatum fuerit, & ab omnibus judicibus, tam ordinariis, quàm delegatis, etiam quacunque jurisdictione fungentibus aliter judicandi, sententiandi, & definiendi potestate, & facultate sublata, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo palatii, privilegiis, indultis, statutisque etiam juramento firmatis, in specie, vel in genere editis cum quibusvis clausulis, & derogatoriarum derogatoriis, & per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, etiam per literas sub plumbo, & cum derogationibus quibuscunque emanatis, aliisque contrariis non obstantibus quibuscunque. Quibus, omnia & singula illorum tenores, &c. pro expressis habentes, & aliàs latissimè extenden. derogamus.

Fiat ut petitur. A.

Et cum absolutione a censuris ad effectum præsentium, & quòd literæ etiam in forma Brevis expediri possint, & obstantiæ habeantur pro expressis. Et cum derogationibus solitis, & potestate, & facultate latius extendendis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, quinto Kalendas Iulii, Anno primo.

5 Idemque voluit Pius V. *in sua Constit. 17. quæ incipit Dignum. 5. Id. Septembris* 1566. nempe quòd sclavi baptizati, si ad Conservatores almæ Urbis confugiunt, libertatem consequantur; confirmando Constitutionem præd. Pauli III. per hæc verba: *Motu simili, &c. eosdem Conservatores &c. speciali favore &c. ipsos Conservatores, ac officium Senatus Cameræ Vrbis, in jurisdictionem, facultatem & potestatem, mancipia quacunque sub jugo servitutis quomodolibet alligata, ad hujusmodi Senatus Cameræ Vrbis officium pro tempore existens, ac ipsius Vrbis Conservatores confugientia, ac libertatem acclamantia, per eosdem conservatores libertate donari, & Romani Cives, liberique homines effici possunt, prout ipse Paulus prædecessor redintegraverat, ac pro potiori cautela, de novo damus, concedimus, ac gratiosè impartimur. Itaque mancipia, seu sclavos, eadem, qua ab eisdem in posterum liberabuntur, pro liberis hominibus, & Romanis civibus, in omnibus & per omnia ubique haberi, teneri, & reputari debere. Dantes &c. eisdem mancipiis &c. facultatem in Iudiciis standi, contrahendi, testandi, & alia faciendi, quæ cæteri cives Romani liberi homines facere consueverunt, & faciunt, & ea in omnibus, & per omnia haberi, & libera esse decernimus, volumus, & mandamus. &c.*

6 Ad præmissorum igitur præscriptum petens sibi hujusmodi libertatem impartiri accedit ad Curiam Capitolij in die Audientiæ: ac se coram prædictis Dominis Conservatoribus præsentando, eis sufficientem fidem sui baptismatis ostendit, ibique genuflexus exponit, qualiter, cùm esset per tantum tempus mancipium, petit propter amorem Dei libertatem. Tunc primus ex Dominis Conservatoribus, attenta supradicta fide baptismatis, ab ipsis recognita, ponit manum dexteram super ipsius mancipii 7
caput, hæc proferendo verba, nimirum, Esto liber. Postmodum verò super hujusmodi libertate expediuntur literæ patentes, quæ per totum Orbem terrarum, etiam ab ipso Mahumete Turcarum Principe in maxima veneratione habentur.

Formula autem harum patentium literarum hæc est, videlicet.

Nos Octavius Mandosius, Marcus Casalius, & Petrus Vincentius Cavalerius Cameræ Almæ Vrbis Conservatores.

VNiversis, & singulis has nostras literas visuris, inspecturis, lecturis pariter, & audituris, salutem. Cùm discretus juvenis Augustinus Scalia, ante Baptisma nuncupatus Assan, Turca de Lepanto, olim mancipium Illustriss. D. Melchioris Borgiæ, ætatis suæ annorum triginta quinque circiter, staturæ parvæ, coloris castanei, lator præsentium, coram nobis in nostro Capitolio publica Audientia comparuerit, humiliterque supplicaverit, ut per quamplures annos in servitutis jugo permanserit, cum beneficio Civitatis Romæ, quæ sola libertate lætatur, à vinculis servitutis eripere, & natalibus, quibus omnes homines à principio liberi nascebantur, restituere dignaremur. Et Redemptor noster, totius Conditor Orbis, ad hoc propitiatus, humanam voluit carnem assumere, ut de rupto, quo tenebamur, captivitatis vinculo pristinæ Nos restitueret libertati, salubriterque agatur, si omnes homines, quos ab initio natura liberos procreavit, & servitutis jugo jus gentium contra naturam subjecit, in qua nati fuerant, libertati reddantur. Propterea, præsentium tenore, vi literarum Apostolicarum, nostrique officii authoritate, vice, & nomine Senatus, Populique Romani, ac omibus melioribus modis, via, jure, & forma; quibus magis, melius, validius, & efficacius de jure fieri potest, & debet, ac Nos possumus, & debemus, prædictum Augustinum Scaliam, qui, ut per fides nobis porrectas, in Basilica S. Ioannis in Laterano Vrbis baptizatus, ac militiæ Christi adscriptus fuit, liberum declaramus, & ab omni vinculo servitutis eximimus, absolvimus, & liberamus, suique juris efficimus; ita ut ab hac die, & deinceps imposterum, quo voluerit, pergat, & æquè, ac si fuerit Christianus ingenuus, & ex liberis parentibus procreatus, agat. Declarantes eidem Augustino præsenti, & intelligenti jura, & meram libertatem, rerumque suarum generalem, & particularem administrationem competere; ita ut sine aliquo servitutis, aut aliarum quarumcunque contradictionum obstaculo, possit emere, vendere, donare, & in judicio stare, testimonium dicere, testamentum facere, omniaque alia, quæ quilibet ingenuus, liber, & sui juris facere potest, liberè exequi. Nulli ergo hominum liceat hanc libertatis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire, vel contradicere, ac facere, contrariis non obstantibus quibuscunque. In quorum fidem præsentes per nostrum secretarium fieri, nostroque solito sigillo, quo in talibus utimur, communiri jussimus. Datum ex nostro Capitolio, hac die 24. Aprilis 1632.

Octavius Mandosius Conservator.
Marcus Casalius Conservator.

Petrus Vincentius Cavalerius Conservator.
Antonius Citarella Prior Almæ Urbis.

Locus ✠ Sigilli.

Andreas Origus S. P. Q. R. Secretarius.

PRA-

PRAXIS DISPENSATIONIS SUPER IRREGULARITATE,

Proveniente ex defectu ætatis, & temporis.

LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

Praxis dispensationis super defectu ætatis ad ordines, & beneficia.

SUMMARIUM.

1 *Ætas ad beneficia simplicia, quæ.*
2 *Super ea solus Papa dispensat.*
3 *Episcopum dispensare posse cum majore septennio ad beneficia simplicia, est falsum.*
4 *Immò neque Legatus.*
5 *Super ætatis defectu non potest Episcopus dispensare, aliàs beneficij collatio nulla.*
6 *Nisi aliud in fundatione caveatur.*
7 *Ad quod declaratio Congregationis refertur.*
8 *Concilium Tridentinum non derogat fundationi.*
9 *Lex in fundatione apposita, ad unguem servanda.*
10 *Ætatis annum decimum quartum ad beneficia sufficit esse captum.*
11 *Idem ad Canonicatum in Collegiata Ecclesia, ex Declaratione sacræ Congregationis.*
12 *Episcopus dispensat cum illegitimo ad Canonicatum Collegiatæ Ecclesiæ.*
13 *Ætas ad Dignitatem, Canonicatum, & portionem, quæ.*
14 *Et quæ ad Parochiales Ecclesias.*
15 *Prima tonsura initiatus, quomodo possit obtinere beneficium curatum.*
16 *Declarationes Sacræ Congregationis ad id proponuntur.*
17 *Quicquid fit contra legem, nullum est.*
18 *Concilium Tridentinum habet decretum irritans.*
19 *Ætatis defectum non suppleri per clausulas generales.*
20 *Ætati, si quid minimum desit, collationem non suffragari.*
21 *Arbitrari non licee, quæ sunt à jure determinata.*
22 *Dispensatur facilius cum proximo ætati, quàm cum alio.*
23 *Aetas quomodo computanda.*
24 *Ordinem majorem narrans, non recedit à minore.*
25 *Aetatem majorem habens, non desinit habere minorem.*
26 *Minus continetur sub majori.*
27 *Capellania, quando dari possit puero ante primam tonsuram.*

AD Ordines, & Beneficia super defectu ætatis frequen-
ter apostolica datur dispensatio; quia per Concilium
Tridentinum, circa hoc, multa sunt innovata; nam quo-
ad simplicia beneficia ecclesiastica obtinenda hodie nullus
1 prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus
constitutus, ante decimum quartum annum, beneficia
hujusmodi poterit obtinere; ut ejusdem Concilii decreto
2 cavetur, *sess. 23 cap. 6. de reformat.* contra quod nullo mo-
do potest Episcopus dispensare; quia id soli Papæ est reser-
vatum, ut constat ex notorio *text. in cap. vel non est com-
pos, de tempor. ordin. Thes. for. eccles. p. 2. cap. 3. nu. 15.
Vivian. in praxi jurispatr. li. 6. c. 4. n.* 38. Nec refert, ali-
quos tenuisse, Episcopos posse dispensare cum majore se-
3 ptem annorum ad simplex beneficium ecclesiasticum; ac
etiam ad horas Canonicas recitandas, ut loco earum alias
preces recitet: hoc enim falsum esse testatur Navar. *de hor.
4 cap. 11. numer.* 24. quandoquidem neque legati dispensant
super defectu ætatis, ad beneficia obtinenda, requisitæ,
cùm neuter ipsorum dispenset contra Concilia generalia,
Navar. loco cit. idque privativè, quoad alios spectet ad Pa-
pam, quem pluries videmus etiam cum simplici infan-
te ita dispensare: Episcopus autem non potest cuiquam in- 5
dulgere, ut ante quartum decimum annum inceptum pos-
sit beneficium simplex obtinere: quòd si secus fecerit, pec- 6
cabit mortaliter, & collatio erit nulla. Barb. *de pot. Epis.
allegat. 60. n. 75.* nisi tamen in beneficii fundatione expressè
contrarium caveatur, unde Sacra Congregatio Concilii 7
pluries declaravit, quòd si in fundatione cavetur, quòd
minor ætate quatuordecim annorum possit tale beneficium
obtinere, debet hæc dispositio servari: quia per dictum 8
Concilinm non est derogatum fundationi, ut per Gonz. *ad
reg. 8. Cancel. gl. 5. num. 91.* Garc. *de benef. p. 7. capit. 4. nume-
ro* 10.

Præmissorum autem ratio est, quia lex posita in fundatio- 9
ne, ad unguem est servanda, Crescent. *decis. 7. de jurepa-
tron.* si tamen fuerit usu recepta, & non aliàs. Vivian. *d. lib.
6. capite 6. num. 17.*

Est tamen ex pluribus ejusdem S. Congreg. declarationi-
bus advertendum, prædictum decimum quartum annum
ad simplex beneficium obtinendum non oportere esse ex-
pletum, sed tantummodo cæptum, id. Gonz. *n. 95.* & Gar. 10
d. n. 10. ubi etiam affert declarationem dictæ Congr. quæ sic
censuit. *Hoc cap. non prohibere, quin ille, qui jam quartum
decimum annum suæ ætatis attigit, licèt nondum explevit,
possit beneficium simplex obtinere*, quicquid dixerit Mandos.
de ætate numer. cap. 4. numer. 15. tenens, quòd quis ante de-
cimum quartum annum completum non possit præsentari
ad hujusmodi beneficium: quod puto ita dixisse, quia non-
dum eo tempore emanaverant tot dictæ S. Congr. declara-
tiones. Et quod est de simplici beneficio, intelligitur etiam
de Canonicatu Collegiatæ Ecclesiæ; pro quo sufficit etiam 11
prædicta ætas quatuordecim annorum, ut etiam declaravit
supradicta Cong. declarando *d. Concil. sess. 24. cap. 12.* ex
qua quidem ratione sicut potest Episcopus dispensare cum 12
illegitimo ad beneficium simplex, ut infra dicetur, sic etiam
ad Canonicatum, & præbendam Collegiatæ Ecclesiæ, id.
Gonz. *num. 98.*

Ad dignitatem verò, Canonicatum, aut portionem ex 13
eodem Concilio *d. c. 12.* non admittitur, nisi qui eo Ordine
sacro sit initiatus, quem illa Dignitas, præbenda, aut por-
tio requirit, aut in illa ætate, ut infra tempus à jure & à di-
cto Concilio statutum, scilicet infrà annum, initiari valeat,
ut *in sess. 22. cap. 4. de refor.*

Ad Parochiales autem Ecclesias, seu beneficia curata, 14
necnon Dignitates quascunque, quibus subest cura anima-
rum, debet promovendus attingere vigesimum quintum
suæ ætatis annum, ut *in cap. cum in cunctis §. inferiora,
de elect. & in d. Concil. Trid. dict. sess.* 24. *cap.* 12. & eodem
modo, quo suprà dictum est, potest quilibet obtinere be-
neficia curata, & quælibet alia sacerdotalia aptitudine, 15
etiam si tantùm habeat primam tonsuram; dummodò sit
in supradicta ætate, id. Garc. *num.* 44. qui *num.* 47. affert
Sacræ Congregationis declarationem in proposito, quæ sic 16
ait, *Licèt ex decretis hujus Concilii post minores Ordines
expectandus esset annus, antequam quis ad sacros Ordines
promoveatur, ut in cap. 11. sess. 23. potest tamen quis Parochia-
lem acquirere, etiam si non habeat aliquem Ordinem sa-
crum, & infra annum promoveri ad sacerdotium debet.*
Et alia, quæ sic ait, *An obtinentem beneficium curatum
oporteat esse Diaconum, vel saltem Subdiaconum; cùm in-
trà annum debeat promoveri ad sacerdotium, Congregatio
censuit, non oportere.*

Stantibus itaque præmissis, provisio facta non habenti
ætatem in beneficio requisitam est nulla, tex. *in cap. licèt* 17
canon. de elect. in 6. quia quicquid fit contra legem, est nul-
lum, *l. non dubium, C. de leg.* præsertim quia supradictum *Con-* 18
cil. Trid. habet decretum irritans, quod annullat actum,
Abb. *in cap. dilectus, num. 4. de præb.* nec iste defectus videtur
posse suppleri per consuetas clausulas generales supplica- 19

tionis aut literarum, ex quibus non inducitur dispensatio, Parif. *de resig. benef. lib.* 4. *q.* 9. *num.* 34.

Quod quidem procedere ait id. Garc. *num.* 84. etiam si ad
20 ætatem requisitam desit quantumvis parum & modicum tempus, ut unus dies, vel hora; quia in his, quæ à jure determinata, & limitata sunt, non licet arbitrari; ac proinde gratia erit subreptitia: verum tamen est, quòd, sicut omnes
22 sciunt Curiales, Summus Pontifex faciliùs dispensat cum propinquo ætati requisitæ, quàm cum alio, teste Caputaq. *dec.* 274. *n.* 3. *par.* 1.

Hæc autem ætas est numeranda non à die conceptionis, ut nonnulli falsò asseruerunt, sed à die nativitatis ex
23 utero, quia, ut ait id. Mandof. *d. tit. cap.* 1. *numer.* 1. nativitatis primus effectus est, ut ab ipso ejus initio, quis verè, & propriè homo dicatur, per *tex. in l. cum inter veteres, Cod. de fideicom. libert.* quamvis aliter dicendum sit, quoad irregularitatem incurrendam per eum, qui data opera occidit fœtum animatum in ventre matris; nam hoc casu, etiam ante nativitatem committitur homicidium, ut infrà in praxi dispensationis super irregularitate ex homicidio.

Est tamen contrà nonnullos advertendum, quòd dispensatus super defectu ætatis, licet narret, se tot annos tantùm habere, si postmodum in verificatione literarum constiterit, se plures habere annos, quàm expressit, non proptereà subreptitia dici poterit dispensatio; quia isti, qui nituntur contrarium tenere ob naturam dispensationis, quæ est stricti juris, ac proptereà tantùm valeat, quantùm sonet, ut aliàs diximus, loquuntur sine aliquo fundamento; cùm re vera, si quis habet majorem Ordinem, vel ætatem, quàm requirit præbenda, seu beneficium, vel ad alium effe-
24 ctum, proptereà non debet excludi, sed admitti; quia narrans majorem Ordinem, non recedit à minore, & habens ma-
25 jorem ætatem non definit habere minorem, *c. continebatur, de homicid. cap. degradatio de pen.* Gemin. *in cap. si clericis. col.* 1. *in fin. vers. quid de illo, numer.* 5. *de prab. in* 6. id.
26 Gonz. *numer.* 99. & sic semper continetur sub majori, *cap.* 1. *de arbitr. l.* 6. *cap. plus, semper, de reg. jur. eodem leg.* non autem è contrario, majus sub minori, *l. in eo, quod plus, ff. de reg. jur.* & qui 70. annos natus est, utique potest affirmare, se esse in ætate quinquaginta annorum constitutum, *l.* 1. *§. si stipul. ff. de verb. oblig. l.* 3. *vers. sed quia plus, ff. de adim. leg. l. qui concubinam, §.* 1. *ff. de leg.* 3. ut per Ludovis. *dec.* 230. *n.* 3. & præter id, quod dictum est de contraria dispositione in fundatione apposita, ... etiam à prædictis Capellania, quæ licet ... fuerit in titulum beneficij ex bonis alicuius, accedente consensu Episcopi potest ex ordinatione fundatoris dari puero ante primam tonsuram titulos æculari, donec fiat Clericus, qui suo
27 tempore tenebitur ordinari, & fieri Clericus, & cùm capax fuerit, & habilis ad horas Canonicas recitandas; cùm id non repugnet hujusmodi fundationi authoritate superioris: non, ut ante primam tonsuram illam teneat quis in titulum beneficij, quòd fieri non potest, sed pro eo tempore non sit beneficium, donec fiat Clericus, & ex tunc tenebit eam, ut beneficium, & in titulum beneficij, accedente collatione Ordinarij: nisi forsan à principio, quo eam obtinuit, ipsius Ordinarij authoritas intervenerit: dummodò in specie ipsius Capellaniæ fundator disponat, quòd ea possit dari puero ante primam tonsuram titulo sæculari, ita idem Garc. *part.* 1. *cap.* 2. *num.* 30. & in simili infrà dicemus.

CAPUT II.

Praxis eadem sequitur.

S U M M A R I U M.

1 *Dispensatio super defectu ætatis non dari ad partem.*
2 *Sed tantùm in provisione beneficii.*
3 *Minori, ratione dispensationis, datur provisio beneficii à Papa.*
4 *Licèt illius collatio ad eum non spectet.*
5 *Formula supplicationis super defectu ætatis cum provisione beneficii.*
6 *Minor, ratione provisionis Apostolicæ, solvit jura Cameræ.*
7 *Ac si collatio ad Papam simpliciter spectaret.*
8 *Minor, præsentatus ad beneficium jurispatronatus, eget provisione Apostolica cum dispensatione.*
9 *Beneficii appellatione etiam jurispatronatus continetur.*
10 *Minor non instituendus ab Ordinario in beneficio jurispatronatus.*
11 *Nisi aliud in fundatione caveatur.*
12 *Nec instituendus sub conditione,* Dummodo obtinuerit dispensationem à Papa.
13 *Quia collatio, aut institutio fieri nequit sub conditione.*
14 *Minor potest præsentari sub conditione obtinendi dispensationem.*
15 *Nec tamen præsentantes privantur potestate præsentandi.*
16 *Et qua sit ratio.*
17 *Beneficia erecta auctoritate privata non dicuntur Ecclesiastica.*
18 *Etiam auctoritate Episcopi, & quando.*
19 *Conditio contra naturam beneficii non tenet.*
20 *Capellania, sine auctoritate Superioris fundata, confertur minori sine dispensatione.*
21 *Nisi tamen fuerint solita conferri in titulum beneficii.*
22 *Beneficium jurispatronatus Ecclesiastici comprehendi sub quacunque reservatione.*
23 *Iuspatronatus ecclesiastico derogatur per solam Papæ collationem.*
24 *Etiam absque illius expressa derogatione.*
25 *Formula supplicationis dispensationis super defectu ætatis ad beneficia ad partem.*
26 *Ætas præcisè in supplicatione dispensationis super illius defectu explicanda, & quare.*
27 *Dictio,* vel circa, *non solet admitti in dispensatione super defectu ætatis.*
28 *Refertur ad modicum tempus.*
29 *Nec extenditur ultra sex menses.*
30 *Minori impetranti beneficium, ordinem sacrum annexum habens, quod detur.*
31 *Quod verò in provisione Canonicatus.*
32 *Primiceriatus Ecclesiæ Neapolitanæ de jurepatronatus familiæ de Ianuario.*
33 *Canonici Ecclesiæ Neapolitanæ habent usum mitræ.*
34 *Minor, tempore præsentationis supplicationis, major effectus tempore literarum, adhuc eget dispensatione.*
35 *Et quænam sit hujus rei ratio.*
36 *Prorogatio datur non promoto infrà tempus.*
37 *Prorogationes decretorum Papæ ad aliquid agendum frequentes in curia sunt.*
38 *Restitutio adversus lapsum temporis ad suscipiendos Ordines quomodo concedatur.*
39 *Ætas ad pensiones obtinendas, quæ.*
40 *Ordine Canonicatui annexo, in Romana Curia ignorato quid agendum.*
41 *Prorogatio datur ad suscipiendum gradum vigore decreti; Nec non restitutio, si labatur tempus: Et quisnam doctoratus gradus in assecutione beneficiorum ecclesiasticorum requiratur.*
42 *Dispensationes super defectu ætatis ad sacros ordines, semper ferè à Curia exularunt.*
43 *Et quæ de causa novissimè concessa.*
44 *Dispensatio super ætate, quare in supplicatione, non autem in literis exprimatur.*
45 *Non cadit, ubi non disponitur contra jus commune.*
46 *Dispensare non dicitur Papa contra Conc. Trident. & quare.*
47 *Dispensatio non datur de stylo Curiæ adversùs decreta Concilii Tridentini.*
48 *Indultum propriè quod dicatur.*
49 *Beneficium datur propter officium, & obligat ad horas Canonicas.*
50 *Secus tamen, si nullos habeat redditus.*
51 *Beneficij titulus absque possessione non obligat ad horas Canonicas.*
52 *Et an ratione possessionis absque fructibus.*
53 *Et an tenuitatis fructuum.*
54 *Beneficium, quod dicatur tenue, ad effectum recitandi horas Canonicas.*
55 *Inhabilitas ad recitandas horas Canonicas quomodo intelligenda.*
56 *Impossibilium nulla obligatio.*
57 *Pius V. quid statuerit circà commutationem horarum Canonicarum.*
58 *Et quid Clemens VIII.*

59 Com-

59 *Commutatio recitationis horarum Canonicarum sub qua formula hodie datur per Sacram Pœnitentiariam.*
60 *Et quomodo per Datariam, & per Breve in utroque fore.*
61 *Inhabilis ad horas Canonicas vix dispensatur ad beneficium.*
62 *Illiteratus quis ad effectum obtinendi beneficium.*
63 *Illiteratura defectus omnino indispensabilis.*
64 *Exemplum refertur.*
65 *Horas Canonicas non recitantes, quas pœnas incurrant.*
66 *Constitutionis Pii V. circa horas canonicas tenor.*
67 *Fructus beneficii restituendi ob omissionem horarum Canonicarum.*
68 *Quonam modo tamen omittenti succurratur.*

DEveniendo nunc ad praxim petendi hujusmodi dis-
pensationem, sciendum est, quòd illa nunquam,
1 aut raro conceditur ad partem, veluti si minor inhabilis ad
beneficia, petat secum dispensari, ut possit quæcunque be-
neficia Ecclesiastica obtinere non obstante defectu ætatis,
sed datur in provisione, scilicet, cùm vacat beneficium, &
2 Orator est in minori ætate constitutus, ac eget propterea
dispensatione Apostolica, debet à Papa petere provisionem
illius beneficij, super quo erit ita dispensandus; licèt bene-
ficij hujusmodi collatio tunc non spectet ad Papam; hoc
enim casu in narrativa supplicationis, si beneficium fue-
3 rit simplex; dicitur, *Supplicat igitur humiliter S.V. devo-
tus illius Orator N. in duodecimo, vel circa, suæ ætatis an-
no constitutus, qui in literis, ita versatus existit, ut divinum
officium commodè recitare valeat, quatenus, &c.* & in fine
ejusdem supplicationis, post illa verba, *eidem Oratori con-
ferre*, additur, *secumque super defectu ætatis hujusmodi dis-
pensare dignemini &c.*
4 Et quia, sicut Ordinarius non potest dispensare super
defectu ætatis ordinandi *cap. dilectus, de tempor. ordinat.* ita
nec beneficium conferre minori, per ea, quæ suprà dicta
sunt: propterea vacante beneficio, cujus collatio spectat ad
Ordinarium, cùm ille non possit illud conferre Oratori mi-
5 nori, oportet quòd ratione dispensationis prædictæ petatur,
ut dictum est, provisio Apostolica, cujus ratione solvun-
tur jura Cameræ Apostolicæ consueta; unde si beneficii
6 hujusmodi fructus excedant valorem 24. ducatorum auri
de Cam. solvenda erit etiam annata Annatistis; perindè
7 ac si illius collactio spectaret simpliciter ad Papam; Non
enim poterit hoc casu beneficium conferri per Ordina-
rium, & dispensatio peti ad partem à Papa; sed utrumque
scilicet & provisionem, & dispensationem unico contex-
tu, unica supplicatione, & unica bulla conceditur ab ipso
Papa.

Idemque erit, si Orator minor fuerit præsentatus ad be-
neficium simplex de jurepatronatus; quia ad illud non po-
terit, etiam si fuerit compatronus, vel hæres patrono-
rum, præsentari, contrà nonnullos contrarium sentien-
tes; ea forsan ratione: quia, ut ait Mar. Ant. *var. resol.
lib. 1. resol. 4. num. 9.* aliàs fuit decisum per Rotam, mi-
norem quatuordecim annorum posse obtinere beneficia
simplicia de jurepatronatus laicorum: eùm de jure com-
muni sufficit, quòd sit major septennio, quodque Con-
cilium Tridentinum intelligendum est de simplicibus bene-
ficijs liberæ collationis, non autem de jurepatronatus: cùm
in correctorijs sit facienda restrictio, Jas. *in auth. non licet,
num. 6. cum seq. C. de liber. præter.* Contrarium enim verius
est: nam licèt olim de jure communi minor quatuordecim
annis esset habilis ad obtinenda beneficia simplicia: nihi-
lominus hodiè per nova jura ejusdem Concilij, *sess. 25.
cap. 6. de reform.* est inhabilis, ut per Navar. *consil. 11. num.
1. de præb.* Leo *in thes. for. Eccles. part. 2. cap. 18. num. 14.*
id. Mar. Ant. *resol. 112. casu 51. versic. in primo fuit reso-
lutum*, ubi prosequitur, quòd non obstante Rota Rom.
decis. 482. numer. 3. in fin. dicente d. Concil. habere tan-
tummodò locum in beneficiis liberis; tamen testatur in
praxi de contrario: & ita se vidisse observari, & sic in ca-
su præmisso obtineri dispensationem Apostolicam pro pa-
8 tiente defectum ætatis 14. Annorum ad beneficia simpli-
cia de jurepatronatus, sicut etiam hoc testari potest uni-
versa Curia Romana, subdens *ibi*, quòd eùm id. *Concilium*
loquatur generaliter de beneficio, illius appellatione ve-
nit etiam beneficium de jurepatronatus, Vivian. *in d. pra-
xi part. 2. l. 6. cap. 6. num. 8.* qui *num. 9.* ait, se vidisse plures

dispensatos super ætate ad beneficia simplicia, etiam juris-
patronatus, cùm essent novem, vel decem annorum ex 9
aliqua causa rationabili, puta si clericus præsentatus sit
ex consanguineis patronorum, vel sit de compatronis, vel
ex alia causa: cùm enim non possit ab Ordinario ob mi-
norem ætatem institui ob defectum potestatis in dispen- 10
sando, petenda erit institutio, & dispensatio à Papa, eo
modo, quo suprà dictum est; nisi forsan in fundatione di- 11
cti jurispatronatus caveatur, quòd in illo beneficio pos-
sit institui etiam minor quatuordecim annis, ut etiam su-
prà diximus. Et quod dicitur de beneficio jurispatrona-
tus, intelligitur etiam de beneficio, in quo proceditur per
viam electionis, aut alterius cujuscunque provisionis, stan-
te generica dicti Concilij Tridentini prohibitione, & ob
verbum in eo appositum, *obtinere*, quod generale est, &
infinita significat juxta subjectam materiam, ut probat
Mandos. *in regul. 13. Cancell. qu. 3. & regul. 5. qu. 4.* Barbos. 12
gloss. 60. num. 78.

Nec poterit Ordinarius minorem hujusmodi præsenta-
tum instituere sub conditione, videlicet, dummodò ta-
liter præsentatus, & institutus obtineat dispensationem à
Summo Pontifice, & non aliter; quia, sicut nec colla- 13
tio, ita neque institutio fieri potest sub conditione, Caputaq.
dec. 298. n. 5. id. Mar. Ant. *d. resol. 112. casu. 4.*

Benè tamen admisit Romanæ Curiæ stylus, ut possit mi-
nor, vel aliàs inhabilis præsentari sub expressa conditione
impetrandi à Summo Pontifice dispensationem, vel super 14
ætate, vel etiam super alijs in fundatione requisitis; nec
propterea ita præsentans privatur ea vice facultate præsen-
tandi; eo quòd scienter præsentaverit indignum, & in- 15
habilem; Ratio est, quia, cùm præsentatio fuerit facta cum
decreto impetrandi dictam dispensationem, poterunt pa- 16
troni, durante tempore ad præsentandum, hujusmodi dis-
pensatione non obtenta, de novo, saltem cumulando, præ-
sentare; & sic stante dicta conditione, non privantur su-
prà dicta facultate; sicut neque propterea devolutio fiet ad
alios, nisi elapso dicto tempore, de quo stylo, & praxi te-
statur Vivian. *d. c. 6. num. 19.*

Vindicant sibi tamen præmissa locum in iis beneficijs
Ecclesiasticis, quæ omnia eorum requisita habent, ut aliàs
diximus; secus enim, etiam circa hanc praxim, dicendum
est de aliis, veluti Capellaniis, quæ, ut plurimùm, funda-
ri solent absque Episcopi, sive alterius Superioris authori-
tate; nam licèt illæ sint perpetuæ, sicut alia beneficia Ec-
clesiastica, habeantque cætera requisita, non tamen di- 17
cuntur beneficia Ecclesiastica, cùm sint erecta authoritate
privata, veluti laicali testatoris, qui ratione sui patrimo-
nij, eas constituit sine authoritate ordinaria, vel delegata,
juxta ea, quæ notantur *in cap. dilectus, de jurepatron.*
quamvis ipse testator disposuisset, ut adveniente vacatio-
ne præsentetur Sacerdos, qui ex familia sua reperiretur in
Sacerdotio; ad quod facit optimum *Consil.* Navar. *5. de
præb.* quod quidem in tantùm procedit, etiam si fundator 18
fuerit Episcopus, qui fundavit, non Episcopali authorita-
te, sed privata, & communi laicorum; quia poterat uti
bonis patrimonialibus, id. Navar. *consil. 7. eodem titul.*
& sic, eùm non sint beneficia Ecclesiastica, non erit su-
per defectu ætatis, aut aliquo modo, ex illorum causa,
petenda dispensatio; sicut pluries responsum audivi per ip-
sos Datariæ Apostolicæ Officiales, præsertim in casibus hu-
jusmodi Capellaniarum, quæ sæpè fundari solent in parti-
bus Hispaniarum, de quibus loquitur Gonzal. *gloss. 6. à n.*
20. & in proprijs terminis dispensationis super defectu æta-
tis quatuordecim annorum ad obtinendas dictas Capella-
nias, loquitur Rota *dec. 482. n. 5. in fin. par. 1. divers.* his ver-
bis, *Reservarunt Domini, an ex quo non probatur, quod An-
tonius sit constitutus in quartodecimo anno, prout requirit
Concil. Tridentin. sess. 25. cap. 3. sed tantum in duodecimo,
ei obstet dictum Concilium. In qua difficultate Illustrissimi
Cardinales Congregationis Sacri Concilii Trident. censue-
runt, non obstare, die 2. Iulii* 1585.

Ac pro præmissorum corroboratione, ait id. Gonz. *d.
gloss. 5. num. 42.* quòd licèt fundans Capellaniam, nequeat
in illius fundatione adjicere gravamen, quod Episcopus,
aut alius Superior non se intromittat in provisione; vel dis-
positione illius; aliàs ex nunc, prout ex tunc, cassat, revocat,
& annullat dictam fundationem, & tanquam pro non fa-
cta, & constituta haberi vult, & omnes illius fructus, &
redditus converti in aliud opus pium, &c. attamen talis
conditio est contra naturam beneficij; & nemo potest

19 facere, quin jura desuper constituta in sua fundatione, locum habeant, aliter enim dicendum est de Capellaniis, quæ sine alicujus Superioris authoritate fundatæ sunt; prout dicitur de legatis pijs, seu missarum celebrationibus, quæ etiam minori quatuordecim annorum conferri possunt ab-
20 sque alia dispensatione; nisi fortè illa fuerint consueta conferri in titulum perpetuum simplicis beneficij Ecclesiastici,
21 quia tunc omninò requiritur dispensatio, sive super defectu ætatis; sive ratione pluralitatis, aut alterius incompatibilitatis, prout stylus Curiæ servat.

Hic tamen te monitum volo, quòd cùm ad Sedem Apostolicam habendus est recursus per Oratorem minorem, qui ad beneficium jurispatronatus Ecclesiastici præsentatus fuit, & ob defectum ætatis petit secum dispensari, si vacatio supradicti beneficij occurrerit in aliquo ex mensibus reservatis, contingere posset, quòd Papa non ipsi Oratori minori, sed alteri, prout ei placuerit, dictum beneficium conferat, sicut pluries vidimus, licèt Orator asserat, se ab illius patronis infra legitima tempora præsentatum; quia etsi regula reservatoria Cancellariæ, sive quælibet alia Constitutio non comprehendat in sua reservatione beneficia jurispatronatus laicorum, ut inter cæteros firmavit Lapus *alleg. 48. num. 6.* ubi ampliat procedere, etiam stantibus illis generalibus verbis, videlicet, *ad cujuscumque collationem, provisionem, electionem, præsentationem, vel quamvis aliam dispositionem*, Mandos. *reg. 1. quæst. 10. numer. 2.* Gonz. *glos. 8. sub numer. 2. vers. & in terminis nostræ regulæ*, Attamen secus dicendum est, quoad juris-
patronatus ecclesiasticum; quia illud comprehenditur sub 22
quacunque reservatione; Ratio autem est, quia huic juripatronatus facilè præjudicatur, *cap. cum dilectus, de jurepatr. & cap. dilectus de offic. leg.* qui *tex.* quotidie in proposito recitantur ab Officialibus Datariæ Apostolicæ: unde 23
per solam simplicem collationem factam à Papa de hoc beneficio censetur derogatum juripatronatus ecclesiastico, etiam absque alia expressa derogatione; immò neque opus est, aliquam de eo fieri in literis mentionem, Cassad. *dec. 4. numer. 2. de jurepatronatus*, Garc. *de benef. par. 5. capitulo primo nu. 552.*

Quia verò dictum est suprà, dispensationem super defe- 24
ctu ætatis hujusmodi ad beneficium obtinendum non dari à Summo Pontifice, nisi in ipsa provisione beneficij; visum tamen fuit interdum, illam ad partem, & absque aliqua provisione concedi, sed tantummodò Citramontanis, & quandoque pro alijs personis, nec sine maximis favoribus; & tunc sub sequenti formula, videlicet:

25 *Beatissime Pater. Supplicat humiliter S. V. devotus illius Orator N. quatenus sibi, qui in undecimo suæ ætatis anno constitutus existit, specialem gratiam faciendo cum ipso Oratore, ut defectu ætatis hujusmodi non obstante, quæcumque, & qualiacunque beneficia Ecclesiastica simplicia, ac unum Canonicatum, & unam præbendam alicujus Cathedralis, seu Collegiatæ Ecclesiæ, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, aut aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & retinere, necnon quascunque pensiones annuas super quorumcunque beneficiorum ecclesiasticorum fructibus, etiam distributionibus quotidianis sibi, etiam canonicè reservandas, & assignandas, percipere, exigere, & levare, ac in suos usus, & utilitatem convertere liberè, & licitè valeat, dispensare dignemini de gratia speciali Non obstantibus defectu ætatis hujusmodi; alijsque Constitutionibus, & ordinationibus Apostol. ac etiam in Synodalibus, & provincialibus, & in quibuscunque Conciliis generalibus, vel specialibus editis, vel edendis, necnon Ecclesiarum in quibus, &c. etiam juramento, &c. statutis, &c.* ut in formula supplicationis dispensationis pro bigamo.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et quòd aliæ dicti Oratoris dispensationes habeantur pro expressis seu in toto, vel in parte exprimi possint in literis. Et dispensatione ad supradicta omnia pro eodem Oratore, alijsque præmissis, ut suprà in forma gratiosa, latissimè extendendis; & quod præmissorum omnium, & singulorum, &c. fieri possit in literis.

Et ex supradicta formula, alijsque præmissis, constat,
26 praxim esse explicandi præcisam Oratoris ætatem, aliàs enim non admittitur supplicatio; quia ab octo, vel noveni annis circà raro conceditur ista dispensatio.

Est præterea advertendum pro his, qui non benè callent hanc praxim, quòd illa dictio *vel circà* primo loco allata,
27 non semper admittitur in supplicatione; sed distinctè exprimendum est in ea, Oratorem tot annos, & tot menses suæ ætatis habere, propter fraudes, quæ circa talem expressionem committi solent, & quatenus aliquando admitteretur; prout ego pluries vidi, ipsa tàm in his dispensationibus, quàm in quibuscunque alijs concessionibus, in quibus oportet fieri mentionem de ætate; cum ista dictione non est attendenda illa Doctorum explicatio, nempe, quòd minimum, & modicum dicitur attenta qualitate rei, secundum Judicis arbitrium, juxta textum *in l. legitimos, ff. de legit. tut.* Corn. *cons. 179. incip. ex puncto col. 2. volum. 3. vers. præterea*, ubi loquens de hac dictione, dicit, quòd illa refertur ad modicum tem-
28 pus, & quòd tempus trium annorum potest censeri modicum respectu quinquaginta ita Redoan. *de reb. eccles. non alie. rubr. quid, & quomodo dicatur modicum.* Immò nec hodie attenditur, quod advertit Mandos. *in glos. Aud. Cam. §. volentes, vers. circa*, ubi ait, non esse subrepititium rescriptum, si in undecimo anno constitutus, asserat se in duodecimo, & sic propter hanc dictionem, *vel circà*, non potest impugnari impetratio beneficij, vel alia gratia, etiam si Orator sit in undecimo anno constitutus, sed tantummodò quandò intercedit favor, seu commendatio alicujus Principis, vel Cardinalis. In partibus verò Poloniæ vidimus etiam concedi prædictam dispensationem partim ad retinendum plures Canonicatus, & alia beneficia incompatibilia. Nam verius est, quòd Mandos. *loc. cit.* prosequitur, nempe per hanc dictionem, non fieri
29 extensionem ultrà sex menses ad plus, *arg. tex. in d. l. non tantùm & ibi gloss. in verb. semestre, ff. de excuss. tut.* & dicit Rebuff. *in sua praxi benef. tit. de disp. ratione ætatis, vers. circa, n. 4.* quòd dictio hæc intelligi potest de duobus, tribus, quatuor, vel quinque, aut ad summum sex mensibus; & verè juxta etiam currentem praxim importat sex tantùm menses, quatenus dictio hæc admitteretur; habita tamen ratione ad expressionem quantitatis annorum; Unde ita erit de illa circa hoc judicandum, sicut quando, verbi gratia narratur, resignantem suum beneficium, illud possedisse per quinque annos, *vel circà*, quo casu sufficit verificare, quòd possedit per quatuor annos cum dimidio, Menoch. *de arbitr. l. 2. casu 46. n. 5.* Rota *in una Meliten. Parochialis 2. Junii* 1552. *coram Caputaque.* in qua fuit dictum, quòd cùm testes dicant à tot annis, vel circa, Rota per illam dictionem, *vel circà*, tollit sex menses, ead. Rot. *dec. 297. lib. 2. par. 3. divers. n. 1.* ubi de ætate narrata in Coadjutoria pro Coadjuto sexaginta annorum, vel circà, solùm tollitur dimidius annus, ut per Garc. *p. 11. c. 3. n. 49.* qui *n. 50.* ait, quòd si aliàs diceretur, quòd illud possedit per quinque annos, vel quod illud obtinet à quinque annis, sine dictione, *vel circà*, deberet illud tempus integrè verificari.

Quòd si beneficium, quod à minore impetratur, annexum habeat presbyteratus ordinem, additur decretum, *quod Orator, cum primum ad ætatem legitimam, ordinem quemcun- 30
que sacrum suscipiendi, pervenerit, proximis inde temporibus, ordinem, quem ætas postulaverit, videlicet Subdiaconatus, & Diaconatus, & Presbyteratus, suscipere omnino teneatur, alioquin, eo deficiente in quibuslibet temporibus prædictis, beneficium ipsum vacare censeatur eo ipso.*

In Canonicatibus autem, alijsque beneficijs, personalem 31
residentiam, vel aliquod munus personale requirentibus, additur, ut *interim eisdem Canonicatus, & præbenda, ne debitis fraudentur obsequiis, per substitutum, seu Sacerdotem idoneum ab Ordinario loci, seu Capitulo dictæ Ecclesiæ approbandum, deservire possit, & teneatur.*

Quandoque etiam ex officio, Cancellaria in hujusmodi provisionibus addit clausulam; *Volumus autem, quod Canonicatus, & præbenda hujusmodi debitis propterea non defraudentur obsequiis, sed eorum congruè supportentur onera consueta:* & sic servatum fuit, cùm vacasset Primiceriatus hujus Ecclesiæ Neapolitan. de jurepatronatus laico- 32
rum, videlicet Familiæ de Januario, ad quem fuit præsentatus D. Aloysius Vincentius de Januario Patritius Neapolitanus, qui cùm esset in vigesimo tantùm suæ ætatis anno constitutus, dictusque Primiceriatus, Presbyteratus

tus ordinem annexum haberet, literas provisionis, seu institutinnis à Summo Pontifice obtinuit, ut defectu ætatis hujusmodi non obstante dictum Primiceriatum retinere posset; cum supradicto decreto, *Volumus autem, ut cum primum, &c.* cujus vigore Ordinarius ad consueta munia subeunda, ob minorem ætatem hujusmodi, deputavit primum Canonicum ex ordine Presbyternrum, ejusdem Ecclesiæ, addito etiam supradicto alio decreto, videlicet, *Quandoque dictus Aloysius Vincentius cùm primum ad ætatem &c.* Hoc insuper in eisdem literis adjecto, ut ultra vacarionem ob non promotionem supradictam, ad restitutionem fructnum per eum perceptorum obligatus existeret, sub *Datum Romæ Sexto idus Martii* 1628.

Qui quidem Orator, licèt stantibus præmissis potuisset se promoveri facere ad præscriptum supradicti decreti, nihilominus postmodum ab eodem Summo Pontifice obtinuit secum dispensari, ut si, & quando unus annus tantùm de ætatæ legitima, ad id à Sacro Concilio Tridentino requisita, defecerit, defectu hujusmodi non obstante ad sacrum Presbyteratus Ordinem promoveri valeret. Ac insuper, cum pro parte ejusdem Oratoris fuisset Sanctitari suæ expositum, Canonicatus, & Præbendas in Eccle-
33 sia Neapolitan. pro tempore obtinentes, indulto utendi mitra à Sede Apostolica eis concesso, dummodò in ætate triginta annorum constituti existant, gaudere; Primiceriatumque obtinentem, qui primus in Ordine Presbyterali existit, juxta Rituale Romanum, ac etiam ex antiqua consuetudine, Archiepiscnpo Neapolitan. solemniter celebranti assistere consuevisse, dictumque Oratorem de nobili genere procreatum esse, eique nuper Primiceriatum hujusmodi Apostolica authoritate collatum fuisse, possessione subsequuta, Archiepiscopo celebranti, cum mitra, ob defectum ætatis triginta annorum hujusmodi assistere non posse, prout cæteri dictæ Ecclesiæ Canonici assistunt, eidem Oratori, ex voto Congregationis Cardinalium ritibus Ecclesiasticis præpositorum, ut etiam si trigesimum suæ ætatis annum nondum attigerit, in omnibus dictæ Ecclesiæ functionibus, ac processionibus, mitra uti valeret, &c. indultum fuit sub *Dat. Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris Die* 14. *Martii* 1634.

34 Est verò notandum, quòd licèt minor, tempore præsentationis ad beneficium jurispatronatus, supplicaverit Summo Pontifici pro institutione cum opportuna dispensatione, si tamen à signatura supplicationis usque ad tempus confectionis literarum, tantum tempus effluxerit, quòd Orator ad ætatem jam legitimam pervenerit, licèt in ipsis literis non debeat dari dispensatio, cùm verè illa non sit necessaria, nihilominus de utroque tempore in ipsis literis, secundùm consuetum stylum mentio habenda erit, exempli gratia, *Nuper vacante perpetua Capellania N. de jurepatronatus Clericorum* (vel sub alijs verbis, quibus Cancellaria Apostolica in simili jurepatronatus utitur &c.) *ad illam sic vacantem, N. qui tunc decimum tertium suæ ætatis annum attingebat, &c. præsentatus fuit*, & in dispositiva prosequitur, *Nos volentes eundem N. asserentem se in ætate legitima de præsenti constitutum existere &c.*

Mirabitur tamen quis fortasse hìc, Ad quid ista literarum Apostolicarum expeditio, cùm jam interim idem Orator legitimæ ætatis effectus sit ad idem beneficium assequendum? Responsio tamen, quæ contemnenda non est, desumitur etiam ex notorio stylo Cancellariæ Apostolicæ, quæ omninò tenet, Oratori prædicto dandas esse supradictas literas; quandoquidem per appositionem manus Summi Pontificis alteri non remanet facultas providendi, seu
35 investiendi de dicto beneficio, ex vi hujusmodi manus appositionis in necessaria tunc ejusdem Summi Pontificis collatione, respectu petitæ dispensationis; quæ licèt modò cessset ob supervenientiam legitimæ ætatis, nihilominùs etiam ex eo, quòd agitur de beneficio jurispatronatus ecclesiastici, illud propter præmissa remaneat affectum, pro quo facit, quod tradit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss. num.* 23. quamvis aliàs dicendum esset de beneficio jurispatronatus laicalis, quod per dictæ manus appositionem minimè remanebit affectum, teste eodem Gonz. *d. gloss. num.*64. licèt me non lateat, ipsam Cancellariam pluries contrarium tenuisse, per rationem desuper allatam.

Non est autem omittendum, quòd si Orator infra tempus in prædicto decreto, seu forsan in fundatione, aut aliàs ex statuto, seu quomodolibet præscriptum non posset ad
36 illos ordines promoveri, ne collatio sibi facta evanescat per illius lapsum, petere potest, antequam id tempus la-
batur, prorogationem ad se promoveri faciendum, quæ 37
concedi consuevit ad aliud tempus D. Datario bene visum; & hujusmodi prorogationes sunt admodùm in Rom. Curia frequentes.

Quòd si tempus prædictum jam fuerit elapsum, petenda 38
erit nova gratia, scilicet restitutionis adversùs lapsum temporis ad suscipiendum ordines: & exprimendum in ea est, an fructus perceperit; quia si ita est, cùm illos non fecerit suos, debet super illis componere cum D. Datario, ut aliàs dictum est. Et insuper additur consueta clausula præservativa juris tertii, scilicet, *Dummodo tempore Datæ præsentium, ob lapsum temporis hujusmodi, non sit alicui indictæ Capellaniæ specialiter jus quæsitum.*

Quo verò ad pensiones obtinendas, non requiritur ea- 39
dem ætas, quæ ad beneficium, scilicet quatuordecim annorum ex dicto Concilio Trident. *sess.* 23. *cap.* 6. quia cùm circa hoc nihil fuerit in eo expressum, remanet id dispositioni juris communis, prout erat ante Concilium, quòd loquitur duntaxat de beneficiis; & sic nihil innovat quoad pensionem; & ita declarasse Sacram Congregationem ipsius Concilii, & in praxi servari, testatur Gonz. *gloss.* 5. §. 5. *sub num.* 26.

Sæpe accidit in Romana Curia, peti dispensationem pro 40
minori ad Canonicatum, & præbendam Ecclesiæ Cathedralis; ignoratur tamen, quem ordinem illi requirant, ac propterea ne retardetur expeditio literarum, datur decretum, *Quod Orator, cum primum XXII. suæ ætatis annum attigerit, ad Subdiaconatus ordinem, & si Canonicatus, & Præbenda prædicti alios ordines requirant, ad illos, ætate legitima sibi suffragante, in tunc proximè successivè futuris temporibus a jure statutis, se promoveri facere omnino teneatur; alioquin præsens gratia nulla sit; ipsique Canonicatus, & præbenda vacent eo ipso*: Ubi tamen in Cathedrali
Ecclesia non est fortè facta distinctio præbendarum, sa- 41
crum ordinem requirentium, neque sacri ordines singulis ejusdem Ecclesiæ Cannnicatibus, & præbendis ex præscripto dicti Concilii adhuc designati existunt, ut in *sess.* 24. *cap.* 13. ibi, *in omnibus verò Ecclesiis Cathedralibus omnes Canonicatus, & portiones habeant annexum ordinem presbyterii, Diaconatus, vel Subdiaconatus &c.* vel, si forsan ex aliquo statuto, seu fundatione, aut consuetudine, vel aliàs nullum ordinem sacrum annexum habeant; cùm propterea non requiratur dispensatio; debet de hoc fieri mentio in supplicatione, & in literis.

Prætereà servatur, ubi Orator fuisset Dignitate, seu alio beneficio, gradum aliquem requirente, provisus; ac tempore collationis non esset graduatus, & propterea apponeretur decretum, quòd infra annum, vel aliud tempus, gradum Doctoratus, vel Licentiaturæ, aut aliàs suscipere teneretur; alioquin collatio ipsa, seu alia gratia nulla esset eo ipso; tunc circa hoc idem est in praxi, quòd in aliis supradictis casibus, in quibus datur etiam prorogatio, & restitutio adversùs decretum hujusmodi cum supradictis clausulis, & decretis.

Hìc autem, saltem per transitum, videamus circa hujusdi decretum susceptionis gradus doctoratus in provisionibus Apost. appositum, quid in praxi servandum, quando Papæ narratur, Oratorem non esse graduatum, prout dignitatis, aut aliàs beneficii qualitas illum requirit tempore provisionis. Ipsius quidem tenor talis adjici consuevit per DD. Revisores Datariæ Apost. nempe: *Et cum decreto, quod Orator infra sex menses* (quandoque vero infra annum) *à Data præsentium computandos, gradum magisterii in Theologia, seu Doctoratus, vel Licentiaturæ in utroque jure, vel saltem in decretis, in aliqua Universitate, ubi studium generale viget, prævio rigoroso examine, suscipere, & ad illum promoveri realiter, & cum effectu teneatur; alias præsens gratia, ac inde secuta quæcunque ei minime suffragentur, ipseque Archi-diaconatus vacare censeatur eo ipso.*

Certum est enim, quòd si dictus Orator non satisfaciat ad unguem huic decreto, beneficium vacat & potest à quocuoque, si ita ille qualificatus sit, impetrari; nisi eidem Oratori succurratur per viam prorogationis, aut restitutionis ad suscipiendum hujusmodi gradum, ut supra dictum est. Nam voluit Julius III. fel. record. circa eos, qui in Rom. Curia extorquent insignia Doctoratus ab aliis, quàm Excellentissimis DD. Advocatis Consistorialibus, & assumerentur ad gradum doctoratus in utroque, seu altero jurium,

assumptiones ac creationes Doctorum, ac insignium doctoralium traditiones cum inde secutis, irritas & manes censeri, ac nemini suffragari, ac si nulliter assumpti pro non Doctoribus haberi; prout in sua Constitutione, quæ incipit, *Cùm sicut*, sub Dat. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, Die 6. Februarii 1552. Pontificatus sui Anno secundo.

Id ipsum fuit in Sacro Rotæ Auditorio determinatum in una Romana juris doctorandi, in qua causa diligenter discussa fuit dictum, cessare super hoc omnem difficultatem ex posteriore Privilegio concesso per Sixtum V. supradictis DD. Advocatis, sub Dat. 7. Kal. Septembris 1587. cum derogatione regulæ de jure quæsito non tollendo, & cum Clausula, *Quorum tenores*, per quam procul dubio revocatum censetur privilegium Dominorum Prothonotariorum, ut ex Seraph. *dec.* 1271.

Quod quidem jam ipsa praxis comprobat; namque Papa privilegia Prothonotariatus nunquam concedit, nisi cum Clausula, *Et citrà facultates legitimandi, ad gradus promovendi, ac Notarios creandi, aliaque similia privilegia, eisdem Notariis de numero participantium, concessa, seu prætensa, quibus nullibi uti valeas*, prout formula literarum Prothonotariatus, quam apposui *lib. 5. c. 6. n. 50.*

Ad præmissorum corroborationem, de mandato felic. recordation. Urbani Papæ VIII. emanavit Edictum in Urbe, tenoris sequentis, videlicet.

EDITTO.

Octaviano Raggi Prothonotario Apostolico, dell'una, & l'altra Signatura Referendario, & della Camera Apostolica Auditore Generale.

Essendo stato provisto altre volte da Sommi Pontefici, per ovviare à molti inconvenienti, che nascevano, che in Roma, & suo distretto nessuno possa essere addottorato in legge, ò Canoni da altri, che dal Collegio de Signori Avvocati Consistoriali, & del tutto speditione Privilegii à favore d'esso Collegio, con le pene alli Contraventori, contenute in essi; quali ultimamente sono stati confirmati dalla felice mem. di Clemente Ottavo, causa cognita, & con decisione Rotale. Et perche s'intende, che non ostante detti privilegii, alcuni ardiscono adottorare, & quel che è peggio, ancora quelli, che dall'istesso Collegio, come non idonei, sono reprovati: Però d'ordine espresso di N. S. datoci à bocca, per il presente publico editto comandiamo espressamente, che nessuno sotto qualsivoglia pretesto, & privilegio ardisca creare, & far Dottori in legge, ò Canoni contro la forma di detti privilegii, sotto pena, oltre la scommunica, & altre contenute in essi, di scudi mille d'oro in oro per ciascheduna volta d'applicarsi ipso facto alla Camera Apostolica, in caso di contraventione, & dell'essilio da Roma, & altre pene corporali, ad arbitrio nostro. Dichiarando, che nell'istesse pene incorreranno quelli, che si faranno Dottori, & i testimonii, che interverranno in simili Dottorati, & li Notari, & Segretarii, che se ne rogaranno, oltre le pene sudette, incorreranno nella pena del falso. Dichiarando ancora nulli per il presente editto tutti li privilegi de Dottorati, che dalla detta confirmatione di Clemente Ottavo sino al presente saranno stati concessi da altri, che dal Collegio sudetto, & questi addottorati dopò detta confirmatione non possino essercitare l'officio di Dottore, ne farsi chiamare tali sotto pena del falso. Volendo che quelli s'intendano incorsi in detta pena, che passati tre giorni dopò la publi atione del presente editto, controverranno. Et acciò non si possa in alcun tempo pretendere ignoranza del presente editto, comandiamo e che ciascun Notaro ne debbia tenere una copia affissa nel suo officio sotto le pene predette. Data in Roma, questo di 2. di Luglio 1640.

Ottaviano Raggi Auditore della Camera.

Santi Florido Notaro Decano.

Publicatum 4. Julij 1640.

Supradictum Edictum fuit renovatum etiam ab Illustrissimo Domino Odoardo Vecchiarello ejusdem Cameræ Auditore, sub die tertia Novembris 1654. de mandato fel. record. Innocentii Papæ X.

Cùm igitur ex supradictis satis constet, demptam esse omnibus aliis facultatem ad gradus promovendi, proinde dicendum est, ad beneficia ecclesiastica assequenda, neminem posse sic promoveri, nisi à supradictis Dominis Advocatis Consistorialibus in Urbe prædicta, quod quidem statutum etiam est per fel. record. Pium V. in sua Constitutione, quæ incipit, *Quamvis à Sede Apostolica*, cùm enim ille accepisset, nonnullos Comites Palatinos, & diversos alios, prætextu facultatum, sibi à Romanis Pontificibus, & à Sede Apostolica concessarum, quam plurimos, tàm laicos, quàm Clericos, tam jure civili, quàm Canonico, & Theologia, nullo, aut non debito examine prævio, indoctos, & inhabiles, Doctores, Licentiatos, & Magistros creasse, & promovisse, uti ad dignitates, cœteraque beneficia ecclesiastica faciliùs assumerentur, & de eis providerentur, in animarum suarum jacturam, & quamplurimorum scandalum, omnia, & singula, facultates, & indulta eisdem Comitibus, ac etiam quibusvis Officialium Romanæ Curiæ Collegijs, singulisque alijs personis cujuscunque status, gradus, ordinis, & præeminentiæ existentibus ad Doctoratus, Licentiaturæ, & Magisterij gradum promovendi per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos quomodolibet concessa, & confirmata, & innovata revocavit, cassavit, & annullavit, ac Decretis Concil. Trid. inhærendo, decrevit & declaravit, eos, qui à Comitibus, & alijs præfatis promoti fuerunt, quoad Dignitates, cœteraque beneficia ecclesiastica, nulla gradus prærogativa frui, & gaudere posse, vel debere sub Dat. Romæ apud S. Petrum 1568. Kal. Junij Pontificatus sui Anno Tertio.

Quare, supradictis sic stantibus, licèt nonnulli Curialium tenuerint posse nihilominus sic promotos ad hujusmodi gradum, Dignitates, aliaque beneficia ecclesiastica assequi, saltem ex privilegio concesso Excellentissimo Duci Sfortia, quod dicitur inniti concessioni diversorum Summorum Pontificum, nempe Pauli III. quod fuit confirmatum à Gregorio XIII. & Sixto V. Attamen prædicto Urbano fuit lectum privilegium quoddam Doctoratus, à supradicto Duce concessum, quod erat tenoris sequentis, videlicet.

In Christi nomine Amen. N. de Comitibus Sfortia Sacri Romani Imperii Princeps, Dux Signiæ, Princeps Vallis Montanæ, Comes Dei gratia Sanctæ Floræ, Marchio Proceni, & Eques Ordinum Galliarum Regis Christianissimi.

Universis, & singulis præsentes literas visuris, lecturis, & audituris, salutem, & omne gaudium. Noveritis, quòd fel. record. Paulus Papa III. per literas desuper concessas, ac sub plumbo expeditas, sub Dat. Romæ apud Sanctum Petrum Anno Dominicæ Incarnationis 1533. mensis Maii, Pontificatus sui Anno Quinto, nobis, & cæteris omnibus de familia, ac prosapia Sfortia, amplam, liberam, ac omnimodam facultatem, & licentiam concessit, Doctores in jure Canonico, & civili creandi, ac solemniter ordinandi, & quos benemeritos, dignos, & sufficientes, ac idoneos reperiremur, ad dictum Doctoratus gradum, recipiendi, declarandi, & pronunciandi, aliaque faciendi in præmissis necessaria, & opportuna, prout in dictis literis plenè continetur, quæ fuerunt confirmatæ a fel. record. Gregorio XIII. & Sixto V. Cùmque Illustr. D. N. N. vir, scientia, moribus ingenio, doctrina, studiisque præ-

praclarus, qui assiduis vigiliis, multis abhinc annis, Iuri Canonico, & Civili operam impendit laboriosam, suorumque laborum pramium assequi cupiens, Doctoratus gradum, & insignia in utroque Iure bumiliter à nobis sibi concedi postulavit, & propterea Illustr. & Excell. D. N. illum coram nobis prasentaverit per rigorosum, & tremebundum examen ab Illustr. & Excell. D. N. N. in hoc casu locum tenente, idoneum repertum; & idcò ad insiguem Doctoratus Lauream promoveri posse, nobis attestante. Ea propter infrascripta puncta illi assignata, videlicet in Canonico. c. sane, de foro comp. & in Civili, l. mandati, C. mand. ita miro ordine, ac methodo recitavit, continuando rubricas, textus dividendo, notabilia colligendo, casus figurando, dubitationes solvendo, Doctorum dicta reassumendo, & argumentis acutè, & subtiliter respondendo, adeò doctè se habuit, quòd fuit à nobis, & supradictis in utroque jure sufficiens, & idoneus judicatus. Et ob id unanimiter, concorditer, pari voto, nemine penitus discrepante, viva voce, vivisque suffragiis, jure & merito approbatus. Nos igitur N. Sfortia, consideratis scientia, moribus, & virtute, quibus eundem D. N. Altissimus illustravit; pracedente fidei catholicæ professione, ac juramento ab eo prastito, in manibus nostris, auctoritate Apostolica, & etiam Imperiali, qua fungimur ordinaria, eundem D. N. Dignum, sufficientem, & idoneum, ac benemeritum judicavimus, eique juris utriusque Doctoratus insignia assumenda, & recipienda fore, & esse pronunciamus, & declaramus, ac ipsum in utroque jure Doctorem fecimus, creavimus, & solemniter ordinavimus; ita quòd in futurum omnibus, & singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, favoribus, gratiis, indultis, dignitatibus, & praeminentiis, quibus alii Doctores, & Magistri de jure, vel consuetudine, aut aliàs utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere solent, debent, & possunt, vel unquam potuerunt, ipse quoque D. N. Doctor creatus utatur, potiatur, & gaudeat, ac uti, potiri, & gaudere possit, & valeat. Dantes insuper, & concedentes sibi licentiam, liberamque facultatem, & authoritatem glossandi, consulendi, interpretandi, & Magistralem Cathedram ascendendi pro ejus libito voluntatis. His sic peractis, pradictus D. N. considerans, quòd ad perfectionem cujuslibet humani actus, finis congruus appetendus est, per quem appareat principium, & medium aptè præcessisset, solita Doctoratus insignia sibi dari, & concedi bumiliter postulavit; cui honestæ petitioni annuentes, ipsum in Cathedra collocandum, eique libros clausos, mox, & apertos in manibus dandum, & digito annulum pro desponsatione, & capiti biretum pro coron a imponendum per Illustrem & Excellentem D. N. pradictum ejus Promotorem fraterno osculo muniendum, ad laudem, & gloriam Omnipotentis Deis, Deiparaque Virginis Mariæ, & Sanctorum omnium. In quorum omnium, & singulorum fidem præsens hoc Doctoratus instrumentum manu nostra subscriptum, & nostro solito sigillo munitum publicari mandavimus. Dat. in Terra nostra S. Floræ Anno à Nativitate Domini, &c. Indictione, &c. Die prima mensis Septembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Vrbani divina providentia Papæ VIII. Anno &c. Præsentibus &c. vocatis, atque rogatis.

N. Dux Sfortia.

N. Secretatius.

Quoquidem beoe per eundem Urbanum VIII. audito, respondit, illud ooo suffragari ad obtinenda beneficia prædicta, quicquid dicendum esset quoad alios effectus.

Redeundo autem unde digressus sum, Dispensatio super
defectu ætatis ad suscipiendos sacros ordines adeò semper
42 exulavit à Curia, ut vix pro aliquo ultra montes existente, & cum maximis favoribus concessa fuerit; quamvis ex urgentissima causa videatur oon consuevisse denegari, quòd jam visom est annis proximè elapsis, quibus, grassante non modò in civitate Neapolitan. verùm etiam in
43 nonnullis aliis mundi partibus, tum peste, tum pestilente, & immani morbo strangulatorio, vulgò, *mal di gola*, seu, *di canna* ouncupato, iidemque morbi ab infantibus, & pueris ad natu majores transeuntes, ferè omnes, qui in illos inciderunt, de medio sustulerunt, undè etiam numerus sacerdotum, tàm sæcularium, quàm regularium imminutus valdè remansit; propterea Sanctissimus D. N. fel. record. Urbanus Papa VIII. ne Christi fideles sacrificii Missæ fructu aliquando destituti ob dictorum presbyterorum penuriam, remanerent, tàm cum Clericis sæcularibus, quàm regularibus super defectu ætatis, etiam ultrà annum dispensavit ad suscipiendos sacros, etiam presbyteratus ordines; necessitas enim fecit recedere à regulis juris, *c. 2. in fi. de observ. jejun.* Menoch. *de arbitr. jud. lib. 2. casu 182. n. 1. & per tot.*

Sed ne quis miretur, cur plerumque in supradictis, aliisque similibus casibus, & petatur specificè in supplicationibus dispensatio, de illa tamen nulla fiat mentio in litteris apostolicis, supradictas gratias concernentes, scire opor-
44 tet, quòd etiam secuodùm stylum, & praxim Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ, inter cæteras gratias Apostolicas, quæ inde emanant, adsunt dispensatio, & indultum, qui quidem termini satis inter se diversi sunt; nam dispensatio datur in his, quæ sunt contra juris communis dispositionem, ut patet ex ipsius dispensationis definitione, scilicet quòd sit juris communis relaxatio, & tunc necessariò ad illius validitatem Summus Pontifex utitur verbo, Dispensamus, nisi essemus in illius casibus, io quibus regula Cancellariæ non obstaote, seu quodam inveterato stylo, sufficit Papæ ad aliquid disponendum ad alicujus favorem contra, absque eo, quòd utatur verbo, Dispensamus.

At verò, obi non disponitur contra jus commune, non
45 cadit dispensatio; Exemplum erit inter alia, ut hic: nam
Papa, providendo minori quatuordecim annis de simplici beneficio, noo dicitur disponere contra Concilium Tridentinum *loc. cit.* sed uti jure suo; ut enim aliàs diximus, *in sess. 25. cap. 21.* statuitur, omnia ipso Concilio ita decreta esse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Aposto- 46
licæ sit, & esse intelligitur. Unde hæc reservatio excludit præcisam dispensationem; atque ideò ounquam, etiam de
stylo Curiæ, datur, aut cadit dispensatio contra disposita 47
per idem Concilium, sed sufficit, quòd Papa contra illud ex certa scientia ita disponat; ac propterea in literis provisionis pro eodem mioore dicatur, *Nos volentes dilectum filium N. in undecimo suæ ætatis anno constitutum, &c.* quibus verbis ostendit, se jam habere scientiam inhabilitatis Oratoris, unde potius dici posset, Papam indulgere, quàm
dispensare, licèt indultum propriè detur contra statuta fun- 48
dationis, vel regulas, io quibus non dicitur jus solvi, ut per Hier. Paul. *in suo provinc. tit. notab. iam circa benefic. reserv. &c.* & ego dicam *in mea prax. benef. & latiùs* prosequar io amplissimis meis *addit. ad eundem* Hier. Paul. *lib. 9. cap. 21. à num. 3. ad* 10. præsertim *vers. sed an ista ratio.*

Quia verò, ut suprà ostendimus, oportet, quòd in provisione Apostolica supradicta, cum inserta dispensatione super defectu ætatis fiat meotio, quòd Orator ad horas canonicas ratione sibi collati beneficii, recitandas, idoneus existit, propterea hic pro hujus materiæ conclusione, il-
liusque praxi, dicendum est, quòd cùm beneficium detur 49
propter officiom, illud obligat saltem ad dictarum horarum recitationem, ut per DD. *in capit. 1. de celebr. Miss.* quamquam illius fructus sint quantumvis exiles, & tenues, Zerol. *in prax. Episcoporum part. 2.* verbo *beneficium* §. 2. &
infrà dicetur, licet secus dicendum esset, si illud nullos pror- 50
sus habeat redditus, quia tunc ad dictas horas noo tenetur, Garc. *de benefic. part. 3. capit. 1. numer. 41.* qui *num.* 44. ait, id procedere etiam in beneficio, quod initio, & tempore fundationis habuit redditus, sed temporum calamitate perieruot; propterea in similibus dispensationibus super prædicto defectu ad simplicia, semper juxta formulam soperiùs positam, additur clausula habilitatis Oratoris ad dictas horas recitandas; aliàs enim, si sciret

Summus Pontifex illius inhabilitatem circa hoc, procul dubio à prædicta collatione retraheretur, ut pluries visum fuit; nisi fortè ex speciali gratia sibi indulgeret; prout sæpè solet, ut loco divini officii, donec ad illud recitandum fiat habilis, recitet officium B. Mariæ Virginis, quod tantùm habentibus pensiones ecclesiasticas, ex præcepto Constitutionis Sixti V. concessum est

51 Nec incongruè, etiam juxta præsentem casum dispensationis, hìc dubitare visum est. Primò, an ratione solius tituli beneficialis, absque illius possessione, obligetur idem Orator ad dictum officium recitandum? Est negativa responsio: quandoquidem in jure quis non censetur habere beneficium, nisi perfectè illud habeat; quòd profectò non accidit absque pacifica possessione, vel saltem, si per eum non stet, quò minùs illam adeptus fuerit, arg. *capit. licet Episcopis, de præbend. in 6.* Durum etenim videtur, quòd aliquis sine mercede laboret, Paris. *de resign. benefic. lib. 1. quæst. 9. num. 15.* quicquid dicat Navar. *de Orat. capit. 7. num. 28. & 29.*

52 Secundò dubitatur, an idem teneatur ad officium prædictum recitandum, ratione possessionis absque fructibus. Et est affirmativè respondendum; quatenus adsit certa spes illos recipiendi: is enim completum habet beneficium, nec necessaria est ipsorum fructuum anticipara solutio, ut est communis opinio; quod profectò est intelligendum, etiamsi fructus integrè alteri solvantur, sola administratione retenta. Id tamen limitatur, ubi beneficiatus neque habeat administrationem, sed tantùm nudum titulum, ut accidit in resignatione Abbatiarum, quas possident Cardinales, & alii Prælati, qui eas ex licentia Papæ renuntiant suis nepotibus, aut aliis consanguineis, ut indies accidit; tunc enim onus recitandi Officium manet penes fructuum reservatarium loco pensionis; quia apud illum manent administratio, & alia onera, id. Navar. *cap. 25. n. 104.*

53 Tertiò dubitatur, an ratione tenuitatis beneficii, excusetur idem à dictarum horarum recitatione: & quidem communis opinio docet, quantumvis tenue beneficium obligare ad dictas horas, Covar. *lib. 3. var. resol. cap. 13. nu. 8.* Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 21. n. 4.* Ratio enim est, quia, quamvis beneficium tenues habeat fructus, gaudet tamen beneficiatus cæteris privilegiis beneficiatorum; quandoquidem Concil. Lateran. sub Leone X. *sess. 29. capit. 9.* indistinctè ad id obligat omnes beneficiatos; & sic, ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, *c. quia circa, de privil. l. quamvis*, & ibi Jason 1. *not. ff. de jus voc.* Bart. *in l. eam mente, ff. de furt.*

Et licèt nonnulli contrarium asserant, ac propterea nimis laborent, arbitrando, quodnam dicatur tenue bene-
54 ficium, ad effectum evadendi onus recitationis hujusmodi officii, attamen unusquisque propriæ conscientiæ consulat: ego autem pro nunc nihil firmo: aliqua tamen circa hoc dicam in *mea praxi benef. tom. 2. lib. 3. capit. 3. à numer. 21. ad 37.*

Præmissa verò, circa recitationem prædictarum horarum canonicarum, secundùm nostram praxim, limitanda
55 etiam sunt, dummodò post provisionem beneficii, seu sacrorum ordinum susceptionem, non efficiatur quis aliàs inhabilis inhabilitate superveniente; in his enim casibus, cùm re vera beneficiatus, seu ad dictos ordines promotus, non possit dictas horas recitare, satis excusatur; impossibilium
56 enim nulla est obligatio, *l. impossibilium, ff. de reg. jur. l. cum heres, §. 1. ff. de stat. lib. ... §. impossibilis, instit. de hæred. instit. c. nemo potest, de reg. jur. in 6.* Unde Pius V. inter facultates, quas concessit Summo Pœnitentiario, his, qui di-
57 cunt, se ob infirmitates, non posse recitare officium, & ideò petunt declarari, se non teneri, mandavit sic responderi: Aut verè non possunt, & satis sunt excusati absque alia excusatione, seu declaratione; aut possunt, & Sanctitas sua non vult quicquam indulgere, sed tantùm relinqui conscientiis Confessariorum suorum, qui, si dixerint eos non teneri, poterunt ipsis acquiescere.

Unde Navar. *de hor. can. cap. 11. n. 39.* loquens de quibusdam personis, ibi expressis, non valentibus dictas horas canonicas recitare, dicit, quòd tales, licèt de rigore juris non teneantur aliquid dicere determinatum, de illius tamen consilio, ipsi, & omnes, qui non possunt dicere horas prædictas, deberent dicere tot Pater Noster, & Ave Maria, aliasque preces, quot arbitrio boni viri ad id sufficerent, & aliquando arbitratus fuit, supradictos sic recitare non valentes, debere tantùm temporis plus, vel minus insumere in attentè dicendis Pater noster, & Ave Maria, & Salve Regina, quantùm insumpturi essent in recitandis omnibus horis, si eas recitare possent, addendo ter, Ego peccator, semel manè supplentes Matutinum, & iterùm supplentes Primam, Tertiam, Sextam, & Nonam, & tertiò, vespere supplerent Vespertinam, & Completorium; ac propterea addit ibi, quòd si sibi à Maximo Pontifice committeretur commutatio horarum canonicarum in aliquod aliud, commutaret in hoc; quod videtur hodie posse servari, quando Confessarius non valenti dictas horas recitare absque alia facultate sibi attributa vellet in locum dictarum horarum, aliqua injungere, eo modo, quo suprà dictum est; prout à pluribus peritissimis Theologis, & Confessariis vidi, & audivi in praxi servari. Quamvis à pluribus annis, circa commutationem hujusmodi per dispensationem Apostolicam aliud servetur; nam Clemens Papa VIII. sub die 22. mensis Aprilis 1593. concessit Julio Antonio Sanctoro Car-
dinali Sanctæ Severinæ, Majori Pœnitentiario, facultatem 58
dispensandi super recitatione prædicti Divini Officii, seu horarum canonicarum, propter aliquam impossibilitatem, vel difficultatem, cum commutatione in alias preces, seu orationes, aut illarum injunctione, hoc ea occasione, quia fecit verbum ipse Major Pœnitentiarius cum ipso Clemente, de quadam supplicatione cujusdam Monialis Monasterii Sanctæ Mariæ de Donna Romita hujus Civitatis Neapolitan. Ordinis Sancti Benedicti, quæ cùm pervenisset ferè ad annum septuagesimum, nunquam potuit addiscere divinum officium, & ideò nec etiam profiteri: quapropter supplicabat, ut secum dispensaretur, quatenus in ea ætate tam gravi (ne sancto habitu, & merito regularis professionis privaretur) posset in eodem Monasterio profiteri vota Religionis, non obstante, quòd divinum officium, more aliarum monialium professarum, recitare non valeret, cui per alias preces satisfaceret; ipseque Clemens concessit, ut loco Matutini, diceret Coronam Beatæ Mariæ Virginis, & loco Primæ, ac aliarum horarum alia recitaret, arbitrio ejusdem Majoris Pænitentiarii, qui propterea censuit, ut ad Primam, & alias horas, & Completorium, septies Pater noster, & septies Ave Maria. In Vesperis autem, saltem duodecim Pater noster, & duodecim Ave Maria recitare teneretur; licèt postmodum tractu temporis ad formulam infrascriptam commutatio ipsa extensa fuerit. Undelicèt, præmissis non obstantibus, rarò ipsa Sacra Pœnitentiaria concedat, etiam cum quavis urgentissima causa, commutationem recitationis hujusmodi horarum canonicarum, sed tantùm huic petitioni sic respondere consuevit, videlicet, Si non potest, non tenetur; quamvis Summus Pontifex possit per suam dispensationem excusare quem ab horis canonicis, cùm illæ sint jure humano præceptæ; ipseque Papa possit circa omne jus humanum dispensare, *cap. proposuit, de concess. præb.* id. Nav. *d. cap. 11. num. 31.*

Scimus tamen, quòd si fortè aliquando ad importunas petentium preces, commutationem ipsam concedat, puta presbytero, qui propter visus debilitatem, vel pro moniali, quæ aliàs infirmitate, qua laboravit, lumen dextri oculi amisit, altero maculoso remanente, & in eis continuam lachrymationem patiente, propter quod inhabilis redditur ad dictas horas recitandas, & in aliis similibus casibus, tunc ut plurimùm committitur Ordinario, ut per se, vel alium, & quandoque Confessario approbato ab ipso Ordinario sub sequenti formula, videlicet, *Quatenus si ei ita
cum eodem Oratore, audita prius ipsius sacramentali confes-* 59
sione, ut loco Matutini, Coronam Beatæ Mariæ Virginis, & aliquot Psalmos, quos memoriter recitare potest, arbitrio suo, vel saltem Miserere mei Deus, cum Cantico Zachariæ; loco verò singularum aliarum horarum, videlicet, Primæ, Tertiæ, Sextæ, & Nonæ, septies Pater noster, & toties Ave Maria, ac Psalm. De profundis; loco vesperarum, duodecies Pater noster, & toties Ave Maria, ac Psalmum, Dixit Dominus Domino meo, cum Cantico Beatæ Mariæ Virginis, & loco Completorii, etiam septies Pater noster, & toties Ave Maria, ac Psalmum, Qui habitat in Adjutorio Altissimi, cum Cantico Symeonis, Nunc dimittis servum tuum Domine, & Symbolo Apostolorum, singulis diebus recitet, misericorditer dispenset in foro conscientiæ tantùm.

In utroque autem foro, per Datariam diversimodè hu- 60
jusmodi commutationes vidi concessas; quandoque enim non valenti dictas horas canonicas recitare, fuit indultum,

tum, ut illarum loco recitaret Officium Beatæ Mariæ Vir-
ginis, ac insuper aliquam eleemosynam Christi fidelibus,
vel alicui pio loco elargiretur. Quandoque ut pro singu-
lis Matutinis, & Laudibus, ac horis, necnon Vesperis,
& Completorio, recitaret septem Psalmos pœnitentiales,
aut Rosarium, seu aliquam illius partem, arbitrio Ordina-
rii; aliquando verò, ut hujusmodi septem Psalmos pœni-
tentiales ter, ac quinquies Orationem Dominicam, & to-
ties Salutationem Angelicam cum Symbolo Apostolorum,
& antiphona currenti cum versiculo, ac oratione de Beata
Maria Virgine quotidie celebraret.

61 Conceditur adhuc frequenter hęc horarum Canonicarum
recitationis commutatio, etiam per literas in forma Brevis
sub Annulo Piscatoris per ipsam Brevium Præfecturam, per
quam committitur Ordinario tantùm, quatenus, constito
sibi legitimè de præmissis, Oratrici recitationem divini offi-
cii hujusmodi in recitationem aliorum precum sibi benevisa-
rum authoritate apostolica, arbitrio ejusdem Ordinarii, & de
consensu ejusdem Oratricis, & Confessarii cómutet. Non ob
stantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, ac
dicti Monasterii, & illius Ordinis, etiam juramento, confir-
matione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statu-
tis & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque;
prout novissimè concessa fuit dispensatio hæc Euphrasiæ de
Basio, moniali expresse professæ Monasterii monialium San-
ctissimæ Trinitatis Neapolitan. cum expressione causæ,
quòd ea capitis vacillatione laborabat, ut divinum officium,
videlicet horas canonicas, recitare non posset; quæ propterea
petiit secum desuper indulgeri, prout in eisdem literis, sub
Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, die quinta Martii 1637.
Pontificatus Sanctissimi Dom. Nostri Urbani Papæ VIII.
anno Decimoquarto. Similiter facultatem commutandi di-
ctas horas Canonicas impartiri etiam consuevit Sacra Con-
gregatio Cardinalium super negotiis Episcoporum, prout
pluries vidi.

Et hæc pauca circa praxim commutationis horarum, qua-
si per transitum dixisse sufficiat.

In proposito autem, nisi asséreretur, Oratorem esse aptum
ad celebrandum horas canonicas, vix, aut cum maxima dif-
ficultate dispensaretur, sicut neque talis dispensatio sive ad
ordines, sive ad beneficia conceditur penitus illiterato, &
ignoranti, cùm de jure isti censendi sint indigni, ut per glos.
in capitul. de his, distinct. 28. & fuit dictum in Rota in
una *Calaguritan. portionis, die Veneris 27. Ianuarii* 1576.
talis enim collatio eis facta non tenet. *Abb. in capitul. cum
nostra, de concess. præb.* Quod tamen intelligitur, ut dictum est,
de eo, qui nec prima rudimenta grammatices didicit, quia
juxta oneris qualitatem debet quis esse scientia prędítus. Vn- 62
de Honorius III. relatis *in capitul. quamvis. de ætat. & quali-
tat.* mandat. quendam Episcopum à Pontificalis officii exe-
quutione, & ab administratione suæ Ecclesiæ abstinere, eo
quòd ipse coram eodem Honorio confessus sit, se nunquam
de grammatica didicisse, nec etiam legisse Donatum, & sic
per evidentiam facti de sua illiteratuta constabat: cui quadrat
illud Ovid. *libr. 2. de trist. Quod minimè novit, nemo docere* 63
potest, ac propterea illiteraturæ defectus est omnino indispen-
sabilis. Nec me latet, meo tempore institisse quendam Ora-
torem Regis Hispaniarum, penes Paulom V. felicis Recor- 64
dationis, pro collatione cujusdam simplicis beneficii, ac pro li-
teris super ea in forma gratiosa, non autem in forma Di-
gnum, expedtendis: sed quoniam ipse Orator fassus est, peten-
tem de eo beneficio sibi provideri, esse prorsus illiteratom;
ideò Pontifex noluit cum eo, super hujusmodi defectu dispen-
sare; attento quòd litteratura reqoiritur de jure divino, Car-
dinal Turrecrem. *in Capitul. si in laicos distinction.* 38. Vidi
aliàs quoddam indultum faciendi celebrari horas canonicas
per alium, etiam ex gravi causa, addita clausula, *ipso Orato-
re præsente, & audiente, ac recitante, & saltem corde, si ore
nequiverit, prosequente.*

Cæterùm, dictas horas Canonicas non recitantes, neque
dispensationem ex gravi causa, ut dictum, est, impetrantes, si
in sacris ordinibus constituti fuerint, peccant mortaliter; si 65
verò beneficiati; post sex menses ab obtento beneficio illas
omiserint, fructus suos non faciunt pro rata omissionis offi-
cii, & temporis, illosque restituere tenentur eo modo, quo ca-
vetur *Constitut. Pii V.* desuper edita, quam, cum sit in viridi
observantia, hìc inserendam putavi, cujus tenor talis est,
videlicet,

66 *PIVS Episcopus servus servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Ex proximo Lateranen. Concilio pia, & sa-
lubris sanctio emanavit, ut quicunque habens beneficium ecclesiasticum, cum cura, & sine cura, si post sex
menses, quam illud obtinuerit, divinum officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum suo-
rum fructus pro rata omissionis officii, & temporis, suos non faciat; sed eos tanquam injustè perceptos, in fabricas
ipsorum beneficiorum, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Veruntamen multorum animi suspensione te-
nentur, cujusmodi rata prædicta ratio sit habenda: Nos huic rei evidentius, atque expressius providere volentes,
statuimus, ut qui horas omnes Canonicas, uno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficii, seu beneficiorum
suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidiè dividerentur: qui verò matutinum tantùm, dimi-
diam; qui cæteras omnes horas, aliam dimidiam; qui harum singulas, sextam partem fructuum ejusdem diei ammittat:
tametsi aliquis choro addictus non recitans omnibus horis Canonicis cum aliis præsens adsit, fructusq; & distributio-
nes fortè aliter assignatas, sola presentia juxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel aliàs sibi lucrifecisse præ-
tendat is, etiam præter fructuum, & distributionum amissionem: Item ille, qui primis sex mensibus officium non dixe-
rit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat admisisse. Declarantes præstimo-
nia, præstimoniales portiones, & qualiacunq; alia beneficia, etiam nullum omninò servitium habentia, obtinentes,
cum prædictis pariter conveniri. At quicunq; pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut clericus percipit,
eum modo prædicto ad dicendum officium parvum Beatæ Mariæ Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fru-
ctuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti,
declarationis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indi-
gnationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ apud
S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo septuagesimo primo, duodecimo Kal. Octobris, Pon-
tificatus nostri Anno sexto.*

Cæ. Glorius.

H. Cumin.

67 Verùm si contingat, Oratorem, ob omissionem recita-
tionis prædictarum horarum, fructus suos non fecisse; ac
68 propterea illorum restitutioni obnoxium remanere, & ob
illius paupertatem illos restituere non valere, consuevit re-
cursum haberi ad Officium Sacræ Pœnitentiariæ, quæ
Confessario committit, quatenus Oratorem absolvat; injun-
cta ea pœnitentia salutari; necnon erogatione alicujus partis
dictorum fructuum, quæ ipsi Confessario, juxtà modum fa-
cultatum Oratoris, visa fuerit in pauperum alimoniam,
aliosve pios usus; ac tandem residuum fructuum indebitè
perceptorum gratiosè remittat, & condonet in foro con-
scientiæ tantum; Sicut etiam illos condonat, quando Ora-
tor beneficiatus non incessit in habitu clericali, eidem Con-
fessori mandando, ut ipsum Oratorem absolvat; quòdque
faciat eleemosynam ejusdem Confessarii arbitrio. Et hæc
etiam obiter dixisse sufficiat circa fructus lucrari solitos ra-
tione recitationis horarum Canonicarum, illorum amis-
sionem, ac super eisdem dispensationem.

CAPUT III.

Praxis Dispensationis super defectu Aetatis, ad matrimonium requisitæ.

SUMMARIUM.

1 *ÆTas ad matrimonium requisita, quæ.*
2 *Pubertati proximus quando quis dicatur.*

3 *Iudicis arbitrio remittuntur, quæ à certa lege definita non sunt.*
4 *Ætatis determinatio ad matrimonium contrahendum est de jure humano.*
5 *Papa ex causa dispensat super ætate ad matrimonium: hujus dispensationis formula,*
6 *Et an etiam Episcopus dispenset.*
7 *Tempus minimum si deficiat ætati ad matrimonium, recurritur ad Sedem Apostolicam.*
8 *Iacobus Terragnolus patritius Beneventanus laudatur.*
9 *Formula supplicationis, quod impubes possit contrahere matrimonium.*
10 *Verbum, malitia, quomodo accipiatur.*
11 *Puer ætatis annorum novem, prægnantem reddidit nutricem suam.*
12 *Item & decem annorum.*
13 *Puellam decem annorum peperisse in Regno Neapolitano.*
14 *Delegatus quomodo procedat ex rescripto, si malitia supplet ætatem.*
15 *Et quid ejus decretum contineat.*
16 *Declaratio potiùs, quàm dispensatio super ætate ad matrimonium, datur.*
17 *Ubi vero multum tempus ad id deficit, datur dispensatio.*
18 *Exponitur de hac re exemplum literarum Apostolicarum.*
19 *Matrimonium, ante ætatem contractum, declarandum est nullum.*
20 *Navarri sententia de hac re.*
21 *Regulares non admittendi ad professionem ante annum probationis.*
22 *Novitii Religionum, quando ad professionem admittantur ante annum probationis.*
23 *Dispensationum exempla super defectu temporis ad professionem emittendam.*

QUia verò, sicut in matrimonio spirituali, quod inter Beneficiatum, seu Rectorem, illiusque Ecclesiam contrahitur; ad sacrorum Canonum præscriptum certa, & determinata ætas requiritur, ita etiam in matrimonio carnali, per jura infrà scripta, non nisi in pubertate annorum, videlicet, duodecim in fœmina, ut *in c. continebantur,*
1 *de desp. impub.* in viro autem, quatuordecim, ut in *cap. ex literis, eod. tit.* propterea, postquam de dispensatione, illiusque praxi super defectu ætatis ad beneficia ecclesiastica assequenda actum est, non incongruum videtur subnectere, quid circa dispensationem ad matrimonium contrahendum, dum opportuna deficit ætas, Romanæ Curiæ stylus servet.

Est tamen necessariò præmittendum, hucusque ex DD. aut Summistarum conclusionibus parum, aut nihil liquidò deprehendi, quoniam taliter contrahentes, proximi dicantur pubertati; ad hoc ut jura sibi ad sic contrahendum indulgeant, ubi malitiam constet supplere ipsorum ætatis defectum; cùm omnes supradicti adeò obscurè loquantur, ut relicto omnibus ambigendi loco, nemo, ad quem spectat, tutò audeat proximitatem hujusmodi declarare, ut juribus desuper suffragantibus, possit licitè matrimonium
contrahi. Dixerunt nonnulli, tunc quem dici pubertati 2
proximum, cùm ab ea per menses distat, auctoritate *tex. in l. non tantum, ff. de excusat. tutor.* Alii verò, cùm nihil certi asserere potuissent, id judicis arbitrio remiserunt; per illam communem, & tritam conclusionem, nimirum,
quòd judicis arbitrio relinquuntur ea, quæ sub certa le- 3
ge definita non repeliuntur à jure, juxta vulg. *l. 1. ff. de jur. deliber.* Dec. *in cap. sedes, numer. 2. de rescript. & cap. si pro debilitate, in fin. de offic. deleg.* Unde omnes in tanta hujus rei ambiguitate, ne quid contra leges admittant, quamvis ejusdem rei declaratio ad ipsum Judicem spectet, nihilominus, ut tutiùs agant, Oratores ad Summum Pontificem remittunt, ut ab eo opportuniùs, prout facti qualitas exposcit, sibi consulatur, cùm de ipsius Summi Pontificis potestate nullibi super hoc remaneat dubitandi locus; li-
cèt enim jure naturali ætas aliquorum annorum requi- 4
ratur ad matrimonium contrahendum, determinatio autem ejus, quòd requiratur in masculo ætas quatuordecim annorum completorum, in fœmina verò duodecim, jus est humanum: & ita licèt Papa non possit dispensare, quòd nullorum annorum ætas requiratur ad contrahendum matrimonium, potest tamen ex causa dispensare, quòd non
requiratur ætas quatuordecim annorum in masculo, & 5
duodecim in fœmina, ita Navar. *cons. 4. num. 9. de desp. im. pub.*

Præter dispensationem, seu declaratoriam ad contrahendum matrimonium, super defectu d. ætatis, petitur quandoque pro minoribus præd. dispensatio super aliquo canonico impedimento, puta consanguinitatis, seu affinitatis &c. quæ tamen non erit subreptitia, si taceatur minor ætas Oratoris, seu Oratricis ad contrahendum matrimonium, cùm sufficiat eos postmodum contrahere, quando sunt legitimæ ætatis, quia dispensatio non fuit petita ad effectum contrahendi ante ætatem, quo casu non solùm est necessaria dispensatio super gradu, sed super ætate. Dec. *cons. 602. n. 19.* Et fuit dictum in una Mediolanen. matrimonii, penes Farin. *in posth. dec. 27. num. 4. 10.* Et sic vidimus pluries practicari, & in una tantùm bulla datur dispensatio super gradu, ita ut contrahere possint, cùm fuerint in ætate legitima, ut in infrascr. formula literarum, videlicet.

INnocentius &c. Vicario &c. Beneventan. &c. salutem &c. Oblatæ &c. pro parte dilecti filii Iosephi Castrocuceo laici Neapolitan. & dilectæ &c. Antoniæ Riccardæ mulieris Bojanen. Diœcesis, in octavo suæ ætatis anno constitutæ, & in Civitate Beneventan. commorantis &c. continebat, quòd ipsi, qui de nobili genere procreati existunt, ex certis rationabilibus causis, &c. cupiunt, postquam dicta Antonia ad ætatem legitimam pervenerit, invicem matrimonialiter copulari; sed quia tertio consanguinitatis gradu invicem sunt conjuncti &c. Quare &c. Nos igitur &c. Discretioni tuæ, attento, quòd d. Antonia in civitate Beneventan. commoratur, ut præfertur &c. mandamus, quatenus, postquam dicta Antonia ad ætatem legitimam pervenerit, deposita per te; &c. te diligenter informes, & factis proclamationibus canonicis, etiam in Parochialibus Ecclesiis originis eorum, si habita relatione præfatur proclamationum, per informationem eandem &c. Tunc &c. Quod impedimento tertii consanguinitatis &c. dispenses; Prolem &c. Volumus autem &c. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno 1651. Id. Febr. Pontificatus nostri Anno octavo.

6 An autem in aliquo casu possit etiam Episcopus cum hujusmodi impuberibus ad matrimonium contrahendum dispensare, quæstionem hanc movet Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 104. num. 12.* ubi affirmativè concludit ex verbis supradictis *cap. 2. de desp. impub.* ibi *districtius inhibemus, ne aliqui ante ætatem à canonibus præscriptam, conjungantur: nisi fortè aliqua urgentissima necessitate interveniente, utpote pro bono pacis, talis conjunctio toleretur*: sicque duo ex supradictis verbis *text.* eliciuntur, unum, nimirum, ut hæc cognitio spectet ad Episcopum, ex nonnullis DD. per eundum Sanch. *loc. cit.* allegatis. Alterum, quòd requiratur urgentissima causa, quæ tamen cùm non ita reddat tutum Episcopum, desuper dispensantem, antiquus jam inolevit
7 usus, ut habeatur propterea recursus ad Sedem Apostolicam; tametsi minimum tempus, puta duorum mensium, desit ad ipsam legitimam ætatem; quòd quidem à sua theorica non longè distat, per rationem *tex. in d. cap. tuæ nobis*, ubi Innocent. III. proposita muliere ad contrahendum matrimonium in ætate duodecim circiter annorum, sic ait, *Quia verò nobis constare non potuit, cujus ætatis esset puella, cùm eidem viro extitit desponsata; cum dicatur, quod circiter duodecim annos habebat &c. respondemus &c. quod proculdubio inter
eos, non conjugium, sed sponsalia contracta fuerunt &c.* Et ita in 8
hac Curia Archiepiscopali servatum semper extitit per Jacobum Terragnolum Vicarium Generalem Neapolitan. Patritium Beneventanum, qui suo tempore, tùm vitæ integritate, tùm doctrinæ magnitudine, & experientia, nulli inferior fuit: semper enim res, quomodocunque esset, dubia sibi visa est, tùm ratione præmissorum, tùm etiam, quia ubi ad id deficit legitima ætas, vix intervenire soleant omnes circumstantiæ supplentes defectum ætatis; & in tali minori ætate vix etiam detur perfectus consensus undequaque; & mul-

tics

toties ita contrahentes nesciũt quid agant; & si perfectè scirent, matrimonium fortassè non contraherent: cùm igitur erit desuper Summo Pontifici supplicatio porrigenda, quæ de stylo Curiæ intitulatur, *Quòd impubes, in quo malitia supplet ætatem, possit contrahere matrimonium*, eo, quo sequitur modo, ad ejusdem Curię pręscriptum, concipi solet, videlicet.

9 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte devotorum illius Oratorum Pomponii Cerviani laici, & Indicta Melasponta mulieris Neapolitan. Diœcesis. Quod ipsi, ex certis rationabilibus causis, animos eorum moventibus, cupiunt invicem matrimonialiter copulari; & licet Oratrix undecimum tantùm suæ ætatis annum cum dimidio agat, in ea tamen malitia supplet ætatem, ut de jure matrimonium contrahere possit; nihilominus, ne de contractu matrimonium hujusmodi hæsitari contingat, supplicant humiliter E.S.V. Oratores prædicti, quatenus eis in præmissis oportunè providendo, sibique specialem gratiam faciendo, Ordinario loci, seu ejus Vicario in spiritualibus generali, committere, & mandare, quatenus se de præmissis diligenter informet, & si per informationem eandem sibi verè & legitimè constiterit, in prædicta Oratrice malitiam supplere defectum ætatis, cum eisdem Oratoribus, quod ætatis defectu hujusmodi non obstante, matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere, liberè, & licitè valeant, prout juris fuerit, declaret, dignemini de gratia speciali, Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus, Apostolicis, cæterisq; contrariis quibuscunq; cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, aliisque præmissis, latissimè extendendis, & quod cognominum, aliorumque necessariorum major, & verior, specificatio, & expressio fieri possit in literis, per Officium contradictarum expediendis. Et commitatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui declaret, ut supra. Et prout de jure, & dummodò, explorata prius Oratricis voluntate, ipsa non vi, metu, vel blanditiis, aut promissionibus ad matrimonium cum prædicto Oratore contrahendum, inducatur, nullumq; aliud canonicum impedimentum obsistat.

10 Porrò verbum, *malitia*, accipitur hic pro prudentia, ut do-
cet *tex. in cap. de illis 2. de desp. impub.* ibi, *cùm in eis ætatem*
supplevisse malitiam constet, ubi glos. in verbo, *malitia*, ait,
alibi appellari prudentiam, *ut in cap. tuæ nobis, §. quia verò*,
ibi. *Quia verò nobis constare non potuit &c. utrùmne pruden-*
tia tunc in illa suppleret ætatem: & paulò inferiùs, *& ætatem*
in ea prudentia non supplebat, ubi gloss. in verbo, *prudentia*
exponit, *id est carnalis concupiscentia, eod. tit.* quæ ut pluri-
mùm evenire solet ante prędictam ætatem in illis, qui inter
delicias nutriuntur, qui vires majores, majusque robur
corporeum sibi quærunt, ut ait id. Nav. *d. cons. 4. numer.* 13.
ubi ex D. Gregorio *lib. 4. Dialog.* refert, quendam puerum,
11 novem annorum, nutricem suā reddidisse prægnantem, &
D. Hieron. se audisse, quendam puerum decem annorum
12 gravidam etiam fecisse suam nutricem; quòdque fuerunt vi-
ri magna fide digni, qui asseruerunt, quandam puellam de-
13 cem annorum ante paucos annos peperisse in Regno Nea-
politano; ibique alia affert similia exempla: unde, quicquid
cæteri per malitiam hujusmodi senserint, satis apertè docet
id. Sanch. *lib. 7. disput.* 104. *num.* 21. quod multò probabilius
est, nomine malitiæ supplentis defectum ætatis ad matrimo-
nium contrahendum, comprehendi potentiam ad copulam,
ac prudentiam, & discretionem ad intelligendum consen-
sus conjugalis vim, quæ, cùm sit gravissima, & perpetua,
exigit majorem discretionem, ea, quæ in tenera ætate
reperitur, quare non sufficit ad matrimonii impuberis va-
lorem, sola generandi potentia, ætatem præveniens; *nisi in*
ea quoque prudentia ad sit. Hæc id. Sanch. *loc. cit.* Ac proin-
de, literis desuper confectis, ac Delegato præsentatis, ad in-
14 frascripta regulariter per eum procedendum erit: Primò, vi-
delicet, ut ipse per se, vel per alium deveniat ad exploratio-
nem voluntatis Oratricis, à qua intelligat, an ipsa velit nu-
bere, & cum quo: Secundò, an sciat, quid sit sustinere one-
ra matrimonii: Tertiò, an matrimonium contrahat ex sua
voluntate aut per vim, vel metum, vel aliquid ei promis-
sum fuerit, aut inde speret: Quartò, an ipsa noscat se aptam
ad hujusmodi matrimonium contrahendum, oneraque il-
lius sustinendum, seque carnaliter copulando cum præ-
15 dicto N. Deinde alii testes ad præscriptum supradicto-
rum omnium examinabuntur. Postmodum devenitur ad
decretum, per quod declarabitur, quòd tam ex ipsius mu-
lieris, quàm testium depositionibus, ac etiam extrajudicia-
li informatione habita ab aliis personis veridicis, & fide di-
gnis, sibi constat, prædictam mulierem, quamvis in undeci-
mo tantùm anno cum dimidio constitutam talem existe-
re, ut in ea malitia suppleat defectum ætatis. Propterea ex
actu explorationis voluntatis ipsius, per eum facto, per quam
compertit, quod ipsa sponte, non autem vi, metu, vel blan-
ditiis, aut promissionibus, ad matrimonium cum dicto N.
contrahendum, inducatur, nullumque aliud eis obstet Ca-
nonicum impedimentum, cum supradictis M. & N. ut de-
fecto ætatis hujusmodi non obstante, matrimonium inter
se publicè, servata forma Concilii Tridentini contrahendi,
authoritate Apostolica sibi commissa, & qua fungitur in hac
parte, licentiam & facultatem concedendam duxit: Non ob-
stantibus defectu prędicto, ac Costitutionibus, & Ordinatio-
nibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque, quæ
Summus Pontifex in prædictis literis voluit non obstare, ad
pręscriptũ earundẽ literarũ &c. Et in pręmissorum, fidẽ &c.
Et iste ordo circa hoc servatur in hac Curia Archiepiscopali.

Ex supradictis nihilominus patet, quòd ubi hujusmodi
ætatis defectus ad contrahendum matrimonium interve-
nerit, ut ex hac praxi desumitur, potiùs declaratio quædam 16
requiritur, quam propriè dispensatio: cùm stante, quòd ma-
litia supplet ætatem, possit matrimonium contrahi per om-
nia supradicta jura; Unde si aliquando, loco hujusmodi de-
claratoriæ, petatur dispensatio ad supradicta, videtur potiùs
ex communi usu loquendi, etiam sic nominari, quam, pro-
priè dispensationem dici posse; cùm non simus in actibus de
directo contra jus commune, ubi propriè cadit ipsa dispen-
satio, ut aliàs diximus.

Hoc tamen, circa hanc praxim, de stylo Curiæ servatur,
ut si fortè Oratores nimis, & per notabile tempus distent à
legitima ætate ad matrimonium contrahendum, tunc licèt
asseratur, malitiam supplere ætatem, potius dispensatio,
quàm declaratio datur: quo casu, sæpe Summus Pontifex, si-
ve illius D. Datarius mandat pro eisdem Oratoribus in sic 17
tenera ætate constitutis eorum parentes, seu in illorum de-
fectum, alios proximiores consanguineos, preces ad id por-
rigere, præsertim pro privatis personis, ac proptereà quan-
do Pontifici supplicatur pro hujusmodi declaratoria, narra-
tur, quod Orator ex certis causis, &c. cupit matrimonium
contrahere de consensu parentum suorum, & literę declara-
toriæ diriguntur executori sub hac forma, videlicet.

Discretioni tuæ &c. mandamus, quatenus, si tibi verè & legitimè constiterit imprimis, & ante omnia de dicti N. parentum expresso consensu malitiam supplere defectum ætatis.

Quamvis aliud regulariter, inter Magnates, seu alias qualificatas personas, servetur: Sic enim inter cæteros vidimus felic. recordation. Gregorium XV. dispensasse cum Duce Fiani, & Principissa Venusii, pro quibus emanarunt literæ tenoris sequentis, videlicet.

GREGORIUS PAPA XV.

Ad futuram rei memoriam. Cùm, sicut accepimus, dilectus filius nobilis adolescens Nicolaus Ludovisius Dux Fiani, noster secundùm Carnem ex fratre germano nepos, dilectum in Christo filia nobilem puellam Isabellam Iesualdam, Principissam Venusii, & Compsa Comitissam, in uxorem habere intendat, ipsique invicem matrimonialiter copulari cupiant; & licèt Nicolaus in undecimo, Isabella verò prædicti in decimo eorum ætatis anno duntaxat constituti existant: nihilominus eam in dicto Nicolao prudentiam, familiari experientia, esse comperimus,

ipsam

ipsam verò Isabellam tali etiam prudentia decoratam esse, ex fide dignorum relationibus intelleximus, ut cujuslibet eorum prudentia suppleat defectum ætatis. Ne tamen de ipsius matrimonii validitate, ob defectum ætatis hujusmodi ab aliquibus hæsitari contingat, cum eis desuper opportunè dispensare decrevimus. Idcirco ipsos Nicolaum, & Isabellam, ob eximium erga Nos, & Sedem Apostolicam devotionis affectum, specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis &c. Censentes, Motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, cum eisdem Nicolao, & Isabella, ut defectu ætatis hujusmodi non obstante, ex nunc matrimonium inter se per verba legitimè de præsenti, publicè, consuetis etiam proclamationibus, seu denunciationibus desuper, juxta formam Concilii Trident. faciendis, minimè factis, etiam in domibus privatis, & coram quocunque sacerdote, per eos, seu alterum ipsorum eligendo; cui sacerdoti sic electo, loco proprii Parochi, matrimonio hujusmodi assistendi, licentiam, & facultatem concedimus, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant, Apostolica auctoritate, tenore præsentium dispensamus; eisque matrimonium hujusmodi adinvicem contrahendi, plenam, liberam, & omnimodam facultatem, & potestatem impartimur, prolemque suscipiendam exindè, legitimam nunciamus. Decernentes, matrimonium hujusmodi verum, & validum matrimonium, & pro tali, quoad omnes, tam juris, quàm facti effectus, censeri, & reputari debere; omnesque in eo defectus supplentes. Sicque per quoscumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Apost. Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam, quavis authoritate, scienter, vel ignaranter contigerit, attentari. Non obstantibus ætatis hujusmodi defectu, aliisque præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscatoris, Die undecima Aprilis 1622. Pontificatus nostri anno II. S. Cardinalis S. Susannæ.

19 At verò, quia, nisi desuper dispensatio, seu declaratio supradicta intervenerit, matrimonium ante legitimam ætatem contractum, in dubio declarandum est nullum, Surd. *cons. 364. per tot. vol 4.* tam ex defectu præsumpto naturalis vigoris ad generandum, quàm ex defectu conjugalis consensus, *cap. fin. de despons. Impub.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 104. nu. 1.* quamvis hoc intelligendum sit, quando malitia non supplet ætatem, id. Sanch. *d. disp. 104. nu. 3.* & fuit dictum in una *Viterbien. matrim. 19. Ianuarii 1629. coram Pirovano.* Verùm, ut malitia dicatur supplere defectum ætatis, requiritur copulativè potentia ad carnalem copulam, necnon prudentia rationis ad discernendum sufficienter vim conjugalis consensus; nec satis est alterum tantùm adesse; Rota *decis. 246. nu. 6 p. 4. divers.* Et cùm præsumptio sit in contrarium contrahenti matrimonium ante legitimam ætatem, incumbit onus probandi habilitatem, quæ suppleat utrumque defectum prædictum, prout firmavit Rota *in d. Viterbien. Matrimonii*; & ut malitia suppleat ætatem circa potentiam generandi ante pubertatem, probatur concludenter, si fœmina impubes ab alio cognita, vel puer impubes aliam fœminam cognoverit, ut dicimus in suprà alleg. *Viterbien. Matrimonii.* Quæ quidem copula subsecuta in muliere impubere, probatur ex relatione obstetricum deputatarum per Iudicem ad id dignoscendum, quæ probatio passim admittitur urgente necessitate, ne matrimonium contractum dissolvatur; ut in d. *Viterbien.* & ex aliis, quæ ad id adducit Addit. ad Buratt. *decis. 530. nu. 28. cum pluribus seqq. qui nu. 33.* subdit prædictam exceptionem, quòd malitia supplet ætatem, admittitur etiam in his, qui pubertati adeò proximi non sunt, ut ab ea plusquam sex mensium spatio distent ut in *d. Viterbien.* in qua fuit dictum; sustineri matrimonium contractum cum puella annorum decem & novem mensium, proinde sciendum est,

20 quòd in tali casu docuit idem Nav. *cons. 3. de despons. impub.* tales, qui ita contraxerunt, debere dicere Ordinario, quod ipsi ex causa quadam, quam non oportet ei notam facere, habent scrupulum, qui jam cessavit de valore matrimonii sic contracti coram Parocho ante tot annos; & quod ad deponendum illum vellent denuò contrahere, & quòd supplicant ei, ut det eis licentiam id faciendi coram suo Parocho, vel alio Sacerdote de sua licentia non præmissis denuntiationibus, per Concil. Trident. requisitis: attento quòd jam anteà cum illis contraxerunt, & post illam licentiam habitam adeant suum Parochum, vel alium Sacerdotem, cui ipse, vel Ordinarius ad assistendum matrimonio contrahendo licentiam dederit, & vocatis duobus, vel tribus testibus amicis suis, qui rem teneant secretam, contrahant &c.

Et cùm hic casus, in quodam loco Alerien. diœcesis meo tempore contigisset, ac Oratores juxta prædictum consilium Navarri omnia ad amussim peregissent, cùm adhuc ipsi circa præmissa, aliquo modo hæsitarent, consult. desuper Sacra Congregatio Concilii, omnia in vim literarum, Episcopo Alerien. dioecesanum approbavi sub die 17. Iulii 1616.

Super defectu etiam temporis ad aliquid peragendum datur adhuc dispensatio; veluti, cùm nemini regularium liceat
21
ante completum annum probationis ad professionem regularē admitti, *Concil. Trid. sess. 25. ibi, nec qui minori tempore, quā per annum post susceptum habitum in professione steterit, ad professionem admittatur,* unde aliter, id est, intra dictum annū emissa, nihil ageret, *ex eod. Conc. loc. cit.* nisi fortè in casu ex privilegio à Pio Papa V. concesso novitiis religionum, in articulo mortis existentibus ante expletum annum probatio-
22
nis, qui, ut lucrentur, ac consequantur indulgentias, possunt profiteri, si tamen in ætate legitima ad profitendum fuerint constituti, ut *in sua Constitut. sub Dat. Romæ Die 21. Augusti* 1570. qui tamen tenentur, postquam convaluerint ex ea infirmitate, ipsam professionem, integro probationis anno elapso, complere. Igitur (præter casum prædictum) in hoc etiam consuevit quandoque Summus Pontifex ex causis sibi bene visis dispensare, pro quo affertur exemplum similis gratiæ dispensationis cuidam nobili puellæ Neapolitan. concessæ, quę est, ut sequitur, videlicet.

23 A Tergo. *Dilectæ in Christo filiæ Laurę de Sangro puellæ nobili Neapolitan.* Intus verò, *Vrbanus Papa VIII. Dilecta in Christo filia, salutem, & apostolicam benedictionem. Cum sicut nobis nuper exponi fecisti, Tu, quæ ut asseris, in vigesimo ætatis tuæ anno constituta, & dilecti filii nobilis viri moderni Ducis de Vietre, soror germana existis, aliàs, cùm tu septimum tuæ ætatis annum ageres in Monasterium Sancti Sebastiani Monialium Ordinis Prædicatorum Neapolitan. in quo semper vitam exemplarem duxisti, jejunia, omnia, de præcepto dicti Ordinis observasti, Choro, tam diu, quàm noctu interfuisti, necnon habitum per dicti Monasterii Moniales gestari solitum, continuò detulisti, quandoquidem ab eo tempore, quo rationis usu prædita fuisti, è dicto Monasterio non egredi, sed in eo monachari statuisti, educationis causa ingressa fueris; ad præsens verò habitum per dicti Monasterii moniales gestari solitum suscipere, & professionem, per easdem emitti consuetam, quanto citius expressè emittere desideres, regularem: Nos te specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis &c. censentes supplicationibus tuo nomine nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati Tibi, ut de prædictarum dicti Monasterii Monialium, & earum superiorum consensu, habitum prædictum suscipere, & professionem præfatam, peractis duntaxat sex Novitiatus mensibus, emittere liberè, & licitè possis, & valeas, Apostolica authoritate, tenore præsentium, concedimus, & indulgemus. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, necnon Ordinis, & Monasterii hujusmodi, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia, roboratis, statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Mariam majorem,*

jorem, sub Annulo Piscatoris. Die 16. Maii M. DC. XXXVI. Pontificatus nostri Anno Tertiodecimo A. M. Maraldus.

Pari modo concessum extitit nobili mulieri Joannę della Cerda, Antonii de Aragona, & Moncada, Ducis Montis alti, Conjugi, quòd cùm ipsa habitum alicujus à Sede Apostolica approbati Ordinis monialis gestari solitum suscipere, & professionem per easdem emitti consuetam, expresse emittere regulares, præfatus verò Antonius clericali militiæ adscribi, & ad omnes, etiam sacros, & Presbyteratus ordines promoveri respectivè desiderarent, fuit pro parte dictæ Ducissæ S.D.N. Urbano Papæ VIII. supplicatum, qui de S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Regularium Præpositorum consilio, Archiepiscopo Neapolitan. sive ejus Vicario generali commisit, ut eidem Ioannæ, quatenus illa, habitum per Moniales alicujus ab eadem Sede Apostolica approbati ordinis, in qua benevolas invenerit receptrices, gestari solitum, suscipere, & sex tantùm mensibus Novitiatus in ea peractis, professionem per easdem Moniales emitti consuetam, expresse emittere, necnon omnibus & singulis Privilegiis, facultatibus, libertatibus, immunitatibus, prærogativis, indultis, aliisque gratiis, tam spiritualibus, quàm temporalibus, quibus aliæ Ordinis, cujus habitum suscepisset. Moniales utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum, pari modo uti, potiri, & gaudere valeret. Dummodo tamen ipsa Ioanna, prior professionem hujusmodi emitteret, & successivè, eodemmet die Antonius Dux prædictus ad sacrum Subdiaconatus ordinem promoveretur, concederet, & indulgeret, cum opportuna contrariorum derogatione, prout in literis in forma Brevis sub *Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, Die 24. Decembris* 1625. pleniùs continetur.

CAPUT IV.

Praxis Dispensationis de promovendo extra tempora.

SUMMARIUM.

1 *Concilium Tridentinum, quid statuerit circa ordines.*
2 *Episcopus non potest sine causa super interstitiis ad ordines dispensare.*
3 *Papa duplici modo dispensat ad ordines.*
4 *Dispensatio de promovendo extra tempora conceditur arctatis.*
5 *Quandoque non arctatis, sed quibus.*
6 *Presbyterorum penuria, justam causam præbet dispensandi ad ordines suscipiendos extra tempora, & bis celebrandi diebus festivis.*
7 *Collegii Anglicani de Vrbe Scholares promoventur extra tempora, & quinam alii?*
8 *Necnon Cubicularii, & Familiares Papæ.*
9 *Ac Patres Societatis Iesu.*
10 *Dispensatio de promovendo extra tempora duobus modis impetratur.*
11 *Formula supplicationis pro dispensatione extra tempora ad ordines.*
12 *Onus celebrandi per seipsum, arctatum reddit beneficiatum.*
13 *Arctatus quis dicatur: & talis quibus diebus festis ordinari possit.*
14 *Capitulum, sede vacante, concedit arctatis literas dimissoriales ad primam tonsuram.*
15 *Titulus beneficii intelligitur de collato cum pacifica possessione.*
16 *Titulus Coadiutoriæ quando præbeat causam dispensandi extra tempora.*
17 *Coadiutoria dicitur beneficium.*
18 *Coadiutoris salarium sufficiens habetur loco tituli beneficialis.*
19 *Distributiones quotidianæ pro titulo ad ordines habentur loco beneficii.*
20 *Item massa communis.*
21 *Necnon portio distributionum.*
22 *Prorogatio datur arctato, non promoto infra tempus.*
23 *Prorogationis formula ad se promovendum.*

Concilii Trid. decreto cavetur, ne quis nisi post annum 1
à susceptione postremi gradus minorum ordinum ad
sacros ordines promoveatur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ
utilitas judicio Episcopi aliud exposcat; ut *in sess. 23. cap.* 11.
& quòd promoti ad Sacrum Subdiaconatus ordinem, si per
annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum
ascendere, nisi aliud Episcopo videatur, non permittatur, *d.
sess. 23. cap.* 13.

Hinc est, quòd si nulla subsit causa, ex qua possit Episco- 2
pus dispensare super hujusmodi interstitiis, recurritur ad
Summum Pontificem, qui causa tantùm devotionis Oratoris
dispensat passim, ut possit ille infra annum, in temporibus
tamen a jure statutis, ad sacros, etiam presbyteratus
ordines, promoveri; quæ quidem dispensatio, ex commu- 3
ni Romanæ Curiæ vocabulo, dicitur, *In temporibus*, & hujusmodi
gratiæ concessio frequentissima est.

Alter tamen modus minus frequens est, cùm scilicet petitur dispensatio ad suscipiendos dictos ordines extra quatuor tempora; quam quidem dispensationem in Curia Romana Curiales appellant, *Extra tempora*, Barbos. *de potest. Epis.* glos. 17. *num.* 5.

Quæ regulariter concedi consuevit iis tantùm, qui ratione curati, sive alterius beneficii Ecclesiastici, cui onus
missarum incumbit, post illorum pacificam adeptam possessionem,
per se ipsos, tanquam arctati celebrare tenentur.
Verùm cùm id dependeat à voluntate ipsius Summi Pon- 4
tificis, sępe ab eo conceditur hujusmodi dispensatio, sive in-
dultum, non modò supradictis, tanquam arctatis; verùm 5
etiam obtinentibus beneficia, quibus, licèt Missarum celebrandarum
onus incumbat, non tamen tenentur beneficiati id onus per se ipsos obire: sed tamen illis indulgetur, ut
adhuc extra tempora valeant promoveri, ut onus hujusmodi valeant, etiam ex causa devotionis, per seipsos explere;
necnon aliis personis, puta, nobilibus, graduatis, aut trigesimum ætatis suæ annum excedentibus, vel saltem in eo constitutis,
seu benemeritis, ac aliàs ipsi Pontifici gratis; aut Sacerdotum attenta penuria concedi; sicut hucusque videmus
in Pontificatu Sanctissimi D. N. Urbani Papæ VIII. qui attenta populi diminutione, ob morbum Epidemiæ, qui per
totam ferè Italiam grassatur, adeò diminutus est, ut maxima
ma Clericorum penuria indè exorta fuerit: ipsa enim pe- 6
nuria presbyterorum omni tempore causam præbuit
ad ita dispensandum, Nam ob præd. Sacerdotum penuriam potest etiam Episcopus concedere Parocho, ut diebus festivis bis celebret, prout declaravit *Sacra Congregatio Concilii sub die 7. Aug. 1627. teste* Barbos. *in coll. Bull. ver. Paroch. fol.* 534. Nec tam peculiaris ad id Eccl. necessitas admittitur, nisi per Oratorem afferatur, ut ipse, penuriæ sacerdotum in illis partibus urgenti facilius subvenire valeat; licèt delegari non consueverit dispensatio hęc pro eorundem sacerdotum penuria in Ecclesiis Regularium, quatenus illorum Superiorum, pro aliis verò, proprij Ordinarii, super ea, in Romana Curia, testimoniū, regulariter exhibeatur.

Sunt etiam nonnulli, qui ex ipsius Summi Pontificis Privilegio hac utuntur facultate; præcipuè in Urbe inter cæteros, Scholares Colleg. Anglici, quibus per fel. Record. Gregorium XIII. concessum est, ut de consensu Rectoris ejusdem Collegij, & examine præcedente, etiam extra tempora à jure statuta, & etiam absq; suorum Ordinariorum literis dimissorialibus, ac sine aliquo titulo beneficii, vel patrimonii, & non obstante quovis natalium defectu, super quo cum talibus per suam constitutionem dispensavit, ad omnes etiam Sac. & Presbyteratus Ordines promoveri, & postquam promoti fuerunt, in illis, etiam in altaris ministerio, ministrare possint, ut in dicta Constitutione, quæ incipit, *Quoniam divina, sub datum Romæ apud S. Petrum* 1579. *Non. Kal. Martii Pontificatus sui Anno septimo.*

Similiter Urbanus VIII. cùm audivisset, quòd Professores Ord. S. Francis. de Observant. in Indiarum Occidentalium partib. commorantes nimis ibi proficerent in Spiritualibus exercitiis, ad supplicationem Commissarii General. ejusdem Ord. in Rom. Curia omnibus & singulis eundem Ord. S. Francisci in suprad. partibus tantùm expresse professis, ut de suorum Superiorum licentia à quocunq; quem maluerint, Catholico Antistite gratiam & communionem Sed. Apost. habente, & in propria Diœcesi &c. vel in aliena &c. Pontificalia exercente, per eos eligendo, ad omnes, etiam

Sacros,

Sacros, & Presbyteratus Ordines, etiam extra tempora &c. minimè servatis &c. & si in unoquoq; &c. minimè se exercuerint: dummodo tamen idonei reperiantur, ac servatis aliàs servandis promoveri, & promoti &c. ministrare &c. indulsit sub Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem 20. Junii 1625.

7 Item Fratribus Ordinis S. Joannis Hierosolimitani indultum est, ut à quocumq; Catholico Antistite sub Rom. Sed. obedientia constituto, sacros ordines, etiam extra tempora tribus diebus festivis, & in quibusvis, tam secularium, quàm regularium Ecclesiis, absque alicujus licentia suscipere possint, teste Barbos. *de pot. Episc. alleg. 4. in fine*.

Necnon Clem. Papa VIII. concessit PP. Congr. S. Jo. Baptistæ per suas literas in forma Brevis 23. *Novemb.* 1506. ut possint etiam promoveri extra tempora. Barb. *in collect. DD. ad loca Concil. fol. 279. num. 7.*

Consueverunt etiam Summi Pontifices sive per literas sub
8 Plumbo, sive per supplicationem in forma Motus proprii, cum eorum Cubiculariis, ac familiaribus, necnon continuis commensalibus clericis, ut si ipsi voluerint, tam in Romana curia, quàm extra eam, à quocunque maluerit, Catholico Antistite, &c. quàm ipsi duxerint eligendum, ad omnes, etiam sacros, & Presbyteratus ordines, aliquibus tribus Dominicis, vel aliis festivis diebus, extra tempora à jure statuta, proprii Ordinarii, aut cujusvis alterius licentia desuper minimè requisita, si aliàs ad id idonei reperti fuerint; Antistitis conscientiam super hoc onerando, promoveri, & in illis promoti, etiam in Altaris ministerio ministrare valeant, dispensare.

Patribus insuper Societatis Iesu per fel. recordat. Gregorium XIII. indultum est, ut possint tam ad minores, quàm 9
ad majores ordines, etiam extra tempora promoveri, cujus quidem indulti verba hæc sunt. *Præcipimus Episcopis, ut extra tempora à jure statuta, tribusque Dominicis, vel aliis festivis diebus continuis, ad sacros, etiam presbyteratus ordines promoveant. Nos enim illis ordines prædictos sic suscipiendi, ac prædictis Antistibus, eos ordines ipsis conferendi facultatem tribuimus. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis &c. Præsentis autem gratiæ communicationem aliis Mendicantibus interdicimus omnino*,
prout in suis literis, in forma Brevis sub *Dat. Tusculi* 12. 10
Septembris 1582. Necnon similis recordationis Clemens VIII. Patribus Congregationis S. Ioannis Evangelistæ Portugalliæ de Mense Septembris 1596. idem indulsit.

Modus autem, sive praxis, ab ipso Summo Pontifice impetrandi hujusmodi dispensationem, duplex est: Alter videlicet per porrectionem supplicis libelli in Præfectura Brevium extra Datariam; Alter verò per supplicationem in forma signandi, ipsi Datario, sive ejus Deputato porrigendam, cujus formula talis est.

11 *Beatissime Pater. Cùm devotus S.V. Orator Laurentius Manifolus Canonicus Ecclesiæ N. ratione Canonicatus, & Præbendæ dictæ Ecclesiæ, qui sacerdotales existunt, & quos nondum ab anno obtinet, ad omnes sacros, etiam presbyteratus ordines, infra annum promoveri teneatur, nec tempora a jure statuta expectare possit: Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus ipsum specialis gratiæ favore prosequendo, eidem Oratori, ut à suo Ordinario, vel de ejus, cujus testimonio, vita, mores, & probitas sui commendentur, licentia, à quocunque alio, quem maluerit, Catholico Antistite, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habente, in propria Diœcesi residente, vel in aliena de Diœcesani loci licentia, pontificalia exercente, per eum eligendo, ordines conferre valente, ad quatuor minores, quatenus illos nondum susceperit, quatuor feriatis, vel non feriatis, seu unica, & subinde ad sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus ordines, tribus Dominicis, seu aliis festivis diebus continuis, vel interpolatis etiam extra tempora à jure statuta, ad titulum dictorum Canonicatus, & præbendæ, quorum fructus, ad sui sustentationem sufficientes existunt, promoveri, & promotus in illis, etiam in altaris ministerio ministrare liberè, & licitè valeat, Apostolica authoritate concedere, & indulgere, necnon Ordinario prædicto, & Antistici, ut præfertur, eligendo, ac Oratori licentiam desuper, & facultatem impartiri dignemini de gratia speciali. Non obstantibus, quòd dictus Orator, tempore promotionis suæ ad quemcumque ex ordinibus prædictis, se in alio, vel aliis anteà susceptis minimè exercuerit, nec exerceat, aliisque Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque, cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de concessione, indulto, licencia, facultate, impertitione, aliisq; præmissis, latissimè, ut supra in forma gratiosa extendendis: Et quòd præmissorum omnium, & singulorum, etiam cognominum, qualitatum, nuncupationum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, per Breve S. V. seu officium minoris gratiæ expediendis. Et additur; *Et dummodo Orator ad id reperiatur idoneus, Et constito priùs, quòd Canonicatum, & præbendam prædictos pacificè possideat; illique sacerdotales sint.*

Idemque erit, cum Orator quodcunque beneficium obtinuerit, cujus ratione de jure, consuetudine, privilegio, statuto Ecclesiæ, vel fundatione, aut aliàs annexum habeat onus aliquod missarum, quas Orator, tanquam arctatus,
12 teneretur per se ipsum tantùm, & non aliàs, celebrare. Arctatus enim dicitur ille, qui aliquid facere tenetur sub certa
13 pœna. Quinam verò sint hujusmodi dies festivi, in quibus ordines sacri sint conferendi, vigore suprad. induki de promovendo extra tempora, dicendum est sufficere, eos esse de præcepto; & quòd in diœcesi Episcopi Ordinantis sit solemnitas diei festi, licèt ubique illa non celebretur, Barb. *de pot. Episc.* glos. 11. *n.* 18. Addit. ad Buratt. *n.* 14. *decis.* 758. Prout etiam, qui Sede Episcopali vacante erit præsentandus ad aliquod beneficium, & caret prima tonsura, quo casu Vicarius Capitularis dabit ei dimissorias ad illam, Vivian.
14 *in prax. jurispatron. l. 6. c. 6. n. 55. & 56.* Quo casu juxta mentem Concilii Trid. sess. 7. c. 10. ille dici potest arctatus occasione beneficii recipiendi, qui habet jus, seu est vocatus ad aliquod beneficium vacans, seu capellaniam, quæ requirit actu certum ordinem, quo ille caret: sicut etiam ille, qui cùm non sit ordinatus prima tonsura, est præsentatus ad beneficium, cùm bene possit sic præsentari cum conditione; ut infra tempus datum ad præsentandum fiat clericus; & ita intelligenda declaratio S. Congregationis, quæ sic ait; *Vicarius capituli sede vacante infra annum potest concedere dimissorias ad primam tonsuram ei, qui est præsentandus* à patronis laicis ad beneficium ecclesiasticum jurispatronatus ipsorum, ut illud obtinere valeat, Garc. *de benef. p. 5. c. 7. n. 99.* & *p. 7. c. 1. n. 30.* ubi refert declarationem Concilii. Et *d. c. 7. n.* 102. ait, non dici arctatum occasione beneficii recipiendi eum, cui aliquis vult resignare aliquod beneficium, requirens actu ordinem, quo ille caret, quia hoc est merè voluntarium. Cæterùm quocunque modo petat promoveri Orator ad titulum cujuscunque beneficii, semper intelligitur de beneficio jam sibi collato, & illius possessione adepta:
quia ad titulum beneficii, etiam de proximo sibi conferen- 15
di, quamvis ille habeat patrimonium sufficiens, non dabitur ei hæc dispensatio de promovendo extra tempora; nisi aliud visum fuerit Summo Pontifici pro personis, ut supra
qualificatis. Ad titulum etiam Coadjutoriæ, cum futura 16
successione, datur licentia promovendi ad ordines, etiam extra tempora, si ipsi Clerico Coadjutori promovendo fuerit à Coadjuto Apostolica auctoritate assignatum salarium, ad sui congruam sustentationem, ut plerumque fieri solet: nam
stante supradicto Concilio Trid. *sess. 21. c. 2.* disponente, 17
quòd nullus ordinetur, nisi ad titulum beneficii, potest quis ordinari ad titulum supradictæ Coadjutoriæ, Gonzal. *gloss. 5. §. 9. numer. 8.* & ita servatur passim: quia etiam illa dicitur beneficium Ecclesiasticum, id. Gonzal. *loc. cit. numer. 1.*

Et dummodo supradictum salarium sit pariter sufficiens: quia ea ratio de illo habenda erit, quæ de quocunque alio
beneficio Ecclesiastico: & idem erit, si beneficium nullos 18
fructus habeat, sed tantummodo in distributionibus quotidianis consistat: quia ad effectum constituendi titulum pro ordinibus suscipiendis, ipsę distributiones habentur, ac si fuis-

fuissent fructus certi: & ita servatur passim cum Canonicis, ad sacros ordines promovendis, cum canonicatibus, nullam habentibus præbendam, sed tantùm distributiones quotidianas.

Admittitur etiam promotio ad sacros ordines ad titulum massæ communis, cum clausula, *Dummodo constet, quòd illa sufficiat pro Oratoris alimentis, & quod ad vitam duret*, ut docet vulgatis Romanæ Curiæ stylus circa dispensationes ad ordines.

21 Sic etiam ad titulum alicujus portionis distributionum, cum clausula. *Dummodo servitio illius Ecclesiæ se adscribat, & portio distributionum hujusmodi lucrari solitarum ad congruam Oratoris sustentationem sufficiat.*

Et nihilominus circa hanc praxim notandum, quòd si forte contingat, Oratorem, sic arctatum etiam vigore Apostolicæ dispensationis extra tempora, ad requisitos ordines, sive ex decreto Summi Pontificis, sive alio quovis modo intra præstitutum sibi tempus promoveri ex aliqua causa non posse, ne propterea Orator ipse aliquod dispendium sentiat, ei, occurri potest per viam prorogationis ad se ita promovendum. Unde, cùm casus evenerit, dabitur supplicatio hujus- 22
modi prorogationis, quæ ita concipi poterit, videlicet:

Beatissime Pater, Aliàs perpetua Capellania sub invocatione Sancti Francisci in Ecclesia S.N. Neapolitan. certo tunc expresso modo, vacante, de illa sic vacante, devoto S. V. Oratori Annibali Corsetto, Clerico Neapolitan. Diœcesis, Apostolica, seu quavis auctoritate, provisum fuit, in cujus fundatione expressè cavetur, quòd eam pro tempore obtinens, sacerdotalem ordinem, infra annum assumere teneatur, & quæ forsan personalem residentiam non requirit, prout in literis desuper expeditis, pleniùs continetur. Cùm autem, Pater sancte, dictus Orator, certis ex causis præpeditus, ad dictum presbyteratus ordinem, infra annum hujusmodi, in quo adhuc existit. Se promoveri facere non potuerit, neque posse speret: Supplicat igitur humiliter E.S.V. dictus Orator, quatenus sibi in præmissis opportunè providendo, eumque specialibus favoribus, & gratiis prosequendo, dictum annum, ad alios sex menses, à fine dicti anni computandos, intra quos idem Orator ad presbyteratus ordinem hujusmodi se promoveri, ac omnia alia, quæ quomodolibet facere tenetur, facere, & adimplere liberè, & licitè valeat; perinde ac si infra dictum annum adhuc existeret, Apostolica authoritate prorogare, & ampliare; irritum &c. decernere dignemini, de gratia speciali, non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon fundatione prædicta, cæterisque contrariis quibuscunq; cum clausulis opportunis.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et datur ad tres, vel quatuor menses, vel ad aliud tempus, prout causa ipsa suadet, & summo Pontifici visum fuerit; & si petatur restitutio ob lapsum hujusmodi temporis, datur cum additione clausulæ præservativæ juris tertii; cùm ob lapsum hujusmodi temporis potuerit ab alio beneficium impetrari ob non promotionem; quod etiam passim servatur pro provisis de Parochialibus Ecclesiis, pro quibus frequens est usus in Romana Curia impetrandi has prorogationes, cùm hi de jure, infra annum teneantur ad sacros ordines promoveri, *c. licet canon. c. cùm ex eo, & c. commissa de elect. in 6.* aliàs elapso anno Parochialis Ecclesia hujusmodi vacat, *Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. de reform.* ibi, *aut in ea, ætate, ut infra tempus à jure, & ab hac Synodo statutum, initiari valeat*, prout etiam declaravit ejusdem Concilii Congr. Vivian. *in praxi juris patron. l. 5. c. 5. numer. 50.* insuper per *regul. Cancell. ult.* datur Vicecancellario facultas, quòd possit ad ordines suscipiendos arctatis prorogare terminos de dictis suscipiendis ordinibus, usque ad proxima tunc à jure statuta tempora; in quibus sic arctati successivè ad ipsos ordines promoveantur.

CAPUT V.

Praxis Dispensationis de promovendo in temporibus, & intra annum.

SUMMARIUM.

2 *Dispensatio de promovendo in temporibus frequentior est, quam extra tempora.*
2 *Formula supplicationis ad id proponitur.*
3 *Dispensationis literæ de promovendo dantur in forma gratiosa.*
4 *Etiamsi aliam gratiam annexam habeant, & tunc sub qua formula, num. 5.*
6 *Clericus denominatur illius Diœcesis, in qua habet originem, aut domicilium, sive beneficium.*
7 *Titulus patrimonii pro titulo beneficii expressus non vitiat literas dispensationis de promovendo.*
8 *Non habenti beneficium conceditur à jure, ut ordinetur ad titulum patrimonii.*
9 *Patrimonii nomine quid veniat.*
10 *Titulus beneficii, differt à titulo patrimonii, quoad dispensationem Ordinarii ad ordines.*
11 *Declaratio Sacræ Congregationis ad id refertur.*
12 *Promovendus est clericus potius ad titulum beneficii, quam patrimonii, & quare: & quomodo ad titulum distributionum quotidianarum.*
13 *Et quid servetur in Diœcesi Neapolitana circa titulum patrimonii.*
14 *Promoveri potest quis ad titulum donationis, & refertur declaratio S. Congregat. ne vero quis sub ficto titulo ad S. ordines promoveatur, quomodo provisum.*
15 *Promovendi titulus ratione successionis hereditariæ, quomodo admittatur.*
16 *Patrimonium in ordinando constituendum super re immobili.*
17 *Bona pro titulo promovendi assignanda, quid requirant.*
18 *Officia perpetua Romanæ Curiæ admittuntur pro titulo ordinandi.*
19 *Officiales S. Pœnitentiariæ Apostolicæ promoti ad ordines, ad titulum illius officiorum.*
20 *Ordinarius quoad ordines dicitur originis, domicilii, & beneficii.*
21 *Origo perperam extenditur ultra paternam quoad ordines.*
22 *Origo paterna quomodo toleranda quoad ordines.*
23 *Hodie sufficit ex declaratione S. Congreg.*
24 *Domicilium quoad ordines quomodo contrahatur.*
25 *Sedem non mutat, qui non mutat mentem.*
26 *Domicilium non requirit necessario decennalem habitationem.*
27 *Domicilium non acquirit non habens animum permanendi.*
28 *Domicilium in Urbe contractum, quoad ordines, quomodo intelligendum.*
29 *Et Neapoli, quid circa id servetur.*
30 *Expositus ordinatur ab Ordinario loci, in quo expositus est.*
31 *Libertas à quo ordinandus.*
32 *Ejectus à Religione potest ordinari ab Episcopo originis, dummodo sit idoneus, & num. 33.*
34 *Beneficii ratione quis efficitur subditus quoad ordines: & cum eo potest Episcopus dispensare super interstitiis, & illegitimitate quoad minores, & unum simplex.*
35 *Cujus tamen redditus illud esse debeat.*
36 *Et quid in Civit. Neap. ex declar. S. Congreg. servetur.*
37 *Beneficia plura obtinens in diversis Diœcesibus, ab unoquoque illarum Episcopo ordinatur.*
38 *Pensionis ratione quis non efficitur subditus.*
39 *Subditus tribus Episcopis potest variare ordinum susceptionem.*
40 *Ordinatus à Papa nequit ab inferiore ordinari.*
41 *Oriundus ex una Diœcesi rectè dicitur esse ex Diœcesi beneficii.*
42 *Clericus dicitur esse Diœcesis N si ibi habeat originem, vel domicilium, aut beneficium.*
43 *Dispensatio cum proviso, ut non teneatur promoveri, ad quem Episcopum spectet.*
44 *Dispensat ad ordines respectu rei, qui habet rem subjectã.*
45 *Dispensatio non trahit effectum suum extra territorium dispensantis.*

46 *Va-*

Frequentior tamen omni tempore visa est dispensatio 1
de promovendo, ut supra diximus, in temporibus à jure statutis, infra tamen annum, cujus supplicationis formula sequens est.

2 *Beatissime Pater. Cùm devotus S.V. Orator Octavius Aquaviva Clericus Neapolitan. fervore devotionis accensus, plurimùm cupiat ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines, ad titulum sui patrimonii, quod ad id sufficiens habet, promoveri, & promotus in illis Altissimo, quoad vixerit, famulari. Supplicat igitur humiliter E.S.V. Orator præfatus, quatenus ejus votis hac in parte favorabiliter annuendo, eumque specialibus favoribus & gratiis prosequendo, eidem Oratori, ut à suo Ordinario, vel cum ejus literis dimissorialibus, à quocumq; alio, quem maluerit, Catholico Antistite, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habente; & in propria Diœcesi residente, vel in aliena de Diœcesani loci licentia, Pontificialia exercente, per Oratorem eligendo, unica die feriata, ad quatuor minores, quatenus illos nondum susceperit, & deinde ad omnes sacros, etiam presbyteratus ordines, in temporibus à jure statutis, intra tamen annum, annique curriculo non expectato, minusque à Concilio Tridentino designatis interstitiis servatis, sub dicto titulo, promoveri, & promotus, in illis, etiam in altaris ministerio ministrare liberè, & licitè valeat, Apostolica authoritate concedere, & indulgere; Nec non Ordinario prædicto, & Antistiti, ut præfertur, eligendo, &c.* ut in priori formula. *Extra tempora.*

Et cum absolutione à censuris, &c. & de concessione, indulto &c. *ut in suprapositis clausulis ejusdem formulæ. Et additur.*

Et dummodo Orator ad id reperiatur idoneus, & alicujus Ecclesiæ servitio se adscribat. Et constito priùs, quòd patrimonium hujusmodi ad congruam ejus sustentationem sufficiens verè, & pacificè possideat. Cum decreto, quod illud sine Ordinarii sui licentia alienare, seu quoquo modo distrahere nequeat, nisi priùs in Ecclesiasticis, vel aliis redditibus annuis habuerit, unde commodè vivere possit.

Qua quidem supplicatione signata, & in totum consueto more expedita, conficiuntur super ea literæ Apostolicæ,
3 sive sub plumbo, sive in forma Brevis, prout Sollicitatori opportunius visum fuerit, & utroque modo semper expe-
4 diuntur in forma gratiosa, etiamsi hæc dispensatio annexa fuerit alteri gratiæ pro eodem Oratore, si tamen non requirat aliquam indaginem Ordinarii: exempli gratia, fuit similis dispensatio de promovendo extra tempora concessa Claudio Blandirio Neapolitano; asserenti, se Regiæ Cameræ Summariæ Neapolitan. Præsidem existere, ac petenti sibi indulgeri super retentione hujus Officii: quapropter in literis super hoc expeditis, additum est, *Tecumq;*
5 *ut etiam, postquam presbyter factus fueris, Officium Præsidis hujusmodi, qui in civilibus tantum jurisdictionem exercere consuevis, quoad vixeris, exercere, omniaque & singula, quæ ad hujusmodi Præsidis officium de jure, usu consuetudine, aut aliàs quomodolibes pertinent, quoad civilia dumtaxat, facere, & exequi, etiam liberè, & licitè possis, & valeas, authoritate, & tenore præmissis, dispensamus.*

Formulam verò literarum, quæ super dicta supplicatione expediuntur, ut dictum est, parum refert hic subnectere; cum in illis, ultrà narrata in supplicatione, nihil aliud addatur, nisi prœmium, *Vita, ac morum honestas. &c.* & in fine illarum, clausula, *Nulli ergo &c.* sed tantummodò ipsius supplicationis clausulas, ex quibus illa constare debet, dilucidemus: Dicitur ergo.

Beatissime Pater, &c. De hoc alias diximus in formula supplicationis pro bigamo, vers. eod.

6 Clericus Neapolitan. Ita dicitur, sive fuerit Originarius, sive domesticus, sive beneficiatus, ut infrà.

Ad titulum sui patrimonii, Frequenter ignorari cōtingit in Romana Curia, an Orator petat, hanc dispensationem de promovendo ad titulum beneficii, vel patrimonii, propterea, ne retardetur expeditio, admittitur illa sub titulo patrimonii: nam, licèt posteà ipse Orator non habeat 7
revera patrimonium, sed beneficium; absque alio vitio subreptionis, poterit ad titulum dicti beneficii promoveri; quia si id à Summo Pontifice petiisset, faciliùs sibi concessum fuisset, arguendo à majori ad minus 22. *l. 1. C. de neg. gest. l. non debet cui, quod plus est. ff. de regul. jur.* immò etiam de jure non habenti beneficium permittitur, quòd possit promoveri ad titulum patrimonii, ut est *tex. in ca. tuis, de præb.* cujus ver- 8
ba sunt hæc: *Tuis quæstionibus respondemus, quod clericos in minoribus ordinibus constitutos, de matrimonialibus bonis habētes, unde possint congruè sustentari, et si nōdum beneficium Ecclesiasticum assecuti; dummodo aliud canonicum non obstat, ad superiores poteris ordines promovere,* & ibi *gl. in verb. patrimonialibus* ait, quòd isti habent patrimonium pro titulo.

Et sub hoc nomine patrimonii, secundùm hanc materiam,
non solùm intelligitur, quicquid ex bonis paternis filio ob- 9
venit, verùm etiam totum id, quod aliunde, & ex quavis causa eidem filio delatum est, cùm, quomodocunque proveniat, satisfiat menti Conc. *Campan. in divers. jur. can. rub. 8. c. 4. n. 1.* Vgol. *de pot. Episc. c. 26. §. 9. n. 3.*

Et hic incidenter notandum est illud, quod diximus *l. preced. c. 2. n. 44.* nempe quòd licèt Capellania non fuerit collativa, si tamen sit perpetua, id est, ad vitam Capellani, ac sufficientis redditus, poterit quis ad illius titulum ad S. ordines promoveri, tanquam si esset patrimonium.

Ad titulum quoque receptitiæ Ecclesiæ datur quandoque indultum promovendi cum clausula: *Et dummodo ex illius servitio tantum percipiat, quantum ad congruam sui sustentationem sufficiat.* Et additur hoc decretum, videlicet, *Volumus autem, quòd donec tibi de aliquo ecclesiastico, vel alio annuo reddito, ad congruam sui sustentationem sufficiente provisum fuerit, si te ad titulum dicta Ecclesia promoveri contigerit, ab illius servitio recedere nequeas, nec debeas; nisi fertè ad alia ministeria cum alia commodiori sustentatione transeas, & illis ascribaris: & aliter recedens ab executione ordinum per te suscipiendorum arbitrio Ordinarii suspensus remaneas.*

10 Circa tamen utrunque titulum, beneficii scilicet, & patrimonii, discrimen notoriè versatur quoad facultatem Ordinarii ad promovendum ad sacros ordines; quia non omnis ad titulum patrimonii promovendus est, nisi dispensativè, ut elicitur ex verbis *Concil. Trid. sess. 21. c. 2. de reform.* dum dicit, *patrimonium verò, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum*; circa quod ita Barbos. *de potest. Episc. alleg. 19. num. 53.* quòd non semper convenit hanc dispensationem elargiri, sed tantùm ex causa prout ejusdem Concilii, verba demonstrant, scilicet ex necessitate, vel commoditate; quæ tamen commoditas, seu utilitas regulariter adest in personis doctis, & probatæ vitæ, Garc. *de benef. par. 2. c. 5. nu. 75.* dicens ibi,
11 quòd ideò hodie potest quis ordinari ad titulum patrimonii, vel pensionis, referens declarationem Sacræ Congregationis, quæ sic ait, *Cùm ad patrimonii, vel pensionis Ecclesiastica titulum ordinari non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel utilitate Ecclesiarum suarum, juxta cap. 2. sess. 21. clerici autem absentes, Ecclesiis necessitatem habentibus aut subvenire, aut utilitatem aliquam afferre non possint, quæritur, an hujusmodi clerici literas dimissorias Episcopus concedere possit? Congregatio censuit, posse, & ad ipsum spectare.*

Dataria tamen Apostolica semper tenuit, & præcisè tempore Pauli V. quòd tales dispensativè promoveri poterant ad titulum patrimonii, vel pensionis, immò in clausulis restrictivis supplicationis semper per Officiales addebantur hæc verba. *Et dummodo Ecclesiæ necessitas, vel utilitas ita postulet*; quia clericus debet promoveri ad titulum benefi-
12 cii potiùs, quàm patrimonii, ea potissimùm ratione; quia multæ fraudes quotidie fiunt Ordinatoribus; cùm postea clerici cogantur, promoti ad sacros ordines, mendicare panem in dedecus, & opprobrium Ecclesiæ, & cleri, ut ait Redoan. *de reb. Eccles. non alien. qu. 51. cap. 13. nu. 6.*

Et quod dicitur de titulo beneficii quoad ordines, idem quoque dicendum est de distributionibus quotidianis, sive Canonicatus, sive dignitatis, sive cujuscunque alterius beneficii, cujus fructus in solis distributionibus quotidianis consistat, dummodo illud sit perpetuum, id est, ad vitam obtinentis, quatenus ipsæ distributiones sufficiant pro titulo ad congruam sustentationem, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 19. num. 7.*

Unde ad hujusmodi fraudes evitandas servatur in pluribus locis, præcipuè in hac Civitate, & Diœcesi Neapolitana, quòd cùm clericus petit promoveri ad titulum patrimonii, ante omnia obtinebit ab Ordinario dispensationem, ut
13 possit ad dictum titulum promoveri pro necessitate, seu utilitate Ecclesiæ: deinde debet docere de sufficientia dicti patrimonii, quodque illud consistat in bonis stabilibus, censibus, vel aliis annuis redditibus de quibus, jam per prius fuerit in pacifica possessione. Et cùm ipse clericus non habet per se patrimonium, & contingit, donationem, seu assignationem ab aliis sibi fieri, producitur publicum instrumentum, ab utraque parte juramento vallatum, quòd donatio, seu assignatio hujusmodi sit realis, omni dolo & fictione carens, quodque neque in præteritum confectus fuerit, neque in futurum conficietur actus, seu contractus aliquis in præjudicium dictæ donationis, seu assignationis cum annullatione &c.

Et si talis donatio, seu assignatio fiet à patre, vel matre ipsius, sive ab aliis parentibus, illa debet ratificari per publicum instrumentum à fratribus, sororibus, seu quibuscunque aliis personis, super tali donatione, seu assignatione, interesse prætendentibus, illique promittere debent, se nullo unquam tempore illam ex quacunque causa annullare; quòd si secus fieri contingat, protestantur totum id nullum, & invalidum, nulliusque roboris, vel momenti existere; quòd etiam idem ordinandus, medio ejus juramento, confirmabit, præcipiturque etiam sub pœna excommunicationis donatori, ne præsumat talem donationem, seu assignationem efficere super censibus, seu redditibus alteri forsan obligatis, vel quorum ipse non esset verus, & legitimus dominus, Et hæc est tuta praxis, quam etiam innuit *Quar. in sum. bull. verbo, ordo, vers. quod intellige, circa fin.* Ex quo patet, quòd potest quis ad titulum donationis promoveri ad sacros ordines, prout Sacra Congregatio Concilii censuit, sequentibus declarationibus, quarum prima est, *Ad titulum dona-*
14 *tionis alicujus potest quis ordinari, si ita Episcopus judicaverit assumendum pro necessitate, & utilitate Ecclesiarum: & Corradi Prax. Dispensat.* *si donatio est realiter vera, & non ficta, quæ deinceps alienari non possit absque Episcopi licentia, donec beneficium sufficiens adeptus fuerit, vel aliunde habeat, unde commode vivere possit.* Secunda, *Potest aliquis ad sacros ordines promoveri ad titulum bonorum, quæ donantur, si Episcopus judicaverit eum assumendum pro necessitate, vel utilitate Ecclesiarum, donationesq; hujusmodi verè & absque ulla fraude in forma valida fiant de tot bonis, quot promovendo sufficiant ad vitam honestè sustentandam: quæque deinceps nullo modo alienari possint sine licentia Episcopi, donec beneficium sufficiens adipiscatur, vel aliunde habeat, unde vivere possit.*

Unde etiam ex prædictis declarationibus voluit ipsa Sacra Congregatio, cautum esse promoto, circa tales donationes, quæ simulatæ censentur, quando inter donatorem, & donatarium fiunt apparenter, non autem verè, & animo donandi; vel si factæ fuerint cum pacto de illis non utendo; tunc enim hujusmodi donationes non sunt reales; sed verbales tantùm, quæ nihil operantur, ut per Garc. *de benef. par. 2. c. 5. n. 53.*

Ad occurrendum verò, quantùm fieri potest circa hujusmodi donationes, omnibus fraudibus, Sacra Congregatio Cardinalium controversiis jurisdictionalibus præpositorum censuit, Clericos non gaudere exemptione pro bonis ad suscipiendos sacros ordines eis assignatis, donec non fuerint in eisdem sacris ordinibus constituti, & Episcopum cognoscere debere super dictis fraudulentiis. Dat. Romæ die 18. Septembris 1639.

Et cum aliàs pro parte Communitatis, & Conductorum Gabellarum Communitatis Terræ Itri Cajetan. Diœcesis fuisset S. Congregationi immunitatis Ecclesiasticæ expositum, qualiter crescente dominorum malitia sæpè sæpiùs acciderat quamplures donationes indies fieri per laicos in personam Clericorum, sub ficto prætextu, ut cum illis faciliùs possent ad sacros ordines promoveri, ac multoties posteà occurreret, dictos Clericos habitum clericalem dimittere, vel uxores ducere, ipsique donatores se movebant ad hujusmodi donationes faciendas, ad fraudandas gabellas, & ab illarum solutione se eximendum: ideo *d. Sacra Congregatio Cardinalium controversiis jurisdictionalibus præpositorum censuit, Clericos non gaudere exemptione pro bonis, ad suscipiendos sacros Ordines eis assignatis, donec non fuerint in eisdem sacris Ordinibus constituti, & Episc. cognoscere debere super fraudulentis donationibus. Dat. Romæ die 18. Septembr. 1639. B. Cardinalis Gypsius.*

Franciscus Paulutius S. C.
Secretarius.

Et anteà Episcopus Venusinus Visitator Apostolicus de anno 1628. in hoc Regno, suo edicto mandavit, ut de cætero Clerici donationibus bonorum sibi factis à suis patribus, matribus, sororibus in fraudem, solutionem, onerum universitatem, non possint uti nisi pro viridi portione tantùm, & quod reliquum est, spectet ad dictos patres, matres, sorores, & fratres, qui obnoxii sint oneribus universalibus.

Per quod quidem edictum postmodum supradicta Sacra Congregatio declaravit, voluit, & ordinavit, non intelligi prohibitum supradictis Clericis, tam in minoribus, quàm in sacris Ordinibus constitutis donationem etiam ultra virilem fraudibus cessantibus. Eodemque modo bona sic donata proportionem virilem excedente, ac alia bona supradictorum, non solùm ad quorum titulum ipsi fuerint ordinati, sed etiam patrimonialia extra titulum esse exempta à gabellis juxta dispositionem sacrorum Canonum, donec in ipsa S. Congreg. vel in alio foro Ecclesiastico competente, servatis servandis, supradictæ donationes fuerint fraudulentæ declaratæ, prout ipsa S. Congregatio scripsit Episcopo Avianensi sub die 28. *Januarii* 1633.

Cùm verò titulus erit ratione successionis hæreditariæ, 15
exhibebit particulam testamenti, & medio præambulo, vel alia publica scriptura ostendet, se esse hæredem, & ex ipsa hæreditate, saltem summam ipsi titulo requisitam, liberam, immunem, & exemptam à quocunque onere, & debito possidere.

Debetque hujusmodi patrimonium pro Ordinibus susci- 16
piendis, constitui tantummodò super re immobili, ut dictum est, aliàs enim non satisfieret menti Concilii prædicti: quia si in rebus mobilibus consisteret, cùm illæ de facili consumi, & extingui possint, ordinatus remaneret sine titu-

Io Navar. *conf.54. de temp. ordin.* Azor. *instit. moral. par.2. lib.3. cap.4. q.7.* Barbos. *alleg.19. num.55.* ac proinde non potest quis ordinari ad titulum census non perpetui, sed redimibilis: nam ad libitum vendentis redimi, & extingui potest, & propterea idem est, ac si esset res mobilis, ex Ugolin. *de offic. Episcopi cap.26. §. 10. numer. 2.* Garc. *in addit. ad part. 2. cap. quinto post numer. 95. vers. Nec est necessarium.*

Quibus adde, quòd si Clericus ordinandus, plura, & diversa bona possideret, ad quorum titulum specialiter, &
17 nominatim ordinaretur, illa solùm deservirent pro titulo, & non alia, Garc. *part. 2. cap.5. num.78.* Et cùm ipse titulus debeat esse perpetuus, non debet constitui super rebus mobilibus, puta mercibus, animalibus, aut obligationibus personalibus; cùm hæc omnia facile pereant, & lapsu temporis consumantur; licèt secùs dicendum esset, si hujusmodi bona mobilia statim converti possint, & cum effectu convertantur in bonis stabilibus; ex quibus percipiatur sufficiens titulus pro sustentatione; quia hoc modo satisfit Concilio supradicto, id. Azor. *loc. cit.* Graff. *concil. 4. de temp. ordinat.*

Præmissa tamen non ita passim, nisi valdè cautè, admittenda esse existimarem; quia postquam Clericus ita promotus fuerit ad S. Ordines, de facili ipsum Concilium eluderetur; nam ipsa bona mobilia possent postmodum, sive in totum, sive paulatim alienari, & sic committerentur fraudes, quibus omninò est obviandum, *l. si legatarius, Cod. de leg.* Jas. *in l. cùm fundus, §. servum tuum, num.4. ff. si cert. pet.* Ad hæc si quis dives, seu sufficiens habens patrimonium ordinatus nulla facta assignatione censi fundi pro patrimonio, censetur ad titulum totius patrimonij sui ordinatus; ex eo, quòd ea expressio non sit necessaria, Lotter. *de re benef. l.1. q.2. num.36.*

Ac propterea, cùm adsint in Romana Curia nonnulla Officia perpetua, idest, quæ durant ad vitam Officialis, licèt eorum unumquodque sit amplissimi redditus, nihilominus illa obtinentibus, ac petentibus ad illorum titulum, ac S. Ordines promoveri, sæpè vidi, Summum Pontificem præmissis non ita libenter annuisse; cùm hujusmodi Offi-
18 cia consistant in rebus mobilibus: ac propterea, si id aliquando concedatur, adjicitur in calce supplicationis, ac in literis talis promotionis clausula ista, scilicet, *Et cum decrete, quod dictus Orator Officium hujusmodi vendere, vel resignare nequeat, nisi prius in Ecclesiasticis, vel aliis redditibus annuis habueris, unde commode vivere possit. Et si anteà contigeris, Officium prædictum ab eo vendi, seu resignari, aut aliàs quomodolibet transferri, illius pretium in alia bona, vel census aut officia, pro eodem Oratore, donec, ut præfertur, aliunde commode vivere queat, omnino convertatur.*

Ego verò, dum S. Pænitentiariæ Apostolicæ inservirem, ac ratione mei Officij tenerer juxta Constitutionem Pij V. super ordinatione novi status ejusdem Pœnitentiariæ, ad S. Ordines promoveri, petii à fel. record. Paulo V. licentiam suscipiendi prædictos Ordines ad titulum supradicti Officii, tanquam perpetui, & in concursu obtenti, sicut sunt nonnulla ejusdem Pœnitentiariæ Officia, ipse autem Paulus negativè respondit, sed potiùs nonnulla mihi beneficia Ecclesiastica benignè contulit; quamvis anteà nonnullos ejusdem Pœnitentiariæ Officiales sciam fuisse ad titu-
19 lum illius Officiorum, ad sacros Ordines promotos: & inter cæteros hi sunt, nimirùm, Hercules Flecinius de Mense Junii 1602. & Jacobus Danielius Scriptores de eodem Mense Junij 1605. necnon Joannes Priamus Procurator, de Mense Februarii 1606.

Porrò Officiales Summi Pontificis, qui officia ad eorum vitam obtinent, & ad quorum titulum, eo modo, quo supra dictum est, possunt ad sacros ordines promoveri, quosque nunc temporis in memoriam revoco, hi sunt videlicet.

Auditor Generalis Cameræ Apostolicæ, unus.
Thesaurarius Generalis, unus.
Clerici Cameræ Apostolicæ, duodecim.
Prothonotarij Apostolici participantes duodecim.
Secretarij Apostolici, viginti quatuor.
Scriptores Apostolici, centum & unus.
Scriptores minoris gratiæ, viginti septem.
Scriptores Brevium octuaginta unus.
Scriptores Archivij, nonaginta unus.
Registratores supplicationum, viginti.
Registrator secretus earundem, unus.
Registratores Bullarum, salariati, octo.
Registratores earundem non salariati, quatuor.
Regens Cancellariæ Apostolicæ, unus.
Abbreviatores majoris Præsidentiæ, duodecim.
Abbreviatores minoris Præsidentiæ, sexaginta.
Jannizzeri centum.
Præfectus sollicitatorum, unus.
Milites S. Petri, quadraginta unus.
Milites S. Pauli, ducenti.
Milites de Lilio, trecenti quinquaginta.
Milites Lauretani, trecenti.
Milites Pii, sexcenti quinquaginta quinque.
Magistri Plumbi, tres.
Præsidens Plumbi, unus.
Collectores Plumbi, centum, & quatuor.
Magistri Registri supplicationum, quatuor.
Clerici ejusdem Registri, sex.
Corrector Contradictarum, unus.
Correctores Archivij, decem.
Cubicularij, sexaginta.
Scutiferi, Centum quadraginta.
Portionarij, sexcenti triginta duo.
Subdiaconi, quinque.
Acholyti, octo.
Auditor Contradictarum, unus.
Procuratores Contradictarum, quatuordecim.
Procuratores minoris gratiæ, vigintiquatuor.
Depositarius Militum SS. Petri, & Pauli, unus.
Depositarius Præsidentium, Portionariorum, & Militum de Lilio unus.
Depositarius Montis fidei, unus.
Depositarius Cubiculariorum, & Scutiferorum, unus.
Judex Confidentiarum, unus.
Notarij Auditoris Cameræ Apostolicæ, decem.
Notarii Eminentissi. Vicarii Urbis, quinque.
Notarii Capitolini, triginta.
Notarius Ripectæ unus.
Cursores, decem & novem.
Mazzerij, viginti quinque.
De Virga rubea, decem & septem.
De Porta ferrea, sex.
Mandatarij Gubernatoris Urbis, septem.

Cæteros verò, si qui eidem memoriæ occurrerint, sicut etiam supradictos, elegantiori ordine, etiam quo ad eorum officiorum collationem, valorem & redditum, in mea *praxi beneficiali* supplere curabo, ubi circa ea, nonnulla ad praxim pertinentia referam, nunc autem dicere sufficiat ad effectum prædictum, ea haberi adinstar beneficiorum Ecclesiasticorum, cùm vacent tam per obitum. quam per resignationem, non autem per ingressum religionis, & professionem, in ea emissam, ut patet ex eorum collationibus, quandoquidem in supplicationibus semper apponuntur illa verba, *quod censeantur vacare per obitum*, & licèt professio sit mors civilis, attamen non comprehenditur sub dicta dispositione, cùm in jure non reperiatur cautum, quòd in istis terminis mors civilis æquiparetur morti naturali: Alex. *cons.109. n.4. lib.2.* ubi ait, quòd mors civilis, resultans ex ingressu Monasterij, non facit monachum haberi pro vero mortuo, nisi in casibus à jure expressis, ut per glos. *in c. placuit 2. verbo, mortuus, 16. q.2.* quandoquidem verba sunt intelligenda de morte naturali, *arg. l. fi. C. de his qui ven. ætat. impetr. & l. fin. ff. de condit. & demonst. l. cùm pater. §. hæreditatem, ff. de leg. 2. l. ex ea parte, §. in insulam, de verb. oblig.* & tradit Jo. Andr. regulam, quòd nunquam mors civilis æquiparatur naturali, nisi ubi hoc reperitur in jure expressum, & dixit id. Alex. *cons.282. vers. secundo, quia mors civilis, vol. 2.* mors enim deducta ab homine in conditione non intelligitur de ficta civili, sed tantùm de vera, & naturali, per jura desuper allegata, præsertim cùm, sicut dictum est, secundùm consuetum stylum, & praxim Romanæ Curiæ semper apertis verbis dicitur, *quod prædicta officia vacent per obitum*, non autem dicitur per mortem, & appellatione obitus de sui natura non venit mors civilis, *l. si decesserit, ff. qui satisd. cogam.* unde parum refert, quòd beneficia Ecclesiastica per emissionem professionis, vacent; hoc enim idcirco evenit, quia Regulares, sine dispensatione Apostolica, sunt incapaces beneficiorum sæcularium, *c. cùm de beneficio, de preb. in 6.* & habes ad id optimam Rot. *dec.543. p.2. tom.2. in recent.*

Ut

20 **Ut à suo Ordinario.** Proprius Oratoris Ordinarius dicitur, vel ratione originis, vel domicilii, aut beneficii per tex. *in c. cum nullus, de tempor. ord. in 6.* Et quoad originem, sæpè vide-
21 mus per Episcopos, præsertim hujus Regni, illam nimis extendi: cùm vix tolerari debeat circa hoc paterna origo, ad effectum, ut quis ordinetur, propter fraudes, quas indies inde oriri videmus; licèt re vera aliud doceat tex. *in c. 1. verbo, alienigenas de usur. in 6.* cùm etiam esse locum originis ostendat jus civile, in quo pater natus est, ut habetur in *l. assumptio ff. ad municip.* & dicit tex. *in l. filios, eod. tit.* quòd filius sequitur originem patris, licèt natus sit in civi-
22 tate matris, & hac ratione videtur tolerari posse, cessante fraude, quamvis DD. *in d. c. cum nullus*, asserant, hoc non esse consulendum, sed post factum, excusandos esse tam ordinantem, quàm ordinatum, Nav. *cons. 19. de temp. ordin.* quem ideò puto id cum aliis tenuisse, quia sæpè compertum est, nonnullos fuisse, non modo ordinatos ratione originis paternæ, verùm etiam maternæ, necnon avi & proavi; ex quo diversa mala, & inconvenientia orta sunt; ac propterea dicit glos. *in d. c. 1. de usur. in addit.* quòd oriundus de Civitate dicitur, qui ibi ortus est, vel ejus pater inde originem duxit; & quòd non sic in avo; nam aliàs inquirendus esset ager Damascenus, ubi Adam formatus est.

Et cùm aliàs in Sacra Congregatione Concilii, ad instantiam bon. mem. Cardinalis de Aquaviva, tunc Archiepiscopi Neapolitani, fuissent nonnulla dubia proposita, per congregationem declaranda; in quinto capite proponebatur. Quòd sunt nonnulli, qui cùm Neapoli domicilium habeant, ibique nati sint, tamen cùm parentes illorum, ex alia Civitate sint oriundi, suscipiunt Ordines ab Ordinario Civitatis originis paternæ, absque literis dimissoriis, & sine attestatione de vita, & moribus Ordinarij Neapolitan. idque non semel contigit in Diœcesibus Puteolan. Vican. in Abbatia Montis Cassinen. & alibi contra præscripta S. Concil. Trid. Ipsa Congregatio nil aliud circa hujusmodi dubium respondit, nisi per hæc verba, videlicèt, *Ad quintum Sacræ Congregationi non videri in præsenti, in hac re quicquam novi juris statuere.* Unde concludit propterea Camp. *in divers. jur. can. rubr. 9. c. 8. sub nu. 9.* posse tum Præsulem originis paternæ, tum propriæ, illum ordinare, dicens etiam *d. n. 9.* quòd non esset reprehendendus, qui defenderet, non tantùm excusari Præsulem post collatos Ordines, sed insuper tutè induci posse Præsulem ipsum originis paternæ ad ordinandum illum, neque hoc ratione caret, quandoquidem etiam quoad ordines persona patris non est diversa à persona Filij, tex. *in l. fin. Cod. de impub. & ad subst. l. cùm sinous §. fin. Cod. de agric. & cens. lib.* 11. nam pater & filius sunt una identitas. Bald. *cons. 294. n. 1. ante med.* 1. Tiraq. *in l. si unquam in præfat. num. 15. & seq. C. de revoc. donat.* Ludovis. *dec. 498. num. 7.* In hac tamen Curia Archiepiscopali nullomodo quis admittitur ad Ordines ratione originis paternæ, sine literis dimissorialibus Episcopi propriæ originis, ut testatur Genuen. *in praxi Archiep. Neapolitan. cap. 47. num.* 3. Cæterum hodie circumferuntur pro
23 patre affirmativa declarationes Sacr. Congreg. quas etiam refert Diana *resolut. 148. part. 4. tractat. miscel. resolut. moral.*

Sanè paternam originem intelligimus attendendam, etiamsi filius in aliquo loco fortuitò natus sit, quem mater pertransibat; aut illuc, non animo permanendi, jverat; aut pater ad matrem accesserat absque animo ibi permanendi, & interim filium perperisset, quem posteà absque eo, quòd contraheret domicilium, ejus pater cùm tota familia extraxerat ad locum, unde digressus fuerat; talis enim filius non diceretur esse illius loci, in quo sic per transitum natus fuit, ita ut neque ratione originis sequeretur forum dicti loci, ita Barbos. *de pot. Episc. gloss. 4. n. 18.* ex Panorm. *in C. Rodulphus n. 9.* ubi Fel. *n. 13. de rescript. & aliis*, quia tunc filius sequitur originem patris; nam non inspicitur, quod per accidens est, sed quod per se: sicut etiam præd. filius habebit originem patris, si natus sit in mari, id. Barb. *loc. cit.* ex Ugol. *de pot. Episc. c. 26. §. 1. n. 5.* & propterea talis filius non potest promoveri ab Episcopo, ubi per transennam sic natus est; nec ab alio de ipsius licentia, idem Barb. *lo. cit. n. 19.* quidquid nonnulli in contrarium dixerint, nempe quòd poterit ab Episcopo illius loci promoveri, maximè si ibi statim baptizatus fuerit; quia baptismus dicitur nativitas, & per eum homo de novo nascitur *C. debitum, de baptis.* nam verior est prior opinio, ut docet praxis.

Ratione domicilii promovetur, quis ab Ordinario loci, ubi illud contractum est: quòd quidem tunc contrahi dicitur, cùm in aliquem locum domicilium suum transtulit,
ut patet in *l. pupillus §. incola, ff. de verb. sign. l. domicilium, ff. ad municip. l. cives, C. de incol.* 24
ubi in eo loco quis dicitur domicilium habere, ubi larem, rerumque, ac fortunarum suarum summam constituit, unde rursus non sit discessurus, gloss. *in l. fi. verb. inter absentes, C. de rescript.* per larem autem intelligitur focus, domus tota, & gl. *in d. l. cives, verb. larem*, intelligit animum habitandi perpetuò, & ut de facto habitet. Quamvis ad alium effectum aliter dicendum sit, puta in Capitaneo, aut alio Officiali, qui in aliquo loco exerceret officium; quia licèt inde sit discessurus, poterit ibi contrahere matrimonium coram Parocho ipsius loci; cùm jam ad id sufficienter dicatur ibi contraxisse domicilium, ex illa communi Doctorum conclusione, nempe quòd ille, qui in aliqua Civitate est electus ad honorem, dicitur civis, & gaudet privilegiis civilitatis, glos. *in d. l. cives, verb. electio.*

Debet tamen, qui petit ordinari ratione domicilii, expressè declarare, se habere animum ibi contrahendi dictum domicilium; aliàs enim non dicitur mutare sedem, qui non mutat mentem, *cap. scias, 7. qu. 1.* Ancb. *in c. præsenti num. 1. de præb. in 6.* nam facta tali declaratione, statim 25
illud acquirit, Butr. *in d. cap. ad Apostolicam, de decim.* quamvis Rota, *decis. 250. num. 8. par. 2. diverf.* teneat, hanc tantummodò animi declarationem minimè sufficere; nam copulativè requiritur aliquis actus significativus domicilii, scilicet, quòd emerit domum, *dict. l. Cives, ff. de incol.*

Sufficiens etiam conjectura erit, continua habitatio in aliquo loco per decennium, cum animo ibi perpetuò manendi, *l. 2. C. de incol.* aliàs enim non essent incolæ, qui in aliquo loco commorantur, sine animo constituendi ibi domicilium; sola enim habitatio non facit aliquem incolam; quia requiritur etiam animus ibi commorandi, Bart. *in l. quæsitum, ff. de leg. 3.* Sanch. *de matr. lib. 3. disp. 23. nu. 1.* Et aliàs Orator Nuscan. Diœcesis obtinuit per Breve Summi Pontificis dispensationem super defectu natalium ad Ordines, directum Ordinario Neapolitano pro illius executione, cùm narrativa, quòd præd. Orator à teneris annis commorabatur Neapoli, ubi domicilium contraxerat.

Sed re vera, decennalis habitatio ad hunc effectum non 26
videtur necessaria; sed statim atque quis incipit in aliquo loco habitare, cùm animo ibi perpetuò manendi, domicilium acquirit, Menoch. *de Arbitr. jud. lib. 2. cent. 1. casu. 86. n. 2.*
Si enim haberet animum recedendi; licèt per mille annos 27
moratus fuerit in tali loco, domicilium non contrahit, Barbos. *de offic. Episc. alleg. 4. nu. 25.* dicens ibi, quòd hoc pra-
cticatur in Urbe, ut cùm quis fuerit per decennium ibi 28
commoratus, poterit à Vicario Papæ ordinari. Id tamen non ita passim practicari videtur, nisi cum quibusdam personis valdè cognitis; & benemeritis, ac Summo Pontifici benè visis; & de quibus aliàs probabilis sit conjectura, illos nunquam dolosè ab ipsa Urbe discessuros, cùm satis probabile sit, Clericos exteros ibi existentes, ut plurimùm ad beneficia, dignitatesque Ecclesiasticas aspirantes, de illis posteà provisos, ad propriam patriam reversuros; & sic, cùm ad hunc finem in ipsa Urbe commorentur, semper habent animùm ab ea discedendi, prout dicendum est de eo, qui causa studiorum ad aliquam Civitatem se confert, non animo in ea permanendi sed ut finito studio ad patriam revertatur, ut per Bart. *in l. lex Cornelia, §. si tamen. ff. de injur.* cùm dulcis sit amor patriæ, *l. qui habebat*, post principium. & ibi not. *gl. in fin. ff. de leg. 3.* Cæterùm verò per acquisitionem hujusmodi domicilii nunquam censetur renunciatum domicilio propriæ originis, illudque nunquam perditur; quia cùm sit naturale, dicitur immutabile; ac proinde Bursatt. *cons. 74. n. 113 vol. 1.*, ait, focum originis esse irremissibilem & principaliorem, Marius Anton. *var. resol. l. 2. resol. 59. casu* 10.

In hac tamen Curia Archiepiscopali Neapolitan. ita ser- 29
vatur, quòd Clerici exteri, qui cùm dimissorialibus literis suorum Ordinariorum in Civitate Neapolitan. commorantur, quamvis declarent, se habere animum contrahendi domicilium in ea, & per longum tempus habitaverint, non tamen admittuntur ad civilitatem Neapolitanam; nisi capta informatione, quòd in eorum patria non habent aliqua bona, & tamdiù Neapoli habitaverint, quòd præsumptio sit, ampliùs non habere animum redeundi ad dictam patriam, & posteà mediante decreto, declarantur cives Neapolitani; &

nisi prædicta omnia serventur, non habentur pro talibus, nec conferuntur eis Ordines sine dimissoriis suorum Ordinariorum, oec permittitur eis celebrare Missas in dicta Civitate, & diœcesi, sic testatur id. Genuen. *d.c.* 47. *num.* 2. ubi subdit, causam hujusmodi observantiæ fuisse, quia multi Clerici delinquentes, condemnati ab eorum Episcopis, accedunt ad hanc Civitatem; & non valentes ampliùs ab illis obtinere dimissorias pro exercendis ordinibus susceptis, vel pro suscipiendis, de facili declarant, se habere animum habitandi in ea; & nisi ita fieret, Civitas Neapolitana abundaret pessimis Clericis, ad *not. in c. fin. de consuetud.* quamvis talis esse posset qualitas personæ, quæ non obstante hac observantia, posset statim admitti ad hanc civilitatem, *d. num.* 2.

Ao autem Baro possit ab Episcopo ad Ordines promoveri, in cujus Diœcesi habet feudum? de boc sæpè quæri solet, præsertim in hac civitate, & videtur affirmativè respondendum, etiam si in feudo non habitet, provt resolvit Campanilis *in diversf. Iur. Can. rubr.* 9. *c.* 8. *num.* 20. Ea ratione, quia Baro dicitur primus civis prædicti feudi, & sic licèt indè absens, habet tamen præsumptum domicilium, quòd ad id sufficere videtur, licèt requiratur, quòd ipse Baro habeat suam determinationem à feudo, castro, terra, &c. Quòd si Baro renunciaverit feudo &c. non poterit promoveri à prædicto Episcopo, quia sic cessat domicilium. Quod ita demùm intelligendum videtur, ut si dum esset Baro fuit ita promotus, post dictam renuociatiooem non poterit ampliùs ab eodem Episcopo promoveri: ex adductis per d. Campanil. *loc. cit.*

At quidem verius est, dictum Baronem in tantum posse à prædicto Episcopo promoveri, in quaotum ibi domicilium verè, & formaliter contraxerit; Et hæc fuit seoiper mens Sacræ Congregationis Concilij Tridentini, quæ in casu sibi proposito circa promotionem ad Ordines respoodit, prout in quarto capite infrascriptę declarationis, quæ ita se habet; videlicet.

Cum à S. Congregatione Concilii Trid. fuerit declaratum, Rectores beneficiorum, qui missas per alios celebrare possunt, tribuere posse sacerdotibus celebrantibus eleemosynam congruam juxta morem regionis; non autem ad rationem majorum redditum ipsorum beneficiorum, quæritur, An id procedat quoad Capellanos amovibiles ad nutum patronorum, qui missas per eos celebrandas faciant per alios celebrare.

Secundo quæritur, An sacerdotes diversarum diœcesium, in quibus fuerunt ad Ordines promoti, qui tamen ratione beneficiorum non sunt residentiæ astricti, & per decennium, & ultra habitarunt in civitate Neapolitana, & ratione hujusmodi domicilii fuerunt declarati cives Neapolitani, possunt ab Episcopis dictarum diœcesium cogi pœnis, & censuris ad Synodum accedere.

Tertio quæritur, an iidem sacerdotes cogi possint pœnis, & censuris accedere ad processiones.

Quarto quæritur, An Barones, Patritii Neapol. prætextu, quod sint cives in eorum civitatibus & locis, possint, præsertim post dimissionem baronatus ab Ordinariis earundem civitatum & locorum ad Ordines promoveri absque literis dimissorialibus Ordinarii Neapolitan. & quatenus non possint, in quas pœnas incurrant.

Die 18. Martii 1645. S. Congr. Eminentissimorum DD. Cardinalium Concilii. Trid. interpretum ad dubia superius proposita respondit, ut sequitur.

Ad 1. Non procedere, quandò hujusmodi Capellanis datur certa eleemosyna pro qualibet missa celebranda; secus vero si annuatim constituti sint pro Capellania certi redditus perpetui, & eidem Capellano assignati.

Ad 2. Si nulla habeant beneficia, non posse cogi; si verò habeant beneficia tantummodo simplicia, non teneri accedere, nisi concurrente consuetudine; vel quando ageretur in Synodo de rebus concernentibus beneficia diœcesis, vel totum Clerum: seu de notificandis & intimandis decretis Synodi provincialis: & tunc tenentur accedere ad Synodum diœcesanam Episcopi, cui ratione habitationis & domicilii subjiciuntur.

Ad 3. Si nulla habeant beneficia, cogi non posse, si verò retineant beneficia tantum simplicia, cogi posse, si in diœcesi habitent; secus si ratione habitationis in alia diœcesi alteri Episcopo subjiciantur.

Ad 4. Non posse ad Ordines promoveri ab Ordinariis civitatum, & locorum Baronalium absque literis dimissorialibus Ordinarii Neapolitan. nisi in iisdem Civitatibus & locis Baronalibus haberent domicilium; aliàs sic ordinati remaneant suspensi ab exercitio Ordinum arbitrio ipsius Ordinarii Neapolitani.

F. Card. Episcopus Portuensis.
L. (✠) S. Francisc. Paulutius S. C. C. Secret.
Gratis etiam quoad scripturam.
Regist. Fol. 77.

Domicilium namque etiam ad effectum suscipiendi Ordines debet omninò formiter, & legitimè acquiri, & probatur ex animo habitaodi & permanendi *l. domicilium ejus §. Celsus, ff. ad municip.* Abb. *in C. fin. de Paroch.* Surd. *cons.* 346. *n.* 4. Menoch. *de arb. cas.* 86. *n.* 2. Et habitatio cùm tota familia in loco præd. domicilii, ubi bona mobilia transportavit, & habet domum apertam, cum aliis adductis in una *Granaten. Capellaniæ, quæ est decis.* 188. *num.* 1. *&* 2. *par.* 3. *recent.*

Sed quid dicendum de exposito, cujus parentes ignorantur? nunquid poterit ordines suscipere ab Ordinario loci, ubi expositus est? Et absque aliqua hæsitatione affirmativè est respondendum; quia non solùm quis judicabitur municeps, & civis loci, in quo natus est, sed etiam in quo expositus, Bart. *in l.* 1. *n.* 21. *ff. ad municip. l. heres absens.* §. 1. *ff. de jud.* Barbos. *alleg.* 4. *n.* 37.

De liberto autem diceodum est, quòd si eum ordinari contingat, promovendus erit ab Ordinario illius loci, unde ejus patronus trahit originem, Camp. *in d. diversf. rubr.* 9. *c.* 6. *num.* 24.

Ejectus ab aliqua Religione, in qua professionem regu- 32
lareio emisit, ob aliquod delictum, propter quod fuit ordi-
ne & habitu exutus poterit promoveri ad Ordines ab Epi-
scopo propriæ originis; si tameo nullum ei obstet impedi- 33
mentum; & aliàs idoneus reperiatur.

Ratione beneficii efficitur etiam quis subditus Episcopi il-
lius diœcesis, in qua habet beneficium Ecclesiasticum, & 34
potest ab eodem Episcopo, sive de ejus licentia à quocunq;
Antistite promoveri, *d. c. cùm nullus* & remanebit subditus,
donec ibi beneficium tenet, Boer. *decis.* 260. *num.* 20. quem
ad hoc allegat Mar. Aut. *var. resol. lib.* 1. *resol. fin. casu.* 24.
etiam si ipsum beneficium residentiam non requirat, id.
Campan. *rubr.* 8. *c.* 8. *n.* 12. Qui quidem Episcopus ratione
præd. beneficii non solùm potest Clericum ordinare, sed
etiam cum eo dispensare in interstitiis, ac etiam in illegitimitate ad minores Ordines juxta terminos *d. c. cum nullus, de fil. presbyt. in* 6. ex ea ratione, quia cùm ratione beneficij sit illius subditus quoad Ordines, est etiam subditus quoad omoia concerneotia, & illis annexa, Garc. *de benef. p.* 2. *c.* 4. *n.* 14. Et elegantissimè probat D. meus Paulus Squillante J. U. D. celeberrimus, Canonicus hujus Metropol. Eccles. Neapolitao. vir tum vitæ integritate, tum doctrinę magnitudine, & experientia nulli inferior, in suo utilissimo tractatu *de Privileg. Cleric. cap.* 4. *dub.* 18. *numero* 228.

Cujus autem redditus debeat esse hujusmodi beneficium, ad effectum, de quo agitur, id non reperitur jure cautum, oec expressum, text. enim *in dict. cap. cum nullus*, nollo modo loquitur de quantitate redditùum, unde cùm lex non distinguat, nec nos distinguere debemus, *l. illam Codic. de collat.* ac propterea concludit Piasec. *in sua praxi cap.* 1. *numer.* 15. quòd sufficit, illos esse quatuor aureorum.

Attameo non est novum, quòd lex generaliter loquens,
recipiat interpretationem, & sic restrictionem à ratione, *l.*
cum pater §. dulcissimus, ff. de leg. 2. Bart. *in l. pater, §. fun-*
dum, in fin. ff. de leg. 3. tempore enim, quo Bonifacius Pa-
pa VIII. edidit hanc decretalem, non vigebat hominum ma-
litia, sicut hodie, maximè circa ordinationes Clericorum;
quòd si aliàs fuisset, utique in *d. c.* expressisset quantitatem
redditùum beneficij, ut illius ratione fieret quis subditus Or-
dinario, sicut postmodum tractu temporis per nonnullos
Summos Pontifices provisum fuit in aliquibus locis, ne Cle-
rici promoverentur ab Ordinario tenuis beneficij, ratione
præsumptæ fraudis. Uode consulta Sacra Coogreg. Conc. 35
Trid. ab Archiepiscopo Neapolitano super hoc dubio, vi-
delicet, alii sunt, qui cùm Neapoli primam tonsuram, vel qoa-
tuor minores Ordines susceperint, deinde ad subterfugien- 36
dum examen, & probationem patrimonii sufficieotis,
prout Constitutiones Synodales Neapolitanæ requirunt,
adeuot aliquem ex vicinis Episcop. puta Caven. Acerrarum,

Vican.

Vican. Litteren. & Amalphitan. à quo provideri sibi de ali-
quo, etiam tenuissimo beneficio, curant, cujus ratione,
tanquam illi Episcopo subditi sint, ab eo ad Subdiaconatus,
Diaconatus, & Præsbyteratus Ordines promoventur:
ac mox Neapolim reversi, ordines per supradictam frau-
dem susceptos exercent, ita respondit, videlicet, *Ad quar-
tum, Nec item hos, ad effectum ordinationis, beneficium
adipiscentes, debere ordinari ab Episcopo, conferente bene-
ficium, ordinatosque in suspensionem incidisse, & Episcopum
à collatione ordinum per annum suspensum esse*; & sic indies
secundùm casuum contingentiam emanant ab Urbe ordi-
nationes circa hoc.

His accedit, quòd cum suprad. tex. *in c. cùm nullus*, lo-
quatur de beneficio jam collato, non potest purus laicus, si-
ve alius pro eo exigere beneficium in aliena Diœcesi, ut il-
lius ratione promoveatur ab illo Episcopo; quia sola ere-
ctio non facit eum subditum; nec post erectionem potest
illud sibi conferre, cùm sit laicus: nec potest à prædicto
Episcopo tonsurari, cùm adhuc non sit illius subditus; quòd
quidem sæpè occurrere solet, cùm quis ad effugiendum Or-
dinarium propriæ originis satagit ad alium confugere, cre-
dens talem erectionem sufficere, cùm *d. c. cum nullus*, ut
dictum est, requirit, quòd ordinandus ab Episcopo bene-
ficii illud jam obtineat, prout ait id. text. ibi: *seu in cujus
Diœcesi obtinet beneficium Ecclesiasticum*: & sic verbum *ob-
tinere* intelligitur, quòd verè, & cùm effectu habeat benefi-
cium ad tex. in *l. nomen. §. fin. & l. habere ff. de verb. signif.*

37 Sed nunquid poterit Orator, si plura habeat beneficia
in diversis Diœcesibus, ordinari ab unoquoque illarum Epi-
scopo, seu literas dimissoriales ad Ordines obtinere? Et cer-
tè sic, Ancharan. *in d. cap. cum nullus, num. 1. vers. circa
secundum*, Innoc. *in cap. cùm jam dudum, num. 3. de præb.*
Barbos. *d. alleg. 4. num. 51.* Quòd intellige etiam præter Epi-
scopum originis, vel domicilij, à quo poterit ordinari,
etiamsi beneficium sit manuale, seu ad nutum amovibile:
quia licèt non possit ad illius titulum ad Ordines promove-
ri: tamen poterit ratione illius ad alium titulum ordinari.
Garc. *de benef. p. 2. cap. 4. n. 3.* Idem quoque dicendum est de
commenda perpetua: quia adhuc ratione illius potest ab
Episcopo commendati beneficij ordinari; quia cùm illa sit
perpetua, reputatur ut titulus. Garc. *loc. cit. num.* 10. Et Epi-
scopus beneficij potest non solùm ordinare; sed etiam dimis-
sorias concedere, etiamsi beneficium esset subjectum alteri
Episcopo quoad promissionem alterius Episcopi; sed si es-
set alteri subjectum etiam quoad jura Episcopalia, quia ad
illum tunc id spectabit, in cujus Diœcesi esse videtur, Garc.
l. cit. num. 15.

38 Ratione autem pensionis quis nequaquam efficitur sub-
ditus Episcopo, nam licèt nonnulli dixerint, idem dicen-
dum esse de pensione, ex eo, quòd pensio dicatur beneficium
Ecclesiasticum, Barbos. *in cap. ad audientiam, de rescript.
num. 6.* Gigas *de pens. quæst. 56.* Attamen verius est contra-
rium; nam in præsenti materia agitur de beneficio, quod
datur in titulum, habens jus spirituale, quod profectò non
habet pensio, quia consistit in mera temporalitate; nec
per eam quis intitulatur, & obligatur Ecclesiæ, sicut per
beneficium, Archid. *in cap. quamvis de præb. col. 2. vers. pro-
videri.*

Nec tamen est silentio prætereundum, quòd si quis sub-
ditus sit tribus Episcopis, scilicet originis, domicilij, &
beneficij, semper poterit circa ordinum susceptionem, il-
39 los variare: unde uno, seu pluribus ordinibus, ab uno il-
lorum susceptis, non prohibetur deinde recursum habere
ad alium, pro reliquis ordinibus, seu eorum aliquo, sus-
cipiendis: ista enim variatio, quoad hoc, non est in jure
prohibita, nec expressa, cùm possit quis ea, quæ sunt fa-
cultatis, pluries variare, Anchar. *cons.* 214. probat text. *in
d. c. cum nullus*, qui loquitur de Clerico cupiente ad supe-
riores ordines ascendere, & illi datur electio, ut valeat
ordinari, vel dimissorias ad Ordines impetrare ab Episcopo
domicilij, vel originis, aut beneficij, quod fundatur ex prin-
cipio *d. c.* ibi *cum nullus clericus &c.* & ita intelligit ibi glos.
in traditione casus, per quem tex. Abb. & Butr. *in c. cum in
distribuendis, de tempor. ordin.* concludunt, quòd unus, qui
ordines suscepit ab uno Episcopo, potest ad superiores Or-
dines promoveri ab alio ex dictis tribus Episcopis; quia suf-
ficit, quòd illi sit subditus ratione domicilij, vel originis,
aut beneficij; cùm tantummodo speciale sit in ordinato à
40 Papa, ut nequeat ab alijs inferioribus promoveri, *d. c. in di-
stribuendis*, Gonz. *ad reg. 8. Cancell. 6. 3. proœm. nu. 117. &
Corrado Prax. Dispensat.*

glos. 52. num. 24. cùm ipsi Papæ datum sit in prærogativam
supremæ potestatis, ut in quibus ipse manus apposuit, alij se
intromittere non possint, *c. ut nostrum de appell.* Mandol. *su-
per reg. Cancell. in proœm. lib. 1. q. 5. nu. 7.*

Quamvis non desint, qui contrarium teneant, inter quos
Barb. *in addit. ad alleg. 4. sub n. 1.* dicens, quòd si subditus,
aliquo ex prædictis tribus modis semel elegisset unum Epi-
scopum, à quo aliquem ordinem suscepisset, non posset va-
riare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis,
nisi Episcopus, qui priùs illum ordinavit, indicasset cessa-
re causam Ordinationis, & remitteret ordinatum ad alium
ex dictis Episcopis; quamvis quoad Ordinarium domicilij
dixit id. Barbos. *d. alleg. n.* 41. non idem esse, nempè quòd
ratione domicilij nullus ordinari potest, nisi prius consulto
priore Episcopo, cùm locum suum primum, illo incon-
sulto, deserere non possit; sed tamen prosequitur ex *Conc.
Trid. sess. 23. de Reform.* verius esse non requiri licentiam
Episcopi in domicilio mutando, ex juribus ibi allegatis: te-
netur tamen portare veritatis testimonium circa mores, suf-
ficientia, & natalitia, nisi à teneris annis domicilium fuerit
translatum, & illic habitatio continuata usque ad tempus
promotionis, in quo potest tunc servari, quòd disponit
Conc. sess. 13. c. 5. de Reform. circa diligentias Ordinandorum
præmittendas.

Ex his modo infertur, sicut etiam in praxi docemur,
quòd si aliquis oriundus ex aliqua Diœcesi, habens do-
micilium, vel beneficium in alia Diœcesi, impetret be- 41
neficium, dicendo se Clericum Diœcesis beneficii, & non
originis, talis gratia valet, nec est subreptitia, Garz. *p. 7.
c. 9. num.* 17. quia ad hoc, ut quis verè dicatur esse Diœce- 42
sis N. satis est ibi habere originem, domicilium, vel bene-
ficium.

Verùm, si Clericus unius Diœcesis Parochialem Eccle-
siam obtineat in alia Diœcesi, & favore studij cupiat habe-
re dispensationem, ut usque ad aliquod tempus non tenea- 43
tur promoveri, solus Episcopus, in cujus Diœcesi sita est
Parochialis Ecclesia, potest de jure communi super hoc di-
spensare, non autem Episcopus domicilii, seu originis, per
tex. *in c. cum eo, de elect. in 6.* Nam ut notabiliter per Do-
min. *in d. c. in verb. subjectus*, quando requiritur dispensa- 44
tio personæ respectu rei, tunc ille debet dispensare, qui rem
habet subjectam, respectu cujus dispensatio requiritur, &
si ab alio dispensaretur, dispensatio non traheret effectum 45
suum extra territorium dispensantis.

Et quamvis præmissis nihil obstare videatur, attamen ne-
gari non potest, quin ex supradicta variatione possint mul- 46
tæ fraudes committi: nam, ut plurimùm, cùm quis se agno-
scit minus idoneum ad suscipiendos Ordines, relicto Epi-
scopo originis, confugit ad Episcopum domicilii, seu be-
neficii, a quo facit se ad Ordines promoveri; Unde opti-
ma ratione provisum est per hanc Curiam Archiepiscopa-
lem, ut nullus originarius Clericus Neapolitanus, ad sa-
cros Ordines ab aliquo ex Episcopis domicilij, sive bene-
ficij promotus, possit postmodum in Civitate, & Diœce-
si Neapolitana missas, seu alia munia exercere; nisi priùs
denuò Neapoli examinatus, & approbatus fuerit, tam quo-
ad doctrinam, quàm ad cætera requisita.

Quòd si Orator fuerit nullius Diœcesis, literæ dispensa- 47
tionis ad dictos Ordines non dantur, nisi cum clausula,
*Ut ab Ordinario viciniore, vel cum illius literis dimissoriali- 48
bus, à quacunque alio Antistite &c.* sicut semper fit, quan-
do in quacunque gratia impetrata asserunt, Oratorem
esse nullius Diœcesis. Quod etiam servatur, si narretur,
Oratorem, licèt Nullius Diœcesis, subditum tamen esse 49
Abbati, seu alteri, separatum territorium, & jurisdictio-
nem quasi Episcopalem habenti: quia licèt possit ille ex 50
privilegio concedere dimissorias, etiam ad Ordines sacros,
nihilominus indultum de promovendo ad dictos Ordines
non datur, nisi cum supradicta clausula, scilicet, *Ut ab Or-
dinario viciniore &c.*

Ita etiam, si ex duobus Episcopis, uterque prætendat ha-
bere jus conferendi Ord. vel ad illos, literas dandi dimisso-
riales Clerico alicui loci, & super id lis vertitur inter illos. 51
Tunc enim petitur posse promoveri, etiam ab Ordinario
viciniore, attento quòd inter dictos Episcopos controversia
super jurisdictione prædicti loci vertitur, vel de ejusdem vi-
cinioris licentia, à quocunque alio &c.

Quòd si adhuc de Ordinario viciniori hæsitetur, quoad fa-
cultatem promovendi, & dimissorias ad ordines conceden-
di, sicut olim suborta lite super hoc, inter Episcopum Gravi-

nen. viciniorem, & Archipresbyterum sæcularis, & Collegiatæ Ecclesiæ Terræ Altamuræ, Nullius Diœcesis, Provinciæ Baren. tunc debet de hoc fieri mentio, & concedi-
52 tur ipsi Oratori, ut a quocunque alio Ordinario, vel ejus licentia &c. absque tamen Archipresbyteri præfati jurium præjudicio.

Admisit etiam Romanæ Curiæ stylus, seu praxis, ut cùm quis voluerit ad Ordines promoveri, suusque Ordinarius, quem ipse debitè requisivit, ut illum ad ordines prædictos promoveret, vel literas dimissoriales daret, id facere recusaverit, committatur Ordinatio viciniori, quatenus iterùm requisito Ordinario Oratoris, ejusque Procuratore fi-
53 scali audito, si idem Ordinarius ipsum Oratorem ad dictos ordines promovere, aut ei literas dimissoriales dare recusaverit, causamque legitimam suæ recusationis non adduxerit, ipsum Oratorem, absque literis dimissorialibus Ordinarii sui constito tamen eidem Ordinario viciniori, prius, per legitimas probationes, de vita, & moribus legitimisque natalibus, & aliis requisitis qualitatibus suis, promoveat &c. & in hoc casu solent literæ Apostolicæ super hoc committi ordinario viciniori tantùm absque consueta clausula, *Vel de ejus licentia*, *&c. a quocunque &c.* quod quidem concordat cum jure communi, ut per Archid. *in c. primates in fin.* dicentem, quòd si proprius Episcopus denegat sine causa commendatitias literas ad ordines concedere, potest Clericus agere coram Papa, ut eum licentiet, ex pluribus in proposito per Lambert. *de Iurepat. 2. p. lib. 1. art. 1. qu. 1. sub num. 5. fol. 278.*

Supradicta etiam clausula apponi consuevit, in novis commissionibus pro mutatione judicis super exequutione quarumcunque literarum Apostolicarum, quando videlicet primus Exequutor in illis datus ex aliqua asserta, & non legitima causa, recusat procedere ad illarum executionem; quia, nisi fortè fuerint literæ beneficiales, quæ habeant
54 plures Exequutores, juxta formam Constitutionis Pii Quinti de expediendis literis in forma *Dignum*, datur supradicta mutatio judicis, cum dicta clausula, *Requisitis denuo Ordinario, & ejus promotore fiscale*. De his autem mutationibus judicum fusius suo loco diximus.

Item, quia sæpè contingit, inter Episcopum & Clericum, ejus subditum, propter litem, aut ipsius Episcopi, sævi-
55 tiam, vel aliàs, inimicitiam exortam esse, quæ omnes sunt causæ se eximendi à jurisdictione ipsius Episcopi, propterea, quotidie à Sede Apostolica emanant hujusmodi exemptiones, prout testatur Paris. *de resig. benef. lib. 3. quæst. 11. n. 7.* qui ita ait censuisse Sacram Congregationem Concilii 7. Julii 1575. & ipsum vidisse plures exemptiones, propter hoc fuisse concessas per Sacram Congregationem Episcoporum,
56 quoad ordinationes; Sæpè etiam videmus, quòd ex causa inimicitiæ committitur etiam Ordinario viciniori, ut attento, quòd inter Oratorem, & Episcopum N. Ordinarium suum, notoriè vertuntur inimicitiæ, absque literis dimissoriis dicti Ordinarii, ab Ordinario viciniore, constito illi prius per legitimas probationes de prædictis inimicitiis; ac de vita, & moribus, &c. idem Orator promoveatur, &c.

Et regulariter, clericis non obtinentibus ab eorum Ordinariis, sine legitima causa, ad ordines promoveri, per præmissa succurrit, quòd præsertim habetur in *Constitutione Pii IV. super reformatione Officii sacræ Pœnitentiariæ*, qua Majori Pœnitentiario, aliisque illius Officialibus prohibetur, ne literas de promovendo ad sacros Ordines; ac etiam ad primam tonsuram à quocunque Catholico Antistite concedant, nisi allegetur justa causa, propter quam ab Ordinariis suis promoveri, aut ab eis, eorumque Officialibus literas dimissorias obtinere non valeant; & tunc concedi possint, ut à quocunque Ordinario, vel pro eo Pontificalia exercente, &c. & si causa allegata falsam fuisse deprehendatur, sic promoti ab executione Ordinum per suos Ordinarios suspenduntur. Unde patet, quòd ex justa causa possunt hujusmodi literæ concedi, sicut hodie passim conceduntur, non modò per Officium Sacræ Pœnitentiariæ prædictæ, quod *Minoris gratiæ* nuncupatur, verùm etiam per Breve, sub Annulo Piscatoris, ut frequentissimè videmus.
57 Idque ratione fundatur; nam ex causa abusus jurisdictionis Ordinariorum, est concedenda subditis exemptio, Boer. *dec. 104. num. 5.* Cassad. *dec. 6. nu. 1. de privil.* Caputaq. *dec. 62. num. 4. par. 2.* Unde dixit Bald. *in tractatu de exempt.* inter tractatus diversorum DD. *num. 24.* quòd Ordinarii faciunt majores abusus prætextu suæ jurisdictionis, quàm exempti prætextu suæ exemptionis; ac propterea subditis litigantibus cum suo Episcopo, non modò per dictam Sacram Congregationem, verùm etiam per Signaturam, durante lite, conceditur universalis exemptio ab illius jurisdictione, id. Cassad. *d. na. 1. & seq.* quapropter stante dicta universali exemptione, datur Clericis sæpè facultas de promovendo ab alieno Episcopo, etiam sine literis dimissorialibus proprii Episcopi.

Si, etiam Sede Episcopali vacante, & infra annum vacationis, petatur licentia de promovendo, sive extra tempora, sive in temporibus, infra annum, cùm aliàs per decreta Concilii Trident. id sit expressè vetitum, ipsa licentia non datur nisi, ut orator possit promoveri ab ordinario viciniore, vel de illius licentia, ab alio Antistite: quòd si absque aliqua dispensatione super interstitiis, cupiat promoveri, cùm non possit, vel nolit orator ipse exspectare, 58
donec plena sit Sedes; concedi consuevit facultas Vicario Capitulari per literas privatas Sacræ Congregationis Episcoporum, ut ipsi oratori concedat literas dimissoriales ad ordines.

Prout, etiam similem facultatem quandoque impartiri visum est, cùm jam orator supradictam dispensationem de promovendo, vivente illius ordinario, obtinuerat cum solita clausula, videlicet, *Tibi, ut ab Ordinario tuo, vel de ejus testimonio, &c.* & antequam orator cœpisset uti dicta licentia, dictus ordinarius obierit, tunc enim, ne ipse frustretur effectu dictarum literarum, consuevit eidem Vicario Capitulari, ad instantiam ipsius oratoris, per dictam Sacram Congregationem, dari in mandatis, ut eidem oratori concedat literas dimissoriales uni, & certo ordinario, qui eum promoveat.

Est insuper præmissis addendum, quòd etiam proprius 59
Episcopus est ille, in cujus familiaritate ordinandus reperitur: Sed tamen videamus, quisnam dicatur verè familiaris, ad effectum suscipiendi ordines, juxta decretum Concilii Trid. dum præcipit, quòd Episcopus familiarem suum sibi non subditum ordinare non possit, nisi per triennium secum fuerit commoratus, & quacunque fraude cessante, statim re ipsa illi beneficium Ecclesiasticum conferat, ut *sess. 23. Capitulo nono.*

Et præmittendum est, quòd ille dicitur familiaris, qui cum aliquo inhabitat, *cap. in literis, & cap. insinuante, de offic. delegat.* ac insuper de jure communi, ii dicuntur familiares, qui subsunt alicui ratione potestatis, & cum eo cohabitant, *cap. ultim. de verb. sign. in 6.* Bald. *in l. 2. C. de test.*

Sed quantùm ad rem nostram pertinet, ille dicitur familiaris Episc. qui ei inservit, vel ministrat, ad tex. in *l. 1. § familiæ, ff. de publ. pronunciatio, §. servientium ff. de verb. signif.* sunt servitores vel famuli, *cap. final. eod. titulo lib. 6.* 60

Non sufficit tamen solum servitium, si ipse familiaris abfuerit ab ipsius Episcopi familia, etiam si illius sumptibus vivat, Quarant. *in sumpt. Bull. verb. Ordo, vers. limita in eo*, ubi ait, quòd hoc intelligitur procedere in illis familiaribus, qui cum Episcopo commorantur, idest præsentibus, & ipsius obsequiis assistentibus; secus verò, si absentes fuerint in regione remota etiam, si ipsius sumptibus vivant, Ugol. *de potestat. Episc. c. 26. §. 4.* Barbos. *allegat. 5. n. 6.* quia mens supradicti Concilii fuit, ut Episcopus per hanc continuationem familiaritatis experiatur mores sui familiaris; quos procul dubio posset difficile experiri propter hujusmodi absentiam, id. Quar. *loc. cit.*

Verum est tamen, quòd parvi interest, si dictus familiaris non habitet in eodem Palatio Episcopi, & illi continuò serviat, ut per Genuens. *in praxi, cap. 81. n. 3.* dummodo hoc triennale tempus non sit interpolatum, nam per illa verba Concilii, *fuerit commoratus*, hoc tempus debet esse 61
continuum id. Barbos. *d. alleg. 5. n. 9.* si aliquando contingat, ipsum familiarem à domo Episcopi abesse, animo tamen revertendi in brevi, vel infra modicum tempus, adhuc dicitur in domo Episcopi continuò commorari. Et per rationem supra allatam sufficit, quòd tempus triennii hujusmodi inceperit, antequam ordinator esset Episcopus, Garc. *p. 1. cap. 5. num. 83.* id. Barbos. *d. allegat. 5. num. 8.* sicut etiam fuit pluries declaratum per Sacr. Congreg. ejusdem Concilii.

Putant nonnulli, attenta ratione finali Concil. nempè ut ab Episcopo cognoscerentur mores ordinandorum, potuisse, etiam nepotes, sive alios consanguineos, cum eo per dictũ trien-

triennium commorantes, absque eo quòd ipsi Episcopo inserviant, ab illo promoveri, absque literis dimissorialibus
62 proprij Ordinarij, nec tamen advertunt ad hoc non solùm sufficere familiaritatem, sed etiam requiri servitium; quod tamen regulariter adesse non solet in nepote, vel alio consanguineo, nisi ille fuerit deputatus ad aliquod servitium ad doctr. Bart. *in l. 1. §. familiæ, nu. 5. ff. de probat.* nam illi appellantur familiares, qui actu deserviunt; & continuò in domo commensalitatem habent, ut dicit tex. *in c. fi. de verb. sign. in 6.* sicut nec ipsa commensalitas sufficit, nisi etiam actus servitutis concurrat, cùm utrumque copulativè requiratur, ut in *d. c. fin.* Unde, si ipsius Episcopi nepos, seu alius consanguineus, illi actualiter inserviant, sicut cæteri, ita & non aliter ab eo promoveri potest, per jura superiùs allegata.

At verò huic sententiæ, quam nonnulli Episc. exquisitis, seu potius mendicatis rationibus satagunt sustinere, acquiescere potui, propter innumeras fraudes inde insurgentes, quandoquidem certum est, quòd ad illius familiaritatis essentiam requiritur continuum servitium, atque continua commensalitas, unde in *d. c. fin.* Bonifacius VIII. intelligi vult familiares, sine fraude, ac propterea oportet familiarem esse deputatum ad servitium Episcopi, adeò ut dicatur illius servitor, & famulus, quòd vix fieri potest, ut Episcopus nepotem, aut alium consanguineum hunc locum occupare sinat, nisi quando velit illum ordinare, & aliquod ei pingue beneficium, tunc vacans, aut de proximo vacaturum, conferre, prout experientia docuit, tanquam rerum magistra, Paris. *de confid. q. 7. n. 3.* Buratt. *decis. 631. n. 9.*

Silentio tamen hic prætereundum non est, quòd non desunt, qui teneant, collationem beneficii esse dicto familiari faciendam in minoribus ordinibus tantùm, non aut in prima tonsura constituto, ea moti ratione, quia videlicet, *Consil. Trid. loco cit.* non loquitur de prima tonsura, sed de ordinibus minoribus; & propterea in ipsa prima tonsura sola familiaritas sine aliqua beneficii collatione sufficere non potest, per glos. *in cap. eos, in verbo figmento, in fin. de tempor. ordin. lib. 6.* Id tamen communiter est reprobatum; quia dictum Concilium loquitur generaliter de or-
63 dinibus, inter quos connumeratur prima tonsura, Rota in *una Cremonen. pensionis decis. 731. nu. 13. p. 1. diversf. ubi numer. 15.* ait, quòd ad hunc effectum, non est differentia inter primam tonsuram, & alios minores ordines. Rationem subdens *n. 14.* quia collatio beneficii requiritur, ut ordina-
64 tus ab Episcopo non suo ratione beneficii efficiatur de ejus foro, & sit ei subditus; quæ ratio militat in prima tonsura; cùm etiam tonsurandus debeat esse subditus tonsuranti, nam quicquid teneant Theologi, qui negant primam Tonsuram,
5 & Episcopalem dignitatem esse ordines, juxta magis communem, & receptam Canonistarum opinionem, etiam clericale initium inter ordines Ecclesiasticos connumeratur, & est Character indelebilis, ut post Hostien. concludunt communiter alii *in c. cum contingat. de ætate, & qualitate*, Abb. *in c. 1. n. 6. de vit. & honest. cler.* Felin. *in c. sicut pro certo, n. 2. de simon.* Gemin. *in c. cleros*, & ibi latè Præpos. *n. 4. dist. 21.* qui testatur de communi, Gabr. *cons. 181. nu. 3. lib. 2.* cum aliis per Garz. *de benef. p. 7. c. 1. nu. 2. & seqq. & d. glos. in d. verbo, figmento, in fin.* dùm loquendo alternativè
66 videtur sentire, quòd sufficiat familiaritas, sine beneficio, loquitur contra communem opinionem; ac propterea cùm hoc sit in satis notoria praxi deductum, & receptum, parum refert super hoc immorari. Dicam tantùm, quòd sacra Congregatio Concilii declaravit, supradictum decretum habere locum, tam in minoribus, quàm in majoribus ordinibus in una *Hieracen. 6. Septembris* 1581. & sic in utroque casu requiritur beneficii collatio, Quar. *sum. lib. verb. Ordo. vers. limita in eo, circa med.*

Ex ante jam dictis igitur constat, collationem beneficii esse omninò necessariam, ut familiaris efficiatur prædicto Episcopo, qui si aliàs promoveret illum, sive ad minores, sive ad majores Ordines, absque eo, quòd sequatur statim dicta collatio ad præscriptum prædicti Concilii Tridentini *loco superius citato*, incurrerentur pœnæ tam contra ordinatum, quàm contra Ordinantem alienum clericum inflictę, & quoad ordines sacros intraret *Constitutio Pii II. quæ incipit, cùm ex Sacrorum*. Et cùm aliàs quidam Clericus Neapol. familiaris triennalis Episcopi Nicoteren. bona fide ab eo fuisset ordinatus ad subdiaconatus, & Diaconatus ordines ad titulum patrimonii, & in dictis Ordinibus aliquoties ministrasset, à Sacra Congregatione Concilii petiit absolutionem, & dispensationem, & Eminentissimi Patres bonæ fidei hujusmodi ratione habita, suspensionem eidem remiserunt, ac absolutionem, & dispensationem super irregularitate concesserunt, dummodo se examini in civitate Neapolitana se subjiceret pro illius idoneitate, quoad susceptos ordines, constito de congruo patrimonio. *Die 11. Junii* 1611.

CAPUT VI.

Praxis sequitur clausularum ejusdem.

SUMMARIUM.

1 C*Lausula*, Cùm literis dimissorialibus, *cur in literis apponatur.*
2 *Literæ dimissoriales, aliæ speciales, aliæ generales.*
3 *Speciales quæ sint.*
4 *Literæ dimissoriales, quomodo concedendæ ex decreto Congregat. Immunitatis, & illarum formula proponitur.*
5 *Hujusmodi decretum non comprehendit Fratres Capuccinos, aliosve Regulares, & n. 6.*
7 *Literæ dimissoriales generales, quæ.*
8 *Non dantur ab inferioribus Prælatis.*
9 *Literarum dimissorialium jus concedendi est præscriptibile.*
10 *Vicarius Generalis Episcopi quando concedat literas dimissoriales.*
11 *Vicarius, Capitularis non concedit literas dimissoriales, nisi post annum &c.*
12 *Etiam si Capitulum habeat territorium distinctum, & exemptum.*
13 *Aliàs incurrit pœnas Concilii, etiam ex decreto S. Congregat.*
14 *Vicarius Urbis, sede vacante, concedit literas dimissoriales ad Ordines.*
15 *Capitulum, Sede vacante, concedit literas testimoniales.*
16 *Literas dimissoriales concedunt Regulares eorum subditis, juxta decretum Clem. VIII.*
17 *Cujus tenor hic refertur.*
18 *Literæ dimissoriales ad Ordines durant etiam mortuo concedente.*
19 *Etiam si concedantur à Capitulo.*
20 *Capitulum, quod rectè gerit, non revocatur à novo Episcopo.*
21 *Literæ dimissoriales vetustæ non admittendæ.*
22 *Literarum dimissorialium, aut ordinum collationis occasione, nihil accipiendum.*
23 *Verba.* A quocunque catholico Antistite, *unde desumpta.*
24 *Pontificalia, non nisi in propria Diœcesi exercenda.*
25 *Episcopus nec primam tonsuram confert in aliena Diœcesi, contra* Rebuff.
26 *Pontificalia exercendi in aliena Diœcesi licentia formula.*
27 *Ordines si conferantur ab Episcopo in loco exempto, quid requiratur.*
28 *Ordinum minorum susceptioni non præscribit tempus Concilium Tridentinum.*
29 *Constitutio Pii II. non ligat promotos ad ordines minores.*
30 *Ordines minores non conferendi extra tempora, nisi ex necessitate.*
31 *Ex indulto Papæ conferuntur omnes unica die.*
32 *Et quandoque etiam cum prima tonsura.*
33 *Ordines majores quando conferendi.*
34 *Ordinum collatio, & susceptio sunt correlativa.*
35 *Clausula,* non obstante quòd tempore promotionis, &c. *quid operetur in indultis de promovendo.*
36 *Et quid de Patribus Societatis Iesu.*
37 *Clausula,* Aliisque constitutionibus, &c. *in indultis de promovendo quid operetur.*
38 *Cardinalium creationes quas derogationes requirant.*
39 *Dispensatio addita indulto de promovendo requirit derogationem contrariæ dispositionis.*

VEl cum literis dimissorialibus *Ordinarii sui.* Hęc clausula, ut ait Mand. in *praxi sign. grat. tit.* 1
licẽtia ad ordines, vers. si tamẽ, cũ apponitur in literis de pro-

movendo, plures tollit abusus, qoia solent infames, & imperiti loca propriæ nationis declinare, & ad alios Ordinarios confugere, à quibus sæpè ea, quæ à propriis Ordinariis obtinere non possent, extorquerent. Unde nullus Episcopus potest alienum subditum sine prædictis literis dimissorialibus ad ordines promovere: quate etiamsi nūcius Apostolicus promoveat ad ordines sacros suæ provinciæ clericos absque facultate Sedis Apostolicæ, ipse & Ordinati incurrunt pęnas impositas à Sacro Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 8.* pront declaravit ipsius Concilii Sacra Congregatio in una *Taurinen. 16. Aprilis* 1633.

Quò verò ad primam tonsuram Vicarius Urbis habet facultatem conferendi eam exteris, maximè Curialibus, ut habetur in una *Colimbrien. Reservatoris fructuum* penes Seraphin. *dec. 1492. n. 3.* Ubi, quòd hoc quotidie practicatur, prout ego non semel observavi, & promoto dantur literæ tenoris sequentis, videlicet.

FRater Antonius Barberinus miseratione divina tituli S. Petri ad vincula S. R. E. Presbyter Cardinalis S. Honuphrii nuncupatus; Sanctiss. Dom. Nostri Papæ Provicarius Generalis, Romanæque Curiæ, ejusque districtus Iudex Ordinarius. Universis & singulis præsentes nostras literas visuris, lecturis pariter, & audituris, notum facimus, & attestamur, Admodum illustrem, & R. D. D. Joannem Baptistam Alterium Episcopum olim Camerinensem nostrum Vicesgerentem Romæ die Veneris undecima mensis Maii anni 1640. in ejus domo, & mansione, Ordinationes particulares celebrando, dilectum nobis in Christo Perillustrem D. Jacobum Galeottum filium q. Domini Horatii, & q. Bernardinæ coniugum Neapolitanum, etiam absque literis dimissorialibus sui Ordinarii, in vim facultatum nobis concessarum, & confirmatarum, prævio examine, ab Examinatoribus in Urbe deputatis, idoneum repertum, & admissum clericali charactere insignivit, militiæ clericali aggregavit, eidemque primam clericalem tonsuram cum ceremoniis, juxta S. R. E. ritum & consuetudinem, ritè & rectè in Domino contulit. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ hoc die 11. Maii 1640. Pontificatus Sanctiss. D. Nostri Urbani Papæ VIII. Anno ejus XIV.

Possunt Eminentiss. Domini Cardinales suis familliaribus triennalibus dimissorias, ad ordines suscipiendos, ex consuetudine concedere, quamvis illis, nec anteà, nec statim postea conferant beneficium, prout declaravit *Sacra Congreg. Conc. sub die 22. Ianuarii* 1602. teste Barbos. *in Collect. bull. verb. Cardinalis, fol. 56. vers.* 5. Et istæ literæ dimissoriales sunt in duplici differentia; aliæ enim sunt spe- 2
ciales, aliæ verò generales.

3 Speciales sunt, quando conceditur Ordinando, ut possit ab uno, & certo Episcopo promoveri: & tunc, si ab alio promoveatur, non juvabitur ordinibus per eum susceptis, ut ait Rebuff. *in praxi, titul. de dimissoriis numer.* 2. De quibus quidem specialibus dimissoriis, quoad hoc Regnum Neapolis, emanavit decretum Sacræ Congregationis Cardinalium pro negotiis jurisdictionis ejusdem Regni, tam quoad concessionem prædictarum literarum, quàm quoad alia in eodem decreto contenta, ad obviandum fraudibus, & excessibus illorum, qui diversis artibus quærebant ordines perperam suscipere; cujus quidem decreti tenor talis est.

SAcra Cardinalium Congregatio negotiis Iurisdictionis Regni Neapolitani præpositorum, justis gravibusque addu-
4 *cta causis, de S. D. N. Greg. XV. speciali ordine, vivæ vocis oraculo desuper habito, expressè percipit, & mandat omnibus, & singulis ejusdem Regni Archiepiscopis, Episcopis, & aliis inferioribus, legitimam facultatem habentibus, ut antequam ad primam tonsuram, sive ad minores ordines aliquem promoveant, Parocho, seu alteri, cui magis expedire videbitur, committant, ut nominibus, & desiderio eorum qui volunt promoveri, publicè in Ecclesia, propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis diligenter inquirat, & literas testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum committentem, quamprimum transmittat, ad hoc, ut tam ex his, quàm ex aliis, ex Sacro Concil. Trident. præscriptis in cap. 5. sess. 23. de refor. adhibendis, sibi constet, promovendos, illis esse qualitatibus præditos, quæ per Sacros Canones, idemque, Concilium requiruntur; quòd, & observetur in literis dimissoriis concedendis, in quibus exprimatur, præfatas diligentias præcessisse. Dictæ autem literæ dimissoriæ uni tantùm, & certo Ordinario, ad electionem concedentis, in posterùm, dirigantur, & pluribus directæ, sint nullæ. Prædictaque vult inviolabiter observari, donec aliud fuerit ordinatum. Si quis verò, contra formam præsentis decreti fuerit ad primam tonsuram, sive ad minores ordines promotus, ab exequutione collati, & susceptione superioris ordinis perpetuò suspensus sit eo ipso; & ulterius condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel dimissorias concedens, ultra divinam ultionem, quàm incurret, à collatione ordinum per annum suspensus sit eo ipso. Prætereà iisdem Ordinariis injungit, ut decreta per Sacros Canones, Sacrumque Concilium Tridentinum, & Apostolicas Constitutiones, quoad delationem clericalis habitus, & tonsuræ, servitiumque Ecclesiæ præstandum, ita curent per hujusmodi clericos observari; & in eos, qui contra fecerint, statutis per ea pœnis, animadvertere, ut ipsi nequeant de damnabili circa hoc negligentia redargui. Romæ Decimo Kal. Iulii 1623.*

Octavius Card. Bandinus.

Laurentios Campegius. Secret.

Ad Præscriptum verò supradicti decreti, formula dimissorialium literarum talis esse potest, videlicet,

NOs Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus N. Dilecto nobis in Christo N. N. salutem in Domino, ut à Perillustri, & Reverendissimo Episcopo N. in propria Diœcesi residente, vel in aliena, de diœcesani loci licentia, Pontificalia exercente, prima clericali tonsura initiari, & ad quatuor minores ordines in temporibus ad id à jure statutis, promoveri possis, & valeas, Antistiti præfato licentiam desuper, & facultatem in Domino concedimus, & impartimur; stante quòd tuo nomine, & desiderio publicè in nostra Cathedrali, ac tua Parochiali Ecclesiis, propositis, factaque diligenti inquisitione, juxta formam Sacri Concilij Tridentini, ac Decretorum S. Congregationis compertum est, te esse legitimis natalibus ortum, in ætate legitima constitutum, bonaque vita, & moribus esse præditum, non inquisitum, non contumacem, nec ullo censurarum vinculo, quòd nobis innotescat, innodatum, sed habere omnes qualitates requisitas juxta Sacrorum Canonum, ejusdem Sacri Concilii, dictorumque decretorum ejusdem Sacræ Congregationis præscriptum; prout ex actis nostræ Curiæ Episcopalis constat. Dummodo prævio examine quoad doctrinam, ad id idoneus repertus fueris, super quo tuam & prædicti Episcopi conscientiam oneramus. Et in præmissorum fidem &c.

Hic verò silentio prætereundem minimè duximus abusum quendam desuper irrepsisse, per quem certum est, à forma prædicti decreti plurimùm recedi, quandoquidem eo cautum est, quòd supradictæ literæ Dimissoriæ, uni tantum, & certo Ordinario ad electionem concedentis in posterùm dirigantur; unde non videtur ipsi decreto satisfactum; si Ordinarius dimittens concedet Ordinando præd. literas, relicto in albo quovis prætextu, vel causa nomine Episcopi ordinantis, prout sæpè vidimus, ut sic idem ordinandus postmodum ad sui libitum, in eodem albo nomen Episcopi ordi-

ordinantis scribat; unde fit, quod iste Episcopus, non ab Episcopo dimittente, sed ab ipsomet dimisso eligitur, contra formam supradicti decreti; quare supradicti non videntur immunes à pœnis in eo, & de mandato Papæ inflictis, ibi: *si quis contra formam præsenets decreti &c.*.

Et cum anno 1626. quæsitum esset, an prædicto decreto comprehenderentur Fratres Ordinis Minorum Sancti 5 Francisci, Capuccini nuncupati, in dicto Regno Neapolitano, pro tempore de familia commorantes; fuit sic responsum, *Sacra Congregatio Cardinalium negotiis re-* 6 *gularium præposita, censuit decretum, ut supra editum ad Capuccinos, aliosve Regulares non pertinere, Romæ die 27. Iulii 1626.*

Laud. Card. S. Sixti.

P. Fagnanus. Secret.

7 Aliæ verò sunt literæ dimissoriales generales, nempe cum Episcopus dimittit subditum suum ordinandum à quocunque Antistite, sicut servatur per totum ferè Orbem, ut ait Rebuff. *in sua praxi benef. intit. form. liter. dimis.* Vel etiam, generales dici possunt respectu ordinum suscipiendorum; quia conceduntur ad minores, & majores Ordines, id. Rebuff. *eod. tit. vers. vel etiam sunt general.*

8 Ab hujusmodi tamen literarum dimissoriarum concessione excipiuntur inferiores Prælati; nisi illis à Sede Apostol. fuerit id desuper specialiter indultum, ut habetur in *d. c. cum nullus, §. inferiores, de temp. ordin. in 6.* vel eis id competeret ex consuetudine, ut per gloss. *in d. §. inferiores*, verbo *indultum*, dummodo hæc consuetudo fuerit legitimè præ- 9 scripta, *d. §. inferiores.* Hoc enim jus est præscriptibile, sicut alia jura Episcopalia; dummodo adsint requisita, notata per Innocent. *in cap. bona de postul. prælat. & in c. 2. de in integr. restitut.* Campan. *in divers. jur. can. rubr. 9. cap. 6. num. 2.*

10 Vicario autem generali Episcopi non competit hæc facultas; nisi Episcopo in remotis agente, ut per d. Rebuff. *in praxi in forma Vicariatus, num. 47.* Vgol. *de pot. Episc. c. 4. §. 7. vers. quinto dimissorias*, vel si talis Vicarius ad hoc habeat speciale mandatum, *d. c. nullus §. Episcopo.*

11 Vicario Capitulari, Sede Episcop. vacante, hodie non competit suprad. facultas, nisi elapso anno, ex decreto Conc. Trid. *sess. 7. c. 10.* ubi decrevit, quòd non liceat Capitulis Eccles. Sede vacante infra annum à die vacationis, ordinandi licentiam, aut literas dimissorias, seu reverendas (ut aliqui vocant) tam ex juris communis dispositione, quàm etiam cujusvis privilegij, aut consuetudinis vigore alicui, qui beneficij Ecclesiastici recepti, seu recipiendi occasione, arctatus non fuerit, concedere. Si secus fiat; Capitulum contraveniens Ecclesiastico subjaceat interdicto; & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint nullo privilegio Clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant; in majoribus verò, ab executione ordinum, ad beneplacitum futuri Prælati, sint ipso jure suspensi.

Quare restricta est hæc facultas, quoad Capitol. ut non, nisi elapso anno à die obitus Præsulis, possit hujusmodi literas dimissorias concedere, cum limitationibus tamen supra- 12 dictis; etiam si haberet territorium distinctum, & exemptum ex immemorabili possessione; ac etiam, si sint judices Ordinarii. Quar. *in sum. bull. verb. Capitulum sede vacante, vers. decimo, quæro.*

Quoquidem Conc. decreto, sic stante, quoad concedendas hujusmodi dimissorias, sufficit sola concessio ad incurrendam pœnam; licèt promovendus eis usus non fuerit; super 13 quo declaravit S. Congregat. Conc. his verbis: *Vicarius Capitularis Sede Episcop. vacante, literas dimissoriales ad Ord. concessit, infra duos menses à die vacationis. Verùm, cum is, cui concessæ literæ fuerunt, eis usus non esset, dubitatum fuit, an pœna cap. 10. sess. 23. in hoc casu locum haberet. Congreg. censuit, concedentem incidisse in pœnam, licet is, cui concessit, usus non fuerit: nam actus fuit perfectus, quo ad concedentem, per quem non stetit.*

Non tamen erit idem dicendum de Vicario Summi Pontificis, Sede Apost. vacante; quia ipse non prohibetur etiam 14 statim, post vacantem Sedem Apost. concedere dictas literas, ex eo, quòd Conc. Trid. non restringit jurisdictionem dictæ Sedis vacantis, ut per Majol. *de irreg. l. 4. c. 5.*

Potest tamen Capitulum concedere literas testimonia- 15 les, quæ satis differunt à literis dimissorialibus, faciendo testimonium, etiam idoneitatis ordinandi; nam ad hoc, ut quis possit ordinari ab alieno Episc. non sufficiunt istæ literæ testimoniales, quas concedendo Capitulum, seu Vicarius Capitularis, non dicitur concedere dimissoriales literas; & sic non incurrit aliquas censuras, quia non facit aliquod, sibi per dictum Concilium prohibitum, ut ait Navar. *cons. 27. de temp. ord.* id. Quar. *verb. Ordo, ver. Tertio limita.*

Has literas dimissoriales concedunt etiam Superiores 16 Regulares suis subditis, qui ordinandi sunt; servata tamen forma tradita per fel. rec. Clementem Papam VIII. illius decreto super hoc edito, cujus tenorem hic inserere placuit, qui talis est, videlicet.

DE mandato Sanctissimi D. N. Clementis, Divina providentia Papæ VIII. tenore præsentium mandamus omnibus, & singulis quorumcunque Regularium Superioribus, ut de cætero observent, & observari faciant ea, quæ in decreto Sac. Congreg. Concil. Trident. continentur, cujus tenor talis est: Congreg. Concil. censuit, Superiores Regulares posse suo subdito, item regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, literas dimissorias concedere ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempè illius Monasterii, in cujus familia, ab iis, ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit, & si diœcesanus absuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcunque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, cui Ordines contulerit, examinetur, quoad doctrinam; & dum ipsi Regulares non distulerint de industria, concessionem dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus diœcesanus, vel absuturus, vel nullas habiturus esset ordinationes; Verùm, cùm a Superioribus Regularibus (Episcopo Diœces. absente, vel ordinationes non habente) literæ dimissoriæ dabuntur, in eis utique hujusmodi causam absentiæ diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum exprimendam esse; quod qui non fecerint, officii, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationis, ac alias, arbitrio ejusdem S. D. N. Papæ reservatas, pœnas incurrent. Datum Romæ die 15. Martii 1596.

Et quia per dictum decretum, non ita plenè provisum erat super hoc, unde quandoque nonnulla inconvenientia circa hujusmodi ordinationes in dies oriebantur, propterea fuit illud per eandem S. Congreg. in aliqua ipsius parte immutatum; ac propterea aliud postea emanavit decretum tenoris sequentis, videlicet.

SAcra Congregatio Cardinalium, Concilii Tridentini interpretum censuit, Superiores Regulares posse suo subdito itidem Regulari, qui, præditus qualitatibus requisitis, Ordines suscipere voluerit, literas dimissorias concedere; ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterii in cujus familia, ab iis, ad quos pertinet, is regularis positus fuerit. Et si Diœcesanus absuerit; vel non esset habiturus Ordinationes, & sive absens, alium sui loco Antistitem, qui Ordinationes habeat, non adhibuerit; ita ut jam continuo integroque spatio sex mensium in ea Diœcesi, generales Ordinationes habitæ non fuerint, Sedes Episcopalis vacaret, ad quemcunque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur, quoad doctrinam: Et dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus, vel absuturus, vel nullas habiturus esset Ordinationes. Verùm, cum à Superioribus, Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, literæ dimissoriæ dabuntur, in eis utique causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse. Quòd si Regulares ordinandi morentur in Monasteriis Nullius

lius Diœcesis, hujusmodi dimissorias concedendas esse ad Episcopum viciniorem, in eoque procedere omnia, quæ de Episcopo Diœcesano superius præscripta sunt.

Hieronymus Cardinalis Pamphilius.

18 Porrò hujusmodi dimissoriæ ad Ordines durant etiam mortuo Episcopo concedente, Card. *in Clem. fin. q. 5. n. 9. in fin. de elect.* Gonz. *ad reg. 8. Cancell. gl. 12. n. 36.* Ratio enim est, quia hujusmodi literæ continent meram gratiam, quæ non expirat morte concedentis; sicut etiam dicendum est quoad delegationem, & commissionem jurisdictionis ad absolvendum, quæ neque exspirant ex supradicta ratione. Garc. *de benef. p. 6. c. 2. n. 231.*

19 Sic etiam si concedantur à Capitulo, sede vacante, sicut aliæ concessiones, & dispensationes ipsius Capituli; sed potius sortiuntur effectum, finita potestate Capituli, *cap. un. de major. & obed. in 6.* id. Gonz. *n. 38. cum plurib. seq.* ubi in proposito, more suo, plura congerit: nam finita ejus potestate per supervenientiam novi Episcopi, non expirabunt, quia gesta a Capitulo valida sunt, & durant, si rectè gesta sunt,
20 *c. his quæ de majorit. & obed.* nisi tamen novus Episcopus illa revocaverit, antequam exequutioni mandata fuerint; cùm enim agatur de gratia facta, illa non expirat, Quar. *in verb. Capitulum, versic. Secundo dubitatur.*

Sicut etiam dicendum est de indulto à Papa concesso de suscipiendis Ordinibus etiam extra tempora à jure statuta; nam ipso Papa mortuo adhuc illud durat etiam re integra, quia est gratia jam facta, quę non est directa alieno Exequutori, sed ipsi Oratori, & proinde neque intrat regula revalidatoria novi Pontificis, quia illa loquitur de literis justitiæ, vel gratiæ, quę habent suos exequutores, Gonz. *glos. 12. n. 51.* & ita passim servatur.

Debebit tamen Episcopus ordinans, semper inspicere, à quanto tempore fuerint dictæ literæ dimissoriales concessæ, sicut faciebat S. Carolus Borromæus Archiepiscopus Mediolanen. qui in edicto de S. Ordinatione, *in §. afferant,*
21 ait, quod hujusmodi dimissoriæ non debent esse vetustiores duobus, vel tribus mensibus à die ultimæ ordinationis, computandis, nisi ob absentiam Superioris, Zerol. *in praxi, verbo dimissoria, vers. ad octavum p. 1.* ubi assignat rationem, nempe, quia si superior esset præsens, & ordinandus haberet dimissorias veteres, poterit interim incidisse in aliquam cēsuram, vel aliquod canonicum impedimentum, & sic esse inhabilis ad Ordinem suscipiendum. Si verò Superior abesset, vel ipse Ordinarius esset in longinquis regionibus, potest accidere, & probabiliter credi, intercessisse tantum temporis curriculum, absque aliquo defectu, ut optimè concludit Navar. *cons. un. de cleric. peregr.* ubi ait, quòd si magnum intervallum interfuit inter dimissorias ad Presbyterium, & illius assumptionem, satis videretur egere nova dimissoria quoad hoc, ut justè possit, & debeat reputari non impeditus ad celebrandum; quia testimonium tacitè datum de moribus ejus, per licentiam accipiendi presbyteratum longè antè, quàm illud acciperet, non videtur probare mores præsentes. Unde nec dimissoria, qua Episc. proprius significaret, dimissum esse probatis moribus, videtur sufficere, si multo tempore ante fuisset concessa.

22 Et sicut pro concedendis dimissoriis hujusmodi nihil potest Episcopus, neque Cancellarius recipere, ut per d. Concil. *sess. 21. cap. 1.* statutum est, nisi decimam partem unius aurei, ubi ipsi Cancellario salarium non est assignatum, ita nec Episcopus ordinans, attenta declaratione Sacræ Congregationis ejusdem Concilii, potest ab ordinandis accipere neque forbices, neque tobaleas, aut pectines, sed tantùm cereum juxta Pontificale Romanum, ut refert Genuen. *in sua praxi c. 81. n. 8.*

23 **A quocunque &c. Catholico Antistite,** *Gratiam, & communionem &c.* Hęc quidem verba puto desumpta ex *c. veniens* ibi, *à Vesprimen. Episcopo postulabit, siquidem catholicus fuerit, & gratiam Sedis Apostolicæ habuerit, de præscrip.* ubi notat gloss. *in d. verbo, gratiam,* quòd Episcopus non sit excommunicatus, suspensus, & interdictus. Et antiquitus cum suprad. verba non apponerentur in supplicatione, nihilominus in ea semper addebatur ab Officialibus Clausula, *Et promoveatur per aliquem Catholicum Antistitem, gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habentem;* declarat etiam suprad. verba gl. *in c. quod sedem §. consultationi, & gl. in verbo, gratia, de offic. ordin.* Mandos. *in prax. sign. grat. tit. licentiæ ad Ordines, vers. additur.*

Clericis verò ritu Græco viventibus, non aliter quàm sub forma infrascripta datur hujusmodi indultum de promovendo etiam extra tempora, videlicet.

Innocentius &c. Volentes tibi, qui ut asseris, ex Diœcesi Hidruntin. oriundus existis, ac in Diœcesi Neritonen. ab octo annis contracto ibi domicilio commoraris, & Græcus, & ritu græco vivis, & Doctor existis, & fervore devotionis &c. ad omnes sacros etiam Presbyteratus Ordines ad titulum patrimonii tui, seu perpetui simplicis beneficii Ecclesiastici &c. promoveri, & promotus &c. Tibi, attento, ut præfertur, in Diœcesi Neritonen. contracto ibi domicilio, commoraris, & Venerabilis Frater noster Fabius Episcopus Neritonen. munere nostri, & Apostolicæ Sedis Nuncii in partibus Inferioris Germaniæ fungens, à suis Civitate, & Diœcesi procul abest, ut cum literis Dimissorialibus &c. Vicarii ejusdem Fabii Episcopi in spiritualibus Generalis, ab aliquo Antistite Græco, gratiam & communionem &c. de Diœcesani licentia Pontificalia exercente per te eligendo, Clericali Charactere &c. ac ad quatuor minores, quatuor feriatis, vel non feriatis, seu unica, ac subinde ad sacros &c. etiam Presbyteratus &c. etiam extra tempora &c. idoneus reperiaris, ritu græco promoveri, & promotus &c. ministrare, necnon antistiti græco per te eligendo &c.

Dat. &c. 3. Ianuarii 1647.

M. A. Maraldus.

De Diœcesani loci licentia, *Pontificalia exercente.* 24 Quia nemini licet Pontificalia exercere, nisi in propria diœcesi, & jurisdictione, non autem extra, sine consensu Ordinarij loci, *gloss. magna in Clem. Archiepiscopo, de privil. confirmata per Concil. Trid. sess. 6. c. 5. de reform.* Ledes. *in sum. p. 1. de sacram. ord. cap. 8. concl. 4. dub. 4.* Majol. *de irreg. lib. 2. c. 2. n. 2.* ubi, chyrotecas cum annulo, baculum, & caudatam vestem deferre non poterit, nisi eodem Ordinario consentiente, sive sit Patriarcha, sive Archiepiscopus, sive Episcopus.

Immò nec primam Clericalem tonsuram potest Episcopus in aliena diœcesi suo subdito conferre, sine ejusdem diœcesani licentia: quicquid dixerit Rebuff. *in tract. nomin. quæst. 14. num. 28.* ubi ait *num. 29.* quòd, sicut Legatus existens extra terminos suæ Legationis potest beneficia conferre, quæ vacaverunt in provincia sibi commissa; sic etiam Episcopus suis subditis tonsuram in alieno territorio concedit; quia cùm hæc sententia careat fundamento, nullo modo videtur posse practicari; ac propterea omninò reprobanda, Campan. *in divers. jur. can. rubr. 6. cap. 1. num. 2.* 25

Formula autem, sub qua conceditur supradicta licentia, talis esse potest, videlicet.

N. Eminentissimi, & Reverendissimi Domini D. Francisci Tituli SS. Quatuor Coronatorum S. R. E. Presbyteri Cardinalis Boncompagni, & Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus, & temporalibus Vicarius, & Officialis generalis. Dilecto nobis in Christo N. Clerico Neapolitano, in prima clericali tonsura constituto, à quocunque Illustri, & Reverendissimo Domino Catholico Antistite, gratiam, & communionem Sanctæ Sedis Apostolicæ habente, Neapoli commorante, Ostiariatus, & Lectoratus Ordines, servatis tamen temporum interstitiis, recipiendi, & Antistiti prædicto, illos tibi conferendi, & hac de causa, Pontificalia exercendi, de mandato tamen prædicti Eminentissimi, & Reverendissimi D. Cardinalis Archiepiscopi, facultatem concedimus, & impartimur: Attento quòd de omnibus requisitis necessariis in actis hujus Archiepiscopalis Curiæ constare fecisti; ac prævio examine,

mine, quoad doctrinam coram Admodum Reverendis Examinatoribus, peracto, idoneus repertus fuisti. Volumus autem, quòd Bullæ collationis supradictorum ordinum scribantur per infrascriptum nostrum Actuarium. Dat. in Palatio Archiepiscopali Neapolitano, die &c.

De mandato Eminentiss. D. mei Card. Archiep. Neap. N. Vic. Generalis.

Et in calce supradictæ licentiæ fit fides Episcopi ordinantis de collatione supradictorum ordinum. Formula suprad. poterit etiam deservire, si contingat, hujusmodi licentiam concedi pro exteris, mutatis mutandis.

27 Quòd si contingat, Episcopum ordines conferre in loco exempto, non solùm requiritur licentia Superioris loci exempti, verùm etiam illius Episcopi, intra cujus fines locus exemptus est constitutus, Barbos. *de potest. Episcop. p. 1. alleg. 4. n. 12.*

In temporibus à jure statutis.

Intra tamen annum, annique curriculo non expectato, Ad differentiam alterius facultatis de promovendo, extra tempora, à jure statuta, ut suprà diximus. De minoribus ordini-

28 bus, nullum penitus tempus præfixit supradictum Concilium Tridentinum: ac propterea, licèt omnes simul una die conferri possint, ut per gloss. *in cap. a. in verbo, minores, de eo, qui furt. ord. suscep.* Card. *in Clem. generalem, n. 5. de ætat. & qualit.* Barb. *d. alleg. 11. n. 13.* nec simul conferantur extra tempora, aliqua pœna incurritur; quia *Constitutio Pii II.*

29 non comprehendit Clericos, ad minores ordines promotos, sed tantùm ad sacros, ut rectè deprehenditur ex illius procemio, cujus verba sunt, *Cum ex sacrorum ordinum collatione &c.* Rebuff. *super reg. Cancell. 23. vers. item cupiens*, ubi testatur sic de consuetudine servari; sicut neque obstat *Constitutio Sixti V.* quæ incipit. *Sanctum, & salutare*, quia illa fuit reducta per Clementem VIII. ad viam Juris. Mandos. *sup. reg. 24. de male promotis, q. 1.* ubi quod suprad. quatuor minores Ordines possunt simul extra tempora recipi, Rebuff. *sup. reg. 23. Cancell. vers. Item cupiens*, & cum nulla est de incurratur pœna, vidi nonnullos Episcopos Ordines suprad. ita contulisse: sicut nec incurreretur aliqua pœna, si primam tonsuram, & omnes quatuor ordines minores unica tantùm die ex consuetudine conferrent: quinimmò etiam dicta consuetudine possunt ipsi quatuor minores, & prima tonsura ipsa unica die conferri, nec proinde aliqua pœna, seu irregularitas incurreretur, aut contraheretur, quo verò ad præd. Ordines suscipiendos prima tonsura non habet aliquod tempus determinatum; sed in omni tempore potest conferri ex allegatis per eund. Barbos. *l. c. n. 19.* Quatuor verò minores sunt conferendi eodem tempore, quo Ordines sacri conferuntur, & sic in qualibet Dominica, seu Festiva die de præcepto; quo verò ad locum, ubi dicti quatuor minores sunt conferendi, dicendum est, illos conferri posse in quacunque Ecclesia, licèt non sit Cathedralis, dummodo sit in Diœcesi propria, vel in aliena de Diœcesani licentia, vel etiam in domo Episcopali, immò etiam non Episcopali, si ita se habeat consuetudo, prout ait Campanil. *in d. divers. jur. can. rubr. 6. cap. 2. num. 17.* ubi quod ita non semel servari vidit, quem refert idem Barbos. *loc. cit. num. 20.*

Aliud tamen dicendum est de sacris Ordinibus, namque Concilii Trid decreto *sess. 23. cap. 8. de reform.* cautum est, ut illi conferantur in Ecclesia Cathedrali, quamvis de consuetudine illos possit Episcopus conferre in quavis alia Ecclesia, & ibi etiam dicitur, quòd si in alio Diœcesis loco præsente Clero loci digniori, quantùm fieri potest, Ecclesia semper adeatur, quare alibi non possunt prædicti Ordines sacri conferri: unde nimis incautè nonnullos Episcopos scio supradictos Ordines contulisse in privato proprii Palatii Oratorio. Nam licèt nulla proinde pœna incurratur, nihilominus agunt contra dispositionem dicti Concilii, cùm ex illo debeant conferri in Ecclesia, & aliàs S. Congregatio Concilii, cùm sibi propositum esset, quòd quidam Episcopus conferebat Ordines sacros aliquando in Capella sui palatii, Respondit, *Ad Decimum &c. Sacrorum Ordinum collationes in Cathedrali Ecclesia vocatis, ac præsentibus ad id Ecclesiæ Canonicis publicè celebrari debere*, quam declarationem refert Garc. *de benef. part. 8. cap. 1. num. 77. in fine.*

Laudabilius tamen est, à prædictorum minorum Ordinum collatione, sic ut præmittitur, abstinere; nisi immine-

30 ret necessitas, vel alia urgens causa, Episcopo benè visa, ita Macerat. *var. resol. lib. 1. res. 111. casu 26.* ubi etiam ait, hoc suaderi ex illis verbis Concilii Trid. *sess. 3. cap. 11.* videlicet, *atque ita de gradu in gradum ascendant, ut in eis cum ætate, vita meritum, & doctrina major* accrescat; ac propterea putat, neque laudabiliter facere Episcopos, qui, si non in eadem die, saltem in diversis diebus, sed in una hebdomada, vel mense, illos conferunt; cùm cesset in hoc casu etiam prædicta ratio Concilii, & dicatur in continenti fieri ob interventum brevis temporis. Id. Barbos. *l. c. n. 14.*

Sed cùm non sit in jure determinatum, quo nam tempore minores ordines conferri possint, eò magis Papa indulget Oratori, ut illos, unica die feriata, vel non feriata susci- 31
piat: prout aliquandu concedere consuevit, ut possit quis unica item die primam Clericalem tonsuram, & dictos 32
quatuor minores Ordines insimul habere; quia nec de prima tonsura reperitur determinatum tempus ad illam suscipiendam, Armil. *in verbo, Ordo, n. 7.* Henriq. *l. 10. c. 15. §. 1.*

Quo verò ad majores Ordines, clarum est, illos conferendos esse servatis temporum interstitiis, nempe, uno elapso, 33
post susceptionem ultimi minoris, ad Subdiaconatum, & sic ad Diaconatum, post annum, & post alium ad Presbyteratum ex d. Concil. *sess. 23. cap. 11. 13. & 14.* Quæ quidem interstitia ad hoc statuta sunt, ut interim ordinandi commodius edoceri possint, quantum sit pondus, & dignitas ordinis, quem suscepturi sunt &c. ex eod. Conc. Trid.

Nec non Ordinario, &c.

Ista clausula, licèt apponatur de stylo in supplicatione, nihilominus si omitteretur, illius omissio non vitiaret rescriptum; quia & Oratori, & Ordinario supradictis ex vi connexionis videtur data licentia ordinandi, eò ipso, quòd ipsi Oratori datur licentia recipiendi Ordines ab eodem Episcopo; nam conferre, ac 34
suscipere, sunt correlativa, quorum eadem est regula, ac ratio. Franc. *in c. eos, qui de temp. Ord.*

Non obstan. quòd tempore promotionis, &c.

Nisi apponeretur clausula ista, posset Oratori adversari decretum Conc. Trid. *sess. 25. cap. 11.* quo cavetur, ut in minoribus Or- 35
dinibus debeat promotus se exercere, sicut etiam in majoribus, *d. sess. 23. c. 13.* ubi, promoti ad Subdiaconatus Ordinem, si in eo per annum saltem non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittuntur. Ratio autem est, quia interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quantum sit Ordinum, quos suscipiunt, pondus, & dignitas, Vgol. *de potestat. Episcop. cap. 26. §. 27. nu. 2.* ac juxta illud *in vacuum gratia Dei non recipiatis*, Majol. *de irreg. lib. 3. num. 1. cap. 27.* ubi subdit, quòd si quis in sacris Ordinibus positus, nunquam deservierit, non erit tam facile admittendus, ut ascendat, nisi prius causa cognoscatur, quare non deservierit, an per negligentiam, aut quia vagus, aut quid simile.

Eximuntur tamen ab observatione supradictorum de- 36
cretorum, Patres Societatis Jesu, nempe viatores omni tempore parati, expectantes diem, & horam, qua vel ad extremas Orbis Regiones, cum venerit usus, emittuntur, & quisque pro suo captu, & juxta datam sibi à Domino sapientiam, se se in via Domini excolenda exercet, prout in literis in forma brevis *Gregorii XIII. incipit, Pium & utile, sub Datam Tusculi die 21. Septemb. 1582. Anno XI.* qui propterea, præcipiendo omnibus Episcopis, & Antistitibus, in perpetuum interdixit, ne ab hujusmodi promovendis, qui licentiam à Præposito Generali dictæ Societatis, pro tempore existente, vel ejus delegatis habuerint, quidquam requirant, vel exigant, sed ipsos etiam absque ulla functione in Ordinibus ipsis, interstitiorumque ad illos suscipiendos, observatione, aut inquisitione de cantu, officiis, & cæremoniis Ecclesiasticis, idoneitate, proprii Ordinarii licentia, & aliis requisitis, ad minores, ac etiam extra tempora à jure statuta, tribusque Dominicis, vel aliis Festivis diebus, etiam continuis, ad sacros, etiam Presbyteratus Ordines promoveant, ac si illis omnibus requisitis prædicti essent, &c.

Aliisque Constitutionibus, *& Ordinationibus*

bus Apostolicis . Ista clausula, licèt passim apponatur in rescriptis Apostolicis, tanquam necessaria, ad tollendum præ-
37 cedentem dispositionem derogatoriam subsequentis voluntatis, per ea, quæ dicit Bart. *in l.omnes populi, num.31. vers. ò contra ff.de just. & jur.* non tamen necessariò requiritur pro derogatione supradicti Concilii Tridentini , præscribentis interstitia ad Ordines; cùm satis sit, quòd Papa contra ipsius Concilii decreta , absque aliqua illius derogatione , disponat: quamvis aliter dicendum sit de aliis Conciliis generalibus , in quibus expressa requiritur derogatio , ut aliàs diximus ; sed supradicta clausula tollit cætera , quæ huic dispositioni forsan adversarentur .

Nunquam enim vidimus alicui contrariæ Constitutioni , in similibus expresse derogari , præcipuè circa supradicta interstitia ; licèt id tantùm servetur in promotionibus ad Cardinalatum , in quibus, pluribus contrariis Constitutio-
38 nibus derogatur in specie per hæc verba, videlicet , *Non obstantibus fel.rec. Sixti Papæ V. de certo Cardinalium numero, & de illis , non nisi in jejuniorum Decembris temporibus tantùm creandis , ac Eugenii IV. similis memoriæ Romanorum Pontificum , & aliis quibuscunque Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis , etiam forsan consensu omnium Cardinalium, etiam absentium , illi prius ad hoc specialiter vocatis, atque ad certum tempus expectatis , vel majoris partis eorum collegialiter habito , in Card.creatione intervenire consuetis* . Et si Cardinalis creandus fuerit alterius Cardinalis Consanguineus, vel affinis, additur , *Necnon ipsos Cardinales creandos celsis aliis qualitatibus præditos, nec secundo, vel altero consanguinitatis, vel affinitatis gradu, cum aliis Cardinalibus, conjunctos esse debere; alioquin eorum creationem nullam censeri debere, disponentibus* .

Derogatio autem supradictæ Constitutionis Eugenii IV. (quod per transitum dictum sit) in ipsa Cardinalium creatione plurimùm videtur necessaria ; illiusque omissio in aliqua parte posset aliquam circa id hæsitationem afferre; quia, ut refert Tusc. *in suis pract.conclus.tom.1.conclus.98.* aliquando fuerunt declarati Cardinales etiam post obitum Summi Pontificis : nam Paulus II. creavit quatuor Cardinales , videlicet , Joannem Archiepiscopum Strigoniæ , Petrum Foscarum Venetum Prothonotarium , Joannem Baptistam Sabellum Prothonotarium , Federicum de Cluniaco Prothonotarium , ut essent Cardinales S. R. E. statimque post obitum Pontificis publicarentur, supplevit omnes defectus ex certa scientia , & de plenitudine potestatis : sed quia in specie non derogavit Extravag. Eugenii IV. fuit dubitatum de promotione , an esset valida , & pro validitate consulverunt Alexan. *cons. 112. Perspectis , lib.6.* & Corn. *cons. 178. lib. 3.* Paulus III. creavit similiter Bernardinum della Cruce , qui post mortem Pontificis præsentavit suum Breve , & Collegium Cardinalium non admisit , sed & Breve prædictum laceravit , & abinde citrà abiit in desuetudinem hic modus creandi Cardinales , qui re vera posset afferre magnam pernicìem , & maximum scandalum in Ecclesia Dei .

Si verò ad rem nostram , in hujusmodi indulto de promovendo , addatur aliqua dispensatio Oratoris , super ali-
39 quo impedimento , ad dictos Ordines suscipiendos , derogabitur profectò in specie Constitutioni , vel ordinationi contrariæ, si ita opus erit .

CAPUT VII.

Praxis decretorum ejusdem .

SUMMARIUM.

1 *Clausula*, Dummodò reperiatur idoneus, *quomodo intelligenda in indulto de promovendo .*
2 *Ordinandos prima tonsura quæ requisita exhibet in Curia Archiepiscopali Neapolitana .*
3 *Concilium Tridentinum quid disponat circa ordinandum prima tonsura .*
4 *Et quid circa minores , & majores Ordines .*
5 *Episcopus potest arbitrari circa scientiam promovendorum ad minores Ordines .*
6 *Scientia requisita ad Ordines sacros .*
7 *Ordinibus minoribus ordinatus non tenetur ascendere ad majores .*
8 *Ordinandus admittitur sine examine , si ejus doctrina nota est Episcopo.*
9 *Clausula ,* Dummodò idoneus, &c. *in indulto de promovendo non inducit conditionem .*
10 *Ordinandi in Urbe quandoque sine examine admittuntur .*
11 *Demonstratione non indigent , quæ jam demonstrata sunt .*
12 *Examen pro forma est necessarium .*
13 *Et propterea non potest præteriri .*
14 *Edictum Pauli V. circa promovendos in Urbe .*
15 *Ordinandus est alicujus Ecclesiæ servitio adscribendus .*
16 *Præsertim si ordinetur ad titulum patrimonii , vel pensionis .*
17 *Clerici absentes non subveniunt necessitatibus Ecclesiarum .*
18 *Non tamen compelluntur ad residendum in propria Diœcesi .*
19 *Epistolæ duæ S. Congreg. de hac re referuntur.*
20 *Et quandoque per A. C. ad illorum favorem decernitur Monitorium .*
21 *Patrimonii quantitas, circa promovendos, quomodo consideretur .*
22 *Per Episcopum arbitranda , pro qualitate locorum .*
23 *Patrimonium ad Ordines pacificè possidere , quomodo intelligatur .*
24 *Patrimonio , aut beneficio carens , licèt graduatus , non promovendus .*
25 *Patrimonii, seu beneficii redditus pro Neapolitanis graduatis quantitas .*
26 *Patrimonium ad Ordines, non alienandum, sine licentia Ordinarii .*
27 *Patrimonii bona circà Ordines subrogantur loco beneficii .*
28 *Habentque Privilegia, bonis Ecclesiasticis concessa .*
29 *Dictio,* Nullatenus, *quid importet .*
30 *Ordinarii licentia quomodo intelligatur , circà alienationem patrimonii .*
31 *Patrimonii alienatio quomodo practicatur , ubi illa fieri permittitur .*
32 *Et quando permittatur , licèt Orator non habeat aliunde &c.*
33 *Et Episcopus hoc casu remanet tutus in conscientia.*
34 *Necessitas illicitum facit licitum .*
35 *Et ut bona omnia sint communia .*
36 *Patrimonio egent Regulares, nulliter professi , ad S. Ordines promoti .*
37 *Et quid circà hoc servet Romana Curia in commissione nullitatis professionis .*
38 *Patribus Societatis Iesu quomodo de titulo ad Ordines providendum, si inde exeant .*
39 *Dispensat aliquando Sum. Pontifex extrà tempora sine titulo, & sine literis dimissorialibus .*

ET dummodo Orator idoneus 1
reperiatur. id non solùm intelligitur de scientia , verum etiam de natalibus, ætate , moribus , aliisque in prædicta formula literarum dimissorialium contentis , & ad præscriptum supradicti Concilii Tridentini *sess. 23. cap. 5. de reform.* ibi , *de ipsorum Ordinandorum natalibus , ætate , moribus , & vita ; ac insuper genere , institutione , patria , & fide , ut in capit. quando 24. dist.*

Et quoad primam tonsuram , servatur in Curia Archie- 2
piscopali Neapolitana , ut cùm quis petit ea initiari , mandet Archiepiscopus , ut initiandus exhibeat pro necessariis requisitis infrascriptas attestationes , quarum Prima est , legitimorum natalium, facienda per illius Parochum: Secunda, ejusdem Parochi de vita , & moribus : Tertia , Magistri scholæ, in qua educatur , & quòd ibi vacet literis grammaticalibus, ibique sit assiduus : Quarta ejusdem Parochi de Baptismate : Quinta Confirmationis , quæ debet esse authentica facta à Compatrino , sin minus, stabitur juramento ipsius initiandi accipiendo per Notarium dictæ Curiæ , seu alium ad id deputandum : Sexta , perquisitionis factæ in Magna Curia Vicariæ , in qua appareat, ipsum non esse inquisitum , aut contumacem : Septima , frequentia Sacramentalis confessionis , & communionis per illius Confessarium : Octava , publicationis in Cathedrali , & Parochiali Ecclesia .

Quo verò ad scientiam , habetur in supradicto Concilio, 3
quòd

quòd prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, quique legere, & scribere nesciant, & fidei rudimenta edocti non fuerint, *sess.* 23. *cap. M.*

Requiritur etiam, quòd sit in ætate legitima constitutus, nempe septem annorum completorum, *cap. fin. de temp. Ord. in* 6. *cap. cum adeo. de rescript.* Rebuff. *in praxi titul. de dispens. rat. ætat. in princ.* Paril. *de resign. benef. lib.* 4. *p.* 2. *num.* 9. dictam tamen primam tonsuram recipiens ante dictum septennium, non peccat mortaliter, si nondum pervenit ad usum rationis; Episcopus autem, qui ante dictam ætatem conferret, peccaret mortaliter, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi, Barbos. *de potest. Episcop. allegat.* 11. *num.* 3. Et licèt quoad alios ordines minores suscipiendos nulla sit præscripta ætas; attamen ex communi usu Ecclesiæ conferre consueverunt, videlicet Ostiariatus, & Exorcistatus in ætate duodecim annorum, acholytatus verò in quartodecimo anno, ut ex Campanil. *in divers. Iur. can. rubr. cap.* 1. *per tot.* quem sequitur id. Barbos. *l. c. n.* 2. qui *n.* 1. ait, supradictam ætatem septem annorum completorum sufficere etiam quoad tres primos minores, quamvis aliud servetur, ut dictum est.

4 Ad minores ordines promovendus intelligere debet saltem linguam latinam, ac bonum à Parocho, & Magistro scholæ testimonium de literis, & moribus habere, ex dict. Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 5. *&* 11. quæ quidem latinitas non rectè capi potest, nisi maternas, seu vulgares compositiones latinè verterit per omnes regulas grammaticales, & audierit aliquot lectiones humanitatis; quia tunc intelligitur lingua latina aliquantulum, ut ait Zerol. *in praxi, verbo. Ordo, vers. secundum dubium p.* 1. ex Concilio quidem desumitur, quòd majorem scientiam linguæ latinæ admittit, propter illam dictionem, *saltem*, quæ de sui natura est subsidiaria, nec restringit, quod expressum est, sed majus includere intendit, per text. *in cap. excommunicatus*, §. *addamus*, *de heret.*

5 Advertit tamen Menoch. *de arbitr. jud. casu* 425. *num.* 58. arbitrari posse Episcopum magis expedire Ecclesiæ, si alicui conferat ordines minores qui licèt adhuc linguam latinam non intelligat; est tamen bonæ indolis, ac pro ætate docilis; quia illiteratus puer dici non debet, qui pro ætate didicit, quique ostendit se proficere, Barbos. *p.* 2. *allegat.* 11. *num.* 6.

6 Ad Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines requiritur, quòd probè sit in minoribus versatus, & in illis bene instructus, *d. sess.* 23. *cap.* 13.

Ad Presbyteratum verò promovendus, requiritur, quòd possit populum docere ea, quæ ad salutem necessaria sunt, *d. sess.* 23. *cap.* 23. ac quòd sciat canones pœnitentiales, *c. qua ipsis, dist.* 38.

Debet propterea animadvertere Episcopus, an promovendus ab initio ostendat suam habilitatem, ut possit tantum proficere, quòd sit spes, tempore procedente, se futurum habilem ad omnes ordines suscipiendos, sunt enim nonnulli, qui prima tonsura se faciunt initiari, & aliquando ordines etiam minores suscipiunt, in quibus posteà remanent sine ascensu ad sacros: dicentes, id facere ad imitationem aliquorum Sanctorum, qui ob suam humilitatem noluerunt sacros ordines suscipere; quod licitè fieri posse affirmat Navar. *in man. cap.* 25. *num.* 108. cùm tamen id expressè neget Zerol. *in prax. Episcop. verbo, ordo, vers. primum dubium, p.* 1. si id fieret, causa vitandi judicii sæcularis, ex eod. Navar. *de hor. can. cap.* 7. *num.* 16. dicente, magna laude dignos esse Episcopos, qui primam tonsuram, & quatuor minores ordines non conferunt, nisi ei, qui per se, si fuerit adultus, aut per parentes, si puer, juraverit, se velle ad majores ordines ascendere: nam multi sunt, qui, ut deludant utrumque forum, solùm accipiunt minores ordines, vel primam tonsuram, ut laxiorem ducant vitam, nec in hac præsertim Civitate desunt hujus farinæ homines, qui pro ea fraude divinam ultionem severiorem sibi, & ordinatoribus suis conciliant.

7 Negari tamen non potest, quin cessante fraude hujusmodi possit quis in minoribus ordinibus remanere, si vellet servire Deo, contentus illo statu minorum ordinum, id. Zerol. *d. p.* 1. *vers. primum dubium*, & supra diximus.

Licèt enim multi clerici ordinentur ad hoc, ut eximantur à foro sæculari, sintque immunes à gabellis, aliisque impositionibus; nihilominus si secus Episcopus deprehendat, ac probabilem esse conjecturam, illos huic militiæ adscribi, ut Deo promptius exhibeant famulatum, profectò non poterunt Domini temporales, sive Barones conqueri, quòd omnes fere cives fiant clerici; etiam si non habeant animum ascendendi ad ordines superiores; ut dictum est, ita concludit Nav. *d. c.* 25. *n.* 104. licèt aliud dicendum sit de clericis beneficiatis, qui ratione suorum beneficiorum tenentur juxta illorum qualitatem ad dictos superiores ordines ascendere, & ad id compelli possunt.

At verò, cùm idoneitas ordinandi, quoad doctrinam, fue- 8 rit nota Episcopo, nihil obstat, quin idem possit, si ita sibi videbitur, absque aliquo examine illum ordinare; quia vigore supradicti decreti, *dummodo Orator idoneus reperiatur*, non inducitur conditio, ut debeat omninò examinari; cùm totum id caveatur decretis supradicti Concilii, etiam si decretum ipsum non fuerit in supradictis literis appositum; quod virtute dicti Concilii tacitè inest, argum. text. *in cap. præsentium, de solut.* & sic expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur, *l. conditiones*, *quæ ff. de condit. & demonstr.* cùm enim dicitur hic, *Dummodo idoneus reperiatur*, non propterea inducitur conditio, seu forma, annullans actum, ob illius 9 non observantiam, sed liberè poterit Episcopus omittere examen, si Oratoris doctrina sit aliàs eidem Episcopo nota; Unde videmus in Romana Curia, multos viros, quorum doctrina cognita est Vicario Summi Pontificis, non suppo- 10 ni examini, sicut cæteri ordinandi, sed illos tanquam idoneos reputatos permittit ad omnes sacros, etiam presbyteratus ordines promoveri; quia nova demonstratione non indigent, quæ jam demonstrata sunt, *l.* 1. *ff. de det. præleg.* ubi 11 dicitur, quod quicquid demonstratæ rei adiicitur, satis demonstrare, frustra est, & manifesta non indigent probatione, *l. emptorem, & ibi gl.* in verbo, *manifestum, de act. empt.* Immò etiam de jure habemus, quòd notus promoveri potest absque examine, quod aliàs in incognito requireretur, *cap. qui Episcopus, juncta glos.* 2. 23. *dist. cap. veniam, vers. Eustachium vere à me sæpissime comprobatum*, 35. *q.* 9. *cap. nullus*, 2. *junct. glos.* ubi, quòd potest notus absque examine ordinari, *dist.* 25. Nisi tamen supradictum examen requireretur pro 12 forma, ut dictum est, tunc enim illa non potest præteriri, 13 Abb. *in cap. fin. de rest. spol.*

Quamvis, quoad cæteras personas, ad ordines promovendas, in ipsa Urbe degentes, debeant omninò inibi examinari: quinimmo contra tales hodie viget quoddam pu- 14 blicum Edictum à Paulo V. emanatum, dum Vicarii in spiritualibus generalis Clementis VIII. officio fungeretur; quo cautum est, ne quisquam Clericus in dicta Urbe, pro tempore commorans, etiam prætextu quarumcunque literarum dimissorialium sui Ordinarii, à quibusvis locorum Ordinariis, extra dictam Urbem, se ad sacros ordines, nisi prævio examine, ab Examinatoribus in ipsa Urbe deputatis, sub suspensione ab exercitio eorundem Ordinum, ac aliis pœnis, approbatus fuerit, promoveri facere possit. Unde stantibus præmissis, si contingat aliquem sic promoveri, opus est rehabilitatione, ac absolutione à prædictis censuris, & datur clausula, quod remaneat ab ipsorum ordinum exequutione suspensus, donec per Examinatores prædictos, prævio diligenti examine, fuerit examinatus, ac idoneus repertus.

Cùm verò contingit, Episcopum dimittere Clericum suum subditum ab alio Episcopo ordinandum, vel ei dare debet literas dimissorias cum mentione illius idoneitatis, vel erit ille examinandus ab Episcopo ordinante: Verum est tamen, melius esse eum non dimittere, nisi examinatum à proprio Episcopo, quo casu non erit denuò examinandus ab Episcopo ordinante, prout declaratum est à S. Congregatione, Molfes. *in sum. theol. moral. tr.* 2. *c.* 2. *n.* 21. dicens Sixtum V. audita sententia Congregat. præd. declarasse, quòd si Episcopus literas dimissorias concedens subditum examinavit, & in literis dimissorialibus hoc affirmaverit, non tenetur Episcopus, ad quem ordinandus mittitur, illum examinare, nec inquirere super idoneitate, & literatura. Barbos. *in add. ad alleg.* 7. *n.* 26.

Et alicujus Ecclesiæ servitio *se adscribat.* Hoc itidem cavetur Concilio Tridentino *sess.* 23. *cap.* 11. 13. 14. *&* 16. dum ibi dicitur, quòd *nullus debeat ordinari, qui judicio Episcopi non sit utilis, aut necessarius suis Eccle-* 15 *siis, &c. & nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, ne incertis vagetur sedibus, &c.*

Eòque

Eòque magis , cum Orator petit sic promoveri ad titu-
16 lum patrimonii; quia in *seß.21.cap.2.* dicitur, quòd patri-
monium, vel pensionem obtinentes, ordinari posthac non
possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro
necessitate , vel commoditate Ecclesiarum , sicut aliàs di-
ximus .
17 Si verò clerici, essent absentes ab Ecclesiis, quibus adscri-
buntur; ac propterea illarum necessitatibus subvenire , aut
aliquam utilitatem afferre non valeant, potest adhuc Episc.
eis literas dimissorias concedere, ut declaravit S. Congreg.
Conc. teste Garc. *de benef.p.2.c.5.n.76.* & taliter promoti,ac
servitio Ecclesiæ in propria Diœcesi adscripti , juxta decre-
tum suptadicti Concilii, si moram extra eam trahunt , non 18
possunt ab illius Episcopo compelli, & ad dictam Diœcesim
revocari ad inserviendum eisdem Ecclesiis , prout pluries
per Sacram Congregationem Concilii Trid. fuit declara-
tum , & ad nonnullorum instantiam rescriptum Episcopo
Policastren. tenoris sequentis, videlicet.

REverendissime Domine uti frater. S. Ioannes Colastutus presbyter istius Diœcesis , ad titulum patrimonii promotus, ac matrici Ecclesiæ adscriptus, nullum obtinet beneficium, aut officium Ecclesiasticum , quod personalem residentiam requirat; Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum Amplitudini tuæ injungit, ut permittat eum Neapoli commorari, quò de ejus licentia se dicit contulisse, & ubi bona, & consanguineos habet, undeve pater traxit originem; sed si quid est, quod justè Amplitudinem tuam ab hujusmodi licentia concessione abducat, id ad sacram Congregationem diligenter præscribito, & valeat in Domino.

Romæ die 12. *Aprilis* 1620.

Ampl. Tuæ Reverendissimæ

Uti Frater

H. Cardinalis Lancellottus.

Eidem Episcopo fuit pariter tenoris sequentis rescriptum , videlicet.

REverendissime Domine uti frater; Cùm actum esset in Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini interpretum , An Sacerdotes istarum Ecclesiarum servitio in ordinatione adscripti, atque ob ipsarum Ecclesiarum itidem utilitatem, vel necessitatem, ad titulum patrimonii promoti, ad sacros ordines tenerentur , cogivè possint isthuc redire, atque eisdem Ecclesiis inservire , Illustrissimi Patres istius negotii circumstantiis , singularumque personarum qualitatibus maturè perpensis censuerunt, tres quidem ex iis, nempe Ioannem Colatustum, Marcum Antonium Ciccolum, & Hieronymum Adatum sinendos esse Neapoli commorari , similiter Antonium Bolutum , qui ab Amplitudine tua institutus fuit in benefitio cum onere sex Missas in hebdomada per se, vel per alium celebrandi, nequaquam compelli posse ab Amplitudine tua inservire, nisi eidem beneficio, quo intitulatus est, ad fundationis præscriptum . De reliquis verò quatuor presbyteris, censuerunt Patres, ipsis auditis, maturiùs esse deliberandum; Sed interea eos teneri observare interdictum, ab Ampl. tua promulgatum , atque à Divinorum exercitio abstinere . Reliquum est, ut Ampl. Tua Sacræ Congregationis sententiæ, quam nunc tenet, alacriter adhæreat, & bene valebit in Domino. Romæ die 10. *Iunii* 1622.

Ampl. Tuæ Reverendissimæ

Uti Frater

H. Cardinalis Ubaldinus.

20 Quinimmò habetur quandoque recursus ad Auditorem
Cameræ Apostolicæ , cui præmissa exponuntur , & ab eo
conceditur monitorium , cum inhibitione directum omni-
bus, & quibuscunque personis Ecclesiasticis, quatenus in-
hibeant omnibus, qui supplicantem cogere voluerint ad sic
residendum, ut sub pœna ducatorum quingentorum, & in
juris subsidium , quatenus opus sit, excommunicationis ,
aliisque Ecclesiasticis sententiis , censuris , & pœnis , de-
beant ab omnibus, & singulis molestationibus, & impedi-
mentis, dicto supplicanti illatis, ac inferri comminatis, seu
comminandis in futurum realiter, & cum effectu abstinere,
nec præsumant supplicantem ipsum alibi , præterquam co-
ram eodem Auditore Cameræ, vel ejus in civilibus Locum-
tenente, molestare, perturbare, aut in judicium trahere quo-
vis prætextu .
Ratio enim est, quam supra adduximus ; & sic non sunt
ab Episcopo denegandæ literæ commendatitiæ sacerdoti-
bus, & clericis, qui non habent beneficia residentiam re-
quirentia; & etiam aliàs S. Congregatio Card. Congreg.
Episcoporum decrevit, Episcopum non posse revocare sub-
ditos Ecclesiasticos alibi degentes, nec eos cogere; sed tene-
tur literas eis dare extra volentibus morari , si ratione be-
neficii non adstringerentur in sua Diœcesi residere , prout
ait Campanil. *in suo divers. jur. Can. rubr. 9. cap. 6. num.* 4.
ubi ait, se ita in causa propria obtinuisse, quem refert Barb.
de pot. Episc. alleg. 21. *num.* 5. ubi num. seqq. ex eodem Cam-
panil. quòd Episcopus nec clericum potest cogere ad resi-
dentiam in Diœcesi, si in ea habet beneficium simplex; sed
poterit ille ire, quò voluerit. Ludovis. *decis.* 175. *per tot.* Barb.
d. alleg. 21. *num* 6.

Quod patrimonium ad congruam

ejus sustentationem &c. licèt quantitas patrimonii , quoad
ordines, nullibi reperiatur expressa; nec in ipso Conc. Trid.
tanta tamen debet esse , quòd ex illius fructibus, seu redditi-
bus valeat ordinatus commodè sustentari, quod est de men-
te ipsius Conc. *seß.* 21. *cap.* 2. *de reform.* circa quod versatur
arbitrium Ordinarii, ut est videndum apud Menoch. *de ar-
bitr. jud. casu* 380.

Nec propterea circa hoc attenditur nobilitas , vel alia
qualitas ordinandi , quia tam dictum Concilium, quàm
jus antiquum requirit tantùm sufficientiam ad se honestè
sustentandum ; adeò ut non cogatur mendicare ; & ob id
decens, & honesta qualitas clerici attendenda est , non
quasi sui particularis . Barbos. *de potest. Episc. cap.* 26. §. 12.
in princ.
Quoniam verò nonnulli ex clericis civitatis, & Diœcesis
Neapolitanæ ad titulum minus sufficientis beneficii fue-
runt ab alienis Episcopis promoti , habuerunt postmodum
recursum ad S. Congregationem Concilii pro opportuno
remedio; ac proinde ipsa congregatio concessit sub die 18.
Novembris 1611. Archiepiscopo Neapolitano facultatem
absolvendi duodecim Oratores, ac cum eis dispensandi , &
in pristinum statum restituendi , qui ab alienis Episcopis S.
ordines susceperunt, prætextu tenuis beneficii, ut ab eis or-
dinari possent in eorum diœcesibus obtenti, cum expressio-
ne nominum, & cognominum eorundem oratorum, qui
adierunt primò summum Pontificem , remedium desuper
postulantes: etiamsi postmodum ipsi ministraverunt, & irre-
gularitatem contraxerunt. Eidemque Archiepiscopo sub die
17. Decemb. ejusdem Anni 1611. præd. S. Congr. nomine
Summi Pontificis concessit similem facultatem absolvendi
alios duodecim oratores à præmissis, & cum eis, ut supra,
dispensandi; addito in his posterioribus literis, quòd si adhuc
alii adessent, qui egerent similibus absolutione, & dispensa-
tione, eandem facultatem ipse Pontifex eidem Archiepisco-
po impartiretur .
Debet tamen ipse Episcopus in arbitrando considerare 21
non modò quātitatem reddittuum, ex dicto patrimonio pro-
veniendorum, juxta tex. *in c. Episcopus, & ibi DD. de præb.* 22
verùm etiam locum originis clerici; quandoquidem in uno
loco minorem impensam, quàm in alio fieri contingit; & sic
minus patrimonium clerico sufficit, si moretur in oppido, seu
villa, quàm si in Civitate, ut probat Hartman. *dec.3. de prob.*
circa quòd tradi non potest certa regula, ut ait Zerol. *in sua
praxi, verbo, Dimissoriæ, vers. quartum dubium, p.*2.

Verè , & pacificè possideat ,

scilicet de præsenti, quia non potest quis ordinari ad titulum de futuro, veluti in aliqua certa spe acquirendi; ac propterea si promovendus expectaret ex bonis paternis, vel maternis etiam amplam hæreditatem, non poterit sub hac spe ordines suscipere; nam licèt valeat argumentum, pater est dives, ergo & filius. §. *hac autem*, ubi glos. *instit. de hered. qual.* Alexand. *in l. suis ff. de lib. & posth.* nihilominus servanda est forma tradita ab ipso Concilio requirente, quòd dictum
23 patrimonium verè possideat, quæ quidem dictio, *verè*, importat veram, ac realem possessionem; excludendo omnem fictionem, ut per Gonz. *ad reg. 8. Cancell. glos. 43. num. 15. & 16.*

24 Quare, prorsus reiicienda est illa opinio Gratian. *discept. for. c. 57. num.* 30. dicentis, quòd Doctor, & persona graduata, non habens patrimonium, aut beneficium, poterit legitimè ordinari, non obstante Conc. Trid. *sess. 21. c. 1. de reform.* ex eo quòd verisimile est, illum posse commode sustentari ob doctrinam; cùm leges non permittant, illarum professores vivere in paupertate, & quòd jura illis spem præmiorum pollicentur, §. *fin. auth. de hered. & falc.*

Similiter Gonz. *glos. 4. num.* 36. ubi ait, se aliquando consilium dedisse, quòd quidam Doctor in Sacra Theologia, vel jure canonico, aut aliàs persona graduata, & literata, quamvis non haberet patrimonium, aut beneficium, posset legitimè ordinari; quia cum dicta literatura satisfit menti d. Concil. nam verisimiliter ei congrua sustentatio non deficiet.

Contrarium enim tanquam magis rationi congruum etiam in praxi servatur, nam persona graduata, quæ petit promoveri, majus, & pinguius debet habere beneficium,
25 seu patrimonium, ut valeat juxta sui qualitatem honestè sustentari; ac propterea, licèt redditus beneficii, seu patrimonii pro clericis Neapolitanis, ad sacros ordines promovendis, debeat esse triginta sex ducatorum monetæ hujus Regni, nihilominus vix, aut raro hujusmodi personæ admittuntur, nisi habeant ad minus redditus quinquaginta similium ducatorum: quamvis regulariter sufficiat, ut valeant se honestè sustentare, non habito respectu ad qualitatem personarum. Nec tamen desunt, qui, quamvis doctrina, & virtute insignes, promoti cum tenui, vel ficto titulo, ad extremam inopiam redacti, miserabiliter mendicare, cum maximo dedecore status clericalis, non raro coguntur. Et per illam dictionem, *pacificè*, demonstratur, quòd patrimonium supradictum, non debet esse litigiosum: alias enim repelleret ordinandum; quia non dicitur quis pacificè possidere, si aliquam super hujusmodi possessione patiatur juris, vel facti controversiam in judicio, vel extra, Felin. in *c. cum Ioanne, num. 33. de fid. instr.* Cassador. *decis. 6. de can. poss. & prop.*

26 Cum decreto, quód illud *sine Ordinarii sui licentia alienare, seu quoquo modo distrahere nequeat, nisi prius, &c.* Quæ quidem clausula, desumpta est etiam ex supradicto Concilio Trid. *d. sess. 21. c. 2. de reform.* ibi, *atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint.*

Quia verò, quandoque petit quis hujusmodi indultum de promovendo ad titulum patrimonii, seu perpetui simplicis beneficii Ecclesiastici, si quod obtinet, propter illam dictionem, *seu*, quæ passim, ut hic admittitur, & disjonctim accipitur, ut in *l. 1. §. sublata, ff. ad Trebell. & l. si quis ita legaverat, ff. de aur. & arg. leg.* & licèt ponatur inter diversa, arguit tamen similitudinem, Seraph. *dec.* 393. propterea in decretis literarum additur, *Volumus autem, quod donec tibi de aliquo Ecclesiastico, vel alio annuo redditu, ad congruam tui sustentationem, sufficienter provisum fuerit, patrimonium tuum, si te ad titulum illius promoveri contigerit, alienare, vel hypothecare nullo modo possis.* Et si Orator petit promoveri ad sacros ordines, ad titulum pensionis annuæ, sibi super fructibus alicujus beneficii Ecclesiastici, authoritate Apostolica reservatæ, additur decretum, *quod dictus Orator dictam pensionem cassare, extinguere, aut transferre nullo modo possit, donec aliunde habuerit, unde commode vivere possit*: quod & servatur in cassatione ipsius pensionis, quæ passim concedi consuevit, ut in ea apponatur clausula, dummodo ille, qui hanc cassationem petit, quatenus sit in sacris ordinibus constitutus, habeat aliunde, &c. & cùm petit ad eosdem ordines promoveri ad titulum pensionis, & beneficii, aut pensionis, & patrimonii, vel beneficii, & patrimonii simul, ut in dies occurrit in literis de promovendo ad dictos ordines; cum unumquodque eorum per se non sufficit, prohibet Summus Pontifex cassationem pensionis, resignationem beneficii, & alienationem patrimonii, donec Orator habuerit, &c. ut quotidiana praxi docemur, & omnibus notum est.

Bona etenim, super quibus constituitur patrimonium supra- 27
dictum, sunt subrogata loco beneficii, & assumunt illius naturam; ob idque non possunt aliquo modo distrahi, 28
Paris. *de resign. benef. lib. 2. quæst. 6. num.* 1. & habent privilegia à jure concessa bonis Ecclesiasticis, Barbos. *de potest. Episcop. allegat. 19. num. 91.* Immò ex ipsomet Concilio habetur, quòd non solùm integrum patrimonium, verùm 29
nec etiam illius pars poterit alienari, propter illam dictionem, *nullatenus*, quæ annullat actum ipso jure, glos. *in Clement. 1. versic. nullatenus, de sequestr. poss. & fruct.* & negat omnem casum, omnemque potentiam *l. ult. C. de testam. milit.* habetque vim præcisæ prohibitionis, Stephan. Grat. *dec. March. 51. num. 8.* & cùm sit universalis negativa, excludit etiam quamcunque minimam partem, gloss. *in reg. nemo potest, de reg. jur. in 6.* Card. Tusc. *pract. concl. tom. 2. lit. D. concl. 315. num. 1.*

Porrò, si post ordinationem ad Subdiaconatum, ad titulum patrimonii sibi donati, illud renunciaverit, & retrocesserit in favorem parentum, vel alterius, nec posteà fecerit se promoveri ad reliquos sacros ordines, non propter id remanebit suspensus; quia si ipsa donatio fuerit sibi validè facta, dicta renunciatio, seu retrocessio erit nullius momenti, ac pro non facta. Quaran. *in summa Bullarii, verbo, ordo, versic. quotidianus casus est*: quod quidem procedit, etiamsi ipsum patrimonium fuerit donatum ipsi clerico, cum pacto de eo restituendo, postquam ille fuerit promotus ad sacros ordines, nec eo casu aliter ordinatus incurrit suspensionem; quia ille est verè ordinatus cum vero patrimonio, neque refragatur pactum in dicta donatione adjectum, ex eo quòd illud non obligat, attenta dispositione prædicti Concilii prohibentis remissionem, seu alienationem dicti patrimonii, Barbos. *alleg. 20. n. 30. p. 2.*

Cum autem contingit, Oratorem de aliis redditibus annuis post promotionem ad sacros ordines provisum fuisse, ac propterea patrimonium, ad cujus titulum promotus est, velle alienare, seu aliàs distrahere, id nullo modo sibi permittitur sine Ordinarii licentia; quicquid alii dixerint; quia obstat dictum Concilium id expressè prohibens, actum annullando; ex quo inducitur forma, quæ nullo modo potest præteriri, *cap. cum dilecta, de rescript.* etiam in casu licitę alienationis dicti patrimonii, licèt Orator aliunde habuerit, unde commodè vivere possit, per illa verba supradicti Concilii, scilicet, *quodque deinceps sine licentia Episcopi, &c.* Nec refert, quòd supradicta dictio, *donec*, sit limitativa & restrictiva temporis, habeatque naturam suspensivam, *l. legatum, ff. de an. leg.* Menoch. *cons. 151. num.* 4. Surd. *cons. 186. num.*
15. quia his non obstantibus aliud est circa hoc dicendum, 30
ut scilicet, etiam postquam Orator habuerit aliunde, &c. non possit dictum patrimonium sine consensu Episcopi alienare, Barbos. *alleg. 19. num. 90.* quia, ut ait Campan. *in divers. jur. can. rubr. 8. cap. ult. num. 9. versic. & obviam*, ponderando verba supradicti Concilii, duo concurrere debent in supradicta alienatione, unum videlicet, quòd alia res subrogetur pro decenti victu clerici promoti; alterum verò quòd Episcopus cognoscat, & comperto ita esse assentiat, id. Barbos. *d. num.* 90. & sic in praxi receptum videmus;
nam in hujusmodi alienatione adhibetur consensus Ordi- 31
narii, prævio supplici libello, qui mandat desuper capi informationem, & comperto, rem subrogatam esse, similis vel majoris redditus, medio ejus decreto fit alienatio; aliàs enim mens Concilii facilè eluderetur, & fraudes committerentur, ad text. *l. heres meus, §. fin. ff. de cond. & demonstrat. l. quod in conditionibus, juncta gloss. ff. de donat. cau. mor.*

Negari tamen non potest, quin promoto concedi possit licentia in aliquo casu, dictum patrimonium alienandi; quamvis ille non habeat, unde commodè vivere possit; ve-
luti si ejus parentes essent captivi: nam ob illorum redemp- 32
tionem poterit licitè alienari, absque eo, quòd habeat aliunde; & idem dicendum est, si pater, aut frater clerici esset ob homicidium, vel aliud delictum puniendus pœna mortis; nisi accusanti daretur certa quantitas pro remissione, aut etiam ipsius sorori providendum esset, quæ in magno honoris discrimine versaretur, Garc. *p. 2. c. 5. n. 188.*

Qui

Qui *n. 189.* subdit, Episcopum concedendo talem licen-
tiam, remanere tutum in conscientia, etiamsi clericus non
34 habeter aliunde &c. quia necessitas eum excusat; nam quic-
quid fit ob necessitatem, fit licitè, & licitum fieri censetur, gl.
in c. quoniam, 48. dist. & quod non est licitum in lege, necessi-
tas facit licitum, *c. quod non est licitum de reg. jur.* nec refert,
35 quòd dictum patrimonium sit constitutum pro honesta su-
stentatione clerici: quia necessitas facit, ut omnia bona sint
communia, *c. sicut hi dist. 47. l. 2. §. cum in eadem navi, in fin. ff. ad l. Rhod. de fact.* & in quibus casibus ob necessitatem legis
rigor infringatur, vide Fel. *in c. 1. n. 49. & 50. de const.* Ias. *in l. 1. C. de prec. Imper. offer.*

Quibus etiam adde, quòd ordinatus ad titulum patrimonii, cui post ordinationem illud tetrocedit, seu renuntiat, vel alienat, quamvis peccet mortaliter; quia facit contra prohibitionem Concilii, & propterea puniri potest per Episcopum; non tamen incurrit aliquam suspensionem, ut probat Barbos. *d. alleg. 21. n. 32.* Prout eò minùs remanet ab executione susceptorum ordinum sospensus, si patrimonium aliqua causa amisit, puta chasmate, vel alluvione, ut per gl. in *c. tuis. in verb. de patrimonial. ac preb.*

Id verò, quod dictum est supra de sufficientia tituli pro
Clericis, ad sacros ordines promovendis, procedit etiam,
36 quoad clericos regulares nulliter professos, & ad dictos sa-
37 cros ordines in Religione promotos ad titulum paupertatis: nam ita servat Romanæ Curiæ praxis, ut si petant ii propter aliquam legitimam causam, declarari nullam professionem, in literis hujusmodi declaratoriis istius nullitatis semper adjicitur clausula, *Quòd Orator ab exequutione susceptorum ordinum suspensus remaneat, donec habuerit, unde commodè vivere possit.* Quo casu constituendus erit ei titulus eo modo, quo à principio constituitur clericis sæcularibus ad dictos sacros ordines promovendis: ac propterea debet ad id intervenire decretum Ordinarii, qui diligenter inspiciat, an supradictus titulus sit verus, & sufficiens propter identitatem rationis; unde idem ius constitui debet, *§. pari ratione, instit. quib. mod. juspatr. potest. solut. l. à Titio, in fin. ff. de verb. oblig.*

Quo verò ad Patres Societatis Jesu, Sixtus V. audita re-
latione Sacr. Congregatioois sic declaravit; *Quoad Iesuitas,*
cùm post sacerdotium exire non possint, nisi à Superioribus eij-
ciantur, provideant illis de redditu 40. aureorum annuorum 38
ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio suo exire, quando volunt, possunt, ne detur illis occasio exeundi, ut fruantur illo redditu, vocentur prius, & intelligantur, qua alia via prospici possit: deinde maturè deliberandum.

Datur denique hujusmodi dispensatio, nedùm in tem- 39
poribus, verùm etiam extra tempora sine titulo beneficii, aut patrimonii, & sine literis dimissorialibus, quatenus causa aliqua ita suadeat: sic enim vidimus dispensatum per Summ. Pontif. cum quodam Transylvano, eo modo, quo sequitur, videlicet.

Feria 5. die 10. Iunii 1638. In Congregat. generali S. R. & universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram S. D. N. Vrbano divina providentia Papa VIII. ac Eminentiss. & Reverendiss. Cardinalibus in universa Republica Christiana adversùs hæreticam pravitatem generalibus Inquisitoribus, à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis. Lecto memoriali D. Stephani Desy Transylvani ex patre hæretico Calvinista nati, matre autem Catholica, S. D. N. Vrb. Papa prædictus cum eo dispensavit, ut promoveri possit à quocunque Episcopo ad omnes ordines, etiam sacros, & presbyteratus ad titulum Missionis, non servatis interstitiis, extra tempora, & sine literis dimissorialibus.

Jo. Antonius Thomasius S. Romanæ, & universalis Inquisitionis Not.
Registrata fol. 11. Locus ✠ Sigilli.

CAPUT VIII.

Praxis Dispensationis cum malè promotis extra tempora.

SVMMARIVM.

1 *Constitutionis Pii II. de malè promotis tenor.*
2 *Constitutio hujusmodi renovata per regulam Cancellariæ.*
3 *Promoveri qui possint licitè extra tempora.*
4 *Formula supplicationis pro illicitè promoto extra tempora.*
5 *Promoti extra tempora, etiam antiquo jure suspensi.*

Quomodo etiam malè promotis ad dictos ordines per Apostolicam dispensationem succurratur, ex infra dicendis, unicuique innotescet. Adeò etenim invaluerunt, præsertim in hoc Regno, malæ promotiones ad ordines, ut Oratores Summi Pontificis aures in dies infestare non desinant circa petitiones dispensationis super hujusmodi impedimentis, quando quidem potissimùm obstat constitutio fel. record. Pii II. qua cavetur, ut promoti ad ordines sacros extra tempora, sive ante legitimam ætatem; aut sine literis dimissorialibus proprii Episcopi, sint ipso jure suspensi; & in ordinibus sic susceptis ministrando, irregularitatem incurrant. Et cum his Papa tantummodo dispensare potest. Antequam tamen ad praxim petendæ, & concedendæ dispensationis cum taliter promotis accedamus, ejusdem Constitutionis tenorem hic inferendum duximus, qui talis est, videlicet.

Pius Episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cùm ex sacrorum ordinum collatione charácter invisibilis animæ imprimatur, sacra mysteria dispensentur, & ipsarum cura tribuatur animarum; in eorum susceptione excessus graves tantò magis plectendi sunt, quantò ex illis majora in mentibus fidelium scandala generantur: Cùm itaque (sicut fide dignorum relatione non nisi molestè accepimus) nonnulli clerici extra tempora à jure statuta quidam ante ætatem legitimam; aliqui verò sine dimissoriis literis, contra sanctiones canonicas, se faciunt ad sacros ordines promoveri: nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, ut aliis imposterùm committendi similia aditus præcludatur; authoritate Apostolica, hac constitutione perpetuò valitura, statuimus, & ordinamus, quòd omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licentia sive extra tempora à jure statuta, sive ante ætatem legitimam, vel absque dimissoriis literis, etiam citramontani à citramontanis (Præterquam si in hoc ultimo casu, per Cameram Apostolicam; juxta illius stylum) ordinati fuerint, & ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoveri, à suorum ordinum executione ipso jure suspensi sint; & hujusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant. Prætereà, ultra alias pœnas in tales generaliter à jure inflictas, beneficiis ecclesiasticis possint jure privari. Volumus autem, quòd præsens nostra Constitutio, in Romana Curia existentes, post quindecim dies; absentes verò Italicos, post duos menses, alios verò ultramontanos post sex menses, ab ipsius in audientia Contradictarum, & Cancellaria Apostolica, publicatione, & affixione, ligare incipiat. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno ab incarnatione Dominica millesimo quadringentesimo sexagesimo primo, quintodecimo Kal. Decemb. Pontificatus nostri anno quarto.

Quam

1 Quam quidem Constitutionem (cùm in multis locis, ac ferè ubique extra Urbem ignota esset, ut ait Sayr. *de cens. lib. 4. cap. 14. numer. 14.*) confirmarunt Sixt. V. in alia sua Constitut. quæ incipit *Sanctum & salutare. Nonis Iannar.* 1588. & *Clem. VIII.* in alia, quæ incipit, *Romanum Pontificem decet*, *Pridie Kal. Martii* 1595. & quilibet Summus Pontifex in crastinum suæ assumptionis ad summi Apostolatus apicem, eam etiam renovat inter alias regulas Cancellariæ, sub titulo *de malè promotis*, per hæc verba videlicet,

2 *ITem de clericis extra tempora à jure statuta, sive ante legitimam ætatem, aut absque dimissoriis literis ad sacros ordines se promoveri facientibus pro tempore, etiam voluit, Constitutionem piæ mem. Pii II. similiter prædecessoris sui desuper editam; & in dicto Cancellariæ libro descriptam, quæ incipit, Cùm ex sacrorum Ordinum, &c. pari modo observari.*

Unde patet, quàm perperam loquantur, qui dicunt, hanc Constitutionem Pii II. non esse usu receptam; quod quidem fuit etiam à Rota Romana rejectum: in praxi enim videmus quotidie ob hujusmodi malas promotiones recursum haberi ad Datariam Apostolicam pro absolutionibus & dispensationibus super eis: quia dicta Constitutio fuit solemniter publicata, sicut aliæ Constitutiones Apostolicæ, & in Quinterno Cancellariæ Apostolicæ registrata, ac in Bullario impressa; Unde necessariò præsumitur usu recepta, ut per Put. *dec. 181. n. 1. lib. 1.* dictaque regula addita est pro approbatione prædictæ Constitutionis, quæ anteà non solùm exteris, verùm etiam ipsis Curialibus incognita erat, ob idque indiguit tali revalidatione, seu confirmatione.

Ab incursu tamen pœnæ hujus Constitutionis, quoad primum caput sunt immunes fratres Minores, & omnes, qui illorum privilegiis concessis, & concedendis fruuntur, ex concessione *Clem. VIII.* hi enim possunt extra tempora, à 3
jure statuta, Dominicis, & aliis festivis diebus, sacros ordines suscipere; sicut etiam Patres Societatis Iesu ex indulto *Gregor. XIII.* ipsis concesso. Barbos. *alleg. 17. n. 6. & 7.*

Quoniam verò ex his tribus capitibus malæ ordinationis, in ipsa Constitutione contentis, Primus est, cùm quis ad dictos ordines sacros facit se promovere extra tempora à jure statuta, ideò cum ita promotus petit secum desuper dispensari, supplicatio concipienda erit eo modo, quo sequitur, videlicet.

4 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris N. presbyteri Neapolitan. Diœcesis. Quòd ipse aliàs in quatuor minoribus ordinibus constitutus, cupiens quamprimùm ad sacros ordines promoveri, ad omnes sacros, etiam presbyteratus ordines, interstitiis à Concil. Triden. statutis minimè servatis, à devota creatura vestra Episcopo N. promoveri dolo se fecit, & in illis, etiam in altaris ministerio (non tamen in contemptum clavium) ministravit: suspensionem incurrendo, & irregularitatem contrahendo. Cùm autem, Pater sancte, dictus Orator, de præmissis plurimum doluerit, & doleat ad præsens: Supplicat igitur humiliter E. S. V. quatenus ejus statui, & conscientiæ securitati, in præmissis opportunè consulendo, eumque specialibus favoribus, & gratiis prosequendo, eundem Oratorem à mala promotione hujusmodi: nec non à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa, quomodolibet incurrit, in utroque foro Apostolica authoritate, absolvere, & totaliter liberare: dictasque pœnas sibi gratiosè remittere, & condonare: secumque super irregularitate, per eum ex præmissis quomodolibet contracta, quodque illa, & aliis præmissis non obstantibus, suo clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, ac omnibus sacris, etiam presbyteratus ordinibus, illorumque privilegiis uti, ac in eisdem etiam ordinibus, & in Altaris ministerio ministrare: necnon quæcunque, & qualiacunque, cum cura, & sine cura, beneficia ecclesiastica, &c. dispensare dignemini, &c. Non obstantibus, &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, imposita Oratori aliquâ pœnitentia salutari, ipsoque ab exequutione suorum ordinum ad triennium, & deinde arbitrio ejusdem Ordinarii suspenso.*

Huic Constitutioni concordat illud, quod antiquo jure circa hoc statutum erat; nam si quis extra tempora à jure
5 statuta, aliquem ordinem sacrum recepisset, ab ejus executione suspensus erat, ut est tex. *in c. cum quidem, de temp. ord.* ubi relaxatio hujus suspensionis, Summo tantùm Pontifici reservatur, quamvis posteà fuerit relaxata per *Gregorium IX. ut in ca. consultationi, eod. tit.* qui facultatem eam relaxandi Episcopis concessit, Sayr. *de cens. lib. 4. cap. 14. n. 21.* ubi ait, quòd licèt olim inter veteres Canonistas fuerit controversia, an promoti extra tempora essent ipso jure suspensi, hodie tamen omni dubio caret, præsertim ob declarationem dictæ Constitutionis, & sic suspensi, si celebrent, fiunt irregulares, à solo Papa absolvendi, & dispensandi.

CAPUT IX.

Praxis Dispensationis cum malè promotis ante ætatem.

SUMMARIUM.

1 *PRomotus sacris ordinibus ante ætatem est suspensus.*
2 *Formula supplicationis pro malè promoto ante ætatẽ.*
3 *Promoto à non suo Ordinario datur decretum, ut hic.*
4 *Promoto bona fide ante ætatem quomodo succurratur.*
5 *Promotus ante ætatem, si beneficium obtinet, eget nova provisione, & quomodo illa detur, num. 11.*
6 *Promoto per vim ad ordines sacros quomodo providendum.*
7 *Promotus ante ætatem, promotione occulta, quomodo dispensandus.*
8 *Irregulari, qui beneficium curatum in concursu per fraudem obtinuit, quod decretum detur.*
9 *Promotus ante ætatem est inhabilis ad beneficia.*
10 *Constitutio Pii II. de malè promotis loquitur de sacris ordinibus.*

SEcundus casus in dicta Constitutione expressus est, cùm
quis ante legitimam ætatem, ad supradictos ordines se 1
potuerit promoveri: quòd etiam magnam habet cum ipsius juris communis dispositione conformitatem. Voluit enim *Alexander III.* relatus in *cap. indecorum, de temp. ordin.* ut interdictum esset pueris ulla dignitate fungi; ne, qui sibi nihil adhuc prodesse possunt, aliis dignitate præfulgeant; cùm ipsi nunquam ad ullum munus putentur idonei, *ca. super inordinata, de præb.* & hodie ex novo jure *Concil. Trid. sess. 23. cap. 6.* admitti non possunt vel ad beneficium simplex, ante quatuordecim annos, ut aliàs diximus: quamvis olim septennium sufficeret tam ad primam tonsuram, quàm ad beneficia simplicia, Majol. *de irreg. lib. 1. c. 30. nu. 1. & 2.* Ex ipsa autem *Constit. Pii II.* ante ætatem legitimam ordinatus, scilicet, aliquo ex sacris ordinibus, est ipso jure suspensus; & in ipsis ordinibus ministrando efficitur pariter irregularis: cum quo solus Papa dispensare potest, sicut etiam in aliis casibus ejusdem Constitutionis; nisi forsan irregularitas inde proveniens sit occulta, quia tunc potest super ea Episcopus dispensare, ex Concil. Trid. *sess. 24. cap. 6. de reform.* Sayr. *de cens. lib. 4. c. 14. n. 11.* Quod quidem intelligas, etiamsi ad ipsam ætatem quantumcunque minimum tempus deficiat; cùm per d. Consil. Trident. fuerit jam præstitum tempus, ut in *sess. 23. cap. 12.* ubi, *nullus imposterum ad Subdiaconatus ordinem ante vigesimum secundum, ad Diaconatum ante vigesimum tertium, ad presbyteratum ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveatur.*

Cùm igitur opus erit hujusmodi dispensatione in utroque foro super hac irregularitate, porrigenda tenoris sequentis erit supplicatio, videlicet.

2 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte devoti illius Oratoris Lucii Alberiei Presbyteri Neapolitan. Diœcesis. Quòd ipse aliàs in vigesimo, vel circa, suæ ætatis anno constitutus, sacerdotalis dignitatis fervore accensus, ad omnes sacros, etiam presbyteratus ordines, ab Episcopo Minoren. ante ætatem legitimam, alias tamen ritè se promoveri fecit, & in eisdem omnibus (non tamen in contemptum clavium) ministravit; quapropter Archiepiscopus Neapolitan. crimen hujusmodi conspicatus, contra ipsum Oratorem desuper procedens, illum in quasdam pœnas condemnavit, ac ab exequutione prædictorum ordinum suspensum declaravit; donec à Sede Apostolica absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam meruisset obtinere. Cùm autem, Pater Sancte, dictus Orator in vigesimo tertio suæ ætatis anno constitutus, de præmissis plurimùm doluerit, & doleat, cupiatque absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam per dictam Sedem sibi misericorditer impendi. Supplicat igitur humiliter E.S.V. dictus Orator, quatenus ejus statui, & conscientiæ securitati in præmissis opportunè consulendo; eumque specialibus favoribus, & gratiis prosequendo, eum à mala promotione hujusmodi, necnon a quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, in utroque foro, Apostolica auctoritate absolvere, & totaliter liberare, dictasque pœnas sibi gratiosè remittere, & condonare: secumque super quacunque irregularitate ex præmissis per eum quomodolibet contracta; quodque illa, & aliis præmissis non obstantibus, suo clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, illiusque privilegiis, ac omnibus, etiam sacris, & presbyteratus ordinibus, per eum, ut præfertur, quoque susceptis, postquam ad legitimam ætatem pervenerit, uti, & in illis, etiam in altaris ministerio ministrare; nec non quæcunque & qualiacunque, sine cura, & (ætate legitima sibi suffragante) cum cura, beneficia ecclesiastica, etiamsi Canonicatus, &c. dignemini, &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, imposita Oratori pœnitentia salutari, tamdiù duratura, quantùm ei deerat ad ætatem legitimam, cùm promotus fuit. Ipsoque ab executione suorum ordinum ad biennium, & deinde arbitrio ejusdem Ordinarii suspenso.*

Quoties autem Orator fuerit sic promotus à non suo Or-
3 dinario, additur etiam. *Ita quod tempore hujusmodi elapso, suspensio prædicta minimè sibi relaxetur, donec prævio diligenti examine super vita, moribus, & doctrina, ac sufficientia patrimonii, vel beneficii ecclesiastici titulo ab eodem Ordinario approbatus fuerit. Et quoad dispensationem, dummodo Oratori nullum aliud canonicum obstet impedimentum.* Si verò Orator tempore impetrationis hujusmodi gratiæ neque pervenerit ad ætatem legitimam, additur, *Ipsoque Oratore ab exequutione suorum Ordinum, donec ad ætatem legitimam pervenerit, suspenso*, ut dictum est in corpore supplicationis.

Si autem Orator narraverit in supplicatione, se bona fide, eo quòd putaret esse legitimæ ætatis, promotum fuisse ad sacros ordines, sublata supradicta pęnitentia salutari, commit-
4 titur Ordinario cum clausula, *Dummodo constet, Oratorem, ignorantem defectum ætatis hujusmodi, promotum fuisse, ipsoque ab exequutione suorum sacrorum Ordinum, donec vigesimum quintum ætatis suæ annum attigerit, & deinde ad beneplacitum ejusdem Ordinarii, suspenso.* Namque ad incurrendas pœnas d. Constitutionis, requiritur quòd ordinatus dolosè, & in contemptum susceperit ordines præd. & in illis ministraverit. Abbas *in c. pastoralis. §. Verum, nu. 5. de appell.* Cart. *in Clem. si furiosus. p. 1. §. 1. n. 4. de homicid.* Cavaler. *decis. 1. nu. 1. & 2.* dicitur, quòd iste dolus & contemptus non solùm de jure communi, sed etiam ex *d. constitutione Pii II.* quæ loquitur contra eos, qui ministrare præsumpserint: quia verbum *præsumpserit* inducit contemptum; & fuit in *d. decis. n. 3.* excusatus ordinatus stante attestatione matris, cui credere potuit, cum præsumatur habere veram notitiam ætatis filiorum, & sic cum habuerit justam causam credendi matri, cessat in eo omnis dolus & contemptus, ac propterea non incurrit irregularitatem, ut in *d. decis. sub n. 6. in fine.*

Contingit ut plurimùm, Oratorem, sic malè promotum, obtinuisse beneficium etiam curatum; quo casu petenda erit nova provisio à Papa, & in calce supplicationis addi consuevit: *Et committatur Ordinario: imposita Oratori aliqua pœnitentia salutari, ipsoque ab exequutione suorum ordinum ad octo menses, & deinde arbitrio ejusdem Ordinarii suspenso; Et dimissa prius per ipsum Oratorem prædicta Parochiali Ecclesia. Et quoad novam provisionem, committatur cum clausula, Si per diligentem, &c. & deputato per eundem Ordinarium, durante suspensione hujusmodi, Vicario in dicta Parochiali cum congrua portione illius fructuum pro sustentatione ipsius Vicarii.* Et hæc ita practicantur in utroque foro.

5 Fuit aliàs tempore Clementis VIII. petita commissio declaratoria nullitatis susceptionis Subdiaconatus in decimo-
6 septimo anno per vim parentum; & commissum Ordinario, quatenus, si vocatis, qui forent evocandi, ac inquisita per eum super præmissis, diligentius veritate, rem ipsam ita esse reperisset, prout narrabatur, Oratorem, ad servandam continentiam non teneri, sed matrimonium cum aliqua muliere sibi bene visa, nullo alio jure sibi prohibita, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere; prolemque susceptam exinde legitimam fore, alio canonico non obstante impedimento, liberè & licitè posse, apostolica auctoritate, nunciaret, & declararet, prout juxta casus hujusmodi exigentiam de jure esset faciendum.

In foro autem conscientiæ, quando videlicet, irregularitas in his casibus, occulta est, licèt super ea possit Episcopus 7
dispensare virtute Concilii Tridentini; quia tamen quandoque credit, forsan non tutò se posse dispensare; propterea pro ipsa dispensatione recurritur ad Officium Sacrę Pęnitentiariæ, quæ committit Confessario per Oratorem, eligendo, quatenus ipsum Oratorem, audita prius ipsius sacramentali confessione, à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, & excessibus hujusmodi, absolvat hac vice in forma Ecclesiæ consueta; injuncta inde ei pro modo culpæ gravi pœnitentia salutari, quæ duret per tantum tempus, quantum ei deerat ad ætatem legitimam, cùm promotus fuit, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Ipsoque ab exequutione suorum ordinum suspenso. Demum dummodò præmissa occulta sint, & Orator legitimam ætatem expleverit, cum eodem, pœnitentia, vel illius parte peracta, & suffragantibus sibi dignis pœnitentiæ fructibus, & meritis, alioque ei canonico non obstante, super irregularitate per eum ex præmissis quomodolibet contracta, quia interim sic ligatus missas, & alia divina officia, non tamen in contemptum clavium celebravit, vel aliàs divinis se immiscuit; quodque illa, & aliis præmissis non obstantibus, postquam in hujusmodi suspensione steterit per tempus arbitrio Confessoris statuendum, in suis ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare: & sibi ante præmissa canonicè collata, retinere, & si quæ in futurum, aliàs tamen canonicè conferantur, beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura, invicem tamen compatibilia, recipere, & similiter retinere licitè valeat, misericorditer dispenset in foro conscientiæ, & in ipso actu sacramentalis confessionis tantùm, & non aliter, neque ullo alio modo: Ita quod absolutio, & dispensatio hujusmodi Oratori in foro judiciario nullatenus suffragentur.

At verò posse Episcopum in hoc dispensare, quando videlicet promotus pervenit ad ætatem legitimam, in dubium minimè revocatur: quod etiam patet in declaratione S. Congregationis Concilii super *sess. 24. c. 6. de ref.* ut infra videlicet. *Item Congregatio censuit, si is clericus pervenit jam ad ætatem legitimam, posse Episcopum cum illo dispensare tam super irregularitate, quàm super suspensione, ex delicto occulto tamen proveniente; quia se fecit promoveri non in ætate legitima. Si nondum ad ætatem legitimam pervenerit Clericus, Episcopum non posse, sed petendam absolutionem à Sede Apost.* quam quidem declarationem refert Garc. *de benef. p. 2. c. 5. nu. 51.*

Si verò Orator sic irregularis, tempore supradictæ dispensationis, obtinuerit beneficium curatum, semper Sacra Pœnitentiaria exquirit, an illud obtinuerit in concursu: quòd si ita esse respondetur, fit de hoc mentio & in literis prædictæ dispensationis additur, ut Orator prædictus, illis, quibus

quibus ipse in concursu per fraudem, sic prælatus fuit, satis-
8 faciat, vel cum eis concordet; ac cum eo Confessarius dis-
penset, ut in suis ordinibus ministrare valeat, & postquam
prædictis satisfecerit, vel cum eis concordaverit, eidem con-
cedat retentionem beneficii prædicti cum condonatione
fructuum perceptorum; quorum quantitas debet omninò
eidem Sacræ Pœnitentiariæ explicari. Et hæc in illius Præ-
torio servantur, quoties petitur retentio beneficii curati,
quoad aliorum concurrentium præjudicium, quòd etiam
illius praxis servat circa fructuum malè perceptorum ex-
pressionem, etiam in beneficiis simplicibus; quandoqui-
dem, si ipsorum beneficiorum fructus sic percepti ascendunt
ad aliquem notabilem summam, præcipitur, ut ex illis fiat
aliqua eleemosyna alicui Ecclesiæ, seu alteri loco pio.

9 Dispensatio etenim ad beneficia omninò petenda est,
cùm ad illa inhabilis existat promotus ante tempus à jure
statutum. *Clem. fin. de ætat. & qualit.*

Et magis declaratur in supradicta Constit. Pii II. §. *Præter-
eà, ultra alias pœnas in tales generaliter à jure inflictas, bene-*
10 *ficiis Ecclesiasticis possint jure privari.* Quod tamen intelligē-
dum est de ordinariis sacris ordinibus, de quibus ipsa Consti-
tutio loquitur; nam si conferantur ipsa beneficia clericis in
minoribus constitutis, illaq; nullum sacrum ordinem annexū
habeant, tenet collatio, ut ex ipsa constitutione elicitur.

Quapropter ex præmissis deducitur notoria praxis Da-
tariæ Apostolicæ, quæ in casibus supradictis, nimirum,
quando quis ante legitimam ętatem sibi obtinuit absq; Apo-
stolica dispensatione provideri de beneficio curato, cùm
jam pervenerit ad legitimam ætatem, illi datur etiam nova
provisio, quæ committitur Ordinario, & beneficio per
Oratorem prædictum prius in manibus ejusdem Ordinarij
realiter dimisso. Et quoad novam provisionem, cum clausu-
la, *Si per diligentem &c.* Et præcipitur, quod infra sex
menses proximos ad Subdiaconatus ordinem, quatenus il-
lum nondum susceperit, necnon cùm primùm ad ætatem
legitimam suscipiendi Sacros Diaconatus, & Presbyteratus
Ordines pervenerit, proximis inde temporibus, ad illos pro-
moveri, & interim eidem beneficio per presbyterum ido-
neum deserviri facere, omninò teneatur: alioquin, eo in sin-
gulis præmissis deficiente, beneficium prædictum vacare
censeatur eò ipso: quòdque idem Orator, quamdiù presby-
ter non fuerit, fructus hujusmodi beneficii nullatenus suos
facere, sed in usum Ecclesiæ, quam sic obtinuit, vel illius
Sacristiæ, detracta congrua portione pro dicto presbytero
deserviente, converti omninò debeant, & ita passim in his,
& similibus casibus servari videmus.

CAPUT X.

Praxis Dispensationis cum malè promotis sine literis dimissoriis.

SUMMARIUM.

1 *Constitutio Vrbani VIII. contra promotos sine literis dimissorialibus.*
2 *Promoti sine literis dimissorialibus rarò dispensantur.*
3 *Papa facta suorum prædecessorum custodit.*
4 *Papa non imponit legem successori.*
5 *Papa observat propria decreta, & Constitutiones.*
6 *Papæ actus debent esse stabiles.*
7 *Pontifex constituendo non imponit sibi legem.*
8 *Promoti sine literis dimissoriis quibus pœnis jure antiquo plectantur.*
9 *Datur eis absolutio tantùm, sine dispensatione.*
10 *Formula supplicationis pro male promoto sine literis dimissorialibus.*
11 *Suspensio à Papa imposita, ex causa ab eodem relaxatur.*
12 *Clerici sunt alendi beneficiis Ecclesiasticis.*
13 *Promoti bona fide, sine literis dimissoriis, non puniuntur.*
14 *Constitutio Pii II. de malè promotis ligat etiam regulares.*
15 *Constitutio respiciens favorem animarum ligat omnes.*
16 *Ordinatus sine dimissoriis à non suo Episcopo, cui tamen notus est, an incurrat pœnas Constitutionis Pii II.*
17 *Et quid de promoto in propria Diœcesi ab alieno Episcopo, proprio sciente Episcopo.*
18 *Promotus cum literis dimissorialibus Vicarii Generalis an incurrat pœnas Constitutionis Pii II.*
19 *Literas dimissoriales quando concedat Vicarius Generalis sine speciali mandato.*

TErtius verò, & ultimus ex supradictis tribus casibus est, cùm quis fuerit ad ipsos sacros ordines promotus absque literis dimissorialibus proprii Ordinarii, vel etiam ab ipso Oratore, aut (quod idem est) ab alio falsò fabricatis; & cùm ista mala promotio adhuc jam creverit in immensum, frequentiorem reddit indies petitionem super ea, dispensationis. Quapropter Sanctissimus Dominus Noster Urbanus Papa VIII. ad obviandum tot malis inde jugiter provenientibus, aliam edidit super hoc, & aliis capitibus, Constitutionem, quæ cùm satis inconcussè servetur, non incongruum visum fuit illius tenorem hic inserere, qui talis est, videlicet.

VRbanus Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam. Secretis æternæ providentiæ consiliis, nullo nostrorum suffragio meritorum, Speculatores Domus Israel, in sublimi Apostolatus culmine constituti, eò potissimùm Pontificiæ sedulitatis officia convertenda esse arbitramur, ut qui in sortem Domini vocantur, Christique Militiæ dant nomen, spiritualem Ecclesiæ tranquillitatem non perturbent, sed pacem confirment, vires augeant, ac tam strenuè se gerant, ut ipsam terribilem, quasi castrorum aciem ordinatam, inferæ potestates, ac Principes tenebrarum quotidie magis perhorrescant. Hæc autem quantò impensius fieri optamus, tantò majori indignatione irreligiosam quorumdam impudentiam detestamur, ac sacrilegam temeritatem execramur, qui Sacros Canones, Summorumque Pontificum decreta non verentes, Clericales Ordines illegitimè suscipiunt, ac dum in Ecclesiasticorum ministrorum cœtum per nefas irrepunt, Dei cultui, animarum saluti, omnibusque ad optimum Christianæ Reipublicæ regimen pertinentibus, plurimùm obesse noscuntur. Aliàs siquidem felic. recordat. Clemens Papa Quartus prædecessor noster volens periculis animarum eorum obviare, qui vinculo excommunicationis adstricti, ut apostatæ, seu irregulares, vel aliàs ordinum sacrorum susceptione indigni suam patriam, in qua de his haberetur notitia, fugientes, se in remotis partibus faciebant ad hujusmodi Ordines promoveri, statuit, ut nullus Episcoporum Italiæ de cætero aliquem Vltramontanum Clericum ordinare præsumeret, nisi ab eodem Clemente prædecessore, vel ab Episcopo, de cujus Diœcesi traxerat originem, ordinandus, vel in cujus Diœces. beneficiatus existebat, per ejus patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolebat, aut nequibat ordinare, specialem licentiam haberet; eos verò, quos contra præmissa contigisset ordinari, manere voluit absque spe dispensationis super hoc à Sede Apostolica obtinenda, suspensos, ac ordinantes condigna pœnitentia puniri. Cùm autem, non sine gravi animi nostri molestia, nobis innotuerit, quàm plures ultramontanos suæ salutis immemores, Deique timore postposito, ad Ordines prædictos, cum falsis dimissorialibus literis, seu etiam cum titulo patrimonii ficto, vel fiduciario, seu etiam falso, cum maximo bonorum omnium scandalo, se promoveri fecisse. Nos innumeris, quæ ex minùs canonica clericorum ordinatione hujusmodi proveniunt, malis, quantum Nobis ex Alto conceditur, providere volentes, præd. Clem. Prædecessoris Constitutionem, cum omnibus & singulis in ea contentis approbantes & innovantes. Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, Venerab. Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus, tenore præsentium prohibemus, ne quovis prætextu, & ex quacunque causa, Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliosq; quoscunq; Vltramontanos, & ex quibusvis locis extra Italiam oriundos, non solùm ad sacros, sed neq; etiam ad minores ordines, vel clericalem characterem promovere audeant, seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum literas à nostris, & hujus S. Sedis Nuntiis, seu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & subscriptas habeant, eorundemve Nuntiorum, seu Collectorum subscriptiones à dilecto filio nostro in alma Vrbe

Vicario in spiritualibus generali similiter examinatæ, recognitæ, & probatæ fuerint; aliàs promoventes ad annum ab exercitio Pontificalium; promoti verò perpetuæ suspensionis pœnam, absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ incurrant eò ipso. Insuper promotos hujusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonii titulis scienter se ad ordines hujusmodi promoveri fecerint, non solùm prædictis, verùm etiam majoribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis infligendis pœnis. Italos verò, si quos inposterùm clericali charactere insiguiri, vel ad minores ordines promoveri ab alieno Episcopo, cum falsis dimissoriis contigerit, etiamsi qualitatibus per Conc. Trid. Decretum cap. 16. sess. 23. *requisitis præditi sint: Nihilominus secuta tamen priùs desuper Iudicis Eccles. declaratione, fori privilegio minimè gaudere, sed sæculari jurisdictioni, ut anteà, plenè in omnibus subjacere, & subjectos esse respectivè volumus: sicque & non aliter per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum palatii Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & diffiniri debere; ac irritum, & inane, si secus super his à quaquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit, attentari. In contrarium facien. non obstantibus quibuscumque. Per præsentes autem Constitutioni rec. mem. Pii Papæ II. prædecessoris nostri contra males promotos editæ nullatenus derogare intendimus; sed illam cum omnibus, & singulis in ea contentis, in suo robore, & efficacia permanere, perinde ac si præsentes non emanassent, decernimus. Vt autem præsentes literæ ad omnium notitiam faciliùs devenire possint, volumus, quòd illæ, sivè earum exempla in valvis Basilicarum Sancti Ioannis Lateranen. ac Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apostolicæ, necnon in acie Campi Floræ, ut moris est, affixæ, omnes & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si unicuique personaliter intimatæ fuissent; quodque earundem transumptis, etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra illud ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 11. Decemb. 1624. Pontificatus nostri Anno secundo.*

V. THEATINUS.

Anno Millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, indictione septima Pontificatus Sanctissimi D. N. D. Vrbani divina providentia Papæ Octavi, die verò decimo sexto Mensis Decemb. retroscriptæ literæ Apostolicæ affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Basilicarum S. Ioannis Lateranen. Principis Apostolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apostolicæ, aciei Campi Floræ, per nos Alexandrum de Roccbis, & Fabium Emilianum Sanctiss. D. Papæ Curs.

Brandimattes Latinus pro Mag. DD. Curs.

Quæ constitutio adeò viget, & observatur, ut nunquam,
2 aut rarò cum talibus promotis Summus Pontifex dispenset,
ut patet ex illis verbis, *Promoti vero perpetuæ suspensionis pœnam absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ, incurrant eo ipso*, sicut etiam ab ipsa dispensatione abstinuerunt nonnulli sui prædecessores; vel saltem illam vix, & cum maxima difficultate concesserunt, sed præcipuè hodie rigidè ista Constitutio, ut dictum est, servatur; nam, non solum Papa facta suorum prædecessorum cum magna reverentia custodit, teste Gonz. *ad reg. 8. Cancell. glos. 9. n. 77.* sed
3 frequentius, etiam arctatur sua propria voluntate ad observantiam suorum decretorum, immò si posset, etiam ligaret ad hoc suos successores, quòd cum facere nequeat, id. Gonz. *d. glos. 9. n. 74.* quandoque his utitur verbis in suis Constitutionibus, & decretis, videlicet, *& quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus*; cùm non possit ipsis legem imponere potestati, seu voluntati, Rot. *decis. 137. n. 8.*
4 *par. 1. divers.* & sic in proposito videmus, quòd Papa ad a-
5 mussim solet observare propria decreta, propriasque Constitutiones; unde, cùm quibusvis quantumvis maximis favoribus nunquam, vel saltem rarò adversùs ea disponere con-
6 suevit; aliàs enim multa inconvenientia sequerentur; ac propterea actus pontificis debent esse stabiles, Felin. *in c. cum olim n. 5. de sent. & re judic.* Unde in his, & similibus, neque pro sanguine sibi conjunctis, sive aliàs dilectis, benemeritis, & præclaris viris, vidi hanc dispensationem concedi. Quare bene confert illud Catonis in distichis moralib. scilicet, *Patere legem, quam tu ipse tuleris*, quod citat *glos. in c. cum omnes* in verbo, *legem, de constit. & tex. in l. 1. ff. quod quisquis iuris*; quamvis Summus Pontifex ita constituendo, non imponat sibi legem, quin saltem, ad sui libitum possit ab ea recedere,
l. Princeps, ff. de leg. l. digna vox. C. eod. l. pen. ff. de arb. ubi, ne- 7
mo sibi ipsi imperare, seu legem imponere potest *l. si quis in princ. ff. de leg. 3.*

Ista tamen dispensatio nô modò difficilis redditur per illa verba supradictę Constitutionis, scilicet *absq; spe dispensationis, &c.* verùm etiã id antiquo jure cavetur, ut *in c. 1. de temp. ord. n. 6.* ubi causæ explicantur, per quas prohibetur quis, sine literis dimissoriis, ad ordines promoveri: nempe, quia sæpe contingit, quod nonnulli Clerici, vinculo excõmunicationis adstricti, aut apostatæ, seu irregulares, vel aliàs ordinũ sacrorum susceptione indigni, suam patriã, in qua, de his habetur notitia, fugiẽtes se in remotis partibus faciunt ad hujusmodi ordines promoveri. Unde sic prosequitur tex. *Nos igitur volentes animarum ipsarum periculis obviare, statuimus, ut nullus Episcoporum Italiæ de cætero aliquem Vltramontanum clericum ordinare præsumat, nisi à nobis specialem licentiam habeat, vel ab Episcopo, de cujus Diœcesi traxit originẽ ordinandus, vel in cujus Diœcesi beneficiatus existit, per ejus patentes literas, causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare. Eos vero, quos contra præmissa contigerit*
ordinari, manere volumus, absq; spe dispensationis, super hoc à 8
Sede Apostolica obtinendæ, suspensos, &c. ut in prin. d. Constit.

Quibus sic stantibus, licèt à Sede Apostolica petantur absolutio à mala promotione hujusmodi, necnon dispensatio ad suscipiendos sacros ordines; nihilominus petitio hæc restringi semper consuevit, *quoad absolutionem tantùm*: quòd si aliquando pro jam promotis, etiam ad sacros ordines, petitur absolutio hæc cum dispensatione sub sequenti formula datur, videlicet,

Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris Landulphi de Apræto Clerici Neapolitan. Diœcesis, quòd cùm ipse aliàs fervore devotionis accensus, plurimùm cuperet, dum laicus esset, Altissimo famulari; & à suo Ordinario literas dimissoriales, ad effectum, ut se clericali charactere insigniri, & ad quatuor minores, necnon ad omnes sacros, etiam Presbyteratus ordines promoveri faceret, impetrare posse diffideret, literis hujusmodi à se falsò fabricatis, ab alio Catholico Antistite, communionem Sedis Apostolicæ habente, dicto charactere insigniri, ac ad dictos quatuor minores, necnon Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus ordines, aliàs tamen ritè promoveri se fecit, & promotus, in illis, etiam in altaris ministerio (non tamen in contemptum clavium) ministravit, & aliàs divinis se immiscuit, irregularitatem contrahendo. Cùm autem, Pater Sancte, dictus Orator de præmissis plurimùm doluerit, & doleat ad præsens: Supplicat igitur humiliter S. V. quatenus sibi absolutionis beneficium misericorditer impendendo, ac aliàs in præmissis opportunè providendo, eundem Oratorem ab excessibus hujusmodi, in utroque foro absolvere, & totaliter liberare; necnon cum eodem Oratore, super dicta irregularitate, quodque ea, & aliis præmissis non obstantibus, dicto clericali charactere, quo anteà ritè insignitus fuit, illiusque privilegiis, ac dictis quatuor minoribus, & sacris ordinibus prædictis uti, & in illis, etiam in altaris ministerio ministrare, necnon quæcunque & qualiacumque, cum cura & sine cura beneficia Ecclesiastica, &c.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et additur. *Et committatur Ordinario; imposita Oratori aliqua gravi pœnitentia salutari: ipsoque ab exequutione suorum ordinum ad biennium, & deinde arbitrio ejusdem*

Ordi-

Ordinarii suspenso; nec lapso tempore suspensionis hujusmodi celebrare possit, donec prævio diligenti examine super ejus vita, moribus & scientia, ac legitimis natalibus, nec non patrimonii, vel beneficii Ecclesiastici, ad congruam ejus sustentationem sufficientia, aliisque ad id requisitis ab eodem Ordinario approbatus fuerit, suspenso.

Idemq; servatur in S. Pœnitentiariæ prætorio, quæ non dispensat neq; in foro conscientiæ tantùm cum taliter promotis. Unde Orator promotus ad primam tonsuram & quatuor minores, ac ad subdiaconatum cum falsis dimissoriis petiit ibi absolutionem, nec non dispensationem; sed obtinuit tantùm absolutionem; ita quod illa in foro judiciario nihil suffragetur, ipseque intelligeret secum minimè dispensatum esse super irregularitate, per eum ex præmissis contracta; sed suspensum remanere ab exequutione sic susceptorum ordinum.

Vidi quandoque Oratori impositam fuisse pœnam suspensionis ad majus tempus, puta ad sex annos; quia summus Pontifex ab hujusmodi mala promotione præsertim sine literis dimissorialibus, maximè abhorret, ac propterea in ipsis clausulis restrictivis addi consuevit pro majori declaratione, quòd durante tempore suspensionis, Orator beneficia curata, aut aliàs sacrum ordinem requirentia, seu annexum habentia, obtinere nequeat.

11 Solet tamen Summus Pontifex quascunque suspensiones ex aliqua causa relaxare, præcipuè cum Orator intra tempus suspensionis hujusmodi personaliter accesserit ad Urbem; vel, si sit pauper, & ad longum tempus abstinuit
12 ab exercitio suorum ordinum; nam clerici, præsertim pauperes, sunt alendi beneficiis Ecclesiasticis, quæ dicuntur patrimonium Christi, *cap. cùm secundum, de præb.*

Denique ex supradictæ Constitutionis contextu satis eli-
13 citur, non includi eos, qui præmissa agunt simpliciter, & absque dolo, & temeritate; quia lex puniens præsumentem aliquid facere, non includit taliter facientes simpliciter, bona fide, & absque dolo, & temeritate, ut per Cardin. *in Clemen. 1. 9. 38. de privileg.* cùm isti excusentur à pœna suspensionis, ipso jure inflicta per eandem Constitutionem.

Ad hæc, silentio non prætereundum existimavi, supradictam Constitutionem, saltem quoad hanc nostram praxim, nonnullis egere declarationibus, sicut in facti contingentia, ac in casibus petendæ dispensationis pluries occurrit: propterea.

Dubitatur primò, an illa habeat locum etiam in regularibus, ut si fortè ii, sic mali promoti fuerint, incurrant pœnas ibi inflictas, & consequenter indigeant Apostolica dispensatione, & rehabilitatione. Et pro negativa responsione facit, quòd appellatione clericorum non veniunt fratres, ac monachi; cùm in jure ponantur tanquam diversi, ut *in c. quisquis 17. quæst. 4. c. si quis suadente, ead. quæst.* 8. prout etiam è contra, Constitutio loquens de regularibus, non comprehendit clericos sæculares, *Clem. 1. & ibi glos.* in verbo, *religiosus, de reb. Eccles. non alienan.* Ad hoc plurimùm confert, quòd, quando Papa voluit fratres, seu monachos comprehendi in regulis Cancellariæ, illos expressit, faciendo de eis expressam mentionem, ut in pluribus regulis dictæ Cancellariæ: unde si Papa id voluisset, expressisset.

His tamen non obstantibus, contrarium potiùs est verius, & hoc propter identitatem rationis, quæ militat tam
14 in regularibus, quàm in sæcularibus: quandoquidem non minùs errant ipsi regulares, quàm sæculares contra dictam Constitutionem: unde stante dicta identitate rationis, Constitutio ipsa omnes ligat, *argum. text. in l. si postulaverint, §. ratio, ff. de adulter.* Id enim magis liquet ex proœmio ejusdem Constitutionis; cujus verba applicari optimè possunt in sacrorum ordinum collatione, quæ fit etiam monachis, aliisq; regularibus; nec aliquem latet, quòd Constitutio, quę emanavit in favorem animarum, indistinctè ligat omnes,
15 nomine penitùs excluso, *Abb. in c. significasti de for. comp.* ac insuper, quia dicta Cōstitutione, dum loquitur de clericis, indistinctè veniunt etiā monachi, & quicunque regulares, *text. in c. duo sunt genera, 12. quæst. 1.* ubi colligitur, quòd terminus iste, *clericus*, est nomen univocum; preterea dicta Cō. stitutio loquitur per verba satis generalia, dum dicit: *ordinamus, quod omnes, & singuli, &c. ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoveri, &c.* illa enim dictio *omnes*, generalitatem, & universalitatem infert. *Clem. 1. & ibi glos. in vers. quovis modo, de reb. Eccl. non alien.* Alexand. *cons. 30. n. 14.* & ita in facti contingentia pluries fuit tentum, & judicatum.

Dubitatur secundò, An prædicta Constitutio vindicet sibi locum in eo, qui tanquam Episcopo ordinanti notus, fe-
16 cit se ab illo promoveri, absque literis dimissorialibus proprii Ordinarii? Et omissis, quæ pro parte negativa afferri possent, concludendum est prorsus affirmativè; fundamentum autem est, quia supradicta Constitutio pro forma requirit literas dimissoriales, quæ procul dubio inducitur, quando illa non modò disponit super aliquo actu faciendo, sed ultrà procedit: nimirum annullando actum, quando ipsa forma non servatur, Alexand. *in lib. 1. n. 6. ff. de lib. & posth. Dec. consil. 455. num.* 7. ipsam namque formam in ea Constitutione traditam jam habemus ex illis verbis, *& ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoveri, à suorum ordinum executione ipso jure suspensi sint, &c.* Neque hic proderit ratihabitio superveniens proprii Episcopi: quia licèt illa de sui natura regulariter validet actum præcedentem, ac æquipolleat mandato, tollatq; omnem inhabilitatem, quæ à voluntatis defectu causari possit, ut dicit *text. in l. Iulianus. ff. qui satisd. cogan.* Bald. *in l. fin. C. de pact.* attamen in casu nostro, ista ratificatio, seu consensus, post actum à principio nullum, seu potiùs illegitimum superveniens, non operatur, *l. quod ab initio, ff. de reg. jur.* Bar. *in l. observari, quæst. ult. de offic. Procons.* Alex. *cons. 78. nu. 24. vol. 5.* & satis patet per diversa jura, quod ordinatio sine literis dimissorialibus nulla est ipso jure, quoad exequutionem susceptorum ordinum, ut probat *text. in cap. illud, in fin. & in cap. si quis. 71. distin. glos. in c. significasti de offi. Archid.* quæ tenet, hujusmodi ordinationem non valere, quoad suum Episcopum: qua propter per illius ratihabitionem minimè reviviscit, neq; ejus consensus superveniens proderit: nec pœna ipsa, quæ incurritur per hanc contraventionem, pœnitentia superveniente, tollitur, aut purgatur post actum consummatum: *text. in l. non prodest, ff. vi bon. rapt. l. 1. §. si rem depositam, ff. depos.* Insuper quando iste fuit ordinatus sine literis dimissoriis, id nequaquam fecit nomine, & prætextu sui Episcopi, sed nomine & auctoritate ipsius Episcopi ordinantis: ac propterea quis ratum habere non potest, quod suo nomine gestum non fuit, *text. in l. si servus, ff. de precar.* & quod majus est, neque hujusmodi ratihabitioni datur locus, ob non servatam supradictam formam, ut per Bald. *in l. executorem, n. 15. C. de exeq. rei jud.* Mandos. *in reg. 35. quæst. 4. nu. 6. cum seqq.*

Dubitatur tertiò, an prædicta Constitutio habeat locum 17
in promoto absque literis dimissorialibus in propria ipsius Diœcesi, ab alieno Episcopo, qui inibi consuevit ordines conferre, propositis publicè edictis, proprio Episcopo sciente, & non contradicente? Et cum d. Mandos. *q. 5. per tot.* resolvitur adhuc negativè: quia licèt scientia cum patientia operetur idem, quòd deputatio ad aliquod officium, seu ad aliquid peragendum, ut est *tex. in l. qui patitur ff. mand.* ac proinde cùm Episcopus proprius potuerit alienum Episcopum ad sacros ordines conferendum deputare, & propter eam scientiam, & tolerantiam videatur ipsum deputasse: nihilominus, quia, sicut suprà dictum est, literæ ipsæ dimissoriales pro forma omninò requiruntur, taliter ordinatus subjicitur pœnis supradictæ Constitutionis, id. Mandos. *d. qu. 5.*

Dubitatur quartò, quid, si quis ad dictos sacros ordines 18
promoveatur cum literis dimissorialibus Vicarii generalis, an incurrat pœnas supradictæ Constitutionis? & pro parte negativa facit, quia illius tenor indistinctè se habet de literis dimissorialibus: ac propterea quomodocunque illæ concedantur, censetur satisfactum huic Constitutioni: cùm satis certum sit, Vicarium generalem Episcopi, habentem generale mandatum, illas concedere posse. Ipse namque Vicarius generalis seu vices alicujus gerens, omnia potest, quæ is, cujus vices gerit. *l. 1. §. hi, quibus, ff. de leg.* 3. & Vicarius generalis est Ordinarius, *cap. Romana in princ. & ibi glos. de appell.* ac propterea potest ea, quæ sunt legis Diœcesanæ, & jurisdictionis: & sic dictas literas dimissoriales concedere.

Contraria tamen sententia verior est, nimirùm ut dictis pœnis subjiciatur: cum ipse Vicarius, qui dictas literas concessit, caret ad id speciali mandato, *text.* est expressus *in cap. cum nullus, § Episcopo, de tempor. ordin. in 6. & in cap. significasti, de offic. Archidiac.* quia non sufficit generalis Vicarii constitutio. Quod tamen declaratur, nisi, videlicet 19
Episcopus sit in remotis, quia isto casu poterit ipse Vicarius dictas literas concedere, *d. §. Episcopo, de temp. ordin.*

in 6. & ibi Franc. *in* 4. *not.* æquiparat, quòd habeat speciale mandatum ad hoc, vel quòd habeat solùm generale, & Episcopus sit in remotis, & notavit Archidiac. *in cap. Reatina post med.* 63. *distinct.* quòd ubicunque Regis, vel Comitis, aut Archiepiscopi consensus requiritur, & ille sit absens extra Regnum, Comitatum, vel Archiepiscopatum, sufficiat requirere illius Vicarium. Idemque dicitur de Vicario, ab ipso Papa deputato, prout indies deputari consuevit, cùm facultate concedendi etiam literas dimissoriales ad ordines, juxta text. *in l.* 1. & ibi Barthol. *ff. de leg.* 3. Cassad. *decis.* 4. *num.* 1. *de Constitut.* alia multa circa hæc videri possunt penes d. Mandos. *super regula de malè promotis*, per omnes illius quæstiones. Et hæc sunt maximè notanda, quia frequenter accidunt in praxi.

CAPUT XI.

Praxis Dispensationis cum malè promotis sine titulo.

SUMMARIUM.

1 *PRomotus ad ordines sine titulo, quando est suspensus.*
2 *Et quid circa id teneat Sacra Pœnitentiaria Apostolica.*
3 *Et quomodo illa super hoc dispenset, quando casus est occultus.*
4 *Et quomodo Dataria Apostolica in casu publico.*

QUia verò adhuc ipsa mala promotio ad sacros ordines ex falsa tituli constitutione insurgit, ad quem quis petit promoveri, non absonum quærere visum est, quid hic sentiat ipsius Curiæ praxis: circa quod ita differendum est, ut priùs tres constituantur casus, quorum primus est, quando quis titulo carens, exposuit Episcopo ordinanti, se nullum habere titulum, & nihilominus Episcopus prædictus sciens, vel scire debens, illum ad dictos ordines absq; titulo promovit; & tunc ita ordinatus, non incurrit suspensionem, adeò ut celebrando, efficiatur irregularis; nam hoc casu, ipse ordinatus habet actionem contra dictum Episcopum, vel successorem; ut eundem sumptibus suis alere cogatur, vel de beneficio providere *c. accepimus*, *de atat. & qualit. c. cùm secundum, de prab.*

Alter casus est, quando quis habet titulum, non tamen sufficientem ad sui congruam sustentationem; nam si Episcopo ordinanti id narravit, & nihilominus dictus Episcopus illum ordinaverit, nec etiam ipse ordinatus incurrit aliquam suspensionem, quia poterit agere contra Episcopum ad supplementum, gloss. *in cap. tuis*, *de prab.* & sic taliter ordinatus in his duobus casibus nullam incurrit suspensionem.

Tertius verò casus, quando ordinatus fuit in culpa, exponendo patrimonium, sive in totum, sive in partem, falsum, & sic fraudulenter decepit Episcopum ordinantem; affirmando, se habere patrimonium, vel beneficium sufficiens; tunc enim incurritur ab ordinato suspensio à jure
1 imposita *in cap. neminem*, *& in cap. sanctorum*, *dist.* 70. Concilium namque Tridentinum, *sess.* 21. *cap.* 2. nullas alias pœnas innovat, nisi eas, quæ continentur in *dictis cc.* ubi cavetur, ordinatum sine titulo, esse suspensum; eòque magis, cùm solùm ordinatus est in culpa, decipiendo ordinantem, mentiendo titulum, Paris. *de resign. benef. lib.* 2. *q.* 6. *n.* 18. ubi expressè ait, quòd sic ordinatus est suspensus, & sic per Conc. tali casu est innovata pœnam, *d. c. neminem*, *& c. Sanctorum*; ac propterea si ea suspensione durante, ordinatus in suscepto ordine ministraverit, incurrit irregularitatem, super qua solus Papa dispensare potest, Quarant. *in summ. bull. verbo, ordo, vers. quia hac conclusio cum seqq.*

Ex his, Nav. *cons.* 1. *q.* 16. *de constit.* quærit, an in Concil. Trid. *sess.* 21. *c.* 2. ipso jure sit suspensus, qui absque patrimonio ordinatur, vel habens quidem beneficium, sed insufficiens, & quas pœnas innovet Conc. quando *in d. c.* dicit *Antiquorum canonum pænas super his innovando*. Et respondet ibi, quòd hæc quæstio satis difficilis est, & fuit aliquando controversa in sacro Pœnitentiariæ Prætorio; non tamen distinguit, in quo casu, ipsa pœnitentiaria teneat, ordinatum, hanc suspensionem incurrere, ac propterea quicquid tam ipse in *d. q.* quàm alii super hoc dixerint, solùm mihi videtur tutò adhærere posse praxi ejusdem Sacræ Pœnitentiariæ; ego enim per multos annos observavi ipsam semper, in posteriori casu, nempe quando ordinatus decipit Episcopum ordinantem cum ficto titulo, vel minus sufficienti, sive patrimo- 2
nii, sive beneficii, tenere Oratorem esse suspensum; & celebrando irregularitatem incurrere ex verbis finalibus, *d. c.* 2. videlicet in priori casu, pœnas esse statutas, scienter ordinantibus, sine, vel cum insufficienti titulo; quo casu tenetur Episcopus illi sic ordinato spondere, vel supplere necessaria ad victum, ut *in d. cap. cùm secundum*, *de prab.* & declaravit Sacra Congregatio ejusdem Concilii; nec aliquo modo pœnæ *d. cap. cum secundum*, comprehendunt taliter ordinatos, qui nullo modo sunt suspensi, ac propterea si celebrent, non sunt irregulares; quamvis perperam nonnulli contrarium tenuerint, inter quos Abb. *in c. veniens*, 1. *not. de fil. prob.* Burgas. *de irregul. p.* 1. *q.* 5. *nu.* 24. Majol. *eod. tract. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 1. Cùm verò ordinatus est in culpa, ut dictum est, eò quòd jam incurrit suspensionem, celebrando, efficitur irregularis; quia quoad eum, per d. Conc. innovata est pœna *de c. neminem*, *& cap. sanctorum*, & ita servat communis Romanæ Curiæ praxis, etiam pro absolutionibus, & dispensationibus super hoc in utroq; foro impetrãdis.

Quòd si casus fuerit occultus, per Sacram Pœnitentia- 3
riam absolutio cum dispensatione committitur confessario, quatenus si est ita, oratorem, audita prius ipsius sacramentali confessione, à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, & excessibus hujusmodi, absolvat in forma Ecclesiæ consueta; injuncta inde ei pro modo culpæ pœnitentia salutari, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Ipsoque ab executione suorum ordinum suspenso. Demùm dummodo præmissa occulta sint, cùm eodem Oratore, pænitentia, vel illius parte peracta, & suffragantibus sibi dignis pœnitentiæ fructibus, & meritis, alioque ei canonico non obstante, super irregularitate per eum, quia interim sic ligatus, missas & alia divina officia, non tamen in contemptum clavium, celebravit; vel aliàs illis se immiscuit, quomodolibet contracta, quousque illa, & aliis præmissis non obstantibus, quæcunque beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, invicem tamen compatibilia, si quæ sibi aliàs canonicè conferantur, recipere, & retinere: necnon, postquam legitimum titulum beneficii, vel cum conditionibus à Sacro Concilio Tridentino requisitis, sufficiens patrimonium habuerit, atque in hujusmodi suspensione steterit, per tempus arbitrio ejusdem Confessoris statuendum, in sois ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare licitè valeat, misericorditer dispenset in foro conscientiæ, & in ipso actu sacramentalis confessionis tantùm, & non aliter, neque ullo alio modo. Ita quòd absolutio, & dispensatio hujusmodi Oratori in foro judiciario nullatenus suffragentur.

Idem servat etiam Dataria Apostolica, quæ dispensat in 4
utroque foro super hujusmodi irregularitate, & quoties supplicatur pro dispensatione pro Oratore promoto ad sacros ordines sub ficto titulo, committitur Ordinario, ut imposita eidem Oratori aliqua pœnitentia salutari; ipsoque ab exequutione suorum ordinum ad annum, vel biennium, aut aliud tempus, D. Datario bene visum, suspenso, ita ut nec finito suspensionis hujusmodi tempore restituatur ad executionem dictorum ordinum, antequam ab ipso Ordinario idoneus repertus, & approbatus fuerit, ac in Ecclesiasticis, vel aliis redditibus annuis habuerit, unde commodè vivere possit, dispenset.

CAPUT XII.

Praxis Dispensationis cum malè promotis per saltum.

SUMMARIUM.

1 *PRomotus per saltum quis dicatur.*
2 *Et quomodo Apostolica dispensatione egeat.*
3 *Et quando ab Episcopo dispensandus.*
4 *Non est irregularis respectu ordinum legitimè susceptorum.*
5 *Occultè sic promotus quando dispensatur Episcopo.*
6 *Formula supplicationis pro promoto per saltum.*
7 *Episcopus promovens per saltum quomodo puniendus.*
8 *Promotus occultè per saltum quomodo dispensandus.*
9 *Promotus per saltum est inhabilis ad beneficia.*
10 *Hac inhabilitas quomodo intelligatur.*

11 *Cle-*

11 *Clericatus probatur per ostensionem quatuor minorum ordinum.*
12 *Presbyteratus ordine probato, quando reliqui inferiores censentur probati.*

1 PAri modo per saltum promotus, id est ad ordinem superiorem, non recepto priùs ordine inferiori irregularis
est, *cap. unic.* ubi DD. *de cler. per salt. prom.* Ibi *P. Presbyter*
diaconatus ordine prætermisso, se fecit ad sacerdotii ordinem
promoveri. Sicut etiam de jure civili dicimus, quòd est per
saltum promotus, quando quis gradum licentiaturæ ante
gradum Baccalaureatus suscepit, ex eo quòd saltavit de bac-
calaureatu ad doctoratum, cùm sit gradatim ascendendum,
ut in *l. ut gradatim ff. de muner. & honor. l. 1. c. ut dignitatis or-*
do servetur, quia casum appetit, qui ad summi loci fastigia
postpositis gradibus per abrupta quærit ascensum *c. sicut dist.*
48. ut per Rebuff. *in tr. nominat. q. 21. nu. 37.* ubi quòd sic di-
citur per saltum promotus, qui suscepit ordinem sacerdotii
post quatuor minores: vel primum sacrum post subdiacona-
tum. Concil. Trident. *sess. 23. cap. 14. in fin. de reform.* Navarr.
cap. 27. num. 242. Majol. *de irregular. lib. 4. cap. 12.* Zerola *in*
prax. par. 2. verbo irregularitas. §. 3. ac propterea dispensatio-
2 ne Apostolica indiget, si in suscepto ordine ministravit,
Henriquez *in summ. par. 2. lib. 3. de excommunic.* Campanil.
in divers. jur. canon. rubr. cap. un. num. 4. quia suspensus est ab
exequutione ordinis superioris, ad quem per saltum promo-
tus est, quousque ordinem inferiorem recipiat, quem præ-
termisit, ut docet tex. *in d. cap. un.* Navarr. *in Manual. cap. 25.*
num. 71. & consil. d. 40. de temp. ordin. Majol. *d. cap. 12.* Vivald.
in Candel. aur. tit. suspens. nu. 48. Sayr. *de cens. lib. 4. cap. 14. nu.*
26. ubi ait, quòd id intelligitur de ordinibus, sive majoribus,
sive minoribus, ut censuit *Congregatio Cardinalium anno*
1588. Circa quod ait id. Vivald. *d. tit. nu. 48.* quòd potest Epi-
scopus dispensare, antequam taliter promotus ministret, & 3
dummodo omissum ordinem suscipiat, antequam utatur ta-
li dispensatione. Si verò ante dispensationem ordine susce-
pto utatur, solus Papa dispensat, sive scienter, sive ignoran-
ter ministraverit; ita ut ministrans in ordine suscepto ante
dispensationem semper indigeat dispensatione Apostolica
ad hoc, ut ad majores ordines ascendat, idem Majol. *d. lib. 4.*
nu. 2. ubi ait, quod suppletio sola non sufficit; quoniam re-
quiri etiam debet dispensatio, ut ascendere, & ministrare
possit. Est tamen advertendum, quòd taliter promotus, non 4
est irregularis respectu ordinum inferiorum, quos legitimè
suscepit, cum ab illorum usu non sit suspensus, quod bene
declarat Sylvest. *in verbo, irregularitas, 6. 11. &* Abb. *in d. cap.*
un. ult. notab. dicens, quòd ordinatus præposterè, non potest
sine dispensatione ministrare in ordine sic suscepto, Garc. *de*
benefic. par. 7. cap. 7. num. 262. Si verò impedimentum exinde
proveniens occultum erit, non requiritur dispensatio Apo-
stolica, sed tantùm Episcopi ex vi Concilii Tridentini, *sess.* 5
24. cap. 6. Et ex eodem Concil. *sess. 23. cap. 14.* idem Episcopus
cum promotis per saltum, si non ministraverint, poterit ex
legitima causa dispensare.

Dispensatio super irregularitate contracta ex hujusmodi
mala promotione quando spectat ad Sedem Apostolicam,
conceditur indies in utroque foro per Datariam, ac in foro
conscientiæ per Officium Sacræ Pœnitentiariæ, si factum
erit occultum, prout sæpè contingit, & sic primo casu porri-
gitur supplicatio tenoris sequentis, videlicet,

6 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris N. Diœcesis N. quod ipse aliàs sacerdota-*
lis dignitatis fervore accensus, quatuor minoribus ordinibus prætermissis, ad sacros, etiam Presbyteratus ordines
promoveri se fecit; quapropter suus Ordinarius N. contra ipsum desuper procedens, illum in quasdam, etiam pecunia-
rias pœnas condemnavit, ac à sacrorum ordinum prædictorum exequutione, donec à Sede Apostolica absolutionis bene-
ficium, & dispensationis gratiam meruisset obtinere, suspendit. Cùm autem, Pater sancte, dictus Orator de præmissis plu-
rimùm doluerit, & dolcat, cupiatque sibi desuper opportunè provideri, ac propterea absolutionis beneficium hujusmodi,
ac dispensationis gratiam sibi misericorditer impendi. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus ejus sta-
tui in præmissis opportunè providendo, eumque specialibus favoribus, & gratiis prosequendo, dictum Oratorem à mala
promotione hujusmodi, necnon à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodo-
libet incurrit, in utroque foro absolvere, dictasque pœnas sibi gratiosè remittere, & condonare; Secumque super irregu-
laritate, per eum ex præmissis quomodolibet contracta, quodque sic omissos quatuor minores ordines supradictos à suo
Ordinario suscipere liberè, & licitè valeat, dispensare, dictasque pœnas sibi gratiosè remittere, & condonare; ac post-
quam ad dictos quatuor minores ordines promotus fuerit, in illis, ac etiam sacris, & Presbyteratus ordinibus ministra-
re, necnon quæcunque, & qualiacunque, cum cura, & sine cura, beneficia Ecclesiastica, &c. ut in aliis.
Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et additur. *Et committatur Ordinario, ipsoque Oratore ab execu-*
tione suorum Ordinum, quousque dictos quatuor minores ordines secretò, ac ritè susceperit, & deinde arbitrio ejusdem
Ordinarii suspenso, & aliàs parito integrè judicato.

Qui quidem stylus procedit, quando in hujusmodi mala
promotione Ordinarius noo fuit in culpa: Secus verò, si
fuerit culpabilis; nam tunc Dataria, seu Cancellaria
Apostolica id committit Metropolitano, vel Ordinario vi-
ciniori, qui Oratorem absolvat, & cum eo dispenset, alia-
que faciat, ut suprà, eundemque secretò promoveat; im-
posita ei gravi pœnitentia salutari, quæ cæteros deterreat à
similibus committendis. Ipsoque ab excqnutione suorum
ordinum, saltem per triennium, aut ampliùs, suo arbitrio,
7 suspenso. Et contra Ordinarium N. seu alium Antistitem,
qui Oratorem per saltum ordinaverit, juris, & facti reme-
diis procedat.

Cùm tamen casus fuerit occultus, concessit Gregorius
8 XIII. Majori Pœnitentiario, ut cum sic promotis possit dis-
pensare, ac subinde Paulus V. concessit etiam Scipioni Car-
dinali Burghesio itidem majori Pœnitentiario, ut cum hu-
jusmodi promotis per saltum, & in occultis io foro conscien-
tiæ tantùm dispensare posset; habilitando alienum Episco-
pum, ut unica die, oedum quatuor minoribus ordinibus, sed
etiam prima tonsura, cum ipsis ordinibus eos initiare possit:
unde si casus occurrerit, si quis quatuor minoribus ordini-
bus prætermissis ad sacros ordines se promoveri fecerit, re-
currat ad Officium Sacræ Pœnitteotiatiæ, quæ id non com-
mittit Ordinario Oratoris, aut alteri peculiari, sed genera-
liter Venerabili in Christo Patri cuicunque Catholico Anti-
stiti, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habenti,
in propria Diœcesi residenti, vel io aliena de licentia Diœ-
cesani, ordines conferre valenti, per Oratorem eligendo,
quatenus si est ita, dictum Oratorem, audita prius ipsius sa-
cramentali confessione, à quibusvis sententiis, censuris, &
pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet
incurrit, & excessibus hujusmodi absolvat hac vice in forma
Ecclesiæ consueta, iojuncta iode ei pro modo culpæ pœni-
tentia salutari, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Ip-
soque ab executione suorum ordinum suspenso. Demum,
dummodo præmissa occulta sint, cum eodem Oratore, pœ-
nitentia, vel illius parte peracta, & suffragantibus sibi di-
gnis pœnitentiæ fructibus, & meritis, super irregularitate
per eum ex præmissis quomodolibet contracta; quodque il-
la, & aliis præmissis non obstantibus, postquam in hujusmo-
di suspensione steterit per tempus arbitrio ejusdem Episcopi
statuendum, ab eodem, dictos quatuor minores ordines, se-
cretò, etiam sine literis dimissoriis, sive commendatitiis sui
Ordinarii, ne suum delictum prodere cogatur, ac etiam ex-
tra tempora à jure statuta, quatuor festivis, etiam continuis,
vel interpolatis diebus, suscipere, ac postmodum, in dictis
sacris, & presbyteratus ordinibus jam susceptis, etiam in al-
taris ministerio ministrare licitè valeat, misericorditer dis-
penset in foro conscientiæ, & in ipso actu Sacramentalis
confessionis tantùm, & non aliter, neque ullo alio modo;
ita quod absolutio & dispensatio hujusmodi Oratori in foro
judiciario nullatenus suffragetur. Insuper eidem Antistiti,
ut dictos quatuor minores Ordines dictos Oratori conferre
valeat, eadem authoritate indulgendo.

Quod si Orator obtinet, seu obtinere intendit benefi-
cia Ecclesiastica, debet adhuc in dicto Officio Sacræ Pœni-

tentiariæ in eadem gratia petere dispensationem ad illa, 9 cùm sit inhabilis ad dicta beneficia; quia non habet executionem ordinis, & qui eam non habet, est beneficii ecclesiastici incapax, *cap. fin. de cler. excommun. ministr.*

Est autem bene advertendum circa hujusmodi inhabilita- 10 tem ad beneficia, non procedere id in provisione beneficii, quod non requirit alium ordinem, præter illos inferiores, quos jam legitimè susceperat; quia ut docet Suar. *5. tom. de cens. in 3. par. disp. 40. sect. 4. nu. 38.* quando irregularitas non est totalis, sed respectu alicujus actus, aut temporis, tunc non reddit clericum incapacem cujuscunque beneficii, sed tantùm illius, quod habet annexam obligationem tali irregularitati repugnantem; quia cùm hæc prohibitio nascatur ex prohibitione circa exercitium ordinis, non potest ampliùs extendi, quàm illa, ex qua nascitur. Unde si Orator jam obtinuerat alia beneficia, suis ordinibus jam ritè susceptis, convenientia parum refert, petere in supplicatione dispensationem pro retentione dictorum beneficiorum: sed illorum tantùm, quæ obtinuit post ordines sic malè susceptos: prout servatur in praxi.

Contra hujusmodi promotiones per saltum, super quibus petuntur frequenter dispensationes Apostolicæ, exclamabat bon. mem. Benedictus Paulinus, Datarius Clementis VIII. quia sæpe visum est, taliter promotos pro beneficiis obtentis egere novis provisionibus, ac dispensationibus, & propterea dicebat, quòd non ita passim admitti deberet illa communis DD. conclusio, nempe quòd ad probationem clerica- 11 tus, & minorum ordinum satis sit probare, & ostendere majores, ut per Put. *decis. 144. lib. 2. nu. 5.* ubi fuit conclusum in una *Conchen. Parochialis*. quòd clericatus sufficienter probaretur per ostensionem quatuor minorum, quia tunc probatis majoribus probantur minores; maximè ubi illa narrativa fit à persona fide digna; circa quod ait Navarr. *cons. 4. de jure jur.* quòd probato acholytatu, non probatur prima tonsura, nec alii minores ordines, sed probato sacerdotio, 12 censentur probati etiam omnes minores, quando agitur de ordinatione antiqua, & probatur, quòd ordinator erat insigni virtute præditus; quodque non idem dicendum erit, probari alios minores ordines, probato acholytatu; ac propterea requirenda est facti veritas ob periculum, ne objiciatur in foro exteriori promotio per saltum, constito de acholytatu, & non appareat de promotione ad alios minores, ac psalmistatum. Hæc id. Navarr. *d. consil. 4. nu. 2.* & in una *Burgen. beneficii 13. Novembris 1595. coram Pamphilio*, fuit resolutum, ex literis Subdiaconatus, probari clericatum; cùm regulariter non præsumatur quis per saltum promotus, ut per Garc. *par. 7. cap. 1. nu. 168.* ubi ait, id sine difficultate procedere, quando Ordinarius est discretus, & prudens, taliter, quòd nisi sibi de præcedentibus ordinibus constitisset, verisimiliter sequentes non contulisset, ut fuit resolutum in una *Bononien. Canonicatus 24. Maii 1599. coram Pamphilio*, aliàs enim procederet opinio Domin. *consil. 91. col. 2.* ubi ait, non sufficere, si quis se probet Sacerdotem; quia oportet probare omnes alios ordines, cùm potuisset per saltum promoveri, ut per Rebuff. *tit. de pacif. possess. numero 192.*

Nec longè abest casus, quo quidam laicus, licèt professus in Religione, omissis prima Clericali tonsura, ac cæteris Ordinibus, fecit se ad presbyteratus Ordinem promoveri. Deinde verò obtinuit à Papa absolutionem eo modo, quo cernitur in sequentibus literis, videlicet.

VRbanus, &c. Venerabilis Frater, seu dilecte fili salutem, &c. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius frater Bonaventura de Girigliano laicus expressè professus, Ordinis S. Francisci de Paula minimorum nuncupatorum in Domo regulari Neapolitan. dicti Ordinis ad præsens commorans. Quòd ipse aliàs, licèt in ordine hujusmodi professionem laicalem emisisset, nihilominus quadam animi levitate ductus, ad sacrum presbyteratus ordinem, clericali charactere, ac quatuor minoribus, & aliis sacris ordinibus prætermissis, cum falsis dimissoriis, aliàs tamen ritè se promoveri fecit, in eo tamen nunquam ministravit, nec missas celebravit. Cùm autem, sicut eadem expositio subjungebat, dictus exponens de præmissis plurimùm doluerit, & doleat ab intimis; cupiatque ab eis absolvi, ut infra; Ideò nobis humiliter supplicari fecit, exponens prædictus, quatenus ejus statui, ac aliàs in præmissis &c. dignaremur. Nos igitur, attendentes, Sedem Apostolicam, piam matrem filiis ad eam, post excessum, cum humilitate recurrentibus, gremium suæ pietatis claudere non consuevisse, ipsumque exponentem specialis gratiæ favore prosequi volentes, necnon à quibusvis &c. quavis, præterquam præmissorum occasione, &c. Censentes, certam tamen de præmissis notitiam non habentes &c. inclinati, fraternitati tuæ &c. mandamus, quatenus, constito tibi de præmissis, eundem exponentem, si id à te humiliter petierit; à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis propè præmissa quomodolibet incurrit, aut incurrisse dici, vel censeri potest, in utroque foro imposita ei aliqua gravi salutari tamen pœnitentia; Ipsoque ab executione suscepti ordinis hujusmodi perpetuò suspenso, & ascensu ad reliquos ordines, ac primam tonsuram eidem etiam perpetuò interdicto; ita ut semper, ut frater laicus remaneat, ut antea & parito judicato, si quod sit, salvaque regulari disciplina, authoritate nostra, in forma Ecclesiæ consueta, absolvas, & totaliter liberes, dictasque sententias, censuras, & pœnas ei gratiosè remittas, & condones. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis Apostolicis, necnon in Synodalibus, Provincialibus, & universalibus Conciliis editis constitutionibus, & ordinationibus, ac Ordinis prædicti, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque &c. Dat. Romæ apud S. Mariam majorem sub Annulo Piscatoris Die 15. Novembris 1635. Pontificatus nostri anno Tertiodecimo.

H. Rainerius.

Ex hac praxi habetur, quòd eò difficilius hic datur dispensatio, quò major est saltus, nedum in casu præinsertarum literarum cum regularibus, verùm etiam cum sæcularibus, sic per saltum promotis. Quare Orator in eisdem literis nominatus, saltando de statu laicali ad sacerdotalem incidit in foveam, quam fecit; cum aliàs bene potuisset suffragantibus tamen sibi meritis, & idoneitate sic ascendere, & per ostium intrare, prout non raró ex Summi Pontificis dispensatione evenire non ignoramus, porrigendo supplicationem, modo sequenti conceptam, videlicet.

BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris fratris A. Ordinis fratrum Minorum S. Francisci de Observantia nuncupati. Quòd ipse Orator, qui laicus existit, ac in dicto Ordine professionem per fratres laicos ejusdem Ordinis emitti solitam à quatuordecim annis vel circa emisit, nunc in vigesimo nono circiter suæ ætatis anno constitutus, ex singulari devotionis fervore, desiderat ad statum Clericalem, & ad sacerdotium ascendere, cùm ad id sufficientem, & idoneum se reputet, ac propterea Commissarius generalis ejusdem Ordinis ipsum Oratorem bis examinari fecit, eumque sufficientia, & vita exemplari idoneum judicavit. Supplicat propterea humiliter E. S. V. tam dictus A. quam Commissarius prædictus, qui etiam ob penuriam Sacerdotum, & copiam laicorum in Provincia N. existentem, summopere id desiderat, quatenus in præmissis opportunè providendo, ipsumque Oratorem specialibus favoribus, & gratiis prosequendo, eidem Oratori, ut ex statu laicali hujusmodi, ad prædictum statum Clericalem ascendere, ac habitum per fratres Clericos, seu Choristas dicti Ordinis gestari solitum, suscipere, & professionem per eos emitti solitam, emittere regularem, necnon se clericali charactere insigniri, & ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri facere, & promotus in illis, etiam in altaris ministerio ministrare, ac omnibus, & singulis privilegiis, facultatibus, præeminentiis, prærogativis, indultis, & aliis gratiis tàm spiritualibus, quàm temporalibus,

bus, quibus alii dicti Ordinis fratres seu Clerici, Choristæ de jure, statuto, usu, consuetudine, aut aliàs quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum, ipse pariter, & pariformiter uti, potiri, & gaudere, vocemque activam, & passivam habere, ac quæcunque dicti Ordinis beneficia, dignitates, prælaturas, officia, & munia, etiam quomodolibet qualificata, si ad illa assumatur, vel eligatur, recipere, & exercere liberè, & licitè valeat, dispensare, sibique desuper concedere, & indulgere dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, dictique ordinis, etiam juramento &c. roboratis statutis &c. privilegiis quoque, indultis & literis Apostolicis, eidem Ordini, illiusque Superioribus & personis, sub quibuscunque tenoribus & formis &c. Quibus omnibus &c. derogare placeat, cæterisque contrariis quibuscunque cum Clausulis opportunis.

Et cum absolutione à censuris &c. Et de dispensatione, concessione, indulto, alisque præmissis ut supra pro dicto Oratore in forma gratiosa latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, Ordinis, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis per Breve S. V. seu Officium minoris gratiæ expediendis.

Hujusmodi supplicationes usque ad tempus Pauli V. fel. rec. consueverunt remitti ad Sacram Congregationem Regularium, quæ ad relationem Procuratoris Ordinis attestantis de qualitate, meritis, & sufficientia Oratoris, ac causis, etiam per eandem Sacram Congregationem examinatis, si supplicatio videbatur per Papam signanda, illam ad eundem trasmittebant; hodie autem id non video, nisi rarò servari.

Literæ autem in forma Brevis super hujusmodi indulto dantur semper ferè ut in formula sequenti, videlicet,
A tergo. *Dilecto filio A. ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de observantia.* Intus verò.

VRbanus &c. Dilecte fili salutem &c. Religionis zelus, vita, ac morum honestas &c. Cùm itaque nobis exponi fecisti, quòd tu, qui, ut asseris, habitum per fratres oblatos, seu laicos Ordinis Fratrum S. Francisci de observantia nuncupatorum, gestari solitum, suscepisti, ac novitiatum, & professionem regularem, adinstar fratrum dicti Ordinis fecisti, & respectivè emisisti, fervore devotionis accensus, ad statum Clericalem transire, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus in illis Altissimo famulari desideras. Quare nobis humiliter &c. Nos igitur in tuo laudabili proposito hujusmodi confovere, specialibus favoribus &c. prosequi volentes, & à quibusvis &c. Tibi, quòd de Superiorum tuorum licentia, si nullum aliud canonicum obstet impedimentum, & dummodo tu ad id idoneus reperiaris, servatisque aliàs de jure servandis, clericali charactere insigniri, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus &c. ministrare liberè, & licitè valeas, apostolica authoritate, tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dicti Ordinis, etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis, quibuscunque. Dat. Romæ apud S. Mariam majorem Die 13. Ianuarii 1630. Pontificatus nostri Anno Septimo.

M. A. Maraldus.

Ubi igitur pro istis laicis intercedunt merita, & idoneitas, nihil est, quin possint ipsi ex dispensatione, sive indulto Apostolico ad statum clericalem transire, juxta text. *in ca. Metropolitano, in fin. 63. dist & in leg. fin. Cod. de stat. & imag.* ubi, quòd virtutum merita tribui convenit merentibus, cum aliis adductis per Mandos. *reg. 33. q. 14. n. 20.*

Quo verò ad laicos, seu Conversos Ordinis Eremitarum S. Augustini, videlicet ex statu laicali valeant ad clericalem pertransire, adest Decretum Sacræ Congregationis Regularium tenoris sequentis, videlicet,

CVm Sac. Congregationi S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium propositæ innotuisset, nonnullos fratres laicos, seu Conversos Ord. Eremitarum S. Augustini, propriæ conditionis, & status oblitos, vel graduum altiorum appetentes dignitatem, ad statum clericalem, absque legitima Sedis Apostolicæ licentia pertransisse; alios quidem, postquam habitum per laicos, seu Conversos quosdam alicubi gestari solitum, quem vulgò Zimarrettam appellant, ante, vel recipi fecisset alios, postquam in statu laicali, seu Conversorum fuerant jam recepti, aut etiam professi, & in actibus laicorum, seu Conversorum se exercuerant: propria item anctoritate, vel, etiam de Superiorum suorum, nempe Generalium, vel Provincialium licentia, habitum Clericorum assumpsisse, & vel in propriis provinciis remanentes, vel ad alienas transeuntes, aut alias remotiores partes peragrantes, ad ordines, etiam sacros cum debitis dimissoriis se promoveri fecisse: alios denique postquam, ut supra inter laicos, seu Conversos fuerant recepti, vel professi, & in actibus eorum se exercuerant, ementitis literis testimonialibus suorum Superiorum, & suæ receptionis, clericalem habitum, & ordines minores, & sacros suscipere, & in altaris etiam ministerio ministrare, sacraque pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta, ac curam animarum exercere veritos non esse. Eminentiss. ejusdem Sac. Congreg. Patres, ne res tam mali exempli ulterius progrediatur, & ipsi tantæ temeritatis impunes non pertranseant, pro eo, quantùm fieri potest, prospicere volentes, auditis prius Patre Generali, & Procuratore Generali ejusdem Ordinis, ac negotio hujusmodi primùm in Congregatione particulari desuper deputata, tùm in plena Congregatione, semel, atque iterùm diligenter examinato, ac maturè discusso, communicato, etiam consilio cum S. D. N. Vrbano Papa VIII. atque ex peculiari Sanctitatis suæ facultate, in has, quæ sequuntur resolutiones, decernendum esse censuerunt.

Primò, omnes, & singulos, quos eorum Provincialibus, seu Vicariis Generalibus respectivè, unà cum duobus saltem patribus Definitorii constiterit, fuisse pro Clericis in ipsa Religione acceptatos, licèt ante, vel post eorum acceptationem, seu receptionem inter Clericos, habitum, ut supra à laicis gestari solitum, Zimarrettam nuncupatum, detulerint, dummodo in actibus laicorum, seu Conversorum illo tempore se non exercuerint, mandant, & hac de causa, non molestari, eisque, ut in prædicto habitu, & statu clericali liberè, & licitè remanere possint, indulgent; & quatenus ex hac eadem causa reperiantur ab exercitio suorum Ordinum suspensi, eos in omnibus, & per omnia in integrum restituunt, ac ad exercitium suorum ordinum plenariè reintegrant. Vtque inposterùm clerici à laicis, tam ante, quàm post eorum acceptationem, seu receptionem, & professionem, etiam per habitum distingui possint, districtè mandant, & præcipiunt, ne ullus jam receptus, aut acceptatus, vel de proximo acceptandus, seu recipiendus inter Clericos, habitum prædictum, Zimarrettam nuncupatum per seipsum assumere, aut à Generali, Provinciali, vel alio Superiore, quocunque nomine censeatur, etiam in Generali, vel Provinciali Capitulo assumendi, vel deferendi licentiam, seu facultatem obtinere, vel concedere præsumat: qui secus fecerit, à statu clericali deiectus, ad habitum, & statum laicorum, seu Conversorum reducatur; & Superiores,

riores, qui prædictam Zimarrettam quomodolibet dederint, aut deferri permiserint, vel deferendi licentiam concesserint, perpetuam officiorum, quæ tunc obtinebunt, vocisque activæ, & passivæ privationem, ipso facto, & absq; alia declaratione, incurrant.

Secundò, quos inter laicos, seu conversos, jam receptos; aut professos, ut ad habitum & statum clericalem transire, & ad ordines promoveri possent, falsis literis testimonialibus eorum receptionis, vel professionis, seu licentiis suorum Superiorum ad hujusmodi transitum faciendum, vel promotionem obtinendam usos fuisse, eisdem Provincialibus, seu Vicariis generalibus, respectivè, unà cum duobus saltem Patribus Definitorii constiterit, eos à statu Clericali deiici, & ad statum, & exercitia laicorum, seu Conversorum reduci, atque ab exercitio ordinum, quos temerè assumpserunt, absque spe ulterioris promotionis, vel rehabilitationis, perpetuò suspendi debere mandant, & præcipiunt.

Tertiò de his, qui cum vera & legitima suorum Superiorum licentia, transitum hujusmodi fecisse, vel cum eorundem Superiorum legitimis literis testimonialibus, ad ordines se fuisse promotos deduxerint, Sacra Congregatio, in casibus particularibus, pensatis cujusque rationibus, & circumstantiis, providebit.

Ac postremò, Generali, provincialibus, Vicariis Generalibus, & aliis quibuscunque Superioribus præsentibus, & qui pro tempore fuerint ordinis hujusmodi, quocunq; nomine censeantur, districtè prohibet, atque interdicit, ne cuiquam laico, seu Converso inter laicos jam acceptato, seu recepto, vel acceptando, seu recipiendo, etiamsi professionem in statu laicali nondum emiserit, ad habitum clericalem posthac transire, tonsuram clericalem suscipere, aut ad ordines se promoveri facere permittant: si secus factum fuerit; Superiores, qui de præmissis aliquid concesserint, vel permiserint, officiorum, quæ tunc obtinebunt, vocisq; activæ & passivæ privationem, ipso facto, absque alia declaratione, arbitrio ejusdem Sacræ Congreg. duraturam, incurrant; sicq; transeuntes, tonsuram suscipientes, vel se promoveri facientes, ab exercitio suorum ordinum perpetuò suspensi remaneant, à statu & habitu Clericali deiiciantur, & ad habitum, & statum laicorum, seu Conversorum reducantur. Constitutionibus ejusdem Ordinis, etiam auctoritate Apostolicâ confirmatis, privilegiorum communicationibus, aut aliis Apostolicis concessionibus, & indultis, cæterisq; contrariis quibuscunque non obstantibus. Romæ die 23. Ianuarii 1643.

M. Cardinalis Ginettus. Loco ✠ Sigilli.

L. Archiep. Theb. Secret.

PRAXIS DISPENSATIONIS
SUPER IRREGULARITATE,
Ex quocunque homicidio proveniente,
LIBER QUINTUS.

CAPUT I.

Praxis dispensationis super homicidio ex delicto.

SUMMARIUM.

1 *Irregularitas ex homicidio est etiam ex antiquioribus.*
2 *Papa dispensat in omni irregularitate ex homicidie.*
3 *Licet quandoque non sine difficultate, & quare.*
4 *Homicidii qualitas exprimenda in dispensatione, & quare.*
5 *Tempus patrati homicidij exprimendum in dispensatione.*
6 *Homicidii patrandi necessitas non facilitat dispensationem.*
7 *Dispensatur faciliùs cum promoto, quàm cum promovendo.*
8 *Irregularitas contrahitur ex homicidio cujuscunque personæ.*
9 *Occidens fœtum animatum irregularis est.*
10 *Dispensatio petenda ob homicidium casuale.*
11 *Homicidæ casuali debetur dispensatio.*
12 *Formula supplicationis pro dispensatione super illegularitate ex homicidie.*
13 *Dispensationes super irregularitate ex homicidio quomodo concedantur.*
14 *Dispensatio pro clerico homicida quomodo concedatur.*
15 *Et quomodo pro presbytero homicida.*
16 *Et quomodo pro presbytero curato.*
17 *Et quomodo pro presbytero, qui monachum interfecit.*
18 *Dispensatio pro Diacono homicida, inhabili ad superiores ordines, quomodo concessa.*
19 *Clausula, Habita pace, in dispensatione cum homicida, quid operatur.*
20 *Irregularitas ex beneficio difficillimè dispensatur.*
21 *Scandalum non semper præstat causam dispensandi.*
22 *Presbytero presbytericidæ quomodo detur dispensfatie.*
23 *Irregularitatis species exprimenda in dispensatione.*
24 *Irregularitas in dubio an præsumenda.*
25 *Homicidæ inhabiles ad religionem, ex Constitutione Sixti V.*
26 *Quomodo cum eis ad id dispensetur.*
27 *Et quomodo competenter recipi in Religionem uti Laico seu Converso.*
28 *Monacho, qui monachum interfecit, quomodo detur dispensatio.*
29 *Et quomodo Monacho homicidæ jam professo.*

IRregularitas ex homicidio proveniens est etiam ex an-
tiquioribus, ut constat; *Exod. cap. 21.* ibi *si quis per indu- 1*
striam occiderit proximum suum, & per insidias ab altari
meo evellas eum. Et ex novo jure *Concilii Tridentini sess. 14.*
c~~p. 7. de reform. ubi homicida voluntarius excluditur à
quocunque beneficio, etiam simplici, ab ordine, & officio
ecclesiastico, Majol. *de irreg. lib. 5. cap. 48. nu. 5.*

Quoad praxim verò impetrandi dispensationem super ir-
regularitate, ex hujusmodi homicidio proveniente, scien- 2
dum est, quod licèt Summus Pontifex in omni irregularita-
te ex homicidio voluntario, etiam notorio, proveniente,
dispensare possit, ut est communis opinio DD. & testantur
Inno. Host. & Panor. *in cap. sicut dignum, num. 52.* & id. Pa-
nor. *in cap. continebatur n. 3. & in cap. ad audientiam nu. 4. de*
homicid. ex eo quòd hæc, sicut omnis alia irregularitas, sit
introducta jure positivo, Anchar. *in Clemen. 1. de hom.* Syl-
vest. *verbo, irregularitas, vers. fin.* Suar. *disp. 41. sect. 5. nu. 11.*
Filliuc. *tr. 19. c. 2. n. 32.* Sayr. *de cens. lib. 7. c. 7. n. 3.* ubi ait, fal-
sum esse fundamentum eorum, qui asserunt, hanc irregula-
ritatem esse de jure divino propter illud Paralip. 22. *Non æ-
dificabis mihi domum, quia vir sanguinis es:* quia non omnia,
quæ in scripturis dicuntur, de jure divino sunt, & propterea
indispensabilia; sed ea solùm, quæ Deus præcepit, vel qui
scri-

scripturas scripserunt, à Deo immediatè tanquam præceptum divinum ecclesiæ tradendum susceperunt.

3 Nihilominus idem Summus Pontifex in dispensationibus
hujusmodi concedendis non parum difficilem se reddit; nimiùq; ab eis abhorret; cùm abominabile sit, quòd effundens sanguinem humanum offerat sanguinem Christi, & hostiam immaculatam, vel officium Deo ad altaris ministerium præstet, dicente *Propheta, virum sanguinum, & dolosum abominatur Deus*, ut per Borgas. *de irregul. p. 1. q. 4. num. 1.* ac propterea in illarum petitione ipsius homicidii qualitas est
4 exprimenda; nam magna est differentia, an ipsum homicidium sit voluntarium, per industriam, seu data opera; an vero casuale, vel non ex proposito, seu vim vi repellendo, & ad defensam, teste Mandos. *in praxi Signat, titul. absolu. & reabil. ab homicidio versicul. circa absolutionem*, & ut omnes sciunt versati Curiales.

Et quoad homicidium voluntarium super eo pluries vidimus dispensari, justis ac arduis suadentibus causis. Felin. *in c. fin. de major. & obed. in fine*. Ubi quòd Papa dispensat ex causa: sicut & Paulus, qui priùs fuit vir sanguinis, ac Christianorum sævissimus macellator, & meruit dispensativè inter Apostolos præhonorari.

5 Sicut etiam magnopere attendi consuevit tempus perpe-
trati delicti, an videlicet, homicidium ipsum sit recens, vel antiquum: nam si est de recenti patratum magis punitur, ac difficiliùs datur dispensatio, ac remittitur, quàm antiquum juxta *tex. in l. C. de rapt. virgin.* id Mandos. *dict. tit. vers. absolutio ab homicidio*.

Et tantò minus conceditur dispensatio hæc ab eodem Summo Pontifice, si homicidium prædictum sub illius Pontificatu patratū fuerit, testatur id. Mandos. *vers. nec consuevit*.

6 Nec refert, quòd Orator narret in supplicatione, quòd in
perpetrando homicidio necessitas, aut causa quævis urgentior intervenerit, ut faciliùs obtineat dispensationem; nam si ipse dabat operam rei illicitæ, ipsi imputabitur homicidium, juxta doctr. Angel. *in l. sicum servo, ff. de jur.*

Hæc autem dispensatio longè facilius conceditur jam pro- 7
moto, & super retentione beneficiorum, jam obtentorum, quam cùm promovendo, & ut ille possit beneficia ecclesiastica obtinere, glos. *per illum tex. in capit, quicunque pænitentes, 50. dist. arg. capit. quemadmodum, de jurejur.* Ac præmissa omnia procedere certum est, etiam si fuerit sequuta mors,
aut mutilatio hominis cujuscunque, sive Saraceni, Palud. 4. 8
dist. 25. q. 3. ar. 2. conclus. 2.

Et idem erit si occiderit fœtum animatum in utero ma-
tris, qui si est masculus, solet animari intra quadragesimum 9
diem; si verò fœmina, intra diem octuagesimum, Sayr. *de conf. lib. 6. cap. 15. n. 9.* ubi prosequitur, quòd si sit dubius, an occiderit fœtum, quando fuit animatus, debet se habere tanquam irregularem: cùm in dubiis tutior pars sit eligenda, puta fœtum fuisse animatum, id. Palud. *d. dist. 25. qu. 3. concl. 3.* ut aliàs diximus.

Hæc etiam praxis se extendit, ut quamvis homicidium ap- 10
pareat casuale, adhuc tamen petenda sit dispensatio; nam licèt Orator videatur propterea carere culpa, nihilominus obtinebit literas, committendas Episcopo, vel alteri delegato saltem per viam declaratoriæ, quia ipse Orator non debet putare se, ipso jure, evasisse irregularitatem; ita ut absque licentia Summi Pontificis possit ad ordines promoveri, vel
susceptos exercere, licèt enim illi debeatur dispensatio, tam 11
ad ordines, quàm ad beneficia quæcunque, ac dignitates, ut ex *Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. de reform.* nihilominus ad id accedere debet causæ cognitio, quæ coram Ordinario, vel viciniore Episcopo, vel Metropolitano fieri debet per commissionem Papæ: aliàs enim, si quis post tale homicidium ordines susciperet, vel in susceptis ministraret, non habita supradicta declaratoria, esset severè puniendus, ita Majol. *de irregularitate libr. quinto cap. 48.*

Modus autem, & praxis impetrandi hujusmodi dispensationes, & concipiendi supplicationem, ex sequenti formula patebit, quæ talis esse potest sicut nuper casus evenit, videlicet.

Beatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte devoti illius Oratoris Ludovici Maresca Clerici Neapolitan. in quatuor minoribus ordinibus constituti. Quòd cum aliàs ipse Orator, & duo ejus fratres, ac quidam eorum consanguineus ad verba cum quibusdam adversariis suis devenissent, & prædicti Oratoris pater ibi, dum altercarentur, existens, eos placare, & altercationes hujusmodi componere conatus esset, id impetrare nequiverit, & interim unus ex dictis adversariis prædicti Oratoris consanguineum in facie cum effusione sanguinis percussisset, & alius etiam ex eisdem adversariis cultrum, animo alterum ex fratribus ipsius Oratoris offendendi, evaginasset; atque ob id dictus Orator videns etiam alium ex ipsis adversariis saxum arripuisse, ut periculum sibi, & dicto fratri suo imminens evitaret, adversarium, qui saxum hujusmodi arripuerat, cultro, quem secum deferebat, in pectore vulnerasset, & dictus adversarius ex ipso vulnere quinque, aut sex post diebus, sicut Domino placuit, è vita decessisset, ac prædicti Oratoris consanguineus sic, ut præfertur, percussus, pugionem cuidam illic astanti, qui eum deferebat, eripuisset, subindeque in adversarios irruens, ab eis confossus fuisset: postmodum Ordinarius loci ad istantiam procuratoris Fiscalis, desuper procedens, licèt de homicidio per Oratorem, ut præfertur, commisso apertè non constaret, tamen ex nonnullis indiciis, eundem Oratorem, per nonnullos menses anteà carceratum, in exilium à Civitate, & Diœcesi Neapolitana ad decennium condemnavit, illinc tamen ad triennium, vel circà, quo tempore dictus Orator exilium hujusmodi servavit, sequuta inter utramque partem pace, residuum ipsius exilii eidem Oratori condonavit, & remisit; prout in processu, & sententia desuper formato, & lata plenius continetur. Cùm autem, Pater Sancte, dictus Orator, qui ab inde semper sine scandalo vixit, de præmissis ex intimis doluerit, & doleat, ac à similibus in posterùm committendis firmiter abstinere intendat; proindeque plurimùm cupiat absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam per S.V. & Sedem Apostolicam benignè sibi impendi. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator præfatus, quatenus sibi in præmissis; opportunè providendo, eumque specialis gratia favore prosequendo, dictum Oratorem ab excessibus præmissis, ac quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, in utroque foro, authoritate apostolica absolvere, & totaliter liberare, illasque sibi gratiosè remittere, & condonare, ac secum super quacunque irregularitate, per eum ex præmissis quomodolibet contracta: quodque illa, & eisdem præmissis non obstantibus, suo clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, illiusque privilegiis, ac quatuor minoribus ordinibus per eum alias ritè quoque susceptis, uti necnon quæcunque, & qualiacunque simplicia, & nullum Sacrum ordinem annexum habentia beneficia Ecclesiastica, etiam si in Cathedralibus, & Metropolitanis, ac Collegiatis Ecclesiis fuerint, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & dummodo simul plura non sint, quàm quæ a Concilio Tridentino permittuntur, quoad vixerit, retinere liberè, & licitè valeat, dispensare; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, sive notam circa eum ex præmissis quomodolibet insurgentem, ab eo penitus tollere, & abolere: ac illum, in pristinum, & eum in quo, ante præmissa quomodolibet erat, statum restituere, reponere, & plenariè reintegrare digneimini de gratia speciali, Non obstantibus præmissis, ac quibuscunque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis: nec non Ecclesiarum, in quibus beneficia hujusmodi fuerint, statutis, etiam juramento, &c. roboratis, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis, illis, earumque Præsulibus, &c. quibus omnibus &c. latissimè derogare placeat, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et quod processus, & sententiæ præfatarum, necnon inde secutorum quorumcunque tenores, etiam veriores habeantur pro expressis, seu in toto, vel parte exprimi possint in literis. Et de ab-

absolutione, liberatione, remissione, condonatione, dispensatione, abolitione, restitutione, repositione, reintegratione, alitsq; præmissis, ut suprà in forma gratiosa, in literis latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, invocationum, aliorumque necessariorum, major & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, per Breve S.V. seu officium minoris gratiæ (non tamen quoad dispensationes ad beneficia hujusmodi) expediendis. Et additur. *Et committatur Ordinario, qui veris existentibus prænarratis Oratorem, imposita ei aliqua pœnitentia salutari, & attenta pace, ut præfertur, habita, absolvat, secumque, dummodo ad id reperiatur idoneus, vitæque ac morum probitas, ac alia virtutum merita, sibi aliàs suffragentur, nec aliud canonicum ei obsistat, ad beneficia simplicia, nullumque sacrum ordinem annexum habentia, ac quatuor minores tantum dispenset pro suo arbitrio, & parito priùs judicato.*

13 Nec ita passim hujusmodi supplicationes signantur à Papa nisi postquam porrectæ fuerint Domino Datario, ab eodem priùs remittantur ad Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini, ubi ipsæ supplicationes proponuntur, discutiuntur, & plenè examinantur, ut inde discernatur, an gratia sit concedenda, vel deneganda: quòd si videatur concedenda, remittitur supplicatio ad Datariam cum his verbis in illius calce appositis, scilicet, *Videtur signanda, si Sanctissimo placuerit*, & hoc modo postmodum signabitur, & expedietur per registrum secretum, additis priùs post secundam illius partem, verbis, seu clausulis restrictivis, quæ incipiunt ab illis verbis: *Et committatur Ordinario*, &c. ut suprà.

Et idem erit de homicidio casuali, super quo non potest Episcopus dispensare, nisi ex commissione Papæ, ut dictum est, & causa cognita, Toler. *l.1.c.88. in fin.* quamvis aliquibus Nunciis, præcipuè Hispaniarum, consuevit per Summum Pontificem tribui facultas dispensandi super irregularitate contracta ex homicidio casuali, etiam publico, ut per Garc. *p.1.c.11.n.35.*

14 Sic etiam praxis ista servatur in dispensatione super homicidio per clericum primæ tantùm tonsuræ, patratum: quo casu committitur Ordinario, ut secum dispenset quoad usum clericalis characteris, illiusque privilegiorum, & ad quatuor minores ordines, ac ad simplicia, seu aliàs sine cura, & sacrum ordinem non requirentia beneficia Ecclesiastica tantùm, vel, citrà dispensationem, & ascensum ad sacros Ordines, & beneficia curata, aut aliàs S. Ordinem annexum habentia, & quandoq; citra ascensum ad S. Ordines per integrum biennium; vel aliud tempus, prout qualitas facti suadet, quæ quidem decreta restrictiva extracta sunt ex *c. si quis post acceptum*, ibi, *si ad Clerum admissus fuerit, Diaconi non accipiat dignitatem. 51. dist.*

Est quidem hìc, & in similibus casibus petenda etiam abolitio infamiæ, ut in supradicta formula, quia in infamia juris, & irregularitate, quæ ex ipsa procedit, solus Papa dispensat, Barbos. *de potest. Episc. alleg. 43. num. 30.* ut etiam in quibusdam aliis casibus, præsertim de damnato ad triremes: quia liberatus finito tempore adhuc remanet infamis per *tex. in l. ad tempus. quib. ex caus. infam. irrog.* Et quoad hoc hodie extat decretum sequenti tenore emanatum, videlicet.

Feria V. die 4. Ianuarii 1635. in generali congregatione S. R. & universalis Inquisitionis habita in Palatio Apost. apud S. Petrum coram S.D.N.D. Vrbano divina providentia Papa, & Eminent. DD. S.R.E. Cardinalibus in universali Republ. Christiana adversus hæreticam pravitatem Gen. Inquis. à Sede Apost. specialiter deputatis. S. D.N.D. Vrbanus prædictus justis de causis animum SS. moventibus decrevit, ut imposterum tam presbyteri sæculares, quam cujuscunque Ordinis Regulares damnati ad triremes perpetuò, vel ad tempus, & cum effectu fuerint in eisdem triremibus remiges, finito tempore d. pœna nunquam habilitentur ad executionem suorum ordinum. Quod decretum refert Squill. *de priv. episc. p. 3. c. 22. n. 34.*

Pro presbytero autem, qui homicidium commisit in rixa, semper consuevit committi Ordinario, qui constito sibi,
15 homicidium hujusmodi in subitanea & improvisa rixa per Oratorem fuisse commissum, & aliàs narrata vera esse, ipsum Oratorem absolvat, & injuncta ei aliqua pœnitentia salutari arbitrio suo, & cum eo dispenset. Ipsoque Oratore ab executione suorum ordinum arbitrio ejusdem Ordinarii suspenso.

Quòd si ipse presbyter fuerit aliquo modo culpabilis, dabitur decretum, ut ab Ordinario absolvatur, injuncta ei gravi pœnitentia salutari, quæ cæteros deterreat à similibus committendis, Ipsosque Oratore ab executione suorum ordinum ad decennium, & deinde arbitrio ejusdem Ordinarii suspenso, & dummodo Orator non celebret in loco commissi delicti, & quandoque (quod idem est) in Ecclesia loci, ubi commissum fui delictum, nunquam celebret. Quod si fuerint duæ Ecclesiæ æquè viciniores loco delicti, intelligitur de utraque, ut declaravit *Clemens VIII.* & vidi adnotatum in quibusdam notabilibus manuscriptis Beroardini Paulini, qui fuerat illius Datarius, quod quidem adinventum fuisse per signaturam, ait Mandos. *d. tit. vers. aliquando*, quia sicut quis puniri debet in eo, in quo deliquit, *vulg. jur.* ita puniri, seu privari debet, ne in loco à se offenso celebret, vel aliquid commodi, seu honoris habere possit, ex juribus ibi per eum allegatis.

Ad hæc, pro presbytero, Parochialem Ecclesiam obti- 16
nente, qui pariter homicidium patravit, additur clausula, *Ipsoque ab executione suorum Sacrorum Ordinum per biennium, & deinde arbitrio Ordinarii suspenso, Cum decreto, quod durante suspensione hujusmodi, eidem Ecclesia de Vicario idoneo ab ipso Ordinario approbato, cum assignatione congrua portionis illius fructuum, provideatur.* Pro aliis verò datur aliquando clausula, *Ipsoque Oratore ab executione suorum ordinum perpetuò suspenso. Et citrà dispensationem ad beneficia curata: sacrumque ordinem annexum habentia, vel requirentia cum deputatione Vicarii &c.* vel aliàs prout D. datario videbitur.

Presbyter, qui Monachum interfecerat, obtinuit secum 17
dispensari, & literæ fuerunt suo Ordinario directæ, qui verificatis narratis, eique injuncta aliqua pœnitentia salutari, ac inter alia, ut jejunaret in pane, & acqua singulis sextis feriis, donec viveret, ac pro anima occisi recitaret officium singulis diebus, ac finita suspensione, celebraret unam missam defunctorum pro anima interfecti qualibet hebdomada, Ipsoque ab executione suorum sacrorum Ordinum per integrum triennium, & deinde arbitrio ejusdem Ordinarii suspenso dispensaret.

Et tam in præmissis, quàm in quibuscunque similibus casibus addi consuevit clausula, *Parito judicato*, & si homicidium patratum fuerit in statu Ecclesiastico, additur, *Et citrà bona Fisco incorporata*, quæ tunc ita dicuntur, quando in numero, & corpore aliarum rerum fiscalium sunt redacta, Felin. *in cap. translato, de constit.* ad Mandos. *tit. absolvat, & rehabilit. vers. incorporata.*

Et quia in casu prædicto peti consuevit absolutio, & dispensatio à Summo Pontifice, propterea, etiamsi Orator fuerit in aliquo ex sacris ordinibus constitutus, datur absolutio tantum in utroque foro, cum clausula, *Citrà aliquam dispensationem, nec ad ordines, neque ad beneficia*, vel alia, *Et citrà ascensum ad reliquum presbyteratus ordinem, & dispensationem, ad altaris ministerium.* Pluries tamen cum supradictis visum est per ipsum Pontificem ad utrumque dispensari, etiam cum Oratoribus ejusdem status Ecclesiastici.

Vidimus aliàs dari absolutionem, & dispensationem ei,
qui promotus ad Subdiaconatus ordinem, postmodum bo- 18
micidium commisit, ac bellis interfuit, nec erat aptos ad reliquos sacros Ordines suscipiendos: fuitque sibi concessum, ut ingrederetur aliquem ordinem militarem, cum indulto super recitatione horarum canonicarum: fuitque appositum in calce supplicationis tale decretum, videlicet: *Et committatur Ordinario, qui Pratorem, imposita ei pœnitentia salutari, ipsoque ab executione dicti Subdiaconatus ordinis suspenso, & citra ascensum ad alios sacros Ordines, ab excessibus hujusmodi absolvat, ac secum super irregularitate, per eum ex præmissis quomodolibet contracta, ut habitum per fratres milites alicujus militia approbata, gestari solitum, suscipere, ac professionem per eos emitti consuetam, expressè emittere: dictumque habitum gestare & deferre loco habitus, & tonsura clericalium; ita* [illegible] *in illis incedere minimè teneatur: necnon loco horarum canonicarum, Rosarium B. Mariæ Virginis recitare, ac juxta militia instituta, in cælibatu perpetuo permanendo, bellum contra fidei catholica hostes gerere, & deferre liberè, & licitè valeat, dispenset.*

Nec-

19 Necnon, ubi ratio ita postulat, additur clausula, *Habita prius pace ab hæredibus defuncti*, si in supplicatione non erat expressum, quòd jam pax, & remissio à dictis hæredibus sequutæ fuerint: quo casu faciliùs Papa movetur ad gratiam hujusmodi concedendam, quia faciliùs parcitur delinquenti concordata parte adversa, juxta notoriam consuetudinem ubique vigentem, id. Mandos. *eod tit. vers. & quod faciliùs parcatur.*

Nec propterea qualitas hæc est necessariò exprimenda in supplicatione, propter defectum potestatis Papæ, qui forsan sine pace supradicta obtenta, non posset concedere absolutionem, & dispensationem; sed tantùm erit id exprimendum, ob quandam ipsius Papæ beneficentiam, & pietatem, nam si simpliciter absolveret, & dispensaret, filiis defuncti, nepotibus, & aliis consanguineis pecuniam, & panem quotidianum subtraheret, quod etiam exemplificat id. Mandos. *vers. sed quæro.* in eo, qui interfecit advocatum, procuratorem, medicum, vel alium, qui ex propria doctrina, vel artificio domui suæ victum, & alia acquirebat: quo casu illis non sunt alimenta subtrahenda, ad *text. in l. necare, ff. de l. agn.*

Negari tamen non potest, quin aliquando detur clausula, *Et præstita cautione idonea per dictum Oratorem de satisfaciendo hæredibus, & proximioribus defuncti, si qui sint, arbitrio Ordinarij*: vel, *Ita tamen, quod exul à dicto loco tam diu remaneat, donec pacem à consanguineis defuncti obtinuerit*; quod præsertim addi consuevit in dispensationibus cum ultramontanis. Quid autem operetur, & in quibus casibus sit id necessarium, & quibus competat hujusmodi pacem, & remissionem facere, videatur *Iulius Clarus lib. 5. §. fin. q. 58.*

20 Et quamvis idem dicendum videretur de irregularitate contracta ex homicidio, proveniente ex veneficio, attamen sciendum est, quòd in his dispensationibus concedendis, se Summus Pontifex difficiliorem reddit: quia plus est, hominem veneno inficere, quàm gladio occidere, *tex. in l. 1. C. de venef.* Circa quod ait Hostien. *in Summa de homicid. §. quis dicatur homicida. vers. item qui homines*, quòd venenum emens, præparans, conficiens, habens, dans, vendens, vel quantum in se est ministrans, vel alteri propinans, homicida est, & uti talis punitur, ut per Burgos. *de irregul. par. 6. tit. de veneficis num. 1. & 4.* dicentem *nu. 6.* quòd venenatio est crimen qualificatum, & longè deterius homicidio, cùm sit crimen occultum, ut dixit etiam Bald. *in l. cum fratrem C. de his quib. ut indigni*. Et propterea licèt eadem sit irregularitas, sicut in homicidis voluntariis, attamen in his casibus Papa difficiliùs dispensat, propter atrocitatem, & proditionem, ut sciunt Curiales.

Quoniam verò ut plurimùm hujusmodi delicta sunt occulta, propterea sicut in aliis casibus, & delictis occultis, pro illorum dispensatione recurritur ad officium Sacræ Pœnitentiariæ, ubi dispensatio super hoc non impetratur, nisi maxima cum difficultate, & propter gravissimas causas; nec ibi prævalent favores, aut personarum contemplationes; & idem servatur quoad dispensationem super irregularitate ex abortu fœtus animati, pro jam promoto ad sacros ordines; quæ etiam faciliùs, ut dictum est supra, dispensat cum jam promoto, dummodo adsit gravis causa; nam si presbyter, qui tale delictum abortus patravit, non potest abstinere ab executione ordinum sine scandalo, tunc committitur discreto viro Confessori, &c. quia si ita est, ipsum Oratorem, audita priùs ipsius Sacramentali confessione, absolvat, injuncta ei gravi, & perpetua pœnitentia salutari, ipsoque ab executione suorum ordinum suspenso. Et quandoque dispensatur, ut possit suos ordines exercere, & in altaris ministerio ministrare, si ob scandalum, non valet à præmissis abstinere: ac propterea additur clausula, *Et dummodo ipse Orator ab exequutione ordinum abstinere non valeat sine scandalo, cum eo dispenset, &c.*

21 Hæc tamen causa scandali vitandi non semper consuevit admitti in his, & similibus casibus; nam si explicabitur, quòd aliàs orirentur scandala, respondebitur, *Si timet scandala, discedat.*

Solet etiam in supradictis casibus dispensari super retentione beneficiorum, quæ forsan Orator obtinet, etiam si fuerint beneficia curata, licet raro, ut ipsa praxis docet.

22 Pro presbytero autem, qui alium presbyterum interfecit, ex gravissimis etiam causis, dari consueverunt absolutio, & dispensatio super irregul. inde contracta; injuncta ei pro modo culpæ, gravissima, & perpetua pænitentia salutari; per quam corpus acriter affligatur, ac sentiat atrocitatem admissi sceleris; ut inde animæ suæ plenius consulatur, & quam discretio confessoris, ita moderetur, ut quod occultum est, non veniat in apertum. Injunctis etiam eleemosinis pro modo facultatum ipsius Oratoris, pro orationibus, & celebratione missarum pro anima defuncti; quodque iis, quibus præsbyter occisus, dum viveret, subvenire forsan solebat, satisfaciat, & subveniat in eo, in quo tenetur. Insuper additur; quod neque illa ratione prosit, quominus feudo hæreditario, seu jurepatronatus, si quod ab Ecclesia, in qua dictus presbyter occisus, forsan intitulatus erat, obtinet, ipse, ejusque hæredes illo perpetuò sint privati.

Et nec per Datariam in utroque foro, neque per sacram pœnitentiariam in foro conscientiæ dantur hujusmodi dispensationes, nisi in specie exprimatur, unde sit irregularitas contracta, ut aliàs dixi; quare hodie non admitteretur illa clausula in supplicatione; quam dicit Mandos. *loc. citat. vers. tempore Pauli III.* dum ait, quòd ipse tempore ejusdem Pontificis pro familiare cujusdam Cardinalis excogitavit clausulam hanc, videlicet, *ipsumque specialibus favoribus, & gratiis prosequendo, eundem Oratorem ab hujusmodi homicidii reatu, ac omnibus, & singulis excessibus, delictis, & criminibus qualitercunque, & quomodocunque usque in præsentem diem etiam forsan dicto homicidio majoribus, & gravioribus, cujuscunque qualitatis sint, etiam iteratis, & reiteratis vicibus, etiam occasione militia, vel alia quocunque, etiam inexcogitabili causa per eum patratis, &c.* licèt enim mihi sufficiat credere eidem Mandos. unum tamen scio, quòd neque ante, neque post tempus supradicti *Pauli III.* reperitur gratia hæc particulari personæ concessa, cum totum oppositum fateantur, etiam antiqui curiales, fuisse servatum: nisi forsan dicemus, fuisse alicui, sive Sedis Apostolicæ Legato, sive Nuntio hanc facultatem ita dispensandi, concessam; cum apud omnes etiam Romanæ Curiæ Novitios satis notum sit, irregularitatis provenientiam esse omninò in specie exprimendam, quod servari videmus, tam in Dataria pro utroq; foro, quàm in Sacra Pœnitentiaria in foro tantùm conscientiæ, sicut aliàs diximus.

Quoniam verò dispensationes super irregularitate, ex occulto impedimento proveniente, peti etiam consueverunt 23
per dictum Officium Sacræ Pœnitentiariæ, sicut jam diximus, propterea hìc pro novis curialibus opportunè additur, quod *tex. in cap. is qui de sent. excom. in 6.* præcipuam hanc capit interpretationem; nam licèt *in c. ad audientiam 1. de homic.* habeatur, censendum esse irregularem eum, qui de irregularitate dubius est, sic etiam in *c. significasti eod. tit.* & alibi habetur, quòd in dubiis sit tutior pars eligenda: quapropter videtur, quòd irregularitas ipsa non modò contrahitur, ubi est expressa, verùm etiam ubi de ea dubitatur. Hanc tamen contrarietatem ita concordant DD. nempe, ubi dicitur, illam non contrahi, nisi in casibus à jure expressis,
id intelligi debere in foro judiciali, & exteriori, nimirùm, 24
quòd Iudex, seu alius non debet in foro judiciali, aliquem in dubio irregularem judicare; prohibendo ei ordinum susceptionem, aut administrationem; suprad. verò jura in *c. ad audientiam, & in c. significasti*, dicunt, procedere in foro consc. quia tunc in dubio debet talis se irregularem reputare: & a susceptione ordinum, vel administratione abstinere; etenim bonarum mentium est, timere culpam, ubi culpa minimè reperitur, *c. fin. dist. 5. & c. de observ. jejun.* unde hæc inde emanat conclusio, quòd in foro contentioso, quoad pœnas juris; in dubio non judicatur irregularitas, secus verò in foro conscientiæ, Abb. *in d. c. ad audientiam* nam in foro conscientiæ præsumitur delictum, ut per Dec. *in c. præsentia. notab. 12. in fin. de probat.* Majol. *de irreg. lib. 1. cap. 2. reg. 7 n. 3. in fin.* & super hoc videndus est Sayr. *de censur. lib. 6. c. 2. n. 15. & 16.* Sicque ex præmissis, praxis inolevit, ut etiam, ubi Orator dubius est de irregularitate super casu occulto, habeat recursum ad dictum officium sacræ Pœnitentiariæ; quia nunquam, aut raro id concedit Dataria pro utroque foro, ibi enim si petatur talis dispensatio in casu dubio, & ad cautelam, semper ferè reiicitur supplicatio, ut practicis Curialibus notum est.

Pro iis verò homicidis, seu facinorosis, qui cupiunt ingredi religionem, cùm ei obstet *Constitutio Sixti V.* quę incipit, *cum de omnibus &c. ut in §. omnes autem, ibi omnes*
autem, & quoscunque criminosos, vel suspectos &c. ad Reli- 25
gionem perpetuo inhabiles declaramus, cum clausula irritan- 26
ti, dicta Constitutione non obstante, datur per d. officium Sacræ Pœnitentiariæ dispensatio, cùm Orator ad peccatorum suorum pœnitentiam peragendam petit licentiam ingre-

grediendi ipsam religionem, necnon dispensari ad ordines, & ad illius officia, & dignitates: unde diriguntur literæ Religioso viro cuicunque Superiori cujusvis Religionis à Sede Apostolica approbatæ, quatenus Oratorem, postquam cum fisco concordaverit, & hæredibus occisi, si nondum satisfecit, satisfecerit, à quibusvis sententiis, censuris, & pęnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa incurrit, homicidii reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro (ad effectum ingrediendi Religionem duntaxat) absolvat, injuncta ei pœnitentia salutari, &c. ac cum eodem, ut d. Constitutione *Sixti Papæ V.* contra facinorosos edita, non obstante, Religionem à Sede Apostolica approbatam (non tamen ordinis Sancti Spiritus, seu S. Antonii, vel aliquam aliam militarem) ubi benevolos invenerit receptores, ingredi, & in ea professionem emittere, ac post emissam professionem, suffragantibus sibi dignis pœnitentiæ fructibus, & meritis, alioque ei canonico non obstante, super irregularitate per eum ex præmissis quomodolibet contracta; quodque illa, & aliis præmissis non obstantibus, clericali charactere, si eo nondum insignitus existit, insigniri, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines, si ad id aliàs idoneus reperiatur, promoveri, & postquam promotus fuerit, in illis, etiam in altaris ministerio (non tamen in loco perpetrati delicti) ministrare; & quæcunque dictæ religionis officia, & dignitates, si ad illa alias canonicè, & juxta ejusdem ordinis regularia instituta, eligatur, vel assumatur, gerere, & exercere, vocemque activam, & passivam habere licitè valeat, misericorditer dispenset.

Petitur aliquando dispensatio hæc pro homicida: qui uti
Conversus, seu laicus ob causam prædictam cupit ingredi
27 religionem, & tunc dantur literæ supradicti tenoris, sed tamen simpliciter dispensatur, ut valeat ipsam Religionem, uti Conversus, seu laicus ingredi, & in ea professionem ab eisdem conversis emitti solitam, emittere; ibique, quoad vixerit, remanere, & perseverare possit.

Ubi verò contingit, ut Monachus monachum ad rixam, vel provocatus, interficiat, per eandem Sacram Pœnitentiariam, etiam in utroque foro, præsertim si à Superioribus
28 sui desuper punitus fuerit, pœnasque sibi injunctas adimpleverit, dispensatur ad suos ordines exercendos, & Religionis officia, & dignitates consequenda, præsertim si de eo à dictis Superioribus bonum feratur testimonium.

Quo verò ad eum, qui ante ingressum religionis, sed dum
esset in sæculo, aliquem interfecit, ac posteà ipsam Religio-
29 nem ingressus, in ea professionem emisit, modò verò cupiat ab ipso homicidio absolvi, & secum dispensari, committi consuevit Confessori Magistro in Theologia &c. quatenus si est ita, bonumque testimonium de Oratore ab illius Superioribus, oneratis super hoc eorum Conscientiis, afferri repererit, eundem, audita illius Sacramentali confessione, absolvat in foro conscientiæ tantùm; secumque dispenset ad omnes ordines; ita tamen, ut ille non celebret in locis, ubi publicum sit homicidium ab eo commissum; necnon dispensatur ad officia, & dignitates dictæ Religionis.

Quòd si fortè Religiosus, dimisso habitu regulari, apostatavit, & insuper homicidium patravit, tribuitur facultas Confessario, ut Oratorem, postquam habitum ipsum reassumpserit, & ad claustrum, ibi sub obedientia regulari permansurus, redierit, audita illius confessione, illum ab apostasia & homicidio absolvat; injuncta ei gravi pœnitentia salutari, quæ duret quamdiù ipse vixerit, & dummodo præmissa occulta sint, secum, ut in suis ordinibus, etiam in altaris ministerio, quandiù in Religione manserit, jussus duntaxat, & non aliàs, ministrare valeat, dispenset in foro conscientiæ tantùm.

CAPUT II.

Praxis dispensationis super defectu Lænitatis perfectæ.

SUMMARIUM.

1 *Homicidia quot modis committantur.*
2 *Exercitium crudelium actuum inducit irregularitatem.*
3 *Irregularitas ex defectu lenitatis quomodo contrahatur.*
4 *Super ea non dispensat Episcopus, etiam morte non sequuta.*
5 *Formula supplicationis pro dispensatione super irregularitate, ex defectu lenitatis proveniente.*
6 *Hortantes condemnatum ad bene moriendum, an contrahant irregularitatem.*
7 *Et quomodo eis succurratur.*
8 *Item, quid de dantibus consilium ad accelerandam mortem ejusdem condemnati.*

Quia verò plures sunt homicidii species, pluribusque 1
modis illa committuntur, sicut Summistæ ajunt, nimirum, sola voluntate instigante, casu eveniente, necessitate eogente, & justitia mediante; de hoc ultimo, illiusque dispensationis praxi hìc agendum occurrit; cùm
exercitium crudelium actuum, cum sanguinis effusione; 2
adhuc impedimentum irregularitatis inducat; impediatque promovendos; jamque promotos rejiciat, ut docet *tex. in c. sententiam sanguinis, ne cler. vel mon. & in c. 1. dist. 51.* propterea sequitur modò videre praxim impetrandi dispensatio-
nes super irregularitate, proveniente ex defectu lænitatis 3
perfectę, quę contrahitur ab illis, qui post baptismũ, in causa sanguinis fuerunt Prætores, seu Potestates, vel Iudices, Assessores, Advocati, Procuratores, Notarii, Officiales, testes aut Scriptores, vel legentes, seu Lectores sententiæ sanguinis, aut aliàs criminalibus se immiscuerunt: in illisque tulerunt sententias, ex quibus secuta fuerunt ultima supplicia, vel mutilationes membrorum: isti enim efficiuntur inhabiles, & irregulares, & egent dispensatione ad ordines, & beneficia, *c. clerici, & d. c. sententiam*, ubi Abb. *num.* 1. & 11. & ibi *Innoc. eod. tit. Leo. in Thes. for. eccles. par.* 2. *c.* 8. *n.* 31. & quotidie videmus infinitas dispensationes, & rehabilitationes desuper in Romana Curia peti, etiam pro illis, qui aliquo quovis modo se præmissis ingesserunt; licèt postmodum mors secuta non fuerit, neque sanguinis effusio, quia nihilominus remanent irregulares; cùm per ipsos non steterit, quominus omnem operam præstiterit, ut mors, aut sanguinis effusio sequeretur, ut ait Mandos. *in prax. art. absol. & rehabil. vers. an autem advocatus*; dicens ibi, quòd propter præmissa, scilicet quòd non fuerit mors, aut effusio sanguinis sequuta, poterit ordinarius dispensare: quod tamen
satis deviat à praxi ejusdem Curiæ; cùm ex consuetudine 4
pro hujusmodi dispensatione recurratur ad Summum Pontificem (quamvis nonnulli teneant hoc modo nullam contrahi irregularitatem) & quocunque modo contracta fuerit ista irregularitas, pro petenda super ea dispensatione, concipi consuevit supplicatio modo sequenti, & aliàs juxta facti qualitatem, mutatis mutandis videlicet.

5 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte devoti illius Oratoris Francisci Boerii Laici Diœcesi N. Quòd ipse devotionis fervore accensus, plurimùm cupit clericali militiæ adscribi, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus in illis Altissimo, quoad vixerit, famulari. Sed quia aliàs in Civitate, & Diœcesi N. ac alibi, diversis temporibus Iudicis, Assessoris, & Commissarii officio fungendo, sententias capitales, ad ultimum supplicium condemnatorias, ac aliàs corporis afflictivas contra reos, & facinorosos homines, protulit: illasque justitia mediante, exequutioni demandari fecit: necnon aliàs diversimodè criminalibus sese immiscuit, irregularitatem contrahendo, desiderium suum hac in parte adimplere non potest, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter E.S.V. dictus Orator, quatenus de opportuna dispensationis gratia, ac aliàs sibi in præmissis opportunè providendo, cum eodem Oratore, quod præmissis non obstantibus, clericali charactere insigniri, ac ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus in illis etiam in altaris ministerio ministrare, necnon quęcunque & qualiacunque, cum cura, & sine cura beneficia Ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & præbendæ, seu dignitates, etiam majores, & principales in Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis, seu Parochiales Ecclesiæ, vel earum perpetuæ Vicariæ fuerint, si sibi aliàs canonicè conferantur, aut ipse eligatur, præsentetur, vel aliàs assumatur ad illa, & instituatur in eisdem, recipere, & dummodò simul plura non sint, quàm quæ à concilio Tridentino permittuntur, retinere*

nere liberè, & licitè valeat, dispensare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, & dummodo Orator reperiatur idoneus, vitaque, ac morum probitas, aliaque merita sibi suffragentur; nec aliud Canonicum obstet impedimentum. Et quod de cætero à similibus abstineat.*

Hæc autem dispensatio satis frequentem cursum habet in Romana Curia, cùm detur super irregularitate proveniente ex homicidio justo, & ex morte alteri illata, vel mutilatione absque culpa, & sine peccato: illa verò irregularis, quæ provenit ex homicidio injusto, difficiliùs admittit dispensationem, juxta ea, quæ *not.* Navarr. *in Man. cap. 27. num.* 218. & tota Curia testatur, ac nos supra diximus.

Quare ex hac praxi habetur, Oratorem, qui se exercuit in criminalibus, non modò secuta morte, verùm etiam illa non secuta, egere Apost. dispensatione; licèt contrarium probare contendat Dominus meus Ioannes Baptista Ciarlinius Carpensis in suis *controv. forens.* 10. 2. *c.* 103. *per tot.* pati enim non potest, me dixisse, non solùm eos, qui se ingesserant in criminalia, secuta morte, quod nemo negat; sed eos etiam, qui in iis versati sunt, non secuta morte, esse irregulares, & quotidie petere in Rom. Curia dispensationes: quia etiam non secuta morte incurritur irregularitas, cùm per eos non steterit, quo minus ad eam operam præstiterint: id quod mihi ita certum est, ut etiam formulam apposuerim supplicationis, quę de more solet ab Oratore usurpari pro petenda hujusmodi dispensatione: quamvis nonnulli teneant, non secuta morte nullam incurri irregularitatem. Ipse verò D. Ciarlinius Carpensis *loc. cit. num.* 4. sic prosequitur.

Non obstant allegata per Corradum. in d. praxi l. 5. c. 2. n. 3. quia ipse in principio dixit, effectum requiri ad incurrendam irregularitatem, & propterea non est audiendus, dum posteà sibi contradicit. Nec est ei credendum, dum testatur de consuetudine petendi dispensationem Apost. quia scio, multos fuisse ordinatos sine dispensatione, quia effectus sententiæ sanguinis non fuerat sequutus. Et licèt fortè aliqui petant talem dispensationem in Romána Curia, id non fit ex necessitate, sed ad cautelam, ad evitandas opiniones, & tollendos scrupulos eorum, qui nesciunt acquiescere, & non denegatur, ut mihi super hoc facto consulenti responsum fuit. Unde Corradus non potest dicere id esse de stylo quia in forma Brevis hujusmodi dispensationis, cujus verba ipse refert, legitur narratum, quòd sententiam sanguinis Orator ille exécutioni demandaverat. Unde colligitur, quòd etiam Romæ concedendis hujusmodi dispensationibus consideratur, an effectos sit secutus.

Cui ut satisfaciam, fateor me dixisse, ad contrahendam irregularitatem, effectum requiri: cùm verò ipse infert, me non esse audiendum, quia ipse mecum pugno, nemo, etiam lynceus deprehendet, me pugnantia loqui; quandoquidem tam ordinatè semper consentanea contexens, tam demonstrativè ad praxim descendo, ut nullus ambigendi locus sit, circa eos, qui criminalia exercuerunt.

Subiicienti verò D. Ciarlinio Carpensi, non habenda mihi fides, dicenti hujusmodi dispensationem etiam in hoc secundo casu esse petendam, eo quod multos viderit ordinatos, morte non secuta, sine ulla dispensatione, & quòd in formula supplicationis expresè affirmetur, Oratorem nominatum sententiam sanguinis exequutioni demandasse; ex quo colligitur, etiam Romæ in concedendis hujusmodi dispensationibus, consiliari, an effectus sit secutus. Respondeo, licèt verum in ipsa formula legatur, me tamen nunquam, neque ibi, neque alibi dixisse, illam restringendam, ad illos tantùm Oratores, qui secuta morte indigent dispensatione; cùm possit mutatis mutandis eadem formula etiam iis deservire, qui in criminalibus se exercuerunt, morte non secuta; ut in operis præfatione dixi, & *loc. cit. sub num.* 4. declaravi subdens, quocunque modo hæc irregularitas contrahatur, porrigi Papæ supplicationem sub eadem formula, paucis mutatis: ergo mihi non contradico, ergo credendum mihi vera dicenti, ergo ipsi Carpensi carpere me non licet; quia me cùm carpit, carpere videtur stylum Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ, quibus innititur hæc mea Praxis; quanquam nisi sit nimiùm carpendi cupidus, erubescere deberet, tam audenter doctrinæ adversari, cui & totus Orbis non dedignatur consentire, & ego nondum alium passus sum adversarium, nisi D. Ciarlinium Carpensem, virum alioqui spectabilem, sacerdotem, & Vicarium generalem Ecclesiæ Regien.

Noverit D. Ciarlinius Carpensis doctrinam, quam carpit, me Romæ addidicisse, (hoc est in Urbe, ubi sacri Canones conduntur, interpretantur, atque usurpantur,) à viris ibi summæ auctoritatis ipsa quotidiana praxi comprobatam; & quoties res tulit, in ipsa Dataria & Cancellaria Apostolica à me ipso usurpatam, & à nullo unquam, sive primario, & iis Officiis præposito, seu privato Doctore, rejectam. Hinc factum est, ut cùm videretur mihi aliquid profecisse; typis mandare statuerim has lucubratiunculas ad Omnipotentis Dei gloriam, & proximi nostri utilitatem. Sed quid mirum, si me carpit Ciarlinius Carpensis, si ipsos carpit Romanos Curiales, peritissimos, & consummatissimos, in theorica, & praxi, ut homines cupidiores, & nimis lucro inhiantes, non alio nomine, nisi quia ab eo de hac re consulti, ex meo sensu responderunt. Verùm nunc de his hactenus. Quòd si D. Ciarlinius Carpensis paucis his non acquieverit, suo tempore, cùm plus dabitur otii, fusiùs ac dilucidiùs respondebitur, ut aliquando carpere desinat immerentem.

Pro iis autem, qui, sive Clerici, sive Presbyteri fuerint, opera charitatis exercent in eos, qui ad mortem, mediante justitia, condemnantur, ut faciunt nonnullæ sodalitates id institutum habentes, præsertim in Urbe, ubi similis erecta est in Ecclesia Sancti Ioannis Baptistæ Nationis Florentinæ, & in nonnullis aliis Civitatibus, & locis, quoniam damnatum hortando ad bene moriendum, contingit, ut in fine exhortationis, hortator ipse eundem moriturum ad nomen Iesu ter invocandum excitet, quo veluti signo dato, carnifex afflictum impellendo, laqueo præfocat; quod sine irregularitatis nota fieri nequit, opportunè provisum est, ut hujusmodi sodales, qui inter alia laudabilia opera, quæ sodalitas, sive confraternitas ipsa exercent, ad mortem damnatos hortari, consolari, & ad bene, & patienter mortem 6
obeundam pro viribus auxiliari consueverunt, ad evitandum omnem conscientiæ scrupulum, qui in eis pro tempore oriri posset, si fortè in hac pia occupatione, & charitatis officio exercendo aliquid contigerit, propter quod de alicujus irregularitatis incursu dubitandum esset, à Summo Pontifice peterent; quatenus ipsos, & eorum quemlibet ab omni irregularitatis propter præmissa usque tunc quomodolibet contractæ, incursu, necnon censuris, & pœnis Ecclesiasticis exinde provenientibus absolveret, & dispensaret: necnon cum eis, ut in casibus prædictis tantùm, nullam propterea censuram Ecclesiasticam, aut, irregularitatis notam incurrant, neque incurrisse dici valeant 7
Apostolica auctoritate dispensaret. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis cæterisque contrariis quibuscunque. Et ubi interim accidit, ut ipsi Confratres, ante hujusmodi dispensationem, præmissa egerint, additur decretum, quòd ipsi pœnitentiam à Confessario ab Ordinario approbato, per eos eligendo, illis propter præmissa injungendam adimplere omninò teneantur.

Cæterùm, ubi clericus, sive presbyter, aut in aliquo ex 8
Sacris Ordinibus constitutus consilium dedit ad accelerandam mortem ultimo supplicio afficiendi pluries peti vidimus absolutionem, & dispensationem ab Officio Sacræ Pœnitentiariæ, per quam committuntur Confessario per Oratorem, eligendo, ut audita illius Sacramentali confessione, eum absolvat, injuncta pœnitentia salutari, Ipsoque ab executione suorum ordinum suspenso. Et dummodo occultum sit, ipsum dedisse dictum consilium, cum eodem pænitentia, vel illius parte peracta; & suffragantibus &c. super irregularitate inde contracta dispenset, ut valeat in suis ordinibus ministrare, & quæcunque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura recipere, & retinere.

CAPUT III.

Praxis Dispensationis cum exercentibus artem Medicinæ.

SUMMARIUM.

1 P*Hysici, & Chyrurgi non sunt facilè promovendi, & quare.*

2 *Cle-*

2 *Clerico non licet artem medicina exertere.*
3 *Medicus, quomodo ex sua negligentia homicidium committat.*
4 *Medico, qui exercuit artem medicinæ, quomodo detur dispensatio ad ordines.*
5 *Medendi indultum quomodo concedatur, & proponitur Formula supplicationis.*
6 *Iudai, & infideles non possunt curare Christianos infirmos.*
7 *Medendi indultum conceditur, etiam laico, cum dispensatione ad ordines, & beneficia.*
8 *Medicus, quando possit legitimè ad ordines promoveri.*
9 *Medicum quævis levis culpa excludit ab ordinibus.*

EX antedictis satis congruè sequitur, videre, quomodo se habeat Romanæ Curiæ praxis circa eos, qui artem medicinæ, seu Chyrurgiæ exercuerunt; postmodum verò supplicant secum dispensari ad ordines, & beneficia, Con-
1 trahitur enim per eosdem irregularitas; quandoquidem sæpè inde mortis periculum inducitur. Borgas. *de irreg. par. 6. tit. de Phys. & Chyrurg.* ac ob id non sunt facilè promovendi, si medicandi usum exercuerint, ex quo forsan per imperitiam, aut negligentiam, etiam morti prædictæ causam dederunt juxta *tex. in l. imperitia, ff. de reg. jur. & l. idem juris, ff. ad l. Aquil.* & ut plurimùm ad adustionem & canteria, vel abscissionem membrorum devenerunt ut *in c. tua, de homicid.* & sicut ipsis clericis non licet operari, seu
2 artem medicinæ exercere, ita neque in scholis physicam audire, *cap. non magnopere ne cler. vel mon.* quod profectò locum habebit, sive in majoribus, sive in minoribus ordinibus ii fuerint constituti: quia eisdem id non licet, nisi gratis pro miserabilibus personis, vel suis consanguineis, quatenus non fuerint sufficienter beneficiati, id. But. *glos. à par. 6. n. 5.* licèt contrarium teneat Majol. *lib. 2. c. 12. nu. 7.* ubi ait, quòd clerici, etiam primæ tonsuræ, adeo artem Medicinæ, & Chyrurgiæ exercere prohibentur, quòd nec pro miserabilibus personis, nec pro consanguineis exercere permittuntur: quinimmò, si ita exerceant, de rigore juris, susceptum Ordinem sacrum administrare prohibentur; etiamsi mors, vel mutilatio vacet omni culpa, *ex d. cap. tua* Ratio autem, cur prædictis personis Ecclesiasticis, præserim Sacerdotibus, sit id jure prohibitum, ea est, quia isti debent esse medici animarum, non autem corporum *c. cum sit art. de ætat. & qualit.*

Idemque dicendum est de medico, qui publico, vel privato stipendio conductus officium suum non exequitur, si quem ejus negligentia, vel ignorantia mori contingat, tunc enim fit irregularis, cùm clarum sit, illum dici à medico occidi; quod quidem homicidium quodammodo voluntarium dicitur, Henriq. *lib. 14. ca. 12. §. 7. & alii, quos citat* 3
Sayr. *de cens. lib. 7. cap. 4. n. 5.* Necnon Medicus, qui requisitus, etiam à divite, qui pecuniam vel mercedem ei non assignat, negligat eum curare, postquam curare cœpit, aut cum deserat, in culpa est, si ægrotus moriatur; & ideò promoveri non debet, quia licèt merces ipsi non solveretur, poterat post convalescentiam, vel ejus mortem, sumptus & stipendia petere, & obtinere, id. Majol. *de irreg. lib. 2. cap. 12. num. 4.* & in simili casu vidi desuper peti dispensationem pro quodam Joanne Lavez, ex cujus negligentia, ut in supplicatione asserebatur, infirmus obierat, pro quo pluries 4
fuit prædicta dispensatio denegata. Harum enim dispensationum praxis, ubi nullam Oratoris culpam intervenisse asseratur, talis est, ut conficienda sit supplicatio, eo modo, quo confici consuevit pro iis, qui se criminalibus immiscuerunt, ut supra mutata ratione facti, cui additur, *Et committatur Ordinario, & quoad dispensationem, dummodo Orator moribus, scientia, & ætate idoneus reperiatur, nullumque aliud ei canonicum obstet impedimentum, & ab exercitio artis prædictæ de cætero abstineat.* Et quandoque additur, *quod per hujusmodi gratiam super homicidio, si quod per ipsum in exercitio hujusmodi artis commissum fuerit, dispensatus non intelligatur.*

Et sicut supradictis concedi consuevit dispensatio ad ordines & beneficia ob irregularitatem inde forsan contra- 5
ctam, ita quoque datur indultum, ut possint supradictas artes exercere; quod quidem concedi consuevit ut plurimùm pauperibus clericis, vel aliàs, prout Summo Pontifici visum fuerit; ac proinde concipitur supplicatio eo modo, quo sequitur, videlicet,

BEatissimè Pater, cùm devotus S.V. Orator Cynthius Misignanus clericus Neapolitanæ Diœcesis art. & med. doct. qui nullum beneficium Ecclesiasticum obtinet, & clericali charactere dumtaxat insignitus existit, ac per plures annos Medicinæ artibus, variis studiis, ac vigiliis insudavit, in eisque multùm profecit, ac forsan plures experientias, circa diversarum personarum infirmitatum curationes, easdem personas incolumes, & sanas, divino auxilio, reddendo, hactenus fecit: & si artes hujusmodi desereret, nonnullis personis, quibus sua scientia, & experientia prodesse potest, maximo esset detrimento: propterea artem medicinæ hujusmodi circa pauperum, & egentium, aliarumque personarum curationem exercere summopere desiderat. Supplicat igitur humiliter E.S.V. dictus Orator, quatenus in præmissis opportunè providendo, eumque specialibus favoribus, & gratiis prosequendo, sibi, ut donec aliquod beneficium Ecclesiasticum assequutus, seu sacris ordinibus initiatus fuerit, & non ultra, artem medicinæ hujusmodi circa pauperum, & egentium, aliorumq; personarum curationem exercere, & practicare, ac præfatis, necnon quibusvis aliis personis infirmis ad ipsum recurrentibus, medicinas, remedia, & antidota; prout earundem personarum sanitati, ex artis medicinæ hujusmodi regulis, ac præceptis expedire viderit, citrà tamen incisionẽ, & adustionem alicujus membri præbere, ac curam earundem personarum assumere necnõ quoscunq; actus, per medicos legitimè exerceri solitos, exercere liberè & licitè, ac absque alicujus irregularitatis incursu; ita quod interim clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, illiusq; privilegiis uti, & gaudere possit, & valeat, Apostolica authoritate concedere & indulgere, eumdemq; Oratorem à censuris, & pœnis Ecclesiasticis per ipsum ob præmissa incursis, etiam absolvere, sibiq; desuper, quatenus opus sit, dispensare dignemini de gratia speciali, Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, contrariis quibuscunq; cum clausulis opportunis.

Fiat, ut petitur. M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de confessione, indulto, absolutione, dispensatione, aliisque præmissis, ut supra in forma gratiosa latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, &c. Et additur. *Et citrà incisionem, & adustionem alicujus membri. Et cum decreto, quod dictus Orator pœnitentiam salutarem, quam Confessarius per eum eligendus, ei propter præmissa injunget, adimplere omninò teneatur; alioquin præsens gratia in foro conscientiæ, sibi nullatenus suffragetur.*) Fiat M.

Datur aliquando cum his limitationibus, videlicet *Quamdiu Sacros Ordines non susceperit. Et quod cùm primum in Ecclesiasticis, seu aliis redditibus habuerit, unde commodè vivere possit, ex tunc ab exercitio dictæ artis medicinæ omninò abstinere debeat.* Quo verò ad dictam clausulam *Citrà incisionem* &c. nunquam hic omittitur, illamque video extractam ex *d. c. sententiam, ne cler. vel mon.* ibi, *nec ullam chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exercere, quæ adustionem, vel incisionem inducit.*

Vidi aliquando hujusmodi indultum concedi ex ea causa, quia,

quia nimirum in illis partibus, vel in eo loco non adessent Medici Christiani, sed tantummodo Medici Judæi, quia
6 prætet alia jura, ex Constitutione Gregorii XIII. nec Judæi, nec alii infideles possunt vocati ad curandos Christianos infirmos, pœna privationis Sacramentorum, necnon sepulturæ Ecclesiasticæ ipsis Christianis imposita: quod quidem non modò intelligendum est de Medicis, & Phisicis, verùm etiam de Chyrurgis, & quibuscunque aliis, quodcunque remedium ægrotis parantibus; quo casu ad evitandum tale consortium, conceditur potiùs, etiam presbytero, indultum medendi cum decreto; *Dummodo tamen gratis, & ubi periculum mortis non imminet: & citrà adustionem, & incisionem: Et quamdiu alius medicus orthodoxus commodè haberi non poterit*. Et quidem supradicta verba, *dummodo gratis*, quibus aliquando additur, *& amore Dei*, extracta sunt ex *d.cap.tua nos, §.volumus*, ibi, *si tamen pietatis, & non cupiditatis id egerit*.

7 Idem indultum largiùs per Præfecturam Brevium pluries concedi vidimus, etiam pro simplici laico, qui ipsam medicinæ artem exercuit, irregularitatem propterea contrahendo; ac modò cupit ex fervore devotionis, clericali charactere insigniri, ac ad omnes Sacros Ordines promoveri; ac propterea eum Oratore super irregularitate hujusmodi, ita ut illa non obstante, si nullum aliud sibi obstet canonicum impedimentum, & dummodo ad id reperiatur idoneus, servatisque aliis servandis, clericali charactere hujusmodi insigniri, & ad omnes etiam Sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus ministrare possit, dispensando. Nec non eidem Oratori, ut postquam clericali charactere hujusmodi insignitus fuerit, ac ordines prædictos susceperit, donec in redditibus Ecclesiasticis habuerit, unde commodè vivere possit, artem medicinæ prædictam (citrà tamen membrorum incisionem, vel adustionem) exercere, & medicamenta, aliaque desuper necessaria præbere liberè, & licitè valeat, etiam absque alicujus irregularitatis incursu; dummodo tamen nihil petat, sed à sponte dantibus tantùm, à pauperibus verò nihil recipiat, indulgendo. Non obstantibus Apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & ordinationibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Et hoc modo fuit supradictum indultum concessum Joanni Jacobo Sclano Neapolitan. Diœcesis sub *Dat. apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, Die 5. Ianuarii 1634. Pontificatus Vrbani VIII. Anno XI.*

At verò, ubi nulla omnino imperitia, vel negligentia eis
8 possit imputari, ipsamque artis scientiam opportunè adhibuerint, & intrinsecùs nulla mordeantur conscientia, poterunt legitimè promoveri, etiamsi sub eorum cura multi mortui fuerint, *cap. aures, de ætat. & qual.* his verbis, *Quod cùm in arte physica eruditus sis, pluribus juxta ipsius artis traditionem exhibuisti cum diligentia medicinam, licèt pluries in contrarium successerit, & quibus putabas adhibere medelam, medicinis perceptis, mortis periculum incurrerunt; verùm quia ad sacros ordines desideras promoveri, super eo nos consulere voluisti. Tibi breviter respondemus, quod si super præmissis conscientia tua te remordeat, ad majores ordines de nostro consilio non ascendas*.

9 Unde, si quævis levis culpa imperitiæ, vel negligentiæ illis imputari possit, ab ordinibus excludi debent, si mors, vel mutilatio inde sequuta fuerit, id. Majol. *d. num. 2. circa med.*

Præmissis igitur cessantibus, & sic, si nihil de contingentibus juxta medicinæ præcepta omisetint, habentque super hoc probabiliter conscientiam serenam, licitè possunt ad dictos ordines promoveri, absque aliqua dispensatione. Et cùm super hoc fuisset habitus sermo coram D. Datario Pauli V. dum quidam clericus Niccin. fuisset à suo Episcopo ad urbem Missus pro obtinenda desuper dispensatione, fuit conclusum: ipsum illa non egere, pro quo fuit allegatum *d.cap. ad aures*, per quòd ei non imputatur eventus mortalitatis, ut in *l. illicitas, §. sicuti, ff. de offic. præsid.*

Nec propterea circa hanc praxim omittendum est, quàm plurimos, similes dispensationes ad cautelam impetrare, ne fortè tempore procedente, eos vexari, aut molestari contingat à suis Ordinariis, ac prætereà quia bonæ mentis est, ibi culpam timere, ubi culpa non est, *vulg. jur.*

CAPUT IV.

Praxis Dispensationis patrocinandi in causis civilibus.

SUMMARIUM.

1 *Patrocinari prohibentur persona Ecclesiastica, & quare.*
2 *Non tamen prohibetur clericus pauper.*
3 *Charitas ordinata à seipso incipit.*
4 *Abbas Lapus Monachos suos alebat ex lucro suæ advocationis.*
5 *Advocationis munus in Romana Curia exercetur etiam per clericos in sacris constitutos.*
6 *Procuratorum Romana Curia laudes.*
7 *Tolerantia Principis inducit dispensationem.*
8 *Patrocinandi indultum sub qua forma detur.*
9 *Et quomodo pro Oratore, onusto pauperibus parentibus.*
10 *Tutelæ onus quomodo presbyteris suscipere permittatur.*
11 *Quandoque dispensatur, ut ratione tutela exerceant etiam criminalia.*
12 *Clerici jurisdictionem temporalem habentes possunt delegare criminalia.*
13 *Possunt etiam consulere Principi, ut in delictis irroget pœnam ultimi supplicii.*
14 *Principes condendo leges ad vindictam sanguinis non sunt irregulares.*
15 *Papa potest condere legem ad pœnam mortis.*
16 *Et potestatem aliis delegare; nec delegatus efficitur irregularis.*
17 *Formula literarum dispensationis pro exercenda tutelà, etiam in criminalibus pro clerico.*
18 *Clausula quænam apponantur in dictis literis, & quare, num. 30.*
19 *Clericus negotiator quomodo amittat privileg. quoad bona.*
20 *Est fugiendus tanquam pestis.*
21 *Clericis non licet conducere agros, ut fructus vendant.*
22 *Cur eis interdicitur mercatura.*
23 *Clerici possunt proprios, & Ecclesia agros colere.*
24 *Et ita fuit declaratum per Sacr. Congreg.*
25 *Clericus potest vendere vinum, frumentum, & oleum ex redditibus sui beneficii.*
26 *Ac propterea tenere tabernam, etiam in Domo Ecclesiæ.*
27 *Non potest tenere animalia ad vecturam.*
28 *Clerici sunt immunes ab illicita negociatione per quinque limitationes, ut hic.*
29 *Et pro præmissis refertur declaratio Sacra Congregationis.*
31 *Papa in suis rescriptis conformat se cum jure communi.*
32 *Clericus habens jurisdictionem temporalem debet delegare causam sanguinis.*
53 *Papa dispensat cum clerico, ut per se ipsum ferat sententiam sanguinis.*

Quemadmodum Clericis in arte medicinæ, seu Chyrurgiæ peritis, datur indultum medendi, ita iis, 1
qui juris utriusque scientia pollent, indulgetur, ut possint eorum patrocinium in caosis, etiam civilibus, præstare: cum aliàs id personis Ecclesiasticis sit jure prohibitum: unde dixit Innoc. *in c. dilecta. in fin. de excess. prælat.* quòd clerici non possunt officia Civitatis exercere; nam debent attendere circa Rempublicam spiritualem, *arg. cap. duo sunt cap.* 12. *quæst.* 1. debentque versari circa vitam contemplativam, nec habere curam de rebus mundanis; nisi quatenus necessaria sunt ad corporalem vitam, *cap. si quis objecerit 1. quæst. 1.* neque exercere officium procuratoris, vel advocati; quod quidem intelligitur tam de constitutis in Sacris Ordinibus, quàm habentibus beneficia Ecclesiastica, *c. 2. ne cler. vel Mon. cap. te quidem, §. ex his omnibus*, 11. *q.* 1.

2 At ubi clericus sit pauper, qui beneficio Ecclesiastico, aut patrimonio careat, unde se valeat commodè sustentare, licitum ei erit, etiam jure communi inspecto, absque aliqua dispensatione, Advocati munus, etiam Curia sæculari, seclusa accusatione in causis criminalibus, exercere, Navarr. *in tract. de spol. cleric. §. 7. n. 5. vers. eademque ratione*.

Ratio autem ea potissimùm videtur, scilicet quòd si hoc pro pauperibus facere potest, necnon miserabilibus personis, ad succurrendum eorum necessitatibus, *cap. 1. de postul.* tantò magis sibi conveniens, ac licitum erit, ut propriis necessitatibus consular; cùm ordinata charitas incipiat à se
3 ipso, *l. præses. C. de serv. & aqu.* Sicut etiam Monachus posset de licentia sui Prælati pro utilitate, & sustentatione Monasterii pauperis, advocati officium exercere: prout facie-
4 bat Abbas Lapus, qui Monachos suos alebat ex lucro suæ advocationis, ut per Ignat. de Salcedo relatum à Gonzalez *gl. 2. n. 34.* ubi plura in proposito congerit.

Neque his Advocati munus interdicitur pro sanguine conjunctis, imminente supradicta necessitate, *Sylv. in verbo, Advocatus, num. 2. qu. 2. num. 4.* necnon pro personis Ecclesiasticis, ac aliis, quæ enumerantur *in l. 1. §. fin. ff. de postul.*

Et quotiescunque reperitur, clericos non posse esse procuratores, vel similia exercitia exercere, semper intelligendum est generaliter; ad unum namque negocium, sive clericorum, sive laicorum procurare, vel administrare non prohibentur, ut tradit id Innoc. *in cap. 1. in fin. de obligat. ad ratioc.*

In Romana autem Curia non ignoramus, ex Summi Pon- 5
tificis patientia, omnes clericos, etiam in Sacris Ordinibus constitutos, & quantumcunque beneficiatos, contra omnes juris regulas, Advocationis publica munera indiscriminatim exercere, sicut etiam procurationis; ex quo Romanæ
Curiæ procuratores, cùm sint scientia, experientia, ac pru- 6
dentia, optimisq; moribus ornati, veréque & summa ratione asserere possimus, eos non solum non esse comparandos procuratoribus exteris, quinimmo exteris Advocatis in omnibus præponendos, ut ait Mandos. *reg. 4. q. 8. nu. 7. circa med.* idcircò Summus Pontifex, ne tantorum eximiorum virorum doctrina, & experimentum ociari noscantur, ipsos ad munia hujusmodi obeunda tolerat: licèt enim supradictis specialis, & expressa facultas ad id non tribuatur, nihilominus hæc tolerantia inducit dispensationem, *c. quia circa, ubi gl. fin. in fin. de consang. & affin.*

Cùm autem frequens sit in ipsa Curia usus concedendi 7
extra eam personis prohibitis indulta patrocinandi, videamus, quomodo illa inde emanent, cum suis limitationibus: ac proinde consuetam supplicationis formulam hìc subnectamus, quæ talis esse potest, videlicet.

8 B*Eatissime Pater. Cùm devotus S. V. Orator N. Clericus Neapolitan. Vtr. Iur. Doctor redditus annuos pro congrua sui sustentatione sufficientes juxta sui gradus, & conditionis exigentiam non habeat; proindeque, ut quicquid didicit, re ipsa experiri valeat, in infrascriptis causis patrocinari, & advocare summopere desiderat. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator præfatus, quatenus in præmissis opportunè providendo, eumque specialibus favoribus, & gratiis prosequendo sibi, ut quoad vixerit, etiam postquam presbyter factus fuerit, quorumcunque, ad ipsum pro justitiæ complemento consequendo, aut jurium suorum defensione pro tempore recurrentium, causas quascunque, etiam civiles, prophanas, Ecclesiasticas, meras, & mixtas, criminales quoque ad defensam tamen duntaxat suscipere, ac in judicio, & extra, coram quibuscunque judicibus, etiam laicis, & sæcularibus, ubicunque locorum, agere, prosequi, tueri, defendere, ac in illis patrocinari, postulare, & advocare, ac salarium, sive mercedem sui laboris petere, & percipere, & si contingat ipsum in judicem, seu alicujus Iudicis Ecclesiastici, vel sæcularis, in assessorem in similibus causis eligi, assumi, vel deputari, etiam ea, quæ ad Iudicis, & Assessoris hujusmodi officium quomodolibet spectant, & pertinent, & quæ alii causarum procuratores, Iudices, Advocati, & Assessores legitimè facere, & exequi consueverunt, in similibus causis itidem facere, & exequi liberè, & licitè possit, & valeat, etiam absque excommunicationis, inhabilitatis, irregularitatis, & infamiæ macula, sive nota, aut privationis beneficiorum, & officiorum, vel alicujus alterius pœna incursu, absque aliquo conscientiæ scrupulo; perinde ac si patroni, seu Procuratoris, Iudicis, vel Assessoris hujusmodi officium minimè exercuisset, seque super præmissis à quoquam molestari, aut inquietari minimè posse: Sicque per quoscunque Iudices ordinarios, vel delegatos, quavis auctoritate fungentes, judicari, & definiri debere, concedere, & indulgere dignemini de gratia speciali. Non obstantibus &c. & ordinationibus Apostolicis, illis præsertim, quibus inhibetur, ne Clerici sæcularibus negotiis se immisceant, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Fiat, ut petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & de concessione, indulto, aliisque præmissis, ut supra in forma gratiosa latissimè extendendis. Et quòd præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, invocationum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, per Breve S. V. seu Officium Minoris gratiæ expediendis. (Et quandoque additur. *Et in causis civilibus Ecclesiasticis tantùm.*) *Et donec Orator in Ecclesiasticis, vel aliis redditibus annuis habuerit, unde commodè vivere possit.*	Fiat M.

Quòd si Orator aliquod tenue beneficium, personalem residentiam requirens obtinet, additur, *Et dummodo à debito servitio, ac officio dictæ Ecclesiæ nullatenus propterea avocetur, seu distrahatur.*

9 Si autem hujusmodi indultum petitur pro onusto parentibus, vel consanguineis pauperibus, ope & auxilio Oratoris indigentibus, prout peti sæpe vidimus, tunc datur illud, durantibus necessitatibus earundem, vel donec eis aliter subveniri possit. Quòd si asseratur, Oratorem tenues redditus beneficiales habere, additur, *Et quatenus fructus ad Oratoris congruam sustentationem non sufficiant.* Aliquando additur restrictiva, *Et in Curiis Ecclesiasticis, & in criminalibus defendendo tantùm, & pro pauperibus, gratis, & amore Dei; & donec Orator habuerit &c.*

Quibus adde in praxi, quòd cum ex juribus præmissis, constet supradictas personas sæcularibus negotiis se immiscere non posse; neque etiam tutò posse suscipere onus tutelæ, licèt non modò presbyteri, verùm etiam Episcopi
possint illud suscipere, etiam sine alicujus licentia; quia il- 10
la indigentes, connumerantur inter miserabiles personas, *c. pervenit, 86. dist. & tot. dist. 87. & 88.* nec propterea à supradictis ob hujusmodi oneris susceptionem incurritur aliqua suspensio ipso jure, ut per Navar. *cons. 1. per tot. ne cler. vel mon.*

Tamen, quia quandoque presbyteri, ob talis oneris susceptionem, & exercitium, verentur ab Ordinario, seu ab alio

alio molestari, propterea ab iis recurritur ad Summum Pontificem, cui narratur per supplicationem, exempli gratia, quòd cum N. defunctus, in suo ultimo testamento instituisset hæredem N. suam filiam, eique Oratorem in tutorem deputasset, quia officium tutoris hujusmodi exercere posse dubitat, absque Sedis Apostolicæ indulto, propterea dictus Orator dictæ N. suæ nepti, seu alias consanguineæ, pudicitiæ, & aliàs meliori, qua poterit, ratione consulere cupiens supplicat, ut eidem Oratori, quoad vixerit, donec dicta N. ætatem legitimam matrimonii contrahendi, aut aliquam approbatam Religionem ingrediendi, attigerit, tutorio, & curatorio nominibus, omnia, & singula, quæ ad hujusmodi officium pertinent &c. facere, exequi, & adimplere valeat, ipsamque desuper ab Ordinario loci, seu quopiam alio, quavis auctoritate fungente, directè, vel indirectè, quovis quæsito colore &c. molestari &c. nullatenus unquam possit; ac quicquid &c. irritum &c. Ac propterea mandatur Ordinario ipsius Oratoris, quatenus ei, ut præmissa omnia facere possit, & valeat, citrà tamen facultatem exercendi mercaturam, ac in litibus eidem N. jam forsan motis, vel movendis per se ipsum coram Judicibus laicis comparendi, sed id per procuratorem facere debeat, authoritate Apostolica concedat, & indulgeat, omnimodamque licentiam, & authoritatem sui desuper impartiatur, Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque &c.

Accedit etiam eidem praxi, ut nedum Summus Pontifex ad præmissa dispenset, sive potius indulgeat, aut licentiam concedat, verùm etiam frequenter dispensare consuevit, ut clericus, cum hujusmodi tutelæ exercitio, præsertim pro personis sibi conjunctis, possit se criminalibus negotiis immiscere, ut per formulam infrascriptam patet;
maximè quòd de jure clerici habentes jurisdictionem tem- 11
poralem, possunt absque incursu irregularitatis, Judices, & Magistratus constituere, qui inquirant delicta, ut ea secundùm leges puniantur, *cap. fin. ne cler. vel mon. in 6.* ibi, *Nam licèt clericis causas sanguinis agitare non liceat, eas tamen, cum jurisdictionem obtinent temporalem, debent, &*
possunt, metu irregularitatis cessante, aliis delegare, Sayr. *de* 12
cens. lib. 6. cap. 18. num. 16. sicut pari modo ipsis clericis non est interdictum leges, & statuta condere, vel compila-
re, aut Principi consulere, ut certis delictis irroget pœnam 13
ultimi supplicii, vel mutilationis absque irregularitatis incursu, gloss. *in cap. omnis, dist. 3.* ubi Archid. Host. *in cap. ex literis de excess. prel.* Abb. *in cap. 1. de frut.* quandoquidem etiam ipsi Principes, leges condentes, per quas vindictam sanguinis comminantur, nunquam fiunt irregulares, etiamsi per judices ipsorum exequutioni mandentur, id. Ar-
chid. *in cap. officia 23. quæst. 5.* Hinc videmus, quòd etiam 14
Papa, licèt propriis manibus aliquem occidens, legem exe-
quendo, videatur indignè agere; attamen proculdubio po- 15
test legem condere sub pœna mortis, aut mutilationis, tanquam Princeps supremæ potestatis, sic etiam eandem potestatem aliis delegare potest, eosque ab incursu irregularitatis servare immunes, prout indies suos ministros ad id delegat, de quo vide Majol. *de irregul. lib. 2. cap. 10. sub num. 10. vers. nam licèt Papa*: proindeque frequenter videmus desuper, ut infrà, dispensari cum ipsis Clericis. Cùm igitur casus se offert petendæ dispensationis ad præmissa, eo quo sequitur modo, in forma gratiosa peti, & concedi consuevit, videlicet.

17 A Tergo. *Dilecto filio Nobili viro Hieronymo de Cardenas Cler. Neap.* Intus verò, *Vrbanus Papa VIII. Dilecte fili, salutem &c. Cùm, sicut nobis nuper exponi fecisti, quondam Ioannes de Cardenas frater tuus germanus, relicta dilecta in Christo filia Fulvia ejus nata in tertio suæ ætatis anno constituta decesserit, & propterea, ut ejusdem Fulviæ indemnitati, quantum fieri potest, consulatur, Tu illius tutelam unà cum dilectis filiabus Fulvia Caracciola, & Martia Carrafa, primò dictæ Fulviæ avia, & genitrice respectivè, gerere posse summoperè desiderat, si nostra ad id tibi suffragetur licentia, & facultas. Nos specialem tibi gratiam &c. & a quibusvis &c. censentes, supplicationibus nobis tuo nomine humiliter porrectis, inclinati; Tibi, ut dictæ Fulviæ neptis tuæ hujusmodi tutelam, & pro tempore curam unà cum secundò dicta Fulvia, & Martia prædictis suscipere, & gerere, omniaque & singula, quæ ad tutorem, & pro tempore curatorem hujusmodi de jure, usu, consuetudine, vel aliàs pertinent, facere, & exercere; ac tutelæ, & pro tempore curæ hujusmodi ratione, & illarum occasione duntaxat, negotio, & causis criminalibus quibuscunque opus fuerit, te immiscere, ac in eis consilium, mandata, & jussiones, tam verbo, quàm in scriptis dare, & debitæ exequutioni demandare facere, etiamsi sanguinis effusio, membrorumque mutilatio, seu etiam mors inde sequatur, liberè, & licitè, ac absque ullo irregularitatis, vel censurarum, aut pœnarum Ecclesiasticarum incursu, possis, & valeas. Dummodo tamen, præmissorum occasione in mercatura, aliisque Clericis interdictis negotiis, nullatenus te immisceas; & à sententia in causa sanguinis per teipsum ferenda omninò abstineas, Apostolica auctoritate tenore præsentium licentiam concedimus, & impartimur. Non obstantibus Apostolicis, ac in Vniversalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque.*

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem Die 23. Maii 1627. Pontificatus nostri Anno quinto.

M. A. Maraldus.

Sicque quocunque modo hujusmodi indultum concedatur, sive per Præfecturam Brevium, sive per ipsam Datariam Apostolicam, semper restringitur ad duo, nimirum, ne
18 præmissorum occasione Orator exerceat mercaturam:
quòdque abstineat à ferenda sententia per seipsum in causa sanguinis: quæ quidem non aliàs emanare solent, quàm ad præscriptum juris communis, unde desumpta est supradicta praxis: nam quoad primum, certum est, Clericos omni jure prohibitos esse negotiari, cùm habeamus in jure integrum titulum, *ne Clerici vel mon. secul. se immisc. negot.* & *textum* clarum in *cap. fin. de vit. & hon. cler.* ubi Cleri-
19 cus, qui tertiò monitus, à negotiationibus sæcularibus non
abstinet, interim perdit quoad bona privilegium Clericale, ut in ejus summario dicitur, *Clem. 1. §. adversus, eod. tit.* & magis patet *in cap. 1. 83. dist.* ubi *Decrevit Sancta Synodus, nullum deinceps Clericum aut possessiones conducere, aut negotiis secularibus se immiscere, nisi propter curam pupillorum, & orphanorum, ac viduarum: aut si fortè Episcopus Civitatis Ecclesiasticarum rerum sollicitudinem habere præcipiat, & in c. 2. ead. dist.* ibi, *id plurimos Clericorum negotiationibus inhonestis, & lucris turpibus immiscere, nullo pudore cernentes Evangelicam lectionem, qua ipse Dominus negotiatores è templo verberatos flagellis asseritur expulisse: ac Apostoli verba recolentes, quibus ait, Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus: Psalmistam quoque David surda dissimulante aure cantantem, Quoniam non cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini: & in cap. quid est, ead. dist. negotiatores ergo illi abominabiles existimantur, qui justitiam Dei minimè considerantes, per immoderatum pecuniæ ambitum polluuntur, merces suas plus perjuriis* 20
onerando, quàm pretiis; & tanquam pestem fugiendum esse clericum negotiatorem, docet text. *in cap. negotiatorem, 88. dist.* Quo fit, ut neque ipsis clericis liceat conducere 21
agros, eosque per suos colonos excoli facere, ut fructus inde provenientes vendant, urgente adhuc prohibitione tex. *in cap. pervenit, 86. dist.* ibi, *quidam propter turpis lucri gratiam, alienarum possessionum conductiones, & causas seculares suscipiunt, & à sacris quidem officiis se per desidiam separant*; & inter cæteras causas, ea potissimùm esse creditur, cur clericis sit interdicta mercatura; quia nimirùm illa vix exerceri potest sine peccato, & mendacio, *ut in cap.* 22
summa 1. 4. q. 4. c. quocunq. eod. can. & 9. Abb. *in c. fin. de usur.*

Attenta tamen præfatorum jurium dispositione non ve-
23 niunt profectò Clerici, qui proprios agros colunt, aut
conducunt eos ab Ecclesia; hoc enim nullo sibi jure prohi-
betur, juxta illud Levit. *cap.* 25. ibi, *Terra quoque non ven-
detur in perpetuum, quia mea est, & vos advenæ, & coloni
mei estis*. Ac proinde fuit aliàs per S. Congregat. Concil.
24 declaratum, non deberi propterea clericum super hoc mo-
lestari sub prætextu illicitæ negotiationis. Sicut pari mo-
do si vendat ille vinum, frumentum, aut oleum, ex red-
25 ditibus sui beneficii, ut per Gutier. *de gabell. quæst.* 93.
num. 25. quinimmò ad vendendum vinum, quòd ex pos-
26 sessione sua, vel Ecclesiæ colligit, etiam tenere potest
tabernam in domibus Ecclesiæ: dummodò non per se ip-
sum, sed per alium vendat, Franc. *in cap. un. de vit. & ho-
nest. cler. in* 6. ubi ait, ita Domin. defendisse unum cleri-
cum, qui vendebat vinum per alium, Genuens. *in prax.
cap.* 67. *num.* 7. ubi ex eadem ratione censet hujusmodi vi-
num posse vendere, etiam, ut vulgò dicitur, *ad minutum*.
Similiter licèt prohibeantur clerici tenere animalia, seu
27 jumenta, & alia similia ad vecturam, cùm id sit species ne-
gotiationis, & hoc casu equorum locatores appellentur,
nihilominus ea tenere possunt ad usum proprium, Carol.
28 de Grass. *effect.* 6. *num.* 10. & 11. qui supradictam genera-
lem conclusionem pluribus etiam modis ampliat. Primò
nimirum, ubi dictus clericus etiam emeret dicta anima-
lia, ut illa pascat in propriis prædiis, & cum pinguia fa-
cta fuerint, vel cùm partus ediderunt, illa, & eorum par-
tus vendat, quòd ei non est interdictum, Redoan. *de spol.
quæst.* 2. *num.* 14. id. Carol. *loc. cit. num.* 18. *limitat.* 1. sicut
etiam potest locare ipsa animalia, ac oves, & boves, si ha-
bet ea decimis, vel successione, aut alias sibi data, aut si
habens pascua multa emit animalia, ut illa depascerent ad
sustentationem sui, & suorum parentum, ac pauperum.
Secus verò si emeret, ut traderet ad incrementum, vel
aliud ageret in fraudem ac per viam negotiationis, ut post
alios concludit id. Redoan. *loc. cit.* Secundò, ubi clericus
semel tantùm emeret, vel venderet: quia per unicum con-
tractum de mercibus factum non dicitur mercatura,
gloss. *in l. mercis, ff. de tribut.* id. Carol. *num.* 19. *limitat.* 2.
unde dixit id. Franc. *in d. cap. un.* quòd ea unico actu quis
non efficitur joculator, vel mercator; quę nomina verba-
lia, significantia officium, vel artem, aut alium actum li-
citum, non verificantur ea unico exercitio; unde non di-
citur mercator ex unica mercatura, vel hospitator ex uni-
ca hospitatione, ut docet text. *in d. l.* 1. *ff. de trib.* secus au-
tem, si verba ipsa significent delictum, veluti, raptor, vel
adulter; quia unico tantùm actu verificantur, ut habe-
tur *in l. maritus, §. qui quæstum, ff. de adult.* licèt aliter di-
cendum sit, quando aliqua est inflicta pœna contra ali-
quos, turpia exercentes, nimirum, vitium sodomiæ, vel
aliud: quo casu non inducitur exercitium per unicum
actum, sed plures vices requiruntur, id. Genuen. *in dict.
prax. cap.* 67. *num.* 1. Tertiò, quando clericus non per se
ipsum, sed per interpositam personam, ut dictum est, ne-
gotiatur, nam hoc modo sibi non prohibetur, *cap.* 1. *de
vit. & hon. cler.* Molin. *de contract. disput.* 343. *num.* 10. id.
Carol. *num.* 23. *limitat.* 5. Quartò in clericis pauperibus,
in necessitate constitutis, habito respectu ad eorum condi-
tionem, *d. cap.* 1. *ne cler. vel mon.* id. Redoan. *dict. quæst.* 2.
num. 16. id. Carol. *num.* 42. *limitat.* 6. Quintò in clericis
exercentibus agriculturam, cùm ea illis permittatur pro
quærendo victu, unde possunt affictare terras, & prædia,
ac in eis laborare, quatenus aliter honestè vivere non pos-
sint, *d. cap.* 1. id. Carol. *num.* 28. *limitat.* 7. Sextò ubi cleri-
cus habet propria animalia, ut dictum est, vel vineas, aut
oliveta, ex quibus nascuntur, & colliguntur fructus: tunc
enim illos ad sui libitum potest vendere, id. Anchar. & Imol.
in cap. fin. de vit. & hon. cler. id. Carol. *num.* 33. *limitat.* 9.
alias verò limitationes, quas id. Carol. inter *num.* 18. &
36. ibid. ponit tanquam minus hic necessarias consultò
omisimus.

Præmissis etiam non parum confert, quædam declaratio S. Congreg. Concil. ad instantiam nonnullorum presbyterorum, & clericorum Terræ Altimontis Cassanen. Diœcesis, tenoris sequentis, videlicet.

29 *Illustrissimi, & Reverendissimi Domini, Presbyteri, & Clerici Terræ Altimontis Cassanen. Diœcesis, qui, ut plurimum, ob loci, montium, personarum, ac temporum qualitatem, aliqua ex infrascriptis rationibus, necessaria ad suam, & familiæ sustentationem coguntur quærere, ad obviandum vexationibus Commissariorum petunt, ut declaretur, an liceat eis hæc facere absque reatu illicitæ negotiationis.*

Primò, *An liceat eis terras patrimoniales, ac beneficiales per laicos colere.*

Secundò, *An pro necessario culturæ usu possint emere boves, & alia animalia, & fructus illorum vendere.*

Tertiò, *An ii, qui in propriis Terris habent quercus, & castaneas, quarum fructibus sues vescuntur, possint sues emere, eosve alere, ac pro sua, & familiæ sustentatione vendere.*

Quartò, *An iidem clerici cum foliis suarum arborum possint in propriis ædibus arti sericæ operam dare, vel idem opus alteri ad medietatem committere, ut in illis partibus fieri consuevit.*

Sacra Congregatio Concilii interpretum Ad primum *censuit, licere clericis agros beneficiorum, ac bonorum patrimonialium suorum opera laicorum colere absque reatu illicitæ negotiationis.*

Ad secundum, *Posse similiter clericos pro hujusmodi culturæ usu, boves, & animalia emere necessaria; illorumque fœtus justo pretio, atque honesta ratione vendere: nec propterea eos prohibitæ negociationis prætextu vexari posse, aut debere.*

Ad tertium, *Ibidem posse pro sua, & familiæ sustentatione; dummodo in emendis, alendisve, seu distrahendis suibus, nihil sordidum, aut indecens ordini clericali exerceant.*

Ad quartum, *Licere clerico arborum in propriis bonis existentium folia, alicui laico concedere, eo pacto adjecto, ut lucrum, quod ex bombycibus provenerit, inter utrumque dividatur. Et pariter eidem licere earundem arborum foliis per se ipsum absque officii sui duntaxat detrimento, ac pro sua, & familiæ sustentatione arti sericæ operam dare: dummodo in artificio hujusmodi personas non suspectas adhibeat, & quoad hoc Episcopi licentiam, quæ gratis detur, obtineat.*

C. Cardinalis Torres.

Et hæc quoad primam clausulam scilicet, *Dummodo præ-
missorum occasione in mercatura, aliisque Clericis interdictis* 30
&c. quæ semper apponitur, eòque magis, quia pluries
compertum est, hujusmodi clericos sub clypeo tutelæ co-
njunctæ sibi personæ ex professo mercabantur; unde usque
ad aures Summi Pontificis pervenerunt prædictorum Cle-
ricorum querelæ contra Commissarios ad id destinatos;
eorundem illicitorum negociatorum conscientias exone-
rantes.

Quo verò ad secundam clausulam restrictivam in sopra-
posita formula adjecta, nimirùm, *Et à sententia in causa
sanguinis per te ipsum ferenda omninò abstineas*, nil ea ad-
huc deviat à juris communis dispositione; quinimmò, si
illa non fuisset expressa, nihilominus censeretur apposita,
quia Summus Pontifex in suis rescriptis, præter concessio- 31
nem gratiæ principalis, si expedit, in reliquis se conformat
cum jure communi, quòd semper considerat, & secun-
dùm illud censetur rescribere *glos. fin. in fin. in cap. consulta-
tioni de tempor. ord. & glos. in verbo, consultationem, in cap.
ex tua, de fil. presb.* Fel. & alii *in cap.* 1. *num.* 17. *de constitut.*
ac propterea in similibus indultis, & dispensationibus cum
Clericis, ad exercendum tutelam pro sanguine conjun-
ctis, etiam in criminalibus, aliquando non apponantur
dictæ clausulæ, & nihilominus censentur appositæ. Juris
igitur communis dispositio in hac præsenti materia ea est,
quòd clericus habens jurisdictionem temporalem, potest, 32
& debet delegare causam sanguinis, ut habetur in *cap. Epi-
scop. ne cler. vel mon.* ibi, *nam licèt clericis causas sanguinis
agitare non liceat, eas tamen cum jurisdictionem obtinent
temporalem, debent, & possunt, metu irregularitatis cessante,
aliis delegare*. Hìc tamen Papa tribuit Oratori omnimo-
dam facultatem exercendi ea, quæ pertinent ad officium
tutoris, & curatoris, cùm repræsentet personam pupilli,
Bald. *in l. etiam, de fideicomm.* etiam se criminalibus im-
miscendi, dummodo à ferenda sententia in causa sangui-
nis abstineat, juxta text. *in cap. sententiam. ne cler. vel mon.*
ibi, *sententiam sanguinis nullus clericus dictet, aut proferat,
sed nec sanguinis vindictam exerceat*, & in hoc restringitur
etiam supradictum indultum; licèt ipse Papa potuisset Ora- 33
tori

toel providere, ut sine pœna irregularitatis posset per se ipsum sententiam sanguinis proferre, id. Franc. *in cap. Episcopus, eod. tit. lib. 6.*

CAPUT V.

Praxis Dispensationis cum Presbyteris ad studendum juri civili.

SUMMARIUM.

1. *Presbyteri juri civili operam navare prohibentur, & quare num. 3.*
2. *Cum eis tamen super hoc frequenter dispensatur.*
4. *Frequentioris usus gratia expressa, non excludunt similia &c.*
5. *Studendi juri civili indultum an presbytero possit concedi ab Episcopo.*
6. *Et resolvitur negativè.*
7. *Conclavistæ presbyteri possunt audire jura civilia.*
8. *Dispensare non potest Episcopus super Constitutione Conciliari.*
9. *Legati non possunt dispensare contra Concilia generalia.*
10. *Studendi juri civili indultum duobus modis conceditur.*
11. *Familiares, & Capellani Papæ quomodo dispensentur ad studendum juri civili.*
12. *Formula literarum indulti studendi juri civili.*
13. *Studendi juri civili indultum denegatur excedenti trigesimum annum, & quare.*
14. *Conceditur tamen ad perficiendum studium jam inceptum.*
15. *Ætas nulla sera est addiscendum.*
16. *Bartholus in qua ætate cœpit studere, & doctoratus fuit.*
17. *Studendi jure civili indultum rarò datur ultra triennium.*
18. *Studium legale quinquennium requirit.*
19. *Studium legale infra tempus perficere non valenti, quomodo datur prorogatio.*
20. *Nobiles majore pollent ingenio, quàm rustici.*
21. *Ius canonicum, & civile connectuntur.*
22. *Leges non dedignantur canones imitari.*
23. *Leges civiles quare ab Ecclesiasticis addiscende.*
24. *Excommunicatus, qui infra duos menses non destitit à studio juris civilis, à quo absolvendus.*

Licèt Clericis, non modò in majoribus, verùm etiam in minoribus constitutis, munus sive Advocati, sive Procuratoris à jure sit interdictum, ut supra demonstravimus; inter infrascriptas tamen personas Ecclesiasticas, non nisi in
1 sacro presbyteratus ordine constitutis juri civili operam navare, ut infra, prohibetur. Unde quid Romanæ Curiæ stylus circa opportunum desuper indultum concedendum servet, videamus. Frequentissimè etenim per Sedem Apo-
2 stolicam indulgetur, seu dispensatur cum ipsis presbyteris, ut possint audire jura civilia; ac propterea circa hanc praxim videndum erit, Primò, unde, & quare emanauerit prohibitio circa hoc. Secundò, an alius præter Summum Pontificem queat hanc facultatem impartiri. Tertiò, quomodo, & cum quibus conditionibus, & clausulis dispensetur.
3 Et quoad primum, satis omnibus innotuit illa prohibitio contenta in *c. super specula. de privil.* ubi statuitur, ne quisquam Parisiis docere, vel audire jus civile præsumeret; cui alia accessit, ut in *c. non magnopere, ne cler. vel mon.* ubi prohibetur cuilibet post votum Religionis, ac emissam professionem ad physicas, vel leges mundanas audiendas exire. Si verò exierint, & ad claustrum suum infra duorum mensium spatium non redierint, sicut excommunicati ab omnibus evitentur, & in nulla causa, si patrocinium præstare voluerint, audiantur: reversi autem in choro, Capitulo, mensa, & cæteris, ultimi fratrum existant, & nisi fortè ex misericordia Sedis Apost. totius spem promotionis amittant.

Supervenit postmodum decretalis Honorii III. qui hanc prohibitionem extendit ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpositos, Cantores, & alios personatus habentes, nec non presbyteros, ut *in c. super specula. ne cler. vel mon.*

Ex quibus notat Cancellaria Apost. quòd Religiosi, & habentes dignitates vel personatus, seu presbyteri non pos-

sunt audire leges, vel physicam: & si audicent, statim sunt excommunicati, & efficiuntur inhabiles de cœtero ad ordines, & beneficia sine Apost. dispensatione per gloss. & DD. *in d. c. super specula.* & sic videtur, quòd possint beneficia per istos obtenta post hanc pœnam impetrari in forma juris, cùm sint inhabiles, & irregulares. Clerici tamen, & alii beneficiati nõ habentes dignitates, & personatus, nec presbyteri, vel Rectores Eccles. Parochialium non includuntur in præd. juribus: & quod dicitur de Rectoribus, intelligitur ratione Ecclesiæ, si tamen essent presbyteri, ut in *d. notabili fol. mihi* 193.

Quarum quidem prohibitionum duæ sunt causæ finales, una videl. quæ habetur *in d. c. non magnopere*, ibi, *ne occasione scientiæ, spirituales viri, mundanis rursus actionibus involvantur*; altera verò in *d. c. super specula*, ibi, *quia Theologiæ studium cupimus ampliari, ut dilatato sui tentorii loco, funiculos suos faciat longiores &c.*

Nec ad id refert, Summum Pontificem, Parisiorum Civitatem, ut supra, tantummodo expressisse: quia nihilominus prohibitiones hujusmodi per totum orbem extenduntur: & dum statuit, ne quis Parisiis aliquis, vel docere leges sæculares præsumeret, hoc fecit ratione frequentioris usus in illa Civitate; quia frequentius Sacerdotes legebant leges Pa- 4
risiis, quàm alibi; & sic expressum frequentiæ causa non restringit, gl. in *c. 1. de confess. lib. 6.* & gratia frequentioris usus expressa, non excludunt alia similia, quæ rariùs contingere solent, Mandosi. *in reg. Cancell. 33 q. 6. nu. 5.* gloss. *in proœm. decretal.* in verbo, *Bononia*, quæ ait; *etsi tex. dicat Bononiæ, propter frequentiam studii, tamen illa Constitutio ad omnes Universitates extenditur*, & per Rebuff. *in tract. nominat. n. 26. qui num. 27.* ait, quòd propterea mirandum non erit, si stantibus præmissis, Summus Pontifex Romæ, ubi debet vigere studium Theologiæ, dicat velle habere studium generale juris divini, & humani, canonici videlicet, & civilis, ut habetur *in c. 2. de privileg. in 6.* quia hoc concessit ex privilegio, & ex causis in *d. cap. contentis*, ibi, *cùm de diversis mundi partibus multi confluant ad Sedem Apostolicam, quasi matrem, Nos ad communem tam ipsorum, quàm aliorum omnium commodum, & profectum paterna sollicitudine intendentes, ut sit eis mora hujusmodi fructuosa, providemus, quod ibidem de cætero regatur, & vigeat studium juris divini, & humani.*

Quoad secundum, quæri potest, nunquid possit Episco- 5
pus super hoc dispensare? Et videtur, quòd sic, Regula enim generalis est in *cap. nam concupiscentiam, de constit.* ubi omnia videntur concessa, nisi sint prohibita, *l. nec non. §. quod eis ff. ex quibus cau. major.* & sic cùm hoc non reperiatur à jure prohibitum, Episcopis erit ei permissum, facit *cap. milites, 11. q. 1.* Nec ex supradictis apparet, conditorem supradictorum canonum sibi reservasse hanc facultatem; ac propterea illam ipsis Episcopis videtur concessisse, *cap. nuper de sent. excomm.* ubi glos. dicit, *Episcopos posse dispensare, quandò dispensatio est prohibita non est, cap. apud de sponsf.* & hæc est communis opinio DD. in *c. dilectus, de temp. ord. & in cap. excommunicamus, 6. sane, de hæret.* ubi dicitur, quòd Episcopus potest dispensare, ubicunque non prohibetur, nisi immineat universum statum Ecclesiæ, *c. à nobis, in fin. eod. tit.* Abb. *in cap. at si clericis, §. de adulteriis, de jud. & in c. quibusdam, de pœnit.* videmus etenim, quòd lex puniens aliquod delictum, & apponens postea verbum impersonale, videlicet, nisi fuerit dispensatum, vel possit dispensari, referatur etiam ad Episcopum, glos. in *d. c. in quibusdam, & in c. quisquis, de elect. Archid. in c. nulli, dist.* 38 gl. *in c. ult. de Apost. & in c. virginum, 27. q. 1.*

His tamen non obstantibus contraria opinio verior est, & in praxi recepta, & stylus Curiæ obtinuit, ut nullus, præter
Papam, possit desuper dispensare, tam cum Sacerdotibus sæ- 6
cularibus, quàm regularibus teste Archid. in *cap. non dicatis, 12. q. 1.* Unde sæpe etiam videmus, quòd novus Pontifex inter facultates, quas conclavistis concedit, cum eis dispensare 7
consuevit, ut si qui eorum fuerint presbyteri, possint audire jura civilia, & in eis doctoratus gradum suscipere, teste Pastif. *de resign. benef. l. 7. q. 7. n. 11.* & ex his satis constat, facultatem hanc ad solum Papam pertinere. Navar. *cons. 2. in fin. ne cler. vel mon.*

Potrò quod dictum est de prædictis personis beneficiatis prohibitis in *d. cap. super specula, ne cler. vel mon.* intelligendum est non modò de titularibus, verùm etiam de commendatariis, de quibus, licèt olim dubitabatur, an compre-

hendererentur in dicta Constitutione: attamen, re delata ad Gregorium XIII. fel. record. dispensavit ipse cum quodam Commendatario, qui audierat leges civiles sine Apostolica dispensatione; ob eam rationem, quia isti cum sint Commendatarii perpetui, hodie non differunt à veris titularibus, ut *omnes Doctores* fatentur, & dicit Zerol. *in sua praxi Episcop. in verbo, studium vers. ad tertium.*

Ne tamen circa præmissa, quæ pro parte affirmativa dicta sunt, nimirùm, quòd possit Episcopus dispensare in casibus sibi non prohibitis, simplex Curialis decipiatur quoad ea, quæ in praxi contingere possunt, sciat, hujusmodi conclusionem locum sibi minimè vindicare, quando agitur de dispensatione adversùs aliquam Constitutionem Conciliarem; quandoquidem, etiam si dicatur per verbum impersonale, *dispensetur*, seu alio modo, sicut aliàs diximus, nihilominus id procedere non ignoratur, quando agitur de dispensatione super canone Pontificio, secus autem si super aliqua Constitutione Conciliari, eo enim casu, licèt eo modo loquendi videatur aliis hęc facultas concessa, nihilominus neque Episcopus, neque alius inferior poterit dispensare; quia
8 cum decreta ejusdem Constitutionis Conciliaris egeant expressa derogatione, Henriq. *lib.* 13. *c.* 57. *num.* 1. Gratian. *discept. forens. cap.* 397. Caputaqu. *dec.* 176. *par.* 1. Azor. *inst. moral. par.* 2. *lib.* 5. *cap.* 14. Garc. *de benef. par.* 4. *cap.* 5. *num.* 30. proptereà Episcopus, seu alius inferior ipsam Constitutionem Conciliarem tollere, aut in ea dispensare minimè potest, id. Henriq. *d.* 57. §. 1. *littera C.* nec tuta prorsus videtur contraria opinio asserentium, posse Episcopum ex causa magnæ necessitatis dispensare, præsertim in casu prædicto, quando subest legitima causa, sicut tenuit Staphil. *in tr. brev. num.* 21. nam dicta opinio non est vera, cùm nec Episcopi,
9 nec Legati possint dispensare contra Concilia generalia, ut tenet gloss. *in cap. cum dilectis*, in verbo, *in ætate, de elect.* Abb. *in cap. dilecto, nu.* 5. *de preb.* cùm Summo tantùm Pontifici facultas hæc competat, Leo *in thes. for. Eccl. p.* 2. *cap.* 8. *num.* 44.

Quoad tertium, & circa illius praxim dicendum, quòd 10
hæc dispensatio conceditur a Summo Pontifice quandoque per supplicationem sua manu signatam, quæ transit per Datariam: ac postmodum super ea expediuntur literæ Apostolicæ, sive per Officium Minoris gratiæ sub plumbo, sive per breve sub Annulo piscatoris; aliquando autem per simplex rescriptum Sacræ Congreg. Card. Concilii Trid. in calce memorialis appositum; quandoque per privatas literas d. Congreg.

Aliquando etiam ipse Summus Pontifex consuevit non modò cum supradictis Conclavistis, verùm & cum suis familiaribus, & Capellanis motu proprio sub hac forma dispensare, nimirum, *Vt etiamsi ipsi presbyteri fuerint, ac digni-* 11
tates, & officia obtinuerint, leges, & jura civilia, etiam publicè in scholis, & Universitatibus studiorum generalium ad quinquennium duntaxat, dummodo iidem trigesimum ætatis annum non excesserint, audire, & si habiles, & sufficientes reperti fuerint, etiam ad Doctoratus gradum in hujusmodi facultate se promoveri facere, ipsaque jura, etiam publicè docere, atque Iudicis, Advocati, & Procuratoris officium in causis Ecclesiasticis civilibus tantum exercere, liberè, & licitè possint, & valeant de speciali dono gratiæ dispensamus, ut inter cæteros concessit Gregorius XV. in suo motu proprio in forma Brevis sub *Dat. Romæ apud Sanctum Petrum die* 22. *Martii* 1621. *Pontificatus sui Anno primo*, Ex illis tamen verbis, *etiam ad Doctoratus gradum*, te notare non pigeat; quòd etiam si non esset apposita, censetur nihilominus Papam dispensare cum ipsis, ut possint assumere dictum gradum. Carol. de Graff. *de eff. cleric. eff.* 29. *n.* 5.

Priori modo dantur literæ sub formula sequenti, vid.

12 *Vrbanus Episcopus servus servorum Dei. Dilecto filio N. N. presbytero Neapolitan. salutem, & Apostolicam benedictionem. Vita, ac morum honestas, &c. Hinc est, quòd nos te, qui in vigesimo sexto tuæ ætatis anno constitutus existis, ut fructuosior, & utilior in Ecclesia Dei minister evadere possis, utrique juri operam navare desideras, præmissorum meritorum tuorum intuitu, gratioso favore prosequi volentes, & à quibusvis excommunicationis &c. Censentes, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, tibi, ut ad proximum triennium tantùm in quacumque tibi benevisa Vniversitate, in qua studium viget utriusque juris, pro majori Sacrorum Canonum intelligentia, utrique juri hujusmodi operam navare, ac omnes, & singulos gradus, per alios scholares Ecclesiasticos seu seculares eidem juri studentes, suscipi, aliaque per eosdem fieri, & exerceri consueta, servatis servandis, suscipere, ac facere, & exercere liberè, & licitè valeas; dummodo nullum beneficium Ecclesiasticum, personalem residentiam requirens, obtineas, & de consensu tui Ordinarii, authoritate Apostolica, licentiam, & facultatem concedimus, & impartimur; teque desuper à quoquam quovis prætextu, causa, vel occasione molestari, inquietari, aut quoquo modo impediri nullatenus posse: ac quicquid secus super his &c. irritum, & inane decernimus. Non obstantibus &c.*

Dat. Romæ &c.

Altero verò modo, per rescriptum, videlicet supradictæ Sacris Congregationis, quod ita datur, videlicet.

Die prima Maii 1636. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum auctoritate sibi attributa, benignè concessit Oratori, nullum officium, aut beneficium Ecclesiasticum, personalem residentiam requirens obtinenti, ut ad majorem Sacrorum Canonum intelligentiam, studiis legum civilium per biennium operam navare possit, dummodo trigesimum ætatis suæ annum non excedat.

Robertus Card. Ubaldinus.

Locus ✠ sigilli.

F. Paulutius Secretarius.

Sanè ex narratis, & concessis in supradictis formulis tria tibi notanda sunt.

Primùm, necessariam esse expressionem ætatis Oratoris; cui, si fortè excesserit trigesimum annum, denegabitur dispensatio; nisi tamen in dicta ætate studium antea inceptum non perfecerit; quia ad illud perficiendum, ut plurimùm non denegatur, sicut videmus servari.

13 Cur autem excedenti hujusmodi ætatem denegetur hæc dispensatio, in promptu est responsio, nempe quia studium neque post vigesimum quintum annum incipiendum est, tunc enim minus aptus quis reputatur ad scientiam, *l.* 1. & ibi Bart. *C. qui ætat. se excus. lib.* 10. ubi probatur, quòd studentes habent immunitatem à muneribus personalibus usque ad vigesimum quintum annum: quodque hoc privilegium non habet locum, nisi in minoribus vigintiquinq; annis; quasi præsumat Imperator, quòd postquam hanc ætatem quis excesserit, nunquam bene addiscat; igitur multò minus si excedat trigesimum annum; Unde bene congruit illud proverbium vulgari sermone prolatum ab eod. Zerola *in Praxi Episc. in verbo studium p.* 1. *vers. ad secundam*, quòd qui in trigesimo anno ignorat, & in quadragesimo non habet: neq; addiscendi, neque habendi spem ampliùs habet, ubi

etiam

etiam ait, quòd Sacra Congregatiò censuit; quòd si fuerit
14 major triginta annorum, non datur ei licentia, nisi jam stu-
dium incepisset, adhuc illud non absolvisset.

Sic fuit etiam aliàs decisum per dictam Sacram Congre-
gationem Concilii, quòd licentia, quæ à jure communi con-
ceditur non residendi studiorum causa, *ut in c.fin.de magistr.
c.relatum, de cler. non resid. c.cum ex eo, de elect. in 6.* non est
danda habenti ætatem triginta annorum teste Gonz. *gloss.
4.sub num.35. vers.Hinc fuit decisum in S.Congregat.* prout
nos alibi diximus.

Ratio autem, qua movetur Summus Pontifex ad dispen-
sandum cum Oratore excedente vigesimum quintum an-
num ea esse fertur, nempe quòd licèt prædictus Imperator,
post id tempus non præsumar, quem bene addiscere, ut di-
ctum est, negari tamen non potest, quin diligenti studio pos-
sit quis proficere, quòd in juventute omisit: Unde Accursius
glossator juris civilis, quando incepit studere erat viginti
octo annorum, & tantopere floruit, ut ait Bart. *in d.l.*1. &
ob majorem ætatem hujusmodi, non debet quis recedere à
studio, quia immò senex potest in illo proficere, & glos. in
cap.si habes, in verbo, senex, 14.q.3. refert dictum Senecæ di-
15 centis, quòd nulla ætas sera est ad discendum: quòd tamen
tanquam rarum, parum attenditur in casu petendæ prædi-
ctæ dispensationis.

Est propterea notandum, quòd quò minor est Oratoris
ætas, eò facilius conceditur supradicta dispensatio; nam
quòd senex, sive alius supra trigesimum annum addiscat, est
de rarò contingentibus, ac sic non est in consideratione, *l.
nam ad ea ff. de leg.* id.Gonz.*d.n.35.vers. Hinc fuit decisum
in fin.* Ac propterea potiùs laudandus est Bartolus, qui, ut
ipsemet refert in *l.quidam cum filium, ff.de verb.oblig.* in de-
16 cimoquarto suæ ætatis anno in Civitate Perusii sub Cino
Pistoriense jura Civilia audire incepit; quodque taliter
continuò studendo profecit, ut in vigesimo anno, Bononiæ
repetendo, & disputando, demùm in vigesimo primo anno
doctoratus fuit.

17 Secundum, quòd dispensatio hæc nunquam, aut rarò con-
ceditur ultra triennium; nam licèt ad sic modicum tempus
non possit quis multa addiscere, glos. *in cap.cum ex literis,*
18 *de in integr. rest. verb. instructus*, ex eo quòd ad perficien-
dum studium legale requiritur quinquennium, §. *quibus, in
proœm. ff.* & nemo repentè fit summus, *cap.charitas, de pœ-
nit. dist.* 1. restringitur hìc tamen id tempus à Papa, præser-
tim cum iis, qui ad aliquam residentiam fortè tenentur; ne
prætextu longioris temporis studendi, presbyteri, & alii su-
periùs expressi à suis Ecclesiis absentes vagentur, & ea, ad
quæ tenentur, negligant, Mandos. *in praxi signat.grat. tit. li-
centia audiendi leges, vers. Adde etiam*; ac occasione scien-
tiæ spirituales viri diutiùs mundanis actionibus involvan-
tur, ut in *d. cap.non magnoperè*, & nimis à contemplatione
distrahantur; cùm per jus civile non dirigatur principaliter
homo in Deum, sicut per jus canonicum, *cap.ut animarum
de constit. in 6.*

19 Elapso tamen tempore ita concesso consuevit allud de
novo concedi; vel saltem primum prorogari, si studium
ipsum non fuerit completum; quæ quidem nova concessio,
seu prorogatio interpretari debet juxta terminos prioris
gratiæ. Si enim Orator post eam obtinuisset aliquod be-
neficium, personalem residentiam requirens, nulla de hoc
habita mentione, subreptitia censebitur hæc secunda con-
cessio, Ludovis. *decis.* 522. *num.* 17. quia cum tali expressio-
ne Summus Pontifex vel gratiam non concessisset, vel sal-
tem difficilius.

Circa tamen hujusmodi tempus dari non potest certa re-
gula; vidimus enim, nonnullos Summos Pontifices longiùs,
alios verò breviùs concessisse: & quandoque nobilibus mi-
nus, plebeis verò majus, quòd servatum legimus tempore
Pii IV. ut in quibusdam notulis, quas in Romana Curia
vidimus circumferri. Hujus tamen rei discrimen adhuc
omnes latet, nisi fortè ridiculam afferamus rationem, ni-
20 mirum, quia regulariter nobiles meliore pollent ingenio,
ideò brevi addiscere possunt, & citiùs, quàm alii; illi enim
ex delicatioribus cibis, quibus vescuntur, puriores spiritus
generant, qui intelligentiæ serviunt, quàm rustici, qui gros-
sioribus escis aluntur, ut observavit gl. *in l.servis Urbanis, ff.
de l.*3. nobilium item educatio (si tamen ea, qua decet, dili-
gentia curetur) & quæ illam sequitur indoles, aptior est ad
officia rationis, quàm cæterorum, ac propterea breviori, si
velint studere, poterunt nobiles esse perfecti, & docti in
scientiis, quàm alii, ut per Rebuff. *in tract.nomin.q.12.n.3.*

Corradi Prax. Dispensat.

Tertium, prædictam dispensationem concedi Oratori ad
faciliorem Sacrorum Canonum intelligentiam: licèt enim
opprobrium sit clerico ostendere se peritum causarum fo-
rensium, *l. consulta Divalia, in fin. C.de testam.* Nihilomi-
nus id illi permittitur cùm jus canonicum, & civile sint 21
adeò inter se connexa, ut unum sine altero vix intelligi pos-
sit; unde Bald. *in proœm. decretal.* dicit, quòd juris canonici
sanctitas juris civilis sublimitate decoratur, & juris civilis
majestas canonum auctoritate firmatur, & qui non sapit in
utroque, non habet tantam dulcedinem, & unum alio co-
ruscat, Barbos. *in rubr. de testam. col.* 1. & sicut ex medici-
na, & philosophia fit perfectus medicus, ita sciens jus cano-
nicum, & civile, fit perfectus jurisconsultus, & nisi quis
sciat canones cum legibus, non potest practicam judicio-
rum cognoscere, id. Bald. *in cap.cum causam, col.2. de pro-
bat.* Roman. *singul.* 654. & habetur in *cap.* 1. *&* 2. 39. *dist.*
quod quidem Petrus Diaconus, Episcopus Electus, fuit à
B.Gregorio repulsus, propter ignorantiam rerum civilium,
& secularium, Menoch. *de arbitr. casu* 425. *num.* 24. *cum
seqq.*

Hinc est, ut etiam leges non dedignentur sacros canones 22
imitari, *cap. clerici de jud.* sicuti neque canones dedignan-
tur jura civilia adducere, *cap.1.de cau.poss. & propr.* & statu-
ta sacrorum canonum Principum consultationibus adju-
vantur, *cap. 1.de non. oper.nunc.* quinimmò civilis sapientia
etiam sanctissima est, *l.1.§.preinde, ff.de var. & extraord.
cogn.* & ibi glos. in verbo, *Sanctissima*, dicit, quòd ejus præ-
cepta concordant cum divinis; quia habent eundem finem;
nam sicut de jure canonico, ut habetur in *proœm. decretal.*
fit, ut appetitus noxius sub juris regula limitetur, per quam
genus humanum, ut honestè vivat, alterum non lædat, jus
suum unicuique tribuat, informatur, ita de jure civili ha-
betur *in §.juris præcepta, instit. de just. & jur.* ibi, *juris præcepta
sunt hæc, honestè vivere, alterum non lædere, jus suum cuique
tribuere.*

Nec ad alium finem leges civiles ab Ecclesiasticis addis- 23
cuntur, nisi quia in negotiis Ecclesiasticis decidendis sunt
adjumento, *cap.si in adjutorium,* 10. *dist.* & ait glos. *in cap.*1.
de nov.oper.nunc §.quia vero, in verbo *adjuvantur*, quòd ita
in causis Ecclesiasticis possumus leges allegare, ut etiamsi
canones deficiant, possit judicari secundùm leges, & non-
nullæ materiæ, de quibus tractat jus canonicum, non possunt
sine legibus haberi, veluti materia testamentorum, possessio-
num, & dominiorum, emptionum &c. in quibus intelligen-
dis simplex Canonista facilè potest errare, ut ait Gambar.
*de auth.leg.lib.2.num.*182. & Salyc. *in l. precibus, col.3. C. de
impub. & al.subst.* ubi vocans miseros Canonistas, ait, quòd
merus Canonista est merus asinista. Et in proposito con-
cedendæ hujusmodi dispensationis concludendum est, quòd
jus Pontificium ideò non potest perfectè intelligi sine legi-
bus, quia illud est medulla legum, & jus canonicum est
practica juris civilis, Barbat. *in cap. conquestus col.3. de for.
compet.*

Et dum dicta prohibitio loquitur de Presbyteris, non
includit Subdiaconos, aut Diaconos, nisi fortè habeant per-
sonatus, vel dignitates, aut alias in dicta Constitutione
expressas personas: unde clerici sæculares obtinentes be-
neficia, etiamsi sint Subdiaconi, & Diaconi, non ligantur
hoc canone, Sayr. *de cens.lib.* 3. *cap.* 32. *num.* 9. Secus ve-
rò etiam simplices clerici in minoribus comprehenduntur,
si habent dignitatem, &c. id. Zerol. *loc. cit. vers. Primum
dubium.*

Postremò videndum erit, cuinam competat facultas ab-
solvendi ab excommunicatione supradictorum Canonum,
eos, qui illam incurrerunt. Et breviter resp. quòd cùm illa
non sit Papæ reservata, potest liberè, cùm Episcopus, tum
quilibet Sacerdos facultatem habens absolvendi à peccatis,
absolvere; ex quo ipse Papa illam sibi non reservavit; ac pro-
pterea aliis relicta censetur, ut per glos. *in d.c.super specula,
ne cler. vel mon.cap.nuper, & c.tua de sent.excomm.cap.dura,
de crim.fal. cap. de multa in fin. de præb.* Navarr. *in manual.
cap.27.num.39.* Guttier. *can.qq.lib.1.c.5.* Suar. *tom.5. disp.6.
sect.4.* Sayr. *de cens.lib.2.cap.19.à n.2.* & communiter DD.
in d.c.non magnopere, & ita fuit semper servatum, & practi-
catum, præsertim in casibus præsentis materiæ.

CAPUT VI.

Praxis Dispensationis super residentia, & de percipiendis fructibus pro Canonicis.

SUMMARIUM.

1 Beneficia simplicia de jure communi residentiam requirunt.
2 Quod limitatur, ut hic.
3 Residentia triplex est.
4 Dispensatio super residentia, alia juris, alia hominis.
5 Capitulum non potest habilitare Canonicos ad non residendum.
6 Neque eis distributiones donare.
7 Quando tamen id liceat.
8 Distributiones quotidianæ quomodo debeantur non inservientibus.
9 Et qua ratione dentur.
10 Episcopus non potest aliquem à residentia excusare, & referuntur declarationes Sacræ Congregationis.
11 Punctator in Ecclesia Constituendus ad notandum præsentes, & absentes.
12 Punctandi modus in Basilica Principis Apostolorum de Urbe.
13 Et quomodo illius Canonici excusentur à residentia.
14 Canonici privatim in Ecclesia celebrantes distributiones amittunt.
15 Declarationes Sacræ Congregationis ad id referuntur.
16 Capitula haberi non possunt, dum officia celebrantur.
17 Capitulo quando Canonicus non teneatur assistere.
18 Canonicus Pœnitentiarius quomodo habendus præsens in Choro, & alias &c. & referuntur plures declarationes S. Congreg.
19 Tenetur audire confessiones casuum etiam non reservatorum.
20 Canonico habenti præbendam theologalem an, & quando debeantur distributiones quotidianæ.
21 Formula supplicationis Dispensationis de non residendo.
22 Dispensatis de non residendo causa studii; quomodo consulatur.
23 Dispensatus super residentia quare debeat vacare studio Theologiæ, vel canonum.
24 Ignorantia mater cunctorum errorum.
25 Pater Franciscus Pavonius Cathacen. Societatis Jesu laudatur.
26 Dispensatio super residentia causa studii quare ad triennium detur.
27 Et suffragatur à die Datæ, & quid, si labatur tempus ante studia completa.
28 Dispensati super residentia debent petere in dispensatione fructus, qui aliàs non veniunt.
29 Distributiones integræ raro dantur causa studii.
30 Derogatio statutorum cur apponatur in dispensatione de non residendo, & fructus percipiendo.
31 Dispensatus super residentia causa studii, debet studere in approbata Universitate.
32 Et tenetur actu studere, alioquin non facit fructus suos.
33 Dispensatio de non residendo causa studii non datur, nisi de licentia Ordinarii, & quare.
34 Constitutio Pii IV. super indultis de non residendo.
35 Prorogare an possit Ordinarius Canonico licentiam causa studii concessam à Papa? Et pro negativa refertur declaratio Sac. Congr.
36 Beneficiatis in Urbe quomodo detur licentia percipiendi fructus in absentia.
37 Et quomodo Capellanis, & aliis familiaribus Papæ.
38 Absentes pro utilitate Ecclesiæ, ac reipub. & aliis causis, quæ hic enumerantur, pro præsentibus, & interessentibus habentur.
39 Canonicus absens ex indulto gaudet omnibus distributionibus quotidianis ex gratia, & proponitur exemplum.
40 Absentiæ tempus indultum Canonico non comprehendit tres menses, à Concilio Trid. permissos.
41 Abesse quandoque non potest Clericus, seu presbyter, licèt ad residentiam non adstrictus ratione beneficii.
42 Exemptiones Clericis non nisi ex gravissimis causis concedendæ, & quare.
43 Prothonotarii Apostolici unde exordium duxerint, quare sic appellentur, num. 44.
45 Prothonotariorum participantium numerus ad duodecim à Sixto V. ampliatus, & multis privilegiis auctus: pluresque declarationes Congr. Rit. pro eis emanarunt, quæ hic enumerantur.
46 Prothonotarii sunt in magna dignitate constituti.
47 Prothonotariis quas exemptiones concesserit Leo X. in sua Constit. quæ hic refertur.
48 Et quasnam eis sustraxerit Concil. Trid.
49 Privilegii tenor inspiciendus.
50 Prothonotariatus privilegii formula proponitur.
51 Et sub qua formula detur à Legatis, & aliis, ad id à Papa facultatem habentibus.
52 Prothonotariis titularibus quænam competant ratione Prothonotariatus, quæ verò non; & ad id plures declarationes Congreg. Rit. referuntur.

EGimus superiori capite de Dispensatione cum presbyteris ad studendum juri civili, illiusque praxi: eadem nunc sequitur super residentia beneficiorum etiam causa studii, ac fructuum perceptione in absentia ad tempus. Jure etenim communi inspecto, non modo cautum est contra obligatos ad residentiam, *ut tot. tit. de cler. non resid.* pluribusque Sac. Concilii Tridentini decretis, ut in *sess. 6. de refor. c. 1. & 2.* ubi, *Episcopi inferiores, &c. opportunis juris remediis residere cogantur; nullique privilegia, seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur: indulgentiis vero, & dispensationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus causis tantum concessis, & coram Ordinario legitimè probandis in suo robore permansuris:* necnon *sess. 23. c. 1. & 2. & sess. 24. c. 2. ac Constitut. Pii V.* super residentia facienda in parochialibus per eas obtinentes Canonicatus, aut dignitates, seu aliud beneficium, verùm etiam contra obtinentes beneficia simplicia, quæ adhuc 1
de jure communi residentiam requirunt; ut in *cap. fin. de rescrip. in 6.* Paris. *de resig. benef. lib. 1. q. 10. nu. 3.* licèt hodie ex generali consuetudine aliter servetur; circa quod plures declarationes in proposito affert Garc. *de benef. p. 3. c. 2. n. 3. cum* 2
pluribus seqq. ubi tamen *nu. 11.* limitat hanc conclusionem non procedere, ubi aliud fuerit jure speciali inductum, cùm videlicet ipsa simplicia beneficia possunt ex statuto particulari, vel consuetudine alicujus Ecclesiæ personalem residentiam requirere, ut ipse dicam in mea *praxi benef. in 2. p. signat. vers. personalem residentiam &c.*

Ut autem circa nostrã praxim, capiat unusquisq; an quando & quomodo super residentia dispensetur, præmittendũ est, 3
quòd residentia ipsa triplex est, nimirum, continua, discontinua, & causativa: quandoque enim requiritur continua residentia præcisa, sub privatione tituli; quandoque non continua, sed tantùm in certis temporibus: quandoque verò continua non tamen simpliciter, sed causativè, & solùm respectu privationis fructuum: ita ut licèt quis non residendo privetur fructibus, titulo tamen privari non potest, ut per Gonz. *ad reg. 7. Cancel. gl. 15. n. 21.* Vivian. *in praxi juris patr. lib. 1. cap. 1. num. 155.*

In quolibet ex prædictis residendi modis dupliciter dispensatur: quandoque scilicet à jure, quandoque verò ab homine. Dicitur enim dispensatio juris, quando propter necessitatem, seu utilitatem Ecclesiæ quis à residentia excusatur; quo casu potest constituere Vicarium, etiam si residere juraverit, *c. ex parte tit. l. 2. de cler. non resid.* cum aliis casibus notatis per Rebuff. *in prax. benef. tit. dispen. de non resid. à nu. 21. cum plur. seqq.* Dispensatio autem hominis est illa, quæ conceditur à Summo Pontifice, vel ab Episcopo justa existente causa, ut in *c. relatum hoc tit. c. proposuit de fil. Presb.* id. Rebuff. *num. 53.* 4

Aliàs enim nemo poterit desuper dispensare, præsertim si de Canonicis sive Cathedralis, sive Collegiatæ Ecclesiæ loquamur: quandoquidem neminem latet, Capitulo aliquo modo non licere habilitare Canonicos ad non residendum; 5
& ut possint percipere distributiones quotidianas, illasque eis donare, qui ab Ecclesia abfuerint; etiam si id faciant per viam donationis, vel dimissionis; quia neque per hoc talis habilitatio sustinetur, licèt Rot. *decis. 61. num. 3. part. 1. in* 6
recent. admiserit, quòd postquam distributiones sint quæsitæ; possint illi, quibus accreverunt, eas remittere, id est 7
consentire, ne absens portionem suam perdat, Beltram. ad

Ludo-

Ludovis. *dec. 154. nu.6. in fin.* quapropter, qui eas ita recipiunt, id est antequam distributiones ipsæ quæsitæ sint, tenentur ad restitutionem, cùm illas suas facere non possint, Quaran. *in summa bull. verbo residentia, vers. item propositionem illam, &c.* tales enim distributiones nunquam debentur non intervenientibus, nisi in casu infirmitatis,
8 seu justæ, & rationabilis corporis necessitatis, aut etiam necessitatis Ecclesiæ, ut supra dictum est, & ait id Ludovis. *d. dec. 154. n.2.* & licèt non desint, qui teneant, id fieri posse, saltem per viam gratiæ; attamen, certum est, Capitulum (seclusa tamen consuetudine) non posse hujusmodi licentiam impartiri; cùm non possit dispensare in lege Superioris, Garc. *d. p. 3. c. 2. n.402.* quandoquidem, distributiones quo-
9 tidianæ dantur ratione ministerii, ac operæ personalis, & laboris, ut per DD. *in cap. un. de cler. non resid. in 6.* Unde, nec Episcopus, præterquam in casibus a jure expressis, potest
10 hanc licentiam concedere; quinimmò aliàs a S. Congregatione hæc emanavit declaratio, scilicet, *Nec Episcopus potest aliquem excusare à residentia in choro, nisi juxta dispositionē, c.1. de cler. non resid. in 6.* & quia forsan Episcopi aliter interpretabantur *d. Conc. sess. 6. cap. 2. de reform.* propterea, ne ex illis verbis, *expediens videbitur,* prætenderent aliquâ fuisse eis facultatem attributam desuper dispensandi in residentia, ex quavis causa sibi benevisa, alia emanavit ejusdem *Sacræ Congregationis* declaratio super *d. cap. 1.* quæ sic ait. *Per hoc non datur facultas Ordinariis dispensandi in residentia ex quavis ratione;* quam quidem declarationem refert id. Garc. *num. 409.* nec honestum videtur, ut non laborans emolumentum laborantis accipiat; quoniam qui non laborat, non manducat, ait *Apostolus 2. Thessalonic. 3.* ac propterea, juxta quantitatem laborum, debetur remuneratio, *cap. Ecclesiasticis, q.2.* & ut justa mensura adhibeatur, juxta text. *in §. finimus, in auth. de non alien. coll. 2.* adinventus fuit modus punctandi Canonicos, etiam in Choro absentes; unde in quaque Ecclesia, ubi de jure, vel consuetudine celebratur divinum officium, constituitur Punctator, qui notet absentes, vel præsentes, Zerol. *in prax. Episcop.* in verbo *hora canonica, vers. ad octavum,* ut pro qualibet hora, debeat fieri portio, glos. *in Clem. 2. verbo certis horis, de ætat. & qual.* prout etiam dicitur de missa; quæ venit appellatione divinorum officiorum, *cap. alma mater, de sent. excomm. in 6.* Et licèt hic punctandi ordo desumi pos-
11 sit ex dictis per Conc. Trid. *sess. 24. cap. 12. de reform.* scio tamen, omnes ferè totius Orbis Cathedrales & Collegiatas Ecclesias regi circa hoc ad instar Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; quæ cùm sit veluti cunctarum Ecclesiarum speculum, & exemplar, & in ea quiescat Sanctitatis Ecclesiæ Principatus, id inviolabiliter servat; tam circa modum prædictum punctandi Canonicos absentes, quàm eos ex causis infrà adnotatis, excusandi. In condendis etenim statutis, & consuetudinibus ejusdem Basilicæ, pro illisque servandis, sancivit Nicolaus IV. *in sua Constitutione, quæ incipit, Civitatem Sanctam, sub Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Tertio Non. Febr.* 1278. de consensu, ac voto unanimi, ac concordi Capituli Basilicæ prædictæ, ut non reputetur præsens Canonicus, nisi Chorum intraverit in
12 Matutinis ante finitum, Gloria primi Psalmi, qui dicitur post Venite: & in Missa, ante finitum ultimum Kyrie Eleyson. In omnibus autem aliis horis ante finitum Gloria primi Psalmi; qui in ipsa hora cantatur, & præsens fuerit, quando circa finem Missæ, & horæ fuerit denariorum distributio facienda: ubi etiam prosequendo voluit, ut caveat sibi, ne quis absque causa necessaria, vel utili evidenti Chorum exeat, aut divinum officium intermittat. Illi autem, qui de mandato Archipresbyteri, vel ejus Vicarii,
13 & Capituli, vel solius Capituli, absentibus ab Ecclesia Archipresbytero, & ipsius Vicar. absentes ab Ecclesia fuerint; vel ab horis propter servitia, seu negotia Ecclesiæ procuranda, quandiù sic absentes fuerint, percipiant distributiones horarum, & portionem suam integrè, sicut cæteri residentes; & in iis, pro residentibus habeantur; propter perceptionem tamen hujusmodi, majus temperamentum, & moderamen poterit adhiberi circa expensas eorum de præsentibus Ecclesię, seu Camerę faciendas. Si quis autem de residentibus Canonicis sic infirmati, vel debilitati fuerunt, eo scilicet tempore, quo in ipsa Ecclesia resident, vel pro residentibus sunt habendi, tantaque, seu talis esset eorum infirmitas, seu debilitas, quod absque periculo proprii corporis, vel multum notabili, & magna indecentia, quæ posset horrorem, vel scandalum generare, scilicet ex ligaturis, emplastris in locis indecentibus, ut hujusmodi horis interesse non possint, non excludantur à distributionibus supradictis: sed eas percipiant durantibus ipsis infirmitatibus, & debilitatibus, ac indecentiis; quas etiam percipient medicinati semel in anno, diebus quatuor, & minuti, sex vicibus in anno duobus diebus in unaquaque minutione: dummodo prædicti in ipsa Ecclesia fuerint residentes, vel in urbe, de licentia tamen Archipresbyteri, vel ejus Vicarii, & Capituli, & solius Capituli, absentibus ab Ecclesia Archipresbytero, vel ejus Vicario, commorentur. Si quis autem ab Archipresbytero, vel ejus Vicario, & Capitulo, seu solo Archipresbytero, vel solo Capitulo, in illius absentia, vel solis etiam Camerariis, haberetur suspectus, quòd infirmitatem, vel debilitatem, seu indecentiam non haberet, quæ ipsum, propter periculum, vel indecentiam, juxta quod dictum est, à Chori, vel horarum servitio meritò redderent excusatum, hujusmodi suspicione durante, sibi distributionum medietas subtrahatur, quousque rationabiliter ostenderit, se nihil agere simulatè, & sibi non esse juxta hanc ordinationem distributiones hujusmodi subtrahendas, vel evidenter appareret, ipsum eas percipere non debere: in quo casu, sicut privandus est omnibus, sic etiam in alio sibi debent distributiones integrè ministrari suspicionis tamen exceptæ, medietatem tantùm recipiat, ut dictum est.

Nunc autem constitutio suprad. Nicolai IV. est servanda, prout servatur in omnibus suis partibus, cùm S. Rotæ Roman. Auditores pluries resolverint, illam esse factam pro bono regimine & gubernio Basilicæ S. Petri; nec est abrogata per non usum, vel per contrarium usum, aut aliàm prescriptionem. Et propterea est omninò, & in omnibus servanda, nisi contraria constitutio ostenderetur, per quam abrogata, vel reformata esset, ut fuit dictum *in una Romana Concordiæ S. Petri coram Caval. quæ est dec. 246. per tot. p. 1. divers. rec. &c.*

Estque adeò ista observantia punctandi attendenda; ut præter casus in jure expressos non possit Canonicus, sive beneficiatus, residentiæ obnoxius, alia se ratione tueri, ut servitium in aliqua parte omittat, ac distributiones percipiat; Satis enim liquet, quòd etiam si ipsi in eadem Ecclesia celebrent privatè missam tempore divinorum officio- 14
rum, seu horarum, neque pro præsentibus in Choro habentur: prætermissis enim nonnullis juribus, ad id facien- 15
tibus, sufficit ita statutum fuisse per sequentes declarationes, Prima est, *An Canonici, vel alii Officiales Chori, habentes in Cathedralibus, vel Collegiatis, Capellanias in titulum, vel uti mercenarii, eo tempore, quo in dictis Capellaniis celebrant, distributiones recipere debeant, licèt absint à Choro: & quid, si devotionis causa, vel si à Superiore Ecclesiæ injungatur eis, ut eo tempore celebrent? Santissimus Dominus Noster, etiam ex sententia Congregationis, declaravit, non posse, nisi quando sic jussi essent à suo Superiore; quem tamen admoneri voluit, ut ab hujusmodi jussu abstineant.* Secunda, *Canonici, qui sunt in Ecclesia, sed extra Chorum; licèt etiam celebrent causa devotionis in eadem Ecclesia, non censentur præsentes; secus si jussu Superioris: Superior tamen eis hoc mandare non debet; quod procedit etiam in illis Canonicis, qui sunt in eadem Ecclesia Capellani, & missas celebrare tenentur.* Tertia, *Quo tempore cantatur una hora in Choro, qui missam celebrat in eadem Ecclesia ex devotione, vel obligatione, non dicitur interfuisse illi horæ, nec illius distributiones accipere potest: Si verò jussus fuerit à Superiore, ut celebret, tunc recipiat, Superior tamen cavere debet à tali jussione.*

Hinc, neque Capitula haberi posse ex infra dicendis, 16
patet, tempore, quo divina officia, & præsertim Missa major, celebrantur; & consequenter non teneri quem, nec licitè posse interesse Capitulo, Nav. *de orat. cap. 12. nu. 5.* ubi ait, non esse utile, immò potiùs damnosum, Capitula tenere ante horas interim, dum advenit hora recitandi eas, ut iis inceptis, egrediantur à Capitulo, & ingrediantur Chorum: datur enim per id occasio, ut Canonici, priusquam mentes affectibus carnalibus, & sæcularibus in Capitulo conceptis, exuantur, properanter intrent Chorum cum aliis, jam cepta prosequuturi. Et quia hujus abusus jam in nonnullis Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis irrepserat cum notabili divinorum officiorum detrimento, proinde cum Clemens VIII. id intellexisset, inolevisse in multis Ecclesiis, per suas literas in forma Brevis sub *Datum Romæ apud Sanctum Petrum,* 18. *Ianuarii* 1601. declaravit,

vit, Capitula, Congregationes, tractatus, & actus Capitulares per Canonicos Metropolitanarum, Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, peractis divinis officiis, & præsertim Missa majori, ne divinus cultus, propter ministrorum subtractionem minuatur, habendos esse: quòd si dum missæ, & alia divina officia celebrantur, aut horæ canonicæ recitantur, Capitula habere voluerint, nisi fortè urgens aliqua, & evidens necessitas id postulaverit, ejus horæ, in qua id commiserunt, quotidianas distributiones minimè levare debere; atque ita, & non aliter &c. cùm generali derogatione statutorum in contrarium facientium.

Quibus annectendum duxi, excusari Canonicum, qui tenetur assistere Capitulo, & Congregationibus capitularibus, in quibus ejus assistentia est necessaria pro administratione rerum Ecclesiæ, & Capituli, si tamen, ut ait Garc. *p.3. c.2. num.537.* fuerit legitimo impedimento detentus, aut
17 ex alia justa causa ad non assistendum: tanta enim causa potest concurrere, ut ab illis justissimè quis excusetur, etiam ordinariè; ut si in Capitulis tanta esset perversio, & ita malè procederetur, & ex abrupto; sine lege, ordine, modo, & ac cum tyrannide, violentia, & insolentia Præsidentium, & potentiorum, non habentium aliam legem, aut rationem, quàm suam voluntatem, & gustum; ut qui vellet satisfacere suæ conscientiæ, & illam exonerare, non posset id facere sine magnis molestiis, inquietudinibus, & occasionibus ordinariis, ac etiam periculo aliquando cadendi, aut sine magna nota singularitatis, proterviæ, ignorantiæve, maximè ubi vota feruntur publicè; quòd in Capitulis est perniciosissimum, & perversio magna, & regulariter votum illius prodesse non speratur; quia per fas, & nefas omnia fiunt, prout volunt Præsidentes, & potentiores, quos plerique ob humanos respectus, aut ignorantiam sequuntur, nec audent contradicere: quibus damna, & mala gesta imputabuntur, ac Prælatis etiam, qui non curant id evitare, & cavere, ut tenentur officio, dando debitum modum, & ordinem votandi, & procedendi, & etiam congregandi Capitula: congregantur enim passim, & non legitimè, ac faciendo servari jura, & statuta, refrænandoque insolentiam potentiorum; illorumque excessus castigando, intercessendoque aliquando Capitulis; de quo rationem Deo sunt reddituri, sicut etiam de aliis, etiam omissionibus, & negligentiis, id. Garc. *loc. cit.*

18 Canonicus autem Pœnitentiarius, audiendo in eadem Ecclesia confessiones, præsens censetur in Choro, prout declaravit eadem Sacra Congregatio per hæc verba, *Cum Pœnitentiarius audit confessiones vel casuum reservatorum, vel venialium peccatorum, præsens in Choro censetur*: per quam quidem declarationem satis constat, eum censeri præsentem in Choro, dum actu confessiones in Ecclesia audit, non enim sufficit manere in Confessionario; etiam si sibi privatim officium recitet; quia anteà confessiones audivit, vel ut posteà opportunius illis incumbat; ut fuit etiam resolutum per ipsam Sacram Congregationem, eo quo sequitur modo, *Pœnitentiarius habendus est pro præsenti in Choro, dum audit Confessiones in Ecclesia, sive in Confessionario, sive extra; non autem pro tempore, quo residet in Confessionario, nec audit confessiones, aliis in Choro divina celebrantibus, nec recitans officium privatè; quia antequam recitarentur horæ canonicæ in Choro, audivit Confessiones: nec si dixerit missam, est censendus præsens in Choro.* Et non modò censetur esse præsens in Choro, dum dictas confessiones audit, verùm etiam in processionibus, & exequiis defunctorum, & lucratur omnes distributiones, & emolumenta, ut ex sequentibus declarationibus patet, videlicet, *Pœnitentiarius censetur præsens in choro, & lucratur tam distributiones quotidianas, quàm eleemosynas, quæ distribuuntur pro associandis, vel sepeliendis cadaveribus defunctorum, vel pro supplicationibus, & processionibus habitis*: Et alia sic se habet, *Pœnitentiarius non solùm censetur præsens in Choro, & non potest privari, quando confessiones audit, sed etiam censetur præsens processionibus, & exequiis defunctorum, quæ eo tempore fiunt, quo ipse audit confessiones: sed non sufficit, quod sit in Confessionario, nisi realiter ipse confessiones audiat.*

Nec tamen ad effectum lucrandi supradictas distributiones, & ut præsens esse censeatur in Choro, requiritur, quòd supradictus Pœnitentiarius audiat confessiones tantùm casuum reservatorum, quia ad effectum prædictum non modò debet, verùm etiam tenetur, etiam integras confessiones audire, etiam casuum non reservatorum; 19
cùm sit Confessor ordinarius; & omnibus confiteri volentibus tenetur sui copiam facere horis opportunis; non enim potest recusare audire confessiones volentium ei confiteri, prout Sacra Congregatio his verbis declaravit, *Congreg. Concilii censuit, Pœnitentiarium non posse recusare audire confessiones illorum Parochianorum, ubi sunt Pœnitentiarii, volentium eis confiteri sua peccata*; quapropter si ipse Pœnitentiarius nolit audire confessiones, potest puniri, & privari ab Episcopo, ut eadem Sacra Congregatio censuit sequentibus verbis, *Si Pœnitentiarius vigore hujus decreti deputatus renuerit confessiones audire, puniri potest ab Episcopo, & privari*; quas declarationes refert idem Garc. *p.5. cap.4. n.117. cum seq.*

Quò verò ad Canonicum, sive Cathedralis, sive Collegiatæ Ecclesiæ, habentem præbendam Lecturæ Sacræ Scripturæ, seu Theologalem, si loquimur de jure communi, licèt possit percipere fructus sui Canonicatus pro illis horis, quibus legit, distributiones tamen quotidianas minimè lucratur, per tex. *in cap. quia nonnulli de magistr.* & ibi glos. *in verbo, proventus*, quæ sic ait, *non tamen percipient quotidianas distributiones, quæ tantùm residentibus dari consueverunt.* Unde ad ejusdem gl. præscriptum fuit aliàs declaratum per Sacr. Congregationem Concilii his verbis, *Theologus quandiu legit, pro residente habeatur, & recipiat omnes fructus, præter distributiones quotidianas, præsupposito, quod absit massa grossa, seu præbenda.* Alia, *Non debentur Lectori distributiones quotidianæ pro illis horis, quibus legit, ex dispositione juris communis, quos dixit Sanctitas sua non loqui respectu illius, Lectoris, qui in Ecclesia sua legit, ut facit iste, de quo hic tamen S. D. N. Gregorius XIII. auditâ 20
relatione Congregationis, ex gratia illas deberi eis voluit, non modo pro illis horis, ut si manè legunt pro horis matutinis, & Missa solemni, sed etiam pro tota die; & ita sæpius consuleus respondit*; Alia, *Idem censendum est de docentibus in Ecclesiis, qui quamvis a servitio Chori absentes essent, possunt percipere fructus sui Canonicatus, exceptis quotidianis distributionibus: sed ex gratia diebus, quibus legunt, habendi sunt, sicut præsentes in Choro, & inservientes, ut declaravit S. D. N. Gregorius XIII. ut supra, sed non gaudent isti Lectores Sacræ scripturæ in Ecclesia aliis privilegiis, quibus gaudent docentes in Scholis publicè.* Alia, *An Theologus, ut qui Divinis pro præsente habeatur diebus, quibus legit, censendus etiam sit præsens Matutinis, quæ ex antiqua Ecclesiæ consuetudine, dicuntur sero præcedenti pro die sequenti: Sacra Congregatio respondit, Non censeri*: refert id. Garc. *p.3. cap.2. nu. 118. qui num. 120.* ait, quòd licet supradictus Gregorius XIII. declaraverit, prædicto Lectori deberi prædictas distributiones pro tota die, quo legit, intelligendum est, quoad horas, quibus non legerit, procedere solùm in illis, qui gratiam ipsam specialiter petierint, ut sibi dixit Auditor Cardinalis Matthæi, Præfecti Sacræ Congregationis Concilii.

His igitur sic præmissis, videamus, quid servet praxis circa has dispensationes, & cujus sit facultas dispensandi super non residentia. Et ait Rebuff. *in d. praxe loc. cit. nu.75.* eum hanc habere facultatem, qui residendi necessitatem imponit; cùm ejus sit solvere, cujus est ligare, *l. si puella, ff. de spons.* ipsique datum sit, non residendi facultatem, omnibus beneficiatis indulgere; prout etiam Episcopis idem à jure permissum est, ut *in cap. licèt canon. de elect. in 6.* & id. Rebuff. *d. num.75.*

Petitur aut dispensatio consueto more per supplicationem, ipsi Summo Pontifici porrigendam, quæ eo, quo sequitur, modo concipi potest, videlicet.

Beatissime Pater. Cum devotus S. V. Orator Matthæus Marra Canonicus Ecclesiæ N. in vigesimo quarto suæ ætatis anno constitutus, ut ejusdem Ecclesiæ, ac in vinea Domini fructuosior minister evadere possit, plurimùm cupiat sua studia ad infrascriptum tempus prosequi: Supplicat igitur humiliter E. S. V. quatenus eundem Oratorem in hoc suo laudabili proposito, confovendo, sibique specialem gratiam faciendo, eidem Oratori, ut ad triennium, à Data præsentium computandum, literarum studiis Sacræ Theologiæ in aliqua approbata Universitate operam dare, omniaque & singula, Canonicatus, & præbendæ, quos in dicta Ecclesia pacificè obtinet fructus, redditus, & pro-

ven-

ventus jura, obventiones, distributiones quotidianas, & alia emolumenta universa, ordinaria, & extraordinaria, etiam illa, quæ ratione absentiæ, vel non residentiæ, fabricæ ejusdem Ecclesiæ applicari consueverunt, in quibusvis rebus consistentia, & undecunque provenientia, etiam solis præsentibus, singulisque Canonicis interessentibus dari solita, & consueta, cùm illa prorsus integritate, qua illa perciperet, & levaret, ac percipere, & levare posset, si apud dictam Ecclesiam personaliter resideret, percipere, exigere, & levare, ac in suos usus, & utilitatem convertere liberè, & licite valeat, Apostolica auctoritate, de consensu Decani, & Capituli prædictæ Ecclesiæ concedere, & indulgere; dictumque Oratorem, durante triennio prædicto, ad residentiam apud eandem Ecclesiam minimè teneri, nec ad id quavis auctoritate, invitum cogi, seu compelli, & ob non residentiam hujusmodi dictos Canonicatum, & præbendam minimè vacare, nec Oratorem, illis, aut illius fructibus in toto, vel parte privari, neque aliàs molestari, seu perturbari, aut inquietari posse, immò eidem interim de omnibus, & singulis fructibus prædictis per Capitulum, & Canonicos dictæ Ecclesiæ, & alios, ad quos spectat, toto triennii hujusmodi tempore responderi. Sicque per quoscunque Iudices &c. judicari &c. Irritum &c. decernere dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac Pii Papæ IV. Pii V. ac Sixti V. Romanorum Pontificum S. V. prædecessorum, aliisque constitusionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon dictæ Ecclesiæ &c. statutis &c. roboratis &c. privilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis, eidem Ecclesiæ, illiusque Præsuli, Capitulo, Canonicis, aliisque Superioribus, & personis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis &c. Quibus omnibus &c. latissimè hac vice specialiter, & expressè derogare placeat, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.

Fiat, ut petitur. M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et additur, *Et ad triennium tantùm, quo durante, Orator in aliqua approbata Universitate studii generalis, seu gymnasio publico, studio Theologiæ, aut decretorum, actu operam navare teneatur, alioquin fructus suos non faciat, & de consensu Archiepiscopi, ac omnium Canonicorum dictæ Ecclesiæ.*) Fiat M.

Hic verò pro novis, ac simplicibus Curialibus non inutile prorsus visum est, dictæ supplicationis partes examinare; cùm illius clausulæ, quippe omnes ferè è corpore juris communis extractæ, sint necessariò in ipsa supplicatione inserendæ; quas non ita facilè opportunas arbitrabitur, qui hanc praxim non bene callet; cùm tamen ob illarum alicujus omissionem pluries compertum sit, in hujusmodi dispensationibus nonnulla in dubium revocata fuisse, per quæ, gratiæ minùs utiles redditæ sunt; igitur.

Prima illius pars est, quòd Orator studia, per eum jam incepta, prosequi desiderat; ob id enim facilius dispensatur,
22 quàm cum eo, qui adhuc studia non inceperit, si tigesimum suæ ætatis annum excesserit, ut aliàs diximus; quamvis etiam illi, qui nondum inceperit, detur ista dispensatio, quæ aliàs denegari consuevit; Et Oratori indulgetur, ut studio Theologiæ, aut decretorum vacare possit; cùm intentio Papæ sit, ut hujusmodi studium dilatetur: & ne per-
23 sonæ Ecclesiasticæ se ingerant anfractibus judicialibus, & vagentur per scholas juris civilis, ubi interdum pravi mores addiscuntur, Zerol. in *d. verbo studium, primo dubio.* Bene tamen quandoque datur eidem Oratori facultas audiendi, etiam jura civilia pro majori Sacrorum canonum intelligentia, cum dispensatione super ablectia, ut aliàs diximus.

Secunda, ut fructuosior in Ecclesia Dei minister evadat; illiterati enim Ministri quidem, non tamen fructuosi esse
24 possunt, sed potius perniciosi, ut etiam habetur *in conc. Tolet. 4. cap.* 25. Ignorantia Mater cunctorum errorum, maximè in sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt, & refertur, *in cap. ignorantia dist.* 38. & si in laicis vix tolerabilis videtur inscitia, quanto magis in iis, qui præsunt, nec excusatione digna est, nec venia, *cap. si in laicis, ead. dist.* cæterum legenda est tota *hac dist.* 38. & præcedens 36. Novissimè verò Trid. *sess.* 23. *cap.* 14. *de Ref.* inter ea, quæ requirit in iis, qui ad presbyteratus ordinem assumuntur, illud est, ut ii sint, qui ad populum (inquit) docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur. Ex quo
25 Tridentini loco occasionem nactus est Pater Franciscus Pavonius Cathacensis Societatis Jesu Theologus, non solùm ad Populum, sed ad clerum præsertim Declamator, & instructor insignis, nonnulla axiomata statuit circa scientiam ad sacerdotium requisitam, quæ, quoniam aurea sunt, ut reliqua certè omnia, quæ in ea præcipuè septima distinctione congessit, 2. *part. Introd. in Sac. doct.* ibi, quemcunque in vinea Domini proficere cupientem omninò remittimus.
26 Tertio, Datur ista dispensatio ad triennium tantùm; ex eo quia hujusmodi tempus posset sufficere ad perficienda ipsa studia; cùm jam Orator in supplicatione nominatus, petat sibi dispensationem concedi ad dictum tempus: cùm autem ex supradictis decretis Concilii Tridentini non appareat, quantum tempus possit his indulgeri ad studendum, profectò totum id remanet dispositioni juris communis; nam tex. *in c. super eo*, & ibi glos. dicit, posse dari per septennium licentiam studendi, & *in c. super specula, ne cler. vel mon.* dicit, per quinquennium, Sacræ Theologiæ verò non minore opus est tempore, quàm septennio, Constit. tamen Pii IV. cujus tenorem inferius inseremus, dicit tantùm ad quinquennium, vel aliud tempus: undè videmus in praxi idem tempus in his dispensationibus diversimodè concedi, videlicet, secundùm necessitatem Oratoris, & voluntatem dispensantis.

Quarta. Hæc gratia suffragatur à die Datæ; adeò ut si tem- 27
pus in ea præfixum labatur, antequam Orator sua studia perfecerit, non faciet ampliùs fructus suos; sed tenebitur deinde ad pœnas non residentium; nisi desuper sibi nova gratia concedatur ad aliud tempus per viam prorogationis.

Quinta, oportet in supplicatione petere, etiam dispen- 28
sationem pro fructibus percipiendis; alioquin illa non veniet, nisi hoc expresse concedatur, ut per Rebuff. *loc. cit. num.* 60. Quòd si forte sibi indulgetur; ut possit dictos fructus percipere, non tamen intelligitur de distributionibus quotidianis; ut declaratum fuit per *Sacram Congregationem*, sequenti declaratione, videlicet, *Congregatio censuit, Canonicum absentem studiorum causa, percipere quidem posse fructus præbendæ, non autem distributiones quotidianas: quod si in hujusmodi distributionibus omnes Capituli redditus constant, percipere etiam posse distributiones; dempta tertia parte, quæ inservientibus accrescit; nullo autem casu, ipsum Canonicum debere percipere distributiones quotidianas, Missis, aut defunctorum anniversariis applicatas.* Et alia sic ait, *Absentia, causa studiorum, etiam obtenta à Sede Apostolica, non excusat ab amissione istius tertiæ partis detractæ*, sicut nec excusat ab amissione cæterarum distributionum quotidianarum, quæ, ne præcedenti declarationi adversetur, in hunc sensum recipienda est, ut per Quar. *verbo, residentia. in addit. vers.* t. *circa med.*

Hæ namque declarationes, aliæque similes super hac re editæ, emanarunt profectò ad præscriptum Sacrorum Canonum; cùm apertissimi juris sit, quòd literis operam dantes, vel magistri, docentes in aliqua Academia ad majorem utilitatem Ecclesiarum, licèt in absentia possint percipere beneficiorum fructus; non tamen habebunt distributiones quotidianas, text. est *in cap. licet*, & ibi glos. *in verbo, distributiones, de præb.* Gonz. §. 7. *proœm. numer.* 178. qui *numer. seq.* testatur, id etiam procedere, quamvìs de licentia Papæ, sit absens studiorum causa; ut censuit Sacra Congregatio Concilii declarans *cap.* 3. *sess.* 21. *de refor.*

Est autem notandum, quòd licet à supradicta forma supplicationis appareat, fuisse Oratori concessum, ut integros fructus &c. ac distributiones quotidianas percipere possit, id tamen ad instantiam cujusdam Magnatis factum extitit,
cùm raro hoc modo concedatur; sed semper ferè additur 29
clausula, *Detracta tertia parte distributionum quotidianarum*

rum dictorum Canonicatus, & præbenda pro præsentibus, & divinis officiis interessentibus &c. Et hic accesserat jam consensus Archiepiscopi & omnium Canonicorum illius Ecclesiæ.

Sexta, est præterea petenda in supplicatione derogatio statutorum & consuetudinum Ecclesiæ, sive Cathedralis, sive Collegiatæ, in qua Orator obtinet Canonicatum, & præbendam: quandoquidem in illis talia esse possunt bujus-
30 modi statuta, quæ procul dubio obstarent, nisi eis fuisset derogatum, de quibus videre est penes Garc. *par.3.c.2. à n. 235. ad num.254.*

Septima, est notandum, quòd ad hanc dispensationem obtinendam, non sufficit, fuisse per Oratorem narratum, se velle studere in aliqua approbata Universitate; quia, nihilominus in clausulis secundæ partis supplicationis additur, ut *dicto tempore durante, studeant in aliqua approbata Universitate studii generalis, seu gymnasio publico Theologiæ, aut decretorum &c.* Ac propterea, cùm hæc verba non addantur nisi, ut servetur forma bujus facultatis, non possunt per Oratorem in aliquo æquipollenti adimpleri. Clausulæ enim, quæ in supplicationibus per Dominum Datarium, illiusve Officiales apponuntur, non sunt nugatoriæ, sed omnes ad præscriptum, præsertim Sacrorum Canonum, in rescriptis adduntur; cùm illæ sint extractæ ex corpore, & visceribus utriusque juris. Unde clausulam supradictam reperio desumptam, *ex c. tuæ de cler. non resid.* In quo hæc verba habentur, *Quæsivisti præterea, ut cùm interdum Canonici, quibus studiorum gratia est indultum, ut in absentia sua fructus percipiant præbendarum suarum, accepta licentia, se ad villas transferunt, vel castella, in quibus nullum est, vel minus competens studiorum exercitium, utrùm præbendarum suarum fructus sint talibus conferendi, Ad quod breviter respondemus, eis, qui hujusmodi fraudem committunt, cùm fraus, & dolus nemini debeat patrocinium impartiri, præfatam indulgentiam competere non debere*, ubi glos. *in verbo, ad villas*, ait, quòd in Regiis Civitatibus, & non in parvis villis, sive in castris, jura docenda sunt; ut *in proœm. ff. §. hac autem*, ibi, *& in aliis quasdam imperitos homines divagari, & doctrinam discipulis adulterinam tradere, &c.* Quapropter debent studere in famosis Civitatibus, puta Neapoli, Romæ, aut Bononiæ, seu Salmanticæ, Parisiis, vel aliis in Civitatibus, ubi vigent studia generalia, Zerol. *in praxi Episc. verbo studium, vers. ad quartum*; idipsum etiam innuit *Pius IV. in sua constitutione, quæ incipit, Sanctissimus*, ibi, *ut literarum studio, in loco, ubi illud vigeat generale*, & sic debent studere in studio generali, seu cele-
31 bri Universitate, *d. cap. tua, & per Sacram Congregationem*, sic fuit declaratum, videlicet, *Primò oneretur conscientia eorum, quibus hujusmodi licentiæ conceduntur, ut debeant verè & actu in ipsa famosa Universitate studio Theologiæ vel sacrorum canonum operam dare; alioquin fructus suos non faciant; ac pœnis non residentium teneantur; perinde ac si nullam licentiam habuissent*; Hoc insuper requiritur, quòd dictum studium generale sit erectum, & institutum per Papam, Regem, seu Principem, ut per Garc. *d. p.3.c.2. n. 55. & seqq.* quodque facultatem habeat Doctoratus insignia, examine rigoroso præcedente, conferendi. Si igitur Orator studuerit extra Universitatem, non sufficit ad præmissa; quia privilegia data sunt tam legentibus in Universitate, quàm discentibus, non autem domi, ut in *proœm. decret. & in proœm. Sexti*, ibi *Bononia commorantibus*: nisi tamen studuisset domi tempore pestis; quia tunc perinde esset, ac si in Universitate, ut per DD. *in l. recusare, §. fin. cùm l. seq. ff. de Trebell.* aliàs enim, si ex quocunque levi impedimento, non satisfieret huic decreto, gratia non suffragetur; cùm non gratis addita sint supradicta verba, *in studio generali*; quia in hujusmodi rescriptis, quodcunque verbum, non est sine virtute operandi, ut dixit Bald. *in leg. Cod. de contrah. empt. quæst. 9.* Sic etiam, si studeret in Civitate, sed extra studium generale; cùm privilegium concessum sit legentibus, & studentibus in studiis generalibus, & approbatis, Bart. & Alber. *in §. hæc tria in proœm. ff. Clem. Audum.* *verbo, in studiis autem generalibus, de sepult.* In hoc enim prodest studere in famosis Civitatibus, tum propter Doctorum peritiam, quæ major est, quàm in aliis non famosis, tum propter Urbis authoritatem, Rebuff. *in concord. rubr. de collat. in verbo. Universitate studii generalis.*

Et subditur in calce supradictæ supplicationis, *actu operam navare*, quòd intelligendum est cum effectu, mens 31
enim Summi Pontificis ea est, ut Orator fiat anteà discipulus, ut posteà sit Doctor, & possit alios docere, quod didicit; qui enim literis operam non navavit, non potest esse literarum præceptor, *cap. fin. 59. dist.* id. Rebuff. *loc. cit.* & sequitur verbum, *teneatur*, quòd præceptum, & necessitatem ostendit, tex. *in Clem. Exivi de Paradiso §. item ordo, de verb. signif. cap. per hoc, injuncta glos. in verbo teneatur, & ibi ad hoc.* Gemin. *de hæret. lib.6.* quod enim præcipitur, imperatur, & quod imperatur, necesse est fieri, *cap. fin. 14. qu. 1.* additis etiam illis verbis, *alioquin fructus suos non faciat*; per illam enim dictionem *alioquin*, inducitur conditio contraria, *l. & eleganter, §. si dolo*, cùm glos. *in verbo, alioquin ff. de dolo, l. si finita §. ex hoc edicto*, cùm glos. *in d. verbo, alioquin, ff. de damn. infect.* & cùm ista dictio faciat conditionem, quæ hic, quoad fructus percipiendos, inducit formam, nisi servata fuerit, gratia erit nulla, Bald. *in l. comparitiones, in 3. opposit. C. de fid. instr.* Ac propterea ex his non sufficit Oratori, ut hujusmodi sibi tradita facultate fruatur, si in studio moretur, & scholas ingrediatur, si cum effectu non proficeret, operamque daret, ut addisceret, sed superficialiter videretur hujusmodi studio vacare: cæterùm autem, si in dicta Universitate vagaretur, & non studuerit, non debet gaudere ipsa facultate de non residendo: cùm oporteat per supradictum tempus multùm studere, diù noctuque insudare, ac passim facere mensam de libris, ut dixit glos. *in l. unicuique verbo, parum observasse, C. de prox. sacror. scrin.* dictitabat ob idque Fabius Corradus genitor meus, celeberrimus suo tempore Jurisconsultus, quòd si ad acquirendam mediocrem scientiam maximum studium requiritur, quid autem ad scientiam perfectam requiretur? ac propterea invehit Alber. de Rosat. *in l. & qui data, nu. 1. ff. de quib. caus. major.* contra eos, qui vadunt ad studium, non causa studendi, sed ut habeant fructus beneficiorum sine labore residentiæ, quem refert Prosp. de August. in add. ad Quar. *d. verbo, residentia, vers. limita ut non sufficiat.*

Octava, & ultima. Hæc gratia nunquam, aut carò conceditur, nisi de licentia Ordinarii; quicquid alii dixerint, inspecto jure communi, quod non obligat ad hujusmodi licentiam, sive consensum Ordinarii impetrandum, propter tex. *in cap. fin. de magistr.* aliter enim nos docet hodierna praxis, per quam inconcussè servatur forma *Constitutionis Pii IV.* desuper edita; cùm anteà innumeræ fraudes committerentur, prætextu studiorum, ac propterea non sufficit hanc licentiam petere, sed oportet eam obtinere; tum ne proprius Prælatus contemni videatur, tum etiam, quia ipse Episcopus cognoscere, & dijudicare debet, an absentia sit pro causa studii; quanto tempore duratura, & ad quam scientiam adipiscendam; qui etiam, tanquam Superior licentiandi, arbitrari debet, an sit habilis, sive aptus ad discendum: ne illi ingenium, & natura repugnent, & resistant; ac attendere debet qualitatem status ipsius Ecclesiæ, ne ob talem discessum grave detrimentum patiatur in cultu divino ex ministrorum defectu, & alia diligenter inspicere, quæ recenset Quar. *d. verbo, residentia, vers. prædictam conclusionem.* Hanc autem licentiam si Episcopus, sive alius Prælatus sine causa negaret, poterit recursus haberi ad Superiorem, qui illum ad eam concedendum compellat, id. Quar. *loc. cit. vers. prædictam conclusionem, in fin.* Cùm autem etiam hujusmodi fraudibus occurratur per supradictam constitutionem, quæ non modò loquitur de curatis, de cujus praxi *seq. cap.* dicemus, verùm etiam de aliis beneficiis residentiam requirentibus, & est in viridi observantia, supervacaneum minimè visum est, illius tenorem hìc inserere, qui talis est, videlicet,

Sanctissimus in Christo pater, & Dominus noster Dominus Pius divina Providen. Papa IV. ad cujus aures nuper pervenit, nonnullos curata, vel aliàs sacros ordines, aut personalem residentiam requirentia, beneficia obtinentes, sub prætextu, quòd literis operam dare cupiebant, post confirmationem Concilii Tridentini per Sanctitatem suam factam, & publicatam, secum, ut literarum studio in loco, ubi illud vigeat generale, actu insistendo, ratione beneficiorum per eos obtentorum hujusmodi usque ad quinquennium, vel aliud tempus tunc expressum, dummodo infra primum illius annum Subdiaconi fierent; ad reliquos ordines promoveri minimè tenerentur, & tam idem quod inte-

interim, quàm alii, etiam ad eosdem ordines, vel eorum aliquem, seu aliquos promoti, quòd similiter studentes, beneficiis per eos obtentis, per Vicarios idoneos, per locorum ordinarios, etiam congrua fructuum beneficiorum hujusmodi portione illis assignata, vel aliàs deputando in divinis deserviendo, animarum curam illis imminentem, exercendo, & alia incumbentia onera supportando, usque ad simile tempus personaliter in eisdem beneficiis residere non tenerentur, & nihilominus intereà omnes eorundem beneficiorum fructus percipere possent, per ordinariam Sanctitatis suæ signaturam, seu Pœnitentiariæ suæ officium dispensari, sibique pariter indulgeri obtinuerunt, nullum in his vel fraudi vel circumventioni locum, præsertim quoad absentes à Romana Curia, de quorum qualitatibus facilis notitia haberi non potest, quantùm humana ratione provideri potest, relinquere volens, Concilii etiam Tridentini decretis inhærendo hujusmodi dispensationes, & indulta hactenus concessa, ac tam ipsius Pœnitentiariæ, quàm Apostolicas, & aliàs desuper confectas, & conficiendas literas, processusque habitos, & habendos, per easdem, dictis absentibus nullatenus suffragari, nisi singulorum Ordinariorum locorum in quibus singula beneficia hujusmodi consistunt, consensus gratis præstandus ad id accedat, Apostolica auctoritate declaravit, decernens irritum &c.

Hisce de causis hujusmodi licentiæ solent committi Ordinario, ut eas exequatur; quare in calce supplicationis ita addi consuevit, *Et committatur Ordinario.*

Hìc autem non importunè quæritur, quòd pluries in praxi occurrit, nimirum, numquid attento quòd hæc licentia concedi consuevit ad certum tempus limitata, præsertim ad quinquennium, eo transacto, ac hujusmodi studio adhuc
35 minimè consummato, poterit hac de causa idem Ordinarius hanc facultatem Oratori ad aliud sibi bene visum tempus prorogare. Et omni prorsus hæsitatione remota, negativa datur responsio, quandoquidem *Sacra Congregatio Concilii* desuper consulta, in hunc modum respondit, videlicet, *licentia, ut quis abesse possit causa studii à servitio suæ Ecclesiæ, vel sui Canonicatus, non suffragatur ultra quinquennium, impetrata à die, quo cœpit studere*: quam quidem declarationem in hoc proposito refert Prosp. de August. in addit. ad Quarao. verbo, *residentia, vers. & quoniam.* Additur insuper ut plurimùm in fine ejusdem supplicationis, ut infra, videlicet. *Et dummodo propter hujusmodi absentiam divinus cultus in dicta Ecclesia detrimentum non patiatur: & quod durante prædicta absentia, dictus Orator teneatur &c. operam navare, & intra annum ad Subdiaconatus ordinem: & sic Canonicatus, & præbenda præfati alium, vel alios Sacros ordines requirant, ad Diaconatus, & presbyteratus ordines, quamprimum per ætatem licuerit, promoveatur in tunc proximè successivè futuris temporibus; alioquin fructus suos non faciat; & pœna non residentium teneatur*, ac semper ferè subditur, *& distributionibus quotidianis exceptis: quod si omnes fructus in eisdem distributionibus consistant, tunc detracta earum tertia parte pro præsentibus, & divinis officiis interessentibus, Orator reliquas duas tertias partes tantùm, durante studio hujusmodi, percipere valeat. Et ad triennium tantùm.* Et quandoque additur decretum, *quod Oratoris conscientia oneretur, ut debeat verè, & actu ipso Theologiæ in universitate studii generalis, aut Collegio approbato operam dare; alioquin fructus &c. & pœna & cæt.* Quandoque etiam addi consuevit, quòd *nisi orator promoveatur, ut supra, Canonicatus, & præbenda vacent eo ipso.*

Pro Oratoribus autem in Urbe beneficiatis diversimodè licentiæ hujusmodi dari consueverunt; si enim ex. gr. con-
36 cedatur alicui beneficiato S. Joannis Lateranen. additur in supplicatione: *Et de consensu Capituli dictæ Ecclesiæ, & quod Orator singulis diebus Dominicis, & aliis de præcepto Ecclesiæ festivis diebus, impedimento cessante legitimo, in dicta Ecclesia divinis officiis interesse teneatur, alioquin gratia hujusmodi nulla sit.*

Fuit similis facultas sic concessa alteri beneficiato ejusdem Ecclesiæ S. Joannis Lateranen. ut posset studere in Seminario Urbis ad triennium tantùm. *Et dummodo eo durante, idem Orator verè, & actu ipso (super quo ipsius conscientia oneratur) literis operam navare teneatur, & singulis dominicis, & aliis festivis diebus de præcepto Ecclesiæ servari solitis, ac etiam die recreationis in qualibet hebdomada ejusdem Seminarii scholaribus concedi solito, dictæ Ecclesiæ deserviat; aliàs fructus suos non faciat, & pœna non residentium teneatur. Et si dictum beneficium Sacros etiam Presbyteratus ordines requirat, infra annum à data præsentium, quatenus in ætate legitima constitutus existat, aliàs à die, qua in ea constitutus fuerit, ad Subdiaconatus, & successivè quamprimum per ætatem licuerit, ad Diacon. & Presbyteratus ordines se promoveri faciat; aliàs beneficium ipsum vacet eo ipso.*

Vidi nihilominus indultum D. Francisco Antonio Saelietti Canonico Ecclesiæ Lucerin. per Urban. VIII. ut attento quòd servitiis Eminent. Cardin. Sacchetti insistebat, tanquam illius Auditor, per annum eximeretur à residentia sui Canonicatus, ita tamen ut interim reputaretur, & haberetur tanquam præsens, ac proinde gauderet omnibus fructibus, redditibus, obventionibus ac distributionibus quotidianis ordinariis & extraordinariis, eo modo ac si esset præsens divinis officiis, ac horis diurnis pariterq; nocturnis. Quare inhibitum fuit Capitulo & Canonicis d. Ecclesiæ, & aliis, ad quos spectabat, quatenus in virtute S. Obedientiæ præd. Canonicum tanquam talem reputarent, & haberent. Non obstantibus quibuscunque ordinationibus Apost. aliisque in contrarium facientibus. Sub Dat. Romæ die 10. Januarii 1633.

Regulariter autem hujusmodi indulta non dantur, nisi exceptis distributionibus quotidianis, modo & forma superius expressis, & infrà exprimendis. Immò Sacra Congregatio Concilii declaravit, quòd absenti à residentia, dum esset cubicularius ad Bussulam Summi Pontificis, non deberentur distributiones quotidianæ, prout in una *Reatina 13. Novembr.* 1627. teste Barbos. *in collect. verb. Abesse fol. 17. num. 3.*

Hæc quidem quoad facultatem hujusmodi, quæ particu- 37
laribus personis concedi consuevit: concedunt etiam Summi Pontifices eorum Capellanis, aliisque familiaribus hanc exemptionem à residentia, ut plurimùm tenore sequenti, videlicet, *Necnon etiam, quandiu nobis inservierint tantum, & beneficiis Ecclesiasticis, non tam Parochialibus, vel curam Parochianorum habentibus per eos pro tempore obtentis, etiam de jure, statuto, fundatione, vel privilegio, personalem residentiam requirentibus, etiam si dignitates in metropolitanis, vel Cathedralibus majores, & in Collegiatis Ecclesiis hujusmodi principales fuerint, personaliter residere non teneantur; nec ad id per locorum Ordinarios, aut Ecclesiarum earundem Capitula, seu quosvis alios ad residendum interim in illis, inviti compelli possint; omnesque, & singulos illorum beneficiorum fructus & redditus, durante servitio prædicto, cum ea integritate (distributionibus quotidianis dumtaxat exceptis) illos perciperent, si in eisdem Ecclesiis, sive locis personaliter residerent, percipere, exigere, & levare. Proviso tamen per eos, ut onera eisdem dignitatibus, & beneficiis quomodo incumbentia, congruè supportentur.*

Supradicta enim praxis satis apparet juri communi conformis, ut *in cap. cum dilectus, de cler. non resid. ibi, mandamus, quatenus, non obstante constitutione, quæ contra absentes Canonicos, inter nos dicitur emanasse, fructus præbendæ suæ assignetis eidem, in nostro servitio commoranti: cum familiares nostri, qui circa nos se obsequiales exhibent universis minori non debeant prærogativa gaudere, quàm vestrum singuli, quorum negotia per ipsos sæpius promoventur, & in c. audientiam, eod. sit.*

Capellani etiam, ac cantores regiæ capellæ actu inservientes ex constitutione Leonis X. ad instantiam claræ memoriæ Caroli V. omnium beneficiorum suorum Ecclesiasticorum fructus, redditus, & proventus, etiamsi fuerint canonicatus, & præbendæ, Dignitates, personatus, vel officia, aut curata beneficia, cum eorum integritate, quotidianis distributionibus duntaxat exceptis, percipere possunt; prout illos percipere possent, si in suis Ecclesiis personaliter residerent, & ad residendum interim in eisdem minimè teneantur. Non obstantibus Apostolicis, ac fel. record. Bonifacii Papæ VIII. aliisque Constitutionibus &c. *Sub Dat. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris Die 2. No-*

2. *Novembris* 1519. *Pontificatus prædicti Leonis Anno Septimo*.

At verò aliud est hodie dicendum ex eo, quod per Concilium Tridentinum ista privilegia sunt revocata, quòd proinde præcipiſ locorum Ordinariis, ut pro bono Ecclesiarum regimine compellat omnes opportunis juris remediis residere, nullique privilegia, seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur, ut in *seſſ.6.c.2.de ref.* Garc. *de ben.p.*3.*cap.*2.*nu.*264. ubi quod privilegia perpetua concessa certis personis, seu certo generi personarum, sunt revocata per d. Concilium, & idem dicit *num.*423. ex declaratione Sacri Concilii, in qua re privilegium concessum à Paulo III. Capellanis Regis Hispaniæ, usque ad certum numerum, de non residendo, & percipiendis fructibus in absentia, id. Garc. *loc.cit.d.n.* 265. ait esse revocatum.

Quod quidem, quoad supradictam residentiam, intelligendum est etiam de arctatis ad celebrandum missa per se ipsos, quarum ratione adhuc tenentur residere.

Quare cùm in nova Capella Thesauri S. Januarii, intus majorem Ecclesiam Neapolitanam, fuerint Apostolica authoritate institutæ duodecim perpetuę Capellaniæ, pro duodecim perpetuis Capellanis, in presbyteratus ordine constitutis, vel tali ætate, ut ad illum proximis ex tunc provenientibus temporibus à jure statutis promoveri possint & debeant, qui per se ipsos legitimo impedimento cessante, omnibus anni diebus, uno die cujuslibet hebdomadæ duntaxat excepto, missas ad altaria dictæ Capellæ celebrare, cùm contingit, aliquem ex dictis Capellanis à Civitate abesse, ac proinde missas per alium celebrate, id sibi minimè permittitur, Sede Apost. inconsulta.

Quare duobus ex prædictis Capellanis, uni videlicet ex causa in simplici libello narrata, per Sacram Congregationem Concilii ita sibi indultum extitit, videlicet.

Die 28. *Octobris* 1640. *Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, authoritate sibi attributa, benignè indulsit Sacerdoti Oratori, ut ad effectum accedendi ad Urbem, occasione Sanctissimi Jubilai, necnon ad almam Domum Lauretanam, per tres menses à sua residentia abesse possit, constituto interim idoneo substituto, qui onus in prædicta Capellania impleat*,

Petrus Aloysius Cardinalis Carrafa.

Franciscus Paulutius S. C. C. Secret.

Alteri verò, ex urgenti causa, simile indultum petenti, ita pariter concessum est, & eo, quo sequitur, modo, videlicet:

Die 23. *Februarii* 1647. *Sac. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum indulsit ex causis supra expressis, ut per tres menses Orator abesse possit à sua residentia; ita tamen, ut interim per substitutum celebrare faciat missas, ab eo celebrandas*.

Petrus Aloysius Cardinalis Carrafa.

Franciscus Paulutius S. C. C. Secret.

Idem quoque dicendum est de absentibus pro utilitate Ecclesiæ, necnon causa reipub. quia etiam tunc præsentes reputantur, & gaudent suprad. distributionibus quotidianis *cap. ex parte de cler. non residente, & cap. unde cler. non residen. in* 6. quod jam non modò in beneficiis Ecclesiasticis, sed in ipsis officiis locum habet; unde absens pro Romana Ecclesia, seu pro Sede Apostolica, præsens omninò existimari debet, Mandos. *reg.*16. *qu.*33. *num.*4. quapropter, ut exempla aliqua proferamus, Decanatus Collegii Auditorum Rotæ Romanæ, spectat ad Auditorem, tempore vacationis in Curia præsentem; aut ex causa publica absentem, & extra Rom. Curiam à Rom. Pontifice destinatum, qui omnes alios Auditores, etiam antiquiores, semper in quibusvis sessionibus, disputationibus, votis, & aliis actibus publicis, & privatis præcedat; nec per alios Auditores, etiam antiquiores, tunc absentes, etiam si postmodum incontinenti ad dictam Curiam se conferant, & in ea continuò resideant, super ipso Decanatu impediri, aut molestari valeat, ut voluit Pius IV. *in sua constitutione, quæ incipit, Dudum* 1562. *Sexto Kal. Augusti Anno Tertio*, qui etiam voluit, ut Collegii Cardinalium Decanatus de cætero, non nisi ad Episcopum Cardinalem antiquiotem in Curia præsentem, aut ex causa publica absentem, extra Curiam, per Romanum Pontificem destinatum, devenire posset.

Cùm autem ista dispensatio, de cujus praxi agimus, præcipuum ferè operetur effectum circà distributiones quotidianas in absentia percipiendas; ac propterea si non possent eas absentes percipere, redderetur ipsa inutilis, & sine effectu; videndum idcircò est, an, & quinam sint casus, in quibus, sine aliqua dispensatione, absentes lucrantur dictas distributiones; quod quidem à nostra praxi alienum non agnovimus, cùm sæpe ea nos doceat, peti desuper dispensationem Apostolicam minus necessariam. Ipsos igitur casus, quos congessit Vivian. *in prax. jurispatr. par.*3.*lib.*15. *cap.*3. hic summatim, & pro eo, quòd eandem praxim respicit, referam, quorum.

Primus est, cùm quis ex causa pestis non potest residere; si tamen adsit consuetudo, quòd ex justa absens percipiat ipsas distributiones, Mouet. *de distr. quotid. part.*2. *quæst.*5. *num.*76.

Secundus, In infirmitate constitutus, etiam si quis ex propria culpa infirmetur, Fusc. *de visitat. lib.*1. *cap.*20. *nu.* 26. quod tamen intelligas, si talis infirmus, quando erat sanus, solitus esset interesse divinis officiis, & residere; aliàs enim supradicta infirmitas non præstat causam absentiæ, & sic non lucrabitur dictas distributiones quotidianas, Navarr. *de orat. & hor. canon. cap.*11. *à num.*9. & si infirmus ad balnea, vel ad alium locum pro recuperanda sanitate pergat, distributiones lucratur. Monet. *dict. quæst.* 6. *num.*10.

Tertius. In sene, quando ita senio confectus est, ut nequeat commodè personaliter Ecclesiæ deservire, Monet. *d. p.*2. *quæst.*7. *num.*5.

Quartus. In eo, qui est datus obses ad Ecclesiam, vel captus causa repræsaliarum, Monet. *dict. part.*2. *quæst.*5. *num.* 56.

Quintus, In absente ob necessitatem, vel causam evidentem, utilem Ecclesiæ, stante consuetudine, Covar. *d. lib.*3. *cap.*13. *num.*9.

Sextus. In Inquisitore hæreticæ pravitatis, ex privilegio speciali favore fidei, concesso à Paulo III. & Pio V. quod procedit etiam in consultoribus S. Officii Inquisitionis.

Et pluries S. Congregatio Universalis Inquisitionis censuit, Canonicos, tam Cathedralis, quàm collegiatæ Ecclesiæ inservientes, uti Notarii, Fiscales, & consultores in Tribunali S. Officii, esse exemptos à servitio suarum Ecclesiarum, ac proinde posse percipere omnes fructus, necnon distributiones quotidianas, ac si actualiter prædictis Ecclesiis inservirent, etiam contradicentibus cæteris canonicis; quare ipsa S. Congregatio rescripsit Illustrissimo & Reverendissimo D. Felici Tamburello Episcopo Sorano Ministro Generali ipsius supremæ Universalis Inquisitionis de Urbe in hoc Regno, quatenus secundùm dictos Canonicos suæ Ecclesiæ cogeret ad solvendos omnes fructus ac suprad. distributiones qootidianas Canonico inservienti suo Tribunali juxta decreta ipsius S. Congregationis de hac te pluries emanata, prout ex literis sub Dat. Romæ 27. Februarii 1649. quas refert Dominus meus Paulus Squillante *in suo utiliss. tract. de priv. Episc. c.*18. *sub num.*10.

Præterea Consultores, sive Assessores S. Officii gaudent etiam privilegio exemptionis ab Ordinarii Jurisdictione, nedum in causis criminalibus, sed etiam in causis civilibus, prout eadem Sacra Congregatio rescripsit bon. memor. Antonio Ricciulo tunc Ministro generali præfatæ supremæ Universalis Inquisitionis, necnon Sanctæ memor. Cardinali Boncompagno Archiepiscopo Neapolitano; ac literarum exemplum habes penes Illustriss. Dom. Carolum Marantam in *suis celeb. resp. tom.*3. *resp.*66. *sub num.* 68.

Idem quoque dicendum est de Collectoribus Generalibus Cameræ Apostolicæ; nam isti, ac etiam Subcollectores, Advocati, Procuratores, Fiscales, & Notarii in causis spoliorum, & jurium prædictæ Cameræ, eorum officio durante, nam omnes lucrantur etiam distributiones quotidianas in absentia, ex Bulla Sixti V. *Sub Dat. Romæ in Monte Quirinali sub annulo Piscatoris, die* 18. *Maii* 1590. *Sui Pontificatus anno sexto*.

Præterea suprad. Subcollectores, & Commissarii ratione quorumvis prætensorum excessuum, criminum, & delictorum subsunt jurisdictioni Nunciorum, & Collectorum, ad quos illorum cognitio spectat, etiamsi illa fuerint patrata post divinum officium; ex Constitutione Urbani VIII. cujus tenor talis est, videlicet.

URBA-

URBANUS PAPA VIII.

AD perpetuam rei memoriam. Alias rec. mem. Gregorius Papa XIII. prædecessor noster indemnitati ministrorum Cameræ Apostolicæ, ne ullis molestii, litibus, vel incommodis fatigarentur, opportunè providere cupiens. Quòd omnes, & singulæ causæ tunc motæ, & pro tempore movendæ quorumvis prætensorum excessuum, criminum, & delictorum per quoscunque Subcollectores & Commissarios, tam generales quàm particulares in quibuslibet Provinciis, Civitatibus, & Diœcesibus Regni Neapolitani pro tunc, & pro tempore existentem Nuncium Apostolicum, & Collectorem Generalem deputatos, commissorum, à tunc, & pro tempore existente Nuntio Apostolico in eodem Regno commorante, solùm, non autem à quibusvis aliis judicibus, etiam locorum ordinariis non modo durante eorum officio, sed etiam post ipsum, donec viverent, audiri, cognosci, & decidi possent, & deberent, statuit, & ordinavit; prædictisque judicibus, & locorum ordinariis, ne in illis sese quovis prætextu, seu quæsito colore intromittere quoquomodo ullatenus auderent vel præsumerent, districtiùs inhibuit, prout in suis literis in simili forma Brevis sub datum die 4. Ianu. M. D. LXXV. Pontific. sui anno III. expeditis pleniùs continetur. Cùmque posteà, ut accepimus, fuerit à nonnullis pluries dubitatum, an prædictæ literæ Gregorii Prædecessoris prædicti de prætensis excessibus, criminibus, & delictis, durante officio duntaxat; an verò etiam de aliis post finitum eorum officium, ut prætenditur, donec viverent, commissis, intelligi deberent, & desuper diversas resolutiones, etiam adinvicem contrarias emanasse asseratur, Nos volentes finem huic dubitationi imponere, & attendentes, quòd iidem Subcollectores & Commissarii in concernentibus servitium Cameræ, & Sedis Apostolicæ, timidiores, ac negligentiores fierent, si sub prædictorum Iudicum, & Ordinariorum jurisdictione post finitum eorum officium, se relictum iri timerent, & propterea justo metu retraherentur à gerendo, ut debent, eorum officio, dubitantes, ne illo finito, prædicti Iudices, & locorum Ordinarii in illos, etiam ex causis mendicatis, sævirent: quòd in non modicum præjudicium Cameræ, & Sedis Apostolicæ redundaret. Idcirco Motu proprio, & ex certa scientia nostra, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra Constitutione perpetuò valitura, cognitionem, & decisionem causarum, prætensorum excessuum, criminum, & delictorum per prædictos Subcollectores, & Commissarios, à Nunciis, & Collectoribus Apostolicis, tam in Regno Neapolitano, quàm in aliis Provinciis, Regnis, & locis, etiam speciali nota dignis, & ubiq; Terrarum, & locorum per Nuncios, sive Collectores Apostolicos hactenùs deputatos, & pro tempore deputandos, quomodocunque etiam post finitum officium, commissorum, ut prætenditur, & patratorum spectasse, & spectare ad Nuntios, & Collectores Apostolicos pro tempore existentes privativè quoad quoscunque alios Iudices, etiam locorum ordinarios prædictos declaramus, & quatenùs opus foret, decernimus, statuimusque, & ordinamus. Ne autem inde major libertas delinquendi, & excessus committendi eisdem Subcollectoribus, & commissariis nascatur, & ne eorum delicta, si quæ patrata essent, vel patrarentur in posterùm impunita remaneant. Volumus, quòd Collectores Cameræ Apostolicæ nunc, & pro tempore existentes inter statuta per eosdem Subcollectores, & Commissarios observanda tanquam ab ipsis Collectoribus jam edita etiam impressa addant comminationem de eosdem Subcollectores, & Commissarios privando hujusmodi privilegio, & illos ordinariæ jurisdictioni submittendo, quatenùs post dimissum officium ab excessibus, & delictis committendis non se abstineant, quodq; prædicta statuta in Cancellariis Episcoporum & aliorum ordinariorum retineantur, & stent affixa. Decernentes præsentes literas, & in eis contenta quæcunque etiam ex eo, quòd quicunque in præmissis interesse habentes, seu habere prætendentes vocati, & auditi non fuerint, aut præmissis non consenserint, seu causæ propter quas præsentes emanarint, adductæ, verificatæ, seù aliàs justificatæ non fuerint, aut alia quavis de causa de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quopiam defectu notari, impugnari, invalidari, in jus, vel controversiam revocari, ad terminos juris reduci, seu adversùs illas restitutionem in integrum, appetitionem oris, aut quodcunque aliud juris, vel facti, Gratiæ, vel Justitiæ *remedium impetrari, seu eo impetrato quomocunq; uti, seu se juvare in judicio, vel extra nullatenùs posse, sed eas semper validas, firmas, & efficaces existere, & fore, sicque per quoscunque judices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Nuncios sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit, attentari. Non obstan. quatenus opus sit nostra de jure quæsito non tollen. ac quibusvis aliis Cancellariæ Apostolicæ regulis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cùm quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis in genere, vel in specie, etiam motu proprio, & consistorialiter, ac aliàs quomodolibet in contrarium concessis, confirmatis, invocatis. Quibus omnibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium tenorem præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die secunda Iulii M. DC. XXXVI. Pontificatus Nostri Anno decimotertio.*

M. A. Maraldus.

In cæteris autem omnibus, supradicti Subcollectores, & Commissarii, dimisso officio, ut præfertur, remanent jurisdictioni Ordinarii omninò subjecti, cui tenentur, ut decet, absque contradictione parere, nec quidquam aliud hujusmodi exemptionis prætendere possunt, & aliàs Sacra Congregatio rescripsit Episcopo Iiclano, ut sequitur, videlicet:

Illustre & molto Reverendo Signore come fratello, l'essere stato Succollettore Apostolico, non ha da essentare D. Luca Castaldi di cotesta Diocesi, mentre non essercitì più il medesimo carico, ne dalle processioni uditte da V. S. nella Synodo, ne de altro giusto ordine, che ella habbia fatto, o sia per fare in qualsivoglia materia. Servasi dunque della sua authorità, & sforzilo con i remedii, che gli danno i Sacri Canoni alla dovuta obedienza; ch'è quanto ho da dire in nome della Sacra Congregatione. Et Dio la prosperi. Di Roma 11. *di Agosto 1626. Di V. S. come fratello.*

Ludovisio Cardinale di S. Sisto.

Septimus. In clerico excommunicato pro causa suæ Ecclesiæ, & defensione suorum jurium, si injustè sit excommunicatus; sicut dicendum est clerico injustè suspenso ab officio, seu beneficio; & idem de clerico injustè carcerato.

Octavus. In Auditore Rotæ Romanæ ex indulto Clem. VII. Id. Viv. *num.* 140.

Nonns. In Collectore generali Cameræ Apostolicæ, & Subcollectore, Advocato, Procuratore fiscali, & Notario in causis spoliorum, durante eorum officio, ex Bulla Sixti V. *sub die* 8. *Maii* 1596.

Deci-

Decimus. In Canonico, seu Archidiacono Ecclesiam visitante, seu bona, & redditus suæ præbendæ, Monet. *d.par.2. q.11. num.63.*

Undecimus. In Beneficiato præsente Concilio generali, id. Vivian. *num.143.*

Duodecimus. In Canonista, seu Theologo, qui nomine sui Capituli intersit Concilio, Monet. *dict. quæst.11. num. 91.*

Decimus tertius. In examinatoribus in synodo Diœcesana deputatis, si causa examinis à Choro absint.

Decimus quartus. In Canonico misso à proprio Episcopo ad visitanda limina Apostolorum, vel comitante ipsum Episcopum ad eadem limina.

Decimus quintus. In Canonico Pœnitentiario, dum audit confessiones, Concil. Trid. *sess.24.c.8. de reform.*

Decimus sextus. In eo, qui exercet curam animarum Ecclesiæ, in qua est canonicus, Garc. *parte 3. cap. 2. numero* 335.

Decimus septimus. In Canonico, facto Vicario capitulari, Sede vacante, Rot. *part. 2. decis. 222. numer. 6. divers.*

Decimus octavus. In Canonicis existentibus in servitio sui Episcopi, ut in visitatione, in componenda synodo, & simili, si adsit consuetudo.

Decimus nonus. In Canonico theologo, qui in die, quo legit, sive de mane, sive de sero legat, tota die à Choro est exemptus, & distributiones quotidianas lucratur, Garc. *d. c.2. n.118. & seq.* diximus supra.

Vigesimus, Ex gratia speciali, & concessione Summi Pontificis, id. Garc. *d.c.2.n.354.* quæ tamen rarò conceditur quoad omnes distributiones quotidianas lucrandas, nisi personis valde dilectis, & benemeritis. Cùm verò diebus retrò elapsis, S. Congreg. Eminentissimorum Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium, pro parte D. Don. Josephi Minadoi Gomez Neapol. V. I. D. ejusdemque Civitatis patritii, & illius Metropolitanæ Ecclesiæ Canonici meritissimi, ætate juvenis, moribus tamen, doctrina, negotiis pertractandis, rerumque experientia senis, quem gratiarum Dominus, industriæ claritate, morum elegantia, aliisque ingentibus virtutum titulis decoravit, fuisset expositum ipsum Oratorem, pro administranda tutela sui consanguinei, domini in temporalibus plurium terrarum, ipsum ibi personaliter interesse oportere, supplici per eum libello eidem S. Congregationi porrecto, petiit sibi indulgeri, ut præmissorum occasione, ab eadem Ecclesia per sex menses singulis annis abesse, & interim distributiones quotidianas percipere valeret; ipsa S. Congregatio, eo, quo sequitur modo, respondit, videlicet.

39 *SAcra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & regularium præposita censuit, Oratori permittendum esse, prout præsentis decreti virtute permittit, ut prædictam testamentariam tutelam exercere possit, intercedente consensu Eminentissimi Ordinarii, cujus conscientiæ hoc onus imponitur. Et ab Ecclesia, in qua Canonicatum obtinet, quatuor mensium spatio pro una tantùm vice abesse possit, & interim distributionibus quotidianis, cæterisque emolumentis cumuletur, quibus alii Canonici fruuntur.*

Romæ, die 6. Maii 1639.

Frater Antonius Card. S. Honuphrii.

Locus ✠ Sigilli.

C. Fachenettus.

Cùm autem postmodum per eundem Oratorem in dubium revocaretur, an in dictis quatuor mensibus comprehenderentur tres menses, Canonicis per Conc. Trid. *sess.24. c.12.* concessi pro absentia, consulta desuper ipsa S. Congregatio per literas privatas significandum duxit Eminentissi-
40 mo Archiepiscopo Neapolitano, præfatos tres menses, non esse sic aliter comprehensos, ac proinde posse ipsum Oratorem septem mensibus à dicta Ecclesia, ex causa prænarrata, abesse. Sub Dat. 27. August. 1639.

Hæc autem, quoad praxim dispensationis super residentia Canonicorum: quo verò ad presbyteros, qui nullum beneficium Ecclesiasticum, personalem residentiam requirens, obtinent, jam aliàs diximus, eos ob non residentiam
41 non debere ab eorum Ordinariis molestari: licèt quandoque isti sine licentia Ordinarii abesse non possint, ut aliàs casus evenit pro quodam Presbytero, qui in susceptione presbyteratus, ac forsan aliorum sacrorum ordinum, juramentum in manibus sui Ordinarii præstiterat, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, se nunquam à civitate, & Diœcesi discessurum; postmodum verò ex quibusdam assertis causis Domino Datario oretenus notificatis, sibi fuit per Sedem Apostolicam indultum, ut hujusmodi juramento non obstante, ab ejusdem civitate, & Diœcesi, etiam absque ejusdem Ordinarii literis dimissorialibus, recedere, & extra eas ubicunque ad suum beneplacitum residere, & beneficia Ecclesiastica, si sibi aliàs canonicè conferrentur, recipere, & illis inservire, necnon in minoribus, ac omnibus sacris, & presbyteratus ordinibus hujusmodi, etiam in altaris ministerio, absque alicujus perjurii, seu excommunicationis, vel irregularitatis, aut aliarum censurarum, & pœnarum Ecclesiasticarum incursu; ipsius Ordinarii, & cujusvis alterius licentia desuper minimè requisita ministrare liberè, & licitè valeret, ac stante indulto hujusmodi, ipsum Oratorem desuper ab eodem Ordinario, seu quovis alio, quavis authoritate, & potestate molestari, inquietari, seu impediri nullatenus posse, neque debere decernendo, cùm derogatione præmissorum, & aliorum obstantium. Et in calce supplicationis fuit additum, *Et dummodo Orator servitio alicujus Ecclesiæ Civitatis, vel Diœcesis adstrictus, aut propter aliquod delictum in ipsa Diœcesi inquisitus, vel processatus non sit, sub Anno XI. Pontificatus Pauli V. Nono Kal. Januarii.* Istæ tamen
42 exemptiones non ita passim conceduntur, ut omnibus notum est, sed ex gravissimis, & urgentissimis causis: ex quo experientia compertum est, ut dicebat Ulpianus Ulpius bon. mem. tunc Secretarius Congregationis Episcoporum, & Regularium, ob plures querelas Episcoporum apud ipsam Congregationem ex causa exemptionum prædictarum, quòd istæ ut plurimùm perturbationem in Episcoporum jurisdictione excitant, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur; & licèt multi adsint exempti, qui eripiuntur à jurisdictione Ordinarii, glos. *in cap. cum olim, de pri.* Dec. *consil.113. num.7.* attamen per Conc. Trid. *sess. 24. cap. 11. de reform.* ad occurrendum tot malis, quæ ob hujusmodi exemptionem oriebantur, dum ibi dicitur. *Quoniam privilegia, & exemptiones, quæ variis titulis plerisque conceduntur, hodie perturbationem in Episcoporum jurisdictione, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur, &c.* Propterea hac de causa idem Concil. *loc. & cit.* quibuscunque non obstantibus tribuit Episcopis, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis, super exemptos facultatem; volens, quòd nihil ex privilegiis, eisdem concessis, intelligatur esse Ordinariis detractum, Paris. *de resign. benef. lib.2. q.11. n.3. cum pluribus seqq.* ubi *num.* 8. plures congerit casus, in quibus exempti subiiciuntur jurisdictioni Ordinariorum.

Quoniam verò inter cæteras personas in ipso Concilio expressas, quas illud subiicit jurisdictioni Ordinariorum, connumerantur Prothonotarii Apostolici extra numerum participantium, qui inadvertenter (ut ita dicam) tenent, ob privilegium Prothonotariatus, simpliciter ipsis Ordinariis se obnoxios nequaquam remanere; quòd etiam ab aliis in dubium revocatum audivimus, operæ pretium esse profectò duximus hic subnectere, quid Romanæ Curiæ praxis servet in concessionibus hujusmodi privilegiorum, quæ in dies fiunt personis graduatis, aut aliàs nobilibus, seu qualificatis.

Ne tamen ipsius Curiæ Tyrones lateat, quinam sint, unde, & quomodo Prothonotarii Apostolici exordium in Ecclesia duxerint, breviter pariter præmittam, *Clem.1. an-*
no 46. septem Notarios deputasse, inter quos Urbis Regio- 43
nes distribuit, non quidem ut ipsi vitas martyrum, aut omnia eorum gesta scriberent, ut nonnulli dixerunt, quos refert Sarnen. *in proœm. reg. tit. de orig. & off. Prot.* sed tantùm ut ipsorum martyrum agonem accuratè scriberent, nimirum, ut dum ii ad supplicium ducerentur, eorum verba, ac cir-

circumstantias alias, quibus eorum invicta fortitudo demonstrabatur, ut refert Baron. *& Spond. in annal. quos refert* Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 28. *num.* 33. postmodum verò cessante persecutione, *Iulius I.* mandavit, eos quascunque res ad Ecclesias pertinentes, scripto mandare. Crevit post-
44 modum ipsorum Notariorum honor, ut ad differentiam aliorum Notariorum Vrbis, Prothonotarii appellarentur; quasi primi inter alios Notarios; protos enim græcè, latinè primus dicitur, sicut prothomartyr, primus martyr, *id.* Sarnen. *loco cit.* supradictus verò numerus illorum retentus fuit
45 usque ad pontificatum Sixti V. qui an. 1586. illum ad duodecim ampliavit cum multis privilegiis, & emolumentis, qui hodie propterea dicuntur participantes, *id* Lotter. *d. q.* 28. *n.* 37. cum habeant proprios & distinctos introitus, & redditus à Sede Apostolica, necnon quædam emolumenta ex expeditione quarundem literarum Apostolicarum, habentque proprium locum in Cancellaria Apostolica, teste Mandos. *in prax. signat. tit. Prothonotarii, & Acholyti.* Sunt etiam familiares, & domestici Papæ; habent quotidie panem, pariterq; vestes in morte, & coronatione ipsius Pontificis, ac locum in equitatibus, seu cavalcatis; possunt legitimare spurios, & creare Notarios, seu Tabelliones; suntque exempti à jurisdictione Ordinariorum; eorumque familiares arma gestare possunt, *ex Constitutione Sixti V. decimo sexto Kal. Decembr.* 1585. Eisdemque concessum est, privativè quoad omnes alios Prælatos, pileum nigrum, cum cordulis, & ornamentis violaceis per *Sacr. Congr. Rit. in una Vrbis, Prothonatoriorum* 17. *Febr.* 1607. Ipsique præcedunt Canonicos cujuscunq; Cathedralis, etiam quatuor Patriarchalium Vrbis, *ead. Congr. Rit. in una Vrbis* 4. *Maii* 1613. Et in Capella Summi Pontificis debent præcedere Sacristæ, & Abbatibus, usum mitræ habentibus, ead. *S. Congr. Rit. in una Roma.* 13. *Iulii* 1601. refert Barb. *in collect. bullar. verbo, Prothonotarius fol. mihi* 588. *in princ.* Reliquos verò Prothonotarios extra numerum, idest, non participantes, honorarios appellamus.

46 Quo verò ad antiqua eorum privilegia, & prærogativas, sciendum est, quòd tam participantes, quàm non participan-
47 tes, sunt in magna dignitate constituti. Hos enim *Leo X. in Concil. Lateranensi sess.* 10. *sub Dat. Quarto Non. Maii An. III.* inter cætera eximit à prædicta jurisdictione Ordinariorum, tam in civilibus, quàm in criminalibus, ut in sua Constitutione, quæ desuper emanavit, cujus quidē tenor quoad præmissa, hic inserere placuit, qui talis, est videlicet, *Notarii autem dictæ Sedis, quorum officium in illis primitivæ Ecclesiæ initiis à fel. record. Clem. I. ad Sanctorum gesta perquirenda, atque conscribenda noscitur institutum, ad Prothonotariatus officium assumpti, habitum, & rocchettum deferentes, & alii nostri, & dictæ Sedis Officiales actu sua officia exercentes tā in civilibus, quàm in criminalibus, ab omni Ordinariorum jurisdictione sint exempti; alii verò Notarii habitum non deferentes Prothonotariatus, nisi illud infra trimestre post præsentium publicationem assumpserint, & ipsi, ac alii in posterum assumendi habitum, & rochettū hujusmodi continuè non gestantes, atq; alii nostri, & dictæ Sedis Officiales officia sua actu non exercentes, tam in criminalibus, quàm in civilibus ratione causæ summā viginti quinq; ducatorum auri de camera, non excedentis duntaxat, eorundem Diœcesanorum, & Ordinariorum jurisdictioni subjaceant: in civilibus vero causis summam hujusmodi excedentibus, plena gaudeant exemptione; & à dictorum Diœcesanorum & ordinariorum jurisdictione penitus sint exempti. Exemptiones autem de cætero absque rationabili causa, & quorum interest, minimè citatis pro tempore concessa, nullius roboris, vel momenti esse decernimus.*

Attamen quia, ut dictum est, ex supradictis privilegiis, & exemptionibus, multa in dies inconvenientia oriebantur, propterea *Concil. Trid. sess.* 24. *cap.* 11. inter personas ibi 48
expressas, ipsis Prothonotariis dictam exemptionem subtraxit, ac proinde circa hos honorarios inspiciendum est, 49
tam quoad hoc, quàm ad alia, tenor privilegii sibi concessi, ut infra patebit ex formula literarum hujusmodi Prothonotariatus, *ad sex. in c. accepimus, & seq. de fid. instrum. cap. cum plantare. Ante fin. cap. porrò, de privileg.* ibi, *quod totum ex inspectione privilegiorum suorum plenius advertere potes, & secundum quod inveneris, ita observes, sic enim eos volumus privilegiorum suorum servare tenorem, quod eorum metas transgredi minimè videatur*, & sic à forma verborum dicti privil. non est recedendum *c. ad audientiam, de decim.* cùm in sua forma tantùm servari debeat, & non ultra extendi, *glos. in d. c. porrò, verbo, tenorem.*

Ipsa itaque formula, sub qua hodie conceditur privilegium Prothonotariatus, ea est, quæ sequitur, videlicet.

A tergo. *Dilecto filio Ioanni Baptistæ Marino Presbytero Neapolitan. Diœcesis, Nostro, & Sedis Apostol. Notario.* Intus verò.

VRBANVS PAPA VIII.

50 *Dilecte fili, salutem, & Apostolicam benedictionem. Pastoris æterni, qui prout vult, dispensat singulis, etiam plusquàm merita, & vota eorum poscunt, munera gratiarum, vices quanquam immeriti gerentes in terris, minores interdum honoribus efferim, ut fiant eorum humeri in observantia mandatorum Domini fortiores. Nos itaque te, qui (ut asseris) de nobili genere pocreatus existis, nostrisque, & hujus Sanctæ Sedis Apostolicæ obsequiis insistere intendis, grato affectu prosequi, ac personam tuam dignioris nominis titulo decorare volentes, Teque à quibusvis excommunicationis &c. Censentes, Te in nostrum, & ejusdem Sedis Notarium, authorisate Apostolica præsentium recipimus, & admittimus, ac aliorum nostrorum, & dictæ Sedis Notariorum numero, & consortio favorabiliter aggregamus: Tibique, ut etiam si habitum, & rochettum non deferas: nihilominus omnibus & singulis, favoribus, honoribus, indultis, privilegiis, praeminentiis, exemptionibus, & prærogativis, quibus alii nostri, & dictæ Sedis Notarii, tam de jure, quàm de consuetudine, aut aliàs quomodilibet utuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, frui, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum, pari modo (absque tamen aliorum nostrorum, & dictæ Sedis Notariorum de numero participantium præjudicio, & citrà exemptiones à Sacro Concilio Tridentino sublatas, ita ut, nedum quoad criminalia, sed etiam quoad civilia subjaceas Ordinariis. Et citrà facultates legitimandi, ad gradus promovendi, ac Notarios creandi, aliaque similia privilegia eisdem Notariis de numero participantium concessa, seu ab eis prætensa; quibus nullibi uti valeas; & si secus à te factum fuerit irritum, & inane existat) uti, frui, potiri, & gaudere liberè, & licitè possis, & valeas; auctoritate, & tenore præmissis concedimus, & indulgemus. Non obstantibus Lateranensis Concilii de certo eorundem Notariorum numero, cui per hoc aliàs non intendimus derogare, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Collegii dictorum Notariorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Tu igitur, dilecte fili, sic de bono in melius virtutum studiis intendas, ut in Nostro, & ejusdem Sedis conspectu ad majora te semper exhibeas meritorum cumulis digniorem; nosque proinde ad faciendam tibi uberiorem gratiam, & honorem meritò arctiùs invitemur. Volumus autem, quòd antequam præsentis nostræ gratiæ effectu perfrui valeas, in manibus alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, professionem fidei, juxta articulos pridem à Sede prædicta propositos, emittere, & solitum fidelitatis juramentum omnino præstare tenearis. Dat. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, die 15. Februarii M. DC. XXXVI. Pontificatus nostri anno decimo tertio.*

M. A. Maraldus.

Canonicatum, incedere reputantur tanquam extranei; eisque assignatur locus, non inter Canonicos, sed post Abbates, & non lucrantur distributiones, *in ead. Asculan.*

Octavò, Prothonotarius titularis Canonicus non potest, dum in Choro assistit horis Canonicis, uti Rochetto sub corta. *S. Congreg. Rit. in una Trivican. 15. Martii* 1614.

Nonò, Prothonotarius Archidiaconus non potest in functionibus, & aliis actibus publicis, sibi tanquam Archidiacono competentibus, uti habitu Prothonotarii, sed suo habitu Canonicali. *S. Congr. Rit. in una Asculan. 19. Novembris* 1611.

Decimò, Prothonotarius Canonicus potest in Ecclesia uti subtana violacea, licèt reliqui Canonici deferant nigram; dummodo in reliquis gerat habitum similem, & æqualem reliquis Canonicis, *S. Congr. Rituum in una Panormitan. 14. Ianuarii* 1612.

Vndecimò, Prothonotarius, si sit prima dignitas, potest in Choro deferre Rochettum cum mantelletto; si verò non sit prima dignitas, sedere debet in suo stallo, cum suo habitu Canonicali *S. Congreg. Rit. in una Climacen. ex Neocastren. 21. August.* 1601.

Duodecimò, Prothonotarius utens habitu Prothonotarii, & Prælati, etiamsi non sit prima dignitas, debet præcedere Archidiacono primæ dignitati, dummodo tunc non lucretur distributiones quotidianas *S. Cong. Rit. in una Nullius Terræ Piscia*, 15. *Ianuarii* 1611. Non autem potest uti dicto habito in processionibus, & aliis actibus publicis, in quibus cum Capitulo intervenit. *Ead. S. Congr. die 9. Novembris* 1611.

Decimotertiò, Prothonotarii Canonici non lucrantur distributiones quotidianas, nisi proprio habitu canonicali intersint Choro, processionibus &c. *S. Congreg. Rit. in una Meliten. 7. Augusti* 1621.

Decimoquartò, Prothonotarius, ut dignitas, non potest præparare Abacum, dum celebrat more prælatorum. *S. Congr. Rit. in una Climacen. & Neocastren. 21. Augusti* 1601.

Decimo quintò Prothonotarii in Ecclesia Cathedrali, in qua habent dignitatem, vel Canonicatum, si voluerint celebrare, debent sumere paramenta in Sacristia, ut Canonici alii, & non ex altari, *Sacr. Congreg. Rit. in una Asculan. in Apulia 6. Martii* 1610.

Decimosextò, Prothonotarius, quando est Vicarius generalis, potest uti Rochetto, & Mantelletto in Choro, processionibus, & aliis functionibus in locis per Diœcesim suæ jurisdictionis; si verò sit de Capitulo, non lucratur distributiones quotidianas, nisi utatur habitu proprio Canonicali, *Sacr. Congreg. Rit. in una Climacen. 4. Iulii* 1615. si verò non sit Prothonotarius, non debet uti Rochetto, & Mantelletto, *d. Congreg. Rit. in una Lauretan. 20. Aprilis* 1602.

Decimoseptimò, Prothonotarius extra numerum non potest prohiberi deferre habitum prælatitium, nempe Rochettum cum Mantelletto coloris violacei, & in Ecclesiis, & functionibus Ecclesiasticis cum eodem habitu incedere, & sedere juxta dispositionem Cæremonialis *lib. 1. cap. 13. circa fin. Sacr. Rit. Congregat. in una Mazarien. 28. Septembris* 1630.

Decimooctavò, Prothonotarius ex privilegiis in civilibus est exemptus à jurisdictione ordinarii quoad causas excedentes summam 25. ducatorum ex *Bulla* 8. *Leonis X.* quia Concilium non derogavit privilegiis prothonotariorum, nisi in causis criminalibus. *Sacr. Congr. Conc. in una Papien. 14. Decembris* 1630.

Decimononò, Prothonotarius titularis non participans, in habitu prælatitio in Ecclesia, & in processionibus stare, sedere, & incedere debet juxta dispositionem libri cæremonialis *lib. 1. cap. 13. Sac. Congreg. Ris. in una Catharen. 5. Iulii* 1637.

Vigesimò, Prothonotarius in habitu clericali incedens, tam in civilibus, quàm in criminalibus causis fori privilegio gaudet; quamvis non sit adscriptus servitio alicujus Ecclesiæ, *Sacra Cong. Conc. in una Tolet. 27. Martii* 1632.

Vigesimo primò, Prothonotarii honorarii gaudent privilegio fori, & clericali, etiamsi Ecclesiæ non inserviant, *Sac. Congr. Conc. die 9. Iulii* 1626. Quæ quidem omnia reperies, etiam collecta per celeberrimum Jureconsultum, August. Barbos. *suis Collect. bullar. verbo, Prothonotarius.*

Cæterùm verò hujusmodi prothonotariatus tam à Papa, quàm ab aliis ab eo facultatem habentibus regulariter concedi non consueverunt, nisi personis nobilibus seu graduatis, ac in ætate legitima constitutis ex præscripta constitutione Pauli II. qua statutum est, neminem ante 20. annum Prothonotarium creari debere, nisi nepos, aut filius Principis sit, quibus privilegio indulget, ut post 17. annum prædictum munus obire queant, prout refert Felin. Bened. *in repet. C. Raynutius, verba Adjectæ impuberi, n. 11. & seq. de testam.* Petr. Rebuff. *in tr. de pacif. poss. nu.* 181. *fol.* 1196. Quibus accedit Monet. *de conserv. cap. 1. nu.* 161. ut per Didac. de *Narbona de ætat. ad om. hum. act. tit. annus vigef. q. 10. fol.* 355. Et possunt portare rochettum, si 20. annos habuerint, alias non; necantea possunt fieri prothonotarii, ut statuit prædictus Paulus II. & etiam quòd post annum à die promotionis ad ordinem Subdiaconatus ordinarentur *ex eod.* Bened. Capr. *l. cit.* ut per Cassan. *in catal. gl. num. 4. p. consid. 29. vers. & extraordinarii*, ubi quòd dignitas illorum hodie vilescit propter eorum numerum excessivum ut ait Abb. *in c. 1. de privil.* Reliqua verò circà alias facultates ac habitus delationem eorumdem, patent ex sequentibus literis declaratoriis Illustriss. Collegii Prothonotariorum tenoris, ut sequitur, videlicet.

COLLEGIVM.

Illustrissimorum DD. Prothonotariorum S. D. N. Papæ, & S. Sedis Apostolicæ de num. participantium. Noverint Vniversi & singuli, qualiter Perillustris, & admodum R. D. N. clericus Neapolitanus, uti Prothonotarius Apostol. honorarius à S. D. N. Innocentio Papa X. prout in literis Apostol. in forma Brevis sub Dat. Romæ apud S. Petrum sub die &c. Anni &c. (ad quas relatio habeatur, & de quarum tenore priùs constare debet; aliàs præsentes literæ nullæ sint eo ipso) habet, & in futurum habere debet; extra tamen Rom. Curiam facultatem, & authoritatem deferendi Rochettum & Mantellectum, ac Subtanam tam nigri, quàm violacei coloris, & aliàs incedendi in habitu Prothonotariorum more Prælatorum Rom. Curiæ: nec non utendi pileo, seu Capello in insigniis, seu stemmatibus, quibus d. Prothonotarii, & Prælati per seipsos, & in eorum insigniis vel stemmatibus utuntur; non tamen dicto Cappello seu pileo cordulis violaceis circumornato ac serico violaceo suffulto; cùm istud sit peculiare signum, & prærogativa Collegio nostro tantùm à Sede Apostolica concessa privativè quoad omnes alios Prælatos, & Prothonotarios. Et insuper declaramus in canonizationibus Sanctorum ad eundem Dominum N. uti Prothonotarium in loco conficiendi examinis seu processus existentem, curam, & munus spectare, ipsumque Dominum N. uti Prothonotarium esse dignitatem Ecclesiasticam, eidemq; causas, seu lites beneficiales Ecclesiasticas & mixtas per Apostolicas literas, seu alio quovis modo committi, vel delegari posse & debere. In quorum fidem &c. Datum Romæ in Cancellaria Apost. Anno à Nativitate Domini &c. Indictione &c. die verò &c. Pontificatus præfati S. D. N. Innocentii divina pr[o]videntia anno &c.

L. A. Prothonotarius Manfronius.

Jo. Philippus Gherardellus Prothonotariorum
Apostolicorum Collegii Secretarius.

Locus ✠ Sigilli pendentis, in quo adest impressa imago S. Clementis cum literis circumcirca, videl. S. Clemens Collegii Prothonotariorum de numero participantium patronus: quia iste, ut suprà diximus, septem Vrbis regiones divisit septem Notariis, singulis attribuens, qui passiones martyrum diligentissimè conquisitas literis mandarent, ut in ejus vita.

CAPUT VII.

Praxis dispensationis super residentia, pro Curatis.

SUMMARIUM.

1 *Dispensatio de non residendo in Parochiali Ecclesia raro datur.*
2 *Neque Ordinarii eam concedunt, & quare.*
3 *Ad quod tempus concedi consuevit.*
4 *Et quomodo concedatur, & ad hoc refertur constitutio Pii V. super dispensationibus ad parochiales cum Canonicatibus, &c. nu. 5. cum declarationibus Sac. Congregationis super residentia in Parochialibus.*
6 *Parochi debent pascere populum salutaribus verbis.*
7 *Residentiam non requirunt parochiales Ecclesiæ habitu tantum, & non actu.*
8 *Residere non tenentur clerici, beneficia simplicia obtinentes. Referuntur declarationes S. Congregationis.*
9 *Quod limitatur, ut hic.*

QVo verò ad parochiales Ecclesias, vix, aut raro datur dipensatio, sive indultum de non residendo in illis: super quo etiam emanavit aliàs declaratio suprad. Congregationis *die 22. Februari* 1590. quæ sic ait. *Parocho, causa studiorum non dandam licentiam, cùm hodie per Concilium non admittantur, nisi qui per concursum magis idonei fuerint judicati*, & sic patet, quod, quidquid fuerit ante dictum Concilium (tunc enim poterat Parochos studiorum causa, etiam per septennium de Ordinarii licentia abesse, per *text. in cap. cùm ex eo, de elect. in 6.*) hodie tamen Ordinarii minimè dare possunt hanc licentiam, nec Parochi ex præfata causa absentiam facere, ut declaravit ipsa *Sac. Congregatio*. Gonz. *ad reg. 8. glos. 6. num.* 250. qui *num.* 2. affert supradictam rationem, nimirum, quòd, cùm hodie per *d. Conc. cap.* 18. *sess.* 24. Ecclesiæ Parochiales provideantur per concursum, præsupponitur, quòd ille, qui tanquam magis idoneus, parochialem Ecclesiam per eundem concursum, alios superando, assequutus fuerit, jam priùs ita studuerit, quod studiorum causa abesse non oporteat; & ideò cessat occasio absentiæ; ne sub hoc prætextu servitium defraodetur. Quare cùm hujusmodi fraudibus occurrere studuisset *Pius IV. ut in supra allegata Constitutione*, quia post ejusdem Concili Tridentini decreta, nonnulli recursum habuerunt ad Sedem Apostolicam pro obtinenda licentia de percipiendo fructus in absentia causa studiorum, eamque obtinuerunt, & exinde grave parochialium Ecclesiarum præjudiciom resultabat, sancivit, quòd tales licentiæ non suffragentur, nisi de consensu Ordinarii, ut suprà dictum est; & proinde *Sacra Congregatio Concilii* ita censuit. *Omnia hac committantur Episcopo, qui ea excecutioni demandet, etiam in illis parochialibus, quarum collatio ad inferiores spectat, etiamsi inferiores essent Abbates Regulares.*

Sicque priori declaratione non obstante, adhuc videmus aliquando rectoribus parochialium Ecclesiarum à summo Pontifice tribui hanc facultatem, quandoq; ad biennium, quandoq; verò ad annum, seu sex menses, addito decreto, *Et deputato interim Vicario idoneo*, ibi *Ordin. approbato, & cum assignatione congrua portionis fructuum.* Et quia quandoque contingit, Oratorem habere suam parochialem Ecclesiam vicinam Vniversitati, in qua intendit studere, eo casu additur etiam. *Et quando ipse Orator tempore vacantiarum, itemque in Festis solemnibus personaliter accedat ad ipsam parochialem Ecclesiam*: quod quidem decretum fuit aliàs in simili casu additum ex voto *supradictæ Sacræ Congregationis*: ex eo, quod, cùm dicta Vniversitas esset adeò vicina, in ea residendo videbatur residere in parochiali: Quæ licentia à solo Pontifice petenda est, cùm eam nequear Episcopus impartiri, super quo *Sacra Congregatio* censuit, *Non licere Parochis causa studiorum à suis parochialibus Ecclesiis post Concilium abesse, & Episcopum licentiam ad id concedere non posse, eaque si concessa fuerit, non suffragari.*

Uerùm quia ploris contingit, à Sede Apostolica ex legitima causa peti dispensationem super retentione parochialis Ecclesiæ cùm Canonicatu, seu quavis alia dignitate, ac taliter dispensari, prætæxtu hujusmodi dispensationis, parochianorum cura fere relicta, in magnam animarum jactutam, alibi residebant, propterea *Pius V.* super hujusmodi residentia suam edidit Constitutionem, quæ cum sit in viridi observantia, & ad illius præscriptum similes dispensationes ab ipsa Romana Curia, necnon declarationes Sac. Congreg. Conc. emanare in dies consueverint, non incongruè illius tenorē hic inserere placuit, qui talis est, ut sequitur, vid.

PIus Episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Cupientes pro nostri pastoralis officii munere Christifidelium animarum saluti, quantùm cum Deo possumus, salubriter consulere, & parochialibus Ecclesiis ab earum parochis, prout tenentur, in divinis debitè, & laudabiliter deserviri, inhærendo etiam decretis Sacri Concilii Tridentini, Motu proprio, & ex mera deliberatione, certaque scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuò valitura Constitutione, omnes & singulos Rectores parochialium Ecclesiarum cujuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & praeminentia fuerit, in quibuscunque regnis, provinciis, Civitatibus, diœcesibus, ac aliis Christiani Orbis partibus consistentes, qui parochialem Ecclesiam, ac canonicatum, aut dignitatem, etiam post Pontificalem majorem, seu principalem in quibusvis patriarchalibus; aut Metropolitanis, vel cathedralibus, seu collegiatis Ecclesiis, seu aliud quodcunque beneficium Ecclesiasticum, etiam quarumcunque dispensationum à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, seu etiam à nobis hactenus quomodolibet impetratarum, ac literarum Apostolicarum desuper expeditarum titulo, quas omnes hac præsenti constitutione abolemus, & revocamus, seu quocunque alio prætextu obtinet, cùm prima & pracipua debeat esse cura animarum, eos ad residendum in Ecclesia parochiali, & ibi in divinis inserviendum, debitoque eorum officio fungendum omninò teneri, & obligatos esse, ac ad id per Episcopos, & aliorum locorum Ordinarios, etiam tanquam Apostolica Sedis delegatos, sub sententiis, & censuris Ecclesiasticis, ac pecuniariis arbitrio eorum declarandis, ac etiam privationis dictarum parochialium, & aliorum quorumcunque beneficiorum pœnis, quacunque appellatione remota, cogi, & compelli posse, & debere auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, pracipimus, & ordinamus. Eos tamen sic residentes in Ecclesiis parochialibus omnes & singulos fructus, redditus, & proventus, etiam Canonicatus sui, vel dignitatis, seu alterius cujuscunque beneficii, exceptis duntaxat quotidianis distributionibus, & aliis, quæ ex justa causa absentes percipere non solent, lucrari volumus. Sicque per quoscunque Iudices, & Commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, interpretari, judicari, & diffiniri debere: Necnon irritum, & inane, quidquid secus super his à quoquam, quavis authoritate, scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel inposterùm contigerit attentari, decernimus, & declaramus. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis dispensationibus, & exemptionibus, literisque Apostolicis desuper confectis, nec non Apostolicis, in provincialibus, & synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & ordinationibus, & etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis quibusvis personis in genere, vel in specie, & aliàs quomodolibet concessis, & approbatis, in posterumque concedendis, & approbandis, quibus omnibus, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma adhoc servanda foret; eorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes: illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat ad effectum præsentiū specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunq; Volumus autem, quòd harum literarum

ii an-

transumptis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, ac sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis, eadem prorsus fides tam in judicio, quam extra adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ abolitionis, revocationis, statuti, præcepti, ordinationis, decreti, declarationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, id. Iulii, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Porrò non ab re nostra visum fuit in proposito circa residentiam, & modum residendi in parochialibus, nonnullas etiam ejusdem Sacræ Congregationis declarationes, quarum aliquas habeo authenticas, hìc recensere, sunt autem.

Prima, *Rector seu Parochus, qui habet Parochiam; intra cujus limites adhuc habitant Parochiam, tenetur in ea residere, etiamsi tantum essent in illa parochia tres, vel quatuor incolæ, & ubi fuerint duæ Ecclesiæ unitæ, residendum est in digniori, quod si non constet, quæ sit dignior, in frequentiori: quod si una fuerit extra, & altera intra Vrbem, residendum est in ea, quæ est intra,* ut decisũ etiã refert id. Garc. *de benef. p. 3. c. 2. n. 79.*

Secunda, *An si parochialis, tribus, aut quatuor tantum milliaribus distet a Civitate, possit in hac Rector habitare, Dominicis tantum diebus ad suam Ecclesiam accedens, & habeatur pro præsente? Congregatio censuit, non posse,* decisum etiam refert id. Garc. *loc. cit. in 17. declarat.*

Tertia, *An propter intemperiem aeris, relicto ibi Vicario approbato, parochus non inde oriundus, possit alibi habitare? Congregatio censuit non posse, si tamen Rector infirmus esset, & in loco parochialis curari non potest defectu medicorum, medicinarumve, tunc posse ab Ordinario dari ei dilationem trium, vel quatuor mensium, ut in locis vicinioribus maneat recuperandæ sanitatis causa; posito intereà ab ipso Ordinario in parochiali Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis,* id. Garc. *d. num. 9. 179.*

Quarta, *Habens parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè constitui obtinuit, eo vivente, residere non tenetur,* Gonz. *glos. 6. n. 99.* Barbos. *alleg. 53. num. 78.*

Quinta, *Rector, qui habet Vicarium perpetuum in sua parochia, seu Rectoria, potest, & debet compelli ad personaliter residendum, nisi tota cura animarum translata fuisset legitimè in solum Vicarium perpetuum,* id. Garc. *loc. cit. n. 175.*

Sexta, *An Episcopo liceat pro Cathedralis Ecclesiæ servitio, & etiam suo aliquem ex curatis suæ Diœcesis ex ipsorum Ecclesiis, constituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere, qui quando in hujusmodi sint servitio, minime abesse censeantur? Congr. censuit, non licere,* id. Gonz. *d. gl. 6. 258.* id. Garc. *d. c. 2. num. 42.* Quar. *in Sum. bull. verbo residentia, fol. 446.*

Septima, *An si Episcopus judicaverit expedire, uti opera alicujus curati pro Secretario, vel Vicario foraneo, possit abesse, vel excusetur à residentia, dummodo cura suæ Ecclesiæ diligenter exerceatur? Congregatio censuit non posse,* ita decisum refert *Armend. penes* Barbos. *d. alleg. 53. n. 86. in fin.*

Octava, *Parochialem Ecclesiam habens cum Canonicatu, in parochiali residere debet, quod est conforme bullæ Pii V. quæ incipit. Cupientes pro nostris, publicata Romæ Octavo Id. Iulii anno 1568. super hoc edita, & percipit fructus prebendæ, & solum ejus distributiones quotidianas perdit. Si autem Canonicatus in eodem loco, ubi est Ecclesia parochialis, potest utrique deservire, & percipere quotidianas distributiones: si autem alter, ab altero distet per leucam, seu dimidium leucæ, etiam si Canonicatus esset in Cathedrali, tenetur nihilominus in Parochiali residere. Quod procedit, non obstante quacunque nobilitate Canonicorum, aut Ecclesiæ Cathedralis, etiam Metropolitanæ,* id. Garc. *loc. cit. declar. 7.*

Nona, *Residens in parochiali, quæ non longè abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus ferialibus ad Ecclesiam Collegiatam accedere, & in ea divinis inservire potest, modo in omnibus diebus, & horis suis debitis, & congruis parochiali inserviat, & nihil prorsus relinquat,* id. Armend. *penes eundem* Barbos. *loco cit. n. 85.*

Decima, *Habens Canonicatum, & parochialem, & residens in parochiali ex præscripto bullæ Pii V. distributiones quotidianas lucratur, si Canonicatus consistit solum in distributionibus quotidianis, non habens prebendam. Hoc procedit si utrique servire nequiverit, quia si ambobus commodè servire possit, lucraretur solum juxta servitium, quod præstaret.* Garc. *d. p. 3. c. 2. n. 114.*

Undecima, *Obtinens Ecclesiam baptismalem, cui incumbit sola hora baptizandi omnes infantes Oppidi, & existentes sub cura Archipresbyteri, an teneatur ad residentiam, præsupposito, quod in Ecclesia Archipresbyter præter baptismum, cætera Sacramenta administret? Congregat. die 21. Iulii 1587. censuit teneri ad residentiam, ad minus tanquam Coadjutorem Ecclesiæ Parochialis* id. Gar. *loc. cit. num. 167.*

Duodecima, *Obtinens Canonicatum, cui sit unita parochialis ad vitam obtinentis, tenetur in parochiali residere, si unio sit ad vitam obtinentis tantum,* id. Garc. *d. n. 179. declarat. 12.*

Decimatertia, *Episcopus potest pro visitatione suæ Diœcesis uti opera parochi, qui tamen ob eam causam ultra quadrimestre singulis annis abesse non potest, & intereà poni debet in ea Vicarius idoneus, congrua portione fructuum dictæ parochiæ arbitrio Episcopi assignata,* id. Garc. *d. c. 2. nu. 43.* qui tamen *n. seq.* ait, quòd ista declaratio videtur jam sublata, & correcta per aliam declarationem, per ipsum anteà adductam *nu 41.* quæ sic ait, *Episcopus non potest uti opera parochi in visitatione, vel in alio servitio suæ Diœcesis, nisi pro tempore hic permisso, duorum mensium & tunc pro tempore idoneus Vicarius deputatur.*

Decimaquarta, *Cùm de jure communi obtinens beneficium, curam animarum jurisdictionalem habens, teneatur residere, & Sacris initiari, Extravag.* Execrabilis, de præbend. *glos. ibi, idem Congregatio censuit, intelligi de Commendatariis: per omnia enim æquatæ sunt Commendæ titulis* id. *Garc. d. cap. 2. num. 166.*

Decimaquinta, *Parochus Ecclesiæ, in qua fuit constitutus Capellanus, cui ex institutione Capellaniæ imposita fuit tota cura animarum, seu Vicaria perpetua, quoad Capellanus vixerit, non tenetur in ea residere,* id. Garc. *loc. cit. n. 176.*

Decimasexta, *Congr. censuit etiam Vicarios perpetuò teneri ad residentiam sicut tenentur veri curati, etiam si in aliis beneficiis inservirent in Cathedralibus,* id. Gar. *d. c. 2. nu. 167.*

Decimaseptima, *Infirmitas excusat à residentia, quando in loco parochiæ non sunt medici, vel medicinæ, & quando infirmitas alibi curari potest: hoc casu per quatuor menses dispensat Episcopus, ut dictum est supra in tertia declaratione.*

Decimaoctava, *Congreg. censuit, solam distantiam loci, etiam cum necessitate ab eo discedendi, non excusare parochũ, ut possit abesse à sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis necessitas repentè se offerat, quæ non patiatur dilationem hujusmodi licentiam petendi, quo casu quamprimum de discessu, & necessitate Ordinarium facienaum priorem esse ut de causa cognoscere possit,* Garc. *d. c. 2. sub n. 34.*

Decimanona, *Ob inimicitias excusatur quis à residentia; & dentur literæ Ordinario, ut cognoscat si sunt veræ, & graves inimicitiæ, quæ narrantur, & absque ipsius culpa, & postquam obtinuit illud beneficium exortæ, & det dilationem, ut in alio viciniori, & tutiori loco manere possit, durantibus duntaxat tamen inimicitiis; dummodo non ultra annum durent. Intereà autem idoneum Vicarium in illa Ecclesia constituat, assignata ei congrua portione ex redditibus ipsius Ecclesiæ. Quod si esset Canonicus, & fructus consisterent in distributionibus quotidianis, illas Canonicus lucrabitur, deducta tamen tertia parte pro deservientibus.* Barb. *alleg. 53. n. 89.*

Vigesima, *Inimicitiæ culpa Parochi non contractæ, excusant à residentia, & cum talibus Episcopo conceditur dispensare per annum, dummodo in parochiali expensis Parochi maneat idoneus Vicarius; ac interim curare debet Episcopus, ut inimicitiæ extinguantur; si id perficere non potest, rescribere debet ad Cardinales Congregationis Concilii, cujus culpa factum fuit, quo minus reconciliatio processerit,* id. Gar. *loc. cit. declar. 5.*

Vigesimaprima, *Congregat. sic ait. Arguuntur Episcopi, qui causa infirmitatis constituunt in Parochialibus Ecclesiis Vicarios perpetuos, data etiam facultate Rectori, de non residendo,* cui quidem declarationi, alia adducitur, quæ ait, *Parochus debet residere in loco, ubi sita est Ecclesia Parochialis, etiamsi ei datus esset Coadjutor ratione infirmitatis.* Id. Garc. *d. c. 2. n. 178.*

Vigesima secunda, *Congregatio Concilii censuit, bimestre tempus abesse non posse Parochos sine licentia Episcopi, & valet consuetudo Episcopi, ne Parochi possint abesse ultra duos dies sine licentia*, Barb. *d. alleg.23.n.97.*

Vigesima tertia. *Vicarius amovibilis in exercitio curæ animarum arguit curam esse penes deputantem, & ideo ipsum teneri ad residentiam*, id. Garc. *d.c.2.sub num.279.declarat. undecima.*

Vigesima quarta, *Habens duas parochiales unitas perpetuo invicem principaliter, & non unam alteri accessorie, ambasque pares, ita ut una non sit dignior, & principalior altera, potest, in qua maluerit, residere*, id. Garc. *d.num.179.declarat.16.* ubi ait, ita Episcopo Abulen. fuisse rescriptum *die 15. Martii* 1575.

Vigesima quinta, *In Monasteriis, & Abbatiis, quæ cura & conventu carent, non est necessaria residentia*, id. Garc. *d. cap.2.sub d.num.179. declarat. nona.*

Vigesima sexta, *An deficiente Magistro Grammaticæ in civitate possit in ea curatus habitare, relicto idoneo Vicario, & approbato cum congrua mercede in Parochiali, dummodo solemnibus diebus intersit, Congregatio censuit non posse*, Gonz. *ad reg.8.glos.6.n.254.* Quaran. *in sum.bull.verbo. residentia, vers. Præter summistas, fol. mihi* 576.

Vigesima septima, *Licèt Ecclesia parochialis sit in loco, ubi minor pars parochianorum habitat, & major pars habitat longe in Oppidis, nihilominus, parochus habitare tenetur propè Ecclesiam in Civitate, sed succurrendum est eis, qui longe habitant, secundum antiquam loci consuetudinem*, per dispositionem *capitul. 4. session.21. de reformat.* Garc. *d.par.3. c.2.n.179.*

Vigesima octava, *Congregatio Concilii censuit, Rectores parochialium debere residere in domo ipsarum parochialium, quòd si parochiales domos non habent, tunc in alia domo, quæ sit intra limites parochiæ, aut saltem ita vicina parochiali Ecclesiæ, ut inde commodè possint per se ipsos ei inservire*, id. Gar. *loc.cit.declarat.21.*

Vigesimanona, *Cong. Concilii censuit, parochum cogendum esse habitare in domo Ecclesiæ, vel si Ecclesia eam non habeat in propinquiori intra limites parochiæ; quod si non habitaverit, teneri ad restitutionem fructuum, de quibus in hoc decreto* id. Garc. *loc.cit.declarat.22.*

Trigesima, *Episcopus ad residentiam cogere potest Rectorem, licèt ejus Ecclesia parochialis pertineat ad inferioris collationem, etiam Abbatis Regularis*, id. Gar. *loc.cit.declar.* 27.

Est tamen hìc advertendum, quòd dicta Sacra Congregatio censuit, quòd in his, quæ pertinent ad residentiam, observanda sint, quæ habentur *in c.2. de reform. sess.23.* & in reliquis, si non possint servari decreta Concilii Tridentini prædicti, id agendum est, quod commodius, & melius potest, & qui non habet domum propriam in loco, ubi residere tenetur, aliquam conducere debet. Ubi verò populus non potest victum suo Curato subministrare, Ordinarius ea observare debet, quæ habentur *in c.2. sess.24. de reform.* Et in casu, quo jura disponunt, non debet pro juris declaratione ad Papam recurrere, id Garc. *d.num.*179.

Præmissa equidem omnia adeò sanctè per supradictum Concilium sancita sunt circa præfatorum Curatorum residentiam, ut vix, & non sine urgenti causa dari eis consueverit dispensatio de non residendo; ut dictum est; cùm circa curam animarum accidere possit in puncto, quod non contingit in anno, nec semper id munus expleri potest per Vicarium, ad hoc deputatum, quod bene per ipsum Curatum fieri potest, qui accuratiùs injunctum sibi onus obire consuevit; unde valde maximam sibi compararent injuriam, si de illis dicere contingeret, *parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis*: cum præter Sacramentorum administrationem, *ex eod. Concil. Trid. sess. 5. c.2. de reform.*
6 ubi de his curatis loquitur, eis etiam præcipiatur, ut pascant populum salutaribus verbis, annuntiando vitia, quæ eos declinare, ac virtutes, quas sectari oportet, & *sess.23.c.1. de reform.* mandatur eis, ut oves agnoscant; ac pro his Sacrificium offerant, verbique divini prædicatione &c. ubi licèt loquatur de Episcopis; tamen in eodem loco intelligit etiam de curatis; quod iterùm etiam idem concilium percipit *sess.24.c.7. de reform.* ibi, *exponant Sacra eloquia, & in lege Domini populum erudire studeant.*

De parochialibus autem Ecclesiis habitu tantùm, & non
7 actu, dicendum est, illius Rectorem non teneri ad residentiam absque aliqua dispensatione, si videlicet populus sit destructus, & omnes parochiani, ex aliqua causa mortui sunt & esse desierunt, licèt Ecclesia parochialis semper firma maneat, Gonz. *ad reg.8.Cancell.glos.6.n.89. & seq.* Azor. *instit. moral.p.2.lib.6.c.8.q.9.* ubi ait, quòd si quis ad hanc Ecclesiam promoveatur, non tenetur infra annum ad Sacerdotium ascendere; si verò parochiani, quia forte captivi erant, redierint, parochialis ipsa, quasi jure postliminii, ad sua jura, & bona revertitur: unde illius Rector debet intra annum, computandum ab eo tempore, quo Ecclesia cepit parochianos habere, ad Sacerdotium ascendere, ut per Barbos. *de potest. Epis. alleg.53.n.68.* & videnda erunt, quæ dicam in mea *praxi benef.* ibi enim materia opportuniùs cadit.

Quo verò ad clericos seu presbyteros, simplicia beneficia, 8
quæ personalem residentiam non requirunt, obtinentes, & de dispensatione cum illis, parum hìc est immorandum; quia cùm nullo modo possint ii ad residendum compelli, ita nec cum eis super non residentia dispensari necesse est; sicut pluries jam diximus; super quo emanavit declaratio congregationis ejusdem Concilii super *c.2. sess.6. de reform.* tenoris sequenti videlicet, *Obtinens beneficium, licèt adsit titulus alicujus Sancti, dummodo sit simplex, non tenetur in eo residere; nec eum ad residentiam cogere potest Episcopus; quamvis ille in suorum ordinum susceptione, alicujus Ecclesiæ servitio adscriptus sit, juxta decretum suprad. Concil. sess.23.c. 6.* ibi, *nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus &c.* quandoquidem neque huic denegandæ sunt literæ commendatitiæ sui Episcopi, quatenus velit extra Diœcesim morari &c. unde alia emanavit declaratio dictæ Congregationis his verbis, *Non sunt denegandæ literæ commendatitiæ ab Episcopo, sacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia requirentia residentiam in titulum.*

Hæc autem duplicem capiunt limitationem. Prima est, 9
si Ecclesia, in qua sic promotus, ob diminutionem in ea ministrorum, magnum inde sentiat circa cultum divinum detrimentum; tunc enim bene poterit compelli ab Episcopo ad illi inserviendum, ut probat Felin. *in cap. quoniam frequenter, n.23. ut lit. non contest.*

Secunda verò, si beneficium, licèt simplex, ex statuto, aut consuetudine, vel ex fundatione requirat personalem residentiam, ut supra diximus.

CAPUT VIII.

Praxis dispensationis super residentia pro Episcopis.

SUMMARIUM.

1 *Episcopi tenentur personaliter residere.*
2 *Episcopo non residente, plura mala sequuntur.*
3 *Episcopi singulis annis non ultra tres menses abesse possunt.*
4 *Episcopis non datur facultas residendi per literas privatas nomine Summi Pontificis.*
5 *Episcopi debent necessitatibus sui populi superintendere.*
6 *Episcopi titulares quomodo immunes à residentia.*
7 *Episcopus, in cujus Diœcesi sunt omnes scismatici, tenetur etiam ibi residere.*
8 *Episcopi titulares, Coadjutores, non gaudent pensione sibi assignata, nisi quatenus inserviunt, ex declaratione Sacræ Congregat. Concil.*
9 *Episcopus titularis Canonicatus obtinens in Cathedrali, quo habitu ibi utitur.*
10 *Et ubi sedere debeat.*
11 *Episcopus residens in sua Diœcesi, immunis à residentia Dignitatum, & beneficiorum.*

QVod dictum est de parochis, eò magis dicendum est 1
de Episcopis, & aliis pastoribus, qui tenentur personaliter residere, non modò de jure canonico, verùm etiam de jure Divino, ac naturali, ac pascere gregem sibi commissum; quapropter ad residendum compelluntur, ex *Conc. Trid. sess.6.c.1. de reform.* & omnes resolvunt, ut per Garc. *de benef.p.3.c.2 num.16.* Ex non residentia etenim Episcoporum quamplurima mala sequuntur; quandoquidem clerici efficiuntur irreligiosi, sæculares, irreverentes, perit 2
doctrinæ puritas, pauperes nimis patiuntur, & alia munera pastoralia obiri non possunt, ex *eod. Conc. loc. cit.* Ibi enim Episcopis singulis annis non ultra tres menses abesse, & tan- 3
tùm ex causa rationabili, & sine gregis detrimẽto permittitur;

non

non tamen in Adventu, Quadragesima, Nativitate Domini, Resurrectione, & Pentecostes, & Festo corporis Christi: ultra verò tres menses non liceat, nisi urgeat christiana charitas, urgens necessitas, evidens Reipublicæ utilitas, vel evidens Ecclesiæ utilitas, & debita obedientia; & licentia concedenda est in scriptis, & approbanda à Papa, aut Metropolitano, vel viciniori Episcopo; nisi causa sit notoria, & repentina, ut *in d. cap. 2.* Has autem causas explicat Barbos. *de potest. Episc. alleg. 53. à num. 6.*

Circa autem praxim petendi dispensationem, ut ipsi Episcopi possint ab eorum Ecclesiis abesse, parum hìc licet immorari, sed dicendum est tantummodo, quòd datur ista facultas per literas privatas, nomine Summi Pontificis. Nec tamen ita passim conceditur ultra tempus à prædicto Concilio præstitutum, cùm maxima pietas, ac providentia ipsius Summi Pontificis, quoad fieri possit, non sinat Episcopos ab eorum Ecclesiis abesse: debent enim jugiter om-
5 nibus sui populi necessitatibus superintendere, illis pro virili non subveniendo, obdormire dicitur, nec Episcopi nomen eis convenit, *ut in cap. fratrem, 86. dist. & dicit tex. in cap. nulli,* 25. *qu.* 1. quia non ita passim pro quacunque causa debent suas oves relinquere, ne de eis dicatur. Mercenarius autem, & qui non est pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit, & lupus rapit, & dispergit oves, ut notavit Mandos. *in tract. de ingratit. cap. 14. tit. de ingratit. Episc. erga populum*: unde cum Divo Bernardo *lib. 3. de consid. ad Eugen. cap. 21.* exclamandum esset, O miserandam sponsam, talibus creditam paranymphis. Hinc dixit *glos. in l. ult. C. ad l. Flaviam. de plagiar.* paria sunt, maritum non habere, & illum inutilem habere, Rol. *cons. 9. n. 34. lib.* 1. quia verò alia in proposito ego ipse adducam in *Comp. regim. Prælator. inserto in secundo to. meæ praxis benef.* & reassumam in meis amplissimis additionibus ad Hier. Paul. *celeberrimum Cancell. apost. Correctorem lib. 7. tit. Nota alia evidentialea*, dum ad alia properamus, hìc non duximus iteranda.

Inter cæteras verò causas, ex quibus multoties Summum Pontificem cum Episcopis ad tempus dispensare consuevisse comperimus, duas potissimùm receptas, & ad praxim videmus deductas; quorum altera est, ob malitiam plebis, ut in *cap. nisi cum pridem §. propter de renunt.* ibi enim non modò dispensatur ex hac causa super residentia, verùm etiam cogitur ille interdum à suæ Ecclesiæ regimine declinare, quando videlicet plebs adeò duræ cervicis existit, ut proficere nequeat apud ipsam; sed propter ejus duritiam, quò magis satagit, eò magis justo judicio deficere permittatur. Ista verò causa licet perpetuò eximat prælatum à residentia, veluti per renunciationem suæ Ecclesiæ, nihilominus dispensatur cum eo ex eadem causa, etiam ad tempus: plures enim vidimus exinde à suis Ecclesiis abesse, etiam ex causa inimicitiæ, quam ibi habent, juxta glos. *in cap. ad supplicationem*, in verbo, *morari, de renunc.* & quod hæc causa etiam excuset à residentia, docet glos. *in c. fin. verbo excusationem de cler. non resid.* & testatur Paris. *de resign. benef. lib. 5. quæst. 3. nu.* 256. quòd propterea Congregatio Episcoporum indulget aliquos menses, citatis ob hanc causam, ut plures ipse servari vidit, subdens *num. 265.* id ratione probari, nam inimicitiæ potentiorum, sive partialitates, & factiones justam causam timoris, & absentiæ præbent, per jura ibi per eum allegata.

Altera verò causa, ex qua etiam ad tempus dispensatur, est aeris intemperies, nimirum, quia quædam anni tempora sunt suæ naturæ contraria, veluti cœli, locique gravitas; quapropter justam præbet causam non morandi in loco aliquo intemperies, ut dixit Sfort. Odd. *de restit. in integr. p. 1. q. 7. nu. 95.* & signanter excusat à residentia, glos. *in Clem. Ne in agro, in finan verbo rationabili, de stat. monach.* id. Paris. *d. lib. 5. q. 3. nu. 246. & seq.*

Quinimmò nec Episcopi titulares sunt ab eorum residentia immunes; nisi quatenus justa causa non residendi suadeat: Videmus enim, quòd eisdem, qui præficiuntur in partibus infidelium, Summus Pontifex inter cætera præcipit, quòd postquam literas super provisione, & præfectione hujusmodi ipse electus habebit expeditas, ad suam Ecclesiam N. se conferat, & in ea personaliter resideat; quòdque cùm ipse ad dictam Ecclesiam nequeat commodè se conferre, & apud eandem personaliter residere, ipse Papa eidem Electo concedit, ut quousque ab infidelibus dicta Ecclesia detinebitur, ad illam accedere, & apud eam personaliter residere minimè teneatur: quòdque postquam munus consecrationis susceperit, in civitate, & Diœcesi N. si ad id per modernum, ac pro tempore existentem Archiepiscopum requisitus fuerit, de ejus speciali licentia, Pontificalia officia exercere liberè, & licitè valeat. Non obstantibus priore ipsius Papæ voluntate, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque.

Necnon ad residentiam teneri Episcopum, qui habet Ecclesiam in loco, ubi omnes incolæ totius Diœcesis sunt 7
Scismatici, & adeò incorrigibiles, ut nulla adsit spes proficiendi apud illos, ut decisum refert Aldan. *in Compend. Canon. resolut. lib. 1. tit. 4. sub num. 11. sub die 2. Septembris anno* 1617. & eundem refert Barbos. *in coll. in var. loc. Concil. super sess. 6. de reformat. cap. 2.*

Quia verò ut plurimùm hujusmodi Episcopi titulares (quod per transitum dictum sit,) assumuntur in Coadjutores aliorum Episcoporum cum assignatione alicujus pensionis ex redditibus mensæ Episcopalis, ad vitam ipsius 8
Coadjutoris, ista pensio eis non debetur, nisi quatenus inserviant; & cum aliàs evenisset casus, quo quidam Coadjutor post assignatam sibi pensionem nolebat inservire, prætendebat nihilominus pensione gaudere. Unde re delata ad Urbem, censuit Sacra Congregatio Concilii, quòd Episcopus titularis suffraganeus alterius Episcopi, cui annua pensio ducentorum aureorum super fructibus Episcopatus, cujus est suffraganeus, reservata fuit, illam accipere debet, quatenus inserviat, aliàs assignanda est successoribus, *d. Sacr. Congr. sub die 11. Junii* 1592. prout refert Barbos. *in suis collect. verbo, Episcopus suffraganeus, cap. 3.* ubi etiam subdit, quòd Episcopus titularis Canonicatum obtinens in Ecclesia Cathedrali, potest, & debet 9
in ea uti habitu Ordinario, quo utuntur Episcopi in Romana Curia, idest Rochetto supra subtanam, & mantelletto violacei coloris; & debet præcedere omnibus aliis Canonicis ejusdem Ecclesiæ, & sedere in primo stallo supra omnes, 10
ut fit & servatur Romæ, simili casu eveniente, in tribus Ecclesiis Patriarchalibus S. Ioannis Lateranen. S. Petri, & S. Mariæ Majoris, *d. S. Congreg. in una Compostellana*, 11. *Julii* 1617.

Cæterùm Episcopus regulariter residens in sua diœcesi liber est à residentia suarum dignitatum, & beneficiorum simplicium, quæ obtinet in alia Diœcesi, nec aliud amittit, nisi quotidianas distributiones, & alia, si quæ sint, quæ absentes, justa de causa non percipiunt, ut declaratum refert per *d. Sacr. Congr. Armendar. teste eod.* Barbos. *verbo. Episcopo Capitulo* 1.

Nec aliud circa residentiam Prælatorum in suis Ecclesiis prodeo, quod ad nostram praxim pertinet, indagare visum est; licèt nonnulla circa hoc adducam in mea *praxi benefic. tom. 2. lib. 2. cap. 7. nu. 21. ad 36.*

CAPUT IX.

Praxis Dispensationis cum Simoniacis simonia reali.

SUMMARIUM.

1 *Simonia quid sit.*
2 *Vnde dicatur.*
3 *Constitutio Pii V. contra simoniacos.*
4 *Simonia quadruplex.*
5 *Simonia realis, quæ.*
6 *Simonia conventionalis, quæ.*
7 *Realis à conventionali in quo potissimum differat.*
8 *Multum distat à confidentia, quæ hic definitur.*
9 *Simonia mentalis, quæ.*
10 *Simoniacus mentalis tenetur ad cordis satisfactionem.*
11 *Et incurrit peccatum mortale.*
12 *Sed quomodo illud vitare possit.*
13 *Simoniacis raro datur dispensatio, quæ soli Papæ reservatur.*
14 *Simoniaci debent in supplicatione exprimere fructus male perceptos.*
15 *Cuinam debeantur hujusmodi fructus.*
16 *Pecunia simoniacè acquisita restituenda Ecclesiæ.*
17 *Formula supplicationis pro simoniaco.*
18 *Simoniacè conferens Ordinarius beneficium, quas pœnas incurrit.*

ET sicut, ob non residentiam, non modò beneficiati amittunt beneficiorum fructus, verùm etiam ipsis beneficiis ex sacrorum Canonum decretis privantur, id multò magis accidit in eorundem beneficiorum mala, ac detestabili assequutione, cùm videlicet aliquod in ea pretium, sive pactio intervenit, dicente Domino, *Quod gratis accepistis, gratis date. Matth.* 10. & refertur *in c. quidquid invisibilis*, 5. q. 1. Unde pro beneficiis obtinendis omnis pactio, omnisque conventio debet omnino cessare, *c. tua nos de Simon. & c. quam pro, in fin.* 1. q. 2. quandoquidem per dationem, & promissionem pro consequendis spiritualibus, vel illis annexis, simonia committitur, Host. *in sum. hoc tit.* Abb. *in c. extirpanda, §. qui verò col. penult. de præb.* Unde
1 sic ea definitur, videlicet, quòd simonia est studiosa voluntas emendi, vel vendendi spirituale, vel spirituali annexum. Nav. *in Man. c.* 23. *num.* 100. Less. *lib.* 2. *de Iust. capit.* 35. *dubit.* 1. *n.* 3. & sumitur ex *cap. quæsitum, de rerum permut.* Dicitur primò studiosa voluntas, quia omnia prædicta voluntatis deliberationem requirunt. Dicitur secundò, emendi, aut vendendi, quod latè interpretandum est, ut comprehendat omnem contractum onerosum, seu reciprocum, quo res temporalis, & spiritualis vicissim commutantur, id. Navar. *cap.* 23. *n.* 105. & ita colligitur ex *cap. ult. de pact.* Dicitur tertiò, aliquid spirituale, id est quodvis supernaturale donum ad animæ salutem directè institutum. Dicitur quartò, spirituali annexum: ut comprehendantur non solùm, quæ ex jure Divino spiritualia sunt, sed ex Ecclesiæ institutione, per potestatem à Christo traditam; talia effecta, ut sacra vasa, vestes, Ecclesiastica beneficia, patronatus &c. Navar. *d. num.* 100. *ver. secundo*; quare hæc definitio comprehendit simoniam, tum juris Divini, tum juris Ecclesiastici, ut ait Suar. *tomo* 1. *de relig. tract. d. lib.* 4. *de simon. cap.* 7. Dicitur
2 autem simonia à Simone Mago, qui primus tempore legis Evangelicæ tali peccato se obstrinxit, *Act.* 7. Licèt autem in jure peccatum hoc hæresis simoniaca passim appelletur, ut in *c. quoties, de sim. & c. Presbyter, c. quisque, c. quicumque, cap. fertur, & cap. Petrus* 1. *quæst.* 1. certum tamen est, hoc vitium posse absque intellectus errore consistere, ut notavit Suar. *lib.* 4. *de sim. cap.* 1. *num.* 6. & sumitur ex glos. *in cap. firmissime, verb. hæreticum de hæret.* Hinc fit, ut gravissimis plectantur pœnis simoniaci, quandoquidem omnia crimina, ad comparationem simoniacæ pravitatis, quasi pro nihilo reputantur, ut *in cap. tanta, hoc tit. cap. cito, §. qui ergo* 1. *quæst.* 1. & ait Rebuff. *in sua prax. tit. de simon. in resign.* simoniacos, veluti primos, & præcipuos hæreticos, ab omnibus fidelibus respuendos; Et inter cætera adest ho-
3 die *Constitutio Pii V. ibi, quicunque igitur detestabile crimen simoniacæ pravitatis commisisse convictus fuerit, in consequendis ordinibus, eo ipso sit ab illorum exequutione per decennium, sine spe dispensationis, suspensus, & per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates Ecclesiasticas simoniacè acquisierit, illis sit ipso jure privatus; & in futurum inhabilis ad eas, & quascunque alias obtinendas. Qui beneficium, aut officium Ecclesiasticum simoniacè adeptus fuerit, illis similiter sit ipso jure privatus; & ad fructuum omnium, quos perceperit, restitutionem teneatur, & perpetuo sit inhabilis ad ea, & quæcumque alia beneficia Ecclesiastica obtinenda.*

Antequam tamen ad praxim petendi dispensationem cum simoniacis descendamus, operæ pretium esse duximus, unamquamque simoniæ speciem hic pro tyronibus declarare; ad dignoscendum; quando Orator licitè petere possit dispensationem Apostolicam, ac rehabilitationem ad præmissa retinendum. Est ergo triplex simonia.

4 Est quidem, Realis, Conventionalis, & Mentalis. Realis
5 est illa, quæ propriè dicitur ab actu, scilicet à rei traditione, quæ in dando rem, & recipiendo consistit. Quare tunc fit, quando pactio ex utraque parte completa est, saltem inchoatè, ut si collatio beneficii facta sit, & pretii pars soluta,
6 Less. *lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 8. Layman. *lib.* 4. *tract.* 10. *c. ult. §.* 6. Conventionalis est, quæ dicitur à conventione, quia aliquid promittitur: quæ sic enim definiri potest; est externa conventio, seu pactio de re spirituali pro temporali, absque tamen exequutione saltem utrinque facta. Abb. *in c. nemo, hoc tit. &* Cassad. *decis.* 5. *de Constit.* Et hæc Conventionalis duplex est: quædam videlicet neutra ex parte exequuta, quæ propriè dicitur Conventionalis, cùm stetur in terminis nudæ promissionis, & conventionis; nulla sequuta traditione rei, & temporalis dationis, ut *in cap. ult. de pact.* Quæ verò ex una tantùm parte exequuta est, secundùm aliquos, transit in realem; si complementum fiat ex parte illius, qui promisit spirituale; nam tunc sufficit ad constituendum simoniam realem; secus autem est complemento promittentis temporale: non enim efficit, ut simonia desinat esse conventionalis, & fiat realis, secundum Caiet. 2. 2. q. 100. *art.* 6. *ad sextum*, relatum à Paris. *de consid. benef. q.* 1. *n.* 142. ubi subdit, quòd secundùm receptionem, quam stylus obtinuit, contrarium est tenendum in judicando, & consulendo, ut nunquam, videlicet, efficiatur realis, nisi ab utraque parte demandetur exequutioni, & compleatur; sufficit tamen ad eandem inducendam, quòd ex una parte sit in totum completa, & ex altera in parte tantùm; ut quia ex una parte fuerint dati ordines, aut data beneficia; ex alia autem parte, non tota pecunia conventa, sed illius pars tantùm, ut dictum est, Navar. *cons.* 40. *nu.* 2. *de simon.*

Differentia autem, quæ versatur inter simoniam realem, & simoniam conventionalem, ea potissimùm est, quia realis habet annexam excommunicationem, & privationem
ipso jure, id. Navar. *cons.* 42. *eod. tit.* attamen utraque scilicet 7
tam realis, quàm conventionalis, inducit inhabilitatem ad obtinendum de cætero beneficia; quamvis minor sit conventionalis, quæ frequentior est reali, quia promissiones faciliùs fiunt, quàm dationes; unde vulgò dicitur, quod promittere, & servare promissa, diversa sunt; nam plura promittuntur, quæ posteà non attenduntur, ad tex. *in l. Titia, ff. de verb. oblig. l. sciendum, ff. de ædil. edict.*

Est tamen notandum, quod simonia realis multùm distat
à confidentia; quia illa committitur actualiter, & per da- 8
tionem, & receptionem rei, ut supra diximus, hæc verò per promissionem, & sic interpositionem fidei; cùm tota in fide sit posita; quare est species conventionalis, ut docent morales Theologi, præsertim Less. & Laym. *locis citatis.* Unde hæc confidentia ita definita reperitur per Navar. *in Man. ca.* 23. *n.* 109. Confidentia est certa spes de re aliqua, quòd ita fuit, est, vel erit: sed in proposito, aptiùs, & congruentiùs antea aliam dedit definitionem Mascard. *de probat. conc.* 2301. *num.* 12. nimirum, Confidentia beneficialis est ea, qua quis confidit; quòd alter acceptans beneficium, sibi posteà, vel alteri conferat, id. Paris. *in d. tract. d. quæst.* 1. *n.* 48. *qui n. seq.* ita illam definivit, Confidentia est spes quædam, quòd collator conferat, patronus præsentet, eligens eligat, aut quis accipit, vel renunciat beneficium, pacto modo, vel conditione expressa, vel tacita, sibi, aut alteri.

Simonia verò mentalis ea est, quæ consistit, non qui- 9
dem in solo externo proposito simoniacè contrahendi (quamvis hæc etiam simonia dici possit) sed in proposito interno, quo quis, dum confert alteri spirituale, intendit illum obligare ad reddendum temporale, vel contra, quando confert temporale, intendit illum obligare ad reddendum spirituale sine ullo pacto externo: ponit exemplum Less. *loc. cit.* si quis serviat Episcopo hac intentione, ut in mercedem ei conferat beneficium; & tandem illud ei conferatur, nulla tamen externis verbis, aut nutibus facta conventione, erit simoniacus mentalis. Hæc autem simonia propterea non inducit nullitatem, nec simoniacus mentalis tenetur ad resignationem, vel restitutionem, *cap. fin. de simon.* & sic nullam censuram, aut pœnam incurrit: Ecclesia enim, quæ de occultis non judicat, pro peccatis merè internis pœnas infligere non solet; nam pœna sequitur judicium, ut communiter DD. Unde dixit *glos. in cap. qui studet.* 1. *quæst.* 1. *verbo, à communione*, simonia cum sola voluntate, non esse excommunicandum; quia, nec ex natura rei nec ex jure naturali, aut divino, aliquam nullitatem inducit; cùm nulli fiat injustitia,
ut patet *ex d. cap. fin.* quam iste mentalis simoniacus tenea- 10
tur ad cordis satisfactionem, ut *in cap. ult. hoc tit. ibi, in quo casu delinquentibus sufficit per solam pœnitentiam suo satisfacere Creatori.*

Unde propter hoc incurritur saltem peccatum: sed pro eo 11
vitando, cum casus contigerit, si nimirum, pro aliqua concordia inter partes ineunda, vel aliàs in beneficialibus intervenit simonia mentalis, puta, cùm duo vellent inter se sua beneficia permutare, quorum unum, sive juris patronatus, sive liberæ collationis, erigitur apostolica authoritate ad effectum, & animo permutandi; cùm hic interveniat si-
monia, non est necesse, ut in supplicatione id exprimatur, sed 12

practi-

practicatur, ut D. Datarius supplicationem porrigendo
Summo Pontifici super permutatione beneficiorum, quæ
petitur, factum illi aperiat verbo tantùm, qui libenter super
hoc annuit, & sic sola ipsius Pontificis scientia sufficit circa
hoc, ut in simili dicemus in nostra practica beneficiali, &
ita sciunt omnes Curiales practicari: quandoquidem suprad.
scientia Papæ facit cessare omne vitium, Cassad. *decis. 2. de
simon.* simoniam mentalem, & omnem scrupulum & suspi-
cionem, Redoan. *de simon. par. 2. cap. 13. n. 4.*

His paucis sic præmissis, descendendo ad praxim petendæ,
& concedendæ dispensationis pro prædictis simoniacis, di-
13 cendum est, quòd cum illis rarò dispensatur & hæc dispen-
satio soli Papæ competit, ut patet in *c. erga 1. q. 1. gl. in c. mi-
nor 50. d. c. si quis ordinaverit, juncta gl. in verbo, per sedem
Apost. de simon.* Et quotiescunque petitur desuper absolu-
tio, & dispensatio à Summo Pontifice, debent exprimi fru-
14 ctus percepti ex beneficio simoniacè acquisito, cùm illi de-
beantur Cameræ apostolicæ: ac propterea consignari D. Da- 15
tario, vel Datariæ Præfecto, licèt hodie pro dictis fructibus
fiat transactio, & ex illis remittatur Oratori tertia, vel ma-
jor pars, prout ipsi D. Datario videbitur; quamvis de rigore
omnes sint, ut supra, restituendi juxta illam conclusionem,
nempe, quòd omnia, scelere acquisita, applicantur fisco *l.
Lucius ff. de jur. fis. l. si quis cum falso, & ibi glos. ff. de fals.*

Quod quidem mirandum non est, quia licèt de jure pe-
cunia simoniacè acquisita, veniat Ecclesiæ, cui facta est 16
injuria, applicanda, & restituenda, ut *in c. hoc, & c. audivimus
de simon.* Camera tamen Apostolica seu fiscus, pecuniam hu-
jusmodi vindicare consuevit, Mand. *in praxi Signat. tit. di-
spens. cum simon. vers. & licet de jure.*

Si igitur petatur dispensatio pro publico simoniaco, ha-
bendus erit recursus ad Datariam Apostolicam, ibique por-
rigenda supplicatio pro utroque foro, quæ modo sequenti
concipi poterit, videlicet,

Beatissimè Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris Theodori N. presbyteri N. Diœcesis. Quòd cùm ipse superioribus bellorum procellis, in Gallia ab hæreticis captus, & vinculis detentus esset, devoto vestro Nicolao N. si eum ab hujusmodi captivitate solveret, se parochialem Ecclesiam S. N. loci N. quam tunc ipse obtinebat, in favorem cujuslibet personæ, dicto Nicolao benevisæ, resignaturum promisit; qua promissione dicti Nicolai ope, qui quandam pecuniæ quantitatem propterea impendit, liber factus est, dictus Orator præmissa adimplere volens, prædictam parochialem Ecclesiam in manibus Romani Pontificis ad favorem tamen dictæ personæ resignavit. Cùm autem, Pater Sancte, dictus Orator, de præmissis plurimùm doluerit, & doleat, ac à similibus in posterùm committendis abstinere firmiter proponat; cupiatque absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam, sibi super eisdem per S. V. misericorditer impendi: Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator præfatus, quatenus sibi in præmissis opportunè providendo, eique specialem gratiam faciendo, eundem Oratorem à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit, Simoniæ labe, & excessibus hujusmodi, in utroque foro absolvere, & totaliter liberare; dictasque pœnas sibi gratiosè remittere, & condonare, omnemque inhabilitatis & infamiæ maculam contra eum, ex præmissis quomodolibet insurgentem, ab eo penitus tollere, & abolere: Secumque super irregularitate per eum, ex præmissis quomodolibet contracta, quodque illa & aliis præmissis non obstantibus, suo clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, illiusque privilegiis, ac etiam omnibus Sacris, & presbyteratus ordinibus, per eum aliàs ritè quoque susceptis, uti in illis, etiam in altaris ministerio ministrare, necnon quæcunque, & qualiacunque cum cura, & sine cura, beneficia Ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & præbenda &c. & instituatur, non tamen ad dict. parochialem Ecclesiam, ad quam consequendam perpetuò inhabilis remaneat &c. ut in aliis rehabilitationibus.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & additur, *Et committatur Ordinario, imposita Oratori aliqua pœnitentia salutari, Ipsoque ab exequutione ipsorum ordinum, arbitrio ejusdem Ordinarii, suspenso. Et quoad dispensationem dummodo Oratori aliàs merita suffragentur, nec aliud canonicum ei obstet impedimentum.*

At verò, ubi Ordinarius loci simoniacè beneficium con-
18 tulerat, committi consueverunt literæ Ordinario vicinio-
ri, his adjectis verbis calce signatæ supplicationis, videlicet,
*Et attento; quod Ordinarius N. suspensionis, & aliàs, in
simoniacos à jure inflictas pœnas* (secundùm in ipsa suppli-
catione narrata) *incurrit, quæ per hoc ei relaxatæ; aut re-
missa minimè censeantur, Committatur Ordinario viciniori,
in cujus manibus antequam ad absolutionem, aliaque præ-
missa procedat, dictus Orator eandem parochialem Ecclesiam
(quatenus illam nondum dimiserit, vel illa privatus existat)
illiusque possessionem realiter, & cum effectu dimittere omni-
nò teneatur. Ita tamen, ut de illa per Sedem Apostolicam
dumtaxat disponi possit. Irritum &c. ac imposita &c.* Et
quandoque additur; *Et durante tempore suspensionis hujus-
modi, dictus Orator beneficia, curam, aut aliàs Sacrum or-
dinem annexum requirentia, obtinere nequeat &c.*

Quòd si unum beneficium canonicè, alterum verò simo-
niacè assequutus est, puta primum, parochialem Ecclesiam,
deinde Canonicatum, & præbendam, licèt illa non sit pri-
19 vatus, istis verò sic, pro dicta parochiali erit nihilominus
petenda nova provisio. Ratio est, quia, licèt non sit illa pri-
vatus, nihilominus, quia propter præmissa incurrit excom-
municationem, debet petere illam retentionem per viam
dictæ novæ provisionis. Unde Ordinario committitur, ut
*in ejus manibus, antequam ad absolutionem, & dispensatio-
nem super inhabilitate Oratoris procedat, dictus Orator Ca-
nonicatum, & præbendam, ac Parochialem Ecclesiam hu-
jusmodi realiter dimittere teneatur, ac imposita &c. Ipsoque
&c. arbitrio ejusdem Ordinarii suspenso, & si absolutione hu-
jusmodi facta; per diligentem examinationem, dictum Ora-
torem ad id idoneum esse repererit, & merita sibi aliàs suffra-
gentur, parochialem Ecclesiam, non autem Canonicatum,
& præbendam præfatos, ad quos obtinendum perpetuè inha-
bilis existat, illi ex misericordia conferat.*

20 Et si nunquam datur retentio beneficii, super quo fuit
commissa simonia ex præscripto supradictæ *Constitutionis
Pii V.* supra à nobis summatim circa id relatæ; cùm sit illo
privatus ipso jure, ac inhabilis ad illud, cæteraque in futu-
rum obtinenda, Franc. Leo *in thesauro for. Eccles. p. 3. cap. 2.
num. 12.*

Idem etiam notoria praxis docet, ubi simonia, ignoran-
te proviso, commissa reperitur, quandoquidem ipsi Ordi-
nario, in cujus manibus erit dimittendum prius benefi-
cium sic assequutum, committitur eo modo, quo superiùs 21
dictum est, imposita ipsi Oratori etiam aliqua gravi pœni-
tentia salutari; & si ipsi Ordinario constiterit, quòd simo-
nia hujusmodi, ignorante prorsus dicto Oratore, à princi-
pio commissa fuerit, illud ei ex misericordia conferat. Si-
cut pariter in simili casu dari Oratori consuevit nova pro-
visio super beneficio, cum commissione Ordinario facta,
& additur: *Et committatur Ordinario, in cujus manibus,
antequam ad absolutionem, & novam provisionem procedat,
dictum beneficium dimittere teneatur, imposita &c.*

Quo verò ad fructuum inde perceptorum expressionem,
sufficit illos tantummodo exprimere, quos post habitam 22
supradictæ simoniæ notitiam percepit, Nav. *cons. 35. n. 2. de
simon.* quia illos tantùm restituere tenetur, vel super illis
componere; ubi enim deest delictum, non debet adesse pœ-
na, *l. Sancimus, C. de pœn. l. aliud ff. de verb. sign.*

Et nihilominus cum omnibus limitationibus supradictis
neminem latet, quàm difficilem se reddat Summus Ponti- 23
fex ad sic dispensandum cum simoniacis, & quantùm abhor-
ret ab hac pestifera pravitate, pestem enim eam appellat.
Hostien. *in cap. tanta, num. 2. hoc tit.*

CA-

CAPUT X.

Praxis Dispensationis cum Confidentiariis.

SUMMARIUM.

1 *Confidentia beneficialis est species simonia.*
2 *Confidentia olim tolerabatur, & cur prohibita.*
3 *Confidentiarii quas pœnas incurrant ex Constitutione Pii V.*
4 *Formula dispensationis pro confidentiariis.*
5 *Confidentiarii sunt irregulares.*
6 *Privantur beneficiis obtentis.*
7 *Confidentia dicitur simonia conventionalis.*
8 *Delicta frequentata magis puniuntur.*
9 *Confidentiarii ipso jure sunt privati beneficiis.*
10 *Non faciunt fructus suos, sed illi ad Cameram spectant.*
11 *Sunt inhabiles ad beneficia, etiam quæ dimiserunt.*
12 *Dispensatio raro conceditur confidentiariis.*
13 *Confidentiarii tenentur exprimere fructus male perceptos.*
14 *Etiam coram Deo, & quantumvis minimam illarum partem.*
15 *Mediatores confidentiæ quando excommunicationem incurrant.*

SEquitur hic videre, quomodo praxis ipsa se habeat e-
tiam circa confidentiam beneficialem, quæ ipsius simo-
1 niæ species est, juxta definitiones à nobis superius allatas,
& tradit Caputaq. *decis.202.nu.2.par.1. & dec.314.n.3.p.2.*
cùm adhuc simplex modus prohibeatur in collatione, resi-
gnatione, electione, & præsentatione beneficii, *c. cum qui-
dem de pact. glos. & DD. in cap. cum universorum, de rer.
permut.* Patis. *de confid. q.1.n.64.*

Licèt enim ante *Constitutiones Pii IV. & Pii V.* confi-
dentia non solùm non puniretur aliqua pœna, sed prava
consuetudine, immò potiùs corruptela à Principibus Eccle-
siasticis in omni genere personarum toleraretur, adeò ut
2 quamplurimi essent, etiam in ipsa Curia, qui beneficia in
confidentiam tenerent, & etiam S.R.E. Cardinales hoc
vitio essent implicati, & ut plurimùm Officiales, & scri-
ptores Apostolici; ita ut hæc prava consuetudo fuerit a-
deò recepta, ut inceperit paulatim jus in supremis Tribuna-
libus pro fide præstanda, reddi, & sic compelli non redden-
tes beneficia in custodiam, & confidentiam recepta, ut te-
statur Navar. *in Manuali c.23.num.111.*

Nihilominus, cùm tot mala inde orirentur, illis reme-
dio opportuno supradictis Summis Pontificibus occurre-
re visum fuit: Multi enim ipsa beneficia jure retinere ne-
queuntes, alii, ne cogerentur ad sacros ordines, ad resi-
dentiam, ad incedendum in habitu clericali, ut ad bellum
proficiscerentur, ut inimicos occiderent, alii, ut alieno no-
mine lites agerent, aut defenderent, alii propter crimina
incapaces, quidam, ut purgato delicto, vel absolutione con-
sequuta, illa repeterent, eadem beneficia in alios depone-
bant, aliaque mala oriebantur ut in *d. Constitutione Pii V.
quæ incipit intolerabilis, in §. multi, sub Dat. Romæ die 6.
Augusti 1569.*

Ac proptereà, eadem Constitutione, omnes, & singu-
los, qui usque tunc, Ecclesias, Monasteria, beneficia, fru-
ctus, pensiones, aliasve res, intercedente hoc Confidentiæ
vitio receperunt, retinebant, nisi statim ad se reversi, & re si-
piscentes, celeri dimissione sibi prospexerint, & quicquid
tale admiserint in futurum, etiam omnibus, & singulis a-
liis Ecclesiis, Monasteriis, Dignitatibus, Administratio-
nibus, Officiis, & beneficiis obtentis, necnon fructibus,
& pensionibus, & aliis rebus Ecclesiasticis, ac etiam Ro-
manæ Curiæ, & aliis Officiis temporalibus, privavit, & 3
ad futura inhabiles decrevit; & in juris subsidium excom-
municationis sententia innodavit, ut *in d. Constitut. §. sed
ne quisquam.*

Qua quidem privationis, & inhabilitationis pœna sic
stante, operæ pretium esse duximus, etiam circa hanc simo-
niæ speciem, aliqua in praxi annotare quoad dispensatio-
nes, & rehabilitationes cum ipsis confidentiariis: cum qui-
bus ipse Pontifex non minus se gerit, quàm cum ipsis pro-
priis simoniacis, ut ex infra dicendis patebit. Pro confiden-
tiariis igitur, qui in utroque foro petunt secum dispensari,
& rehabilitari, ipsius Curiæ praxis admisit, ut pro eo supplex
libellus porrigatur; qui in forma consuetæ supplicationis
conscribitur, puta, tenoris sequentis, videlicet.

BEatissime Pater, Exponitur humiliter S.V. pro parte devoti illius Oratoris N. Gandaver presbyteri N. Diœcesis.
4 *Quod aliàs perpetua Cappellania in Parochiali Ecclesia S. N. loci N. Diœcesis prædicta, quæ de jurepatronatus
laicorum, ex fundatione, vel dotatione existit, certo tunc expresso modo, vacante, ad illam sic vacantem, dictus
Orator à tunc existentibus dictæ Capellaniæ patronis etiam existentibus in pacifica possessione, seu quasi, juris præsen-
tandi personam idoneam ad eandem, dum pro tempore vacabat, ea tamen conditione per unum ex dictis patronis
adjecta, quòd præfatus Orator, quotiescumque aliquis ex ipsius patronatis, nepotibus, aut consanguineis, ad
sacros ordines promoveri desideraret, Capellaniam præfatam, ad illius favorem resignare teneretur, infra legitima
tempora præsentatus, ipseque Orator præsentationis hujusmodi vigore, in ipsa Capellania, ordinaria authoritate,
institutus, illiusque possessionem adeptus fuit, fructus, redditus, & proventus, Triginta ducatorum auri de Ca-
mera valorem non excedentes, percipiendo ex eadem. Deinde ipse Orator credens se ex præmissis nullam simoniam
commisisse, ad sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & presbyteratus ordines, ad præfatæ, necnon alterius perpetuæ
sine cura Capellaniæ in dicta Ecclesia, quam tunc canonicè obtinebat, prout obtinet de præsenti, titulum, se promo-
veri fecit, & sic promotus, in illis, etiam in altaris ministerio, non tamen in contemptum clavium, ministravit.
Cùm autem, Pater Sancte, dictus Orator, de præmissis, quorum notitiam deinde consequutus est, plurimùm do-
luerit, & doleat ad præsens, ac à similibus in posterùm committendis omninò abstinere intendat: Supplicat igitur
humiliter E.S.V. idem Orator, qui primodictam Capellaniam coram Notario, & testibus dimisit, secundodictam
verò, cujus fructus &c. quinquaginta ducat. au. de ca. &c. non excedunt, obtinet, quatenus ei in præmissis de abso-
lutionis beneficio, & dispensationis gratia opportunè providendo, dictum Oratorem à simoniæ labe, & excessibus
hujusmodi in utroque foro Apostolica authoritate absolvere, & totaliter liberare, ac pœnas, quas propter præmis-
sa quomodolibet incurrit, sibi gratiosè remittere, & condonare, secumque super irregularitate per eum ex præmissis,
etiam ex eo quòd censuris hujusmodi sic ligatus, missas, & alia divina officia, non tamen in contemptum clavium ce-
lebravit, quomodolibet contracta, quodque illa, & aliis præmissis non obstantibus, clericali charactere, quo aliàs
ritè insignitus fuit, illiusque privilegiis, necnon omnibus, etiam sacris, & presbyteratus ordinibus, per eum ritè
quoque susceptis, uti, & in illis, etiam in altaris ministerio ministrare; necnon quæcumque, & qualiacumque,
cum cura, & sine cura beneficia Ecclesiastica, etiam si Canonicatus, & præbenda &c. recipere, ac illa, necnon se-
cundodictam Capellaniam, ante præmissa sibi canonicè collatam, retinere, liberè, & licitè valeat, dispensare;
necnon fructus &c. per dictum Oratorem ex primodicta Capellania perceptos, præfatos, quos in sui necessariam su-
stentationem expendit, & ob ejus paupertatem restituere non potest; sibi gratiosè remittere, & condonare; omnem-
que inhabilitatis, & infamiæ maculam, sive notam ex præmissis quomodolibet insurgentem, ab eo penitus tollere,
& abolere, ipsumque in pristinum, & eum, quo ante præmissa quomodolibet erat, statum, restituere, reponere;
& plenariè redintegrare dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordina-
tionibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, in quibus &c.*

Fiat ut petitur. M.

Es

Et eum absolutione à censuris ad effectum &c. Et additur, *Et committatur Ordinario, & si vel postquam Orator primodictam Capellaniam realiter dimiserit, verificatis prius coram eo supra narratis, & imposita eidem Oratori aliqua pœnitentia salutari. Ipsoque ab executione sacrorum ordinum, arbitrio ejusdem Ordinarij suspenso.*) Fiat M.

Et quandoque additur in similibus, *Prædicto verò patrono, qui Oratorem ad dictam Capellaniam, seu beneficium, sic præsentavit, pro prima vice à præsentatione ad dictam Capellaniam &c. suspenso: ita quod in prima illius futura vacatione, liberè ipse Ordinarius conferre possit &c.* Et idem servatur, si omnes patroni ita in præsentatione deliquerunt, quia clari juris esse neminem latet, patronos committentes simoniam, seu confidentiam in præsentatione, prædictas pœnas incurrere.

5 Ex supradicta praxis parte, quòd confidentiarii sunt irregulares, etiam ex ipsa *Constitutione Pii V.* ut in *d. §. sed ne quisquam, ibi, & ad futura inhabiles decernimus, & in juris subsidium excommunicationis sententia innodamus;* unde sa-
6 tis constat, quòd privantur obtentis, & inhabiles ad futura beneficia redduntur, super quo bene advertit id. Paris. *q. 61. n. 11.* quòd hic satis videtur constare de irregularitate, quæ inter præcipuos effectus hunc inducit, ut irregulari non possint beneficia conferri, ut per Abb. *in c. cum nostris de concess. præb.* Navarr. *cons. 17. de simon.* Ex hìc ex duplici capite ipsa irregularitas insurgit, nempe ex contextu supradictæ cõstitutionis, necnon ex eo, quòd Orator, dum esset ex causa premissorum censuris ligatus, suos ordines exercuit, unde propterea in supradicta supplicatione fuerunt illa verba apposita, videlicet, *super irregularitate per eum ex præmissis, etiam ex eo quod cẽsuris hujusmodi sit ligatus &c. celebravit.*

7 Necnon privatur beneficiis, ut dictum est, quia ista confidentia dicitur etiam simonia conventionalis, Caputaq. *dec. 201. p. 1. & decis. 238.* ac propterea confidentiarii deberent magis puniri, quàm simoniaci reales; cùm illi deducant conventionem ad actum, juxta *tex. in l. 1. & l. 15. qui C. de sicar.* & licèt minùs peccent, quàm simoniaci dantes, & recipientes, frequentia tamen delicti minoris sæpe majori delicto præponderat, *c. tres autem vers. quid autem de pœn. dist. 1.* & probatur *in c. admonere, 23. q. 4.* ubi dicitur, quòd delicta frequentata magis debent puniri; ibi enim plus pu-
8 nitur interficiens uxorem, quàm matrem, licèt magis peccet, qui matrem interficit: quod tamen factum est propter frequentiam, cùm homines procliviores, & frequentiores reddantur ad occidendas uxores, quàm matres: unde hujusmodi frequentiæ gravioribus pœnis succurritur, ita Sarnen. *super reg. de trien. qu. 12. num. 4. & 5.*

Sed hìc, quoad hujusmodi privationem, habemus hodie legem expressam in dictis *Constitutionibus Pii IV. & Pii V.* per quas fertur pœna privationis. An autem confidentiarii sint ipso jure privati, an verò veniant privandi per senten-
9 tiam, nullam desuper dubitationem insurgere videmus ex præscripto ejusdem *Constit. prædicti Pii IV.* ibi *ipso jure à die receptionis eorundem vacavisse, & vacare*, id. Paris. *q. 58. n. 10.* rationem ibi assignans, subdensque, *n. 11. & seq.* per illationem, nullam esse differentiam, quoad hoc inter simoniam realem, & confidentiam beneficialem prohibitam: quia sicut simoniacus realis privatur ipso jure per *Extrav. Paul. II.* quæ incipit *Cum detestabile de simon.* ita, qui commisit confidentiam.

Quod quidem procedit in beneficiis in confidentiam receptis, ut clarè patet ex prædictis Constitutionibus, præsertim *Pii IV.* decernentis, non solùm vacavisse, & vacare, sed etiam confidentiarios ipsorum beneficiorum fructus indebitè percipere, suosque facere non posse, neque debuisse; sed
10 illos omnes, & singulos ad Cameram devolutos fuisse, & esse, illique deberi; ac eos, ad quorum manus quomodolibet pervenerunt, eorumque hæredes, ad integram illorum restitutionem in utroque foro teneri; ac proinde statim absque alia sententia, vel declaratione tenentur hujusmodi beneficia dimittere. Ratio autem est, quia collatio, vel resignatio, in quo talis simonia committitur, irrita est. Cæterum aliorum beneficiorum, & pensionum, antea legitimè obtentarum, quamvis inducatur etiam privatio; eam tamen exequendam non esse in conscientia ante judicis sententiam notarunt Less. *lib. 2. c. 35. dub. 26.* qui citat glos. communiter receptam *in c. fraternitas, 12. q. 2.* Suar. *lib. 4. c. 43. n. 13.* quos etiam citat, & sequitur Laym. *lib. 4. tr. 10. c. ult. §. 8.*

Et sicut dictum est, videmus, non posse, videlicet, Confidentiarios prædictos impetrare beneficia, cùm ad illa sint inhabiles, & incapaces, ut ex præmissis patet, immò nec po- 11
terunt ea beneficia, quæ dimiserunt, de novo impetrare, & illa ex novo titulo retinere; prout Rota tenuit *in una Toletan. Thesauraria Sancta Leotaliæ, coram D. Vestano*, nisi ad hoc esset dispensatus.

Quam quidem dispensationem verum est raro concedi, ut 12
ex nostra supra posita praxi demonstravimus; ubi per clausolas restrictivas in demonstrationibus cum simoniacis, etiam Confidentiariis, satis ostenditur, Summum Pontificem nolle dispensare ad ea beneficia, sic malè acquisita; quamvis aliquando videamus, etiam super ipso beneficio, dari talem dispensationem; quam tamen nimis difficile impetrari, omnes sciunt Curiales; prout etiam testatur id Paris. *d. qu. 58. num. 55.* ubi ait, quòd de stylo Dataria non solet concedere dispensationes, ut committentes confidentiam possint ea beneficia retinere, super quibus confidentiam commiserunt; quapropter *Pius IV. in sua Constitutione*, quam edidit, quæ incipit, *In sublimi*, pro reformatione officii Pœnitentiariæ voluit, ne Pœnitentiarius (scilicet Major) in absolutionibus à simonia reali, vel conventionali, etiam occulta, unquam concedat, ut ipsi simoniaci beneficia, super quibus simoniam commiserunt, seu pecuniam, vel alia pro illis accepta, aut fructus inde post commissam simoniam, perceptos, in toto, vel parte retinere possint. Quinimmò, ut in absolutionibus hujusmodi apponatur clausula, quòd uterque ad beneficium, super quo fuit commissa simonia, perpetuò inhabilis existat: per quæ quidem verba, ait Tolet. *in sum. lib. 5. c. 93.* quòd Summus Pontifex reservavit sibi dispensationem in retinendo beneficio, & fructibus per simoniam conventionalem, & occultam perceptis; ut per Quar. *in sum. bull. verbo, simonia, fol. mihi 600. vers. caveat autem:* quapropter ait id. Paris. *d. qu. 58. n. 56.* id optima ratione statutum esse; quia valde scandalosum videtur, & mali exempli; ut quis possit retinere beneficium, quod injustè habuit, *adnotat. in capitulo 1. de regul. jur. in 6.*

Debentque omninò fructus inde percepti in supplicatione exprimi, qui nonquam nec in toto, nec in parte remitti 13
consueverunt, nisi ob maximam Oratoris egestatem, juxta *glos. & DD. in c. cum tu de usur. in 6.* Navar. *in Manuali c. 17. n. 75.* In casu verò illorum restitutionis, quibus veniant restituendi, satis id cautum est dicta *Constitutione Pii IV.* ubi *in §. & eosdem*, declaratur, illos ad Cameram Apostol. spectare; prout etiam supra diximus: & hodie in his casibus practicatur, quod dicit supradictus Paris. *de confid. qu. 60. n. 35. circa med.* ubi ait, quòd pro petenda desuper absolutione, cum dispensatione, fit supplicatio, in qua narratur confidentia commissa, quæ porrigitur D. Datario, & ab Officialibus ad id præpositis mandatur exprimi, si non est expressum, quot fructus ex illo, seu illius beneficii perceperit: quo facto, signata ipsa supplicatione, postmodum taxatur, & solvitur compositio pro prædictis fructibus malè perceptis, ac ipsa supplicatio relaxatur, prout in mea *practica benef.* latiùs dicam.

Hæc namque restitutionis pecuniariæ expressio, optimum fuit, ut in dicta Constitutione apponeretur, ut suprà; quandoquidem in hoc casu nonnulli perperam dicebant, sufficere, ut illi restituantur Ecclesiæ, cui facta est injuria; nonnulli verò tenebant, hujusmodi fructus spectare ad successores in beneficio, in quo commissa est simonia, alii pauperibus, alii verò ei, qui hujusmodi pecuniam donavit pro consequendo ipso beneficio, id. Paris. *q. 60. n. 45.* unde per dictam constitutionem sublata est omnis difficultas.

Est autem hìc advertendum circa hujusmodi fructuum expressionem, quòd ipsi Confidentiarii teneantur etiam co- 14
ram Deo exprimere verè fructus perceptos, alioquin, si quantumvis minus expresserint, non sunt tuti in foro conscientiæ, & ita fuit in Rota resolutum, Put. *decis. 12. de præb.* unde multi decipiuntur in ipsa Romana Curia expeditores, qui hanc fructuum ita perceptorum expressionem fieri curant per Oratores, taliter qualiter, perinde ac si illa non esset de essentia, sed minùs necessaria; ignorantes forsan, quòd in beneficialibus subreptio, etiam in minimo, vitiat gratiam, *cap. si Motu proprio, de præb. in 6.* Eò magis, quia Dataria, ut alias diximus, non solet omnes fructus malè perceptos exige-

exigere, sed recepta tantùm illorum aliqua quantitate, cæteros remitti.

Porrò, quid circa hujusmodi sceleris mediatores nostra sentiat praxis, hìc sequitur adnotare. Pro qua facit illa communis DD. conclusio, quòd mediator criminis, dicitur ipsum delictum committere Franc. *in cap. nu. 1. a. de testib.* sicut agentes & consentientes pari pœna puniuntur, *cap. 1. de off. deleg.* nec ad effectum, ut talis dicatur mediator simoniæ, seu confidentiæ, requiritur, quòd ipse propter id aliquid recipiat; cum satis sit, ut simplex mediator fuerit Navar. *cons. 59. de sim.*

Bene tamen notandum est, quòd licèt talis mediator confidentiæ illam committat, exinde tamen non efficitur simpliciter Confidentiarius quoad omnes pœnas contra veros, & proprios simoniacos, & confidentiarios, incurrendas, sed tantummodo quoad quid; ex quo, ut ait id. Nav. *d. cons. 59.* & probat id Paris. *q. 22. n. 10.* ex eodem Nav. *loc. cit.* mediatorem simoniæ non incidere in aliam pęnam inflictam contra simoniacos; quàm excommunicationis; & ratio est, quia licèt in bullis utriusque *Pii* nulla mentio extensionis pœnę excommunicationis ad mediatores facta fuerit, tamen satis exprimitur à *Paulo II. in Extrav. de simon.* contra mediatores simoniæ in beneficio; quare hæc excommunicatio non incurritur, priusquam simonia, etiam confidentialis

15 utrinque, tam ex parte accipientis, quàm dantis completa sit, ut notavit Suar. *cap. 33. in fine*: cùm autem non sit sermo de alia pœna, quàm excommunicationis, sequitur, quòd non indigeant aliqua dispensatione circa beneficia obtenta, & obtinenda: cùm hujusmodi pœnæ sint inflictæ adversùs verè confidentiarios dantes, aut recipientes beneficia in confidentiam, quales non videntur propriè consulentes, & consentientes tantùm, cùm pœna habeat locum in suis casibus expressis, id. Paris. *nu. 10. & seq.* ubi tamen *sub num. 14. vers. hanc autem conclusionem*, limitat id non procedere, quoties mediator confidentiæ de fructibus beneficii, aliquid perceperit, cum hic casus satis sit expressus in *d. Const. Pii V. §. Denique*, eo enim casu, non modò dicitur mediator, sed etiam principaliter facere, & committere delictum confidentiæ, & tenetur ad restitutionem, id. Navar. *cons. 30. n. 4. eod. tit.* & docet super hoc notoria praxis.

16 A supradicta tamen excommunicatione non possunt supradicti confidentiarii absolvi simpliciter à Confessariis, sed absolutio est petenda à Summo Pontifice per Datariam in utroque foro, vel si factum est occultum, à Sacra Pœnitentiaria in foro conscientiæ dumtaxat: & si ante dictam absolutionem celebrent, efficiuntur irregulares; debentque proptereà super ea petere etiam dispensationem.

Quòd si recurratur ad ipsam Pœnitentiariam pro absolutione; ac forsan etiam dispensatione cum mentione fructuum malè perceptorum, remittuntur hujusmodi confidentiarii ad Datariam, uti ibi ipsi Cameræ solvant dictos fructus, aut super illis componant, & hic est notorius stylus.

CAPUT XI.

Praxis dispensationis cum Simoniacis, & Confidentiariis occultis.

SUMMARIUM.

1 *PÆnitentiarius major, quomodo dispenset cum simoniacis occultis.*
2 *Simoniaci admoneant correos suos, ut consulant saluti animarum suarum.*
3 *Non dispensantur ad retinendum beneficium post simoniam acquisitum.*
4 *Nisi, quando simonia est ignoranter contracta.*
5 *Dispensatio difficilis cum simoniacis, licèt cum gravissimis causis nu. 7.*
6 *Exempla tamen referuntur hujusmodi dispensationis, cum suis clausulis restrictivis.*

CUm autem simonia, sive confidentia, erit penitus occulta, & propterea Orator egeat absolutione cum dispensatione, recurritur ad dictam Sacram Pœnitentiariam,

1 cùm Majori Pœnitentiario concessit idem *Pius V.* ut cum his, qui etiam scienter simoniam commiserunt, possit dispensare; dummodo tamen prius dimiserint beneficium, super quo simoniam commiserint, & fructus per eos inde perceptos restituerint Ecclesiæ ipsius beneficii, vel cum D. Datario composuerint: Quòd si allegent, se neutrum facere posse ob paupertatem, tunc hæc clausula sola adjiciatur, ut fructus restituant Ecclesiæ, cùm primùm potuerint, quod 2

intelligatur cum aliquibus eorum incommodis, & indigentiis. Hoc insuper adjecto, ut in omni casu addatur, quòd simoniaci admoneant correos suos, ut & ipsi consulant sa- 3

luti animarum suarum. Neque hi simoniaci dispensentur, ut possint retinere beneficium, post simoniam contractam, acquisitum: quod tantùm conceditur, quando simonia est ignoranter contracta, puta, per tertium, tunc enim dabitur 4

retentio prędictorum beneficiorum, sic acquisitorum; dummodo Orator postquam resciverit simoniam, statim petierit dispensationem. Retentionem autem beneficiorum, super quibus contracta est simonia, nullo modo dari possit, etiam si contracta sit ignoranter ab eo, qui illud obtinet, & absque ejus culpa, etiam si allegaret, se aliunde vivere non posse; & licet, etiam statim ubi resciverit simoniam, supplicaverit pro dispensatione.

Nihilominus verò, cùm ista scelera sint de his, quæ ut plurimùm occultè committuntur, ut tradit Cravet. *cons. 122. num. 8.* Corn. *cons. 340. circa fin. vol. 1.* Menoch. *de arbitr. Casu. 116. n. 2.* prout etiam ipsa *Constit. Pii V.* innuit, dum ibi dicitur, *Vitium quidem confidentiæ occultè irrepsisse*, ac proinde cùm secretè, & occultè fiant, difficilis sint probationis, Boer. *dec. 101. n. 3.* Afflict. *dec. 57. n. 3.* Soc. jun. *cons. 32. n. 12. lib. 2.* ideò frequentior est recursus ad Prætorium ejusdem Sacræ Pœnitentiariæ; quæ præmissis non obstantibus, desuper dispensare quandoque consuevit; licèt in his dispensationibus, & rehabilitationibus concedendis, non minus se difficilem reddat in casibus occultis, quàm dataria in publicis, ac proinde ad illam recurrentes, sæpissimè sua spe frustrati remanent: sæpissimè enim hujusmodi supplicationes proponuntur in plena Congregatione ipsius Sacræ Pœnitentiariæ, & nimis raræ sunt, quæ signantur. Attamen pro iis casibus, in quibus Oratoribus ibi succurritur, aliqua de more, ad nostram praxim pertinentia, hìc subnectere judicavimus; ut ex ipsius styli cognitione, faciliùs homines ab hujusmodi excessibus retrahantur: Ipsa namque praxis per infrascripta exempla patebit.

Primum exemplum: ponamus casum, quòd quidam laicus, cùm haberet jus præsentandi ad beneficium, convenit 6

cum quodam sacerdote; ut si eum ad illud præsentaret, aliquam fructuum partem percipere posset, ac propterea petit absolvi, & dispensari ad retinendum dictum jus præsentandi, & fructus prædictos sibi condonari.

Tunc enim committitur Confessario, ex approbatis ab Ordinario, quatenus Oratorem (audita confessione) quibusvis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, simoniæ labe, & excessibus hujusmodi absolvat, injuncta pœnitentia salutari. Quodque dictum presbyterum, & alios (si qui sint) in pręmissis culpabiles, quantum potest, moneat, & inducat ad impetrandam à Sede Apostolica dispensationem &c. sibique fructus indebitè perceptos, facta aliqua eleemosina arbitrio ejusdem Confessarii remittat, & condonet; Et quod occurrente ejusdem beneficii vacatione, etiam ea vice post dicti presbyteri dimissionem, liceat Oratori, si jus patronatus, & præsentandi ad ipsum beneficium, dum pro tempore vacat, ad ipsum alioqui legitimè pertinet, personam idoneam ad illud licitè præsentare, misericorditer indulgeat in foro conscientię tantùm &c. Ita ut hujusmodi absolutio, & dispensatio Oratori in foro judiciario nullatenus suffragentur. Et absolutionis & dispensationis literæ lanientur, ita ut nullum illarum exemplum extet, &c.

Secundum exemplum est pro præsbytero, qui mediante aliqua pecuniæ summa, per aliquem laicum procuravit pręsentari ad beneficium, illoque assecuto suos ordines exercuit, fructus tamen nondum percepit. Petit modò uterque à præmissis absolvi, dictusque presbyter etiam secum dispensari tam super irregularitate contracta, quam super retentione dicti beneficii; cum non possit illud dimittere absque gravi scandalo. Unde committitur Confessario, quatenus dictos Oratores absolvat, ut supra dictum est. Quodque in præmissis culpabiles, si qui sint, maneant, &c. Necnon dictus laicus pecuniam receptam in dicta beneficii utilitatem eroget, & aliis &c. injungenda. Ipsoque presbytero ab executione suorum ordinum suspenso. Et dummodo præmissa occulta sint, idemque presbyter, dictum beneficium dimittere non possit absq; scandalo, cum eadem pœnitentia, vel illius parte peracta, & suffragantibus sibi dignis pœnitentiæ fructibus, & meritis, alioque ei canonico non obstante, super irregularitate, per eum ex præmissis, quia interim sic ligatus, suos ordines (non tamen in contemptum cla-

clavium) axercuit, quomodolibet contracta &c. postquam in hujusmodi suspensione steterit per tempus arbitrio ejusdem Confessoris statuendum, in suis Ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare; dictumque beneficium retinere licitè valeat, misericorditer dispenset in foro conscientiæ tantùm &c.

Tertium exemplum. Pro quodam clerico, qui procuravit sibi resignari quoddam beneficium, soluta pecunia resignanti. Modò petit absolvi, secumque dispensari, ut valeat ad omnes ordines promoveri, & ob ejus paupertatem, dictum beneficium retinere, fructusque perceptos sibi condonari. Unde similiter Confessario committitur, quatenus &c. absolvat Oratorem, ut supra, injuncta ei pœnitentia salutari, ac erogatione alicujus partis dictorum fructuum in pauperum alimoniam, aliosve pios usus, & culpabiles moneat, &c. Et dummodo præmissa occulta sint, & Orator ob illius paupertatem dictum beneficium dimittere non valeat, cùm eodem, pœnitentia &c. ut suprà, & suffragantibus &c. alioque et canonico non obstante, omnem inhabilitatis maculam, ex præmissis contractam, aboleat; secumque, ut præmissis non obstantibus, clericali charactere, quo aliàs ritè insignitus fuit, uti & ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines promoveri, & promotus ministrare; dictumque beneficium retinere licitè valeat, misericorditer dispenset, residuumque fructuum ex dicto beneficio indebitè perceprorum, sibi gratiosè remittat, & condonet in foro conscientiæ tantum &c.

Quartum exemplum. Pro presbytero, qui etiam pro consequendo beneficio Ecclesiastico solvit resignanti quandam pecuniæ summam, & deinde, censuris propterea incursis, sic ligatus, suos ordinea exercuit irregularitatem incurrendo. Unde Confessario committitur, quatenus Oratorem, postquam dictum beneficium liberè dimiserit, & fructus ex illo hactenus indebitè perceptos, in totum restituerit, vel sibi ob ejus paupertatem in præsentiarum non potest, se restiturum promiserit, cùm primùm poterit, etiam cum aliquali sui incommodo, & indigentia, illos in utilitatem Ecclesiæ dicti beneficii cum effectu convertendo, à quibusvis sententiis &c. absolvat &c. injuncta &c. Quodque alios in præmissis culpabiles &c. Ipsoque ab executione suorum ordinum suspenso &c. ut suprà. Conceditur aliquando, etiam dispensatio, ut possit in futurum assequi beneficia Ecclesiastica; & tunc addi consuevit post verbum, *Ministrare, Et quæcunque beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, invicem tamen compatibilia, si quæ illi in futurum, aliàs tamen canonicè conferantur, recipere, & retinere licitè valeat, misericorditer dispenset.*

Quintum exemplum. Pro presbytero, cujus pater solvit quandam pecuniæ summam, ut eidem presbytero de quodam beneficio provideretur, prout provisum fuit, Oratore ignorante solutionem hujusmodi. Modò petit idem Orator, ut possit dictum beneficium retinere, fructusque ex eo hactenus perceptos condonari. Unde Confessario committitur, quatenus audita confessione, iojuncto eidem Oratori, ut patrem, & alios in præmissis culpabiles &c. cum eodem, dùmodo præmissa occulta sint &c. ut præmissis non obstantibus, beneficium prædictum retinere, illiusque fructus percipere valeat, misericorditer dispenset, sibique fructus ex dicto beneficio hactenus perceptos gratiosè remittat, & condonet, in foro conscientiæ tantùm: ita quòd hujusmodi dispensatio in foro judiciario nullatenus suffragetur.

Sextum Exemplum. Pro presbytero, qui, mediante ejus fratre, quandam Ecclesiam parochialem per resignationem assecutus fuit; soluta per dictum fratrem resignanti quadam pecuniæ quantitate; modò verò de simonia certior factus, petit secum dispensari etiam super retentione dictæ Ecclesiæ, cùm eam propter ejus paupertatem, & periculum scandalorum demittere non possit. Unde Committitur Confessario, quateous &c. ut in supradicto quinto Exemplo &c.

Septimum exemplum. Pro Episcopo, qui in collatione beneficiorum, aliquam simoniam commisit, censuras Ecclesiasticas propterea incurrendo, & deinde suos ordines, & pontificalia, quæ ordinem respiciunt, exercendo, etiam irregularitatem contraxit. Modò petit absolvi, secumque dispensari, ut suos ordines, & pontificalia exercere, & alias Ecclesias, etiam Metropolitanas, si ad eas assumatur, assequi possit. Unde Confessario committitur, quatenus audita confessione, postquam pecunias, si quas recepit, in utilitatem Ecclesiarum offensarum converterit, dictum Oratorem absolvat &c. injuncta &c. quodque culpabiles &c. ut supra. Ipsoque ab exequutione suorum ordinum, & Pontificalium suspenso. Demùm, dummodo præmissa occulta sint &c. super irregularitate &c. postquam in hujusmodi suspensione steterit &c. in suis ordinibus, etiam in altaris ministerio ministrare, Pontificaliaque exercere, & quascunque alias Ecclesias, etiam Metropolitanas, & Patriarchales, ad quas eum in futurum transferri, seu quibus de ejus persona provideri contigerit, recipere, eisque similiter præesse licitè valeat, misericorditer dispenset in foro cnoscientiæ, & in ipso actu Sacramentalis confessionis tantùm &c.

Est tamen hic advertendum, quòd licet per exempla supra posita cognoscatur, quomodo cum simoniacis occultis dispensetur, ista tamen dispensatio non ita passim datur, etiam à Sacra Pœnitentiaria, ut dictum est, cujus Prætorium tam maximè abhorret ab hujusmodi delictis: etiam si allegentur gravissimæ causæ; prout bene norunt Curiales, 7 nam licèt inter cæteras causas, quæ ad id allegari consueverunt, sit Oratoris paupertas, quæ videtur in hoc sibi prodesse, oe clericus in opprobrium totius Clerici mendicare cogatur, *cap. diaconi e.l.5. vers. mendicent in fælix, 93. dist. Conc. Trid. sess. 21. c. 2.* item scandalum, cujus ratione, licèt quandoque quis privetur beneficio, ut per Gamb. *in extravag. Julii II. de simon. Pap. elect. à num.* 256. attamen non ignoramus, scandalum non ioducere justam dispensandi causam in omni casu etiam prolibito, Anchar. *cons.* 339. Felin. *in c. 2. de rescript.* Nihilominus, ut quoad fieri possit; quævis, quantumvis minima simoniæ labea extra Ecclesiam, à Romana Curia eliminetur, & arceatur, licèt adsint urgentissimæ causæ, non ita passim illæ admittuntur; neque in hujusmodi dispensattooibus pro utroque foro per Datariam Summi Pontificis, neque per illius Pœnitentiariam; ubi à me, tot annis illius Prætorio inserviente, satis id compertum est; ibi enim nec favores prævalent, nec Oratorem continua instantia prodest; quia, ut ait Host. *in c. quoniam, n. 4. eod. tit.* simonia accedit hæresi. Abb. in *c. cum venissent, n. 7. de jud.* estque crimen capitale, Redoan. *p. 1. c. 5. n. 2. de simon.* Crimen detestabile, Præpos. *in c. ex multis, n. 1. q. 3.* & gravius cæteris; ac propterea simooiaci dicuntur detestabiliores omni peccatore, id. Redoan. *p. 4. c. 12. n. 14.* appellantur fures, latrones, suntque ab omnibus respuendi, & æternaliter damnati, comparantur homicidis, & difficile salvantur, Paris. *de confid. q. 8. nu. 20. cum plurib. seqq.* de cæteris autem istorum malis nominibus videodus est Præpos. *in c. quos constiterit, n. 3. 1. quæst. 1.* unde non immeritò id crimen indispensabile esse ait id. Redoan. *d. 4. p. ea. 25. nu.* a. Ac propterea emanarunt prædictæ Constitutiones *Pii IV. & Pii V.* ad excludendum, & arcendum dolos, & fraudes & in odium simoniæ, & simoniacorum, & ad illam exterminandum ab Ecclesia, ut ex prædictarum Constitutionum prooemiis colligitur, quæ causam finalem ostendunt, *l. fin. ubi* Bart. *ff. de hæred. instit. & in l. 1. ff. de orig. jur.*

CAPUT XII.

Praxis Formulæ Absolutionis, & Dispensationis cum Simoniacis.

SUMMARIUM.

1 *Dispensandi modus, & forma cum simoniacis.*
2 *Absolvendi potestas, non extenditur ad dispensandum.*
3 *Dispensatio est major, & difficilier absolutione.*
4 *Censura tollitur per absolutionem, irregularitas per dispensationem.*
5 *Dispensandi facultas non datur per literas Iubilæi.*
6 *Aliud est absolvere, aliud dispensare.*
7 *Dispensatio nullam habet præscriptam formam.*
8 *Et quanam forma communiter servetur, tam in utroque fore, quàm in fore conscientia tantùm.*
9 *Irregularitas quando tollatur per verbum,* absolvo.
10 *Dispensatio unica, quando sufficiat pro pluribus irregularitatibus.*
11 *Dispensatio non datur in genere super quacunque irregularitate.*

Reli-

1 RElíquum est, tradere, quid servet praxis circa modum, & formam absolvendi supradictos simoniacos, ac cum eis, aliisque irregularibus dispensandi titulos revalidandi, ac fructus malè perceptos condonandi. Et sanè præmittendum necessariò duximus, per facultatem attributam absolvendi ab omnibus censuris & pœnis Ecclesiasticis, non
2 venire potestatem absolvendi ab irregularitatibus, Nav. *in Manual. c. 27. n. 194.* Henriq. *lib. 14. c. 17. §. 4.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verbo, irregularitas, vers. Decimotertio est notandum,* & alii, quorum opinio est in praxi recepta; quandoquidem notorius Rom. Curiæ stylus non ita se habet, ut per hujusmodi facultates absolvendi concessas à peccatis, censuris, pœnis, ac sententiis, comprehendatur facultas dispensandi super irregularitate: quapropter audiendi non
3 sunt, qui contrariam opinionem tenent; quia dispensatio est major, & difficilior absolutione, id. Henriq. *d. §. 4.*
4 & censura tollitur per absolutionem, irregularitas verò per dispensationem. Non enim inter cætera, ignoramus, modernos Summos Pontifices idem sentire, & declarare etiam in eorum Jubilæis, in quibus, post facultatem Confessoribus absolvendi attributam, additur clausula, per quam declarantur, eos non intendere per hoc dispensare super ali-
5 qua irregularitate, teste eod. Navar. *cons. 7. num. 2. de tempor. ord.* Majol. *de irreg. l. 5. c. 51. n. 7.* Garc. *de benef. p. 7. c. 12. numer. 57.* ubi ad id, & pro dicto stylo Curiæ, plures citat DD. subdens ibi, contrariam sententiam esse falsam; quamvis nonnulli Theologi illam amplexi sint, & multi Confessarii minus docti eorum authoritate nixi, illa facultate utantur. Cùm enim Papa intendit suprad. dispensandi facultatem tribuere, illam apertis verbis explicat, sicut vidimus in aliquibus Jubilæis à Pio V. concessis, qui post consuetam clausulam absolvendi à censuris, subdidit, *Et super quibusvis irregularitatibus, quomodolibet contractis, dispen-*
6 *sandi*. Quæ quidem clausula jam recessit: quinimmo, loco ipsius, alia contraria sequentibus, & apertis verbis hodie apponitur, videlicet. *Non intendimus autem per præsentes super aliqua irregularitate publica, vel occulta, nota, defectu, incapacitate, seu inhabilitate, quoquomodo contracta, dispensare, vel aliquam facultatem tribuere dispensandi, seu habilitandi, & in pristinum statum restituendi, etiam in foro conscientia*. Dicerem tamen, hujusmodi clausulam potiùs ex abundanti, & pro majori declaratione appositam, cùm absque ea, neque ex contextu literarum, veniret facultas dispensandi. Horum etenim ratio est, quia in generali concessione non veniunt ea, quæ Summus Pontifex sibi specialiter reservare solet, & testatur Vivald. in Candelab. aur. *in tract. de irregul.* stylum esse Curiæ Romanæ, ut hæc irregularitas semper reservetur, non obstante clausula quantumvis generali in literis apposita.

His igitur paucis sic præmissis, satis liquet, aliud esse absolvere, aliud verò dispensare, ut per Borg. *de irregul. p 6. n. 19. fol. mihi 261. tit. de schism.* quapropter sequitur in proposito videre, nunquid, præter formam absolutionis à præmissis, aliqua adsit peculiaris formam præscripta dispensandi, per quam tollatur irregularitas. Et quidem, si de dispensa-
7 tione in utroque foro concessa loquimur, pro ea sufficit decretum Judicis Delegati, qui vigore mandati de dispensando, dicat, dispensare, nulla tamen præcisa ad id interveniente forma; causæ tantùm cognitione præmissa. In foro autem conscientiæ, ut hìc, neque aliam præscriptam formam in jure aut aliàs quomodocunque reperitur, adeò quòd, ea non servata, dispensatio facta non valeat, idem Henriq. *d. §. 4.* & ex communi DD. consensu, nullam certam, & determinatam formam reperiri, certum est; sed satis, si quibuscunque verbis utamur, significantibus irregularitatem, seu quodcunque aliud impedimentum tolli. Unde tam in ipsa Urbe, quàm alibi vidi, & audivi Confessarium, ad id vigore literarum absolutionis, & dispensationis electum, hac sequenti forma uti, ut post auditam Oratoris Sacramentalem confessionem, illumque secundùm formam literarum prædictarum monitum, & instru-
8 ctum, dicat, *Misereatur &c. Indulgentiam &c. Dominus noster Iesus Christus te absolvat, & ego authoritate Apostolica in hac parte tibi concessa, & mihi commissa, absolvo te à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas ob simoniæ labem in assecutione talis beneficii Ecclesiastici quomodolibet incurristi, & excessibus hujusmodi, In nomine Patris &c.* Si tamen in eisdem literis adjecta fuerit clausula suspensiva executionis ordinum Oratoris, ipsa suspensione injuncta, illiusque tempore finito arbitrio ejusdem Confessoris, dictoque Oratore ad eundem reverso, illum absolvet à vinculo ejusdem suspensionis, sequentia proferendo, videlicet, *Et eadem authoritate absolvo te à vinculo suspensionis; Deinde dispenso tecum super irregularitate, quam etiam censuris ligatus, celebrando, contraxisti, teque habilem reddo, ac executioni ordinum, & officiorum tuorum; tibique titulum dicti beneficii restituo, ac fructus ex eo malè perceptos condono, teque ad legitimos actus pariter restituo, In nomine Patris &c.* Quæ quidem formula licèt aliquantulum prolixa videatur, prudens tamen Confessarius illam ad verba magis necessaria pro sua prudentia restringet. Poteritque etiam eadem formula deservire pro quibuscunque irregularitatibus quoquomodo contractis: dicendo, *Dispenso tecum super irregularitate, vel irregularitatibus, quam, vel quas contraxisti ob hanc, vel illam causam, vel causas &c.* vel aliàs juxta casuum contingentiam, ubi certa causa irregularitatis contractæ appareat: quòd si fortè in dubium revocari contingat, an Orator aliquam irregularitatem contraxerit, juxta formam quam nonnulli authores tradunt in hoc casu, dici poterit, *Dispenso tecum super irregularitate, si forte contraxisti ob hanc, vel illam causam,* ut per Sayr. *de cens. l. 7. cap. 12. num. 18.*

Stante adhuc supradicta formula dispensandi, fuit aliàs dubitatum, an tollatur ipsa irregularitas, si Confessarius dicat, *Absolvo te ab iregularitate, vel irregularitatibus*. Ratio etenim dubitandi inde insurgit, quia verbum, *Absolvo,* intelligitur de peccatis, censuris, & pœnis; at verò irregularitas nihil istorum est, ac propterea negativa videtur responsio: nonnulli verò partem affirmativam tenent, asserentes, solam dispensantis intentionem sufficere ad irregularitatem tollendam, licèt utatur verbo, *Absolvo,* ac propterea satis esse dicere, *Absolvo te ab irregularitate, vel ab* 9
irregularitatibus. Verùm quicquid circa hoc sentiendum, aut dicendum sit, tale discrimen circa hoc versari comperimus: nempè, si irregularitas orta sit ex aliquo delicto, voluntaria aliqui, posse eam tolli per dictum verbum, *Absolvo*; si verò ex aliquo defectu contracta, & sine aliqua culpa, quia tunc nec pœna, nec censura dici potest, nec sententia, nec vinculum, sed tantùm impedimentum, & inhabilitas, non dicitur propriè illam tolli per verbum, *Absolvo,* cùm propriè per verbum, *Dispenso,* tollatur: attamen ego in omni casu irregularitatis tollendæ, dicerem, Confessarium, vel alium dispensantem, debere uti verbo, *Dispenso*; Sic enim scimus Pœnitentiarios Almæ Urbis servare, Vide ad hoc d. Sayr. *d. cap. 12. num. 19.*

Hinc etiam in dubium revocari postulat ipsa praxis, nunquid, cùm contingat Summum Pontificem, sive ejus Sacram
Pœnitentiariam mandare, ut cum aliquo dispensetur super 10
omnibus irregularitatibus, si per oblivionem aliquæ exprimi omittantur, an nihilominus unica tantùm dispensatio sufficiat; ita ut de sic oblitis non teneatur Orator ulterius petere absolutionem? Et quidem affirmativa datur responsio; quia per consequentiam, videtur dispensatus super omnibus; & hæc est communis sententia, de qua testatur Navar. *in Manual. c. 26. nu. 13.* quem sequitur Majol. *de irregul. lib. 5. c. 51.* ubi tamen benè advertit, quòd si irregularitas esset orta ex peccato mortali, esset facienda mentio de ipso peccato; non tamen de irregularitate; unde idem Navar. *loco cit.* consulit, ut cùm quis petit dispensari super irre-
gularitate, datur clausula, *Et de omni alia irregularitate* 11
oblita, vel incognita. Nec tamen omittere putavi, quòd ista clausula hodie non datur; quia omnia impedimenta, ex quibus oritur irregularitas, sunt penitus, & distinctè exprimenda; nam ubi plura obstant impedimenta, si unum removeatur, alia remanent, *c. ex tuarum, de authorit. & us. pall. c. pastoralis de privil.* Gem. *cons. 33. num.* 8. Put. *dec. 109. lib.* 1. ac propterea, habilitatio in uno non præsupponit habilitatem in aliis, *c. non potest, §. illud, de præb. in 6.* Unde tot requiruntur dispensationes, quot sunt impedimenta, & obstacula, Cassad. *dec. 9. n. 4. de præb.* Rot. *dec. 233. n. 22. par. 1. divers.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. Centuria 3. casu 203. n. 13.* Nav. *cons. 17. de rescript.* Regulariter enim, quando sunt plura obstacula, non sufficit clausula generalis, sed de omnibus defectibus facienda est mentio, Bald. *in l. 1. n. 22. C. de furt.* Gonz. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 13. à nu. 81. ad fin.* quæ quidem omnia impedimenta docet nos notorius stylus debere omninò exprimi, tam in casibus publicis in utroque foro, quàm in occultis pro foro conscientiæ tantùm, & plura huic *praxi congrua congero in 2. tom. mea prax. benefic. lib. 8. c. 13. à n. 21. ad 31.*

CA-

CAPUT XIII.

Praxis Dispensationis ad ordines cum Apostatis.

SUMMARIUM.

1 *Apostata arcetur etiam à minoribus Ordinibus.*
2 *Dispensat solus Papa cum apostatis.*
3 *Apostasia triplex, & declaratur.*
4 *Clerici quinam adnumerentur inter apostatas.*
5 *Ordo sacer est species Religionis.*
6 *Apostata non promovendus ad Ordinem, aut dignitatem.*
7 *Etiam reconciliatus suo Superiori eget dispensatione.*
8 *Et quomodo cum eo dispensetur.*
9 *Apostatæ datur absolutio cum dispensatione, & licentia transferendi, & quomodo.*
10 *Dispensatio quomodo apostatis detur per Sacram Pœnitentiariam.*
11 *Et quomodo in utroque foro.*
12 *Religioso quando datur licentia manendi extra Monasterium in habitu sæculari.*
13 *Hæc licentia datur quandoque pro necessitate parentum.*
14 *Quibus de jure naturæ opem ferre tenetur.*
15 *Hæc tamen licentia non ita passim Religioso conceditur.*
16 *Religionis Superior non potest dispensare contra jus.*
17 *Constitutio Pauli III. quid statuerit contra apostatas.*
18 *Apostata à fide, an, & quomodo dispensetur.*
19 *Apostata à Romana Curia absenti quomodo dentur absolutio, & dispensatio.*

APostatam, etiam qui, scilicet à fide universa recedit,
plusquam hæreticum esse, immò penitus infidelem,
ac propterea ab ordinibus etiam minoribus, & à commu-
1 nione Ecclesiæ arceri, omnique irregularitate notari, ne-
minem latet Syl. *in verb. irregularitas, quæst.* 5. & cum eo,
2 nemo præter Papam dispensare potest. Innocent. *in capitul.
1. de Apost.*
3 Est autem triplex Apostasia, juxta *gl. solemnem, & receptam in c. 1. de apostat.* Scilicet, à fide, ut dictum est
ab obedientia, & ab ordine, vel religione, Nav. *cons.* 1. *n.* 3.
eod. tit. Quia verò nostra praxis pro nunc versatur circa di-
4 spensationem cum apostatis à religione, dicendum est,
quòd inter hos apostatas adnumerantur etiam illi Clerici,
qui in sacris sunt ordinibus constituti, si habitum, & ton-
5 suram, ac clericalem disciplinam deponant: omnes enim
isti fiunt propterea irregulares, *gl. in c. penult.* 50. *dist.* quan-
doquidem Sac. Ordo est species Religionis; unde sicut Re-
ligiosi apostatant, non servantes monachatum, ita & cleri-
ci prædicti, ut per Abb. *in c. tua de apostat. de irreg. l.* 5. *c.*
34. *num.* 4.
6 Et quia inter cœteras pœnas, quas à Religione aposta-
tantes incurrunt, ea est, ut ipsi interim ad Ordinem, vel di-
gnitatem promoveri non possint, *ut in ca. fin. de apost.* Vgol.
de irreg. c. 36. § 4. Majol. *lib.* 5. *c.* 31. *relati à Bonac. de cens. di-
sput.* 7. *q.* 3. *p.* 7. *n.* 7. & si recipit Sacrum ordinem, licèt postea
7 reconcilietur suo Superiori, & suscipiat pœnitentiam, sine
tamen dispensatione, non poterit in suscepto ordine mini-
strare, Burgas. *de irregul part.* 6. *titul. de Apostat. n.* 7.

Ideò pro supradictis apostatis in dies emanant absolutiones, & dispensationes, duplici modo: nimirum per Datariam in utroque foro, ac per Officium Sacræ Pœnitentiariæ in foro conscientiæ tantùm.

Primo modo, omissa formula supplicationis, tanquam
8 minus necessaria, committitur Ordinario, qui, ipso Ora-
tore ab executione suorum ordinum arbitrio ejusdem Or-
dinarii suspenso, eundem, postquam redierit, & ha-
bitum regularem reassumpserit, absolvat, & cum eo di-
spenset: impositaque ei pœnitentia salutari, & salva regu-
lari disciplina.
9 Datur quandoque absolutio cum dispensatione, etiam
cum licentia se transferendi, quæ committitur Superiori
Ordinis, ad quem Oratorem transferri contigerit, cum de-
creto, ut postquam translatus fuerit, & vitam regularem in
Claustro ducere statuerit, & promiserit, eum absolvat, &
cum eo dispenset. Et dummodo translatio fiat intra sex
menses; & cùm Orator est ex Ordine Mendicantium,
addi consuevit, ut si ille exacta diligentia facta non invenerit locum in Mendicantibus, ad quorum Ordinem transire valeat, eo casu transire possit ad alios non Mendicantea, non tamen ad aliquam ex militiis regularibus, nec ad Hospitale S. Spiritus in Saxia de Urbe, seu religionem S. Antonii Viennen. neq; ad aliquam eorundem Hospitalis, & Ornis domom & sine spe beneficiorum.

Itidem, aliquando datur cum clausula, Dummodo intra annum proximum trânseat ad aliquam Domum cujusvis Ordinis Mendicantium paris, vel strictoris Regularis observantiæ, ubi benevolos invenerit receptores, altoquin talis gratia nulla sit: & committitur Superiori Domus, in quam Oratorem recipi contigerit, qui eundem Oratorem, postquam receptus fuerit, & ibi vitam regularem ducere statuerit; & promiserit, absolvat, ac cum eo dispenset; imposita sibi aliqua pęnitentia salutari, ipsoq; ab exequutione Sacrorum Ordinum, ac voce activa, & passiva ad integrum triennium, & deinde, arbitrio ejusdem Superioris, suspenso.

Secundo autem modo, in vim facultatis concessæ per 10
Greg. XIII. Majori Pœnitentiario, per Officium Sac. Pœni-
tentiariæ dispensatur, seu dispensari mandatur, cùm expe-
diens videbitur, etiam in pristinum statum restituendo, sed
in foro conscientiæ tantùm, cum apostatis, super quacun-
que irregularitate, inhabilitate, defectu, & infamia. Et anteà
Pius V. pariter Majori Pœnitentiario concessit, ut aposta-
tis, qui volunt redire ad suam Religionem, & à suis Su-
perioribus non recipiuntur, postquam eam, quam debent di-
ligentiam, adhibuerint, dare possit facultatem transeundi
Carthusianos, vel Eremitas Camaldulenses, vel Cupucci-
nos.

Et licèt aliquando, juxta facti contingentia, dentur ab ip- 11
so Officio S. Pœnitentiariæ absolutio, & dispensatio desu-
per in foro conscientię tantùm, dantur ibi illæ etiam in utro-
que foro: ac propterea committuntur literæ Superiori Re-
ligionis: exempl. g. pro Religioso, qui post emissam profes-
sionem, à sua Religione, absque Superioris licentia reces-
sit, hábitu regulari etiam dimisso: nunc verò petit ad aliam
Religionem se transferre; propter quod committitur supra-
dicto Superiori, quatenus ipsum Oratorem à quibusvis sen-
tentiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter prę-
missa quomodolibet incurrit, apostasiæ nota, & excessibus
hujusmodi in utroq; foro, ad effectum infrascriptum dumta-
xat absolvat, injuncta pęnitentia salutari &c. ac cum eodem
Oratore, ut præmissis non obstantibus Religionem à Sede
Apost. approbatam, ubi benevolos invenerit receptores, in-
gredi, in ea professionem de novo emittere, ibiq; quoad vi-
xerit, remanere, & perseverare licitè valeat, misericorditer
dispenset. Ita quod à Superioribus primod. Religionis revo-
cari, ac desuper molestari nequeat. Non obstantibus præ-
missis &c. Et addi hic etiam consuevit, ut si dictus Orator
intra quatuor proximos menses secundodictam Religioné
ingressus non fuerit, nihil ipsi concessæ literæ suffragentur.

Quia verò contingit, quandoque Religiosum, post emissam professionem in sua Religione ad aliam de facto absque Superioris sui licentia se transferre; ac propterea petere, ut in secundodicta Religione remanere possit. datur hęc illi facultas, per quam suo Superiori committitur, ut Oratorem absolvat in utroque foro, ipsoq; ab executione suorum Ordinum suspenso, & cum eodem, ut pręmissis non obstantibus in secundodicta Religione remanere, ibiq; professionem, quatenus opus sit, de novo emittere possit, ac post emissam professionem, suffragantibus sibi meritis, dispenset; ita ut à Superioribus primodictæ Religionis revocari, & desuper molestari nequeat. Non obstantibus præmissis, necnon Ordinum statutis &c.

Per idem Sacræ Congregationis Officium conceditur Religioso, qui certis ex causis de sua Religione, quàm professus est, exire cupit, ut possit ad aliam se transferre, & in ea professionem de novo emittere, ibiq; quoad vixerit, permanere, & perseverare valeat, & cum eo dispensatur in utroque foro, cum derogatione statutorum, aliorumque contrariorum, ut supra; hoc insuper in suis literis adjecto, ut ille non prius discedat à Religione, quàm certus sit, se in alia Religione receptum iri, & statim illam recta via ingrediatur; permansurus in ea sub regulari observantia: neque aliter illi hujusmodi literæ suffragentur.

Et ad instantiam Superiorum Religionis supplicantium, per ipsum officium conceditur, etiam alicui ex ipsis Superioribus; ut possit religioso concedere licentiam manendi extra Monasterium in habitu presbyteri secularis, ob graves in-

infirmitates;eiq; committitur,quatenus si est ita, neq; ejusdem Religiosi saluti in illo ordine commodè, aut sine aliorum perturbatione provideri possit, cum eodem, quod infirmitatibus prædictis durantibus, in seculo, sub habitu presbyteri sec.(servatis tamen substantialibus illius Religionis) sub Obedientia Ordinarii loci degendo, donec à suis superioribus revocetur, remanere; & quæ sibi pia fidelium largitione, vel aliàs honestè obvenient, in suos usus convertere licitè possit, misericorditer dispenset, eique, si aliud non obstet, licentiam impartiatur.

Consuevit etiam Religionis Superiori, qui supplicavit pro Oratore Religioso, tribui facultas, ut ipsi Religioso
13 concedat licentiam manendi extra Monasterium, ad effectum subveniendi parentibus in extrema paupertate constitutis;& interim maneat sub obedientia Ordinarii,ut dictum est supra; & cessantibus eorundem necessitatibus ad Monasterium revertatur.

Hæc licentia regulariter conceditur Religiosis propter subventionem parentum, fratris,vel nepsis in extrema paupertate existentium, qui aliunde sibi de necessariis sibi providere non possunt: cum hoc sit præceptom secundæ tabulæ de quo *Exod.20. Honora patrem,& matrem &c.*qui quidem honor principaliter consideratur in subveniendo eis in magna necessitate cõstitutis, ut ipsemet Dom.noster Iesu Christus *Matth.* 15. declaravit, reprehendens in hoc phariseos, qui contrarium suadebant ex eo, quòd hujusmodi opus subventionis fundatur in charitate, & misericordia;ac proinde talis necessitas excludit omne natum,& obligationem: nam aliàs ea, quæ sunt introducta in cultum Dei, militarent contra charitatem, & nesciremus,quid esset, *misericordiam volo, non sacrificium*. Quare si Religiosus ante ingressum Religionis esset uni obligatus in centum,ob hujusmodi ingressum illa obligatio non tolleretur, unde eodem modo illa obligatio de subveniendo parentibus,quæ,priusqoam Monasterium ingrederetur,contracta est,eò magis, quia talis religiosus propter hoc non absolvitur ab observantia Religionis,quæ etiam servari potest in domo parentum, ut ex multis adductis per Staphil. *in tract. Brev.n.*35.*cum plur.seq.*

Et licèt hujusmodi licentiæ dentur regulariter per Officium Sacræ Pœnitentiariæ Apost. in vim illius facultatum à Papa ei concessarum: dantur nihilominus quandoque per eundem, ac per literas in forma Brevis, quæ tales esse consueverunt, videlicet.

Innocentius Papa X. ad futuram rei memoriã: Cum sicut dilectus Filius N.presbyter congregationis S.Ioannis adCarbonariam Ordinis Eremitarum S. Augustini in civitate Neapolitana Nobis nuper exponi fecit, quod ipse habet duas sorores germanas puellas adversa valetudine utentes, & ut plurimum in lecto ea propter decumbentes: necnon duos infantes, qui sine ejus ope & auxilio mendicare cogerentur, ultra nonnullas lites, à quibus eorum res & substantia familiaris dependent, & à quibus ipsi caderent, absque ejusdem N. patrocinio & assistentia; nobis propterea dictus exponens, se filium esse conventus S.Ioannis d. Congr. in præd. civitate, humiliter &c. ut infra providere &c. de venerab. Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum,& regularium præsuppositorum consilio, eundem N. suis superioribus Apostolica authoritate,tenore præsentium cõmendamus,ut constito sibi de expositis eundem N. sororum & nepotum necessitatibus pro eorum pietate & arbitrio, & prout magis in Domino expedire judicaverint,religiose, & honestè consulant; dummodo propterea eidem N. licentia degendi extra claustra nullo modo concedatur, nec aliquid certi, vel propriis hac de causa ei assignetur; nec quid aliud à sua professione alienum permittatur. Salva tamen semper authoritate Congr. eorundem Cardinalium. Non obstantibus & Dat. Romæ apud S. Petrum, sub Annulo Piscatoris die 16. Martii 1645. Pontificatus nostri anno primo.

M. A. Maraldus.

Quam quidem causam,si vera sit,tanquam rationi consonam,videmus pro hujusmodi Religiosis, sivè per Datariam sive per Officium Sacræ Pœnitentiariæ admitti; jure etenim
14 naturæ tenentur parentibus opem ferre, per *tex. in l. veluti ff. de just. & jur.* quinimmò, etiam propter infirmitatem morum licet cuique festinanter, etiam Papa insalutato, recedere,ut in *c.communes, & ibi not.gl.*23. *dist.* ut etiam infrà dicemus.

15 Circa tamen hujusmodi licentiam morandi extra,est sciendum, eam non ita passim, sed maximis laboribus, & sudoribus impetrari,tam per Datariam,quàm per supradictum Officium Sacræ Pœnitentiariæ, licèt gravissima, & justa causa interveniente, ut in *capitulo ex rescripto,de jurejur.*sine quã, 16
data,neque valet,tantoq;minus id poterit Superior Religionis,qui nullo modo potest dispensare contra jus, *capitulo non est,de vot.* & ibi glos. & DD.Rebuff. *in praxi tit.de dispensatione cum regul. facult.* ac propterea optima ratione frequenter licentiæ hujusmodi denegantur, præsertim, cùm circa id 17
vigeat *Constitutio Pauli IV.* circa omnes religiosos vagantes, & apostatas, seu ficte, vel malè aut nulliter dispensatos, cùm quibus præcipitur esse cum maximo rigore proceden- 18
dum, nam si debitam ad id dispensationem non obtinuerit cum legitimis causis, & processionibus,sive cum habitu monachali, sive sine illo, incedant, sunt excommunicati, & pro apostatis habentur, *ut in cap. placuit, 2. 16. quæst.1. & in cap.2. ne cler. vel mon. in 6.*

Cum apostatis verò à fide (ut pauca hic circa hanc praxim referam) regula est secundùm stylum Curiæ, ut difficilius 19
dispensetur cum jam promotis, quàm cum promovendis; quandoquidem laici bene poterunt, post penitentiam condignam, dispensari, ut ordinentur, susceptosque ordines exerceant; jam verò promoti, susceptos ordines exercere non possunt, *c. presbyteros, 50. dist.*

Et secundùm notoriam praxim, quando dispensatur cum Oratore à Romana Curia absente, committitur absolutio 20
ab hæresi Inquisitoribus illarum partium, ut absolvant, & dispensent super irregularitate in hæresi contracta, cùm hæreticis, vel suspectis, redeuntibus ad gremium Ecclesiæ, in vim facultatis sibi concessæ a Clemente VII. teste Mand. *in praxi Signat. grat. tit. absolutio ab heresi, vers.1.* qui ultra absolutionem, ait, quòd hæreticis datur etiam aliquando rehabilitatio, vel dispensatio à solo Summo Pontifice; scimus tamen, hanc dispensationem, & rehabilitationem non dari ab ipso Papa, nisi re plenè discussa in Congregatione Sanctæ Inquisitionis.

CAPUT XIV.

Praxis Dispensationis cum Ejectis à religione.

SUMMARIUM.

1 *Regularium apostatarum, & ejectorum decreta S. Congr.*
2 *Regularium ejectionis formula.*
3 *Ejecti dispensantur super jejunio, & carceribus, ex causa.*
4 *Et quomodo eis relaxetur suspensio.*
5 *Regularibus quomodo, & quando permittatur habitum dimittere.*
6 *Professio regularis quibus ex causis irritetur.*
7 *Vis, & metus, quomodo probandi, ad irritandam professionem.*
8 *Metus cadens in constantem virum qualis.*
9 *Metus minor in muliere, quàm in masculo requiritur ad annullandam professionem.*
10 *Metus probatur inspecta qualitate persona.*
11 *Testibus duobus de metu magis creditur, quàm mille de spontanea voluntate.*
12 *Conc. Trident. decretum sess.25. capitulo 19. comprehendit etiam Regulares Ordinum militarium.*
13 *Dictio,* quicunque, *comprehendit omnes Ordines Militares.*
14 *Masculinum, concipit fœmininum.*
15 *Restitutio datur regularib. adversus lapsum quinquennii.*
16 *Commissiones nullitatum professionis frequentiùs dantur per Signaturam.*
17 *Concilium Trid. non exposcit specialem derogationem.*
18 *Formula commissionis cum restitutione adversus lapsum quinquennii.*
19 *Professionis nullitatis commissio fit Ordinario, & Superiori Domus.*
20 *Et intelligitur de Ordinario loci Monasterii.*
21 *Superior vero intelligitur Monasterii, non autem Religionis.*
22 *Superior solus sine Ordinario non potest declamare nullitatem professionis.*
23 *Ordinarius, quando solus possit declamare nullitatem professionis.*

24 *Pro-*

24 *Professionis nullitatis commissio, quomodo concessa Religioso S. Io. Hierosolymitani.*
25 *Et quomodo monacho conjugato, & n.26.*
27 *Annus, quare Novitio præscribatur ad emittendam professionem.*
28 *Et quando Papa dispenset ad professionem, anno non completo.*
29 *Professus nulliter, professionem ratificando, an teneatur iterare annum Novitiatus, si fuit validus.*
30 *Probationis annus, debet esse continuus, non autem interpolatus.*
31 *Novitiatus annus, quando dicatur interruptus.*
32 *Novitius exiens Monasterium ex causis ut hic, habetur pro præsente in Religione.*
33 *Professio facta in ultima die decimi sexti anni, est invalida.*
34 *Modicum non est considerabile, sed pro nihilo habetur.*
35 *Modicum tempus, habetur pro non tempore.*
36 *Tempus unius diei, non habetur in consideratione.*
37 *Tempus à Concilio Trid. ad emittendum professionem præscriptum, est de forma.*
38 *Forma, quando inducatur.*
39 *Professio est nulla ante decimum sextum annum, etiam per duas horas non completum.*
40 *Restitutio adversùs lapsum quinquennii ad reclamandum, datur prout de jure.*
41 *Metus durat, durante illius causa.*
42 *Restitutio, ex causa, competit tam minori, quàm majori.*
43 *Præsumptio juris, & de jure, non admittit probationem in contrarium.*
44 *Adversùs Sententiam, quæ transivit in rem judicatam succurritur ex causa.*
45 *Restitutionis beneficium non tollitur per* Concil. Trid. sess. 25. cap. 19.
46 *Professionis nullitatem petens, non audiendus, nisi in habitu regulari.*
47 *Quando tamen excusetur, si illum anteà dimiserit.*
48 *Habitus regularis temeraria dimissio punitur per* Conc. Trid. sess. 25. cap. 19.
49 *Habitum dimittendi licentia, ad tempus, vel illum subtus deferendi, quando à Papa concedatur.*
50 *Clausula,* dummodo professionem tacitè, vel expressè non ratificaverit, *quid operetur.*
51 *Professio præsumitur ratificata, transacto quinquennio, & per gestationem annalem habitus indistincti.*
52 *Professio tacita inducitur per susceptionem ordinum in Religione.*
Professiones tacitæ non tolluntur per Concil. Trid. sess. 25. cap. 19.
53 *Clausula,* Dummodo decennium à die emissæ professionis lapsum non sit, *quando incepit apponi in rescriptis restitutionem adversùs lapsum quinquennii.*
54 *Et hujusmodi decennium quando incurrere incipiat.*
55 *Quinquenniū ad reclamandum præfixum, currit Regulari etiā ab illo die, quo ignorabat invaliditatē professionis.*
56 *Religiosus in sacris ordinibus constitutus, annullando professionem remanet suspensus; donec habuerit patrimonium, sive beneficium.*

Quo verò ad cęteros Regulares apostatas, & ejectos, vigent hodie decreta Sacrę Cong. Concilii, quibus modus, sive forma Religionum Superioribus præscribitur regulares ipsos ejiciendi à Religione, ac eis præsertim inducitur pœna suspensionis ab executione suorum ordinum susceptorum, ac pro illius relaxatione recurritur ad Sedem Apostolicam: proinde, ut aliqua circa hoc ad praxim pertinentia afferamus, præmittendos duximus ipsorum decretorum tenores, qui tales sunt, ut sequitur, videlicet.

DECRETA S. CONGREGATIONIS CONCILII
De Regularibus Apostatis, & Ejectis.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Trid. Interpretum, Regularium ejectorum, & fugitivorum statui consulere, illorumque scandala summovere, & succrescentem numerum frangere, opera pretium existimans, auditis Religionum Superioribus, reque diligentissimè perpensa, communicato etiam consilio cùm S. D. N. Vrbano VIII. atque ex peculiari Sanctitatis Suæ facultate, infrascripta decreta edidit.

Ac primò, ut infecta semina, è quibus pravi ejusmodi fructus potissimùm prodeunt, de inceps ne serantur in vinea Domini, censuit, esse innovandas, & Sanctissimi authoritate innovat Constitutiones, & Decreta generalia san. me. Clementis VIII. ad Regularium reformationem, ac Novitiorum receptionem, professionem, atque institutionem spectantia, districtèque præcipit Generalibus, atque aliis omnibus Ordinum Superioribus, ut illa exactè observent, atque ut observentur, efficiant, sub pœnis statutis in iisdem Constit. A quibus tamen excipiendum censuit caput illud, quo decernitur, ne in Conventibus, seu Monasteriis ad Novitios recipiendos hactenus designatis, & approbatis, seù imposterùm designandis, & approbandis Novitii ad habitum nullatenùs recipi possint, nisi prius à Congregatione Reformationis Apostolicæ, vel à propriis locorum Ordinariis expressè, & nominatim approbati fuerint. A cujus quidem decreti observatione Sacra Congregatio justis de causis censuit Regulares esse absolvendos, prout authoritate Sanctissimi Domini nostri absolvit, atque exuit.

Deinde, ut apostatandi opportunitas Regularibus præripiatur, statuit, ut de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem transire, nisi prius Superiori legitimè constiterit, eam Religionem paratam esse illum recipere, qui licentiam petit, tumque regularis recta via se transferat ad arctiorem: Quod ut re ipsa adimpleatur, idem Superior omni studio, ac diligentia invigilet.

Rursus statuit, ut fugitivi, & Apostatæ, sive habitum regularem deferant, sive non, possit, ac debeant ab Episcopo loci, ubi moram trahunt, in carceres conjici, ac Superioribus Regularibus consignari secundùm Regularia instituta puniendi, utque ipsi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad religionem reducere, atque efficere, ut apprehendantur; salva tamen in omnibus facultate Ordinariis locorum attributa decreto Concil. Cap. 3. sess. 6. *Quòd si Apostatæ hujusmodi citra montes infra quatuor, ultra montes verò infra octo menses à præsentis decreti publicatione inchoandos, sua sponte ad suam quisque Religionem redierit, tum pœnarum omnium ipsis propter Apostasiam inflictarum, aut infligendarum remissionem, atque impunitatem assequantur; ita tamen ut debeant à Superiore absolutionem humiliter petere, & coram eo culpam fateri, atq; emendationem polliceri; Superior verò è contra benignè illos teneatur excipere, ab hujusmodi pœnis absolvere, & paterna charitate complecti.*

Ad hæc, ut in posterùm è Religionibus nullus legitimè professus ejici possit, nisi sit verè incorrigibilis, verè autem incorrigibilis minimè censeatur, nisi non solùm concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex juris communis dispositione requiruntur, sublatis hac in parte Statutis, & Constitutionibus cujusq; Religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apostolica approbatis, & confirmatis: verùm etiam unius anni spatio in jejunio, & pœnitentia probetur in carceribus, proindeque unaquæq; Religio privatos habeat carceres in qualibet saltem provincia. Elapso autem anno, si nihilominùs non resipuerit, sed animo indurato in sua pertinacia perseveraverit, ne contagione pestifera plurimos perdat, tamquam pecus morbida, ac membrum putre ejici tandem possit, sed ab ipsomet Generali tantùm de consilio, & assensu sex Patrum ex gravioribus Religionis eligendis in singulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus; tumque non nisi instructo secundùm eorum stylum, & Constitutiones processu, & plenè probatis causis expulsionis ad Sacrorum Canonum præscriptum. Intereà tamen usque ad primum generale Capitulum, seu Congregationem proximè celebrandam, si quempiam ex ju-

stis, & necessariis causis expellere oportebit, ejectio fieri possit à Generali cum consilio, & assensu sex Patrum, ut supra, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menses a præsentis decreti publicatione; servata tamen in reliquis forma superiùs præscripta. Sic verò ejecti, quandiù non redierint ad Religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarii loci jurisdictioni & obedientiæ subsint, proindeq; Generalis illico expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur. Cæterum Sacra Congregatio Religionum Superiores seriò admonet, ac per Iesu Christi viscera obtestatur, ut, memores paternæ charitatis, & mansuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, ut lucrentur animas fratrum suorum ferè in profundum malorum delapsas, antequam gravissimum, atque extremum expulsionis remedium experiantur. Idque eò magis, quòd subditorum sanguinem, qui ex malo negligentium, & sui officii immemorum Prælatorum regimine peribunt, Dominus noster Iesus Christus in Supremo Dei judicio de eorundem Prælatorum manibus sit requisiturus.

Præterea statuit, ut iidem Superiores nemini ex Religiosis expulsis, literas testimoniales concedant, illos ad Sedem Apostolicam rejicientes, & jubentes aliam ingredi Religionem.

Item, ut ejecti, extra Religionem degentes, sint perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis locorum facultate, dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi.

Ac postremò censuit, esse innovandam, & suæ Beatitudinis authoritate innovat Constitutionem fel. rec. Gregorii Noni, *relatam,* in cap. fin. extra, de regul. *ac proptereà declarat, eam Constitutionem in iis quoque vindicare sibi locum, servandamque esse, qui justè, definitivèque ac juris ordine servato expulsi fuerint; dummodo tamen in expulsis hujusmodi subsit spes evidens emendationis ex literis saltem testimonialibus Ordinarii, cujus conscientiam in his literis concedendis Sacra Congregatio seriò oneravit.*

Ne qua verò difficultas in suprascriptis decretis, & ordinationibus exequendis suboriatur, Sacra Congregatio, Sanctissimo Domino nostro annuente, atque approbante, universis Generalibus, Provincialibus, Commissariis, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicariis, & quibuscunque aliis Superioribus, quorumcunque Ordinum, vel Congregationum, Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum; ac locorum Regularium ubique locorum existentium injungit, seriòque mandat, ut illa diligenter observent, atque observari procurent in omnibus Cænobiis, ac Monasterijs, Collegiis, ac Domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium ubique locorum existentibus, efficiantq; ut tam Decreta supradicta fel. rec. Clementis VIII. quàm præsentes Ordinationes in singulis ejusmodi locis bis saltem in anno legantur in publica mensa.

Si quis verò ipsorum adversùs ea, quæ superius præscripta sunt, vel eorum aliquid, quoquo modo facere, vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam incurrat privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vocisque & activæ, & passivæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in posterùm obtinenda, pœnaque hujusmodi sit Sanctitati Suæ, ac Sedi Apostolicæ reservata, iisdem Superioribus, etiam Generalibus, & Protectoribus illam moderandi, seu relaxandi, potestate penitus interdicta, & nihilominus sit irritum, & inane, quicquid secus à quoquam actum extiterit. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, in favorem quarumcunque personarum, atque Ordinum, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Monasteriorum, Conventuum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcunque, necnon illorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis, etiam in corpore juris clausis, aut ex causa, vel titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari Magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus, & formis, & cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, specialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma servanda esset, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quo ad ea, quæ supradictis quomodolibet adversantur, illis alia in suo robore permansuris, specialiter, & expressè, Sanctitatis suæ autoritate, derogat, cæterisque contrariis quibuscunque. Dat. Romæ die 21. Septembris 1624.

C. Card. de Torres.

Locus ✠ Sigilli.

Prosper Fagnanus S. Congr. Secr.

Ad quorum quidem decretorum præscriptum, casu eveniente hujusmodi ejectionis, servatis servandis, fertur super hac re Superiorum sententia, per quam dicitur & pronun-
2 ciatur, talem N. fore, & esse ejiciendum à religione N. necnon exuendum vestibus, & habitu dictæ Religionis, eum declarando suspensum ab exequutione suorum ordinum, reservata tamen facultate dictam suspensionem relaxandi, ac cum eodem ejecto dispensandi, Summo Pontific. seu Eminentissimis Cardinalibus Sac. Congr. Episcop. & Regularium: ita quòd ipse ejectus, à die suæ ejectionis, & imposterùm remaneat subditus Ordinariis locorum.

Verùm licèt pro servanda forma decreti hujusmodi ejectionis requiratur, quòd ejiciendus unius anni spatio, in jejunio & pœnitentia probetur in carceribus, consuevit nihilominus Summus Pontifex super hujusmodi jejunio, & carce-
ribus præviis, etiam literis in forma Brevis, dispensare, quatenus legitimæ causæ ad id afferantur, per quas ipse Papa inducatur ad sic dispensandum. 3

Cæterùm autem, ubi ad præmissa minimè dispensatum fuerit: ac proinde ejectionis sententia, servata ad unguem forma prædictorum decretorum, feratur, formabitur ea tenoris sequentis, videlicet.

Christi nomine invocato, Nos N. Præpositus Generalis talis Religionis cum consilio, & assensu infrascriptorum sex Patrum in ultimo nostro Capitulo generali ad hoc electorum, videlicet A. B. C. D. E. F. Visis, & consideratis omnibus, & singulis, quæ continentur in processu formato coram nobis super incorrigibilitate D. N. nostræ Religionis professi, qui in sæculo vocabatur B. talis Diœcesis: considerataque ejus pervicacia, & vera incorrigibilitate; & cùm etiam unius anni spatio in jejunio, & pœnitentia eum probaverimus in carceribus ad præscriptum Decreti Sacræ Congregationis de Regular. Apostat. & ejectis: & cùm adhuc animo indurato in sua pervicacia perseveret, ne contagione pestifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putridum, Deum præ oculis habentes, ut de illius vultu nostrum judicium prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, per hanc nostram definitivam sententiam, quam in his scriptis ferimus.

Chri-

Christi nomine repetito, sententiamus, declaramus, pronunciamus, atque diffinimus, dictum D. N. esse verum incorrigibilem, & uti talem à nostra Religione esse ejiciendum, ideòque illum per hanc nostram definitivam sententiam à nostra Religione ejicimus, & ejectum esse declaramus. Admonentes eundem nullatenus liberum à votis inter nos emissis remanere; & extra Religionem degentem, esse perpetuò suspensum ab exequutione ordinum; esseque subditum Ordinario loci, cui est interdicta facultas relaxandi, aut moderandi dictam suspensionem per decretum Sacræ Congregationis super hoc habitum die 21. Septembris 1624. Et quamdiù in Religionem non redierit, in habitu clericali incedat: & habitu nostræ Religionis nullo modo, & tempore utatur, sub pœna falsi, & aliis latis contra eos, qui mentitè habitum alicujus Religionis assumunt. Injungentes eidem, ut quam primùm Diœcesano suo se præsentet, ejusque jurisdictioni, & obedientiæ subjaceat, ut in dicto decreto Sac. Congr. mandatur.

Lecta, & lata, & publicata fuit hæc sententia sedentibus pro Tribunali, in tali loco, die 18. mensis Februarii 1638. Præsentibus N. & N. testibus ad hoc vocatis.

D. N. Præpositus Generalis.

Et subscribatur à singulis sex Patribus; dicatque unusquisque:

Ego D. B. ad hoc deputatus à Capitulo generali, Consilium, & assensum præbui.

D. A. Actuarius.

Quam quidem formulam ad verbum transumpsi ex *praxi crim. Cam. Admod. R. P. D. Marcelli Megalis Squillacensis Clerici Regularis*, viri quidem doctrina insignis, summaque laude digni, *c. 21. n. 9.* qui ibi pro hac praxi subdit, quòd lecta, & publicata sententia, statim detur illius copia illi incorrigibili, qui exuatur habitu regulari, & indutus habitu clerici sæcularis, ejiciatur de facto, & expulsionis sententia notificetur Ordinario. Cujus quidem sententiæ vigore, neque Religio potest compellere ejectum ad redeundum, neque ejectus pœnitens Religionem ad illum recipiendum, cùm jam utriusque obligatio scilicet Religionis, & ejecti sit soluta, id. Mejal. *loc. cit. n. 10. circa med.*

Postmodum verò per eundem ejectum, cupientem in suis ordinibus etiam in altaris ministerio ministrare, quatenus ad presbyteratus ordinem promotus existat; habetur
4 recursus ad Sacram Congregationem Regularium, sive ejusdem Concilii, pro suspensionis hujusmodi relaxatione impetranda; Et quandoque recurritur ad Papam, à quo ejectus, qui non satisfecit decreto *præd. §. Adhæc*, consuevit ex gratia obtinere dispensationem, etiam integri anni supradicti circa jejunium & carceres, si aliquis favor, vel saltem legitima causa intercesserit; cujus Cōgregationis Eminentissimi Patres, ipsius Oratoris ejecti Ordinario eandem mandant relaxationem, quatenus idem Orator sufficienti patrimonii titulo ad ordines munitus existat; totum tamen negotium ejusdem Ordinarii arbitrio remittentes: Cùm enim sic ejectus remaneat suspensus ab executione susceptorum ordinum ex supradicto decreto Congr. Concilii, ac subsequenter ex sententia ejectionis non poterit susceptos ordines sacros exercere, nisi constituto sibi sufficienti titulo patrimonii; quandoquidem non potest redire ad bona, quibus jam ante suam professionem renunciavit; nam cum fuerit à religione ejectus, tanquam incorrigibilis, nequit ex suo delicto consequi utilitatem, ut possit venire contra dictam renunciationem; necnon, quia adhuc remanet votum paupertatis. Cardin. *in Clem. 1. §. quia vero, qu. 1. de stat. Monach.* Navar. *Com. 2. de reg. sub n. 33. vers. sed est dubium.* Less. *de Iustitia & Iure lib. 2. c. 41.* Azor. *inst. moral. libr. 12. cap. 16. qu. 4.* & fuit dictum *in una Romana fideicommiss. quæ est dec. 109. n. 4. & 5. inter recent. p. 5.* Addit. ad Burat. *decis. 756. num. fin.*

Quoniam verò usu venire consuevit hujusmodi ejectionis sententiam diversimodè concipi, aliam consimilem hic subnectere visum est, tenoris sequentis, videlicet.

Frater Nicolaus Rodulfius Sacræ Theologiæ Professor, & totius Ordinis Prædicatorum Generalis Magister. Cùm frater N. Professus Congregat. S. Mariæ Sanitatis nostri Ordinis, de diversis criminibus inquisitus, ac processatus pluries fuerit, & in carcere, ubi assignatus ei fuerit annus ad probationem suæ incorrigibilitatis, juxta tenorem decretorum à Sacra Congr. Concilii Trident. emanatorum de Apostatis, & ejectis, ubique per septem menses fuit commoratus; quo effracto, uti Apostata, militari habitu indutus, suæ professionis oblitus, seculari se militiæ addixit. Volentes cum eo misericorditer agere, conati sumus ad sinum Religionis eum reducere, atque è communi loco militum, Arsenali nuncupato, extrahi fecimus, & ad carceres nostri Conventus ejusdem S. Mariæ Sanitatis iterùm detrudi, ubi de ejus emendatione periculum fieri posset; & missis ad eum gravioribus patribus, qui benignè & misericorditer eum ad emendationem, ac suorum agnitionem errorum inducerent; quinimmò, etiam coram nobis sisti jussimus, ut paternis affectibus ad sui ipsius resipiscensiam flecteremus; nullisque visis emendationis indiciis, immò potiùs desperationis, cùm per aliquot dies voluntariam sibi inediam adjudicasset, tandem iterùm, carcere effracto, ubi per quinque alios menses perstitit sine ulla emendationis spe fugam arripuit. Volentes, inquam ad causæ terminationem venire, habito super ejus causa maturo Discretorum, ac graviorum Patrum consilio in Camera nostræ solitæ residentiæ, quam pro Sede, & loco judicii elegimus, Deum, & justitiam præ oculis habentes, Christi nomine invocato, visis videndis, consideratisque considerandis, ac præhabitis de jure præhabendis, te præfatum fratrem N. absentem, tanquam præsentem, expellimus, privamus habitu nostræ Religionis, ac ejicimus ab Ordine nostro, ubi nullum emendationis signum ostendisti; & sic privatum, expulsum & ejectum decernimus, & declaramus, uti incorrigibilem per hanc nostram sententiam diffinitivam, ne morbida facta pecus, totum nostrum corrumpat ovile, non solùm isto, sed omni alio meliore modo. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen. In quorum fidem &c. Dat. &c. in nostro Conventu. N. Die &c. Anno &c. frater Nicolaus Magister Ordinis, & subscribitur à singulis sex patribus, ut in priori formula.

Frater Ignatius Ciantes Magister Provincialis Angliæ, & Socius.

Locus ✠ sigilli.

Lecta fuit retroscrita sententia in publico Refectorio Conventus S. Mariæ Sanitatis die 20. Maii 1639. per me fratrem Dominicum Crescentium de Neapoli lectorem, & socium Adm. R. P. Vicarii Generalis Congregationis Sanitatis. In quorum fidem &c. Præsentibus &c.

Quo verò ad observantiam formæ in Decretis supradictæ Congregationis præscriptæ *in §. Ad hæc*, veluti, quòd inter cætera, ille dicatur incorrigibilis, qui etiam unius anni spatio in jejunio, & pœnitentia probetur in carceribus &c. cum adjectione decreti irritantis, quòd inducit formam, Bald. *in l. 1. verbo, quæro ergo, ff. de lib. & posth.* Bart. *in l. de his C. de transact.* Jas. *in l. 1. ff. de lib. & posth.* & proptereà supradicta forma ad unguem est servanda, Dec. *cons. 90. n. 6. & cons. 262. nu. 4.* & non potest relaxari nisi per ipsum Papam, *c. cum inferior de major. & obed.* Rot. *dec. 72. sub n. 5. p. 1. recent.* Lotter. *de re benef. li. 2. q. 15. n. 88.* qui proinde rigorem juris mansuetudine temperans, exposito sibi, quòd Orator fuerit etiam per novem etiam circiter menses detentus in carceribus Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, ipsi Oratori indulget, prout patet ex tenore sequentium literarum, videlicet.

A tergo. *Dilecto filio nostro in Alma Urbe Vicario in spirituali generali.* Intus verò.

URBANUS PAPA VIII.

Dilecte fili. Salutem &c. Nuper pro parte dilecti filii Thomæ à Sancto Dominico, Clerici Regularis presbyteri Congregationis Pauperum Matris Dei, Scholarum Piarum nuncupati Neapolitan. nobis expositum fuit, quòd cùm ipse aliàs pluries è dicta Congreg. absque suorum Superiorum licentia, extivisset, illorum jussu, in Alma Urbe nostra, primùm de anno 1638. & 1639. & novissimè de anno 1640. in Civitate Neapolitan. carceribus dictæ Congr. mancipatus, & inde ad carceres Curiæ Archiepiscopalis Neapolitan. translatus, & in illis infeliciter spatio novem circiter mensium detentus fuit, infra quod tempus, formato contra ipsum Thomam, uti incorrigibilem, processu, postmodum idem Thomas ad carceres sui Conventus reductus à dilectis filiis Præposito Generali dictæ Congreg. illique Assistentibus, carcere ad annum in pane doloris, & aqua tristitiæ, aliisque pœnitentiis damnatus fuit. Cùm autem sicut eadem expositio subjungebat, dictus Thomas ex variis, quos præmissorum occasione passus est, ærumnis, graviter laboret, ad complendum annui carceris hujusmodi tempus sit inhabilis. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut sibi in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur eundem Thomam à quibusvis &c. Censentes hujusmodi supplicationibus inclinati; Circumspectioni tuæ, per præsentes injungimus, quatenus, constito tibi de præmissis, eidem Thomæ, quòd tempus novem mensium, quibus in carceribus dictæ Curiæ Archiepiscopalis detentus fuit, ante prædictorum Præpositi Generalis, & assistentium hujusmodi condemnationem, illi in præfato anno carceris hujusmodi computari, & numerari possit & debeat, authoritate nostra Apostolica arbitrio tuo concedas, & indulgeas. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit, dictæ Congregationis etiam juramento &c. cæterisque &c. Dat. Romæ apud S. M. M. Sub Annulo Piscatoris, Die 30. Iulii 1641. Pontificatus nostri anno decimo octavo.

5 Ipsis regularibus licitè ut plurimùm, & absque aliqua apostasiæ nota, jura permittunt à Religione exire, habitumque regularem dimittere; quòd profectò ad Concilii Tridentini præscriptum sæpenumero contingere consuevit, cùm nimirum ibi caveatur, quòd quicunque regularis prætendat se per vim, & metum, ingressum esse Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum. non audiatur, nisi intra quinquennium tantùm à die professionis, & tunc non aliter nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo & Ordinario. Quòd si anteà habitum spontè, dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur &c. ut in *sess. 25. cap. 19. de regular.*

Pari modo, cùm quis professus Religionem, ob non servatam formam Constitutionum Summorum Pontificum, nul-
6 liter professionem ipsam emisit; *Constitutione* [illegible] *fel. rec. Sixti V.* statutum est circa qualitatem recipiendorum ad Religionem, & statum Regularium, præsertim contra illegitimos, legitimatos, criminosos, reddendisque rationibus obnoxios, ad Religionem aliquam transire volentes, *ut in §. valenses*, ubi districtè prohibetur, ne illegitimi procreati ex incestu, aut ex Sacrilegio, quorum scilicet parentes, consanguinitate, vel affinitate, intra tertium gradum invicem conjuncti fuerit, vel quorum alteruter parens castitatem Deo voverit, etiam Apostolica, Imperiali, vel Regia, aut quavis alia authoritate legitimati, aut natalibus restituti, ad aliquam quorumcunque Ordinum etiam Mendicantium, & non Mendicantium, Fratrum, Monachorum, Eremitarum, vel Canonicorum, aut Clericorum Regularium, Congregationum, aut Hospitalium Religionem, neq; ad habitum, nec professionem Regulares, recipi, vel admitti quoquo modo possint. Quòd si eorum quispiam habitum, post publicationem ejusdem Const. in futurum receperit, vel professionem emiserit, irritam, nullam, invalidam, nulliusque roboris, vel momenti fore, ac nullum exinde, aut ex hujusmodi voto penitus annullato, obligationis vinculo oriri posse: quinimmò illos habitu regulari, ad quem reassumendum perpetuò inhabiles sint, quamprimum exui, & ab ipsa Religione ejici, exterminarique debere, ut in dicta Constitutione, quæ incipit, *Cum de omnibus, sub Dat. Romæ Sexto Kal. Decembris* 1578.

Necnon decretum similis recordationis Clementis VIII. de Novitiis ad habitum regularem, & professionem non admittendis, nisi in Conventibus designatis; quòd incipit, *Regularis Disciplinæ sub Dat. Rom. die* 12. *Martii* 1596. per aliud ejusdem Clementis decretum, quòd incipit, *Sanctissimus in Christo pater*, Renovatum sub *Dat. Romæ apud S. Marcum, Die* 22. *mensis Iunii* 1599. in quo præcipit omnibus Generalibus, Provincialibus, Commissariis, Magistris cæterisque Superioribus Conventuum intra Italiæ, & Insularum adjacentium fines existentium quibuscunque, & quorumcunque Ordinum Mendicantium, ut de cætero neminem, sub quovis pretextu, aut colore, ad habitum regularem admittant; nisi in Conventibus sua authoritate in unaquaque Provincia designandis. Volens propterea receptiones, & professiones quaslibet eorũ, qui contra hujusmodi decretum admissi fuerint, nullas, & irritas esse ad quẽcũq; effectũ.

Ac etiam cum quis per vim, & metum fuerit ingressus Religionem, ut ex eod. Conc. *d. c. 19.* illum inquam metum, qui cadere poterat in constantem virum. Et cùm ista sit una ex frequentioribus causis, ex quibus datur rescriptum, ut notũ est omnibus Curialibus, ac ut plurimùm ob effectum probationum hujusmodi causæ, illud frustratorium redditur, videndum erit priùs, quando vis, & metus prædicti dicantur cadere in constantem virum, adeò ut sit causa sufficiens ad irritandam professionem; & quomodo probetur.

Probari autem talis metus dicitur, non modo stantibus 7
protestationibus ingredientis Religionem, sæpe iteratis, quæ in hoc maximè conferunt, juxta doctr. Angel. *in l. metum, lib. 3. ff. quod met. caus.* Dec. *in c. fin. sub n. 21. vers. bene verum est, de appel.* Rip. *in c. cum M. Ferarien. sub n. 93. vers. protestatio enim, de const.* Natt. *cons. 50. n. 18.* & concurrentibus conjecturis, & indiciis, eum plenè probant, Bald. *in c. quæ causa n. 4. in fin. de his, quæ vi. met. caus. fi.* sed etiam considerata qualitate personæ, tam incutientis, quàm patientis metum, Calder. *cons. 1. eod. tit.* maximè si metum incutientes, erant potentes, severi, irati, & minantes, solitique minas exequi contra oppugnantes eorum voluntatem; & licèt dicant nonnulli, quòd metus reverentialis non sufficit probari in genere, sed probandus sit in specie, satis nihilominus probari dicitur, quando cum eo concurrunt alia metus indicia, & adminicula, Bald. *in l. si cognate. ff. de rit. nup.* Rot. *in una Valentin. professionis*, 12. *Aprilis* 1570. *coram Cardinale Lancellotto*: nec ad id requiruntur minæ mortis, aut corporis cruciatus; cùm sufficiat metus cadens in constantem virum, *c. consultationi de spons.* & in dubio,
ut dignoscatur, qualis debeat esse metus cadens in constan- 8
tem virum, relinquitur arbitrio judicis: & ista est communis omnium DD. sententia, & probatur, *ex l. 3. ff. ex quib. caus. major.* per hæc verba, *sed non sufficit quolibet terrore adductum timuisse, sed hujus rei disquisitio, judicis est*: hoc quidem optima ratione: quandoquidem non omnes casus, ex quibus similis metus infertur, possunt numerari, glos. *in c. cum dilectus, verbo, metum, de his quæ vi.* Archid. *in c. ult. eod. tit. lib. 6. n. 4.* & ibi Franc. *n. 9.* ubi ait, quòd in omni casu judicis arbitrio relinquitur, quis dicatur justus metus, Bal. *in l. interpositas, n. 3. Cod. de transact.* Sylv. *verbo, metus, qu. 1.* Covar. 4. *decret. 2. par. cap. 3. num. 3. & 4.* Nav. *in Sum. cap. 22. num. 51. vers. secundum*, & dixit Bald. *d. cons. 1. in princip. hoc tit.* metum justum judicari ex circumstantiis, non modò cruciatum corporis continentibus, verùm etiam, quæ continent verba comminatoria, maximè mortis. Ale. *cons. 156. num. 20. lib. 5.* attamen ait Felin. *in capit. causam matrimonii, sub num. 4. vers. quod talis reverentia, de off. leg.* quòd reverentia cum terribilitate personæ sufficit pro justo metu, & optimè tradit Alberic. *in rubric.*

ff. ex

ff. ex quib. caus. major. n. 1. qood timor justus ex affectu metuentis dignoscitur, ac justa metus suspicio sufficit pro metu, Bald. *in l. fin. num. 7. C. de jur. delib.*

Hocquidem quoad metum viro incussum. Sed cum sæpe contingat, etiam moniales nolliter professas, adhuc per vim, & metum, petere commissiones hujusmodi nullita-
9 tis, propterea dicendum est, minorem metum requiri in muliere, quàm in masculo juxta glos. communiter receptam, & practicam *in cap. cum olim, in verbo metus, de spons.* quandoquidem facilius in fragiliori sexu metus toleratur, & præsumitur, Aret. *cons. 24. num. 7.* & in debiliori persona, minor metus sufficit, Imol. *in cap. cùm dilectus, num. 8. de his, quæ vi, met.* unde dixit Butr. *in d. cap. consultationi in 4. notab.* & Abb. *nu. 4. de spons.* non esse verum, qood in muliere requiratur metus, qui cadere potest in constantem virum, cùm ille sufficiat, qui cadit in constantem mulierem; Boer. *decis. 100. num. 2. in fin.* ubi ait, quòd licet metus debeat esse talis, qui cadit in constantem virum, glos. *in dict. cap. cum dilectus*, tamen magis excusat mulierem, quàm virum, quia non tantus requiritur, sicut in viro, ut *not. glos. in cap. cum locom de spons.* si enim aliter esset dicendum, nimirum, quòd tam in fœmina, quàm in viro requireretur
10 metus cadens in constantem virum, parum operaretur regula illa, quòd metus probatur inspecta qualitate personæ, prout dixit Bald. *in cap. super eo, de testib.* ut per Ludovis. *decis. 384. per tot.* & cum metus sit difficilis probationis, ut per Menoch. *de arbitr. jud. casu 116. num. 17.* & dixit Rota *in una Nicien. matrimonii 6. Martii 1587. coram Card. Seraphino*, tam ex parte illum patientis, cùm in ejus animo sit reconditus, unde dicitur metus, tanquam mentem terrens, Butr. *in cap. ad audientiam, nu. 14. de his, quæ met.* quàm ex parte inferentis, cùm secreto, & clam inferatur, præsertim quando filiæ à patre infertur, secum habitanti, Corn. *cons. 124. num. 4. lib. 3.* maximè, quando pater est multum terribilis, asper, & severus; quæ quidem qualitas in persona, cui debetur reverentia, est multùm considerabilis, prout eam magni fecit Rota *in una Neapolitana, Professionis, 15. Iunii 1598. coram Gypsio* propterea leviores in eo probationes sufficiunt, & plus creditur duobus testibus 11
de hujusmodi metu, & violentia deponentibus, quàm mille de spontanea voluntate, ut voluit Innoc. *in cap. super hoc, de renunt.* Bald. in *l. observare, §. proficisci, quæst. 13. ff. de off. procons.* Boer. *dict. decis. 100. num. 3.* sufficiunt etiam testes domestici, & aliàs inhabiles, idem Ludovis. *decis. 326. num. 5.*

Ut autem hoc decretum in praxim deducamus, ex eo satis patet, quòd elapso supradicto quinquennio, non potest, qui per vim, & metum ingressus est religionem, reclamare etiam si toto quinquennio eadem causa metus duraverit, ut censuit *S. Cong. Cardinalium supradicti Conc. interpretum die 21. August. 1572. & die 10. Decemb. ejusdem anni*; quandoquidem idem Concilium, quasi præscriptione quadam, voluit, ut post quinquennium oon audiatur; ac proinde utatur illa dictione, *tantum*; quæ de sui natura excludit aliud tempus, *leg. 2. Cod. de prater. qui fil. distrux.* Paris. *de resignat. benefic. libr. 13. quæst. quinta numer. 46. & 47.*

Quinimmò, licèt anteà de stylo introductum videretur, ut etiam infra quinquennium pro hujusmodi irritanda professione, ad Romanam Curiam, ejusque Signaturam recurreretur, per quam ejusdem nullitatis declaratio committi consueverat eo item modo, quo ab ipso Concilio statutum est, nimirum Ordinario loci, & Superiori domus, cùm clausula, *Dummodo quinquennium lapsum non sit*, ac indubitanter adhuc etiam potuisse eosdem Superiores, absque speciali rescripto, intra dictum tempus super hujusmodi nollitate pronuntiare; ex quo contrarium colligi non potest, ex contextu prædicti Concilii, attamen hodie omnis prorsus difficultas sublata est; cum *Sacr. Congreg. Concilii*, tam super hoc, quàm aliis capitibus, circa hujusmodi professionem, quid de cœtero observandom sit, statuerit; dum præcipit, quòd etiam infra quinquennium requiratur specialis Summi Pontificis commissio; cujus quidem decreti tenorem, cùm etiam quoad alios casus satis inconcussè servetur, hic annectere visum est, eo, quo sequitur, modo, videlicet,

DECRETUM

Sacra Congregationis Concilii, de novitiis receptis, & professis contra formam decretorum.

Sanctissimus Dominus Noster Urbanus Divina Providentia Papa Octavus.

AD occurendum motibus, qui possent in Religionibus oriri, occasione receptionis Novitiorum, & professionis per eos emissæ in Conventibus non designatis contra formam decretorum sanct. mem. Clementis VIII. de Novitiis ad habitum Regularem, & professionem, non admittendis, nisi in Conventibus designatis, audita super hoc sententia S. Congregationis Concilii, decralavit, ac decrevit hujusmodi receptos, & professos contra formam dictorum decretorum, allegantes propterea nullitatem receptionis, & professionis non posse super hujusmodi nullitate post lapsum quinquennii quoquomodo audiri.

Quòd si aliqui contra formam præfatorum decretorum recepti, & professi è Religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam respectivè illos ejicere voluerint, eadem Sanctitas sua decrevit, ut tam ipsi professi, quàm Superiores respectivè teneantur Iura, quæ sibi favere visa fuerint, priùs deducere coram eadem Sacra Congregatione; quæ ex speciali etiam suæ Sanctitatis facultate super hoc concessa providebit. Inhibendo propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus, jurisdictionem exercentibus, ac quibuscunque Iudicibus Ordinariis, & delegatis, etiam causarum Palatii Apostolici Auditoribus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sedisque Apostolicæ Nunciis, ne in posterum in hoc quoquomodo se ingerant absque speciali ejusdem Sanctitatis commissione, sub pœna ipso facto incurrenda, quoad Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & Primates, interdicti ab ingressu Ecclesiæ, quoad Abbates, Prælatos inferiores, ac aliòs Iudices prædictos excommunicationis latæ sententiæ, quo verò ad Nuncios, & ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere Legatos indignationis suæ Sanctitatis; & pœnarum arbitrio ejusdem imponendarum.

Si verò iidem, ut supra recepti, & professi juribus suis minimè deductis coram Sacra Congregatione Concilii, & sine illius expressa licentia è Religione exire, vel Superiores Religionis eos ejicere ausi fuerint, ipsi recepti, & professi, tanquam Apostatæ puniantur, & pro talibus habeantur; necnon contra eosdem juxta formam decreti de Regularibus Apostatis, & ejectis ejusdem Sanctitatis suæ jussu ab eadem Sacra Congregatione sub die XXI. Septembris M. DC. XXXIV. editi procedatur, et Superiores, qui ejecerint, pœnam suspensionis à Divinis, necnon privationis, omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in posterùm obtinenda, vocisque activæ, & passivè ipso facto absque alia declaratione incurrant. Dat. Romæ die 5. Ianuarii M. DC. XXXVI.

F. Card. Verospius.

Francischus Paulutius S. C. C. Secret.

Locus ✠ Sigilli.

Quod quidem decretum comprehendit regulares, etiam
12 Ordinum Militarium propter illam dictionem ; *quicunque*,
13 quæ est apta comprehendere omnes Ordines etiam Milita-
res, & facit venire majora expressis, Felin. *in cap. de quar-
ta, num. 15. de præscript.* Cæl. de Grass. *decis. 1. num. 5. & 6.*
Gonz. *ad reg. 8. Cancell. gl. 8. num. 61.* ubi ait, *num. 62.* sic
fuisse declaratum per Sacr. Congreg. & præsertim compre-
hendit milites S. Jo. Hierosolymitani, Barbos. *in Collect.
Concil. d. cap. 19.*

Et habet locum etiam in monialibus, propter identitatem
rationis, ut ex eodem Concil. *d. sess. 25. c. 5.* colligitur, nec-
14 non quia masculinum concipit fœmininum, glos. *in cap. si
quis suadente, 17. qu. 4.* Abb. *in cap. 2. num. 3. in fin. de stat.
monach.*

Est tamen hic in praxi advertendum, non deesse, qui di-
cant, non reclamantem intra quinquennium, veluti, quia
fuit impeditus, vel quia ignoravit justa ignorantia suam pro-
fessionem esse nullam ob defectum ætatis, non posse recla-
mare, etiam post quinquennium ; hoc tamen est contra
15 notorium stylum Curiæ, ad quam pro opportuno remedio
recurritur post dictum quinquennium, & datur restitutio
adversùs illius lapsum, ac testatur Barbos. *in collect. ad loc.
Concil. d. sess. 25. c. 29. num. 10.* quòd hodie, ut quis possit
audiri post quinquennium, adit Sacram Congregationem
Concil. Trid. seu alteram Regularium negotiis præpositam,
quæ priùs cognitis saltem summariè nullitatibus deducen-
dis, & justo impedimento non reclamandi intra quinquen-
nium, restitutionem illius concedere solet. Et idem ait *n.
11.* quod *in una Colimbrien. 27. Aprilis 1630.* Sacra Cong.
Conc. eod. Barbos. informante, concessit restitutionem in
integrum adversùs lapsum quinquennii puellæ Colimbrien.
prætendenti per vim, & metum parentum, ingressam mona-
sterium, & professionem emisisse, de quo reclamavit intra
quinquennium apud consanguineos, & alios examinatos, &
mortuis parentibus post quinquennium apud Collectorem
Portugalliæ, & quòd professio fuerit facta in 14. ætatis anno.

Verùm est tamen, quòd sive petantur simplices commis-
siones hujusmodi nullitatis professionis, sive per viam resti- 16
tutionis in integrum, conceduntur frequentius per signa-
turam Summi Pontificis præsertim dictæ restitutionis ad
hoc, ut censeatur eidem Concilio derogatum, quod licèt 17
non requirat expressam derogationem, sicut cæteræ Con-
stitutiones Conciliares, per ea, quæ aliàs diximus, nihi-
lominus requiritur, quòd supplicatio fuerit signata manu
Summi Pontificis : ac propterea, formulam supplicationis
pro hujusmodi commissione, & restitutione secundùm cur-
rentem stylum hic apponere visum est, eo, quo sequitur,
modo, videlicet.

18 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris Ioannis Pelliani, aliàs in seculo Romualdi Pinontis, presbyteri Neapolitan. Quòd ipse aliàs genitoris sui in eum sævientis, metu perterritus, per vim, & metum hujusmodi, qui cadere poterant in constantem virum, habitu fratrum Gloriosissimæ semper Virginis Mariæ de Monte Carmelo suscepto, professionem per eosdem fratres emitti consuetam, in manibus tunc existentis Prioris Domus N. Neapolitan. Diœcesis expressè emisit regularem. Cùm autem Pater Sancte, professio, ut præfertur, emissa, nulla sit, & invalida, nullamq; inducat obligationem, & decennium à die emissæ professionis hujusmodi lapsum non sit, ac propterea dictus Orator cupiat illam, talem, via juris declarari facere, & ad hunc effectum, adversùs lapsum quinquennii per decreta Concilii Tridentini Regularibus ad reclamandum præfixi, restitui. Supplicat igitur humiliter E. S. V. dictus Orator, quatenus Ordinario loci, seu ejus Vicario in spiritualibus generali. & Superiori dictæ Domus, conjunctim, quatenus vocatis, qui fuerint evocandi, eundem Oratorem, in dicta Domo cum habitu suo regulari, sub obedientia suorum Superiorum existentem, adversùs lapsum quinquennii hujusmodi, prout de jure, authoritate S. V. restituant, & in prætensis juribus suis audiant: & constito sibi legitimè de præmissis, professionem ipsam, nullam & invalidam, minimèque obligatoriam existere, dictumque Oratorem dictæ Religioni adstrictum non esse, sed habitu regulari hujusmodi dimisso, ad seculum redire, ac in paternis, & maternis, vel aliàs quomodocunque sibi, & qualitercunque obvenientibus bonis, succedere, necnon in susceptis ordinibus remanere, ac in eis, etiam in altaris ministerio ministrare, necnon quæcunq; & qualiacunq; cùm cura, et sine cura, ac aliàs quomodolibet qualificata, & per clericos seculares obtineri solita, beneficia Ecclesiastica sibi canonicè conferenda, recipere; & dummodo simul plura non sint, quàm quæ à Concilio Tridentino permittuntur, & aliud ei canonicum non obsistat, retinere liberè & licitè posse declarent, aliaque faciant, prout de jure fuerit declarandum, ac faciendum cùm potestate citandi &c. Contradictores &c. invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, aliisque facultatibus, &c. committere, & mandare digneminì de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque, cùm clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, aliisque præmissis, ut suprà latissimè extendendis, & quòd præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, invocationum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis per Breve S. V. seu officium Contradictarum expediendis, & additur, *Et committatur Ordinario, & Superiori dictæ domus, qui conjunctim procedant. Et prout de jure, & quod Orator non audiatur, nisi in habitu, & tonsura regularibus, & dummodo professionem hujusmodi tacitè, vel expressè non ratificaverit, & decem anni à die emissæ professionis lapsi non sint. Et cum decreto, quòd si restitutionem, & declarationem hujusmodi fieri contingat, dictus Orator ab exequutione suorum ordinum suspensus remaneat, donec sufficientem patrimonii, vel beneficii Ecclesiastici titulum habuerit.*

Fiat M.

Et sic ista declaratio ad præscriptum S. Concilii committitur semper Ordinario loci, & superiori domus, in qua emissa est professio, qui conjunctim procedant; idemque servatur, ubi locus monasterii fuerit nullius Diœcesis, quia tunc committitur superiori præd. & Ordinario viciniori. Et cum aliàs commissio esset facta præd. superiori tantùm, qui solus pronuntiavit super nullitate professionis, ipsumque Oratorem dimisit, & cum postmodum ex hac causa dubitasset de validitate præd. declarationis, denuò habuit recursum ad Papam, à quo obtinuit causam ejusdem nullitatis committi præd. superiori, necnon Episcopo tanquam viciniori suprad. loco, qui conjunctim procedentes declararunt nullitatem suprad. professionis: Concilium etenim *sess. 25. cap. 19. de regul.* expressè dicit, quòd quicunque regularis prætendens dictam nullitatem professionis non audiatur, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram superiore suo & Ordinario; quare non poterit supræd. Superior procedere contra formam hic traditam per dict. Concilium, & jam praxis satis docet, quòd in his & similibus aliis casibus, quando asseritur, locum esse nullius Diœcesis, tunc petitur committi Ordinario viciniori: nec videtur, quòd possit dari casus, quo ubi duo conjunctim procedere tenentur, procedat unus tantùm illorum; nisi fortè aliud fuit dictum in commissione: nec etiam videtur admittendum quod ait Barbos. *de potest. Episcop. allegat. 104. numer. 11.* nempe quòd si Ordinarius simul sit Superior, veluti si Episcopatui sit unitum monasterium, solus Ordinarius potest de hac nullitate cognoscere; nam Concilium, dum utrumque conjungit, præsupponit utrumque adesse.

Hoc enim non videtur posse subsistere, namque de intentione Concilii satis apparet, quòd in re tam gravi non fuit confisus de una persona tantùm, sed de duabus, nempe Ordinario, & Superiore regulari; & Papa, qui rescribit secundum

dum

dum Concilium in literis commissionis, dicit, *mandamus, & cat. quatenus vos conjunctim procedentibus &c.* & contemplatus est duas personas non unam tantùm, ut est casus in una *Nucerina paganorum, quæ est decis. 204. per tot. part. 5. recent.* ubi commissa cognitione evidentis utilitatis Ecclesiæ Archidiacono, & Vicario, cùm ipse Archidiaconus es-
19 set etiam Vicarius, & literas nihilominus executioni demandasset, fuit dictum de nullitate præd. executionis; sic ego in hoc casu.

Ex supradicta verò formula, hæc, quæ sequuntur adnotanda duximus, ut clariùs dignoscatur, quid requiratur ad
20 hujus rescripti exequutionem, postquam literæ fuerint super dicta supplicatione confectæ, &

Primò, ista commissio nunquam fieri consuevit, nisi Ordinario, & Superiori Domus ad præscriptum supradicti Concilii, ibi, *nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario.* Quapropter, quicunque regularis tenetur probare conjunctim coram proprio Superiore regulari illius Monasterii, in quo professionem emi-
21 sit, & coram Ordinario illius loci, ubi existit Monasterium, nullitatem suæ professionis; prout decisum testatur Armendar. *sub die 1. Decembris 1593.* quem refert Barb. *in Collect. Concilii sess. 25. de regular. & monial. num. 23. & de potest. Episc. alleg. 104. num. 12. tit. Episcopus quando habeat jurisd. in Regul. &c.* Superior autem, cui commissiones super nullitate professionis ex præscripto Concilii super hoc directæ
22 sunt, unà cum Ordinario, intelligitur de Superiore Monasterii, non autem Religionis; prout fuit decisum *in una Meeen. & Roman. 7. Aprilis 1629.* id. Barbos. *in dd. coll. nu. 23.* ubi *num. seq.* subdit fuisse aliàs resolutum, causas nullitatis professionis ita proponendas esse coram Superiore, & Ordinario copulativè, ut si Superior per se solum professio-
23 nem nullam declaret, Religiosumque è Monasterio ejiciat, illum teneatur ad Monasterium revocare; ex quo, cùm decretum Superioris prædicti super nullitate factum fuerit contra formam prædicti Concilii, erit nullum, ut declaravit *Sacr. Congreg. de mense Januarii* 1618. si verò Ordinarius simul sit Superior, nimirum si Episcopatui est unitum Monasterium, solus Ordinarius potest de hujusmodi nullitate cognoscere; ex quo dum Concilium utrumque conjungit, præsupponit utrumque adesse, ut ait id. Barbos. *d. alleg.* 104. *nu.* 11.

Et quia, sicut supra dictum est, idem decretum habet locum etiam in Religiosis Hospitalis S. Joannis Hierosolymitani, hujusmodi commissiones, ac restitutiones pro eisdem, diriguntur Ordinario, & Magno Magistro dicti Hospitalis, seu ab eo deputando, prout alias vidi in Dataria Apostolica observatum pro quodam fratre dicti Hospitalis, qui habitum dimiserat, ac propterea supradictis committebatur, ut vocatis, qui forent vocandi, conjunctim procederent, eundemque Oratorem, postquam habitum suum regularem reassumpsisset, & in aliquo tuto loco se constituisset, vel alle idoneè cavisset; ita ut judicati exequutio contra ipsum fieri potuisset; adversùs lapsum quinquennii eum restituerent, ac in juribus suis audirent.

Hoc autem, non modò servatur, quando frater dicti Hospitalis professionem suam nullam declarari petens, reperitur in ipsa Civitate Meliten. in qua residet ipse Magnus Magister; verùm etiam, ubi Orator ipse alibi habitum Religionis susceperit; tunc enim committi consuevit Ordinario, & Priori Provinciæ, inter cujus fratres milites ipse Orator adscriptus est, ut conjunctim procedant &c.

24 Et quia frequenter accidit, in prima instantia, Oratorem in causa nullitatis suæ professionis succumbere, ac propterea ad ipsam Sedem Apostolicam appellare; hoc casu, causæ hujusmodi cognitio in secunda, & tertia instantia committur Ordinario, & Superiori ejusdem Religionis viciniori bus conjunctim, sive in prima instantia, nisi aliter Summo Pontifici videatur: de qua quidem praxi testatur etiam Leo *in Thes. for. Eccles. p. 2. cap. 1. num. 42.* qui ita decisum refert super *d. cap. 19.*

Quandoque etiamsi expeditio plus æquo differatur, nunc si habeatur recursus ad Papam, prout consuevit in hujusmodi casibus, dantur literæ super nova commissione tenoris sequentis, videlicet.

A Tergo. *Venerabili Fratri Episcopo Minoritan. sive &c. ejus Vicario generali, & dilecto filio Superiori domus regularis Congregationis pauperum Matris Dei scholarum piarum nuncupatæ introscripta Domui regulari viciniori.* Intus verò.

Urban. &c. Venerab. frater & dilecti filii salutem &c. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius, Jo. Andreas Politus Neapolitan. seu alterius civitatis, vel Diœcesis, quod licèt ipse exponens usque de anno Domini 1633. obtinuerit committi causam nullitatis professionis, per eum in Congregatione pauperum Matris Dei scholarum piarum nuncupatorem emissæ, Venerabili fratri Archiepis. Neapolitan. sive ejus Vicario &c. & Dilecto filio Superiori domus regularis d. Congregationis Neapolitan. & coram eis suas probationes fecerit, metumque cadentem in constantem virum probaverit; adhuc tamen in tot annis causæ expeditionem obtinere non potuit; et si dicti Iudices ter, ac pluries requisiti fuissent; unde d. exponens coactus fuit ad Sedem Apostolic. appellare. Ideò nobis &c. paterna sollicitudine curaremus. Nos igitur unicuique justitiam, ut decet, ministrare cupientes, ac statum & merita causæ, & causarum hujusmodi præsentibus habentes &c. ipsumque exponentem à quibusvis &c. censentem. Discret. vestræ &c. mandamus, quatenus vos conjunctim procedentes Vocatis &c. causam & causas &c. cum omnibus suis inceden. totoque negotio principali, constito de denegata justitia, justificato prius gravamine, authoritate nostra audiatis &c. exeundi &c. & exequendi plenam & liberam concedimus. Non obstantibus &c. Dat. &c. 28. Junii 1638.

Fuit meo tempore petita similis restitutio cum commis- 25
sione nullitatis professionis pro quodam Religioso coniugato, professo ante ætatem, necnon per vim, & metum; fueruntque literæ pariter directæ Ordinario, & Superiori Monasterii, ut Orator, etiamsi attento quòd conjugatus existebat, habitum regularem prædictum non reassumeret, postquam tamen à muliere separatus fuisset, & in aliquo loco tuto se constituisset, ut supra audiretur &c.

Declaratoria pro simili Apostata conjugato fuit commis- 26
sa Ordinario tantum sub hac formula, videlicet. *Et committatur Ordinario, qui vocato Abbate, vel alio superiore d. Monasterii, & aliis, qui fuerint evocandi præd. oratorem, et si ipse attento quod conjugatus existit, habitum regularem non resumpserit, nec ad aliquem regularem redierit, postquam tamen à prætensa uxore separatus fuerit, & in aliquo tuto loco se constituerit, vel idoneè caverit, ita ut judicati executio contra ipsum fieri possit, adversùs lapsum quinquennii à Concilio Trid. præfixi restituat; ac in prætensis juribus suis audiat, ac faciat, prout juxta casus hujusmodi successum, & qualitatem fuerit de jure faciendum.*

Aut etiam si professio ipsa emissa fuerit, anno probationis nondum expleto, ex *Conc. Trid. decret. sess. 25. cap. 15.* ibi *nec qui minori tempore quàm annum post susceptum habitum admittatur. Professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis, vel ordinis observationem, aut alios quoscunque effectus.* Quod tamen intelligendum, nisi Orator fuerit dispensatus à Summo Pontifice ad ipsam professionem emittendam, antequam compleatur integer annus probationis, licèt raro consueverit dispensari, nisi ex rationabili
causa, ut mox dicam; quandoquidem ideò annus præ- 27
scribitur, ut Novitius, infra illum, asperitates regulæ experiri possit, ac etiam cognoscat, si propriæ complexioni, viribus, & voluntati congruant, ut ait idem Barbos. *de potest. Episcop. allegat.* 101. *num.* 16. & ideò Papa nunquam, aut raro; & tunc ex aliqua sibi bene visa causa dispensare solet, super defectu ipsius anni ad emittendam
professionem; nisi fortè quando jam puella Monasterium 28
educationis causa ingressa per aliquot annos ibi permansit; cùm jam satisfactum sit menti supradicti Concilii, quoad experiendas ipsas asperitates, prout non semel practicatum fuit.

Nam pluries tàm pro ipsis puellis monachandis, quàm viris religiosis vidimus haberi recursum ad Sac. Congr. Regular. & cum quidam Regularis post 20. annos cognovisset professionis nullitatem; quia emisit illam ante completum integrè annum probationis, & supplicavit S. C. Regularium, ut ei concederet dispensationem emittendi denuò professionem absque repetitione alterius novitiatus, aut supplimento partis, quæ anno ejus defuerat, & S. C. concessit per hæc verba, videlicet.

Sacra Congregatio Card. negotijs Regularium præposita, attentis narratis benignè annuit, ut prænominatus F. Antonius in manibus cujusvis Superioris, Ordinis hujusmodi ad solemnem professionem per Fratres ejusdem Ordinis emitti solitam, denuò privatim admitti possit; neque professio hujusmodi

modo sic per ipsum Antonium denuò emissa eosdem prorsus effectus habere intelligatur, & reipsa habeat tam respectu temporis, quàm respectu quorumcumque officiorum, graduum ac dignitatum ejusdem Ordinis, cæterorumque actuum in præterito vel in futurum personam prædicti Antonii quomodolibet tangentium, non secus atque si ipse à principio validè, atque omnibus solemnitatibus adhibitis ad præscriptum constitutionum seu statutorum sui Ordinis, necnon Apost. constitutionum & decretorum, vel aliàs cujuslibet laudabilis & approbatæ consuetudinis ad habitum ejusdem Ordinis fuisset receptus: & anno probationis integrè peracto ad solemnem professionem fuisset admissus supplendo omnibus & singulis defectibus, ut supra præmissis, cæterisque contrariis non obstantibus quibuscunque. Romæ &c.

Quinimmò Summus Pontifex quandoque ex gratia speciali concedit Oratori, ut nonnullis mensibus in ipso anno probationis existenti eo non expleto, valeat professionem emittere sub sequenti forma, videlicet.

A tergo *Dilecto Basilio Maronicæ Ordinis Fratrum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum professori*. Intus verò, *Urbanus Papa VIII. Dilecte fili Salutem &c. Religionis zelus &c. Cùm itaque sicut nobis nuper exponi fecisti, Tu qui, ut asseris, habitum per fratres Ordinis sanctissimæ Trinitatis gestari solitum in Domo regulari, seu Conventu dicti Ordinis Neapolitan. suscepisti, in Trigesimo quinto circiter ætatis tuæ anno constitutus, ac de regula dicti Ordinis optimè informatus existis; necnon spatio quinque annorum in eodem Conventu versatus fuisti, professionem per eosdem fratres emitti consuetam quanto citius emittere posse, postquam tibi per nos ut infra provideri summoperè desideras, Nos &c. tibi, ut professionem prædictam, peractis sex dumtaxat mensibus, in eodem Conventu expressè emittere de Superiorum licentia liberè, & licitè possis, & valeas Apostolica authoritate tenore præsentium concedimus, & indulgemus, Tecumque quatenus opus sit dispensamus. Non obstantibus &c. necnon dicti Ordinis & Conventus &c. statutis &c. Dat. Romæ apud S. M. Majer. 15. Octob. 1637. Pontificat. nostri Anno 1.*

M. A. Maraldus.

Causa concessionis hujusmodi indulti sive dispensationis, ea est, nimirum, quia sicut in supradicta formula, Orator ante receptionem ad habitum, spatio quinque annorum in eodem Conventu versatus fuit, & est informatus de regula, & austeritatibus prædicti Ordinis, sicque cognovit, si propriæ complexioni, viribus, & voluntati congruant, ut dictum est; aliàs enim si professionem prædictam anno probationis currente de facto emitteret, nihil ageret, Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 15. Azor. *inst. moral. part.* 1. *lib.* 12. Camp. *in diversor. jur. canon. rubr.* 12. *cap.* 3. cum aliis allegatis per Barbos. *dict. allegat.* 101. *numer.* 16.

29 At verò, ubi expletus fuerit integer annus probationis,
licèt nulliter ex aliqua causa, sic professus nulliter volens
suam professionem ratificare, non tenetur novitiatus annum iterare, si aliàs fuit validus, ut probat Sanch. *de matr. lib.* 7. *disp.* 37. *n.* 45. dicens ibi; quòd dictum Concilium, solum decernit ad professionis validitatem, esse præmittendum integrum novitiatus annum; quòd verificatur, quoties professioni præmissus, fuit validus; præsertim, quòd sit continuus, non autem interpolatus, Navar. *cons.* 2. *n.* 2.
30 *cons.* 31. *n.* 2. *cons.* 36. *n.* 1. *de regul.* tunc enim dicitur interpo-
31 latus, sive interruptus, quando Novitius, dimisso suo
habitu regulari, egreditur Monasterium, animo deserendi Religionem; adeò ut si posteà pœniteret, ad Religionem reversus, & receptus, debeat ex integro à principio inchoare novitiatum: si verò Novitius, de licentia Superioris enim habitu ex aliqua justa causa intra annum probationis Monasterium egreditur, post aliquot verò dies reversus fuerit; post accessum potest licitè profiteri; nec propterea an-
32 nus probationis dicitur discontinuus, id. Nav. *cons.* 10. *n.* 3.
de cler. non resid. Sic etiam si Novitius cum simili licentia suo habitu indutus exeat Monasterium causa peregrinandi ad stationes; vel ad alia loca, aut visendi parentes, aut cognatos ægrotantes, vel mendicandi, aut alia hujusmodi, aut ob malam valetudinem maneat extra Monasterium: tunc enim habetur pro præsente, ac si nunquam fuisset egressus, & potest adimplere annum probationis, conjungendo primum tempus cum sequenti, ut resolutum per Sacr. Congr. Concil. refert Grat. *discept. for. cap.* 166. Barbos. *in collect. ad loc. Concil. sess.* 25. *cap.* 15. *nu.* 19. ubi prosequitur dicens, quòd si Novitia durante probationis anno, curandæ valetudinis causa de Superiorum licentia à Monasterio exierit, & post revertatur, eodem tempore professionem emittere potest, ac si nunquam egressa fuisset. Idem dicendum est, si Novitius, retento habitu, Superiorum severitate, iracundia, aut odio, vel minis perterritus, abditè exeat, causa se celandi, dummodo habeat animum redeundi, & exitus non sit talibus circumstantiis factus, quòd probabiliter præsumi possit, Novitium non habuisse animum redeundi. Idem Barbos. *loc. citat. numer.* 39. & 40.

Vel etiam ante legitimam ætatem ad profitendum præscri- 33
ptam; cùm ex supradicto Conc. Trid. *cap.* 15. præcipitur in quacunque religione, tam virorum, quàm mulierum, professio non fiat ante decimum sextum annum expletum; super quo fuit aliàs per Sacr. Congreg. Conc. declaratum *in una Montis Regalis*, 13. *Novembris* 1627. monialem non posse emittere professionem ante decimum sextum annum in mortis articulo, ad effectum; ut Monasterium succedat in bonis, & dote, Barbos. *in collect. bull. verb. professio regularis*; quapropter invalida existimabitur professio
ipsa facta etiam in ultima die decimi sexti anni, attentis 34
verbis ipsius Concilii, quòd satis apertè dicit, annum debere esse completum, nec refert, si dicamus, quod modicum non est considerabile, sed pro nihilo habetur, *l. scio ff. de in integr. restit. cap. licet causam, in verb. modica, vel nulla, de probat.* & præcipuè, quòd modicum tempus pro
non tempore habetur, ut *in l. Titius*, §. *Lucius*, *ff. de lib.* 35
& posth. facit gloss. *in cap. tenore*, 31. *dist.* ubi, quòd duos 36
dies nulli existimantur propter paucitatem, Mandos. *ad reg.* 17. *qu.* 19. *num.* 3. dicens, quòd tempus unius diei, tanquam modicum, non est habendum in consideratione; id tamen in hoc casu locum sibi minimè vindicare dignosci-
tur: quia cùm idem Concilium generaliter loquatur, in- 37
cludit etiam minimum, *cap. si proponente, de rescript.* eòque magis, quia tempus, à d. Concil. præscriptum, est de
forma, quæ satis clarè ex ipsius verbis elicitur, dum dicit, 38
quòd professio anteà facta sit nulla; ipsa namque forma tunc verè inducitur, quando Constitutio non solùm disponit super aliquo actu faciendo, sed ultra procedit, nimirum, annullando actum ob ejusdem formæ inobservantiam, Bald. *l.* 1. *vers. in contrarium*, & ibi Alex. *n.* 6. & 9. *vers. nisi statutum ulterius procederet, ff. de lib. & posth.* quòd autem decretum d. Concilij ulterius procedat, patet, dum aliàs irritatur professio, ac propterea prædictum tempus debet integrè expleri, gloss. *in cap. fin. vers. per annum, de irregul.* Sylu. *in verb. Religio*, 3. *n.* 16. Barbos. *ad collect. in loca Concil. sess.* 25. *cap.* 15. *de regul. & monial. nu.* 14. ex DD.
per eum ibi allegatis, aliàs nulla erit professio, si deficiat 39
unus dies ante decimum sextum annum expletum, & etiam non completo anni circulo adhuc per duas horas, ut decisum fuit 11. Januarii 1617. subdens ibi, quòd propterea Religiosus, qui sua professione emissa tribus horis ante completum annum probationis à Religione discessit, & in habitu clericali laudabiliter vixit, si posteà redeat ad Religionem, debet ratificare professionem, & ei locus debetur à die ratificationis, ut fuit decisum *die* 1. *Februarii* 1631.

Secundò notandum, quòd dum Orator petit restitutio- 40
nem adversùs lapsum prædicti quinquennij, ista restitutio non datur, nisi prout de jure: quapropter requiritur causa, quæ in hoc casu satis verificatur, allegando, pro-
fessionem nullam ex causa metus, durante etiam post quin- 41
quennium, cùm tunc posset etiam dici de nullitate, cùm metus duret, durante ejus causa, Bar. *in l. penult. ff. si ob turp. caus.* Innoc. *in cap.* 1. *quod met. caus.* Alex. *consil.* 156. *vol.* 4. vel quia Orator intra dictum quinquennium non reclamavit, quia fuit impeditus; vel quia justa ignorantia ignoravit, suam professionem esse nullam, ob defectum ætatis, tunc enim potest reclamare, etiam post quinquennium, & uti remedio extraordinario beneficii restitutionis in integrum, quod quidem etiam in notoria praxi sciunt omnes, nunquam solere denegari ratione justæ ignorantiæ, aut im-
pedimenti ad reclamandum, & non solùm competit mino- 42
ri ratione fragilis ætatis, verùm etiam majori saltem ex illa vulgata clausula in similibus restitutionibus, etiam de more Curiæ apponi consueta, scilicet: *Si qua mihi justa cau-*
sa &c. quæ habetur in *l.* 3. *ff. ex quib. causa majo.* quando- 43
qui-

quidem licèt, contra præsumptionem juris, & de jure, non admittatur probatio in judicio ordinario, datur tamen restitutio in integrum in eo judicio extraordinario, ut docet Alex. *in l. si inter stipulatum, §. 1. n. 3. ff. de verb. obligat.* non
44 enim novum est, etiam adversùs sententiam, quæ transivit in rem judicatam, succurri ex causa, ut habetur *in l. si mater. ff. de excep. rei jud.*

Cessat propterea opinio asserentium, post dictum quinquennium elapsum, non posse reclamari, nec competere dictam restitutionem; licèt enim Concilium Trid. per supradictum decretum induxerit præsumptionem juris, & de jure, scil. ratificationis professioni per dictum quinquennii lapsum, non propterea excluditur concessio restitutionis ex causa justæ ignorantiæ, aut impedimenti, vel fragilis ætatis, & sic intelligendum est, tàm de minoribus quàm de majoribus. Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 37. n. 22.* ubi dicit, non obstare supradictum Concilii decretum ad denegandam audientiam post lapsum dicti quinquennii, quominus restitutio hæc concedatur, subdens ibi, quòd per illud verbum, *audiatur*, in dicto decreto apposito, non tollitur beneficium restitutionis, & ibi plura in proposito cumulat, ubi est omninò videndus, ita etiam censuit S. Cong. Conc. prædicti, cujus sententia fuit à Greg. XIII. approbata, Leo. *in Thes. for. Eccles. p. 2. cap. 1. num. 42.*

Quinimmò etiam absque constitutione præd. potest Orator audiri; si tamen intra dictum tempus deduxit dictã nullitatem. *Unde S. Congreg. Eminentiss. Cardinal. negotiis Regularium præposita censuit, posse Ordinarium loci, ubi existit Monasterium, in quo Orator professus, & conjunctim cum Superiore Regulari ejusdem Monasterii, cognoscere, prout Iuris, causam prætensæ nullitatis professionis ipsius Oratoris non obstante lapsu quinquennii; Dummodo eisdem legitimè constiterit, quod dictam nullitatem intra quinquennium à die emissæ professionis verè deduxerit, & non aliter, nec alio modo. Dat. Romæ die 18. Martii 1639. Fr. Antonius Cardinalis S. Honuphrii.*

46 Tertiò, quòd Orator non audiatur, nisi in habitu regulari: aliàs enim, si antequam causa coram ipsis judicibus deducatur, propria authoritate habitum dimiserit, non erit audiendus; quinimmò tanquam apostata puniendus esset; ex quo petens professionem annullari, non debet audiri, nisi
47 habitu retento. Verùm est tamen, quòd si quis in hoc casu, cessante scandalo, & præjudicio alterius, habitum dimittit, & fugit de carceribus ante reclamationem, & antequam deducat causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario, & Superiore, sciens, aut justè credens suam professionem non valuisse coram Deo, in foro conscientiæ, non peccat mortaliter; nec etiam quoad forum exterius merentur subire pœnas in d. Concilio ei impositas, qui aliqua justa causa interveniente, habitum dimiserit, & illo non retento, reclamaverit; nimirum, cùm ille non possit habere licentiam eundi ad reclamandum, neque ire, nisi demisso habitu, aut non sibi permittatur causas nullitatis suæ professionis coram Superiore, & Ordinario proponere, ita Barbos. *de pot. Episc. alleg. 104. n. 12.* ex Navar. *tom. 4. de regular. num. 73. & 77.* qui ibi ait, se vidisse in Romana Curia multos, qui prius dimisso habitu, ac posteà reassumpto, benignè exauditi sunt.

Quapropter supradictum decretum Concilii tunc locum sibi dignoscitur vindicare, quando, videlicet Orator absque causa, & temerè suum habitum dimiserit, ac proinde, si habet justam causam illum dimittendi, potest audiri,
48 ut supra dictum est; quandoquidem; ipsum Concilium, in supradicto decreto temerariam tantummodo habitus dimissionem punire intendit, non autem temerè ille in his casibus videtur dimitti, Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 37. n. 3.* Quinimmò ipse Pontifex quandoque ex legitima causa concedit regulari sui habitus dimissionem ad tempus, vel saltem illius delationem subtus, prout concessam vidi cuidam regulari
49 Confessario cujusdam Magnatis, ex quo cùm in quibusdam partibus habitus regularis, nonnullis de fide, ex Catholica Religione malè sentientibus, odibilis existat, & Orator suum habitum, dicti Magnatis obsequiis insistendo, facilè deferre non poterat, sibi concessum extitit, ut quamdiù, & quousque in dictis obsequiis, & servitiis permaneret, & ubicunque pericula, occasione religionis viguerint, habitu dimisso, tuta conscientia, & absque aliquo scrupulo, in quibusvis, etiam publicis locis dum iter facere tantùm, deferre non teneretur; ita tamen, ut in Urbibus, Curiis, & aliis locis manens, vel commorans, habitum suum semper, & ubique reassumeret.

Quartò additur supradicta clausula, *dummodo hujusmodi professionem tacitè, vel expressè non ratificaverit;* quo casu si constaret aliquo modo, illam Oratorem ratificasse, non admitteretur ad proponendas suas nullitates: & in dubio in- 50
tentionis de ratificanda professione intra quinquennium, eo transacto, præsumitur illam ratificasse: cùm in dubio, in 51
favorem religionis præsumendum sit, Barbos. *ad collect. in loco Concil. sess. 25. c. 15. num. 14.* ex Navar. *cons. 13. n. 10. de regular.* & hujusmodi professio præsumitur per gestationem annualem habitus indistinctè id. Nav. *d. cons. 13. n. 3.* necnon inducitur per ordines in Religione susceptos, ut per *S. Con-* 52
greg. Episc. & Regul. in una Beneventan. 20. Dec. 1619. declaratum refert id. Barbos. *in collect. bullar. verbo, professio regularis c. 5.* ubi etiam ait, quòd tacitæ professiones non tolluntur decreto suprad. Concilii *d. sess. 25. c. 15. de regular.* sed manent in suo pristino valore, ut declaravit Congreg. ejusdem Concil.

Quintò, adjicitur in hujusmodi restitutionem commissionibus clausula, *dummodo decennium à die emissæ professio-* 53
nis lapsum non sit; quæ tamen anteà non apponebatur, sed tantum à nonnullis annis citrà; ita mandante Sanctiss. D. N. Urbano Papa VIII. & sine dicta clausula vix, & ratò conceduntur, ut nos ipsa observantia docet; aliter enim, elapso dicto decennio, Orator, nullo modo in prætensis juribus suis audiretur. Decem verò anni hujusmodi, sicut etiam ipsum quinquennium in professione expressè emissa, inci- 54
piunt currere à die illius emissionis; in tacita autem ab ipso die, quo novitius fecit actus solummodo professo convenientes, Azor. *instit. moral. p. 1. l. 12. c. 4. q. 10.* id. Barbos. *in collect. ad loc. Conc. sess. 9. c. 19. nu. 7.* ubi habetur, diem illum computandum esse de momento ad momentum, prædictumque quinquennii spatium computandum esse à die professionis etiam io illo, qui tunc temporis laborabat ignorantia invaliditatis professionis, aut alio impedimento.

Sextò, quando hujusmodi commissio datur pro religioso, qui in religione, sive ante illius ingressum, fuit ad sacros 55
Ordines promotus, vigore hujusmodi rescripti remaneat à dictorum exequutione suspensus, donec habuerit sufficientem patrimonii, aut beneficii Ecclesiastici titulum; qui propterea ei constituendus est, sicut cæteris Clericis sæcularibus; nec aliàs hujusmodi suspensio sibi neque per Summum Pontificem relaxatur, sicut in praxi quotidie videmus.

CAPUT XV.

Praxis Dispensationis, sive licentiæ, pro mulieribus ad egrediendum, & ingrediendum monasteria monialium.

SUMMARIUM.

1 *Virgo debet inclusa domi consistere.*
2 *Fœmina Religiosa sub clausura morari debent.*
3 *Monialibus quomodo provisum per* cap. periculoso, de stat. monach. in 6.
4 *Et quomodo per* Conc. Trid. sess. 25. cap. 5.
5 *Et quomodo per Pium V.*
6 *Moniales quomodo dispensentur ad exitum è monasterio.*
7 *Præsertim ex causa propriæ infirmitatis.*
8 *Moniali quomodo detur licentia se transferendi ad arctiorem.*
9 *Monialis potest ad Religionem perfectiorem transire.*
10 *Monialis incorrigibilis potest ad aliud Monasterium transferri, & num. 11.*
12 *Translationis commissio pro moniali quomodo fiat.*
13 *Translatio monachi quomodo concedatur, & quenam causa ad id requiratur.*
14 *Monialis, quomodo transferatur ex causa novæ fundationis Monasterii.*
15 *Translatio quomodo concessa Ducissæ Montis alti monialis ex causa novæ fundationis.*
16 *Monasteriorum monialium ingressus quo jure prohibeatur.*

17 Puel-

17 *Puella ingressus in monasterium educationis causa, quid requirat.*
18 *Puella permanente in monasterio educationis causa usque ad 25. annum, quid agendum.*
19 *Puellæ permanentes in Monasterio, educationis causa, an possint exire, & postmodum, ut ibi suscipiant habitum monachalem redire.*
20 *Licentia educationis puellæ in monasterio quid contineat, & quomodo detur supranumeraria.*
21 *Puellæ minori septennio quomodo detur licentia educationis in monasterio.*
22 *Puellæ supranumerariæ quomodo admittantur ad habitum monachalem.*
23 *Puellis supranumerariis quomodo provisum per S.Congr. ad suscipiendum habitum monachalem.*
24 *Et quid circa eas servari debeat.*
25 *Moniales supranumerariæ non subrogantur in locum aliarum demortuarum.*
26 *Viduæ non debent in monasterii recipi, nisi ut fiant moniales.*
27 *Mulieres conjugatæ quomodo tolerandæ, & recipiendæ in monasteriis monialium.*
28 *Mulieribus qualificatis quomodo aliàs concessa licentia ingrediendi monasteria monialium.*
29 *Licentia ingrediendi monasteria monialium pro mulieribus sæcularibus revocata.*
30 *Et quibus hodie, & sub qua formula dentur.*
31 *Illarum clausula declarantur.*

HActenus de Regularibus è Religione ejectis, aliisque legitimè ab ea dimissis, & quid circa hoc servat Romanæ Curiæ Praxis, egimus; nunc autem sequitur videre, quomodo ipsa se habeat circa moniales, legitimis suadentibus causis, ex earum monasteriis exeuntes, postquam professionem regularem in eis ad sacrorum Canonum præscriptum emiserunt; Et quidem, cùm in re tam gravi versemur; ut unusquisque perpendat hujusmodi facultatem non ita passim concedi, putavimus omnino præponendum, illas non minus cautè impetrari, quàm concedi; ne sub diversis
1 prætextibus, plura, quæ non decent, sequantur; virginem enim inclusam, domi consistere debere, docet text. *in cap. mu-*
2 *lieres, in fin. de judic. in 6.* ubi quòd fœminæ religiosæ sub clausura morari debent, ac in omnibus circa illas cautè procedendum est; ut ea vitentur, quæ earum pudicitiæ possent insidiari; ut ait Mandos. *in prax. signat. tit. de licentiis, versic. alia licentia.* Unde non immeritò Bonifacius Papa VIII.
3 sancivit, universas moniales cujuscumque Religionis, sive Ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cætero permanere clausura; ita quòd nulli earum religionem tacitè, vel expressè professæ sit, vel esse valeat quacunque ratione, vel causa (nisi fortè tanto, & tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quòd non posset cùm aliis, absque gravi periculo, seu scandalo commorari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas, nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi rationabilis, & manifesta causa existat; ac de illius, ad quem pertinet, specialis licentia ingressus, vel accessus pateat ad easdem, ut sic à publicis, & mundanis conspectibus separatæ, omninò servire Deo valeant liberiùs, & lasciviendi opportunitate sublata, eidem corda sua, & corpora in omni sanctimonia diligentiùs custodire, ut in *c. periculoso, §. 1. de stat. regul.* quòd est nimis famosum, & quotidie præsertim in Romana Curia, quo ad hanc, & omnes alias sui partes in medium profertur, & Conc. Trid. *sess. 5. c. 5. de regul. & monial.* cavetur, quòd ne-
4 mini sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio, etiam ad breve tempus quocunque prætextu; nisi ex aliqua legitima causa, ab Episcopo approbanda, indultis quibuscunque, & privilegiis non obstantibus.
5 Denique Pius V. cùm nihilominus moniales aliquando parentes, fratres, sorores, aut alios agnatos, vel cognatos, necnon monasteria, & alia, filiationes nuncupata, etiam eis subjecta visitandi, aut infirmitatis causa, aliove prætextu à monasteriis exire, & per sæcularium personarum domus discurrere, & vagari contingebat; quo veluti colore, eximium quoque honestatis, & pudicitiæ decus in discrimen committebant, huic malo salubriter occurrere volens, inhærendo etiam decreto supradicti Concilii Trid. de clausura monialium disponenti, ac aliis suis literis super hujusmodi clausura editis, adiiciendo, voluit, sancivit, & ordinavit, quòd nulli Abbatissarum, Priorissarum, aliarumve monialium, etiam Carthusien. Cistercien. S. Benedicti, & mendicantium, & quorumcunque aliorum Ordinum, etiam militiarum, ac statuum, graduum, conditionum, dignitatum, ac præeminentiarum existentium, etiam à Regia, vel illustri prosapia ortarum, de cætero, etiam infirmitatis, seu aliorum monasteriorum, etiam eis subjectorum, aut domorum, parentum, aliorumve consanguineorum visitandorum, aliave occasione, & prætextu, nisi ex causa magni incendii, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ, quæ tamen infirmitas, præter alios Ordinum Superiores, quibus cura monasteriorum incumberet, etiam per Episcopum, seu alium loci Ordinarium, etiamsi præd. monasteria ab Episcoporum, & ordinariorum jurisd. exempta esse reperiantur, cognita, & expressè in scriptis approbata sit à monasteriis præfatis exire: sed nec in præd. casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere. Aliter autem, quàm ut præfertur, egredientes, seu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptantes personas, sive laicas, aut seculares, vel Ecclesiasticas, consanguinea, vel non excommunicationis majoris latæ sententiæ vinculo, statim eo ipso, absque alia declaratione, subjacere, à quo (præterquam in mortis articulo) absolvi nequeat, ut in sua Constitutione, quę incipit, *decori, & honestati, publicata Romæ die 27. Februarii 1570.*

Hinc est, quòd dispensationes, sive licentiæ exeundi è dictis monasteriis, ipsis monialibus, non nisi causarum cognitione, in Sac. Congreg. regularium, aut Concilii plenè examinata, concedi consueverunt: licèt enim anteà frequenter ex duabus potissimùm causis concederentur, nimirum, 6
quando pater monialis, sive mater graviter ægrotabat, præsertim si nullum consanguineum habebat, qui ei assisteret; quod quidem rationi ferè consentaneum videtur; cum filia jure naturæ teneatur parentibus opem ferre, ad text. *in l. veluti, ff. de just. & jur.* & quòd propter infirmitatem suorum, liceat unicuique festinanter, & aliquo, etiam Papa insalutato, recedere, probat text. *in cap. communis*, & ibi gloss. in *verb. suorum, 23. dist.* Mandos. *in prax. signat. tit. de licentiis, vers. ex duabus.*

Item, quando ipsa monialis graviter ægrotabat, nec sperabat, eam in monasterio evasuram esse infirmitatem, aut propter aeris intemperiem, seu defectum, ut plerumque accidit Romæ in Monasterio S. Sylvestri, quo casu à tali loco recedere licet, probat idem Mandos. *loc. cit. versic. altera erat.*

Pro curandis igitur propriis infirmitatibus, concurrentibusque consuetis requisitis, & attestationibus, datur quandoque moniali per Summum Pontificem sive Sacr. Congr. Regularium licentia, prout aliàs vidi concessam moniali valetudinariæ eundi ad balnea, pro sua infirmitate curanda: quę fuit commissa Ordinario, qui vocato Superiore monasterii, de hujusmodi infirmitate diligenter inquireret; & si per informationem hujusmodi, ac proborum, & peritorum attestationem cum juramento eorum factam, reperirent, talem esse infirmitatem, quę intra septa monasterii curari non posset, licentiam Oratori tribueret ad balnea, & quoddam hospitale ibi contiguum demigrandi, ibique permanendi, donec ipsa convaluisset. Ita ut statim recuperata sanitate ad suum monasterium revertetur. 7

Similis etiam licentia alteri moniali concessa extitit, ut ad aliud monasterium se conferre posset, ac durante infirmitate, ibi permanere; quæ pariter Ordinario commissa fuit, cum hoc tamen; quòd si ille adhibito Superiore primi monasterii, & judicio medicorum, Oratricem à suis infirmitatibus in suo monasterio curari non posse, aliud monasterium, seu alium regularem locum, etiam diversi Ordinis in eadem Civitate eligeret, ad quòd dicta Oratrix licitè transire, & in eo sub clausura, durantibus infirmitatibus tantùm permanere posset; ita ut postea illa ad suum monasterium quamprimùm reverteretur.

Cuidam moniali monasterii, ubi ex proprio instituto vesci carnibus non dabatur, cùm proinde graviter ægrotasset, indultum extitit, ut transire posset ad aliud monasterium, in quo aderat usus carnium; atque in præfato indulto continebatur, quòd illud intelligeretur, citra translationem, quodque infirmitate durante de utriusque medici consilio, carnibus, ovis, butyro, aliisque lacticiniis, & cibis, juxta statuta ordinis, & monasterii prædictorum in eodem monasterio,

ac

ac in cella sua; ut in infirmaria tantùm, non autem in refectorio vesci, & uti liberè, & licitè valeret.

In similibus indultis quandoque adjicitur, ut Ordinarius si adhibito Superiore primi monasterii repererit, opinione medicorum Oratricem, aliter quàm per mutationem loci, & aeris sanitatem consequi non posse, licentiam illi tribueret transeundi ad aliud monasterium, vel alium regularem idoneum locum, in quo Oratrix maneret, durantibus infirmitatibus tantùm.

Simile indultum concessum est Abbatissæ, seu Priorissæ, & Conventui, ut infirmam monialem ad aliud monasterium transmitteret, illamque illuc transire in societatem unius mulieris, seu monialis laicæ idoneæ provectæ ætatis, ibique per unum mensem, tunc proximè venturum, aut etiam ultra, si opus fuerit, ac tamdiù, quamdiù ejus valetudo postularet, manere liberè, & licitè valeret.

8 Datur etiam moniali, ex voto Sac. Congreg. regularium, facultas se transferendi, ad arctiorem Religionem; quæ committitur Ordinario, qui animo Oratricis, & quibus moveatur causis, diligenter exploratis, atque observatis; & per diligentem inquisitionem invenerit eam, non temeritate, vel levitate in jacturam, vel injuriam sui monasterii, & Ordinis, sed spiritu Dei, & stimulo vitæ sanctioris agi, super quo ipsius Ordinarii conscientia oneratur, eidem Oratrici, etiam si petita ab ipsa cum humilitate à Superiore licentia, illa contradixerit, liberam transeundi ad Ordinem N. & illius monasterium, si ibi verè vigeat observantia regularis, & stricta in eo clausura servetur, licentiam concedat, quatenus ibi benevolas invenerit receptrices.

9 Neminem quippe latet, moniales posse ad aliam religionem perfectiorem transire; ex quo neque Concil. Trid. ne-
10 que Constitutio Pii V. id prohibet, sicut etiam illę, quæ dum in proprio Monasterio, ex aliqua causa corrigi non possunt, ad aliud Monasterium, correctionis causa transferuntur. Barbos. *in collect. ad loc. Conc. sess. 25. c. 5. de monial. & reg. nn.*
11 *35. & 36.* ubi ait, quòd locorum Ordinarii, vel Superiores Regulares de uno monasterio in aliud transferre possunt monialem sibi subjectam, ex causa seditionis, vel incorrigibilitatis, aut criminis perpetrati, ut fuit aliàs declaratum per Sac. Congr. Conc. 27. *Maii* 1603. cujus declarationis forma ab Ordinariis est attendenda.

Ex his propterea inolevit praxis, ut quando petitur similis translatio, etiam per Datariam Apostolicam ex voto
12 Sac. Congreg. commissio fiat Ordinario, qui de licentia Superioris primi Monasterii, Oratrici de primo ad secundum Monasterium, de consensu tamen Abbatissæ, & majoris partis Conventus ejusdem, transeundi licentiam tribuat, quę postquam sic translata fuerit, vitam regularem in secundo dicto monasterio sub illius regularibus institutis perpetuò ducere statuat, spondeat, & promittat, & dummodo in secundo dicto monasterio strictior vigeat observantia regularis, & translatio hujusmodi intra sex menses proximos, nec ad evitandam aliquam commissorum criminum pœnam, fiat, alioquin præsens gratia nulla sit eo ipso.

Prout etiam servatur in translatione Monachi, cui con- 13
ceditur, ut petita, & non obtenta per ipsum oratorem ab ejus superiore licentia, ac servata aliàs forma Constitutionis Sixti V. desuper editæ, ubi opus fuerit, & dummodo in secundo ordine strictior vigeat observantia, &c. ut supra, nec ad evitandam aliquam commissorum criminum pœnam, &c. prout quandoque hujusmodi licentias vidimus dari etiam per ipsam Datariam: & juxta præmissa alias emanavit declaratio Congregation. Episcop. *sub die* 13. *Septembris* 1583.

Datur hæc licentia per Sacr. Congreg. Episcoporum, & Regularium, quam novissimè vidi concessam sub tenore sequenti, videl.

Quo arctius sibi quis in regulari disciplina præfinit institutum, eo ampliori laude dignus est. Quare, cùm D. Ioseph à Neapoli, qui nunc mitiorem Cassinensium vitam profitetur, ad strictioris observantiæ Monachos S. Basilii transire cupiat, Sac. &c. Regularium Congreg. laudabili ejus voto planè assentitur, dummodo supplicem iidem severioris disciplinæ Monachi in suum numerum libenter excipiant, & à Patre Generali Cassinensium facultatem petat; qua non impetrata, nisi aliqua justa causa subsit, illuc se transferre poterit, quò laudabiliter pergere destinavit; dummodo melioris vitæ fervore, ardore, aut desiderio trahatur, non ut alicujus patrati criminis pœnas evadat, novis Superioribus se sistat, licèt Capituli Provincialis cogendi consuetum tempus nondum advenerit, & dum intermedio tempore discessum maturat, primi Ordinis Superioribus subiiciatur; nec absque eorum facultate extra Claustra divagari possit. In cæteris servetur forma Constitutionum fel. record. Sixti Papæ V. super transitum hujusmodi editarum, utaturque præsenti gratia infra terminum 3. mensium; aliàs irrita statim censeatur.

Romæ Die 26. *Novemb.* 1638.

Fr. Ant. Card. S. Honufrii.
C. Fachenettus.

Ad laxiorem verò Religionem datur per eandem Sacr. Congreg. Monacho se transferendi licentia ex causa infirmitatis, ut infra.

IUstitia zelus arctè, atque adeò perfectè charitati copulatur, ut charitas sine justitia, & justitia sine charitate esse non possit. Quare, cùm Frater Basilius Gambatesa Ordinis S. Francisci de observantia, gravi morbo laborans, aliisque de causis Fratrum observantium securam vivendi rationem, absque vitæ discrimine sequi nequeat, æquum omninò visum est Eminentiss. Patribus, negotiis Regularium Præfectis, ac charitati consonum, ut è severa eorundem Fratrum Observantium disciplina ad mitiorem Fratrum Conventualium ejusdem Ordinis seipsum transferre valeat; dummodo tamen eosdem Fratres Conventuales benevolos ipse inveniat receptores, & illuc se recta via transferat, quò pergere destinavit. Interimque, dum discessum maturat, primi Ordinis Superioribus subiiciatur, nec absque eorum facultate, extra Claustra divagari possit. In reliquis servetur forma Constitutionis fel. record. Sixti V. necnon Pauli V. super transitu hujusmodi editarum. Utaturque præsenti gratia infra terminum duorum mensium, aliàs irrita statim censeatur.

Romæ Die 20. *Augusti* 1638.

Datur quandoque hæc licentia se transferendi ad laxiorem etiam per ipsum Summum Pontificem, & per suas literas in forma Brevis; quandoque verò per Officium Sac. Pœnitentiariæ Apostolicæ, etiam utroque foro, quare cum Religiosus, certis ex causis, de sua Religione, quam professus erat, ad aliam se transferre desideraret, petiit secum desuper dispensari; ac proinde literæ fuerunt suo Superiori Regulari, quicum eodem fratre N. accedente consensu utriusque Religionis Superiorum, ad secundā dictam Religionem, si ibi benevolos invenerit receptores, se transferre, & in ea professionem de novo emittere, ibique quoad vixerit remanere, & perseverare licitè valeat, misericorditer dispensare in utroque foro: Non obstantibus &c. necnon dictorum Ordinum statutis, & privilegiis, cæterisque contrariis quibuscunque. Cum hoc tamen, quòd prædictus Frater N. non prius discedat à Religione, quàm certus sit, se in alia Religione receptum iri, & statim illam recta via ingrediatur, permansurus in ea sub regulari obedientia, neque aliter illi hujusmodi literæ suffragentur.

Hanc se transferendi facultatem concessit aliàs ipsa Sacr. Pænitentiaria cuidam Religioso, qui post emissam professionem, à sua Religione absque Superiorum licentia recessit, habitu regulari etiam dimisso; postmodùm verò petiit, ut ad aliam Religionem se transferret, ex eo quòd illius Superiores eum recipere recusaverant; ac propterea fuerunt literæ hujusmodi facultatis Superiori directæ, qui ipsum fratrem illarum vigore ab apostasia, & excessibus hujusmodi ad hunc effectum in utroque foro absolvit, ac cum eodem, ut Religionem à Sede Apostol. approbatam, ubi benevolos invenisset receptores, ingredi; & in ea professionem de novo emitteret, ubique quoad viveret, remanere valeret, dispensavit. Ita quòd à Superioribus primodictæ religionis revocari, ac desuper molestari non posset.

Cùm Religiosus Ordinis S. Francisci de Observantia gravi morbo laborans, aliisque de causis Fratrum observantium securam vivendi rationem absque vitæ discrimine sequi

lium, cùm inter cœtera jura, decreto Concilii Tridentini cautum sit, ut nemini cujuscunque generis, aut conditionis sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, intra septa Monasterii ingredi liceat, ut in *sess. 25. cap. 5.* & hic agimus tantum de casibus, in quibus ad ingressum Monasteriorum monialium requiritur licentia Sedis Apostolicæ, seu Sacræ Congregationis Regularium; propterea quæ ad hanc praxim spectant, hic adnotanda putavimus; & quia frequentiss. est usus ingrediendi in dictis Monasteriis pro puellis ibi educandis, propterea, sicut jam omnibus notum est, debet tale Monasterium esse capax hujusmodi puellarum educandarum, pro quibus in
17 eo debent adesse loca particularia destinata, ut *Sacra Congregat. Concil.* censuit *in una S. Severini 16. Ianuarii 1615.* Necnon debet præcedere consensus omnium Monialium singulariter præstitus; ac propterea, non est standum simplici relationi Abbatissæ, ut censuit *Sac. Congreg. Episc. in una Amerin. 3. Ianuarii 1608.* Barbos. *in collect. ad loc. Concil. sess. 25. cap. 5.* Nec recipi possunt minores septennio, ac majores vigintiquinque annis, & ut ex infrà scripta formula patebit, in qua præscribitur, ut ipsa puella sola ingrediatur, propterea cum ex parte parentum cujusdam puellæ ingressuræ in Monasterium S. Greg. Armeni, vulgo Sancti Ligorii Neapolitan. fuisset instatum pœnes Sacram Congregationem, quatenus ipsa secum ducere posset famulam: Sacra Congreg. censuit, ancillam non dari pro educandis, ut *in una Neapolitan. 12. Martii 1619.* idem Barbos. *loc. cit. num. 102.* prout etiam respondit pro quadam Chrysostoma Caracciola ex eadem causa, in Monasterio Dominæ Reginæ ejusdem Civitatis.

18 Et hic est notandum, quòd puella Monasterium ingressa educationis causa, si ibi permanserit usque ad vigesimum quintum annum, nec velit effici monialis, neque ipsa, neque ejusdem Monasterii Superiores incidunt in excommunicationem, seu alias censuras; licèt Episcopus possit ei terminum præfigere, intra quem puella ipsa velit monialis effici, aut è Monasterio egredi, absoluto tempore, ut fuit aliàs per eandem *Sacram Congreg. super d. c. 5.* declaratum, teste Leo *in thes. for. Eccl. p. 2. c. 2. num. 54.*

19 Istæ verò puellæ, quæ educationis causa manent in Monasterio, possunt inde exire, & deinde ad habitum suscipiendum recipi, sine aliqua licentia ejusdem Cong. secus verò, si non ad effectum habitum suscipiendi, regredi ex eadem causa educationis voluerit; tunc enim nova licentia, ut infra requiritur, ut per eandem Sacra Cong. fuit decisum, teste eod. Leo. *loc. cit. num. 53.*

20 Forma autem licentiæ ipsis puellis, educationis causa in Monasteriis, non aliàs datur, quàm cum infrascriptis conditionibus, quarum

Prima est, quòd Monasterium consuevit ipsas puellas ad effectum educationis admittere, & recipere: quocirca sciendum est, & cum pro parte Episc. Hieracen. fuisset quæsitum. An puellæ in Monasteriis educationis causa permanere possint, ab eadem Sac. Congr. fuit responsum, quòd jam dudum ab eadem Congr. statutum erat, nullo Concilii decreto prohiberi, quominus puellæ in Monasteriis monialium educentur; si tamen eadem Monasteria ante Concilium consueverunt hujusmodi puellas recipere, sicque à Superioribus Monasteriorum scriptam licentiam impetraverint, atque Abbatissæ, & reliquarum monialium consensus accesserit: tum verò hæ ipsæ puellæ eo vestitu in Monasteria intromittantur, quæ virginali pudori, ac modestiæ conveniat, nullamque secum famulam addocant, nec in eis manere possint nisi usque ad ætatis suæ annum vigesimum quintum, atque in eis dum erunt, eandem servent clausuræ legem, quam moniales ipsæ, & si semel exierint, nullam habeant ad ea revertendi facultatem: proinde ipsa Cong. hanc facultatem eidem Episc. concessit, ut quotiescunque in Civitate, & Diœcesi Hierac. id expedire idem judicaverit, possit permittere puellas in monialium Monasteria, in quibus piè, & honestè instituantur, introduci; adhibitis tamen conditionibus suprascriptis sub *Dat. Rom. die ult. Augusti.* 1572. prout harum literarum exemplum habes penes Quar. *in Summ. Bull. verb. Monasteria Monialium, vers. de puellis fol. 449.*

Et hic patet, quòd tunc temporis hujusmodi facultates concedebantur per literas privatas, & missivas ad Episcopos ab ead Sac. Cong. prout ego vidi, & audivi penes Secretarium ejusdem Congreg. licèt postmodum negotiis hujusmodi in immensum auctis, visum fuerit, easdem facultates dari impressas cum sigillo Cardinalis Capitis ejusd. Congr. ac subscriptione illius Secretarii.

Secunda est, quòd in Monasterio sit locus separatus à loco, ubi manent moniales professæ, & Novitiæ pro dormitorio, & laborerio.

Tertia est, quòd non admittatur, & recipiatur, nisi de consensu Abbatissæ, & monialium, & per secreta suffragia Capitulariter, & licentia in scriptis earundem Superioris.

Quarta, quòd excedat septimum, & sit infra vigesimum quintum annum.

Quinta, quòd non sit super numerum præfixum.

Sexta, quòd quolibet semestre, monialibus anticipata portio solvatur pro alimentis prævia idonea cautione. Hoc autem quoad ipsas puellas educationis causa recipiendas, ut hìc: quo verò ad eas, quæ petunt ad habitum monachalem admitti, non licèt monialibus recipere pecunias, vel aliquod aliud anticipatè, ad computum eleemosynæ dotalis, quam quævis puella ipsum habitum monachalem susceptura persolvere debet; alioquin tam recipientes, quàm persolventes subjaceant anathemati decreto Concil. Trident. *sess. 25. de regul. c. 26.* prout Episc. Camerin. ead. Congr. rescripsit Anno 1508. Barbos. *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 44. num. 47.*

Septima, quòd ingrediatur sola, sine ancillis, ut supra diximus.

Octava, quòd eo utatur vestitu, quod virginali modestiæ, & pudori conveniat.

Nona, quòd servet leges clausuræ, & colloquutorii sicut ipsæ moniales.

Decima, quòd si semel è Monasterio exierit, ampliùs non recipiatur in eodem, nec in alio Monasterio, nisi ad effectum, ut fiat monialis.

Undecima, ipsa licentia consignetur iis, quibus pro illius executione dirigitur: & in actis illorum Cancellariæ registretur: alioquin viribus careat.

Sanè, cum ad præmissorum præscriptum, oporteat puellam recipiendam educationis causa, non debere adesse supra numerum præfixum, contingit sæpissimè, ut super dictum numerum petat illa admitti; proinde ipsa S. Cong. annuente aptantur in calce ejusdem licentiæ impressæ etiam manu ipsius Sollicitatoris, antequam tamen ea subscribatur per dictum Secretarium, consuetoque sigillo muniatur, ut id concedatur, dummodo ibi sit locus capax pro ipsa puella supranumeraria, ut supra, absque incommodo monialium, aliarumque puellarum educandarum, & non aliàs.

Cùm verò inter cœteras conditiones prædictas puella ipsa excedere debeat septimum ætatis suæ annum, si qua in longè minori ætate, putà quatuor, vel quinque annorum constituta, ac forsan consanguineorum cura destituta, aut ex alia causa petat non obstante defectu ætatis hujusmodi, ex eadem educationis causa recipi, & admitti; non sine maxima difficultate sibi id in tam modica ætate indulgetur: ex quo non decet in ipsis Monasteriis teneri infantulas, quasi in cunis, quæ ut plurimùm totum ferè Monasterium subvertunt, monialium ipsarum spiritum, & devotionem impediendo, prout sæpenumero id experiri videmus. Si tamen causa adsit, quæ rationabilis Eminentissimis Cardinalibus ad sic dispensandum, seu indulgendum videatur, id
non conceditur nisi negotio plenè examinato, & in ipsa Sac. 21
Congreg. discusso: quòd si ita opportunum ab eisdem judicatum fuerit, eidem ista facultas tribuitur Sacr. Congreg. Ordinario directas, qui per literas verificatis causis in ea narratis, ejusdem Sac. Congreg. nomine hanc impartiatur licentiam.

Hæc tamen formula circa puellas, ut suprà educandas, ad evitanda nonnulla inconvenientia, ac fraudes innovata, postmodum extitit per Cardinales Sac. Congr. jussu felicis recordationis Urbani VIII. quæ hodie est tenoris sequentis vulgari sermone conscripta, videlicet.

MAR-

MARTIUS S.R.E. Cardinalis Ginettus Episcopus Albanensis.

DA questi Eminentissimi, & Reverendissimi miei Signori Cardinali della Sacra Congregatione sopra i negotii, e consulte de' Vescovi, e Regolari si dà facoltà

che in virtù della presente possa far ricevere nel Monasterio di

l'honesta Zitella

ad effetto di educarvisi, con l'infrascritte conditioni, & ne altrimenti;

Primo, che il detto Monasterio possa, e sia solito tener Zitelle per l'effetto sudetto, nè vi sia alcuna prohibitione particolare, nel qual caso, ne questa, ne qualsivoglia altra licenza sia di alcun valore, se non si presentarà lettera della Sac. Congregatione, che faccia espressa mentione, e deroghi alla prohibitione sudetta.

Secondo, che vi sia luogo particolare per l'educande, commodo, distinto, e separato da quello, dove le Monache professe, & anco le Novitie sogliono habitare, massime per il dormire, & lavoriero, e capace in modo, che ciascuna possa, e debbia dormir sola.

Terzo, che vi sia numero prefisso dell'Educande conforme alla capacità del luogo, e che detto numero non possi passar la meta delle Monache, non computatevi le Novitie, & Converse.

Quarto, che habbia tutti i requisiti necessarii, & venga accettata dalle Monache capitolarmente, e per voti secreti.

Quinto, che sia maggiore di sette anni, e minore di venticinque, e pervenendo alli venticinque, debba uscir subito, sotto pena di violata clausura da incorrersi ipso facto, senza altra dichiaratione, con obligar i parenti più prossimi à riceverla, così nell'età sudetta, come anco in ogni altro caso, che dall'Ordinario, ò dalle Monache fusse giudicato espediente di mandarla fuori.

Sesto, che non sia sopra il numero prefisso.

Settimo, per essa si dia idonea sigurtà di pagare all'Abbadessa pro tempore ogni semestre in denari contanti gl'Alimenti anticipati, quali debbano essere avantaggiosi, e di utile considerabile al Monastero, e morendo, ò mancando per altro accidente la sigurtà, debbia rinovarsi nel termine di un mese, e quello passato, e non dandosi, si mandi subito fuora.

Ottavo, che entri sola, modestamente vesta, & osservi le leggi della Clausura, e parlatorio, come le Monache istesse.

Nono, che uscendo una volta, non possa senza nova licenza esser più ricevuta in quello, ò altro Monasterio, eccetto per farvisi Monaca.

Decimo, e finalmente, che la presente sia consignata à quelli, a' quali è indrizzata per l'essecutione, e si registri negli atti della loro Cancellaria; il che tutto si faccia gratis, e senza alcuna sorte di mercede, ò recognizione, e si vagliano della presente dentro il termine di sei mesi prossimi, altrimente sia di niun valore. E che essendovi alcuna aggiunta sopra le righe, ò cassatura, non debba in verun modo esseguirsi. In quorum fidem præsentes manu Secretarii ejusdem Sacræ Congregationis roboratas, sigilli nostri impressione muniri jussimus.

Datum Romæ die mensis.

22 Præterea in quibusdam Italiæ locis, præsertim Provinciæ Lombardiæ, in Monasteriis monialium ex eorum instituto, seu aliàs, non recipiuntur puellæ supranumerariæ ad effectum suscipiendi habitum Monachalem, sine speciali licentia ejusdem S. Congreg. Regularium, quas etiam, ut supra impressas concedit, & non aliàs quàm cum infrascriptis conditionibus, quarum prima est, quòd tale Monasterium sit capax, & moniales eam per secreta suffragia, & capitulariter acceptent, sicut pro educandis.

Secundò, quòd præter consuetam supellectilem mobilium, tribuat Monasterio duplicatam eleemosynam dotalem, quæ major scutorum quadringentorum, non autem minor esse possit; & antequam puella ipsa ad habitum Monachalem admittatur, ipsius eleemosynæ fiat penes personam fide, & facultatibus idoneam, reale depositum, pacto adjecto, quod amoveri non possit, nisi ad effectum illud investiendi in emptionem censuum, seu montium non vacabilium, aut aliorum bonorum stabilium, boni redditus, ad ipsius Monasterii commune commodum, adhibito desuper consensu Ordinarii, licèt Monasterium ipsum curæ, & gubernio regularium, sive alterius cujuscumque, licèt exempti, subjaceat. Quòd si fortè depositum hujusmodi in census annuos investiri contigerit, id in ipso instrumento adjiciatur pactum; quod ipsius Ordinarii notitia adhibeatur, in casu illius extinctionis, ad hoc ut iterùm pecunia ipsa in ejusdem Monasterii utilitatem applicetur; & donec eleemosyna ipsa non investiatur, ut supra, idem depositum per pactum expressum adjiciendum in ejusdem depositi actu, semper in suo robore permaneat. Si autem contingat, depositarium illud irrequisito Ordinario prædicto solvere, remaneat, quibuscunque non obstantibus, obligatus. Si verò aliter depositum ipsum fiet, nequeat puella ad suam regularem professionem, Sacra Congr. inconsulta, admitti.

Tertiò, quòd in ipsa puella omnia ad id concurrant necessaria requisita, in reliquis autem Sacrorum Canonum, Conciliique Tridentini, Summorumque Pontificum Constitutionum forma servetur.

Quartò, quòd acceptationi supra hujusmodi numerum, specialis aliquis Ordo, aut aliud in contrarium non repugnet.

Quintò, quòd si Monasterium hujusmodi mitteret ad quæsturas, moniales, seu conversas, sive clausuram, aliquo modo non servantes, præsentibus uti minimè valeat, sed hoc casu irritæ, & revocatæ censeantur.

Sextò, quod eadem præsentes, iis, quibus pro illarum exequutione diriguntur, consignentur, & in actis eorum Cancellariæ registrentur; aliàs nullius roboris, vel momenti existant; sicut de licentiis pro educandis in fine dictum est.

Sanè, præmissa circa eleemosynam dotalem ad præscriptam declarationem Sacræ Congregationis ejusdem con- 23
cedantur; cùm debeant Ordinarii in singulis Monasteriis, etiam curæ Regularium, seu militarium subjectis, certum numerum juxta cujusque Monasterii facultates præscribere; si quæ vero supra numerum statutum recipientur, teneantur duplicem eleemosynam afferre, ac supra numerum, locum tenere; duplicis verò eleemosynæ nomine intelligitur duplicata summa ejus, quæ in receptione cujuscunque monialis intra numerum, in quolibet Monasterio constitutum erogari pro tempore consuevit, prout declaravit *Sacra Congreg. Episc. & regul. sub die 6. Septembris* 1604. refert celeberrimus Barbos. *in collect. bull. titulo, moniales supranumeraria, cap. 6.*

Ipsæ autem eleemosynæ dotales pro monialibus, sive infrà, sive suprà numerum præfixum, solvi debent in ære; neque permittitur assignatio bonorum stabilium, aut censuum,

suum, ut fuit resolutum per *Sacram Congregat. Episcop. & regul. in una Camerinen. 28. Martii* 1588. Et debent durante anno probationis deponi juxta formam in decreto generali præscriptam, ad hoc, ut professione emissa valeant in bonis stabilibus implicari. Et cùm etiam, sicut supradictum est, illarum fieri debeat reale depositum penes personam, fide, & facultatibus idoneam, propterea non modò pro ipsis locis, in quibus præscribitur modus recipiendi ad habitum monachalem mulieres supra numerum, sicut in secunda formula supraposita, verum etiam pro quibuscunque locis generaliter fuit resolutum, quòd ipsæ dotales eleemosynæ, apud monialium consanguineos, vel affines, nullatenus relinquuntur, sed antequam puellę habitum suscipiant, deponantur actualiter apud mercatorem, vel penes aliam personam fide, & facultatibus idoneam, ut statim professione emissa, in emptionem tot bonorum stabilium, aut annuorum redditūum investiantur, ut censuit *Sac. Congreg. Episc. & Regular. in una Lusitan. 6. Iunii* 1615. in iis locis, ubi non adsunt mercatores, seu banchi, ipsum depositum fieri debet in manibus probi viri, & facultosi, qui ad omne mandatum monialium; & absque alia exceptione eam obliget se solutum, ut censuit *eadem Sacr. Congreg. in una Camerinen. 15. Martii* 1594.

Quo verò ad puellas, ad habitum monachalem in Monasteriis monialium hujus Civitatis Neapolitan. recipiendas, in vim literarum S. Congr. eorundem, Eminentissimo Archiepiscopo directas sub *die 16. Novemb.* 1629. circa eleemosynarum dotaliom reductionem cantum est, quòd de cætero eleemosyna dotalis pro puellis intra numerum recipiendis, summam ducatorum mille, & quingentorum ducatorum monetæ Neapolitan. excedere nullo modo queat, ita tamen, ut Monasteria illa, quæ hucusque minorem summam ex eadem causa accipere consueverunt, possint in ipsa consuetudine permanere, quando nimirum, eorum attenta paupertate, eidem Eminentissimo Archiepiscopo citrà hujusmodi dotium augmentum citrà tamen prædictæ summæ terminum aliter non videtetur.

Pro Monialibus tamen supranumerariis, ipsa dotalis eleemosyna summam ducatorum duorum millium, & quingentorum similium pariter non excedat: ipsæque dotes in ingressu ipsarum puellarum nequaquam Monasterio consignentur, sed ante earumdem ingressum fiat reale depositum in pecunia numerata penes Montem Pietatis, sive publicum alium, ac idoneum bancum; ad hoc, ut statim sequuta professione per Monasterium in tot bona stabilia, consensu & licentia ipsius Eminentissimi Archiepiscopi expresse accedentibus convertantur, cui etiam datur facultas, ut Monialibus ex causa urgentis necessitatis, nec non Monasteriorum fabricæ necessariæ dotes ipsas puellarum ex numero existentium impendendi licentiam impartiri queat.

Licèt quandoque postmodum, attentis temporum calamitatibus, ipsa Sacr. Congregatio, ad instantiam partium id petentium, arbitrio ipsius Eminentissimi Archiepiscopi mandare consueverit, ut pro ipsa dotali eleemosyna, tot bona stabilia boni redditus cum nonnullis conditionibus ipsius Monasterii utilitatem recipientibus, valeant assignari.

Hoc autem, quoad prædictas eleemosynas dotales pro puellis ad monachalem habitum, ut supra recipiendis, quibus licèt permittatur pro earum religiosis necessitatibus aliquid honestum vitalitium tenere cum conditionibus, modificationibus, & limitationibus infrascriptis, nihil tamen aliud, quod proprietatem sapiat, habere possunt tot juribus refragantibus, ut in *c. non dicatis, §. cum hujus* 12. *q.* 1. ubi, quòd non licèt habere proprium iis, qui suis renuntiant, & communiter vivere spondent, & in *d. §. cum hujus*, ibi, *cùm hujus nostra Congregationis Fratres non solum facultatibus, sed voluntatibus propriis, in ipsa ordinationis susceptione renunciaverunt, & se per promissam obedientiam penitus aliorum potestati, & imperiis in Christo, & pro Christo subdiderint, certum est, eos nihil habere, possidere, dare, vel accipere debere sine Superioris licentia; quod si propinquus, vel amicus, vel quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit, primo quidem Priori insinuetur, & sic suscipiatur, si ipse mandaverit. De quo tamen nihil aliud, nisi quod Priori placuerit. Et in c. cum ad Monasterium, §. fin.* ubi Summus Pontifex Abbati, & Conventui Sublacen. sic ait: *Nec æstimet Abbas, quòd super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare; quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo est annexa regula monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere.* Et ex novo jure Concilii Trid. *sess.* 25. *cap. de regular.* cautum est, ut nemini Regulariom tam virorum, quàm mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita tanquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere, vel tenere; sed statim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporeotur.

Quibus sic stantibus, non videtur admittendom, quod nonnulli dixerunt, nempe, Moniales de licentia suorum Superiorum, pro suis occurrentibus necessitatibus, posse habere aliquos census, sive redditus annuos, cùm non videatur ipse habere proprium; quia ex debita obedientia eos retinent, semper paratæ illos dimittere ad libitum Superiorum, ut ait Barbos. *de potestat. Episcop. allegat.* 102. *numero* 5. qui ad id citat Joann. Andr. Panormitan. & Dec. relatos per Navarr. *in repet. cap. nullam*, 18. *question. 2. cap. 3. à numero* 25. Subdit tantùm ibi idem Barbos. quòd in hac quæstione dicendum putat, prædictas Moniales non licere habere census, sive redditus annuos, eo modo, quo in aliquibus partibus habentur ab eisdem, sed tamen cum debitis circumstantiis, ac moderationibus, non omninò videtur illicitum, easdem habere quosdam redditus vitalitios, ex quibus possint vivere, & providere suis particularibus necessitatibus pro victu, & vestitu, & aliis, quæ sibi à Monasteriis non suppeditantur, & hoc casu eos habentes non peccare, ex Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 9. *quæst.* 2. & aliis allegatis per Barbos. *loc. cit. d. num.* 5.

Verùm cùm posset quandoque in dubium revocari, an videlicet præmissa per dictas moniales tuta conscientia haberi, & teneri possint, propterea vidimus circa id. obtineri licentiam à Papa, quo illam sub formula sequenti impartiri consuevit, videl.

A tergo, *Venerabili Fratri Archiepiscopo Neapolitan.* Intus verò.

VRbanus Papa VIII. Venerabilis Frater Salutem &c. Exponi nobis nuper fecit dilecta in Christo filia Olympia Mormilis, Monialis professa Monasterii de Iesu nuncupati Neapolitan. Ordinis S. Francisci Reformatorum nuncupatorum, quòd ipsa summam triginta scutorum annuorum sibi à diversis consanguineis suis, ultra ejus subventionem dari solitorum, in usus sibi benevisos, ac etiam in eleemosynam erogare posse desiderat: Nobis propterea eadem Olympia humiliter supplicari fecit, ut sibi in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur eandem Olympiam specialis gratia favore prosequi volentes, & à quibusvis &c. Censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ eidem Olympiæ, quatenus illa, summam triginta scutorum hujusmodi singulis annis in sibi benevisos licitos tamen usus, ac etiam in eleemosynam Christi pauperibus erogare liberè, & licitè, posse valeat, de consensu tamen Superiorissæ dicti Monasterii. Et cum hoc, ut si ab ea requisita fuerit, rationem administrationis pecuniarum hujusmodi reddere teneatur, arbitrio tuo concedendi, & indulgendi facultatem, Apostol. authoritate tenore præsentium concedimus, & impartimur. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Monasterii, & Ordinis prædictorum etiam juramento &c. roboratis &c.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem, 5. Ianuarii 1630. Pontificatus nostri Anno VII.

M. A. Araldos.

Quinimmò ex declaratione Sacr. Congr. Monialis quiequid singulæ quoquo titulo acquisierint, totum rectè ad Abbatissæ manus deferri oportet etiam quod suis manibus laborando acquirunt, vel eis à parentibus donatur, Abbatissa

tissa tamen in primis ex hujusmodi acquisitionibus suo arbitrio necessitatibus illius monialis, cujus opera, vel contemplatione fuerint parta, subvenire poterit, & quod reliquum erit, in communem usum totius Monasterii convertere debet &c. ut refert Leo *in suo thes. fori Eccl. p. 2. c. 1. n. 41.*

Illud autem, quod dictum est de monialibus circa præmissa, dicendum profectò est de religiosis viris; quandoquidem Sacr. Congreg. censuit, Regulares utriusque sexus non posse tenere propria, sed omnia dare debere suis Superioribus, à quibus primo subveniendum est necessitatibus earum, vel eorum, quibus munera destinata fuerunt, reliquum verò conferendum in usum Monasterii, ut ex Navarr. *in tract. de reddit. Eccl. q. 1. n. 84.* Barbos. *in d. allegat. 103. num. 3.*

Unde hi similiter recurrunt ad Summum Pontificem pro obtinenda facultate aliquid retinendi, & in suos pariter religiosos usus, & necessitates impendendi, aut etiam ex commissione patentum aliquid ab eis sibi relictum in charitatis opera post illorum obitum largiendi, ut ex formula literarum, quæ hic subnectitur, patet, videl.

URBANUS PAPA VIII.

AD futuram rei memoriam. Aliàs pro parte dilecti filii Martini Arilza Toletan. seu alterius Civitatis, vel Diœcesis nobis exposito, Quòd ipse centum ducatos annuos monetæ Regni Neapolitan. dilecto etiam filio Ambrosio similiter de Arilza Ordinis Fratrum Prædicatorum professori, ejus nato dare, & assignare desiderabat: Nos eorundem Martini, & Ambrosii supplicationibus nobis desuper humiliter porrectis, inclinati, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis Regularium Præpositorum consilio, eidem Martino, quòd centum ducatos annuos prædictos dicto Ambrosio, pro suis religiosis necessitatibus dare, & assignare, ipsi verò Ambrosio, ut illos pro eisdem necessitatibus accipere, percipere, & levare liberè, & licitè valerent; dummodò tamen pecuniæ hujusmodi rectè deferentur in commune depositum Conventus, ut ipsum Ambrosium commorari contingeret; & exinde de manu Depositarii, & de licentia Superioris, ipse Ambrosius reciperet, atque in religiosas suas necessitates duntaxat, quantum, & quatenus opus esset applicaret; applicatorumque eidem Superiori, quoticunque ab eo requisitus foret, rationem redderet, residuum verò in communes ipsius Conventus necessitatis erogaretur licentiam concessimus, prout in nostris in simili forma Brevis, desuper expeditis literis, quarum tenorem, præsentibus pro expresso haberi volumus plenius continetur. Cùm autem, sicut idem Martinus nobis nuper exponi fecit, ipse quædam charitatis opera quæ palam fieri non possunt adimplere teneatur, neminemque habeat, cui operum hujusmodi adimplementum tutius committere possit, quàm eundem Ambrosium natum suum, cui propterea alios centum annuos ducatos, his conditionibus, nempe, ut dictus Ambrosius ex his, & prædictis aliis centum ducatis nonnisi triginta in totum, quotannis pro suis religiosis necessitatibus applicare, reliquos verò centum & septuaginta ducatos annuos in prædicta charitatis opera, juxta mentem, & voluntatem ipsius Martini dum vixerit, eidem Ambrosio, verbo, vel scripto, & in eventum, quo ab humanis decedat, testamento declarandam, integrè impendere teneatur, necnon ut quoad centum, & septuaginta ducatos hujusmodi ipsius Ambrosii Superiores regulares sese ingerere, aut illis prætendere, vel dictum Ambrosium in illis, ut præsertur, expendendis, impedire non possint, assignare desideret. Nobis propterea idem Martinus humiliter supplicari fecit, ut sibi, & Ambrosio prædicto in præmissis opportunè &c. dignaremur. Nos igitur eosdem Martinum, & Ambrosium amplioribus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & ambos à quibusvis &c. censentes &c. inclinati eidem Martino, ut ducentos ducatos hujusmodi Ambrosio prædicto, sub dictis conditionibus, & ad prædictum effectum dare, & assignare; ipsi verò Ambrosio, quòd ducatos ducentos hujusmodi recipere, percipere, & levare liberè, & licitè valeat; ita tamen, ut ex illis triginta tantùm ducatos pro suis religiosis necessitatibus, servata prædictarum literarum nostrarum forma, expendere possit, reliquos autem centum, & septuaginta ducatos hujusmodi in operum charitatis, ad quæ dictus Martinus, ut præfertur, obligatus existit, juxta mentem, & voluntatem ejusdem Martini ut supra declarandam, ad implementum, & non alios usus, integrè impendere teneatur, & quod centum, & septuaginta ducatos hujusmodi, ejus Superiores Regulares se ingerere, aut illum quomodolibet impedire, seu eos prætendere non possint Apostolica authoritate, tenore præsentium, licentiam concedimus, & impartimur. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon dicti Ordinis, etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia, roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque.

Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris Die 19. Septembris 1631. Pontificatus Nostri Anno Decimonono.

M. A. Maraldus.

Ex his igitur patet, requiri licentiam ad id Summi Pontificis, ex eo quod nullus Superior potest concedere Monacho facultatem retinendi aliquid ad usum irrevocabilem, ut tenent Navar. *concil. 47. n. 2. de regular. in antiq. & consil. 15. num. 2. de stat. monach.* cum aliis relatis per Barbos. *d. alleg. 103. num. 4.*

Ad hæc non possunt ultra duas sorores in uno eodemque Monasterio habitum regularem suscipere, professionemque ibi emittere, absque Sacr. Congreg. Regularium licentia; per quam cautum est etiam, ut si tertia soror, ad eondem habitum admittatur, tamdiù careat voce activa, & passiva, donec altera ex prædictis duabus sororibus obierit; necnon tenetur solvere dotem duplicatam quatenus fuerit intra numerum; si verò supra, triplicatam: quo casu adimpleri debent conditiones supradictæ licentiæ pro Monialibus supranumerariis: item, ubi laudabilis adesset consuetudo, vel Apostolica Constitutione cautum, quòd nec duæ sorores in eodem Monasterio habitum suscipiant, prout servatur Florentiæ, & alibi, ita servari debeat, prout eadem Sacr. Congreg. scripsit Archiepiscopo Braeharen. sub *Die 26. Augusti 1616.* idem Barb. *cap. 44. num. 14. ubi num. sequent.* ait, quòd non debent ad professionem, nec ad Chorum Moniales admitti, nisi legere noverint, prout eadem Sacr. Congreg. rescripsit Episcopo Argentin. 22. *Januarii 1624.*

Prout etiam ipsa Sac. Congr. censuit, quòd moniales velatæ, aut conversæ supra numerum non recipiantur, nisi obtenta licentia Sacr. Congreg. & quoad velatas supra numerarias, servari debeant conditiones in licentiis impressis contentæ. Et Moniales ipsæ non subrogentur in locum Monialium decedentium intra numerum; nec impediantur, quin aliæ in locum earundem demortuarum, intra numerum recipi possint; ac propterea, ne impediant hujusmodi loca, remanent semper supranumerariæ, licèt in cæteris ab aliis nihil differant, & in omnibus æquales juxta cujuslibet Monasterii institutum esse debeant, ut Sacr. Congregat. Concil. declaravit 2. *Julii 1602.* idem Barbos. *loc. cit.* 24 25

Viduis itidem quandoque contingit, ut suæ pudicitiæ, & conservationi, non aliàs, quam per alicius Monasterii Monialium ingressum, consultum velint: quapropter prohujusmodi viduis decisum fuisse testatur id. Barbos. *de potest. Episc. alleg. 102. num. 67.* quòd illæ quæ, viris mortuis, honestatis causa, se contulerunt in Monasterium, dummodo sint bonæ existimationis, & famæ, legibusque Monialium pareant, tolerari debent, & quòd de cætero nullæ hujusmodi viduæ

viduæ recipi debent, nisi moniales fieri vellent; quæ nihilominus postmodùm nequeunt Abbatissæ, vel Priorissæ officia obite absque speciali Sedis Apost. licentia, prout declaravit *S. Congr. Episc. & Regular. in una Cassanen. 29. Ian.* 1585. teste Barb. *in collect. bull. verb. Abbatissa fol. 1 a. vers.* 2. id. Barb. *d. n. 7.* ubi advertit, non posse Episcopum dare licentiam viduæ ingredi volenti, atq; in habitu laicali permanere, etiam si toto tempore vitæ suæ illic degere, nec ampliùs inde exire vellet: quia in istis nulla adest causa necessaria.

Ac proinde in hujusmodi casibus fit recursus ad Papam pro licentia ad id necessaria, quæ eo modo, quo sequitur, concedi consuevit, videl.

A tergo. *Venerabili Fratri Archiepiscopo Neapolitan.* Intus verò.

URbanus Papa VIII. Venerabilis Frater Salutem &c. Exponi nobis nuper fecit dilecta in Christo filia Agnes de Aponte Marchionissa vidua Terræ Padulæ, Neapolitan. seu alterius civitatis, vel Diœcesis. Quòd ipsa Deo meliùs serviendi studio ducta in aliquod monasterium monialium civitatis Neapolitan. unà cum una ancilla, quæ illi in suis necessitatibus assistat, se recipere, inibiq; in habitu sæculari, quoad vixerit, permanere posse summopere desiderat. Nobis propterea supplicari fecit, ut sibi opportunam ad hoc licentiam concedere &c. dignaremur. Nos igitur &c. fraternitati tuæ, &c. mandamus, quatenus eidem Agneti, quòd ipsa monasterium prædictum, Dummodo illud mulieres sæculares hujusmodi recipere soleat, & actu retineat, unà cum una ancilla, ut præfertur, ingredi, & in eo quoad vixerit, in habitu sæculari permanere liberè, & licitè valeat, licentiam, authoritate N. Apost. arbitrio tuo concedas, his videl. legibus, videl. Quòd in primis & ante omnia, dilectarum in Christo filiarum Abbatissæ, seu Priorissæ, & monialium dicti Monasterii capitulariter, & per secreta suffragia præstandus, & illarum Superiorum ad id accedat assensus. Ipsaq; Agnes eleemosynam extraordinariam competentem eidem monasterio, ante illius ingressum, arbitrio similiter tuo, realiter, & cum effectu impendat, ac de suis, & ejusdem ancillæ alimentis in singulos sex menses, anticipatè persolvendam, idoneè caveat, ipsaque ancilla in dicto monasterio, educationis causa, dummodo illud puellas ex eadem causa recipere soleat, & illas actu retineat, commoretur, ac habitu, cultuque utantur modesto, sine jocalibus, auro, sive serico: loquutorii, & clausuræ leges observent; ac ipsa ancilla eidem Agneti debitum interim præstet famulatum, sintque cellulæ pro eis vacuæ, & à nemine occupatæ; & si semel è dicto monasterio exierint, in illud ampliùs, absque nova hujus Sanctæ Sedis licentia, reverti non possint. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dicti monasterii, & illius Ordinis, etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia, roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris Die 14. Augusti 1632. Pontificatus Nostri Anno Vigesimo.

M. A. Maraldus.

Nec aliàs hujusmodi licentiæ concedi consueverunt, nisi cùm supradicta Clausula, *inter cætera*, Dummodo, monasterium mulieres sæculares recipere soleat, & actu retineat &c. sic etiam quoad ancillas; licèt aliquando viderim dari prædictam licentiam, etiam sublata ipsa Clausula, quando videlicet causæ urgentiores intercedunt, quæ Papam à petitione minimè retrahunt; prout vidi concessum D. Paulæ de Teixeira mulieri viduæ nob. Ulixponen. in civitate Neapolitana commoranti, quæ Summo Pontifici exposuit, Quòd ipsa, quo meliùs honori suo consultum sit, in Conceptionis B. M. Virginis, seu aliud monasterium monialium civitatis Neapolitan. in quo benevolas inveniret receptrices, unà cum duabus ancillis, quæ illis in suis necessitatibus assisterent, se recipere, inibique per aliquod temporis spatium, in habitu seculari, summoperè permanere desiderabat, ac proinde Summus Pontifex commisit Archiepiscopo Neapolitan. quatenus ipsi Oratrici, quòd ipsa, Monasterium hujusmodi, licèt illud mulieres sæculares hujusmodi recipere non soleat, unà cùm dictis duabus ancillis ingredi, & in eo quoad viveret in dicto habitu sæculari permaneret, licentiam concederet, cùm his conditionibus, Dummodo &c. accedat assensus, ut supra &c. necnon eleemosynam extraordinariam &c. Ipsæque ancillæ in dicto monasterio educationis causa, licèt illud puellas ex eadē causa recipere non soleat, nec illas actu retineat, commorentur &c. sub Dat. Romæ, sub Annulo Piscatoris apud S. Petrum 5. Februarii 1642.

Quo verò ad mulieres, quæ sunt in discordia cum mari-
27 tis, timentque eorum sævitiam, si extra culpam sunt, quamdiù justam timendi causam habuerint, debent, si sunt in monasteriis, tolerari: imposterùm verò non debent recipi. Si verò mulier venerit in suspicionem marito, quo timet, ne ab eo aliqua vis inferatur, debet permitti, ut possit ingredi Monasterium monialium, si modo constitutiones monasterii non repugnent, & accedat consensus Superiorum, Abbatissæ, & monialium, & causa cessante ingressus, debet inde exire, & si semel exierit, nunquam posteà idem monasterium ingredi poterit; & teneatur ad clausuram, sicut aliæ moniales, & stare sine ancillis, Zerol. *in prax. Episcop. par. 1. versic. ad decimum secundum*, & licet Navar. *concl. 1. de divort.* & ibi apostilla dicat Sac. Congreg. dedisse quandam formulam circa hoc; & ideò occurrente casu, ad eam esse recurrendum; tamen ipse Zerol. *loc. cit.* ait, se vidisse formulam, quæ est, ut primò conveniat Constitutioni Monasterii: secundò, de consensu Abbatissæ, & monialium: Tertiò, sine ancillis: quartò, ut servet clausuram, ac propterea censuit succedente casu repentino, posse Episcopum hoc facere: quia in casibus repentinis, & periculosis non potest ita de facili habere recursum ad Sedem Apostolicam, & ita ait se vidisse practicari in multis Civitatibus.

Ad hæc nemo est, qui ignoret, quàm infelices exitus pariant matrimonia inter impares, præsertim ætate; ex Bald. *in l. si major. C. de legit. hered. & in auth. res, quæ col. penult. vers. ult. nota C. commun. de legat. Et dicam infrà lib. 7. cap. 5. num. 46. vers. sic refers* Baldus, quandoquidem semper ferè secum afferunt rixas & dissensiones inter conjuges, eòque magis, ubi sævitia viri intercedit, quæ ut plurimùm ex eadem ætatis imparitate, tanquam radice procedunt; potissimùm verò si ob viri sævitiam non possit mulier absque gravi damni, & vitæ periculo cum viro habitare, quæ satis sufficiens causa est etiam ad separationem thori juxta *tex. in cap. literas de restitution. spoliat.* Butatt. *decision.* 656. *n.* 3.

Quare in isti casibus Summus Pontifex totis viribus satagit scandalis obviare, ut dicam *d. lib. 7. c. 3. numer.* 3. & in praxi patet, ex tenore literarum, quæ hic subnectuntur; videlicet,

A tergo. *Venerabili Fratri Archiepiscopo Neapolitan.*

Intus verò VRBANVS PAPA VIII.

VEnerabilis Fratrer Salutem &c. Nuper pro parte dilectæ in Christo filiæ Nobilis mulieris Ioannæ de Capoa Principissæ Terræ Caspoli Neapolitan. seu alterius Civitatis, vel Diœcesis, Nobis expositum fuit, Quòd ipsa à dilecto filio nobili viri Ioanne, etiam de Capoa, Principe dictæ Terræ, marito suo, cui aliàs invita nuptui data

fuit, malè cum sævitia & minis, ac etiam vitæ periculo tractatur, ob suspiciones quæ inter eos oriuntur ob ætatis ipsorum disparitatem; cùm ipsa Ioanna eximiæ pulchritudinis, ac vigesimo secundo duntaxat suæ ætatis anno constituta, dictus autem Ioannes valde zelotypus, & ferè septuagenarius respectivè existant: ac insuper idem Ioannes cuncta bona sua dilapidaverit, unde dicta Ioanna timens, ne ex diuturniori sua cum prædicto Ioanne cohabitatione sibi, aut illi grave malum, etiam privationis vitæ forsan eveniat: & ne bona, in quibus eadem Ioanna genitrici suæ successura est, in potestatem dicti Ioannis deveniant, cum illorum dilapidationis periculo. Propterea, ut sibi rebusque suis consultum sit, ipsa Ioanna sese in aliquod Monialium civitatis Neapolitanæ Monasterium, etiam ejus marito invito, cum duabus ancillis, quæ illi inserviant, recipere, & inibi habitu sæculari retento, per aliquod temporis spatium commorari posse desiderat. Nobis idcirco humiliter supplicari fecit, ut sibi desuper opportunè providere &c. dignaremur. Nos igitur dictam Ioannam specialibus favoribus & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis &c. censentes &c. Fraternitati tuæ, per præsentes committimus & mandamus, quatenus veris existentibus narratis, eidem Ioannæ, quòd ipsa Monasterium hujusmodi, dummodo illud mulieres sæculares hujusmodi recipere soleat, & illas actu retineat, etiam ejus marito invito, ut præfertur, cum duabus ancillis, ingredi, & inibi ad tempus, eidem Ioannæ per te præfigendum, habitu sæculari retento, permanere, liberè, & licitè valeat, licentiam, authoritate N. Apost. arbitrio tuo concedas; his videlicet legibus, quòd in primis, & ante omnia, dilectarum in Christo filiarum Abbatissæ, seu Priorissæ, & Monialium dicti Monasterii, capitulariter, & per secreta suffragia præstandus, & illorum Superiorum expressus ad id accedat assensus: Ipsaque Ioanna eleemosynam extraordinariam Monasterio hujusmodi, arbitrio similiter tuo ante illius ingressum realiter, & cum effectu pendat, deque suis, & earundem ancillarum alimentis in singulos sex menses anticipatè persolvendis idoneè caveat: ipsæque ancillæ sint virgines, ac honestæ conditionis, & famæ, tituloque educationis, in eodem monasterio degant; dummodo tamen illud puellas ex eadem causa recipere soleat, & illas actu retineat: habitu cultuque utantur modesto sine jocalibus, auro sive serico: locutorii, & clausuræ leges observent, sintque cellulæ pro eis vacuæ, & à nemine occupatæ, ac eidem Ioannæ debitum interim præstent famulatum: & si semel è dicto monasterio exierint, in illud ampliùs absque nova hujus sanctæ Sedis licentia reverti non possint. Non obstantibus præmissis ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis ac monasterii, hujusmodi, & illius Ordinis etiam juramento &c. statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Dat. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris Die 5. Decembris 1642. Pontificatus nostri Anno vigesimo.

M. A. Maraldus.

Ipsis tamen Monialibus jam professis, quæ ex aliqua legitima causa egent peculiari ope alicujus famulæ, videmus præsertim in monasteriis hujus Civitatis, illam sibi, sive per Sac. Congregationem Regularium per literas privatas, Ordinario loci directas; sive in via literarum Apostolicarum in forma Brevis concedi, si videlicet Papæ narretur, ipsam monialem egere unius famulæ opera, quæ illi in suis necessitatibus inserviat, qui proinde ipsi Ordinario mandare consuevit, quatenus si preces veritate niti repererit, eidem moniali, unam ancillam duntaxat, pro ejus servitiis in dicto monasterio, dummodo aliquæ illius moniales, ancillas Apostolica authoritate retinere sint solitæ, & illas actu retineant, introducendi licentiam arbitrio suo concedat. His tamen legibus, quòd in primis, & ante omnia Abbatissæ, seu Priorissæ, & monialium illius monasterii, ad id capitulariter, votisque secretis consentiant: nec non dicta ancilla sic assumenda, sit virgo, & honestæ conditionis, & famæ, ac titulo educationis in eodem monasterio, dummodo tamen ipsum puellas ex hac causa recipere soleat, & illas actu retineat, utque ancilla hujusmodi habitu, cultuque utatur modesto, absque jocalibus, auro sive serico. Collocutorii, & clausuræ leges observet, ac debitum interim eidem moniali præstet famulatum, ejusdemque monialis consanguineorum, vel affinium sumptibus eidem monasterio singulis semestribus anticipatè persolvatur, alatur, nec Monasterio onorosa sit, & in loco pro puellis ibidem educandis destinato sit cellula pro ea vacua, & à nemine occupata, ac numerus puellarum in dicto monasterio educandarum non sit completus; & si semel è dicto monasterio exierint, in illud ampliùs absq; nova S. Apostolicæ licentia reverti nõ possint.

Et sic sub eadem formula datur etiam pro ancillis simul ingredientibus monasterium, cum mulieribus viduis, aut qui aliàs ex Sedis Apostolicæ licentia se recipiunt in monasteriis monialium, ut patet ex aliis licentiis supra positis.

18 Cæterùm quoad alias mulieres qualificatas, testatur Mandos. *in praxi. Signat. tit. de licentiis, versic. datur licentia, fol.* 74. quòd datur honestis, nobilibus, & valde dignis mulieribus, quater in anno, ut cum tribus, vel quatuor honestis mulieribus intrare possint quæcunq; monasteria monialium, quorumcunque Ordinum etiam S. Claræ de licentia illatum, quæ monasteriis præfuerint, cum clausula, *Dummodo ibi non pernoctent*: & aliàs, vidisse ipsum concedi nobili mulieri, quòd cum duabus mulieribus posset quæcunq; monasteria Regni Portugalliæ cujuscunq; Ordinis, etiam S. Claræ, & militatium duodecies in anno ingredi, & morari, & aliquando in quadragesima pernoctare, de licentia Abbatissæ; alicujus alterius Superioris licentia minimè requisita.

Quia verò Summi Pontifices pluribus, diversisque mulieribus, sic qualificatis, etiam in perpetuum, scilicet ad vitam impetrantium, id concesserant; ex quo nonnulla forte inconvenientia oriebantur, propterea, fel. record. Grego- 19
rius XIII. revocavit omnes licentias, & facultates ingrediendi monasteria, domos, & loca monialium, ac etiam virorum quorumvis Ordinum, quibusvis, etiam Comitissis. Marchionissis, Ducissis, & aliis cujuscunq; status & conditionis mulieribus, & omnes licentias ingrediendi monasteria, domos, & loca sanctimonialium concessas quibuscunque viris ejusdem status, & dignitatis, à quibuscunque Pontificibus, & Sedis Apostolicæ Legatis, quomodolibet, & ad instantiam cujuscunque concessis, prout in sua *Constitutione, quæ incipit, Vbi gratia, Id. Iunii.* 1565. Insuper *fel. record. Sixtus V.* aliam Constitutionem earundem licentiarum revocatoriam edidit; per quam, easdem licentias revocavit quæcunque Monasteria ingrediendi, & ibi permanendi mulieribus sæcularibus cujuscunq; status, & conditionis existentibus, etiam Comitissis, Marchionissis, & Ducissis concessas, ut in sua *Constitutione, quæ incipit, Sanctimonialium, die 5. Ianuarii* 1589.

Postremò, *Paulus V. similis record.* in alia *Constitutione, quæ incip. monialium*, 10. *Iulii* 1612. id prohibuit mulieribus sæcularibus, etiam fundatricibus, aut donatricibus ad breve, vel ad longum tempus, etiam si à Sede Apostolica hoc eis specialiter esset indultum.

Nec tamen hodie hujusmodi licentiæ denegantur personis jurisdictionem tamen temporalem habentibus, cum conditionibus & clausulis in formula infras. contentis, quæ in forma gratiosa, & sub Annulo Piscatoris in dies à Rom. Curia emanant tenoris sequentis, videlicet.

A tergo. *Dilectæ in Christo Filiæ Suevæ de Avalos de Este Principessæ Terræ Conchæ, Neapolitan. seu alterius Diœcesis.*

Intus verò URBANUS PAPA VIII.

Dilecta in Christo Filia, salutem, & Apostolicam benedictionem. Spirituali tuæ consolationi, quantum cum Domino possumus, benignè consulere: teque specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis, &c. Censentes, supplicationibus tuo nomine nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati, Tibi, quæ, ut asseris, dilecti filii

filii Nobilis viri Nicolai ex Principibus ab Este, uxor existis, ut à quatuor honestis mulieribus, modesto, ac decenti habitu indutis, quas semel electas, nec variare, nec mutare possis, nisi alicujus earum obitu eveniente, associata: & super veritate narratorum cognitione per Ordinarium loci abhibita, Monasteria Monialium Civitatis Neapolitanæ, quatuor vicibus in totum, non autem eorum singula, quolibet anno de earundem Monialium capitulariter, & per secreta suffragia præstando, et illarum, superiorum consensu non tamen Dominicis, seu aliis festivis, aut vigiliarum diebus, neque Quadragesimæ, vel Adventus temporibus, ingredi, ac cum eisdem Monialibus conversari, et refectionem etiam sumere corporalem, dummodo tamen Monialium particularium cellas, præter eas, quarum causa monasteria hujusmodi ingredieris, non visites, neque tu, minùsque dictæ mulieres inibi pernoctetis, liberè, & licitè valeas, licentiam, & facultatem &c. concedimus. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus, Apostolicis, et dictorum Monasteriorum, &c. statutis &c. Dat. Romæ apud S. Petrum 19. Decembris 1638. Pontificatus nostri Anno decimo sexto.

M. A. Maraldus.

Aliis insuper mulieribus, sic ingredi posse petentibus, non tribuitur ista licentia, nisi etiam jurisdictionem habeant temporalem, ac propterea non datur, seu saltem dari non consuevit, nisi cum clausula, *tibi, quæ ut asseris terræ N. jurisdictionem habens Ducissa existis, &c.* quapropter,
31 nisi ita sit, licentia minimè suffragatur: quia licèt expediatur tanquam gratiosa, nihilominus adiicitur alia clausula, nimirùm. *Et super veritate narratorum cognitione per Ordinarium loci adhibita*; ac proinde cum ista licentia fundetur in assertione ipsius Oratricis, requirit omninò probationem, cùm referatur ad impetrantem, qui tenetur asserta verificare, Cassad. *decis. num.* 1. *de rescript. & decis.* 7. *de jurepatr.* licèt secus dicendum esset, si per verbum impersonale diceretur, *ut asseritur*, quòd indiget persona nominis, vel pronominis, puta, à me, à te, ab illo, Mandos. *reg.* 34. *quæst.* 47. *num.* 1. & sic perinde est, ac si diceretur; si Ordinarius preces veritate niti reperetit: quæ quidem clausula, licèt non esset in rescripto apposita; nihilominus subintelligeretur; cùm quælibet gratia habeat in se hanc tacitam conditionem, *cap. ex parte* 1. *de rescript.* Marchesf. *de commiss. part.* 1. *numer.* 225. *fol. mihi* 71. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell glos.* 9. *titul. annot. cont. null. numer.* 229. Et aliàs in hac Curia, similis licentia non fuit admissa, cùm Oratrix non probaverit hanc jurisdictionem temporalem, quæ ut dictum est, venit omninò verificanda; ex quo Summus Pontifex, non aliter hujusmodi licentias quàm modo præmisso, concedit, & ex prædicta causa, quæ nisi verificetur, facit corruere gratiam, etiam si ipsa causa videretur tantummodò impulsiva, ut per Menoch. *de arb. jud. casu* 201. *num.* 12.

Et sub hujusmodi formula vidimus prædictas licentias concedi, videlicet.

A tergo.

Dilectis in Christo Filiabus Nobilibus Mulieribus Dianæ de Capua, & Portiæ Caraffæ Ducissis Terræ, seu loci de Laurenzano Neapolitan. seu alterius Civitatis, vel Diœcesis.

Intus verò: *U R B A N U S &c.*

Dilectæ in Christo Filiæ mulieres &c. Salutem &c. Spirituali &c. Vrbis, quæ, ut asseritis, Terræ seu loci de Laurenzano jurisdictionem habentes, Neapolitana seu alterius diœcesis Ducissæ existitis, ut à tribus matrimonis honesto, ac decenti &c. quas &c. nisi &c. associatæ &c. tribus vicibus &c. ut in priori formula. *Dat. in Arce Gandulphi, Diœcesis Albanen. Die 13. Octobris 1636. Pontificatus Nostri anno decimo quarto.*

Nntandum prætereà, quòd hujusmodi licentiæ neque suffragantur, nisi accedat expressè consensus monialium capitulariter, & per secreta suffragia, prout voluit etiam idem Usbanus Papa VIII. *in sua Constitutione, quæ incipit, Sacrosanctum, die 27. Octobris* 1624.

Insuper, quòd non concedantur, nisi pro quatuor vicibus ad summum, aliàs verò, pro tribus tantum vicibus, vidi concessas; nisi qualitas personæ, & Summi Pontificis benignitas aliud suadeat: quòd si fortè simpliciter concederetur, absque eo quod exprimeretur, per quot vices intelligeretur de prima vice tantùm, & non ultra, *arg. l. boves, §. hoc sermone, ff. de verb. sign.* Alex. *consil.* 56. *versic. unde si alicui, vol.* 4. Felin. *in cap.* 2. *de treug. & pac.* Jas. *in l. divortio, §. quod in anno, col.* 3. *ff. solut. matrim. l. duobus, §. si ei, qui ff. de jurejur.* licèt iste casus rarò posset evenire, cùm in prædictis licentiis, quando Papa vult, exprimit dicendo; pro una vice tantùm, prout aliàs vidi; & hoc modò cessant conjecturæ, ad text. *in l. illo, aut ille, ff. de leg.* 3. *l. continuus, §. cum ita,* juncta glos. *in verbo, nullus, ff. de verb. oblig.*

Denique supradictę licentiæ conceduntur ad pręscriptum Constitutionis supradicti Pauli V. qui præscripsit modum utendi facultatibus concessis à Romanis Pontificibus ingrediendi Monasteria monialium, per quam ordinavit, quòd nulla persona cujuscunque gradus, & conditionis existat, vigore licentiarum, plura Monasteria, pluribus vicibus ingrediatur; sed quòd licentiæ hujusmodi, respectu universorum, non autem aliquorum, vel singulorum Monasteriorum, suffragentur, ita ut, cui bis in anno, vel ampliùs plura monasteria ingredi conceditur, ei bis, vel ampliùs tantùm universa, non autem eorum aliqua, vel singula ingredi liceat: etiam si prædicta monasteria in diversis Civitatibus, terris, diœcesibus, & locis existant, teste Barbos. *in collect. ad loc. Conc. sess.* 25. *c.* 5. *de monial. & regul. nu.* 9.

PRAXIS DISPENSATIONIS
AD BENEFICIA SECULARIA
Pro Regularibus, & è contra.

LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

Praxis Dispensationis ad beneficia secularia pro Regularibus.

SUMMARIUM.

1 *Secularia beneficia secularibus, regularia regularibus conferenda.*
2 *Regularis, sine Apostolica dispensatione, inhabilis ad beneficium sæculare, & è contra.*
3 *Regularis impetrans beneficium, non habita mentione sæcularitatis, & è converso, collatio est nulla.*
4 *Etiam si ipsa collatio fiat Motu proprio.*
5 *Motus proprius non aufert inhabilitatem personæ, aut alios substantiales defectus.*
6 *Neque firmat gratiam contra mentem concedentis.*
7 *Regularia beneficia, quæ.*
8 *Constitutio Pauli IV. quid disponat circa beneficia pro Regularibus.*
9 *Canonici regulares, sine dispensatione Apostolica, incapaces beneficiorum sæcularium.*
10 *Canonicus regularis potest obtinere parochialem Ecclesiam, de licentia tamen suorum Superiorum nu. 12 sed contrarium servatur in praxi sub num. 13*
11 *Canonici regulares translati non possunt obtinere beneficia Curata.*
13 *Voluntas non reducta ad actum legis, vel dispositionis, nihil operatur.*
14 *Canonici regulares cur non possint beneficia curata sæcularia obtinere.*
15 *Canonici regulares promoti in Episcopos, quos habitus deferant.*
16 *Monachus potest eligi ad dignitatem Episcopatus.*
17 *Episcopus appellatur religiosus.*
18 *Monachus effectus Episcopus, absolutus à vinculo suæ Ecclesiæ non habebit officia, & dignitates sui Ordinis.*
19 *Monachis quomodo conferantur beneficia curata, & quando, num. 20.*
20 *Et adducuntur declarationes Sacræ Congregationis.*
21 *Necessitas non habet legem.*
22 *Regulares, impetrando beneficia curata sæcularia, quid exprimere debeant.*
23 *Regularibus providetur de beneficiis sæcularibus, vacantibus etiam per resignationem.*
24 *Præbenda theologalis quomodo regulari theologo conferenda; & affertur declaratio Sac. Congr. Conc.*
25 *Et quomodo Canonico sæculari, non graduato.*
26 *Canonicis regularibus neque beneficia simplicia sæcularia conferuntur.*
27 *Religiosi Ordinis Militaris incapaces beneficiorum sæcularium simplicium.*
28 *Fratres Ordinis S. Joannis Hierosolymit. sunt verè religiosi.*
29 *Beneficia sæcularia simplicia quomodo Religiosis conferuntur, & proponitur formula provisionis Apostolicæ.*
30 *Regularitas status in beneficiis requirit possessionem quadragenariam, & alia, ut hic.*
31 *Beneficia præsumuntur sæcularia, nisi regularia probentur.*
32 *S. Petrus Apostolus fuit sæcularis.*
33 *Sæcularitatis status in beneficiis præscribitur per decenniũ, & quot cõditiones requirãtur ad sæcularitatẽ, vel regularitatẽ.*
34 *Beneficium an sæculare, vel regulare sit, attenditur ultimus status.*
35 *Præscriptio quadragenaria circa statum regularitatis, vel sæcularitatis, in beneficiis, quando cesset.*
36 *Fratres S. Joannis Hierosolymitani dispensantur ad officia sæcularia in Romana Curia.*
37 *Regularis quomodo dispensetur ad pensionem super fructibus beneficii sæcularis.*
38 *Regularis dispensatus ad unum beneficium sæculare, si illud resignet cum pensione, an egeat nova dispensatione.*
39 *Dispensationis natura quæ sit.*
40 *Beneficia regularia nõ conferenda nisi regularibus professis.*
41 *Clericus sæcularis quomodo dispensetur ad Monasterium obtinendum.*
42 *Et quomodo minor.*
43 *Clausula,* Ex nunc, pro ut ex tunc, *quando apponatur, in provisionibus beneficiorum regularium.*
44 *Monialibus quomodo, & quando provideatur de monasteriis cum dispensatione Apostolica.*
45 *Mulier potest habere beneficium, habens dignitatem, & administrationem.*
46 *Abbatissa, Priorissa &c. possunt suas Prælaturas resignare, etiam ad favorem, & cum reservatione pensionis.*
47 *Monialis vidua, seu aliàs corrupta, incapax Officii, & dignitatis sine dispensatione Apostolica, etiam ex declaratione S. Congreg. Episcop. & Regul.*
48 *Nec electio aliter facta tenet.*
49 *Episcopus non potest contra jus commune dispensare.*
50 *Abbatissa non eligitur minor quadraginta annis.*
51 *Monialis quomodo dispensetur super defectu ætatis ad officia, & dignitates.*
52 *Monialis illegitima non eligitur in Abbatissam.*
53 *Abbatissa, & Præfectæ Monasterii Monialium in Italia, ad trienniũ tantũ eliguntur ex Constitutione Gregorii XIII.*
55 *Hæc autem Constitutio habet locum etiam in Monasteriis Militarum.*
55 *Abbatissa, seu Priorissa, expleto triennio denuò non eligenda, Sede Apostolica inconsulta; cum non possit Ordinarius neque dictum triennium prorogare.*

Regulares, non modò, ad diversa, quæ hactenos dicta sunt, verùm etiam ad beneficia sæcularia assequenda, sæpenumero dispensantur: idcircò quid circa id ipsa Romana Curia servet, videamus. Et quidem satis in jure expressè cavetur, ut regularia beneficia in titulum Regularibus professis provideri consueta, cùm per obitum, aut resignationem, vel aliàs illa in titulum obtinentis vacare contigerit, Religiosis tantùm illius Ordinis, vel iis, qui habitum omninò suscipere, & professionem emittere teneantur, & non aliis; ne vestem lino lanaque contextam induant, conferantur, ut inter cetera jora novissimè cautum est per Conc. Trident. *sess. 14. c. 10. de reform.* indecorumque admodùm sit, rationique minimè congruum, si etiam sæcularibus conferantur: ne homines disparis professionis, vel habitus, Ecclesiæ præficere, aut in una eademque Ecclesia sociari: quapropter sæcularia beneficia sæcularibus, regularia verò regularibus conferri debent, *cap. cum de beneficio, de preb.* 1
in 6. cum aliis, nisi tamen prout aliàs fieri audivi, beneficia ipsa regularia ad sæcularitatem Apostolica auctoritate reducta fuerint: quòd quidem nonc raro, & nõ sine maximis caussis fieri contingit, ut omnes ferè possunt testari Curiales, licèt Ecclesia sæcularis possit facilè fieri regularis, probat Lap. *alleg. 44.* allegans ibi, *d. c. cum de beneficio*, ubi, quòd beneficium, quod consuevit regi in statu regulari, efficitur sæculare.

2 Hinc fit, ut regularis sine Summi Pontificis dispensatione inhabilis reddatur ad beneficium sæculare; sicut è contra, sæcularis ad beneficium regulare: unde benè norunt, non modò Curiales ipsi, verùm etiam exteri, quòd si monachus quisquam, sive alius regularis impetret beneficium sæculare, nulla sæcularitatis hujusmodi habita mentione, aut è converso, 3
nulla prorsus, & invalida redditur collatio, Fel. *in c. nostra, nu. 41. de rescript.* Cassad. *dec. 4. n. 1. de preb.* Quod profectò procedere neminem latet, etiam si collatio ipsa fuerit motu pro- 4
prio facta; quandoquidem ipse motus proprius nunquam aufert inhabilitatem personæ, aut alios substantiales defe- 5
ctus, Barbos. *claus. 79 num. 22.* neque firmat gratiam con- 6
tra mentem concedentis, Menoc. *de arb. jud. casu. 201. n. 30.*

Ne

Ne autem, te, qui simplex es Curialis, per ignotos ter-
minos procedere contingat; scias, quòd regularia beneficia
illa dicuntur, quæ ex sua fundatione seu institutione, vel
consuetudine Religiosis sunt addicta, Rebuff. *in Concor.
rubr. de collat.* §. *Volumus*, in verbo *Regularia:* vel illa.
quæ per quadraginta annos consueta sunt regi per eosdem
d. c. cum de beneficio.

Ab hac tamen nostra praxi devium non agnoscas, ut quo-
ad parochiales Ecclesias sæculares, hoc ordine procedatur,
nimirum, quòd licet in dubium aliàs revocaretur, an sci-
licet stante dispositione, tex. *in c. quod Dei timorem, de stat.
Monach.* liberè posset Canonico regulari conferri benefi-
cium curatum sæculare; ac propterea docuerit inter cœte-
ros, Gonz. *ad Reg. 8. cancell. gloss. 7. n. 53.* in prima impres-
sione, quòd hodie nulli Regulares, etiam si sint Canoni-
ci, habere possunt beneficia curata sine dispensatione Apo-
stol. neque in perpetuum, neque ad tempus, quodque ita
observari vidit, ac desuper emanaverat quædam declara-
tio *S. Congr. Concilii*, ubi, etiam, quòd licèt olim dabatur
monachis dispensatio ad unum beneficium curatum, con-
tra *c. monachi, de stat. Monach.* hodie non admittuntur, nec
dispensantur, prout disponitur in Const. Pauli V. quæ incipit,
Postquam divina bonitas Tertiodecimo Kal. Aug. anno. 1518.
per quam disponitur, etiam privari regularem quibuscunque
8 beneficiis Ecclesiasticis, qui absq; dispensatione illa obtinue-
rit: & quamvis dicta Constitutio fuerit redacta ad terminos
juris communis per Pium IV. quæ incipit, *Sedis Apostolicæ
solertia, Tertio Non. Aprilis* 1560. tamen praxis admisit,
quòd Canonici Regulares sine dispensatione Apostolica ta-
9 lia beneficia obtinere non possunt, præsertim stantibus de-
creto Gregor. XIII. & præd. dispositione Concil. Trident.

Attamen, id. Gonz. *loc. cit. in addit.* in secunda impressio-
ne *versic. cæterum*, ait, quòd re maturius considerata, con-
trarium est tenendum; tum quia de jure communi Canoni-
cus Regularis potest obtinere Parochialem Ecclesiam *d. c.
quòd Dei timorem*, tum etiam, quia per d. Conc. Trid. non
10 modò est aliquid derogatum, immò potiùs approbatum *in
sess. 14. c. 11.* dum statuit, quòd hujusmodi Canonici tran-
slati de uno ad alium ordinem, non possint obtinere bene-
ficia curata; unde quoad non translatos, videtur, id. Conc.
11 approbare dispositionem juris communis.

Unde ex his videtur, ipsos Canonicos Regulares, sine
dispensatione Sedis Apost. adhibita tamen licentia suorum
12 Superiorum, posse dicta beneficia sæcularia curata obtine-
re; præsertim cùm videatur sublata difficultas per *decis.
Rot. in una Papien. Jurispatr. die 6. Martii 1598. coram Se-
raphin.* ubi, proposito dubio, An scilicet Canonico Regu-
lari poterat hodie de sui Superioris licentia conferri benefi-
cium sæculare curatum, fuit dictum, & resolutum, quòd li-
cèt sęcularia beneficia non sint conferenda Regularibus, pos-
sunt nihilominus curata conferri Canonicis Regularibus,
& novissimè sequitur, & tenet Vivian. *in praxi iurispat. in
append. ad c. 2. l. 6. in fine d. praxis*, ubi testatur, S. Caro-
lum Borromæum, prævio concursu, anno 1584. Quarto
Idus Januarii, contulisse Parochialem Ecclesiam S. Remi-
gij Vicemodroni Mediolan. Diœcesis D. Theophilo Vari-
sio, Canonico Regulari Congr. Lateran. habenti talem
facultatem à suo Generali; & à Clemente VIII. fuit collata
Præpositura D. Pauli Tapparello Pedemontano, Canoni-
co Regulari Lateranen. ante tamen collationem, visum
fuit, an præmissis non obstaret decretum Concil. Trid. &
Sac. Congr. respondit, non obstare, nisi esset translatus,
id. Vivian. *loc. cit.*

Nec præmissis adversari aliquo modo videtur declaratio
S. Cong. quam refert id. Gonz. *d. gl. 7. n. 35.* nec non quod-
dam decretum Greg. XIII. per hæc verba, *S. D. N. noluit
licere Canonicis Regularibus Cong. Lateranen. etiam de licen-
tia sui Generalis, absque consensu Summi Pontificis, assu-
mere curam animarum, etiam ad tempus, multoque minus be-
neficium curatum ad tempus*, ut per Garc. *de benef. p. 7. c. 10.
sub n. 32. in fine*. Quia quoad dictam declarationem Concil.
quamdiù non constat de intentione Papæ, nihil facit, ut
in *auth. si quis in aliquo, C. de eden.* quo verò ad sententiam
suprad. Greg. XIII. neque sufficit aliquando ipsum noluisse,
poterat enim posteà velle, *l. 4. ff. de admin. tut.* quia volun-
13 tas non reducta ad actum legis, vel dispositionis, nihil ope-
ratur, *l. quidam cum filium, post princip. ff. de hered. inst. l. cum
in plures, §. locator. ff. locati, c. quemadmodum de jurejur.* Sic-
que hodie ad præscriptum suprad. decisionis in partem affir-
mativam inclinari posse videtur.

Corradi Prax. Dispensat.

At verò ego in tuta praxi ad negativam inclinandum esse
existimo, nimirum, ut non obstante *d. Putei decis.* Cano-
nicos regulares, non esse admittendos ad curam Paro-
chialem Ecclesiarum absque sedis Apostolicæ dispensatio-
ne, ita enim resolutum fuisse per *Sac. Congreg. Episc. &
Reg. in una Cremon.* 1. *Septembre* 1630. testatur *ad coll.
DD. numero 7. fol. mihi* 149. & sic vidi pluries servatum
in praxi, à qua vera legum interpretatio desumitur,
Bald. *in cap. 1. numer. 7. de feud. 51. cap. amitt.* Illud enim
est, quod satis urget, nempe, quia supradictæ dispositio-
ni tex. *in d. cap. quod Dei timorem*, fuit derogatum per con-
cordata Leonis X. ut per Rebuff. *in rubr. de collat.* §. *Volu-
mus* t. verbo, *& conformitatem*, quapropter absolutè dicen-
dum est, ipsis Canonicis Regularibus non posse conferri
beneficia sæcularia prout non modò testantur omnes peri-
tissimi, & antiquissimi Curiales, verùm etiam multi
Pontifices significarunt, teste Sanch. *in præcepta Decalo-
gi tomo 2. lib. 7. cap. 26. numer. 71.* quem refert Barbos. *de
jur. Eccles. lib. 3. cap. 4. numer. 71. vers. Diximus, circa
fin.* ubi concludit, quòd hodie Canonicus regularis absque
dispensatione Summi Pontificis non potest ad Parochia-
lem Ecclesiam promoveri, & per extensum affert d. decla-
rationem in hæc verba videlicet, *Canonici Regulares non ob-
stante cap. quod Dei timorem, non admittuntur ad curam
parochialem Ecclesiarum absque Sedis Apostolicæ dispen-
satione.*

Ratio autem, cur ipsis Canonicis Regularibus erat in- 14
dultum, ut per *d. cap. quod Dei timorem*, beneficia curata
sæcularia obtinere potuissent, jam expressa est in *eod. cap.
in §. licet*, per hæc verba, videlicet, *licèt autem in Latera-
nen. Concilio de Monachis caveatur, ne singuli per villas,
& oppida per quascumque Parochiales ponantur Ecclesias,
&c. quia tamen illud de Canonicis regularibus specialiter
non cavetur, qui etsi à Sanctorum Monachorum consortio
non putentur seiuncti, regula tamen inserviunt laxiori, &
per antiquos canones etiam Monachi possunt ad Ecclesiarum
Parochialium regimen in Presbyteros ordinari, ex quo de-
bent prædicationis officium (quod privilegiatum est) exerce-
re, sic annuendum duximus postulatis, ut exercens plebani
officium, si commodè fieri poterit, unum Canonicum regula-
rem secum habeas, ad cautelam cuius, in his, quæ Dei sunt, &
regularis observantiæ, tam consortio, quàm solatio perfruaris.*

Et ob hanc eadem rationem puto, Leonem X. concessisse 15
his Canonicis regularibus in Episcopos promotis, ut tam in
Capella Pontificali, quàm extra eam, habitus, & colores
clericis sæcularibus in Episcopos promotis concessos, gestare
possit: prout in suis literis in forma Brevis expeditis, sub dat.
*Romæ apud Sanctum Petrum, Anno 1519. Pontificatus sui
Anno septimo.*

Hęc autem quoad Canonicos Regulares, ad ipsa beneficia
curata, quo verò ad alios Regulares, eos, etiam attentis ju-
ribus superius allegatis, omninò esse inhabiles ad eadem
beneficia obtinenda, non ambigitur; nisi tamen sint Epis-
copatus; quia ad dignitatem Episcopalem & Monachus 16
nedum potest eligi, & de ea provideri *text. in c. 1. 18. qu. 1.
Clem. 1. de elect.* nam, & ipse Episcopus appellatur religio- 17
sus *cap. ex multa voto*, venim etiam habet jus succedendi,
& liberatur à tribus substantialibus Religionis, *cap. un. 18.
quæst. 1.* quia de filio jam factus est pater, facitque fructus
suos in vita, & de eis disponere potest non minus quàm sæ-
cularis, Bald. *in cap. Clerici 2. num. 7. de Vit. & Hon. Cler.*
Navar. *consil. 15. numer. 4. & per tot. de Regular.* ibi *numer.*
8. ait, praxim totius Christiani Orbis ita servare, & plura 18
de hac re videri possunt penes Ludovis. *decis.* 401. absolutus
tamen à vinculo, non potest habere officia, & dignitates
sui Ordinis, redeundo ad illum, ex *Constitut.* Pauli IV. quæ
incipit, *In Sacra, apud S. Petrum sub annulo Piscatoris. 19.
Iulii* 1059.

Cęterùm nunquam eis talia beneficia conferuntur, nisi in
casibus in infrascriptis duabus declarationibus *Sac. Congre-
gationis Concilii* contentis per quas conclusio prędicta hanc
recipit restrictionem, nimirum si accedat dispensatio Papæ
ex aliqua urgenti necessitate, quæ tunc, ut nostra praxis do-
cet, dari consuevit, quando clerici sæculares idonei mi-
nimè reperiuntur; ex quo in defectum Clericorum sæcu-
larium possunt beneficia sæcularia regularibus conferri;
& è contra beneficia regularia sæcularibus, tunc enim ne-
cessitas non habet legem, *cap. Abbate, in fin. de verb. signif.*
Quod præsertim est intelligendum de Ecclesiis curatis, un-
de emanarunt duæ sequentes declarationes Sac. Congre-

gationis Concilii, quarum prima est. *Queritur, an Ecclesia Parochiali, ex necessitate, nempe, ob penuriam Sacerdotum, regularis perpetuo possit præfici. Sacra Congregatio respondit, permitti posse, ita tamen, ut deducto victu, quod reliquum fuerit redditum, in utilitatem Ecclesiæ, & pauperum convertatur, ob id autem necessariam esse hodie dispensationem, contra opinionem communem antiquorum DD. dicentium, quod ita de stylo observari consuevit, quod si magis placeret S.D.N. Sixto posse, quod petitur, ad tempus concedi, quoad scilicet Episcopus provideret de Clerico sæculari: nihil tamen concedendum, nisi instante Episcopo pro necessitate, vel utilitate Ecclesiæ: supradictam priorem sententiam Congregationis probavit Sanctissimus*. Secunda verò. *Quidam Clericus miles S. Stephani petiit admitti in concursu cujusdam Ecclesiæ Parochialis, Congregatio parva censuit, significandum Datario, Concilium non prohibuisse, quin Regulares possint habere sæculares Parochiales; jus etiam vetus, non obstare, videat ipse si institutum militiæ suæ obstat. Sanctissimus noluit, quia dixit prohibere Concilium Lateranense in concordatis cum Leone*, Rebuff. *in concord.* & ideò scribendum Episcopo, *ne regularem admittat ad concursum, quòd non debuit istum, scilicet, admittere*, refert Garc. *p. 7. cap. 10. num. 32.*

Ut autem supradictas declarationes Sacræ Congregationis circa Parochiales Ecclesias in praxim deducamus, sciendum est, quòd servat stylus Curiæ, ut in supplicationibus dispensationum pro dictis beneficiis curatis per regulares obtinendis semper exprimatur habilitas Oratoris, nimirum:
22 *Supplicat igitur humiliter S.V. devotus illius Orator N. expressò professus Ordinis Minorum Domus N. Frater Ordinis Minorum de observantia nuncupati, Ordinem ipsum, in Domo eorundem Fratrum expresse professus, Theologiæ professor, ac verbi Dei Concionator, quatenus eidem Oratori, pro quo, devota creatura vestra Episcopus seu Vicarius N. aut Parochiani dicti loci ob penuriam Presbyterorum sæcularium in illis partibus ob eximiam prædicandi verbi Dei Oratoris scientiam E. S. V. humiliter supplicant, conferre, & de illa etiam providere, secumque, ut illam recipere, & quoad vixerit retinere liberè, & licitè valeat, dispensare dignemini de gratia speciali &c.*

Alias similes dispensationes pluries vidi in ipsa Romana Curia concessas pro Parochialibus Ecclesiis vacantibus,
23 etiam per resignationem ad favorem diversorum Regularium, quarum provisiones committebantur locorum Ordinariis in forma, *Dignum novissimè*, cum infrascriptis decretis, videlicet, *Et de licentia sui Superiori; ad cujus nutum ipse Orator Regularis quandocunque ad Claustrum revocari possit. Et cum decreto quod detracto ex fructibus Parochialis Ecclesiæ, quod necessarium fuerit pro Oratoris congrua sustentatione quod ex eis reliquum erit, in pauperes illius loci, aut reparationem ædificiorum, & in emptionem ornamentorum ejusdem Ecclesiæ, arbitrio Ordinarii convertatur. Et cum expressione, quod hæc gratia fit ob eximiam scientiam, & peritiam prædicandi verbi Dei ipsius Oratoris, & difficultatem inveniendi probos, & peritos Rectores sæculares his calamitosis temporibus, in quo munere prædicandi ipse Orator se exercere, & in dicto loco, habitu regulari retento, continuo personaliter residere, ac eidem Parochiali Ecclesiæ per se ipsum deservire; & Parochialia gerere, & exercere debeat, aliàs dicta Ecclesia vacet eo ipso.*

Et hæc propter Canonicos regulares, procedunt de stylo Curiæ, nempè ut exprimatur, Oratorem regularem esse aptum concionatorem, vel quid simile, circa quod non potest dari certa regula, qui quidem stylus non longè distat à jure communi, per quod habetur, sicut diximus, tunc sæcularia beneficia curata esse regularibus conferenda, quando videlicet urget ipsa necessitas, *c. inter quatuor, de religios. domibus.* Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. Volumus 1. verbo: & conformitatem.*

Similem gratiam vidi concessam pro Dignitate principali curata apud Heluetios pro Fratre Ordinis Eremitarum S. Augustini, Magistro in Theologia, pro quo committebatur Ordinario, ut sequitur, *Et postquam Orator fidem catholicam juxta articulos pridem à Sede Apostolica propositos, in ejus manibus professus fuerit, et propter defectum personæ sæcularis, quæ curam animarum hujusmodi exercere posse, & eximiam dicti Oratoris scientiam, ac prædicandi verbi Dei peritiam, ita expedire judicaverit, illumque per diligentem examinationem ad id idoneum esse repererit, omnes, & singulos fructus, ac etiam distributiones ejusdem Archypresbyteratus eidem Oratori pro stipendio ratione exercitii curæ animarum hujusmodi, donec de alia persona sæculari idonea, cui dictus Archipresbyteratus conferri possit, per Sedem Apostolicam prospectum sit, illius titulo interim suppresso, ita ut à quoquam impetrari nequeat, concedat & assignet, citra provisionem, seu commendam dicti Archipresbyteratus, & de licentia Superioris dicti Oratoris, qui in munere prædicandi verbi Dei se sedulo exercere, & habitum suum regularem, ut antea semper gerere, & retinere ubique debeat, ac ad nutum dicti Superioris ad claustrum quandocumq; revocari possit: Et quod detracto ex fructibus, & distributionibus quotidianis, quod necessarium fuerit pro ejus congrua sustentatione, quod reliquum erit domui, in qua ipse Orator professus est, cedat.*

Iste item ordo servatur, cum ex decreto *Concilii Trid.* 24
sess. 5. cap. 1. non reperitur Clericus sæcularis pro Theologali præbenda in Cathedrali Ecclesia; unde aliàs à Sac. Congregatione ipsius Concilii emanavit sequens declaratio, videl. *Congreg. Concilii censuit, quando Clericus sæcularis idoneus pro theologali præbenda non reperitur, collationem illius suspendendam esse, donec inveniatur idoneus Theologus sæcularis, cui fieri possit, & interim nullum esse deputandum custodem, aut curatorem fructuum ipsius Canonicatus; sed eos omnes tradendos Superiori alicuius Ordinis, qui curet, ut aliquis Theologus ex suis regularibus publicè in Cathedrali Ecclesia doceat Sacram Scripturam, prout mandatur decreto Conc. cap. 1. sess. 5. eique in primis necessaria subministret ex dictis fructibus; quod reliquum fuerit, in usum monasterii convertat.* Ac proindè quandò casus evenit ut petatur per Sedem Apostolicam desuper provideri, Committitur Ordinario, cum decreto, *Et citrà provisionem: sed de concessione, & assignatione duntaxat omnium, & quorumcunque fructuum, & distributionum quotidianarum, Canonicatus, & præbendæ præfatorum, eidem Oratori pro stipendio præbendæ Theologalis, ad vitam ipsius Oratoris, seu donec de alio Magistro in Theologia Titulari idoneo, cui Canonicatus, & præbenda præfati conferri possint, per loci Ordinarium prospectum sit: illorum titulo interim suppresso: ita ut à quoquam impetrari nequeant. Et de licentia Superioris dicti Oratoris, qui habitum suum regularem, ut antea, semper gerat, & retineat ubique: aliàs præsens gratia nulla sit eo ipso.* Quamvis non ignoremus, quod
aliquando etiam ob necessitatem personæ graduatæ, Canonicatus, & præbenda Theologalis conferantur Clerico 25
sæculari non graduato; præsertim, ubi illorum fructus sunt tenues, quapropter in dispositiva literarum Apostolicarum hujusmodi collationis, prosequitur: *Nos volentes præfatum N. presbyterum asserentem, se, licèt in Theologia graduatus non sit, ad explendum tamen munus eidem præbendæ, tanquam Theologali incumbens, habilem existere ac in Civitate, & Diœcesi prædictis, nullum graduatum, aut qui intra annum, in Theologia graduari possit adesse, apud nos &c.* De hac tamen praxi latiùs dicam in *mea praxi benef.*

Beneficia autem sæcularia simplicia pari ratione ne- 26
queunt adhuc obtinere Religiosi, licèt Canonici regulares fuerint, etiam cum dispensatione Episcopi, Navar. *consil. 11. de statu Monach.* & fuit resolutum *in d. Papien. Iurispatronatus*, beneficium sæculare non posse conferri Canonico regulari, sine Apostolica dispensatione, nisi sit parochiale, ut per Garc. *de benef. p. 7. cap. 10. num. 29.* quidquid dicat Vivian. *in append. ad fin. suæ praxis jurispatr.* dum indistinctè tenet, Canonicum regularem sine speciali dispensatione Sedis Apostolicæ cum sola licentia sui Superioris Regularis, posse obtinere beneficia sæcularia in titulum, & ibi afferr exemplum, dicens, Paulum V. contulisse Canonicatum Ecclesiæ Capritan. D. Antonio Caracciolo Canonico Regulari: de cujus tamen collatione non constat, & quatenus ita sit, credo, dictum Canonicatum fuisse sibi dispensativè collatum, aut non facta mentione, quod dictus Antonius esset Canonicus Regularis, & allegat ipse Vivian. *D. Gabriel. Pennott.* ex Congreg. Lateranen. in sua tripartita historia, *lib. 2. de orig. Ordin. Canonic. regular.* in quo ego vidi fieri mentionem de prædicta Collatione Canonicatus Capritan. nec tamen ibi distinguit modum collationis prædictæ: neque sufficit, quod tales Canonici Regulares, quando professionem emittunt, inter cætera dicant, quòd nunquam absque licentia Capituli gener-

nera-

neralis, vel ejus authoritate fungentis, aliquod cum cura, vel sine cura beneficium acceptabit intus, vel extra Ordinem eorum, renunciando omnibus juribus, & privilegiis, & consuetudinibus in contrarium eis competentibus, vel quomodolibet competituris &c. quia, etiam de licentia Superioris, ad simplicia beneficia requiritur Apostolica dispensatio; & illa verba, *vel extra Ordinem nostrum*, non possunt intelligi de beneficiis sæcularibus, sed de regularibus alterius Ordinis: attento quòd beneficia Regularia solita per ejusdem Monasterii Monachos gubernari, nullatenus possunt conferri aliis Clericis Regularibus diversi Ordinis, & Religionis, cùm non conveniat, ut homines disparis professionis, vel habitus simul in eisdem Monasteriis associentur, ut d. *in Clem. 1. de Elet.* Gonz. *ad regul.* 8. *gl.* 8. *n.* 9. *& seq.* ubi plura ad hoc more suo congerit. Et cùm annis proximè elapsis occurrisset vacatio quorundam simplicium beneficiorum sæcularium de jurepatronatus, in hac Civitate, seu Diœcesi, fuissetque ab illorum patronis præsentatus ad illa idem D. Antonius Canonicus Regularis, consultus ego ab eodem, respondi, eum esse inhabilem ad eadem, & ob id debebat petere institutionem à Sede Apostolica cum opportuna dispensatione; at verò cùm ille petiisset institutionem hujusmodi in hac Curia Archiepiscopali, fuit sibi denegata: & licèt pro parte sua fuisset allegatus tex. *d. cap. quod Dei timorem de stat. Monach.* fuit responsum d. text. habere tantummodo locum in beneficiis curatis sæcularibus pro ipsis Canonicis Regularibus, non autem in beneficiis simplicibus.

Quinimmò nec religiosi Ordinis militaris sunt horum 27 beneficiorum sæcularium simplicium capaces sine Apostolica dispensatione, quòd procedit etiam in Religiosis Ordinum Militarium S. Joannis Hierosolimitani, & similium, quia eis non possunt conferri talia beneficia Ecclesiastica sæcularia, id. Gonz. *glos.* 8. *n.* 42. cùm enim emittant ipsi tria vota substantialia, obedientiæ videlicet, paupertatis, & castitatis, sunt verè religiosi; licèt his frequentior detur 28 dispensatio Apostolica ad beneficia simplicia: & non aliàs, quàm cum limitationibus, & clausulis infrascriptis, secundùm recurrentem stylum Datariæ Apostolicæ: ac proinde 29 pro milite Religionis Hierosolymitanæ emanarunt literæ provisionis Apostolicæ cum oportuna dispensatione, eo, quo sequitur, modo, videlicet.

PAulus Episcopus servus servorum Dei, Dilecto filio Fabritio Girundo presbytero Neapolitan. fratri Capellano Hospitali S. Ioannis Hierosolymitani, salutem &c. Religionis zelus, vitæ, ac morum honestas &c. Cùm itaque postmodum Ecclesia seu Capella, aut legatum pium, uni Clerico sæculari, in titulum perpetui simplicis beneficii Ecclesiastici, conferri, & assignari solitum in certa portione cujusdam terræ prædii la Bufalata nuncupati in territorio loci Villæ Iuliani Aversan. Diœcesis consistens, quam, seu quod bo. me. Octavius Episcopus Nicoteren. dum viveret, in titulum ex concessione, seu dispensatione Apostolica obtinebat; per obitum dicti Octavii Episcopi, qui extra Romanam Curiam de mense Martii proximè præterito, debitum naturæ persolvit, vacaverit, & vacet ad præsens, Nullusque &c. Nos tibi, &c. qui examinatus, & idoneus repertus, testimonio Ordinarii tui Neapolitan. de vita, & moribus prædictis, ac idoneitate, etiam commendaris, & ut asserit, habitum, & crucem per Fratres Capellanos Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani gestari solitos, pridem suscepisti: ac professionem per eos emitti consuetam, expressè emisisti, regulares, præmissorum meritorum tuorum intuitu &c. Nos enim tecum, ut Ecclesiam, seu Capellam, aut legatum hujusmodi, vigore præsentium recipere, & quoad vixeris, retinere liberè, & licitè valeas, Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac præfati Hospitalis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque nequaquam obstantibus, dicta Apostolica authoritate, earundem tenore præsentium de specialis dono gratiæ dispensamus. Volumus autem, quòd tu, per publicum instrumentum, in archivio Curiæ Episcopalis Aversan. retinendum, seu per inscriptionem duraturam in pariete dictæ Ecclesiæ, seu Capellæ faciendam, declarare tenearis, eandem Ecclesiam, seu Capellam, aut legatum hujusmodi, non regularem, seu regulare, sed merè sæcularem, seu sæculare esse; nec per regulares, sed per sæculares clericos obtineri consuevisse: aliàs præsens gratia nulla sit eo ipso. Nulli ego &c. Dat. Romæ. &c.

Et sic habes ex hac formula literarum, quòd ultra derogationem obstantium, sequitur decretum. *Volumus autem &c.* per quod cautum est, ne de cætero ipsa Ecclesia, seu Capella, 30 per hujusmodi collationem, prætendi possit acquisivisse statum regularitatis; qui facile, tractu temporis posset mutari; ad quod tamen requiritur possessio quadraginta annorum cum bona fide, tex. *in d.c. cum de beneficio*, ibi *ut præscriptio legitima sit completa*, & ibi gloss. in *verbo, legitima, de præb. in* 6. quando videlicet constat de vera qualitate beneficii, ac illius anteriori statu sublatis provisionibus Apostolicis, & earum temporibus, quæ non mutant statum, Achill. de Graff. *dec. ult. de jurepatr.* nisi appareat esse factas animo mutandi statum, id. Garc. *p.* 7. *c.* 10. *n.* 35 *circa fin.* si etenim de contraria qualitate, & anteriori statu non constaret, attendendus esset ultimus status, maximè si est sæcularitatis, id. 31 Garc. *d.c.* 10. *n.* 34. ex quo ob assistentiam juris, beneficia præsumuntur sæcularia, nisi regularia probentur, quandoquidē, ut ait Gonz. *gloss.* 7. *n.* 2. cum S. Petrus Apostolorum Princeps fuerit sæcularis, præsumuntur sic fundata beneficia, sequendo 32 hunc primum patronū. Quare ex hac ratione dicimus, quòd papatus sit beneficium seculare, *c.* 1. *de maled.* Gonz. *ad reg.* 8. *glo.* 7. *n.* 39. Ex hac igitur ratione, licèt ad præscribendum statum regularitatis requiratur præscriptio quadragenaria, ut dictum est, ad præscribendum tamen statum sæcularitatis sufficiunt decem anni: cùm ob assistentiam juris communis fiat reductio ad primævum statum, id. Gonz. *n.* 8. *&* 9. ut dictū est.

33 Et quia ad effectum dignoscendi, an, & quando in similibus impetrationibus sit petenda dispensatio, vel ne, non erit prorsus à simplicibus Curialibus respuendum, scire quasnam conditiones requirit ut beneficium fiat ex sæculari regulare, & è contra. Et quidem sex sunt, quarum, Prima est, ut tempore ad legitimam præscriptionem administratum sit beneficium per sæculares, ut fiat sæculare, ut infra dicetur, vel per regulares, ut fiat regulare. Secunda, ut tale beneficium possidentes, sint in eo instituti. Tertia, ut in ipso beneficio sint instituti tanquam Rectores, non autem tanquam Vicarii, vel conductitii clerici administrantes. Quarta, ut administretur beneficium à regularibus, tanquam regulare, ut transeat in regulare; secus autem, si gubernetur tanquam seculare, ad instar clericorum secularium, veluti, si præficiatur regularis Ecclesiæ curatæ, vel si beneficium regulare seculari, vel seculare regulari ex dispensatione conferatur; & si possideatur per tēpus quadraginta annorum. Quinta; ut conferens, animo, & intentione beneficium cōferat, ut velit imprimere illum statum beneficio. Sexta, ut beneficium regulare possideatur bona fide à seculari, & seculare à regulari: quas quidem conditiones congerit Reb. *in concord. d. §. volumus, verb. regularia*, & ex plutibus Doctoribus, Barb. *de jur. Eccl. l.* 3. *c.* 4. *sub. n.* 68.

Et cùm in dubio, ad hoc, ut beneficium dicatur sæculare, 34 vel regulare, attendatur ultimus status, an scilicet vacaverit illud per obitum personæ sæcularis, vel regularis, ut per Put. *dec.* 189. *&* 192. *lib.* 1. ob id Datarius, ejusque Officiales nimis hodie invigilant super hujusmodi provisionibus, & dispensationibus, qui nunquam sinunt similes supplicationes, & Abbreviatores Majoris Præsidentiæ, literas Apostolicas transire sine prædictis limitationibus, & decretis; licèt anteà ista praxis minimè introducta erat; ac proinde facillimè allegari poterat præscriptio alterutrius status: quòd profectò contingere non potest adhibitis cautelis in supradicta formula li- 35 terarum appositis, nunquam allegari quadragenaria præscriptio, quando adest privilegium, vel dispositio Papæ cum decreto irritante, quod bene advertunt Franc. & alii, *in d.c. cum de beneficio, de præb. in* 6. Crescent. *dec.* 4. *n.* 6. *de privileg.* id. Garc. *d.c.* 10. *n.* 35.

Cum istis fratribus Hospitalis S. Joannis Hierosolymi- 36 tani vidi pluries dispensari, ut possint etiam retinere officia sæcularia, & præcisè in ipsa Cancellaria Apostolica; in qua vidi unum ex ipsis provideri per Summum Pontificem de uno ex Officiis Solicitatorum, seu Jannizerorum, & fuit sibi data dispensatio cum indulto illud recipiendi, & exer-

exercendi, cum derogatione privilegiorum dicti Hospitalis.
37 Dispensatur qoandoque Regularis ad pensionem, etiam
super fructibus beneficii sæcularis; & tunc datur hoc decre-
tum, *Et de reservatione pensionis prædictæ in administratio-*
nem pro dicto Oratore ad usus religiosos tantum, itaut ejus
Superiori, quandocunque, & quotiescunque ab eo requisitus
fuerit, rationem administrationis hujusmodi reddere omnino
teneatur.
Fuit aliàs dispensatum cum milite S. Jacobi, ut pensionem
ad quandam certam summam ascendentem sibi reservan-
dam, percipere posset; postmodum verò in casu illius
reservationis, pro exequutione dictæ dispensationis, fuit
dictum, quòd quoad pensionis hujusmodi reservatio-
nem, ita intelligeretur, dummodo ad hoc cum ipsu Orato-
re fuerit sufficienter dispensatum, ac præfata pensio, &
aliæ ipsi jam forsao reservatæ pensiones annuæ, insimul
summam sub dicta dispensatione comprehensam non exce-
derent.
Regulari Mendicanti vidi aliàs pensionem reservari; &
fuit in supplicatione expressum, quòd ipsa pensio sibi reser-
vabatur in administrationem, ad hoc ut suis necessitatibus
provideretur usque ad summi Pontificis eam reservantis, &
Sedis Apostolicæ beneplacitum dumtaxat, tenendam, perci-
piendam, & exigendam, ac levandam, ita tamen ut ejus Su-
periori quandocunque &c. ut supra.
Necnon Religioso Ordinis Prædicatorum io Theologia,
ac Sacri Palatii Apostolici Magistro, ob insignia ejus meri-
ta, ut tam illius, quàm personarum ei, etiam extra clau-
stra ministrantium, & deservientium necessitates in aliquo
sublevare valeret; fuit similiter reservata pensio in admi-
nistrationem ad beneplacitum, ut supra, & fuit in supplica-
tione additum, ut ipsam pensionem posset io suos honestos,
& aliorum pios usus convertere.
Et qoomodocunque pensio ipsa Regulari reservetur, sem-
per dicitur, ut illam possit retinere in administrationem,
etiamsi sibi reservetur ex causa resignationis, & cum modi-
ficationibus, & conditionibus supradictis; & quandoque
additur, ut illa utatur ad usus tantummodò religiosos, si-
cut supra dictum est.
38 Si verò ipse Regularis dispensatus ad unum beneficium
sæculare, illud resignet, & super illius fructibus sibi pensio
aliqua reservetur, illius erit capax absque nova dispensatio-
ne, cùm dicta pensio succedat loco beneficii, ad quod se-
cum dispensatum fuerit: Est tamen hic non oscitanter ad-
vertendum, quòd Domini Officiales Cancellariæ Aposto-
licæ in his, & similibus casibus tenent, Oratorem egere de
super nova dispensatione, ut possit ipsam pensionem perci-
pere dicentes, dispensationem prædictam fuisse consumptam
in primo actu, nec extendendam ad secundum: Hìc tamen
quandoque prævalent partes, & industria optimi Solicita-
toris, quia ipsi Domini Officiales dicunt requiri novam di-
spensationem ob illius naturam, quæ cùm sit contra jus, ve-
39 nit strictè interpretanda, & non extenditur ad casum non
expressum.
40 Cum autem beneficia regularia conferri non possint, ni-
si expresè professo, juxta text. *in cap. nullus, de elect. in 6.*
ibi, *nisi antea fuerit Ordinem regularem expresè professus*,
Franc. *in cap. beneficium, num. 1. circa finem, de regul. in 6.*
Clement. quia regulares, de suppl. negl. prœl. propterea di-
41 spensari consuevit cum clerico sæculari ad regimen Mona-
sterii, cùm decreto videlicet, *Ut habitu regulari per Fra-*
tres Monasterii gestari solito non suscepto, ac professione per
eos emitti solita non emissa; præfatum Monasterium recipe-
re, & ad biennium ab hodie computandum, retinendum, &
deinde habitu suscepto ac professione hujusmodi emissa, illi
præesse, illudque in spiritualibus, & temporalibus regere,
& gubernare liberè, & licitè valeat, dispensare. Et addi
consuevit in calce supplicationis, *Cùm eo tamen, quod Ora-*
tor habitum hujusmodi suscipere, ac professionem prædictam
emittere, ante finem dicti biennii omnino teneatur, & sine
spe commenda de dicto monasterio facienda alioquin dicto
biennio elapso, Monasterium hujusmodi vacare censeatur eo
ipso, & ad restitutionem fructuum intereà perceptorum teni-
tus sit adstrictus.
Datur etiam provisio Monasterii Oratori, qui nondum ad
ætatem legitimam pervenit, neque habitum suscepit, pro-
ut eam vidi concessam pro qoodam Canonico Meteo. &
pro eo fuit porrecta supplicatio; in qua aderant hæc verba,
42 *de persona dicti Oratoris, ex nunc, prout ex tunc, postquam*
ad ætatem legitimam pervenerit, ac habitum susceperit, &
professionem emiserit, ante dictos providere, illumque ei in Ab-
batem perficere; curam ipsius Monasterii in spiritualibus, &
temporalibus plenarie committendo. Ne vero idem Mona-
sterium, donec ipse Orator ætatem legitimam attigerit,
aliqua in eisdem spiritualibus, & temporalibus detrimenta
patiatur. Priorem claustralem ejusdem Monasterii, nunc,
& pro tempore existentem, illius administratorem in
eisdem spiritualibus, & temporalibus, donec, & quousque
dictus Orator, ad ipsam legitimam ætatem pervenerit: cum
facultate omnia, & singula, quæ ad officium administratoris
hujusmodi pertinent, faciendi, &c. constituere, & deputa-
re dignemini &c.
Ea in calce ipsius supplicationis dabatur decretum teno-
ris sequentis, videlicet, *Et cum decreto, quod dictus Orator,*
ante habitum per eum possessionem regiminis, & administra-
tionis dicti Monasterij Canonicatum, & præbendam dictæ
Ecclesiæ Mesen. quos obtinet, dimittere omnino teneatur:
alioquin tam illi, quàm Monasterium hujusmodi vacent eo
ipso. Et committatur Ordinario privatio, seu illius declaratio
in forma juris; & prout de jure. Et de provisione in eventum
&c. cum alio decreto, quod idem Orator intra sex menses à
die factæ privationis, seu declarationis hujusmodi computan-
dos, habitum suscipere, & deinde, anno probationis elapso, pro-
fessionem hujusmodi expresè emittere omnino teneatur: nec in
regimine, & administratione dicti Monasterii, illiusque bono-
rum, antequam habitum susceperit, & professionem hujus-
modi emiserit, legitimamque ætatem attigerit, se intromitte-
re possit: alioquin præsens gratia cum inde sequutis nulla sit,
dictumque Monasterium vacare etiam censeatur eo ipso.
Est tamen hic advertendum; supradictum modum ita di-
spensandi cum prædicta clausula, *Ex nunc, prout ex tunc, post-*
quam habitum susceperit, & professionem &c. locum sibi tan- 43
tummodo vindicare in his provisionibus, & dispensationi-
bus Apostolicis: quod dupliciter potest contingere, nimirùm,
quando Papa dispensativè providet de beneficiis regularibus
vacantibus in mense Ordinarii, qui ea vice providet non
professo, seu Religionem nondum ingresso: item quando
ipse Papa providet ratione mensium Apostolicorum; cùm
jam ipse per regulam octavam reservaverit sibi omnia bene-
ficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura sæcularia, ac quo-
rumvis Ordinum regularia, qualitercunque qualificata,
ubicunque existentia; non tamen in provisionibus, quæ
fiunt ab Ordinariis inferioribus, & hoc in vim declaratio-
nis Sac. Congreg. Concilii, quæ sic declaravit; *In provisio-*
nibus beneficiorum, quas Ordinarii inferiores faciunt non pro-
fessis, non esse apponendum hoc decretum, ex nunc, prout ex
tunc, postquam in solis provisionibus Apostolicis apponi con-
suetum, sed provisiones faciendas esse purè, & simpliciter ad
formam Concilii *d. cap.* 10. ut qui habitum omninò susci-
pere, & professionem emittere teneatur, id. Garc. *d. cap.*
10. *num.* 15.
Idemmetque stylus in ipsa Dataria Apostolica servatur in
provisionibus monasteriorum monialium, quando videli-
cet Moniales ipsæ in provisionibus egent aliqua dispensatio-
ne Apostolica, secundùm casuum contingentiam, præser-
tim adversùs decreta Concil. Trid. *sess. 25. cap. 7.* ubi modus
præscribitur eligendi Abbatissam, Priorissam, & quocun- 44
que alio nomine Præfectam, vel Præpositam; quandoqui-
dem mulier potest habere beneficium, habens in se dignita-
tem, & administrationem; & communiter DD. posse, conclu- 45
dunt, Summum Pontificem concedere feminæ dignitatem in
titulum, vel administrationem; faciendo illam Abbatissam,
seu Priorissam, aut Præpositam, vel Præfectam perpetuam;
Paril. *de resign. benef. l. 3. q. 12. ferè per tot.* quas quidem Præ- 46
laturas possit illa resignare, etiam ad favorem, ac cum reser-
vatione pensionis, id. Par. *d. q. 12. n. 19.* sicut multoties in Ro-
man. Curia vidimus practicari, & ubi frequenter expediun-
tur pro eisdem dispensationes, quando nimirum illarum ali-
qua patitur aliquem defectum, propter quem non potest eli-
gi, seu jam electa, electio non subsistit; præsertim, si fuerit vi-
dua, seu corrupta, quæ nullo modo potest obire officium absq;
speciali Sedis Apostolicæ, aut Sacræ Congregationis Episco-
porum, & regularium licentia, ut ipsa censuit *in una Cassan.* 47
29. *Ianuarii* 1585. & aliàs ead. S. Congr. censuit, quòd si vidua
monasticum habitū assumat, ad Abbatissæ, seu Priorissæ mu-
nus obeundum, absque Sedis Apostolicæ dispensatione, eligi
non potest; prout in una *Sarzanen.* 15. *Iulii* 1616. nec electio 48
aliàs de eis facta aliquo modo tenet. Et pluries vidimus,
Ordinarium nomine præd. S. Cong. cum hujusmodi mona-
libus dispensare.

Hæc

Hæc autem dispensatio non datur, nisi ex gravibus & ur-
gentissimis causis; ex quo, sic electa debet esse virgo, prout
omnia jura testantur, & pro hac nostra praxi tenet etiam
Jo. And. *in c. indemnitatibus, de elect. in 6.* ac ideò nullo mo-
do hic est audiendus Arclud. *in eod. cap.* quia loquitur con-
tra notorium stylum, & praxim Romanæ Curiæ, cùm di-
cit, posse adhuc Episcopum dispensare & nihilominus non
video, quomodo hæc sua opinio validis fundamentis fulcia-
49 tur; cùm Episcopus non possit contra jus commune dispen-
sare, nisi ei sit expresse concessum, *text. in c. dilectus de tem-
por. ordin.* Uel etiam contingere potest, concedi dispensatio-
nem super defectu ætatis, cùm Abbatissæ officium obire
non possit monialis minor quadraginta annorum; nec su-
50 per hujusmodi ætate potest Episcopus dispensare; & aliàs
fuit per *Sac. Congr. Conc.* declaratum, quòd Abbatissæ ele-
ctio, quæ ætatem quadraginta annorum requisitam non
habebat, si in Monasterio non desint aliæ Moniales quadra-
genariæ, atque habiles, licèt non adeò idoneæ sicut electa,
est nulla, in *una Viterbien. 16. Martii* 1623. Quando autem
datur dispensatio super defectu hujusmodi ætatis, præsertim
per literas Apostolicas, sive in forma Brevis, sive sub plum-
51 bo semper additur: *Cum decreto, quod Oratrix, donec ad æta-
tem saltem triginta annorum pervenerit, in regimine, & ad-
ministratione monasterii, quoad spiritualia, nisi de consilio, &
cum interventu pro tempore existentis antiquioris monialis
ejusdem monasterii, nullatenus se intromittere debeat, alio-
quin gratia ei concessa cum dispensatione ad præmissa nulla sit
52 eo ipso*: aut etiam dispensatur cum eisdem super defectu na-
talium, ut aliàs diximus, cùm non possit Abbatissa eligi
monialis, quæ est illegitima absque Sedis Apostolicæ dis-
pensatione, aliàs enim electio de ea facta est de jure com-
muni, irrita, circumscriptis tamen privilegiis Religionum,
ut censuit *Sac. Congreg. Concil. die 27. Aprilis* 1630. Barbos.
in collect. bull. verb. Abbatissa fol. 22. *ver.* 3. quamvis alibi
contrarium tenuerim ex quadam alia declaratione ejusdem
Concilii, in qua dicebatur, quòd moniales ex illegitimo
thoro procreatæ attenta *Constitut. Pii V.* contra regulares il-
legitimos edita, non comprehenduntur, quominus ad offi-
cium, aut dignitatem Abbatissæ, vel Priorissæ, aliave mo-
nasterii munia eligi possit, ut fuit declaratum in *una Con-
chen. de Anno* 1582. cùm re vera aliud nos doceat notoria
praxis, quinimmò ab hujusmodi dispensationibus excipitur
officium quandoque Abbatissatus, sicut pluries in similibus
dispensationibus vidimus.

Hæc autem intelligenda sunt quoad Præfectas perpetuas
in Monasteriis monialium, extra Italiam existentium, præ-
sertim in partibus Franciæ: quo verò ad ea, quæ sunt in Ita-
lia, præmissa raro accidunt; quia cum *fel. record. Gregor.
XIII.* videret varia, & multiplicia damna, quibus plerum-
que afficiebantur monasteria monialium, quæ per Abba-
tissas Præfectas perpetuas reguntur, è contra verò Abba-
tissas, aut alias Præfectas triennales, scientes lapso triennio
suæ administrationis rationem esse reddituras; ac speran-
tes de bonis gestis laudem promereri, pœnam verò, si malè
gesserint, metuentes, majori studio, ac diligentia regimen,
& administrationem monasteriorum sibi commissorum ge-
rere; propterea voluit, ut Abbatissa, & aliæ Præfectæ mo-
nasteriorum monialium in Italia ad triennium tantùm eli-
53 gantur, ut in sua Constitutione, quæ incipit, *Exposcit de-
bitum sub Dat. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris
die primo Ianuarii* 1583. *Pontificatus sui anno undecimo*:
54 quæ quidem Constitutio habet locum in omnibus monaste-
riis monialium, etiam quarumvis militiarum, & S. Joannis
Hierosolymitani, ut censuit *Sac. Congreg. Episcoporum, &
Regularium sub die* 22. *Maii* 1604. neque possunt hujusmodi
55 Abbatissæ, aut Priorissæ, sive Præfectæ, expleto suorum offi-
ciorum triennio prædicto, iterùm ad eadem officia denuo
eligi Sede Apostolica inconsulta, aut de Sac. Congregationis
licentia, ut declaravit Sacra Rituum Congreg. teste Barbos.
*in collect. Bullar. verbo, Abbatissa, vers. Abbatissa, seu Prioris-
sa*, cum non possit Ordinarius dictum triennium prorogare,
ut censuit *Congreg. Episc.* 20. *Febr.* 1615. *& alias Sac. Congr.
Concil.* censuit, jus confirmandi Abbatissas minimè fuisse
Episcopis attributum, declarando Constitut. *fel. recor. Greg.
XV. de exemptorum privilegiis*; quam declarationem im-
pressam vidisse ait id. Barb. *in collect. DD. in loca Conc. Trid.
super sess. 15. de regul. c. 7. n.* 18. Ac proinde denuò electa post
triennium Abbatissa, seu Priorissa, recurritur ad Sac. Congr.
Episcop. & Regular. quæ Ordinario rescribit pro illius con-
firmatione, servata forma Sacrorum Canonum.

Tenor autem prædictæ Constitutionis Gregorii XIII. talis est, ut sequitur, videlicet.

GREGORIUS PAPA XIII.
Ad perpetuam rei memoriam.

EXposcit debitum Pastoralis officij, quod disponente Domino gerimus, ut ad ea solicitè intendamus, per quæ monasteria & alia religiosa loca, præsertim Deo dicatarum Sanctimonialium, secundùm regularis disciplinæ normam regantur, & gubernentur. Perpendentes igitur varia, & multiplicia damna, quibus plerumq; afficiuntur Monasteria Monialium, quæ per Abbatissas, vel alias Præfectas perpetuas reguntur, è contra verò Abbatissas, & alias Præfectas triennales scientes lapso triennio suæ administrationis rationem esse reddituras, ac sperantes de bene gestis laudem promereri, pœnam verò, si malè gesserint, metuentes, majori studio, ac diligentia regimen, & administrationem monasteriorum sibi commissorum gerere. His, & aliis rationabilibus causis adducti, hac nostra perpetuo valitura constitutione statuimus, & ordinamus, quòd de cetero perpetuis futuris temporibus in omnibus & singulis monasteriis monialium Sancti Benedicti, Cistercien. Carthusien. & aliorum quorumcunque Ordinum in universali Italia, & præsertim in utriusq; Siciliæ Regnis consistentibus, quæ nunc per Abbatissas, vel alias Præfectas perpetuas reguntur, & gubernantur, cùm primum Abbatissæ, aut aliæ Præfectæ hujusmodi regimini, & administrationi ipsorum monasteriorum cesserint, etiam apud Sedem Apost. vel decesserint, eorum Abbatissatus, seu Præfecturas vacare contigerit, Abbatissæ, aut aliæ Præfectæ non ampliùs perpetuæ, seu ad vitam (quarum nomen, ac titulum, ex nunc prout ex tunc Apostol. auctoritate ex certa nostra scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine tenore præsentium perpetuò extinguimus, & abolemus) sed triennalis tantùm a Conventu uniuscujusque Monasteri, & alias juxta decreta Sacri Concilii Trident. & regularia suorum Ordinum instituta eligantur, & præficiantur, quæ postmodum elapso triennio, suis officiis perfunctæ præesse desinant, omnique prorsus careant auctoritate, ac à regimine, & administratione monasterii per triênium à die finitæ administrationis inchoandum abstineant, quo elapso, servata eadem forma Concil. Trid. iterùm & pluries eligi possint. Districtius inhibentes omnibus, & singulis dictorum monasteriorum Conventibus, Superioribus, & personis, ne aliquam Abbatissam, aut aliam Præfectam perpetuam, seu ad vitam, sed triennalem tantùm eligere, & præficere ullo modo audeant, & præsumant. Quod si secus à quoquam quavis auctoritate fuerit attentatum; Electionem, & Præfectionem hujusmodi, ac omnia singula, quæ indè sequentur, irrita, nulla, & inania, nullinsque roboris, vel momenti fore: Sicque per quoscunq; judices ordinarios, & delegatos quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate & auctoritate, in quavis causa, & instantia judicari, & diffiniri debere decernimus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictorum monasteriorum, & ordinum juramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis, eisdem monasteriis, eorumque Superioribus, & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis in genere, vel in specie, ac aliàs in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis, Quibus omnibus & singulis eorum tenores, ac si ad verbum insererentur præsentibus, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Cæterùm quia difficile foret præsentes nostras ad singula quæque loca, ubi necessarium fuerit, deferre, volumus, quòd illarum transumptis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die prima Ianuar. M.D.LXXXV. Pontificatus Nostri Anno Undecimo.

Cæs. Glorierius.

Anno

Anno à Nativitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, indictione undecima, die vero quarta Mensis Ianuarii, Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri Domini Gregorii divina providentia Papa Decimitertii, Anno undecimo, retroscripta litera affixa, & publicata fuerunt in acie campi Flora dimissa earum copia auscultata, & collationata cum dictis literis in valvis ejusdem aciei affixa per me Ioannem Freilè, Curs. Sanctissimi Domini Nostri Papa.

Petrus Delbequez Magister Curs.

CAPUT II.

Praxis dispensationis sive retentionis Beneficiorum, & pensionum pro Clericis societatis Jesu.

SUMMARIUM.

1 *Religionis vera traditio in Societate Iesu.*
2 *Voti solemnitas, ex constitutione Ecclesia inventa.*
3 *Dispensat Papa in voto solemni Religionis.*
4 *Patres Societatis Iesu licet ad gradus professorum non pervenerint, sunt nihilominus religiosi, & nu. 6.*
5 *Et tamen retinent dominium suorum bonorum.*
6 *Et ante solemnem professionem possunt beneficia Ecclesiastica retinere.*
7 *Beneficii appellatione in materia favorabili venit pensio.*
8 *Beneficium, & pensionem vacare, à pari procedunt.*
9 *Quod operatur propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito.*
10 *Pensio venit appellatione bonorum.*
11 *Societatis Iesu Superior Generalis potest dimittere suos Clericos cum causa, etiam sine culpa.*
12 *Et quare ipsius Clericis liceat retinere bona, & beneficia.*
13 *Vota simplicia emittentes in Societate Iesu, donec profiteantur, dicuntur esse in probatione.*
14 *Novitii Societatis Iesu, etiam post emissa tria vota simplicia, retinent jus, & dominium bonorum suorum, & quanam sit ratio, num. 20.*
15 *Arguere non licet ab aliis Regularibus ad Regulares Societatis Iesu.*
16 *Ex diversis non fit illatio.*
17 *Regulares Societatis Iesu in quo differant ab aliis Regularibus.*
18 *Argumentum ab identitate, vel majoritate rationis non valere, quando procedat.*
19 *Religionem ingressus si posteà exeat, non habebit beneficium, quod hac de causa resignavit.*
20 Concil. Trid. sess. 25. cap. 16. *an habeat locum in renunciatione beneficii.*
21 *Beneficii collatio debet esse perpetua, & stabilis.*
22 Concil. Trid. *Declarationes non probant in judicio; nisi authentica, cum sigillo, & subscriptionibus Officialium.*
23 *Praxis cum observantia est vera legum interpres.*
24 *Religiosus, elapso biennio novitiatus in Societate Iesu, si inde posteà recedat, an reincidat in pristinam irregularitatem ex defectu natalium.*

1 Quid autem de Clericis Societatis Iesu dicemus? nunquid possint ipsi beneficia sæcularia, & saltem jam ante illorum Religionis ingressum, sibi collata, nec non pensiones annuas, super beneficiorum Ecclesiasticorum sæcularium fructibus, itidem ante eundem ingressum sibi reservatas, retinere, etiam nulla desuper obtenta dispensatione?

2 Est hic necessariò præmittendum, quòd in Societate Iesu est vera traditio Religionis per vota simplicia; ut in Constitutione, *fel. record. Gregorii XIII.* super instituto ejusdem Societatis *de anno* 1584. quæ est in libro literarum d. Societatis, eamque affert Azor. *l. 13. cap. 7. in fin.* quæ postmodum fuit confirmata per *eundem Gregorium* per aliam suam Constitutionem, in qua habetur, quod emittentes in dicta Societate, elapso biennio probationis, tria vota, licèt simplicia, constituuntur nihilominus in statu veræ Religionis; ex quo per ea se Societati dedicant, atque tradunt, divinoque servitio se in ea emancipant, in eaque est vera traditio; & acceptatio Ecclesiæ, ut in *d. Constit. in §. statuimus*, per hæc verba, videl. *statuimus, atque decernimus tria vota hujusmodi, & si simplicia ex hujus Sedis Constitutione, ac nostra etiam declaratione esse vera substantialia Religionis vota; ac in d. Societate, tanquam in Religione approbata per Sedem eandem admissa fuisse, & esse, ac per nos admitti &c.*

In qua quidem Constitutione statuitur, etiam discedentem post dicta tria vota, obnoxios remanere pœnis apostasiæ necnon excommunicationis. Hinc igitur patet, voti solemnitatem ex sola Ecclesiæ Constit. inventam esse, ut *in c. un. §. nos igitur attendentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesia est inventa; & ibi* Franc. *numer. 1. de vot. in 6.* Ubi ait, quòd dicta solemnitas à constitutione Ecclesiæ, & sic à jure divino, sicque hujusmodi solemnitas voti formaliter consistit, non in traditione, quam ipsum votum includit, sed in hoc tantummodo, quod Ecclesiæ authoritate statutum est, hujusmodi votum esse solemne, seu in hoc, quod fiat, ut Ecclesia decernit, & sub forma, & conditionibus ab ipsa Ecclesia præscriptis, substans tali Ecclesiæ statuto, nempe in Religione approbata, & in manibus Superioris, vel in susceptione Sacri Ordinis, ut ait Garc. *de ben. p. 7. c. 10. n. 58.* ac proptereà ait Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 25. n. 2.* quòd non constituitur differentia specifica & essentialis inter votum simplex, & solemne in
traditione, sed illo statuto Ecclesiæ. Cùm igitur voti so- 3
lemnitas sit de jure positivo canonico, ut dictum est, satis
liquet, Summum Pontificem posse dispensare in voto solemni Religionis, sicut in voto simplici, & præsertim circa hoc, de quo agitur, nimirum in voto solemni Paupertatis: & licèt nonnulli teneant, quòd ad dispensandum in voto solemni Castitatis justa causa possit occurrere; in voto vero paupertatis ex defectu causæ, quæ his non potest occurrere, non potest dispensare, ut ait Emman. Rodr. *qq. Regul. tom. 3. q. 29. ar. 6.* relatum per d. Garc. *d. cap.* 10. *num.* 61. ibi tamen ipse *nu.* 67. satis congruam dat responsionem, videlicet, quòd voto paupertatis non tam repugnat dominium, quàm usus, & signanter loquitur de ipsis Patribus Soc. Ie-
su, qui ad gradus Professorum, & Coadjutorum formato- 4
rum nondum pervenerunt, qui sunt verè Religiosi, & ta-
men bonorum suorum jus, & dominium retinent, ut *in d.* 5
const. habetur, aliaque permulta ad id conducentia videri poterunt apud eundem Sanchez *d. disput. 25. in ult. in fin.*

His igitur paucis præmissis, nullus remanet ambigendi locus, an videlicet Patres dictæ Societ. possint etiam supradicta beneficia Ecclesiastica etiam ad præscriptum earundem Const. Greg. XIII. in dicta eorum Religione possidere.

Cùm nihilominus aliàs evenisset casus, quo, quoad eorundem beneficiorum retentionem, ac etiam annuarum pensionum aliter prætenderent, fuit causa introducta in Sacro Rotæ Auditorio coram Martino Andrea, & conclusum pro validitate dictæ retentionis, ut *in una Nullius, seu Caputaquen. pensionis*, quæ in decisionibus ejusdem *Martini est* 78. & in ipsa Romana Curia multoties, tanquam in proposito celebrem, audivi allegatam: ac proptereà illius tenorem hic summatim tamen, & quoad ea, quæ ad nostram praxim conducunt, subnectere visum est, eo, quo sequitur, modo, videlicet.

Ibi enim ex facto inciderat, quòd aliàs, authoritate Apostolica, fuerat reservata annua pensio ducatorum centum monetæ Neapolitanæ super fructibus Abbatiæ S. Angeli ad Fossanellam, nullius Diœcesis, Provinciæ Salernitan. ad favorem Francisci Nerei presbyteri; qui cùm post plurium annorum exactionem, Religionem Societati Jesu ingressus fuisset; ac elapso biennio probationis, in ea, tria vota simplicia emisisset, Abbas prætendebat dictam pensionem fuisse extinctam; quod quidem ipse Franciscus negabat: propter quod causa commissa in Rota dubitatum fuit, an per emissionem dictorum trium votorum simplicium, post biennium probationis esset extincta pensio; circa quod Domini negativè responderunt. Ratio autem fuit, quia, quamvis
adscripti huic societati, post trium votorum simplicium 6
missionem, sint verè, & propriè Religiosi, ut definitum est *Constitutione XIII.* quę incipit *Quanto fructuosius, sub Dat. Romæ Kal. Februarii* 1582. & in alia incipiente *Ascendente*

dente Domino, *sub Dat. Octavo Kal. Iunii* 1584. Sanch. *de*
*matr.l.7.disp.*26.*n.*15.Garc.*de benef.p.7.c.*10. *nu.*53. Nihilo-
minus,secundùm statuta dictæ Religionis,authoritate Apo-
stolica confirmata,ante solemnem professionem,possunt re-
7 tinere beneficia,quę ante ingressum habebant;& in hac ma-
teria tanquam favorabili, appellatione beneficii, venit pen-
8 sio,d.Garc.*p.*1.*c.*5.*nu.*114. unde, si à pari procedunt, vacare
beneficium, & extingui pensionem, ubi sumus in casu vaca-
9 tionis beneficij, quando è contra non vacat beneficium, ut
in casu nostro per emissionem trium votorum simplicium;
nec dici poterit extingui pensionem, quia quod operatur
propositum in proposito, idem operatur oppositum in op-
10 posito, *l. & si contra*, *ff. de vulg.* Accedit, quòd in utraque
Constitutione Greg. expressè conceditur, ut qui emiserunt
dicta tria vota simplicia, possint retinere jus, & dominium
bonorum suorum, ad effectum ea distribuendi in pios usus:
11 appellatio autem bonorum latissimè patet, ut comprehen-
dat etiam pensionem, saltem ubi viget eadem ratio, ut fuit
decisum *in una Conchen.pensionis 6. Martii* 1598.*coram Pe-*
regrino. Insuper hæc emissio trium votorum (quid sit quoad
ipsos emittentes, qui quantùm in eis est,remanent perpetuò
obligati) non fit irrevocabiliter quoad ipsam Societatem;
12 cujus Superior Generalis potest eos semper dimittere cum
causa, etiam absque illorum culpa, juxta statuta dictæ Reli-
gionis: quapropter, ut majorem Societas habet libertatem
illos, si opus esset cum minori offensione dimittendi; sa-
pienter fuit provisum, ut eis liceret retinere bona sua, & be-
13 neficia, nè posteà eis privati remanerent, ut *in Constit. d.*
Societatis par.4.c.4.litera E. in fine, *& par.6.cap.2.litera H.*
Et est eadem ratio, qua motus *Bonifacius VIII. in cap.bene-*
ficium de Regul. in 6. decrevit, beneficium ingressi Religio-
nem, intra annum probationis non vacare; & interim be-
neficiatum facere fructus suos, quia potest ad sæculum re-
dire. Et licet *text. in d. c. beneficium*, loquatur de ingresso,
qui nondum emisit professionem; attamen ejus ratio atten-
denda est; quia scilicet, ille potest ad sæculum redire; quæ
ratio æquè militat in eo, qui emisit dicta tria vota simplicia;
atque ita idem jus constitui debet *text. in l. illud*, *ff. ad l.*
Aquil. Addendum prætereà, quòd illi, qui emiserunt dicta
simplicia vota in dicta Societate, donec in ea expressè pro-
14 fessi fuerint, semper dicuntur esse in probatione. Postremò
facit pro hac parte observantia subsequuta, & inconcussus
15 dictæ Societatis usus, in qua tam Novitii, quàm illi, qui
emiserunt dicta tria simplicia vota, retinent jus, & domi-
nium bonorum suorum, non solùm temporalium, sed etiam
in specie retinent beneficia, & pensiones. Et licèt per emis-
sionem dictorum trium votorum simplicium dicti Patres
Societatis Iesu constituantur veri Regulares; non tamen
hoc impedit, quin ipsi possint interim retinere jus,& domi-
nium suorum bonorum, donec Superior aliter mandave-
rit, ut per *dictas Constitutiones*, per quas isti Regulares non
16 sortiuntur naturam aliorum Regularium, sed penitus di-
17 versam: ita quòd non liceat ab aliis regularibus ad istos ar-
guere, cum ex diversis non fiat illatio. Rot.*decis.*772. *nu.*2.
*& seq.par.*1. *& decis.*216.*nu.*12. *&* 13.*p.*2. *divers.* Et in hoc
in specie differunt isti regulares Societatis ab aliis regulari-
18 bus, quòd isti, qui emiserunt tria vota, possunt ad tempus
arbitrio Superioris retinere dominium bonorum, sed si-
ne usu, & administratione: cæteri autem possunt retine-
re administrationem, & usum; non tamen dominium. Ne-
que refert, quòd dictæ Constitutiones Societatis non lo-
quantur de pensionibus, sed de bonis temporalibus, & de
beneficiis; unde non sunt extendendæ ad pensiones, ea ra-
tione, quia in dispensationibus non valet argumentum ab
identitate vel majoritate rationis; quia hoc procedit in di-
19 spensationibus particularibus, & odiosis, secus verò in ge-
neralibus & favorabilibus, ut in casu nostro, in quo agitur
de favore religionis, & per viam legis proceditur. Sanch.
*de matrim.lib.*8.*disp.*1.*num.*8. 33. *&* 36. Cœterùm omnium
præmissorum ratio expressa in *Constit. Greg.* est, ut majo-
rem Societas habeat libertatem, eos, qui emiserunt tria
20 vota hujusmodi, minori cum offensione dimittendi, ut di-
ctum est, quæ ratio militat tam in pensionibus, quàm in be-
neficiis & bonis temporalibus. Et ita conclusum pensio-
nem non esse extinctam.

Cœterùm quoad alios religiosos quod obiter dictum sit,
aliter se res habet, cùm ille, qui ingressus religionem pro-
fessionem in ea emisit; postmodum verò ex aliqua causa ob-
tinuit à Summo Pontifice dispensationem, seu licentiam
exeundi claustra, ac degendi in habitu clerici sæcularis; si-
cut quandoq; conceditur, ac idcirco seu dispensatur, ut pos-
sit etiam beneficia Ecclesiastica obtinere, aperti juris est, ad
illud idem beneficium redire non posse, quod ante Religio- 21
nis ingressum obtinebat, ac ante professionem eam ob cau-
sam dimisit. Et ita in facti contingentia memini meo tem-
pore in ipsa Romana Curia evenisse: & post multas alterca-
tiones, fuit dictum obstare text. *in c.ex transmissa §. Verum,*
in fine ibi, *ut illum*, *non tanquam unum de Ecclesia*, *sed tan-*
quam de novo recipiant in socium, *& in fratrem.* Innoc. Ho-
stien. & Abb.*in c.post translat.eod.tit.vers.quod si aliquis.* Et
antequam ab hac prxi discedamus, visum est subnectere,
quòd ob hanc rationem teneor nonnulli dispositionem *Sac.*
*Conc.Trid.sess.*25.*c.*16. habere locum etiam in resignatione
beneficii; ne quis renuntiet eo tempore, quo manet in No-
vitiatu, ac posteà contingat, eum carere beneficio, & mona-
chatu, si forsan non admittitur, aut ipse nolit professionem
emittere, ut non possit, quis intra annum probationis bene-
ficio renunciare; & hoc propter verba ejusdem Concilii,
dum dicit: *Nulla quoque renuntiatio*, *aut obligatio antea fa-*
cta, *etiam cum juramento*, *vel in favorem cujuscunque culpa*
piæ valeat, *nisi cum licentia Episcopi*, *vel ejus Vicarii fiat in-*
fra duos menses proximos ante professionem, *ac non aliàs in-*
telligatur effectum suum sortiri, *nisi sequuta professione*, *aliter*
vero facta, *etiam si cum hujus favoris expressa renunciatione*,
etiam jurata, *sit irrita*, *& nullius effectus*, ac proinde di-
cunt, quòd stylus Romanæ Curiæ servat, ut cùm quis in-
gressus Religionem intra probationis annum, & ante di-
ctos duos menses velit beneficio renunciare, debeat de hoc
fieri expressa mentio in supplicatione: ut signanter ait Paris.
*de resign.benef.lib.*3. *q.*13. *n.* 1. Hoc etenim omninò negatur
tam in theorica, quia licèt id.Paris.*d.q.*13. *nu.*4. id teneat ob
præmissas rationes, necnon Campanil. *in divers. jur. can.*
*rubr.*12.*c.*3.*nu.*10. & alii, quos refert Barbos. *in collect. DD.*
*in loc.Concil. super d.sess.*25.*c.*16. *num.*14. omnibus supradi-
ctis absque aliqua hæsitatione responderi potest, dictam
Concilii dispositionem locum sibi nequaquam vindicare in 22
prædicta renunciatione beneficii; eùm ea loquatur tan-
tummodo de renunciatione, & obligatione bonorum;
Garc.*de benef.p.*11.*c.*10. *num.*12. *& seq.* & renunciatio be-
neficii, illiusque collatio non debet esse in pendenti, ut non
sequuta professione, non intelligatur suum effectum sorti- 23
ri; quia debet esse perpetua, & stabilis, non autem tempora-
lis, & licèt id. Paris. *d.q.*13. *nu.* 5. dicat sæpius, censuisse Sac.
Congreg. Concilij supradictum decretum habere locum
in resignatione beneficiorum, attamen id.Garz. *d.c.* 10.*n.*14.
dicit, quòd non credit, dictam Sac.Congr. ita censuisse, nec
vidit, neque invenit talem declarationem: & hoc idem ego
intellexi à peritissimis, & antiquissimis Curialibus. Quin-
immò, cùm aliàs evenisset casus, quo quidem in partibus in-
stabat annullari resignationem sic factam à Novitio, cujus-
dam beneficii simplicis, ac proinde produxerat quandam
declarationem ejusdem Concilii, quæ continebat, dictum
decretum habere etiam locum in resignationibus benefi-
ciorum; tamen dicta declaratio non fuit habita pro vera,
præsertim quia carebat subscriptionibus Officialium; quan-
doquidem Declarationes Concilij Trident. non probant in
foro contentioso, nisi afferantur authenticæ cum sigillo, &
subscriptionibus Officialium Congregation. ejusdem Con-
cilii, ut in Decreto impresso *die* 2. *Augusti* 1631. Et tunc qui
noluerit illis obtemperare, animadversione dignus judica-
tur, & ab Auditore Cameræ cogendus est obedire, prout
declaravit Sacr. Congreg. *in una Brundusina*, Barbos. *in*
coll.bull.verb. Decretum. gloss. 259. *vers.*3. quod intel. de de-
cretis omnium S. Congr. Urbis, pro quibus non solùm ipse
Auditor dat monitoria, sed Papa expedit Brevia pro illo-
rum observatione.

In praxi autem multoties vidi dari apud Datariam Apo- 24
stolicam quamplurimas supplicationes similium resignatio-
num, nec in eis aliquo modo fiebat mentio, quòd Novitius
resignaret beneficium ante dictos duos menses; quamvis id
in mandatis ad resignandum assereretur: quapropter pra-
xim, & observantiam hujusmodi puto sufficere, ne circa
hoc remaneat dubitandi locus, cùm illa sit vera legum in-
terpres, *l.si de interpretatione*, *ff.de legib.l.sed*, *& si Iulianus.*
§.perinde, *ff.ad Maced. l.quadam in fin. ff. de reb.dub.* & ar- 25
guit mentem Papæ esse, ut ita dictum decretum Concil. in-
telligatur, absque alia declaratione, *cap. porrecta*, *de confirm.*
util.vel inutil. Cassador.*decis.*3. *de rescrip.*

Vertitur modò hic in dubium, An videlicet Religiosus
per simplicia biennio novitiatus anno transacto vota in So- 26
cieta-

eietate Iesu emissa, si ab ea retrocedat, & à prædictis votis absolvatur, reincidat in pristinam irregularitatem ex defectu natalium contractam, quæ jam purgata erat per illa vota? Movet hoc dubium celeberrimus *Barbos. de iur. Eccles. lib. 1. cap. 42. n. 192.* Et per jura ibi per eum allegata concludit, talem retrocedentem, atq; à prædictis votis absolutum, si jam promotus sit, posse uti ordinibus per eum susceptis, & quatenus non fuerit promotus, promoveri, ponderando verba *tex. in c. 1. de fil. presb.* & similia, cum hæc jura decernant, hujusmodi irregularitatem deleri per Religionis ingressum; nec decidunt reincidi deserta Religione; neque obstat, quòd cessante causa finali, ob quam concessa est dispensatio, cessare debeat ipsa dispensatio, si ea nondum fuerat suum effectum sortita: nam respondit ipse, eam dispensationem concessam esse ipsi Religioso in favorem status, quem assumpsit, & in præmium actus Deo gratissimi, quo ille sæculo renunciavit; quæ non cessant; quamvis ille Religiosus posteà vel retrocedat à Religione, vel ab ea dimittatur; quia jam actus suum effectum sortitus est. Hæc id. Barbos. *loc. cit.*

CAPUT III.

Praxis Dispensationis Beneficialis per viam Commendæ.

SUMMARIUM.

1 *Commenda beneficialis, dispensatio palliata appellatur.*
2 *Titulus beneficialis quid sit.*
3 *Et quando dicatur verus titulus.*
4 *Commenda beneficialis quid sit.*
5 *Commendatarij ad quid teneantur.*
6 *Commenda duplex, Alia temporalis, Alia perpetua.*
7 *Commenda ad tempus non dat jus.*
8 *Commenda beneficialis ad quid inventa.*
9 *Commendare perpetuo non potest alius à Papa.*
10 *Beneficium curatum hodie non commendatur ad sex menses.*
11 *Commendari quæ beneficia possint ab Ordinario.*
12 *Beneficia duo, unum in commendam perpetuam, alterum in titulum, incompatibilia.*
13 *Commendæ perpetuæ æquiparantur aliis provisionibus beneficiorum.*
14 *Dispensationis mentio quare non fiat in literis Commendæ.*
15 *Commenda beneficialis non requirit aliam dispensationem.*
16 *Commenda sive perpetua, sive temporalis, dicitur Papæ collatio dispensatoria.*
17 *Commendatarius non tenetur emittere professionem.*
18 *Commendæ expressæ mentio in aliis literis habenda.*
19 *Commendæ supplicationis formula.*
20 *Motus proprius quid sit.*
21 *Conceditur quandoque ad instantiam partis.*
22 *Et tamen operatur effectus motus proprii. Et quænam sit ratio.*
23 *Rebuffus nunquam fuit in Romana Curia.*
24 *Laudis alienæ occultatores sunt fures, & latrones.*

INhabiles ad ipsa beneficia in titulum, habilitantur quandoque etiam per commendam, quæ cùm dispensatio li-
1 cèt palliata appelletur, non incongruè sequitur hìc videre,
quomodo se habeat praxis circa commendas beneficiales: de quibus licèt fusius sermonem habeam in mea *praxi beneficiali*; nihilominus quia hæc ad hanc præsentem praxim spectare adhuc existimavi, operæ pretium duxi, aliquid circa ea summatim hìc adnotare pro introductione simplicis Curialis; quem scire oportet, frequentem haberi sermonem, tam in Dataria, quàm in Cancellaria Apostolica, de titulis, & commendis beneficialibus; ac propterea, ne per ignotos terminos eum procedere contingat, memoriæ in primis mandari debet, quidnam discrimen versetur inter titulum, & commendam beneficialem. Dicamus igitur, eos satis inter se differre: quandoquidem, titulus bene-
2 ficialis, est quilibet modus obtinendi beneficia Ecclesiastica, à jure approbatus, & ideò procedit, etiam in præsentato, & instituto, ut docet *Hostien. in Summa de instit. §.*
3 *1.* & dicitur verus, & justus titulus, quando nihil vitii habet; aliàs enim, si ille haberet colorem, figuram, & apparentiam tantum tituli, dicitur titulus coloratus; exempli gratia, quando ille processit ab alio collatore, qui licèt habeat facultatem de beneficio disponendi, est nihilominus ipse invalidus ob aliquem defectum recipientis, ut per Mandos. *reg. 16. q. 27. num. 6. & 7.*

Commenda verò est quoddam depositum, donec Papa 4
aliter de beneficio commendato disponat. Hinc est, quòd
Commendatarius interim tenetur procurare, ne bona be- 5
neficii commendati dissipentur; cùm illud sibi detur in custodiam, & administrationem, Gonz. *ad regul. 8. gloss. 5. §. 8. num.* 38. Ac propterea commenda duplex est, Alia tem-
poralis, alia perpetua; sive altera in utilitatem Ecclesiæ, alte- 6
ra verò in utilitatem ipsius Commendatarii, ut per Garc. *de benef. p. 4. cap. 4. num. 7.* quæ quidem commenda in favorem Ecclesiæ nil aliud est, nisi quoddam depositum temporaneum, ad nutum revocabile pro utilitate, & commodo Ecclesiæ factum, donec de Rectore, seu ministro perpetuo, debita præcedente cognitione, provisum sit ad *tex. in c. fin. de elect. in 6.* ac propterea hujusmodi commenda ad tempus non dat jus; sed quandocunque revocari potest,
Mandos. *ad reg. 32. quæst. 7. num. 4.* unde dixit Rebuff. *in sua* 7
prax. tit. de commenda num. 5. fol. mihi 205. quòd sicut quis non potest habere duas uxores, ita nec obtinere titulum duorum beneficiorum; ob idque Papa unum dat in sponsam & alterius curam concedit, id est commendam à Romanis Pontificibus ad hoc introducta, ut qui non est habilis ad
obtinendum beneficium in titulum, ob aliquod impedi- 8
mentum, sive ob aliquam incapacitatem, sit habilis ad illud obtinendum, saltem in commendam, præsertim cum alio incompatibili, id. Garc. *dict. cap. 4. num.* 24. ubi ait, quòd ad hunc effectum, & non aliàs, Papa dat beneficium in commendam; sicque ipse providet regulari de seculari, & è converso. De commenda temporali parum refert hìc sermonem habere; cùm illa ferè nihil ad nostrâ praxim pertineat; sed tantùm de commenda perpetua illiusq; praxi; cujus quidem perpetuæ commendæ cōcessionem nemo est, qui nesciat, ad Summum Pontificem spectare; cùm nullus inferior possit perpetuò cōmendare; quinimmò, neq; hodie potest be-
neficiū curatum ad sex menses, sicut olim passim fiebat; puta 9
si Rector Ecclesiæ curatæ incideret in furorem, vel abesset
ab ipsa Ecclesia, nō relicto Vicario, tunc poterat Ordinarius 10
commendare, quousq; furor, seu absentia durabat; quod tamen hodie cessat: & omnia jura de hoc loquentia post Concilium Trid. abierunt; & magis patet per sequentem declarationem ejusdem Concilii, his verbis *Cōmendæ, quæ ad sex menses in Ecclesiis curatis fieri poterant ab ordinarijs. capit. nemo potest, de elect. in. 6. amplius post Concilium, locum non habent, cùm debeat in eis deputari Vicarius ad formam. cap. 18. sess.* 24. Et licèt quoad alia beneficia videatur, quòd Ordinarius possit, etiam ultra sex menses, ac etiam ad vitam commendare, juxta *tex. in cap. dudum de elect.* id tantummodo locum sibi vindicat in iis commendis, quæ fiunt in
Ecclesiæ utilitatem; per quas non datur licentia disponendi 11
liberè de fructibus, illosque convertendi in proprios usus, & stante causa, quæ tamen rarò aderit, dandi perpetuò in commendam, ut ait idem Garc. *d. capit. 3. num. 17. & 18.*

Acturi autem tantummodo de praxi circa commendas perpetuas, quarum cursum frequentissimum videmus in ipsa Dataria Apostolica, eas tunc esse notamus, quando videlicet, datur beneficium regulare in commendam perpetuam Clerico seculari, deindè verò eidem conceditur aliud beneficium in commendam absque Apostolica dispensatione: clarum est enim, quòd ista beneficia sic commendata erunt inter sè incompatibilia; vel alio modo, uni commendatur ad vitam beneficium regulare, posteà eidem datur in titulum, beneficium etiam regulare, de illo beneficio
commendato non facta mentione, ista duo beneficia, videli- 12
cet unum in commendam perpetuam, alterum in titulum erunt adhuc incompatibilia, prout exemplificat, id. Mandos. *d. q. 7. num. 5. circa med.*

Hoc enim modo hujusmodi commendæ, quæ passim
conceduntur, hodie æquiparantur aliis provisionibus be- 13
neficiorum, quæ habent verè titulum Canonicum, *tex. in c. dudum 2. de elect.* Rebuff. *de pacif. possess. n.* 53. nec refert,
quòd in literis hujusmodi commendarum nulla detur ex- 14
pressa dispensatio; quia & ipsa commenda dicitur pallia-
ta dispensatio, habetque vim dispensationis; & propterea 15
non requiritur alia dispensatio, quam quidem commen-
dam perpetuam, seu temporalem, non in favorem Eccle- 16
siæ, collationem Papæ dispensatoriam appellarunt omnes Curiales.

Nec

17 Nec ex eo, quòd beneficium, seu Prioratus regularis detur in perpetuum, requiritur, quòd talis commendatarius teneatur emittere professionem; quia licèt hujusmodi beneficia alicui conferri non possint, nisi provisus sit monachalem Ordinem expresè professus, *Clem. in agro. § cæterum, de stat. monach. c. cum de benefic. & ibi glos. in verb. sæculari, de præb. in 6.* attamen id non procedit, quando tale beneficium datur in commendam. Mandos. *in prax. Signat. tit. provisiones, vers. Prioratus,* id. Garc. *d. c. 4. n. 67.* quod quidem facilè
evenire posset, nisi tam in supplicatione, quàm in literis, fiat 18
mentio hujusmodi commendæ; prout fieri mandatur per *regul. Cancell. 43.* his verbis. *Item voluit, quod nulli sæculari, de regulari, nec religioso de sæculari, beneficiis commenda detur, nisi in signatura, per clausulam ad partem super positione commenda hujusmodi, de commenda ipsa mentio fiat.*

Praxis autem impetrandi, ac concedendi hujusmodi commendas, secundum hodiernum Romanæ Curiæ stylum, ea est, quæ sequitur, videlicet:

Beatissime Pater. Cum Monasterium, seu Prioratus S. N. Civitatis, vel Diœcesis N. Sancti Benedicti, vel alterius Ordinis, quod, seu quem bo. me. Vincentius S. R. E. Presbyter Cardinalis N. nuncupatus, in commendam ad ejus vitam ex concessione, & dispensatione Apostolica, dum viveres, obtinebat, commenda hujusmodi per obitum dicti Vincentii Cardinalis, qui apud Sedem Apostolicam nuperrimè debitum naturæ persolvit, cessante, adhuc, ex quo ante commendam ipsam vacabat, vel alias certò alio modo vacaverit, & vacet ad præsens. Supplicat igitur humiliter S. V. devota illius creatura N. tituli S. N. Presbyter Cardinalis N. nuncupatus, quatenus sibi, ut statum suum juxta Cardinalatus splendorem decentius tenere, & expensarum onera, quæ illum jugiter ex necessitate subire oportet faciliùs perferre valeat, de alicujus subventionis auxilio providendo, ac specialem gratiam faciendo, Monasterium, seu Prioratum prædictum, cujus, & illi forsan annexorum fructus, &c. CCCC. ducat. aur. de ca. se. com. ext. val. an. non excedunt, quovis modo, aut ex cujuscunque persona, seu per liberam cessionem, seu resignationem dicti Vincentii Cardinalis, vel cujusvis alterius de illo, illiusve regimine, & administratione in Romana Curia, vel extra eam, etiam coram Notario publico, & testibus sponte factam unionis &c. dissolutionem, vel Constitutionem, Execrabilis, aut assequutionem; &c. vacet etiamsi devolutum, affectum, electivum, curatum cura, etiam jurisdictionali, specialiter, vel aliàs ex quavis causa in literis dispositivè exprimenda, generaliter reservatum, etiam in petitorio, vel possessorio litigiosum, cujus litis statum &c. existat, ac de illo consistorialiter disponi consueverit, seu debeat, illiusque dispositio ad Sedem Apostolicam, ex quavis causa hac vice pertineat, eidem N. Cardinali: per eum, quoad vixerit, unà cum Ecclesia S. N. quæ titulis, sui Cardinalatus existit, & quibusvis aliis, etiam Cathedralibus, & Metropolitanis, aliisque Ecclesiis, necnon Monasteriis, etiam Consistorialibus, prioratibus, etiam Conventualibus, præposituris, præcepsoriis, dignitatibus, etiam majoribus, & principalibus, personatibus, administrationibus, & officiis, etiam curatis, & electivis, cæterisque beneficiis Ecclesiasticis cum cura, & sine cura sæcularibus, & quorumvis Ordinum, & Militiarum, ac hospitalium etiam S. Ioannis Hierosolymitani regularibus, quomodolibet qualificatis, quæ ex quibusvis concessionibus, & dispensationibus Apostolicis in titulum, commendam, & administrationem, aut aliàs quomodolibet, & imposterùm obtinebit, quæcunque, & qualiacunque fuerint: necnon quibusvis fructibus Ecclesiasticis, loco pensionum annuarum, ac pensionibus ipsis super similibus vel aliis fructibus, &c. sibi reservatis, & assignatis, ac reservandis, & assignandis, transferendi quascunque pensiones, ac testandi cæterisque facultatibus, & indulsis & concessis, tenendis: ita quòd liceat sibi de fructibus, &c. disponere, alienare, &c. interdicta commendare, curam, regimen, & administrationem ipsius Monasterii, seu Prioratus, sibi spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, dignemini de gratia speciali; Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis; necnon Monasterii, seu Prioratus, & Ordinis, cujus existit, statutis, etiam juramento, &c. roboratis privilegijs quoque indultis, & literis Apostolicis, illis eorumque Superioribus, & personis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, &c. efficacissimis, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis in genere, vel in specie, etiam Motu proprio & consistorialiter, ac aliàs in contrarium forsan quomodolibet concessis, &c. Quibus omnibus, etiamsi de illis, &c. latissimè hac vice specialiter, & expresè derogare placeat, cæterisque contrariis quibuscunque clausulis opportunis.

Fiat motu proprio M.

Et quòd verus, & ultimus Monasterii, seu Prioratus hujusmodi vacationis modus, etiamsi ex illo quævis generalis reservatio, etiam in corpore juris clausa, resultet, necnon lites, & causæ, si quæ sint, status, & merita, nominaque, & cognomina judicum, & collitigantium, eorumque, ac dicti N. Cardinales, aliorumque quorumcunque concessiones, provisiones, commendæ, possessiones: aliaque jura, & tituli, etiam nulli, & infectivi, etiam proprii tituli, ac lites, & possessiones habeantur pro expressis, seu in toto, vel parte exprimi possint in literis. Et cum clausula, generalem reservationem importante, ex quavis causa literis etiam dispositivè exprimenda. Et de commenda Monasterii, seu Prioratus hujusmodi pro dicto N. Cardinali, per eum quoad vixerit, ut supra, cum supradictis, tenenda, cum gratificatione opportuna, quatenus illi locus sit. Ita quòd literæ desuper in forma simplicis commendæ, gratiosæ subrogationis, etiam quoad possessionem, gratiæ si neutri, si nulli, si alteri, perindè, & etiam valere, simul, vel ad partem expediri possint. Et cum derogatione regularum de non subrogandis non collitigantibus, quia non in potentiorem, ac de annali possessore, quoad primam eius partem, ac supradictorum omnium, & aliorum quorumcunque quomodolibet contrariorum, necnon cujuscunque jurispatronatus, quatenus de illo existat, quod dispositivè in literis, si videbitur, regula contraria non obstante, exprimi possit, videlicet, si laicorum tantùm, etiam nobilium, & illustrium, eisque ex fundatione, vel dotatione competat, pro medietate; aliàs, seu si litigiosum, vel devolutum sit, in totum latissimè extendenda. Et cùm suspensione quarumcunque specialium, vel generalium, etiam mentalium reservationum, unionum, & suppressionum, mandatorum, etiam de providendo, expectativarum, aliarumque gratiarum, præventivarum, facultatum, indultorum quibusvis, etiam Cardinalibus, ac eis etiam in nullius favorem, quomodolibet concessorum; cum decreto desuper opportuno, quod se ad præmissa non extendant; citra tamen accessum, & regressum, ac de consensu Coadjutorias. Et quòd præmissorum omnium & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, invocationum, annexorum, fructuum, &c. etiam augendo, vel minuendo, aliorumque necessariorum, major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et additur, *Et quatenus Monasterium, seu Prioratus hujusmodi, non ut præfertur, regulare, seu regularis S. Benedicti, seu alterius Ordinis, sed Ecclesia sæcularis,*

sine

sine cura Abbatia, seu Prioratus forsan nuncupata, & dictus N. Cardinalis, illam in titulum, seu commendam ex concessione, & dispensatione Apostolica ad ejus vitam obtinuerit, quod exprimi possit in literis, & tunc de illius commenda, &c. pro eadem Creatura, ut supra & cum clausulis supradictis, & aliis desuper necessariis, & opportunis latissime extendendis. Et citrà approbationem jurispatronatus.

Fiat.

19 Dantur ut plurimum hujosmodi Monasteria, etiam Mo-
tu proprio, in commendam, non modò ipsis Cardinalibus,
verùm etiam aliis benemeritis, ac qualificatis personis ac
Summo Pontifici gratis, alio item modo, cùm sic illius sup-
plicatio exorditur, videlicet, *Motu proprio, &c. Cum acce-
pimus. Monasterium S. N. per obitum quondam N. &c. com-
mendamus*; ex quibus quidem verbis arguitur, hujusmodi
concessionem fieri, & ex mera, etiam Principis voluntate,
ut docet text. *in cap. si motu proprio*, ubi *quæ de nostra mera
libertate processit de præb. in 6.* & *tex. in l. 3. post princip. C.*
20 *de leg.* ubi motus proprius appellatur spontaneus motus
aliàs enim gratia præsumitur, & creditur impetrata ad in-
stantiam partis, & procurata, *d. cap. si motu proprio in fin.*
Bart. *in l. 3. ff. quod quisq; jur.* Ias. *in l. ex hoc jure n. 56. ff. de
just. & jur.* Mandos. *reg. 16. q. 6. num. 2. &* 3. ubi dicit, quod
gratia facta propter benemerita, & facta motu proprio,
æquiparantur.

Neminem tamen latet Curialium, quòd licèt gratia di-
catur fieri motu proprio, tamen fieri ut plurimùm consue-
21 vit ad instantiam, & petitionem partis, glos. *in l. fin. C. de
fruct. & lit. expens.* ubi tex. ponit, propriam voluntatem
Principis, & ibi glos. supplet, *postulatione præcedente*, &
dixit Card. *cons.* 142. quòd licet dicatur gratia facta motu
proprio, sæpè tamen etiam ad instantiam impetrantium
facit, ut apponantur hæc, & similia, Dec. *in cap. ex parte
in 2. not. de rescript.* id. Mandos. *d. reg. 19. q. 5. num.* 5. ubi ait,
quòd indies videmus impetrantes ipsos subministrare hu-
jusmodi gratias cum clausula *Motus proprii*, signandas.
Negari tamen non potest, dato quòd supponeremus, im-
petrantem supplicasse, & institisse coram Principe pro gra-
tia obtinenda, quin possit dici, & esse verus motus pro-
22 prius, & operetur omnes effectus veri & naturalis motus
proprii, ex quo in mente Principis duo simul motiva con-
currere possunt, scilicet concedendi motu proprio, & ad
petitionem partis: stantque ista simul, quòd Princeps fue-
rit requisitus, & tamen dicatur potius motus ex seipso,
quàm ad instantiam alterius, ut per Bald. *in cap. nisi specia-
lis de off. leg.* quam refert id. Mandos. *loc. cit. num. 9.* quamvis
magis præsumatur Papa instructus super his, quæ narrat
motu proprio, quàm si faceret super substantia narrata per
alium; cùm in primo videatur quasi narrare in facto, su-
per quo est certificatus; in secundo verò super facto ab alio
narrato, non ita per se certificatus; licèt sive scribat mo-
tu proprio, sive ad instantiam petentis, non sit super hoc
magna vis facienda; quia sic potest in facto alieno, mo-
tu proprio narrando, errare, sicut ad alterius instantiam,
Lap. *alleg. 7. nu. 9.* Hodie tamen, ut etiam omnes Rom.
Curiæ Tyrones sciunt, Motus proprius ita passim obtine-
tur ab ipsis impetrantibus, seu supplicantibus, sicut cæ-
teræ supplicationes, aliaque rescripta; sic enim docet quo-
tidianus stylus, de quo etiam testatur Sarnen. *super reg. de
impetr. benef. viu. q. 1. num. 4.* quod tantummodo dictum
sit pro simplicibus junioribus ipsius Curiæ. Cæterùm,
quoad alios effectus Motus proprii videndus est Rebuff. in
*Concord. in form. mand. Apost. verbo, motu proprio fol.
mihi 606.* ubi congerit quadraginta unum effectus Mo-
tus proprii, & ad illum studiosum lectorem remitto;
ex quo nolui sua dicta de una in aliam papyrum transplan-
tare; sicut duo scribentes, tam circà hæc, quàm aliàs
ad Romanæ Curiæ rerum praxim pertinentia fecerunt, ta-
23 cito eodem Rebuffo, qui licèt nunquam mœnia Urbis
viderit, teste Rot. *decis. 233. num. 17. par. 1. divers.* nihil-
ominus de illius rebus, ingeniosè, & accuratè ad utram-
que sibi immortalitatem comparandam, insudando, con-
scripsit: quo fit, ut talia sic transcribentes, seu potius sur-
ripientes, per labia hominum pervolutari ambientes, mun-
danam, inanemque gloriam quærentes, mortalem im-
mortalitatem nacti sint; quandoquidem, non authores
24 operis, sed tanquam alienæ laudis occultatores, fures di-
cendi sunt, & latrones, ut ait text. *in l. hæreditatum, §. fin.
ff. ad leg. falcid.*

CAPUT IV.

Praxis Clausularum ejusdem commendæ.

SUMMARIUM.

1 *Commendæ perpetuæ nihil distant à provisionibus beneficiorum.*
2 *Cap.* licet canon. de elect. in 6. *habet locum in commendis perpetuis.*
3 *Beneficia duo non possunt teneri in commendam, quatenus incompatibilia.*
4 *Neque unum in titulum, & alterum in commendam perpetuam.*
5 *Commenda perpetua habet vim, & effectum tituli.*
6 *Commenda temporalis mentio facienda in nova impetratione beneficii.*
7 *Commenda ad effectum reservationis non dicitur beneficium.*
8 *Commendatum beneficium non dicitur vacare per obitum Commendatarii, sed vacat, ut prius.*
9 *Ecclesiæ non dicitur provisum per commendam perpetuam.*
10 *Manus apponens Papa in beneficio ligat manus inferiorum.*
11 *Mensis non attenditur in vacatione beneficii commendati.*
12 *Commendatum beneficium dicitur affectum per appositionem manus Papæ.*
13 *Commenda durat durante antiqua vacatione.*
14 *Unio beneficii ad vitam habet vim dispensationis.*
15 *Unione dissoluta beneficium unitum vacat, ut prius.*
16 *Commenda perpetua & unio ad vitam, à pari procedunt, quoad reservationem reducendam.*
17 *Unio ad vitam quare inventa.*
18 *Habet vim dispensationis.*
19 *Uniones perpetuæ fere exulant à Curia.*
20 *Sublatæ per Concilium Tridentinum, & quare.*
21 *Papa est supra Concilium.*
22 *Cardinali datur beneficium in commendam, tenendum unà cum aliis, &c.*
23 *Si vero in titulum, datur dispensatio.*
24 *Beneficia duo incompatibilia neque in commendam obtineri.*
25 *Neque unum in titulum, & alterum in commendam perpetuam.*
26 *Commendatarius temporalis, non disponit de fructibus beneficii commendati.*
27 *Inserviendo tamen Ecclesiæ commendatæ vivit de illius fructibus.*
28 *Commendatarius perpetuus percipit omnes fructus.*
29 *Deductis tamen expensis ministrorum, & servata hospitalitate.*
30 *Commendatarii habent liberam potestatem in spiritualibus, & temporalibus.*
31 *Commenda in dubio præsumitur perpetua.*
32 *Actus, qui certo temporis spatio non concluditur, perpetuus reputatur.*
33 *Dispositio generalis prolata de rebus, & personis, generaliter est intelligenda.*
34 *Argumentum est validum de personis ad tempus.*
35 *Indulgentia concessa tali die, absque alia restrictiva, censetur perpetua.*
36 *Commendatarius potest cedere commendæ, sive cum pensione, sive cum reservatione omnium fructuum.*
37 *Commendæ cessionis formula cum reservatione omnium fructuum.*
38 *Commendæ cessiones admittuntur, sicut resignationes.*
39 *Commendatum beneficium potest permutari cum alio dato in titulum.*
40 *Episcopo datur beneficium in commendam.*
41 *Et sub qua formula.*
42 *Commenda requirit expressionem Iurispatronatus.*

43 *Com-*

43 *Commenda de Abbatia, seu monasterio quomodo fiat privatis personis.*
44 *Clausula*, Volumus autem, quòd propter commendam hujusmodi, &c. *quando ipsi commendæ addatur.*
45 *Consistorialia beneficia quæ.*
46 *Monasterio quænam provideantur consistorialiter.*
47 *Monasteria quare reservata per regulas cancellariæ.*
48 *Ducatus auri de camera, & florenus, idem est.*
49 *Clausula*, etiam si de eo Consistorialiter &c. *apponenda in provisione beneficii consistorialis, non consistorialiter facta.*
50 *Consistorialibus beneficiis Papa providet, etiam extra consistorium.*
51 *Consistorialitatis qualitàs quomodo probetur circa valorem beneficii consistorialis.*
52 *Libros taxæ Officialium cancellariæ, & beneficiorum consistorialium quis composuerit.*
53 *Provisio Papæ extra consistorium non mutat qualitatem.*
54 *Provisio beneficii consistorialis extra Consistorium dicitur facta cum minoris causa cognitione: secus si Consistorialiter.*
55 *Constitutiones de publicandis non capiunt provisiones consistorialiter factas, & quare.*
56 *Gratia per consistorium expedita non egent justificatione.*
57 *Consistorium Papæ quid.*
58 *Cardinalium numerus ad septuaginta redactus à Sixto V.*
59 *Cardinales omnia scire debent, quæ pertinent ad Ecclesiæ militantis gubernationem.*
60 *Cardinales sunt Ecclesiæ cardines.*
61 *Consistorium Papa semel singulis hebdomadis indicitur.*
62 *Consistorio non præmittitur Oratio Spiritus Sancti, & quare.*
63 *Consistorium Papæ duplex, Alterum publicum, Alterum secretum.*
64 *Cardinales, quibus utantur vestib*[illegible]*s; & quibus Papa, num. 66.*
65 *Cardinales quomodo habeant titulum Eminentissimi, & Vestra Eminentia.*

1 CUm verò supra diximus, commendam perpetuam, esse titulum canonicum c. *Rebuff. de pacif. posse num.* 53. ideo, circa hanc praxim, hæc tibi potissimum notanda sunt, à nostro instituto non prorsus aliena.

2 Primò, quòd licèt in dubium quandoque revocetur, an videlicet hujusmodi Commendatarijs liceant omnia, quæ veris titularibus: Attamen dicendum est, quod hodie omnis difficultas videtur circa hoc sublata: quandoquidem neminem latet, hujusmodi commendas perpetuas nihil distare ab alijs provisionibus beneficiorum, idcircò omnia jura loquentia de beneficiis locum sibi vindicant in ipsis perpetuis commendis: ac propterea docemur quotidiana praxi, etiam in illis habere locum, *capite. licet canon. de elect. in* 6. quod loquitur contra non promotos infra annum, & Clement. *ne in agro, §. cæterùm*, ibi, *infra annum computandum à tempore collationis & commissionis de stat. Monach. c. commissa, de elect. eod. lib.* 6. Staphil. *super signat. in* 4. *princip. mod. vacationis fol.* 71. quem refert Mandos. *reg.* 32. *quæst. num.* 12. ubi dicit, quòd jura loquentia de titularis habent locum in Commendatarijs; quinimmò ex hac ratione ex Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 7. non possunt teneri
3 duo beneficia incompatibilia per viam commendæ, nec unum in titulum, & aliud in commendam perpetuam,
4 quamvìs nonnulli contrarium teneant, Garc. *de benef. p.* 4. *cap.* 4. *num.* 42. qui *num. seq.* ait, id meritò statutum esse, cùm dicta commenda, ex quo fit ad utilitatem personæ & non Ecclesiæ, non sit propriè commenda, immò censetur titulus, seu habet vim, & effectum tituli, seu habetur loco tituli, & æquiparatur, titulo, Rebuff. *in d. tract. de possessor. numer.* 26. *cum pluribus seq.* ubi plura ait de commenda,
5 & Commendatario, & latius in sua *praxi benef.* ubi agit de commendis, *fol. mihi* 205. & re vera circa earundem commendarum impetrationem, secundum currentem Datariæ Apostolicæ stylum, parum, aut nihil istæ distant ab aliis provisionibus beneficiorum in titulum. Quod quidem in tantum procedere dignoscitur, ut ex præmissa ratione intelligatur etiam de commenda temporali, nimirùm ad utilitatem Ecclesiæ, teste eod. Garc. *loc. cit. num.* 44. & apertè docet id. Mandos. *reg.* 30. *q.* 3. *num.* 9. ubi exemplum ponit circa hoc, quòd talis commenda temporalis ad utilitatem Ecclesiæ sequitur naturam perpetuarum commendarum: & hoc scire optimum est Tyronibus Romanæ Curiæ, qui ut plurimùm decipiuntur, & omittuntur de his mentionem facere in supplicatione pro nova impetratione alterius beneficij; ex quo postmodùm ortæ sunt lites circà non expressionem hujusmodi temporalis commendæ; cùm de ea
fieri debeat omninò mentio per impetrantem, ut optimè no- 6
runt periti, & antiqui Curiales, & testatur id. Garc. *d. c.* 4. *n.* 44. & 45. & ego ipse meis sumptibus in Cancellaria Apostolica didici istam praxim in quadam provisione Præpositure cujusdam loci Bononien. Diœcesis de anno 1613.

Secundò, notandum ex clausula supradictæ supplicationis, ibi, *commenda hujusmodi cessante*, quod quamvis com-
menda sit perpetua, ad vitam videl. Commendatarii, ad 7
effectum tamen reservationis non dicitur beneficium vacare, quia cessante commenda per obitum Commendatarii, non propterea censetur illud per obitum illius vacare, sed vacat semper ut priùs; quandoquidem attenditur ille prior
modus per obitum ejus, qui possidebat; ac propterea satis 8
omnibus innotescit stylum Cancellariæ Apostolicæ esse,
quòd per commendam, etiam perpetuam, non dicatur pro- 9
visum Ecclesiæ; undè superfluum erit quærere, an prima reservatio duret; ex quo omninò beneficium erit reservatum ex vi commendæ: nam quotiescumque Summus Pon-
tifex apponit manum in beneficio, ligatæ sunt manus infe- 10
riorum, donec plenè providerit: Hinc igitur est, quòd cùm hujusmodi beneficium commendatum vacet ut priùs,
profectò non attenditur mensis, in quo illud vacavit, sc. 11
quando obierit Commendatarius; & hæc est satis trita, & cognita observantia Cancellariæ præd. & pluries audivi à D. Lamberto Ursino, suo tempore celeberrimo Abbrevia-
tore Majoris Præsidentiæ in ipsa Cancellaria, & ait Mohed. 12
decis. 9. *n.* 5. *de prab.* ubi per appositionem manus Papæ, beneficium commendatum, dicitur affectum, ut in eo nihil possit inferior attentare, donec Papa per collationem plenè providerit: & ibi, quòd Papa apponens manum, demonstrat, quod ipse vult providere: sed per commendam nun dicitur providere: quia durante commenda durat antiqua
vacatio; & ita fuit decisum in una Messanen. *prioratus* 1. 13
Julii 1596. *coram Litta*, ut per Gonz. *gloss.* 5. §. 8. *n.* 49. *circa med.*

Nota insuper, etiam in praxi, quòd totum illud, quod
dicitur de commenda temporali, habet locum etiam in 14
unione ad vitam, quæ etiam vim habet dispensationis, *id*
Gonz. *gl.* 5. §. 7. *n.* 145 quandoquidem ipsa unione dissolu- 15
ta, beneficium unitum vacat ut priùs; & sic durat reser-
vatio, seu affectio antiqua; & commenda perpetua, ac 16
unio ad vitam à pari procedunt ad inducendum reservationem seu affectionem per impositionem manus Papæ, ut
ipsa unione dissoluta Ordinarius non possit providere. 17

Porrò unio hæc ad vitam pariter adinventa fuit, ut qui
duo beneficia incompatibilia habere non potest, mediante 18
dicta unione illa valeat retinere, cùm habeat vim dispen-
sationis super incompatibilitate, id. Gonz. *d. n.* 145. Verum 19
tamen est, quod quicquid anteà observatum fuerit, videntur tamen dictæ uniones ferè ab ipsa Curia exulare: & qui praxim Datariæ Apostolicæ benè callet, fatebitur, similes
uniones rarò in ea admitti, præsertim post Concil. Trid. 20
sess. 7. *c.* 2. quo cavetur, ut quicunque de cœtero plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Ecclesiastica, sive per viam unionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim Constitutionem *Innocentii III.* quæ incipit, *de multa*, recipere, ac simul retinere præsumpserit, beneficiis ipsis juxta ipsius Constitutionis dispositionem, ipso jure, etiam præsentis Canonis vigore privatus existat.

Quod quidem ita sancitum est, ne sub prædictarum unio- at
num prætextu quis plura beneficia incompatibilia simul valeat retinere; licèt quandoque similes gratiæ fuerint concessę: cùm non sit Papæ potestas alligata: est enim supra d. Concil. id. Gonz. *cit. num.* 146.

Tertiò notandum est clausula nimirùm *Unà cum Ecclesia S. N. quæ titulus sui Cardinalatus existit, & quibusvis aliis &c.* quod, ut ait Mandos. *in praxi signat. & tit. provisiones,*
vers. si Cardinali, fol. 5. si Cardinali provideatur de benefi- 22
cio regulari, tunc etiam debet dari in commendam, tenen- 23
dum unà cum aliis suis beneficiis, quæ obtinet: si verò daretur in titulum, tunc in fine dispensationis petenda esset,
ut

ut illud obtinere posset, ac propterea tolleiur omne obsta-
culum circa retentionem plurium beneficiorum: cùm
non solùm non possint teneri duo beneficia incompatibi-
lia per viam commendæ perpetuæ; sed nec unum in titu-
lum, & alterum in commendam perpetuam, ut suprà jam
diximus.

Quartò notandum ex clausula, *Ita quod liceat de fructibus*
26 *disponere*, quòd licet in commendis temporalibus utilitatem
Ecclesiæ respicientibus non sit huic Commendatarió libe-
ra potestas disponendi de fructibus, illosque in proprios
usus convertendi, cùm illos non faciat suos, *gloss. & DD. in*
27 *c. nemo, & in c. dudum, de elect.* & vix dum deserviet Ec-
clesiæ commendæ, possit vivere ex illius fructibus, per tex.
in c. cum secundum, de præb. c. cum non deceat, de elect. Atta-
men secùs dicendum est de commendis perpetuis: quia cum
28 sint ad utilitatem Prælatorum, possunt percipere fructus,
29 deductis expensis ministrorum, & servata debità hospitali-
tate, Abb. *in c. de monachis, de præb.* necnon cùm habeant
30 liberam potestatem in spiritualibus, & temporalibus, *id.* Ab.
in c. cum nobis, ult. not. de elect. Rebuff. *de pacif. possess. nu.*
45. proculdubio possunt de ipsis fructibus disponere, eosque
etiam locare eo modo, quo possunt locari per ipsos titula-
res, ad Gonz. *d.* §. 8. *nu.* 13. *&* 14. Mandos. *regul.* 30. *quæst.*
3. *numer.* 4. ubi ait, quòd Commendatarii faciunt fructus
suos, præsertim propter clausulas in similibus commendis
apponi solitas.

Quintò notandum ex clausula, *Eidem N. Cardinali quo-*
ad dixerit commendare &c. satis demonstrari, ipsam com-
mendam esse perpetuam. Aliàs enim si non appareat, an
31 sit talis, vel temporalis in dubio interpretatur perpetua, ut
fuit resolutum in una *Salamantin. coram Crescentio.* 18. *Iu-*
32 *nii* 1558. ea ratione, quia actus, qui certo spatio temporis
non concluditur, perpetuus reputatur, tex. *in l. juris peritus*
33 *in princip. & ibi* Bart. *ff. de excusat. tutor.* sicut enim dispo-
sitio generalis prolata de rebus, & personis, generaliter est
intelligenda, *l. 1. §. & generaliter. ff. de leg. præst.* ita pro-
cedit respectu temporis, ut dispositio generaliter, id est in
perpetuum intelligatur; cùm valeat argumentum de per-
34 sonis, & rebus ad tempus, ut per Paris. *de resig. benef. lib.* 11.
quæst. 5. *num.* 41. *cum seqq. qui num.* 45. ait, ipsum aliàs con-
35 suluisse, indulgentiam concessam tali die, absque aliqua re-
strictiva, esse perpetuam.

Et si commendatarius perpetuus potest de dictis fructi-
bus disponere, ita etiam suæ commendæ cedere, sive cum
36 pensione, sive cum reservatione omnium fructuum; sicut
passim practicari videmus sub sequenti formula, videlicet,
37 *Dicto vero N. ne ex præsenti cessione sua huiusmodi nimium*
dispendium patiatur, de alicujus subventionis auxilio provi-
dendo, sibi omnia, & singula dictæ Præceptoriæ fructus, red-
ditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta univer-
sa, in quibuscunque rebus consistentia, & undecunque prove-
nientia, per eum quoad vixerit, percipienda, exigenda, le-
vanda, recuperanda, locanda, dislocanda, ac in suos usus,
& utilitatem convertenda. Ita quod desuper ab ipso Oratore,
& successoribus suis prædictis, dictam Præceptoriam pro tem-
pore quomodolibet obtinensibus molestari, &c. nequeat, de
ejusdem Oratoris consensu authoritate Apostolica reservare,
constituere, & assignare. Sibique, quo dicto Oratore, seu ali-
quo ex successoribus suis prædictis præfatum Oratorem super li-
bera perceptione fructuum, &c. prædictorum molestante, vel in-
quietante, seu præsentem illorum reservationem, nullam, &
invalidam esse dicente, vel allegante, liceat eidem N. ad
præfatam Præceptoriam liberos habere regressum, & acces-
sum; illiusque corporalem possessionem, &c. apprehendere absq;
alia sibi desuper de novo facienda commenda, &c. ac si cessio-
nem huiusmodi minime fecisset &c.

38 Et hujusmodi cessiones passim admittuntur, etiam eo mo-
do, quo resignationes sive liberæ, sive cum reservatione
pensionis; prout etiam simplicibus Curialibus patet (loquor
semper de commendis perpetuis ad utilitatem provisi) & do-
39 cet Put. *decis.* 94. *& decis.* 343. *lib.* 2. Paris. *de resign. benef.*
lib. 2. *q.* 17. *nu.* 9. Gonz. *d.* §. 8. *nu.* 25. sicut etiam potest per-
mutare commendam ipsam cum alio beneficio in titulum
dato, id. Gonz. *loc. cit. num.* 24. & hoc ob rationes antedi-
ctas, nimirùm, quia per commendam perpetuam Com-
mendatarius consequitur jus in beneficio commendato, ac
titulum, id. Rebuff. *de pacif. possess. nu.* 35.

4 In commendam adhuc Episcopo dari consuevit bene-
ficium simplex, vacans, etiam per resignationem, quæ pas-
sim admittitur, præsertim attenta fructuum mensæ Episcopa-
lis tenuitate, & sub sequenti formula, videlicet, *Supplicat,*
&c. devota creatura vestra N. Episcopus N. quatenus, re si- 41
gnationem huiusmodi admittendo, &c. beneficium prædictum,
&c. eidem N. Episcopo, per eum quoad vixerit, etiam unà cum
Ecclesia N. cui ex concessione Apostolica præesse dignoscitur,
ac sex, seu septem perpetuis simplicibus beneficiis Ecclesiasticis,
quæ in titulum, vel commendam ex concessione, & dispensatio-
ne Apostolica obtinet, ac quorum fructus, &c. non excedunt
&c. tenendum. Ita quòd liceat, &c. interdicta de consensu
modernorum primodicti beneficii patronorum, seu illorum me-
dietatis commendare dignemini, &c. In secunda verò parte
supplicationis dicitur; *Ita quòd litera desuper in forma sim-*
plicis commendæ, gratiosæ subrogationis, &c. Reliqua autem,
prout in aliis supplicationibus resignationum.

Cùm verò beneficium, quod commendatur, fuerit de ju- 42
repatronatus, opus est, quòd de eo fiat mentio, sicut in
omnibus aliis provisionibus beneficialibus, & in suis casi-
bus petere hujusmodi jurispatronatus (quatenus laicale ex-
istat) derogationem; cum jura loquentia de titularibus lo-
cum habeant in istis commendatariis perpetuis, ut dictum
est supra: & plena manu scribit Sarnen. *in reg. de trien. quæ-*
stione 5. *num.* 11. *cum pluribus seqq.*

Non tamen est omittendum, quòd regulariter, quan-
do Abbatia, seu Monasterium commendatur præsertim 43
privatis personis, ipsa commenda sub sequenti formula
hodie datur, videlicet, *Nos, tam eidem Monasterio de*
Gubernatore utili, & idoneo, per quem circumspectè regi,
& salubriter dirigi valeat; quam tibi asserenti te Abba-
tiam nuncupatam S. Antonii de N. Diœcesis N. quæ sine cu-
ria est, & personalem residentiam non requirit, ac cujus fru-
ctus &c. C. duc. au. ca. &c. non excedunt obtinere, ut com-
modius sustentari valeas, de alicujus subventionis auxilio
providere volentes, Teque à quibusvis &c. censentes, necnon
verum, & ultimum dicti Monasterii, vacationis modum,
etiam si ex illo quævis generalis reservatio, etiam in corpore
juris clausa resultet, præsentibus pro expresso habentes, Mo-
nasterium prædictum, quod sine cura est, & Conventu caret,
ac cujus, & illi forsan annexorum fructus &c. ad xxxiii.
florenos auri cum uno tertio alterius similis floreni in libris
Cameræ taxati reperiuntur, secundum vero communem æsti-
mationem CCCLXV. ducat. au. de ca. val. an. non excedunt,
ut etiam asseris, quovis modo, aut ex cujuscunque persona,
seu per liberam &c. vacet, etiam si tanto tempore, &c.
juxta Lateranen. statuta Concilii, vel alias canonicas
Sanctiones ad Sedem Apostolicam legitimè devoluta existat,
& illa ex quavis causa ad Sedem eandem specialiter, vel ge-
neraliter pertineat, & ad illud consueverit quis per electio-
nem assumi, eique cura jurisdictionalis duntaxat immineat;
ac super eisdem regimine, & adiministratione inter aliquos,
lis seu illorum possessorio, vel quasi molestia, cujus litis sta-
tus, &c. existit, etiam præsentibus, &c. indecisa, dummo-
do tempore Dat. præsentium eidem Monasterio de Abbate pro-
visum, aut alteri commendatum canonicè non existat, cum an-
nexis hujusmodi, ac omnibus iuribus, & pertinentiis suis,
tibi per te quoad vixeris, etiam unà cum beneficio prædicto
tenendum, regendum, & gubernandum. Ita quod tibi li-
ceat, debitis, & consuetis dicti Monasterii supportatis
oneribus, ac tertia parte omnium, & singulorum fructuum,
redditnum, & proventuum monasterii huiusmodi in restaura-
tionem illius fabricæ, seu ornamentorum emptionem, aut
pauperum alimoniam, prout major exegerit, & suaserit
necessitas, ac omnibus deductis oneribus, de residuis
illius fructibus redd. & prov. disponere, & ordinare
sicuti illius Abbates, qui pro tempore fuerunt, de illis dispo-
nere & ordinare potuerunt, seu etiam debuerunt. Alienatio-
ne tamen quorumcunque bonorum immobilium tibi penitus
interdicta, Apostolica authoritate commendamus, curam
ipsius Monasterii, ac huiusmodi regimen, & administratio-
nem tibi in spiritualibus, & temporalibus plenariè commit-
tendo. Non obstantibus fel. record. Bonif. Papæ VIII. præde-
cessoris nostri, & aliis Apostolicis Constitutionibus, necnō Mo-
nasterii, & Ordinis prædictorum juramento &c. Volumus au-
tem, quod propter commendam nostram hujusmodi, dictum
Monasterium in spiritualibus non lædatur, & in temporalibus
detrimenta non sustineat: sed ejus congruè supportentur one-
ra consueta; quodque tu, antequam regimini, & admi-
nistrationi dicti Monasterii in aliquo te immisceas, in mani-
bus dilectorum filiorum Vicariorū NN. & N. in spiritualibus
generalium, vel alicujus eorum; quibus hodie per alias no-
stras literas desuper scribimus, nostro, & Romanæ Ecclesiæ
nomi-

nomine fidelitatis debita, solitum prestes juramentum juxta formam, quam sub Bulla nostra mittimus introclusam; ac formam juramenti hujusmodi, quod præstabis, nobis de verbo ad verbum, per tuas patentes literas, tuo sigillo munitas, per proprium nuncium quantocitius destinare procures. Et insuper ex nunc irritum &c. attentari.

44 Et iste modus commeodandi servatur cum personis mi-
nus qualificatis, & à Romana Curia absentibus: & adiici-
tur clausula, *Volumus autem, quod propter commendam hu-
jusmodi &c.* hoc autem, ne divinus cultus minuatur, quæ
quidem verba extracta reperio ex *Extrav. Ex superna, Clem. V quæ est 2. inter comm.* & de commendis loquitur, ibi, *quòd Ecclesiarum, & Monasteriorum eorundem cura negligitur, bona, & jura dissipantur, ipsorum, &c.* & quam plurima mala ex hujusmodi commendis ut plurimùm evenire solent, quæ commemorat Rebuff. *in sua praxi tit. de commenda num. 12. cum plurib. seqq.*

Est autem pro junioribus Romanæ Curiæ apprimè
notandom, quòd cùm plurimùm contingat, etiam benefi-
45 cia consistorialia commendari; ea scilicet de quibus Papa
disponit in Consistorio, coram Cardinalibus, ut sunt præ-
ter Episcopatus, Abbatiæ, & quædam aliæ dignitates, tam sæculares, quàm regulares tunc Summus Pontifex quemadmodum provider consistorialiter de Episcopatibus, ita de Abbatiis & Monasteriis Rot. *decis. 584. n. 2. & 3. l. 3. p. 3. divers.*

46 Nec tamen omnia Monasteria providentur consistoria-
liter, sed ea duntaxat, quæ cùm sint ampli redditus, magnique momenti, facilius in eis fraudes committi possunt, cum à pluribus appetantur, & desiderentur, ut ait Sarnen. *reg. 14. de infir. resign. sub num. 2.* ac propterea, in illorum regimine eminet majus periculum *juxta tex. in cap. ubi periculum majus intenditur, ibi procul dubio est plenius consulendum, de elect. in 6.* illorum, videlicet, Monasteriorum,
quorum valor ascendit ad ducatos ducentos auri de Came-
47 ra, quæ ob hanc rationem ego puto fuisse per Sedem Apo-
stolicam reservara per *2. reg. Cancell.* ibi, *necnon omnia monasteria virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æstimatione excedentia, nunc quomodocunque vacantia, & in posterum vacatura; & voluit, quod excessus hujusmodi in literis exprimatur,* sicut *in Concilio Lateranensi,* ob supradictam causam fuit statutum, ut prædicta Monasteria supradicti valoris providerentur, non nisi consistorialiter, ut *in sess. 9.* Rot. *decis. 540. n. 5. p. 3. l. 3. divers.* ubi dicitur, hoc esse adeò notum Curialibus, ut alia non indigeat probatione.

Hinc propterea insurgit praxis, non oscitanter ab ipsis
Curialibus notanda, ut quoties agitur de provisione Mo-
48 nasterii supradicti valoris ducentorum ducatorum auri de
49 Camera, seu (quod idem est) ducentorum florenorum,
si extra Consistorium fiat à Papa provisio, sit, facienda de hoc mentio in literis provisionis supradictæ, ut in priori formula apposita ibi, *etiam si consistorialiter disponi consueverit, seu debeat &c.* cùm in hoc non sit coangustata Papæ potestas cum hujusmodi monasteriis aliisq; beneficiis Consist. sic, ut præfertur, reservatis, Summus Pontifex, pro libito voluntatis provideat, etiam extra Consistorium; adje-
50 cta in literis provisionis clausula supradicta, nimirum, *etiamsi consistorialiter &c.* prout in notoria praxi servari videmus, & de qua testatur Paris. *de resig. beneficiorum, lib. 8. q. 6. n. 8.* dicens, etiam de Consistorialibus solere, ut plurimùm providere, quoties admittit renunciationem illorum, & de eis providet, ut de aliis beneficiis extra Consistorium; ut multoties ipse vidit practicari, & communiter servari à practicis expeditoribus. Aliàs enim, nisi prædicta clausula adjiceretur, possent aliqua circà hoc in dubium revocari, ut in casu supradictæ *dec. a num. 5. ad fin.*

Adhæc non contemnendum in hac praxi, quod docet
Lotter. *de benef. l. 1. qu. 26. num. 52.* quòd licèt ista qualitas
51 consistorialitatis, ex causa taxæ in libris Cameræ adnota-
tæ, non probet reservationem; nisi illa ter ducta, constituat eam quantitatem ducatorum ducentorum, juxta dictam regulam; nihilominus ipsa qualitas probatur, sive sit supra, sive infra dictam quantitatem; dicens ibi, sic declarasse Congregationem super rebus Consistorii: quam sequuta est Rot. *in una Palentin. Abbatia de benevivere 14. Aprilis*, 1617. ex quibus ipsemet Lotter. infert, parum referre, si provisio hujusmodi fieri debeat tanquam de reservato, vel non reservato, & multò minus, si postquam facta est talis descriptio, provideatur exinde consistorialiter, vel non consistorialiter; cum qualitas supradicta statim imprimatur ex supradicta descriptione in ipsis libris Cameræ; nec ad eum finem ipsi libri instituti sint, nisi ut sciatur valor beneficiorum Consistorialium; Quapropter duo libri, quos ego vidi, asservantur in Cancellaria Apostolica, quibus ipsa utitur, quorum unus continet taxas mercedis Officialium literas Apostol. expedientiom, alter verò valorem benefi-
ciorum consistorialium, ex quibus annatæ solvi debent: quo-
rum quidem libros, credunt omnes antiqui Officiales, & 52
Curiales fuisse compositos à Ioanne XXII. præsertim, cùm
primum Curia resideret Avenione.

Nec tamen per provisionem Apostolicam, sic extra Con- 53
sistorium factam, videtur Papa qualitatem beneficii Con-
sistorialis mutasse: cùm licèt beneficium sit Consistoriale,
possit tamen ipse Papa, prout sibi placet, extra Consisto- 54
rium de illo providere, ut supra dictum est: etsi hoc modo,
talis provisio dicatur facta cum minori causæ cognitione:
sicut è converso, ubi provisio ipsa facta fuerit consistoriali-
ter, inducitur præsumptio plenitudinis causæ cognitionis:
quod quidem inter alios effectus principales hunc parit, ni-
mirum, ut stante provisione consistoriali, cessent in his be-
neficiis, quando vacant per resignationem ad favorem, con- 55
stitutiones de publicandis: quandoquidem ista beneficia non consueverunt priùs in consistoriis proponi, & concedi, nisi anteà, persona resignatarii, per ipsum Summum Pontificem & Cardinales in ipso Consistorio approbata fuerit.

Ne tamen simplex, qui hæc ignorat, decipiatur, eum monitum hic volui, quòd licet *Constitutio Pii V. de publicandis resignationibus* dicat, quòd omnia, & singula in ea contenta locum habeant in quibusvis beneficiis Consistorialibus, id profectò intelligendum est de quibusdam beneficiis minoribus, ut sunt Abbatiæ, & similia, quæ licèt sint Consistorialia, solent nihilominos provideri extra consistorium, ut supra dictum est, & clarius colligitur ex alia simili Constitutione *Gregorii XIII.* quæ incipit, *Humano vix judicio in §. Cæterum,* ibi, *Et de quibus in Consistorio nostro disponi consuevit, seu debet; quæ posthac ex quacunque causa fieri, & per nos, & dictos successores, extra tamen dictum Consistorium admittentur.* Et sic hujusmodi beneficia subjaceot predictis Constitutionibus, quod per transitom dictum sit cùm de his latiùs dicam in mea *prax. benef.*

Hic etiam docet nos communis praxis, quòd si contingit, Ecclesiam pensione, aut fructuum reservatione gravari, nec propterea ad præscriptum Sacri Concil. Trid. *sess. 24. cap. 13.* remaneant mille ducati liberi pro Episcopo, nihilominus, si verè non remaneant; non idcirco posset per titularem dici de subreptione, vel obreptione; & sic prætendi nullitas, aut moderatio pensionis, seu fructuum: quia cùm jam Ecclesiæ provisio fuerit facta in consistorio, cum plena causæ cognitione, profectò censetur & ipsi Concilio fuisse derogatum, etiam absque illius expressa derogatione, tanquam non necessaria, sicut aliàs diximus, & fuit tentum *in una S. Angelis Pensionis, 16. Decembris* 1594. *coram bon. memor. Cardinali Panfilio,* teste eod. Lotter. *dict. quæst. 26. num. 58.* qui *num. seq.* ait, quòd universaliter, gra-
tiæ expeditæ per Consistorium, non egent iustificatione, *per* 56
Rot. dec. 612. num. 1. p. 2. recent. nisi tamen, ut ipse dicit *numer. 60.* appareat, aliquid fuisse sub conditione concessum.

Sed cùm verba fecerimus, licèt breviter, de gratiis Consistorialibus, scilicet, quæ in ipso Consistorio proponuntur, curiosè possent inquirere, qui hucusque mœnia Urbis minimè viderunt, quidnam sibi velit istud nomen *Consistorium.* Et quidem petitioni tam levi non omninò inutile sa-
tisfacere existimavimus. Consistorium igitur Summi Pon- 57
tificis est proprius Consultationis locus, & Congregatio-
nom, constaos ex triplici Hierarchico ordine Cardinalium,
nimirùm Episcoporum sex, Presbyterorum quinquaginta,
Diaconorum quatuordecim; quorum quidem ad hunc sep- 58
tuagesimum numerum Sixtus V. sua Constitutione redegit; ut veteris Synagogæ figuram imitaretur de congregandis septuaginta senioribus Israel, qui unà cum Moyse onus populi sustentarent; & non ipse solus gravaretur: qua quidem Constitutione, ubi de numero agit, ostendit non solùm numerum septuagenarium non esse transiliendum; nec etiam semper æquandum, ubi pauciores possunt ad omnia munera sufficere, teste Paleot. *de Sacr. Con-
sist. p. 4. q. 1. litera A.* quique non immeritò cœlestium Che-
rubim locum tenere dignoscuntur, cùm omnia scire debeãt, 59

60 quæ ad optimam Ecclesiæ militantis gubernationem, cujus ipsi sunt Cardines, pertinent; Unde numinis divini præsidio roborati, adeò se ad tam magna munia obeunda preparant, ut ipsius Sacri Consistorii constituta die, quòd semel
61 singulis hebdomadis de manè indici consuevit, quilibet Cardinalis, si Sacerdos ille sit, rem Sacram facere, alii verò Eucharistiæ Sacramento se præmunire, aut saltem missa audita, se sanctè colligere, atque Spiritus sancti paraclyti Orationem adhibere curabit. Hinc enim est, ut id. Paleot. *ait membrum 5. tit. de aliis pertinen. litera C. fol. mihi*
62 373. mirum nemini esse debebit, si nullam peculiarem Orationem ad impetrandam Spiritus sancti gratiam, quemadmodum in aliis Cardinalium, & Prælatorum Congregationibus religiosè servari solet in Consistorio palam præmitti audiet; nam cùm Consistorium manè haberi soleat, ipseque Summus Pontifex, & iidem Cardinales; aut paulò ante fecerint sacrum, aut ei interfuerint, verisimile est, eos tùm gerenda negotia, tùm sesplos ferventi corde Deo commendasse; indeque unanimi collectos spiritu, Deo duce, ab oratione ad Consistorium se transtulisse: Accedit, quòd propter augustissimam Christi Domini Vicarii præsentiam, cui Spiritus sancti gratia assistere censetur, veteri ritu observatum videmus, ut non eadem cæremoniarum ratio semper in loco, ubi ille adest, ac in reliquis servari soleat; non ut debitæ devotionis officio aliquid subtrahi intelligatur, sed ad sanctioris, & secretioris mysterii significationem. *Hec ille*. Idemque Cardinalis ad Palatium Apostolicum ipsa statuta die deductus deposito illo, quo per Urbem utitur, vestimento, pariter privatos omnes affectus, & veterem sibi hominem expoliandum esse sciat: Amictum deindè induens insigniorem, qui Cappa lata, seu pontificalis appellatur, cum tota ipsius humeris coram Pontifice incumbat, publicam utilitatem præseferat; tum memor erit plurimùm sibi oneris ex futura ea actione accedere, ac publicam utilitatem, publicam scientiam, publicamque omninò personam inducere profitebitur, id. Paleot. *d. memb. 5. c. 4. liter. D.*

Hujusmodi autem Consistorium duplex est; alterum pu-
63 blicum, alterum verò privatum, seu secretum. Porrò publicum in duas species potest dividi, nimirùm, ut alterum dicamus Consistorium publicum, illud, quod fieri solet in receptione novi Cardinalis, vel in adventu novi Oratoris Principum ad Summum Pontificem destinati; aut in reditu Legati à latere à sua legatione, alterum verò dicamus publicum Consistorium, ex eo, quòd Papa solet (licèt rarò) in Consistorio publico signare supplicationes commissionum; ut cuncti videant, quod ipse justitiam facit: licèt ista ratio non satisfaciat; cùm Papa, sive in Consistorio, sive extra illud, sciunt omnes, quòd justitiam facit. Alia tamen ratio, quæ convenientior apparet, est, quòd dictas supplicationes aliquando signare consueverit, scilicet, commissiones causarum; eo præsertim tempore, quando nimirum, ipsum habetur Consistorium, duo Cardinales Diaconi vadunt ad recipiendum, & introducendum novum Cardinalem, vel Legatum: quòd quidem summa est ratione statutum, ne videlicet videatur Summus Pontifex, cum reliquis Cardinalibus in ipso Consistorio permanentibus illo medio tempore, nimirùm, donec ipsi Cardinales ad idem Consistorium revertantur, expectare: præsertim, ne videatur Papa, tantùm ibi adesse propter negotium introductionis, & receptionis supradictorum Cardinalium, & nihil aliud agere, ideò reliquum illius temporis, vacuum, in istis actibus occupatur, ac in propositionibus dictarum commissionum teritur: quas ex arte, & ingenio Advocati Consistoriales sæpè confingunt; casus atroces, & crudeles, proponentes, & verbis duris, & fictis exagerantes, ut tempus illud vacuum impleatur, prout eadem ferè ratione servatum est, ut si quando accideret eo ipso tempore, quo indictum fuerit consistorium, nullas esse Ecclesias quæ proponantur, nec legationes, quæ expediantur, nec bullas graviores promulgandas, neque arduas actiones, aut alia se offerre Consistorialia negotia, quæ communem Cardinalium omnium exigant congressum, solitos fuisse Pontifices, (ne Consistorium quasi inane, & frustra coactum videretur) dare tunc negotium Secretario, ut literas aliquas a Legatis, seu Nunciis acceptas, aut à Regibus, vel Principibus missas, palàm recitare; ex quibus occasionem cum Cardinalibus tractandi accipiebant. Solebant item aliquando negotiis publicis, de reformatione, de Turcarum incursionibus, de annona, de muniendis præsidiis, de statu Ecclesiastico exonerando, aut de aliis rebus hujusmodi verba facere: ne dies sine Consistoriali aliqua tractatione præteriisse videretur, id. Paleott. *memb. 5. c. 5. litera R.* Nec desunt, qui dicant, quòd propterea Papa mandat, ibi fieri commissionum propositiones, ut ostendat principaliter, propter administrationem justitiæ, illum consistorium indixisse, non autem propter novum Cardinalem, vel Oratorem recipiendum, quasi illo die, Papa pro Tribunali sedere videatur, volens jus publicè dicere: qua de causa omnia tribunalia Urbis cessant, illo tunc jus dicente, ut ait Saroen. *in compend. utr. signat. n. 19.* qui *num. seq.* ait, quòd ista ratio non quadrat: cum semper Papa jus dicat, sive publicè, sive privatè actum faciat: & quòd cessent eo die tribunalia Urbis, non ex eo causatur, quòd Papa pro Tribunali sedet: cum semper id faciant: sed quia per cessationem dictorum Tribunalium major hominum concursus ad Papæ Consistorium accedit: quòd non fieret, si judices, & alii Curiales negotiis suis intenderent, & occuparentur, ut sic per illum concursum, exteræ gentes, quæ illo die publici Consistorii ad Papam accedunt, decus, & majestatem Summi Pontificis, quæ per concursum plurium Prælatorum, & personarum, magis repræsentetur, & admiretur. Hæc idem Satnen. *loc. cit. num. 20.* Alterum verò publicum dici potest ipsa Summi Pontificis publica audientia, quæ in fine cujuslibet mensis cum illius, ac nonnullorum Cardinalium, necnon omnium Romanorum Magistratuum, pro communi omnium Romæ degentium, ac exterorum utilitate, & salute fieri consuevit. *Consistorium* autem secretum illud appellamus, in quo non interveniunt nisi ipse Summus Pontifex, omnesque Cardinales; in eoque tractantur res magnæ, & arduæ totius Christiani Orbis: cuncta nimirùm, quæ ad cultum, ad fidem, ad ipsam Religionem, ad pacem Christiani gregis, ac ad conservationem temporalis patrimonii S. R. E. pertinent: in eo creantur etiam Cardinales, & Episcopi, sitque provisio de Ecclesiis Cathedralibus, de Abbatiis, & Prioratibus Consistorialibus.

Cùm verò de ipsorum Cardinalium indumentis, tam extra, quàm intra dictum Consistorium aliquid supra diximus, videtur etiam hic, licèt incidenter, referre cum Barbos. *de jur. Eccles. lib. 1. c. 4. num 86.* ubi ait, quòd Cardina-
les facultatem habent utendi vestibus ex duobus coloribus, 64
nempe rubro, & violaceo, exceptis Dominica tertia Adventus, & Dominica quarta Quadragesimæ, quibus diebus in subtaneis, mantelletto, & mozzetta utuntur colore rosæ siccæ. Qualitas verò vestium eorundem regulariter erit, vel ex panno graviori, vel ex lana leviori, quam, sajettam vocant, vel ex cameloto undato, vel etiam in subtaneis ex serico undato, vel sine undis, arbitrio illorum, dummodò sit simplex, videlicet ex eo, quòd ormesinum, seu tabi vocant, non autem ex eo, quod rasum vocant, aut villutum appellant, quòd quidem intelligitur de Cardinalibus non regularibus; nam regulares non solent uti vestibus sericeis, & nunquam in habitu mutant colorem: sed semper retinent colorem habitus suæ religionis. Ac subindè, prosequitur id. Barbos. ipsis Cardinalibus novissimè concessum exti-
tisse, ut in titulo Eminentissimi, & vestræ Eminentiæ, unà 65
cum antiquo titulo Reverendissimi in posterùm esse debeat proprius, & peculiaris Cardinalitiæ Dignitatis, prout in infrascripto decreto continetur, tenoris sequentis, videlicet.

Die 10. Junii 1630. In Consistorio Secreto.

Fuit facta per D. Cardinalem Pium relatio decreti Sacræ Congregationis Cæromoniarum S. R. E. Cardinalium, ut infra
Beatissime Pater.

Sacra Congregatio Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium censuit, si Sanctitati vestræ placuerit, loco Titulorum Illustrissimi, & Dominationis vestræ Illustrissimæ, quibus hactenus usi sunt Cardinales, Titulos Eminentissimi, & vestræ Eminentiæ, unà cum antiquo titulo Reverendissimi in posterùm debere esse proprios, & peculiares Cardinalitiæ Dignitatis: ita ut præfati tituli Eminentissimi, & Eminentia à nemine, præterquam ab Ecclesiasticis Romani Imperii Electoribus, ac Magistro Hospitalis Hyerosolymitani usurpari possint, aut aliis attribui: eosdemque Titulos ab omnibus, & singulis Car-

Cardinalibus præsentibus, & futuris omninò assumi; illisque inter se, tam voce quàm scripto, perpetuò uti debere. Quod si contigerit, aliquem cujuscunque dignitatis, gradus, & conditionis (Imperatore & Regibus exceptis) hujusmodi titulos alicui Cardinalium non tribuere, Cardinalis ille nullatenus cum eo coram agat, nec ejus literas quoquomodo recipiat.

Item censuit supplicandum esse Sanctitati Vestræ, ut per suum Consistoriale Decretum præcipere dignetur cæteris omnibus, & Singulis Ecclesiasticis cujuscunque conditionis, gradus, & Dignitatis, etiam Episcopali, Archiepiscopali, Primatiali, seu Patriarchali Dignitate præfulgentibus, ne præfatos Eminentissimi, & Eminentiæ Titulos quoquo modo sibi usurpent, sub pœnis indignationis Sanctitatis Vestræ, & Romanorum Pontificum, inhabilitatisque ad alias dignitates, & incapacitatis quarumcunque gratiarum, seu Indultorum Sedis Apostolicæ, ac amissionis fructuum suarum Ecclesiarum, & beneficiorum quorumcunque ipso facto incurrendis.

Item censuit hæc omnia in præsenti Consistorio esse referenda, ut Sanctitate Vestra annuente, ab omnibus, & singulis Cardinalibus recipiantur, & super eorum perpetua, & inviolabili observatione juretur, debitaque exequutioni demandentur; à præsentibus quidem in Consistorio statim, ab existentibus verò in Curia post tres dies, & ab absentibus post duos menses in Italia, & post quatuor extra Italiam. Inter alia super his etiam omnes, & singuli Cardinales, qui in futurum creabuntur, jurare teneantur; præsentes quidem in receptione Pilei, absentes verò in receptione Bireti.

Qua relatione habita, S. D. N. per hæc verba, Quid vobis videtur? omnium DD. Cardinalium exquisivit suffragia, & singulorum auditis sententiis, non solùm unanimiter consentientibus, verùm etiam instantissimè deprecantibus, atque S. Sanctitati supplicantibus, ut hujusmodi Decretum, & omnia in eo contenta approbaret; sicque probata per suum Consistoriale decretum, cum authoritate imprimendi, &c. & literas, etiam, in forma Brevis expediendi, cum solitis clausulis, &c. confirmaret, Sanctitas sua, ut sequitur, decrevit.

Petitionibus vestris annuentes, proposita nobis per Vos, omnia admittimus, & approbamus, & desuper literas, etiam in forma Brevis cum clausulis opportunis, & necessariis concedimus, & experiri mandamus, cum authoritate imprimendi. In nomine, &c.

Absoluto Consistorio, post discessum Summi Pontificis, in Congregatione Generali omnes, & singuli Cardinales, qui Consistorio interfuerunt, tactis Sacrosanctis Evangeliis jurarunt, & subscripserunt, ut infra.

Nos miseratione divina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi S. R. E. Cardinales, supradictum Decretum Sacræ Congregationis Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium à Sanctissimo Domino Nostro approbatum, & à nobis receptum perpetuò, ac inviolabiliter observatione promittimus, & juramus.

Et hodie adest aliud decretum Eminentissimorum DD. Cardinalium dictæ Congr. Cæremoniarum S. R. E. Cardinal. quæ censuit Innocent. X. fel. record. esse supplicandum, ut districtè præciperet S. R. E. Cardinalibus etiam quacunque natalium seu præcellentium aliarum dignitatum prærogativa insignitis, quod solo nomine Cardinalis absque ullo sæcularis dignitatis additamento contenti non aliis titulis nuncupentur, nec uti inter eos possint, quam Eminentissimi, ac Reverendissimi: nec non Eminentiæ Reverendissimæ, non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus. Insuper ut idem Innocentius mandaret, ut omnes S. R. E. Cardinales ad unitatem & æqualitatem Ordinis conservandam jubeant è propriis sigillis & insigniis quibuscunque, vulgò *armis* nuncupatis, amoveri coronas, signa, ac omnes notas sæculares, præter eas, quibus intra scutum armorum eorum familiæ, tanquam de essentia & integritate eorundem armorum utuntur. Et ut in posterùm ab illorum usu abstineant, solo pileo de pretioso sanguine Christi rubente insigniti, ac decorati. Ac ulterius idem Innocentius inhiberet sub excommunicationis latæ sententiæ, ac aliis arbitrii pœnis sculptoribus, pictoribus, ac aliis quibuscunque, ne præd. notas sæculares in sigillis & armis, aliisque insigniis S. R. E. Cardinalium sculpere ac pingere, aut sculpi & pingi mandare audeant: & quòd posteà Caldinales imposterùm promovendi, si præsentes, in ipsa Curia fuerint, in ipsa pilei receptione, si verò absentes in ipsa bireti impositione juramento ad id se adstringent. Quæ quidem omnia idem Innocentius per suam Bullam confirmavit sub Dat. Romæ apud S. Petrum *1644.* XVI. Kalend. Ianuarii, Pontificatus sui anno primo.

Cardinales autem qui eidem Consistorio interfuerunt, & subscripserunt, fuerunt numero 24.

De vestibus autem ipsius Summi Pontificis, ut etiam idem Barbos. *de jur. Eccles. lib.* 1. *c.* 1. *nu.* 121. toto anni tempore Papa nullo alio colore utitur, nisi rubro, & albo videl. veste talari alba, quam subtanam vocant, supra quam induitur Rocheto, & caputio, seu mozzetta, & bireto rubro, ac calceamentis rubris, cum cruce aurata desuper, octo tantum diebus exceptis, videlicet à Sabbatho Sancto post missam, usque ad Sabbathum in Albis, etiam post missam; quia tunc utitur etiam bireto rubro, mozzetta, & calceamentis, & stola eiusdem coloris. Qualitas autem vestium quibus ipse Papa utitur, est in duplici differentia, nempe ex serico, vel ex lana: ex serico diversæ qualitatis, nam hyeme utitur caputio, seu mozzetta, & bireto levioribus ex serico, quod rasum vocant sine pellibus: Infra octavam verò Paschæ Resurrect. octo suprad. diebus utitur mozzetta, & bireto ex serico Damasceno albo, pellibus albis Armellinis circumfultis. Vestes, etiam laneæ, quibus Papa utitur in diebus jejuniis, & in diebus in infrascripta regula expressis, sunt diversæ qualitatis; Hyeme namque utitur caputio, & bireto, ex panno laneo rubro, & graviori, pellibus Armellinis circumfultis: Æstate verò utitur eodem habitu ex lana leviori, quam sajettam vocant sine pellibus. Vestis autem talaris, quam subtanam vocant, supra quam Papa utitur rocheto, semper erit alba, sed juxta temporis qualitatem, & conditionem, vel ex serico leviori, seu gravior, vel ex panno graviori, seu lana leviori, vel alia simili materia albi coloris.

Verùm toto tempore Adventus, inchoando à prima Dominica, & post Adventum à Dominica Septuagesimæ per totam quadragesimam, ac singulis sextis feriis, vigiliis, quæ jejunantur, & quatuor anni temporibus, & in die Commemorationis defunctorum, & quandocunque celebratur, vel fit officium pro defunctis. Papa utitur vestibus laneis cum pellibus, vel sine pellibus juxta temporum qualitatem, non autem sericis. Excipiuntur tamen quatuor tempora, quę incidunt immediatè post Pentecosten, & omnia festa duplicia etiam in sextis feriis extra tempus Adventus, Septuagesimæ, & Quadragesimæ, & festum Annunciationis B. M. Virginis, etiamsi venerit in Quadragesima. Similiter excipiuntur aliquot alii dies, videlicet à Vigilia Nativitatis D. N. Iesu Christi per totam Octavam Epiphaniæ, à Sabbatho Sancto post Officium, & Missam, usque ad Dominicam Sanctissimæ Trinitatis inclusivè. Per totam Octavam festivitatis Sanctissimi Corporis Christi, Per totam Octavam Assumptionis gloriosæ Virginis Mariæ. Per totam Octavam SS. Apostolorum Petri & Pauli, & per totam octavam festivitatis omnium Sanctorum. In aliis autem Octavis, videlicet Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis, S. Ioannis Baptistæ, & S. Laurentii excipiuntur dies octavæ tantùm. Excipiuntur etiam festum Cathedræ Romanæ, si venerit intra Septuagesimam, nec non alii dies alicujus festi solemnis ob aliquam publicam lætitiam, vel victoriam, aut similem causam: in quibus quidem temporibus exceptis, Papa vestibus sericis utitur, teste Barbos. *de jur. Eccles. l.* 1. *cap.* 1. *num.* 121. *&* 122. Nimis à proposita materia me divagatum esse videor: nec propterea aliud circa eam hic subnectere visum est, cùm latius prosequar in mea *praxi benefic.* ubi etiam opportunius cadit.

PRAXIS DISPENSATIONIS
SUPER MATRIMONIIS
Contrahendis in gradibus prohibitis.
LIBER SEPTIMUS.

CAPUT I.

Praxis impedimentorum ad matrimonium contrahendum.

SUMMARIUM.

1 *IMpedimenta matrimonium dirimentia enumerãtur.*
2 *Et quænam ex illis per Concil. Trid. statuta.*
3 *Publica honestatis impedimentum correctum.*
4 *Affinitatis impedimentum ex actu fornicario correctum.*
5 *Impedimenta dirimentia, super quibus dispensatur, quæ.*
6 *Cognationis carnalis definitio. Et an comprehendat etiam illegitimos.*
7 *Linea quid sit, & quotuplex num. 9.*
8 *Et quod stipes.*
10 *Gradus quid sit.*
11 *Consanguinitatis arbor quare inventa.*
12 *Cognationis spiritualis, sive Compaternitatis definitio.*
13 *Affinitas quid sit, & quotuplex.*
14 *Quomodo contrahatur.*
15 *Quanto tempore duret.*
16 *Non oritur ex pollutione extraordinaria.*
17 *Sed ex commixtione apta ad generandum.*
18 *Diabolus, quomodo possit generare.*
19 *Copula carnalis quomodo in dubio præsumatur.*
20 *In dubiis certius tenendum.*
21 *Affinitatis genera quot declarantur.*
22 *Primum genus tantum hodie impedit.*
23 *Affinitas impedit, sicut Consanguinitas.*
24 *Fornicaria tamen restricta in Primo, & Secundo gradu per Concil. Trid.*
25 *Necnon per Pium V. cujus constitutio proponitur.*
26 *Affinitas fornicaria in Primo & Tertio gradibus, non impedit ad contrahendum.*
27 *Impedimentum ad contrahendum non oritur ex Primo, & Quinto gradibus.*
28 *Neque in Secundo & Tertio affinitatis fornicariæ, ex declaratione Sacri Concilii.*
29 *Et idem de affinitate superveniente.*
30 *Impedimentum criminis quod dicatur.*
31 *Votum, quotuplex.*
32 *Publica honestatis impedimentum quid sit.*

QVæ in humanis actibus, si perperam fiant, mala, atq; incommoda reperiuntur, ea omnia in solam ferè Dispensationum matrimonialium exequutionem, nisi ritè rectèque perficiatur, acervatim (ut ita dicam) confluunt, & cumulantur: nemo quandoquidem est, qui nesciat, quęnam ex hoc primo malo incommoda, ceu venenato fõte procedũt. Enim verò hinc natalium defectus in prole, hinc iniquæ successiones, atq; promotiones, cœteraque ad optimum finem minimè conducentia. Sanè haud procul à tanti mali calamitate distamus: quippè, cùm frequentissimus sit nostro hoc tempore harum dispensationum usus, nescio quę prava consuetudo, aut corruptela verius inolevit: qua judices Commissarij tantæ rei pondus non æqua lance æstimantes, exposita, qua par est, diligentia, veritate niti negligant edoceri, Pontificem dispensasse contenti: cum re vera non dispensaverit; sed ipsis dispensandi authoritate certis sub conditionibus demandaverit; quæ, nisi ut jubetur, impletæ fuerint, quidquid superstruxerint corruet. Olim quippe hujusmodi dispensationes in ipsa Romana Curia, causæ cognitione, narratorumque verificatione præcedente in forma gratiosa ut plurimùm concedebantur, & quidem, ut rarior, ita & tutior illarum erat usus: at quoniam difficilè, valdeque incommodum id comperiebatur, optima profectò ratione ita Sacri Canones sancivere; ut omnes dispensationes extra ipsam Curiam locorum Ordinariis, in forma communi, sive commissaria dirigerentur, qui non nisi causis in precibus verificatis, tùm demum Apostolica authoritate dispensaret. At sępè videmus Summorum Pontificum providentiam, ex Delegatorum Iudicum imperitia, aut incuria ita suo fine frustrari, ut quod ad boni communis ædificationem salubriter conspicimus institutum, id ad certam perniciem, atque destructionem detorqueatur. Porrò adhoc malum avertendum, nonullorum desudavit industria: præsertim verò Sanch. *tom. 2. lib. 8. de matrim.* tanto viro digna scripta reliquit: at praxim ipsam non ita ex professo, ut rei gravitas postulare videbatur, demonstrarunt. Utinam, quemadmodum nos tantum negotium alacriter suscipimus, ad illudque tot annorum experientia, quotidiana exercitatio, lucubrationesque non pigræ; Præsertim verò consuetudo, atque usus nunquam satis laudatæ memoriæ Ferdinandi Beger, nobilis Romani, supplicum libellorum matrimonialium, itidemque contradictarum Revisoris laudatissimi ac sapientissimi, necnon Domini mei Ioannis Vincentii Beger ejus filii, qui non minori vigilantia, prudentia, ac fidelitate potens, fel. record. Urbani Papæ jussu, parenti optimo morti propinquo ut in meritis, ita in officio successit, viam aperire possunt, ita Divina favente ope perficiamus, ut parum versati erudiantur, incuriosi verò ad rem tanti momenti excitentur ad Dei gloriam, animarum salutem, & Ecclesiæ ædificationem pro dignitate tractandam.

Cęterùm autem pro Romanæ Curiæ Tyronibus sic breviter adhuc præfari libuit, quòd etsi inibi harum dispensationum matrimonialium frequentissimus usus, materiaque quotidiana existat, parum tamen, ut experientia compertum est, à quamplurimis ea, qua par est, sedulitate dignoscitur. Id ex eo potissimùm ortum habuit, quòd illius observationes diversis temporibus diversæ fuerunt: ut præsertim ex antiquis formulariis liquet; & videre est apud Oldrad. *consil.* 250. ubi dispensationis formulam super matrimonio ignoranter contracto proponit. Ut igitur ejus rei inexperti, tam in ipsa Curia, quàm extra eam degentes, plenam assequa[illegible]tur cognitionem, omnes ferè earundem formulas frequen[illegible]tiores; non quidem ex more vetusto, ac ut plurimùm ab in[illegible]doctis, & in Romanæ Curiæ praxi parum versatis, fabrica[illegible]tas, & compositas, sed juxta moderna tempora, usu rece[illegible]ptas, & ab omni prorsus superfluitate purgatas in mediu[illegible] afferemus. Cum autem plura circa eas, per diversas Constitutiones Apostolicas, ac novissimè per Concilium Tridentinum immutata fuerint, ideò decreta ipsa, ac Constitutiones, opportunis locis etiam per extensum afferre, alibi verò citate non parcemus: propterea etiam earundem supplicationum formulas, nonnullas extendere placuit, ut Rom. Curiæ Tyrones, illas ob oculos habeant; nonnullas autem compendiosè inseremus, quæ ad libitum, ac ad extensarum formularum præscriptum poterunt suppleri, clausulas insuper, & verba, non minus clariora, & lucidiora, quàm gratiora reddere curabimus. Quæ omnia, licèt provectis prorsus non satisfaciant; negari tamen vix poterit, quin ipsis Tyronibus sint non profutura modò, sed futura gratissima; quippè qui in hujusmodi supplicationibus componendis videri non debent, illas ex earum formulariis, paucis tantum mutatis, de papyro in papyrum, ad verbum transcribere: quod profectò nimis alienum esse, & à Rom. Curia exulare debet omninò; cùm sit ea omnigenarum scientiarum Oceanus, ac Sapientum parens, juxta illud *Virg. 4. Georg. Oceanumque patrem rerum.* Curabimus ergo, ut ipsi non tantùm ex aliorum imitatione, more Simiarum, sed per rationis discretionem, ac scienter, & prudenter agant: praxim, rationes, & causas non ignorando: illud enim verè scire est, cùm rem per causam cognoscimus Bart, *in l. admonendi, ff. de jurejur. ex Arist. 3. Post. ca. 1.*

Sed

Sed antequam ad ulteriora progrediamur, præmittamus quòd ad matrimonium contrahendum dispensatio requiritur, ubi Oratores aliquo impedimento, quominus contrahant, impediuntur; ac propterea numeranda erunt prius impedimenta, postmodum verò de dispensatione super illis, in quibus frequenter, & regulariter Summus Pontifex
1 solet dispensare, dicendum. Impedimenta igitur, his versibus à Doctoribus comprehenduntur, videlicet.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si, fortè coire nequibis;
Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis,
Raptave sit mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc socianda vetant connubia facta retractant.

Quorum duodecim priora, ab omnibus DD. referuntur: postmodum verò, cum duo posteriora impedimenta fuerint
2 inducta per Sacrum Concilium Tridentinum, nempe, quando clandestinè celebratur matrimonium, absque parochi, & duorum testium præsentia; ac quando vir mulierem rapuit, & nondum in loco tuto, & libero ad præscriptum ejusdem Concilij restituta est; addidit duos posteriores versus Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 6. sub nu. 3.*

Ex duodecim tamen impedimentis in tribus prioribus versibus contentis, tria hodie per dictum Concilium correcta remanent: cæteris in suo robore permanentibus.

Nam, quod impedimentum ex cognatione spirituali proveniens, ultra disposita in titulo *de cognatione spirituali in 6.* extra decretum *dict. Concil. sess. 24. de refor. matrim. cap. 2. Constitutio Pii V.* idem Concilium declarans, quibus decernitur, & declaratur, cognationis spiritualis impedimentum, suscipientes, & susceptum, suscipientisque parentes, ac baptizantes, & baptizatum, baptizatique pattem, & matrem non egredi (quod idem statuit de cognatione, quæ ex confirmatione contrahitur) ut ex ipsius Constitutionis tenore inspiciendum est, quam infra suo loco interemus.

Quoad impedimentum publicæ honestatis, præter ea, quæ disposita sunt per *c. sponsam, de spons. & capit. un. eod. tit.*
3 *lib. 6.* attenditur decretum prædicti Concil. *sess. 24. c. 3. de reform.* & fuit itidem declaratum per eundem *Pium V. sua Constit.* suo loco pariter inserenda.

4 Quo verò ad impedimentum affinitatis ex fornicatione proveniens, quòd ante prædictum Concilium extendebatur usque ad quartum gradum inclusivè, hodie non excedit secundum gradum; quod pariter statutum est per *dict. Concilium sess. 24. c. 4. de refor. matrim.*, his verbis: *Præterea Sancta Synodus eisdem, & aliis gravissimis causis adducta impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractum inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, & eos tantum, qui, primo, & secundo gradu conjunguntur, restringit. In ulterioribus verò gradibus, statuit hujusmodi affinitatem, matrimonium postea contractum non dirimere;* super quibus omnibus vide etiam Quarant. *in Summ. Bullar. verbo, matrimonii impedimenta.*

Illa verò impedimenta, super quibus Papa regulariter dispensat, hæc sunt, videlicet. Cognatio, sive carnalis, sive spi-
5 ritualis, Affinitas, crimen, Votum, Publica honestas. Quæ quidem, ut perfectè sciatur, an, quomodo, & quando super illis, seu ipsorum aliquo petenda erit dispensatio, visum fuit, quam brevissimè potuimus, declarare, &

6 Primò dicendum est, quòd Cognatio carnalis, quæ etiam Consanguinitas dicitur, est vinculum personarum, ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum; vel est vinculum personarum, quæ propterea quod ab eadem stirpe oriuntur, sanguinis, & naturæ societate junctæ sunt, unde, & consanguinei dicti, quasi de uno, seu communi sanguine nati, & propagati; & quod quasi initium commune descendi habuerunt, *l. 4. ff. unde cogn.* Et propterea dicitur *ab eodem stipite*, propter affines, inter quos, licet sit vinculum personarum, non tamen adest Consanguinitas: sic etiam carnali dicitur propagatione contractum, ad differentiam Vinculi adoptionis, & cujuscunque similis, puta spiritualis; addit Ioannes Andreas in arbore Consanguinitatis quod Consanguinitas dicitur à con & sanguine; quia à communi sanguine descendunt, & per lineas, & gradus distinguitur.

Hinc ex ipsa Consanguinitatis definitione patet, etiam illegitimos venire appellatione consanguineorum; quandoquidem, jure naturæ inspecto, etiam illegitimi, & spurii dicuntur procedere ex eodem sanguine, ut notat Bart. *in l. pronunciatio, § familia*, ibi, *cum ex eodem sanguine proficiscantur*, Corradi *Prax. Dispensat.*

ff. de verb. signif. & in l. tutelas, sub nu. 3. ff. de cap. dimin. Felin. *in c. præsenti, sub nu. 22. vers. est verum, de prob.* cum pluribus cumulatis in duabus decisionibus, die scilicet 6. *Novembr.* 1617. & 16. *Februar.* 1618. *coram D. Pirovano*, prout etiam dictum fuit *in una Pampilonen. Capellaniæ 4. Martii* 1622. *coram D. Rembolde*, quam refert Vivian. in calce suæ *prax. jurispatr. quæ est* 45. Nam licèt in jure multis modis accipi possint. Pereg. *de fideicom. a. 2. n. 35.* tamen secundùm jus canonicum consanguineus intelligitur pro eo, qui quoquo modo sanguine junctus est, vel ex patre, vel ex matre, quocunque gradu & sexu se attingat; nam vocabulum sanguinis, unde consanguinei dicti sunt, generale est, & ad omnes refertur, qui sanguine se contingere possunt Sanch. *de matrim. l. 7. d. 50. nu. 1. &* fuit dictum *in una Pampilonen. illegitimitatis* penes Farinac. *in posthum. decis. bio. nu. 5. to. 2.* Ac proinde, quoad matrimonii impedimentum, ac dispensationem super eo impetrandam, nullum discrimen esse constituendum, etiam in praxi pro certo scimus: cùm indubitati juris sit, quo ad matrimonium impediendum, & dirimendum, par est Consanguinitas, & affinitas cum illegitimis, sicut cum legitimis, Gonz. *super reg* 8. *Cancell. gl. 5. num. 26.* ubi allegat. tex. *in c per tuas de prob. & c. discretionem, de eo, qui cognovit consang. uxor.* 7

Linea autem, est collectio personarum, ab eodem stipite descendentium, gradus continens, & cognationes distinguens. Dicitur verò stipes, illa persona, à qua cæteræ personæ, de quarum conjunctione quæritur, descendentiam, & originem ducunt. Et hæc linea triplex est, una videlicet ascendens, in qua continentur personæ, à quibus nos originem duximus, nempè pater, avus, proavus, & cæteræ personæ ascendentes, in infinitum. Altera descendens, in qua continentur personæ, quæ à nobis originem duxerunt, utpotè, filii, nepotes, pronepotes, & cæteri descendentes, pariter in infinitum. Tertia verò linea ex transverso, quæ etiam collateralis dicitur, complectitur illos, qui nobis, ex latere juncti sunt, à quibus nos non duximus originem, neque ipsi à nobis; & tamen ab uno stirpe, unoque sanguine propagati sumus, ut fratres, & eorum filii; patruus, amita, ac reliqui transversales. Quæ quidem linea collateralis dividitur in lineam æqualem, & inæqualem. Æqualis est, quando gradus illorum de quorum cognatione quæritur, æqualiter, & pariter distant à communi stipite; nempè, duo fratres, sunt in linea æquali: nam uterque pariter distat, scilicet patre, uno gradu; Inæqualis verò, quando una persona aliam in gradu præcedit, & personæ, de quarum Consanguinitate quæritur, non æqualiter distant à communi stipite, ut est in fratre, & fratris filio; quia frater distat à stipite, patre scilicet, uno gradu, filius verò fratris est stipiti in secundo gradu conjunctus, & propterea sunt in linea inæquali: quod præcipuè in dispensationibus matrimonialibus impetrandis est animadvertendum; nam licet primus, & secundus gradus, ut hic est, constituant æqualiter impedimentum; in reliquis tamen gradibus remotioribus, puta secundo, & tertio, & quarto, etiam ex multiplicatis stipitibus, attenditur remotior; & petuntur literæ declaratoriæ super propinquiori, ex Constitutione Pii V. super expressione propinquioris gradus in dispensationibus matrimonialibus, prout fusius suo loco dicemus. 8 9

Gradus verò, est quoddam intervallum, quo cognoscitur, 10
quæ persona sit stipiti propinquior, vel est quædam distantia unius personæ ab alia in linea Consanguinitatis, vel proximæ personæ ad personam conjunctio; sicut autem linea contingit gradus, ita lineæ, & gradus efficiunt Arborem. Quæ 11
quidem arbor inventa fuit propter causas matrimoniales: & differt ab arbore juris civilis, in qua computatio attenditur, quando agitur de successibus, & tutelis deferendis proximo consanguineo; de jure verò canonico in causis matrimonialibus, quando quæritur de consanguineis, in quo gradu eis liceat matrimonium contrahere, DD. *in l. si auta C. de success. edicto.*

Cognatio Spiritualis, quæ alio modo, Compaternitas 12
appellatur, est propinquitas personarum ex statuto Ecclesiæ consurgens, propter collationem Baptismi, vel Confirmationis, vel susceptionem recipientis hæc Sacramenta. Sanch. *de matrim. lib. 7. disput. 54. num. 1.* quæ quidem Cognatio, est de jure Ecclesiastico tantum, non autem de jure divino naturali, aut positivo; quia, ut ait id. Sanch. *num. 2.* nullus in Sacra Scriptura locus invenitur, in quo de illa fiat mentio.

Affinitas, in proposita materia dispensationis, Plures

recipit divisionem, ac distinctè venit declaranda, & Primò, quid illa sit. Secundò, quotuplex sit. Tertiò quomodo contrahitur. Quartò, quot sint genera affinitatis. Quintò, An secundum genus affinitatis sit prorsus sublatum. Sextò, usque ad quem gradum impediat, & dispensationem expostulet. Septimò, quid sentiendum de affinitate superveniente. Et quamvis per omnes Summistas materia hæc satis abundè tacta fuerit, nihilominus, circa illam, prout concernit praxim dispensationis, aliqua breviter declaranda sunt: & propterea dicendum est Primò, quòd affi-
13 nitas, secundùm Canones, est propinquitas personarum, ex carnali copula proveniens, omni carens parentela, ex Io. Andr. *in declaratione arboris Affinitatis*, & Navar. *capitul.* 22. *numer.* 24. Uel est finium propinquitas, & dicuntur affines, sive confines, quia finis unius est proximus fini alterius, & ipsum attingens: sicut enim per copulam carnalem fiunt vir & uxor, una, eademque caro, ita sanguis vnius attingit sanguinem alterius. Vel alio modo, dicitur affinitas, quasi duorum ad unum finem unitas; eo quòd duę cognationes diversę, per nuptias, secundùm leges, vel per coitum, secundùm Canones, copulantur.

Secundò, Duplex est Affinitas, Altera legitima, Altera illegitima. Legitima illa est, quæ mediante matrimonio contrahitur, illegitima verò, quæ per coitum illegitimum, & fornicarium, ad denotandum, quòd ex nuda dispensatione non contrahitur affinitas, sed tantùm publica honestas, quæ, ut infrà dicimus, matrimonium etiam impedit, §. *si uxor instit. de nupt.* ex eo, quòd non solùm quod licet, sed quod honestum est, considerari debet, *l. semper ff. de reg. jur.* Et quoad praxim Romanæ Curiæ, illud est notandum, quòd quando simpliciter loquitur de Affinitate, intelligitur tantùm de illa, quæ orta est ex copula conjugali, nisi aliud exprimatur, non autem ex actu fornicario; eo quòd in dubio delictum non præsumitur, *l. merito, ff. pro socio*, quia in odiosis verba sunt intelligenda in potiori significato: ac propterea inolevit Stylus Romanæ Curiæ, ut affinitas ex illicito coitu proveniens, exprimenda sit, ut mox dicetur.

14 Tertiò, Affinitas non solùm contrahitur ex legitimo matrimonio, sed etiam per actum fornicarium, & incestuosum, ut supra dictum est, *c. discretionem, de eo, qui cogn. consanguin. uxor. suæ*, ad hoc ut matrimonia impediantur, *gloss. in d. cap. discretionem. verbo, nec affinitas*; & constituit ipsa affinitas impedimentum perpetuum, quod durat,
15 etiam mortua persona, qua mediante contrahitur, probat tex. *c. fraternitatis, ib. Porro, uno defuncto, in superstite affinitas non deletur, nec alia copula conjugalis affinitatem prioris copulæ solvere potest.*

16 Non autem oritur ex pollutione extraordinaria citrà, vel circa naturalia, & non intra; ita quod non tangat claustra pudoris; sed in circuitu palpitando, *gloss. in c. extraordinariæ. 35. quæst.* 3. nam talis pollutio non inducit affinitatem; quia requiritur ea copula, quę sit sufficiens ad generandum, vel cum ea efficiatur sanguinis commixtio, *c. fraternitatis*, 35. *qu.* 1. Sanch. *lib.* 7. *disp.* 74. *nu.* 11. Guttier. *de matrim. c.* 87. *nu.* 15. etiamsi ipsa copula sequuta fuerit cum muliere invita, & coacta, vel ignorante, dormiente, ebria, insana, quia quomodocunque perveniat, apta est ad gene-
17 randum, Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 51. *numer.* 169. aliàs enim, nisi fecerit sanguinis commixtionem, & carnis unitatem, nulla inde orietur affinitas. Idemque esset, si aliquis reseraret illas seras, nondum tamen procederet ad consummationem operis; quia nec ibi est sanguinis commixtio, nec unitas sanguinis; sicut etiam dicendum est, si semen alicujus viri, ex opera Dæmonis, deferatur in uterum alicujus mulieris: (ex eo, quia Dęmones bene possunt in assumptis corporibus hoc modo generare; nam in coitu carnali, sicut in aliis peccatis, summoperè delectantur) tunc enim, si aliqua generatio ex illorum coitu succederet, illa non pro-
18 veniret ex semine illius assumpti corporis; licèt ipse Diabolus generet in coitu ipso ex spermate alicuius viri, in somnis polluti, aut etiam in vigilia, quotiescumq; Dæmon in forma Succubi se transformat, id est in forma mulieris, & habet coitum cum viro, & postmodum accipiens formam viri quàm citissimè accedit ad mulierem in forma Incubi, scilicet viri, & assumens coitum cum ea, immittit dictum sperma in naturam, & matricem mulieris, & inde sequitur illius pręgnantia, ac si ipsa mulier cum naturali vero coitum habuisset; nihilominus infans inde ortus non propterea diceretur filius Dæmonis, sed illius, cujus sperma erit, ita Paul. Grilland, *de sortileg. l.* 2. *q.* 7. *n.* 9. 12. & 13. allegans ibi ad id Divum Aug. & Divum Thomam. Unde in proposito, vir ille, cujus erat sperma, & mulier, in cujus utero à Dæmone sperma introductum est, non dicuntur propterea una, & eadem caro; Idemque esset, si uterus mulieris casu ad se traheret semen viri, cum ea ludentis, id. Barbos. *nu.* 171.

Placet tamen, quod nonnulli dicunt, tanquam nimis consonum timoratorum conscientiis, indeque praxi Romanæ Curiæ, nempè, quòd licèt ad causandam affinitatem requiratur concursus utriusq; seminis; attamen causa vitandi peccati jus Canonicum, & Sancta Mater Ecclesia in dubio præsumunt ex copula, quæ apparet non habere suas cir- 19
cumstantias, concursum nihilominus utriusque seminis, & maris, & fœminæ inter venisse; quia in dubiis semper certius est tenendum, *cap.* 2. §. *item. de pænit. dist.* 7. ubi dicitur, *tene certum, & dimitte incertum, c. ad audientiam, de homicid. & c. juvenis, de spons.* & in facti contingentia, pluries ego vidi Romæ peti dispensationem super impedimento affinitatis; quamvis re vera, illa (ut ab ipsis Oratoribus accepi) non esset contracta, sed tantùm intervenerant tactus impudici, ac aliqua pollutio extraordinaria, nempe propè vas, quod fuit semper à peritissimis viris approbatum.

Quartò, quia experientia compertum est, nonnullos in 20
generibus affinitatis investigandis, ut plurimùm errare; ac propterea, sæpissimè contingere scimus, dispensationes impetrari super impedimento affinitatis secundi generis: narrantibus simpliciter Oratoribus, sese impedimento affinitatis invicem attinere; postmodum in verificatione narratorum per Ordinarium, non primum, sed secundum genus affinitatis inter eôs adesse reperitur. Ad submovendum propterea omne dubium, quod in dies evenire potest, non abre visum fuit quàm brevissimè potui, hic aliqua circa id subnectere. Ac propterea dicendum est, quòd tria sunt 21
genera affinitatis, quæ declarantur per exempla posita in *gloss. in cap. non debet, de consang. & affin.* & ego aliqua insuper addam pro majori illorum dilucidatione. Primum igitur genus Affinitatis est, quod mediante una tantùm persona contrahitur; nam persona addita personæ per matrimonialem conjunctionem primum genus affinitatis constituit, veluti frater meus duxit uxorem Mariam, hæc mihi, & omnibus consanguineis fratris mei, est in primo genere affinitatis, sicut etiam supradictum est. Secundum genus est, quòd mediantibus duabus personis contrahitur: unde persona addita personæ per matrimonialem conjunctionem in primo genere affinitatis, secundum genus constituit. Exemplum, Maria uxor fratris mei est mihi in primo genere affinitatis: si nunc mortuo fratre meo, nubat Francisco, ipse Franciscus erit mihi & omnibus consanguineis fratris mei in secundo genere affinitatis. Tertium genus est, quod mediantibus tribus personis contrahitur; persona namque addita personæ, per matrimonium in secundo genere, tertium genus affinitatis constituit. Unde si hæc Ma- 22
ria decedat, & Franciscus ducat Constantiam, tunc ista Constantia erit mihi, & omnibus consanguineis fratris mei in tertio genere affinitatis: Sed clarius explicando hæc genera affinitatis, constituenda est hæc conclusio, seu regula, nimirùm, Persona addita personæ per carnis copulam mutat genus, seu gradum attinentię: exempli gratia, ego, & frater meus sumus consanguinei in Primo gradu consanguinitatis: hic meus frater ducit uxorē Mariam, quæ est persona addita personæ, scilicet fratris mei per matrimonialem conjunctionem: hæc additio mutat genus attinentiæ, id est afficit, ut alio genere mihi conjuncta sit, quàm frater meus; nam ipsa Maria est mihi affinis, dictus verò frater est mihi consanguineus; nec propterea mutat gradum; nam sicut frater meus est mihi in primo gradu Consanguinitatis, ita Maria uxor illius est mihi in primo gradu affinitatis, quę est aliud genus attinentiæ: Et sic habet primum genus affinitatis. Similiter exemplificatur in reliquis generibus affinitatis; nam adde personam per matrimonialem conjunctionem primo generi, nempè, mortuo fratre meo, si illius uxor Maria, quæ est mihi in primo genere affinitatis, nubat Francisco, ipse Franciscus erit mihi, & reliquis consanguineis fratris mei in primo gradu secundi generis affinitatis. Et sic quoad tertium genus, &c.

Sed ne in hac diversitate generis affinitatis, aliquo modo decipiaris, conclude, quòd primum genus affinitatis, solùm contrahitur inter viros, & consanguineos uxorum; ac inter viros, & consanguineos virorum, ut supra dictum est; nam genus affinitatis, quod oritur inter viros, & mulieres cognitas ab affinibus eorum, & è contra, inter mulieres, &

viros

viros cognitos ab earum affinibus, est quidem genus affinitatis, secundum, vel tertium, non autem primum, quod solùm hodie inducit impedimentum post *cap. non debet*, *de consang. & affinit.* Navar. *consil. 3. eod. tit.*

Quintò, non solùm tertium, sed secundum genus affinitatis est hodie prorsus sublatum; ita quòd nullo modo impediant matrimonium; quòd tantùm impedit primum genus, usque ad quartum gradum inclusivè, sicut ipsa consanguinitas, ex *d. cap. non debet*, *& c. quædam*, 35. *quæst.* 3. quamvis antiquitus in omnibus tribus generibus matrimonium erat prohibitum intra certos gradus; nam in primo genere erat prohibitum usque ad septimum gradum; ut patet in *c. nulli* 35. *q.* 5. In secundo genere usque ad quartum gradum; & in tertio genere usque ad secundum, Hostien. *in summ. tit. de affinit. n.* 5.

23 Sextò, affinitas impedit matrimonium, quemadmodum ipsa consanguinitas, nempe usque ad quartum gradum inclusivè, ex *d. c. non debet*. Verùm ubi prius præstabat impedimentum, tam si illa insurgeret ex copula licita, quam illicita, nempè ex illicito, & nefario coitu, & illicitis nuptiis usque ad quartum gradum hujusmodi; hodie hæc affinitas restricta est usque ad secundum tantùm gradum, ex 24 Concil. Trident. *sess. 24. cap. 4. ibi*, *Præterea Sancta Synodus eisdem, & aliis gravissimis causis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium posteà factum dirimit, ad eos tantum, qui primo, & secundo gradu conjunguntur, restringit: in ulterioribus vero gradibus, statuit hujusmodi affinitatem, matrimonium postea contractum non dirimere.*

Sed cùm nihilominus hesitaretur, an hæc affinitas ex actu fornicario hujusmodi in ulterioribus gradibus impediret matrimonium contrahendum, supervenit postmodum Bulla declaratoria Pii V. quæ omnem circa id abstulit ambiguitatem: quam quidem tanquam huic praxi necessariam, hic annectere visum est, ut sequitur, videlicet.

PIus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ad Romanum Pontificem spectat, canonicas sanctiones, quæ expressionem sensuum postulare videntur, re diligenter perspecta ita declarare, & aliàs providere, ut omnis dubietas de piis Christi fidelium mentibus evellatur. Sanè postquam ex eo quod Tridentina Synodus impedimentum affinitatis ex fornicatione proveniens, per quod non solùm matrimonium contrahi prohibetur, sed etiam posteà factum dirimitur, ad eos tantùm restrinxit, qui primo, & secundo gradu conjunguntur, in ulterioribus gradibus hujusmodi matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen juxta antiquos canones contrahi prohibeatur. Et propterea nos omnem ambiguitatem tollere, & animarum tranquillitati, ac matrimonii libertati, quantùm cum Deo possumus, consulere volentes, declaramus, & Apostolica auctoritate decernimus, nullum hodie impedimentum remanere, quominus in ulterioribus gradibus hujusmodi liberè, & licitè matrimonium contrahi possit: & ita ab omnibus judicari debere mandamus, atque statuimus, decernentes irritum, & inane, si quid secus à quoquam, quacunque dignitate, auctoritate, & potestate prædito contigerit judicari, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, aliisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quòd præsentes literæ in Cancellaria nostra Apostolica, & in acie Campi Floræ de more publicentur, & inter constitutiones perpetuò valituras describantur. Et quia difficile foret, eas ad singula quæque loca deferri, quòd earum transumptis, etiam impressis manu alicujus Notarii subscriptis, ac Sigillo alicujus Prælati munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, mandati, statuti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, quarto Kalen. Decembris, Pontificatus nostri Anno primo.

Cæs. Glorierius.

Et sic cum dicta affinitas restricta sit usque ad secundum gradum, licitè potest matrimonium contrahi in tertio gradu absque dispensatione Apostolica, Barbos. *de potest. Episcop. alleg.* 51 *num.* 165.

25 Sed quid, si Oratores se attinent primo, & tertio gradibus hujusmodi affinitatis, an poterunt similiter contrahere sine dispensatione Apostolica? Et videtur negativè respondendum; & ratio colligitur ex dicta *Constitutione Pii V.* ubi voluit, quod in dispensationibus matrimonialibus impetrandis remotior gradus trahat ad se propinquiorem: ac ob id sufficiat remotiorem ipsum exprimere: dummodò impedimentum quoquomodo primum gradum non attingat; cum in eo sanctitas sua nunquam dispensare intendat; & sic habemus etiam in praxi, ut cùm petitur dispensatio super primo, & secundo consanguinitatis, seu affinitatis gradibus, quia uterque gradus constituit impedimentum; propterea, dum supplicatur pro hujusmodi dispensatione, non narratur secundus, tanquam remotior, & primus tanquam distantia, super qua tanquam gradus propinquioris debeat peti declaratoria, quod non obstet, veluti quando dicimus, *quod impedimento Secundi, &c. Distantia vero Tertii, &c.* ut infra in suis formulis patebit, sed dicitur absolutè, *quod impedimentis Primi, & Secundi, &c.*

His tamen non obstantibus, contrarium est verius, etiam in praxi receptum, nam, cum ex decreto dicti Concilii Tridentini, affinitas ex actu fornicario proveniens restricta sit usque ad secundum gradum, ut supra diximus, propterea concludendum est necessariò, primo, & tertio gradibus af-
26 finitatis hujusmodi se attinentes, posse licitè inter se contrahere sine dispensatione, ex ipsa regula tex. *in c. fin. de consang. & affin.* ubi remotiorem gradum attendendum esse, statutum fuit, sicut conjuncti in primo, & quinto gradibus
27 Consanguinitatis, vel affinitatis ex matrimonio consurgentibus licitè, & absque aliqua dispensatione contrahere possunt ex *d. cap. fin.* Nec aliquo modo obstat dicta Constitutio Pii V. qua cavetur, faciendam esse mentionem propinquioris, si is sit primus, nec sufficere expressionem gradus remotioris; quia hæc Constitutio loquitur in casibus, in quibus necessaria est dispensatio, & ubi Papa declaravit se non habere voluntatem dispensandi, nisi exprimatur primus gradus: sed sic est, quod attentis præmissis super tertio affinitatis gradu ex actu fornicario proveniente, non est petenda dispensatio, ergo non sumus in casibus comprehensis in dicta Constitutione: qui conjuncti essent in primo, & quinto gradibus, ut dictum est, non egent dispensatione super dicto quinto gradu, ita etiam affinitas modo præmisso proveniens, nullum præstat impedimentum in primo, & tertio gradibus; & ita docet etiam notoria praxis.

Ad cujus confirmationem plures emanarunt declarationes Sac. Congregationis Concilii Tridentini, quibus cavetur, quòd impedimentum istud, quod propter affinitatem ex actu fornicario contractum dirimit, ad eos tantùm spectat, qui primo, & secundo affinitatis se attinent, in ulterioribus verò gradibus Concilium statuit non dirimere.

Et alias ipsa Congregatio censuit, ad dignoscendum, an subsit impedimentum affinitatis provenientis ex fornicatione, attendendum esse gradum remotiorem; ideòque quemadmodum inter eos, qui tertio gradu affinitatis ex 28 actu fornicario procedentis, conjunguntur matrimonio post Concilium Tridentinum, quod hujusmodi impedimentum ad primum & secundum gradum restringit, licitè contrahitur; ita etiam contrahi potest inter eos, qui simul secundo, & tertio gradibus hujusmodi affinitatis ex fornicatione inductæ conjunguntur; & hoc est adeò etiam in praxi receptum, ut nulla remaneat hæsitatio; sed hoc modo, ista affinitate ad primum, & secundum gradum restricta, illa tantùm remanet, quæ secundum jus antiquum ex-

tenditur usque ad quartum gradum inclusivè, Gutier. *de matr.m.cap.99.nu.14.* Henriq.*lib.2.cap.10. num.1.litera H.*
29 Sanch. *lib. 7. disp. 65. num. 5. &* sublatis jam impedimentis Tertii, & Quarti hujus fornicariæ affinitatis; potest matrimonium contrahi absque dispensatione; sicut eadem ratio habenda est de affinitate superveniente, ut statuit Gregorius Decimustertius, qui ex sententia Sacræ Congregationis voluit, sublatum censeri impedimentum quoque supervenientis affinitatis post contractum matrimonium; quia si impedimentum dirimens sublatum est, quod majus est; ergo & istud, quod solùm impedit, ne is, per quem contracta est affinitas, sine peccato possit exigere debitum, quod minus est; propterea Concilium sustulit Tertium, & Quartum.

30 Crimen. Illud dicitur impedimentum criminis, cùm quis aliquam per adulterium polluerit, fide data de matrimonio inter se contrahendo post obitum sui viri, ut habetur *in c.fin.de eo, qui dux. quam poll. per adult.* Vel, cùm quis machinatus est in mortem uxoris, ut aliam, quam vivente alia carnaliter cognoverat, in conjugem haberet, vel è contra *c. laudabilem, de convers.in fid.Thesaur.fori Eccles.par.2. cap.9.nu.76.* & alibi dicam, cum de dispensatione agam, super hoc impedimento.

31 Votum duplex est, scilicet solemne, quod impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum: & simplex, quod tantùm impedit contrahendum, *cap.consuit, qui cler. vel voven.*

32 Honestas, Cujus impedimentum dicitur, Publicæ honestatis justitia, est propinquitas ex sponsalibus proveniens; robur trahens ab Ecclesiæ Constitutione, Sanch. *de matr. lib.7. disput.68. num.* 1. de quo quidem impedimento habetur tex. *in cap.literas, de spons. impub cap juvenis, cap. veniens, c.ad audientiam, & c.sponsam, de spons. & cap.un.eod. tit.lib.6.* Ratio autem, cur ita vocetur hoc impedimentum, assignatur *in d.c.juvenis.* ubi dicitur, quòd beneficium honestatis Ecclesiæ est, ut propter inchoationem matrimonii, quæ in sponsalibus reperitur, consanguineis alterutrius sponsi idem matrimonium interdicatur, quod desumitur, etiam ex *l. si quæ §.1. & l. semper ff. de ritu nupt.gl.in c.non debet, de consang. & affin.* ubi dicit, quòd ideo frater impeditur sumere sponsam fratris propter publicam honestatem; quia scriptum est, *sponsam fratris frater habere non potest, cap. ad audientiam, de spons.arg. l. qui in adoptionem, ff. de adopt. idem* Sanch. *d.num.* 1. ubi subdit aliam rationem consimilem, nempè quia per sponsalia conjunguntur sponsi, non tamen perfectè, sicut per matrimonium, sed imperfectè, tanquam per quoddam matrimonii initium; quodque convenientissimum fuit, ut sicut per matrimonium contrahitur affinitas, subsequentes nuptias dirimens, ita ex sponsalibus aliud vinculum conjunctionis orietur, minus tamen perfectum affinitate, prout etiam nos in suo loco dicemus.

CAPUT II.

Praxis causarum dispensationum matrimonialium sine copula.

SUMMARIUM.

1 *Dispensationes non concedi sine causæ cognitione.*
2 *Concilium Tridentinum, quid statuerit circa dispensationes matrimoniales.*
3 *Cap.* quia circa, de consang.& affin. *quas causas requirat in dispensationibus matrimonialibus.*
4 *Matrimonialium dispensationum causa declarata per Sacr.Congr.Concil.*
5 *Author in Collegium Officialium Dispensationum in Apostolica Cancellaria cooptatus.*
6 *Matrimonialis dispensatio cum causa, ob angustiam loci, quomodo detur.*
7 *Et quomodo ob angustiam locorum.*
8 *Et quid, si in Curia [illegible] contingat ignorari ipsa loca.*
9 *Et quid, si Orat[illegible] domicilium in aliena Diœcesi contraxerit.*
10 *Dispensa[illegible] matrimonialis quomodo detur cum causa, ob angu[illegible], cum clausula,* Et si extra.
11 *Clausula,* Et si extra, *quando petenda in dispensatione matrimoniali ob angustiam.*
12 *Et quare.*
13 *Qualitas personarum in quibus gradibus exprimenda in dispensationibus matrimonialibus.*
14 *Quando autem dicta expressio qualitatis cesset.*
15 *Clausula* & si extra, *in quibus gradibus cesset in dispensatione.*
16 *Dictio* saltem, *quid impertet.*
17 *Expressio qualitatis personarum regulariter non requiritur in dispensationibus.*
18 *Nisi quando nobilitas prabet causam ad dispensandum.*
19 *Dispensatio non irritatur, si taceatur titulus nobilitatis.*
20 *Clausula* & si extra, *cur reddat faciliorem Pontificem ad dispensandum.*
21 *Matrimonialis dispensatio ob incompetentiam dotis quomodo detur.*
22 *Dotis mulieris incompetentia causa sufficiens ad dispensandum, & quare.*
23 *Dote carens mulier an dicatur pauper, si habeat parentes divites.*
24 *Dispensatio ob incompetentiam dotis quando valeat, si alius intendat dotare mulierem.*
25 *Et quid, si tempore dispensationis illa carebat dote: postmodum vero fuerit instituta hæres.*
26 *Donatio inter virum, & uxorem, quando non valeat.*
27 *Dispensatio ob incompetentiam dotis mulieris an valeat, si illa ignoraverit se institutam esse heredem.*
28 *Causa dispensationis quo tempore verificanda.*
29 *Immunitas propter numerum duodecim filiorum quomodo intelligenda.*
30 *Et cur competat etiam matri.*
31 *Causam sufficientè esse veram tempore impetrationis dispensationis, quomodo intelligendum.*
32 *Dispensationes præsertim matrimoniales regulariter non dari in forma gratiosa.*
33 *Carnalis copula pro causa allegata in dispensatione debet esse vera tempore impetrationis.*
34 *Dotis incompetentia quomodo verificetur, si habeat pater duas filias, ut hic.*
35 *Filiæ equè dotantur, si bene in matrimonium collocentur.*
36 *Matrimonialis dispensatio cum causa incompetentia dotis, & illius augmento, quomodo detur.*
37 *Dotis augmentum in quibus gradibus requiratur in dispensatione matrimoniali.*
38 *Clausula* postquam Oratricis dos aucta fuerit, *apposita in dispensatione matrimoniali, quid operetur.*
39 *Dictio* competenter, *adjecta in dispensatione matrimoniali propter dotem, quid operetur.*
40 *Causa ob incompetentiam dotis Oratricis, cum illius augmento, quomodo probanda.*
41 *Dotis augmentum est causa dispensationis matrimonialis.*
42 *Datur ob causam onerosam.*
43 *Et quomodo constituendum Oratrici ab Oratore, in hac Curia Archiepiscopali.*
44 *Dotis augmentum consuevit in quantitate specificari, in dispensatione propter dotem cum augmento.*
45 *Et tunc quid servare debeat delegatus.*
46 *Matrimonialis dispensationis causa pro Oratrice indotata, quomodo detur.*
47 *Et quomodo, quando alius auget dotem.*
48 *Dotis augmentum in dispensatione matrimoniali: parum refert, quod sive ab Oratore, sive ab alio constituatur, etiam ad effectum exequendi literas dispensationis.*
49 *Et quænam sit causa.*
50 *Dotis incompetentis causa in dispensatione narrata, non verificabitur pro ipsa Oratrice penitus indotata, & è contra.*
51 *Et propterea requiritur nova dispensatio, saltem in forma* perinde valere, *juxta stylum Curiæ.*
52 *Quamvis gratia,* perinde valere, *dari non consueverit super ipsa causa.*
53 *Gratia* perinde valere, *virtus.*
54 *Matrimonialis dispensatio cum causa propter lites super successione bonorum, quomodo detur.*
55 *Et quare admittatur.*
56 *Litium extinctiones spectant ad Congregationis humanæ conservationem.*
57 *Iudicis arbitrio remittuntur, quæ certa lege definita non sunt.*

58 *Ma-*

58 *Matrimanialis dispensatio, quomodo detur cum causa, propter Oratricis dotem, litibus involutam.*
59 *Et quare hujusmodi causa admittatur.*
60 *Et non admittitur, nisi regulariter in gradibus remotioribus.*
61 *Et quid debeat delegatus inspicere, pro exequutione hujus dispensationis.*
62 *Matrimonialis dispensatio cum causa propter lites super rebus magni momenti, quomodo detur.*
63 *Et quaenam clausula ei adiiciatur.*
64 *Ablativus absolutus importat conditionem.*
65 *Matrimonialis dispensatio cum causa, propter inimicitias, quomodo detur.*
66 *Inimicitiae levis causa quis non praesumitur aliquem laedere.*
67 *Inimicitiae graves praesumuntur ex injuria atroci.*
68 *Causam pecuniariam arduam capitali aequiparari.*
69 *Et quando ardua judicetur.*
70 *Pecuniae sunt loco sanguinis.*
71 *Inimicitiae debent concludenter probari, ut hic; quia non praesumuntur.*
72 *Testis sine ratione deponens dicitur ut pecus, non ut homo.*
73 *Inimicitiae graves quaenam dicantur, arbitrio judicis relinquitur.*
74 *Matrimonialis dispensatio, pro confirmatione pacis, quomodo detur.*
75 *Matrimoniales dispensationes concedi ad firmandam pacem.*
76 *Pacis, & concordiae observationis causa, multa conceduntur.*
77 *Relaxantur jura pro bono pacis inducendae.*
78 *Pax de recenti inita, non excludit odium, & nocendi animum.*
79 *Mascardus fuit Vicarius generalis Cardinalis de Arezo Archiepiscopi Neapolitani.*
80 *Matrimonialis dispensatio cum causa pro Oratrice, filiis gravata, quomodo detur.*
81 *Mulier, quae sepelierat 22. viros, nupsit Victori, qui eam etiam sepelivit.*
82 *Matrimonialis dispensatio cum causa pro Oratrice 24. annum excedente, quomodo detur.*
83 *Et in quibus gradibus denegetur.*
84 *Aetas ad matrimonium contrahendum, quae.*
85 *Mulier, inconsulto patre, quando nubere possit.*
86 *Matrimonialis dispensatio pro Oratrice excedente 24. annum, non habet locum in vidua.*
87 *Dictio* hactenus, *designat tempus praeteritum.*
88 *Legatum factum filiabus matrimonio collocandis, intelligitur de illis, quae nondum virum habuerunt.*
89 *Filius natus ex muliere, quae mortuo viro, alios duos viros habuit, cujusnam esse censeatur, remissivè.*
90 *Viduarum favore quamplurima emanarunt privilegia.*
91 *Viduae mulieres, quae ad secunda vota non transeunt, dignae innumeris laudibus.*
92 *Faeliciana Crispa nobilis vidua, authoris genitrix, commendatur.*
93 *Dispensationis matrimonialis causa, pro Oratrice excedente 24. annum quare emanavit.*
94 *Matrimonialis dispensatio cum causa, quando locus est ad litus maris, quomodò detur.*
95 *Et quomodo cum causa, pro Belgis.*
96 *Et quomodo cum causa pro Germanis.*
97 *Matrimonium inter pares religione contrahendum.*
98 *Matrimonium fidelis cum infideli quo jure prohibitum.*
99 *Quomodo tamen ita possit contrahi.*
100 *Matrimonialis dispensatio cum causa, ut bona conserventur in familia, quomodo detur.*
101 *Et quare Papa dispenset cum ista causa.*
102 *Familia sine divitiis sordescit.*
103 *Familiarum decus, & honor, per divitias conservatur.*
104 *Pecunia, fidejussor futurae necessitatis.*
105 *Et dicitur secundus sanguis hominum.*
106 *Matrimonialis dispensatio cum causa pro illustris familiae conservatione quomodo detur.*
107 *Et quando, & in quibus gradibus.*
108 *Et quare introducta.*
109 *Matrimonialis dispensatio cum causa, ob excellentiam meritorum, quomodo.*
110 *Merita allegata dispensatione an sint verificanda.*
111 *Matrimonialis dispensatio ex certis rationabilibus causis, quae communiter sine causa nuncupatur, quomodò concedatur.*
112 *Et an illa verba* ex certis rationabilibus causis *veniant justificanda.*
113 *Papae potestas libera in dispensando.*
114 *Quae in mente consistunt, soli Deo sunt cognita.*
115 *Qualitas Oratorum expressa in dispensatione matrimoniali, quando habeatur pro causa.*
116 *Vicarius generalis Episcopi non assumendus, qui rescriptorum Romanae Curiae praxim non calleat.*
117 *Alexander Lucianus Vicarius Generalis Neapolitanus commendatur.*
118 *Clausula* Qui ex honestis familiis, *adjecta in dispensatione matrimoniali, quomodò probanda.*
119 *Et quomodo nobilitas.*
120 *Nobilium duo genera.*
121 *Principales populi in dispensatione matrimoniali, qui probentur.*
122 *Et refertur exemplum.*

QUibus sic praemissis causis, cùm in vnoquoque ex su- 1
praedictis impedimentis contingat indies dispensari,
nec dispensationes concedantur, nisi cum causae co-
gnitione, Summo Pontifici priùs narrandae, ut patet ex
ipsius dispensationis definitione, quae, ut aliàs diximus,
est juris communis relaxatio, cum causae cognitione, ab
eo qui habet potestatem dispensandi. Barbos. *de potestat.
Episc. allegat.* 33. *num.* 3. Idcircò operae pretium esse duxi-
mus; omnes causas necessarias ad hujusmodi dispensatio-
nes matrimoniales obtinendas, & de stylo, ac in praxi re-
ceptas, hic subnectere; cùm ex Sac. Concilii Tridentini
decreto, *sess.* 24. *cap.* 5. *de reform. matrim.* cautum sit, 2
quòd in contrahendis matrimoniis, vel nulla omninò de-
tur dispensatio, vel rarò, idque ex causa, & gratis con-
cedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi in-
ter magnos Principes, & ex publica causa; & licèt pro- 3
betur per *tex. in c. quia circa de consang. & affin.* causas, cum
quibus concedendae sunt hae dispensationes, duas esse, nem-
pe, prolem subsequutam, & evitationem scandalorum,
ubi ipse *tex.* loquitur de matrimonio de facto contracto; 4
nihilominus aliae permultae à S. Congr. Concilii Tridenti-
ni fuerunt declaratae, & approbatae, cum quibus super
hujusmodi impedimentis diù per Summum Pontificem di-
spensari consuevit, ac indies dispensatur: Sunt autem quae
sequuntur, cum suis narrativis, ex quibus aliquae tantum
narrantur per Quarant. *in summ. bull. verb. Dispensationes
matrimoniales*, reliquas verò, longo temporis cursu in Ro-
mana Curia observari; cum per fel. record. Paulum V. fuis- 5
sem, sua benignitate, in Collegium Dominorum Officia-
lium, tam matrimonialium, quàm aliarum dispensatio-
num in Cancellaria Apostolica cooptatus.

Prima igitur causa, propter angustiam loci.

6 *Quòd cum dicta Oratrix in dicto loco, propter illius angustiam, virum sibi non consanguineum, vel alium affinem paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat.*

Secunda causa, propter angustiam locorum.

7 *Quòd cum dicta Oratrix in dictis locis, etiam de uno ad alium se transferendo, propter illorum angustiam, virum sibi non consanguineum &c. ut supra.*

8 Quòd si contingat aliquando à Solicitatoribus in Urbe, ignorari locum, unde oratores orti sunt, ne propterea expeditio differatur; absq; eo quod apponatur locus, sufficit narrare, quòd cù dicta oratrix in locis, ex quibus ipsa, & ora-

tor

rot prædictus orti existunt, in dicta diœcesi existentibus,
etiam de uno ad alium se transferendo, propter illorum an-
gustiam virum sibi non consanguineum &c. sicut etiam di-
9 citur quando narratur, oratricem domicilium contraxisse
in alio loco, etiam alterius diœcesis; tunc enim petenda
etiam est dispensatio ob angustiam utriusque loci, scilicet
originis, & domicilii, cùm consueta clausula, *factis pro-
clamationibus etiam in parochiali Ecclesia originis oratri-
cis &c.*
Ceterùm quid sentiendum circà verificationem hujusmo-
di causæ, dicam infra in declaratione literarum dispensatio-
nis cum eadem causa.

Tertia causa, propter angustiam, cum clausula, & si extra &c.

10 *Quòd cum dicta mulier in dicto loco propter illius angustiam, virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire
nequeat, et si extra dictum locum nubere cogeretur, dos quam ipsa habet, non esset competens, neque sufficiens, ut cum
ea virum, cui juxta status sui conditionem nubere posset, invenire valeret &c.*

11 Hæc tamen clausula, *Et si extra &c.* non requiritur in
omnibus gradibus, sed tantùm in quibusdam proximiori-
bus, veluti in secundo, & tertio à communi stipite, etiam
si fuerint duplicati ex pluribus stipitibus; sic etiam, si ultra
prædictos secundum, & tertium concurrent alia impedi-
menta remotiorum graduum, utpotè in secundo, & ter-
tio ex uno, & tertio, & quarto ex altero stipitibus, &
sic regulariter, quotiescunque ex uno eodemque stipite con-
junguntur Oratores secundo, & tertio consanguinitatis,
vel affinitatis gradibus, quamvis ex aliis, diversisque sti-
12 pitibus plures concurrent remotiores gradus. Cur autem ad-
dita sit hæc clausula, *& si extra*, respondetur, quòd regulari-
ter, quò propinquior est gradus, eò urgentior requiritur cau-
sa ad dispensandum, ut satis notum est.
13 Docet item notoria praxis; quòd in supradictis secundo,
& tertio gradibus, etiam, ut supra duplicatis, vel concur-
rentibus, etiam aliis gradibus remotioribus, sicut dictum
est, semper est necessario exprimenda qualitas personarum
14 Oratorum; nempè si sint nobiles, aut principales cives,
vel saltem ex honestis familiis. Datur tamen dispensatio
sine expressione qualitatum personarum, cùm causa pro
indotata oratrice, vel propter inimicitias, aut pro confir-
matione pacis.
Advertens tamen; quòd quando petitur hæc dispensatio
in gradibus supradictis, & cum dicta causa, ob angustiam
loci, cessat supradicta clausula, *& si extra*, si exprimatur
15 supradicta qualitas personarum, saltem quod sint ex hone-
stis familiis, ut supra dictum est, & non aliàs; quia hæc
dictio, *saltem*, secundùm stylum Curiæ, admittitur tan-
quam subsidiaria, quia diminutionem significat; unde de- 16
ficiente alia majore expressione hujusmodi qualitatem, re-
curritur ad illam, cui jungitur hæc dictio, veluti, hone-
stis familiis, Franc. *in cap. statutum, numer. 14. de rescript.
in 6.*
Licèt regulariter sufficiat simpliciter asserere nomen Ora-
toris, quicunque ille sit; quia circà hanc expressionem 17
non est habenda acceptio personarum, neque interest inter
nobilem, & ignobilem, pauperem, & divitem, præser-
tim, quia non attenditur hic dispositio, *l. 1. C. de natural.
lib.* nec *l. imperialis, C. de nuptiis*, quæ inter dictas perso-
nas distinguebant; & constitutos in dignitate cum humili-
bus, vel libertinis prohibebant contrahere matrimonium:
nec taciturnitas divitiarum, vel nobilitatis vitiat dispensa-
tionem, teste Host. *in cap. fin. de fil. presb.* nisi quando no- 18
bilitas præstet causam ad dispensandum in casibus à jure ex-
pressis; quia sicut Deus non habet, ita nec ejus ministri de-
bent in dispensando habere acceptionem. Unde servat pra-
xis, quòd non irritatur dispensatio, si non fuerit in preci-
bus dictum, quòd Orator sit Comes, vel Baro, &c. Et sic 19
nobilitatis taciturnitas, status, Comitatus, vel Ducatus
non vitiant dispensationem; quicquid dicat Alexand. *cons.
195. num. 9. lib.* 2.
Cur autem hæc clausula, *Et si extra*, faciliorem reddat 20
Pontificem ad ita dispensandum, est, quia durissimum est
cogi fœminam extra proprium oppidum nubere; ut si pa-
tris, & matris, ac consanguineorum consortio destituta,
acerbam, ac solitariam vitam transigat, Sanchez *lib. 8. di-
sputatione 19. num.* 13.

Quarta causa, propter incompetentiam dotis Oratricis.

21 *Quòd cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, juxta status sui conditionem, cum qua virum sibi non
consanguineum, vel affinem, paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, & dictus orator illam cum di-
cta minùs competenti dote uxorem ducere intendat.*

Et hic observandum est, quòd nonnulli impropriè hanc
causam appellant, *propter paupertatem*, nempe mulieris
(quæ communiter appellatur, *propter incompetentiam do-
tis*) cum qua credunt Oratores evadere solitam solutionem
expensarum in dispensatione requisitarum; quas, seu illa-
rum partem tunc evadunt, quando dispensatio petitur cum
culpa in forma pauperum, sub qua forma datur etiam di-
spensatio, licèt inter Oratores non fuerit carnalis copula
subsequuta, sed tantummodo illius suspicio, unde insurgat
oratricis infamia, quæ propter hujusmodi suspicionem in-
22 nupta remaneret, ut infra dicemus.
Incompetentia igitur dotis mulieris causa sufficiens est
ad dispensandum; quia ad bonum publicum confert, ne fœ-
mina, defectu dotis, innupta remaneat, quod magis pro-
cedit in muliere, quæ nullam penitus habet dotem, cùm
inter cæteras miserias, quæ indè sibi proveniunt, solet à
viro contemni, ut dixit Jas. *Auth. res, quæ col. 5. C. comm.
de leg. versic. quarto. queritur*, Paul. de Cast. *cons. 456. lib.*
2. ubi subjicit, quòd propterea interest mulierem esse dota-
tam.
Sed hic ante omnia præponendum videtur, quòd quan-
do datur dispensatio ob incompetentiam dotis oratricis,
sufficit quod hæc incompetentia sit respectu procurarum,
quæ degunt in loco ipsius oratricis: & si in vicinis locis
sint, qui mulierem acciperent cum illa pauca dote, quia
nihilominus dispensatio valet, & non vitiatur, Cardinal.
Bellarm. *in declar. Sac. Congreg. Concil. fol. 357. tit. Decla-
rationis Cardinalium.*
23 Sanè, pro executione hujusmodi dispensationis cum di-
cta causa videndum erit, an oratrix censeatur pauper, &
sic dote carens, cùm nihil possideat; licèt habeat parentes
divites? Et profectò negativa responsio vera est: quia hoc
casu non admittenda est dispensatio, cùm hac causa, scili-
cet, propter dotem minus competentem, vel pro penitus
indotata: nam stante, quòd illa habet jus succedendi in bo-
nis parentum, ad eos compellendi ad illam dotandam sta-
tim, juxta ipsius oratricis qualitatem, ac ipsorum paren-
tum facultates; parum refert, quòd juxta præsentem sta-
tum nihil habeat; quod procedit, etiam si pater ob aliquam
causam recusaret illam dotare; quia ex eo quod habeat jus
succedendi, & compellendi, dicitur habere dotem com-
petentem, & jam per supradictas rationes destinatam. Un-
de pro hac parte facit, quòd destinata, habetur pro facta,
juxta ea, quæ dicit Bald. *in l. penult. de milit. testam.* nem-
pe quòd potentia propinqua actui habetur pro actu, *l. qui
in utero, ff. de stat. homin.* Sicut etiam valet dicere, quòd fi-
lia dotata dicitur, cui pater reliquit dotem destinatam ad
futurum matrimonium, gloss. *in l. cum plures, §. cum inter* 24
in verbo, alio patre, ff. de admin. tut.
E contrario valebit dispensatio, si in ea narratum fuerit,
Oratricem habere dotem minùs competentem, licèt frater,
aut quicunque alius, illam dotare intendat; dummodo nul-
lum pactum dotandi præcesserit, per quod dictæ Oratricis
jus irrevocabile quæratur, vel etiam, si pactum fuerit do-
tandi; dummodò illa nubat suo consanguineo; nam, cùm
ex prædictis, non existente pacto, aut non impleta dicta
conditione, nullum jus habeat ad dotem, dicitur verè
pauper non obstante certitudine, quòd à fratre dotanda
erit, Sanchez *dicta disputatione 19. num. 24.* & sic servatur
in praxi.

Sed

25 Sed quid, si oratricem non habentem dotem, tempore, quo obtinuit dispensationem, cum eadem causa incompetentiæ dotis, seu si penitus, illa indotata existeret, antequam tamen ordinarius, vigore literarum dispenset, contingeret esse institutam hæredem, aut legatariam alicujus quantitatis sufficientis; an possit hujusmodi hæreditatem, seu legatum repudiare, ne frustretur effectu dispensationis, seu mandati de dispensando; atteoto quod stante hæreditate, seu legato hujusmodi, cessat causa, propter quam ipsa dispensatio fuit impetrata? Et respondendo cum eodem Sanchez *dicta disputatione 19. numero vigesimo septimo*, dico, quod si ipsa oratrix cederet, aut renunciaret hæreditati, seu legato io favorem alterius, certum est, illam jam acquisivisse hæreditatem, seu legatum, & sic effectam fuisse divitem; quia talis cessio est vera donatio, & alienatio, *l. si avia, C. de jur. deliber.* ex eo, quod qui vult aliquid, censetur velle omne id, quod ad ejus efficaciam

26 necessarium est, *arg. libro secundo ff. de jurisd. omn. jud. leg. singularia, ff. si cert. pet.* ubi, quando duo actus concurrunt in unum, alter tacitus, & alter expressus, idem operatur tacitus, ac si operaretur expressus, *l. 4. ff. de don. int. vir. uxor.* ubi non valet tanquam donatio inter virum, & uxorem, si vir donanti sibi jubeat, ut donet oxori; quia jubendo donare, est tacita, & occulta acceptatio. Unde Oratrix cedendo, ut dictum est, satis se gereret pro hæredc, sive cessio fiat tacitè, sive expressè, id. Sanchez, *lib. 6. disputatione quarta, numero decimo septimo*, & sic ex præmissis corrueret dispensatio, cum dicta causa incompetentiæ dotis obtenta; quia agitur taatummodo de mandato ad dispensandum, cum causa verificanda tempore exequutionis, ut infra dicetur.

27 Sed pone, quòd Oratrix, in longinquis partibus degens, fuerit ab aliquo instituta hæres vel legataria; quod tamen non potuit ob longinquitatem ad ejus notitiam pervenire, & miserit ad Urbem pro dispensatione, cum dicta causa incompetentis dotis, cujus quidem dispensationis vigore, matrimonium contraxit, postmodum verò ad ejus notitiam pervenit, se fuisse institutam hæredem, seu legatariam; numquid acceptando hæreditatem, seu legatum, carebit effectu dictæ dispensationis.

Et omni prorsus hæsitatione remota, est respondendum negativè; quia causa, scilicet incompetentia dotis fuit Summo Pontifici narrata, tempore, quo ipsa oratrix ignorabat talem institutiooem, Sanch. *lib. 8. disput. 19. nu. 28.* Subdens etiam ibi, quòd erit piè credendum, talem fuisse mentem Pontificis, ne dispensationes, & matrimonia periculis exponantur.

28 Circà tamen hanc, & alias causas in hujusmodi dispensatione verificandas, nulli dubium est, prout tenent omnes D.D. sufficere, tempore impetrationis illas fuisse veras, licèt postea deficiant, Bald. *in l. 1. n. 11. C. de cond. indeb.* Ludovis. *decis. 406. nu. 12.* Sicut etiam habemus, quòd si detur dos mulieri sub prætextu paupertatis, sufficit, quòd à principio fuerit pauper, ut dotem consequatur; quòd si posteà fiat ditissima, habebit nihilominus ipsam dotem, faciunt etiam, quæ in simili scribit Dec. *consil. 24. & in capitulo decet. de regul. jur. in 6.* ubi quòd si concessa fuerit ali-

29 cui immunitas propter numerum duodecim filiorum, non debet illa cessare, si contingat, aliquos ex dictis filii mori; sufficit enim quòd una hora fuerint semel vivi *Ann. Singul. 241.* Tap. *de constitut. princip. in l. fin. num. 34. fol. 220.* nam cum pervenitur ad hunc numerum duodecim filiorum, non est opus, illos semper vivere, quia sufficit, numerum hunc esse completum, licèt temporis intervallo efficiatur imperfectus, in quo quidem numero computantur mares, & fœminæ, etiam si illę fuerint nuptæ, vel religionem ingressæ, sive legitimæ, & naturales, sive naturales tantùm, Thesaur. *decis. 267. num. 5.* quæ quidem immunitas, non solùm prodest patri, verùm etiam matri, Franc. *decis. 259. num. 1.* Et ita annis elapsis per Regiam Cameram Summariæ fuit concessum privilegium hujus immunitatis D. Victoriæ Stantionæ nobilissimæ matronæ Neap.; quæ ex 17. suis filiis, octo fœminas in diversis ex principalibus monasteriis monialium hujus Civitatis collocavit, in eisq; professionem illę emiserunt, omnesq; piè, sanctèque viuunt famulatum exemplariter Altissimo exhibentes. Ratio autem præ- 30 missorum est, quia etiam mater in procreatione filiorum concurrit tanquam instrumentum necessarium. Surd. *d. consil. 218. n. 10.* Quod quidem privilegium ampliatur, ut competat etiam filiis, mortuo patre, Menoch. *cons. 486.* Requiritur tamen, quòd tempore impetrationis hujusmodi privilegii dicti filii in communi vivant omnes insimul, Capyc. *dec. 54. n. 3.* quia si eorum bona dividantur, cessat hoc privilegium; quod tamen intelligas de divisione voluntaria, non autem necessaria, Rip. *sing. obser. 315.* & quod diximus, ut in prædicto numero dodecim filiorum comprehendantur etiam naturales, intelligas pariter, si per rescriptū Principis, vel aliàs fuerint legitimati, puta per ingressum Religionis, Navar. *consil. 6. number. 6. de fil. presbit.* quod obiter dictum sit.

Quod autem in proposito sufficiat, causam ipsam veram 31 esse tempore impetrationis, ita intelligas, videlicet, si dispensatio ipsa concessa fuerit in forma gratiosa; ita ut narratorum non egeat justificatione, tunc enim non mandatum de dispensaodo, sed propriè dispensatio est? quæ tamen forma gratiosa hodie regulariter non datur, præser- 32 tim in dispensationibus matrimonialibus; sed ad præscriptum Concilii Tridentini omnes dispensationes expediuntur in forma commissaria; ac propterea committuntur Ordioario; ut cognita precom veritate, dispenset, ut aliàs diximus: hoc igitur modo narrata erunt verificanda tempore executionis, licèt tempore datæ non essent vera, Garc. *de benefic. parte sexta, capit. secundo number. 283.*

In dispensationibus autem, in quibus pro causa narratur, inter oratores sequutam fuisse carnalem copulam, illius suspicionem; ac propterea, nisi matrimonium contraheretur, oratrix remaneret diffamata, scandalaque inde exoritura essent, absque dubio requiruntur omnia hæc fuisse vera tempore impetrationis; sic etenim post eam im- 33 petratam, consulto copulam habuissem ut sic fraudulenter possent ea scandala verificari tempore exequutionis; dispensatio hæc non suffragabitur Oratoribus, propter dolum, qui non debet eis patrocinari, id. Garc. *d. cap. 2. num. 287. cum seqq.*

Et redeundo unde paulisper digressus sum, in verificatione prædictæ causæ incompetentiæ dotis, quærit Genuen. in praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, *capite vigesimo, numero sexto*, quid si pater habens plures fi- 34 lias, posset commodè dotare unam, sed habita ratione dotis aliarum filiarum, non posset unam dotare, an dispensatio redderetur sobreptitia, si exprimat dotis incompetentiam? & respondet quod non; nam illud dicitur fieri non posse, quod commodè fieri non potest, *l. nepos Proculo, ff. de ver. signif.* Verùm si quantitas dotis, quæ constituitur secundæ filiæ, sit juxta consuetudinem loci, quæ plurimùm ad id attenditur, Com. *cons. 316. numero sexto, vers. & hoc semper*, Cæs. de gras. *decis. 2. numero decimoquinto, de constit.* Ludovis. *decis. 63. num. vigesimo*, tunc, quamvis secundæ filiæ assignetur minor dos, quam primæ, non poterit allegari causa incompetentiæ dotis; sicque minimè curandum erit, quid alteri sorori Oratricis constitutum fuerit, seu quantum illi assignandum fuisset, Bald. *cons. 386. in fin. lib. 4.* quia æque dotantur filiæ, si bene collocentur in matrimonio, licèt 35 plus uni, quàm alteri tradatur, Alciat. *tractat. reg. 1. præsumpt. 7. numero tertio*, Ludovis. *d. dec. 53. numero vigesimo secundo, & 23.*

Quinta causa, propter dotem cum augmento.

36 *Quòd cùm dicta Oratrix dotem habeat minùs competentem, juxta status sui conditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, & dictus Orator illam cum dicta minus competenti dote in uxorem ducere; illiusq; dotem, usque ad quantitatem, secundùm dictæ Oritricis qualitatem competenter augere intendat.*

Hic scias, quod augmeotum dotis non requiritur in om-
37 nibus gradibus, cùm dispensatio petitur ob illius incompetentiam; sed tantùm in quibusdam proximioribus, puta in secundo, & tertio, seu tertio tantùm, sive consanguinitatis, sive affinitatis, etiam si gradus hujusmodi duplicentur, seu multiplicentur, ex pluribus stipitibus: videlicet

cet in duplici, triplici seù quadruplici tertio, ac in secun-
do, & tertio, etiam, ut præfertur, duplicatis, vel multi-
plicatis, veluti in duplicibus, secundo, & tertio &c. &
quoad Tertium gradum intelligitur, si ille fuerit absolutus,
ex uno videlicet stipite tantùm; si enim sint Oratores in
tertio, & quarto à communi stipite, sive ex pluribus sti-
pitibus, puta in duplicibus, triplicibus, vel quadruplicibus
tertio, & quarto &c. non requiritur hoc augmentum do-
tis. Requiritur tamen illud in dispensatione in secundo,
& quarto gradibus à communi stipite similiter provenienti-
bus. Necnon in primo publicæ honestatis justitiæ, ac etiam
in compaternitate; sicut docet ista praxis.

Nec poterit exequutor dispensare suprad. gradibus vigore
Apostolicæ dispensationis, cùm in supradicta causa, ac etiam
si petita fuerit dispensatio pro penitus indotata, nisi priùs
dos ipsa augeatur; vel (si ita petitum fuerit in dispensatione)
Oratrix ex integro dotetur, ut inf. dicetur, ex eo quod in fine
clausularum supplicationis dispensationis, per Officialem pre-
positum his supplicationibus matrimonialibus, additur clau-
sula, *Et postquam dictæ Oratricis dos competenter aucta fuerit,
ut præfertur*; prout etiam dicitur in literis ipsius dispensatio-
38 nis. Ex quo tamen nota, quòd stante dicta clausula, &
39 præcisè, per verbum illud, *competenter*, non deducitur,
quòd Orator debeat supplere integram quantitatem, sed tan-
tùm augmentum competens; licèt consideratione dignum,
attenta qualitate Oratricis: unde satis esset, si ex aliqua
parte, ipsa dos augeatur; dummodò illa pars sit alicujus
momenti, & digna qualitate Oratricis, Sanch. *lib.8. disp.
35. sub n.6.* & quotidie practicatur.

Quoniam verò, inter verificationes causarum dispensa-
tionum matrimonialium periculosior, & difficilior est hæc,
nempè, cùm dispensatio petitur propter incompetentiam
dotis, cum augmento; sicut longa experientia comproba-
tum est, propereà ad evitandas fraudes, quæ desuper eve-
40 nire possunt, cùm Oratorum, necnon ipsius exequutoris
animarum jactura, tenetur ipse exequutor diligenter exa-
minare hujus causæ veritatem; discutiendo, an Orator
promittens hujusmodi augmentum, possit re vera illud sol-
vere, vel assignare oratrici: & propterea curabit, ut il-
lud scriptura publica promittat, muliere, acceptante, ut
verificetur, dotem esse auctam. Advertat insuper, an ma-
ritus habeat filios ex alia uxore, jam defuncta, susceptos: 41
cùm enim augmentum hoc sit causa dispensationis, ex-
trahitur de toto bonorum acervo, etiam in præjudicium
dictorum filiorum, ut rectè docet Sanchez *d. disput.35. nu.*
7. Nam cùm orator auxerit dotem oratricis ad hoc, ut
Pontifex dispenset super impedimento, quo ipsi impediun-
tur, id augmentum datur ob causam onerosam, & sic non 42
est donatio gratiosa, sed contractus cum ipso Pontifice ini-
tus, ut concedat dispensationem, idem Sanchez. *lib.6. di-
sput.8. num.3.*

Unde benè servatur in hac Curia Archiepiscopali, ut non
admittatur vir ad constituendum oratrici dotem, sive illius
augumentum simpliciter super omnibus bonis suis; sed in
specie debet ostendere, si habeat bona particularia, super 43
quibus constituatur, ut cum ipsa dote principali efficiatur
unica dos; cùm regulare sit, quòd augumentum debeat se-
qui naturam rei auctæ, *l. inter Socerum*, *§. cum inter*, *ff. de
pact. dotal. l. etiam*, ubi Bart. Bald. & alii, *Cod. de jure dot.
l. quod in rerum*, *§. si quid ff. de leg.1.* quod principaliter fit,
ut sit consultum uxori in casu mortis viri, ne de novo in-
digeat tali dispensatione, prout testatur idem Genuen. *d.
c.20. num. 14. in fin.* Quod quidem intelligi, & servari de-
bet tam in ipsius augmenti, quàm integræ, totiusque dotis
constitutione.

Consuevit, aliquando, non ita simpliciter dici in dispen-
satione, quòd Orator intendit augere dotem, sed ipsius 44
quantitas specificari, nempè, quòd dictus Orator, Ora-
tricis dotem in summa tot ducatorum monetæ illarum par-
tium, cùm quibus usque ad quantitatem secundùm dictæ
Oratricis qualitatem, competenter aucta erit, augere inten-
dit: & tunc curabit delegatus, ut ipsa summa solvatur in 45
pecunia numerata; nisi aliud sibi visum fuerit pro securita-
te dicti augmenti, & ita practic.

Sexta causa, Pro indotata.

46 *Quòd cum dicta Oratrix indotata existat, & dictus Orator, illam sic indotatam in uxorem ducere: ac usque ad
quantitatem, secundùm dicta Oratricis qualitatem; competenter ex integro dotare intendat &c.* Et additur clau-
sula, *& si, & postquam dicta Oratrix ex integro dotata fuerit, ut præfertur.*

Hodie per S. D. N. Alexandrum VII. hæc causa admitti-
tur pro nobilibus etiam in secundo, necnon in primo, &
secundo gradibus, maximè si concurrat alia causa, etiam
ex illis, quæ admittuntur in remotioribus gradibus.

Septima causa, Quando alius auget dotem.

*Quòd cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, juxta status sui conditionem, cùm qua virum paris
47 conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat: & quidam Oratorum consanguineus, ad id aliàs non obligatus, Ora-
tricis dotem, ita tamen ut Oratori nubat, & non aliàs, usque ad quantitatem, secundùm ejusdem Oratricis quali-
tatem competenter augere, dictusque Orator, illam cùm dicta minus competenti dote, & illius augmento, in uxo-
rem ducere intendat &c.*

Pro verificatione tamen causæ prædictæ, notandum est,
48 quòd ad substantiam dispensationis hujusmodi, ut ex præ-
missis constat, parum refert, an orator, vel alius augeat
dotem, ad effectum exequendi dispensationem, & contra-
hendi matrimonium; quia si post impetratam à Papa hujus-
modi dispensationem cum causa, quòd Orator intendit au-
gere dotem, postmodum compertum fuerit, ipsum orato-
rem non posse, seu nolle augere ipsam dotem, & adsit
alius, qui vellet illam augere, non poterit differre exequu-
tor dispensationem; quia perinde auget alius, ac si ipse ora-
49 tor augeret, nam pro causa dispensationis, consideratur
paupertas oratricis, non habentes dotem competentem, &
ut ei cum ista liberalitate succurratur; & ita pluries in facti
contingentia consultus, respondi cum cod. Sanch. *dict. di-
sputat. 35. num. 7.* ubi præcisè subdit, quòd si orator narra-
verit in supplicatione, se velle augere dotem, cùm re vera il-
lam non possit ob ejus paupertatem augere; sed alius esset, qui
augeret, si ipsa oratrix oratori nuberet, se existimare, veri-
ficari substantiam causæ: ac sic valere dispensationem: nam
cum mendacium sit circa rem, nil conferentem ad di-
spensationem, eam non vitiat. Illud autem, quòd di-
citur hic de augmento, intelligitur etiam, & practicatur
in ipsius dotis integra constitutione: prout etiam supradi-
ctum est.

Unum tamen, quòd in praxi observatur, non omittam,
nempe, quòd si petita fuerit dispensatio ad contrahendum
cum causa incompetentis dotis oratricis, posteà verò in il-
lius verificatione, compertum fuerit, ipsam oratricem es- 50
se omninò indotatam: vel è contra, si fuerit ipsa dispensa-
tio impetrata cum causa pro oratrice indotata, & postmo-
dum constet eam habere dotem, licèt incompetentem,
quamvis orator vellet augere dotem, & sic utroque modo
consideretur paupertas ipsius oratricis, propter quod est
concedenda dispensatio, ut dictum est supra; nihilominus
illa redditur nulla, adeò ut, ut nec possit corrigi: sed est 51
omninò impetranda nova gratia, saltem in forma, *Perin-
de valere*, & hic est notorius Curiæ stylus.

Notet verò hic obiter novus Curialis, quòd licet gratia,
Perinde valere, non detur super causa, qua movetur Pa- 52
pa ad concedendam gratiam, ut omnibus notum est, hic
tamen conceditur; quia in casu suprad. nempè pauperta-
tis oratricis, utraque causa tendit ad unum finem, nem-
pe, ut oratrix ipsa habeat dotem competentem; & sic
cum causa Pontifici expressa, sit tantùm (ut ita dicam)
infirma, benè potest sanari per gratiam, *Perinde valere*,
cujus virtus est, revalidare gratiam ab ipso Papa conces- 53
sam ex aliqua parte invalidam, prout in mea *Practica bene-
ficiali* dicam.

Octa-

Octava causa, propter lites super successione bonorum.

Quòd cum dicta Oratrix gravem litem super successione bonorum magni momenti sustineat ; & ne ob defectum viri, qui litem hujusmodi prosequatur , & defendat , ipsam liti hujusmodi succumbere contingat : dictusque Orator illam in uxorem ducere , litemque hujusmodi in se suscipere , defendere , ac propriis expensis prosequi intendat &c.

Admittitur hæc causa per Summum Pontificem , ex eo, quòd ad utilitatem publicam spectat, ut lites finiantur, Ale- 55 xand. *cons.* 190. *lib.* 3. Bart. *in l. hac igitur* , *C. de nov C. facien.* litiumque extinctiones spectant ad conservationem hu- 56 manæ Congregationis, *Clement. dudum* , *de sepult.* sicut è contrario, litium introductio, criminum occasionem, & reipublicæ detrimentum præbet , ut habetur *in l. si quis ingenuum* , §. *in cuilibet ff. de capt.* Parumque refert , quòd extinctio litium pertineat ad commodum reipublicæ , & tamen hìc agatur de commodo privato, quia , cum ex quacunque lite possint oriri odia, cæteraque mala, propterea Papa quærit omnibus malis obviare ; cùm ipse sit pater spiritualis omnium Christianorum , Abb. *in cap. ultim. col. penult. de purgat. canon.* Dec. *in c. at si clerici, n.* 37. *de judic.*

Nec aliàs causa hæc per eundem Pontificem admittitur , si exprimatur hujusmodi litem sustinere Oratricem super successionem simpliciter quorundam bonorum : quo casu supplicatio omninò rejicitur, etiam pro dispensatione super gradibus quantumcunque remotis , cùm non aliàs causa hæc fuerit introducta , nisi eo modo , quo supra narratur : quia pro modicis bonis non datur, ex quo modica, & minima non sunt in consideratione , ad tex. *in l. Scio illud, ff. de in integr. restit. cap. licet, de probat. l.* 1. §. *proinde* , *ff. de edil. edic.* Cæterùm, cujus quantitatis sive qualitatis bona hujusmodi esse debeant, totum pendet ex arbitrio exequutoris, cui relinquuntur ea, quæ certa lege definita non 57 sunt, certaque sub regula comprehendi non possunt , *l.* 1. *ff. de jur. delib.* Dec. *in cap. sedes* , *numer.* 7. *de rescript.* & communiter DD. Parif. *de resign. benefic. libr.* 5. *quæst.* 6. *numer.* 132. *cum seq.*

Nona causa , propter dotem litibus involutam.

58 *Quòd cum dicta Oratrix dotem habeat litibus involutam, & dictus Orator, qui ad eam prosequendam , habilis existit , illam in uxorem ducere , litesque hujusmodi in se suscipere &c. ut supra.*

Causa hæc, sicut, & præcedens, quasi in unum, & idem, 59 tendere videtur ; quia mulieri consulendum est , ut bona sua , aliqua opportuna ratione valeat recuperare : cùm omninò destituta sit homine, qui ad litem illam studiosè prosequendam, se ingeret ; ac illius negotium, tanquam proprium gerat ; eo quòd periculum adest succumbendi in causa ; & hoc modo, ut dicit Sanch. *lib.* 8. *disput.* 29. *n.* 20. videtor posse dispensari.

Istæ tamen causæ non admittuntur absoluiè in omnibus gradibus, sed tantùm in remotioribus , puta in quarto , 60 seu tertio, & quarto , sive ex uno , sive ex pluribus stipitibus multiplicati : quamvis aliquando, etiam in his remotioribus gradibus vidi cum his causis dispensationem denegari ; satis verò erit ad inclinandam mentem Pontificis, si el, vel suis Officialibus ad id deputatis suadeatur , quòd nisi dispensetur , mulier ita destituta, bonorum jacturam pateretur , & nihilominus , exequutor pro verificatione hujusmodi causæ, debet diligenter inspicere , & ex officio indagare , an dictus Orator valde [illegible]essarius esset , 61 ratione peritiæ circa illam litem, aut ali[illegible] causa, itaut difficile illi subveniretur , non inito inter eos matrimonio, id. Sanch. *dicto num.* 20.

Decima causa , propter lites super rebus magni momenti.

62 *Quòd cùm inter dictos Oratores , sive eorum parentes , graves lites , super rebus magni momenti ortæ jam sint , & ad præsens vigeant ; aliundè tamen, quam ex causa matrimonii inter dictos Oratores contrahendi , provenientes , et ante illius tractatum exortæ ; certumque sit, quòd si Oratores ipsi invicem matrimonialiter copularentur , lites hujusmodi omninò componerentur : Pro illis igitur componendis , ac pro bono pacis , cupiunt &c.*

Causa hæc affinis est etiam prædictis duabus præcedenti- 63 bus. Et in calce supplicationis, sicut etiam in ipsis literis super ea expediendis, semper adiici consuevit ista clausula nimirum. *Et facta prius litium hujusmodi hincinde cessione, seu earum compositione :* ex hoc quidem satis liquet, non posse exequutorem, ad eatundem literarum exequutionem procedere , nisi prius, etiam ipsa conditione adimpleta , 64 quæ includitur ex ablativo absoluto, dum dicitur, *facta prius &c. l. à testatore* , *ff. de condit. & demonstrat.* Caputaque *dec.* 111 *numero* 3. *parte* 1. aliàs enim huic dispensationi fieret fraus, sicut plurites accidit, ac propterea illi est omninò obviandum , *l. in fundo* , *versic. neque malitiis* , *ff. de rei vend.*

Admissam vidimus per Summum Pontificem hanc causam , & jam in secundo , immò in primo, & secundo gradibus, non tamen sola, sed unà cum aliis, quæ in gradibus remotis admitti consueverunt ; veluti cum petiiut dispensatio in secundo gradu propter lites pro Oratrice viginti quatuor annorum, & ultra ; aut propter inimicitias, & pro confirmatione pacis, ac etiam pro conservatione bonorum in familia, quatenus Oratrix ex nobili aliqua familia ortum ducat. Mensibus retro elapsis Sanctissimus Dominus Noster Alexander Papa VII dispensavit cum Oratoribus Cajetan. super impedimento secundi gradus cum sequentium causarum narrativa, nempè quod Oratrix ex nobilibus , & antiquis familiis dictæ Civitatis in vigesimo nono suæ ætatis anno constituta nunquam invenire potuit virum paris conditionis , attenta ipsius dotis incompetentia ; & sic in his gradibus ita propinquis cùm una tantum ex supradictis causis non sufficit, aliæ aggregantur , sicut aliàs diximus juxta commonem DD. conclusionem , nempè quòd ubi una tantùm causa non sufficit , multæ aggregatæ prosunt , glossa *in libro secundo in verb. legitime. ff. decis. excusat. tutor.* Dec. *consil.* 146. *numero decimoquarto* . Ludovis. 245. *numero secundo* . Quod quidem semper intelligitur , si non adsit carnalis copula , vel illius suspicio ob mutuam conversationem, ut plurites dictum est.

Undecima causa , propter inimicitias.

65 *Quòd cum inter dictorum Oratorum parentes , & consanguineos , vel affines , graves inimicitiæ ortæ jam sint , & de præsenti jam vigeant , aliundè tamen , quàm ex causa matrimonii inter eos contrahendi provenientes, et ante illius tractatum exortæ ; certumque sit , quòd si Oratores ipsi invicem matrimonialiter copularentur , inimicitiæ hujusmodi omninò componerentur ; pro illis igitur componendis , ac pro bono pacis , cupiunt oratores prædicti invicem matrimonialiter copulari &c.*

Nec tamen causa hæc admittitor , neque suffragabitur ad sic dispensandum , nisi cum effectu , hujusmodi inimicitiæ pro ipsa causa allegatæ , fuerint graves , quandoquidem ex levi inimicitia , quis non præsumitur aliquem lædere , 66 arg. eorum , quæ tradita sunt ab Innoc. *in c. cum oporteat* , *de accusat.* & ibi cœteri scribentes : benè tamen ex gravibus, 67 præ-

præsertim, si illæ fuerint ortæ ex injuria atroci, juxta sen-
tentiam Bart. in *l.3.§. fin. ff. de adim. leg.* vel ex controver-
sia omnium bonorum, Bald. *in l. parentes, C. de test.* qui
68 etiam dixit, causam pecuniariam arduam capitali æqui-
parari; quæ sanè tunc ardua judicatur, cum de universa
69 substantia controvertitur; cujus quidem sententiæ ratio
potissimùm esse potest; quia pecuniæ, præsertim hodie, sunt
70 loco sanguinis, *l. advocati, C. de advoc. divers. jud.* Jas.
in *leg. nec quicquam, §. ibi decretum num.2. in fin. ff. de off. Proconf. Menoch. de arb. jud. casu.* 110. *num.* 6. Debentque
tales inimicitiæ, in vim literarum hujus dispensationis, co-
ram Delegato plenè, & concludentur omninò probari per
71 testes super dictis inimicitiis deponentes, qui probent ea-
rum qualitatem in specie; nec sufficit in genere, nulla adje-
cta qualitate, nec causa inimicitiarum, ut docet Imol. in
cap. Raynutius de testam. Bald. in *l. si quis testibus, num.* 8.
in fin. de testib. ipsique testes debent sui dicti probabilem ra-
tionem reddere; alioquin nihil probabunt, id. Bald. in *l. solam, post num.1. vers. item si testis producitur, eod. tit.*
quia testis sine ratione deponens, dicitur ut pecus, &
non ut homo, Mascard. *de probat. conclus.* 900. *num.* 7. *cum seq. vol.* 2. ac ideò probari debent: quia illæ non præsumun-
tur, cùm sit facti, *§. si quis verò, Auth. de test. l. in ra-
tione, §. cum quidem, ff. ad leg. falcid.* Unde scimus aliàs 72
contigisse casum, quo ipsa causa allegata in simili dispensa-
tione, cùm non fuerit probata, noluit Vicarius Lauden.
ad literarum dictæ dispensationis procedere: quinimmò,
re delata ad Urbem, fuit ipsius Vicarij reprobatio appro-
bata: & proindè fuerunt literæ dispensationis cum nova al-
legata causa expeditæ. Cœterùm, quænam censendæ
sint hujusmodi inimicitiæ graves, judicis arbitrio remitti- 73
tur, Menoch. *de arbitr. jud. centur.* 2. *casu* 110. *lib.*2. qui ex
circumstantiis, & qualitate personæ, & inimicitiæ, æsti-
mabit, an illæ verè tales fuerint, quales asseruntur: ad tra-
dita per Jul. Clar. *in pract. crim. lib.* 5. *§. fin. vers. sed quid si secuta fuerit reconciliatio.*

Et ubi adsunt graves inimicitiæ cum periculo vitæ, di-
spensatur etiam in gradibus propinquioribus cum personis
qualificatis, prout fuit annis retrolapsis dispensatum, ut
ex infrascriptis literis patet, videlicet.

A tergo. *Venerabili Fratri Archiepiscopo Neapolitan.* Intus verò.

VRBANVS VIII.

Venerabilis Frater salutem, &c. Oblata nobis nuper pro parte dilectorum Filiorum, Francisci de Summa Clerici, ad laicalia vota aspirantis, & Beatricis, etiam de Summa mulieris Neapolitan. dilecti filii nobilis viri Nicolanmariæ similiter de Summa Domini in temporalibus Principis nuncupati, Collis, & dictis Francisci fratris germani nata, petitio continebat, Quòd multis ab hinc annis inter ipsum Franciscum Nicolanmariam Principem subortis, & successivè continuatis gravibus litibus, controversiis, & dissensionibus civilibus, earum occasione etiam capitalis inimicitia inter eos, cùm periculo vitæ, contracta fuit. Et licèt pluries medio diversarum personarum de litibus prædictis, & pace, ac mutua reconciliatione inter eos componendis actum fuerit: adhuc tamen aliquis modus opportunus ad id peragendum inveniri nequivit. Novissimè verò dilectus etiam filius nobilis vir modernus Prorex Neapolitan. negotium litium compositionis, reconciliationis, & pacis hujusmodi inter eos sua authoritate promovens, nec illud aliter concludi posse animadvertens, arbitratus est inter Franciscum, & Beatricem præd. matrimonium contrahendum fore, & resolutionem hujusmodi ambæ partes sua spe obtinendæ à nobis dispensationis super impedimentis primi, & secundi consanguinitatis gradum à communi stipite, & ex eo provenientibus; quia dictus Franciscus, & ipsius Beatricis patruus, quibus invicem sunt conjuncti, amplexi sunt. Cùm autem, sicut eadem petitio subjungebat, nisi contractus matrimonii hujusmodi inter d. exponentes, qui de verè nobili, & antiquiori familia regni Neapol. orti sunt, effectuetur, nedum lites, controversiæ, & differentiæ præd. reviviscerent, sed etiam major inter eos inimicitia cum vitæ periculo hujusmodi, & populi scandalo suscitarentur, & bona d. Nicolaumaria Principis filios masculos non habentis, in extraneos transirent. Cupiunt Franciscus, & Beatrix præd. invicem matrimonialiter copulari; sed stantibus impedimentis hujusmodi, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostol. dispensatione. Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt jam d. Franciscus, & Beatrix, quam pro eis d. Prorex, & dilecti filii Electi civitatis Neapol. ut in præmissis opportunè providere &c. dignaremur. Nos igitur eosdem exponentes à quibusvis &c. censentes &c. Fraternitati tuæ per præsens &c. mandamus, ut deposita omni spe cujuscunque muneris &c. etiam sponte oblati, à quo te omninò abstinere debere monemus, te de præmissis diligenter informes; & si per informationem eandem preces veritate niti repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, cum eisdem Francisco, & Beatrice, facta prius hinc inde litium hujusmodi cessione, seu earum compositione, quòd impedimentis primi, & secundi consanguinitatis graduum hujusmodi ac constitutionibus, & ordinationibus Apost. cæterisque contrariis quibuscunque non obstantibus matrimonium inter se publicè, servata forma Concil. Trident. contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodùm remanere liberè, & licitè valeant, authoritate nostra Apostol. dispenses, prolem suscipiendam exinde legitimam enunciando. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die XV. Octobris M. DC. LII. Pontificatus nostri Anno vigesimo.

M. A. Maraldus.

Duodecima causa, pro Confirmatione pacis.

74 *Quòd cum inter dictam Oratricem, ac Oratorem ipsum, necnon eorum parentes, consanguineos, vel affines, graves inimicitiæ viguerint, aliunde tamen &c. exortæ; & licèt pax inter eos de recenti inita fuerit: nihilominus pro illius confirmatione Cupiunt &c.*

Hæ duæ causæ similiter tendunt ad unum, nempe ad se-
dandas inimicitias, & pacem confirmandam; & passim
admittuntur in supradictis remotioribus gradibus eo mo-
do, quo supradictum est; quia pro bono publico conducit
pax civium, id. Sanch. *d. disp.* 19. *num.* 8. *ex D. Thoma*, di-
centes has dispensationes matrimoniales concedi potissi-
75 mùm ad pacem firmandam, Mandos. *in praxi signat. grat. hoc tit. vers. juxta causa*: quare hic est unus ex casibus, in
76 quibus multa conceduntur, scilicet pro conservanda ipsa
pace, & concordia, aliàs fieri non possent *c. nisi essent, de præb. c. a his quæ ibi pro bono pacis, de major. & obed. c.* 1. *de mut. petit. ibi concordia terminetis* Paris. *de resign. benef. l.* 5.
quæstione tertia num. 165. Et super omnia, quia tempore pa-
cis, benè colitur auctor pacis, *Clement. super Cathedram, sepult. facit, capit. secundo de desponf. impub.* ubi dicit, quod
etiam toleratur contractus matrimonii inter impuberes, 77
quando ex eo sequitur bonum pacis inducendæ, juris præ-
cepta relaxantur, ut hic, *c. sane, de tempor. ordin. c. latores, de cler. excom min. c. nihil, de præscript. cap. ex injuncto, de nov. oper. nunc dilectio de consang. & affin. cum aliis* addu-
ctis à Roman. *cons.* 332. *nu.* 16. *gloss. in d. c.* 1. *de desponf. impub. in verbo, pacis ubi versus.*

Pax ut servetur, moderamen juris habetur.

Nec discrimen aliquod circà hujus causæ praxim inspi-
cimus

cimus constitutum, an videlicet inimicitiæ ipse vigeant de præsenti, an verò pax de recenti inter personas præfatas inita fuerit. Rationem profectò esse potamus, quia posteriori casu non videtur prorsus sublatus effectus præcedentium inimicitiarum, prout sentire videtur id. Innoc. *in d.c. cum oporteat nu. 6. de accusat.* quem omnes sequuntur, ut
ait Felin. *ibi post num.* 10. sed potius adhuc præsumitur, eas
78 odium, & nocendi animum retinere: unde post pacem de
recenti initam, remanent etiam suspectæ, adeò ut repellantur etiam à testimonio ferendo, Iul. Clar. *in spec. aur. p.*
6. tit. & quandoque appellatur num. 64. *tex. gloss. & DD. in c. accusatores, 2. 3. quæst. 5. gloss. in cap. per tuas, verbo, inimicitias,* & ibi Felin. *de simon.* Tiraquell. *tract. cess. cau. p. 2. limit. 6. num.* 7. & aliis, quos congerit Mascard. *de prob. conclus.* 857. *nu.* 54. *vol.* 2. in materia, etiam testis inimici, præsertim inimicitia, dolo, & fraude procreata, ubi idem Mascard. refert in proposito casum, quem ipse de facto habuit, dum esset Vicarius Generalis bonæ memoriæ Pauli 79
S.R.E. Cardinalis de Arezo tunc Archiepiscopi Neapolitani.

Decimatertia causa, Pro Oratrice filiis gravata.

80 *Quòd cum dicta Oratrix vidua, & quinque filiis ex alio viro procreatis, gravata existat, & dictus Orator illam in uxorem ducere, dictosque ejus filios alere, et gubernare intendat. Cupiunt &c.*

Et licèt non ita passim hæc sola causa admittatur, nihilominus solet Summus Pontifex moveri ad dispensandum, ex eo quòd Orator magnum pondus sibi suis humeris assumit; nam satis vulgare est, quod ultra id onus, si mulier virum præmisit: de novo nubendo, alterum præmittet; sicut è contra dicitur de viro, qui ut refert Boer. *decis.* 186.
81 *nu.* 4. postquam vigesimam sepelierat uxorem, accepit mulierem, quæ viginti duos habuerat maritos, & extremo sibi (ut quisque putabat) matrimonio copulato, summa omnium expectatione virorum, pariter, ac fœminarum, post tot rudes disceptationes, quis, quem prius sepulturæ efferret, vicit maritus, & totius Urbis populo confluente, coronatus, & palmam tenens, adoratus est à singulis sibi acclamantibus, quòd mulieris multinubæ feretrum præcederet, ex *Dine Hieronyme in tertia parte epist. tractatu sexto, Epistola 26. in literam F.* sic dicentem, *Rem dicturus sum incredibilem: sed multorum testimoniis approbo, ante annos plurimos, cum in chartis Ecclesiasticis juvare Damasum Romanæ Urbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis synodicis consultationibus responderem* &c. Hæc idem Boer. *loc. cit.* Quandò verò conceditur hæc dispensatio, sive cum hac unica causa, sive cum alia insimul, semper consuevit apponi clausula, seu decretum, *Et postquam dictus Orator idoneè caverit, se dictis filiis alimenta præstaturum.* Hanc tamen causam his temporibus Dataria Apostol. non admittit.

Decimaquarta causa, Pro Oratrice excedente 24. annum.

82 *Quòd dicta Oratrix vigesimum quartum annum, et ultra suæ ætatis agens hactenus virum paris conditionis, cui nubere possit, non invenit, Cupiunt &c.*

Hæc causa passim admittitur pro obtinenda dispensatione
in quibuscunque gradibus, nec tamen sola sufficit super ali-
83 quo ex proximioribus, puta secundo, seu primo, & secun-
do; & eo magis admittitur, cùm magis tempus effluxerit
ab ætate Oratricis ad contrahendum matrimonium, in quo
ætas duodecim annorum requiritur, *cap. continebatur, de
despon. impub.* Unde hinc dicendum, est, quòd, licèt filia
84 inconsulto patre, ex communi juris gentium constitutione,
in matrimonium collocari non possit, (quod quidem jus
gentium confirmatur 30. *q.* 5. *c. aliter*, ubi refertur dictum
D. Ambrosii, asserentis, non esse virginalis pudoris maritum eligere, sed judicium parentum expectandum) Nihilominus poterit se matrimonio collocare, si ejus pater di-
85 stulerit usque ad vigesimum quintum annum; ac propterea
senserunt leges intra illud tempus esse nuptui tradendam,
ut in §. causas, vers. si vere, in Auth. ut cum de apell. cogn. ibi, si vere usque ad viginti quinque annorum ætatem pervenerit filia, & parentes distulerint eam matrimonio copulare, & forsitan contigerit eam ex hoc in suum corpus peccare, aut sine consensu parentum, marito se libero tamen conjungere &c. quia non sua culpa, sed parentum id commisisse agnoscitur. Unde Summus Pontifex optima ratione facillimè, ut supra dixi, admittit causam hujusmodi ad dispensandum, propter periculum peccandi, quod causam præbet dispensandi, quæ etiam ad scandala vitanda reduci potest.
86 Hæc tamen causa, pro Oratrice viginti quatuor annorum, & ultra, non habet locum, neque admittitur in muliere vidua, quæ velit ad secundas nuptias convolare: ponderando etiam illam dictionem, *hactenus*, quæ licèt de sui natura designet tempus præteritum, ut *in l.* 1. & ibi glo. *in verb. eatenus, ff. de nov. oper. nunc* Card. Tusc. *pract. conclusionum, tom.* 2. *litera D. concl.* 283. hic tamen, quia ponitur negativè, & exclusivè ex illis verb. *non invenit*, excludit tempus prædictum, usque ad illum diem; *dict. l.* 1. *in princip.* ubi DD. *§. hactenus instit. de grad. cognat.* Decian. *consil.* 44. & sic dicta verba non verificantur in ea, quæ habuit alium virum: sicut etiam docet notoria praxis Curiæ Romanæ.
87 Mulieribus etenim nondum nuptis & ipsa jura, ut plurimùm, favent; Unde legatum factum filiabus, matrimonio collocandis, de iis profectò intelligitur, quæ nondum
88 virum habuerunt, non autem de transire volentibus ad dictas secundas nuptias, ut *in rubr. C. de secund. nupt. per tot.* quinimmò contra istas, plures emanarunt leges, & Constitutiones ut *l. fœmina, l. generaliter; l. si quis prioris, §. in illo, l. hac edictali, in princip. Auth. ex testamento, C. de secund. nupt. l. mater, Cod. ad Tertull. Auth quod mater, Cod. de revoc. donat.* cum similibus, præsertim cùm ut plurimùm post mortem viri, tribus, aut quatuor elapsis mensibus, ad secundas convolare nuptias cum bonis, sibi per virum relictis, quando liberi non adsunt, non abhorrent, ut ait Boer. *dec.* 186. *num.* 3. ubi circa medium refert, Luc. *de pœnis.* dicentem, quòd illius tempore, orta quæstio, perlataque ad Sedem Apostolicam extitit de muliere, quæ
mortuo viro intra dies quindecim, alios duos viros super- 89
duxit, quæ peperit filium intra novem, vel undecim menses ab obitu primi viri, ac propterea dubitabatur, talis partus cujusnam esse judicaretur, & per ipsum Luc. de Pæn. & alios DD *in l. gallus, ff. de lib. posth.* quæstio hæc deciditur, sicut è converso, favore viduarum in suæ viduitatis statu
permanentium quàm plura emanarunt privilegia; quæ om- 90
nia hic recensere, superfluum existimavimus. Et quidem non immeritò innumeris dignandæ sunt laudibus: quandoquidem mulier illa, quæ casto amore primum virum pro-
sequitur, ejusque pectori, atque præcordiis illius memo- 91
ria medullitus infixa est, post illius obitum de secundis nuptiis non cogitat: illi adhuc prior ille maritus vivit, ejusque, ac si ille viveret, memoria recreatur, ut ait Tiraqu. *in l. boves, §. hoc sermone, num.* 152. Hæc cùm scriberem, mentem subit dilectissima Genitrix mea Fœliciana Crispa,
matrona, sua ætate omnium oculis conspicua: quæ, cùm 92
nobilissima Crispiorum prosapia inclytæ Civitatis Rossanensis, ac plurimis animi, corporis, fortunæque dotibus inter nobiles fœminas gloriaretur; ob quæ, ejus connubia à pluribus, usque insignibus viris expeterentur; maluit tamen, præcipui amoris lege, quem erga virum suum Fabium Corradum genitorem meum, Jureconsultum suo tempore celeberrimum, æquè, ac dum viveret, gerebat, post quem è vivis excessit, verè viduam, ut ait Apostolus, desolatamque vitam transigere, quàm ad secunda vota, eaque sanè digna, transire; ut quisnam ille fuerit amor, quem erga dilectissimum virum gereret, diuturna ipsa viduitas, morte feliciter consummata, comprobaret: quæ quidem ejus viduitatis laus, cùm ad sexagesimum fructum evangelicum, illam, ut scotire æquum est, traduxisset, vel invitum me compulit in ea celebranda, ac in reliquarum exemplum, præponenda, modestiæ metas forsan excedere. Verùm amicus lector, ea, qua decet, in parentes, pietate flagrans,

flagrans, id mihi, tantæ charitati deditissimo, facilè condonabit.

Cùm autem nondum nuptæ mulieris favore, causa præmissa ab ipso Summo Pontifice, ejusque Sacra Congregatio
93 Concilij appareat emanasse, ea illorum profectò mens fuit, ut mulieri eidem opportuna hac ratione consuleretur; quapropter causa eadem tanquam pia, & favorabilis, præter assertum 24. annorum excessum, non ita rigidè, quoad reliqua narrata scrutanda esse videtur: æquè enim usque ad Pontificatum felic. record. Pauli V. causa hæc ac illa, quam ob loci angustiam crebro admissam videmus, procedebant, ut cum utraque tunc militaret, non modo in amplissimis, populatisque locis, verùm etiam in quibuscunque præcipuis Civitatibus, sublata tamen per eundem Paulum angustiæ Civitatum causa, hanc pro Oratrice 24. annum excedente, tanquam pietati, honestatique consonam, motus præsertim rationibus dicto superiori *nu.* 85. allatis, in sua antiqua observantia voluit remanere.

Astruit hìc insuper hujus praxis observantia, ut in petitione dispensationis super secundo, & tertio gradibus, à communi stipite provenientibus, non sufficiat, una sola causa allegata, nisi aliquid aliud illi adiiciatur: nimirùm, si allegetur dotis competentis defectus, tenetur profectò Oratrici dotem prædictam competenter augere; & quatenus penitus existat indotata, illam ex integro dotare. Si loci angustia, additur omninò clausula, *Et si extra*. At verò secus, ubi sequentes tam piæ, ac urgentes allegentur causæ; scilicet, propter inimicitias, aut pro confirmatione pacis, tum demum excessus 24. annorum ætatis Oratricis: quandoquidem, cùm quælibet ex his causis, sola sufficiat, nil ultra requiritur: quinimmò minor compositio exigitur, quàm in aliis primò dictis causis, ut notum est omnibus Curialibus.

Patet insuper ex eò tantùm, quòd Oratrix per tot annorum cursum, vitam sine viro transegerit, ut dici possit; virum hucusque non invenire, tametsi nullam in eo quærendo, constet diligentiam præcessisse: nec credendum est, quòd si invenisset virum sibi parem, ei nubere noluisset, quatenus voluisset virum habere; ac propterea, quod patet expressè, non est probare necesse; neque manifesta indiget probatione, ad tex. *in l. emptorem, & ibi gloss. verbo, quia manifestum, de act. empt. l. si vero, §. qui pro rei, cum gloss. verbo, evidentissimè, ff. qui satis d. cog. l. ea quidem, cum gloss. in fin. C. de accusat.*

Illud autem quod ait Sanch. *l.* 8. *disp.* 19. *n.* 14. per modum dubitandi, scilicet, qualiter verificanda sit causa non inveniendi virum sibi parem, num scilicet, exactissimè, & ut ait ipse, *a punto crudo*, indagandum sit, ad eam verificandam, sit ne aliquis vir paris in omnibus conditionis, cui fœmina nubere possit, ibi respondendo resolvit, id non esse strictè accipiendum, sed morali modo: subdens, satis esse ad verificandam eam causam, communiter non reperiri in eo loco viros pares, qui non sint consanguinei: vel affines ex pluribus DD. per eum ibi allegatis, & nihilominùs ibi id. Sanch. loquitur de causa angustiæ loci, de qua duobus præcedentibus numeris loquutus est, non autem de causa excessus 24. annorum Oratricis: quæ ultra hujusmodi excessum, aliud non tenetur probare, prout tenent, etiam antiqui, & practici Curiales; ea præsertim ratione moti, quia videlicet pro similibus dispensationibus diversimodè concipitur narrativa excessus 24. annorum: in illis enim narratur: Quòd cùm Oratrix ob angustiam loci, virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, &c. prout, etiam dicitur de causa incompetentiæ dotis, & similibus, hujus verò causæ narrativæ non adduntur illa verba, videlicet, *invenire nequeat*; sed satis est, ut stantibus præmissis dicatur, quòd excedens illa 24. annum, hactenus virum paris conditionis non invenit: absque eo, quod dicatur, *invenire possit*; quæ, quidem verba præsupponunt in perquirendo virum, necessariò diligentias præcessisse, quod tamen apponitur in hac causa: semperque in ipsa Curia tentum extitit, ultra hujusmodi excessum, aliud non debere per Oratricem probari, prout aliàs sub die 21. Junii 1612. fuit per D. Datarium Episc. Hostunen. rescriptum: ac novissimè de eadem re consultus Illustrissimus D. Datarius San. Dom. Nost. Urbani Papæ VIII. respondit; prout fuit ab Urbe rescriptum sub die 24. Decembris 1639. quod satis sufficere videtur, cum ipse Datarius dicatur organum mentis, & vocis Papæ Gonz. *ad reg.* 8. *gloss.* 63. *n.* 60. nisi tamen ex Oratricis confessione, seu aliunde constet, illam hucusq; nubere noluisse.

Et ut patet supra, sufficit, Oratricem attingere vigesimum quintum annum; dicendo, quòd vigesimum quartum annum suæ ætatis excedat; cum favore matrimonij, annus sic inceptus habeatur pro completo, ut per Bart. *& alios in l.* 3. *ff. de minor.* Bald. *in l. qua ætate, in fin. ff. de testam.* & licet Oratrix sit triginta, seu quadraginta annorum, sufficit nihilominùs, si adhuc alium virum non habuerit, exprimere, eam excedere vigesimum quartum annum, ad evitandum illius pudorem, cui procul dubio displiceret, tot annos propalare.

Decima quinta causa, Quando locus est ad litus maris.

94 *Quòd cùm dictus locus ad litus maris situs existat; ac propterea continuis invasionibus pyratarum, ac infidelium obnoxius, & sic externi homines cum difficultate, seu non ita libenter ad contrahendum, cum ejusdem loci habitatoribus, ad illum accedere velint. Cupiunt &c.*

Decima sexta causa, pro Belgis.

95 *Quòd cùm dicti Oratores Ortodoxæ fidei cultores existant, ac Deo dante, sub obedientia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vivere, & mori intendant; & in illis partibus, in quibus multi adsunt hæretici, non possint animos singulorum explorare, & qui catholicam Religionem verè profitentur internoscere: ac propterea, ne contingat eos, hæreticis matrimonium contrahere, Cupiunt &c.*

Decima septima causa, Pro Germania.

96 *Quòd cùm Oratores prædicti noverint, se fidei Orthodoxæ cultores, ac Deo dante sub obedientiâ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vivere, & mori intendant: & in illis partibus non satis tutum sit, cum quibus personis matrimonium contrahere: ipsique Oratores pares Religione existant, Cupiunt &c.*

Hæc causa, cum proximè dicta, pariter in vnum tendunt;
97 nam movetur Papa ad dispensandũ, ut matrimonium inter pares Religione contrahatur; cùm matrimonium fidelis, cũ
98 infideli prohibitum sit de jure divino naturali; ac proinde non liceret, nisi aliquo speciali eventu ita urgens causa occurreret, ut recta ratio hujusmodi matrimonium tunc in-
99 eundum dictaret. Sanch. *l.* 7. *disput.* 71. *n.* 5. subdens ibi, quia hujusmodi matrimonij finis non sola prolis generatio est, sed etiam legitima ejus educatio: cumque proles apud vtrumq; parentem educari debeat, si parentes, Religione dispares sunt, nequibit ipsa proles bene educari: uter vis enim parens ad suam Religionem pertrahere conabitur.

Hanc causam audio non admitti hodie in Dataria pro Germania, sed tamen pro nobilibus Orthodoxis, tanquam plurimùm urgentem vidimus novissimè admissam per Innocentium X. etiam in Primo gradu affinitatis, attentis narratis in supplicatione ipsius manu signata, cujus tenor hìc subijcitur, videlicet:

Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devotorum illius Oratorum Kunati Iaroslao laici, & Esteræ Eusebiæ Vuratis Laum mulieris Tragen. Diœcesis, Quòd aliàs ipse Orator, qui Imperatoris Consiliarius existit, relictis jam hæreticæ pravitatis erroribus, hæresim ipsam publicè abjuravit, propter quod omnibus ejus bonis, ita com-

combusti, expoliatus remansit, ac pro fide catholica sexdecim annorum spatio contra ipsos strenuissimè pugnavit, ejusque familiam, infinitosque alios hæretica similiter pravitate infectos ad S. R. E. gremium, mira industria, indefessoque labore reduxit, ut ejus nati, qui penes Oratricem, quæ in domo ejusdem Oratoris multis ab hinc annis permanet, usque adhuc extiterunt, melius educentur, & ne ob tractatus de matrimonio inter se contrahendo habitos, scandala, gravesque inimicitiæ oriantur, cupiunt Oratores prædicti, qui de nobili genere procreati existunt, Orthodoxæque fidei cultores verè existunt, ac sub obedientia S. R. E. vivunt, vivereque, & mori intendunt invicem matrimonialiter copulari, sed quia primo affinitatis gradu, ex eo proveniens, quia aliàs dictus Orator duxit in uxorem Oratricis sororem germanam, jam defunctam, invicem se attinent, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus cum eisdem Oratoribus, quòd impedimento primi affinitatis gradu hujusmodi non obstante, matrimonium inter se publicè servata forma Concilii Trid. contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere &c. Prolem &c. nunciando, dignemini; &c. Non obstantibus &c. cum Clausulis opportunis.

Fiat ut petitur I.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. per Breve S. V. expediendis. Et committatur Ordinario, sive ejus Officiali, qui deposita &c. dispenset, ut supra. Et dummodo Oratores Orthodoxæ fidei cultores verè existant, & sub obedientia S. R. E. vivant, vivereque, & mori intendant.

Fiat I.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Id. Martii Anno Nono.

Vidimus etiam aliàs dispensari per Summum Pontificem cum Catholico, ad effectum contrahendi cum hæretica, cum infrascripta narrativa, & fuit porrecta supplicatio tenoris sequentis, videlicet.

B*Eatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris N. Constantin. Provinciæ Maguntcin. Quòd ipse, qui fidei orthodoxæ cultor existit, aliàs cupiens Ursulam Vain mulierem dictæ Diœcesis, ejusque liberos, hæretica pravitate infectos, ad fidem catholicam revocare, de matrimonio cum illo contrahendo tractavit, sed quia in proclamationibus, juxta formam Concilii Trid. fieri solitis, detectum fuit N. & Ursulam prædictos tertio Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, ulterius in contractum matrimonii processum non fuit. Cùm autem, Pater Sancte, si dictus Orator matrimonium cum præfata Ursula contrahat, non solùm ipsa, relictis hæreticæ pravitatis erroribus, hæresim ipsam publicè abjurabit, sed sperandum etiam sit, ut & dictæ Ursulæ liberi præfati, ac etiam alii, simili pravitate infecti, fidem catholicam amplexuri sint. Cupit propterea dictus Orator præfatæ Ursulæ matrimonialiter copulari, sed quia dicto tertio Consanguinitatis gradu illi conjuncta existit, desiderium suum in hac parte adimplere nequit absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator prædictus, quatenus sibi specialem gratiam faciendo, secum, ut impedimento tertii Consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante, postquam tamen dicta Ursula hæresim prædictam publicè abjuraverit, & sub obedientia S. R. E. vivere, & mori velle professa fuerit, matrimonium cum ea publicè, servata forma Concilii prædicti contrahere illudque &c. remanere &c. valeant, dispensare, Prolem &c.*

Similem dispensationem vidimus concessam per fel. record. Urbanum VIII. porrecta sibi supplicatione tenoris sequentis, videlicet.

B*Eatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devotæ illius Oratricis Indictæ Petrum mulieris Agrien. Civit. vel Diœcesis. Quòd ipsa, quæ orthodoxæ fidei cultrix existit, ut Ioannem Iuricybo, hæretica pravitate infectum ad S. R. E. gremium reducat, cupit matrimonium, cujus intuitu, alii Mille, & quingenti fidem catholicam amplexuri sunt, cum eo contrahere, sed quia tertio consanguinitatis gradu illi conjuncta existit, desiderium suum hac in parte adimplere nequit absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Oratrix præfata, quatenus sibi specialem gratiam faciendo, secum, ut postquam dictus Ioannes hæresim prædictam publicè abjuraverit, & sub obedientia S. R. E. constanter vivere, & mori professus fuerit, quòd impedimento tertii Consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante, matrimonio cum eo publicè, servata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant dispensare. Prolem suscipiendam exinde legitimam nunciando, dignemini, de gratia speciali, Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis,*

Fiat, ut petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de dispensatione, nunciatione, aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis. Et quòd affinitatis, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario, vel ejus Officiali, qui deposita &c. dispenset, ut supra, Et dummodo Oratrix orthodoxæ fidei cultrix verè existat, & sub obedientia S. R. E. vivat, vivereque, & mori intendat.

Fiat. M.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem Octavo Id. Augusti Anno quartodecimo.

Notandum hic videtur, quòd supradictæ dispensationes cum supradictis Oratoribus non sunt super alio impedimento dirimente concessæ, præterquam tertii Consanguinitatis gradus, cæterùm autem matrimonium prædictum potest inter eos consistere, licèt fidelem, & hæreticum; nec contractum, si non obstet aliud canonicum impedimentum, irritatur quicquid nonnulli tenuerint ex canone, *Sextæ Synodi generalis* ibi, *Non licere orthodoxum cum hæretica conjungi, nec orthodoxam cum hæretico; sed & si quid ejusmodi factum apparuerit, irritans nuptias existimari, & nefarium conjugium dissolvi*, ut refert Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 72. num. 1.* qui *n. 2.* ex longa serie DD. comprobat, nihilominus hujusmodi matrimonium, quamvis illicitum, valere; quod etiam satis liquet ex tex. *c. decrevit de hæret. in 6.* ubi Innocentius IV. propter hæresim maritorum uxorum catholicarum dotes non debent confiscari; & tamen non jubentur separari; nam etsi non liceat Christiano catholico contrahere matrimonium cum hæretica, si tamen

contrahit, validum est, Navar. *conf. 5. n. 1. de sponf.* Sed hic pro causa ad dispensandum adducitur, quòd si Orator matrimonium cum dicta Ursula contraheret, non solùm illa hæresim abjurabit, sed sperandum sit, ut & illius liberi ac etiam alii fidem catholicam amplexuri sint; ut secunda formula supplicationis, quòd Oratrix cupit matrimonium contrahere cum Joanne, ut cùm reducat ad gremium S. R. E. cujus intuitu alii mille, & quingenti fidem catholicam, etiam amplexuri sint, juxta tex. *in cap. non opportet* 28. *q.* 2. nam licèt ibi dicatur, quòd non oportet cum hominibus hæreticis miscere connubia, & vel filios, vel filias dare, sequitur tamen ibidem, oportere potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros, & catholicos, & ibi *gl.* in verbo, *hereticis*, ait, quòd hæreticus non potest contrahere cùm Christiana, quòd si contrahat, tenet matrimonium, sicut si contraheret, cùm excommunicato.

Verum est tamen, quòd sponsalia inter personam Catholicam, & hæreticam sunt irrita; ex eo quòd talis promissio est de re turpi, & omninò illicita; ac proinde nullam sponsalium obligationem inducere potest, Navar. *de conf. 5. n. 6. de sponsal.* ubi quod secundùm omnes est peccatum contrahere matrimonium cum hæretica, (licèt contractum teneat) & consequenter prædicta sponsalia sunt nulla, id. Sanchez *loco citato*, *nu.* 3.

Decimaoctava causa, Ut bona conserventur in familia.

Quòd cùm dicta Oratrix unica N. primogeniti, & indubitati successoris Domini in temporalibus Status N. Panormitan. Diœcesis, nata existat; & tam ipsa, quàm Orator, qui supradicti M. frater germanus existit, Statum hujusmodi post eiusdem M. obitum, ad se de jure spectare prætendant, propterea si Oratrix alii, quàm Oratori, nuberet, graves lites inter eosdem Oratores, cùm maximo utriusque partis dispendio, orirentur: ad obviandum litibus hujusmodi ac pro bono pacis, & ne Status huiusmodi, ac eorum bona ad alienam familiam transeant, Cupiunt Oratores prædicti, qui de verè nobili genere procreati existunt, invicem matrimonialiter copulari, &c.

Solet hæc causa admitti, licèt non sine maximis favoribus, in gradibus propinquioribus, puta in secundo, vel primo, & secundo gradibus. Ratio autem, qua sic movetur Papa ad dispensandum, ea est, quia expedit, conservari Statum, & bona hujusmodi in eadem cognatione; ne
101 causa dotis distrahantur in alienam familiam; maximè, cùm
illa sunt amplissima, nam, ut ait tex. *in l. 1. §. denunciare*, *vers. publicè*, *de ventr. inspic.* bono publico convenit familias locupletes, & integras conservari: quia ex tali conservatione, abundat Respublica viris nobilibus, & locupletibus, qui commodius ipsi inservire valeant: ac propterea ob hanc causam justæ redduntur majoratuum institutiones: nam absq; aliqua hæsitatione, tanto facilius bona conservantur in ipsa familia, quantò majores sunt facultates,
102 Tiraquell. *de nobilit. cap.* 25. *cum seqq.* Rota *decis.* 141.
num. 2. *p.* 1. *divers.* satis quippè expedit conservatio hujusmodi bonorum: nam familia sine divitiis sordescit, &
103 familiarum decus, & honor per divitias conservantur,
Card. Paris. cons. 11. *num.* 19. *vol.* 3. nec facilè familia di-
104 ves potest sentire infortunium, cùm pecunia dicatur fide-
jussor futuræ necessitatis *gloss. in l. 2. C. de constit. pecun.*
105 & secundus sanguis hominum, *Ias. in. l. ut vim*, *nu.* 22.
ff. de just. & jur. Quare fuit aliàs per fel. record. Gregorium XV. concessa hujusmodi dispensatio, addita etiam causa, quòd Oratores insimul conversati erant, & literæ dispensationis prædictæ emanarunt tenoris seq. videlicet. A tergo. *Venerab. Fratri Archiepiscopo Neapolitan. sive eius Vicario.* Intus verò. *Gregorius Papa XV. Venerab. Frater, seu dilecte Fili Salutem &c. Oblata &c. pro parte dilecti Filii Andreæ Marchesi, & dilectæ in Christo Filiæ Annæ etiam Marchesiæ mulieris Neapolitan. petitio continebat. Quòd ipsi aliàs scientes se primo, & secundo Consanguinitatis gradibus, à communi stipite, & ex eo provenientibus, quia dictus Andreas est ipsius Annæ patruus, invicem esse conjunctos, ne eorũ bona, quæ magni momenti existunt ad extraneas familias transeant, de matrimonio inter se contrahendo tractarunt, & insimul cohabitantes conversati sunt, carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta. Cùm autem &c. præmissa publica existant; & propterea nisi matrimonium contraheretur, honor, & fama dictæ Annæ verisimiliter detrimentum pateretur, graviaque deinde scandala possent verisimiliter exoriri: cupiunt Andreas, & Anna prædicti, qui, ut asserunt, de nobili genere procreati existunt, invicem matrimonialiter copulari, sed stantibus impedimentis huiusmodi &c. Quare &c. Nobis &c. His igitur &c. Fraternitati tuæ &c. seu discretioni tuæ &c. mandamus, quatenus cum eisdem &c. super impedimentis primi, & secundi gradaum hujusmodi &c. dispenses. Prolem &c. nunciando. Non obstantibus &c. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Die 7. Iulii 1622. Põtificatus nostri Anno Secundo.*

V. Theatin.

Porrò Summus Pontifex in hujusmodi dispensationibus, præsertim in gradibus propinquioribus inter cætera movetur potissimùm ad obviandum scandalis, quæ boni communis interest vitari, ac propterea faciunt recedere à Juris communis dispositione *cap. 2. de nov. oper. nunciat.* Mandos. *in praxi Sign.* Grat. tit. *Dispensationes matrimoniales*, *verbo ad evitanda scandala*, cum aliis allegatis per *Sanchez de Matrim. lib. 8. disput. 19. nu. 9.*

Hæc eadem causa hodie admittitur etiam per Sanctissimum Dominum Nostrum Alexand. VII. cum Oratoribus magna nobilitate pollentibus, tam in Secundo, quàm, in primo, & secundo gradibus.

Decimanona causa, Pro Illustris familiæ conservatione.

106 *Quòd cùm ipsi Oratores de Illustri familia, videlicet, N. existant, valdeque expediat, pro illius conservatione,*
ut Oratrix Oratori, & non alteri nubat, Cupiunt, &c.

Vel alio modo poterit concipi hæc narrativa juxta facti contingentiam: & tam ista causa, quam proximè dicta cum sequenti admitti consuevit in dispensationibus, quæ petuntur in gradibus propinquioribus, puta in secundo, aut pri-
107 mo, & secundo, sive simplicibus, sive ex pluribus stipitibus duplicatis: & nihilominus non ita passim, sed quatenus causæ ipsæ, rationabiles Summo Pontifici, illiusque D. Datario videantur, & non nisi maximis præcedentibus favoribus, seu aliàs, prout facti qualitas suadebit, quod omnibus Curialibus satis notum est.

Ratio autem, cur causa hæc introducta fuerit, & admitti consueverit, ea potissimum fuit: quia Illustri familiæ ex-
108 pedit, ut conservetur in eodem sanguine, & ad pietatem,
ac ad bonum publicum pertinet. Unde refert Sanch. *lib. 8. disp. 19. n. 31.* quòd *Gregorius XIII.* de anno 1575. dispensavit cum D. Luisa Comitissa Sanctæ Gadeæ, ut nuberet patruo, cui prius soror ejus nupserat: & insuper illa voto continentiæ adstricta erat, *ex Heniriq. lib. 12. de matr. c. 3. nu. 9.*

Quod profectò videtur nimis rationi consonum; cùm homines præsertim nobiles, admodùm anxii sint; & soliciti, ne principalis eorum domus extra suam familiam alienetur; facit illud *Hierem. c. 5. Hereditas nostra versa est ad alienos, domus nostra ad extraneos*, & habetur *in l. pater*, *ff. de leg.* 3. Tiraquell. *de nobilit. cap. 37. num.* 23. & favet conservationi familiarum, quod in illis versetur interesse publicum, *l. 1. sed si servius*, *ff. de vent. in spic.* Alex. *cons.* 89. *num* 3. *lib.* 6. Et insuper evitatur occasio suscitandi multas lites, à quibus recessus favorabilis est, *c. finem litibus*, *de dol. & contum.* maximè inter personas conjunctas, Ludovis. *decis.* 286. *num.* 11.

Vigesima causa, ob excellentiam meritorum.

109 *Quòd ipse Orator olim Præfectus Arci Portus Herculis existens, spatio triginta ferè annorum, Philippo Hispaniarum*
Regi Catholico, in pluribus bellis, contra fidei catholicæ hostes dimicando, inservivit; in quibus plura vulnera recepit: ac Turcarum, & hæreticorum in partibus illis, servus effectus, ut se ab huiusmodi Turcarum, & hæreticorum respectivè, captivitate liberaret, magnam pecuniarum summam, quatuor mille ducatos excedentem, exposuit, Cupit, &c.

Novis-

Novissimè vidimus inter cæteros dispensatum per Innocentium Pap. X. cum DD. Joanne Sanseverino, & Delia etiam Sanseverina super secundo consanguinitatis gradu, ut ex sequent. literis patet, videlicet.

A tergo. *Dilecto filio Vicario Venerabilis fratris Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali.*

Intus verò. URBANUS PP. VIII.

Dilecte fili Salutem &c. Oblata nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Ioannis Sanseverini nati primogeniti moderni Comitis de Chiaramonte laici Anglonen. Diœcesis, & Deliæ, etiam Sanseverinæ, natæ promogenitæ quondam Comitis de Saponaria, neptis dum vixit bon. memor. Lucii S. R. E. Presbyteri Cardinalis Sanseverini nuncupati, & neptis dilecti, etiam filii nobilis viri moderni Principis Bisignani, mulieris Neapolitan. petitio continebat: Quòd ipsi, qui de nobilissima, & antiquissima familia Sanseverinorum, ex qua plures S. R. E. Cardinales, aliique præstantissimi, & eximii, ac de Sede Apostolica benemeriti viri prodierunt, qui inter cætera per eos in dictæ Sedis servitium præclarè gesta fel. record. Vrbanum Papam IV. prædecessorem nostrum ab obsidione Caroli Primi Regis Neapolis liberarunt, & similis memoriæ Innocentii Papæ Secundi, etiam prædecessoris nostri contra Anacletum Antipapam partes susceperunt, orti sunt, ut eorum bona jurisdictionalia in familia conserventur, & ne ipsa Delia extraneo nubat, hacq; de causa à successione Comitatus Saponariæ, aliorumque statuum paternorum, ad quos ex dispositione antiquorum fideicommissorum sunt vocati masculi de familia exclusa remaneat; & exinde ob exiguitatem dotis matrimonium contrahere sit adstricta cum viro disparis conditionis, qui non solùm hujus familiæ antiquitatem, & nobilitatem in aliquo offendat, sed ulterius ex persona ipsius Deliæ sic in uxorem susceptæ, prætendens illam licèt fœminam à successione hujusmodi per dicta fidei commissa minimè exclusam, lites, & controversias super ipsis bonis, & præsertim super Principatu Bisignani, de facto intentet, prout fecerunt aliæ fœminæ, nuptæ cum extraneis, quæ dictum Principem Bisignani, in magno discrimine posuerunt; Cupiunt invicem matrimonialiter copulari, sed quia secundo Consanguinitatis gradu in linea æquali invicem conjuncti, desiderium eorum in hac parte adimplere non possunt &c. dispensatione, Nobis propterea &c. ut sibi in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur &c. censentes &c. inclinati &c. mandamus quatenus deposita &c. si &c. preces veritati niti repereris, super quo &c. oneramus, cum eisdem &c. Dummodo &c. rapta non fuerit, quòd impedimento secundi Consanguinitatis &c. Constitutionibus &c. matrimonium inter se &c. authoritate nostra dispenses, Prolem &c. nunciando. Volumus autem, quòd si spreta &c. Dat. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, Die 13. Aprilis 1643. Pontificatus nostri Anno Vigesimo.

Et sic supradicta dispensatio, seu potiùs mandatum de dispensando, continet nedum causam excellentiæ meritorum, quæ præcipuè movit Papam ad sic dispensandum, verùm etiam ut bona conserventur in familia.

Aliam quoque similem dispensationem per eundem Summum Pontificem vidi concessam, ut etiam patet ex infrascripta supplicatione ipsius manu signata, videlicet.

Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devotorum illius Oratorum Francisci de Monchaca laici Compostelan. Diœcesis, & Eleonoræ Rodriquez de Villa fuentes mulieris Salamantin. Diœcesis, Quòd dictus Orator, qui de nobili Comitum de Graxal, una ex principalioribus familiis Regnorum Hispaniarum, ortum habet, ac cujus frater Comes de Graxal intimus cubicularius, ac Præfectus equorum Serenissimi Principis Philippi, Hispaniarum Regis Catholici, existit, cujusque majores, qui apud Reges prædictos principaliora munera, videlicet Præsidium Regii Consilii Castellæ, ac Consiliorum Status, & Belli, ac Vicarii Italiæ, & Oratorum apud Romanos Pontifices, & alios Christianos Principes, obiere, & servitiis eorundem Regum adscripti, diversa, & maxima servitia eisdem Regibus, & etiam Sedi Apostolicæ, ut postremò Ioannes de Vegas, ejus bisavus, servitiis Caroli V. Romanorum Imperatoris insistens, ac in Germania contra hæreticos, & in campali conflictu contra Turcas strenuissimè pugnans, præstitere, aliàs matrimonium cum tunc in humanis agente Maria Rodriguez de Villa fuentes prædictæ Eleonoræ germana sorore, ac unica Domina Majoratus ejus patris, dum viveret Ioannis Rodriguez de Villa fuente contraxit, carnaliq; copula consummavit, de matrimonio cum eadem Eleonora contrahendo sub S. V. beneplacito, publicè, & palàm tractavit, ac tractatu hujusmodi publico, ut præfertur, existente, Oratores præfati scientes etiam impedimentum Cognationis spiritualis inter eos existere, & ex eo proveniens, quia aliàs dicta Oratrix unum filium Oratoris ex dicta Maria susceptum de sacro fonte levavit, non quidem peccandi data opera &c. insimul in dictæ Oratricis domo habitantes diu, noctuque conversati sunt, sed non cognoverunt se; & tamen orta est suspicio licèt falsa, quòd se carnaliter cognoverint. Cùm autem, Pater Sancte, nisi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur, dicta Oratrix diffamata, & innupta remaneret, & exinde scandala orirentur. Cupiunt Oratores præfati invicem matrimonialiter copulari, sed stantibus impedimentis hujusmodi desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt absque Sedis Apost. dispensatione. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, ac pro eis Philippus Hispaniarum Rex, quatenus eosdem Oratores ab excessibus hujusmodi in utroque foro absolvere, ac cum eisdem Oratoribus, quòd impedimentis primi affinitatis, ac Cognationis spiritualibus gradus, ex præmissis provenientibus hujusmodi, non obstantibus, matrimonium inter se publicè servata forma Conc. Trid. contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere, liberè, & licitè valeant, dispensare. Prolem suscipiendam exinde, legitimam nunciando, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque cum Clausulis opportunis.

Fiat ut petitur I.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & de absolutione, & de dispensatione aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis, & quòd necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis per Breve S. V. expediendis. Et committatur Ordinario, sive ejus Officiali, qui deposita &c. ac imposita Oratoribus propter præmissa arbitrio suo pœnitentia salutari; & recepto ab eis, quòd sub spe facilius habendæ dispensationis hujusmodi præmissa non commiserint, eos absolvat, & dispenset ut supra.

Fiat. I.

Dat. Romæ apud S. Petrum, Id. Januarii Anno Secundo.
Corradi Prax. Dispensat.

N 2 Idem-

Idemque esset, si alii ministerio ad commune bonum opus suum contulerit; nam hæc, & similia eapedirà Summo Pontifice remunerari; ut homines animosiores reddantur ad ea eaercenda, ut probat text. *in cap. tali conjunctio*; *ibi*, *nisi fortè ees*, *aut maxima Ecclesia utilitas*, *vel necessitas postulet*, *vel evidens meritorum prærogativa commendet 1. quæst. 7.* & in specie, pro hac eadem causa, dicit Sanch. *dict. d. 19. numer.* 32. quòd conceditur dispensatio ob meritorum prærogativam, si Orator gessit strenuè se in militia contra infideles, vel alii ministerio, ut suprà.

Sed nunquid exequutor literarum poterit ad dispensatio-
110 nem procedere; absque eo quòd supradicta merita verificentur.

Et videtur affirmativè respondendum; nam merita non debet probare impetrans: attento quod, quando donatio fit ab eo, qui potest liberè donare, absque præcedentibus meritis, tunc verba mentionem facientia de meritis, inducunt probationes, ad tex. *in l. Aquilius*, *ff. de don.* & propterea videmus, quòd in quibuscunque gratiis, præcipuè dispensationum, in quarum exordio dicitur, *Vita, ac morum honestas*, *aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita &c.* non veniunt verificanda coram dicto eaequutore; quia non scribitur in supradictis gratiis conditionaliter, Innoc. *in cap. in fin. de præsumpt. in princip.* hæc enim verba, solent apponi de stylo Cancellariæ Apostolicæ; Unde verba, quæ in exordiis dictarum gratiarum apponuntur, dicuntur causa impulsiva, non autem finalis, gloss. *in l. 2. in fin. ff. de donat.* qua cessante, non tamen cessabit gratia, vel mandatum, *cap. cum cessante*, *de appell.* Rebuff. *in forma mandati Apostolici, in verbo*, *morum honestas*; subdens ibi, quòd etiam si pars probaret contrarium, non minus esset ei providendum, quia hæc verba solent de consuetudine apponi: tùm quia verba narrativa non probant, tùm etiam quia ex stylo scribuntur, & ad ornatum potiùs, quàm ad veritatem, & aliàs prout etiam infrà dicemus.

His tamen non obstantibus contrarium est verius: nam quamvis merita, eo modo, quo suprà dictum est, non debeant procurari, tamen cum præsens gratia sit absolutè fundata in meritis Oratoris, debent illa necessariò probari: quòd satis patet ex pluribus clausulis: quæ apponi consueverunt in his dispensationibus; nempè *Discretioni tuæ*, *de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinebimus*, *&c.* & subinde, *si preces veritate niti reperveris*; *super quo tuam conscientiam oneramus*: quarum vigore, merita hìc allegata sonant in conditionem, & per consequens debent probari, *Clement. 1. de Offic. delegati*, Felin. *in cap. fin. de præsumpt.* & nos alibi dicemus.

Vigesima prima causa, ex certis rationabilibus causis.

Quòd ipsi, qui ex honestis familiis existunt, ex certis rationabilibus causis, animos eorum moventibus, Cupiunt. &c.

111 Hujusmodi dispensationes de stylo Curiæ vocantur, *sine causa*, sæpiusque dantur super gradibus, non ita propinquis, sed aliquantulum remotis, teste Sanchez *d. disp. 59. num.* 35. Quod quidem etiam ad justam causam reducitur: nam, cùm in his exigatur copiosior compositio: ea ad sumptus publicos convertitur, quod valdè bono communi confert, id. Sanchez *loc. cit.* Eodemque modo eaplicanda erit alia ipsorum Oratorum qualitas, veluti si sint simpliciter nobiles, ut de nobili vel de verè nobili genere procreati, sive illustres, vel principaliores cives.

Et hic est notandum, quòd sicut aliàs observavimus, quandoque Papa licèt in literis dispensationis dicat, *ex certis causis animum permoventibus*, tamen adest aliqua causa sibi nota, quam ob honorem mulieris, vel aliàs narrari non expedit: quia Papa præsumitur ex causa dispensare: licèt hoc rarò fiat, & tunc pro magnatibus, aliisque personis qualificatis, & aliquando ad instantiam Regis, & tunc datur Absolutio ab incestu ad partem.

112 Nec propterea justificandæ sunt causæ sic expressæ tanquam rationabiles: sed sufficit tantummodò testes eaaminare, pro verificatione aliorum narratorum in literis dispensationis: neq; debet Judex inquirere circa causas prędictas: quia sunt verba generalia apposita, non ut verificentur, sed potiùs ad quodam honestatis specimine gratiam inducendam, idem Sanch. *lib. 8. disput. 35. num.* 24. cùm sint verba generalia, & nudo sermone effusa, & ad colorem, *leg. quod venditor ff. de dolo malo.* Nam licèt potestas Papæ in di-
113 spensando libera sit, & absoluta, præcipuè in his, quæ procedunt à jure positivo, adeò ut tunc non requiratur aliqua causa: sed stet pro ratione voluntas, Felin. *in c. quæ in Ecclesiarum*, *num. 25. de censib.* Verum est tamen, ut fuit, etiam ab antiquissimis Curialibus observatum, quòd supradicta potestate utuntur Summi Pontifices pro eorum modestia, & pietate, non aliter, quàm ex aliqua causa, & perpensis omnibus circumstantiis, de quibus per tex. *in c. magnæ devotionis*, *§. & quidem eria*, & ibi gl. *in verbo*, *licèt*, *de vot.* Host. *in sum. de fil. presb. num. 9.* Quòd quidem est in praxi maximè notandum, quia aliquando exequutores gratiarum Apostolicarum non minus indiscretè, quàm imprudenter, coarctant Oratores, ad verificandas causas, quæ in ipsorum Oratorum animo consistunt: quique ad illas verificandas minimè tenentur. In multis enim rescriptis, & gratiis Apostolicis, ob rationem supra allatam, apponuntur ista verba, *ex certis rationabilibus causis*, *animum suum moventibus*.

Memini in proposito cujusdam Vicarii Nicoteren. in spiritualibus generalis ad id à Sede Apostolica delegati: qui recusando exequutionem literarum supradicta verba continentium, petebat ab Oratoribus declarari, & verificari hujusmodi causas. Unde, re delata ad Urbem, respondit Cardinalis Arrigonius, tunc Prodatarius Pauli V. quòd
Oratores non tenebantur supradictas sic expressas causas 114
verificare: quia ea, quæ in mente, & animo consistunt, soli Deo sunt cognita, qui est secretorum omnium cognitor, & Judex: cujus oculis sunt omnia nuda, & aperta, ut dicit, tex. *in cap. Deus Omnipotens*: 2. q. 1. & sic animus hominis dicitur invisibilis, ac ille directè probari non potest, Corn. *cons. 8. num. 16. vol. 1.* Nec obstat, quòd in dictis literis sit apposita clausula, *Te diligenter informes*: quia illa refertur ad impedimentum, quod allegatur, in quo est dispensandum; non autem ad præmissa omnia, id. Sanch. *loc. citat.* nam licèt in dispensationibus debeat exprimi causa ad dispensandum, nihilominus, cùm causæ fuerint eo modo, quo supra dictum est narratæ, nempe; *ex certis rationabilibus causis*, Papa concessit gratiam prout petita fuit; & satis expressum dicitur, quod sub ista generalitate verborum continetur, Bart. & DD. *in l. 1. ff. de vulg. & pupill. id.* Bart. & Jas. *pretor. ff. de nov. oper. nunc.* Cravet. *consil. 162. num. 2.* Soccin. Sen. *consil. 122. vers. sed hic insurgit. libr. 3.* ubi ea hoc dicit in casu *Auth. ex testamento*, *C. de collat.* etsi id ea verbis generalibus, & mente donantis colligi, licèt non sit aliàs specialis; aut singularis expressio, & facit teat. *in l. ex parte*, *§. intestato*, & quod ibi dicit gloss. *ff. famil. hercis.*

Et regulariter habemus, quòd, quotiescunque in rescriptis Apostolicis adsunt verba, *ex certis rationabilibus causis*, licèt videantur esse pars gratiæ, & propterea verificandæ, nihilominus deserviunt tantùm ad explicandum causas in animo, & opinione Oratorum existentes, quasi dicerent, appensantes, considerantes, & cogitantes certas causas, *§. causa 15. §. causa autem*, *ff. de minor*, *l. 1. C. ubi pupil. educ. deb. & in prob. Clem.* ubi gl. Reb. *de verb. sign. fol. 93a.* & nos alibi diximus.

Idem dicendum, si Oratores fuerint nobiles, vel de nobili genere procreati, aut principales Oppidi, vel illustres, qui petunt secum dispensari sine causa, cum dicta narrativa, *ex certis rationabilibus causis*; adjecta supradicta illorum qualitate.

Advertendum tamen est cum Sanch. *d. disput. 35. num. 25.* 115
quòd supradicta qualitas Oratorum aut exprimitur, merè narrando in principio, *quod ipsi, qui ex honestis familiis*, *aut nobiles*, *&c.* & tunc non venit verificanda; quia qualitas ipsa non venit tamquam causa, ea eo quod subjungitur, *ex certis rationabilibus causis*, & sic illa dispensatio absque causa conceditur.

Aut eaprimitur in corpore narrativæ supplicationis dispensationis in secundo, & tertio gradibus cum causa, propter angustiam (nam si Oratores velint effugere clausulam, *Et si extra &c.* necessaria erit expressio qualitatis Oratorum) per

per hæc verba, *Cupiunt Oratores prædicti, qui ex honestis, familiis, seu nobiles &c.* quæ sic postmodum in literis extendi consuevit, videlicet, *Quare iidem N. & N. asserentes se ex honestis familiis, seu de nobili genere procreati, sive nobiles existere, nobis humiliter supplicari fecerunt.* &c. prout id. Sanch. *loc. cit.* docet, dum loquitur juxta vetam intelligentiam istius clausulæ utroque modo appositæ, & tunc, quia qualitas ipsa apponitur per modum conditionis, venit verificanda; ex eo quod satis constat, quòd secundo modo explicatur inter alias causas, cum quibus petitur dispensatio: & sic intelligitur, & practicatur, quoties Dataria in aliquibus supplicationibus matrimonialibus, in quibus jam causa fuerit expressa, petit præterea exprimi Oratorum qualitatem.

Alia insuper qualitas, de more Curiæ, causæ principali allegatæ adjici solet, nimirum, cùm petitur similis dispensatio pro Oratoribus de genere maurorum, tunc etiam, ita qualitas ipsa in supplicatione exprimitur, videlicet, *Cupiunt Oratores præfati, qui de genere Maurorum, noviter ad fidem catholicam conversorum existunt &c.* Et cùm ista praxis non sit plenè ab omnibus cognita, optimi exequutoris partes erunt mandare qualitatem istam, tanquam causam appositam, unà cum aliis causis in literis expressis, verificari.

Unde malè servatur in praxi, sicut quotidie videmus pro verificatione narratorum, parum curatur de verificanda ipsa qualitate, secundo modo in literis expressa: posset enim dubitari de validitate talis dispensationis, prout etiam audivi à peritissimis Romanæ Curiæ practicis, ac primariis Advocatis.

Satis enim hic patet, Exequutorem non modò agere contra formam rescripti, verùm etiam contra mentem Papæ sic dispensantis, qui omninò petit hujus qualitatis expressionem, illiusque verificationem in casibus his. Pro cujus praxis corroboratione vidi aliàs inter quædam notabilia Bernardini Paulini, qui fuerat Datarius Clementis VIII. adnotatum, *Ubi in dispensationibus matrimonialibus, ultra causam principalem expressam, additur qualitas Oratorum, voluit Sanctissimus D.N. illam æquè cum ipsa causa principali coram delegato verificari.* Quamvis me non lateat, etiam ante ejusdem Clementis Pontificatum, fuisse ita observatum. Hujus autem rei rationem non unicam tantum afferre possem, sed tamen potiùs dicere libet, Quod principi placuit, legis habet vigorem, *§. sed & quod Principi placuit, instit. de jur. nat. gent. & civi*, & exinde hic insurrexit iste stylus, qui inconcussè servatur, & pro lege habendus, *c. quam gravi, de crim. fals. c. porrecta, de confir. ut vel inut.* Unde meo tempore per D. Baptistam de Segnis, Majoris Præsidentiæ in Cancellaria Apostolica Abbreviatorem, fuit rejecta in Parco quædam Bulla similis dispensationis ob dictæ qualitatis non expressionem.

Quo fit, cùm ad ipsum Exequutorem spectet, ut integram sibi præsentati rescripti formam servare, perperam ad Vi-
116 carii Episcopi munus quempiam assumi contingat, qui si tam istorum, quàm cæterorum Romanæ Curiæ rescriptorum, eorundemque decretorum, & clausularum, vim, effectum, & efficaciam, illorumque praxim, prout decet, minimè calleat, mediocrem saltem eorundem cognitionem habeat. Quæ quidem omnia inter cætera, hac nostra tempestate, in hac Curia Archiepiscopali non vulgariter præ se fert Perillustris, & Reverendissimus D. Alexander Lu-
117 cianus Romanus V. I. D. Eminentissimi D. Francisci Cardinalis Boncompagni Archiepiscopi Neapolitani Vicarius Generalis, qui præter generis nobilitatem, ingenii perspicacitate, eximia doctrina, justitiæ zelo, integritate, singularique probitate nimium pollet; & à teneris annis, longo usu, exercitatione ipsius Romanæ Curiæ gravioribus etiam sibi credita negotia, ita strenuè fideliterque gessit, ut tanti hujus Vicariatus pondus, ipsum omnium oculis satis conspicuum reddat.

Et quoad priorem expressionem hujusmodi qualitatis, sciendum est, quòd nunquam conceditur dispensatio sine causa (ubi ita concedi consuevit) absque dicta expressione qualitatis; nec tamen illam coram Exequutore verificari oportet, isto enim casu, quo qualitas ista profectò non venit tanquam causa ad dispensandum, ut etiam testatur id. Sanch. loco infra citando, sed tantùm per modum præfationis. Exemplum, in provisionibus beneficiorum: in quarum literis in forma gratiosa sic Papa exorditur, videlicet, *Vitæ ac morum honestas &c. nos inducunt ad gratiam liberales*; & *Corradi Prax. Dispensat.* tamen; neque ipsa morum honestas, neque alia in ipso exordio apposita, tenetur provisus verificare; ex quo non assequuntur ab ipso proviso, sed tantùm à Papa, qui hujusmodi honestatem in omnibus præsupponit: nec ad id refertur clausula illa, *Te de præmissis diligenter informes*, sed tantum ad allegata impedimenta, teste *eod.* Sanch. *dict. disput.* 35. *num.* 24.

Quo verò ad qualitatem, secundo modo expressam, illa omninò probanda venit, quoad eos præsertim, qui honestis familiis se asserunt existere: debent enim hoc plenè pro- 118
bare, juxta tex. *in l. omne de his, qui ven. atat. impetr. ibi, sed etiam testibus idoneis advocatis, morum suorum institutæ, probitatemque animi, & testimonium vitæ honestioris edoceant*; sicut etiam de aliis qualitatibus dicendum est, Isidor. *l. 2. ethymol.* ait, quòd honestus dicitur ille, qui nihil habet turpitudinis, & sic sufficit probari Oratores, honestè vivere; eorumque familiam nullo turpitudinis vitio laborare, & sic in praxi servari posse videtur.

Quo verò ad illos Oratores, qui se simpliciter nobiles asserunt, pro illorum nobilitate probanda, sufficit illos nobiliter vivere; ac propterea ab his abstinere, quæ populares 119
facere consueverunt; eaque exercere, quæ ad statum nobilium spectant, Rebuff. *super concord. in rubr. de collat. fol.* 38. ubi subdit, quòd propterea Ægyptii, Græci, Scythæ, Persæ, & Lydi omnes, qui artificio incumbunt, pro ignobilibus habebantur. Unde non requiritur in hoc casu, quòd nobilitas sit ex antiqua progenie, sed tantùm sufficit, quòd nobiliter vivant; quamvis de jure laudabilior sit antiqua nobilitas, ad tex. *in l. tam dementis, C. de Episcop. aud.*

Conceditur etiam aliquando dispensatio pro Oratoribus de nobili genere procreatis, & tunc non sufficit, eos probare se tantùm nobiles esse; quia nobiliter vivunt, sed debent testes deponere super nobilitate patris, & matris; quæ quidem probatio, nisi fieri possit per testes, saltem fiat per instrumentum seu privilegium; quia parem vim habent probationes instrumentorum, & testium, tex. *in leg. in exercendis, C. de fid. instr.* quòd si per testes, melius, & congruentius poterit fieri per concives, quàm per alios fiat, *l. cum Laneonis, §. asinam, ff. de fid. instr.* cùm vicinus meliùs præsumatur scire facta vicini, *c. quosdam, de præsumpt. cap. per tuas, de probat.* Et quo ad hoc ait Sanch. *d. l. 8. disp.* 19. *nu.* 6. quòd plus est dicere, Oratores esse de nobili genere procreatos, quàm esse nobiles.

Verùm quia nobilium duo sunt genera, unum nobi- 120
lium genere, alterum nobilium honoribus, vel divitiis, ut optimè distinguit tex. *in l. nobiliores, C. de commer. & mercat.* propterea unum pro alio accipi non potest, quando ipsa dispensatio fundatur etiam super expressione nobilitatis; sicut etiam docet praxis, similiter dicendum, quòd quando ipsa dispensatio petitur pro illustribus personis, ut frequenter accidit; de illis tantùm intelligitur, quorum genus splendet jurisdictione, & imperio, ut sunt Duces, Comites &c. ut per Barbat. *conf.* 57. *nu. sexto.*

Aliquando conceduntur hujusmodi dispensationes, cum assertione, quòd Oratores sunt principales, vel ex princi- 121
palibus populi: & tunc sufficit probare eos esse viros potentes, & valde divites, sicut in praxi servatur, prout id. Sanch. testatur *d. numer.* 6. ubi subdit, ita vidisse literas, in forma *Perinde valere* concessas à Sixto V. ann. 1587. in 122
quibus dicebatur, quosdam esse nobiles, cùm tamen tales non essent; & ad impetrandas dictas literas *Perinde valere*, narratum fuit Pontifici, eos esse ex principalioribus populi, & jussit admitti, si ex principalioribus populi essent, quamvis non nobiles.

Præterea consuevit Summus Pontifex etiam super gradibus proximioribus dispensare cum Oratoribus de verè nobili genere procreatis, prout novissimè Innocentius Papa X. dispensavit in primo affinitatis gradu, cui fuit porrecta supplicatio tenoris sequent. videlicet.

Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devotorum illius Oratorum Caroli Pignatelli laici, & Claræ de Giudice mulieris Neapol. quod ipsi, qui de verè nobili genere procreati existunt, ex certis rationabilibus causis animos eorum moventibus, cupiunt invicem matrimonialiter copulari, sed quia primo affinitatis gradu ex eo provenientę, quia aliàs d. Orator duxit in uxorem d. Oratricis sororem germanam jam defunctam, invicem se attinent, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apost. dispensatio-

ne Supplicant E. S. V. Oratores præd. quatenus cum eisdem Oratoribus, quod impedimento primi affinitatis gradus hujusmodi non obstante, matrimonium inter se publice, servata forma Concilii Trid. contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant, dispensare. Prolem &c. nunciando &c. de gratia speciali. Non obstantibus &c.

Fiat ut petitur. I. *Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Fiat. I. Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem. Id. Maii Anno septimo, & literæ fuerunt expeditæ sub Annulo Piscatoris die 15. Maii 1651. Pontificatus anno septimo.*

Porrò hoc etiam modò non ignoramus Sum. Pontifices pluries sic dispensare: nam ait Abbas *in C. per venerabilem, col. 4. qui fil. sint legit.* se meminisse Papam dispensate, quòd patruus neptem suam duceret in uxorem; & Cardin. sancti Xisti 2. 2. *S. Tho.* q. 154. refert Papam dispensasse, quòd Emanuel Rex Portugalliæ duas sorores successivè acciperet, qui cum prima matrimonium consummaverat, necnon dispensasse, ut Ferdinandus Rex Siciliæ amitam suam in uxorem acciperet, ut refert Ferret. *consil.* 32. *num.* 19.

Idemque Innocentius X. dispensavit etiam cum aliis Oratoribus super eodem primo affinitatis gradu, etiam sine causa, ut infra.

Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devotorum illius Oratorum Didaci de Benavides, y de la Cueva Comitis S. Stephani del Puerto; Serenissimi Principis Philippi Hispaniarum Regis à Consiliis bellicis, ac Gubernatoris, & Capitanei generalis in regno Galitiæ, laici: & Joanna Corella, y Avila Marchionissa de las Navas mulieris Toletan. seu alterius diœcesis, & in civitate vel diœcesi compostellan. ab anno, & ultra commorantium. Quod ipsi, qui ex Illustrioribus Hispaniarum familiis oriundi existunt, & in eadem domo, ubi præfata Oratrix educationi liberorum ex sorore germana dict. Oratricis per dict. Oratorem procreatorum, incumbit, commorantes, ex certis rationabilibus causis animos eorum moventibus, cupiunt invicem matrimonialiter copulari: sed quia primo affinitatis, ex eo proveniens, quia alias d. Orator duxit in uxorem Oratricis sororem jam defunctam, & tertio consanguinitatis se attinent, & sunt conjuncti, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolic. dispensatione. Supplicant igitur &c. quatenus cum eisdem Oratoribus, quod impedimentis primi affinitatis, ac tertii consanguinitatis graduum hujusmodi non obstantibus, matrimonium inter se publice &c. valeant dispensare. Prolem &c. nunciando &c. Non obstantibus &c. cum clausulis opportunis.

Fiat, ut petitur, I.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. per Breve S. V. expediendis, & attento, quod Oratores præd. in civitate, seu diœcesi Compostellan. ab anno, & ultra commorantur ut præfertur, committatur Ordinario Compostellan. sive ejus Officiali, qui deposita &c. dispenset, ut supra. Fiat. I. Dat. Romæ apud S. Mariam Major. Id. Maii Anno sexto.

CAPUT III.

Praxis Causarum Dispensationum matrimonialium cùm copula, vel sine illa ob infamiam.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonialis dispensatio, cum copula scienter de contrahendo, quomodo detur.*
2 *Scandali vitandi gratia receditur à jure communi.*
3 *Scandalorum causa ad dispensandum, habet locum tam in matrimonio contrahendo, quam contracto.*
4 *Matrimonialis dispensatio, cum causa de scienter contracto, quomodo detur.*
5 *Et quomodo cum causa, de ignoranter contracto, quando Oratores, detecto impedimento, abstinuerunt à copula.*
6 *Et quomodo, quando persistiterunt in ipsa copula.*
7 *Et quomodo propter infamiam, non tamen sequuta copula carnali.*
8 *Hæc tamen causa affinis est illi, cum copula scienter.*
9 *Osculum tantum non præbet justam causam dispensandi cum consanguineis ad contrahendum.*
10 *Dictum Pisistrati Atheniensis tyranni, circa osculum mulieris.*
11 *Os, violento osculo delibatum, turpitudinem non agnoscit.*
12 *Dispensatio matrimonialis, cum causa, pro Oratrice patre orbata, raro datur.*
13 *Et tamen, qua ratione quandoque detur.*
14 *Causæ dispensationum matrimonialium fuerunt discussæ in Congr. Concil.*
15 *Causa ut sit justa, quibus requisitis constare debet.*
16 *Papa est omnia, & super omnia.*
17 *Causa quomodo admittatur in dispensationibus matrimonialibus.*
18 *Nobilitas sola non sufficit pro causa ad dispensandum super impedimento matrimonii.*
19 *Sufficit tamen in conferendis beneficiis.*
20 *Causa, quando aliqua non sufficiunt, multa aggregata prosunt.*
as *Singula, quæ non prosunt, simul collecta juvant.*
22 *Dispensationes in secundo gradu, quam expressionem requirant.*
23 *Et quid in primo, & secundo affinitatis ex actu fornicario.*
24 *Et quid in primo, & tertio gradibus.*
25 *Dispensationi matrimoniali super impedimento ex actu fornicario, quænam clausula adiiciatur, si mulier primo cognita, vivit.*
26 *Et quid, per Sacr. Pœnitentiariam super impedimento occulto.*
27 *Et quid quando vir, & uxor sciunt impedimentum.*

HActenus de causis dispensationum matrimonialium cum causa sine copula carnali egimus, nunc verò quia humanæ fragilitatis impulsu Oratores ipsos, vires superare minimè posse sæpè conspicitur; proindeque, ubi ipsa copula intervenerit, tum ne salubri animarum remedio, ipsi remaneant destituti, tum ut Oratricis infamię paterna succurratur charitate; quæ ob id se innuptam, etiam remansuram verisimiliter timet: ubi tamen nulla fraus, ut nimisum, ea carnalis cognitio pro faciliori dispensatione, consulto inter eos minimè noscatur intercessisse: ad evitanda scandala, quæ inde oriri possent, cum illa, justam præbeant dispensandi causam, ut infra dicemus: Summus Pontifex Oratoribus ipsis nunquam renuit remediis consulere opportunis: quapropter superiorem ordinem prosequuturi, similem causarum formulas subiiciemus, ut sequitur, videlicet.

Vigesima secunda causa, Cum copula scienter, de contrahendo.

s *Quòd ipsis aliàs scientibus, se tertio consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, Orator prædictus, non quidem peccandi data opera, ut crimen admisso, hæc causa foret S. V. & Sedem Apostolicam, ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi, sed solùm vesana libidine victus, Oratricem cognovit. Cùm autem, Pater Sancte, nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahetur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret, graviaque exinde scandala possent verisimiliter exoriri, Cupiunt, &c.*

a Quare, gratia vitandi scandala, receditur à dispositione juris communis; *c. de nov. oper. nunc.* & multa prohibita conceduntur, Paris. *cons.* 68. *num.* 232. *vol.* 4. Quæ quidem scandala evenire possunt ex pluribus causis, nempe quoties timentur inimicitiæ, & jurgia, vel quoties timetur fornicationis periculum, ratione juventutis contrahentium. Fel. *cons.* 26. *nu.* 19. *vers. nunc considerandum est*, Quòd profectò vindicat sibi locum, tam in matrimonium contrahendo, ut hic, 3
quàm in jam contracto, Sanch. *l.* 8. *disput.* 19. *n.* 10. & prout suo loco dicemus, in illo enim militat hæc eadem ratio, quę inscienter de contrahendo; nam in utroque casu conceditur dispensatio ad evitanda scandala, videlicet de contrahendo, nisi matrimonium contrahatur; de contracto verò, si divortium fieret.

Vige-

Vigesima tertia causa, De scienter contracto.

4 *Quòd ipsi aliàs scientes se tertio Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, non quidem peccandi data opera, &c. matrimonium inter se per verba de præsenti, clandestinè, & de facto contraxerunt, à carnali copula consummarunt. Cùm autem, &c. si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent verisimiliter exoriri &c.*

Vigesima quarta causa, De ignoranter contracto, quando Oratores detecto impedimento abstinuerunt à copula.

5 *Quòd ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quominus possent invicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter se, per verba de præsenti publicè, factis proclamationibus in eorum Parochiali Ecclesia, juxta formam Concil. Trid. nulloque detecto, neque denunciato impedimento, contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, & carnali copula consummarunt. Postmodùm verò, ad eorum pervenit notitiam, eos tertio, & quarto à communi stipite provenientibus, Consanguinitatis gradibus invicem esse conjunctos; propter quod à carnali copula hujusmodi abstinuerunt. Cùm autem, Pater Sancte, Oratores prædicti in hujusmodi matrimonio remanere non possint, absque Sedis Apostolicæ dispensatione; & si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Supplicant, &c.*

Vigesima quinta causa, De ignoranter contracto, quando Oratores detecto impedimento perseverarunt in copula.

6 *Quòd ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, &c.* ut supra *matrimonium inter se, &c. & carnali copula consummarunt, postmodùm verò &c. esse conjunctis, & nihilominus in eadem carnali copula persliterunt. Cùm autem, &c. & si divortium fieret, &c.*

Vigesima sexta causa, propter infamiam, sine copula.

7 *Quòd ipsi scientes se quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, non quidem peccandi data opera &c. reddendi, insimul conversati, seque* (si oscula intervenerint) *deosculati sint; carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta: Et nihilominus orta est suspicio, licèt falsa, quòd ipsi Oratores se carnaliter cognoverint. Cùm autem, Pater Sancte, præmissa publica existant, & nisi matrimonium inter eos contrahatur, dicta Oratrix graviter defamata, & innupta &c.*

Cum supradicta causa videlicet per Innoc. Papam X. dispensatum super secundo gradu Consangoinitatis com oratoribus de vere nobili genere procreatis, sublata tamen narratiua suspicionis copulæ inter ipsos oratores, ut ex tenore seqoentium literatum, videlicet:

A tergo. *Dilecto filio Vicario Venerabilis Fratris Archiepiscopo Neapolitan. in spiritualibus generali.* Intus verò.

Dilecte fili. Salutem &c. oblata nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Iosephi Caraffa laici, & Dianoræ etiam Caraffa mulieris Neapolitan. petitio continebat, quòd ipsi aliàs scientes se secundo in linea æquali consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso hac causa foret, nos, & Sedem Apostolicam ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi, insimul conversati sunt, ipseque Iosephus d. Dianoram deosculatus est, carnali tamen copula inter eos minimè subsequenti. Cùm autem sicut d. petitio subjungebat, nisi matrimonium inter d. exponentes contrahatur, d. Dionora graviter diffamata, & innupta remaneret, graviaque exinde scandala orirentur. Cupiunt exponentes præd. qui, ut asserunt, de vere nobili genere procreati existunt, invicem matrimonialiter copulari; sed quia aliàs d. Dianora matrimonium per verba de præsenti publicæ, servata forma Concilii Trident. cum viro tertio, & quarto communi stipite provenientibus sibi, & dict. Iosepho conjuncto contraxit; ex quo ab aliquibus dubitatur ortum fuisse impedimentum publicæ honestatis justitiæ; quamvis matrimonium præd. à te fili Vicarie, ipsa Dianora à præd. Consanguineo omninò intacta, & in nullo penitus attenta remanente, per sententiam diffinitivam, quæ transitum fecit in judicatum, nullum declaratum fuerit ex defectu dispensationis Apostol. quæ præcedere debebat super d. gradibus, ac stante impedimento dicti secundi gradus hujusmodi desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt absque Sedis Apost. dispensatione. Ideò nobis humiliter supplicari fecerunt exponentes præd. ut eis præmissis de absolutionis beneficio, & opportunæ dispensationis gratia provi dere de benignitate Apost. dignaremur. Nos igitur &c. certam de præmissis notitiam non habentes, ipsosque exponentes specialis gratiæ favore prosequi volentes: nec non eorum quemlibet à quibusvis, &c. censentes &c. discretioni tuæ &c. committimus &c. quatenus deposita &c. repereris, super quo &c. oneramus, eosdem exponentes ab excessibus hujusmodi in utroque foro imposita, arbitrio tuo pœnitentia salutari: & recepto ab eis juramento, quòd sub spe facilius &c. præmissa non commiserint, authoritate nostra hac vice duntaxat absolvas in forma Ecclesiæ &c. ac cum eisdem exponentibus, dummodo d. Dianora propè hoc capta non fuerit, quòd secundi in linea æquali consanguinitatis, ac tertii ac Quarti publicæ honestatis justitiæ ex præmissis provenientibus quatenus existat, impedimentis hujusmodi ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque non obstantibus matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Trident. &c. Prolem &c. nunciando. Volumus autem, quòd si spreta &c. obtinere, Et nihilominus absolutio, & dispensatio hujusmodi à te facienda prædicta, nullius sint roboris, vel momenti. Datum &c. apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die prima Martii 1644. Pontificatus nostri Anno vigesimoprimo.

B. Albergottus.

8 Hæc causa, quoad inducendam dispensationem, est affinis, & similis supradictæ causæ, cum copula, scienter; & noviter est addita per Datariam, clausula supradicta, *Non quidem peccandi data opera &c.* quia fraus, & malitia, quæ possunt intervenire, ubi copula sequuta est, ad effectum reddendi faciliorem Pontificem ad dispensandum, de facili etiam possent Pontificem intervenire, ubi Oratores, ad eundem finem fuissent insimul conversati.

Nec omittam, quòd circà osculum supradictum, nonnulli hujus praxis ignari, tenent ex eo solummodo oriri hanc infamiam, quæ pro causa sufficiat ad dispensandum: id autem valdè est ab ipsa praxi alienum: nam, aut mulier à suo consanguineo deosculatur causa amoris, & conjunctionis sanguinis, & tunc nullum inde ortum malum, 9

cui obviandum erit per dispensationem ad contrahendum;
immò hoc casu potiùs adhaerendum est dicto Pisistrati Athe-
niensis tyranni, qui cum adolescens quidam, amore captus,
ejus filiam osculatus esset, uxori hortanti, ut ab eo capitale
supplicium sumeretur, respondit; *Si eos, qui amant, interficia-
mus, quid his faciemus, quibus odio sumus?* ex Menoch. *de
arbitr. casu* 287. *relato per* Baiard. *ad Jul. Clar. q.*83. *nu.*30.
Unde, cùm nulla inde possit oriri infamia, cessat causa di-
spensationis ad contrahendum. Aut vir ipse deosculatur mu-
lierem invitam, & per vim, ob singularem tamen amoris
affectum, quem tantùmmodo, ut plurimùm erga mulus
bona, & opulentam dotem gerit, ut facilius eam, ejusque
parentes inducant ad secum contrahendum; & tunc, cùm
ipsa aegrè ferat, nec aliquo modo consentiat; illaesa profe-
ctò remanet illius fama; & sic, neque ex eo insurgit causa
ad dispensandum; Unde, si licet poetas allegare, ut *in
capit. forus, §. jurgium, de verb. sign.* ubi allegatur Vir-
gilius, ibi *Limes agro positus, litem ut discerneret arvis*,
& Bart. *consil.* 1. *crim. numero* 5. allegat eundem Vergi-
lium, ibi *Nescio, quis teneros oculos mihi fascinat agnos*;
nec etiam nos pudeat tragicomicum illud ad rem nostram
allegare, dicentem, quod Os violento osculo delibatum tur-
pitudinem non agnoscit.

Quare, nisi supradicta suspicio, quamvis falsa, carnalis
cognitionis, interveneris, per solum osculum, non datur
dispensatio, & insuper omninò talis, per quam mulier in-
de graviter diffamata, ac innupta remaneret. Unde neque
perperam additur hodie illa dictio, *graviter*; ex quo anteà
etiam sicut hodie, stante aliquali infamia, nihilominus
si mulier dotem habeat opulentam, non ita facilè illius con-
nubium à viro recusatur: quòd si ad hoc data opera se car-
naliter cognoverit, efficiuntur indigni dispensatione, &
puniuntur, provt suo loco dicetur.

Hanc causam jam diù per Sūmos Pontifices fuisse admis-
sam, prout hodie admittitur, nemo est qui ignoret; quan-
doquidem affinis est causae ob carnalem copulam secutam,
ambaeque tendunt ad oratricis honori succurrendum, atq;
scandalis obviandum. Verum tamen est, nonnunquam
illam commentitiam adduci, cùm conversatio inter Ora-
tores talis non sit, prout praeponitur. Satagunt enim ipsi
cùm nequeant alia causa juvari in propinquioribus gradi-
bus, puta in secundo, vel primo & secundo, compositionem
effugere; quae si dispensatio petenda esset sine causa, sol-
venda foret; sicque praeter subreptionem, caeterasque ma-
la, quae inde sequuntur, id in maximum Datariae Apost.
vergeret detrimentum, quae compositiones accipit pro
sustentatione Papae, illiusque ministrorum universali Ec-
clesiae inservientium, ac pauperum; illorum praesertim,
qui tanquam ob religionem exules ad Urbem crebrò con-
fugiunt, atque confluunt. Quod quidem malum certum est
evenire ob nimiam Delegatorum indulgentiam, qui (sal-
va aliorum pace) nimis osciranter se gerunt in verificatio-
ne suprad. causae; provt jam non vulgari experientia edo-
cti sumus.

Non obstantibus praemissis, ac omnibus illis, quae in di-
ctis literis volumus non obstare, caeterisque contrariis
quibuscunque. Dat. Romae apud S. Petrum &c. Die
13. Decembris 1643. Pontificatus nostri Anno vigesimo
primo.

Alia insuper adest causa, nempe, pro Oratrice patre
orbata; quam inter caeteras causas numerare non placuit;
13 cùm nunquam, aut rarò sola admittatur; sed tantùm alijs
aggregata in casu proximioris gradus, & tunc ea ratione
admittitur, quia cùm fuerit orbata parentibus, vel saltem
patre, orphana dicitur; eòque magis si ipsa plures habeat
filios ex alio matrimonio, Sanch. *lib.* 8. *disp.* 19. *num.* 34.
Subdens ibi, quòd valde confert filiis, ut vitricus, vel
noverca sint eorum consanguinei, ut sic, non instar vitri-
ci, vel novercae se habeant erga filios, sed tanquam illis san-
guine juncti.

Porrò, per expressionem praedictarum causarum, non
infertur, alias causas adduci non posse; nam supradictae ap-
positae sunt tanquam frequentiores. Summus enim Ponti-
fex potest quamcunque aliam causam, sibi rationabilem, &
benevisam admittere: quae tamen antequam admittatur, di-
scutitur per DD. Cardinales Sac. Congr. Concilii de manda-
14 to ipsius Pontificis; in qua quidem Congregatione omnes
supradictae causae fuerunt discussae, & approbatae, ut supra
diximus; cùm ipsa Congr. habeat facultatem ab ipso Pon-
tifice illas declarandi, quo sensu accipi possint: summo-

pereque perpendet, an vnaqueq; causa sit justa, & honesta,
habeatque sua requisita, quae tria debent esse, videlicet,
ut secundum aequitatem sit licita; ut conveniens sit hone- 15
stati, & expediens sit secundùm vtilitatem, ut per Me-
noch. *conf.* 75. *numer.* 35. *lib.* 1. quamvis sufficiat per ipsum
tantùm has causas examinari, & admitti, eùm Papa sit 16
omnia, & super omnia, Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 1.
praem. num. 39.

Et haec sufficiant quoad causas, in hujusmodi dispen-
sationibus, frequentiores. Est tamen advertendum pro iis,
qui ignorant praxim Romanae Curiae, quod non quaelibet ex
dictis causis admittitur indifferenter per Summum Pontifi-
cem, in quibuscunque gradibus; nam in remotioribus, puta, 17
quartò, vel tertiò, & quartò, etiam ex pluribus stipitibus,
quomodocumq; duplicatis, seu multiplicatis, ac etiam in se-
cundo, & tertiò ex communi, seu pluribus stipitibus pari-
ter multiplicatis (dummodo secundus gradus tantùm non
proveniat ex uno stipite, puta in secundo ex uno, & ter-
tio ex altero) sufficiunt leviores causae, nempe, angustia
loci, incompetentia, vel carentia dotis, magna aetas Ora-
tricis, quae excedat vigesimum quattum annum, inimi-
citiae, dotes litibus involutae &c. In proximioribus verò
gradibus, puta in secundo, seu primo, & secundo, non ni-
si rarò dispensatur, & ubi gravia scandala, & Oratoribus pe-
riculum mortis ex copula carnali forsan subsequuta, vel il-
lius suspicione, immineant: si tamen Summo Pontifici pla-
cuerit ex aliis causis dispensare, illae urgentiores requirun-
tur, nempe, ut bona conserventur in familia, aut Con-
servatio ipsius familiae, vel excellentia meritorum &c. At
ubi una levis causa in his proximioribus gradibus non suffi-
cit; nec aliqua gravior ex primodictis adest, cum qua peti
possit dispensatio; sicut alias vidi, plures ex levioribus alle-
gantur, veluti, *Quod cùm dicta Oratrix patre orbata,
trigesimum annum agens, in dicto loco, propter illius angu-
stiam, virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire ne-
queat. Cupiunt Oratores praefati, qui de vere nobili genere pro-
creati existunt, invicem matrimonialiter copulari, sed quia se-
cundo consanguinitatis gradu invicem sunt conjuncti &c.* Et
sic quatuor insimul causae allegantur, Prima, quòd Oratrix
sit patre orbata. Secunda, quòd agat trigesimum suae aetatis
annum. Tertia, angustia loci. Quarta, nobilitas Orato- 18
rum, ex quo neque haec nobilitas per se constituat hic cau-
sam dispensandi, nisi cumuletur cum alia causa, ut supra
diximus, tametsi in aliis gratiis sola sufficit, praecipuè in con-
ferendis beneficiis; quo casu considetatur nobilitas, per
tex. *in c. de multa, de praeb. cum adeo, vbi gloss. de rescript.* &
*gloss. in cap. conquerente verbo, sufficientia, de cler. non re-
sidend. gl. in capitul. constitutis,* 2. *in verb. potentiam, de
appellat.* nisi tamen matrimonialis dispensatio concedatur
sine causa; quia tunc exprimitur qualitas Oratorum, nem- 19
pe, an sint nobiles, principales cives, illustres &c. quae qui-
dem expressio apponitur ad cohonestandam dispensatio-
nem, illiusque concessionem faciliorem reddendam; & in
proposito plurium causarum, insimul adductarum, dicit
etiam Sanchez *d. lib.* 8. *disput.* 19. *numer.* 34. quòd, quan- 20
do causae aliquae non sufficiunt, multae ad invicem aggrega-
tae prosunt; juxta illud, *singula quae non possunt, simul colle- 21
cta juvant, l.* 1. *rationes, & l. instrumento, C. de prob.* Ludo-
vis. *decis.* 245. *num.* 2.

Praxis autem, sive modus impetrandi has dispensatio-
nes in secundo Consanguinitatis, sive affinitatis gradu,
talis est, ut sufficiat, Oratores exprimere, quòd sint in linea
aequali, & non aliàs; ac propterea illius expressio talis es- 22
se debet, nempè, *Quod ipsis alias scientibus se secundo Con-
sanguinitatis, vel affinitatis gradu in linea aequali invicem
esse conjunctos, vel se attinere Orator praefatus non quidem
peccandi data opera &c.*

Hujusmodi dispensationes super secundo, aut primo &
secundo gradibus concedi non consueverunt, nisi ex cau-
sa copulae secutae, aut illius suspicionis, & ob infamiam se-
cundùm usum Datariae Apostolicae, prout aliàs diximus, li-
cèt modernis temporibus sub hoc pontificatu Sanctissimi
Domini Nostri Alexandri VII. viderim dispensationem
concessam, etiam ex aliis causis, ut infrà, videlicet.

*Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte de-
votorum illius Oratorum Bernardi Hector de Maclelaict, &
Claudiae etiam Hector de Macle mulieris Parisiens. quòd ipsi
aliàs scientes se secundo in linea aequali consanguinitatis gra-
du invicem esse conjunctos, non quidem peccandi data opera, ne
crimine admisso haec causa foret Sanctitatem Vestram, & Se-
dem*

dem Apostolicam erga ipsos faciliores reddendi, de matrimonio inter se contrahendo tractarunt, & sub spe futuri matrimonii insimul familiariter conversati sunt, carnalis tamen copula inter eos minime subsecuta. Cum autem (Pater sancte) præmissa publica existant, & propterea nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dictæ Oratricis honor & fama maximum detrimentum paterentur. Cupiunt Oratores præfati, qui de verò nobili genere procreati existunt, invicem &c. copulari. Sed stante impedimento hujusmodi &c. supplicant &c. quatenus cum eisdem Oratoribus quod impedimento secundi &c. matrimonium inter se &c. Non obstantibus &c. cum clausulis opportunis.

Fiat, ut petitur F.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c.

Fiat, F.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Idib. Iulii Anno Primo.

23 Cùm autem petitur dispensatio in primo, aut in primo, & secundo ex actu fornicario, necesse est, quòd Impedimenti, seu impedimentorum provenientia exprimatur, nempe si Oratores fuerint in primo affinitatis, concipietur narrativa hoc modo, videlicet; *Quod ipsis aliàs scientibus se primo affinitatis gradu invicem attinere, & ex eo proveniente, quòd aliàs dictus Orator præfatam Oratricis matrem adhuc superstitem* (si forte illa vivat) *carnaliter cognovit, ipse Orator non quidem peccandi data opera &c.*

24 Pari modo erit hæc provenientia exprimenda, si Oratores fuerint conjuncti in primo, & tertio, puta, si Orator fuerit patruus magnus Oratricis; & sic in primo, & secundo, ut dictum est, veluti, quòd Orator sit patruus, vel avunculus magnus ipsius Oratricis, & si fuerit in duplicibus primo, & secundo, pariter explicanda erit hujusmodi provenientia, prout est, nempè, *Quod ipsi aliàs scientes Duplicibus primo, & secundo consanguinitatis gradibus à communibus stipitibus, & ex eo provenientibus, quia Orator est patruus, & avunculus dictæ Oratricis, invicem esse conjunctos &c.* si enim è converso ipsa Oratrix esset amita, vel matertera magna Oratoris, tunc aut non conceditur dispensatio, aut raró conceditur ob quandam reverentiam erga majores.

Sed hic est bene advertendum, quòd super affinitate ex actu fornicario, non sine maxima difficultate datur dispensatio, si mulier primo cognita vivat; Quod etiam intelligas, si quis cognoverit filiam, & deinde voluerit contrahe-
25 re cum illius matre; quòd si forte detur, additur clausula, *Et postquam dictus Orator omnem occasionem recidivam conversationis cum prædicta Oratricis genitrice* (vel è contra) *abstulerit*, Injunctoque prius ejusdem Oratoribus sub gravissimis pœnis, ne in loco, seu oppido, in quo ipsius Oratricis genitricem, vel filiam pro tempore morari contigerit, habitent; quòdque si præcepto hujusmodi non paruerint, desuper conficiendæ literæ, illis quoad forum conscientiæ nullatenus suffragentur.

Quo casu in hac Curia Archiepiscopali vigore supradicti decreti injungi Oratoribus consuevit, ne sub carceris per annum, aliisque gravissimis pœnis, arbitrio ejusque Curiæ, sic habitent, ut supra dictum est.

Hæc autem, quoad dispensationes pro utroque foro. In foro autem conscientiæ, cum impedimentum fuerit occultum, additur tantummodo clausula supradicta, nempe, *sublata occasione recidiva conversationis*.

Est prætereà notandum, quòd si petatur per Officium Sacræ Pœnitentiariæ dispensatio super impedimento, videlicet primi affinitatis ex actu fornicario, ex eo provenientis, quia fortè Orator contraxit matrimonium cum muliere,
26 cujus sororem, aut matrem priùs carnaliter cognoverat, committitur Confessario, per Oratorem eligendo, quatenus eum absolvat, injuncta inde ei pro tam enormis libidinis excessu, gravi pœnitentia salutari, ac confessione Sacramentali peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimum semel, vel quoties eidem Confessori videbitur, & dummodo impedimentum occultum sit, & separatio inter Oratorem, & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo, & ex cohabitatione de incontinentia probabiliter timendum esset, eidem Confessori visum fuerit; dictaque muliere, de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita cautè, ut Oratoris delictum nusquam detegatur, matrimonium cum eadem, & uterque inter se de novo secretè &c. licitè contrahere valeant, dispenset.

Cùm verò contingit, virum, & mulierem scivisse impedimentum, additur etiam, ut debebant ambo de nullitate 27
prioris consensus certiorari, imponiturque eis gravis, & diuturna pœnitentia salutaris; quia cum insimul sciant impedimentum, possunt etiam insimul pœnitere, quod fortè non ita commodè posset unus tantùm, absque periculo detegendi crimen alteri conjugi, ignoranti hujusmodi impedimentum. Et idem erit, si Oratores scivissent impedimentum post contractum matrimonium.

CAPUT IV.

Praxis Impetrationis, & commissionis earundem Dispensationum.

SUMMARIUM.

1 *Dispensationes matrimoniales quonam modo petantur, & concedantur.*
2 *Motus proprii Pii V. tenor super veritate exprimenda in dispensationibus matrimonialibus.*
3 *Supplicationes matrimoniales cui revidenda porrigantur.*
4 *Ferdinandus Bezer laudatur, ejusque filius successor.*
5 *Officium minoris gratiæ, cur sic appellatum.*
6 *Constitutionis Pii V. super ordinatione novi status Sac. Pœnitentiariæ tenor.*
7 *Formula supplicationis dispensationis matrimonialis cum causa.*
8 *Ejusdemque dispensationis literarum formula.*
9 *Dispensationum matrimonialium literæ multifariam expediuntur.*
10 *Dispensationes Ordinario impetrantium committendas.*
11 *Non autem Vicario Capitulari, & quare.*
12 *Vicarii Episcoporum ultra montes vocantur Officiales.*
13 *Nihil tamen differunt à Vicariis.*
14 *Sede Episcopali vacante, dispensationes diriguntur ab Ordinario viciniori.*
15 *Et sub qua forma.*
16 *Episcopo graviter ægrotante, commissio fit viciniori Episcopo, & quare.*
17 *Et eidem viciniori committuntur literæ dispensationis, si Oratores sint Nullius Diœcesis.*
18 *Ordinarius vicinior quis dicatur.*
19 *Et attenditur quasi possessio hujus vicinitatis ad exequendas literas Apostolicas.*
20 *Vicinitatis mensura quàndo attendatur.*
21 *Diæta legalis quomodo computetur.*
22 *Commissione facta Vicario, vivente Episcopo, mortuo tamen ante literarum præsentationem, quid agendum.*
23 *Mutationis judicis formula super dispensatione matrimoniali.*
24 *Mutatio judicis datur ob impossibilitatem primi exequutoris.*
25 *Et generaliter super quibuscunque rescriptis.*
26 *Iudex novus datus in dispensatione matrimoniali, quomodo procedat ad exequutionem literarum ipsius dispensationis.*
27 *Iudex prior, qui ad exequutionem literarum procedere recusavit, quomodo per novum judicem requirendus.*
28 *Recusatio, & appellatio à pari procedunt.*
29 *Requisitio debet fieri cum scriptura, non autem in voce.*
30 *Iudex, in locum alterius judicis suspecti, quomodo dandus tempore impetrationis principalis rescripti.*
31 *Iudicis, & partis officio fungi, inconveniens est.*
32 *Suspecto allegato Episcopo, an post illius obitum, sit etiam suspectus eius successor.*
33 *Episcopus, in causa sua Ecclesiæ quando possit esse judex.*
34 *Iudex quomodo detur per signaturam justitiæ in locum alterius judicis suspecti.*
35 *Iudex in commissione petitus ad lites in Curia, raro conceditur, & quid, quando partes super eo discordant.*
36 *Delegatio facta Vicario Episcopi, an, & quando transeat in successorem.*
37 *Literæ dispensationis non diriguntur Episcopo, & Vicario simul.*
38 *Commissio facta Vicario non potest per Episcopum expediri.*

39 *Iu-*

39 *Jurisdictio nondum competens, non potest committi.*
40 *Delegatio facta Vicario, non censetur facta Episcopo.*
41 *Quod exemplificatur, ut hic.*
42 *Jurisdictio delegata, est idiosa, & restringenda.*
43 *Ac propterea non prorogatur ad personas non expressas.*
44 *Vicario creato in Episcopum ejusdem Diœcesis, cessat commissio respectu personæ.*
45 *Vicario Episcopi confirmati, nondum consecrati diriguntur literæ dispensationis.*
46 *Vicariis duobus in Diœcesi existentibus, cui censeatur facta commissio, & num. 49.*
47 *Vicarius retinet jurisdictionem, etiam Episcopo censuris innodato.*
48 *Causa delegata exequutio non suspenditur, Episcopo excommunicato existente.*
50 *Subreptio & obreptio, etiam non dolosa vitiat gratiam.*
51 *Qualitas de jure exprimenda, si non exprimatur, vitiat gratiam.*
52 *Subreptio in beneficialibus vitiat, etiam ex simplicitate.*
53 *Falsitas præsumitur expressa cum dolo, & quare.*
54 *Subreptio, & obreptio in quo differant.*
55 *Vicarius pronuntiando literas esse subreptitias, functus est officio suo.*
56 *Delegatus semel judicando, licet nulliter functus est officio suo.*
57 *Vicariis habentibus jurisdictionem quasi Episcopalem non committuntur literarum exequutiones.*
58 *Sed tantum ipsis Prælatis inferioribus.*
59 *Episcopatus est culmen Dignitatum sæcularium.*
60 *Commissio dispensationis Prælato inferiori, quomodo petenda.*
61 *Prælati inferiores, quibus committuntur dispensationes, qui sint.*
62 *Abbatis Monti Cassinen. Vicario committuntur dispensationes, & alia rescripta.*
63 *Prælatis non habentibus particulare territorium, non committuntur dispensationes, & quare.*
64 *Nec carentibus jurisdictione.*
65 *Hospitalis Incurabilium Neapolis Corrector utitur insigniis Episcopalibus, & ubi.*
66 *Vicarii Apostolici exequuntur literas Apost.*
67 *Vicariatus Apostolici formula proponitur.*
68 *Dispensationes pro foro conscientia tantum diriguntur cuicunque Confessario.*
69 *Et qualis debeat esse talis Confessarius.*
70 *Ministri Generales Religionum exequuntur literas Sac. Pœnitentiariæ, licet non sint Doctores.*
71 *Et sub qua formula eis indulgetur.*
72 *Literis Sac. Pœnitentiariæ uni Confessario præsentatis, an possit postmodum alius adiri, per earundem exequutionem.*
73 *Resolvitur affirmativè, & respondetur ad contraria.*

JAm verò ex his, quæ quoad causas, cum quibus impetrantur hujusmodi dispensationes, dicta sunt, ad illarum praxim devenientes, videbimus, quonam modo illæ petantur & concedantur. Verùm illud omnes præmonitos velim,
quod licèt Romana Curia semper floruerit, sicut floret in 1
præsentia, viris non tantùm bonitati, sed etiam sanctitati studentibus, nunquam tamen defuerunt, qui Dei timore postposito, cùm vacent ejusdem Curiæ negotiis, non solùm importunè à Principe non concedenda petunt, verùm etiam in ipsis negotiis sibi propositis, cùm ob defectum causæ non possunt dispensationes obtinere; causas ipsas, sive veras sive falsas partibus suggerere non expavescunt; ne fortè amittant emolumentum, quod ex eis essent consequuturi; quod præcipuè compertum est in dispensationibus matrimonialibus: ut enim dixit *Pius secundus in Opusculo de moribus Germanorum fol. 1045. in Romana Curia, quam regunt homines, non omnia esse nitida, & plurima fieri digna correctione*; Unde non absre visum fuit hic, tanquam speculum ipsis Curialibus, sive Officialibus, sive Sollicitatoribus præponere Motum proprium *Pii V.* super expressione veritatis in dispensationibus supra dictis, editum: quanti enim ponderis sit, unam causam pro alia, ac falsam pro vera exprimere, satis vir timoratæ conscientiæ deprehendet; cùm ex hoc animarum jacturæ hominum, non per tramites rationis, & veritatis ambulantium, in immensum oriantur. Cujus quidem Motus proprij tenor talis est.

PIUS PAPA V.

2 *MOtu proprio &c. Cùm sicut accepimus, nonnulli, suæ conscientiæ prodigi, ac propriæ salutis immemores, ut facilius à nobis, & Sede Apostolica dispensationes matrimoniales, & alias gratias, & concessiones obtineant, gradus consanguinitatis, vel affinitatis aut cognationis spiritualis, ac scientiam illorum aliter, quàm eis à principio ab ipsis partibus significatum, vel narratum fuerit, exponunt, & si matrimonia hujusmodi adhuc contracta non fuerint, pro contractis narrant, & aliàs diversimodè veram facti speciem, tam in ipsis dispensationibus matrimonialibus, quam pro aliis quibuscunque gratiis, & concessionibus obtinendis immutent, ac propterea, cùm non solùm in impetrationibus hujusmodi falsitas narretur, verùm etiam in partibus plerumque pro verificatione gratiarum hujusmodi veritas immutetur, & falsitas committatur: Nos igitur hujusmodi abusibus, & erroribus obviare cupientes, Motu proprio, &c. omnes, & singulos procuratores, tam officii Sacræ Pœnitentiariæ, seu contradictarum, quàm alios quoscunq; sollicitatores, & scriptores, quos copistas vocant, qui veritatem facti à narratione, quam ab ipsis partibus habuerunt, quòd substantialia, & qualitates necessariò exprimendas, diversim faciunt, seu quoquomodo invertunt aut immutant, depravantur, & per subreptionem, & obreptionem gratias à nobis extorquent, pœnam falsi incurrere, & ea puniri omninò decernimus, & declaramus. Mandantes propterea almæ urbis Gubernatori, Cameræ Apost. Auditori, & Vicario, quatenus in præmissis reos, & culpabiles repertos, pœna falsi, ut præmittitur, puniant, cum potestate citandi, etiam per edictum, constito summariè de non tuto accessu, aliaque dicendi, & faciendi in præmissis necessaria, seu quomodolibet opportuna. Non obstantibus præmissis, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus, irritum quoque, & inane, &c. judicari, & diffiniri debere, sublata, &c. decernentibus. Et quod præsentis motus proprii, & absque data, & restrigatura, sola signatura sufficiat, & ubique fidem faciat in judicio, & extra, regula contraria non obstante, ejusque transumptis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, sigillo alicujus personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ, quodque Cameræ, & Cancellariæ Apostolicæ, ac audientiæ causarum Palatii Apostolici valvis, & in acie Campi floræ dimissis inibi copiis affixis, omnes ita afficiant, & arctent, ac si illis personaliter intimata fuissent.*

Placet Motu proprio M.

Pro impetrandis igitur literis dispensationis matrimonialis ita se habet praxis, ut conficienda sit super ea supplicatio Pontificis, sive ejus Officialibus porrigenda, sicut aliàs diximus de cæteris dispensationibus, aliisq; gratiis, quibus licèt plures numero præsint, in matrimonialibus tamen unicus est Officialis, qui supplicationes hujusmodi videt, &
3 revidet, quibus præerat pridem bo. mem. Ferdinandus Beger
nobilis Romanus, qui ob eximiam Doctrinam, necnon fi- 4
dei, & justitiæ zelum, integritatem, consilii maturitatem, singularemq; probitatem, cæterasque virtutes, quibus clarè dignoscebatur, ab exordio Pontificatus fel. record. Clementis Papæ VIII. ipsis supplicationibus, non tantùm matrimonialium, verùm etiam Contradictarum, ingenti hominum laude, jugiter præfuit: ob cujus quidem tanti viri me-

merita, ejus filium Ioannem Vincentium Begei, vix ætatis suæ anno decimo septimo explero, S. D. N. Urbanus Papa VIII. in demortui patris locum subrogavit, qui licèt ætate juvenis, sui tamen genitoris imaginem præ se ferens, non minori admiratione, quàm laude, demandatum id sibi munus noscitur exercere.

Quia verò major pars dispensationum matrimonialium, prius transibat per officium Pœnitentiariæ, & sub nomine Majoris Pœnitentiarii, sciendum est, quòd postmodum Officium hujusmodi per fel. record. Pium Papam V., sua Constitutione, translatum fuit in Cancellariam Apostolicam, illarumque Officiales, non ampliùs Pœnitentiariæ, sed Minoris Gratiæ appellari voluit. Cùmque Constitutio hæc multas partes contineat, concernentes non modo statutum eorundem Officialium, verùm etiam modum, & normam literas prædictarum dispensationum expediendi, non ab re visum fuit, illius tenorem pariter pro ipsorum Curialium commoditate hìc inserere, & talis est, videlicet.

Pius Episcopus Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. In earum rerum commutatione, quam magis suadentibus causis facere compellimur, hoc quoque à nobis sedulo curandum est, ut ille ministrorum numerus, qui novo ordine composito uno in loco usu esse desiit, in alium magis convenientem commodis rationabilibus elocetur. Cum igitur in generali reformatione officii nostri Pœnitentiariæ, & quam nuper edidimus, inter alia multa, duo officia Correctorum, itemque functiones, & exercitia omnium, & singulorum Scriptorum, qui viginti septem, & Procuratorum literarum dictæ Pœnitentiariæ, qui vigintiquatuor sunt, in prædicto Pœnitentiariæ officio de Apostol. potestatis plenitudine extinxerimus, & aboleverimus, ac eorundem Scriptorum, & Procuratorum, qui tunc literarum Pœnitentiariæ erant, rationem aliorsum habituri, eos omnes ab ipso Pœnitentiariæ officio subduxerimus; quemadmodum literis nostris desuper confectis plenius continetur; Nos dictis Officiis Scriptorum, & Procuratorum, eorumque collegiis novum statum inducere, & quantum in nobis est, singulorum ea obtinentium indemnitati consulere volentes, de simili potestatis plenitudine omnia, & singula officia, & loca Scriptorum, & Procuratorum prædictorum, ipsorumque personas, & collegia (novo nomine, & titulo utriusque indito, ac libera concessione, & omnimoda alia dispositione octo officiorum hujusmodi Procuratorum majori Pœnitentiario eodem, quo anteà, jure perpetuo remanente) ad Cancellariam Apostolicam transferimus, & cum ea perpetuò conjungimus, ita ut quondam Scriptores literarum Pœnitentiariæ, dehinc Scriptores literarum Apostolicarum minoris gratiæ, alii verò Procuratores literarum earundem appellentur, & inscribantur. Quibus concedimus, & assignamus mensam, seu bancum utrisque commune, in eadem Cancellaria post milites Sanctorum Petri, & Pauli, aut alio ibi loco à dilecto filio nostro S. R. E. Vicecancellario constituendo, ad quod literæ omnes hoc dehinc officio literarum minoris gratiæ expediendæ, in primis deferantur. Statuentes, ut materiæ, quæ in dicto Pœnitentiariæ officio proximis ante dictam reformationem temporibus communiter habebantur, & ex ordinatione nostra in summam redactæ sunt, deinceps per nostram, ac Romani Pontificis pro tempore existentis, deputatorumve signaturam fiant. Harum omnium libellos supplices, & item literarum super eis conficiendarum schedulas, sive minutas, soli Procuratores ad dictæ Cancellariæ stylum conscribant. Conscriptas minutas Abbreviatores literarum Apostol. de majori præsidentia in primis examinent, & corrigant. Correctas soli Scriptores hujusmodi literarum minoris gratiæ describant, ut inde literæ ipsæ ad Cancellariam prædictam, & Defensores, aliosque Præsidentes in banco præd. deferantur, ibique secundùm regulam ad ritum dicti officii Pœnitentiariæ moderandam taxentur. Mox ab Abbreviatoribus prædictis, instar aliarum in eadem Cancellaria recognitæ, & ad supplicationem collatæ, ad Bullariam mittantur, subjectoque plumbo protinus à Sigillatore prædicti officii Pœnitentiariæ capiantur, qui taxa ad præscriptum nostrum recepta, eas per descriptores ad id assumendos juxta nostras super hoc ordinationes registrari, & registratas ad exemplum, ut in aliis moris est, conferre: denique singulis literis prædictis omnem impensam per verbum exposuit, ut in literis officii Pœnitentiariæ prædictæ moris erat, subscribere, idque etiam registro prædicto adnotare procuret. Percipiendorum autem à quoque fructuum & emolumentorum suorum ea ratio esse debeat, ut finito mense in primis salaria eorum omnium, qui ad mensam prædictam defensores, & alio officii munere ex Scriptoribus & Procuratoribus literarum minoris gratiæ hujusmodi constituantur & solvantur. Demum Procuratores, & Scriptores suam quisque portionem viritim per sua collegia, ut anteà distribuendam, capiant. Reges verò dictæ Cancellariæ, & Abbreviatores prædicti pro laboribus illud idem de singulis expeditionibus, quod olim prædicti duo Correctores, & stipendium, & emolumentum liberè, & licitè percipiant. Cætera item salaria, & emolumenta in plumbo, & utroque registro, videlicet supplicationum, & literarum prædictarum, & alibi necessaria, juxta ordinationes nostras prædictas capiantur. De taxa verò à dicto Sigillatore capienda stipendia Regentis, Datarii, Correctoris, Theologi, Doctoris, Procuratorum, Scriptorum, Sigillatoris, cæterorumque ministrorum Officii Pœnitentiariæ, item impensa omnes etiam pro charta, atramento, cera, capsula, cordulis, & alias quomodocumque ad expeditionem literarum dictæ Pœnitentiariæ necessaria, quam gratis ubique fieri, & concedi jam præcepimus, ante omnia desumantur, & singulis persolvantur, quod verò, his omnibus omninò deductis & persolutis, reliquum erit, majoris Pœnitentiarii prædicti esse debeat. Adhæc quoque prædictus Sigillator curam habeat prædictas supplicationes è manu Datarii recipiendi, & per alios ad id ordinandos describendi, in registrum ab altero distinctum referendi, & utrumque fideliter custodiendi. Cæterùm nullæ omnino supplicationes super hujusmodi materiis signandæ inter Abbreviatores prædictos distribuantur, neque cuipiam relinquantur, neque super iis sumpta, aliave exempla ex registris describantur, etiam postquam literæ Apostolicæ super illis expeditæ, & partibus eas prosequentibus, redditæ fuerint, sed supplicationes ipsæ apud registrum prædictum sub cura dicti Sigillatoris, qui pariter ipsi registro Præfectus sit, fideliter custodiantur. Percipimus igitur, atque interdicimus Abbreviatoribus, Scriptoribus, Procuratoribus, cæterisque prædictis, tam conjunctim, quàm divisim, ne quid, vel minimùm, etiam sponte oblatum à partibus, sive pro expeditionis maturatione, sive alio extraordinario labore capiant; aut à famulis, aliisve personis capere permittant, sed suis quoque taxis, & stipendiis, uti constituta sunt, contenti esse debeant. Quicunque secus fecerint, præter illas censuras, & pœnas, quæ in talia perpetrantes impositæ sunt, suorum officiorum privationem incurrant, & ad futura inhabiles, ac etiam infames censeantur, uti nos illos privatos, & infames declaramus eo ipso. Et nihilominus mandamus præd. Vicecancellario, & Abbreviatoribus, necnon Rescribendario, & Scriptoribus Apostolicis, cæterisque, ad quos pertinet, tam conjunctim, quàm divisim, ut Scriptores, & Procuratores prædictos, eorumque singulos sic cum universo corpore prædicto conjunctos, fraterna charitate prosequantur, & ad hujusmodi officia, & ipsorum liberum exercitium, necnon honores, onera, & emolumenta omnia recipiant, & admittant, ac faciant prædicta omnia, & singula inviolabiliter observari. Non permittentes quemquam contra præsentium tenorem quomodolibet impediri. Rursus eidem Scriptoribus, & Procuratoribus sic cooptatis, & adscriptis, ut prædicto Vicecancellario, tanquam capiti, aliorum dictæ Cameræ Collegiorum instar obediant, & obsequan-

simplicibus, sive ex pluribus stipitibus mixtis: tunc literæ expediuntur in forma Brevis, ut superius diximus; in quo brevius ponitur, & intitulatur nomen Pontificis, videlicet *Urbanus Papa VIII.* nam omnia in ipso Brevi debent breviter, & succinctè exprimi, cùm juxta illius diffinitionem, nihil aliud sit, nisi Commentariolus, summam rerum continens, *l. 1. C. de apoc. publ.* Mandos. *reg. 27. q. 11. numer. 1.* & alibi diximus.

Vicario. *Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. &c.* Ita enim est statutum ex Concil. Trident. *sess. 22. cap. 5. de reform.* volente, dispensa-
10 tiones esse nullius momenti, nisi illæ Ordinario impetrantis committantur, ad denotandum, quòd alteri non debeant committi, & etiam ante dictum Concilium: idem statutum fuit in *Constitut. Pii IV.* super reformatione Officii Sac. Pœnitentiariæ, ibi. *Nec dispensationes matrimoniales in forma gratiosa, sed semper committantur Ordinariis, prout aliàs fieri consuevit.*

Ad hanc praxim conducit videre, an hujusmodi dispensationes, sive alia rescripta Sedis Apostolicæ possint dirigi etiam Vicario, Sede Episcopali vacante, deputato, pro illorum exequutione? Et videtur affirmativè respondendum; quandoquidem satis tritum est, Capitulum succedere Episcopo in spiritualibus, & temporalibus *cap. fin. & ibi gloss. de suppl. neglig. prælat.* & magis patet in *Extravag. Execrabilis, §. cæterum, de præb.* ubi postquam dixisset, quod recipientes secundum beneficium curatum, debet dimittere primum in manibus Ordinariorum, subdit, *Cæterum Ordinario intelligamus, &c. vel Ecclesiis Cathedralibus vacantibus Capitula earundem*, Paris. *de resign. benef. l. 7. q. 23. num. 14.*

11 His tamen non obstantibus contrarium est verius, ac in satis notoria praxi receptum, quæ non admittit, ut ipsi Vicario Capitulari prædicta rescripta dirigantur. Ratio enim est, quia ipse non dicitur propriè Vicarius Episcopi, sed jurisdictionis Episcopalis, & ordinariæ, quam habet à Capitulo; & propterea, si sint Vicario generali directæ, prout dirigi consueverunt, non poterit Vicarius Capitularis illas exequutioni demandare; quia ipse non succedit in jurisdictione delegata, quæ non est in Capitulo, nec in ipso Vicario Capitulari, sed tantùm in Vicario per Episcopum deputari solito, Felin. *in c. eam te, num. 17. verbo, in mandato, de rescript.* Soce. *in c. qualiter, & quando, numer. 185.* nec aliquis recordatur, fuisse unquam aliter observatum, immò meo tempore, cùm Orator Regis Hispaniarum apud fel. record. Paulum V. ardenter institisset, similem dispensationem matrimonialem, ex quibusdam caussis, dirigi cuidam Vicario Capitulari, non autem viciniori, sicut fieri solet, quando vacat Sedes Episcopalis; ac proinde adducebatur quoddam exemplum, quo officiali Majoricen. illius Sede Episcopali vacante deputato, fuerunt aliàs quædam literæ Apostolicæ pro illarum exequutione directæ; in quibus dicebatur, quòd ipsæ literæ sibi dirigebantur: etiam si de illis personis forsan non esset, quibus literæ Apostolicæ exequendæ dirigi solerent; ipse tamen Paulus semper negativè respondit, & sic literæ illius dispensationis fuerunt commissæ Vicario Episcopi vicinioris.

Et fuit alias declaratum, Vicarium Capitularem non posse expedire dispensationes matrimoniales directas Episcopo, & ejus Vicario Generalis *S. Congr. Concil. sub die 24. Maii 1621.* quicquid dicat Sanchez *de matrim. l. 9. disp. 27. num. 32. & 33.*

Sicut neque potest ipse Vicarius Capitularis exequi commissiones Apostolicas in forma, *Dignum*, & alias directas Episcopo, vel ejus Vicario generali intuitu officii, vel sub nomine dignitatis *S. Congreg. Concil. 2. Augusti, 1631.*

Benè tamen potest ipse Vicarius Capitularis exequutioni demandare literas Episcopo per Sacr. Congreg. directas, & ab illo non exequutas, ita censuit *Sac. Congreg. Episcop. & Regular. 10. Aprilis 1615.* necnon omne illud, quod Episcopo mortuo, per Bullam, seu Breve in caussis, jurisdictionem importantibus, concessum, *ex eadem S. Congr. in una Tiranen. 26. Ianuarii 1640. & in una Neapolitan. 10. Februarii ejusdem Anni.*

Sed hic videndum est etiam, si hujusmodi dispensationes essent commissæ Vicario, plena Sede Episcopali, nunquid, si ipsemet Vicarius Sede prædicta interim vacante fuerit electus Vicarius Capitularis, possit ipse dictas dispensationes exequi? Certè, non, quia licèt aliqui teneant posse, ut Salas *d. 20. de legib. sect. 17. num. 124.* Sanch. *lib. 8. disp. 27. nu. 32.* dicentes, quòd forma committendi non est Vicario Episcopi, sed Vicario generali diœcesis; & quia Sede Episcopali vacante, Vicarius generalis diœcesis, est Vicarius Capituli, propterea poterit ipse Vicarius Capituli exequi, non obstante, quòd dicta commissio fuerit directa Vicario Episcopi. Tamen dicta istorum auctorum satis deviant à notoria praxi Datariæ, quæ, ut aliàs diximus, exprimit in supplicatione commissionem facta Episcopo, seu illius Vicario generali tantùm; de quo testatur etiam Garc. *de benef. par. 6. c. 2. nu. 44.* dicens, quòd attento stylo Curiæ, & Cancellariæ, Sede Episcopali vacante, non diriguntur hæ dispensationes Vicario Capituli, quia de illo Papa non confidit, sed Episcopo viciniori, sive ejus Vicario in spiritual. generali; nec, ut id. Garc. ait, *nu. 49.* juvabit observantia, seu consuetudo contraria aliquorum Episcopatuum Hispaniæ, ad effectum, ut in illis, possit Officialis Capituli, sede vacante, exequi, & expedire dictas literas, & dispensationes, nec aliàs factæ sunt validæ; non enim potest dicta observantia, seu consuetudo relevare, nec aliquod jus dare, stante dicto stylo Curiæ, & Cancellariæ, quæ est organum Papæ; ex quo clarè apparet, non esse suæ intentionis, committere Officiali Capituli, dictam observantiam esse contra mentem committentis; In commissionibus namque, & delegationibus, attendenda est mens delegantis, cùm de ea constat id. Garz. *loc. cit.*

Ita etiam observatum in dispensationibus ultra montes, ut aliàs diximus, ubi Vicarii Episcopi appellantur Officiales, qui non inscribuntur Officiales, Episcopi Illerden. vel 12
Archiepiscopi, sed simpliciter Officiales Illerden. Toleran. & sic de singulis, teste eod. Garc. *par. 5. c. 2. num. 46.* nam quamvis simpliciter dicatur Officialis Toletan. intelligitur tantùm de Vicario generali, qui nihil differt ab officiali, ut habetur in *Clem. 2. cum glos. in verbo, officialis, de rescript.* ex eo quod hæc nomina sunt synonima, seu idem significantia, Ioann. Andreas *in addit. ad specul. rubr. de Offic. Vic.* quia in
effectu, nulla inter eos adest differentia, nisi in nomine, Co- 13
var. *var. resol. lib. 3. cap. 20. nu. 46.* Mandos. *in tract. de commiss. in commiss. per breve 28. verbo, Vicario, & in regul. Cancell. 14. quæst. 6. num. 16.* Gonz. *ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 3. nu. 8.* Barbos. *de offic. & potest. Episc. alleg. 4. nu. 58.* ubi testatur ita servare Romanæ Curiæ stylum in expeditionibus, &c. & sic nullo modo poterit intelligi de Officiali Capituli, quòd satis videtur in clausulis supradictæ supplicationis, dum ibi dicitur. *Et committentur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, vel committatur Ordinario, sive ejus Officiali*, idemque docet esse etiam de stylo antiquo, Hieronym. Paul. *in suo lib. nuncupato, Provinciale, sub titulo notabilia super dispensationibus matrimonialibus, versic. dispensationes matrimoniales, semper committi debent Ordinario folio mihi 411.*

Aliàs enim si literæ dispensationis directę Vicario, seu Officiali Episcopi, exequerentur per Vicarium Capitularem, Sede Episcopali vacante, deputatum, exequutio esset nulla, nullumque matrimonium vigore talis dispensationis contractum. Et cùm hoc fuisset alias in Rota propositum, Domini dixerunt, dispensationem matrimonii fuisse nullam, quia illa fuit concessa per Officialem Capituli Tudensis, Sede Episcopali vacante, in exequutionem mandati Apostolici de dispensando, quòd cum esset directum Officiali Episcopi, non potuit in illius exequutione se immiscere Officialis Capituli, qui nunquam succedit in jurisdictione delegata Episcopo, seu ejus Officiali, Felin. *in cap. eam te, num. 17.* Bellam. *decis. 166. de off. deleg.* & fuit resolutum in causa *Abulen. Beneficii 13. Iulii 1597. coram litta*; fuitque dictum non obstare, quòd prædictum mandatum de dispensando reperiatur simpliciter dictum Officiali Aurien. seu Tuden. & sic possit intelligi directum etiam Officiali Capituli; quia contrarium apparebat ex supplicatione ipsius dispensationis, in qua expresse fuit petitum, eam committi Ordinario, seu ejus Officiali; nec est dubium, literas recipere declarationem à supplicatione, quæ tanquam matrix semper est attendenda; quod comprobatur ex antiquissimo stylo Datariæ Cancellariæ, quæ semper solet dirigere dispensationes matrimoniales Ordinariis, ac etiam ex dispensatione *Sacr. Concil. Trident. sess. 22. cap. 5. de reform.* mandando, dispensationes esse dirigendas Ordinariis impetrantium, cum qua censetur Papa se voluisse conformare.

Præterea fuit dictum, non obstare, quòd in Diœcesi Tuden. non adesset Officialis Episcopi, ex quo Sedes vacabat,

quia

quia de tempore Datæ dictæ dispensationis Episcopus vivebat, & sic non potuit censeri directa Officiali Capituli, de quo tunc probabiliter cogitari non potuit, cùm adhuc ille in rerum natura non esset, & mors futura Episcopi, respectu temporis, non erat certa Officialibus Papæ; vltra quod non poterat Officialis Capituli se intromittere in illius exequutione, cùm nunquam succedat in jurisdictione delegata Episcopo, seu ejus Officiali, quod etiam probatur ex alio stylo Cancellariæ, & Datariæ, quæ, Sede Episcopali vacante, non solet committere dispensationes, nec alias similes gratias Officiali Capituli, sed Episcopo viciniori, seu ejus Officiali, vt fuit firmatum in id. Abulen. *Beneficiis*, vt etiam aliàs dixi.

Provt etiam fuit dictum, non obstare, quòd Papa possit dirigere hujusmodi dispensationes alteri, quàm Ordinario, & sic stante alternativa, de qua in dicto mandato, ibi, *Officiali Aurien. seu Tuden.* potuerit Officialis Tuden. procedere ad illius exequutionem, quia fuit responsum, Papam voluisse committere hanc dispensationem alteri, quàm Ordinario, sed alternativam illam fuisse appositam propter narrativam supplicantis, qui narravit, Oratores esse Diœcesis Aurien. seu Tuden. & ideò intelligendum esse directam illi Officiali, qui esset Ordinarius; quod suadetur ex supplicatione, in qua fuit petitum committi Ordinario seu ejus Officiali ex stylo Datariæ, & Cancellariæ, & ex dispositione *Sac. Concil. Trident.* ex quibus probatur, hanc dispositionem censeri debere dictam Ordinario impetrantium; eòque magis, quia aliàs aperiretur via fraudibus, quæ quotidie committerentur ab illis, qui narrando se esse tales, vel talis Diœcesis, evitarent proprium Ordinarium, qui verisimiliter esset infamatus de qualitatibus impetrantium, & posset bene cognoscere de causis dispensationis, & accederent ad Officialem extraneum, prò obtinenda exequutione dispensationis, contra dictam dispositionem *Sacr. Concil. Trident.* ac stylum Datariæ, & Cancellariæ.

Et quamvis fuerit etiam dictum, non obstare fidem, & alia, quæ deducuntur ad ostendendum, quòd in partibus observatur, similes dispensationes posse exequutioni demandari per Officialem Capituli Sede Episcopali vacante, & sic communis error hujusmodi suffragetur, ad sustinendum matrimonium per tex. *in l. Barbarius ff. de offic. Prætor.* quia ultra quod de tali communi errore non constabat, fuit responsum tex. *in d. l. Barbarius*, non habet locum in spiritualibus, & Sacramentalibus, ut ibi declarat Ias. *num. 69.* & tenuit Rota *in una Cremonen. Pensionis* 23. *Decembr.* 1582. *quæ est inter impress. d. vers. 731. sub num. 17. par.* 1. præsertim quando agitur prout hìc de sustinendo matrimonium inter consanguineos in gradu prohibito, prout habetur in una *Aurien. Matrim. impressa penes Marchesan. par.* 1. *cap.* 2. *fol.* 135.

Quoniam supradicta decisio plurimùm confert ad hanc praxim, super qua indies, & in facto contingentia fuerunt nonnulla dubia excitata, placuit proindè illam summatim hic subiicere, ut supra.

Nec omittendum in hac praxi putavi, quòd licèt hujusmodi commissiones fiant regulariter ipsis Vicariis generalibus, attenta alternativa in calce supplicationis, nempe, quòd committatur Ordinario, sive ejus Vicario &c. sæpè vidimus, literas hujusmodi dispensationum committi Episcopo, non autem illius Vicario, licèt habeat suum Vicarium, quandoque verò quia illum non habet; nam Episcopus de jure non tenetur, neque cogitur constituere sibi vicarium Generalem, Put. *decis.* 45. *num.* 5. Rot. *decis.* 222. *nu.* 5. Quat. *in sum. bull. tit. Archiepiscopi authoritas fol.* 77. *litera N.* Hojed. *de incompatib. benef. p.* 2. *cap.* 10. qui ita distinguit, nempè, aut Episcopus est absens, & in hoc casu non est dubium, quod cogitur habere vicarium, aut verò est præsens, in hoc casu subdistinguitur, quia, aut ipse Episcopus est jurisperitus, & potest per se diffinire ea, quæ pertinent ad jurisdictionem contentiosam, & voluntariam, & Episcopatus est tenuis, & in hoc casu non est compellendus ad habendum vicarium; aut verò non est jurisperitus, vel negotia sui Episcopatus sunt multa, quia Episcopatus est magnus, & pinguis, & in hoc casu debet per Archiepiscopum ad constituendum sibi prædictum vicarium compelli.

Sicut pari modo dicendum est de Capitulo Sede Episcopali vacante, quod non tenetur sibi constituere Vicarium, sed potest per se exercere jurisdictionem, quamvis sit utile illum constituere propter contradictionem, & absentiam multorum, Felin. *in c. statuimus, nu.* 9. *de major. & obed.*

Ex eodem namque stylo receptum est, quòd si tunc sedes
Episcopalis vacat, petitur, literas dispensationis committi
Ordinario viciniori, ut supra dictum est, sive ejus vicario 14
in spiritualibus generali. Unde Papa in commissionibus dispensationum hujusmodi, cùm Sedes Episcopalis diœcesis
oratorum vacat, utitur his verbis, *Discretioni tuæ, cum, ut*
dicti N. & N. asserunt, Sedes Episcopalis N. ad præsens 15
vacet, & venerabilis frater noster Episcopus N. Vicinior Ordinarius, qui nunc vivat, existit, per Apostolica scripta mandamus, quatenus &c. & ita fuit etiam in Rota firmatum *in una Abulen. beneficii* 13. *Iunii* 1597. *coram D. Litta.*

Ita etiam consueverunt hujusmodi literæ committi à
principio, Ordinario viciniori, si contingat in Urbe dubitari,
an Episcopus, qui tunc graviter ægrotat, vivat, an non; 16
ne propterea diù retardatur ipsarum literarum expeditio, licèt id rarò concedatur.

Pariter id servatur in hujusmodi commissionibus, quan-
do Oratores sunt nullius diœcesis; quia tunc literæ commit- 17
tuntur Vicario Ordinarii vicinioris. Quis autem in pro-
posito dicatur Ordinarius vicinior, dicendum est, quòd 18
quando vacat sedes Episcopalis, non est recedendum à dispositione *c. statutum, de rescript.* ubi ista vicinitas computatur à finibus diœcesis, cujus Episcopus mortuus est; unde cùm tempore sedis vacantis Ecclesiæ Neapolitanæ annis elapsis prætenderet Episcopus Acerrarum, quòd dispensationes pro oratoribus Civitatis, & diœcesis Neapolitanæ deberent ipsi, & non alteri committi, cùm esset ipse vicinior ordinarius, mordicùs tamen se defendebat Episcopus Puteolan. asserens, ipsum esse omni alio Episcopo diœcesi Neapolitanæ viciniorem, ex eo, quòd inter diœcesim Neapolitan. & diœcesim Puteolan. parva adest distantia, scilicet parum plus medii milliaris, nempe, per quod protenditur Crypta, quæ Puteolorum nuncupatur, cum illa à Civitate Neapolitana ingressum, & in diœcesi Puteolana egressum habeat; attamen quia Episcopus Acerrarum est etiam in quasi possessione exequendi dictas literas, etiam ipsi diriguntur pro illarum exequutione ex eo, quod, quasi posses-
sio multùm operatur circa exequutionem hujusmodi re- 19
scriptorum, ut patet ex declaratione Sacr. Congregationis in causa Prioratus de Ucles, quam infrà afferemus.

Est tamen hoc casu in dubio notandum, quòd si de vici-
nitate hujusmodi disceptetur, attenditur de rigore juris, ista 20
mensura secundùm viam, per quam consuetum est iri, per text. *in l. eos, cum glos. in fin. ff. de fals.* Bartol. *in l.* 3. *de verb. signif.* quando, videlicet agitur de distantia ratione itineris, sicut etiam dicimus, quando agitur de causis delegatis, nam de stylo in commissionibus causarum extra Curiam semper petitur derogatio *Constitutionis Bonifacii VIII.* de una, *ut in c. statutum, §. cum verò* illis verbis: *nullus tamen eorum ultra unam dietam à fine suæ diœcesis valeat convenire, de rescript. in* 6. ac propterea derogatur Concilio generali, de duabus dietis, *ut in capitulo nonnulli*, illis verbis, *statuimus, ne quis ultra duas dietas extra suam diœcesim per literas Apostolicas trahi possit; nisi de consensu partium fuerint impetrata, vel expressam de hac constitutione fecerint mentionem, extra eod. tit.* Nam præmissis Summus Pontifex derogando, prohibet, ne ultra tres dietas &c. & in hoc casu intelligitur de dieta legali, videlicet viginti millium passuum pro qualibet ex prædictis tribus dietis, ut declarat *gloss. in d. c. nonnulli in verb. ultra duas*, ac propterea dicit Gamb. *de auth. leg. l.* 8. *nu.* 66. *tit. de potest. leg. in judic.* quòd in computatione istorum viginti millium passuum pro qualibet dieta, attenditur supradicta mensura: cum agatur de distantia, ratione itineris, quodque secus est, si ex alia causa; quoniam tunc mensura, capitur per directum, seu è diametro, etiam si non sit via: subdens *num.* 68. quòd si disponatur, quod monasteria, vel Ecclesiæ distent invicem certo spatio, capietur mensura per directum, non autem secundùm viam; ut per Bart. *in l.* 1. *in fin. ff. quis caut.* Felin. *in c. olim col.* 2. *de except.* ubi multa ponit exempla, & tractat materiam viarum.

Quid autem, si tempore datæ literarum hujusmodi dispensationum vivebat Episcopus, ante tamen illarum præsentationem obierit: nunquid poterit illius Vicarius, illas exequutioni demandare? Et omni dubitatione remota, negativè respondetur, hoc enim casu debent oratores expectare, donec Ecclesiæ vacanti fuerit de pastore provisum, vel

super

super dictis literis petete novam commissionem, quæ de stylo curiæ, *mutatio Iudicis* nuncupatur, qua committatur Ordinario viciniori, ut dictas literas exequatur, servata aliàs earum forma, perindè ac si ipsi à principio hujusmodi literæ directæ fuissent: & idem erit, si Vicarius Episcopi defuncti cœpisset literas exequi, nec potuit eas expedite ante obitum sui Episcopi: formula igitur supplicationis pro ipsa judicis mutatione hæc erit, videlicet.

Beatissime Pater, aliàs S.V. pro parte devotorum illius Oratorum N. laici, & N. mulieris N. diœcesis ex loco N. Oratorum exposito, dictam mulierem in dicto loco, ob illius angustiam, virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere posset, invenire nequire, cupereque, Oratores præfatos invicem matrimonialiter copulari, sed quia tertio, & quarto à communi stipite provenientibus, consanguinitatis gradibus invicem erant, prout sunt conjuncti, desiderium eorum in ea parte adimplere non posse, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Quare pro eorundem oratorum parte eidem S.V. humiliter supplicato, quatenus eis in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaretur, S.V. precibus dictorum oratorum tunc inclinata Vicario Episcopi N. in spiritualibus generali, per suas literas dedit in mandatis, quatenus si preces veritate niti reperiret, cum eisdem Oratoribus quod impedimento quarti Consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante, matrimonium inter se publicè servata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valerent, Apostolica authoritate dispensaret; Distantiam vero tertii gradus præfati eis non obstare declararet. Prolemque suscipiendam exinde, legitimam nuntiaret; prout in dictis literis plenius continetur. Cùm autem, Pater Sancte, Episcop. N. literis præfatis minimè exequutioni demandatis, rebus fuerit humanis exemptus, & propterea Sedis Episcopalis N. adhuc pastore careat, Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores præfati, quatenus, ne propter præmissa, dictarum literarum exequutio retardetur specialem sibi gratiam faciendo, Ordinario viciniori, seu ejus Vicario in spiritualibus generali, committere, & mandare, ut ipse, postquam dictæ literæ sibi pro dictorum Oratorum parte, præsentatæ fuerint, ad illarum exequutionem, servata aliàs earum forma procedat in omnibus, & per omnia, perindè, ac si illæ sibi, & non præfato Vicario Episcopi N. à principio directæ fuissent, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ eadem S.V. in dictis literis voluit non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.

Et cùm absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, aliisque præmissis latissime extendendis. Et quòd præmissorum omnium, & singulorum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis per officium contradictarum, expediendis, & committatur Ordinario viciniori viventi, vel ejus Vicario in spiritualibus generali.

De quo stylo, qui inconcussè servatur, quicquid alii dixerint, videndus est omninò Garc. *p. 6. cap. secundo à numer. 40. ad 51.* ubi duas in proposito affert Rotæ decisiones.

Similiter, ista nova commissio, sive judicis mutatio, dari consuevit super rescriptis, quæ pro parte fuerunt exe-
24 quuta, pro parte verò remanent exequenda, ex causa impossibilitatis primi Exequutoris, sive quocunque alio modo; veluti si quis à Sede Apostolica obtinuit secum dispensari ad ordines, & literæ hujusmodi dispensationis directæ fuerunt proprio Ordinario Oratoris, qui vigore prædictarum literarum cum dicto Oratore ad aliquos tantùm ordines dispensavit; sed cùm dictus Orator in aliena Diœcesi suum domicilium transtulerit, conceditur mutatio judicis, qua Episcopo dicti domicilii committitur, ut si, & postquam prædictæ literæ dispensationis sibi præsentatæ fuerint, ad illarum exequutionem procedat; perinde, ac si sibi à principio directæ fuissent.

25 Generaliter autem super quibuscunque rescriptis dati possunt ex causa novæ commissiones sub forma prædicta, secundùm facti contingentiam; sicut frequentissimè illas dari videmus, præsertim cum vacat Sedes Episcopalis, ut dictum est; aut si fuerit in rescripti commissione erratum, puta, si uni loco alterius fuerit facta commissio; aut si super jurisdictione loci inter duos Ordinarios lis pendeat indecisa; quo casu datur mutatio judicis in personam unius ex aliis vicinioribus quòd contingere potest, sive in principio expeditionis principalis rescripti, sive post illius expeditionem, aut, si vacante Sede Episcopali, Oratores obtinuerunt literas committi viciniori Ordinario viventi; quibus tamen literis eidem nondum præsentatis, fuit priori Ecclesiæ de pastore provisum, & sic cùm adsit proprius Ordinarius ipsorum Oratorum, eidem fit nova commissio, quatenus ad priorum literarum exequutionem procedat perinde, ac si eidem, non autem prædicto Ordinario viciniori, à principio præsentatæ fuissent.

Item dari consuevit ista mutatio judicis, quando proprius Oratorum Ordinarius tempore jam impetrati rescripti longè distat, neque relicto Vicario, tunc enim committitur Ordinario viciniori, sub sequenti formula, videlicet: *Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, præfatus Episcopus à suis Civitate, & Diœcesi notoriè absens, longe existat, nec adsit Vicarius in spiritualibus generalis ab ipso Episcopo deputatus. Quare &c.*

Item, quando Ordinarius est suspectus: ob idque Orator non speret literarum exequutionem; quod præsertim in provisionibus beneficialibus sæpè contingere solet: & aliàs in quadam supplicatione pro impetratione beneficii, certo modo vacantis, in illius calce sic additum fuit. *Et attento, quod dictus Orator est nepos Vicarii Episcopi N. & propterea veretur, ne dictus N. ipsum Ordinarium allegee suspectum in grave præjudicium, & retardationem præsentis gratiæ, committatur Ordinario viciniori in forma Dignum antiqua.*

Item, quando Ordinarius, est suspensus, in ejusque Ecclesia est deputatus Vicarius Apostolicus, tunc pari modo sic additur: *Et attento, quod Episcopus N. ab exercitio pontificalium est Apostolica authoritate suspensus, committatur Ordinario viciniori, seu Administratori Apostolica authoritate deputato, &c.*

Similiter, quando proprius Oratorum Ordinarius sine rationabili causa recusat procedere ad exequutionem literarum, tunc etiam dantur literæ mutationis judicis Episcopo viciniori directas; cum hoc inter cætera, ut postquam dictæ literæ sibi præsentatæ fuerint, iterum legitimè requisito priore Ordinario, ejusque promotore fiscale audito, si idem Ordinarius ad præfatarum literarum exequutionem indebitè, & sine rationabili causa procedere recusaverit, causamque legitimam suæ recusationis non adduxerit, ad earundem literarum executionem, servata aliàs earum forma, procedat, &c.

Sanè posterior hæc judicis mutatio super literis gratiæ præsertim harum dispensationum matrimonialium; aliis frequentior est; quandoquidem earundem Exequutores, ubi preces in eis porrectas, veritate niti minimè repererint, ad illarum exequutionem optimo quidem jure procedere non audeant, immò recusant: quo fit, ut cùm partes, hujusmodi recusationi, licèt à veræ rationis tramite dissentaneæ, acquiescere nequeant, novum sibi petant desuper judicem exequutorem deputari; quem nec aliàs, quam modo præmisso concedi, omnes sciunt periti curiales: quapropter huic novo judici liberum minimè est, ad priorum literarum exequutionem procedere, nisi per eum priore judice requi-

requisito: ut rationabili fortasse causa per eum allegata,
qua procedere distulit, seu recusavit, etiam novus hic ju-
dex ab earundum literarum exequutione abstineat. Licèt
secus, si causa per illum allegata, rationabilis, rationique
27 consona non videatur: quapropter, etiam pro servanda for-
ma secundi rescripti, non aliàs requirendus venit prior ipse
judex, nisi per literas secundi judicis requisitorias cum in-
serto tenore literarum sibi præsentatarum; non enim ad id
sufficit partes ipsas coram priore judice denuò pro exequu-
tione simpliciter instetisse, privatasque scripturas, ac fides,
causas hujusmodi recusationis concernentes, ad novum
28 judicem deferre; quia perinde est, ac si à denegata exequu-
tione partes ipsæ ad Summum Pontificem appellassent;
quandoquidem à pari procedunt recusatio, & appellatio,
cap. super eo, 2. de appell. Lancellot. *de attent. post recus. jud.
numer.* 8. *& §. seq.* ac propterea omnia hæc fuor formiter in
29 scriptis redigenda: non enim sufficit, si fiant in voce, &
sine legitima scriptura, prout ubique scimus practicari, &
docuit Salycer. *Angel. & alios in l. eum speciali, C. de jud.*
relatos per Marchesan. *in pract. commiss. par. 2. c. 5. num. 9.*

Recusari etiam ut plurimùm ipsos judices ordinarios per
ipsos impetrantes, in principio impetrationis primi rescri-
pti, etiam ex causa suspicionis, contingit, petendo sibi
30 alium, & viciniorem judicem deputari; quod quidem in
ipsis literis erit exprimendum, nimirum quod ipsi proprium
ordinarium, cui literæ dirigendæ essent, suspectum habent
ut supra dictum est, ab eoque ipsarum litterarum exequu-
tionem non possunt, neque sperant reportare, ac proinde
ipsum suspectum jurare parati existunt, & quatenus opus
sit jurant: quodquidem sæpenumerò contigisse scimus;
præsertim cùm idem ordinarius, sive illius Vicarius habeat
31 aliquod in negotio, interesse, proindeque conveniens mi-
nimè videtur, quod fungatur munere judicis, & partis, ad
ea, quæ tradit Barthol. *in l. qui jurisdictioni, ff. de jurisdictio-
ni, ff. omn. jud.* allegato tamen Episcopo suspecto, si idem
32 Episcopus interim moriatur, non erit suspecta persona suc-
cessoris; nisi tamen fuerit recusata dignitas, & dignitatis
nomen; tunc enim in ipso successore causa suspicionis
perseverat, ut benè docet Tiraquell. *in tract. cessante causa
par. 1. numer. 220.* relatus per eundem Marches. *d. cap. 5. num.*
14. qui *numer.* 14. subdit, quòd Episcopus in causa suæ Ec-
33 clesiæ, nisi allegetur suspectus, poterit judicare, ut per Fe-
lin. *capit. non venissent numer. ubi Abb. de judic.* Hæc tamen
judicis recusatio, ut hic, respicit potiùs praxim signaturæ
gratiæ, quàm justitiæ, quoad istam enim, scilicet ad lites,
34 alio modo datur novus judex in locum judicis suspecti:
tunc enim, cùm ut plurimùm literæ appellationis commit-
ti consueverint tribus judicibus, & cuilibet insolidum, po-
terit adversarius omnes ipsos suspectos, immò suspectissimo
allegare, deque illorum perhorrescentia, quatenus opus sit,
jurare, exhibere se paratū, quo casu unus tãtum novus judex,
ut plurimum ab ipsa signatura justitię dari consuevit, ut, pręvia avocatione; dummodo coram eis, seu eorum aliquo,
causa, seu causæ non sint instructæ, neque pro parte appel-
lantis in eorum, sive alicujus illorum jurisdictionem con-
sensum fuerit, cognoscat. At verò, quia ex causa suspicio-
nis hujusmodi sæpè pariter contingere solet, quampluri-
mos successivè judices in una eademque causa suspectos al-
legari; ac frequentiorem idcircò reddi recursum ad ipsam
signaturam justitiæ; proptereà ad evitandam infinitatem,
quæ de jure reprobatur, *l. qui bona §. fin. ff. de damn. infect.
Abb. in cap. 1. num. 4. de privileg.* Alexand. *consil. 19. num. 9.
volum. 4.* consuevit ipsa signatura novo judici, sive novis ju-
dicibus ita rescribere, ut si scilicet partes ipsæ in ipsum no-
vum judicem consenserint, cognoscat, causamque prædi-
ctam sine debito terminet, sin minus, alium judicem, de
consensu partium eligendum, aliàs ex officio suo ad causam
ipsam cognoscendam, & decidendam, authoritate Apo-
lica deputet; cui quidem sic deputato, & ipsi deputanti da-
tur ad id opportuna facultas. In judicibus autem Romanæ
35 Curiæ aliter se habet ista praxis; ibi enim judex in commis-
sione petitus, rarò conceditur: cùm affectatus videatur,
juxta *text. in cap. ad hæc, de rescript.* licèt extra Curiam de-
tur ille judex, quem pars petit, nisi adversarius contradicat;
ac etiam quia si ad partis petitionem deputaretur, esset alteri
parti suspectus: ex quo vehemens oritur exinde suspicio, ne
petenti sit propitius, & favorabilis, ut per eund. Marches.
p. 1. cap. 13. numer. 43. nisi tamen, ut ipse ibi subdit, aliter
Principi, vel signaturæ, rescribendo, visum fuerit, aut si
earundem partium accedat assensus. Regulariter tamen in
isto casu, nimirum, quando in commissione causarum in ip-
sa Romana Curia contingat dari judicem de consensu par-
tium, eligendum, de eo partes ipsæ, præcedente citatione
ad concordandum de judice, coram D. Cancellariæ Regen-
te concordant; quatenus verò ad ipsam concordiam, pro-
ut sæpe contingit, deveniri non potest, ab eisdem etiam par-
tibus petitur, ut unaquæque earum det listam judicum con-
fidentium, & diffidentium: quòd si ambæ partes, unum
ex datis, nominant in judicem, ille deputatur, si verò plu-
res insimul, unus ex illis datur arbitrio ejusdem D. Regen-
tis, teste eodem Marches. *p. 1. cap. 5. num.* 37. Quia verò hæc
ad nostrum institutum minimè pertinent, proptereà per
transitum dicta esse volumus.

Cùm verò supra dixerimus, Sede Episcopali vacante, 36
dari litteras Vicario Episcopi vicinioris viventis dire-
ctas, nunquid idem sit; mortuo sive ab officio remoto ip-
so Vicario, postquam cœpit ipsas literas exequi, adeò ut
adhuc opus sit alia desuper nova commissione pro exequu-
tione earundem literarum, an verò ipsa commissio tran-
seat in successorem in ipso Vicariatus officio, qui possit ip-
sas literas expedire?

Et pro negativa facit communis opinio omnium DD. as-
serentium, jurisdictionem delegatam Vicario Episcopi, eo
mortuo, vel ab officio remoto, omninò expirare, & ad
successorem nequaquam transire, quòdque dignitas Vica-
riatus, sive per illius obitum, sive remotionem, extin-
guitur, sive mortuo civiliter, sive naturaliter, ut per
Barthol. *in l. quod Principi, in fin. ff. de leg. 2.* Gemin. *in ca.
statutum, versicul. & per hoc, de rescrip. in 6.* Dec. *in cap.
quoniam Abbas, num. 62. de offic. deleg.* Paris. *de resign. be-
nef. lib. 7. quæst. 24. numer. 78.* ubi testatur, ita fuit resolu-
tum in una *Neapolitana teste Caputaque decis.* 389. par. 1.

His tamen non obstantibus, contraria sententia verior
est, per *text. in dict. c. quoniam* Abbas, & ibi Dec. *num.* 34.
& Abbas *num.* 44. Garc. *de benef. par. 6. cap. 2. num. 29.* distin-
guendo tamen ibi, nisi ipsa delegatio fuerit facta sub nomi-
ne dignitatis, adjecta tamen aliqua qualitate, ut videlicet
ex ea videatur habitus respectus ad personam, non autem
ad dignitatem: prout decisum fuisse ait in una *Capuan. de
anno* 1552. *coram Rossaren.* in qua fuit resolutum, quòd
commissio facta Episcopo sub nomine dignitatis, cum qua-
litate tamen, ex qua videtur respectus habitus ad perso-
nam, & non ad dignitatem, ut quia committitur Episco-
po Tridentin. Neapoli commoranti, durat in persona illius,
etiam si transferatur ad aliam Ecclesiam, & non transit ad
successorem in Ecclesia Tridentin. per diversa jura *ibi* per
eum allegata.

Quare, si delegatio, in proposito, fuerit simpliciter fa-
cta Vicario generali Episcopi N. sine aliqua adiecta quali-
tate, profectò cùm Papa habuisset rationem Tribunalis,
ad ejusdem Vicarii successorem, ipsam delegationē transi-
re nemo est, qui ambigat, *id.* Abb. *in dict. cap. quoniam
Abbas, numer.* 11. & fuit resolutum in una, *Senen. Cano-
nicatus, & prebenda coram Romano, 25. Octobris* 1546.
teste Puteo *decis. 487. lib.* 2. *id.* Paris. *lib. 1. quæst. 11. num.* 16.
ubi ita distinguit, quòd aut delegatio est facta sub nomine
dignitatis, aut expresso nomine proprio. Primo casu tran-
sit ad successorem: secundo verò casu, extinguitur morte
idem Dec. *in d. cap. quoniam Abbas, Genuen. in praxi Cur.
Archiep. Neapolit. cap. 69. numer.* 2. ubi licèt dicat, hujusmo-
di delegationem non transire in Vicarium successorem: ex
quo Vicarius propriè non dicitur habere successorem, &
vicariatus non est dignitas permanens, id tamen limitat
non procedere, quando stylus alicujus Curiæ esset in con-
trarium, ut per Achill. de Grass. *decis. 3. de off. Vicar.* & quod
satis mihi placet, est, dum dicit, non procedere supradictam
communem opinionem, quando delegans habuit respe-
ctum ad tribunal Episcopi; quidque in hac eadem Curia
Archiepiscopali observantia est contra communem opi-
nionem, quòd Vicarius successor, cognoscit de causa dele-
gata Vicario prædecessori: & in dubio, quando in delega-
tione non exprimitur nomen proprium, censetur delegan-
tem contemplari tribunal; Sed cùm jam per totum ferè
Orbem id servetur, & practicetur, jam non videtur id pos-
se alias in dubium revocari, maximè quando ex conjectu-
ris patet, delegantem habuisse rationem tribunalis, nulla
in ipso rescripto alia qualitate adjecta, per quam videatur,
Papam habuisse respectum ad personam delegati, ut etiam
concludit Sbrozz. *de off. Vicar. libr. 2. quæst. 7.* & satis per
ipsam praxim patet, cùm nunquam visum fuerit, hujus-
modi

modi dispensationes, sive quæcunque alia rescripta, dirigi Vicario illius nominata persona, sed tantùm simpliciter sub nomine Vicarii in spiritualibus generalis; prout ipsa Cancellaria servat; ne sub nomine Vicarii alius præterquam generalis intelligatur, puta foraneus, sive alii Episcopi Officiales, qui non possunt esse Sedis Apostolicæ delegati, neque Summi Pontificis rescripta exequi, text. *in c. quoniam, de rescript. in* 6.

Redeundo nunc ad ipsum Vicarium, vivente Episcopo, dubitari potest, num, stantibus verbis commissionis, in clausulis supplicationis adjectis, videlicet, *& committatur Ordinario, sive ejus Vicario &c.* potuerint literæ utrique dirigi? Et videtur posse, quia illa dictio, *sive*, ponitur ampliativè, ut *in cap. cum nullus, de tempor. ordin. in* 6. Card. Tusc. *in suis pract. conclus. t.* 2. *litera D. conclus.* 272. *num.* 16.

37 Sed contrarium est verius, & in praxi receptum; quia Cancellaria nunquam consuevit committere, nec committit has literas Episcopo, & ejus Vicario insimul; ac propterea, cùm jam hic sit stylus inveteratus, ipse est attendendus circa literarum expeditionem, *cap. porrectæ: ibi, cum igitur à Cancellaria nostra hujusmodi literas emanasse non credamus, de confirmat. util. vel inutil.* Abb. & Felin. *in capit. ex parte lib.* 2. *de offic. deleg.* Mandol. *regul.* 27. *question.* 12. *num.* 2. Quinimmò hujusmodi dispensationes nunquam committuntur alternativè, scilicet Episcopo, seu ejus Vicario, sed uni tantùm eorum, sicut docet notorius stylus. Hoc proinde non omittam, quòd stante commissione in ealce Clausularum supplicationis adjecta, scilicet: Et committatur ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, contingit quandoque partibus sic petentibus, literæ hujusmodi dispensationis non Vicatio, sed ipsi Episcopo committi; prout vidimus pluries practicari; quòd etiam evenire potest, ubi Episcopus non constitueret sibi Vicarium generalem, sed ipse solus exerceat utramque jurisdictionem, voluntariam, videlicet, & contentiosam, quandoquidem id nullo modo juri communi dignoscitur repugnare; cùm certum sit, Episcopum non teneri ex necessitate, sibi assumere Vicarium generalem, ad not. per Jo. Andr. *in cap. cum ab omni, de vit. & honest. Cler.* Anchar. *consil.* 218. Put. *dec.* 45. *num.* 1. *lib.* 2. Rot. *decis.* 222. *part.* 2. *divers.*

Nam licèt Bald. *in cap. quoniam, de off. ord.* dicat, quòd in qualibet Civitate debeat adesse unus Episcopus, & unus Vicarius, hoc nihilominus sic distinguendum videtur, nempe, quòd aut Episcopus est absens, & in hoc casu non est dubium, quòd cogitur habere Vicarium, aut verò est præsens, & etiam subdistinguitur, nam aut ipse est jurisperitus, & potest per se diffinire ea, quæ pertinent ad jurisdictionem prædictam, & Episcopatus est tenuis, prout communiter sunt in Italia, & in hoc casu non est compellendus ad habendum Vicarium, aut verò non est jurisperitus, vel negotia sui Episcopatus sunt multa, quia ille est pinguis, prout sunt communiter in Hispania, & in Sicilia, & in hoc casu debet Episcopus compelli ad assumendum sibi Vicarium, prout distinguit Hojed. *de incompat. benefic. p.* 2. *num.* 9.

Et hoc modo est intelligendus, Quar. *in Sum. Bull. tit. Archiep. authoritas, vers. Præterea sub num.* 21. *fol.* 77. ubi quod Archiepiscopus potest assignare terminum Episcopo ad constituendum sibi Vicarium, vel Officialem; quo elapso Archiepiscopus supplebit; quodque si Episcopus sit in Diœcesi, & possit omnia Episcopalia munera obire, non tenetur habere Vicarium, ex juribus ibi allegatis.

Ubi enim Episcopus non habeat peritiam utriusque juris, certum est etiam in conscientia debere assumere sibi Vicarium, qui ita demum in theorica, & praxi sit versatus ut suppleat ea, quæ Episcopo desunt; aliàs autem si cœcus cœcum ducit, juxta dictum Evangelicum, ambo in foveam cadent, & certum est, illiteratum cœco comparari, *c. post translationem, de renunc.* & in dies experientia comprobatur ignorantiam potissimùm circa hæc, esse matrem cunctorum errorum, *c. ignorantia* 38. *dist. c. nisi cum pridem* §. *pro defectu quoque scientiæ, de renunc.* Gonz. *ad reg.* 8. *gl.* 9. *num.* 37. & 38.

Et in proposito assumendi prædictum Vicarium idem quoque dicendum est de Capitulo Sede Episcopali vacante, quòd non tenetur deputare Vicarium, sed per se potest exercere jurisdictionem; quamvis utile sit, illum constituere propter contradictionem, & absentiam multorum, Fel. *in c. cum olim, nu.* 9. *de major. & obed. ex* Abb. *in cap. irrefragabili de offic. ordin.*

Unde hic deducitur, quòd commissio hujusmodi litterarum, facta Vicario tantùm, non poterit expedtri per Episcopum, etiam ipso Vicario ab Officio remoto, nec è contra Vicarius poterit expedire causam commissam ipsi Episcopo, cujus est Vicarius generalis; nisi Episcopus ei dictam causam subdelegasset, & è contra (quod tamen semper intelligitur, postquam causa fuerit delegata; non autem prius; 38
ex eo, quòd causæ à Papa delegandæ, & futuræ committiones, non possunt committi, quia jurisdictio nondum competens nec habitu, nec actu committi non potest, Garc. *d. cap.* 2. *num.* 22. & 23. Navarr. *consil.* 5. *de offic. deleg.*) satis enim tritum est in jure, quòd delegatio, seu commissio facta Vicario, non censetur facta Episcopo, qui de jurisdictione delegata Vicario non potest se intromittere, Pavin. *de offic. & potest. Vic.* Marc. Ant. Genuen. *in sua praxi Archiep. cap.* 83. *num.* 11. Zerol. *in prax. Episcop. par.* 1. *verbo Vicarius, dub.* 5. Hinc cùm aliàs fuissent cuidam Vicario Episcopi directæ literæ cujusdam dispensationis in forma pauperum, in quibus præcipiebatur, Oratorem debere operam suam conferre fabricæ, vel in aliud servitium alicujus Ecclesiæ, vel loci pii, tribus saltem mensibus, cùm esset Vicarius absens, Episcopus pietate ductus, ne in longum protraheretur exequutio dictarum litterarum ob absentiam ejusdem Vicarii, jussit ipsi Oratori, ut operam suam hujusmodi conferret fabricæ cujusdam Ecclesiæ, quam per totum integrum tempus contulit; eaque sic collata, adiit Vicarium, jam ad diœcesim reversum, instante pro exequutione dictarum literarum; & sic pro decreto dispensationis: quod quidem ipse Vicarius facere recusavit, ex eo quòd pœnitentia collationis operæ dictæ fabricæ fuit sibi à dicto Episcopo nulliter imposita; ac propterea debebat Orator denuo agere eandem pœnitentiam. Re denique ad urbem delata, fuit rescriptum, nullam esse habendam rationem pœnitentiæ hujusmodi à dicto Episcopo impositæ, & sic denuo Orator per tres alios menses operam suam contulit: ex quo dictus Episcopus carebat ista authoritate, cùm jurisdictio delegata sit extraordinaria, odiosa, & restringenda, *glos. in c.* 1. *verbo processus de rescript. in* 6. Anchar. *consil.* 215. *num.* 8. & propterea ad alias personas non expressas prorogari non potest, *C. B. & G. in fin.* & ibi Abb. *in princip. numer.* 13. *de offic. deleg.* Bart. *in l.* 1. *num.* 6. & ibi Bald. *num. item* 6. *ff. de judic. deleg.* Et speciale est in Episcopo, qui ut supra dictum est, non potest se intromittere in causa delegata à Papa suo Vicario. Card. Imol. & Bonifac. *in Clement.* 2. *de rescript.* relati per dict. Genuens. *in dict. praxi capitul.* 69. *titul. de caus. deleg.* 40 41 42 43

Sed cùm hæc sint satis in praxi frequentia, addendum etiam est, supradicta omnia locum sibi vendicare, etiam si contingat, ipsum Vicarium creari in Episcopum ejusdem diœcesis, vel quocunque alio modo, desinat esse Vicarius; quia adhuc cessat commissio, respectu suæ personæ, 44
& sic transit in suum successorem in Vicariatu, Sanch. *l.* 8. *disp.* 27. *n.* 31.

Quid autem dicemus de Vicario Episcopi confirmati, nondum tamen consecrati, an ipsi poterunt hujusmodi literæ dispensationis dirigi, & sicut nos docet observantia, & praxis, procul dubio ei possunt dirigi, quia clarum est, Episcopum ante illius consecrationem habere plenam jurisdictionem Episcopalem, & Vicarius dicitur verè Vicarius Episcopi habentis plenam jurisdictionem Episcopalem, id. Sanch. *n.* 35. 45

Verùm, quia Episcopus plures habere potest Vicarios generales in sua Civitate & diœcesi, *cap. quoniam, de offic. ordin. cap. ad hæc. de offic. Archid. cap.* 1. *de celebrat. miss.* Anchatan. *in clem.* 2. *de rescript.* & potest taliter eos constituere, quòd alter non dependeat ab altero, & quòd sint æquales, & insolidum, vel quòd sit unus principaliter, etiamsi constituatur alter in uno, alter in alio loco; quia non attenditur generalitas loci, sed commissionis causarum, & sic facerent unum consistorium cum Episcopo, Zerol. *in prax. Episcop. par.* 1. *verbo, Vicarius* quid, dicendum, si delegatio fiat simpliciter Vicario, cuinam ex ipsis censetur facta commissio? Et dicendum est, quòd censetur facta principaliori, idem Sanch. *num.* 36. *qui allegat. Clem.* 2. *de rescript.* ubi dicitur, principalem Episcopi officialem esse capacem hujus delegationis, quod etiam servatur, quando sunt plures Archidiaconi, & commissio fit, eorum uni tan- 46

tum; nam semper intelligitur de principaliori, ut per Bal. *in cap. quoniam Abbas, num.4. de offic. deleg.*

Hic insuper te adnotare oportet, quod sæpe vidimus in praxi observatum, nimirum, quòd si continger, Episcopum ex aliqua causa censuris Ecclesiasticis innodari: ac propterea
etiam illius Vicari jurisdictionem suspendi, ipse Vicarius
47 retinet nihilominus habitualem jurisdictionem, tanquam
verus Vicarius, sicut ispe Episcopus: ac propterea poterit
causam sibi, Apostolica authoritate delegatam, exequi:
48 quia causæ hujusmodi exequutio non suspenditur per ex-
communicationem Episcopi: cùm sit verus Vicarius: &
jurisdictin sibi delegata non demanet à dicto Episcopo ex-
communicato, ut per Sbroz. *de offic. Vicar. lib.3.q. 17. numer.* 10.

Si verò, ex paulò ante dictis, duo Vicairi erunt æquè
principales, & nullus designetur in rescripto, tunc ille de-
49 bet exequi rescriptum, quem pars elegerit, *gloss. in d. cap. quoniam* Abbas, *verbo substitutum, de offic. deleg.* quatenus rescriptum sit gratiosum, Sanch. *d. lib.* 8. *disputat.* 27. *num.* 37. & si partes discordent in illius electione, tunc ille erit judex, cui fuerunt primò litteræ præsentatæ: quod maximè procedit in commissionibus, & dispensationibus, quæ non sunt contentiosæ, nec inter partes agitantur, *gloss. in d. cap. quoniam* Abbas, id. Sanchez *d. disput.* 27. *num.*37. *in fin.*

Quid autem nunc dicendum est, si Vicarius Exequutor (prout sæpè contigisse scimus) invenerit litteras dispensationis esse subreptitias, vel obreptitias, juxta facultatem sibi traditam à Concilio Tridentino, *sess.* 22. *cap.* 5. *ibi. ea vero, quæ gratiosè concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi prius, ab eisdem tanquam delegatis Apostolicis summariè tantum, & extraiudicialiter cognoscantur, expressas preces subreptionis, vel obreptionis vitio non subiacere*; cùm illas, tales esse pronunciaverit, nunquid poterit postmodum cum Oratoribus dispensare, vigore earundem litterarum? an verò poterit suam sententiam retractare?

Antequam huic quæstioni satisfaciam, quia frequens in Romana Curia, & alibi est sermo de rescriptis subreptitiè, & obreptitiè impetratis: sæpissimeque contingit, concessiones summi Pontificis, sive cujuscunque alterius Principis, nihil & nunquam operari in casibus vitiosis, dolosis, obreptitiis, seu subreptitiis, ut docet *tex. in l. non solum*, §. *si heres, ff. de lib. leg.* Unde in casibus, in quibus requiritur mentio alicujus rescripti, si illud est nullum, veluti subreptitium, vel obreptitium, non erit de eo facienda mentio, Felin.
in c.1.n.13. de rescrip. quod locum sibi potissimùm vindica-
50 re videmus in beneficialibus; in quibus subreptio, & obre-
ptio, etiam non dolosa, vitiat gratiam; & reddit litteras invalidas, *c. super litteris*, ubi Abb. *& alii de rescript.* quia in beneficialibus mens Papæ est præcisa, Imol. *in c. super litteris, eod. tit.* nam qualitas, quæ de jure exprimenda est, si non ex-
51 primatur, vitiat gratiam; etiam si aliàs Papa litteras conces-
sisset, *c. si motu proprio, de præb. in 6.* Card. *cons.*33. ubi ait, sub-
reptionem vitiare in beneficialibus, etiam si insurgat ex sim-
52 plicitate; quinimmò dixit Innoc. *in c. accedens de crim. fal.*
53 quòd in gratiosis, falsitas semper præsumitur expressa cum
dolo; quia impetrans, ante impetrationem habebat se informare de veritate, Mandos. *reg.*32. *q.*25. *num.*7. non omninò
54 propterea pigeat eos, qui horum terminorum perfecta co-
gnitione carent, scire quodnam versetur discrimen inter subreptionem, quandoquidem, secundùm aliquorum DD. opinionem, hæc duo tanquam synonyma habentur, & nihil inter se differunt: quod signanter renuerunt Dec. *in c. super litteris*, 1. *not.*4. *de rescrip.* & Menoch. *de arbitr. jud. l.*2. *cent.* 1. *casu* 201. *nu.* 10.

Sed re vera, huic opinioni præter DD. contrarium sentientes, adversatur etiam sententia omnium antiquorum, ac peritorum Curialium; qui unum ab altero ita distinguunt; nempè tunc subreptitium censeri rescriptum, quando scilicet Papa jam intellexit, quod ab eo petitur; verùm in ipsa petitione fuit tacita veritas, quæ omninò narranda erat; vel fuit in ea falsum aliquod narratum. Rescriptum verò obreptitium, illud propriè est, quando, videlicet per verborum involutionem, aut cautam loquelam, veluti ironicam, aut callidam, effugitur plena concedentis intelligentia, ut per Innoc. *in cap. cum dilectus, num.*3. *de rescript.* quòd profectò satis deprehenditur ex diversis rescriptis, seu litteris Apostolicis, in quibus dici consuevit; quòd litteræ non possint de subreptionis, vel obreptionis vitio notari, & alibi, non minus subreptitiè, quàm obreptitiè &c. & sic tanquam duo apponuntur, aliàs enim diceremus, quòd litteræ Apostolicæ aliquod superfluum continerent, quod est omninò negandum, Cassad. *decis.*5. *in fin. de præb.* quia in illis quodlibet verbum debet operari, *arg. l. si quando, ff. de leg.* 1. *cap. si Papa de privileg. in* 6. ex quo habetur supradicta verb. subreptionis vel obreptionis, &c. esse omninò separata Card. Zabarel. *cons.*30. *quod satis agnoscitur per* eandem dictionem, *vel*, quæ de sui natura cadit inter diversa, ut per Gonz. *ad reg.*8. *Cancell. gloss.*47. *num.*17. *& gl.*52. *num.*3.

Ad quæstionem igitur redeundo, eam inter alios movet Paul. Squil. *de privileg. cleric. c.*2. *privil.*2. *dub.*11. *nu.*205. *cum seqq.* Cui respondet, quòd tali casu non poterit exequutor dictas litteras exequi, sed recurrendum erit ad Summum Pontificem delegantem, quia cùm ipse Vicarius,
tanquam Iudex delegatus, functus sit officio suo, extin-
cta est ejus jurisdictio; eò quod pronunciando, ipsas litte- 55
ras esse subreptitias, jam protulit suam diffinitivam sententiam: ex quo decidit totam causam sibi commissam, *idem num.*206. & sic in illa non poterit se ampliùs intromittere, *l. Iudex posteaquam, ff. de re jud.* Rip. *in l. quod iussit, eod. tit. l. post sententiam, C. de fruct. & lit. expens.* Alex. *in l. jubemus, ff. de jurisd. omn. jud.* Felin. *in cap. qualiter, & quando li.*2. *de accurat.* Ludovis. *decis.*486. *num.*8. sicut etiam di-
cendum est; quòd judex delegatus, si semel judicavit, licèt 56
nulliter, & invalidè, functus est officio suo: nec sibi convenit suam sententiam revocare, *l. Paulus, la prima, ff. de re jud. l. duo fratres, ff. de pen.* quod quidem ordinario tantùm permittitur, qui jure proprio judicat, idem Paul. Squill. *num.*207. qui *num.* 208. subdit, quòd si idem judex pronunciaverit legitimam esse dispensationem, & posteà invenier se deceptum, vel errasse, sive inito matrimonio, sive non virtute dictæ dispensationis, non poterit, uti delegatus, causam hujusmodi reassumere, ex eo quòd jam, ut dictum est, fuerit functus officio delegati; sed quòd tanquam Ordinarius poterit cognoscere de ipso matrimonio contracto, vel contrahendo, an illud validum sit, vel ne, ex Sanchez *lib.*8. *disp.*27. *num.* 39. licèt secus dicendum sit, ubi dispensatio, vel quodvis aliud rescriptum emanaverit à Sacra Pœnitentiaria pro foro tantùm conscientiæ, prout infra dicemus.

Sed antequam ulterius progrediar, non incongruum visum fuit subnectere, an Dataria, & Cancellaria Apostolicæ consueverint committere aliis personis executionem hujusmodi litterarum, putà habentibus jurisdictionem, quasi Episcopalem; vel eorum Vicariis?

Et existimat Sanch. *lib.*8. *disput.*27. *num.* 34. quem sequitur Garc. *de benefic. par.*9. *cap.*2. *num.* 147. *in fin.* posse, non modò hujusmodi jurisdictionem habentibus, verùm etiam eorum Vicariis committi, cùm ipsi sint capaces hujusmodi delegationum, tanquam Vicarii habentium jurisdictionem Episcopalem; quia hoc modo isti Vicarii sunt ordinarii, sicut Vicarii Episcopi: cùm eandem jurisdictionem habeant à Canone quàm Vicarii Episcopi, Cucc. *lib.*2. *instit. moral tit.*8. *num.*156. & quod praxis ita se habet.

Hoc tamen omninò negatur; praxis enim talis est, ut hu- 57
jusmodi dispensationes, sicut quæcunque alia rescripta, non committantur dicti Vicariis, habentium talem jurisdictionem; quia cùm isti Vicarii inferiorum non sint in dignitate Ecclesiastica constituti, sunt hujusmodi commissionum incapaces: id enim docet etiam gloss. *in Clem. & si principalis in verbo, Episcopali, de rescript.* ubi loquitur tantummodo de Officiali Episcopi; sicut etiam sentit Sacra Congregatio Cardinalium, ut ex declarationibus infra positis; in quibus dicitur, tantummodo committenda esse Prælatis, & de hac praxi testatur etiam Hieronymus Paulus *in suo Provinciale, tit. de jud. vers. item quando* dicens, quòd nunquam scribuur, nisi Officiali majorum Prælatorum, ac propterea illis dirigi consueverunt, qui habent hanc jurisdictionem; nam constat ex notorio, & vulgato stylo, quòd omnes literæ, sive gratiæ, sive justitiæ, committuntur passim dictis
Prælatis, habentibus tantùm supradictam jurisdictionem 58
pro personis, & locis suæ jurisdictioni subjectis; dummodò sint exempti, & habeant Ecclesias pleno sibi jure subiectas, & per hoc, jus Episcopale, & jurisdictionem quasi Episcopalem, Innoc. *in cap.*2. *vers. de Abbatibus, de transact.* & probatur *in cap. Abbates, de privil. in* 6. *gloss. in Clem.* 2. *vers. proprii, de reb. Eccles. non alien.* text. *in cap. singulis*,

de sta-

de statu Monach. cap. significasti, de for. compet. & dicit *tex. in cap. ne pro defectu*, §. *statuimus*, *juncta glos. in verbo regularis*; quod propter præmissa, Abbatia, & Episcopatus æquiparantur, *cap. decernimus, de jud.* ubi Abbates nomi-
59 nantur inter Episcopos, seu Archiepiscopos, *cap. 2. de preb. in 6.* nam sicut Episcopatus est culmen dignitatum sæcularium, ita Abbatia est caput omnium regularium beneficiorum: & sic hanc æquiparationem intelligit de Abbatibus habentibus jurisdictionem Episcopalem; quia isti dicuntur magni Abbates, seu Abbates generales, de quibus loquitur *tex. in c. Adrianus*, 63. *dist.* ac propterea, dum Summo Pontifici narratur, Oratores esse alicujus loci jurisdictionis alicujus ex dictis Abbatibus seu cujusvis, similem jurisdictionem habentibus, non admittitur supplicatio, nisi in ea dicatur, *exponitur S.V. pro parte N. & N. ex loco N. jurisdictionis Abbates, seu Præpositi N.* & in corpore supplicationis, *Supplicant igitur humiliter Sanctitati vestræ Orato-*
60 *res præfati, quatenus Abbati Monasterii N. Ordinis Sancti N. Nullius diœcesis, Provincia N. particulare, & separatum territorium habenti, ac jurisdictionem, quasi Episcopalem in dicto loco exercenti; etiam si de illis personis non sit, quibus similes causa per Sedem Apostolicam committi consueverunt, committere & mandare; ut cum eisdem Oratoribus &c. dispenset*; postmodum vero hæc eadem verba apponuntur in literis dispensationis. Et hic stylus inconcussè servatur, præsertim ex pluribus declarationibus Sacr. Congregationis Concilii Tridentini, quæ in simili declaravit de anno 1593. *in una Prioratus de Veles; Ord. Sancti Iacobi*, his verbis, *Congregatio Concilii censuit, matrimoniales, & alias quascunque, qua subditis inferiorum Episcopis à Sede Apostolica conceduntur, si eas extra Romanam Curiam committi contigerit, & illi inferiores Nullius Diœcesis existant, & jurisdictionem quasi Episcopalem habeant, eisdem inferioribus vicinioribus Episcopis esse committendas. Hier. Card. Matthæus*: Quamvis postea eadem Sacra Congregatio dederit sequentem declarationem ad instantiam Cardinalis Toleti nempe *Congreg. Concilii censuit prius coram D. Datario esse docendum, Priorem habere qualitates requisitas, ut ipsi dispensationes matrimoniales committi possint, vel esse in quasi possessione, ut prædicta dispensationes eidem committantur. Hier. Card. Matthæus.*

Sicut etiam, *in una Prioratus de Magazela*, ipsa Congregatio sic censuit, *si Prioratus, ut proponitur, Nullius sit Diœcesis, & quasi jurisdictionem Episcopalem habeat, literas dispensationum matrimonialium, & alias ejusdem generis Priori committendas*, 5. *Maii* 1593. adest etiam *decisio Rotæ, in una Nullius, della Serena* 19. *Novembris* 1593. *coram Cardinale Seraphino, quæ per extensum hic ponitur videlicet.*

Fuit instatum apud Sanctissimum Dominum Nostrum pro parte R. D. Alphonsi Flori, Prioris de Magazela Provinciæ della Serena, ut occurrente casu, sibi dirigerentur literæ dispensationum matrimonialium, & aliæ similes, tanquam Ordinario dictæ Provinciæ: & causa discussa in Sacra Congregatione Concilii, fuit resolutum, si Prioratus est Nullius Diœcesis, & Prior habet quasi Episcopalem jurisdictionem, literas hujusmodi esse committendas dicto Priori; ideò Sacra Congregatio de Ordine Sanctissimi D. N. mandavit, ut in Rota videretur, si hujusmodi qualitates verificantur. Ideò causa proposita, & visis probationibus, Domini dixerunt, probari, Priorem de Magazela habere propriam Ecclesiam, & uti ornamentis Episcopalibus, baculo, & mitra, necnon jus benedicendi, & concedendi Indulgentias, & hoc probari ex bulla felic. recordat. Clementis Octavi. Quòd vero habeat territorium distinctum, & separatum à territorio aliorum Ordinariorum viciniorum mediantibus certis limitibus: & quod conferat beneficia, visitet Ecclesias, & corrigat delinquentes, optimè probant testes exhibiti, quibus tamen, quia fuerunt examinati sine alicujus partis contradictione, vel Episcoporum vicinorum citatione, & ad hunc effectum, cùm agatur de levi præjudicio, an velint Domini Officiales Sanctissimi fidem adhibere, Rota eorum arbitrio censuit relinquendum.

Adest insuper alia declaratio ejusdem S. Congregationis, quæ voluit, ut, Præposito Piscien. cui mandata est jurisdictio, visitatio, correctio, & superioritas, etiam quoad institutionem, præsentationem, & nominationem, prout illam habebat Episcopus Lucan. sint committendæ literæ in forma, *Dignum*, & dispensationes matrimoniales: quas quidem decisiones teneo authenticas penes me, & postmodum easdem reperiri relatas per Garc. *de benefic. parte nona, capite secundo, numero vigesimo quarto, cum sequent.*

Insuper eadem Sacra Congregatio declaravit, tunc dispensationes hujusmodi posse committi inferioribus Ordinariis, quando sunt Nullius Diœcesis, & habent quasi Episcopal. jurisdictionem. Coccin. *dec.* 346. *n.* 7.

Abbates verò, Priores, & Præpositi; quibus hodie frequentissimè hujusmodi dispensationes, & alia rescripta Apostolica, à Dataria, & Cancellaria diriguntur, prout longo temporis cursu, & exercitatione observavimus; omissis aliis, de quibus in dubium revocatur, an sint eis hujusmodi commissiones dirigendæ, sunt it, quibus sequuntur; eisque tales commissiones fiunt, eo etiam, quo sequitur, modo, licet latius in ipsa supplicatione, & in literis extendantur. His igitur fiunt commissiones, videlicet.

Abbati Monasterii SS. Vincentii, & Anastasii, ad Aquas Salvias nuncupatas Cistercien. Ordinis, propè, & extra 61
mœnia Urbis.

Abbati Monasterii S. Sylvestri Terræ Nonantulæ Ordinis S. Benedicti nullius Diœcesis, Provinciæ Ravennaten.

Hoc tamen quoad expressionem Provinciæ, servatur in aliis locis Nullius Diœcesis Urbi proximis, ut cùm non possit dici, Provinciæ Roman. dicitur ex loco N. Urbi proximo, sicut etiam ex loco N. Civitati Namien. proximo, & sic de singulis, &c.

Abbati Monasterii S. Salvatoris Majoris nuncupati, Ordinis S. Benedicti in districtu Urbis.

Abbati Monasterii Montis Cassinen. Ordinis S. Benedicti, nullius Diœcesis, Provinciæ Capuan.

Abbati Monasterii Montis Virginis, Ordinis S. Benedicti. Nullius Diœcesis Provinciæ Beneventan.

Abbati Monasterii Sanctissimæ Trinitatis Caven. Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis, Provinciæ Capuan.

Abbatis Monasterii S. Cristophori, Terræ Castri Durantis, Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis, Provinciæ Urbinaten.

Abbati Monasterii S. Mariæ Oppidi Pinaroli. Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis, Provinciæ Taurinen.

Abbati sæcularis, & Collegiatæ Ecclesiæ S. Petri Oppidi de Lerma, Nullius Diœcesis, Provinciæ Burgen.

Abbati Monasterii S. Mariæ Farfen. Ordinis S. Benedicti, Nullius Diœcesis, in districtu Urbis.

Præposito Ecclesiæ B. Mariæ Terræ Atrini, Nullius Diœcesis, Provinciæ Theatin.

Præposito Ecclesiæ S. Mariæ Terræ Pisciæ, Nullius Diœcesis, Provinciæ Florentin.

Priori Monasterii S. Laurentii propè Padulam. Carthusien. Ordinis, Abbati S. Mariæ de Cadossa, Nullius Diœcesis, Provinciæ Salernitan.

Priori Prioratus S. Iacobi de Spatha Nullius Diœcesis, Provinciæ Compostellan.

Priori Prioratus de Magazela Militiæ de Alcantara, Nullius Diœcesis. Provinciæ Compostellan.

Priori Prioratus de Veles, Nullius Diœcesis, Provinciæ Toletan.

Abbatis sæcularis, & Collegiatæ Ecclesiæ S. Martini. Oppidi ejusdem S. Martini, Nullius Diœcesis in districtu Urbis, necnon committuntur illius Vicario, ex indulto Innocentii X.

Vicario Monasterii Abbatiæ nuncupatæ Sancti Martini Capituli, & Canonicorum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, Nullius Diœcesis dictæ Provinciæ Theatin. ex indulto Urbani VIII.

Abbati Monasterii per Priorem gubernari soliti Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, nuncupati Carthusien. Ordinis, Nullius Diœcesis, Provinciæ Rheginen. quoad Casalia Serræ, Spatulæ, Biunci, Montauri, & Gasparinæ tantùm ex indulto ejusdem Urbani octavi.

Necnon Officiali Archiepiscopi Tarraconen. in Insula Evice, Taraconen. Diœces. Canonicè deputato cum narrativa, *attento quòd dicta Insula à Civitate Tarraconen. per CC. milliaria, & ultra distat, Officiali Archiepiscopi Tarraconen. in prædicta Insula ritè deputato etiam si de illis personis non sit, quibus similes causa per dictam Se-*

de commitsi consueverunt, committere, & mandare dignemini, &c.

Prædictorum verò Prælatorum Vicariis, nunquam ta-
62 les fiunt commissiones, sicut supra dictum est, præterquam Vicario dictæ Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Martini, ac Vicario Generali præd. Abbatis Montis Cassinen. ex indulto felic. record. *Sixti* V. prout jam in praxi videmus; & licèt ego indultum hujusmodi nondum viderim: attamen optima ratione, inter cætera puto motum ipsum *Sixtum* ad illud concedendum; ex eo quòd antequam S. Benedictus accessisset ad Ecclesiam Cassinen. Illa habebat suum Episcopum, ac præsertim habuit *Severum*, qui interfuit Concilio Lateranensi, Anno 487. in quo quidem Concilio *ipse Severus* subscripsit tanquam Episcopus Cassinen. & sic postquam illuc accessit S. Benedictus, scilicet de Anno 529. nemo alius, præter Monachos Cassinenses, Episcopus fuit ibi deputatus, successivè Abbates Cassinenses, post S. Benedictum, licèt non essent Episcopi, jura tamen Episcopalia, & omnimodam jurisdictionem semper exercuerunt, Diœcesimque habebant, per Rot. *in una Soran. beneficii 8. Martii 1627. coram Merlino*, & refert celeberrimus Barbos. *de jur. Eccles. libr. 1. cap. 41. numer. 36. cum duobus sequentib.* & teste *P. D. Marco Antonio Scipione in Elogio Abbatum Sacri Monasterii Cassinen.* magna itaque est ejusdem monasterii authoritas, magnaque inter Italiæ Cœnobia præstantia: cùm præter S. Germani Civitatem triginta duo Oppida hodie possideat, ejusque Abbas omnimodam habet Episcopalem jurisdictionem: quam liberè in sua Diœcesi exercet, nec habet finitimum Episcopum, cui ea demandentur, quæ ex Sacri Concilii Tridentini decretis, viciniori Episcopo sint committenda: proindèque supradictus Sixtus V. statuit, ea omnia, quæ ad juris æquitatem, seu Indulgentiam, ac arbitrium judicis referuntur, ad prædictum Abbatem Cassinatem in sua Diœcesi spectare; ita in hodiernum diem causæ, quæ ad matrimonia, & sacerdotia spectant, ab eodem Abbate cognoscuntur, quas alioqui ad solos Episc. pertinere indubitatum est: cùm ipse Abbas propriam Synodum celebret, propriumque habeat Seminarium, Examinatores Synodales in sua Diœcesi eligat idoneos, excipiendis confessionibus approbat, sacris initiandos examini subiicit, tonsuram, & minores Ordines, suis subditis, tum sæcularibus administrat: literas dimissorias ad majores in aliena Diœcesi suscipiendos: Ecclesiasticorum concursus ad sacerdotia indicit: Confirmationis Sacramentum, & alia plura, quæ inferioribus Prælatis per Concilium Tridentinum non licent, administrat, & exercet: *id. in dicto elogio*, ubi tabellam, sive plantam subiicit, quæ ejusdem Monasterii, quod tunc extat, & Oppidorum, quæ possidet, descriptionem, & formam repræsentat, ac proinde cum prædictus Abbas Cassinen. habeat jurisdictionem, & Ecclesiam Episcopalem, cùm Diœcesi separata, reperitur descripta inter Ecclesias Episcopales in libris Cancellariæ, & Cameræ Apostolicæ: ac propterea est verè censenda Cathedr. & Episcopalis; cùm aliis luculenter congestis per Addit. ad Burat. *dec. 667. à n. 8. usque ad fin.*

Quoniam verò, quoad commissiones faciendas Abbati monasterii B. Mariæ Farfen. ac S. Salvatoris Majoris, necnon Priori Carthusiæ Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, exempla Brevium desuper expeditorum, ad meas pervenerunt manus, non prorsus ab hac praxi alienum agnovimus illa hic subnectere, quorum priorum est tenoris sequentis, videlicet.

URBANUS PAPA VIII.

AD futuram rei memoriam. Pastoralis muneris, divina dispositione nobis injuncti, ratio postulat, ut qui Universalis Ecclesiæ regimini, licèt immeriti, præsidemus, ad ea considerationis nostræ intuitum dirigamus, per quæ particularium Ecclesiarum, earumque Prælatorum Dignitas, & authoritas conservari, & augeri possit. Cùm itaque, sicut accepimus, Monasteriorum, Abbatiarum nuncupatarum B. Mariæ Farfen. & Sancti Salvatoris Majoris nuncupati invicem, seu aliàs perpetuo unitarum, Ordinis Sancti Benedicti, in districtu Almæ Urbis nostræ existentium, Abbas, seu Commendatarius pro tempore existens, proprium, & ab omni alterius cujuscunque Prælati, vel Antistitis, ordinaria jurisdictione separatum territorium, multa Oppida, & loca insigni Vassallorum, & aliorum habitatorum, ac incolarum numero, referta, continens, habeat. Nos singularibus, atque eximiis dilecti filii nostri Francisci S. Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis Barberini nuncupati, nostri secundùm carnem, ex fratre germano nepotis, qui Monasteria præd. in commendam ad sui vitam, ex concessione, & dispensatione Apost. obtinet, meritis adjuti, Vassallorum, & incolarum, habitatorumque præfatorum commoditatibus consulere, & d. Monasteriorum Abbatem, seu Commendatarium, aliqua honoris prærogativa, quantum cum Domino possumus, exornare volentes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, eidem Francisco Cardinali, ejusque successoribus dictorum Monasteriorum Abbatibus, seu Commendatariis in perpetuum, ut quæcumque literæ Apostolicæ, etiam in forma Brevis, tam gratiam, quàm justitiam concernentes, ac præsertim super dispensationibus matrimonialibus, & in forma, Significavit, quæ à Nobis, & Apostolica Sede, pro personis sub Jurisdictione dicti Francisci Cardinalis, ac Abbatum, seu Commendatariorum prædictorum, ratione Monasteriorum hujusmodi, existentibus pro tempore, posthac concedentur, & ad partes transmittentur, eidem Francisco Cardinali moderno, & pro tempore existenti dictorum Monasteriorum Abbati, seu Commendatario, vel ejus Officiali, tanquam loci Ordinario, non autem Archiepiscopis, vel Episcopis vicinioribus dirigantur, & committantur, Qui Officialis, literas Apostolicas prædictas dicto Francisco Cardinali moderno, & pro tempore existenti, monasteriorum prædictorum Abbati, seu Commendatario directas, etiam si de ipsis Officialibus in eis mentio non fiat, aperire, & exequi possit, tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Mandantes propterea dilectis filiis Datario, illiusque substitutis, Officialibus, & cujuscumque generis Supplicationum Revisoribus, ac S. R. E. Vicecancellario, & Cancellario Regenti, ac Abbreviatoribus de Parco Majori nuncupatis, Secretariis, etiam Apostolicis, aliisque ejusdem Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ, ac Curiæ Romanæ Officialibus pro tempore existentibus, ut præmissa perpetuò observare debeant. Decernentes aliter dirigendas, literas Apostolicas hujusmodi, nullas, irritas, & inanes, nulliusque roboris, vel momenti fore, & esse, ac censeri; neque exequutioni demandari posse. Quòd d. Franciscus Card. modernus, & pro tempore dictorum Monasteriorum Abbas, seu Commendatarius, ejusque Officiales in causis, & negotiis, quæ hujusmodi literæ concernent, procedere in omnibus, & per omnia liberè, & licite valeant, & debeant, prout alii quicunque Ordinaria, & Episcopali dignitate fulgentes, in suis respectivè Civit. & Diœces. possent, & debent: Non obstantibus quibuscunque Apost. in Provincialibus, ac Synodalibus Conciliis edictis, generalibus, vel specialibus Constit. & ordinationibus, necnon statutis, & consuetudinibus, etiam juramento, confirmatione Apost. vel quavis firmitate alia roboratis, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publicè subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibita, vel ostensæ. Dat. Romæ apud S. M. Major. sub Annulo Piscatoris Die 18. Nov. 1627. Pontific. nostri Anno Quarto.

Sumptum ex originali minuta Brevium S. D. N. Urbani Papæ VIII. collationatum concordat.

M. A. Maraldus.

Atten-

Attenta tamen prædictorum Monasteriorum unione, in dubium revocari potuisset; quonam modo hujusmodi commissiones fieri deberent; sed tamen ipsa praxis nos docet, quòd pro exequutione Rescriptorum Apostolicorum pro Oratoribus ex locis subjectis Monasterii Sancti Salvatoris Majoris, licèt utriusque Monasterii unus sit Abbas, seu Commendatarius, fiant Abbati hujus Monasterii, si verò S. Mariæ Farfen. Abbati ejusdem B. Mariæ, nam attenta unione prædicta, quæ creditur æquè principaliter facta, unumquodque retinet sua jura, & remanet in suo statu, & honore, & gaudet suis privilegiis, *gloss. in Clem. per literas*; *de præb.* Mandos. *reg.* 12. *q.* 1. *num.* 4. *cum aliis relatis per* Garz. *de benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 37.

Pro similibus autem commissionibus Priori Monasterii Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore faciendis, subjicitur exemplum literarum, etiam in forma Brevis, tenoris sequentis, videlicet.

URBANUS PAPA VIII.

AD futuram rei memoriam. Nuper pro parte dilecti filii Prioris monasterii Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, Ordinis Carthusien. Nullius Diœcesis, Provinciæ Rheginen. Nobis expositum fuit, Quòd aliàs à Venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus Sacri Concilii Trident. Interpretibus emanavit decretum, tenoris sequentis, videlicet. Eminentissimi, & Reverendissimi Domini. Prior Carthusiæ Sanctorum Stephani, & Brunonis de Nemore, devotus Orator habet omnimodam Iurisdictionem ordinariam in spiritualibus, & temporalibus, quasi Episcopalem, & proprium Territorium separatum Castrorum, Casalium seu locorum Serræ, Spatulæ, Biunci, Montauri, & Gasparinæ Nullius Diœcesis, Provinciæ Rheginen. Cumque sit Inferior Prælatus, supplicatur declarari, An ipsi Inferiori sint committendæ Dispensationes matrimoniales, literæ in forma, Significavit, aliaque hujusmodi. Et Deus, &c. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum aliàs censuit, si Inferior Prælatus habeat jurisdictionem quasi Episcopalem, & proprium Territorium, Dispensationes matrimoniales, quoad ejus subditos, literasque in forma, Significavit, aliasque hujusmodi ipsi Inferiori esse committendas. Cùm autem, sicut eadem expositio subjungebat, aliàs per bonæ memoriæ Horatium Cardinalem Lancellotum nuncupatum, de voto Rotæ aliàs coram Martino Andrea, & aliis Auditoribus dato, decisum & judicatum fuerit, Priorem prædictum, jurisdictionem quasi Episcopalem, & proprium Territorium habere; propterea dictus Prior decretum præinsertum, Apost. nostræ confirmationis robore communiri summoperè desideret. Nos illum specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis &c. censentes, supplicationibus illius nomine, Nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati, Decretum præinsertum Apostolica authoritate, tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ authoritate robur adiicimus; ac omnes, & singulos, tàm juris, quàm facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus. Mandantes propterea dilectis filiis Datario, illiusque substitutis Officialibus, & cujusvis generis supplicationum Revisoribus, ac S. R. E. Vicecancellario, & Cancellariæ Regenti, Abbreviatoribus de Parco Majori nuncupatis, aliisque Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ, ac Curiæ Romæ Officialibus, ut præmissa observent, literasque hujusmodi d. Priori dirigant, ac dirigi curent; Decernentes præsentes literas firmas, & efficaces existere, & fore; ac ab omnibus, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, inviolabiliter observari, sicque per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, judicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, si secus super his, à quoquam, quavis authoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus in contrarium facientibus quibuscunque. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo piscatoris. Die 23. Augusti 1633. Pontificatus Nostri Anno undecimo.

M. A. Maraldus.

Reliquis verò inferioribus Prælatis, quantumvis exemptis, & habentibus Episcopalem jurisdictionem, nisi fuerint nullius diœcesis, ac particulare territorium habeant, nunquam committuntur hujusmodi dispensationes, seu quævis gratiæ exequendæ. Rationem hujus rei adducit Garc. *par.* 9. *cap.* 2. *num.* 146. dicens, quòd dispensationes eorum subditis concedendæ, videntur committendæ Episcopis, intra quorum diœcesim sint; subdens nihilominus *num.* 147. quòd sufficit, si habeant territorium distinctum, licèt non sit Nullius diœcesis. Sed cùm id videatur repugnare praxi, & stylo Curiæ super his commissionibus, nihil pro nunc firmo. Est etiam dicendum, quòd, quamvis ad effectum exequendi dictas litteras, sufficiat hujusmodi jurisdictionem habere, licèt non habeant ipsi insignia Episcopalia, non propterea sequi-
64 tur, quòd talia insignia habentes, si careant jurisdictione, nec habeant separatum territorium, possint dictas litteras exequi: plures enim sunt, qui ex Apostolico indulto possunt uti dictis insigniis, & alias prærogativas habere: nec tamen istæ litteræ eis dirigi consueverunt. Exemplum erit de Correctore Hospitalis Incurabilium hujus Civitatis, cui *fel. record.* Gregorius XV. ut dictum hospitale, ac alia ab eo dependentia, eorumque Ecclesiæ speciali aliqua prærogativa cohonestentur, ac ad majorem decorem, & ornatum ipsius Correctoris, qui de nobili genere procreatus esse consuevit, eidem Correctori pro tempore existenti, perpetuis futuris temporibus, ut durante ipsius Correctoris officio duntaxat, tam in Ecclesia Hospitalis Incurabilium Neapolitan. quàm in quibusvis aliis dicti hospitalis subjectis Ecclesiis, & Capellis, & in processionibus, aliisque actibus, & cæremoniis publicis, dummodò tamen in sacro presbyteratus ordine, & dignitate Ecclesiastica constitutus existat, & non aliter, mitra, & baculo pastoralibus, nec
Corradi Prax. Dispensat.
non chyrotecis, annulo, sandaliisque, Mantello, seu Moz- 65
zetta, Pileo, Rochetto, habito, coloribus, cæterisque insigniis pontificalibus uti, illaque induere, deferre, & gestare, ac etiam missas, & alia divina officia pontificaliter, more Episcoporum, celebrare; Nec non post ipsorum divinorum officiorum suorum solemnia populo ibi interessente benedictionem solemnem, dummodo aliquis Antistes, seu Sedis Apostolicæ Legatus ibidem præsens non sit, vel si adsit, ejus ad hoc expressus accedat assensus, impartiri, liberè & licitè valeat, Apostolica auctoritate perpetuò concessit, sub *Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem 1621. sextodecimo Kal. Iulii Anno Primo.*

Hanc eandem facultatem exequendi hujusmodi dispensa-
tiones, & alias litteras Apostolicas, habent Vicarii Apo- 66
stolici, qui mittuntur cum Brevi, de consilio Cardinalium, super negotiis Episcoporum inquisitorum; donec illorum causa decidatur, vel suspensio tollatur; nam ipsi Vicarii, ex vi dicti Brevis, maximas habere solent facultates: nec tamen ipsis committuntur litteræ Apostolicæ; sed licèt expediantur directæ Episcopo, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, exequuntur nihilominus dictæ litteræ ab ipsis Vicariis Apostolicis, juxta verba apposita in eorum facultatibus; quamvis aliquando Cancellaria Apostolica, ac Præfectura Brevium etiam ipsissimet hujusmodi rescripta dirigant.

Verùm, quia litteræ pro hujusmodi Vicariis, plures continere solent facultates, non modò circa exequutionem litterarum, verùm etiam alia, in praxi scitu digna, non incongruum visum fuit, sub qua forma illæ concedi consueverunt, hic subnectere, quæ talis est videlicet.

A tergo. *Dilecto filio Iosepho N. Clerico Firman. seu alterius Diœcesis.* Intus verò.

URBANUS PAPA VIII.

Dilecte fili, salutem, & Apostolicam benedictionem: Pro nostri Pastoralis officii munere, iis potissimum invigilare debemus, quæ coram Dominici gregis, ut in viam mandatorum Domini ad salutem dirigantur, omninò respiciunt. Volentes igitur, certis de causis, animum nostrum moventibus, Ecclesiæ N. de Vicario Apostolico providere: ac de tuis fide, prudentia, integritate, ac doctrina plurimum in Domino confisi: sperantesque, quòd ea, quæ tibi duxerimus committenda, cumulatè sis expleturus. Te in Ecclesia, & Civitate, ac Diœcesi N. hujusmodi, Vicarium, & Officialem generalem, ac in nostrum, & Sedis Apostolicæ Vicarium in spiritualibus, & temporalibus, Apostolica authoritate, tenore præsentium, ad nostrum, & Sedis prædictæ beneplacitum, constituimus, eligimus, facimus, & deputamus, cum eisdem facultate, auctoritate, & potestate, quoad exercendum ea, quæ Iurisdictionis, etiam voluntariæ existunt, excepta tamen facultate beneficia Ecclesiastica conferendi, ac literas commendatitias, & dimissorias ad Sacros Ordines concedendi, quàm Episcopus pro tempore existens, habere, & exercere solet in universa Diœcesi in foro conscientiæ, & contentioso: ac aliàs quomodocunque, & qualitercunque, necnon Ecclesias, & loca pia omnia, etiam Monialium Monasteria, etiam exempta, quoad clausuram ad Sacri Concilii Tridentini præscriptum, visitandi & reformandi, ac ad visitationem hujusmodi celerrimè, & debita cum diligentia procedendi: Synodum celebrandi, Iudices, Consultores, Vicarios foraneos, Notarios, Actuarios, Magistros actorum, Promotores fiscales, exequutores, omnesque alios, & singulos Officiales, tam majores, quàm minores Curiæ Episcopalis, quibuscunque nominibus censeantur, in Civitate, & Diœcesi prædictis, quotiescunque opportunum fore judicaveris; & aliàs juxta solitum, removendi, ac alios in eorum loca eligendi, deputandi, & subrogandi: mulctasque, & pœnas pecuniarias, apud aliquem probum & idoneum virum, per te, de clero eligendum, deponendi, piis usibus, arbitrio tuo, applicandas; quascunque litteras Episcopo prædicto, sive ejus Vicarius directas, & dirigendas æquè, ac si tibi specialiter dirigeentur, aperiendi & exequendi: litteras monitoriales in forma, Significavit, pro rebus deperditis, seu furto sublatis, juxta præscriptum dicti Concilii Tridentini, & Bullæ fel. record. Pii Papæ V. prædecessoris nostri, concedendi, in beneficiis de jure patronatus, ejusque erectione, constitutione, necnon in locationibus emphyteuticis, alienationibus, & permutationibus beneficiorum Ecclesiasticorum, juxta formam Sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum, auctoritatem, & consensum præstandi, causas criminales, civiles, etiam per appellationem devolutas, & quæ ad Curiam Episcopalem quovis modo pertinent de jure, vel consuetudine in Civitate, & Diœcesi prædictis cognoscendi, audiendi, committendi, fineque debito terminandi, contra delinquentes per inquisitionem, etiam ex officio, prout juris fuerit, procedendi, eosque corrigendi, mulctandi, puniendi, deponendi, & excommunicandi, suspendendi, & interdicendi, pœnarumque, & sententiarum earundem moderationem, mitigationem tibi reservandi; necnon censuras, & pœnas ipsas, in casibus à jure permissis, aggravandi, & reaggravandi, & ab illis, aliisque casibus Episcopo prædicto reservatis, prout tibi videbitur, convenire, in utroque foro absolvendi, & absolvi faciendi, & exercendi, quæ præfato Episcopo rationes jurisdictionis, de jure & consuetudine competunt in præmissis & circa ea; etiam si talia forent, quæ magis specificam, & expressam exigerent commissionem. Et cum facultate substituendi in casu necessitatis, cum simili, vel limitata potestate. Volumus autem, quòd pro tua, & familiæ tuæ sustentatione, ex redditibus Ecclesiæ prædictæ, provisio annua ducentorum scutorum monetæ Romanæ persolvantur, & ejus rata de quadrimestre, in quadrimestre, anticipata solutione, ultra expensas, pro accessu & recessu, aliaque emolumenta ordinaria, & extraordinaria, licita, solita, & consueta; ita ut si ij, ad quos spectat, in solutionibus, vel eorum aliqua defecerint suo tempore lapsis decem diebus, ex fructibus mensæ Episcopalis pro deficiente portione, quæ tibi debebitur, propria auctoritate capere, & exigere liberè, & licitè possis, & valeas; simulque viaticum pro expensis accessus & recessus cum habitatione congrua in palatio Episcopali, pro tempore officii, habere debeas. Contradictores quoslibet, & rebelles, ac præmissis non parentes, cujuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis existentes, pœnis pecuniariis, piis usibus arbitrio tuo applicandis, ac etiam per censuras & pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna juris remedia, appellatione postposita compescendo: invocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis, Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac dictæ Ecclesiæ, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & Consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis illorum tenoribus, præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis habentes; illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris, die 15. Septembris 1632. Pontificatus nostri Anno Decimo.

M. A. Maraldus.

Hæc autem quoad commissiones dispensationum, alia-
68 rumque gratiarum, quæ pro utroque foro expediuntur.
Pro foro autem conscientiæ tantùm, cùm sint occultæ, com-
mittuntur, & diriguntur Confessario Magistro in Theolo-
gia, vel decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordina-
69 rio, per Oratorem eligendo. Quocirca notandum putavi,
quòd licèt stante hujusmodi commissione, dixerint non-
nulli, sufficere talem Confessorem, esse licentiatum, vel
si regularis fuerit, approbatum à sua Religione, vel à Re-
ctore Collegii; prout tenet Zerol. *in sua praxi Episc. par. 2. verbo, Pœnitentiarius, vers. secundo respondetur*, qui *vers. seq.* ait sic vidisse practicari; subdens, quòd alioquin in Religionibus, vel Congregationibus, ubi non fiunt, neque Magistri, neque Doctores, non possent eligi ex illis Confessarii pro tali effectu; quod non est dicendum, sed mens Sacræ Pœnitentiariæ est, ut eligatur vir doctus, & non solùm Doctor: sed quia regulariter Doctores solent esse docti, ideò stylus ponit se in tuto, ut ipse Zerol. *loc. cit.*

Qui perperam interpretatur dictum stylum, & mentem Sacræ Pœnitentiariæ; pro quo optimè docet Sanchez *de matrim. lib. 8. disput. 34. num. 7.* quod non sufficit, si talis Confessarius sit vir doctus, qui publicè in Academia Theologiam, aut jus Canonicum docet; quia oportet, ut ad eum Doctoris, vel Magistri gradum provectus sit; nec volunt Pœnitentiarius committere has dispensationes, nisi solis insignitis hoc gradu, quia tales decet esse delegatos Papæ; & ita vult Sacra Pœnitentiaria, ut ejus delegati sint in hac dignitate, & ad hos gradus promoti: & propterea, quæ ratione dignitatis Doctoribus conceduntur, non porriguntur ad alios, veluti licentiatos in his facultatibus, id. Sanchez *num. 8.*

Immò verò, neque possunt hæ dispensationes expediri per regulares; qui juxta suorum Ordinum instituta, Magistri, licèt tales non sint, appellantur, nisi illi verè ad Magisterii gradum in aliqua Academia promoti sint, id. Sanch. *nu. 9.* qui *numer. seq.* docet, frustrari has dispensationes suo effe-
ctu,

ctu, si ab aliquo expeditentur, qui non sit tali gradu insignitus; quamvis communi errore, Doctor existimetur; licèt è contra, si sit Doctor, sed indoctissimus, per rationes ibi per eum allatas.

Nec propterea barum dispensationum gratiæ evanescent, si contingat, illas præsentati non habentibus hujusmodi qualitates, & ab illis literas aperiri; quia nihilominus aliis ipsius qualitates habentibus, pro illarum exequutione, præsentari possunt; ut sæpè accidit in praxi.

Et in tantum præmissa servantur, quòd pro quacunque causa, Sacra Pœnitentiaria rarò consuevit has litteras aliis non graduatis, ut supra, dirigere; nisi pro licentiis eligendi Confessorem, qui oratorem à quibuscunque casibus, tàm Sedi Apostolicæ, quàm Ordinario loci reservatis, non tamen in Bulla Cœnæ Domini contentis, absolvat, prout in forma solita: ne Sacra Pœnitentiaria videatur arctare pœnitentem ad eligendum necessariò talem Confessarium graduatum: quinimmò, cùm aliquando accidat in loco Oratorum non adesse Confessarium Magistrum in Theologia, vel decretorum Doctorem, ex peculiari gratia solet (rarò tamen) ipsa Sacra Pœnitentiaria, literas pro quocunque casu dirigere Confessario simpliciter ex approbatis: absque eo, quòd sit Magister in Theologia, vel decretorum Doctor, hoc modo, videlicet: *Discreto viro Confessori, ex approbatis ab Ordinario, per latorem præsentium ad introscripta specialiter eligendo.*

Consuevit tamen Summus Pontifex nonnullis Ministris Generalib. Religionum, per literas in forma Brevis sub Annulo Piscatoris hanc impertiri facultatem: ut ipsi, per se, vel alios ab eis deputandos, licèt non graduatos, possit dictas literas aperire, & illas juxta earum formam exequi. 70

Sub qua tamen forma detur supradictis Ministris Generalibus, sive aliis Superioribus ista facultas, patet ex literis infrascriptis, videlicet.

A tergo. *Dilecto filio Claudio Aquavivæ Præposito Generali Societatis Iesu.* Intus verò.

GREGORIUS PAPA XIII.

71 *Dilecte fili, Salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecisti, quòd aliàs quondam Alexander Frumentus, tunc officii Sacræ Pœnitentiariæ Regens, dilectis filiis presbyteris Societatis Iesu, cui præesse dignosceris, etiam si nullo Magisterii in Sacra Theologia, & Doctoratus in jure Canonico gradibus insigniti essent, aliàs tamen idoneis, & approbatis ipsius Societatis Confessariis, ut quascunque obsignatas, etiam Magistri in Theologia, vel jure canonico Doctoribus directas in foro conscientiæ, ejusdem Sacræ Pœnitentiariæ literas, aperire, & absolutionis beneficium, juxta illarum dispositionem, impendere possent, & valerent, verbotenus concessit; eaque facultate ipsi presbyteri hactenus usi sunt. Cùm itaque ipsius Societatis Religiosi ad hujusmodi gradus, nisi pro necessitate Scholarum suarum, promoveri non soleant, pœnitentes etiam ad ipsos presbyteros cum suis literis absolutionum in dies recurrant, & importunè obsecrent, opportunè etiam eos juvari convenit. Nos idcircò tuis in hac parte supplicationibus inclinati, presbyteris Societatis hujusmodi, per te, vel tibi subordinatos, illius Superiores, de tua licentia designandis, & ab Ordinariis locorum approbandis, etiam si Magisterii, vel Doctoratus, aut aliis gradibus insigniti non sint, literas hujusmodi aperiendi, confessionibusque fidelium, ad ipsos recurrentium, auditis, & imposita salutari, in illis expressa, vel de jure infligenda pœnitentia, absolvendi, ac in foro conscientiæ, quascunque sibi verbo, vel scriptis commissas absolutiones, dispensationes, & pœnitentiarum injunctiones excipiendi, & exequendi, licentiam, & facultatem, tenore præsentium concedimus, & impartimur. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quòd præsentium transumptis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo tuo, seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis, eadem ubique fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscatoris die tertia Aprilis 1583. Pontificatus nostri Anno Decimo.*

Cæs. Glorierius.

Porrò circà id videndum restat, nunquid postquam dictæ literæ fuerint uni Confessario præsentatæ, possit alius pro ea-
72 rundem exequutione adiri? Hanc quæstionem movet Nav. *cons. 8. de off. jud. deleg.* dicens: An postquam pœnitens, cui officium Sacræ Pœnitentiariæ dedit literas sigillatas, directas Discreto viro Confessori, per latorem præsentium, ad introscripta specialiter eligendo, eligit unum Confessarium, possit, saltem de voluntate dicti Confessarii, eo dimisso, alium eligere? & resolvit negativè, per rationes ibi per eum allatas, nempè quod jurisdictio delegata non potest prorogari de persona in personam, *cap. 1. de offic. alleg.* & cùm sit ipsa jurisdictio delegantis, ita ad dictum delegantem, cujus illa est, pertinet eam extendere, & non ad partes; nec ad judicem, quorum illa non est, *arg. l. id, quod nostrum est, sine facto nostro in alium transferri non potest, ff. de reg. jur.* quem multi DD. sequuntur, præsertim Zerola *in sua praxi verbo, Pœnitentiarius*, in principio, ubi etiam negativè respondet, licèt Confessarius primò electus, consentiat; quia per primam litterarum præsentationem uterque functus est officio suo; alter scilicet præsentando, alter verò eas aperiendo: & fundatur in stylo Pœnitentiariæ, quæ apponi illam clausulam, quòd data absolutione, literæ lacerentur; idem dixit Genuen. *in praxi Curiæ Episcopalis Neapolitan. cap. 25.*

Ego tamen mirot de ipso Navarro, qui cum suo tempore fuisset unus ex Consultoribus Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ, cujus Prætorio, tot annis, etiam ego minimus, ac prorsus indignus inservivi, ita asserit, cùm semper ipsius Pœnitentiariæ mens, & stylus fuerit, ut hujusmodi literæ, quomodocunque fieri poterit, suum sortiantur effectum, quicquid etiam nonnulli perperam dicant, ut benè docet *Corradi Prax. Dispensat.* Sanch. *lib. 8. disp. 27. num. 4.* ubi ait, id procedere non tantùm, ubi pœnitens semel literas præsentavit cuidam Confessario, sed etiam postquam ab eo pronunciatum fuit, dispensationem esse subreptitiam, posse impetrantem adire alium Confessarium, qui fortè in ea sit opinione, ut rescriptum valeat, & posse eundemmet Confessarium, re melius 73
perspecta, dispensationem illam, mutata sententia, exequi: quamvis, si semel dispensavit, non possit eam retractare. Ratio autem, quam id. Sanch. *loc. cit.* affert, ea est, quòd cùm ea commissio facta sit in foro conscientiæ, sequitur ejus fori naturam; quæ est, ut non adstringatur pœnitens acquiescere sententiæ unius Confessarii, sed possit alium adire; atque idemmet Confessarius sententiam mutare; ita per totom Orbem servatur in praxi, & didici in ipso Sac. Pœnit. officio.

Ad contraria autem eum eod. Sanch. *loc. cit.* respondetur; nam non prorogatur jurisdictio de persona [illegible] nam, ex sola partis voluntate, aut Confessarii, [illegible] tate ipsius Majoris Pœnitentiarii, qui literas [illegible] Summi Pontificis concessit; cujus voluntas ea [illegible], ut liceat diversos Confessores adire: qui [illegible] tur electi ab eodemmet Pœnitentiario, ut literas [illegible]; ac si ea potestas semel eligendi intelligatur [illegible] consummato; & ita semper tenuit, & tenet eadem Sacra Pœnitentiaria, quæ in his casibus consulta, ita respondit, prout in praxi, omni prorsus hæsitatione remota, servatur.

CAPUT V.

Praxis narrativæ litterarum Dispensationis matrimonialis, cum causa, & sine copula.

S V M M A R I V M.

1 *Literis dispensationum matrimonialium non praeponitur exordium.*
2 *Nomina, & cognomina Oratorum in literis exprimenda.*
3 *Error in proprio nomine an vitiet dispensationem.*
4 *Nomina quare adinventa.*
5 *Error in syllaba, aut littera, impedit exequutionem dispensationis.*
6 *Et quomodo corrigendus.*
7 *Correctio super nomine proprio non datur.*
8 *Error verisimilis in dispensatione, circa proprium nomen, quomodo dignoscendus.*
9 *Error Cance llariæ non debet obesse partibus.*
10 *Stylus Curiæ, ex variatione rerum fragilis & incertus, quomodo intelligendus.*
11 *Cancellariæ Apostolicæ stylus, inconcussè servatur.*
12 *Est enim fundatus in jure communi.*
13 *Fraudibus omninò occurrendum.*
14 *Nominis proprii erroris correctio non datur in dispensatione.*
15 *Neque Vicecancellarius, aut Cancellariæ Regens habet ad id facultatem.*
16 *Error, si detegatur post registratam supplicationem, quomodo corrigendus.*
17 *Reformationis formula super proprio nomine Oratoris.*
18 *Cognomine Oratoris in Vrbe ignorato, quando illud in supplicatione supplendum.*
19 *Nomina Genitorum deserviunt pro cognominibus Oratorum.*
20 *Cognomina Oratorum quomodo confingi possint in supplicatione.*
21 *Cognominis defectus non suppletur in dispensatione matrimoniali in forma pauperum, & quare.*
22 *Nomina Oratorum quo in supplicatione conscribenda.*
23 *Nomina diminutiva non solent admitti in Dataria.*
24 *Diœcesis Oratorum in rescriptis Apostolicis exprimenda.*
25 *Diœcesum duarum, Oratoribus existentibus, omnes exprimendæ.*
26 *Et tunc dispensationis litteræ diriguntur Ordinario Oratricis,*
27 *Diœcesibus duabus unitis, cuinam earum Vicario litteræ dispensationis dirigendæ.*
28 *Error, si contingat in Diœcesi Oratorum, quid agendum.*
29 *Error, licèt culpa carens, non facit extendere rescriptum ad casum non expressum.*
30 *Loci specialis expressio in dispensatione matrimoniali propter angustiam requiritur, & quomodo intelligatur.*
31 *Commissio dispensationis simpliciter, facta Ordinario Oratorum, intelligitur de Ordinario originis, & quare.*
32 *Domicilium per Oratores alibi contractum non impedit, quin Ordinarius originis exequatur litteras dispensationis sibi directas.*
33 *Parochus Originis non conjungit sponsos, qui alibi domicilium contraxerunt.*
34 *Loci angustiæ causa, frequentior in dispensationibus matrimonialibus, & quomodo accipienda.*
35 *Dispensatio quomodo latè interpretanda.*
36 *Fœminam nubere extra proprium Oppidum, durissimum est, & quare.*
37 *Dotis incompetentiæ Oratricis, causa, in quo loco verificanda.*
38 *Et refertur ad id declaratio Sacræ Congreg.*
39 *Dispensationes matrimoniales cum causa angustiæ loci, vel dotis incompetentis sæpe solent esse subreptitiæ.*
40 *Ac proinde, quid agendum à Delegato.*
41 *Causa angustiæ Civitatis in dispensatione matrimoniali sublata à Paulo V.*
42 *Neque in suburbiis ejusdem admittitur.*
43 *Admittitur in loco Pausilypi hujus Neapolit. diœcesis.*
44 *Et quomodo in parvis Civitatibus.*
45 *Et quomodo, si Oratorum alter ex Civitate, alter ex alio loco oriundi.*
46 *Matrimonia, expedit inter pares contrahi, & quare.*
47 *Fabula Æsopi ad id refertur.*
48 *Damnum, quod quis sua culpa sentit, alteri non imputandum.*
49 *Matrimonia, inter inæquales contracta, infelices exitus sequuntur.*
50 *Vxorem ducens pauperem, ponit in domo sua paupertatem, & qui divitem, ponit tempestatem.*
51 *Nobilitas mulieris, & divitiarum copia, cum forma viri compensatur.*
52 *Formam mulieris, etiam pauperis, compensari cum divitiis, aut nobilitate viri.*
53 *Causa existente, Papa dissolvit matrimonium ratum, non consummatum.*
54 *Causa una allegata in dispensatione matrimoniali, non potest alia postmodum suffragari.*
55 *Dispositio, ad unam causam limitata, non extenditur ad aliam.*
56 *Causam in literis dispensationis non expressam quare non possit Delegatus admittere.*
57 *Rescriptum est stricti juris, & non extenditur ad non expressa.*
58 *Virum sibi quærere per se, non tenetur mulier.*
59 *Gradus Consanguinitatis, &c. in dispensatione matrimoniali exprimendus.*
60 *Consanguinitas, & affinitas usque ad quem gradum impediant matrimonium contrahendum.*
61 *Consanguinitatis impedimentum ad contrahendum, restrictum ad quartum gradum.*
62 *Impedimentum nullum ad contrahendum in quarto, & quinto gradibus.*
63 *Quid tamen requiratur circa hoc.*
64 *Formula decreti Ordinarii, declarantis nullum provenire impedimentum ex quarto, & quinto gradibus.*
65 *Dispensare an possit Episcopus super impedimento dubio ad contrahendum matrimonium.*
66 *Impedimentum malitiosè datum ad contrahendum, quomodo sit auferendum.*
67 *Declaratoria formula, Quòd Oratores possint contrahere matrimonium, non obstante falsa imputatione.*
68 *Impedimentum, quomodo validum ad contrahendum intra quintum gradum.*
69 *Episcopus non potest prohibere, ne matrimonium contrahatur in quarto, & quinto gradibus, & quare.*
70 *Impedimenta ad contrahendum, ex pluribus stipitibus provenientia, exprimenda.*
71 *Consanguinitatis gradus, pro affinitate expressus in dispensatione, indiget correctione.*
72 *Consanguinitas, & affinitas non differunt specie, sed tantum quoad diversitatem graduum.*
73 *Dispensatio super uno defectu, non est dispensatio super alio.*
74 *Impedimento, si in Vrbe ignoretur, an sit Consanguinitatis, vel affinitatis, quomodo explicandum in litteris dispensationis.*
75 *Consanguinei ita dicuntur, quia inter se sanguine juncti sunt.*
76 *Affinitas est attinentia personarum ex copula proveniens.*
77 *Homines magis oculis quàm auribus credunt.*
78 *Arboris Consanguinitatis in tertio, & quarto gradibus descriptio.*
79 *Arbor Consanguinitatis, secundùm usum rusticorum, vocatur Cippus.*
80 *Primum gradum quomodo constituat jus canonicum, etiam collateralibus.*
81 *Graduum computatio quomodo fiat à Canonistis.*
82 *Arboris Consanguinitatis in quarto gradu descriptio.*
83 *Gradum unum tantum duæ personæ constituunt.*
84 *Graduum duplicitatis, seu multiplicitatis, mentio facienda in dispensatione.*

85 Con-

PRæmissis igitor, sic pro harum literarum exequutoribus, etiam quoad forum conscientiæ declaratis, earundem ordinem prosequuturi; ulterius procedendo, ita dicamus, videlicet.

1 **Oblatæ.** Sic exoriuntur literæ dispensationom matrimoniallum; in quibus de stylo Cancellariæ Apostolicæ nullum aliod exordium proponitur, sicut in aliis literis, gratiam concernentibus, ut advertit Hieron. Paul. *in suo Provinciale Ecclesiarum, vers. nota, quod quando aliquid committitur de jure, non datur exordium, fol. mihi 389.*

Pro parte, &c. Stephani, &c.

2 In quibuscunque literis semper exprimenda sunt nomina, & cognomina Oratorum, ad evitandum dubia, & æquivocationes, per text. *in leg. ad cognoscendum, Cod. de ingen. & manumis. leg. hac consultissima, Cod. qui testament. fac. posses.* nec non ad evitandam rescripti invaliditatem; quia dum petitur gratia pro uno, non poterit alteri prod esse, cùm non extendatur ad illum, cujus nomen, aut cognomen non est expressum in supplicatione porrecta.

Nec verificatur saltem in praxi, opinio Sanch. *libr. 8. di-*
3 *sputæt. at. numer.* 37. dicentis, absque dubio hunc errorem non vitiare dispensationem, sed prodesse Oratori, pro quo est impetrara; quamvis in ejus nomine erratum sit, ex quo error proprii nominis non vitiat rescriptum, quando constat de corpore. Id enim satis à notorio Curiæ stylo deviare sciunt omnes Curiales: nec refert, quoad hoc, ut de jure id procedat, nempe tali casu, non vitiari rescriptum, ut probatur in *l. si quis in fundi, ff. de leg.* 1. ibi, *si quis in fundi vocabulo erraverit, & Cornelianum, pro Semproniano nominaverit, debebitur Semproniano, & in instit. tit. de leg. §. si quis in nomine*, per hæc verba, *si quidem in*
4 *nomine, cognomine, prænomine, agnomine legatarii testator erraverit, si de persona constat, nihilominus valet legatum. Nomina enim significandorum hominum gratia reperta sunt, qui si alio quolibet modo intelligantur, nihil interest*, idem Sanch. *loc. cit.* Nam quicquid sit de jure, aliter est de stylo, & in hac praxi receptum; quia non solùm, si erratum
fuerit in nomine, aut cognomine, verùm etiam in sylla- 5
ba, aut litera, dispensatio non meretur exequutionem,
nisi priùs ab Officialibus deputatis corrigatur; quinimò, 6
non modò corrigendæ erunt literæ, verùm etiam illarum
registrum: quæ quidem correctio transit per multas manus
Officialium, præcipuè D. Regentis Cancellariæ, quicquid
etiam dicat *tex. in l. qui habebat ff. de manu. testa.*
quem dicit singularem, Angel. *in l. si in nomine, num.* 1. *C.
de testam.* Alex. *in l. 4. num. 5. de leg.* 1. quibus juribus cave-
tur, quòd error in syllaba consistens, nihil debeat obesse. 7
Immò addo, quòd quicquid aliàs fuerit observatum, hodie
non datur correctio super nomine proprio Oratoris, vel
Oratricis; sed opus est, novam gratiam impetrare, & novas
literas expedire; vel saltem prævia nova signatura supplica-
tionis, cùm vera nominis expressione, ipsas jam expeditas li-
teras eorundem officialium authoritate corrigere; quod vi-
detur esse introductum ad evitandas multas fraudes, quæ ob
mutationem nominis sub colore erroris possunt interveni-
re; cùm omnia jura fraudibus occurrant, illasque prohibeant,
l. si cui, ff. de servit. ibi *per medias vias, l. in fundo, ff. de rei ven-
dic.* nisi forsan deprehendetur aliquo modo verisimilis error,
puta; si diceretur, *Antonius* pro *Antonino, Bernardus* pro *Ber-
nardino*, & similia; si verò expeditæ fuerint literæ cum expres-
sione nominis Oratoris, v. gr. *Francisci Antonii*, in corpo- 8
re autem literarum, dicatur *Franciscus*, vel quovis alio mo-
do, sicut sæpe contingere vidimus; tunc literæ alicui vitio
subjacere minimè videntur, pro quo adest optimum, *Bart.
cons. 179. tex. in l. 1. C. de leg.* Certum est enim, quod ha-
bens duo nomina, & vocetur *Ioannes Antonius*; potest
vocari *Ioannes* distinctè, & *Antonius*. Ioan. de Anan. *con-
sil. 17. nu.* 10. quod etiam procedit in cognomine; cùm qui-
libet ex sola cognatione denominari Bar. *cons. 179. in prin-
cip.* ubi quòd *Martinus de Baroncis*, potest etiam appellari
Baroncius. Verumtamen est, quòd, quoad denomina-
tionem cognominis id non admittitur in literis gratiæ,
sicut etiam dicimus de Notario, qui prima vice aliquem
appellavit nomine proprio, & posteà alio, nam per hoc non
vitiatur instrumentum, id. Bart. *d. cons.* 179. quia cùm præ-
missa sæpenumero eveniant per errorem Cancellariæ, non
debent partibus obesse, ut aliàs de quibuscunque aliis er- 9
roribus ipsius Cancellariæ diximus, quæ gratis dictos erro-
res corrigit, quando literæ exigunt omninò hujusmodi cor-
rectionem

Illud autem, quod dicit Dian. *in suis resolut. moral. tract.*
10. *de leg. resol.* 36. nempe esse validam dispensationem,
quando erratur in nomine personæ, ut videlicet, quando
nomen Petri exprimatur pro nomine Pauli, omninò ne-
gatur; quandoquidem quantùm à vera praxi Romanę Cu-
riæ longè distet, nullus Curialium est, quod ignorat;
cùm jam ita obtinuerit illius antiquissimus stylus, qui est
pro lege servandus, *cap. quam gravi, de crim. fal.* & licèt
communiter dici consueverit, quòd hujusmodi stylus ex
variatione rerum prædictæ Curiæ fiat fragilis, & incertus, 10
ac proinde modò albus, modò niger, ut dixit Lap. *alleg.* 51.
Felin. *in cap. Rodulphus, post num.* 22. *de rescript.* Cassad.
decis. 7. eod. tit. num. 4. attamen intelligitur de illo stylo,
quem verè secundùm mutationem Pontificum, eorundem- 11
que Officialium mutari, ac variari contingit, non autem
de stylo Cancellariæ, qui inconcussè, circà literarum ex-
peditionem, servari debet, id. Felin. *in capit. ex parte* 1. *de
rescript.* ex quo illa mentem Papæ declarat, Mandos. *tom.*
1. *quæst.* 2. *num.* 3. *in proœm. regul.* eundem namque stylum
qui benè considerat, fundatum reperit in jure commu-
ni: si quis verò dixerit, jure communi non vitiari
rescriptum per errorem in nomine petentis, ut per ju-
ra supra allegata; respondetur, quòd licèt id appareat ipso 12
jure communi cautum, eodem etiam jure cavetur, ut
cùm pro proprii nominis Oratoris mutationem, quàmplu-
rimæ possent fieri fraudes circa impetrationes rescriptorum,
propterea illis omninò occurrendom sit, *cap. sedes, & ca-
pite ex tenore, de rescript.* quod quidem tantum etiam ab 13
ipsa praxi abest, ut, sicut jam supra diximus, nunquam su- 14
per errore proprii nominis detur correctio, nisi in iis casi-
bus, quibus, semota omni fraudis suspicione, error hujusmo-
di correctionem mereatur; in quorum quidem corrobora- 15
tionem, cùm quilibet Summus Pontifex in crastinum suæ
assumptionis condat regulas Cancellariæ Apostolicæ; inter
facultates, quas in illarum calce concedit Vicecancellario,
& Cancellariæ Regenti, licèt eis facultatem tribuat corri-
gendi nomina, & cognomina personarum, non tamen pos-
sunt

sunt corrigere propria nomina Oratorum, ut patet, per hæc
16 formalia verba, videlicet: *Item, quod possit corrigere nomina, & cognomina personarum, non tamen eorum, quibus gratia, & concessiones fiunt, ac beneficiorum, dum tamen de corpore constat*. Hinc igitur est, ut cùm ipse D. Regens non possit nisi tantùm cognomina Oratorum corrigere, si contingat errorem reperiri post registratam supplicationem, circà proprii nominis expressionem, ante tamen literarum expeditionem omninò opus est illud suppleri per signaturam novæ supplicationis in forma reformationis, sub præinserta priori supplicatione, quæ ita datur, videlicet: *Pater Sancte. Dignetur S.V. literas super præinserta conficiendas cum expressione, quod Orator non Cynthius, sed Joannes Capycius, & non aliter nominatur, & cognominatur: in reliquis vero, juxta ejusdem præinsertæ vim, formam, continentiam, & tenorem expediri mandare de gratia speciali. Non obstantibus omnibus, quæ eadem E.S.V. in dicta præinserta concessit non obstare cæterisque contrariis quibuscumque*. Quinimmò in secunda parte supplicationis, in qua dici solet, quòd narratorum omnium major, & verior specificatio,
17 & expressio fieri possit in literis, idest suppleri in ipsa bulla, quatenus opus fuerit, sicut supra dictum est, nunquam id dicitur de nomine proprio Oratoris, sed tantùm de cognomine, & hic est notorius stylus.

18 Quod si aliquando contingat ignorari in Urbe cognomen Oratoris, seu Oratricis, ne propterea retardetur expeditio, si ibi fuerit transmissa arbor Consanguinitatis, tunc cautus Sollicitator ex ipsa arbore poterit desumere saltem nomen utriusque genitoris Oratorum; quod deserviat pro illorum cognomine; exempli gratia, ex dicta arbore desumitur, patrem Oratoris, vocati Franciscum, patrem verò Oratricis, Antonium, sufficiet dicere: *Exponitur proparte Stephani nati Francisci. & Cather. nata Antonii*, & idem erit, si in ipsa arbore aderunt nomina matrum Oratorum; quia hæc etiam nomina sufficient, utpotè si dicatur, *proparte Stephani nati Isabella, & Catharina nata*
19 *Beatricis*: & sic pro cognominibus sufficiunt nomina genitorum. Unde dixit Rota penes Buratt. *decis. 709. num. 8.* non esse novum, cognomen aliquando à nomine patris desumi. Immò admittit etiam Romanæ Curiæ praxis, ut omittatur, ut plurimùm, illud verbum, *nati*, & sic dicatur, *pro parte Stephani Francisci*, & subauditur verbum, *nati*, absq; eo quòd dicatur, *proparte Stephani nati Francisci*; sic etiam Catharinæ Antonii, idest, *nata Antonii*. Et quia, si diceretur *proparte Stephani Francisci*, posset dubitari, an Stephanus, & Franciscus esset unicum tantùm nomen, sicut dicimus, *Franciscus Antonius*, *Petrus Paulus*, *Ioannes Franciscus*, &c. propterea ad id dignoscendum, eadem praxis docet, ut si Stephanus fuerit filius Francisci, tunc uterque scribatur, cum prima litera majuscula, ut supra videtur. Si verò erit nomen compositum, prima litera primi nominis, erit tantùm majuscula, prima autem secundi nominis, parva; nulla distantia adjecta; sed tantùm unicum nomen scribitur, nempe, *Stephani Francisci*; & idem dicendum est de Oratrice; nam si Joanna erit filia Mariæ, tunc dicitur, *exparte Ioanna Maria*, quod idem erit, ac si diceretur *Ioanna nata Mariæ*, prout Jo. Andr. in add. ad Specul. *in rubr. de fil. presb.* ubi ponit, se fuisse filium cujusdam Andreæ; & sic, ut omnes legunt, vocatur Joannes Andreæ, idest filius Andreæ, non autem, quòd utrunque nomen esset suum, veluti, Joannes Andreas, sicut communiter eum appellamus; quòd si contingat etiam hoc nomen Oratricis esse compositum, tunc dicitur *Ioannamaria*, tanquam unicum nomen, eo modo, quo supra dictum est de nomine Oratoris. Si verò, neque ex ipsa arbore, neque aliunde poterit haberi notitia horum cognominum, ne tempus propterea amittatur, poterit porrigi supplicatio, confingendo ad libitum ipsa cognomina: quia habita postmodum prę-
20 dicta notitia de prædictis cognominibus, poterunt illa in literis dispensationis suppleri: quòd quidem conceditur vigore Clausularum ipsius supplicationis, ubi petitur, quòd major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis; & præcipuè ex illis verbis dictarum Clausularum, videlicet, *& quod cognominum, &c.*

Advertas tamen, quòd hic defectus cognominis non po-
21 terit suppleri in literis dispensationis in forma pauperum, quia in supplicatione delentur illa verba, *& quod cognominum, &c.* & hoc ad evitandas fraudes, quæ possunt contingere, ne Orator, sive Oratrix supponat aliud cognomen, & postquam evaserit solutionem compositionis, expediat literas supradictas, cum proprio cognomine; nam hoc modo obviatur fraudibus, juxta text. *in l. in fund. ff. de rei. vend.*

Quo verò ad ipsorum Oratorum nomina, quomodo conscribenda sint, dicimus, quòd tàm in supplicatione, quàm 22
in literis debent scribi clarè, & extensè; ac eo modo, quo in ipso libro baptismatis descripta sunt: quodque si plura fuerint sibi apposita nomina, secundùm communem usum distincta, illud sufficit exprimi, quo magis communiter vocari consuevit.

Insuper sciendum est, quòd stylus Datariæ, & Cancellariæ non admittit in supplicatione in forma signandi no- 23
men diminutivum, puta si dicatur, *Antonellus*, *Franceschellus*, *Bellucia*, *Giomma*, *&c.* sed debet dici, *Antonius*, *Franciscus*, *Isabella*, *Hieronyma*, *&c.* ac præcipuè debent advertere mittentes ad Romanam Curiam, & inibi expeditores, ut nunquam nomina ipsa, sive cognomina scribantur abbreviatè, seu truncatè, sed per consequentiam literarum, & characteres claros, & ita se habet circa id dictæ Curiæ stylus, de quo etiam testatur Imol. *in cap. cum accessissent*, & ibidem Felin. *post princip. vers. hodie tamen, de constit.*

Neapolitan. Diœcesis

In omnibus rescriptis Apostolicis, est Oratorum diœcesis exprimenda, quod si ipsi Oratores 24
erunt duarum diœcesium, erit utraque explicanda, quicquid 25
voluerit Sanch. *lib. 8. disput. 35. numer. 5.* ubi dicit, quod si alter sit Cordubenn. alter verò Granaten. non est opus in precibus dispensationis explicare utriusq; diœcesim, sed sat est alterutrius, dicendo, *N. & N. diœcesis Corduben.* aut diœcesis Granaten. subdens, quod ex ipsa praxi constat, & quod nunquam utriusque diœcesis explicatur.

Hoc enim est contra notorium stylum, qui necessariò requirit utriusq; diœcesis expressionem; quinimmò hujusmodi stylus non admitteret hic supplicationem, nisi in eacapite illius dicatur, v. g. Neapolitan. & Aversan. postmodum verò literæ dispensationis diriguntur Ordinario Ora- 26
tricis, ut illas exequatur: id namq; apponitur in Clausulis supplicationis, nempe: *Et committatur Ordinario Oratricis, qui deposita &c. dispenset*

Nec ad rem facit, quoad hoc, ratio, quam ipse Sanch. affert *loc. cit.* nempe, quòd sola expressio unius diœcesis sufficiat, propterea quòd poterit alterius contrahentium Ordinarius dispensare cum utroque super denunciationibus matrimonio præmittendis, necnon alterutrius contrahentium parochus copulare matrimonio utrumque, ratione connexionis; nam licèt ea vera sint, non tamen sufficiunt ad effugiendum inconcussum stylum Datariæ, & Cancellariæ, hujusmodi expressionem requirentis, qui pro lege servatur, Lap. *alleg. 6.* Calder. *cons. 8. n. 4. de rescrip.* Paris. *cons. 44. n. 17. & seq. vol. 1.* Bursat. *cons. 393. n. 15. vol. 4.*

Alias enim, si sic esset, prout ait, id. Sanch. *loc. cit.* inverterentur profectò stylus; usus, & ordo committendi harum dispensationum literas: cùm mens ipsius Papæ, eiusq; Cancellariæ sit, semper earundem executionem committere Ordinario Oratricis; & nisi utriusq; diœcesis fieret expressio, ubi Oratores ex duabus diœcesibus orti essent, posset contingere, literas ipsas dirigi non Oratricis, sed Oratoris Ordinario, contra mentem ipsius Papæ; ac propterea illarum Executor, si hujusmodi stylum ignoret, perperam literas ipsas exequeretur.

Contingit aliquando, Oratores esse alicujus diœcesis, 27
cum alia invicem, & æquè principaliter unitæ: exempli gratia, Lunen. & Sarzanen. aut Maceraten. & Tolentin. & tunc, licèt utraque uni Episcopo tantùm subsit, qui unius illarum dominationem retineat, exprimendum nihilominus erit, ex qua ex his diœcesibus verè ipsi orti sunt; habet enim quandoque Episcopus in unaquaque illarum suum Vicarium generalem, cui committuntur literæ exequendæ; sicut etiam ipse Episcopus pro negotiorum qualitate utriusque diœcesis, & Ecclesiæ denominatione utitur, ut constat ex forma literarum similium unionum, in quibus dici solet: *Ipsam Ecclesiam Tolentin. cum Maceraten. unimus, ita ut pro tempore existens Episcopus Maceraten. sit ambarum Ecclesiarum unitarum hujusmodi Episcopus; & licet vocetur Episcopus Maceraten. tamen in literis pertinentibus ad Civitatem, & diœcesim Tolentin. ordinariè se subscribere debeat, Episcopus Maceraten. & Tolentin. teneaturque retinere unum Vicarium in dicta Civitate Tolentin. qui non recognoscat superiorem; nec ab eo habeatur recur-*

cursus ad Vicarium dictæ Civitatis Maceraten. sed tantum ad ipsum Episcopum; Nam licèt Episcopatus duo uniantur, tamen quælibet Ecclesia Cathedralis retinebit sua jura, suasque præeminentias; quamvis sic unitæ regantur per unum tantùm Episcopum, per text. *in cap. præcipimus*, 16. *quæst.* 1. Unde videmus, quòd licèt Episcopatus Viterbien. & Tuscanen. fuerint æquè principaliter uniti, quando tamen Episcopus rescribit super concernentibus jurisdictionem, seu administrationem Episcopatus Viterbien. se nominat Episcopum Viterbien. & Tuscanen. pro concernentibus autem Tuscanen. Episcopatum, se inscribit Episcopum Tuscanen. & Viterbien. Mand. *regul.* 12. *quæst.* 1. *nu.* 4. quia rei denominatio semper fieri debet à causa proxima, juxta text. *in l. quisquis*, §. *hæc verba*, *ff. de vulg. & pupill.* Sicut Episcopus in civitate Castellan. vel ejus diœcesi existens, Civitatis Castellan. & Hortan. est appellandus; ita è converso, dum in Civitate, vel diœcesi Hortan. commoratur, Hortan. ac Civitatis Castellan. Episcopus nuncupari, ac inscribi debet: & si extra diœcesim resideat, in negotiis ad Civitatem, & diœcesim Hortan. pertinentibus, Hortan. & Civitatis Castellan. in spectantibus verò ad Civitatem Castellan. & illius diœcesim, Civitatis Castellan. & Hortan. Episcopus est denominandus, ut censuit *Sacra Congreg. Concil. in una Castellan. & Hortan.* 8. *Iunii* 1624. teste Barbos. *in coll. bull. verbo*, *Episcopus duarum Eccles. c.* 4.

28 Sicut autem supra vidimus, quid agendum, cùm contingat error super nomine, seu cognomine Oratorum; videamus etiam, quid juris, circa errorem in diœcesi eorundem in literis dispensationis expressorum. Hanc eandem quæstionem movet Sanch. *d. l.* 8. *disput.* 21. *num.* 39. dum quærit, quid dicendum sit, quando erratur in diœcesi, cujus erat is, pro quo impetratur dispensatio, nempe si dictum esset, Oratores esse diœcesis Salmantin. cum sint Corduben. ac proinde commissio facta sit Officiali Salmantin. Et concludit, non posse Officialem Salmantin. hanc dispensationem exequi; quia hic deficit intentio Papæ committentis, quæ est, eam committere legitimo Ordinario, impetrantis ad præscriptum Concil. Trid. *sess.* 22. *c.* 5.
29 *de reform.* Hanc insuper ibi subdit rationem, quia error, quantumvis culpa carens, non efficit, ut rescriptum extendatur ad casum, qui sub verbis ejus non comprehenditur; quamvis, si is petitus esset, literæ similiter concederentur, & allegat *Innoc. in c. super literis*, *n.* 3. *vers. & nota de rescrip.* sicut hac eadem ratione non poterunt literæ hujusmodi exequi, quantumvis minimus error circà tamen substantialia occurrerit: prout vera praxis docet, ac probitas timorati Judicis Exequutoris expostulat.

Proindeque nihil relevat, quod dicit Dian. *d. tract. de leg. resol.* 36. dum ait, validam esse dispensationem, quando erratur in diœcesi, ut si Petrus, cum quo dispensatur, dicatur esse Diœcesis Panormitan. cùm sit Messanen. ob hanc rationem, quia nimirum constat, intentionem Papæ esse, ut solus petentis Ordinarius cum illo dispenset; & si Ordinarius potest dispensare, quando erratur in nomine petentis, sic etiam poterit, quando erratur in nomine ipsius Episcopi; & ibi plures DD. allegat pro hac sua opinione, quam dicit bis, ipso consulente, fuisse positam in praxi; quia nihilominus loquitur contra dictum stylum, qui nunquam contrarium admisit: ac proinde talis expressio, etiam non dolosa, vitiat gratiam dispensationis, donec illa corrigatur, per jura supra allegata.

30 **Ex loco de Resina.** Specialis loci expressio, seu Oppidi, aut Terræ originis Oratorum semper est necessaria, quando dispensatio conceditur cum causa propter angustiam: quod tamen intelligas, dummodo verè illi sint naturales loci expressi; quia licèt admitteretur hæc causa, si exprimeretur, Oratores esse ibi incolas ex domicilio legitimè contracto; cùm tamen apponatur illud verbum, *ortorum*: id intelligitur ex vera origine: quamvis Oratores habuerint ibi prædictum domicilium ultra decem annos: quia adhuc non possunt dici verè orti: cùm talis habitatio faciat tantùm incolam, seu domiciliarium, Garc. *de benef. p.* 7. *c.* 9. *n.* 38. *ex l.* 1. *cum seq. C. de municip. & origin.* & verba sunt naturaliter, & propriè, non autem civiliter, & fictè *intelligenda*, *l.* 3. §. *hæc verba*, cum glossa, *in verbo, hereditatem ff. de negot. gest.* Paris. *cons.* 159. *n.* 17. & 18. *vol.* 4. Mandos. *regul.* 3. *Cancell. q.* 20. *n.* 9. id. Garc. *d. c.* 9. *n.* 32. ubi infert, quòd ad dispensationes matrimoniales, in quibus impetrantes narrant se ortos, ex tali loco, non sufficit verificare, habitasse ibi, & habuisse dictum domicilium subdens, *n.* 34. quòd nec refert, si dicatur, quòd si Papa scivisset, nihilominus concessisset: quia, ut inquit Bal. *in c. significante de rescrip.* casus omissus non habetur pro expresso, sicut supra de diœcesi diximus; & concessio facta in uno casu, non porrigitur ad alium, Dec. *in c. super literis*, *de rescrip. num.* 18. *in fin.*

Hinc est, quòd licèt Oratores tempore petitæ dispensationis, alibi, quàm in loco propriæ originis inhabitent, ubi jam domicilium contraxerint, si commissio fiat simpliciter Ordinario, absque eo, quòd exprimatur originis, vel
domicilii, censetur in dubio facta Ordinario propriæ Ori- 31
ginis, non autem domicilii: quod quidem sæpè contigisse scimus in iis dispensationibus, quæ non requirunt necessariò expressionem loci, eo modo, quo petuntur ob loci angustiam, sed tantùm ubi aliæ adducuntur causæ, puta doris incompetentia, excessus legitimæ ætatis mulieris ad contrahendum, vel cum causa infamiæ, aut, etiam sine aliqua causa: sufficit enim tunc ita asserere. *Exponitur pro parte N. & N. Neapolitan. Diœcesis. Quod &c.* nisi forsan ratione prædicti domicilii exprimendum esset, eos in tali loco, vel in ipsa Civitate domicilium contraxisse: prout requiritur: ac proinde non aliàs, quàm sequenti modo concipietur narrativa, videl. *Exponitur pro parte N. & N. ex loco N. Diœcesis Aversan. ortorum, & in Civitate Neapolitan. à biennio, & ultra commorantium, &c.* quandoquidem, licèt si Papa narraretur, Oratores ipsos in tali loco domicilium contraxisse, cupereque propterea litteras committi ipsi Ordinario domicilii, sine difficultate id obtinuissent, ut dictum est, attamen, nisi id exprimatur, nunquam subintelligeretur, ac propterea vetus inolevit ipsius Curiæ stylus, ut cum Oratores cupiant litteras committi Ordinario domicilii, expressis verbis id in supplicatione petatur: in cujus calce per Officiales postmodum ad id præpositos, additur; *Et attento, quod Oratores, (sive Oratrix) in loco N. diœcesis Neapolitanæ à biennio, & ultra commorantur, in quo domicilium contraxerunt* (sive Oratrix domicilium contraxit) *committatur Ordinario Neapolitan. sive ejus Vicario, &c.* nec aliàs dabitur ista commissio, nisi saltem per hujusmodi tempus ibi inhabitaverint: quamvis in instanti statim ac quis incipit habitare, animo perpetuò ibi manendi contrahatur domicilium, ut probatur ex *l. domicilium, ff. ad municip.* Cùm igitur hujusmodi stylus non aliàs esse concedendas tales dispensationes doceat, quàm cum expressa mentione supradicti domicilii: prout tota Curia de hac observantia testatur, si aliter litteræ prædictæ fuissent expeditæ, exequutionem eas non mereri certum est: ex quo nunquam ipsas litteras intendit Summus Pontifex Ordinario domicilii dirigere, nisi à partibus id expressè petatur, ut dictum est, & ab ipso Papa concedatur: & ita servat Dataria Apostolica, cujus Datarius est organum mentis, & vocis Papæ, Gonz. *ad regul.* 8. *gloss.* 63. *nu.* 60. adeòque viget ista tam antiqua observantia, ut meritò, omni prorsus hæsitatione remota, inducat super hoc declarationem intentionis Papæ, Rot. *dec.* 503. *n.* 2. *& decis.* 571. *n.* 3. *p.* 1. *divers.*

Negari tamen non potest, quin, si aliud videatur, aut suggeratur Illustrissimo Datario, possit, si velit ipse committere exequutionem litterarum dispensationis Ordinario, in cujus Diœcesi per quodcunque minimum tempus Oratrix fuerit commorata. Et aliàs vidi quasdem litteras dispensationis impetratas, ad instantiam Antonii Mariæ Verdutii laici Caputaquen. & Faustinæ Altomare muliere Neapolitana, & in Civitate Surrentina à novem tantum mensibus commorante, quarum exequutio fuit commissa Vicario Surrentino per hæc verba: *Discretioni tuæ attento, quod dicta Faustina à novem mensibus circiter Civitate Surrentina commoratur, &c. & factis proclamationibus canonicis etiam in parochialibus Ecclesiis originis Antonii Mariæ, & Faustinæ prædictorum &c. dispenses, sub Dat. Romæ apud S. Petrum an.* 1646. *Id. Martii Pontificatus Innocentii Papæ X. Anno Secundo.* Similis commissio literarum dispensationis matrimonialis fuit facta Vicario Neapolitano pro Aloysio Maria Macedonio, & Iulia Brancaccia muliere Ugentin. Diœcesis, & in civitate Neapolitana, in qua domicilium contrahere intendebat; & originaria existebat, à pluribus diebus commorante, cum hujusmodi commissione, videlicet, *Discretioni tuæ, cum ut præfati asserunt, ipsa Iulia in Civitate Neapolitana, in qua domicilium contrahere intendit, ac originaria existit, & à pluribus diebus commora-*

tur

tur ut præfertur &c. mandamus sub Dat. Romæ apud S. Mariam majorem Non. Decembris. Pontificatus ejusdem Innocentii Anno septimo.

Audio etiam, quòd ad instantiam contrahentium, si illi sint nobiles, datur dispensatio in supradictis casibus cum narrativa, quòd ipsi à sex mensibus commorantur in loco, ubi domicilium contrahere intendunt. Verùm puto, quòd cùm hoc plurimùm deviet ab antiquo stylo, forsitan ista commissio vix, aut rarò fiet.

Nihilominus verò non semel vidimus, hujusmodi commissiones factas etiam sine mentione temporis, quo Oratrix in aliena Diœcesi commoratur aut domicilii ibi per eam contracti, vel intentionis contrahendi, sed simpliciter, dicendo & Antoniæ N. mulieris Boianen. Diœcesis, & in Civitate Boianen. Beneventan. commorantis &c. & in dispositiva litterarum. Discretioni tuæ &c. attento quòd dicta Antonia in civitate Beneventan. commoratur, ut præfertur &c. mandamus &c. ut habetur in litteris hujusmodi dispensationis adjectis *lib. 4. cap. 3. sub. numer. 5. vers. Innocentius.*

Præmissis addo, quòd quando petitur dispensatio ob angustiam loci, exprimendus est locus originis, ut dictum est, sive domicilii Oratorum: si verò petitur ex alia causa, vel sine illa, licèt quandoque exprimatur locus prædictus, non est tamen necessaria talis expressio, sed sufficit dicere N. Neapolitan. Diœcesis. Verùm quid si fuerit expressum, Oratores esse ex Diœcesi Neapolitana, cùm tamen orti sint ex ipsa civitate, nunquid litteræ dispensationis erunt subreptitiæ. De hoc vide quæ dicam infra *lib. 9. c. 11. num. 8. cum plurib. seqq.* ibi declaratur, quando ipsa Civitas comprehendatur in Diœcesi.

Neque hic duximus respuendum, quòd licèt Oratores alibi domicilium, ut diximus, contraxerint, si tamen petant litteras prædictæ dispensationis, Ordinario propriæ originis committi, tenebitur profectò ille, ipsas litteras
32 exequi, non obstante quocunque domicilio ubivis per eos, etiam per viginti annorum continuam inhabitationem, contracto. Quandoquidem commissionem hanc, non ex juris, aut alicujus observantiæ necessitate, fieri omnes fatentur Curiales Ordinario domicilii Oratorum, sive Oratricis tantùm, sed ad ipsorum instantiam, ac pro majori eorum id petentium, commoditate. Nec tamen stylus hic, & observantia carent solidis fundamentis; præsertim quia domicilium originis nunquam deperditur, cùm sit immutabile: id namque discrimen versatur inter domicilium originis, & habitationis; illud enim est immutabile, ut docet notorius text. *in l. assumptio. ff. ad municip.* ibi. *neque recusando quis patriam, ex qua oriundus est, mutare potest;* hoc autem, sicut propria voluntate, & proprio facto constituitur, ita propria voluntate, & facto mutatur, ut per Sanch. *lib. 3. disp. 23. num. 4.* qui *nu. 6. vers. Secundo, quia domicilium,* ait, quòd domicilium originis unà cum domicilio habitationis retinetur.

His ergo sic stantibus, perperam quidam Archiepiscopus denegabat quarundam dispensationis matrimonialis litterarum exequutionem, sibi, vel ejus Vicario directarum, in cujus Diœcesi Oratores orti erant, sive Oratrix tantummodo orta erat, prout in eisdem litteris dicebatur: id enim recusabat sub prætextu, quòd Oratores in aliena diœcesi domicilium per longum tempus contraxerant: ac propterea dicebat, hujusmodi litteras non sibi, aut ejus Vicario, sed Ordinario, seu Vicario prædicti domicilii esse dirigendas: certioratus nihilominus idem Archiepiscopus de stylo Romanæ Curiæ, quæ nunquam committit has litteras Ordinario domicilii, nisi instantibus ipsis Oratoribus, cùm etiam non obstante tali domicilio liberum sit partibus obtinere litteras alterutri dirigendas, nihilominus pro sua tuenda opinione litteras ipsas adhuc exequi recusavit. Re tandem ad Urbem delata, cùm ibi fuisset pluries instatum penes Dominum Datarium pro commissione earundem litterarum Ordinario domicilii, stante recusatione prædicti Archiepiscopi, fuit per eum hæc commissio denegata: eo quòd diceret, litteras fuisse jam benè commissas dicto Archiepiscopo, tanquam Ordinario originis Oratorum; sed tantùm alias litteras in forma mutationis judicis expediri mandavit Episcopo viciniori directas, qui requisito prius dicto Archiepiscopo pro exequutione priorum litterarum, si adhuc illas exequi recusaret, & aliam causam rationabilem suæ recusationis non allegaret, ipse vicinior Ordinarius dictas priores litteras dispensationis exequeretur; prout præcedente dicta nova requisitione, exequutus est; cùm commisit examen pro verificatione narratorum, prædictis litteris dispensationis, in Civitate Neapolitan. in qua Oratores domicilium contraxerant: omnibusque verificatis devenit ad decretum dispensationis: ac pro servanda forma Concilii Tridentini: fuit matrimonium contractum in dicta Civitate Neapolitan. coram proprio Parocho; quia contra nonnullos, contrarium sentientes (quod obiter dictum sit) Parochus solius originis, non censetur proprius ad aliquos in matrimonium conjungen- 33
dos, qui alibi tempore hujusmodi contractus domicilium contraxerunt; cùm illa propria Parochia dicatur, in qua quis habet domicilium propriæ habitationis, juxta decretum Concil. Trid. *sess. 24. cap. 1.* Sanch. *lib. 3. disp. 23. numer. 7.*

Ad hanc autem conclusionem facit notorius text. *in cap. cum nullus, de temp. ordin. in 6.* ubi eadem ratio viget, cùm alia contraria deprehendi non possit, ac proinde erit ejusdem juris dispositio, *l. si postulaverit, §. ratio, ff. de adult. l. illud vers. sed magis, ff. ad l. Aquil.* Oldrad. *cons. 185. in fin.* gloss. *in l. sed, & si lege. §. puto posse, vers. habeant ante fin.* ubi invehit contra notantes, seu considerantes diversitatem casuum, ratione contempta, *ff. de petit. hered.* Et ad quancunque hæsitationem submovendam, facit permaximè doctr. Bart. *in l. assumptio, ff. ad municip.* ubi satis apertè docet, quòd origo, quoad omnes suos effectus, per quamcunq; domicilii translationem, nunquam amissa censetur: idem dixit Alex. *in l. cum quedam nu. 4. & 5. de jurisd. omn. jud.* etiam per absentiam mille annorum; quinimmò nec illi renuntiari potest ut per Boer. *decis. 13. num. 3.* cum naturalia mutari non possint, ut dictum est, *§. sed naturalia instit. de jur. nat. gent. & civ.* Ias. *in l. si arrogatur, vers. & istud confirmatur ff. de adopt.* id. Boer. *num. 12.*

Propter illius angustiam. Hæc est una 34
ex frequentioribus causis, cum quibus conceduntur dispensationes matrimoniales, præsertim in gradibus Consanguinitatis, seu Affinitatis remotioribus. Sed hic in praxi videamus, an ipsæ litteræ dispensationis debeant exequutioni demandari, si præfata Oratrix in alio loco insigni, vicino suæ patriæ virum sibi æqualem invenerit? Et certè videtur, quòd sic; cùm prædicta dispensatio sit libera, & absque conditione concessa: nam licèt ipsa sit stricti juris, & strictè interpretanda *c. quod dilectio, de consang. & affin. c. 1. in fin. de fil. presb. in 6.* Nihilominus est latè interpretanda, quatenus verba sonant, & ipsorum verborum natura requirit: & ita servatur in hac Curia Archiepiscopali Neapo- 35
litan. teste Marco Antonio Genuen. *in sua praxi, cap. 20. nu. 4. & 5.* ubi, ex hoc ita concludit, quia in dispensatione non apponitur aliqua conditio, ac propterea illius verba non sunt aliter interpretanda, quàm sonant: quia si Papa aliàs voluisset, profectò id expressisset; ac propterea dixisset, *dummodo in alio loco circumvicino suæ patriæ, & insigni, virum paris conditionis invenire nequeat,* vel per alia verba æquipollentia, sed hic contentatur, ut sufficiat, O- 36
ratricem non invenire virum paris conditionis in loco, unde ipsa orta est; prout narratur in supplicatione: & sic non est recedendum à vi verborum, id. Genuen. *loc. cit.* necnon Sanch. *lib. 8. disp. 19. nu. 13.* dicit, absolutè esse sufficientem causam, non inveniri matrimonium æquale intrà proprium fœminæ oppidum, quia, ut alias diximus, durissimum est, cogi fœminam extra proprium oppidum nubere, ne sic parentum consortio destituta remaneat; sicut etiam dicendum est de Oratrice, habente dotem minus competentem; nam hæc causa est sufficiens, & satis verificabitur, 37
licèt in locis circumvicinis reperiatur matrimonium æquale, & cum illa dote Oratricis, non autem in proprio; circa quod subdit id. Sanch. *loc. cit.* quod Congregatio declaravit 38
ad instantiam Archiepiscopi Mediolanen. *die 28. Novembris 1570.* his verbis: *Clausula illa, quæ in dispensationibus occasione dotis incompetentiæ apponi solet, videlicet, quia virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis invenire nequit, verificatur, & justificatur per diligentiam duntaxat præstitam in ipso loco mulieris, & non in locis circumvicinis.*

Benè tamen advertit idem Genuen. *d. cap. 20. nu. 14.* quòd magnam diligentiam adhibere debet delegatus, cui commissa est dispensatio propter angustiam loci, aut incompetentiam dotis: quia ut plurimùm dictæ dispensationes sæ- 39
pe solent esse subreptitiæ; & propterea solet aliquando Curia se

Curia se

40 ria se informare ex officio & non examinare testes a parte productos; maximè, quando personæ, quæ contrahere intendunt, sunt infimæ qualitatis, & locus non est valde angustus, nempe Casale Afragolæ, aut oppidum Turris Octavæ hujus diœcesis Neapolitan.

Hæc eadem causa, scilicet ob angustiam, usque ad annum nonum Pontificatus fel. record. Pauli Quinti passim admittebatur, non modò in locis angustis, verùm etiam amplis, & populatis; quinimmò etiam in magnis Civitatibus, nempe Neapolit. nec non in ipsa Urbe: ex eo quòd Oratrices talis qualitatis esse poterant, quòd respectu illarum non inveniebant in illis viros paris conditionis, cui nubere potuissent. Verùm re maturè perpensa, cùm verisimile videretur, non solùm in tam insignibus, verùm etiam in parvis Civitatibus posse hanc causam ita passim, & facilè verificari, ipse Paulus, meo tempore, eam substulit, quoad angustiam Civitatis, ut aliàs diximus:
41 suisque Officialibus ad id præpositis præcepit, ne deinceps illam admitterent, prout ea regulariter denegatur, ut hîc.

Neque hac ratione, appellatione loci, per cujus angustiam datur ista dispensatio, veniunt suburbia Civitatis, licèt aliquantulum ab ea distent, prout rescriptum fuit Episcopo Lauden. à Bernardino Paulino Datario Clementis VIII. quamvis si per milliare, sive paulò minus distent, licitè videtur posse hujusmodi causam admitti, prout admissam diù videmus in loco Pausilyppi hujus Diœcesis Neapolitan.

43 Attamen, quia aliquando contingit in quibusdam parvis Civitatibus, ut puta Vican. Massalubreo. Capritan. Is-
44 clan. revera Oratrices ob illarum angustiam non invenire in illis pares sibi viros: sicque causam hujusmodi angustię verisimiliter in hujusmodi Civitatibus verificari posse existimatur, illam admitti videmus; si tamen de hac angustia exhibeatur fides Ordinarii attestantis, Civitatem non excedere numerum trecentorum foculariorum: & non aliter hodie conceduntur similes dispensationes: licèt quandoque sine ipsa attestatione; addita semper in illarum supplicationibus qualitate personarum, ut saltem sint ex honestis familiis, quæ tanquam causa venit etiam verificanda, ut aliàs diximus; ac præter expressionem ab ipsis Oratoribus numeri foculariorum Civitatis, additur etiam hæc clausula per Officiales, nempe, *Et dummodo præfata Civitas trecentorum foculariorum numerum non excedat*.

Idemque servatur, si Oratrix sit ex loco, Orator verò
45 ex Civitate orti; nam, ex quo narrativa gratiæ dispensationis secundùm usitatum stylum concipi debet, quòd Oratrix in loco, & Civitate præfatis, etiam de illo ad illam se transferendo, ob illorum angustiam virum &c. profectò, causa hæc non admittitur, respectu Civitatis, nisi illa adeò parva fuerit, ut supra, & cum supradictis limitationibus, & expressionibus.

Hujusmodi autem praxis, sive stylus, à tempore Pontificatus prædicti Pauli V. citrà, ubique ita tenaciter servatur, ut nemini ambigendi locum relinquat; urgente etiam Papæ Datario, qui tanquam illius mentis oraculum, non semel de hac re consultus, sic servari debere respondit; prout ab omnibus, etiam magni nominis, Episcoporum Vicariis, ad sic dispensandum delegatis, certum est, inconcussè servari; inter quos non postremas retinet partes Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus Franciscus Gaeta, nobilis Salernitanus, V.I.D. qui tum in Vicarii Apostolici Ecclesiæ Anglonen. tum generalis, Archiepiscopi Zarentin. aliarumque præcipuarum hujus Regni Ecclesiarum munere obeundo, ob ipsius eximiam doctrinam, vitæque integritatem, cæterasque virtutes, quibus clarescere dignoscitur, rescriptorum Apostolicorum usum plurimùm callens, ad ipsius summi Pontificis mentem, litteras hujusmodi dispensationum debitæ executioni, ea, qua par est, sedulitate in ipsa facti contingentia justa dicta in eodem *c.4. n.45.* nunquam destitit demandare; quorum omnium intuitu à S.D.N. Alexandro Papa VII. ad Ecclesiam Bitectensem fuit nuper non immeritò evectus.

Vidi sub Pontificatu Innocentii Papæ X. concedi similes dispensationes pro nobilibus Oratoribus, cum hac narrativa videlicet: *Quod cùm dicta mulier in Civitate Melphiten, in qua decem tantum nobilium familiæ existunt, propter illius angustiam virum &c. & dummodo dicta Civitas decem familias nobilium non excedat &c.*

Hujusmodi tamen restrictio non capit ea loca, seu oppida, quæ ex communi usu loquendi Civitates nuncupantur, & secundùm consuetum stylum Datariæ dici consuevit, Oratorem, sive Oratricem ortum, sive ortam ex tali loco, seu oppido, Civitate nuncupato, quia hoc tantùm intelligitur de vera Civitate, quæ talis tunc verè est, quando, videlicet, habet proprium Episcopum Rebuff. *super concord. rubr. de coll. §. statuimus, 2. verbo, Civitatib.* Bart. *in Extrav. qui sint rebelles, verbo, Lombardia*.

Non consanguineum &c. paris conditionis.

Hæc verba dependent a proximè dicta clausula & in unum, & idem tendunt, & augent causam ipsam, moventque Pontificem ad dispensandum; ex eo quòd expedit, matrimonium contrahi inter pares, Soccin. *consil. 53. column. 2.* ubi citat car- 46
men Poetæ Sulmunensis in Epist. Deianiræ ad Herculem, ibi.

Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Sic refert Bald. *in l. si major. C. de legit. hær.* *Hostien. in Sum. tit. de test. ver. his autem deficientibus.* Ioann. Lup. *in rep. c. per vestras, de donat. int. vir. & uxor.* quod etiam citavit id. Bald. *in Auth. res. qua col. penult. vers. ultimo nota, C. comm. de leg.* Io. Fabr. *in rubr. instit. de nupt.* ubi monet, hoc præcipuè observandum esse ab his, qui matrimonium contrahunt, scilicet ut parē ducant non solũ cõditione, sed etiam ætate; cujus disparitas, licèt non sit causa ad dispensandum, nihilominus à contrahere volentibus, id est maximè attendendum, ob insignem, & nunquam satis laudatam doctrinam Barth. Cepol. *in suis Comment. in tit. ff. de edilit. edict. l. præcipiunt. fol. mihi* 137. dum suadet volenti ducere uxorem, ut potiùs ducat juvenem, quàm vetulam, qui possit illam ad suos mores reformare: si enim aliis fuerit moribus imbuta, nunquam, vel raro de ea bonum fructum capiet, prę sertim si alium habuit virum, cum quo est inveterata; Si autem vir esset senex, faciat totum contrarium, quia non debet accipere uxorem juvenem, vel puellam, sed coætaneam; alioquin incidet in calamitatem, de qua idem Cepol. *d. fol. 137. à tergo nu. 7.* Præterea dixit Tiraquell. *de leg. connub. gloss. 1. p. 6. num. 19.* quòd si maritus, & uxor sint correspondentis ætatis, quæ placebunt naturaliter uni, placebunt pariter & alteri: si è contra, secus erit, nam juvenis cupiet ire cubitum, senex verò ad ignem sedere; quoniam in lecto dormire non posset, licèt non adeò indecorum, aut novum videatur matrimonia inter viros disparis status, & in quacunque quantumvis provecta ætate contrahi; cùm sæpè videamus mulieres vetulas juvenes etiam teneræ ætatis in viros, senes juvenculas in uxores ducere, quando quidem nec sexagenarius dicitur destitutus spe liberos procreandi, Menoch. *de arbitr. judic. casu 89. num. 60. & dixit* Rota *in una Romana Donationis de Incasasis 26. Iunii 1626. coram Merlino & in una Romana Matrimonii 11. Decemb*[illegible]*630. coram Coccino*, in qua probatur, sexagenarios non excludi à connubiis contrahendis, nec carere facultate generandi, quod lex Papia Popea, qua contrarium statutum erat, uti injusta fuit abrogata primo per Claudium Cæsarem, & deinde per Severum & Iustinianum, ut in *l. sancimus, 2. C. de nupt.* immò nec etiam septuagenarius, si nullo alio impedimento præter senectutem laboret, sit destitutus spe prolis suscipiendæ, ut in *d. Romana Donationis 26. Maii 1628. coram Merlino* Add. ad Buratt. *dec. 705. n. 7. & 8.*

Unde etiam jura, facilè inter pares, matrimonium præsumunt, non autem inter dissimiles, & inæquales *tex. est in l. imperialis, §. immo, C. de nupt. & ex cap. qualiter 30. quæst. 5.* desumitur, quòd inter impares personas non præsumitur matrimonium, nisi interveniant instrumenta dotalia; quod quidem non solùm videtur sibi locum vindicare in matrimonio, verùm etiam in omni societate, & amicitia; nam ditiores, & nobiliores non debemus sequi, sed potiùs æquales; quia neque satis fida, neque tuta est pauperi cum opulentis amicitia. Unde in proposito, etiam Cleobolus philos. docebat, uxorem ex paribus ducere, quia si rusticus nobilem ducat, semper illa eum rusticum vocitabit, & contemnet: nobilis enim odio semper habet rusticos, & è contra, Bald. *in l. per adoptionem, ff. de adopt.* Ad quod multum confert fabula illa Æsopi: in qua, Leo, Asinus, 47
& Vulpes societatem inter se inierunt: ut quod venatu cepissent, id in commune partirentur: ubi quampiam præ-

prædam nacti sunt, Leo jubet, ut Asinus partiatur, ille, ut
erat stolidus, in tres partes æquales distribuit: quamobrem
Leo indignatus, quòd cæteris æquatetur, Asinum dilaniat:
Restabat Vulpes, eum de integro partiri jubet, illa totam
fermè prædam Leoni attribuit, sibi vix paucula quædam
servans. Leo, comprobata distributione, rogat, quisnam,
illam partiendi artem docuisset, cui Vulpes, Calamitas
(inquit) Asini: Ex hoc dicta est Leonina Societas in *l. si
non fuerint. §. Aristo. ff. pro societate*, idem Tiraquell. *in 5.
leg. connub. gloss. 1. parte quinta*.

Præcipua igitur sententia hinc elicitur, quisquis ille sit,
parem sibi ducat: Unde Solon, vnus ex illis sapientibus,
ait, *Par pari jugato; conjux, quod impar est, dissidet*; pro-
inde consulerem nubere volentibus, ut omnem ad hoc ad-
hibeant diligentiam: nam damnum, quod posteà sua cul-
48 pa contingit, sibi, & non alteri imputatur, ad tex. *in l. in-
ter coheredes, §. quod ex facto, ff. famil. hercis. l. si fratres,
§. fin. ff. pro soc. l. quod quis ex sua culpa, ff. de reg. jur.* quia
taliter contrahendo, videtur approbare ipsius conjugis mo-
res, non tantùm præteritos, sed futuros, Baiard. ad Iul.
Clar. *in §. adulterium, numero 115.* Et satis experientia
compertum est, quòd dum matrimonia inter inæquales
contrahuntur, infelices exitus sequuntur: maximè cùm
49 vir pauper fœminam ducit divitem, juxta dictum *Iuvena-
lis Satyra 6.* ibi, *Intolerabilius nihil est, quàm fœmina di-
ves; & in eadem Satyra*, ibi, *Veniunt à dote sagitta, liber-
tas emitur.* & dixit Neviz. *in Syl. nupt. libro secundo, nu. 55.*
quòd, qui ducit vxorem pauperem, ponit in domo suo pau-
50 pertatem, & qui divitem, ponit tempestatem. Consuluit
tamen Alex. *cons.* 208. *col. 2. l. 6.* nobilem, divitemque mu-
lierem, licèt deformem, quæ pauperem, formosum tamen,
virum sibi matrimonio desponderit, non videri nupsisse in-
51 digno, cùm debeat mulieris nobilitas, & divitiatum co-
pia cum forma viri compensari, juxta not. per Bald. *in c.
52 super e. 2. de test.* & ibi Imol. & Panorm, ac formam mulie-
ris, etiam pauperis, compensari cum divitiis, aut nobi-
litate viri, aliaque ad rem, permulta congerit idem Tira-
quell. *d. gloss. 1. p. 5. num. 16. cum plurib. seqq.*

Hæc verò causa inæqualitatis, & imparitatis, adeò po-
tissima est, ut non solùm Summus Pontifex eam admittat
ad matrimonium inter consanguineos contrahendum, ve-
rùm etiam ad matrimonium ratum, non tamen consum-
matum, dissolvendum etiam, non adhibito mutuo con-
sensu conjugum; quia existente causa, potest Sum. Pontif.
53 dispensare, altero eorum invito: vnde Sanch. *l. 2. disp. 15.
n. 7.* ait, si causa justa subsit, repugnantia alterius nequit
pontificiam potestatem impedire, ne alteri habenti justam
dissolvendi causam, petentique dispensationem, consulat;
cùm ipse habeat plenam potestatem: nam experientia do-
cuit, nonnunquam ipsos Summos Pontifices dispensasse su-
per hujusmodi matrimonio, quando contrahentes sunt no-
tabiliter conditione impares, ob infelices exitus, qui po-
tuissent evenire ex tali matrimonio; sicut etiam quando
adest timor futuri scandali, ex quo possunt rixæ, & inimi-
citiæ exoriri, immò, ut plurimùm, & neces, ut ait Sanch.
dicto lib. secundo, disputat. 16. numero 2. 3. & 4. nam licèt
difficilis reddatur super hoc dispensatio, attamen meo tem-
pore bis vidi ita dispensari per Paulum V: & suo loco con-
gruentius dicemus.

Ad rem igitur redeundo, advertas, contra nonnullos
contrarium sentientes, quòd videlicet, narrata per Orato-
res, una causa, non poterunt alia, licèt vera, non tamen
54 espressa, juvari, veluti si causa ob angustiam exprimatur
ut supra, postmodum verò, ea omissa, velint aliam pro-
bare coram exequutore, prout infra dicetur: & alias qui-
dem Delegatus fieri id posse prætendebat, ac mordicus de-
fendebat, qui præsentatis sibi literis dispensationis, cum
causa, ob angustiam loci; cùm in illarum processu non be-
ne fuisset causa hæc probata, volebat nihillominus literas
ipsas exequi: ex eo, quòd licet cessasset supradicta causa, at-
tamen alia aderat, satis probabilis, nempe incompetentia
dotis Oratricis, quæ quidem causa, si fuisset espressa Pon-
tifici, utique illam admisisset; maximè cùm in his gradibus
remotioribus, passim eam admittat: unde habendum erit
pro disposito, quòd verisimiliter Pontifex disposuisset, si sibi
pro hujusmodi dispensatione cum hac alia causa fuisset sup-
plicatum, *arg. l. tale pactum, §. fin. de pact.* ac insuper, quia
in his remotioribus gradibus ipse Pontifex etiam sine ali-
qua causa frequenter dispensat.

Hoc enim protsus negatur; nam secundùm hanc praxim,
vulgatis juribus satis fultam, dicendum est, quòd nunquam
à Delegato erit alia causa in litteris non expressa admitten-
da: quia, cùm dispositio fuerit ad unam causam limitatam,
non erit extendenda, *vulg. l. in agris, ff. de acqu. rer. dom. l.* 55
milites, ff. de re milit. Paris. *cons. 94. n. 18. vol. 1.* sed denuò sunt
preces Pontifici porrigendæ, ut novas litteras cum expres-
sione veræ causæ concedat; vel saltem cum nova supplica-
tione signata priores litteræ; aptata vera causa, priorìq; de-
lata, per Cancellariam corrigantur, aut aliæ de novo, etiam
in forma, *Perinde valere*, si factum ita postulet, expediantur.

Insuper alia, & potissima ratio est, cur non possit Dele-
gatus hanc novam causam in litteris non expressam admit- 56
tere, nempè, quia istæ litteræ tantùm valent, quantùm
sonant, stantibus clausulis infra positis, vid. *De præmissis te
diligenter informes &c.* &, *si preces veritate niti repereris
&c.* onerando conscientiam ipsius Delegati: qui non potest
excedere fines rescripti, cùm illud stricti juris sit, & non
extendatur ad non expressa, *c. si. de rescrip.* Mat. Anton. 57
var. resol. l. 1. res. 39. num. 11.

Invenire nequeat. Non tamen tenetur ipsa
Oratrix per se sibi virum 58
quærere; cùm id non patiantur illius pudor, & honestas:
& sic licèt in quibuscunque casibus, & dispensationibus ap-
posita sint supradicta verba, sufficit tamen, quòd in verifi-
catione narratorum, testes deponant, quòd non inventa-
tur, vel non adsit vir, qui velit Oratricem in uxorem duce-
re; & hic est communis usus.

Sed quia Tertio, & Quarto. Oportet
enim, ut
Oratores exprimant, quoto gradu Consanguinitatis, seu
Affinitatis, vel publicæ honestatis ex matrimonio rato (in
quo sunt gradus conjuncti) existunt, contrahere volentes; 59
ut constat ex communi stylo Curiæ, de quo testatur Sanch.
l. 8. disp. 24. n. 2. subdens ibi, quia, quò gradus conjunctior
est, eò difficilius datur dispensatio, ac major compositio,
urgentioresque causæ requiruntur.

Sed, ne circa expressionem graduum praxim nudam
relinquamus, videndum erit, quomodo & usq; ad quem
gradum Consanguinitas, & Affinitas impediat matrimo- 60
nium contrahendum: propterea dicendum erit, quòd olim
Ecclesia conjugium interdixerat usque ad septimum gra-
dum, ut habetur *in c. ad sedem, 85. q. 5.* postmodum verò,
sub Innocentio Tertio, in Concilio Lateranen. restricti sunt 61
gradus Consanguinitatis, usque ad quartum gradum inclu-
sivè, ut habetur *ex c. non debet, de consang. & affin.* cujus ver-
ba sunt hæc: *Prohibitio quoque copula conjugalis, Quartum
Consanguinitatis & affinitatis gradum de cætero non exce-
dat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque
gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari
&c. & ibi gloss. in verb. quarto*, ubi dicit, quòd idem esset, si
tertio, vel secundo, id est cum quinto, secundùm regulam
frequentem; quia nihil attinet ei, qui ex alia linea est in
quinto, licèt magis appropinquet communi parenti, & idem
in *Clem. eos eod. tit.* & nos alibi diximus.

Et aliàs Sacra Congregatio declaravit, quod qui sunt in
quarto & quinto gradu possunt contrahere matrimonium
sine dispensatione. Idem si sunt in tertio & quinto, teste
Card. Bellarmin. *in declarat. ipsius sacræ Congreg. fol.* 357.
quæ & declaravit, quod quando dubitatur, an contrahen-
tes sint in quarto vel quinto, Ordinarius arbitrabitur, qui
testes, vel probationes magis probent, ut illis credat, *id.
dict. fol.* 357.

Cum igitur ex præmissis, prohibitio conjugalis non exce-
dat quartum gradum, profectò cùm attendatur remotior
gradus, in quarto, & quinto gradibus nullum adest impe- 62
dimentum, *ut in c. fin. de consang. & affin.* ibi, *vir, qui à sti-
pite, quarto gradu, & mulier, quæ ex alio latere distat quin-
to, secundùm regulam approbatam, quæ dicitur, quoto gradu
remotior distat à stipite, & à quolibet per aliam lineam de-
scendentium ex eodem, contrahentes, sive impedimenti Con-
sanguinitatis, sive affinitatis ita conjuncti, licitè possunt ma-
trimonialiter copulari*; propterea non requiritur desuper di-
spensatio ad contrahendum; quamvis ad tollendum mur-
murationes ignorantium jura, consueverit in hoc casu, & 63
in quibusdam locis, sicut etiam in hac Curia Archiepisco-
pali Neapolitan. ad instantiam prædictorum contrahen-
tium, declarari, nullum inter eos adesse impedimentum,
prout testatur Genuen. *in praxi ejusdem Curia, c. 20. n. 10.*
& super hoc fieri consuevit declaratorium decretum teno-
ris sequentis; videlicet.

Die

64 *Die &c. Visa informatione, qua constat, supradictos contrahentes in quarto, & quinto, à communi stipite provenientibus Consanguinitatis gradibus, invicem esse conjunctos, per Reverendissimum D. Vicarium Generalem Neapolitan. fuit provisum, decretum, ac declaratum, distantiam prædicti quarti gradus, stante dicto quinto gradu, non obstare; & propterea per præsentes cum eisdem N. & N. in prædictis gradibus ordinaria authoritate dispensavit, & declaravit, licere eiisdem N. & N. matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentin, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere; prolemque exinde suscipiendam, prædicta authoritate ordinaria, legitimam nunciando, & ita &c.*

65 Ita etiam potest Episcopus, ubi impedimentum est dubium, pari ratione dispensare, quod tamen ita distinguit Sanch. *lib. 8. disp. 6. nu.* 18. quòd si omninò res est dubia, an interveniat impedimentum, necne, nulla opus est dispensatione; quia in hoc dubio, præsumptio est pro libertate matrimonii, tunc posset Episcopus, gratia tollendi scandala, declarare, non esse opus dispensatione, vel ad cautelam dispensare. Credit ille tamen, hanc non esse veram dispensationem; nam si posteà inito matrimonio, constaret de impedimento dirimenti, opus esset nova Summi Pontificis dispensatione; cùm nullibi reperiatur, posse Episcopum in casu dubio impedimenti dirimentis dispensare; cùm hæc sit quædam prudentialis declaratio, quam etiam vir doctus facere posset.

Unde pluries in hac Curia Archiepiscopali practicatum fuit, ut quando ab aliquo datur aliquod impedimentum ad 66 contrahendum, sive per malitiam, sive quocunque alio modo, nec tamen postmodum inquisita diligentius veritate, comperiatur adesse tale impedimentum, consueverit per decretum ipsius Curiæ declarari; ex quo non constat de tali impedimento, licere, matrimonium contrahere.

Stante tamen notorio stylo Curiæ, ista declaratio, ac rejectio falsæ imputationis non videtur liberè, sed tantùm in casibus non ita arduis, Ordinario permissa, cùm aliàs pro ea sit omninò recurrendum ad Summum Pontificem; sicut tenent antiqui, & practici Curiales; unde in similibus casibus, in dies, eo, quo sequitur, modo supplicari consuevit, videlicet.

67 *Beatissime Pater, Exponitur humiliter S. V. pro parte devotorum illius Oratorum N. & N. Neapolitan. Diœcesis. Quòd ipsi ex certis rationalibus causis, animos eorum moventibus, cupiunt invicem matrimonialiter copulari; & licèt nullum eis, canonicum obstet impedimentum, quominus id facere possint; quia tamen à nonnullis, id forsan ægrè ferentibus, falsò assertum fuit, dictam Oratricem esse uxoris dicti Oratoris, jam defunctæ, sororem, ex illicito coitu procreatam, quominus contrahant, impediuntur. Supplicant &c. Oratores præfati, quatenus eis in præmissis opportunè providendo, sibique specialem gratiam faciendo, Ordinario loci, vel ejus Vicario in spiritualibus generali, committere, & mandare, ut se de præmissis diligenter informet; & nisi, inquisita per eum super præmissis diligentiùs veritate, coram eo legitimè probatum fuerit, Oratricem prædictam esse uxoris præfati Oratoris jam defunctæ sororem, ex illicito coitu procreatam, ut præfertur, eandem imputationem Apostolica authoritate reiiciat, eaque non obstante, Oratores prædictos, dummodo nullum eis canonicum obstet impedimentum, matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valere, dicta authoritate declaret, dignemini de gratia speciali, Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & de commissione, mandato, aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis: & quòd præmissorum omnium, & singulorum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris per Officium Contradictarum expediendis, & committatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui declaret, ut supra.

Datur, etiam hujusmodi declaratoria etiam post contractum matrimonium, quatenus ita facti qualitas necessariò suadeat, ut in sequenti formula, videlicet.

Beatissime Pater. *Exponitur &c. pro parte &c. Antonii N. Laici Neapolitan. etiam in Civitate Aversan. commorantis, & Ioanne N. mulieris Neapolitan. Quod ipsi certis &c. cupiebant invicem matrimonialiter copulari, & licèt nullum obstaret impedimentum canonicum, quo minus, &c. possunt, quia tamen à nonnullis &c. postquam dictus Orator in ejus parochiali Ecclesia in dicta Civitate Aversan. monitiones, juxta formam Concilii Tridentini fieri curavit, falso assertum fuit, dictam Oratricem ab Oratoris genitore carnaliter cognosci passam fuisse, quo minus contrahere posse, impediebantur, propter quod Oratores præfati matrimonium inter se per verba de præsenti publicè, servata forma Concilii prædicti, in Civitate Neapolitan. contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, & carnali copula consummarunt; postmodum verò dicto Oratore in Civitate Aversana, ubi domicilium anteà contraxerat, cùm Oratrice reverso, Ordinarius Aversan. eos, prætextu nullitatis matrimonii hujusmodi Sacramentorum Ecclesiasticorum participatione privavit, seu privari mandavit. Supplicant igitur humiliter S. V. Oratores prædicti, quatenus eis &c. providendo sibique &c. faciendo, eidem Ordinario Aversan. sive ejus Vicario &c. committere &c. ut de præmissis &c. informet, & nisi coram eo legitime probatum fuerit, dictam Oratricem à prædicti Oratoris genitore carnaliter cognosci passam fuisse, eandem imputationem reiiciat, eaque non obstante, eosdem Oratores, si nullum aliud eis obstet canonicum impedimentum, in eorum sic contracto matrimonio remanere, libere, & licitè posse declaret, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus &c.*

Literæ verò hujus declaratoriæ fuerunt expeditæ sub Datum Tusculi 1652. Non. Iunii Pontificatus Sanctiss. Domini Nostri Innocentii Decimi Anno Octavo.

Addit nihilominus ad superius dicta id. Genuen. *d. cap.* 20. *num.* 17. censeri validum impedimentum ad contrahen- 68 dum matrimonium intra quintum gradum ex consuetudine, quando orietur scandalum in aliquo loco; & si contraheretur, matrimonium esset nullum, ex jurib. ibi per eum allegatis, quod præcipuè occurrere potest, ubi etiam Epi- 69 scopus forsan prohibuerit, ne matrimonium contrahatur in quarto & quinto gradu, sed meo judicio frustra additur novum impedimentum præter tot canones, quia cùm copula conjugalis quartum gradum non excedat, profectò errant, qui suis constitutionibus, decretis, aut aliis modis prohibent, ne in quarto & quinto gradu, sine Ordinarii licentia, aut declaratione, matrimonia contrahantur; hujusmodi enim impedimenta sunt contra expressum casum legis, *d. cap. non debet de consang. & affin. & cap. cum locutum de sponsal.* Leo *in thes. for. eccles. p. 2. c. 8. sub numer.* 39.

A communi stipite *provenientibus.* Nisi verba hæc adderentur, redderetur profectò subreptitia dispensatio, si fortè id impedimen- 70 tum ex duobus stipitibus proveniret, nempe in tertio ex uno, & quarto ex altero: hoc enim modo, duo essent impedimenta, super quibus necessariò requireretur dispensatio; ex quo cessat ratio, propinquioris gradus, super quo petitur declaratio, quod ille non obstet, ut infrà dicemus. Est igitur hoc necessariò exprimendum, sicut expressio multiplicitatis eorundem graduum, tam si provenient ex uno, quam ex pluribus stipitibus, nempè si tertius & quartus gradus prædicti provenirent ex duobus stipitibus, veluti tertius ex uno, & quartus ex altero, quia urgentior causa requireretur; & sicut præsens dispensatio cum supradicta expressione graduum, videl. tertii & quarti ab ipso communi stipite transit per manus Officialium Minoris Gratiæ, ita

si ef-

si essent tertius ex uno, & quartus ex altero stipitibus, expediretur per Cancellariam, soluta majori compositione, & augeretur taxa litterarum; quod est observandum omnino circa gradus simplices, & mixtos, ut infra clarius patebit.

Consanguinitatis gradus. Si autem impedimenta in Consanguinitatis pro impedimento affinitatis, vel è contra for-
71 tasse per errorem expressum fuerit in ipsa dispensatione,
72 erunt omninò litteræ corrigendæ: licèt enim Consanguinitas, & affinitas inter se non differant specie, sed tantùm quoad diversitatem graduum Caiet. *dist.* 18.*q.*3. *art.* 4. *conclus.*8. Nald. *in sua Sum. verbo. fornicatio, sub. n.* 3. id tamen verum est, quoad concessionem gratiæ, & quoad jura, & emolumenta Officialibus, ad id præpositis, debita, quæ ob alterutrius expressionem, non alterantur, neq; minuuntur; ad alios tamen effectus aliter dicendum est; nam exempli gratia, dato, quòd Consanguinitas, sit affinitate majori, cùm tamen simus in materia dispensationis, clarum est, valere in ea argumentum, non modò à paritate, verùm neque à majoritate rationis, Felin. *in c. postulasti de rescrip.* Ludovis. *decis.*358. *n.* 15. Unde perperam literæ harum dispensationum exequuntur, dum in illis unum pro alio fuerit expressum; cùm totum id sit etiam contra mentem Papæ, ac notorium ipsius Curiæ stylum, qui debet omninò servari, *cap. quam gravi, de crim. fal.* Ac propterea eodem stylo introductum est ad succurrendum erroribus, qui circa hanc expressionem occurrere possunt, cùm ignorari contingat,
73 an impedimentum, super quo petitur dispensari, sit Consanguinitatis, an verò affinitatis, ne literarum earundem expeditio retardetur, ut possit in illis utraque alternativè tamen, exprimi, sic dicendo, nimirum: *Sed quia tertio, & quarto à communi stipite provenientibus Consanguinitatis, vel affinitatis gradibus invicem sunt conjuncti, seu se attinent.* Nec per hanc alternatam expressionem consueta jura Cameræ in aliquo alternantur, ut dictum est, nisi in quibusdam paucis. Quapropter non advertit Dian. *in tract.*10. *de leg. resol.*36. ita se hunc stylum, & praxim habere, dum dicit, quòd si in bulla fuerit erratum incuria Scriptoris, ut si verbi gratia Papa commisit offitiali, quòd si preces veritate niti repererit, eùm Oratoribus Apostolica authoritate dispenset, sed erratum fuit, nam pro tertio affinitatis gradu fuit appositus tertius gradus Consanguinitatis: valet dispensatio: hoc enim nullo modo, neque in theorica, neque in praxi per rationes supra allatas, sustineri posse videtur, ob ejusdem dispensationis naturam, ut dictum est; unde benè contrarium, veramque praxim adstruit, Sanch. *dict. l.*8. *disp.*24. *num.*10. dum dicit, quòd si error contingat, narrando majus impedimentum, cùm tamen sit minus diversæ speciei, ut si dicatur, contrahentes esse consanguineos in secundo gradu, cùm tamen non sint nisi affines in secundo, vel tertio, dispensatio erit subreptitia: quia, cùm sint diversa impedimenta, nec unum claudatur in altero dispensatio in uno, nequit explicari, ut censeatur in altero concessa: ex quo dispensatio super uno defectu, non est dispensatio super alio, & allegat. Bald. *in c.*
74 *innotuit*, *n.* 17. *de elect. &* Afflict. *in dec. Neapol.*320. *num.* 12. quinimmò ad hujus praxis corroborationem addit id. Sanch. *loc. cit.* id sibi etiam locum vindicare in generali facultate alicui concessa ad dispensandum, etiam super impedimentis Consanguinitatis; quia licèt similis facultas respectu illius, cui conceditur, sit latè interpretanda, & contra propriam naturam ipsius dispens. sicur aliàs diximus, nihilominus id intelligitur, quando casus, ad quem fit extensio, potest sub ipso casu expresso comprehendi; quòd tamen hìc non cadit, cùm simus in casu diversæ speciei. Ac propterea videmus, quòd in facultatibus, quæ dantur Legato, seu Nuntio, sive aliis personis ad dispensandum super impedimentis dirimentibus, semper dicitur, ut ipsi possint dispensare super gradibus Consanguinitatis, sive affinitatis propter rationem prædictam, videlicet, quia sub una specie altera non continetur, id. Sanch. *loc. cit.*

Sunt conjuncti Nam propriè Consanguinei dicuntur, quia inter se sanguine 75
conjuncti sunt, *l.*1. §. *penult. ff. de suis, & legit. hered.* Si verò impediuntur Oratores impedimento affinitatis, tunc non dicitur, *sunt conjuncti*, sed *attinent*, ex eo quòd affinitas est attinentia personarum ex copula proveniens; *c.* 76
quod super his, de consang. & affin.

Sed cùm ad hos gradus dignoscendos, magis veritas oculata fide, quàm per aures, animis hominum insigatur, ideò necessarium duximus, post narrationem graduum, eos etiam hìc inscribi, quatenus possint & auribus, & oculorum inspectione adolescentes perfectissimam eorum cognitionem adipisci, ut dicitur etiam in §. *agnationis, instit. de gradibus cognationem*, ubi gl. *in verbo. per aures*, allegat. Horatium, *in arte poetica*, dicentem.

Segniùs irritant animos demissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus.

Et rationem reddit Seneca; nam homines magis oculis, 77
quàm auribus credunt. Propterea cùm sæpè contingat, matrimonia in gradibus prohibitis per errorem contrahi, ne id facilè, maximè inter idiotas personas, eveniat, quantùm fieri potest, erroribus hujusmodi occurrere curabimus: ac cùm ex graduum Consanguinitatis, aut affinitatis imperitia erretur, non abre Consanguinitatis figuras, seu arbores hìc inserere placuit: ut præcipuè distantium personarum habitudo cognoscatur, scilicet, quomodo duæ personæ inter se stent, ut totum id in supplicatione dispensationis exprimi possit. Ad discernendum autem quot modis possint insurgere impedimenta, præsertim quando illa per gradus distinguuntur circa matrimonia contrahenda; ac quomodo iidem contingere gradus, sive ex uno tantùm, sive ex pluribus stipitibus, ad effectum petendi super illorum impedimentis, ipsam dispensationem, & infrascriptarum arborum cognitione, omnes alios arbores, secundùm casus contingentes, quilibet ex se formare facillimè poterit; ac impedimenta inde provenientia discernere; etiam si contingat, hujusmodi arbores ex pluribus stipitibus duplicari, seu multiplicari, ut dictum est. Et primò ponamus arborem tertii, & quarti Consanguinitatis, quibus, Oratores in his literis nominati, conjuncti sunt, quæ talis est, videlicet.

Arbor tertii, & quarti Consanguinitatis graduum. 78

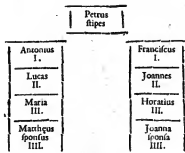
	Joannes stipes	
Octavio I.		Lucas I.
Antonius II.		Marcus II.
Stephanus Sponsus III.		Anna III.
		Catharina sponsa IV.

Ex hac quidam arbore vides, quòd communis parens
79 fuit Joannes, qui secundùm leges dicitur stipes, & juxta
communem usum rusticorum, vocatur Cippus, Angel. *in
l. fin. de verb. sign.* Ejus filii fuerunt Octavius, & Lucas,
qui dempto Ioanne, stipite, sunt in primo gradu; nam jus
80 Canonicum etiam collateralibus primum gradum constituit, ut scilicet frater sit fratri in primo gradu Consanguinitatis; quia Canonistæ non considerant stipitem, nec computando gradus, procedunt ascendendo, & descenden-
81 do; sed per saltum de una scala ad aliam; & consideravit jus canonicum, quòd duo fratres tribuant initium lineæ collaterali: ideò eos in primo gradu illius lineæ constituit, & de eodem jure, ad causandum novum gradum, duæ personæ requiruntur; qua matrimonium sine duabus personis esse non potest; cum eæ sint una, eademque caro, & duæ personæ unum tantùm gradum constituant, *sex. in c. ad Sedem, §. quod vero* 35. q. 5. Ex Octavio descendit Antonius; ex Luca descendit Marcus, qui sunt in secundo gradu. Ex Antonio descendit Stephanus sponsus, ex una linea. Ex Marco descendit Anna, qui sunt in tertio gradu. Ex Anna autem descendit Catharina sponsa. Unde Stephanus, & Catharina sunt conjuncti in tertio, & quarto Consanguinitatis gradibus, ex communis stipite inæqualiter descendentes.

Pro æqualiter verò decendentibus, etiam ex uno, eodemque stipite, & in quarto gradu Consanguinitatis, hanc arborem subiicimus, videlicet.

Arbor Quarti Consanguinitatis gradus.

82

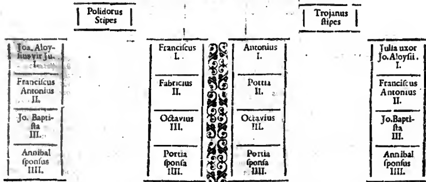

Nec quia supradicti Matthęus, & Joanna, & qui sunt in quarto gradu, & æqualiter descendunt ex duobus lateribus, dicitur eos esse in quarto gradu ex uno, & quarto ex altero, sicut vulgariter arbitrantur ignorantes jura, ac eandem computationem: quia, sicut jam diximus, duæ
83 personæ unum tantùm gradum constituunt, per *d. c. ad Sedem*.
84 Sed, cùm sup. præmiserimus, in his dispensationib. necessariò faciendam esse mentionem duplicitatis, seu multiplicatis graduum Consanguinitatis, vel affinitatis, sicut aliorum impedimentorum; ex eo quòd dum Consanguinitas 85
ex duplici, seu multiplicis parte consurgit, tunc non est unica, aut unius sanguinis communicatio, sed est duplex, aut multiplex, Sanch. *l. 8. disp. 24. n. 5.* propterea hic connectam duplicatum, & subinde quadruplicatum gradum. 86

Arborem igitur duplicis quarti gradus Consanguinitatis hic subliciamus, quæ contingere potest, tam si Oratores descendant ab uno tantùm, quàm si à duobus stipitibus, licèt hæc posterior aliis sit frequentior: est igitur, ut sequitur, videlicet.

87

Arbor Duplicis Quarti gradus Consanguinitatis.

88 Ex hac quidem arbore præ oculis habes, quod Annibal, & Portia sponsi, ultimo loco hic positi, sunt in duplici quarto Consang. gradu ex duobus stipitibus provenente. Sub uno namque stipite, scilicet Polydoro, sunt Jo. Bapt. pater Annibalis sponsi, & Octavius pater Portiæ, sponsæ: sub altero verò stipite, scilicet Trojano, sunt etiam iidem Octavius pater Portiæ sponsæ, & Jo. Baptista pater Annibalis sponsi: & sic sub utroq; stipite, ipsi sponsi habent suos genitores. Initium vero hujus duplicitatis ex eo provenit, quia Jo. Aloysius, natus Polidori stipitis, duxit in uxorem Juliam natam Trojani stipitis.

Arborem verò quadruplicatam, scilicet in quadruplici Quarto ejusdem Consanguinitatis gradu, cujus impedimentum sæpè contingere solet, sicut & quintuplicis quarti ejusdem Consanguinitatis gradus, hic etiam subiiciemus, eo, quo sequitur, modo, videlicet.

89 # Arbor Quadruplicis quarti gradus Consanguinitatis inter sponsos, Joannem & Mariam.

	Joannes stipes			Franciscus stipes	
Ioannes I.	Margarita I.	Ludouicus I.	Maria I.	Antonius I.	Ioanna I.
Catharina II.	Francisca II.	Magdalena II.	Franciscus II.	Ferdinandus II.	Antonius II.
Ludovica III.	Nicolaus III.	Franciscus III.	Nicolaus III.	Franciscus III.	Hieronyma III.
Ioannes Sponsus IIII.	Maria Sponsa IIII.	Ioannes sponsus IIII.	Maria Sponsa IIII.	Ioannes Sponsus IIII.	Maria Sponsa IIII.

90 Joannes & Maria ultimo loco positi sunt in quadruplici quarto Consanguinitatis gradu, quia Franciscus, & Ludovica genitores Ioannis, cùm sint in tertio gradu Consanguinitatis conjuncti, contraxerunt prævia dispensatione super eodem tertio gradu Consanguinitatis; & hoc quoad duplicem quartum gradum ex stipite Ioanne. Quo verò ad alium stipitem Franciscum, sunt ipsi Ioannes, & Maria similiter in duplici quarto Consanguinitatis gradu; quia Nicolaus & Hieronyma, genitores Mariæ, contraxerunt pariter prævia dispensatione, etiam in tertio gradu Consanguinitatis.

Quomodo autem supradicti sponsi per ordinem descendant, jam præ oculis habes, quòd in principio harum arborum, demptis stipitibus, Ioannes est vir Mariæ; Antonius verò vir Margaritæ; Ludovicus autem vir Ioannæ.

Quo verò ad affinitatem, parum refert illius etiam arborem hìc declarare; quia sicut jam suprà diximus, cùm illa ex consanguinitate per carnalem copulam oriatur, & ideò eam imitetur, juxta illius gradus omninò regulatur & computatur; ac similiter duplicatur, & multiplicatur, juxta supradictas arbores Consanguinitatis. 91

Ne tamen prorsus illius arboris exemplo careas, simplicem figuram in quarto tantùm gradu, etiam Consanguinitatis hìc subnectere visum est, pro quibuscunque gradibus ipsius affinitatis, ut statim paulò inferiùs declarabitur, & talis est, videlicet:

92

	Ioannes stipes	
Aloysius I.		Iacobus I.
Franciscus II.		Dorothea II.
Ludovica III.		Donatus III.
Matthæus. IV.		Ludovicus IV.

93 Unde satis patet, Matthæum, & Ludovicum esse inter se conjunctos quarto Consanguinitatis gradu. Sed ponamus modò, Ludovicum habuisse conjugem Mariam, & posteà obiisse, ipsa Maria superstes vult nubere Matthæo consanguineo Ludovici in quarto Consanguinitatis gradu; qui quidem Matthæus, & Maria se attinent quarto affinitatis gradu, juxta regulam a nobis aliàs declaratam, vel è contra, ponamus casum, quòd supradictus Matthæus habuisset conjugem Eleonoram; defunctoque Matthæo, voluerit Ludovicus ducere in uxorem Eleonoram, cùm etiam sint affines in quarto gradu, non poterunt contrahere sine Apostolica dispensatione. Ita etiamsi loco Matthæi, & Ludovici, erunt duæ mulieres in eodem quarto Consanguinitatis, quarum una erat uxor Ioannis; illaque defuncta, ipse Ioannes voluerit ducere consanguineam mulieris in eodem gradu; neque poterit, cùm sint impediti quarto etiam gradu affinitatis; quæ impedit, sicut impedimentum consanguinitatis, eo modo, quo suprà diximus, nempe usque ad quartum gradum inclusivè, si illa ex legitimo coitu proveniat; cùm simus in affinitate primi generis, de qua, ac secundi, & tertii generis aliàs diximus.

Hæc autem Arborum descriptio sufficiat ad dignoscenda impedimenta dirimentia, sive consanguinitatis, sive affinitatis; ne unum pro alio in precibus porrigendis exprimi contingat; sicut multoties contigisse compertum, literasque dispensationis subreptitias proinde declaratas extitisse scimus: quidquid dicat Sanch. *dicto lib. 8. disputat. 24. numer. 17.* Ubi ait, quòd si error sit in grado, explicando majorem, ut secundum, cùm tamen minor sit, ut tertius, valet dispensatio: ibique hanc affert rationem, nimirum, quia licèt dispensatio ipsa non sit specificè concessa pro tertio grado, est tamen concessa simpliciter super impedimento consanguinitatis, cum errore circa qualitatem accidentalem inclusam à fortiori in gradu, super quo dispensatur. Hoc tamen nullo modo practicari, aut aliàs sustineri posse videtur, sicut antiqua & inveterata praxis, & observantia docent: nec ad id consentiunt jura ibi per eum allegata, præsertim quòd in hoc casu cesset argumentum à majoritate rationis in dispensationez. Ego enim non video, quomodo hæc sua opinio neque in jure, neque in praxi valeat sustineri; quandoquidem ex diametro loquitur contra propriam naturam dispensationis, quæ tantùm valet, quantum sonat, cùm sit stricti juris, ac propterea strictè interpretanda, adeò ut jure negetur hujusmodi argumentum in ea non valere, ut pluries diximus.

Accedit hic consuetus modus & stylus Summi Pontificis dispensationibus concedendis, nempe quia diversimodè eas concedit, ut videlicet, si in remotioribus, puta in quarto, seu tertio & quarto gradibus, eas mandat expediri

per

per officium minoris gratiæ. Si in non tam remotioribus,
puta in tertio, per Cancellariam. Si in secundo, per Præ-
fecturam Brevium, & sub Annulo Piscatoris, sicut aliàs di-
ximus; ac propterea juxta qualitatem graduum præfato-
rum diversa officia cum diversis Officialibus sunt constitu-
97 ta. Unde cùm mens Pontificis ea sit, ut literæ dispensatio-
nis non aliàs, quàm per suos Officiales distinctos, distin-
ctaque Collegia constituentes, expediantur, profectò cùm
sic inveteratus stylus obtinuerit, si literæ ipsæ præter dictum
98 stylum ac morem, & observantiam Romanæ Curiæ expe-
diantur, tanquam suspectæ de falso erunt rejiciendæ, Butr.
& Abb. *in c. quod super his, de fid. instrum.* id. Abb. *in c. ex
p. 2. de off. deleg.* Roman. *cons. 379. num. 12. vers. secunda ra-
tia.* Quod quidem à contraria sententia tantùm abest, ut
si quoquo modo contingat unum gradum pro alio in his di-
spensationibus explicari, non poterit neque verus gradus
suppleri per viam correctionis in Cancellaria Apostolica;
sed opus est nova impetratione per gratiam, *Perinde vale-*
99 *re*, eo modo, quo dictum est de proprio nomine Oratoris;
nisi tamen error fuerit detectus, postquàm fuit registrata
supplicatio, & ante expeditionem literarum, quo casu ve-
rior expressio fieri potest per novam supplicationem refor-
100 mationis, sicut omnibus notum est Curialibus.

Quare & supplicari fecerunt, &c.

Nec quia per alios supplicatum asseritur, requiritur spe-
101 ciale, aut generale mandatum ad impetrandas has dispensa-
tiones: sed quilibet supplicare potest pro impetrandis dis-
102 pensationibus, privilegiis, aliisque gratiis, *text. est in l. uni-
versi C. de præc. Imper. offer.* ubi habetur, quòd parum re-
fert, à quo impetratum fuerit privilegium, sed solum sufficit,
quòd à Principe fuerit concessum. Sanch. *lib. 8. disp. 26. n. 4.*
Hic verò, cùm uterque pro impetranda dispensatione
supplicari fecerit, videndum est, numquid si Oratores de
matrimonio contrahendo tractarunt, cum conditione, si
103 Papa dispensaverit, subinde possit post ipsius impetratio-
nem alter pœnitere? Et omni hæsitatione omissa, affirma-
tiva est responsio; & cùm pluries evenisset casus in hac Cu-
ria Archiepiscopali, fuit hoc modo judicatum per doctri-
nam Gutt. *lib. 2. canon. quæst. cap. 22. num. 19.* & secundùm
104 eundem, *num. 19.* fuit pœnitens condemnatus, alteri Ora-
tori, conventioni stare nolenti, refundere expensas in im-
petratione hujusmodi dispensationis factas per glos. *in Cle-
ment. fin. de renunt.* Quod tamen habet locum, quando in-
ter Oratores fuit conventum de impetranda dispensatione
communibus expensis, quia, ut ait id. Sanch. *lib. 5. disp. 5.
n. 32.* iste resiliens, tenetur ad id ratione contractus, cu-
jus natura est, ut possit resilire, servando alterum indem-
nem: cùm justum non sit, ut alter, qui commodum non
reportat, sentiat damnum, per *tex. in l. c. si pecuniam, in*
105 *principio, ff. de caud. cau. dat. & nu. 39.* ait, quòd si dispensa-
tio petatur ad instantiam unius tantùm, ipsi incumbet in-
tegras expensas solvere.
Cœterùm, cujus expensis regulariter debeat ipsa dispen-
106 satio impetrari, an videlicet ambo Oratores ad illas com-
muniter teneantur, an verò eorum alter tantùm, videndus
est Sanch. *d. lib. 8. disp. 36. per tot.* ubi, & signanter *n. 1.* ait,
quòd quando dispensatio impetratur de communi contra-
hentium consensu, licèt nihil de ipsis expensis conven-
tum fuisse appareat, erit utrinsque expensis æqualiter
impetranda, ex eo quòd tale negotium est eis commune;
quòd quidem procedere ait non modò ex consensu expres-
so, verùm etiam tacito, quia cùm quis promittit consan-
guineæ contrahere cum ea matrimonium, eo ipso quòd il-
la acceptat, convenitur tacitè de dispens. impetranda, ac
propterea communes esse debent expensæ, ubi tamen id li-
mitat, nisi aliter ratione alicujus legati, aut successionis ad
majoratum, gravatus sit ad tale matrimonium contrahen-
dum, veluti si legatarius, vel majoratus successor, ea con-
ditione institutus sit, ut consanguineam aliquam ducat;
quo casu ille ad integras expensas tenetur: alios insuper ca-
sus, & distinctiones circa solutionem hujusmodi expensa-
rum congerit id. Sanch. *loc. cit. & lib. 5. disp. 5. nu. 31. & 32.*
ad illum propterea lectorem remittimus.

107 **Ac certam de præmissis,** *notitiam non habentes*;
quam si Papa habuisset, dispensasset, utique, si voluisset
in forma gratiosa, absque eo quòd præsentes literæ dirige-
rentur suo Exequutori in forma commissaria, quod ta-
men nunquam, aut raro facere consuevit: cum hujusmodi
dispensationes semper committantur Ordinariis, ut aliàs
diximus.

Nec rectè dicit quidam modernus, hanc clausulam esse superfluam in his, & similibus rescriptis, ob ejus rationes satis frivolas, nulloque solido fundamento suffultas, si enim ita esset, destruerentur omnia rescripta, quæ secum semper habent prædictam, & alias similes clausulas, concernentes verificationem narratorum, nam Papa non tenetur stare assertioni Oratorum, nec de ea confidit, neq; an res se ita habeat, vel ne, tenetur divinare, ad tex. *in l. si fidejussor. § si eum debitar, ff. mand.*

CAPUT VI.

Praxis Dispositivæ earundem literarum, &c.

SUMMARIUM.

1 Verba Discretioni tuæ, *important arbitrium regulatum.*
2 *Causa in dispensatione narrata, omninò verificanda.*
3 *Clausula*, De qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, *ad quid in dispensationibus matrimonialibus.*
4 *Regula Cancellariæ requirit literas etiam super gratia vivæ vocis oraculo concessa, & quare.*
5 *Delegatus ante rescripti præsentationem, habet tantùm jurisdictionem in habitu.*
6 *Eamque acquirit tempore Datæ, ante exercitium.*
7 *Dictionis*, Et cætera, *virtus.*
8 *Clausula*, Deposita omni spe cujuscunque muneris, *quid importet in dispensationibus matrimonialibus, & num. 12. Referuntur declarationes Sacr. Congregat. de hac re, num. 14.*
9 *Et qualiter apponatur, quando literæ dispensationis diriguntur Episcopo.*
10 *Dispensationibus matrimonialibus in forma pauperum adiicitur pœna nullitatis, si delegatus aliquid recipiat.*
11 *Dispensationes matrimoniales, cæteris graviores.*
13 *Munera excæcant oculos sapientum.*
15 *Delegatus dispensationum matrimonialium an esculenta, & poculenta recipere possit.*
16 *Verba geminata, aliquid ultrà, quàm simplicia operantur.*
17 *Dictio*, cujuscunque, *est universalis, & omnia comprehendit.*
18 *Dictio*, aliquid, *verificatur in qualibet.*
19 *Clausula*, Te de præmissis diligenter informes, *quid importet.*
20 *Consanguinitatis gradum an sufficiat verificari per Oratores tantùm.*
21 *Et quomodo testes in illius probatione deponere debeant.*
22 *Instructiones Sac. Congr. Universalis Inquisitionis pro examinandis testibus super matrimoniis contrahendis proponuntur.*
23 *Ejusdemque Congregationis resolutiones super iisdem.*
24 *Clausula*, Si preces veritate niti, &c. *quomodo accipienda.*
25 *Causam sufficit verificari tempore exequutionis dispensationis.*
26 *Dispensatio, & mandatum de dispensando, differunt.*
27 *Aliud est vendere, aliud promissio de vendendo.*
28 *Clausula*, Si preces veritate niti &c. *reddit mandatum conditionale.*
29 *Est similis clausulæ*, Si est ita, *&c.*
30 *Et per eam est verificanda narrativa gratiæ.*
31 *Impedimentum occultum, super quo petita est dispensatio, an impediat litterarum exequutionem alterius dispensationis super publico impedimento impetratæ.*
32 *Et resolvitur negativè. Nisi aliquis denunciaverit impedimentum nu. 34.*
33 *Impedimenta matrimonii investigare Ordinarius, & Parochus ex officio tenetur.*
35 *Et eo detecto per Parochum, tenetur illud deferre ad Ordinarium, sive ad Delegatum.*
36 *Impedimentum matrimonii occultum an teneantur Oratores Iudici interroganti manifestare.*
37 *Iudex potest admonere Oratores, ut taceant impedi-*

mentum occultum, super quo obtinuerunt dispensationem.
38 *Clericus interrogatus à custodibus, an aliquid portet, ut gabellam solvat, potest id negare cum juramento.*
39 *Muliere de proximo matrimonium contractura, habente impedimentum occultum, quid agendum.*
40 *Clausula,* Tuam conscientiam oneramus, *impedit subdelegationem.*
41 *Quod tamen intelligitur quoad nudum ministerium dispensationis: secus verò quoad examinandos testes.*
42 *Delegatus pro dispensatione matrimoniali potest recipere juramenta testium, illiusque examen postmodum aliis demandare.*
43 *Et quid circa hoc servetur in hac Curia Archiep.*
44 *Causæ matrimoniales nimis periculosæ, & quare.*
45 *Examen testium dispensationum matrimonialium committendum viro integerrimo.*
46 *Testes consanguinei, magis idonei ad deponendum super impedimento matrimonii.*
47 *Examen pro dispensatione matrimoniali potest committi etiam extra Diœcesim.*
48 *Rapientes ob aliam causam mulieres, quàm ad effectum contrahendi matrimonium, an sint excommunicati.*
49 *Rapiens corruptam, sive meretricem, ad effectum contrahendi matrimonium, est excommunicatus.*
50 *Raptus est novum impedimentum inductum per Concilium Tridentinum.*
51 *Matrimonium inter raptorem & raptam, nullum, dum rapta maneat in potestate raptoris.*
52 *Etiamsi rapta ipsa consentiat.*
53 *Clausula,* Si mulier rapta non fuerit, *apponitur in dispensatione matrimoniali, etiam per regulam Cancell.*
54 *Et quatenus non apponeretur, nihilominus haberetur pro apposita.*
55 *Raptus mentione non habita subreptitia redditur dispensatio.*
56 *Raptam Oratricem si repererit Delegatus, non potest exequi literas dispensationis.*
57 *Sed opus est noviter supplicari Summo Pontifici.*
58 *Et sub qua formula.*
59 *Raptus impedimentum non excludit dispens. Pontificiam.*
60 *Copula carnalis inter raptorem, & raptam, non requiritur ad incurrendas pœnas Concilii Trid.*
61 *Raptores mulierum sunt ipso facto excommunicati.*
62 *Formula supplicationis dispensationis cum mentione raptus, sine copula.*
63 *Raptus mulierum absolutio, nemini reservata.*
64 *Raptus impedimentum ad contrahendum quantum duret.*
65 *Raptores mulierum, qua ratione Papa solus absolvat in dispensatione matrimoniali.*
66 *Raptæ mulieri quanta dos à raptore constituenda, & num. 72.*
67 *Eaque non constituta, an possit delegatus exequi literas dispensationis.*
68 *Dictio.* Et postquam, *significat actum perfectum.*
69 *Verbum teneatur, necessitatem inducit.*
70 *Raptæ mulieri diviti an constituenda dos per raptorem.*
71 *Fraus nemini debet patrocinari.*
73 *Iudicis arbitrio remittitur, quod certa lege non definitur.*
74 *Raptæ mulieris voluntas quomodo exploranda, si raptori nubat.*
75 *Impedimenta omnia explicanda in dispensatione.*
76 *Impedimentis pluribus existentibus difficilius dispensatur.*
77 *Contraria sententia reprobatur.*
78 *Impedimento occulto ad contrahendum, cum publico concurrente, quomodo dispensatio impetranda.*
79 *Et subiicitur exemplum.*
80. *Impedimentis duobus narratis in literis dispensationis matrimonialis, si Delegatus unum tantum repererit, an ipsas literas exequi posse.*
81 *Velle per inutile quando vitietur.*
82 *Mandatum, tanquam strictissimi juris, strictissimè interpretandum.*

1 **DIscretioni tuæ,** Quæ quidem verba, cùm important arbitrium prudentiale; & rationem regulatam. Menoch. *de arbitr. Iud. lib.*
1. q. 8. n. 26. cum seq. Iudex delegatus omninò debet verificari
facere causam, & alia narrata in dictis literis, id. Guttier. *c.* 2
19 n. 6. Henriq. *l. 11. de matrim. c. 5. n. 5.* Unde si ipse cognoverit, ex matrimonio hujusmodi contrahendo, posse aliquid mali exoriri, poterit denegare hanc dispensationem, præcipuè ad evitanda scandala, ut etiam suo loco dicemus.

De qua in his specialem *in Domino fiduciam obtine-* 3
mus, Nam cum quæcunq; dispensationes non sint exequendæ, nisi verificatis supradictis, præcipuè id vindicat sibi locum in dispensationibus matrimonialibus, ubi magis agitur de conscientia, quàm in aliis, Hieron. Paul. *in suo lib. Provinciale nuncupato fol. mihi 411. vers. nota, quod clausula,* quia, cùm agatur de re tam gravi, nempe de dispensando super matrimonio contrahendo, & vis mutui amoris inter sponsos, facilè posset decipere delegatum, producendo testes minus idoneos, & non rectè disponentes: debet propterea ipse delegatus perpendere qualitatem ipsorum testium, nam, ut plurimum deponunt per unum, eundemque præmeditatum sermonem, cùm præcisa verba per ipsos sponsos testibus suggeruntur, qui à veritatis tramite sæpe solent deviare. Unde cum causa expressa non remanet verificata, dispensationes hujusmodi perperam exequuntur, & tam delegatus dispensans, quàm dispensati, nec non ipsi testes viam ad inferos sibi parant; quia clausula prædicta non ad ornatum literarum apponitur, ut dicebat quidam Jurisconsultus; sed ut per eam intelligat delegatus se debere procedere super hoc cum pede plumbeo; quia totum negotium committitur conscientiæ suæ, & idem est dicere, *de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus,* ac si diceretur, *Confidentes de tua fide, vel, confidentes, quod ea, quæ tibi injungimus, fideliter exequeris,* quæ omnia non solùm impediunt subdelegationem, cùm per eã videatur electa industria personæ, *arg. l. 1. vers. sin vero. C. de cad. toll. c. fin. §. 1. de offic. deleg.* Crescent. *decis. 1. n. 1. eod. tit.* sed, etiam hoc modo ipsius delegati conscientia oneratur; alioquin excederet terminos Concil. Trid. *sess. 14. cap. 7. de reform.* dum dicit, quòd committantur dispensationes loci Ordinario, qui non nisi causa cognita, & probatis precibus nec aliter dispensare possit, & idem Conc. *sess. 35. cap. 18. de reform.* ibi, *quod si urgens justaque ratio, & major quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate à quibuscunque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum: aliterque dispensatio subreptitia censeatur.*

Per Apostolica scripta. Sicut enim aliàs diximus, regula
Cancellariæ cavetur, quòd dispensatio non suffragetur, nisi
litteris confectis: quod procedit, etiam si ipsa dispensatio 4
fuerit per Papam vivæ vocis oraculo concessa, nam adhuc literæ requiruntur, saltem ad evitanda inconvenientia, quæ ex sola verbali dispensatione sequerentur; ut si non bene intellecta fuerint verba &c. Ledesm. *de matr. q. 56. art. 4. litera D. vers. prima conclusio.*

Mandamus. Cujus quidem mandati vigore, tribuitur supradicto Vicario de-
legato jurisdictio; postquàm tamen illud fuerit sibi præsen-
tatum; quia ante illius præsentationem jurisdictionem 5
tantummodo habet in habitu, non autem in actu, *c. pastoralis, in fi. de rescrip. c. super eo, cl. 2. de appell. c. audita, & ibi Abb. in 6. not. de restit. spol.* Bellam. *decis. 110.* Bald. *in l. ea quæ, post princ. C. de temp. & in integ. restit.* ubi inquit, hac de causa *Specul.* fecisse specialem titulum, *de rescripti præsentatione,* id. Bald. *in l. 1. C. ut lit. pend.* Batt. *in l. multum. numer. 2. ff. de condit. & demonstrat.* Necessariò namque requiritur receptio, & præsentatio
literarum, ut dictus delegatus possit procedere; nam li-
cèt ille jurisdictionem acquirat tempore Datæ dictarum li- 6
terarum, illam tamen exercere non potest ante illarum præsentationem, & receptionem, *d. c. super eo,* Garr. *de benef. p. 6. c. 2. nu. 8.*

Deposita per te *omni spe cujuscunque muneris &c.* Hujusmodi clausula, sive decretum habes cæterarum in fine supradictæ supplicationis, ibi *deposita &c.* quod posteà extẽditur eo modo, quo dictum est in supradictis literis: nam licèt in ipsa supplicatione non fuerit extensum, tamen comprehenduntur virtualiter omnia, quæ sunt de natura subiectæ materiæ, & de stylo, seu consuetudine, Imol. *in c. significante, n. 3. de rescr.* Alex. *in l. Gallus, §. item credendum, n. 9. ff. de l. & post.* & cum hæc di-
ctio, *& cætera,* semper in dispensationibus matrimonialibus 7
con-

consueverit ita extendi; propterea includit totum illud, quod illius vigore solitum est apponi in dictis literis, Paris. *cons.76.nu.7.lib.*1. quòd non solùm procedit in materia rescriptorum, & commissionum, ut hic, verùm etiam contractuum, & ultimarum voluntatum. Rot. *decis.9. & a8. n.a. de rescrip. in nov.* sive scribatur abbreviatè, sive ita per exteosum, *& catera*, cùm inter utrunique modum nulla adsit differentia. Gonzal. *ad regul.8. Cancel.glos.67.* ubi *à n. 1. usque ad nu.*10. multa cumulat de hac dictione.

Pro cujus quidem decreti declaratione, ejusdemque observantia, non oscitanter ab ipsis Delegatis advertẽdum est, illud antiquitus, in ipsis literis dispeosationis minimè fuisse appositum; sed tantùm ab Episcopis contra eorum Vicarios, aliquid circa hæc extorquentes, excommunicationis latæ sententiæ pœnam indictam: ipsis autem Vicariis non obtemperantibus cœpit jam pœna prædicta per Summum Pontificem hîc adjici, ut ubi prius excommunicatio hæc erat Episcopalis, hodie esset Papalis, prout vidi adnotatum in Urbe in quibusdam notulis & innuere videtor Zerol. *in prax.episcop.p.2.verbo, Delegatus,§. An delegatus.*

Porrò, per hoc decretum prohibetur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne delegatus, cui prædicta dispensatio committitur exequenda, aliquod ounus recipiat ab Oratoribus, seu eorum altero: nam quamvis Summus Pontifex in fine ejusdem clausulæ dicat, *à quo te omninò abstinere debere monemus*; & propterea videatur hoc verbum, *monemus*, importare potiùs consilium, quàm præceptum, ut per *Cenod. ad decret. collect.* 104. *nu.* 2. nihilominus in fine earundem literarum alia subditur clausula, nempe, *Volumus autem, quòd si spreta monitione nostra hujusmodi, aliquod muneris, aut præmii &c. excommunicationis lata sententia pœnam incurras, &c.* & sic Papa suam intentionem declarat, fulminando dictam excommuuicationem in contrafacientem, & hæc clausula semper apponitur, quaodo dispensatio matrimonialis committitur Vicario Episcopi: si verò ipsi Episcopo, sicut aliquando contingit, ad instantiam ipsorum Oratorum dirigitur, tunc eidem Episcopo injungitur, ut si munus, aut præmium qualecunq; exegerit, aut
9 oblatum receperit, eo ipso à jurisdictionis, & pontificalium exercitio, fructuumq; mensæ suæ perceptiooe tamdiù suspẽsus existat, donec à Sede Apostolica relaxationem suspensionis hujusmodi, per satisfactionem condignam, meruerit
10 obtinere, &c. Immò in dispensationibus matrimonialibus, quæ conceduntur in forma pauperum, apponitur etiam pęna oullitatis absolutionis, & dispensationis, per hæc verba *& nihilominus absolutio, & dispensatio hujusmodi à te facienda prædicta nullius sint roboris, vel momenti*, teste Garc. *de benefic.p.1.c.1.num.*108. & nos suo loco dicemus.

Nec mirum videtur, si in his tantùm dispensationibus matrimonialibus hæc clausula apponatur; nam istæ repu-
11 tantur cæteris dispensationibus graviores; & eisdem magis imminet periculum, ne corrumpatur Judex exequutor, qui quandoque, etiam parvo munere corrumpitur: Unde optima ratione dicitur non solùm *deposita omni spe*, sed subditur *cujuscunque muneris*, quæ quidem verba omnia in-
12 cludunt, *l. Iulianus, ff. de leg.3. à procuratore, ff. mandati, l. quæsitum §. item si fundum ff. de fund. instructo*, & ideò apponuntur gemmata, ut per ea cognoscatur voluntas Pootificis clara, & enixa; oe aliquid quantumvis minimum ratione hujus dispensationis exigatur, *arg. l. balista cum ibi not. ff. ad Trebell.* Bart. *in l. cum scimus C. de agric. & censit.l.*10. Cravett. *cons.*201.*n.*42. *& cons.*226.*n.*6. Cephal. *Cons.*135.*n.*12.*l.*1. quia mnnera excœcant oculos sapientum, & mutant mentem justorum, ut scribitur *Deut.*
13 *c.*15. Hinc dicimus.

Munera, crede mihi, placant, hominesque, Deosque,
Placatur donis Iuppiter ipse suis.

Ac propterea volens Propheta justum virum describere ait, *qui excutit manus suas ab omni munere*, non enim dixit *à munere*, sed *ab omni munere*, *cap. sunt nonnulli*, 1. *qu.* 1.

Quare, porrectò aliàs supplici libello Sacræ Congregationi Concilii Trident. ex parte DD. Caoonicorum Ecclesiæ Gerunden. cum pluribus capitibus, contra illorum Episcopum, de anno 1588. die 12. Augusti, ad unum ex ipsis capitibus per ipsam Sacram Congregationem, scilicet ad
14 sextum, fuit respoosum, quòd pro dispensationibus matrimonialibus oon licebat Episcopo, sive ejus Vicario quodquam accipere, nec ratione sigilli, vel alicujus alterius rei, quapropter decretum illud, quod solet poni in literis dispeosationum matrimonialium, ut nihil muoeris, aut præmii sponte accipi possit pro illarum exequutione, ita intelligendum est, ut neq; Ordinarius ipse, nec Vicarius ejus quicquam pro mercede laboris, quam ea in re susciperent, capere possent; Notarius verò pro examioe testium, quartam aurei, seu ducati partem, licitè accipere debeat, ut refert Garc. *d. c.1.sub n.77. circa fin.* & reassumit postmodum *n.*102. tanquam vir in Romanæ Curiæ stylo versatissimus, quòd Ordinarii, seu Vicarii, quibus committuntur dispensationes matrimoniales, & aliæ, non possunt quicquam accipere pro labore, receptione, & examinatione testium, vel alio quovis titolo, ut in sequentibus declarationibus Sacræ Cõgregationis videlicet, *Gratis adeò dispensationes matrimoniales concedenda sunt, quòd etiam Ordinarii, quibus istæ dispensationes committuntur, suum officium gratis præstent, ita ut nec ipse Vicarius aliquid suscipiat pro mercede. Notarius verò pro examinandis testibus, & sumendo cæteras informationes quartam partem aurei, seu ducati accipere possit. Pro literis verò absolutionum, & dispensationum in foro conscientia tantum, nihil à quoquam accipi possit, ut Romæ fit, & declaravit Gregorius XIII.* Et sic Vicarius nihil accipere potest, etiam pro laboribus in studendo processui, vel pro decreto soper his dispeosationibus, aut pro accesso ad examinandos testes commorantes in aliis locis, cùm id tendat ad capiendam informationem, licèt Notarius possit aliquid accipere, prout Sacra Congregatio declaravit. Grat. *discept. for.c.57.nu.*20. Unde satis constat, per tot, declarationes Sacri Concilii cessare, quòd ad hoc dispensationem *tex. in c. mulieres, de judic.* ubi judici permittitur, ut ex causis, ibi expressis, possit expensis partis producentis, accedere ad domos mulierum pro illis examinandis. Quinimmò cum istum accessum per judicem quandoque affectari contigat, hac motus ratione *Bonifacius Papa VIII. in d. c. mulieres*, decretum nimis salutare adjecit, veluti *Proviso, quod casus hujusmodi, videlicet, ut judex vadat personaliter, non fingatur, nec fraus interveniat in hac parte, alioquin auctor hujusmodi, vel fraudator, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat, & glos. in dict. verbo, non fingatur*, innuit, quòd Judex, ut posset visitare dominam, faciebat eam nominare in testem.

Unde in proposito id. Garc. *n.*106. miratur de Officialibus, seù Vicariis Episcopatuum illarum partium, sicut ego non minus miror de nonnullis Vicariis hujus Regni, qui contra dictum decretum pro dispensationibus matrimonialibus, quæ in vim literarum Apostolicarum conceduntur, certum stipendium, seu sportulas exignot in magnum eorundem animarum exitium: oec video, quomodo excusari possint ab excommunicatione, contra eos lata, & in dictis literis contenta: licèt verba ejusdem decreti non benè sonent in auribus eorum, eam illis interpretationem attribuunt, quam avaritia ipsa suadet.

Nec immemor sum, quòd tempore Pontificatus fel. record. Pauli V. cujus erat Prodatarius bo. mem. Cardinalis Arrigonius, ad querelam nonnullorum, cootra quendam Episcopum, fuit ipsi Paulo supplex libellus porrectus, quo de hujusmodi extorsionibus conquerebantur: unde ipse Episcopus de mandato ipsius Pontificis, per literas ejusdem Prodatarii monitus, ne de cætero ille, aut illius Vicarius aliquid extorquere auderet, contra decretum appositum in literis dispensationis, cum nihilomious idem Episcopus à præmissis non desisteret, fuit secundò aliod memoriale eidem Pontifici porrectum, in cujus calce fuerunt rescripta hæc formalia verba. *Si scriva di novo à questo Vescovo, che si astenga, altramente lo faremo peneire.* Et cum aliàs similis recursus fuisset habitus ad Sacram Congregationem Episcopotum, procuratot Episcopi eum defendebat sub prætextu consuetudinis immemorabilis, sed in præfata Congregatiooe fuit dictum, quòd potius erat corruptela, & abusus: & quatenus adesset consuetudo, profectò non subsisteret per decretum Pontificis id dictis literis appositum, nempè, *Volumus autem, quod si spreta monitione nostra, &c.* quia cùm huic consuetudini coortradicat prædictum decretum, nullus remanet locus dubitandi; nam satis apertè constat, quòd contradictio Principis interrumpit consuetudinem per ea, quæ notantur in *cap. fin. de consuetud.*

Sed nunquid isti delegato ad dispensationem exequendã 15
sit saltem permissum recipere esculenta, & poculenta, quæ paucis diebus consumi possunt, juxtà terminos *cap. statutum, §. insuper, de rescrip.* Et videtur affirmativè res-

pondendum : per iſtud enim decretum non derogatur per-
miſſioni juris communis ; ex eo quòd non præſumitur, judi-
cem tot modicis muneribus corrumpi , ut ait Sanch.*d.lib.8.*
diſp.35.num.52. prout corrumpi poterit pro muneribus ali-
cujus momenti , & ſic non videtur intelligendum de paucis ,
aut minimis , quæ profectò non ſunt in conſideratione ,
cùm inter nil , & parum, aut minimum , ſeu modicum , non
ſit differentia in effectu, *l.Scio illud,ff.de integr.reſtit.c.licet,*
verſ.quanquam,de probat.l.cum in te, in fin.ff. de re jud. l.1.§.
proinde ff.de edil.edic.

Hiſtamen non obſtantibus, contrarium verius eſt cùm
eod.Sanch.*loc.cit.* ubi concludit , id minimè licere ; ex eo
quòd hic non militat ratio , quæ eſt in *d.cap. ſtatutum* ; cùm
illud loquatur de Delegato quoad lites ; quæ quidem com-
miſſio , cum diù duret , ſitque magni laboris ; propterea
magno ſtipendio digna eſt : cujus reſpectu , eſculenta , &
poculenta nullius conſiderationis reputentur : quod qui-
dem dici non poteſt in hoc caſu , quo expeditio diſpenſatio-
nis breviſſima eſt , & facillima ; quapropter quodcunque
m onos reputatur magni momenti : id enim , ut melius in-
telligatur, duobus modis explicat Papa in prædictis literis :
uno modo , cùm primo dicit , *Depoſita per te omni ſpe cujuſ-*
cunque muneris &c. altero modo , cùm ſecundò dicit , quòd
ſi ſpreta monitione noſtra , aliquid muneris &c. & ſic per ge-
minatam prohibitionem , ad majorem vim , efficaciam , &
deliberationem, ac ſuam intentionem oſtendendam , Man-
16 doſ.*reg.33.q.11.nu.3.* ubi quòd verba geminata ſemper ali-
quid ultra operantur , quàm verba ſimplicia Bald.*in l. fru-*
ctus , verſ.item illa verba geminata , C. de act.empt. quia ex
illis colligitur voluntas clara , & enixa Summi Pontificis ,
Bart. *in l.cum ſcimus,C.de agric. & cenſit.*Cravet.*conſ.201.n.*
42. ac etiam , cùm hic adiiciat dictionem , *cujuſcunque* quæ
17 cùm ſit univerſalis , omnia comprehendit , *l. quacunque ra-*
tione, ff.de procur. l.hoc articulo , & ibi Bart. *num.6. ff.de hæ-*
red.inſtit. ac poſtmodum ſubdat *aliquid muneris* &c. hæc
dictio , *aliquid,*de ſui natura verificatur in qualiber parte ,
18 Aochar.*conſ.360.* Cùm igitur ipſius Summi Pontificis, id
prohibentis, intentio ſatis apertè deſumatur : non eſt , cur
Delegatus ad id velit aliter dicta verba interpretari , quam
ſonant , cùm ſint ſatis clara : ita ut non ſit locus interpre-
tationi , ſeu declarationi , *l. ille , aut illa & l. non aliter ,*
ff. de leg.3. nec gloſſa indigemus , cùm habemus textum ,
Bald.*conſ.343.num.4.* Ac propterea ex his concludendum
eſt, nihil prorſus per Epiſcopum , ſive Vicarium accipi
poſſe . Quòd ſi fortaſſe avaritia non ſinat, tales Exequuto-
res hæc , prout ſonant, ſed aliter , quàm par eſt,hujuſmodi
decretum interpretari, nil aliud hic addi poſſe videtur , niſi
quòd ipſi viderint .

Te de præmiſſis *diligenter informes .* Per
hanc quidem clauſulam 19
prohibet omninò Summus Pontifex Exequutori , ne ſuper
narratis velit ſtare aſſertioni ipſorum Oratorum contra-
hentium : ac proinde illa refertur tam ad allegatam cauſam
diſpenſationis , quàm ad ipſum impedimentum , & ſic ad
omnia præcedentia , Ludoviſ. *deciſ.478. num.3.* quapropter
per eam parum refert videre hic cum DD. an ad probandum
Conſanguinitatis gradum ſufficiat ſola confeſſio Orato- 20
rum impetrantium diſpenſationem ; & proinde videatur af-
firmativè reſpondendum , cùm illa ſit facta in judicio , per
text. *in l.1. C.de confeſ. & l.generaliter , C.de non. nu. pecun.*
contrarium tamen verius eſt, prout ſervari docet Genuen.
*in ſua prax. Archiep.c.20. ſub nu.*12. in hac Curia Neapolita-
na, ubi etiam ait, quòd ad hoc faciunt ſupradicta verba , *Te*
de præmiſſis diligenter informes ; quæ non apponerentur , ſi
aſſertioni impetrantium ſtandum eſſet , ac propterea ſive
Conſanguinitatis, ſive affinitatis impedimentum debet pro-
bari per teſtes deponentes per gradus diſtinctos, & aliàs ſer- 21
vata forma *c. licet , 2. §. teſtes autem , de teſtib.* ubi cavetur,
præſertim, quòd ipſi teſtes, perſonas , expreſſis nominibus ,
vel demonſtratione , aut circumloquutione ſufficiente de-
ſignent , & ab utroque latere , ſingulos gradus , clara com-
putatione diſtinguant : & in eorum juramento concludant,
ſe accepiſſe à ſuis majoribus , quòd deponunt, & credere ita
eſſe : ſed nec tales ſufficiant , niſi jurati deponant , ſe vidiſſe
perſonas , vel ſaltem in uno prædictorum graduum conſti-
tutas , pro conſanguineis ſe habere . Sunt omnia ferè verba
text. *d. c.l. licèt , & in cap. tuanos , de conſang. & affin.* ubi,
quòd teſtes , qui Conſanguinitatis gradus computant , à ſti-
pite debeant incipere , ideſt à parentibus , vel germanis , &
ſic per ordinem diſtinguere gradus, nominibus propriis, vel
æquipollentibus indiciis ; deſignando perſonas, præſertim ,
cùm ſæpè perhibeant teſtimonium de auditu &c. & ita,tam
circà verificationem graduum , ſive Conſanguinitatis , ſive
affinitatis in diſpenſationibus matrimonialibus expreſſo-
rum , quàm impedimentorum allegatorum ad contrahen-
dum matrimonium , omni , qua par eſt , ſedulitate ſerva-
tur in hac Curia Archiepiſcopali, prout ſeruari credi-
mus , & debet, in omnibus aliis Curiis Eccleſiaſticis.

Quo verò ad alia requiſita, circa matrimonium contra-
hendum neceſſaria, etiam preter narrata in litteris diſſpenſa-
tionis, ubi illa opus eſt, vigent hodie inſtructiones Officii S.
Romanæ , & Vniverſalis Inquiſitionis , quæ inconcuſsè,
ſummaq; vigilantia ſervantur, quas licèt ad manus omnium
Ordinariorum pro earundem obſervantia credimus perve-
niſſe , nihilominus ſuperfluum minimè viſum eſt , illarum
tenorem hic inſerere eo, quo ſequitur, modo, videlicet .

Inſtructiones pro examine illorum teſtium , qui inducuntur pro contrahendis matrimoniis , tam in Curia Eminentiſſimi Cardinalis Vicarii Vrbis , quàm in aliis Curiis Cæterorum Ordinariorum .

In primis , teſtis moneatur de gravitate juramenti , in hoc præſertim negotio , pertimeſcendi , in quo divina ſimul & humana majeſtas læditur ob rei , de qua tractatur , importantiam, & gravitatem ,

Interrogetur de nomine , cognomine , patria , ætate , exercitio , & habitatione .

Interrogetur an ſit Civis , vel exterus , & quatenus ſit exterus , à quanto tempore eſt in loco , in quo teſtis ipſe deponit .

Interrogetur , an ad examen acceſſerit ſponte , vel requiſitus : ſi dixerit acceſſiſſe ſponte , à nemine requiſitus , interrogetur , an ſciat adeſſe aliquod impedimentum inter contrahere volentes : & ſi reſponderit negativè , teſtis dimittatur, quia præſumitur mendax ; ſi verò dixerit , acceſſiſſe requiſitus .

Interrogetur , An ſibi pro hoc teſtimonio ferendo fuerit aliquid datum , promiſſum , remiſſum , vel oblatum à contrahere volentibus, vel ab alio ipſorum nomine .

Interrogetur , An cognoſcat ipſos contrahere volentes , & à quanto tempore : in quo loco , & qua occaſione ; cujus qualitatis , vel conditionis exiſtant .

Si reſpondetur negativè , teſtis dimittatur ; ſi verò affirmativè .

Interrogetur , An contrahere volentes , ſint Cives , vel exteri : Si reſponderit eſſe exteros .

Interrogetur, à quanto tempore acceſſerint ad hanc Vrbem , unde venerint , an venerint ſimul , vel ſeparatim .

Si reſponderit , veniſſe de recenti , vel inſimul , ſuperſedeatur in licentia contrahendi , donec per literas eorum Ordinarii , ac loci , à quo contrahentes receſſere , doceatur , inter ipſos contrahentes non adeſſe impedimentum , & mulierem non eſſe raptam .

Si verò reſponderit , veniſſe à multo tempore citrà , vel contrahentes eſſe Cives .

Interrogetur , ſub qua parochia hactenus contrahentes habitarunt , vel habitent de præſenti .

Interrogetur , An ipſe teſtis ſciat aliquem ex præd. contrahere volentibus , quandoque habuiſſe uxorem , vel virum .

Si reſponderit affirmativè , non procedatur ad licentiam, niſi producantur authenticæ, & legales atteſtationes, vel teſtes fide digni , & veriſimiliter informati de obitu conjugis defuncti .

Si verò teſtis reſponderit , non habuiſſe uxorem , vel maritum .

Interrogetur de cauſa ſcientiæ , & an ſit poſſibile , quòd aliquis ex illis habuerit uxorem , vel maritum , & quod ipſe teſtis neſciat .

Si reſponderit affirmativè , ſuperſedeatur ; niſi ex aliis teſtibus probabiliter concludatur, non habuiſſe uxorem , vel virum .

Si reſpon-

Si responderit negativè, interrogetur de causa scientiæ, ex qua deinde Iudex colligere potuerit, an testi sit danda fides, vel nè.

Si responderit, contrahentes habuisse, oxorem, vel maritum, sed esse mortuos.

Interrogetur de loco & tempore, quo fiot mortui, & quomodo ipse testis sciat esse mortuos.

Item interrogetur, an post mortem dicti conjugis defuncti aliquis ex prædictis contrahere volentibus transierit ad secunda vota.

Si responderit negativè, Interrogetur, an esse possit, quòd aliquis ex illis transierit ad secunda vota, absq; eo quod ipse testis sciat.

Si responderit affirmativè, supersedeatur in licentia, donec producantur testes, per quos negativa coarctetur concludenter; Si verò negativè.

Interrogetur de causa scientiæ, qua perpensa, judex poterit judicare, an sit concedenda licentia, vel ne.

Si contrahentes sunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant per fides Ordinariorum suorum, eos esse liberos, & in aliis servatur forma *Concil. Trid. in cap. multi, sess. 24.*

Fides, aliaque documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, nisi sint munita sigillo, & legalitate Episcopi Ordinarii, & recognita saltem per testes, qui habeant notam manum, vel sigillum.

Pro testibus in hac materia recipiantur potiùs consanguinei, quàm extranei, quia præsumuntur melius informati; & Cives potiùs, quàm exteri.

Post verò emanatas ab eadem S. Congr. præd. instructiones, cùm nihilominus nonnulla, circa earundem observantiam, & exequutionem in dubium revocarentur ob causæ contingentiam, quæ fortè vix in praxim deduci poterant, ad eandem S. Congr. habitus recursus, ejusdemque Eminentiss. PP. supplicatum, quatenus sequentia declarare dignarentur; propterea capita infraf. ibi proposita, ita declararunt, & resolverunt, videlicet.

Resolutiones S.C. Concilii Tridentini in causis matrimonialibus.

23 Primo. An præfatarum literarum forma sit servanda in casu necessitatis ex sic contrahere volentibus, existentibus in articulo mortis. Resp. Non esse servandam in articulo mortis; intra quem scilicet probabiliter non adsit tempus sufficiens faciendi diligentias: cum hoc etiam, quòd si infirmus fortè convaluerit, debeant fieri diligentiæ juxta instructionem, antequam simul conveniant.

Secundo, An attestatio Ordinarii requiratur pro exteris, qui discesserunt ab eorum infantia, vel tempore non nobili, & pervenerunt ad locum, ubi matrimonium contrahere cupiunt; ibique continuò permanserunt. Resp. eam, ut jacet, non requiri.

Tertiò, an requiratur pariter dicta attestatio pro exteris, qui per decem annos, & ultra domicilium acquisierunt in loco, ubi sunt matrimonium contracturi, si eorum status liber probetur per testes fide dignos, tam originis, quàm domicilii. Resp. Requiri.

Quarto. An requiratur dicta attestatio pro illis exteris, qui unicam, vel plures uxores duxerunt, & è contra, si mortuæ fuerint in loco, ubi iterùm matrimonium contrahere desiderant: ac ampliùs post mortem à dicto loco non discesserunt. Resp. Requiri.

Quò verò ad illos contrahentes, qui in articulo mortis constituti, aut ex alia causa nequeunt adimplere formam supradictarum Instructionum, emanarunt literæ supradictæ Sac. Congr. tenoris sequentis videlicet.

A tergo. *Al Molto Rev. Sig. il Signor Vicario generale di Napoli.* Intus verò.

MOLTO Rev. Sign. Consultano cotesti Giudici deputati dal Sig. Cardinale Arcivescovo sopra i matrimonii, se le diligenze prescritte da questa Sacra Congregatione, che si devono far prima di dar licenza di contrahere matrimonii, s'habbiano da usare con coloro, che posti nell'articolo della morte bramano contrahere matrimonio per liberarsi dal peccato, o per altro accidente simigliante. Et questi miei Signori rispondono, che in tal caso non sono necessarie, quando però non vi sia tempo di poterle fare: ma vogliono, che risanato l'infermo non possa venire alla copula, & alla cohabitatione, se non saranno fatte & essequite le medesime diligenze. Potrà V.S. dare notitia del senso della Sacra Congregatione à i medesimi Giudici. Et il Signore la conservi sempre. Da Roma li 10. Luglio 1638.

D.V.S.

Come fratello
Il Cardinale Barberino.

Pro Ultramontanis autem in hac Civitate commorantibus, in eaque matrimonium contrahere cupientibus, cùm ob tam maximam loci distantiam nequeant adhuc, quæ in supradictis Instructionibus continentur, adimplere, mitius agitur, ita ut illas eo modo, quo adimpleri possunt, adimpleant, in vim infrascriptarum literarum ejusdem Sacræ Congregationis, quæ hìc subjiciuntur, videlicet.

Eminentissimo, & Rever. Sig. mio Osservandiss.

IL Signor Carlo del Balzo uno de Giudici deputati da V. E. sopra i matrimonii hà rappresentato le difficultà, che occorrono sopra quelli, che si desiderano contrarre dagli Oltramontani, quali dimorano in cotesta Città; & questi miei Eminentissimi signori dopò matura consideratione hanno risoluto di rimettere al prudentissimo arbitrio di V.E. & al conseglio di Monsignor Arcivescovo di Cosenza il provedere ne i matrimonii desodetti Oltramontani, quando per la lontananza del paese, non si possino da essi adempire l'instruttioni di questa Sacra Congregatione. Io ne dò questo cenno à V.E. perche possa dare gli ordini necessarii, quando occorrerà il caso, & à V.E. bacio le mani. Di Roma li 10. di Gennaro 1648.

Corradi Prax. Dispensat.

Di vostra Eminenza Rever.

Humilissimo, & affettuoss. Servitore
Il Cardinale Barberino.

Si preces veritate *niti repereris*, Circà quod 24
nõ est adinittendum, quòd licèt per informationem desuper capiendam, constabit de legato, preces veritate niti, si tamen à parte rei non est ita, dispensatio erit nulla tanquam subreptitia, propter falsitatem narratorum, Ledes. *in Sum. de matrim. c. 27.* ubi ait, ita communiter DD. tenere. Et sufficit, ut aliàs diximus,
causã ipsam verificari tempore exequutionis literarum, li- 25
cèt tempore impetrationis illatum non esset vera, & ita practicatur, nam quamvis Abb. *in c. quia circà de consang. & affin.* dicat, causam debere verificari tempore Datæ, loquitur tamen de dispensatione jam facta, prout antiquitus fiebat; cùm hujusmodi dispensationes concederentur in forma gratiosa; & sic erat gratia facta; non autem his temporibus, quibus non dantur ampliùs sub dicta forma, sed datur tantummodo mandatum de dispensando.

Et sic non potest Delegatus devenire ad decretum dispensationis, nisi prius verificatis omnibus in literis expressis, eoque minus si prædictæ literæ nec præsentatæ fuerunt, prout fecit quidam Vicarius ad id delegatus, qui habita notitia receptionis literarum, absque eo, quòd illi sibi præsentarentur, pro verificatione narratorum, dedit Oratoribus licentiam contrahendi matrimonium, non obstante, quod pluries S. Congregatio declaravit, id minimè fieri posse, per hæc verba *S. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum aliàs censuit, eos, qui obtinuerunt literas dispensationis super gradu prohibito, & eis non præsentatis,*

tatis, contraxerunt, vel se carnaliter cognoverunt; nova egere dispensatione.

Cardinalis Vbaldinus,

Omnes enim authores contrarium sentientes, videntur confundere terminos; nullum
constituendo discrimen inter dispensationem, & mandatum
26 de dispensando, sicut dicendum est, de mandato de providendo, & de provisione gratiosa iam facta, Mohed. *decis.*
10. *in addit.* sicut aliud est vendere, aliud pactum, seu pro-
27 missio de vendendo, ut inquit Ias. *post alios in l. bonæ fidei ff.*
de eo, quod certo loco, & per Cassad. *decis.* 1. *num.* 6. *sub tit. ut.*
lit. pend. cum similibus cumulatis per Buratt. *decis.* 318. *nu.* 7.
Cum igitur dispensatio hæc sit commissaria, nisi in ea fiat inquisitio circà expressa in literis, non erit valida; quia per
clausulam supradictam mandatum redditur conditionale;
28 prout fuit decisum in *una Oxomen. portionis, coram Vestano,*
die 20. *Iunii* 1552. *teste Caputaq. decis.* 273. *n.* 1. *&* 2. *p.* 1. Quæ
29 quidem clausula, *si est ita*, vel, *si ita esse repereris*, aut, *veris*
existentibus enarratis; & quævis gratia habet in se hanc
tacitam conditionem; quamvis in literis non exprimatur,
text. *in l. fin. in princ. C. de divers. rescript. cap.* 2. *de re-*
30 *scrip.* & per eam semper est verificanda narrativa gratiæ,
id. Caputaq. *decis.* 204. *par.* 2. Cæsar. de Grass. *decis.* 1. *num.* 3.
de rescrip.

31 Quid autem agendum erit, si ultra impedimentum in ipsa gratia narratum, & per testes jam probatum, Oratores alio impedimento occulto in literis non expresso, super quo aliam dispensatiuoem obtinuerunt per officium Sacræ Pœnitentiariæ in foro conscientiæ tantùm, detineantur, nunquid, noo obstante dicta clausula, *si preces* &c. Si Parochus, vel Ordinarius sciet hoc impedimentum occultum, & oratores prædicti obtinuerint jam super eo dispensationem in foro conscientiæ, possit permittere eos matrimonium contrahere.

Et quamvis videatur negativè respondendum, ex eo, quòd Ecclesia ex officio tenetur investigare impedimenta, per tex. *in cap. fin. de cland. dispensat.* Nihilominus aliter erit dicendum; sicut est etiam in praxi receptum; nam, cùm matrimonium ipsum verè contrahatur, vigore hujus dispensationis obtentæ, non posset Ordinarius illos propte-
32 reà impedire; cùm coram Deo veri conjuges afficiantur;
Unde si nullus denunciat id impedimentum occultum, coram Parocho, vel Ordinario, quamvis illis, seù eorum alteri constet de hoc impedimento, si etiam eis constet de dispensatione in foro conscientiæ obtenta, possunt dissimulare, ut taliter impediti matrimonium contrahant; nam
licèt ex officio teneantur investigare impedimenta, id eve-
33 nit, ne impediti contrahendo, delinquant; & sic ad id
non tenentur, quando eis constat, illos absque culpa contrahere ob dispensationem jam obtentam in foro conscientię, ita Sanch. *lib.* 3. *disp.* 15. *num.* 14. *cum seq.* ubi plura cumulat de hac re.

34 Id tamen intelligas, nisi aliquis denunciaverit impedimentum hujusmodi coram Parocho, seu Ordinario; quia tunc cùm negotium effectum sit publicum, ad ulteriora matrimonii contrahendi procedi minimè potest; donec dispensatio in utroque foro exhibeatur: quinimmò parochus ipse, cui tale impedimentum innotuit, omnino te-
35 netur illud deferre ad Ordinarium, seu ad delegatum dispensationis obtentæ in utroque foro; & cum reddantur nullæ literæ dispensationis pro foro conscientiæ, obtentæ super occulto impedimento, alias literas in utroque foro in forma, *Perinde valere*, obtinebunt; vel, si nullum aliud extet impedimentum, nisi illud, quod anteà erat occultum, impetrabunt literas in forma ordinaria: non enim sufficit in hoc casu, quòd Parochus sciat jam Oratores obtinuisse dispensationem pro foro conscientiæ; nam ex quo aliquis ei denunciavit hoc impedimentum occultum, intelligitur juridicè denunciasse; quia tanquam ejus minister in foro externo potest interdicere matrimonium, & rem deferre, ut dictum est, ad Ordinarium, ut justitiam ministret; & circa hujusmodi impedimenti cognitionem procedat, ita id. Sanch. *loc. cit. n.* 15.

36 Quid autem modò dicendum est, si Oratores ipsi à Judice interrogentur, an ultra impedimentum in literis dispensationis jam in utroque foro obtentis, expressum, aliud sit quoque impedimentum, occultum tamen; super quo, etiam obtinuerunt dispensati in foro conscientiæ tantum, teneantur eidem Judici hujusmodi impedimentum adeò occultum manifestare? Et certè non tenentur; cùm id impedimentum adeò occultum sit, ut nullo modo probari possit, id. Sanch. *lib.* 3. 14. *num.* 4. quòd quidem vindicat sibi locum, sive Oratores velint contrahere matrimonium cum dispensatione super occulto impedimento tantùm, nullo alio publico existente, sive, etiam occulto, cum alio publico concurrente; super quo est impetrata dispensatio in utroque foro; nam, etiam in hoc casu est eadem ratio, ad text. *in cap. inter ceteras de rescrip. & in cap. fin. de translat. præl. & in cap. cum dilecta de confirm. util. vel inutil. l. illud, ff. ad l. aquil. §. pari ratione, instit. quib. mod. juspatr. potest. solvi. l. a Titio, in fin. ff. de verbo. oblig.*

Et non minus utiliter præmissis addendum putavi, quòd etiam si Notarius ex Judicis commissione, vel ipsemet judex, per confessionem ipsorum Oratorum, sciat eos detentos impedimento occulto, & super eo dispensationem impetrasse in foro conscientiæ, poterit Notarius, vel Iudex
id non scribere, sed admonere dictos oratores, ut taceat, 37
vel impedimentum negent, utendo æquivocatione, nempe negando impedimentum, ut modò impediat, cùm dispensatum sit super eo, Sanch. *lib.* 3. *disp.* 15. *n.* 16. sicut in simili ait Sylv. *in verbo mendacium, q. ult.* quòd si clericus rogatus à
custodibus, num aliqua portet, ut gabellam solvere compel- 38
latur, posset ille juramento negare, intelligendo, se nihil portare, ex quo gabellam debeat.

Et ex his patet, quòd nihilominus dicta clausula, *si preces &c.* satis remanet verificata, & servata forma hujus rescripti, etiam stantibus supradictis.

Nec contemnenda insuper praxis accedit, quæ frequentissimè occurrit; cùm, videlicet, mulier matrimonium
de proximo contractura, habeat impedimentum dirimens, 39
quod non potest sine notabili infamia propalare; velut quia adest impedimentum affinitatis, ex quo forsan carnaliter se cognosci passa fuerit ab aliquo sui sponsi consanguineo in primo, vel secundo gradu, vel quid simile, vel aliàs si suspicio vehemens oriretur alicujus criminis detecti in confessione, si ipsa mulier velit abstinere à nuptiis, aut differre, dum Pontificis dispensatio obtinetur: hoc enim casu fingere potest, se aliquo voto, puta castitatis, alligatam, & quòd propterea jussa fuit à Confessario, ut ab ipsis nuptiis abstineat, donec dispensationem super hujusmodi voto impetraverit à Summo Pontifice, & interim dispensationem super vero impedimento occultè impetrare: sicut optimè docet id. Sanch. *lib.* 2. *disput.* 40. *numer.* 7. ubi subdit, quòd ex causis ibi per eum expressis, poterit Episcopus super tali impedimento dispensare; etiam quòd illud statutum sit decreto Pontificio, vel Concilii generalis, in cujus lege Episcopus tanquam inferior non posset aliàs dispensare, ut per Abb. *in cap. cum dilecti nu.* 10. *de electione*, & nos alibi dicemus.

Tuam conscientiam oneramus.

Ex hac clausula non poterit dispensatio subdelegari; cùm 40
sit electa industria personæ, Menoch. *de arbitr. jud. lib.* 1. *qu.*
68. *nu.* 2. *& lib.* 2. *de præsumpt. q.* 21. *n.* 12. *& cons.* 17. *n.* 6. *& seq.*
vol. 1. quod tamen intelligendum, quoad nudum ministe- 41
rium dispensationis: nam benè poterit delegatus, dicta clausula non obstante, receptionem testium, & informationem, ut dictum est, alteri committere, ex illa communi DD. conclusione, quòd quando nudum ministerium unà cum jurisdictione committitur, non poterit tunc nudum ministerium subdelegari, sed tantùm jurisdictio, ut per Innoc. *in cap. fin. de offic. deleg.* & etiam infra dicetur.

Et sic pro præmissorum verificatione poterit priùs Vica-
rius delegatus recipere tantùm juramenta testium, ac post- 42
modum aliis illorum examen demandare, ut ait Genuens. *in praxi Cur. Archiep. cap.* 69. *nu.* 7. *in fin.* qui quidem testes possunt examinari, etiam per Notarium laicum, Grat. *discep. for. cap.* 6. *num.* 32. Immò talis Notarius, quamvis non fuerit sibi præcisè data licentia recipiendi juramenta ipsorum testium, sed solùm illos examinandi, nihilominus, commisso hoc examine, habet etiam per antecedens necessarium commissam facultatem recipiendi juramentum; sine quo examen est nullum, per tex. *in l.* 1. *ff. de jurisd. omn. jud.* Mohed. *decis.* 6. *de test. n.* 1. & ita servatur in hac Curia Ar-
chiepiscopali, in qua Notarii laici, etiam ex consuetudine re- 43
cipient examen testium, & etiam illorum juramenta; quamvis quandoq; à Vicario delegato recipiantur priùs juramenta prædicta, & postea mandet ipsius Notariis, illos exami-
nare. Et quia hujusmodi causæ matrimoniales sunt nimis pe- 44
ricu-

riculosæ; ex quo pluries compertum est, testes in eorum depositionibus deposuisse nigrum pro albo; unde ex his dispensationibus, plurimas, longa experientia comperimus, (licet sine Exequutoris culpa, quinimmo omni per eum adhibita diligentia) minus rectè, minusque fideliter suum verum sortiri effectum, ac propter tale periculum, hujusmodi examen committi debet alicui viro integerrimæ fidei,
45 & bonitatis, Felin. *in ca. cum causam*, *n.* 28. ubi etiam testatur ita de consuetudine servari.

Est etiam hic in praxi notandum, quòd inter hujusmodi testes, consanguinei, seu affines Oratorum, sunt magis
46 idonei, tanquam magis informati, ad deponendum super impedimento in literis expresso, juxta tex. *in c. super eo el. 2. de test.* ut supra diximus; prout etiam de deponentibus super ætate, & aliis requisitis ordinandorum, Zerola, *in sua praxi, verbo, matrimonium, vers. decimo quarto, quia superius*; quòd si ipsi testes, qui debent deponere super verificatione narratorum, non reperiantur in Civitate, seu diœcesi Oratorum, poterit dictus Vicarius delegatus committere hujusmodi examen, etiam extra dictam Civita-
47 tem, vel diœcesim, quia, cùm in hujusmodi literis dispensationis duo committantur Vicario exequenda, nempe jurisdictio veritatis precum examinandæ, ac nudum ministerium exequendæ dispensationis, ut diximus: supradicta jurisdictio, quoad testes desuper examinandos, potest subdelegari excepto nudo ministerio hujusmodi, Sanch. *l. 8. disput. 7. n. 34. circa med.* ubi ostendit, quòd illa testium receptio, etiam extra diœcesim Officialis dispensantis fieri potest; & rationem ibidem reddit, nempe quòd licèt multi varia scripserint circà illam clausulam, *Conscientiam tuam oneramus*, quando tamen dicta verba non diriguntur personæ, quàm in forma delegationis, & connominatæ, videntur posita in vim monitionis, potiùs sequenter, examen, per ea verba à Pontifice commissum, poterit subdelegari, cùm in hoc non videatur electa industria personæ, & ita reperio fuisse in hac Curia Archiepiscopali servatum; nam cùm pro quibusdam contrahentibus vigore dispensationis non decessent Neapoli testes pro verificatione narratorum, fuit commissum examen Episcopo Marsicen. in cujus diœcesi aderant testes, qui ad id fuerunt examinati, & postmodum fuit per Vicarium Neapolit. executa dispensatio, receptis desuper literis testimonialibus super dictorum testium examine.

Dummodo propter hoc &c.

Pluries dubitatum fuit, an quarumlibet mulierum rapto-
48 res, qui non idcircò rapiunt, ut eas in uxores ducant, sed ob aliam causam, sint ipso jure excommunicati per Concil. Trid. *sess. 24. cap. 6.* & nonnulli, præsertim per Navar. *cap. 17. n. 150.* affirmativam partem tenuerunt; Nihilominus, contrarium decisum fuit per *Sacram Congregationem ejusdem Concilii, die 23. Ian.* 1586. nempè, raptores, ob aliam causam, quàm ut in uxores ducant, non comprehendi à Concilio, propter eandem, vel majorem rationem; nec Constitutio etiam pœnalis extenditur in tali casu.

Unde, cùm priùs in literis hujusmodi dispensationum simpliciter diceretur; *dummodo mulier rapta non fuerit*, postmodùm, ad submovendas hæsitationes, quæ circà id oriri poterant, consueverunt in dictis literis apponi supradicta verba, scilicet, *propter hoc*, nempe ad effectum matrimonium contrahendi: & per hoc clarè constat, quòd in dicto Concilio comprehenduntur solùm raptores fœminarum ad hunc tantùm effectum; per ea etiam, quæ congerit Sanch. *lib. 7. disp. 13. nu. 4.* qui fundatur in ipsis verbis ejusdem Concilii, quòd statim incipit loqui de matrimonio inter raptorem, & raptam contrahendo; ac proinde de illo solo raptu intelligi debet; qui causa matrimonii contrahendi committitur; quod quidem confirmari, ait id. Sanch. *loc. cit.* quia, quando causa matrimonii raptus est admissus, delictum fuit contra matrimonii libertatem; & ab initio in eo interfuit coactio; ac proindè, ut plenior sit libertas, petit hoc decretum, prius raptam in pristinam libertatem, & in locum à raptore separatum restitui, ac raptorem, tanquam iniquum libertatis matrimonii violatorem punit pœnis in dicto decreto contentis.

Ex quibus deducitur, non puniri ex hoc decreto raptum, qui est species luxuriæ, non autem ad finem contrahendi matrimonium, ut est, quando causa explendæ libidinis fit; nisi tamen fieret simul causa libidinis, & matrimonii contrahendi, qui tunc ea sola ratione, quòd causa matrimonii fieret, comprehenderetur sub hoc decreto ut aliàs vidimus practicari, & sic de eo facienda erit mentio in supplicatione, perinde, ac si raptus commissus fuisset ad effectum contrahendi matrimonium tantùm, quæ quidem
omnia servat Dataria Apostolica, etiam in eo, qui fœmi- 49
nam corruptam, sive meretricem, aut aliam inhonestam personam rapuit, prout fatentur omnes practici Curiales.

Rapta non fuerit.

Super quo debent etiam
testes examinari, ex eo 50
quòd, si Oratrix prædicta fuisset propter hoc ab Oratore rapta, adesset nonum impedimentum, inductum per Concil. Trid.. *d. sess. 24. c. 6.* ubi *decernit Sancta Synodus, inter raptorem, & raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium, quòd si rapta à raptore separata, & in loco tuto, & libero constituta, illum, in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat; & nihilominus raptor ipse, ac omnes, illi consilium, auxilium, & favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati, ac perpetuo infames; omniumque dignitatum incapaces, & si clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, sive eam in uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitrio judicis dotare.*

Sicut etiam dicendum est, quòd matrimonium contra-
ctum inter raptorem, & raptam, dum sub ipsius raptoris 51
potestate existit, nec separata est, ut supra, est prorsus irritum; quare raptus pro eo tempore est impedimentum dirimens, attentis verbis *dicti Concilii*; unde desumitur, id procedere, quamvis rapta adhuc sub raptoris potestate con-
stituta re vera liberè consentiat; nam dict. Concil. non li- 52
bertatem exposcit ad valorem matrimonii, sed ut planè, rapta, libera sit à potestate raptoris, & hoc propter matrimonii libertatem, juxta mentem ipsius Concilii, per quod fuit correctus tex. *in cap. fin. de raptor.* ubi raptori permittebatur simpliciter raptam in uxorem ducere, nulla tamen pœna adjecta, sed solùm ibi dicitur, quatenus prior dissensus transeat in consensum, & quod ante displicuit, tandem incipiat complacere: immò potius id. Concil. inhæret antiquis canonibus, prohibentibus raptorem contrahere matrimonium cum rapta, ut per glos. *in d. c. fin.*

Prætereà, *regula Cancellariæ 49.* cavetur, quòd in literis
dispensationum super aliquo gradu Consanguinitatis, vel 53
affinitatis, aut aliàs prohibito, ponatur clausula, *si mulier rapta non fuerit*; quòd si fortè in literis dispensationis sit omissa, intelligitur nihilominus in eis apposita de stylo Cu-
riæ; nam, ut docet Abb. *in c. quod translationem, n. 3. de* 54
off. deleg. causulæ apponi solitæ supplentur; quamvis non exprimantur, Sanch. *lib. 8. disp. 25. num. 19.* qui anteà, eodem numero, dixerat, subreptitiam esse hujusmodi dispen-
sationem, nisi de raptu in ea mentio fiat. 55

Notat hìc id. Genuen. *in praxi. Cur. Archiep. c. 20. n. 11.* etiam in casu exequendæ hujusmodi dispensationis circa informationem raptus, quòd puella dicitur rapta, etiam volens, dummodò invitis parentibus, vel tutoribus, cùm raptus sine violentia esse non possit; quod quidem extendit ad eum, qui per munera data, aut promissa persuadet mulieri, ut domum exeat, & ad ipsum veniat: hoc enim modo dicitur, etiam violentiam inferre: idemque arbitrator, si vir dolosè puellam ad se nolentem accedere, per vicinam vocari fecit in domo ipsius vicinæ, in qua ipse vir manens absconditus eam stupraverit, quæ aliàs ad dictam domum non accessisset, si scivisset stupratorem ibi manere, ut raptus committatur.

Unde si Delegatus compererit, Oratricem fuisse sic ra-
ptam ab Oratore, non poterunt litteræ dispensationis 56
hujusmodi executioni demandari; sed opus est de novo
preces porrigere Summo Pontifici, sub formula sequenti, 57
videlicet.

58 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devotorum illius Oratorum Athanasii Pellicani, & Hortensiæ Seraphinæ mulieris Neapolitan. Diœcesis. Quòd ipsis aliàs scientibus se tertio Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, Orator præfatus, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso, hac causa foret S. V. & Sedem Apostolicam ad misericordiam, & gratiam erga ipsos, faciliores reddendi, præ-*

fatam

fatam Oratricem de domo parentum rapuit, eamque carnaliter cognovit. Cùm autem, Pater Sancte, dicta Oratrix à prædicto Oratore separata, ac in loco tuto, & libero constituta, eundem Oratorem in virum habere consentiat; & nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret, graviaque exinde scandala possent verisimiliter exoriri: Cupiunt Oratores præfati invicem matrimonialiter copulari, sed stante impedimento hujusmodi, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus eos à generali excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro absolvere; &c. Reliqua, ut in simplici formula cùm copula scienter.

Fiat, ut petitur F.

Et cum absolutione à censuris ad effectum, &c. Et de absolutione, dispensatione, decreto, aliisque præmissis latissime extendendis: & quòd cognominum, affinitatis, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui deposita, &c. ac imposita Oratoribus propter incestum hujusmodi, aliaque præmissa, arbitrio suo, gravi pœnitentia salutari, eos absolvat, & dispenset, ut supra. Et quatenus contra ipsos Oratores causa super præmissis in judicium quoquomodo deducta fuerit, parito judicato. Et additur, *Et dummodò Oratrix prædicta, ab Oratore separata, ac in loco tuto, & libero constituta, ipsum Oratorem in virum habere consentiat. Et cum decreto, quòd Oratorum alter, alteri supervivens, perpetuò absque spe conjugii remaneat. Et postquam dictus Orator eandem Oratricem decenter arbitrio Iudicis dotaverit.*) Fiat F.

Et quibus habemus, quòd licèt in quibuscunque dispen-
sationibus matrimonialibus apponatur clausula, *dummodo*
rapta non fuerit, per quam Papa non intendit cùm ipsis
Oratoribus dispensare super hujusmodi impedimento, ut
per Rebuff. *in praxi tit. de dispens. in gradibus prohibitis*,
glos. 6. nihilominus, quando in supplicatione narratur ra-
ptus, conceditur dispensatio, cùm omnibus in ea petitis,
absque clausula supradicta, solita apponi in hujusmodi lite-
59 ris, quicquid dicat id. Rebuff. *loc. cit.* nam aliter se habet
quotidiana praxis; circà quam non omittam, quòd ni-
hil refert, an inter raptorem, & raptam fuerit sequuta co-
pula carnalis, vel ne, ad incurrendas pœnas dicti Conci-
60 lii; cùm non puniatur raptus, causa libidinis; sed causa
contrahendi matrimonium, ad quod copula nihil confert,
quicquid alii dixerint; & si licèt inter Oratores non fuerit
sequuta copula carnalis, pro qua consuevit peti etiam ab-
solutio ab incestu, attamen quia per dict. Concilium Tri-
dentinum raptores sunt ipso facto excommunicati, est
61 petenda absolutio à dicta excommunicatione: ac propterea,
praxis impetrandi dispensationem super impedimento prin-
cipali, ac etiam ipsius raptus, copula non sequuta, sequen-
62 ti modo admittit supplicationem, videlicet. *Quod ipsis aliàs*
scientibus se tertio, &c. esse conjunctos, non quidem peccan-
di data opera, &c. Orator præfatus eandem Oratricem de do-
mo parentum rapuit; illam tamen carnaliter non cognovit.
Cum autem, &c. Cupiunt, &c. copulari; sed stante impedimen-
to hujusmodi, aliisque præmissis, desiderium eorum; &c.
supplicant igitur, &c. quod impedimento tertii Consanguini-
tatis gradus hujusmodi, aliisque præmissis non obstantibus,
matrimonium inter se &c. Et in fine clausularum adduntur
per Datariam supradicta decreta, quæ sunt ad ejusdem Con-
cilii Trident. præscriptum, sicut in formula primo loco po-
sita; ex qua poteris in praxi notare; quòd licèt raptus se-
cundùm mentem ipsius Concilii non requirat copulam
carnalem, quicquid dicat Genuen. *in prax. Cur. Archiep.*
cap. 20. num. 11. nempe raptum non considerari sine stupro:
quia id non facit ad casum hujusmodi dispensationis, & de-
creti supradicti Concilii, quòd adjicit pænas his raptori-
bus, tanquam libertatem matrimonii impedientibus. Cæ-
terùm autem raptum non dici sine stupro, non est sic in ca-
su nostro intelligendum; sed tantùm in terminis *l. un. Cod.*
de rapt. virg. & ibi omnes ferè DD. qui dicunt, rapientem
virginem, si eam non stupraverit, neque carnaliter cogno-
verit, non esse puniendum pœna illius constitutionis, sed
alia mitiori, quasi illa constitutio exigat raptum cum stu-
pro, ut per Dec. *cons. 134.* attamen in petenda dispensatio-
ne, cum mentione raptus, est saltem dispensatio ipsa pe-
tenda, cum absolutione propter infamiam; ut patet ex su-
pradicta formula: & sic omnis alia causa est superflua; cùm
sine dubio mulier rapta difficilè nubere possit alteri, quàm
ipsi raptori; quia ob raptum hujusmodi, nisi raptori præ-
dicto nuberet, remaneret diffamata: & quocunque mo-
do, tam cum copula, quàm sine ea, est petenda absolu-
tio ab excommunicatione, per dictum Concilium lata con-
tra raptores. Licèt enim absolutio hæc nemini censea- 63
tur reservata, juxta glos. *in cap. super specula in verbo, spa-*
tium, ne cler. vel mon. id tamen haberet locum, vel quan-
do inter ipsos raptores non esset contrahendum matrimo-
nium, vel si postquam rapta à raptore separata, & in loco
tuto, & libero constituta fuerit, illum consentiat habere
in virum; quia, cùm præter ipsum raptum nullum aliud
impedimentum dirimens existat, super quo petenda esset
dispensatio, propterea Ordinarius potest eos absolvere, eis-
que concedere licentiam contrahendi matrimonium;
cùm conditionibus tamen, & modificationibus in Con-
cil. Trid. *dict. cap. 6.* contentis; cùm id impedimentum di- 64
rimens, duret tantummodo, ut dictum est, quandiù rapta
in potestate raptoris manserit; unde cessantibus postmo-
dum dispositis per dict. Concilium, poterunt ad præscri-
ptum illius decreti matrimonium licitè contrahere. At ve-
rò, cùm pro alio impedimento dirimente erit petenda
dispensatio cum mentione hujusmodi raptus, nemo potest,
nisi solus Papa absolvere raptores ab excommunicatione, 65
propterea incursa; nam per illius manuum appositionem,
scilicet ex causa petitæ dispensationis, advocat ad se totum
negotium, & inferiorum manus ligat, per text. *in cap. ut*
nostrum, de appellat. & ita videmus in praxi servari, sicut
alias in simili diximus.

Sed stantibus verbis dicti Concilii, ac decreto apposito
in calce supradictæ supplicationis; nimirum quòd raptor
teneatur raptam dotare, quæritur, quænam, & quanta 66
dos sit Oratrici raptæ ab Oratore raptore constituenda? Et
respondetur, quòd totum id relinquitur arbitrio judicis,
ad hoc delegati pro exequutione dictarum literarum, in-
specta qualitate ipsorum raptoris, & raptæ: quia, cùm
sit pæna injuriæ illatæ, & illa sit major, aut minor, atten-
ta qualitate utriusque personæ, id. Concil. id remisit arbi-
trio judicis, Sanch. *lib. 7. disp. 13. nu. 1.* & quoad dictæ do-
tis constitutionem, requiritur sententia ipsius delegati, ex
d. Conc. Trid. *loc. cit.*

Sed nunquid Delegatus poterit exequi has literas dispen- 67
sationis, non constituta dote per Oratorem Oratrici raptę,
vel saltem præstita cautione de ea constituenda post contra-
ctum matrimonium.

Et nullo modo posse ipsum ad dispensationis exequutio-
nem procedere, patet ex infra dicendis; nam, saltem ex
verbis, in dictis literis expressis, satis constat, ipsum de-
legatum non priùs cum dictis Oratoribus dispensare pos-
se, quàm dos fuerit per ipsum Oratorem ipsi Oratrici ra-
ptæ constituta, ex illa dictione, & postquam, in supra-
dicto decreto apposita, quæ significat actum perfectum,
nempe postquam dos fuerit constituta, per text. *in l. nam,*
& postea, ff. de jurejur. & in l. si quis postea, ff. de judic. In- 68
super Concil. Trid. docet id omninò servari, & adimple-
ri, dum loquitur per verbum, *teneatur*, quod necessita-
tem ostendit, Clem. exivi de Paradiso, §. *item ordo, ibi,* 69
quod ubicunque ponitur in regula hoc vocabulum teneatur, ob-
tinet vim præcepti, & observari debet, de verb. sign. cap.
per

per hoc juncta glos. *in verbo*, *teneatur*, *de haret. in 6.*
Quid autem, si Oratrix rapta fuerit dives, vel alio mo-
70 do, non egeat, ut raptor eam velit dotare? Huic quæstio-
ni videtur posse respondendi, quòd decretum supradicti Con-
cilii emanavit ad favorem mulieris raptæ; ne si fortè indo-
tata existat, remaneat innupta attento, quòd cùm ab alio
rapta fuerit, nemo velit illam in uxorem ducere, nisi dos
sibi fuerit decenter arbitrio judicis constituta: ac propterea,
cùm jam dicta Oratrix rapta raptori nubat, videtur cessare
necessitas illam dotandi: eòque magis, cùm totum id vi-
deatur fuisse (ut dictum est) à Concilio introductum ad fa-
vorem raptæ, quæ poterit huic favori renunciare, declaran-
do, se nolle, quod raptor constituat ei dotem ad tex. *in leg.
si quis in conscribendo*, *C. de pact. leg. 2. ff. de leg. quamvis in
principio*, & ibi not. Bart. *n. 1. & 2.* Paul. Castr. *n. 4. & 3. ff.
de pignorat. act.* Dec. *consil.* 12. *n.* 2. Rip. *in l. si se non obtulit
§. si ex conventione, n. 3. ff. de re jud.* Arcbidiac. *in capit. quam
periculosum*; *n. 4. 7. qu. 1.*
His tamen non obstantibus, contrarium est verius: quia,
quamvis mulier ipsa, quantumcunque dives, videatur
non egere dote, & quòd possit prædicto privilegio, sive juri,
sibi desuper competenti, renunciare, nihilominus, renun-
ciatio hæc non pendet ab illius voluntate, sed ab ipso Con-
cilii decreto; quod dum loquitur per verbum; *teneatur*,
debet omninò servari; cùm per dictum verbum, in hac par-
te assignet certam formam; quæ est præcisè servanda, *l. non
aliter ff. de leg. 3. c. cum dilecta*, & ibi Felin. *de rescript.* un-
de si ipsa sic tradita forma, deficiat, nihil dicitur actum; &
totus actus corruit, Mohed. *decis.* 17. *n. 1. de cau. poss.* Ca-
puraq. *decis.* 250 *§. 1.* ac propter eà posset de hujusmodi con-
tractu matrimonio dubitari, cùm dicta forma non fuerit ad
unguem servata, Dec. *cons.* 532. *n. 4. & 5.* Idemque esset,
si postquam Orator dotaverit Oratricem pro servanda for-
ma ejusdem Concilii, ac litterarum dictæ dispensationis,
post contractum matrimonium hujusmodi, dos raptori à
rapta restituatur; quia, præter præjudicium, quod inde ori-
tur filiis nascituris, totum id fieret etiam in fraudem supra-
71 dicti decreti Concilii, dantis hujusmodi formam; & fraus
nemini debet patrocinari, *ca. super literis*, *de rescript. cap.
in nostra*, *de sepult. c. avaritiæ*, *de elect. in 6.*
Quamobrem; propræmissorum corroboratione, vidi
semper in praxi observatum, in casu petendæ dispensatio-
nis super aliquo impedimento, cum mentione raptus, ut
si fuerit in supplicatione narratum, quòd Oratrix rapta,
erat dives, & propterea non indigebat Oratoris dote, to-
tum id à supplicatione deleretur, & in illius fine, addere-
tur solita clausula, quod Orator teneatur illam arbitrio Or-
dinarii competenter dotare. Putarem tamen, quòd cùm id
remittatur arbitrio prædicti ordinarii, possit ille arbitrari
72 dotem constituendam, attenta qualitate Oratricis raptæ,
quæ dives est, nec indiget ea dote, qua indigeret, si esset
pauper: ac propterea pro servanda saltem forma ejusdem
Concilii, ac hujusmodi literarum, ipse Ordinarius aliquid
quantumvis minimum nomine dotis dictæ Oratrici raptæ
ab ipso Oratore assignari facere posset; cùm totum id re-
mittatur illius arbitrio, ut patet ex d. Concilio Trid. & ex
illa communi DD. sententia, nimirum; quòd judicis arbi-
trio remmittitur, quod sub certa lege definitum non reperi-
73 tur à jure *l. 1. ff. de jur. de lib.* Dec. *in c. si pro debilitate de of.
deleg.* & hoc casu an dicta Oratrix sit dives, vel pauper, ejus-
dem judicis arbitrio relinquitur, ad effectum decernendi si-
bi quantitatem dotis, arg. eorum, quæ dixit Bart. *in l. si con-
stante n.* 14. Alex. *n.* 17. & communiter DD. *ff. solut. matr.*
Ad explorandam autè voluntatem Oratricis raptæ (quod
ante omnia facere tenetur Judex) debet illa poni in loco li-
74 bero, ubi nec ratione dominii, in quo ipsam morari con-
tingat, nec alia ratione metum, aut violentiam timere pos-
sit, *c. cum locum*, & ibi Innoc. *n. 3. de sponsf. Thesaur. for. Ec-
clef. par. 2. c. 9. n. 81. in fin.*

Quod impedimento Quarti *Consanguinitatis gradus hujusmodi &c.*

Cùm, ex uno eodemque stipite
proveniat impedimentum tertii, & quarti graduum,
quartus tantùm obstat, tanquam remotior ex *c. non debet*,
de consang. & affin. licèt peti debeant literæ declaratoriæ su-
per dicto tertio gradu ad præscriptum Constitutionis *fel.
rec. Pii V.* ut infra.
Quando etenim duo consanguinei distant in gradu inæ-
quali, intelliguntur tantùm distare inter se, quantùm remo-
tior distat à communi stipite: quare de ipso remotiore regu-
lariter habenda est ratio in dispensationibus hujusmodi im-
petrandis: sic etiam si erunt plura impedimenta, ex duo-
bus, seu pluribus stipitibus provenientia, in quibus Orato-
res, etiam inæqualiter distent ab eorum stipitibus, puta si
fuerint in tertio, & quarto ex uno, ac tertio, & quarto ex
altero; nam, sicut docet quotidiana praxis, quando adsunt
plura impedimenta, ita ut valeat dispensatio, omnia sunt ex- 75
primenda: quia tametsi id nullo jure caveatur, clarum est
nihilominus, quòd eo ipso, quòd jura id præcipiunt, omnia
impedimenta narranda esse in dispensatione, & nihil ta-
cendum ex iis, quæ aliàs non expressa redderent illam nul-
lam, sine dubio videtur id tacitè præcipi; quia satis est dice-
re, quòd pluribus impedimentis existentibus, difficilior red-
ditur Princeps ad concedendam dispensationem, *cap. pasto-* 76
ralis de privileg.
Quod tamen locum sibi vindicare intelligas, in casibus
impetrandi dispensationes, seu potiùs mandata de dispen-
sando Ordinario directa; ut cum Oratoribus, eorum no-
minibus expressis, urbis, dispenset super tali gradu; quia
hoc modo dispensatio concessa super simplici gradu, non
extenditur ad duplicatum: & multo minus ex pluribus, di-
versisque stipitibus multiplicatum: quia cùm hæc facultas di-
spensandi detur respectu particularis personæ, erit dispen-
satio strictè interpretanda, Abb. *in cap. fin. de Simon.*
Nec valer dicere, ut quidam Juris consultus nitebatur de-
fendere, quod hoc non procedit in dispensationibus matri- 77
monialibus; ex eo quòd illæ favore matrimonii sunt latè
interpretandæ; dummodo ex hujusmodi interpretatione
non oriantur scandala, per tex. *in c. quod dilectio*, & ibi
glof. *de consang. & affin.* quia jam ab hac ambiguitate libe-
ravit nos Clemens Sextus, per suam *Extravag. quæ incipit,
Ex injuncto*, de qua meminit Io. Andr. *in dict. c. quod dile-
ctio, & in c. quia circa, §. fin. eod. tit.* ubi apertè dicit, quod
hæc facultas est odiosa, & propterea restringenda; & ita
etiam servatur de stylo Curiæ, licèt secus esset circa faculta-
tem concessam dispenlandi, indeterminatam, veluti, quan-
do Legatis, vel Nuntiis Apost. conceditur facultas, ut possint
dispensare in tali gradu cum Oratoribus sibi super hoc sup-
plicantibus; quia tunc concessa, v. g. facultate alicui ex su-
prad. dispensandi super impedimento quarti Consanguinita-
tis, vel affinitatis gradus, hæc facultas erit extendenda ad
quoscunque gradus ejusdem generis, veluti in duplici, aut
triplici, vel quadruplici gradu; quia cùm ista sit generalis fa-
cultas à Principe concessa, erit latè interpretanda, nempe,
ut extendatur ad dictos gradus, etiam multiplicatos ejus-
dem generis, Oldrad. *cons.* 154. Alex. *in l. si ita scriptum*, §.
1. ff. de lib. & post. quia in hoc casu potest fieri extensio ad
consequutiva, etiam separabilia, Domin. *in c. nos consuetu-
dinem*, 12. quem refert Gambar. *de auth. leg. à latere. lib.* 10.
n. 181. faciunt ad hoc quæ dicit Felin. *in c. fin. num. 8. de Si-
mon.* Put. *decis.* 39. *num. 2. lib. 3. & decis.* 70. *num. 3. lib. 2.*
& nos alibi diximus.
Modernis verò temporibus, in prædictis facultatibus Le-
gatorum, aut Nuntiorum, ad evitandum omne dubium,
quod ex eisdem facultatibus oriri posset, expressè concedi-
tur, ut possint dispensare cum quibusvis personis, tertio, aut
quarto simpliciter, aut mixtim, tertio, & quarto, etiam
multiplici Consanguinitatis, vel affinitatis gradibus invi-
cem conjunctis, seu se attinentibus, & quocunque impedi-
mento publicæ honestatis justitiæ impeditis &c.
Quia verò agitur hic, de dispensatione super publico im-
pedimento, nempe super quarto gradu Consanguinitatis, 78
videamus, quid agendum, si cum eo concurrat aliud impe-
dimentum, sed occultum? Et non recedendo à quotidiana
praxi Romanæ Curiæ, dicimus, quòd super dicto impedi-
mento occulto poterit alia dispensatio impetrari ab Officio
Sacræ Pænitentiariæ in foro conscientiæ tantùm, Navar.
cons. 1. quæst. 19. num. 52. de constit. ubi dicit, quòd passim
in Romana Curia contingit impetrari dispensationem su-
per uno impedimento matrimonii, non facta mentione de
alio; ac postea impetratur dispensatio super alio, quorum
utraque judicatur valida; quòdque cùm incestus ex magna
parte, sint occulti, cognatio autem, magna ex parte, pu-
blica, si in impetratione impedimenti cognationis expri-
mendus esset incestus, cogeretur impetrans infamare se, &
frequenter alium prodere, contra jus naturale, quo veta-
mur nos, & alios prodere, *capitulo quis aliquando*, §. *non ti-
bi dico, ut te prodas, de penitent. distinction. 1.*
Exemplum erit, si quis velit ducere consanguineam in 79
quarto gradu, & inter eos adsit etiam impedimentum occul-
tum

tum primi, aut secundi gradus affinitatis ex actu fornicario proveniens; nam, ut ait Sanch. *lib.* 8. *dis.* 23. *num.* 7. piè, & jure optimo ea creditur intentio Pontificis, ne similis casus remedio dispensationis destitutus sit; vel cogantur hi crimen occultum in foro externo prodere, cum propriæ famæ jactura, & periculo, ut crimen illud, sic explicatum, deferatur ad judicium seculare, & damnentur pœnis incestui à jure statutis; tunc enim in Sacra Pœnitentiaria utrumque impedimentum exprimendum erit; quia cùm in ea non publicentur nomina Oratorum, ut omnes sciunt, manet occultum adhuc crimen, & utrumq; impedimentum remanet notum Pontifici; quandoquidem ita dicta Pœnitentiaria perpendit, necne, an dispensare expediat, concurrente eo duplici impedimento; & proinde nihil contra Pontificis mentem impetratur. Et ita consulta Sacra Pœnitentiaria respondit, hoc sufficere, & esse necesse: circa quod, benè id Sanch. *loc. cit.* docet, quòd non refert, sive prius proponatur utrumque impedimentum Sacræ Pœnitentiariæ, & posteà publicum Papæ, vel è contra, quia idem est effectus, & in utroque casu intentioni Pontificis satisfit. Exemplum hujus praxis erit in Oratore, qui, postquam aliquam mulierem carnaliter cognoverat, matrimonium cùm illius consanguinea in secundo gradu affinitatis ex actu fornicario, & sibi in quarto gradibus conjuncta, publicè contraxerat, obtenta prius à Sede Apostolica dispensatione in utroque foro, super dicto quarto gradu, nulla in dicta dispensatione facta mentione dicti secundi gradus, & eidem Sacræ pœnitentiariæ narrata sunt omnia impedimenta, nempè publicum, super quo fuit dispensatum in uttoque foro, nec non occultum, super quo petitur nunc dispensari in foro conscientiæ; qua propter committitur Confessori, ab ipso Oratore eligendo, quatenus, si est ita, & separatio fieri non possit absque scandalo, & ex cohabitatione timeatur de incontinentia, & juxta formam literarum Apostolicarum, verificatisque in eis narratis, super impedimento quarti Consanguinitatis gradus, cum ipso, & dicta muliere dispensatum fuerit; atque occultum sit, dictas literas dispensationis, propter præmissa, invalidas esse &c. dispenset. Et sic in hoc casu præsupponitur matrimonium, jam contractum vigore dictæ dispensationis, in utroque foro obtentæ, vel quando matrimonium nondum est contractum, quòd exprimitur etiam in Sacra Pœnitentiaria, quæ posteà in literis secretæ dispensationis super occulto impedimento committit Confessario, ut absolvat, & dispenset, postquam super publico impedimento dispensatum fuerit. Creditur tamen, posse nullominus tunc Confessarium, cui Sacra Pœnitentiaria hoc committit, dispensare super impedimento occulto, licèt nondum impetrata sit dispensatio super publico; ut posteà, ea impetrata, possint Oratores licitè contrahere; quia mens ejus commissionis, non est, ut anteà non expediat Confessarius dispensationem, sed, ut non sortiatur plenum effectum concedendæ facultatis ad matrimonium, donec Pontifex super alio impedimento dispenset. Idem, si cum impedimento publico Consanguinitatis concurrat impedimentum voti, & similium.

Non importunè nunc, circa hanc praxim, sequitur videre, quid si literæ dispensationis fuerint super duobus im-
80 pedimentis dirimentibus, impetratæ, veluti super tertio Consanguinitatis, & tertio affinitatis gradibus, postmodum verò in illatum verificatione, delegato constet unum tantum adesse impedimentum scilicet tertii Consanguinitatis, numquid poterit Dictus Delegatus ipsas literas exequutioni demandare.

Et omissis omnibus, quæ pro negativa parte adduci possent, affirmativam, tanquam in praxi receptam, tenendam esse docemus, etiam si in illarum impetratione, ipsorum impetrantium culpa intervenerit; cùm enim duo narrentur impedimenta, & sic ejusdem rescripti partes separatæ existant, non propterea totum ipsum rescriptum annullatur; sed legitimè exequutioni mandari potest, quoad verum impedimentum, in eo expressum: non enim sumus
81 in materia individua, in qua utile per inutile vitiatur, ut docet Bart. *in l. præce*, §. *aliud*, *ff. de fideicom.* & *in l.* 1. §. *sed & si mihi bona*, *ff. de verb. oblig.* neque in actu, qui ratione suæ essentiæ, licèt separabilis, propter formam tamen datam, dicitur adhuc individuus; cùm tunc valeat dicere, quòd utile per inutile vitiatur, ut dixit Jas. *in dict.* §. *sed & si mihi vers. secundo in quantum*, & ibi id. Bart. At sumus hic in actibus prorsus dividuis, quorum unus ab altero non dependet; ac propterea aliàs etiam probavimus, super duobus impedimentis inter se distinctis posse duas impetrari dispensationes, etiam in una non facta mentione de altera in casibus suis; etiam quod simus in materia stricta, & odiosa, ut hìc: hoc enim non tangit naturam, & essentiam dispensationis, nec de illius validitate, aut invaliditate agitur, sed tantùm, ut illa valeat pro vero, & expresso impedimento; quoad autem ad non verum, licèt expressum, nihil commune habet cum vero, & expresso, sicut etiam dicimus, quòd licèt sententia, plura capita contineat, tamen quando illa sunt separata, non dicitur individua, quia individuitas procedit solum in uno capite, vel etiam in pluribus, sed connexis, non autem separatis in quibus utile per inutile non vitiatur, ex allegatis per Marches. *de commiss. part.* 3. §. 2. *num.* 133. *fol.* 19. ex quo cùm hæc duo impedimenta nihil inter se habeant connexionis, aut dependentiæ, sed omninò separata sint, si illorum unum erit falsum, literæ sortientur effectum pro vero impedimento; exemplum simile ponit Lambert. *de jurepatr. art.* 12. *q.* 4. *par.* 1. *lib.* 2. *num.* 2. ubi ait, quòd si fuerint duo procuratores ad præsentandum, seu eligendum constituti, unus verus, alter falsus, an tunc utile per inutile vitietur? & concludit, in individuis pro affirmativa, in dividuis autem pro negativa; licèt mandatum tanquam strictissimè juris strictissimè sit interpretandum in omni materia, Patis. *de resignat. benefic. lib.* 9. *qu.* 17. *num.* 133. & in facti contingentia, pluries scimus ita practicatum fuisse, præsertim in hac Curia Archiepiscopali; quicquid nonnulli di- 82
xerint, contrarium sentientes: quamvis aliter dicendum sit, ubi super duobus, aut pluribus impedimentis unica impetratur dispensatio ex falsa causa, quoad aliqua ex dictis impedimentis; alia vera existente quoad reliqua; tunc enim subreptio dolosa in una parte vitiabit totam gratiam, ita id. Sanchez *disp.* 24. *n.* 17. *lib.* 8.

CAPUT VII.

Praxis Derogationis obstantium, cum sequentibus, &c.

SUMMARIUM.

1 Clausula Non obstantibus Constitutionibus *&c. apposita in dispensationibus matrimonialibus an suppleat impedimentum non expressum.*
2 *Non inducit dispensationem.*
3 *Et nunquam operatur ultra narrata.*
4 *Reddit gratiam validam, & confirmat expressa.*
5 *Constitutio* cap. non debet, de consang. & affin. *non est de Conciliaribus.*
6 *Quando autem sit verè Conciliaris.*
7 *Constitutionem Conciliarem Papa non tollit, nisi cum expressa illius derogatione.*
8 *Matrimonium nulliter contractum ob impedimentum dirimens, potest denuo clandestinè contrahi.*
9 *Et quomodo Oratoribus succurratur hic per Officium Sacræ Pœnitentiariæ.*
10 *Et quomodo, si alter tantum sciverit impedimentum.*
11 *Matrimonia clandestina cur vitanda.*
12 *Impedimentum, quomodo Sacra Pœnitentiaria intelligat occultum.*
13 *Occultum non dicitur, sed Manifestum, quod probari potest.*
14 *Matrimonium, non servata forma Concilii Trid. contractum, quando validum.*
15 *Clausula*, servata forma Concil. Trid. *in dispensatione matrimoniali non continet dispensationem omnino consummatam.*
16 *Denunciationes matrimonii, an possint fieri in diebus ferialibus de licentia Episcopi.*
17 *Et an possint per Delegatum omitti, stante clausula,* factis prius publicationibus; *apposita in literis dispensationis. Et resolvitur affirmativè.*
18 *Expressio ejus, quod tacitè inest, nihil operatur.*
19 *Forma quando inducatur.*
20 *Concil. Trident. forma in matrimonio contrahendo, quæ.*
21 *Denuntiationes non sunt de essentia matrimonii.*
22 *Iterandæ, si intra duos menses non contrahatur matrimonium.*

23 *Qui-*

23 *Quibus ex causis possunt remitti.*
24 *Et quid Ordinarius, ante illarum remissionem, curare debeat.*
25 *Ob illarum remissionem contrahitur aliquando matrimonium cum impedimento dirimenti.*
26 *Matrimonium quando contrahi possit sine denunciationibus, Episcopo nolente super eis dispensare.*
27 *Denunciationes matrimoniales ut relaxentur, sufficit extrajudicialis cognitio causæ.*
28 *Et sub qua formula super illis dispensatur.*
29 *Matrimonium quomodo dicatur contrahi in facie Ecclesiæ.*
30 *Ecclesia pluribus modis accipitur.*
31 *Matrimonia, ne domi celebrentur, non potest Ordinarius prohibere ex declar. Sacr. Congr.*
32 *Et quænam sit ratio.*
33 *Parochus proprius ad conjungendum sponsos in matrimonium, quisnam dicatur.*
34 *Parochus ruralis an proprius dicatur ad conjungendum sponsos in matrimonium.*
35 *Parochi officio quinam fungantur in Indiis ad celebrandum matrimonium.*
36 *Parochi, & testium præsentia, qualis in matrimonio.*
37 *Sponsane, an sponsus prius interrogandus à parocho conjungente eos in matrimonium.*
38 *Experientia est rerum magistra.*
39 *Matrimonia liberè contrahenda.*
40 *Metus, ubi est, vel vis, abest liber consensus.*
41 *Voluntas coacta, voluntas est.*
42 *Matrimonium contrahentes debent gaudere plena libertate.*
43 *Metus quomodo consideratur in matrimonio contrahendo.*
44 *Matrimonium potest contrahere carceratus pro debito.*
45 *Matrimonium si suspicetur per vim contrahi, quomodo puellæ succurratur in hac Curia Archiepiscopali.*
46 *Consensus parentum in matrimonio non requirendus.*
47 *Papa solus dispensat super impedimentis, matrimonium dirimentibus.*
48 *Legati à latere, & Nuntii dispensant Apostolica authoritate.*
49 *Necnon major Pœnitentiarius super impedimentis occultis.*
50 *Verba*, Apostolica authoritate, *conferunt potestatem delegatam.*
51 *Etiam si Papa rescribat Ordinario, vel aliquid faciat, quod spectet ad ordinariam jurisdictionem.*
52 *Omnia nostra facimus, quibus authoritatem nostram impartimur.*
53 *Rescriptum excitatorium jurisdictionis quid contineat.*
54 *Verba*, authoritate Apostolica, *quandoque apponuntur in rescripto excitatorio jurisdictionis.*
55 *Matrimonium ne Oratores contrahant ante decretum dispensationis, quomodo cavendum.*
56 *Litera declaratoria proximioris gradus in dispensationibus matrimonialibus quomodo dentur.*
57 *Constitutio Pii IV. quid statuerat circa gradus expressionem in dispensationibus.*
58 *Hodie attenditur Constitutio Pii V. cujus tenor proponitur.*
59 *Gradus proximioris distantia expressio, quomodo necessaria in dispensationibus matrimonialibus.*
60 *Graduum proximiorum omnes distantia explicandæ in dispensationibus matrimonialibus.*
61 *Et quare, & num. 64.*
62 *Exempla plura ad id proponuntur.*
63 *Gradus propinquioris distantia expressio, quando cesset in dispensatione super tertio, & quarto gradibus.*
65 *Constitutio Pii IV. super expressione gradus propinquioris in dispensationibus non servatur.*
66 *Remotior tantum gradus de jure communi exprimendus in dispensationibus matrimonialibus.*
67 *Gradus proximioris distantia non expressa præjudicatur Officialibus Romanæ Curiæ.*
68 *Ius quæsitum Officialibus Papa nunquam tollit.*
69 *Distantia proximioris gradus expressio non habet locum in impedimento publicæ honestatis, ex matrimonio rato, non consummato.*
70 *Observantia Cancellariæ declarat mentem Pontificis, ejusque Constitutionem.*
71 *Distantia proximioris gradus expressio non requiritur super impedimentis primi, & secundi gradus.*
72 *Affinitas fornicaria in secundo, & tertio gradibus non requirit dispensationem.*
73 *Clausula*, Prolem nunciando, *in dispensatione, super matrimonio contrahendo, non est necessaria, ut hic.*
74 *Delegatus potest cognoscere de subreptione dispensationis matrimonialis.*
75 *Et quando id possit Ordinarius.*
76 *Rasura, quamvis minima, in supplicatione, inducit suspicionem fraudis.*
77 *Litteræ Apostolicæ, antequam ad plumbum mittantur, quomodo possint abradi, & corrigi.*
78 *Cancellatio verborum in supplicatione declarant mentem Papæ denegantis cancellata.*
79 *Falsi, quod non fuerit commissum, facienda est interpretatio.*
80 *Rasuræ, frequenter accidunt in literis dispensationum matrimonialium, & quare.*
81 *Non admittuntur in partibus ultramontanis, licèt in partibus Hispaniarum sic.*
82 *Non debent impedire exequutionem literarum.*
83 *Error potius, quam malitia, sive falsitas, præsumendus.*
84 *Nisi ex circumstantiis, vel indiciis aliud appareat.*
85 *Falsitatis suspicio ubi adest, recurritur ad registrum literarum.*
86 *Literæ Apostolicæ quot modis suspectæ de falso, remissivè.*
87 *Decreti dispensationis Delegati formula pro dispensatione matrimoniali.*
88 *Stylus, & praxis Curiæ consistunt in facto.*
89 *Literæ Apostolicæ, ob earundem amissionem, quot modis probentur.*
90 *Et quomodo hujusmodi amissioni succurratur.*
91 *Sumptum Auditoris Cameræ in forma*, Vidimus, *sub qua formula detur.*
92 *De illius validitate non est dubitandum.*
93 *Probat tanquam originales literæ.*
94 *Refertur exemplum Delegati recusantis hujusmodi sumpti exequutionem.*
95 *Sumptum authenticum literarum Auditoris Cameræ, dicitur probatio probata.*
96 *Literæ Ordinarii super gratia, deperditæ probantur per testes.*
97 *Literis Ordinarii deperditis, datur super eis indultum à Papa.*
98 *Et sub qua formula.*

A Cconstitutionibus, *& ordinationibus Apostolicis, cæterisque &c. nequaquam obstantibus.* Vigore hujus clausulæ, 1
non suppletur alius gradus, seu aliud impedimentum, in supplicatione, & in literis non expressum: quia illa nullam
inducit dispensationem tex. *in capitulo non potest, de præb. in* 6. nam necessariò requiritur, quòd de impedimento, ac dispensatione super eo fiat mentio in narrativa, & dispositiva 2
ipsarum literarum, aliàs nunquam potest deduci ex dicta clausula, per tex. *in Clem.* 1. *de præb.* Felin. *in c. nonnulli col.* 8. *de rescript.* Rebuff. *in prax. benef. titul. de dispens. ratione ætatis numero* 7. & 8. & sic nequaquam operatur ultra narrata, Cornel. *consil.* 125. *n.* 14. *lib.* 6. nec tollit alios defectus 3
non expressos, id. Felin. *in dict. capitulo nonnulli.*

Hoc tamen operatur dicta clausula, quod reddit gratiam 4
validam, & confirmat expressa, Dec. *cons.* 541. *nu.* 21. *vol.* 4. Ruin. *cons.* 208. *n.* 18. Alex. *cons.* 95. *n.* 7. *vol.* 2. Menoch. *de arbitr. jud. casu* 203 *n.* 13. *lib.* 2. Et juxta hanc praxim expressè docet Sanch. *lib.* 9. *disp.* 24. *n.* 6. quòd tacito altero conjunctionis gradu, non proderit hæc clausula, *non obstantibus*, in literis dispensationis matrimonialis apposita, ut suppleat gradum non expressum, ut dictum est.

Ad illud autem, quod dicit idem Sanch. *disput.* 24. *n.* 17. quod hæc generalis obstantium derogatio sufficiat, quamvis Summus Pontifex disponat contra constitutionem Conciliarem contentam (ut ipse dicit) *in c. non debet, de consang. & affin.* dicendum est, quòd licèt verum sit, ipsum Pontificem per dictam clausulam dispensare, & disponere adversùs dictam Constitutionem, qua prohibetur matrimonium contrahi infra quartum gradum, tamen hæc Constitutio non

tio non

tio non est propriè de Conciliaribus, quæ necessariò exposcunt specialem derogationem; & sic minus admittitur, quod ipse subdit *d. num.* 17. quòd, quando Papa dispensat in speciali, & certo casu contra Concilii generalis prohibitionem, non est opus hac expressa derogatione, & movetur hac ratione, nempe quòd cùm clausula generalis prædicta nequeat vera reddi, nisi in eo solo casu contra Concilii prohibitionem, debet hæc generica derogatio reputari pro specifica, & expressa, cùm aliàs dispensatio esset nulla.

Ego autem (salva pace tanti viri) aliter sentio, etiam juxta notoriam praxim Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ; ista enim prohibitio contrahendi matrimonium infra quartum gradum, contenta in *dict. cap. non debet*, non est propriè Conciliaris, ut dictum est, & ipse Sanch. *loc. cit.* putat; ac propterea usus Curiæ non adhibet super ea specialem derogationem; patet enim ex titulo ipsius *cap.* illam esse conditam, non ab ipso Concilio absolutè, sed à Papa, qui dicto Concilio intervenit; nam in summario *dict. cap. non debet*, dicitur *idem*, (id est Innocentius Tertius, qui prius præponitur *in cap. de infidelibus eodem tit.*) *in Concilio generali*, Unde, cùm ex hoc censeatur Constitutio ipsius Papæ, non est ei specialiter derogandum, nisi fortè ita illa emanet, ut adversùs eam requiratur specialis derogatio.

Quando verò est Constitutio Conciliaris, aliter inscribitur ipsius titulus, non enim dicitur, *in Conc. generali*, *sed ex Conc. generali*, & hìc necessario petenda est expressa illius derogatio; quod est valde notandum pro Tyronibus Roman. Curiæ; ne gratiæ, aliter petitæ, inanes reddantur; cùm ex notorio stylo constet, quòd nunquam Papa intendit tollere Constitutionem Conciliarem, vel aliquid contra eam facere, nisi expresè apponat mentionem, derogationem ad illam Constitutionem, juxta text. *in cap. ex parte*, ibi, *Cùm autem id obviet Lateranensi Concilio, de quo nulla mentio est in literis antedictis, fraternitati tuæ breviter respondemus, quod hujusmodi literas ab Apostolica sede non credimus emanasse; quod si per occupationem forsitan emanaverint, nolumus per hoc derogari Concilio supradicto, de Capel. monach.* Archid. *in cap. 1. de constitut. in 6.* Bald. *in leg. humanum, Cod. de leg.* Abb. *in capit. 1. in ultim. not. de pact.* ubi declarat, quòd illa dicitur Constitutio Conciliaris, quando dicitur, *ex Concilio*, secus si dicatur *in Concilio*; quia esset Constitutio Papæ, ut etiam alibi diximus.

Matrimonium inter se, publicè, &c.

Ex eo quòd dispensatio concessa est super publico impedimento; Unde aliter servandum erit in matrimoniis contrahendis, aut nulliter contractis, cum aliquo occulto impedimento; ac propterea de novo contrahendis; propter quæ ait Navar. *cons. 14. de spons.* magnam ortam fuisse dubitationem, an propter decretum Concil. Trid. in hoc secundo consensu præstando necesse sit, saltem adesse Parochum, cum duobus, vel tribus testibus, & propter illa verba, *Et hujusmodi contractus irritos, ac nullos decernit*; visum fuit esse necessariam præsentiam Parochi, & testium; sed quia hoc in multis casibus non posset fieri sine periculo maximi scandali, & in Concilio non videtur fuisse cogitatum de hujusmodi casibus occultis, dictum fuit Cardinali Propœnitentiario, ut nomine totius Signaturæ exponeret, Sanctissimo videri æquissimùm, ut per aliquam Constitutionem declaretur, quando præcesserunt denunciationes, vel aliàs servata est forma Concilii, in hoc secundo consensu sufficere, ut secretò præstetur; sed ita, ut conjux, qui ignorabat, in genere intelligat impedimentum dirimens matrimonium, subesse, & necessarium esse, ut de novo mutuò consentiant, ut matrimonium valeat: ita Cardinalis Alciatus Propœnitentiarius retulit in Signatura, placuisse Sanctissimo, ut in hujusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renovandum, possit hoc fieri inter ipsos conjuges secretè, & quòd non sit necessaria præsentia parochi, vel testium, ita exprimenda est clausula, *& secretè inter se contrahere*, *& cons. 3. de eo qui dux. num.* 3. dicit, quòd ob dictum impedi-
8 mentum occultum potest matrimonium de novo contrahi clandestinè absque denunciationibus, ob prædictam declarationem, quæ facta fuit à Pio Quinto; nam aliàs sequerentur multa scandala, & inconveniententia: unde non est credibile, voluisse d. Concilium hìc dictos conjuges obligare, ut iterùm publicè contrahant. Et hac declaratione semper vidi ipsam Sacram Pœnitentiariam, cujus Prætorio ego minimus, & indignus per multos annos inservivi; illiusque vigore, postquam in illius literis narratum fuerit, Oratores, scientes impedimentum, nihilominus matrimonium contraxisse, mandatur Confessario, per ipsos Oratores eligendo, quatenus adimpletis cæteris dictis literis expressis cum eisdem, de nullitate tamen prioris consen-
sus certioratis non obstantibus, matrimonium inter se de 9
novo, secretè ad evitanda scandala, contrahere, & in eo postmodum remanere licitè valeat, misericorditer dispenset in foro conscientiæ tantùm.

Quòd si alter tantùm Oratorum sciens impedimentum 10
contraxerit, tunc mandatur ipsi Confessario, ut altero ignorante, de nullitate prioris consensus certiorato, sed ita cautè, ut delinquens nusquam deregatur, matrimonium cum eodem, vel eadem, & uterque inter se de novo, secretè, ad evitanda scandala, &c.

Et sic parum refert circà hoc, quòd de forma substantiali, ab ipso Concilio præscripta, ad validitatem matrimonii requiratur præsentia parochi, & testium, ut infra dicetur: nam ut id. Sanch. ait *lib. 2. disput. 27. num. 3. vers. hoc ergo*, ratio finalis, dict. Concil. ut matrimonium ce-
lebretur coram Parocho, & testibus, ea fuit, ut vitentur 11
gravia peccata, ex nuptiis clandestinis insurgentia &c. Unde hìc non militat eadem ratio; cùm non se extendat ad hunc casum, per ea quæ ipse subdit *loco citato*.

Advertit tamen *num. decimo*, præmissa sibi locum vindicare, dummodò parochus, & testes impedimentum illud ignorarent; nam si scirent, quantumcumque aliàs esset occultum, necessariò repetendus esset consensus coram parocho, & testibus, per ea, quæ aliàs diximus.

Prætereà te monitum volo, quòd cum contingat peridi-
spensationem à supradicta Sacra Pœnitentiaria super occul- 12
to impedimento, non sufficit illud esse occultum, tantummodo tempore impetrationis dispensationis super eo; sed opus est, quòd nullus adsit timor, quòd aliquo modo possit fieri publicum in futurum; aliàs enim Major Pœnitentiarius remitteret supplicationem ad Datariam, ut Orato-
res petant secum dispensari in utroque foro; quia non oc- 13
cultum, sed manifestum dicitur, quod potest probari, per gloss. *in cap. vestra, in verbo, notorium, de cohab. cler. & mul.* Ludovis. *dec. 395. sub numero decimo quarto*, impedimentum autem occultum tunc dicitur, quando non publicè constat, nec facilè constare potest, ac periculum non est, ut in foro externo deregatur, ut per Henriq. *lib. undecimo de matrim. capite tertio, num. 1. & 2.* relatum à Sanch. *l. 2. disp. 40. num.* 11.

Servata forma

*Concilii Tridentini contrahe-
re.* At verò si matrimonium 14
contrahatur non servata forma ejusdem Concilii; validum erit, ubi ejusdem Conc. decretum *sess. 24. cap. 1. de reform.* non est publicatum, prout ejusdem Sacra Congregat. declaravit in una *Carpentorat. 17. Iunii* 1617. *& una Bossanen. 14. Aprilis* 1611.

Per dictam clausulam non continetur dispensatio con-
summata; ac proinde non valet matrimonium, nisi prius 15
vigore supradictarum literarum cum ipsis Oratoribus dispensetur; quia, cùm illæ, ut aliàs diximus, contineant tantùm mandatum de dispensando, Vicario prædicto directum, cum antedicta clausula, *si preces veritate nitantur*, ut supra diximus, non inducitur vis meræ, & consummatæ dispensationis; ac propterea judex præter narratorum verificationem, curabit, ut matrimonium ipsum contrahatur ad præscriptum dicti Concilii *sess. 24. cap. 1. de reform. matrim. vers. idcirco*, ubi præcipitur ut antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium parocho, tribus continuis diebus festivis, in Ecclesia, inter missarum solemnia publicè denuncietur, inter quos matrimonium sit contrahendum; quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii, in facie Ecclesiæ procedatur, ubi parochus, viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, dicat, *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, &c.*

Cùm verò istæ denunciationes ex præscripto ejusdem Concilii fieri debeant tribus festivis diebus, nunquid po-
terit Episcopus, saltem ex aliqua causa, dispensare, ut 16
fiant, seu illarum aliqua fiat in diebus ferialibus. Et certè negativa est responsio, quia Episcopus nullo modo potest dispen-

dispensare super Constitutione Conciliari, Zerol. *in prax. episcop. part. 1. verbo, matrimonium*, vbi ait ita declarasse Sacra Congreg. DD. *in capit. ac si clerici, de jud.* Contrarium tamen tenet Barbos. *de pot. Episc. alleg.* 42. *n.* 14. nec sine fundamento; cùm enim Concilium *loco citat.* prudentiæ, & judicio Ordinarii relinquat, an denuntiationes sint remittendæ, necne, videtur à fortiori, illud etiam concedere, ut ex ejus arbitrio pendeat, an matrimonium diebus ferialibus fit denunciandum; quæ omnia ita demum fieri posse intelligenda sunt, si nimis rationabilis causa subsit, ex qua ita expedire judicetur, ut ait id. Concilium, vel vbi id sit consuetudine introductum, ut per Hurtad. *de matr. disp.* 5. *difficult.* 18. *n.* 61. Ipsæ tamen publicationes licitè fieri possunt temporibus prohibitis nuptias celebrare, ut censuit Sac. Cong. *Episc. & Regul.* 18. *Decemb.* 1589.

Porrò cùm ad effectum hujusmodi matrimonii inter Oratores contrahendi nonnulla sint adimplenda, quæ tendunt ad exequutionem literarum præsentis dispensationis; ea hic opportunè subjicimus. Ante omnia igitur, ex decreto dicti Concilii, debet ipse Iudex mandare fieri dictas publicationes, ad hoc, ut si quis sciat inter ipsos Oratores, ultra impedimentum in dictis literis expressum, aliud adesse, illud valeat denunciare; prout sæpè accidit; & propterea nulla ratio est, cur in hoc ipsæ denunciationes præmittendæ non sint, sicut in aliis matrimoniis, absque dispensatione contractis, præmittuntur.

Sed nunquid, stante dicta clausula in literis dispensatio-
17 nis apposita, qua Papa mandat, matrimonium contrahi servata forma Concilii Tridentini, cujus decreto cavetur, ut præmittantur denunciationes, ut supra dictum est, possit nihilominus Delegatus exequi dictas literas, absque eo, quod præmittantur ipsæ denunciationes. Et videtur, quòd non, nam aliter non esset servata forma rescripti, quam judex omninò servare debet, *cap. cum dilecta, de rescript.* Butr. *in cap. ex parte eloct.* 2. *de for. comp.* Dec. *cons.* 33. *col.* 2. *ante med.*

His tamen non obstantibus, contrarium est veriùs, sicut etiam in praxi servatur; nam poterit nihilominus prædictus Delegatus exequi hanc dispensationem Apostolicam, prætermissis denunciationibus ex aliqua causa, ut infra dicetur: nam loquendo etiam de forma tradita à dicto Concilio, adeò illa statuta est, quòd præmittantur ipsæ denunciationes, ut etiam prudentiæ Ordinarii sit relicta, ut dictum est; quod procedit, non solùm si in literis dicatur, quòd matrimonium contrahatur servata forma Concilii Tridentini, nulla facta mentione harum denunciationum, verùm etiam si in dictis literis fiat specialis mentio de hujusmodi denunciationibus, utpotè quando Oratores commorantur in aliena diœcesi, & propterea, juxta praxim Romanæ Curiæ, dicatur in literis dispensationis, ut Ordinarius loci, ubi ipsi Oratores contraxerunt domicilium, dispenset, factis proclamationibus in parochialibus Ecclesiis originis ipsorum Oratorum; nam, etiam explicando, ut fiant denunciationes, si illis omissis, contraherent coram parocho, & duobus testibus; valeret dispensatio, Sanch. *lib.* 8. *disp.* 35. *num. decimonono*, propter rationem ibidem ab eo allatam, nempè quia licet dicatur, *& factis proclamationibus, &c.* ac propterea videantur hæc verba conditionem importare, cùm sint posita in absoluto, per tex. *in l. à testatore, ff. de condit. & demonstrat.* attamen verius dicendum est, id non importare formam, aut conditionem; quia quoties in rescripto exprimitur forma juris communis, eo modo, quo jure inest; non est intentio Papæ dispensantis inducere novam formam, & conditionem, sed est admonitio quædam, ut servetur forma juris communis: unde, ea præter missa, non irritatur actus, qui aliàs validus esset, nisi in commissione ea forma exprimeretur, expressio enim ejus, quod tacitè inest, nihil operatur, *l.* 3. *ff. de leg.* 1. *l. omn*
18 *quod, ff. si cert. pet. & l. res ff. de jur. dot.* quia per idem Concil. Trid. inducta est tantùm forma, ut matrimonium contrahatur coram parocho, & testibus, & aliter irritum sit; nam ut omnes fatentur, tunc inducitur vera forma, omni-
19 nò observanda, quando Constitutio non solum disponit super aliquo actu faciendo, sed ultra procedit, Dec. *cons.* 455. *n.* 7. nempè quando disponit, & adjicit nullitatem actus adversùs non observantiam suæ dispositionis, Alex. *in l. hac consultissima, post. n.* 4. *C. qui testam. fac. poss.* & hæc est vera forma substantialis; cujus defectus vitiat actum, non solùm quando agitur contra ipsam formam, sed etiam quando circà, vel præter formam, tunc enim ea non servata, etiam in minima ipsius parte resultat nullitas ipsius actus, Felin. *in c. cum dilecta, de rescript.* ac proinde cessant omnia hæc in casu nostro; quæ tunc profectò procederent, quando Papa diceret, quòd Delegatus non dispenset, nisi factis priùs publicationibus; quòd quidem nunquam observari visum est; cùm se tantum remittat ad disposita per Concil Trid. Talis autem est forma, quæ ab ipso Concil. novissimè statuta est circa validitatem matrimonii, ut patet ex ipsius verbis, ibi, *Qui aliter, quàm præsente parocho, vel alio Sacerdote, de*
ipsius parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus te- 20
stibus matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad sic contrahendum inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, & annullat. Ex qui-
bus verbis satis patet, quòd denunciationes non sunt de es- 21
sentia matrimonii, nec illud vitiatur per illarum omissionem; quod si idem Concilium voluisset, utique sub eadem forma essentiali comprehendisset etiam ipsas denunciationes pro validitate matrimonii, ad tex. *in cap. ad audientiam, de decim. cap. illa, ne sed vac. l. illam C. de collat. l. un. C. de cad. toll.* unde non expressit, ergo noluit &c.

Cæterùm, ut paucis tota quæstio absolvatur, cùm forma Concilii circa denunciationes illa sit, ut prudentiæ, & arbitrio Ordinarii remittatur, ea utique, ut in literis præcipitur, servabitur, si Episcopus, ea potestate utendo, quæ sibi ab ipso Concilio tribuitur, super eisdem denunciationibus dispensaverit.

Vbi autem ipsæ denunciationes erunt præmittendæ, si intra quatuor menses post eas peractas non fuerit contractum matrimonium, non poterit illud contrahi, nisi novæ denunciationes arbitrio Episcopi præmittantur, Barbos. *de potest. Episcop. part.* 2. *alleg.* 32. *n.* 55. Tutius tamen est in-
hærere Rituali Romano, ad cujus præscriptum, sicut ob- 22
servat hæc Curia Archiepiscopalis, si intra duos menses, post illas peractas, non fuerit matrimonium contractum, debent de novo fieri, ut supra dictum est: quòd si aliquando illas ex aliqua causa omitti contigerit, conceditur licentia contrahendi; sed contrahentibus præcipitur, ut in formula infra posita, ne copulentur, antequam prædictæ denunciationes fiant. Cùm autem in multis locis adsit abusus, quòd matrimonium consummetur, antequam factæ sint denunciationes in Ecclesia, seu, quòd pejus est, antequam contractum sit per verba de præsenti, juxta formam dict. Concil. ideò incumbere poterunt locorum Ordinarii ad tollendum hunc abusum, & eos, qui contrafecerint, puniri pœna stupri; sicut censuisse S. Congregationem refert Zerol. *in sua praxi Episcopali, verb. matrimonium, vers.* 15. *in multis, par.* 1.

Quoniam verò eodem Concilio, *loc. cit.* cavetur, quòd si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denunciationes, tunc, vel una tantùm denunciatio fiat, vel saltem Parocho, & duobus, vel tribus præsentibus, matrimonium celebretur; ipsæq; denunciationes possint ex causa remitti. Fus. *de visit. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 21. Campanil. *in suo diversor. jur. can. rubr.* 11. *c.* 13. *n.* 143. illarumque remissio per idem Concilium remittatur arbitrio Ordinarii, illud debet esse regulatum; quia sine causa non est recedendum à juris dispositione, Menoch *de arbitr. jud. q.* 13. Genuen. *in sua praxi, c.* 26. ac propterea parochus, celebrando matrimonium, non præmissis denunciationibus, sine legitima causa, peccat mortaliter. Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. l.* 31. *n.* 235. quod etiam intelligas, si ipse moraliter sciret, nullum adesse impedimentum; nam ex earum omissione multa scandala oriri possent, cùm agatur de materia gravissima, prout quotidiana experientia docet.

Notandum est tamen, quòd, quamvis idem Concilium *d. sess.* 24. *cap.* 1. unam tantum causam assignet dispensandi super d. denunciationibus, videlicet, malitiosi impedimenti, attamen plures aliæ causæ adsunt ex quibus principaliores, & frequentiores in praxi, sunt sequentes, videlicet.

Prima est, contrahentium pudor, ob aliquam inter eos 23
disparitatem, veluti, si valdè nobilis ducat ignobilem, vel valdè dives pauperem, vel senex juvenculam & è contra, Palud. *in* 4. *distinct.* 28. *q.* 2. *art.* 3. *concl.* 3. Navar. *in manuali, cap.* 22. *n.* 70. Ista enim disparitas satis justa causa reputatur, Cucc. *l.* 5. *instit. major. titul.* 11. *n.* 63. Sanch. *de matr. lib.* 3. *disput.* 9. *num.* 3. ubi plures allegat, & *num.* 4. ait, quod idem dicendum est, quando ambo contrahentes

tes sunt senes, & ægrè ferunt matrimonii publicationem; qoia militat eadem ratio, & fieret irreverentia Sacramento matrimonii, dum contrahentes tam senes irridentur.

Secunda causa est, si contingat, virgioem esse sub tutela iniqui curatoris, qui eam viro ignobili, & disparis conditionis tradere intendit, Barbos. *de potest. Episc. p. 2. alleg. 32. num. 41.* nam etiam ante Conc. Trid. hæc clandestinè, & absque peccato contrahere poterat, ut per Cajet. *3. tom. opusc. 4. de usu matrim.*

Tertia causa est, quando Magnates contracturi sunt matrimoniom: hi enim oon nisi cum magna deliberatione solent contrahere, id. Sanch. *l. 3. disp. 9. n. 6.* dummodo tamen sic contrahentes, Ordinariis, aliisque gravibus personis, sint noti; ac propterea ipse Ordinarius certò sciat, inter eos nullum existere impedimentum; nam hæ denunciationes fuerunt introductæ principaliter ad detegenda impedimeota, si quæ fuerint; Unde cùm Ordinarius sit certus, nullom adesse impedimentum, profectò cessat causa, propter quam fieri debent ipsæ denunciationes, ad ea, quæ dicit Bald. *in l. si ob turpem. ff. de condit. ob turp. caus.* Tiraqu. *in tract. Cessan. caus. n. 118. cap. cùm cessante, de appell. l. mancipia,* ubi gloss. & ae id. Bald. & Salyc. *C. de serv. fugit.*

Quarta causa est, cùm aliqui in concubinatu permanentes existimantur tanquam vir, & uxor: quia hæc verecundia sufficit pro causa, Sylv. *verb. matr. 6. q. 7. d. 2.*

Quinta causa est, quando ex causa præmittendarum ipsarum denunciationum non possent nuptæ benedici; ex eo quòd instat tempus, qoo illæ prohibentur. Bonac. *qu. 2. punct. 6. n. 7.* quod tamen intelligitur procedete, nisi appareat, contrahentes voluisse malitiosè differre matrimonium usqne ad tempus prohibitum, ne fiant denuntiationes, & hæc est observantia bujus Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, ubi quando omittuntur ex aliqua causa denunciationes, examinantur duo testes; qui deponant cognovisse contrahentes, & nullum inter eos adesse impedimentum.

Sexta causa est, quando prius contractum est matrimonium poblicè, & reperitur oullum, ob impedimentum occultum, id. Sanch. *num. 9.*

Septima causa est, cùm repentinus casus offert rationem contrahendi matrimonium, nempe si qui in concubinatu deprehensi, à Judice essent plectendi, ut possint dicere se esse conjugatos, id. Sanch. *n. 16.*

Octava causa ob periculum animæ, veluti si duo sint concubinarii, & velint matrimonium contrahere, ut in bono statu constituantur, periculumque sit, ne si fiant denunciationes, interim commisceantur, id. Sanch. *n. 17.* eadem causa sofficit etiam ad dispensandum super aliquo impedimento occulto, quo ipsi Oratores forsan impedirentur ad contrahendum; tunc enim per S. Pœnitentiariam dabitur eis dispensario, quæ committitur Confessario, ut si ita est, periculumque sit, ne ipsi Oratores perseverent in concubinatu, & inde, scandalorum, cum illis in foro conscientiæ tantùm, dispenset.

Nona causa est, cùm meretrix in lupanari exposita vellet cum aliquo contrahere matrimonium, ut sic desistat à malo statu, in quo reperitur; ac insuper ob periculum, ne ipsa, aut sponsus mutet voluntatem, id. Sanch. *d. n. 17.*

Decima causa est, ad evitanda scandala ob aliquam factionem, quæ vitari possit statim sequuto matrimonio, id. Sanch. *num. 18.*

Undecima causa est, dum quis in mortis articulo constitutus vult ducere in uxorem concubinam, sive ad effectum, ut proles ex ea suscepta legitima remaneat, sive tantùm, ut securior efficiatur suus transitus, id Saoch. *nu. 19.* quo casu sufficiet solum authoritas Parochi ex tacita concessione Episcopi, si Ordinarij copia habere non possit; quia ante consummationem matrimonij poterit ipse Parochus facere denunciationes.

Duodecima causa est, quando vir fœminam defloravit, & damoum amissæ virginitatis reparare intendit, & si matrimonium differretur ex causa denunciationum, periculum esset in mora. Hæ quidem sunt causæ frequentiores in hac Curia Archiepiscopali, in qua in dies super illis dispensatur.

Aliæ insuper causæ possent iosurgere, ex quibus Ordinarius posset dispensare, quæ non omnes possunt ita excogitari, ut sigillatim recenseantur; sed benè erunt ponderandæ, an eæ sufficientes sint; nam verba Concilii, quòd videlicet *Sancta Synodus Ordinaris prudentia, & judicio relinquit*, continent arbitrium prudentiale, & regulatum, Mandos. *cons. 69. num. 62. & 63. vol. 1.* Sanch. *lib. 3. disp. 8. n. 1.* qui *nu. 2.* iofert ex hoc, mortaliter peccare Episcopum 24
absque legitima causa super hoc dispensantem; optimum tamen erit, si antequam dispenset, aliquam saltem mandet adhiberi diligentiam, an inter contrahentes possit adesse aliquod impedimentum, quominus cootrahere valeant, ut dictum est; nam ex omissioue præd. denunciationum, etiam de licentia Ordinarii post contractum matrimooium, impedimentum dirimens detegi sæpissime coutingit; ac postmodum, non modo dispensatiooes impetran- 25
tur de ignoraoter, verum etiam de scicoter contracto, & consummaro, prætermissis ex dispensatione Ordinarii denuociationibus; narrando Sum. Pontifici, quòd ipsis Oratoribus aliàs scientibus se aliqua impedimento esse detentos; matrimonium inter se, per verba de præseoti, publicè, prætermissis de licentia Ordinarii, proclamationibus, juxta formam Concilii Tridentini fieri solitis, nulloque detecto, neque denunciato impedimento, servataque in reliquis dicti Concilii forma, contraxerunt; illudq; in facie Ecclesiæ solemnizarunt, & carnali copula consummarunt; petendo absolutionem à generali excommunicationis senteotia, contenta in *Clem. eos, de consang. & affin.* quam propter præmissa iucurrerent: & conceditur eis dispensatio, cum nonnullis modificationibus, prout suo loco fusius dicemus.

Negari tamen non potest, quin aliqua causa existente, 26
si forte non sit copia Episcopi, vel ille peritam desuper dispensationem, absque legitima causa, negaret, possit nihilominus contrahi matrimonium absque denunciationibus, id. Sanch. *d. lib. 3. disput. 10. nu. 25.* maximè, si aliàs scandalum sequeretur, *id. n. 6.* & sic contractum matrimonium validum fuisse censuit S. Cong. Conc. *in una Mediolanen. 23. Februarii* 1630.

Quo verò ad verificandam causam pro dispensatione super remissione denunciationis hujusmodi, licèt nonnulli dixerint, deberi duos testes examinari pro verificatione 27
hujusmodi ad hoc, ut judex perpendat, an id expediat, attamen sufficit extrajudicialis ad id cognitio, sicut videmus in hac Curia servari, ubi, quòd aliquis probatæ vitæ D. Vicario generali, etiam ad aures, & secretò id propooat, & justa causa existente, tenetur ad petitiooem partis dispensare, id. Sanch. *d. disput. 10. num. 6.* oam, Conc. Trid. totum id remittat arbitrio Ordinario, ut supra dictum est, profectò non requiritur probatio judicialis, *c. statutum, §. assessorem de rescrip. in 6.*

Porrò non solum Ordinarius poterit banc dispensationem in sua diœcesi concedere, verùm etiam extra illam; cùm sit actus voluntariæ jurisdictionis, Sanch. *l. 3. disp. 8. n. 6. vers. secundo infertur*, ubi subdit, id in tantùm procedere, ut quamvis exigeretur causæ cognitio judicialis, (nempe si fuerit orta lis circa matrimonium, vel circa dispensationem, scilicet super impedimento, quo Oratores detinentur ad contrahendum; quæ causæ cognitio non deber fieri extra diœcesim, tanquam actus jurisdictionis contentiosæ) nihilominus posset dispensatio super dictis denunciationibus fieri extra illam; per ea, quæ not. Bald. *in l. un. in princip. n. 1. ff. de off. Cens.*

Formula autem dispensandi super prædictis denunciationibus, talis, vel similis esse poterit, per quam proprio parocho committitur, ut infrà, videlicet.

N. N. Vicarius generalis, &c. Iustis de causis, animum nostrum moventibus, his nostris literis facultatem tibi con-
28 *cedimus ut tribus, vel saltem duobus testibus, præsentibus, N. & N. in matrimonium, cùm nullum aliud, præter illud, in literis Apost. dispensationis expressum, (si pro eis fuerit impetrata dispensatio ad contrahendum) ex informationibus oretenus sumptis, inter eos legitimum detectum fuerit impedimentum, conjungere valeas; ita tamen, ut celebrato matrimonio, intra dies quindecim, denunciationes, tribus proximis continues festivis diebus, ex præcepto Concilii Tridentini fiant; & interim sponsi se à carnali copula abstineant. In reliquis verò, forma ab eodem Concilio Tridentino præscripta servetur. In quorum fidem, &c.*

N. N. Vicarius Generalis.

Illud-

Illudque in facie Ecclesiæ *solemnizare &c.* Si ex,
29 denunciationibus nullum aliud appareat impedimentum, ac reliquis adimpletis, parochus Oratores in matrimonium conjunget, ad præscriptum ejusdem *Concilii d. sess. 24. ca. 1.* ibi, *Si nullum legitimum* (scilicet ultra expressum) *opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur.*

Ut autem matrimonium dicatur contrahi in facie Ecclesiæ, non est opus, ut celebretur in ipsa materiali Ecclesia, sed sufficit, ut coram aliqua fidelium multitudine solemnizetur, quæ, tanquam catholicorum Congregatio, intelligitur etiam Ecclesia, *cap. Ecclesia, distin. 1. de consecr.* Abb. *in cap. fin. num. 8. de cland. desp.* Unde satis dicitur, matrimonium contractum in facie Ecclesiæ, si coram parocho, & duobus testibus, præmissis denunciationibus, contrahatur; & sic non est necesse, ut in ipsa materiali Ecclesia contrahatur, Sanch. *lib. 3. disp. 15. num. 20.* nam pluribus mo-
30 dis dicitur Ecclesia. Primo modo, pro loco parietibus circundato, ubi consueverunt veniam peccatorum, Deum timentes, exorare, *§. quia verò, in* Auth. *ut lic. matr. & au.* Secundo modo, Ecclesia dicitur collectio omnium fidelium, ut supra dictum est, & ita etiam accipitur in *l. jubemus, C. de Epis. & Cler.* Tertio modo, dicitur illa, ut ait Psalmista, *Ecclesiam malignantium non introibo.* Quarto modo, Ecclesia dicitur, Prælatura ipsius Ecclesiæ, *c. quoniam el. 2. ne præl. vic. su.* & de aliis significationibus hujus nominis vide Turrecrem. *in sum. de Eccles. lib. 1. ca. 2.* Verum est tamen, quòd quando Ecclesiæ additur, Romana, ea ad illam tantùm materialem restringitur, quæ est Romæ, Oldrad. *cons. 72. num. 3.*

Quapropter non poterit Ordinarius, seu Delegatus, contrahentes cogere ad solemnizandum matrimonium in ipsa materiali Ecclesia, & prohibere, ne matrimonium domi celebretur; quia sufficit, ut coram aliqua multitudine fidelium fiat, quæ, tanquam catholicorum Congregatio, censetur Ecclesia, ut dictum est, Regin. *in prax. for. pænit. lib. 31. n. 242.*

31 Nam licèt, ob reverentiam tanti Sacramenti, non deberet matrimonium suscipi, nisi in ipsa materiali Ecclesia, quæ est propria Sacramentorum domus, Anton. Dia. *tit. de Sacramentis, resol. 279.* ubi ita statutum esse dicit in *Concilio provinciali Coloniensi 2. c. 33. & in Synodo Panormitana 1615. p. 2. numer. 22.* nihilominus verior est contraria sententia, ut per Barbos. *de potest. Episc. alleg. 32. numer. 18.* prout etiam *Sacra Congreg. Card.* declaravit his verbis, *Ordinarius non potest prohibere, quin matrimonia domi celebrentur, servata forma Concilii; Sed cùm maximè deceat, ut in Ecclesia celebrentur, id hortari debet, non præcipere.* Et ita declaratio se habet, *Dummodo proprius parochus præsens sit in privatis etiam domibus, matrimonia possunt celebrari, licèt maximè deceat, ut in ipsa materiali Ecclesia celebrentur.* Franc. Leo *in thesaur. for. Eccles. p. 2. c. 9. n. 48.*

32 Ratio autem ex præmissis esse potest, quia, etiam si matrimonium solemnizetur extra Ecclesiam ipsam materialem, satisfit menti d. Concilii Tridentini, non propter aliud id requirentis, nisi, ut matrimonium contractum probari possit, & ne interveniat fraus, per ea, quæ dixit Bald. *in cap. dilectus filius, col. 1. de rescript.* Bart. *in l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2.* Dec. *cons. 284.* Neapoli tamen consuetum est, non solemnizari domi matrimonia absque licentia Curiæ Archiepiscopalis. Sanè ex antedictis rationibus potest eò magis matrimonium in Ecclesia non parochiali, intra tamen illius limites, celebrari, prout signanter dixit Rota *decis. 380. num. 34. & 35. p. 5. recent.* ubi quòd licet matrimonia debeant de honestate contrahi in propria parochia, ut dictum est, nihilominus validè contrahuntur in Ecclesia, quæ non sit parochialis.

Quinam autem Parochus Oratores in matrimonium conjunget, dicendum est, quòd parochus Oratricis, quia
33 hic est proprius parochus, si matrimonium in domo uxoris contrahatur, nempè cum vir accedit ad domum uxoris, pro contrahendo, vel consummando matrimonio, Barbos. *de potest. Episcop. alleg. 32. numero 64.* ubi dicit, quòd si matrimonium est contrahendum inter virum, qui sit de una parochia, & mulierem de alia, sufficit, quòd intersit parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in parochia habitationis uxoris, sicut sufficit parochus viri, quando contrahitur in parochia habitationis viri. Hoc autem hìc notandum est, quòd statim ac quis incipit habitare animo permanendi, efficitur parochianus, nec est opus expectare, ut majori anni parte in parochia habitaverit, Guttier. de matrim. *cap. 63. numer. 13. 14. & seq.* ubi quod statim contrahit domicilium, non expectato alio tempore Add. ad Buratt. *decis. 713. numer. 15. & 16.* ubi dicitur, id procedere, etiam si quis mutaret domicilium, animo fraudandi proprium parochum, ex DD. ibi allegatis, id. Guttier. *loc. cit. numer. 11.* ubi tamen id procedere ait, cùm domicilium, vel parochia verè relinquitur, hoc est cum animo non revertendi ad illud, vel ad illam, sed vagandi ut permanendi in nova parochia, licèt in fraudem, & in odium proprii parochi, secùs verò, si domicilium vel parochia non verè, nec animo relinqueretur, sed in fraudem, nempe animo statim contracto alibi matrimonio revertendi ad suum primum domicilium, vel ad primam parochiam, id. Add. *n. 16.*

Ad matrimonii etiam validitatem sufficit, si illud celebretur coram alio Sacerdote, de proprii parochi licentia, ex Concil. Trid. *sess. 24. c. 1. de refor.* qui dicitur habere sufficientem licentiam, si tamen ipsi generaliter commissa sit cura administrationis Sacramentorum illius parochiæ; quia sub illa generali commissione comprehenditur etiam administratio Sacramenti matrimonii, id. Add. ad Buratt. *dict. decis. 713. n. 17.*

Ex quibus liquidò constat, parochum ruralem non esse 34
proprium parochum, quando rus, vel recreationis causa habitatur, aut ad paucos tantùm dies incolitur; cùm non soleat quis esse ruri majori parte anni, sed tantum per tres, aut quatuor menses, Sanch. *lib. 3. disput. 22. numer. 12.*

Duos tamen parochos poterit quis habere, quoad hanc materiam, quando dimidia anni parte in una parochia, altera verò dimidia in alia habitat: quia tunc æqualiter sic inhabitans duas proprias parochias habere potest; & coram parocho utriusque matrimonium contrahere; quia in hoc casu utraque dicitur propria parochia. id. Sanch. *disput. 24.*

Si tamen adesset inæqualitas habitationis, majoris temporis pars facit proprium parochum illius loci, in quo habitatio sit. Menoch. *cons. 368. n. 16. & 17.*

Quòd si quis habitet in confinibus duarum Ecclesiarum parochialium, tunc censetur parochianus illius, in qua domus habet aditum, nam ex aditu judicatur de domo, cui cedat, per tex, *in l. si, cui ædes, ff. de leg.*

In nonnullis verò partibus, præsertim novarum Indiarum maris Oceani, in quibus Religiosi ob presbyterorum defectum officia parochi fungebantur, ad petitionem Philippi Secundi, Hispaniarum Regis, concessit Pius quintus omnibus, & singulis Religiosis quorumcunque etiam
Mendicantium Ordinum, in dictis Indiarum partibus, & 35
in eorundem Ordinum Monasteriis, vel de illorum Superiorum licentia; extra illa commorantibus, ut in locis ipsarum partium, eis de simili licentia assignatis, & assignandis, officio parochi, hujusmodi matrimonia celebrando, fungerentur; dummodo in reliquis solemnitatibus Concilii Tridentini formam observarent: prout in suis literis in forma brevis expeditis sub *die 24. Martii* 1567.

Porrò, ordinem executionis dictarum literarum non invertendo, dicimus, quòd ad contrahendum hujusmodi matrimonium requiritur inter cætera præsentia supradicti parochi, non solùm corporea, sed moralis, cùm intelligentia, & advertentia; unde hodie cessant matrimonia præsumpta in vim textus *in cap. is, qui, de sponsal.* quæ transibant in matrimonium per copulam carnalem, Trivis. *dec. 20. p. 1.* nam hæc præsentia, stante decreto supradicti Con-
cilii, requiritur pro forma; adeò ut matrimonium con- 36
tractum in præsentia mille testium, & personarum egregiarum, si deficit præsentia proprii parochi, vel alterius Sacerdotis de illius, aut Ordinarii licentia, clandestinum judicatur, & nullum; nam, ut notat etiam Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloss. 48. numer. 29.* quando præsentia alicujus pro forma requiritur, actus gestus sine talis personæ interventu dicitur occultus, & clandestinus, quamvis aliàs publicè fiat, per text. *in l. sciant omnes, ubi* Bart. *numer. 1. C. de his, qui ex publ. rationibus mutuam pecuniam acceperunt, &* Ias. *in §. item si in fraudem, num. 41. instit. de act.* Nec dicta forma potest adimpleri æquipollens, ut

fuit pluries declaratum per Sacram Congregationem ejusdem Concilii, Rot. *decis.643. numer. 1. & decis. 651. p. 1. divers.*

Nec tamen ad hujusmodi matrimonii validitatem refert, an scilicet parochus, & testes inviti, & per vim compulsi, interveniant, & minimè consentiant: nam matrimonium sic contractum, validum existit, ut pluries fuit per eandem Sacram Congregationem declaratum, ut refert id. Gonz. *d. gl. 48. n. 7.* dummodo intelligant quid agatur. Navar. *cons. 11. de cland. despons.* ex eò, quòd quando requiritur præsentia, non est necessarius consensus, sed sufficit interventus, etiam coactus, ex *d. l. ceram Titio.* Ratio autem est, quia præsentia importat scientiam, & intelligentiam, Mascard. *de probat. concl. 9. nu. 8.*

Sed nunquid sufficit, si parochus, & testes ibi casualiter, & repentinè reperiantur, & sic ad illum actum adhibiti non fuerint. Et videtur quòd non; nam, qui casualiter adest, adesse non videtur, *l. generali, §. uxori, ff. de usufr.* Dec. *cons. 232. n. 3.* sicut etiam dicimus de teste repentino, cujus dictum, nullum est, ex quo non præsumitur sufficienter informatus, *l. si quis nec causam, ff. si cert. pet.*

His tamen non obstantibus, contraria opinio verior est, nempe, quòd matrimonium valeret, etiam si parochus, & testes specialiter ad hoc vocati non fuerint, Sayr. *decis. 24.* ubi, quòd contrahere volentes matrimonium, & suspicantes, quòd parochus, cujus præsentia ad matrimonium, post Concilium Tridentinum, est necessaria, nollet esse præsens, illi contrahendo; si vocent eum, quasi ad aliud propositum in quandam domum, & mox eo præsente, & ignorante, quid agere volebant prædicti contracturi, mutuo se in conjuges recipiant per verba de præsenti coram illo parocho, & aliis duobus, vel tribus testibus, quòd solum requirit Concilium Tridentinum ad substantialem valorem matrimonii, validum matrimonium contrahunt; nec necesse est, ut parochus, vel testes regulariter rogati sint, & sciant ad quid rogantur; sed sufficit, quòd præsentes sint ad id, quòd agitur per sensum corporeum visus, & auditus, ex Navar. *cons. 20. de cland. despons.*

Cum enim ipsi parochus, & testes advertant, verè dicuntur præsentes; ex eò, quòd præsentia requisita ad valorem matrimonii, contenta est sola intellectus advertentia; qua ritè testimonium contracti matrimonii perhiberi possit: Concilium autem supradictum nil aliud postulat, nisi celebrationem matrimonii coram parocho, & testibus; immò etiam poterit matrimonium celebrari coram parocho, & testibus, casu transeuntibus; nam tunc dicuntur etiam verè præsentes, id. Sanch. *lib. 3. disputat. 39. num. 11.* dummodo advertant, ut supra dictum est; per quam quidem præsentiam proculdubio satisfit menti Concilii prædicti, cujus finis est, ut possit constare de matrimonio contracto; sicut desumitur ex illius verbis, ibi, *dum priore uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia palam contrahunt:* & sic debent percipere consensum contrahentium ex eodem Concilio, ibi, *parochus, viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto*; ex quibus videtur prius sponsus interrogandus, deinde sponsa; quod etiam de jure communi procedit, glos. *in l. 2. de adopt.* Io. Andr. *in c. cum inter, de spons. facit* tex. *in c. licet, de spons. duo*, nihilominus, cùm id non sit ab ipso Concilio pro forma traditum,
37 parum referre videtur, an prius vir, vel mulier interrogetur. Optimum tamen semper existimarem, ut prius consensus mulieris scrutetur, ne ipse vir, cùm prius consentiat, muliere postea tenuente, remaneat cum dedecore, ut per Io. Andr. Card. & Abb. *in d. c. cum inter, in 2. notab.* & Corset. *in cap. sedes, in princip. de rescrip.* ubi dicit, id evenire posse propter sexus fragilitatem, & vacillationem, seu variationem cerebri: in quo omnes illius ferè infirmitates resident, ut ipsa experientia docet, quæ est rerum
38 magistra, *c. quam sit de elect. in 6. §. penult. instit. de satisd.* & naturaliter multò fragilior est, quàm vir, Specul. *in tit. de action. vers. item opponit* glos. *in cap. indemnitatibus, §. sanè in verbo, divertant. de elect.* & refert Lambert. *de jure patr. fol. mihi. 142. num. 28.* ex eod. Corset. quòd Paduæ semel hoc accidit; nam interrogatus prius vir, respondit se eam velle in suam; postmodum verò, mulier interrogata, negavit se illum velle in suum, & sic remansit deceptus, & ex eo tempore, semper Paduæ servatur, ut prius sponsa interrogetur, prout etiam in multis aliis locis, facit etiam illud, *Varium, & mutabile semper fœmina.* Unde dicit Abb. *in c. foras, de verb. sign.* quòd mulier dicitur non à sexu, sed à mollitie mentis, & vir, non à sexu, sed à constantia, & virtute animi, *c. proposuisti, 37. q. 7.* Cæterum ordo ritualis Romani est, ut prior vir interrogetur, deinde fœmina; & ita passim servatur.

Si quis verò ad uberiorem doctrinam alia videre cupit circà assistentiam parochi, & testium in matrimonio contrahendo, adeat Sanch. *l. 3. tot. titul. de consens. cland.*

Liberè, & licitè *Valeant*, &c. Ex eò quòd matrimonia, liberè, non
autem coactè contrahi debent: quia ubi est metus, vel vis, 39
abest liber consensus, qui in illis requiritur, *c. cum loc. de* 40
spons. nec refert, quod communiter dicimus, nempe quòd voluntas coacta, voluntas est, *c. marito, 15. quæst. 1.* nam in matrimonio requiritur de substantia liber consensus, ut dicatur legitimè contractum, tex. *in c. notificasti 13. q. 1.* ac
propterea contrahentes debent gaudere plena libertate, & 41
securitate, illorumque animus est indagandus, ne fortè 42
eorum aliquis dicat sibi placere, quod odio habet, & deinde sequatur exitus, qui ex invitis nuptiis oriri solet, *d. c. cum locum*, cùm non possit quis contra naturæ inclinationem cogi ad contrahendum matrimonium: quia ubi non est mutuus amor conjugum, interdum sequuntur adulteria, ac tristissimæ calamitates: & multi miseri homines in illis calamitatibus ruunt in indignationem adversùs Deum, in desperationem, & æternum exitium, ut optimè tradit Oyn. *l. 1. tit. de nupt. n. 15. & 16.*

Unde aliàs Sac. Congreg. *sub die 15. Septemb. 1629. in una Roman.* declaravit, matrimonium contractum à filia propter metum mortis ab ejus matre incussum, esse invalidum, etiam si post obitum matris per septennium cum viro permanserit, ac filios susceperit: ex quo ubi adest metus, deficiat consensus, *l. nihil consensus ff. de reg. jur. c. super hoc*, & ibi not. Abb. *de renunc.* & ubi in matrimonio deficit consensus, non solùm est illud ipso jure nullum, sed etiam dici potest, non fuisse contractum: quia ubi deficiunt substantialia, nihil dicitur actum, Ludovis. *decis. 195. per tot.* ubi
quam plurima ad id conducentia recensentur. Verùm quia 43
metus debet inferri super eo, super quo quis detinetur,
ut metus subsistat, propterea, si metus erit diversus, be- 44
ne valet actus, puta, si quis sit carceratus pro debito, nam potest contrahere matrimonium, *l. metum, §. quod licet, ff. quod met. caus.* Hinc si aliquando contingat, patrem in testamento deputare tutores filiæ, hæredi universali, ea conditione, ut absque illorum consensu nubere non posset sub pœna caducitatis, quia ipsi tutores differunt forsan ob aliquod eorum interesse sub diversis prætextibus consentire, vidi propterea multoties recurri ad Summum Pontificem pro parte hujusmodi mulierum, quibus concessæ fuerunt licentiæ liberè nubendi, in forma gratiosa, absque prædictorum tutorum consensu.

Et practicatur in hac Curia Archiepiscopali, ut cùm agi- 45
tur de matrimonio contrahendo, & adest suspicio, ne puellæ inferatur violentia, & consensus ejus non sit liber, ponitur ea in aliquo loco tuto, nempe Conservatorio mulierum, aut alio honesto loco, ad finem explorandi ejus voluntatem, & aliter, non conceditur licentia contrahendi, teste Genuen. *in sua prax. cap. 14. num. 1.* quia matrimonium debet procedere ex libero consensu, *l. nuptias, ff. de regul. jur. l. cum fuerit, ff. de condit. & demonstrat.* ac propterea non sufficiunt simplex consensus, & voluntas, sed debent esse cum plena libertate, & securitate: quòd si hujusmodi qualitates deficiant, nullum erit matrimonium, Seraph. *decis. 687.*

Immò, licèt de jure canonico habeamus, quòd ad substantiam matrimonii, requiratur consensus patris, ut *in c. non omnis, 32. q. 2.* ubi dicitur, quòd paternus consensus desideretur in nuptiis, nec sine eò illæ legitimæ habeantur: attamen hoc ita intelligitur à Canonistis: ut de honestate, non autem de necessitate requiratur; & quòd solùm con-
trahentium consensus sufficiat *c. fin. juncta gl. 1. d. 32. q. 2.* 46
his verbis, *requirendum quidem esse consensum patris, sed non ita necessarium, quin teneat matrimonium, sine ejus consensu contractum.*

Authoritate nostra, Nam ad Summum 47
Pontificem tantummodo spectat dispensare super impedimentis impedientibus, & dirimentibus: cùm clarum sit, ea provenire ex canonibus pontificiis, seu generalibus: Constitutionibus in quibus Episcopus, aut alius, etiam jurisdictionem habens, quasi Episcopa-

scopalem, nullo modo potest dispensare: nisi ab ipso Papa sibi facultas impertiatur: nec in proposito ita simpliciter admittitur illud, quod scribentes etiam moderni dixerunt, nempe in quibusdam casibus, posse Episcopum dispensare, quando fortè matrimonium fuerit bona fide contractum, cùm impedimento occulto, & propter scandala dissolvi non potest; nullum aliud hic addentes requisitum, & nihilominus clatum est, id eis nullo modo licere, nisi insimul concurrant omnia sex requisita; prout infra dicetur. Unde ista eorum opinio omninò respuenda videtur; cùm in casibus supradictis propterea tribuatur facultas hæc dispensandi Legatis, & Nunciis, qui destinantur, præcipuè in partibus longinquis, & ultramontanis, ni facilis pateat Oratoribus accessus, & in locis citramontanis, facilis est recursus, ad ipsum Pontificem, ejusque Sacram Pœnitentiariam, sicut semper observatum fuisse scimus. Immò si aliàs facultas hæc censeretur ita passim concessa Episcopis, profectò, his præcipuè temporibus, majora ipsi sibi usurpare auderent; cùm, ut plurimùm, facultatem, quam non habent, sibi de facto vindicare non erubescant: Ac proptereà, ad omnem hæsitationem submovendam, emanavit alias declaratio Sacræ Congregationis Concilii *super cap. 5. sess. 24. de reformat.* quæ sic ait: *Episcopus authoritate ordinaria non habet facultatem in gradibus affinitatis, seu consanguinitatis à jure prohibitis, contrahentes matrimonia dispensandi*, quam quidem declarationem alibi etiam in proposito retulimus; prout etiam de Legato, aut Nuntio intelligendum est, nisi habeat specialem facultatem, & tenent omnes Officiales Datariæ & Cancellariæ Apostolicæ, cæterique Curiales, quòd licet supradicta declaratio loquatur de consanguinitate, & affinitate, nihilominus idem sentiendum est de quovis alio impedimento, quia ista expressio consanguinitatis, & affinitatis facta est causa frequentioris impedimenti, ac propterea non restringitur ad sic expressa, ad tex. *in cap. 1. de confess. in 6. & in cap. diaconi, 22. dist.* Mand. *regul.* 33. *q.* 6. *n.* 4. sicut etiam alibi diximus.

Præmissa autem procedere, non ignoramus, non solùm quando mala fide, & ex culpa, verùm etiam, quando bona fide, & in facie Ecclesiæ ignorantes impedimentùm, Oratores matrimonium contraxerunt, nam postmodum, eo detecto, tenentur adire Sedem Apostolicam, pro impetranda desuper dispensatione, ut omnibus notum est.

Sic etiam parum refert, quòd tradit Ledesm. *de matrim. q. 66. art. 5. litera* C. nempe, se audivisse quendam Prælatum illius Regni, qui interfuit Concilio Trid. dicente, hoc intendisse id. Concil. *sess. 24. c. 6.* ubi Episcopis conceditur facultas dispensandi in casibus occultis. Hoc namq; ridiculum, ac omninò falsum est; cùm non simus in materia, in qua possit extendi casus ad casum; neque hæc inter se habent aliquam connexionem, & communionem, ad tradita per Butr. *in c. cùm dilectus, de capel. monach.* Zabarel. *cons.* 243. præsertim, quia sumus in materia dispensationum, quæ, cùm sint stricti juris, sunt strictissimè interpretandæ, *c. quod dilectio, de consang. & aff.* ac propterea in illis non est licita extensio, nec ad casum habentem majoritatem rationis, Abb. *in c. ad aures n. 7. de rescrip.*

Et quod clarius est, cùm Concil. *loc. cit.* loquatur de dispensationibus super impedimento proveniente ex irregularitate occultè contracta: non potest inferri ad dispensationes, super occultis impedimentis matrimonii; quòd satis longè est ab ipsa irregularitate, ad text. *in l. Papinianus, ff. de minor.* quia ex diversis non fit illatio, *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. l. si duo, in fin. ff. uti possid.* ac proinde idem postmodum affirmat id. Ledes. *d. art. 5. vers. tert. conclusio*, ex quibus profectò constat, nullum, præter Papam, posse desuper dispensare.

Quamvis pluries visum fuerit, Summos Pontifices generalem facultatem super his impedimentis dispensandi concessisse aliquibus præcipuis Ministris generalibus, ex causa longissimæ absentiæ à Romana Curia; ac præcipuè, Paulus III. qui concessit Præposito Generali Soc. Iesu, ut cùm aliquos ex fratribus, seu Sociis Societatis hujusmodi in Sarracenorum, & Paganorum, aliorumq; infidelium terras, & Provincias aliàs remotissimas, à quibus non potest adiri Sedes Apostolica, miserit, possit eis Apostolica auctoritate, facultatem concedere, ut cum iis, qui ab infidelitate convertentur tantùm, & in locis remotissimis, qui
prius in gradibus non licitis, tamen lege divina non prohi-
bitis, matrimonium contraxerant, ut in eisdem remanere
possint, dispensare liberè, & licitè valeant; prout in sua Con-
stitutione quæ incipit, *Licèt debitum*, *A.* 1549. *Kal. Novem.*
Et nihilominus prædicti dispensant Apostol. autoritate: qui-
nimmò etiam Legati de latere, ac Nuncii Sedis Apostolicæ, 48
tam dispensando in vim earum facultatum, quàm etiam
conferendo beneficia Ecclesiastica, semper authoritate Apo-
stolica dispensant, & beneficia hujusmodi conferunt ac
quæcunque indulta, & gratias concedunt; prout & Major 49
Pœnitentiarius, in casibus suis, super impedimentis ma-
trimonii occultis, in foro conscientiæ tantùm, non aliàs dis-
pensat, nisi per hæc verba, videlicet: *Nos igitur, qui Pœniten-
tiariæ D. Papæ curam gerimus &c. authoritate Apostolica, spe-
cialiter nobis concessa, Discretioni tuæ committimus &c.* Per 50
quæ apertè confertur potestas delegata, ita ut ab ipso Papa
delegante dicatur fieri dispensatio; quòd quidem procedit,
etiam si Papa eisdem verbis utatur, dum alicui, puta Ordi-
nario rescribit, ut aliquod faciat, quòd ipse Ordinarius jure
ordinario facere tenetur: juxta vulgatam regulam, quòd om- 51
nia nostra facimus, quibus authoritatem nostram imparti- 52
mur, *c. si Apostol. de preb. in 6. l. 1. C. de vet. jur. enuc.* quod qui-
dem sæpè accidisse vidimus, etiam in materia rescriptorum
justitiæ, quando videlicet Ordinarius, vel negligat, vel ex ali-
qua causa recusat aliquid facere quòd spectat ad suam ordi-
nariam jurisdictionem; quo casu ille, cujus interest, impetrat
ab ipso Papa rescriptum excitatorium jurisdictionis ipsius
Ordinarii, cui per illud committitur: ut exequatur, vel 53
faciat, quod de jure exequi, aut facere tenetur; licèt quan-
doque similia rescripta excitativa viderim, in quibus Papa
ipsis Ordinariis committit, ut faciant, vel exequantur
etiam authoritate Apostolica, ad hoc, ut ipsi Ordinarii, tan- 54
quam majori suffulti authoritate, majori cum efficacia hu-
jusmodi rescripta exequantur, ob facultatem sibi etiam
Apostolica authoritate delegatam, vel si aliqua verba æqui-
pollentia in rescripto adiiciantur, per quæ eandem potesta-
tem eis traditam fuisse appareat, puta, si rescripto ejusdem ju-
risdictionis excitatorio; aliquid æquipollens illius formæ
addatur, ut per hoc videatur, posse Ordinarius tanquam
delegatus Papæ procedere.

Dispenses Nunquid autem, si Delegatus, præter narrata in literis, atque verificata, repererit Oratricem ante aliam dispensationem impetrasse ad contrahendum cum alio jam defuncto consanguineo, debeat requirere in hac posteriori dispensatione mentionem de prima? Et videtur affirmativè respondendum, per ea, quæ nos aliàs alibi diximus, nimirum, quòd quando dispensatio additur dispensationi, ut posterior valeat, debet fieri mentio de prima; quod quidem fundatur ratione tex. *in c. 2. de fil. presb. in 6.* ubi satis apertè habetur, ut subreptitia censeatur dispensatio ad ordines, & beneficia, si priùs pro executione hujusmodi dispensationis, quis fuerit ad unum beneficium dispensatus, postmodum verò in secunda dispensatione ad aliud beneficium, non fecerit de priori dispensatione mentionem: Ratio enim est, quòd si Papa sciat, aliàs Oratorem ad aliud beneficium fuisse dispensatum, verisimiliter hanc posteriorem dispensationem non concessisset, vel saltem difficilius concessisset; & benè valet argumentum à matrimonio carnali ad spirituale *c. inter corporalia, de transl. Epis. & ca. seq. post princip.* ubi optimè Summus Pontifex arguit à conjunctione matrimoniali ad conjunctionem Episcopi cum Ecclesia, *c. quoniam frequenter §. porro; de elect.* & hoc est propriè secundùm ipsius dispensationis naturam, quæ requirit, ut posteriori, omninò fiat mentio de prima, uni, eidemq; personæ concessa, Put. *decis. 246. n. 2. & 4. l. 1.* Rebuff. *in concord. in forma mand. Apost. verb. disp. Menoch. de arb. jud. l. 2. cent. 3. casu 201. n. 39.*

His tamen non obstantibus, contraria sententia verior est, & in praxi recepta; hic enim, totum id videtur ferè fundatum super *d. c. 2. de fil. presb. in 6.* nihilominus ibi non absolutè, & generaliter cavetur, prioris dispensationis in posteriori, mentionem esse faciendam, sed tantummodo prioris defectus natalium, ut patet ex verbis ejusdem textus, ibi *dispensationem aliam tacitè de prædicto defectu postmodum obtinent.* Nec valet dicere, id evenire ob naturam ipsius dispensationis, quæ est odiosa, & stricti juris, *ca. quod dilectio, de consang. & affin. c. ordinarii, de off. ordin.* Abb. *in c. de multa, de preb.* quia in hoc casu, etiam attenta illius natura, non dicitur subreptitia, si in posteriori non fiat mentio de prima,

eidem personæ concessa; præsertim quia, cùm una ab altera non dependeat, neutra indiget alterius mentione; ad quod conferunt ea, quæ tradit Sanch. *l. 8. disp. 22. per tot.* qui *num.* 13. innuit, id sibi locum vindicare, etiam si prima dispensatione impetrata ad contrahendum cum consanguineo, mulier nolit posteà illa uti, sed aliam impetret dispensationem ad contrahendum cum alio consanguineo; ac propterea credit in utroque casu non esse necessariam mentionem prioris dispensationis, cùm hujusmodi dispensationes sint super diversis matrimoniis, & una non habeat cum altera connexionem, & ita non semel ab Urbe rescriptum fuisse scimus.

Cæterùm autem, cùm ex prædictis, præsertim per illud verbum, *dispenses*, satis constet, id mandatum continere; ex quo in diversis mundi partibus, vigore tantum hujusmodi mandati, absque aliqua narratorum verificatione, & decreti interpositione, Oratores matrimonium contraxerunt; propterea mandatum de dispensando à Sede Apostolica obtinentes, sciant nullo modo eùm eis censeri dispensatum, nisi verificatis narratis, ac per judicem delegatum interposito decreto. Unde nonnulli Episcopi in Synodo diœcesana, ad hos errores vitandos, mandare solent, ut cùm parochi, de prohibitis matrimoniis, ad populum verba faciunt, id diligenter doceant, & cautè demon-
55 strent; ac præcipuè, ut in supplicationibus curent, verum exprimi, quodque si tale judicium non expectaverint, nullatenus poterit eis dispensatio suffragari.

Distantiam verò tertii *gradus præfati, eis non obstare declares*. Hæc verba continent literas declaratorias expres-
56 sas in constitutione Fel. record. Pii Quinti per illa verba, *obtentis posteà literis declaratoriis super proximiori gradu*; & sic perinde est, ac si idem Pius statuisset unica expeditione, remotiorem, & proximiorem gradus esse exprimendos; nisi forsan in expeditione fuerit omissa expressio proximioris gradus; qui tunc debet expediri nova gratia in forma, *Perinde valere*, qua revalidantur priores literæ dispensationis, perinde, ac si in illis fuisset facta mentio dicti propinquioris gradus; & huic casui potius aptari posse videntur illa verba, *obtentis posteà literis declaratoriis*, etsi utriusq; gradus expressio regulariter fiat hodie in eisdem literis dispensationis, ut dictum est.

Licèt enim Pius Quartus sua Constitutione, seu Regu-
la statuerit, ut in dispensationibus matrimonialibus impe- 57
trandis exprimerentur propinquiores, & remotiores gradus; tanquam omnes æquè principaliter statuentes impedimenta ad contrahendum, & propterea præceperit, quòd in quibuscunq; dispensationibus quas pro matrimonio scienter, vel ignoranter contracto, vel contrahendo, in quibusvis prohibitis Consanguinitatis, aut affinitatis, seu mixtis gradibus, ab eadem Sanctitate sua, vel quovis Romano Pontifice successore suo pro tempore existente impetrari, vel aliàs, etiam Motu proprio, concedi contigerit; commissionibusque desuper, etiam Ordinariis locorum faciendis, ac literis quibusvis inde conficiendis, non solùm de remotiori, sed etiam de proximiori, aut proximioribus gradibus, quicunque illi fuerint, eorumque distantia specialis, & expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes, declarationes, ac inde conficiendæ literæ hujusmodi, processusque habendi per easdem, nullius essent roboris, vel momenti, & non proconfectis haberentur.

Superveniente tamen Pio V. dictam constitutionem ad juris communis dispositionem, ac stylum Romanæ Curiæ reduxit sequenti sua Constitutione, quæ cùm sit in viridi observantia, & quotidie practicetur: non ab re visum fuit illius tenorem hic inserere, qui talis est.

58 *SAnctissimus in Christo pater, & Dominus noster Dominus Pius divina providentia Papa V. Attendens per quandam constitutionem dudum per fel. rec. Pium Papam IV. Sanctitatis suæ prædecessorem editam, qua cavetur quod in dispensationibus matrimonialibus, pro diversis consanguinitatis seu affinitatis ex eodem stipite provenientibus gradibus conjuncti non remotioris solùm, prout olim fieri solebat, sed etiam propinquioris graduum expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes, ac desuper confectæ literæ nullius sint roboris, vel momenti, prout in dicta constitutione plenius continetur à dispositione juris communis, & laudabili, ac antiquo Rom. Curiæ stylo, nimium recedi, ac favorem matrimonii debitum restringi: Volensque propterea, juri, & stylo, prædictis, necnon piæ memor. Gregorii XI. & Clementis VI. Rom. Pont. etiam Sanctitatis suæ prædecessorum vestigiis inhærendo, sacramento, & libertati matrimonii, quantum, cùm Deo potest favere, statuit, & ordinavit, quòd de cætero in quibuscunque dispensationibus, quas pro matrimoniis contractis, aut contrahendis inter viros, & mulieres, invicem diversis prohibitis consanguinitatis, seu affinitatis, aut mixtis ex communi, seu ab eodem stipite surgentibus, quicunque illi sint, dummodo primum quoquomodo non attingant, cùm in eo Sanctitas sua nunquam dispensare intendat, gradibus conjunctos, ab eadem Sanctitate sua, & pro tempore existente Rom. Pont. aut sede Apostolica impetrari, vel aliàs concedi contigerit, ac literis, commissionibusque desuper, etiam locorum Ordinariis faciendis, gradus remotior attendatur, trahatque secum propinquiorem, ac ob id sufficiat remotiorem tantùm gradum exprimere, obtentis tamen posteà super propinquiore, literis declaratoriis juxta Gregorii, & Clementis prædecessoris hujusmodi constitutiones, quas quo ad hoc innovavit, & inviolabiliter observari mandavit, dispensationesque, seu dispensandi commissiones, ac desuper confectas literas, & processus habitos per easdem, dispensatis, seu his, cum quibus dispensari mandatur propter proximioris gradus hujusmodi non expressionem, de surreptionis, vel obreptionis vitio seu intentionis defectu notari non posse, sed in omnibus, & per omnia suffragari, perinde ac si in literis, seu in commissionibus hujusmodi de proximiore, seu utroque gradu, specialis, & expressa mentio facta fuisset; Sicque per quoscunque Iudices, & Commissarios, etiam S. R. E. Cardinales sublata eis quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere, ac quicquid secus super his à quocunque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter attentari contigerit, irritum, & inane decrevit, constitutione Pii prædecessoris hujusmodi, cæterisque contrariis non obstantibus quibuscunque.*

Videamus modò, an hujus distantiæ proximioris gra-
59 dus expressio, sit adeò necessaria, ut ea omissa, vitietur dispensatio; adeò ut matrimonium inde contractum sit nullum.

Et videtur, quòd non; nam licèt ea verba, *Obtentis tamen posteà literis declaratoriis super propinquiori*, cùm sint posita in ablativo absoluto, propterea videantur conditionem importare, *l. si debitor, §. 1. ff. quibus mod. pign. vel hypot. solu.* Bart. *in l. 1. in 3. qu. ff. de cond. & demon.* ac propterea debeat ipsa adimpleri in forma specifica, *l. qui hered. & l. Mævius, eod. tit.* nihilominus hic non importat conditionem; cùm hic ablativus supponat actum jam perfectum; & gesta, virtute priorum literarum dispensationis, super remotiori, fuisse valida, ob idque, cum *eod.* Sanch. *loc. cit. nu.* 28. & per rationes ibi per eum adductas, dicimus, quod ad hoc tantum ipsæ literæ declaratoriæ super propinquiori gradu requiruntur, ut caveatur scandalum; ne fortè aliqui videntes Oratores fuisse dispensatos in gradu remotiori existiment, matrimonium esse nullum, si non sit declaratum, non obstare distantiam propinquioris gradus: & propterea matrimonium contractum virtute dispensationis super remotiori gradu, nulla facta mentione propinquiori, adhuc valere absque literis declaratoriis; quamvis Ordinarius in foro externo, exequendo literas dispensationis, non debeat dispensare; nisi exhibitis literis declaratoriis super d. propinquiori: quod si post contractum matrimonium, sciat, Oratores (aliquo tamen denunciante) non expressisse gradum propinquiorem, deberet illos separare, donec dictas literas declaratorias exhibuerint: at verò si ob omissionem expressionis hujusmodi nullum scandalum immineat: nec res deducta esset ad forum externum, valebit matrimonium, sine hujusmodi literis decla-

claratoriis, quæ deserviunt tantùm pro foro externo, & pro scandalo vitando, idem Sanch. *loco citato*, tantòque magis possunt hujusmodi literæ exequi, si in eis fuerit expressum, quòd Oratores erant, verbi gratia, in tertio, & quarto, à communi stipite provenientibus, Consanguinitatis, vel affinitatis gradibus, cùm re vera fuerint quarto tantùm gradu conjuncti; nam cum dispensatio fuerit petita, & concessa super quarto gradu prædicto, parum refert, quòd fuerit concessa declaratio; non obstantis tertii gradus, tanquam proximioris: cùm ille, re vera non extet, & ita vidi pluries in diversis tribunalibus Ecclesiasticis ab hujusmodi dispensationum Exequutoribus observatum, per rationes aliàs adductas in casu, quo expressis duobus impedimentis, unum tantummodo verificatur &c.

Hæc autem satis desumuntur, ex dicta Constitutione Pii V. qui in casu executæ dispensationis, in qua bona fide fuit omissa expressio propinquioris gradus, non invalidat dictam dispensationem: quia si Delegatus ignoraverit, adesse etiam dictum propinquiorem gradum, sufficit jam dispensasse super remotiore tantùm expresso in literis dispensationis: nec propterea unquam visum fuit contrarium practicari, aut peti hanc declaratoriam post matrimonium contractum: quæ tunc tantummodo omninò petenda est in forma, *Perinde valere*, quando ipsi Delegato ante executionem literarum dispensationis constiterit adesse etiam gradum propinquiorem: quo casu, si nihilominus dispensaverit, etiam secluso scandalo, peccabit mortaliter, quia contravenit Constitutioni Pontificiæ; &c. ac propterea per hanc rationem abstinere omninò debet ab exequutione dictatum literarum, donec fuerint impetratæ literæ declaratoriæ proximioris gradus.

Sanè hanc remotioris, nec non proximioris gradus distantię expressionem, ideò in hujusmodi dispensationibus dolo, & fraude cessantibus, necessariam agnovimus, ut etiam, ubi plura adsiot impedimenta ad contrahendum, ex multiplici Consanguinitate, sive affinitate provenientia, ubi Oratores ab eorum stipitibus inæqualiter descendunt, omnes distantiæ hujusmodi proximiorum graduum, respectu remotiorum, veniant seorsim explicandæ: ut sic
60 prædictæ Constitutionis Pii V. super eorundem remotiorum graduum expressione, cæterorumque sacrorum Canonum præscripta forma servetur: ne fortassè ipsarum di-
61 spensationum literæ, nullitatis, sive potius subreptionis, aut obreptionis vitio queant ob confusam, inordinatamque, sive erroneam præmissorum omnium expressionem notari: quod quidem non semel evenisse scimus: quare haud ab hac nostra praxi devium existimavimus, si aliqua ejusdem expressionis exempla, pro junioribus, Romanæque Curiæ Tyronibus, in medium afferemus, quatenus supplices ad libellos, ipsi rectè componant. Præmissa igitur ratione, qua distantia tertii gradus, respectu quarti impedientis, supra expressa est, sic cæteræ veniunt respectivè exprimendæ. Si etenim Oratores fuerint, nimirum in tertio ex uno, ac tertio & quarto ex altero communibus stipitibus, provenientibus Consanguinitatis gradibus invicem conjuncti, ita veniunt remotior, & proximior gradus expli-
62 candi, videlicet.

Quod impedimentis tertii ex uno, & quarti ex altero, stipitibus, provenientibus Consanguinitatis hujusmodi non obstantibus, matrimonium inter se &c. Distantiam verò alterius tertii respectu quarti gradus præfati eis non obstare declarare.

Si in tertio, & quarto à communi stipite provenientibus affinitatis, ac quarto Consanguinitatis gradibus invicem se attinent, & sunt conjuncti.

Quod impedimentis quarti affinitatis, & quarti Consanguinitatis graduum hujusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò tertii respectu quarti affinitatis gradus præfati, eis non obstare &c.

Si in tertio & quarto, à communi stipite provenientibus affinitatis, ac duplici quarto Consanguinitatis gradibus invicem se attinent, & sunt conjuncti.

Quod impedimentis quarti affinitatis, ac duplicis quarti Consanguinitatis graduum hujusmodi non obstantibus, &c. Distantiam verò tertii gradus præfati eis non obstare, &c.

Si in secundo, & tertio ex uno, ac tertio, & quarto ex altero, communibus stipitibus provenientibus, affinitatis gradibus invicem se attinent.

Quòd impedimentis tertii ex uno, quarti ex altero stipitibus, provenientibus affinitatis graduum hujusmodi non obstantibus, &c. Distantiam vero secundi, respectu unius tertii, ac alterius tertii, respectu quarti graduum præfatorum eis non obstare &c.

Si in tertio, & quarto Consanguinitatis, ac tertio & quarto affinitatis gradibus à communibus stipitibus, provenientibus invicem sunt conjuncti, & se attinent.

Quod impedimentis quarti Consanguinitatis, & quarti affinitatis graduum hujusmodi non obstantibus, &c. Distantiam vero unius tertii respectu quarti Consanguinitatis, necnon alterius tertii, respectu quarti affinitatis graduum hujusmodi eis non obstare &c.

Si in duplicibus, tertio, & quarto à duobus communibus, & quarto ex reliquo stipitibus provenientibus Consanguinitatis gradibus invicem sunt conjuncti.

Quòd impedimentis triplicis quarti Consanguinitatis graduum hujusmodi non obstantibus &c. Distantiam vero duplicis tertii gradus præfati eis non obstare &c.

Si in duplici tertio à duobus, ac tertio, & quarto ex reliquo communi stipitibus, provenientibus Consanguinitatis gradibus invicem sunt conjuncti.

Quod impedimentis duplicis tertii à duobus, ac quarti ex reliquo, stipitibus provenientibus Consanguinitatis graduum hujusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò alterius tertii respectu quarti gradus præfati eis non obstare &c.

Si in secundo, in linea æquali ex uno, ac tertio ex altero affinitatis, necnon, tertio, & quarto à communi, stipitibus, provenientibus Consanguinitatis gradibus iovicem se attinent, & sunt conjuncti.

Quod impedimentis secundi in linea æquali, ex uno, & tertii ex altero stipitibus provenientibus, & affinitatis, ac quarti Consanguinitatis graduum hujusmodi non obstantibus &c. Distantiam vero tertii respectu quarti gradus præfati, eis non obstare &c.

Si in secundo, & tertio ex uno, ac tertio, & quarto ex altero Consanguinitatis, nec non, tertio, & quarto ex reliquo communibus stipitibus, provenientibus affinitatis gradibus invicem sunt conjuncti, seu se attinent.

Quod impedimentis tertii ex uno, & quarti ex altero stipitibus, provenientibus Consanguinitatis, ac quarti affinitatis graduum hujusmodi non obstantibus &c. Distantiam vero secundi respectu tertii, ac unius tertii, respectu quarti Consanguinitatis, necnon alterius tertii respectu quarti affinitatis graduum hujusmodi eis non obstare &c.

Si in tertio, & quarto ex uno communi, & duplici quarto ex aliis stipitibus, provenientibus affinitatis, ac quarto Consanguinitatis gradibus invicem se attinent, & sunt conjuncti.

Quòd impedimentis Triplicis quarti affinitatis, ac quarti Consanguinitatis graduum hujusmodi non obstantibus &c. Distantiam vero tertii gradus præfati eis non obstare &c.

Si in tertio, & quarto ex uno communi, & quarto ex altero Consanguinitatis, necnon duplicibus tertio, & quarto à communibus stipitibus, provenientibus, affinitatis gradibus invicem sunt conjuncti, & se attinent.

Quod impedimentis duplicis quarti Consanguinitatis, ac Duplicis quarti affinitatis graduum hujusmodi non obstantibus &c. Distantiam vero tertii Consanguinitatis, ac duplicis tertii affinitatis graduum hujusmodi eis non obstare &c.

Si in tertio, & quarto Consanguinitatis, ac secundo, & quarto ex uno, & tertio, & quarto ex altero, communibus stipitibus, provenientibus affinitatis gradibus invicem sunt conjuncti, & se attinent.

Quod impedimentis quarti Consanguinitatis, ac duplicis quarti affinitatis graduum hujusmodi non obstantibus &c. Distantiam verò tertii Consanguinitatis, ac secundi respectu unius quarti, necnon tertii, respectu alterius quarti affinitatis graduum hujusmodi eis non obstare &c.

At verò, ubi nulla cadit distantia proximioris gradus, videlicet, cùm Oratores æqualiter ab eorum stipitibus distant, tunc ex quo unusquisque gradus, sive duplicatus,

five multiplicatus, constituit impedimentum, cessat pro-
63 fectò talis distantiæ expressio. Ponamus igitur casum, quòd
Oratores sint in tertio Consanguinitatis: ac quarto affini-
tatis: cùm hic nulla adsit proximioris gradus distantia; di-
cendum quidem erit: *Quod impedimentis Tertii Consan-
guinitatis, ac quarti affinitatis graduum hujusmodi non ob-
stantibus, &c.* & sic de singulis.

Ad hæc hujus expressionis ratio etiam est, ut sic expri-
mendo gradus remotiores, ac proximiores, à communi
stipite provenientes intelligat Summus Pontifex, an super
uno, seu duobus, aut pluribus impedimentis, sit concedén-
64 da dispensatio; ex quo hodie non servatur Constitutio *fel.
record. Pii IV.* quæ omninò requirebat utriusque gradus
65 expressionem sub pœna nullitatis dispensationis, ut infra
dicetur, sed attenditur infrascripta Constitutio Pii V. per
quam fit redditus ad jus commune, quo cavetur, ut re-
motior tantùm gradus exprimatur, textus est, *c. fide consang.
66 & affin.* ubi remotior tantùm gradus impedimentum præ-
stat, & sic trahit ille ad se propinquiorem; ac propterea
ejusdem remotioris tantùm habenda est ratio in dispensa-
tione matrimoniali, ut inter cæteros docet Sanch. *lib. 8. disp.
24. numer.* 24. licèt secundò dictus Pius requirat literas de-
claratorias ipsius proximioris gradus; ac proinde distingui-
tur in supplicatione impedimentum remotioris gradus à
distantia proximioris, quando videlicet, tertius & quar-
tus gradus proveniunt ab uno eodemque stipite: tunc
enim super quarto datur dispensatio, super tertio autem
dantur literæ declaratoriæ, quòd nimirum ipsa distantia
proximioris gradus non obstet, ut dictum est, & infra
dicetur.

Quibus etiam adde, quòd per omissionem expressionis
alicujus ex his propinquioribus gradibus fraudarentur Of-
ficiales ejusdem Curiæ, qui emerunt eorum officia pro ex-
67 peditionibus harum dispensationum; & ob expressionem
etiam proximioris gradus solvitur major compositio, &
augetur taxa literarum in Cancellaria Apostolica: unde
cùm super his sit Officialibus prædictis jus quæsitum, illud
68 nunquam Papa tollere intendit, *c. super eo, de off. deleg.* Ac
propterea Exequutoribus harum literarum, ubi fuerit di-
stantia proximioris gradus, & illius expressio omissa, ab
illarum exequutione convenit abstinere; nisi super hoc sibi
fuerint præsentatæ literæ declaratoriæ, per gratiam, *Pe-
rinde valere*, quatenus prædicta propinquioris gradus ex-
pressio, fuerit dolosè & fraudulenter omissa: aliàs dolo, &
fraude cessantibus, ac habita notitia dicti propinquioris gra-
dus post matrimonium contractum, nisi inde oriatur scan-
dalum, poterit Exequutor acquiescere per ea, quæ dicta
sunt; aliàs enim Oratores remanebunt obnoxii solutioni,
& restitutioni emolumentorum dictis Officialibus propte-
reà debitorum; cùm jus suum nemini sit auferendum, *l. id,
quod nostrum, ff. de jur. reg.*

Id tamen limita, non procedere in petenda dispensatio-
ne; super impedimento publicæ honestatis justitiæ, pro-
69 veniente ex matrimonio rato, non consummato; hæc
enim, licèt impediat usque ad quartum gradum inclusivè,
sicut ipsa Consanguinitas, & affinitas, nihilominus, si
Oratores inæqualiter distent à stipite, non erit propterea
necesse exprimere propinquiorem gradum, quia, ad hoc
non obligat Constitutio prædicta Pii Quinti, quæ proce-
dit solùm in gradibus Consanguinitatis, vel affinitatis; &
sic valebit dispensatio super remotiori gradu hujus publicè
honestatis, omissa expressione propinquioris; cùm enim
aliud non dixerit, profectò nec nos dicere debemus, *vulg.
l. si servum, §. non dixit* Prætor. *ff. de acquir. hæred.* Dec.
cons. 296. *numer.* 4. quòd si voluisset, utique dixisset, *cap.
ad audientiam, de decim. c. inter corporalia, de transl. præl.*
70 & ita pluries in facti contingentia vidimus in Cancellaria
Apostolica observatum; cujus quidem observantia benè
declarat ipsius Pontificis mentem, *c. porrecta, de confirm.
utili, vel inut.*

Hujus expressionis ratio adhuc cessat, cùm petitur di-
71 spensatio super primo & secundo gradibus, vel in dupli-
cibus primo, & secundo, ut patet ex eadem Constitu-
tione, pro cujus observantia, quando petuntur similes
dispensationes, non dicitur in eis, *quod impedimento se-
cundi, Distantiam vero primi &c.* sed cùm uterq; gradus
constituat impedimentum, dicitur tunc, *quod impedimen-
tis, primi, & secundi Consanguinitatis, seu affinitatis gra-
duum hujusmodi non obstantibus, &c.* ut ex verbis ejusdem
Constitutionis, ibi, *dummodo primum quoquomodo non at-
tingat; cùm in eo Sanctitas Sua nunquam dispensare inten-
dat.* Ad illud autem, quod id. Sanch. *disput. 24. num.* 3. ait
nempe, quòd quando petitur dispensatio in solo foro con-
scientiæ, super affinitate occulta, proveniente ex actu for-
nicario, valeat, quamvis gradus propinquioris mentio fa-
cta non fuerit; dummodo non sit primus, nec erunt neces-
sariæ literæ declaratoriæ, additur etiam, quòd hodie omni
hæsitatione postposita, per nova jura Concil. Trident. *sess.
24. cap.* 4. ac Constitutione ejusdem Pii V. non habet locum
declaratoria proximioris gradus affinitatis ex copula illici-
ta, quia uterque gradus omninò impedit, & idem intelli-
gitur de dispensatione etiam in utroque foro cum eadem
copula. Quod si Oratores se attinent secundo, & tertio
affinitatis ex eodem actu fornicario, tantò minus cadit ex-
pressio propinquioris gradus, scilicet secundi; quia, li-
cèt secus dicendum esset, si impedimentum secundi gradus,
ex uno stipite proveniret, & tertii, ex altero: quia tunc su-
blato tertio ex uno, remanet secundum ex altero; nam Con-
cilium Tridentinum, ac Constitutio Pii V. habent locum,
quando Primus & secundus gradus proveniunt ex uno eo-
demq; stipite, sicut etiam docet super hoc communis pra-
xis, & supra diximus, ubi exempla remotioris, & proxi-
mioris graduum adduximus.

Hæc autem omnia, quoad gradus remotiores, ita intel-
ligas, dummodo alter, qui est in gradu remotiori, sit in-
tra quartum gradum: nam extra illum nulla erit necessaria
dispensatio, qui, cùm duo consanguinei inæqualiter di-
stant à stipite, si unus eorum distet ultra quartum gradum,
nempe sit in quinto gradu, poterunt nihilominus matri-
monium contrahere; cùm quintus gradus hic attendatur
tanquam remotior, & nullum constituat impedimentum,
ut aliàs diximus: nam quamvis unus tantùm sit in quinto
gradu, profectò omnes censentur esse in eodem gradu, ex
regula *d. ca. non debet, de consang. & affin.*

Hic verò circa prædictam remotioris gradus expressio-
nem omittendum minimè duximus, quòd non semel in
praxi evenire observavimus, nempe. Si literæ dispensa-
tionis fuerint expeditæ, exempli gratia, super quarto gra-
du, & in illarum verificatione, constet Delegato, Ora-
tores esse non tantùm quarto, sed tertio, & quarto à com-
muni stipite provenientibus Consanguinitatis, seu affini-
tatis gradibus, esse conjunctos, vel se attinere, vel si fue-
rint in quibuscunq; aliis gradibus propinquioribus, & re-
motioribus ex eadem stipite provenientibus, conjuncti,
sivè se attinentes. An ipse Delegatus possit ipsas literas exe-
quutioni demandare, non expresso tertio gradu, tanquam
remotiore, aut litteris declaratoriis prædictis, non obtentis.

Et quidem, ait Sanch. *de matrim. lib. 8. disput. 24. num.*
39. exequutionem prædictam esse validam, ac matrimo-
nium exinde legitimè contractum, virtute dispensationis,
solo gradu remotiore expresso, ut dictum est, etiam non
obtentis prædictis literis declaratoriis; quamvis Ordina-
rius in foro fori rectè procedens, non debeat dispensare,
donec prædictæ literæ declaratoriæ afferantur; sed quòd
post contractum matrimonium, juridicè, aliquo denun-
ciante, non esse espressum gradum propinquiorem, nec
allatas literas declaratorias, deberet sic conjunctos separa-
re, donec prædictas literas afferant.

At verò huic sententiæ non video, quomodo sit acquie-
scendum in theorica, aut praxi: quandoquidem, satis aper-
tè patet, id esse contra mentem Pontificis ac sensum Datariæ
Apostolicæ; nam quando impetratur dispensatio, cùm nar-
rativa remotioris gradus, ubi concurrit etiam propinquior,
eò modo, quo dictum est, ac in verificatione prædicta, ab
ipso Delegato compertum fuerit, Oratores esse non in quar-
to tantùm, sed in tertio, & quarto, ut supra, esse conjunctos,
& nihilominus ipse Delegatus, nulla habita ratione prædi-
cti proximioris gradus, scilicet tertii, procedit ad earundē li-
terarum executionem, quarum vigore, matrimonium con-
trahitur, profectò dispensatio erit nulla, prout in facti con-
tingentia pluries observavimus, quia taliter contrahentes,
certiores redditi de nullitate prædictæ executionis, necnon
matrimonii inde nulliter contracti, tenentur petere novam
dispensationem in forma *Perinde valere*, super expressione
prædicti propinquioris gradus, scilicet tertii, cum illius de-
claratoria, in forma solita; & in hac nova gratia, Papa decla-
rat, copulam interim habitam, esse incestuosam, filiosque
susceptos, illegitimos, ipsosque contrahentes esse proinde
excommunicatos vigore *Clem. eos de consang. & affin.* quia
respectu prædicti tertii gradus, contraxerunt scienter in

gradu

gradu prohibito, ut infra dicetur. Quare, ut omnis ambiguitas hic tollatur, & quid sentiendum sit circa hanc praxim, formulam literarum novæ dispensationis, in forma *Perinde valere*, hic duximus subnectendam, tenoris ut infra, vid.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri nostro Episcopo N. Salutem, & Apostolicam benedictionem. Aliàs pro parte dilecti filii Ioannis Falconii laici, & dilectæ in Christo filiæ, Annæ Sabinæ, mulieris Asculan. Diœcesis, nobis expositum fuit, prædictam Annam, dotem habere minus competentem, juxta status sui conditionem, cùm qua virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere posset, invenire nequiret, & dictum Ioannem illam cùm dictam minus competenti dote in uxorem ducere, intendere: Sed quia Quarto Consanguinitatis gradu invicem erant conjuncti, desiderium eorum ea in parte adimplere non posse absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Quare pro parte eorundem Ioannis, & Annæ nobis humiliter supplicatum, quatenus eis in præmissis de opportunæ dispensationis gratia providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos hujusmodi supplicationibus inclinati, dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Episcopi Asculan. per alias nostras literas dedimus in mandatis, quatenus, si preces veritate niti reperiret, cùm eisdem Ioanne, & Anna, quòd impedimento Quarti Consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante, matrimonium inter se publicè servata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere libere & licitè valerent, authoritate nostra dispensaret: prolem suscipiendam exinde legitimam nunciando; prout in dictis literis continetur. Cùm autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte dictorum Ioannis, & Annæ petitio continebat, literis prædictis dicto Vicario præsentatis, idem Vicarius contenta in eis verificari mandaverit, & quamvis in verificatione ipsa ei constaret, ipsos Ioannem, & Annam, secundo, & tertio Consanguinitatis gradibus invicem esse coniunctos, nihilominus cùm dictis Ioanne, & Anna super impedimento hujusmodi, licèt nulliter, & de facto dispensavit: Cujus quidem dispensationis prætextu, ipsi Ioannes, & Anna matrimonium inter se per verba de præsenti publicè, servata forma Concilii prædicti, nulloque detecto, neque denunciato impedimento contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, & carnali copula consummarunt, proindeque jidem Ioannes, & Anna in hujusmodi matrimonium remanere non possint, absque Sedis Apostolicæ dispensatione, & si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Quare pro parte eorundem Ioannis, & Annæ nobis denuò fuit humiliter supplicatum, quatenus eis, ne dictarum literarum frustrentur effectu, in præmissis opportunè providere, de simili benignitate dignaremur. Nos igitur eosdem Ioannem, & Annam, ac eorum quemlibet amplioris gratiæ favore prosequi volentes, & à quibusvis &c. censentes posterioribus supplicationibus hujusmodi, etiam inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus negotium hujusmodi reassumens, literasque prædictas valere decernens, monito prædicto Vicario, ut à similibus in posterùm omninò abstineat, ac imposita dictis Ioanni, & Annæ propter incestum hujusmodi arbitrio tuo pœnitentia salutari; & quatenus contra ipsos, causa super præmissis in judicium quoquo modo deducta fuerit, parito judicato, eosdem Ioannem, & Annam, si hoc à te humiliter petierint, à generali excommunicationis sententia, quàm propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro, dicta authoritate absolvas in forma Ecclesiæ consueta; ac cum eisdem Ioanne, & Anna, quòd impedimento quarti Consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante, matrimonium inter se, de novo, publicè, servata forma ejusdem Concilii, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant, eadem authoritate dispenses, Distantiam verò tertii gradus præfati eis non obstare declares: prolemque susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernas, ac ad earundem literarum exequutionem, servata aliàs earum forma, de novo procedas, in omnibus, & per omnia; perinde, ac si in illis Ioannem, & Annam prædictos non quarto, sed tertio, & quarto à communi stipite provenientibus Consanguinitatis gradibus esse conjunctos, expressum, ac cum eisdem desuper dispensari, & declarari mandatum, præmissaque sequuta minimè fuissent. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quæ in dictis literis voluimus non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ &c.

Consimilem formulam affert Barbos. *in praxi exigen. pens. libr. 4. vot.* 3. Et hujusmodi literæ nunquam ferè diriguntur eidem Vicario, qui sua delegatione abusus est, neque ipsi Ordinario ut suprà patet, sed Metropolitano, aut Episcopo viciniori.

Unde stantibus præmissis, hæc praxis, ex diametro adversatur jis, quæ tradit Sanch. *loc. cit. num.* 30. dicens, quòd quamvis Ordinarius, suo munere abutens, dispensaret, non allatis prædictis literis declaratoriis, cùm tamen ex actis constaret esse ibi gradum propinquiorem, & remotiorem, vel si deceptus à contrahentibus falsò probantibus esse solum gradum remotiorem dispensaret, credit valere matrimonium, quia ea dispensatio valida fuit; nec malitia Ordinarii malè exequentis, aut partis falsò probantis, tollit ejus valorem, subdens etiam, quòd ille ablativus absolutus, *obtentis tamen literis declaratoriis*, non potest conditionem importare, quia supponit actum jam perfectum, & gesta virtute priorum literarum fuisse valida; At verò, ab hac praxi non esse recedendum, omnes practici Curiales fatentur; quia ex illa satis elicitur, hoc modo fuisse matrimonium, scienter in gradu prohibito, contractum; ac propterea in sumpta formula literarum adjicit Dataria Apostolica omnes clausulas, quæ adjiciuntur in literis dispensationum Apostolicarum, quando Oratores fatentur, matrimonium scienter, in gradu prohibito, contraxisse, ut dicam infra, *l. 8. c. 3. per tot.* ubi etiam habes formulam supplicationis de scienter contracto *n. 7.*

Ratio enim est, quia, non servata *Constit. Pii V.* circa prædictas literas declaratorias, intrat præcedens Constit. Pii IV. qui voluit dispensationem peti debere æquè principaliter, tam super remotiore, quàm proximiore gradu, cùm pœna nullitatis dispensationis; & quatenus ipse Pius V. dicit *obtentis posteà literis, &c.* illud verbum, *posteà*, ut opinatur Sanch. *loc. citat.* non refertur ad matrimonium posteà contractum, sed intelligendum est, quòd anteà petatur dispensatio super gradu remotiore, & posteà, etiam unico contextu, in eadem supplicatione jisdemque literis, petatur declaratoria super non obstantia propinquioris gradus; & hic est inveteratus usus Datariæ, & Cancellariæ Apostolicæ, etiam ad præscriptum prædictæ Constitut. Pii V. ut videlicet dicatur, *Quòd impedimento quarti &c.* & posteà sequatur: *Distantia vero tertii &c.* ut est germanus sensus prædictorum verborum, *obtentis posteà &c.* licèt, ubi proximioris gradus expressio fuerit sine culpa, omissa, possit ante contractum matrimonium, suppleri per viam novæ gratiæ, in forma *Perinde valere*; quare in his, certum est supradicta verba, *obtentis posteà*, importare conditionem; illisque insuper additur alia dictio, *tamen* quæ etiam de sui natura, importat modum, & conditionem Marius Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 51. n. 4.* Barbos. *dict. 347. n. 3. de dict.*

Prolem suscipiendam *exinde legitimam nunciando*. Hæc clausula videtur hic apposita potius ad exuberantiam, omnemque scrupulum submovendum, quàm ex necessitate; 73
nam etiamsi non esset apposita, proles esset nihilominus legitima quoad omnia in utroque foro contracto, Sanch. *lib. 8. disputat. 35. num.* 23. Quòd totum intelligas, dummodo literæ dispensationis fuerint per supradictum Vicarium delegatum legitimè exequtæ; quia si non præcesserit infor-

Corradi Prax. Dispensat.

informatio super narratis in dictis literis, & decretum dispensationis, ipsa proles non erit legitima: quia ipsi Oratores non habebant bonam fidem, & sciebant, vel scire debebant inter ipsos adesse impedimentum.

Quid autem dicendum sit circà legitimationem prolis in dispensatione super aliquo impedimento cum copula secuta, vel matrimonio in gradu prohibito absq; dispensatione contracto, infra suo loco videbimus.

Volumus autem, quòd si spreta

monitione nostra hujusmodi &c. vide, quæ supra diximus, *vers. Deposita per te omni spe &c.*

Datum Romæ &c.

De Data aliàs sufficienter diximus in fine declarationis literarum dispensationis super bigamia.

Iam verò, his literis Exequutori præsentatis, ac omnibus in eis contentis verificatis, ad illarum totalem exequutionem, ac decretum dispensationis, ut infra deveniet,
74 nisi fortè antea literas; sicut cœtera rescripta alicujus subreptionis, aut obreptionis vitio subjacere compererit; ex quo satis liquet, posse Judicem cognoscere de subreptione dispensationis matrimonialis, Bald. *cons. 97. volum.* 2. Advertit tamen Genuens. *in sua praxi, capit. 20. numer.* 15. quòd, cùm Delegatus nomine Summi Pontificis
75 dispensaverit cum causæ cognitione, non potest Ordinarius se intromittere, nisi subreptio fuerit evidens ex confessione partis, vel ex tenore bullæ; quare intelligenda est praxis, ut cognoscat Episcopus de subreptione dispensationis matrimonialis, quando ei præsentatur dispensatio, & ipse debet adhibere causæ cognitionem: secus quando alius commissarius dispensaverit nomine Pontificis, cum causæ cognitione, licèt aliàs ista subreptionis cognitio ipsi Episcopo prohibita non sit, quando ipse cognoscit de nullitate matrimonii, si partes producunt dispensationem Papæ; quia tunc incidenter cognoscere potest de subreptione dictæ dispensationis, licèt non fuerit illi directa, ita notat Bald. *cons. 97. d. vol.* 2. faciunt etiam, quæ notat. Abb. *in c. cum venissent, de judic.*

Nec tamen ad literas ipsas eodem modo de falsitate aliqua redarguendas Delegatus ipse se debet exhibere proclivem, ut nimirum ex levi suspicione literas easdem debi-
76 tæ exequutioni demandare recuset: quòd quidem ad id illum movere posset, si literas in aliqua parte vitiatas arbitretur, veluti, si in eis rasura aliqua appareat, quæ ipsum ad hujusmodi falsitatem suspicandam inducat: quamvis in infrascripto decreto dispensationis dicatur, literas non esse vitiatas, vel cancellatas, aut abrasas: id enim intelligitur de iis, quæ suspicionem falsitatis non inducunt, licèt quoad hoc aliter dicendum esse, nos doceat Datariæ Apostolicæ usus, ut nimirum non admittat eas supplicationes cum quantumvis minima rasura, etiam unius literæ; cùm apud Rotam pro indubitato habeatur, supplicationem, in qua appareat abrasio literarum, non carere suspicione fraudis, ac dolo, ead. Rota *decis. 541. num. 14. p. 3. divers.* sive rasura contingat ante, sive post signatam supplicationem immò potius tolerantur plures cassaturæ, etiam per ipsas partes; sive per illum, qui confecit supplicationem, factæ, quàm quævis minima rasura; nam omnibus notum est, posse multa cassari, addi, & minui in supplicatione, antequam à Papa signetur; postquam verò signata fuerit, solis officialibus id permittitur, non autem parti, vel eorum Sollicitatori, quibus, neque in ea punctum addere, vel delere sub atrocissimis, & gravissimis pœnis interdictum est.

Secus attamen Cancellariæ Apostolicæ usum servare novimus; quandoquidem, si Delegatus ipse, illius pra-
77 xim omninò non ignoret, sciet utique in quibuscunque literis Apostolicis, antequam illæ ad plumbum ab ipsa Cancellaria transmittantur, multa posse abradi, & immutari, quæ tamen concessæ gratiæ substantialem mutationem non inducant: quod quidem duplici modo contingere posse videmus: uno scilicet vigore clausularum in supplicatione signata existentium; in quibus dicitur, quòd major & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, scilicet in bulla; quæ quidem verba, facultatem partibus tribuunt semper faciendi in illis majorem, & veriorem expressionem; dùm literæ ipsæ in dicta Cancellaria expediuntur. Altero autem modo, cùm ipsa Cancellaria, ejusque Domini Abbreviatores, qui harum literarum expeditionibus præsunt, aliqua in ipsis literis, secundùm regulas, & instructiones, quas ab ipso Papa habent, immutant, addunt, & delent: cùm proinde dicta Cancellaria dicatur organum mentis, & vocis Papæ, teste Cassad. *decis. 3. numer. 3. de reservat. & decis. 2. num. 7. de union.* quandoquidem, sicut per verborum cancellationem, quæ fit ab Officialibus Datariæ in supplicationibus, declaratur
mens Papæ nolentis ea, quæ cancellantur, concedere, ita 78
etiam servatur in ipsis literis, ad not. per Bart. *in l. si quis priore, n. 3. ff. ad Trebell. l. tribunus, ff. de milit. testam.* quinimmò, licèt pro conscribendis ipsis literis Apostolicis constituta sint particularia Collegia tam Scriptorum Apostolicorum, quàm minoris gratiæ nuncupatorum; ac proinde nullus, præter eos, dictas literas conscribere possit, nihilominus, si in ipsa Cancellaria, tempore expeditionis non possit haberi copia proprii Scriptoris, qui conscripsit literas, quibus oportet aliquid aptari, seu immutari, aut deleri, ut dictum est, quilibet alius ex ipsius Scriptoribus potest defectum illum supplere; quinimmò, etiam alius, qui non sit propriè eorundem Collegiorum Scriptor, dummodo gallicum characterem sciat formare, supplebit; quòd quidem admittitur in ipsa Cancellaria sine aliqua contradictione; proindeque non mirabitur fortasse harum literarum Exequutor, si in eis inspiciat aliqua etiam aliena manu ac diverso forsan atramento, immutata, sive aptata: licèt enim scriptura regulariter de falso reddatur suspecta ex diversitate atramenti in locis alteratis, prout dixit Anchar. *cons. 421. numer.* 3. Curt. jun. *cons. 51. in fin.* Abb. *cons. 10. col. 2. l. 1.* Alex. *cons. 41. col. 1. vol. 1. relatos per Caputaquen. decis. 3. part. 2. num.* 14. attamen id jam diù in ipsa Cancellaria permittitur ob ingentem numerum negotiorum. Quòd quidem etiam in literis beneficialibus sæpe numero accidit, in quibus non una tantùm periodus, aut clausula, sed quandoque tertia fere illarum pars, ista suadente causa abraditur, & immutatur: quòd si fortè quod deletum est, per integram verborum quantitatem æquè suppleri minimè posse, eveniat, tunc, ne lineam, sive illius partem, vacuam remanere contingant, totum id, quod deest, supplebit Scriptor, sive alius per quædam connexa signa, quæ, catenam vocant, similitudinem quandam habentem cum ipsis gallicis caracteribus nihil tamen continentem; quicquid dicat tex. *in cap. si. de crim. fal.* ubi falsitatem tantùm excludit propter rasuram paucarum literarum, quæ nequaquam sapientis animum in dubitationem vertere debuerunt; nam etiam pro pluribus, & magnis rasuris, neque debet falsitas, aut delictum præsumi, nisi probetur, ad *vulg. l. merito, ff. pro socio* quapropter in his, & similib. casibus potiùs facienda est interpretatio,
quòd falsum non fuerit commissum, quàm è contra; & 79
quoties alia præsumptio sumi potest, illa recipienda est potiùs, quàm falsitas præsumatur, id. Caputaq. *d. decis. 3. per tot.* Zerol. *in prax. Episcop. verb. falsarii, vers. quarto falsitas*, ubi ait, quòd falsitas multis circumstantiis debet probari, & semper potiùs negativa, quàm affirmativa præsumi debet.

Diximus quidem, præmissa servari, antequam literæ ad
plumbum transmittantur, ex quo, sicut supplicationi re- 80
gistratæ, non est ampliùs locus in ea addendi, vel minuendi, ut aliàs diximus; ita literis plumbatis nec quidem linea, aut punctus, sub falsitatis, aliisque atrocissimis pœnis addi, aut ex eis detrahi potest. Hoc etenim casu licitè de falso argui possunt, nisi correctæ appareant, authoritate D. Cancellariæ Apostolicæ Regentis, qui in illarum capite superiori ita dicat, *Corrige in registro prout jacet, N. Regens*; in inferiori verò parte, ac in illarum plica versus dexteram partem, ita pariter dicatur. sc. *Correcta per me N. registri*
Magistrum. Prout docet notorius stylus. Porrò abrasio 81
hæc frequentior fit in his dispensationibus matrimonialibus, cujus numerus infinitus ferè in ipsa Cancellaria noscitur. Hinc est, quòd licèt in Francia, aliisque Vltramontanis partibus tales literæ cum aliqua minima rasura non ita facilè admittantur, ob timorem falsitatis, in partibus
tamen Hispaniarum, quò magis literæ illæ appareant habe- 82
re rasuras, eò existimantur benè correctæ. Quibus quidem usu, & praxi, sic stantibus, superfluum profectò existimabit Delegatus ipse, earundem literarum cursum impedire, etiam si alteratio, quæ majorem falsitatis suspicionem inducere posset, facta appareat in Data ipsarum literarum; quod quidem Superioris authoritate contingere posse, nemo est, qui ambigat, aut etiam à communiter accidentibus in initio millesimi novi, cujus loco interdum per errorem scri-

scribitur millesimus vetus, ut consideravit Rot. *decis.* 135.
ante n. 1. *p.* 2. *divers.* ubi ait ; quòd causa hujus erroris est
frequentia scribendi millesimum veterem, ex qua induci-
tur quædam assuefactio manus in scribendo, causansquan-
doque errorem, scribendo millesimum veterem pro novo.
Et regulariter potius præsumitur error, quam malitia, sive
falsitas. Felin. *in c. ex literis*, *n.* 3. *de fid. instrum. l. penult. in
fin.* ibi, *credo te magis errare*, *quam in malitiam incidisse*,
C. de his, *qui sibi ad scrib. in testam.* Dec. *cons.* 175. *n.* 7. at
propterea data possibilitate erroris, non sequitur de necessi-
tate falsitas, eadem Rot. *d. decis.* 135. ad cujus corrobora-
tionem adducit theoricam Cyn. communiter receptam in *l.
si vicinis in* 3. *q. n.* 7. *C. de nupt.* ubi, quòd si uxor, quæ à ma-
83 rito sine judicio Ecclesiæ expulsa, ivit ad lupanar, processu
temporis ibi peperit, partus judicabitur legitimus, & ibi
reddit rationem, quia possibile est, natum esse ex matrimo-
nio, ex quo maritus quoque poterat ire ad lupanar, & uxo-
rem carnaliter cognoscere, subdens ibi, partum quamdiù
possibile est nasci ex matrimonio, legitimum esse, & ex eo
natum præsumi, nisi contrarium probetur : ac proinde in
cujuscumque alteratione scripturæ magis præsumitur error,
tanquam contingibilis, licèt sit de raro contingentibus
quàm malitia, & falsitas, nisi ex aliquibus circumstantiis,
vel judiciis aliud appareat ; per ea, quæ tradit Bart. *in l. quo-* 84
ties, §. 1. *nu.* 3. *ff. de hered. instit.* quo casu poterit hujus rei
veritas facillimo negotio perscrutari, cùm, sive in Curia, si-
ve extra eam, possit haberi recursus ad registra earundem li- 85
terarum, sive sub plumbo, sive sub Annulo Piscatoris ex-
peditarum, quibus, cùm sint publica, & omnibus pateant,
fides adhiberi debet, prout docet notorius usus in casibus
similibus.

Cæterùm, ad dignoscendum quot modis literę ipsæ Apo-
stol. reddi possint de falso suspectæ, videndus est tex. *in c. du-* 86
ra, *c. quam gravi*, *c. accedens*, *& c. fin. de crim. falsi*, quos *in d. c.
licet gl.* ad sed reducit, his versibus, scilicet.

Forma, stylus, filum, membrana, litura, sigillum.
Hæc sex falsata, dant scripta valere pusillum.

de quibus latius dixi l. 2. *c.* 3. *num.* 86.

Nec tamen ad hos tantùm falsandi modos hujusmodi ca-
sus restringuntur, quin alii etiam possit contingere, ut per
gloss. in d. c. licet, *verbo*, *falsitatis*.

Præmissis denique in d. literis contentis, verificatis, deve-
nitur ad decretum dispensationis, quod sequenti formula
concipi poterit, videlicet.

ALexander Lucianus V. I. D. Prothonotarius Apostolicus, Eminentissimi, & Reverendissimi Domini Francisci S. R. E. Cardinalis Boncompagni, Archiepiscopi Neapolitani, in spiritualibus, & temporalibus Vicarius, & Officialis Generalis, & ad infrascripta per Sanctissimum D. N. D. Urbanum Papam Octavum, Iudex, & Exequutor deputatus.

Universis, & singulis præsentes literas inspecturis, notum facimus, & attestamur, qualiter nuper coram nobis pro parte Stephani N. & Catharinæ N. Neapolit. Diœcesis exhibitæ, productæ, & præsentatæ fuerunt literæ prædicti Sanctissimi D. N. Papæ plumbeo pendente sigillo ad cordulam fili canapis, more Romanæ Curiæ expeditæ, sanæ, integræ, non vitiatæ, non cancellatæ, non abrasæ, nec in aliqua ipsarum parte suspectæ : sed omni prorsus vitio, & suspicione carentes, quas nos cum omni, qua decuit reverentia, recepimus, tenoris sequentis, videlicet, Urbanus, &c. inseritur totus tenor dictarum literarum, & prosequitur, *Post quarum quidem præinsertarum literarum Apostolicarum præsentationem, & receptionem, fuimus pro parte dict. Stephani, & Catharinæ, debita cum instantia requisiti, quatenus ad Exequutionem earundem literarum procedere deberemus : Nos, autem, attenta illarum forma, mandavimus de expositis in eisdem, capi diligentem, & summariam informationem : per quam reperimus, prædictos Stephanum, & Catharinam tertio, & quarto à communi stipite provenientibus, Consanguinitatis gradibus invicem esse conjunctos; dictamque Catharinam, propter hoc raptam non fuisse : omniaque in eisdem literis Apostolicis contenta, fuisse, & esse vera, ac veritate fulciri. Propterea cum prædictis Stephano, & Catharina, ut matrimonium inter se publicè servata forma Concilii Tridentini contrahere; illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere licitè possint, Apostolica auctoritate nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, dispensandum duximus, prout præsentium tenore dispensamus : impedimento quarti Consanguinitatis gradus hujusmodi, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus. Distantiam verò tertii gradus prædictis eis non obstare, declarantes. Prolemque exinde suscipiendam legitimam nunciando. In quorum fidem, præsentes, manu nostra signatas, & per infrascriptum Notarium Curię Archiepiscopalis subscriptas fieri jussimus. Dat. Neapoli die &c.*

Alexander Lucianus Vicarius Generalis, Iudex Delegatus.

Quoniam verò post latum decretum dispensationis per
87 judicem delegatum, potest statim contrahi matrimonium,
non est leviter notandum, hoc sibi locum vindicare, etiam
si ipsi contrahentes non habuerint notitiam suprad. decreti :
de quo non est aliquo modo dubitandum ; quia, ut Rota
resolvit coram *Iusto* 5. *Decembris* 1607. sufficit, quòd ma-
trimonium sit contractum post dispensationem, licèt verisi-
militer non potuerit haberi notitia factæ dispensationis,
Rota *decis.* 280. *n.* 5. *recent. p.* 3. quia de jure non est necessaria
notitia saltem verisimilis concessæ dispensationis, immò
contrarium potiùs videtur probari posse exemplis ; nam
eligentes, qui erant excommunicati ; si eligunt post absolu-
tionem, quam ignorabat, valet electio, ex *Archid. in cap.
quanto*, *in fi.* 2. *qu.* 4. Sic itaque in hoc casu valet matrimo-
nium, etiam si conjuges nondum sciverint sententiam Exe-
quutoris ; quia habebant intentionem contrahendi, quate-
nus esset consecuta gratia dispensationis, post cujus conces-
sionem conjuges statim facti fuerunt materia legitima ad
contrahendum, Garc. *de benef. p.* 7. *c.* 2. *num.* 40. *vers. Quarto
oppugnabatur*, *& vers. seq. in fin.*

Insuper repetimus hic, optimum esse Exequutorem
hujusmodi, & similium literarum, habere aliquam cogni-
tionem rerum Romanæ Curiæ; nam licèt aliàs peritissimus,
nunquam ipsas literas rectè exequi poterit ut supra diximus,
quia multa in illis observanda sunt, tanquam ex stylo d. Cu-
riæ procedentia, qui pro lege servatur, *d. c. quam gradus.* Un-
de dicit Mandol. *regul.* 27. *q.* 6. *nu.* 5. *in fin.* in casu probationis
literarum Apostolicarum, quòd si adducerentur mille Do-
ctores primarii de partibus, & mille Notarii tam Romani,
quàm forenses, qui Cancellariæ Romanæ sint ignoti, vix
percipient literarum aliquarum tenorem & clausulas, post-
quam illas iteratis vicibus legerint : Satis enim apertum est,
quòd tam stylus, quàm praxis consistit in facto; & propterea, 88
non possunt ab omnibus etiam peritissimis hominibus sci-
ri, Card. *in Clem.* 1. *q.* 18. *de suppl. negl.* unde dicitur, quòd
facta prudentissimos homines fallunt, *l. error*, *ff. de jur. &
fact. ignor.* sicut etiam, quo ad quæstionem facti non potest
jurisconsultus respondere, cùm facilè possit decipi, *l. eum*,
qui tenore, §. *fin. de jud.*

Sed cùm alias diximus, propter frequentiam hujusmodi
dispensationum matrimonialium sæpè contingat, nonnul-
las earum literas, seu bullas, variis modis amitti; ubi enim 89
(ut vulgò dicitur) multitudo, ibi confusio, videamus pro
coronide hujus praxis, quid agendum in hoc casu, & quo-
modo succurratur indemnitati Oratorum, ne exequutio
gratiæ retardetur ob defectum probationis illius.

Et dicendum est, quòd secundùm stylum d. Curiæ om-
nibus notum, quælibet gratia à Papa concessa, pluribus mo-
dis potest probari, quorum.

Primus est, cùm signatam supplicationem, antequam
registretur, ammitti contingit, & tunc facta fide, ea per
probos viros, qui illam signatam viderint, D. Datario,
vel aliis, aliam consimilem supplicationem signandum
porrigere oportet, in qua si ita qualitas materiæ suaderet,

posset

posset apponi eadem Data, quæ erat in prima supplicatiooe, si de ea similis fides facta fuerit, vel idem D. Datarius memoria id retineret, & super hac nova supplicatione signaoda poterunt literæ expediri.

Secundus modus est, quando supplicatio est amissa post registrum, & tunc, ut possint literæ expediri, sumitur illius sumptum authenticum ex registro supplicationum, quod datur cum subscriptionibus Officialium ad id deputatorum, & cùm consueto sigillo: nec alio modo proderit hujusmodi sumptum, sive in Curia, sive extra eam (dico extra eam, si fortè in ipsa supplicatione fuerit clausula, quòd sola illius signatura sufficiat, & in judicio, & extra fidem faciat) sicut restatur Rom. *conf.336.num.5.vers. cæterum*, nec sufficit adhibere rescripti transumptum; quia, si non probat ipsa originalis supplicatio signata, quæ requirit expeditionem literarum, multominus probabit sumptum illius extra dictam Curiam.

Tertius modus est, quando bulla deperdita est, antequam registretur: quo casu, super eadem supplicatione poterit alia Bulla expediri, & sub eadem Data: & tunc, quia Officialibus pro expeditione deputatis semel fuit integrè satisfactum, parum pro hac nova expeditione erogabitur: prout etiam fit, quando literæ, post plurium Officialium manuum appositionem; à DD. Abbreviatoribus Majoris Præsidentiæ, ob aliquam substantialem causam, lacerantur, & rescribi mandantur; nam, etiam tunc, pro nova manuum appositione, solvitur tantùm julius unus cuilibet Capellano Officialium ad id deputatorum.

Quartus modus est, quando bulla deperdita est, postquam fuerit registrata; & tunc sumendum erit sumptum à registro bullarum, quòd plenè probat ubique sicut ipsa bulla originalis, Butr. *conf.a. numero tertio bis non obstantibus*, quod tamen intelligas, sufficere in ipsa Romana Curia; nam extra eam, noo probat, & hoc idem dicendum est de ipsa supplicatione; dato quod ipsa probet in casu, quo probare solet: ac propterea, noo sunt in hoc casu audiendi dicentes, quod probata amissione literarum gratia Summi Pontificis, probari possit per testes, ht sunt Abb. *in cap. ex diligenti, in ult. not. num. tertio, de Symon*. Felin. *in rubr. de constit. col. ult. post. num. 6. vers. tertius casus*. Mascard. *de probat. concl.743. numero vigesimo quarto, cum sequent.* quod tamen probari potest, ut infra in sexto modo dicetur.

Quippe omnibus Curialibus notum est, contrarium in Rota servari; nam, etiam probata amissione literarum, non admittitur probatio per testes, teste Bellenc. *de charit. subsid.q.110.nu.9.* & non solùm in ipsa Rota, sed in quocunque Tribunali ejuidem Curiæ, Paris. *de resign. benef.l. 8.q.2.n.2.* quia in Palatio Apostolico adsunt duo registra, unum videlicet supplicationum omnium expeditarum, alterum verò literarum: unde poterit quisque invenire suam gratiam, & extrahere sumptum supplicationum, vel literarum, quod quidem facile inveniri potest, etiam si præcisè non meminerit anni. propter peritiam, & methodom Officialium ibi existentium, & hoc est stylus vulgatissimus.

Quintus modus est, quando non solùm literæ sunt deperditæ, sed etiam deperditum illarum registrum, seu liber ille, in quo literæ erant registratæ; tunc, si reperiatur supplicatio, super qua ipsæ literæ fuerunt expeditæ, expediri poterit alia bulla, eo modo, quo supra dictum est: si verò supplicatio non adsit, sumitur transumptum ex registro supplicationum, super quo dictæ literæ expedientur.

Sextus modus est, quando omnia perierunt, nempè bulla expedita, liber, seu folium, vel quinternum registri bullarum illius temporis, ac supplicatio originalis, & liber ipse supplicationum illius anni, seu mensis: quod tamen rarò eveniet, ut nullum præmissorum reperiatur: & tunc, etiam absq; derogatione regulæ *de non judicando juxta formam supplicationis, &c.* ad illarum probationem possunt admitti testes, & secundùm illos judicari, si tamen deponant bullam, bullarumque regestrum, supplicationem, supplicationumque regestrum, deperdita esse, puta tempore excidii Urbis, vel propter incendium, aut alios sinistros eventus, quo casu testes hujusmodi debent deponere concludenter de tota substantia gratiæ, cum suis qualitatibus; nec ad hoc debet quilibet testis admitti; sed oportet, ut sint homines valde experti, & practici circa ea, quæ concernunt literas Apostolicas, ac clausulas in eis contentas: ac propterea debent esse nimis in Cancellaria Apostolica versati, ut eorum dictis adhibeatur plena fides, prout adhiberetur ipsis literis ita deperditis, per *tex. in l. sicut iniquum*, & ibi glos. Bart. & alii *C. de fid. instrum. l. testium in fin. C. de test.* Bald. *in l.2.ff. si cert. pet.* Alex. *conf. 196. num.9. & seq. vol.2.* Mandos. *regul.27.q.6. per tot.*

Septimus denique modus, qui præsertim ad rem oostram facit, & in praxi satis frequens est, ut in literis dispensatio- 90
nis in totum expeditis, ac posteà deperditis, extrahatur illarum sumptum ex registro bullarum; quod datur clausum, & sigillatum, & sic extractum præsentabitur Domino Auditori Cameræ Apostolicæ, seu alicui ex ejus Notariis, qui sumptum ipsum aperiet, ac juxta illius tenorem expediet quaidam literas, quæ de stylo Curiæ appellatur *in forma vidimus*; in quibus apponitur per extensum totus tenor literarum deperditarum: & si quas clausulas cœteratas in eo Notarius repererit, illas, juxta stylum Cancellariæ Apostolicæ extendet: ita vt nihil prorsus desit solitæ formæ litera- 91
rum gratiæ obtentæ, & hæ literæ sufficiunt, perinde, ac si ipsæ literæ originales Exequutori præsentareotur. Et idem dicendum est de quibuscunq; literis Apostolicis, sive deperditis, sive non; nam ad illarum probationem, sufficit omninò transumptum, sive etiam processus fulminatus, in quo ipsæ literæ sunt insertæ, dummodo posteà constet de originalibus parte opponente, Garc. *de benef. p. 6. c. a. n. 1 x.* Utque modus, & forma præd. literarum ejusdem Domini Auditoris Cameræ vnicuique innotescant, illarum tenorem de more subiiciamus, qui talis est, videlicet.

IN nomine Sanctissimæ, & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Noverint universi, & singuli, hoc præsens publicum transumptum inspecturi, quod Nos Marcus Antonius Franciottus Prothonotarius Apostolicus, utriusque Signaturæ S.D.N. Papæ Referendarius, necnon Curiæ Causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor, inspeximus literas Apostolicas, sub plumbo, ut moris est, expeditas, ac omni suspicione carentes; quarum quidem literarum tenor talis est, ut infra, videlicet, Urbanus &c. (Apponuntur autem omnia per extensum, ut supradictum est) loco * plumbi pendentis, *Quibus quidem literis diligenter inspectis, ad requisitionem Perillustris Domini Petri Falconetti, per infrascriptum Curiæ Notarium ipsas exemplari mandavimus, & transumi, & in publicam formam redigi. Decernentes, & volentes, ut huic nostro præsenti transumpto publico, sive exemplo, plena fides deinceps adhibeatur ubilibet, omnibus in locis, ubi fuerit opportunum: Ipsumque transumptum fidem faciat, illique stetur, ac si originales ipsæ litteræ apparerent. Quibus omnibus & singulis authoritatem nostram ordinariam interponimus, & decretum. Dat. Ro. ex ædibus nostris &c. Anno &c. Indictione &c. Die verò &c. Pontificatus &c.*

Dominicus Burattus Notarius.

C. Melcius Locumtenens.

(L. Sigilli.) A.C.

92 De hujus verò transompti validitate, nullo modo est dubitandum: quia est authenticum: insertæ literæ sunt collationatæ: & sic de verb. ad verbum est legitimè facta exemplificatio, quod approbatum est per universum Orbem, & approbat Jas. *in Auth. si quis in aliquo, C. de edem. n.1. vers. quedam*: & illud probat, ac si originale dictarum literarum fuisset præsentarum; per gl. *in l. chyrographus, in verb. tutores*. ubi Bart. *ff. de admin. tutor.* idemque Bart. *in l.1. §. sed si duobus, in fin. bon. pos.* & est communis opinio, test. Mascar. *de prob. concl.711. n,17.* & ita servatur.

Unde,

Unde, cum quidam Vicarius delegatus recusaret similes literas, ita transumptas exequi, fuit sibi rescriptum ab ipso D. Auditore Cameræ per literas privatas, ne si eodem transumpto appareret de voluntate ipsius, prævio instrumento in forma prædicta auderet d. literas impugnare; quòd quidem præcepit verbis satis minacibus. Quare
94 ipse Delegatus, omni mota postposita d. literas in eodem instrumento insertas, fuit exequutus. Sicque nullo modo debet hujusmodi literarum executio denegari, seu retardari: cùm satis etiam de jure constet, quòd tale instrumentum dicitur probatio probata, & probat illud, quod cantat, ut per Bald. *in l. interest*, *n. 2. C. de solut.* Caputaq. *decis.* 421. *n. 1. p.* 2. ac facit claram, promptam, ma-
95 nifestam, realem, liquidam, patentem, notoriam, & indubitatam, ac diffinitam rem. Gonzal. *ad regul. 8. Cancell.* 64. *num.* 4. *&* 5.

Præmissa tamen omnia procedunt in gratiis per Summ. Pontificem tantùm factis: cùm aliud dicendum sit quoad gratias Ordinarii: si enim eorum literæ non apparerent, veluti, quia sunt deperditæ: probari profectò poterunt per testes: quod quidem potissimum locum sibi vindicare dignoscimus in beneficialibus, unde expositio aliàs S. Cong.
96 Concil. quid juris, de illis, qui præsentati, & instituti fuerunt, sed non habent bullas, eadem S. Congr. resp. quòd sufficit, si aliundè legitimè constet de tali institutione, nisi instituti, obligati fuissent expedire bullas Apostol. tunc enim obstat bulla *Iulii III.* adversùs eos, qui beneficiorum possess. adipiscuntur, non acceptis literis Apostol. ita Zerol. *in prax. ver. bull. vers. ad* a.

Licèt quandoq; per Sedem Apostolicam concedatur Oratoris indultum super literis Ordinarii de perditis exemp. g.
susceptionis ordinis, nimirum, cùm quis licet ab Ordinario 97
suo clericali charactere insignitus fuerit, literasque testimoniales desuper obtinuerit, nihilominus illæ sunt deperditæ, illarumque registrum nullibi reperitur, & Episcopus promotor vita functus est: ita ut nulla ipsi Oratori sit ampliùs spe relicta de insignitione sua hujusmodi aliàs, quam per suam assertionem, ac proprium juramentum fidem faciendi. Et cùm propterea dubitet, quoad promotionis suæ usum, ac beneficia Ecclesiastica consequenda, præjudicium sibi imposterùm generari, seque desuper tempore procedente, molestari posse, supplicat propterea, quatenus eidem Oratori, ut postquam coram moderno suo Ordinario, quòd ipse dicto charactere insignitus fuerit, medio juramento deposuerit, ex tunc deinceps, susceptionem clericalis characteris hujusmodi, non aliàs, quàm per eandem depositionem probare, aut de illo fidem facere teneatur, nec ad id compelli possit, Papa concedat; Non obstantibus &c.

PRAXIS DISPENSATIONUM MATRIMONIALIUM.

Cum copula scienter, & ignoranter, necnon de scienter, & ignoranter contracto.

LIBER OCTAVUS.

CAPUT I.

Praxis Dispensationum matrimonialium, cum copula scienter.

SUMMARIUM.

1 *Copula carnalis inter consanguineos causam præbet ad dispensandum.*
2 *Est necessario exprimenda in dispensatione, ubi illa intercesserit.*
3 *Aliàs dispensatio redditur subreptitia.*
4 *Contraria opinio reprobatur.*
5 *Supplicatio sine literis non continet claram certitudinem gratiæ concessæ.*
6 *Regula* de non judicando juxta formam supplicationis, *quare emanaverit.*
7 *Formula literarum Dispensationis matrimonialis cum copula scienter.*
8 *Impedimenta matrimonii non omnes scire tenentur.*
9 *Ignorantia unius Oratorum, non effugit mentionem copulæ in dispensatione.*
10 *Incestus cum quibus personis committatur.*
11 *Copula carnalis, sub spe facilioris dispensationis habita, est exprimenda.*
12 *Carnaliter se cognoscentes sub spe facilioris &c. indigni dispensatione.*
13 *Facilitas veniæ tribuit incentivum delinquendi.*
14 *Formula supplicationis cum mentione facilioris dispensationis.*
15 *Peccantes sub spe facilioris dispensat. gravius puniuntur.*
16 *Pœna est commensuranda delicto.*
17 *Impetrantibus dispensationem cum copula sub spe facilioris dispensationis duplicatur pœnitentia.*
18 *Copula carnalis, sub spe facilius, mentio habenda in dispensatione, etiam altero tantùm Oratore culpabile.*
19 *Delictum alterius non debet esse causa punitionis innocentis.*
20 *Pœna cessat, ubi non est delictum.*
21 *Qui causam damni dat, damnum dedisse videtur.*
22 *Melius est ad cautelam aliquid ex abundantia facere, quàm omittere.*
23 *Delictum in dubio præsumendum, ubi animæ periculum versatur.*
24 *Via saluti animæ consulens est eligenda.*
25 *Bonarum mentium est, ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est.*
26 *Formula supplicationis matrimonialis cum copula sub spe, ab uno tantùm oratore concepta.*
27 *Clausula* alter alteri supplicatione &c. *non excludit ex justa causa dispensationem.*
28 *Et sub qua formula talis dispensatio detur.*
29 *Clausula*, Non quidem peccandi data opera, *adijcitur etiam in dispensatione ob infamiam, sine copula.*
30 *Et sub qua formula ipsa dispensatio detur.*
31 *Vbi est eadem ratio debet esse ejusdem juris dispositio.*
32 *Copula carnalis, etiam ignoranter sequuta, exprimenda in dispensatione.*
33 *Et sub qua formula illa detur.*
34 *Victus vesana libidine est minus culpabilis.*
35 *Clausula*, Vesana libidine victus, *cur apponatur in dispensationibus matrimonialibus cum copula.*
36 *Copula carnalis in dispensatione matrimoniali quare exprimenda.*
37 *Pro hujusmodi expressione referuntur declarationes S. Congreg.*
38 *Dispensatio non est perfecta antequam Delegatus dispenset.*
39 *Dispensatio revalidatur per gratiam*, Perinde valere *super copula.*
40 *Et sub qua formula detur.*
41 *Copula carnalis habita post Datam supplicationis matrimonialis invalidat dispensationem.*
42 *Referuntur ad id declarationes S. Congr.*
43 *Copula carnalis post dispensationem ab Ordinario factam non invalidat dispensationem, matrimonio nondum inito.*

44 *Et quaenam sit ratio.*
45 *Quod ampliatur, ut hic.*
46 *Copula carnalis quot vicibus intercesserit, an explicandum in dispensatione matrimoniali.*
47 *Princeps difficilius parcit pluriès peccanti, quàm semel.*
48 *Peccata tantò graviora, quantò diuturniora.*
49 *Delictum iteratum gravius punitur.*
50 *Copula carnalis inter consanguineos, pluries habita, non auget impedimentum.*
51 *Iterata cum impedimento occulto non invalidat dispensationem anteà obtentam.*
52 *Quando tamen, sic iterata, requirat novam dispensationem.*
53 *Congreg. Conc. Trid. non se ingerit negotiis S. Poenitentiariae.*
54 *S. Poenitentiaria Apostolica habet suam peculiarem Congregationem.*
55 *Dispensatio super impedimento affinitatis supervenientis an concedenda per Episcopum.*
56 *Affinitatis supervenientis, formula supplicationis pro dispensatione.*
57 *Impedimento affinitatis supervenientis, occulto existente, recurritur ad S. Poenitentiariam pro dispensatione.*
58 *Et sub qua formula illa detur.*
59 *Carnaliter cognoscens matrem, & filiam, quomodo recurrat ad S. Poenitentiariam, si velit aliam in uxorem ducere.*
60 *Dispensatio super impedimentis affinitatis supervenientis, ratione consuetudinis, spectat ad Episcopum.*

POstquam egimus de dispensationibus matrimonialibus cum causis consuetis, necnon sine causa impetrandis cum inter contrahere volentes, ultra impedimentum di-
1 rimens, interveniat aliquando copula carnalis, quae, ut ipsa praxis docet, etiam pro causa ad dispensationem obtinendam, allegatur, operae pretium esse duximus, de hujusmodi dispensationibus, sic impetrandis agere; ac prop-
2 tereà praemittendum est, copulam inter Oratores sequutam, necessariò exprimendam.

Licèt enim aliqui opinati fuerint, dispensationem adhuc valere, absque eo quòd copula sequuta exprimatur; cùm id jura minimè praecipiant: sicut nec de alio crimine facienda est mentio, ut per Navar. *de cons. 8. & 9. consang. & affin.* quem referunt, & sequuntur alii DD. Contraria tamen opinio verior est, nempe, hujusmodi dispensationem subreptitiam, & invalidam existere, si in illius impetratione non fiat mentio suprad. copulae; ut inter caeteros tradit Genuens. *in praxi Archiepis. Neapol.* & alii, quorum opi-
3 nionem, tanquam pluribus fultam fundamentis, videmus etiam in praxi receptam. Satis enim clarum est, incestuosos, cum propriis consanguineis, prohiberi matrimonium contrahere, *tex. est in c. si quis viduam, 32. q. 7. c. qui propinquam, c. de incestis 35. quaest. 3.*

Quibus sic stantibus, cavendum omnino est à contrarium sentientibus, praesertim verò à Zerol. *in prax. Episcop.*
4 *verbo, dispensatio, vers. ad Sextum, par. 1.* quia non modò ipse ibi confundit terminos, nullum constituendo discrimen inter matrimonium, & sponsalia, dum per simplicem copulam intelligit matrimonium consummatum, absque eo, quòd illud sit contractum; verùm etiam ibi concludit, quòd nondum confectis literis dispensationis valet dispensatio, sola supplicatione expedita; ex quo tempore Datae supplicationis incipit currere gratia *cap. si eo tempore,* & ibi glos. *in verbo, cum tempore, de rescrip. in 6.* & subdit ibi, quòd valet dispensatio in foro exteriori, etiam quando adest praejudicium tertii, nempe Officialium Curiae, si quis vellet sola supplicatione uti, & non expedire literas per jura ibi per eum ibi allegata: ac proinde subdit, quòd si Vicarius capiens informationem de contentis in literis dispensationis, reperiret matrimonium fuisse consummatum (debebat dicere copulam simpliciter fuisse sequutam post tempus Datae valebit dispensatio: ac propterea sufficit se informare de requisitis in literis, & quòd hac ratione Delegatus, ultra sibi delegatam authoritatem, non potest se extendere, *c. cum dilecta, de rescript.* sed Papa committit, ut se informet de contentis in literis, in quibus nulla fit mentio de dicta consummatione, cùm non praecesserit, sed subsequuta est supplicationem, ergo poterit dispensare juxta seriem literarum, ex *d. cap. cum dilecta de rescript.*

Ipse tamen Zerol. *loc. cit.* circà utrumque errat, Primò; dum dicit valere dispensationem ex vi solius supplicationis signatae; circà quod dicendum est, id nullo modo admitti posse, praesertim stante regula Cancellariae, *quod dispensatio non valeat nisi literis expeditis*, aliàs enim frustratoria esset dicta regola: neque scire potest Exequutor tenorem literarum, super ipsa supplicatione expediendarum: proptereà enim constituti sunt Officiales in Cancellaria Apostolica, ut clausulas supplicationis aliter in literis extendant, vel registrant: ac proinde supplicatio non videtur 5
claram certitudinem gratiae concessae continere: unde bene totum inspici potest ex formula literarum dictae dispensationis, quae multas continet clausulas, quas profectò non habet ipsa supplicatio; & nisi sic esset, Summus Pontifex frustra in dicta Cancellaria tot constituisset Officiales, quae earundem literarum expeditionibus praesunt: quibus dedit formam per suas regulas expediendi ipsas literas, per quas omne dubium tollitur, & gratia digesta habet totaliter perfectionem suam, cùm sola supplicatio adhuc in utero retineat gratiam, donec per expeditionem literarum in mundum producatur, ut dixit Bald. *in l. contractus, C. de fid. instrum.* quem refert Sarnen. *in reg. de non jud. juxta form. &c.* ubi plura in proposito adducit: ac proptereà dicta regula habet decretum, irritans, tum etiam, quia indicta est favore officialium ipsius Cancellariae, qui aliàs sentient detrimentum, Rot. *decis. 277. num. 1. p. 1. divers.* & subdit id. Sarnen. quòd Papa propter duas causas condidit istam regulam, quae similis est regulae *de non judic. &c.* Prima, videlicet, ut falsitates vitentur, quae in supplicationibus facilius committuntur, quàm in bullis, propter appositionem manuum plurimorum Officialium, ut docet *tex. in l. si C. de codicill.* Secunda, quia si sola supplicatio, absque literarum expeditione sufficeret, inferretur praejudicium Officialibus Romanae Curiae, qui ob eam causam bona fide eorum officia ab Apostolica Sede emerunt, ut ex eorum manuum appositione aliquod emolumentum recipiant, id. Sarnen. *loc. cit.* Paris. *de resign. benef. l. 8. q. 2. nu. 15.* proindeque secundùm istas rationes, aliae regulae Cancellariae, literarum expeditionem concernentes, regulantur, sicque opinio supradicti Zerol. contrariam sententiam tenentis, tanquam suis destituta fundamentis, omninò reprobatur; nisi tamen essemus in casibus, in quibus non agitur de gratia canonizanda: quia tunc regula non habet locum, ut alibi diximus.

Secundo id. Zerol. adhuc contra stylum & praxim Romanae Curiae loquitur, cùm per infrascriptas declarationes Sacrae Congregationis Concilii Tridentini constet, mentionem incestuosae copulae esse omninò hic faciendam, quoties illa regulariter eveniat ante decretum dispensationis à Delegato faciendum, ut ex eisdem declarationibus patet.

Ut autem clarius videamus, quonam modo reducuntur hujusmodi dispensationes ad praxim, & quomodo literae expediantur, & quae in ea necessariò exprimenda erunt, harum literarum formulam hic subnectere, illarumque clausulas explicare placuit; earum igitur tenor erit talis, videlicet.

ALexander Episcopus Servus servorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, salutem, & Apostolicam benedictionem. Oblatam nobis nuper pro parte dilecti filii Laurentii NN. laici, & dilectae in Christo filiae Ioannae N. mulieris Neapolitan. petitio continebat: Quòd ipsis aliàs scientibus se tertio affinitatis gradu invicem attinere. Laurentius praefatus, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso, hac causa foret Nos, & Sedem Apostolicam ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi, sed solùm vesana libidine victus praedictam Ioannam cognovit. Cùm autem, sicut eadem petitio subjungebat, nisi matrimonium inter dictos Laurentium, & Ioannam contrahatur, dicta Ioanna diffamata, & innupta remaneret, graviaque exinde scandala possent verisimiliter exoriri, Cupiunt Laurentius, & Ioanna praedicti invicem

vicem matrimonialiter copulari: sed stantibus impedimentis hujusmodi, desiderium eorum in hac parte adimplere non possunt absque sed s prædictæ dispensatione: Quare idem Laurentius, & Ioanna, Nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus eis in præmissis, de absolutionis beneficio, & opportuna dispensationis gratia providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui salutem quærimus singulorum, & scandalis quibuslibet, ne eveniant, quantùm cum Deo possumus, libenter obviamus, eosdem Laurentium, & Ioannam; & eorum quemlibet à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, à jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium duntaxat, consequendum, harum serie absolventes, & absolutos fore censentes, ac certam de præmissis notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni tuæ, de qua in his specialem in Domino, fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus deposita per te omni spe cujuscunque muneris, aut præmii, etiam spontè oblati, à quo te omninò abstinere debere monemus, te de præmissis diligenter informes, & si per informationem eandem, preces veritate niti repereris; super quo tuam conscientiam oneramus; tunc eosdem Laurentium, & Ioannam ab incestus reatu, & excessibus hujusmodi, imposita eis prius propter incestum hujusmodi, arbitrio tuo, pœnitentia salutari. Et recepto ab eis juramento, quòd sub spe facilius habendæ dispensationis hujusmodi incestum hunc non commiserint, hac vice dumtaxat in forma Ecclesia consueta, in utroque forò, authoritate nostra absolvas; Et quatenus contra ipsos, causa super premissis in iudicium, quoquomodo inducta fuerit, parito judicato; ac cum eisdem Laurentio, & Ioanna, dummodo ipsa propter hoc rapta non fuerit, quòd impedimento tertii affinitatis gradus hujusmodi, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus, matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere, liberè, & licèt valeant, dicta authoritate dispenses, Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam, exinde legitimam decernendo. Volumus autem, quòd si spreta monitione nostra hujusmodi, aliquid muneris, aut præmii, occasione præmissorum exigere, aut oblatum recipere, temerè præsumpseris, excommunicationis latæ sententiæ pœnam incurras.

Dat. Romæ &c.

Ex qua quidem formula sic posita, oltra alias clausulas, quas supra declaravimus in alia formula literarum dispensationis, cùm causa propter angustiam, veniunt cæteræ declarandæ secundùm præsentem materiam; quæ etiam cadunt in quibuscunque aliis literis dispensationis, quibusdam quandoque exceptis, quandoque verò additis, ut infrà, pro qualitate materiæ fusius demonstrabimus; immò neç incongruum videatur, ac superfluum, si juxta materiæ qualitatem una, eademque res sæpiùs repetatur, juxta illud, *decies repetita placebunt*, §. *supradictis itaque*, *Cod. de emend. Codic. Iust. & patet. in leg. Titia ff. de ann. leg. & in leg. Stichus*, §. *Titia ff. de aliment. leg.* Ad harum igitur declarationes clausularum deveniendo, dicamus.

Alexander, &c. Oblatæ, &c.

Ut aliàs sopra diximus.

Quòd ipse aliàs scientibus, &c.

Supponitur, quòd uterque Orator conscius sit impedimenti ad contrahendum; ac propterea non refert, quòd ignorantia, quæ fortè in uno est vincibilis, in alio sit invincibilis; ex eo quòd non omnes tenentur scire impedimenta matrimonii, quæ etiam à multis sacerdotibus ignorantur, ut ait Sanch. *libr. 2. disputat. 938. numer. tertio*, nam ignorantia ex parte alterius Oratorum non proderit, ad effugiendum expressionem utriusque scientis; quia est in praxi receptum, ut si unus tantùm sciat impedimentum, nihilominus ob præsumptam scientiam etiam alterius, supplicatio pro utroque sciente porrigenda sit; nec pro uno tantùm sciente unquam visa est admitti, licèt aliter cojens ignoraret impedimentum, ac propterea non sit totalis, & undequaque incestus, nam, ex quo inverisimile est, ut unus tantùm Oratorum sciat impedimentum, propterea pro majori cautela explicator utrumque scivisse, & ita docet notorius stylus Curiæ, qui pro lege servatur, Crescen. *dec. 1. nu. 4. de reb. non alien.* Caputaq. *decis. 331. num. 2. p. 3.* Mandos. *de commiss. 2. commissio, in verb. Sanctitati Vestra.*

Se tertio affinitatis.

Quod dicitur de Consanguinitate, & affinitate, dicendum est etiam de impedimento cognationis spiritualis, ac etiam publicæ honestatis justitiæ, per text. *in cap. de eo, qui cogn. consang. ux. su. cap. duo pueri: de despons. impub.* Guttier. *canon. qu. l. 1. cap. 23. numer. 15.* Me-
10 noch. *de arbitr. l. 2. casu* 502. ubi dicit, quòd incestus committitur non solùm cum consanguineis, & affinibus, verùm etiam cum cognatis cognatione spirituali, & publica honestate: & ita videmus servare Romanæ Curiæ stylum, qui docet hanc expressionem incestus; non solùm esse necessariam in foro fori, sed etiam in foro conscientiæ, tantùm, prout servari omnes sciunt in Sacra Pœnitentiaria. Nec refert, Sacrã Congregationem Concilii loquutam fuisse de Consanguinitate, & affinitate tantùm, nam pluries, etiam declaravit hujusmodi copulæ mentionem esse faciendam in quocunque alio impedimento, ut infrà dicetur.

Non quidem peccandi *data opera &c.*

Si enim fortasse
Oratores habuissent inter se copulam sub spe facilius conse- 11
quendæ dispensationis; id quidem esset necessariò exprimendum; nam vis hujus clausulæ est, reddere Papam faciliorem ad concedendam dispensationem; qui fuisset difficilior, si ea intentione, ut facilius dispensationem impetrarent, se Oratores carnaliter cognovissent, Garc. *de benef. p. 7. c. 2. n. 40. vers. neque ista negativa*: sic enim, aut non datur dispensatio, aut difficilius conceditur; cùm Dataria
Apostolica eos judicet indignos dispensatione: ne facilitas 12
veniæ incentivum tribuat delinquenti, per text. *in cap. est* 13
injusta, 23. qu. 4. cap. ut clericorum, de vit. & honest. Cler. & cap. sane, de pœnit. dist. 3. & c. fin. §. cum in eo, de imm. Eccles. ibi, *Cum in eo, in quo delinquit, puniri quis debeat, & frustra legis auxilium invocet, qui committit in legem, mandamus, quatenus publicè nuntietis tales non debere gaudere immunitatis privilegio, quia faciunt se indignos*, quia ex facilitate consequendi gratiam, homines facilius inclinantur ad delinquendum, ut ait Boss. *de remed. justitia ex sola clem. Principis, num. 4. Clem. 1. de offic. Ordin.* cum aliis adductis per Carol. de Grass. *de effect. cleric. effect. 4. num. 211.* Non enim justum est, ut ex delicto, pro quo potius pœnam merentur, commodum reportent, contra text. *in cap. si vir. de cognit. spirit. & in cap. dictum 30. quæst. prim.* qui enim novit Principem concedere aliquam gratiam in necessarium obviandi alicui delicto remedium, ac id committit, ut facilius eam impetret, tenetur hunc finem exprimere; aliàs enim subreptitia erit dispensatio juxta dictum *B. Augustini Epist. 70. ad Aurelium*, ubi, *Non est danda via servis Dei, ut facilius putent eligi ad aliquod melius, si facti fuerint deteriores*, & transumptivè, *in c. legit. 16. q. 1.* & propterea emanavit sopradictus stylus, qui satis conformatur cum jure communi, quod docet obviari debere malitiis hominum, *l. magis §. si pupillus, ff. de reb. cor.* Parts. *de benef. l. 7. q. 7. num. 3.*

Si tamen unquam contingat, Oratores Summo Pontifici preces porrigere, cum expressione hujus spei conceptæ, supplicatio alio modo in hac parte concipietur, nimirũ. *Quod*
ipsi aliàs scientes se tertio Consanguinitatis gradu invicem 14
esse conjunctos, sub spe facilius habenda à Sede Apostolica dispensationis, carnis fragilitate devicti, se carnaliter cognoverunt. Cum autem, Pater Sancte, nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret exinviaque exinde scandala pos-

possent verisimiliter exoriri. Cupiunt, &c. Et in fine clausulatum additur, *Et cum decreto, quod Oratorum alter alteri supervivens perpetuò absque spe conjugii remaneat*, &
15 imponitur ipsi gravis pœnitentia salutaris: nam peccantes sub spe facilius consequendæ dispensationis graviter puniuntur, Bald. *cons.122.vol.1.* sicut ille, qui peccat spe consequendæ absolutionis virtute indulgentiarum, Bovadill. *lib.2.ca.14.nu.27.* dicens, *Nec tamen, quia peccata largitione tolluntur, dare licentiam peccandi putes; abolentur enim, si Deo largiris, quia peccaveras, nam si fiducia largiendi preces, non abolentur, l.1.§. hac autem actio ibi, qui hac spe audacior factus est*, & ibi, *spe imminentis libertatis, ff. si quis test. liber ess. jus fuerit*; & hæc pœnitentia de stylo duplex imponitur Oratoribus ab Executore, seu delegato; nam pro gravi delicto duplicatur pœna, ut habetur in *Clement. ad compescendas, de sequestr. possess. & fruct.* immò ea triplex ponitur in *c.2. de pœnit. & remiss.* & sic in
16 infinitis juribus, *l. quisquis, C. ad leg. Jul. Majest.* ex eo, quòd pœna est commensuranda delicto, *arg. l. rescriptum, ff. de his, quibus ut indig. cap. felicis de pœn. in 6.* ubi quantitas culpæ debet proportionari delicto: & ut plurimùm in Officio componendarum in Dataria Apostolica duplex solvitur compositio in publicos usus convertenda. Quòd si dispensatio hæc petitur in forma pauperum, tunc per ipsum Exequutorem, seu Delegatum pariter duplicatur pœnitentia publica eisdem Oratoribus injungenda, præter pœni-
17 tentiam, jam à Papa duplicatam, impositam circà collationem operæ Oratoris; nam cùm in multis locis consueverit ipsis injungi, ut unica vice die Dominico, seu festivo, manere debeant ante fores Ecclesiæ matricis, seu parochialis oppidi, seu patriæ ipsorum Oratorum, hoc erit eis injungendum, ut per duas aut tres vices id faciant; & ita servatur in Curia Archiepiscopali Neapolitana.

Nec te lateat, circà hanc praxim quòd nonnulli, toto cœlo errantes, tenent, quod si spes ista unius tantùm ex Oratoribus intervenerit, non erit opus hac expressione in
18 supplicatione, ac magis hanc praxim lædit inter cæteros, Portell. *in respons. cas. moral. p.3. casu 5.* dum dicit, quòd etiam si uterque contrahentium sub spe facilius consequendæ dispensationis in hoc deliquit, non debeat id in precibus Papæ porrigendis exprimi: aliter enim se habet circà hoc inveteratus Curiæ stylus, quo introductum est, ut cùm alter tantùm spem ipsam facilitandi dispensationem conceperit, ita sit explicandum, ut ipse tantùm sentiat pœnam proprii delicti: nam gravius puniri debet, qui per malitiam deliquit, quam qui per ignorantiam, *arg. tex. in l.2. & l. quod Nerva, ff. depos.* & maximè sub spe veniæ, *cap. illud, de cler. excom. minist. c. quando quis de consec. dist.4.* Unde alter, qui hanc spem non concepit, immunis erit à pœna, contra delinquentem impositam; par enim non est, ut delictum alterius sit causa punitionis innocentis, ad 19
tex in l. sancimus, C. de pœn. cessat enim pœna, ubi non est delictum, & culpa, *l. aliud est fraus, ff. de verb. sign.* Cra- 20
vet. *cons.311. num.2.* & propterea culpabilis, debet omninò sentire pœnam, quæ tamen non debet egredi ipsum, *l. rescriptum, ff. de his quib. ut indign.* Cephal. *cons.139. num....* Natta *cons.479. num.4.* & ita in proposito tenet etiam Sanchez *de matr. l.8. disp.25. nu.31.* ubi dicit, non esse necessarium faciendi mentionem de eo, qui non fuit in culpa.

Volo tamen etiam monitum esse, quòd licèt unus tantùm Oratorum fuerit culpabilis, alter verò innocens ab hac spe facilitandi dispensationem, nihilominus non sine aliqua difficultate hæc expressio admittitur in Dataria, quæ non ita facile credit, unum tantùm culpabilem fuisse ad hanc spem concipiendam, vel saltem, cùm ab utroque sciatur impedimentum dirimens, super quo petitur dispensatio, videtur, quòd uterque consenserit copulæ incestuosæ, & illicitæ: & sic omnes videntur esse in pœna; eo
quòd innocens ab hac spe fuit in causa, & juxta vulga- 21
tam regulam, quòd qui causam damni dat, damnum dedisse videtur, *l. qui occidit, §. accusare. ff. ad l. aquil.* & hac ratione cœpit Bernardinus Paulinus, tunc Datarius Clem. Octavi, denegare dispensationem cum hac expressione,
ut ego vidi ex nonnullis suis notabilibus manuscriptis: in 22
quibus etiam dicebatur, quod id securius est ad consulendum saluti utriusque Oratoris: cùm melius sit ad cautelam
aliquid ex abundantia facere, quàm omittere, Fulgos. *in* 23
l. ult. n.16. C. de edict. Divi Adr. toll. quia ubi animæ pe- 24
riculum versari potest, delictum in dubio est præsumendum, & via saluti animæ consulens est eligenda, *ca. fin. 14. dist. c. consilium, post med. de observ. jejun. ca. juvenis. de sponsalibus. Innoc. in cap. ad audientiam, de homicid. glos.*
fin. in c. consulti, de regul. Abb. in c. fin. in 2. not. de his, qui 25
fil. occid. sicut etiam dicimus, quòd bonarum mentium est, ibi agnoscere culpas suas, ubi culpa non est, *c. fin. in fi. dist.5.* & semper attendi debet favor animæ, Lap. *allegat.93. ad final.*

Proinde, partes erunt optimi Sollicitatoris, suadere facti veritatem ipsi D. Datario, aut ejus Officialibus, ut admittant supplicationem, cum mentione alterius tantùm culpæ, & ita obtinebit: tunc enim supplicatio hoc modo concipietur, videlicet.

26 B*Eatissime Pater. Exponitur humiliter Sanctitati Vestræ pro Parte devotorum illius Oratorum N.N. Quòd ipsi aliàs scientibus se secundo, & tertio à commune stipite provenientibus consanguinitatis gradibus invicem esse conjunctos, Orator præfatus sub spe facilius obtinendæ à S.V. dispensationis, carnis fragilitate devictus, Oratricem, nullam spem, eandem S.V. & Sedem Apostolicam ad misericordiam, & gratiam erga eam faciliores reddendi, habentem, carnaliter cognovit. Cùm autem, Pater Sancte, nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur &c. Supplicant igitur humiliter eidem S.V. Oratores præfati, quatenus Oratorem à generali, Oratricem verò ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utraque foro absolvere &c.* In clausulis autem hujus supplicationis, dicitur, *Imposita Oratoris gravi, propter incestum aliaque præmissa, Oratrici verò præfatis, propter incestum hujusmodi, arbitrio Ordinarii pœnitentia salutari. Receptoque ab ipsa Oratrice juramento, quòd sub spe facilius habendæ dispensationis hujusmodi incestum hunc non commiserit, eos absolvat, & dispenset, ut supra. Et quatenus &c. parito judicato. Et cùm decreto, quòd si Orator Oratrici supervixerit, perpetuò absque spe conjugii remaneat.*

Est verò hic notandum, quòd supradicta absolutio à generali excommunicatione, quæ peti, & concedi consuevit in dispensationibus matrimonialibus cum suprad. expressione facilioris dispensationis, videtur apposita potius ex stylo, quàm alia ratione: nam satis notum est, tunc peti debere absolutionem à generali excommunicatione, quando agitur de dispensatione super matrimonio scienter contracto, quod patet ex *Clem. Eos de consang. & affin.* vel ob aliam excommunicationem in jure, circa hoc expressam: cum quo ad præmissa id nullo jure (ni fallor) caveatur, nisi fortè dicamus, hujusmodi casum comprehensum esse in Constitutione *Clemen. VII.* ex qua non ita liquidò constat emanasse, excommunicationem contra incestuosos sub spe consequendæ dispensationis: neque de his gradibus remotis loquitur Constitutio *Gregorii XIII.* per quam tantummodo excommunicantur, qui cum spe, vel sine spe obtinendæ dispensationis, carnaliter commiscentur, in primo aut secundo gradu, & non ultra.

Est insuper sciendum, quòd etiam si supradicta clausula *Superveniens*, fuerit apposita respectu utriusque Oratoris, in culpa existentis, videlicet, *quòd alter alteri supervivens, perpetuò sine spe conjugii remaneat*, nihilominus 27
ubicunque posita sit, non claudit omninò viam superstiti, denuo contrahendi matrimonium si causa legitima intervenerit; & propterea videmus, quòd, ut plurimùm ipsis conceditur dispensatio, ad sic denuo contrahendum cum sequenti, narrativa videlicet.

28 B*Eatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris N. laici N. diœcesis, quòd aliàs ipse, ejus uxore prædefuncta, à Sede Apostolica literas dispensationis, seu mandati de dispensando super*
impe-

impedimento tertii consanguinitatis gradus, quo invicem erant conjuncti, cum clausula, quòd alter eorum alteri supervivens, perpetuò absque spe conjugii remaneret, obtinuerunt; prout in literis prædictis continentur. Et quia deinde Uxor Oratoris prædicta sicut Domino placuit, ab humanis decessit, relicto ipso Oratore, qui continenter vivere posse diffidit, Cupit propterea ipse Orator ad secunda vota transire, Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator prædictus, quatenùs sibi specialem gratiam faciendo, cùm eodem, ut clausula in prædictis literis apposita, non obstante, matrimonium cùm alia muliere, nullo aliàs sibi jure prohibita, publicè, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere, liberè, & licitè, valeat, dispensare dignemini. Non obstantibus &c.

Et cùm absolutione à censuris ad effectum &c. cùm dispensatione, aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis; & quòd cognominum, affinitatis, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, per officium Minoris gratiæ expediendis.

Quare evitandæ incontinentiæ, vel alia Papæ benevisa causa, tribuitur facultas, denuò matrimonium contrahendi, non obstante clausula supradicta.

Ex eadem causa incontinentiæ eo magis datur dispensatio super matrimonio contracto adversùs eandem clausulam, *Supervivens*, & supplicatio concipi poterit modo sequenti, videlicet.

BEatissime Pater. Exponitur &c. Quòd aliàs ipse Orator, & quondam N. ejus uxor prædefuncta, literas dispensationis, seu mandati de dispensando super impedimento tertii consanguinitatis gradus, quo invicem erant conjuncti à Sede Apostolica obtinuerunt, cùm clausula, quòd Oratorum alter alteri supervivens, perpetuò absque spe conjugii remaneret; prout in dictis literis continetur. Et deinde prædicta N. vita functa, Clausulæ hujusmodi non obstante, Orator continenter vivere non sperans, non quidem peccandi data opera &c. matrimonium cum dicta Oratrice nullo sibi aliàs jure prohibita, & hujusmodi clausula ignara, per verba de præsenti publicè &c. & consummavit, prolemque suscepit. Cùm autem Pater Sancte, d. Oratores in hujusmodi matrimonio remanere non possint absque sedis prædicta dispensatione, & si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent verisimiliter exoriri; Supplicant igitur &c. quatenus dictum Oratorem ab excommunicationis sententia &c. in utroque foro absolvere, ac cùm eisdem Oratoribus, quòd Clausula in dictis literis apposita non obstante, in dicto matrimonio remanere &c. dispensare. Prolem susceptam & suscipiendam &c. decernere dignemini &c. Non obstantibus &c.

Et cùm absolutione à censuris &c. & de absolutione, decreto, aliisque &c. extendendis, & quòd præmissorum omnium & singulorum &c. fieri possit in literis per officium minoris gratiæ expediendis. Et committatur Ordinario &c. ac imposita Oratori propter præmissa arbitrio suo gravi pœnitentia salutari, eum absolvat, & dispenset, ut suprà, & quatenus contra ipsum Oratorem causa, &c. parito judicato. Et cum decreto, quòd si dictus Orator prædictæ Oratricis supervixerit, perpetuò absque spe conjugii remaneat.

29 Est præterea sciendum circa antedictam clausulam, *Non quidem peccandi data opera*, quòd illa hodie de mandato Sanctissimo D. N. Urbani Papæ VIII. apponitur, etiam in dispensationibus, quæ conceduntur propter infamiam, nempe quando ob mutuam conversationem inter Oratores fuit tantùm orta gravis suspicio carnalis cognitionis; ac propterea ita, & sub narrativa supplicationis hæc formu-
30 la concipitur, videlicet, *Quod ipsi aliàs scientes se tali gradu invicem esse conjunctos, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso, hæc causa foret S. V. & Sedem Apostolicam ad misericordiam & gratiam erga ipsos faciliores reddendi, insimul conversati sunt, carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta &c. Cum autem, Pater Sancte, præmissa publica existant, & nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta Oratrix graviter diffamata, & innupta remaneret, graviaque exinde scandala possunt verisimiliter exoriri. Cupiunt Oratores prædicti, qui ex honestis familiis existunt, invicem matrimonialiter copulari, sed stantibus impedimentis hujusmodi, desiderium eorum &c. Supplicant &c. quatenus eos ab excessibus hujusmodi in utroque foro absolvere &c.* & additur etiam, *Recepto ab eis juramento, quòd sub spe facilius habendæ dispensationis hujusmodi præmissa non commiserint &c.*

Miror autem, cur eadem clausula non fuerit etiam hic priùs excogitata per alios summos Pontifices, seu eorum Officiales; cùm ea fraus, quæ potest intervenire in cognitione carnali sub spe facilioris dispensationis, intervenire etiam possit in conversatione hujusmodi, ut ea oriatur suspicio dictæ carnalis cognitio, quæ à multo tempore est causa sufficiens ad dispensandum; & sic cùm hìc vigeat eadem 31
ratio, eadem debet esse juris dispositio, *l. illud, vers. sed magis visum est, ff. ad l. Aquil. l. à Titio*, & ibi latè Iason. *col. 5. ff. de verb. oblig.* nam fraus, quæ potest committi in primo casu, potest etiam in secundo, ac propterea, ut patet, hæc eadem clausula introducta fuit ad obviandum fraudibus, à quibus Papa plurimùm abhorret, per tex. *in l. si cui* ibi, *per medias vias, ff. de servit.*

Et licèt ex prædictis appareat, copulæ mentionem tunc faciendam esse, quando videlicet Oratores scientes inter eos adesse impedimentum, se carnaliter cognoverunt; quod quidem suaderi fortasse videtur ratione text. *in cap. si quis cum duabus, cap. si quis cum matre, & cap. quidam, 34. q. 2. ca. ex literis, de eo qui cogn. consang. cum similibus*; non tamen ignotus est stylus Curiæ, qui admisit hanc eandem mentionem fieri debere in dispensatione, etiam quando ignorantes impedimentum, carnaliter copulati sunt; ac 32
propterea audiendi non erunt, qui adversùs hanc praxim contrarium audent asserere; dicentes, quòd si copula sit habita inter cognatos seu affines, ignorantes probabiliter seu bona fide, se esse cognatos vel affines, non erit opus in dicta dispensatione narrare copulam; quia tunc non contrahitur impedimentum incestus, inter quos est Petr. Ledesm. *de matr. q. 55. art. 6. diffic. 5.* Cordub. *lib. 1. q. 22.* quia id satis constat ex dicta praxi, quæ ita se habet, ut de stylo prædicto dicatur, *dispensatio cum copula ignoranter*, & in hoc casu sequenti modo erit Summo Pontifici supplicandum, videlicet:

33 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devotorum illius Oratorum Laurentii N. & Elisabethæ N. mulieris Neapolit. diœcesis. Quòd ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quo minus possent invicem matrimonialiter copulari, carnis fragilitate devicti, se carnaliter cognoverunt. Postmodum verò ad eorum pervenit notitiam se quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos. Cùm autem Pater Sancte, nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta mulier diffamata & innupta remaneret, graviaque exinde scandala possent verisimiliter exoriri, Cupiunt Oratores præfati invicem matrimonialiter copulari. Sed stante impedimento hujusmodi, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus eos ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro absolvere; ac cum eisdem Oratoribus, quòd impedimento quarti Consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante, matrimonium inter se*

publi-

publicè, servata forma Concili Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere, liberè, & licitè valeant dispensare. Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque, cum clausulis opportunis.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de absolutione, dispensatione, decreto, aliisque præmissis latissimè extendendis: Et quòd cognominum, affinitatis, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, per officium Minoris gratiæ expediendis. Et committatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. ac imposita Oratoribus propter incestum hujusmodi, arbitrio suo, pœnitentia salutari, eos absolvat; & dispenset, ut supra. Et quatenus contra ipsos Oratores, causa super præmissis in judicium quoquomodo deducta fuerit, parito judicato.

Unde ex ista praxi habes necessariò explicādam esse carnalem copulam supradictam ignoranter habitam; quia licèt incestus hic tantummodo culpam specialem inducat, quando fuit scienter habitus, ut habetur *in cap. 2. de eo, qui cogn. consang.* ac ob id cùm ignorantia excusat à culpa incestus, excusabit quoque ab illius pœna, Sanch. *lib. disp. 15. num. 9.* nam in hoc casu potest dici incestus materialis, nec fuit formaliter commissum peccatum incestus, ut rectè docet Cajetan. Molin. & Sylv. *in verb. ignorantia q. 6.* Covar. *in cap. alma mater, 1. par. §. 10. num. 13. 15. & 16.* attamen Oratores se carnaliter cognoscendo, etiam ignorantes impedimentum, dederunt operam rei illicitæ, cùm enim haberent intentionem matrimonium contrahendi, debebant expectare, donec fierent publicationes in eorum parochiali Ecclesia, ad præscriptum Concilii Tridentini, *sess. 24. cap. 1. de reform.* & detecto impedimento expectare etiam Apostolicam dispensationem, ubi ea requiritur; propterea iste inolevit Curiæ stylus, ut in supplicatione prædicta petatur absolutio ab incestu perinde ac si illum scienter commisissent: & Oratoribus, in forma pauperum impetrantibus, consueta pœnitentia imponitur, & cum solitis clausulis, eodem modo; licèt minor pœnitentia illis imponatur, & sic quomodocunque impetretur dispensatio, cum narrativa copulæ carnalis ignoranter habitæ, usus Datariæ, & Cancellariæ ita regulatur, ac si peteretur, & concederetur cum copula scienter habita cum supradicta modica tantum differentia, & ita se habet stylus supradictus, qui ob minorem Oratorum culpam id inter cætera admisit, ut ideò Summus Pontifex procliviorem ad hujusmodi dispensationem concedendam se redderet, & licèt pro ipsis Oratoribus fuerit signata, & expedita supplicatio, cum mentione copulæ scienter; nihilominus, si ante litterarum expeditionem sciatur, Oratores prædictos, non scienter, ut petitum est, sed ignoranter se carnaliter cognovisse, dabuntur nihilominus in Cancellaria Apostolica, litteræ cum copula ignoranter, vigore ejusdem supplicationis, jam ut dictum est, signatæ absque eo, quòd signetur nova supplicatio, cum copula ignoranter; cùm hoc secundo modo sit minor gratia.

Sed solùm vesana libidine *victus.* Unde Orator in hujusmodi excessu redditur minus culpabilis: ut enim ait *Divus Ambr. Epist. 56.* libido velut festuca est, quæ citò accenditur, & *Divus Bernardus de Abel, & Cain*, quòd sævus criminum stimulus libido est, quæ nunquam manere quietum patitur affectum, quia nocte fervet, die anhelat; unde vesana dicitur, nempe vecors, crudelis, & furiosa; quapropter *Divus Tho. 1. 2. q. 37. ar. 5. & 6.* ait, quòd, qui majori concupiscentia stimulatus peccat, minus ei imputatur, cùm inter omnes concupiscentias passio hæc libidinis vehementissima, & efficacissima sit, & licèt augeat voluntarium, minuit tamen liberum, in quo consistit ratio peccati; propter quod idem *Divus Ambrosius* dixit, quòd si quis lubricum carnis patitur, venia dignus est: quod profectò videmus, facilem reddere Summum Pontificem ad dispensandum, dum dicitur, *solum vesana libidine victus*, ad quod probandum non sunt afferendi testes, & probationes, sed standum est conscientiæ asserentis.

Oratricem cognovit. Ratio autem, qua Summus Pōtifex præcipit exprimi hanc carnalem cognitionem, ea potissimùm est, ut timore hujus manifestationis arceantur
36 consanguinei, & affines ab incestuosa copula, Sanch. *l. 8. disp. 5. n. 8.* & fatentur omnes Curiales.

Præterea, quia ita declaravit sacra Congregatio Concilii Tridentini, ut patet ex infrascriptis declarationibus,
37 quarum Prima est, *Qui se cognoverunt carnaliter sine tractatu, & cogitatione matrimonii, volentes posteà matrimonium contrahere, & petentes secum dispensari in aliquo im-* 38
pedimento tacentes, se carnaliter cognovisse, se obtinent ex aliqua causa, jam probata, dispensationem, possunt dici obreptitiè, & subreptitiè, & sic nullam obtinuisse dispensationem, ex eo sole, quia non narraverunt cognitionem carnalem.

Secunda est, *Congregatio Cardinalium Concilii censuit, dispensationem subreptitiam, si inter consanguineos, vel affines, aut spirituali cognatione conjunctos, carnalis copula præcessisset, cujus mentionem in supplicatione non fecissent; propterea quod tales consanguinei, affines, & cognati spirituales, per hanc carnalem copulam redditi, sunt inhabiles ad contrahendum matrimonium; ex eo quod dicuntur commisisse incestum, qui impedit incestuosos contrahere matrimonium: ideo pro validitate dispensationis super gradu prohibito necessariam esse jure expressionem copulæ carnalis, prout stylus Curiæ observat*, idem advertit addit. ad Navarr. *cons. 9. de consang. & affin.* dicens, *Adverte, quia refertur Congregationem censuisse consanguineos, vel affines, qui tacita copula obtinuerunt dispensationem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, esse subreptitios, & matrimonium posteà contractum esse nullum*, ac propterea prædictis declarationibus standum esse, ait Ledes. *de matrimon. q. 56. art. 5.*

Quæ quidem omnia vindicare sibi locum, certum est, quamvis copula prædicta habita fuerit post litteras dispensationis, seu mandati de dispensando, obtentas, nondum à Delegato exequutioni demandatas; quia adhuc nulla erit talis dispensatio, ob tacitam carnalem cognitionem hujusmodi.

Nam antequam Ipse Delegatus dispenset, dispensatio non est perfecta, quia non poterit eam exequi, nisi prius verificentur in eis exposita; quare ita erit, si ac à principio carnalis cognitio hujusmodi contigisset, propter rationem desuper allatam: nempe quòd incestus sit de jure impedimentum, ac propterea ad revalidandum hujusmodi mandatum de dispensando requiruntur necessariò aliæ literæ in forma, *Perinde valere*, ubi narrandum erit, videlicet, Oratores alias impetrasse literas dispensationis, & asseritur in substantia tenor priorum literarum; ac subinde; ita prosequitur, videlicet, *Quibus quidem literis Vicario præsentatis, idem Vicarius contenta in eis verificari mandavit; & cùm in verificatione præfata ei constitisset, ante literas hujusmodi obtentas, Oratoribus prædictis impedimentum hujusmodi scientibus: Oratorem prædictum, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso, hac causa foret, Sanctitatem Vestram, & Sedem Apostolicam ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi, sed solum vesana libidine victum Oratricem cognovisse, ad illarum ulteriorum exequtionem procedere recusavit. Cùm autem Pater Sancte, nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, dicta Oratrix diffamata, & innupta remaneret, graviaque exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prædicti, quatenus, ne dictarum literarum frustentur effectu, amplioris gratiæ favore prosequendo, eidem Vicario, ut negotium hujusmodi reassumens, literasque præfatas valere decernens, eosdem Oratores ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro absolvat; Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimè decernat, ac ad dictarum literarum exequtionem, servata aliàs earum forma procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in eis de carnali copula hujusmodi facta, eosdemque Oratores desuper absolvi mandatum fuisset, committere & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac omnibus*

bus illis, quæ E. S. V. in eisdem literis non obstare voluit, cæterisque contrariis quibuscunque, cum clausulis opportunis.

Et additur etiam clausula, *Et recepto ab eis juramento quod sub spe facilius habenda dispensationis hujusmodi, incestum hunc non commiserit*, de qua quidem clausula infrà erit habendus sermo.

Ita neque valere dicimus dispensatiooem, si copula carnalis fuit habita post Datam supplicationis, Navar. *cons.* 10. *& 11. de consang. & affin.* & pluries fuit declaratum per eandem Sacram Congregationem, ut per infrascriptas declarationes, quarum.

Prima, *Qui Romam miserunt pro dispensatione, & ha-*
42 *bito nuncio, quod literæ fuerunt expedita, contraxerunt, vel
se cognoverunt, & ita verum est fuisse expeditas, & habere Datam ante contractum vel commixitionem, nullas dispensationes esse, Congregatio Cardinalium censuit. Et idem visum est etiam, quod literæ non essent in totum expeditæ, sed supplicatio signata, & datata, & in totum expedita,*

Secunda, *Congregatio Card. Concilii censuit, dispensationem reddi nullam ex copia precedente dispensationem, si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione, copulam vero supervenientem post dispensationem ab Ordinario factam non impedire matrimonii validitatem*, quas quidem declarationes refert Garc. *de benef. par. 8[illegible] n. 38. ad 92.* ubi plura in proposito congerit.

Ait etiam Quar. *in Summa Bullar. verbo, matrim. dispensationes*, quòd praxis Romanæ Curiæ, pariterque Sacra Congregatio Concilii voluit, quòd dispensationes factæ, non expressa copula inter consanguineos vel affines, post commissionem Romani Pontificis factam Ordinario, de dispensando, antè tamen, quàm ab ipso dispensetur, subreptitiæ sint, & nullæ.

43 Quando verò copula intervenerit post dispensationem
ab Ordinario factam, nempe post decretum dispensationis, quod liceat Oratoribus contrahere, non obstante tali impedimento, quamvis virtute talis dispensationis matrimonium nondum contractum fuerit, dispensatio prædicta absque dubio valet; Cujus quidem rei ratio prompta est, nempe quia, ut ait Sanch. *de matrim. lib. 7. disputat. 5. num. 6.* nulla alia ratione accessus ad consanguineam, usque ad quartum gradum est incestus, nisi quia Ecclesia taliter con-
44 junctos impedit matrimonium contrahere, ac sic contra-
ctum dirimit; ergo, sublata matrimonii prohibitione inter hujusmodi consanguineos, sive per Pontificis dispensationem, sive derogationem legis dirimentis, in illo gradu, jam ampliùs coitus, etiam infra dictum quartum gradum, non est incestus; qui nihil aliud est, nisi commixtio venerea inter consanguineos, vel affines, absque dispensatione matrimoniali; quam quidem definitionem tradit Cajet. *in summa ver. incestus, in princ.* unde sublatis impedimentis matrimonialibus per dispensationem, copula carnalis in omnibus casibus, in quibus cessat matrimonii prohibitio, erit quidem simplex fornicatio, cujus supervenientia, post dispensationem jam factam, licèt matrimonio nondum contracto, non exposcit novam dispensationem, id. Sanch. *n. 6. 15. &* 16. quia cum jam Oratores sint per decretum Ordinarii, in exequutionem literarum Apostolicarum, dispensati, & habilitati ad contrahendum matrimonium copula postmodum superveniens ante contractum matrimonium, non erit incestuosa, & consequenter non inducit impedimentum incestus, & esto esset incestus, non dirimeret matrimonium; cùm solum sit impedimentum impediens, id. Garc. *d. c. 3. num.* 74. quòd est in praxi valde notandum, quia etiam peritissimi viri circa id decipiuntur. Idemque erit, nisi dispensatio fuerit concessa in forma gratiosa, quæ non desideret alicujus Exequutoris ministerium; Sed hodie dispensationes, præcipuè matrimoniales, nunquam aut raró expediuntur in forma prædicta, nulla illarum exequutio committitur Ordinario, seu illius Vicario, qui cognita precum veritate, dispenset, ut aliàs diximus.

Proindeque, ipsa Sac. Congregatio Concilii *sub die* 12. *Januarii* 1606. declaravit, dispensationis literas super gradu prohibito obtinentes, si eis non præsentatis contraxerunt, vel se carnaliter cognoverunt, nova egere dispensatione. Si verò sic Consanguinitatis, vel affinitatis gradu conjuncti, carnale commercium habuerunt; eoque expresso, literas à Sede Apostolica, quibus Ordinario com-
mittebantur, obtinuerint, easque illi præsentarunt, & veritate causæ probata, dispensationem assequuti sunt: & deinde, non contracto adhuc matrimonio, se iterùm carnaliter cognoverunt, nova non requiritur dispensatio, teste Barbos. *in collect. bull. verbo dispensare, fol. mihi* 277.

Quod quidem in tantum procedit, ut etiam si Orato- 45
res, post decretum dispensationis ab Exequutore factum, vigore dictarum literarum, nihilominus, ignorantes hujusmodi decretum, matrimonium contraxerint, seque carnaliter cognoverint, valeat matrimonium, etiam si nondum sciverint sententiam Exequutoris de eo contrahendo; quia ipsi habent jam intentionem contrahendi, quatenus esset consequuta gratia dispensationis; post cujus concessionem ab ipso Exequutore factam, statim ipsi Oratores efficiuntur materia legitima ad contrahendum, id. Garc. *p. 7. c. 2. sub num. 40. vers. non obstat*, qui superiori *vers. quarto oppugnabatur*, id exemplificat in eligentibus: qui, si sint excommunicati, & tamen post absolutionem, quam ignorabant, eligunt, valet electio, per Archid. *in c. quanto, in fin. 2. q. 4.* & tenuit Rot. coram Seraph. *in una Calciaten. Canonicatus, 6. Martii* 1589. sicut etiam ante notitiam, prodest restitutio Principis, ac libertatis concessio, per tex. *in l. ejus, qui Provincia, §. fin. ff. si cert. pet.* & in propriis terminis, vide Ludovis. *dec. 461. num. 9.* & penes Farin. *dec.*
166. nu. 10. par. 1. tom. 1. 46

An autem exprimendum sit, quot vicibus ipsa copula
carnalis fuerit inter Oratores sequuta, videtur, affirmati- 47
vè respondendum; per hac rationem, quia lex, & Prin-
ceps difficilius parcit bis, aut pluries peccanti, quàm semel; 48
nam peccata tanto graviora censentur, quanto diuturniora, ut clarè constat ex tex. *in cap. fin. in princip. de consuetud. & cap. non debet, in fin. ibi cum diuturnitas temporum non minuat peccatum, sed augeat, de consang. & affin.* ac propterea iteranti negligentiam, seu peccatum difficilius subvenitur, difficiliusque indulgetur, *l. nemo deinceps, circa fin. C. de Episcop. aud. & ibi not.* Bart. *& facit cap. hoc vestra cum gloss. 10. 11. dist. feli. in cap. postulasti, vers. per istum tex. de rescrip.* Paris. *cons. 1. numer. 70. vol. 1.* 49

Et quod delictum iteratum gravius puniatur, tex. *est in l. capitalium, vers. quod si correctio, ff. de pœn. & in l. desertorem, circa med. ff. de re milit.* & peccatum iterans, ingratus habetur acceptæ remissionis, *cap. qui recedit, de pœnit. dist. 4.*

His tamen non obstantibus, ac omissis responsionibus ad supradicta contraria, oppositum servatur in praxi: præcipuè circa hujusmodi dispensationes matrimoniales, cum expressione copulæ sequutæ; sufficit enim, copulam hujusmodi narrare in genere; & sic dicere, quòd Orator Oratricem cognovit, ut etiam testatur Sanch. *lib. 8. disp. 24. numer. 7.* quia non facit ad rem, quòd semel, aut pluries illa fuerit sequuta, nec majus impedimentum surgit ex copula pluries habita, quam ex semel habita, & ita se habet stylus.

Nec circa hanc praxim omittendum putavi, quòd si li- 50
teræ dispensationis fuerunt in foro conscientiæ tantum obtentæ per Officium Sacræ Pœnitentiariæ super impedimento primi, aut secundi gradus ex actu fornicario, occultè proveniente; quia, scilicet Orator cognovit mulierem; & deinde illius filiam, vel è contra; aut si unam illarum cognovit, & deindè cum altera de matrimonio contrahendo publicè tractavit; vel super quocunque alio occulto impedimento, & post dictarum literarum impetrationem, antequam tamen Confessarius dispenset, denuo
Orator ipse habet carnalem accessum, sive ad matrem, sivè 51
ad filiam supradictam, vel aliàs quoquomodo cum quavis, ex supradictis mulieribus reiteravit copulam, non ob id opus erit nova dispensatione; sed liberè poterit ipse Confessarius prædictas literas exequi; attento quòd, tunc tantùm requiritur nova dispensatio super nova copula, quando videlicet, literæ fuerunt obtentæ pro utroque foro in forma
pauperum, ut infra, suo loc. dicetur; non autem, si per 52
ipsam Pœnitentiariam in foro conscientiæ tantùm: aut si pro illis fuerunt soluta consueta jura Officialium, cùm debita compositione in Dataria Apostolica, ita enim, ut omnes sciunt, servata in praxi.

Neque unquam contrarium fuit observatum, aut declaratum per Sacram Congregationem Concilii, cùm ea nun-
quam se ingerat materiis Sac. Pœnitentiariæ, quæ quidem 53
habet suam peculiarem Cõgregationem, in qua deciduntur 54

casus, inibi pro tempore contingentes. Declarationes autem, quæ emanant ab ipsa Congregatione Concilii, regulariter loquuntur tantùm de dispensationibus matrimonialibus in utroque foro; quæ ad præscriptum ipsius Concilii Ordinariis tantùm diriguntur, non autem de illis, quæ per ipsam Pœnitentiariam in foro conscientiæ Confessariis tantummodo committuntur.

In proposito autem, tunc tantùm obstat supradicta nova carnalis cognitio ex actu fornicario, quando scilicet, accidit post matrimonium contractum; quia ex illa insurgit impedimentum affinitatis supervenientis, quo conjux prohibetur petere debitum.

Sed hic obiter videamus, quisnam possit super hujusmo-
di impedimento dispensare, an videlicet Episcopus, vel solus 55
Papa: Et quicquid in contrarium aliqui teneant; absolutè dicendum est, quòd neque Episcopus, neque alius habens jurisdictionem quasi Episcopalem; quia satis liquet, hoc impedimentum ortri ex affinitate, in qua solus Papa dispensat, ut aliàs diximus; & hoc nos docet notorius Curiæ stylus, per quem aliàs ita etiam tenuérunt omnes Domini Abbreviatores Majoris Præsidentiæ Cancellariæ Apostol. unde sæpissimè pro hujusmodi dispensationibus impetrandis porriguntur Summo Pontifici innumeræ supplicationes, eo, quo sequitur, modo, videlicet.

56 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris Francisci N. laici Neapolitan. Quòd aliàs, postquam dictus Orator matrimonium cum devota vestra Anna N. muliere etiam Neapolitan. per verba de præsenti, publicè, servata forma Concilii Tridentini, contraxerat, illudque in facie Ecclesiæ solemnizaverat, & carnali copula consummaverat, vesana libidine victus devotam vestram Ioannam, etiam N. dictæ Annæ sororem germanam, adhuc carnaliter cognovit, & ex ea prolem suscepit, quapropter coram judice sæculari accusatus, in quasdam pœnas, quas jam persolvit, condemnatus fuit. Cùm autem Pater Sancte, dictus Orator, præmissa commisisse plurimùm doluerit, & doleat, & à similibus committendis abstinere, Deo dante, firmiter proposuerit, & proponat, Cupiatque propterea in matrimonio cum prædicta Anna, ut præfertur contracto, remanere. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator præfatus, quatenus ejus statui in præmissis opportunè providendo, sibique specialem gratiam faciendo, ipsum Oratorem ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrit, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro absol[…]e; ac cum eadem Oratore, quod affinitate, ex præmissis proveniente, hujusmodi non obstante, in matrimonio prædicto cum præfata Anna, ut præfertur contracto, remanere, debitumque conjugale reddere, & petere licitè valeat, dispensare, Prolem ex dicta Anna susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & de absolutione, dispensatione, decreto, aliisque præmissis latissimè extendendis: & quòd cognominum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis, per officium minoris gratiæ expediendis.

57 Hoc autem quando impedimentum publicum est, cùm vero occultum, sufficit illius dispensationem peti per Officium Sacræ Pœnitentiariæ, ad quam etiam sæpissimè recurritur pro suprad. dispensatione; ibidemque dantur li-
58 teræ; quæ committuntur Confessario, qui, si ita est, Oratorem, postquam omnem recidivæ conversationis prædictæ, occasionem abstulerit, ab incestu, & excessibus hujusmodi absolvat, injuncta inde ei pro tam enormis libidinis excessu, gravi Pœnitentia salutari, ac confessione sacramentali &c. ipsumque Oratorem in dicto matrimonio remanere, & debitum conjugale reddere posse, & debere declaret: & nihilominus, si impedimentum hujusmodi occultum sit, & de Oratoris incontinentia probabiliter timendum est, cum eodem, ut idem debitum etiam exigere licitè valeat, dispenset in foro conscientiæ tantùm, Etsi uxori supervixerit, maneat sine spe conjugii.

59 Ad Officium S. Pœnitentiariæ hujusmodi sæpè visum fuit ab eo haberi recursum, qui matrem, & filiam cognovit, & intendit cum alia contrahere, nullo sibi jure prohibita; quare commissum est Confessario, ut Oratorem ipsum ab incestu, & excessibus hujusmodi absolveret, & cum ipso Oratore, quamvis casus hujusmodi non sit Sedi Apostolicæ reservatus, ut dicto incestu non obstante, cum aliqua alia muliere, nullo aliàs sibi jure prohibita matrimonium contrahere posset, dispensaret in foro conscientiæ tantùm.

Cùm igitur ex supradictis pateat in impedimento affinitatis supervenientis solum Summum Pontificem dispensare posse, inde sequitur, nullam habere Episcopum super
60 hoc facultatem, nisi forsan ratione jam præscriptæ consuetudinis, quamvis DD. communiter contrarium teneant, ut per Garc. *de benef. p. 11. c. 15. m. 355.*

CAPUT II.

Praxis sequitur narrativæ earundem Dispensationum.

SUMMARIUM.

1 *CAusa, ne mulier diffamata remaneat, sufficit ad dispensandum.*
2 *Diffamatio sola mulieris non sufficit pro dispensatione in primo, & secundo gradu.*
3 *Dictio*, graviter, *quid denotet.*
4 *Scandala faciunt recedere à rigore.*
5 *Scandali causa multa tolerantur.*
6 *Scandalum præbet justam causam dispensandi, ac dispensationem prohibendi.*
7 *Scandali futuri timor sufficit ad dispensandum.*
8 *Matrimonium potest Episcopus impedire ob timorem futuri scandali.*
9 *Suspiciones copulæ carnalis plures requiruntur in dispensatione matrimoniali.*
10 *Clausula*, si preces veritate niti &c. *quid importet in dispensatione matrimoniali cum copula.*
11 *Dispensationis matrimonialis executio ob novam copulam an retardanda.*
12 *Absolutio ab incestu nemini reservata.*
13 *Dispensatio, quare proviso Apostolico non detur ab Episcopo.*
14 *Incestus non expressus reddit subreptitiam dispensationem.*
15 *Absolutio ab excommunicatione quando detur à Papa in dispensatione matrimoniali.*
16 *Constitutio Greg. XIV. super dispensationibus matrimonialibus in primo, & secundo gradibus, quid contineat.*
17 *Clausula*, Recepto juramento, *quare in dispensationibus cum copula repetatur.*
18 *Clausularum geminatio ostendit majorem deliberationem.*
19 *Juramentum, quòd Oratores non se cognoverint sub spe facilioris dispensationis, in cujus manibus præstandum.*
20 *Clausula*, Dummodo copula non intervenerit, *non adicitur in dispensationibus matrimonialibus.*
21 *Quid autem, si Oratores interrogentur, an copula intervenerit.*
22 *Et quid, si negetur cum juramento, copulam intervenisse sub spe facilioris dispensationis.*
23 *Clausula*, Parito judicato; *hic quid importet.*
24 *Tribuit jurisdictionem conditionalem.*
25 *Nec sufficit cautionem præstari de parendo judicato.*
26 *Clausula*, In utroque foro dispenses, *quid importet in dispensatione matrimoniali.*
27 *Dispensationis matrimonialis litera continent mandatum de dispensando, & prolem legitimando.*
28 *Unde, matrimonio cessante non cessat mandatum legitimandi.*

29 *Resi-*

29 *Resignatione, nulla ob non publicationem existente, non invalidatur pensio.*

30 *Coadjutoria cum futura successione continet duplicem gratiam.*

31 *Gratia potest esse pro una parte, valida, & pro altera invalida.*

32 *Defectus intentionis in una parte gratiæ, non vitiat in alia parte.*

33 *Legitimatio prolis, quomodo cesset, si Oratores non utantur dispensatione ad matrimonium contrahendum.*

34 *Proles suscepta tempore, quo Delegatus malitiosè differt exequi dispensationem, an sit legitima, ut hic.*

35 *Prolis legitimanda decretum in dispensationibus matrimonialibus quomodo intelligendum.*

36 *Verbum*, prolem decernendo, *in dispensatione matrimoniali quomodo accipiendum.*

37 *Proles potest legitimari, etiam extra actum dispensationis.*

38 *Etiam per successorem Delegati.*

39 *Quod procedit etiam in dispensatione occulta cum legitimatione prolis.*

40 *Filii ex incestu habiti, an per subsequens matrimonium sint legitimi quoad omnia.*

41 *Proles legitimata in foro conscientiæ tantùm, illegitima remanet in foro fori.*

1 **DIffamata, & innupta** *remaneret*, Hæc est prima causa, propter quam petitur hic cùm Oratoribus dispensari, videlicet, ne Oratrix ex copula subsequuta, diffamata, & innupta remaneat: & sic ad succurrendum famæ Oratricis, & occurrendum malis, quæ inde evenient, dispensatur; nam, nisi ipsi Oratori nuberet, profectò nemo alius eam sic diffamatam in uxorem duceret; ac pejora quidem mala sequerentur, cessaretque bonum, quòd inde oriretur; cùm matrimonium conferat ad publicam utilitatem, Ias. *in l. veluti, ff. de just. & jur.* tribuatque humano generi immortalitatem. *Auth. de nupt. in princip. facit l. liberorum, in fin. ff. de verb. sign.*

Notandum est tamen, quòd licèt hic, & in aliis remotis
gradibus sufficiat, quòd ad impetrandam dispensationem,
simpliciter dicatur, quòd Oratrix remaneret diffamata; id
2 tamen non ita admittitur apud Datariam in propinquioribus gradibus, puta in primo, aut secundo, vel in utroque nisi dicatur, quòd ipsa mulier, etiam graviter diffamata remaneret; ac insuper, quòd ipsis Oratoribus vitæ periculum immineret, quæ quidem verba tempore fel. rec. Pauli V. initium duxerunt, & ita hodie observatur. Crederem tamen, quòd sufficeret adiicere illam dictionem, *graviter*, absq; eò, quòd dicatur, quòd Oratoribus vitæ periculum immineret; quia ipsa dictio, absque alio adjuncto,
3 potest denotare periculum, juxta illud *Cicer. primo, de offic. ibi, sic graviter ægrotare, id est periculosè*; cujus quidem sententiæ sunt etiam periti Curiales.

Graviaque exinde scandala. Sicut prima causa dispensandi desumitur ex justitia Oratricis, nimirum ad ejus famæ dignitatem illæsam conservandam, ita hæc secunda desumitur ex charitate, quæ proximis debetur, & ideò scandala faciunt à rigore juris recedere, *c. ad aures*, &
4 ibi gloss. cum multis concordantibus, *in verbo, scandala, de tempor. ordin. c. cum ex injuncto, de nov. oper. nunc. l. si de pupillo, §. si quis rivos, ff.* eod. DD. *in c. nisi, cùm pridem, de renunc.* Fel. *in c. nihil, cùm scandalo, de præscrip.* & propter
5 scandala, multa tolerantur, quæ aliàs repellerentur, & corrigerentur, Cov. *lib. 3. var. res. ca.* 10. Paris. *de resig. benef. lib. 3. q. 18. nu.* 15. Macer. *var. res. lib. 3. res. 9. nu.* 23.
6 & sicut scandalum dat justam causam dispensandi sic & dispensationem prohibendi, ut infra dicetur: & pro bono pacis inducendæ, & scandali extinguendi juris præcepta relaxantur, *ca. si fortè*, ubi gloss. *dist.* 3. dicit, quòd Princeps debet scandalis obviare; quia dant justam causam dispensandi in omni casu, etiam prohibito, Anchar. *cons.* 339. Barbos. *cons. 1. vol. antepen. lib.* 3.

Possent verisimiliter exoriri. Non enim opus est ad hanc dispensationem impetrandam, ut scandala vigeant tempore impetrationis, vel exequutionis literarum, neque verò, quòd certò, atque evidenter sint omninò futura, sed sufficit ad hanc causam probandam, quòd timeantur futura scandala, utpote inimicitiæ, & jurgia; vel quoties timetur fornicationis periculum ratione juventutis contrahentium, Felin. *cons. 26. nu.* 19. relatum per Sanch. *lib. 8. disp. 19. nu.* 9. qui *nu.* 10. docet, quòd ad ejus veritatem sufficit vel probabilis timor inimicitiarum inter utriusque consanguineos, aut incontinentiæ Oratorum, vel concubinatus inter se, vel quòd mulier, ratione infamiæ, non poterit competenter nubere, atque incontinentiæ periculum patietur, & sic causam præbet timor tantùm
futuri scandali, & ita intendit etiam ipse Summus Pon- 7
tifex per illa verba in dictis literis expressa, ibi, *Nos igitur, qui salutem quærimus singulorum, ac scandalis quibuslibet, ne eveniant, quantum cum Domino possumus, libenter obviamus &c.* unde loquitur de futuris scandalis, quæ
possent exoriri, nisi matrimonium contrahatur, sicut 8
etiam versa vice videmus, quòd Episcopus, ut aliàs diximus, potest impedire matrimonium, quando adest timor futuri scandali, Abb. *in c. cum in tua, de spons.*

Idemque dicendum est, ubi causa erit sola infamia, absq; copula sequuta; licèt illius sola suspicio adsit, sed, ut supra dictum est, una suspicio non sufficit, quia plures suspicio-
nes requiruntur, & probandæ erunt, juxta glos. *in l. 2. §.* 9
ætas, ff. de excusat. tut. ita ut Oratrix verè diffamata remaneat ob hujusmodi suspiciones, nisi matrimonium sequeretur: ex eò quòd à nonnullis visum fuit inter ipsos Oratores intervenisse oscula, amplexus, & confabulationes; ex quibus deprehenditur etiam intervenisse copulam, juxta glos. *in l. quod ait lex. ff. ad l.* Iul. *de adult.* ubi glos. ipsa ait, ex his tactibus, induci argumentum sceleris, Ruin. *cons.* 162. *n. 4. col.* 1. Bursat. *cons.* 218. *n. 3. vol.* 2. Mascard. *de probat. concl. 57. n.* 5. Covar. 4. *decr. 2. p. 7. §. 6. n.* 3. ubi voluit, mulierem reddi valde suspectam ex osculo.

Si preces veritate niti *repereris*, nempo per testium rece- 10
ptionem, qui non solum deponant super impedimento dirimenti; verùm etiam quòd fuerit Oratrix ab Oratore carnaliter cognita, adeò ut scandala possent verisimiliter exoriri; ipsaque mulier diffamata, & innupta remaneret; nec fuerit ab Oratore, vel ab alio ejus nomine rapta ab ejus domo, sed maneat in sua libertate in ipsa domo.

Hoc insuper etiam in praxi notandum est, quòd si Dele-
gato aliquo modo innotuerit, Oratores denuo habuisse in- 11
ter se carnale commercium, non debet propterea retardari exequutio dispensationis; (sicut debet, quando hæc nova copula fuerit secuta, si dispensatio fuit obtenta in forma pauperum, per rationes, & declarationes superius allatas) nam, ut benè deducit Sanch. *lib. 8. disp. 24. n.* 8. rectè poterit ipse Delegatus exequi dictam dispensationem, quæ jam retinet illius valorem; quia nondum est consummata dispensatio, sed Ordinarius, virtute mandati Apostolici de dispensando, debet dispensare; quia per hujusmodi copu-
lam, sic noviter secutam, non augetur impedimentum, & 12
nos etiam infra dicemus.

Ab incestus reatu, &c. Absolutio ab hujusmodi incestu nemini videtur reservata; ac propterea quilibet inferior potest ab illo absolvere Oratores, *vulg. jur.* attamen, quia ea petitur ad effectum contrahendi matrimonium, prævia dispensatione Apostolica, cùm non possit cum ipsis dispensari, nisi prius fuerint absoluti ab incestu, propterea stylus ita se habet, ut in supplicatione petatur absolutio, & in literis dispensationis committatur; & sic per signaturam supplicationis Papa voluit totum negotium ad se avocare, & inferiorum manus ligare, argum. tex. *in c. ut nostrum, de appell.* sicut etiam alibi diximus.

Inconveniens etenim esset, quo licèt absolutio ab incestu non sit Papæ reservata, possit tamen Episcopus, sive alius inferior ab eo absolvere, ante, vel post dispensationem obtentam à Papa, qui tanquam necessarium antecedens ad dispensationem trahit ad se etiam absolutionem, nam postquam Summus Pontifex, sive à principio aliquid agit, sive ad se revocat aliquod negotium, ligantur manus inferiorum, ut nihil valde in eadem causa per illos fieri possit, per tex. *in c. ut nostrum de appell. & in c. 1. & 2. de confirm. util. vel inut.*

In simili enim videmus, quòd si habens collationem alicujus beneficii à Summo Pontifice, indigeat aliqua dispensatione, non potest Episcopus cum eo, quoad tale beneficium dispensare; licèt alias posset, Abb. *in c. postulasti, nu. 10. de*

cler.ord.min. Simonet.*de reser.q.64.nu.6.ut per* Gonz.*gl.52. num.22.vers.Imo stylus*.

Præterea, per jam supra allatas declarationes Sacræ Congregationis habes; quòd expressio hujusmodi incestus est adeò necessaria, ut nisi ille exprimatur, dispensatio sit sub-
14 reptitia, & stylus inolevit Romanæ Curiæ, ut in supplicatione pro dispensatione cum incestuosis, ubi agitur de matrimonio contrahendo, sequuta copula scienter, vel ignoranter, super gradibus remotis, aliisque impedimentis, petatur absolutio ab excommunicationis sententia, quam Oratores propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi &c. & nihilominus postmodum in literis dispensationis super ipsa supplicatione expediendis, nunquam datur absolutio à dicta excommunicationis sententia, sed tantùm ab incestu, & excessibus supradictis, cùm dictæ excommunicationis absolutio possit etiam dari in ipsis literis. Hujus rei ratio est, quia contingere potest, quòd Oratores ob hujusmodi incestum reperiantur excommunicati per aliquam constitutionem Synodalem ab Ordinario promulgatam, sive per illius casus in Synodo Diœcesana reservatos; quia jam potest dictus Ordinarius illos in pœnam peccati excommunicare; cùm de jure incestuosi siot excommunicandi, sicque videtur, quòd hic sola supplicationis signatura sufficiat pro absolutione ab hujusmodi excommunicatione, incursa propter talem incestum.

15 Necessariò tamen danda est hæc absolutio, etiam ab excommunicationis sententia, quæ datur etiam in literis, ubi Oratores petunt secum dispensari super impedimentis Primi, & secundi gradus, cum copula sequuta, aut illius suspicione; quo casu, literæ expediuntur per Breve sub annulo Piscatoris; nam per *Constitutionem fel. record. Gregor. XIV. quæ incipit, Sicut antiquus, Anno Domini 1590. Kal. Mar-*
16 *tii, Anno Primo sui Pontificatus*, adjectæ sont excommunicationes, aliæque pœnæ contra incestuosos hujusmodi, & statuitur, quòd deinceps super primi, aut secundi tantùm Consanguinitatis, aut affinitatis graduum, etiam mixtorum impedimentis, cum quibusvis personis, neque in contrahendis, ubi carnalis copula, cum spe, vel sine spe obtinendæ dispensationis, etiam prole suscepta, vel diffamatio copulæ intervenerit, neque in sic, pro tempore contractis, etiam scandalorum & inimicitiarum, vel alio quovis prætextu, neque etiam cessantibus circumstantiis supradictis, nisi cum personis, nimirum cum magnis Principibus, & ex causis, scilicet publicis, à Concil. Trid. *sess.24. de reform. matr. c.5.* admissis, in contrahendis matrimoniis hujusmodi nullo modo, aut ipse, aut successores dispensare intendant; idque intelligendum sit, nisi contrarium expressè in dictis dispensationibus exprimatur. In virtute quoque sanctæ obedientiæ, & indignationis suæ pœna, districtè præcipiendo interdixit, ne aliquis cujuscunque status, gradus, ordinis, dignitatis, etiam Regiæ vel Imperialis, Summo Pontifici, vel Ministris ejus pro hujusmodi dispensationibus obtinendis, quomodolibet intercedat, sciturus, alioquin se in his omnino repulsam passurum. Et demum, locorum Ordinariis, in virtute etiam sanctæ obedientiæ præcipitur; ut contra hujusmodi incestuosos, tam viros, quàm mulieres, cujuscunque status, gradus, dignitatis, ordinis, & conditionis existant, juxta Sacrorum Canonum decreta procedant, ipsosque excommunicatos declarent; ac tanquam tales à Christi corpore; & Ecclesiæ Dei unitate separatos, ingressum Ecclesiarum prohibeant, & graviter puniant, atque matrimonia per eos contracta dirimant, & irrita declarent, ipsosque ab invicem separent. Et sic etiam in praxi videmus, quòd in literis dispensationum hujusmodi, quæ, ut dictum est, per Breve expediuntur, committitur Ordinario, seu Vicario, ut ipsos Oratores, non solùm ab incestus reatu, & excessibus hujusmodi, verùm etiam ab excommunicationis, aliisque censuris, & pœnis Ecclesiasticis & temporalibus, tam à jure, quàm ab homine, contra similia perpetrantes, promulgatis, quas ipsi Oratores propterea incurrerunt, absolvat: quod quidem non servatur in dispensationibus super gradibus remotioribus.

Et recepto ab eis juramento

&c. Non enim sufficit Oratores narrasse Summo Pontifici in principio supplicationis, quòd non se cognoverint sub spe facilius habendæ dispensationis, sed ille vult hæc verba apponi in dispositiva li- 17
terarum, quæ magis attenditur, quàm narrativa, Ludovis. *decis.522.nu.4.* ut per ea sic geminata deprehendatur, voluisse Papam omninò debere fieri mentionem de incestu, cùm spe facilioris dispensationis; quia ista geminatio clausularum, seu verborum, ultra solitum operatur, & ostendit majorem deliberationem, Bald. *in l. frustus C. de action. empti.* 18
Ias. *in l. nominatim, nu.8. ff. de lib. & posth.*

Quod quidem juramentum debet præstari in manibus ipsi Delegati; nam licèt, quoad receptionem testium, possit 19
ille alium subdelegare, ut aliàs diximus; hoc tamen sibi permittitur post accepta juramenta testium, ut ait Genuen. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.69. sub n.9.* cætera verò omnia tenetur per se ipsum explere, per tot clausolas in dictis literis appositas, ex quibus impeditur subdelegatio; cùm sit electa industria personæ, per ea quæ tradit Menoch. *de arbit. jud. lib.1.q.68.n.1.* Sanch. *lib.8. disp.27.n.48.* Thesaur. *for. Eccles. p.1. cap.5. nu.49. & p.2. cap.2. nu.16.*

Verùm, quia attenta veriori opinione, per prædictas clausulas denotantes simpliciter electionem industriæ personæ, non impeditur subdelegatio quoad reliqua; cùm quamplurimæ sint diœceses talis amplitudinis, ut Oratores satis distent à Civitate, ubi est Episcopus, & illius Vicarius, ita ut non sit ita facilis ad illos accessus, propterea consuetudine introductum est, ut video, tam in hac, quàm in aliis Curiis Ecclesiasticis, observari, ut hoc juramentum committatur Parocho Oratorum, seu Vicario foraneo illius loci; cui mandatur ab ipso Delegato, ut ab ipsis Oratoribus recipiatur hujusmodi juramentum, eosque absolvat ab incestu, prævio decreto ejusdemque Delegati, tenoris sequentis, videlicet:

Per illust. & admodum Reverendum D. Vicarium Generalem N. Delegatum Apostolicum fuit provisum, & decretum, quòd supplicantes absolvantur, prout præsenti decreto absolvi mandatur in foro ab incestu, & excessibus in literis Apostolicis expressis, à Rever. Parocho S. Mariæ Gratiarum loci N. imposita eis pro modo culpæ pœnitentia salutari; recepto prius ab eis juramento, quòd sub spe faciliùs habendæ dispensationis hujusmodi incestum non commiserint, &c.

Hic profectò cadit illa quæstio, quam movet Sanch. *d.li. 8. disp.25. nu.15.* nempè, quid dicendum sit, quando Sum. Pontif. dispensat cùm consanguineis, vel affinibus sub hac conditione, *dummodo copula non intervenerit*? Cui quæstio-
20 ni nos breviter, juxta praxim, respondendum esse duximus, quòd hodie (quidquid antea observatum fuerit) nunquam in dispensationibus istis apponitur clausula, ut super hoc interrogentur, quæ tantum apponitur, quando dispensatio impetrata est cum mentione copulæ; quia tunc accipitur juramentum, quòd sub spe faciliùs habendæ dispensationis non se cognoverint, ut supra dictum est.

21 Verùm si nihilominus contingat, ipsos Oratores ab executore interrogari, an copula prædicta intervenerit; si ita sit, eaque fuerit occulta, nec super ea obtenta dispensatio in foro conscientiæ ab officio Sacræ Pœnitentiariæ, tenentur Oratores illam fateri ad judicis interrogationem, ait enim id. Sanch. *d.n.15.* quòd si nolint fateri, non utantur dispensatione; ea enim interrogatio non eò tendit, ut illi puniantur, sed ut impediatur usus subreptitiæ dispensationis, & matrimonium irritum: sed posteà contrarium sentiendo, ait, hoc modo Oratores, negando ipsam copulam, omni culpa vacare, quamvis id negetur, etiam cum juramento; quia hoc juramentum est verum; cujus sensus est, non feci incestum, ut subitat in hoc foro externo, in quo judex rogat.

Nunquam tamen defuerunt, qui sub spe facilius impetrandæ dispensationis, se carnaliter cognoverunt, & literis dispensationis hujusmodi impetratis, medio juramento, spem hanc ab eis conceptam, negarunt: quòd, si fuerit 22
ita occultum, ut per Officium Sacræ Pœnitentiariæ illis succurri possit, ad illud habetur recursus, narrando, quòd ipsi aliàs cupientes invicem matrimonialiter copulari, dispensationem à Sede Apostolica super impedimento quarti Consanguinitatis, quo invicem sunt conjuncti, cum copula obtinuerunt; nulla tamen facta mentione, quòd sub spe faciliùs habendæ dictæ dispensationis, se carnaliter cognoverant; immò id coram Ordinario loci, cui literæ

prædi-

prædictæ fuerunt directæ, medio juramento negarunt: & quia oceoltum est, Oratores spem hujusmodi tacuisse, publicum verò impetrasse prædictam dispensationem; & nisi illa ad effectum perducatur, scandala oritentur, proindeque Confessario committitur absolutio à præmissis, & dummodo occultum sit, dictam dispensationem nullam esse ob spei prædictæ taciturnitatem; ut postquam cum ipsis Oratoribus super dicto impedimento, & aliis præmissis, servata forma dictarum literarum, dispensatum fuerit, cum ipsis Oratoribus dispenset.

Pari modo succurritur Oratoribus, qui cupientes etiam matrimonialiter copulari, ut faciliùs dispensationem super aliquo impedimento impetrarent, se carnaliter cognoverunt, & cum hac spe obtentis literis dispensationis intra tempus separationis sibi à Delegato impositæ, se denuo carnaliter cognoverunt; & licèt contenta in eisdem literis adimpleverint, nondum tamen ad actum præstationis juramenti, quod sub dicta spe se non cognoverint, devenerunt; & quia ob tacitam spem prædictam, & novam copulam subsequutam, de validitate dictæ dispensationis dubitant, cùm publicum sit, ipsos d. literas dispensationis impetrasse, ac in eis cootenta adimplevisse, impedimenta verò ex præmissis provenientia occulta sint; & nisi matrimonium contrahatur, scandala oritentur, committitur similiter Confessario, ut eos absolvat; injuncta inde eis gravi pœnitentia salutari; quòdque arbitrio ejusdem Confessoris faciant eleemosinam, illius nutu in pauperum alimenta distribuendam. Et dummodo impedimentum ex incestuosa cognitione, ac spe prædicta proveniens, occultum sit, & nisi matrimonium contrahatur, scandala oritentur, cum ipsis Oratoribus, postquam aliàs ritè, & juxta formam literarum prædictarum, verificatisque in eis narratis super impedimento dicti Tertii gradus Consanguinitatis dispensatum fuerit, quòd, præmissis non obstantibus, cum eisdem dispenset.

Et quatenus, &c. parito judicato.

23 Quod quidem intelligendum est, si Ordinarius ipsos Oratores ob hujusmodi incestum fortè declarasset excommunicatos, ut dictum est, aut illos quoquomodo ad alias pœnas condemnasset; quandoquidem debent illius seotentiæ latæ, seu ferendæ priùs omninò parere. Idem quoque dicendum est, si fuerint ad forum judicis sæcularis delati, ut plectantur pœnis incestus; utroque enim casu tenentur parere: ut innoit illa dictio, *quoquomodo*, quæ cùm sit universalis, comprehendit omnes modos, Menoch. *cons.* 344. *n.* 19. Mascard. *de prob. concl.* 1131. *num.* 16.

Nec priùs possunt Oratores ipsi ad matrimonium vigore dispensatioois admitti, quàm judicato paruerint; clausula enim hæc, *parito iudicato*, tribuit jurisdictionem conditio-
24 nalem; ac propterea illam suspendit, donec fuerit paritum, & processus dictæ dispensationis anteà factus erit nullus, & sine jurisdictione, Rot. Rom. apud Farinac. *decis.* 68. *nu.* 1. *tom.* 1. *p.* 1. & ita neque Vicarius Executor, nec Ordinarius potest procedere, nec Oratores possunt audiri, nisi priùs verificato, quod paruerint judicato, Put. *decis.* 16. *ut lit. pend. & decis.* 429. *lib.* 1. ac debent parere integraliter, Ludovis. *decis.* 566. *num.* 2. *& ibi addit. num.* 3. quia cum dicta verba posita sint in ablativo absolutio, conditionem important, *l. à testatore, ff. de condit. & demonstr.* Ias. *in l.* 2. *nu.* 12. *C. de jur. emphyt.* Caputaq. *decis.* 111. *nu.* 3. *p.* 1.

Propterea non sufficit, quòd Oratores velint præstare
25 cautionem de parendo judicato, ut possit interim delegatus exequi literas dispensationis; cum id positum sit sub conditione, quare debet adimpleri in forma specifica, non autem per equipollens, juxta *tex. in l. qui heredi, §. Mævius, ff. de condit. & demonstr.* Surd. *cons.* 186. *nu.* 19.

26 **In utroque foro** *authoritate nostra dispenset.* Hìc enim publicum est Oratores inter se carnale commercium habuisse; quia forte Oratrix ab Oratore antea gravida reddita est; ac propterea egent absolutione, & dispensatione pro utroque foro. Si enim copula esset occulta, parum refert, de ea in dispensatione pro foro externo mentionem fieri, si alia allegatur causa ad contrahendum; cùm satis sit, petere absolutionem in Sacra Pœnitentiaria, explicato quoque ibi impedimento dirimenti, super quo aut dispensavit, aut dispensaturus est Pontifex, & ita docet quotidiana praxis, & testatur Sanchez *d. l.* 8. *disp.* 25. *num.* 11. qui ibi subdit, quòd super incestu non impetratur vera dispensatio, cùm ille non sit impedimentum, sed suppletur vitium dispensationis Pontificiæ, in qua narrandus est hic incestus, ut valida esset.

Verum est tamen, quòd stylus Sacræ Pœnitentiariæ requirit, quòd in his casibus non modo petatur absolutio ab incestu, verùm etiam dispeosatio super impedimeoto, licèt jam super eo obtenta fuerit, vel obtinebitur dispensatio in utroque foro.

Prolem susceptam, *si qua sit, & suscipiendam, &c.* Duo in his 27
literis conceduntur, nempè mandatum de dispensando, ac potestas legitimandi prolem susceptam, & suscipieodam; & sic unum ab altero distinctum; Unde si fortè mandatum, quoad dispensationem super impedimento dirimenti, non potuisset habere effectum, propter supervenientem mortem alterius Oratorum, valebit nihilominus potestas legitimandi prolem hujusmodi, etiam in præjudicium venien- 28
tium ab intestato. Anchar. *cons.* 409. quem refert Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gl.* 5. §. 9. *n.* 27. Rot. *decis.* 207. *n.* 2. & 3. *p.* 1. *divers.* Seraph. *decis.* 1121. sicut dicimus à pari, quod nulla existente resignatione, ob non factam publicationem à 29
resignatario cum reservatione pensionis, resignans non amittit pensionem sibi reservatam, vel aliud jus, Paris. *de resignat. benefic. lib.* 11. *quæst.* 7. *numer.* 57. quare si hujusmodi beneficium impetretur ab alio, iste impetrans tenebitur ad pensionem jam impositam ad favorem resignantis, Gratian. *disceptat. forens. cap.* 138. *numer.* 50. ita pariter 30
in gratia Coadjutoriæ cum futura successione, quæ continet in se duplicem gratiam æque principalem, quarum una est gratia Coadjutoriæ, quæ expirat per obitum Coadjuti; altera verò continet futuram successionem, cùm primùm vacaverit beneficium, juxta tenorem literarum prædictæ Coadjutoriæ, id. Gonz. *d.* §. 9. *n.* 53. & ego ipse dicam in *mea pract. benef.*

Ita in proposito dicimus, quòd possunt literæ hujusmodi exequutioni demandari, quoad illam partem, quæ continet legitimationem prolis; quamvis non possint quoad aliam, quæ continet impedimenti dispensationem, Rota *dec.* 207. *p.* 1. *div.* cujus verba sunt, videlicet.

Domini tenuerunt dispensationem ad effectum legitimationis filiorum valuisse, quia gratia Pœnitentiaria continebat duo æque principaliter, mandatum, videlicet, de dispensando, ut Ioannes Baptista, & Angela manerent in matrimonio contracto, non obstante Quarto Consanguinitatis gradu, quo erant coniuncti, & de legitimando filios, jam natos: qui filii jam nati, stante prædicto Consanguinitatis impedimento, non efficiebantur legitimi, ob legitimum matrimonium subsequutum ex *Abbas in cap. tanta, num.* 14. *qui fol. sint legit.* sed proveniebat hæc legitimitas ex approbatione Papæ; qui ratificando matrimonium, ita de facto contractum, legitimavit prolem in figura matrimonii susceptam, ut per Anchar. *cons.* 409. Put. *dec.* 484. *lib.* 2. Unde licèt gratia, quoad contractum matrimonii, non possit habere effectum, debet tamen demandari exequutioni, quoad legitimitatem; in qua nullum adest impedimentum, Butr. *in cap. constitutus, n.* 22. *de rescript.* Felin. *in c. sedes col.* 1. *n.* 2. *eod. tit.* Et hæc duo dixerunt Domini contineri in gratia, non tanquam connexa, vel dependentia ad invicem, sed tanquam æquè principalia; quia oarrata sunt apta, & sufficientia ad utrumque etiam principaliter obtineudum.

Nulli enim dubium est, neque inconveniens oritur, quod eadem gratia pro una parte sit valida, unde licèt esse- 31
set, quoad partem invalidam, sustinetur tamen quoad validam, *dict. cap. si eo tempore de rescrip. in* 6. sicut etiam dicimus, quòd defectus intentionis in una parte gratiæ vitiat gratiam in alia parte distincta, & separata, in qua cessat 32
defectus, idem Gonz. *dict.* §. 9. *num.* 59.

Hinc inferri etiam potest ad casum permutationis duorum beneficiorum, quæ non desinit valere, quamvis alter compermutantium, ob supervenientem mortem, non assequatur beneficium; quia, cùm una collatio facta ea causa permutationis sit ab alia separabilis, licèt altera non habeat effectum, non propterea desinit valere permutatio quoad aliam, sicut aliàs diximus de eo, qui obtinuit dispensationem matrimonialem super duobus impedimentis; nam si tempore exequutionis literarum dispensationis non duo impedimenta, sed unum tantùm aderit, valebit dispensatio, quoad illud impedimentum; quòd verè, & realiter existit; quia utile per inutile non debet vitiari, ut

per Achillem de Graff. *decis. 3. num. 4. & 5. super reg. de valore exprim.* sicut passim practicatur, & supra diximus.

Cessabit tamen ratio præmissorum, si obtenta dispensa-
33 tione cum supradicta mentione legitimationis prolis, parentes, pœnitentia ducti in casu matrimonii contrahendi, non inirent ipsum matrimonium; nam tali casu credit Sanch. d. *disp. 7. num. 5.* non valere hujusmodi legitimationem, quæ conceditur tantùm in favorem dicti matrimonii contrahendi, cùm aliàs dictam legitimationem Papa non concessisset; quia, cùm nulla ratio reddi possit, ex qua hæc legitimatio deprehendatur, profectò ea facienda per Exequutorem dispensationis, dependet à matrimonio contrahendo; quare, nisi illud contrahatur, cessat causa; & sic cessare debet effectus, *vulgatis juribus &c.*

Est autem dispar ratio de hoc, & casu superiori: in illo enim, quòd gratia dispensationis debitæ exequutioni non demandetur, impedimentum est necessarium, puta ob mortem; hìc autem est voluntarium; quare, licet gratia dispensationis super impedimento canonico sit distincta à gratia legitimationis prolis, quo fit, ut reddita impossibili illius exequutione, possit hæc exequutioni mandari; nihilominus tamen, quia prolis legitimatio pertinet ad bonum matrimonii, quod conjuges voluntariè respuunt in secundo casu; ideò sine illo locum habere non debet.

Hinc, dispensatio præsumitur inter virum, & uxorem, qui in gradu prohibitu contraxerunt, si per decem annos cõtinuos, & ultra in matrimonio vixerunt, & mortui sunt; quia diuturnitas, qua in figura matrimonii fuerunt vir, & uxor, facit, quòd proles illegitima habeatur pro legitima, concurrente publica ignorantia, Caputaquen. *decis. 269. par. 1. & decis. 25. nu. 1. par. 2.*

Neque ab hac nostra praxi dissonat, quòd notat *Genuen. in prax. Cur. Archiep. Neap. cap. un.* in casu dispensationis matrimonialis, nimirum, quòd si ex dispositione testatoris non possunt aliqui succedere, nisi fuerint nati ex legitimo matrimonio; & quidam consanguinei de facto contraxerunt matrimonium; postmodum verò impetrarunt dispen-
34 sationem à Papa, directam Episcopo, qui cum eis dispensaret, si ipse Episcopus malitiosè adhibuerit moram in dispensando; & interim filius natus est, qui natus esset legitimus, si Episcopus dispensaret, an talis filius succedat? & concludit affirmativè, cùm dispensatio debita fuerit, per diversa jura, ibi per eum allegata.

35 **Legitimam decernendo,** Non enim sufficit dispensare vigore harum literarum, ut matrimonium contrahatur, nisi in licentia, seu decreto Ordinarii exprimatur, quòd etiam legitimaverit prolem anteà susceptam; quia illa non remanebit legitima vigore matrimonii; sicut ea, quæ post illud contractum, suscipienda erit; nam proles post contractum matrimonium suscipienda, est ex natura rei legitima, tanquam ex vero matrimonio orta; proles verò jam anteà suscepta non legitimatur per subsequens matrimonium, cùm illa sit spuria, per tex. *in cap. tanta, qui fil. sint legit.* & sic solùm legitimatur ex decreto Ordinarii, seu alterius Exequutoris literarum hujusmodi dispensationis, cui committitur, ut si preces veritate niti repererit, cum Oratoribus super impedimento dispenset, ac decernat prolem susceptam legitimam, Sanch. *lib. 8. disp. 7. n. 16. circà medium*, ubi subdit, quòd supradictum verbum, *decernendo*, accipitur propriè pro decreto interponendo respectu prolis susceptæ, & impropriè pro declarando respectu prolis suscipiendæ.

Sed quid agendum, si Exequutor, dispensando super impedimento supradicto, omiserit prolem susceptam legitimam decernere, an poterit eam quandocunque decernere, etiam extra actum dispensationis?

Et hoc videtur deduci ex iis, quæ supra diximus, nempe, quòd unum ab altero non dependet; ac propterea dictus Exequutor, post literarum exequutionem, quoad dispensationem, poterit quandocunque sibi placuerit, durante ejus officio, ipsam prolem legitimam decernere; quia exequendo quoad dispensationem tantùm, non fuit plenè fun-
38 ctus officio suo, partem sibi commissam relinquens, id. Sanch. *d. disp. 7. nu. 17.* ubi etiam subdit, quòd si jam Exequutor deposuerit officium, vel obierit, vel fuerit absens à diœcesi, ejus successor in officio, poterit exequi has literas quoad legitimationem prolis.

38 Sicut etiam id locum sibi vindicat in aliis dispensationibus super impedimento occulto in foro conscientiæ tantùm impetratis; quæ juxta stylum Sacræ Pœnitentiariæ diriguntur discreto viro Confessori Magistro in Theologia, vel decretorum Doctori; nam si ipse dispensaverit tantùm super impedimento occulto, & omiserit declarare prolem legitimam juxta facultatem sibi traditam, posset Orator eligere alium similem Confessarium, qui declaret hujusmodi prolem legitimam; & hoc modo creditur intellexisse Sanch. *d. nu. 17.* licèt id non explicet.

Nescio tamen, quo modo id posset in praxi servari, stante clausula apposita in fine literarum ejusdem Sacræ Pœnitentiariæ, nempe quòd Confessarius teneatur lacerare dictas literas, postquam illarum vigore dispensaverit, & hoc sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ut suo loco dicetur; quomodo enim alteri Confessario præsentari poterunt, si illæ non extant? rescriptum namque tribuit jurisdictionem Exequutori, Cassador. *super regul. decis. 33. nu. 3. & de restit. spol. decis. 8. nu. 10.*

Superest, breviter videamus, num filii habiti ex incestu narrato in supradictis literis dispensationis, post illarum 40
exequutionem, efficiantur legitimi per matrimonium subsequens: & ex eo verè legitimi censeantur, quoad omnia, etiam ad successiones, fideicommissa, & majoratus; sicut naturales, an verò legitimatio ista sit censenda, ac si esset facta à Summo Pontifice separatim, absque matrimonio; ita ut solum prosit ad spiritualia, & Ecclesiastica, ut in dies impetrantur ad ordines, & beneficia; & sic tanquam facta per rescriptum Papæ?

Hanc quæstionem movet Garc. *de benef. p. 7. cap. 2. nu. 39.* qui *numer. 40.* resolvit, quòd hujusmodi illegitimi per subsequens matrimonium efficiantur legitimi, quoad omnia, etiam ad successiones, fideicommissa, & majoratus; cùm ista legitimatio non fiat per Papam, absque matrimonio, sed ratione matrimonii, & respectu illius, dependenter ab illo; extendendo, & ampliando dispositionem, & favorem, *cap. tanta, qui fil. legit.* ut intret etiam in isto casu; ex eo quòd si Oratores sic dispensati posteà non contraherent matrimonium inter se, proles anteà suscepta non remaneret legitima; nec virtute hujusmodi dispensationis possent, ut diximus, legitimari.

Et hic obiter nota, quòd cùm proles legitimabitur per Confessarium, vigore literarum Sacræ Pœnitentiariæ in foro conscientiæ tantùm; si impedimentum ad contrahendum, quod prius erat occultum, detegetur, ipsa proles re- 41
putabitur illegitima, Sanch. *l. 8. disp. 34. num. 47. & seq.* donec desuper fuerint impetratæ literæ dispensationis in utroque foro, cum consueta clausula, legitimationis prolis susceptæ, &c.

CAPUT III.

Praxis Dispensationum matrimonialium, de scienter contracto.

SUMMARIUM.

1 **D***ispositio* Concil. Trid. sess. 24. cap. 5. de refor. matrim. *an habeat locum in quibuscunque impedimentis dirimentibus.*
2 *Resolvitur affirmativè, & quæ sit ratio.*
3 Clem. eos, de consang. & affin. *tenor proponitur.*
4 *Matrimonium in gradibus prohibitis scienter contrahentes, ex Constitutione* Clem. VII. *puniuntur, & illius tenor proponitur.*
5 *Et quomodo puniantur ex Constitutione* Pauli IV. *cujus tenor etiam proponitur.*
6 *Causa justissima requiritur ad dispensandum cum iis, qui scienter contraxerunt.*
7 *Formula supplicationis dispensat. de scienter contracto.*
8 *Matrimonium fuisse scienter contractum, in supplicatione explicandum.*
9 *Error juris non prodest.*
10 *Ignorantia juris neque rusticos excusat,*
11 *Matrimonium scienter contrahens in gradu prohibito invitus, non punitur.*
12 *Et quinam alii sint ab illius pœnis immunes.*
13 *Clausula,* Non quidem peccandi data opera &c. *cur apponatur in dispensationibus de scienter contracto.*
14 *Dispositio* Clem. Eos de consang. & affin. *ligat tantùm contrahentes matrimonium.*
15 *Et an puniat consulentes matrimonium, sic scienter contrahi.*

16 *Me-*

16 *Mediator criminis, dicitur ipsum delictum committere.*
17 *Pœna non extendenda de uno casu ad alium.*
18 *Matrimonium clandestinum, quod dicatur.*
19 *Forma substantialis non potest alterari.*
20 *Matrimonium clandestinum sex modis contrahitur.*
21 *Matrimonii clandestinitas ad tres species restringitur.*
22 *Matrimonium de facto contrahentes incurrunt pœnas* Clem. Eos de consang. & affin.
23 *Et qua sit ratio.*
24 *Matrimonium ignoranter contrahentes, omissis publicationibus, puniuntur.*
25 *Formula supplicationis de matrimonio ignoranter clandestine contracto proponitur.*
26 *Paria sunt, aliquid non facere, vel minus legitime facere.*
27 *Dispositio* Clem. Eos de consang. & affin. *non punit carnalem copulam, sed contractum matrimonii.*
28 *At vero* Concil. Trid. sess. 24. cap. 5. *punit utrumque.*
29 *Separari debent, qui scientes impedimentum, matrimonium contraxerunt.*
30 *Pœna* Auth. incestas nuptias, C. de nupt. *approbatur de jure canonico.*
31 *Matrimonium scienter contrahentes, egent absolutione à generali excommunicatione.*
32 *Excommunicatio generalis qua.*
33 *Matrimonium contrahentes sub conditione, si* Papa dispensaverit, *an incurrant pœnas*, Clem. Eos., de consang. & affin.
34 *Et resolvitur negativè.*
35 *Matrimonium de novo contrahendum, si ob impedimentum dirimens, non tenet.*
36 *Substantialia, ubi deficiunt, nihil dicitur actum.*
37 *Ratificatio nunquam retrotrahitur.*
38 *Procurator ad resignandum, si non servet formam mandati, requiritur novus consensus.*
39 *Matrimonium sub conditione, si* Papa dispensaverit, *adveniente dispensatione, requirit novum consensum.*
40 *Publicationes, in matrimonio contrahendo vigore dispensationis, quare requirantur.*
41 *Defectus consensus in matrimonio contracto excludit novas solemnitates, si est occultus.*
42 *Matrimonium cum impedimento occulto contractum an egeat eisdem solemnitatibus.*
43 *Et resolvitur negativè.*
44 *Matrimonium publicè contractum, cum impedimento dirimenti occulto, denuo secretè contrahendum.*
45 *Matrimonio contracto sub spe facilioris dispensationis, erit de hoc mentio facienda in dispensatione.*
46 *Dispensatio in radice matrimonii scienter contracti in gradu prohibito, operatur etiam in præjudicium venientium ab intestato, & quare.*
47 *Papa potest revocare leges à se, & à suis prædecessoribus factas.*
48 *Dispositio loquens de filiis natis ex legitimo matrimonio, comprehendit etiam legitimatos dispensatione Apostolica.*
49 *Dispensatio in radice matrimonii quid sit.*
50 *Proles habita ex incestu, nullo præcedente matrimonio irrito, non legitimatur quoad temporalia, & sæcularia.*
51 *Dispensante Papa super radice matrimonii, non requiritur novus consensus.*
52 *Clausula*, Prolem susceptam &c. *non est necessaria, propter filios natos in figura matrimonii, sed propter ante natos.*
53 *Papa quomodo, auferendo impedimentum, disponat super radice matrimonii.*
54 *Dispensatio in radice matrimonii comprehendit tantum prolem susceptam in figura matrimonii, non autem natam, & conceptam ante matrimonium.*
55 *Dispensatio in radice matrimonii legitimat prolem susceptam, etiam uno conjugum in mala fide existente.*
56 *Non conceditur simpliciter, & sine causa.*
57 *Papa non debet uti plenitudine potestatis sine causa, & quare.*
58 *Dispensatio in radice matrimonii non est directè in lege civili eiusque effectibus, & quare.*
59 *Dispensatio super impedimento lege divina matrimonium dirimenti, quomodo intelligenda.*
60 *Dispensatio super radice matrimonii, nulliter contracti ex defectu consensus, non habet locum.*
61 *Clausula*, Supervivens, *cur adjiciatur in aliquibus dispensationibus matrimonialibus.*

EGimus hactenus de dispensationibus super matrimoniis, in gradibus prohibitis, contrahendis, ubi carnalis tantùm copula intercessit; consequens erit videre, an, & quomodo dispensetur super impedimentis in matrimonio scienter contracto: Sæpè enim (quòd dolendum maximè est) ante dispensationem obtentam; matrimonia contrahi videmus; ac etiam carnali copula consumari; necnon, ut facilius postmodum dispensatio ipsa obtineatur, ut per Boer. *decis. 264. n. 26.* quod quidem ante Concilium Tridentinum causam præbebat faciliùs obtinendi dispensationem ipsam: postmodum verò ex ipso *Concilio sess. 3. c. de reform. matrim.* ob eandem causam retrahuntur summi Pontifices ab illius concessione: unde non nisi cum maxima difficultate dispensant: cùm tales Oratores, tali judicent dispensatione indignos, stante decreto ejusdem Concilii, sicut anteà diximus.

Antequam verò ulterius progrediamur, occurrit videndum, an dictum decretum Concilii Tridentini *dict. sess. 24. cap. 5.* habeat locum in quibuscunque impedimentis dirimentibus, vel tantùm in impedimentis Consanguinitatis, & affinitatis, de quibus tantummodo ipsum Concilium 1
loquitur.

Et videtur, illud non extendi ad alia impedimenta dirimentia: cùm expresè illud loquatur adversùs contrahentes intra gradus prohibitos: quod quidem intelligi videtur de impedimentis, quæ per gradus distinguuntur, veluti Consanguinitatis, & affinitatis, non autem de reliquis, quæ gradus non habent; quare ubi illa non exprimuntur à lege, pœna non debet imponi, facit *tex. in cap. cum vos, de off. ordin. l. at si quis, §. idem labeo*, ibi, *cum pœna statuta non sit, ff. de relig. & sumpt. funer. & facit tex. in Auth. de non elig. secun. nub. in verbo, non est lex tale quid dicens, & tex. in cap. 1.* ibi *nusquam cautum reperitur, ne sed. vac. gloss. in cap. cupientes, §. quod si per viginti, in verbo, privatos, de elect. in 6. & text. in cap. 15. qui*, ibi, *cum non sit expressum, de sent. excom. in 6. glos. in ca. 2. verbo, debitum, de cognat. spirit. & in cap. cum speciali, de appell. Abb. in cap. fin. de rescript.* ubi dicit, pœnam à lege ipso jure impositam, non debere extendi per identitatem rationis, & pro hoc dicit facere *c. pœna, de pœnit. dist. 1.* quod etiam notat Io. Andreas *in regula odia de reg. jur. in 6.* quando enim Papa aliud non explicat, talis Constitutio non se extendit, *arg. cap. non est nobis, de spons.* quandoquidem lex limitata, limitatum effectum habet *l. cum servo, ff. de contrah. empt. c. 1. de sepult.* Castad. *decis. 36. n. 5. super regul. Cancell.*

His tamen non obstantibus contrarium est verius de stylo, & in praxi Romanæ Curiæ receptum, ut etiam illius 2
Tyrones sciunt; nam licèt *Concilium Tridentinum* loquatur tantùm de gradibus prohibitis, ibi, *si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumpserit, separetur, & spe dispensationis careat, non enim dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facile experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempsit*; ac propterea, cùm Constitutio sit pœnalis, non recipiat extensionem *alleg. jur.* tamen intelligendum est etiam de quocunque impedimento, quia in eo, eadem prorsus ratio textus militat, sicut nos docet diuturna praxis in hujusmodi dispensationibus impetrandis: præsertim nec Oratores, sicut clandestinè contrahentes, affectatores ignorantiæ videantur; cùm debitam diligentiam non adhibuerint ad inquirendum omnia impedimenta, & ubi ratio expressa in textu omninò militat, lex quantumcunque pœnalis extenditur ad illum casum, ita Sanch. *lib. 3. disp. 42. n. 4.* & nos infrà dicemus.

Sicut nec etiam refert, quòd hæc Constitutio sit correctoria, & pœnalis simul, ac ob id minùs extendenda; quia nihilominus extenditur ob identitatem rationis in ea expresè; eòque magis, cùm illa emanaverit favore animarum, ac propterea erit dilatanda, Bart. *in l. si extensio, nu. 45. vers. ex prædictis, ff. solut. matr.* Abb. *in cap. quæsivit, de divort. in fine*, faciunt etiam traditam per Felin. *in c. translato nu. 11. de constit.* cùm enim dicimus, quòd Constitutio pœnalis est restringenda, id verum est de lege pœnali, quæ versatur circa delicti punitionem, quia tunc illius tenor proprissimè intelligendus est per jura supradicta.

Et licèt, meo tempore, quidam Advocatus Hispanus contenderet coram DD. Abbreviatoribus Majoris Præsidentiæ in Cancellaria Apostolica, id sibi tantummodo locum vindi-

care inter consanguineos, affines, vel cognatos; denique silere coactus fuit, pluribus doctrinis alterius Doctoris prædictæ nationis, nempè, ejusdem Sanch. *sub nu.4.vers. probatur*, aliisque rationibus, per dictos DD. Abbreviatores tunc adductis, præcipuè, quia virtus legis non consistit in proprietate verborum, & cortice, sed in sensu, & mente, *l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tutor. l. contra legem, de leg. l. cum pater §. dulcissimis; ff. de leg. 2. l. nominis, & rei §. verbum, ff. de verbor. signif. cap. intelligenti, & cap. propterea, eod. tit.* & non tantum causa verborum, & significatio, sed etiam mens agentium est inspicienda, *l. si in venditione, in fi. cum ibi not. ff. comm. præd.* & si inspecta mente, Papa interrogaretur, verisimiliter idem responderet: unde haberi debet pro expresso quoad cætera impedimenta dirimentia, *l. tale pactum §. fin. cum ibi not. ff. de pact.* quæ lex procedit, sive per modum statuti, seu rescripti, aut conventionis, seu alterius dispositionis, aliquid cautum existat, secundum Bald. & Castr. ibi Curt. Iun. *cons. 51. col. 2.*

Nec refert, quòd non debeamus dicere, quod statutum, aut lex, seu Constitutio non dicit tex. *in auth de non elig. secun. nub. in §. optimè, coll. 1. l. at si quis, §. Divus, ff. de relig. & sumpt. fun.* id enim verùm est, nisi ratione materiæ, de qua loquitur, detur materia interpretandi, tex. est expressus in *Clem. Exivi de paradis. de verb. sign.* sicut nec ad rem facit, Concilium de gradibus locutum fuisse, quia id tantùm gratia exempli expressit inter gradus prohibitos, nec non frequentiores usus; nam habemus in jure, quòd expressum frequentiæ causa, non restringit, *l. 1. juncta glos. in verbo illicitanas, C. de quib. mun. vel præsta. nem. lic. se excus.* ex eo quòd, ut omnibus notum est, major pars dispensationum, quæ petuntur ad matrimonia contrahenda, consistunt in impedimentis, quæ per gradus distinguuntur: nec tamen totaliter omisit idem Concilium id declarare; cùm statim post supradicta verba subdidit, *Si verò solemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod posteà subesse cognoscatur &c.* prout in simili aliàs diximus.

His igitur præmissis, circà præsentem materiam de matrimonio in gradu prohibito contracto dicendum est, quòd prohibitio super hoc ex decreto dicti Conc. Tridentini innititur rationi tex. *in d. Clem. Eos, de consang. & affin.* quod quidem Concilium vult taliter contrahentes carere spe dispensationis, *Clement.* verò imponit pœnam excommunicationis: sed ut illius tenorem unusquisque ante oculos per extensum habeat, præcipuè ut sciat, quonam modo in supplicationibus similium dispensationum petenda sit absolutio, illum hìc inserere non displicuit, qui talis est, videlicet.

3 *EOs, qui divino timore postposito, in suarum periculum animarum scienter in gradibus Consanguinitatis, & affinitatis constitutione canonica interdictis, aut cum Monialibus contrahere matrimonialiter non verentur, necnon religiosos & Moniales, ac Clericos in sacris ordinibus constitutos, matrimonia refrenare metu pœnæ, ab hujusmodi eorum temeritatis audacia cupientes; Ipsos excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subjacere. Præcipientes Ecclesiarum prælatis, ut illos, quos eis constiterit, taliter contraxisse, excommunicatos publicè tamdiù nuncient, seu à suis subditis faciant nunciari, donec suum humiliter recognoscentes errorem, separentur ab invicem & absolutionis obtinere beneficium mereantur. Per prædicta quoque, juribus, quæ sic contrahentibus aliàs pœnas imponunt, in nullo volumus derogari.*

Quæ quidem Constitutio est *Clementis V.* qui eam edidit in Concil. Vień. ut patet in titulo ipsius Clementinæ.

Supervenit postmodum Clemens Septimus, qui cùm cognovisset, quòd, non obstante supradicta prohibitione dictæ *Clement. Eos*, nonnulli, contra illius prohibitionem, matrimonia sub spe consequendæ dispensationis contrahebant, carnalique copula consummabant, ad tot malis obviandum, aliam edidit Constitutionem, qua demitur spes hujusmodi dispensationis consequendæ, ut ex illius tenore patet, quem etiam hìc pro majori Curialium commoditate per extensum libuit apponere, & talis est. 4

CLemens Episcopus servus servorum Dei, Venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum ordinariis, salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia plerumque in futurorum eventibus imbecillitas humani judicii adeò fallitur, ut quod utile non solùm conjectura, sed etiam attenta, & provida consideratio pollicebatur, id prorsus inutile, ac animarum saluti maximè damnosum reperiatur, propterea nonnunquam expedit, ut gratiæ, quæ olim consultò, & rationabili de causa concedi videbantur, multò consultiùs in posterùm denegentur; id, quòd necessitas præsentis provisionis evidenter ostendet. Sanè postquàm fel. rec. Clemens Papa V. prædecessor noster in Concilio Viennensi, eos, qui divino timore postposito, in gradibus consanguinitatis & affinitatis contra canonicas sanctiones, matrimonia scienter in suarum periculum animarum contrahere præsumpsissent, excommunicationis sententia ipso facto decreverat subjacere: præcipiendo Ecclesiarum Prælatis, ut tamdiù excommunicatos publicè nunciarent, seu nunciari facerent, donec separarentur ab invicem, & beneficium absolutionis obtinerent: Sedes Apostolica, & Romani Pontifices prædecessores nostri considerantes gravia oriri posse scandala, si matrimonia hujusmodi scienter contracta, & carnali copula consummata per divortia dirimerentur, ad obviandum hujusmodi scandalis, & ne mulieres perpetuò diffamatæ remanerent, inducebantur ad dispensandum cùm illis, qui in gradibus hujusmodi prohibitis matrimonii ipsa scienter contraxissent, propter quod multi volentes in gradibus prohibitis matrimonia contrahere, ac sperantes veniam, & absolutionem, ac dispensationem à sede prædicta faciliùs obtinere posse, illa passim contrahere, & carnali copula sub tali spe consummare præsumpserunt. Quæ abusio, & corruptela cùm jamdiù propter inveteratam hominum malitiam, & nimiam dictæ sedis in absolvendo, ac dispensando facilitatem adeò creverit, ut cupientes in gradibus prohibitis hujusmodi contrahere, nullo pacto id facere vereantur, & unde scandalis remedia patebantur, inde scandalorum materia, & occasio nata videatur. Nos, quorum interest agrum Domini ita colere, ut virtutes in eo crescant, abusiones verò quæcunque tollantur, ac malis moribus via, & aditus omnis præcludatur, hujusmodi fraudibus, & dolis, per quos multi dispensationes in præjudicium animarum suarum à nobis extorquere, ac clementia, & misericordia Apostolica sub spe veniæ, quæ, ut experientia rerum magistra docet, peccandi viam pandit, abuti non cessant, obviare volentes, habita super his, cum fratribus nostris matura deliberatione, de ipsorum fratrum consilio, omnibus denunciandum, seu intimandum duximus, quòd in posterùm, cum illis, qui in gradibus prohibitis matrimonia scienter contraxerint, etiam si illa consummaverint, non intendimus dispensare; sed illa scandalis, quæ oriri posse formidaretur, minimè attentis, omninò separari mandabimus, absolutionem duntaxat petentibus misericorditer concessuri, cùm gratia dignus non sit, qui Canonum conditorem contemnit, illique cum anima suæ detrimento injuriam facit. Et ut intentio nostra faciliùs ad effectum perducatur, ac omnibus innotescat, vobis, & vestrum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenus præsentes literas, seu earum transumpta, quibus manu publici notarii subscriptis, & alicujus prælati, seu in Ecclesiastica dignitate constituti sigillo munitis, eandem prorsus fidem, ac ipsis originalibus literis præstari volumus, in singulis Ecclesiis Civitatum, & diœcesum vestrarum, etiam vulgari sermone, publicari, & ipsarum Ecclesiarum valvis affigi faciatis, ne aliquis ullo unquam tempore, huius nostræ incommutabilis intentionis, & voluntatis ignorantiam prætendere, seu allegare possit. Nulli ergo omninò hominum liceat

hanc

hanc paginam nostræ intentionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. D. XXIV. Sexto decimo Kalendas Septembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

5 Unde nullus superest admirationis locus; cur Summus Pontifex, se ita difficilem præbeat ad sic cum prædictis dispensandum. Quòd si in remotioribus grauibus vel denegatur, aut cum maxima facultate conceditur hujusmodi dispensatio, longè major difficultas insurgit circà gradus propinquiores; ex eo quòd Paulus Quartus, alia sua Constitutione voluit, ut nullus in secundo gradu possit petere has dispensationes; illius verò tenor sequitur, ut infra.

6 *PAulus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, Ab ea ipsa die, qua divina bonitas nos (licèt tanto oneri impares) regendæ universalis ejus Ecclesiæ præficere dignata est, nunquam cessavimus cogitare, quo pacto singuli abusus nostra diligentia tollerentur, diversas superinde constitutiones, juxta casuum exigentiam quotidie promulgando, & publicando. Hinc est, quòd cùm (sicut nobis nuper innotuit) à nonnullis annis citrà introductum sit, ut qui matrimonium in secundo consanguinitatis, vel affinitatis gradu contrahere anhelant, scientes se dispensationem à Sede Apostolica super hujusmodi matrimonio contrahendo obtinere non posse, sub fiducia illam super eodem matrimonio postquam contractum fuerit, reportandi matrimonium ipsum de facto contrahant, & carnali copula consumment, excommunicationis sententiam in Concilio Viennen. contra matrimonia in gradibus prohibitis scienter contrahentes promulgatam, dumnabiliter incurrendo. Et deinde sub prætextu, quòd si divortium fieret inter eos, gravia exinde inter eos, & eorum consanguineos, & affines scandala possent verisimiliter exoriri, & mulier perpetuò diffamata remaneret, absolutionem necessariam, & dispensationem opportunam, quas sibi debitas concedi expostulent, sicque absolutionem, & dispensationem (quas aliàs non obtinerent) eo prætextu ut plurimùm reportent in scandalum plurimorum. Nos considerantes præmissa causam tribuere delinquendi, & incestum committendi, ac ex delicto, loco pœnæ, commodum, & appetitus satisfactionem reportari, malitiis hominum occurrere volentes, per has nostras omnibus innotescere volumus, quòd nos lapso tempore, infrà quod notitia præsentium in partibus, ex quibus similes dispensationes peti continget, verisimiliter haberi potuerit, absolutiones, & dispensationes hujusmodi ex prætextu prædicto, etiam si proles ex matrimonio sic contracto subsecuta fuerit, nullatenus, sed solùm ex causa urgentissima pro bono publico, & à jure considerata, per nos tantùm, & non alium approbanda, concedemus, & quòd dispensationes ex alia causa nostris temporibus perpetuò exulabunt: quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicantes. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ apud sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicę millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto, Idus Decembris, Pontificatus nostri Anno Primo.*

Quibus sic stantibus, non est ægrè ferendum, si ut plurimum hujusmodi dispensationes, vel denegentur, vel difficillimè concedantur; quòd, si aliquando conceduntur, non nisi cùm nonnullis modificationibus, & limitationibus expediuntur, ut infrà dicemus: si etenim liberè concederentur, daretur profectò causa delinquendi, & quotidiè Magnates aures Pontificis infestarent, petendo similes dispensationes, quæ est germana ratio, cur tot remedia emanarint ad repellendam, scilicet omnium importunitatem, sicut soleni Principes, juxta text. *in l. omnes, & l. penultim. C. de fund. patr. lib. 11.* Fulgos. *cons. 20. col. 3, ante num. 5.*

Non tamen propterea ligantur manus Pontificis ad concedendas hujusmodi dispensationes, non obstantibus supradictis Constitutionibus, & Concilio Tridentino; & quidem, quoad ipsum Concilium, dicendum est, quod cùm sit Papæ authoritate congregatum, & ab ipso confirmatum, est paris authoritatis cum ipso Papa: unde par in parem non habet imperium, *capit. innotuit de election. leg. nam, & magistratus, ff. de arbitr.* Capel. Tholosan. *decis.* 159. *numer. secundo*; immò Papa est supra Concilium, cùm sit caput Ecclesiæ universæ, ut pluribus docet Bellarm. *libr. 2. de Concil. capit. 15. & 17. tom. 2.*

Quamvis juxta doctrinam Sanch. *libr. 3. disputat. 45. sub numer.* 3. dicendum sit, quòd in casu, quo dictum Concil. Trident. statuit, taliter contrahentes carere spe dispensationis, si Summus Pontifex absque justissima causa emergenti dispensaret, lethaliter delinqueret; secus ex tali causa; subdens ibi, quòd licèt talis dispensatio frequens, sit Ecclesiæ perniciosa, quando tamen est rara, & ex causa justa conceditur, non est talis.

Quoniam verò in supplicationibus harum dispensationum inter cætera necessariò adjicitur clausula, quòd matrimonium ita scienter contractum est, (nam eo ipso quòd Concilium præd. concernit hos contrahentes carere spe dispensationis, voluit hoc matrimonii impedimentum constituere ad hanc dispensationem impetrandam,) idcircò, ut videas, quonam modo supplicatio desuper conficiatur, illius formula, quam hodiernus stylus admittit, erit subjicienda, illiusque clausulæ enucleandæ, ea igitur talis est, ut sequitur, videlicet.

7 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter pro parte devotorum illius Oratorum N. & N. Diœcesis N. Quòd ipsi aliàs scientes se tertio consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso, hac causa foret, S. V. & Sedem Apostolicam, ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi matrimonium inter se per verba de præsenti, clandestinè, & de facto contraxerunt, ac carnali copula consummarunt: Cùm autem Pater Sancte, Oratores præfati in hujusmodi matrimonio remanere non possint absque Sedis præd. dispensatione; & si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent verisimiliter exoriri, Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præd. quatenus illos à generali excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro absolvere; ac cum eisdem Oratoribus, quòd impedimento tertii consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante, matrimonium inter se de novo publicè, servata forma Concilii Trid. contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere, liberè, & licitè valeant, dispensare; Prolemque susceptam (si qua sit) & suscipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini, de gratia speciali, Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque, cùm clausulis opportunis.*

Fiat, ut petitur F.

Et cùm

Et cùm absolutione à censuris ad effectum &c. & imposita Oratoribus propter incestum hujusmodi, aliaque præmissa arbitrio suo gravi pœnitentia salutari. Et recepto ab eis juramento, quòd sub spe facilius &c. Et quatenus &c. parito judicato. Et cum decreto, quòd Oratorum alter, alteri supervivens, perpetuò absque spe conjugii remaneat.

Fiat. F.

Quòd si fortè Parochus in aliquo delinquit circa matri-
8 monium, taliter contractum, erit de hoc mentio facien-
da in supplicatione: hoc enim casu, post consuetas clausu-
las supradictæ supplicationis, additur per Officiales, *Et
punito Parocho arbitrio Ordinarii*, qui poterit illum puni-
re, non solùm pœna arbitraria, sed etiam triennali suspen-
sione, quia Concil. Trident. *sess.24. cap.1.* dum ibi decer-
nit, parochum hujusmodi esse graviter puniendum arbi-
trio Ordinarii, non derogat juri antiquo, ut *in cap. final.
de cland. desp.*

Quoniam verò absque alia formula literarum sufficit clausulas in dict. supplicatione contentas elucidare, ideò illas sigillatim per ordinem, ut infra, declarabimus, unde dicamus.

Beatissime Pater, &c. Quòd ipsi aliàs scientes, &c. Hanc scientiam necesse est exprimere; ex eo quòd hic prohibentur Oratores petere dispensationem, ut supra visum est; ac propterea, tam vigore d. Concilii, quàm dictæ *Clem. Eos*, non ligantur ignorantes, nempe, ignorantia facti probabili, non autem affectata, ut benè declarat gl. *in d. Clem. in verb. scienter*, Sylv. *verb. excommu. 9. num.76. §.2.* Cajet. omninò videndus eod. verb. *c.47.* veluti, si Oratores probabiliter ignorabant esse consanguineos, vel affines, ut infra dicetur.

Quòd si Oratores ipsi fuissent juris ignari, nescientes gra-
dum prædictum esse prohibitum, certè non excusantur;
quia error juris non prodest, Jason. *in l. si ante num.7. ff.
9 solut. matr.* Imol. *in l. justo, nu.5. ff. de usucap.* Angel. *cons.
70. nu.23.* Corn. *cons. 148. vol. 3.* & communiter DD. quia
ignorantia tantùm facti, non autem juris excusat, *c. igno-
rantia, de regul. jur. in 6.* Abb. *in cap. ultim. de constit.* gloss.
in cap. ult. de postul. præl. Dec. *in l. si is, numero trigesimo
secundo ff. de jur. omn. jud.* quia ignorare jus, est culpa la-
ta, *l. nec supina, ff. de jur. & fact. ignor. l. regula, §. sed fa-
cti ignorantia, ff eod.* & æquiparatur dolo, *l. magna negli-
gentia, ff. de verb. signif.* statuta enim, & constitutio-
nes Pontificis præsumuntur pervenisse ad notitiam eo-
rum, ad quos spectabat, Bald. *in l. sacratissima, nume-
ro secundo Cod. de legib.* Bartol. *in l. omnes populi, nume-
ro 67. ff. de just. & jur.* nec præsumitur ignorantia de
his, quæ quis tenetur investigare, gloss. & DD. *in cap. in-
notuit de elect. ad falsariorum, de crim. falsi.*

Nec refragatur, quòd Oratores, seu taliter contrahentes, sint personæ idiotæ, & rustici, qui ut plurimùm cadere solent in hunc laqueum; quia neque hi excusantur ob juris ignorantiam, Bartol. *in leg. 1. num. 6. Cod. unde vi*, Alexand. *in l. venia, numer. 3. eod. tit.* Menoch. *de recup. poss. remed. nono numer. 21. & 22.* Jason. *in leg. si quis, numer. tertio, ff. de jurisdict. omn. judic.* & ut supra dictum est.

A pœna tamen harum Constitutionum excipitur ille, qui
scienter in gradu prohibito contraheret cum aliqua, invi-
10 tus, & coactus, timore cadente in constantem virum,
11 Sylv. *d. num.78. vers. quinto*, prout neque dictas pœnas
incurret ille, qui credit contrahere cum consanguinea,
vel affine, & tamen illa, talis non erat; quia non punitur
effectus, id. Sylv. *d. loc. num. 77. vers. tertio*, & idem in
eo, qui tantummodo sponsalia contraxit, quia sumus in
pœnalibus, in quibus strictè facienda est interpretatio, ad
*regul. odia, cum ibi not. de reg. jur. in 6. cap. statutum, §.
quod si pœnale de elect. eod. lib. l. factum cuique §. in pœnali-
bus, de reg. jur.* immò non solùm in hoc casu, verùm,
etiam ex identitate rationis nulla fit in pœnalibus exten-
sio, *l. & si quis, §. idem labeo, versic. sed sollicitus, ff. de
relig. & sumpt. fun. §. cum igitur, in Auth. de non elig. sec.
nub.*

12 Quid autem dicendum est de minoribus, ita scienter
contrahentibus? & respondetur, quòd quamvis, etiam
circa casum petendæ hujusmodi dispensationis, fuisset in
dubium revocatum, num pœnæ dictæ *Clem. Eos.* locum
sibi vindicarent contra minores, qui lubrico quodam ip-
sius ætatis matrimonium sic scienter contraxerunt; deinde verò majores effecti, à contractu matrimonii hujusmodi recesserunt, per rationem tex. *in l. qui contra, C. incest. nupt.* fuit tamen pluries affirmativè responsum: licèt enim huic responsioni videatur repugnare, quod dicit gloss. *in d. Clem. Eos verbo scienter*, quæ ait, non puniri eos, qui bona fide ab initio contraxerunt, postmodum verò, detecto impedimento, in ipso contractu perseverarunt: lex nihilominus imponens pœnam contrahendi scienter, requirit, ut ipsa locum habeat, quando scientia adest tempore contractus; nec sufficit, quòd superveniat ex post facto; Franc. *in cap. decrevit, de hered. in 6.* unde si initium fuit bonæ fidei, nulla est pœna, respectu perseverantiæ, ut per Menoch. *de arbitr. jud. lib.22. Centur.6. num.81.*

Cùm igitur hæc *Clem.* sit pœnalis, & non loquatur, nisi de matrimonio contracto, non debet extra casum in ea expressum intendi, *l. 3. in fin. ff. de prævar. §. cum igitur, versic. sin autem.* Roman. *cons. 129. col. 1.* Curt. jun. *cons. 119. num. 9.*

Non quidem peccandi, data opera, &c. Hæc clausula meritò apponitur, etiam in ma-
trimoniis scienter contractis; quia in illis mi-
litat eadem ratio fraudis, ut aliàs diximus: propterea, si ma- 13
trimonium contrahatur, ut facilius Oratores obtineant dispensationem, necesse erit id Summo Pontifici explicare; ne dispensatio reddatur subreptitia, stante dicta Constitutione Clem. VII.

Matrimonium inter se, &c. Nam pœnis hujus
Clem. ligantur ii tantùm, qui matrimonium contraxe-
runt, ad excludendum eos, qui, ut supra diximus, con- 14
traxerunt tantùm sponsalia; nam licèt prohibitio nuptiarum includat etiam sponsalia, *l. oratio, ff. de spons. cap. cum haberet, de eo, qui dux. in matr.* ubi æquiparantur matrimonium, & sponsalia: nihilominus, cùm hic agatur de incurrenda pœna hujus *Clem.* contrarium est dicendum: quia valdè inter se distant, & omne simile non est idem, ut aiunt Philosophi: quare non sequitur, quòd contrahentes sponsalia incurrant pœnas contrahentium hujusmodi matrimonium, gl. *in d. Clem. verbo, contrahere*; quòd enim lex non dicit, nec nos dicere, seu supplere debemus, *argum. l. si viro, §. de viro*, ubi non expressum à lege pro omisso habetur, *ff. solut. matr. l. un. §. ad deficientis, Cod. de caduc. toll.* Bald. *in l. gallus, §. & quid si tantum, vers. id. quod omittitur. de li. & posth.* Unde si Papa id voluisset, etiam expressisset, arg. tex. *in l. un. §. sin autem, C. de caduc. toll.*

Sed quid de consulentibus, An ipsi saltem hujus Clemen- 15
tinæ pœnas incurrent? Neque verò est inane hoc dubium:
vidi enim aliàs quasdam literas similis dispensationis, tem-
pore Pii V. expeditas; in quibus narrabatur, quòd Ora-
tores fuerunt à quodam eorum communi amico inducti
ad sic contrahendum; ac propterea ipse Pius mandaverat
Exequutori, ut dictos Oratores absolveret, ac moneret,
ut d. amicum inducerent ad absolutionem desuper peten-
dam; quare videtur affirmativè respondendum. Ratio 16
autem esse potest, quia mediator criminis dicitur ipsum
delictum committere, *c. mediatores*, & ibi Gemin. Franc.
& alii *de test. in 6.* ubi inferunt, ad statutum contra com-
mittentes delictum, ut etiam includatur mediator, *ad not.
in c. de off. deleg. c. nuper, c. quantæ de sent. excomm.* & sa-
tis tritum est, quòd agentes, & consentientes pari pœna
puniuntur, *c. notum, 12. qu.1.*

Hinc notoria praxis est Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ, 17
ut cùm in ea petitur absolutio à quibusdam criminibus, præsertim Simonia, semper imponitur Confessario, ut Oratorem moneat, ut in hoc delicto culpabiles (si qui sint) inducat ad absolutionem à Sede Apostolica impetrandam, ut aliàs diximus.

Cæterùm in præsenti casu aliter dicendum est; & licèt visum fuerit aliàs moneri Oratores prædictos ad inducendum consulentes, ad hanc absolutionem impetrandam, hodie

hodie tamen nullo modo id admittitur; quia pœna habet locum in casibus tantùm expressis, *l. penult. ff. pœna de pœnit. distinct.* 1. & non debet extendi de uno casu ad alium, *gl. in Clem. 1. de sepult.* & imposita contra facientem, non comprehendit consentientem, & auxilium dantem. Caiet. *in sum. verb. Excommunicatio*; & sic imposita contra contrahentes, non comprehendit consulentes; *d. Clem. 1. de consang. & affin.*

Posset autem dictum Pontificis interpretari, ut consulentes prædicti inducantur ad petendam absolutionem, non quidem à pœna, sed à culpa pravi consilii, & ab eo, qui illam impertiendi potestatem habet.

Clandestinè. Hic autem, ut antequam petatur dispensatio cum mentione
hujus clandestinitatis, sciant juniores, quomodo dicatur
18 matrimonium clandestinum, considerandum est, quòd
verbum hoc, *clandestinè*, idem est, ac *clam*, *secretò*, seu
abditè, id est, omissis denunciationibus, à Concilio Tridentino
requisitis; & generaliter id dicitur fieri clandestinè,
quod fit omissis iis, quæ in actu à lege requiruntur,
Covar. *4. decret. 2. p. c. 6.* quòd præcipuè locum sibi vindicare
in præsenti casu; attento Concilii prædicti decreto,
19 quod inducit formam substantialem, quæ nullo modo potest
alterari; immò neque per suum æquipollens adimpleri,
sed tantùm specificè, ut dixit Bald. *in leg. comparationes 3.*
oppos. C. de fid. instrum. Dec. *cons. 90. n. 6. & cons. 262. nu.*
quarto, & sex modos matrimonii clandestini enumerat Sanch.
lib. 3. disput. 1. num. 1.

20 Quorum primus est, quando illud sine testibus contrahitur: Secundus, quando consummatur ante nuptiales benedictiones. Tertius, quando contra fidem priorum sponsalium, alia ducitur uxor. Quartus, quando ante legitimam ætatem matrimonium celebratur. Quintus, quando contrahitur tempore, quo nuptiarum solemnitas interdicitur ab Ecclesia. Sextus, quando omissis denunciationibus celebratur matrimonium, Zerol. *in prax. Episcop. verb. matrim. vers. tertio, cùm hac materia, par. 1.* qui *vers.* 8. quid agendum, quærit, quando aliqui contraxerunt clandestinè, & consummarunt; & ex declaratione S. Congregationis, ait, quòd si nullum aliud obstiterit impedimentum, absque aliqua alia dispensatione possunt, & debent de novo contrahere in facie Ecclesiæ, servatis requisitis Sacri Concilii, & tam ipsi contrahentes, quam qui præsentes fuerunt primo matrimonio clandestino, graviter sunt puniendi arbitrio Episcopi, qui potest ex officio inquirere contra utentes matrimonio clandestinè, ob publicam salutem animarum, Navar. *cons. 7. de off. ordin.*

21 Hæc tamen clandestinitas ad tres tantùm illius species restringitur, quod magis confert ad casum nostrum, ac ad petendam hujusmodi dispensationem; quarum Prima est, quando in matrimonio testes deficiunt, ac proinde clam omninò celebratur. Secunda, quando omittuntur tres denunciationes in Ecclesia. Tertia, quando deficit præsentia Parochi: cujus interventus qualis esse debeat, jam supra aliàs diximus: quo verò ad illius qualitatem hæc in praxi addere placuit, nimirum illud, quod aliàs *Sacra Congregatio ejusdem Concilii* declaravit circa validitatem, & invaliditatem matrimonii validè celebrari possit coram parocho non promoto infra annum, *die 12. Martii* 1593. Et contractum coram parocho excommunicato adhuc valere: ex quo iste parochus præstat solùm præsentiam, ad effectum tollendi clandestinitatem, *die 3. Marii.* 1594. Similiter valere matrimonium contractum coram parocho alieno, de licentia Episcopi; quamvis ipse Episcopus intentionem haberet, tale matrimonium non alii, quàm proprio parocho committendi, ut *in una Salon. penes* Barbos. *in collect. bull. verbo, matrimonium, fol.* 144. Necnon, celebratum coram Parocho, qui habet suam collationem nullam ob nullitatem concursus propter defectum examinatorum synodalium valere, ut *in una Ceneten.* 31. *Julii* 1627. Respondit etiam ipsa Sacra Congregatio ad tertium caput Episcopo Abulen. anno 1593. matrimonium contractum coram Parocho non sacerdote, utique valere refert, Garc. *de benef. par. 9. cap. 2. numer. 295. vers. ad tertium.* Item eidem Episcopo dubitanti; an valeat matrimonium contractum coram Parocho illius loci, ubi contrahens moretur tanquam Prætor, Judex, seu medicus, temporalis, ipsa Sacra Congregatio ad quintum respondit valere, id. Garc. *part. 5. c. septimo, numero undecimo.* Præterea matrimonium contractum in Parochia habitationis uxoris coram Parocho viri, & è converso validum esse censuit eadem Sacra Congregatio, recedens à priori contraria decisione, teste Barbos. *de off. & potest. Parochi ca. 21. n. vigesimo quinto, & in collect. bull. verbo, matrimonium, fol.* 443.

Ad hæc, quando matrimonium contrahitur inter duos alienigenas, & à parvo tempore in Parochia habitantes, qui tamen sunt cogniti, quòd non sunt de comprehensis inter vagabundos, proprius eorum Parochus intelligitur, in cujus Parochia contrahentes habitant, tempore, quo matrimonium contrahunt, declaravit ead. Sac. Congreg. 21. *Martii* 1602. id. Barbos. *d. verb. matrimonium. fol.* 445. & in *una Senen. sub. die* 17. *Maii* 1600. validum judicavit matrimonium cujusdam juvenis cum meretrice contractum, qui dubitaverat illud propterea in Civitate contrahere, adhibendo Concil. Triden. solemnitates, eò quòd juvenis parentes, eis impedimento de facili futuri erant, ac propterea Romam venerunt, & coram testibus, & Parocho in Parochia, in qua aliquantulum permorati erant, matrimonium contraxerunt per verba de præsenti, id. Barbos. *dict. verb. matrimonium eod. fol.* 443. Validum insuper judicatum fuit matrimonium contractum post quartum habitationis mensem à muliere coram Parocho oppidi, ad quòd à Civitate, in qua habitabat, ad scandala submovenda, jussu Principis sæcularis, translata fuerat, sub præcepto illic non discedendi, donec aliud statutum non esset, *sub die* 26. *Iunii* 1621.

Matrimonium autem contractum coram sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Parocho unius ex contrahentibus, & ignorat, se illam habere, prout ignorat unus ex contrahentibus, est invalidum, ead. Sac. Congr. *die* 5. *Decembris 1626. &* Die 15. *Aprilis* 1628. sicut etiam invalidum est contractum coram sacerdote, cui asserebat unus ex contrahentibus, se habuisse licentiam à parocho, ut ipse contraheret matrimonium cum F. coram ipso, si re vera non esset vera hujusmodi licentia, ead. Sacra Congreg. 7. *Septembris* 1620. id. Barbos. *fol. eod.*

Si igitur in proposito, matrimonium contrahitur sine testibus, licèt cum præsentia Parochi, clandestinum, irritum, & nullum erit; similiter: si cum testibus, & sine præsentia Parochi, licèt cum præsentia alterius Sacerdotis, non tamen de licentia Parochi, vel Ordinarii. Si verò deficient denunciationes, licèt matrimonium non fiat irritum, ac nullum; attamen ad effectum faciendi mentionem in supplicatione pro dispensat. de hujusmodi clandestinitate, sufficit, quòd fuerint omissæ denunciationes, absque licentia Ordinarii; qui, ut aliàs diximus, potest remittere unam, vel duas, aut omnes denunciationes ex causa, Zerol. *in sua praxi, verbo matrimonium, vers. 3. cum hac materia*, ubi subdit, quòd licèt matrimonium ob defectum denunciationum valeat, tamen si posteà oriatur impedimentum aliquod impediens, & dirimens, filii interim nati erunt illegitimi, etiam si matrimonii impedimentum Oratores ignoraverint, antequam contraxerint.

Et de facto *contraxerunt*. Hinc ostenditur, dictos Oratores nullo modo posse evadere pœnas dictæ *Clem. Eos*, quia, cùm agatur de pœna legali, quæ imponitur ob aliquod factum, quòd nullatenus potest de jure fieri, nec verificari, propterea dicendum est, quòd sit locus dictæ pœnæ; quamvis sit de solo facto gestum: nam Papa, qui imponit pœnam pro tali facto, quod non potest de jure sortiri effectum, consideravit dumtaxat nudum factum, nam aliàs, dicta Clem. esset illusoria, per tex. *in l. quid ergo, §. cum autem, ff. de his, qui not. infam.* ubi habetur, quòd quando lex punit factum, quòd de jure verificari non potest, non curatur de juris effectu, ad tex. *in l. 1. ff. de sepulchr. viol. & l. jubemus, C. de Sacros. Eccles.*

Et sic videmus, quòd *d. Clem.* imponit pœnam excommunicationis contra scienter contrahentes matrimonium in gradu Consanguinitatis, vel affinitatis prohibito, & cum moniali professa, & contra religiosum, vel clericum in Sacris ordinibus contrahentes; & absque dubio talis contractus non potest verificari de jure, sed de solo facto, & sic est locus dictæ pœnæ: ita Card. *in eadem Clem. numero primo, in fin.* Bart. *in l. ubi pactum num.* 14. *C. de transact.* unde cùm matrimonium ita contractum non possit verificari de jure, sed de solo facto, certum est, quòd ad dictas pœnas incurrendas solùm factum consideratur.

Easdem

24 Easdem pariter pęnas incurrent, si matrimonium fuerit
ignoranter contractum, sed omissis publicationibus, ex
eod. Conc. Tridentino, *sess. 24. c. 5.* ibi, *quod si ignoranter id
fecerit, siquidem solemnitates requisitas in contrahendo ma-
trimonio neglexerit eisdem subiicietur pœnis &c.* Quo casu
erit de hoc habenda mentio in supplicatione, desuper por-
rigenda cum sequenti narrativa, videlicet.
25 *Quod ipsi aliàs ignorantes, aliquod impedimentum inter
eos existere, quominus possent invicem matrimonialiter copu-
lari, matrimonium inter se per verba de præsenti, clandestinè,
& de facto contraxerunt, ac carnali copula consummarunt;
& postmodum vero ad eorum pervenit notitiam, se tertio
Consanguinitatis gradu invicem esse coniunctos; & nihilomi-
nus in eadem carnali copula perstiterunt &c.* & prosequitur,
vt in superiori formula, petendo etiam absolutionem à ge-
nerali excommunicatione contenta in *d. Clem. Eos.* quia
26 Oratores erunt profectò in eadem culpa ob omissas prædi-
ctas publicationes; cùm paria sint aliquid non facere, vel
minus legitimè facere, *l. quoties, ff. qui satisd. cog. l. a. C. de
success. edict.* Roland. à Val. *cons. 9. num. 7. lib. 1.* & *cons.
14. n. 25. lib. 2.* Ceph. *cons. 109. num. 3. lib. 1.*
Accidit insuper sæpenumero, Oratores scire inter eos
aliquod adesse impedimentum ad contrahendum; quod-
nam tamen illud fuerit, ignorare; proindeque juxta pra-
xim, & stylum, oportet, quòd illud ita exprimatur, vi-
delicet, *Quod ipsi aliàs scientes aliquod impedimentum inter
eos existere, quominus possent invicem matrimonialiter copu-
lari, quoto tamen ignorantes, matrimonium inter se, per
verba de præsenti clandestinè, & de facto contraxerunt,
&c.* Sicut etiam narratur, quando se cum hujusmodi
scientia, & ignorantia respectivè, se simpliciter carnali-
ter cognoverunt; licèt, hoc posteriori casu non incurrant
pęnas à supradictis Sacris canonibus inflictas adversùs con-
trahentes tantùm.

Et carnali copula *consummarunt*: de qua
quidem copula ex duplici
causa facienda est mentio in supplicatione, quarum una
est, quòd in quibuscunque dispensationibus matrimonia-
27 libus, ubi ea intervenerit, explicanda est, ne dispensatio
subreptitia existat, ut aliàs diximus; altera est, quia licèt
28 in dicta *Clem. eos*, nulla habeatur mentio de copula, dum
loquitur de solo contractu matrimonii, attamen id cavetur
decreto supradicti Concilii Tridentini, *sess. 24. cap. 5.* ibi,
*Idque in eo multò magis locum habeat, qui non tantùm matri-
monium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit*;
quòd intelligitur de carnali copula subsequuta, & ita sem-
per, dum sermo habetur de matrimonio consummato, in-
telligitur, sequuta copula carnali, quod satis docet tex. *in
cap. ex publico, §. sane de convers. conjug.* ibi, *de his, quo-
rum matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua
consumari non potest.*
Si tamen hujusmodi Oratores se carnaliter cognoverunt,
absque contractu matrimonii profectò pœnam hujus Con-
stitutionis non incurrunt: cùm hæc contractum matri-
monii tantùm prohibeat, gl. *in d. Clem. Eos in d. verbo con-
trahere.*

Et si divortium *inter eos fieret, gravia exin-
de scandala possent verisimi-
liter exoriri.* Hæc causa potissima est, ut concedatur hæc
dispensatio, ut dictum est, & facit recedere à regulis ju-
ris, *l. si hominem, ff. mand.* Dec. *in cap. cum sit Romana
num. 13. de appell.* Menoch. *de arbitr. jud. libr. 2. Centur. 5.
29 casu 52. num. 5.* Constat enim ex dicta *Clem. Eos*, debere
Oratores separati, ibi, *donec suum humiliter recognoscen-
tes errorem separentur*, ac etiam ex dicto Concilio ibi,
*Si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contra-
here præsumpserit, separetur.* Et sic petunt secum dispen-
sari ad evitanda scandala, quæ evenirent, si divortium hu-
jusmodi fieret: hæc enim juxta causa est ad dispensandum,
Guttier. *Canon. quæst. libr. 2. cap. 15. numer.* 107. Et in hoc
casu loquitur tex. *in cap. quia circa de consang.* nempè, de
matrimonio de facto contracto, ac dispensatione in eo
concedenda.

30 **Et quatenus &c. parito judicato.**

Si fortè Oratores de hoc fuerunt inquisiti, quia tenentur
parere sententiæ desuper ferendæ, & possunt puniri juxta
formam *Auth. incestas nuptias, C. de nupt.* eo magis, quia
hodie pęnæ *dict. auth.* approbantur de jure canonico, ut pa-
tet *in dict. Clem. 1. de consang. & affin.* & ibi, *per prædicta
quoque juribus, quæ sic contrahentibus alias pœnas imponunt
in nullo volumus derogari.* Boer. *dec. 264. num. 15. circa me-
dium*, ubi alios DD. allegat. Reliqua vide, quæ circa si-
milem clausulam diximus sup.

Eos à generali excommunicatio- 31
nis sententia &c. Quæ nimirum continetur in
dict. Clem. Eos ibi, *ipsos ex-
communicationis sententia ipso facto decernimus subjacere*;
quæ propterea dicitur generalis, quia generaliter lata est à 32
jure, sicut etiam generalis excommunicatio dicitur ea, quæ
lata est ab homine per sententiam judicis, generaliter latam,
vel per modum statuti; quia æquipollet canoni, Covar. in
*cap. alma mater. p. 1. §. 12. nu. 4. vers. secundo, de senten. ex-
commun. in 6.*
Quia verò experientia compertum est, nonnullos hu-
jusmodi matrimonia contraxisse sub conditione, si Sum-
mus Pontifex super impedimento dispenset, videndum
est, an isti incurrant propterea eandem excommunica- 33
tionem.
In hac quæstione variæ sunt DD. opiniones, Innoc.
enim in c. super eo, de condit. appos. id fieri posse negat, quam
opinionem dicit esse communem, Aret. *in l. apud Julia-
num, §. constat. ff. de leg. 1.*
Sed quicquid tam suprad. quàm cæteri DD. dicant, con-
traria sententia est verior. & in praxi recepta, nempe pos-
se hujusmodi matrimonia sub dicta conditione contrahi,
prout validissimis juribus tenuerunt Butr. *in d. c. super eo*,
Boer. *decis. 463. n. 27.* ubi ait, quòd omnes ferè contractus,
in quibus Superioris confirmatio est necessaria, solent fie-
ri sub beneplacito Papæ, aut Principis, vel ejus Curiæ su-
premæ. Jul. Clar. *lib. 5. §. incestus, vers. & quid si aliquis,
in fin.* ubi dicit, quòd re vera quotidie videmus in hac for-
ma contrahi matrimonia; ac propterea ab hac opinione
nullo modo esset in practica recedendum; cùm certum sit,
taliter contrahentes non incurrere excommunicationem 34
latam in *d. Clem. Eos.*
Quòd verò aiunt contrariæ sententiæ DD. quòd pendens
à voluntate Principis reputatur impossibile, *vulg. jur.* re-
spondit id. Sanch. *d. disp. 5. num. 12.* locum sibi tantum vin-
dicare, quando Princeps concedere non solet; secus verò,
quando solet, per tex. *in d. leg. apud Julianum*; subdens
ibi, quòd neque quando difficillimè concedit, reputatur
impossibile; quia hoc potius ad difficultatem, quàm ad im-
possibilitatem pertinet.

Matrimonium inter se de novo.

Clara namque satis est conclusio, quòd quotiescunque,
matrimonium ob aliquod impedimentum dirimens, non 35
tenet, opus est, quòd omnia ex integro ponantur, quæ
sunt necessaria, & de essentia matrimonii, Guttier. *canon.
q. cap. 18. numer. 4.* Navar. *consil. 4. de spons.* & sic requiritur
denuò utriusque consensus, qui est de substantia matrimo-
nii, *cap. tua nos, in fin.* ubi gl. penult. Butr. *nu.* 10. & Abb.
num. ult. de spons. cùm sit causa efficiens ipsius matrimonii,
*cap. sufficiat 27. qu. 2. cap. cum apud, & cap. tua, de spons.
cap. tuas de spons. duor.* & ubi in matrimonio deficit con-
sensus, illud non solùm est ipso jure nullum. Abb. *in c. 2.
num. 2. de eo, qui dux. in matrim.* sed etiam dici potest non
fuisse contractum, quia, ubi deficiunt substantialia, ni-
hil dicitur actum, id. Butr. *in c. 1. nu. 7. de sacr. unct.* ac pro- 36
pterea omnia veniunt iteranda; cùm in hoc casu non sit lo-
cus suppletioni, ut per Joan. Andr. & alii *loc. cit.*
Quod quidem præcipuè vindicat sibi locum, si matrimo-
nium fuerit contractum absque præsentia Parochi, quem
omninò debere intervenire statuit. Concil. Trid. *sess. 24.
cap. 1.* nam illius præsentia, cùm requiratur de forma, si
illa non adimpletur, nullum remanet matrimonium, ex
quo ea, quæ sunt de forma necessaria, debent interveni-
re tempore, quo actus producitur in esse, ut per Bald. *in l.
observari, §. fin. num. 3. ff. de off. procons.* Nec ea omissa
potest agi de ratificatione ex subsequuto consensu; quia in
ratificatione actus nulli, consideratur tempus ratificatio-
nis: quæ nunquam retrotrahitur, ita ut actus ex tunc
valear, sed tantummodo operatur validitatem ex nunc, 37
Bart. *in d. l. observare*, Alex. *cons. 16. num. 19. l. 6.* cum aliis
allegatis per Dec. *in l. quod ab initio, in fin. ff. de reg. jur. &
cons. 442. n. 22.* & communiter DD.
Unde videmus etiam in praxi, quòd cùm procurator
constitutus ad resignandum non servaverit formam in
man-

38 mandato traditam, resignatio non convalidatur ratificatione resignantis, sed denuo est præstandus novus consensus formalis, Put. *decis.* 111. *l.* 3.

Et aliàs Sac. Concil. declaravit, matrimonium nullum ex publica causa, non indigere præsentia Parochi ad illud convalidandum, & non valet dicere fuisse ratificatum per copulam subsequutam, & dicitur notorium, ac reputatur publica causa, si constet ex libro baptizatorum, aliquem ex contrahentibus tempore matrimonii non esse legitimæ ætatis, ut in *una Balneoreginen. 8. Iunii* 1629.

In his igitur terminis, licèt nonnulli teneant, quòd si matrimonium contractum sit inter prohibitos, etiam cum conditione, videlicet, si Papa dispensabit, adveniente tamen dispensatione, non sit necessarius novus consensus, ut præsertim concludit Butr. *in c. super eo de cond. app.* &
39 Boer. *decis.* 264. *n.* 27. Nihilominus contrarium est verius, quòd immò requiritur novus consensus, quia matrimonium sic contractum habet vim tantùm sponsalium, sicut aliàs diximus, ac propterea Papa dispensando, dat tantùm facultatem contrahendi, non autem approbandi, quòd illicitè factum est, ut per Card. *in c. super eo de cond. appos.* & fuit dictum in una *Valentin. matr.* 10. *Decemb.* 1595. nam si matrimonium fuerit inter inhabiles contractum, licèt inhabilitas, seu impedimentum posteà cesset, non tamen ratificatur matrimonium ex priori consensu, sed ex novo, propter quod novum contrahitur matrimonium, id. Boer. *d. n.* 27. Nisi tamen dispensatio fuerit concessa, ita ut Oratores possint in eorum contracto matrimonio remanere, juxta ea, quæ infrà dicentur.

40 Servata forma Concili Tridentini. ac propterea erunt faciendæ publicationes, modo præscripto ab ipso Concilio, ut aliàs diximus; ut si fortè per eas reperiatur aliud impedimentum, ultra expressum valeant Oratores petere aliam dispensationem, & reliqua perficere.

Nec præter dictam formam contrahi potest, quod tan-
41 tùm licet, quandò videlicet matrimonium fuisset nullum, puta propter defectum consensus per vim, & metum provenientem; qui si fuerit occultus, excludit novas solemnitates, sicut declaravit S. Cong. ejusdem Concil. his verbis, *si impedimentum ex vi, & metu præsuppositis, occultum contrahere, repetitis solemnitatibus, aliàs rite juxta formam hujus decreti adhibitis in primo contractu.*

Est præterea in hac nostra praxi videndum, nunquid stantibus supradictis verbis, videlicet, *servata forma* Concil. Trid. si detur casus, quòd fuerit matrimonium contractum, licèt invalidum propter aliquod occultum impedimentum,
42 debeat illud denuo contrahi, cum eisdem prioribus solemnitatibus ab ipso Concilio requisitis? Et videtur posse affirmativè responderi, per plura, quæ adducit Sanch. *lib.* 2. *disput.* 37. Attamen sufficit inhærere praxi quotidianæ, quæ contrarium admisit, & exordium sumpsit tempore Pontificatus fel. record. Pii V. ut ait Navar. *cons.* 14. *de sponsal. in fin.* aliàs à nobis ad id relatus, dicens, Cardinalem Propœnitentiarium retulisse, in Signatura placuisse Sanctissimo, ut in hujusmodi impedimentis occultis, quando ma-
43 trimonium est renovandum, possit hoc fieri inter ipsos conjuges, secretè, & quòd non sit necessaria præsentia parochi, vel testium.

Id enim validissimis fundamentis probat id. Sanch. *d. disp.* 37. ubi sub *n.* 3. *vers. hos ergo supposito fundamento*, ait quòd ratio finalis Concil. Trid. *sess.* 24. *c.* 1. *de refor. matr.* non se extendit ad hunc casum; cùm prius matrimonium invalidum in foro Ecclesiæ validum, & publicum fuerit, & subinde, si aliud matrimonium contrahere vellent, impedirentur ab Ecclesia credenti matrimonium illud publicum esse validum: ex eo ignoratur occultum impedimentum adesse: Præterea matrimonium hujusmodi si esset denuo contrahendum, sequerentur multa scandala, & inconvenientia: unde credendum non est, voluisse d. Concil. conjuges obligare, ut iterùm publicè contrahant: quòd jam transivit in stylum Sacræ Pœnitentiariæ, quæ, ut pluries ostendimus in diversis formulis rescribendi, in casibus dispensationum super occulto impedimento, si as-
44 seritur, matrimonium jam publicè in facie Ecclesiæ contractum extitisse semper præcipit, ut matrimonium inter se de novo secretè, ad evitanda scandala, contrahere valeant.

Unde hoc stylo sic stante, audiendus non est Pet. Ledes. *de matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *dubio penult.* dum dicit, id procedere propter declarationem Pii V. nam ea seclusa, & stando in contextu Concilii Tridentini, quamvis probabile esset, matrimonium nullum ob occultum impedimentum posse clam celebrari: probabilius tamen esset oppositum; quapropter censet, supradictum Pium. V. non declarasse Concil. sed in illo dispensasse; & eumdem Petr. Ledes. improbat etiam Sanch. *d. disp.* 37. *numero* 7. ex quo ait, eundem Pium non dispensasse super dicto Concilio, sed illud declarasse. Nec ego video, quomodo contrarium alii senserint: cùm tunc debeat servari forma prædicti Concilii, quando matrimonium omninò celebratur, veluti præmissis denunciationibus, ac Parocho, & testibus intervenientibus: in casu tamen revalidandi illud prævia dispensatione in foro conscientiæ super occulto impedimento, sufficit, quòd suppleatur defectus interni consensus, vel alius defectus occultus; cùm matrimonio prius contracto jam præmissa intervenerint, ut Hent. *lib.* 11. *de matr. c.* 12. *numer.* 2. quem refert id. Sanch. *d. l.* 2. *disput.* 32. *numer.* 13. qui tamen præmissa locum sibi vindicare ait *d. disp.* 37. *numer.* 10. dummodo Parochus, & testes ignorent tale impedimentum, aliàs enim, quantumcunque occultum, necessario esset matrimonium denuo coram ipsis Parocho, & testibus contrahendum, quia cùm ipsis constet, in foro Ecclesiæ matrimonium esse nullum, non sunt testes valoris, sed nullitatis matrimonii ex eodem Henr. *dicto l.* 11. *c.* 3. *n.* 7.

Et recepto eis juramento, *quod sub spe facilius &c.* Sic etiam matrimonio ut supra contracto exprimendum erit, cùm petitur dispensatio, an scilicet, spes concepta fuerit per contractum hujusmodi, facilius consequendæ dispensationis, ut aliàs super eisdem verbis diximus, & in
individuo tenet Navar. *in c. si quando, excep.* 5. *n.* 6. *de re-* 45
scrip. quòd si ea spe fuerit contractum, & consummatum matrimonium, erit de hoc facienda mentio. Tolet. *l.* 7. *sum. c.* 18. *n. ult.* Guttier. *canon. q. l.* 2. *c.* 15. *n. penult.*

Prolem susceptam, *& suscipiendam exinde legitimam decernendo.* Patet ex hoc, quòd Papa ita legitimando prolem ex matrimonio clandestinè, & de facto contracto dispensat etiam in radice matrimonii, ut hic: ita quòd filii ex hu-
jusmodi matrimonio nati legitimi reputentur, etiam in 46
præjudicium venientium ab intestato; cùm possit idem Papa removere impedimentum, quo Oratores ad matrimonium contrahendum inter se detinentur: ac tale impedimentum sit jure canonico statutum; quod magis patet, quando idem Pontifex in literis hujusmodi dispensationis concedit ipsis Oratoribus, ut possint in eorum sic contracto matrimonio remanere, ac proinde illum approbando, prout ex tunc, nimirum perinde ac si matrimonium ab initio validum contraxissent, Covar. *de spons.* 2. *p. cap.* 8. *numer.* 13. Navar. *cons.* 2. *numer.* 12. *& seq. qui fil. sint leg.* Sanch. *de matrim. l.* 8. *disp.* 7. *numer.* 4. & inter cætera patet ex *gloss. in Clem. unica immunit. Eccles.* ibi enim habetur, quòd Summus Pontifex revocat nonnullas Constitutiones suorum prædecessorum, & quicquid ex eis secutum est, & ibi *d. gl. in verbo, infectus*, sic ait, *Vide quanta est papalis potestas, circa ea, quæ simpliciter sunt de jure positivo, quia revocat illa, ut ex tunc*, Abb. *in c. non debet, de consang. & affin.*
id. Sanch. *d. num.* 4. tex. *in cap. quòd nobis, qui fil. sint legit.* 47
& gloss. in cap. 1. *de constit.* ibi, quòd Papa habet tantam plenitudinem potestatis, quòd potest revocare omnes leges, à se, vel prædecessoribus suis latas, cùm omnibus effectibus ab eis productis; ita ut censeantur revocatæ à tempore, quo factæ fuerunt, id. Navar. *cons.* 2. *numer.* 9. *qui fil. sint legit.* Unde ex hac dispensatione, in radice matrimonii facta authoritate Apostolica, necessariò sequitur legitimatio ipsius prolis, quoad utrumque forum, & successionem in quibuscunque bonis, & locis, etiam in terris Imperii: cùm enim potuerit Papa facere filios illegitimos, prohibendo matrimonium in certis gradibus, multò magis potest facere legitimos, removendo impedimentum canonis id prohibentis, Gabriel. *cons.* 21. *n.* 17. *lib.* 1. ubi ait, hanc esse receptissimam opinionem, Put. *decis.* 483. *n.* 4. *lib.* 2. eoque magis, stante dicto decreto legitimationis ipsius prolis, ut supra ibi, *prolem susceptam, &c.* quia cùm de jure canonico proveniat ista illegitimitas filiorum ex conjunctione prohibita, inde sequitur, ut ea sublata per dispensationem in radice ma-

ce matrimonii, remaneant quidem filii sic suscepti in eo
statu, in quo essent, si nulla adesset canonica prohibitio,
ut in *auth. quibus mod. nat. effic. sui*, *l. qui liberos*, *d. cap. ff.*
48 *de rit. nup.* quia maxima, & suprema est Papæ potestas circà matrimonia, ut est tex. *in cap. proposuisti de concess. preb.*
qui adeò efficere potest, ut in dispositione loquente de filiis natis ex legitimo matrimonio veniant etiam filii legitimati à Papa, prævia ejus dispensatione in radice matrimonii, Socc. *in l. Gallus*, *§. si ejus*, *sub num. 5. versic. ad argumentum*, *ff. de l. & posth.* quæ quidem dispensatio, est adeò efficax, ut per eam consequutivè oriatur præjudicium tertii, cui propter impedimentum contrahentium matrimonium delata erat successio: propterea sublato dicto impedimento per hujusmodi dispensationem, præjudicium tertii non attenditur, Sanch. *dict. 7. num. 6.*

Nec tamen, quòd hic voluerit Papa dispensare in ipsa radice matrimonii, poterit in dubium revocari, cùm jam ex contextu supradictarum literarum ipsius dispensationis expressè videatur, scivisse Summum Pontificem, Oratores clandestinè, & de facto matrimonium contraxisse, qui posteà petunt, ut patet in supradicta formula supplicationis, ut possint matrimonium inter se de novo contrahere, sicut hodie dicitur in hujusmodi dispensationibus: vel etiam concedit ipse Papa, ut Oratores possint in eorum sic contracto matrimonio remanere, sicut anteà concedi consuevit; per quæ quidem verba, videlicet, ut possint de novo contrahere, sive in eo jam contracto remanere, jam satis liquet, dispensationem hujusmodi concedi in radice, id est origine, seu initio matrimonii; revocando impedimen-
49 tum, quod ipsum irritavit, ac si nunquam irritasset: efficietque, ut dispensatio retrotrahatur ad matrimonium initum: ac proinde censeatur, ac si illud fuisset ab initio validum, nullo impedimento irritante existente: quo casu proles est verè legitima quoad omnia, Sanch. *d. num. 4.* qui multis ibi id rationibus, & juribus comprobat; atque perinde est, ac si approbatum, & confirmatum fuerit ab ipso Papa, removendo impedimentum, quod impediebat illos contrahere, & in contracto permanere, & aliàs Rota *in una Pampilonen. illegitimitatis*, 10. *Iunii 1609. coram Iusto*, per DD. in ea allegatos, hic contenta est de solo consensu, & affectu maritali, cùm copula, ut proles inde suscepta cum dispensatione, in radice, verè dicatur legitimata, & præsertim clarius id desumitur ex voluntate Papæ dispensantis in ipsa radice, quando concedit in dispensatione licentiam, ut ipsi Oratores possint in jam contracto matrimonio remanere; eo enim ipso; quòd datur licentia permanendi in matrimonio contracto, dicitur in radice dispensandum, Sylv. *in summ. in verbo legitimus*, *num. 9.* ac proinde, quando proles habita fuit nullo præcedente matrimonio irrito, sed ex concubitu omninò fornicario, non
50 potest Summus Pontifex eam, quo ad temporalia, & sæcularia, legitimare extra loca suæ temporalis jurisdictionis; cùm nulla hic adsit matrimonii radix, in qua Papa dispenset, Abb. *in cap. literas numer. 27. in fin. de rest. spol.* Silv. *verb. legitimus quæst. 7. dist. 5.* Peregr. *de fideicommiss. art. 24. numer. 76.* quos refert Sanch. *d. libr. 8. disputat. 7. num. 7.*

Est hic tamen advertendum, quòd non desunt, qui dicant, quòd quando Papa cum Oratoribus dispensat dando eis licentiam, ut possint remanere in matrimonio contracto, non inducitur dispensatio super radice, ut ait Sanch. *l. 8. disp. 7. num. 25.* qui dicit, ad hoc ut sic dispensatum censeatur, oportet, ut interveniat ipsorum Oratorum novus consensus: hanc enim suam opinionem pluries reprobavit Rota: nec id suis fundamentis caret, quia Papa dispensando, quòd conjuges possint in contracto matrimonio ita nulliter contracto remanere, dicitur illud omninò approbare, & confirmare, & non est necessarius in hoc casu
51 novus consensus, sed sufficit naturalis ab initio præstitus, quod deducitur ex *cap. cum locum*, *cap. cum apud & c. tua de spon.* quod tanto magis confirmatur, quia etiam post mortem alterius ex conjugibus, & quando non potest subsequi novus consensus, potest approbari matrimonium in radice, quatenus dispensatio fuerit petita eorum vita durante, Navar. *cons. 2. qui fil. sint leg.* ubi quærit, an Papa possit facere, ut post mortem alterius conjugis putativi ob impedimentum Consanguinitatis, sive affinitatis, filii incestuosi fiant legitimi, approbando matrimonium inter ipsos, perinde ac fieret, si ambo viverent, & approbaretur ab ipso Papa, & affirmativè concludit *num. 6.* ubi ait, quòd quicquid potest justè fieri per canonem, potest fieri per Papam; cùm ipse sit pater, & auctor canonum, Rota, *dec. 207. num. 1. & 2. p. 1. divers.* & quod non requiratur novus consensus, tenet gloss. *recepta in c. non debet*, *verb. de cætero*, *de consang. & affin.*

Quod quidem magis ex supradicta clausula, videlicet, *Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo*, patet; qua propter sicut proles suscipienda erit sine dubio legitimata in radice matrimonii, ita etiam proles antè suscepta, cùm non debeant diverso jure censeri, *l. cum qui ades*, *de usu cap.* tanto magis, cùm verba ipsius clausulæ determinentur ab eisdem verbis, *legitimam decernendo*; ac propterea æqualis debet esse determinatio, Alexand. *in l. in test. la prima*, *Cod. de test.* Cephal. *consil. 307. num. 55. cum seqq.* & subdit præsertim *num.*
61. dictam clausulam non fuisse necessariam, propter fi- 52
lios natos post dispensationem in figura matrimonii, sed propter filios tantùm anteà natos; ob illam dictionem *exinde*, ut ibi, *prolem susceptam, & suscipiendam*; quia respectu prolis susceptæ non potest referri nisi ad tempus, vel factum præcedens, ut dicitur de dictione, *ex tunc*, cum quo quidem termino omnes admittunt dispensatio-
nem esse in radice matrimonii: præsertim cum hic non fiat 53
legitimatio, sed decretum legitimitatis, per illud verbum *decernendo*, ex quo Papa, dum tollit impedimentum juris canonici, disponit super ipsa radice matrimonii tanquam à principio; & proles redintegratur ad ipsum principium, ac si nullum affuisset canonicum impedimentum; ac dispensatio in radice matrimonii est ad differentiam simplicis legitimationis; quando nimirum impetratur legitimatio circa solam illegitimitatem seorsim, & à matrimonio separatim, prout *in una Pampil. illegitimitatis* 10. *Iunii 1609. per tot.* penes Farinac. *tom. 1. part. 1. decis. 191.* Benè tamen advertendum est, quòd licèt hujusmodi dispensatio concedatur in ipsa radice matrimonii, quæ illud convalidando ab initio legitimat prolem, Abb. *in cap. per venerabilem*, *num. 22. qui fil. sint legit.* attamen est id intelligendum de prole suscepta in figura matrimonii, ut elicitur ex verbis ejusdem supplicationis, in qua dicitur, quòd Oratores matrimonium contraxerunt, & carnali copula consummarunt, prolemque susceperunt, Ludovis. *decis. 19. per tot.* & ibi Addit. ait, quòd dispensatio in radice matrimonii comprehendit tantùm prolem susceptam in figura matrimonii, non autem natam, & conceptam ante matrimonium: quæ quidem proles censetur legitima, non solùm quo ad parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium, malam fidem habentem, ut per Sanch. *lib. 3. disput. 42.* Addit. ad eundem Ludovis. *dec. 461. n. 11.*
Nec quicquam prodest, quòd proles suscepta ex incestu 54
non legitimetur per subsequens matrimonium, etiam verum, data scientia de tempore, quo fuit suscepta: id enim non procedit stante dispensatione Papæ, cùm decreto legitimationis prolis, tam susceptæ, quàm suscipiendæ, ut
dictum est: hoc enim modo Papa dispensando in radice 55
matrimonii, illud approbando cum ejus effectu, & tollendo impedimentum usque ab initio cum reintegratione prolis; perinde est, ac si nunquam extitisset impedimentum, & conjuges fuissent semper in potentia libera contrahendi matrimonium legitimum, id. Ludovis. *dicta decis. 461. num. 6. cum seqq.*

Cæterùm etiam pro eo, quòd nostra praxis postulat, 56
neminem latet, hujusmodi dispensationem nequaquam simpliciter, & sine causa concedi, nam licèt, ut ait id. Navar. *d. cons. 2. num. 15.* Papa de plenitudine potestatis possit supradictam legem de non contrahendo in gradu prohibito revocare, eo modo, quo dictum est, id tamen
facere minimè potest absque peccato, sine aliqua magna, 57
& justa causa: cùm idem Pontifex non debeat uti plenitudine potestatis sine causa: licèt possit ita uti, ut valeat actus: ex quo, ut id. Navar. ibidem ait, si vellet, pro libito, sine causa justa, posset tollere omnes canones inducentes jure humano impedimentum matrimonii: & hac de causa accederet ad ipsum Pontificem innumerabilis multitudo, non solùm Gallorum, Hispanorum, & Germanorum, sed etiam Italorum, ut legitimet filios illegitimos ob impedimenta, per hujusmodi revocationes canonum. Ac proinde norunt omnes Curiales, hujusmodi dispensationem non nisi cum causa concedi, prout in suprapositâ formula supplicationis: in qua pro satis sufficienti, & legitima causa allegatur periculum scandalorum; dum di-

citur,

citur, *& si divortium fieret, gravia exinde scandala possent verisimiliter exoriri*; stantibus nota, & infamia mulieris; cùm scandala justam præbeant causam ad dispensandum in omni casu prohibito, Anchar. *consil.* 339. Paris. *de resign. benef. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 167. & idem affirmat idem Sanch. *d. disp. num. quinto*, dum ibi dubitat, gravem culpam a Pontifice admittendam, si absque causa legitima dispensationem hanc concederet: quamvis valida esset, tanquam in solo jure humano facta sit; ex quo cedit in grave damnum succedentium in eam hæreditatem, si proles non legitimaretur. Et in hoc sensu accipiendum videtur, quòd dicit Additionator ad Navar. *consil.* 2. *in fin. qui fil. sunt legit.* nempe Gregorium XIII. anno 1584. mense Novembris negasse dispensationem hujusmodi à se petitam, & addidisse, se non posse dispensare: quod quidem intelligerem, se, scilicet, noluisse sine causa dispensare, propter allatam rationem, nempè, ob præjudicium tertii, licèt re vera id possit, ut dictum est: præsertim quia, ut ait
58 id. Sanch. *d. numero quarto*, hoc non est directè dispensare in lege civili, & effectibus ejus, sed indirectè, & per quandam consequentiam; ex quo lege civili incurruntur ea damna à prole, supposita legis Ecclesiasticæ irritantis matrimonium firmitate, ex qua subsequutum est, ut matrimonium sit irritum, & subinde proles ex eo concepta, illegitima, ac subdita omnibus illegitimitatis damnis, jure civili statutis: unde cùm Summus Pontifex, sua dispensatione in radice matrimonii, tollat directè firmitatem illius legis Ecclesiasticæ, eamque prorsus aboleat, perinde est, ac si lex illa numquam emanasset; ac efficiet indirectè, & per quandam consequentiam, ut ea omnia damna cessent, utpotè, quæ ex legis Ecclesiasticæ firmitate pendebant. Hoc enim casu non dicitur posse Pontificem efficere, ut hujusmodi matrimonium fuerit à principio firmum, vel nunc incipiat valere, absque novo contrahentium consensu, vel ut ex eo non sint sequuti effectus jure civili statuti, cùm hæc non subsint Pontificis potestati; sed tantùm dicitur, ita Summum Pontificem dispensare posse, prout ex tunc in ipsa matrimonii irriti radice; ac delere, & revocare omnia damna, quocunque jure humano inde incursa, ac in eum statum prolem restituere, quem haberet, si ex matrimonio valido orta fuisset; sicque destructo legis Ecclesiasticæ valore, cui tanquam fundamento illegitimitas, ac cœtera damna innitebantur, illa omnia corruent. Hinc propterea destruitur objectum, quod fortasse diceretur, hoc tantùm probare de damnis jure Pontificio sequutis, secus verò de sequutis jure civili; ex quo, cùm nequeat Pontifex in hoc jure dispensare, nequibit quoque in effectibus ex eo consurgentibus. Responsio verò est, non posse directè in his dispensare, posse verò indirectè, & per quandam consequentiam: de destruendo legem suam Ecclesiasticam, ex qua tanquam ex fundamento illa omnia pendebant; quandoquidem multa fieri possunt indirectè, & per quendam consequentiam: de destruendo suam legem Ecclesiasticam, ex qua tanquam fundamento, illa omnia pendebant; & concludit, quòd multa fieri possunt indirectè, & per quandam consequentiam, quæ directè, & principaliter fieri nequeunt, exemplo juris patronatus, quòd licèt per se directè vendi non possit absque labe simoniæ, cum tamen in consequentiam vendatur, vendito fundo, cui est annexum; sic etiam, licèt Papa nequeat directè dispensare in jure civili, ac ejus effectibus, poterit utique indirectè, & per quandam consequentiam.

Hæc quidem omnia procedere certò scimus in impedimentis, de jure canonico statutis: quo casu, dispensatio ipsius Papæ super matrimonio contracto, lege canonica
59 prohibito, trahitur retro, usque ad principium, contractus: secus verò, si fuerit divina lege prohibitum: tunc enim dispensatio non trahitur retro, sed valet ex nunc, non autem ex tunc, Borgat. *de irregularit. par.* 2. *tit. de interpret. & extens. dis. num.* 19. Put. *dec.* 483. *num. secund. & seq. libr.* 2. puta in gradibus Consanguinitatis, vel quovis alio impedimento de jure divino naturali, matrimonium dirimente, Covar. *de spons. part.* 6. *cap.* 6. §. 10. *num.* 10. imò in his, quæ tendunt ad Deum, ex quibus ipsi Deo acquiritur obligatio, non solet Summus Pontifex dispensare, sine maxima, & rationabili causa, Barbol. *de jur. Eccles. l.* 1. *cap.* 2. *numero* 124. quia dispensando, vinculum legis divinæ tollere non potest, *cap. sunt quidam* 25. *quæst.* 1. *cap. literas, de restit. spol. c. cùm ad monasterium, de stat. monach.* ex quo Summus Pontifex tenetur usque ad animam, & sanguinem, legem divinam defendere, *d. cap. sunt quidam*, cùm divinum sit immutabile, §. *sed naturalia, instit. de jur. nat. gen. & civ. cap. fin.* §. *his itaque dist.* 5. solus enim conditor legis suum divinum præceptum tollere, & super eo dispensare potest; quod minimè licet Papæ ejus Vicario, & inferiori, qui non potest mutare, nec destruere legem Superioris, *cap. cum inferior, de major. & obed. Clem. ne Romani*, §. *de elect.* Summi etenim Pontificis judicium debet esse conforme judicio, & statuto divino, *cap. ut nostrum*, *ut Eccles. benef. sin. dem. confer.* Paris. *de confid. q.* 3. *num.* 16. *cum seqq.*

Nec refert, quòd non desint, qui simpliciter teneant, posse Summum Pontificem in legibus divinis, ex causa dispensare, ut dictum est, quos refert Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disputat.* 6. *num.* 5. quia nihilominus eorum sententia nullo nititur fundamento: cùm naturalis ratio dictet, subditum non posse tollere legem Superioris in casu particulari, id. Barbos. *d. cap.* 2. *num.* 120. licèt possit declarare, seu interpretari in aliquo casu particulari deficere obligationem legis divinæ: quod quidem quibus modis, & quando id contingere possit, vide eundem Barbos. *loc. cit. nu.* 121. *cum seqq.*

Præterea, neque præmissa dispensatio, sic in radice matrimonii, habet locum, quando illud nullum extitit 60
ex defectu consensus: sive in utroque, vel altero contrahentium: cùm matrimonium ipsum sit jure naturali irritum, & Papa non possit hujusmodi consensum supplere, dispensando in illius radice, idem Burgas. *dict. numero* 29.

Quòd alter alteri supervivens

perpetuo absque spe conjugii remaneat. Quæ quidem clausula additur in pœnam hujusmodi delicti, ut patet ex notorio tex. *in cap. si quis cum noverca, & in cap. si quis cum duabus*, 32. *q.* 7. sicut, & Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 5. statutum est, ut scienter in gradu prohibito contrahentes, careant spe dispensationis, de qua quidem clausula egimus etiam supra.

Alio item modo hujusmodi dispensationem peti vidimus, nempe cùm Oratores publicè contraxerunt, & cum sequenti narrativa, videlicet, *Quod ipsi alias scientes se tertio &c. conjunctos, non quidem peccandi &c. matrimonium inter se per verba de præsenti publicè factis proclamationibus in eoram parochiali Ecclesia, juxta formam Concilii Tridentini, nulloque detecto, neque denunciato impedimento, contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ contraxerunt &c. consummarunt; Cum autem &c. & si divortium &c. ab incestus reatu &c. imposita &c. Volumus autem quod &c. alter alteri supervivens &c.* ut in fine clausularum præpositæ supplicationis.

CAPUT IV.

Praxis Dispensationis matrimonialis de ignoranter contracto.

SUMMARIUM.

11 *Igno-*

11 *Ignorantibus, dolus non imputatur.*
12 *Pœnam Constitutionum non ligare ignorantes.*
13 *Statutum addens pœnam in facto damnato de jure communi non ligat ignorantes.*
14 *Impedimenta matrimonii non omnes scire, tenentur.*
15 *Matrimonium contractum sine parocho, & testibus, an valeat, ubi Concilium non est receptum.*
16 *Et sub qua formula petatur dispensatio circa hoc, super impedimento dirimente.*
17 *Lex Principis non acceptata non ligat subditos.*
18 *Et quomodo id intelligatur.*
19 *Lex habet tacitam conditionem, quatenus, videlicet, recipiatur.*
20 *Leges multæ non conveniunt moribus patriæ.*
21 *Provinciæ cuilibet permittitur abundare in suo sensu.*
22 *Vivere quis tenetur secundum consuetudinem illorum, inter quos versatur.*
23 *Usus contrarius populorum sine consensu Principis: nihilominus operatur.*
24 *Constitutio potest servari quoad aliqua, & non quoad alia.*
25 *Scientia Papæ præsumitur ex scientia suorum Officialium.*
26 *Cancellaria quicquid gessit, videtur gestum à Papa.*
27 *Matrimonia clandestina quando Episcopus non possit irritare, ex declaratione Sacræ Congregationis, quæ hic proponitur.*
28 *Publicationes matrimonii, de licentia Ordinarii omissæ, quando non suffragentur ad evadendas pœnas contra matrimonium scienter contrahentes inflictas.*
29 *Incestus impedimentum non contrahitur per copulam inter ignorantes impedimentum.*
30 *Est tamen explicandus in dispensatione.*
31 *Formula supplicationis pro dispensatione, quando impedimentum detectum fuit in monitionibus.*
32 *Impedimenti matrimonii notitia debet esse sufficiens, ut clarum sit impedimentum.*
33 *Fama, quomodo duobus testibus prævaleat.*
34 *Dispensatio cum licentia remanendi in matrimonio ob impedimentum occultum, quomodo detur per Sacram Pœnitentiariam.*
35 *Episcopus, ut possit dispensare, super impedimentis dirimentibus, quæ requirantur.*
36 *Necessitas. Ob magnam necessitatem dispensat Episcopus in casibus Sedi Apostolicæ reservatis.*
37 *Hæc tamen dispensatio intelligitur facta cum tacito consensu ejusdem Sedis.*
38 *Episcopo, quare non reperitur in jure concessa facultas in casu necessitatis dispensandi.*
39 *Causa justa nulla potest esse ad dispensandum in jure divino, & quare.*
40 *Expressa, frequentioris usus gratia, non excludunt alia raro contingentia.*
41 *Episcopus, quod dispensare possit super impedimento dirimenti, ex causa necessitatis, referuntur exempla.*
42 *Dispensandi facultas non venit in generali mandato.*
43 *Perseverantia in delicto quomodo inducat indicium præcedentis scientiæ.*
44 *Abstinentia à copula, detecto impedimento, excludit dolum, & quare.*
45 *Formula supplicationis pro dispensatione matrimoniali, quando Oratores abstinuerunt à copula.*
46 *Et sub qua formula Sacra Pœnitentiaria super impedimento occulto dispenset.*
47 *Tempus decennii facit præsumere matrimonium legitime contractum.*
48 *Ignorantiam allegans debet illam probare.*
49 *Ignorantia, quod præsumatur, regula quando cesset.*
50 *Ignorantia justa excusat, non autem crassa, & supina.*
51 *Nam hæc æquiparatur scientiæ.*
52 *Prout, nec ignorantia affectata.*
53 *Constitutio pœnalis ligat etiam ignorantes ignorantia non probabili.*
54 *Ignorantia crassa, & supina, dicitur lata culpa.*
55 *Ignorantia juris communis est lata culpa.*
56 *Dictio*, dummodo, *importat conditionem.*
57 *Ignorantia allegata in dispensatione matrimoniali probatur per juramentum Oratorum.*
58 *Ignorantia, & scientia probantur per juramentum.*
59 *Quod tamen intelligitur, ut hic.*
60 *Scientia conjectura excludit probabilem ignorantiam.*
61 *Scientia præsumptio quando adest, allegVanti ignorantiam, non datur restitutio.*
62 *Matrimonium contractum inter inhabiles non ratificatur sola dispensatione Papæ.*
63 *Dispositio* Clem. Eos, de consang. & affin. *afficit ignorantes, quoad pœnas extrinsecas.*
64 *Clausula.* Prolem susceptam, *quomodo intelligenda in dispensatione de ignoranter contracto.*
65 *Dispensatio quomodo præsumatur inter virum, & uxorem, in gradu prohibito contrahentes.*
66 *Diuturnitas in figura matrimonii facit præsumere prolem legitimam.*
67 *Legitimationis prolis, declaratoria ex matrimonio ignoranter contracto formula.*
68 *Legitimatio hæc quonam alio modo petatur.*

FRequentissimè adhuc contingit, matrimonium in gradu prohibito, seu cum alio impedimento dirimente, ignoranter contrahi: quare postquam egimus de scienter contracto, deque illius dispensatione, non incongruè sequitur videre, quid in praxi servetur, circa dispensationem super ignoranter contracto, & cum quibus clausulis, & decretis dispensari consueverit.

Præmittendum verò est, quòd juxta notorium stylum Romanæ Curiæ, quando super hoc porrigitur Summo Pontifici supplicatio, necessariò exprimendum est, an Oratores, qui sic ignoranter contraxerunt matrimonium, carnalique copula consummarunt, detecto impedimento, abstinuerint ab ipsa carnali copula, an verò in ea perstiterint: ut juxta facti qualitatem ipsis opportunè consulatur, si enim ignoranter contraxerunt statim, detecto impedimento, debent separari, & abstinere à copula, aliàs incurrerent saltem pœnas incestus, *l. qui contra legem, in fi. C. de incest. nupt. & in* Auth. *de incest. in princip.* 1

Quia verò frequentiùs evenire solet, ut etiam impedimento ipso detecto, Oratores nihilominus in eadem copula perseverarunt, proinde literas ipsius dispensationis cùm hujusmodi perseverantiæ mentione hìc subjicimus, tenoris sequentis, videlicet.

2 *ALexander Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Vicario Veneralibilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, Salutem, & Apostolicam benedictionem. Ex parte dilecti filii Ioannis nati Salvatoris, & dilectæ in Christo filiæ, Franciscæ natæ Laurentii, mulieris Neapolitan. nobis oblata petitio continebat, Quòd ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quo minus possent invicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter se, per verba de præsenti, publicè, factis proclamationibus in eorum parochiali Ecclesia juxta formam Concilii Tridentini, nulloque detecto, neque denunciato impedimento contraxerunt; illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, ac carnali copula consummarunt. Postmodùm verò ad eorum pervenit notitiam eos quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos; & nihilominus in eadem carnali copula persliterunt. Cùm autem, sicut eadem petitio subjungebat, Ioannes, & Francisca præfati, in hujusmodi matrimonio remanere non possint, absque Sedis Apostolicæ dispensatione; & si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Quare iidem Ioannes, & Francisca nobis humiliter supplicari fecerunt, ut eis in præmissis, de absolutionis beneficio, & opportuna dispensationis gratia providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui salutem quærimus singulorum, & scandalis quibuslibet, ne eveniant, quantum cum Domino possumus, libenter obviamus, eosdem Ioannem, & Franciscam, ac eorum quemlibet à quibusvis excommunicationis, suspen-*

sionis,

sionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis; si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutos foro censentes, ac certam de præmissis notitiam non habentes hujusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni tuæ, de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus, deposita per te omni spe cujuscunque muneris, aut præmii, etiam sponte oblati, à quo te omninò abstinere debere monemus, de præmissis te diligenter informes, & si per informationem eandem preces veritate niti repereris; super quo tuam conscientiam oneramus, Tum Ioannem, & Franciscam præfatos ab incestus reatu, & excessibus hujusmodi, imposita prius eis propter incestum hujusmodi, arbitrio tuo, pœnitentia salutari, hac vice dumtaxat in forma Ecclesiæ consueta, in utroque foro authoritate nostra absolvas: & quatenus contra dictos Ioannem, & Franciscam causa super præmissis, in judicium quoquomodo deducta fuerit, partito judicato: ac cùm ipsis Ioanne, & Francisca; dummodo ipsa, propter hoc rapta non fuerit, & ignorantia hujusmodi probabilis extiterit, quod impedimento quarti Consanguinitatis gradus hujusmodi, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus, matrimonium inter se de novo publicè, servata forma dicti Concilii contrahere; illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant, authoritate nostra dispenses; Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo. Volumus autem, quòd si spreta monitione nostra hujusmodi, aliquid muneris, aut præmii occasione præmissorum exigere, aut oblatum recipere temerè præsumpseris, excommunicationis latæ sententiæ pœnam incurras: qua tandiù innodatus existas, donec per satisfactionem condignam absolutionis beneficium à Sede Apostolica merueris obtinere.

Dat. Romæ &c.

Clausulæ autem, & decreta in supradictis literis apposita eam, ut sequitur, recipiunt declarationem, videlicet.

Alexander, &c.

Quod ipsi aliàs ignorantes, &c.

Quod autem si alter tantùm Oratorum impedimentum hujusmodi ignorasset, alter verò illud scivisset; nunquid taliter scienti prodesset hæc dispensatio? Et responsio est
3 negativa; quia nullo modo debet illa alteri prodesse propter sui indivisibilitatem, Navarr. *consil. 16. de consanguin. & affin.* ubi quæritur, an dispensatio de contrahendo matrimonio non obstante quarto gradu Consanguinitatis, cùm supplicatione, quòd ignorantes impedimentum contraxerunt matrimonium, valeat, si vir sciebat, vel scire tenebatur impedimentum; quod tamen fœmina ignorabat. Et respondet, decisionem hujus quæstionis pendere ab illa, an ignorantia impedimenti fœminæ efficiatur, ut ipsa, & vir dicantur ignorasse impedimentum, & putat quòd non: & quòd vir indigeat revalidatione dispensationis: & quia jam scit mulier, indigebit & ipsa. Præterea, quòd dispensatio prædicta non prodest viro, nec per quandam consequentiam uxori, propter indivisibilitatem, & unionem hujus matrimonii, id. Navar. *d. consil.* 16. & nos supra diximus, ubi hujus rei praxim declaravimus.

4 Ut tamen planè scias, quænam ignorantia excuset à pœnis, contrahentes hujusmodi matrimonia, præmittendum est, quòd ignorantia, alia crassa, & supina est, alia affectata, alia probabilis, Saytus *de cens. lib. 1. cap.* 18. *numer.* 2.

Ignorantia crassa, & supina est illa, qua quis ignorat, id quòd communiter omnes sui ordinis sciunt, & quòd ipse scire debet, & potest, id. Sayr. *n.* 4.

Affectata est, ubi quis ignorat, quia scire non vult, quod scire debet, & potest, id. Sayr. *n.* 5.

Probabilis, seu alio modo invincibilis, ita dicitur, quæ manet, postquam homo debitam diligentiam adhibuerit, & qua homines sui status communiter post debitam diligentiam laborant; qualis est ignorantia, qua homines doctos, & timoratos consulens, non rectè instruitur, vel, ut hic, quia publicationes fieri fecerunt Oratores in eorum Parochiali Ecclesia & nullum repertum est impedimentum ad contrahendum, Navar. *in manuali c.* 23. *num.* 45. & 46.

Agitur verò hic de ignorantia probabili, ut dictum est, quia dum *d. Clem. Eos, de consang. & affin.* hic imponit pœnam contrahentibus matrimonia, scienter in gradu prohibito, intelligitur de illa scientia, quam sentit ibi glos. *in*
5 *verbo, scienter*, ubi ait, ignorantiam probabilem, id est, invincibilem, quia ignorabant Oratores, se esse consanguineos, vel affines: aliàs enim ratione plecterentur pœnis *in d. Clem.* contentis.

Factis proclamationibus *in eorum parochialibus*

Ecclesiis, ad præscriptum Concilii Tridentini *d. sess. 24. de reform.* ibi, *ter à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter missarum solemnia, publicè denuncietur, inter quos matrimonium sit contrahendum; quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur.*

Præmissis igitur dictis proclamationibus, ac omnibus, ex præscripto ejusdem Concilii servatis, si aliquod posteà detegatur impedimentum, nullam Oratores incurrent pœnam, sive *dicti Concilii, sive in d. Clem. Eos, de consang.* 6
& affin. contentam.

Quamvis, si posteà, detecto impedimento supradicto, persistiterint in copula, incurrent pœnas incestus, ut supra diximus: si verò statim abstinuerint, ab omni prorsus pœna immunes redduntur, stante ignorantia supradicta, quòd 7
præcipuè statuit ipsum *Concil. sess. 24. c. 5.* ibi, *si verò solemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod posteà subesse cognoscatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuerit, tunc facilius cum eo, & gratis dispensari poterit, & nos infrà dicemus.*

Idemque dicendum est, quando hujusmodi denunciatio- 8
nes omittuntur de licentia Ordinarii; quod quidem necessariò exprimendum erit in supplicatione dispensationis impetrandæ, cujus narrativa sequentibus verbis concipi consuevit, videlicet, *Quod ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quo minus possent invicem* 9
matrimonialiter copulari, matrimonium inter se per verba de præsenti publicè (proclamationibus juxta formam Concilii Tridentini fieri solitis, de licentia Ordinarii prætermissis) servata tamen in reliquis Concilii prædicti forma, nulloque detecto, neque denunciato impedimento contraxerunt, &c.

Pariterque servat stylus, hanc mentionem esse facien- 10
dam in supplicatione de scienter contracto, in qua dicitur, *Quod ipsi aliàs scientes se quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, non quidem peccandi data opera, &c. faciliores reddendi, matrimonium inter se per verba de præsenti, publicè, prætermissis de licentia ordinarii, &c.* ut supra.

Factis igitur supradictis proclamationibus, nulloque inter Oratores reperto impedimento ad contrahendum matrimonium, facilius cùm eis dispensatur, ut suprà, ex *d. Concilio Tridentino* dictum est, quia, cùm ipsi Oratores contraxerint servata forma ejusdem *Concilii* pœnam non
merentur, ad *tex. in l. Graccus, cum ibi not. C. ad leg. Iul.* 11
de adult. quia ignorantibus dolus imputari non potest, *l. genero, ff. de infam.* Cravet. *consil.* 8. *numer.* 10. qui tunc imputaretur, quando ipsi Oratores non curassent inquirere illud, quod tenebantur; tunc enim ignorantia nullo modo eos excusat, quando non adhibuerunt diligentiam in-

in inquirendo ex præcepto *ejusdem Concilii, cap. penult. ante fin. & cap. fin. 37. dist. cap. innotuit. in verbo, ignorantiam, de elect.* & facit tex. *in l. regula, §. sed facti*; ibi, *verum ejus, qui eam rem diligenter requirendo notam habere possunt, ff. de jur. & facti ignor. l. si aviam, in fin. C. de ingen. manum.*

Et sic non debent aliquo modo, ut dictum est, Orato-
res ipsi subjacere pœnis appositis in *Clem. Eos, de consang.
& affin. ac Concilii supradicti*, facit doctrina Io. Andr. *in*
12 *cap. 2. de constit. lib. 6.* dum voluit, pœnam Constitutio-
num, non ligare ignorantem; cùm non habeat animum
delinquendi; & ait Anton. de Butr. *in dict. cap. 2.* quòd sta-
tutum addens pœnam in facto damnato de jure communi;
13 non ligat ignorantem; quia non omnes tenentur scire im-
pedimenta matrimonii, quæ etiam multi sacerdotes igno-
14 rant, ut ait Sanch. *lib. 2. disp. 38. num. 3.* & diximus nos
supra. Cum igitur Oratores jam ea adimpleverint, ad quæ
ex *dicto Concilio* tenebantur, nempè fieri faciendo debi-
tas publicationes, supradicta ignorantia illos excusat, per
jura superius allegata. Et quia in aliquibus Christiano-
rum Provinciis decretum Concilii Tridentini non fuit pro-
mulgatum, seu receptum, ut in quibusdam Galliæ partibus,
15 & in Polonia; quibus in locis, si matrimonium contraha-
tur absque parocho & testibus, certum est, valere, inquit
Sanch. *l. 3. disp. 18. nu. 1.* propterea, in hoc casu consuevit id
16 exprimi in supplicatione, per hæc verba, videlicet: *Quod
ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere,
quo minus possent invicem matrimonialiter copulari, matri-
monium inter se per verba de præsenti, publicè, adhibitis om-
nibus solemnitatibus, de more patriæ, adhiberi solitis nullo-
que detecto, neque denunciato impedimento, contraxerunt:
illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, &c.* ut infrascripta
formula de ignoranter contracto, quando Oratores absti-
nuerunt à copula.

Quod quidem passim cum ista narrativa admittitur pro
17 supradictis locis; sicut sæpè vidimus practicari; nam lex,
vel dispositio Principis, non acceptata, neque moribus
18 utentium comprobata, non ligat subditos, quando non
fuit observata, sciente, & tolerante Principe, ut per glos.
in cap. 1. in verbo, frangere, de tregu. & pace; Navar. *cons. 1.
de constit. num. 23. cum plurib. sequentib.* cum semper lex ha-
19 beat tacitam conditionem, quatenus videlicet illa moribus
20 utentium recipiatur, tex. *in c. in istis §. leges, 4. distin.* & cum
multæ leges moribus patriæ non conveniant, idcircò per-
21 mittitur cuilibet Provinciæ in suo sensu abundare. Anchar.
cons. 218. Gonz. *glos. 26. num. 2. cum seqq.* quòd quidem
practicatur, non solùm pro originariis supradictorum lo-
corum, verùm etiam pro peregrinis, qui per modum
transitus, aut hospitii divertunt ad hujusmodi loca, ut con-
stat ex *ca. ista, dist. 12.* ubi glos. *in verbo societatem*, ait,
22. quod quilibet tenetur vivere secundum consuetudinem
illorum, inter quos versatur: unde illud exordium duxit
videlicet:

Si fueris Romæ, Romano vivito more.

Et si sis alibi, vivito sicut ibi, id. Sanch. *d. disp. 18. num. 4.*
qui *nu. 5.* ait ex pluribus DD. sententiam hujusmodi hoc mo-
deramen admittere, nempe, ut solus transitus non sit suffi-
ciens ad obligandum ad statuta & consuetudine illius loci,
nisi qui transit, ille sistat.

Idemque dicendum esset, ubi dictum Concilium in ali-
qua tantùm esset sui parte receptum, in alia vero non;
quod quidem obstare non videtur, licèt enim Rota pro
indubitato teneat, quòd non usus, sive contrariò usus
23 populorum sine consensu Papæ non possit operari contra
validitatem Constitutionum Apostolicarum, ex latè de-
ductis *in una Romana Concordiæ S. Petri die 13. Novem-
bris 1609. & 12. Februaris 1610. coram Cavaleno*, ut
per eand. Rot. apud Farinac. *decis. 356. num. 7. tom. 1. par.*
24 nihilominus novum non est, quòd videlicet Constitutio
servatur quoad aliqua & quoad alia abeat in desuetudi-
nem, Ruin. *cons. 55. in fin. lib. 5.* Cornel. *consil. 20. num.
2. vers. nec etiam obstat, lib. 3.* neque peritos latet Curia-
les, quòd sive non usus, sive contrarius usus nonnullarum
Apostolicarum Constitutionum servatur, etiam in ip-
sa Romana Curia, & in Cancellaria Apostolica, quæ est
organum Papæ, Cæs. de Grass. *decis. 1. num. 8. de probat.* qui
dictum non usum, seu contrarium usum scit, & tolerat: nec
25 dici potest, id ab ipso Papa ignorari; quandoquidem non so-
lum exinde infertur ad scientiam ipsius Papæ, quæ regulariter
præsumitur, & infertur ex scientia ejus Officialium, verùm
etiam ad consensum, qui colligitur ex eo, quòd quicquid 26
gessit Cancellaria, videtur gestum ab ipso Papa, *Rota pe-
nes* Farinac. *decis. 356. num. 8. p. 1. t. 1.* Unde tantò magis
dici posse videtur de ipso Concilio Tridentino, ubi illud
non fuit promulgatum, sive in aliqua parte non receptum,
ut dictum est.

Ad hæc *Sacra Congreg. ejusdem Concil.* aliàs censuit ma-
trimonium celebratum extra locum propriæ habitationis,
& in loco, ubi non erat publicatum Concilium absque illius
solemnitatibus esse validum, si recessus à loco habitatio-
nis sui factus ad evitanda impedimenta, puta inimicitias
& obstacula parentum, sub *die 7. Februaris* 1602. Secus
autem si contrahatur inter se transferentes ad locum, in
quo Concilium non est promulgatum, sub animo sine
parocho, & testibus contrahendi, ut in *una Colonien. 5.
Septembris 1626. & in una Antuerpien. 16. Decem-
bris* 1628.

Hinc propterea non potest Episcopus per sua decreta sy-
nodalia invalidare matrimonia, quæ clandestinè sine pa-
rocho & testibus contracta essent, si ibi non esset publica-
tum Concilium Tridentinum; ita ut matrimonia post hu-
jusmodi decretorum publicationem aliter contracta, si nul-
lum aliud obstet legitimum impedimentum, valida ac fir-
ma sint, ideòque conjuges, qui alias inter se validè matri-
monia contraxerunt, illisque posteà per Episcopum tan- 27
quam contra formam sui decreti nullis declaratis, separa-
ti fuerint, ac insimul habitare desierunt, omninò cogendi
sunt, ut in dictis matrimoniis contractis permaneant, at-
que unà simul tanquam veri conjuges cohabitent: ii verò,
qui primis matrimoniis alias validè, & publicè contractis
& consummatis, ac ab Episcopo vigore dictorum de-
cretorum nullis declaratis, secunda contraxerunt, simili-
ter ad prima redire, ac in illis permanere cogendi sunt; & hu-
jusmodi matrimonia post publicationem & consummatio-
tionem priorum contracta, nullo modo, etiam prætextu
cujusvis gratiæ, & imminentis scandali, tolerari possunt,
aut debent, ead. Sacr. Congr. *in causa Russia 18. Novembris
& 2. Decembris* 1628. teste Barbos. *in coll. bull. verbo matri-
monium fol. 446.*

Quod autem supra diximus, ipsos scilicet Oratores eva-
dere pœnas supradictas, etiam si ipsæ publicationes fuerint
de licentia Ordinarii omissæ, ita intelligas, si videlicet
non curaverint illas fraudulenter omitti, ne detegeretur
impedimentum, quod inter eos forsan existebat; quia 28
tunc propter fraudem, & dolum, supradictas pœnas in-
currunt: & propterea carebunt commodo dispensationis,
text. *in cap. super literis, de rescrip. & in cap. in nostra, de
sepult.*

Et carnali copula consummantur.

Non videtur hic necessaria mentio hujus carnalis copulæ;
quia, cùm illa sit sequuta inter Oratores, probabiliter
ignorantes se esse consanguineos, vel affines, non contra-
hitur impedimentum incestus, text. *in cap. si 29. quis cum* 29
*duabus, cap. si quis cum matre, & cap. quidam 34. quæst. 2.
cap. ex literis, de eo qui cogn. cons. ux. su.* ex eo, quod non
dicitur in hoc casu incestus formalis; nec fuit commis-
sum peccatum incestus, Ledesm. *de matr. quæst. 51. art. 6.
5. difficultate.*

His verò non obstantibus, contrarium est verius, etiam
de stylo, & in praxi receptum; nam, quandocunque in-
terveniat inter Oratores carnalis copula, erit de ea omni- 30
nò mentio in dispensatione facienda, etiam si fuerit ea
sequuta ipsis Oratoribus ignorantibus impedimentum, at-
tento supradicto stylo Curiæ, qui pro lege servatur, *c. quam
grave de crim. fal.* & sicut nos alibi diximus, & quotidiana
praxis docet.

Postmodum verò ad eorum *pervenit notitiam, &c.*

quæ profectò sive judicialiter, sive extrajudi-
cialiter contingere potest: & exprimi consuevit, etiam si
illa contigerit, dum Oratores ignorantes à principio in-
ter eos adesse impedimentum, curarunt fieri publicatio-
nes pro matrimonio contrahendo, ac in illis fuit detectum
impedimentum; quo casu, etiam quòd dispensatio peta-
tur cum aliqua ex consuetis causis, puta ob angustiam,
vel propter dotem &c. tunc enim hujus notitiæ expres-
sio, ita fieri consuevit in corpore supplicationis, videli-
cet: *Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati*, 31
qui aliàs ignorantes inter eos aliquod impedimentum existere,
quomi-

quominus possent invicem matrimonialiter copulari, denunciationes in eorum Parochiali Ecclesia, juxta formam Concilii Tridentini fieri curarunt; in quarum proclamationibus detectum fuit, eos quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, propter quod in contractu matrimonii hujusmodi ulterius non processerunt, quatenus cùm eisdem Oratoribus, quod impedimento quarti &c. Et utroque casu, no-
32 titia hujusmodi debet esse sufficiens, ut clarum sit impedimentum, super quo requiratur Apostolica dispensatio; ac proinde non sufficit, si unus testis dicat, se audivisse impedimentum, quòd tamen probare non possit, Abb. *in c. tua, num. 3. de cogn. spirit.* prout neque valet testimonium de auditu, sive credulitate, Zerol. *in prax. Episcop. verbo, matrimonium par. 1. §. decimo, dubium est*, ubi ait, quòd si dum parochus facit denunciationes in Ecclesia, insurgit fama, quòd intra contrahentes adest tale impedimentum talis gradus, tunc opus est dispensatione, ex quo
33 fama magis prævalet, quam duo testes, quorum alter, qui de scientia testimonium perhibet, non jurat; alter verò etsi juret, tamen asserit, se ita audivisse. Si verò insurget fama de impedimento, sed nullus assignatur gradus, tunc neque propter hoc causatur impedimentum; ex quo fama interdum oritur ex incerto authore, & esset; ac si multi deponerent de auditu, & nullum assignarent gradum.

Id verò quoad publicum impedimentum; quòd aliàs probandum erit ad præscriptum Sacrorum Canonum, sicut ante diximus. Cùm verò contingit, illud esse occultum etiam in terminis Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ: sicut docet Sanch. *de matrim. l. 8. disp. 34. à num. 55.* tunc recursus
34 habetur ad Officium dictæ Pœnitentiariæ Apostolicæ, à qua petenda est dispensatio cum licentia remanendi in matrimonio contracto: quod quidem non solùm contingere potest eo modo, quo superius diximus, nimirum, quando Oratores matrimonium bona fide nulloque in proclamationibus impedimento dirimenti detecto contraxerunt, verùm etiam, quando novum aliud impedimentum impedit exequutionem literarum dispensationis jam obtentæ; quòd per exempla sequentia, in praxi sæpe occurrentia, patet.

Primo; videlicet, pro Oratoribus, qui impetrarunt jam pro utroque foro dispensationem, cum quadam falsa asserta causa; postmodùm verò, negotio occulto existente, impetrant à Sacra Pęnitentiaria committi Discreto viro Confessori, qui, eorundem audita confessione sacramentali, ipsos à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis absolvat, injuncta pœnitentia salutari, dummodo occultum sit, dispensationem impetratam, propter falsam expressionem hujusmodi invalidam esse, & aliàs ritè, ac juxta formam literarum prædictæ dispensationis, verificatisque in eis narratis, super impedimento talis gradus, cum ipsis Oratoribus dispensatum fuerit, aliudque canonicum non obstet, cum eisdem, quòd præmissis non obstantibus, matrimonium inter se de novo ad evitanda scandala, contrahere valeant, dispenset.

Secundo, pro Oratoribus, qui nondum receptis literis dispensationis super aliquo impedimento, quo detinentur, se carnaliter cognoverunt; postmodùm verò, ipsis receptis, illarumque Exequutori præsentatis, coram eo, copulam carnalem inter eos sequutam, eorum medio juramento negarunt: postmodùm verò matrimonium contraxerunt; quapropter petitur absolutio ab incestu, perjurio, & excessibus hujusmodi, ut supra.

Tertio, pro Oratoribus, qui scientes se aliquo esse gradu conjunctos, se carnaliter cognoverunt: in dispensatione tamen desuper obtenta, nulla facta carnalis cognitionis hujusmodi mentione, & ita matrimonium contraxerunt &c. & similia, secundùm casuum contingentiam, quos, longa serie hic enumerare, superfluum visum est.

Hoc autem, in casibus, quibus facilis patet accessus ad Summum Pontificem, sive ejus Sacram Pœnitentiariam, ad quam recursum frequenter semperque haberi videmus.

Sequitur hinc non incongruè, videre, quid re vera sentiendum, ac receptum sit in praxi, cùm videlicet, neque ad Summum Pontificem, neque ad Legatum, aut Nuncium vel aliùm, ad id facultatem habentem, facilis sit is accessus, ac proinde, quid de illa quæstione, an videlicet, possit Ordinarius, justa exigente causa, dispensare hic super impedimento, matrimonium dirimente?

Facit etenim pro negativa, quia super hoc solùm potest Summus Pontifex dispensare, cum hujusmodi impedimentum sit jure Pontificio inductum, Felin. *in cap. at si clerici, num. 4. de iud.* Archidiac. *in cap. licèt canon. de elec. in cap.* Abb. *in cap. cum dilecti, num. 10. de elec.* Covar. *in 4. decret. 2. par. cap. 6. in princ. num. 15. & §. 10. num. 11.* Guttier. *lib. 1. qq. canon. cap. 5. num. 10.* & hanc sententiam tenet Sot. *lib. 1. de Iust. q. 7. art. 3. & q. 4. d. 37. q. 1. art. 2.* Burgas. *ex Irregular. p. 6. tit. de cognat. spirit. num. 1.* ubi dicit, dispensationem hanc soli Papæ esse reservatam, per tex. *in cap. fin. de transact.* & Gloss. *in cap. qua circà, de consang. & affin. verbo Apostolica*, & idem Burgas. etiam legatis à latere id negat, nisi hoc illis esset specialiter concessum *d. p. 6. in tit. de sponsal. & matrim. num. 1.* Navar. *in manual. cap. 22. num. 88. vers. tertio dicendum*, Henriq. *in Sum. lib. 12. cap. 3. §. 1.* Sanch. *de matr. lib. 2. disp. 40. num. 1.* Garc. *de benef. p. 11. cap. 5. num. 344.* Barbos. *de pot. Episc. par. 2. alleg. 35. à princip.*

At verò, cùm nostra praxis versetur circà casus urgentis 35
necessitatis, communis est DD. sententia teste eod. Garc. *9. cap. 5. n. 347.* posse Episcopum sic dispensare; quibusdam tamen concurrentibus circumstantiis, quarum prima est, ut matrimonium sit jam contractum. Secunda, ut sit contractum ignoranter quoad impedimentum. Tertia, ut sit consummatum. Quarta, ut impedimentum sit occultum, Quinta. quòd contrahentes sint adeò pauperes, quòd non possint ire, vel mittere ad Summum Pontificem, Legatum, seu Nuncium, hanc habentes facultatem. Sexta, quòd si fieret separatio, scandala verisimiliter exoriri possent, ut per Zerol. *in prax. Episcop. verbo, Dispensatio, §. ad quintum; p. 1.* Ratio autem, qua ipsi DD. ad id moventur, ea potissimùm esse potest, quia nimirum supradictis concurrentibus, non levis causa ad id insurgit, sed urgentissima necessitas, ne videlicet, contrahentes, qui in prædicto casu, Summum Pontificem consulere nequeunt, opportuno remedio remaneant destituti, cùm absque scandalo separari non possint; eòque magis, quia hæc sententia innititur manifestæ æquitati, ut ait Sanch. *de matrim. lib. 2. disp. 40. sub n. 4. vers. sed dicendum circà med.* ubi subdit, quòd talis æquitas suadet, mentem legislatoris non esse, ut in eo eventu Episcopus nequeat dispensare; sed quando matrimonium est mala fide contractum, mens Pontificis non est iniquitati favere, & perversæ contrahentium audaciæ, & ut illa sit facilioris dispensationis occasio; ne quotidie hac spe celebrentur matrimonia, contemptis impedimentis dirimentibus, ubi etiam subdit *nu. 5.* idem dicendum esse, quamvis contrahentes non sint pauperes, sed expensas habeant necessarias ad impetrandam Apostolicam dispensationem; quia etiam in divitibus potest urgens necessitas concurrere, veluti, quia longissimè distant ab Urbe, & esset magnum periculum incontinentiæ tamdiù expectare; quòd quidem sentit id. Sanch. *n. 6.* etiam si erunt duo impedimenta dirimentia occulta, si concurrant circumstantiæ requisitæ; nec valet quidem dicere, quòd hæc facultas in casu hujusmodi necessitatis non extenditur ad duo impedimenta, attenta ipsius dispensationis natura, quæ cum sit odiosa, est restringenda, Gambar. *de author. leg. lib. 7. nu. 202.* hoc enim casu potestas Episcopi non est ad auferendum quoddam singulare impedimentum, sed ad dispensandum cum impedito: qua quidem ratione putarem, id sibi jure optimo locum vindicare, etiam si ultra duo concurrerent alia impedimenta.

Nec quidem totum id à recto juris tramite noscitur dissentire: licèt enim Episcopus non possit contra canones, & concilia dispensare, nisi in casibus in jure expressis, loquendo de ordinaria potestate, attamen novum non est, cùm in multis ex casibus, Sedi Apostolicæ reservatis, posse dispen-
sare, ubi adest magna necessitas, aut periculum scandali, si 36
dispensatio differatur, ut in casibus supra positis, tex. est notabilis, & satis clarus *in cap. ut constitueretur, 50. dist. c. ipsa pietas, 23. qu. 4. cap. quadam lex, 35. qu. 3.* ut optimè tradit Barbos. *de jure Eccles. libr. 1. capit. 12. numer. 190.* nisi tamen talis dispensatio fieret contra jus divinum, aut præcipuas, gravesque Ecclesiæ sanctiones, ut in *cap. sunt quidam, & ibi glos. 25. q. 1.* & benè subdit ibi id. Barbos. quod quando
Episcopus in simili casu dispensat, talis dispensatio intelli- 37
gitur cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, ut in *c. fin. de eo qui furt. ord. suscep.* & salva ejusdem Sedis authoritate, *ut in cap. 1. qu. 5.* facit etiam, quòd licèt Episcopus non possit regulariter dispensare super criminibus adulterio majoribus, id. Gambar. *lib. 10. n. 466.* id tamen fallit,

quando subest causa necessitatis, Abb. *at si clerici*, §. *de adulteriis*, *de jud.*

Quod enim expressè id jure cantum non reperiri videatur, non id ex eo provenit, quia Summus Pontifex in casibus prædictis noluerit Episcopis hanc attribuere faculta-
38 tem; sed quia necessitas superveniens non fuit ab ipso Pontifice considerata; nec de futuris contingentibus divinare potuit, ut illis provideret, etiam quòd sit Summus Pontifex, qui Dei vices gerit in terris, *ca. un.* §. *cum enim*, *ut Eccles. benef. sin. dimin. confer.* licèt enim multa sint negotia, quæ eidem Pontifici reservata sint, ejque adhæreant, ita ut cum generali mandato non transeant, nisi specialiter exprimantur, ut ait id. Barbos. *d. lib.* 1. *c.* 2. *n.* 137. attamen non ignota est inter cætera jura, glos. satis recepta *in l. tali pactum*, §. *fin. ff. de pact.* ubi id, quòd disponens verisimiliter disponeret, si de eo cogitasset, debet pro disposito haberi, cùm impossibile sit, omnes futuros casus posse prævideri: loquendo tantum hic de dispensatione circà jus positivum, non autem circa legem divinam à Deo con-
39 ditam, in qua nulla potest dari justa causa ad dispensandum; cùm ipse Deus omnes vidit casus, & causas, qui sub illa lege divina cadere debebant, & divina voluntas, à qua hujusmodi lex proficiscitur, sit omninò immutabilis, ideò sequitur, quòd si aliquo casu voluit legis præceptum manere, justissimum est, ut maneat, & justum esse non potest, ut auferatur ab inferiore; ac per consequens propriè dispensatio, quæ vinculum legis tollit circà præcepta divinæ legis, à Summo Pontifice fieri non potest, ita id. eruditissimus, & nunquam satis laudatus Barbos. *d. ca.* 2. *nu.* 119. *circa med.* ubi plures ad id DD. cumulat.

His insuper accedat, quòd licèt alii casus expressi in jure reperiantur, in quibus Episcopis permittitur dispensatio in casibus Papæ reservatis, nulla dispensationis, de qua hic agitur, facta mentione, non tamen absonum videtur, casus prædictos fuisse expressos frequentiæ causa, quæ non
40 propterea restringit, ut per glos. *in l. falso*, *ff. de cond. & demonstr.* expressa enim gratia frequentioris usus non excludunt alia, quæ rarius contingere solent, etiam quòd simus in materia dispensationis, & in dispositione exorbitanti, Mandos. *reg.* 33. *q.* 6. *n.* 4. *&* 5.

Ex præmissis igitur circà ea, quæ ad jus positivum pertinent, censetur profectò, Papam hanc dispensandi facultatem Episcopis in tam urgentibus necessitatibus tacitè permisisse, ad tex. *in l. si hominem*, *ff. mand.* Felin. *in cap. quod super his in* 1. *fall. de major. & obed. & in cap.* 1. *vers. fallit. septimo*, *de constit.* Ias. *in l.* 1. *C. de prec. Imper. offic. glos. in capit. latorum*, 33. *quæst.* 2. ubi ait, Episcopum posse ex urgenti causa relaxare pœnitentiam injunctam à Papa.

Quinimò ait idem Sanch. *d. disp.* 40. posse Episcopum non modo dispensare in ipso impedimento dirimente, quando matrimonium est contractum, ut nos supra diximus, verùm etiam ante contractum: hoc quidem summa ratione; quia cùm in utroque casu militet eadem ratio, debet esse eadem juris dispositio, *l. si postulaverit*, §. *ratio*, *ff. de adult. l. illud. vers. sed magis*, *ff. de aquil.* & utroque modo fuit pluries id positum in praxi: & denique pro eadem nostra sententia duas optimas rationes, ut semper eruditè solet, attulit Pater Megal. *tom.* 1. *var. resol.* 57. *nu.* 2. *cum seqq.* quarum prima est; quia ex magna, & urgenti causa potest Episcopus dispensare in casibus Papæ reservatis, per rationes etiam nobis supra allatas, prout in casu nostro supponitur. Secunda, quia qui habet verisimilitudinem pro se, habet etiam pro se decisionem legis, ut dixit Tiraquell. *in l. si unquam*, *n.* 37. *C. de revoc. donat.* Sed hic verisimile est, Summum Pontificem in hoc casu nolle manere homines ad id, remedio destitutos, ut supra dictum est, quandoquidem hujusmodi reservationem dispensationis facit Summus Pontifex ob charitatem, ac bonam Reipub. gubernationem, ergo præsumendum est, Papam velle, ut Episcopus dispenset, Navar. *in Manuali*, *c.* 22. *n.* 85.

Omnes autem DD. contrariam sententiam mordicus defendentes ostendunt, eos nondum id habuisse in facti contingentia; ac proinde, nescio quomodo se gessissent, si casus ipse eis evenisset. Contracto etenim bona fide matrimonio, liberisque inde susceptis, quid facient conjuges ea spe destituti recurrendi ad Summum Pontificem, tempore, quo res non patitur dilationem? separabuntur ne cum tanto scandalo, etiam virorum prudentum, cum nota, & vilipendio mulieris, & incommodo filiorum educatione? An verò in matrimonio irrito scienter preseverabunt? Certè horum utrumque absurdissimum est, ac eo remedio dignum, ut Episcopis ea facultas dispensandi non degnata censeatur, ut optimè notavit Megal. *loc. cit.*

Nec inter alia me latet, certioratum aliàs de hac re ab 41
Episcopo Asten. extitisse Cardinalem Cusentin. Prodatarium tunc Sixti V. postquam idem Episcopus, urgente sibi oblata causa, in casu proposito dispensaverat; propterea idem Cardinalis, facto prius verbo cum Summo Pontifice, eidem Episcopo rescripsit, sibi licuisse sic in hujusmodi casu dispensare, eumque prudenter egisse, stante asserta necessitate, ut ego audivi à b. mem. Lamberto Ursino, eximio Abbreviatore Majoris Præsidentiæ; ita etiam docet Zerol. *in prax. Episcop. verbo*, *Dispensatio* §. *ad quintum*, qui testatur de communi ex Navar. *cap.* 22. *n.* 85. Sot. *sentent. dist.* 37. *quæst. un. art.* 2. Sylv. *eod. verbo*, §. 9. Armill. *simili verbo*, *nu.* 19. & ait ibi id. Zerol. quòd dum ille haberet hunc casum, ita sibi fuit ab Urbe responsum; ac pluries per plures Episcopos ita practicatum extitisse non ignoramus.

Cæterùm autem an hæc dispensatio in casibus præmissis, sic etiam permissa Vicario generali Episcopi, negativa prorsus datur responsio, ad *not. per* Felin. *in c. at si clerici*, §. *de adulteriis*, *de judic.* Rebuff. *in prax. benef. in forma Vicariatus*, *n.* 44. Sanch. *lib.* 2. *disp.* 40. *n.* 12. cùm hujusmodi facultas nunquam veniat in generali mandato, ut *in cap. quod translationem*, *de off. leg.*

In eadem carnali copula *persliterunt.* 42
Ac propterea possunt puniri pœna incestus; debentque petere illius absolutionem, ut patet in supradictis literis; quia non sufficit, Oratores supradictam ignorantiam allegasse, cùm postmodum sciverint impedimentum, & non abstinuerint à carnali copula, Surd. *cons.* 374. *num.* 27. & sic non excusantur à delicto: immò quandoque ista perseverantia inducit
indicium præcedentium scientiæ, & animi, Cephal. *cons.* 43
76. *num.* 10.

Secùs autem, si detecto impedimento, ab ipsa copula abstinuerunt, quod facit præsumere, Oratores dolo carere, arg. tex. *in l. si quis*, *C. de adul.* præsertim in matrimonio palam, & publicè contracto, Ias. *cons.* 168. *n.* 5. *vers. item contrahentes matrimonium prohibitum*, *lib.* 4. Ruin. *cons.* 51. *n.* 16. *lib.* 5. quia ita contrahendo præsumitur, id non fecisse data opera, sed potius errasse. Bald. *in l. nemo clericus*, *nu.* 12. *C. de Sum. Trin. & fid. cath.* Abb. *in cap. de homine*, *n.* 6. *vers. Et productis*, *de celebr. miss.* & sic nulla fuit eorum voluntas, *l. si per errorem*, *ff. de jurisd. omn. jud. l. nihil consensui*, §. *nihil*, *ff. de reg. jur.* quæ quidem regula nullam recipit limitationem, Bald. *in l. cum testamentum*, *n.* 2. *ff. de jur. & fact. ignor.* ac propterea omni hæsitatione remota, dolo, & fraude carent, dum fecerint, quod licuit facere, lege permittente, Paris. *cons.* 72. *in fin. lib.* 3. Ludovil. *decis.* 401. *numer.* 14. cùm ex subsequentibus, nempe, ex quo abstinuerunt ab ipsa copula, oritur maximum indicium præcedentis animi, nimirum, quòd sine dolo, & bona fide matrimonium contraxerunt, *l. sed*, *& Iulianus*, §. *proinde*, *ff. ad Maced. l. si servus plurium*, §. *fin. ff. de leg.* 1. Bart. *in l. cætera*, §. *fin. eod. tit.* quia validum est argumentum à præcedentibus, gloss. in l. apud Celsum, *ff. de dol. except.* Cravet. *cons.* 143. *numer.* 9. Menoch. *de arbitr. jud. casu* 479. Quo casu Oratores non egent absolutione, sed tantum petitur secum dispensari, ut matrimonium inter se, etiam de novo publicè, servata forma Concilii Tridentini, contrahere valeant, cùm decreto prolis susceptæ, & suscipiendæ; perinde, ac si dispensatio concederetur cum aliqua ex vulgaribus causis, puta ob angustiam, aut incompetentiam dotis, vel aliam similem; ac propterea neq; illius compositio, nec aliæ expensæ in aliquo alterantur; sed ita fient, ac si concederetur cum aliqua ex dictis causis: ipsæ enim expensæ alterantur, quando petitur absolutio ab incestu, ratione perseverantiæ, quæ hìc non cadit; cùm satis ipsi Oratores excusentur ob ignorantiam, si superveniente scientia desistant, cùm aliàs iniquum esset, ignorantem pœna affici, ut docet tex. *in l. quicunque*, *C. de serv. fug. l. iniquissimum*. *& l. ult. C. de jur. & fact. ignoran.* Ac propterea, si post detectum hujusmodi impedimentum, abstinuerunt à copula, ut dictum est, debet exprimi in supplicatione, nempe, ubi dicitur: *Postmodum verò ad eorum pervenit notitiam, se quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos*, additur, *propter quod à carnali co-*

di copula hujusmodi abstinuerunt, in formola infrascripta, & sic per hanc abstinentiam ooo incurrent ipsi Oratores pœnas à legibus & Canonibus impositas his, qui incestas nuptias contrahunt: quod expresè tenet glos. *in dict. Clem. Eos, in verbo scienter*, quam omnes DD. approbant, teste Covar. *sup. 4. decretal. fol. 99. post nu. 2 a.* Ut autem facilior notitia habeatur petendæ dispensationis de ignoranter contracto, quando impedimento detecto Oratores ab ipsa carnali copula abstinuerunt, illius formulam hic etiam subnectere visum fuit, quæ sic coocipi poterit, videlicet.

Beatissime Pater. Exponitur humiliter S V. pro parte N. & N. Quòd ipsi aliàs ignorantes aliquod impedimentum &c. matrimonium inter se per verba de præsenti, publicè factis proclamationibus &c. contraxerunt. Postmodum verò &c. esse conjunctos, propter quod à carnali copula hujusmodi abstinuerunt. Cùm autem, Pater Sancte, Oratores prædicti in hujusmodi matrimonio remanere &c. & si divortium &c. gravia exinde scandala &c. exoriri. Supplicant &c. quatenus cum eisdem Oratoribus, quod impedimento &c. non obstante, matrimonium inter se de novo publicè servata forma Concilii Tridentini contrahere &c. liberè & licitè valeant, dispensare, Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo, dignemini &c. Reliqua supplentur, ut priori formula, quando Oratores detecto impedimento perseverarunt in copula.

Et cùm absolutione à censuris, ad effectum &c. & de dispensatione, decreto, aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis &c. Et committatur Ordinario &c. quo deposita &c. dispenset, ut supra (Et additur etiam) *Et dummodo ignorantia hujusmodi probabilis fuerit.*

Hoc autem, quoad dispensationem, pro utroque foro
super publico impedimento. In foro autem coofcientiæ,
cùm contingit, Oratores, impedimentum hoc ignorasse,
nequaquam opus est matrimonium, quod jam aliàs contraxerunt,
de novo publicè contrahere; sed attento quòd
impedimentum est occoltum, committitur per Officium
Sacræ Pœnitentiariæ Confessario, qui Oratores absolvat,
ac cùm eisdem dispenset, ut matrimonium inter se
de novo secretè ad evitaoda scandala cootrahere possint,
ut aliàs diximus. Quæ tamen dispensatio non conceditur
per dictam Sacram Pœniteotiariam, nisi Oratores, per
aliquot annos, in ipso sic contracto matrimonio permanserint,
puta per decem annos, vel ultra, quamvis aliquando
dispensaverit cum Oratoribus, qui etiam per
sex annos tantuio persliteruot in dicto matrimonio, sic
47 ignoranter contracto; quia hoc tempus decennii facit præsumere
matrimonium legitimè contractuio, ut infra dicetur,
num. 65.

Et dummodo ignorantia *hujusmodi probabilis*

fuerit, Hoc enim ad præscriptum *Sacri Concilii Tridentini sess. 24. c. 5. de refor.* ibi, *si verò solemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod posteà subesse cognoscatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit, tunc faciliùs cum eo, & gratis dispensari poterit.*

Sed cùm hic agatur de intellecto supradictæ Clausulæ, *Dummodo ignorantia hujusmodi probabilis fuerit*, quæ nunquam omittitur in literis dispensationum de matrimonio ignoranter contracto, etiam ad mentem ipsius *Concilii loc. cit.* ubi requirit ad id probabilem ignorantiam, dicendum est, quòd ex ignorantia, quæ secundùm Theologos invincibilis, secundùm vero juristas probabilis nuncupatur, ut est illa, qua communiter homines, adhibita diligentia, laborant, qualis est hominis consolentis viros scientia, & conscientia sufficienti præditos; & pro talibus habitos, qui falsè illi consuluerunt; omninò excusat, ut per Guttier. *de matrim. cap. 48. sub n. 5. vers. Ignorantia autem*; vel si contrahentes probent, se audivisse à probis viris, & honestis, nullum inter eos adesse impedimentum ad contrahendum matrimonium, juxta ea, quæ tradit glos. *in l. Titio fundus, ff. de condit. & demonstr.* ubi dicitur, excusandum esse eum, qui bono viro credidit; & idem, quando in loco, vel Civitate, & vicinia constans erat fama, & opinio, quòd non adesset supradictum impedimentom ad contrahendum; quandoquidem hæc fama excusat à dolo, & consequenter à delicto, quod probatur ex *l. similes, §. mulier, ff. de adult.* Menoch. *de arbitr. judic. libr. 2. centur. 6. in addition. numero 89.*

Quòd si Delegatus nolit huic ignorantiæ probabilitatis
48 acquiescere, petatque eam judicialiter probari, tunc Oratores
allegantes hanc ignorantiam, debent eam probare,
uti fundamentum suæ intentionis; quandoquidem, regula,
quod ignorantia præsumitur *cap. præsumitur, de reg. jur. in
6.* non habet locum, quando ignorantia est fundamentum
49 intentionis agentis; quia tunc est plenè probanda, Felin. *in
cap. vigilanti, num. 1. vers. allegaret, de præscrip.* Cæterùm
verò, ne ipsi Oratores in utroque foro puniantur, sat erit
fuisse præmissas publicationes servata forma Concilii Tridentini,
ut supra dictum.

Corradi Prax. Dispensat.

Notandum subinde putavimus pro nostra praxi, quòd ju- 50
ra dicentia, ignorantiam excusare, debent intelligi de igno-
rantia justa, non autem de crassa, & supina, ratio enim tri- 51
ta est, quia hæc non excusat, immò æquiparatur scientiæ,
quæ hic omninò facit incurrere pœnas *Clem. Eos, de con-
sang. & affinit. & dicti Concilii Tridentini, sess. 25. capit. 5.*
etiam quòd simus in pœnis, ut est *tex. in cap. ut animarum,
de constit. facit ca. penult. de cler. excom.* & idem dicitur de 52
affectata ignorantia, *in capit. fin. de clandestin. desponsal.
capitul. 2. de tempor. ordin. in 6.* ubi glos. *in verbo affectata*,
& ibi Anchatan. *numer. 2.* & docet ipsa glos. *ejusdem
Clem. Eos, in d. verbo, scienter*, quòd quamvis
Constitutio pœnalis ligent scientes tantùm, tamen 53
includit etiam igoorantes, ignorantia non probabili,
ut est illa, quæ includit io se latam culpam; quia crassa, 54
vel supina ignorantia dicitor lata culpa; & sic levis, vel
levissima culpa non facit, quin ignorantia dicatur probabilis;
& excuset à pœna, quòd patet, etiam in *l. liberorum,
§. notanter, ff. de infant.* ubi dicitur, quòd ignorantia ju- 55
ris communis est lata culpa; nam debet quis consulere peritiores.

Et debet hujusmodi ignorantia coram Vicario delegato
omninò verificari; quia hæc dictio, *dummodo*, impor- 56
tat conditionem, *cap. ut præterita, de elect.* & probatur
per juramentum ipsorum Oratorum: qood intellige, non 57
solùm quando est verisimilis, sed etiam si contra ipsam præsumatur;
ea enim, quæ sunt in animo aliter, probari
non possunt, glos. *in c. significasti, el primo, de homicid.*
& ignorantia in animo consistit. Nav. *cons. 1. n. 7. de constit.*
& tam ignorantia, quàm scientia probatur juramento, 58
Mascard. *de probat. conclus. 45. numer. 48. & conclus. 94. numer.
5.* Felin. in *capit. si vero, de jurejur. numer. 8. versicul.
declara.*

Non enim pro hujus ignorantiæ verificatione standum erit simplici Oratorum, eam allegantium, assertioni, neque illi alio probatioois onere sunt gravandi, sed eorum juramento potius in hoc standum erit, si aliunde, scientia probari non potest, ut servatur in praxi, per ea quæ docuit Imol. *in d. Clem. Eos, num. 7.* & ibi Anchatan. *numer. 3.*

Quod tamen intelligas, quando non adesset aliqua ju- 59
ris præsumptio contra ipsos Oratores; quòd diligenter debet
advertere ipse Delegatus, juxta ea, quæ docet Bart. *in
l. inter omnes, §. rectè, num. 3. in fin. ff. de furt.* Felin. *in d.
cap. significasti, numer. 3.* si enim adessent conjecturæ scien- 60
tiæ, ignorantia non esset probabilis, nec verisimilis, id.
Bart. *in l. sicut, §. 1. numer. 3. ver. hoc probo, ff. de accusat.* 61
sicut etiam dicimus, quòd, quotiescunque adest præsumpta
scientia, alleganti ignorantiam non datur restitutio,
ut per Gonzal. *cons. 8. nu. ult. vers. quotiescunque*, facit glos.
in Clem. 1. in verbo publicè, de sepult. Bald. *in cap. quoniam
contra §. 1. ut lit. non contest. gloss.* communiter, approbata
in *l. fruter C. de peric. tut. & gloss. in l. ult. ff. de decr. ab
ordin. facien.*

Matrimonium inter se de novo, 62

&c. Quia regulariter matrimoniũ contractum inter inhabiles non ratificatur per solam dispensationem Papæ; sed oportet ut novo consensu post dispensationem, no-

viter contrahatur, Navar. *cons. 2. qui fil. sint legit.* Et ita juxta hoe videmus in praxi servati; nam semper in hujusmodi matrimoniis, sic etiam ignoranter contractis, sive post notitiam impedimenti Oratores perseveraverint in copula, sive ab ea abstinuerint, datur dispensatio, ita ut de novo ipsum matrimonium contrahant publicè servata forma Concilii Tridentini; quamvis in supplicatione fuerit expressum, Oratores jam servata forma hujusmodi contraxisse, quòd quidem à nonnullis annis citra id introductum esse scimus, cùm; antea præsertim in literis dispensationum super matrimonio ignoranter, & bona fide contracto, ut hic, concederetur Oratotibus, ut possent in eorum sic contracto matrimonio remanere, ut supta diximus.

Nam licèt Oratores non subiiciantur pœnis dictæ *Clem Eos*, quæ non afficit ignorantes, quoad pœnas extrinsecas, scilicet excommunicationis, benè tamen afficit quoad pœ-
63 nas intrinsecas, nempe nullitatis matrimonii, ut docet Imol. *in Clemen. 1. n. 54. de elect.* Navar. *in sua summa capitol. 23. n. 44.*

64 **Prolem susceptam, &c.** Videtur hæc clausula apponi potius ex communi stylo, quàm ex necessitate; cùm satis constet, quòd filii, qui nati fuerunt, antequam uterque conjugum sciret impedimentum, sunt legitimi, absque aliqua Summi Pontificis dispensatione; quod tamen procedit, dummodo matrimonium ipsi contraxerint servata forma Concilii Tridentini, factis proclamationibus fieri solitis in eorum parochiali Ecclesia: & nullus denunciaverit impedimentum, quòd satis in jure liquet ex *ca.* ibi *filii, eorum non debent exinde sustinere jacturam: cum parentes eorum publicè, & sine contradictione Ecclesiæ inter se contraxisse noscantur, ideòque sancimus, ut filii eorum, quos ante divortium habuerunt, & qui concepti fuerant ante latam sententiam, non minus habeantur legitimi, &c. qui fel. sint leg. & ex c. ex tenore, eod. tit.* ibi, *intelligentes, quod pater prædicti B. matrem in facie Ecclesiæ, ignotam, quòd ipse aliam sibi matrimonialiter copulasset, duxerit in uxorem, & dum ipsa conjux ipsius legitima putaretur, dictum R. susceperit ex eadem, in favorem prolis potius declinamus, memoratum R. legitimum reputantes, & ibi gl. in verbo legitimum*, ubi dicit, quòd sufficit bona fides, etiam alterius parentis, ut filii dicantur legitimi, & gloss. *in c. cum inhibitio, verb. si ambo parentes, de cland. desp.* quòd non est dicendum, ut quo ad scientem sint illegitimi, & quoad ignorantem sint legitimi, quodque monstrum esset, si aliquis esset partim legitimus, & partim illegitimus, sicut quòd aliquis esset partim servus, & partim liber, per tex. *in l. si duobus, ff. de stat. lib.* quare ex his videtur, clausulam prædictam posse tantummodo prodesse respectu filiorum susceptorum post detectum ab Oratoribus impedimentum.

Per prædicta jura, ait etiam Navar. *cons. 2. nu. 1. qui fil. sint legit.* quòd, cùm in casu proposito, matrimonium contractum servata forma Concilii Tridentini, & quod præmissis denunciationibus, nemo denunciavit impedimentum, si uterque parentum, vel alter eorum verè ignorabat impedimentum, certum est, filios eorum, ante scientiam impedimenti natos, esse legitimos.

Quòd si contingar, Oratores in gradu prohibito contra- 65
xisse, nec constet dispensationem fuisse impetratam, profectò dispensatio ipsa præsumitur inter virum, & uxorem; quia ita contraxerunt, si per decem annos continuos, &
ultra, in matrimonio vixerunt, & mortui sunt, quia, ut 66
ait Caputaq. *decis. 269. num. 2. par. 1.* diuturnitas, qua in figura matrimonii fuerunt vir, & uxor, facit, quòd proles illegitima pro legitima habeatur, concurrente probabili ignorantia, ut hic, Abb. *in cap. referente, ult. not. qui fil. sint legit.* & ita tentum fuit *die 29. Maii 1551. coram Domino Chisanen. in una Medusan. dispensationis*, & nos alias diximus.

Et fuit dictum, in una *Valentina Illegitimitatis coram* Cavaler. *decis. 123. n. 2.* quòd in casu, de quo ibi cohabitatio cum tractatu in figura matrimonii spatio 18. annorum, & cùm susceptione duodecim liberorum, qui uti legitimi, baptizati fuerunt, & semper uti tales communiter reputati, probata fuit legitimitas prolis, prout etiam Domini censuerunt, non obstare oppositionem, quòd conjuges essent conjuncti in tertio, vel tertio, & quarto Consanguinitatis gradu; quia ex dicta cohabitatione in figura matrimonii, & ex tractatu, tam in vita conjugum, quam posteà spatio longissimi temporis, præsumitur intervenisse dispensationem talem, qualem de jure erat necessaria, ad effectum legitimationis prolis, Achill. *decis. 1. de præsumpt.* ubi Rota firmavit, sufficere cohabitationem decem annorum, & ita etiam fuit dictum *in una Barchinonen. Matrimonii 19. Martii 1604. coram Decano.*

Quia verò, sicut quotidiana experientia docet, sæpè occurrit, quòd Oratores bona fide matrimonium in facie Ecclesiæ contraxerunt, ignorantes impedimentum; ac postmodum, cùm per illorum, seu alterius obitum, aut ex alia causa non fuerit, detecto impedimento, impetrata dispensatio, ut possint ii in matrimonio contracto remanere cum declaratione legitimationis prolis susceptæ; propterea ad submovendam murmurationem ignorantium jura, & proinde putantium, filios inde genitos esse illegitimos, consuevit à Summo Pontifice peti, & concedi declaratio legitimationis hujusmodi prolis, prout in formula sequenti, videlicet.

67 *Beatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devoti illius Oratoris N. laici Neapolitan. Diœcesis, Quòd aliàs dictus Orator, & tunc in humanis agens quondam M. ejus uxor, ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quo minus potuissent invicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter se per verba de præsenti publicè, servata forma Concilii Tridentini, in facie Ecclesiæ, nullo detecto, neque denunciato impedimento contraxerunt, illudq; carnali copula consummarunt, ac per plures annos in eo permanserunt, prolemque susceperunt. Postmodum verò prædicta M. defuncta, ad ipsius Oratoris notitiam pervenit, se dictæ M. Quarto Consanguinitatis gradu fuisse conjunctum; propter quod dictus Orator dubitat, prolem sic, ut præfertur susceptam, illegitimam dici, aut haberi posse tempore procedente. Supplicat propterea E. S. V. dictus Orator, quatenus sibi in præmissis opportunè providendo, eumque specialis gratiæ favore prosequendo, prolem ex hujusmodi matrimonio sic, ut præfertur bona fide contracto, susceptam, legitimam fuisse, & esse declarare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c.

68 Et idem esset, si Oratores literas dispensationis obtinuerunt super aliquo impedimento, & antequam fuerint exequutioni demandatæ, Oratrix ab Oratore carnaliter cognosci passa fuisset, & gravida remansisset, dictusq; Orator, antequam dictarum literarum vigore, matrimonium contractum fuisset, mortuus esset; qui nec in articulo mortis potuissent matrimonium contrahere; quia etiam tunc, ne filius, qui exinde susceptus est, illegitimus dici, seu haberi possit, petitur declaratio legitimationis ejusdem filii, ita suscepti per ea, quæ supra diximus.

Et in quocunque ex supra dictis, seu aliis similibus casibus, literæ committuntur Ordinario Oratorum, seu ejus Vicario in spiritualibus generali, qui vocatis vocandis, constitoque sibi legitimè de narratis, declaret, ut supra.

CAPUT V.

Praxis Dispensationis matrimonialis cum copula, in forma pauperum.

SUMMARIUM.

1 *Literarum dispensationis matrimonialis formula in forma pauperum.*
2 *Paupertas probanda ad obtinendas literas dispensationis matrimonialis in forma pauperum.*
3 *Eaque requiritur in utroque Oratore.*

4 *Verbum*

4 *Verbum*, & miserabiles, *quare addatur in dispensationibus in forma pauperum.*
5 *Dictio &, de sui natura semper addit.*
6 *Dictio*, & miserabiles, *in dispensationibus matrimonialibus in forma pauperum debet operari.*
7 *Litera Apostolica nihil frustrà continent.*
8 *Neque syllaba debet in illis esse superflua.*
9 *Abbreviatores Cancellariæ Apostolicæ, superfluum detrahunt ex literis Apostolicis.*
10 *Verbum minimum non debet esse sine operatione in dispositione Summi Pontificis.*
11 *Dictio*, & miserabiles, *inducit diversitatem, & est probanda.*
12 *Pauper, quis dicatur.*
13 *Et quis miserabilis.*
14 *Dispensationes matrimoniales in forma pauperum, pauperibus, & miserabilibus conceduntur.*
15 *Papa non præjudicat suis Officialibus in eorum emolumentis.*
16 *Dictio* tantùm *limitat, & restringit.*
17 *Paupertatis fides, quomodo conficienda pro dispensationibus in forma pauperum.*
18 *Formula ejusdem fidei proponitur.*
19 *Quomodo ea in Romana Curia recognoscenda.*
20 *Paupertas, & miserabilitas Oratorum denuò verificanda ante exequutionem literarum dispensationis.*
21 *Pauper, vel dives, quis dicatur, arbitrio judicis remittitur.*
22 *Paupertatis literæ testimoniales quando dentur.*
23 *Felix Tamburellus Episcopus Soran. commendatur.*
24 *Paupertatis fides pro dispensatione in forma pauperum quomodo danda ab Ordinario domicilii.*
25 *Mutatio loci, mutatio fortunæ.*
26 *Accedere ad Urbem, quando teneatur Orator pro dispensatione in forma pauperum.*
27 *Paupertatis fides, si non sit sufficiens in Urbe, quid servetur.*
28 *Pauper quis videtur, si malè vestitus appareat. Fallit tamen quandoque, ut hic.*
29 *Paupertas affectata non suffragatur.*
30 *Fraus nemini prodesse debet.*
31 *Paupertatis gratia rescriptum obtentum quomodo suffragetur.*
32 *Clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia.*
33 *Compositiones pro dispensationibus cur à Papa recipiantur.*
34 *Dispensationes gratis concedendas, quomodo intelligendum.*
35 *Separandi sunt Oratores dispensati in forma pauperum, & quare.*
36 *Separationis hujusmodi, decreti tenor.*
37 *Copula carnali denuò sequuta inter Oratores separatos in vim dispensationis matrimonialis in forma pauperum, quid agendum.*
38 *Quid autem de nova copula inter dispensatos in forma ordinaria.*
39 *Gratia, Perinde valere, virtus.*
40 *Et quando detur.*
41 *Non operatur, gratia principali vitiata.*
42 *Expressio unius defectus non supplet alios non expressos.*
43 *Gratiam, Perinde valere, non supplere ultra illud, quod est in supplicatione, quomodo intelligatur.*
44 *Et quando danda super alio, Perinde valere.*
45 *Clausula* In omnibus, & per omnia, *quid operetur.*
46 *Perinde valere, formula, super nova copula in forma pauperum, proponitur.*
47 *Cum copula super literis expeditis ob infamiam in forma pauperum.*
48 *Cum copula scienter, super literis, ignoranter.*
49 *Pro auferenda forma pauperum.*
50 *Super matrimonio, tacita copula, contracto.*
51 *Super copula sequuta ante literas præsentatas.*
52 *Super gradus expressione.*
53 *Super gradus expressione, cum alteratione causæ dispensationis.*
54 *Super impedimento, detecto post contractum matrimonium.*
55 *Super impedimento publicæ honestatis justitiæ.*
56 *Reformatorii rescripti virtus.*
57 *Reformatorium rescriptum quomodo habeat conformitatem cum rescripto, Perinde valere.*
58 *Reformationis formula, super copula.*
60 *Pro Oratoribus, qui detecto impedimento, perstiterunt in copula.*
61 *Super nomine Oratoris.*
62 *Super loco originis Oratorum.*
63 *Super Diœcesi Oratorum.*
64 *Super commissione literarum.*
65 *Super alia commissione.*
66 *Super causa.*
67 *Super gradus expressione.*
68 *Super gradus, & Diœcesis expressione.*
69 *Error in Diœcesi, frequens in Cancellaria Apostolica, & quare.*
70 *Episcopatus ejusdem denominati, ex stylo Cancellariæ, distinguuntur per Provincias.*
71 *Diœcesum, & Episcopatuum latina denominatio, quomodo à vulgari dissimilis.*
72 *Dispensatio super nova copula, cum impedimento occulto, quomodo detur per Sacram Pœnitentiariam.*

SÆpe contingit cum Oratoribus pauperibus, non valentibus solvere compositionem, ac jura Officialium super impedimentis, dispensari; ne ob copulam, jam inter eos, quovis modo subsequutam, aut illius suspicionem ortam, contingat illos cum animarum suarum jactura in ipsa copula perseverare.

Et omissa formula supplicationis pro hujusmodi dispensatione impetranda, tanquam minus necessaria, tantummodo tenorem literarum sufficiat hìc inserere, qui talis, ut sequitur, esse consuevit, videlicet.

1 *ALexander Episcopus, &c. Dilecto filio Vicario Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, Salutem, & Apostolicam benedictionem. Oblata nobis nuper pro parte dilecti filii Ioannis N. laici, & dilectæ in Christo filiæ Luciæ N. mulieris Neapolitan. diœcesis petitio continebat, Quòd ipsis aliàs scientibus, se quarto Consanguinitatis, vel affinitatis gradu invicem esse conjunctos, vel se attinere, Ioannes præfatus, non quidem peccandi data opera, &c. dictam Luciam carnaliter cognovit. Cùm autem, &c. Cupiunt Ioannes, & Lucia prædicti, qui pauperes, & miserabiles existunt, invicem matrimonialiter copulari, &c. Nos igitur, &c. Discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, &c. Tunc Ioannem, & Luciam prædictos, qui pauperes, & miserabiles existunt, & ex labore, & industria sua tantùm vivunt, in primis ab invicem separes; deinde, si veniam à te petierint humiliter, eam illis pœnitentiam publicam imponas, quæ alios deterreat à similibus committendis, atque dictus Ioannes operam suam, fabricæ, vel in aliud servitium alicujus Ecclesiæ, vel loci pii, Tribus saltem mensibus, conferat; aliaque injungas, quæ de jure fuerint injungenda. Qua pœnitentia publica peracta, ac recepto ab eis juramento, quòd sub spe facilius habendæ dispensationis hujusmodi incestum hunc non commiserint, ipsos ab incestus reatu, & excessibus hujusmodi; imposita prius eis propter incestum hujusmodi, arbitrio tuo, pœnitentia salutari, hac vice duntaxat in forma Ecclesiæ consueta, in utroque foro, authoritate nostra, absolvas; & quatenus, &c. parito judicato. Demum, si tibi expediens videbitur, quòd dispensatio hujusmodi sit eit concedenda, nec scandalum sit ex eo oriturum; super quo tuam conscientiam oneramus, tunc, cum eisdem Ioanne, & Lucia; postquam ipsi in separatione præfata, arbitrio tuo perseveraverint, & dummodo ipsa Lucia propter hoc rapta non fuerit, quòd impedimento quarti, &c. Prolem, susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo. Volumus autem, quòd si spreta monitione nostra hujusmodi,*

aliquid muneris, aut præmii, occasione præmissorum exigere, aut oblatum recipere, temerè præsumpseris, excommunicationis latæ sententiæ pæna, tamdiù innodatus existas, donec per satisfactionem condignam ab ipsa excommunicationis sententia absolutionem à Sede prædicta merueris obtinere; & nihilominus absolutio, & dispensatio per te facienda prædicta nullius sit roboris, vel momenti Dat. Romæ &c.

Et absque declaratione aliarum clausularum, quas jam supra suis locis declaravimus, sufficit eas tantùm elucidare, quæ continent formulam, sub qua, pro pauperibus, literæ dispensationis hujusmodi expediuntur; ac proinde sequitur, videlicet.

Alexander *Episcopus servus servorum Dei, &c.*

Qui pauperes. Sed videndum erit, nunquid dicti Oratores narrantes in supplicatione se esse pauperes, teneantur de eorum paupertate docere, ad effectum obtinendi literas dispensationis sub forma prædicta? Et videtur, quòd non, sed sufficere, ut id tantummodo narretur; quia communiter qualitas ista habet præsumptionem, quæ naturaliter inest; cùm quilibet nudus, & pauper nascatur, juxta illud Job. *Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc, cap. sicut hi, 45. dist.* & sic qualitas semel posita, quæ non tollitur ex cursu temporis, præsumitur existere, nisi præsumatur sublata, ut tenet Crot. *in l. si constante, vers. quid tenendum, ff. solut. matr.*

His tamen non obstantibus, contrarium est verius, quia, cùm ad obtinendam dispensationem in forma pauperum, absque solutione compositionis, aliarumq; expensarum, illarum remissio fundetur in Oratorum paupertate, procul
2 dubio illa probanda est, ut per DD. *in l. si verò, §. qui pro rei ff. qui satisd. cog.* Afflict. *decis.* 377. Alciat. *de præsumpt. reg.* 2. *præsumpt.* 27. Covar. *var. resol. resol.* 1. *resol.* 2. *capit.* 26.

Et ad hujusmodi dispensationes impetrandas necessariò requiritur paupertas, & miserabilitas utriusq; scilicet, tam
3 Oratoris, quàm Oratricis; ac propterea non sufficit, si unus tantùm ipsorum sit pauper, alter verò dives; vel saltem talis, qui valeat compositionem, aliaque jura solvere; & ita fuit semper observatum.

Et Miserabiles. Sciendum est, quod semper extitit consueta forma dicendi, *N. & N. quæ pauperes existunt*, non addito verbo, *miserabiles*, Verùm quia Oratores, ut plurimùm, licèt po-
4 tuerint solvere compositiones, aliaq; jura Officialium, se nihilominus mendicato testimonio paupertatis pauperes fingebant, juxta prædicta extorquendo; alii etiam ex locupleti industria viventes, se similiter pauperes asserebant; propterea hoc tempore hujus Pontificatus Sanctissimi D. N. Urbani Papæ VIII. ad occurrendum his fraudibus additum est verbum, *miserabiles*; & sic tam in supplicatione, quàm in literis apponuntur tanquam duo. Quod si ab ipsis Oratoribus non fuerit de eorum miserabilitate facta mentio, nihilominus, quia Papa, ejusque Officiales non intendunt, nisi pauperibus, atque miserabilibus personis concedere hujusmodi dispensationes in forma pauperum, propterea ab ipsis Officialibus additur hoc verbum, *miserabiles*, & sic utrunque debet coram Exequutore verificari: nec ad exequendas dictas literas sufficit verificari paupertatem, nisi probent etiam miserabilitatem; quia dum dicitur in literis, *& literis*, illa dictio, *&*, est conjunctiva, & copulativa, *l. si quis ita stipulatus, ff. de verb. oblig. l. si hæredi plures, ff. de hæred. instit. l. Titia textores, §. nihil ff. de leg.* 1. Cæsar. de Graff. *decis. l. num.* 5. *de reb. Ec-*
5 *cles. non alien.* & de sui natura semper addit, Put. *decis.* 230. *num.* 2. *lib.* 2. & sic ex his duobus copulatis debet non solum probari unum, sed omninò alterum, ad tex. *in l. fin. §. fructus, juncta glos. in verb. nihilominus, ff. quæ in fraud. credit.* Et fuit hæc dictio, *miserabiles*, addita ad deregendam fictam paupertatem, nec non fraudes, quæ in præjudicium jurium Officialium præd. committebantur, ut dictum est; quibus omninò obviandum visum fuit Sum. Pontif. ad tex. *in l. magis, §. si pupillus, ff. de reb. cor. l. quoties, in fin. C. de fideicom.*

Unde, perperam exequuntur Delegati hujusmodi dispensationes, si eis non constiterit, Oratores esse non modò pauperes, sed etiam miserabiles; quia hujusmodi dictio debet aliquid operari; cùm sit apposita, non ad ornatum similium literarum, sed cum effectu, *argum. l. si quan* 6
do, ff. de leg. 1. aliàs enim dici posset, quòd plures clausulæ, seu dictiones in literis Apostolicis essent frustratoriæ; quòd nullo modo est dicendum *cap. si à Papa, de privileg. in* 6. Grat. *consf.* 9. *numer.* 142. *vol.* 1. quia in d. literis nihil frustra apponitur, Cassad. *decis.* 5. *in fin. de præb.* quinimmo, neque syllaba in eis vacare debet, vel superflué poni, 7
capit. fin. enim 28. q. 1. gloss. *in cap. de major. & obed.* ac ob 8
id Domini Abbreviatores Majoris Præsidentiæ semper detrahunt ex literis, quòd superfluum est; ex quo in dispositione Pontificis, nec minimum verbum sine virtute, esse 9 10
debet, Curt. jun. *consf.* 85. *numer.* 4. Dec. *consf.* 47. *numer.* 2. Mandos. *reg.* 9. q. 2. *numer.* 3. Hæc enim dictio, *miserabiles*, est de novo introducta, & sic extraordinaria; eùm a utea sufficeret dicere; quòd Oratores essent paupe- 11
res; & cùm fuerit adinventa ad obviandum fraudibus, satis apparet, quòd per eam inducitur diversitas, & sic verificanda, Bart. *in l. re conjuncti; ff. de leg.* 3. qua auget, & ampliat dispositionem, Ludovis. *dec.* 21. *numer.* 3.

Sed hic videndum est, quisnam dicatur pauper, quis verò miserabilis, ad effectum impetrandi similes in forma pauperum.

Et respondetur, quòd ille dicitur pauper, qui non habet in bonis quinquaginta aureos, gloss. *in Auth. de hæra. & falc.* & gloss. *instit. de excusat. tut. §. sed propter paupertatem.* 12

Miserabilis verò, ille dicitur, ad cujus commiseratio- 13
nem nos natura inclinat, Alber. *in suo dictionario*, verbo, *miserabilis*; circa quæ, debet Exequutor se extrajudicialiter informare, priusquam ad dictarum literarum exequutionem procedat; nam illius arbitrio, & conscientiæ committitur probatio hujusmodi paupertatis, Menoch. *de arbitr. jud. casu* 65. *numer.* 7. ac etiam miserabilitatis, Ias. *in d. l. Titia textores, col.* 4. *de leg.* 1. Alex. *consf.* 121. *lib.* 2. *in fin.*

Et ex labore, & industria *sua*, Nec aliter conceduntur hujusmodi dispensationes in forma pauperum, nisi Oratores sint adeò pauperes, & miserabiles, quòd ex labore, & industria manuum suarum vivant, aliàs enim facile 14
fraudarentur prædicti Officiales eorum debitis emolumentis, quibus nunquam Papa intendit præjudicare. Parif. *de resign. benef. lib.* 10. q. 1. *num.* 15. ac propterea totum id ex- 15
primendum est in testimonio ipsius paupertatis; ut infra dicetur.

Tantùm vivunt Hæc autem dictio, *Tantum* apponitur in his dispensationibus, ad denotandum, quòd Oratores, præter laborem, & industriam manuum suarum, nullo alio modo vivere possunt, & sic per eam excluditur omnis alius modus vivendi, ad tex. *in l. qui in aliena, §. liberos, ff. de neg. gest.* Rom. *consf.* 356. *n.* 1. Dec. *consf.* 328. *n.* 1. Surd. *decis.* 191. *n.* 19. *& de alim. tit.* 1. q. 2. *n.* 2. Ludovis. *decis.* 465. *nu.* 5. nam hujus dictionis natura est, limitare, restringere, & ex- 16
cludere, *l. & non tantum, ff. de petit. hæred. leg. adversus, C. si adversus rem jud.* Vinc. de Franch. *decis* 123. *n.* 4.

Unde in hac Curia Archiepiscopali, pro habendo testimonio paupertatis, ad hunc effectum, ad Urbem transmit- 17
tendo exhibetur fides proprii parochi Oratorum, attestantis de eorum paupertate ac miserabilitate; in qua dicatur, quòd Oratores ipsi sunt adeò pauperes, & miserabiles, quòd ex suis, labore, & industria tantùm vivunt; ac infuper examinantur duo testes in eadem Curia, qui idem deponant; & sic deinde juxta prædicti Parochi testimonium, testiumque prædictorum depositionem, conficitur fides paupertatis ad Urbem transmittenda, tenoris sequentis, videlicet.

18 **N.** *N. V. I. D. Prothonotarius Apostolicus Eminentissimi, & Reverendissimi D. N. Cardinalis N. Archiepiscopi Neapolitani in spiritualibus, & temporalibus Vicarius generalis, & Officialis.*

Fidem

Fidem facimus, & attestamur, Ioannem N. & Luciam N. hujus Neapolitanæ diœcesis adeò pauperes, & miserabiles existere, quòd ex labore, & industria sua tantùm vivunt: prout ex fide Parochi, aliorumque fide dignorum testimonio nobis constare fecerunt; In cujus rei testimonium præsentes fieri fecimus, manu nostra subscriptas, nostroque sigillo munitas. Neapoli, die &c. Anno &c.

N.N. Vicarius Generalis.

Hæc tamen attestatio, sive fides non prius admittitur in
19 Officio componendarum, quàm recognita fuerit à duobus testibus, ab uno videlicet in forma, scilicet, qui dicat, se vidisse Episcopum, seu Vicarium subscribere, ut docet Alex. *cons.76.nu.quarto, lib.3.* Felin. *in cap.2. de fid.instrum.* Achill.de Graff. *decis.195. alias 2. eod.titul.* Rot. *decis. 115. numero tertio, lib.3.p.3. divers.* Attamen de stylo Curiæ sufficit regulariter hodie, quòd saltem testis deponat habere notam manum scribentis, licèt illum non vidisset scribere, *Vestr. in praxi, lib.6. cap.1. numero octavo*, Rot. *decis. 124. numero secundo, par.2. div.* præsertim, si scriptura venerit de partibus, & in Curia non reperiatur, qui deponat, illum vidisse scribere scripturam, de qua agitur: Alter verò testis debet recognoscere per similitudinem, seu comparationem aliarum scripturarum, quia, etiam ista comparatio facit fidem, Rom. *consil.46.numero 61.* Et ita servatur in ipse Romana Curia; prout in aliis quibuscunque locis, in quibus facienda est recognitio scripturarum.

Hodie verò non sufficit, quòd Oratorum paupertas fue-
20 rit in dicta Curia admissa: quia, cum literæ dispensationis nihilominus expediantur cum clausula, *dummodo pauperes, & miserabiles existant*, ista duo debent probari coram Delegato ante literarum executionem.

Et hic nota, quòd non admittitur testimonium paupertatis ad hunc effectum, nisi dicatur, quòd Oratores ex labore, & industria sua tantùm vivunt, ut dictum est, nam sicut satis ille dives est, qui pane non eget, ita ille appellatur pauper, qui necesse habet sibi quærere victum suo labore gl. *in l. paupertas, ff. de excusat.tutor. Port. in §. non autem, n.sexto, instit. quibus ex caus. major. &c.* licèt enim regulariter relinquatur arbitrio judicis, quisnam dicatur pauper, vel dives, Bart. *in l. si constante numero 13.* Alex.
21 *numero 17.* Jas. *numero 144.* & communiter *DD. ff. solut. matrim.* Soccin. sen. *cons.127.numero vigesimo septimo, lib. 4.* Ruin. *cons.55.n.45.lib.1.* ut per Covarr. *lib. 2. var. resol. cap.6. num.8.* sicut etiam, quæ sit miserabilis persona, Cavalcan. *cons.57.num.12.* id. Covarr. *d.cap.6.num.3.* Menoch. *de arbitr.casu 66.* attamen circa hæc non sufficit, judicis arbitrari, considerata qualitate personarum Oratorum; quia de stylo Curiæ non dantur dispensationes matrimoniales in forma pauperum, absque illa dictione *tantùm*, quæ, ut suprà dictum fuit, taxativa est, & ad evitandas fraudes hodie additur verbum, *miserabiles*.

Quia verò in casu conficiendi supradictum testimonium paupertatis, contingit aliquando, testes non benè disponere super dicta Oratorum paupertate, sed ex eorum dispositionibus constar, eos esse tantùm pauperes, attenta eorum qualitate, & habere aliqua bona non magni momenti, tunc cautus Ordinarius, ad exonerandam suam conscientiam, cùm non possit simpliciter testificari de ipsorum Ora-
22 torum paupertate, prout requiritur ad effectum supradictum, concedit ipsis Oratoribus literas tantummodo testimoniales, integras testium depositiones continentes, ex quibus ipse D. Datarius, ejusque officiales vident, an ipsi Oratores possint, saltem aliquam partem compositionis habita consideratione ad quantitatem, & qualitatem bonorum, in dictis literis testimonialibus expressorum: quòd si appareat ita posse, ea soluta, expediuntur literæ dispensationis, in ipsa forma pauperum; nec tamen in illis datur tunc clausula, *dummodo pauperes, & miserabiles*, quæ profectò non poterit verificari coram Delegato, cùm ipsi Oratores habeant aliquid in bonis. Licèt quandoque post hujusmodi expressionem, viderim sic additum, *In reliquis autem pauperes, & miserabiles existant*.

Quare ad evitandas fraudes, quæ indies circà id committebantur, volentibus Oratoribus suam paupertatem in hac Curia Archiepiscopali probare, pro habendo hujusmodi paupertatis testimonio, cùm nihilominus ex testium depositionibus appareret, eos non esse adeò pauperes, qui consueta jura Officialibus Romanæ Curiæ solvere valerent, quippe testibus asserentibus, Oratores ipsos bona possidere, præclaro, sanè, integerrimoque judicio statuit Illustris-
23 simus, & Reverendissimus D. Felix Tamburellus, Episcopus Soran. Eminentissimi, & Reverendissimi D. Cardinalis Boncompagni, Archiep. Neapolitan. Vicarii generalis munere fungeretur, dandas esse hujusmodi Oratoribus, non quidem absolutam fidem paupertatis, sed literas testimoniales, ad Urbem transmittendas, cum ipsis extensis testium præfatorum depositionibus, ut suprà jam dictum est, quatenus ex earum inspectione, possint Dataria Apostolica, ejusque officiales de ipsa paupertate veritate decernere: quem quidem stylum, ut ab Auctore ex Sedis Apostolicæ, ejusque Officium, ac tot locorum piorum indemnitatis zelo introductum, ipsa Dataria libenter recepit & approbavit. Dignam sanè rem! quæ a tanto viro proficisceretur, qui tot egregiis muneribus in insignibus Civitatibus perfunctus, in omnibus ita præclarè se gessit, ut ad Episcopalem dignitatem sit non immeritò evectus.

Si verò contingat, Oratores, seu alterum ipsorum, non in propria, sed in alterius diœcesi commorari, in qua domicilium contraxerunt, tunc Ordinarius ipsius domicilii attestabitur de ipsorum Oratorum paupertate, & miserabi- 24
litate, his verbis: *Fidem facimus, & attestamur, prædictos M. & N. seu prædictum M. N. Diœcesis Messanen. & in hac Civitate, seu Diœcesi Neapolitan. à tot annis commorantes, in qua domicilium contraxerunt, esse adeò pauperes, & miserabiles, quod ex labore, & industria sua tantùm vivunt &c.*

Hoc enim casu Dataria non admitter fidem paupertatis factam per Ordinarium Messanen. quia his sic stantibus, secundùm stylum, debet fieri mentio de hoc in supplicatione, ubi dicetur: *Et attento, quòd Oratores prædicti in Civitate Neapolitan. à biennio, & ultrà commorantur, & in ea domicilium contraxerunt, committatur Ordinario Neapolitan. sive ejus Vicario in spiritualibus generali*; & sic supradicta fides debet esse conformis supplicationi, & è contra.

Ratio autem, cur Oratores egeant attestatione prædicta Ordinarii Neapolitan. illa esse potest, nempè quia per domicilium ita contractum efficiuntur Diœcesis Neapolitan. cujus Ordinarius necessariò debet attestari de eorum paupertate, secundùm stylum Datariæ, vel etiam dici potest, quòd Oratores, qui pro pauperibus habentur in Civitate Messanen. poterunt esse divites in Civitate Neapoli- 25
tan. quia vulgò dici solet, mutatio loci, mutatio fortunæ, *arg. eorum, quæ dicit* Bart. *in l. juris gentium. §. si ante aditam ff. de pact.*

Sanè, paupertate hujusmodi non obstante, tenetur Orator cùm illius testimonio accedere ad Urbem pro impetranda dispensatione, si ab ea distat infra centum milliaria 26
(si verò ultrà, nequaquam) nisi talis esset paupertas, quæ non sineret ipsum Oratorem ad Urbem ipsam accedere; de quo debet fieri mentio in ipsa fide paupertatis; in qua, post illa verba, *ex labore, & industria sua tantùm vivunt*, additur, *dictusque Orator ob hujusmodi paupertatem non valet ad Urbem accedere*.

Hic tamen accessus ad Urbem non est ita necessarius, quando Oratores sunt conjuncti in gradibus remotioribus, putà in quarto, vel tertio & quarto à communi, etiam ex pluribus stipitibus multiplicatis; sed tantùm, quando essent impediti tertio, vel secundo & tertio gradibus Consanguinitatis, vel affinitatis, sive simplicibus, sive ex pluribus stipitibus, ut supra duplicatis; nisi ipsa paupertas impediat, ut supra dictum est.

In primo autem, vel in primo & secundo, aut in secundo tantùm, vel in primo & tertio gradibus, etiam ut suprà duplicatis, pro literis obtinendis in ipsa forma pauperum, tenetur Orator non obstantibus quacunque paupertate, & distantia ab ipsa Romana Curia, ad eam accedere; quia in his gradibus, ita propinquioribus, sicut etiam pro cognatione spirituali, neque paupertatis, neque alterius cujusvis impedimenti excusatio admittitur; tam ubi carnalis copula secuta, quàm ubi illius suspicio tantùm orta fuerit; quia in pœnam tanti admissi criminis præcipit Summus Pontifex, ut omninò accedat ad Urbem, etiam mendicando; quamvis fuerit cæcus, claudus, vel aliàs corpore vitiatus; dummodo possit prædictum iter arripere: sæpè enim

enim videmus hujusmodi oratores, etiam ex longinquis & Ultramontanis partibus, ad dictam Urbem venire pro dictis dispensationibus impetrandis; ibique operam suam in fabricam Sancti Petri, sive alterius loci pii ipsius Urbis conferre.

Vidimus nihilominus dari ultra montes, Ordinario ex gratia speciali, & gravi urgente paupertate, ac miserabilitate Oratorum, literas privatas cum commissione dispensandi, etiam in gradibus propinquioribus, cum Oratoribus ita pauperibus, attenta copula carnali inter eos sequuta; quinimmò etiam citrà montes verò cum hujusmodi literis bo. me. Cardinalis Burghesii ex commissione fel. record. Pauli V. Archiepiscopo Taurinen. transmissas, tenoris sequentis, videlicet.

Si contenta benignamente N. S. che quando Lorenzo di Gio: Paolo, & Donna Aurelia di Alcandro Biancolino da Busso Diocesi di V. S. siano poveri, & Catholici, & talmente poveri che vivano delle loro fatiche, ella possa dispensarli à contrahere matrimonio insieme, non ostante, che siano congionti in secondo grado di affinità conforme ella avvisa; & à tale effetto ne concede S. B. à V. S. ogni opportuna facoltà in virtù della presente. Et me le offero di core. prout in literis ejusdem Cardinalis Burghesii per similis memoriæ Cardinalem Lanfrancum recollectis, *fol.* 33.

Quo verò ad accessum ad Urbem, ibique pœnitentiam pro patrato incestu peragendam, sciendum est, quòd sicut pro dispensatione super Compaternitate in forma pauperum, Oratoribus prædictus accessus remittebatur, prout hodie remittitur facta per ipsos quædam eleemosyna locis piis ipsius Urbis eroganda; idem quoque servatur à tempore Pontificatus fel. record. Urbani VIII. in dispensationibus, super impedimento affinitatis fornicariæ, nedum in secundo verùm etiam in primo, & secundo à communi, immò etiam in primo tantùm gradibus in eadem forma pauperum, ipsisque Oratoribus pœnitentia collationis operis remittitur in partibus peragenda.

Est autem hìc advertendum, quòd in his gradibus in quibus Orator tenetur omninò accedere ad Urbem, debet secum differre prædictum testimonium, quòd non tantùm contineat illius paupertatem, verùm etiam (si res ita se habet) quòd nisi matrimonium contraheretur, gravia scandala exortura essent, & tam Oratori, quàm Oratrici vitæ periculum immineret; Nam hodie hujusmodi fides aliter non admitteretur, quod quidem servatur circà dispensationes sub dicta forma impetrandas in secundo, aut primo, & secundo gradibus, sive simplicibus, sive duplicatis.

Et ultra eam, in ipsa Urbe examinandi sunt duo testes coram Præfecto Datariæ, qui deponant, se cognoscere ipsum Oratorem; & hoc ad obviandum fraudibus, ne unus pro alio supponatur; per ea, quæ dicit Ruin. *consil.* 130. *num.* 2. *lib.* 2. cum aliis, ut per Mascard. *de probat. concl.* 825.

Sæpè ulterius contingit, Oratorem, ad Urbem accedentem pro hujusmodi dispensatione obtinenda, non habere
27 secum sufficiens paupertatis testimonium; & tunc prædictus Datariæ Præfectus contentatur recipere testes super paupertate dicti Oratoris; eoque magis, cùm ex aspectu personæ perpendatur, an talis sit, qualis ipse se facit: præcipuè, si illum rudibus, vilibusque vestibus amictum as-
28 pexerit; quia regula communis est, ut eo ipso quis probetur pauper, cùm appareat malè vestitus, Alber. *in l. si verò*, §. 1. *num.* 6. *qui satisd. cogan.* Gregor. Lopez. *in l.* 20. *gloss.* 2. *in fin. tit.* 23. *p.* 3. quos refert Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 2. *sub nu.* 44.

De istis tamen non semper fidendum esse, satis experientia compertum est: quandoque enim sub vestimentis rudibus, & miseris, paupertatem ipsam affectant. Nec immemor sum cujusdam Notarii Siculi, qui, cùm meo tempore, ad dictam Urbem accessisset, pro dispensatione super impedimento secundi Consanguinitatis gradus, in forma pauperum cum copula sequuta, impetranda, suæque paupertatis testimonium sufficiens non haberet, ut requirebatur, ac propterea timeret se repulsam passurum, ob non benè probatam suam paupertatem ex eo etiam, quia ipse satis erat benè vestitus, curavit sibi commodari vestimentum valde rude, & laceratum, quo indutus, accessit ad dictum Præfectum, ad quem spectat receptio compositionis, illique testimonium prædictum præsentavit; qui, tanquam minus sufficiens, nolebat illud admittere; quinimmò cùm oculos in ipsum Siculum intendisset, dixit, quòd ex illius aspectu non apparebat pauper; debebatque propterea solvere omninò compositionem: Unde dictus Siculus, vultu demisso, humillimis verbis respondit, se in tali statu esse, quòd ad effectum se conferendi ante ipsum Præfectum fecerat sibi vestimentum illud accommodari; quod & jurejurando affirmavit: quapropter idem Præfectus, omni hæsitatione circa paupertatem ipsius Siculi deposita, ei fidem præstitit; qui ita fraudulenter evasit solutionem compositionis prædictæ, & obtinuit literas dispensationis in forma pauperum expediri.

Cùm verò hæc affectata paupertas nullo modo possit 29
suffragari, Covar. *pract. quæst. cap.* 6. *nu.* 3. *vers. sed & si quis*, propterea dicendum est, quòd talis Orator, cui pro eleemosyna fuerunt remissa hæc jura, ut præmittitur, debita, tenetur ea restituere illis, quos ita decepit, Nald. *in summa, verb. eleemosyna*; quia fraus nemini debet prodesse, Abb. *in c. innotuit, de elect.* cùm sit prohibitum etiam jure natu rali, Bald. *in Auth. ingressi C. de Sacros. Eccles. cum aliis juribus*, ut per Caputaq. *dec.* 215. *nu.* 1. & 2. *p.* 3.

Quæritur autem hìc, quid dicendum, si Orator verè pauper erat tempore impetrationis dispensationis, ante tamen illius exequutionem fuerit factus dives, etiam unà cum Oratrice? Respond. id. Nald. *in sum. in verb. pauper, sub num. octavo, & tandem*, paupertatis gratia obtentum rescriptum, seu privilegium Apostolicum, puta, quia tunc Orator erat pauper, non vitiatur, quamvis posteà tempore informationis deficeret illa causa impulsiva, & Orator factus sit dives; sufficit enim, causam illam, tempore rescripti, veram extitisse, per Covar. *l.* 1. *var. resol. c.* 20. *nu.* 5. Henriq. *de irregul. c.* 17. *in fine*, & sic, cùm pro obtinenda hujusmodi dispensatione in forma pauperum allegetur paupertas Oratorum, non potest hæc causa dici falsa, cùm jam à principio fuerit vera, licèt posteà cesset, Bald. *in l.* 1. *n.* 11. *C. de condict. indeb.* Ludovis. *decis.* 406. *nu.* 12.

At verò hodie, id non potest sibi locum vindicare in hu- 30
jusmodi dispensationibus matrimonialibus in forma pauperum; quia, licèt obtineant Oratores dispensationem sub hac forma, cum fide paupertatis facta per Ordinarium, nihilominus, quando postmodum Delegato præsentantur literæ hujusmodi dispensationis, erit de novo probanda illorum paupertas; quia cùm in dictis literis apponatur clausula, *Et dummodo pauperes, & miserabiles existant*, hæc conditio nihil ponit in esse, antequam fuerit denuò verificata paupertas; nam ex supradicta clausula satis apparet, quòd Datariæ Officialibus non omninò satisfit cum prædicto testimonio Ordinarii; cùm præter illud, præcipiatur de novo capi informationem, tempore præsentationis rescripti super hu-
jusmodi paupertate & sic supradicta responsio Nald. *loc. cit.* 31
ac forsan aliorum, tunc posset quidem locum habere, quando videlicet rescriptum, in forma pauperum impetratum non egeat ministerio Exequutoris; cùm gratia jam fuerit perfecta, absque eo, quòd debeant verificari narrata coram ipso exequutore. Hic autem gratia datur in forma commissaria, & cum clausula, *si preces veritate niti repereris; super quo tuam conscientiam oneramus*; quæ refertur non modò ad causam expressam pro ipso principali rescripto, verùm etiam ad ipsam allegatam paupertatem, ac miserabilitatem: satis enim est tritum, etiam in nostra
praxi; quòd quæcunque clausula in fine posita refertur ad 32
omnia præcedentia, ut est tex. *in cap. inquisitionis, de appell.* Felin. *in cap. causam, quæ numero quarto de rescript.* Caputaq. *decis.* 95. *nu.* 4. *p.* 1.

Bene tamen placet, quòd in quibusdam Curiis Ecclesiasticis vidi observari, nempe, quòd antequam Oratores incipiant pœnitentiam sibi in vim prædictarum literarum injunctam, curant examinari testes super dicta eorum paupertate, ne fortè contingat, illam non benè probari, & sic post peractam ipsam pœnitentiam, teneantur alias literas dispens. sublata quidem forma pauperum, impetrare, ac solvere integram pro ea compositionem, quo casu non venit ipsis Oratoribus pœnitentia publica, sed tantùm salutaris injungenda; ut pluries casus iste evenit.

Nec de ista receptione, seu solutione compositionis mirandum est, sicut miratur *Staphileus, de literis gratia*, quem refert Rebuff. *in sua praxi beneficiaria, in regula de dispensat. in grad. prohibit. num.* 15. ubi dicit, quòd miratur ipse Staphil. quomodo Papa recipiat pro ista dispensatione compositionem, nam aut est justa causa dispensandi, & tunc dispen-

dispensare debet si verò non adest causa, dispensationem abjicere debet.

Huic enim admirationi satisfacit idem Rebuff. *ib. numer.* 15. dicens, quòd desinet mirari idem Staphil. si consideret
33 quàm multi dispensatiooes bujusmodi impetrarent, si gratis concederentur, qui saltem impensarum timore deterriti; non audent, & alioqui semper infestarent aures Pontificis, petendo secum dispensari, dareturque materia delinquendi contra *l. convenire, ff. de pact. dotal.*

Neque obstant decretum *Concili Tridentini sess. 22. cap. 5. & DD.* opiniones, volentium, ubi causa justa dispensandi subest, deberi dispeosari gratis: nam id locum taotùm habet in compositionibus, non autem in aliis juribus, & super hoc Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, ita declaravit videlicet, *Decretum Concilii Tridentini, quod ait, dispensationes gratis conce-*
34 *dantur, habet locum in compositionibus, non in mercede, qua propter bullarum expeditionem solvitur ex Congregationis sententia.*

Quamvis, ut ait Garc. *de benef. p. 8. c. 2. nu.* 101. etiam respectu compositionum, non servatur propter necessitates, & onera Papæ, & Sedis Apostolicæ (cujus authoritas salva est in decretis ejusdem Concil. *sess. 25. cap. ult.*) præsertim verò pro propaganda, tuendaque fide catholica, pro qua, quanta, qualiaque sint ejusdem Sedis onera, vix exprimi possunt, etiam ab iis, qui ea ex professo experiuntur.

In primis ab invicem separes.

Et sic præsentatis supradictis literis prædicto Vicario Exe- 35
quutori, mandavit ipse, ante omnia, Parocho Oratorum, quatenus eos separet, ne ipsi in peccato perseverent, & ut pœnitentiam agant, juxta *tex. in cap. lex continentiæ*, 27. *qu. 1.* ibi, *qui etiam separati pro tantis excessibus condignam pœnitentiam agant, cap. hac salubriter* 35. *qu.* 8. ibi, *qua in quarto, vel quinto gradu conjuncti, inventi fuerint, separentur, quoniam scriptum est, omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, ut revelet turpitudinem ejus &c.*

Non enim, ex eo quòd Papa mandat dispensari cum Oratoribus, id concedit liberè, & absolutè; quòd satis patet *ex capite, super eo, de cognat. spirit.* ibi *& coniunctos, pontificia authoritate non differas separare*: qui quidem *tex.* licèt loquatur de matrimonio contracto, hæc tamen clausula, qua mandatur Oratores separari, semper apponitur in literis dispensationis, tàm de contracto, quàm de contrahendo, ubi carnalis copula, aut illius suspicio inter Oratores orta fuerit, si illæ expediantur in forma pauperum; licèt id præcipuè de jure vindicet sibi locum, quando Oratores jam contraxerunt matrimonium; quia, cùm sint contra canones conjuncti, debent omnino separari, *cap. vides, dist. 10. c. contradicimus*, 35. *quæstione tertia*, & etiam de jure civili est tex. *in l. non dubium, C. de legib.*

Tenor vero decreti separationis prædictæ juxta stylum 36
hujus Curiæ Archiepiscopalis talis est, ut sequitur, videlicet.

37 *Die &c. Neapoli, Visis, & consideratis requisitis, ac clausulis contentis in literis dispensationis matrimonialis impetratæ à S. D. N. Vrbano Papa Octavo per Ioannem N. & Luciam N. hujus Neapolitanæ diœcesis, per Admodum Illustrem, & Reverendissimum D. Vicarium Generalem Neapolitanum, fuit provisum, & decretum, quòd supradicti, Ioannes, & Lucia separentur ab invicem arbitrio supradicti D. Vicarii, prout præsenti decreto eos separari mandatur; nempe, ut dictus Ioannes in una, dicta verò Lucia in altera domibus separatim vivant; de qua quidem separatione exhibere teneantur fidem Parochi in actis, & ita &c.*

N. N. Vicarius Generalis, Delegatus Apostolicus.

Quid autem agendum erit, si durante supradicta separatione, vel aliàs aote obtentum decretum hujus dispeosationis sub hac forma pauperum, dicti Oratores se de novo carnaliter cognoverint, nunquid egeant nova dispensatione super hac nova copula habita?

Quia verò nullo jure statutum reperitur, ao huic quæstioni affirmativa, aut negativa responsio danda sit; propterea recurrendum est ad stylum, non ignotum ipsius Romanæ Curiæ, qui hoc casu negativam partem tenere videtur; à peritissimis enim, & antiquissimis ejusdem Curiæ practicis fuit semper tactum, Oratores in hoc casu non egere oova dispensatione, respectu bujus secundæ copulæ carnalis; ea ratione, quia sufficit; Papam semel scivisse, inter eos intervenisse copulam prædictam, absque eo, quòd in quolibet alio casu tenerentur novam copulam ipsi Papæ manifestare: quia licet verùm sit, esse faciendam mentionem ipsius copulæ in dispensatione, ubi ea intervenerit, ut supra diximus, attamen certum est, id nullibi cautum reperiri; ac propterea quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, *vulg. l. si servum, §. non dixit prætor, ff. de acquir. hered.* Dec. *cons.* 398. *num.* 4. Cassad. *dec. 4. n. 3. de const.* nam si ipsa Congreg. Concil. Trid. id voluisset, sicut simpliciter voluit, mentionem copulæ fieri debere in petitione bujusmodi dispensationis, id profectò etiam declarasset, argum. tex. *in l. un. §. sin autem, C. de cad. toll.* faciunt ea quæ dixit Alex. *cons.* 88. *numer.* 8. *vol.* 6. Anchar. *consil.* 120. Bald. *in leg. gallus, §. & quid si tantum, ff. de lib. & posth.* ubi dicit, id, quod omittitur in statuto, haberi pro omisso.

Cœterum, affirmativa sententia verior, & in praxi recepta est, nempè debere omninò peti novam dispensationem, ob copulam noviter sequotam; sicut indies practicari videmus. Et aliàs meo tempore, quæstione desuper orta inter Dominos Abbreviatores Majoris Præsidentiæ, die 27. Martii 1607. in Cancellaria Apostolica, licèt major illorum pars teneret, non esse banc novam copulam Summo Pontifici manifestandam; sed licitè posse Vicarium delegatum procedere ad exequutionem literarum dispensationis jam obtentæ, cùm mentione prioris copulæ sequutæ; attamen minor pars, inter quos aderant DD. Ulpianus Ulpius, & Lambertus Ursinus, viri undequaque harum præcipuè rerum peritissimi, totum contrasium tenuerunt. Re autem tunc ad fel. record. Paulum V. delata, ipse Paulus, ea maturè perpensa, dixit, etiam hanc novam copulam esse Pontifici manifestandam per novam dispensationem, mediantibus literis in forma, *Perinde valere.*

Ne autem res ita simpliciter acciperetur, subdidit ipse Paulus, id esse tantùm intelligendum, quando prior dispensatio, cùm mentione prioris copulæ, fuisset impetrata in forma pauperum; quia sub hac forma, committitur Delegato, ut Oratores ab invicem separet, ut supra dictum est; & propterea, si durante separatione, in illius contemptum, Oratores se carnaliter denuò cognoverint, ipsi obtentæ dispensationis frustrentur effectu: quòd quidem intelligendum est, etiam si id eveniat post peractum tempus separationis, ante tamen decretum Delegati; quia si ipsi Oratores se carnaliter denuò cognoverint, adhuc egent nova dispensatione.

Immò etiam anteà idem servabatur, ut testatur Marcus Antonius Genuensis, *in praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapolita. cap. 25. num.* 5. dicens, fuisse ab Urbe rescriptum anno 1601. quòd si impetrantes, post ipsam separationem à Vicario delegato factam, de novo se carnaliter cognovissent, est opus nova dispensatione, seu, *Perinde valere.*

Nec totum id videtur ratione carere: dispensati enim Oratores in forma pauperum, cum impositione hujusmodi separationis, non habent certam spem consequendi effectum dispensationis faciendæ per ipsum Delegatum: potest enim contingere causa, per quam illa eis denegetur: cùm totum id pendeat ab illius arbitrio; per illam clausulam, *Demum si tibi expediens videbitur, quod Dispensatio hujusmodi sit eis concedenda &c.* ut infra dicemus.

Secus autem dicendum, ac tenendum est, ubi copula
ipsa carnalis iterabitur inter Oratores, qui in forma ordi- 38
naria, non autem in forma pauperum, ipsam dispensationem cùm prioris copulæ mentione impetraverint: tunc enim, etsi post hujusmodi impetratam dispensationem, & ante literarum exequutionem se denuò carnaliter cognoverint: ex quo in ipsa forma ordinaria nequaquam adiicitur, ut Oratores separentur, non indigent nova dispensatione, respectu posterioris, ac reiteratæ copulæ: & ista

est

est notoria praxis, & observantia; quæ nunquam contrarium admisit, sicut fatentur omnes antiqui Curiales.

Provt, eadem ratione ait Sanch. *lib. 8. disp. 24. numer. 8.* quòd si obtenta Apostolica dispensatione super affinitate ex actu fornicario proveniente, antequam Ordinarius dictam dispensationem exequatur, Orator iteraret copulam cum eadem consanguinea fœminæ à se deducendæ, valere adhuc dispens. sicut jam aliàs diximus: ex quo, nondum est consummata dispens. in affinitate; ac propterea ipse Ordinarius virtute mandati debet dispensare: ex quo ista nova copula non auget affinitatem, aut aliud novum impedimentum inducit; cùm sit eademmet affinitas, in qua dispensatio committitur Ordinario: subdens ibi; quòd secùs esset, si ipsa nova copula accideret, postquam jam dispensavit Ordinarius, aut Confess. in foro conscientiæ: tunc enim, ex quo prior affinitas sublata est per dispensationem, contracta est nova affinitas per supradictam novam copulam, eaq; appellabitur affinitas superveniens, super qua requiritur nova dispensatio, eo modo, quo aliàs diximus.

In simili declaravit *Sacra Congregatio. Concil. sub die 12. Januarii* 1606. dispensationis literas, super gradu prohibito obtinentes, si eis non præsentatis, contraxerunt, vel se carnaliter cognoverunt, egere nova dispensatione. Si verò, sic Consanguinitatis, vel affinitatis gradu conjuncti, carnale commercium simul habuerunt, eoque expresso, literas à Sede Apostolica, quibus Ordinario dispensatio committebatur, obtinuerunt, easque illi præsentarunt, & veritate causæ probata, dispensationem assequuti sunt; & deinde, non contracto adhuc matrimonio, se iterùm carnaliter cognoverunt, nova non requiritur dispensatio, refert Barbos. *in collectan. bull. verbo, dispensare, vers. dispensationis literas, fol. mihi* 277.

Cùm igitur ex præmissis, & secundùm hanc praxim, satis constet, supervenientis adhuc novæ carnalis cognitionis in casu præmisso, expressionem Pontifici faciendam omninò esse per secundam gratiam, prioris revalidatoriam, nimirum in forma, *Perinde valere*; cujus quidem rescripti usus, in his dispensationibus matrimonialibus, tanquam aliis frequentioribus, frequentior est; ideò non incongruum videtur pro junioribus tantummodo, ac Romanæ Curiæ Tyronibus, hic summatim indicare hujusmodi rescriptum, necessarium admodum existimari, ad priorem gratiam, jam obtentam, revalidandam, ne illa Oratoribus in aliqua sui parte minus efficax, inanis prorsus reddatur; cujus quidem virtus tota infunditur in hac gratia revalidatoria, seu *Perinde valere*: unde non immeritò posset hæc gratia principalis judicari, cum illius locum in virtute, & in effectu subintret, teste Sarnen. *super reg. de non judic. juxta form. suppl. q. 7. num. 4.* ubi ait, quòd istæ similes gratiæ revalidatoriæ, seu *Perinde valere*, videntur productæ ad si-
39 militudinem quarundam contignationum, sive pessulorum, quæ ædificiis infirmis, jam ruinam minantibus, apponuntur, sustentationis gratia: unde idem judicatur de tali additamento, quòd de ipsa re, cui adjicitur: ex qua quidem similitudine, sive ratione, dici profectò potest, quòd gratia *Perinde valere* suscitat spiritum primi rescripti extincti, Mandos. *super reg. 10. quæst. 5. numer. 2.* & ait Cassad. *decis. 33. super reg. nu. 6.* quòd vivificat, quod nullum erat, & insufflat spiritum & animam; & patet ex formulis infra de more subjiciendis, ubi dicitur, quòd idem Iudex, ad exequutionem posterioris hujus gratiæ procedat, perinde, ac si à principio, quòd tunc exprimi omissum est, fuisset expressum; ex qua quidem dictione, *Perinde*, desumit,
40 nomen gratia, *Perinde valere*: quæ tunc datur, quando Summus Pontifex, gratiam suam, ex aliqua parte invalida, revalidat, adjecta ea dictione, *Perinde*, quæ est significativa improprietatis, & fictionis. text. *in l. sed & si lege, §. perinde ff. de petit. hæred.* Tiraquel. *in l. si unquam, verbo susceperit liberos, numer. 7. C. de revoc. donat.* præsertim verò *in l. sed, & si restituatur*, ibi, *perinde autem habendum esse ac si ipse adiisset hereditatem, ff. de jud.* quando autem ista dictio, *Perinde*, veritatem, quando autem fictionem denotet, videndus est Alex. *in l. si quis, in princip. ff. de acquir. poss.* Papa enim potest fingere, ac statuere, ut actus perinde valeat, ac si jure factus esset, ut docet Bart. *& alii in l. si is, qui pro tempore, ff. de usuc.* ac proinde facit, ut ipsa prior gratia proinde valeat, ac si valida fuisset tempore impetrationis, Rebuff. *in prax. tit. de rescripto etiam, & Perinde valere.* Nec tamen à junioribus, & Tyronibus prædictis, hujusmodi rescriptum, *Perinde valere*, tunc prodesse, ad priorem gratiam revalidandam existimetur, quando nimirùm aliàs illa, cujus subreptionis, vel obreptionis, sive causæ defectus vitio subjacere fortasse noscatur; quandoquidem hoc casu 41
nihil operabitur; quia vitiata gratia principali, omnes aliæ clausulæ in posterioribus literis adjectæ corruunt, Parif. *de resign. benef. l. 8. q. 11. num. 46.* Quòd si fortè contingat, hujusmodi gratiam, *Perinde valere*, super principali gratia, in qua fuit aliquid malè, & subreptitiè expressum, vel tacitum impetrari: propter quòd petitur eadem gratia ad sanandos hujusmodi defectus, oportet, quòd ubi dicitur, *prout in dictis literis*, ante verbum *continetur*, sic addatur, videlicet, *in quibus &c.* narrando, id quod fuit malè, & subreptitiè expressum. Et omnes defectus, qui quomodocunque in prioribus literis intervenerint exprimendi necessariò erunt in gratia, *Perinde valere*, alioquin unius expressio non supplet alios non expressos: pluribus enim impedimentis existentibus, 42
uno sublato, aliud remanet; ac proinde testatur id. Rebuff. *loc. cit.* quòd in practica Romanæ Curiæ habetur, quòd in gratia *Perinde valere*, non debet suppleri vltra illud, quòd est in supplicatione: & ibi exemplificat in allegitimo mino- 43
re, qui impetravit beneficium curatum, non expresso defectu natalium, nec ætatis; qui si postmodum impetret tale rescriptum, exprimendo tantùm defectum natalium, omissa expressione defectus ætatis, illud non valebit, nec impetratio: cum omnes defectus non sint expressi, ita intelligendum est, quod dicit Mandos. *in prax. signat. tit. Perinde valere, vers. in literis Perinde valere.*

Hinc est, quòd non semel accidisse scimus, adhuc in hac posteriori gratia *Perinde valere*, neque integrè suppletum extitisse, quod in gratia principali fuerat omissum: ac proinde posterior hæc gratia adhuc infirmam existere: quapropter, licèt hæc revalidatoria gratia existat, per aliam tamen gratiam revalidanda erit, quæ de stylo Curiæ, *Perinde vale-* 44
re super alio Perinde valere, appellatur, alioquin invalida etiam hæc secunda gratia erit, nisi ea omnia sint in illa expressa, quæ in prima exprimenda erant. Nec imperfecta hæc expressio poterit suppleri per illa verba in infrascriptis for- 45
mulis apposita, nimirùm, *in omnibus, & per omnia*, sicut quidam antiquus Curialis dicebat, ipsa enim verba non possunt ultra expressa operari, quæ tantùm operantur, ut acta, & gesta valeant, ac si de eis expressa mentio facta fuerit, ad tex. *in l. 2. §. furiosus, ff. de jur. Codicill.* per rationem desuper allatam, nempe quia potest fingere expressum Papa, quod non est in prioribus literis expressum, id. Rebuff. *d. tit. nu. 59. &* hoc modo docemur, verba ipsa, quoad expressa, induere omnimodam æqualitatem, nec non operantur, ut inter subjecta nulla sit differentia, sed sint ejusdem naturæ, & fortiorem reddant depositionem, Vivian. *in prax. jurispatr. p. 2. lib. 13. cap. 8. nu. 344.*

Quia verò circa materiam hujus rescripti, ulterius progredi institutum nostrum non patitur, ex quo illius praxim reassumam in mea *pract. benef.* propterea sufficit pro nunc, illud tantummodo tetigisse, quod ad harum dispensationum matrimonialium praxim, nunc opportunum agnovimus, ac proinde hujus rescripti formulas, juxta frequentiorum casuum contingentiam, pro imperitis Roman. Curiæ junioribus, eo, quo sequitur modo, subjicimus, videlicet.

Perinde valere in forma pauperum, super nova copula.

BEatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte devotorum illius Oratorum Balthasaris Ginetti, & Eustochii Landatæ mulieris Neapolitan. Diœcesis, exposito, Oratoribus prædictis, aliàs scientibus se tertio consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, Oratorem præfatum, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso, hac causa foret S. V. & Sedem Apostolicam, ad misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi; sed solùm vesana libidine victum, præfatam Eustochium carnaliter cognovisse: & nisi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur, dictam Oratricem diffamatam, & innuptam remansuram, graviaque exinde scandala posse verisimiliter exoriri, Cupereque Oratores præfatos invicem matrimonialiter copulari; sed stantibus impedimentis hujusmodi, desiderium

eorum

eorum in ea parte adimplere non posse, absque Sedis præfatæ dispensatione. Quare E. S. V. pro eorundem Oratorum parte humiliter supplicato, quatenus eis in præmissis opportunè, providere, de benignitate Apostolica dignaretur, S. V. precibus dictorum Oratorum tunc inclinata, Vicario Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, per suas literas dedit in mandatis, quatenus, si preces veritati niti reperiret, eosdem Oratores, qui pauperes existunt, & ex labore, & industria sua tantùm vivunt, in primis ab invicem separaret, deinde, si veniam ab eo petiissent humiliter, eam illis pænitentiam publicam imponeret, quæ alios deterreret à similibus committendis, utique dictus Orator operam suam fabricæ, vel in aliud servitium alicujus Ecclesiæ, vel loci pii quatuor saltem mensibus conferret, aliaque injungeret, quæ de jure fuissent injungenda. Qua pænitentia publica peracta, ipsos ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerant, incestus reatu, & excessibus hujusmodi: imposita prius eis propter incestum hujusmodi, arbitrio suo, pænitentia salutari: & recepto ab eis juramento, quòd sub spe facilius habenda dispensationis hujusmodi, incestum hunc non commisissent & quatenus contra Oratores ipsos, causa super præmissis, in judicium quoquomodo deducta fuisset, parito judicato, in utroque foro Apostolica authoritate, ea vice duntaxat absolveret in forma Ecclesiæ consueta. Demùm, si illi expediens videretur, quòd dispensatio hujusmodi esset eis concedenda, nec scandalum fuisset ex ea oriturum, cum eisdem Oratoribus, postquam in separatione præfata, illius arbitrio perseveraverint: & dummodo ipsa Oratrix propter hoc rapta non fuisset, quòd impedimento tertii Consanguinitatis hujusmodi, aliisque Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus, matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valerent, eadem authoritate dispensaret. Prolem susceptam, si qua esset, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo; prout in dictis literss continetur. Quas quidem literas ipsi Oratores præfato Vicario præsentarunt; qui contenta in eis verificari mandavit: & cùm in verificatione hujusmodi sibi constitisset, dictos Oratores, durante separationis tempore, eis ab eodem Vicario injunctæ, in eadem carnali copula perstitisse, seu denuò se carnaliter cognovisse, ad ulteriorem illarum exequutionem procedere recusavit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. dicti Oratores, quatenus eos, ne dictarum literarum frustrentur effectu, amplioris gratiæ favore prosequendo, eidem Vicario committere, & mandare dignemini, quatenus negotium hujusmodi reassumens, literasque præfatas valere decernens, eosdem Oratores ab excommunicationis sententia, quam ipsi de novo propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi: imposita prius eis propter incestum hunc, arbitrio suo, aliqua pænitentia salutari, in utroque foro, hac vice duntaxat, absolvat in forma Ecclesiæ consueta; ac ad dictarum literarum exequutionem, servata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia: perinde, ac si iidem Oratores, post separationem, sibi ab eodem Vicario injunctam, in eadem copula minimè perstitissent, seu de novo se carnaliter cognovissent. Non obstantibus omnibus illis: quæ eadem S. V. in dictis literis voluit non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque, cum clausulis opportunis.

Fiat, ut petitur F.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, aliisque præmissis latissimè extendendis: Et quòd præmissorum omnium, & singulorum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui imposita prius Oratoribus arbitrio suo aliqua pænitentia salutari, eosque absolvat ut supra. Et parito judicato, si quod sit. Et dummodo Oratores pauperes, & miserabiles existant: ac ex suis labore, & industria tantùm vivant.

Fiat F.

Idemque servatur ordo, cum Oratores literas dispensationis, allegata causa infamiæ Oratricis ab eorundem Oratorum mutuam inter se conversationem, copula tamen non sequuta, impetraverint, quæ tamen intercessit post Oratoribus à Delegato injunctam separationem, cùm ipsæ literæ fuerint in eadam forma pauperum impetratæ, tunc enim ita erunt preces porrigendæ, videlicet.

Perinde valere cum copula super literis expeditis ob infamiam in forma pauperum.

47 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte devotorum illius Oratorum N. N. Diœcesis N. exposito; ipsos Oratores aliàs scienter se tertio Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, non quidem peccandi data opera &c. insimul conversatos esse, carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta: & nihilominus ortam fuisse suspicionem, licèt falsam, quòd præfati Oratores se carnaliter cognovissent, & nisi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur, dictam Oratricem diffamatam & innuptam remansuram, graviaque exinde scandala &c. oriri. Quare &c. quatenus &c. reperiret, eosdem Oratores, qui pauperes & miserabiles existunt, in primis ab invicem separaret: deinde &c. utque dictus Orator operam suam &c. Quatuor saltem mensibus &c. Qua pænitentia publica peracta, ipsos ab excessibus hujusmodi imposita eis propter præmissa &c. pænitentia salutari. Demum &c. prout &c. continetur. Quas quidem literas, &c. Oratores præfati eidem Vicario præsentarunt, qui contenta in eis verificari mandavit, verificatisque in eis narratis, cùm Oratori pænitentiam, in prædictis literis expressam, imposuisset, sibique constitisset, Oratores interim, carnis fragilitate devictos, se carnaliter cognovisse, ad ulteriorem dictarum literarum exequutionem procedere recusavit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus eos, ne propterea dictarum literarum frustrentur effectu, amplioris gratiæ favore prosequendo, eidem Vicario, ut negotium hujusmodi reassumens, literasque præfatas valere decernens, eosdem Oratores ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi, in utroque foro absolvat; Prolem susceptam (si qua sit) & suscipiendam exinde, legitimam decernat: ac ad dictarum literarum exequutionem, servata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac si carnalis copula præfata sequuta minimè fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.*

Et cùm absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, aliisque præmissis latissimè extendendis, & quòd præmissorum omnium, & singulorum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris. Et committatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui imposita Oratoribus,

toribus, propter incestum hujusmodi, arbitrio suo pœnitentia salutari eos absolvat, decernat, ac procedat, ut supra. Et parito judicato, si quid sit.

Hujusmodi literæ sub ista forma, *Perinde valere*, dari pariter consueverunt, cùm videlicet Oratores obtinuerunt per Sedem Apostolicam secum, etiam in forma pauperum mandati dispensati super quocunque impedimento dirimente, cum expressione, quòd ipsi ignorantes hujusmodi impedimentum, se carnaliter cognoverunt: cùm nihilominus illud non aliter ignorarent: unde narrata in supplicatione substantia priorum literarum, juxta formulam supra positam, mutatis tamen mutandis, eo, quo sequitur, modo, concipi illa poterit, videlicet.

Perinde valere cum copula scienter super literis, ignoranter.

48 *BBatissime Pater. Aliàs felit. record. Gregorio Papæ XV. Prædecessori S. V. pro parte devotorum illius Oratorum N. laici, & M. mulieris Neapolitan. Diœcesis exposito, ipsos aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos existere, quominus possent invicem matrimonialiter copulari, carnis fragilitate devictos, se carnaliter cognovisse. Postmodùm verò ad eorum pervenisse notitiam se quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos; & nisi matrimonium inter dictos Oratores contraheretur, dictam Oratricem diffamatam, & innuptam remansuram; graviaque exinde scandala posse verisimiliter exoriri; Cupereque propterea Oratores præfatos invicem matrimonialiter copulari, sed stantibus impedimentis hujusmodi, desiderium eorum in ea parte adimplere non posse, absque S. Apostolicæ dispensatione. Quare &c. eidem prædecessori &c. supplicato &c. idem Prædecessor, &c. quatenus Oratores, qui pauperes &c. Qua pœnitentia publica peracta, &c. ipsos &c. imposita eis &c. prout in dictis literis continetur. Quæ quidem literæ dicto Vicario præsentatæ fuerunt, qui contenta in eis verificari mandavit, verificatisque in eis contentis, impositaque pœnitentia publica prædicta, illaque peracta, quia dicto Vicario constitit, ipsis Oratoribus, ante obtentas hujusmodi literas, scientibus se præfato tertio Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, Oratorem prædictum, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso hac causa foret eandem S. V. & S. Apostolicam, misericordiam, & gratiam erga ipsos faciliores reddendi, sed solum vesana libidine victus, Oratricem cognovisse, ad ulteriorem dictarum literarum exequutionem procedere recusavit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prædicti, quatenus, ne dictarum literarum frustrentur effectu, amplioris gratiæ favore prosequendo, eidem Vicario committere, & mandare, ut negotium hujusmodi reassumens, literasque præfatas valere decernens, eos ab excommunicationis sententia, quàm propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro absolvat: ac ad dictarum literarum exequutionem, servata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia: perinde ac si in illis, de carnali cognitione præfata, ante illas obtentas, ut præfertur, mentio facta, ac Oratores præfatos desuper absolvi mandatum fuisset, præfatusque Prædecessor adhuc viveret, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.*

Et cum absolutione à censuris, &c. Et committatur Ordinario, sive ejus Vicario &c. qui imposita Oratoribus, propter incestum hujusmodi, aliqua alia, arbitrio suo, pœnitentia salutari, eos absolvat, decernat, & procedat, ut supra. Et parito judicato, si quod sit. Et dummodo Oratores pauperes &c.

Similiter, ubi Oratores dispensationem ad contrahendum matrimonium in simili forma pauperum obtinuerunt super aliquo impedimento, verùm literæ hujusmodi dispensationis effectum suum sortiri nequeunt; ex quo, cum ad impetrandam dispensationem hujusmodi omninò requiritur, quòd tam Orator, quàm Oratrix debeat esse pauper, & miserabilis: propterea ad revalidandas literas dispensationis hac qualitate cessante petenda erit nova gratia in forma *Perinde valere*, eo modo, quo sequitur, videlicet.

Perinde valere pro ablatione formæ pauperum.

49 *BEatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte devotorum illius Oratorem N. laici, & M. Mulieris Neapolitan. Diœcesis exposito, Oratoribus præfatis aliàs scientibus impedimentum publicæ honestatis justitiæ inter eos existere, & ex eo proveniens, quia aliàs dicta Oratrix sponsalia per verba de futuro cum fratre germano dictæ Oratricis contraxerat: & deinde præfatus Oratoris frater, eadem Oratrice ab eo omninò intacta, & in nullo penitus attentata remanente, sicut Domino placuit, ab humanis decesserat, Oratorem præfatum, non quidem peccandi data opera &c. cognovisse, & nisi matrimonium &c. dictam Oratricem diffamatam &c. graviaque &c. Cupereque &c. sed stante impedimento &c. Quare &c. Vicario Episcopi &c. quatenus si preces &c. reperiret, Oratores præfatos, qui, ut tunc asserebant, pauperes, & miserabiles existebant, & ex labore, & industria sua tantùm vivebant, in primis &c. separaret: Deinde &c. utque dictus Orator operam suam &c. Quatuor saltem mensibus conferret, aliaque &c. Qua pœnitentia &c. & recepto &c. & quatenus &c. parito judicato. Demùm &c. Prolem &c. prout in dictis literis continetur. Quibus quidem literis eidem Vicario præsentatis, idem Vicarius contenta in eis verificari mandavit: & cùm in verificatione præfata, eis constitisset, dictam Oratricem pauperem non existere, sed dotem ad valorem Quingentorum scutorum ascendentem habere, ad illarum ulteriorem exequutionem procedere recusavit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus eos amplioris gratiæ favore prosequendo, eidem Vicario committere, & mandare, ut negotium hujusmodi reassumens, literasque præfatas valere decernens, ad earundem literarum exequutionem, servata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in illis nulla, quòd Oratrix pauper existat, mentio facta, & Oratoribus pœnitentia publica prædicta, Oratori verò, quòd operam suam fabricæ, vel in aliud servitium alicujus Ecclesiæ, vel loci pii conferret, injunctum minimè fuisset dignemini de gratia speciali, Non obstantibus omnibus illis, quæ, &c.*

Et cùm absolutione à censuris ad effectum &c.

Item Oratoribus, qui aliàs literas dispensationis impetrarunt ob angustiam loci, vel aliam causam, tacita carnali copula, inter eos prius sequuta; tunc enim talis adjicitur narrativa, videlicet.

Per-

Perinde valere super matrimonio, tacita copula contracto.

50 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte devotorum illius Oratorum N. & N. Neapolitan. Diœcesis, ex loco N. ortorum exposito, dictam Oratricem in dicto loco, propter illius angustiam, virum paris conditionis, cui &c. nequire, Cupereque propterea &c. Sed quia tertio Consanguinitatis &c. Quare &c. quatenus &c. dispensaret. Prolem &c. prout in dictis literis continetur. Quas quidem literas, Oratores præfati, licèt ante illas obtentas, ipsis aliàs hujusmodi impedimentum scientibus, Orator præfatus, non quidem peccandi data opera &c. Oratricem cognovisset, tacita hujusmodi copula, eidem Vicario præsentarunt; qui contenta in eis verificari mandavit; verificatisque in eis contentis, cùm eisdem Oratoribus, super impedimentis hujusmodi dispensavit: cujus quidem dispensationis vigore, Oratores præfati, matrimonium inter se, per verba de præsenti, publicè, servata forma Concilii Tridentini, nulloque alio detecto, neque denunciato impedimento, contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, & carnali copula consummarunt. Cùm autem, Pater Sancte, si divortium inter Oratores fieret, gravia exinde scandala possunt verisimiliter exoriri. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prædicti, quatenus, ne dictarum literarum frustrentur effectu, eos amplioris gratiæ favore prosequendo, eidem Vicario, ut negotium hujusmodi reassumens, literasque præfatas valere decernens, ipsos ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi, in utroque foro absolvat. Prolemque susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernat, ac dictarum literarum exequutionem, servata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in illis, de carnali cognitione hujusmodi mentio facta, Oratoresque desuper absolvi mandatum fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato aliisque præmissis, latissime extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, aliorumque necessariorum, major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. ac imposita Oratoribus, propter incestum hujusmodi, arbitrio suo, pœnitentia salutari; & recepto ab eis juramento, quòd sub spe facilius &c. eos absolvat, & dispenset, ut supra. Et quatenus contra ipsos &c. parito judicato.

Postquam verò Oratores receperunt literas eorum dispensationis, illisque Delegato, cui pro earundem exequutione directæ erant, nondum præsentatis, se carnaliter cognoverunt, iidemque insuper, ob admissum incestum, ab eorum Ordinario fuerunt ad aliquam pœnam condemnati, sicut multoties evenire scimus, tunc sequentis formula erit idem explicandum, videlicet.

Perinde valere super copula sequuta, ante literas præsentatas.

51 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte devotorum illius Oratorum Matthæi Parafreni laici, & Euphrosynæ Venosa mulieris Neapolit. Diœcesis, exposito, dictam Oratricem, dotem habere minus competentem, &c. cui nubere possit, invenire valeret, & præfatum Oratorem, illam &c. in uxorem ducere; illiusque dotem &c. augere intendere: Cupereque &c. Sed quia tertio, & quarto &c. quatenus &c. Prolem &c. prout in dictis literis continetur. Quas quidem literas præsentarunt; qui contenta in eis verificari mandavit: & cùm in verificatione ipsa eis constaret, Oratores præfatos post obtentas hujusmodi literas, carnis fragilitate devictos, se carnaliter cognovisse, ad earum ulteriorem exequutionem procedere noluit; & ipsorum Oratorum Ordinarius contra ipsos, propter incestum hujusmodi procedendo, eos in certas pœnas condemnavit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus eos, ne dictarum literarum frustrentur effectu, amplioris gratiæ favore prosequendo, eidem Vicario, ut negotium hujusmodi reassumens, literasque præfatas valere decernens, eosdem Oratores ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro absolvat, ac ad exequutionem dictarum literarum, servata &c. procedat &c. perinde, ac si carnalis copula hujusmodi sequuta non fuisset. Prolem &c. legitimam decernendo, committere dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c.

Necnon pro Oratoribus, qui jam impetraverant literas dispensationis super aliquo, sive aliquibus impedimentis ad matrimonium contrahendum, puta super tertio, & quarto à communi stipite provenientibus, Consanguinitatis gradibus, cùm aliud existat impedimentum præter narrata: tunc enim ita erit in supplicatione id exprimendum, videlicet.

Perinde valere super gradu.

52 *Beatissime Pater. Aliàs S. V. pro parte devotorum illius Oratorum Bartholomæi Todini laici, & Iuliæ Manardæ mulieris Neapolitan. Diœcesis, ex loco N. ortorum, exposito, d. Oratricem, dotem habere minus competentem, cum qua virum, sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere posset, invenire valeret, & d. Oratorem illam cum dicta minus competenti dote in uxorem ducere intendere: Cupereq; Oratores præfatos invicem &c. copulari: Sed quia tertio, & quarto à communi stipite provenientibus, Consanguinitatis gradibus invicem erant conjuncti, desiderium &c. Quare &c. prout in dictis literis continetur. Quibus quidem literis, eidem Vicario præsentatis, detectum fuit, Oratores præfatos, alio quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos: propter quod idem Vicarius ad dictarum literarum exequutionem procedere recusavit. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores præfati, quatenus, ne dictarum literarum frustrentur effectu, eos amplioris gratiæ favore prosequendo, eidem Vicario, ut negotium hujusmodi reassumens, literasque præfatas valere decernens, ad illarum exequutionem, servata aliàs earum forma, procedat, ac si cum dictis Oratoribus, super impedimentis duplicis quarti Consanguinitatis, graduum hujusmodi dispensari, Distantiam verò tertii gradus præfati eis non obstare declarari, in omnibus, & per omnia, perinde ac si in dictis literis Oratores præfatos, tertio, & quarto ex uno communi, & quarto ex altero stipitibus, provenientibus Consanguinitatis gradibus invicem esse conjunctos: Distantiam verò tertii gradus hujusmodi, eis non obstare, expressum fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quæ &c.*

Et cùm absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, aliisque præmissis, latissimè extenden-

den-

dendis: & quod cognominum, Affinitatis aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui decernat, dispenset, & declaret ut supra.

Quandoque autem diversimodè peti, & dari contingit has literas in eadem forma, *Perinde valere*, non modò, videlicet, super gradu, seu gradibus, respectu impedimenti, ut in formula proximè apposita visum est; verùm etiam respectu qualitatis gradus, sive graduum; ubi praxis, & stylus ita suadeat: quandoquidem ipsius gradus, sive ipsorum graduum qualitate attenta, nimirum proximioris, sive proximiorum, alteratur causa, jam in prioribus literis dispensationis expressa; ex eo quòd, sicut aliàs diximus, quando grados proximior existit, tanto urgentior causa requiritur, quòd quidem, juxta ea, quæ circà id non raro contigisse vidimus, eo, quo sequitur, modo, exemplificatur in Oratoribus, qui aliàs obtinuerunt literas dispensationis super quarto gradu cum causa, ob dotis incompetentiam Oratricis, cùm tamen sint tertio gradu conjuncti, cujus ratione requiritur dotis augmentum; quòd nequaquam in quarto, aliisque remotioribus gradibus requiritur, ac proinde concipienda erit supplicatio, eo, quo sequitur, modo, videlicet.

Perinde valere super gradu, cum alteratione causæ.

53 *Beatissime Pater. Aliàs S.V. pro parte devotorum illius Oratorum Cassanæi Lamberti laici, & Symphorosæ Carmignanæ, mulieris Neapolitan. Diœcesis, exposito, dictam Oratricem, dotem habere minus competentem &c. cum qua virum paris conditionis &c. invenire valeret, dictumque Oratorem, illam cum dictu minus competenti dote in uxorem ducere, intendere, cupereque &c. Sed quia quarto Consanguinitatis gradu invicem erant conjuncti, desiderium eorum &c. Quare &c. Quod impedimento quarti &c. Prolem &c. prout in dictis literis continetur. Quæ quidem literæ, quia iidem Oratores non quarto, sed tertio Consanguinitatis gradu invicem sunt conjuncti, eisdem Oratoribus suffragari non possunt. Cùm autem, Pater Sancte, præfatæ Oratricis consanguineus, ad id aliàs non obligatus, illius dotem in centum ducatos monetæ illarum partium, cum quibus, usque ad quantitatem, secundùm dictæ mulieris qualitatem, competenter aucta erit; ita tamen ut Oratori nubat, & non alteri, augere, & dictus Orator, illam, cum dicta minus competenti dote, & illius augmento, in uxorem ducere intendat. Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores præfati, quatenus eis, ne dictarum literarum frustrentur effectu specialem gratiam faciendo, eidem Vicario, ut etiam si literis præfatis, ei jam præsentatis, ad illarum exequutionem, propter hoc, procedere distulerit, seu recusaverit, nihilominus, negotium hujusmodi reassumens, literasque ipsas valere decernens, cum eisdem Oratoribus, postquam dicta Oratricis dos competenter aucta fuerit, ut præfertur, super impedimento tertii Consanguinitatis gradus hujusmodi dispenset, ac earundem literarum exequutionem, servata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in eis, Oratores, non quarto, sed tertio Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, expressum, ac cum eis desuper dispensari mandatum fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quæ &c.*

Et cùm absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis. Et quod cognominum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui dispenset, & procedat, ut supra.

Literis in simili forma, *Perinde valere*, egent Oratores, ubi post præsentatas Delegato, literas dispensationis, earum vigore matrimonium contraxerunt, carnalique copula consummarunt, postmodùm verò, detectum fuit aliud inter eos adesse impedimentum, super quo nova requiritur dispensatio, quo casu explicandum erit, numquid Oratores ipsi, tali detecto impedimento, abstinuerunt ab ipsa copula, an verò in ea perstiterint, prout servatur, quando petitur dispensatio de ignoranter contracto, servata forma Concilii Tridentini, ut supra suo loco diximus. Erit igitur tunc concipienda supplicatio, eo, quo sequitur, modo, videlicet.

Perinde valere super alio impedimento, detecto post contractum matrimonium.

54 *Beatissime Pater. Aliàs S.V. pro parte devotorum illius Oratorum Bizantii Lorenzani, laici, & Dorotheæ Paremesinæ mulieris Neapolitan. Diœcesis, exposito, ipsos Oratores, qui ex honestis familiis existunt, ex certis rationabilibus causis, animos eorum moventibus, cupere invicem matrimonialiter copulari: Sed quia quarto Consanguinitatis gradu invicem erant conjuncti &c. Quare &c. prout in dictis continetur. Quibus quidem literis Ordinario præfato præsentatis, idem Ordinarius contenta in eis verificari mandavit: verificatisque in eis contentis; cùm dictis Oratoribus, super impedimento prædict. dispensavit; illisque matrimonium contrahendi licentiam concessit, cujus quidem licentiæ vigore Oratores ipsi matrimonium inter se, per verba de præsenti, publicè, factis proclamationibus in eorum parochiali Ecclesia, servata forma Concilii prædicti, nulloque alio detecto impedimento, contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, & carnali copula consummarunt; in eoque per plures annos permanserunt; prolemque susceperunt: postmodum verò ad eorum pervenit notitiam, eos duplici quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos; propter quod à carnali copula hujusmodi abstinuerunt. Cùm autem, Pater Sancte, Oratores præfati, in hujusmodi matrimonio remanere non possint absque Sedis Apostolicæ dispensatione: & si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent verisimiliter exoriri: Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores præfati, quatenus eos, ne dictarum literarum frustrentur effectu, amplioris gratiæ favore prosequendo, eidem Vicario, ut negotium hujusmodi reassumens, literasque præfatas valere decernens, cum eisdem Oratoribus, super impedimento duplicis quarti Consanguinitatis gradus hujusmodi dispenset, Prolemque susceptam, & suscipiendam exinde, legitimam decernat, ac ad earundem literarum exequutionem, servata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia; perinde ac si Oratores, non quarto, sed duplici quarto Consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, expressum, ac cum eis desuper dispensari mandatum fuisset, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quæ &c.*

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et committatur Ordinario &c. qui decernat, & dispenset, ut supra.

Pari modo gratia, *Perinde valere*, petenda venit, ubi Oratores præter impedimentum gradus, sive graduum, sive Consanguinitatis, sive affinitatis, aliud concurrat; veluti, cum fuerit in prioribus literis exprimi omissum, quòd inter eosdem Oratores adest præterea impedimentum publicæ honestatis justitiæ: quod quidem, ut in sequenti formula, erit explicandum, videlicet:

Per-

Periode valere super impedimento publicæ honestatis.

BEatissime Pater. Aliàs S.V. pro parte devotorum illius Oratorum Hippolyti Magnesini laici, & Glicerii Gonsalva mulieris Neapolitan. diœcesis, ex loco de Marano ortorum, exposito, dictam Oratricem, in dicto loco, propter illius angustiam virum paris conditionis, cui nubere posset, invenire nequire, cupereque propterea Oratores præfatos invicem matrimonialiter copulari. Sed quia tertio ex uno, & tertio, & quarto ex altero communi, stipitibus provenientibus Consanguinitatis gradibus invicem, erant, prout sunt conjuncti, desiderium eorum in ea parte adimplere non posse, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. quare &c. prout in dictis literis continetur. quæ quidem literæ, quia aliàs præfata Oratrix matrimonium per verba de præsenti cum dicti Oratoris fratre germano contraxit: & deinde præfati Oratoris frater, eadem Oratrice, ab eo omninò intacta, & in nullo penitus attentata remanente, sicut Domino placuit, ab humanis decessit, eidem Vicario minimè præsentatæ fuerunt. Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores præfati, qui ex principalibus dicti loci existunt: quatenus ipsos, ne dictarum literarum frustrentur effectu, amplioris gratiæ favore prosequendo, sibique specialem gratiam faciendo, eidem Vicario committere, & mandare, ut negotium hujusmodi reassumens, literasque ipsas valere decernens, cum eisdem Oratoribus super impedimento primi publicæ honestatis justitiæ, ex præmissis provenientis, ac tertii ex uno, & quarti ex altero stipitibus, provenientibus Consanguinitatis graduum hujusmodi dispenset. Distantiam verò alterius tertii respectu quarti gradus præfati, eis non obstare declaret: ac ad præfatarum literarum executionem, servata aliàs earum forma procedat in omnibus, & per omnia; perinde ac si in dictis literis, Oratores primo publicæ honestatis justitiæ ex præmissis provenientis, ac tertio ex uno, & tertio, & quarto ex altero communi stipitibus provenientibus Consanguinitatis gradibus invicem esse conjunctos, expressum, ac cum eis desuper dispensari, & declarari mandatum fuisset, dignemini de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de commissione, mandato, aliisque præmissis, latissimè extendendis. Et quòd cognominum, affinitatis, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario, sive &c. qui dispenset, decernat, ac procedat, ut supra.

Hæc autem, quoad praxim hujus rescripti in forma *Perinde valere*. Aliud insuper est rescripti genus, nimis adhuc in ipsa Curia frequentis, quòd reformatorum nun-
56 cupatur; cujus est virtus, supplere ea, quæ in supplicatione omissa fuerunt; & in hoc differt à, *Perinde valere*, nimirum, quia hoc datur super literis jam in totum expeditis, eas revalidando, ac si à principio omnia fuissent in eis expressa; Reformatorium verò, datur super supplicatione jam signata, Datata, ac registrata, & in totum expedit, etiam cum signo illius registraturæ à tergo, cujus quidem integer tenor, eidem reformatorio rescripto, sive reformationi præinseritur, ut in infrascripta formula patet, hoc enim, ut Papa intelligat, quemadmodum factum se habeat, quapropter dicunt Curiales, reformato-
57 riam gratiam, cum rescripto, *Perinde valere*, magnam inter se habere conformitatem, cùm hæc reformatoria gratia ad hoc tendit, ut ommissum suppleat, vel malè expressum corrigat, scilicet in ipsa supplicatione expedita, *Perinde* autem *valere*, revalidat literas Apostolicas, jam ut dictum est, io totum expeditas; & sicut in *Perinde valere*, narratur totus tenor gratiæ prius concessæ, ita etiam in reformatione totus supplicationis prædictæ tenor præinseritur, in cujus calce sola reformatio subditur, ac sicut in omnibus rescriptis, quæ transeunt per Datariam, & Cancellariam Apostolicam, dantur literæ revalidatoriæ, seu *Perinde valere*, ita super quibuscunque supplicationibus in forma signandi dantur reformationes, quando ita casus postulat; quia nonquam, *Perinde valere*, datur supplicatione signata, sed tantùm super literis in totum expeditis, sicut è converso, reformatio non datur super ipsis literis, sed super supplicatione prædicta.

Nec tamen casus quamplurimos evenire ignorant practici Curiales, ut pro correctione literarum, jam expeditarum, cùm oequeant qoandoque illæ per Dominium Cancellariæ Apostolica Regeotem in vim suarum facultatum, corrigi porrigatur Summo Pontifici integra supplicatio signanda, in qua illud suppletur, quod in ipsis literis deest, quæ postmodum ab ipso D. regenti ejusdem supplicationis vigore corriguntur, prout in praxi habetur (quamvis Mandos. *in prax. signat. tit. reformationis, vers. reformatoria gratia* dicat, quòd hæc gratia non est necesse, ut exprimat qualitates, & alia in prima gratia expressa) & ita intelligendi sunt Felin. *in c. nostra corre. 16. nu. 1. de rescrip.* Roman. *cons. 383. n. 1. & 4.* Mandos. *super reg. 22. q. 9. n. 9.*

Nec vigore hujus reformationis possunt literæ desuper jam expeditæ aliquo modo corrigi, prout aliàs dolosè impetrabantur hujusmodi reformationes, quarum vigore corrigebantur literæ, etiam in totum expeditæ, ac proinde hodie nullo modo id tolerari videmus, quin immò in his reformationibus, per Dominos Officiales scimus frequenter addi clausulam restrictivam, videlicet, quòd si literæ in totum expeditæ fuerint, vigore præsentis gratiæ, id est reformationis, non corrigantur.

Hujus igitur reformatorii rescripti, cojus usus adhuc frequentissimus est in Curia, circà propositam materiam, formulas nonnullas, pro iis tantùm Tyronibus, qui hujusmodi praxis prima elementa, ut ita dicamus, nondum norunt, subjicere visum est; quæ quidem, ut infra proponuntur, videlicet.

Ponamus igitur casum, quòd pro Oratoribus fuerit expedita in totum supplicatio, eo modo, quo supradictum est, allegata causa incompetentiæ dotis Oratricis; & tamen fuit postmodum certioratus Sollicitator, quòd postquam Oratores miserunt ad Urbem pro dispensatione, cùm dicta causa sequuta est inter eos carnalis copula, ex quo, ubi copula inter Oratores intervenit, ea allegata, prout allegandaerit, qnando ea publica est, quævis alia causa cessat, petenda erit reformatio sequenti formula; quam onà cum aliis sequentibus foliis ejusdem Curiæ Tyronibus subjicimus, quæ ita erit, videlicet.

BEatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte devotorum illius Oratorum Propertii de Alitto laici, & Sophiæ Cessanæ mulieris Neapolitan. Diœcesis. Quòd cùm dicta mulier dotem habeat minus competentem, juxta status sui conditionem, cum qua virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat; at dictus Orator illam cum dicta minus competenti dote in uxorem ducere, illiusque dotem, usque ad quantitatem, secundùm dictæ mulieris qualitatem competenter augere intendat. Cupiunt Oratores præfati invicem matrimonialiter copulari. Sed quia tertio affinitatis gradu invicem se attinent, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores præfati, quatenus cum eisdem Oratoribus, quòd impedimento tertii affinitatis gradus hujusmodi non obstante, matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere, liberè & licitè valeant, dispensare. Prolem suscipiendam exinde legitimam nunciando, dignemini

de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque, cum clausulis opportunis.
Fiat, ut petitur. F.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et de dispensatione, nunciatione, aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis; & quòd cognominum, Consanguinitatis, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis. Et committatur Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. dispenset, ut supra postquam dictæ Oratricis dos competenter aucta fuerit, ut præfertur.

Fiat F.

Dat. Romæ apud S.Petrum Kal. Julii Anno Primo.
Reformatio.

Pater Sancte. Dignetur S.V. committere & mandare, quòd literæ super prainserta conficiendæ, cum expressione, quòd postquam Oratores, pro hujusmodi dispensatione obtinenda ad Sedem Apostolicam miserunt, ipsis Oratoribus scientibus se tertio affinitatis gradu invicem attinere. Orator præfatus, non quidem peccandi data opera, ut crimine admisso, hac causa foret S.V. & Sedem Apostolicam, ad misericordiam & gratiam erga ipsos, faciliores reddendi, sed solùm vesana libidine victus, antequam dictas literas obtinerent, Oratricem cognovit, & committere Ordinario, sive ejus Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. ac imposita Oratoribus propter incestum hujusmodi, arbitrio suo, pœnitentia salutari, & recepto ab eis juramento, quòd sub spe facilius habendæ dispensationis hujusmodi, incestum hunc non commiserint, eos ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi, in utroque foro, absolvat; ac prolis susceptæ, si qua sit, & suscipienda exinde legitimatione expediantur, de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quæ S.V. in eadem prainserta voluit non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque.

Fiat M.

Dat. Romæ apud S. Petrum, Non. Iulii Anno Decimoseptimo.

Hic autem est modus, & forma reformandi hujusmodi supplicationes; pro quibus aliæ formulæ secundùm currentem stylum in medium afferemus. Exemplum subiiciamus pro Oratoribus, qui ignorantes impedimentum; contraxerunt matrimonium, servata forma Concilii Tridentini, & asseruerunt, eos detecto impedimento abstinuisse à copula; cùm tamen perstiterint in ea: super quo concipienda erit ipsa reform..tio in hunc modum, videlicet.

Reformatio, pro Oratoribus, qui perstiterunt in copula.

60 *Pater Sancte, Dignetur S.V. committere, & mandare, quòd literæ super prainserta conficiendæ, cùm expressione, quòd Oratores postquam ad eorum pervenit notitiam, eos quarto Consanguinitatis gradu esse conjunctos, à carnali copula minimè abstinuerunt cum opportuna absolutione expediantur de gratia speciali. In reliquis autem juxta ejusdem prainsertæ vim, seriem, continentiam, & tenorem. Non obstantibus præmissis, ab omnibus illis, quæ in eadem prainserta concessa fuerunt non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque.*

Reformatio super nomine Oratoris.

61 *Sancte Pater. Dignetur S.V. committere, & mandare, quòd literæ super prainserta conficiendæ, cùm expressione, quòd Orator in ea nominatus, non Dominicus, sed Ioannes Dominicus, & non aliter appellatur. In reliquis autem juxta ejusdem prainsertæ vim, seriem, continentiam, & tenorem, expediantur de gratia speciali. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.*

Reformatio super loco Originis Oratorum.

62 *Pater Sancte. Dignetur S.V. committere, & mandare, quòd literæ super prainserta conficiendæ, cum expressione, quòd Oratores ex principalibus Oppidi N. non autem Oppidi M. existunt. In reliquis autem &c. Non obstantibus &c. omnibus illis, quæ, &c.*

Reformatio super Diœcesi Oratorum.

63 *Pater Sancte. Dignetur S.V. committere, & mandare, quòd literæ super prainserta conficiendæ, cum expressione, quòd Oratores, non Neapolitan. sed Aversan. Diœcesis, ex loco Iuliani orti existunt, expediantur; ac committere Ordinario Aversan. seu ejus Vicario in spiritualibus generali, qui deposita &c. dispenset &c. In reliquis autem &c. Non obstantibus illis, quæ &c.*

Reformatio super commissione literarum dispensationis.

64 *Pater Sancte. Quia Oratores ad præsens in Vrbe commorantur, dignetur S.V. committere, & mandare, quòd literæ super prainserta conficiendæ, cum commissione E.S.V. in Vrbe, & ejus districtu in spiritualibus Vicario generali, qui factis prius proclamationibus canonicis, etiam in parochiali Ecclesia Originis Oratorum, si per informationem desuper faciendam preces veritate niti repererit, cum eisdem Oratoribus, ut supra, dispenset, expediantur de gratia speciali. In reliquis autem &c. Non obstantibus &c. omnibus illis, quæ &c.*

Reformatio similis.

65 *Pater Sancte. Quia Sedes Episcopalis Acerrarum ad præsens vacat, dignetur S.V. committere, & mandare, quòd literæ super prainserta conficiendæ, Ordinario viciniori, vel ejus Vicario in spiritualibus generali committantur: alias*

aliàs autem in omnibus, & per omnia, juxta ejusdem præinserta vim, formam &c. expediantur. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.

Reformatio super causa.

66 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quòd literæ super præinsertæ conficiendæ, sub expressione, quòd Oratrix in dicto loco N. ob illius angustiam, virum sibi non consanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequit: & si extra dictum locum nubere cogeretur, dos, quam ipsa habet, non esset competens, neque sufficiens, ut cum ea virum, cui juxta status sui conditionem nubere posset, invenire valeret, nulla facta mentione, quòd Oratrix dotem habeat minus competentem, expediantur de gratia speciali. In reliquis autem &c. Non obstantibus omnibus illis, quæ &c.*

Reformatur super gradu.

67 *Pater Sancte. Dignetur. S. V. committere, & mandare, quod literæ super præinsertæ conficiendæ, sub expressione, quòd Oratores, non quarto, sed duplici quarto Consanguinitatis gradu invicem sunt conjuncti: & quòd Oratrix in dicto loco, ob illius angustiam, virum paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequit, & opportuna dispensatione super dicto duplici quarto Consanguinitatis, ac aliàs juxta ejusdem præinserta &c. tenorem, expediantur. Non obstantibus præmissis, omnibus illis, quæ &c.*

Reformatio super gradu, & Diœcesi.

68 *Pater Sancte. Dignetur S. V. committere, & mandare, quòd literæ super præinserta conficiendæ, cum expressione, quòd Oppidum N. in eadem præinserta, expressum, ex quo Oratores orti sunt, non Aversan. sed Capuan. Diœcesis existit, & Oratores ipsi, non tertio sed duplici tertio Consanguinitatis gradu invicem sunt conjuncti Ordinario Capuan. sive ejus Vicario in spiritualibus generali, cum opportuna dispensatione pro eisdem oratoribus, super impedimento duplicis tertii Consanguinitatis gradus hujusmodi expediantur, & respectivè committantur de gratia speciali. In reliquis autem &c. Non obstantibus præmissis, omnibus illis, quæ &c.*

69 Diœcesum præsertim expressionem, errorem sæpenumero in rescriptis Apostolicis inducere, quotidiana praxis, & experientia docuere; tùm ob earundem numerositatem, tum verò, quia quamplurimi sunt Episcopatus, quarum Diœcesum, quæ non modicam inter se habeant similitudinem, unam pro altera exprimi, non rarò contigisse scimus; licèt plurimùm inter se differant, veluti, si dicamus.

Alessanen. in Apulia & Alessien. in Sclavonia.

Accien. suffrag. Ianuen. & Vacien. in Ungaria.

Brixien. in Provincia Mediolanen. & Brixinen. in Alemania.

Burgen. in Hispania; Brugen. in Flandria, & Bergen. in Norvegia.

Bellicastren. in Regno Neapolis, & Bolastren. in Sclavonia.

Bojanen. in eodem Regno, & Bajonen. in Vasconia.

Bisuntin. in Alemania, & Bituntin. in eodem Regno Neapolis.

Calaritan. in Sardinia, & Calaguritan. in Hispania.

Cathanien. in Sicilia, & Cathanen. in Scotia.

Cameracen. in Belgio, & Camenecen. in Polonia.

Cremonen. in Provincia Mediolanen. & Cremen. suffrag. Bononien.

Cabilonen. & Cabilionem, ambæ in Francia.

Castren. in Provincia Idruntin. & Cestren. in Anglia.

Culmen. & Chelmen. ambæ in Polonia.

Eluen. in Lusitania, Elnen. in Hispania, & Elinen. in Hybernia.

Exonien. & Oxonien. ambæ in Anglia.

Forolivien. in Provincia Ravennaten. & Foroiulien. in Francia.

Florentin. in Tuscia, & Ferentin. in Campania, seu Toscia.

Iacen. & Iaen. ambæ in Hispania.

Lauden. in Provincia Mediolanen. Laodunen. in Francia, & Laudaoen. in Anglia.

Licteren. in Regno Neapolis, & Lictoraten in Vasconia.

Marianen. in Provincia Ianuen. & Maurianen. in Francia.

Meden. in Hibernia, Meten. in Alemania, & Hemeten. in Norvegia.

Marsicen. in Terra laboris, & Marsican. in Provincia Aprutin.

Nucerin. & Lucerin. ambæ in Regno Neapolis.

Polocen. & Plocen. ambæ in Polonia.

Policastren. in Regn. Neapolis, & Polastren. in Sclavonia.

Rossanen. in Calabria citeriori, Bossanen. in Sardinia; Rosonen. in Sclavonia, & Rossen. in Scotia.

Rheginen. in Calabria ulteriori, & Rhegien. in Provincia Bononien.

Scalen. in Regno Neapolis, & Scaren. in Alemania.

Segobien. & Segobricen. ambæ in Hispaoia.

Sagonen. in Provincia Pisan. Saonen. in Provincia Mediolanen.

Senen. & Suanen. ambæ in Tuscia.

Taurinen. Provincia Sabaudiæ, & Iaurinen. in Ungaria.

Tarentin. in Apulia, Parentin. in Dalmatia, & Palentin. in Hispania.

Triventin. in Regno Neapolis, & Tridentin. in Dalmatia.

Tusculan. ex sex titulis antiquiorum S.R.E. Cardinalium, & Tascalan. in Mexico.

Tullen. in Alemania, & Tutellen. in Ducatu Aquitaniæ.

Visen. in Lusitania, Vicen. in Hispania, & Vican. in Regno Neapolis.

Uratislavien. & Ulatislavien. ambæ in Polonia.

Episcopatus autem, earumque Diœceses, ejusdem pror- 70
sus denominationis, usus Cancellariæ Apostolicæ est, per
Provincias, seu aliàs distinguere, ita nimirum.

Aquen. Provinciæ Mediolanen. Aquen. Provinciæ Auxitan. & Aquien. in Vasconia.

Asculan. Provinciæ Beneventan. & Asculan. in Marchia Anchonitana.

Bobien. Proviociæ Ianueo. & Bobien. Provinciæ Rheginen.

Castren. Provinciæ Hidruntin. & Castren. in Aquitania.

Nucerin. in Regno Neapolitano, & Nucerin. in Ducatu Spoletano.

Placentin. Provinciæ Bononien. & Placentin. Provinciæ Compostellan.

Pacen. Provinciæ Compostellan. & Pacen. in India Occidentali.

Valentin. in Hispania, & Valentin. in Vieona, & sic de singulis, &c.

Alii prætereà sunt Episcopatus, suas habentes Diœceses,
quarum latina denominatio prorsus est à vulgari dissimi- 71
lis; ob quarum dissimilitudinem, error etiam, ut plurimum,
circà earum expressionem inducitur; quapropter optimi
Sollicitatoris partes erunt, illas opportunè discernere, veluti, cum dicimus.

Ispalen. in Hispania, quæ dicitur *Seviglia*.

Iustinopolitan. *Capo d'Istria*.

Montis Regalis, *Mondovi*.
Pacen. *Vadaioza* in Hispania.
Sipontin. *Manfredonia* in Apulia.
Uratislavien, *Breslau*. in Bohemia, cùm similibus.

Redeundo autem nunc, unde digressi sumus, videlicet ubi agitur de novæ carnalis copulæ expressione, notandum est, totum illud, quòd anteà diximus, intelligendum esse, quando impedimentum, super quo dispensatum est, publicum existit: quo casu nova dispensatio pro utroque foro requiritur: at verò, ubi illud occultum extiterit, sciendum quidem est, quòd Sacra Pœnitentiaria Apostolica, super nova copula, inter eosdem Oratores orta, quæ occulta est, quamvis omnes ad eam recurrant in hoc casu, pro nova dispensatione in foro conscientiæ tantùm, tenet eam non esse necessariam, sicur quando publicum est, copulam hujusmodi prima vice intervenisse, sed tantum videtur illam concedere ad cautelam; & nihilominus, cùm casus contingit, quòd ipsi Oratores, qui hanc dispensationem in forma pauperum impetrarunt, cùm copula, sive scienter, sive ignoranter, si durante separatione, & antequam compleverint pœnitentiam, aut aliàs ante Delegati licentiam de contrahendo, denuo se carnaliter cognoverint, in concessione istius novæ dispensationis, ipsa Sacra Pœnitentiaria utitur consueta formula, ac si verè necessaria esset nova dispensatio, & committitur Discreto viro Confessori, quatenus, si est ita, eosdem Oratores ab incestu, & excessibus hujusmodi absolvat, & dummodo impedimentum, si quòd ex carnali copula hujusmodi provenit, occultum sit, & nisi matrimonium inter dictos Oratores contrahatur periculum immineat scandalorum, aliudque Canonicum non obstet, cum eisdem Oratoribus, postquam, cùm ipsis aliàs ritè, ac juxta formam literarum dispensationis, ita obtentæ, verificatisque in eis narratis, super impedimento gradus, quo sont conjuncti, dispensatum fuerit, quòd præmissis non obstantibus, matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentini, & literarum prædictarum, contrahere, & in eo postmodum remanere licitè valeant, misericorditer dispenset; prolem legitimam nunciando in foro conscientiæ tantùm.

Quamvis ex illis verbis aliud dici posse videatur, nempe *dummodo impedimentum, si quod ex præmissis provenit*, ex quibus constat, ipsam Sacram Pœnitentiariam, præmissa omnia concedere ad cautelam, cùm per illam dictionem *si*, res dubia demonstretur, Menoch. *de præsumption. l.6.q.58. n.4.* & sic eatenus conceditur Oratoribus supradicta dispensatio, quatenus illa opus sit, & propterea importat etiam conditionem, Bart. *in l. si ita quis promisit, num. ff. de verb. obligat. & in l. mutuo, §. sub conditione, n.5. ff. de tutor.* verum tamen est, quòd, sive in utroque foro, sive in foro conscientiæ tantùm in casibus supradictis semper recurritur ad Datariam, & Pœnitentiariam; quia in dubiis tutior pars est eligenda, glos. *in c.a. venient de spons.* Dec. *in cap. in præsentia, n.13. de probat.* Soccin. jun. *consil. 29. nu. 31. vol. 4.*

CAPUT VI.

Praxis imponendi à Delegato pœnitentiam, in eisdem literis dispensationis, injunctam.

SUMMARIUM.

1 *Absolutio non concedenda nisi petenti.*
2 *Pœnitentia publica pro crimine publico imponẽda.*
3 *Pœnitentia æqualis consanguineis & affinibus vigore dispensationis in forma pauperum imponitur; nec tamen præscribitur certa pænitentia.*
4 *Pœnitentia quanam imponatur pro presbytericidio.*
5 *Verba generalia generaliter intelligenda.*
6 *Pænitentia imponenda secundum circumstantias personarum, & temporum.*
7 *Pœnitentia, quare publica incestuosis imponenda, ratione dispensationis matrimonialis.*
8 *Et quomodo in proposito dicatur public a.*
9 *Et quid circà hoc servetur in Curia Archiepiscopali Neapolitana.*
10 *Decreti tenor de publica pœnitentia à Delegato imponenda, vigore dispensationis matrimonialis, cum copula in forma pauperum.*
11 *Pœnitentia vigore dispensationis matrimonialis imponenda est à Vicario delegato, non ab Episcopo.*
12 *Commissio facta Vicario non potest ad Episcopum pertinere.*
13 *Rescripta delegatoria non extenduntur ad personam non expressam.*
14 *Immunitas incentivum delinquendi.*
15 *Opera Oratoris loco pio conferenda ratione dispensationis matrimonialis.*
16 *Et tenetur per se, non per alium, eam conferre.*
17 *Pœnitentia non potest pecunia redimi.*
18 *Dictio, tuam, personalitatem denotat.*
19 *Dispensati in forma pauperum, non peracta pœnitentia contrahendo, egent nova dispensatione.*
20 *Et an ipsa possit per Delegatum commutari in opus, non expressum in literis dispensationis.*
21 *Delegatus tenetur omnino servare formam suæ commissionis.*
22 *Forma debet præcisè adimpleri, non autem per æquipollens.*
23 *Delegatus non potest arbitrari pœnitentiam ratione qualitatis personæ.*
24 *Pœnitentiæ imponendæ modus in Urbe præsentibus, pro dispensatione impetranda in forma pauperum.*
25 *Pœnitentia quomodo à Delegato commutanda pro dispensatione in forma pauperum.*
26 *Dictio, vel, stat alternativè.*
27 *Delegatus quid possit circa pænitentiam à Papa impositam, ratione dispensationis matrimonialis.*
28 *Pænitentia nobilibus pro dispensatione in forma pauperum quomodo injungatur in Urbe præsentibus.*
29 *Hospitalis appellatione quæ veniant.*
30 *Pænitentia collationis operæ, vigore dispensationis, an possit extra Diæcesim peragi.*
31 *Ecclesia una per tot mundum constituta.*
32 *Dispensandi facultas, concessa Ministris aliquorum piorum locorum, revocata.*
33 *Tempus collationis operæ exprimitur in literis dispensationis matrimonialis.*
34 *Nec tamen Delegatus adstringitur ad dictum tempus.*
35 *Dictio, saltem, est subsidiaria.*
36 *Necnon ampliativa.*
37 *Pænitentia collationis operæ fabricæ Ecclesiæ adjecta in dispensatione matrimoniali in forma pauperum an per integros dies intelligatur.*
38 *Romanæ Curiæ observantia circà hoc.*
39 *Formula supplicationis dispensationis matrimonialis in forma pauperum pro Oratore in curia præsente.*
40 *Alimenta necessaria in subsidium vitæ.*
41 *Romana Curia aliarum Curiarum magistra, & mater.*
42 *Et tanquam talis ab omnibus sequenda.*
43 *Inferiores à Superioribus debent regulari.*
44 *Ubi est eadem ratio, esse debet juris dispositio.*
45 *Pænitentia Oratoris præsentis in Urbe pro dispensatione matrimoniali quare moderetur.*
46 *Literæ dispensationum matrimonialium in forma pauperum expediuntur gratis.*
47 *Collegium Dominorum Scriptorum Apostolicorum est ex sublimibus in Cancellaria Apostolica.*
48 *Cardinalium multi adscripti Collegio Scriptorum Apostolicorum, immo & ipse Papa.*
49 *Collegium Scriptorum Apostolicorum signat gratis literas dispensationum in forma pauperum.*
50 *Necnon literas quarumcumque indulgentiarum.*
51 *Scriptores Minoris gratiæ, en integro taxant literas dispensationum matrimonialium in forma pauperum pro Oratoribus à Curia absentibus, pro præsentibus verò gratis.*
52 *Pœnitentiam peragere in Urbe non valentibus, ex causa dispensationis, quomodo indulgeatur.*
53 *Pœnitentia peracta, non autem prius, dispensatur à Delegato dispensationis matrimonialis.*
54 *Ablativus absolutus importat conditionem,*
55 *Delegatus recedendo à forma sibi tradita nulliter procedit.*
56 *Pœnitentia non adimpleta non contrahitur matrimonium vigore dispensationis matrimonialis.*
57 *Licet aliquando secus, & per speciale rescriptum.*
58 *Scandalis, & periculis Papa studet obviare.*
59 *Datarius in commutandis pænitentiis, à Papa in literis*

injun-

SI veniam à te petierint hnmiliter, &c.

Cùm enim Oratores peccaverint, committendo incestum, debent pœnitere, & humiliter veniam petere, facit tex. *in c. peccati venia de reg. jur. in 6.* & docet Innoc. *in c. Romana, & ibi glos. de sent. excom. in 6.*
1 ubi absolutio non debet concedi nisi petenti: patet etiam de jure divino, absolutionem eos tantùm obtinuisse, qui peccatum suum confessi fuerunt, & veniam humili corde petierunt; nam absurdum videretur, & inconveniens, quòd peccatori non petenti absolntio detur motu proprio, cùm peccati venia non detur, nisi petenti, & correcto, ut in *d. c. peccati venia.* Sicque dispensari petens, seu veniam obtinere volens, pœnitens esse debet, *c. nemo, de Simon.* Gemin. *cons.* 106. *n.* 9. Mandos. *in praxi titulo dispensationes, vers. dispensatio, ad partis petitionem conceditur.*

Pœnitentiam publicam imponas,

quia, cùm publicum sit, Oratores habuisse inter eos copnlam incestuosam, æquum est, ut eis publica pœnitentia impo-
2 natur; nam pro publico crimine venit publica pęnitentia imponenda, per text. *in cap. quæsitum, de pœnit. & remiss.* & publicè peccantes, palàm sunt corripiendi; quia alios scandalo offendunt, Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 8. ibi, *Apostolus monet publicè peccantes palàm esse corripiendos &c. Quando igitur ab aliquo publicè &c. crimen commissum fuerit; unde alios scandalo offensos, commotosque fuisse, non sit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè injungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonium ad rectam revocet vitam &c.* & præcipitur, publicam imponi pęnitentiam; non autem solemnem, quæ est, quando fit certa forma ignominiosa, *cap. ult. q.* 8. publica verò, ut hic, est illa, quæ in oculis hominum patet, nulla tamen solemnitate interveniente; & imponitur ipsis Oratoribus, vigore prædictarum literarum, cùm alias supradictus Vicarius delegatus non posset eam imponere, Sbroz. *de off. Vicar. lib.* 2. *quæst.* 7. *nu* 2. *cum seqq. & qu.* 18. *nu.* 3. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curiæ Archiepiscopalis Neapol. cap.* 43.

Nec in impositione hujus pęnitentiæ erit habenda ratio, an Oratores sint affines, an verò consanguinei, aut aliter inter se impediti; quia, sicut idem est impedimentum circà im-
3 petrationes hnjusmodi dispensationum, ita æqualis pęnitentia imponitur; ex eo qnòd non minus abstinendum est à conjugio, seu fornicatione affinium, quàm sanguine conjunctorum, *c. qualiter c. & hoc quoque, & c. sanè cum tribus seqq.* 35. *q.* 7. ubi dicitur, quòd, sicut vir jungitur consanguineis propriis, ita etiam jungitur consanguineis uxoris suæ.

Hæc quidem pęnitentia, scilicet publica, cùm à Papa non præscribatur in supradictis literis, imponenda est Oratoribus arbitrio Delegati: quia simpliciter in eisdem literis dicitur, *Pœnitentiam publicam imponas*; nam si voluisset, expressisset, sicut solet in quibusdam casibus: utpote, cùm per suam Pœnitentiariam mandat, aliquem absolvi à presbytericidio, tunc enim committitur Ordinario, seu Confessario, nt si ita est, Oratorem, audita prius ipsius sacramentali confessione, postquam Ecclesiæ, si qua presbyter occisus inti-
tulatus erat, vel pro illa, Ordinario loci, ac etiam hæredi- 4
bus dicti presbyteri, si nondum satisfecit, satisfecerit, vel per eum non steterit; qnominus arbitrio Confessoris, satisfaciat competenter, ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrit, absolvat; injuncta ei pęnitentia salutari, quam discretio Confessoris ita moderetur, ut ei prosit ad salutem; hoc autem in foro conscientiæ tantùm, ita ut in foro judiciario nullatenus suffragetur: sed nec aliqua ratione absolutio hujusmodi illi prosit, quominus si Orator aliquod feudum, seu juspatronatus ab Ecclesia, in qua dictus presbyter iotitulatus forsan erat, obtinet, ipse ejusque hæredes perpetuò illis sint privati: Et ne minus sint vindictæ, quàm excessus memoria prorogetur, ipse ejusque liberi, propter hoc inhabiles censeantur ad beneficia Ecclesiastica obtinenda; nisi cum illis, super hoc fuerit misericorditer dispensatum. Cæterum, si delictum sit publicum, vel detegatur, eidem Oratori mandet, sub debito præstiti juramenti, ut cùm primùm tutò poterit, per quinque Ecclesias illius loci, nbi tantum facinus perpetravit (si tot ibi fuerint) nudus, discalceatus, fæmoralibus duntaxat retentis, virgam in manibus, & corrigiam circa collum deferendo, incedat, suum publicè fatendo reatum: & ante fores dictarum Ecclesiarum, à presbyteris earundem, psalmum pęnitentialem canentibus, se faciat verberari, dum ibi ad divina convenerit populi multitudo: quæ si facere, & sententiæ sive ordinationi Ordinarii super præmissis latæ, seu forsan ferendæ, parere contempserit, in eandem excommunicationis sententiam relabatur eo ipso.

Licèt si presbyter presbyterum interfecerit, non distinguatur, quænam pęnitentia erit imponenda Oratori, sed generaliter committatur Confessario, ut Oratorem ipsum, modo præmisso absolvat, injuncta inde ei grauissima & perpetua pęnitentia salutari, per quam corpus graviter affligatur, ac sentiat atrocitatem admissi sceleris; nt inde animæ suæ saluti plenius consulatur, & quam discretio ejusdem Confessoris ita moderetur, ut quod occultum est, non veniat in apertum, injunctis eleemosynis pro modo facultatum Oratoris pro orationibus, & celebratione missarum pro anima defuncti; quodque iis, quibus ille dum viveret, subvenire forsan solebat, satisfaciat, & subveniat in eo, in quo tenetur, cautè tamen ne se prodat, & alibi, &c. Et sic in aliis casibus.

Unde, cùm pęnitentia non sit in literis præscripta, venit injungenda arbitrio Confessarii: sic igitur dicimus in casu supradictarum dispensationum, in quibus Papa loquitur per verba generalia, & indefinita, quæ generaliter, & indi-
stinctè accipienda sunt, *cap. solita, de major. & obed. l.* 1. §. 5
& generaliter, ff. de leg. præstan. l. in fraudem §. *fin. ff. de testam. milit.* Ludovis. *dec.* 327. *nu.* 3.

Quare ipse Vicarius delegatus arbitrabitur pęnitentiæ qualitatem, Oraroribus imponendæ; quæ quidem arbitraria potestas restringitur nihilominus, & modificatur secun-
dùm circumstantias personarum, rernm, & temporum, ut 6
probatur *in cap. tempora*, 26. *quæst.* 7. *& in cap.* 1. *de pœnit. dist.* ubi habetur, quòd pęnitentia debet imponi, consideratis, criminis qualitate, persona, dignitate, conditione, sexu, officio, paupertate, infirmitate, debilitate, consuetudine, & aliis, in *d. cap.* contentis.

Debet tamen hæc pęnitentia esse publica, adeò ut omni- 7
bus ferè loci, seu Oppidi, aut Civitatis, ubi ipsos Oratores hujusmodi pęnitentiam peragere contingat, innotescat; veluti, dum frequens populus ad missarum solemnia con-
venit, diebus festivis, & solemnibus, in missa, & dum 8
celebrantur alia divina officia: sed magis publica videtur in missarum solemniis, in festivis diebus, & solemnioribus; quia tunc verè pęnitentia dicitur publica, glos. *in Clem.* 1. *verbo publicè, de sepultur.* cùm omnes tam viri, quàm mulieres teneantur ad orandum, & assistendum

Sacerdoti celebranti in diebus festivis. Palud. *in 4. dist. 25. qu. 5. col. 2.*

9 Ac propterea consuetudine introductum est, ut pro hujusmodi incestu, & excessibus, in pluribus mundi partibus, præcipuè in hac Civitate; ejusque diœcesi, tale scelus patrantibus, vigore supradictarum literarum, ita injungitur; ut dum missa solemnis decantatur in parochiali Ecclesia Oratorum, in suis manibus teneat unusquisque ipsorum candelam accensam, servata forma decreti Vicarii delegati, tenoris sequentis, videlicet.

10 *Die &c. Neapoli. Per D. Vicarium fuit provisum, & decretum, quod supradicti M. & N. in die festivo de præcepto, manere debeant ante fores parochialis Ecclesiæ Sancti N. loci; aut Oppidi N. genibus flexis, cum candelis in eorum manibus accensis, à principio usque ad finem missæ magnæ; de quibus omnibus teneantur exhibere fidem parochi ejusdem Ecclesiæ &c.*

N.N. Vicarius Generalis Delegatus Apostolicus.

11 **Imponas.** Quæ quidem pœnitentia, cum committatur Vicario, ut eam Oratoribus imponat, non poterit imponi per Episcopum; quia cùm satis aperta sit differentia inter Episcopum & ejus Vicarium, seu Officialem, ut patet in *c. venerabilibus de sent.*
12 *excom. in 6.* & cùm commissio hæc Vicario tantùm facta fuerit, nullatenus potest ad Episcopum pertinere; nec refert, quòd Episcopus, & ejus Vicarius constituant unum & idem tribunal; id enim procedit in causis, quæ jure Ordinario competunt Vicario, Sanch. *lib. 8. disput. 27. nu. 30.*
13 nam quoad rescripta delegatoria, clarum est, illa non excedere personam non expressam, *c. significanti, de rescrip.* Ludovis. *dec. 34. num. 2.* Unde si ipsa pœnitentia imponeretur ab Episcopo non delegato, esset perperam imposita, ut aliàs diximus.

Quæ alios deterreat &c. Juxta illud, *Oderunt peccare boni virtutis amore, Oderunt peccare mali formidine pœnæ*, & Seneca in proverbiis, *Plerique cessant peccare metu, non innocentia & profectò, hi potius timidi, quàm innocentes judicandi sunt*, si enim Oratores evaderent rigorem
14 hujus pœnæ, nimis profectò perniciosum esset Reipublicæ; ex eo quòd immunitas parit, & tribuit incentivum, & cupiditatem delinquendi, glos. *in Clem. ut clericorum, de offic. ordin.* & dicit *tex. in c. ex injusta*, 11. q. 3. quòd facilitas veniæ tribuere solet incentivum ad malum; ac proinde ista Principis facilitas ad veniam, vel ad dispensationem in casibus prohibitis reprobatur; quia ansam præbet delicti, Feder. de Sen. *cons. 275. num. 2. in fin.* crescit enim multitudo peccantium, cùm redimendi peccati spes veniæ datur, & faciliùs itur ad culpas, ubi est venialis ignoscentium gratia, Covar. *var. resol. lib. 2. cap. 9. num. 2.* Card. Tusc. *practic. conclus. tom. 3. concl. 9. litera F.* Hinc intelligitur, quàm perperam agant ii parochi, qui ut Oratoribus rem gratam faciant, Missam solemne summo mane decantant, ut in pluribus locis fieri vidi, & audivi; Unde cùm ibi pauci tantùm tunc conveniant, nescio quomodo possit servari forma literarum hujus disponsationis, necnon decreti D. Vicarii delegati super hoc, per supradicta verba, *quæ alios deterreat &c.*

15 **Operam suam &c.** Inter cœtera ipsi Oratori, semper consuevit injungi, ut operam suam fabricæ, vel servitio alicujus Ecclesiæ, vel loci pii conferat; si tamen literæ expediantur in forma pauperum; ut hic; quia; cùm non valeant solvere consuetam compositionem, etiam locis piis in Urbe, & alibi applicandam, saltem in beneficium eorundem locorum, seu Ecclesiarum, debet Orator operam ipsam conferre, etiam si ea fuerint extra Urbem, & in locis Oratorum, quia, sicut infra dicitur, unica est Ecclesia; Cùm igitur Orator ipse non habet in ære, nimirum, ut solvat consuetam compositionem, æquum est, ut luat in corpore, glos. *in c 1. 15. q. 6.* Bald. *in l. fin. §. & si præfatam, C. de jus. delib.* Alber. *in l. fin. C. de in jus voc.* & idem dicendum est de Oratrice, quæ etiam debet tenere candelam, ut supra, accensam in suis manibus: quia adhuc mulier comprehenditur sub dicta regula, per *tex. in l. si quis id. ff. de jurisd. omn. jud.* quę licèt videatur habere locum in vilibus tantum personis, Barr. *in l. 1. §. fin ff. de pœn.* Salyc. *in l. si severior. C. de infam.* Alex. *in d. l. si quis id, col. 1.* nihilominus hæc pœna in casu dispensationis matrimonialis in forma pauperum imponitur tam civilibus, quàm vilibus personis, ut docet quotidiana praxis.

16 **Conferat,** scilicet per se ipsum, non autem per alium; nam licèr regula sit, quòd qui per alium facit, per se ipsum facere videatur, *reg. qui per aliũ, de reg. jur. in 6. l. 2. ff. de rem pupill. salvam fore*, attamen cum hìc agatur de pęnitentia injuncta servãda, non potest illa per alium adimpleri: sicut enim quis per aliũ vovere non potest, ita nec pęnitentiam accipere, gl. *in c. sciendum.* 37. q. 1. etiam si ipse Orator vellet solvere pecuniam alicui, volenti dictam pœnitentiam pro eo peragere; nec unquam contra- 17
rium circà præsentem casum visum fuit: nempe, ut sub alia forma, literæ hujusmodi dispensationum fuerint concessæ, aut dicta pœnitentia adimpleta; quòd quidem optima ratione servatur, quia juxta dictum Isidori, nullam reus pertimescit pœnam, quam scit pecunia posse redimere, per *tex. in cap. pauper*, 1 t. q. 3. debent enim, qui tale scelus patrarunt, castigari pœnitentiis salutaribus, & afflictivis, quæ non debent in aliud gravamen commutari; cùm non sint res, quæ delinquunt, sed ipsæ personæ, ut dicit Hostien. *in Sum. tit. de off. ordin. §. quid pertinet, num. 4.* & sic non debent puniri bursæ, ubi homines sunt puniendi: quia crimina non debent sic transire impunita, *cap. ut famæ de sent. excom. cap. 2. q. 1. dist.* Feder. de Sen. *cons. 185. nu. 6.* ac propterea non alterius operam, sed suam duntaxat conferre tenetur, etiam respectu illius dictionis, *suam*, quæ importat personalitatem, nec potest in alium extendi, *Seraph. decis.* 1337. Barbos. *d. diction. dicit* 344. quia ope- 18
ra unius non est opera alterius, *leg. si non sortem, §. libertas, ff. de cond. indeb.* sicut etiam dicimus, quòd actus, in quo est electa industria personæ, non potest per alium explicari, *c. fin. de off. deleg. cap. 15. cui eod. tit. lib. 6.* ad instar liberi hominis, qui locando operam suam, sicut potest ad certum tempus locare, debet personaliter, non per substitutum deservire. *leg. Titio centum, §. 2. ff. de conditione, & demonstr.* Boer. *in tract. de auth. mag. cons. n. 34.*

Nec tamen semel accidisse scimus, nonnullos Oratores sic dispensatos, pœnitentiam prædictam per interpositas personas, soluta aliquando illis certa pecuniarum quantitate, adimplevisse, in maximam ipsorum animarum perniciem: quia ab ipsarum Ecclesiarum, seu locorum piorum Rectoribus testimonium collationis hujus operæ extorserunt. Unde optimum quidem esset, ad occurrendum hujusmodi fraudibus, adjicere in ipsis literis aliquam pœnam, ac forsan nullitatis dispensationis. Et in quibusdam notabilibus manuscriptis, quæ meo tempore in Urbe circumferebantur, vidi adnotatum, quòd bon. me. Matthæus Cardinalis Contarellus Prodatarius fel. rec. Gregorii XIII. certioratus de hac re ab Episcopo Mazarien. ad cujus notitiam publicè devenit, nonnullos in sua Diœcesi, sic dispensatos, pęnitentiam supradictam per alios adimplevisse, eidem Episcopo rescripsit, quatenus ipsos dispensatos moneret, & induceret ad novam dispensationem à Sede Apostolica impetrandam. Et cùm fuisset in similibus casibus inito 19
matrimonio recursum ad Officium Sacræ Pœnitentiariæ pro opportuno remedio, fuit responsum, quòd Oratores obtineant denuò dispensationem: nam prima dispensatio fuit nulla, ob non peractam pœnitentiam.

Nec pęnitentiam istam poterit Vicarius delegatus in aliud opus, præterquam in literis expressum, puta salutarem, commutare: immò multò minus Episcopus, nam licèt 20
possit ex causa pęnitentiam à Papa injunctam commutare, per glos. *in cap. tempora, 16. qu. 6. & DD. in cap. at si clerici, §. de adulteriis de judic.* sicut potest Parochus impositam ab Episcopo, & secundus Confessarius impositam à primo, Sylv. *in verb. Confessio. 1. §. 27.* & alii, hoc nihilominus procedit in foro interiori, non autem exteriori, Dec. *in cap. at si clerici, n. 31.* & præsertim in Delegato, qui tenetur omninò servare formam suę commissionis, aliàs enim totus processus corruit, *cap. cum dilecta, & ibi not. de script.* Caputaq. *decis. 143. nu. 5. p. 3.* Genuens. *in Praxi Curiæ Archiepisc. Neap. ca. 20. num. 2.* quæ quidem forma debet præcisè, & puntualiter servari; cùm non possit neque

per

22 per æquipollens adimpleri, Ludovis. *decis. 257. num. 3. per doctr.* Bart. *in l. non sunt, ff. de stat. hom. cum concord.* adductis per Alexand. *in l. 1. sub num. 8. vers. & ex prædictis, ff. de lib. & posth.*

Neque hoc, cùm nimirum pœnitentiæ qualitas explicatur, & præscribitur, poterit considerari qualitas personæ Oratoris, puta, si fuerit nobilis, aut delicata, vel debilis complexionis: quia supradictus Delegatus nihil poterit su-
23 per hoc arbitrari: cùm id tantummodo servetur in Urbe,
24 ubi Orator personaliter accessit pro dispensatione hujusmodi impetranda: tunc enim habito respectu ad labores, & incommoda in itinere habita, injungitur, & commutatur supradicta pœnitentia, prout R. P. D. Datario videbitur: & tunc non aliter, nisi postquam ibi Orator, sibi injunctæ pœnitentiæ collationis hujusmodi operæ, partem adimpleverit.

Et aliàs, cùm Orator impetrasset secum dispensari super quarto Consanguinitatis cum copula, in forma pauperum, eique Delegatus imposuisset pœnitentiam, operam suam conferendi, nimis indiscretam, idem Orator petiit Romam, ibique dictam operam per quindecim tantùm dies cuidam loco pio contulit, & literas prædictæ dispensationis, quas secum attulit, corrigi in Cancellaria Apostolica obtinuit, sublata clausula, *Ut operam suam &c. conferat &c.*

Cæterùm autem, contrarium non semel vidimus in praxi servari, ubi Orator ad sic sibi injunctam suæ operæ collationem prorsus inhabilis extiterit, putà si mancus, decurtatus, sive quomodocunque corpore impeditus, sive vitiatus; tunc etiam eadem stante inhabilitate non poterit Delegatus eam in aliam, præterquam in literis expressam, pœnitentiam commutare; cùm ad Summum Pontificem, sive ad ejus D. Datarium sit id tantummodo reservatum; qui neque dispensationem hujusmodi fortassè concedet, si ante ejusdem dispensationis concessionem, ipsa sibi inhabilitas innotuerit, puta, in iis gradibus remotioribus, in quibus Oratori remittitur accessus ad Urbem; non autem ubi dispensatio petitur super propinquioribus gradibus, quorum causa ab hujusmodi accessu non erit immunis, puta in secundo, aut primo & secundo gradibus & similibus; tunc enim, etiam quocunque ex præmissis, impedimento, quantumvis legitimè allegato, ab hujusmodi accessu Orator ipse minimè excusabitur, cùm ad id omninò, & irremissibiliter teneatur: hoc enim in facti contingentia pluries pro talibus Oratoribus responsum audivimus; quòd nimirum, cùm sint pauperes, & miserabiles, & ad talem pœnitentiam peragendam inhabiles, ita pariter erunt ad onera matrimonii sustinenda. Nec aliàs in urgentioribus casibus, & in his propinquioribus gradibus, Oratoribus pauperibus in ipsa Urbe existentibus, collationis operæ personalis pœnitentia tota in salutarem commutatur, nisi postquam ejusdem operæ partem aliquam contulerint: quòd quidem non solùm in ipsa Urbe servatur, quoad Oratores in ea præsentes, verùm etiam, si iis in partibus sic sibi injunctæ pœnitentiæ parte peracta, ob aliquod legitimum impedimentum, illius residuum adimplere nequibunt; quo casu ipse D. Datarius, Delegato, per suas literas privatas rescribit: quatenus constito sibi legitimè de allegato impedimento, Oratori residuum collationis hujusmodi operæ, in aliam commutet pœnitentiam salutarem. Hodiè verò, & à Pontificatu fel. record. Urbani VIII. nedum ut anteà pro dispensatione super impedimento Compaternitatis in forma pauperum, remittitur accessus ad Urbem, facta per Oratorem eleemosyna piis locis in Curia applicanda, verùm etiam pari modo in impedimentis affinitatis ex actu fornicario provenientis, nempe in secundo, aut primo & secundo gradibus; nam pœnitentia ratione incestus, remittitur peragenda in partibus; licèt aliter servetur in primo & tertio gradibus, quia in istis non cadit affinitas fornicaria, ex Concilio Trident. & constitutione Pii V. suo loco relatis, ut aliàs diximus.

Fabricæ, vel in aliud servitium

alicujus Ecclesiæ, vel loci pii, Unde bene poterit Delegatus pœnitentiam ipsam, etiam servando formam rescripti commutare, nempe ut conferatur opera servitio alicujus loci
25 pii; cùm literæ supradictæ non se restringant ad fabricam tantùm, sed extendant se ad aliud servitium; prout idem *Genuensis* testatur in supradicta *Praxi cap. 20. num. 1. & 2. in nov. impress.* Subdens ibi, quòd re delata ad Urbem An-

no 1601. fuit rescriptum Curiæ Archiepiscopali, posse fieri hanc commutationem: cùm enim dicatur fabricæ, vel in aliud servitium, illa dictio, *Vel*, stat alternativè, ut docet Bartol. *in l. si quo ita legaverit. ff. de aur. & arg. leg.*
Abb. Imol. & alii *in cap. inter cæteras, de rescript.* & ex al- 26
ternativis sufficit unum adimpleri, Bald. *in leg. ea, lege, C. de cond. ob caus.*

Sicut etiam poterit Delegatus, ex aliqua sibi benevisa causa. Oratori indulgere, ut hujusmodi pœnitentia, sive operæ collatio, jam in una Ecclesia, seu in uno loco cœpta, possit in alia Ecclesia, seu in alio loco perfici; quia sufficit, quomodocunque illam integrè adimpleri; sicut pari modo ipsi Oratori permittere operam ipsam, non continuatè, se interpolatè perficere; dummodo integer sit numerus dierum; cùm si aliàs Papa voluisset, id alio modo expressisset, nimirum, dicendo, *per tres menses*, quo casu, illa dictio, *per*, denotaret temporis continuationem, ut per Bartol. *in l. Celsus, numer. 25. ff. de usucap.* & sic sine aliqua intermissione, Gonz. *ad reg. 8. gloss. 9. in annotat. numer. 89.* & scio aliàs id fuisse consideratum, & pro affirmativa tantùm; nimirum, quòd interpolatè, modo præmisso, possit servitium prædictum impleri.

Et ut paulò ante diximus, circa opus fabricæ, vel alterius servitii, non consideratur qualitas Oratoris, nempè, si fortè fuerit nobilis, sive aliàs qualificatus; nam, etiam ipse debet, juxta patratum scelus, sentire atrocitatem, text. *in c. non afferamus, dist. 34. auth. omnes peregrini, C. commun. de success.* Menoch. *de arbitr. jud. casu* 266. *num.* 1. Marsil. *cons. 6. in fin.*

Quare meo tempore, vidi in Urbe quendam virum Pa- 27
tritium insignis cujusdam Civitatis, qui illuc se contulerat pro dispensatione impetranda super impedimento primi, & secundi gradus Consanguinitatis, in forma pauperum, cum copula carnali subsequuta; sub spe facilioris dispensationis; quem fel. record. Paulus V. voluit omninò in fabrica Divi Petri publicè laborare, sicut cæteri plebeii; cumque ipse Paulus, pro parte supradicti Patritii fuisset pluries rogatus, ut supradictum servitium fabricæ in aliud minus ignominiosum commutaret, semper negativè respondit; ex quo id perceperat ad terrorem, ut illius exemplo cæteri à similibus abstinerent, juxta text. *in l. 1. C. ad leg. Iul. repet.* nam ignoscendo malis, necessariò perduntur boni, facit text. *in c. est injusta*, 23. q. 4. qui sunt nequam, propter spem veniæ fiunt nequiores, *c. ut famæ de sent.*

Negari tamen non potest, quin soleat aliquando Sum. 28
Pontifex miscere lenitatem cum severitate; ne quis multa asperitate exulceretur; neque nimia benignitate solvatur, juxta text. *in c. disciplina, & c. omnis, qui dist. 45. l. respiciendum, ff. de pæn.* ex quo extrema sunt vitiosa; ac propterea, pœnitentia, sic in ipsa Urbe; & in his casibus imposita, ita fuit ex Summi Pontificis benignitate moderata, ut scilicet personæ nobiles, in aliquo ipsius fabricæ loco remoto, conferrent operam suam; & sic ex duobus contrariis fit medium optimum; nam qui nimis emungit, sanguinem elicit, *cap. denique, dist. 4. c. hinc etiam §. albuginem, dist. 9.* maximè cum hæc lenitas sit verè necessaria in principe, ut etiam tradit Redoan. *de majest. Princ. in verb. ad clementiam pronum. lib. 2.*

Et sic regulariter videmus, quòd tam in Urbe, ubi Orator est præsens, pro impetranda hujusmodi dispensatione, quàm extra eam, ubi literæ dispensationis committuntur, in forma pauperum exequendæ, annuit Summus Pontifex, ut peragatur pœnitentia, nempe collationis hujus operæ, prout ipsius Oratoris qualitas, ac Pontificis pietas suadebit: hac consideratione motus, quia nobiles mitius puniuntur, quàm ignobiles, *§. sit igitur, auth. iusiuran. quod præst. ab his.* Ac propterea, regulariter in casibus supradictis, admittuntur in Curia ad servitium alicuius hospitalis infirmorum, eis ministrando manè, hora prandii, serò autem, hora cœnæ: sicut etiam ad hujusmodi servitium admitti consueverunt personæ debilis complexionis; quæ non valent eidem fabricæ suam operam conferre.

Alicuius Ecclesiæ, vel loci pii.

Pari modo, collatio huiusmodi operæ neque restringitur ad Ecclesiæ tantùm servitium; quia illa extenditur, etiam ad alium locum pium, ut supra dictum est, veluti hospitale, cu-

jus appellatione, veniunt, etiam Eleemosynariæ, Leprosariæ, Xenodochia, & Operaria, quæ omnia licèt diversis nominibus nuncupentur, juxta usum diversarum regionum, nihilominus omnia dicuntur hospitalia, ut in Clem. *per literas, de presb. ibi, de Xenodochiis*, prout dicendum est etiam de quibuscumq; locis piis, habentibus eorum necessaria requisita, puta formam Ecclesiæ; vel altare pro celebratione missarum; quòdque fundata fuerint authoritate Episcopi, Guttier. *Canon. q. lib. 1. c. 32. nu. 29.* Mascard. *de probat. conclus.* 869. Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiep. c.* 17. Supradicta enim verba, *vel loci pii*, non sunt frustra in d. literis apposita, cùm etiam dictis locis Summus Pontifex succurrere intendat opera, & labore Oratoris.

Sed nunquid, hoc intelligatur tantùm de Ecclesia, aut loco pio, in diœcesi Oratorum, vel alterius ipsorum existente, adeò ut nullo modo possit Orator, extra d. diœcesim suam operam conferre? De hac re fuit pluries dubitatum, ex eo quòd quidam, qui similem dispensationem impetraverat, exulabat, extra diœcesim, ac propterea instare fecit coram Delegato suæ dispensationis, quatenus ille sineret Oratorem in ea diœcesi, in qua reperiebatur, conferre d.
30 operam; Unde aliàs re ad Urbem non semel delata, responsum extitit per Delegatum concedere Oratori facultatem conferendi dictam suam operam servitio alicujus Ecclesiæ, vel loci pii illius diœcesis, in qua tunc ipse Orator reperiebatur; cùm id non videretur prohibitum, *arg. l. in prævaricationis §. fin. ff. de prævar. l. dissentientem, C. de divort. l. illam, C. de collat.* & in facti contingentia pluries audivi, & vidi in diversis Curiis Ecclesiasticis ita observari; & ab ipsa Urbe in his casibus rescriptum, cùm totum id
31 pendeat ex arbitrio ipsius Delegati: ex quo à Christo una tantùm est Ecclesia per totum mundum constituta, licèt in multa membra divisa, sicut Episcopatus unus Episcoporum multorum concordi numerositate diffusus, *cap. Novatianus, 7. q. 1.*

Sanè, consuetudo ista conferendi operam Oratoris fabricæ Ecclesiæ, vel alterius loci pii, sicut ab antiquis Curialibus audivi, exordium duxit tempore, quo nonnulli Summi Pontifices cōcesserant facultatem Ministris quarundam locorum piorum, dispensandi super irregularitatibus, ac
32 impedimentis matrimonialibus: attamen Pius IV. revocando hujusmodi facultatem, inhibuit præfatorum piorum locorum Præceptoribus, Abbatibus, Conventibus, Confratribus, & Ministris cujuscumque dignitatis, status, gradus, Ordinis, & conditionis existentibus, ac etiam Archiepiscopali, Episcopali, vel alia majoris dignitate fungentibus, ne de cœtero uterentur hujusmodi facultatibus, prout *in sua Constitutione, quæ incipit, De commissio, sub Dat. Romæ apud S. Marcum Decimo tertio Kalen. Octobris* 1563.

Tribus saltem mensibus. In hac quidem forma quoties hujusmodi dispensatio committitur Delegato exequendam, cùm Orator fuerit in partibus, exprimitur, per quod tempus debeat ille suam operam, ut supra, conferre;
33 quod regulatur juxta qualitatem impedimenti, super quo dispensatur, veluti, cùm Oratores fuerint in tertio Consanguinitatis, seu affinitatis gradu conjuncti, tempus hujus operæ erit quatuor mensium: cùm verò impedimentum erit tertii, & quarti graduum etiam mixtorum, ex pluribus stipitibus provenientium, erit trium mensium, si in secundo, & tertio à communi stipite, quinque mensium & aliàs, juxta qualitatem graduum, sive Consanguinitatis, sive affinitatis, vel aliorum impedimentorum; prout docet vulgatissimus stylus Datariæ Apostolicæ.

Porrò, huic tempori additur illa dictio, *saltem*, quare notandum est, quòd Vicarius Delegatus non adstringitur ad tempus in d. literis tantummodo expressum, nempe, supradictorum trium mensium; sed suo arbitrio poterit O-
34 ratori majus tempus, si sibi videbitur, injungere; cùm supradicta dictio de sui natura sit subsidiaria, Corn. *cons. in*
35 *princip. vol.* 1. Surd. *cons.* 447. *num.* 27. *c. statutum, §. cùm verò de rescript. in* 6. & sic non excludat majora expressis, neque majorem numerum, *c. excommunicatus, §. addamus de heret. gloss. in c. sicut Apostolicis*, 9. q. 3. non tamen aliquod arbitrium tribuitur ipsi Delegato, moderandi supradictum tempus expressum, si enim aliàs Papa voluisset, profectò in dictis literis expressisset, quod probatur *ex gloss. in cap. ex tuarum, in verbo, visum de sortileg.* ubi præcipitur Episcopo, ut suspendat præsbyterum, his verbis, *pœnitentiam imponas, quod per annum & amplius, si tibi visum fuerit, cum ab altaris ministerio præcipias abstinere*; & sic majus tempus pœnitentiæ, nempe ultra annum relinquitur arbitrio Epis. tempus verò præfixum & in literis expressum nullo modo poterit per ipsum Delegatum moderari, sed debet omninò servari *c. ad causas de offic. deleg.* quandoquidem, si id remaneret arbitrio ejusdem, frustra tempus prædictum expressum fuisset: maximè, cùm ipsa dictio sit adjecta dictioni numerali, ut hic; nam, licèt dicatur, *tribus mensibus*, non restringit, quin possint esse quatuor, vel quinque menses; quòd in facti contingentia vidi & audivi à pluribus Delegatis servari, consideratis circumstantiis, & qualitate incestus, quia, quoadhoc, per supradicta non excluditur arbitrium ipsius Delegati per ea, quæ dicit Card. Tusc. *in suis pract. conclus.* 10. 2. *litera D. concl.* 367. *n.* 1. est enim prædicta dictio, *saltem*, ampliativa, non 36 autem limitativa, Seraph. *decis.* 787. *nu.* 8

Sicut nec ipse Delegatus poterit moderari tempus, scilicet diei, quo Orator tenetur laborare: puta reducendo laborem ad aliquas tantùm horas diei, permittendo illum laborare quatuor, vel quinque horis cujuslibet diei; quia, ubi pœna imponitur per aliquod tempus, ut hic, intelligitur de tempore continuo & in dubio, omne tempus debet intelligi, quod sit continuum, Franc. *ib c. eos, qui nu.* 5. *de temp. ord. in* 6.

At, revera, circa hujusmodi operæ conferendæ tempus, an videlicet integra die; an verò per aliquot ejusdem diei horas, teneatur Orator, eandem operam conferre, ut in- 37 de injunctæ sibi pœnitentiæ satisfactum censeatur; ab ejusdem Urbis observantia minimè videtur recedendum. Ita 38 enim se habet, ut cùm juxta qualitatem impedimenti ad contrahendum teneatur idem Orator illuc accedere, ut aliàs diximus; ita sit in supplicatione Pontifici explicandum; nimirùm, *Cupiunt Ioannes. quis pro hujusmodi dispen-* 39 *satione obtinenda, ad Romanam Curiam personaliter accessit, & in qua præsens existit, ac Indicta Oratores præfati, qui pauperes & miserabiles existunt, &c.* tunc enim Oratori ipsi, inibi ad fabricæ, vel alterius loci pii servitium deputato, si tota die laboraverit, à Præfecto operis competens victus subministrabitur; sin minus, tantùm eidem ex ipsa die temporis indulgebitur, ut aliquo modo opportunum, necessariumque victum sibi aliunde quærere valeat; quandoquidem, cùm eidem Pontifici sint paupertas, ac miserabilitas Oratoris explicatæ: propter quas, ex laboribus industriaq; manuum suarum tantummodo vivere cogitur, profectò si per integram diem operam suam conferret, non habetet unde se valeret, saltem competenter sustentare: cùm alimenta sint necessaria in subsidium vitæ *l. siliarum, ubi not.* Bald. *C. de patr. posth.* ac proinde, per quatuor, 40 vel ad summum, per sex horas eidem servitio ipsam operam qualibet die impendendo, illius residuum in quærendo sibi necessariū victum insumere potest: nec aliàs Summi Pontificis exuberans clementia, & pietas patitur servari; cùm sit ille omnium, præsertim pauperum, verus pater, *c. nihil. de præscript.* Io. Hugo *in tract. de off. quatuor prel. p.* 1 *commissa, nu.* 1. ipsaque Ecclesia dicatur mater pauperum, *c. super prudentia. ante fin.* 14. q. 2. sufficiatque, in reliquis Oratorem ipsius Pontificis mandatis obtemperasse, illius se conspectui præsentando, pœnitentiamque hujusmodi ab eo humiliter petendo. Nec proinde, practicos latet Curiales, quòd aliàs fel. record. Clemens Papa VIII. desuper consultos, nimirùm quòd circà hujusmodi Oratores sentiendum, qui ratione patrati incestus ad Urbem personaliter accedunt pro absolutione, & dispensatione in forma pauperum obtinenda, circà tempus ejusdem operæ collationis, ipse Clemens, tale servitium ab hujusmodi Oratoribus non ita rigidè, sed benignè exigendum esse respondit: cùm Oratoris obedientia suppleat in reliquis: quo fit, ut licèt Oratore deputato ad opus, festivis de præcepto Ecclesiæ diebus, prohibitum, ipsi dies, quibus ipse ab hujusmodi opere vacat minima computentur; cùm servitium sit ab eo præstandum ad rationem triginta ferialium dierum, pro singulis mensibus, attamen non modò præscriptum tempus tot mensium ad sic laborandum sibi abbrevietur; verùm etiam ipsius diei horarum numerus eidem minuatur, ut supra dictum est; nisi forsasse ipsius incestus gravitas aliud suaderet, prout dum ego essem unus ex Officialibus hujusmodi dispensationum in Cancellaria Apostolica, adnotatum audivi ab antiquioribus ex meis collegis, in quibusdam MM. SS. Bernardini Paolini, qui fuerat ipsius Clementis Datarius. Si igitur ista viget obser-

observantia cum Oratoribus, qui proinde ad ipsam Vrbem
accesserunt, quæ nititur supradictis rationibus, non est
profectò, cur eadem non debeat, tanquam in pari casu, à
Judicibus ad id extra curiam per Pontificem delegatis, ob-
41 servari; exemplo ipsius Romanæ Curiæ, quæ aliarum
Curiarum, præsertim Ecclesiasticarum, est vera magistra,
& mater, tex. *in l. 1. §. sed, & si quæ leges C. de veter. jur.
enucl. c. fin. de for. comp. in fin. ibi, quia tamen omnium Ec-
clesiarum mater est eadem, & magistra*, & tanquam talis,
42 est ab omnibus utiq; sequenda, Gig. *de pens. q. 18. nu. 2. &*
43 *3.* cùm inferiores, à Superioribus debeant regulari, *c. est
ordo, & c. hæc imago 33. qu. 5.* & eadem necessitatis causa,
qua in ipsa Curia Orator sibi quærendi premitur, vigeat
etiam in partibus, ubi à Delegato, in vim literarum hu-
jusmodi dispensationis, ei hæc imponitur pœnitentia: ubi
44 enim est eadem ratio, eadem esse debet juris dispositio, *l. si
postulaverit. §. ratio, ff. de adult. l. illud. vers. sed magis ff.
ad leg. Aquil.*
45 Si tamen hæc collatio operæ fiat in Urbe, ubi Orator
accessit pro dispensatione obtinenda, consideratis illius la-
boribus, & ærumnis in itinere perpessis, in accedendo, ut
diximus supra, mitius cum eo agitur; quia si verbi gratia,
impedimentum, super quo est dispensandum, erit tertii
gradus, ut supra, quamvis mandetur prævia quadam sche-
dula Præfecto fabricæ, ut Oratorem faciat elaborare per
tres menses, nihilominus, postquam illæ elaboraverit per
mensem, aut 25. dies, vel minus, prout D. Datario pla-
cuerit; residuum temporis trium mensium præfatorum,
sibi indulgetur; injuncto tamen eidem, ut per tres, vel
quatuor, aut tot dies, quòd eidem D. Datario visum fue-
rit, visitet septem, vel novem Ecclesias, visitari solitas in-
tus, & extra Urbem existentes; de quo exhibebit fidem ab
earundem Ecclesiarum Sacristis, seu aliis, ad id deputatis,
apud D. Præfectum Datariæ; qui paucis quibusdam ab Ora-
tore solutis, transmittit supplicationem dispensationis ad
registrum, quæ inde transmittitur ad Cancellariam, ubi
46 literæ expediuntur gratis, quatenus transeant per ipsam
Cancellariam: si verò per Officium Minoris gratiæ recipi-
tur juramentum Oratoris, quòd ipse sit Orator nomina-
tus in literis dispensationis, ut possint in forma pauperum
transire, sicut infrà dicetur, Aliàs enim, licèt pro Orato-
ribus absentibus, nihil recipiatur à DD. Scriptoribus Apo-
stolicis, quibus sufficit literas ipsas in forma pauperum vi-
dere conscriptas, illas ita subscribant, videlicet, *Gratis pro
Deo*, pro Oratoribus tamen pauperibus absentibus ita ta-
xantur per dictum officium Minoris gratiæ, ac si illi pau-
peres non essent, quibus tantùm paupertas prodest ad eva-
dendam integram solutionem Compositionis.
Ne autem quis miretur, cur literæ dispensationum ma-
trimonialium, quæ privativè, quoad cæteros Officiales,
transeunt per Cancellariam, in forma pauperum super
proximioribus gradibus, videlicet in tertio, aut secundo,
& tertio, sive ex uno, sive ex pluribus stipitibus duplica-
tis, seu multiplicatis, requirant minorem impensam,
quàm illæ, quæ transeunt per officium Minoris gratiæ,
nempe in quarto, vel tertio, & quarto, etiam ex pluribus
stipitibus, ut suprà duplicatis: cùm nihilominus major re-
quiratur impensa in gradibus proximioribus, quàm in re-
motioribus, sciendum est, quòd per Cancellariam primò-
dictæ literæ pro Oratoribus pauperibus, sive præsentibus,
sive absentibus, ut dictum est non taxantur, sed ita signan-
tur, *Gratis pro Deo*, & sic quibusdam tantùm paucis, pro
certis laboribus solutis, nulla solvitur taxa. Collegium nam-
47 que Scriptorum Apostolicorum (quòd est unum ex præci-
puis, & sublimibus in dicta Cancellaria, cùm in ipso sint
48 adscripti etiam nonnulli S. R. E. Cardinales, immò etiam
ipse Pontifex habet unum ex officiis dictorum Scriptorum)
signat dictas literas gratis, sicut & cæteri Officiales, illo-
49 rum exemplo, nec aliquid recipiunt.
Quod quidem non modò servatur in his dispensationi-
bus matrimonialibus in forma pauperum, verum etiam in
aliis gratiis pro oratoribus pauperibus, & miserabilibus in
Curia, tempore expeditionis, præsentibus, juraq; pro-
pterea debita solvere non valentibus.
Potissimùm verò tam in eadem Cancellaria, quàm alibi
in ipsa Curia, circa expeditionem literarum indulgentia-
50 rum, ex quo fel. rec. Pius IV. (ut per transitum hoc dicam)
inconveniens nimis esse existimans, pro concessionibus in-
dulgentiarum, quæ in solis meritis Passionis Domini no-
stri Jesu Christi, ejusque gloriosorum Martyrum, & San-
ctorum consistunt, aliquid temporale exigi, Motu pro-
prio, Vicecancellario, ejusque in Cancellaria locum-
tenenti, necnon Summistæ, Scriptoribus, illorumque
Rescribendario, Computatori, Receptori, & Defenso-
ribus, necnon Secretariis literarum Apostolicarum, illa-
rumque, tam Majoris, quàm Minoris Præsidentiæ Ab-
breviatoribus, ac Sollicitatoribus, Plumbique, & registri
Magistris, Collectoribus, earundemq; literarum Aposto-
licarum Registratoribus, Bullatoribus, & illorum famu-
lis, necnon in registro supplicationum, manu, & in præ-
sentia sua signatarum Magistris, & Scriptoribus, aliisq;
Rom. Curiæ Officialibus, & personis, etiam eorum officia,
ex causa quantumvis onerosa, obtinentibus, cujuscunque
qualitatis, & conditionis existant; ac quocunque nomine
appellantur, sub majoris excommunicationis latæ senten-
tiæ, necnon amissionis ad semestre, omnium emolumen-
torum eorum officiorum, quæ ipso jure, quoties contra-
fecerint, fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe,
applicata esse censeantur: & crescente inobedientia, etiam
privationis eorundem officiorum, ipso facto incurrendis
pœnis præcepit, & mandavit, quatenus in registro suppli-
cationum, Magistri, & Scriptores hujusmodi, ultra sala-
rium inibi pro signaturis ordinariis exigi solitum, alii verò
Officiales literas Apostolicas, tam sub plumbo, quàm in
forma Brevis, super gratiis indulgentiarum, & peccato-
rum remissionibus, etiam plenariarum, tam pro vivis,
quàm defunctis, tam ad tempus, quàm perpetuò ad futu-
ram, seu perpetuam rei memoriam, vel in alia forma, ac
cum quavis narrativa, pro quibusvis particularibus perso-
nis sue Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, Monaste-
riis, Prioratibus, Capellis, perpetuis Capellanis, Ora-
toriis, Hospitalibus, Capitulis, Collegiis, Conventibus,
Confraternitatibus, Societatibus, Universitatibus, &
quibuscunque aliis piis locis, ab ipso Pio, & successoribus
suis Romanis Pontificib. etiam facultatem eligendi confes-
sorem, cùm votorum commutatione in se continentibus
pro tempore, citrà tamen clausulam porrectionis manuum
adjutricum, concessis, & concedendis, conficienda *Gra-
tis pro Deo*, ubique per eorum officia, absque aliqua taxæ,
regalium, seu jocalium, aut cujusvis alterius generis solu-
tione vel exactione, quantumvis ordinaria, vel extraor-
dinaria, omnibus recusatione, & contradictione cessan-
tibus, illicò nullo alio expectato mandato, expediant; &
prosequentibus illarum expeditionem, etiamsi partes, quo-
rum intuitu fuerunt concessæ, in Romana Curia non sint
præsentes, sed longè ab illa absint, expeditas tradant, &
consignent. Quorum omnium exequutionem ipse Pius de-
mandavit Datario, & prædictæ Cancellariæ Regenti, pro
tempore existentibus, cùm pœnarum adjectione. Reliqua
autem circà expeditionem literarum, gratis in ipsa Roma-
na Curia, aliaque ad hanc praxim pertinentia latè reassu-
mo in mea *pract. bene. t. a. l. 7. c. 11. à n. 6. ad* 21.
Scriptores verò minoris gratiæ (ad nostrum institutum 51
redeundo) præd. literas ex integro taxant, nihil prorsus
remittendo Oratori, nisi ille fuerit in Romana Curia præ-
sens, quia tunc recepto juramento super identitate perso-
næ, ut dictum est, etiam ipsi signant gratis: & similiter
cœteri Officiales ad id deputati, nihil recipiunt pro dictis
literis, pro quibus etiam solvuntur tantùm quædam parva
emolumenta.
Contingit etiam aliquando, Oratorem, qui in Urbe pro
dispensatione hujusmodi impetranda personaliter accessit,
non posse inibi ob aliquam legitimam causam à D. Datario
approbandam, veluti infirmitatis supervenientis, aut alte-
rius impedimenti; pœnitentiam sibi impositam, scilicet
conferendi operam suam, ut suprà integrè explere; & tunc
contentatur ipse D. Datarius, ut idem Orator residuum 52
prædictæ operæ conferat in partibus, ac propterea commit-
titur Delegato, ne secum dispenset, nisi constito sibi priùs,
quòd ille dictum residuum expleverit, ut diximus.

Qua pœnitentia publica peracta

Quare non priùs procedendum erit per Delegatum ad ab- 53
solutionem ab incestu, ac decretum dispensationis, quàm
præmissa omnia, scilicet pœnitentiam publicam, etiam
cum dicto servitio, integrè Oratores respectivè peregerint;
quia sicut ordinis susceptio non debet concedi clerico in pu-
blica pœnitentia existente, per ea, quæ notantur, *in c. ma-
ritum, dist.* 35. ita ad matrimonium transire non permitti-
tur ipsa pœnitentia durante, ut habetur in *Conc. Arelaten. 2.
cap.* 21.

cap. 21. quia non dispensatur nisi peracta pœnitentia de crimine, Butr. *in c. at si clerici*, §. *de adulteriis*, *de judic. in* 1. *notab.* Et hic satis patet, non posse Delegatum dispensare, nisi d. pœnitentia integrè peracta; etiamsi Orator, quoad operam suam conferendam, voluit præstare quantumcunque idoneam cautionem de ea conferenda post contractum matrimonium, quia, cùm dicta verba, scilicet, *qua pœnitentia publica peracta*, sint posita in casu ablativi absoluti, important conditionem, *l. si debitor*, §. 1. *ff. quib. mod. pign.*
54 *vel hypoth. solv.* Bart. *in l.* 1. *in* 3. *q. ff. de cond. & demonstr. Guido Papa, q.* 15. *n.* 2. Ludovis. *decis.* 492. *n.* 7. & sub conditione tribuitur Delegato, jurisdictio, *l. à testatore ff. de cond. & demonstr.* quare non impleta dicta conditione, nulla quidem competit jurisdictio: ac proinde, anteà per eundem Delegatum gesta nullius erunt momenti, Put. *decis.* 429. *l.* 1. *Caputaq. decis.* 125. & 150. *p.* 1. prout indicat illud verbum *peracta*, quòd rem integram, & perfectam ostendit, *l.* 2. *in princip. ff. de adult. l. qui procuratorum*, *in princip. ff. de procurat. Tiraquell. in l. si unquam*, *verbo*, *revertatur*, *num.* 194. *C. de revoc. donat*, ac propterea debet fides de hujusmodi pœnitentia ex integro peracta in actis produci, ut idem Delegatus certus sit de sua jurisdictione: præterea idem verbum, *peracta*, cùm sit principium præteriti temporis, denotat actum perfectum, & consummatum, tex. *in leg.* 1. §. *fi. ff. quod quisque juris*, & *not. in l. arboribus*, 6. *idem tractat. ff. de usufruct.* Rum. *cons.* 226. *n.* 6. *l.* 1. & sic priùs adimpleri debet præmissa pœnitentia, ac postmodum ipsi Delegato erit adhibenda fides eorum Parochi, tam de pœnitentia publica peracta, ut dictum est, quàm de servitio fabricæ, aut alibi præstito; quia non sufficit, dictam pœnitentiam publicam tantùm dictos Oratores egisse, cùm utrumque debeant priùs adimplere, ut constat ex tenore dictarum literarum, in quibus, postquàm Papa dixit, *pœnitentiam publicam imponas*, statim subdit, *atque dictus Orator operam suam conferat*, &c. prædicta enim dictio, *ut*, juncta cum dicto ablativo absoluto, importat etiam conditionem. Surd. *cons.* 437. *num.* 30. Barb. *in rub. ff. solut. matr. p.* 1. *n.* 30.

Et propterea si Delegatus recederet à forma sibi tradi-
55 ta in prædictis literis dispensationis, nulliter procederet, *c. Pisanis*, *de rest. spol. c. venerabilis*, *de off. de leg.* Abb. *in c. causam num.* 10. *de resid.* quia donec sibi constiterit, Oratores omnia supradicta adimplevisse, nulla ei competit jurisdictio, glos. *in Clem.* 1. *in verbo reperierint*, *de off. de leg. Card. in Clem.* 1. *num.* 18. *de concess. præb. Anchar. cons.* 36. *num.* 4. *vers. item ex alio capite.* Et in proposito refert Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curiæ Archiep. Neapolitan. c.* 20. *n.* 3. fuisse ab Urbe rescriptum, quòd incestuosi, qui im-
56 petraverunt dispensationem, non poterant contrahere matrimonium, peracta solùm pœnitentia publica, præstita cautione per virum, de conferendo operam suam fabricæ Ecclesiæ; sed omnia expleri debent, & posteà concedi licentia contrahendi.

57 Practicari tamen consuevit his præsertim temporibus, ut si fortè contingat, nisi quamprimum matrimonium contrahatur, aliquòd grave scandalum exoriri, ac propterea expectari non possit, donec Orator integrum servitium fabricæ Ecclesiæ, vel alterius loci pii contulerit, pro opportuno remedio recurratur ad D. Datarium, qui per suas literas privatas committit Vicario Delegato, ut si sibi constiterit, Oratorem partem supradicti servitii egisse, Oratoribus, concedat licentiam, matrimonium contrahendi; præstita tamen priùs idoneà cautione de explendo integraliter dicto servitio, post contractum dictum matrimonium; prout diebus elapsis in simili casu D. Ægidius Ursinus Vivarius, Datarius S. D. N. Urbani VIII. per similes literas rescripsit Vicario Neapolitan. in causa dispensationis matrimonialis inter Franciscum N. & Martiam N. Neapolitan, ex quo ipse Orator, ex quinque mensibus servitii sibi injuncti in literis dictæ dispensationis in secundo, & tertio gradibus, unum tantùm mensem compleverat, dictæque Oratrici, quæ de proximo paritura erit, vitæ periculum imminebat; nisi tempore partus reperiretur cōtractum dictum matrimonium: prout in dictis privatis literis sub die 10. Maii 1636. ex quo Papa in his præsertim dispensationibus summopere studet periculis, & scandalis obviare, sicut aliàs diximus.

58 Tempore item Pontificatus fel. record. Gregorii XV. cùm similis casus evenisset, D. Ulpianus Vulpius, qui tunc illius erat Datarius, exhibita sibi fide Ordinarii Oratoris, qua attestabatur de ipsius inhabilitate, ad complendam hujusmodi pœnitentiam, scripsit eidem Ordinario per literas etiam privatas, quatenus eidem Oratori residuum collationis hujus operæ in aliam pœnitentiam salutarem commutaret: Ipse enim Prodatarius, sive Datarius, in hujus- 59
modi pœnitentiis injungendis, alterandis, minuendis, & commutandis plenissimam habet potestatem, ab ipso Papa, cujus ille est Oraculum, & organum mentis, & vocis, Gonz. *ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 63. *n.* 6.

Hæc pœnitentia collationis operæ ex impossibilitate illam conferendi, ut suprà dictum est, ita demùm commutari consuevit, si Ordinarius per suas literas de impedimento certiorem reddat Illustrissimum Datarium, petatque pro Oratore commutationem ipsam. Exemplum recens. Nauta quidam dispensatus in forma pauperum, injuncta pœnitentia prædicta, illam cepit, nequivitque adimplere; quia necessitate compulsus sibi quærendi victum, cùm sua navicula huc, illucque discurrens, nunquam verò consistens, Oratrice prægnante, de proximo paritura, proinde ab eodem Datario, prædicto Ordinario rescriptum est, quatenus pœnitentiam sic impositam eidem Oratori, in aliam salutarem tamen commutaret; firma tamen remanente alia publica pœnitentia, quæ alios deterreat &c. ad quod ipse D. Datarius movetur ex mente Papæ, qui scandalis quibuslibet, ne eveniant, occurrere satagit, nec quemquam ad impossibilia intendit obligare, juxta tex. *in l. impossibilium*, *ff. de reg. jur. l. si stipuler. ff. de verb. oblig. l. cum heres.* §. 1. *ff. de stat. liber*, §. *impossibilis*, *instit. de hered. instit. c. nemo potest*, *de reg. jur. in* 6.

Et recepto ab eis juramento, Hæc clausula semper apponitur in supplicatione, & in literis dispensationum, ubi fuit narratum, quòd Oratores scientes impedimentum, se carnaliter cum impedimento dirimenti, vel matrimonium scienter contraxerunt, sicut pluries diximus.

Si tibi expediens videbitur, &c.

Nam licèt per hujusmodi dispensationem pluribus malis
occurratur, ut dictum est, poterit tamen illa denegari, si 60
ita ex aliqua causa videbitur Vicario Delegato; pro quo facit illud Apost. *Omnia mihi licent*, *sed non omnia expediunt. c. aliud quidem*, 11. *qu.* ubi *glos.* dicit, quòd tunc non expedit, ad quod licitum est, quando usus ipsius possit aliis inferre impedimentum, *c. sic enim* 28. *q.* 1. Et sic clarè constat, quòd Papa non mandat simpliciter, & absolutè cùm dictis Oratoribus dispensari, nisi, si, & in quantum vide-
bitur Delegato, cui est, negotium commissum; hæc nam- 61
que clausula, *si tibi videbitur*, importat arbitrium boni viri, non autem liberam voluntatem, Menoch. *de arbitr. jud. lib.* 1. *q.* 8. *nu.* 1. 2. & 3. Cæsar. de Graff. *decis.* 134. *nu.* 16. & propterea debet ipse Delegatus perpendere, an dictam dispensationem debeat Oratoribus concedere, vel denegare; quia in hoc debet se regulare prout de jure; tex. *in l.* 1. *ff. de leg.* 2. *l. fideicommissa*, §. 1. *quamquam*, *ff. de leg.* 3. Bart. *in l. si sic in princip. n.* 2. *ff. de leg.* 1. *c.* 2. & ibi glos. *verb. visum fuerit*, *de corp. vit.*

Unde postquam ipsi Oratores omnia adimpleverint, servata forma dictarum literarum, & non antea, dictus Delegatus videbit, an dispensatio hæc erit concedenda, vel deneganda; nam ita docet illa dictio, *demum*; quæ additur supradictæ clausulæ, scilicet, *demum si tibi expediens*
videbitur &c. nam de sui natura, est taxativa, & restricti- 62
va, *l. si duobus in princip. ubi not. Aretin. notab.* 2. *ff. de vulg. & pupill. substit.* Card. Tusc. *pract. concl. to.* 2. *litera D. conc.* 264.

Nec scandalum *sit ex ea oriturum*, Nam etiam juxta proximè dicta, sicut ad evitanda scandala, quæ orirentur, nisi matrimo-
nium contrahatur, conceditur dispensatio; cùm scandala 63
justam præbeant causam dispensandi in omni casu prohibito, Anchar. *cons.* 339. Barb. *cons.* 1. *col. ante penult. l.* 3. ita è contrà, si oriretur scandalum, ex concessione dispensationis, nullo modo debet illa concedi, tex. *not. in c.* 1. *de apost. c. nihil cum scandala*, *de præscrip.* ubi latè Felin.

Immò Episcopus ex officio debet impedire matrimoniũ 64
contrahendum, quando est timor futuri scandali, etiamsi nullum adsit impedimentum ad contrahendum, *cap. super eo*, *de cogn. spirit.* Marc. Ant. Genuens. *in praxi Curiæ Archiep. Neapolitan. c.* 2. *num.* 13. ubi dicit, hoc procedere,

quam-

quamvis pro exequutione dispensationis omnia fuerint probata ex doctr. Abb. *in cap. cum in tua num. 4. de sponsl.* dicentis, quòd propter scandalum imminens inter aliquas familias, debet Episcopus præcipere, ne inter se contrahant matrimonium, *arg. ejusdem, c. nihil cum scandalo*, ubi notat glos. quòd propter scandalum desistendum est à jure suo, *cap. ad aures, de temp. ordin. cap. cavendum*, 10. *q. 3. & c. nolite q. 3.*

Quod quidem in tantùm procedit, ut etiamsi prædicta clausula non esset in literis apposita, nihilominus subintelligeretur, *arg. d. ca. ad aures*, sed hic voluit Papa id exprimi, ut magis dignoscatur sua enixa voluntas circà hoc; nam supradicta verba annectuntur illis verbis, *si tibi expediens videbitur*, quia dum dicitur *nec scandalum &c.* illa
65 dictio *nec*, licèt de sui natura sit implicativa casus contrarii ad expressum, juxta *tex. in l. milites, §. mulier, ff. de milit. test. & in l. nec avus*, & ibi glos. *C. de mancip. liber.*
66 nihilominus hic copulat, & continuat præcedens dictum,
67 ad. tex. *in l. nec quicquam, ff. de off. precons.* & ad aliud refertur, *l. fin.* & ibi. Bart. *ff. de reb. dub. l. talis scriptura, §. ult. ff. de leg. 1. l. 3. §. filius, ff. de lib & posth.* Felin. *in ca. causam, qua, col. 3. de rescrip.* ac propterea dicendum est, quòd annexorum idem est judicium, *l. an inutilis, ff. de acceptil.* Paris. *de consid. q. 23. n. 43.* Marc. Anton. *var. resolut. lib. 3. relut. 9. n. 2.*

Tunc cum eisdem &c. Hæc etiam clausula pendet ab illis verbis, *si tibi expediens &c.* & habet locum, post lapsum dictorum trium mensium, seu alterius temporis, quòd in dispensationibus matrimonialibus, juxta qualitatem impedimenti, præfigi solet: natura etenim hujus dictionis *tunc*, est denotare extremitatem temporis expressi, seu designati; ut etiam infrà dicetur, adeò ut non possit deveniri per Delegatum ad decretum dispensationis, nisi post præmissa omnia adimpleta, ut aliàs diximus, Specul. *instit. de instrum. edit. §. videndum restat, ante n. 4. vers. quid si verbis*, glos. *in c. si eo tempore, de rescrip. in 6. in verbo tunc*, Dec. *Cons. 63. n. 2. & 3. cons. 89. nu. 3. cons. 90. num. 2. & cons. 523. n. 5.* Anchar. *cons. 356. col. 3. vers. tertio, hoc probat.* Card. Tul. *in suis pract. concl. tom. 2. concl. 364. num. 1.* & in hac eadem materia dicit id. Marc. Anton. Genuens. *in d. praxi c. 10. sub. nu. 3.* quòd in hoc casu fuit per Curiam Archi-Episcopalem considerata hujusmodi dictio *tunc*, apponi solita in dispensatione, quæ denotat extremitatem temporis, per tex. *in l. 4. §. fin. ff. de condit. & demonstrat.* & etiam illa dictio *demum*.

Dummodo pauperes, *& miserabiles existant.* Hæc verò dictio, *& miserabiles*, noviter introducta est, ad ob-
68 viandum fraudibus, cujus adjectioni causam dedit quidam pistor; qui licèt fuisset dives, nihilominus extorquendo à suo Ordinario fidem paupertatis, fecit per testes probari, ipsum, & Oratricem esse pauperes, & ex labore, & industria manuum suarum vivere; & sic intendebant evadere expensas consuetas pro expeditione eorum dispensationis: Unde fuit addita hæc dictio sub hac conditione, *dummodo pauperes, & miserabiles*, quæ ex conjecturata mente Pontificis non solum importat modum, verùm etiam conditionem; unde per eam qualificatur tota gratia hujusmodi dispensationis: ac propterea Executor nihil agit, donec ea fue-
69 rit plenè justificata; Nec refert, quòd inter conditionem, & modum id versetur discrimen, nempè quod conditio suspendit, modus verò nequaquam; nam modus adhuc ipsam obligationem coarctat, ita ut nisi impleatur, nihil actum esse dicatur, *arg. l. cum in testamento, ff. de fideicomm. libert.* & ele-
70 gantissimè tradit Lotter. *de re ben. lib. 1. q. 28. n. 41. & 42.*

Unde scimus, quòd adest usus Curiarum Ecclesiasticarum, ut post præsentationem literarum dispensationis alii testes denuo examinentur super paupertate, & miserabilitate Oratorum, quòd si non constiterit, ipsos Oratores tales esse, quales se asseruerunt, denegabitur eis exequutio dispensationis; & debent aliàs literas in forma ordinaria expediri facere, ac solvere consueta jura Officialibus ad id præpositis.

Hæc quidem Oratorum miserabilitatis probatio non ita passim erit ab ipso Delegato, sicut suprà jam dictum est,
contemnenda: licèt enim eò ipso, quòd quis sit pauper, 71
dicatur etiam miserabilis, ad tex. *in c. 1. de postul.* solaque 72
paupertas faciat hominem miserabilem. Io. Andr. & Abb.
in c. significantibus, de off. de leg. Crescen. *decis. 16. de pri-* 73
vileg. attamen hoc verbum, *& miserabiles*, hic aliquid ultrà
operatur: nec est aliquo modo intelligendum de illis mise-
rabilibus personis, quibus est in jure concessum, præser- 74
tim privilegium, *l. an C. quando Imper. inter pupill. & vid.*
ut sunt viduæ, orphani, senes, decrepiti, diuturno morbo fatigati, debiles, mutilati, leprosi, debilitati, cæci, mercatores, qui in itinere gabellis gravantur, advenæ, publicè pœnitentes, expositi, infames, carceribus conjecti, &c. ut per Bart. *in d. c. significantibus.* Marches. *in prox. commiss. p. 2. c. 4. num. 27.* quandoquidem, cùm e. g. sit etiam
viduitati hoc privilegium concessum, adhuc Regina vidua 75
dicitur miserabilis persona, ut not. Capibl. *in pragm. 8. p. 1. numer. 310.* de Baron. & ait Tiraquell. *in l. si unquam. vers. facultatem, C. de revoc. donat.* Reginam Angliæ, posse gaudere privilegio miserabilium personarum, non
igitur sunt iidem miserabiles, quia sunt pauperes; sed quia 76
ob eorundem statum hujusmodi natura de omnibus istis movetur ad miserandum, Azo. *in Sum. C. quando Imp. inter pupill. & vid.* veluti quia vidua remansit sine viro, orphanus sine patre, &c. proindeque igitur apponitur supradictum verbum, *& miserabiles*, ut aliquid ultrà addatur ipsi paupertati in genere paupertatis; si enim simpliciter diceretur, quòd Oratores sunt pauperes, intelligi idquidem posset non modò de paupere, qui non habet necessaria ad sustentationem vitæ, prout hic intelligitur,
verùm etiam de eo, cui deficiunt convenientia, quoad 77
sui statum, & conditionem; ad not. per Bart. *in l. si constante, quæst. 1. ff. solut. matr.* ac proinde cum Oratores possent consueta jura solvere, illorum nihilominus solutionem in præjudicium, etiam tot piorum locorum effugerent; ex quo aliàs, personæ miserabiles esse possunt, tum
si sint pauperes, quàm si divites, Abb. *in cap. ex parte, de* 78
for. comp. & tamen hujusmodi miserabilitatis probatio in hac materia remittitur arbitrio Exequutoris Delegati ad hanc dispens. exequendam, ex doctrina Butr. *in cap. ex tenore de for. comp.*

In dispensationibus verò matrimonialibus, quæ pro Gallicis in forma pauperum expediuntur, illa clausula *deinde*,
ita extendi consuevit, videlicet, *Deinde, si veniam à* 79
te petierint, imposita eis pro modo culpa, pœnitentia salutari; receptoque ab eis juramento, quod talia deinceps non committent, neque committentibus præstabunt auxilium, consilium, vel favorem, ipsos ab incestus reatu, & excommunicationis, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis, Ecclesiasticis & temporalibus, tam à jure, quàm ab homine, contra similia perpetrantes, promulgatis, incurrerunt, in utroque fore absolvere &c.

Et sic omnib. supràdictio adimpletis, testibus imprimis, & ante omnia, super verificatione narratorum in dictis literis, tempore illarum præsentationis examinatis, devenitur ad decretum dispensationis; cujus tenor talis esse poterit, ut sequitur, videlicet.

81 *N. N. Vicarius generalis N. & ad infrascripta Delegatus Apostolicus. Universis & singulis præsentes inspecturis notum facimus, atque testamur, qualiter nuper coram nobis pro parte N. & N. loci N. hujus Neapolitanæ Diœcesis, exhibitæ, & præsentatæ fuerunt infrascriptæ literæ Apostolicæ in carta pergamena scriptæ, plumbeo pendente sigillo ad cordulam, fili canapis, more Romanæ Curiæ, non vitiatæ, non cancellatæ, non abrasæ, neque in aliqua ipsarum parte suspectæ, sed omni prorsus vitio & suspicione carentes, quas cum omni, qua decuit, reverentia, recepimus, hujusmodi tenoris, videlicet, Urbanus &c.* hic inseritur totus tenor dictarum literarum de verbo ad verbum) si tamen dictæ literæ originales remaneant in actis, non erit opus illas inserere, & prosequitur, *Post quarum quidem literarum præsentationem, & receptionem, nobis, & per Nos sicut præfertur factas, & receptas, fuimus pro parte præfatorum N. & N. cum instantia requisiti, quatenus ad exequutionem earundem literarum, ac in eis contentorum, procedere deberemus. Nosque attenta, servataque illarum forma, mandavimus de in eis expositis, capiendam esse diligentem, & summariam informationem, per quam reperimus, prædictos N. & N. se tertio & quarto consan-*

consanguinitatis gradibus invicem esse conjunctos, dictamque N. propter hoc minimè raptam fuisse, omniaque in dictis literis exposita & narrata, fuisse, & esse vera, ac veritate fulciri. Idcircò imprimis eosdem N. & N. ab invicem separavimus, eisdemque pœnitentiam publicam injunximus, dictusque N. operam suam fabricæ Ecclesiæ Sancti N. loci N. tribus mensibus contulit; ab eisque juramentum recepimus, quòd sub spe faciliùs habendæ hujusmodi dispensationis à Summo Pontifice, incestum supra expressum non commiserunt, ipsos in utroque foro absolvimus, & aliam pœnitentiam salutarem ipsis imposuimus; ac cum prædictis N. & N. ut matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodùm remanere liberè, & licitè possint, & valeant, Apostolica authoritate nobis concessa, & qua in hac parte fungimur, impedimento quarti consanguinitatis gradus hujusmodi, ac constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis nequaquam obstantibus; quæ idem S. D. N. Urbanus Papa VIII. in prædictis suis literis voluit non obstare, dispensandum duximus: prout præsentium tenore dispensamus. Distantiam verò tertii gradus prædicti eis non obstare declarantes. Prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernendo, ad præscriptum dictarum literarum, Et in præmissorum fidem, præsentes manu nostra subscriptas, per infrascriptum Actorum Magistrum pro Curia fieri, & subscribi jussimus. Datum in Palatio Archiepiscopali Neapolitano, Anno à Nativitate Domini Millesimo sexcentesimo Trigesimo tertio, Indictione &c. die verò &c. mense &c. Pontificatus autem ejusdem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri Urbani Papæ Octavi, Anno ejus undecimo feliciter, Amen.

N. N. Vicarius Generalis Neapolit. Executor Apostolicus.

N. N. Actuarius.

Hæc autem formula decreti potest deservire omnibus dispensationibus matrimonialibus, mutatis mutandis, secundùm earum qualitatem, ac facti narrationem.

CAPUT VII.

Praxis Dispensationis Matrimonialis super impedimento publicæ honestatis justitiæ.

SUMMARIUM.

1 *Publicæ honestatis impedimentum unde inductum.*
2 *Primum gradum non excedit.*
3 *Ejus definitio proponitur.*
4 *Est jus prohibens matrimonium contrahi, & contractum dirimens.*
5 *Et quare hoc impedimentum sic appelletur.*
6 *Et duplici modo contrahitur.*
7 *Constitutio Pii V. super declaratione impedimenti publicæ honestatis proponitur.*
8 *Publicæ honestatis impedimentum ad duo restringitur.*
9 *Sponsalia invalida, sublata per Concilium Tridentinum.*
10 *Et quænam invalida dicantur.*
11 *Sponsalium species duæ,*
12 *Et quomodo illa contrahantur.*
13 *Quando vero dissolvantur.*
14 *De communi consensu dissolutæ non tolluntur.*
15 *Affinitatis impedimentum non provenit ex matrimonio rato, non consummato, etiam ex declaratione Sacræ Congregationis.*
16 *Licèt initiativè illud sic dicatur.*
17 *Publicæ honestatis impedimentum ex matrimonio rato non restringitur à Concilio Tridentino.*
18 *Quandoque affinitas, licèt impropriè, à Dataria appellatur, & quare.*
19 *Licèt contrarium sit verius.*
20 *Affinitas quando dicatur contrahi.*
21 *Dispensationes super matrimonio rato tantùm quomodo concedantur.*
22 *Formula dispensationis super impedimento primi publicæ honestatis.*
23 *Publicæ honestatis impedimenta provenientia exprimenda in dispensatione, & quare.*
24 *Quando tamen hæc expressio cesset.*
25 *Sponsalia de communi consensu dissoluta, explicanda in supplicatione dispensationis.*
26 *Matrimonium ratum non consummatum, an dispensatione Summi Pontificis dissolvatur.*
27 *Et quænam causa ad hujusmodi dissolutionem requirantur.*
28 *Matrimonium legitimum, & ratum quod.*
29 *Legitimum, & non ratum.*
30 *Ratum, & non legitimum.*
31 *Ratum, & consummatum.*
32 *Ratum, & non consummatum: quod etiam declaratur per Sacram Congregationem, ut hic.*
33 *Dispensatio cur detur à Papa super matrimonio rato tantum.*
34 *Consensus amicitiam; dissensus inimicitiam parit.*
35 *Dispensationis formula, super matrimonio rato non consummato.*
36 *Et quomodo Sacra Pœnitentiaria Apostolica super eo dispenset.*

FRequens itidem est in ipsa Rom. Curia usus dispensationum super impedimento publicæ honestatis justitiæ, sive cum copula inter Oratores sequuta, sive sine ea; quòd quidem impedimentum neque ex consanguinitate, neque ex affinitate procedit, sed ex quadam, quæ in matrimoniis consideratur, honestate inductum est, ex validis sponsalibus, olim usque ad quartum gradum impediens, 1
hodie verò ex Sacro Concilio Tridentino primum gra- 2
dum non excedens, idque ex sponsalibus de futuro tantùm, & ita observatur in hujusmodi impedimento, ut consanguinei sponsi, vel sponsæ, in primo tantùm gradu existentes, sponsum, vel sponsam in matrimonium ducere, sine Apostolica dispensatione prohibeantur, quæ quidem publica honestas, juxta illius definitionem, nihil aliud est,
nisi propinquitas ex sponsalibus proveniens, robur trahens 3
ab Ecclesiæ institutione; ex eo quòd non est honestum, ut quis eam ducat, quam suus consanguineus desponsavit, tex. *est in c. ad audientiam, & in c. sponsam, de spons.* ex hoc enim quandoq; oriebantur graves inimicitiæ inter consanguineos; cùm uni desponsatam alius consanguineorum quærebat ducere in uxorem; ac propterea Ecclesia appellavit hoc impedimentum, publicam honestatem; quia non potuit dari congruentius nomen; cùm non posset attribui alicui ex cognationibus, scilicet legali, spirituali, vel carnali, Abb. *in cap. juvenis, num. 4. de spons.* & sic prohibitio hæc non consurgit ex consanguinitate, aut affinitate, con-
tracta ex nuptiis consummatis; sed ex quadam publica 4
æquitate; & est jus prohibens matrimonium contrahi, & contractum dirimens, ut aliàs diximus.
Et ideò dicitur publicæ honestatis justitiæ, quia in ma- 5
trimoniis contrahendis, non solùm quod licet, sed quod honestum est, consideratur, juxta text. *in l. semper ff. de ritu nupt.* & oritur ex sponsalibus, quæ de jure non sortiuntur effectum, ut latiùs infrà dicemus, & dicit tex. *in d. c. ad audientiam:* & sicur per matrimonium affinitas contrahitur, quæ nuptias subsequentes dirimit; ita ex sponsalibus oritur aliud vinculum conjunctionis, licèt minùs perfectum, affinitate, quòd etiam matrimonium dirimit, ut suprà dictum est, & ostendit Sanch. *de matr. libr. 7. disp. 78. n. 1. in fine.*
Ut autem scias, quando dispensatio super hoc impedi- 6
mento reddatur facilis, vel difficilis, præmittendum est, quòd duplici modo illud contrahitur, primo scilicet ex sponsali-

salibus, per verba de futuro. Secundò, ex matrimonio rato tantùm. Primo casu non excedit primum gradum, quando sponsalia sunt valida; & passim conceditur hoc modo dispensatio. Secundò casu extenditur usque ad quartum gradum; perinde ac si esset consanguinitatis, seu affinitas ex legitimo coitu proveniens; & dic cum difficultate, & non nisi gravissimis, & arduis causis conceditur dispensatio, sicut in primo, vel secundo gradu consanguinitatis, vel affinitatis practicatur; quia fortius vinculum est, & majorem conjunctionem importat; cùm sit matrimonium contractum, quamvis, ut ait Navarr. *consil. 11. num. 4 de spons.* aliqui voceot illud sponsalia, cùm non sint propriè talia: immò sunt verè matrimonium ratum, licèt non consummatum. Et quia à nonnullis nihilominus in dubium revocabatur, an præd. Conc. *sess. 24. c. 4. de reform.* intelligeretur de sponsalibus de futuro, an verò de matrimonio, per verba de præsenti, contracto; nondum carnali copula consuminato, placuit fel. rec. Pio V. ad hujusmodi debitum tollendum, id suo motu proprio declarare, cujus tenor talis est, videlicet.

7 *PIUS Episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ad Romanum spectat Pontificem, sua sollicitudine diligenter providere, ut sacrorum Conciliorum decreta ita suæ declarationis adminiculo dilucidentur, quòd nulla desuper dubitandi occasio cuiquam relinquatur. Sanè ad aures nostras pervenit, multos esse, qui dubitent, an decretum œcumenici Concilii Tridentini, sess. 24. de reformatione matrimonii, capitulo tertio, quo cavetur impedimentum publicæ honestatis, ubi sponsalia valida non fuerint, prorsus tolli, ubi verò valida fuerint, non excedere primum gradum, cùm in ulterioribus gradibus non possit hujusmodi prohibitio servari, de sponsalibus, per verba, (ut ajunt) de futuro tantùm conceptis intelligatur, vel etiam matrimonia, per verba de præsenti contracta, non tamen consummata, quæ interdum sponsalia appellantur, comprehendat; ita ut etiam eo casu impedimentum inde proveniens sublatum fuerit. Nos itaque, ut omnis difficultas, dubitatioque tollatur, attendentes, quòd sponsaliorum appellatione, qua d. Concilium utitur, non nisi impropriè matrimonium verbis de præsenti conceptis, contractum continetur: quodque igitur de correctione juris veteris, quo casu secundùm proprietatem verborum duntaxat procedendum est, præsertim cùm longè majorem rationem prohibitionis in matrimonio, per verba de præsenti contracto, quàm in sponsalibus de futuro vigere, à nemine dubitetur: Idcircò Motu proprio, auctoritate Apostolica, tenore præsentium declaramus, & diffinimus, decretum Concilii hujusmodi omninò intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio sic (ut præfertur) contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum decretum Concilii introductum erat; & ita ab omnibus judicari debere mandamus, atque statuimus. Non obstantibus constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, aliisque contrariis quibuscunque. Volumus autem quod præsentes literæ in Cancellaria nostra, & acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter constitutiones perpetuò valituras describantur. Et quia difficile foret, præsentes ad singula quæque loca deferri volumus, & etiam declaramus, quòd earum transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii subscriptis, ac sigillo alicujus Prælati munitis, eadem prorsus fides ubicunque adhibeatur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, diffinitionis, mandati, statuti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire, Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo octavo, Kal. Iulii Pontificatus nostri Anno Tertio.*

Et quòd primo modo non excedat primum gradum, quando scilicet impedimentum oritur ex sponsalibus, constat ex decreto ejusdem Concilii Trid. *loco citato*, dum dicit, *Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacunque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorsus tollit, ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant; quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.*

8 Quare præd. impedimentum restrictum est quoad duo tantum per ipsum Concilium, nempe quoad sponsalia valida, & quoad gradum, ad quem extenduntur, nempe ad primum, quòd intelligendum est, tam in linea transversa, quàm in linea recta: unde dicit Sanch. *libr. 7. disputat. 68. num. 10. circa medium*, quòd iniens sponsalia non potest validè matrimonium contrahere cum patre, matre, fratribus, sororibus; vel filiis sponsi alterius, vel sponsæ.

9 Quoniam verò secundùm Concil. præd. tolluntur sponsalia invalida; ac propterea sæpè in ipsa Romana Curia, occasione petendæ dispensationis super hujusmodi impedimento, ambigi solet de validitate, aut invaliditate sponsalium præd. non abre visum fuit hic subnectere, quot modis ipsa sponsalia dicantur invalida; ut nullo modo necessaria sit dispensatio. Sunt ergò invalida.

10 Primò, quando quis illa contrahit ante ætatem in illis requisitam.

Secundò, quando quis emisit votum solemne continentiæ.

Tertiò, quando sub conditione contrahuntur ante illam subsequutam: dummodo conditio non sit impossibilis, aut turpis.

Quartò, quando contrahuntur cum persona incerta.

Quintò, quando deficeret consensus alterius.

Sextò, si matrimonium esset contractum sub conditione, ut ait Zerol. mox citandus.

Septimò, non solùm in sponsalibus nullis, sed in matrimonio nullo nullum est impedimentum.

Octavò, quando contrahuntur à parentibus, nomine filiorum, sive legitimæ ætatis sint, sive non, nisi expressè, vel tacitè consentiant, vel nisi sint præsentes, & non contradicant, vel absentes, & postquam eis innotuerit, consenserint.

Nonò, ex sponsalibus, & matrimonio clandestinè contractis nullum oritur impedimentum, quoad forum conscientiæ, ita Zerol. *in sua praxi par. secunda verbo sponsalia.*

Porrò duæ sunt species sponsalium, quarum altera est nuda, & simplex, & est illa, quando scilicet sponsus simpliciter promisit sponsæ, quòd eam ducet in uxorem, & è 11
converso, *cap. ad audientiam, & cap. fin. de spons.* Altera verò est, quæ fit arrhis intervenientibus, vel pignoribus loco arrharum datis; de quibus est text. *in leg. fin. Cod. de spons.*

Quomodo autem illa debeant contrahi, dicendum est,
quòd Sacra Congr. Concilii Trident. pluries declaravit, 12
sponsalibus per verba de futuro contrahendis, nullam formam præscripsisse Concilium; ideòque eo modo contrahi posse, quo poterant ante ipsum Concilium.

Censuit etiam eadem Sacra Congregatio, sponsalia per
verba de futuro contracta, posse quandocunque ante 13
contractum matrimonium per verba de præsenti, mutuo contrahentium consensu, dissolvi; atque ubi sic dissoluta fuerint, nullum hodie inducere impedimentum; quia eademmet Sac. Congregatio censuit dict. sponsalia esse invalida.

Aliam prætereà declarationem affert Rebell. *p. 2. l. 3. qu. 14. nu. 3.* dicentem, si sponsalia dissolvantur de consensu, Congregatio censuit esse invalida. Quapropter nonnulli tenent, cùm fuerint ita dissoluta, contrahentes non egere dispensatione.

At verò post dictam declarationem, alia ex eadem Sa-
cra Congregatione emanavit, qua fuit declaratum, non 14
tolli impedimentum hujusmodi, sponsalibus dissolutis, mutuo consensu eorum, qui contraxerunt, ut refert Leo *in thes. fori Eccles. part. 2. capit. 9. numer. 92.* Quæ quidem nova declaratio est in usu, & praxi recepta, ut omnes

Curia-

Curiales sciunt, & tenet Sanch. *de matr. l. 7. disp. 68. num.* 21. ubi improbat *Eman. Sà*, verbo *matrimonium*, tenentem contrahi hoc impedimentum de sponsalibus de futuro; nisi soluta fuerint communi utriusque sponsi consensu; & quidquid alii in contrarium dicant, præcipuè Basil. Pont. *de matr. lib. 7. capit.* 36. Gutier. *ejusdem nominis, capit.* 103. relatos per Antonin. Dian. *in tractat. de Sacram. resol.* 222.

Quo verò ad impedimentum publicæ honestatis, proveniens ex matrimonio rato, non tamen consummato, *Sacra congregatio concilii* re maturè discussa, ita censuit, *Ex matrimonio contracto per verba de præsenti, non tamen*
15 *consummato, non provenisse impedimentum affinitatis, sed tantum publicæ honestatis justitiæ: & propterea non comprehendi decreto dicti Concilii, ubi impedimentum, ex hujusmodi sponsalibus de futuro proveniens, non excedit primum gradum*; Fundamentum etenim nonnullorum DD. asserentium hoc impedimentum, ex matrimonio rato, non consummato proveniens, deberi vocari affinitatem, nullo jure videtur posse sustineri: nam licèt major honestas sit, ut non ducatur consanguinea sponsæ de præsenti, cùm qua vinculum matrimoniale contractum est, quàm cum consanguinea sponsæ de futuro, ut ait Ledesm. *de matr. q. 55. art. 1. litera D. vers. in cujus rei expositionem, circà med.* attamen iidem communiter concludunt, quòd hoc impe-
16 dimentum dicitur affinitas initiativè, non tamen perfectè & consummatè, cùm ea perfecta affinitas dicatur, cujus definitionem suo loco dedimus; & de hoc nullibi videtur ambigendum, quicquid teneat etiam usus Romanæ Curiæ, ut infrà dicetur, licèt hujusmodi impedimentum duret, quantum ipsa affinitas, ut statim subjiciam; pro quo consideranda sunt verba *Constitutionis* præfati *Pii V.* ubi in matrimonio per verba de præsenti contracto, voluit seu declaravit, durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante dictum decretum Concilii introductum erat: quo quidem jure hoc impedimentum ex sponsalibus de futuro proveniens, durabat usque ad quartum gradum inclusivè, ad instar consanguinitatis & affinitatis, ex legitimo coitu provenientis.

Unde, ut ait Sanch. *l. 7. disp. 70. nu.* 16. quòd errarunt nonnulli DD. qui tenuerunt impedimentum publicæ honestatis, consurgens ex matrimonio rato, esse restrictum per d. concil. Trid. ad primum gradum, ad instar consurgentis
17 es sponsalibus de futuro, ex Toleto, *l. 7. Summæ cap.* 10. Lopez *in 2. p. instructorii, c. 50. fol.* 147.

Cavendum igitur omninò est à quadam contraria declaratione, quam etiam in ipsa Rom. Curia vidi circumferri; & aliàs, me præsente, ostensam bon. mem. Joanni Francisco Fagnano, tunc præd. Congregationis Concilii Secretario, negavit ab ipsa Sacra Congr. emanasse: & cùm similis declaratio fuisset anno 1620. præsentata in hac Curia Archiepiscopali per virum, & mulierem, qui volebant inter contrahere matrimonium, inter quos aderat proveniens impedimentum tertii gradus ex matrimonio rato, non consummato, fuit per D. Datarium generalem rejecta, etiam quia d. declaratio non erat in forma authentica; quod est maximè (licèt obiter) hic notandum; quia quamvis ferè eadem ratio habenda sit de his, quæ scribuntur in Sacra Congregatione Concilii, ac si à Papa scripta essent, ut ipsamet respondit, Garc. *de benef. in præfat.* & Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. auth.* ejusque declarationes ad instar legis communis soleant allegari, illisque semper Rota plurimùm detulerit, nec eas nullo modo soleat in dubium revocare, ut testatur ipse Rota *in una* Aversan. *beneficiorum 3. Iunii 1606. coram bon. mem. Sacrato. & in una Panormitan. Archipresbyteratus 5. Iunii 1620. coram bo. mem.* Buratto inter ejus impressas *decis. 479. n. 3. & in una Nicien. Parochialis 20. Maii 1624. coram bon. mem.* Vbaldo seniore, *& in una Tiburtin. parochialis 27. Iunii 1629. coram Pirovano, & coram Cavaliero decis. 137. nu.* 8. Verum tamen est, quod sicut aliàs diximus, de speciali S. D. N. Urbani VIII. jussu, hæc eadem *Sacra Congreg. sub die 2. Augusti* 1633. mandavit & præcepit, hujusmodi declarationibus, tam impressis, & imprimendis, quàm manu scriptis, nullam fidem esse in judicio, vel extra à quoquam adhibendam, sed tantùm illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarii ejusdem Congregationis, pro tempore existentium munitæ fuerint, sicut etiam censuit Sacra Congregatio super ritibus Ecclesiasticis, quoad illius declarationes, per ea, quæ sequuntur, videlicet.

Cum ad notitiam congregationis Sacrorum Rituum pervenerit, quampluries declarationes, decreta, seu decisiones sub nomine ejusdem Sacræ Congregationis, absque illius authoritate impressas in libris, seu aliis operibus, circumferri, & allegari, multasque ex declarationibus, decretis, seu decisionibus juxta contingentiam casuum, illorumque qualitates, & circumstantias, à se diversis temporibus factas secundùm ea, quæ proponebantur, fuisse alteratas, immutatas, diminutas; ac forsan alias, mentito Sacræ congregationis nomine confectas nulloque propterea authentico sigillo munitas; illasque per tribunalia, tam in Vrbe, quàm per Orbem circumferri, & allegari, considerans eadem Sacra Rituum congregatio, quantum detrimenti recipi possit, si aliqua fides illis adhibeatur. Et ex speciali S. D. N. Vrbani divina providentia Papæ VIII. jussu, mandat & præcipit hujusmodi declarationibus, decretis, seu decisionibus, tam impressis, quàm imprimendis, ac etiam manu scriptis, nullam fidem in judicio, vel extrà, esse adhibendam, sed tantùm illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarii ejusdem congregationis pro tempore existentium munitæ fuerint, in quorum fidem hæc propria manu subscripsimus, & sigilli proprii S. Rituum congregationis impressione communiri, ac typis mandari jussimus. Dat. Rom. die 11. Augusti 1632.

C. Episcopus Portuen. Cardinalis Pius. Locus † Sigilli. Iulius Rospigliosus Secretarius.

Ad rem verò redeundo; quamvis ex matrimonio rato, non consummato, nulla contrahatur affinitas, remanet tamen impedimentum in omnibus gradibus supradictis: quinimmo docet nos quotidiana praxis, quòd cùm major sit habenda ratio, super hoc vinculo non ea facilitate in impedimento proveniente ex sponsalibus de futuro, dispensatur, sed ex gravissimis causis, ut infra dicetur.

Et licèt non desint, qui hoc impedimentum, ex matrimonio rato proveniens, vocent affinitatem, sicut etiam
ipsa Dataria Apostolica appellat, licèt impropriè, in casu 18
petendæ dispensationis super eo, hac forsan ratione; quia per vinculum conjugale, cum potestate ad copulam, vir, & vxor uniuntur in ratione unius principii ad generationem, & inde, inter eos oritur affinitas; ac insuper, quia, cùm non sit aliqua propinquitas inter affinitatem, & publicam honestatem, dicendum est, ex matrimonio rato oriri affinitatem, ita id. Sanch. *lib. 7. disp. 64. n.* 24.

Contrarium tamen verius est, quòd tenet idem Sanch. 19
d. disp. 64. num. 1. ubi docet, quòd, quamvis ex matrimonio rato, non consummato, possit dici impropriè, & largè oriri affinitatem, seu affinitatis initium, concludit nihilominus, hoc impedimentum esse propriè publicæ honestatis, non autem affinitatis; quia tunc solùm dicitur af-
finitas, quando vir, & fœmina, una, & eadem caro ef- 20
ficiuntur; unde sanguis unius dicitur sanguinem alterius tangere, *d. n.* 1. quòd quidem dici non potest de matrimonio rato tantùm, nondum consummato: quod ego vidi etiam declaratum per Sac. Congr. Concil. Trid. quæ ita censuit, *Ex matrimonio, per verba de præsenti, copula non sequuta, non oriri affinitatem, die 29. Aprilis*, 1568.

Usus propterea est Datariæ Apostolicæ, ut in casibus præmissis, ne quoquomodo insurgentis inde affinitatis locus dubitandi remaneat, aut ea sub involucro verborum malitiosè, seù aliàs ipsa comprehendatur in precibus porrigendis super impedimento publicæ honestatis, sive ex sponsalibus tantùm, sive ex matrimonio rato, non tamen consummato, proveniente, fiat in precibus mentio, quòd defuncta mulier, cum qua hujusmodi sponsalia fuerunt contracta, ab Oratore in nullo penitus attentata remanente, decessit, & è contra, ut in infra posita formula dicetur; aliàs enim posset dubitari de affinitate inter Oratores contracta; & hìc est notorius stylus.

Licèt autem ipsa Dataria dicat, id esse impedimentum affinitatis, non tamen ita illud appellat, quia tale sit, sed potius ad retrahendos Oratores, omnesque alios à petitione similium dispensationum, cùm perinde sit, ac si esset impedimentum primi, vel secundi, vel alterius gradus affinitatis, quoad dispensationes super eo impetrandas.

Quæ quidem dispensationes, tunc conceduntur, quan- 21
do videl. allegantur causæ, quæ allegari consueverunt, in dispensationibus super quocunq; impedimento Consanguinitatis, seu affinitatis, nempe in proximioribus gradibus, puta, in secundo, aut primo, & secundo Consanguinitatis,

tis, sive affinitatis, quando intervenerit copula, aut oriretur infamia ex suspicione ipsius copulæ, vel ex aliis justissimis, & gravissimis causis, Papæ benevisis, quod patet exemplo allato per Covar. 4. *decret. p. 2. c. 6. §. 10. n. 7.* ubi dicit; quòd fuit dispensatum cùm Catharina Austriaca & Henrico Octavo, post mortem Arturi, ejusdem Henrici Regis Angliæ fratris, cùm quo illa prius matrimonium contraxerat, nam cùm ille ob morbum illud minimè consummasset, in dicto impedimento dispensatum, & matrimonio postea cùm ejus fratre germano contractum, & consummatum fuit. Ea hoc igitur dictæ dispensationes non ita passim conceduntur in suprad. gradibus proximioribus, nisi eum causa ob infamiam Oratricis, propter copulam subsequutam: ea qua, nisi matrimonium contraheretur, orirentur gravia scandala, & ambobus Oratoribus vitæ periculum immineret. Et ea declaratione Sac. Congr. Concil. fuit aliàs concessa dispensatio, pro matrimonio mulieris cum fratre mariti defuncti, stante matrimonio rato, & non consummato & quòd mulier post mortem viri cognita fuit, & prægnans reddita ab hujusmodi fratre, cum periculo necis, & infamiæ, ut in una Caven. 17. *Novemb.* 1629. Hìc verò supplicationis formulam subnectere placuit, frequentioris dispens. quæ super impedimento primi publicæ honestatis justitiæ ex sponsalib. tantùm proveniente, conceditur: quæ modo sequenti concipitur, videlicet.

22 *BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devotorum illius Oratorum N. & N. diœcesis N. ex loco N. quod cum dicta Oratrix in dicto loco, propter illius angustiam, virum sibi non Consanguineum, vel affinem, paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, Cupiunt Oratores præfati invicem matrimonialiter copulari; Sed quia aliàs dictus Orator sponsalia per verba de futuro cùm Oratricis sorore, ad præsens defuncta, contraxit, quæ quidem Oratricis soror ab eodem Oratore intacta, in nullo penitus attentata remanente, sicut Domino placuit, ab humanis decessit, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicæ dispensatione, Supplicant, &c. quatenus, &c. quod impedimento primi gradus publicæ honestatis justitiæ, & ex premissis proveniente, hujusmodi non obstante, matrimonium inter se, &c.*

23 Ex qua quidem supplicationis formula, nota, necessariam esse hujus provenientiæ expressionem, aliàs enim ipsa supplicatio non reciperetur, quia de facili deciperetur Summus Pontifex: posset enim impedimentum hoc provenire ex matrimonio rato, non consummato, ex quo fortius oritur vinculum, & nō ita passim dispensatur, ut supra diximus.

Cujus quidem provenientię expressio, cessat profectò, quando exprimitur impedimentum affinitatis, ex licita co-
24 pula provenientis, super quo petitur dispensatio: nam eo casu non est necesse exprimere publicam honestatem, quia declarando Orator, se velle contrahere cum ea, quæ fuit uxor sui consanguinei intra quartum gradum, sufficienter videtur declarare saltem implicitè, impedimentum publicæ honestatis, quia, si illa fuit uxor, fuit etiam sponsa, Ledes. *de matr. q. 56. art. 4. litera D. vers. 6. quæritur*; ubi rationem etiam subdit, cur non idem sit ex copula fornicaria, & illicita, nempe ex hoc, quòd si declaretur impedimentum hujusmodi affinitatis, non consequenter declaratur, nec implicitè, impedimentum honestatis, ac propterea debet in hoc casu fieri expressa mentio, cui sententiæ adstipulatur Sanch. *lib. 8. disp. 24. n. 36. ad* 40.

Quare, his sic stantibus, capere hucusq; non potuimus, cur major ferè pars scribentium, resideat in hac opinione, nimirum, quòd concurrente affinitate cum publica honest. debet utraq; Sum. Pontif. explicari, cùm nunquam visum fuerit, utriusq; expressionem fieri separatim, ubi ea tantùm affinitas, quæ necessariò in se, etiam publ. continet honestatem, nec in aliquo repugnat unquam stylus Curiæ, ejusque super hoc notoria praxis facit etiam nobilis Boer. *decis. 253. n. 29.* ubi ait, quòd cum publica honestas necessariò comprehendatur sub affinitate, satis est, de ipsa affin. mentionem facere: exemplum subdens, quòd si ego impetro dispensationem, ut mihi liceat ducere uxorem consanguinei mei defuncti, non obstante affinitate in tertio gradu, ex quo mentionem feci, illam fuisse uxorem consanguinei mei, consequenter feci mentionem publicæ honestatis, & sic per consequentiam, virtute dispensationis, videtur sublata.

Nec tamen negatur, casum posse evenire, quo affinitas, & publica honestas insimul concurrant, si quandoquidem, si impetravi dispensationem, ut possem ducere uxorem Eleonoram, mihi in tertio gradu affinem; antea verò cùm ejusdem Eleonoræ consanguinea in primo gradu sponsalia per verba de futuro contraxeram; ipsaque consanguinea in nullo penitus attentata remanente decessit; hic profectò duplex erit impedimentum, affinitatis scilicet, & publicæ honestatis; prout, etiam si ipsa publica honestas insurgat ex matrimonio rato nondum consummato: hoc enim casu venit necessariò, hæc publica honestas etiam exprimenda; aliàs enim dispensatio super affinitate tantummodo impetrata non valebit, ex quo de ipsa publica honestate non fuit facta mentio, nec ex narrativa literarum dispensationis potest illa deprehendi id. Boer. *d. n. 1. circa mid.*

Sanè, hujus impedimenti publicæ honestatis justitiæ, provenientiæ pariter, immò magis necessaria est expressio; quando ex matrimonio rato, non consummato, insurgit; quare in ipsa primùm supplicatione, deinde in literis explicabitur, quòd Orator aliàs matrimonium per verba de præsenti, cùm Oratricis sorore, ad præsens defuncta, publicè, in facie Ecclesiæ, servata forma Concilii Tridentini, contraxit, illud tamen carnali copula minimè consummavit: quæ quidem Oratricis soror, ab eodem Oratore intacta, & in nullo penitus attentata remanente, ab humanis decessit, vel è contra. Aut, etiam si impedimentum hujusmodi erit circà remotiores gradus, puta secundum, vel tertium, aut quartum; quo casu, explicabitur item, quòd Orator, aliàs matrimonium hujusmodi, ut dictum est, cum quadam muliere, eidem Oratrici, secundo, vel tertio, aut quarto Consanguinitatis gradu conjuncta, similiter, ut præmittitur, contraxit, quapropter petitur, quòd impedimento secundi, vel tertii, aut quarti gradus publicæ honestatis justitię, ex præmissis proveniente, hujusmodi non obstante, matrimonium inter se contrahere valeant. Nec tamen hujus praxis observantia admittit circà hoc proximioris gradus distantiæ expressionem, ubi impedimentum istud ex inæquali linea consurgit, puta in secundo, & tertio, aut tertio, & quarto, sicut jam aliàs diximus, quandoquidem non sumus in casibus *Constitutionis Pii V.* percipientis, fieri mentionem, etiam, propinquioris gradus; nimirùm per literas declaratorias: ipsa namque *Constitutio* ad aliud minimè se extendit, nisi quòd loquitur de diversis prohibitis Consanguinitatis, seu affinitatis, an mistis, ex communi, seu ab eodem stipite insurgentibus gradibus, quicunque illi sint; nihil aliud addendo, aut mentionem aliquam faciendo de gradibus publicæ honestatis, ex matrimonio rato non consummato, provenientis; unde cùm supradicta *Constitutio* nil circà id disponat, neque per viam declarationis proximioris gradus distantiæ, remanet quidem iste casus sub dispositione juris communis, ad tex. *in l. commodissime, §. de lib. & posth.* Felin. *in c. nonnulli, sub n. 34. de rescrip.* & ita servatur etiā in praxi.

Quoniam verò ex sponsalibus, de communi consensu dissolutis, adhuc remanere diximus impedimentum publicæ honestatis justitiæ: propterea sciendum est, quòd cùm petitur dispensatio, est facienda mentio de hac dissolutione; unde, de stylo, illius narrativa ita concipi solet, videlicet, ut post illud verbum, *contraxit*, subdatur, 25
Et deinde, dicta sponsalia, de communi Oratoris, & sororis prædicta consensu, eadem sorore ab Oratore intacta, & in nullo penitus attentata remanente, dissoluta fuerunt, desiderium earum &c.

Quæri hac occasione solet in praxi, utrùm matrimonium ratum, non consummatum, possit Sum. Pontificis dispen- 26
satione dissolvi; Et tenent aliqui, non posse, inter quos Petr. Ledes. *de Sacram. matrim. q. 67. fol. 744. vers. secunda conclusio*, dicens, quòd usque ad tempora Martini nunquam audita est talis dispensatio; cùm tamen in temporibus præteritis fuerint multa matrimonia maximè odiosa. Immò post tempora Martini V. multi Pontifices non sunt ausi dispensare in matrimonio rato; & ita Innocentius VIII. respondit cuidam Principi, non posse dispensare in matrimonio rato, ut refert, Panorm. *in c. ex publico, de convers. coniug.* & Adria-

Adrianus Sextus, vir doctissimus, noluit concedere talem dispensationem, dicens se non posse, & similiter Pius Quintus.

Per hæc tamen, quæ nullis validis rationibus fulciuntur, non constat, Summ. Pontif. super hoc dispensare non posse, ut priori vinculo soluto possint aliud matrimonium contrahere.

Hoc etiam docet, text. *in cap. ex publice*, *§. sanè*, ibi, *sanè, quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro, nisi ob causam fornicationis uxorem suam dimittere, intelligendum est, secundum interpretationem Sac. eloquii, de his, quorum matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua consummari non potest*, ubi gl. *in verb. consummatum*, dicit quòd matrimonium non consummatum, sortitur naturam, ex Constitutione Ecclesiæ; ideò, circa illud latissimè patet Papæ potestas; secus verò in matrimonio consummato, quòd ab ipso Domino naturam suam sortitur, & ideò sola interpretatio circa illud, pertinet ad Papam, non autem dispensatio, vel contraria constitutio, & ita juxta præfatam gl. tenet Navar. *consil. 3. nu. 2. de spons.*

Causæ autem, quæ de stylo admittuntur ad dispensandum super hujusmodi matrimonio, reducuntur ad qua-
27 tuor, quarum prima est, notabilis disparitas in qualitate, videlicet, quando contrahentes sunt notabiliter conditione impares, & affectione cœca, ac levitate quadam ducti contrahunt matrimonium. Secunda est gravia timor magni scandali futuri; quia id cedit in magnum damnum commune, nam rixæ graves, & neces inde oriri solent, cùm id scandalum posset evenire ob fornicationis timorem, quando conjuges valde sibi displicent, vel ob inimicitias, quæ inter eorum cognatos, vel eorum consanguineos timentur. Tertia est lepra, alteri superveniens, quæ impedit usum matrimonii. Quarta, quando alter conjugatorum asserit se non babuisse animum contrahendi, prout easdem causas enumerat, etiam Sanch. *l. 2. disput. 16. per totam*, omissis quinta, & sexta per eundem ibidem relatis, tanquam parum usu receptis.

Cùm autem babeatur hic sermo de matrimonio rato, non consummato, ne tu, qui es in Romana Curia novus, nec juris peritia polles, per ignotos terminos procedas circa hujusmodi dispensationum impetrationes, scire te oportet, quòd matrimonium, aliud est legitimum, & ratum: aliud ratum, & non legitimum: aliud legitimum, & non ratum: aliud ratum: & consummatum: & aliud ratum, non consummatum.

28 Legitimum, ac ratum matrimonium est, quod legitimo contensu ad præscriptum Sac. Conc. Trid. contrahitur, ut in *sess. 24. cap. 1. de reform.*

Matrimonium legitimum, & non ratum, est illud, quod inter infideles legali institutione, vel Provinciæ mo-
29 ribus contrahitur, inter quos non est ratum, quia non est firmum, sed violabile, nam dato libello repudii, licet eis ab invicem recedere, & alios copulari, lege fori, non autem poli. Leo, *in thesaur. for. Eccles. part. 2. cap. 9. numer. 34.*

Matrimonium ratum, & non legitimum, est illorum
30 fidelium, qui, contemptis omnibus solemnitatibus, solo affectu aliquam sibi in conjugem copulant, ut in *cap. fin. 28. quæst. 1.* quod quidem est reprobatum, cùm potius dicatur concubinatus, quàm matrimonium, idem Leo. *d. numer. 34.*

31 Matrimonium ratum, & consummatum est illud, quod carnali copula perfectum est, & inter fideles à Deo tantummodo dissolvi potest, ut per se patet.

32 Matrimonium tantùm ratum, non autem consummatum, est illud, quod tantummodò per verba de præsenti contractum est, non tamen carnali copula perfectum.

Quòd si aliquando in dubium revocari contingat, an in aliquo casu tale dici possit, recurrendum est ad S. Congreg. Concil. prout ea aliàs declaravit matrimonium reputari ratum, & non consummatum, ad effectum, ut unus ex contrahentibus, alio contradicente, possit ingredi Religionem, si post illud contractum coram parocho, & testibus copula non intercesserit; quamvis prius non semel, etiam cum promissione de contrahendo, fuissent fornicati, *sub die 18. Novemb. 1618.* Ipsaque Sac. Congreg. *sub die 26. April. 1621.* declaravit, quòd licet matrimonium ratum non consummatum per ingressum Religionis dissolvatur, fallit tamen quoad Jesuitas, qui si ingrediuntur Congregationem post dict. matrimonium; quia post longum tempus emittunt professionem, non dissolvitur, ne nnus diù expectare cogatur, teste Barbos. *in collect. bull. verbo, matrimonium fol. 445.*

Sicut autem per jura supra allegata, & infra alleganda constat, Summum Pontificem posse desuper dispensare, optimum erit videre, an præmissis adstipuletur, etiam Romanæ Curiæ praxis. Et quidem affirmativè, ex infra dicendis, erit respondendum; quæ quidem praxis solidè fundatur super sua theorica; quandoquidem ex hoc ideò Papa dispensat super matrimonio rato, non consummato: 33
quia aliud significat matrimonium ante consummationem, aliud autem post; nam per copulam carnalem illud dicitur consummari; ac propterea, ipsa copula significat rem indivisibilem, scilicet unitatem, consistentem inter Deum, & Ecclesiam per assumptionem carnis humanæ in utero Virginis, ut *cap. debitum de bigam.* Borgas. *de irreg. p. 6. sub tit. de spons. & matrim. n. 4.* qui subdit *num. seq.* quod licet matrimonium, etiam nondum carnali copula consummatum, sit verum matrimonium, quoad sui essentiam, non tamen significat rem indivisibilem, sed divisibilem, quia denotat unitatem, quæ consistit in spiritu inter Deum, & fidelem animam; quæ quidem unitas sæpè dissolvitur intercedente peccato. Et hæc est ratio, quare non est firmum ante copulam carnalem, nam matrimonium, quarenus res est, non est Sacramentum, ac propterea potest dissolvi, sicut cœteri contractus; sed quatenus est Sacramentum regulariter à natura, & significatione ipsius rei significatæ, non potest dissolvi, unde, primo casu dicendum est, quòd illud potest dissolvi, Rot. *dec. 101. num. 7. part. 2. divers.* ut communis est Legistarum, & Canonistarum sententia, quos longa serie recenset Sanch. *l. 2. disp. 14. nu. 2. ante fin. vers. Hanc sententiam*, & tenuit Rota *in una Burgen. dissolutionis matrimonii, 27. Junii 1594.* relata inter impress. post 2. *vol. consil. Farinac. quæ est 86. n. 1. in fi. vers. & Domini*, ibi enim cùm graves discordiæ ortæ essent inter conjuges, ante matrimonii consummationem, Oratores supplicationem porrexerunt Gregorio XIII. quatenus dignaretur, de communi ipsorum consensu, hujusmodi matrimonium Apostolica authoritate dissolvere, qui pro narratorum verificatione commisit causam Ordinario Burgen. ac cùm acta, & processus missent ad Urbem transmissa, dubitatum fuit in Sacro Rotæ Auditorio, an stantibus causis allegatis, locus esset matrimonii dissolutioni. Super qua ipsa Rota respondit per hæc verba, quæ sunt præpositi ibi causa decisiva, videlicet, *Et Domini, quoad potestatem dissolvendi matrimonii rati non consummati dixerunt, non esse dubitandum, quia hæc est communis opinio Canonistarum, præsertim de consensu conjugum, & ex justa aliqua causa, c. ex publico*, ubi gl. *verb. consummatum, de conversi. conjug.* Ancbar, Soccin. Dec. & alibi ibidem relati *num. 1.* Et secundùm præd. decisionem, pro hujusmodi dissolutione, pro causa allegatum fuit, quòd cum graves discordiæ essent ortæ inter conjuges, ante matrimonii consummationem, propterea ipsi instituerunt prodicta dissolutione: sic etiam, si maximo odio se invicem prosequantur; & ex eo conatu reciproco, graves intermittentes, etiam pullulent dissentiones, ex quibus neces, & gravia scandala inter ipsos, & eorum consanguineos possint probabiliter timeri: & hæc est una ex potissimis causis, quæ justam reddunt dispensationem, ut testatur etiam ipsa Rota *d. dec. 86. num. 1. & 7.* per hæc verba, *Si autem probaretur, copulam, non esse subsequutam, causa dissolvendi matrimonium, quæ proponitur, visa fuit justissima: quia etiam probatur causa vitandi scandali*, per Purpur. *cons. 437. num. 9.* Dec. *dict. cons. 112. & ita fuit decisum*, & præter DD. relatos ita consuluit Felin. *cons. 26. num. 19.* Port. *cens. 154. num. 22. & 24.* Menoch. *præsumpt. 10. num. 42. l. 2. & cons. 385. numer. 7. vol. 4.* quos refert, & sequitur id. Sanch. *lib. 2. disp. 16. num. 3.* ubi addit cum Port. & Menoch. hoc futurum scandalum esse, ob incontinentiæ periculum, ortum: ex eo, quòd conjuges valde sibi displicent, vel propter inimicitias, quæ inter eos, eorumque consanguineos timentur. Unde optimè infert cum aliis id. Sanch. *d. disp. 16. n. 4.* justam esse causam hujus dispensationis, quando vir omni conatu quærit uxorem repellere, absque sanioris mentis probabili spe, quia ex diffidentium voluntate faciè ad discordiam perpetuam, & uxoris necem deveniri potest. Sicut enim duorum in unum consensus amicitiam, ita dissensus, discordias, & inimicitias perpetuas parit.

Papa

Papa enim plenissimam potestatem habet in matrimonialibus, inducendo in ipsis matrimoniis varia impedimenta per suas Constitutiones canonicas, contra quas matrimonia aliter celebrata, sint nulla, & separentur. Unde ex bis apparet, quòd illa authoritas, *quos Deus conjunxit, homo non separet*, non est ruditer, & ad corticem intelligenda, ut dicantur conjuncti à Deo omnes, qui mutuo consensu contrahunt matrimonium, sed qui canonicè contrahant juxta Constitutiones Apostolicas. Unde Papa legitimè conjuncta separat per suam Constitutionem, quos Deus legitimè conjunxit, quia volentes invicem vivere castè, absolvit *c. dudum, de convers. conjug.* & Jo. Andr. *in c. inter corporalia de transl. Prælatorum.*, dum tex. dicit ibi, ad intellectum illorum verborum, *homo non separat*, quia non homo, seu Deus separat, quos ipse Vicarius Christi separat, cui dedit latissimam potestatem circà articulos fidei in omnibus, ita Felin. *consil.26. nu. 12. 13. & 14.* Et quod Papa possit dissolvere matrimonium non consummatum, in hac sententia concurrit communis opinio antiqu. & modernorum, qui referuntur ab eodem Felin. *loc. citat. n.16.* quando videlicet velit Papa ex justa causa dispensare, quæ fuit proposita in *d. cons. sub n.19. vers. ex quibus concluditur*, ubi quòd ille vir nobilis recusabat consummare matrimonium; unde resultabat periculum fornicationis, & scandali, cùm mulier, cum qua dictus juvenis contraxerat, erat juvenis suspecta de incontinentia *c. de frigid. & malef. c. de sis 33. q.1. c. omne, 27. q.2. c. fin. de cond. appos.* & ob periculum hujusmodi incontinentiæ, videtur rationabilitas dispensandi, item maxima disparitas, quæ erat inter ipsos, quia si talis juvenis duxisset illam mulierem in uxorem, esset dedecus patri, & universæ domui, cum aliis adductis *in d. cons.26.*

Porrò, id ex usu, variisque concessionibus Summorum Pontificum confirmatur. In primis, Divus Antoninus 3. *part. tit. 1. cap. 21. §. 3.* affirmat, se vidisse bujus dispensationis bullas, expeditas à Martino V. & Eugenio IV. Navarrus deinde *in Sum. latin.* refert, ter, vel quater ad petitionem suam, Paulum III. & Pium IV. dispensasse. Cajetan. *tom. 1. Opuscul. 28. de matrim. qu. num.* refert, suo tempore, hujusmodi dispensationes emanasse à Summis Pontificibus, Henriq. *libr. 11. de matrimon. cap. 8. num. 11. in gloss. lit. F.* asserit, Gregor. XIII. unica die, cùm undecim Oratoribus dispensasse; idemque Gregorius, ad supplicationem cujusdam Joannis Gil, causam similis dissolutionis commisit Ordinario Burgen. ac patris commissionis oreminit Menoch. *consil. 385.* Nec credendum est, tot Summos Pontifices in re gravissima lapsos, quod nefas esse, & temerarium putat Valentia, *4. part. disputat. 10. quæst. 1. punct. 7.* cùm potiùs dicendum sit, illorum usus maximam huic sententiæ præstare in praxi authoritatem; ad instar legis canonicæ, semper observandam videri; cùm privatorum usus, & consuetudo pro lege babeantur, *cap. fin. de consuet.* & ex pluribus comprobat Suar. *de legib. l. 2. cap. 14. numer. 3. & 20.* & in causa Burgen. *Dissolutionis matrimonii 17. Iunii 1594. coram Iusto*, in qua Rota dixit, quoad potestatem Papæ dissolvendi matrimonii rati non consummati non dubitandum; quia hæc est communis opinio Canonistarum, præsertim de consensu conjugum, & ex justa causa, Garc. *de benefic. in add. ad par. 7. cap. 10. numer. 83.*

Cavendum est propterea à quodam libro M. S. quorundam notabilium, qui in ipsa Urbe, per manus Curialium circumfertur; in quo adnotatum est, Paulum V. similem matrimonii dissolutionem denegasse etiam ad instantiam Oratoris cujusdam magni Principis sub die 27. Junii 1617. ac propterea, postmodum à nonnullis ejusdem Romanæ Curiæ primariis Doctoribus id in dubium revocatum fuisset. Id enim est omninò falsum; quia, licèt supplicatio, desuper porrecta, fuisset rejecta; id evenit, non quidem ex potestatis Pontificiæ, sed tantummodo causæ sufficientis defectu; quam quidem supplicationem, sic rejectam, vidi in manibus bon. memor. Cardinalis Millini; in cujus calce aderant hæc verba, videlicet, *Nihil, quia causa non est sufficiens*.

Præterea, totum oppositum, etiam in hujusmodi facti contingentia, non semel asseverasse scimus, numquam satis commendabilis memoriæ, Ferdinandum Beget, Romanum, hujusmodi supplicationibus matrimonialibus, longissimo temporis cursu, & exercitatione, Revisorem Præpositum; virum quidem sinceræ, integerrimæque fidei, quod vidimus etiam comprobari ex quibusdam MM. SS. Anthimi Marchesani quondam Datarius Pii V. proindeque non est de hoc aliquo modo dubitandum.

Et per fel. record. Urbanum VIII. dispensatum, seu dispensari mandatum exitit super dissolutione matrimonii contracti per verba de rato, non tamen consummato inter DD. Michaelem Blanchum, & Joannam filiam Principis, & Principissæ de Concha hujus Civitatis Neapolit. prævais literis in forma Brevis, sub Annulo Piscatoris expeditis, tenoris sequentis, videlicet.

A tergo *Venerabili fratri Archiepiscopo Neapolitan.* Intus verò.

35 *Urbanus Papa VIII. Venerabilis frater, salutem, & Apostolicam benedictionem: Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filii Princeps, & Principissa de Concha Neapolitan. Quòd pro conservatione illorum Statuum, & familiæ, cupiunt Ioannam, illorum filiam unigenitam, cùm aliquo viro ex dicta familia, matrimonialiter copulari; Verùm, quia dicta Ioanna, tunc in decimo tertio ætatis suæ anno constituta, matrimonium, cum dilecto filio Michaele Blancho, per Procuratorem, per verba de rato, contraxit, & quod ratione hujusmodi matrimonii graves lites, & inimicitiæ ortæ jam sint, & majores fuissent, nisi authoritate, & providentia dilecti filii nobilis viri Comitis de Monterey, Proregis Neapolitan. provisum fuisset. Nos &c. fraternitati tuæ, committimus, & mandamus, quòd matrimonium hujusmodi sic factum, & non consummatum, stante etiam consensu partium, nullum, & invalidum, ad effectum, ut dictus Michael, cum alia muliere, Ioanna verò prædicta, cum alio viro de d. familia, præcedente tamen dispensatione Apostolica super Consanguinitatis, seu affinitatis gradus, quatenus opus sit, liberè, & licitè valeant, Apostolica authoritate declares, Non obstantibus præmissis, ac quibuscunque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis. Datum Romæ, &c.*

Hincque ipsorum Oratorum nobilitas, juxta antiquam, receptamque Ecclesiæ praxim, faciliorem multò reddit hujusmodi dispensationem; quandoquidem, sicut Magnatum, aliorumque nobiliorum potentia, mutuaque inter ipsos amicitia summopere conducit ad totius Reipublicæ pacem firmandam, ita etiam hujusmodi dispensationes; quæ ab ipsis pro bono pacis petuntur, circà omnem personarum acceptionem favorabiles semper visæ sunt, ita docet S. Thomas 2. 2. q. 36. *art. 2. ad 2.* Covar. *4. decretal. 2. part. cap. 6. §. 9. numer. 7. in fin.* Anton. Cucch. *libr. 5. institut. titul. 13. num. 5.* Petr. de Ledesm. quem sequitur Sanch. *de matrim. lib. 8. disput. 19. num. 5.* Aegid. *de Sacram. disput. 33. dub. 5. num. 44.* Henriq. *in sum. tom. 2. lib. 12. cap. 3. num. 6. litera X.* Zerol. *in prax. Episcop. verbo, dispensatio §. 2. par. 1.* Basil. de Leon. *de matrim. lib. 8. cap. 14. num. 11.* & alii.

Præterea, ad succurrendum ætatis imbecillitati, eodem modo facilius vidimus similes dispensationes concedi. Inde etenim vidimus, quòd quamvis in delictis minori non succurratur, cum eo tamen est mitius agendum, ætatis commiseratione, ut in *leg. auxilium, §. in delictis, eodem titul.* & habemus text. *in capit. 1. & 2. de delict. puer.* & dixit Paulus *in leg. fere, ff. de reg. iur.* quod in omnibus ferè pœnalibus judiciis & ætati, & imprudentiæ succurritur.

Unde alius ex hoc insurrexit Romanæ Curiæ usus, quòd Summus Pontifex, sicut aliàs diximus, nimis se parcè gerit in dispensationibus, seu declarationibus concedendis super ætatis defectu, ad matrimonium inter impuberes contrahendum, ubi tamen nimis à legitima ætate ad id, ii distare noscuntur: licèt in porrectis precibus asseratur, in illis, malitiam, sive prudentiam supplere hujusmodi defectum: nec tamen à recta ratione, totum deviare videtur: quandoquidem conjugia hæc infelices parare exitus cō-

fueverint eùm fine animi perfecta deliberatione postposito parentum consilio, quinimmò clam, & abditè, contrahatur. Quare, licèt ad matrimonium contrahendum, eorundem parentum consensus de necessitate minimè requiratur, non tamen est de honestate respuendus, nec etiam novum est, posse patrem modis justis filium, præsertim ob disparitatem conditionis, aut aliam causam, à matrimonio avertere: de quo videndus est Sanch. *l.4. disp. 9. fere per tot.* quod quidem potissimum sibi vindicare locum cum impuberibus, licèt pubertati proximis non est negandum. Idcirco hodie denegantur à Sum. Pontifice hujusmodi dispens. sive declaratoriæ literæ, nisi Oratorum parentibus preces ad id porrigentibus; nec quidem ratione id carere, quispiam arbitrabitur, dicente *Ulpiano*, quòd fragile est, & infirmum hujusmodi ætatis consilium, multisq; captionibus suppositum, multorumque insidiis expositum, ut in *l.1. ff. de minor.*

Unde ex his non est ampliùs ambigendum, an possit Summus Pontifex super hoc dispensare: qui non modò in utroque foro, verùm etiam, ubi impedimentum occultum fuerit, in foro conscientiæ tantùm, facultate desuper Majori Pœnitentiario attributa, quatenus ex sufficientibus causis mandet Confessario, ut cùm Oratoribus dispenset, juxta casuum contingentiam, prout meo tempore contigit in Sacra Pœnitentiaria, me illius Prætorio inserviente, & casus iste fuit, videlicet.

Postquam Oratrix matrimonium cum quodam juvene contraxerat, nulla habita cum eo carnali copula, cum Oratore præmissorum ignaro contraxit matrimonium, ex quo suscepit filiam, & cùm ignoraretur, ubi primus juvenis reperiretur, & Oratores ipsi separari nequirent, ipseque Orator non posset se aliò transferre ob paupertatem, & adultæ filiæ periculum, nec ulterius absque evidenti incontinentiæ periculo valerent simul habitare, committebatur Confessario, ut imposita eis gravi, & longa pœnitentia salutari; ipsos absolveret, & si dictum primum 36
matrimonium occultum esset, Oratores verò invicem servatis servandis contraxerint, ita ut publicè haberentur pro veris conjugibus, & sine gravi scandalo separari nequirent, nec nulla ratio obviandi scandalis, aptior & opportunior inveniretur, super quo ipsius Confessarii conscientia onerabatur, aliudque canonicum non obstare, matrimonium primum contractum authoritate Apostolica dissolveret, ac cum ipsis Oratoribus, quod præmissis non obstantibus, matrimonium inter se de novo secretè contrahere valerent, dispensaret.

Si verò contigerit, alterum Oratorum fuisse facti hujusmodi inscium, mandatur confessario, ut Oratrix matrimonium cum eo, cum quo secundò sic contraxit, illo tamen de nullitate prioris consensus certiorato, sed ita cautè, ut Oratoris delictum nusquam detegatur, de novo secretè, ut suprà, &c.

Quoniam verò, prout diximus *l. præcedenti c.5. num.53.* hanc causam notabilis inæqualitatis contrahentium sufficientem semper habitam fuisse ad sic dispensandum, non ignoramus, illá tamen semper secum afferre periculum scandalorum, aliorumque malorum, quibus Summus Pontifex summopere studet occurrere, cum propter hoc liceat à rigore juris recedere, *cap.2. de nov. oper. nunc.* Paris. *cons.68. nu.132. vol.4.* ac valde intersit boni communis scandala vitare, Host. *in ca. quia circa in fi. de consang.* & ibi Io. Andr. *n.4.* Abb. *n.2. cum aliis relatis* per Sanch. de matr. *lib.8. disp. 19. num.9.* qui *nu.2.* infert esse similiter justam causam ad dispensandum, quando dispensatio est quasi remedium necessarium obviandi alicui magno delicto, ex *D. Thoma 2. 2. q.97. art.4. in corpore.*

Quę omnia fuerunt expressa fel. record. ....VIII. qui hujusmodi dispensationem concessit Anno Quatro sui Pontificatus vigore supplicationis sibi porrectæ, tenoris sequentis, videlicet.

Beatissime Pater. Exponitur humiliter S.V. pro parte devotorum illius Oratorum Riccardi Iouncli laici, & Margaritæ Iouncli Kingo mulieris Lincomen. civitatis, vel Diœcesis. Quod aliàs ipse Orator nobilis, jam sexennio elapso, matrimonium cum prædicta Oratrice famula, & conditioni suæ admodum dispari, servata forma concilii Tridentini contraxit; sed deinde amore in odium verso, neque matrimonium consummavit, neque tot annorum spatio ad convivendum cum ea induci potuit. Cùm autem, Pater Sancte, Oratoris avus usque ad ultimum vitæ spiritum carceribus, & aliis molestiis pro fide catholica afflictus fuerit, quolibet verò anno certam mulctam, præter contingentes vexationes pro conscientia exolverit, Oratoris verò prædicti pater duas census annui tertias ex eadem causa hodie persolvat; & postquam constantissimè Sedis Apostol. authoritatem confessus fuit, ingenti pecunia se titulo juramenti, quod vocant assertæ fidelitatis, propositione redemerit, prædictusque Orator hæres sex millium circiter scutorum annui census, & nobilis ac præcipuæ familiæ inter catholicos illarum partium existat, & nisi de opportuno remedio sibi per S.V. provideatur, gravia scandala, lites, jurgia, & homicidia possent verisimiliter exoriri. Supplicant igitur humiliter E.S.V. Oratores præfati, quatenus sibi, eorumque consanguineorum statui, & quieti in præmissis paternè compatiendo, sibiq; specialem gratiam faciendo, matrimonium sic per Oratores prædictos contractum, carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta, de communi earundem consensu, & Apostolicæ potestatis plenitudine dissolvere, & dirimere, eosdemque Oratores ab omni prædicti matrimonii vinculo, & obligatione liberare, necnon quodcunque juramentum per eos, & eorum quemlibet propterea forsan præstitum, ad effectum infrascriptum relaxare, ac cum eodem Oratore ut cum quacunque alia muliere, cum Oratrice verò, cum quacunque alio viro, nullo sibi aliàs jure prohibitis, servata forma Concilii prædicti contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant, concedere, & indulgere, & ita per quoscunque Iudices &c. irritum quoque &c. decernere dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis etiam in Provincialibus Conciliis editis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque cum clausulis opportunis.

Fiat, ut petitur, M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. & dissolutione, absolutione, liberatione, relaxatione, decreto, aliisque præmissis, ut supra latissimè extendendis, & quòd præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis per officium contradictarum expediendis. Et committatur Episcopo Claudonen. in illis partibus commoranti, qui assignata imprimis, & ante omnia per Oratorem prędictę Oratrici dote qualitati suę competenti, & constito sibi legitimè quòd matrimonium hujusmodi ab Oratoribus carnali copula consummatum non fuerit, procedat ut suprà.

Fiat M.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Kal. Julii Anno Quarto.

Quo quidem matrimonio per Delegatum legitimè dissoluto, nulli dubium est, posse quemlibet ex Oratoribus aliud matrimonium contrahere; nam licèt nonnulli de hoc dubitaverint affirmativè, tamen concludit Sanch. de matr. *lib. 2. disp.14. numer.2. cum sequent.* quod etiam jam Papa in literis, prout in dispensativa supradicta supplicationis declarat.

CAPUT VIII.

Praxis Dispensationis Matrimonialis super impedimento Cognationis spiritualis, seu Compaternitatis.

SUMMARIUM.

1 *Cognationis spiritualis, sive compaternitatis impedimentum, quomodò statutum per Concilium Tridentinum.*
2 *Illius definitio proponitur.*
3 *Constit. Pii V. declaratio impedimenti cognationis spiritualis.*
4 *Causa quenam requiratur ad dispensandum super cognatione spirituali.*
5 *Formula supplicationis dispensationis super cognationis spiritualis impedimento.*
6 *Cognationis spiritualis impedimentum per catechismum est sublatum.*
7 *Declaratoria quandoque datur super compaternitate.*
8 *Etiam in foro conscientiæ per Sacram Pœnitentiariam.*
9 *Quæ etiam dispensat super eodem impedimento, si erit occultum.*
10 *Etiam super matrimonio contracto.*
11 *Copulæ carnalis mentio an facienda in dispensatione super cognatione spirituali.*
12 *Et resolvitur affirmativè.*
13 *Formula supplicationis dispensationis super impedimento cognationis spiritualis cum copula.*
14 *Cognationis spiritualis provenientia explicanda in supplicatione dispensationis super ea.*
15 *Et quæ sit ratio.*
16 *Non tamen requirit expressionem muneris filiorum levatorum, aut susceptorum.*
17 *Prolis appellatione qui veniant.*

Simili modo super hujusmodi impedimento, sive cum copula, ubi ea intervenit, sive cum aliqua ex consuetis causis, ut infrà, dispensari consuevit. Antequam illius praxim aggrediar, præmittendum duxi; quòd, quemadmodum ex naturali, & carnali generatione oritur consanguinitas; ita ex spirituali regeneratione, quæ illam imitatur collationem Sacramenti Baptismi, vel Confirmationis, vel per susceptionem ex illo, spiritualis cognatio consurgit; & licèt antiquitus latior esset prohibitio contrahendi matrimonium propter hoc impedimentum, nihilominus postmodum, nè propter multitudinem prohibitionum matrimonia in casibus prohibitis ignoranter contraheretur, voluit *Concil. Trid. sess. 24. c. 2.* ut unus 1
tantùm sive vir, sive mulier, juxta Canonum instituta, vel ad summum unus, & una, baptizatum de baptismo suscipiant; inter quos, ac baptizatum ipsum, & illius patrem, & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, Baptizatique patrem & matrem tantum, spiritualis cognatio contrahatur.

Ut autem dispensationis necessitas in proposita materia 2
dignoscatur; cognationis hujusmodi spiritualis deffinitio priùs erit tradenda. Ea igitur est, quædam propinquitas personarum, ex statuto Ecclesiæ consurgens, propter collationem Baptismi, vel confirmationis, vel susceptione recipientis hæc Sacramenta, Sanch. *lib. 7. disp. 54. n. 2.* quod quidem impedimentum impedit & dirimit, ut habetur in *c. 1. de cognat. spirit. in 6. & in ca. veniens extra, eod. tit.*

Et quamvis de jure antiquo hæc cognatio triplex esset, nempe paternitas, compaternitas, & fraternitas, ut ait idem Sanch. *d. l. 7. disp. 55. num. 9.* nihilominus hodie restricta est per d. Concilium *d. ca. 2.* eo modo, ut suprà dictum est.

Cùm verò post *dictum Concilium* dubitaretur; an extra quasdam personas ibi expressas ipsa compaternitas contraheretur, *Pius Quintus*, ad tollendas omnes ambiguitates, quæ super hoc exoriri potuissent, suam de hac re edidit constitutionem, tenoris sequentis, videlicet.

3 *PIUS Episcopus Servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Cùm illius vicem, licèt minimè suffragantibus meritis, geramus in terris, de cujus vultu prodit judicium, & vident oculi æquitatem, officii nostri debitam prosequimur actionem, sic obscuros sacrorum canonum sensus ita aperire studemus, ut piis Christi fidelium mentibus nulla dubitandi occasio relinquatur. Sanè licèt ex eo quòd in Concilio Tridentino decretum fuerit, cognationem spiritualem inter eos tantum contrahi, qui suscipiunt baptizatum de baptismo, ac baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon baptizantem &, baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, in reliquis personis, quæ per antiquos canones, occasione cognationis hujusmodi contrahere prohibeantur, omne impedimentum sublatum esse videatur: adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus, an saltem impedimentum cognationis spiritualis hujusmodi in-*
11 *ter maritum, vel uxorem suscipientis, & baptizatum, necnon inter maritum, vel uxorem suscipientis, & patrem ac matrem baptizati vigeat; propterea quòd prohibitum de uno conjuge, de altero etiam prohibitum esse videatur; Nos piarum mentium quieti, & matrimoniorum favori (quantum ex alto nobis permittitur) consulere volentes, a præcisis verbis concil. minimè discedendum in præmissis esse censuimus. Et propterea nullum ampliùs impedimentum, ratione cognationis hujusmodi subesse decernimus, & declaramus, quominus inter dictos maritum, vel uxorem suscipientis, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem, & quascunque alias personas, tam ex parte suscipientis, quàm baptizantis, & baptizati, in dicto Concilio nominatim non expressas, matrimonium liberè & licitè contrahi possit; & ita ab omnibus judicari debere mandamus, atque statuimus. Decernentes irritum, & inane, si quid secus à quoquam, quacunque dignitate, auctoritate, & potestate prædito, contigerit judicari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, aliisq; contrariis quibuscunq; Volumus autem quòd præsentes literæ in Cancellaria nostra Apost. & acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter constitutiones perpetuò valituras describantur. Et quia difficile foret, præsentes ad singula quæque loca deferri, quòd earum transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii*
12 *subscriptis, ac sigillo alicujus Prælati munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, mandati, statuti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo sexagesimo Sexto, Quarto Kal. Decembris Pontificatus nostri Anno Primo.*

His igitur præmissis ad praxim petendæ desuper dispensationis, deveniendo dicimus; quod pro causa ad id sufficit aliqua ex illis, quæ requiruntur ad quamcunque aliam dispensationem matrimonialem in gradibus tamen
4 remotioribus, ac post expressam de more causam in supplicatione, prosequendum est hoc modo videlicet, *Cupiunt Oratores præfati invicem matrimonialiter copula-*
5 *ri, sed quia aliàs dictus Orator prolem dictæ Oratricis ex* *alio viro susceptam, à Sacro fonte levavit,* (vel si ita se habet) *in Sacramento confirmationis tenuit, desiderium suum &c.*
Corradi Prax. Dispensat.

Ex hac quidem formula apparet, duobus supradictis modis contrahi tantùm hanc compaternitatem, quæ dispensationem exposcit; Unde nunquam ea requiritur, quando quis tenet aliquem in catechismo, qui solet præmitti in Baptismo; cùm nomine infantis respondetur Sacer-

doti interroganti, An credat in Deum, an renunciet Diabolo &c. quod profectò potest contingere, quando ob necessitatem, & periculum, ne moriatur infans, antequam ducatur ad Ecclesiam, baptizatur domi ab obstetrice: hoc enim impedimentum est prorsus sublatum per dict. concilium, ut ex ipsius textu patet. Et ad majorem hujus rei comprobationem emanavit aliàs Sac. Congreg. ejusdem Conc. declaratio his verbis, *Qui in Ecclesia fuit præsens ei, qui domi fuit verè baptizatus, si deinde in Ecclesia fuerunt servatæ solemnitates, nullam cognationem spiritualem contraxit.*

6 Et quamvis in hoc, & aliis, & similibus casibus fuerit in curia petita dispensatio, responsum semper fuit, Oratores illa non indigere; sed consuevit ad eorundem Oratorum instantiam concedi tantùm declaratoria, cujus literæ committuntur Ordinario eorundem Oratorum, per quas, si legitimis probationibus competerit dict. N.
7 filium priùs fuisse baptizatum, declaret, nullum inter ipsum N. & dictum filium adesse impedimentum cognationis spiritualis, teste Anton. Dian. *tit. de Sacram. resolut.* 260.

8 Quòd si præmissa fuerint occulta, per Officium Sacr. Pœnitentiariæ committitur confessario, quatenus, si est ita, nullam ex primissis spiritualem cognationem cum prædicta muliere contraxisse, ipsumque in matrimonio prædicto, sic per eum contracto, liberè remanere posse, nunciet, & declaret in foro conscientiæ, & in ipso actu Sacramentalis confessionis tantùm, & non aliter, neque ullo alio modo.

Et in quibuscunque aliis casibus dubiæ compaternitatis, consuevit res etiam deferri ad S. Congreg. Concilii, in qua aliàs fuit propositum sequens dubium, videlicet, Petrus, & Anna conjuges elegerunt in susceptores baptismo filii, Andream, & Lauram: sed adveniente tempore Baptismi, audiens Andreas à Petro fuisse electam Lauram in commatrem, rogavit Petrum, ut illa posthabita, eligeret Rosam: Replicavit Petrus, se id facere non posse citrà injuriam, cui responsioni Andrea non acquiescente, idem Petrus omnia retulit parocho; & facta expressa declaratione animi sui, quòd nullo pacto intendebat Rosam in commatrem habere, parochus consilium dedit, ut ambæ admitterentur; sed pollicebatur expressè, se nullatenus admissurum Rosam ad tangendum infantem; cui consilio Petrus acquiescens, designavit etiam Rosam in commatrem: ista autem præter intentionem Petri, & promissionem eidem Petro factam à Parocho, infantem in actu baptismi simul cum Laura tetigit. Quæritur, an fuerit contracta compaternitas, etiam inter dictam Rosam, & Petrum, an potiùs inter Petrum, & Lauram, Sacr. Congr. Concil. *die 10. Martii* 1631. *in causa Aquin.* censuit contraxisse etiam cum Rosa, quia fuit designata.

Pariter hanc cognationem spiritualem, quæ matrimonium contrahendum impedit, ac dirimit contractum, contrahit compater designatus, qui in baptismo infantis alterutrum præstitit, id est, sive ipsum infantem sacerdoti porrexit, ut in sacrum fontem immergeret, sive post immersionem, cùm protinus è manu sacerdotis suscepit; tametsi in actu baptismi illum non tetigerit; quia eadem ratio militat in porrigente, & suscipiente; dummodo puer tangatur, sive ante, sive post, sive in immersione; videtur enim unicus actus per continuationem, accedente præsertim consuetudine, *Sacra Congr. concil. sub die* 27. *Septembris* 1601. ut per Bat. *in collect. bull. verb. cognatio spiritualis, fol.* 199.

Ipsam verò cognationem spiritualem non contrahit mulier, ex eo quòd defert puerum baptizandum usque ad januam Ecclesiæ, ubi illum tradit futuro compatri, à quo puer introfertur, ac de baptismo suscipitur, absque eo quod d. mulier nullum actum in actu baptismi præstet, ut declaravit S. Cong. teste eod. Barb. *eod. verb. d. fol.* 199.

Pro eo autem quòd spectat ad susceptionem, si plures duobus designati suscipiant baptizatum de baptismo, cùm omnibus quidem contrahitur hæc cognatio spiritualis, licèt plures patrini ejusdem baptizandi tam per antiqua jura, quàm per decreta Concilii Trid. esse non debeant, cùm non sit major ratio unius, quàm reliquorum; nec per ipsa jura antiqua, aut nova annullatur actus plurium personarum, si fiat, quamvis Parochus plures ad id admittendo erit puniendus, Navar. *cons.* 4. *de cogn. spirit.* & plures, quàm unum, & unam in baptismo designare, esset peccatum mortale, tanquam contra prohibitionem Sacrorum canonum, Bonac. *de matr. q.* 3. *puncto* 5. §. 2. *num.* 32. prout idem dicendum est, quoad hoc impedimentum inducendum, si duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, licèt id fieri posse per canones prędictos prohibeatur, circà quam neque Episcopus potest dispensare, Zerol. *in Praxi Episc. verbo, Baptismus, p.* 1. § 4. ubi ex declaratione Sacra Congreg. ait, quòd rationi est consentaneum, ex quo baptismus, cùm sit regeneratio spiritualis, conformari debet cum generatione naturali, seu corporali, in quantum potest: sed naturaliter non potest homo generari, nisi ex uno mare, & una fœmina, ergo, &c. Et idem dicendum est, quoad omnia præmissa, de Sacramento confirmationis, d. Zerol. *de d. verbo, Baptismus*, §. 5. *qui* §. 8. dubitando ait, an contrahatur ista compaternitas inter omnes tenentes, seu suscipientes, si non scribantur, & omnes tangant, vel teneant, aut suscipiant, respondit affirmativè, sed Parochi negligentia est punienda; ac proinde moneat, ut sic cauti sint curati, ad priùs scribenda nomina compatrum, & commatrum, quàm ad baptizandum infantem accedant.

Sanè per supradictum Officium Sacræ Pęnitentiarię non modò datur declaratio super hujusmodi compaternitate, verùm, si adsit illius impedimentum, illudque fuerit occultum, etiam copula subsequuta, dantur literæ dispensationis, quibus Confessario committitur, ut (si jam Oratores, cum impedimento hujusmodi se carnaliter cognoverint)
ipsos ab incestu hujusmodi absolvat, injuncta eis pœniten- 9
tia salutari, Et dummodò impedimentum ex præmissis proveniens occultum sit, & infamiæ Oratricis per matrimonium obviatum iri, judicaverit, aliudque canonicum non obstet, cum eisdem Oratoribus, quòd præmissis non obstantibus matrimonium inter se, publicè, servata forma Concilii Tridentini contrahere, & in eo remanere licitè possint, dispenset. Prolem legitimam nunciando, & cum clausula, *Nullis &c.*

Prout etiam eadem Sacra Pœnitentiaria dispensat super 10
matrimonio, jam contracto cum impedimento ejusdem Compaternitatis, veluti pro Oratoribus, quorum alter alterius infantem de Sac. fonte levavit: & deinde ipsi matrimonium inter se publicè contraxerunt, & consummarunt, atque in eo per plures annos permanserunt, tunc pariter confessario committitur, quatenus Oratores absolvat etiam ab incestu, & dummodo impedimentum occultum sit; & separatio inter ipsos fieri non possit absque scandalo, & ex cohabitatione de illorum incontinentia probabiliter timendum esse, sibi visum fuerit, aliudque canonicum non obstet, cum eisdem, quòd præmissis non obstantibus, matrimonium inter se de novo, secretè, illis de nullitate prioris consensus, certioratis, contrahere, licitè
valeant, dispenset, Prolem legitimam decernendo, in fo- 11
ro conscientiæ &c.

Ex hac quidem praxi omnis prorsus remota hæsitatio videtur, nempe, an impediti hac Compaternitate ad contrahendum, in impetratione dispensationis super ea teneantur facere mentionem de copula carnali inter eos sequuta.

Ea etenim ratione autumant DD. negativè respondendum, quia hæc expressio facienda est de incestu inter Oratores habito, ut aliàs diximus, incestus autem nihil aliud est, nisi consanguineorum, affiniumque conjunctio, ut in §. *cum ergo*, 36. *q.* 1. *&* 35. *causa, quasi per totam*, ex qua quidem definitione satis patet, cognatos tantùm spirituales, non esse consanguineos, neque affines, nec in jure
canonico, aut Cæsareo reperitur expressum, hunc esse in- 12
cestum, ergo &c.

His tamen non obstantibus, contrarium est verius, & notoria praxi receptum; quicquid dicat etiam Sanch. *l.* 8. *disp.* 25. *n.* 2. ubi ait, solum incestum cum Consanguineis, & affinibus esse exprimendum; quia is solus veram incestus rationem habet, & de eo solo ita obtinet stylus Curiæ, & allegat Nav. *cons. ult. n.* 5. *&* 9. *de cognat. spirit.* nam uterque istorum, licèt alioqui peritissimus (salva pace illorum) videtur deviare ab hac praxi, quæ, ut omnes norunt Curiales, ita docet, ut non modò dicatur incestus inter consanguineos, & affines, verùm etiam inter cognatos spiritualiter; & quando pro Oratoribus petitur dispensatio, pro causa, si alia non adsit, allegatur copula, inter eos habita, & porrigitur supplicatio tenoris sequentis, videlicet.

Beatis-

13 B*Eatissime Pater &c. Quod ipsis aliàs scientibus impedimentum cognationis spiritualis inter eos existere, & ex eo provenienti, quòd aliàs d. Orator, prolem Oratricis, ex alio viro susceptam, de Sacro fonte levavit, Orator præd. non quidem peccandi data opera &c. Oratricem cognovit. Cùm autem, Pater Sancte, matrimonium &c. supplicant &c. quatenus eos ab excommunicationis sententia, quem propter præmissa incurrerunt, incestus reatu in utroque foro absolvere.*

14 Et prosequitur, sicut in aliis supplicationibus cum copula, pro consanguineis, vel affinibus; Immò cum hæc dispensatio petitur in forma pauperum, ratione prædictæ copulæ carnalis, tenetur Orator omninò accedere personaliter ad Urbem, quòd si noluerit, solvet loco accessus hujusmodi, quandam eleemosynam pecuniariam locis piis in ipsa Urbe applicandam, ut aliàs diximus.

Porrò secundùm supradictum stylum Curiæ, ait etiam Guttier. *canon. q. l.1. c.23. num.* 15. quòd incestus committitur cum consanguineis, affinibus, & cognatis cognatione spirituali, ac publica honestate, & patet per declarationes Sacræ Congregationis, suo loco à nobis allatas, & quando præmissa cessarent, sufficit tantummodo stylus Curiæ omnibus notus, qui pro lege servatur, *c. quam gravi de crim. fals.*

A redeundo, unde paulisper digessi sumus, dicendum est, quòd expressio provenientiæ istius impedimenti compaternitatis adeò est necessaria, ut sine ea non reciperetur supplicatio hujus dispensationis. Ratio autem est, qui aliquo modo posset hoc impedimentum contrahi, ut super eo negaretur, aut difficilis redderetur dispensatio; utpote si adesset filiatio spiritualis ex eo proveniens; quòd alter alterum de sacro fonte levaverit, vel in Sacramento confir-
15 mationis tenuerit; cùm multò indecentiùs sit cum filio, aut filia spirituali contrahere, quàm cum compatre, vel commatre, quia ut ait Sanch. *lib. 8. disput. 24. nu.* 15. cùm regeneratio hæc spiritualis, ex qua filiatio ista consurgit, assimiletur generationi carnaliter, ex qua filiatio naturalis oritur: sicut indecentissimum est inter patres & filios spirituales.

Id verò, circà hujusmodi filiationem spiritualem etiam constat ex notoria praxi, quæ præcipit, omninò hanc provenientiam exprimi, quæ confirmata est tempore fel. rec. Pauli Papæ V. qui semper recusavit dispensare super impedimento filiationis spiritualis: quòd si aliquando ex urgentissimis causis dispensabat, volebat, quòd deleto in titulo supplicationis, ubi dicebatur, *filiatio spiritualis*, diceretur *Compaternitas*; & in corpore ejusdem supplicationis, post explicatam provenientiam filiationis, pariter diceretur. *Quod impedimento cognationis spiritualis &c.* non autem *filiationis*, quòd tamen exprimitur in narrativa præd. supplicationis, nam in illius dispositiva necesse est exprimere provenientiam hujus impedimenti, quidquid dicat idem Sanch. *disputat. 24. num.* 15. volens, utrùm filiatio hæc, aut Compaternitas consurgat ex baptismo, vel confirmatione, sive orta sit, quia volens contrahere, baptizavit, vel levavit, vel tenuit, non esse opus quicquam horum exprimere, sed satis esse, dicere, esse filiationem inter illos, vel compaternitatem: quia parum hæc mutant, vel augent. Hoc enim est contra notorium stylum Datariæ Apostolicæ, quæ nullo modu admittit, aut recipit supplicationes hujusmudi, absque hujus provenientiæ expressione, ut suprà dictum est.

Nec hinc proinde hodiernus dissidet ipsius stylus, qui id quod servar in concedendis dispensationibus in secundo, seu primo, & secundo gradibus, hoc idem in filiatione spirituali, cum eisdem clausulis modificativis, & conditionibus: quandoquidem etiam in istis, sequenti formula explicandum erit, videlicet, *Quod ipsis aliàs scientibus impedimentum cognationis spiritualis inter eos existere, & ex eo proveniens, quòd aliàs dictus Orator eandem Oratricem in Sacramento confirmationis tenuit, Orator præfatus non quidem peccandi data opera &c. cùm autem &c. nisi matrimonium contrahatur, dicta Oratrix graviter diffamata, & innupta remaneret, graviaque exinde scandala orirentur, ipsisque vitæ periculum immineret, Cupiunt &c.* Ac propterea, quando petitur desuper dispensati in forma pauperum, tenetur omninò Orator accedere ad Urbem; quocunque etiam legitimo impedimento non obstante, ubi ei imponitur pœnitentia conferendi operam suam fabricæ; vel in aliud servitium Ecclesiæ, vel loci pii, per idem tempus, quòd imponitur pro secundo, aut primo, & secundo in simili forma, ut dictum est; & literæ expediuntur per Breve sub Annulo Piscatoris; licèt eodem modo, peracta aliqua parte collationis dictæ operæ sibi injunctæ, reliquum ex benignitate Summi Pontificis sibi condonatur, vel suppletur, per visitationem novem, seu septem Ecclesiarum Urbis, per tot vices, quot DD. Datario visum fuerit; quodque in partibus per aliquod temporis spatium, ipsam operam, ut suprà conferat, puta per alium aut duos menses, & tot sextis feriis jejunet in pane, & aqua, eisdemque diebus, Rosarium Beatissimæ Virginis devotè recitet; alioquin literæ sibi concessæ dispensationis, illi, quoad forum conscientiæ nullatenus suffragentur, vel quid simile; prout enim D. Datario, Oratoris animæ saluti magis videbitur expedire: sicut de dictis secundo, aut primo, & secundo gradibus dictum est.

Cæterùm necesse minimè est, in hujusmodi supplicatio- 16
nibus exprimere quantitatem filiorum, quos Orator, sive Oratrix de sacro fonte levavit; vel in Sacramento Confirmationis tenuit. Hæc enim expressio neque auget, neque minuit impedimentum, aut qualitatem gratiæ dispensationis; licèt aliqui contrarium putent; ita enim docet quotidiana praxis; cùm unica sit tantùm compaternitas; nam licèt olim, & usque ad tempus Pontificatus felic. record. Sixti Quinti semper exprimeretur quantitas præd. filiorum, si plures aderant, nihilominus Clemens Octavus, dum esset Datarius ejusdem Sixti, declaravit, unicam esse tantùm Compaternitatem, quamvis plures filii suscepti essent, & ita hodie servatur in his dispensationibus impetrandis, teste Garc. *de benef. part. 8. cap. tertio numer.* 78. licèt non rejiceretur supplicatio, si in ea ipsa filiorum quantitas exprimeretur, sic dicendo, videlicet, *Sed quia aliàs dictus Orator duos, aut tres, vel plures ipsius Oratricis filios, ex alio viro susceptos* (vel è contrà) *in Sacramento confirmationis tenuit, vel de Sacro fonte levavit*, sicut pluries vidimus.

Non enim ex eo, quòd plures filios Orator, sive Oratrix de S. fonte levavit, aut in Sacramento Confirmationis tenuit, putandum est, duplicem Compaternitatem, duplexque insurgere impedimentum ad contrahendum, sicut nonnulli proinde perperam autumant, etiam Curialium; cùm adhuc unica sit tantùm Compaternitas constituta: licèt secus dicendum sit, quando nimirum Orator Oratricis, Oratrix verò Oratoris prolem, ut suprà, tenuit, aut levavit: tunc etenim verè duplex Compaternitas, duplexque oritur impedimentum, ita ut uno per Apostolicam dispensationem sublato, aliud noscitur remanere, *c. pastoralis de privil. capit. ex tuarum, de auth. & us. pall.* ac propterea de utroque impedimento erit mentio facienda, *l. si domus tua, ff. de serv. urban. præd. l. l. si prius, ff. de aqua pluvia arcen. & aliis vulg. jur.* Felin. *in cap. nonnulli, num. 21. de rescrip.*

Neque verò id, circà taciturnitatem expressionis quantitatis filiorum, caret ratione, quia praxis est in ipsa supplicatione exprimi tantùm, Oratorem mulieris prolem ex alio viro susceptam, vel è contrà, levasse, vel respectivè tenuisse, & ob id dicendum, quòd appellatione prolis, non solùm plures filii, sed omnes, qui appellatione familiæ comprehenduntur, veniunt, ut probatur *in l. Officiales, in auth. statuimus, Cod. de Episcop. & cler.* & tam masculi, quàm fœminæ, *l. 1. ff. solut. matrim. l. fin. Codic. de bon. proscript. & leg. 1. ne rei clem. vel temp.* sicut etiam appellatione progeniei comprehenduntur omnes descendentes ex linea masculina tantùm, *l. fin. & ibi*, Bald. *Codic. de emancip. lib.* Et propterea dicitur, *prolem ex alio viro susceptam &c.* quia proles propriè dicitur, quæ ex nuptiis nata, secundùm Bart. *in Rubr. Codic. de privil. donat. in princip.*

CAPUT IX.

Praxis Dispensationis matrimonialis super impedimento criminis.

SUMMARIUM.

1 *Impedimentum criminis, ad duo reducitur, ut hic.*
2 *Copulæ natura requirit concursum copulatorum.*
3 *Impedimentum criminis quare statutum.*
4 *Et quomodo requirat adulterium, & fidem datam.*
5 *Si est occultum, dispensatur per Sacr. Pœnitentiariam.*
6 *Etiam super matrimonio contracto cum ipso impedimento.*
7 *Etiam sequuto effectu machinationis.*
8 *Nunquam vero datur in utroque foro dispensatio per Datariam, & quare.*
9 *Papa, omnia jura habet in scrinio pectoris.*
10 *Impedimentum criminis pro utroque machinante quam dispensationem requirat.*
11 *Et quid in machinatione cum veneno.*
12 *Veneno hominem occidere, plus est, quàm gladio extinguere.*
13 *Machinatio in mortem intelligitur cum effectu.*
14 *Affectus non punitur, nisi sequatur effectus.*
15 *Impedimentum criminis contrahitur à quocunque ex conjugibus.*
16 *Et sufficit ad id etiam consilium, sive mandatum.*
17 *Non autem ratihabitio.*
18 *Matrimonium contrahenti, vivente conjuge, quanam detur dispensatio.*
19 *Et sub qua formula.*

1 IMpedimentum criminis (quod inter cętera, etiam carnalem copulam exposcit) tanquam impediens, & dirimens matrimonium, ad duos modos, secundùm nostram praxim, reducitur; Unum videlicet, ubi adulterium, cùm machinatione in mortem alterius conjugis intervenerit, Alterum, ubi adulterium sequutum est, cùm fide data de contrahendo post obitum alterius, similiter conjugis absque tamen machinatione mortis alterutrius conjugis, veluti, quando quis, fide data, de matrimonio contrahendo, adulterium committit; vel de facto, cum adultera matrimonium contrahit; illius priore conjuge superstite, vel è contra; quia in utroque casu impeditur matrimonium contrahendum, & dirimitur contractum, ita habetur *in c. relatum*, 31. q. 1. dum dicit. *Relatum est aurib. Sanctorum Sacerdotum, quendam alterius uxorem stupro violasse, & insuper mœchæ vivente viro suo juramentum dedisse, ut post legitimi mariti mortem si supervixisset, duceret uxorem, quod & factum est. Tale ergo connubium prohibemus, & anathematizamus*; ex quibus satis apertè videtur, quòd ad hoc impedimentum incurrendum duo copulativè requiruntur, nempe, adulterium, ut etiam habetur *in c. fin. §. cæterum, de eo, quid dux. in matrim.* ac promissio de futu-
2 ro matrimonio contrahendo; quòd notat gl. *in c. significasti & gloss. in cap. si quis uxore vivente, in verbo, cognovit. eod. tit.* ex quo, natura copulæ requirit concursum copulatorum, & utramque partem veram esse, *l. si hered. ff. de condit. instit.* gl. & DD. *in cap. 2. de rescript.* Oldrad. *cons.* 162. *col.* 1. Bald. *cons.* 318. *in fin. volum.* 4. Castrens. *cons.* 44. *col.* 2. *vol.* 1. unde sola fides data, vel tantùm de facto contrahere, non impedit matrimonium uxore defuncta, nisi ad carnalem copulam sit processum; sicut etiam solum adulterium non obstat, *capit. significasti, de eo, qui dux.* unde quod dicitur *in capit.* 1. *& in capit. illud vero*, 31. *quæst.* 1. nimirum, nulli licere, ducere eam, quam polluit per adulterium ex præmissis juribus, intelligitur, si adulterium conjunctum fuerit vel cum promissione de contrahendo, vel cum machinatione in mortem conjugis.

Debetq; esse fides prædicta de matrimonio contrahendo, post mortem alterius conjugis, ut patet ex *dict. ca. re-
latum*, quòd quidem impedimentum, optima ratione sta- 3
tutum fuisse, deprehenditur; quia vivente propria conjuge, non debet quis dare fidem alteri mulieri, deducendo eam, post mortem uxoris, nam graviter peccat, cùm hoc modo præstet votum captandæ mortis, sicut enim non valet promissio beneficii vacaturi, *c. 2. de concess. preb.* ita nec promissio futuri matrimonii carnalis, Abb. *in d. c. si quis, n. 2. de eo, qui dux.*

Insuper, hæc duo, nempe adulterium, & fides data, de- 4
bet intervenire, constante priori matrimonio, aliàs enim non contrahitur hoc impedimentum *dict. c. fin.* unde ut ait Sanch. *l. 7. disp. 79. n. 5.* si copula, aut fides, sive matrimonium de præsenti, de facto initum, præcedant illud matrimonium, aut eo dissoluto per conjugis impedimentum, ut si fides data est vivente conjuge; ac copula post ejus obitum est habita, aut è contra, copula, eo superstite, fides autem, eo mortuo.

Requiritur etiam, quòd supradicta promissio sit aliquo 5
exteriori signo expressa, nam, si fiat aliquo actu interno, cum adulterio, non præstat impedimentum, id. Sanch. *n. 9.* Quodque sit reciproca, quia sufficit, si alter solus promittat, *Henriquez. l. 12. de matr. c. 4. n. 3.* necnon seriò, & ex animo: non autem ficta, aliàs enim non esset promissio. Dian. *tract. 4. de Sacr. matr. resol. 198.* Quare his non intervenientibus, absque aliqua dispensatione, poterit legitimè matrimonium contrahi.

Quia verò, primo modo nunquam datur dispensatio in 6
utroque foro, quando videlicet, non modo uterque, verùm etiam quando alter tantùm Oratorum in mortem machinatus est, quòd etiam servatur in Legatorum à latere, ac Nunciorum facultatibus, quibus, postquam Summus Pontifex, concedit, quòd cum quibusvis personis tertio, & quarto mixtim, etiam multiplicis Consanguinitatis, vel affinitatis gradibus invicem conjunctis, & quocunque impedimento publicè honestatis, justitiæ subdit, quòd valeant etiam dispensare cum his, qui per adulterium se polluerint; dummodò in mortem defuncti conjugis quicquam machinati non fuerint; propterea aggrediar tantùm praxim quoad posteriorem modum: super quo in dies dispensari videmus; pro qua dispensatione impetranda, ita supplicari consuevit, præposito hoc titulo, *Neutro machinante*, videlicet.

BEatissime Pater. Exponitur humiliter S. V. pro parte devotorum illius Oratorum M. & N. diœcesis N. Quod aliàs constante matrimonio inter ipsam Oratricem, & ejus virum prædefunctum, Oratores ipsi carnis fragilitate devicti; data sibi invicem fide de matrimonio inter se, post obitum Oratricis viri præfati, contrahendo, se carnaliter cognoverunt. Postmodum vero Oratricis vir prædictus (neutro tamen eorum in ejus mortem machinante) sicut Domino placuit, ab humanis decessit. Cùm autem, Pater Sancte, nisi matrimonium prædictum inter dictos Oratores contraheretur, dicta Oratrix diffamata, & innupta remaneret; graviaque exinde scandala possent verisimiliter exoriri. Cupiunt Oratores prædicti matrimonialiter copulari; sed stante impedimento, &c. Supplicant igitur humiliter E. S. V. &c. quatenus, cùm eisdem Oratoribus, quòd impedimento, ex præmissis proveniente hujusmodi, non obstante, matrimonium inter se publicè, &c. dispensare. Prolemque conceptam, susceptam post obitum viri prædicti, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo, dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus præmissis &c.

Hæc quidem dispensatio in utroque foro conceditur, quando impedimentum hujusmodi est publicum: Si verò fuerit occultum, & Oratores publicè tractarunt de matrimonio inter se contrahendo, ad evitanda scandala, quæ oriirentur, nisi illud contrahatur; recurritur ad officium S. Pœnitentiariæ, quæ committit discreto viro Confessori per Oratores eligendo, quatenus eos, à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas præter præmissa incurrerunt, adulterio & excessibus hujusmodi absolvat; injuncta inde eis pro modo culpæ pœnitentia salutari, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Demum, dummodo impedimentum prædictum occultum sit, & nisi matrimonium contrahatur, pericula immineant scandalorum; aliudque canonicum non obstet, cum eisdem Oratoribus, quòd præ-

præmissis non obstantibus, matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentini contrahere, & in eo postmodum remanere licitè possint, misericorditer dispenset, Prolem suscipiendam (non tamen ex adulterio conceptam) exinde legitimam nunciando, in foro conscientiæ, & in ipso actu sacramentalis confessionis tantùm, & non aliter, &c.

Si verò Oratores cum prædictio impedimento, antequam, cùm eisdem fuerit dispensatum, jam matrimonium contraxerunt, committitur similiter Confessario, qui dictos Oratores, dummodo impedimentum prædictum occultum sit, & separatio inter eos fieri non possit absque scandalo; & ex cohabitatiooe de incontinentia probabiliter timendum esse, ei visum fuerit, & absolvat; ac cum eisdem, ut matrimonium inter se de novo, secretè, illis de nullitate prioris consensus certioratis &c. dispenset.

Pro hac nostra praxi, sciendum est, quòd dum esset major Pœnitentiarius Julius Antonius Cardinal. Sanctæ Severinæ, facto verbo cum Summo Pontifice, quid faciendum in Pœnitentiaria, quando supplicatur pro dispensatione in foro conscientiæ, de contrahendo, cùm his, qui constante matrimonio legitimo se cum adulterio carnaliter cognoverunt, & dederunt fidem ad invicem, & postmodum in necem viri, vel mulieris conspiraverunt, & effectum consequuti sunt, ipse Pontifex respondit, quòd, re bene examinata in Signatura Pœnitentiariæ, si visum fuerit, causas adesse legitimas, concedatur dispensatio in foro con-
7 scientiæ : quam quidem facultatem postmodum Paulus V. concessit Cardinali Burghesio, etiam Majori Pęnitentiario, negotio non communicato in prædicta Signatura.

In utroque autem foro, si fortè contingat, quòd alter Oratorum, sive uterque in mortem suorum conjugum, sive alterutrius ipsorum machinatus fuerit, omni spe obtinendæ dispensationis omninò destitutus remanet; dùm
8 nunquam visum fuerit ita dispensatum per Datariam, quæ ad unguem servat dispositionem textus in *d. ca. si quis marito*, 31. *q.* 1. ubi habetur, quòd si fortè vir, aut mulier, virum, qui mortuus fuerat, occidisse notetur, aut propinquitas, vel alia quælibet actio criminalis impediat, quod si probatum fuerit, sine ulla spe conjugii remaneant perpetuò, cùm pęnitentia. Nec immemor sum, tempore Pontificatus fel. record. Clementis VIII. quosdam potentissimos Oratores supplicasse eidem Clementi pro hujusmodi dispensatione pro utroq; foro, super hoc impedimento, altero tantum machinante; & cùm fuisset sibi prorsus hæc dispensatio denegata, fuit per Oratorem, præsentem in Romana Curia, allegatum exemplum veteris testamenti, nempè quod David machinatus fuerit in morte Uriæ, & Bethsabeæ uxorem ejus, cùm qua priùs adulteratus fuerat, in uxorem accepit: at idem Clemens qui prudentia, integritate legum, & literarum scientia, nulli secundus extitit, præcipuè, cùm Papa omnia jura in scrinio pectoris habeat, *c. 1. de constit. in 6.* cùm in promptu habuisset gl. *in cap. si qua mulier.* 31. *qu. 1.* unde desumptum fuit supradictum exemplum, statim respondit, cum eadem gl. nempe, quod multa permittebantur in veteri testamento causa infirmitatis, quæ hodie non permittuntur, sicut libellus repudii olim permittebatur, qui hodie prohibetur, ut ait Sanch. *lib. 7. disp. 78.* tunc non erat impedimentum ab Ecclesia statutum: sicque nullo modo voluit supradictam dispensationem concedere; nam ex illius confessione facillimè præberetur occasio captandæ mortis *capit. ne captanda*, ibi, *ne captandæ alienæ mortis occasio ex benignitate gratiarum Sedis Apostolicæ tribuatur*, *de præb. in 6.* & id. Sanch. *dict. disput. 78. numer.* 1. nil atrocius in conjugio reperitur, quam insidias parari, vel dari ansam parandi vitæ alterius conjugis; cùm uterque conjux arctissimo, ac summo amicitiæ vinculo devinciri debeat.

9 Quare, si causa urgentissima adest, recurrendum erit pro oportuno remedio ad officium ejusdem Sacræ Pęnitentiariæ, ut dictum est, quæ exempli gratia, pro muliere tantùm machinante, mandabit Confessario eligendo, ut eam à supradictis omnibus, ac adulterio, homicidio, & excessibus hujusmodi, absolvat: injuncta inde ei pro modo culpæ, gravi, & longâ quæ saltem per annum duret, pęnitentia salutari, & orationibus; ac pro modo facultatum, eleemosynis, etiam ad celebrandum aliquem numerum missarum pro anima occisi; necnon frequentia sacramentalis confessionis; singulis scilicet mensibus, ut minimum, semel, vel sæpius, prout animæ suæ saluti expedire Confessor judicaverit; quòdque hæredibus occisi, & aliis, quibus ille, dum viveret, subvenire forsan solebat, satisfaciat, & subveniat in eo, in quo tenetur; cautè tamen, ne se prodat, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Demùm, dummodo impedimentum ex pręmissis proveniens, occultum sit, & planè ignoretur, quòd mors dicti mariti inde sequuta sit, & separatio inter Oratricem, & dictum virum fieri non possit absque scandalo; ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter timendum esse, eidem Confessori videatur, cùm eadem Oratrice, ut, dicto viro de nullitate prioris consensu certiorato; sed ita cautè ut delictum suum prodere non cogatur, matrimonium cùm eadem, & uterque inter se, de novo secretè, ad evitanda scandala, contrahere; prolem legitimam decernendo; &c.

Si autem uterque machinatus fuerit, veluti in mortem 10
viri, utrique præscribitur pęnitentia salutaris, veluti, ut singulis sextis feriis per annum jejunent, & pro anima occisi, per annum, in tribus diebus cujuslibet hebdomadæ orent; certasque orationes eis à Confessario, prout eorum captu præscribendas, genibus flexis recitent, & si facultatem habent, quinquaginta missas, vel alium numerum, juxta hujusmodi facultatem, pro anima occisi celebrari faciant; injuncta, etiam frequentia Sacramentalis confessionis, &c. quòdque hæredibus occisi, &c. ut supra.

Quandoque etiam imponitur gravior pęnitentia, juxta 11
qualitatem delicti, immò & denegatur dispensatio per ipsam Pęnitentiariam, vel cum maxima difficultate conceditur, præsertim si Oratores veneno machinati sunt in mortem conjugis; nam tunc discutiuntur causæ in plena Signatura ipsius Sacræ Pęnitentiariæ; an illæ, quamvis gravissimæ, debeant admitti, vel ne; quòd credo id procedere ex quo, ut dixit glos. *instit. de publ. jud. §. eadem lege*, *in verbo*, *ve-
nefici*, plus est, hominem veneno occidere, quàm gladio 12
extinguere, per tex. *in l. 1. C. de malef.* Ratio enim est, quia occidens veneno, proditoriè id agit, ut ille se defendere non possit; quòd secus est in eo, qui gladio occiditur, cùm se tueri possit, unde dixit Bald. *in l. nemo clericus*, *C. de sum. Trinit. & fid. Cathol.* quod venenans aliquem dicitur ipsum proditoriè occidere, Grammat. *cons. 36. numero secundo*.

Et in quocunque casu machinationis, ad effectum pe- 13
tendi dispensationem prædictam, intelligendum est machinationem intervenisse, cum effectu; quòd si in supplici libello id fuerit omissum, suppletur per Officiales ipsius Sacræ Pęnitentiariæ; quia licèt conatus, sive attentatio ad delinquendum, debeat puniri, etiam si fuerit secutus effectus, *vulg. jur. &c.* attamen de generali consuetudine, non punitur affectus, neque conatus, sive attentum, nisi sequatur effectus Alex. *cons. 15. num. 2. lib. 1. & cons. 140. num. 2. lib. 2.* & ita in causa veneni judicatum fuisse, testatur id. Grammat. *dec. 2. n. 8. & inter cons. crimen. diu cons. 92. n. 10. lib. 1.*

Si enim machinatio non fuerit suum sortita effectum, 14
volentes contrahere matrimonium nulla indigent super hoc dispensatione, quod patet in *dict. c. si quis vivente*, *ibi*, *nisi fortè vir*, *aut mulier virum*, *qui mortuus fuerat*, *occidisse notetur*, quæ verba sunt intelligenda cum effectu, *cap. intelligentia de verb. sign. l. 3. §. hæc verba*, *ff. de neg gest. Marius Antonin. variar. res. lib. 1. resol. 4. n. 9.* & tenet gl. *in cap. super hoc*, *in verb. machinata*, ubi dicit, hoc intelligi debere cum effectu, aliàs enim non impeditur matrimonium; quòd quidem optima ratione statutum fuisse creditur, quia, cum hoc sit impedimentum juris positivi, non debet ita taxari, ut restringatur facultas contrahendi matrimonium contra dispositionem juris divini, *arg. capit. licet ex quadam*, *de test.* Abb. *in capit. super hoc*, *de eo. qui dux*.

Nihilque refert, ad hoc impedimentum inducendum, an vir in uxoris, vel uxor in viri mortem machinetur, id. Sanch. *lib. 7. disp. 78. numer.* 8. Majol. *de irregul. lib. 3. cap. 25. numer. 17. vers. idem quoque erit*, & alii, qui indistinctè tenent, hujusmodi impedimentum incurri, quoties alter conjux in alterius conjugis mortem machinatur; pro-
ut etiam in praxi apud Romanam Curiam servatur in peti- 15
tione, & concessione dispensationis super hujusmodi impedimento.

Sicut etiam sufficit, ad illud contrahendum, sive consi- 16
lium,

lium, sive mandatum ad cooperandum morti conjugis; quia attenditur machinatio, qualiscunque illa sit, Ugol. *de Sacrament. matrimon. cap. 19. numer. 19.* Eman. Sa in *aphoris. confes. in verb. matrimonium, de impediment. matrim. num. 7.*

17 Ratio autem occisionis alterius conjugis cum adulterio non constituit hoc impedimentum; nam; licèt illa æquiparetur mandato, *cap. ratihabitionem, de regul. jur. in 6. l. ratihabitio, ff. eod.* Ludovis. *decis. 295. num. 4.* quandoquidem consideranda sunt jura, loquentia de hoc impedimento, quæ volunt, ut nullo modo possint, quoad hoc, convenire, ratihabitio cum machinatione, quæ dicitur occulta insidiatio; & in casu nostro illa propriè dicitur, quando maritus vitæ uxoris insidiatur, & è contra; quia tunc tantùm dicitur machinari in mortem, *dict. cap. super.* Unde, præmissis cessantibus, liberè remanet facultas contrahendi, absque aliqua dispensatione.

Quandoque autem contingit, virum vivente priori conjuge, aliud matrimonium cum alia contrahere, de quo habemus integrum titulum *de eo, qui duxit in matrim.* & hic requiritur omninò dispensatio, saltem de stylo Curiæ, cùm uno defuncto conjuge, velint Oratores in secundo matrimonio contracto remanere, etiam si alter contrahentium id impedimentum ignoraret: & hæc servantur in notoria praxi, de qua testatur idem Mar. Antonin. *dict. libr. primo resolut. 112. casu 52. qui in fin.* ait, ita ex Urbe venisse responsum: unde defuncta postmodum ipsa priori conjuge, vel è contra, fit recursus ad Summum Pontificem, qui non aliter super hoc dispensat, nisi negotio plenè discusso in Sacra Congregatione Sanctæ Inquisitionis; & tunc dantur literæ tenoris sequentis, vel alias, juxta facti qualitatem.

A tergo *Dilecto filio Didaco de Roblado, laico Cæsaraugustan. diœcesis* Intus verò.

18 U*Rbanus Papa VIII. Dilecte fili Salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecisti, Quod tu aliàs cognitas tunc in humanis agentem, Angelam N. mulierem Viglevanen. diœcesis uxorem tuam, defunctam esse, matrimonium cum dilecta in Christo filia Iosepha muliere Zamoren. in Civitate Salamantin. publicè, servata forma Concilii Tridentini contraxisti, illudque in facie Ecclesiæ solemnizasti, & carnali copula consummasti. Et deinde certioratus, dictam Angelam tunc superstitem esse, in eadem carnali copula perseverasti. Postmodùm verò, certo nuncio de dicta Angela obitu accepto, sponte te Tribunali Sancti Officii Inquisitionis hæreticæ pravitatis, in Civitate Neapolitana coram Ordinario, præsentasti; & facta abjuratione de vehementi hæresis suspicione, absolutus fuisti. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, Tu, de opportuna dispensationis gratia, per nos tibi providere, & aliàs tuo statui consuli summopere desideres. Nobis propterea humiliter supplicari fecisti, ut tibi desuper opportunè; ut infrà providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, te specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis &c. Censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, De Venerabilium, Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium in Universa republica Christiana, adversùs hæreticam pravitatem generalium Inquisitorum, à Sede Apostolica specialiter, deputatorum, Consilio, Tecum, ac Iosepha prædicta, quòd præmissis hujusmodi, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque nequaquam obstantibus, matrimonium, stante morte dicta Angela (dummodo in ejus necem, nec tu, nec dicta Iosepha machinati sitis) inter vos de novo, publicè servata forma dicti Concilii, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eis postmodùm remanere liberè, & licitè valeatis, Apostolica authoritate tenore præsentium, dispensamus. Prolem ex dicta Iosepha, post obitum prædictæ Angelæ conceptam, & susceptam, ac suscipiendam exinde, legitimam nunciando. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris, Die 23. Septembris 1636. Pontificatus nostri Anno Decimoquarto.*

M. A. Maraldus.

At ubi Oratores similem petant dispensationem, nec asserant se alicui Tribunali Sanctæ Inquisitionis sponte præsentasse; dantur sibi literæ, Ordinario directæ; qui, prævio examine super intentione, & credulitate, ac abjuratione de vehementi; imposita sibi pœnitentia salutari, & parito judicato; & dummodo non sint præventi indiciis in aliquo Tribunali Inquisitionis hæreticæ pravitatis, dispenset.

Pro eo autem, qui vivente uxore, matrimonium cum alia, quæ prioris matrimonii conscia erat, de facto contraxit, & consummavit, mortuaque prima uxore (neutro tamen in ejus mortem machinante) tàm vir, quàm mulier petunt absolvi, & secum dispensari, ut in secundo dicto matrimonio remanere possint, cùm casus fuerit occultus, consuevit per officium S. Pœnitentiariæ committi Discreto viro Confessori, quatenus Oratores ipsos à quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrerunt, adulterio, & excessibus hujusmodi absolvat, injuncta eis pœnitentia salutari, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda: Et dummodo præmissa occulta sint, aliudq; canonicum non obstet, cum eisdem Oratoribus, de nullitate prioris consensus certioratis, quòd præmissis non obstantibus, matrimonium inter se, de novo, secretè, ad evitanda scandala, contrahere valeant, dispenset, & hoc modo plures vidimus concessas, etiam in utroque foro dispensationis, quando casus est publicus.

CAPUT X.

Praxis Dispensationis Matrimonialis super impedimento voti.

SUMMARIUM.

1 *VOti definitio proponitur.*
2 *Voluntas sola sufficit ad obligationem voti in foro conscientiæ.*
3 *Voti appellatione intelligitur de simplici.*
4 *Votum variis modis tollitur.*
5 *Dispensatio circà votum quid sit.*
6 *Voti commutatio, seu dispensatio causam requirit.*
7 *Voti impedimentum potest contingere publicum, & occultum.*
8 *Formula commutationis voti pro utroque foro.*
9 *Alia pro foro conscientia tantum.*
10 *Et plures casus commutationum proponuntur.*
11 *Voti declaratoria, ob infirmitates, & illius formula.*
12 *Voti in pœnam commutatio quomodo concedatur.*
13 *Voti dilatio quando concedenda. Plures proponuntur casus.*
14 *Nunquam denegatur, causa legitima existente.*
15 *Prorogatio ad accedendum ad Urbem ob clerici percussionem.*
16 *Absolutionis formula pro defuncto.*
17 *Impedimenta temporalia, quæ excusent ab accessu ad Urbem ob Clerici percussionem, vel ob aliud delictum.*
18 *Et quanto tempore durent.*
19 *Illis cessantibus, est accedendum sub pœna reincidentiæ.*
20 *Sic etiam si quis in mora.*
21 *Tempus à jure non expressum remittitur judicis arbitrio.*
22 *Absolutio regulariter non Ordinario, sed Confessario committitur pro casu occulto.*
23 *Et quid, quando Orator neque ad Urbem, neque ad Ordinarium valet tutò accedere.*
24 *Et quando ob delictum publicum committatur Confessario.*
25 *Dispensare potest Papa cum promotis ad Sacros ordines, matrimonium contrahant.*
26 *Necnon cum Religiosis super voto castitatis.*
27 *Et plura de hac re afferuntur exempla.*

28 *Ho-*

28 *Hodie tamen non ita passim hæ dispensat. conceduntur.*

29 *Et an sic dispensati teneantur ad horas canonicas recitandas.*

30 *Clausula literarum commutationis votorum declarantur.*

31 *Pœnitentiaria Apostolica omnes literas gratis concedit.*

32 *Ejusdem Pœnitentiariæ Ordinatio novi status proponitur.*

33 *Dantes, & recipientes pro literis gratiæ, & justitiæ, quomodo puniantur.*

34 *Et quomodo Officiales Romanæ Curiæ, aliquid, extra taxas, exigentes.*

SI quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis, & stulta promissio; sed quodcunque voveris, redde. Multoque melius est, non vovere, quàm post votum promissa non reddere, ait *Ecclesiast. cap.* 5. At verò, ubi justa subest causa, non dedignatur Summ. Pontifex votum hujusmodi dispensando commutare. Antequam tamen descendamus ad
1 hujusmodi praxim, præmittendum est, quòd votum est alicujus boni cum deliberatione facta promissio, vel Deo facta pollicitatio text. *in cap. de viduis*, 27. *qu.* 1. ac propterea est omninò servandum, ut habetur, etiam in Ps. *Vovete, & reddite, &c.* aliàs enim, melius est non vovere, quàm votum non solvere *cap. scimus* 12. *qu.* 1. ubi dicitur, quòd qui Domino est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem, sed præmium sibi acquirat. Gravius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem perceperunt, & votum non perfecerunt, &c. aut in malis vitam finierunt, quàm illi, qui vitam sine voto finierunt, aut sine fide mortui sunt, & tamen bona egerunt opera.

2 Ad obligationem autem voti in foro conscientiæ sufficit sola voluntas, & propositum sine prolatione verborum gl. *in c. sufficit* 37. q. 2. facit tex. & gl. *in c. literarum de voto*, & gl. *in c. neque viduis* 22. q. 1.

3 Et appellatione voti, in dubio intelligitur, de simplici, ut in *cap. rursus* ibi, *cum simplex votum ad Deum non minus obliget, quam solemne, & in c. meminimus, qui cler. vel voven.*

4 Quonam modo illius vinculum tolli possit, dicimus quòd variis modis tollitur; nempè, irritatione, commutatione, redemptione, dispensatione, & cessatione: attamen, quoad ea, quæ ad nostrum institutum pertinent, hìc videndum est, quid sit dispensatio circà votum? Et respondetur, quòd nihil aliud est, nisi subsidium à voto in casu, ubi vovendi ra- 5
tio cessat, eximere; ac ei contra votum vivendi licentiam tribuere; & secundùm Sot. *l. q. ult. art.* 3. requiritur spiritualis authoritas.

In illius verò commutatione, seu dispensatione requi- 6
ritur causa; nam aliàs, taliter dispensatus, non erit tutus quoad Deum, gl. *in c. non est, de vot. & vot. redempt. & gl. in c. quanto, de offic. ordin.* ait, quòd licèt quis absolvatur à juramento per Papam, tamen, nisi subsit justa, & vera causa, non erit tutus quoad Deum, facit etiam gl. *in c. monachi vagantes*, 17. q. 1.

Quænam autem sint causæ, quæ requiruntur ad voti commutationem, & dispensationem, satis patebit in decursu hujus praxis; quia, secundùm hodiernum stylum, illius formulas infra subnectam.

Impedimentum hoc dupliciter contingere potest, uno 7
modo, si fuerit publicum, & tunc egent Oratores dispensatione cum commutatione pro utroque foro, quæ per Datariam Apostolicam est concedenda.

Altero verò modo, cum fuerit occultum, & tunc concedi- 8
tur id per officium S. Pœnitentiariæ, in foro conscientiæ tantùm, ut infra dicemus; & cùm frequenter utroque modo concedatur, variique sint casus requirentes dispensationem, & commutationem, operæ pretium esse duxi, eos hìc ordinata serie, subjicere.

Sed quia in principio hujus praxis dispensationum matrimonialium, inter cœtera impedimenta, tàm impedientia, quàm dirimentia, super quibus concedi consuevit dispensatio, adest impedimentum voti, quod tamen ad effectum dirimendi, intelligitur de solemni, ut aliàs diximus; propterea, cùm super eo non detur dispensatio, nisi eo modo, quo per transennam tetigimus, etiam quoad ipsam praxim tractabimus hìc de commutatione, & dispensatione simplicium votorum, quæ tantùm matrimonium contrahendum impediunt: unde in pluribus casibus, & ex diversis causis hujusmodi commutationes conceduntur.

Primus modus est, si Orator, qui vovit castitatem, non valeat stimulis carnis resistere; votumque hujusmodi eum emisisse, sit publicum: ac propterea literæ debeant in utroque foro expediri, illæ non aliter, quàm sequenti modo, concipiuntur, videlicet.

ALexander Episcopus servus servorum Dei. Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, salutem, & Apostolicam benedictionem. Circumspecta Sedis Apostolicæ benignitas, fidelium quorumlibet statui consulere, & interdum vota ab eis emißa, in alia pietatis opera commutare consuevit, prout in Domino conspicit salubriter expedire. Exhibita siquidem nobis pro parte dilecti filii N. N. laici Neapolitan. Civitatis, vel diæcesis, petitio continebat. Quòd alias dictus N. Deo vovit, se castitatem servaturum. Cùm autem sicut eadem petitio subjungebat, dictus, N. ita stimulis carnis agitetur, ut continentiam servare poße non speret; ac propterea matrimonium contrahere desideret. Quare pro parte ejusdem N. fuit nobis humiliter supplicatum, ut sibi in præmissis opportunè providere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, certam de præmissis notitiam non habentes, ipsumque à quibusvis, &c. & absolutum fore censentes; hujusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni tuæ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus constito tibi legitimè de præmissis, votum prædictum dicto N. ad hoc, ut matrimonium semel dumtaxat legitimè contrahere possit, in frequentiam Sacramentalis confessionis peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, semel, vel quoties tibi videbitur, ac in alia pœnitentiæ opera per te injungenda, inter quæ sint etiam aliqua, quæ quotidie facere teneatur, ad eum finem, ut ea adimplens, meminiße semper possit obligationis, quâ hujusmodi voto adstringebatur, prout secundùm Deum, ipsius animæ salutis expedire judicaveris, secumque desuper dictum votum, dispensando, dicta authoritate, commutes. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quòd si dictus N. mulieri, cum qua contrahet, supervixerit, maneat postea cælebs, & eodem voto, ut priùs, obligatus. Dat. Romæ, &c.

10 Petitur etiam in foro conscientiæ tantùm ab eadem Sacra Pœnitentiaria commutatio hæc, quæ Confessario committitur, ut sit ita, ac Oratorem, audita illius confessione, stimulus carnis adeò agitatum, ut maximè dubitet continere posse, & propterea de illius incontinentia probabiliter timendum esse, per diligentem examinationem, ac post monita, & consilia opportuna illi præstita, idem Confessor repererit, eundem Oratorem, quatenus sibi videatur, à mutatione propositi absolvat, injuncta pœnitentia salutari; sibique votum prædictum, ad hoc, ut matrimonium legitimè contrahere possit dispensando commutet in frequentiam Sacramentalis confessionis peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimum, semel, vel quoties Confessori prædicto videbitur, & in alia pœnitentiæ opera, per eum injungenda, tamdiù duratura, quamdiù commutationi præfatæ locus erit, inter quæ sint etiam aliqua pietatis, quæ quotidie facere teneatur &c. Et cum eodem Oratore, ut matrimonium sic contrahere, & in eo postmodum debitum conjugale exigere, & reddere licitè possit, misericorditer dispenset &c. Ita quòd si uxori, cui conjungetur, supervixerit, castitatem servet, utpotè eodem voto obligatus, ut priùs. Quòd si unquam extra matrimonium fornicatus fuerit, aut matrimonium absque nova dispensatione con-

contraxerit, intelligat, se contra votum facere; & debitum conjugale exigere non posse, & ita illum moneat.

22 Secundus casus, Cùm quis vovit Religionem, & ob eosdem stimulos carnis non sperat continenter vivere posse, ad effectum itidem contrahendi matrimonium committitur Confessario, eo modo, quo supra dictum est, qui inter cœtera opera Oratori injungenda, injungat etiam aliqua Religionis; quam ingressurus esset, quæ quotidie facere teneatur &c. ad eum finem &c. ut supra.

Tertius casus, Cùm mulier, quæ voverat castitatem, sit, verbi gratia, orbata, patre, habeatque matrem pauperrimam; ac propterea committitur Confessario, ut si ita est, ipsaque Oratrix habeat matrem, & utraque pauper sit, ex proprio labore victum quærens, eandem Oratricem à mutatione propositi, quatenus sibi videatur, absolvat &c. addito etiam, ut si viro supervixerit, eodem voto teneatur ut prius.

Quartus casus, Cùm mulier, quæ vovit Religionem, non habeat dotem sufficientem, cum qua in Monasterio recipiatur; tunc enim mandatur Confessario, quatenus, audita illius Sacramentali confessione si diligenti habita perquisitione, invenerit ita esse dictamque Oratricem adeò pauperem, ut eleemosinam, quàm pro ingrediendo Religionem non habeat, neque spem esse de proximo, quod illam honestè acquirere possit, & sine ea non recipi; (si narretur etiam, quòd sit stimulis carnis agitata additur) si in sæculo maneat, periculum esse incontinentiæ, eandem Oratricem à mutatione propositi, absolvat; ut supra &c.

Quintus casus, Cùm mulier emiserit votum de non nubendo, sitque forsitan juvenis, formosa, parentibus orbata, aut ex alia causa petit illius commutationem.

Sed hic pro ista praxi non incongruum visum est, prius breviter videre, An votum non contrahendi matrimonium sive perpetuò abstinendi à nuptiis, sit idem, quod votum castitatis, sed hoc satis deprehenditur ex usu & stylo Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ, licèt enim Cajetan. *in opusc. tom. 3. tract. 11. qu. 1.* quem refert Azor. *institut. moral. lib. 12. cap. 19. vers. 5. quæritur*, teneat id votum idem esse, quòd votum castitatis, adeò ut, sicut solus Papa potest quem solvere à voto castitatis, ita etiam à voto non nubendi, cœteri verò scribentes negant hujusmodi votum esse Summo Pontifici reservatum: ea quidem ratione, quia non est simpliciter votum castitatis; ex quo si quis post votum de non nubendo, peccat cum muliere, non propterea agit contra votum castitatis: nam votum emissum est de matrimonio non contrahendo; quare talem voventem potest Episcopus ab ipso voto absolvere; hujus sententiæ sunt *Sot. 4. distin. q. 4. ad fin.* Angel. *verbo, votum*, Rosell. *verb. impedimentum, 5. n. 1.* & cæteri relati per eundem Azor. *loc. citat.* præsertim Navar. *in man. c. 12. num. 76.* qui ibi testatur ita sequi prætorium Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ, ad quam licèt sæpius recurratur pro commutatione hujusmodi voti, tamen declarat ipsa in d. commutatione, illud non videri Sedi prædictæ reservatum; tunc enim committitur Confessario, quatenus à mutatione propositi, quatenus sibi videatur, absolvat injuncta ei pœnitentia salutari; sibique votum prædictum de non nubendo (licèt ex narratis non appareat Sedis Apostolicæ reservatum) in illa pœnitentiæ operæ perpetua, per ipsum Confessorem injungenda, prout secundum Deum &c. ut supra.

Sextus casus, Cùm vir uxoratus, constante matrimonio castitatem voverit, & ad effectum petendi debitum conjugale petit sibi votum hujusmodi commutari: nam mandatur Confessario, ut audita Oratoris confessione, si de continentia ipsius, probabiliter timendum esse, repererit, illum mutatione propositi absolvat, injuncta ei pœnitentia salutari; sibique votum prædictum, ad hoc tantùm, ut à sua uxore debitum conjugale exigere possit dispensando commutet, opera, tamdiù duratura, quamdiu commutationi præfatæ locus erit; prout secundum Deum &c. Et si Orator uxori supervixerit, castitatem servet ut prius.

Septimus casus, Cùm quia in juvenili ætate constitutus voverit castitatem servare, & per aliquod tempus, puta decem annorum, votum servavit, postmodum verò ob stimulos carnis, diffidat vivere continenter; quia pariter committitur Confessario, ut audita illius confessione, sit de illius incontinentia probabiliter timendum, per diligentem ipsius Oratoris examinationem; ac post commemoratam ei tot annorum cum Dei gratia victoria, adversùs inimici tentationes, quando ætate, & spiritus viribus imbecillior erat, ac post monita, & consilia opportuna illi præstita, invenerit, eundem à mutatione propositi absolvat, ut supra.

Octavus casus, Cùm Orator aliàs obtinuerit dispensationem, & commutationem Voti Religionis cum clausula. *Dummodo vitam cœlibem ducat*; sed quia continenter vivere non potest, cupit matrimonium contrahere; ac propterea committitur Confessario, ut si de ipsius Oratoris incontinentia probabiliter timendum erit, eidem cælibatum prædictum, in alia pœnitentiæ opera commutet: ac cum eodem (salvis tamen alloqui cæteris omnibus; quæ illi in commutatione præfata injuncta fuerunt) ut matrimonium servata forma Concilii Tridentini, legitimè contrahere, & in eo postmodum remanere valeat, misericorditer dispenset.

Nonus casus, cùm quis voverit ingredi particulare monasterium; sed cùm in eo non potuit recipi, putans se liberatum esse à voto matrimonium contraxit; unde mandatur Confessario, ut si ita est, ac religiosi Superiores, ad quos spectabat recipere, Oratorem recusaverint, vel admittere noluerint, eundem, audita confessione, voto prædicto satisfecisse, declaret in foro conscientiæ tantùm.

Decimus casus. Datur etiam declaratoria voti, puta religionis, cum commutatione voti castitatis pro Oratore, unico filio patris sui, stimulis carnis agitato, qui religionem ingredi vovit, & castitatem servare juravit; sed facta diligentia; ob infirmitates, quas patitur, non fuit receptus. Quo casu committitur Confessario, ut audita Oratoris confessione, voto religionis, seu juramento prædicto, satisfecisse, & ad illius observantiam ulteriùs non teneri, nunciet & declaret. Quo verò ad votum castitatis, si ipsum Oratorem talem verè esse, ac juvenem, & stimulis carnis adeò agitatum, ut maximè dubitet continere posse, & propterea de illius incontinentia probabiliter timendum esse &c. ut in priori formula voti castitatis.

Undecimus casus. Si Orator infirmitatibus oppressus, stimulisque carnis agitatus, petat commutationem voti castitatis, ad effectum contrahendi matrimonium nam mandatur confessario, ut si ipse Orator adeò infirmitatibus & doloribus, stimulisque carnis vexetur, ut propterea austeritates religionis ferrè non possit, & si in sæculo remaneret, periculum sit de illius incontinentia &c. dispenset, ut supra.

Si verò Orator post votum castitatis emissum matrimonium, tunc petenda erit etiam ab eodem Officio Sacræ Pœnitentiariæ, absolutio ab illius transgressione, quæ committi etiam consuevit Confessario, quatenus Oratorem ipsum ab hujusmodi transgressione absolvat, injuncta ei pœnitentia salutari: ipsumque, si aliud non obstet canonicum, in dicto matrimonio remanere, & debitum conjugale reddere posse, & debere declaret: Et nihilominus, si de ejus incontinentia probabiliter timendum esse, sibi visum fuerit, cum eodem ut idem debitum etiam exigere licitè valeat, misericorditer dispenset &c. Ita quòd si uxori supervixerit, eodem voto teneatur, ut prius, & ita illum moneat.

Idemque erit, si Oratori, cui in commutatione voti religionis fuerit injunctus cælibatus, & matrimonium nihilominus postea contraxit: nam eo modo, quo supra dictum est, conceditur sibi absolutio ab hujusmodi transgressione, injuncto etiam, ut si uxori supervixerit, vitam cælibem ducere teneatur.

Quia verò aliæ sunt commutationes votorum, etiam religionis, quæ adhuc frequenter ab ipsa Sacra Pœnitentiaria emanant, non incongruum visum fuit hic, aliquos ex frequentioribus casibus subnectere; quorum eundem ordinem prosequendo.

Duodecimus casus. Cùm laicus vovit ingredi religionem & propter infirmitates, quos patitur, non sperat posse sustinere illius onera: Unde committitur confessario, quatenus si ita est, ac Oratorem, audita prius illius Sacramentali confessione, propter infirmitates hujusmodi, à quibus non sit spes illum de proximo liberatum iri, onera religionis sufferre non posse, repererit, eundem Oratorem à mutatione propositi, absolvat hac vice, in forma Ecclesiæ

con-

confiteri, injuncta ei pœnitentia salutari, sibique votum prædictum, dummodò vitam cælibem ducat in frequentiam Sacramentalis confessionis peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut nimirum semel, vel quoties sibi videbitur, & in alia pœnitentiæ opera, per eundem confessorem injungenda, inter quæ sint etiam aliqua religionis, quæ quotidie facere teneatur, ad eum finem &c. ut dictum est supra in commutatione voti castitatis, usque ad illa verba, *& non aliter, neque ullo alio modo*.

Tertiusdecimus casus. Si presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus religionem vovit, fueritque debilis complexionis; ac propterea non potest sustinere onera d. religionis; quo casu mandatur Confessario, ut si ita est, ac Oratorem (audita ejus confessione) adeò debilis esse complexionis, ut idcircò religionis onera sufferre non possit, neque spem esse, quòd de proximo ita convalescat, ut religioni aptus esse queat, invenerit; eundem Oratorem à mutatione proposíti, quatenus sibi videatur absolvat; injuncta pœnitentia salutari; sibique votum prædictum in frequentiam Sacramentalis confessionis peccatorum suorum, singulis scilicet hebdomadis semel, vel quoties eidem confessori videbitur, & in alia pœnitentiæ opera ab eo, Oratori injungenda, partem videlicet earum pœnitentiarum, quas Regulares Ordinis, quem vovit, vel, si vovit religionem in genere, ingressus fuisset, ex præscripto ipsius Ordinis in abstinentiis, vel jejuniis, aut interioribus indumentis, subire solent; inter quæ sint etiam aliqua, quæ quotidie facere teneatur, ad eum finem &c.

Potest etiam peti & concedi eodem modo, commutatio hæc pro Oratore quinquagenario, seu sexagenario, ac valetudinario, ut dictum est suprà, pro Oratore laico; & quoad ætatem, notandum est, quòd consultus fel. record. Gregorius XIII. per D. Regentem Sacræ Pœnitentiariæ, super commutatione voti religionis, ob ætatem quinquagiota annorum, concessit ut illa ætas, etiam sola, absque eo, quòd aliàs apponatur clausula, quòd non possit sufferre onera ipsius religionis, propter debilem complexionem, sufficiat ad commutationem voti, & ita servatur.

Decimusquartus casus. Cùm quisjam susceperit habitum religionis, ac postmodum ob supervenientem infirmitatem, & debilem complexionem, illum dimisit; nam etiam tunc committitur Confessario, ut si Orator neque expressam, neque tacitam professionem emiserit, necnon eundem adeò debilis complexionis esse, ut propterea religionis onera sufferre non possit; neque de proximo ita convalescat, ut religioni aptus esse queat, repererit, eundem Oratorem à mutatione propositi absolvat &c.

Decimusquintus casus. Cùm voverit ingredi monasticam religionem, petatque sibi commutari votum, ut aliam religionem ingrediatur; tunc enim conceditur absolutio à mutatione propositi, si sic Confessori videbitur, sibique votum prædictum, ad hoc tantùm, ut d. religionem, puta FF. Prædicatorum, vel aliam, loco alicujus monasticæ, quam vovit, ingredi valeat, commutet.

Cùm verò contingit hæsitari de emissi voti hujusmodi validitate, declaratoriæ literæ super hoc peti consueverunt, pariter Confessario dirigendæ, veluti cùm Orator post emissum votum prædictum, sive ante ingressum religionis, sive ante emissam professionem, ob supervenientes infirmitates, de consilio medicorum redditur inhabi-
12 lis ad onera ipsius religionis; nam eo casu mandatur eidem confessario, ut audita confessione ipsum Oratorem, voto præfato satisfecisse nunciet, & declaret in foro conscientiæ tantùm, necnon attentiùs hortetur, ut inclinationem, quam aliàs ad religionem habuit, non contemnat, sed Deum devotè precetur, ut ipsius mentem ad vitæ statum dirigat, in quo melius illi set vire valeat, & nihilominus, eam vitæ suæ rationem, per exercitationem operum Religiosorum instituat, qua ab ejus proposito non temerè, nec longè recessisse dignoscat, habito desuper Doctorum consilio.

13 Datur adhuc commutatio voti in pœnam, veluti, cùm quis v.g. à carnali conversatione alicujus mulieris, cupiens abstinere, si ampliùs ad illam carnaliter habeat accessum, voverit ingredi Religionem; & nihilominus, postmodum ad eandem mulierem eundem habuerit accessum. Committitur enim Confessario, quatenus Oratorem à transgressione hujusmodi absolvat; injuncta ei pœnitentia salutari; sibique obligationem intrandi Religionem, dummodò vitam cœlibem ducat, in frequentiam Sacramentalis confessionis &c. dispensando commutet, quoad præterita, in foro conscientiæ tantùm &c. Ita quòd nihil sibi concessum intelligat; quominùs contra votum acturus, & eandem pœnam incursurus sit, quoties idem admiserit in futurum, si ita se, cùm vovit, obligare intendit: firmo tamen remanente ipso voto, sub eadem pœna.

Quòd si fortè se obligaverit ad pœnam pecuniariam, in casu transgressionis, puta, ultra certam summam, de cætero non ludere, sub pœna solvendi pro qualibet vice, 101 ducatos alicui loco pio, ac postmodum, etiam transgressus sit votum, ludendo; datur modo prædicto, absolutio ab hac transgressione, firmo remanente voto sub eadem pœna, & idem Confessarius quoad præteritas pœnas, jam incursas, sic moderetur, & reducat, ut pro omnibus (quotquot illæ sint) vicibus, quibus contra votum, ludendo venit, loco prædicto, summam tot ducatorum tantùm solvere teneatur; quàm eum semel, effectu ipso, solverit, pœnis hactenus, occasione præfata, incursis, integrè satisfactum foro decernat in foro conscientiæ tantùm. Per hoc tamen nequaquam sibi permissum intelligat, usque ad dictam summam, vel aliam, ludere; sed de offensa, quæ Deo inde fit, ipsum moneat, & ab eo talem propositum exigat circa hoe, quòd ad sanctum Pœnitentiæ Sacramentum accedendi convenit.

Quia verò, ut plurimùm contingit, vota ipsa ex legitima causa non ita commodè adimpleri posse; ac proptereà, ne voventes scrupulis agitentur, ipsis consuevit concedi prorogatio ad illa implenda; quæ tamen, absque causa, nullomodo conceditur; ex quo tenentur, cùm primùm 14
poterunt, adimplere, juxta illud *Deuteron.* 23. ibi, *cum votum voveris Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus, & si moratus fuerit, reputabitur tibi peccatum*: ac insuper; quia melius est viam Domini non agnoscere, quam agnitam deserere, *cap. ut quidem, de apost.* Vota enim reddenda sunt cum celeritate, ac cum perfecta solutione, & cum recta discretione, Borgal. *de irreguil. p. 6. titul. de voto &c. num.* 157. *ad numer.* 165. qui, *numer.* 166. subdit, quòd vovens Religionem, non expresso tempore, debet intrare quàm citius commodè poterit; aliàs peccat ex mora; Unde, notoria praxi receptum est, ut cùm vovens non valeat votum intra debitum tempus adimplere, debet per eum, ad illud adimplendum, peti dilatio, quæ sibi, ex sequentibus, aliisque similibus causis, conceditur, ut ipsa praxis docet, &c.

Primò, Cùm vovens habet parentes, filios, & filias, aut sorores, vel neptes pauperes, tunc enim sibi conceditur dilatio, quæ committitur Confessario, ut si re diligenter discussa, Oratoris parentes, aut alios ex supradictis, in statu necessitatis esse, eisque aliter, quàm opera, & auxilio ipsius Oratoris, honestè subveniri non posse, repererit; considératis diligenter, quæ circà statum, & continentiam Oratoris, ipse Confessarius viderit consideranda, & circa illa, per opportuna monita, & consilia, ac aliàs diligenter provisò, ne sub alienæ necessitatis prætextu, in periculo propriæ salutis maneat: eundem Oratorem (si votum emisit Religionis) sic in sæculo, durantibus necessitatibus supradictorum tantùm, remanere posse, declaret: dummodò eisdem eum effectu prosit, & interim vitam cælibem ducat: ac aliqua Religionis, ab ipso Confessore injungenda, quotidie faciat, ad eum finem, ut ea adimplens, meminisse semper possit obligationis, qua hujusmodi voto adstringitur; prout secundùm Deum &c. Ipsumque postmodum, ad ejusdem voti observantiam, necessitatibus supradictis cessantibus teneri, admoneat.

Secundò. Cùm fortè, vovens habeat filiam nubilem, ad effectum illam nubendi, conceditur, ut ille possit in sæculo remanere, donec ipsam filiam nuptui tradiderit, dummodò interim vitam cælibem ducat.

Tertiò, Cùm quis voverit castitatem, conceditur ex simili causa, sibi dilatio, eo modo, quo supra dictum est: & additur, quòd circà votum castitatis, ab eo emissum, nihil sibi commutatum, aut concessum intelligat &c.

Quartò. Cùm quis voverit visitare sepulchrum Dominicum, & propter bella, & tumultus non speret hujusmodi votum commodè adimplere posse, & tempus, intra quod tenebatur adimplere posse, effluxerat, tunc enim, præter absolutionem ab illius transgressione, conceditur dila-

tantia constrinxerat, refrigerii sedem, quietis beatitudinem, & superni luminis claritatem. Per Christum Dominum nostrum. Amen. ut in Rituali Romano. *tit. de Sacrament Pœnitentia.*

Secundò, mulieres, quæ excusantur, absque aliqua distinctione, nempè, an sint fortes, debiles, viduæ, maritatæ, divites, pauperes; nam sive leviter, sive mediocriter, seu enormiter percusserint, possunt ab Ordinario absolvi, quia cùm tales vagari non debeant; & jura, quæ id statuerunt in: *mulieres, c. quamvis, & ca. ea noscitur, de sent. excom.* nullam apposuerunt distinctionem, simpliciter eas à tali accessu eximunt.

Tertiò, Cùm quis habeat inimicitias capitales, & ob id non valeat ad Urbem tutò accedere, sine ipsius vitæ periculo, text. *in d. c. de cætero, ibi, si habens capitales inimicitias, vel alias justas excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusetur, ita quod sine periculo, apostolico se nequeat conspectui præsentare*: Quòd quidem intelligendum est, etiam si propria culpa contraxerit hujusmodi inimicitias, per tex. *in l. nec timore, ff. quod met. caus.* Id tamen pendet ab arbitrio Ordinarii, an scilicet iste possit adire Papam, vel ne, *l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig.* id. Sayr. *d. c. 28. num. 19.*

Quartò impuberes, *c. 1. ibi, non sunt ad Apostolicam Sedem mittendi, quia eos ætas excusat, de sent. excom.* & hoc intelligas, sive ante, sive post pubertatem; nam isti non tenentur Sedem Apostolicam adire, quia beneficium, semel indultum minori; ex quo cœpit habere locum, non extinguitur per supervenientiam majoris ætatis, id. Sayr. *num. 20.*

Quintò. Nobiles, nempe ii, qui non possunt terras suas sine maximo periculo relinquere; ac viri delicati, qui labores in itinere sustinere nequeunt; sed circà hoc ad Ordinarium videre pertinet, an isti sint adeò delicati, ut non possint ad Urbem personaliter accedere.

Sextò. Pauperes, ac etiam artifices; qui à ejus arte, iter agendo, uti nequeunt, & non possunt vivere, & tanta debent paupertate laborare, quo ad curiam Romanam ire non possunt: quòd quidem est allegandum in supplici libello, & posteà probandum, & verificandum coram Ordinario: cui absolutio committitur, *gl. in c. ea noscitur, in verbo, pauperes, de sentent. excom.* & infra dicetur. Ratio enim est, quia, si verè ita sit pauper non tenetur mendicare, eundo ad Urbem pro impetranda absolutione: nisi forsan iste esset mendicus; quia tunc, etiam mendicando, debet illuc accedere, id. Sayr. *num. 23.* ubi intelligit, si robustus sit, ad eundem: & nisi mendicando, sibi & uxori providere debet; & iter agendo, id præstare nequeat. Secus si poterit ire, & nihilominus mendicando, sibi, & suis providere possit, sicut in loco mansionis; quodque totum id, etiam arbitrio judicis committitur.

Septimò. Infirmi, valetudinarii, seu quacunque corporis impotentia impediti, sive infirmitas sit incurabilis, sive periculosa, vel longus morbus, vel etiam temporalis, propter quem ex itinere timeatur acceleratio mortis, text. *in cap. quod de his, eod. tit. ibi, aut infirmitate, vel senectute tanta gravatur, quod ad Ecclesiam Romanam laborem subire non valeat, veniendi*, Et dicendum esse tradunt DD. si non immineat periculum mortis, puta in febre tertiana, quartana, vel podagra.

Verùm quia impedimentum infirmitatis aliquando computatur inter impedimenta temporalia, propterea consuevit Sacra Pœnitentiaria addere in literis absolutionis, quòd si convaluerit, ad Urbem personaliter accedat; ac propterea datur absolutio; cum reincidentia in forma solita, secundum *d. gloss. in d. cap. ea noscitur, in verbo, valetudinarii.*

Octavò. Senes quamvis sint fortes, & robusti ad ambulandum, & licèt ille dicatur senex, qui major est septuaginta annis, ut habetur *in l. 1. C. qui ætate.* nihilominus, quoad casum nostrum, tales dicuntur, qui ratione ætatis, judicio Ordinarii, non sine illius vitæ discrimine, possunt ad Urbem accedere; quòd etiam animadvertere debet, ut quamvis quis fortis, & robustus videatur, tamen periculosè accedere ad ipsam Urbem, id. Sayr. *nu. 25.*

Nonò. Qui alienæ potestati subsunt, ita ut non sint sui juris, putà servi, ac filii familias; & quoad servos, ita intelligendum est, ut non possint illi evadere hanc pœnam, si illorum Domini allegent, quòd nolunt carere servis suis propter iter faciendum ad Urbem; quia, ut dicit text. *in cap. relatum; de sentent. excom.* eluderetur ita Sedes Apostolica, ubi Papa mandat Ordinario, ut eos venire compellat ad ipsam Sedem, cùm plus sit Deo, quàm homini deferendum; nisi hoc fecerunt in fraudem, ut subtrahant se obsequio Dominorum &c.

Decimò. Membris debilitati, seu destituti, ut sunt cœci, claudi, & alii, aliis membris impediti, *d. cap. ea noscitur.*

Undecimò. Habentes curam animarum; cùm timeant eas, ob eorum absentiam, damnum notabile accepturas; nisi tamen idoneum Vicarium constituere possint, Navar. *in suo manuali, c. 27. nu. 90.*

Duodecimo. Qui uxorem, & filios ob accessum ad Urbem, in magna necessitate relinqueret, id. Navar. *ubi supra*; Quæ quidem impedimenta, adeò sufficientia sunt, & admittuntur, ut illi, qui impedimentis hujusmodi laborant, non tenentur neque alios, neque eorum loco, ad Urbem mittere; quia jus illos ad hoc non obligat, sed solùm præcipit, ut vadant, quatenus possint, id. Suar. *num. 38.*

Nec supradictis, qui hujusmodi laborant impedimentis, erit injungendum, ut, quando poterunt, ad Urbem accedant, quia cum excusentur ob perpetuum impedimentum, quod habent, nunquam possunt ipsam Urbem adire, nam talis injunctio, ut ait id. Sayr. *num. 34.* esset vana, & ridiculosa.

Quandoque ob nimiam à Romana Curia distantiam, remittitur Oratori accessus ad ipsam Curiam tàm per Officium Sacr. Pœnitentiariæ, quàm per Datariam Apostolicam, & sine aliqua causa, sed tantùm ob prædictam distantiam, facto tamen verbo cùm Majori Pœnitentiario, vel cum ipso Summo Pontifice, quo casu committitur Exequutori literarum absolutionis, ut servatis servandis, Oratorem absolvat, onusque, & periculum personaliter accedendo ad Urbem, in alia pietatis opera, arbitrio suo commutet.

Sanè, quodlibet ex prædict. impedimentis erit planè probandum coram Ordinario, cui literæ absolutionis diriguntur; præsertim ab ipsa Sac. Pœnitentiaria, ubi in dies recurritur; prout etiam recurrendum est in casibus, in quibus dubitatur, an Orator possit absolvi ab Episcopo, sicut ipsa praxis docet, ac propterea in ipsis literis apponitur non solùm clausula, *si est ita*, verùm etiam, *si tibi videbitur*, vel *quatenus tibi videbitur*: nam si de allegato impedimento non constaret, nulla erat absolutio, quatenus ipse Orator, vigore dictarum literarum absolveretur; cùm decretum ex falsa causa sit nullum, *l. sed & si præses, C. de prad. minor.* Alex. *cons. 69. nu. 3. l. 8.*

Impedimenta autem temporalia, quæ ad præmissa allegari, & admitti consueverunt; quibus cessantibus, tenentur Oratores accedere ad Urbem, hæc sunt in praxi recepta, quæ sequuntur, videlicet. 18

Primum, quamvis supra diximus, perpetuò excusari ab accessu ad Urbem eos, qui habent inimicitias capitales; tamen hoc impedimentum aliquando habetur pro temporali ab ipsa Sacra Pœnitentiaria; quæ propterea mandat, Oratores ad Urbem accedere, cum primùm tutò poterunt, aut etiam infrascriptis casibus.

Secundum, Cùm Orator reperiatur carceribus mancipatus; nam carceres præstant justum impedimentum, Bart. *in l. 2. in fin. ff. de jus vocan. & in l. 2. ff. de custo. reo.* Alex. post Imol. *in l. quæsitum, num. 6. ff. de re jud. & cons. 84. numer. 6. lib. 3.* & in proposito intelligas de carceribus ad tempus, non autem perpetuis; quia tunc satis excusatur ab hoc accessu.

Tertium, Idem erit, si reperiatur cum aliqua fidejussione, de non discedendo ab aliquo loco, sub aliqua pœna; nec hujusmodi impedimentum affectetur, puta non satisfaciendo, cùm possit, per alium fidejussorem! quia, cum id non possit, excusatur, præcedenti diligentia circa illius remotionem, Dec. *cons. 677. nu. 4.*

Quartum, Cùm ob æstivos calores non potest accedere ad Urbem, quia, ultra incommoda, quæ sentiret, non sine discrimine vitæ, id peragere posset, etiam ob aeris mutationem, aut illius intemperiem, quia ab hujusmodi accessu excusatur, sicut ille, qui citatus, non potest ob eandem causam comparere, gl. *in c. communis, 23. dist.* Bart. *in l. recusare, §. si quis alio. ff. ad Trebell.* Eodem modo pestis præbet desuper justissimam causam, Roman. *cons. 63. num. 2.* Roland. à Valle, *cons. 81. numer. 33. lib. 1.*

& tunc

& tunc Oratori præscribitur tempus ad accedendum ad ipsam Urbem, nempe ut vadat per totum mensem Octobris, quatenus ob æstivos calores; si verò ob pestem, quandò tutò poterit.

Quintum, qui ob aliquam causam exules, seu relegati sunt, & neque ad Urbem, neque ad Ordinarium sine aliquo periculo accedere possunt, Cravet. *cons. 49. num. 1.* DD. *in l. interpositas, C. de transact.*

19 Aliaq; insuper adesse poterunt impedimenta temporalia, quæ facilè possent per Papam, sive illius Pœnitentiariam admitti. Et quamvis prædicta impedimenta admittantur regulariter tanquam perpetua, negari tamen non potest, quin aliquando aliqua ipsorum militent tanquam temporalia; prout eidem Sac. Pœnitentiariæ visum fuerit; & cùm talia sint, semper datur absolutio, cum reincidentia, ut supra dictum est; & in fine dictarum literarum apponitur hoc decretum, *Ut si Orator satisfacere, cui tenetur, ac sententia Ordinarii super præmissis lata, seu ferendæ, parere, & ad Urbem, cum primum poterit, venire contempserit, in eandem excommunicationis sententiam relabatur eo ipso.* Suprad. tamen verba, *cum primum poterit, ad Urbem veniat*, cessant, ubi impedimenta erunt perpetua, ut ex præmissis patet.

Quando verò propter præmissa Orator tenetur omninò accedere ad Urbem, absque eo quòd illi concedatur dilatio ad accedendum, ait Sayr. *d. c. 28. nu. 39.* quòd sufficit, ut impedimentum hoc, tanto tempore duntaxat duret, quantum est necessarium à discessu loci, in quo est absolvendus, ad appulsum loci in quo manet Papa, vel Legatus, ex Navar. *d. numer. 90.* nam etiam legatus à latere absolvit ab excommunicatione, quæ incurritur, ob violentam manuum injectionem in aliis casibus reservatis Sedi Apostol. tex. *est in c. ad eminentiam, de sent. excom. glos. in c. auctoritate, §. inhibemus, de privileg.* quam quidem facultatem habet, etiam si injuria sit atrox, & læsio enormis, DD. *in d. cap. ad eminentiam*, Gamb. *de off. & pot. leg. 8. tit. de potest. leg. in absolvendo ab excommunicatione, numer. 1. & 2.* præterquam in casibus, inibi expressis.

Isti enim, qui non sunt impediti, vel aliquo impedimento temporali cessante, tenentur ad Urbem accedere,
20 non possunt absque causa differrè accessum hujusmodi: nam tenentur, quamprimùm poterunt accedere, aliàs incidunt in eandem excommunicationem, quòd satis docet tex. *in c. eos, quis, de sentent. excom. in 6.* his verbis, *si cessante postea periculo, vel impedimento hujusmodi, se illi a quo, his cessantibus, absolvi debebant, quàm cito commode poterunt, contempserint præsentare, mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati fuerint humiliter recepturi, & satisfacturi, prout justitia suadebit, decernimus, ne sic censura illudant Ecclesiastica, in eandem sententiam reincidere ipso jure.*

21 Sicque, cum isti fuerint in mora culpabili ad arripiendum hoc iter, incurrunt excommunicationem. Ioan. Andr. *in Clem. si quis suadente, in gl. ver. quam cito* ubi dicit, quòd excusationes absolvendi non facilè admittuntur, quia non est ei credendum circà hoc, sed totum id manet in arbitrio Judicis, quia aliàs, esset absolutus ex frivolis excusationibus frigoris & caloris, & his similibus, & sic Constitutionem eluderet, subdens ibi, quòd non obstat, quòd de occultate, & de animæ periculo quæritur, & sic sibi credendum, nam id verum est in foro pœnitentiali, & quoad vinculum occultè contrahendum. Unde, ex quo ipse judex scientiam habet de mora, scire debet, eum esse excommunicatum, sed tamen non denuntiabit, nisi prius, eo vocato, per conjecturas viderit, illum esse morosum, cognitione super hoc summariè præmissa. Verum est, quòd ipse judex constituendo Oratori tempus ad accedendum, debet considerare omnes qualitates, & circumstantias circa hoc, quia, cùm tempus hoc non reperiatur in jure præcisè
22 expressum, remittitur ipsius Judicis arbitrio juxta vulgatam *l. 1. de jur. de lib.* Dec. *in c. Sede, n. 7. de rescript.* quo casu sufficit ipsi judici, ut talis Orator non sit in negligentia, & fraude, id. *Sayr. d. n. 39. in fin.*

Nec in proposito est omittendum circà hanc eandem praxim, quamvis literæ hujusmodi absolutionis per S. Pœnitentiariam regulariter committantur Ordinario Oratoris, sive ejus Vicario in Spiritualibus generali, nihilominus, si delictum fuerit occultum, consuevit illas com-
23 mitti Discreto viro Confessori &c. qui cum absolvat, addita clausula. *Quòd si detegi contigerit, ipsum Oratorem, præmissa commisisse; ac ipse, sententiæ, sive ordinationi Ordinarii præmissis lata, seu ferenda, parere contempserit: in dictam excommunicationis sententiam relabatur eo ipso:*

Quòd si aliquando contingat, delictum esse publicum; 24
Oratorem verò ob aliquam ex supradictis causis, non posse, neque ad Urbem, neque ad suum Ordinarium accedere, ne diù excommunicatus remaneat, dirigi consueverunt, nihilominus literæ hujusmodi, etiam proprio Ordinario, seu ejus Vicario, in cujus diœcesi ipse Orator degit, ut sibi sic visum fuerit, per se, seu per unum Confessorem, ad Sacramentales Confessiones audiendas approbatum, ab eo ad hoc specialiter deputandum, audita tamen per ipsum Oratoris Sacramentali Confessione, postquam dicto Clerico, si nondum satisfecit in eo, in quo tenetur, vel per eum non steterit, quominùs arbitrio ipsius Ordinarii satisfaciat competenter, ipsum Oratorem absolvat: cum hoc; ut ad Urbem accedat, cum solita reincidentia &c. Si
verò delictum erit publicum, & nihilominus Orator, ob 25
aliquod legitimum impedimentum, aut legitimam causam non possit similiter ut suprà accedere; tunc consuevit ex gratia committi similiter Confessario, per ipsum Oratorem ubique locorum eligendo, quatenus ipsum, postquam Clerico, seu (si presbyterum occidit) Ecclesiæ, si qua dictus presbyter intitulatus erat, vel pro illa loci Ordinario, ac etiam hæredibus dicti presbyteri, si nondum satisfecit, satisfecerit, vel per eum non steterit, quominùs arbitrio ejusdem Confessoris satisfaciat competenter, eum absolvat juxta formam literarum absolutionis à presbytericidio suprapositam: quæ quidem absolutio datur etiam cum reincidentia, nempe ut nisi satisfecerit, ut supra accesserit ad Urbem, quam primùm tutò poterit in eandem excommunicationis sententiam relabatur eo ipso: & in fine additur, ut Orator in loco, ubi ejus delictum est notum, non habeat se publicè pro absoluto. Hæc autem obiter circa id dixisse sufficit.

Sed redeundo unde digressi sumus; sicut jam suprà, egimus de commutatione votorum, cujusque praxi non incongruum penitus erit videre, nunquid sicut Summus Pontifex dispensat super votis prædictis, dispensare possit super voto continentiæ; sacris ordinibus annexo, & cùm effectu detur dispensatio? Et quamvis non desint, qui teneant cœlibatum sacro ordini, jure divino, adjunctum fuisse; ac propterea, potestate humana, etiam papali, posse dispensari, attamen contraria opinio verior est; cùm ex solo præcepto Ecclesiæ sit dictis sacris ordinibus annexa con-
tinentia, per plures authores, quos ad id congerit. Barbos. 26
de potest. Epis. alleg. 15. n. 3. qui *nu. 20.* ait, Papam dispensare posse, ut promoti ad ordines sacros matrimonium
contrahant; sicut etiam dispensare potest cum religioso 27
professo, vel moniali; super voto castitatis, & continentiæ; ut matrimonium contrahant. Nec in contrarium circà hoc adduci potest tex. *in c. cum ad Monasterium, de stat. regular.* per ea verba, videlicet, *quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo est annexa monachali ut contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere*; quandoquidem supradicta verba accipienda sunt in sensu composito, id est, ut cum Monacho: non possit Papa dispensare in votis castitatis, & paupertatis: quia sunt de essentia religionis, non tamen negat: quin possit cum eo dispensare in sensu diviso: nimirum, faciendo de Monacho non Monachum & extrahendo eum à religione; Garc. *de benef. p. 7. c. 11. n. 93.* ex pluribus authoribus; per eum ibi allegatis.

Nec pro hujusmodi dispensatione desunt exempla. Le- 28
gimus enim, per Cœlestinum III. dispensatum fuisse cum Ramiro Rege Aragonum, ut relictis Religione, & Episcopatu, Regnum susciperet, & uxorem duceret; ac eum Constantia filia Rogerii Regis, ut Religione deserta nuberet Henrico VI. Federici Imperatoris filio, necnon Alexandrum VI. dispensasse cum Cæsare Diacono Cardinali, ut uxorem duceret filiam Ducis Valentini, ut referunt plures authores relati per d. Barbos. *d. alleg. num. 24.* Legitur etiam Alexandrum III. dispensasse cum quodam Monacho Ordinis S. Benedicti Nigrorum, in Monasterio S. Nicolai de Littore, Venetiis; de domo Justiniana, qui in ea solus erat, ac cum ipso, Papa dispensavit, ut duceret uxorem, prolemque susciperet, qua postmodum suscepta, reverteretur ad Monasterium, qui genuit septem filios utriusque se-

xus,

xus, ac demùm factus senex redit ad Monasterium, illiusque uxor monialis effecta est, ut legitur in vita B. Laurentii Justiniani, olim Patriarchæ Veneti, & refert Burgas. *de irregul. par. 6. tit. de spons. & matr. nu. 63. vers. Septima, qui post majus.* Necnon Gregorium XIII. dispensasse cum fratre bon. mem. Cardinalis Ioyosæ Galli, Sacerdote professo, & Provinciali Ordinis Capuccinorum, refert Bartol. à Sancto Fausto, *in Thesauro Religiosorum, lib. 3. q. 36. à n. 8.* relatus ab eodem Barbos. *in addit. ad alleg. 15. d. n. 24.*

Ex quibus, sic in praxim deductis, jam satis constat, Papam posse super quolibet voto continentiæ, etiam solemnizato, dispensare, immò etiam sine causa, ut tenet Hostien. *in sum. de voto, §. qualiter* circà finem, ac etiam in tit. qui Cler. *vel voven. §. si quis vovens, vers. si quis*, & non modò videtur, ipsum Summum Pontificem id facere posse de plenitudine potestatis, verùm etiam ex mera sua ordinaria potestate, etiam sine magna causa dispensare, quòd Sacerdos, & Monachus possint contrahere matrimonium. Ratio autem est, quia contra ipsos nulla prohibitio de jure divino reperitur, sed tantùm id ex Constitutione canonica tantummodo vetitum est, quo fit, ut si Constitutio Ecclesiæ non obstaret, vel ea non emanasset, teneret profectò matrimonium per Sacerdotem, vel Monachum, contractum, quod etiam not. id. Hostien. & Abb. *in c. rursus, qui cler. vel vov. & in c. meminimus, eod. tit.* ut per d. Borgas. *n. 10. & 11.* ubi subdit, quòd sicut Ecclesia, sua voluntate, statuit, quòd tales non possint contrahere, & si contrahunt, non valeat matrimonium, ita per contrariam voluntatem possit statuere, quòd de cætero matrimonia per tales contracta valeant. Unde ex præmissis potest Papa statuere, quòd omnes presbyteri, monachi, & moniales possent contrahere, ut not. id. Hostien. & Ioan. Andr. *in cap. eum ad Monasterium, de stat. regul.*

29 Istæ tamen dispensationes hodie non ita passim conceduntur, nam licèt ejus sit revocare, cujus est condere, *l. ult. C. de legib.* nihilominus, cùm Ecclesia ex magna causa id prohibuerit, ita ex magna causa debet, posset revocare, id. Borgos. *d. n. 11. & per tex. in l. nil. est tam naturale, ff. de reg. jur.*

30 Sed, nunquid tales, cum quibus dispensatur ad matrimonium contrahendum, teneantur nihilominus ad horas canonicas recitandas, Sanch. *l. 8. disp. d. nu. 11.* ait teneri, donec matrimonium contrahant; & dum habitum non mutant, ad utendum hac dispensatione, secus autem ubi sæcularem habitum assumant, & utantur hac dispensatione ad transeundum ad nuptias, alia circà hoc videre poteris apud eundem Sanch. *loc. cit.*

Hic verò non omninò superfluum existimavimus circà ea, quæ ad praxim exequendi literas hujusmodi commutationis pertinent, illarum clausulas, saltem summatim, hic explanare. Et

31 Primò est notandum, secundùm ordinem earundem literarum; quòd Confessarius, cui literæ per ipsam Sacram Pœnitentiariam diriguntur, cùm clausula, *Audita prius Oratoris Sacramentali confessione*, non potest excedere formam hujusmodi commissionis; sed confessio ista debet omninò præmitti; quòd elicitur ex iis, quæ dicit etiam Sanch. *lib. 8. disp. 34. nu. 29.* ubi ait, quòd si Pontifex committens has dispensationes, vult præmittendam esse necessariò prædictam Sacramentalem confessionem, id claris verbis explicabit; aliàs enim concedi aliquid pro solo foro conscientiæ non est restringere, ut intra confessionem exerceatur, & allegat ibi Emman. Sa, *in Summa, verb. excommunicatio num. 1.* dicentem, facultatem habentem absolvendi, vel dispensandi in foro interiori, posse id extra confessionem exequi, prout etiam nititur ratione Concil. Trid. *sess. 24. c. 6. de reform.* ubi Episcopis conceditur, ut possint absolvere in foro conscientiæ à quibuscunque casibus occultis: & tamen praxis habet, ut extra confessionem absolvat.

Id enim locum habere poterat tempore, quo ipse Sanch. hæc scribebat; tunc enim non adiiciebatur in his, & similibus literis, supradicta clausula *Audita Sacr. Confessione*; prout patet ex duabus similib. formulis, quas subiicit ipse *d. disp. 34. n. 1. & 2.* quæ tamen cœpit adiici tempore felic. record. Pauli V. me ejusdem Sacræ Pœnitentiariæ Prætorio inserviente: quare hodie non potest id in dubium revocari; attento hodierno ipsius S. Pœnitentiariæ stylo, omnibus noto.

Licèt aliud quandoq; ea servet, quando videl. hujusmodi literæ ad instantiam ipsius Oratoris committuntur, non ipsi Confessario, sed proprio Ordinario, tunc enim sine dicta clausula ipsæ literæ expediuntur. Quare in proposito Confessarius nullam haberet jurisdictionem, non præmissa Sacramentali confessione, cùm dicta clausula, *Audita, &c.* ponatur in ablativo absoluto, qui in commissione tribuit jurisdictionem sub conditione, *leg. a testatore, ff. de condit. & demonstr.* ac proinde bene quidem dicit id. Sanch. *d. n. 29.* quòd stantibus supradictis duabus formulis, & antiquo stylo Sacr. Pœnitentiariæ, licèt dicta verba importarent absolutionem Sacramentalem, non tamen probantur per modum conditionis; ut ex illarum tenore constat.

Secundò, quòd cum pro hujusmodi voti commutationis causa, allegetur incontinentia Oratoris, ob stimulos carnis, quos ille sentit, notandum est, non sufficere quascunque carnis tentationes, neque quodcunq; periculum lapsus in ea, ut causa hæc verificetur; prout neque sufficit timor unius, vel alterius lapsus, sed exigitur maximum periculum frequentis lapsus, id. Sanch. *disp. 34. n. 19.* ubi ait, quòd illa verba, *continenter vivere posse non sperat*, important habitum vivendi incontinenter; ac proinde periculum unius, vel alterius lapsus non præbet justam dispensandi causam in hujusmodi votis; licèt aliàs dici posset, quòd ad sic dispensandum, regulariter, pro causa sufficiat, quando vovens versatur in periculo transgredi votum; si periculum illud oriatur ex ipsius voventis statu, ex quo difficillimum sit in tali statu servare hujusmodi votum id. Sanch. *disp. 20. n. 17.*

Tertiò, quòd Confessarius tenetur indagare verificationem causæ, secundùm formam, in literis hujusmodi commutationis, sibi traditam, ibi, *si ita esse, ac per diligentem examinationem, ac post monita, & consilia opportuna &c.* Verum est quidem, quòd per ipsam clausulam, *Si est ita*, inducuntur conditio & causa finalis, March. *de commiss. p. 1. numero undecimo. fol. mihi* 304. attamen cætera verba, quæ sequuntur, videlicet, *Ac per diligentem examinationem, post monita. &c.* ut ait, id. Sanch. *d. disput. 34. nu. 27.* non important formam; adeò ut, ea non servata, corruat actus, nimirùm, ut Orator frustretur valore, & effectu sibi concessæ dispensationis; juxta ea, quæ tradit Philos. *in 7.* Metaph. & tex. *in l. stipulatio, §. opus, de nov. oper. nunc. l. mulieris, §. 1. ff. de verb. signif.* sed apposita sunt, circa accessoria, & accidentalia: nec ipsius commutationis, sivè dispensationis gratiam respiciunt: quare habemus, quòd forma mutata in accidentalibus, seu accessoriis, non mutatur, seu perit substantia gratiæ; sicut etiam dicimus, quòd modus adjectus servituti eam non mutat, seu destruit, *l. si fundus, §. si res, ff. de pignor.* unde optimè docet id. Sanch. *loc. cit.* per jura ibi per eum allegata, quòd supradicta verba sonant, non in conditionem, aut formam, sed instructionem Confessarii, qualiter se debeat habere, ut de veritate certior fiat, & ita, me præsente respondit, de hac re consultus bon. me. Benedictus Iustinianus è Societate Jesu, Sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ Consultor Theologus, & Rector Pœnitentiariæ S. Petri de Urbe, cùm monita, & consilia opportuna, ut in dictis literis exprimitur, tanquam præparatoria, & præludia, apponantur: qua propter omninò dicendum est, illa non inducere formam, aut conditionem.

Quartò, eidem Confessario committitur, quatenus Oratorem à mutatione propositi absolvat. Hic quærit id. Sanch. *dict. disput. 34. n. 28.* quænam sit ista absolutio à mutatione propositi, & qualis pœnitentia veniat propterea injungenda, ex quo, cùm propositi mutatio, ex justa causa facta procurando dispensationem, omni culpa vacet, nulla absolutio, seu pœnitentia est necessaria: Resp. tamen *num. 29.* ita committi, si fortè ea culpa fuit, transgrediente vovente promissionem. Et si quæras, ad quid commissio hæc, Resp. quia fortè, voti transgressio poterat esse reservata in ea diœcesi.

Quintò, quòd idem Confessarius votum hujusmodi commutet in frequentiam Sacramentalis confessionis peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, semel, vel quoties eidem Confessario videbitur: quomodo autem id intelligatur, vide eundem Sanch. *d. disput. 34. n. 32. cum pluribus seqq.*

Sexto, adiicitur clausula, quòd si Orator uxori, cui virtute hujus commutationis conjungetur, supervixerit, eodem voto teneatur, ut prius, & si matrimonium, absque

nova

nova dispensatione contraxerit, sciat, se contra votum egisse. Per hæc quidem verba clarius declaratur, Oratorem ipsum, ex vi hujus dispensationis, non posse, nisi semel uxorem ducere, quæ quidem clausula, licèt non fuisset hic apposita, nihilominus subintelligeretur, quia secundùm jura satis vulgata, dispensatio hæc, ob illius naturam, intelligitur de prima vice tantùm, & non aliàs, *arg. tex. in c. cum olim, de off. deleg. c. susceptum, de rescrip. in 6. c. quamvis el. 1. & c. cui non Sacerdotali, de preb. eod. l. 6.* & sic concessa super uno matrimonio, & non trahitur ad aliud *c. si. 33. qu. 2. & c. si autem*, & ibi glos. 36. *qu.* 2. eo modo, quo dicimus de dispensato ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum, Tiraquell. *in l. boves, §. hoc sermone, numer. 36. de verb. sign.* ubi plura in proposito more suo congerit.

Porrò, ista observantia adeò viget, ut etiam in petitione commutationis votorum castitatis, & religionis insimul, semper adjiciatur, quòd commutatio quo ad votum castitatis, sit tantùm ad effectum, ut Orator matrimonium legitimè contrahere &c. Et si uxori, cui conjungetur, supervixerit, castitatem servet, utpotè eodem voto, ut prius obligatus &c. eo modo, quo dictum est in formula commutationis voti castitatis. Itaque nullus remanet ambigendi locus, an scilicet priori matrimonio, vigore hujus dispensationis, soluto, aliud possit Orator contrahere, sicut fortè dubitaretur, quando supradicta verba non essent in ipsa dispensatione adjecta, sed simpliciter fuisset dispensatum, ut Orator possit matrimonium contrahere, tali voto non obstante; prout apparet ex quibusdam antiquis formulis, & tenet id. Sanch. *d. l. 8. disp. 31. per tot.*

Et quidem, ista praxis, juxta præmissa, nos errare non sinit. Ita enim se habet, ut cùm dispensatus in voto castitatis, qui ob stimulos carnis vivere diffidit continenter; ac pro inde in literis suæ commutationis adjiciatur dicta clausula, scilicet, quòd si supervixerit uxori, cui conjungetur, non possit aliud inire matrimonium; si nihilominus, ipsa priori conjuge, jam defuncta, adhuc durat eadem causa incontinentiæ, fit ab eo de novo recursus ad eandem, Sacram Pœnitentiariam, quatenus secum dispenset ad matrimonium secundò contrahendum: & in his posterioribus literis hæc additur clausula, scilicet, *Salvis tamen alioqui cæteris omnibus, quæ illi in priori commutatione injuncta fuerunt*, nimirùm, ut secundo matrimonio soluto, non possit tertium contrahere. Vnde, stante hac praxi, quæ denotat observantiam prioris commutationis hujusmodi voti, non potest aliquo modo in dubium revocari, an prior ipsa commutatio intelligatur quoad unum matrimonium tantummodò contrahendum, vel ne.

Bene tamen adnotare non displicuit, quòd tam Dataria, quàm Pœnitentiaria Apostolica in his, & similibus votorum commutationibus semper dispensat, ut matrimonium Orator, sive Oratrix legitimè contrahere possit; quare per illam dictionem, *legitimè*, non autem ex aliqua causa, nullo: dispositio enim loquens de actu, intelligitur de primo, qui valuit, *per tex. in l. qui per salutem, ff. de jurejur. & tex. in l. hac conditio, in princ. ff. de cond. & demonstr.* ubi hæc apponitur conditio, scilicet, *cum nupserit*, quæ proinde non adimpletur, nuptiis inutilibus contractis, Tiraquell. *in l. boves, limit. 1. per tot.* & idem tenet, & docet id Sanch. *d. lib. 8. disp. n.* 3. ubi ait, quod, quamvis expressis verbis restringatur ad unum tantùm matrimonium dispensatio hæc, intelligendum est, dummodo illud sit validum; alias enim non extinguitur ista dispensatio in matrimonio nulliter contracto; ex quo illa debet intelligi cum effectu, quinimmò, quod majus est, neque dispensatio hujusmodi evanescet primo matrimonio valido, dissoluto, ante illius consummationem, puta ob mortem, aut professionem alterius conjugis; aut etiam Pontificis dispensatione: cùm tali casu matrimonium non dicitur perfectè contractum, nisi consummetur carnali copula: hoc enim jam patet ex literis hujusmodi commutationis: in quibus illa non conceditur simpliciter, & tantummodò ad effectum contrahendi matrimonium: sed ulterius in illis proceditur, præsertim secundùm stylum Sacræ Pœnitentiariæ; in quibus dicitur, quòd Confessarius, ipsum votum dispensando, commutet, non modò ut matrimonium ipsum contrahere licitè, verùm etiam ut in eo postmodum debitum conjugale exigere, & reddere possit: idemque docet etiam ipse Sanch. *loc. cit. n.* 5. ubi ait, quòd si matrimonium non est carnali copula consummatum, dispensatio non est sortita suum effectum; ex quo sola matrimonii consummatio repugnat voto.

Quare, ex antedictis, si matrimonium fuerit nulliter contractum, quia nimirùm contra formam Concilii Tridentini, aliorumque Sacrorum Canonum, poterit denuò contrahi adhibitis solemnitatibus de jure requisitis; quia licèt omissio formæ reddat actum nullum, tamen iteratò fieri potest cum observatione debitæ formæ, id. Tiraquell. *d. limit. 1. num.* 1. ubi ait intelligendam esse *d. l. boves, §. hoc sermone*, quando primus actus est validus: quam quidem limitationem ita ille declarat *numer. 29.* nisi si quis primum actum inutilem, prohibitum scienter fecerit, tunc etenim non poterit postmodum ad sui commodum, alium actum utilem facere: & similes casus etiam in materia nostra non semel evenisse audivimus: pro cujus rei confirmatione, expressus est *tex. in l. hac conditio, §. de condit. & demonstr.* ubi, si quis illicitas scienter contraxerit nuptias, non juvatur per alias nuptias: idem docet Sanch. *d. disp. 31. n. 4.* ubi ait, quòd ne ex fraude sua commodum reportet, dispẽsatio extinguitur in primo actu, licèt invalido, quia fraus nemini patrocinari debet, *c. super literis, de rescript. cap. in nostra, de sepult. c. in nostra, de sepult. c. avaritia, de elect. in 6.* Mandos. *reg. 19. qu. 8. numer. 3.*

Recensuimus hactenus nonnullos casus, quorum expeditiones in Romana Curia, cùm sunt penitus occulti, ad Sacram Pœnitentiariam Apostolicam pro foro conscientiæ spectant: de cujus Sacro Prætorio, potius divinitus, quàm humanitus instituto, sicut Urbs ipsa, totusque testatur Orbis, necnon de ejus Officialibus fide, singularique probitate, locus quidem esset, multa proferre, nisi laudum ejus fulgor deterrere, supervacuisque industriis laboret, qui solem facibus illustrare conatur, *arg. l. 1. ff. de doc. preleg.* ea namque in omnes charitate, pietateque flagrat, ut ipsius pietatis, charitatisque sinus valeat jure optimo nuncupari, hoc præsertim tempore, quo Major est Pœnitentiarius Eminentissimus, & Reverendissimus D. Frater Antonius, tituli S. Honuphrii Cardinalis Barberinus, ejusdemque Sacræ Pœnitentiariæ Regens Illustrissimus, & Reverendissimus D. Ioannes Baptista Coccinus, S. Rotæ Romanæ Decanus, vir quidem à Deo, ad præcipuè munus obeundum, missus quippe, tum doctrinæ claritate, morumque integritate, tùm fidei, justitiæque zelo, cœterisque animi dotibus plurimùm pollet. Ibi potissimùm literæ, nulla prorsus ab Oratoribus soluta mercede, celeri expeditione, gratis quo ad omnia traduntur, geminata illius Sigillatoris inscriptione vallatæ, intus scilicet & extra, his verbis, GRATIS UBIQUE, prout hæc, aliaque permulta in illius Officio servantur, etiam ad præscriptum *Constitutionis fel. recor. Pij V.* super ordinatione novi status ejusdem Sacr. Pœnitentiariæ, quæ cùm non sit omnibus nota, hìc in gratiam, saltem Curialium inseritur, quæ est tenoris sequenti, videlicet.

P*IUS Episcopus Servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. In omnibus rebus humanis nihil tàm perfectè instituti, nihil ullis legibus, sanctionibusque tàm diligenter muniri potest, quin in lubrica, & præceps, malorumque omnium effectrix cupiditas, novis quotidie artibus pervertere, atque corrumpere moliatur. Quocirca omnes ad hujus præcelsæ dignitatis fastigium evecti, perpetua quadam necessitate coguntur, nusquam oculos à commisso sibi grege avertere, sed continenter vigiles circum ferre, ut quandocumque usus pascit, novis modò legibus ferendis, modò veteribus corrigendis, vel ad usum revocandis ea, quæ paulatim depravata sunt in melius reformentur. Quod quidem nos jam inde ab ipso Pontificatus nostri principio, & libenter fecimus, & quantum in nobis est, illud idem statutum urgere & prosequi, annuente Deo, conamur; neque quicquam nobis est, vel præclarius, vel optabilius, quàm ut collapsos à vetere disciplina mores ad pristinam suam integritatem denuo erectos, in agro Domini à pravarum consuetudinum absentibus omnia diligenter perpurgata videamus. Sed ne dum ea, quæ ad communem totius corporis salutem pertinent, tanto opere procurantur, quisquam non accuset, quòd eam partem, quæ nobis proxima est, negligemus, neque illius ulceribus necessarium salutis remedium applicemus, divino auxilio freti curiæ nostræ universæ reforma-*

formationem jam dudum oculis nostris obversantem aggredi decrevimus, pro qua etsi ante hac nonnulli prædecessores nostri multa sanctè, & salutariter ordinarunt, hominum tamen fragilitate, non ita multo post, aut neglecta, aut corrupta sunt aliis atq; aliis aliena suo sibi officio usurpantib. & dictæ curiæ expeditiones invicem cōfundentibus, quarū singulis sancta vetustas proprium, & distinctum, pro cujusque diversitate, & materiæ genere officium, tanto studio assignavit. Unde nos operæ pretium fore arbitrati, illud in primis conari, ut quòd cuique ordini, quòd cuique officio congruit, ad illud idem revocetur; demùm sapienter providere, & providenter statuere, per quos viros, quibusque modis curiæ prædictæ negotia per rerum, temporum, & locorum qualitates deinceps dirigantur: at quia cæteris omnibus illa anteponere necesse est, ex quibus pendere dignoscitur periculum animarum: Nos hujus de reformationis exordium à Pœnitentiariæ nostræ officio capere instituimus, ejusque rei causa omnem auctoritatem ordinariam, & delegatam, omniaque privilegia, facultates, & indulta ideò duximus revocanda, ut habita de ministrorum qualitate, numero, functionibus, & officiis ratione explicata, novam futuris formam de integro præscribere valeamus, qua ipsum Pœnitentiariæ officium certis quibusdam facultatibus, quæ aliis magis conveniunt, exoneratum atque expeditum, dehinc ea, quæ animarùm salutem præcipuè concernunt, attentiore studio prosequantur.

Primùm igitur omnium de hujusmodi officio, ministris, & functionibus rationem prodere volentes, De Apostolicæ potestatis plenitudine, omnia, & singula, loca, seu officia Referendariorum, Correctorum, & Revisoris, necnon functiones, & exercitia Scriptorum, qui viginti septem, & Procuratorum, qui vigintiquatuor sunt, quorumque Procuratorum octo officia ad dispositionem pro tempore existentis majoris Pœnitentiarii pertinere noscuntur, in eodem Pœnitentiariæ officio perpetuò supprimimus, & abolemus, eorumq; Scriptorum, & Procuratorum rationem aliorsum habituri, illos omnes jam nunc ab ipso Pœnitentiariæ officio amovemus; Ac dictum officium dehinc majore Pœnitentiario, Regente, Datario, uno Correctore, uno Magistro in Theologia, uno Doctore in Decretis, duobus Procuratoribus, duobus Scriptoribus, & uno Sigillatore (quos pro futuris rebus, & negotiis illius satis esse duximus) perpetuò constare volumus, horumque omnium officiorum in ipso Pœnitentiariæ officio constitutorum venditionem, aut quamvis aliam ad voluntatem tacitam, vel expressam ea dimittentium dispositionem, expressè prohibemus, sed illa omnia probis, & peritis, gratis omninò, & sine aliqua dimittentium, aut aliorum quorumcunque acceptione concedantur, quòd si secùs factum fuerit, quæcunque concessiones de illis pro tempore factæ, nullius sint roboris, vel momenti.

Præterea statuimus, & ordinamus, ut deinceps in perpetuū major Pœnitentiarius officium suum per se ipsū exerceat, qui sit presbyter, Magister in Theologia, seu decretorū doctor, & causa legitima à Romano Pont. admissa, absens, seu impeditus fuerit, unum alium ex S.R.E. Cardinalibus prædictis qualitatib. insignitū, sibi Propœnitentiarium subroget, qui interim hoc munus etiā per se ipsū prosequatur, literasq; nō Pœnitentiarii delegantis, sed suo proprio nomine jubeat expediri.

Similiter Regens, Datarius, Magister in Theologia, & Decretorum Doctor viri eximia doctrina præstantes, casuumq; conscientiæ periti. Item Corrector in decretis, stylo, cæterisque Pœnitentiariæ rebus diligenter versatus, & instructus, Ac etiam Sigillator probatæ vitæ, & uti id minùs postulat, omnium officii expeditionum peritus. Qui omnes majores Pœnitentiarii cura, & sollicitudine delecti, & à Romano Pontifice confirmati, ad suum quisque officium admittantur. Procuratores quoque, & Scriptores prædicti vita, moribusque integris ornati, ad suum quisq; officium exercendum idonei. Ad hæc omnes prædicti officii ministri, etiā Procuratores, & Scriptores sint presbyteri, vel certè in aliquo ex sacris Ordinib. constituti, hujusmodi arcanorum continentissimi, quorum, etiam juramento de fidelitate præstanda adscribatur, quòd nec occultos casus hujusmodi, nec personas unquam cuiquam extra officium revelabunt, qui secus fecerint, non levius, quàm presbyteri peccatorum confessiones prodere audentes, puniantur.

Procuratoriæ autem, & Scriptoriæ officia ita demùm à majore Pœnitentiario illis concedantur, qui priùs à Regente, & Correctore, super vita, moribus, ætate, scientia, & aliis qualitatibus requisitis diligenter, ac propositis edictis, & mora sex dierum præcedente, per concursum examinati, & idonei comprobati fuerint, alioqui omnes concessiones etiamsi à Romano Pontifice ex aliqua causa pro tempore factæ fuerint, pro irritis habeantur.

Omnes verò supradicti officia sua per se ipsos tum diligenter, tum etiam fideliter exerceant, solique præsentes, & actu exercentes, nisi legitimè impediti, fructus, & emolumenta percipiant, quorum singulis certum, statutumq; aliunde stipendiū cuiq; conveniens assignare intendimus, quo solo contenti esse debeant; nihil [illegible] aliud, etiam spontè oblatum à partibus, aut aliàs sive pro expeditionis celeritate, sive pro alio extraordinario labore, tam procurando, quā scribēdo, aut recognoscēdo, & examinando, capere possint: quicūq; secus fecerint, officio suo hujusmodi privati, excōmunicationis quoq; sētētia innodati eo ipso cēseātur, cujus absolutionis beneficiū ab alio, quā Rom. Pontifice (excepto mortis art.) nequeāt obtinere.

Ut autem negotia universa, qua decet puritate, & diligentia dirigantur, prædictus Regens, petitiones, casusq; omnes ad prædictum officium deductos in primis examinet diligenter, quæque perspicua, & secundùm communem in eodem officio cursum absque difficultate expediri consueverunt, eadem expediri jubeat, nihilque omninò, vel ordinarium, aut elarum, nisi priùs ab ipso recognitum, & probatum, Procuratores expediri incipiant: Dubia verò, vel obscura, vel difficultate obstructa, Regens ipse ad majorem Pœnitentiarium referat, ut diligentiùs examinentur: demùm in ejus signatura, proposita cum maturo omnium judicio decidantur.

Cæterùm materiæ omnes, sive conficiendæ, sive scribendæ, inter Procuratores, & Scriptores, cura Sigillatoris æqualiter dividantur.

Sed, ut literæ prædictæ, stylo suo conscriptæ, sanæ, & incorruptæ emittantur, Corrector prædictus, antequā illæ scribantur, scedulas, sive minutas earum à prædictis procuratoribus conficiendas, cum supplicatione expedita, diligēter recognoscat, examinet, & corrigat: ut inde literæ ipsæ mundæ, & integræ, rasurisque prorsus carentes expediantur; Itemque super omnibus materiis, tam ordinariis, quàm extraordinariis supplicationes, ubi illi, opus erit, in totum expediri debeant, priùs quam ad expeditionem literarum super illis quoque pacto procedatur.

Denique, Sigillator prædictus literas omnes eatenus recognoscat, ut manus requisitæ illis appositæ sint; & eorum datæ cum libello supplicationis concordent, deinde ipsius Sigillo Pœnitentiariæ obsignet, obsignatas, & in totum gratis ubique expeditas, tunc demum eis procurantibus resignet.

Illud autem sanctè, & inviolatè apud prædictum officium volumus observari, ut nihil prorsus pro literarum confectione, & expeditione, nec aliàs, etiā pro charta, atramento, cera, capsula, cordulis, aliisq; rebus ad ipsā expeditionē pertinentibus exsolvatur, rationē aliunde habituri, unde hæc omnia, simulq; ministrorum omnium stipendia debeant cōparari.

Sed ne quid rerum dictæ Pœnitentiariæ lapsu temporis pereat, neglectumve jaceat, Sigillator ipse omnia exemplaria, literas, scripturas, & instrumenta, quorumcunque privilegiorum, facultatum, concessionum, prohibitionum, reforma-

tionum,& cætarorum omnium, dictum officium Pœnitentiariæ in universum, & privatim concernentium, fideliter, ac cum periculo suo asservet; deque his omnibus authenticum inventarium, ac registrum conficiat, cui quidquid posteà additum, statutum, concessum, vel vetitum erit, illud totum qualecunque quamprimum adscribatur, & sic deinceps hæc omnia in futurorum Sigillatorum fidem cum eisdem conditionibus, & periculis deponantur.

Ad retinendam verò in dicto officio puritatem, & confirmandam singulorum fidem, districtè præcipimus, ut juramenta, quæ in admissione officialium requiruntur, ad præsentem nostram reformationem accommodata, quot annis in manibus dicti majoris Pœnitentiarii debeant iterari.

Monemus insuper omnes & singulos supradictos, ut caveant diligenter, ne in officiorum suorum exercitio fraus, vel dolus quoquo pacto admittatur, vel captio inducatur, nev eipsi partibus quidquam dolosè, & fraudulenter suggerant, quo faciliùs optata impetrare possint, sed solùm petitiones justas, rationabiles, & honestas recipiant, & proponant. Quòd si dolum, vel fraudem fecisse, aut quidquam, vel minimum pro labore, aut alio quoquo modo accepisse convicti fuerint, præter illas censuras, & pœnas, & quæ contra talia admittētes quomodocunq; propositæ sunt, in pœnā privationis officiorū suorū incurrant, & ad futura inhabiles, infamesq; reputētur, prout nos illos privatos, inhabiles, & infames declaramus eo ipso.

Decernentes ex nunc irritum, & inane, quidquid secus super prædictis, aut eorum aliquo à quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus nostra, de non tollendo jure quæsito, & aliis Apostolicis constitutionibus, ac de certo officiorum prædictorum numero, etiam pluries à Romanis Pontificibus reducto, necnon officii Pœnitentiariæ hujusmodi juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, vetere stylo, & consuetudinibus quantocunque tempore observatis, cæterisque contrariis quibuscunque.

Depulsa igitur omnis avaritiæ fœditate, pro se quisque piam, castamq; mentem ad impositum sibi munus pro Dei æterni gloria, & Christi fidelium saluti alacriter intendat, & pro virili parte conetur, ut cuncta prospera, & hoc tanto officio digna succedant, Sedesque Apostolica pro bene gestis condignæ laudis præconio in singulis Christiani Orbis partibus plenius celebretur. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ suppressionis, abolitionis, amotionis, prohibitionis, statuti, ordinationis, intentionis, præcepti, monitionis, decreti, declarationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quintodecimo Kal. Iunii, Pontificatus nostri Anno quarto.

Hæc autem, quoad ea, quę ad ipsam S. Pœnitentiariam spectant. Quo verò ad ea, quæ expeditiones pro utroque foro, ac utriusque Signaturæ respiciunt, est non oscitanter advertendum, quod per Constitutionem *Gregorii XIII.* fuerunt innovatæ censuræ, & pœnæ, quas ejusdem record. *Bonifacius VIII.* edidit contra paciscentes, seu dantes, & accipientes, aut promittentes, & acceptantes pro expeditionibus gratiæ, & justitiæ, & cùm hodie illa sit in viridi observantia, & à nostra praxi minimè alienam agnovimus, proinde illius tenorem hìc inserere placuit, qui est hujusmodi, videlicet.

34 *GRegorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ab ipso Pontificat. nostri principio quam maximè possumus enitimur, atq; consendimus, ut domus, & Curia nostra à sordibus expurgetur. Cui salubri consilio incumbens fel. rec. Bonifacius Papa VIII. excommunicavit, & anathematizavit omnes Clericos, religiosos, & laicos utriusq; sexus, sive familiares Curiæ, sive undecunq; alios, qui aliquod pactum facerent, seu quid parum, vel magnum promitterent; vel promissionem reciperent, aut ex pacto, vel promissione occulta, vel manifesta, sive sub verbis generalibus, & plenè non expressis, sive specialibus, & aperte expressis, facta, quicquam darent, aut reciperent pro justitia, sive gratia, sive pro se, sive pro alio, in causis, vel judiciis, seu aliàs per literas Apostolicas, & quibuscunq; aliis modis apud Sedē Apostolicam obtinenda: & eam sententiam ad promittentes, & acceptantes, dantesq; & recipientes duxit extendendam; Illos etiam, qui intra triduum non renunciarent eum, quem in culpa esse scirent, vel alicui, per quem ad se fideliter referretur, simili voluit sententiæ subjacere; Ac decrevit, ut nullus hanc incurrens excommunicationis sententiam, absq; speciali mandato suo, absolutionis beneficium valeret obtinere nisi in mortis articulo constitutus; Sed nec quisquam admitteretur ad absolutionis gratiam, nisi prius erogatū esset pauperibus, quantùm ille dedisset, vel etiam recipisset. Iustitiæ verò, sive gratiæ expeditiones sic obtentæ, nullius prorsus essent roboris, vel momenti: & scienter illis utentibus, simili sententia innodavit, ac reservans sibi absolutionem eorum cum prædictis, ad pœnas similes in omnibus obligavit. Sed hoc scelus ita hodie in mores inductum est, ut pleriq; cupiditate improbi quæstus potentiorū suffragationibus adnixi, hujusmodi negotiorum expeditiones hac illac conquirentes, turpissimè nundinentur. Alii alios, quos gratia præstare arbitrantur, donis, pollicitationibusq; ambiant. Quidam etiam se talium operam atq; industriam pretio, & muneribus quæsisse affingāt. Quę cùm pessima sint, & Curiæ prædictæ existimationem gravissimè offendant: in eos, qui talia agunt, animadvertendum fore arbitrati, Constitutionem prædictam cùm suis censuris, & pœnis omnibus innovamus: easdemq; omnes extendimus ad audentes qualecunq; horum facinorum quæ ad scripsimus, dantesq; illis, & aliis supradictis auxilium, consilium, vel favorem. Quinetiam eos omnes omni beneficio, & officio Ecclesiastico, & sæculari, sive temporali, sive perpetuo, ipso jure privamus; ac privatos esse declaramus: & prætereà infamiæ subjectos perpetuò, ac inhabiles ad illa, & alia esse volumus. A quibus etiam, prout quæq; res erit, tales pœnæ exigātur, quæ cæteris sint exemplo. Illis tamen, qui rem adhuc incognitam, complicesq; fautores, & socios retexerint, impunitas concedatur. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quarto. Nonis Novemb. Pontificatus nostri Anno Tertio.*

Circà verò taxas ejusdem Romanæ Curiæ Officialium,
35 fuerunt per Julium II. innovatæ plures Constitutiones, qui etiam mandavit, ne iidem Officiales, pro dictis taxis etiam à spontè dantibus, ultra quàm id primæva suorum Officiorum institutione caveatur, exigant: proindeque mandavit ipsius Curiæ Officialibus, & inter cæteros, literarum Apostolicarum, etiam de Majori Præsidentia, Abbreviatoribus, Scriptoribus, & Solicitatoribus; earundemque ac Pœnitentiariæ Apostolicæ, Brevium Apostolicorum, & Archivis Romanæ Curiæ Scriptoribus, plumbi, & ipsarum literarum, ac supplicationum, de illius mandato signatarum, Registrorum Magistris Clericis, & Registratoribus, taxæ plumbi Collectoribus, Audientiæ Contradictarum, & causarum Palatii Apostolici Auditoribus, ne pro taxis, mercedibus, emolumentis, laboribus, regalibus, aut cujusvis alterius lucri, & receptionis nomine: aliquid in pecuniis, rebus, bonis, aut promissionibus, quomodocunque, & qualitercunq; directè, vel indirectè, etiam à spontè dantibus, & offerentibus, petere, & exigere, vel recipere per se, vel alium præsumant; sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & pro prima Centum ducatorum auri de Camera, pro secunda suspensionis exercitii, & perceptionis emolumentorum ad sex menses, Fabricæ Basilicæ Principi Apostolorum Urbis applicandorum: pro tertia verò vicibus, quibus contrafecerint, privationis Officiorum, pœnis ipso facto incurrendis, absque alia declaratione mandavit: ac contrafacientes ad restituendum quicquid ultrò præmissa receperint, obligatos fore declaravit: ut in dicta Constitutione, quæ incipit, *Et si Romanus Pontifex sub Dat. Romæ, Anno 1512. Tertio Kal. April. Anno Nono.*

PRA-

PRAXIS DISPENSATIONIS
SUPER ALIENATIONE BONORUM
Ecclesiasticorum, in forma, Si in evidentem, &c.

LIBER NONUS.

CAPUT I.

Praxis prohibitionum alienandi bona Ecclesiastica.

SUMMARIUM.

1 E*Xtravag.* Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien. *facit jus commune.*
2 *Est recepta in Civitate, & Diœcesi Neapolitana.*
3 *Fructus Beneficii sunt bona Ecclesiastica.*
4 *Bona Ecclesiæ non alienantur sine solemnitate.*
5 *Nec circa hoc valet consuetudo in contrarium.*
6 *Quo jure sint prohibita alienari.*
7 *Beneplacitum Apostolicum super alienatione bonorum Ecclesiasticorum non datur sine causa.*
8 *Extravag.* Ambitiosæ, *tenor.*
9 *Hæc Extravag. fuit confirmata per Iulium III.*
10 *Privilegia Regularibus concessa, alienandi bona Ecclesiastica, sublata per decretum Sacr. Congreg. Concilii.*
11 *Cujus tenor proponitur.*
12 *Regularibus non licet pecunias ad cambium, vel mutuo recipere.*
13 *Regulares Clerici Theatini non comprehenduntur in decreto de non alien. bon. Eccles.*
14 *Extravag.* Ambitiosæ, *verba*, ultra triennium, *in quibus rebus locum habeat, & n. 15. & 16.*
17 *Alienatio rerum Ecclesiæ causam, & solemnitatem requirit.*
18 *Et quænam causæ sint in praxi recepta.*
19 *Innocentius VIII. pro necessitatibus Ecclesiæ pignoravit Mitram Pontificalem.*
20 *Necessitatis appellatione venit omnis causa alienandi bona Ecclesiastica.*
21 *Extrav.* Ambitiosæ, *prohibet omnem modum alienandi.*
22 *Papæ authoritas in alienatione rerum Ecclesiæ omnem solemnitatem excludit.*
23 *Si tamen ea fuerit legitimè interposita.*
24 *Extravag.* Ambitiosæ, *forma non servata quænam pœnæ incurrantur.*
25 *Exemplum mirabile infertur contra invadentes bona Eccl.*

BEneplacitum Apostolicum super alienatione rerum Ecclesiasticarum ultra triennium, dispensationem appellavit Franc. *in c. 1. vers. Decimo tertio, limita, hoc. tit. lib. 6.* Quare, non rectè Lector arbitrabitur, nos propositæ materiæ finem accedere, si ipsius praxim prosequamur. Frequentissimus quippe est in Romana Curia usus hujusmodi dispensationis, sivè licentiæ, ipsa bona, ut sup. alienandi, necnon alienationes, jam sub Sedis Apost. beneplacito factas, confirmandi, & approbandi potissimùm resistente *Extrav. Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* cùm ea sit per totum Orbem recepta, ac in viridi observantia, ut refert Bertacch. *de Epis. libr. 4. p. 4. quæst. 36. num.* 10. ex quo inserta est in corpore juris, Cavalc. *decis.* 43. *num.* 4. Crescen. *decis. 3. de jurejur.* Cesar. de Grass. *hoc tit. dec. 4. n. 26.* ac proinde facit jus commune, id. Cæsar. *de-*
1 *cis.* 135. & in judiciali foro citatur; quotidieque Romana Curia, pro ejus observantia, pronuntiat: & ita ejus praxis se habet in expediendis passim literis sub hac forma, *Si in evidentem*, ex eaq; emanant etiam absolutiones à censuris, dispensationes, & habilitationes, etiam in utroq; foro, quoad contravenientes: ac propterea vult Summus Pontifex illam ubique observari, ut ait Quaranta *in Summa bullar. verb. alienatio rerum Ecclesiæ, sub. n.* 28. ac per eam semper vidimus haberi recursum per totum Orbem eandem Curiam, tam pro impetranda facultate alienandi,
cum causis consuetis, quàm pro aliis rebus ab ipsa *Extra-* 2
vag. dependentibus: præcipuè verò, in hac Civitate, & diœcesi Neapolitana recepta est, tam quo ad pœnas intrinsecas, nempe, nullitatis contractus, quàm quo ad pœnas extrinsecas, videl. censurarum, & aliàs, teste Genuens. *in sua praxi c. 50. n.* 1. nec consuetudine introduci potest, ut authoritas Papæ requisita in alienatione rerum Ecclesiæ non interveniat, Io. Andr. *in cap. nulli, de reb. Eccl. non alien.* quem sequuntur Abb. ibi, ut cæteri communiter Benitend. *decis. 13. n. 7. ubi*, non obstare dicitur, quòd Hospitale fuerit solitum concedere in emphyteusim sine solemnitate, & propterea, cùm illius res fuerint solitæ ita concedi, potuerunt concedi sine solemnitate; quia dicta consuetudo non attenditur; aliàs enim quod una via prohibetur, alia via admitteretur, quod nullo modo dicendum est, cùm sit contra regulam *c. cùm quid de reg. jur. in* 6. & ne fiat fraus legi, quæ verbis; & non rebus imposita esset, contra tex. *in l. 1. & 2. C. comm. de leg.* Marescott. *var. resolut. l. 1. c. 95. n. 23. cum plurib. seqq.* & non modò locum habet in locationibus rerum, & bonorum; verùm etiam fructuum, & reddit, nam fructus & redditus beneficii, seu Ecclesiæ sunt res, & bona Ecclesiastica, cùm ab Ecclesia pro-
veniant; sintque ejus ministris assignata, propter divinum 3
ministerium, Garc. *de benef. p. 2. c. 1. n. 32.* & ita quotidie in praxi observari videmus.

Antequam tamen hanc praxim aggrediamur, præmittendum est, bona Ecclesiæ non posse quovis modo alienari,
sine solemnitate juris, ut in Auth. *hoc. ex porrectum, C. de* 4
Sacros. Eccles. c. nulli, de reb. Eccl. non alien. Clem. 1. eod. tit. Surd. *cons. 181. n. 14. & cons.* 249. ubi ampliat hanc dis-
positionem, ut nec valeat consuetudo in contrarium, quæ 5
videlicet remittat solemnitatem requisitam in hujusmodi alienationibus; per illam induceretur gravamen rebus Ecclesiæ, ut per Abb. *& alios in c. 1. per illum tex. de consuet.* ac proinde certum absque ulla prorsus distinctione interdictam esse Ecclesiasticis patrimonii Ecclesiæ alienationem, sive sit utilius ipsi Ecclesiæ, sive non, sine speciali Sum. Pontificis licentia per *d. Extravag. Ambitiosæ. Redoan. de reb. Eccl. non alien.* Rot. *decis. 631. n. 1. p. recent.* Generaliter enim has alienationes constat fieri non posse.

Primò, de jure divino, ut in *lib.* 1. Levit. *c. 25. ibi, Terra* 6
quoque non vendetur in perpetuum: quia mea est, & vos advenæ, & coloni mei estis, ut per Redoan. *de reb. Eccl. non alien. q. 3. nu.* 13.

Secundò, de jure Canonico per tex. *in c. possessiones*, 16. *q. 1 ibi, possessiones, quas unusquisque Ecclesiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis, atque distractionibus, vel sub quocunque argumento, non patimur, nisi fortè, aut Clericis, bonorum meritorum, aut monasteriis, religionis intuitu, aut certè peregrinis, si necessitas largiri suaserit: Sic tamen, ut hæc ipsa non perpetuò, sed temporaliter perfruantur, & per* tex. *in c. non liceat, in c. monemus. & in c. sine exceptione, 12. q. 2. & in c. nulli, in c. si quis; & in c. fin. & in Clem.* 1. ac deniq; per *d. Extravag. Ambitiosa, eod. tit.*

Tertiò, de jure Civili, per tex. *in l. jubemus, C. de Sacros. Eccles. & per* tex. *in §. nos igitur, vers. alienationis, in* Auth. *de non alien. aut per mut. reb. Eccles.* nam ipsemet Imperator causam prohibitionis ostendit in Auth. *de Ecclesiast. rer. immobil. alien. in princip.* ubi ait, *Scripsimus legem prohibentem, res Ecclesiarum omnium alienari; quia videbamus prædia, & possessiones paulatim alienari sine dignis solutis pretiis, & sine causa inevitabili;* Unde, si non esset interdicta hæc alienatio, periculum esset quod Ecclesia ad nihilum redigeretur. *d. c. monemus.*

tionum, & cæterorum omnium, dictum officium Pœnitentiariæ in universum, & privatim concernentium, fideliter, ac cum periculo suo asservet; deque his omnibus authenticum inventarium, ac registrum conficiat, cui quidquid posteà additum, statutum, concessum, vel vetitum erit, illud totum qualecunque quamprimum adscribatur, & sic deinceps hæc omnia in futurorum Sigillatorum fidem cum eisdem conditionibus, & periculis deponantur.

Ad retinendam verò in dicto officio puritatem, & confirmandam singulorum fidem, districtè præcipimus, ut juramenta, quæ in admissione officialium requiruntur, ad præsentem nostram reformationem accommodata, quot annis in manibus dicti majoris Pœnitentiarii debeant iterari.

Monemus insuper omnes & singulos supradictos, ut caveant diligenter, ne in officiorum suorum exercitio fraus, vel dolus quoquo pacto admittatur, vel captio inducatur, neve ipsi partibus quidquam dolosè, & fraudulenter suggerant, quo faciliùs optata impetrare possint, sed solùm petitiones justas, rationabiles, & honestas recipiant, & proponant. Quòd si dolum, vel fraudem fecisse, aut quidquam, vel minimum pro labore, aut alio quoquo modo accepisse convicti fuerint, præter illas censuras, & pœnas, & quæ contra talia admittētes quomodocunq; proposita sunt, in penā privationis officiorū suorū incurrant, & ad futura inhabiles, infamesq; reputētur, prout nos illos privatos, inhabiles, & infames declaramus eo ipso.

Decernentes ex nunc irritum, & inane, quidquid secus super prædictis, aut eorum aliquo à quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus nostra, de non tollendo jure quæsito, & aliis Apostolicis constitutionibus, ac de certo officiorum prædictorum numero, etiam pluries à Romanis Pontificibus reducto, necnon officii Pœnitentiariæ hujusmodi juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, vetere stylo, & consuetudinibus quantocunque tempore observatis, cæterisque contrariis quibuscunque.

Depulsa igitur omnis avaritiæ fœditate, pro se quisque piam, castamq; mentem ad impositum sibi munus pro Dei æterni gloria, & Christi fidelium saluti alacriter intendat, & pro virili parte conetur, ut cuncta prospera, & hoc tanto officio digna succedant, Sedesque Apostolica pro bene gestis condignæ laudis præconio in singulis Christiani Orbis partibus plenius celebretur. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ suppressionis, abolitionis, amotionis, prohibitionis, statuti, ordinationis, intentionis, præcepti, monitionis, decreti, declarationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quintodecimo Kal. Iunii, Pontificatus nostri Anno quarto.

Hæc autem, quoad ea, quę ad ipsam S. Pęnitentiariam spectant. Quo verò ad ea, quæ expeditiones pro utroque foro, ac utrusque Signaturæ respiciunt, est non oscitanter advertendum, quòd per Constitutionem *Gregorii XIII.* fuerunt innovatæ censuræ, & pęnæ, quas ejusdem record. *Bonifacius VIII.* edidit contra paciscentes, seu dantes, & accipientes, aut promittentes, & acceptantes pro expeditionibus gratiæ, & justitiæ, & cùm hodie illa sit in viridi observantia, & à nostra praxi minimè alienam agnovimus, proinde illius tenorem hìc inserere placuit, qui est hujusmodi, videlicet.

34 *GRegorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ab ipso Pontificat. nostri principio quam maximè possumus enitimur, atq; contendimus, ut domus, & Curia nostra à sordibus expurgetur. Cui salubri consilio incumbens fel. rec. Bonifacius Papa VIII. excommunicavit, & anathematizavit omnes Clericos, religiosos, & laicos utriusq; sexus, sive familiares Curiæ, sive undecunq; alios, qui aliquod pactum facerent, seu quid parum, vel magnum promitterent; vel promissionem reciperent, aut ex pacto, vel promissione occulta, vel manifesta, sive sub verbis generalibus, & plenè non expressis, sive specialibus, & apertè expressis, facta, quicquam darent, aut reciperent pro justitia, sive gratia, sive pro se, sive pro alio, in causis, vel judiciis, seu alias per literas Apostolicas, & quibuscunq; aliis modis apud Sedē Apostolicam obtinendas: & eam sententiam ad promittentes, & acceptantes, dantesq; & recipientes duxit extendendam; Illos etiam, qui intra triduum non renunciarent eum, quem in culpa esse scirent, vel alicui, per quem ad se fideliter referretur, simili voluit sententiæ subjacere; Ac decrevit, ut nullus hanc incurrens excommunicationis sententiam, absq; speciali mandato suo, absolutionis beneficium valeret obtinere nisi in mortis articulo constitutus; Sed nec quisquam admitteretur ad absolutionis gratiam, nisi prius erogatū esset pauperibus, quantùm ille dedisset, vel etiam recepisset. Iustitiæ verò, sive gratiæ expeditiones sic obtenta, nullius prorsus essent roboris, vel momenti: & scienter illis utentibus, simili sententia innodavit, ac reservans sibi absolutionem eorum cum prædictis, ad pęnas similes in omnibus obligavit. Sed hoc scelus ita hodie in mores inductum est, ut pleriq; cupiditate improbi quæstus potentiorū suffragationibus adnixi, hujusmodi negociorum expeditiones hac illac conquirentes, turpissimè nundinentur. Alii alios, quos gratia præstare arbitrantur, donis, pollicitationibusq; ambiant. Quidam etiam se talium operam atq; industriam pretio, & muneribus quæsisse affingāt. Quę cùm pessima sint, & Curiæ prædictæ existimationem gravissimè offendant: in eos, qui talia agunt, animadvertendum fore arbitrati, Constitutionem prædictam cùm suis censuris, & pęnis omnibus innovamus: easdemq; omnes extendimus ad audentes qualecunq; horum facinorum quæ ad scripsimus, dantesq; illis, & aliis supradictis auxilium, consilium, vel favorem. Quin etiam eos omnes omni beneficio, & officio Ecclesiastico, & sæculari, sive temporali, sive perpetuo, ipso jure privamus; ac privatos esse declaramus: & prætereà infamiæ subjectos perpetuò, ac inhabiles ad illa, & alia esse volumus. A quibus etiam, prout quæq; res erit, tales pœnæ exigātur, quæ cæteris sint exemplo. Illis tamen, qui rem adhuc incognitam, complicesq; fautores, & socios retexerint, impunitas concedatur. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quarto. Nonis Novemb. Pontificatus nostri Anno Tertio.*

35 Circà verò taxas ejusdem Romanæ Curiæ Officialium, fuerunt per Julium II. innovatæ plures Constitutiones, qui etiam mandavit, ne iidem Officiales, pro dictis taxis etiam à spontè dantibus, ultra quàm id primæva suorum Officiorum institutione cavetur, exigant: proindeque mandavit ipsius Curiæ Officialibus, & inter cæteros, literarum Apostolicarum, etiam de Majori Præsidentia, Abbreviatoribus, Scriptoribus, & Solicitatoribus; earundemque ac Pœnitentiariæ Apostolicæ, Brevium Apostolicorum, & Archivii Romanæ Curiæ Scriptoribus, plumbi, & ipsarum literarum, ac supplicationum, de illius mandato signatarum, Registrorum Magistris Clericis, & Registratoribus, taxæ plumbi Collectoribus, Audientiæ Contradictarum, & causarum Palatii Apostolici Auditoribus, ne pro taxis, mercedibus, emolumentis, laboribus, regalibus, aut cujusvis alterius lucri, & receptionis nomine: aliquid in pecuniis, rebus, bonis, aut promissionibus, quomodocunque, & qualitercunq; directè, vel indirectè, etiam à spontè dantibus, & offerentibus, petere, & exigere, vel recipere per se, vel alium præsumant; sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & pro prima Centum ducatorum auri de Camera, pro secunda suspensionis exercitii, & perceptionis emolumentorum ad sex menses, Fabricæ Basilicæ Principi Apostolorum Urbis applicandorum: pro tertia verò vicibus, quibus contrafecerint, privationis Officiorum, pęnis ipso facto incurrendis, absque alia declaratione mandavit: ac contrafacientes ad restituendum quicquid ultrò præmissa receperint, obligatos fore declaravit: ut in dicta Constitutione, quæ incipit, *Et si Romanus Pontifex, sub Dat. Romæ, Anno 1512. Tertio Kal. April. Anno Nono.*

PRA-

PRAXIS DISPENSATIONIS
SUPER ALIENATIONE BONORUM
Ecclesiasticorum, in forma, Si in evidentem, &c.

LIBER NONUS.

CAPUT I.

Praxis prohibitionum alienandi bona Ecclesiastica.

SUMMARIUM.

1 E*Xtravag*. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien. *facit jus commune.*
2 *Est recepta in Civitate, & Diœcesi Neapolitana.*
3 *Fructus Beneficii sunt bona Ecclesiastica.*
4 *Bona Ecclesiæ non alienantur sine solemnitate.*
5 *Nec circa hoc valet consuetudo in contrarium.*
6 *Quo jure sint prohibita alienari.*
7 *Beneplacitum Apostolicum super alienatione bonorum Ecclesiasticorum non datur sine causa.*
8 *Extravag*. Ambitiosæ, *tenor.*
9 *Hæc Extravag. fuit confirmata per Julium III.*
10 *Privilegia Regularibus concessa, alienandi bona Ecclesiastica, sublata per decretum Sacr. Congreg. Concilii.*
11 *Cujus tenor proponitur.*
12 *Regularibus non licet pecunias ad cambium, vel mutuò recipere.*
13 *Regulares Clerici Theatini non comprehenduntur in decreto de non alien. bon. Eccles.*
14 *Extravag*. Ambitiosæ, *verba*, ultra triennium, *in quibus rebus locum habeat, & n. 15. & 16.*
17 *Alienatio rerum Ecclesiæ causam, & solemnitatem requirit.*
18 *Et quænam causæ sint in praxi recepta.*
19 *Innocentius VIII. pro necessitatibus Ecclesiæ pignoravit Mitram Pontificalem.*
20 *Necessitatis appellatione venit omnis causa alienandi bona Ecclesiastica.*
21 *Extrav*. Ambitiosæ, *prohibet omnem modum alienandi.*
22 *Papæ authoritas in alienatione rerum Ecclesiæ omnem solemnitatem excludit.*
23 *Si tamen ea fuerit legitimè interposita.*
24 *Extravag*. Ambitiosæ, *forma non servata quænam pœnæ incurrantur.*
25 *Exemplum mirabile infertur contra invadentes bona Eccl.*

BEneplacitum Apostolicum super alienatione rerum Ecclesiasticarum ultra triennium, dispensationem appellavit Franc. *in c. 1. vers. Decimo tertio, limita, hoc. tit. lib. 6.* Quare, non rectè Lector arbitrabitur, nos propositæ materiæ finem accedere, si ipsius praxim prosequamur. Frequentissimus quippe est in Romana Curia usus hujusmodi dispensationis, sivè licentiæ, ipsa bona, ut sup. alienandi, necnon alienationes, jam sub Sedis Apost. beneplacito factas, confirmandi, & approbandi potissimùm resistente *Extrav. Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* cùm ea sit per totum Orbem recepta, ac in viridi observantia, ut refert Bertacch. *de Episc. libr. 4. p. 4. quæst. 36. num.* 10. ex quo inserta est in corpore juris, Cavalc. *decis.* 43. *num.* 4. Crescen. *decis. 3. de jurejur.* Cesar. de Grass. *hoc tit. dec. 4. n. 26.* ac proinde facit jus commune, id. Cæsar. *de-*
1 *cis.* 135. & in judiciali foro citatur; quotidieque Romana Curia, pro ejus observantia, pronuntiat: & ita ejus praxis se habet in expediendis passim literis sub hac forma, *Si in evidentem*, ex eaq; emanant etiam absolutiones à censuris, dispensationes, & habilitationes, etiam in utroq; foro, quoad contravenientes: ac propterea vult Summus Pontifex illam ubique observari, ut ait Quaranta *in Summa bullar. verb. alienatio rerum Ecclesiæ, sub. n.* 28. ac per eam semper vidimus haberi recursum per totum Orbem eandem Curiam, tam pro impetranda facultate alienandi, cum causis consuetis, quàm pro aliis rebus ab ipsa *Extra-* 2
vag. dependentibus: præcipuè verò, in hac Civitate, & diœcesi Neapolitana recepta est, tam quo ad pœnas intrinsecas, nempe, nullitatis contractus, quàm quo ad pœnas extrinsecas, videl. censurarum, & aliàs, teste Genuens. *in sua praxi c. 50. n.* 1. nec consuetudine introduci potest, ut authoritas Papæ requisita in alienatione rerum Ecclesiæ non interveniat, Io. Andr. *in cap. nulli, de reb. Eccl. non alien.* quem sequuntur Abb. ibi, ut cæteri communiter Benitend. *decis. 13. n. 7. ubi*, non obstare dicitur, quòd Hospitale fuerit solitum concedere in emphyteusim sine solemnitate, & propterea, cùm illius res fuerint solitæ ita concedi, potuerunt concedi sine solemnitate; quia dicta consuetudo non attenditur; aliàs enim quod una via prohibetur, alia via admitteretur, quod nullo modo dicendum est, cùm sit contra regulam *c. cùm quid de reg. jur. in 6.* & ne fiat fraus legi, quæ verbis, & non rebus imposita esset, contrat tex. *in l. 1. & 2. C. comm. de leg.* Marescott. *var. resolut. l. 1. c. 95. n. 23. cum plurib. seqq.* & non modò locum habet in locationibus rerum, & bonorum; verùm etiam fructuum, & redditum, nam fructus & redditus beneficii, seu Ecclesiæ sunt res, & bona Ecclesiastica, cùm ab Ecclesia proveniant; sintque ejus ministris assignata, propter divinum 3
ministerium, Garc. *de benef. p. 2. c. 1. n. 32.* & ita quotidie in praxi observari videmus.

Antequam tamen hanc praxim aggrediamur, præmittendum est, bona Ecclesiæ non posse quovis modo alienari, sine solemnitate juris, ut in Auth. *hoc. ex porrectum, C. de* 4
Sacros. Eccles. c. nulli, de reb. Eccl. non alien. Clem. 1. eod. tit. Surd. *cons. 181. n. 14. & cons.* 249. ubi ampliat hanc dispositionem, ut nec valeat consuetudo in contrarium, quæ 5
videlicet remittat solemnitatem requisitam in hujusmodi alienationibus; per illam induceretur gravamen rebus Ecclesiæ, ut per Abb. *& alios in c. 1. per illum* tex. *de consuet.* ac proinde certum absque ulla prorsus distinctione interdictam esse Ecclesiasticis patrimonii Ecclesiæ alienationem, sive sit utilius ipsi Ecclesiæ, sive non, sine speciali Sum. Pontificis licentia per *d. Extravag. Ambitiosæ. Redoan. de. reb. Eccl. non alien.* Rot. *decis. 631. n. 1. p. recent.* Generaliter enim has alienationes constat fieri non posse.

Primò, de jure divino, ut in *lib. 1.* Levit. *c. 25. ibi, Terra* 6
quoque non vendetur in perpetuum: quia mea est, & vos advenæ, & coloni mei estis, ut per Redoan. *de reb. Eccl. non alien. q. 3. nu.* 13.

Secundò, de jure Canonico per tex. *in c. possessiones*, 16. *q. 1. ibi, possessiones, quas unusquisque Ecclesiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis, atque distractionibus, vel sub quocunque argumento, non patimur, nisi forte, aut Clericis, bonorum meritorum, aut monasteriis, religionis intuitu, aut certe peregrinis, si necessitas largiri suaserit: Sic tamen, ut hæc ipsa non perpetuò, sed temporaliter perfruantur*, & per tex. *in c. non liceat, in c. monemus. & in c. sine exceptione*, 12. *q. 2. & in c. nulli, in c. si quis; & in c. fin. & in Clem. 1.* ac deniq; per *d. Extravag. Ambitiosa, eod. tit.*

Tertiò, de jure Civili, per tex. *in l. jubemus, C. de Sacros. Eccles. & per tex. in §. nos igitur, vers. alienationis, in* Auth. *de non alien. aut permut. reb. Eccles.* nam ipsemet Imperator causam prohibitionis ostendit in Auth. *de Ecclesiast. rer. immobil. alien. in princip.* ubi ait, *Scripsimus legem prohibentem, res Ecclesiarum omnium alienari; quia videbamus prædia, & possessiones paulatim alienari sine dignis solutis pretiis, & sine causa inevitabili*; Unde, si non esset interdicta hæc alienatio, periculum esset quod Ecclesia ad nihilum redigeretur. *d. c. monemus.*

Propterea dixit Rebuff. *in compendio alien. rer. Eccles. in expositione capit. sine exc.* 12. *quæst.* 2. *in verb. ne quis*, quòd sicut Ecclesia est mater Religionis, ita ejus patrimonium conservari debet illæsum *d. l. jubemus*, id. Red. *hoc tit. quæst.* 35. ubi ait, quòd propter malos Prælatos prohibita est alienatio; qui forsan omnia bona Ecclesiæ alienarent.

Sicut autem in quacunque dispensatione requiritur causa, Felin. *in c. una in Ecclesiarum*, *n.* 60. *de constitut.* ita etiam adversùs jura prædicta, prohibentia hujusmodi alie-
7 nationes non dispensantur, nisi causa legitima interveniente, Molin. *de contract. disp.* 468. Sarm. *de redd. p.* 1. *c.* 2. *Cavalc. decis.* 35. *nu.* 31. *& decis.* 451. *n.* 33. *par.* 1. Ann. *cons.* 38. *vol.* 1. Seraph. *dec.* 508.

Quoniam verò præcipua prohibitio de jure Canonico, ea est, quæ continetur in eadem *Extravag. Ambitiosa*, & tam ex ipsa, quàm aliis juribus supradictis alienatio, sive licentia alienandi, est de Papæ reservatis, *cap. non liceat Papa, & ibi archid. d.* 12. *quæst.* 2. *Leo in Thesauro fori Eccl. p.* 3. *capit.* 1. *numer.* 4. propterea ejusdem *Extravag.* tenorem de verbo ad verbum hic inserere placuit, qui talis est, videl.

8 *PAulus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam; Ambitiosæ cupiditati illorum præcipuè qui divinis & humanis affectati, damnatione postposita, immobilia, & pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus Ecclesiæ, Monasteria, & pia loca reguntur, illustranturq; & eorum ministri sibi alimoniam vindicant, prophanis usibus applicare, aut cum maximo illorum ac divini cultus detrimento, exquisitis modis usurpare præsumunt, occurrere cupientes.*

Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem, ultra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à jure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc in Ecclesiarum evidente utilitate, ac de fructibus, & bonis, quæ servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentia, hac perpetuò valitura Constitutione præsenti fieri prohibemus.

Prædecessorum nostrorum Constitutionibus, & prohibitionibus, & decretis, aliàs super hoc editis, quæ tenore præsentium innovamus, in suo nihilominus robore permansuris. Si quis autem contra hujus nostræ prohibitionis seriem, de bonis, & rebus eisdem quidquam alienare præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, & infeudatio hujusmodi, nullius omninò sint roboris & momenti, & tam qui alienant, quàm is, qui alienatas res, & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrant.

Alienanti verò bona Ecclesiarum, monasteriorum, locorumque piorum quorum libet, inconsulto Romano Pontifice, aut contra præsentis Constitutionis tenorem, Pontificali, vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ingressus Ecclesiæ sit penitus interdictus, & si per sex menses immediatè, sequentes sub interdicto, hujusmodi animo (quod absit) perseveraverit indurato; lapsis mensibus eisdem à regimine, & administratione suæ Ecclesiæ, vel monasterii, cui præsidet in spiritualibus, & temporalibus, sit eo ipso suspensus: Inferiores verò prælati commendatarii, & aliarum Ecclesiarum Rectores, beneficia, vel administrationem quomodolibet obtinentes, Prioratibus, Præposituris, Præpositatibus, Dignitatibus, Personatibus, Administrationibus, Officiis, Canonicatibus, Præbendis, aliisque Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura sæcularibus, & regularibus beneficiis, quorum res & bona alienarunt duntaxat, ipso facto privati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur; possintque per locorum Ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis, quæ propterea privatæ fuerint) liberè de jure conferri, nisi alias dispositioni Apostolicæ Sedis sint specialiter, aut generaliter reservata: & nihilominus alienatæ res, & bona hujusmodi ad Ecclesias, monasteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem hujusmodi pertinebant, liberè revertantur. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud Sanctum Marcum, Anno Dominicæ Incarnationis 1648. Kal. Martiis, Pontificatus nostri Anno Quarto.

9 Quæ quidem *Extravag.* fuit confirmata per *Julium III.* per aliam suam *Extravag.* quæ incipit, *Sicut accepimus de anno* 1555. & totum denique confirmatum per Sacrum. Conc. Trid. *sess.* 22. *c.* 11. *de reform.*

Quare omni prorsus hæsitatione remota, dicendum est hodie suprad. *Extravag.* esse usu receptam per totum Orbem; quia cùm sit lata & publicata, ac passim jam impressa circumferatur, præsumitur etiam usu recepta, Guttier *can. qq. c.* 8. cum aliis allegatis *decis.* 30. *n.* 5. *par. divers. recent.* in qua fuit firmatum, non esse servandam *decis.* Mohed. dicentis, probandum esse usum suprad. *Extravag.* quinimmò dicitur in eadem *decis.* 30. quòd cùm usu recepta præsumatur, neganti usum incumbit onus probandi: maximè, cùm hodie jus commune facere dicatur: & hanc opinionem hodie servat inconcussè, stante publicatione *d. Extravag.* & impressione in Bullario, & fuit etiam resolutum in una Brixien. *locationis*, 4. *Decembris* 1594. *coram Penia*: maximè, cùm decretum irritans in *d. Extravag.* appositum impediat contrarium usum, Caputaq. *decis.* 82. *li.* 3. prout dictum fuit in una Papien. Bonorum *impressa penes* Marium Antonin. *var. resol. lib.* 1. *res.* 98. *post nu.* 89.

Necnon quia Constitutiones Papales eo ipso, quòd fuerunt promulgatæ, habentur pro effectuatis, & usu receptis, & sic non obstat non usus; quia per non usum etiam per mille annos, nunquam tollitur lex, vel statutum, Jas. qui testatur de communi *in l. de quibus n.* 33. *ff. de leg.* Alex. *cons.* 136. *n.* 10. *lib.* 2. prout dictum fuit in una *Romana Concordiæ penes* Cavaler *decis.* 85. *n.* 1. *subdens nu. seq.* quod neque obstat contrarius usus, quia cùm non probatur scientia Papæ, contrarius usus non suffragatur, Præpos. *in ca. in istis*, *§. leges*, *n.* 3. *vers. Nisi dato consensus Papæ*, 4. *dist.* ubi quòd authoritas Papæ non est ab homine, *c. novit. vers. cum enim*, ibi, *non humanæ constitutioni, sed divinæ potius innitamur, quia potestas nostra non est, ex homine, sed ex Deo*: & ideò inferioribus sine ejus permissione non licet expressè contravenire, ut in d. *decis.* 85.

Verùm à supradictis omnibus fuerunt exempti plures Regulares; quibus per diversa privilegia fuerat indultum, ut possent aliqua eorum monasteriorum bona usque ad certam summam alienare: postmodum verò hæc privilegia
fuerunt sublata per novum decretum *Sacræ Congregationis* 10
Concilii, jussu S. D. Urbani Papæ VIII. editum, cujus tenorem non incongruum visum fuit hic etiam subnectere, qui talis est, ut sequitur, videl.

Decretum Sacræ Congregationis Concilii S. D. N. Urbani Papæ VIII. jussu editum, de rebus Regularium non alienandis.

11 *SAcra Congregatio Cardinalium Conc. Trid. Interpretum, rerum experimento edocta, quantùm religiones accipiant detrimenti ex bonorum immobilium destructionibus, quas crebrò faciunt Regulares, Apostolicis privilegiis innixi; ac proinde operæ pretium putans, illorum facilitatem aliqua ratione compescere; speciali S. D. N. jussu generalibus, & provincialibus Capitulis, vel congregationibus, Abbatibus, Generalibus, & quibuscunque aliis superioribus Regularibus cujusvis ordinis, congregationis, Societatis, vel instituti, intra fines Europæ existensibus, omnium rerum & bonorum immobilium, ac pretiosiorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, census perpetuos, seu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium concessionem in feudum, vel emphytheusim (præterquam in casibus à jure per-*

permissis) fieri perpetuò prohibet, atque interdicit, absque ipsius Congregationis expressa licentia in scriptis, & gratis concedenda, sub pœna privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, vocisque activæ, & passivæ, ac perpetuæ inhabilitatis, ad illa in posterùm obtinenda, quàm ipso facto; absque alia declaratione incurrant; Sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate; pœnit nihilominus Apostolicarum constitutionum, & præsertim fel. record. Pauli II. quæ incipit, Ambitiosæ, in suo robore permansuris. Alienationes verò, pacta, census, hypothecas, locationes, conductiones, & concessiones quascunque contra hujusmodi prohibitionem faciendas S. Suæ auctoritate, ipso jure nullas, atque irritas decernit. Non obstantibus Constit. & ordinationibus Apostol. in favorem quarumcunque personarum, atque ordinum, tam mendicantium, quàm non mendicantium, Militiarum, etiam S. Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, ac cujusvis alterius instituti, etiam necessariò, & in individuo exprimendis, Monasteriorum, Conventuum, collegiorum, domorum, ac locorum regularium quorumcunque, necnon illorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, & cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis; necnon irritantibus decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis, concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, ac formis, specialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, & aliqua alia exquisita forma servanda esset, tenores hujusmodi præsentibus pro expressis habentes, quibus quoad ea, quę presenti decreto, ac prohibitioni adversantur, illis aliàs in suo robore permansuris, specialiter, & expressè Sanctitatis suæ authoritate derogat, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romę die 7. Septembris 1624.

Cosmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Prosper Fagnanus S. Congr. Secret.

Postmodum verò ad submovendam omnem ambiguitatem, quæ circà infrascripta, tractu temporis exoriri posset, accessit suprad. declaratio, ut sequitur, videlicet:

12 *CVm post editum decretum de rebus Regularium non alienandis, compertum sit, Regulares, qui eodem decreto prohibentur census imponere super bonis, ad eorum monasteria provenientibus, loco censuum hujusmodi, pecunias ad cambium, vel mutuò accipere cum solutione lucri cessantis, vel damni emergentis; cùmque ex hujusmodi contractu eludatur mens Sac. Congregationis, cui in primis in votis fuit consulere Religionum indemnitati, qui ex impositione censuum hujusmodi plurimùm leduntur, Sanctissimo Domino Nostro approbante, decrevit, ac declaravit, hujusmodi contractus esse contra mentem decreti, ut supra editi: Ideòque non licere Regularibus pecunias, ut pręponitur, accipere; ac si acceperint, in ipsius decretis pœnas ipso facto incidere. Datum Romæ 21. Maii 1626.*

Cosmus Card. de Torres.

Locus † Sigilli.

Prosper Fagnanus.

Deinde cupientes Clerici Regulares declarari eos exemptos esse à prædictis decretis, porrexerunt eidem Sacræ Congregationi supplicem libellum, tenoris sequentis, videlicet,

Illustrissimi, & Reverendissimi Domini.

GEneralis Clericorum Regularium exponitur humiliter Illustriss. DD. VV. qualiter ejus religio nullo unquam tempore possedit bona aliqua immobilia, animo ea retinendi, cùm id expressè prohibeant Constitutiones ejusdem religionis: à tali enim possessione voluntariè se abstinet, ut eò liberiùs, & promptiùs paupertatem Christi Domini imitetur. Et licèt stabile quoddam Panormi, eidem religioni relictum, nondum alienatum sit, hoc fuit inopia emptorum, & multitudo litium; nunc verò temporis Præposito Domus ejusdem Civitatis injunctum est à Capitulo Generali, ut quàm citissimè quocunque modo illud vendat, & quocunque pretio. Quapropter humiliter eadem Religio postulat ab hac Sacra Congregatione declarari, non comprehendi sub prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis; promittendo, prout opus est, ex nunc, & in futurum, juxta formam Constitutionum ejusdem Religionis firmiter observaturam supradictum institutum; nec ullo unquam tempore recepturam, seu accepturam bona aliaq; immobilia, titulo, vel eleemosynæ, vel emptionis, vel quocunque alio, nisi ad effectum ea vendendi, vel pro usu fabricæ Ecclesiæ, seu monasterii; & in tantùm intendit tale decretum gratiosum sibi suffragari, in quantùm hujusmodi institutum est servatura &c.

Responsio.

13 *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum censuit, Religionem Clericorum Regularium Theatinorum, quandiù institutum superiùs propositum retineat, quoad bona immobilia, non comprehendi in prohibitione nuper edita, de rebus Ecclesiæ non alienandis.*

Cùm verò nostra praxis servetur præcipuè circa perti-
nentia ad primodictam *Exsravag. Ambitiosæ*, operæ pre-
14 tium esse duximus, ad illius præscriptum hic addere,
quòd stantibus verbis ejusdem *Extravag.* nempe, *ultra
triennium &c.* illa vindicat sibi tantummodo locum in
rebus, quæ quotannis coluntur, & ex eis quolibet anno
fructus percipiuntur; aliàs enim, si res Ecclesiæ talis essent
conditionis, ut ex eis quolibet triennio unicus tantùm fru-
ctus colligeretur, nulla opus esset dispensatione, sive licen-
tia, si verbigratia, locarentur ad novem annos; ex eo
quòd primum triennium unico anno comprehenderetur,
& sic secundum & tertium; & si alternatim fructificant,
poterunt ad sex annos locari, id. Quarant. *d. verb. alienatio
vers. quarto, amplia nu.* 18. ut sunt quædam oliveta, myr-
teta, Sylvæ cæduæ, & nemora cædua, quæ etiam locari
poterunt per quindecim annos absque assensu Aposto-
lico, si quolibet tantùm quinquennio conductor capit fru-
ctus, Zerol. *in prax. Episc. eod. verb. vers. decimo quinto, quia
dictum est.*

Sicut etiam dicendum de quadam locatione ad sex annos facta defensæ cujusdam Capellaniæ Episcopatus Caurien. nam illa defensa consistebat præcipuè in cultura, & in tota locatione ad sex annos facta, bis tantùm rumpi debebat, duoque non autem ampliores redditus pensionis frumenti domino reddendi erant, quare ipsi nondum complebant unam locationem trium fructuum, cùm tamen ultra tres sit prohibita locatio; quo casu valet similis locatio; etiam si ultra tres annos fiat; dum tamen ultra tres fructus conductor, nec locator toto illo tempore recipiat ex natura rei, atque conditione, prout se consuluisse ait Cov. *can. quæst. li. 1. cap. 8. nu.* 12. *&* 13.

Sanè, quoad tempus ipsius triennii, quo ipsa locatio licitè,

licitè, absque beneplacito Apostolico fieri potest, idem dicendum est, quando post locationem ipsam ultra triennium factam, fructus præter naturam prædii nulli fuerunt: unde ait Tiraquell. *in l. boves*, *§. hoc sermone*, *ff. numero 64. ante primam limit.* quòd cùm à Summo Pontifice concessum fuit Episcopo; propter ipsius debita persolvenda, ut fructus primi anni beneficiorum suæ Diœcesis intra quinquennium vacaturorum percipiat, si fructus primi anni, aut nulli fuerunt, aut chasmate perierunt, consumpta est omninò gratia, nec poterit Episcopus alterius anni, scilicet ultra quinquennium, fructus percipere, per tex. *in l. cùm certus*, *ff. de tit. vin. & ol. leg* ubi si certus numerus amphorarum vini, ex eo, quòd natum esset ex tali fundo, relinquatur, & minus natum esset, non ampliùs debetur, quàm quod natum est eo anno, nec cæteris annis sup.

E contrà verò sustinetur ipsa locatio ad triennium tantùm facta, sine Apostolica authoritate ad præscriptum ejusdem *Extravag. Ambitiosæ*, si prædium fructus in anno attulerit: nec id supervacaneum esset putandum: cùm regiones quædam adsint adeò fœcundæ, & uberes, ut fructus bis singulis annis ferant; quòd quidem alicubi evenire posse putamus, sicut in partibus Indiarum, ut asserit Martianus Capella *li. 6.* & ait Solinus *cap. 65.* quòd Indiæ bis æstatem habent, & bis legit frugem, & *Strato*, Indiarum fecunditatem eò maximè declarat, quòd ex bis fructum ferant, alteram enim sementem habent autumnalem, alteram æstivam, & de nonnullis Italiæ locis ita testatur *Virgilius lib.* 2. Georg.

Hic Ver assiduum, atque alienis mensibus Æstas.
Bis gravidæ pecudes, bis pomis utilis arbos.

Et *Diodorus Siculus lib.* 1. *c.* 3. scribit, oves in Ægypto bis in anno parere, ac bis lanam præbere, aliaque permulta affert id. Tiraquell, *in d. l. boves d. n. 7.*

Cœterùm verò supradicta *Extravag.* prohibet supradictas alienationes bonorum ultra triennium, cùm ex illis singulis annis fructus percipiuntur, & ultra triennium prædictum tenent nonnulli, illam valere pro dicto triennio permisso, quatenus dicunt, quòd res Ecclesiæ per id tempus licitè locari, vel in emphyteusim concedi, eo autem transacto, vitiari prædictam locationem, ex Bald. *in auth. si quas ruinas*, *num. 2. C. de sacros. Eccles. & in l. si pupillorum, §. fin. in fin. ff. de reb. cor.* Paul. de Castr. *in auth. qui rem. n. 7. C. de sacros. Eccles.* cum aliis adductis in una Brixien. *locations, coram Coccino* quæ est *decis. 30. n. 2. p. 1. recent.*

Nihilominus verius est, semper Rotam contrarium tenuisse, prout servatur, & quotidie practicatur, nempe, hujusmodi concessionem, neque pro primo triennio sustineri, sed in totum vitiari certum est, quandoquidem forma à lege præscripta videtur, ne rerum Ecclesiæ locationes fiant ultra triennium, cùm hujusmodi forma sit individibilis, prout tenuit Rota in *una Romana Devolutionis domus 4. Februarii* 1583. *coram de Rubeis*, & in alia *Placentina Decimarum, die 2. Iunii 1546. coram Bubalo*, cum aliis innumeris adductis *in d. decis.* 30. *n.* 3.

Nec est omittendum, quod *d. Extravag.* vindicat etiam sibi locum in rebus solo cohærentibus, nempe in arbori-
15 bus, quæ solo cedunt, Monald. *conf.* 215. *vol.* 2. Nav. *cons.*
6 de reb. Eccles. non alien. & in practica sæpè videmus super his impetrari assensum Apostolicum.

In sylva autem cædua tenent aliqui non habere locum
16 hanc *Extravag.* sicut nec in nemore, arundineto, aliisque
cæduis arboribus, quæ per incisionem sunt in fructu, & renascuntur; quia non deterioratur fundus, Bart. *in l. qui fundum*, *§. cum fundum*, *ff. de contrah. empt.* ubi idem dicendum esse docet de arboribus vetustis, & corruptis, vel non fructiferis; si in earum locum aliæ substituerentur; aut si ex incisione hujusmodi fundus fructuosior fieret, quàm anteà, incidendo arbores opacas, vel, si nimia densitas noceat ipsis arboribus; sicut etiam nocet nimia raritas, id. Nav. *d. cons.* 6. ubi dicit, quòd sicut licet herbas, rubos, lapides, & alia arboribus nocentia tollere, ita etiam tollere licet illas arbores, quæ impediunt augmentum fructuum, & utilitatem aliarum arborum sufficientium prædio; quia in hoc nulla intervenit alienatio: vide etiam *Quar. d. verbo*, *alienatio*, *vers. 17. amplia.*

Et regulariter excepituantur à dicta *Extravag.* ea, quæ magis expedit distrahi, quàm servari, præsertim ut sunt vestes attritæ, & animalia supervacua, Redoan. *q.* 51. *n.* 4. *Quar. in verbo*, *alienatio*, *nu.* 38. ubi quòd ista possunt vendi absque decreto Judicis, *ext. fin. C. quand. decret. opus non est.*

Generaliter etiam præmittamus, ad has alienationes duo
æquè principaliter requiri: nempe causam, & solemnita- 17
tem, *c. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6.* Cov. *ref. lib. 2. c. 17. n. 1.* Menoch. *conf. 872. lib. 9.* Mascard. *de prob. concl. 75. n. 6. vol.* 1. adeò ut unum sine altero non sufficiat. Roland. *cons. 15. lib.* 1. Gram. *decis.* 79. cùm à jure prohibeantur uniformiter respectu causæ, & respectu formæ, *c. sine exceptione*, 12. *quæst.* 2. cùm sola causa legitima alienandi, seu solæ solemnitates, neque ex forma *d. Extravag.* neque de jure antiquo sufficiant, gloss. *in c.* 1. & ibi Abb. *de in integr. restit.* Rot. *decis.* 178. *p.* 2. *divers.* in qua ob id fuit dictum alienationem terrarum, de quibus agebatur, fuisse nullam, non obstantibus literis, *Si in evidentem*, & confirmatione subsecuta, etenim in hujusmodi alienationibus copulativè requiruntur causa & solemnitas, nec unum sine alio sufficit, ut per DD. *in d. c. sine exceptione*, 12. *q.* 2. ubi latissimè Laurent. de Rudolph. *in octava q.* Covar. *var. ref. lib. 2. c. 17. n.* 2. Et licèt Papæ authoritas suppleat solemnitates, juxta *cons. Abb. 41. lib.* 1. non tamen supplet defectum causæ; immò defectus causæ reddit nullam interpositionem decreti super alienatione &c.

Causæ autem alienationis, quas indies in praxi servari videmus, regulariter quatuor sunt, quarum prima est, Necessitas; non quidem personæ Rectoris, sed ipsius Ecclesiæ, putà si ipsa pateretur ruinam, quam non possit ipse Rector aliunde, nisi ex rerum venditione, reparare; aut pateretur defectus ornamentorum, & paramentorum aut vasorum sacrorum; nam hac de causa conceditur assensus Apostolicus, qui aliàs non concederetur, si causa respiceret utilitatem ipsius Rectoris, veluti si esset ære alieno gravatus; quia cùm tunc possit de fructibus satisfacere creditoribus, non admittit Dataria similes supplicationes, & in
theorica docet. id. Redoan. *tit. de causa utilitatis n. 101. cum* 18
seqq. quod bene advertunt ipsius Datariæ Officiales in hujusmodi supplicationum receptione, qui illas non recipiunt, nisi in eis explicetur, quòd per hujusmodi alienationem efficiatur melior conditio, tam ipsius Rectoris, quàm Ecclesiæ, cujus bona petuntur alienari, ut infrà suo loco dicetur.

Alta insuper poterit esse necessitas, nempè si Ecclesia sit ære alieno gravata; nec aliunde sit solvendo, juxta tex. *in c. sicut 22. quæst. 2. d. Auth. hoc jus porrectum. C. de Sacros. Eccles.* nam etiam Summus Pontifex pro causa necessitatis potest non solùm alienare bona Ecclesiarum inferiorum, Archid. *in capit. non liceat*, 12. *quæst.* 2. verùm etiam ipsius Ecclesiæ S. Petri in Vaticano: unde legimus, Inno-
centium Papam VIII. dum Urbis Roma, in qua cum Ro- 19
mana Curia ipse tunc residebat, per nonnullas armigeras Gentes hostiliter opprimeretur, pro illius ab oppressionibus hujusmodi liberatione, grandia subire compulsum fuisse onera expensarum; ad quæ, cùm Romanæ Ecclesiæ non sufficerent facultates, Mitram Pontificalem, Regnum nuncupatum, & alia quamplurima ejusdem Ecclesiæ Jocalia pretiosa, aurea, & argentea, diversis mercatoribus, dictam Curiam sequentibus, pro diversis pecuniarum summis, ad quantitatem fortè centum millium ducatorum auri de Camera, ascendentibus, pignoravit; quæ cùm commodè ex dictis Ecclesiæ proventibus, jam exhaustis, redimi non possent, auxit propterea numerum Sacretariorum Apostolicorum, qui tam antiqui, quàm de novo admissi summa sexaginta duorum millium, & quadringentorum florenorum auri de Camera pro redimendis Mitra, & aliis Jocalibus supradictis, de eorum propriis pecuniis exolverunt, ut in sua *Constitutione*, *quæ est 7. in ordine*, *& incip. Non debet*, *sub Datum Romæ* 1487. *Prid. Kal. Ian. Anno Quarto*, Neminem verò latet, posse Summum Pontificem, ob necessitates, aut utilitates Sedis Apostolicæ, non modò alienare bona immediatè subjecta Ecclesiæ Romanæ, verùm etiam res particularium Ecclesiarum; ita declarat. Castr. *cons.* 114. *lib.* 1. Bald. *in c. 1. nu. 5. qui feud. dar. poss.* quos refert Redoan. *de reb. Eccl. non alien. quæst. 44. nu. 18. qui ex doctr.* Bald. *in l. penult. C. de bon. quæ lib.* ait, Papam posse vendere possessiones Ecclesiæ Romanæ, necessitate cogente, *d. qu. 44. num.* 22. Et quandoque, appellatione hujus necessitatis venit omnis causa justa alie-
nandi, Bellam. *in c. sed notandum.* Archid. *in cap. non ha-* 20
benti, 12. *qu.* 2. & tunc illi statur, qualemcunque exitum habeat; dummodo sit utiliter cœpta, ad tex. *in l. Sed an ultro, §. 1. ff. de neg. gest.* & omnes ferè DD. tenent, omnem justam

justam causam alienandi, reduci ad causam necessitatis.

Et cùm aliàs Civitas Neapolitana esset à Sacracenis navali prælio obsessa, delato eis nuncio, quòd Christiani Imperatores navale etiam prælium adversùs eos parassent, ipsi fœderis jure aurum, & argentum à Neapolitanis civibus exposcunt, qui statim, ut ea imminentia pericula evaderent, omnia sacra vasa, aurea, & argentea majoris Neapolitanæ Ecclesiæ, quorum non modicus erat numerus, hostibus pignori dederunt, eo pacto, ut illa ad certum tempus possent redimere; quibus acceptis Saraceni fugam arripientes, in Siciliam recesserunt, propter quòd Neapol. civibus remansit gradus tristitiæ, eò quòd Sacris vasis carentes, festiva solemnia ignobiliter celebrare cogerentur, atque tunc SS. Ianuarius, & Agrippinus cuidam Neapolitano civi apparuerunt, Pontificalibus vestimentis induti, ique dicentes, *Pro tristitia civium Siciliam nos pergimus, ut vasa omnia vestra Sedi exinde deferamus*; qua revelatione exhilarati cives, ac freti eorum Sanctorum patrocinio, mox in Sicilia Legatum cum xeniis, ac pecunia ad sacra vasa inde redimenda dirigunt, qui statim sine impedimento aliquo, ac dispendio, divina ope adjuti, illa reportarunt, prout refert Bartholomæus Chioccarellus *in Catalogo Antistitum Ecclesiæ Neapolitanæ sub tit. An Orator S. Mariæ de Principio &c. fol. 110. vers. Delato &c.*

Quare cùm necessitas in lege non comprehendatur, verisimile sit, D.N. Iesum Christum velle pretium suarum rerum fundi pro redemptione animarum, pro quibus fudit sanguinem proprium, ut ex Ant. *in cap. nullus de pignor. ait* Redoan. *de reb. Eccles. non alien. q. 21. nu. 10.* Ac proinde possunt vendi & obligari, licèt non simpliciter, & indistinctè, sed ex forma, & modo à jure traditis, necessitate tamen existente; propter quam vasa sacra, ut sunt calices, vestes, cruces, candelabra, paramenta, & ornamenta, in quibus, & cum quibus spiritualia ministrantur, quæ propter consecrationem, seu benedictionem in illis, & de illis factam, quando fuerunt deputata ad usum, & sacrorum ministerium, videntur, & dicuntur annexa spiritualibus, non obstante, quòd sint consecrata, benedicta, & deputata ad ministerium, & usum sacrorum, quotidie, authoritate legum, & canonum permissione, causa existente pignorantur, hypothecantur, venduntur, & alienantur, id. Redoan. *loc. cit. num. 12. ex glos. in cap. enim, §. hoc jus porrectum, 10. q. 2.* quinimmò, *d. glos. in verb. conflata*, quòd in necessitate possunt obligari ad tabernam, & sub eadem forma, *ut in cap. 1. de pignor.* ibi, *Nullus presbyter præsumat calicem, vel patenam, vel vestimentum sacerdotale, aut librum Ecclesiasticum tabernario, vel negotiatori, aut cuilibet laico, vel fœminæ in vadium dare, nisi justissima necessitate urgente.*

Secunda causa est utilitatis, ut in *d. cap. sine exceptione, & cap. tua, de his quæ fiunt à Prælat. absque cons. c. ap. & per tex. in d. cap. 1. de reb. Eccles. non alienan. in 6.* ubi alienatio rerum Ecclesiæ est concessa, si adsit utilitas ejusdem, & in *Cl. 1. eod. tit. ibi, nisi necessitas, aut utilitas monasterii &c.* & sic causa utilitatis est potissima ad alienandum res Ecclesiæ, id. Redoan. *q. 20. sub nu. 16. hoc tit.*

Hæc tamen causa utilitatis non sufficit, quòd sit utiliter cœpta, sed requiritur, quòd Ecclesia efficiatur locupletior, Archid. *in d. cap. sine exceptione in glos. sed nonne.* Rot. *decis. 56. nu. 4. p. 2. divers.*

Tertia causa est pietatis, nempe pro redimendis captivis, per tex. *in l. sancimus. C. de sacros. Eccles.* ant pro alimonia pauperum, *cap aurum, 12. q. 2.*

Quarta est commoditatis, vel minoris utilitatis, veluti, quia res alienanda, est Ecclesiæ magis damnosa, quàm utilis, *cap. non liceat Papæ, d. ca. sine exceptione, & ca. terrulas, 12. q. 2.* Et quamvis aliæ adsint causæ, nihilominus ut plures observavi in diversis supplicationibus, ad id Papæ porrectis, cum diversis causis, omnes reducuntur ad quatuor supradictas, & ita etiam docet id. Redoan. *qu. 19. numer. 1. cum seqq.* & istæ reducuntur ad duas, scilicet necessitatis & utilitatis: nec tamen ob aliam causam, præter expressas, prohibetur Summus Pontifex super hujusmodi alienatione dispensare, sicut quandoque vidimus in ipsa Romana Curia servari; quandoquidem neminem latet, Papam novum posse invenire casum licitæ alienationis, teste eod. Redoan. *d. q. 44. num. 15.*

Solemnitas ad id de jure antiquo requisita, quadruplex est. Prima videlicet, authoritas Prælati. Secunda tractatus. Tertia consensus Capituli. Quarta subscriptio singulorum, saltem per Notarium, id. Redoan. *qu. 24. per tot.*

Corradi Prax. Dispensat.

Sed cum nos hic agamus de alienationibus, prævio assensu Apostolico, parum refert de supradictis solemnitatibus sermonem habere; cùm hodie per supradictam *Extravag. Ambitiosæ*, prohibeatur omnis modus alienandi, etiam in casu licito, & servatis solemnitatibus inconsulto Romano Pontifice, & juxta eam tres casus excipiantur, ut ex lectura ejusdem patet; ac propterea, ubi ipsius Pontificis authoritas intervenerit, nulla alia requiritur solemnitas, Dec. *cons. 142. nu. 4.* Ruin. *cons. 232. vol. 3.* Paris. *cons. 24. n. 2. vol. 4.* Surd. *cons. 181. nu. 14. & cons. 301. nu. 25.* Guid. Pap. *decis. 156.* Abb. *cons. 41. nu. 3. lib. 1.* Bald. *in l. 2. per illum tex. C. quando decret. opus non est*, Ruin. *cons. 35. n. 22.* 21 22

Quòd tamen intelligas, quando Papæ authoritas legitimè, & validè interponitur; at secus, si fuerit subreptitia, & consequenter nulla; tunc enim nihil operatur, Dec. *cons. 142. num. 5. vers. non obstat*, Rot. *decis. 65. num. 2. part. 1. div.* Cùm enim ipse Summus Pontifex sit omnium bonorum Ecclesiasticorum summus administrator, Innoc. *in cap. noverit, de sent. excomm.* Abb. *in cap. constitutus, de relig. dom. num. 13.* de illius potestate, & an alia solemnitas requiratur, non est disputandum. 23

Concurrentibus igitur causis supradictis, & non aliàs, conceditur hæc facultas alienandi; quòd si aliter, & non servata forma ejusdem *Extrav.* fiat alienatio, tam alienantes, quàm desuper qnomodolibet contrahentes, multas pœnas spirituales, & temporales incurrent; quia bona Ecclesiæ tradita, concessa, donata, aut oblata, sunt Deo data, & oblata, *cap. res 12. q. 1.* cujus Ecclesiæ caput est Christus, qui omnium bonorum illius habet dominium, quæ, quoad substantiam sunt pauperum, quoad administrationem, sunt clericorum, quo verò ad dominium, sunt Christi, id. Redoan. *q. 3. n. 34.* & habemus tex. *in ca. 1. 12. q. 2.* ubi; qui Christi pecunias, & Ecclesiæ aufert, fraudat, & rapit, ut homicida in conspectu judicis deputabitur, unde legimus, Dominum super malè tractantes res Ecclesiæ effudisse iram suam: ex quo, ut ait Baronius relatus per Leonem *in suo Thesauro fori Ecclesiastici, tit. de emphyt. Eccl. n. 11.* Berengarius abstulit, quæ erant S. Iulii, dono piorum Principum collata bona in Diœcesis Novarien. & Imperium perdidit &c. 24

Libet factum mirabile hic etiam recensere, ut homines eò cautiùs à præd. bonis invadendis abstineant, quò acriùs se à Deo Maximo noverint esse puniendos; nempe, quòd ab Episcopis Provinciarum Rhemens. ac Rothomagen. Ludovico Regi significatum extitit, videlicet, quòd Carolus Princeps, Pipini Regis Pater, qui primus inter omnes Francorum Reges ac Principes res Ecclesiarum ab eis separavit, atque divisit, pro hoc solo maximè sit æternaliter perditus; nam S. Eucherius Aurelianen. Episcop. qui in monasterio S. Trudonis requiescit, in oratione positus, ad alterum sæculum raptus, & inter cætera, quæ (Domino sibi ostendente) conspexit, vidit illum in inferno inferiori torqueri; cui interroganti, ab Angelo ejus ductore responsum est; quia Sanctorum judicatione, qui in futuro judicio cum Domino judicabunt, quorumque res abstulit, & divisit, ante illud judicium anima, & corpore sempiternis pœnis est deputatus, & recepit simul cum peccatis suis pœnas propter peccata omnium, qui res suas & facultates in honore & amore Domini ad Sanctorum loca in luminaribus divini cultus, & alimoniis servorum Christi, ac pauperum pro animarum suarum redemptione tradiderant; qui in se reversus, S. Bonifacium, & Fuldrianum Abbatem monasterii S. Dionisii, & summum Capellanum Regis Pipini ad se vocavit; eisque talia dicens, in signum dedit, ut ad sepulchrum illius irent, & si corpus ejus ibidem non reperissent, ea, quæ dicebat, vera esse crederent. Ipsi autem pergentes ad præd. monasterium, ubi corpus ipsius Caroli humatum fuerat, Sepulchrumq; ipsius aperientes, visus est subitò exisse Draco, & totum illud sepulchrum interius inventum est denigratum, ac si fuisset exustum; quòd quidem, & alia sel. record. Gregorius XIII. jussit registrari post *cap. quia juxta, 16. qu. 1.* 25

CAPUT II.

Praxis Supplicationis. Si in evidenten, &c.

SUMMARIUM.

1 *Rescripta, in forma*, si in evidentem, *duplici modo impetrantur.*

2 *Formula supplicationis locationis in evidentem &c.*
3 *Utilitas evidens debet exprimi in supplicatione.*
4 *Si verò secus, quid agendum. Et quid statuerit Sixtus V. & Clemens VIII. circa hujusmodi alienationes, sub num. 6. vers. ad rem verò.*
5 *Referendarii, quare constituti.*
6 *Et quinam eligendi.*
7 *Materia dubia maturam requirunt deliberationem.*
8 *Negotia graviora expedit Papa cum Cardinalibus in Consistorio.*
9 *Verba rescripti Papa*, De Venerabilium fratrum nostrorum consilio, *non arguunt necessitatem.*
10 *Papa non adstringitur exemplis ad judicandum.*
11 *Licèt secus ex decentia.*
12 *Sicut etiam tota Signatura.*
13 *Papa cur moveatur exemplo prædecessorum ad concedendum, vel denegandum, & sub num. 20.*
14 *Papa, est supra jus, contra jus, & extra jus.*
15 *Non ligatur exemplo suorum prædecessorum.*
16 *Ratio certa reddi non potest omnium, qua à majoribus nostris tradita sunt.*
17 *Papa sufficit dicere, sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.*
18 *Ratio legis quando reddi non potest, sufficit dicere, ita scriptum est.*
19 *Regula certa in rescriptis Apostolicis dari non potest.*
20 *Signatura Papa multipliciter, & sæpissimè variatur.*
21 *Papa debet esse immobilis, habereque pedes plumbeos.*
22 *Variatio in Papa reprobatur.*
23 *Papa debet habere unum calamum, unamque linguam.*
24 *Papa convenit dicere, Quod scripsi, scripsi.*
25 *Papa circumvento, & per importunitatem aliquid concedente, quid servetur.*
26 *Sapientis est, mutare consilium in melius.*
27 *Nec non revocare quod malè quis loquutus est.*

DEveniendo nunc ad praxim impetrandi, & exequendi rescripta Apostolica in forma supradicta, *Si in evidentem*, dicendum est illa duplici modo impetrari; Uno videlicet per supplicationem in Dataria Apostol. porrigendam pro Oratoribus sæcularib. super qua postmodum expediuntur more solito literæ sub plumbo, vel Annulo Piscatoris, altero modo pro Regularibus, pro quibus non expediuntur literæ, sed tantùm per Sacr. Congreg. Concilii conceditur simplex rescriptum, vel simplex licentia, quæ extenditur in calce supplicis libelli, seu memorialis inibi porrecti, ut infra dicetur. 1

Quia verò frequentior est illa, quæ conceditur, præviis supradictis literis; propterea, de ea prius agendum erit. Cùm igitur petitur, verbi gratia, licentia locandi ad aliquod tempus, ultra triennium, conficienda erit supplicatio à peritis in ipsa Curia, modo sequenti, videlicet.

2 *BEatissime Pater. Ut devotus S. V. Orator Ioannes Gaudulphus, Rector sine cura Ecclesiæ Sanctæ Mariæ ad Iosaphat, in pertinentiis Civitatis Neapol. suam, & dictæ Ecclesiæ, quam obtinet, conditionem efficiant meliorem, quoddam terræ petium, modiorum trium mensuræ illarum partium; juxta bona quodam Lucii Sarriani, Francisci Dalani, viam publicam, & alios, si qui sint, confines, situm; ac ad dictam Ecclesiam legitimè spectans; valoris in proprietate, ducatorum Centum, monetæ Neapolitan. annui verò redditus, decem ducatorum similium, septem ducatos auri de Camera, vel circà, constituendum, devoto etiam S. V. Vincentio Bresciano, laico Neapolit. pro annuo canone, seu annua responsione ducatorum sexdecim similis monetæ, Decem ducatos auri prædicti pariter constituentium, ad tertiam ipsius generationem, in evidentem ejusdem Ecclesiæ utilitatem, sub S. V. & Sedis Apostol. beneplacito concedere, & locare desiderat. Cùm autem (Pater Sancte) locatio, & concessio, hujusmodi, si fiat, in evidentem ejusdem Ecclesiæ cessura sit utilitatem; at propterea Oratores præfati cupiant sibi, illam faciendi per E. S. V. & Sedem prædictam, licentiam concedi. Supplicant igitur humiliter E. S. V. Oratores prædicti, quatenus sibi in præmissis opportunè providendo, eosque specialibus favoribus, & gratiis prosequendo; aliquibus probis viris, in illis partibus commorantibus, & in Dignitate Ecclesiastica constitutis, ut de præmissis se diligenter informent; & si per informationem eandem locationem, & concessionem hujusmodi, in evidentem ejusdem Ecclesiæ cedere utilitatem, repererint, illas, ut præfertur faciendi, eisdem Oratoribus, licentiam, & facultatem, authoritate Apostolica concedant, & impartiantur; omnesque, & singulos, tam juris, quàm facti defectus, si qui desuper quomolibet intervenerint, suppleant, committere, & mandare dignemini de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac fel. rec. Pauli Papæ II. S. V. Prædecessoris, de rebus Ecclesiæ non alienandis, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque cum Clausulis opportunis.*

Fiat ut petatur. M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et quod terræ petii hujusmodi situationes, confines, vocabula, & denominationes, etiam veriores, habeantur pro expressis, seu in toto, vel parte exprimi possint. Et de commissione, mandato, aliisq; præmissis, ut supra, in literis latissimè extendendis, & quòd præmissorum omnium, & singulorum, aliorumq; necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in literis: Et committatur Ordinario, & dignitatem in ejus Ecclesia obtinenti, qui conjunctim procedant. Et si in evidentem &c. Et cum decreto, quòd finita, vel deficiente tertia generatione hujusmodi, dictum terræ petium, cum omnibus, & singulis juribus, & pertinentiis suis, nec non quibusvis melioramentis desuper, quomodolibet factis ad dictam Ecclesiam, pleno jure, liberè revertantur, illique liberè cedant; absq; eo, quòd renovatio locationis hujusmodi, à quoquam, quovis prætextu, vel causa peti, aut prætendi possit.

Fiat M.

Ex qua quidem formula desumi poterunt tantummodò modus, & ordo, quibus similes supplicationes conficiuntur; ex quo, ut plurimùm contingit, multa de necessitate narrari debere in ipsa supplicatione; ut exinde discernatur, an verè adsit Ecclesiæ evidens utilitas super quo nimis urgebit prudentia conficientis supplicationem; quæ more solito, porrigitur D. Datario qui materiam considerat, an talis sit, ex qua clarè constet, petita cedere in evidentem utilitatem; adeò ut non possit aliquo modo de ea hæsitari; quòd si res talis erit, ut ipsi videatur, gratia super ea esse concedenda, tunc curabit supplicationem ipsam per Summ. Pontificem in Camera signari. Si verò viderit utilitatem non adesse, vel, quatenus adsit, non tamen esse evidentem; supplicationem ipsam rejicit, & in illius calce apponit hæc verba, *Utilitas non est evidens*; ut sollicitator videat, cur rejecta sit supplicatio, ac curet certiorari partes; ut si ipsæ velint, augeant Canonem, vel ab alienationis contractu desistant. 3

Cùm verò talis sit materia, ex qua non ita facilè discerni possit, an verè adsit evidens utilitas, vel nè; tunc, cùm inhonestum videatur, ut similes, & aliæ materiæ, quæ requirunt discussionem super illarum concessione tradantur simpliciter Pontifici signandæ; cùm ille non possit, ob innumera Sedis Apostolicæ negotia, & propter multitudinem aliarum supplicationum, examinare hujusmodi supplicationes requirentes maximè altiorem indaginem; nam licèt Papa habeat omnia jura in scrinio sui pectoris *c. 1. de const. l. omnium*, *C. de testam.* non tamen præsumitur aliquando, illa ita prompta habere, propter multitudinem rescriptorum, quæ concedit. Cassador. *dec. 2. de reservat.* tunc (inquam) ipse D. Datarius, has supplicationes remittit ad Signaturam ipsius Papæ, quas ipsæmet partes deferunt ad aliquem ex DD. Referendariis, ut eas proponant: cùm ipsi propterea (ut de eis aliquid per transitum dicamus) constituti sint, ut rem principi commodè, fideliterque exponant, ac ineloquentium, præsertim pauperum, desideria, 4 5

deria,

deria, precumque veritatem aperiant: & quæ concedi, vel denegari debeant, Principi insinuent; quia, ut ait Gomes. *in commend. utr. sign. nu. 26.* Princeps, cùm præsidentibus Cardinalibus, & Prælatis Signaturæ, non poterat, tùm impedientibus innumeris Sedis Apostol. negotiis, tùm etiam propter supplicationum multitudinem, legendis, & examinandis supplicationibus, supersedere, deputati fuerunt illi, qui hunc laborem subirent, examinarentque prius, & discuterent, num quæ in supplicationibus petuntur, ab ipsomet Principe, sine alicujus injuria concedi possint; in quorum signum, visas supplicationes, suprascriptione nominis sui, propria manu signarent, ut sic Princeps cautior reddatur: unde ad hoc emanarunt tituli *de precib. Imper, offeren.* Gambar. *de auth. leg. l. 1. tit. qualiter legatus se gerere debeat, cum provinciam est ingressus, n. 35.* Immò antiquitus observabatur, ut nihil à Romano Pontifice subscriberetur, nisi Referendarii voce prolatum, nunc verò, in plerisque inolevit stylus, & ut passim admittantur, cùm non omnia proponant, sed ea tantùm, quæ difficultatis aliquid habent. In nonnullis autem, satis est libellum, nominis sui titolo, prænotare; quod relationis vicem obtinet, sicut passim practicari videmus.

6 Et cum ob causas prædictas, ipsi DD. Referendarii statuti fuerint, eliguntur in jure, ac stylo Romanæ Curiæ periti, integræ famæ, atque existimationis; nam si aliàs jura non callent, profectò Pontifici petenti, respondere non poterunt, ac si vitæ labatur integritas, quàm poterit fidem Princeps adhibere? & si inepti ad dicendum, quomodo Princeps poterit aures præbere? id. Gamb. *nu. 41. cum seq.* Ac inter cætera, magnam ipsi adhibent diligentiam, ut honestæ supplicationes, quantum fieri potest, exaudiantur, & petentium importunitates arceantur, & ad hunc effectum felic. recordat. Sixtus V. infrascriptos Cardinales Signaturæ gratiæ adscribi voluit, ad hoc, ut omnes Signaturam Papæ, quavis de causa, adeuntes, benignè audiant, porrectasque oblatarum petitionum informationes excipiant: ac Summo Pontifici, dùm supplices libelli referuntur, assistant: opportunumque consilium afferant; omnique deposito humano affectu, sincerè suam quisque sententiam, etiam non rogatus, sed, ex conscientia proponat, ac in dicta Signatura fuerunt adscripti isti Cardinales, qui infrascriptis muneribus, officiis præfecti essent, videlicet, Major Pœnitentiarius, Præfectus Signaturæ Gratiæ, Præfectus Signaturæ Brevium, Præfectus Signaturæ Justitiæ; & qui Datarii munere fungeretur, si Cardinalis foerit: qui simul atque eas Præfecturas, & Officia adepti fuerint, statim in ipsam Signaturam adnumerati censeantur, ut voluit idem *Sixtus in sua Constitutione, sub Dat. Romæ apud S. Petrum, undecimo Kal. Martii* 1588.

Ad rem verò redeundo, supplicationes in forma, *si in evidentem*, inter cœteras Signaturę Summi Pontificis proponuntur, quando ipsa Ecclesiæ utilitate evidenti, dubitari contingit; potissimùm autem tempore supradicti Sixi V. quippè diceret, multùm debere Pontifices invigilare, & circumspectos esset in hujusmodi alienationibus concedendis in forma, *si in evidentem*, quòd non semel eum repetisse dicebant antiqui Curiales, dùm in sua Signatura proponebantur hujusmodi supplicationes; nam sicut Episcupi Vicarius, mensæ Episcopalis bonorum alienationi consensum præstando non benè facit, ita pariter Papa, Christi Vicarius, totius Orbis Episcopus alienationi, & contractibus præmissis, jam bonis Deo; & Ecclesiæ quæsitis, quorum ipse purus est minister, cùm grano salis, & maxima urgente Ecclesiæ necessitate assensum præstare debet; cùm Summus Pontifex bonorum Ecclesiæ administrator sit, non tamen habeat dominiom, Felin. *in c. constitutus, num. 19. de rescrip.* & licèt sit Dominus omniom Ecclesiarum, & beneficiorem; cùm Romana Ecclesia sit Domina earundem Ecclesiarum, & caput *c. in primis. 12. qu. 2. c. si Papa, de privileg. in 6.* non tamen dicitur Dominus rerum particularium Ecclesiarum, & beneficiorum, *cap. non liceat, 12. qu. 2. &* idcò, absque causa, de potestate ordinaria non potest jus alicujus Ecclesiæ detrahere, & alteri concedere, Redoan. *de reb. Eccl. non alien. q. 44. nu. 17. tit. quanta sit author, Sum. Pont.* Idemque servasse non ignoramus, simulis record. Clementem VIII. qui hujusmodi alienationes rarissimè, & quasi nunquam in perpetuum, sed ad tertiam tantummodo generationem, seu nominationem concedebat ad summum: in hisque, dùm in Signatura proponebantur, plurimùm invigilabat; dubitationesque, quæ propter Ecclesiasticæ dotis diminutionem exoriebantur, subtilissimè discutiebantur: quem quidem usum & cœteri Summi Pontifices sunt sequuti; de quo videre est penes Mandos. *tit. de Signat. grat. divers. num. 22. cum seqq.*

Aliquæ insuper sunt materiæ, quæ licèt non expediantur per ipsam Signaturam, sed tantùm privatim in Camera Papæ, nihilominus, quia sunt graves, oon ita de facili signantur; sed cùm adhuc contineant dubia, & requirant 7
maturam deliberationem, tamdiu jubet Papa, eas retinere penes suos Officiales; quamdiù post illarum discessionem, videantur benè examinatæ; ut gratias possit desuper Oratorib. impartiri, juxta illud *Philosophi 3. Ethicor. In magnis, & dubiis, diuturna deliberatio, & multorum consilia requiruntur, in his autem, quæ sunt certa, & determinata, consilium non requiritur.*

Unde, sæpè videmus D. Datarium, sive à semetipso, sive de mandato Papæ ipsas supplicationes, penes se retinere, ut ex se negotium maturius, & perfectius expleat, possitque postea liberè signari supplicatio, juxta tex. *in c. cum in veteri, de elect.* ubi probatur, quòd post requisitum consilium est expectandum responsum per tempus necessarium, ut consultor possit cuncta rimari, & considerare, quia tempore egimus, ut aliquid maturius agamus, Gonz. *ad regul. 8. Cancell. gloss. 46. n. 40. cum seq. & in proœm.* hujus operis diximus.

Graviora tamen negotia Summus Pontifex in Consistorio cum Cardinalibus expedit; maximè, ubi ea, de sui natura, fuerint consistorialia; cùm ipse solus expedire non soleat, Bald. *in l. fin.* per illum tex. *C. de divers. rescrip.* ubi refert, Urbanum Papam, Oratoribus Florentinis supplicantibus, ut quoddam negotium suæ patriæ privatim expediret, respondisse, illud esse negotium Consistoriale; & quòd Summi Pontifices non consueverunt talia negotia consistorialia in Camera expedire, sed in publico Consistorio; quòd etiam Carolum Imperatorem, aliis idem supplicantibus respondisse refert Gomes. *in regula de infirm. q. 14. n. 6.* 8

Nec tamen, quia Papa in supradictis casibus, utitur consilio Cardinalium, *c. ad Apostolicæ, de re jud. Clem. un. §. cæterum, de jurejur.* ac propterea in rescriptis, quæ inde emanant, dicatur *de Venerabilium fratrum nostrorum consilio*, hæc omnia inducunt necessitatem; sed illa apponuntur ex simplici, & quadam decentia; quamvis Romani 9
Pontifices, pro eorum summa modestia, non consueverunt aliter, quàm Consistorialiter, negotia hujusmodi expedire; ut tutius clausulas, ex certa scientia, & de potestatis plenitudine, aut alias similes, interestant, ut ait *Lotter. de re benef. l. 1. q. 11. n. 57.*

Aliæ sunt materiæ, quæ propter earundem raritatem non ita passim admittuntur, aut gratiæ super eis conceduntur; quas non propterea mandat Summus Pontifex in Signatura proponi; sed tantummodo quærit, an similis gratia fuerit per aliquem suum prædecessorem alicui concessa; & tunc, licèt non adstringatur ad judicandum exem- 10
plis, juxta tex. *in l. omnium, C. de sent. & inter omn. jud.* nec respicere quid actum sit, sed tantùm quod agere debeat, Menoch. *cons. 72. n. 49.* eoque magis, cum Summus Pontifex, sit omnia, & super omnia, Paris. *cons. 5. num. 71.* nihilominus in his gratiis, quæ fortè non sibi videntur de facili concedendæ, semper, ex decentia, quærit se confirmare usui, ac sequi vestigia suorum prædecessorum circà ea, 11
quæ sunt solita concedi; cùm in dubiis semper sit facienda interpretatio à solitis, Innoc. *in c. certificari, num. 2. de verb. sign.* Abb. *in cap. certificari, nu. 2. de sepult.* tex. *in ca. justitia, 25. q. 1. ibi, justitia, & rationis ordo suadet, ut qui à successoribus sua mandata servari desiderant, prædecessoris sui procul dubio voluntatem, & statuta custodiant:* & sic semper figit oculos ad ea, quæ sunt moris, & consuetudinis, juxta tex. *in l. apud, §. quia assidua ff. de edil. edi.* & nunquam ferè disponit ultra consuetum, Fel. *in c. cum M. Ferrariensis, num. 6. de constit.* sicut etiam interpretatio fieri debet secundùm cursum temporis aliorum Pontificum, Mandos. *reg. 8. q. 4. n. 6. & 7.* Unde si petatur à Papa gratia, quæ apparet insolita concedi, & allegetur exemplum alterius similis gratiæ, jam concessæ, sive ab ipso, sive ab aliquo ex suis prædecessoribus, mandat ad hoc ipse, vel ipsius Datarius, perquiri registrum supplicationum, seu bullarum; quia Papa, neque ab ipsomet confessorum potest quidem reminisci; cùm omnium habere memoriam, sit potiùs divinitatis, quàm humanitatis glos. *in c. cum adeo, verb. mode-*

moderemur, *de rescrip.* quòd si alia similis gratia reperiatur
concessa, faciliorem se reddit ad consimilem conceden-
dam.
12 Immò, non solùm ipse Pontifex, privatim, verùm etiam
tota ipsa Signatura movetur quandoque simili exemplo ad
concedendum, vel denegandum, Rot. *dec.215.nu.a. & de-
cis.244.nu.3 p.3. divers.*

Negari tamen non potest, quin tam Papa, quàm Signa-
tura aliquando concedat gratias, non semel, sed sæpius de-
negatas, Rot. *d. decis.* 244. *num.* 6. absque eo, quod fiat
mentio, quod aliàs fuerit denegata *d. decis.* 215. *num.* 4.
13 Posset tamen adhuc quis mirari, cur Papa, ut supra di-
ctum est, ad aliquid concedendum, vel denegandum, mo-
veatur exemplo dictorum suorum prædecessorum; cùm ip-
se habeat plenitudinem potestatis, *c. decreto*, 2. *qu.* 6. *cap.
ad honorem, de auth. & usu pall.* ac si ibi omnia permissa sint
14 Abb. *in cap. magna, de vot.* sitque supra jus, contra jus, &
extra jus, Bald. *in c. cum super de cau. poss. & propr.* ac pro-
15 pterea solutus legibus, nec potuerint illius prædecessores
eorum exemplo illum aliquo modo ligare, *l. digna vox*,
16 *C. de leg.* Poterit nihilominus responderi, qoòd licèt hoc
dependeat ab illius arbitrio, & non omnium, quæ à majori-
bus nostris tradita sunt, certa ratio reddi possit; *juxta tex. in l.
17 non omnium, ff. de leg.* nec in arbitrariis ratio quærenda sit,
sed sufficiat dicere, *Sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.
§. furtive* & ibi glos. *verbo, furtivarum, instit. de usucap. gl.
in l. recepta, C. de constit. pecun. l. omnium, & l. quod Principi
de leg. & l. quia poteras, cum ibi not. ff. ad Trebell.* sicut etiam
quando ratio legis reddi non potest, sufficit dicere, *ita scri-
18 ptum est*, Felin. *in c. si quando, num.* 11. *de rescrip.* ac pro-
pterea circa rescripta Apostolica dicendum est, quòd in il-
19 lis non potest dare firma, & certa regula, seu certa doctri-
na, propter diversitatem casuum occurrentium, & varieta-
20 tem temporum, per quæ Signaturæ multipliciter, & sæpis-
sime variantur, juxta *tex. in c. non debet, ibi, si secundum tem-
porum varietatem, de consang. & affin.* Nihilomious dici po-
test, quod Papa ad id movetur, & adstringitur quodam mo-
do lege honestatis, ut supra dictum est, *c. pervenit in fin.* 21.
qu. 1. Jo. Andr. *in c. significati, n.* 3. *de for. com.* Paris. *de resign.
benef. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 17. & ob id, sic exactè perpendit; an talis
gratia sit semper concedenda, vel deneganda, ne posteà
contingat, vel semel denegatam concedi, vel concessam re-
21 vocari; cùm debeat Papa esse immobilis, & habere pedes
plumbeos, id. Paris. *lib.* 11. *q.* 9. *n.* 12. quia si illusio, & varia-
tio in personis Ecclesiasticis sunt vitandæ, *Clem. unic. de re-
22 nunt.* eo magis reprobantur in Papa, Fel. *in c. cum olim, n.* 5.
de sent. & re jud. ne quod hodie concedit, cras tollat; quia
23 debet unum calamum, unamq; linguam habere Gonz. *ad
reg.* 8. *Cancell.* glos. 9. *n.* 32. subdens ibi, quod Papæ conve-
nit illud, *semel loquutus est Deus, & quod scripsi, & quæ pro-
cedunt de labiis meis, non faciam irrita.*
24 Cùm autem cootingit aliquando, Papam, per supplican-
tium importunitatem, vel circumventionem, aliqua pror-
sus non concedenda, concessisse, *juxta tex. in c. 2. ibi, per
25 promissiones, hujusmodi, quæ per importunitatem nimiam,
per quam non concedenda, multoties conceduntur, & per am-
bitionem improbam, ut plurimum extorquentur, de concess.
preb. in* 6. tunc si supplicatio noo reperiatur jam registrata,
mandat Papa, illam per Officiales detineri, vel lacerari;
ex eo quòd melius recordatus, agnoscit hujusmodi gratiam,
non esse concedendam: cùm sapientis sit, mutare consilium
in melius, ut *not. in l. nonnunquam ff. de coll. bonor. Auth. ut
fratrum filii in princip. gl. in c. qualiter, de accus.* Specul. *in tit.
de except. §. viso* & Sapientis sit revocare, quod quis malè
locutus sit, secundùm *B. August.* relatum in *c. magna*, 22. *q.* 3.

CAPUT III.

Praxis primæ partis narrativæ Literarum in forma, Si in evidentem.

SUMMARIUM.

1 *Formula literarum concessionis in evidentem, proponitur.*
2 *Literæ in forma,* si in evidentem, *cui committendæ.*
3 *Canonici Cathedralis Ecclesiæ veniunt sub nomine Dignitatis.*
4 *Sunt in magno honore, & preeminentia constituti.*
5 *Canonicus dicitur pars corporis Ecclesiæ, & Episcopi.*
6 *Canonicus Cathedralis Ecclesiæ non habet propriè dignitatem.*
7 *Decisio* Achil. de Graff. 17. *hodie non habet locum in commissionibus*, si in evidentem.
8 *Rescripta*, si in evidentem, *non diriguntur, nisi propriè dignitatem obtinentibus.*
9 *Cancellaria Apostolica dicitur organum Papæ.*
10 *Officiales bene instructi sunt de mente Papæ.*
11 *Rescripta*, si in evidentem, *cuicunque Dignitati in Cathedrali, præter Canonicos, committuntur.*
12 *Legem scriptam cum habemus, non opus est conjecturis.*
13 *Stylus committendi rescripta*, si in evidentem, *unde duxerit exordium.*
14 *Rescripta*, si in evidentem, *quibus committuntur pro Civitate, & Diœcesi Neapolitan.*
15 *Ecclesia Neapolitana nullam habet Dignitatem, post pontificalem.*
16 *Archidiaconus nil differt à Primo Diacono.*
17 *Rescripta* si in evidentem, *quando committantur antiquiori Canonico Cathedralis Ecclesiæ.*
18 *Et quisnam antiquior Canonicus intelligatur.*
19 *Dignitas Cathedralis Ecclesiæ, si ignoretur tempore expeditionis literarum*, si in evidentem, *quid agendum.*
20 *Rescripta*, si in evidentem, *committuntur Ordinario, & Nuntio Sedis Apostolicæ, ibi commoranti.*
21 *Nunquam committuntur Dignitatem obtinenti in Collegiata Ecclesia.*
22 *Ecclesia capitur pro Episcopo, & Canonicis Cathedralis.*
23 *Sede Episcopali vacante, quibus dirigenda rescripta*, si in evidentem.
24 *Et quibus, si agatur de proprii Ordinarii interesse.*
25 *Rescripta*, si in evidentem. *Papa dirigere intendit, Ordinario, in cujus Diœcesi sunt bona alienanda.*
26 *Episcopus non potest gerere vicem judicis, & partis.*
27 *Rescripta*, si in evidentem, *cui in Urbe committantur.*
28 *Et quid, quando ad instantiam Regis, aut magni Principis concedantur.*
29 *Expediuntur aliquando absque commissione, cum clausula.* Ad futuram rei memoriam.
30 *Et pro Regularibus quomodo dentur.*
31 *Quare Dignitatem obtinentibus, committantur.*
32 *Vicarius generalis, dicitur etiam Ordinarius.*
33 *Dignitatis nomen quare Vicario generali proponatur in rescriptis*, si in evidentem.
34 *Vicarius propriè non habet dignitatem.*
35 *Constitutio* Pauli II. *quæ incipit*, Cùm in omnibus, *inseritur in literis*, si in evidentem.
36 *Non tamen inseritur in ipsis literis, in forma Brevis, & quare.*
37 *Brevia Apostolica non sunt bullæ.*
38 *Literæ Apostolicæ intelliguntur tantùm, quæ sub plumbo expediuntur.*
39 *Beneficiorum provisiones non dantur per Brevia, sed sub plumbo.*
40 *Brevia Apostolica cur sic nuncupentur.*
41 *Literis sub plumbo major fides, quàm Brevibus, præstatur, & quare.*
42 *Constitutio* Pauli II. Cum in omnibus, *quando non inseratur in literis sub plumbo.*
43 *Locatio rerum Ecclesiæ ad modicum tempus non dicitur alienatio.*

REdeundo nunc ad rem nostram, dicamus, quòd postquam fuerit registrata, & in totum expedita supplicatio supradicta, conficitur more solito, minuta literarum, quæ expediuntur ad præscriptum eiusdem supplicationis, modo sequenti, videlicet.

1 *URbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Primicerio Ecclesiæ Neapolitan. ac Vicario Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitan. in spiritualibus generali, Salutem, & Apostolicam benedictionem. Ex injuncto nobis desuper Apostolicæ servitutis officio, votis illis, per quæ Ecclesiarum quarumlibet utilitates, & commoda procurantur, libenter annuimus; eaq; favoribus prosequimur opportunis. Dudum siquidem à felic.*

record.

record. *Paulo Papa Secundo, prædecessore nostro emanarunt literæ tenoris sequentis, videlicet.* Paulus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Cùm in omnibus judiciis sit rectitudo justitiæ, & conscientiæ puritas observanda, id multo magis in concessionibus alienationum rerum Ecclesiasticarum convenit observari, in quibus de Christi patrimonio, & dispensatione pauperum non de proprio cujusque peculio agitur, vel tractatur. Qua propter oportet, ut in examinandis hujusmodi alienationum causis, quæ à Sede Apostolica in forma, Si in evidentem utilitatem cedant, oneratis Ecclesiasticorum judicum conscientiis, delegantur, nihil favor usurpet, nihil timor extorqueat, nulla expectatio præmii justitiam, conscientiamque subvertat. Monemus igitur, & sub interminatione divini judicii omnibus Commissariis, & delegatis hujusmodi, districtè præcipimus; ut cautè, & diligenter attendant causas in literis Apostolicis per supplicationes expressas, illasque sollicitè examinent, atque discutiant, testes, & probationes super narratorum veritate, & solum Deum præ oculis habentes, omni timore, aut favore deposito, Ecclesiarum indemnitatibus consulant, nec in læsionem, aut detrimentum earum, decretum quomodolibet interponant. Si quis autem Commissarius, vel delegatus, conscientiæ suæ prodigus, in gravamen, aut detrimentum Ecclesiæ, per gratiam, aut timorem, vel sordes, alienationi consenserit, aut decretum, vel auctoritatem interposuerit, inferior quidem Episcopo sententiam excommunicationis incurrat, Episcopus verò, aut superior ab executione officii per annum noverit se suspensum, ad æstimationem detrimenti Ecclesiæ illati nihilominus condemnandus: sciturus, quòd si suspensione durante damnabiliter ingesserit se in divinis, irregularitatis laqueo se involvet, à quo nisi per Summum Pontificem poterit liberari; Is verò, qui dolo, vel fraude, aut scienter in detrimentum Ecclesiarum, alienationem fieri procuraverit, aut per sordes, vel impressionem alienationis decretum extorserit, similem sententiam excommunicationis incurret, à qua non nisi per Romanum Pontificem possit absolvi, ad restitutionem nihilominus rerum alienatarum, cum fructibus, quandocunque de præmissis constiterit, condemnandus. Volumus autem, quòd Legati, & Commissarii prædicti de pœnis constitutionis nostræ specificè moneantur, & in quibuscunque literis, & commissionibus hujusmodi hoc statutum nostrum inseratur. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ monitionis, præcepti, & voluntatis infringere &c. Si quis hoc attentare autem præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, Millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto, 5. Idus Maii, Pontificatus nostri Anno primo.

Et deinde exhibita nobis pro parte dilectorum filiorum Ioannis Gandulphi Rectoris sine cura Ecclesiæ Sanctæ Mariæ ad Iosaphat, in pertinentiis Civitatis Neapolitan. ac Vincentii Bresciani Laici illorum partium, petitio continebat. Quòd aliàs seu nuper dictus Ioannes, ut suam, & dictæ sine cura Ecclesiæ hujusmodi, quam obtinet, conditionem meliorem efficere cupiens, quoddam terræ petium modiorum trium, mensuræ illarum partium; juxta bona quondam Lucii Sarriani, ac dilecti filii Francisci Dalani, viam publicam, & alios, si qui sint, confines, situm, & ad eandem sine cura Eclesiam legitimè spectans, valoris in proprietate, ducatorum Centum, monetæ Neapolitan. annui verò redditus ducatorum decem paris monetæ, summam septem ducatorum auri de Camera constituentium, eidem Vincentio, in emphyteusim, ad tertiam ipsius generationem, pro annuo canone, seu responsione ducatorum sexdecim ejusdem monetæ, Decem ducatos pariter auri de Camera constituentium, locare, & concedere decrevit, si nostra, & Sedis Apostolicæ sibi suffragentur licentia, & facultas. & Quare pro parte Ioannis, & Vincentii præfatorum, asserentium, locationem, & concessionem hujusmodi, si fiant, in evidentem dictæ sine cura Ecclesiæ, cessuras fore utilitatem, nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus eis licentiam, & facultatem hujusmodi concedere, aliàsque in præmissis opportunè providere, de benignitate Apostolica, dignaremur. Nos igitur, certam de præmissis notitiam non habentes, ac Ioannem, & Vincentium prædictos, & eorum quemlibet à quibusvis excommunicationis, suspensionis, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis &c. absolventes, & absolutos fore censentes; necnon terræ petii hujusmodi, situationes, confines, vocabula, denominationes, qualitates, & quantitates, præsentibus pro expressis habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni vestræ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis, qui fuerint evocandi, servataque forma præinsertarum literarum, ac dicto terræ petio, illiusque circumstantiis universis coram vobis specificatis, de præmissis, vos conjunctim procedentes, diligenter informetis; & si per informationem eandem, locationem, & concessionem hujusmodi, si fiat, in evidentem præfatæ sine cura Ecclesiæ, cessuras fore utilitatem, vobis legitimè constiterit, Ioanni, & Vincentio præfatis, illas modo, & forma præmissis faciendi, licentiam, & facultatem, authoritate nostra concedatis, & impartiamini; omnesque, & singulos, tam juris, quàm facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint suppleatis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apost. cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quòd finita, vel deficiente tertia generatione hujusmodi, præd. terræ petium, cum omnibus, & singulis juribus, & pertinentiis suis, nec non quibusvis melioramentis, desuper pro tempore quomodolibet factis, ad d. sine cura Ecclesiam pleno jure revertatur; illisque liberè cedat; absque eo, quòd renovatio locationis hujusmodi à quoquam, quovis prætextu, & ex quavis causa, peti, aut prætendi possit. Dat. Romæ &c.

Post quarum quidem literarum præmissarum, tenorem, illarum verba, ac clausulæ in eis insertæ veniunt explicanda; propterea ita dicamus.

Urbanus &c. Primicerio. *Ecclesiæ Neapolitan.*

Per ea namque verba in calce supradictæ supplicationis apposita, nempe, & committatur Ordinario, & dignitatem in ejus Ecclesia obtinenti, poterunt Oratores, sive eorum sollicitator, quemlibet ex eis Dignitatem obtinentibus, ad eorum libitum eligere, nam hujusmodi literæ expediuntur
2 in forma commissaria, & non aliter, quàm Ordinario, sive ejus Vicario, & dignitatem obtinenti, committuntur.

Sed nunquid sub nomine Dignitatis comprehendantur etiam Canonici ejusdem Cathedralis Ecclesiæ, adeò ut etiã
3 illis dirigi possint hujusmodi literæ in forma, *si in evidentem &c.* Et videtur affirmativè respondendum, quia satis clarum est, quòd quoad delegationem Sedis Apostolicę ipsi æquiparantur Dignitatibus, Caputaq. *dec.257.p.1.* & neminem latet, quòd in quamplurimis commissionibus justitiæ, dum in supplicatione petitur, exequutionem committi probis viris, in dignitate Ecclesiastica constitutis, absq; aliqua difficultate committuntur postmodum literæ, etiam Canonicis Cathedralis Ecclesiæ; & ita debemus interpretari mentem rescribentis, gl. *in l. vel universorum ff. de pign. act. l. scire oportet §.* 4
aliud vers. sed, & si maxime ff. de excus. tutor. cùm ipsi Canonici sint in magno honore, & præeminentia constituti, tex. *in cap. quamquam de præb. in 6. cum* Canonicus dicatur pars corporis Ecclesiæ, & Episcopi, *c. requisitis, de test. c. novit, de* 5
his, quæ fiunt à præl. & magis expressum est in *c. statutum, de rescrip. in 6.* ubi Canonici Cathedralis Ecclesię, quo ad commissiones, æquiparantur cõstitutis in dignitate, licèt ille tex. restringatur ad Canonicos tantùm Cathedralis Ecclesiæ, Rip. *resp. 23. de lega. nu. 4. & 7. & resp. 10.* concludit quod sint digniores Rege, ut per Mandos. *reg. 18. q. 2. num. 7.*

His

His tamen non obstantibus contrarium est verius, etiam
in praxi receptum; nam Canonicus, etiam Cathedralis,
6 non dicitur propriè habere dignitatem, sed tantum largo
modo, ut est communis opinio, & latet per Sarneñ. *in d.*
c. statutum, Fel. *in c. pastoralis, de off. deleg.* Caputaq. *d. de-*
257. *nu.* 1. Sed hic parum insudare necesse est, alia in contra-
rium adducendo; cùm satis notum sit, hujusmodi literas,
Si in evidentem, nunquam committi simpliciter obtinen-
tibus Dignitatem, ipsius Dignitatis nomine non expresso,
adeò ut videatur etiam canonicus comprehendi, ut in *de-*
cis. 17. Achill. de Grass. in qua habetur, quòd cùm quidam
7 Carolus à Sac. Pœnitentiaria obtinuisset literas, quòd pos-
set emittere professionem in manibus Antistitis, vel alte-
rius cujusque in Dignitate Ecclesiastica constituti, emisit
professionem in manibus Canonici; & cùm de hoc dubi-
taretur, proposita causa, Domini inclinabant, quòd non
valeret professio, ex eo quòd erat contra *tex. in c. si. de off.*
deleg. junct. a gloss. in 6. & propterea inclinarunt, quòd con-
sulerentur Domini de Pœnitentiaria, qui responderunt, se
etiam Canonico illud commisisse, & causa iterum propo-
sita, cum stylo, & mente Pœnitentiariæ Domini inclina-
runt pro validitate.

Hic autem cessat omnis difficultas, cùm versemur circà
casum satis expressum, quia licèt Papa committat in sup-
plicatione exequutionem, simpliciter dicendo, & *Digni-*
8 *tatem obtinentis*, stylus tamen, & usus inveteratus Can-
cellariæ Apostolic. est; ut hac rescripta non dirigat, nisi
propriè Dignitatem obtenti; specificando nomen ipsius
9 Dignitatis, & ita est mens Papæ, cujus Cancellaria dicitur
organum, Parif. *de resig. benef. lib.* 3. *q.* 6. *n.* 3. *& lib.* 9. *q.*
10 26. *n.* 4. & sic etiam cœteris Officiales, per quorum manus
transeunt hujusmodi rescripta, benè instructi sunt de men-
te ipsius Papæ concedentis, qui propterea non sinunt ea
transire absque expressione specialis nominis Dignitatis,
puta, Archidiaconi, seu aliæ majoris, usque ad ulti-
mam Dignitatem, ex quo unicuique illam obtinenti in
11 ipsa Cathedrali, præter Canonico, committi potest;
12 unde cum simus in claris, habeamusque legem scriptam,
non opus erit conjecturis, nec aliud remanet dubium, ad
tex in l. ancilla, C. de furt. l. continuus, §. cum ita ff. de verb.
obl. Lud. *dec.* 127. *n.* 11.

Est enim hic antiquus stylus, qui præsertim sumpsit exor-
dium ex Constitutione *Pii IV.* super reformatione Officii
Correctoris Cancellariæ, & Contradictarum; per quod
anteà transibat ista rescripta, ut in præd. *Constit.* quæ inci-
13 pit, *Universi gregis. sub Dat. Rom.* 1562. *kal. Iunii Anno*
tertio; ac etiam per aliam *Constitutionem*, super refor-
matione, Officii S. Pœnitentiariæ, quod omnes ferè ma-
teriæ expediebantur, exceptis beneficialibus, ac dispensa-
tionibus matrimonialibus in proximioribus gradibus: in
qua idem *Pius* voluit, ut Major Pœnitentiarius non con-
cedat commissiones alienationum, vel permutationum,
aut affrancationum, aut illarum confirmationum de bonis
Ecclesiasticis in forma quæ dicitur *Si in evidentem*, pro re-
bus, quarum redditus annuus summam 20. ducatorum au-
ri de Camera excedat, & commissiones hujusmodi sem-
per Ordinario loci, & alteri personæ in dignitate Ecclesia-
stica constitutæ, conjunctim committantur, per hæc verba,
videlicet, *& confirmationes hujusmodi semper Ordinario lo-*
ci, & alteri personæ in Dignitate ecclesiastica constitutæ con-
junctim committantur; & si de ipsius Ordinarii interesse, vel
præjudicio agatur, tunc loco ipsius committatur Metropolita-
no; & si res ad ipsum Metropolitanum pertineat, Ordinario
viciniori &c. Et sub Datum Romæ 1562. *Quarto Non. Maii*
Anno secundo; & exinde semper similia rescripta committi
consueverunt Ordinariu, & uni ex d. dignitatibus in ejus
Ecclesia obtinenti, expresso nomine Dignitatis, sicur ho-
die servatur; quoad annuum valorem suprad. aliud non ser-
vetur, ut infra, suo loco dicemus.

14 Sanè, pro exequutione similium rescriptorum, quoad
Civitatem, & diœcesim Neapolitan. semper ea dirigi con-
sueverunt & tam Primocerio, quàm Cimiliarchæ, quod vi-
15 detur ex antiqua tantùm consuetudine receptum, cùm neu-
ter horum habeat propriè Dignitatem, secundùm proposi-
tam materiam, quod præcipuè redundat in maximum ho-
norem Capituli tam insignis Cathedralis Ecclesiæ; ubi nul-
la major ipsius Capituli dignitas est, quàm non habere in
Ecclesia dignitatem, præter Pontificalem. In his enim non
concurrunt ea, quæ requiruntur ad constituendam veram
dignitatem; ex quo, de jure communi, nulla alia Officia
Ecclesiastica, sicut sunt ista, sonant in Dignitatem, nisi
Archipresbyteratus, Put. *decis.* 89. *n.* 1. *lib.* 3. Card. Tusc. *in*
suis pract. concl. tom. 1. *litera A concl.* 685. *nu.* 3. cùm isti tan-
tùm præsumantur semper habere jurisdictionem; & tunc
verè dignitas dicatur, ubi adest jurisdictio; licèt in du-
bio tribus signis cognoscatur Dignitas, ut ait Boer. *decis.*
268. quorum primum est, si is, qui habet Officium, præ-
est administrationi cum jurisdictione, *c. volumus*, 39. *dist.*
cap. Episcopis gubernationem, 88. *dist.* Secundum, quando
Officium habet nomen, quod de jure communi sonat in
Dignitatem; quia nimirum, vocatur Archidiaconus, &
sic de aliis; licèt de more, & consuetudine Ecclesiarum
nullam habeat administrationem, nec jurisdictionem.
Unde vidimus, quandoque Dignitatem in Cathedrali, seu
Collegiata Ecclesiæ in dubio, & ex circumstantiis declara-
ri per Papam, seu S. Congreg. quare Decanus Ecclesiæ Pu-
teolanæ fuit declarata prima Dignitas, eidemq; deberi om-
nimodam præeminentiam, & propterea ad ipsum spectare
omnes functiones Episcopales, absente, vel impedito Episco-
po, ita *Sacr. Congr. Rituum in una Puteolana* 10. *Decemb.*
1613. Tertium, quando de consuetudine, vel constitutio-
ne Ecclesiæ, habetur pro Dignitate, *c. consuetudo*, 12.
dist. c. cum olim, de consuet. id. Boer. *d. decis.* 286. *nu.* 2. *&* 4.
Cęterum autem neque Præpositura, neque Primiceria-
tus, neque Plebania, aut similis, est Dignitas, cum non ha-
beat nomen sonans in Dignitatem à jure communi intro-
ductum; sed potiùs in nomen Officii, etiam si Præpositus,
Primicerius, Plebanus, & similes, ante omnes sedeant in
choro, quia non propter hoc censentur habere Dignitatem,
ut per Bald. *in c. dudum, de constit.* licèt unusquisque ipso-
rum talis esse posset, quando probaretur, ipsum commu-
ni reputatione, habitum fuisse pro Dignitate; ut per Bar-
bos. *de jur. Eccles. l.* 1. *c.* 21. *nu.* 34. tunc enim tali consue-
tudine introduci potest, ut possint esse Dignitates, Præpo-
situs, Primicerius, Thesaurarius, Decanus, Cantor,
Scholasteria, & similes, quibus omnibus ex hoc frequen-
ter consueverunt dirigi hujusmodi rescripta, *si in eviden-*
tem; vel si probaretur Dignitas ex ejus expressione facta
in collationibus Apostolicis, sive ordinariis, aut ex decla-
ratione facta per Capitulum, & ex pluribus actibus Capi-
tularibus, id. Barbos. *d. c.* 21. *n.* 19. aut ita constaret ex li-
bris ipsius Ecclesiæ præsertim, si essent adminiculati ex an-
nalibus, sive Chronicis, quibus plurimùm differtur, Marc.
Anton. *var. resol. l.* 1. *resol.* 46. *n.* 5. Lotter. *de re benef. l.* 2.
q. 33. *num.* 32. *&* 33. ergo præmissis cessantibus, ex præe-
minentia sedendi, ut dictum est, non inducitur Dignitas,
id. Barbos. *d. c.* 21. *nu.* 33. ac propterea his similia rescripta
non diriguntur, nisi forsan ex consuetudine Romanæ Cu-
riæ, diù per Summum Pontificem approbata, ut omnibus
Curialibus notum est.

Primo quoque hujus Ecclesiæ Diacono hæc rescripta,
etiam ex antiqua consuetudine diriguntur, licèt ea con-
cipiantur sub nomine Archidiaconi; de quo neque est
mirandum; quia supposito, quòd iste haberet jurisdictio- 16
nem, nulla est differentia inter primum Diaconum, &
eum, quem in jure appellamus Archidiaconum, Gram.
decis. 64. *num.* 17. ubi præcisè loquitur de majori Diaco-
no Ecclesiæ Neapolitan.

Verùm tamen est, (ut ad præmissa revertamur) quòd in
illis Ecclesiis, ubi nulla prorsus adest Dignitas, ex notorio
stylo Datariæ apponitur in calce supplicationis, *Et com-*
mittatur Ordinario, & uni ex antiquioribus Canonicis Ec- 17
clesiæ N. attento, quòd in eadem, præter Pontificalem, nulla
adest Dignitas, qui conjunctim procedant &c. Et sic, ex isto
decreto clarè constat, mentem Sum. Pontificis, illiusq; Of-
ficialium esse, ut quoad præsentem materiam Canonici
non veniant appellatione Dignitatis; cùm illis tantùm hu-
jusmodi rescripta, *si in evidentem*, committantur, in defectū
obtinentium propriè Dignitatē in ipsa Ecclesia, ut dictū est.

Hìc verò nota, quod quotiescunque literæ Apostol. di-
riguntur antiquiori Canonico, vel alicui de Collegio,
antiquitas hæc intelligitur, non de ætate, sed de tempo-
re receptionis, ex *notab. gl. in c. fin. ver. antiquiores*, quæ
sic ait, *non ætate, sed tempore, quo in Ecclesia militaverunt*,
de consuetud. l. 6. datur enim iste honor antiquiori Cano-
nico, propter ejus majora onera, & servitia, quæ in
Eccl. subiit, *c. miramur* 61. *dist. l.* 2. *in fin. Cod. de officio*
magistri officiorum. Dicit tamen *eadem gl.* quòd si aliter ha-
beretur in d. Ecclesia consuetudo, nempe de antiquio-
ribus ætate, vel majoribus ordine, illa erit attendenda.

Quòd

Quòd si in Cathedrali adsint Dignitates; sed tamen tem-
pore impetrationis rescripti eorum nomina ignorentur,
ne propterea retardetur expeditio literarum, permittunt
Officiales, hujusmodi literas dirigi Ordinario, & uni,
Dignitatem in illius Ecclesia obtinenti absque eo, quòd no-
men Dignitatis, quòd ignoratur, exprimatur; & aliàs in
quibusdam antiquis notabilibus vidi commissionem fa-
ctam eidem Ordinario, & Primam Dignitatem in illius Ec-
clesia obtinenti; sine d. expressione, licèt hodie hoc non
ita passim admittatur.
20 Aliquando committuntur Ordinario, & Nuntio Sedis
Apostolicæ, & ibi commoranti, qui conjunctim proce-
dant. Quandoque etiam Legato, sub his verbis, *Et com-
mittatur Legato Bononien. sive ejus Vicelegato*, absque eo,
quòd committatur alteri, Dignitatem obtinenti, qui con-
junctim &c.
Dignitatem autem obtinenti, etiam principalem in Col-
21 legiata, nunquam hæc rescripta committuntur; quia per
Ecclesiam intelligitur tantùm de Cathedrali, ut in *c. cum
Clerici* juncta gloss. *in verbo, Ecclesia, de verb. sign.* ubi Ec-
22 clesia capitur tantùmmodo pro Episcopo, & Canonicis Ca-
thedralis, Clem. *in plerisque de elect.* ubi non aliàs, quàm pro
Cathedralibus sumuntur, ac Metropolitanis, Par. *de con-
fiden. ben. q. 29. n. 33.* & sic, secundùm stylum Romanæ Cu-
riæ, cùm loquitur de Ecclesia, absque alio adjuncto, vide-
licet Collegiata, Parochiali, vel simplici, intelligitur de
Ecclesia Principali, idest Cathedrali, Mandos. *reg. 26. q. 3.
n. 10.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. n. 22.*
Ubi tamen necessitas committendi hujusmodi rescripta
aliud suadeat, nihil est, quin commissio fiat eo modo, quo
fieri potest, & sic etiam obtinenti Dignitatem in Collegia-
ta Ecclesia, quare, cum bona alienanda erunt in loco subje-
cto, puta jurisdictionis Abbatis Montis Cassinensis, tunc
ita committi consuevit, *Dilectis filiis Abbati Monasterii
Montis Cassinen. Nullius Diœcesis Provinciæ Capuan. Ordi-
nis S. Benedicti, ac Archidiacono sæcularis, & Collegiatæ
Ecclesiæ S. Germani, dicti Montis Cassinensis*, & in corpo-
re literarum ita prosequitur, *Tibi, fili Abbas, particulare,
& separatum territorium habenti, ac jurisdictionem quasi
Episcopalem in dicto loco exercenti, ac Discretioni tuæ, fili
Archidiacone, per præsentes committimus &c.*
Fuit aliàs similis commissio *Si in evidentem &c.* facta so-
li Canonico prout in una *Auximana Bonorum impressa* pe-
nes Marchesanum *de commiss. p. 1. cap. 2. num. 3.* ubi, quòd
proinde fuit oppositum, quòd Breve fuerit directum Ca-
nonico, non autem personæ in dignitate Ecclesiastica con-
stitutæ, sed fuit responsum hoc non obstare, quòd, videli-
cet dictum Breve fuisset expresse directum cuidam Angelo
Massutio Canonico, quia sic declaravit Papa se intellexis-
se de dignitate largo modo in Clausula commissionis, ut in
d. dec. nu. 3.
23 Sede Episcopali vacante, diriguntur hæc rescripta Or-
dinario viciniori, ac pariter Dignitatem in illius Ecclesia
24 obtinenti. Idemque servatur, si de proprii Ordinarii inte-
resse agatur; quo casu, etiam committi consueverant Me-
tropolitano, ex præscripto supradictæ *Constit. Pii Quarti*,
his verbis; *Et si de ipsius Ordinarii interesse, vel præjudicio
agatur, loco ipsius committatur Metropolitano viciniori*, &
ita servatur in praxi, testibus Borgas. Cavalc. *decis. 56. nu-
mer. 53. & sequent.* & Prosp. de August. in addit. ad Qua-
rant. *verb. alienatio, sub numer. 14. in fin. versic. commis-
siones.*
Quare, primo casu, ita additur per Officiales in calce
supplicationis, videlicet. *Et attento, quod Sedes Episcopa-
lis N. ad præsens vacat, committatur Ordinario viciniori,
& dignitatem in ejus Ecclesia obtinenti, qui conjunctim pro-
cedant &c.* Secundo verò casu. *Et attento, quod de supradi-
cti Episcopi N. interesse agitur, committatur Metropolita.
seu Ordinario viciniori, & dignitatem &c.*
Cæterùm autem, hujusmodi rescripta in dicta forma,
Si in evidentem, per illam clausulam. *Et committatur Or-
25 dinario &c.* nunquam Papa alteri illa dirigere intendit,
nisi Ordinario illius loci, ubi bona alienanda sita sunt, ex-
ceptis casibus supradictis; quamvis ferè semper in his casi-
bus committi consueverunt Ordinario viciniori, omisso
Metropolitano.
Ratio namque est illa, quam affert. Dec. *in c. cum venis-
sent, col. 5. de jud.* nempe, propter suspicionem Saly. *in l. 1.
C. ne quis in sua cau. col. 3.* etiam si in illis partibus adesset
consuetudo in contrarium, Abb. *in c. postulasti nu. 14. de
form. comp.* alioquin tam processus, quàm sententia, alia-
que inde sequuta nullius essent roboris, cùm non videa- 26
tur aliquo modo conveniens, ut ipse Episcopus, sive ali-
quis ex ipsius Ecclesia gerat vicem judicis, & partis in
causa propria, Bart. *in l. qui jurisdictioni ff. de jurisd. omn.
jud.* Garc. *de ben. p. 5. c. 2 sub n. 46.*
Cùm verò agitur de alienatione rerum Ecclesiasticarum
in ipsa Urbe, sive ejus districtu existentium, committi-
tur Vicario Urbis tantùm exequutio literarum, & aliquan-
do additur sive ejus Vicegerenti, Rot. *dec. 65. num. 5. p. 2.* 27
divers.
Nec omittam, quòd licèt hæc rescripta expediantur in
forma commissaria, ut supradictum est, nihilominus si
contingit, illa concedi ad instantiam Regis, seu alterius Ma- 28
gni Principis, tunc nulla fit Ordinario, aut Dignitatem
obtinenti, commissio, sed quia statur assertioni talium
personarum, expediuntur in forma gratiosa, cùm verisi-
mile nimium sit, causas per eas allegatas pro alienatione
facienda, absque aliqua hæsitatione, veras esse, ac pro-
pterea non egere aliqua discussione, cùm sufficiat tantùm-
modo assertio hujusmodi supplicantium, sicut vidi pluries
in praxi observari, fueruntque literæ hoc modo expedi-
tæ, videlicet, *Urbanus &c. Charissimo in Christo filio no-
stro Philippo Hispaniarum Regi Catholico, salutem &c.* ac
post narrationem dicitur. *Idcirco nobis humiliter supplica-
ri fecisti, quatenus, tibi, tanquam perpetuo Administratori
Militiæ &c. de illius, ac præfatæ Perceptoriæ evidenti uti-
litate abundanter informato, eandem venditionem facien-
di, licentiam, & facultatem accedere dignaremur. Nos igi-
tur &c. Majestati tuæ, villam, & locum, cum vassallis,
Castro, jurisdictione, annexis, bonis, juribus, & obventionibus
prædictis, eidem N. modo, & forma præmissis, vendendi ple-
nam, & liberam licentiam, & facultatem, attento quod (ut as-
seris) hæc omnia in evidentem Militiæ, & perceptoriæ prædi-
ctarum utilitatem tendeant, Apostolica authoritate tenore
præsentium concedimus, & indulgemus.*
Nec quidem semel vidimus, etiam ad instantiam Recto- 29
ris, seu beneficiati, petentis confirmari locationem per
eum alicui factam de bonis ad suam Ecclesiam spectantibus
parvi valoris, puta in proprietate, Quinquaginta, annui
verò redditus Trium ducatorum, ad viginti novem annos,
sub annua responsione quatuor ducatorum cum dimidio,
sub beneplacito Sedis Apostolicæ concedi. Quare Papa,
stando ipsius Rectoris assertioni, non dat in literis, Exe-
quutores, neque aliqua fit in eis mentio literarum Pauli
II. quæ incipit. *Cum in omnibus*, sed tantummodo loca-
tionem prædictam, dummodo justo pretio facta fuerit,
nec illius solutiones anticipentur, approbat, & confirmat per
hæc verba scilicet, *tenore præsentium approbamus, & con-
firmamus &c. ac omnes defectus, &c. supplemus*, cum dero-
gatione *Extrav.* ejusdem Pauli, quæ incipit *Ambitiosæ*,
& aliorum Romanorum Pontificum, præsertim Alexandri
VI. qua cavetur, tempus similium locationum, à die fa-
cultatis desuper concessæ, non autem à die locationis hu-
jusmodi, incipere debere, & aliis Constitutionibus Apo-
stolicis &c. Quę quidem literæ dari consueverunt etiam per
Præfecturam brevium, sub Annul. Piscatoris, & cum clau-
sula, *Ad futuram rei memoriam*; & cum decreto, quòd fi-
nita ipsa locatione &c. cum omnibus juribus &c. ad Eccle-
siam revertatur, prout infra fusiùs loco suo dicemus.
Pro Regularibus autem raro expediuntur literæ, sed 30
tantùm porrecto supplici libello in Sac. Congr. Conc. Trid.
ac proposita materia, de qua agitur, extenditur tantum-
modo decretum in calce ipsius libelli, quo Ordinario tan-
tummodo, & quandoque etiam Dignitatem in illius Eccl.
obtinenti, si ita qualitas, & gravitas materiæ suadeant,
committitur, ut procedant servata forma liter. Pauli II. de
qua etiam suo loc. dicemus.
Ratio autem, cur potiùs hujusmodi rescripta committan- 31
tur Dignitatem propriè obtinentibus, ea præcipuè esse po-
test, quia in re tam gravi, sicut est alienatio rerum Ecclesiæ,
requiritur exacta peritia, quæ semper præsumitur in obti-
nentibus Dignitatem, Paril. *de re sig. benef. l. 1. q. 11. n. 14.*
Præterea ait, Fel. *in c. dilectus filius 2. de rescript.* quòd ideò
talibus causæ demandantur, quia ob eorum dignitatem cu-
rant, ut hujusmodi negotia sine fraude gerantur.

Ac Vicario &c. Parum enim refert, quòd in
supplicatione, commissio fit
facta, non Vicario, sed Ordinario: hoc enim procedit ex
notorio stylo Cancellariæ, qui innititur juri communi, cùm 32
Vica-

Vicarius generalis dicatur etiam Ordinarius, gloss. *in c. 2. vers. Officialem, de off. Vicar. in 6.* Innoc. *in c. tua nobis, eod. tit.* Fel. *super rubr. de off. deleg. col. 31. vers. Vicarius*; quamvis aliud esset, quando rescripta dirigentur Ordinario tantùm, excluso Vicario, quia iste, tunc causam, Episcopo delegatum, cognoscere non potest, nisi ex speciali ipsius subdelegatione, Barb. *de Off. & pot. Episc. alleg. 24. n. 111.*

Stylus insuper inolevit, ut Dignitatem in Ecclesia obtinens, præponatur ipsi Vicario in hujusmodi rescriptis: rationem autem didici ab antiquis, & peritis in ipso stylo,
33 nempe, quia Dignitas in Cathedrali est perpetua, Vicariatus verò non, cùm sit ad nutum Episcopi, amovibilis, & non sit Dignitas permanens, ut per Abb. & Fel. *in cap. quoniam*, Abb. *de Off. deleg.* quin immò Vicarius Episcopi habens jurisdictionem, non habet propterea Dignitatem, Barb. *de jur.*
34 *Eccl. lib. 1. c. 21. n. 23.* Insuper dixit Hier. Paul. *sua pract. Cancell.* quòd stylus est Romanæ Curiæ, ut rescripta Romanorũ Pontificum directa ad aliquam Dignitatem, & Vicarium simul, & conjunctim, prius ipsam Dignitatem, quàm Vicarium nominent, quòd est tantùm consuetudine introductum, ut ait etiam Azor. *instit. moral. 3. c. 43. litera E. tom. 2.* nam licèt Vicarius habeat honorem, seu officium cum jurisdictione, non tamen obtinet Dignitatem, seu personatum in aliqua Ecclesia, id. Abb. *in c. de multa, num. 23. de præb.* Menoch. *cons. 51. n. 23.*

Aliàs felic. recor. Paulo Papa II.

Prædecessore nostro emanarunt literæ &c. Hæc Constitutio quæ etiam *Paulina* nuncupatur, inseritur in omnibus lite-
35 ris hujusmodi commissionum alienationum, ut patet ex ipsius tenore, ibi *Volumus, ut in quibuscunque literis commissionum hujusmodi hoc statutum nostrum inseratur*; Unde, non inseritur tenor ipsius Extravag. Ambitiosæ, ut aliqui, sine praxi loquentes, dicunt, præsertim Jo. Franc. Leo *in Thes. for. Eccles. p. 4. c. 1. num. 51. vers. quod autem.*

Nunquam tamen primodicta Paulina, seu statutum in-
36 seritur in literis, in forma Brevis sub Aonulo Piscatoris, quæ expediuntur, quando annuus valor rei alienandæ est exiguus, ut infra dicemus; nec verum est, quod dicit Redoan. *q. 20. n. 126.* nempe, quòd Paulus Secundus præcepit, ipsam Paulinam inseri in commissione Brevis, vel Bullæ in materia alienationum; quia d. Paulina loquitur tantùm de literis, id est bullis, non autem de Brevibus, ut enim omnes, sciunt, Brevia non sunt Bullæ; quia diverso nomine nuncupantur, arg. text. *in l. si idem; C. de Codicill.* & licèt
37 videamus, quòd extra Italiam, quamcunque Bullam, etiam non plumbatam, quæ veniat de Rom. Curia, ac etiam citationea sub Sigillo, vocant literas Apostolicas, ut per Crescent. *dec. 2. n. 3. de off. & pot. jud. deleg.* nihilominus Consti-
38 tutiones loquentes de literis Apostolicis intelliguntur tantùm de bullis sub plumbo expeditis, *Clem. un. de prob. cum ib. not.* per Bonif. de Vital. *n. 3. vers. literis*, ubi ipse declarat, d. Clem. intelligi de literis in forma solita expeditis; cùm loquatur de provisione beneficiorum, quæ non con-
39 ceduntur per Brevia, sed tantùm per literas sub plumbo. Ratio autem cur eandem Paulina non inseratur in hujusmodi Brevibus, satis patet ex ipsius definitione, quòd ideò sic appelletur, quia nihil aliud est, nisi commentariolus,
40 summam rerum continens, ad tex. *in excellentia, Cod. de erog. mil. anno.* Rebuff. *in prax. tit. de breve Apost. n. 1.* ubi *n. 18.* dicit, quòd ideò appellatur Brevis, quia brevibus verbis fit, vel quod in brevibus materiis concedi solet, & summatim negotium continet: ac propterea, non solùm in hujusmodi Brevibus alienationum non inseritur supradicta Paulina, immò nec in eis præponuntur præfationea, nisi, raro, & quatenus materiæ gravitas aliud suadeat.

Unde etiam in hoc alia patet differentia, ut ait Go-
41 mes. *in tract. brev.* literis Apostolicis sub plumbo, major, datur fides, quàm Brevibus ex eo, quòd literæ sunt patentes, Brevia verò expediuntur ferè semper clausa, Gonz. *ad reg. 8. Cancell. 59. num. 6.*

Neque inseritur eadem Paulina in literis Apostolicis,
42 etiam sub plumbo; quando locatio bonorum Ecclesiasticorum fit ad modicum tempus, putà novem annorum; quia tunc non dicitur verè alienatio, prout ipsa Paulina requirit; cùm ea talis dicatur, quando saltem fit ad decem annos, & ultra, Redoan. *hoc tit. q. 66. n. 41. & 42.* optima doctr. Bart. *in l. codicillis, §. institutio, ff. de leg.* Joan. Andr. & Innoc. *in c. 1. de reb. Eccl. non alien.* Mohed. *dec. 12. n. 1. dit. de loc. & cond.*

Vel etiam dici potest, quòd regulariter inseritur in materiis gravioribus hujusmodi alienationum, quæ, ut plurimùm, expediuntur per Cancellariam, aut Officium Minoris gratiæ in eadem Cancellaria, & negotii gravitas suadet prædictæ Constitutionis insertionem, ut Commissarii, servata ejus forma, rectius procedant.

CAPUT IV.

Praxis secundæ partis narrativæ earundem literarum: Si in evidentem &c.

SUMMARIUM.

1 Literæ si in evidentem, *non dantur ad unius supplicationem tantùm, licèt secus in confirmatione alienationis, & sub num. 2.*
2 *Bona Ecclesiæ vacantis alienari non possunt.*
3 *Laicalis qualitas in literis*, si in evidentem, *exprimenda, aliàs erunt inutiles, & num. 5.*
4 *Laicus non potest bona beneficii Ecclesiastici possidere.*
6 *Papa solus facit laicum capacem rerum spiritualium.*
7 *Alienatio major, quæ fit in Laicum, quam ea, quæ fit in Ecclesiam.*
8 *Alienatio facta per Prælatum in consanguineos censetur in fraudem Ecclesiæ.*
9 *Prælati reputatur cæci circà nepotes, & consanguineos.*
10 *Alienatio in forma*, si in evidentem, *quando plures literas requirat.*
11 *Verba*, Suam, & dictæ Ecclesiæ &c. *quid importent in literis*, si in evidentem.
12 *Alienatione facta in utilitatem Prælati, successor non tenetur stare contractui.*
13 *Secus verò, si in utilitatem Ecclesiæ.*
14 *Ecclesiæ nomine, quid intelligendum, circà rescripta*, si in evidentem.
15 *Servitus Ecclesiæ, sive Oratorio, sine causa imponi non potest.*
16 *Rector debet obtinere Eccl. cujus bona petit alienari.*
17 *Licèt illorum possessio non fuerit per eum adepta.*
18 *Bona alienanda si fuerint litigiosa, erit explicandum in rescripto* si in evidentem.
19 *Intrusus in Ecclesia non potest illius bona, etiam cum utilitate, alienare.*
20 *Alienatio in evidentem debet esse rei certa, aliàs non admittitur supplicatio, & quare.*
21 *Et stylus contrarius recessit à Curia, licèt aliquando ita servetur, ut hic.*
22 *Expressio mensuræ terræ alienandæ* in evidentem, *quare requiratur, & n. 25.*
23 *Interpretatur secundum regionem contrahentium.*
24 *Et quis sit circa hoc Romanæ Curiæ usus.*
26 *Et quomodo circà hujusmodi mensuram se gerant Iudices Commissarii.*
27 *Agrimensores quomodo adhibendi in alienatione terræ Ecclesiæ.*
28 *Confinia terræ Ecclesiæ quare designanda.*
29 *Omnia sunt exprimenda in supplicatione alienationis in* evidentem.
30 *Casus refertur ob non factam hujusmodi expressionem.*
31 *Et quæ cautela circà hoc utendum*
32 *Ecclesia debet habere utile, & directum dominium rei alienandæ in evidentem.*
33 *Aliàs enim alienatur sine solemnitatibus.*
34 *Sicut etiam res nondum bonis Ecclesiæ incorporatis, & quæ sit ratio.*
35 *Fratres Mendicantes quomodo possint alienare bona ecclesiæ, sine causa, & solemnitatibus.*
36 *Rei alienandæ valor in proprietate exprimendus in rescripto*, si in evidentem.
37 *Et eodem modo verificandus coram Iudicibus delegatis.*
38 *Et consideratur tempore contractus.*
39 *Pretium constituitur non ex præterita, sed ex præsenti emptione.*
40 *Emptoribus duobus concurrentibus in emptione rei ecclesiæ quis præferendus. Et quid si alienatio fiet tempore calamitoso.*

41 *Valo-*

41 *Valorem probandi rei alienatæ praxis.*
42 *Commissarii alienationum in evidentem debent assistere æstimatoribus.*
43 *Alienatio rei parvi valoris quomodo facienda sine assensu Apostolico.*
44 Cap. terrulas, 12.q.2. cum illius gloss. *intellectus.*
45 *Solidus quid sit.*
46 *Alienationis praxis juxta* c. terrulas 12.q.2.
47 *Redditus annuus in rescripto alienationis in evidentem, exprimendus.*
48 *Etiam in moneta illarum partium: reducitur tamen ad ducatos auri de Camera.*
49 *Et quenam sit hujus reductionis ratio.*
50 *Moneta omnes genus reducitur à Dataria ad ducatos auri de Camera.*
51 *Utilitas in alienatione rei Ecclesiæ debet esse considerabilis.*
52 *Et quanta esse debeat.*
53 *Literarum in forma*, si in evidentem, *expeditio triplex.*
54 *Canon solvitur propriè pro emphyteusi.*
55 *Contractus censuarius differt ab emphyteutico.*
56 *Contractus de rebus ecclesiæ invalidus si potest haberi major utilitas.*
57 *Commissaris alienationum de rebus ecclesiæ ex qui possunt rescriptum, si conductor augeat canonem.*
58 *Licet nonnulli contrarium tenuerint, & quare.*
59 *Locationibus perpetuis in evidentem rarò Papa præbet assensum.*
60 *Emphyteusis perpetua regulariter prohibita in rebus ecclesiæ.*
61 *Locatio ad 29. annos, non confirmatur, si instrumentum locationis dicatur in perpetuum.*
62 *Ad tertiam generationem facta, quando incipiat prima generatio.*
63 *Emphyteusis ecclesiastica tribus personis regulariter conceditur.*
64 *Locatio de rebus ecclesiæ quando fiat ad tertiam nominationem.*
65 *Et quenam verba adjiciantur in supplicatione.*
66 *Clausula*, Si Sedis Apostolicæ suffragetur facultas, *quid importet in rescripto*, si in evidentem.
67 *Clausula*, reservato beneplacito Apostolico, *non aliter, nec alio modo, facit illud requiri, etiamsi non sit necessarium.*
68 *Et importat conditionem.*
69 *Et quid si dicatur*; quatenus opus sit.

ET deinde *exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum &c.* Non enim ad sup-
1 plicationem unius tantùm conceditur hæc facultas, sed
uterque Orator debet supplicare, quòd si Ecclesia, seu be-
2 neficium fuerit vacans, illius bona alienari non possunt, do-
nec sibi de Rectore, seu beneficiato provideatur, ut per
Imol. & Io. Andr. relatos *per dict.* Redoan. *q.* 31. *n.* 24.

Hic enim mos est Cancellariæ Apostolicæ, quòd si in hujusmodi materiis non supplicet Prælatus, seu Rector, sed ille tantummodo, cui quid conceditur titulo venditionis, seu locationis, aut emphyteusis, non expedientur literæ per Cancellariam prædictam; ex quo supplicans nullum habet interesse, ut bona Ecclesiastica alienentur, etiamsi in supplicatione aut literis dicatur, de consensu Prælati, seu Rectoris, seu alterius personæ Ecclesiasticæ; quare necesse est, quòd supplicet Prælatus, seu Rector, aut alia persona Ecclesiastica, cujus sunt bona alienanda. Secus verò dicendum est, quando sumus in confirmatione alienationis, & concessionis factæ per Prælatum, seu Rectorem, aut altàs beneficiatum; tunc enim tenet Cancellaria sufficere, quòd laicus supplicet pro ipsa confirmatione, etiam ad instantiam, & supplicationem ipsius laici, cui concessa sunt bona, sed apponetur clausula, *Vocato, Prælato &c.* quod tamen cum difficultate, & rarò vidi practicari, immò semper utrumque supplicare (ut omnes sciunt Curiales) pro quibuscunq; confirmationibus, pro quibus aliàs à principio requirebatur, ut uterque supplicaret; in quibus (quod per transitum dictum sit) non omnia formaliter, & ad unguem sunt regulariter narranda, nam licèt cautiùs esset illa narrare, attamen sufficit, quòd exprimantur substantialia; ex quibus idem resultet sensus. Optimi tamen Sollicitatoris partes erunt, ut, quoad fieri poterit, exprimantur omnia pacta, qualitates, & conditiones in instrumento, inter partes inito, adjectæ: quando præsertim instant partes pro eadem confirmatione ex certa scientia, cùm scilicet totus tenor inseritur in supplicatione, per quem Summus Pontifex sit de qualitate facti bene informatus, licèt aliter eveniat, quando confirmatio concedatur in forma communi, quia tunc ipsa confirmatio non validat actum in se nullum, cum stet conditionaliter, quando tenor non sit insertus, ac proinde, si dubia redditur dicta confirmatio, debet illa secundùm juris dispositionem interpretari, & sic confirmatio in hoc casu committitur Ordinario, ut precibus verificatis, confirmet, per ea, quæ dicit Abb. *in c. quam diversitatem, nu.* 9. *de concess. præbend.* quod non servatur in primo casu; quando scilicet Papa totum tenorem concordiæ in supplicatione sibi porrectæ vidit expressum, aut saltem per illius Officiales, & Expeditores fuit discussa, ut per Alex. *cons.* 59. *n.* 9. & dixit Rota *in una Calciaten. Iurisdictionis*, 27. *April.* 1586. *coram Rubeo.*

Laici *Illarum partium.* Qualitas enim hæc est etiam 3
de stylo exprimenda, nempe quòd conductor,
sive emptor sit laicus, eo quòd ille non potest possidere bo-
na beneficii Ecclesiastici, cùm neque patronis liceat bona
temporalia beneficii eorum jurispatronatus ministrare, seu 4
in illis se ingerere Lambert. *de jurepatr. p.* 2. *q.* 2. *prin. art.* 5.
Abb. *in c. præterea, n.* 3. *eod. tit.* Fel. *in c. venerabilis*, *nu.* 6.
de except. c. cum laicis, de reb. Eccl. non alien. & ob id; nisi
exprimatur supradicta qualitas; bona Ecclesiæ non debent
prophanis usibus applicari, ut habetur in ead. *Extravag. am-*
bitiosæ, tale rescriptum inutile redderetur *tex. est in c.* 2.
hoc tit. lib. 6. ibi, *Hoc consultissimo prohibemus edicto, uni-*
versis & singulis Prælatis Ecclesias sibi commissas, bona im- 5
mobilia, seu jura ipsarum laicis submittere, subiicere, seu sup-
ponere absque Capituli sui consensu, & Apostolicæ Sedis licen-
tia speciali &c. nam satis clarum est, quòd solus Papa potest 6
facere laicum habilem, & capacem rerum spiritualium,
& spiritualitatis, Redoan. *q.* 63. *nu.* 20. & ait gloss. *in d. cap.*
2. *in verbo, speciali, in fin.* quòd propterea hoc edictum ema-
navit, quia in talibus submissionibus majus periculum ve-
tetur, & ideò cautius, quàm in aliis alienationibus est agen-
dum, unde major est alienatio, quæ fit in laicum, & usus 7
laicales, quàm illa, quæ fit in Ecclesiam, Grat. *discept. for.*
tom. 3. *c.* 517. *num.* 9.

Et eò magis si fuerit ille consanguineus ipsius Rectoris,
cùm potius alienatio præsumatur fieri intuitu consanguini-
tatis, quàm Ecclesiæ utilitatis, & sic in illius fraudem, 8
ad *tex. in c. quisquis*, 12. *q.* 2. *cap. in canonibus*, 36. *q.* 1. & re-
gulariter constat, ideò prohibitam esse alienationem rerum
Ecclesiasticarum in consanguineos alienantis, quia ob car-
nis vinculum contra personam Rectoris præsumitur: qua-
re, licèt Prælatus urgente suæ Ecclesiæ necessitate, ad ejus
utilitatem potest sicut in extraneos, ita & in consanguineos,
illius bona alienare, ut per Archid. *in c. Episcopus, in fin.* 10.
q. 2. Card. *in Clem.* 1. *in verbo*, *Abbati*, *num.* 2. *de excess.*
præl. nihilominus prædicta alienatio videtur suspecta, quia,
ut ait Abb. *cons.* 41. *num.* 1. Prælati circa nepotes, aliosque 9
suos consanguineos reputantur cæci, quod quidem ipse
Abb. dicit authoritate *tex. in cap. pervenit*, 1. *q.* 3. ibi *& quod*
gravius est, consanguineis, ubi gloss. *in verb. gravius*, ait, quod
minus peccatum, propter adjunctum, gravius punitur, &
concedendo consanguineis, enormiter lædunt Ecclesias;
ac propterea repetit, quòd pejus est dare consanguineis;
quia inde graviorem sentit Ecclesia læsionem, ut *in c. la-*
torem, 33. *q.* 2. quare tantus impetus omnia in ipsos consan-
guineos fundendi, venit restringendus, *tex. in l. in alio ca-*
su, *ff. ad l. Iul. de adult.* unde in similibus alienationibus ni-
mis tam Dataria, quàm Signatura se accurratè gerit prop-
ter fraudis suspicionem; qua cessante, ac præjudicio Eccle-
siæ, illius bona possunt ita in consanguineos, sicut in extra-
neos alienari, Archid. *in c. Episcopus in fin.* 10. *q.* 2. Card. *in*
Clem. 1. §. *Abbates, num.* 1. *in fin. de excess. præl.* & fuit dictum
in una *Romana Casalis coram Lauretano relata* per Ludo-
vis. *decis.* 356. *nu.* 3. & omnes quod ore fatentur, quòd Præ-
latus cessante fraude, potest alienare res Ecclesiæ, etiam in
consanguineos, Grat. *discept. for. c.* 415. *n.* 13. *&* 14. *&* 15. &
suspicio dictæ fraudis cessat ex confirmatione Commissa-
riorum, prout etiam, quando constat de evidenti utilitate
Ecclesiæ, Menoch. *de præsumpt. libro tertio. præsumptione*
54. *numero primo cum aliis adductis* per addit. ad Ludovis. *di-*
cta decisione 356. *numero nono*, quo casu constiterit aliena-
tionem fieri in utilitatem Ecclesiæ, & sine alicujus
præju-

præjudicio, tunc poterit Prælatus, sive Rector, tam consanguineis, quàm extraneis bona Ecclesiæ alienare, Imol. *in cap. ut super, numero decimo tertio & decimo quarto*, & ibi Abb. *num. 18. & 19. de reb. Eccles. non alienand.* Rota *decis. 18. num. 5. part. 2. divers.* ubi affirmat, cessare fraudis præsumptionem, quando reperitur, locationem factam fuisse cum debitis solennitatibus, & in consanguineos idoneos, & bonæ conditionis, & famæ, & in casu, in quo cessat omnis præsumptio fraudis, & læsionis Ecclesiæ, quod præcipuè deducitur, cùm consanguineus recipit æqualibus pactis, & æquali conditione, sicut aliùs extraneus; sic enim cessaret ratio prohibitionis, Bald. *in auth. quibuscunque, C. de sacros. Eccles.* & tenuit Rot. *in una Placentin. domorum coram Seraph. de anno* 1581. & pluries in ipsa Rota fuisse decisum testatur id. Seraph. *dec.* 1125.

Vt suam, & dictæ Ecclesiæ &c.

Idemque esset, si ipse Rector petat licentiam alienandi bona, tam Ecclesiæ principalis, quàm aliarum Ecclesiarum primodictæ Ecclesiæ perpetuò unitatum, vel si fuerit Rector duarum Ecclesiarum, aut plurium perpetuorum simplicium beneficiorum Ecclesiasticorum, quorum bona petit alienari; quia adhuc unica tantùm supplicatio pro omnibus, & una tantùm bulla sufficit, dummodo dictæ Ecclesiæ,
10 seu beneficia in una tantum Diœcesi consistant: si enim in pluribus, erunt pro unaquaque supplicatio & bulla expediendæ; cùm oporteat literas dirigi Ordinario, & dignitatem obtinenti illius Diœcesis, in qua bona alienanda consistunt, sicut jam supra diximus.

11 Hic verò juxta seriem prædictarum literarum erit præcipuè notandum, quòd propterea dicitur, *suam & dictæ Ecclesiæ &c.* ut successor in ipsa Ecclesia teneatur etiam stare præsentis alienationis contractui, cùm ille respiciat utilitatem Ecclesiæ; aliàs enim locatio in utilitatem Rectoris, seu Prælati non obligaret successorem, ad *not. in c. si. de præl. vices suis &c.* Alex. *cons. 160. vol. 6.* Dec. *cons. 34. vol. 8.* secus est, hic servata debita juris solennitate, prout loquitur etiam *tex. in ca. 1. de solut.* quia concurrunt omnes qualitates ad id requisitæ, ex eo quòd Orator contrahit, etiam nomine Ecclesiæ, ac utiliter, servataque præfata juris solemnitate Quar. *in Sum. bull verb. alienatio, sub num. 9. vers. limita in prælato*, ubi quatuor casus congerit, in quibus successor tenetur stare colono.

Circà quod non ab hac praxi alienum adnotare, quòd licèt beneplacitum Apostolicum impetretur longè post concessionem factam, hoc parum refert, quia non propterea erit locus pœnitentiæ, nam postquam semel Rector consensit, beneplacitum posse impetrari, non potest amplius pœnitere, prout fuit resolutum in una *Romana Locationis afflictus coram Blanchetto, & in una Leodien. Domorum coram de Rubeis, & in una Nullius, Emphytheusis coram Lancellotto* quas decisiones refert Soccin. *dec. 374. nu. 5.* subdens ibi, nec relevare, quòd beneplacitum, licèt fuerit impetratum in vita Rectoris, qui fecit concessionem, tamen fuit præsentatum, in vita moderni Rectoris, qui alienationi non cōsensit, quia nihilominus, stante Apostolica confirmatione, si contractus est utilis modernus Rector, non potest pœnitere, & tollere jus, quod erat jam quæsitum alteri parti, ex Alex. *cons. 27. num. 4. lib. 3.*

Aliàs enim, si hæc alienatio fieret à beneficiato, nomine proprio, & in suam utilitatem, successor non teneretur stare huic contractui, quia talis censetur personalis obli-
12 gatio, quæ morte finitur, *c. 1. de prec.* Clericus enim in beneficio comparatur usufructuario, cujus jus morte finitur *c. illud, 16. q. 6.* Archid. *in c. alienationes, vers. adde, 12. quæst. 2.*

Unde secus erit, si locatio facta fuerit pro utilitate Ecclesiæ, & illius nomine; quia tunc contractus non est persona-
13 lis, sed realis, Soc. *cons. 32. vol. 4.* Redoan. *d. q. 62. sub n.* 88. Rot. *dec. 65. sub num. 2. p. 1. divers.* ubi habetur, quòd in quadam locatione facta de Casali Turricellæ, si Papa advertisset, Capellanos Ecclesiæ, non ipsius Ecclesiæ, sed proprium eorum interesse præ oculis habuisse, verisimiliter licentiam non concessisset, vel ad illam concedendam difficilior redditus.

Sicque stylus inolevit, ut cùm supplicatur Summo Pontifici pro his alienationibus, semper petatur licentia, sive confirmatio, non solùm nomine proprio Oratoris, verùm etiam Ecclesiæ, immò reperio, quòd antiquitus Rector supplicabat tantummodo pro ipsa Ecclesia, dicendo, *quod ipse, ut dicta Ecclesia sua conditionem efficiat meliorem, cupit &c.* & optima quidem ratione, cùm is non sit verus Ecclesiasticorum bonorum Dominus, sed in illis habeat tantum gubernium, & administrationem, *c. expedit. 12. q. 1.* Dec. *in c. constitutus, n. 25. & 26. de rescrip.*

Nomine autem Ecclesiæ indistinctè intelligendum est de 14
omnibus piis locis; ac propterea qualitates requisitæ à jure in alienatione rerum Ecclesiasticarum requiruntur etiam pro bonis hospitalium, vel alterius loci pii, dummodo illa erecta fuerint ordinaria authoritate, quia quoad alienationem prædictam æquiparantur Ecclesiæ, Auth. *hoc jus porrectum, C. de Sacros. Eccles. C. 2. de for. comp.* Mascard. *de prob. concl. 869. nu. 9.*

Quare seminarii puerorum ecclesiastici bona stabilia ultra triennium locare, nec eadem bona cum aliis in evidentem utilitatem ecclesiæ permutare, nec sterilia, & inculta in emphyteusim ad tertiam generationem concedi possunt, ut declaravit *Sacra Congreg. Concil. in una Vercellen. 19. Februarii* 1633. teste Barb. *in collect. bull. verb. seminarium, fol. 633. vers. 1.*

Secus vero si fuerint profana, quia tunc non gaudent privilegiis ecclesiarum, gl. *id. Clem. quia contingit de rel. dom.* Sed eorum ministri, sive Oeconomi poterunt de eorum rebus disponere, sicut cætera Collegia sæcularia, absque alia solemnitate, *d. Auth. hoc jus porrectum.*

Nec est silentio prætereundum, quòd totum illud, quod dicitur de bonis ecclesiarum, ac piorum locorum, vindicat similiter sibi locum in ipsa ecclesia, aut Oratorio in eo existente, cùm non possint alienari, neque aliqua eis servitus imponi sine causa, & solemnitate, nec ab alio, quàm à
Summo Pontifice, etiam servitus ipsa imponi potest, quod 15
præcipuè practicatur pro hujusmodi concessionib. quæ frequenter fiunt in hac Civitate Neapolitan. mediantibus literis Apostol. pro concessione illius usus per Rectores. Confraternitatibus sæcularibus, quod profectò elici videtur ex *Auth. multo magis C. de Sacr. Ecc. & c. adhæc, de relig. dom.* & refert Quar. *in Summ. bull. verb. alien. n. 29.*

Quam obtinet,

Non enim sufficit, ipsum Rectorem ad ipsam ecclesiam jus habere, etiam in re; quod acquiritur per collationem, & acceptationem; nam quamvis Rebuff. *super concord. in forma mandati Apost. in verb. obtinet*, dicat etiam *tenere*, *seu retinere, per tex. in l. clam possidere, vers. si autem* & ibi gl. *in verb. obtinenda, de acq. poss.* Rot. *decisio 323. num. 29. p. 1.*
divers. Garc. *de benef. p. 5. q. 1. numer.* 355. Nihilominus ad 16
rem nostram requiritur, quod d. ecclesiam verè, & cum effectu possideat, ad *l. nomen, §. fin. & l. habere, ff. de verb. sign.* Rota *decis. 2089. numer. 1. part. 3. divers.* nempe possidendo bona Ecclesiæ *c. de rest. spol. in 6. Imol. in Clem. 1. Col. 2. ut lit. pen.* Unde non poterit Orator prædictus contrahere super præmissis, nisi etiam possideat bona ejusdem Eccl. scil. ne bona ipsa fiant litigiosa; licèt non requiratur, ut fuerit adepta corporalis possessio ipsorum bonorum; quia
clarum est, illam censeri adeptam eo ipso, quòd fuerit ap- 17
prehensa possessio Ecclesiæ, seu beneficii; ex quo non tenetur illius Rector apprehendere corporalem possessionem bonorum Ecclesiæ; nam statim censetur illa translata in ipsum Rectorem; & licèt Ecclesia careat Rectore, non tamen desinit ipsa possidere, & eo mortuo, vacat possessio Rectoriæ, vel beneficii, non autem possessio bonorum Ecclesię, Lodovis. *dec. 54. nu. 2. & dec. 564. nu. 1.* quia possessio bonorum venit accessoriè, Mant. *dec. 105. sub n. 4.* & sequitur naturam sui principalis, *c. accessorium, de reg. jur. in 6.*

Idem quoque dicendum est de Commendatario perpetuo; quia, cùm ei competat plena fructuum dispositio, beneficii commendati habet titulum, sicut verus Prælatus, cùm illos facit suos; ex eo quòd Commendæ hujusmodi cum pro titulis habeantur, fructus hujusmodi beneficii locare ad plures annos, & alienare bona sui beneficii servatis servandis, & adhibitis solemnitatibus à jure requisitis, per ea, quę tradit Sarnen. *super reg. de trien. qu. 5. n. 17.*

Servat prætereà stylus, quòd si bona Ecclesiæ, quę alie-
nantur, fuerint fortè litigiosa, debeat fieri in supplicatio- 18
ne mentio litis, aliàs enim literę desuper obtentę nullę prorsus erunt, Fel. *in c. super literis, col. 9. vers. amplia tertio, de rescrip.* t. quo casu, cum fiat mentio hujus litis, additur decretum in supplicatione & in literis eo modo, quo sequitur, videlicet. *Et dummodo finita generatione hujusmodi, dictum terrapetium, cum omnibus in eis factis melioramentis, absque aliqua refectione expensarum litis*, ad
di-

dictam Ecclesiam revertatur, & quoad dispositionem super vitio litigioso sine præjudicio jurium, parti collitigantis competentium.

Si verò prædictus Rector fuerit intrusus in Ecclesia, veluti, si illam obtinuerit ab eo, ad quem de jure non spe-
19 ctabat collatio, profectò non poterit bona ipsius Ecclesiæ alienare glos. *in c. alienationes*, 12. *quæst.* 11. Abb. *in c. nihil. col. 6. de elect. & in c. 2. de in integr. restit.*

Quod quidem in tantum procedit, ut, etiam si à Commissariis, ad id deputatis, compertum fuerit, alienationem cedere in evidentem utilitatem Ecclesiæ, in qua ipse assertus Rector fuerit intrusus, adhuc non valebit rescriptum, Mohed. *dec. 3. de loc. & cond. cum intrusio annullet titulum, & possessionem*, Rip. *in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 7.* Paris. *de resign. benef. lib. 13. q. 5. n. 127.* & sic cum careat titulo, caret per consequens administratione, id. Mand. *loc. cit.*

Quoddam terræ petium, Suis confinibus, ut infra designatum. Oportet enim quòd res, quæ petitur alienari, sit certa, & licentia super ea, in forma specifica, non
20 autem generalis, aliàs enim non recipietur supplicatio, & rejicitur, donec fuerit specificata, tex. *est in c. 2. de reb. Eccl. non alien. in 6.* ubi Fran. *n. 6.* ait, quòd debet esse specialis, & expressa per tex. *in l. negocium, C. de neg. gest.* Unde oportet, quòd Summus Pontifex sciat, quare, ex qua causa, & de quibus rebus sit hæc licentia concedenda; cui quidem praxi adstipulatur dispositio, Clem. 1. *de offic. ordin.* Redoan. *de reb. Eccles. non alien. q. 20. n.* 112. ubi dicit, quod licentia alienandi res Ecclesiæ, quæ conceditur per Papam Episcopo, aut Clerico per Episcopum, debet esse in forma præcisa, & specifica, non autem generalis, & generaliter formata, quia non valet, nec sufficit in forma generali, ex eo quòd, similis licentia videtur esse Ecclesiis onerosa, *d. q. 20. n.* 114. ubi improbat quandam licentiam, quam ipse vidit dari per Episcopum in genere, ut posset Rector, seu Prælatus alienare ad tres, vel quatuor annos, quotiescunque casus occurreret utilitatis, vel necessitatis, bona suæ Ecclesiæ, nam licèt Papæ authoritas suppleat omnes defectus, nec propterea requirantur aliæ solemnitates, Abb. *consil. 41. n. 3. l. 1.* Dec. *cons. 341. n.* 12. Roland. *cons. 69. n.* 21. *l.* 1. nihilominus, quotiescunque agitur de alienatione rerum Ecclesiæ, clarum est, quòd debet prius discuti, an magis hanc, vel illam rem Ecclesiæ alienare expediat; sicut oportet, etiam, quòd Summus Pontifex habeat notitiam peculiarem hujusmodi rei alienandæ, nam si fortè sive videatur, quòd ex illius alienatione possit aliquod damnum, seu præjudicium oriri, licèt tunc temporis videatur alienatio cedere in evidentem utilitatem Ecclesiæ, nihilominus, licentiam hujusmodi vel denegat, vel difficilius concedit.

21 Unde, ferè in totum recessit à Romana Curia, antiquus stylus, qui admittebat modum supplicandi incertè, & indeterminatè, ut colligo ex nonnullis antiquis formulariis, in quibus dicebatur. *Cupit Orator nonnullas petias terrarum in diversis locis, seu pertinentiis dictæ diœcesis, juxtà suos confinos sitas*: cùm tantummodo facultas hæc concedi soleat Legatis, ac Nuntiis Sedis Apostolicæ, ut ipsi valeant interponere decreta alienationibus rerum Ecclesiasticarum pro quibusvis personis Ecclesiasticis, bona immobilia Ecclesiarum, & beneficiorum permutandi, vendendi, & ad longum tempus locandi, & aliàs juxta formam eorum facultatum, quæ respectu ipsorum Legatorum, ac Nuntiorum sunt largè concessa, & largè interpretanda, ut aliàs diximus.

Dixi, *ferè in totum*, hunc à Curia recessisse stylum, sic indeterminatè has licentias concedendi, ex eo, quòd vidimus quandoque eas, raro tamen, & ad modicum tempus, puta ad decennium, concedi, locandi nonnullas terras alicujus Ecclesiæ: quare illius Rectori supplicanti conceditur, ut ipsas terras, cuicunque personæ, meliorem conditionem offerenti, ad decennium, tunc proximum sub pactis, & conditionibus eidem Ecclesiæ utilibus, & proficuis, locare valeret, adjecta clausula, *Et dummodo locatio hujusmodi justo pretio fiat, & non anticipatis solutionibus*, cum consueto decreto, quod videlicet *finito decennio, ad dictam Ecclesiam revertantur*; eo modo, quo infra dicemus.

Modiorum trium Necessaria itidem est hæc expressio, præsertim, quia tempore, quo dictum terræ petium esset ad Ecclesiam reversurum, contingere posset, non reperiri instrumentum
22 locationis, ac propterea, erit standum sententiæ Commissariorum, quæ benè probat quantitatem, & qualitatem rei alienatæ: licèt in arbitrium contrahentium sit, uti ea mensura, qua velint, quæ si non fuerit declarata in litteris, interpretaretur secundum regionem contrahentium, Afflict.
decis. 363. n. 5. nihilominus, usus est Romanæ Curiæ, ut fiat 23
ea mensuræ expressio, quæ servari consuevit in loco contractus rei alienandæ, per ea, quæ *not. in c. ex parte*, ubi glos. 24
in verbo, parvissimam, de cens. & ait Ferrar. *in forma libelli, in causa venditionis; in verbo, perticarum centum, in fine.*

Mensuræ *Illarum partium*, Et sic uniuscujusque regionis mensura exprimenda est, etiam juxta notorium Curiæ stylum; nam cùm agatur de alienatione rei Ecclesiæ, ipsa res debet æstimari ad mensuram, non autem ad corpus; cùm hoc modo facilè possit Eccle-
sia decipi; unde non debet constitui unicum pretium totius 25
petii, seu prædii, sed debet distribui in singula modia, Bart. *in l. Iulianus, §. si Titius, sub n. 1. ff. de act. empt.* Salyc. *in l. 2. sub n. 3. vers. aut est facta venditio, C. de contrah. empt.* relatus per Ludov. *dec.* 104. *n.* 3.

Debentque propterea ipsi judices Commissarii, ut bene 26
docet Quar. *verb. alienatio, sub. n. 14. vers. Quarto post decretum*, eligere expertos agrimensores, & appretiatores, non suspectos, unà cum eis, & partibus, interesse prætendentibus, accedere super faciem loci rei alienandæ, & illam mensurari facere, cum appositione terminorum, & relatione confinium.

Qui quidem agrimensores, ad minus sint duo, quique 27
insimul debent de tali mensura, & pretio reddere Commissarios certiores: quòd si unus tantùm ex duobus mensuratoribus electis hujusmodi retulerit circà mensuram, relatio erit nulla, per tex. *in l. si in tres, ff. de arbitr.* id. Ludovis. *decis. 545. n. 8.* qui *n. 9.* ait, quòd dicta relatio erit etiam nulla, si fuerit facta parte non citata, nec partes intervenerunt in examinatione negotii, Crescent. *decis. 2. n. 2. de arbitr.* quia pars, de cujus interesse agitur, debet intervenire, Surd. *cons. 452. n. 34.* ex quo totum id fit ad occurrendum indemnitati Ecclesiæ; quod procedit, etiamsi fuerint adhibitæ omnes solemnitates, quia Ecclesia nihilominus restituitur adversùs hujusmodi contractus locationis, si per eum passa fuerit lesionem, Redoan. *q. 77. n. 4. per tot.* id. Quar. *sub n. 12. vers. & licet.*

Juxta bona, &c. Per hanc dictionem, *juxta*,
designantur confinia dictæ 18
terræ, Oldrad. *cons.* 49. Ludovis. *decis. 155. n. 1.* quæ quidem designatio est semper necessaria; eò magis, quando res, quæ petitur ad tempus alienari, est ad ecclesiam reversura, ut dictum est; unde ad probandum identitatem rei sic alienatæ sit expressio confinium, ad tex. *in l. forma, ff. de cens. l. si quis in fundi vocabulo, ff. de leg.* 1. Bart. *in l. demonstratio, ff. de cond. & demon.* Cravet. *cons. 293. n. 7.* Ruin. *cons. 50. n. 12. li. 12.* & generaliter receptum est; verificari locum, in quo res ipsa est, per duos confines, *d. l. forma.* & ibi glos. *in §. vicinos*, Rot. *decis. 281. p. 1. divers.* & fuit dictum in una Bononien. *fideicommissi de Rubeis*, 15. *Decemb.* 1592. quod quidem procedit, etiamsi tribus, vel pluribus confinibus expressis, duo tantùm illorum conveniant, & tertium sit falsum id. Bart. *in d. l. demonstratio.*

Attamen ego semper consulerem exprimi in ipsa suppli- 29
catione, ac etiam in literis, quòd confinia adsunt, quia aliqua illorum ex antiquitate temporis, ac mutatione personarum facilè possunt in damnum Ecclesiæ variari. Mant. *dec. 227. n. 9.* unde quoad hoc cessat illa conclusio, quòd frustrà additur tertia demonstratio, quando res sufficienter per duos confines designatur, *l. 1. in fin. ff. de dot. præleg.* Alex. *in l. si in nomine nu. 2. vers. potes sic respondere, C. de testam. & cons. 73. n. 7. l. 3.*

Nec in proposito omittam, quòd de anno 1618. evenit ca- 30
sus, quòd Rector ecclesiæ S. Joannis Baptistæ Novarien. diœcesis, postquam concesserat quoddam prædium d. Ecclesiæ cuidam laico, in emphyteusim, ad tertiam generationem, ea finita, dum successor petebat dictum prædium ad ipsam Ecclesiam reverti, recusabat emphyteuta illud integrè restituere, sub quodam tunc asserto prætextu, sed illius partem retinere contendebat; ex quo non constabat de identitate integri prædii, quia confinia vel non erant expressa, vel malè expressa, qualem tamen exitum habuerit lis super hoc mota, ignoro.

Cautela igitur optima erit, ut quotiescunque alienatur 31
res immobilis Ecclesiæ, designetur per omnia latera, ac confinia, ut ex supradictis patet, & dicit Bald. *in rub. C. de contrah. empt. qu. 22. in fin.* Alex. *cons. 73. nu. 5. l. 3.* gloss.

in ca.2.verf.Item duos proximos vicinos.de libell.oblat. Ruin. *conf.115.n.5.vol.5.* dicens, quòd demonstratio per duos confines prevalet demonstrationi nominis proprii,& viæ simul, & per Mandof.*in praxi commission.form.3.super causa profana,verf.confinium.fol.mihi* 34. Aliàs enim posset facilè ecclesia, rem ad tempus alienatam, amittere; necnon contingere casus amissionis instrumenti, ut dictum est, & nihil aliud remanere, nisi decretum Commissariorum interpositum alienationi, vigore rescripti *si in èvidentem*; qui tamen approbando,& confirmando alienationem,seu illam faciendi, licentiam concedendo, censentur vidisse instrumentum desuper confectum,illudque concordare in omnibus,præcipuè confinibus rei alienatæ; ac propterea hoc casu sufficit sententia præfatorum Commissariorum. Cæsar,de Graff.*decis.1.nu.7.de loc. & cond.* cujus vigore poterunt contrahentes se tueri per ea, quæ dicit Ruin.*conf.50.num.*14.*li.1.* & Mant. *decis.*251.*nu.*6.

Ad dictam Ecclesiam legitimè &c.

spectans. Oportet enim, quòd Ecclesia super re, quæ petitur alienari, habeat utile,& directum dominium, gloss.*in Clem.1.verf.ad mensam, de excess.prал.DD.in cap.ne super de reb.*
32 *Ecclef.non alien.*id enim propriè significat verbum,*spectare.* Felin.*in Rubr.de rescript.col.penult.ad med. verf.sed si diceretur.*Rebuff.*in l. verbum illud pertinere, ff. de verb. signif.* Innoc.& Io.Andr.*in c.dilecta,de off.ordin.*

33 Unde si rem minùs justè rector possideat, poterit illam alienare, prætermissis illis solemnitatibus, Bald.*in Auth. si quas C.de Sacrof. Eccles.*Innoc.*in c. eum, qui de preb.*

At verò istam theoricam nescio ad suam praxim reducere; ex eo quòd ecclesia, quæ est cultrix justitiæ,& auctrix, *c.un.de feud.alien.* non debet posse rem alien.alienare, quam injustè detinet; quare præmissa intelligenda sunt, ut bona sic illegitimè retenta non possit alienare in aliam personam; sed quòd benè possit illa restituere sine solemnitate, cui veniunt restituenda, ut etiam sensit Redoan. *de reb.Eccles.non alien.qu.49.cap.5.nu.1.* Hoc enim casu Prælatus non dicitur alienare rem Ecclesiæ, si notoriè constet, quòd non est Ecclesiæ, sed potiùs dicitur procurare negotia ecclesiæ, cujus infamia purgatur in restitutione rei alienæ, id. Redoan.*d.cap.5.num.6.* & ibi plura in proposito adducit. Sicut etiam dicendum est de rebus, nondum bonis Ecclesiæ præ-
34 dictæ incorporatis, Io. Andr. *in cap.1.de sepult.* quia, antequam illa incorporentur, non potest dici alienatio, sed tantum dimissio; in qua non requiritur assensus Apostolicus, Iaf.*in l.jusjurandum, la 2.§.pupillus, nu.4.ff.de jureiur.*Felin. *in c.veniens, nu.5. de rescript.* Nat.*conf.441.num.1.* quo casu potest Rector, seu Prælatus suæ Ecclesiæ præjudicare, Put. *decis.519.p.2.* Quare si alienentur res Ecclesiæ ex necessitate, puta, si ea fuerit incapax, & proprium retinere non possit, ut sunt Ecclesiæ Fratrum mendicantium, quorum Supe-
35 rioribus licet alienare hujusmodi bona, absque causa, & solemnitatibus; immò possunt res ipsas recipere, & vendere, Redoan.*quæst.28.nu.12.* pretiumque ex eis proveniens poterunt absque incursu alicujus pœnæ convertere in eorum necessitates, Dec.*in ca.in præsentia, nu.66.de prob.* Emman. Sà *in aphoris.Confess.nu.7.*

Valoris in proprietate *ducatorum Centum monetæ Neapolitan.*

Circà quod scias in supplicatione semper debere de necessitate exprimi valorem rei alienandæ in illius proprietate; aliàs enim supplicatio reiicietur, donec ille in ea addatur; nam ex eo Papa, illiusque Officiales perpendunt, an
36 annuus redditus respondeat ipsi proprietati; quòd si viderint, non ita respondere, ut adsit utilitas evidens Ecclesiæ, denuò reiiciunt ipsam supplicationem, & per ipsos Officiales apponuntur hæc verba in calce ipsius, videlicet, *Utilitas non est evidens*; ex quo, vel debet augeri canon, seu responsio, si fuerit locatio; vel pretium, si venditio; juxta ea, quæ tradit Redoan.*quæst.2.nu.107.* ubi dicit, quòd pretium rei secundùm redditum consideratur, per text. *in Auth. de non alien.§. quod autem in fin. & in l. si fundum, ff. de leg. 1. l. si quas ibi qualitas rei, & reditum qualitas æstimetur, Cod.de rescind.vend.ubi ib. Redoan.* subdit, quòd Romæ dicimus, valere mille, quòd communiter locatur,& conducitur quinquaginta ducatis.

37 Et eo modo, quo valor Papæ exprimitur, debet coram judicibus Commissariis verificari: ac propterea agrimensores, & appretiatores ad id deputati, considerata per eos qualitate rei sic alienandæ, debent ipsis commissariis referre, cum juramento quanti valeat in proprietate, ut valeant considerare, an exinde resultet evidens Ecclesiæ utilitas, Quar.*verbo alienatio, sub num.14.verf.quarto, post decretum*; per quos tamen sufficit considerari tempus initi contractus locationis, seu alterius alienationis, per text. *in* 38
l. si voluntate, C. de rescind. vend. & sic non attenditur tempus præteritum, quo eadem res alienanda fuisset, per 39
text.*in l. ad rescindendum, eod. tit.* quia pretium, non ex præterita emptione, sed ex præsenti æstimatione constituitur, *l.3.§.Divi.ff.de iur.fisc.* prout etiam idem esset, si post præsentem contractum eadem res efficeretur majoris valoris, & æstimationis, ut optimè tradit Calder.*conf.5. insit.de rer.permut.* dum loquitur in materia permutationis; dicens, non obstare, quòd res, quæ fuit Ecclesiæ, sit post contractum meliorata; quia non tempus superveniens, sed tempus contractus attenditur, ut supra dictum est: & secundùm illud, de ejus valore judicatur, per diversa jura ibi per eum allegata, & per d.Redoan. *d.quæst.20. à nu.137. ad nu.144.* & aliàs in una Romana locationis Domorum fuit in casu,de quo agebatur, dictum, quòd in inducendam læsionem, non relevabat domos tunc locari 270. scutis, nam utilitas de tempore contractus est attendenda, nec est habenda ratio valoris provenientis ex impensa & facto conductoris *c.ad aures, & ibi glos.verbo tunc, de reb. Eccles. non alien.cum aliis allegatis in d. Romana locationis Domus, quæ est decis.177. num.4.par.2.diverf. recent.* quare ad cognoscendum an Ecclesia sit læsa, regulariter inspicitur, & respici debet tempus contractus ipsius alienationis factæ, non autem, an post contractum res sit reducta ad magnam fertilitatem diligentia acquirentis multùm utili, & fructifera, ex textus & ibi glos. *in d.cap.ad aures*, & ibi Hostien. ubi dicit, quod tempus contractus inspiciendum est, si Ecclesia dicat se læsam propter alienationem, quam fecit; ita quòd si res sit multum meliorata, hoc non considerabitur, ne agricultores, & emptores suam diligentiam, & laborem disperdant, ut per Redoan. *quæst.78.ca.9.num.13.* ubi in *fin.* quòd ista est communis opinio Canonistarum, in rebus Ecclesiæ, & idem in rebus profanis per DD. *in l.2. C.de rescind. vend.*

Quid autem hic, si in emptione alicujus rei Ecclesiasti- 40
cæ concurrant duo invicem æmuli, quorum alter obtulit justum pretium, alter verò deinde obtulit satis plus justo pretio, quis ipsorum sit præferendus; Cùm hic casus contigisset, nonnullos judices inclinasse ad favorem ejus, qui plus justo pretio obtulit, tanquam magis utile Ecclesiæ, alios verò, ex eo quòd Ecclesia est justitiæ cultrix, contrarium tenuisse, ait Quar. *verb. alienatio, verf. ad pleniorem, sub num.12.*

Et supradictis adde, quòd pretium repertum tempore belli pro possessione, seu territorio, quòd propter dictum bellum remanserat incultum, non est verùm pretium, quia speratur, quòd hujusmodi casus fortuitus possit cessare, & bona hujusmodi ad pristinum valorem reduci; quapropter non debet attendi Castrens. *consil.109. vol.5. verf. nec obstant, nu.2.*

Ac propterea sequitur, quòd quando valor rei alienandæ probatur per testes, referentes se ad malam temporis conditionem, non dicitur benè probatus, quia ex hoc non resultat justum pretium rei, ut tenuit Rot.*in una Roman.Casalis Turricella, 10.Martii 1578. ex Corn.in repet.l.2.nu.233.C. de rescind.vend.* cùm tempus hujusmodi, tanquam non successivum,& perpetuam causam habens,sed momentaneum, & brevi tempore duraturum, non attendatur, Caval. *decis.46.n.27.par.1.*

Praxim autem probandi hunc valorem per supradictos Commissarios affert id.Redoan.*d.q.20 à nu. 137. ad fin.d.q.* quam video desumptam ex Bart.*in l.pretia rerum,ff.ad l.falcid.* ubi dicit, quòd Iudex delegatus vel ipse inspiciat, vel mittat duos bonos æstimatores, qui investigent, & referant; eligat autem tales, in quibus est magis iudicium, quàm testimonium, ad faciendam æstimationem, & ad proferendum illud judicium; cùm quanti res valeat, non possit videri per oculum, sed intelligitur per intellectum, ac propterea id.Bart.*loc.cit.* dat ad id modum probandi; dicens ibi, quòd hæc lex debet scribi litteris aureis, propter sui qualitatem.

Et quamvis supra dictum sit, quod isti Iudices, seu Commissarii deberent mittere dictos æstimatores, cautius tamen agerent, si ipsi assisterent prædictis æstimatoribus; 42
cùm circa exequutionem harum literarum, valde onerretur

retur ipsorum conscientia, cùm agatur de alienatione rerum Ecclesiæ, quæ sunt ipsius Dei, *c. res*, 12. *q.* 1.

43 Ad sciendum autem, quomodo, & quando fieri possit alienatio rei parvi valoris in illius proprietate absque assensu Apostolico, sed tamen cum licentia Ordinarii, exactissimè perpendenda est dispositio *c. terrulas*, 12. *q.* 2. cum causis ibi expressis. Verba autem *ipsius c.* hæc sunt. *Terrulas, aut vincolas exiguas, & Ecclesiæ minus utiles, aut longè positas, parvas, Episcopus sine consilio fratrum, si necessitas fuerit, distrahendi habeat potestatem.* Ex quibus quidem verbis patet, quòd tres requiruntur causæ, ut hujus alienatio fieri possit, prætermissis juris solemnitatibus, quarum Prima est, quòd res sit exigua. Secunda, quòd non sit utilis Ecclesiæ. Tertia, quod adsit necessitas, Guid. Pap. *decis.* 156. Mar. Ant. *var. resol. li.* 1. *resol.* 25. *n.* 13.

44 Quoniam vero DD. variè scripserunt super interpretatione *d. ca. terrulas*: ac propterea in multis partibus illius dispositio in fraudem dictæ *Extrav. Ambitiosæ* ab Ordinariis pro libito extenditur: hac ratione suffulti, quia judicis arbitrio relinquuntur ea, quæ sub certa lege à jure diffinita non reperiunt, juxta tex. *in l.* 1. *de jur. delib.* Dec. *in c. sodes*, *n.* 7. *de rescript. & in c. si pro debilitate*, *in fin. de off. deleg.* Ideò, licèt conclusio hæc vera sit, nihilominus attendenda sunt verba glos. *in d. c. terrulas*, *in verbo*, *exiguas*, quæ licèt dubitativè loquatur, dicendo, *fortè exiguas, vocat non valentes ultra viginti solidos*, & sic non determinate, *l. si duo*, & ibi gloss. *ff. de recep. arbitr.* & nihil certum ponat, *l. in commodato*, §. *sicut autem*, *ff. commod. l. in substitutione*, & ibi glos. *in verbo*, *fortè*, *ff. de vulg.* animadvertendum est tamen, quod dicta glossa recepta est per totum Orbem: prout tenent Domini Abbreviatores Majoris Præsidentiæ Cancellariæ Apostolicæ, qui, me audiente, pluries sermonem de hac re habuerunt; semperque tenuerunt, nullo modo debere recedi à verbis d. glos. ac propterea attendi debet proprietas prædictorum viginti solidorum. Est autem unus solidus in jure,

45 ac juxta communem usum loquendi in ipsa Curia Romana, scutum unum auri in auro stamparum, qui successit loco ipsius solidi; quique alio modo nummus aureus est dictus; teste Panorm. *in cap. conquerente*, *ubi* Felin. *ad off. ordin.* & licèt prædictum scutum auri aliquando crescat, & aliquando decrescat, juxta copiam, vel penuriam eorundem in ipsa Urbe, nihilominus constituit hodie Iulios quindecim monetæ Romanæ, unde, viginti solidi supradicti constituunt summam scutorum triginta ejusdem monetæ Romanæ, hujus autem Regni Neapolitani, triginta tres ducatorum currentium ad rationem decem carolenorum pro quolibet ducato hujusmodi.

Advertendum est tamen, quòd de anno 1601. 22. Martii fuit decisum in Sacra Congregatione Episcoporum, *d. cap. terrulas* intelligi debere de valore viginti quinque scutorum auri. Et secundùm modernum cursum in Romana Curia constituunt scuta triginta septem circiter monetæ Romanæ, hujus vero Regni Neapolis, ducatos quadraginta circiter.

Cùm igitur ita teneat Romana Curia, quæ mater, & magistra est aliarum Curiarum, & uti talis ab omnibus sequenda, Gonz. *ad reg. Cancell. glos.* 13. §. 1. *num.* 12. nescio, quo pacto audeant Ordinarii dispositionem *d. c. terrulas* illiusque *glos.* prædictam, aliter ad eorum libitum interpretari; cùm nihil valeat circà id eorum arbitrium; attento quod versamur in his, quæ ex prædictis sub certa lege diffinita reperiuntur, per *tex. in l.* 1. *ff. de jur. deliber.* Dec. *in cap. Sedes*, *n.* 7. *de rescrip.*

Et juxta supradictas praxim, & theoricam, testatur Genuen. *in praxi Cur. Archiep. Neapolit. c.* 50. *nu.* 1. quòd ita in Urbe, & in Regno practicatur, quod vix alienantur modica, sine assensu Papæ, quidquid dicat Redoan. *q.* 36.

Nec tamen ad rem facit illud, quod subdit idem Genuen. *num.* 3. nempe, quod judicis arbitrio id remittitur, qui attendere debet consuetudinem terræ, ac facultatem rei donatæ, & venditæ juxtà *c. cæterum*, de *donat.* Et paulò inferius, quòd fuit dictum in Curia Archiepiscopali, aliud esse alienare terrulas, aliud autem modicam partem magni prædii Ecclesiæ; nam istud secundum fieri non potest; quia hoc modo paulatim possent alienari omnia prædia Ecclesiæ, & sic fieret fraus legi, per *tex. in l. non dubium*, *C. de leg.*

Unde expræmissis neque video tutò defendi posse opinionem. *Leo in suo Thes. for. Eccl. p.* 4. *cap.* 1. *numer.* 73. ubi

Corrads Prax. Dispensat.

putat, rem modicam dici ad hunc effectum, quæ non excedit valorem viginti quinque ducatorum auri de Camera: hi enim, secundùm rationem supradictam, constituunt summam quadraginta circiter scutorum monetæ Romanæ, efficientium summam quadraginta quatuor circiter ducatorum supradictæ monetæ Regni Neapolitani, eoque minus audiendus est Zerol. *in sua praxi Episcop. verbo*, *alienatio*, *versicul. ad sextum par.* 1. ubi ex Staphil. *de literis grat. fol.* 352. *numer.* 1. & 2. concludit *dict. capitul. terrulas* extendi ad valorem centum ducatorũ, aut annuum censum ducatorum quinque; quod quidem, quantum à veritate abest, quisque mediocriter in Romana Curia versatus, scire potest, ex rationibus supra adductis, quamvis ipse *Zerol.* ut ibi subdit, ita audierit practicari in Archiepiscopali Curia Salernitan. tempore Marci Antoni Columnæ, tunc Archiepiscopi illius Ecclesiæ.

Bene tamen ab *eod.* Zerol. *d. verbo alienatio*, *par.* 2. *vers. respondetur*, desumenda praxis faciendi hujusmodi alienationes de rebus parvis, ad præscriptum d. *cap. terrulas*, quem nonnulli scribentes, eo non citato, sequuntur; nempe, quòd, Primò datur memoriale, seu libellus, aut petitio Episcopo, qua petitur præstari ab ipso assensum, Secundò Episcopus decernit capi informationem; qua capta, & viso, quòd tendit in evidentem utilitatem Ecclesiæ, interponit decretum, & præstat assensum; Nam etiam in concessione rerum modici valoris requiritur decretum, sive licentia Ordinarii. Mar. Anton. *variar. resol.* 1. *resol.* 25. *numer.* 13. etiam concurrentibus supradictis tribus requisitis, ut in *d. c. terrulas*. 46

Idem quoque servatur, si ista authoritas præstatur ab Episcopi Vicario, si tamen ab eodem Episcopo habuerit hanc facultatem, & non aliàs, nam ad hoc requiritur ipsius Episcopi speciale mandatum, ex Bero. *cons.* 83. *num.* 7. & 17. *l.* 1. & fuit dictum in una *Placentin. Domus*, 5. *Decembris* 1629. *coram Coccino Decano, & in una Cremonen. Bonorum.* 9. *Februarii* 1607. *coram Cardinale Lancelotto* juniore, quas decisiones ad id refert Addit. ad Buratt. *decision.* 938. *numer.* 12.

Bene tamen habet hujusmodi facultatem Capitulum; Sede Episcopali vacante, quia mortuo Episcopo, potest authoritatem præstare in alienationibus rerum Ecclesiæ, juxta terminos prædict. *c. terrulas*, nam post obitum prædicti Episcopi hoc jus transit ad Capitulum, quia est jurisdictionis, in qua illud succedit. Redoan. *de reb. Eccles. non alien. qu.* 42. *per tot.*

Similiter Abbas, & quilibet alius Prælatus inferior Episcopo habet hanc facultatem, si tamen sit exemptus à jurisdictione Episcopi, habet separatum territorium, & in sua Ecclesia jurisdictionem quasi Episcopalem; nam quoad hoc Abbas, sive alius Prælatus inferior comparatur Episcopo, ut ex pluribus probat id. Redoan. *d. tract. q.* 41. *per tot.*

In qua quidem alienatione in casibus Ordinarii, revera, non requiritur causæ cognitio, nec partis citatio, aut judicis pro tribunali sedentis decretum, vel sententiæ prolatio, & ordo judicialis, & sic illa causæ cognitio, quæ est plena, & solemnis; sed ea, quæ semiplena est, non solemnis, & impropriè dicitur causæ cognitio, sed potius discussio, tractatus, & consultatio, Redoan. *q.* 23. *n.* 50.

Annui verò redditus, Qui necessariò est 47 exprimendus, post valorem in proprietate, ut supra expressum, & non solùm dictus annuus redditus est verificandus coram Commissariis delegatis, sed etiam exprimendus est Summo Pontifici; nec sufficit assertio Notarii, seu beneficiati, aut Prælati, id Mar. Ant. *d. lib.* 1. *resol.* 21. *n.* 4.

Circa quod notandum etiam est, quòd annuus redditus, 48 licèt in quibusdam rebus consistat, attamen semper exprimendus est in moneta illarum partium: eaque etiam reducenda in ducatos auri de Camera; ac propterea, non sufficit in supplicatione exprimere, quòd supradictus redditus consistat in tot rubiis frumenti, aut sextariis olei, seu doliis vini, sed omnia sunt omninò, ut supra, reducenda; nec aliter admittitur supplicatio pro quibuscunque facultatibus alienandi, nisi cum supradicta expressione; sicut etiam dicimus de annuo valore beneficiorum exprimendo, qui omninò est ad dictos ducatos auri de Camera reducendus.

Verum nihilominus est, quòd licèt expressio supradicti valoris in proprietate, illiusque redditus necessaria sit, si tamen daretur casus non expressionis, tunc ad effectum

probandi non evidentem utilitatem, sufficit probare, quòd ex locatione facta tempore alienationis plus percipiebatur, Genuen. *in praxi, cap.98. num.6. in fin.* ex Jas. *cons.* 54. *num.* 4. *lib.* 1. & Dec. *cons.* 142. *&* ita decisum refert in *una Anconitan. bonorum* 2. *Martii* 1584. licèt iste casus vix, aut tarò hodie dari possit, cùm secundùm leges, & regulas Datariæ Apostolicæ, non admittantur in ea similes supplicationes, sine hujusmodi expressione; quod satis omnib. Curialibus notum est.

Ducatorum decem similis *monetæ &* sic prius

exprimendus est redditus in moneta illarum partium, ubi consistunt bona alienanda, & posteà reducitur in eadem supplicatione, & in literis, ad ducatos auri de Camera, scilicet septem, qui conficiuntur ex dictis ducatis decem supradictæ monetæ, licèt aliter reducantur, circà solutionem compositionis in Officio componendarum, in quo pro singulis quindecim carolenis monetæ Neapolitan. capitur ducatus unus de Camera.

Pro annuo canone, seu responsione Sexdecim ducatorum *præfatæ monetæ*

Neapolitan. Decem ducatos similes auri de Camera constituentium; nam, ut Summus Pontifex certior reddatur de evidenti utilitate, cùm non possit valoris notitiam habere
49 monetę illarum partium, tam valor in proprietate, quam annuus redditus, qui prius percipiebatur, & qui percipietur in futurum, reducitur ad ducatos auri de Camera. Est enim consuetus stylus Datariæ, omne genus monetæ qua-
50 rumcunq; Regionum reducere ad supradictos ducatos auri de Camera, propter rationem supradictam; porrò, ex prædicto annuo redditu expresso constat adesse evidentem utilitatem, si tamen ita compererint ipsi Commissarii delegati.

Ex quo juxta doctrinam Bart. *in Auth. qui rem, n.6. vers. dixi vobis*, quando Ecclesia locat, etiam in forma consueta pro minori pretio, quàm ab alio, facta diligenti inquisitionem, invenisset, dicitur læsa; & ideò in hoc daretur restitutio, juxtà *tex. in c.1. de restit. in integr.* nam, locare pro minori pretio, quam ab aliis possit haberi, reputatur in jure considerabilis, læsio maximè, quia utilitas Ecclesiæ ex expressa juris dispositione est spectanda, ut satis patet ex ipsa *Extrav. Ambit.*

51 Quare, per expressionem hujus canonis, seu responsionis, videtur, quòd utilitas debet esse considerabilis. Nec refert, quòd jurium ea fuerit intentio, ne Ecclesia damnificetur, & quod illius indemnitati fuerit provisum, ac proptereà satis sit, qualisqualis utilitas, sufficiatque, quod Ecclesia non sit deteriorata, si non sit locupletata, ut ait Redoan. *qu.* 20. *n.* 86.

52 Quænam autem hic debeat regulariter esse utilitas circà hoc, neque antiqua jura, vel moderna id specificant, scilicet, quanta, vel quota, neque proptereà videtur, quod id relinquatur judicis arbitrio; sed tantùm, quòd debet esse evidens utilitas, quæ non sufficit qualis qualis, nec manifesta, quæ de facili probari possit, sed in valore proprietatis rei, in redditu, vel proventu, in æque vicina, æque commoda, æque, causa &c. id. Redoan. *d.* 80. Et hanc nos scimus esse practicam Datariæ Apostolicæ, ut nunquam admittatur ibi supplicatio, *Si in evidentem*, nisi illius Officiales perpendant annuum redditum, quem Ecclesia habebit, excedere regulariter tertiam partem; licèt quandoque minorem, prout D. Datario visum fuerit, aut aliàs, secundùm casuum diversitatem &c.

Et prætereà sciendum, quod ex quantitate prædictorum redditunm, quos ex causa alienationis hujusmodi Ecclesia habebit, regulatur expeditio literarum sub hac forma, *si in evidentem*, ea namque triplex est; Nam, si ipse redditus as-
53 cendit ad quinque ducatos auri de Camera, illarum expeditio fit per Breve, sub annulo Piscatoris; Usque ad novem inclusivè, per Officium Minoris gratiæ, quod alias Pœnitentiaria nuncupabatur. Et usque ad quamcunque summam redditunm hujusmodi, in litteris, per Cancellariam; licèt quandoque pro hac majori summa expediantur ex speciali gratia, per Breve.

54 Sanè, dicitur hic, *pro annuo canone*, qui propriè pro emphyteusi solvitur *ut in c. ad aures de reb. Eccl. non alienat.* non autem dicendum est, pro annuo, seu perpetuo censu, qui de natura emphyteusis nullo modo participat: cùm satis differat contractus censuarius ab emphyteutico: in hoc enim transfertur tantùm utile dominium, & possessio naturalis civilis penes directum dominium remanente: in illo verò transfertur dominium, & utraque possessio, Abb. *in ca. constitutus, num.* 20. *de relig. dom.* & quamvis in hujusmodi rescriptis Apostolicis adesset clausula, *sub annuo canone, seu censu*, quod poterit evenire ob inadvertentiam supplicantium, seu conficientium hujusmodi supplicatio-
nes; ac proptereà videatur, quòd Papa intellexerit de con- 55
cessione censuali: quia tamen ibi præcedunt alia verba, nempè, *in emphyteusim &c.* illa verba, *seu censu* solent etiam forsan ex communi usu apponi; quamvis impropriè, de canone emphyteutico, ut optimè tradit Seraph. *decis.* 1195. *per totam.*

Nec est etiam in praxi omittendum, ipsos Commissa- 56
rios, ad id delegatos, non posse hanc licentiam Rectori concedere, si compererint, ipsum majorem expressi Canonis quantitatem habere potuisse, quàm in his literis est expressum; Cùm clarum sit, quod contractus de rebus Ecclesiæ non est validus, saltem in effectu, si potuisset habere ab aliis majorem utilitatem; nam debet Rector, seu Prælatus contrahere cùm illo, à quo majorem utilitatem habere potest, Abb. *in cap. ad aures de reb. Eccl. non alienan.*

Idemque erit, si petatur confirmatio hujus locationis; cùm jam super ea fuerit confectum instrumentum; nam si ipsi Commissarii in exequutione literarum supradictæ con-
firmationis repererint conductorem, ex nova concor- 57
dia cum ipso Rectore inita, velle augere canonem supradictum, profectò non excedent fines hujus rescripti; ideoque poterunt ipsum canonem augere ad majorem utilitatem Ecclesiæ; quod facere proculdubio possunt, pinguius adimplentes, id, quod per se sustineri poterat, sine dicto augmento; dummodo in reliquis non mutetur substantia contractus primo loco initi; ad instar procuratoris, qui exequitur utilius, & melius, quàm dominus mandasset, quia propter hoc non potest dici, quòd egressus fuerit, fines mandati, cùm procurator utilius exequutus fuerit, & melius quàm dominus mandasset; unde quod utiliter gessit; attendi debet, non autem quod omisit; quia illud non debet esse in consideratione, Anchar. *cons.* 28. *num.* 3.

Id tamen non video, quomodo possit in praxim deduci; quia si ponamus casum, quod annuus redditus fuerit in sup-
plicatione, & in literis expressus ad novem ducatos auri de 58
Camera, ac proptereà literæ fuerunt expeditę per Officiales Officii Minoris gratiæ, si posteà Commissarij in exequutione earundum literarum repererint conductorem, ex nova conventione inita cum Rectore, velle augere ipsum Canonem, seu annuam responsionem ad summam, puta duodecim ducatorum similium, dictæ literæ expeditæ cum dicta expressione novem ducatorum ex defectu intentionis concedentis reputantur nullæ, ob præjudicium, quod inde infertur aliis Officialibus, per quorum Officium deberi literæ expediri sub dicta expressione ducatorum duodecim; cùm idem Pontifex nunquam intendat præjudicare ipsis Officialibus, qui ob hanc causam bona fide eorum Officia à Sede Apostolica emerunt; ut inde eorum emolumenta capiant, ex eorum manuum appositione, Paris. *de resignat. benefic. lib.8. quæst.* 2. *numero* 15. & ita pluries audivi à Dominis Abbreviatoribus Majoris Præsidentiæ, licèt nonnulli ex illis in contrariam sententiam inclinaverint; quam nunc ego libenter amplector; namque in quadam hujusmodi casus contingentia, dum de hoc dubitaretur, re ad Urbem delata, fuit rescriptum, valere nihilominus contractum alienationis, mediante beneplacito Apostolico cum supradicto canonis augmento; nam majoris considerationis est utilitas Ecclesiæ quàm interesse supradictorum DD. Officialium; utilitas namque publica prout est Ecclesiæ, præfertur privatæ, & tolerari debet quod propter hujusmodi publicam utilitatem, quis jure suo privatur, Marescott. *variar. resolut. lib.* 1. *capit.* 120. *numer.* 4. Buratt. *decis.* 193. *nu.* 22. & in puncto firmavit Rota penes Seraph. *decis.* 1308. *numero* 9. ibi enim dum proponeretur, quòd Iudices Commissarii nulliter processissent, excedendo fines mandati, cùm auxerint canonem, quem Papa mandabat confirmari, *quatenus in evidentem* &c. quia processerunt legitimè confirmando simpliciter locationem, eo modo, quo facta fuerat, deinde augendo canonem de partis consensu ad majorem utilitatem Ecclesiæ, id facere potuerunt, pinguius adimplentes id, quod per se jam sustineri poterat sine augmento; nec di-

diceretur agere contra commissionem, si ea, quæ Commissarii excedunt, sunt utiliora, vel de connexis, prout ex pluribus comprobat eruditissimè Dominus meus *Paulus Squillante in suo utilissimo tractatu de privileg. & obligation. Episcop. p. 2. c. 2. num. 39.*

Adtertiam, Inter cæteras alienationes, quas in die fieri videmus rerum Ecclesiasticarum, & super quas petendus est assensus Apostolicus, illæ frequentiores sunt, quæ fiunt ad tertiam generationem,
59 cùm ratò, aut cum maxima difficultate Summus Pontifex præstet suum assensum perpetuis concessionibus, seu locationibus. Quare, ut plurimùm, quando fiunt perpetuæ, apponitur conditio de renovando de 29. in 29. annos, quandoque verò simpliciter ad 29. annos.

Hic autem simplices Romanæ Curiæ Tyrones non lateat, cur ista renovatio locationis debeat fieri de 29. in 29. annis, & quare frequenter beneplacitum Apostolicum concedatur ad viginti novem simpliciter, non autem ad 30. annos; quandoquidem hujus rei ratio est (quam tantummodo ad praxim, & leges Datariç Apostolicæ restringamus) quòd licèt constet de locatione simplici, vel ad longum tempus 10. vel 20. annorum, tamen, si fuit continuata conformis solutio per tempus 30. annorum, quoad privatos, & 40. quoad Ecclesiam, etsi non inducatur præscriptio, nihilominus inducitur perpetuatio livelli, vel emphytheusis, vel locationis, ita ut emphyteuta non possit expelli, ut per Ang. Aret. *cons.* 17. *per tot.* cùm perpetuum dicatur tempus 30. annorum, Bald. *in l. si domus*, §. *si fundus*, *ff. de leg.* 2. Abb. *in c. nulli*, *in ult. not. de reb. Eccles. non alien.* Tusc. *in suis pract. concl. tom. 3. concl.* 228. *litera E.* Quare cùm Summus Pontifex, ejusque D. Datarius, aliisque Officiales nimis invigilent; ut quoad fieri potest, hujusmodi bona Ecclesiastica in perpetuum non locentur, cùm prohibitæ sint tales
60 alienationes, propterea, sive perpetuò, sive ad aliud tempus petantur, illas quandoque restringunt ad 29. annos; cùm ab hujusmodi perpetuitate nimis abhorreant, sine gravissima, & utilissima causa; & de locatione ad longum tempus idem judicetur, quod de alienatione, vel venditione; quandoquidem, prohibita alienatione, vel venditione, talis locatio prohibita videtur, ut per Dec. *post* alios ibi per eum adductos *cons.* 204. *vol.* 1. Hinc igitur est, sicut etiam ipsa Dataria tenet, quòd locatio ad 30. annos, dicatur perpetua, non autem locatio ad 25. annos, juxta *doctr.* Bald. *in addit ad* Specul. *vers. locatio ad* 29. *annos*, quem refert *idem* Redoanus *q.* 57. *n.* 51. Cæterùm verò, an, quomodo, & quando circà præmissa, & alia, intret præscriptio, habemus integrum titulum *C. de præscript.* 30. *vel* 40. *Ann.* & ad saturitatem circà hoc; potest videri id. Tusc. *d. tom.* 3. *verbo*, *emphyteusis*, per omnes conclusiones, *d. littera E.* præsertim *concl.* 228.

Ac proinde in praxi observatur, ut si fortè fuerit impetratum rescriptum confirmatorium concessionis, seu locationis ad viginti novem annos; ac postmodum Commissarii delegati compererint, instrumentum fuisse celebratum in perpetuum, non poterunt illud confirmare; quamvis longè major adsit utilitas Ecclesiæ; cùm tale rescriptum, in hoc casu, sit strictè interpretandum; ac propterea non extendendum ad tempus non expressum, *c.* 1. *de off. deleg. in* 6. Rot. *decis.* 8. *par.* 1. *div.* cùm illud debeat aptari petitioni, Bald. *in l. eam. vers. item*, *C. de fideicom.* Dec. *cons.* 242. *n.* 4. nec refert, quòd, quocunque modo agant, utiliter agant: ac propterea videatur sustineri posse tale rescriptum; nam semper in dubio talis præsumitur Papæ voluntas, qualis de jure esse debet, Dec. *cons.* 123. *n.* 6. *vol.* 1. & cùm rescriptum hujusmodi fuerit impetratum ad tertiam generationem, ac instrumentum in perpetuum, ipsi Commissarii non poterunt neque ad tertiam generationem illud confirmare; nam, etiam pro ipsa tertia generatione, redditur nulla ipsa confirmatio, ut per Abb. *cons.* 41. *n.* 3. *lib.* 1. quia attenditur supplicatio, non autem contractus, prout fuit in Rota decisum in *una Senen. prædii* 28. *Aprilis* 2689. *coram* Seraph.

Imò, ut plurimùm videmus, quòd licèt locatio petatur perpetua, nihilominus D. Datarius, justis causis sibi benevisis, si narretur in supplicatione, fuisse confectum instrumentum perpetuæ concessionis, in ipsa supplicatione addit: *Et ad tertiam generationem tantum, recisa dicta concessione perpetua &c.*

Ipsius. Nec a proposita materia nimis abesse vide-
61 tur, quærere; quando, & à quo incipiat prima generatio; cujus cognitio etiam ad ipsos Commissarios spectare dignoscitur. Vndè, hujus rescripti ordinem non invertendo, dicendum est, quòd si locatio hæc fiat ad tertiam generationem, tàm in instrumento locationis hujusmodi, quàm in decreto dictorum Commissariorum exprimi debet, an ea fiat ad tertiam simpliciter, an verò ad tertiam ipsius emphyteutæ generationem. Nam in primo casu, computatur in prima generatione persona ipsius acquirentis, qui facit primam, filius, secundam, & nepos ex filio tertiam. Bald. *in Auth. si quas ruinas*, *nu.* 4. *C. de Sacros. Eccles.* adeò, ut mortuo ipso nepote, sit extincta locatio, Iul. *Clar. in* §. *Emphyteusis*, *q.* 34. quo casu pronepos prorsus excluditur: & hæc est communis sententia; quam probat Menoch. *cons.* 883. *num.* 13. *lib.* 9. Secundo verò casu, nempe, cùm locatio facta fuerit ad tertiam ipsius generationem, generatio ipsa incipit à filiis ipsius acquirentis, Bello, *cons.* 80. *num.* 7. Bero *cons.* 109. *num.* 15. *lib.* 1. Gabr *de emphyt. concl.* 4. *numer.* 4. Hiero. Gabr. *cons.* 90. *numer.* 1. *lib.* 1. & *cons.* 68. *numer.* 1. *vol.* 2. id. Menoch. *d. numer.* 13. cùm nemo generet se ipsum; sed talis acquirens sit tantùm principium generationis, sicut distinguit id. Iul. *Clar. d. q.* 34. ubi ait, quòd consideranda sunt verba ipsius investituræ, veluti, si illa sint simpliciter concepta, aut si appareat, distinctam esse personam acquirentis ab aliis descendentibus, nempe, quia Titio conceditur aliquid in emphyteusim, usque ad ipsius tertiam generationem; eo enim casu, filius facit primam, nepos secundam, pronepos tertiam, & ista fuit etiam opinio Bart. *in quodam suo Consilio citato per eundem* Bald. *in d. auth. si quas ruinas*, *n.* 3. Dec. *cons.* 624. ubi, quòd acquirens non comprehenditur.

Quare, est hìc advertendum, quòd duæ adsunt decisio- 62
nes *Caputaq.* quarum una est 18. *par.* 2. *die* 5. *Iunii* 1553. ubi nonnulli allegantur DD. tenentes comprehendi acquirentem, etiam si dicatur, *ad tertiam ipsius generationem*; altera vero 112. *d. par.* 2. *n.* 2. in qua allegatur Castr. *cons.* 338. *col.* 1. *vol.* 2. qui etiam tenet hanc opinionem; quas licèt ad id pluries audierim allegari, nihilominus fuerunt aliæ decisiones contrariæ adductæ; quia satis apud omnes exploratum est, quòd ubi emphyteusis, vel feudum conceditur alicui simpliciter, usque ad tertiam generationem, unaquæque persona dicitur constituere unam generationem; ita ut veniant tantummodo & recipiens, & filius, & nepos. Secùs autem, si hìc adderetur *ad ejus*, vel *ad ipsius generationem*; quo casu, veniunt recipiens, filius, nepos, & pronepos: quare cujuscunque opinio aliter sentientis, ex supradictis; sive aliàs quomodolibet clarum est, quòd nunquam fuit recepta; cùm satis liqueat, res Ecclesiæ hodie posse transferri ultra nepotes, tam de jure, quàm de consuetudine, præsertim quando sumus in casu, quo intervenit approbatio Summi Pontificis, quæ omne dubium submovet; Mar. Ant. *var. resol. lib.* 1. *resol. fin. casu* 46. & supradictam distinctionem sequuta fuit pluries Rota *in una* Farsen. *Villa Caprarolæ*, 20. *Maii* 1592. *coram Penia*, & *in una* Bononien. *bonorum*, 18. *Martii*, 1611. *coram Illustrissimo D. Coccino Decano*, & *in una* Assisien. *emphyteusis*, 27. *Iunii*, 1629. *coram D. Merlino*, quæ quidem Rota præcipuè movetur, ex Bart. qui ita in facti contingentia consuluit, ut dicit, id. Bald. *in d. auth. si quas ruinas*, *n.* 3. *vers. juxta hoc*, quem omnes indifferenter sequuntur, & non minus eruditissimè, quàm copiosissimè scripsit dulcissimæ memoriæ genitor meus Fabius Corradus, celeberrimus suo tempore Jureconsultus, in causa vertente inter Rectorem Abbatialis Ecclesiæ S. Symphorosæ Cusentin. diœcesis, ac Paulinum Fieravante; quæ ex speciali rescripto fuit in grado appellationis commissa Alexandro Glorierio, tunc Nuntio Sedis Apostolicæ, in hac Civitate residenti, de Anno 1593. Quare nec contemnenda quidem est ratio, quam etiam circà hoc affert eruditissimus Augustinus Barbosa, *de jur. Eccles. lib.* 3. *c.* 30. *n.* 24. nimirum, quòd ipsa ratio differentiæ assignari potest, quia quando simpliciter dicitur, *ad tertiam generationem*, dominus directus considerat generationes in abstracto, & absolutè, non autem respectivè, & tanquam generationes alicujus certæ personæ; & ideò tot terminos, & gradus constituit in concessore, quot sunt personæ; & sic in tertia persona terminatur concessio, velut in tertia generatione: quoties verò apponit dictionem *ejus*, vel *ipsius*, tunc in concreto, & respectivè considerat generationes, tanquam provenientes à primo receptore, & benè intrat distinctio inter generantem,

seucausam generationis, & ipsam generationem ex Papon. *cons.* 86. *n.* 14. *cum seqq.* Mar. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 121. *casus* 46. Alexan. *cons.* 125. *n.* 5. *lib.* 5. Ruin. *cons.* 166. *n.* 6. *lib.* 1. Mant. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 25. *nu.* 16. idem tenuit Specul. *in tit. de locat.* §. *nunc aliqua, n.* 15. Bald. *in l.* 2. *vers. quaro, C. de jur. emphyt.* Castr. *cons.* 338. *vol.* 2. Socc. *cons.* 25. *Cons.* 223. *vol.* 4. Alex. *cons.* 110. *vol.* Dec. *cons.* 62. *in princip.* Ludovis. *decis.* 522. *n.* 1. *&* 2. obi ait, quòd cùm cooceſſio facta fuerit Antonio ad tertiam ipsius generationem, generatio incipiebat à filiis ipsius Aotonii, & terminabatur in ejus proneporibus &c. subdens, quòd hanc conclusionem non impugnabant informantes pro Archiconfraternitate Consalonis; sed potiùs eam evitare conabantur pluribus modis, Primò, ex uſo, seo abusu Notarii, quem dicebant ooo agnovisse differentiam, quam constituunt DD. quando quis recipit emphyteusim ad tertiam generationem, simpliciter, & quando ad tertiam ipsius generationem, cùm promiscuè, & indifferenter addat, & non addat illam dictionem, *ipsius &c.*

Cæterùm verò, cùm factum in dubium revocari contingit, ut si ex verbis instrumenti hujusmodi concessionis non ita clarè constet, ao talis concessio comprehendat,
63 etiam pronepotes, cùm regulariter emphyteusis Ecclesiastica concedatur tribus personis, & respectu Ecclesiæ sit odiosa: si aliter ex prædicto instrumento non appareat, debet concessio exclusivè interpretari, tanquam si simpliciter diceretur, *ad tertiam generationem*; adeò ut ipsius acquirentis comprehendatur, absque illa dictione, *ipsius*: hoc autem ut quantocius fieri possit, investitorum oumerus finiatur, ut voluit Tiraquell. *de utroque reter.* §. 1. gloſ. 11. *n.* 45. *vers. etiam ex simplici præsumptione*, Felin. *in ca. per tuas, n.* 9. *de probat.* tametsi io contrariom sit communis opinio, quòd videlicet possit concedi ad tertiam, & ulteriorem generationem etiam inspecto jure communi, ut per Alex. *cons.* 110. *num.* 19. *vers. & non obstat, lib.* 3. qood magis ex hujusmodi Papæ decreto in his litteris apposito, declaratur.

Quæ tamen generatio regulariter non compreheodit descendentes ex filia; quia non sunt de generatione, licèt ipsa filia sit de generatione, Castr. *cons.* 244. *n.* 3. *vers. super tertio,* Tusc. *pract. concl. tom.* 3. *concl.* 157. *littera E. per tot.* prout, neque illegitimum, qui non succedit in bonis Ecclesiæ, in emphyteusiom concessis etiam si esset legitimatus, Bald. *in l. generaliter* §. *cum autem, n.* 1. *de instit. & subſtit.* ut est communis opinio; Ratio enim est, quia tales filios, ex illegitimo matrimonio conceptos, maximè Ecclesia abhorret; quare non videtur de illis cogitasse, Iul. Clar. *in dict.* §. *emphyteusis quaſt.* 30. Pariſ. *cons.* 71. *nu.* 43. *lib.* 3. Rot. Ruin. *cons.* 36. *n.* 18. *lib.* 1. Gabr. *cons.* 83. *& seq.* quod quidem hodie sine difficultate aliqua procedit, urgente præsertim Constitutione Pii V. revocatoria omnium facultatum legitimandi bastardos ad successionem in bonis Ecclesiæ, ut per Mar. Ant. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 98. *num.* 1. & ita pluries io facti contingentia eveoisse, non ignoramus in causa hujusmodi concessionis in emphyteusim, etiam præcedente beneplacito Apostolico, & sæpius fuit in Rota resolutum, tam coram *Rubeo de anno* 1579. quam etiam *in una Romana, de Peruschis, sub die* 29. *Februarii* 1580. *coram Orsolien. & in una Perusin. de Vbaldis,* 29. *Octobris coram fel. record. Gregorio XIII. & in causa alimentorum, coram Ponia, die* 28. *Maii* 1594. ut ex *dec.* quam affert id. Mar. Ant. *d. res.* 98. *in fin.* quod quidem procedit non solum quoad naturalem tantùm, verùm etiam ad legitimatum, Alex. *cons.* 94. *n.* 5. *& cons.* 126. *n.* 7. *lib.* 1.

Hanc autem cooclusionem benè limitavit *Rota in una* Ariminen. *bonorum* 14. *Aprilis* 1574. ut regulariter naturalis taotùm, vel legitimatus non possit succedere in emphyteusi Ecclesiastica, non autem non acquisitione; ex quo rectè potest bastardus, volente Ecclesia, acquirere bona Ecclesiastica in emphyteusim; cùm totum hoc pendeat à verisimili mente Prælati Ecclesiæ, Rota *decis.* 473. *num.* 2. *par.* 1. *divers.* ubi, quod noo alia ratione, videntur isti incapaces, nisi propter statum ipsiusmet Ecclesiæ, quæ cùm sit oobilis, & speculum pudicitiæ, non intelligit in dubio de istis abusivis; sed quaodo bastardus est vir probus, vitæque commendabilis, tales recipiunt ab Ecclesia, & contrahendo com bastardo videtur habere notitiam de illius qualitate: quare meritò dicta regula non habet locum in sbastardo acquirente ab Ecclesia, & ita præsupponit Bald. *in cap. qua in Ecclesiarum, n.* 43. *de conſt. cum aliis in d. dec adductis.* At verò, quando emphyteusis est acquisita à privato, tunc filii etiam naturales admittuntur; ex eo, quòd in contractibus regulariter, filiorum appellatiooe, veniunt etiam oaturales, id. Clar. *d. q.* 30. *in fin.*

Generationem, *Locare, & concedere &c.*

Hoc enim modo supradicta concessio, in emphyteusim dicitur facta, quamvis in supplicatione non fuerit ita expressum, prout quandoque exprimitur: ex quo emphyteusis dicitur ab emponemate, voc abulgo græco, quod idem est, quod melioratio, Alex. *cons.* 117. *num.* 12. *in fin. lib.* 4. & emphyteusis vulgariter dicitur livellus, vel locatio perpetua, vel ad longum tempus, ut hic, id Alex. *d. n.* 12. id Tusc. *concl.* 147. *n.* 1. *de litera E.* Nec secundùm hanc praxim, vim aliquam fieri videmus in tali concessiooe in evidentem; ex quo licèt in supplicatione oon fiat specifica mentio de emphyteusi, vel locatione, vel contractu livellario, debent attendi conditiones, & pacta, de quibus, in instrumento, cui scilicet contractui magis conveniant; & secundùm illa debet judicari, in quam speciem cootractus cadat; illa enim denominatio nihil facit; sed potius attenditur effectus rei, ut ait. Iul. *Clar, in* §. *emphyteusis, q.* 1. *vers. ult.*

Quod quidem petitur, quando conductor, seu emphy- 64
teuta habet filios; quòd si non habeat, nec fortè ulla adsit spes, illos procreandi, tunc solet peti locatio, non ad tertiam generationem, sed ad tertiam nominationem; & explicatur in supplicatione; ot attento, quòd Orator prole caret, & dictum terræ pretiom ad debitam culturam reducere intendit, ad tertiam nominationem tantùm, ad vi- 65
tam scilicet ipsius Oratoris, & personæ per eum nominandæ, ac demùm alterius personæ, quam ipsa persona, sic nominata, duxerit nominandam, nec ultra; ita ut, etiam si utraque, vel alterutra personarum nominandarom, filios procreaverit, ad eos minimè transeat hujusmodi terræ pretium; sed mortuis istis personis, sic, ut præfertur, nominatis, vel aliàs, finita emphyteusi, hoc terræ pretium, cum omnibus melioramentis io eo factis, dictæ Ecclesiæ liberè cedat.

Quomodo autem, & qualiter emphyteusis coocessa ad nominationem, transeat ad nominatos, dicendum est, etiam in hac praxi, quod quando conceditur pro se, & filiis, & nepotibus, si habuerit, & si non habuerit, pro duobus successoribus, ut hic, quos eligere, & facere voluerit in suo testamento; ad hoc, ut traoseat ad nominatos, debet forma servari, ut nomioentur in testamento, aliàs non valeret nominatio facta sine testamento, *in Ang. cons.* 351. *princip.* Tusc. *pract. concluſ. tom.* 3. *concl.* 180. *litera E.* ubi limitat, quod benè valeret oominatio facta in Codicilis, quando Codicilli sont confirmati à testamento, ut quia personæ nominatæ sunt hæredes universales in testamento instituti, id. Ang. *dict. cons.* 352. *in fin.* benè ait, quòd licèt nominatio debeat esse formalis, veluti, si plures sint oominandi, debeant nominari ordine successivo; attamen, si simul nominentur plures, sustinetur nominatio ordine successivo, facta ex ordine litteræ, id. Tusc. *loc. cit.*

Si nostra, & Sedis Apostolicæ 66

sibi suffragetur licentia, & facultas, Aliàs enim incurrerent ipsi Oratores pœnas in dicto Extravag. *Ambitiosæ*, contentas. Et hic cautus sit contrahens, quando in instrumento alienatioois servatur beneplacitum Apostolicum; quia si illud reservatur, præsertim cum clausula: *non aliter, nec alio modo*, erit necessario impetrandum: etiam si aliàs de jure non requireretur: eo quod hæc liceotia competat 67
forsan Episcopo, juxta terminos *d. c. terrulas*, 12. *q.* 2. nam clausula hæc, importat conditionem, quæ est omninò ad implenda. Cassad. *dec.* 2. *n.* 7. de Simon. quia facit actum conditionalem, Curt. *jun. cons.* 77. *n.* 3. unde, dicto beneplacito non obtento, nihil dicitur actum, *argum. l. pecuniam, ff. si cert. petat.* Iaſ. *in l. si quis sub conditione. ff. si quis omissa cauſ. testam.* potissima quidem ratio (ni fallor) ea est, quia habemus in jure, quòd pacta quæcunque investitura adjecta sunt attendenda, nedum si erunt superflua, verùm etiam si repugnent naturæ feudorum, Capan. *de jur. relev. p.* 4. *q.* 28. *n.* 8. & dixit Rota *in una Neapolitan, Laudemii* 10. *Decembris* 1639. quòd licèt Prælatus successor in Ecclesia non teneatur solvere relevium profeudo, tameo hoc fallit, si in investitura cautum sit, ut relevium solvatur, quando Prælatus moritur; & in propriis termi-

terminis beneplaciti apostolici cum dicta Clausula *non aliter, nec alio modo*, fuit aliàs dictum, transactionem corruere quamvis alioquin non esset illud necessarium, Ludovis. *decis.* 192. *nu.* 1. & ibi Abb. *num.* 3. *ubi* probat ex pluribus decisionibus, Rotam dixisse esse necessarium, quando fuit reservatum cum dicta Clausula, *Non aliter &c.* & quod non sit necessarium, quod propterea non sit habenda ratio Gabriel. *cons.* 92. *n.* 4. *& seq. lib.* 1. *dicentis* non esse necessarium, quando de jure non requiritur, non obstante dicta Clausula *Non aliter &c.* quàm ipse ait appositam ad majorem cautelam. Et re vera, doctrina ipsius Grabriel. *loc. cit.* satis deviat à praxi quotidiana in hac materia, per quam omninò requiritur dictum beneplacitum, non obstante supradicta Clausula.

68 Quamvis regulariter simpliciter reservatum intelligatur, quatenus illud sit necessarium, Seraph. *dec.* 1027. *nu.* 7. Add. ad Buratt. *decis.* 374. *num.* 16. subdens *nu.* 17. quòd dicta Clausula *Non aliter* in hoc casu operatur, ut ad unguem sit observandus modus in contractu præscriptus, & importat formam, id Seraph. *decis.* 420. *num.* 6. & fuit dictum in una *Avenionen. Donationis* 29. *Aprilis* 1619. *coram Patriarcha Manzanendo*, & quod nisi interveniat dictum Beneplacitum, contractus corruit ex defectu consensus, qui censetur deficere eo ipso, quod deficit dictum Beneplacitum, consensui correspectivum, ex juribus per eundem Add. *loc. cit. allegatis*, & fuit etiam in alienatione rerum Ecclesiæ dictum in una Pisan. *bonorum*, 28. *Octobris* 1585. *coram* Buratt. & in Aretin *Capellania* 16. *Iannarii*, 1517. Corn. *cons.* 227. *in* 5. *vol.* 4. Aret. *cons.* 12. *nu.* 2. dicens, contractum conditionalem non esse proprium contractum, ipsa enim conditio nihil ponit in esse, antequam impleatur, *d. l. si quis sub conditione*: quod quidem satis ostendit illius definitio, quæ talis est, videlicet, Conditio est eventus fortuitus, in quo dispositum suspenditur, Nav. *cons.* 2. *num.* 1. *de condit. appos.* Ac proinde improbatur Gabr. *cons.* 92. *num.* 4, *& seq. lib.* 1. dum ait, non esse, necessarium expedire beneplacitum, quando illud de jure non requiritur, non obstante dicta Clausula, *non aliàs* qoàm proinde dicit appositam ad majorem cautelam, ut supra dictum est.

69 Præmissa tamen procedunt, nisi cum reservatione dicti beneplaciti addatur clausula, *Quatenus opus sit*, & postea verificetur, quod non erat necessarium, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell.* glos. 12. *numer.* 98. qui *numer.* 99. quęrit, quid si fuerit facta concordia sub beneplacito Sedis Apostolicę, & illius confirmatio fuit ab uno Papa denegata, an possit altera pars instare, quod expectetur ad voluntatem alterius Papę successoris, cùm Sedes Apostolica non deficiat, & non fuerit facta concordia sub beneplacito nominis proprii, sed Dignitatis; & respondet cum Rota, *decis.* 290. *numer.* 2. *par.* 3. *divers.* ubi concluditur, quod non; nam, ex quo fuit semel denegata, conditio defecit.

S V M M A R I V M.

1 *Assertioni partium, non est standum, circa utilitatem Ecclesiæ, in rescripto*, si in evidentem.
2 *Neque instrumento.*
3 *Clausula*, Vocatis, *unde extracta*,
4 *Citatio partis requiritur, ubi præjudicium alicui infertur.*
5 *Commissarii alienationum* in evidentem, *&c. sunt misti Exequutores.*
6 *Merus Exequutor quis dicatur.*
7 *Gratia* si in evidentem, *importat formam, omninò servandam.*
8 *Papæ authoritas supplet omnem solemnitatem.*
9 *Iudices Commissarii alienationibus* in evidentem, *&c. quid servent in Curia Archiepiscopali Neapolit. & num.* 10.
11 *Constitutionis* Pauli II. Cum in omnibus &c. *forma quando non servanda, & num.* 12.
13 *Litterarum in forma* Si in evidentem *exequutio, quomodo à Commissariis facienda.*
14 *Patronorum consensus, in alienatione rerum Ecclesiæ, non requiritur.*
15 *Vocandus tamen est habens regressum ad beneficium.*
16 *Forma quid sit.*
17 *Et quando inducatur.*
18 *Illius omissio inducit nullitatem actus.*
19 *Formæ, nihil addendum, aut ex ea detrahendum.*
20 *Formæ observantia non cessat, licèt cesset causa, per quam fuit inducta.*
21 *Forma non adimpletur per æquipollens. Quando verò secus, num.* 23. *Et quomodo intelligatur, n.* 24.
22 *Etiam si in minimo non servatur, annullatur actus.*
25 *Quando à Papa remittatur.*
26 *Inducta ab homine, quæ.*
27 *Ablativus absolutus conditionem importat.*
28 *Forma tradita in confirmationibus alienationum in evidentem, &c. quid operetur.*
29 *Illius observantia nunquam sine causa remittitur.*
30 *Felinus Sandeus examinatur, dum assumitur in Rota Auditorem.*
31 *Ordo datus in rescripto dicitur forma.*
32 *Clausula*, Illiusque Circumstantiis specificatis, &c. *in rescripto alienationis in evidentem, &c. quomodo operetur.*
33 *Industria personæ quomodo, & quando censeatur electa.*
34 *Clausula*, Vos conjunctim procedentes, *procedit in Iudicibus delegatis.*
35 *Et quid, si unus ex illis moriatur, non incepta causæ cognitione.*
36 *Rescripta*, Si in evidentem, *antiquitus dirigebantur tribus Canonicis Cathedralis Ecclesiæ.*
37 *Verba*, Diligenter informetis, *in rescripto*, Si in evidentem, *quid operentur.*
38 *Parum tamen habetur in consideratione a Iudicibus delegatis.*
39 *Vtilitatis evidentis sola causa sufficit ad rescriptum*, Si in evidentem &c.
40 *Quando autem illa dicatur evidens, & n.* 47.
41 *Beneplacitum Apostolicum non præstat Papa, nisi certioratus de utilitate Ecclesiæ.*
42 *Vtilitas evidens in alienatione rei Ecclesiæ debet narrari Papæ, & verificari per Delegatos.*
43 *Dictio*, Si, *conditionem importat.*
44 *Vtilitas evidens est causa finalis alienationis bonorum Ecclesiasticorum.*
45 *Qualificatum, ubi requiritur, non sufficit intervenire simpliciter absque qualitate.*
46 *Vtilitas evidens requiritur etiam in nova concessione rei Ecclesiæ.*
48 *Vtilitas evidens, licèt appareat per Decretum Delegatorum, admittitur tamen probatio in contrarium.*
49 *Vtilitas, & solemnitas, spatio* 30. *annorum præsumuntur in alienatione rei Ecclesiæ.*
50 *Vtilitas in alienatione rei Ecclesiæ quo tempore consideranda.*
51 *Clausula*, Vobis legitimè constiterit, *quid operetur.*
52 *Papa, in iis, quæ sunt juris, non potest decipi: secus in iis, quæ sunt facti.*
53 *Assertio Rectoris, & Notarii, non sufficit ad probandam utilitatem Ecclesiæ.*
54 *Immo neque ipsius Papæ, nisi aliunde probetur.*
55 *Alienandi necessitatem subesse non creditur, nisi probetur.*
56 *Verbum*, repereritis, *importat causæ cognitionem, parte citata.*
57 *Verbum*, constiterit, *intelligitur de notitia judiciali.*
58 *Commissarii quando possint se extrajudicialiter informare de utilitate Ecclesiæ.*
59 *Constitutio Pauli II.* Cùm in omnibus, *non eget derogatione, quamvis non inferatur in litteris*, Si in evidentem.
60 *Non comprehendit Episcopos, in terminis* cap. terrulas 12. quæst. 2.
61 *Papa mortuo ante præsentationem rescripti*, Si in evidentem, *quid agendum.*
62 *Alienandi bona Ecclesiæ, datur licentia ante confectum instrumentum, postmodum verò confirmatio.*
63 *Et in dubio, si ignoretur, an fuerit confectum instrumentum, vel ne, quid servetur in Curia.*
64 *Assensus Papæ debet præcedere contractum alienationis rei Ecclesiæ.*

65 *Forma in aliquo actu debet semper præcedere.*
66 *Pacta contra juris dispositionem nunquam à Papa confirmantur.*

CAPUT V.

Praxis Dispositivæ earundem Literarum. Si in evidentem, &c.

QVarè pro parte, &c. asserentium, *Locationem, & concessionem hujusmodi, si fiant, in evidentem, &c.* Nec propterea standum erit
1 aliquo modo assertioni partium confitentium super hujusmodi utilitate, ut per Barbat. *conf. 40. col. 5. vol.* 1. hoc enim modo pateret via fraudibus, contra tex. *in cap. quarto, de divort.* cum eis uti deponentibus in causa propria, & ad suum commodum non sit credendum, *l. omnibus, C. de* test. Bart. *in l. deferre, ff. de jur. fisc.* Alex. *conf. 32. n. 4. vol. 6. Castr.* 301. *vol.* 1. Ofasc. *dec. 72. n. 6.* Surd. *cons. 61. n. 26.* Immò, neque creditur instrumento asserenti, quòd sit factum causa utilitatis, nisi
2 probetur, *c. non liceat,* 12. *q.* 2. prout neq; concessio Rectoris, seu Prælati nocere potest Ecclesiæ, gloss. *in l. certum, §. sed an ipsos, ff. de confess. Rebuff. in compend. alienat. in verbo, prospiciat, Card. in Clem.* 1. *de reb. Eccl. non alien. ver.* 30. *quero.*

Vocatis, *qui fuerint evocandi.* Hanc clausulam reperio extractam ex pluribus locis, tam juris
3 cannonici, quàm civilis, præsertim ex *c. exhibita, de judic.* ibi, *ut vocatis, qui forent evocandi, super propositis, & aliis, negotium concernentibus, inquirant veritatem &c.* Quæ quidem applicari potest, etiam aliis commissionibus, super gratiis Apostolicis, & elicitur etiam ex *not. per Card. cons.* 92. *n. 3. vers. ad hoc respondeo, quod indulgentia Apostolica* Alex. *cons. 70. col. 3. vers. tum etiam, n. 9.* Dec. *cons.* 133. *post princip. & cons.* 274. Boer. *decis. 345. n. 4. vers. tamen*; Hoc enim satis rationabile videtur, & Juri conforme: nam citatio partis semper requiritur ubicunque potest alteri præjudicium in-
4 ferri, vel de alterius interesse agi, tex. *est expressus in l. de unoquoque ff. de re jud. l. nam ita Divus, ff. de adopt. l. 1. §. denuntiare, ff. de ventr. inspic. l. in diem adjectio, ff. de aqu. pluu. arcen. l. si quando,* & ibi Bald. *C. de testam.* & per hanc clausulam, *Vocatis,* requiritur citatio partis, sicque Commissarii
5 supradicti sunt mixti Exequutores; ex eo, quòd habent cognitionem causæ annexam, ut in *c. novit, de appell. c. de cætero, de jud. c. pastorali, de off. deleg.* ad differentiam meri exequutoris, cui non est demandata aliqua cognitio, sed tantùm causæ exequutio, *c. de cætero de re jud.* Unde, supradicti judices non aliter procedere possunt, quàm parte citata, Fel. *in d. c. de cætero, n. 10. vers. quid ac clausula eod. tit.* Dec. *cons. 173. n. 2.* dum requiritur causæ cognitio, Abb. *in c. fi. de præsumpt. num.* 13. & ibi Fel. *n. 23. vers. fallit,* Caputaq; *decis. 282. n. 4. par. 2.*

6 Et ideò, supradicti Exequutores debent procedere ad verificationem narratorum, quamvis ea per aliquem non negentur, Paris. *cons. 49. n. 31. l. 4.* & donec verificentur, semper potest dici de subreptione, saltem, quoad effectum utendi ipsa gratia, eo magis cum illa, tàm ex illius tenore, quàm ex litteris ejusdem Pauli Secundi, in ea prainsertis, contineat certam formam, quæ pro exequutione narratorum supra-
7 dictorum debet omninò servari, Felin. *in c. cum dilecta, n. 6. cum seq. rescript.* & si aliàs exequerentur, malè agerent, Mareſch. *de commiss. par. 2. fol. 99. n. 5.* nam, si stantibus præmissis de citatione non constet, alienatio erit prorsus nulla, Abb. *in c. exhibita, de jud.* Dec. *cons. 173. n. 2. vol. 2.* quia in tantum valebit rescriptum, in quantum illius forma servabitur *d. c. cum dilecta.*

Unde debent vocari partes, interesse habentes, seu alii contradictores, fierique processus, cum receptione testium; aliæque legitimæ probationes, ad præscriptum supradictæ Constitutionis Pauli Secundi, quæ incipit, *Cum in omnibus,* ibi *testes, & probationes super narratorum veritate recipiant:* aliàs enim illius formæ non esset satisfactum, Rot. *dec. 716. n. 1. par. 1. divers.* & processus fortè annullaretur; Paris. *de resign. benef. lib. 1. q. 4. n. 45.* de quo quidem processu debet doceri, ne fortè inquisitio super expositis fiat parte non vocata, & per falsos testes non juratos, & malè deponentes, *Bellam. decis. 617. numer. 2.*

Hæc autem intelligas circa eos, qui habent interesse, ut
8 supra dictum est, non autem, quæ pro solemnitate requiruntur, Seraph. *decis. 338. num. 3.* cùm certum sit, Papæ authoritatem, supplere omnes solemnitates, Abb *cons. 41. numer. 3.* & ipse non curet de his solemnitatibus, sed tantùm de utilitate Ecclesiæ, Socc. *cons. 15. numer. 15. vers. in super lib. 6.*

Et practicatur in hac Curia Archiepiscopali Neapolitana, quòd in primis obtento hujusmodi rescripto Judices de-
legati, ut cautius agant, neque decipiantur, si anteà non 9
fuerint factæ subhastationes, præsertim, si adest suspicio collusionis inter beneficiarum, & concessionarium; vel adest dubium, an concessio cedat in evidentem utilitatem Ecclesiæ, extrajudicialiter copiam rescripti consignent Episcopo loci Ordinario, etiam si ejus Vicarius fuerit unus ex Commissariis, ad quem spectat tueri jura suarum Ecclesiarum, ut si quid ei pro facti instructione videbitur, ipsis Commissariis significet, id. Quar. *d. verbo, alienatio, sub n. 14. vers. obtento rescrip.*

Quod tamen locum sibi non vindicaret, si contingeret, 10
(quod raró tamen, accidit) Papam committere simpliciter Delegato, ut se etiam simpliciter informet de utilitate Ecclesiæ, prætermissa supradicta clausula, *Vocatis,* & si reperit, in evidentem Ecclesiæ utilitatem cedere, alienationem confirmet, aut licentiam alienandi concedat; quia tunc satis est, ut adhibeat cognitionem extrajudicialem, absque citatione; nam pro eo, & ejus sententia præsumitur, absque processu, maximè si assereretur, adhibuisse causæ cognitionem, seu se informasse, Put. *decis. 432. li. 2.* Rot. *decis. 479. part. 1. divers.*

In casu enim supradicto, circà informationem, statur ejus assertioni, & pro ejus decreto præsumitur absque processu, Garc. *de benef. p. 12. c. 2. n. 136. & 138.*

Hujus autem rei rationem, eam esse putarem, quia quando hujusmodi rescriptum uni tantùm simpliciter dirigitur,
non astringitur iste delegatus ad procedendum servata for- 11
ma prædictæ Constitutionis Pauli Secundi, in qua, Commissariis præscribitur modus procedendi; sed sufficit, ipsum tantummodò extrajudicialiter informari.

Quod sæpè fieri, & observari videmus, præcipuè cùm 1
agitur de alienatione rerum Ecclesiarum Regularium, super quo emanavit decretum *S. D. N. Urbani Papæ Octavi,* quo prohibendo dictam alienationem, statuit, ut licentia super ea concedatur per Sacram Congregationem Concilii Tridentini, ut supra diximus, & infra dicetur; & sic in dicto decreto, seu licentia supradicta, non inseritur dicta Constitutio, *Cum in omnibus &c.* quamvis pluries viderim hujusmodi licentias concedi, & Ordinario dirigi, ut ipse procedat servata forma dictæ Constitutionis; absque eo quòd illa inseratur in dicta licentia, quod fieri consuevit, quando materia est gravis, & ex sui natura dignoscitur requirere partis citationem, ac omnia, quæ in se continere solet dicta clausula, *Vocatis, &c.*

Nec tamen in hac praxi silentio prætereundum putavimus, quòd licèt in hujusmodi litteris, *si in evidentem,* Papa mandet inseri supradictam Pauli II. Constitutionem, si tamen ea fuerit omissa, (quòd tamen nunquam, aut raró contigisse scimus, præterquam in casibus à nobis jam expressis) non propterea annullantur supradictæ litteræ; sicut annis elapsis prætendebat Vicarius cujusdam Episcopi in exequutione earundem litterarum; quo ego consultus respondi, quòd, etsi in re tam magni momenti, qualis est alienatio rerum Ecclesiasticarum, voluerit ipse Paulus II. ipsam suam Constitutionem inseri in omnibus rescriptis, in forma, *si in evidentem,* ista tamen Constitutio non tribuit facultatem committendi causas super hujusmodi alienationibus, sed solùm imponit pœnas Judicibus Commissariis, interponentibus decretum in læsionem Ecclesiæ; ut patet in dicta *Constitutione, in §. si quis autem Commissarius &c.* ubi satis apparet; non propterea substantialem formam induci, adeò, ut, dicta Constitutione, ut præmittitur, non inserta, annulletur actu: quare talis alienatio, etiam ipsa Constitutione non inserta, erit valida; quandoquidem, si ipse Paulus aliter voluisset, profectò expressisset, sicut facere consueverunt Summi Pontifices; quando contrarium voluerunt, & in propriis terminis ad est *decis. 34. numer. 2. coram Card. Mellino. in una* Bononien. *bonorum de Marano* 20. *Novembris* 1595. *penes* Farinac. *p. 1.* in qua expresè dicitur, quod quando Constitutio, habenti aliàs potestatem faciendi actum, mandat simpliciter, sine clausula annullativa, illum actum fieri sub certa forma, tunc, quamvis contrafaciens,

ciens sit puniendus, tamen actus valet, ex *gl. in Clem. 1. verbo, inhibentes, de jure patr.* & aliis ut in *d. decis.* quæ ita concludit, quòd nimirum, insertio dictæ Constitutionis fieri debet solum, ad effectum, ut Judices certiorentur de pœnis in bulla expressis, & ideo cum dicta Constitutio non habeat decretum irritum, ideò si illa non fuerit inserta in literis, *Si in evidentem &c.* in quibus inseri consuevit, ut aliàs dixi, non exinde alienatio redditur nulla, ut in *d. decis. 34. num. 2.*

Pro exequutione autem literarum supradictarum debent
13 Commissarii expedire monitiones per edictum cum inserto tenore totius rescripti in genere; monendo omnes, & quoscumque volentes dicere de subreptione, & obreptione, per affixionem ad valvas Cathedralis, parochialis, beneficialis Ecclesiæ, & in loco rei sitæ alienandæ, Quar. *verbo alienatio, sub nu. 15. vers. secundò expedire poterunt* ac præcipuè debet citari Ecclesiæ Rector, seu beneficiatus, nec non concessionarius ad dicendum adversùs rescriptum, per edictum, cum inserto ipsius rescripti tenore; aliàs totus processus corruit, Seraph. *decis. 1307. n. 2.* non tamen vocandi erunt patroni; si ipsa Ecclesia, seù beneficium fuerit de jure patronatus, etiam clericorum; quorum consensus
14 nullo modo ad id requiritur; cum ex hujusmodi alienatione nullum eis inferatur præjudicium, Rocch. *de Curte in suo tract. de jurepatr. in verbo, honorificum q. 3. num. 4.* relatum per Redoan. *q. 31. nu. 1.* Abb. *in c. un. Eccles. benef.* necnon vocandi erunt domini bonorum confinium, pro eorum interesse, id. Quar. *in d. verbo, alienatio, vers. quarto, post decretum in fin.* ex eo, quia quoad dispositionem Ecclesiæ, vel dotis, patronis nullum jus habet *ca. noverint, 10. q. 1.* etiamsi contingat alienatio prædicta; cùm ex ea non ledatur jus patronatus, sed tamen ex urbanitate, & honestate quadam, non autem ex necessitate; benè tamen verùm est, quod licèt illius consensus non sit necessarius pro validitate actus, negari tamen non potest, quin possit semper patronus se opponere, ne res Ecclesiæ dissipentur, aut sine causa distrahantur, cùm in hoc debeat esse ejus præcipua sollicitudo, ut fuit dictum in una *Calaguritana Erectionis Capellaniæ 15. Novembris 1624. coram Archi-Episcopo Seleucien.* & ex aliis relatis per Lotter. *de benefic. l. 1. q. 11. nu. 61. & seq.*

Et ubi materiæ qualitas sivè gravitas aliud suadeat, non incongruum videtur, alios ad hujusmodi alienationes faciendas, esse vocandos, prout servatur præsertim in alienationibus rerum immobilium, ac jurium Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, nec non in locationibus Casalium ultra novennium, vel Domorum ultra tertiam generationem, in quibus præter Capitulum, debent Beneficiati vocari, ita ut habeant vocem consentiendi, & dissentiendi, nam licèt aliud sit de jure communi, prout dico in mea *Praxi Beneficiaria lib. 2. cap. 13. ferè per tot.* in hoc casu non est ad illud recurrendum; cum adsint quoad hoc Constitutiones *Nicolai III. ut in libello impresso num. 25.* ibi. *Hujusmodi vero Beneficiati, cum ad tractatus Capitulis admittantur, nec vocem in Capitulo habeant, nec aliquam potestatem de viribus, bonis, seu quibuscunque negotiis ad ipsam Basilicam pertinentibus disponendi, nisi ubi de alienatione rerum immobilium, vel jurium dicta Basilica agerentur, tunc enim assentiendi, & dissentiendi hujusmodi tractatibus vocem habeant.*

Adest insuper *Motus proprius Pauli III. idem disponens per hæc verba ampliativa, nempe, Hoc nihilominus nostro decreto ad præsens declarantes, quod cùm ex antiqua Constitutione sancitum sit, Beneficiatos non habere vocem aliquam, nec potestatem in Capitulo, nisi ubi de alienatione bonorum immobilium vel jurium ageretur, eam exceptionem intelligendam esse, etiam ubi tractaretur de locatione Casalium ultra novennium, Domorum ultra tertiam generationem, etiamsi hactenus prædicta, ultra illud tempus sine ipsorum Beneficiatorum interventu locari consueverint*, ut habetur in una Romana Concordiæ S. Petri, quæ est *decis. 197. par. 1. recent.*

Et quòd sit hoc contra jus commune, satis docet glos. *in cap. tum ad hoc, verbo assistat de cler. non resid.* ubi habetur, Beneficiatos debere tantùm inservire, non autem vocari ad communes tractatus cum Canonicis; cùm regulariter administratio bonorum spectet ad Capitulum, & Episcopum, Felin. *in capit. edoceri, numer. 3. de rescript. & in dict. mea Praxis Benefic. loc. cit.* Unde secluso privilegio Summi Pontificis quoad supradictos tractatus, clarum est, dictos Beneficiatos nullum jus habent Canonicæ, nec ad tractatus Capituli admittuntur disponendo, neque sunt Collegium, Capitulum, Universitas, sive Corpus, neque Prælatum, seu Rectorem sibi possunt constituere, vel habere, sed subsidunt Archipresbytero, & Capitulo. Cavalet. *decis. 57. per tot.*

Quòd si fortè ad ipsum Beneficium, cujus bona alienantur, aliquis ex aliqua causa regressum habeat, ex quo de il- 15
lius præjudicio, & interesse posset agi, ipse erit profectò vocandus, ut per Alex. *consil. 145.* ubi dicitur; quod si facta sit locatio ad novennium in evidentem utilitatem, cum confirmatione Sedis Apostolicę, non facta mentione habentis regressum, locatio non valet, ut per *d.* Redoan. *q. 57. sub n. 81.* ubi refert decisionem Puteì 2. *reb. Eccl. non alien.* quæ fuit facta in una *Bononien. nullitatis locationis*, ubi fuerunt Domini moti, quia locatio fuit facta in utilitatem Prælati, quæ non obligat successorem, per diversa jura ibi allegata.

Nec citandi erunt, qui de jure non possunt impedire alienationem, Menoch. *de arbitr jud. lib. 1. q. 17. num. 15. & de recuper. poss. remed. 1. numer. 122.* Surd. *cons. 1. numer. 94. cons. 39. num. 20.* Fel. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num. 108. de constit. & in cap. cum olim num. 11. de sent. & re judicata.*

Servataque Forma *præinsertarum literarum &c.*

Nec lateat, qui est in Romana Curia novus, ac illius negotiis operam navaturus, quòd frequens est penes Datariam & Cancellariam Apostolicam, ac in illius rescriptis, sermo de hujusmodi forma; ac propterea scias, quòd forma interdum capitur pro quadam narratione, quæ non est de substantia, ut tradit Bal. *in c. cum in veteri de elect.* ex quo inceptum esset, narrationis vitiare dispositionem, cùm ex narrativis non valeat argumentum, *cap. si Papa de privil. in 6.* & hoc modo dicitur forma supplicationis, literarum &c. quę etiam ex communi usu, formula vocatur, cujus narrativa potest ad libitum poni, & mutari, dummodo in reliquis non deviet à consueto stylo conficiendi instrumentum, vel supplicationem &c.

At verò forma, quæ necessariò circa propositum nostrum servari debet, duplex est, altera scilicet substantialis, altera verò accidentalis, substantialis, illa est, quæ dat esse rei: Accidentalis verò quæ dat esse materiæ, circa quam res ipsa versatur; & hæc intelligitur deservire rei, cui subjicitur tanquam materia, ut optimè tradit Lot. *de re ben. l. 1. q. 4. n. 47. & 48.* ex Ang. Aret. *in rubr. sub n. 1. v. it. nota, quod una forma inst. de just. & J.*

Rursus, forma, alia inducta est à lege, alia ab homine. Primo modo, accipitur pro solemnitate, quæ à jure requiritur in aliquo actu faciendo, nempe in ordine vel modo, à lege tradito; nam ex quo actus debet fieri cum solemnitate, ista solemnitas dicitur de forma ipsius actus, exempli gratia, in testamento condendo, requiruntur septem testes, adeò ut, si unus tantùm deficiat, sit irritum, quia non est servata forma prædicta, *tex. in l. si unus*, & ibi DD. *C. de testam.* Vel etiam in stipulatione, pro forma requiritur, ut præcedat interrogatio: seu in contractu emptionis & venditionis, de substantia ipsius contractus, est res, & pretium, & aliàs esset nullus, *l. fin. C. de contr. empt.* prout est etiam de forma judicii, quod præcedat libellus, sequatur litis contestatio, ac posteà fiant probationes, & demum feratur sententia; nam, si iste ordo, seu forma, quæ alio modo vocatur figura judicii, non servaretur, vel preverteretur, sententia non valeret, per *tex. l. prolatam, C. de sent.* sicut etiam de forma est, ut Judex sedeat pro tribunali, *c. fin. de jud. in 6.* ut per Maran. *in suo speculo aureo, p. 2. per tot.* nisi tamen Papa hunc ordinem judicialem, sive hanc formam relaxaverit, prout sepè consuevit per illam clausulam, apponi solitam in suis rescriptis, nempe, sine strepitu & figura judicii; quia tunc censetur sublatus omnis ordo formalis juris positivi, quoad solemnitatem tantùm, idem Marant. supra *sub numer. 26.* quod potissimùm fieri consuevit per ipsum Papam in caussis beneficialibus, committendo Judici, ut procedat summariè, nempe simpliciter, & de plano, ac sine strepitu, & figura judicii; qui ita procedendum est in causa beneficiali, prout cavetur in *Clem. Dispendiosam de jud. & in Clem. sepè, de verb. sign.* in qua declarantur hæc verba, *sine strepitu, & figura judicii.*

Ut autem cognoscas, quomodo, & quando forma hæc in-

inducatur, animadvertere debes; quod tunc ea inducitur, quando, videlicet conditor legis, aut canonis, vel Constitutionis, postquam præscripsit formam ipsam in conficiendo actu, ulterius processit, nempe, quòd si forma tradita non servetur, corruat actus, Bald. *in l. 1. ff. de lib. & post. Roman. cons. 66.* & quandoque imponitur alia pœna, ultra actus nullitatem, Jo. Andr. *in cap. ex tua de cler. non resid.* videmus enim, quod per Concil. Trid. *sess. 24. ca. 1. de refor.* postquam fuit præscripta forma ad contrahendum matrimonium, nempe coram parocho, & duobus testibus, cavetur, ut si totum id non adhibeatur, non solùm matrimonium sit nullum, sed puniatur parochus.

18 Unde, ad minus, illius omissio semper inducit nullitatem actus, Bald. *in l. comparationes, C. de fid. inst-um.* & regulare est, quòd non servata forma permissiva, necessario succedit forma destructiva: ac consequenter actus, nullus efficitur. idem Bald. *in lege prætor ait §. sive autem, numer. 4. de nov. oper. nunc.* Lotter. *d. lib. 1. quæst. 37. sub numer. 9.*

Estque adeò delicatæ naturæ, ut non tantùm illius omissio annullet actum, faciendo contra eam, verùm etiam ipse actus annulletur, quando fit citrà, vel præter formam veluti si aliquid ipsi formæ addatur, vel ex ea detrahatur,
19 Fel. *in l. cum dilecta vers. septimo nota de rescrip.*
20 Est etiam tantæ potentiæ & stabilitatis, ut licèt cesset causa, ob quam fuit inducta, non proptereà cesset illius observatio, Rota *decis. 215. numer. 8. p. 1. diverf.* immò neque potest adimpleri per æquipollens: exempli gratia, decreto *d. Concil. Trid. sess. 15. cap. 9.* cavetur, quòd cùm in casu probationis jurispatronatus quinquagenaria debeat pro forma pro-
21 bari per authenticas scripturas, non potest illa probari per testes, quia forma ipsa, ad hoc a d. Concil. tradita, non potest adimpleri per æquipollens, Leo. *in thesauro foro Eccles. par. 2. cap. 6. n. 2.* ubi dicit, ita censuisse Sacram Congregationem.

Porrò, non modò annullatur actus ex integra illius omissione, verùm etiam si in minimo non servetur, Butr. *in c. fi.*
22 *7. not. de rest. spol.* Felin. *in c. cum dilecta, de rescrip.* Dec. *in prudentiam, in 4. not. de off. deleg.* & hæc omnia procedunt, sive forma inducta sit a jure, sive ab homine. Mand. *reg. 27. qu. 24. p. 2.* Ratio enim est, quia actus Principis debent esse stabiles, ac perpetuò permansuri, Felin. *in c. cum olim col. 3. de re jud.*

23 Potest nihilominus dari casus, quo ipsa forma possit per suum æquipollens adimpleri; ut præcipuè tenuit Alexander. *l. 1. ff. de l. b. & postb.* ubi dicit, quòd quoties publica utilitas, & necessitas inest alicui actui explicando, & forma à jure requisita non potest in eo servari, tunc, ne talis publica utilitas impediatur, sufficit, quòd talis forma requisita servetur per æquipollens. Boer. *decisio 2. n. 23.*

Itaetiam, quando ipsa forma non potest adimpleri ob aliquod impedimentum; quia satis per diversa jura patet, quòd quoties forma non potest haberi specificè, debet adimpleri in eam æquipollenti, & sufficit. Jas. *in l. 1. nu. 13. ff. de l. & postb. Clem. causam, de elect. & Clem. un. de concess. preb.*

Et quamvis dictum fuerit supra, requiri in testamento pro illius forma septem testes; si tamen illud fiat tempore pestis, sufficit numerus quinque testium, prout in testamento rustico, *juxta tex. in l. fi. C. de testam.* nam, propter hanc necessitatem, remittitur supradicta forma; & sic valet testamentum tempore pestis, cum numero quinque testium id. Jas. *in d. l. fi.* Dec. *cons. 282.*

24 Quod tamen in utroque casu intelligas, dummodo jus, aut Constitutio non prohibeat expresè, formam per æquipollens adimpleri, tunc enim, nulla ratione posset quis ab illius observatione excusari. *Hujus* quidem rei exemplum desumi potest ex *Constitutione felic. recordat. Gregorii XIII. de publicandis resignationibus*, ubi, ad omninò hujusmodi æquipollens evitandum, plura dantur remedia, pro ipsius forma servanda, circà hujusmodi publicationes; & denique pro potiori cautela, expresè in ea cavetur, ne forma hæc possit adimpleri per æquipollens, ut *in §. cæterum*, ejusdem Constitutionis, &c.

25 Remittitur etiam ipsius formæ observatio ab ipso Papa, quando dubitatur an ea possit specificè adimpleri. Unde omnibus Curialibus, quamvis parum versatis, notum est, quòd in literis beneficialibus, præcipuè Parochialium Ecclesiarum, in quibus, pro forma, debet Orator ab eis

Examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis examinari; (quia potest facilè contingere, quod ipsi Examinatores in aliqua diœcesi, tempore exequutionis literarum non reperiantur deputati) ne Orator frustretur effectu dictarum litterarum, aut illarum exequutio retardetur, post solitam clausulam, nempe *Si per diligentem examinationem, per te adhibitis Examinatoribus; ad hoc à Concilio Tridentino designatis*, adduntur alia verba, videlicet, *si istic sint, uti esse debent, in diœcesana Synodo deputati, sin autem, absque illis faciendam, &c.*

Secundo autem modo, forma inducta ab homine, ea 26
est, cùm Papa, à quo aliquod rescriptum emanavit, mandat illius formam servari sub eadem pœna nullitatis actus, ut in *d. cap. cum dilecta, ibi propter quod processum ipsorum contra nostri formam rescripti, ac juris ordinem attentatum, irritum decernimus, & inanem, & in c. venerabilis, de off. deleg.* ubi etiam Papa cassavit processum habitum non servata forma rescripti, & in *c. Pisanus, de rest. spol.* ibi, *mandati formam Subdiaconus adimplere nequiverit, &* in fine, *processum hujusmodi, de fratrum nostrorum consilio, irritum judicamus*, ubi glos. *in verbo irritum*, notat, quòd judex, quando non servat formam mandati, irritum est, quod facit, Ludovis. *decis. 518. num. 2.* præcipuè, cùm ipsa forma posita sit sub conditione, ut patet ex supradictis, verbis *servata forma præinsertarum literarum*, quæ quidem verba sic posita in ablativo, conditionem important, *l. si debitor, §. quib. mod. pign. vel hypot.* Bart. *in l. 1. in 3. q. ff. de con-* 27
dit. & demonstr.

Quæ quidem forma cùm debeat etiam servari in confir- 28
mationibus alienationum, id operatur, ut ipsa confirmatio non revalidet contractum, à principio initum sub beneplacito Sedis Apostolicæ; ille enim vires sumit, postquam fuerit supradicta forma servata, & non antea: quod tamen intelligas procedere, non in vim supradictæ Paulinæ in dictis literis insertæ, sed tantum ipsarum literarum in forma *si in evidentem*, per ea, quæ supra diximus *sub n. 12. vers. Nec tamen.*

Ratio enim est, quia cùm in rescripto confirmatorio adsit clausula, (*Veris existentibus prænarratis*) vel verbum (*repereritis*) dictum beneplacitum præstitum est conditionaliter, nempe, si exposita fuit vera; & sic, quod positum est sub conditione, non inducit dispositionem, *tex. in l. si quis sub conditione ff. si quis omis. cau. test.* nam quando aliquid est de forma, semper illa debet præcedere, & non subsequi, Bald. *in rubr. extr. de off. ordin.* cumque assensus sit collatus in tempus futurum, non trahitur ad præsens, Afflict. *dec. 355. n. 8.*

Sanè pro utriusque formæ observatione dicimus, quod
nunquam visa fuit illa remitti, etiam in ipsa Romana Cu- 29
ria, sine urgenti, & gravi causa; cùm Papa, illiusque Officiales invigilent, ne unquam super negotiis ipsius Curiæ, valeat illa, ubi requiritur, præteriri: & cùm ipsa sit magistra aliarum Curiarum, Gonzal. *glos. 13. §. num. 12.* semper insistit pro illius observatione. Nec minimum exemplum reliquit de ea Felinus Sandæus, nam licèt Auditores Sacri Palatii, quos Rotæ auditores vocamus, creentur, & constituantur ex excellentiorib. Doctorib. totius Orbis,
necesse tamen est, quod examinentur, antequam ad Ro- 30
tam recipiantur; quia examen istud pro forma requiritur: & licèt durum hoc visum fuerit ipsi Felino, qui, cùm assumendus esset in Rotæ Auditorem, nolebat pati examen: erat enim, fama super æthera notus, & qui jura canonica tanto tempore legerat; tandem exemplo plurimorum præstantissimorum iuconsultorum, qui antequam ad Rotæ Auditoratum admitterentur novo, immò geminato examini alteri publico, alteri privato, colla subiecerunt, etiam ipse obedienter se submisit. Mandos. *regul. 24. qu. 3. nu. 12.*

In proposito igitur, cùm dat certum ordinem in rescrip- 31
pto, ille ordo dicitur forma, qua omissa, processus super eo redditur nullus, Caputaq. *dec. 143. nu. 5. par. 2.* licet hic, per supradicta verba, *servata forma præinsertarum literarum*, præscribatur tantùm forma ipsis Commissariis; pro cujus observatione debent recipere omninò testes, & probationes, pro veritate narratorum, Rot. *decis. 100. num. 7. par. 3. diverf.* aliàs enim erunt puniendi, nec tamen annullatur processus factus in evidentem Ecclesiæ utilitatem, sicut jam supra diximus. Debentque tam ex officio, quam ad instantiam partis, prædicti testes coram ipsis Commissariis examinari, cum opportunis interrogatoriis,

id. Quar.

id. Quar. *verbo alienatio sub num.14. verb. quinto, hoc adimpleto, & in una Placentin. Decimarum, quæ est dec. 295. n. 4. part. 5. recent.* fuit declarata nulla alienatio quarundam decimarum, ex eo, quòd non fuerit servata forma rescripti. *Si in evidentem*, prout de jure dubitatum est, Seraph. *dec.* 338. in una *Ferrarien. Bonorum quæ est dec. 624. num. 1. par. 2. recent.* in qua fuit resolutum, sententiam esse invalidam, quia lata vigore rescripti, *Si in evidentem*, non servata illius forma per text. *in cap. cum dilecta*, & ibi DD. *de rescript.* Abb. *consil. 41. nu. 3. l. cum aliis allegatis in dict. decision.*

32 **Illiusque circunstanstiis** *universis coram vobis prius specificatis.* Hæc clausula non videtur hîc necessaria, ob æstimationem, quæ facienda est à supradictis peritis, quæ proculdubio fieri non potest, nisi facta specificatione bonorum, cum eorum qualitatibus, Seraph. *decis.* 338. *num.* 5. Nihilominus, quia in præsenti rescripto ita Papa mandat, si ipsa specificatio non fiet, alienatio erit nulla, Rota *in una Cortonen. Rescissionis locationis*, 26. *Ianuarii* 1590. *coram Orano, & in una Cremonen. coram Blanchetto, 9. Maii* 1594. ac propterea est necessaria supradicta specificatio, à qua pendet tota validitas alienationis pro utilitate Ecclesiæ, quæ debet esse evidens, ut in *c. sine exceptione*, 12. *qu.* 2. Seraph. *dec.* 508. *in princip.* unde vix est, quòd utilitas certa aliqua ratione posset haberi, nisi mediante specificatione hujusmodi, cùm humanum judicium circà manifesta feratur, non autem circà occulta, *cap. erubescat*, 32. *dist.* & dicitur in prædicta *decis.* 624. nam cessante supradicta specificatione Prælatus pro tempore non esset certus de quantitate, & qualitate bonorum in alienatione comprehensorum, in quo plurimùm favor, & utilitas Ecclesiæ versatur, & ne quando super ipsa liquidatione bonorum litigare cogatur, prout *in dicta decisione* 624. *n.* 5.

Nec ad id sufficit illa Clausula, quæ communiter secundùm consuetum stylum Datariæ Apostolicæ adjicitur in omnibus ferè supplicationibus gratiæ, nempe; *quod maior, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris*; quia ista major expressio, seu specificatio non semper est in prędictis literis necessaria; prout simpliciter requiritur hîc in literis, *Si in evidentem*, & sic non sufficit, illam adesse in supplicatione; cùm omninò debeat adesse in literis, nam ista Clausula de specificandis bonis, & juribus coram Commissariis est necessaria; quia utilitas, quæ sola spectatur pro validitate alienationis, vix dignosci potest sine tali specificatione, nec Ecclesia scire potest, quænam bona essent ad eam devolvenda post finitam lineam, seu quocunque alio modo, prout ex plenè deductis in una *Ferrarien. Bonorum, quæ est decis. 780. part. 4. diversor. in recent.*

Vos conjunctim *Procedentes* Optima est hęc praxis, quæ desumpta est ex *cap. prudentiam*, §. *illa quippè de off. deleg.* ubi ait, quòd fuit antiqua Apostolicæ Sedis provisio, ut hujusmodi causarum cognitiones potiùs duobus, quàm uni; vel tribus quàm duobus, delegaret, cùm, sicut Canones attestantur, integrum sit judicium, quòd plurimorum sententiis confirmatur: & quòd à pluribus quæritur sapientibus, facilius invenitur, *cap. de quibus* 10. *dist.* cum enim agatur de alienatione rerum Ecclesiæ, quæ sunt Deo dicatæ, Redoan. *quæst.* 3. *num.* 33. vult Summus Pontifex, quòd ad hujusmodi alienationem non nisi conjunctim ab ipsis Judicibus delegatis procedatur, nam si aliàs voluisset, profectò expressisset; ut soler dicere, veluti, *quòd si non omnes interesse nequiverint, alter nihilominus in causa procedat.* Ratio autem est, quia, ut vulgò dici solet, plures meliùs discernunt, quàm pauci, *dict. cap. prudentiam*, §. *ult. versic. & per pluries homines perfectissimè veritas revelatur*, *Cod. de fideicom. cap. de quibus*, 20. *dist.* per hanc enim personarum numerositatem duobus malis occurritur, quibus frequentissimè justitia subuertitur, nempe imprudentiæ, & corruptelæ, quæ pari passu ambulant Lotter. *de re benef. l. 1. in apparatu, num.* 109. & hæc fuit intentio Pauli II. *in dict. sua Constitutione Cum omnibus judiciis &c.* ibi, *Si quis autem Commissarius, vel Delegatus conscientiæ suæ prodigus &c. per gratiam, aut timorem, vel sordes &c.* ac proinde hoc debet habere in mente, qui juri dicendo præest, nempe ne ob defectum scientiæ sit insipidus, & conscientiæ, ne sit diabolicus, ut ex Boer. *decis.* 153. *num.* 31. & Menoch. *de arbitr. casu* 339. *num.* 1. ait id. Lotter. *loc. cit. num.* 111. subdens, quòd utrique malo non ita occurritur ex persona unius, quantumcunque singularis scientiæ, & doctrinæ, sicut ex multorum cætu.

Hæc quidem verba, *Vos conjunctim procedentes*, tanquam addita in re tam gravi, denotant electionem industriæ personæ; quare horum Delegatorum neuter subdelegare potest, Leo. *in thes. for. Eccles. par.* 1. *cap.* 15. *num.* 49. At verò hîc juniores Romanæ Curiæ (quibus noster semper dirigitur sermo, in concernentibus praxim ipsius Curiæ) scire minimè pigeat, etiam quoad nostrum institutum, nostramque praxim, sæpè in ipsa Curia, etiam circà rescripta, quæ extra eam, suis Exequutoribus diriguntur, quomodo, & quando in eisdem censeatur electa industria personæ, quod quidem in eorum gratiam breuiter hîc restringamus. Nimirum, quòd quando rescriptum 33
alicui, puta Dignitati, illius nomine proprio non expresso, dirigitur eo defuncto, rescriptum hujusmodi transit ad successorem; ex quo Dignitas nunquam moritur, ut ait text. *in cap. si gratiosè, de rescrip. in* 6. quare ille, qui in eadem Dignitate subrogatur, potest exequi, & de causa cognoscere, *cap. quoniam, de off. deleg.* quia, cum Dignitati, quæ nunquam perit, sit causa demandata, dum non est certum nomen ęxpressum, nihil refert mutatio personæ. Quare, secus dicendum est, quando particulariter esset designata persona, seu nomen expressum; quia illius industria electa est: quæ per mortem expirat; tunc enim de benevolentia, & particulari confidentia Papæ apparet: unde notat Sarnen. *super reg. de ann. poss. sub num.* 7. *qu.* 30. quòd plurimum confert in negotiis agendis, proprii nominis expressio, & juxta illud Exod. *cap.* 23. *Invenisti gratiam coram me, & te ipsum novi ex nomine*; quare magna est benevolentia magni Principis, quando subditum agnoscit, & nominat proprio nomine, id. Sarnen. *loc. cit.* Colligitur propterea ex his, quòd licèt in omnibus ferè rescriptis Apostolicis adjiciatur clausula, *Tuam conscientiam oneramus*, non propterea peream tantummodò est electa industria personæ, quandoquidem apposita est in vim exequutionis, & monitionis, ut voluit Abb. *in cap. fin.* §. *is autem in fin. de off. deleg.* ubi ait, se ita consuluisse; ac propterea non mutat naturam negotii, super quo literæ conceduntur, attento quòd tacitè inest omnibus commissionibus, quòd Judices, & Exequutores cuncta agant secundùm bonam conscientiam *cap.* 1. *de re jud. in* 6. unde expressio ejus quòd tacitè inest, nihil operatur, & sonat potius in monitionem, & excitationem, quàm in conditionem, Innoc. *in cap. fin. de præsumpt.* Gratian. *in decis. March.* 157. *num.* 9. Jamque totum id in quotidiana praxi habemus, veluti in provisionibus beneficialibus, quæ in forma, *Dignum novissima*, expediuntur; in quibus licèt Summus Pontifex Exequutoribus mandet, quatenus, si per diligentem examinationem Oratorem idoneum esse repererint, super quo eorundem Exequutorum conscientia oneratur, non propterea censetur adeò electa industria personæ, quin Exequutores ipsi, vel eorum alter possint, sive possit examen ipsum alteri demandare, & subdelegare, teste Garc. *de benefic. part.* 6. *cap.* 2. *num.* 140. ubi ait, tales Exequutores posse committere alteri vices suas etiam quoad examen, & ita ait esse receptum; non obstante dicta clausula, *Tuam conscientiam oneramus*; quia per eam non censetur electa industria personæ, nec prohibita subdelegatio, qui, *num.* 102. ita distinguit, quòd tunc non potest fieri subdelegatio, quando decisio negotii est commissum conscientiæ alicujus dicendo, *Conscientiæ tuæ committimus, seu decidas secundum conscientiam tuam*: secus verò, quando adest clausula, *super quo tuam conscientiam oneramus*, quia tunc adjecta est in vim exequutionis, vel monitionis, ut supra dictum est.

At verò tunc realiter, & propriè est electa industria personæ, quando nimirum hæc adessent verba in rescripto apposita, videlicet si Papa diceret, *fidei, & diligentiæ tuæ tanti momenti committimus negotium, &c.* tunc enim ponderando illa verba, *fidei, & diligentia &c.* illa important quandam particularem confidentiam; ex qua censetur electa industria personæ, ut fuit dictum in una *Tullen. seu Nullitatis matrimonii* 29. *Maii* 1610. penes Farinac. *tom.* 1. *p.* 1. *dec.* 234. vel aliàs, quando apparet, quòd committatur aliquid faciendum, quòd sit ingenii, naturæ, doctrinæ, institutionis, præsertim quod sit causa gravis, & ardua; qua gravitate sic stante, censetur electa industria personæ Id. Inn. *in d. c. quoniam Apostolica nu.* 3. *de off. deleg.*

Qui-

Quibus sic stantibus, attentis tot clausulis appositis in supradictis litteris. *Si in evidentem &c.* supradicti Commissarii delegati non possunt, neque eorum alter vices suas alteri subdelegare ex eo, quòd in supradictis litteris præter supradictas clausulas sunt apposita verba personalitatem indicantia, ac qualitatem, & gravitatem negotii, ut est alienatio rerum Ecclesiæ, quæ propterea à Papa committitur viris ita qualificatis, ut ex plur. comprobat Ric. *in pr. for. Eccles. dec.* 110. ubi plura ad id opportunè congerit & ita pta. servat.

Verùm est tamen, quòd licèt essemus in negotio gravi, & arduo, quando tamen illud committitur cum causæ cognit. & sic cum jurisdictione committitur nudum ministerium, habebit loc. subdelegatio quoad causæ cognitionem, & jurisdictionem retento nudo ministerio, id. Grat. *dec.* 157. *n.* 12. & nos aliàs diximus.

Ad propositum nunc redeundo, ita etiam operantur dicta verba, *conjunctim procedentes*, quòd unus sine altero procedere nullo modo potest. per tex. *si duo de off. deleg. in* 6. Felin. *in capit. coram*, *numer.* 11. *eod. titul. leg. duo tribus ff. de re jud.* nam aliter non servaretur forma rescripti; undè unus tantùm perperam ad illius expeditionem procederet, *cap. cum dilecta, de rescript. c. venerabilis de off. deleg.*

Quod quidem in tantùm procedit, ut neque unus possit proferre sententiam interlocutoriam sine alio, Maran. *in speculo aureo p.* 4. *tit. an sit jud. ordin. vel de leg. sub num.* 31. Id tamen procedit tantummodo in judicibus delegatis, ut hic, non autem in ordinariis; quia ubi plures sunt judices ordinarii, poterit unus sine alio ab initio causam cognoscere, & sententiare, Bart. *in l. si uni. ff. de re jud.* cum quilibet ipsorum habeat officium insolidum, *l. Imperator. ff. de municip.*

Non autem idem erit in præsenti rescripto, in quo de necessitate conjunctim procedi debet: nam etiam si antequam insimul incipiant cognoscere de causa alienationis, vel dum fit coram eis processus, alter moriatur, non poterit alter superstes cognoscere causam hujusmodi; cùm satis clara sit illa conclusio, quòd in pluribus delegatis, uno mortuo, expirat officium omnium; adeò quòd ulterius ex illa delegatione cognoscere non potest, *cap. penult. de off. deleg.* ubi gloss. *in verbo, delegatorum*, dicit, quòd per mortem unius finitur jurisdictio alterius, & idem esset, si alter efficeretur infamis, *ut in cap. sciscitatus, de rescript.* vel si removeatur, ut suspectus; quia neuter illorum judex erit in solidum, ut judicare possit; quia loco unius tantùm sunt, & omnes quidem judicare jussit sunt, eo modo, quo dicimus de arbitris, ut, uno mortuo, eorum officium expiret, cùm in eis compromissum sit, ut omnes judicent; nisi tamen in compromisso expressum fuerit, ut si alter interesse non possit, alter arbitrium possit proferre, *l. non distinguemus. §. cum in plures, ff. de arbitr.*

Licèt secus in pluribus ordinariis, ut not. Abb. *in d. cap. penult.* quia quilibet habet officium insolidum, *d. leg. Imperator*, at in delegatis, si unus sine alio procedit, processus est nullus *d. leg. duo ex tribus, cap. causam* 1. *& cap. sum causam de off. deleg.* Quare, cùm hic jurisdictio non competat supradictis Commissariis delegatis insolidum, sed conjunctim, sententia alienationis non potest per unum ferri; sed requiritur ut in quolibet actu omnes conveniant, ac etiam tempore ferendæ sententiæ omnes insimul sint coadunati, & simul judicent; vel unus, aliis præsentibus, & mandantibus, & quòd is qui recitat, utatur verbis pluralis numeri: ut puta, *Nos tales judices pronunciamus in hunc modum &c. ut in cap. cum ab uno, de sentent. excom.* aliter verò non valeret sententia; sicut etiam, si omnes sint præsentes & unus dedisset suum votum, & deinde recessisset, id Marant. *d. d. num.* 3. *ad* 35. Et fuit pluries practicatum, quòd in casu mortis, Dignitatem obtinentis, cui, cùm ipso Vicario rescriptum dirigebatur, fuit petita, & concessa mutatio judicis, qua commissum fuit alteri, Dignitatem pariter in eadem Ecclesia obtinenti: & aliàs, cùm in simili casu non fuisset alia Dignitas in prædicta Ecclesia, fuit data mutatio judicis in personam antiquioris Canonici, qui cum dicto Vicario conjunctim procederet, sive res esset integra, sive non.

Quid autem hic, si commisso rescripto *Si in evidentem &c.* Dignitatem in Cathedrali Ecclesia obtinenti, ac Vicario Episcopi, qui conjunctim in forma solita procedant, tempore præsentationis hujusmodi rescripti, ipsa Dignitas puta Archidiaconus, sit etiam Vicarius Episcopi, an iste poterit solus procedere ad exequutionem prædicti rescripti. Iste casus licèt plurimùm frequens, non tamen adhuc desunt, qui in dies, inadvertenter incidunt in hunc scopulum, quandoquidem certa est conclusio, quòd si delegatio alicujus causæ fiat duabus Dignitatibus, ut simul ipsam causam cognoscant, & forte utraque Dignitas sustinetur ab una, eademque persona, non potest ab ipsa sola persona cognosci, ex Alex. *in leg. de die §. si fideiussor. in l. si. ff. qui satisd. cog.* nec aliam personam sibi adjungere, ut secum cognoscat, Massobr. *in prax. hab. concurs. ro quis* 5. *d.* 10.

Propterea sciendum pro hac praxi responsionem esse negativam, prout ita semper in facti contingentia fuisse declaratum non ignoramus & puncto firmavit Rota; nam fuit per fel. record. Paulum V. commissum Breve *Si in evidentem* Archidiacono Ecclesiæ Caveñ, & Vicario generali Episcopi Caveñ. cum consueta Clausula, *mandamus, quatenus vos conjunctim procedentibus, &c.* & cum prædictum Breve fuisset præsentatum prædicto Archidiacono, qui etiam erat Vicarius generalis Episcopi Caveñ. ipse solus confirmavit quandam transactionem in evidentem utilitatem Ecclesiæ; sed cùm postmodum dubitaretur de validitate dictæ confirmationis, fuit proindè causa commissa in Rota, quæ dixit, constare de nullitate dictæ confirmationis ex eo, quòd Papa, super re tam gravi, ut est alienatio rerum Ecclesiæ, non fuit confisus de una persona tantùm, sed de duabus, ut ex verbis supradicti Brevis, ibi *Dilectis filiis Archidiacono Ecclesiæ Caven. ac Vicario Generali Episcopi &c. Discretioni vestræ &c. vobis conjunctim procedentibus, constiterit, &c.* ex quibus Clausulis geminatis colligitur, Summum Pontificem, ut melius consuleret utilitati Ecclesiarum, contemplasse duas personas, unam ab altera distinctam, & plurium personarum industriam, & integritatem in duabus Dignitatibus separatis constitutas, & quidem egregias, nempe Archidiaconum & Vicarium, non solùm ex verbis pluralis numeri, quæ in uno verificari non solent, sed etiam ex verbis *Discretioni vestræ, vobis conjunctim procedentibus* dictio enim *conjunctim*, importat connexitatem, & concursum duorum, & omnem singularitatem excludit, *leg. quod sæpe ff. de cont. empt. l. conjunctim ff. de leg.* 3. Lap. *alleg.* 50. *num.* 1. Bald. *consil.* 123. *num.* 2. *lib.* 5. præsertim cùm ageretur de re gravi, ut dictum est, & non judicio unius tantùm committenda videbatur, sed saltem duobus; nam per plures oculos perfecta veritas magis perspicitur, & quod à pluribus videtur, prudentiùs deciditur, ac interest Ecclesiæ, plures habere Consultores, & plurium virorum judicium adhiberi, *cap. prudentiam de off. deleg.* & propterea sequitur, quòd dum causa fuit commissa duobus conjunctim, sententia unius est nulla, *cap. uno delegatorum de off. del. cap. cum ab uno de re jud. in* 6. Vant. *de nullit. defect. jurisd. numer.* 182. *& seq.* & sic forma rescripti non servata confirmatio prædicta fuit nulla, *cap. cum dilecta de rescript.* Seraphin. *dec.* 1195. *numer.* 2. Rota *in recent. decis.* 624. *numer.* 1. *par.* 1. Unde fuit conclusum non obstare, quòd ex adverso opponebatur, nempe quòd cum Archidiaconus esset etiam Vicarius, ac ambas dignitates haberet, duasque personas repræsentaret, duorumque vice fungeretur, ipse solus poterat ferre sententiam confirmationis, quia jam ex supradictis patet de contraria intentione Pontificis, qui præsupponebat, & intellexit, quòd duæ dignitates separatim possiderentur & administrarentur, & duorum judicium & integritas interveniret in materia tam gravi, cui quidem Pontifici si fuisset narratum, & scivisset, quòd Archidiaconatus, & Vicariatus residebant penes unam eandemque personam, duas dignitates separatas dedisset, & alium subrogasset; quare cessante præsupposito, ex defectu intentionis Papæ, corruit supradicta confirmatio, *l. mancipio ubi gloss. verbo, avocandam C. de serv. fugit. Clem. fin. de sent. excom.* Dec. *cons.* 90. *num.* 1. *in fine*.

Et ita fuit dictum in una Nucerina Paganorum Nullitatis Confirmationis, coram Card. Verili, quæ est *decis.* 204. *p.* 5. *divers. recent.*

Quod verò ad alienationem bonorum Regularium datur licentia per Sacram Congregationem Concilii per simplex illius rescriptum in calce supplicis libelli appositi; quo Ordi-

dinario & Dignitatem obtinenti committitur, ut servata forma *Constitutionis Pauli II.* procedant, aliquando verò ipsi Ordinario tantùm. Quinimmò non semel vidimus hanc alienandi licentiam impartiri, absque alia commissione, ut infrà. Nam cùm Patres Carthusiani Monasteri S. Martini Neapolis pro emptione nonnullorum bonorum stabilium petiissent, ut in computum pretii duodecim millium ducatorum possent assignare quinquaginta unum loca montium de Urbe, venditori, habita informatione in ipsa Sacra Congregatione de evidenti utilitate Ecclesiæ obtinuerunt rescribi ut infrà.

Die 2. Maii 1645. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, attentis pluribus attestationibus super evidenti utilitate Monasterii, extrajudicialiter habitis, benignè indulsit Oratoribus ut in solutum dictorum bonorum emendorum, supradicta loca montium cedere, seu resignare valeant.

I. B. Cardinalis Pamphilius.

Gratis etiam quoad Scripturam.
Franciscus Paulutius S. C. C. Secretarius

Alia quoque similis facultas impartita est eadem Sacra Congregatio tenoris sequentis, videlicet.

Die decima Novembris 1646. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum facto verbo cum S. D. N. iuxta rescriptum Sanctitatis suæ benignè indulsit, ut Monachi Carthusiani Monasterii S. Laurentii de Padula accipere possint ad interesse ducatos quadraginta millia monetæ Regni, ad effectum emendi dictam terram Padulæ. Ita tamen ut unico contextu eadem summa prodicto integro pretio persolvatur.

Petrus Aloysius Cardinalis Carrafa.

Franciscus Paulutius S. C. C. Secretarius.

Hoc autem ad præscriptum Decreti ejusdem Sacræ Congregationis Concilii à nobis suprà allatum *cap. 1. num. 11.* quo Regularibus interdicitur alienatio rerum regularium absque licentia ejusdem Sacræ Congregationis in scriptis, & gratis concedenda.

Pro alienandis verò rebus Ecclesiæ pretiosis, vidimus licentiam impartiri ipsis Episcopis per litteras privatas Sacræ Congregationis, ubi talis alienatio fiat cum evidenti ipsius Ecclesiæ utilitate, potissimùm pro Ecclesiis, quibus præsunt S. R. E. Cardinales, & tunc sub formula sequenti, videlicet.

A tergo. *All'Eminentiss. & Reverendiss. Signor mio Osserv. il Sign. Cardinale Filamarino.*

Intus verò. *Eminentiss. & Reverendiss. Signor mio Osservandiss.*

Concorrono questi Eminentissimi miei Signori col parere di V. E. che si possano far vendere quelli argenti vecchi, & altre cose d'oro, che non servono, di valore di trecento Ducati in circa dal Custode, o sia Tesoriero della Capella del Tesoro di cotesta Cathedrale, dove si conservano le reliquie di S. Gennaro, per fare in detta Cappella li risarcimenti da lei ordinati nella Visita; Et però rimettono in arbitrio di V. E. il dargliene la licenza, & interporvi il decreto opportuno con l'authorità, che se le concede col mezo della presente: compiacendosi far avvertire, che la vendita si faccia con quel maggior vantaggio, che sarà possibile; & il denaro, che se ne caverà s'impieghi poi fedelmente, & con utilità nelli sodetti risarcimenti. Onde V. E. potrà pigliare in ciò quella risolutione, che stimarà più espediente. Che io per fine le bacio humilmente le mani. Di Roma li 24. Aprile 1643.

D. V. E. Reverendiss.

Humiliss. & affett. Serv.
M. Card. Ginetti.

L'Arciv. di Tebe Secretario.

Similis licentia ab eadem Sacra Congregatione concessa extitit eidem, vendendi annulum cum lapide pretioso cum parva cruce argentea tanquam minus eidem ecclesiæ, ad effectum providendi, uti infrà, videlicet.

A tergo. *All'Eminentiss. & Reverendiss. Signor mio Osserv.*

Intus verò. *Eminentiss. & Reverendiss. Sig. mio Osserv.*

Questi Eminentissimi miei Signori udita la relatione di V. E. circa la necessità, che anno gli Economici di cotesta Chiesa Arcivescovale di provvedere d'alcuni argenti per ornamento dell'Altare maggiore, & d'altre cose per la Sacristia, rimettono in arbitrio di V. E. il dar loro licenza di vendere l'anello con pietra pretiosa di valore di centocinquanta ducati insieme con la crocetta d'argento di valore di altri cinquanta ducati, mentre non sono necessarii per il servitio di detta Chiesa; ripromettendosi nel resto, che V. E. si compiacerà far avvertire, che il denaro sodetto s'impieghi poi fedelmente & con utilità nella compra di detti argenti. Onde potrà V. E. pigliar sopra di ciò quella risolutione, chi stimarà più espediente; che col mezo di questa se le da perciò tutta l'authorità necessaria. Con che io humilmente le bacio le mani. Di Roma li 19. di Giugno 1643.

D. V. E. Reverendiss.

Homiliss. & affett. Serv.
M. Card. Ginetti.

Et cùm antiquitus hujusmodi litteræ, *Si in evidentem*, expedirentur pro quacunque summa annui redditus per Majorem Pœnitentiarium, sub sigillo Officii Pœnitentiariæ, 36
committebantur tribus Canonicis Cathedralis Ecclesiæ, quorum duo ad minus conjunctim procederent: licèt postmodum, tempore procedente, fuerit mutata commissio hæc in Vicarium, & Dignitatem obtinentem ut supra diximus.

Vos diligenter informetis &c.

Ratio est, quia tractatus, idest causæ cognitio in alienationibus Ecclesiasticis debet esse diligens, ut *in cap. 1. de reb.* 37
Ecc. non alien. in 6. ibi Quia etiam tractatus solemnis, & diligens, qui in talibus concessionibus, perpetuis, & alienationibus rerum Ecclesiasticarum exigitur, non fuit habitus in eadem, ordinationem, & concessionem ipsam &c. decernimus non valere; Quare, ipsi Commissarii, subtili investigatione uti debent, cùm hoc propriè importet verbum *diligens, cap. quàm gravi, de crim. fal.* Redoan. *quæst.* 23. *nu.* 59. ubi *num.* 60. ait, quòd Clericis, & Prælatis, regulariter est de præcepto, uti diligentia circà res Ecclesiæ; quia eorum negligentia commissa circà res Ecclesiæ punitur.

Insuper, ipsa verba, *diligenter informetis*; idem sonant, quod, de omnibus tractare, de omnibus cognoscere, de omnibus investigare circa Ecclesiæ interesse, & utilitatem; quia non dicitur diligens inquisitio, tractatus, aut cognitio causæ facta, si de omnibus non sit tractatum, cognitum, & discussum, ac deliberatum circà ipsius Ecclesiæ utilitatem, ac circà omnia, & singula necessaria, id Redoan. *n.* 57.

Hæc tamen omnia experientia compertum est, parum 38
ab ipsis Commissariis delegatis haberi in consideratione: unde aliud non curant, nisi festinanter, & perfunctoriè procedere ad interpositionem decreti nil aliud quærentes (salva pace bonorum) nisi propinam; per quam si venenosum sibi, ut plurimùm, poculum propinant; cùm malè se gerant in tractandis rebus Ecclesiæ, quæ ei datæ sunt pro remedio peccatorum, ac pro salute, & requie animarum *cap. indignè*, 12. *q.* 2. Quarè pro narratorum verificatione, non erit standum supradictis Judicibus delegatis, ut etiam infra dicetur: & ait Genuen. *cap.* 40. *sub num.* 21. quòd non est adhibenda fides Exequutori, cui Papa commisit, quòd diligenter se informaret de causa unionis faciendæ; Ac propterea, causa debet esse benè, & maturè cognita, ac discussa, non autem festinanter, vel strangulatim, & acceleranter suum assensum, decretum, & sententiam interponere, ut docet id Redoan. *q.* 23. *n.* 66. Cujus tamen clausulæ vigore, non oportet, quòd super tractatu hujus alienationis fiat separatum instrumentum; prout aliàs requireretur, Natt. *cons.* 441. *n.* 8. Roland. *cons.* 15. *num.* 21. Gramm. *decis.* 79. *num.* 16. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 153. *num.* 17. nam hodie totum id suppletur per informationes recipiendas per dictos Judices delegatos, per illam discussionem causæ, quæ habetur loco tractatus, Mar. Ant. *var. resol. l.* 1. *resol.* 21. *num.* 8.

Lo-

Locationem hujuſmodi, in evidentem, *ejuſdem Eccleſiæ ceſſuram eſſe utilitatem.* In
hujuſmodi enim alienationibus requiritur
ne dum utilitas, verùm etiam quòd illa ſit evidens, Corn.
conſ. 243. *n.* 3. *l.* 2. Barbat. *conſ.* 540. *l.* 1. Seraph. *deciſ.* 508.
n. 12. Hæc ſola cauſa evidentis utilitatis ſufficit, ut expo-
39 natur Summo Pontifici, nec Oratores arctari poſſunt ad
aliam cauſam probandam coram ſupradictis Commiſſariis
per gloſ. *in Clem.* 1. *verbo, neceſſitas, de reb. Eccleſ. non alien.*
& per tex. *in c.* 1. *eod. tit. l.* 6. ubi, dum loquitur de neceſ-
ſitate, & utilitate, dicit, quòd alterum ſufficiat adimpleri.
Evidens igitur utilitas eſt cauſa finalis hujus reſcripti;
quia in alienatione rerum Eccleſiæ, & gratia, *Si in eviden-*
tem, vel confirmatione Apoſtolica, Papa nihil aliud in-
tendit, niſi evidentem Eccleſiæ utilitatem; ac propterea
confirmatio non dicitur ſubreptitia, ſi narretur, terras
nunc eſſe ad culturam redactas, quæ multo antea cultæ
fuerunt; cùm ſufficiat adeſſe cauſam finalem, ideſt, evi-
dentem utilitatem, ita id. Genuen. *in cap.* 89. *numer.* 5. ubi
refert, ita fuiſſe deciſum in Rota, coram *Cardinale Se-*
40 *raphino, in una Auximan. bonorum* 11. *Februarii* 1582. *&*
coram Bubalo, in una Roman. Domus 2. *Novembris* 1588.
& dicit tex. *in l.* 2. *ff. de conſtit. Princip.* quòd evidens utili-
tas multùm operatur, ut recedatur à jure communi, Man-
doſ. *in prax. ſign. grat. tit. ſi in evidentem, verſ. hæc verba:*
ea verò tunc dicitur evidens, quando non eſt dubia, ſed
clara & indubitata, id. Genuenſ. *d. capit.* 89. *numer.* 1. ubi
refert deciſionem Rotæ Romanæ in *una Roman. Invalidi-*
tatis cenſus, coram Pamphilio, die 14. *Maii* 1591. in qua
dixerunt Domini, ex impoſitione unius cenſus, ut alter
omninò ſimilis extinguatur, non dici Eccleſiam effectam
melioris conditionis; & cùm utilitas debeat eſſe maniſe-
ſta, & notabilis, ſi fuerit modica, pro nihilo reputabitur;
ac inſuper, propterea dicitur evidens, quia non ſufficit
putativa. Quapropter, ſi adeſſet dubium, an alienatio
ſit utilis, nec ne, ea non teneret, ut *in capit. ſine exceptio-*
ne 12. *quæſt.* 2. ibi, *non dubium*; quia debet eſſe clarum
de utilitate, Bald. *conſ.* 156. *numer.* 1. *vol.* 1. *per* text. *in l.*
cum hi §. cauſa, & §. cum prætor, de tranſact. Et non ſo-
lùm in corpore ſupplicationis per ipſas partes narratur,
alienationem cedere in evidentem utilitatem Eccleſiæ,
verùm etiam per Officiales additur in calce ipſius ſupplica-
41 tionis, *Et ſi in evidentem, &c.* nec de hoc eſt miran-
dum; cùm Papa non concedat ſimiles gratias, niſi cer-
tus reddatur de ipſa utilitate Eccleſiæ: ſemper enim ſum-
ma vigilantia id cavet, ne ſcilicet ipſius Eccleſiæ dos mi-
nuatur, & propterea, ut ſupra diximus, ſolent iſtæ
ſupplicationes proponi in Signatura, prout etiam teſtatur
Redoan. *in tit. de cauſa utilitatis quæſt.* 20. *numer.* 4. ac ſic,
duplici modo Papa redditur certus de ipſa utilitate, quan-
doquidem nunquam confidit in his caſibus, & in re tam
gravi, de aſſertione partium circa hujuſmodi utilitatem,
quæ non modò debet exprimi in ipſa ſupplicatione, verùm
etiam committi poſtea ipſis Commiſſariis, ut præſtent eo-
rum aſſenſum, authoritate Apoſtolica, ſi repererint,
alienationem cedere in evidentem utilitatem, quod de-
ſumitur ex ſupradictis verbis, in fine ſupplicationis, ap-
poſitis per dictos Officiales ibi, *ſi in evidentem &c.* & per
42 illam dictionem Si, quæ, de ſui natura, importat con-
ditionem, *l. his legatis. §. ſi ita ſcriptum, l. demonſtratio.*
§. an ſi conditionaliter ff. de condit. & demonſtrat. Mandoſ.
d. t. ſi in evidentem, verſ. dict. ſi in hoc reſcripto conditionem
facit.
Unde neceſſariò ſequitur, ut utilitas debeat eſſe nota,
& evidens, Corn. *conſ.* 244. *n.* 3. *l.* 2. Bald. *conſ.* 156. *vol.* 1.
Franc. *Leo. in ſuo theſauro fori Eccleſ. p.* 1. *c.* 15. *n.* 80, ubi
dicit, quòd requiritur, ut ſit evidens utilitas, tanquam
cauſa finalis alienationis bonorum Eccleſiaſticorum, per
43 text. *in c.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. ex quo apparet,
non ſufficere adeſſe utilitatem, ſed opus eſt, quod ſit evi-
dens, & ſic cum qualitate, nam ſine illa non ſufficeret;
quia, dum requiritur aliquid qualificatum, non ſufficit il-
44 lud intervenire ſimpliciter, & abſque illa qualitate, quæ
eſt coram ipſis Commiſſariis omninò verificanda, à DD.
in l. quicunque, C. de ſeru. fug. l. aut facta, §. 1. *ff. de pœn. l. ſi*
in rixa, ff. de ſicar. Patiſ. *de reſign. benef. l.* 13. *q.* 1. *n.* 130.
gloſ. *in c. ſi forte, in verbo, evidentem, de elect. in* 6.
Et idem eſſet advertendum, ſi res alienanda, fuerit prius
alienata, & poſtmodum reverſa Eccleſiæ, & aliis illius
bonis incorporata; quia in hac nova conceſſione non
ſufficit ea tantùm evidens utilitas, quæ intervenit in pri-
ma conceſſione, ſeu alienatione, ſed debet etiam eſſe ite-
rùm evidens in hac poſteriori conceſſione, ſeu locatione, 45
prout pluries fuit in Rota deciſum, teſte Cæſare de Graſſ.
deciſ. 4. *de reb. Eccleſ. non alien.* ubi *n.* 12. dicit, quod quo-
tieſcunque ceſſat cauſa primæ conceſſionis, tunc non po-
teſt dari res Eccleſiæ pro eodem canone, licèt ſit ſolita ita
locari, per Abb. *in ca. ut ſuper, ſub. num.* 11. *verſ. ego crede-*
rem, de reb. non alien. quare non ſufficit, quòd Eccleſia
non fuerit damnificata, ſed requiritur lucrum de tempore
alienationis, ut per Imol. *in c. ad aures, eod. tit.* & tenuit
Rota *in una Bononien. devolutionis,* 16. *Novembris,* 1621.
coram Illuſtriſſimo D. Cocino Decano, teſte Barboſ. *de jure*
Eccleſiaſtico lib. 3. *c.* 30. *n.* 17.
Quomodo autem intelligatur evidens utilitas, ait etiam
Redoan. *q.* 20. *n.* 129. quòd illa dicitur evidens utilitas, quæ 46
ita eſt profutura Eccleſiæ, ut in dubium venire non poſſit;
de qua quidem utilitate debet apparere aliter, quàm per pu-
blicam ſcripturam hoc continentem: quodque evidens
dicitur, quod ſemper ita palàm eſt, ut nulla poſſit tergi-
verſatione celari, per gloſſ. *in c.* 2. *de verb. ſig. in* 6. nam
hoc verbum, *evidens utilitas*, importat id, quod certum,
& notorium eſt profuturum, vel alio modo dicendum eſt,
quod utilitas evidens illa eſt, quæ ſimpliciter, & abſolu-
tè eſt talis, non quæ reſpectivè, & ſecundùm quid;
quia verba ſunt accipienda abſolutè, non autem ſecun-
dùm quid per doctrinam Bart. *in l. hoc. legatum. ff. de*
leg. 3.
Nec eſt in praxi reſpuendum, quod docet id. Redoan.
d. q. 20. *ſub. n.* 154. nempe, quòd, ſi fortè per Judices,
quos Papa delegavit in aliqua alienatione Eccleſiaſtica fa-
cienda, præcedente cauſæ cognitione, informatione, &
decreto, ſit declaratum, conceſſionem cedere; vel ceſſiſſe
in evidentem utilitatem Eccleſiæ, nihilominus, ſi poterit
per alias veriores probationes probari, & haberi contra-
rium, ſcilicet, quòd non ſit in utilitatem, ſed læſionem
vel damnum, eo probato, corruet, & corruere habet con-
ceſſio, quia licèt pro ipſis Judicibus delegatis, & pro eo-
rum decreto præſumatur, Abb. *conſ.* 41. Dec. *conſ.* 341. *n.* 47
12. Capyc *dec.* 16. *n.* 4. tamen id. intelligitur, donec pro-
betur contrarium, Sera *dec.* 1125. quia bene admittitur talis
probatio, ut per Gemin. *in c. ſine except.* 12. *q.* 2. Panorm.
conſ. 41. *l.* 1. Iaſ. *conſ.* 15. *l.* 1. Innoc. *in c. dudum, de rebus*
Eccl. non alien. Dec. *conſ.* 142. præſertim, quando contra-
rium deprehenditur ex actorum inſpectione, Alciat. *de*
præſ. reg. 2. *præſump.* 10. *limit.* 4.
Idemque eſſet, ſi aliquo modo deprehenderetur, non fuiſ-
ſe ſervatam debitam formam, quia nullo modo tunc præſu-
mitur pro decreto Commiſſariorum. Iaſ. *conſ.* 122. *vol.* 3.
Cæterum verò, aliud dicendum eſt, quando interve-
nit obſervantia 30. annorum, quæ facit non modo præſu-
mere ſolemnitatem verùm etiam utilitatem, Seraph. *d.* 48
deciſ. 1125. *nu.* 3. relatas per Beltram *in add.* ad Ludoviſ.
deciſ. 343. *num.* 4. & tenuit Rot. *in una Neapolitan. fundati*
1. *Ianuarii* 1570. & in pluribus aliis relatis in una Burgen.
penſionis 15. *Decembris* 1596. *coram Penia, Quar. in Sum-*
ma bull. verbo, alienatio, ſub num. 46. *verſ. hujus articuli*,
ubi per extenſum affert ſupradictam deciſionem *Neapoli-*
tan. fundati, in qua fuit dubitatum, an ex lapſu 38. vel 39.
annorum, cum continua quaſi poſſeſſione, & ſolutione
canonis, præſumeretur beneplacitum Apoſtolicum; &
pro parte affirmativa fuit pronunciatum; eo magis quan-
do intervenit tolerantia, & ſcientia alterius Rectoris ſuc-
ceſſoris, Cavalc. *deciſ.* 46. *ſub. num.* 29. *p.* 1. & locatio fuit
facta non ſolùm nomine Rectoris prædeceſſoris, ſed etiam
nomine, & in utilitatem Eccleſiæ; quòd ſecùs tantùm
tenendum eſſet, quando prædeceſſor locavit nomine pro-
priorem Eccleſiæ; quo caſu prædeceſſore ipſo vita fun-
cto, ſucceſſor, etiam pro primo anno non tenetur ſtare
tali locationi; quia ex tali contractu non obligatur, ſicut
nec Dominus tenetur ex locatione uſufructuarii defuncti,
l. ſi quis domum. §. 1. *ff. de loc. & cond.* Mant. *deciſ.* 186. *nu-*
mer. 1. *&* 2. Quare ex temporis diuturnitate omnia præ-
ſumuntur legitimè interveniſſe; ut ex pluribus probat Il-
luſtriſſimus, & Reverendiſſimus Dominus meus Joan-
nes Aloyſius Riccius patritius Neapolitanus, Epiſco-
pus Vican. vaſtiſſimus utriuſque juris pelagus in ſua pra-
xi *rer. for. Eccleſ. hoc tit. deciſ.* 4. *numer.* 12. quod
quidem locum ſibi noſcitur vindicare, etiam ſi in in-
ſtrumen-

strumento concessionis non repetiatur enunciatum, nec
reservatum beneplacitum Apostolicum, id. Serap. *dec.* 1042.
Rot. *dec.* 259. *n.* 4. *p.* 2. *div.* Beltrum. *ad eund.* Lod. *dec.* 343.
n. 5. etiamsi Rector Ecclesiæ allegaret, litteras super di-
cto beneplacito licèt obtentas, non tamen fuisse executas,
prout probat etiam Gonz. *ad reg.* 8. *glos.* 12. *n.* 76. ubi aper-
tis verbis docet, quòd beneplacitum Papæ, si aliter non
probetur, præsumitur obtentum, & exequutum, stante
observantia cujusvis contractus per spatium 30. annorum,
per glos. *in c. pervenit de empt. & vend.* Gabriel *cons.* 52. *n.*
30. *lib.* 2.

Cessuras fore,

utilitatem. Et sic videndum erit, quonam tempore requiritur, ut
interveniat ipsa utilitas; Et omnibus superfluis rejectis, di-
cendum est, quòd illa inspicienda est tempore interpositio-
49 nis decreti per Commissarios supradictos; non autem tem-
pore præcedenti, puta, tempore contractus, quando sumus
in confirmatione, cùm jam ipse contractus fuerit nullus
absque assensu Apostolico; ac propterea in hoc casu non
habet locum fictio, seu retrotractio, per tex. *in l. si is, qui
pro emptore, ff. de usucap.*

Quod tamen intelligas, dummodò rescriptum emana-
verit in forma communi, absque eo, quòd in supplicatio-
ne, ac in ipsis litteris fuerint Summo Pontifici explicata
pacta in instrumento contenta. Secùs autem, si ex certa
scientia, nempe cum expressione omnium in instrumento
prædicto contentorum; quia tunc attenditur tempus con-
tractus, ad tex. *in l. adoptio, ff. de adopt.* vide Genuen. *in
praxi d. c.* 89. *sub n.* 3. *vers. sed adverte.*

Vobis legitimè constiterit,

Per quam quidem
clausulam denotatur, etiam causæ cognitio, & partium
50 citatio, *Clem. multorum, de pæn.* Felin. *in c. si constiterit,
de accus.* id. Genuen. *c.* 40. *n.* 21. ubi dicit, idem servari in
alienatione rei pupilli, per Bart. *in l. non puto, §. non pas-
sim, ff. de reb. cor.* Et sic in praxi habes, quòd, quamvis
omnia sint Papæ expressa, qui non admittit dictas aliena-
tiones, nisi plenè sibi narrentur ea, quæ circà hoc neces-
saria sunt, ut dictum est, ac percipiat verè adesse utilita-
tem, aliàs reijciet preces supplicantium; nihilominùs licèt
51 ipse Papa in iis, quæ sunt juris, non possit decipi, Felin. *in
c. super litteris, n.* 19. *de rescript.* Caputaq. *dec.* 163. *nu.* 2.
potest tamen decipi in iis, quæ sunt facti; ob idque, nisi
postmodum in partibus omnia verificentur coram ipsis
Commissariis, rescriptum erit nullum, Leo. *in thesaur. fo-
ri Eccles. p.* 1. *cap.* 15. *n.* 77. & alio modo, quàm per asser-
52 tionem Notarii, seu supradicti Rectoris, erit probanda
utilitas, Socc. *cons.* 29. *n.* 10. Roland. *cons.* 15. *n.* 17. Surd.
cons. 294. ubi ob id subdit, necesse credendum Papæ de
53 hujusmodi utilitate, Mar. Ant. *var. resol. lib.* 1. *res.* 12. *nu.*
4. & 5. Rot. *decis.* 716. *par.* 1. *diver.* ubi *n.* 4. ita distinguit,
quod, aut Papa simpliciter committit alicui, ut se infor-
met, & tunc, circa informationem, statur ejus assertio-
ni, & in his terminis loquitur Abb. *cons.* 41. *lib.* 1. *vers. nam
Bonifacius*: aut committit, ut se informet per receptionem
testium, & probationum; & sic juxta formam Paulinæ,
& tunc, narrata aliundè probari debent, quàm ex assertio-
ne Commissarii; sicut dicimus de tractatu, qui non ex as-
sertione Prælati, sed aliter probari debet: nam evidenter
debet constare de utilitate Ecclesiæ, per testes, & alias le-
gitimas probationes; quia non est aliquo modo credendum
assertioni Commissariorum; alias alienatio erit nulla;
prout, neque sufficit assertio ipsarum partium facta in sup-
plicatione, ut aliàs diximus, & multo minus instrumen-
to, quando sumus in confirmatione alienationis, per tex.
in c. 1. *de reb. Eccl. non alien.* ubi fit mentio de instrumento
alienationis, in quo enunciabatur utilitas Ecclesiæ; &
quia hujusmodi instrumentum non approbabatur, fuit
nulla declarata alienatio: ex quo notatur, quòd licèt in
54 instrumento narrent, utilitatem, vel necessitatem alie-
nandi subesse, nisi aliter probetur, non adhiberetur fi-
des, ita Genuens. *ex pluribus DD. d. c.* 40. *sub. nu.* 21. Quo
quidem verbo, *Constiterit*, semper Cancellaria uti con-
suevit in hujusmodi rescriptis alienationum, teste Redoan.
tit. de causa utilis quæst. 20. *numer.* 99. Et sic parum refert,
quòd in supplicatione dici consueverit, *quatenus ipsi Com-
missarii alienationem cedere in evidentem utilitatem repere-
rint*: quia Cancellaria Apostolica, quæ est Organum Pa-
pæ, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 12. *numer.* 12. con-
55 tenta non est simplici verbo, *repereritis*, quod licèt im-
portet causæ cognitionem parte citata, id. Redoan. *quæst.*
23. *numer.* 72. nihilominus Summus Pontifex, utendo
verbo, *constiterit*, arctat Commissarios ad procedendum
ad præscriptum prædictæ Constitutionis, *Cum in omnibus
&c.* attento quòd verbum, *repereritis*, est minoris pon-
deris, quàm verbum, *constiterit*, quòd omninò intelli- 56
gitur de notitia judiciali, in casu probandæ evidentis uti-
litatis; attentis etiam circumstantiis hujus rescripti, quia
talis probatio debet esse plena, & concludenter proba-
ta, ad text. *in l. Lucius ff. de cond. & demonstr.* Felin. *post
Bald. & alios in capit. si constiterit. numer.* 5. *de accusat.*
non autem perfunctoriè, & per solam ipsorum Commis-
sariorum relationem, sed expressè, clarè, ac liquidò
de præmissorum verificatione apparere debet, d. Quar.
id. verb. alienatio sub numer. 12. *vers. declara*; nam, si
aliàs Papa voluisset, derogasset profectò supradictæ Con-
stitutioni, requirenti testes, & probationes pro verita-
te narratorum, Rot. *decis.* 160. *numer.* 7. *par.* 1. *div.*
unde non sufficit extrajudicialis informatio, nisi fortè 57
eisdem Commissariis daretur facultas, se extrajudicia-
liter informandi, sicut visum fuit quandoque serva-
ri.

Quo circà regulare est, quòd quando in litteris, *Si in
evidentem*. Non reperitur inserta dicta Constitutio, quæ
incipit, *cum in omnibus*, ut fieri solet in rescriptis locatio-
num ad modicum tempus, ut aliàs diximus, Judices Com-
missarii non tenentur comparare testes, nec alia facere,
quæ requiruntur in cognitione judiciali, Abb. *cons.* 61. *nu.*
1. *vers. ex quibus verbis p.* 1. & ita tenuit Rota *in una Leo-
dien. præstensi census, coram Orano* 20. *Ianuarii* 1596. &
alia decis. eiusdem Rotæ 160. *sub num.* 7. & 8. *par.* 2. *divers.*
ubi, licèt dicatur, non sufficere extrajudicialem informa-
tionem rerum Ecclesiæ, secundum d. Constitutionem Pau-
li Secundi, nisi in rescripto, *Si in evidentem*, illi deroge-
tur, & specialiter concedatur facultas extrajudicialiter se
informandi, nihilominus hodiè, absque derogatione hu-
jus Paulinæ sufficit, quòd illa non inseratur in rescripto, 58
Si in evidentem, ut sic videatur remissus ordo judicarius,
Sicut fieri vidimus in locationibus, aliisque alienationi-
bus ad modicum tempus, vel rei parvi momenti, quæ ex-
pediuntur per Breve, in quo nunquam inseritur dicta Pau-
lina.

Quam quidem extrajudicialem informationem potest
tantum Episcopus, ut dictum est, adhibere in casibus ad
se spectantibus, juxta terminos *cap. terrulas*, 12. *quæst.* 2.
cùm d. Paulina Constitutio præscribat tantùm formam ipsis
Commissariis, à Sede Apostolica ad id delegatis; ac pro- 59
pterea non includit Episcopos; qui in hoc non tenentur au-
dire testes, nec judicialiter procedere; quia à jure ad id
non adstringuntur, Redoan. *q.* 25. *n.* 48. ubi probat *n.* 49.
quod alienatione rei Ecclesiæ, in supra dictis casibus, neces-
sariò non requiritur, quòd testes recipiantur per Ordina-
rium; vel quòd ipse interponat decretum, sed satis est, quòd
interveniat causæ cognitio, cum solemnitatum requisita-
rum interpositione: quamvis hodie aliter servetur in praxi,
nimirum; ut ipsius Ordinarii decretum interponatur, si-
cut aliàs diximus.

Et hic pro ista praxi addere visum est, quòd cum
hæc gratia requirat necessariò suos Exequutores, co-
ram quibus debet verificari causa in ea expressa, si
ante præsentationem præsentis rescripti moriatur Papa,
qui illud concessit, re tamen integra, Exequutores debent
abstinere ab illius exequutione: cùm enim gratia non sit
jam perfecta, expiravit, & in propriis terminis decreti,
super gratia, *Si in evidentem*, adest *dec.* Ludo. Apeguere
128. relata à d. Genu. *in sua praxi c.* 94. ubi alios *Doctores*
in proposito allegat, unde insurrexerit praxis, ut in his ca-
sibus petatur à Pontifice successore indultum, quòd dicti
Commissarii possint procedere ad exequutionem ipsarum
litterarum, non obstante obitu prædecessoris, sicut serva-
tur pro quibusque mandatis concessis à Summis Pontifici-
bus defunctis, sicut aliàs diximus: quod quidem indul-
tum statim, & facillimè conceditur per novum Pontifi-
cem, etiam super mandatis mediati Pontificis prædecesso-
ris; quibusdam paucis solutis Officialibus Cancellariæ.

Licentiam, & facultatem, &c. concedatis.

Et ita petitur, & conceditur, si nondũ 61
fuerit confectum instrumẽtum; quod
si aliàs jam partes contraxerunt sub beneplacito Sedis Apo-
stolicæ,

ſtolicæ, erit petenda confirmatio contractus hujuſmodi alienationis.

Si tamen, antequam porrigatur ſupplicatio, ignoretur à Sollicitatore, an contractus fuerit initus, vel non, & ob id, an debeat ille petere licentiam alienandi, ut hìc, an ve-
62 rò confirmationem alienationis jam factæ, ſub dicto beneplacito, tutiùs erit petere in ſupplicatione licentiam locandi, ſeu quoquomodo alienandi; & pro cautela, ne amittatur tempus in certiorandis partibus, poſt illa verba, in ipſa ſupplicatione poſita, ſcilicet, *licentiam concedant, & impertiatur*, bonum erit ſic addere, *ſeu, quatenus jam ad locationem eandem, ſub ejuſdem Sedis Apoſtolicæ beneplacito, deventum fuerit, illam approbent, & confirment; omneſque, & ſingulos tam juris, quam facti defectus (ſi qui deſuper quomodolibet intervenerint in eiſdem) ſuppleant*, Quæ quidem verba poſſunt apponi etiam in literis deſuper expediendis, propter rationem ſupradictam; ne fortè, ſi aliter in partibus hujuſmodi reſcriptum interpretaretur, illud remaneat inutile, & fruſtratorium; & ita de ſtylo Curiæ receptum eſt pro cautela Oratorum.

Nam, licèt literæ, quæ expediuntur in forma, *Si in evidentem*, ut plurimùm loquantur de aſſenſu præſtando per Commiſſarios alienationis faciendæ; & ſic aſſenſus Papæ debeat præcedere contractum, Quaran. *d. verbu alienatio, num.*8. per Abb. *in cap. ut ſuper, num.* 17. *de reb. Eccl. non alien.* quia quando aliquid eſt de forma in actu, ſemper illa debet præcedere, Abb. *in cap. nulla, num.7. eod. tit.* Felin. *in cap. ſicut tuis, num.8. de Simon.* id. Quar. *d. num.* 8. Nihilominus hoc intelligendum eſt, ne virtute hujuſmodi contractus inter dictas partes initi traderetur poſſeſſio rei alienatæ; aliàs enim parum refert, an præcedat aſſenſus Apoſtolicus, nec ne; cùm notum ſit, quòd Summus Pontifex, quando ſibi narratur fuiſſe confectum inſtrumentum alienationis, mandat illud à Commiſſariis approbari, quatenus cedat in evidentem utilitatem Eccleſiæ; abſque eo, quòd de novo contractus ineatur; ſicut iam ſupra diximus; quicquid dicat id. Quar. *d. num.* 8. oempe, quòd in Curia Archiepiſcopali Neapolitana practicatur, ut in hoc caſu fiat de novo contractus alienationis, cum inſerto tenore decreti Commiſſariorum; Satis enim eſt utrique parti, non tradere poſſeſſionem; etiam ſi dixerint; *Salvo aſſenſu Apoſtolico*, ad evadendas pœnas hujus Extravag. id. Quar. *num.9.* qui *num.*10. pro cautela conſuluit, ut beneficiatus, qui terram ſui beneficii volebat concedere in emphyteuſim, illam locaret per triennium, & eo elapſo, in emphyteuſim concederet, cum pactis emphyteuticis in forma, ſalvo aſſenſu Apoſtolico, infra dictum triennium impetrando; ita quòd, eo elapſo; non ſit tranſlata poſſeſſio, nec utile dominium, niſi impetrato, & exequuto aſſenſu Apoſtolico, & non aliter, nec alio modo; alias, eo non obtento, habeatur pro non facta dicta conceſſio; niſi pro dicto triennio tantùm.

Et hodie, quando petitur confirmatio Apoſtolica ſuper inſtrumento jam inito alienationis, ſi partes non narrent in ſupplicatione, quòd non fuit tradita poſſeſſio, adduntur per Dominos Officiales Dataríæ, hæc verba, *Poſſeſſione minimè tradita*, licèt anteà non apponerentur.

Hic verò notandum, quòd quando petitur confirmatio alienationis, vigore inſtrumenti, ſuper ea celebrati, apponi conſuevit clauſula in ſupplicatione, per ipſas partes, poſt narrationem facti, videlicet, *Ac cum nonnullis pactis, & conditionibus in ipſo inſtrumento contentis &c.* ſciendum tamen eſt, quòd pacta qualiacunque in inſtrumento contenta, contra jus diſpoſitionem ſervare nemo tenetur; nam ſi in inſtrumento prædicto fuerit appoſitum, quòd emphyteuta ob non ſolutionem Canonis expelli non poſſit, vel quid; ſimile, id nunquam cenſetur confirmari per Summum Pontificem: immò, ad evitandas fraudes contrahentium, cùm in ſupplicatione apponitur ſupradicta clauſula, *cum nonnullis pactis, &c.* ſemper Officiales addunt in ipſa ſupplicatione hæc verba, *Licitis tamen, & honeſtis, ac ſacris Canonibus minimè repugnantibus*; niſi tamen omnia pacta fuerint ad unguem expreſſa in ſupplicatione; tunc enim Papa, ſi velit, omnia approbabit; quia cùm diſpoſitivè fuerint expreſſa, intelliguntur conceſſa ex certa ſcientia, quæ omne tollit obſtaculum, gl. *in cap. ſtatutum, § Sancimus, in verbo, literarum, de reſcrip. in* 6. Dec. *conſ.*191. *num.* 3. alias enim Papa confirmando, non intendit comprehendere ea, quæ ſunt contra juris communis diſpoſitionem, Alexand. *conſ.59. nu.9. libr.*1. Roman. *conſil.* 327. *numer. ſeptimo* ſicut ſupra diximus.

Sciendum tamen eſt, quòd hodie ſupradicta cautela non habet locum, nempe quòd Papa confirmet alienationem, quatenus ſuper ea fuerit confectum inſtrumentum ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ, quia id prohibetur ex nova Conſtitutione fel. record. Urbani Papæ VIII. de qua in *cap. ſeq. ſub n.*16. *verſ.* At verò.

CAPUT VI.

Praxis ſuppletionis defectuum in eiſdem literis. *Si in evidentem*, &c.

SUMMARIUM.

1 *Clauſula ſuppletionis defectuum apponitur in confirmationibus alienationum* in evidentem.
2 *Si fuerit omiſſa in ſupplicatione, ſuppletur per Cancellariam.*
3 *Papa ſupplet omnes defectus, etiam ſubſtantiales.*
4 *Defectuum ſuppletio generalis non refertur ad defectus ſubſtantiales, niſi fiat mentio de eis.*
5 *Suppletio defectuum ſemper inferenda in reſcriptis alienationum* in evidentem
6 *Solet tamen quandoque caſſari per Officiales Dataria.*
7 *Clauſula ſuppletionis defectuum ſupplet defectus juris poſitivi, & num.9.*
8 *Non autem defectum cauſa.*
10 *Neque defectum perſonarum ſupplicantium.*
11 *Non inducit abſolutionem.*
12 *Clauſula,* Abſolventes, *non extenditur ad effectus ſubſtantiales.*
13 *Conſtitutionem ſufficit fuiſſe Romæ publicatam, ut ubique cenſeatur publicata.*
14 *Regulæ Cancellariæ, Romæ publicatæ, ubique afficiunt.*
15 *Sunt extractæ ex rationibus juris naturalis, civilis, & canonici.*
16 *Habent vim legis, & ligant omnes.*
17 *Alienantes bona Eccleſiæ, inconſulto Romano Pontifice, in quibus caſibus excuſentur à pœnis.*
18 *Alienationis inſtrumentum fieri poteſt etiam ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum.*
19 *Extravag.* Ambitioſæ *pœnæ non incurruntur per ſolum contractum.*
20 *Contractus ſuper alienatione cenſetur perfectus per traditionem poſſeſſionis.*
21 *Beneplacito Apoſtolico non expedito infra tempus in inſtrumento præfixum, quid agendum.*
22 *Dubitationis tollendæ gratia, aliquid non neceſſarium additur in reſcriptis Apoſtolicis.*
23 *Exequutores reſcripta Apoſtolica quandoque ex levibus cauſis exequi recuſant.*
24 *Taciti, & expreſſi, idem eſt judicium.*
25 *Tacitum ſi exprimatur, nihil ultra operatur.*
26 *Expreſſum dicitur, quod tacitè ineſt, & ex mente colligitur.*
27 *Expreſſa ad cautelam non nocent.*
28 *Verba ſuperflua, cur, quandoq; Papa apponat in ſuis Conſtitutionibus.*
29 *Superfluum aliquid non debere adeſſe, non ſemper eſt vera traditio.*
30 *Abſolutio petenda in ſupplicatione pro alienatione ob traditam poſſeſſionem ante beneplacitum Apoſtolicum.*
31 *Nec non rehabilitatio pro Rectore Eccleſiæ alienante.*
32 *Et quandoque in utroque foro tàm abſolutio, quàm rehabilitatio pro eodem.*
33 *Quæ dantur etiam per Sacram Pœnitentiariam pro foro conſcientiæ.*
34 *Nova proviſio petenda pro Rectore, qui malè alienavit bona ſuæ Eccleſiæ.*
35 *Abſolutio pro Rectore malè alienante bona ſuæ Eccleſiæ ſpectat ad Papam tantum, & quare.*
36 *Pro laicis vero recipientibus etiam ad Ordinarium.*
37 *Reſcriptu confirmatoriu* in evidentem, *Commiſſariis præſentato, quid juris, ſi alter contrahentium pœnituerit.*
38 *Ius nunquam dicitur parti quæſitum, niſi regiſtrata ſupplicatione.*
39 *Conditio, ante regiſtratam ſupplicationem, nihil ponit in eſſe.*

40 *Con-*

40 *Contrahenti cum Ecclesia super alienatione non licet pœnitere. Secus dicendum de Ecclesia, ut hic.*

1 OMnesque, & singulos, tam juris
&c. Observant Curiales hanc clausulam debere apponi
in confirmationibus tantùm alienationum; in quibus
opus est, etiam petere suppletionem ipsorum defectuum,
2 quæ quidem clausula, licèt omissa fuerit in supplicatione,
poterit suppleri per Cancellariam in litteris desuper expe-
diendis, Mandos. *in prax. Signat. grat. tit. si in evidentem,*
vers. supplicatione per gratia, si in evidentem; ex eo, quòd ut
ait Redoan. *q.45. sub nu.* 13. in hac materia alienationis, &
dispositionis rerum Ecclesiæ potest Papa supplere in con-
3 tractibus, distractibus, & concessionibus factis, aut facien-
dis, omnes defectus, etiam substantiales; cùm non sit du-
bium, quòd Princeps possit mutare substantiam, subdens,
quòd, licèt regulariter suppletio defectuum generalis non
4 referatur ad defectus substantiales; secùs est, quando de eis
facta est mentio in specie, ex doctr. Abb. *in cap. 1. n. 5. vers.*
an autem suppletio generalis, de translat. sed stantibus prædi-
5 ctis, optimum erit, illam etiam inserere in simplici licentia
alienandi; cujus quidem clausulæ, ea virtus est, & ut nulli-
tas ampliùs allegari non possit, id. Mandos. *vers. suppletio*
defectuum.

Verum tamen est, ut omnes Curiales sciunt, quòd si pe-
6 tatur suppletio defectuum in genere, solet ea cassari per Of-
ficiales Datariæ, vel etiam, si petatur in supplicatione, sup-
pletio defectuum substantialium; quia adhuc hæc verba cas-
santur, cùm per hanc clausulam non intendat, aut mandet
7 Papa suppleri alios defectus, præterquàm juris positivi,
nempe solemnitates à jure requisitas; veluti circa tractatus,
qui in alienandis bonis Ecclesiæ requiritur; ut qui, licèt ha-
biti fuerunt, minus tamen legitimè; si enim concederet Pa-
pa suppletionem defectuum substantialium, posset prætendi,
quòd supplevisset etiam defectum causæ, quem nunquam
intendit supplere, Gemin. *cons.48. nu.9.* Dec. *cons.142. nu.5.*
Menoch. *cons.122. vol.2.* nam aliàs, cùm causa requisita
in hac alienatione sit ipsa utilitas Ecclesiæ, ei potiùs da-
mnum inferretur; cùm nunquam intendat Papa deroga-
re dispositioni *d. Extravag.* requirentis causam, & solemni-
tatem insimul.

9 Sed tantùm supplet, ut dictum est, defectus juris positi-
vi, contra quod dispensat, ac disponit ad sui libitum, *cap.*
proposuit, de concess. præb. non autem juris naturalis, ut est,
citatio, quæ dicitur esse jure naturali, & divino, Abb. *in*
cap.1. de caus. poss. & propr. Card. *in Clem. causam, in 3. not. de*
elect. nec defectum mandati ad alienandum, utpotè, si non
fuerit speciale, prout requiritur, Mar. Antonin. *var. resol.*
lib.1. resol.21. nu.19. Et in hoc casu, debent advertere Com-
missarii, quia si compererint alienationem factam, præ-
vio mandato generali, veluti ad quæcunque bona, non
possunt præstare ad id eorum assensum; cùm oporteat
mandatum esse speciale ad alienandum tale terræ petium,
seu prædium; vel nisi mandatum, erit ad locandum ad
triennium tantùm; quia non poterit fieri pro majori tem-
pore locatio; immò, etiam si ipsum mandatum simplici-
ter fuerit datum ad locandum res Ecclesiæ, erit intelligen-
dum ad triennium, & non ultra, Redoan. *quæst. 58. numer.*
43. & 44.

Et tanto minus Summus Pontifex intendit per supradi-
10 ctam clausulam supplere defectus, etiam concernentes per-
sonas supplicantium, ut ait Staphil. *de lit. grat. in tit. de claus.*
Motu proprio, fol. mihi 160.

Nec vigore ejusdem clausulæ inducitur absolutio à cen-
11 suris, & pœnis; quas forsan contrahentes incurrerunt,
ob traditam rei alienatæ possessionem, ante obtentum, &
executum beneplacitum Apostolicum, sicut aliàs dixi-
mus; quamvis iste defectus videatur esse juris positivi; per
ea, quæ *not. in cap. veritatis, de dol. & contum.* nec aliqua
rehabilitatio; cùm includat tantùm defectus solemnitatis,
non autem inhabilitatis, id. Redoan. *quæst.45. nu.10.* Clau-
sula enim, *absolventes*, quæ in omnibus rescriptis inseritur,
non extenditur ad defectum substantialem, ut est absolutio
12 à censuris, & pęnis incursis.

Ut autem, hîc aliqua, saltem per transitum, dicamus
(etiam praxis nostræ ordinem non invertendo) circà pęnas
extrinsecas ipsarum, scilicet censurarum, quæ incurruntur
per contravenientes huic *Extrav. Ambitiosæ*, nec non ab-
solutiones, & dispensationes desuper impetrandas; ex quo
Corradi Prax. Dispensat.
illa, sicut jam aliàs diximus, ligat omnes, & ubique terra-
rum; nam, cùm sit inserta inter aliàs, & nota habetur pro
decretali, *cap. pastoralis, & ibi* Felin. *post alios, de fid. in-*
strum. contrarium verò sentientes, sub prætextu, quòd in
quibusdam locis non sit usu recepta, aut publicata, toto
errant cælo; quia eorum opinio posset procedere, quan-
do, nimirum Extravagans, seu statutum, esset extra cer-
tum corpus, quòd tunc etiam facilè oblivioni traditur,
quare debilis, debileque reputatur, *l.2. §. hæc omnia, l. de vet.*
jur. enud. l. cum prolatis, & ibi Bart. *ff. de re jud. d. cap. pasto-*
ralis, Gem. *cons.78. num.1.* Roman. *cons.260. nu.3.* Felin. *in*
cap.1. de re jud. at verò in casu hujus *Extravag. Ambitiosæ*,
dicendum est, sat esse, quòd illa fuerit publicata Romæ, Na-
var. *cons.1. de constit. numer.29.* Put. *decis. 281. par. 1.* Gabr.
consil.83. & consil.178. numer. 54. lib.2. quare cessat ratio il-
lius peculiaris non publicationis, etiam in aliquo loco, vel
aliqua Civitate ad *not. in cap. 2. de const.* Alex. *cons. 52. lib.7.*
Natt. *cons.149. sub num. 20.* quia sufficit, illam fuisse publi-
catam Romæ, ubi residet Papa, qui est supremus Domi-
nus; nec non regulariter, statutum, quamvis non publica-
tum, si sit in volumine statutorum insertum, ligat. Corn.
cons.156. col. 2. vol. 3. Benint. *decis. 13. numer. 9.* & tamen
hæc *Extravag.* præsumitur ubique publicata ex antiqui-
tate temporis, quæ facit, ut omnia solemnia ad illius va-
liditatem intervenisse præsumantur, Alex. *cons.39. numer.5.*
vol. 3. si enim supradicta contraria opinio esset vera, se-
queretur, quòd etiam de Regulis Cancellariæ, idem di-
cendum esset; quæ nihilominus, cùm fuerint Romæ tan- 13
tùm publicatæ, ubique afficiunt, scilicet, tàm in Ur- 14
be, quàm extra eam; & ista est communis opinio, Re-
buff. *in tract. nominat. quæst.17. vers. Nec refragatur.* ubi, 15
quòd Regulæ Cancellariæ, sunt extractæ ex rationibus juris
naturalis, civilis, vel canonici, à pòpulo receptæ, habent 16
vim legis, & ligant omnes, sicut ratio legis, etiam si non
esset regula, cùm non sint juri contrariæ, nec decretis San-
ctorum Patrum, ut per Io. Andr. *in reg. nemo potest, de reg.*
jur. in 6.

Quare, his sic stantibus, nullo modo pœnæ hujusmodi
Extrav. Ambitiosæ possunt per contrafacientes evitari, nisi
forsan in casibus relatis per Quar. *in Sum. bull. verbo, aliena-*
tio, nu.50. quorum Primus est, quando quis, bona fide alie- 17
navit, quæ in foro conscientiæ excusant. Secundus, ignoran-
tia facti probabilis excusat ab ignorantia juris in personis,
non ita peritis. Tertius, quando fuisset erratum in subtili-
tatibus juris; quia, tunc non peccat mortaliter; vel quando
pro alienatione, essent aliquæ DD. opiniones, vel esset jus
non clarum, vel dubitabile, ubi allegat Navar. *in Comment.*
de reb. Eccles. non alien. dicentem, quòd non peccat morta-
liter, qui transgreditur legem humanam, malè intellectam,
sed credens, bona fide ita esse intelligendam. Quartus ex-
cusat à dictis pœnis, revocatio alienationis, & pœniten-
tia, ante realem, & pacificam traditionem. Quintus, ap-
parentia justæ causæ; licèt alienatio esset ipso jure nulla;
quia, qui bona fide facit aliquid contra legem humanam,
putans se justam causam habere id faciendi, non peccat
mortaliter. Sextus & ultimus, Beneficiatus, qui alienat
justa de causa, rem Ecclesiæ, inconsulto Romano Pontifi-
ce, bona fide, faciens conditionem Ecclesiæ meliorem, non
peccat, quoad Deum, mortaliter; nec incidit in pęnas hu-
jus Paulinæ, tum quia non frangit legem per præsumptio-
nem, tùm quia alienat in casu à jure permisso, tùm etiam,
quia, licèt non servet formam juris humani, servat tamen
formam, jure naturali, & divino necessariam, quæ, ut
ipse *Quar.* ait, est magna consolatio multorum; qui per
simplicitatem, vel ignorantiam alienant res Ecclesiæ, in-
consulto Papa.

Hoc autem, quando sumus in casu, quo beneplacitum
Apostolicum per sufficiens tempus præsumi non potest; nam
aliàs militat illa satis trita conclusio, quòd illud per cursum
triginta annorum cum observantia facit præsumere non
solum solemnitatem, verùm etiam utilitatem Ecclesiæ, ut
per Mantic. *decis.101.* Seraph. *decis.1042.* Add. ad Ludovis.
decis.343. nu.4. & 5. & fuit dictum in una *Romana nullitatis*
venditionis Officii coram Buratt. decis.45. n.6. in qua pro re-
sponsione ad nullitatem dictæ venditionis fuit dictum, quòd
aderat cursus triginta annorum, cum observantia, ex quibus
omnes solemnitates præsumuntur, & quòd ita Rota passim
servat, Add. ad Buratt. *d. decis.45. litera B.* ubi plures deci-
siones ad id allegat.

Quod quidam in tantùm vindicat sibi locum, etiam

si prædictum beneplacitum, non sit expressè reiet varum, rontra nonnullos, qui tenenr, quòd ad inducendam hanc solemnitatis præsumptionem, sir necessarium, quòd hujusmodi beneplacitum sit enunciatum; quod profectò est contra communem, necnon ipsam praxim, quæ aliter nos docet, nam Rota *penes* Seraph. *decis.* 1042. *eadem* Rota *decis.* 159. *n.* 4. *par.* 1. *in recent.* per quas apertè habetur, supradicta procedere, etiam si illud non reperiatur enunciatum, nec reservatum, id. Add. ad Ludovis. *d. decis.* 343. *n.* 5. subdens etiam quòd ulterius præsumitur utilis alienatio ex sola confirmatione Exequutorum, pro quibus in dubio est præsumendum.

Porrò, ad supradictam præsumptionem inducendam, distinctio communis est, quod, aut nulla concurrir observantia contractus, sed solùm allegatur temporis diuturnitas, & hoc casu requiruntur centum anni, si verò cum temporis lapsu concurrit observantia, & tunc, si de levi præjudicio agatur, sufficiunt decem anni, si verò de gravi, ut hìc in materia prædictæ alienationis, requiritur spatium triginta annorum, ut supra dictum est.

Hæc verò observantia subsequuta quoad hoc ita illam intelligas, nempè quod intra hujusmodi tempus, nullus adversùs prædictam alienationem reclamaverit; & sic si non concurrat dicta observantia, non potest præsumi dictum beneplacitum, id. Seraph. *decis.* 381. *nu.* 14. *& decis.* 694. *num.* 5. *par.* 1. *recent.* Tunc autem exempli gratia, cessat dicta observantia, quando infra dictum tempus a die alienationis movetur lis contra possessores bonorum alienatorum, ac de invalida, & læsiva rerum alienatione reclamatur, & ad hoc sufficit quælibet contradictio, aut reclamatio, etiam extrajudicialis, ad tollendam observantiam, & acquiescentiam; ex qua oritur supradicta præsumptio Beneplaciti Apostolici, ut fuit dictum in una Messanen, *Tenimenti, seu Feudi coram Verospio* 22. *Junii* 1635. *& coram Merlino* 15. *Februarii* 1636. & habetur in una Regien. *Prædii penes* Rub. *decis.* 202. *n.* 7. *cum duob. seqq. tom.* 2. Et ita fuit per omnes communiter tentum, & practicatum.

At verò, hodie aliter dicendum est, ex nova Constitutione felic. record. Urbani Papæ VIII. quæ incipit *Romanus Pontifex sub Dat. Romæ apud S. Petrum Die V. Junii M. DC. XLI. sub Annulo Piscatoris*, quæ emanavit super præservatione jurium Sedis Apostolicæ, & Inferiorum Ecclesiarum, personarumque ecclesiasticarum à quibuscunque præjudicialibus; qua abstulit omnem præsumptam scientiam, tolerantiam, consensum, seu approbationem Romanorum Pontificium, ac etiam ad præsumendum super alienatione rerum, & jurium Sedis prædictæ, ac aliarum Ecclesiarum, fuisse concessum beneplacitum Apostolicum, præsertim ubi actum fuit, seu agitur de præjudicio perpetuo; quia semper consueverunt in scriptis expediri, præcipuè per litteras Apostolicas sub plumbo, sive in forma Brevis sub Annulo Piscatoris, & ideò, si in registris Apostolicis, quæ fideliter custodiuntur, & asservantur beneplacita Apostolica non reperiuntur descripta, seu registrata, vel non exhibentur originalia litterarum Apostolicarum, aut transumpta, inde deducitur, neque Romanos Pontifices, nec ipsum Urbanum præjudicialia hujusmodi, approbasse, vel confirmasse, ac declarat, omnia, & singula acta, decreta, statuta, indulta, concessiones, ordinationes, declarationes, concordias, & pacta, etiam nomine ejusdem Sedis Apostolicæ inita, ac venditiones, & alienationes, ac quascunque alias dispositiones præjudicialia à quibuscunque legatis, & aliis Ministris Apostolicis qualitercunque contra facultates eis concessas, facta, aut aliàs emanata, etiam cum clausula, *Salvo, vel reservato Sedis Apostolicæ beneplacito*, vel fortasse, etiam cum intentione data, vel promissione, etiam facta, illud à prædicta Sede impetrandi, etiam cum prætensa illarum exequutione, & observantia quantumlibet longissima, ac aliis indè quomodolibet sequutis quibuscunque, etiam sub prætextu, quòd Bullæ, seu Constitutiones Apostolicæ non fuerint publicatæ, vel usu receptæ, sed contrario usu abrogatæ. Volens, omnia præjudicialia prædicta per quoscunque, sufficienti facultate Apostolica non munitos, facta & gesta, tunc omnibus indè sequutis, & quocunque tempore, etiam longissimo executioni demandatis, fuisse nulla, ac de facto præsumpta, illaque, ex quocunque temporis cursu, nec etiam ex quacunque prætensa observantia quantumlibet diuturna, longæva, longissima, seu immemorabili, etiam cum fama prætensi privilegii Apostolici, nec aliquam approbationem, vel præsumptionem alicujus beneplaciti Apostolici, neque bonam fidem, possessionem, vel quasi, aut præscriptionem in aliquo posse resultare, vel induci, nisi de prætensa approbatione, vel confirmatione Apostolica constiterit ex prædictis registris Apostolicis.

Verùm idem Urbanus, in prædicta Constitutione declarat, per eam nolle tollere centenariam præscriptionem, concurrentibus de jure requisitis, nec immemorabilem, nisi in casibus, in quibus per Sacros Canones illa reprobatur, seu illi derogatur; firma tamen remanente Bulla Cœnæ Domini quoad omnia.

Et sic habemus per supradictam Constitutionem, quòd alienationes rerum Ecclesiæ, non obstante quocunque temporis cursu, etiam cum observantia, redduntur nullæ ipso jure, nisi doceatur de beneplacito Apostolico, adeò ut stante dicta Constitutione non ampliùs præsumi possit, per cursum temporis intervenisse dictum beneplacitum; ut dictum est, cum vigore Clausulæ irritantis ibidem contentæ, non solum inficiantur contractus futuri, sed etiam præteriti; & tollatur non solùm omnis præscriptio, & præsumptio, sed etiam bona fides, & possessio vel quasi, ut in *dicta Constitutione, vers. Nec non reliqua omnia &c.*

Præmissis præterea accedit, nil hìc obstare, quo minus contrahentes curent, etiam ante obtentum beneplaci- 18 tum Apostolicum, confici instrumentum super alienatione, sub Sedis Apostolicæ beneplacito; cum ad evitandas pœnas, per eam *Extrav. Ambitiosæ*, inflictas, sufficiat, quòd rei alienandæ non fuerit tradita possessio: vulgare etenim satis est, quòd super hujusmodi alienationibus frequentissimè conficiuntur instrumenta sub dicto beneplacito, & ante illud obtentum: quare ista praxis docet, quòd in his non modò Summus Pontifex dat Exequutoribus, ut possint concedere facultatem alienandi, ante prædictæ alienationis instrumentum, veluti cum in suis litteris dicit, *eam illis faciendi licentiam, & facultatem authoritate nostra concedatis*, verùm etiam, ubi exprimitur, jam inter Oratores, fuisse hujusmodi instrumentum super ipsa alienatione, sub eodem beneplacito, confectum; tunc enim, cùm id eidem Summo Pontifici in supplicatione narretur, sic ipse in litteris, post facti narrationem, subjicit, *sub nostro, & Sedis Apostolicæ beneplacito concessit, seu vendidit &c. prout in instrumento desuper confecto, dicitur contineri.* Quare, hoc modo, ipsis Exequutoribus dat ipse Papa facultatem confirmandi, & Apostolica authoritate approbandi ipsam venditionem, seu locationem: & sic Oratores, pœnis in *dict. Extravag. Ambitiosæ* contentis, obnoxii mini- 19 mè remanent; cùm illæ per solum contractum, sine translatione dominii, aut possessionis traditione, nunquam incurrantur; prout dicendum est de quibuscunque contractibus, in quibus, apponi possunt (ut ita dicam) maria, & montes, quæ sub dicto beneplacito cadere possunt, quia, si postmodum illud desit, non solùm facta corruunt, Afflict. dec. 85. *n.* 5. sed etiam omnia revocantur; & perindè est, ac si nunquam de tali alienatione inter Oratores actum esset, Marches. *de sign. grat. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 5.

Advertendum est tamen, quòd id. Marches. *loc. cit. nu.* 13. dum dicit, quòd si antequam præstetur assensus Apostolicus, inter partes contractus perficiatur, jam censuræ in *d. Extravag.* comminatæ sunt incursæ; id quidem puto pro simplicibus, & idiotis, melius declarandum, videlicet, quod ita ipse contractus sit perfectus, ut sit tradita possessio, seu aliàs translatio dominii facta; quia per simplicem contra- 20 ctum, absque aliquo præmissorum, pœnæ ipsæ non incurrantur, ut dictum est.

Nec prorsus ab ista praxi, devium agnoscas, ut si temporis fortassè in instrumento inter partes præstitutum, ad impetrandum beneplacitum Apostolicum, sicut ut plurimùm fieri consuevit, jam ante ipsam impetrationem lapsum fuerit, optimum quidem erit; ut de hujusmodi lapso in supplicatione fiat mentio, nimirum, ut ubi dicitur, *sub S. V. & Sed. Apostolicæ beneplacito, infrà certum, tunc expressum, ac jam elapsum tempus impetrando* sic apponatur postmo- 21 dum sub clausula derogatoria contractorum, scilicet. *Non obstantibus lapsu temporis hujusmodi: attento partium consensu, ac constitutionibus &c.* quod quidem servatur de stylo Curiæ ad tollendam omnem hæsitationem, quæ ob non hujusmodi expressionem possit oriri. Quare prudenter

denter quidem agunt Sollicitatores Romanæ Curiæ, si in eorum supplicationibus, Papæ porrigendis, attenta qualitate materiæ, aliqua in ipsa supplicatione quandoque addant, gratia tollendæ omnis dubitationis, & majoris claritatis: quamvis, si ita non adderent, idem esse arbitrarentur; quod quidem prodesse poterit, si Exequotores litterarum ignorent forsan (sicut frequenter contingere so-
23 let) praxim rescriptorum Romanæ Curiæ; qui quandoque litteras ipsas, ob levissimas causas, & sub prætextu
24 subreptionis, vel obreptionis, verentur illa exequi, atque recusant: Quare licèt taciti, & expressi idem sit
25 judicium, *l. si cui, ff. de servit. leg. cum quid, ff. si cert. pet.* immò etiam si tacitum exprimatur, nihil ultra operetur, *l. 3. ff. de leg. 1. l. non rectè, ante fin. C. de fidejuss.* Abb. *in cap.*
26 *significasti, num. 6. de elect.* & expressum, etiam dicatur illud; quod tacitè inest, & ex mente colligitur, *l. prætor*
27 *ait, ff. de nov. oper. nun.* nihilominus, ad cautelam expressa, non nocent; sed sunt toleranda, licèt superflua, *l. qui mutuam ff. mand. l. quæ intrinsecus, ff. de verb. oblig. l. quæ dubitationis tollendæ causa, ubi* Dec. *num. 1. & seqq. ff. de reg. iur.* Abb. *in cap. solitæ, num. 7. de major. & obed. & in cap. certificari, numer. 10. de sepult.* ubi ait, quòd sic non obstat, quòd verba debeant aliquid operari, ut in *cap. si Papa, de privil. in 6.* nam, in eo operantur, quòd tolluntur dubitationes. Unde hac de causa, non modò periti Curiales nonnulla petunt in supplicationibus ad cautelam, dummodò à recta preces porrigendi ratione non devient, verùm etiam ipse Summus Pontifex, multoties in suis Constitutionibus non curat apponere verba superflua, ad occurrendum malitiis, subtilitatibus, & cavillationibus nonnullorum, qui, nisi exprimerentur, cavillarentur in contrariam sententiam, ut per Host. *in c. animis iniquæ, nu. 2. in fin. & num. 10.* Io. Andr. *num. 3.* Butr. *numer. 17. de excess. præl.* quos refert Gonz. *ad reg. 6. glos. 6. numer. 29.* ubi dicitur, quòd dictantes, & Notarii sic debent scribere verba privilegiorum, & instrumentorum, alia-
28 rumque dispositionum, etiam si specificentur, non alias specificanda, ut tollatur malignorum interpretatio; quòd quidem locum sibi vindicare in rescriptis Apostolicis satis longo experimento compertum est, etiam, quod aliquod nullatenus debeat esse sine aliqua operatione, ac proinde nihil frustrà apponi, Paris. *de resignat. benef. lib. 8. qu. 7. num. 138.* quia nihilominus, ad occurrendum hujusmodi malitiis, ac sophisticis interpretationibus, procedit hic, quod tradit Felin. *in cap. eam te, numer. 15. de rescript.* videlicet, quòd non semper est vera tradi-
29 tio, quòd non debeat esse aliquod superfluum; quòd quidem, neque tale dici potest, quando illud, explicitè, & distinctè declaratur, id. Gonz. *loc. cit. num. 33.* quæ etiam obiter, ac pro Romanæ Curiæ Tyronibus tantummodo dicta sint.

Ad petendum verò absolutionem à censuris, propter indebitam rei Ecclesiæ alienationem, nec non rehabilitationem pro Rectore, docet notoria praxis, quòd propter præ-
30 dictarum pœnarum incursum, ob traditam possessionem, petitur etiam in eadem supplicatione absolutio à supradi-
31 ctis censuris, & pœnis; ac pro ipso Rectore Ecclesiæ etiam rehabilitatio ad beneficia, quo casu in ipsa supplicatione additur per Dominos Officiales hæc clausula, videlicet, *Et attento, quod possessio dicti terræ petii jam tradita fuit, committatur Ordinario, ut prædictum Rectorem, ac etiam N. si id ab eo humiliter petierint, absolvat, injuncta eis pœnitentia salutari, quo verò ad confirmationem, committatur eidem Ordinario, & Dignitatem in ejus Ecclesia obtinenti, & si in evidentem, &c.* Vel dicitur, *Et committatur Ordinario, Et prævia absolutione à censuris per Oratores, ob non obtentum S. Apostolicæ beneplacitum, seu dictæ locationis, aut venditionis confirmationem à Sede prædicta, antequàm eadem locatio, seu venditio exequutioni demandaretur, incursis imposita eis pœnitentia salutari.*

In litteris autem fit supradicta commissio, ut sequitur, videlicet. *Discretioni vestræ &c. mandamus, quatenus tu fili Vicarie N. & N. prædictos à quibusvis &c. in utroque foro absolvas, imposita eis aliqua pœnitentia salutari, authoritate nostra absolvas, Et si postquam vocatis &c.*

32 Quandoque, etiam pro Rectore petuntur absolutio, & rehabilitatio in utroque foro; quia Summus Pontifex vult Extravag. ipsam observari quoad omnes sui partes, & inter cœteras pœnas in ea contentas, disponit, ut quomodocunque obtinentes beneficia, quorum, res, & bona alienarunt duntaxat, ipso facto illis privato existant; illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur; possintque per locorum Ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, &c. liberè de jure conferri; ac propterea, pro ipsis Rectoribus petenda est absolutio à censuris, & pœnis incursis, nec non rehabilitatio, quæ ut plurimùm, conceduntur per Officium Sacræ Pœnitentiariæ pro foro conscientiæ tantùm, previis litteris, Discreto viro Confessori, &c. directis, ut Oratorem absolvat; ac cum eo dispenset, imposita ei pœnitentia salutari: & quia possessio fuit tradita, & nondum impetratus assensus Apostolicus, injungitur eidem Oratori, ut intra duos menses, vel aliud cõpetens tempus, rescindat contractum, vel obtineat beneplacitum Apostolicum super locatione, seu venditione hujusmodi; quo tempore elapso, & prædictis non adimpletis, reincidat in eandem excommunicationis sententiam eo ipso; ac illi pariter conceditur rehabilitatio, ut possit retinere beneficium, cujus bona sic alienavit; quamvis, ut plurimùm, absolutiones, & rehabilitationes hujusmodi expediantur in utroque foro per Datariam; per ea, quæ dicit Quar. *d. verbo: alienatio, sub num. 49. in fin.* nempe ad obviandum molestationibus, quæ in futurum oriri possent, prout etiam dicunt omnes peritissimi, ac practici viri Romanæ Curiæ: ac propterea, quando similia rescripta conceduntur pro Rectore, qui sic bona Ecclesiæ alienavit, petitur etiam nova provisio illius beneficii, cujus bona alienaverat; & in calce supplicationis additur per Officiales id, quod sequitur, nempe, *Et committatur Ordinario, qui possessorem dicti terræ petii, juris, & facti remediis opportunis cogat, & compellat ad illud demittendum; & postquam demissum fuerit, supradictæ Ecclesiæ perpetuo applicetur; quique postquam ipse Orator dictam Ecclesiam in ejusdem Ordinarii manibus realiter, & cum effectu dimiserit, & non antea; & injuncta ei pœnitentia salutari, eum absolvat; & cum eo dispenset, aliaque faciat, ut supra; Et quoad novam provisionem, committatur in forma Dignum novissima.* Si verò petitur absolutio pro laico, etiam in utroque foro, additur in ipsa supplicatione, *Et committatur Ordinario, qui Oratorem, injuncta ei pœnitentia salutari, & rescissa, ac annullata dicta locatione, ita quòd nihilominus melioramenta omnia, si quæ per ipsum conductorem in dicto petio terræ hactenus facta sint, eidem Ecclesiæ liberè cedant, absolvat.* Quòd si petenda erit absolutio cum rehabilitatione pro Capitulo Ecclesiæ, quod absque licentia sic alienavit: committitur pariter Ordinario, qui Oratores, si, vel postquam rem alienatam hujusmodi cum juribus, & pertinentiis suis ad jus, & proprietatem dictæ Ecclesiæ, rescissa illius locatione, seu venditione, reduxerit, imposita aliqua pœnitentia salutari, Oratoribus ab exercitio suorum ordinum arbitrio ejusdem Ordinarii suspensis eos absolvat, & cum eis dispenset, ut supra.

Hìc verò videndum; an supradicta *Extravag. Ambitiosæ*, prohibeat etiam mandatum ad locandum res Ecclesiæ ultra triennium; ita ut si detur, sit intelligendum ad triennium tantùm, quo finito, procurator, absque novo mandato, non possit iterum locare, & idem, si mandatum expressè detur ad locandum bis, ter, aut pluries ad triennium, eam finitur elapso primo triennio. Hujus opinionis fuerunt Dec. *Cons. 282.* dicens alioquin fraudem fieri prohibitioni juris, cum aliis allegatis per Gonz. *de benefic. par. 2. capitul. 1. numer. 71.*

Quæ quidem opinio reprobatur à Molin. de Hispan. primogenit. *lib. 1 capitul. 2. disput. 46a. in fine*, cùm nullo solido fundamento, aut juri nitatur, dicens, irrationabile esse, quòd absens in partes longinquas non posset dare mandatum ad locandum res sui beneficii toto tempore, quo absens fuerit, & contra hanc sententiam Decii est praxis universalis, & consuetudo recepta.

Quo verò ad pœnas incurrendas ejusdem *Extravag.* & an illæ habeant locum vigore prædicti mandati ad alienandum, si procurator nomine sui principalis alienavit, & ante obtentum beneplacitum Apostolicum tradidit possessionem, & proindè faciat dictum suum principalem incidere in pœnas supradictas, quicquid ex adverso forsan afferri posset, absolutè dicendum est, illum non incurrere; quia procurator, quantumvis generale mandatum habens, non censetur illud habere, ut faciat incidere suum principalem in dictas pœnas, Navar. *cons. 445. post* Alex. *cons. 39. vol. 1.* sed requiritur speciale mandatum, ut comprobat Ricc. *in prax. for. eccl. dec. 57. nu. 2.*

Et juxtà hanc praxim, refert Genu.*c.* 50. *nu.* 1. quòd anno 1599. cùm dubitaretur, an quidam Rector, ex causa supradicta, esset excommunicatus, & incurrisset pœnas ejusdem *Extrav. Ambitiosæ*; ex eo quòd ante obtentum assensum Apostolicum tradiderat possessionem; quamvis adesset in instrumento, clausula, *non aliter, nec alio modo*, re delata ad Clem. VIII. declaravit, dictum Rectorem incurrisse dictas pœnas; & rescripsit Vicario Neapolitano, quatenus dictum Rectorem absolveret à dictis censuris in utroque foro: dummodò priùs dictus Rector revocaret alienationem, & redintegraret Ecclesiam in suo statu; aut faceret pro suo posse; quòd reintegraretur, movendo litem in judicio, vel alia ad hunc finem faciendo; quòd si prædicta facere non posset ante absolutionem, ad minus promitteret, & se obligaret, quàm citiùs prædicta facere, & quòd dictus Vicarius cum eodem Rectore dispensaret etiam super fructibus malè perceptis, & revalidaret titulum beneficii, ut in sua *prax. cap.* 44.

35 Quare hæc absolutio, quoad Rectorem, semper pertinet ad Papam; qui illam ad se advocat ratione dispensationis super Oratoris inhabilitate, & retentione beneficii, cujus bona sunt alienata, cùm nunquam ille, in hoc casu, impartiatur dispensationem sine absolutione, ut omnes sciunt Curiales; cùm ad summum Pontificem duntaxat spectet cum eo dispensare, qui malè alienavit bona Ecclesiastica, inconsulto Romano Pontifice, super retentionem beneficiorum. Gamb. *de au. l. à lat. lib.* 2. *n.* 415.

36 Quo verò ad laicos, qui bona prædicta sic recipiunt, sunt etiam excommunicati per *d. Extrav.* Verùm cùm ipsi non egeant, nisi absolutione à supradicta excommunicatione, & illa nemini sit reservata, ut ex ipsa Constitut. satis constat, quæ illam non reservavit, ac proindè aliis facultatem absolvendi concessisse censetur, *cap. nuper, ibi, quia tamen conditor Canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis eam relaxandi, de sent. excomm. c. dura, de crim. fal. c. de multa, in fin. de præb.* quilibet simplex Confessarius, ab Ordinario approbatus, potest hanc absolutionem laicis recipientibus impartiri; nisi forsan Episcopus illam sibi reservasset; prout multi Episcopi consueverunt inter casus Episcopales sibi reservare. Nec tamen est ipsis dicta absolutio aliter concedenda, quàm eo modo, quo illam Summus Pontifex, seu S. Pœnitentiaria concedere solet, videlicet, ut ipse laicus curet quamprimum rescindi instrumentum dictæ alienationis, ac Ecclesiam redintegrari, ut supra. Cæterùm autem non est audiendus Borgal. *de irregul. p.* 6. *tit. de reb. Eccles. non alien. num.* 1. dum dicit, hanc absolutionem esse Papæ simpliciter reservatam; cùm aliter nos doceat etiam quotidiana praxis.

Nec incongruum hìc subnectere visum est, quid servandum etiam in praxi, si præsentato Commissariis delegatis rescripto confirmationis, locationis, aut alterius contra-
37 ctus, jam inter Oratores, sub dicto beneplacito Apostolico initi, alter contrahentium pœnituerit, velitque recedere ab hujusmodi contractu.

Sed in primis notandum est, canones, & Constit. Apostolicas prohibentes alienationem rerum Ecclesiæ, emanasse ad favorem ejusdem; quare si post contractum illa non recedat, sed velit stare prædicto contractui, & altera pars nolit, tunc prædictus contractus ad favorem Ecclesiæ claudicat, Innoc. *in c.* 1. *in princ. de his, quæ, fiunt &c.* quare si venditio, seu quævis alienatio sit utilis Ecclesiæ; quæ velit eam ratam habere, non licet emptori post contractum ab ea recedere, ne illud, quod favore Ecclesiæ inductum est, in ejus læsionem convertatur, prout dicitur in una *Rom. Dom. coram Mant. dec.* 201. *n.* 1. quæ in proposito mihi videtur celebris; namque in ea respondetur ad omnia contraria, quæ circà hoc afferri possunt, quòd tamen intelligitur, impetrando S. Apostolicæ beneplacitum, vel aliàs cum legitima solemnitate ex relatis per Grac. *loc. cit. n.* 74.

In facti contingentia, plures vidimus oriri circa id dubitationes; & omnibus hinc indè omissis, ea tantum referamus, quæ ad nostram praxim pertinent; circà quam cum hac distinctione procedendum esse observatur, nempè, Aut nondum est impetratum beneplacitum, & tunc est locus pœnitentiæ, Put. *decis.* 343. *lib.* 1. Marisf. *var. res. lib.* 1. *c.* 14. Quòd tamen intelligas, etiam si fuerit supplicatio signata, nondum tamen registrata; cùm antequàm registretur, nullum jus dicatur partibus, vel earum alteri acquisitum; nullumque præjudicium, immò neque aptitudo ad præjudicium valeat generari; ex eo, quòd Papa, donec fuerit ipsa supplicatio registrata, potest, prout sæpè solet, ex aliqua superveniente causa, mandare, supplicationem ipsam per illius Officiales lacerari, nam gratiam ipsam per solam signaturam supplicationis concessam absque alicujus injuria denegare potest, teste Gom. *in reg. de jur. quæs. non toll. q.* 20. *nu.* 3. ubi apertè docet, quòd antequàm supplicatio perveniat ad manus partis, potest cessari, & reformari per Datarium, & alios Officiales, & tanto fortius per Papam; prout non semel in ipsa Dataria vidimus; quandoquidem, in quibuscumque gratiis, quæ per supplicationes, & per ipsam Datariam conceduntur, nunquam dicitur parti jus quæsitum, donec registrata fuerit supplicatio, ac parti tradita; ut supra dictum est. Et ex hoc 38
obiter scias, quòd nunquam Officiales Dataria relaxant supplicationes, nondum registratas in manus partis, sed, si fortè intersit ejusdem partis aliquid eidem supplicationi tantum signatæ aptari, vel ex ea deleri, mutari, aut aliud, quòd tamen gratiam ipsam non alteret supplicatio ipsa traditur alicui personæ cognitæ, & fide dignæ, ut cum ipsa parte, vel illius sollicitatore deferat supplicationem ipsam alteri Officiali, ad id præposito, ad effectum supradictum; nam si ipsi parti traderetur, possent de facili multæ fraudes circà supplicationem committi, quibus Dataria, illiusque Officiales quanta fieri possit, vigilantia, occurrunt, juxta text. *in l. fundo, vers. neque malitiis, ff. de rei vend. c. Sedes, & c. ex tenore, de rescr.*

Quibus sic stantibus, conditio apposita in instrumento alienationis, nempè, *sub Sedis Apostolicæ beneplacito*, cùm per solam signaturam supplicationis, nondum registratæ, purificata non fuerit, nihil ponit in esse; cùm idem sit, ac si dictum fuisset, *dummodo Sedis Apostolicæ ad id accedat as-* 39
sensus, vel si Papæ placuerit, cap. si pro te, & ibi glos. & DD. de rescrip. l. si quis sua conditione, ff. si quis omiss. caus. test. Bart. *in l.* 1. *ff. de cond. & demon.*

Id tamen procedit respectu Ecclesiæ, non autem per- 40
sonæ, cum ea contrahentis; cui non licet aliquo modo pœnitere; quia, cùm ista solemnitas fuerit introducta favore Ecclesiæ, si ipsa velit stare contractui, non poterit altera pars venire contra: contractus enim claudicat favore Ecclesiæ, Innoc. *in cap.* 1. *de his quæ fiunt à præl. & alis DD. citat. per* d. Genuens. *cap.* 88. *num.* 2. ut supra dictum est.

Respectu enim Ecclesiæ *d. Extrav.* est favorabilis, Abb. *in c. nihil, nu.* 1. *vers. Secundo principaliter, de elect.* Caputaq. *dec.* 215. *nu.* 6. *lib.* 2. nec refert, quòd etiam sit partim odiosa, nam sufficit, quòd sit alio respectu favorabilis, quia, quòd ad utilitatem ipsius Ecclesiæ potius considerandus est favor, quàm odium, glos. *in cap. sciant cuncti, in verbo, alios de elect. in* 6. *& per* Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 6. *proem. nu.* 73.

Aut beneplacitum, est jam impetratum, quia nimirum, supplicatio, non modò signata est, sed etiam registrata; & tunc, neque Ecclesiæ, illiusque Rectori, licet pœnitere; quamvis rescriptum adhuc non fuerit per Commissarios delegatos debitæ exequutioni demandatum, neque lata sententia, neque litteris super eo confectis, ut per Afflict. *decis.* 253. *in fin. &* fuit dictum *in una Roman. Casalis Trigonii, & antea in una Leodien. bonorum coram Robusterio* 8. *Octobris* 1586. *& in alia Tirasonen. decimarum ut in decis.* 202. *nu.* 9. *p.* 1. *divers.*

Eòque magis si litteræ fuerint expeditæ, quia non obstat, quòd nondum fuerit sequuta sententia confirmatoria Commissariorum, si Ecclesia velit pœnitere, quia licèt ante beneplacitum sit locus pœnitentiæ, tamen post illud obtentum, partes non possunt ampliùs pœnitere, neque à contractu resilire, etiam antequam sequatur sententia prædictorum Commissariorum, prout fuit resolutum in una *Leodien. Domorum* 10. *Maii* 1576. *cor. Rubeo, & in una Romana Locationis* 4. *Iunii* 1584. *coram Blanchetto*, Burat. *decis.* 15. *num.* 6. & optimè declaratur in alia *Nullius emphyteusis* 16. *Novembris* 1607. ubi etiam dicitur, id procedere, etiam si versaremur in mandato de confirmando, cum solita clausula, *si in evidentem*; prout similia rescripta sæpè expediuntur; quia beneplacitum, non propter id redditur conditionale, quoad ejus substantiam; nam licèt sit impedita illius exequutio, nempè, quia differtur ad tempus, postquàm constiterit de evidenti utilitate, attamen effectus hujusmodi beneplaciti eo ipso, quòd fuerit registrata supplicatio, operatur; quia etsi antequam supplicatio registretur, per cujus registraturam jus quæritur parti,

ut di-

ut dictum est, & non antea, licitè possunt pœnitere, cùm tali alienationi jus resistat, *c. si quis presbyterorum, ubi DD. de reb. eccl. non alien.* attamen ipsa supplicatione registrata, dicitur obtentum dictum beneplacitum Apostolicum; & sic ejusdem juris resistentia cessat, & consequenter conditio apposita in contractu ampliùs non durat. Aliam insuper rationem affert Grat. *in suis discept. forens. c.* 514. *tom.* 3. nempe quia, quòd alienatio hæc cedat, vel non cedat in evidentem utilitatem, est omninò certum in rerum natura, licèt incognitum; ac propterea ejus liquidatio non suspendit effectum supradicti beneplaciti, id. Mariscot. *d. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 2. *qui, num.* 5. dicit, hanc conclusionem habere locum, etiam contra successorem, qui alienationi non consensit; qui, licèt post concessionem legitimè, & utiliter factam, comperetit contrarium evenisse, nempe in damnum Ecclesiæ; non propterea potest petere revocationem alienationis; cùm satis sufficiat, contractum fuisse legitimè factum, ac omnia in rescripto Apostolico narrata, per Commissarios delegatos approbata; nec appareat fraudem intervenisse. Unde, dixit Redoan. q. 20. *nu.* 33. quòd non est imputandum Episcopis, vel Clericis, ex quo bona fide, & recta intentione celebraverunt contractum, & meliora Ecclesiæ prospexerunt, licèt aliter contigerit.

CAPUT VII.

Praxis Derogationis Obstantium in eisdem literis. *Si in evidentem, &c.*

SUMMARIUM.

Non obstantibus *Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque &c.* Hæc clausula derogat præcipuè supradictæ *Extrav. Ambitiosæ*; pro qua, licèt in supplicatione fuerit petita expressa derogatio, hoc procedit potius ex quodam stylo sic introducto, quàm ex necessitate; quia Cancellaria illas expressas derogationes admittit quando videlicet, Summus Pontifex disponit adversùs Constitut. Concurrarem, cui necesse est in specie derogare, ex pluribus juribus, per nos ad id aliàs allegatis. Undè, parum refert, quòd id. Redoan. *qu.* 35. *nu.* 5. advertat, quòd in hoc casu, debet apponi clausula, *Non obstante Constitutione Pauli Secundi*, propter rationes supradictas. 1

Benè tamen ipsa Cancellaria consuevit in locationibus omnium, & singulorum bonorum, etiam immobilium beneficii, licèt ad modicum tempus, puta novem annorum, non modò derogare in specie supradictæ *Extravag.* verùm etiam aliis Constitutionibus, videlicet Pii Secundi, Pauli Quarti, & Pii Quinti, aliorumq; Romanorum Pontificum, similes locationes ultra triennium fieri prohibentium, ac etiam Alexandri Sexti, tempus locationis à die Datæ concessionis gratiæ, non autem alio posteriori, seu anteriori tempore computari debere, disponentibus, aliisque Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis. 2

Præterea est advertendum, quòd si beneplacitum Apostolicum petitur super alienatione decimarum, prout sæpè contingit, erit omninò necessaria specifica derogatio Concilii Lateranensis, prohibentis decimas in laicos alienari, ut est text. *in cap. prohibemus, de decim.* quia cùm hæc Constitutio sit facta à Papa in Concilio Generali, requirit specialem derogationem; ita ut non sufficiat derogatio per Clausulam *Non obstantibus* Cavaler. *decis.* 229. *nu.* 3. & 4. & *decis.* 101 *num.* 1. & 2. & *decis.* 247. *nu.* 10. & 11. *cum aliis allegatis in una Placentina Decimarum, quæ est decis.* 350. *n.* 28. & 29. *p.* 5. *recent.*

Quoniam verò aliquando circa hujusmodi alienationes contingit, præter prohibitionem juris concurrere prohibitionem hominis, nempe testatoris, qui in suo testamento dicit, quòd res Ecclesiæ per eum relicta, non possit vendi, alienari, seu quovis titulo transferri in alium, aliàs venditio, & alienatio nullius sit roboris, vel momenti; ex eo quòd idem testator voluit, quòd ipsa res sit perpetuò dictæ Ecclesiæ, propterea, stante dicta prohibitione hominis, alienatio est prohibita, etiam in casu permisso, Mar. Anton. *variar. resol. lib.* 1. *resol.* 15. *num.* 10. quod quidem in tantum procedere ait Redoan. *q.* 3. *nu.* 50. quòd res sint Ecclesiæ relictæ, ea conditione, ut non possint alienari, etiam in maxima necessitate alienari non poterunt de jure civili, per glos. *in verbo alienare*, §. *Sanctissimas, Auth. de alien. & emphyt.* quòd etiam procedit de jure canonico per tex. *in cap. verum, & ibi DD. de cond. appos.* nam, concurrente prohibitione hominis, fortificatur prohibitio legis,

Imola *in cap. Raynutius, de testam.* quibus accedit, quòd prohibitio addita prohibitioni, magis stringit, sicut promissio addita promissioni, magis ampliat. *d. §. Sanctissimas.* Hinc est, quòd cum præmissa vindicent sibi locum, præsertim in rebus Ecclesiæ ut per Mant. *de conject. ult. volunt. l. 9. tit. 10. num. 12.* præbent Summo Pontifici causam, suum beneplacitum frequenter denegandi, vel saltem, difficilem se reddendi ad hujusmodi concessionem, ut ex pluribus docet Dominus meus Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 45. per tot.*

Ac propterea, cùm sint duo impedimenta, uno remoto aliud remanet, *c. ex tuarum, de auth. & usu pall.* sicut duabus servitutibus appositis, una sublata, remanet altera, *l. si prius, ff. de aqu. pluvia arcenda*, Ludovis. *decis. 87. nu. 6.*

Propterea docet quotidiana praxis, ut in supplicatione
3 fiat mentio de hac prohibitione testatoris, & petatur specifica illius derogatio: quòd quidem debent animadvertere Oratores, sive eorum sollicitatores, qui ab ipsis Oratoribus exquirant, num ultra prohibitionem juris, alia adsit hominis; eòque magis, si in hujusmodi prohibitione hominis erat imposita aliqua pœna caducitatis, sive devolutionis; nam, si illæ qualitates non fuerint expressæ, rescriptum super assensu Apostolico impetratum subjacet quidem vitio subreptionis, & hoc modo, multa similia rescripta vidi impugnari; quæ postmodum fuerunt revalidata per gratiam, *Perinde valere*; Et quandoq; ubi facta fuit supradicta mentio, vidi per Papam, denegatum assensum; cùm talis prohibitio, præbeat justam causam illum denegandi, ut supra dictum est, & dixit Ann. *in Constitutione, quæ incipit, Divæ memoria*, prout cùm effectu ferè semper denegatur, vel cum maxima difficultate conceditur, & cum D. Datarius rejicit hujusmodi supplicationes, ita apponit in calce, *servetur voluntas testatoris*; nam illa est pro lege servanda, ut *in §. disponat. Auth. de nupt. coll. 4. c. ult. voluntas, 13. quæst. 2.*
4 quod est adeò verum, ut locum habeat, etiam si ipsa voluntas commutetur in melius. Videmus enim, quòd Papa licèt plenissimam habeat super hoc potestatem, nihilominus
5 has commutationes, non nisi parcè, & cum maxima difficultate concedit, aut illis derogat. Unde ait Mandos. *in praxi sign. grat. in tit. commutatio ult. voluntatis*, quòd non solùm periculosa est commutatio ultimæ voluntatis, prædictæ ab alio, quàm à Summo Pontifice, verùm etiam, quòd parcè, & prudenter Sedes Apostolica concedere solet hujusmodi commutationes; prout ego semper meo tempore vidi servari; quæ non aliter conceduntur, nisi proponantur in plena Signatura, in qua sæpissimè repulsam patiuntur.

Nec propterea, ad removenda hæc duo impedimenta, sufficit supradicta clausula generalis, *Non obstantibus*, nisi
6 de singulis impedimentis, & de utraque prohibitione fiat expressa mentio, Bald. *in leg. 1. num. 22. C. de furt.* Felin. *in c. nonnulli, nu. 21. de rescript.*

Quia ubi concurrit prohibitio hominis cum prohibitione legis, impeditur, quòd etiam in casu permisso non possit fieri alienatio per text. *in cap. nihil, §. fin. vers. sic tamen, de elect.* gloss. *in cap. venerabili, de off. del.* ubi Host. & Abb. Imol. *in l. filius familia, §. Divi, ff. de l. 1.* ubi Alex. quòd ubi prohibitio testatoris est juncta cum prohibitione legis, operatur, quòd impediat alienationem alias permissam, cum aliis allegatis per Redoan. *de reb. Eccles. non alien. qu. 61. num. 2.*

Ac propterea, cum de necessitate sit hæc prohibitio testatoris exprimenda, ita erit dicendum in supplicatione, vide-
7 licet, *Cum autem, Pater Sancte, terra petium hujusmodi, per quondam N. dictæ Ecclesiæ relictum, vel donatum existat, & in hujusmodi donatione ipse prohibuerit illius alienationem, volens, quòd illud perpetuò dictæ Ecclesiæ sit, & esse debeat, ac in eventum alienationis, alienatio ipsa nullius sit roboris, vel momenti, ac pro nulla, & non facta habeatur &c.*
8 Quibus sic in supplicatione ipsa narratis, semper adduntur per Dominos Officiales, & quandoque per ipsum D. Datarium, hæc verba, videlicet. *Nulla tamen imposita per testatorem caducitatis, seu devolutionis pœna*; quæ quidem verba magnam habent conformitatem cum jure communi; nam, si per alienationem ipsam esset alteri jus quæsitum, nunquam Papa illud tollere intendit; quòd procedit, etiam si ille, de cujus jure agitur, esset infidelis, vel judæus, Abb. *in c. quæ in Ecclesiarum, de const.*

Quòd si fortè contingeret, ipsum Papam jus tollere ali-
9 cui, præsumitur potius per importunitatem, & circumventionem, quàm per voluntatem fecisse, Felin. *in c. cum olim, de re jud.* nam regulare est in Principe, quòd concedendo nemini præjudicium inferre intendat, nullique jus auferre; & citrà cujuscunque injuriam, seu præjudicium concedere; quòd præcipuè vidimus, etiam in præsenti materia ab ipso Papa servari, juxta tex. *in c. super eo, ibi non est tamen nostræ intentionis, de off. deleg.*

Unde, ad præmissorum præscriptum committitur Iudicibus delegatis, ut concedant Oratoribus licentiam alienandi; voluntatem testatoris, quoad hoc, opportunè commutando.

Consuevit aliquando dari decretum, quòd sententia alienationis, sive confirmationis non feratur per supradictos Commissarios (si de venditione agatur) nisi postquam pretium, ex hujusmodi venditione habitum, in emptionem tot 10
bonorum stabilium utiliorum pro dicta Ecclesia, quæ, in locum rei venditæ in omnibus & per omnia subrogata sint, & esse censeantur; ac eidem alienationis prohibitioni subjaceant, realiter, & cum effectu integrè fuerit conversum; alias irritum &c.

Quando autem, in ipso testamento, fuerunt bona prohibita alienata sub pœnis caducitatis, & devolutionis, tunc aliud additur decretum, nempe, *Et assignatis aliis bonis stabilibus utilioribus, eidem caducitati, & devo-* 11
lutioni subjectis, vel aliud simile decretum nempe, *Et committatur Ordinario, qui vocatis prædictis omnibus quorum interest, ac de eorum expresso consensu, licentiam hujusmodi concedat.*

Quod etiam servatur, si adesset prohibitio, ne res possit alienari in certam personam; qui tunc Rector Ecclesiæ, debet etiam curare, ne ad illam, quovis modo res prohibita perveniat, Bald. *in l. quoties, la prima, C. de fidei-* 12
com. ac propterea debet de hoc fieri mentio in supplicatione, & in litteris, super ea expediendis, cum commutatione voluntatis testatoris, eo modo, quo supradictum est; eoque magis, quia prohibitio respiciens personam, fortior est respiciente rem; cùm accipiens, quo ad hoc, sit effectus incapax, per ea quæ *not. in l. si ita quis, §. ea lege ff. de verb. oblig.* & multò magis, si respiciat rem, & personam. Redoan. *q. 63. nu. 19.*

Hic autem quæritur, nunquid permutari possint bona relicta Ecclesiæ, sine beneplacito apostolico, si sic testator dispo- 13
suerit? Et omnibus aliis omissis, pro affirmativa est respondendum: Ratio autem hujus rei potissima est, quia in traditione cujuscunque rei, potest quis adjicere quæcunque pacta, & quascumque conditiones, & leges, etiam cum tradit rem Ecclesiæ, text. est expressus *in cap. verum, de condit. appos. cum concord.* quilibet enim rei suæ est optimus moderator, & arbiter, *l. in re mandata,* 14
C. mand. Quare dispositio hominis facit cessare dispositionem legis, *l. fin. C. de pact. & not. DD. in l. fin. C. de jur. emphyt.* & Canonistæ *in cap. §. potuit, de loc.* & hoc est regulare, quòd provisio hominis facit cessare dispositionem legis, *d. l. fin. C. de pact. l. maritus, C. de procur.* & in propriis terminis Marius Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. fin. cas. 44.* ubi ait, sic in puncto tenuisse Soccin. sen. *cons. 48. num. 4. & cons. 53. num. 16. vol. 1.* & pluries in facti contingentia, id evenisse, non ignoramus, cùm, in casu petendi hujusmodi beneplaciti Apostolici super similibus alienationibus, bis præsertim observaverim, supplicationes desuper non fuisse receptas, tanquam super re non necessaria porrectas: ex quo, stante dicta conditione, idem est, ac si ipse fundator permutasset, ut per Menoch. *de arbitr. iud. centur. 2. cas. 171.* Surd. *cons. 30. num. 4.* relatos per d. Mar. Anton. *de cas. 44. vers. secundo, nam stante dicta conditione, &c.*

Advertendum est tamen, quòd sub Pontificatu fel. recor. 15
Urbani VIII. magna desuper orta fuit controversia; nam, ita ferente casu, post multa hinc indè deducta coram bon. mem. Ægidio Ursino Datario ac pluribus advocatis informationibus, re etiam ad ipsum Urbanum delata, fuit resolutum negativè, nempe, prohibitionem alienationis rerum Ecclesiæ locum sibi vindicare, etiam in casu, quo res ita donatur, vel legatur Ecclesiæ, ut possit alienari sine solemnitatibus, quia nihilominus illæ requiruntur, non obstante dicta voluntate, quæ tanquam illicita, servanda non est, & ita videtur sequenda opinio Quarant. *in Sum. Bullar. verbo alienatio, ampliatione decimasexta, num. 31.* ex viribus per eum ibi allegatis; subdens ibi, quòd cum dominium rei sit quæsitum Ecclesiæ, res est effecta Ecclesiastica,

ex

ex Innoc. *in cap. verum*, *de for. compet.* & probat etiam id.
Quar. ibi non militari rationem hic de re minoris ad rem
Ecclesiæ cum rationibus ibi adductis.
Hujus verò rei occasione oblata, aliqua, quasi per tran-
situm ad praxim derogationis fideicommissi, pertinentia,
sive, etiam simplicis commutationis ultimæ voluntatis,
notare non absonum visum est: res quandoquidem non est
parvi momenti. Frequentissimè etenim Summo Pontifi-
ci, pro hujusmodi rescriptis impetrandis, porriguntur
preces; qui nihilominus ea non aliàs, quàm ex urgentis-
16 simis, & justissimis causis, præviaque matura delibera-
tione, causisque ipsis, in plena Signatura discussis, con-
cedit, ad *not. in l. fin. C. si contra jus*, *& per Canonistas in
cap. quæ in Ecclesiarum*, *de constit.* publicè enim expedire
dignoscitur, dicunt jura, ut supremæ defunctorum vo-
luntates suum sortiantur effectum, ad text. *in leg. vel ne-
17 gare*, *ff. quemad. testam. aper.* nihilque magis hominibus
deberi, quàm ut supremæ voluntati liber sit stylus, *l. 1.
C. de sacr. Eccl.* quod quidem non modò locum sibi vindi-
care, omnes sciant Curiales in fideicommissis universa-
libus, verùm etiam in particularibus; quando præsertim
Summus ipse Pontifex, ex sibi desuper porrectis precibus
perpendat rem fideicommisso suppositam, testatorem ad
usum particularem ita destinasse, ut ea perpetuò in illius
familia conservetur: tantòque magis difficiliùs hujusmodi
18 rescriptum concedit, aut prorsus denegat, si negat, si ex
propositæ rei conjectura appareat, quod testator, par-
ticularem in ea affectum habuerit, veluti quia petitur
alienari domus in Civitate notabilis, vel in qua testator
fuisset educatus, aut turris antiqua de familia, ad quam
testator verisimiliter habuisset affectionem: quia tunc
etiam de jure illius alienatio videtur interdicta, ad tex.
in l. si in emptorem, *ff. de minor.* Peregr. *de fideicom. art.
40. numer.* 33. sicut è contrario, facilem se præbet ipse
Pontifex ad hujusmodi derogationem, quando res peritu-
19 ræ, aut deteriores futuræ essent, pro qua quidem praxi,
adest glos. *notab. in l. Marcellus*, *§. res*, *quæ*, *ff. ad* Tre-
bell. nec non si res essent steriles, & infructuosæ, vel ni-
mis onerosæ, & sumptuosæ, aut in necessarias impensas
hæreditatis, rerumque hæreditatiarum implicandæ, vel
quia fortuitis subjectæ essent casibus, ad tex. *in l. verum*,
§. si locupleti, *ff. de min. l. ait Prætor*, *ff. de jur. delib.* In
his enim casibus non solùm licèt petere hujusmodi deroga-
tionem, verùm etiam imputaretur hæredi, si hæc non alie-
nasset, maximè tempore peritura id. Peregr. *dict. art.* 40.
n. 37. *circa fin.*
Ne autem simplex, novusque Curialis, per ignotos ter-
minos ad hanc praxim transeat, id potissimū mihi ignora-
re non licet, ut in precibus ad id porrigendis clarè distin-
guat fideicommissi qualitatem; quandoquidem, tres ip-
sius fideicommissi formulas à jure statutas reperiuntur;
quarum prima est, cùm testator prohibuit bona sua alienari;
ex quo ea vult in sua familia conservari, vel quia vult apud
suos posteros, & descendentes remanere; & in ista specie
DD. tenuerunt pro fideicommisso simplici; quia illa verba
prolata per modum causæ inducunt fideicommissum, ut
per Bart. *in l. qui volebat*, *ff. de hered. instit. & in l. socer. §.
Lucius ff. solut. matr.* item quia eadem verba etiam sine ali-
qua prohibitione sunt de per se acta ad fideicommissum
constituendum, *l. 2. C. comm. de leg.* Secunda formula,
cùm prohibitio non fuit nuda, quia dictum fuit, ne alie-
nari possint de meo nomine, de mea familia, de meis de-
scendentibus, quia voluit bona sua in eis, vel in sua fami-
20 lia conservari; quo casu, fideicommissum absolutum re-
sultare, tam in casu mortis, quàm in casu alienationis,
voluerunt DD. præsertim Curt. jun. *cons.* 43. *col.* 4. *versic.
secundo principaliter*, *n.* 17. *&* 18. Menoch. *consil.* 327. *nu.*
95. Tertia verò formula, quæ, secundæ similis est, cùm te-
stator prohibuisset bona sua extra familiam alienari, ut in
familia relinquantur, prout de his formulis loquitur Peregr.
de fideicommiss. art. 14. 16. *&* 17.
21 Causas verò, quas Summus Pontifex ad derogandum
admittit, reperio etiam secundùm nostram praxim enu-
meratas per Sarmien. *select. sentent. libr.* 1. *c.* 8. *n.* 13. *&
seqq.* quas hic recensere, visum non est, sed ad illum lecto-
rem remitto.
Absque causa verò ad sic derogandum, nullus apud
Summum Pontificem prævalet favor, nulla instantia, si-
cut tot annorum cursu didicimus in Curia, præsertim, ubi
aliquod alicui præjudicium noscitur inferri; quarè licèt in
Papa duplex consideretur potestas, altera scilicet ordinata,
ut secundùm leges vivat, altera inordinata, & absoluta,
secundùm quam ipse est supra leges, illisque minimè su- 22
bjiciatur, *l. Princeps*, *ff. de leg.* inspecta potestate ordina-
ria, qua in his utitur, secundùm eam jura tuetur: unde
illius rescriptum ad mentem juris refertur; *l. rescripta C. de* 23
precib. Imp. offer. quia nunquam ille rescribendo pro uno
intendit alteri præjudicium inferre, cùm sit Papa, omnium
justus pater; & sicut ait tex. *in l. meminerint*, *C. unde vi*, 24
hoc præsertim fit, ne unde jura nascuntur, injuriarum na-
scatur occasio; & de jure canonico expressum est *in ca. ex
parte*, *de offic. delegat. & in c. veniens*, *de præscript.* quare,
de facili Princeps non utitur plenitudine potestatis adver-
sùs jura scripta, in præjudicium tertii, sed cum causa.
Bene quidem, in rebus fideicommissariis, licita est com- 25
mutatio de re ad rem; ubi non accessisset expressa prohibi-
tio de non alienando, concurrente fideicommissi utilita- 26
te, sicut suprà diximus, veluti, quia res fideicommissa-
ria subjecta esset ruinæ, aut alteri periculo, vel quia pro re-
rum qualitate, personarum, & temporum conditione,
constaret fideicommisso utilis; ex quo etiam absque Prin-
cipis decreto permutatio in fideicommissis universalibus,
quæ utilis sit, non videtur hæredi gravato interdicta, pre-
tium commutando in alias res utiliores, & magis commo-
das, & proficuas; ex quo utilis permutatio licita est, An-
gel. *consil.* 109. *col.* 1. Paulus Castren. *consil.* 269. Ruin. *con-
sil.* 118. *n.* 15. relatos per Peregrin. *dict. art.* 40. *n.* 23.
Cæterùm verò, accedente prohibitione expressa testa-
toris, qui voluit rem in suam familiam perpetuò remanere,
remota causa publica, ad interesse privatorum, non facilè
Princeps præstat assensum; ex quo de potestate ordinaria, 27
ordinationes testamentarias commutare nequit, id Peregr.
art. 25. *n.* 159.
Secùs autem, ubi res fideicommisso supposita, alienatur
pro dissolutione æris alieni hæreditarii: & hic non aliàs,
nisi duobus concurrentibus, quorum Primum, quòd non 28
adsint alia bona libera, Secundum, quòd constet pretium
fuisse conversum in solutionem dicti æris alieni, Beltram.
in addit. ad Ludovis. *decisione* 299. *n.* 6. quare prohibita alie-
natione, censetur tantùm probibita alienatio ex causa vo- 29
luntaria, non autem, quæ fit ex causa necessaria, sive pro-
hibitio sit hominis, sive juris, ut per Benintend. *decision.*
48. *num.* 16. *qui num.* 17. ait, quòd lex prohibens transla-
tionem possessionis litigiosæ, non comprehendit eam
translationem, quæ fit pro implemento contractus vendi-
tionis: quam quidem conclusionem non vulgariter, sed
ex pluribus elegantissimè exornat Illustrissimus, & Reve-
rendissimus Dominus Antonius Ricciullus, in suo celeber-
rimo tract. *de jur. pers. extr. Eccl. grem. exist. l.* 5. *cap.* 36.
numer. 1. *&* 2. qui quidem, (ne de tanto viro penitùs si- 30
leam) præter generis nobilitatem, quippè qui è patritia
Ricciullorum gente inclytæ Civitatis Rhegien., origi-
nem traxit, cuique Roblanensis insignis patria lucem dedit
natalem; in Urbe Roma, etiam ipso suæ juventutis flo-
re degens, inter primarios Aulæ Romanæ advocatos asci-
tus, in publica Academia, Paulo Quinto sedente, un-
de jura civilia, & orta & aucta sunt, ut in *l. omnis*,
C. de ser. ibidem publicè eadem quoq; interpretari datum
est: plurium quoque Episcopatuum titulis insignitus, ac
Vicesgerentis in eadem Urbe officio summa omnium lau-
de perfunctus, Sanctissimęq; Universalis Inquisitionis
totius Christianæ Reipub. in hoc Regno Neapolitano ge-
neralis Minister, per fel. recordat. Urbanum VIII. deputa-
tus, & ad Ecclesiam Consentinam translatus, eidem miri-
ficè præfuit.
Satis enim liquet, non dici, quem contravenire prohi-
bitioni alienationis, factæ à testatore, quando hæres alie-
nat pro solvendo ære alieno ab ipso testatore contracto, tex. 31
in l. filius familias, *§. Divi*, *in fi. ff. de leg.* 1. sicut etiam
pro dotandis pauperibus puellis testatoris consanguineis:
& super his frequentiorem cursum haberi vidimus in ipsa 32
Curia, hujusmodi derogationes.
Verùm, ne ejusdem Curiæ Tyronibus admirationi lo-
cus remaneat, cur videlicet, ubi legitima subest causa,
requiratur specialis gratia Summi Pontificis, in derogan-
do limitibus fideicommissis, operæ pretium me facturum
existimavi, si huic, etiam tam levis rei admirationi satis- 33
faciam. A pluribus etenim antiquioribus Curialibus di-
dici, quòd licèt de jure absque gratia Principis id fieri pos-
sit, cùm hæreditas propriè non intelligatur, nisi detracto

ære alieno, ac prohibita aliàs alienatione, non censeatur prohibita ea, quæ fit ob necessitatem, per jura superiùs allegata, nihilominus, ut plurimùm petuntur similes fideicommissorum derogationes, ex eo, quòd, stante hujusmodi fideicommisso, non ita facilè reperirentur emptores bonorum fideicommisso subjectorum: quare ob eorum cautelam, & securitatem, firmiora, ac tutiora redduntur ea, quæ Sedis Apostolicæ munimine roborantur, unde hæc derogatio in casu dubio hujusmodi alienationis, plurimum operatur, quia contractui robur adjicit, quòd multùm prodest *arg. tex. in l. 1. vers. omnia nostra facimus C. de vet. jur. enucl. cap. si Apostolica, de preb.* Quare, non est mirandum, si quandoque in ipsa Curia videmus, sive licentiam, sive aliquid aliud à Summo Pontifice peti, ab eodemque concedi, quod de jure forsan necessarium non videtur, hoc enim plerumque fieri consuevit ad evitandum omne dubium, quod ex tali facto, tempore procedente, posset oriri, & sic ad cautelam, quandoquidem licentiæ, sive confirmationes Summi Pontificis, ipso facto majorem præstant authoritatem, *cap. fin. & ibi glos. ver. authoritate, 11. dist.* & si quid est forsan invalidum supplet ejus defectum *cap. 1. de transact.* & in confirmationibus ita operantur, quòd sine ejus licentia non possit retractari, quod ipse confirmavit *ca. 2. de confir. util. vel inutil.*

Ex supradictis verò causis jam expressis, ex quibus recursus fieri consuevit ad Summum Pontificem pro rè præsertim particulari fideicommisso subjecta, hanc, quæ sequitur, supplicationis formulam subiicere visum est; ex qua quam plurimæ possunt, secundùm facti qualitatem, formari; ea igitur est, videlicet.

Beatissime Pater. Aliàs quondam Matthæus de Surdis, dum vixit, laicus Bononien. in suo ultimo, quod condidit, & sub cujus dispositione ab humanis decessit, testamento, inter alia per eum tunc disposita, quandam Bibliothecam à quondam Federico ejus fratre sibi relictam, pretio quingentorum scutorum, vel circà, æstimatam, perpetuò fideicommisso in ejus familia subjecit, illiusque alienationem hæredibus suis fideicommissariis perpetuò prohibuit; prout in dicto testamento pleniùs continetur. Cùm autem, Pater Sancte, Bibliotheca hujusmodi, quæ ex legum libris, & voluminibus, pro majori parte composita est, devotis vestris Aloysio, & Ludovico fratribus de Surdis præfati Matthæi natis, & hæredibus, qui litterarum studiis minimè incumbunt, nec de præsenti filios, qui eisdem studiis incumbant, habent, prorsus inutilis, & infructuosa sit; libri quoque, ubi otiosi remanent, temporis progressu à tineis corrodantur, & contabescant; & propterea præfatus Ludovicus E. S. V. Orator cupiat licentiam vendendi Bibliothecam hujusmodi, illiusque pretium in emptionem alicujus annui census perpetui, sive, tot bonorum stabilium, quæ hujusmodi fideicommissio, & alienationis prohibitioni perpetuò subjaceant, convertendi, sibi per S. V. concedi, & impartiri: nec non eidem fideicommisso, ad hunc effectum, opportunè derogari. Supplicat igitur humiliter E. S. V. Orator præfatus, quatenus sibi in præmissis opportunè providendo, eisque specialem gratiam faciendo, Bibliothecam præfatam à præfato fideicommisso, & alienationis prohibitione, aliisque vinculis, & oneribus in dicto testamento, etiam sub quibuscumque prægnantissimis, & efficacissimis verbis, contentis, perpetuò eximere, & liberare; sibique, ut universam, & integram Bibliothecam hujusmodi simul, vel separatim, ac in una seu pluribus vicibus, pro pretio reperibili, absque alicujus caducitatis, devolutionis, aut alterius pœnæ incursu, vendere, & alienare; pretiumque inde redigendum in emptionem alicujus census annui, & perpetui, sive tot bonorum stabilium, quæ similibus fideicommisso, & alienationis prohibitioni, loco Bibliothecæ præfatæ, subjaceant, & subjacere debeant, convertere, & erogare liberè, & licitè valeat, concedere, & indulgere; nec non pro potiori cautela, fideicommissum, & alienationis prohibitionem hujusmodi census, seu bona stabilia hujusmodi ex dicto pretio emenda, perpetuò transferre, transmittere, atque transfundere, dictosque Oratorem, & emptorem, seu emptores, ac ab eis jus, & causam habentes propterea, nullo unquam tempore, desuper à quoquam, quovis prætextu, occasione, vel causa, directè, vel indirectè molestari, inquietari, seu perturbari posse. Sicque per quoscumque judices &c. etiam causarum Sacri Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Sedis Apostolicæ Nuncios, sublata &c. judicari, & diffiniri debere: irritumque &c. decernere dignemini, de gratia speciali. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non dicti testatoris voluntate, quam, & quoad hoc, quatenus opus sit, opportunè, & sufficienter commutare S. V. placeat, cæterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Fiat, ut petitur M.

Et cum absolutione à censuris ad effectum &c. Et quòd dicti testamenti tenores, etiam veriores, ac Data habeantur pro expressis, seu in toto; vel parte exprimi possint in litteris. Et de exemptione liberatione, concessione, indulto, transmissione, transfusione, decreto, derogatione, aliisque præmissis latissimè extendendis. Et quod præmissorum omnium, & singulorum, etiam denominationum, qualitatum, nuncupationum, invocationum, annexorum, aliorumque necessariorum major, & verior specificatio, & expressio fieri possit in litteris per Breve S. V. seu officium minoris gratiæ, aut Contradictarum expediendis. Et additur. *Et committatur Ordinario: & quòd integrum pretium, ex hujusmodi Bibliothecæ venditione proveniens, in emptionem tot bonorum stabilium, vel locorum montium non vacabilium de Vrbe, quæ loco Bibliothecæ hujusmodi vendendæ, in omnibus, & per omnia succedant, ac prohibitioni alienandi subjaceant, unico contextu, realiter, omninò convertatur; nec emptor, seu emptores dictæ Bibliothecæ à fidei commisso hujusmodi liberi sint, nisi postquam dictum pretium conversum fuerit, ut præfertur.*) Fiat M.

36 Quando autem petitur similis licentia vendendi bona fideicommisso subjecta pro dote filiarum ex sanguine testatoris hoc adjicitur decretum. *Et dummodo Orator alia bona stabilia fideicommisso non subjecta non habeat, quæ ad effectum hujusmodi vendi possint.*

Pro augmento dotis, etiam conceditur similis derogatio, non aliter, quàm cum restrictiva infrascripta, videlicet, *Et committatur Ordinario, qui si ei constiterit, dotem relictam à patre puellæ maritandæ, non esse congruam, nec suppleri posse ex legitima, & Trebellianica, licentiam hujusmodi concedat alienandi ex bonis fideicommisso subjectis, usque ad dotis hujusmodi congruam quantitatem.*

37 Simplices, etiam commutationes voluntatis defunctorum ad Summum tantummodo Pontificem etiam spectare, nemo est, qui ambigat: hoc probatur ex Clem. *quia contingis de relig. domib. Genuens. in prax. Cur. Archiep. Neapol. c.* 19. ubi ampliat, nec hujusmodi commutationes fieri posse à Legato de latere, etiam si commutatio fiat in meliorem: nec non, si accedat consensus hæredis, de cujus utilitate non agitur, cui possit renunciare; sed de servanda voluntate defuncti, ubi tamen id. Genuens. multipliciter id declarat, nimirum quando Episcopus possit hujusmodi voluntates commutare.

Verùm cùm ex vi Concilii Trid. *sess. 22. cap. 6.* habeatur, quòd in commutationibus ultimarum voluntatum, quæ, non nisi ex justa, & necessaria causa fieri debent Episcopi, tan-

tamquam Sedis Apostolicæ delegati summariè, & extraju-
dicialiter cognoscant, nihil in precibus tacita veritate, vel
suspecta falsitate, fuisse narratum priusquam commutatio-
nes prędictę exequotioni demandentur, est notandum utrũ-
que ad id requiri, quòd, videlicet, sit justa, & necessaria cau-
sa: Quęnam sint justę causę, ut Episcopus possit dictas ultimas
voluntates commutare, videri possunt inter cæteros, penes
Barbos. *de pot. Episc. alleg.* 83. *per tot. ad loc. Concil. sess.* 22.
caput 6. *tit. ultima voluntate circunspecte commutanda.*

Cùm autem dubitari contingit, an causa sit sufficiens:
39 vel ne, tunc etiam recurritur ad Summum Pontificem,
qui præsertim potest indifferenter relictum ad unum usum
pium, in alterum convertere, Mandos. *in prax. signat. tit.
commutatio ultima voluntatis, vers. plures concludunt*; ubi
quòd solus Papa id potest, qui est supra jus. Et nihilomi-
nus quàm parcè se gerat in hujusmodi commutationibus,
omnibus innotuit; quas nunqoam fere per privatam signa-
turam concedit, nisi in ipsa plena signatura proponantur,
& causæ expressè ibi discutiantur, an scilicet sint sufficien-
tes: pro quibus quidem commutationibus, etiam in dicta
Signatura propositis, infinitas scio supplicationes fuisse re-
jectas. Si igitur Summus Pontifex ita rigidè, & parcè se
gerat in his commutationibus, non abs re ait id. Mandos.
40 *loc. cit.* quòd periculosa sit hæc impetratio ab alio; quàm à
Summo Pontifice: quare non immeritò Episcopi non levis
conscientiæ à similibus commutationibus abstinent,
quando causa commutationis habet in se aliquid du-
bii, Oratores ad ipsum Summum Pontificem remitten-
tes.

Nec tamen hinc prius discedam, quàm novos monuerim
Curiales, quòd si contingit petere beneplacitum Apostoli-
cum super alienatione rei, Ecclesiæ, sive Cathedralis, sive
Collegiatæ, aut Monasterii, Hospitalis, Congregationis,
vel alterius similis loci, non valentis per peculiare statutum
etiam juratum, & Apostolica authoritate confirmatum
etiam in evidentem utilitatem, rem Ecclesiæ alienare,
si nihilominus ex legitima causa, & cum evidenti utilitate
petitur, rem ipsam sub beneplacito Apostolico alienari,
tunc tali statuto non obstante, nec non, cum ipsum jura-
41 mentum non debeat in damnum Ecclesiæ servari, nec esse
vinculum iniquitatis, *c. quando, de jurejur. c.* 1. *eod. tit. lib.*
6. etiam si in hujusmodi literarum, *si in evidentem*, impe-
tratione, de tali statuto non fiat præcisa mentio, sufficit,
quòd in fine primæ partis signaturæ supplicationis petatur
42 in genere, sub consueta forma, supradicti statuti deroga-
tio; nimirum post illa verba, *cæterisque constitutionibus,
& ordinationibus Apostolicis*, ita addatur, videlicet, *nec
non dicta Ecclesia, seu Collegii, aut Hospitalis, &c. etiam
juramento, confirmatione Apostolica roboratis statutis &c.*
hoc enim modo aufertur omnis dubitatio, ex quo Sum-
mus Pontifex potest removere, seu tollere obstantia statu-
43 torum, quoad certum actum, ut hic, *c.* 1. *de constit. lib.*
6. *Clem. dudum, de sepult.* Franc. *in cap. cum aliquibus, nu.*
1. *de rescript. libr.* 6. ubi *num.* 2. *ait*, quòd quando statuta
sunt jurata, debet fieri specialis mentio de juramento, &
44 ego dicam in mea *pract. benef.* ubi opportunius hæc deroga-
tio cadit.

C A P U T VIII.

Praxis Decretorum Papæ in eisdem Literis, *Si in evidentem*, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Alienatio quomodo utilis Ecclesiæ, si finita linea, melioramenta devolvantur.*
2 *Decretum, quòd finita tertia generatione, &c. quo tempore capit apponi in rescriptis,* si in evidentem.
3 *Et quare apponatur.*
4 *Et quandoque apponitur pinguioribus, & expressioribus verbis, & num.* 5.
6 *Clausula, quod finita generatione, res cum melioramentis ad Ecclesiam revertatur, quare apposita in rescriptis,* si in evidentem.
7 *Melioramentorum exceptio, etiam adversus rem judicatam admittitur.*
8 *Dictio,* quomodolibet, *omnem modum excludit.*
9 *Melioramenta sine diminutione reddenda Ecclesiæ, vigore rescripti,* si in evidentem.
10 *Contractus à conventione partium legem accipit.*
11 *Verba,* pleno jure, *quid importent.*
12 *Res ad Ecclesiam reversura circumstantias describi debere.*
13 *Res ad Ecclesiam reversa an denuò concedi possit sine solemnitate, & num.* 14.
15 *Alienare non dicitur, qui veterem alienationem confirmat, & num.* 16.
17 *Quod declaratur, ut hic.*
18 *Hæc tamen nova concessio non habet locum in Civitatibus, & locis S. R. E.*
19 *Causa cessante prima alienationis rei Ecclesiæ, an illa possit denuo sine solemnitate concedi.*
20 *Bona ad Ecclesiam reversa, & inter alia illius bona descripta, non alienanda, sine solemnitate.*
21 *Dictio,* liberè, *quid importet.*
22 *Finita tertia generatione, competit hæredibus conductoris, jus renovandi.*
23 *Verba,* absque eo, quòd renovatio locationis, &c. *quid operentur in rescripto,* si in evidentem.
24 *Verbum,* à quoquam, *quid operetur in decreto rescripti,* si in evidentem.
25 *Locationes rerum Ecclesiæ, seu fructuum, anticipatis solutionibus, Papa raro concedit, & quare, n.* 26.
27 *Bona Ecclesiæ litigiosa sub quo Pontificis decreto alienantur.*
28 *Rerum Ecclesiæ perpetuis concessionibus quodnam decretum à Papa adjiciatur. Etiam si illa transeant ad manus mortuas num.* 29. *Et quænam dicatur manus mortua, n.*30.

FInita tertia generatione *hujusmodi supradictum terræ petium, &c.* Pactum devolutionis melioramentorum
antiquitus adjiciebatur in his concessionibus de consensu
partium, absque eo, quòd à Papa daretur hoc decretum,
nam in hoc casu, ad dignoscendum, an alienatio sit Ecclesię
utilis, habenda est ratio, quòd melioramenta devolvantur 1
finita linea, quia, cùm supradictum pactum respiciat com-
modum alienantis, dicitur pars pretii, per text. *in l. fundi, ff.
de contrah. empt.* & pro potiori cautela ipsius Ecclesiæ incę-
pit hoc decretum apponi tempore fel. rec. Pii Quinti, in om-
nibus locationibus ad tertiam generationem, vel ad aliud
limitatum tempus, ut in quibusdam notabilibus, sive memo- 2
rialibus Anthimi Marchesani, qui erat illius Datarius, in
quibus aderant etiam nonnulla alia notabilia, hujusmodi
materiæ nimis proficua, quæ tamen hodie oon sunt in uso.
Hoc quidem factum est pro evidenti Ecclesię utilitate, & ad
evitandas lites, quæ desuper exoriri possent, quia, qui con-
ducit rem aliquam finita locatione, videtur recooduxisse,
& illo titulo possedisse, Boer. *dec.* 58. *n.* 9. per tex. *in l. item quæ- 3
ritur, §. qui impleto tempore, cum l. sep. ff. loc.* & infrà dicetur.
Hujusmodi decretum aliquando datur clarioribus, & 4
pinguioribus verbis, nempe, *Dummodo locatio hujusmo-
di, justo pretio, & citrà anticipatam solutionem facta fue-
rit, & quod finita tertia generatione, omnia, & singula
bona, sub locatione hujusmodi comprehensa, cum juribus,
& pertinentiis suis universis, nec non quibusvis melioramen-
tis, desuper pro tempore quomodolibet factis, ad dictam Ec-
clesiam pleno iure, & omnino revertantur, illaque liberè ce-
dant: absque eo, quòd conductor, ejusque filii, hæredes,
& successores, consanguinei, vel affines, aut alii quicunque
ius renovationis dictæ locationis, quovis prætextu, ex qua-
cunque causa petere, vel prætendere possint*, prout docet
etiam Quaranta *in Summa Bullarii in d. verbo, alienatio,
sub num.* 19. *vers. & quando &c.* Quòd quidem decretum
dicunt antiqui Curiales, fuisse aliàs ita per Clementem VIII.
sua propria manu primò extensum in calce supplicatioois:
quòd tamen non vidi inter notabilia Bernardini Paulini,
illius Datarii.

A tempore autem supradicti Pii V. usque ad tempus Gre-
gorii XIII. hoc decretum sub alia forma, non ita pingui da-
batur, sed in hujusmodi literis dicebatur, *Volumus autem,
quod finita dicta locatione, melioramenta omnia, quæ, ea du-
rante, in dicto terræ petio facta fuerint, eidem Ecclesiæ li-
bere cedant.*

Aliàs enim, si supradictum, vel aliud simile decretum 5
non apponeretur in his literis Apostolicis, lites, & dissen-
tiones insurgerent inter Rectorem, & Emphyteutam, si-
ve conductorem; ex eo, quòd impensæ, & melioramenta,

quæ

quæ fiunt in rebus Ecclesiæ per emptorem, conductorem emphyteutam, colonum, feudatarium, vassallum, aut alium, qui aliquo modo rem ab Ecclesia obtinuit, quæ faciunt rem majoris valoris, & pretii, quam fuit tempore concessionis, non debent esse sine aliqua consideratione: cùm ut plurimùm facta fuit cum magna impensa, industria & labore; ac propterea finita, vel deficiente tertia generatione, aut alio statuto tempore completo, emphyteuta, seu conductor amittere illa non debet, Bald. *in l. Senatus, §. Marcellus ff. de leg.* 1. Dec. *consf.* 118. *n.* 1. *& 2.* Jul. Clar. *in §. Emphyteus. q.* 45. ubi dicit, hoc sibi locum vindicare, tam in Emphyteuta Ecclesiæ, quàm privati, allegans eundem Baldum *in d. §. Marcellus*, & subdit, in *verf. adde*, quòd hujusmodi melioramenta non solùm debentur ipsi Emphyteutæ, si vivit, sed etiam ejus filiis, & descendentibus, tam masculis, quàm fœminis, quinimmò etiam hæredibus extraneis.

Et sic, cùm Papa nolit, quòd res ita alienata diutius maneat in posse alterius, vult illam ad ipsam Ecclesiam reverti, vigore supradicti decreti, cui omninò standum erit, si velint partes hoc rescripto Apostolico uti, cujus virtus est, ut nullus, finita dicta linea, possit prætendere renovationem investituræ.

Idemque pariter decretum adiicitur in concessionibus, quæ ad vitam tantum fiunt; in quo dicitur etiam, *Volumus autem, quod prædicto N. vita functo, prædicta bona sibi, ut præfertur concessa, unà cum omnibus juribus, & pertinentiis suis, necnon quibusvis melioramentis desuper quomodolibet factis &c.*

Cum omnibus Meliorationibus.

6 Per hanc enim clausulam in hujusmodi decreto appositam magis præmissa declarantur: quandoquidem, de jure, emphyteusi finita, sine culpa emphyteutæ, scilicet, finita generatione, expressa hujusmodi melioramenta debentur ipsius emphyteutæ hæredibus, & successoribus, Dec. *consil.* 318. *n.* 1. *& seq.* quod quidem vindicat sibi locum, etiam in illa emphyteusi ab Ecclesia, pro se, suisque hæredibus concessa; quia etiam si decedat emphyteuta sine descendentibus, adeò quòd emphyteusis sit ad Ecclesiam devoluta, debent refici melioramenta extantia tempore devolutionis, respicientia perpetuam meliorationem rei emphyteuticæ.

Et licèt hujusmodi pactum non fuerit in instrumento hujusmodi concessionis adjectum, nunquam tamen tale decretum omittitur ab Officialibus Datariæ in ipsa supplicatione; licèt jure communi inspecto, potuisset illud in ipso instrumento apponi; quia, quando esset conventum, quòd finita generatione, res libera cum omnibus melioramentis revertatur ad dominum directum; ex quo, tunc melioramenta censentur pars rei, & non possunt distrahi, vel amoveri, quia nec possunt reperi, Menoch. *de recuper. possess. remed.* 15. *numer.* 504. Gabr. *consf.* 168. *qu.* 16. *num.* 88. nam, ut ait Bart. *in l. jubemus, §. fin. C. de sacrosf. Eccles.* valet pactum, quòd melioramenta devolvantur ad dominum directum in omni casu devolutionis; quia ipsa melioramenta dicuntur connexa bonis: & de eis judicatur, prout de ipsis bonis, id. Bart. *in l. in simili, ff. de aliment. & cibar. leg.* Tusc. *in suis conclus. tom.* 3. *concl.* 225. *nu.* 20. *cum seqq.*

Immò, ex vi præsentis decreti statim, quòd melioramenta fiunt ipsi petio terræ, seu prædio, & Ecclesiis, sunt ad utilitatem ejusdem Ecclesiæ incorporata ex mente ipsius Papæ concedentis hanc licentiam, cum præinserto decreto; ac propterea non est ab hoc recedendum; quia, cùm Papa consentiat dictæ locationi, illamque faciendi licentiam tribuat, seu jam factam confirmet, sub illo decreto, & conditione,

7 quòd melioramenta quæcunque cedant Ecclesiæ, & primò investitus sub eodem decreto illam acceptaverit, locatione cursu temporis finita, non possunt successores in locatione minimè comprehensi factum primi investiti impugnare, ut per Bald. *in tit. qui success. feud. n.* 1. *super feud.* Leon. *in thesaur. for. Eccles. part.* 4. *c.* 1. *numer.* 25. *& 26.*

Quomodolibet factis;

Vigore hujus decreti intelligitur devolutionem solùm de ordinariis meliorationibus, quas emphyteuta facere tenetur, puta, cum solitis impensis, quæ respiciunt consuetam rei concessæ alienationem: verùm etiam de illis, in quibus magnæ impensæ extraordinariæ factæ fuerint; totum enim hoc denotat illa dictio, quomodolibet, quæ omnem modum includit, c. *indemnitatibus §. si qua vero, c. un. §. præsenti de Cler. ægrot. in* 6. Paril. *de resign. benef. l.* 9. *q.* 25. *nu.* 50. Nec propterea posset conqueri emphyteuta; cùm jam consenserit contractui sub isto decreto, apposito in supradictis literis, sine quo Summus Pontifex hujusmodi literas non concessisset, ac propterea 8
cessat hic illa ratio, videlicet, quod pactum non debeat intelligi, ut alteri ex contrahentibus sit nimium onerosum; quòdque eo casu magis toleretur, ut non valeat, per *tex. in l.* 3. *§. si quis insulam*, & ibi Fulgos. *de eo quod cert. loc. & not.* Jas. ibid. *& in l.* 2. *n.* 1. *eod. tit. & in quoties, n.* 3. *in fi. de verb. oblig.*

Ac propterea non potest emphyteuta, seu conductor, sive ejus hæredes aliquid sibi retinere pro meliorationibus factis; sed sine aliqua diminutione bona reddenda sunt Ecclesiæ cum ipsa re, c. 1. ubi Jo. Andr. & Gemin. *de regul. in* 6. Immò, totum id deduci potest in pactum, quod valere, & adimpleri debet, dicit Bart. *in l. iubemus nulli, §. sane, de Sac. Eccl.* ubi dicit, se habuisse quæstionem de facto, eum quædam Ecclesia concessisset aream in emphyteusim, cum hoc, quòd ibi fieri deberet ædificium; & quòd finita generatione concessionis, area simul cum ædificio transiret ad Ecclesiam; hoc pactum valuit, Redoan. *qu.* 72. *c.* 3. *num.* 5. quia contractus à conventione partium legem accipiunt, *l.* 1. *§. si convenerit ff. depos.* & similiter, quando per decretum prohibetur meliorationum deductio; quia contra decretum 9
Papæ melioramenta deduci non possunt, *cap.* 2. & ibi glos. *in verbo, Principi, de maior. & obed.* Leo. *in thes. for. Eccl. par.* 4. *c.* 1. *num.* 29. 10

Pleno jure,

nempe in proprietate, possessione, & usufructu; nam ita dicit intelligi hæc verba, Card. Tusc. *pract. concl. to.* 2. *litera D. concl.* 331. 11

Revertatur.

Etiam jure communi inspecto emphyteusis concessa ab Ecclesia, vel alio ad certam generationem, finita generatione ipsa revertitur ad dominum, ipso jure, absque alia sententia, vel declaratione, Castr. *cons.* 68. *circa med. vers. similiter etiam*, ubi attendendo, ait, quòd concessio facta usque ad certum tempus, vel certam generationem, censetur finita, & negata post illud tempus, & illam generationem, id. Tusc. *tom.* 3. *conclus.* 215. *litera E.* & clarius declaratur per hoc decretum Summi Pontificis: quare, cùm res alienata post finitum tempus concessionis sit ad Ecclesiam revertura, optimum erit, ut tempore concessionis ipsi Commissarii redigi faciant in scriptis omnes qualitates, ac quantitatem, necnon circumstantias ipsius rei, ad hoc, ut quando ad ipsam Ecclesiam revertetur, fieri possit, an sit meliorata, deteriorata, vel occupata à confinibus: quæ omnia fieri debent etiam per ipsos agrimensores, & appretiatores cum eodem juramento, ut docet Quarant. *in d. verbo alienatio, sub n.* 14. *vers. quarto post decretum*. 12

Hic etiam in praxi videamus, in hujusmodi terræ petium, ad dictam Ecclesiam reversum, finita tertia generatione, vel post aliud tempus possit denuò absque alia solemnitate alienari, seu aliàs concedi? Hic est unus ex casibus in principio hujus sermonis expressis, nempe cùm bona fuerint solita ab antiquo in emphyteusim dari. Et pro resolutione dicendum est priùs, quòd sicut anteà diximus, dicta bona, sic reversa, possunt absque solemnitate, scilicet, assensu Apostolico, in evidentem utilitatem Ecclesiæ alienari; quando præcesserunt duæ locationes, cum cursu temporis quadraginta annorum; aut una tantùm locatio solemniter facta; & hæc est communis DD. opinio in praxi recepta, de qua testatur Jas. *cons.* 115. *in princip. vers. dicitur autem*, Ruin. *consil.* 35. *sub n.* 30. *lib.* 1. nempe, quando constat, quòd res semel fuit licitè, & solemniter infeudata, puta, authoritate Papæ, quodque intervenerint alia requisita in hujusmodi alienationibus, Redoan. *q.* 65. *n.* 10. 13

Quod tamen intelligas, ita fieri posse, quando bona hujusmodi non sunt ex alia causa ad dictam Ecclesiam reversa; ejusque patrimonio incorporata; vel nisi alteratio fieret in novis pactis illi adjectis; quia tunc diceretur novus contractus; tanquam talis non potest evadere novas solemnitates, ita Quaran. *verb. alienatio sub num.* 4. *versic. conclusionem hanc*, & colligitur *ex cap.* 2. *de feud.* quod ita communiter à DD. interpretatur, Soccin. *consil.* 169. *numer.* 9. *libr.* 2. 14

Ratio autem hujus rei ea est, quia hoc modo non dicitur 15

nit alienare, qui alienationem veterem invenit, eamque confirmat, etiam si in alteram personam transferat, per tex. *in l. 1. §. permittitur, ff. de aq. quot.* nam cùm bona fuerint solita concedi in emphyteusim, sunt exclusa à generali prohibitione hujus *Extravag. Ambitiosæ*; ac propte-
16 reà, illorum nova concessio non dicitur alienatio, sed potiùs executio antiquæ alienationis; ut per DD. *in d. c. 2. de feud.* nam, quando res fuit alienata cum debitis solemnitatibus, videtur ex tunc statutum, & ordinatum, quasi in vim primæ alienationis, quòd de cætero possit res illa alienari, Rot. *decis.* 360. *nu.* 12. *par.* 1. *divers.* Unde nihil novi facit
17 Prælatus titulum concedens, ut per Feder. de Sen. *cons.* 173. Et dummodo ista nova concessio fiat non tantùm eisdem modo, & forma, quibus supra, verùm etiam, quòd non valeat, si prius fuit facta personis privatis, & modò, secunda vice fiat communuati, vel potentioribus, vel militibus, aut Ecclesiæ, vel Ecclesiasticis personis; ita consuluit Alex. *consil. 9. q. vol. 3.*

18 Hoc tamen hodie non habet locum in Civitatibus & locis S. R. E. devolutis, & devolvendis; quia non possunt ampliùs alienari, concedi, aut infeudari de novo per *Constitutionem Pii V.* & per aliam Sanctissimi *D. N. Urbani Papæ VIII.*

19 Hoc insuper circà hoc advertit id. Quarant. *d. n.* 4. nempe, quòd quotiescumque cessaret causa primæ concessionis, & rebus non sic stantibus, non posset dari pro eodem canone, seu pretio, quando plus fuerit oblatum, vel tacta diligenti inquisitione plus reperiri potuisset, propter verisimilem spem majoris perceptionis; quia, licèt causa finalis concedendæ emphyteusis sit melioratio, tamen hoc ipsum beneficium meliorationis nunquam sentiret Ecclesia; quia semper Prælatus rem melioratam daret, vel relocaret amico, vel consanguineo, pro eodem antiquo pretio, Cæsar de Graff. *dec.* 135. *n.* 14. *hoc tit.*

Sed quia diximus supra, hoc sibi locum vindicare, quando bona sic reversa non fuerint Ecclesiæ incorporata; proptereà notandum erit, omnia præmissa cessare, cùm Rector, seu Prælatus bona prædicta expressè describi facit inter bona Mensæ, seu Ecclesiæ, vel saltem, quod supradi-
20 ctus Rector per multum tempus collegerit fructus ipsius rei, prout solet facere de aliis bonis incorporatis, Iul. Clar. *in §. feudum q. 15. vers. nunc pro intelligentia*, Tunc enim sua prima natura amissa, novam assumpserunt, id. Quar. *sub d. n.* 4. Crescen. *dec.* 1. *hoc titulo n.* 4.

21 **Illique liberè cedat:** Quæ quidem dictio, *liberè*, hic importat præcisam, ac totalem libertatem, *Aym. cons.* 122. *nu.* 5. Ruin. *cons.* 18. *n.* 6. etiam contradicentibus quibuscunque; Unde in eventum, quòd emphyteuta, seu conductor negaverit restituere rem conductam, finita locatione, potest eum Rector propria auctoritate expellere, per ea, quæ dicit Ias. *in l. 2. vers. quarto, & ultimo*; nec non prædictum terræ petium, aut quamcumque rem, stantibus verbis prædictis, incorporare eidem Ecclesiæ, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *q.* 7. *n.* 36. absque aliquo decreto Judicis, sed ex mera voluntate, & nemine vocato, seu requisito, glos. *in ca. cum plures, verbo, liberè, de off. deleg. in 6.*

Absque eo, quòd renovatio *locationis hujusmodi*, &c. Quia, ut supra diximus, apertissimi juris est, quòd finita generatione, pro qua locatio concessa fuit, tenetur Dominus directus, sive Ecclesia illam hæredibus, &
22 descendentibus accipientis renovare, Bart. *in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quot.* Mant. *de tacit. & ambig. tom. 2. l.* 22. *tit.* 35. *n.* 1. nam, post finitam ipsam generationem, in emphyteusi præcipuum est, prædictis competere dictum jus renovandi, alioquin, si ea finita, Dominus deneget hujus-
23 modi renovationem, datur appellatio ab hujusmodi denegatione, quia hæredes, seu descendentes emphyteutæ gravantur & injuria afficiuntur; ac propterea Judex appellationis debet compellere ipsum dominum ad renovandum eis investituram, juxta notabilem doctr. Bart. *in l. si mihi* & Titio. *ff. de verb. oblig.* nisi tamen ipsa emphyteusi finita, voluerit dominus pro se retinere, tunc enim non cogitur ad renovandum ipsam emphyteusim, per ea, quæ affert Genuen. *in sua praxi*, *c.* 81. propterea hoc decretum apponitur per Papam in quibuscunque aliis locationibus; sive ad longum, sive ad breve tempus factis, ut dictum est, nisi tamen in aliquibus locis tale adsit statutum, quòd res Ecclesiæ, finita locatione ab antiquis colonis, debeat relocari proximioribus conductoris, seu emphyteutæ, prout statutum hujusmodi esse fertur in Civitate Beneventana, à Sixto V. confirmatum.

Aquoquam, *quovis prætextu, &c. vel ex quavis causa peti, aut prætendi possit.* Hoc verbum, hic maxime operatur, cùm sit admodum universale, Clem. 1. & ibi glos. *verbo, quovis modo eod. tit.* & redditur nullum, quodcunque aliud pactum, quod fortè inter Rectorem, & emphyteutam fuerit initum. Quod quidem decretum, sicut omnes Curiales sciunt, apponitur etiam in locationibus pro minori tempore, ut dictum est, puta ad decem, vel novem annos; & tunc etiam aliud decretum additur, nempe, *Et dummodo locatio hujusmodi justo pretio fiat, & illius solutio non anticipetur.* Id verò servatur ad præscriptum Concilii Trid. *sess.* 25. *c.* 11. *de reform.* Unde, tardò, aut cum maxima difficultate, Papa solet suum assensum præstare in alienationibus bonorum, sive fructuum, quæ petuntur fieri anticipatis solutionibus, licèt quandoque videamus has concessiones ad tres annos tantum quoad dictam anticipationem; quo casu, additur decretum in supplicatione, quòd si Orator interim moriatur, tertia pars fructuum remaneat pro successoribus.

Unde non est contemnenda cautela, quam tradit id. Redoan. *q.* 57. *n.* 62. ubi dat consilium, quomodo possunt negotiatores sibi providere, quando rem Ecclesiæ anticipata solutione conducunt.

Hinc est, quòd dataria Apostolica semper ferè rejicit supplicationes cùm mentione anticipatæ solutionis; & hoc, ob maximum præjudicium, quod propterea infertur successoribus: & hac ratione supradictum Concilium ita sanctissimè statuit *loc. cit.* cui quidem decreto tunc temporis causam dedit quidam Ambrosius Catharinus, Episcopus Minoren. qui in ipso Concilio intervenit, & dum in eo tractaretur de residentiæ decreto faciendo, ut in *sess. 6. c. 1. de reform.* Ipse, exclamavit, se non posse residere in Ecclesia sua Minoren. quia ab ea suus prædecessor, locando redditus, omnes fructus anticipatis solutionibus abstulerat, ut refert id. Redoan. *d. q.* 57. *n.* 63. *in fin.*

Et cùm alias Cynthius Clemens monachasset quandam ejus filiam, contraxissetque æs alienum, usque ad summam Scutorum Duorum Millium ad effectum illud extinguendi, obtinuit ab Urbano VIII. facultatem locandi fructus quinque beneficiorum, quæ obtinebat, per hæc verba, *Nobis propterea humiliter supplicari fecisti, ut pro extinguendo dumtaxat ære alieno Scutorum Duorum Millium hujusmodi per te contracto, omnia, & singula, fructus, redditus, proventus, jura, obventiones & emolumenta Ecclesiarum, & beneficiorum prædictorum, per te, vel procuratorem tuum infra sex menses proximos, uni, vel pluribus personis, meliorem conditionem offerentibus, pro justo tamen, & rationabili pretio, una, vel pluribus vicibus locare, arrendare, seu ad annuam, vel aliam pensionem concedere; nec non fructus, & redditus hujusmodi eisdem, qui pecuniam tibi crediderint pro dicta summa dumtaxat obligare, & hypothecare, vel in solutum, seu aliàs dare, prout in una Romana Supervirentiæ coram* Dunozetto 2. *Maii* 1633. *penes Rub. dec.* 200.

Et pro nullitate dictæ gratiæ plura fuerunt opposita per successores in dictis beneficiis, post obitum dicti Cynthii, & inter cætera, quia apparebat debita fuisse contracta ex præcisa causa monachationis, & sic successores prædicti non tenebantur stare dictæ locationi fructuum, Innoc. *in cap. ad hæc, de solut.* Menoch. *de arbitr. libr.* 2. *Centur.* 5. *casu* 432. *numer.* 18. Navar. *de spol. Cleric.* §. 10. *numer.* 6. nec non quia non fuerunt adhibitæ solemnitates adhibendæ in locatione, quæ juxta formam Brevis, debeant fieri justo, & rationabili pretio, de quo debuerat constare, prævia affixione edictorum pro inveniendo majore oblatore in loco beneficii; præterea, & signanter, quia dicta locatio debuerat fieri intra sex menses proximos; quòd intelligitur à Die Datæ Brevis, juxt. regulam tex. *in cap. eam, te, de rescrip. in 6.* Oldrad. *cons.* 56. *numer.* 1. & 2. & sic lapso tempore, fuit consumpta facultas, & non poterat devenire ad novam locationem in præjudicium Titularis; quia adjectio temporis, in similibus taxativè, Archid. *in c. si propter sua debita ex n. 7. de rescript.* & absurdum erat, quòd creditores potuissent, differendo usum gratiæ pro suo arbitrio, prorogare onus servitutis beneficii, ex Io. Andr. in add. ad Specul. *super rubr. de Cler. non resid.*

Ecce igitur quæ sequuntur ex hujusmodi fructuum locationibus anticipatis solutionibus, quod quidem satis

per-

perpensum est per Sacrum Concilium Trid. d. *sess.24.c.11. de refor.* ubi ait, *magnam Ecclesiis perniciem afferre solet, cum earum bona repræsentata pecunia, in successorum præjudicium, aliis locantur: omnes igitur hæ locationes, si anticipatis solutionibus fient, nullatenus in præjudicium successorum valide intelligantur, quocunque indulto, aut privilegio non obstante; nec hujusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur.* Nihilominus verò Summus Pontifex, qui in beneficialibus habet plenissimam potestatem, non obstante dicto Concilio, adversùs cujus decretum ad sui libitum disponit, nec non aliis præmissis, suadentibus urgentioribus causis, quandoque hanc licentiam concedit, non tamen sine maximis favorib. ac pro personis sibi gratis, & acceptis.

Verum est tamen, quòd pro cautela, cauti negotiatores, qui prævident & prospiciunt casum mortis, sibi provident, quando alicui Prælato locanti prædia, vel res Ecclesiasticas, censum, vel pretium locationis anticipatè pro multis annuis, vel pro aliquo tempore, solvunt, & exbursant, procurant, quòd Prælatus confirmari faciat contractum celebratum à Papa, qui solet inseri cum clausulis, vel saltem substantialiter, facta mentione in specie de anticipata solutione, in Brevi Papæ desuper expedito; qua confirmatione obtenta, sunt cauti, quia Papa pro tali anticipata solutione obligat Ecclesiam, & quemcumque in illa successorem; quo casu obligatur successor, qui contractui stare tenetur, etiam si prædecessor alienaverit omnes fructus integros Prælaturæ, vel beneficii, ita idem Redoan. *loc. cit. n. 62.* subdens ibi, quòd ipse vidit Episcopum non potuisse residere in Episcopatu; quia propter alienationem fructuum factam per prædecessorem suum anticipata solutione produobus annis authoritate Papæ confirmatam, non habebat unde viveret; unde fuit coactus pro subvenimento habere recursum ad Pium IV. & Sedem Apostolicam.

Unde non abs re Summus Pontifex, nedum prohibuit alienationem bonorum beneficii ultra triennium, verùm etiam illorum fructus, etiam anticipatis solutionibus, ut supra, quia eidem judicandum est de fructibus bonorum Ecclesiæ, quoad de ipsis fructibus, *c. si annum*, & ibi gl. *de jud. in 6.* cùm ipsi dicantur pars fundi *l. fructus, ff. de rei vend. l. in re, ff. comm. divid.* Zabar. *cons. 146. n. 1.* Roman. *cons. 309. n. 3.* sintque ipsi fructus obligati pro necessitatibus Ecclesiæ & pauperum, sicut ipsamet bona, ut dixi *hoc l. c. 1. n. 3.* & propterea, sicut bona Ecclesiæ non possunt ultra triennium, ut dictum est, locari, ita nec fructus, Garc. *de benefic. p. 2. c. 1. n. 36.* prout in una Commen. *locationum coram Pamphilio*, quam ipse refert *loc. cit.*

27 In facultatibus autem alienandi bona Ecclesiæ litigiosa additur; quòd finita hujusmodi generatione, dictum terræ petium, cum omnibus in eis factis melioramentis, absque aliqua refectione expensarum litis, aut melioramentorum dictæ Ecclesiæ liberè cedat, & quoad dispositionem, super vitio litigiosi sine præjudicio jurium, parti collitiganti competentium.

28 In concessionibus verò perpetuis, additur quandoque hoc decretum in Dataria, quòd videlicet, emphyteuta, seu conductor, ratione hujus concessionis, singulis quindecim annis solitum laudemium Rectori pro tempore existenti, solvere omninò teneatur; ac etiam singulis viginti novem annis renovatio concessionis hujusmodi fiat: hoc forsan ad excludendam quantum fieri potest, perpetuam concessionem rerum Ecclesiæ, quæ quidem concessio, cum renovetur singulis viginti novem annis, dici non poterit perpetua, ut aliàs diximus; his præterea in dicto decreto additis videlicet: *Et in primis, & ante omnia, præsentis, & postquam facta fuerint instrumenta singularum renovationum, ut supra faciendarum in actis Curiæ Archiepiscopalis registrari; & antequam confirmationis, seu licentiæ alienationis hujusmodi feratur sententia, monumentum lapideum, seriem facti denotans, in aliqua dictæ terræ petii eisdem Commissariis benevisa parte, apponi omninò debeat; alioquin præsens gratia, ac inde secuta quæcunque nulla sint eo ipso.* Inscriptio autem in dicto lapide, juxta casum perpetuæ concessionis, talis esse poterit, videlicet, *Territorium modiorum tot, ad Ecclesiam S. N. legitimè spectans, anno &c. Apostolica authoritate servandis, ac vocatis vocandis per Iudices delegatos N. in emphyteusim perpetuam singulis viginti novem annis renovandam, sub annuo canone ducatorum tot, moneta Neapolitana, singulis annis in die &c. solvendorum, concessum, laudemioque itidem quindennali pro eodem Rectore, adjecto; prout omnia apparent ex processu in Archivio Curiæ Archiepis. Neapolit. anno &c. die &c.*

Idem pariter servari vidimus in praxi in eadem Curia,
quando petitur concessio rei, transeuntis ad manus mortuas, cum expressione, videlicet, solutionis laudemii;
quòd licèt de jure ita procedat, nihilominus ad exuberantiam adjicitur, etiam in litteris: manus autem mortua
dicitur Ecclesia, Civitas, Collegium, sive aliud quod- 29
cunque corpus Ecclesiasticum, vel sæculare, quod nunquam, aut raro solet deficere, & ideò inter alias interpretationes, dicitur manus mortua, quod sicut morientis ho-
minis manus, id quod comprehendit, firmissimè tenet, 30
neque facilè remittit, sic etiam quicquid Universitas, sivè corpus hujusmodi semel acquirit, & in potestatem suam, quasi in manum accipit, tenaciter retinet, & non nisi cum magna difficultate in commune hominum commercium posteà remittit, ut dixit Rota penes Farinac. *p. 1. tom. 1. decis. 603. n. 3.*

CAPUT IX.

Praxis venditionis in evidentem, &c.

SUMMARIUM.

1 *SUpplicatio pro licentia vendendi in evidentem, quid continere debeat.*
2 *Rei vendendæ valor, & redditus explicandi in rescripto* venditionis in evidentem.
3 *Et quod decretum ei per Datariam adjiciatur.*
4 *Verba*, unico contextu *quid importent.*
5 *Pretii conversio quando in utilitatem Ecclesiæ dicatur facta.*
6 *Dictio*, dummodo, *inducit conditionem.*
7 *Emptor rerum Ecclesiæ quando non teneatur probare pecuniam versam in utilitatem.*
8 *Vendendi licentia* in evidentem, *quando, & sub qua forma detur, nondum repertis bonis emendis.*
9 *Conversio in utilitatem Ecclesiæ fit duobus modis.*
10 *Vendendi licentia, pro reparandis ædificiis Ecclesiæ, sub quo decreto detur.*
11 *Raro tamen datur.*
12 *Et aliquando præscribitur tempus reparationis.*
13 *Vendendi licentia, pro solutione debitorum Ecclesiæ, passim conceditur.*
14 *Venditio rerum Ecclesiæ quo ordine facienda.*
15 *Censum imponendi licentiam super bonis Ecclesiæ qua ratione Papa concedit.*
16 *Vendendi licentia, pro necessitate Ecclesiæ, sub quo decreto detur.*
17 *Et quænam debeat esse talis necessitas.*
18 *Census impositio super bonis Ecclesiæ prohibetur.*
19 *Et sub quo decreto ad illum imponendum detur beneplacitum Apostolicum.*
20 *Census imponendi licentia datur etiam pro meliorandis rebus Ecclesiæ.*
21 *Nec non pro reparatione domus, molendini &c. & sub quo decreto.*
22 *Et pro sumptibus litis Ecclesiæ. Et de facili datur, quia est utilis num. 23.*
24 *Nec non pro prioribus censibus extinguendis.*
25 *Et pro emenda domo Episcopali.*
26 *Et Monasterio, pro illius debitis solvendis.*
27 *Et sub qua formula detur supplicatio pro imponendo censu.*
28 *Censu imposito, & infra certum tempus non extincto, datur prorogatio.*
29 *Prorogatio concessi temporis quando petenda.*
30 *Prorogationis temporis effectus quis sit.*
31 *Prorogatio requirit causam.*
32 *Et conceditur cum eisdem qualitatibus, ut in primo actu.*

PRædicta autem sufficere possunt quoad praxim concessionum in emphyteusim, seu aliarum quarumcunque, tàm ad tempus, quàm in perpetuum. In venditione autem rerum ipsius Ecclesiæ, præcipuè, terrarum, & possessionum incultarum, & sterilium, aut domorum, ruinam minantium, seu aliàs inutilium, nunquam ferè admittitur suppli-

supplicatio; nisi in ea dicatur, quòd pretium ex tali venditione proveniendum convertetur in emptionem aliorum bonorum stabilium magis ipsi Ecclesiæ utilium; ac etiam in evidentem illius utilitatem, juxta *tex. in Auth. item prædium, C. de Sacros. Eccles.* & propterea ut appareat evidenter ipsa utilitas, oportet etiam exprimere valorem in proprietate rei vendendæ, ac illius annuum redditum, eo modo, quo supra diximus: ac insuper exprimendum erit, quantum percipietur annuatim ex bonis ita emendis, quæ debent regulariter prius reperiri, antequam petatur beneplacitum Apostolicum, ac etiam specificari. Quibus sic in dicta supplicatione expressis, additur per Dominos Officiales hoc decretum. *Et dummodo venditio, & pretii conversio unico contextu fiant:* quod quidem ad hoc additum putamus, ut multis obvietur fraudibus; ac propterea pretium est reinvestiendum in bonis stabilibus, non autem in censibus, aut aliis introitibus, etiam si fuerint loca montium non vacabilium de Urbe, quæ, inter stabilia nequeunt connumerari, ac proinde tuta non sunt, & facillimè Rectores ea malitiosè distraherent in damnum Ecclesiæ; licèt quoad dicta loca montium non vacabilium contentetur aliquando Summus Pontifex, donec bona stabilia emenda reperiantur, ut infra dicetur. Quare hujusmodi decretum ita operatur, ut nulla mora inter utrumque admittatur; cùm illud intelligatur, nullo alio actu interposito, ut sentit *tex. in l. cum antiquitas C. de test.* quia factum diversis temporibus non valet, quod unico contextu fieri debet *leg. hac consultissima, eod. tit. l. continus, ff. de verb. obligat.* Specul. *in titulo de his, quæ fiunt à præl. num.* 3. Paris. *consil.* 159. *num.* 16. *volum.* 4. Hoc enim præcipit Papa, ne pecunia supradicti pretii remaneat otiosa, cum periculo illius diminutionis; vel eam in alios usus minus utiles applicandi: quia dictum pretium debet succedere in locum rei alienandæ, Abb. *in cap.* 1. *de his, quæ fiunt à præl.* Tunc enim dicitur conversio facta in utilitatem Ecclesiæ, quando pretium rei venditę convertitur in rem Ecclesiæ duraturam, nempe in emptionem alicujus rei, seu in ædificium, vel aliam rem, per *text. in l.* 1. *ff. de impens. in reb. dot.* Genuen. *in praxi c.* 89. *n.* 7. *circa med.* ac propterea debent ipsi Commissarii ad id delegati, omnem adhibere diligentiam circa hujus pretii conversionem, nec anteà possunt procedere ad executionem litterarum; quod satis ostendit illa
6 dictio, *dummodò*, quæ cùm hic jungatur rei imperfectæ, in futurum faciendæ, inducit conditionem, *c. ut præterita, de elect.* Mar. Ant. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 31. *n.* 3. ac propterea, non sufficit, illud fuisse versum in aliam emptionem, ut supra dictum est; quamvis id appareat per publicas scripturas confectas super confessione ipsius Rectoris; nisi constet per instrumentum desuper confectum, & per Commissarios supradictos confirmatum; aliàs enim de facili, & improvidè posset Prælatus, seu Rector prodigus confiteri, pecuniam versam esse, quæ non esset versa, juxta *tex. in leg. jubemus, §. scientes C. de Sacros. Eccles.* Unde dixit Guido Papa *q.* 152. quòd si in instrumento alienationis dicatur, quòd illa sit facta causa utilitatis Ecclesiæ, tamen id non præsumitur, nisi aliter probetur.

Cùm enim in proposito petitur à Papa licentia vendendi bona Ecclesiæ, præsupponitur, quòd jam beneficiatus reperierit prius alia bona emenda in utilitatem Ecclesiæ, si illa consistant in diversis membris, seu petiis terrarum, non poterit quidem hujusmodi emptio fieri diversis temporibus, cùm totum id debeat fieri simul & semel, tanquam unicus actus, unico contextu explicandus, Bald. *in l. petens, num.* 59. *vers. & ideo C. de pact.* Aym. *cons.* 298. *num.* 13. *& cons.* 356. *num* 1. Rota. *decis.* 932. *num.* 9. *p.* 5. *recent & in propriis terminis declarat* Marches. *p.* 1. *c.* 2. *nu.* 116. *& seq. fol.* 61. dicens, quòd in hoc casu signatura solita fuit, & est, antequam commissionem *Si in evidentem*, concedat, scire, an bona emenda, sive subroganda, sint reperta, & quatenus reperta, ultra Clausulam *Si in evidentem*, ut multis obvietur fraudibus; aliam Clausulam restrictivam addere solet nempe, *Dummodo eodem contextu fiat*; id est venditio bonorum Ecclesiæ, & reinvestitio pecuniarum in aliis stabilibus subrogandarum, loco venditarum; ex quo obviatur, ne interim pecuniæ ex re vendita receptę consumantur, & per consequens Ecclesia careat re, & pretio.

7 Cessant tamen præmissa extra casum supradictum, quoad emptorem rei Ecclesiæ; qui non tenetur probare pecuniam versam in utilitatem; cùm id nullo jure caveatur, sed tantùm tenetur in mutuo, deposito; vel quando res Ecclesiæ venditur pro solvendis illius debitis; quia stante beneplacito Papæ in dicta alienatione, si in ea adsit clausula, quòd emptor faciat depositum, ut in casibus infrascriptis, pro facienda emptione aliarum rerum, satis est, ipsum emptorem facere depositum: nec compellitur ad probandum emptionem aliarum rerum, Genuen. *c.* 80. *n.* 7.

Est tamen hic notandum circà supradicta verba. *Dummodo venditio, & pretii conversio unico contextu fiant*, quod sicut pœnæ Paulinæ non habent locum ubi necessitas alienandi urget cum celeritate causæ; ita ut possit fieri alienatio ubi superioris authoritas requiri nequeat, ita etiam si stante etiam dicta Clausula *Dummodo &c.* pecunia rei venditæ ex causa etiam urgentis necessitatis, veluti, pro alimentis non possit converti in emptionem aliorum bonorum, puta, cùm Monasterium vendit, & pecuniam erogat in necessariam monachorum alimoniam, quorum necessitatibus non potest aliunde succurri, ut per Abb. *in c. fin. n.* 8. *de Eccles. ædif.* Card. *in Clem.* 2. *q.* 12. *de relig. dom.* Quar. *in Sum. Bullar. verbo, alienatio, n.* 42. *&* 50. poterit Superior Monasterii pecuniam prædictam impendere in prædictorum monachorum necessariam substentationem, cum venter non patiatur dilationem, & fames sit acutissimus gladius, ut inquit Bald. *in l. tale pactum C. de collat. relatus per* Surd. *de alim. tit.* 1. *q.* 44. *v.* 36. ac postmodum ex primis pecuniis perveniendis facere investimentum servata forma rescripti *Si in evidentem*; quia propter hoc pretii conversio non aufertur, sed differtur ex justa causa, scilicet alendi monachos, ac etiam pro aliis necessitatibus Religionis, sive Monasterii, quæ celeritatem desiderant, & moram non patiuntur; quia pœna nunquam censetur inflicta facienti actum ex necessitate: nam, illa semper censetur exclusa in quacunque prohibitione sive legis, sive hominis, sive statuti, id. Surd. *tit.* 9. *q.* 32. *n.* 12. *& seq.* cum hoc debeat intelligi de possibilibus, non autem in casu necessitatis, quæ nullam habet legem, maximè in materia alimentorum, in quibus nulla major necessitas potest considerari, quàm famis, *l. quæ propter necessitatem, ff. de reg. jur.* Bald. *cons.* 406. *lib.* 5. namque hoc modo non dicitur contravenire legi; ex eo, quòd una necessitas facit cessare aliam necessitatem, emendi videlicet alia bona, Molin. *de just. & jur. tr.* 2. *disp.* 224. *col.* 5. *in fin. cum aliis hic, & in proposito congestis per* Grat. *discept. foren. tom.* 5. *cap.* 931. *per tot.*

Solet quandoque Summus Pontifex concedere licentiam vendendi, seu venditionis confirmationem, absque eo, quòd bona emenda, & ut supra subrogánda in utilitatem Ecclesiæ, fuerint prius reperta tempore porrectionis supplicationis; in qua simpliciter petitur, quod pretium converti possit in emptionem tot bonorum stabilium; & tunc illam concedit cum decreto, *Quod non prius procedatur ad venditionem, quam inventa sint alia bona stabilia; in quorum emptionem idem pretium convertatur unico contextu:* quòd in substantia, idem est cum priori decreto; Sed tantùm id operatur, ut non retardetur expeditio litterarum, aut aliàs ex gratia particulari.

Quoniam verò duobus modis aliquid dicitur converti in utilitatem Ecclesiæ: Primò, quando tantummodò convertitur in rem Ecclesiæ, etiam in posterùm duraturam; veluti in emptionem alicujus rei: Secundò, quando non convertitur in utilitatem perpetuam, sed tantummodo temporalem, puta pro colendis agris, & reparandis domibus non necessariis, aliàs tamen utilibus, & majoris utilitatis, quàm res vendenda; quia res Ecclesiæ pro utilioribus benè possunt alienari, *cap. ut super, hoc tit.* Redoan. *q.* 20. *num.* 61. *cum seq.* Propterea, cùm petitur licentia vendendi bona Ecclesiæ, puta pro illius ædificiis reparandis, & in quibuscumque casibus, in quibus pecunia non reinvestitur in emptionem aliorum bonorum; datur aliud decretum, videlicet: *Et quod facta venditione, pecuniæ ex ea provenientes deponantur penes ædem Sacram, aut personam fide, & facultatibus idoneam: donec in reparationem, & refectionem ædificiorum hujusmodi quantocitius convertantur*; quod quidem decretum videtur desumptum ex *l. acceptum, C. de usur.*

Est autem sciendum in praxi, quòd semper in his casibus, scilicet, quando agitur de convertendo pretio in reædificationem, aut reparationem alicujus rei, cum maxima difficultate, & raro conceditur hæc facultas; & non aliter, quàm prius proponatur in Signatura (nisi parvitas

materiæ

materiæ aliud suadeat) quia semper Summus Pontifex, quoad fieri potest, abstinere solet ab hujusmodi concessionibus, propter periculum diminutioois dotis Ecclesiæ, juxtà tex. *in capit. nulli liceat*, *cap. qui abstulerit*, *& c. videntes*, 12. *q.* 2.

12 Et ob supradictam rationem, aliquando præscribitur in supplicatione tempus ad hujusmodi reparationem faciendam, si ita D. Datario visum fuerit, videlicet, *Dummodo reparatio saltem infra annum à data præsentium computandum omnino fieri debet, aliàs irritum &c.*

13 Pro solutione debitorum Ecclesiæ conceditur passim licentia vendendi bona minus utilia: sed oportet, ut in supplicatione (quatenus ita sit) narretur, quòd aliundè satisfieri non possit, nisi per ipsam venditionem; quia bona Ecclesiæ alieoari non possunt, quando pro debitis adsunt fructus, ex quibus possit illis satisfieri; aliàs enim non probaretur utilitas Ecclesiæ, nam ut ait id. Genuen. *in sua praxi Archiep. cap.* 89. *num.* 4. non possunt bona Ecclesiæ alienari, quando adsunt fructus pro satisfactione; quia, licèt Prælatus, seù Rector possit fructus Ecclesiæ pro se retinere, hoc procedit., quando non subest necessitas alienandi; & sic debet ex ipsis fructibus providere, non autem bona ipsa alienare, ex glos. *in c.* 1. *verbo, defensore, de reb. Eccl. non alien. in* 6. & ibi etiam refert in proposito plures Rotæ Romanæ decisiones.

Ac propterea in hujusmodi venditionibus videmus etiam in praxi receptum, quòd in casu, quo sint de necef-
14 sitate res Ecclesiæ alienandæ, hic ordo servari solet, nempe, quòd si Ecclesia habet mobilia superflua, illa primò sunt alienanda; sed primo loco sunt alienanda non sacra, posteà verò sacra: quæ si alienentur alteri Ecclesiæ, possunt alieoari in eadem forma, & figura: si verò laicis, sunt vendenda conflata, & confracta, *cap. hoc jus*, 10. *quæst.* 2. Si verò Ecclesia noo habet mobilia superflua, tunc recurrendum est ad immobilia; quia sine mobilibus necessariis Ecclesiæ non potest commodè deserviri: sed benè sine immobilibus: & ita potius hæc sunt alienanda, quàm alia. Immobilia verò illa sunt alienanda, quæ minus utilitatis offerunt Ecclesiæ, ut illius semper major utilitas servetur: Nam in alienationibus faciendis de rebus Ecclesiæ, semper alienans debet prospicere meliora; ac propterea vendendo, non debet incipere à rebus ipsi Ecclesiæ utilioribus, sed à rebus successivè minus utilibus: quia non dicitur meliora prospicere, qui vendit res Ecclesiæ utiliores; & hunc ordinem semper vidimus in Romana Curia servari in casibus petendi facultatem sic alienandi.

Pari ratione id servatur, quando à Papa petitur licentia imponendi aliquem censum super bonis Ecclesiæ, pro solutione fortè debitorum contractorum, seu aliàs, ut supra dictum est, & infra dicetur. Non enim conceditur hæc licentia, si Rector aliundè possit satisfacere creditoribus; Unde, in calce supplicationis additur per Dominos Officia-
15 les, *Constito de evidenti necessitate, & utilitate; & quod dictus Orator alia commodiori, & minus dispendiosa ratione, æs alienum restituere nequeat. Et cum decreto, quod pecunia ad censum, ut præfertur, accipienda, in solutionem dicti æris alieni, unico contextu convertantur*, id. Redoan. *qu.* 19. *à num.* 91. *ad* 94.

Ex hac igitur praxi satis constat, quòd census impositio est alienatio, Bald. *in c. ad audientiam*, 2. *n.* 2. *de rescrip.* Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. gl. 6. *sub n.* 6. cum aliis allegatis in causa *Roman. Vinearum de Maximis* 1577. *coram Rubeo*, & propterea in ea facienda super bonis Ecclesiæ requiritur solemnitas, & justa causa, *c.* 1. *de reb. Eccles. non alien. n.* 6. Covar. *resol.* 2. *c.* 17. *sub n.* 3. *& dicitur*, *in una Romana Invaliditatis Census coram Pamphilio impress. penes* Statil. Pacif. de Salu. *interd. decis.* 119. *n.* 1. *&* 2. Cavaler. *decis.* 510. *n.* 6.

Sanè, totum illud, quod supra dictum est de rei Ecclesiæ venditione adhibitis consuetis solemnitatibus, dicendum est etiam de retrovenditione, quæ est verè alienatio, & fieri non potest sine superioris authoritate; quandoquidem ex ipsa venditiooe transfertur, etiam dominium, & jus in re, Bald. *in l. Sancimus*, *C. de reb. Eccles. non alien.* nec attenditur, quod retrovenditio sit simplex resolutio primi contractus, & fingatur retrò res non esse vendita, & propterea pro retrovenditione noo debeat solvi laudemium, ut per Redoan. *de reb. Eccles. non alien. q.* 66. *n.* 9. Marius Antonin. *var. resol. li.* 1. *resol.* 99. *n.* 1. *&* 2. Ricc. *in prax. for. Eccles. decis.* 52. in qua, dum quærit, an in retrovenditione rei Ecclesiæ cum pacto de retrovendendo alienatæ, requiratur solemnitas, affirmativè concludit; quod quidem suaderi etiam videtur ex verbis generalibus prædictæ Extrav ex eo, quòd receptio solutionis dicitur alienatio, *l. qui hominem*, *§. qui Titium*, *ff. de solut.* id. Marius Antonin. *loc. cit. n.* 4.

In alienationibus verò prædictis nunquam admittitur supplicatio pro venditione rerum Ecclesiæ magis utilium, pro ære alieno dissolvendo, aut aliqua necessitate ipsius Ecclesiæ, nisi dicatur, quod aliundè illi subveniri non potest: & nihilominus in similibus supplicationibus semper additus sequens, vel simile decretum, nempe: *Et committatur Ordinario, & dignitatem &c. obtinendi &c. Et si eis legitime constiterit, æs alienum, ut prædicitur, contractum, aliàs;, quàm per alienationem prædictorum bonorum dissolvi non posse, ipsamque alienationem pro evidenti necessitate ejsdem Ecclesiæ, ac minori illius damno fieri: tunc & non aliàs, eisdem Oratoribus, aliqua bona stabilia, minus utilia, ad valorem tot ducatorum in proprietate duntaxat, & non ultra (dummodo debita per eos contracta, ad hanc summam ascendant, & bona vendenda hujusmodi jurisdictionem temporalem annexam non habeant, nec in Decimis consistant) plus offerentibus, & meliorem conditionem efficientibus vendendi licentiam concedant. Ita tamen, ut pretium inde habendum, in dissolutionem æris alieni, ut præfertur, contracti, omnino convertatur; ac venditio, & conversio hujusmodi unico, & eodem contextu fiant, aliàs irritum &c.*

Sicque conceditur hæc licentia vendendi ex causa necessitatis, quando ipsa necessitas aliundè reparari non possit nisi alienando rem Ecclesiæ, Clem. 1. *verb. necessitas*, & ibi glos. *de reb. Eccles. non alien.* quæ quidem necessitas, debet esse Ecclesiæ, non autem personæ, veluti, si ipsa Ecclesia pateretur ruinam, quam non posset aliundè, nisi ex venditione rerum, reparare, aut defectum ornamentorum, & vasorum Sacrorum, ut *in c. aurum*, 12. *q.* 2. Secùs autem, si adesset oecessitas personæ, puta, quia Rector, seu beneficiatus esset ære alieno gravatus; tunc enim, licèt possit satisfacere creditoribus de fructibus, ut *in c. pervenit*, *de fidejus.* oon tamen poterit alienare bona Ecclesiæ Abb. *in cap. reprehensibilis*, *de appell.*

Frequentius, in proposito, conceditur, ut ex pecunia, ex hujusmodi venditione redacta, anteqoam ad exequutionem litterarum deveniatur, fiat actuale depositum penes Montem pietatis, aut mercatorem, sive aliam personam, fide, & facultatibus idoneam, non amovenda, donec eadem fuerit conversa in tot bonorum stabilium emptionem; ex quibus, tot ducati quolibet anno percipiaotur. Hoc est etenim regulare decretum, quod, sicut supradiximus, per Dominos Officiales Datariæ Apostolicæ, nunquàm in similibus supplicatiooibus omittitur, quando in eis narratur, non fuisse reperta bona emenda ex pretio rei vendendæ; qnod tamen rarò, & cum difficultate concedi solet; ex quo Summus Pontifex semper ferè mandat prius reperiri bona prædicta, ad hoc, ut venditio, & pretii conversio fiat unico contextu. Hìc verò, cum ex peculiari gratia ipse Pontifex concedit, ut donec bona emenda fuerint reperta, fiat actuale depositum ex pecnnia rei venditæ, hoc etiam decreto providetur indemnitati Ecclesiæ eo modo, quo in priori casu, nempe quando bona, ut præfertur, emenda, sunt inventa, & debent proinde fieri venditio, & pretii conversio unico contextu; & hoc ne pecunia penes Prælatum remaneat ita otiosa; cùm sit fragilis, & de rebus, quæ servando servari non possunt, ut not. glos. & DD *in l.* 1. §. *fecit quæsitum*, *ff. ad* Trebell. *& est* text. *in* §. *constituetur*, *instit. de usufr.* Dec. *cons.* 209. *num.* 15.

Quandoque etiam io casibus similibus, ita addunt Domini Officiales prædicti, videlicet. *Et quod pecunia ex pretio venditionis hujusmodi redigenda, in emptionem tot locorum montium non vacabilium de Urbe interim convertantur, donec reperta fuerint alia bona stabilia, saltem æquivalentia, in quorum emptionem integr[illegible]ujusmodi realiter, & cum effectu omnino converti debe[illegible]*; pro[illegible] dicitur, quando petitur vendi domus, seu molen[illegible]um, [illegible]aut quid simile, quod Ecclesiæ est potius damnos[illegible]m utile, ratione expeosarum, vel ex alia causa.

Diversimodè etiam impetratur prædicta impositio census super rebus Ecclesiæ ad tex. *in c. nulli, de reb. Eccl. alien. ibi*, *neque specialis hypotheca titulo obligare*; per quem census impositus super rebus alienari prohibitis est nullus,

Dec.

Dec. *cons. 201. num. 10.* Rot. *in una Romana, census de Cuppis 17. Martii 1577. coram Seraphino, & in una Spoletan. terrarum 11. Novembris 1599. coram Mellino*, & prohibitus alienare, prohibetur imponere censum super re immobili, quia talis impositio dicitur alienatio, ut in pluribus decisionibus relatis in *una Romana census penes* Farin. *decis. 178. num. 2. p. 1. tom. 1. in una Romana invaliditatis census 24. Maii 1591. coram Pamphilio*: quare pro hujusmodi censuum constitutione ob aliquam causam, puta pro necessitate Ecclesiæ, aut aliàs, frequenter porriguntur in Dataria Apostolica supplices libelli pro licentia imponendi census
19 super bonis stabilibus Ecclesiæ, nec aliàs dantur, nisi cum decreto, quòd Orator singulis annis ratam dictorum censuum cum effectu extinguere, & exsolvere teneatur; ita quòd hujusmodi census intra tot annos, à Data concessionis licentiæ computandos, omnino redempti, resque, & bona omnia prædicta ab illis prorsus liberata sint, & esse censeantur, ipsoque Oratore in extinctione, & exsolutione alicujus ratæ hujusmodi deficiente, supradicta licentia, cum inde sequutis, nulla sit eo ipso.

Datur etiam similis licentia, non modò pro necessitate
20 Ecclesiæ simpliciter, verùm etiam pro melioramentis rei Ecclesiæ, quatenus ipsa cadant in ejusdem Ecclesiæ utilitatem, cùm consueta clausula scilicet, *Dummodo pecuniæ pro dictis censibus constituendis in solutionem eorundem melioramentorum unico contextu convertantur.*

Hoc itidem vidimus servari, ut si fortè, super fructibus
21 Ecclesiæ, Apostolica authoritate imponatur census pro reparatione domus, molendini, aut alterius rei ejusdem Ecclesiæ, conditione expressa, quòd illius Rector teneatur singulis annis ratam hujusmodi census extinguere, ut su-
23 pra, additur hoc decretum, videlicet, *quòd si Orator ipse ejusque successores ipsam ratam annuatim in extinctionem supradicti census non persolverint, dicta Ecclesia perpetuo sint privati, illaque vacare censeatur eo ipso.*

Pro sumptibus litis, & pro Capitulo, sive Cathedralis,
24 sive Collegiatæ Ecclesiæ datur aliquando licentia accipiendi pecuniam ad censum, cum hoc tamen, quòd pretium censuum deponatur penes aliquam ædem sacram, vel personam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illud convertendi in sumptibus litis; & præstita prius per Oratores, cautione idonea; arbitrio Ordinarii, de depositando quolibet anno, tot scuta ex fructibus mensæ Capitularis, in Monte Pietatis, seu &c. pro extinctione dicti census: ita quòd singulo biennio, pro summa scutorum tot, extingui debeat, alioquin suspensi sint à divinis eo ipso: & si talis licentia petatur ab administratoribus alicujus loci pii, aut Seminarii, vel similis, additur clausula, quòd ipsi Administratores, sive Deputati, si intra præstitutum sibi tempus novum censum non extinxerint, ab administratione, seu deputatione hujusmodi suspensi sint. Hanc quidem licentiam propter causam supradictam, non solet Dataria Apostolica denegare, maximè Capitulo; quia talis impositio pro litibus sustinendis videtur utilis Ecclesiæ ut per gloss. *& DD. in cap. præteritam, de elect.* Gonzal. *consil. 94. num. 34.* Bald. *consil. 22. num. 6. vol. 2.* Redoan. *de reb. Eccles. non alien. & ex pluribus, idem Illustrissimus, & Reverendissimus D. meus Aloysius Riccius in d. praxi fori Eccles. decis. 49. n. 3.*

Præterea, pro accipiendo pecuniam ad censum pro alio censu extinguendo, datur similis facultas, cum clausula: si in evidentem &c. & quòd acceptatio pecuniarum ad novum censum, ac extinctio anteriorum censuum, simul, & unico contextu fiant. Et facta per Oratores obligatione de extinguendo novos census infra tot annos, puta decennium, &c. à Data gratiæ, videlicet, quolibet anno, ratam partem totius sortis principalis, sub pœna nullitatis ipsius gratiæ, & cum decreto irritanti.

Et aliquando additur, quòd infrà tot tempus tota integra summa principalis posteriorum censuum extinguatur, vel alio modo, prout Domino Datario videbitur. Hæc autem licentia adhuc frequens est in Curia, nec denegatur, quando adest causa; quandoquidem similis alienatio dicitur utilis Ecclesiæ, quando hujusmodi census impositio fit pro alio extinguendo censu, pro quo ipsa Ecclesia majori interesse gravatur, Monald. *consil. 22. vol. 1. & in una Gadicen. censuum 23. Ianuarii 1595. coram Seraphino*, in qua fuit resolutum, censum constitutum à Capitulo Gadicen. pro extinguendis prioribus censibus, ad majorem rationem creatis, & sumptis a personis particularibus, quorum redditus per plures annos Capitulum recognoscendo bonam fidem, quòd pro ipsius Capituli necessitatibus dicti particulares se obligaverint, solvit, fuisse utilem, & validum, non obstante, quòd non constet de verificatione causæ, nempe, quòd fuerunt creati pro necessitatibus Capituli, quia cùm hoc falsi fuerint, & negotium fuerit confectum cum authoritate Ordinarii Gadicen. habentis ad hoc authoritatem à Sede Apostolica, utique præsumitur pro ipsius decreto, ut in *d. decis. quam affert* Garc. *de benef. p. 12. cap. 2. num. 137. id D. meus* Ricc. *d. decis. 49. n. 2.*

Tempore Clementis VIII. fel. record. fuit concessa licentia cuidam Episcopo, accipiendi M. scuta ad censum pro emenda domo Episcopali pro ipsius Episcopi habitatione, cum decreto, quòd census imponendi, infrà quinquennium proximum extingui, & bona mensæ Episcopalis ab illorum solutione liberari omninò deberent, & interim Episcopus Orator, ac successores in Ecclesia Præsules, seu Administratores pro tempore existentes, ratam partem censum hujusmodi annuatim exsolvere, & extinguere, seu illam penes aliquam ædem sacram, aut, &c. deponere, ad effectum extinctionis hujusmodi, tenerentur, alioquin ab administratione, & regimine dictæ Ecclesiæ suspensi essent eo ipso. Et hic propria manu ipsius Clementis in calce supplicationis fuerunt addita hæc verba. *Et dummodo ex redditibus dictæ Ecclesiæ hæc pecuniarum quantitas haberi non possit.*

Quando similis facultas conceditur Superiori Monasterii, puta pro solutione debitorum ejusdem Monasterii, tempore necessitatis contractorum, committitur Ordinario, quatenus constito de evidenti necessitate, & quòd
Oratores, alia commodiori, & minus dispendiosa ratio- 26
ne, æs alienum restituere nequeant: addito decreto, quòd pecuniæ, ad censum accipiendæ, in solutionem dicti æris alieni unico contextu convertantur; quòdque census hujusmodi infra decennium, vel aliud tempus D. Datario benevisum, extingui omninò debeant; ipsique Oratores sese ad id efficaciter obligare, ac interim, ad effectum hujusmodi extinctionis, quolibet anno tot scuta in locis montium non vacabilium de Urbe investire teneantur, donec ad dictam summam scutorum tot perventum sit, & tunc extinctio hujusmodi censuum fiat: ipsiusque Monasterii bona, ab illorum solutione liberentur; alioquin ipsi Oratores à divinis sint suspensi eo ipso. Et quòd dictus Ordinarius, cujus conscientia oneratur, curare debeat; quòd ipsa summa ducatorum tot singulis annis cum effectu fiat; subiiciendo ipsum Superiorem, & fratres, quoad hoc tantùm jurisdictioni dicti Ordinarii: & isto semper modo, utitur Papa in impositione hujusmodi census, quem mandat semper extingui, non in unica tantùm vice, sed illius ratam quolibet anno, prout illa praxis docet, de qua testatur Rot. *in una Rom. census 1. Iulii 1611. coram Cavalerio*, penes Farinac. *dec. 350. n. 4. to. 1. p. 1.*

Ut autem integra litterarum formola pro hujusmodi creatione census præ oculis quisque habeat, illius tenorem hic inserere visum fuit eu, quo sequitur, modo videlicet.

A tergo. *Venerabili fratri Archiepiscopo Neapolitan. sive ejus Vicario, &c.* Intus verò.

27 *URbanus PP. VIII. Venerabilis frater, seu &c. salutem, &c. Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filii Hebdomadarii Ecclesiæ Neapol. Quòd ipsi providè considerantes, quandam domum in Civitate Neapolitan. juxtà suos notissimos fines sitam, & de eorum bonis existentem, satis vetustam, vel ruinam minantem, ac ob illius vetustatem, & ruinas hujusmodi, non ultra nonaginta sex ducatis monetæ Neapolitanæ annuatim locari solere; illam verò minori impensa quadringentorum ducatorum similium restaurari non posse, postquàm verò restaurata fuerit, centum quinquaginta ducatis paribus locandam fore. His igitur, ac aliis rationibus, & causis adducti, domum præfatam restaurare, & cum pro illius restauratione pecunias non habeant, præfatos quadringentos ducatos ad censum annuum, ut infra* acci-

accipere decreverunt &c. Ideòque nobis &c. ut eis &c. dignaremur. Nos igitur, domus hujusmodi situationes &c. pro expressis habentes &c. ipsosque exponentes &c. Censentes, fraternitati tuæ &c. seu discretioni &c. mandamus, quatenus eisdem exponentibus, ut unum, seu plures census annuos ad summam dictorum quadringentorum, monetæ tantùm, pro sorte principali, ascendentes, & infra quinquennium proximum redimendos, super quibuscunque eorum mensæ, seu massæ communis bonis, vel eorum parte, & aliàs majori, qua poterunt, conditione, servata forma Constitutionis fel. record. Pii V. prædecessoris nostri super creatione similium censuum editæ. Et dummodo, aliundè; cùm minori dispendio restaurationi dictæ domus provideri non possit, creare, constituere, & imponere, illumque, seu illos, sic creatum, seu creatos, constitutos, & impositos, uni, seu pluribus personis, illum seu illos emere volentibus, ad minorem rationem, qua fieri poterit (salva dicta redimendi infra quinquennium facultate) vendere, cedere, alienare, & transferre, ac aliàs juxta Constitutionem præfatam, nec non bona, seu illarum partem hujusmodi etiam in ampliori forma Cameræ Apostolicæ quacunque alia juris valida forma, pro censu, seu censibus hujusmodi obligare, & hypothecare, & quæcunq; instrumenta desuper necessaria, & opportuna celebrare; dictasque pecunias, in reparationem, & restaurationem dictæ domus convertere liberè, & licitè valeant, & authoritate nostra concedas; eisque desuper ita indulgeas. Nec non emptorem, seu emptores census, vel censuum hujusmodi ad probandum, seu verificandum, causas quare hujusmodi census impositi fuerint, nunquam teneri, nec fructus annuatim, vel aliàs constituendis temporibus præstandos, in sortem computari. Sicque per quoscunque Iudices &c. Irritum &c. attentari. Non obstantibus (quatenus opus sit) Pauli II. & Pauli III. Roman. Pont. prædecessorum nostrorum, de reb. Eccl. non alien. ac aliis Constitutionibus &c. dictæque Ecclesiæ juramento &c. Volumus autem, & Apostolica authoritate decernimus, quòd pecuniæ ex venditione hujusmodi censuum perventuræ, penes aliquam ædem sacram, aut personam fide, & facultatibus idoneam, deponantur, ad effectũ illas in restaurationem hujusmodi quamprimùm fideliter convertendi. Quodq; census hujusmodi infra quinquennium proximum extingui, & bona mensæ, seu massæ hujusmodi sub pena suspensionis, per eorum quemlibet ipso facto incurrendæ ab illorum solutione liberari omninò debeant. Dat. Rom. apud S. M. Major. sub Annulo Piscatoris, Die 11. Augusti 1627. Pont. nostri Anno 5.

M. A. Maraldus.

Ex his igitur patet, quòd ista census impositio sit verè alienatio, ut supra jam diximus, requiritur in illius impositione beneplacitum Apostolicum, aliàs hujusmodi impositio est nulla. Et cùm alias Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ S. Celsi de Urbe vendidisset quendam censum, & obligaret bona Ecclesiæ sine debita solemnitate requisita in alienatione rerum Ecclesiæ; ac dictum Capitulum per 20. annos non daret de nullitate dictæ alienationis, sed taceret, & terminos decursos solveret, lapso dicto tempore, opposuit de nullitate dicti census, ob defectum dictæ solemnitatis, & petebat prætensos redditus solutos compensari debere cum sorte principali; & quatenus sortem prædictam excederent, restitui: Unde Rota declaravit censum prædictum esse nullum ob dictum defectum, redditus verò solutos antequam daretur de dicta nullitate, non esse compensandos, nec restituendos; nam licèt alienatio, esset ipso jure nulla à principio, intelligitur tamen, Ecclesia, seu Capitulo volente; quare, cùm in prædicto tempore noluerit dare, de dicta nullitate census, sed habere pro valido contractum, & sustinere onus solutionis redditum; habebat tunc implicitum statum validitatis, ac dominus illius justè dictos redditus, & fructus percepit, ac suos fecit. Ita ut, licèt de nullitate posteà dictum fuerit; & contractus declaratus invalidus, talis declaratio ad hunc effectum retrotrahi non possit, fuit resolutum in una *Romana S. Celsi coram Penia*, & posteà *coram Mellino 23. Iunii* 1600. quam decisionem refert Gonzal. *ad reg. 8. glos. 56. num. 97. cum duobus seqq.*

Cum verò ex ista praxi satis liqueat, hujusmodi census
super rebus Ecclesiæ, non nisi ad certum præfinitum tem-
pus imponi posse, & ut plurimùm contingat, ut infra di-
ctum tempus, ex aliqua rationabili causa, ille extingui non
possit, propterea, sicut in cæteris casibus, consueverunt
peti ejusdem temporis prorogationes, quæ nunquam dene-
gantur, ipsa rationabili, & legitima existente causa, il-
28 læque petantur durante primo termino; cùm aliàs incur-
rentur censuræ in dicta licentia contentæ, quo casu non
29 valeret prorogatio Dec. *in cap. de causis num.* 10. *de eff. de-
leg.* illa tamen, etiam in ultimo prioris temporis, momen-
to fieri potest; illiusque effectus est, ut tempus proroga-
tum idem cum primo censeatur, ac omnes qualitates pri-
30 mi termini assumat, ut habetur, *in l. 2. §. sed si judex, ff.
de iud.* Quare, ut istam prorogationem in proposito casu
ad suam praxim deducamus, cum Oratores in prædictis li-
teris nominati, infra sibi præstitutum quinquennii tempus,
censum integraliter extinguere non potuissent, paulò ante
illius lapsum, novas eidem Pontifici preces porrexerunt,
ac narrata causa impositionis in prædictis literis expressa,
subjunxerunt, census præfatos ob temporum calamitates,
quæ justam inducunt causam ad derogandum, extinguere
non posse, dictique quinquennii fines instare; propterea
illud petendo ad aliud Summo Pontifici benevisum tempus
31 extendi, ac prorogari. Quare idem Pontifex, eidem Or-
dinario, sivè &c. mandavit, ut dictum quinquennium ad
aliud quadriennium, à fine dicti quinquennii computandum, arbitrio suo extenderet, & prorogaret, cum adjectione earundem censurarum in priori gratia expressarum: & regulariter hujusmodi prorogationes semper conceduntur cum eisdem qualitatibus, & conditionibus, ut in primo actu, ad tex. *in l. sed & si manente, ff. de precar. cum plur.* per Gabriel. *de dilat. conclus. 2. num.* 4. & latè dicam in mea *pract. benef.*

Cæterùm autem, licèt ex præmissa formula appareat, Oratoribus fuisse supradictam licentiam concessam, ut possent eorum bona, seu illarum partem, pro hujusmodi census impositione obligare, non tamen de vera prædicta licentia requiritur, quando Ecclesia omnia sua bona genericè non autem in specie obligat, arg. text. à contrario sensu, *c. nulli, de reb. Eccl. non alien.* & ibi not. Abb. *n. 3. in verbo specialis hypotheca*, quòd prælatus non potest specialiter obligare rem unam Ecclesiæ, in genere verò potest, etiam sine licentia Episcopi, Redoan. *q. 52. c. 39. n. 1. qui n. 2. ait*, quòd in hoc Prælatus contrahendo, potest generaliter pro observantia contractus obligare bona Ecclesiæ, etiam sine licentia Episcopi.

CAPUT X.

Praxis permutationis *in evidentem*, &c.

SUMMARIUM.

1 *Alienationis appellatione venit permutatio.*
2 *Alienare prohibitus non potest permutare.*
3 *Venditione permissa, etiam permutatio permittitur.*
4 *Permutatio inter Rectores duarum Ecclesiarum, an requirat beneplacitum Apostolicum, & videtur negativa responsio, n. 5. 6. 7.*
8 *Contraria tamen verior est, & quænam sit ratio.*
9 *Permutationes rerum Ecclesiæ cum laicis quando per Ordinarium admittantur.*
10 *Et quid servetur, quando admittuntur à Papa.*
11 *Ecclesiæ compermutanti non sufficit dari æquivalens rei compermutatæ.*
12 *Alienare an possit Episcopus aliquid de bonis suæ mensæ in Canonicos, absque solemnitate.*

PErmutandi etiam licentia, seu permutationis jam factæ, sub Sedis Apost. beneplacito confirmatio, in ipsa Romana Curia frequens est: cùm alienationis appel-
latione permutationem venire, nulli dubium sit, satis enim 1
id patet in *cap. nulli, de reb. Eccles. non alien.* unde quæsivit Bald. *in Auth. res, quæ, Cod. comm. de leg. vers. quæro*, An ille, qui non potest alienare, possit permutare; & negativam partem ibi tenet, nempe, quòd prohibitus alienare,

nare, non potest permutare, Jas. in l. 1. ff. de rer. perm. num.
5. cum plurib. seq. ubi ait, quòd appellatione venditionis,
3 venit etiam permutatio, & venditione permissa, intel-
ligitur etiam permutatio, text. in l. statuliberi ff. de
statu lib. si enim id d. Extravagant. Ambitiosa prohi-
bitur omnis contractus, per quem dominium transfer-
tur, clarum est, quòd per hujusmodi permutationem, in-
ter veniente traditione, transfertur dominium, text. in l.
1. ff. de rer. permut.
4 Hæc autem prohibitio permutandi an militet, quando
permutatio fit inter duos Rectores duarum Ecclesiarum,
de bonis earundem, text. in cap. hoc jus porrectum. 10. q. 1.
& in cap. 1. de reb. Eccl. non alien. & videtur negativa res-
ponsio: ex eo, quòd jura prospiciunt tantùm, ne per con-
5 tractus bona ad usum pauperum destinata, alienari contin-
gat: unde, permutationes bonorum unius Ecclesiæ cum
bonis alterius non sunt prohibitæ; quia nihil refert, an
sint bona unius, vel alterius Ecclesiæ; cùm, quicquid ha-
beat quævis Ecclesia, pauperum sit, cap. quod autem, 24.
quæst. 7.
6 Alia insuper ratio assignari potest, nempe quòd spiritua-
le cum spirituali licitè potest permutari; gloss. in cap. ad
quæstionem, in verbi, queat. de rer. permut. dummodò id
fiat decreto Episcopi, vel ejus Vicarii, ad id ab eo faculta-
tem habentis, d. cap. hoc jus porrectum. §. sed permutare,
10. q. 2.
Nam, sicut potest Episcopus admittere etiam permuta-
tiones ipsorum beneficiorum, quæ non sint Sedi Apostoli-
cæ reservata, Mandos. reg. 1. q. 13. n. 4. Lotter. de re benef. l. 2.
q. 14. n. 94. servata forma Constitutionis Pii V. §. ad hæc, sub
Datum Romæ apud S. Petrum 1508. Kal. Aprilis anno tertio,
7 ita eo, magis potest admittere permutationes bonorum ip-
sorum beneficiorum, d. c. 1. de reb. Eccles. non alien.
8 His tamen non obstantibus, contrarium nos docet Ro-
manæ Curiæ praxis, nempe hujusmodi permutationes bo-
norum, etiam inter duos beneficiatos, seu Ecclesiarum
Rectores, nullo modo fieri posse sine beneplacito Apostoli-
co, & nisi servatis solemnitatibus contentis in c. sine exce-
ptione, 12. q. 2. & ibi Rebuff. per illum tex. & per text. in c.
1. in §. sed & permutare 10. q. 7. Redoan. de reb. Eccles. non
alien. q. 12. n. 28. tit. de immob. rer. Eccles. alienat. & ita
inter quædam notabilia Matthæi Contarelli reperitur: qui
cùm esset Datarius Gregorii XIII. ita adnoravit, ipsum
Gregorium dixisse, scilicet. Hoc manè S. D. N. mihi res-
pondit, non esse superfluam licentiam permutandi bona Eccle-
siæ inter duos Rectores Ecclesiarum Balneoregien. diœcesis, &
Quar. in Summa bull. verbo, alienatio, num. 15. ait, ita vi-
disse practicari, & expediri Brevia Apostolica, etiam inter
Ecclesias compermutantes, si in evidentem utilitatem
utriusque partis permutationes hujusmodi cesserint; quam-
vis ante Extravag. Ambitiosa, sufficeret consensus Episco-
pi in Ecclesiis sibi subjectis, cap. 1. & cap. ut super, §. fin. de
reb. Eccles. non alienan.
9 At verò permutationes cum laicis, ab ipso Ordinario ad-
mitti non possunt, nisi illæ tantùm, quæ juxta terminos
cap. terrulas, 12. q. 2. illi permittuntur: Ad quod similiter
duo debent concurrere, nempe causa, & solemnitas, ut
in d. c. sine exceptione: propterea soli Pontifici sunt regulari-
ter reservatæ, illasque faciendi licentiam, ipse tantùmmo-
do, & cum duplici limitatione concedit, nempe si permu-
tentur ad invicem duo petia terræ, additur, quòd petium
10 terræ, quod laicus habet, ab omni, & quocumque onere,
fideicommisso, devolutione, caducitate, & hypotheca li-
berum existat, nec sit deterioris conditionis, quàm res
Ecclesiæ: Ac insuper, dummodò non magis distet à prædi-
cta Ecclesiæ, quàm illius res, quæ datur ipsi laico ab eo-
dem Rectore.
Nam circà hujusmodi permutationes non sufficit, quòd
valor probetur in proprietate, ac annuo redditu, & pro-
ventu; sed oportet, quòd res sit æquè vicina, æquè com-
moda, æquè cauta, &c. id Redoan. q. 20. n. 169. & ita do-
cet communis praxis, & hoc cum ipsa evidenti utilitate cir-
cà valorem rei, quæ causa permutationis datur Ecclesiæ,
cui neque sufficit dare rem æquivalentem, adhoc, ut dica- 11
tur facta cum utilitate; quia Ecclesiæ non est dandum æqui-
valens pro re Ecclesiæ, sed res, quæ sit majoris pretii; cùm
enim datur res æquivalentis pretii, tunc dicitur constare
de damno, & præjudicio facto Ecclesiæ, Dec. cons. 142.
n. 3. vers. hoc etiam patet, relatum per Redoan. q. 20. tit. de
caus. util. n. 172. & 173.
Nunquid autem possit saltem Episcopus, absque benepla-
cito Apostolico, aliquid de bonis suæ Mensæ Episcopalis 12
donare, & alienare Canonicis, sive aliis personis suæ Ec-
clesiæ? Et pro parte affirmativa tenendum est; etiam non
obstante juramento per ipsum Episcopum præstito, de non
alienandis rebus Mensæ suæ Episcopalis, inconsulto Roma-
no Pontifice, gloss. in Clem. 1. verbo, Ecclesiam, de reb.
Eccles. non alien. ubi expressè dicit, quòd Episcopus, suo
Capitulo, de eo, quòd spectat ad mensam suam, potest
alienare; maximè quando Capitulum eget tali re; & sub-
dit, id posse fieri, non obstante tali juramento; cùm hæc non
sit propriè, & verè alienatio rei, quæ in dominio suæ Ec-
clesiæ remanet, l. unicum ex familia, ff. de leg. 2. quia sicut
Episcopus de propria mensa donare potest loco religioso; c.
consultationibus, & c. pastoralis de donat. ita multò fortiùs
suo capitulo, cui magis est alligatus, donare potest, cap.
requisisti, §. fin. de testa. ex eo, quod id non videtur tende-
re in alienationem, arg. leg. voluntatis, C. de fideicom. &
l. pater. §. quindecim, ff. de leg. 3. Oldrad. cons. 182. num. 1.
vers. & sicut potest, n. 1. Rot. decis. 756. n. 3. & 4. p. 1. divers.
per hæc verba, Ad primum, responsum fuit, quòd immò appli-
catio facta Canonicis fuit valida, quia Episcopus de bonis
suæ mensæ Episcopalis potest donare, & alienare Capitulo sine
solemnitatibus, non obstante juramento de non alienando si-
ne Superioris licentia; juxtà capit. at super, de reb. Eccles.
non alien. quamvis dicat gloss. in d. Clem. 2. per jura, ibi
allegata, quòd in hoc casu tutius esset, ut hoc fieret autho-
ritate Superioris, arg. l. non videtur, qui jussu ff. de regul.
jur. c. quisquis, de reg. jur. in 6. Idem tenet Hostien. in cap.
novit. de his, quæ fiunt à Prælato, Jo. Andr. in reg. qui tacet,
de reg. jur. in 6. qui dicunt, quòd quando Episcopus de bonis
stabilibus suæ mensæ Episcopalis dat Capitulo suorum Cano-
nicorum indigenti, non dicitur alienare, quia retinetur in
Ecclesia, licèt monetæ sint reparatæ quoad usum, & admi-
nistrationem, quos refert, & sequitur Card. cons. 131. Fer-
ret. cons. 38. n. 18.
His tamen non obstantibus: contrariam sententiam,
tanquam veriorem, juxta Romanæ Curiæ observantiam
receptam, omninò amplector: nec enim ibi casum semel
evenisse scimus, quo Dataria Apostolica supplicationes de-
super porrectas, tanquam necessarias recipit; & signanter
memini, ita Episcopo Forosempronien. respondisse bo. me.
mor. Cardinalem Arrigonium, tunc fel. rec. Pauli V. Pro-
datarium, qui dicebat, hanc esse verè alienationem, quòd-
que Episcopus non poterat in facto proprio authoritatem
suam interponere, ad text. in leg. pupillus, de auth. tut. cap.
fin. de inst. præsertim verò ipsa Dataria innititur d. gloss. in
Clem. 2. quæ voluit, quòd in hoc casu tutius est adhibere
prædictam authoritatem Superioris; ac insuper hæc obser-
vantia non parum declarat, ita esse mentem Summi Ponti-
ficis, Cassad. dec. 3. de rescript. in fin. cujus organum mentis,
& vocis est illius Datarius, Gonzalez. ad regul. 8. glos. 63.
num. 7.
Et cùm aliàs Capitulum, & Canonici hujus Metropoli-
tanæ Ecclesiæ haberent situm Sacristiæ Ecclesiæ S. Restitu-
tæ nimis angustum, pro illius ampliatione petiit à bo. mem.
Cardinali Boncompagno Archiepiscopo, pro ampliatione
ejusdem Sacristiæ, sibi concedi quoddam cubiculum Pala-
tio Archiepiscopali inutile; & quia de validitate hujusmodi
concessionis sine beneplacito Apostolico plurimùm dubita-
bat, fuit sibi ab Urbe rescriptum, ex mente Datariæ Apo-
stolicæ, omninò requiri supradictum beneplacitum, super
quo fuerunt litteræ in forma Brevis expeditæ tenoris sequen-
tis, videlicet.

A tergo *Dilecto filio nostro, & Sedis Apostolicæ in Regno Neapolis commoranti, Nuncio.*

Intus verò URBANUS PAPA VIII.

*Dilecte fili Salutem &c. Nuper pro parte dilectorum filiorum Capituli, et Canonicorum Metrolitanæ Ec-
clesiæ Neapolitanæ nobis expositum fuit quòd Sacristiæ situs Capitularis Ecclesiæ, seu Capellæ S. Resti-*

tutæ intus dictam Ecclesiam Metropolitanam, existentis, in qua ipsi se ad divina celebrunda præparant, adeò angustus existit, ut reponendis in ea indumentis, & aliis ornamentis sacerdotalibus locus non sit; nequeantque ipsi exponentes seorsim se præparare, & ea, qua par est, mentis attentione, orare, à sacerdotum, & eorum ministrorum uno, eodemque tempore, ad celebrandum eo confluentium multitudine impediti; propter quod sacerdotum celebrari volentium; & ad id se in eadem Sacristia, vix duorum capaci, præparantur, alter alteri sæpè sæpius impedimento existit, divinoque cultui, ut convenit, vacare nequit. Cùm autem &c. subjungebat, Dilectus filius noster Franciscus tituli SS. Quattuor Coronatorum Cardinalis Boncompagnus nuncupatus, Ecclesiæ Metropolitanæ hujusmodi ex concessione, & dispensatione Apostolica, Præsul, pro ampliatione ejusdem Sacristiæ, quoddam illi contiguum cubiculum, valoris summa Centum ducatorum monetæ Regni Neapol. juxta æstimationem à peritis desuper adhibitis, factam, non excedentis, Archiepiscopali Palatio Neapolitan. inutile, nulliusque commoditatis, proptereàque inhabitabile: & dudum inhabitatum, eisdem Capitulo, & Canonicis, ut divino cultui decore vacari possit, concedere liberè contentus sit. Nobis propterea idem Capitulum, & Canonici humiliter supplicari fecerunt, ut in præmissis opportunè, &c. dignaremur. Nos igitur eosdem exponentes specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & eorum singulares personas à quibusvis, &c. censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Tibi per præsentes committimus, & mandamus, ut si narrata veritate niti repereris, ac si, & postquàm idem Franciscus Cardinalis Cubiculum hujusmodi eisdem Capitulo, & Canonicis ad effectum præmissum concesserit, concessionem hujusmodi authoritate nostra Apostolica, confirmes, & approbes, illique, &c. adjicias, ac omnes, & singulos, tanquam facti defectus &c. suppleas, Non obstantibus fel. rec. Pauli II. & aliorum Rom. Pont. prædecessorum nostrorum de reb. Eccles. non alien. aliisque Constitutionibus, ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque Dat. Romæ apud. S. M.M. Sub Annulo Piscatoris Die 18. Iulii 1641. Pontificatus nostri Anno Decimo octavo.

M. A. Maraldus

Aliæ permultæ alienationes passim in ipsa Curia cum debitis requisitis admittuntur, quas hic recensere superfluum duximus; cùm ex supra dicta formula generali satis illarum omnium praxis deprehendatur.

Quo verò ad vasa sacra, puta, calices, nec non vestes, cruces, candelabra, paramenta, & ornamenta, vendi possunt alteri Ecclesiæ, vel personæ Ecclesiasticæ, causa tamen interveniente, gloss. *in c. ea enim 3. hoc jus*, 10. q. 2. in verbo, conflata, & tunc venduntur in eadem forma, & figura ad usum divinorum, Redo. q. 21. *n.* 12. & 14: eòque magis potest una Ecclesia alteri illa commodare, licèt quandoque ex hujusmodi commodatione majus damnum proveniat ob illorum deteriorationem, ac etiam, ut plurimùm, amissionem: Unde fit, quòd ad succurrendum indemnitati Ecclesiarum ob hujusmodi causam, petatur à Summo Pontifice inhibitio sequenti modo, videlicet.

INNOCENTIVS PAPA X.

AD perpetuam rei memoriam. Cõservationi, & manutentioni ornamentorum & paramentorum Ecclesiæ S. Restitutæ Neap. dependentis à Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ Neapol. benignè consulere, ac dilectos filios Capitulum, & Canonicos dictæ Metropolitanæ Ecclesiæ specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & eorum singulares personas à quibusvis &c. absolventes &c. supplicationibus dictorum Capituli, et Canonicorum nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati. Ne de cætero quisquam, quavis authoritate fungens, Cruces, vasa, calices, candelabra, indumenta, ac quæcunque paramenta, et ornamenta, utensilia, res, et bona, tam pretiosa, quàm non pretiosa, ac quamlibet supellectilem, tam hactenus Ecclesiæ prædictæ, seu illius Sacristiæ donata, et assignata, quàm in posterùm donanda, & assignanda, ac illarum usibus destinata, et deputata, ac destinanda et deputanda, per se, vel alium, seu alios, aliis Ecclesiis, Monasteriis, Collegiis, et locis piis, aut personis cujuscunque status, gradus, & conditionis, ac quomodocunque, et qualitercunque qualificatis, et privilegiatis, quovis prætextu, causa, ratione, ingenio, occasione, aut quæsito colore, commodare, & ex Ecclesia, seu Sacristia prædictis extrahere, seu asportare, aut, ut commodentur, extrahantur, seu asportentur, permittere, aut consentire, sive ad id consilium, seu auxilium præstare quoquo modo audeat, seu præsumat, sub excommunicationis latæ sententiæ, à qua non nisi à nobis, & pro tempore existente Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constitutus, absolutionis beneficium valeat obtinere, ac restitutionis faciendæ de suo proprio, in eventum amissionis alicujus rei commodatæ, pœnis, ipso facto, absque alia declaratione incurrenda, Apostolica authoritate, tenore præsentium interdicimus, et prohibemus. Non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis; ac quatenus opus sit, dictæ Ecclesiæ, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, quòd præsentis prohibitionis copia, in valvis dictæ Sacristiæ, vel aliquo perspicuo loco, quo ab omnibus cerni possit, continuò affixa remaneat. Dat. Romæ apud S. Petrum, sub Annulo Piscatoris. Die VIII. Maii, M. DC. XLVI. Pontificatus Nostri anno secundo.

M. A Maraldus.

Seclusa verò prædicta inhibitione, nihil est, quin possit una Ecclesia, alteri prædicta omnia commodare; quòd si vasa Sacra eidem vendantur, venditio fiet sub eadem forma, & figura; ut aliàs diximus, quia tunc non exeunt de Ecclesia, quæ in Ecclesia remanent: si verò vendantur laicis, postquàm illa fuerint confracta, & conflacta, *c. aurum*, 12. *q.* 2. & *ibi Archid.* id. Redoan. *loc. cit. n.* 22. *cum duob. seqq.*

Transactio quoque super rebus Ecclesiæ prohibita est, sine solemnitatibus, cùm illa sit species alienationis, unde prohibitus alienare, est etiam prohibitus transigere, Bart. *in l. nulli. C. de transact.* Roman. *cons.* 166. Abb. *cons.* 163. cum aliis allegatis per Red. *de reb. Eccles. non alien. q.* 2. *n.* 1. id. Abb. *in c. contingit, eod. tit.* Roland. *cons.* 15. *vol.* 1. cum aliis adductis per Racc. *in prax. for. eccl. verbo, Alienatio*, *dec.* 46. *n.* 2. ac proinde in hujusmodi transactionibus requiritur beneplacitum Apostolicum, sicut in omnibus alienationibus rerum Ecclesiæ, quia prædicta bona, super quibus fit ipsa transactio, subsunt dispositioni, *Extrav. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.*

Quod quidem intelligitur, etiam si res sit penes adversarium, & in transactione agatur, quòd res penes illum remaneat, quia nec in tali casu esset valida dicta transactio, sine prædicto beneplacito Apostolico, Bart. & Jason. *in d. l. nulli, nu.* 2. *de transact.* Federic. de Sen. *cons.* 94. Aym. *cons.* 323. *n.* 1. Caputaq. *decis.* 106. *p.* 1. & *decis.* 318. *p.* 3. cum aliis adductis in una *Romana Casalis penes* Coccin. *decis.* 301. *n.* 1. & *decis.* 362. *n.* 3. ac propterea in dicta transactione oportet, quòd interveniat utilitas Ecclesiæ, quæ debet esse evidens, aliàs erit nulla: Cavalc. *dec.* 46. *n.* 41. *p.* 1. Rota *dec.* 178. *n.* 10. *p.* 2. *div. Marius Antonius var. res. lib.* 1. *res.*

38. *n.* 12. id. Bart. *in d. l. nulli C. de transact.* dicens quòd Episcopus potest transigere, si res apud ipsum remaneat per transactionem, licèt pro ea det, vel faciat aliquid, non autem si rem alteri dat, Redoan. *loc. cit. n.* 3. & ita omnes concludunt, nempe ita demùm esse requirendum supradictum beneplacitum Apostolicum, quando videlicet bona Ecclesiæ alteri dantur, secùs verò si Ecclesia retineat, & adversatio aliquid det, Feder. de Sen. *d. cons.* 94. & Aym. *d. cons.* 324. Roland. *d. cons.* 15. *n.* 43. Molin. *de primogen. Hispan. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 22. cum aliis relatis per Addit. ad Buratt. *decis.* 190. *littera B.*

Et idem est, si res Ecclesiastica, super qua fit transactio, reperiatur penes tertium, quando agitur, ut penes illum remaneat, quamvis Ecclesiæ aliquid solvatur pro dimissione, quia adhuc requiritur beneplacitum prædictum, Add. ad Ludovis. *dec.* 418. *nu.* 17. Grat. *discept. for. c.* 476. *nu.* 16. & 486. *nu.* 11. id. Add. ad Burat. *d. decis.* 690. *d. littera B.*

Advertendum est tamen hoc non procedere in rebus nondum Ecclesiæ incorporatis, quia super illis fieri potest transactio, absque aliqua solemnitate; bona autem Ecclesiæ non incorporata sunt illa, quæ sunt relicta ipsi Ecclesiæ, nam Rector, vel Prælatus Ecclesiæ potest legatum rei immobilis, etiam non parvæ, repudiare, sine alia solemnitate; aliud enim est alienare, aliud verò non acquirere, ut est tex. *in leg. si sponsus*, §. *si maritus*, *ff. de donat. int. vir. & uxor.* Franc. *in c.* 1. *n.* 11. *limit. sua n.* 26. *de reb. eccles. non alien.* sicut dicitur de pupillo, *leg.* 1. 2. & 3. *de præd. minor.* & est omnium DD. conclusio, quod Prælatus, seu Beneficiatus, potest in quærendis præjudicare Ecclesiæ. Unde cùm hæreditas delata, nondum tamen incorporata, dicatur jus quærendum, potest illa per Prælatum, absque assensu Apostolico repudiare, quia repudiatio non est alienatio, *l. alienationis*, *ff. de verb. signif.* Ricc. *in d. prax. for. eccles. decis.* 96. *n.* 2. & 3. dicens, fuisse in Rota decisum, potuisse Prælatum, absque ullo censurarum incursu, hæreditatem suæ Ecclesiæ delatam, repudiare, cum aliis decisionibus ibi ad id per eum allatis, per quas concludit, hodie evidenter apparere, hanc opinionem in praxi esse servandam, juxta quas ipse de hac re interrogatus, ita respondit.

Adest quoque notabilis decisio Put. 507. *lib.* 2. in qua fuit dictum, quòd Prælatus solus potest hæreditatem, & legatum repudiare, & in acquirendis præjudicare Ecclesiæ sine aliqua solemnitate; Nec obstare visum fuit, quòd hospitale, cedendo jura sibi competentia, videretur hæreditatem adire, & ideò non agebatur de acquirendo, sed jam quæsito, & sic Prælatus non poterat præjudicare; quia fuit responsum, quòd aditio, quæ fit non ad finem habendi, sed alteri renunciandi, non est in consideratione, ex Soccin. *cons.* 53. *nu.* 17. *vol.* 4. & propterea fuit conclusum, quòd sic acceptando & in favorem alterius renunciando, Prælatus potest Ecclesiæ præjudicare.

Ratio enim non longè abest, nempe, quia jus nondum quæsitum non dicitur esse in bonis nostris, *l. scribit. in princip. ff. de aur. & arg. leg. l. profectitia*, §. *si pater ff. de jur. dot.* Castr. *cons.* 178. *vol.* 1. Dec. *cons.* 24. *vers. ad hoc respondetur*, Socc. sen. *cons.* 53. *vers. quo fundamento*, ubi consuluit, *legem si unquam*, *C. de revoc. don.* non habere locum in donatione nondum acceptata, & ex ea nullum potest dici jus donatario quæsitum: nam cùm jus quærendum non sit in bonis nostris, nullum damnum ex non illius acquisitione potest considerari, quod etiam probat tex. *in l. substitutio*, *ff. de acqu. rer. domin.* cum innumeris adductis per Hoied. *de incompat. benef. p.* 1. *c.* 23. *n.* 30. 31. & 32. prout dicendum est etiam de jure merè conditionali, quod nihil ponit de præsenti, sed solam, & nudam spem de futuro continet, *ut in* §. *ex conditionali*, *instit. de verb. obligat.* Sarnen. *in reg. de non toll. jur. quæs. q.* 4. *n.* 13.

Et hoc modo nullam pænam contra alienantes inflictam, incurret beneficiatus, prout neque incurret, si remittat caducitatem emphyteutæ, si verbi gratia, non solvit canonem per biennium, etiam quòd videatur, hujusmodi remissionem esse speciem alienationis; cùm nihilominus verius sit, jus caducitatis sapere magis jus quærendi, quàm quæsiti, ut ex pluribus probat Ricc. *in prax. for. eccles. decis.* 135. *n.* 5. namque ista caducitas dependet à voluntate beneficiati, ut *in d. dec. n.* 6. & ita vidimus pluries in praxi servari.

Hoc tamen, circà antedictam conclusionem, minimè duximus omittendum, quòd ea in tantum procedere certum est, nempe quando repudiatio fit in eodem actu, in quo fit acquisitio, sive aditio, quæ secundùm ordinem intellectus præcedere debet, & ille actus acquisitionis non præcedit simpliciter, sed tendit ad ipsam repudiationem, sive renunciationem, ita ut acquisitio illa sit momentanea, quæ non habetur constitutione, ex Soccini *cons.* 53. *n.* 27. & aliis adductis per Add. ad Buratt. *decis.* 773.

Aliter namque dicendum est, si essent duo actus separati, licèt incontinenti unus post alium, veluti, si Monasterium prius adivisset hæreditatem, & deinde in eodem instrumento cessisset, & renunciasset, tunc enim talis repudiatio, seu resignatio non valeret, prout fuit in Rota decisum per Vestan. *decis.* 66. & Peregr. *decis.* 71. cum aliis pariter adductis per d. Add. *loc. cit.* concludens ibi, quòd quando præcessit aditio, requiruntur solemnitates, quodque hoc procedit, sive tacitè, sive expressè præcesserit aliqua acceptatio, prout in una Medilonen. *legati* 22. *Iunii* 1594. *coram Gypsio*.

Et sicut Prælatus, seu beneficiatus non potest transigere super rebus suæ Ecclesiæ, sine beneplacito Apostolico, sic etiam neque compromittere, Alex. *cons.* 33. *n.* 2. *lib.* 2. Paris. *cons.* 134. *n.* 11. *lib.* 4.

CAPUT XI.

Praxis Decreti, pro executione litterarum in forma, *si in evidentem*, &c.

SUMMARIUM

1 *Alienatio est nulla, sine interpositione decreti.*
2 *Quod interponitur, causæ cognitione præcedente.*
3 *Decreti Commissariorum* super alienatione in evidentem, *formula.*
4 *Alienandi facultas quonam modo Regularibus concedatur.*
5 *Et sub qua forma pro eis circà hoc restribatur.*
6 *Regulares cujus Ordinis sint, si ignoretur in Curia, quid servetur in rescriptis.*
7 *Et quid si Diœcesis Oratorum in Urbe ignoretur.*
8 *Civitas compredenditur in Diœcesi, & quare.*
9 *Diœcesanorum appellatione qui veniant.*
10 *Diœcesis dicitur territorium Episcopi.*
11 *Diœcesis appellatione quando non veniat Civitas. Et è contra, n.* 12.
13 *Alienatio rerum Ecclesiæ, si post decretum Delegatorum probetur non cedere in evidentem utilitatem, irritatur.*

PRo exequutione denique supradictarum litterarum hujusmodi concessionis, cùm illius decreto, concludendum est, quòd expeditis monitionibus, ac citatis citandis, captaque desuper informatione, testibusque examinatis, & compilato processu, ac monitis partibus ad dicendum super expeditione causæ, ipsisque auditis, devenitur ad decretum; sine quo alienatio esset nulla; quia illud est
de substantia alienationis, sicut dicimus de alienatione rei 1
minoris; quodquidem decretum debet interponi; causæ
cognitione præcedente, nempe, quòd subsit causa, & quod 2
liqueat Judici: ut in *l. magis puto*, § *ne passim*, *ff. de reb. eorum*; formula verò talis decreti hæc esse potest, aliquibus additis, vel detractis, juxta facti qualitatem, videlicet.

3 *IN DEI nomine, Amen. Felix Tamburellus Utr. Iur. Doct. Prothonot. Apostolicus, Eminentissimi & Reverendissimi Domini D. Francisci Tituli SS. Quatuor Coronatorum, S. R. E. Presbyteri Cardinalis Boncompagni, Archiepiscopi Neapoliton. in spiritualibus & temporalibus Vicarius Generalis, & ad infrascriptam causam, per Sanctissimum D. N. D. Urbanum Papam Octavum, Iudex specialiter delegatus.*

Vincentius de Ianuario, Primicerius Ecclesiæ Neapolitan. & ad præsentem causam per S. D. N. Urbanum Papam Octavum specialiter delegatus.

Universis & singulis præsentes litteras inspecturis notum facimus, & attestamur, qualiter Nobis pro parte, &

ad instantiam Ioannis Landulphi, Rectoris sine Cura Ecclesiæ, sub invocatione Sanctæ Mariæ ad Iosaphat hujus Diœcesis, exhibitæ, productæ & præsentatæ fuerunt infrascriptæ literæ Apostolicæ, sub plumbo expeditæ, sanæ, integræ, non vitiatæ, non cancellatæ, neque in aliqua ipsarum parte suspectæ, sed omni prorsus vitio, & suspicione carentes, quas cum omni, qua decuit reverentia, recepimus, tenoris sequentis, videlicet. (Inseritur hìc totus tenor litterarum) *Post quarum quidem litterarum præsentationem, fuimus pro parte supradicti Ioannis Rectoris, debita cum instantia requisiti, quatenus ad earundem literarum exequutionem procedere deberemus. Nos igitur, attenta illarum forma, provisionem, cum inserto tenore ipsarum, expediri, ac dicto Ioanni intimari mandavimus; qua quidem provisione exequuta, & in actis reproducta; visoque postmodum dicto petio terræ: coram nobis mensurato & appretiato, ut patet ex relationibus supradictorum agrimensorum, & appretiatorum, tenoris sequentis:* (Inseritur etiam hìc idem tenor,) *Captaq; diligenti informatione, ac monitis, auditisque partibus ad dicendum super expeditione causæ; & ad audiendum præsens decretum, ac aliàs, & ad præscriptum supradictarum prainsertarum litterarum fel. rec. Pauli Papæ II.; consideratisq; considerandis, dicimus, decernimus, & pronunciamus, concessionem, & locationem prædicti terræ petii modiorum trium, supradictis loco, & finibus designati, ad dictam Ecclesiam sub invocatione Sanctæ Mariæ ad Iosaphat legitimè spectantis, sub annuo canone, seu responsione ducatorum sexdecim monetæ hujus Regni Neapolis, cedere, in evidentem ejusdem Ecclesiæ utilitatem; Visisque scripturis, omnibus actis consideratis considerandis, supradictis omnibus consensum, & assensum, nec non licentiam, & facultatem, supradictam concessionem, & locationem faciendi concedimus, & impartimur; ita ut licèt desuper fuerit confectum instrumentum, illud tamen de novo conficiatur, ac celebretur cum inserto tenore supradictarum literarum, ac præsentis decreti, Non obstantibus omnibus illis, quæ idem S. D. N. Vrbanus Papa VIII. in supradictis suis literis voluit non obstare; Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Verùm, finita, vel deficiente tertia generatione hujusmodi, supradictum terræ petium, cùm omnibus juribus, & pertinentiis suis, necnon quibusvis meliorationibus desuper, pro tempore quomodolibet factis, ad dictam Ecclesiam, pleno jure, ac omninò revertantur, illique liberè cedant, absque eo, quòd renovatio locationis hujusmodi, à quoquam, quovis prætextu, vel ex quacunque causa peti, aut prætendi possit, juxta formam earundem literarum, & non aliter, nec alio modo; Et in præmissarum fidem Dat. &c. in Palatio Archiepiscopali Neapolitano, sub anno &c. Indictione &c. die &c. Pontificatus &c.*

Ita pronunciavi Ego Felix Tamburellus Vicàrius Generalis Neapolitan. & Delegatus Apostolicus.
Ita pronunciavi Ego Vincentius de Iannuario Primicerius Ecclesiæ Neapolitan. & Delegatus Apostolicus.

4 Pro Regularibus verò, ad præscriptum decreti à S. Congregatione Concilii Tridentini emanati, quo ipsis interdicitur facultas hæc alienandi in suorum privilegiorum, absque ipsius Congregationis expressa licentia in scriptis, gratis concedenda, sub pœnis in eodem decreto contentis, cujus tenorem suo loco apposuimus, porrigitur supplex eidem Sacræ Congregationi, sicut aliàs diximus: quo in ipsa proposito si petita hæc facultas concedenda est, ea modo, quo sequitur, videlicet.

5 *Die &c. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, auctoritate sibi attributa, commisit Vicario Neapolitano, atque ejus Ecclesiæ Primicerio, ut Vocatis, qui fuerint Vocandi, ac servata forma literarum felicis recordationis Pauli II. postquam comperirent concessionem prædictam ad tertiam generationem, ut supra, si fiat, in evidentem Monasterii supradicti utilitatem, cessuram esse, gratis, petitam facultatem Oratoribus concedant.*
R. Card. Ubaldinus.

L. (✠) S.

F. Paulutius Secret.

6 Portò, Regulares omninò debent in eorum precibus exprimere, cujusnam ipsi sint Ordinis, tam in his, quàm in quibuscunque aliis precibus Papæ, per eos offerendis. Verùm, quia sæpè contingit in ipsa Curia, eorum Ordinem ignorari, ne propterea diutius eorum expeditio retardetur, ita stylus admisit, ut dicatur *S. Benedicti, seu alterius Ordinis*, quatenus pro viris regularibus; pro monialibus autem, aut aliis mulieribus, sub quacunque regula degentibus, dicatur *S. Claræ, seu alterius Ordinis*. Quare autem horum Ordinum in dubio fiat mentio, dicam in mea *pract. benef. se. 2. l. 7. n. 7. & 8.*

Prout etiam servatur in eadem Curia, secundum rescriptorum qualitatem, quando prorsus ignorari ibi contingit Diœcesim Oratoris, sive alterius in supplicatione nominati, vel an sit Civitatis, vel Diœcesis; tunc enim, ob præmissam rationem, sat erit dicere *supplicat Orator N. Neapolitan. Civitatis, vel Diœcesis*, quia de stylo Curiæ, non vitiatur rescriptum, si in eo dicatur, quòd Orator sit de
7 Diœcesi, si tamen sit de Civitate: ex quo, bene Civitas ipsa, in Diœcesi comprehenditur; cum Diœcesis nil aliud sit nisi gubernatio, administratio, sive jurisdictio,
8 Mandos. *ad regul. 16. q. 42. n. 2. qui n. 6.* ait, quod appellatione Diœcesanorum propriè illi veniunt, qui sunt de territorio Episcopi, sive distinctio, vel divisio finium Episcopatuum; in quo etiam Civitas ipsa; continetur, *c. Episcopum,*
9 *7. quæst. 1. & ibi Archid. in princip.* quare hìc nihil refert, an
10 Orator sit de Diœcesi, vel de Civitate; ac propterea sæpenumero, & in quam plurimis rescriptis, ubi prorsus ignoratur, cujusnam Civitatis, vel Diœcesis sit ipse Orator, aut alius in eis nominatus, ut dictum est sine facultate admittitur expressio, quòd talis Orator, sive alius sit, verbi gratia, Neapolitan. seu alterius Civitatis, vel Diœcesis. Nam, etsi vera sit illa DD. distinctio, quod nimirum, in materia odiosa, si verbum, *Diœcesis*, proferatur à lege, vel constitutione generali, appellatione Diœces. veniat ipsa Civitas per tex. *in c. 1. de rer. permut. in 6.* & ibi gl. *in verbo diœcesi.* Si verò profertur in rescriptis, seu dispositionib. particularib. minimè ipsa Civitas comprehenditur in Diœcesi, id verum est
in dispositionib. particularib. odiosis, præjudicium tertii re- 11
spicientib. veluti rescriptis ad benef. vel similibus, tunc enim, exempli gratia, mandatum de providendo in Civitate, non extenditur ad Diœcesim, nec è contra, quia materia tanquam ambitiosa, est restringibilis; prout etiam dicendum est de rescriptis ad lites, *c. super eo, de off. deleg.* Cæterum verò, etiam in materia dispensationis, quæ de sui natura est odiosa, & restringibilis, non sequitur, ut quoad hujusmodi expressionem, veniat restringenda; quia concernit tantùm favorem dispensatorum; nec alicui aliquod infertur præjudicium; nec est materia ambitiosa; & hanc eandem differentiam ponit, Felin. *in c. Rodulphus, num. 8. de rescrip.* & docet Bellam. *dec. 141.* quod è contra, qui est
de Diœcesi, satis intelligitur esse de civitate, licèt secus di- 12
cendum sit in materia stricta, & odiosa, ut dictum est; quo casu, appellatione civitatis, id tantùm venit, quod solum murorum ambitu continetur, & non veniunt neque suburbia, neque Diœcesis, id. Fel. *d. n. 1.* quod pro ipsius Curiæ junioribus dictum sit.

Quare bene facit distinctio Ferret. *cons. 220.* tanquam in praxi recepta, nempe, quòd quando agitur de rescriptione ad lites, & beneficia, tunc appellatione diœcesis, non venit civitas, nec Ecclesia Cathedralis, Rodulphus, *de rescript.* quod loquitur de rescriptis ad lites, quæ sunt odiosa, tanquam in præjudicium ordinariæ jurisdictionis, hìc etiam *tex. in c. quamvis, c. de rescrip. in 6. §. 1.* ubi loquitur

de

de literis Papæ ad beneficia, quæ tanquam ambitiosæ, sunt restringendæ, ut sunt illius formalia verb. *gloss. 2. in c. unic. de rer. perm. in 6.* E contra verò, in materia, non odiosa, appellatione Diœcesi venit civitas ex Abb. *in c. cum contingat, 2. not. ab. de foro compet.* ubi declarat, quòd in literis gratiæ ad beneficia, quæ sunt ambitiosæ, si in illis fit mentio de beneficiis de Diœcesi, tunc non venit civitas, quia adest ambitio, & præjudicium Ordinarii, secus quando sumus in aliis casibus, præsertim circà exequutionem hujusmodi dispensationum, aliarumque similium gratiarum, & sic in d. Rodulphus, *& d. c. quamvis*, ponuntur duæ exceptiones, lo quibus appellatione Diœcesis non venit civitas, nempe propter ambitionem impetrantis, & præjudicium Ordinariorum, In reliquis verò in contrarium est jus commune, ut est tex. *in c. cum nullus §. 1. de temp. ord. in 6. & in c. cum Episcopus, de off. Ordin. in 6.* & ita per illa jura, tenet gloss. *in d. c. un. de rer. permut. eod. l. 3.* quòd appellatione Diœcesis, venit Civitas per ea, quæ supradicta sunt, & ait id. Ferret. *d. conf. 220. ferè per tot.*

Hic denique non est omittendum, quòd si fortè postquam per supradictos Commissarios, vigore supradicti decreti, fuerit præcedentibus omnibus supradictis declaratum, concessionem, seu locationem cedere, vel cessisse in evidentem utilitatem Ecclesiæ; poterit tamen per alias veriores
13 probationes probari, & haberi contrarium, nempe, quòd præmissa non cedant in utilitatem ipsius Ecclesiæ; sed potius in læsionem, eo probato, corruet, prout corruere debet supradicta locatio, seu concessio, per *tex. in l. si preces, C. de præd. minor.* ubi adest casus alienationis factæ prædii minoris, cum decreto, & causæ cognitione, ut ibi dicitur, quòd si per probationes appareat de falsa causa, non tenet decretum, nec alienatio; quod etiam probatur in *leg. magis puto, §. si as alienum ff. de reb. cred.* & quod ibi dicitur in minore, procedit etiam in Ecclesia, quæ utitur jure minoris, *c. 1. & c. auditis, de re integr. rest.* tenet in terminis Innoc. *per illa jura in c. dudum, vers. tractatus, de reb. Eccles. non alien.* ubi firmat, quòd etiam si interveniat causæ cognitio, & decretum, tamen non valet alienatio, nec ex tali alienatione transfertur dominium; nisi in veritate subsit justa causa alienandi; unde, ea non subsistente, dator Ecclesiæ rei vindicatio contra possidentem, & idem per Gemin. *in c. fine exceptione, col. fin. 12. q. 2.* & in particulari consuluit Abb. *cons. 41. vol. 1.* ubi erat facta alienatio cum confirmatione Bonifacii Papæ, & tamen Abb. ibi firmat, quòd licèt præsumatur in utilitatem Ecclesiæ, tamen potest probari contrarium; quo probato, alienatio irritatur, Dec. *cons. 133.* ubi per Commissarios Apostolicos capta informatione, & interposito decreto, tamen, quia non erant concludenter probata omnia, & singula Summo Pontifici in supplicatione narrata, nihil valuit, quod actum fuit: & docet Ias. *cons. 55. vol. 1.* ubi non obstante hoc decreto, & informatione, consuluit data læsione, omnia in irritum revocari: est namque conclusio in jure, quòd ubicunque narratum in gratia detegitur falsum, corruit ipsa gratia, etiam si sit facta motu proprio, & ex certa scientia; quia talis motus proprius, & certa scientia, etiam cum clausula, *Non obstantibus*, & similes clausulæ operantur, donec probetur contrarium; quare, detecto, quod in hujusmodi alienatione, postquam illa, vigore præsentis, rescripti, facta fuerit, non intervenerit causa legitima, quæ est ipsius Ecclesiæ evidens utilitas, concessio Papæ, vel confirmatio evanescit, quinimmò nec refert, quòd talis, vel similis gratia habeat forsan decretum irritans; quia illud nullum operatur effectum, ubi gratia principalis, super qua adiicitur, corruit: quandoquidem tale decretum regulatur secundùm principalem gratiam, & tanquam illi accessorium; quod quidem cùm secundùm suum principale regulari debeat, *l. cum principalis, ff. de reg. iur. c. accessorium eod. tit. lib. 6.* profectò sublato principali, censetur sublatum & accessorium, *arg. tex. in l. quo iure, vers. item tolle iura, 8. dist. c. si. monachus ad clericatum, 16. q. 1. c. præterea, de off. deleg.* Ac proinde, in casu alienationis sine causa legitima, tam conscientiæ alienantis, quam recipientis, non est tuta quoad Deum *Archid. in c. non liceat. 12. q. 2.* Abb. *in c. cum venissent, de iudic.* Redoan. *q. 22. n. 93.*

Et quotidie videmus, tam in Romana Curia quàm extra eam pronunciari super nullitate alienationum rerum Ecclesiasticarum, illarumque restitutione, etiam unà cum fructibus, & hoc tam propter defectum causæ, quàm solemnitatis, quod ut plurimùm evenire non ignoramus ex incuria, & nimia festinatione Commissariorum ad id à Sede Apostolica in literis *si in evidentem*, delegatorum, qui præcipitanter, non servata forma, procedunt.

Et aliàs in causa vertente inter Episcopum Policastren. & Baronem Terræ Lattronici super revocatione, & nullitate concessionis cujusdam Territorii factæ ab Episcopo prædecessore prædicto Baroni, in qua apparebat, enormissimam læsionem Ecclesiæ intervenisse; etiam deficiente beneplacito Apostolico, quod præsumi non poterat ob non decursum temporis ad id requisiti, Episcopus successor statim habita notitia de dicta concessione, illam revocavit, prout facere potuit, data invaliditate, & nullitate contractus, per gloss. *in c. 1. de integr. restit. & ibi omnes scribentes;* immò requisivit puniri Commissarios Delegatos, quod nulla præcedente causæ cognitione, ad injustissimum, & nullum decretum processerunt, declarando dictam concessionem validam, nullo apparente tractatu, & in evidentem ac enormissimam læsionem Ecclesiæ: Et licèt conductor obrulisset, se restituere territorium, & sub colore, quòd bona fide possederit, negasset se teneri ad fructuum restitutionem per *tex. in l. sed si lege §. scire, ff. de petit. hæred.* ubi patet, errorem juris minimè malam fidem inducere, unde errans non impediatur facere fructus suos, Bald. *in l. 2. C. si quis ignor. rem. minor. &c.* ubi inquit, quòd errans in jure, si propter omissam solemnitatem contractus sit nullus, facit nihilominus fructus suos, & sequitur Alex. *in l. t. §. si vir, de acquir. poss.* & stabitur juramento possessoris, quod quis erraverit in jure, si est persona fide digna, præsertim cum diutina possessione 25. annorum, quo casu, etiam absque titulo bona fides præsumitur, ut per Bald. & Angel. *in l. penult. C. de quibus obst. longi temporis præscrip.*

Quibus non obstantibus, visum fuit, oppositum dici potuisse, & sic, potius malam fidem præsumendam esse in eo, qui præter, & contra juris formam concessionem recepit, per *reg. qui contra ius, de reg. iur. in 6. & in l. quemadmodum, C. de agric. & cens.* nec præsumenda est juris ignorantia; cùm quilibet scire jura præsumatur, *l. leges Sacratissime, C. de leg.* habita maximè consideratione ad personam ipsius conductoris, diligentissimam, literatam, & industriam, versatam in judiciis, & cum Doctoribus magnis in Civitate Neapolis; sicque minimè præsumi debet ignorasse tam notoria jura, distractionem rei Ecclesiæ prohibentia absque legitimis, & justis causis, & præsertim absque solemnitatibus; potissimùm, quòd in prudente, & discreto non sit præsumenda juris ignorantia, ad effectum, ut lucretur fructus, vt consuluit Aret. *cons. 17. in fin.* & concurrente facti qualitate adhuc præsumitur scientia juris præsupposita concessione Territorii pro vili, & exiguo censu annuo, absque cognitione, contra juris communis dispositionem; unde nullatenus se potuit excusare à fructuum restitutione, prout in terminis ait Bart. *in d. l. & si lege §. scire,* Felin. *in c. de quarta, n. 31. de præscrip. & in c. cum causam, vers. respectu autem fructuum, de re iud.* ubi subdit, communem esse opinionem & sustentabiliorem, vt error juris non excuset possidentem rem Ecclesiæ minus debitè distractam, & idem consuluit Aretin. *d. cons. 17.* & quòd omninò ipse conductor teneatur ad fructuum restitutionem, est tex. *apertus in l. jubemus, §. prædia, C. de sacros. Eccles.* & de jure canonico tex. *in c. non liceat Papæ, 12. q. 2. & in c. si quis presbyterorum, de reb. eccl. non alien.* ubi quod liceat quibuslibet Ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus alienata reposcere, & hoc ob malam fidem præsumptam in eo, qui contra juris formam concessionem recepit.

Prout neque eundem conventum excusare potuit decretum Commissariorum nulliter interpositum super concessione prædicta in evidentem damnum, immò enormissimam læsionem Ecclesiæ nullo interveniente tractatu, nec causæ cognitione: quare ex hoc nulla competit convento excusatio, ut non teneatur ad fructuum restitutionem, vt firmat Bald. *in l. fin. C. de edict. Divi Adr. toll.* ubi, quòd missus inordinatè in possessionem, licèt authoritate Iudicis, non facit fructus suos, & *id. in l. 2. ff. de servit. & aqu.*

Insuper, quòd nec ex verbis instrumenti concessionis, dicentibus tractatum fuisse adhibitum, tueri poterat conventus; cùm sint verba narrativa Notariorum, quibus standum non est, cùm deberet apparere per publicum instrumentum de ipso tractatu confectum, vt ait Specul. *in tit. de loc. §. sequitur videre, vers. sit Eccles.* Prout nec ex temporis

diuturnitate, poterat præsumi solemnia præcessisse, præsertim cùm liqueat de ipsa concessione minus solemni, & sic potius de contrario, ut notat Paul. de Castr. *cons.* 94. Alex. *d. cons.* 10. Bald. *in l. si certis annis, C. de pact.* Et ita fuit pronunciatum per Regium Consilium Neapolitanum contra prædictum conventum, prout testatur Grammat. *decis.* 79. quæ cum plurimùm ad hanc praxim conferat, & in facti contingentia pluries fuisset allegata, visum fuit, illam hic summatim transcribere.

Et sicut pluries observavi, quando agitur de bonis Ecclesiæ nulliter alienatis, cum maxima difficultate devenitur ad restitutionem fructuum. Et nihilominus certum est, ut bona sic malè alienata debeant Ecclesiæ restitui, unà cum fructibus à die alienationis, Fel. *in c. cum causam, nu.* 27. *de re jud.* Surd. *cons.* 115. *n.* 32. Redoan. *de reb. Eccles. non alien. q.* 77 *c. n.* 2. Menoch. *de recuper. remed.* 15. *num.* 634. Surd. *decis.* 45. *n.* 10. Rota *in una Placentina Bonorum* 26. *Junii* 1585. *coram Cardinale Blanchetto*, cum aliis allegatis in una *Plancentina Decimarum, coram Durano, quæ est decis.* 375. *n.* 1. *p.* 5. *recent.* in qua fuit dictum *n.* 2. emptores non potuisse excusari, etiam à restitutione fructuum, quia cum habuissent plenam scientiam nullitatis contractus, non poterant allegare bonam fidem, quæ excusat à fructuum restitutione.

Et sicut supra dictum est, potest Episcopus agere pro revocatione d. concessionis, ac prædicta fructuum restitutione, non solùm pro Ecclesia sua, verùm etiam aliis Ecclesijs suæ Diœcesis, in quibus ipse, cùm habeat in illis interesse generale, potest agere pro omnibus rebus Ecclesiæ sibi subjectæ, scilicet nomine Ecclesiæ, non suo, secundùm Bart. & Bald. *in præallegata l. sancimus*, 1. *C. de sacros. Eccles.* Redoan. *d. q.* 77. *n.* 3.

Cæterum verò, non probata Ecclesiæ læsione, alienatio præsumitur facta cum causa; quia Commissarius, vel Delegatus, cui commissum est, quòd capta diligenti informatione, & facta perquisitione, de causa ac de aliis narratis in literis, *si in evidentem*, concedat facultatem authoritate Apostolica, causas expressas veras repererit, ea consequenti præsumitur de antecedenti, *c. prudentiam, & c. præterea, de off. deleg.* ac quod quisque officium suum diligenter exerceat, *c. ad audientiam, de rescrip.* Quare, quicunque prætendit causas, in hujusmodi rescripto expressas, non fuisse veras, hoc quidem probare debet, cùm præsumatur pro authoritate Delegati id legitime interposita, Id. Redoan. *dict. q.* 22. *n.* 88. *cum plur. sequent.*

Ubi tamen deprehendatur, supradictos Commissarios perperam fuisse exequutum supradictum rescriptum *Si in evidentem*, ob non servatam illius formam, tam quoad utilitatem Ecclesiæ, quàm quoad alia, non poterunt, nova adhibita diligentia, novum interponere decretum vigore ejusdem rescripti; ut in propria terminis tenuit Rota *in una* Ferratien. Bonorum, *quæ est decis.* 631. *p.* 4. *divers. recent. n.* 8. in qua Domini censuerunt, non posse gratiam *Si in evidentem &c.* nulliter exequutam, denuo exequutioni demandari; quia post sententiam semel nulliter latam, tam Pontificio, quam Cæsareo jure, Judicis delegati jurisdictio expirat, *l. si ut proponis, C. quom. & quan. jud. l. judex posteaquam* & ibi gloss. *ff. de re jud.* & in terminis exequutionis literarum Apostolicarum, tradit Archid. *in ca. sicut in verbo, contradictor. de præb. in* 6. quam quidem sententiam eo libentius amplexi sunt Domini, quia ullo unquam tempore Ecclesia patrimonium Ecclesiasticum nulliter alienatum recuperaret, si occupatores possent quandocunq; si nunquam expiraret exequutorum jurisdictio, petere, ut novam exequutionem, tanquam re integra procederetur; ex quo omnis spes in posterùm Ecclesiæ dicta bona perperam alienata repetendi auferretur, ut *in d. decis. n.* 9. rejectis omnibus contrariis *n.* 10. Marescott. *var. resol. lib.* 1. *c.* 14. *n.* 10. ubi comprobat, quòd quando alienatio est nulliter confirmata, non posset peti, ut de novo confirmetur, nec ad id Ecclesia cogi posset, sed ejus esset electio, an vellet stare contractui, vel potius ab eo recedere, ex juribus ibi allegatis, præsertim in causa Cortonen. Bonorum 3. *Julii* 1589. *&* 26. *Jan.* 1590. *cor. Cardinale Platto*, & alia quamplura possunt videri in *Placentina Decimarum, quæ est dec.* 350. *p.* 5. *rec. per tot.*

Hic etiam subnectere placuit, quod non semel in praxi evenisse, non ignoramus, nempè supradictos Judices Delegatos, si antequam illis fuerit hoc rescriptum pro illius exequutione præsentatum, occurret Sedis Apostolicæ vacatio, non posse ipsa Sede vacante procedere ad dictam exequutionem, quia cùm prædictum rescriptum non fuerit præsentatum vivente illo Pontifice, non suffragatur: quia concessio alienationis non est facta per viam gratiæ, sed per viam commissionis, & ideò expirat per obitum Papæ, Dec. *in c. relatum, n.* 22. *de offic. deleg.* prout in propriis terminis de commissione, *Si in evidentem* adest *decis.* 128. Ludov. *à Peguera, & est* Genuen. *in prax. Archiep. Neapolitana*, & fuit resolutum in causa *Romana Horti* 16. *Decembris* 1588. *coram Cardinale Mantica*, & in alia Terdonen. Bonorum 13. *Decemb.* 1610. *coram Attrebaten. in una Romana Alienationis* 26. *Novembris* 1612. *coram Archiepiscopo Damasceno*, ut dicitur in una Nicien. *Nullitatis Contractus coram Coccino, quæ est decis.* 473. *p.* 3. *recent.* in qua subditur, non obstare, quòd cùm versemur in Exequutore ad gratiam exequendam, ejus officium non expirat re integra per obitum Papæ, *c. si super gratia, de offic. deleg. in* 6. nam fuit responsum, quòd licet verùm sit, quòd rescripta exequutoria gratiæ non pereunt morte mandantis; secùs verò, dicendum est in rescriptis, quæ causæ cognitionem requirunt, prout hic; cùm commissio sit in evidentem utilitatem Ecclesiæ, quia pereunt morte mandantis re integra, ut distinguit gl. *in d. c. si super gratia, in verbo principalis circa med. vers. & non obstat.* cum aliis allegatis in *d. decis.* 473.

Quare, pro exequutione litterarum *Si in evidentem*, est petendum à Successore Pontifice indultum, quòd videlicet supradicti Commissarii procedant ad prædictarum exequutionem literarum, non obstante obitu prædecessoris, prout docet hæc praxis.

PRAXIS DISPENSATIONIS.

SIVE LICENTIAE TESTANDI DE Redditibus Ecclesiasticis, pro personis à jure prohibitis.

LIBER DECIMUS.

CAPUT I.

Praxis Prohibitionis testandi de redditibus Ecclesiasticis.

SUMMARIUM.

1 *Testari de fructibus beneficiorum quomodo prohibitum.*
2 *Bona Ecclesiæ dicuntur, quæ illius intuitu sunt acquisita.*
3 *Testari an possint Clerici de fructibus beneficiorum intuitu consuetudinis.*
4 *Testari, etiam ad pios usus, quo jure Epis. prohibeantur.*
5 *Bona post obitum Episcopi reperta quando præsumantur Ecclesiæ, vel hæredum.*
6 *Rota decisio ad id per extensum refertur.*
7 *Iuspatronatus fundatum per clericum beneficiatum præsumitur ex redditibus beneficiorum.*
8 *Quando tamen hæc præsumptio cesset.*
9 *Testandi facultas simpliciter concessa intelligitur ad pios usus.*
10 *Ad usus prophanos non requirit causam.*
11 *Quamvis regulariter sine causa non concedatur.*

12 *Bona*

12 *Bona post obitum Prælati reperta, non ad Ecclesiam, sed ad Cameram spectare.*

13 *Constitutio Pii V. super spoliis proponitur.*

SIcut bona Ecclesiastica, sine Summi Pontificis facultate, justaque concurrente causa, nequeunt alienari, ita neque de ipsorum redditibus testari, aut aliàs legitimè disponi posse, certum est: quare facultatem de illis testandi, aut aliter disponendi, dispensationem etiam appellarunt DD. præsertim Navar. *de redd. Eccles. per tot.* Propterea, quid Romanæ Curiæ stylus, sive praxis, circà eandem facultatem concedendam, servet, videre sequitur opportunè.

Pro qua quidem praxi proponamus, satis jure cautum esse ut de fructibus beneficiorum, ac præbendarum omnibus beneficiatis prohibitum sit testari, & modò de bonis ex red-
1 ditibus Ecclesiasticis acquisitis, verùm etiam de bonis emptis pecunia, quæ ex eisdem redditibus fuerit collecta;
2 quandoquidem bona Ecclesiæ dicuntur, omnia, quæ intuitu Ecclesiæ, aut de Ecclesiæ facultatibus acquiruntur, & dixit Abb. *in cap. cum in officiis, num. 4. de test.* quòd clericus, de dictis bonis non potest testari, aut aliter disponere, nisi in quatuor casibus. Primò, si Clericus tantundem de suo Ecclesiæ contulerit, quantum vult relinquere, vel disponere, *cap. si quis qualibet*, 12. q. 2. *cap. si quis Episcopus, ead. caus. quæst.* 5. Secundò, de rebus mobilibus, & modicis, si adsit consuetudo. Tertiò, potest dare intuitu eleemosinæ, quam Clericus potest facere in infirmitate constitutus. Quartò, quando Clericus vult remunerare honesta servitia, tam à Consanguineis, quam ab extraneis accepta, *c. relatum*, §. *licet, de test.* & indistinctè tenet id. Abb. *in cap. cum esses, num.* 21. *eod. tit.* quòd Clericus quæcunque acquirit de bonis Ecclesiæ debet conferre Ecclesiæ, aliàs punitur, per tex. *in c.* 1. *n.* 12. *q.* 3.

3 Verùm aliquando dubitari contingit, nunquid prædictis Clericis beneficiatis, ratione consuetudinis, liceat de ipsis redditibus Ecclesiasticis testari, ubi viget talis consuetudo, circà quòd tres opiniones adducit Sanch. *in opusc. monialib. lib. 2. cap. 2. dub.* 15. *num.* 7. quarum prima est, talem consuetudinem valere, & excusare à peccato, beneficiatos, vigore illius testantes, etiam ad usus prophanos, ac suis cognatis, & hæredibus relinquentes, prout dicit in Hispania servari, ubi consuetudo est ab immemorabili tempore, pro iis tantùm, qui non sunt Episcopi, cùm sit consuetudo observata, & recepta, ac tacito Papæ, ac Prælatorum consensu approbata. Secunda est, prædictam consuetudinem non esse validam absolutè, sed ad testandum de dictis redditibus ad usus tantummodo pios, & in modica quantitate, secus verò ad usus prophanos, vel in magna quantitate; quod esset Ecclesiæ valdè onerosum, ex Sylv. *verbo, Clericus*, 4. *q.* 2. & 3. & aliis ibi relatis. Tertia autem inhæret secundæ, nulla adjecta modificatione, seu restrictione.

Quare etiam pro eo, quod tenuit Romanæ Curiæ usus,
3 & praxis, nunquam ab ea recedendum esse, jure optimo tenendum est, scilicet, Clericos ex redditibus Ecclesiasticis, nunquam testari posse ad usus prophanos, & ad augendos cognatos, & alios hæredes, sicut testari possunt de bonis patrimonialibus; quod quidem nulla posse consuetudine excusari videtur; nam, ut ait id. Sanch. *loc. cit. num.* 10. dum vivunt, tenentur dare superflua pauperibus in morte autem omnia sunt superflua, ut ait Apostolus, nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quòd nec auferre quid possumus; ergo dum moriuntur non possunt ea prophanis usibus erogare; Prælatus namque, seu Clericus, est in vita Dominus, & in morte servus, nuda vita contentus, ut ait Bald. *in c. cum M. n.* 20. *de constit.* ac proinde mala consuetudo, quæ est circà hoc, non excusat, & potissimam præsertim ibi affert rationem, quæ profectò omne dubium submovere videtur, nimirum, quia licèt prohibitio testandi sit de jure humano, prohibitio tamen disponendi in usus non pios, est de jure divino, & naturali; idcircò consuetudo non potest derogare, nec contrarium, circà id credibile est, Papam tenere, & intendere, licèt aliud dicendum sit de distributionibus quotidianis; quandoquidem in illis percipiendis magis laboratur, & plenius acquiruntur, quàm fructus; & ita de illis potest clericus, uti verus Dominus liberè testari; quod non potest de fructibus. Ratio enim est, quia illæ potiùs acquiruntur ratione operarum impensarum, quàm ratione præbendæ, ut per Gonzal. *ad reg.* 8. §. 7. *num.* 164. & *seq.* Hinc propterea, jam satis notorius Curiæ Romanæ inolevit stylus, ut cùm hæres institutus à Clerico, seu presbytero, petit ab ipso Papa literas monitoriales in forma, *Significavit*, pro bonis ad se spectantibus, ratione successionis hæreditariæ talis Clerici seu presbyteri, non aliàs ipsæ literæ dantur, nisi pro bonis, & rebus, de quibus ipse Clericus, seu presbyter testari, aut alias legitimè disponere poterat: & hæc est notoria praxis. Quod quidem intelligendum est, ut excludantur etiam bona, ex illicita negotiatione acquisita, quæ declaravit Pius IV. venire sub nomine spoliorum, ut in sua constitutione quæ incipit *Dicens, esse censentes, sub Dat. Romæ, Anno* 1560. *Non. Novembris Anno Primo.*

At verò, quia versatur nostra praxis circà licentiam testandi, quæ Episcopis præsertim est interdicta; propterea pariter dicendum est, eo modo, quo Clerici testari possunt de bonis patrimonialibus, ita, & ipsos Episcopos posse: & quamvis teneant aliqui, non posse Episcopum de bonis propria industria, post adeptam dignitatem, partis testari ad omnes, etiam prophanos usus, attamen probabilius est de dictis bonis Episcopum testari liberè posse ad quosvis usus, sine Summi Pontificis facultate: quia, ut ait id. Sanch. *dub.* 51. *nu.* 4. talia bona, propria industria, & labore acquiront, & sic sunt illorum absoluti Domini, absque ullo pacto tacito, vel expresso, ea convertendi in pios usus. Cœterùm de redditibus Episcopatus, certissimum est apud omnes non posse Episcopos testari, etiam ad pios usus, absque facultate Papæ. Ratio, ex eodem Sanch. *num.* 5. quia id jure ipsis prohibetur in Concilio Agatensi, ubi statutum est, quòd Episcopi, de rebus propriis, vel acquisitis, vel quicquid de proprio habent, hæredibus suis, si voluerint, derelinquant: quid verò de provisione suæ Ecclesiæ fuerit, sive de agris, sive de fructibus, sive de oblationibus, omnia in jure Ecclesiæ reserventur, ut in *c. Episcopi, l.* 12. *q.* 1. & *in c. sint manifesta, ead. q.* 1. ubi glos. ait, quòd res propriæ Episcopi, & res Ecclesiæ debent esse separatæ, ut Episcopus in obitu suo, sine interdictione, vel contradictione, quibus voluerit, propria relinquere possit; quodque justum est, ut nec Ecclesia, nec propinqui Episcopi detrimentum sentiant; aliàs enim semper res, ita acquisitæ, præsumuntur esse de bonis Ecclesiæ, nisi contrarium probetur: quapropter, si Episcopus, vel alius Prælatus permistim utitur rebus suis, suæque Ecclesiæ, cùm non sit facta distinctio, cogentur hæredes Episcopi probare, illas res non esse Ecclesiæ; sicut uxor cogitur probare, res aliquas non esse mariti: quia promiscuè utitur rebus mariti, ut suis, d. glos. *in verbo, probantur.* Ratio, quare jus Episcopis, & Clericis ex his redditibus testari interdixit, est, ut scientes in morte non posse per testamentum disponere imitarentur ad illa pauperibus distribuendum in vita; & sic effugerent avaritiam, id. Sanch. *d. num.* 5. ita tamen in proposito distinguit Barb. *de potest. Episc. glos.* 114. *num.* 11. videlicet, aut constat Prælatum habuisse bona tempore suæ promotionis, aut constat, quòd non habebat, aut sumus in dubio. Et primo quidem casu, censentur quæsita, non intuitu Ecclesiæ, sed personæ, cùm præsumatur pro possessore, & contrarium intendenti incumbit onus probandi; cùm jam constet, illa bona, multò ante eundem Episcopatum, fuisse penes eundem Prælatum. In secundo casu videlicet, quando constat tempore promotionis, Prælatum nihil habuisse, pro Ecclesia præsumendum est; quòd nimirum illius intuitu fuerint quæsita. Tertio denique casu quando res est incerta, & dubia; quare neque constat, bona inventa pœnes Prælatum, fuisse quæsita ante, vel post Episcopatum, tunc etiam pro Ecclesia præsumendum est, quòd illius intuitu fuerint comparata; quæ quidem distinctio rectè desumpta est ex text. *in cap.* 1. *de testam.* In quo hujus negotii solida basis residet; ibi enim Gregorius IX. per hæc verba distinguit, videlicet, *Hortamur ergo, ut sollicitè hoc discutias, & quicquid ipsum habuisse potuerit, à qualibet persona detineri nullatenus patiaris; nisi hoc solùm, quod cum ante Episcopatus ordinem proprium habuisse constiterit: quicquid verò Ecclesiæ, ante ipsius consecrationem fuisse cognoveris, vel in Episcopatus ordine prædictum Episcopum acquisivisse, in ejusdem Ecclesiæ dominio conservetur.* Quæ quidem bona, etiam ab intestato deferuntur ad consanguineos, qui legitimè succedunt, ut tenuit Rot. *decis.* 41. *n.* 2. *de probat. in antiq.* Leo *in Thes. for. Eccl. p.* 3. *c.* 3. *num.* 12. ubi præsertim ait, hanc conclusionem procedere in Episcopo patrimonium habente, nimirum, quòd illius bona hæreditaria præsumantur

potiùs quęsita ex redditibus patrimonialibus Episcopi, quàm Ecclesiæ, ut tenuit Rota *in una Constantien. bonorum* 18. *Martii* 1560. *quæ est* 582. *p.* 3. *l.* 3. *divers.* & cùm sit satis notabilis, & sæpissimè viderim, eam in proposito tam in Urbe, quàm alibi allegari, visum est illius tenorem hic subnectere perextensum, qui talis est, videlicet.

Constantien. bonorum 18. *Martii* 1560.

Mortuo Episcopo Constantien. Ecclesia omnem illius supellectilem, & alia omnia bona occupaverat, eaque modernus Episcopus, nunc tanquam bona Ecclesiæ detinebat; Hæredes autem Episcopi defuncti ea ex bonis patrimonialibus confecta esse dicebant, & asserebant. Hincque orta lite, Rota aliàs judicaverat in favorem Ecclesiæ; quia hæres nihil probaverat; dederat tamen hæredibus remissoriam: qua exequuta, & tunc in actis producta, proposui dubium, quod summatim complectebatur dicta testium, an ex his probaretur, vasa argentea, & aliam supellectilem, de qua in inventario confecto Augustæ post obitum Episcopi nullo signo, quam Ecclesia pertinere ad hæredes, sive ad Ecclesiam. Ecclesia duplici jure se præcipuè tuebatur. Primò, quòd erat ea in possessione bonorum: unde ad adversarium spectabat onus probandi contrarium concludenter. Secundò, quia adversarius tenebatur probare identitatem corporum, quæ prætendit fuisse in bonis Episcopi, quod ex testibus non probatur, Rota tamen, re diligenter considerata, ex præsuppositis in puncto, contrarium respondit. Nam cum constet de paupertate Ecclesiæ, & de bonis, & de divitiis proprii Episcopi prædefuncti, semper bona quæ reperta fuerunt, non habentia signum Ecclesiæ, præsumi potius quæsita ex bonis Episcopi, quàm Ecclesiæ, Abb. *in c.* 3. *de pecul. cler. c. cum testes, nu.* 4. *de test.* Corn. *cons.* 314. *col.* 1. *& seq. n.* 3. Boec. *decis.* 20. *n.* 4. Covar. *in c.* 1. *de test. n.* 7. *& seq.* qui loquuntur, etiam ubi Ecclesia reperitur in possessione, nam hæ præsuppositiones prævalent, Soccin. *cons.* 91. *in* 3. Corn. *cons.* 79. *n.* 3. *in* 4. Rom. *cons.* 159. *in fin.* Barb. *in c.* 1. *de pecul. cler.* Non obstat, quod bona hæc potuerint esse apud Ecclesiam ante promotionem ejus Episcopi, quoniam præsumptiones, de quibus suprà, hoc excluserunt: deinde, cùm inter hæc bona reperiantur multa notata signo Ecclesiæ, sequitur, ea, quæ existunt sine hujusmodi signo, non censeri esse Ecclesiæ; propterea, cùm præsupponatur ex redditibus suis propriis, & legationibus & muneribus sibi oblatis plurima acquisivisse, & tempore obitus sui non reperiantur alia bona sua, nisi quæ in inventario erant, necessarium est, ut dicamus, hæc confecta ex illius bonis, nec aliàs omnes alios fructus evanuisse. Non obstat, quod objiciebatur de identitate, nam hæ præsumptiones ita sufficiunt, ut nisi contrarium doceatur, censeantur esse eadem bona, præsertim, quia tempore obitus sui in Augusta, extra ecclesiam suam Constantiam reperta sunt apud eum talia bona, Anchar. *cons.* 198. *num.* 1. *&* 3. Præsumptiones autem multæ sunt, de quibus in puncto: quibus accedit & confectio inventarii, Bald. *in Auth. licentiam numer.* 3. *C. de Epis. & cleric.* Nec ista Rota de jure probabat; quia tamen semper cupit veritatem, quoad ejus fieri possit, invenire, intelligitque morem esse ibi, ut singuli Episcopi relinquant inventaria bonorum Ecclesiæ; propterea placuit, ut jubeam moderno Episcopo, transmittat ista inventaria, quo cognoscere possimus, an bona, de quibus agitur, integrè pertineant ad Ecclesiam, aut minus.

Ita tamen scimus, hodie ubilibet ferè servari, sicut etiam admonet Barb. *de potest. Episcop.* gloss. 114. *numer.* 15. ut omnis dubietas circa hoc tollatur, ut debeat Episcopus tempore, quo episcopatum consequitur, inventarium illarum rerum facere, quas ipse ex patrimonio, vel alio titulo sibi comparavit, juxta tex. *in cap. de Syracusanæ* 29. *dist. ibi, præsentis temporis habita rerum descriptione &c.* & ibi ait id. Barbos. quòd si Prælatus non confecerit hujusmodi inventarium, præsumitur contra eundem, nihil habuisse, & quod omnia intuitu Ecclesiæ acquisiverit, ut in simili de hærede non conficiente inventarium, in Auth. *de hæred. & Falcid.* §. *sancimus, col.* 1. *vers. patet.*

Postremò, optimè declaravit Pius V. quænam ex prædictis bonis, sub spolio comprehendantur, ut in sua Constitutione, quam infrà subjicimus, & præter exempla in eadem constitutione, adhuc addere visum est, quod a dicto spolio eximuntur, omnia bona patrimonialia, vel ex causa donationis, successionis, seu legatorum, aut ex fructibus eorundem bonorum patrimonialium, & donationum, vel successionum acquisita, de quibus ipsi Episcopi, seu aliàs beneficiati, liberè, testamento, donatione, vel quocunque alio modo, & titulo disponere possunt, id. Leo *d. c.* 3. *num.* 12.

Hinc etiam dicimus de jurepatronatus, per clericum beneficiatum fundatum, quod quando non constat, ex quibus bonis fuerit fundatum, an videlicet ex bonis patrimonialibus, & laicalibus, an verò Ecclesiasticis: quia in dubio semper præsumitur fundatum, & dotatum ex bonis, intuitu Ecclesiæ acquisitis, ac redditibus beneficiorum, quo casu certum est ex suppositione, quod ipsa fundatio, seu dotatio facta sit de bonis, Ecclesiasticis, non autem patrimonialibus, Felin. *in cap. ex literis, numer.* 3. *de constitut.* Rebuff. *in praxi signat.* 3. *par. vers. necnon juris patronatus.* Mascard. *de probat. conclusion.* 960. *num.* 9. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 2. *quæst.* 4. *numero* 39. Achill. de Grass. *decis.* 214. *de jurepatr.* Crescent. *decis.* 9. *eod. tit. & alii, quos refert.* Garc. *de ben. p.* 5. *capit.* 1. *n.* 593. proinde quo ad hoc, usus Curiæ, Datariæque Apost. stylus, sive praxis inolevit, (quod obiter dicimus) ut quoties clericus beneficiatus fundare, ac dotare voluerit beneficium cum reservatione illius jurispatronatus, semper periti Sollicitatores, in supplicatione pro hujusmodi erectione petant tale jus patronatus, ita Oratori concedi, quod sit, & esse debeat de jure patronatus laicorum, ac propterea ita existat, & esse debeat; non ex privilegio Apostolico, sed ex vero & reali jure patronatus laicorum, ratione perpetuæ dotationis ex bonis verè & merè laicalibus, & patrimonialibus &c. cum amplioribus clausulis & cautelis, apponi consuetis in supplicatione, Summo Pontifici porrigenda pro erectione, & concessione jurispatronatus in beneficio, per clericum beneficiatum erigendo, ut est notum omnibus Curialibus & ego latiùs reassumo in mea *practica benefic.* Circà quod omne dubium tollitur, attenta infrascripta *Constitutione Pii V.* qua cavetur inter cæterà, ut nullum fiat à Camera spolium eorum, qui beneficia Ecclesiastica obtinebant, valoris triginta ducatorum auri de Camera, aut pensiones annuas similis summæ; quia licèt res, quas clericus post clericatum acquisivit, præsumantur acquisitæ ex redditibus Ecclesiæ, attamen id procedit in bonis à Prælatis defunctis re- 8
lictis, qui amplos redditus habebant, non autem ab illis clericis, qui juxta eandem Constitutionem non habent majores redditus iis, qui in ea sunt expressi; quare, si quid acquisiverunt, præsumitur legitimè acquisivisse, id. Leo *d. cap.* 3. *numer.* 22.

Ampliorem ponit distinctionem Iul. Clarus *in* §. *testamentum, quæst.* 27. ubi ait, quod hæc est pulchra quæstio, & sæpissimè contingit in practica; & præmittit, quod in hoc proposito possunt considerari quinque genera bonorum, scilicet bona propria, seu patrimonialia ipsius clerici, seu Prælati. Item bona Ecclesię, sive beneficii. Item bona quæsita ex fructibus Ecclesiæ. Item fructus collecti in bonis Ecclesiæ. Item quotidianæ distributiones, quas clericus percipit in Ipsa Ecclesia, quam quidem distinctionem cum iis, quæ sequuntur, vide apud eundem Doctorem *loco citato.*

Infertur etiam hinc ad illam quæstionem, quæ quotidie in facto occurrit, nunquid, videlicet, committat simoniam, renuncians beneficio; ex eo, quia vult sibi solvi expensas ab eo factas in quibusdam massaritiis Ecclesiæ; Quare Felin. *cons.* 11. *numero* 6. distinguit, quod aut impendit de bonis propriis, & potest absque labe simoniæ, aut de bonis Ecclesiæ & non potest, aut de bonis utriusque, & cōpensabitur pro rata; si verò res erit dubia, præsumitur expensas fecisse de bonis Ecclesiæ, & per consequens non potest illas repetere, ita Abb. *in capitul. fin. de pecul. cler.* ex quo omnia bona Prælatorum, & clericorum post adeptam dignitatum, & beneficia, præsumuntur esse de bonis Ecclesiæ, & de bonis Ecclesiæ acquisita, cui præficiebantur, nisi contrarium probetur; quare Ecclesia fundatam habebit intentionem super omnibus bonis à Prælato defuncto possessis: & possessio bonorum Prælatorum continuatur in Ecclesia; ita notabiliter Paris. *de resignatione beneficiorum* per diversa jura per eum allegata, *libro* 14. *quæst.* 7. *numero* 49. ubi *numero* 52. limitat id non procedere, quoties constat, vel constabit, bona esse patrimonialia, & ex redditibus patrimonii acquisita, Roman. *consil.*

159. *nu.*

159. *n.4.versic.primo* Menoch. *de arbitr.jud.casu 95.num.4.* Bursat.*cons.376.n.4.vol.4.*

Ad hanc verò praxim descendendo, dicimus, hujusmodi facultatem pretendam omninò esse in specie, etiam quoad usus prophanos, per ea quæ superius dicta sunt, ex eo, quòd si fortè Summus Pontifex eam tribuat, ut possit ad quoscumque usus testari, prout ex formulis antiquis apparet, cùm nihilominus in ipsa facultate aliud non adderetur, concessa profectò ea tunc intelligebatur quoad
9 usus tantummodo pios, non autem prophanos, nisi de ipsis prophanis usibus mentio habeatur, quòd præsertim decidit Barbat. *de præstant. Card. parte prima quæstione quarta colum.* 4. relatus per Navar. *de reddit. Eccles. quæstione tertia, numero secundo*, quia licèt omne privilegium debet ita intelligi, ut aliquid operetur contra jus commune, dato, quòd aliquid operetur, debet restringi: quare, cum prædicta facultas, sit privilegium, & operari possit effectum testandi ad pios usus, contra jus commune, non debet alium effectum majorem operari, scilicet testandi ad prophanos, idem Navarr. *loco citato numero tertio*, & pluries ita decisum vidimus, & audivimus in facti contingentia, sicut hodie servatur in praxi, & patet ex formulis infrà positis. Hoc quidem benè conceditur, ut possint ipsi pro aliqua competenti summa testari, in vim alterius sibi attributæ facultatis; attento, quòd extant literæ in forma Brevis, moderatoriæ Bullæ Pauli III. per quam Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Prælatis restringitur facultas disponendi in favorem Ecclesiarum, & piorum locorum; adeò ut ii non habentes à Sede Apostolica licentiam testandi, possint decimam partem tantùm rerum, & bonorum nobilium, & immobilium, & se moventium, ac pecuniarum Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, & piis locis, capiendi, & acquirendi facultatem habentibus tantùm, non per viam institutionis hæredum, seu donationis, vel legati in vita, seu in morte relinquere, prout in *dicta Constitutione sub Dat. Romæ sub Annulo Piscatoris* 8. *Martii* 1548. *Pontificatus sui Anno Quatordecimo.*

Et licèt, ubi ipsius Summi Pontificis ad id authoritas intercedit, ad quoscunque usus, sive pios, sive prophanos, aliaque ad sic validè testandum, non requiratur causa, nec ob id hæredes instituti, sive legatarii, aut donatarii ad aliquam restitutionem tenentur; per ea, quæ dicit id Sanch. *in dd. consil. moralib. l.2. capitulo secunda dub.* 51. *n.7.* nimirum, quòd seclusa prohibitione testandi, si ipsi testentur ad usus prophanos, licèt peccarent, nihilominus verè dominium transferrent; nec accipientes tenerentur restituere sicut si in vita, prodigè donarent; cùm sit veri domini, sed prohibitio testandi, est de jure humano, ut ex supradictis juribus allegatis patet; & licèt ad usus prophanos ipsa prohibitio sit de jure Divino, id tamen est, quoad licitè fieri potest non tamen quoad dominii translationem; sed dispensatio Papæ in jure humano absque causa valet.

Nihilominus, regulariter Summus Pontifex facultatem 11
ipsam, non ita passim concedit, nisi pro gravi utilitate Ecclesiæ, veluti, quia est vir nobilis, aut aliàs de Ecclesia benemeritus, vel à quo utilitas speratur Ecclesiæ, ex quo etiam, quatenus istud sit præceptum divinum, est tamen per Papam dispensabile; quamvis talis testandi facultas non concedatur de talibus redditibus in notabili quantitate, ita ut sit Ecclesiæ valdè onerosa, vel pauperum necessitatibus subveniri nequeat, vel in notabile divini cultus detrimentum, & diminutionem, *id.* Sanch. *loco citato num.9.*

Illud autem, quòd etiam huic praxi potissimùm præmittendum, inter cætera duximus, est, quòd diversi Romani Pontifices, bonorum Episcoporum, & beneficiatorum decedentium diversorum spoliorum, uti ad Cameram Apostolicam spectantium, Collectores, & Exactores in variis Provinciis, & locis deputarunt; qui de illis, tanquam de rebus ad Cameram præfatam spectantibus donando, & transigendo, ac aliàs diversimodè disponere poterant, ut in *Constitutione Pauli III. edita Anno* 1552. & per Navarr. *in Commentar. de spol. cler.* §. 5. *post princ.* In qua quidem Constitutione idem Paulus testatur, ab antiquissimo tempore citrà dicta spolia, Cameræ Apostolicæ nomine exacta, & inter jura ipsius Cameræ connumerata fuisse; ac proinde ad amputandas difficultates, quæ in medium afferebantur, declaravit, res, & bona, spolia nuncupata, in quibuscunque Regnis, & Dominiis, tam citrà, quàm ultra montes, & maria, consistentia, quæ pro tempore, post obitum Prælatorum, & personarum quantumcunque, & quomodolibet qualificatarum, etiam Cardinalatus honore fulgentium, qui, vel nullo condito testamento, vel absque sufficienti facultate, aut ultra quantitatem; de qua facultatem habuerunt, condito, decesserunt, & decedent, ad Cameram Apostolicam, & non ad alios, etiam in quibusvis aliis Ecclesiis, Monasteriis, cæterisque beneficiis Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura sæcularibus, & quorumvis ordinum Regularibus, spectare; illaque tanquam ad ipsam Cameram spectantia, perpetuò colligi, ac recuperari posse, & debere.

Cæterùm autem quænam bona veniant sub spolio hujusmodi, declaravit felic. record. Pius Papa Quintus sua peculiari Constitutione; quæ cùm sit nimis salutaris, & viridi observantia, hic inseritur, & est tenoris sequentis, videlicet.

12 *PIUS Episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis providentia circumspecta, ad ea sollicitudinis suæ partes potissimùm convertit, per quæ singulis Ecclesiis debita obsequia, & opportunæ subventionis auxilia minimè subtrahantur. Cùm itaque, sicut accepimus, nonnulli Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, seu Commendatarii, ac alii beneficia Ecclesiastica obtinentes, proprii honoris, & salutis immemores, etiam prætextu facultatum testandi, eis, per Sedem Apostolicam concessarum, in earum ultimis voluntatibus, res sacras, & vasa, ornamenta, & paramenta ecclesiastica, aliaque cultui Divino dicata, quandoque ex fructibus ecclesiasticis, per eos acquisita, non Ecclesiis, & monasteriis, ac beneficiis, quibus præfuerunt, seu a quibus proventus ecclesiasticos, & stipendia acceperunt, prout rationi & honestati consentaneum foret, sed aliis locis, etiam aliquando non piis, ac interdum eorum consanguineis, & affinibus relinquere, ac Cameræ Apostolicæ Collectores, prætextu, quòd illa sub appellatione spoliorum veniant, tanquam ejusdem Cameræ spolia exigere, & percipere non erubescant, in maximum religionis dedecus, ac Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum eorundem detrimentum, ac relinquentium animarum periculum, scandalumque plurimorum. Nos abusum, scandalisque hujusmodi providere, ac singularum Ecclesiarum, & monasteriorum, & beneficiorum indemnitati, animarum quorumlibet saluti consulere volentes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetua valitura constitutione, statuimus, ordinamus, decernimus, & declaramus, quòd de cætero omnia, & singula ornamenta, & paramenta, ac vasa, Missalia, & Gradualia, ac cantus firmi, & musicæ, aliique quomodolibet nuncupati libri, & alia res sacræ, etiam auri & argenti, ac quæcunque alia bona per quoscumque Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, Abbates, seu Commendatarios, & alios quoscunque, & quæcunque, & qualiacunque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura, sæcularia, & quorumvis ordinum regularia, in titulum, vel commendam, aut alias quomodolibet obtinentes, quocunque nomine, vel titulo censeantur, etiamsi de illis, & eorum qualitatibus, specialis, & expressa mentio habenda foret, ad usum & cultum divinum, etiam in eorum privatis ædibus, & capellis, vel oratoriis destinata, tempore eorum obitus, ex testamento, vel ab intestato relicta, sub quibusvis facultatibus testandi, & aliàs disponendi de bonis per eos ex altari, vel aliàs quomodolibet acquisitis per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores, & successores nostros, ac nos, sub quibusvis tenoribus & formis, ac cùm quibusvis clausulis & decretis, etiam motu proprio, & alias quomodolibet concessis, & concedendis minimè comprehendantur: Nec sub appellatione spoliorum veniant, sed ad*

fin-

singulas Ecclesias, monasteria; etiam conventu carentia, & beneficia hujusmodi, in quibus resederint, aut quibus præfuerint, seu quæ aliàs obtinuerint, omninò spectent, & pertineant, ac spectare, & pertinere, illaque post eorum obitum eisdem Ecclesiis, monasteriis, & beneficiis, etiamsi in Romana Curia, & procul ab illis decesserint, vel ad illa nunquam accesserint, etiamsi ante Ecclesiarum, & monasteriorum regimini cesserint, vel beneficia hujusmodi renuntiaverint, eo ipso applicata, & incorporasa sint, & censeantur. Ita quòd liceat illis defunctis in iisdem Ecclesiis, monasteriis, & beneficiis successoribus, ac Ecclesiarum, & monasteriorum hujusmodi capitulis, & conventibus respectivè, illa propria authoritate liberè apprehendere, ac eorum Ecclesiis, & sacristiis applicare, & incorporare, ac quæcunque donationes, ac relicta, & legata, testamenta, & codicilli, & aliæ ultimæ volunsates, seu spolia desuper contra præsentis constitutionis tenorem, quomolibet pro tempore facta, quoad præmissa, nulla, & invalida, nulliusque roboris, & momenti existant; & personis, etiam Ecclesiasticis, seu locis, etiam piis, aut Ecclesiasticis, aliisque quibuscunq; in quarum, seu quorum favorem pro tempore facta fuerint, minimè suffragentur; nec per ea eisdem personis, seu locis, vel aliis Ecclesiis hujusmodi aliquod jus in rebus prædictis, vel ad illas acquiri possit. Quinimmò res sacras, & alia bona prædicta quocunque nomine, vel titulo pro tempore detinentes; ad illa Ecclesiis, & Monasteriis, ac beneficiis per defunctos quomolibet acquisitis, ut præfertur, juxta præsentium tenorem realiter, & cum effectu restituendum, & consignandum, quibusvis dispositionibus de illis in contrarium quomolibet factis minimè attentis, omninò teneantur, & ad per censuras, & pænas, etiam furti, & sacrilegii, ac alia juris, & facti remedia opportuna, cogi, & compelli possint, & debeant. Insuper, ne deinceps contingat ą insolentia spoliorum Cameræ Apostolicæ Collectorum; vel Subcollectorum, aliquas Ecclesias, nec hominum quemquam damno, & injuria affici, nec cuiquam de cætero vertatur in dubium, quæ res hābendæ sint nomine spolii, simili modo statuimus, decernimus, & declaramus, quòd quæcunque scamna, cathedræ, arcæ, & etiam ligneæ, vel lapideæ, etiam marmoreæ, mensæ, & tabulæ, ac quæcunque dolia, seu vasa vinaria vacua, & alia similia supellectilia domestica per quovis presbyteros, seu clericos, ab humanis pro tempore decedenses, tempore eorum obitus in Ecclesiis, seu eorum domibus Ecclesiarum earundem, vel alibi ubivis locorum relicta, etiam si ex fructibus, & proventibus beneficiorum, quæ dum viverent, obtinebant, acquisita fuerint, sub spoliorum appellatione, minimè veniant: nec pro spoliis ullo modo reputari possius. Præterea, quòd nullum spolium Cameræ præfatæ fieri, nec quicquam à quibusvis spoliorum Cameræ hujusmodi Collectoribus, vel subcollectoribus exigi possit per obitum illius, qui dum viveret, unum vel plura beneficia Ecclesiastica obtinuerit, cujus vel quorum insimul fructus, redditus, & proventus, triginta ducatorum auri de Camera secundùm communem æstimationem, valorem annuum non excesserint, aut qui pensiones annuas, super quibusvis Ecclesiasticis, usque ad dictum valorem annuatim perceperit, dummodo tamen is ab omni illicita negotiatione, & à Sacris Canonibus prohibita abstinuerit. Ita quòd, si quis dictorum Collectorum aliquid ex bonis quorumvis defunctorum, qui similia beneficia obtinuerint, seu similes pensiones perceperint, prætextu spoliorum ejusdem Cameræ percipere, aut aliàs contra præsentes nostras literas, attentare præsumpserit, ad totalem bonorum per eum perceptorum restitutionem teneansur, ac ad viam juris, etiam per similes censuras, & pænas cogi, & compelli possit, & debeat. Districtiùs inhibentes quibusvis Cameræ præfatæ spoliorum Collectoribus, nunc, & pro tempore existentibus, sub indignationis nostræ, & privationis eorum officiorum pæna, ne in ornamentis, & paramentis, ac vasis, & libris præfato cultui divino dicatis, ac aliàs in rebus sacris, necnon supellectilibus præsatis quomodolibet se intromittant, nec in eorum inventariis, tanquam spolia redigant, seu describant; sed ornamenta, & paramenta, nec non vasa, & libros, aliaque divino cultui dicata, hujusmodi Ecclesiis, & Monasteriis, Capellis, & aliis beneficiis hujusmodi, eorumque Rectoribus, & aliis præsasis liberè admittant, & consignent, ac consignari faciant cùm effectu, ne supellectilia prædicta in locis, ubi constiterint, relinquant. Ac decernentes, sic in præmissis omnibus, & singulis, per quoscunque Iudices, & Commissarios, quavis authoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, quicquid secùs super iis, à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quo circà, dilectis filiis Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generali Auditori, & singulis locorum Ordinariis; ac majorem dignitatem, post Pontificalem in universis Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitan. pro tempore obtinentibus, per Apostolica scripta, Motu simili, mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum præsentes literas, & in eis contenta quæcunque, ubi, & quando opus fueris, quoties pro parte quorumcunque, in præmissis interesse habentium, ut præfertur, fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in præmissis, efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant auctorisate nostra, præsentes literas, & in eis contenta quæcunque, firmiter observari, ac singulos, quos literę ipsæ concernunt, illis pacificè gaudere: non permittentes, eos desuper quomolibet indebitè molestari Contradictores, auctoritate nostra appellatione postposita, compescendo. Non obstantibus Apostolicis, ac in Provincialibus, & synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus constisutionibus, & ordinationibus, necnon Ecclesiarum, & Monasteriorum hujusmodi juramenso, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, facultatibus sestandi, aliisq; privilegiis, indulsis, & literis Apostolicis, quibusvis concessis, & approbatis, & innovatis, etiam si de illis eorumq; tosis senoribus, specialis, & expressa mentio facienda esset, illorum tenores pro sufficienter expressis habentes, illis in reliquis in suo robore permanentibus cæterisq; contrariis quibuscunque. Volumus autem, quòd si aliquis ex Patriarchis, Episcopis, Abbatibus, seu Commendatariis, & aliis beneficiatis præfatis pluribus Ecclesiis, seu Monasteriis, pro tempore simul, vel successivè præfuerit, seu plura beneficia obtinuerit, ornamenta, & paramenta, ac res, & bona prædicta, ad illa omnia, habita ratione fructuum, & temporis, quo eadem beneficia possedit, omninò pertineant, & proportionabiliter inter ea dividantur. Quòdque præsentes literæ in Cancellaria Apostolica, & acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter constitutiones perpetuò valituras describantur, Et quia difficile foret præsentes liseras, ad singula quæq; loca deferri, volumus, & etiam declaramus, earum transumptis etiam impressis, manu Notarii Publici subscripsis, & sigillo alicujus Prælasi, vel alteriùs personæ in dignitate Ecclesiastica constitusæ, sigillatis, eadem prorsùs fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensę. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, statuti, decreti, declarationis, inhibitionis, mandati, & voluntatis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beasorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverint incursurum. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, tertio Kal. Septembris, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Cæs. Glorierius.

Non-

Nonnullæ verò partes ejusdem Constitutionis declarantur per Navarr. *in Comment. de spol. Cler.* §.8. ad quem lectorem, quatenus opus fuerit, remittitur.

CAPUT II.

Praxis Licentiæ testandi de redditibus Ecclesiasticis pro Cardinale.

SUMMARIUM.

1 *Testandi facultatem de redditibus Ecclesiasticis, solus Papa concedit.*
2 *Testandi facultas quomodo Cardinalibus interdicta.*
3 *Facultatis Testandi formula pro Cardinale proponitur.*

QUoniam verò hujusmodi testandi facultatem solus Papa tribuere potest, ut per Navar. *in comment. de spol. Cler.* §.9.*num.*3. cùm ipsi soli, tanquam universalis Ecclesiæ bonorum administratori, sit immediatè à Deo commissa eorundem bonorum administratio, quorum dominium est Domini Nostri Iesu Christi; ea generali ratione, quia Domini est terra, & plenitudo ejus, ut ait Leo, *in thes. for. Eccles. par.*3.*c.*3.*num.*31. proinde, ut per praxim, & Romanæ curiæ observantiam, magis ipsius Papæ voluntas, & intentio declarentur, *arg. leg. servus plurium*, §. *fin. ff. de leg.*3. Rota *dec.*571.*num.*3.*par.*1.*div.* Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. glos.*9.§.2.*num.*63. formulam supplicationis eidem Summo Pontif. porrigendæ de more subjiciam: cùm autem hujusmodi testandi facultas S.R.E. Cardinalibus sit nihilominus interdicta, qui sine Summi Pontificis licentia testari nequeunt, teste Hostien. *in Sum. tit. de pœnit. & remiss.* §. *cui Cardinales numer.*16. ubi nil aliud pro hoc adducit, id procedere secundùm consuetudinem Rom. Ecclesiæ; ideo formulam testandi pro Cardinale, primò, mox suo loco, alteram pro Archiepiscopo, sive Episcopo subiiciam, cum omnibus decretis, clausulis, restrictivis, modificativis, & ampliativis, juxta recentem Curiæ stylum; licèt hujusmodi facultas, pro quibuscunque personis, pro qualitate meritorum, variationem aliquam admittat, Prima igitur formula pro eodem Cardinale tali concipitur modo, videlicet.

Dilecto filio nostro Stephano, tituli S. Laurentii in Pane, & perne, Presbytero Cardinali Duratio nuncupato.

URBANUS PP. VIII.

DILECTE Fili, Salutem, & Apostolicam benedictionem. De benignitate Sedis Apostolicæ provenire dignum est, ut Ecclesiarum Prælatis, præsertim S. R. E. Cardinalibus, qui pro ipsius Ecclesiæ statu salubriter dirigendo assiduè laborare non cessant, disponendi de bonis suis libera sit tam in ultima voluntate, quam aliàs attributa potestas, & ordinata per eos, perpetuò roboris firmitate subsistant. Hinc est, quòd Nos volentes Te, qui extremum tuæ peregrinationis diem testamentaria, vel alia dispositione prævenire desideras, favore prosequi gratiæ specialis. Motu proprio non ad tuam, vel alterius pro te, Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex mera liberatione, & certa scientia nostri, dictæque Apostolicæ potestatis plenitudine, Tibi, in recompensationem laborum, quos pro Sede Apostolica sustinuisti, & continuè sustines, & servitiorum, quæ eidem Sedi, & nobis summo studio, & vigilantia, hactenus impendisti, & quotidie impendis, ad quorum tamen laborum, & servitiorum, aut meritorum probationem, seu verificationem aliquam, in judicio, vel extra faciendam, neque Te, neque tuos hæredes, aut successores, ac jus, & causam à Te quomodolibet habentes, & pro tempore habituros, aut quoscunque alios teneri volumus, & declaramus, ultra aliàs facultates, tibi per quosvis Romanos Pontifices prędecessores nostros, ac etiam nos quomodolibet concessas, et aliàs Tibi de Iure, consuetudine, privilegio generali, vel particulari, quomodolibet competentes, quarum omnium, & singularum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis haberi volumus, & quibus per præsentes, nec præsentibus per illas, in aliquo non prędjudicari: immò si aliquid in aliqua ipsarum deficeret, per aliam suppleri posse, & debere decernimus, ut (annulo Cardinalitio, sive juribus tantùm illius ratione, Cameræ Apostolicę debitis, duntaxat exceptis) de omnibus, & singulis, ac quibusvis bonis, necnon Crucibus, Candelabris, Imaginibus, Calicibus, pateuis, vasis, vasculis, etiam Sacris, pluvialibus, & aliis paramentis, et ornamentis Ecclesiasticis, aliisque rebus divino cultui dicatis, seu destinatis, et etiam tuę Capellę, et quę in Capella nostra detulisti, et pro tempore detuleris, et quibus ibidem usus fuisti, ac etiam te uti contigerit, etiam, quæ aliàs ad Sacristiam nostræ Capellę quomodolibet pertinerent, ubicumque existentibus, ac quocumque modo, via, jure, causa, forma ad te nunc, et in futurum quomodolibet spectantibus, pertinentibus cujusque qualitatis, valoris, speciei, et conditionis fuerint, etiam de quadam parte, quæ à Caudatariis prętendi solet, dummodo tamen, quoad bona, et Iura hujusmodi Capellę, de illis in favorem alicujus Ecclesię, seu Capellæ, aut loci pii, et arbitrio tuo disponas, necnon de omnibus, & singulis jocalibus, gemmis, etiam pretiosis quomodolibet S. R. E. Cardinale, & Præsule, ac maximo Principe dignis, ac de supellectilibus, aliisque mobilibus, etiam in pecunia cujuscunq; generis existentibus, ac se movẽtibus, ac immobilibus quomodolibet nuncupatis bonis, necnon Castris, terris, quacunque dignitate suffultis, villis, domibus, Palatiis, vineis, Casalibus, Possessionibus, aliisque dominiis temporalibus, & jurisdictionalibus, ac feudalibus, meroque, et mixto Imperio, sine tamen præjudicio Iurium Cameræ Apostolicæ nostræ, quoad jurisdictionalia prędicta, tam in Vrbe, quàm extra eam, in quacunque mundi parte, etiam penes ipsa beneficia Ecclesiastica, Ecclesias, et Monasteria infrascripta existentibus, necnon juribus, actionibus, et nominibus debitorum, quomodocunque, modo, jure, via, forma, et occasione, ad te, tunc, et pro tempore spectantibus, in quibuscunque rebus consistant, etiam si illa omnia; vel eorum major pars, ex fructibus, & emolumentis, tam Sancti Laurentii, quæ titulus tui Cardinalatus existit, & cujusvis alteriùs, tibi pro simili titulo tui Cardinalatus pro tempore assignandis, quàm quarumcunque Cathedralium, etiam Metropolitanarum, & Patriarchalium Ecclesiarum, quibus te præfici, aut præesse, seu administratorem, deputari; & ad quas quandocumque assumi, vel transferri in futurum contigerit, & quorumcumque Monasteriorum, etiam Consistorialium, Prioratuum, Præpositurarum, Præceptoriarum, dignitatum, etiam Conventualium majorum, principaliumque personatuum, administrationum, officiorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum cùm Cura, & sine Cura sæcularium, & quorumvis Ordinum, & militiarum, ac Hospitalium, ac etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, regularium, quocumque nomine nuncupatorum, & quomodocumque qualificatorum, etiam personalem residentiam requirentium, & insimul incompatibilium, quæ ex quibusvis concessionibus, & dispensationibus Apostolicis, etiam in præsumptis, seu aliàs, etiam forsan de facto, absque dispensatione, vel ex Regum, & aliorum Principum nominationibus seu presentationibus in titulum vel commendam, seu administrationem, aut aliàs quomodolibet obtinuisti, et ad præsens obtines, ac imposterùm obtinebis; necnon de quibuscunque; aliis fructibus, redditibus, & proventibus, etiam

Eccle-

Ecclesiasticicit, nc fructibus, loco pensium, et ipsis annuis, super similibus, vel dissimilibus, etiam mensarum Patriarchalium, Archiepiscopalium, Episcopalium, Abbatialium, Capitulariumque, & Monasteriorum fructibus, redditibus, provenientibus, Iuribus, & obventionibus, & emolumentis, ac etiam distributionibus quotidianis Tibi, tam reservatis, & assignatis, quàm reservandis, & assignandis, emolumenque, quorumcumque Romanæ Curiæ officiorum, & locorum Montium, tam vacabilium, quàm non vacabilium, sorte principali, seu proprietate; necnon tam ex paterna, quàm ex aliis hæreditatibus, muneribus, & largitionibus, ac quorumvis donationibus, seu aliàs, quavis occasione, vel contemplatione provenerint, ac qualitercumque, quomodocumque, & undecumque, etiam in functionibus quorumcumque munerum, & legationum, & alia quomodolibet per te acquisita sint, & imposterùm acquirentur; necnon de fructibus, & proventibus Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum, seu eorundem occasione, juribus, & actionibus, ac etiam de ipsis pensionibus tibi debitis, & debendis, servata tamen in omnibus, et per omnia, nostra jam editæ, & aliarum, si quas, tam per eos, quàm successores nostros Romanos Pontifices edi contigerit, constitutionum super fructibus inexactis, forma cujuscunque quantitatis, valoris annui, etiam inexcogitati, & qualitatis, seu conditionis fuerint, illa omnia, illorumque veros, etiam annuos valores, & denominationes, ac si specificè, & sigillatim exprimerentur, etiam si alia fuerint; quæ in generali appellatione bonorum, & supellectilium non venirent, sed specialibus indigerent vocabulis, specialemque notam requirerent, præsentibus pro sufficienter expressis, & specificatis habentes, usque ad quamcunque notabilem, notabilissimam, seu inexcogitabilem summam, per viam testamenti nuncupativi, seu inscriptis, aut Epistolarum, seu Codicillorum, aut solo verbo, vel alio quovis modo, etiam minus solemni, & sine aliqua insinnatione, testandi per donationem tam inter vivos, quàm causa mortis, etiam per viam simplicis distributionis, seu contractus, omissis quibusvis solemnitatibus, etiam substantialibus, & formis, aliàs requisitis, tam ex jure, quàm per constitutiones, statuta, consuetudines Vrbis, Civitatis, vel loci pii, ubi te ita disponere, aut mori contigerit in dicta Curia, vel extra eam, etiam extra tuam residentiam, in eadem voluntate permanendo, etiam Notario publico, & duobus testibus, aut per Tui ipsius Cedulam privatam, vel aliàs, seu quacumque alia ultima voluntate, & aliàs, prout, & quemadmodum tibi videbitur, tam in Curia, quàm extra eam, etiam in mortis articulo, etiam nulla facta mentione præsentis, vel aliarum tibi pro tempore concessarum similium, vel dissimilium facultatum; aut quòd in vim illarum, seu quòd de bonis ex redditibus Ecclesiasticis, ut prædicitur, acquisitis, testari, & disponere intendas, & velis in quosvis pios, & non pios usus, & quarumcunque personarum utriusque sexus, sive fuerint consanguinei, vel affines, aut nepotes, seu etiam alii quovis modo conjuncti, vel servitores, & familiares tui, aut extranei, etiam illegitimi, ex quovis illicito, vel damnato coitu, quàm ex proprio corpore tuo procreati, ac etiam ipsorum illegitimorum parentes, Conjuges, filii, descendentes, ascendentes, vel Cognati, seu attinentes; necnon Collegiorum, Vniversitatum, Ecclesiarum, & locorum, tam piorum, quàm non piorum, etiam nondum erectorum, nec ædificatorum, favorem, & aliàs quomodocumque, & qualitercumque pro libito, & voluntate tua absolutis, etiam præsentibus literis, in actu condendi testamenti, vel quamvis aliam ultimam voluntatem, ac quamcumque dispositionem, si tibi videbitur, non exhibitis, semel, vel pluries, in toto, vel in parte, etiam successivè, toties, quoties tibi videbitur, & placuerit; servata tamen forma Constit. nostræ, de superventia, editæ, disponendi, eaque legandi, relinquendi, & erogandi, seù in totum jam forsan facto testamento, donandi, legatis dispositione quacumque perseverandi, dispositionisque, ut dicitur, semel, vel pluries in toto, vel in parte factas, & faciendas, etiam sæpe, & sæpiùs moderandi, limitandi, commutandi, alterandi, & in totum, vel in partem revocandi, ac aliàs in personas distribuendi; ita ut per priores, & quascumque dispositiones, ut supra factas, & pro tempore quomodolibet faciendas, nunquam hujusmodi facultates consumptæ dici possint, sed semper, & quandocumque dispositiones prædictas mutare, & alterare, ac in totum, vel in partem revocare, aliàs ut supra disponere, etiam quoad priores dispositiones in pios, sequentes verò, in non pios usus factæ fuerint, possis, & valeas; & aliàs, prout tibi videbitur, & placuerit, ac duxeris faciendum, & disponendum, Motu, scientia, & potestatis plenitudine prædictis, liberam, plenam, & omnimodam licentiam, & facultatem perpetuò duraturam, tenore præsentium concedimus, & impartimur; ac ex tunc testamentum, Codicillos, dispositiones, donationes, legata, relicta, & erogata, ac ultimam voluntatem tuam hujusmodi, ac etiam quicquid super his per te, etiam nullo, vel minùs sufficienti facultate suffultum, hactenus, seu in futurum, in totum, vel in partem testatum, codicillatum, donatum, relictum, erogatum, legatum, & aliàs, tam inter vivos, quàm in ultima voluntate hujusmodi, seu aliàs quovismodo dispositum esse contigerit, ac omnia, & singula inde secuta, & quæ inde sequuntur, approbamus, & confirmamus, eaque valida, & efficacia fore, ac perpetuæ roboris firmitate subsistere volumus: supplentes omnes, & singulos juris, & facti, ac solemnitatum, etiam substantialium defectus, si qui forsan venerint in eisdem; Ac etiam si contigerit te ab intestato, & sine ulla bonorum tuorum supradictorum, & aliorum quorumcunque, vel minus legitima, & invalida dispositione in quacunque mundi parte, etiam in Curia prædicta, ac etiam extra loca debita à te residentiæ, etiam nulla existente causa decedere, omnia, & singula bona, res, jura, actiones, fructus, pensiones, ac alia, quæcunque, & qualiacunque supra expressa, ad Sedem, & Cameram Apostolicam, vel Ecclesias, Monasteria, & beneficia prædicta, vel ad quoscunque alios nullatenus pertinent, sed ad hæredes tui sanguinis, vel alios conjunctos, tibi ab intestato succedentes, integrè, servata tamen Constitutionum prædictarum forma, devenire; & quoad bona Capellæ, & res Sacras, Ecclesiis, & locis piis per tuos hæredes declarandos deberi, & consignari volumus, & mandamus. Decernentes, prædicta omnia, & singula, etiam ut prædicitur, qualificata necnon spolia cujuscumque valoris, & quantitatis existentia, etiam ex prædictis, & aliàs undecumque provenientia, etiam si prædicta omnia ad summam quantumvis maximam, ac etiam inexcogitabilem ascendant, ac etiam quæcunque alia pro te, pro tempore, relicta, res, & bona, nullo unquam tempore tanquam spolia, seu aliàs ad nos, & ad Sedem eandem, & Cameram Apostolicam, aut Ecclesias, & beneficia prædicta, seu in illis, successores, devolvi, seu spectare quomodolibet prætendi, nec hæredes, donatarios, et alios, ad quorum favorem, bona ipsa quovis modo disposita, seu ad quos illa devenire contigerit, necnon executores, et alios, quibus negotium executionis tuæ voluntatis hujusmodi commiseris, ad solvendum tertiam partem eorundem bonorum, per te pro tempore relictorum, quæ forsan per Constitutiones Apostolicas, aut aliàs de jure, vel consuetudine, post tuum obitum, ad dictam Cameram, aut ad Nos, et successores nostros Romanos Pontifices, seu in pios, et alios usus, forsan contra Infideles, aut fabricam Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, vel Ecclesiarum, Monasteriorum, et benefi-

ciorum

ciorum hujusmodi, seu Cruciatam Sanctam, vel alios usus converti deberet, seu dum vixeris, convertere debeas; illudque nulla subsistente causa, sed pro tuo libitu voluntatis prætermiseris, quàm ex nunc tibi, & hæredibus, donatariis, & aliis, quocumque titulo, etiam ab intestato successoribus tuis hujusmodi, in recompensationem laborum, & servitiorum, & meritorum probationem, & verificationem in judicio, vel extra, facienda, neque te, neque successores tuos præd. teneri volumus, & declaramus, titulo irrevocabilis donationis inter vivos, liberaliter donamus, & elargimur, minimè teneri; neque super bonis, per te, ut prædicitur, seu aliàs pro tempore quomodolibet dispositis, seu etiam ab intestato relictis, per Camerarium nostrum, pro tempore existentem Thesaurarium generalem, Commissarium, Collectores, & Subcollectores, vel alios quoscumque agentes pro Camera, vel tuos, in Ecclesiis, Monasteriis, beneficiis hujusmodi successores, prædictæ fabricæ præpositos, vel alios quoscumque, quovismodo, directè, vel indirectè, & ex causa illicitæ negotiationis, etiam quoad fructus Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum prædictorum, propter non residentiam, vel quod nunquam illa visitaveris, aut illicitam negotiationem prædictam, & incompatibilitatem beneficiorum quorumcumque nunc, & pro tempore obtentorum, & imposterùm obtinendorum, etiam ex eo, quòd plures Ecclesias, etiam Cathedrales, vel Metropolitanas, aut Patriarchales, Monasteria; & alia quæcumque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura sæcularia, & quorumvis Ordinum regularia, qualitercumque, ut prædicitur, qualificata, etiam personalem residentiam requirentia, & sine dispensatione Apostolica, simul eodemque tempore, etiam per longissimi temporis spatium, obtinueris, vel ob aliam quamcumque causam, fructus tuos non feceris, sed illos malè, & indebitè perceperis; & propterea ad illorum restitutionem, Cameræ nostræ, vel Ecclesiis, Monasteriis, & beneficiis prædictis, fabricæ Sancti Petri, vel cuicumque alteri personæ, vel loco tenearis; dummodo super hit, causa, te vivente, non fuerit introducta, & terminata, molestari, & inquietari posse, nec debere, nec etiam, ex eo, quòd in prædicta Curia, aut quacumque mundi parte, vel extra Ecclesias, Cathedrales, & Metropolitanas, ad quas forsan te assumi contigerit, aliaque beneficia; curam animarum habentia, & personalem residentiam requirentia, sæcularia, & quorumvis Ordinum, etiam Hospitalium Sancti Ioann. Hierosolymitani, regularia, & qualitercumque qualificata; nunc; & pro tempore obtenta; & obtinenda, etiam pro tua sola voluntate, & nulla subsistente causa, non resistenti, & tam condito testamento, vel aliàs, tam inter vivos, & sine ultima voluntate, facta dispositione, quàm etiam ab intestato, & nulla, vel minus validas, & legitima dispositione, ut prædicitur factas, te decedere contigerit, Constitutione felic. recordat. Pii Papæ Quarti, similiter prædecessoris nostri, contra quoscunque Episcopos, Archiepiscopos, & alios Ecclesiarum Prælatos, necnon Ecclesiarum parochialium Rectores, aliasque personali residentiæ adstrictos, extra illam quomodocunque decidentes, 7. Kalend. Decembris, Pontificatus sui Anno primo, seu veriori tempore emanata, & aliis quibuscunque Constitutionibus, & Sacrorum Canonum, ac etiam Conciliorum, generalium, & universalium decretis minimè obstantibus, aut alio quocunque prætextu molestari, vel perturbari posse, vel debere: ac etiam decernimus, quàm per quamcunque causam; præsentes facultates, ac alia tibi concessæ, nullo unquam tempore, annullari, invalidari, aut irritari possint, neque, te illis privatum, aut indignum redditum, aut aliàs illorum commodum, & utilitatem, in totum, vel in partem amisisse, dici valeat per quemcunque abusum, illicitam negotiationem, decessum extra residentiam, aut aliam quamcunque causam, seu excessum, etiam majorem expressis, etiam inexcogitatum, vel inexcogitabilem; sed ordinata per te, ut prædicitur, tam inter vivos, quàm in ultima voluntate, semper valida, & firma existant, etiam si tu, nullis ex præd. vel aliis, etiam excogitatis, & inexcogitabilibus defectibus laboret, etiam quòd disposuisti, & dispones ad favorem quorumcunque illegitimorum, non tam ex proprio corpore procuratorum, ut prædicitur indignorum, vel incapacium ex quacunque causa, etiam in præsentibus, vel aliis facultatibus tibi, ut prædicitur concessis, non comprehensa, non ad Cameram nostram, seu fiscum Apostolicum, seu ad Ecclesias, Monasteria, seu loca prædicta, sed ad d. tuos hæredes, successores, qui ex testamento, seu tibi ab intestato essent successuri, pertineant, aut pertinere prætendi possint. Præsentes verò literas, nullo unquam tempore, de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quocunque defectu, & prætextu, ac ex quacunque quantumvis legitima causa, notari, impugnari, invalidari, retractari, in jus, vel controversiam revocari ad terminos juris reduci, ut adversùs illas, quodcunque juris gratiæ, vel facti remedium impetrari, neque sub prædicta Pii IV. Prædecessoris nostri super residentia, & aliis Apostolicis Constitutionibus, & Sacrorum Canonum, ac Conciliorum, Synodalium, vel Provincialium, ac etiam Generalium, ac universalium decretis, ac etiam sub quibusvis similium facultatum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, modificationibus, declarationibus Apostolicis, Cancellariæ Apostolicæ regulis, & præsertim illa, de jure quæsito non tollendo, per nos, & Sedem eamdem, etiam, motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, etiam Consistorialiter ex quibusvis causis, etiam inexcogitabilibus, etiam in favorem fidei factis, & in futurum faciendit, comprehensis, sed ab eis semper exceptas, & quoties comprehendi viderentur, toties in pristinum statum restitutas, repositas, & plenariè reintegratas, ac de novo, etiam sub quavis posteriori Data, per te, & alios prædictos à te causam quomodolibet habentes, ut supra, seu habituros, eligenda, concessas; semperque validas, & efficaces, fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, nec præsentes per aliàs similes, vel dissimiles gratias tibi concessas, & concedendas revocari, invalidari, suspendi, limitari, atque confundi, sed de illis cumulativè, in omnibus, & per omnia uti: & si quid in una ex facultatibus hujusmodi defecerit, per aliam suppleri debere; nec te ad aliquam particularem licentiam, seu Indultum, aut confirmationem præsentium à Nobis, vel successoribus nostris Romanis Pontificibus petendum, aut impetrandum, vel etiam in alia quacunque simili gratia, vel ejus confirmatione, tibi quomodocumque concedenda, de præsenti mentionem aliquam faciendi, nullatenus teneri, nec ad illam unquam necessitate cogi, nec te, tuosque hæredes, legatarios, donatarios, aut alios, jus, & causam à te habentet, vel habituros, seu quovis alios ad præsentes, in eadem Camera, etiam juxta Constitutionem Pii Papæ IV. de gratiis, qualecumque interesse Cameræ Apostolicæ concernentibus, intra certum in ea expressum tempus, præsentandis, & in ea suisque libris admitti, registrari, faciendis; aut labores, & servitia, ac præd. seu causas, & quævis alia, etiam quantumvis necessaria, in judicio, vel extra roborandum, seu verificandum, tuosque hæredes, & successores ad solutionem regalium, seu propinarum, ullo unquam tempore teneri, aut ad præmissa, seu præmissorum aliqua, ulla necessitate, causa, vel ratione cogi, vel compelli; nec etiam per viam sequestri, aut aliàs propterea molestari posse. Et nihilominus præsentes, ad effectum tuendi possessionem, & dominium hæredum, & successorum prædictorum, sufficere, easque, & inde sequuta, & sequenda quæcumque semper, & perpetuò valida, firma, & efficacia fore, & esse, ac persistere. Sicque in præmissis omnibus, & singulis,

gulis, per quoscanque Indices Ordiaarios, & delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, necnon ejusdem Cameræ Camerariam, Thesaurarium, Præsidentes, Clericos, Collectores, Sabcollectores in quacunque causa, & instantia. Sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter jadicandi interpretandi facultate, vel auctoritate jadicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Quocircà Venerabilibus fratribus nostris Ostien. & Portuen. Episcopis, ac dilecto filio Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Auditori Generali, Motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se vel aliam, seu alios præsentes literas, & in eis contenta quæcunque ubi, & qaando opus fuerit, & quoties pro parte tua, & qaorumcumque donatariorum, legatariorum, hæredum, & successiorum qaomodolibet taorum, & aliorum prædictorum, desuper fuerint reqaisiti, solemniter pablicantes, tibique, & aliis prædictis, in præmissis efficaces defensionis præsidio assisteates faciant auctoritate nostra omnia, & singula præmissa per locorum Ordinarios, & Cameræ Apostolicæ Commissarios, & deputatos, & alios quoscamque observari: non permittentes te, vel dictos doaatarios, legatarios, hæredes, & saccessores tuos, aut eorum aliquem desuper à quoquam indebitè molestari, perturbari, aat aliàs quomodolibet impediri, Contradictores quotlibet, & rebelles, per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaqae opportana Iuris, & facti remedia appellatioae postposita compescendo, legitimisque saper his habendis servatis processibus, sententias, censuras, & ipsas, etiam iteratis vicibus aggravando, Interdictum Ecclesiasticum appoucado, & auxilium brachii sacalaris invocando, quatenas opas fuerit. Non obstantibas præmissis Pii IV. super illicita negotiatione, & ejusdem super residentia Episcoporum, Archiepiscoporum, & aliorum Prælatorum, necnon Rectoram, Parochialium Ecclesiarum cæterorumque personali residentia adstrictorum extra illam quomodocunque decedentium, sub Datum VII. Kal. Decembris, Pontificatus sui anao secundo, vel alio veriori tempore, ac etiam Bonifacii Papæ VIII. per quam concessiones de fructibus in absentia percipiendis, sine præfinitione temporis fieri probibeatur; necnon aliarum Constitutionum, & Sacr. Canonam, & Conciliorum, etiam generalium, & aniversaliam statutorum, quibus decernitur, Prælatos, & beueficiatos qaoscumque propter nou residentiam, seu incompatibilitatem, aat illicitam negotiationem, aut alia qnacumque de causa bona acquisita, fructusque Ecclesiarum, Moaasteriorum, & beneficiorum, saos non sacere, sed eos, Ecclesiis seu beneficiis pro eorum reparatione, vel saccessoribas in eis deberi, vel in alios qaoscunqae pios asus eroganda, vel Cameræ Aoostolicæ, & alio qaocumque modo, vel cuicamq::e alteri personæ applicanda esse, & qaòd in literis provisionum sea Commendarum Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum qaorumcumqae tibi factarum, et faciendaram expressè caveatur, qaòd ta quartam, vel tertiam, aut aliam eorum fructaam partem in fabricam Ecclesiæ, paramentorum emptionem, vel fulcimentum, in pauperum alimoniam, aut alios quocamque pios vsus convertere tenearis: ac etiam Pii Quinti, sab Datum 3. Kal. Septembris, MDLXVII. Pontificatus sui Anno Secundo; in qua disponitur, ornamenta, & paramenta Ecclesiarum, sub quibascunqae facultatibas testandi, minimè comprehendi, nec sub appellatione spolii venire, sed ad Ecclesias, Monasteria, & beneficia, quibas præfuerit, pertinere, & alia ejasdem Pii V. constitutione contra illegitimos, quæ iacipit. Quæ ordini Ecclesiastico, sub Datum sexto Kal. Februarii, Pontificatus sai Anno 6. seu alio veriori tempore, & aliis Constitutionibus, contra eosdem, & illorum descendentes, uxores, & alias personas prædictas illegitimas, quomodolibet attinentes, tam per eundem Piam; quàm alios quoscunque Romanos Pontifices similiter Prædecessores nostros, ac Nos editis, necnon Pauli Tertii, Pii Quarti, & Pii Quiati, ac qaorumcumque aliorum Romanorum Poatificum, pariter prædecessorum aostrorum, sive etiam nostris, & præsertim saper Prælatorum, & aliorum beneficiatoram decedeatium spoliis, hactenas editis, & in futuram edendis constitationibas, & Ordinationibus, & declaratioaibus, ac etiam quibusvis Ecclesiarum monasteriorum, sea aliorum locorum, tam sæculariam, quàm Regulariam in quibus beneficia hujasmodi forsan fuerint, sea à quibusvis illa dependere contigerit, etiam Sancti Ioaanis Hierosolymitani, aliarum quarumcunque militiaram, etiam jaramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & cousaetudiaibus, ac privilegiis quomodocumque etiam per Nos, & Sedem Apostolicam hactenus concessis, & in futurum concedendis, etiam si de illis servandis, & impetrandis literis Apostolicis contra illa præd. Eccl. Monasteriis, Ordinibus, & Militiis, seu illorum Præsulibus, Admiaistratoribus, & Magistris, & aliis quibuscunque persouis, per te, vel Procuratorem taum hactenus præstiteris, vel imposterùm te præstare contigerit juramentum, ac literis recol. mem. Alexandri Papæ VI. prædecessoris nostri, per quam etiam forsan motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, inter alia statnit, & ordinavit, quòd tertia, vel alia tunc expressa pars omuium, & singulorum bonoram mobiliam, & immobilium ex Ecclesiis, & aliis dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis, seu, aliàs acquisitorum, sed etiam :atuita, et contemplatione personæ, pro temporum provenieutiam, de quibas per ipsias S.R.E. Cardinales pro tempore existentes, qaibascumq; Testamentis, donationibus, Codicillis, et aliis ultimis voluntatibus, quovis modo, etiam ad pias causas quascunq; et alios licitos vsus, prætextu similium licentiarum, facultatum, et gratiarum, eis pro tempore concessaram, testari, seu disponere contigerit dictæ Cameræ, pro Cruciata Sancta, et aliis dictæ Rom. Ecclesiæ necessitatibus supportandis, reservare, illaq; ad dictam Cameram pleno jure pertinere, ipsamq; Cameram ea vendere posse, irritumq; exinde decrevit, et inane, si secàs super his, à quoqaam, quavis authoritate scienter, vel ignoraater contigerit attentari, et quibusvis similium facultatum restrictionibus, limitationibus, modificationibus, revocationib. quomodolibet factis, et faciendis, Cancellariæ quoq; Apost. regulis, etiam illa, de Iure qaæsito non tollendo, ac Synodalibus, geaeralibus, et Vniversalibus Conc. quomodocunq; editis Constitutionibus, decretis, et statutis, privilegiis quoq; indultis, et literis Apost. tam dictæ fabricæ, qaàm quibusvis aliis, sub quibuscunq; tenoribus et formis, ac cùm quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisq; efficacioribus, et insolitis clausulis, irritantibusq; et aliis decretis, in genere, vel in specie, per qaoscunq; Romanos Pontifices, prędecessores nostros, ac Nos, et Sedem hajusmodi, etiā iteratis vicibas, concessis, confirmatis, et innovatis, omnibasq; aliis, et singalis, quę in aliis facultatibus testandi, tibi per nos, forsan, concessis voluimus non obstare, cæterisq; contrariis quibuscunq; Decernentes, præsentes literas, omniaq; et singula in eis contenta, valida, et efficacia fore, et esse, ac suum plenarium, et integrum effectam sortiri, etiam si in eadem Camera Apostolica, juxta Constitutionem piæ mem. Pii Papæ IV. pariter prædecessoris nostri, sab Dat. 8. Id. Aagusti, Pontificatas sui anno 6. vel alio veriori tempore, registrata, et insinuatæ non fuerint: cui Constitutioni, cæterisq; omnibus, et singulis supradictis, et aliis quibuscūq; in contrariam quomodolibet faciendis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis specifica, expressa, et individua mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqaa alia exqaisitæ forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus, omisso, et in forma in illis tradita, observata, inserti forent, præsentibus pro sufficiēter

expref-

expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, Aut si aliquibus communiter, aut divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ, apud Sanctam Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris, die 3. Octobris M DC XXX. Pontificatus nostri Anno VIII.

M. A. Maraldus.

Quare nos docet antiquus Curiæ Romanæ stylus, ut parum obstet Manfred. *in tract. de Card. decis.* 126. dum ait, ex præscripta consuetudine Cardinales sine licentia testari posse; quod est omninò falsum, dum testari nequaquam possint nisi præcedente Summ. Pontificis licentia, nec hujusmodi licentia aliquid operatur, nisi fuerit in Camera Apostolica registrata, ut supra visum est juxta *Constitut. Pii IV.* quamvis quoad hujusmodi registrationem pro Cardinalibus, aliisq; qualificatis personis facile derogari consueverit, teste Germonio *de indult. Card. §. Quod tu Romanam n.* 28. *& 29. ubi nu.* 36. quòd si testamentum Cardinalis antiquum reperiatur, quod publicè pro legitimo, validoque habeatur, ac in eo de bonis dispositum sit, de quibus sine licentia Summi Pontificis disponere vetitum sit, eaque non ostendatur, nihilominus existimandum est, illud de Papæ licentia conditum esse ex Alexand. *cons.* 101. *nu.* 5. *vol.* 7.

Quinimmò id ex ipsa practica satis liquet; nam cùm tempore fel. record. Pauli V. repentè obiisset bo. me. Cardinalis Paravicinus, licèt ipse sicut cœteri Eminentissimi Cardinales amplissimam testandi facultatem haberet, statim tamen sua bona fuerunt per Cameram Apostolicam irremissibiliter incamerata. Quòd quidem mihi magnam attulit admirationem; ex eo, quod in facultatibus hujusmodi Cardinalibus concessis ferè semper adjicitur Clausula, quòd illæ valeant, etiam si illæ decederent ab intestato: sed tamen audivi, hujusmodi Clausulam non adesse in literis facultatis supradicti Cardinalis.

CAPUT III.

Práxis Clausularum Licentiæ testandi de redditibus Ecclesiasticis.

SUMMARIUM.

1 *Testandi licentia an debeat præcedere testamentum.*
2 *Licentia quid sit.*
3 *Solemnitas in aliquo actu requisita debet præcedere.*
4 *Licentia, & consensus in quo differant.*
5 *Licentia testandi, Cardinali concessa, de redditibus Ecclesiasticis an validet testamentum anteà factum.*
6 *Prima concessio in odiosis respicit tantum priorem actum, Et quomodo id intelligatur, nu.* 11.
7 *Testandi facultas, tanquam odiosa, est restringenda.*
8 *Ac propterea intelligenda secundùm ius commune.*
9 *Privilegium debet intelligi secundum naturam materia, super qua conceditur.*
10 *Testandi facultas quomodo intelligenda.*
12 *Dispensatio non adeo strictè intelligenda, ut in nihilo operetur.*
13 *Interpretatio facienda, ut potius actus valeat, quàm pereat.*
14 *Testandi licentia intelligitur concessa secundum naturam testamenti.*
15 *Ac propterea de ultima voluntate.*
16 *Dispositio qualibet recipit interpretationem à subiecta materia.*
17 *Testamenti prioris revocatio per aliud posterius datur de iure communi.*
18 *Testandi licentia intelligenda de testamento valido, morte confirmato.*
19 *Testamentum quid sit.*
20 *Testandi facultas extenditur etiam ad codicillandum.*
21 *Testamenti appellatione venit etiam codicillus.*
22 *Testandi, & codicillandi casus à iure aquiparantur.*
23 *Pragmatici Romana Curia quandoque conficiunt supplicationes.*
24 *Rescripta Apostolica impetrantes ob pragmaticorum inscitiam, operam, & impensam perdunt.*
25 *Testandi facultas Cardinalibus conceditur pro quantumvis maxima summa.*
26 *Annulus Cardinalitius semper excipitur in licentia testandi pro Cardinale; & cui hodie debeantur iura illius ratione.*
27 *Testandi facultas an duret, mortuo Pontifice concedente.*
28 *Licentia à Rege concessa ad constituendum Majoratum, mortuo Rege, non expirat.*
29 *Privilegium Principis est perpetuum.*

HIc verò de tribus tantummodo, circà hanc praxim, ac clausulas supradictarum literarum, quærere visum est; reliqua verò de necessitate reassumam in mea *practica beneficiali*. Primo, non semel in dubium audivimus revocari, utrùm licentia, sive facultas testandi de redditibus Ecclesiasticis, de quibus aliàs testari non licet, necessariò præcedere debeat testamentum: an verò illud, jam antea conditum, per supervenientem hujusmodi facultatem revalidetur.

Et quidem tale testamentum valere, docet Barbos. *de pot. Episc. alleg.* 11. *n.* 7. ubi ait, per supervenientem licentiam hujusmodi validum esse testamentum, priùs conditum; ea præsertim motus ratione; quia sufficiens est ad ejus valorem, ut habilitas testandi adsit tempore mortis, à quo robur sumit, ubi plures allegat DD. præsertim Paul. de Castr. hanc sententiam sustinentes in monacho, de licentia Papæ testante & ibi ait, quòd quando Papa concedit licentiam testandi, Cardinali vel Episcopo de fructibus beneficiorum, hujusmodi licentia se extendit ad testamentum jam conditum: nec quidem id à recto rationis tramite noscitur deviare; quandoquidem & alibi constat, quòd habilitas superveniens, respectu alicujus actus, seu effectus producendi, ita operatur cum supervenerit, ac si à principio adfuisset, *text. in leg. si quis in senatorio, in fin. ff. de rit. nupt.* & ibi etiam *not.* glos. & Bald. *in l. si quis tutor, §. quamvis, vers. quid ergo ff. eod.* & ibi etiam d. glos. *in verbo obliviscuntur*. Hinc nominatus ad beneficia curata, licèt ætate minor, & sic tunc inhabilis, sufficit, quòd reperiatur major tempore acceptationis, ut aliàs diximus, & ait Rebuff. *in tract. de nominat. q. 9. post num. 52. per tex. in l. fin. C. de testam.* Mandos. *tract. signat. grat. hoc tit. vers. occurrit*, ubi tenet, huiusmodi licentiam respicere, seu validare testamentum jam factum, prout in propriis terminis tenet Alex. post. Paul. de Castr. *in l. in militibus, in princ. C. de milit. testam.* & dixit Bald. *in l. fin. col. ult. R. de sent. qua fin. cert. quant.* quòd si testator legat centum Bertæ maritandæ, & ipsa jam testamenti tempore maritata erat, eidem debentur illa centum *per tex. in l. si jam facta ff. de cond. & demonst.* Paris. *de resign. benef. lib.* 11. *q. 7. n. 9.* ubi arguit à gratia, *Perinde valere*, quæ habet oculos retro, & revalidat omnia ab initio, cum omnibus inde sequutis; dicens, quòd si Papa concessit Abbati privilegium testandi, illa gratia facit, ut testamentum jam factum sustineatur; ita ut illud valeat absque nova declaratione, & idem, si Princeps concessit alicui licentiam faciendi molendinum, illa porrigitur ad molendinum jam factum: quare, secundum terminos juris, sufficit in testamento adesse facultatem tempore mortis, *l. si quis filio exheredato, §. irritum, ff. de iniust. rupt. testam.* Alex. *in leg. & utilibus, C. de testam. mil.*

His tamen non obstantibus, sententia negativa verior est, & in praxi recepta; omissis enim omnibus aliis, quæ adduci possunt, facit, quòd cujuscunq; rei initium spectari debet, *l. qui id, quod, ff. de donat. l. quod ab initio*, & ibi Dec. *ff. de reg. iur. c. firmatur, eod. tit. lib. 6. c. dudum.* 1. *de elect.* Card. *cons.* 104. *col.* 2. *in princ.* ubi ait, quòd potestas superveniens non validat actum ab inhabili, Felin. *in cap.* 2. *de constit. nu.* 22. Alex. *cons.* 17. *nu.* 4. *& 5. vol.* 4. sumus enim in casu, quo requiritur, quod præcedat licentia, authoritas, non autem in casu, quo sufficit consensus, qui satis est, ut post actum superveniat, *cap. suggestum, de iurepatr. leg. cum*

vir

vir prædium, *ff. de usufr.* Bart. & Ias. *in l. si quis mihi*, *§. jussum ff. de acquir. hered.* Put. *decis.* 268. *n.* 2. *lib.* 3. quia licentia nihil aliud est quàm collatio libertatis ei concessa, qui eam non habet ex se ipso, *c. licet*, *de regul.* Bald. *cons.*
3 290. *lib.* 3. ac propterea hujusmodi licentia prohibitionem ostendit, tex. *in l. fin. C. de jur. emph.* & quoties aliqua forma, seu solemnitas, in aliquo actu requiritur, oportet, quod illa præcedat, non autem subsequatur, *d. leg. si quis mihi*, Bart. *in l. si autem plura*, *vers. quandoq; requiritur li-*
4 *centia*, *de aqu. plu. arcen.* ac proinde id inter licentiam, & consensum noscitur versari discrimen; quia nimirum, de natura consensus est, quòd regulariter possit subsequi, licentia autem semper debet præcedere, nec eam sequi sufficit, *auth. licentia C. de Episc. & cler. c. licet de regular.* &
5 in propriis terminis adest notabilis *decis. Caputaq.* 285. *n.* 1. *p.* 3. in qua expresse habetur, quòd licentia concessa Cardinali, ad effectum disponendi de rebus acquisitis ex fructibus Ecclesiasticis, non validat testamentum anteà factum, quia dicta facultas respicit actum faciendum, & sumus in casu, quo requiritur, quòd præcedat licentia, & authoritas, Alex. *cons.* 17. *n.* 4. *&* 5. *vol.* 4. Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. gloss. 47. *n.* 49. ubi ait, quòd supradicta decisio est potissimè attendenda, per quam, sicut dictum est, ita fuit resolutum, ac pluries in facti contingentia vidimus, & audivimus practicari; & in simili subdit ibidem id. Gonz. *n.* 47. quòd facultas ad majoratum instituendum debet præcedere ipsius majoratus institutionem, nec ipsum majoratum validari ex licentia subsequuta, nisi expresse majoratus jam factus confirmetur.

Secundò, utrùm supradicta licentia restringatur ad primum tantummodo testamentum, jam conditum, an verò illius vigore possint plura condi testamenta. Ratio autem dubitandi duplex insurgit. Prima, quia hujusmodi licentia, sicut ipsa dispensatio, adeò strictè interpretanda est, ut si aliquid operetur, non sit ampliùs extendenda, *capitul.* 1. *§. ille verò*, *de fil. presb. in* 6. Secunda, quæ primæ est ferè
6 affinis; quia in odiosis, & onerosis prima concessio respicit tantummodò priorem actum, per tex. *in c. non potest*,
7 *§.* 1. *de præb. in* 6. ac propterea ita hic dicendum est, cùm hujusmodi facultas sit odiosa, & tanquam contra juris communis dispositionem restringenda, *ca. quod dilecto*, *de consang. & affin. c.* 1. *in fin. de fil. presb. in* 6. gloss. *in capitul. ordinarii*, *de off. ordin. eod. lib.* Abb *in c. de multa*, *de*
8 *præb.* ac propterea intelligenda est secundùm jus commune, ut illud minus lędat, quàm fieri possit, id. Abb. *in d. c. de multa num.* 4.

Nihilominus, contrarium verius est, tanquam in praxi receptum, quæ ita docet, nempe, Oratorem posse pluries
9 in vim dictæ facultatis testari: cùm satis clarum sit, privilegium debere intelligi secundùm naturam materiæ, super quam conceditur, licèt tanquam dispensatiorum strictè interpretandum, ut supra dictum est, Mandos. *super reg.* 23. *q.* 4. *n.* 5. Ea autem est natura testamenti, ut quamdiu te-
10 stator vivit, revocari possit, & iterùm condi, vel confirmari; ita ergo hæc facultas testandi intelligenda est, ut Orator quoties sibi placuerit, possit revocare testamentum factum, & iterùm testari. Quod autem dictum est, nimirum, quod in odiosis, simplex concessio respicit primum
11 tantùm actum; ita intelligi debet, quando videlicet primus actus aliquem habuit effectum, super quo jam ipsa facultas, tanquam contra jus, suum est effectum sortita; quod quidem de testamento dici non potest, nisi post mortem testatoris, ita Navar. *in opusc. de reddit. q.* 3. *n.* 13. *&* 24. *relatus per d.* Sanch. *in d. cons. moral. d. c.* 2. *dub.* 52. *num.* 2. nec dici potest, ipsam dispensationem, sive privilegium suum fuisse sortitum effectum in primo testamento, quod non ex ultima testatoris voluntate est intelligendum, ac
12 propterea non est adeò dicta dispensatio restrigenda, ut in nihilo prorsus operetur, ac proinde reddatur in totum inefficax, & elusoria; cùm in quacunque mundi dispositio-
13 ne, ea sit sumenda interpretatio, ut actus magis valeat, quàm pareat, ut ait tex. *in l. quoties*, *ff. de reb. dub. c. Abbate sanè*, *de verb. signif.* Gamb. *de auth. leg. lib.* 10. *n.* 274. concedendo etenim Summus Pontifex, ut quis possit con-
14 dere testamentum, censetur quidem licentia concedere secundùm naturam testamenti, quæ est, ut possit, quandocunque per testatorem revocari, *l.* 2. *ff. quemad. testam. aper.* quare haud dubiè hujusmodi facultas intelligi debet de ultima voluntate testatoris, quæ omnino supponit nullam
15 priorem voluntatem; cùm quælibet dispositio recipiat interpretationem à subjecta materia, etiam verba impro- 16
priando, *l. fin. in computationes*, *C. de jur. delib.* Bart. *in l. uxorem §. testamento*, *ff. de leg.* 3. Bald. *in l.* Gallus, *§. quidam rectè*, *in* 3. *not. ff. de l. et postb. & in l. heredes mei §. cum ita*, *ff. ad* Trabell. Anchar. *cons.* 264. quibus quidem juribus sic stantibus, cùm de jure communi detur revocatio prioris testamenti, per aliud posterius, non videtur posse dari ratio, cur hujusmodi facultas non debeat recipe- 17
re hanc passivam interpretationem, respectu revocabilitatis, seu mutationis voluntaris; cùm verba hujusmodi facultatis debeant omnino intelligi de testamento valido, & morte confirmato: quod quidem bene etiam suaderi po- 18
test, attenta mente Summi Pontificis, hanc licentiam concedentis, ubi nulla ratio suadet, cur ipse intellexerit de primo magis, quàm de secnodo testamento, cùm nihil sua interesse videatur à principio, an primum potius valeat, quàm secundùm; ac propterea; cùm sit eadem voluntas quoad utrumque, non debet ista facultas restringi ad primum. Ita etiam ex parte impetrantis, qui aliter sibi imponeret lege, à qua non posset recedere; attenta præsertim ipsius testamenti definitione, quòd videlicet, sit voluntatis 19
nostræ justa sententia, de eo, quòd quis post mortem suam fieri velit; quare si aliter ista facultas veniret interpretanda, evanesceret quidem, quoad hoc, eiusdem testamenti definitio: cùm nullum ipsius testamenti verbum eidem convenerit: cùm enim dicitur, *voluntati nostræ* non convenit, quia est revocata, dicitur, *justa sententia*, nec etiam, cùm sit contra naturam testamenti; cùm similiter dicitur, *cum quis post mortem suam fieri velit*, neque convenit; quia; cùm primum testamentum revocatum est. potius de eo, quod post mortem suam fieri nolit, ac demum, quia absurdum videtur, quod quis vellet sic relinquere ei, cui nihil relinqueret vellet, novis supervenientibus causis, post primum testamentum conditum. Nec propterea valet dicere, quòd in materia odiosa, in actu hominis, quælibet dispositio intelligenda est de primo actu; quandoquidem id non procedit, ubi subjecta materia aliud suadet, nimirum, cùm actus ex sui natura sit multiplicabilis, & ubi secundus actus est revocatorius, primi sui natura revocabilis; cùm testamentum possit usque ad mortem mutari, minui, corrui, & revocari *c. ult. voluntas*, 13. *q.* 2. *c. cum Martha*, *de celebr. miss.* quod adeò verum est, ut nulla ratione possit inveniri via, ut testamenta fiant irrevocabilia; quinimmò, nec pactum non revocandi aliquid efficit, Sanch. *cons. moral. l.* 4. *c. dub.* 17. & in tantum procedit, etiam si quis juravit, se non revocaturum testamentum; quia nihilominus valet posterius testamentum; nam, cùm illud sit de sui natura revocabile usq; ad mortem, juramentum non aufert hujusmodi testamenti naturam; nullumque medium dari potest, ut testamentum non sit usque ad mortem revocabile, Syl. & Armilla, *verbo*, *testamentum ille*, 1. *q.* 12. *d. iste n* 4. verum tamen est, quòd qui tale testamentum revocat, efficitur perjurus; quia cùm possit licitè juramentum servare, illud violat, id. Sanch. *d. c.* 1. *dub.* 17. *in fin.* pro quibus omnibus adest notabilis Rot. *decis.* 47. *par.* 1. *divers.* in qua concessa fuit Episcopo Pientin. per Summum Pontificem facultas testandi; ac propterea in dubium revocabatur, an videlicet, dictus Episcopus, vigore hujusmodi facultatis potuerit primum testamentum revocare, & condere secundum: & fuit conclusum affirmativè, ut ex præmissis patet.

Hæc quidem interpretatio tunc necessaria fortasse videtur, quando videlicet in ipsa testandi facultate non fuerit id per Summum Pontificem declaratum; sicut videmus in antiquis hujusmodi concessionibus, in quibus simpliciter dicebatur, quòd Oratori tribuebatur ista facultas; & etiam in quibusdam modernis concessionibus ita vidimus: quare præmissa deservire possent, si talis fortè casus eveniret, quod ex tenore literarum prædictæ consacultatis id non apertè constaret. Quare regulariter istis temporibus nulla quidem cadit dubitatio; cùm per clara verba constet, non semel tantùm posse Oratorem, testamentum ita condere, sed quoties opus fuerit; cùm in formula prædictarum literarum detur facultas disponendi semel, vel pluries in toto, vel in parte etiam successivè, seu in totum, jam forsan in facto testamento, donatione, legatis, dispositione quacunque perseverandi; dispositionesque semel, vel pluries in toto ac in parte factas, & faciendas, etiam sæpè & sæpius moderandi, limitandi, committandi, alterandi, ac in totum, vel in partem revocandi, ac aliàs, in personas distribuendi:
ita ut

ita ut per priores, & quascunq; dispositiones, ut supra factas, pro tempore quomodolibet faciendas, nunquam hujusmodi facultates consumptę dici possent, sed semper, & quandocumque valeat Orator, dispositiones prædictas mutare, & alterare, ac in totum, vel in partem revocare, prout ei videbitur: quod quidem in supradictis antiquis formulis non adiiciebatur; sed tantùm ita dicebatur, videlicet, *pro libito tuæ facultatis, liberè, & licitè valeas plenam, & omnimodam licentiam, & facultatem concedimus*, prout in *d. decis. sub n. 10. vers. rursus*. Quandoq; etiam aliud ferè simile in hujusmodi supplicationibus adiicitur decretum, per quod declaratur, quod concessa hujusmodi gratia ac litteræ super ea conficiendæ, etiam per similes, vel dissimiles concessiones, & facultates testandi Episcopo Oratori hactenus factas, ac in posterùm faciendas, ac concessas, & concedendas, non confundantur, nec alterentur, aut confundi, & alterari censeantur; sed illis, & aliis sibi pro tempore factis, concessis, cumulativè in sui ac hæredum &c. legatariorum &c. beneficium, & commodum, in omnibus, & per omnia uti liberè, & licitè valeat: & sic quidem in una ex concessionibus, & facultatibus hujusmodi defecerit, id per aliam suppleri. Et licèt in his facultatibus pro Cardinalibus, totum id pinguioribus, verbis & clausulis explicetur, idem, profectò intelligendum est de quibuscunque similibus facultatibus.

Sanè, ob eandem rationem, tanto magis extenditur ista facultas ad codicillandum; quidquid dicat Soc. Iun. *cons.*
20 13. *numer.* 12. *vol.* 1. qui ita tenuit, propter odium hujusmodi facultatis, quæ cùm sit odiosa, venit restringenda; & nihilominus oppositum est verius, cùm clara sit illa conclusio, quòd cui permittitur posse testari, potest etiam codicillari, tex. *est expressus in l. 1. ff. de leg.* 1. codicillus etenim nil aliud est, nisi minor ultima voluntas, & minus solemnis; quare, ita se habet ad testamentum, sicut scapha se habet ad navem: licèt enim scapha non sit navis magna, tamen est navis, ut in *l. fin. ff. de fund. instruct.* ita etiam Codicillus, qui licèt non sit testamentum, tamen ejus naturam habet; unde meritò testamenti appellatione,
21 venit etiam codicillus, DD. *in l. 1. ff. de testam.* Dec. *cons.* 512. *col.* 1. *ad fin.* & dicit tex. *in l. sciendum ff. de leg.* 1. quòd
22 isti casus testandi, & codicillandi à jure sunt æquiparati: nihilominus autem bonum est, in supplicatione adiicere hanc etiam codicillandi facultatem, ad omne dubium submovendum, ut ait Mandos. *in prax. signat. hoc tit. vers. alia etiam*, ubi ait, quod pragmatici Romani hæc communiter ignorant, ac casu quodam formulas suas confi-
23 ciunt, vel alibi repertas ad literam transcribunt; quo fit ut plerumque rescripta impetrantes, ob pragmaticorum
24 inscitiam desidiam, & ignaviam, operam, & impensam perdant, Sanch. *de matr. lib.* 8. *disp.* 1. *n.* 38. ubi ex pluribus probat, Episcopum, aut Monachum, cui data est potestas testandi, posse etiam codicillum facere, aut causa mortis donare; cùm hæc sint partes ultimæ voluntatis, quæ, concesso testamento, conceduntur, & ibi contrarium sententes reprobat, & probat. *id. ex l. Marcellus, ff. de donat. cau. mort.*

Pro qua autem summa detur Cardinalibus hujusmodi facultas, dicendum est, quòd diversis temporibus fuit diversimodè observatum; quandoque enim vidimus, eam
25 dari pro maxima, determinata tamen summa; hodie verò regulariter, pro quantumvis maxima summa; ad differentiam aliorum Prælatorum; prout infra in earum formula pro eisdem patebit; ac proinde, ipsis Cardinalibus in recompensationem laborum, quos pro Sede Apostolica sustinent, ac servitiorum, conceditur facultas testandi pro quacunque notabili, & notabilissima, & inexcogitabili summa, ut ex supradicta formula patet, Nec tamen, per hujusmodi sic amplam testandi facultatem intendit Summus Pontif. tertio aliàs præjudicium inferre, sed illa, qualiscunque sit, intelligentia est sine præjudicio tertii, & secundùm jus commune, *c. ex parte, 2. in fin. & c. super eo, ante fin. de off. deleg. c. ex multiplici ibi, quia non fuit intentionis nostræ, de rescript. in 6.* & habemus integram regulam Cancellariæ Apostolicæ, per quam Papa declarat, quòd per quascunque gratias, etiam Motu proprio concessas, nulli sibi jus quæsitum tollatur, id. Mandos. *in dict. prax. signat. hoc tit. vers. indultum hujusmodi, fol.* 90.

Nunquam tamen in hujusmodi facultatibus testandi pro Cardinalibus, Annulus Cardinalitius, sive jura,
26 illius ratione, veniunt: quæ semper in specie, & expressis verbis omnino excipiuntur. Quisnam verò sit, & quomodo detur novo Cardinali annulus Cardinalitius, & quænam ante illius dationem præcedant, hæc paucula pro iis, qui has cæremonias non viderunt, easque prorsus ignorant, hìc non ita prorsus otiosè referre placuit, videlicet, quòd post nonnullas alias cæremonias in publico Cōsistorio, stantibus antiquis Cardinalibus in circulo, ante Pontificem, prior ex novis Cardinalibus nominatus genuflectit ante, Pontifex imponit galerum rubrum super caput eius, dicens, *ad laudem Omnipotentis Dei, & Sanctæ Sedis Apostolicæ ornamentum, accipe galerum rubrum, insignum singulare Dignitatis Cardinalatus; per quod designatur, quod usque ad mortem, & sanguinis effusionem inclusivè, pro exaltatione sanctæ fidei, pace, & quiete populi Christiani, augmento, & statu Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, te intrepidum exhibere debeas. In nomine Patris, &c.* & sic unicuique sigillatim galerum imponit, secundùm ordinationem, sive pronunciationem. Postmodum in Consistorio, Sum. Pontifex eisdem Cardinalibus claudit os; eis inhibendo, ne quid loqui præsumant in Consistoriis, aut Consiliis, quousque de consilio fratrum duxerit eis os aperire. In secundo autem, seu tertio Consistorio, ipse Pontifex aperit eis os in hunc modum, præmissis quibusdam, dicens. *Aperimus vobis os tam in collationibus, quàm in consiliis, atque in electione Summi Pontificis, & in omnibus actibus, tam in Consistorio, quàm extra, qui ad Cardinales spectāt, & quos soliti sunt exercere. In nomine Patris &c.* Deinde, ipsi novi Cardinales ad Summ. Pontificem unus post alium accedentes, primus genuflectit ante Pontificem, qui accipiēs annulum pretiosum, ad hoc præparatum, immittit in digito annulari dextræ manus Cardinalis; dans ei annulum, & titulum, dicens, *Ad honorem Dei omnipotentis, Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & S. N. committimus tibi Ecclesiam S. N. cum Clero, & populo, & capellis suis, secundùm formam, qua committi consuevit Cardinalibus, qui eandem Ecclesiam in titulum habuerunt*. Et circa eandem annuli dationem, sciendum est, quòd novi Cardinales, etiamsi anteà erant Prælati, non debent portare annulos, antequam illos habeant à Summo Pontifice. Cùm autem acceperint annulum, & titulum, osculantur pedem, & manum Pontificis, qui ipsos Cardinales elevat ad osculum oris, prout hæc, & alia videri etiam possint circà id in *lib. Sacrar. cærem. c. 6. 7. & 8.*

Quare in proposito, etiam si gratia concedatur, sive Motu proprio, sive ad supplicationem, cùm transit per Datariam Apostolicam, semper in illius calce ita additur per Dominum Datarium, videlicet, *Et citrà annulum Cardinalitium, seu iura illius, ratione Cameræ Apostolicæ debita*. Quæ quidem jura consistunt in Quingentis ducatis auri de Camera, qui post obitum singulorum Cardinalium, pro pretio Annuli, eis, in eorum ad Cardinalatum assumptione, adhiberi soliti, Cameræ apostolicæ persolvuntur, prout in *Constitut. 7. Iulii III.* qua prohibuit, ne de his testari possint, quæ quidem emolumenta fel. record. Gregorius XV. Basilicæ S. Joannis Lateranen. ad certum tempus concesserat: postmodum verò hanc concessionem revocavit, & extinxit: ac Sacræ Congregationi S.R.E. Cardinalium, de fide Catholica propaganda, cum omnibus, & singulis juribus, & actionibus in perpetuum donavit, & applicavit; ita ut liceat eisdem S.R.E. Card. ejusdem Congregationis, vel ab illis deputatis, illa exigere, hac penes Montem Pietatis deponere, seu in tot locis Montium non vacabilium, aut aliàs quovis modo, arbitrio Congregat. ad effectum illa convertendi in usus, & necessitates dictæ Congregationis. Voluitque etiam, quòd si aliqui ex ipsis S.R.E. Cardinalibus, in eorum vita hujusmodi emolumenta eidem Congregationi pro illius subventione tradiderint, hæredes Cardinalis, vita functi, ad eorundem emolumentorum solutionem minimè teneantur; & quòd dicta Camera propterea ex quovis quæsito colore nihil aliud à prædictis hæredibus prætendere possint, etiam ratione stipendii, seu salarii, ut in *sua Constitutione, quæ incipit, Romanum decet Pontificem, sub Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem 1622. Decimo Kal. Iulii Anno Secundo.*

Præterea, prædictus *Iulius III. in d. sua Constitutione*, voluit, quòd ornamenta, & paramenta, Capellæ ipsorum Cardinalium, Capellę Apostolicę, in qua missę Papales celebrantur & ex qua pauperibus Prælatis, ad Romanam Curiam confluentibus, & paramenta Ecclesiastica, cum quibus, processionibus, & aliis solemnitatibus, per Romanos Pontifices fieri solitis, incedere possint, non habentibus,

subvenitur, devolvantur: prout etiam cruces candelabra, imagines, patenas, calices; & alia cujusvis generis, tam aurea, quàm argentea, vasa jocalia & quævis ornamenta, & alia utensilia Capellæ singulorum Cardinalium decedentium, quæ ad eandem Capellam Apostolicam pertinent, & per ipsorum Cardinalium hæredes prætendi non possint, etiam vigore cujusvis facultatis testandi: Nihilominus Summus Pontifex, ipsis Cardinalibus concedere solet hujusmodi facultatem, ut de omnibus paramentis, & ornamentis, cæterisque rebus prædictis disponere possint, in favorem tamen alicujus Ecclesiæ, seu Capellæ, aut loci pii, arbitrio suo, ut in supradicta formula patet.

An autem hujusmodi facultas duret, durante vita Summi Pontificis concedentis, an verò per illius obitum extinguatur, fuit etiam pluries dubitatum, præsertim cùm advenisset annis elapsis casus obitus, bo. me. Herculis Vicarii Archiepiscopi Rossanen. tunc enim Illustrissimus Nuntius, cùm prætenderet hujusmodi facultatem extinctam esse per obitum fel. record. Gregorii XV. concedentis, ex eo, quòd literæ hujusmodi facultatis non fuerint infrà annum præsentatæ, juxta regulam revalidatoriam Cancellariæ Apostolicæ; & tunc me patrocinante, obtinuerunt hæredes declarari validam hujusmodi facultatem; quia ut in similibus terminis tenet a8. Ant. Gomez. *in Comment. in l.* 43. licentiæ ad instituendum majoratum à Rege concesse, post illius obitum, non expirant etiam si ii, qui acceperunt, illis non fuerint usi vivente Rege, qui ea concessit, ubi in illius expositione dicitur, quòd regulariter, concessio gratiæ, vel privilegium Principis est perpetuum, licèt decedat re integra, antequam sit exequutioni demandatum, per text. *in c. si super, gratia, de off. del eg. in 6. & ibi gloss.* & communiter *DD. in c. ff. gratiose, de rescript. cod. l.* ubi disponitur, quòd solùm quando, exprimitur ad vitam, vel voluntatem, expirat per mortem; secus verò, si simpliciter, vel in dubio, quia semper perpetuò durat, etiam si causa, propter quam fuit concessum; expiravit, & sit extincta, facit text. *in c. si. §. porrò, de precar.* ubi dicitur, quòd licèt precarium sit revocabile per expressam voluntatem concedentis, nihilominus non finitur morte, ibi, *porro, precaria, quæ, quandoque de Ecclesiarum possessionibus fieri solent, non sunt pro voluntate concedentium revocanda.* tex. *in l. 1. de constit. Princip.* & in proprijs terminis eiusdem facultatis testandi à Papa concessæ, quòd non expirent morte concedentis re integra, tenet Molin. *de just. & jur. 1. to. tract. secundo, disput.* 141. Sanch. *de matrimonio libr.* 8. *disputatione* 29. *numer.* 28. ubi absque dubio tenet, hanc licentiam non expirare; cùm sit gratia facta, ac proinde, cùm testamentum vim non habeat, nisi post mortem testantis, illi, cui licentia testandi concessa est, imputari nequit, concedente, superstite, eum testatum non esse; ex quo longiorem vitam adeptus est, quàm is, qui facultatem testandi concessit, & in proprijs terminis tenuit Rota *in d. Pretin.* in qua etiam dubitatum fuit, an talis licentia expiraverit per obitum Pij IV. concedentis, & fuit conclusum eam durate etiam post obitum ejusdem Pij, cum regulariter gratia Papæ non expiret eo mortuo, etiam re intregra, ut ibi, per diversa jura allegata *num.* 2. Garc. *de benef. p. 6. cap. 2. nu.* 328. Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 114. *numer.* 25.

CAPUT IV.

Praxis Licentiæ testandi pro Archiepiscopis, & Episcopis, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopis Regularibus difficilius, & magis limitatè conceditur licentia testandi, & quare.*
2 *Episcopus Regularis non absolvitur à voto paupertatis.*
3 *Est tantùm administrator redditnum Ecclesiasticorum.*
4 *Et propter Episcopatum non liberatur à substantialibus regulæ.*
5 *Facit tamen fructus suos in vita.*
6 *Acquirendo simpliciter, cuinam censeatur acquirere.*
7 *Ad testandum, duo concurrunt in eo impedimenta.*
8 *Habilitationes tot requiruntur, quot sunt obstacula.*
9 *Licentia testandi formula pro Archiepiscopo.*
10 *Clausula*, Teque absolventes, *apponitur in licentia testandi, etiam pro Episcopo, & quare.*
11 *Excommunicatus potest testari.*
12 *Non autem hæreticus.*
13 *Clausula*, absolventes, *non apponitur in literis Apostolicis pro Cardinalibus.*
14 *Testandi licentia conceditur Episcopis pro determinata summa.*
15 *Et quanam sit ratio.*
16 *Episcopi assistentes in Capella Romano Pontifici, pro qua summa testari possint.*
17 *Quænam privilegia, & exemptiones eisdem concedantur à Summo Pontifice.*
18 *Episcopi, Scriptores Apostolici, pro qua summa testari possint.*
19 *Testandi licentia, cum Clausula, quod Commissarii Apostolici in summa expressa, non iniiciant manus, quomodo practicetur.*
20 *Clausula*, Quorum tenores, &c. *quid operetur.*
21 *Quare fuerit adinventa.*
22 *Memoriam omnium habere, est potius divinitatis, quàm humanitatis.*
23 *Papam habere omnia jura in scrinio pectoris, quomodo intelligatur.*
24 *Fictio idem operatur, quòd præcisa veritas in his, quæ pendent ab authoritate fingentis.*
25 *Clausula*, Quorum tenores, &c. *de stylo Curiæ capit oves, & boves.*
26 *Testandi licentiam obtinentibus, sine tamen testamento decedentibus, cuinam quandoque concedatur, ut succedat.*
27 *Princeps quonam modo possit tollere leges positivas.*
28 *Clausula*, Sublata, *cum decreto irritanti &c. semper intelligitur sine præjudicio tertii, & quid operetur numer.* 30.
29 *Aperitio oris, quando, & quomodo per Papam concedatur.*

POstquam vidimus, quid servetur in praxi, circà facultates testandi de redditibus Ecclesiasticis, Eminentissimis Cardinalibus concedendas: reliquum est videre, quid pariter servetur in eisdem facultatibus cum Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque prohibitis personis. Et quidem, cùm hæc materia sit nimis frequens, & in principio, hujus libri præposuerimus, quæ circà id, duximus, etiam pro eisdem, necessaria, tantum hic præmittimus, hujusmodi facultates diversimodè, ac pro qualitate meritorum impetrantium concedi: hoc insuper addito, quòd si Episcopus, ita secum petens dispensari, fuerit Regularis, erit omninò in principio supplicis libelli, Romano Pontifici porrigendi, explicandum; cujus quidem ratio ea sanè est, quia difficilius, ac magis limitatè Religiosis, etiam Episcopis, hæc facultas conceditur, ut optimè, omnique tempore Curiales ob-
servarunt, teste Bellam. *decis.* 247. *sub tit. de donat.* Barbos. 1
de potest. Episc. alleg. 114. *nu.* 18. ait, quòd in Episcopo Mo-
nacho alia viget ratio efficax, nempe quia ab eo, vota in
Religione emissa, non relaxantur, nec limitantur; nisi
quatenus illorum observantia obstet exequutioni muneris
Episcopalis, tanquam majori bono: quare, cùm teneantur
tur voto paupertatis, factus Episcopus, ab eo non absolvi-
tur, nec efficitur dominus redditnum Ecclesiasticorum; 2
sed solùm administrator; quæ quidẽ administratio cùm finia-
tur morte, ex qua incipit testamentũ valere, non potest dispo-
nere post mortem, quod fit per testamentum, ut ex infra di- 3
cendis constabit: propter Episcopatum etenim non libera-
tur ab aliis substantialibus regulæ: unde, quicquid acqui-
rit, Episcopatui acquirit, tex. *in cap. mon.* 18. *q.* 1. Fran. *in c.*
1. *n.* 75. *de testam. in* 6. ubi *num.* 27. idem dicendum esse ait de 4
Religioso facto Cardinale, ac etiam de Papa: quia nulla
dignitas liberat quem à substantialibus regulæ; cùm per
professionem constituitur homo in statu habente obligatio-
nem perpetuam annexam, id. Franc. *cit. num.* 76. facit
gloss. *in cap.* 1. & ibi Covar. *de testam.* quamvis negari non 5
possit, quin talis Episcopus Regularis facit fructus suos in
vita, & de eis disponere possit, non minus, quàm sæcula-
ris, Bald. *in cap. clerici, 2. num. 7. de vit. & hon. cler.* Ludo-
vis. *dec.* 401. *n.* 7. Cæterùm, talis Episcopus simpliciter ac-
quirendo, censetur Ecclesiæ suæ acquirere; secus autem, 6
ubi constet, illum noluisse Ecclesiæ, sed alteri acquirere;
ac proinde, uti laica, & privata persona, acquisitionem
bonorum stipulatus fuerit, per quod ostendatur, quòd in
ac-

acquisitione, nullam habuerit contemplationem Ecclesiæ:
7 id. Ludovis. *dec.476.num.2. cum seqq.* In proposito igitur in Episcopo Religioso, duo concurrunt impedimenta, adeò ut, si in precibus pro facultate testandi non fuerit expressum, illum esse Episcopum Regularem, ea non valebit. Quare cùm possit Summus Pontifex ei impartiri facultatem testandi, propterea ut ait, id. Barbos. *glos.114.num.24.* talis Episcopus Religiosus etiam si petat, ut possit testari ad opera pia, tenetur hoc duplex impedimentum explicare, videlicet, alterum esse Religiosum, alterum esse Episcopum, ac propterea tot requiruntur habilitationes, quot sunt ob-
3 stacula, *vulg.aur.* quod tamen intelligendum, si vellet testari de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, non autem de patrimonialibus, ac propria industria partis, cum huic non repugnet Episcopalis status, sed tantùm religiosus id. Barbos. *numer.24.* Quando igitur Episcopus Religiosus pro supradicta testandi facultate supplicat; facta prius in supplicatione de hoc mentione, postmodum Papa in suis litteris ita dicere consuevit, videlicet, *Quare Nos volentes te, qui, ut asseris, vel ut accepimus, antequam Ecclesia N. præficereris, ordi-nem fratrum S. N. expresse professus fueras &c.*

Ut autem hæc ad suam praxim deducamus, hujusmodi licentiæ litterarum formulam de more subiicimus, ut sequitur, videlicet.

A tergo. *Venerabili fratri Herculi, Archiepiscopo Rossanen.* Intus verò.

GREGORIUS PAPA XV.

Venerabilis frater Salutem, & Apost. bened. Quia præsentis vitæ conditio cursum habet instabilem, & eá, quæ visibilem habent essentiam, tendunt invisibiliter ad non esse, tu hoc salubri cogitatione præcogitans diem tuæ peregrinationis extremum, dispositione testamentaria prævenire, ac de bonis, & rebus Ecclesiasticis, quæ possides, & in futurum possidebis, liberè disponere posse desideras. Nos itaque volentes te favore prosequi gratiæ specialis, & à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes fore censentes, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, tibi, ut de omnibus, & quibuscumque domibus, vineis, casalibus, prædiis, possessionibus, proprietatibus, censibus, pecuniis, pecuniarum summis, jocalibus, gemmis, cæterisque rebus, & bonis mobilibus, quæ tamen non sint altaris, vel altarium Ecclesiarum tibi pro tempore commissarum, aut alicui speciali earundem Ecclesiarum servitio, aut ministerio, seu aliàs divino cultui dedicata, aut ad ejus usum confectæ, & immobilibus, ac se moventibus, juribusque, & actionibus; creditis, ac debitorum nominibus universis, & quocumque nomine nuncupatis, ac quomodolibet qualificatis, ad te, etiam ratione Ecclesiæ Rossanen. cui præesse dignosceris, necnon quorumcumque Monasteriorum, etiam Consistorialium, ac Prioratuum, & quorumcumque aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum cum cura, & sine cura, sæcularium, & quocumque nomine nuncupatorum, & aliàs quomodolibet qualificatorum, ac quamcunque personalem residentiam requirentium, quæ tu, etiam quibusvis concessionibus, & dispensationibus Apostolicis, in titulum, commendam, administrationem, vel aliàs, quomodolibet obtinuisti, & in posterùm quomodocunque, & qualitercumque obtineberis, eorumque, & quorumcumque aliorum fructuum, redditum, & proventuum, jurium, obventionum, emolumentorum, ac distributionum, quotidianarum, etiam loco pensionum annuarum, necnon pensionum quarumcumque super similibus, vel dissimilibus, ac aliis quibuscumque fructibus, redditibus, proventibus, juribus, ac distributionibus quotidianis, & emolumentis quibuscumque, tibi assignatorum, reservatorum, ac reservandorum; & assignandarum, quos, & quas exegisti, & percepisti, ac in futurum quocumque modo, ad te nunc, & pro tempore spectantium, & pertinentium, ac tibi per quoscumque, & undecumque debitis, & debendis; ac per te non perceptis, nec exactis, necnon pensionibus annuis, etiam si illarum solutionis, & perceptionis terminus nondum advenerit, quas pro rata, quæ tibi, tempore obitus tui debita erit, tuis hæredibus, & legatariis, seu donatariis, & aliis infrascriptis, non autem tuis, in Monasteriis, Prioratibus, & aliis beneficiis hujusmodi successoribus deberi volumus, & decernimus, necnon per te, tuis labore, & industria, ac aliàs quomodolibet, & undecumque, nunc, & pro tempore licitè tamen acquisitis, & acquirendis, ac ex portionibus, seu locis Montium, etiam venalibus, & vacabilibus, ac Officiorum Romanæ Curiæ emolumentis, quæ hactenus obtinuisti, & exercuisti, obtines, & exerces, vel in posterùm obtinebis, & exercebis, illorumque intuitu, & contemplatione, ac etiam ex nostra, seu aliorum Rom. Pont. Regumque, & aliorum Principum, ac quorumvis aliorum largitionibus, donationibus, & alia quavis occasione, vel causa ad te perventis, & perventuris, etiam si in auro, argento, aliisque pretiosis rebus consistant, quorum omnium, & singulorum, ac Ecclesiarum, Monasteriorum, & Prioratuum, necnon beneficiorum ac fructuum, pensionum, bonorum, rerum, actionum ac portionum, seu locorum Montium, ac officiorum hujusmodi qualitates, quantitates, situationes, denominationes, vocabula, ac etiam annuos valores præsentibus, ac si specificè, & sigillatim exprimerentur, pro plenè, & sufficienter expressis, & declaratis haberi volumus, usque ad summam Duorum millium ducatorum auri de Camera in totam, tam pro honestis, & decentibus expensis funeris tui, quàm etiam remuneratione illorum, qui tibi viventi inservierint, etiam ultra servitii meritum, ac su tuorum fratrum, nepotum, ac aliorum consanguineorum, & affinium, ac quarumvis aliarum utriusque sexus personarum, etiam extranearum; necnon Universitatum Collegiorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, Conventuum, Hospitalium, ac aliorum piorum, & non piorum locorum, non tamen illegitimorum, aut aliàs incapacium favorem, & quosvis alios pios, & non pios usus, etiam nullis exigentibus meritis, vel causis, ac aliàs pro tuis voluntate, & arbitrio liberis, & absolutis toties quoties tibi videbitur, & placuerit, tam in dicta Curia, quàm extra eam ac loca debita à te residentiæ, testari, ac testamento, codicillis, fideicommissis, legatis, donationibus, tam inter vivos, quàm causa mortis, etiam solo verbo, vel scriptis, ac aliàs quovis modo, etiam minus solemni, etiam coram duobus, vel tribus testibus dumtaxat, aut etiam Epistola seu schedula, & sola manu tua, scripta, vel subscripta, aut aliàs quacumque alia ultima volantate, & dispositione, etiam per viam simplicis distributionis, omissis quibusvis solemnitatibus, etiam substantialibus, & formis aliàs requisitis, etiam per Nos, seu Roman. Pontif. dictæque Sedis Legatos, seu etiam constitutiones, & statuta, aut consuetudines Urbis, Civitatis, Provinciæ, Regni, vel loci, ubi te habitare, vel mori contigerit, ac aliàs in omnibus, & per omnia, prout tibi videbitur, & placuerit, etiam in mortis articulo, ac nulla facta mentione præsentis, vel aliarum tibi pro tempore concessarum facultatum, aut quòd in vim illarũ

disponere velis, & intendas, semel, atque iterùm, ac toties quoties tibi placuerit, disponere, statuere, & ordinare, necnon testamenta, codicillos, donationes, legata, statuta, ordinationes, & dispositionet hujusmodi, semel, vel pluries, ac toties quoties tibi videbitur, mutare, alterare, moderari, in totum, vel in partem revocare, & abrogare, & alia de novo concedere liberè, & absque contradictione, vel impedimento (sine tamen prajudicio jurium dicta Camera, quoad bona jurisdictionalia, & non aliàs) possis, & valeas, prius tamen de omnibus bonis pradictit, are alieno, & iis, qua pro reparandis domibus, seu adificiis, consistentibus in locis Ecclesiarum, & beneficiorum, pradictorum culpa, vel negligentia tua, seu Procuratorum tuorum destructis, seu deterioratis, necnon recuperandis aliis juribus Ecclesiarum, & beneficiorum hujusmodi deperditis ex culpa, vel negligentia supradictis, fuerint opportuna, deductis, plenam, & liberam licentiam, & facultatem, Apostolica authoritate, tenore præsentium concedimus, & elargimur. Decernentes omnia, & singula bona immobilia, mobilia, jura, actiones, fructus, aliaque, ut pradicitur, qualificata, & undecumque providentia, per te pro summa tamen Duorum millium ducatorum dumtaxat ex testamento, vel alia dispositione pro tempore relicta, etiam si te in dicta Curia, vel extra eam, ac loca debita à te residentia, ut pradicitur, mori contigerit, nullo unquam tempore tamquam spolia ad Cameram Apostolicam, vel sedem eandem, aut Nos, seu Rom. Pont. pro tempore existentes, vel tuos in Ecclesiis, ac aliis beneficiis hujusmodi successores, vel alios quoscumque devolui, seu spectare, nec ulli prorsùs spolio subjacere, minusque licere dilectis filiis Thesaurario, Commissario, vel spoliorum Collectoribus, ac aliis Camera, & Sedis pradictarum Officialibus in bonit pradictis manus injicere, aut aliquam eorum descriptionem, seu inventarium, aut depositum, seu sequestrum, vel quid simile facere, vel attentare, neque id dici, censeri, vel pratendi posse; nec Collegia, Universitatet, Ecclesias, & loca, aut successores, haredes, donatarios, aut alios, quibus illa relinquentur, vel ad quos devenient, seu cot, quibus negotium exequutionis tua ultima voluntatis hujusmodi commiseris, ad tertiam, vel aliam bonorum, rerum, & aliorum per te pro tempore relictorum, hujusmodi partem, quam Not, ex nunc, Collegiis, Vniversitatibus, & aliis locis, ac successoribus, haredibus, legatariis, & aliis quocumque titulo successoribus tuis liberaliter donamus, fabrica Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, Camera, seu Sacristiæ hujusmodi applicandum teneri: nec te, minusve causam à te pro tempore habentes, super hujusmodi rebus, & juribus per te, ut pradicitur, vel aliàs quomodolibet relictis per Nos, seu S. R. E. Camerarium, Vicecamerarium, Thesaurarium, Prasidentes, Clericos, ac Commissarios dicta Camera, vel quoscumque alios pro illa agentes, vel ipsius Camera spoliorum Collectores, Subcollectoret, Exactores, Commissarios, Provisores Ministros, & Officiales quoscunque, vel tuos, in Ecclesiis, & aliis beneficiis hujusmodi successores, ac dicta fabricæ præpositos præfectos seu deputatos, aut alios quoscumque quovis pratextu, vel quæsito colore, causa, & occasione, quomodolibet molestare, perturbare, aut impedire, seu Camerarium, Thesaurarium, Presidentes, Clericos, Commissarios, & alios pradictot quicquam à te, seu tuis heredibus, legatariis, & aliis in quorum favorem dispositum à te fuerit, ratione pramissorum, seu sequestrationis, dissequestrationis, excamerationit, propina, seu trigesima, aut aliorum quorumcumque regalium, vel jurium eis loco salarii, vel mercedis, aut aliàs quomodolibet debitorum, aut competentium, petere, accipere, vel pretendere ullatenus unquam posse: sed presentes literas sufficere ad effectum tuendi possessionem, vel dominium dictorum bonorum pradictis heredibus, tam ab intestato, quàm ex testamento, legatariis, & quibusvis aliis personis, in quorum favorem dispositum fuerit, ac easdem presentes literas, sub quibusvis similium, vel dissimilium facultatem revocationibus, suspensionibus, limitacio. ibus, modificationibus, declarationibus, ac dicta Camera, vel aliis contrariis dispositionibus, etiam per modum legis, aut statuti perpetuorum, ac ex quibusvis aliis causis etiam in favorem fidei, seu divini cultus augmentum, vel dicte Camere necessitatet, seu aliàs, etiam per Nos, & quoscumque alios Rom. Pont. pro tempore factis, minimè comprehendi; sed ab eis semper exceptas, ac in pristinum, & validissimum statum restitutas, repositas, & plenariè reintegratas, ac de novo, etiam sub quecumque posteriori Data, per te, seu causam à te habentes, eligenda, concessas, validasque, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integrot effectus sortiri, & obtinere, ac tibi, & aliis predictis, in omnibus, & per omnia suffragari, neque per similes, vel dissimiles facultates, tibi forsan concessat, & concedendas confundi, seu in aliquo prejudicari, sed te accumulativè illis, ut volueris uti; & si quid in una ex facultatibus hujusmodi defecerit, id per aliam suppleri debere. Sicque per quoscumque Iudices Commissarios, quavis authoritate fungentes, ac S. R. E. Cardinales, dicteque Sedis Legatos, & Nuncios, Thesaurarium, Presidentes, Clericos, Collectores, & Subcollectores hujusmodi, judicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam, quavis authoritate, scienter, vel ignoranter contigerit, attentari. Quocircà Venerab. fratribus Archiep. Consentin. ac Episcopo Bisinianen. necnon dilecto filio causarum Curie Camera Apostolica Generali Auditori, per presentes committimus, & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se, vel alium, seu alios, tibi in præmissis, efficacis defensionis presidio assistentes, faciant authoritate nostra, te facultate, & licentia hujusmodi liberè uti: nec permittant, te, aut exequutores per te deputatos super pramissis per Collectores, vel Subcollectores, seu quoscumque alios quomodolibet indebitè molestari: contradictores quoslibet, & rebelles, per sententias, censuras, & pænas Ecclesiasticas, aliaque juris, & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato, etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sacularis; non obstantibus pramissis, ac fel. rec. Bonifacii Octavi de una, ac Concilii generalit de duabus dietis dummodo ultrà tres dietas aliquis, authoritate prasentium, ad Iudicium non trahatur, ac Alexandri Sexti tertiam partem omnium bonorum, de quibus per quascumque personas Ecclesiasticas, vigore facultatum, eis pro tempore concessarum, vel aliàs disponi contigerit, dicta Camera pro illius necessitatibus, vel alias applicari debere disponentibus, necnon Pii IV. Rom. Pont. pradecessorum nostrorum, super Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum, ad personalem residentiam adstrictorum, extra eam quomodocumq; decedentium, aliisque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis etiam facultatem, indultum, & concessionem testandi de quibusvis bonis in genere, vel in specie, & de certa summa tunc expressa, quibusvis personis, etiam cum derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitit clausulis, ac irritantibus, & aliis decretis pro tempore factis revocantibus, necnon Ecclesia Rossanen. ac dictorum Monasteriorum, & Ordinum, quorum fuerint, ac Ecclesiarum, in quibus beneficia pradicta forsan fuerint, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis, Thesaurario, Commissario, Collectoribus, Subcollectoribus, & quibus aliis personit, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis, in genere, vel in specie, ac aliàs in contrarium quomodolibet concessis. Quibus omnibus, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus,

specia-

specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habeuda fuerit illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque, aut si aliquibus communiter, vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo adverbum, de indulto hujusmodi mentionem. Volumus autem; ut in eorundem bonorum Ecclesiasticorum dispositione, juxtà quantitatem residui, erga Ecclesias, à quibus eadem percepisti, te liberalem exhibeas; prout conscientia tibi dictaverit, & animæ tuæ saluti videris expedire. Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 18. Martii 1623. Pontificatus nostri anno tertio.

S. Cardinalis S. Susannæ.

Camera etenim Apostolica adeò habet intentionem fundatam super bonis Episcoporum & aliorum beneficiatorum, ut statim ac decessit Prælatus, seu beneficiatus, Nuncius, seu Collector, aut subcollector nedum debeat, immò verò tenetur post obitum Prælati seu beneficiati sequestrare fructus jam maturatos, ac alia bona ejusdem defuncti; quandoquidem, etsi asseratur, seu in promptu exhibeatur ab hæredibus defuncti, facultas testandi pro quacumque, sive definita, sive indefinita summa, seu quantitate pecuniarum, & bonorum ejusdem defuncti, non debent supradicti desistere à sequestratione eorundem, quia, cùm certum sit, quod prædicta jura debeantur Papæ, ergo ipsius Cameræ, quæ introitus, & alia ad Papam spectantia, colligit, custodit, & distribuit, illaque succedit in spoliis seu bonis ad Ecclesias spectantibus, Mandos. *super reg. 4. q. 4. n. 5. & 6.*

Proinde non obstante exhibitione prædictæ facultatis testandi per Papam concessa, non est abstinendum à supradicta fructuum, & bonorum sequestratione; quia facillimo negotio contingere potest, dictarum facultatem non esse ex aliqua causa justificatam, prout sæpè id contigisse, ac passim contingere scimus. Nec æquum est, quod hæredes sibi ipsis justitiam ministrent, sed opus est, quòd prædictorum spoliorum Collector cognoscat de validitate, seu invaliditate prædictæ facultatis; qua cognita, & nihil in contrarium adducto, consignabit salvis aliàs juribus suis, hæredibus, quantitatem pecuniarum, & bonorum in ipsa facultate contentorum, ut infra dicetur *sub n. 19. vers. quinimo*, aliàs enim si hæredes ad eorum libitum vellent exequi dictam facultatem, innumeræ fraudes fierent in præjudicium ejusdem Cameræ, quæ succedit in locum beneficiari, etiam in fructibus decursis in ejus vita. Seraph. *decis. 608. num. 1.*

Quæ autem ex formula præmissa breviter adnotanda duximus, hæc sunt, videlicet.

10 Primò, quòd Episcopo datur clausula, Teque *absolventes ad effectum &c.* quia prohibetur excommunicatus testa-
ri, ut tenet glos. *in cap. decernimus de sent. excom. in 6.* licèt
contrarium sit verius, quia excommunicatus retinet do-
minium, & administrationem rerum suarum, ac potest
contrahere, ut *not. in c. veritatis, de dol. & cont.* prætereà
testari potest omnis ille, qui non reperitur expressè prohi-
bitus, ut patet *instit. quib. non est permiss. fac. testam. circa*
11 *fin.* sed excommunicatus non reperitur prohibitus à jure,
ergo potest testari Innoc. *in cap. cum voluntate de sent. ex-*
com. ista enim prohibitio specialis est tantùm propter hære-
sim; quia hæreticus testari non potest, ut *in c. excommuni-*
12 *catus, §. credentes, de hæret.* Quare, hæc absolutio, in
præmissa formula hujusmodi facultatis, videtur potiùs ad
cautelam, quàm ex necessitate, apposita, veluti si fuerit
excommunicatus pro tali crimine, propter quod interdi-
ceretur condere testamentum, veluti propter usuras, ut
in c. quanquam, de usur. in 6. Franc. *in c. licet, n. 32. de test.*
in 6. qui multa pro utraque opinione congerit *loc. cit.* Jul.
Clar. *in §. testamentum q. 24.* ubi ait, quòd quidquid anteà
fuerit, hodie contraria opinio est verior, scilicet quod ex-
communicatus possit testari, ut per Abb. *in rubr. de test. n.*
5. cum plurib. aliis authoritatib. ibi per eundem Clar. addu-
ctis, qui *d. q.* concludit, quòd est communis sententia fe-
rè omnium, maximè in occultè excommunicato, &
hæc opinio intrepidè tenenda est, ubi duo concurrant. Pri-
mum, quòd, non sit excommunicatus ex causa, quæ aliàs
redderet illum intestabilem. Secundum, quod excommu-
nicatio sit occulta; si verò hæc duo non concurrent, res
non esset sine difficultate. Si quis autem cupit nonnullas in
proposito videre distinctiones, adeat Illustrissimum, &
Reverendissimum D. Antonium Ricciullum, *in suo cele-*
berrimo tractatu de jur. pres. extro orem. Eccles. exist. l. 5. c.
58. per tot. qui insignis doctrinæ præstantiam cum nobili-
tate conjungens, se hac nostra tempestate, oculis omnium
conspicuum reddit. Hæc est autem inveterata praxis Curiæ
adjiciendi supradictam Clausulam *Absolventes* vigore se-
cundæ partis signaturæ, incipientis. *Et cum absolutione à*
censuris Ad effectum &c. quæ tamen non apponitur in litte-
ris pro Cardinalibus, sive gratiam, sive justitiam concer-
nentib. prout in priori formula licentiæ testandi pro Cardi-
nale patet: illis, etenim datur ista facultas Motu proprio,
Episcopo autem ad supplicationem, quia absolutio Motu 13
proprio non datur, sed tantùm ad supplicationem, Mandos.
in prax. signat. grat. tit. absolutiones, vers. absolutiones non
consueverunt.

Secundò, Archiepiscopis, Episcopis aliisque personis non 14
datur hujusmodi dispensatio, nisi pro certa, & determinata
summa: hoc quidem, ne sub prætextu incertæ quantitatis,
seu valoris Papa, seu Camera decipiatur, ac defraudetur; 15
putans, spolia esse parvi momenti, cùm tamen ea sint magni
valoris, & hoc modo unusquisq; sibi plurimorum stipendia
vindicaret contra tex. *in ca. quia nonnulli, de cler. non resid.*
quare Papa valorem spoliorum ignorans, non posset juxtà
qualitatem personarum distribuere, ut ait, id. Mandos. *in*
d. prax. eod. tit. vers. addit aliquando signatura. Quinim-
mò etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi in Capel-
la, Romano Pontifici Assistentes, licèt ex *Constitutione Iulii*
III. incip. Romanus Pontifex, possint testari pro summa duo-
rum millium ducatorum, teste Zerol. *in prax. Episcop. verb.*
assistentes in Capella Papæ p. 2. videmus tamen quod tribui- 16
tur eis talis facultas regulariter pro summa mille ducato-
rum, licèt in reliquis, eisdem consueverit Sum. Pontifex,
etiam per suas peculiares litteras, nonnulla privilegia, exem-
ptiones, & prærogativas impartiri.

Primò, nimirum, quia eos creat nobiles, eisque, ut om- 17
nibus privilegiis, quibus alii nobiles, etiam de nobili Comitum genere, etiam qui Illustres reputantur, etiam ex utroque parente procreati, in omnibus, & per omnia, ac si de illustri genere ex utroque parente, procreati forent; ita quòd inter eos, & ipsos Illustres quoad nobilitatem, & alia, ad illam necessaria, nulla sit differentia, nec fictio locum habeat.

Secundò, quòd, dum in Curia præsentes erunt, à solutione vectigalis vini pro sex vegetibus, de quibus suo arbitrio disponere valeant, ad instar Cameralium, sint exempti.

Tertiò eis concedit unam portionem panis honoris nuncupati in Palatio Apostolico dietim habendam.

Quartò, ut possint creare tres viros probos, & ad id qualitatibus requisitis præditos, in Sedis Apostolicæ Notarios, qui vulgò Prothonotarii nuncupantur.

Quintò, ut possint creare alios octo viros habiles, & idoneos, ac qualitatibus ad hoc requisitis præditos, Auratæ Militiæ Equites, eisque, ut torquem aureum, & ensem, ac deaurata calcaria gestare, cum omnibus privilegiis &c. quibus alii Equites utuntur. Citrà tamen exemptionem à Trident. Concilio sublatam, facultatem impartitur.

Sextò, ut in privato domus suæ Oratorio, etiam in Alma Urbe existente, per Vicarium ipsius Pontificis prius visitando, & approbando, unam missam pro unoquoque die, per seipsum, seu per quemcunque Sacerdotem sæcularem, sive regularem: ac si ab Urbe abfuerint, Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis Domini, aliisque solemnioribus exceptis, in forma consueta, celebrare valeat.

Septimò, ut possit transferre quascunque pensiones annuas, pro summa Quingentorum ducatorum auri de Camera in forma consueta &c.

Octavò, ut possit testari pro summa ducatorum mille auri de Camera, sicut supra dictum est, in forma consueta; quamvis pro majori summa eisdem vidimus quandoque hanc tribui facultatem.

Iis vero Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis, qui sunt Scriptores Apostolici, per *fel. record. Paulum III.* concessum est, ut ultra patrimonia, & alia bona, de quibus de jure communi, ac juxtà privilegia, & indulta, Populo Romano, & Curialibus concessa, testari poterant, de aliis quibuscunque bonis mobilibus, & immobilibus: necnon fructibus &c. & emolumentis Ecclesiarum etiam Cathedralium, & Metropolitanarum, ac Patriarchalium, & Monasteriorum, ac aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum, ac pensionibus annuis super fructibus Ecclesiasticis, usque ad summam sex millium ducatorum auri de Camera duntaxat, testari valerent; quam quidem facultatem *Julius etiam III.* usque ad quamcumque summam extendit. *Pius verò IV.* cum sibi innotuisset quamplures Prælatorum, Ecclesias, etiam pingues, & magni reditus obtinentes, ex præfati *Julii III.* extensione, Cameram Apostolicam defraudantes, officia Scriptoriæ hujusmodi quotidie acquirere studere, ut possent testari usque ad quantumvis notabilem summam; extensionem hujusmodi revocavit, dictamque facultatem testandi ad primodictam summam sex millium ducatorum reduxit, cum clausula, *sublata*, prout in sua Constitutione, quæ incipit, *Decet Romanum Pontificem Anno* 1560. *Id Martii Anno Secundo*.

Tertiò, ubi Cardinalibus conceditur ista facultas, ut illius vigore possint testari in favorem, etiam illegitimorum, ex quovis illicito, vel damnato coitu, in aliis tamen facultatibus pro Episcopis, semper, additur clausula, *Non tamen illegitimorum, aut alias incapacium &c.* licèt nonnullis antea permissum fuisset testari ad favorem propriorum filiorum illegitimorum; seu spuriorum, ac de jure incapacium, seu aliàs prohibitorum, attamen *Pius V.* hujusmodi facultates testandi, aut quovis alio modo disponendi de acquisitis de bonis Ecclesiasticis, ac de aliis rebus, etiam proprio labore partis, ad commodum illegitimorum, etiam legitimatorum, & habilitationes illegitimis ad succedendum in bonis feudalibus, & emphyteuticis Ecclesiasticis concessa, revocavit, *ut in sua Constitutione, incip. Quæ ordini, sexto Kal. Febr.* 1570. Quam quidem revocationem postmodum ampliavit, & voluit etiam procedere quoad bona patrimonialia Ecclesiasticorum, in quibus illegitimi, aut aliàs de jure incapaces, nec hæredes institui, nec succedere posse decrevit, ut in suis litteris in forma Brevis expeditis sub *Dat. Romæ die septima Martii* 1572. Quinimmò vidimus quandoque, etiam in hujusmodi facultatibus, Cardinalibus concessis, clausulam, videlicet, *Citrà facultatem testandi, vel aliàs disponendi in illegitimos, & incapaces*; tamen prosequi etiam consuevisse, quod si quicquam, per eundem Cardinalem, in favorem, & commodum illegitimorum, aut aliàs incapacium testari, vel aliàs disponi contigerit, nihilominus testamenta, donationes, legata, & aliæ dispositiones hujusmodi, quoad legitimos, & capaces, omnino valeant, ac perpetua roboris firmitate subsistant; nec ipsi, aut ipse Cardinalis, sed duntaxat illegitimi, & incapaces præfati, facultatibus, & aliis præmissis, eorumque usu, & commodo privati sint, & esse censeantur, resque, jura, actiones, & bona, ipsos legitimos, & incapaces quomodolibet concernentia, & sub hujusmodi testamentis, legatis, donationibus, & aliis dispositionibus comprehensa, nullatenus ad Cameram Apostolicam, aut ipsius Cardinalis, cui hæc facultas conceditur, in Ecclesiis, Monasteriis, & beneficiis successores perveniant, aut devolvantur, sed ejusdem Cardinalis hæreditati cedant, & cum ea consolidentur. Quod quidem optima ratione introductum videtur; quia, cùm simus in materia dispensationis, quæ de sui natura, strictè est interpretanda, *c.* 1. *de fil. præsb. in* 6. Paris. *de resign. benef. lib.* 6. *q.* 4. *n.* 31. attentis aliis in facultate appositis, scilicet, quod non possit Cardinalis testari in favorem illegitimorum, aut incapacium, illa bona, de quibus in illorum favorem ita nulliter dispositum fuerit, sine dubio pertinerent ad Cameram, seu ad Monasteria, aut beneficia ipsius Cardinalis, prout de jure; ex quo, jam præmissa dispensatio in reliquis sufficit, quod suum sortiretur effectum, unde, quando illa aliquid operatur, non erit ampliùs extendenda, *d. c.* 1. *§. ille vero de fil. præsb. in* 6. cum exorbitet à jure communi, ut aliàs diximus: nec refert, quòd ista facultas testandi videatur quodammodo reduci ad naturam privilegii, quod quandoque largam capit interpretationem; quia hanc testandi facultatem, sive licentiam, etiam dispensationem DD. appellant, & his nominibus promiscuè utuntur.

Quarto, pro ista praxi notandum, quòd licèt in his facultatibus Papa decernat, quòd pro summa, quam potest Prælatus sic testari, nullo nunquam tempore ad Cameram Apostolicam spectet, minusque liceat Thesaurario, Commissario, vel spoliorum Collectoribus, ac aliis Cameræ, & Sedis Apostolicæ Officialibus, in bonis expressis, manus injicere; nihilominus Papa etiam concedente potestatem testandi de hujusmodi bonis, Commissarius Apostolicus, seu ab eo substitutus, consuevit assequi possessionem ipsorum bonorum non expectatata declaratione, an defunctus testamentum condiderit, & an illud condere potuerit, vel super quibus bonis disponere potuerit, & disposuerit, & consaguineos, sive defuncti hæredes, siquid prætendunt, contra Cameram agere, seu experiri necesse est; quem quidem morem, antiquum esse ait Zabarel. *in cap. nisi vers. intueri in* 3. *not. de renunt.* quem refert Mandos. *in prax. Signat. fol. mihi* 88. *vers. defuncto prælato, seu presbytero*, & sic, hoc non obstante, ita servatur, ut statim, post obitum Prælati, Commissarius faciat spolium de bonis prædictis; ex quibus postmodum hæredibus, seu aliis, tot bona, quatenus pecunia numerata non adsit, assignantur, quæ per peritorum æstimationem constituant summam, pro qua fuit dispositum, ad præscriptum hujusmodi facultatis; aliàs enim facilè posset Camera supradicta decipi, cùm innumeræ fraudes circà hoc possent committi, ac propterea illis, dum omnia bona defuncti transeunt per manus Collectorum, certum est, obviari, juxta text. *in l. cui ff. de servit. l. in fundo, ubi glos. ff. de rei vend. c. fin. in princip. & ibi gloss. de postul.*

Quinimmò, nec practicos latet Curiales, quòd ad occurrendum hujusmodi fraudibus, solent quandoque Officiales Datariæ Apostolicæ addere in calce supplicationis pro hujusmodi licentia testandi, etiam de mente Papæ, quod prætextu talis gratiæ, Collectores, Subcollectores, aliique Deputati Cameræ Apostolicæ impediri nequeant, quominus inventarium de rebus, & bonis Prælati defuncti facere, ac possessionem capere eorum, quæ sub spoliis Prælatorum, pro tempore decedentium comprehenduntur, apprehendere, ac deducta, & soluta summa ducatorum duorum Millium (vel alia quantitate in supplicatione expressa) id, quod superest, pro dicta Camera retinere: nec hæredes, prætextu cujusvis gravaminis, aut aliàs quovis modo ad judices incompetentes recurrere possint, aut debeant: neque Camera præfata ad solutionem æris alieni aliàs, quàm pro necessitate, & utilitate ipsius Prælati defuncti, ac Ecclesiarum sibi commissarum, contracti, teneatur. Alia quoad theoricam hujus materiæ poteris videre penes eundem Barbos. *de pot. Episc. d. alleg.* 114. *per tot.*

Quinto, quod pro novis Curialibus duximus, etiam adnotandum, illud potissimùm est, quod longa experientia, circà præsentem materiam, contigisse scimus; nempe, quòd in his testandi facultatibus, sicut etiam in quamplurimis gratiis Apostolicis, quo illæ pinguiores, & ampliores conceduntur, pro qualitate personarum, fortioresque proinde obstant fortasse Constitutiones Apostolicæ, eò magis exposcunt illæ specificam earundem Constitutionum derogationem; quibus sanè nulla alia oportuniori ratione dignoscitur derogari, nisi per adjectionem Clausulæ, *Quo-* 20
rum tenores, &c. quæ ita operatur, ac si earundem obstantium Constitutionum tenores, de verbo ad verbum, ac individuo exprimerentur, ut voluit Bald. *in l. omnes, C. de præscript. trig. ann.* Franc. *in c. præsentium, num.* 1. *de test. in* 6. prout, ut plurimùm in ipsis Constitutionibus contrariis posteriori dispositioni cavetur: quare clausula hæc, in Papæ rescriptis, eius plenitudinem potestatis ostendit, Alex. *cons.* 187. *n.* 19. *in fin. vol.* 5. Dec. *cons.* 53. *num.* 5. & per illam voluisse omnia in contrarium facientia tollere, satis patet ex illis verbis, videlicet, *Non obstantibus &c. Quorum tenores pro expressis &c.* Ac proinde (quod pro Curiæ Tyronibus tantùm dictum volumus) licèt sæpè viderimus in 21
posterioris gratiæ concessione, duas, vel tres integras contrarias Constitutiones de verbo ad verbum præinseri, optima tamen ratione clausulam ipsam adinventam fuisse constat, nimirum, ut adinveniretur via, qua Papa possit omnibus derogare contrariis Constitutionibus, de quibus notitiam non habet; ex quo aliàs nimis arctaretur, si ob illarum ignorantiam eas revocare non posset; & quatenus illarum haberet notitiam, si oporteret, eum inserere omnes tenores Constitutionum, aliorumquè in contrarium facientium, & in corpore juris existentium, &

tàm

tam per se, quam per suos prædecessores emanatorum, quan-
do illis derogare vellet, daretur impossibilitas, cùm habere
omnium memoriam, potiùs sit divinitatis, quàm humani-
tatis, *leg. 2. §. si quid autem, C. de vet. jur. enucl.* nam licèt Pa-
22 pa dicatur habere omnia jura in pectore suo, ut in *l. omnium*
23 *C. de test.* id tamen intelligitur per interpretationem; quia
nimirum omnia interpretari potest, glos. *inc. præterea, ver-
bo, fallit 23. dist.* Nec refert, si dicatur, quòd inserere teno-
res omnium Constitutionum non esset magnum inconve-
niens, cùm in registro Papæ facilè appareat, quænam Con-
stitutiones obstent; licèt enim id verum sit, nihilominus re-
gistra Curiæ Romanæ sunt innumerabilia, & quærere sin-
gulas contrarias Constitutiones in tanto pelago registro-
rum, esset ferè velle pisces maris enumerare, ac proinde
(ut ita dicam) inserendo tot constitutiones in ipsa posterio-
ri gratia, esset quasi conficere bullarium, quamvis ergo id
esset possibile, non ideò erit de hoc Papa gravandus, ut ait
Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. glos. 36. num. 24. cum seqq.* qui, ne-
que per suos prædecessores potuit ad id arctari, & ita tenet,
& servat stylus Curiæ; quia, quando Papa vult per contra-
rias Constitutiones non arctari, clarius quidem id explica-
re non potest, quàm omnia, quæ obstant, habere pro ex-
pressis; cum perindè sit, ac si exprimantur; quo casu ope-
ratur hæc fictio idem, quod præcisa veritas in iis, quæ pen-
dent ab authoritate fingentis, ut dixit, Imol. *in cap. dilectus,
de cler. non resid.* Gambat. *de auct. leg. l. 8. tit. de potest. leg. in*
24 *legibus: & stat. cond. num. 49. & 41.* ac cum his amplissimis,
& pinguissimis clausulis conatur Papa declarare, quòd
precedentia, cujuscunque tenoris, non obstent, & exhalat
animum, tollendo omnia, quæ expresè, & magis specifi-
cè toleret, si memor esset, ut per Cassad. *super regul. Can-
cell. decis. 58. num. 3. circa fin.* proindeque, hæc clausula, de
qua frequens habetur sermo iam in Doctrina, quàm in Can-
cellaria Apostolica, nunquam in similibus supplicationibus
omittitur per copistas, & ordinantes minutas, testes eod.
Gonz. *d. glos. 36. nu. 21.* adeòque salutaris existit, quòd in di-
cta Cancellaria, frequenter, & vulgariter dici solet, quòd
25 clausula, *quorum teneres*, de stylo Curiæ capit oves, & bo-
ves, teste Mandos. *de commiss. p. 1. c. 5. n. 166.*

Sextò, quòd sicut S. R. E. Cardinalibus, ita quandoque
aliis personis benemeritis, conceditur, ut etiam si contige-
rit, eos ab intestato, & sine ulla bonorum suorum, vel le-
gitima, & invalida dispositione decedere, omnia, & singu-
la bona, de quibus eis, ut testari valeant, concessum est, ad
Sedem, & Cameram Apostolicam, vel Ecclesias, Monaste-
ria, & beneficia, vel ad quoscunque alios, nullatenus perti-
26 neant, sed ad hæredes sui sanguinis, vel alios conjunctos,
sibi ab intestato succedentes, integrè deveniant; prout sæ-
pè vidimus hanc facultatem concedi personis valde dilectis,
ac Summ. Pontif. gratis, præsertim suis Capellanis qui-
bus ita concedere consuevit, addito etiam, quòd deficienti-
bus hæredibus sanguinis, ut suprà, inter eorum familiares,
arbitrio personę, seu personarum, quas ad id ipsi scripto no-
minaverint, distribuantur, nisi de illa dispositione, vel in-
tentione eorundem, scriptura etiam minus solemnis secus
appareret, quam tunc velut efficacem ipsæ personæ, vel alii
Judices, seu Exequutores omnino exequi, & adimplere, il-
lisque se conformare in omnibus, & per omnia debeant.

Undè, est notandum, sicut in praxi contigisse scimus,
quòd aliàs, etiam hujusmodi facultate obtenta, nihilo-
minus ab intestato decedentibus, bona omnia, de quibus
eis est testari concessum, ipsis Ecclesiis, quibus ipsi præ-
fuerunt, incorporantur, absque eo, quòd prætextu hujus-
modi obtentæ facultatis quis aliquid prætendere possit, ut
in Auth. *de Eccles. tit. §. interdiximus, vers. si quis autem Epi-
scopus, glos. fin. in cap. requisisti, de testam.* Leo *in thes. for.
Eccles. p. 3. c. 3. n. 13.*

Septimò denique, quòd hic, sicut in quamplurimis aliis
gratiis, quæ emanant à Sede Apostolica, consuevit inter
27 cætera derogari regulæ *de jure quæsito non tollendo:* quia sa-
tis clarum est in jure, quòd Princeps potest pro libito vo-
luntatis tollere non modò simpliciter leges positivas, *c. 1. de
constit. in 6.* cùm illis non subiiciatur, sed illæ subsint ipsi, *c.
proposuit, de concess. preb.* sed etiam si per talem legem re-
vocatoriam tolleretur jus alteri quæsitum ratione alicujus
specialis tituli, ut per Bart. *in l. quoties, ff. de pollicit.* ex quo
ipse Pontifex potest tollere jus quæsitum ex lege sua, Sar-
nen. *in reg. de jur. quæs. non toll. q. 15. n. 4.* ubi, quòd si per viam
rescripti scienter deroget huic regulæ, non poterit ille, cui
jus tollitur, uti illius exceptione, cùm in beneficialibus præ-

sertim, ut hic, habeat potestatem, non solùm derogandi re-
gulæ, sed etiam sine causa præjudicandi alicui, & auferendi
jus quæsitum, per DD. ibi allegatos. Quare ob hujusmodi
rationem, in similibus rescriptis potest etiam uti clausula,
Sublata &c. cum decreto, irritanti &c.

Cæterùm verò, in quibuscunque aliis rescriptis, quibus
adiiciuntur clausulæ, quæ impediunt aliter judicandi facul-
tatem, prout, sunt dicta clausula *Sublata &c.* Decretum ir-
ritans, ac quòd de talis gratiæ subreptione, vel obreptione
dici non possit, quę semper intelliguntur sine præjudicio ter-
tii: non propterea Papa, per quascumque clausulas quan-
tumvis favorabiles, quæcumque decreta, alicui præjudi-
cium inferre intendit, ut supra diximus. Unde, non lateat
Romanæ Curiæ juniores, quòd adversùs præmissa oppor-
tunum remedium adhiberi consuevit, quod de stylo ipsius
Curiæ, *aperitio oris*, nuncupatur; ex eo, quòd, per hujus-
modi decreta, & clausulas, Oratoribus, & Judicibus os
clauditur, demiturque facultas aliter judicandi; ac inter-
pretandi, ut ex ipsa clausula sublata constat, quæ sic in litte-
ris extendi consuevit, videlicet, *Sublata cis, & eorum cui-
libet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, vel
authoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & ina-
ne, si secus super his à quoquam, quavis authoritate, scienter,
vel ignoranter contigerit attentari*; quare supradictis qui-
dem Judicibus interdicta est audientia. Quæ tamen oris
aperitionem pluries observavimus non dari super exce-
ptionibus frivolis, malèque fundatis, ad instar clausulæ pro-
hibentis appellationem, quæ intelligitur de appellatione
frivola, ut per Bart. *in l. omnes populi, num. 65. ff. de iust. &
iur.* sed tunc tantùm, & non aliter, dari, quando, nimirum 29
enormis læsio intervenit; quo casu, Papa per prædictas
clausulas, seu prædicta decreta non intendit præjudicare
enormiter læsis. Si etenim concederetur pro ordinariis
juris remediis, frustra in concessionibus Apostolicis hu-
jusmodi clausulæ, & decreta adiicerentur, ad *not. in cap. si
Papa, de privil. in 6.* Rot. *penes* Farinac. *decis. 461. nu. 8. to. 1.
par. 1.* Quare sæpè videmus in ipsa Curia, sive causa intro-
ducta sit in Sacro Rotæ Auditorio, sive alibi, peti in Signa-
tura, commissiones pro hujusmodi oris aperitione, quam
quandoque concedere denegavit, nisi audito voto Domi-
norum de Rota, in qua proponitur, dubium. An videlicet,
danda sit prædicta oris aperitio: interim verò, sicut supra
dictum est, clausulæ supradictæ, quæ omnibus facultatem
adimunt judicandi præter litteratum tenorem, os claudunt:
quare, nec dictis, nec factis aliquid contra fieri potest, do-
nec, & quousque per Papam os aperiatur, ut fuit dictum *in
una Ispalen. Canonicatus* 13. *Martii* 1553. *teste* Caputaq.
decis. 134. num. 4. par. 3. Et licèt de supradictis clausulis, &
decretis coram Judice oppositum minimè fuerit, tamen
quandocunque opponi potest; quia per eas inducitur im-
pedimentum reale, jurisdictionem impediens; & ad judi- 30
candum judicis persona per Papam effecta est inhabilis,
absque eo, quòd aliquid opponatur, vel excipiatur; pro-
indeque processus, & omnia inde sequuta nulla sunt.
Quod quidem non modò servari scimus in ipsis conces-
sionibus, verùm etiam in confirmationibus gestorum per
inferiores, teste Marches. *de commis. par. 1. cap. 8. numer. 5.
qui num. 33.* ait, laudabilem inolevisse usum, ut quampri-
mum de præfatis decreto, & clausulis innotescit, non an-
teà, in causa prudentes judices procedant, quàm per Pa-
pam, vel eius Signaturam gratiæ os aperiatur, & *num.
35.* ait, quòd quotidie commissiones in ipsa Signatura por-
riguntur, in quibus agentibus os clausum, virtute præ-
dictorum decretorum, & clausularum, & ut contra
illa obiicere, ac sua jura deducere possint, aperiri suppli-
catur. Hæc autem pauca, circà hoc, obiter dixisse suffi-
ciat, aliaque, hanc materiam tangentia, videri possunt pe-
nes eundem Marches. *loc. cit.*

Posttemò, omittendum minimè duxi, quòd Camera A-
postolica, circà spolia, habet intentionem fundatam nedum
in bonis Episcoporum Regularium ratione suarum Eccle-
siarum, eo modo, quo supra diximus, verùm etiam om-
nium Regularium extra Claustra degentium, ex Constitu-
tione Gregorii XIII. cuius tenor talis, est, videlicet.

GREGORIUS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Officii nostri partes sedulò præstare tenemur, ut du-
bia, quæ ab aliquibus falso sub prętextu, vel nimis sub-

tiliter excitata, in Cameræ nostræ Apostol. præjudicium tendunt, declaratione nostra dilucidentur. Nuper accepimus quòd etsi fel. rec. Pius Papa IV. prædecessor noster constitutionem, & quæcunque in illa continerentur per piæ memoriæ Paulum PP. IV. etiam prædecessorem nostrum contra Apostatas editas; per quam inter cætera decrevit bona quæcunque mobilia, & immobilia, ac census, redditus, & proventus, jura, & actiones per regularem ordinem professos, extra claustra suorum regularium locorum, etiam de licentia suorum superiorum degentes, tempore, quo extra claustra hujusmodi fuissent acquisita, etiam si acquisitiones hujusmodi ab ipsis professis ex redditibus beneficiorum Ecclesiasticorum cum cura, vel sine cura per eos obtentorum, seu detentorum, aut ex propria industria, seu artificio, mercatura, vel ex testamento, sive successione ab intestato quorumvis consanguineorum, affinium, vel amicorum suorum, aut quorumcunque aliorum factæ essent, non Fisco, aut Cameræ Apostolicæ, sed Religioni, aut Monasterius, in quo, seu quibus primò professi fuissent, eo ipso applicata esse, & censeri debere, ad juris, & sacrarum constitutionum formam reduxerit: Nec non præfata bona regularium extra claustra, ut præfertur, degentium sive mendicantium sive non mendicantium, aut militiarum professorum, etiam si loca, & canonicales portiones, aut dignitates in cathedralibus, vel collegiatis ecclesiis cujusvis ordinis regularibus obtinuerint, ac Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, Primitiali, vel quavis alia præfulserint dignitate, post eorum obitum ad eandem Cameram apostolicam, & juxta constitutionem fel. rec. Pauli Papæ III. super spoliis sub Dat. videlicet, Tertio nonas Ianuarii, Pontificatus sui anno tertio promulgatam legitimè spectent, & pertineant, idque per Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos, dum Collector generalis ad recuperandum spolia regularium specificè deputatus fuit, apertè demonstratum extiterit, ac possessione illa exigendi, ac recuperandi eadem Camera meritò semper fuerit: nihilominus nonnulli vano subdictæ constitutionis Pauli IV. prædecessoris præfati prætextu contrarium aliquando asserere non dubitarint; Nos omnem circà prædicta dubitandi occasionem dimovere, simulque æquitate, & justitia suadentibus, ejusdem Cameræ indemnitati, ne in dies molestius, & incommodis afficiatur, consulere volentes, præsentium auctoritate, Declaramus res, & bona quæcunque per dictos regulares extra claustra ecclesiarum, monasteriorum, domorum, & quorumcunque regularium locorum degentes, quocunque jure, & actione, sive ex causa testati, sive intestati acquisita, & in posterùm acquirenda, vel ad eos delata in quibusvis provinciis, dominiis, regnis, & locis consistant, nisi iidem, ad quos illa spectaverint, sufficienti fuerint testandi, aut de illis disponendi facultate suffulti, eaque legitimè usi fuerint, ad eandem Cameram pleno jure pertinuisse, & spectare, ac bona quæcunque eorundem sub spoliorum nomine comprehensa per ipsam Cameram, ejusque nomine à quibuscumq; illa quandoque occupantibus, & detinentibus recuperari, ac vindicare potuisse & posse, ac juxtà Pauli III. & aliorum prædecessorum nostrorum literas eadem Camera apostolica in hujusmodi bonis spolia nuncupatis verè universaliter succedente, quòd ipsa Camera quæ cæteris hæredibus, & successoribus ampliori est privilegio munita, cuique meritò magis favendum est, dum in eam rerum, & bonorum dominium, ac possessio nulla traditione præcedente transeat, in quacunque bonorum, & spoliorum sive ad sæculares sive ad regulares dum viverent spectantium successione, quibuscunque in rebus, sive pecuniis illa consistant, etiam si nominatim aut alia speciali nota illa designanda essent, quæ ad eandem Cameram jure spoliorum pertinuerunt, & pertinebunt in posterùm omni prorsus fictione penitus cessante jus, & nomen veri hæredis in eisdem spoliis habere, illiusque naturam sortiri, ac veri hæredis privilegiis, & juribus in quibuscunque bonis, pecuniis, juribus, & actionibus uti ante hac potuisse, & nunc posse, idque eorundem prædecessorum, ac nostræ etiam intentionis semper fuisse & esse, auctoritate præsentium declaramus: sicque per quoscunque Judices in quibusvis causis, etiam per appellationem, aut alias pendentibus, & futuris, ac in quacunque causa, vel instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & diffiniri debere: nec non quicquid secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterùm contigerit attentari, irritum, & inane decernimus. Mandantes dilecto filio Magistro Ludovico Tabernæ Notario & Thesaurario, nec non spoliorum ad dictam Cameram pertinentiù in universa Italia Collectori generali nostro, ejusque in dictis officii successoribus, quatenus præsentem nostram declarationem, & in ea contenta quæcunque inviolabiliter observari curet, & faciat: non permittendo eandem Cameram contra illius seriem quacunque ratione vel causa, aut quovis quæsito colore vel ingenio, directè vel indirectè molestari aut perturbari, contradictores quoslibet & rebelles per opportuna juris, & facti remedia, ac demum per sententias, censuras & pœnas Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo, nec non legitimis super his habendis servati processibus, sententias, censuras, & pœnas ipsas, etiam iteratis vicibus aggravando: invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, & ordinum, vel militiarum, cujus illæ fuerint, monasteriorumque, vel regularium locorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis earundem Ecclesiarum præsulibus, capitulis, ac monasteriorum, regulariumque locorum conventibus, illorumque ordinibus, superioribus, & personis, nec nō civitatibus, provinciis, dominiis, & regnis, in quibus bona, vel pecuniæ collocatæ, aut illarum redditus percipiendi forsan fuerint, sub quibusque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine; & ad favorem religionis concessis, confirmatis, & innovatis, quibus, omnibus (etiam si de illis; eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & expressa, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, aut quævis alia expressio habenda esset, illorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis & insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris) hac vice dumtaxat specialiter & expressè derogamus, contrariis quibuscunque: aut si aliquibus communiter, vel divisim ab Apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet aliis privilegiis, & indulgentiis generalibus, vel specialibus quorumcunque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus præsentium impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris literis mentio specialis, quæ quoad hoc volumus eis nullatenus suffragari. Cæterùm præcipimus præsentium exemplis etiam impressis manu Notarii publici subscriptis, & dicti Thesaurarii, seu alterius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ sigillo munitis, eandem prorsus fidem adhibendam in judicio, & extra, quæ præsentibus haberetur, si exhiberentur, vel ostenderentur, Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris die XXI. Januarii MDLXXVII.

Cæs. Glorierius.

CAPUT V.

Praxis registrandi in Camera Litteras Apostolicas.

SUMMARIUM.

1 *Necessitas, & utilitas hujus praxis.*
2 *Constitutio* Pii IV. de registrandis in Camera, *tenor proponitur.*
3 *Registra rescriptorum Apostolicorum, in Palatio Apostolico, & à Registro Cameræ differentia.*
4 *Cameræ Apostolicæ munus quale sit.*
5 *Registratio in Camera est insinuatio.*
6 *Insinuatio, quare introducta.*
7 *Ubi maius periculum, ibi cautius agendum.*
8 *Gratiæ Apostolicæ quomodo modificentur in Camera.*
9 *Decreti Cameralis formula super concernentibus interesse Cameræ Apostolicæ.*
10 *Registrare in Camera qui non teneantur.*
11 *Derogationes,* Constitutionis Pii IV. de Registrandis, *quomodo concedantur.*
12 *Et an hujusmodi derogationes debeant in ipsa Camera regi-*

registrari. Proponitur Motus proprius Sanctissimi D. N. de hac re.

13 *Gratia Apostolica, registranda in Camera, nisi registrentur, sunt nulla.*

14 *Constitutio Pii IV.* de registrandis in Camera, *inducit formam.*

15 *Notario Cameræ præsentantur literæ, ut ibi registrentur.*

16 *Notarii Cameræ differunt à Notariis Auditoris Cameræ.*

17 *Registrum litterarum Apostolicarum in Camera sub qua formula fiat.*

18 *Regalia, quænam debeantur Collectori iurium Cameræ Apostolicæ, ratione licentiæ testandi.*

PRaxis, hæc quemadmodum utilis, ac scitu digna, ita à paucis cognita, seu potius animadversa, quam plures, etenim etiam Prælatos in Romana Curia consummatissimos, ejusdemque rerum peritissimos, ferè jugiter fallere conspicitur: hi enim, postquam Summi Pontificis gratias, Cameræ Apostolicæ interesse quomodolibet concernentes, impetraverint, eas tamen, qua par est, sedulitate, ad præscriptum Constitutionis *felic. recordat. Pii IV.* negligunt conservare. Ipsa namque Constitutione cautum est, quòd omnes, qui impetrabunt aliqua privilegia, gratias, facultates, licentias, & indulta, aut concessiones per literas Apostolicas, sub plumbo, ac in forma Brevis expedita, necnon per Chirographa, vulgari sermone conscripta, ac manu Papæ subscripta, quæ, aliqua ex parte, interesse prædictæ Cameræ Apostolicæ concernere censebuntur, debeant illa intra tres menses, à die illorum impetrationis, in eadem Camera præsentare, ibique sub pœna invaliditatis eorundem, registrari facere; longo, nihilominus, experimento, compertum est, gratias, aliaque præmissa, sic obtenta, ob supradictæ Constitutionis inobservantiam, prorsus evanuisse, Oratoresque, & impetrantes, illorum effectu frustratos remansisse; ut pateat, quàm verè sic *Poeta ille Sulmonensis* cecinerit.

Nec minor est virtus, quàm quærere, parta tueri. Ne igitur prudentioribus exprobari contingat, quod etiam annosa vulpes capitur laqueo, dormitantem Homerum sedula hac praxi libuit potius excitare. Unde supradictæ Constitutionis tenorem hic duximus prius annectendum; qui talis est, videlicet.

PIVS Papa IV. Motu proprio &c. Ingens humeris nostris jugiter incumbens expensarum onus, ita nos premit, & excitat, ut nostrorum, & cameræ nostræ Apostolicæ rerum, & jurium, sublatis quibusvis obstaculis, solertem habentes, ejusdem Cameræ indemnitati, quantùm in nobis est, consulere studeamus. Cùm itaque, sicut nuper nobis innotuit, complures diversi status, & conditionis personæ, varia privilegia, facultates, gratias, licentias, & indulta, sive concessiones, tam à nobis, quàm pro tempore existentibus nostris, & Apostolicæ Sedis legatis, eorum Vicelegatis, ac Gubernatoribus, ac forsan aliis nostris, & dictæ Cameræ ministris, & personis nimis forsan, ac tediosis quibusdam earundem personarum precibus, & instantiis, in dies obtineant, seu potiùs extorqueant, quæ, cùm à nobis, seu Legatis, aut Vicelegatis, vel Gubernatoribus, ac aliis nimirum precibus, & instantiis in dies obtineant, seu potius extorqueant, quæ, cùm à nobis: seu Legatis, aut Vicelegatis, vel Gubernatoribus ac ministris, & personis hujusmodi bona, quadam fide, reque minus forsan, quàm par esset, diligenter, & accuratè, perfecta, concedantur, illa nonnunquam, immò sæpiùs in nostrum, ac Cameræ præfatæ præjudicium, gravamen, & detrimentum, non leve concessa esse, & emanasse, conspicimus. Quapropter, ut præmissis (ne aliis prodesse cùm velimus, nobis ipsis præjudicium inferamus) aliquantisper providere volentes, præsenti nostra perpetuò valitura constitutione, & ordinatione, quam vim, & naturam legis perpetuæ ab omnibus observandæ, penitus habere, & obtinere decernimus, Apostolica auctoritate, & ex certa nostra scientia, harum serie statuimus, & ordinamus, quòd omnes, & singuli cujuscumque status, gradus, ordinis, & conditionis existentes, necnon etiam, Ducali, marchionali, Comitali, aut alia quavis sæculari, ac Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, seu etiam alia quacumque Ecclesiastica dignitate, præeminentia, & auctoritate, etiam Cardinalatus honore fulgentes, qui aliqua privilegia, gratias, facultates, licentias, & indulta, aut concessiones, quæ aliqua ex parte, quavis ratione seu causa, directè, vel indirectè principaliter, secundariò, vel accessoriè, aut aliàs quovis modo, nostrum, aut dictæ Cameræ qualecumque minimam interesse, vel præjudicium, gravamen, seu detrimentum concernere censebuntur, illa infra tres menses à die eorum impetrationis computandos, in eadem Camera præsentare, ac ibidem registrare facere debeant, & teneantur, alioquin lapsis tribus mensibus eisdem, ac privilegiis, facultatibus, licentiis, gratiis, ac indultis, vel concessionibus hujusmodi non præsentatis, minusque registratis, illa in judicio, & extra nullatenus fidem facere possint, & tanquam non concessa, nullaque, & ipso jure invalida, ac nullius roboris, vel momenti fuisse, esse, & fore, neminique suffragari, vel prodesse posse, seu debere, respectivè habeantur, & censeantur, prout nos illa ex nunc nulla, & invalida, irritaque, & inania, ac nullius roboris, vel momenti fuisse, esse, & fore, neminique (ut præfertur) suffragari posse declaramus. Mandantes propterea in virtute sanctæ obedientiæ dilecto filio nostro Vitellotio S. Mariæ in via lata Diacono Cardinali Vitellio nuncupato, moderno, & pro tempore existenti S. R. E. Camerario, quatenus præfatam nostri motus proprii cedulam, ac in ea contenta quæcumque, ab omnibus, quos illa concernunt, & concernent in futurum, penitus, & omninò, ac inviolabiliter, & inconcussè observari faciat, & procuret. Decernentes ita ut præfertur per dilectos filios ejusdem Cameræ Thesaurarium, Præsidentes, & Clericos, aliosque ministros, & personas, ac ejusdem S. R. E. Cardinales, & alios quoscumque judices sublata, &c. judicari, & diffiniri debere, irritum quoque &c. attentari, privilegiis, facultatibus, licentiis, gratiis, indultis, & concessionibus; necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Volumus autem, quòd præsentis Motus proprii cedulæ, per quæcumque privilegia, gratias, & indulta, etiam absque data, & registratura, ut præfertur, concedenda, nisi cum illius specifica insertione, derogari nullatenus possit, quòdque ejus sola signatura sufficiat, & ubique fidem faciat, & in judicio, & extra, quacumque regula, seu constitutione Apostolica contraria non obstante, seu si consultiùs fore visum fuerit, literæ etiam ad perpetuam rei memoriam latissimè expediri possint.

Ne autem quisquam ex ipsius Romanæ Curiæ Tyronibus tam levis rei terminos ignoret, cum scire opportunum est, plura adesse in ipsa Curia rescriptorum Apostolicorum, tum gratiæ, tum justitiæ registra, omnia in Palatio Apostolico collocata, videlicet supplicationum, tam manu Papæ, quàm Cardinalis Signaturæ, sive gratiæ, sive justitiæ Præfecti, alteriusq; Prælati Signaturam ordinariam per *Concessum* nuncupatam habentis: signatarum necnon bullarum sub plumbo, ac litterarum in forma Brevis; Quare licèt litteræ pro hujusmodi facultate testandi per quamcunque viam transeant, sive per Cancellariam, sive per Officium Minoris gratiæ, aut Contradictarum, seu per Præfectum Brevium, in suo peculiari registro, in præfato Palatio existente, notentur, nihilominus, in quocunque ex dictis registris, hujusmodi litteræ registrentur, non propterea per illud censetur eidem Constitutioni satisfactum, præcipienti in Camera Apostolica registrari: quare, perperam procurator cujusdam Episcopi, annis retrò elapsis, coram Illustrissimo Nuntio Neapolitano contendebat, dum facultas ipsi Episcopo testandi concessa non reperiretur in dicta Cam. Apost. registrata, defuncti Epis. hæredes testamenti dispositioni juvari posse, ac meritò proinde idem Nuntius mordi-

mordicus tenebat, eam ipsis hæredibus non debuisse suffragari: dicebat quidem, bonus procurator, non sine adstantium risu, parvi interesse, an prædictæ facultatis literę fuerint in Camera registratæ; cùm satis esset, eas fuisse in Palatio Apostolico registratas; quia Palatium est majus Camera: ignorabat quippè quid esset registrari literas in Camera. Quare Tyronibus tantummodo supradictis, ad quos hic dirigitur sermo, dicere ausim, quòd cum in istis gratiis, ejusdem Cameræ interesse respicientibus, innumeræ fraudes possint intervenire, ut ex eadem Constitutione elicitur; propterea idem Pius IV. ita statuit, ut postquam hujusmodi facultates, sive quæcumque similes gratiæ fuerint registratæ in registro Palatii, debeant præsentari, & denuò registrari in dicta Camera, præsertim introitus, & aliàs, ad Papam pertinentia, colligit, custodit, & distribuit: ipsa namque Camera, suos habet Offi-
4 ciales, ad id deputatos; ejusque audientia ter in hebdomada convenire consuevit in Palatio Apostolico, & loco suo constituto, quem propterea vocant Cameram Apostolicam; in qua publica negotia tractantur, audiunturque, inter quæ etiam agitur de mala literarum expeditione, quæ per ipsam Cameram transeunt, de quibus fusius agam in *mea praxi beneficiali*.

5 Hanc quidem registrationem in ipsa Camera, neminem latet, locum insinuationis obtinere, cujus solemnitatem propter duas causas introductam esse, non ignoramus, secundùm Bart. *in l. Modestinus, ff. de donat.* alteram, videlicet, ne homines decipiantur, *ut in l. data C. eod.* ob hu- 6
jusmodi enim insinuationem dolus abesse præsumitur, *l. 1. C. de præd. min.* alteram, nam in magnis quantitatibus, major observantia exigitur, *l. fin. C. si cert. pet.* quia ubi majus est periculum, ibi cautius est agendum, *cap. ubi periculum, de elect. in 6.* unde sic jura providere statuerunt, ne quis effundere posset patrimonium suum, inconsulto judice, per viam indiscretæ donationis. Quare licèt hujusmodi insinuatio cadat super donationibus, ut est tex. *in d. l. da-* 7
ta, & in l. donatio, C. de don. habet nihilominus locum in gratiis Apostolicis, interesse Cameræ concernentibus, in qua sæpe modificantur hujusmodi gratiæ: exempli gra- 8
tia, in hujusmodi facultatibus, concessis Episcopis Assistentibus, quibus inter cætera concedi consuevit, ut possint testari pro mille ducatis, & quòd sint exempti pro sex vegetibus vini, ut supra diximus; propterea ista generalis facultas in Camera Apostolica pręsentatur, & registratur, eique adiicitur decretum, per quod concessa hujusmodi facultas modificatur per ipsius Camerę peculiare decretum, quòd tenoris sequentis esse consuevit, videlicet.

D*ie 5. Septembris 1622. supradictæ literę Apostolicę in forma Brevis expeditę, exhibitę fuerunt in Camera Apostolica, et ex illius Decreto, commissę Perillustri, et Reverendissimo D. Hieronymo Vidono, ejusdem Camerę Clerico; et die 19. ejusdem mensis, citato prius R. P. D. Antonio Cicalotto predictę Camerę Generali Commissario, ex decreto ejusdem Reverendissimi D. Vidoni desuper facto, admissę pro ducatis Mille, ut in eis, quoad facultatem testandi; quo verò ad pretensam exemptionem pro sex vegetibus vini, cum clausula,* Quatenus aliàs habeant similem exemptionem, & existant in illius quasi possessione: *et quoad facultatem disponendi de bonis jurisdictionalibus, sine prejudicio jurium Cameræ, et precedente tamen licentia Sedis Apostolicę, juxta formam Bullæ Sixti V. et aliarum Summorum Pontificum, et non aliter etc. aliàs juxta formam protestationis dicti D. Commissarii desuper facta, ad quam etc. et registratæ in libris ipsius Cameræ, pœnes me illius Notarium existentibus, nempe libro Diversorum folio 95. et seqq. et in fidem etc. Vel sub alia formula, videlicet.*

Joannes Baptista Cennus.

Hujusmodi Breve Apostolicum præsentatum fuit in Camera Apostolica, & instatum pro illius admissione, & Die &c. mensis &c. Referente Illustrissimo, & Reverendissimo D. Octaviano Raggio, dicta Camera Clerico, & Iudice ab ipsa Camera specialiter deputato, Citato ad hoc Perillustri & Reverendissimo D. Felice Contiloro, ejusdem Cameræ Generali Commissario, ipsa Camera illud admisit, & in ejusdem Cameræ libris registrari mandavit, prout per me ejusdem Cameræ Notarium infrascriptum registratum fuit in libro Diversorum nuncupato præsentis anni fol. 261. & sequenti. Et in fidem &c.

Astulphus de Tarano.

Quare, sicut quæcunque generales Constitutiones, interesse Cameræ Apostolicæ concernentes, ita etiam particulares, sicut sunt hujusmodi gratiæ, ad favorem particularis personæ; nisi tamen Orator eximatur ab hoc onere
10 registrandi, prout conceditur Eminentissimis Cardinalibus, cæterisque Prælatis, ac personis benemeritis, ut patet in formula testandi pro Cardinali, quam superius adiecimus, ibi, *Decernentes, præsentes literas, omniaque & singula in eis contenta, valida, & efficacia fore, & esse, ac suum plenarium, & integrum effectum sortiri, etiam si in Camera Apostolica, juxta Constitutionem piæ memoriæ Pii Papæ IV. prædecessoris nostri sub Dat. Octavo Id. Augusti Pontificatus sui Anno Sexto, vel alio veriori tempore, registrata, & insinuata non fuerint: cui Constitutioni &c. hac vice duntaxat specialiter, & expressè derogamus.*

Quam quidem derogationem suo Motu proprio concedit ipse Summus Pontifex supradictis personis. Alio etiam modo peti, & concedi consuevit præfata derogatio, videlicet ad supplicationem, & per Datariam Apostolicam, licet raro pro aliis personis; tunc enim in calce supplicationis manu ipsius Papæ signatæ, additur hoc decretum, videlicet, *Et cum decreto, & indulto opportunis, quòd Orator, sive ejus heredes, vel alii pro eis præsentes, vel desuper conficiendas litteras in Camera Apostolica etiam juxta quandam Constitutionem piæ memoriæ Pii Papæ IV. prædecessoris vestri sub Dat. Octavo Id. Augusti Pontificatus sui Anno sexto editam, quòd impetrantes aliqua indulta Cameræ Apostolicæ interesse quomodolibet concernentia, illa in eadem Camera præsentare, ac registrari facere teneantur, & aliàs quomodolibet disponente, cujus tenorem &c. pro expresso habendo intra tres menses in eadem Constitutione præfixos, seu alias quomodocunque præsentare, intimare, vel notificare, aut præsentari seu registrari facere minimè teneantur. Et nihilominus præsen- sentes, & desuper littera conficienda valeant, & teneant, ac fidem faciant, & suffragentur. Irritum &c. & cum derogatione ejusdem Constitutionis ad effectum &c.* Quod quidem decretum idem ferè est cum alio prædicto decreto.

Cùm verò in dubium aliàs revocaretur, num gratiæ, & facultates concessæ cum derogatione prædictæ *Constitutionis Pii V.* adhuc in Camera Apostolica registrari deberent; proinde ad omne dubium submovendum, emanavit Constitutio Sanctissimi Domini nostri Urbani Papæ VIII. qua declaratur, supradictas derogationes non deberi aliàs in eadem Camera registrari cujus quidem Const. tenor talis est, videlicet.

URBANUS PP. VIII.

12 AD futuram rei memoriam. Cùm sicut accepimus, plures Romani Pontifices prædecessores nostri concesserint, provt etiam nos concessimus diversa privilegia, indulta, licentias, & gratias, etiam interesse Cameræ Apostolicæ concernentia, tam per literas Apostolicas sub plumbo, & in forma Brevis expedita, quàm per Chirographa eorum, & nostra respectivè manu subscripta, in quibus quidem literis, & Chirographis Motui proprio, seu Constitutioni fel. record. Pii Papæ IV. prædecessoris nostri, quo cavetur, ut omnes, & singulæ gratiæ interesse dictæ Cameræ concernentes, in eadem Camera, intra certum inibi expressum tempus, registrari debeant; aliàs gratiæ ipsæ nullæ sint, derogatum reperitur; à nonnullis verò nimium scrupulosis in dubium revocetur, an tales derogationes adhuc in Camera prædicta registrari debuerint, & debeant. Nos, ne ullo unquam tempore, de ipsorum privilegiorum, indultorum, licentiarum, & gratiarum validitate, ex eo, quòd privilegia, indulta, licentiæ, gratiæ, seu facultates, aut derogationes hujusmodi in eadem Camera registratæ non fuerint, hæsitari; eosque, ad quorum favorem emanarunt, eo prætextu super privilegiis, indultis, licentiis, gratiis, facultatibus eisdem pro tempore, ut præfertur, concessis molestari contingat, providere cupientes, ac Motus proprii, seu Constitutionis præfati Pii prædecessoris tenores, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis habentes, Motu proprio &c. omnia, & singula privilegia, indulta, licentias, gratias, & facultates, tam per prædecessores nostros, quàm per nos ipsos, per literas Apostolicas, sub plumbo, aut in forma Brevis expeditas, seu per Chirographa eorundem prædecessorum, vel nostra manu respectivè subscripta, etiam quodcunque interesse dictæ Cameræ concernentia, cujuscunque qualitatis, generis, quantitatis, & valoris, etiam maximi, & inexcogitabilis existat concessa hactenus, & in posterùm per nos, & Romanos Pontifices successores nostros concedenda, in quibus, Motui proprio, seu Constitutioni Pii prædecessoris hujusmodi, ad effectum, ut illi, ad quorum favorem emanarunt, & emanabunt pro tempore, ad ipsa privilegia, indulta, licentias, & gratias in eadem Camera registrandum, non teneantur, derogatum fuerit, seu derogari contigerit in futurum, etiam si illæ, & illa, sive derogatio, & voluntas hujusmodi in prædicta Camera registrata non sint, & non registrentur, etiam ab earum Data, valore, & de eorum validitate dubitari non posse; neque propterea illos, ad quorum favorem emanarunt, aliquo modo molestari debere, tenore præsentium decernimus, & declaramus. Ac dilectis filiis nostro, & S. R. E. Camerario, ac Thesaurario generali, præsidenti, & Clericis, necnon Commissario, ejusdem Cameræ, nunc, & pro tempore existentibus; & aliis quibuscunque desuper interesse quomodolibet prætendentibus, aut qui illud quomodolibet prætendere possent, perpetuum silentium desuper imponimus. Mandantes Camerario, Thesaurario, Præsidenti, & Clericis, necnon Commissario, nunc, & pro tempore existentibus, & aliis interesse prætendentibus prædictis, ne sub nostra, & pro tempore existentis Romani Pontificis indignationis, aliisque nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio, imponendis pœnis, & etiam interdicti ingressus Ecclesiæ, ac aliis Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, ipso facto, per contravenientes, & eorum quemlibet, toties quoties contravenerint respectivè, incurrendis; à quibus à nemine, præterquam à Romano Pontifice pro tempore existente, præterquàm in mortis articulo constituti, absolvi, seu illæ eis relaxari nequeant, prædictorum aliquem super præmissis, aliquo modo molestare audeant, vel præsumant. Volentes, & eadem authoritate decernentes, præsentes nostras literas, declarationem, & voluntatem, etiam quòd in dicta Camera non registrentur, neque præsententur, iis omnibus, de quorum interesse actum fuerit, vel agetur pro tempore, suffragari debuisse, & debere, perinde, ac si in eadem Camera, debito tempore præsentatæ, & in ea registratæ fuissent. Quocircà Venerabilibus fratribus nostris Ostien. & Portuen. Episcopis, ac dilecto filio Causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ generali Auditori &c. mandamus, quatenus &c. præsentes literas, & in eis contenta quæcumque, ubi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte, in præmissis interesse habentium, desuper requisiti fuerint, solemniter publicantes, ejusque in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant, authoritate nostra, illos præmissorum commodo, & effectu pacificè frui, & gaudere; non permittentes &c. Contradictores &c. Non obstantibus &c. Volumus &c. Datum Romæ, apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, Die 16. Augusti 1630. Pontificatus nostri Anno Octavo.

13 At verò, in proposito, ubi literæ hujusmodi, vel simi-
lis facultatis non fuerint suo tempore registratæ in præfa-
ta Camera, nullius quidem erunt roboris, aut momen-
14 ti; quandoquidem ipsa Constitutio, ut ex ea constat,
inducit formam, annullando actum; dum ipse Pius vo-
luit, quod lapsis tribus mensibus in ipsa Constitutione
præscriptis, ac gratiis, & facultatibus hujusmodi mini-
mè registratis, illæ nullam fidem faciant, sintque tan-
quam non concessæ, & nemini suffragari valeant, vel
prodesse, cum decreto irritanti. Praxis igitur hujus re-
gistrationis ea est, ut ipsæ literæ præsententur alicui ex
novem Notariis ejusdem Cameræ (hi quidem differunt
à decem Notariis Auditoris Cameræ) qui postquam eas 15
registro ad verbum notaverit, exinde transumptum con-
ficit in forma probanti, cum earundem literarum inser-
tione, hujusmodi, seu aliam gratiam, vel facultatem
continentium. Formula autem ipsius transumpti talis est, 16
videlicet.

17 ANtonius miseratione divina S. Agathæ S. R. E. Diaconos Cardinalis Barberinus nuncupatus, ejusdem S. R. E. Camerarius. Universis, et singulis, hoc præsens transumptum visuris, lecturis, pariter, et audituris, notum facimus, et attestamur, ac præsentibus fidem indubiam adhiberi mandamus. Camerariatus Officio, meritis licet imparibus, Apostolica authoritate præsidentes, illud nobis potissimùm incumbit, immò potiùs Officii nostri debitum esse cognoscimus, ut ea, quæ ex Romani Pontificis gratia processerunt, et in Camera Apostolica conservantur, cùm ab aliquibus petuntur in forma probanti, concedamus, et testimonium veritatis perhibeamus. Quapropter, universitati vestræ notificamus, qualiter libro secundo Signaturarum S. D. N. D. Vrbani divina providentia Papæ VIII. penes infrascriptum nostrum, et Cameræ Apostolicæ Notarium, et in eodem libro folio etc. reperiuntur registratæ literæ Apostolicæ ejusdem S. D. N. sub Annulo Piscatoris (vel sub plumbo) expeditæ, et in eadem Camera solemniter admissæ, quas nos ad instantiam Perillustris, et admodum Excellentis Domini N. de mandato ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Papæ vivæ vocis oraculo nobis desuper facto, et authoritate nostri Camerariatus Officii, per eundem Notarium transumi, exemplari, ac fideliter extrahi, et auscultari mandavimus: quarum quidem literarum tenor sequitur, ut est, videlicet, Vrbanus Episcopus servus servorum Dei (, & inseritur totus tenor, literarum concessæ facultatis, & prosequitur) Quibus quidem literis sic transumptis, exemplatis, ac per supradictum, et infrascriptum Notarium debitè auscultatis,

& col-

& collationatis, de mandato, & authoritate præfatis, volumus, decernimus, & mandamus, quòd tam in judicio, quàm extrà, ubilibet stetur, & credatur, illisque adhibeatur talis, & tanta fides, quæ, & quanta dictis origiualibus litteris adhiberetur, si litteræ ipsæ Apostolicæ desuper sub Annulo Piscatoris (sive sub plumbo) expeditæ, exhiberentur, & ostenderentur. In quorum omnium, & singulorum fidem, has præsentes fieri, & per infrascriptum nostrum & Cameræ Apostolicæ Notarium subscribi, sigilliqae nostri, quo in talibus utimur, jussimus, & fecimus appensione muniri. Dat. Romæ, in Camera Apostolica, Anno Domini 1641. Indictione &c. Die &c. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini Nostri D. Vrbani, divina providentia, Papæ VIII. Anno Decimooctavo.

Antonius Cardinalis Barberinus S.R.E. Camerarius.

N. Auditor.

N. Notarius.

Locus ✠ Sigilli pendentis.

Registrata libro 7. Diversorum Sanctissimi D. N. Vrbani Papæ VIII. fol. 10.

Si tamen casus advenerit, quo literæ supradictæ facultatis non fuerint juxta formam supradictæ Constitutionis Pii V. in dicta Camera, registratæ, ne proindè Orator effectu sibi concessæ gratiæ frustratus remaneat, si adhuc vivit, porrecto suo nomine Summo Pontifici supplici libello, ac illi annexo Chirographo vulgari sermone conscripto, petit, se restitui adversus lapsum temporis ad sic registrandum, tenor autem ipsius Chirographi talis esse consuevit, videlicet.

Reverendissimo Cardinale Camerlengo, Vicecamerlengo, Decano, & Chierici della nostra Camera Apostolica. Sotto il di &c. concedessimo à Monsignor N. la facoltà di testare in fino alla somma di scudi &c. come appare per Breve spedito sopra di ciò; & non essendo stato presentato, & ammesso nella sodetta nostra Camera, conforme alla Constitutione di Pio Quarto, nostro predecessore de registrandi, & desiderando detto Monsignor N. per validità di tal gratia, che se ammetta come è di costume. Con la presente, di nostra scienza, & potestà assoluta vi ordiniamo, che presentandosi detto Breve in detta Camera, l'ammettiate, & facciate registrare nelli suoi libri, quale così ammesso, & registrato vogliamo, & decretiamo, che vaglia, & habbia il suo effetto, essecutione, & vigore, come se fusse stato ammesso, & registrato nel termine prefisso in detta Constitutione, non ostante la medesima Costitutione, & tutte l'altre cose, che facciano in contrario, alle quali, havendo il loro tenore per expresso, per questa volta, & à questo effetto, espressamente deroghiamo - Dal nostro Palazzo Apostolico, il di 7. di Giugno 1654.

INNOCENTIUS PAPA X.

Quo quidem Chirographo sic obtento fit nova instantia in Camera Apostolica prædicta, ejusque Officialibus pro admissione, et registratione, ac publicatione ejusdem Brevis, et admittitur.

Pro quarum quidem litterarum, sive earundem transumpti exequutione, adveniente tempore obitus Prælati, seu alterius, qui supradictam, vel similem facultatem obtinuit, præfatæ literæ, sive illarum transumptum hujusmodi, secundum stylum Nuntiaturæ hujus Civitatis, exhibentur Illustrissimo Domino Nuntio; qui eas, sive illud recognoscit, oculisque (ut ita dicam) lynceis observat, an alicui subreptionis, vel obreptionis vitio subjaceant, sintque, ut præmittitur, in Camera Apostolica registratæ, vel in eis, supradictæ Constit. Pii IV. de registrandis, sufficienter derogatum. mandatque subinde idem Nuntius Subcollectori spoliorum prædictæ Cameræ, ut hæredibus defuncti summam, in facultate testandi expressam, relaxet; quatenus Prælatus, vel alius, de ea in vita non disposuerit: solutis tamen prius eidem D. Nuntio quibusdam regaliis, ad rationem decem pro quolibet centenario, in vim præsertim quarundam litterarum in forma Brevis *fel. record. Pauli Papæ V. sub Dat. Romæ apud S. Marcum, sub Annulo Piscatoris, die 23. Aprilis M. DC. X.* cujus verba hæc sunt videlicet; *Quando vero à Nobis, seu Romanis Pontificibus successoribus nostris pro tempore existentibus, facta fuerit gratia, seu donatio, eo casu, decimam, & portionem à partibus recipere possint: nisi in gratia, seu donatione, per Nos, seu successores nostros prædictos, mandatum fuerit expressè, ut illam à Camera præfata habere debeant.* Quarè Summus Pontifex, quando hæc regalia partibus remittere intendit, prout DD. Cardinalibus, aliisque personis gratis, & benemeritis remittere consuevit, id apertè in suis litteris declarat: & quamvis suprapositis formulis sint adjecta illa verba, videlicet, *tuosque heredes, & successores, ad solutionem regaliarum, seu propinarum, ullo unquam tempore teneri, aut ad præmissa, seu præmissorum aliqua, ulla necessitate, causa, vel ratione cogi, vel compelli; nec etiam per viam sequestri, aut aliàs proptereà molestari posse*, vel quid simile adjicitur, nihilominus per ea non constat circà id de expressa, ac enixa voluntate concedentis; stantibus aliis verbis supradicti Brevis, quibus præcisè cavetur, quòd supradicta decima, seu portio, non à partibus, sed ab ipsa Camera Apostolica haberi debeat: quare, cùm hoc non fuerit in litteris hujusmodi facultatis expressum, sub aliis verbis comprehendi non potest ad text. *in leg. si quis bona, §. justam, ff. de acquir. hered. leg. 1. circà fin. ff. de lib. & posth.* faciunt ea, quæ tradit Bart. *in l. fin. §. omnem, ff. de admin. tut.* & ita in facti contingentia pluries evenisse, ac apud Illustriss. Dominum Nuntium Sedis Apostolicæ, in hac Civitate residentem, practicatum extitisse, scio. Et ex his, ad laudem Omnipotentis Dei, ejusque Genitricis immaculatæ, & purissimæ Virginis Mariæ, ac SS. Januarii, & Francisci de Paula, pecularium meorum Tutelarium, omniumque Sanctorum, quorum vigilia hodie eorum solemnissimam prævenimus festivitatem, sit absolutus hujus meæ praxis tractatus; quem, & omnia in eo contenta correctioni Sanctæ Matris Ecclesiæ, ejuque Sedis Apostolicæ submitto, præmissa protestatione, de qua in *cap. hæc est fides, Papa Beatissime, 24. q. 1.*

REGULÆ, ORDINATIONES,

& Constitutiones Cancellariæ Apostolicæ

S. D. N. ALEXANDRI DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ VII.

Sanctissimus in Christo Pater, & D. N. ALEXANDER Divina providentia Papa VII. suorum prædecessorum vestigiis inhærendo, normam, & ordinem rebus gerendis dare volens, in crastinum suæ Assumptionis ad summi Apostolatus apicem, videlicet, die septima mensis Aprilis Anno ab Incarnatione Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, Reservationes, Constitutiones, & Regulas infrascriptas fecit, quas etiam ex tunc, licèt nondum publicatas, & suo tempore duraturas observari voluit, ac quas Nos Franciscus Episcopus Portuensis Cardinalis Barberinus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarius die vigesima ejusdem mensis in Cancellaria Apostolica publicari fecimus.

Reservationes generales, & speciales.

1 In primis fecit easdem Reservationes, quæ in Constitutione fel. record. Benedicti PP. XII. quæ incipit, *Ad regimen.* continentur, & illas innovavit, ac locum habere voluit etiamsi Officiales in eadem Constitutione expressi Apostolicæ Sedis Officiales ante obitum eorum esse desierint, quoad Beneficia, quæ tempore, quo Officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus beneficia, quæ dictæ Sedis Officiales, qui ratione officiorum suorum hujusmodi ejusdem Sedis Notarii erant, etiam dimissis ipsis Officiis, & quandocumque assecuti fuerint sub hujusmodi reservationibus comprehendi. Ac reservavit Beneficia, quæ per Constitutionem piæ mem. Joannis PP. XXII. quæ incipit, *Execrabilis*, vacant, vel vacare contigerint. Quam Constitutionem, & reservationem S.S. tam ad Beneficia obtenta, quàm alia quæcunque, de quibus Ordinarii, & alii Collatores contra Concilii Tridentini decreta disposuerunt, & disponent in futurum extendit, & ampliavit, & ea etiam beneficia omnia dispositionis suæ reservavit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios Collatores contra ejusdem Concilii decretum formam dispositum fuerit. Decernens irritum, &c.

Reservatio Cathedralium Ecclesiarum, & Monasteriorum, ac de tempore vacationis Episcopatuum, vacaturorum Beneficiorum.

2 Item, reservavit generaliter omnes Ecclesias Patriarchales, Primitiales, Archiepiscopales, Episcopales, necnon omnia Monasteria Virorum, valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æstimatione excedenti, nunc quomodocunque vacantia, & imposterùm vacatura. Et voluit, quòd excessus hujusmodi in litteris exprimatur. Ac etiam reservavit Dignitates, & beneficia omnia ad collationem, præsentationem, electionem, & quamcumque aliam dispositionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, & Episcoporum, nec non Abbatum, ac aliorum quorumcunque Collatorum, & Collatricum, sæcularium, & regularium quomodolibet (non tamen ad collationem cum alio, vel aliis, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem pertinentia) quæ post illorum obitum, aut Ecclesiarum, seu Monasteriorum, vel aliarum Dignitatum suarum dimissionem, seu amissionem, vel privationem, seu translationem, vel aliàs quomodocumque vacaverint, usque ad provisionem successorum ad easdem Ecclesias, aut Monasteria, vel Dignitates Apostolica auctoritate faciendam, & adeptam ab eisdem successoribus pacificam illorum possessionem quomodocumque vacaverint, & vacabunt in futurum. Decernens irritum, &c.

Extensio reservationis Beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum.

3 Item, si qui de beneficiis Ecclesiasticis præsertim curam animarum habentibus, seu alias personalem residentiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apostolica auctoritate provisi, seu providendi ante illorum assecutionem alia cum eisdem incompatibilia beneficia Ecclesiastica per eos tunc obtenta in fraudem reservationis suæ resignarent, seu dimitterent, voluit, decrevit, & declaravit, quòd si imposterùm quibusvis personis de aliquibus beneficiis Ecclesiasticis, tunc vacantibus, seu vacaturis, per Sanctitatem suam, aut ejus auctoritate provideri, ipsisque provisos, seu providendos intra vacationis, & provisionis, seu assecutionis eorumdem Beneficiorum tempora, quæcumque alia cum illis incompatibilia beneficia Ecclesiastica sæcularia, vel quorumvis ordinum, ac etiam Hospitalium, Regularia per eos tunc obtenta nulla speciali, & expressa de eisdem in provisionibus prædictis facta mentione, simpliciter, vel causa permutationis, ac alias quomodolibet, sive in Sanctitatis suæ, vel alterius Romani Pontificis pro tempore existentis, aut Legatorum, vel Nunciorum dictæ Sedis, sive Ordinariorum, vel aliorum Collatorum quorumcunque manibus resignare, seu dimittere, aut juribus sibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & singulæ concessiones, collationes, provisiones, & quævis aliæ dispositiones de Beneficiis, seu juribus sic resignandis, dimittendis, & cedendis pro tempore faciendæ cum inde sequutis quibuscumque cassæ, & irritæ, nulliusque roboris, vel momenti existant, nec cuiquam suffragentur, sed beneficia, & jura, ut præfertur, resignata, dimissa, & cessa eo ipso vacent, ac sub reservatione prædicta, quam Sanctitas sua, etiam quoad hoc extendit, & ampliavit comprehensa censeantur. Ita quòd de illis per alium, quàm per eandem Sanctitatem suam, vel pro tempore existentem Romanum Pontificem nullatenus disponi possit in omnibus, & per omnia perinde ac si per pacificam assecutionem beneficiorum aliorum hujusmodi verè, ac realiter vacavissent. Ac ulterius voluit Beneficium, de quo resignans fuerit auctoritate Apostolica provisus, ac per cujus assequutionem Beneficia vacare debebant, ut prius vacare resignantis facta non fuisset, salvis tamen quibuscumque juribus competentibus alteri parti, ad cujus favorem facta esset resignatio, etiam ex causa permutationis, summariè, simpliciter, & appellatione remota exercendis. Decernens irritum, &c. attentari.

Reservatio Dignitatum, necnon suorum, & S.R.E. Cardinalium familiarium beneficiorum.

4 Item, reservavit generaliter dispositioni suæ omnes Dignitates majores post Pontificales, in Cathedralibus etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, necnon valorem decem florenorum auri communi extimatione excedentes, principales in Collegiatis Ecclesiis. Reservavit etiam Prioratus, Præposituras, Præpositatus, ac alias Dignitates Conventuales, & Præceptorias generales Ordinum quorumcumque (sed non militiarum,) ac quæcumque Beneficia, quæ sui, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore existentes, ac S.R.E. viventium nunc, & qui erunt pro tempore Cardinalium familiares continui commensales obtinent, & imposterùm obtinebunt, eorum familiaritate durante, ac in quibus, seu ad quæ jus eis competit, aut competierit, etiamsi ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorumdem, vel aliàs recesserint. Declarans Dignitates, quæ in Cathedralibus etiam Metropolitanis post Pontificales non majores existunt, & quæ ex Apostolicæ Sedis Indulgentia, vel ordinaria auctoritate aut consuetudine præscripta, vel alias quovis modo in quibuscumque Collegiatis Ecclesiis principalem præeminentiam habere noscuntur sub reservatione prædicta comprehendi debere. Decernens irritum, &c.

Reservatio Beneficiorum Collectorum, & Subcollectorum.

Item, reservavit generaliter omnia, & singula Beneficia Ecclesiastica quorumcunque Collectorum, & Unicorum in
5 quacumque Civitate, vel Diœcesi, qui suo tempore Officia exercuerint, Subcollectorum fructuum, & proventuum Cameræ Apostolicæ debitorum, illa videlicet Beneficia duntaxat, quæ durante eorum Officio obtinebant, & in quibus, seu ad quæ jus eis competebat. Decernens irritum, &c.

Re-

Reservatio Beneficiorum Curialium, dum Curia transfertur.

6 Item, reservavit omnia, & singula Beneficia Ecclesiastica quorumcumque Curialium, quos dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam sequendo decedere contigerit in quovis loco, quantumcunque etiam à dicta Curia remoto. Decernens irritum, &c.

Reservatio beneficiorum Cubiculariorum, & Cursorum.

7 Item reservavit generaliter idem D.N. Papa dispositioni suæ omnia beneficia Cubiculariorum, etiam Honoris nuncupatorum, ac Cursorum suorum. Declarans in prædecessorum suorum Romanorum Pontificum Constitutionibus, & Regulis reservatoriis beneficiorum Cubiculariorum, etiam Cubicularios Honoris nuncupatos, etiam à die earum editionis, & publicationis intelligi, & comprehendi, ac comprehensos fuisse, & esse. Irritumque &c. attentari decernens.

Reservatio beneficiorum Ecclesiarum S. Io. Lateranen. & S. Petri, ac B. Mariæ Majoris de Urbe, & beneficiorum titulorum Card. à Curia absentium.

8 Item reservavit dispositioni suæ generaliter quoscumque Canonicatus, & præbendas, ac dignitates, personatus, & officia in S. Joannis Lateranen. & Principis Apostolorum, ac B. Mariæ Majoris de Urbe Ecclesiis, nec non ad collationem, provisionem, & præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem S.R.E. Cardinalium à Rom. Cur. absentium (non tamen ob servitium Sedis Apostolicæ cum licentia Sanctitatis suæ, vel apud eorum Ecclesias residentium) ratione suorum Episcopatuum, Cardinalatus, ac ipsorum Cardinalium titulorum, & Diaconiarum spectantia, quamdiu absentia sua duraverit, canonicatus, & præbendas, dignitates, personatus, administrationes, & officia, cæteraque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura vacantia, ac in anteà vacatura, tàm in eadem Urbe, quàm in Ecclesiis, Civitatibus, ac Diœcesibus dictorum Episcopatuum consistentia. Ac decrevit irritum, &c.

Reservatio mensium Apostolicorum, & Alternativa pro Episcopis residentibus.

9 Item cupiens idem D. N. Papa, pauperibus clericis, & aliis benemeritis personis providere, omnia beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, sæcularia, & quorumvis Ordinum regularia, qualitercunque qualificata, & ubicumque existentia, in singulis Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Julii, Augusti, Octobris, & Novembris mensibus, usque ad suæ voluntatis beneplacitum, extra Romanam Curiam, aliàs quàm per resignationem, quocumque modo vacatura, ad collationem, provisionem, præsentationem, electionem, & quamvis aliam dispositionem quorumcunque collatorum, & collatricum, sæcularium, & quorumvis Ordinum regularium (non tamen S.R.E. Cardinalium, aut aliorum, sub Concordatis inter Sedem Apostolicam, & quoscumque alios initis, & per eos, qui illa acceptare, & observare debuerant, acceptatis, & observatis, quæ lædere non intendit, comprehensorum) quomodolibet pertinentia, dispositioni suæ generaliter reservavit. Volens in supplicationibus, seu concessionibus gratiarum, quæ de dictis beneficiis tunc vacantibus, etiam Motu proprio fient, de mense, in quo vacaverint, dispositivè mentionem fieri, alioquin gratias nullas esse. Ac consuetudines, etiam immemorabiles, optandi majores, & pinguiores præbendas, necnon privilegia etiam in limine erectionis concessa, & indulta Apostolica circà ea, ac etiam disponendi de hujusmodi beneficiis, aut quòd illa sub hujusmodi reservationibus numquam comprehendantur, etiam cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, & fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, quorum tenores, pro expressis haberi, & latissimè extendi voluit, quibusvis personis, & collegiis cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, & conditionis existentibus quomodolibet concessa, adversùs reservationem hujusmodi minimè suffragari. Insuper Sanctitas sua, ad gratificandum Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis intenta, & ipsis, quandiù apud Ecclesias, aut diœceses suas verè ac personaliter resederint duntaxat, de omnibus, & quibuscumque beneficiis Ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, sæcularibus, & regularibus (ad liberam ipsorum, duntaxat, non autem aliorum cum eis, dispositionem, seu præsentationem, vel electionem, nec etiam cum consilio, vel consensu seu interventu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus,) quæ in anteà in mensibus Februarii, Aprilis, Junii, Augusti, Octobris, & Decembris, extra Curiam ipsam vacare contigerit, (dummodo alias dispositioni Apostolicæ reservata, vel effecta non fuerint) liberè disponendi facultatem concessit. Ac etiam voluit, ut si ipsi, in collatione, aut alia dispositione beneficiorum, in aliis sex mensibus, videlicet Januarii, Martii, Maii, Julii, Septembris, & Novembris vacaturorum, (quę etiam dispositioni suæ, ut præfertur, reservavit) seu etiam aliorum dispositioni suæ, & dictæ Sedis aliàs quomodolibet reservatorum, vel affectorum, sese intromiserint, aut quominus provisiones, & gratiæ Sanctitatis Suæ de illis debitum effectum consequantur, impedimentum quoquomodo præstiterint, usu, & beneficio prædictæ facultatis eo ipso privati existant, ac collationes, & aliæ dispositiones de beneficiis illius prætextu deinceps faciendæ, nullius sint roboris, vel momenti. Illi verò, qui gratiam alternativæ prædictæ acceptare voluerint, acceptationem hujusmodi per patentes litteras manu propria subscriptas suoque sigillo munitas, & in sua quisque civitate, vel diœcesi datas, declarare, & litteras ipsas huc ad Datarium Sanctitatis Suæ transmittere teneantur, quibus ab eo receptis, & recognitis, ac in libro ad id deputato registratis, tunc demum, & non anteà, uti incipiant gratia supradicta. Insuper declaravit, quòd si idem Episcopus pluribus Ecclesiis quomodocumque unitis ex Apostolica concessione, & dispensatione, quomodocumque præsit, teneantur hujusmodi Alternativæ gratiam quatenus ea potiri velit utriusque Ecclesiæ nomine explicitè acceptare, aliàs illi non suffragetur. Et post factam acceptationem, & admissionem, in Dataria neutri parti liceat nisi concordi consensu ab ea recedere, declarans prætereà exceptionem positam in Regula favore S.R.E. Cardinalium, & indultum conferendi beneficia reservata concessum Cardinali Episcopo, non suffragari Capitulo ratione communionis, & consortii juxta declarationem fel. record. Urbani PP. VIII. Prædecessoris sui editam die decima Septembris Anno millesimo sexentesimo vigesimo sexto, quam Sanctitas Sua in omnibus, & per omnia approbat. Decernens sic in præmissis omnibus per quoscumque &c. judicari debere, ac irritum &c.

De litteris in forma, Rationi congruit, *expediendis.*

10 Item voluit idem D.N. Papa, quod concessa per fel. rec. Innocentium X. prædecessorem suum, & de ejus mandato expediantur in forma, *Rationi congruit*, &c. sub die Coronationis suæ, ut moris est, & idem quoad concessa per piæ mem. Urbanum VIII. etiam Prædecessorem suum ad sex menses dumtaxat ab ipso die Coronationis incipiendo observari voluit.

Declaratio reservationis Ecclesiarum, & beneficiorum per Prædecessores reservatorum.

11 Item declaravit, omnium, & singularum Ecclesiarum Cathedralium, & Monasteriorum provisiones, quas prædicti Prędecessores sui, ordinationi, & dispositioni eorum, necnon omnia, & singula beneficia Ecclesiastica quæ dicti Prædecessores, etiam prædictæ dispositioni, cum interpositione decreti reservaverant, (quæ quidem Ecclesiæ, Monasterio, necnon sic reservata beneficia, tempore obitus eorumdem Prædecessorum vacabant, aut Ecclesiæ ipsæ, vel Monasteria hujusmodi commendata, vel eis, administratores deputati non fuissent, etiam tunc vacassent) remansisse, & remanere per hujusmodi reservationem, & decretum, affecta, nullumque de iis, præter Romanum Pontificem ea vice, se intromittere, vel disponere potuisse, sive posse quoquomodo. Decernens irritum, & inane, si secus per illos attentatum forsan erat tunc, vel in posterùm contingeret attentari.

Revalidatio litterarum Prædecessoris, gratiæ, & justitiæ, infra annum concessarum.

12 Item prædictus D.N. omnes, & singulas, ab ipso Innocentio Decimo Romano Pontifice Prædecessore suo infra annum ante diem obitus eorum concessas, gratiæ vel Justitiæ litteras, temporibus debitis earum executoribus, seu Judicibus non præsentatas, omninò revalidavit, & in statum pristinum, in quo videlicet anteà fuerant, vel pro quibus erant obtentæ, quoad hoc plenariè restituit, ac decrevit, per ea executores, seu Judices prædictos, vel ab eis subdelegandos, ad expeditionem negotiorum in eis contentorum procedi posse, & debere, juxta illarum formam.

Revocatio Unionum.

13 Item, rationabilibus suadentibus causis, ipse D. N. omnes uniones, annexiones, incorporationes, suppressiones, extin-

extinctiones, applicationes, & dismembrationes, etiam perpetuas, de quibusvis Cathedralibus, necnon aliis Ecclesijs, Monasterijs, dignitatibus, personatibus, officijs, & beneficiis Ecclesiasticis, eorumve domibus, prædiis, & locis, per cessum, vel decessum, aut quamvis aliam dimissionem, vel amissionem, qualiacunque fuerint, invicem, vel aliis Ecclesiis, Monasteriis, & mensis etiam capitularibus, dignitatibus, personatibus, officiis, beneficiis ac piis, & aliis locis, Universitatibus, etiam Studiorum generalium, & Collegiis, etiam in favorem S. R. E. Cardinalium, seu Ecclesiis, Monasteriis, & beneficiis per eos obtentis, quomodolibet, Apostolica, vel alias quavis (non tamen Concilii Tridentini) auctoritate, nec non pro fundatione, seu dotatione, augmento, vel conservatione collegiorum, & aliorum piorum, & Religiosorum locorum ad Fidei Catholicæ defensionem, & propagationem, bonarumque artium cultum, institutorum factas, quæ suum non sunt sortitæ effectum. Ac quæcunq; concessiones, & mandata super unionibus, annexionibus, incorporationibus, & aliis præmissis taliter faciendis, revocavit, cassavit, & irritavit, nulliusque decernit existere firmitatis. Nec alicui quascunque clausulas, vel adjectiones, aut decreta, quæ Sanctitas sua pro expressis haberi voluit, in quibusvis Apostolicis, etiam quæ Motu proprio, aut ex certa scientia, & consistorialiter processerunt, & emanarunt litteris, etiam si in eis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, aut jus quæsitum fore, quomodolibet contentæ adversùs revocationem, & irritationem hujusmodi, voluit aliquatenus suffragari.

Revocatio facultatum quibusvis concessarum.

14 Item revocavit quascunque facultates concessas quibusvis Patriarchis. Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Prælatis, & personis, necnon Apostolicæ Sedis Nunciis, ac fructuum, & proventuum Cameræ Apostolicæ debitorum Collectoribus, de dispensando cum quibusvis personis super matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac natalium, & ætatis defectibus, & de incompatibilibus beneficiis Ecclesiasticis insimul retinendis: nec non de Notariis publicis creandis, ac de disponendo quomodolibet de quibusvis beneficiis Ecclesiasticis, & aliàs præmissis, officia ipsorum Nunciorum, & Collectorum directè non concernentes, etiamsi in litteris desuper confectis sint clausulæ restitutoriæ, & derogatoriarum derogatoriæ, & aliæ efficaciores, quas pro expressis haberi voluit, quoad omnia, in quibus facultates ipsæ non sunt sortitæ effectum, etiamsi Nunciis eisdem, dictæ Sedis Legatis de latere competens sit concessa potestas. Decernens irritum, &c.

Revocatio facultatum conferendi beneficia reservata.

15 Item revocavit quascunque facultates, & litteras desuper confectas, per quas quicunque sui Prædecessores Romani Pontifices, quibusvis personis, ordinariam collationem, seu aliam dispositionem beneficiorum Ecclesiasticorum, de jure vel consuetudine habentibus, & quavis etiam Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, vel alia dignitate, vel alio, non tamen Cardinalatus, honore fulgentibus, quavis consideratione, vel intuitu, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ac irritantibus, & aliis decretis, quorum tenores haberi voluit pro expressis, concesserant, ut quandiù viverent, vel suis Ecclesijs, seu Monasterijs præessent, aut ad aliud tempus, de beneficijs Ecclesiasticis generaliter reservatis, seu affectis, ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem, & quamvis aliam dispositionem communiter, vel divisim, spectantibus, disponere liberè, & licitè valerent, aut etiam ad id, per eosdem Prædecessores, Vicarij perpetui, vel ad tempus constituti forent, decernens irritum, & inane, &c.

De Dictionibus numerabilibus.

16 Item, ut in Apostolicis litteris, committendi crimen falsi, per ampliùs tollatur occasio, voluit, & ordinavit, quod dictiones numerales, quæ in dictis litteris, ante Nonas, Idus, & Kalend. immediatè poni consueverunt, per litteras, & syllabas extensè describantur, & illæ ex prædictis litteris, in quibus hujusmodi dictiones aliter scriptæ fuerint, ad Bullariam nullatenus mittantur.

De concurrentibus in Data.

17 Item voluit, quod de concurrentibus in Data ejusdem diei, super vacantibus, seu certo modo vacaturis beneficiis, illi, quibus gratiæ Motu proprio conceduntur, cæteris simili modo gratias non habentibus, aliàs graduati, non graduatis, aut inter graduatos magis graduati, ac inter æqualiter graduatos, prius graduati, nec non colorato titulo possessores non possessoribus, ac inter personas alias in Curia præsentes, absentibus ab ea, ac inter præsentes, non beneficiati, beneficiatis, & similiter absentes, cæteris paribus, oriundos non oriundo, & diœcesanus non diœcesano. In reliquis verò, singuli, qui priùs Apostolicas desuper litteras eorum, exequutoribus præsentaverint, aliis, in ipsorum, de quibus agi contigerit, beneficiorum assecutione præferantur.

De non tollendo jus quæsitum.

18 Item, ne per varias, quæ pro commissionibus, seu mandatis, & declarationibus habendis in causis, plerumque fiunt suggestiones, justitia postponatur, idem D. N. decrevit, & declaravit, suæ intentionis fore, quòd deinceps, per quamcunque signaturam, seu concessionem, aut gratiam, vel litteras Apostolicas, pro commissionibus, seu mandatis, aut declarationibus hujusmodi, etiam si Motu proprio, ex certa scientia, ac etiam ante motam litem, à Sanctitate sua emanaverit, vel de eis mandato faciendas, nulli, jus sibi quæsitum, quomodolibet tollatur.

Regula, de viginti.

19 Item voluit, quòd si quis in infirmitate constitutus resignaverit aliquod beneficium, sive simpliciter, sive ex causa permutationis, vel aliàs dimiserit, aut illius commendæ cesserit, seu ipsius beneficij unionis dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis, dum esset sanus, signatæ, & posteà infra viginti dies à die, per ipsum resignantem præstandi consensus, computandos, de ipsa infirmitate decesserit, & ipsum beneficium, quavis auctoritate conferatur, per resignationem sic factam, collatio hujusmodi sit nulla, ipsumque beneficium nihilominus per obitum censetur vacare.

De Idiomate.

20 Item voluit, quòd si contingat, ipsum, alicui personæ, de parochiali Ecclesia, vel quovis alio beneficio, exercitium curæ animarum parochianorum quomodolibet habente, provideri, nisi ipsa persona intelligat, & intelligibiliter loqui sciat idioma loci, ubi Ecclesia, vel beneficium hujusmodi consistit, provisio, seu mandatum, & gratia desuper, quo ad parochialem Ecclesiam, vel beneficium hujusmodi, nullius sint roboris, vel momenti.

De non impetrando beneficium per obitum viventium.

21 Item, si quis supplicaverit sibi de beneficio quocunque, tanquam per obitum alicujus, licèt tunc viventis, vacante provideri, & posteà per obitum ejus vacet provisio, & quævis dispositio, dicto supplicanti, per obitum hujusmodi, denuò, facienda, nullius sint roboris, vel momenti.

De unionibus, & unionum confirmatione.

22 Item voluit, quòd petentes beneficia Ecclesiastica, aliis uniri, teneantur exprimere verum annuum valorem secundùm communem extimationem, tam beneficii uniendi, quàm illius, cui uniri petitur, alloquin unio non valeat, & semper in unionibus commissio fiat ad partes, vocatis quorum interest: & idem voluit observari in quibusvis suppressionibus, perpetuis concessionibus, dismembrationibus, & applicationibus, etiam de quibuscunque fructibus, & bonis Ecclesiasticis, ac etiam in confirmationibus unionum, singularumque dispositionum hujusmodi.

De Mendicantibus transferendis.

23 Item, de Mendicantibus transferendis, qui ad alios Ordines transierint pro tempore; voluit Constitutionem fel. re. Martini PP. V. Prædecessoris sui desuper factam, & in libro Cancellariæ Apostolicæ descriptam, quæ incipit, *Viam ambitiosæ cupiditatis*, &c. firmiter observari.

De malè promotis.

24 Item de Clericis extra tempora à jure statuta, sive ante ætatem legitimam, aut absque dimissioris litteris, ad Sacros Ordines

dines se promoveri facientibus pro tempore, etiam voluit, Constitutionem piæ mem. Pii II. similiter Prædecessoris sui, desuper editam, & in dicto Cancellariæ Apostolicæ libro descriptam, quæ incipit, *Cum ex sacrorum Ordinum*, &c. pari modo observari.

De Moneta.

25 Item declaravit idem D. N. quòd libra Turonensium parvorum, & florenus auri de Camera, pro æquali valore, in concernentibus litteras, & Cameram Apostolicam, computari, & extimari debeant.

De beneficiis vacaturis per promotionem ad Ecclesias, & Monasteria.

26 Item, prædictus D. N. Papa voluit, decrevit, & ordinavit, quòd quæcunque concessiones, gratiæ, & mandata, etiam Motu proprio, & cum derogatione hujus constitutionis, quæ ab eo pro quibusvis personis emanaverint, de providendo eis de quibusvis beneficiis vacaturis per promotionem quorumcunque ad Ecclesiarum, & Monasteriorum regimina, si hujusmodi concessiones, & mandata diem promotionis promovendorum ipsorum præcesserint, necnon quæcunque collationes, provisiones, & dispositiones pro tempore faciendæ de præmissis, ac quibusvis aliis beneficiis Ecclesiasticis, sæcularibus, & regularibus; quæ per promovendos, vel assumendos ad quascunque Prælaturas, inter illarum vacationis, & hujusmodi promotionis, vel assumptionis tempora, simpliciter, vel ex causa permutationis ubicumque resignari, vel aliàs dimitti contigerit, cum inde secutis pro tempore, sint cassæ, & irritæ, nulliusque roboris, vel momenti.

De non judicando juxta formam supplicationum, sed litterarum expeditarum.

27 Item, cùm ante confectionem litterarum gratia Apostolica sit informis, voluit, statuit, & ordinavit idem D. N. quòd Judices in Romana Curia, & extra eam pro tempore existentes, etiamsi sint S.R.E. Cardinales, Causarum Palatii Apostolici Auditores, vel quicunque alii, non juxta supplicationem *signaturam* super quibusvis impetrationibus, (nisi in dicta Curia dumtaxat sint commissiones, justitiam concernentes, per Placet, vel per S.R.E. Vicecancellarium juxta facultatem, super hoc sibi concessam signatæ) sed juxta litterarum super eisdem impetrationib. & concessionib. confectarum tenores, & formam judicare debeant. Decernens irritum, &c. Et si litteræ ipsæ per præoccupationem, vel alias minus benè expeditæ reperiantur, ad illorum, quorum interest, instantiam ad; Apostolicam Cancellariam remitti poterunt per ejus Officiales, quibus hujusmodi tenores, & formas restringere convenit, ad formas debitas reducendæ.

De Regulis Cancellariæ producendis.

28 Item, attendens D.N. Papa, quòd super habendis de Cancellaria Apostolica regulis, & constitutionibus, inibi descriptis, faciliter per eos, qui in Romana Curia *indigerint*, ad ipsam Cancellariam recursus dirigi potest, nec consultum foret, quòd super earundem regularum, & constitutionum, (quæ juxta varietatem concurrentium causarum, & negotiorum aliquoties immutari convenit) probando tenore, vel effectu, testium plerunque tenacem desuper memoriam non habentium depositionibus stari deberet, voluit, statuit, & ordinavit, quòd deinceps quilibet ex Auditoribus Causarum Palatii Apostolici, & aliis, (etiamsi S.R.E. sint Cardinales) in ipsa Curia pro tempore deputatis, auctoritate Apostolica, Judicibus, etiam in causis actu pendentibus, super hujusmodi tenore, vel effectu probando dumtaxat, stet, fidemque adhibeat schedulæ, seu scripturæ desuper à duobus majoris Præsidentiæ, quòd danda sit, à tergo signatæ, & etiam à duobus aliis litterarum Apostolicarum Abbreviatoribus, in ipsa Cancellariæ auscultatæ, & Vicecancellarii, seu dictam Cancellariam Regentis manu subscriptæ, ut moris est. Quicquid autem secus fieri contigerit, nullius sit roboris, vel momenti.

De subrogandis Collitigantibus.

29 Item, D. N. audiens litium succedere anfractus, & ne novi, collitigantibus, adversarii dentur, providere voluit, statuit, & ordinavit; quòd quoties deinceps, aliquem, super quovis, beneficio Ecclesiastico collitigantem, in jure vel ad jus, si quod forsan ejus adversario in dicto beneficio competierit, subrogari concesserint (dummodo prædictus collitigans, in dicto beneficio intrusus non fuerit, nec super eo contra dictum adversarium postquam illud per triennium pacificè possederint, lis tunc mota fuerit) aliorum quorumlibet de præmisso jure, sive tunc vacet, vel cùm vacaverit, impetrationes, vel concessiones, etiam Motu proprio, infra mensem ante concessionem hujusmodi factæ, nullius sint roboris, vel momenti. Et nihilominus cupiens eorum fraudibus obviare, qui viventium beneficia, illorum præsertim, quibus, aut propter senium aut propter infirmitatem, immineret vitæ periculum, impetrant, ut illis decedentibus, tanquam collitigantes eorum in juribus facilius subrogentur, voluit, ut deinceps nullus in jure vel ad jus in beneficio defuncti, quòd illo vivente in casibus præmissis, vel similibus impetraverit, aliquo modo subrogetur: ac subrogatio, vel gratia, *Si neutri, Si nulli, seu Novæ provisionis, aut Perinde valere*, taliter impetranti nullatenus suffragetur. Quòd etiam strictissimè observari mandavit in impetrationibus beneficiorum per privationem, & amotionem ex quibusvis criminibus, & excessibus forsan perpetratis, etiamsi usque ad diffinitivam sententiam, quæ tamen in rem non transiverit judicatam, processum foret.

De verisimili notitia.

30 Item voluit, & ordinavit, quòd omnes gratiæ, quas de quibusvis beneficiis Ecclesiasticis, cum cura, vel sine cura sæcularibus, vel regularibus, per obitum quarumcunque personarum vacantibus, in anteà fecerit, nullius roboris, vel momenti sint, nisi post obitum, & ante Datam gratiarum hujusmodi, tantùm tempus effluxerit, quòd interim vacationes ipsæ de locis, in quibus personæ prædictæ decesserint, ad notitiam ejusdem D.N. verisimiliter potuerint pervenisse.

Non valeant Commissiones Causarum, nisi litteris expeditis.

31 Item quòd omnes, & singulæ commissiones causarum, quas in anteà fieri contigerit, obtentæ, vel occasione concessionum duntaxat Apostolicarum de beneficiis Ecclesiasticis gratiarum, super quibus litteræ Apostolicæ confectæ non fuerint, ac processus desuper habendi nullius sint roboris, vel momenti.

De impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium.

32 Item voluit, quòd impetrans beneficium vacans per obitum familiaris alicujus Cardinalis, teneatur exprimere nomen, & titulum ipsius Cardinalis, & si ille in Curia fuerit, ejus ad id accedat assensus, aliàs desuper gratia sit nulla. Et idem servari voluit, si Cardinales quomodolibet ab ipsa Curia absentes, & ubilibet, etiam in locis, infra duas dietas vicinis degentes, familiamque, & lares in eadem Curia retinentes, ab ipsa Curia recesserint, ad eamdem illicò reversuris, & infra decem, vel ad summum, quindecim dies verè, & personaliter, reversi fuerint, ita quòd Cardinalibus, aliàs quàm, ut præfertur, ex quacunque causa, quantumlibet necessaria, ac qualibet alia hic necessariò exprimenda, absentibus, facultas præstandi consensum hujusmodi non competat, sed beneficia hujusmodi ad liberam Sanctitatis suæ, & Sedis Apostolicæ provisionem, & dispositionem, pertineant. Declarans, Regulas, & Constitutiones suorum Prædecessorum, etiam à die earum editionis, & publicationis super assensu hujusmodi præstando, sic intellectas, & intelligendas fuisse, irritumque &c. attentari decernens. Quòdque si prædicti familiares, eorundem Cardinalium familiares esse desierint, seu ad aliorum Cardinalium familiaritatem similem transierint, quoad beneficia, quæ familiaritate priori durante obtinuerint, & in quibus, vel ad quæ, priori ipsa familiaritate durante, jus eis competierit, Cardinales, quorum prius familiares fuerint, suum habeant adhibere consensum, Declarans, præsentem constitutionem locum non habere in illis beneficiis, quæ familiares ipsi, tempore obitus eorum, in dicta Curia, vel extra eam obtinerent, aut anteà obtinuissent, & ratione officiorum per eos obtentorum dictæ dispositioni generaliter reservata, vel affecta fuisse apparent. Necnon illos, quoad effectum dictæ Constitutionis familiares eorumdem Cardinalium censeri, qui ipsorum Cardinalium familiares continui commensales, ad minus per quatuor menses, etiam ante Cardinalatum, fuisse probarentur. Decernens irritum, &c.

Super eadem familiaritate.

33 Item, idem D. N. ad evitandas lites, & contentiones, quæ ex præcedenti sua Constitutione exoriri possent, vestigiis Prædecessorum suorum inhærendo, voluit, statuit, & ordinavit, quòd si beneficia, quæ per obitum familiarium continuorum commensalium eorundem Cardinalium in futurum vacabunt, cessantibus Apostolicis reservationibus, ad alterius Cardinalis collationem, vel aliam dispositionem pertinere deberent, in dicta præcedenti Constitutione non comprehendantur, quo ad hoc, ut in provisionibus talium beneficiorum, super expeditione literarum illius Cardinalis, cujus familiaris defunctus ille extitit, consensus requiri debeat, sed beneficia hujusmodi ad collationem, seu quamvis dispositionem Cardinalis Ordinarii collatoris, ut præfertur, liberè spectare censeantur. Et si apud Sedem Apostolicam beneficia hujusmodi per obitum dictorum familiarium vacaverint, tunc in provisione talium beneficiorum, super expeditione literarum, illius Cardinalis exigatur consensus, si in Rom. Curia præsens fuerit, ad quem eorundem collatio & dispositio, ut præfertur, pertinere deberet.

Signatura per Fiat, *præferatur alteri per* Concessum.

34 Item, voluit D. N. quòd concurrentibus eadem die super quocunque beneficio per *Fiat*, *& Concessum*, signaturis, ex eis, *per Fiat*, etiam ut petitur, habens, alteri per *Concessum*, etiam Motu proprio habenti præferatur, etiamsi in illa per *Concessum*, prægnanriores, & quantumlibet privilegiativæ essent clausulæ.

De Annali possessore.

35 Item S. D. N. ut improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, statuit, & ordinavit, quòd quicumque beneficium Ecclesiasticum, tunc per annum immediatè præcedentem, pacificè possessum, & quòd certo modo vacare prætenditur, deinceps impetraverit, nomen, gradum, & nobilitatem possessoris ejusdem, & quot annis ipse, illud possederit, ac specificam, & determinatam, ex qua clarè poterit constare, quòd nullum ipsi possessori, in dicto beneficio jus competat causam in hujusmodi impetratione exprimere, & infra sex menses, ipsum possessorem ad judicium evocari facere, causamque ex tunc desuper infra annum, usque ad sententiam diffinitivam inclusivè, prosequi debeat, & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcumque inde sequuta, nullius existant firmitatis. & idem impetrans, de damnis, & interesse, possessorem præfatum propterea contingentibus, ei satisfacere: & si possessorem, ipsum injustè, frivolè, & indebitè molestasse repertus extiterit, quinquaginta florenos auri persolvere Cameræ Apostolicæ sit adstrictus. Nec alius, quàm præmissæ vocationis modus, etiam per literas, Si neutri, aut subrogationis, aut alias sibi, quo ad hoc, ut beneficium hujusmodi ea vice consequi, aut obtinere valeat, quomodolibet suffragetur; illudque nullatenus in anteà litigiosum propterea censeatur. Quod etiam extendi voluit ad impetrantes beneficia Ecclesiastica cujuscunque qualitatis, per privationem, & amotionem, vel aliàs propter commissa, excessus, & crimina, vacantia, vel vacatura, & similiter ad impetrantes beneficia, tanquam vacantia per devolutionem.

De Triennali.

36 Item, statuit, & ordinavit idem D. N. quòd si quis, quæcunque beneficia Ecclesiastica, qualiacunque sint, absque simoniaco ingressu, ex quovis titulo, Apostolica, vel Ordinaria collatione, aut electione, & electionis hujusmodi confirmatione, seu præsentatione, & institutione illorum, ad quos beneficiorum hujusmodi collatio, provisio, electio, & præsentatio, seu quævis alia dispositio pertinet, per triennium pacificè possederit (dummodo in beneficiis hujusmodi, si dispositioni Apostolicæ, ex reservatione generali, in corpore juris clausa, reservata fuerint, se non intruserit) super eisdem beneficiis, taliter possessis, molestari nequeat: necnon impetrationes quaslibet de beneficiis ipsis, sic possessis, factas, irritas, & inanes censeri debere decrevit; antiquas lites, super illis motas, penitus extinguendo.

De non appellendo, ante sententiam diffinitivam.

37 Item, idem D. N. ut finis litibus celerius imponatur, & litigantium parcatur sumptibus, & expensis, suorum Prædecessorum constitutionibus, & statutis inhærendo, statuit, & ordinavit, quòd in causis pendentibus, & quas in posterùm contigerit agitari, nulli, ante diffinitivam sententiam, liceat appellare, nec appellatio, si fuerit omissa, debeat admitti, nisi ab interloquutoria, quæ vim habeat diffinitivæ, vel à gravamine, minimè concernente negotium principale, quòd non possit, per appellationem à diffinitiva sententia reparari. Nullæque causæ appellationum committantur, nisi in commissione exprimatur, quòd interloquutura vim diffinitivæ habeat, vel gravamen sit tale, quòd in appellatione à diffinitiva non valeat reparari; alioquin appellationes, & commissiones in posterùm, & quicquid inde secutum fuerit, nullius sint roboris, vel momenti, commissionibus appellationum, jam judicibus præsentatis, & exhibitis, in suo robore permansuris, in quibus latis super eisdem sententiis, secundò, vel ulterius, ab eis non liceat appellare. Appellantes verò, & appellationes, etiam ab interloquutoriis, & gravaminibus hujusmodi suo, vel alterius nomine prosequentes, si succubuerint, ultra expensas, & damna, ad quæ resarcienda, de jure condemnatus compellitur, viginti florenorum auri pœna mulctentur.

Non stetur commissioni post conclusionem.

38 Item, statuit, & ordinavit, quòd in commissionibus de justitia, seu mandatis, etiam, consistorialibus, per eum, seu de ejus mandato, vel auctoritate, in causis, in quibus conclusum existat, in posterùm concedendis, etiam si in eis de conclusione hujusmodi, implicitè, vel explicitè mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per concessionem commissionis hujusmodi, derogetur expressè.

De literis Religiosorum expediendis.

39 Item, voluit, & ordinavit, quòd si aliqui Religiosi petunt aliquod beneficium, ad nutum amovibile, cùm clausula, *quòd exinde pro solo nutu Abbatis, vel Superioris, amoveri non possint*, literæ, quo ad ipsam clausulam nullatenus expediantur, nisi idem D. N. ponat in signatura, quòd non possit amoveri, vel ad partem, clausulam ipsam concedat.

De clausula ponenda in literis permutationum beneficiorum.

40 Item, si committatur alicui, beneficii resignationis receptio, ponatur clausula, *Attentè quoque provideas*, &c. & si ex causa permutationis resignationes fiant, ponatur clausula, *Quod neuter permutantium ius acquirat, nisi quilibet ipsorum ius habuerit in beneficio per ipsum resignato.*

De supplendis defectibus.

41 Voluit, quòd si petatur, suppleri defectus in genere, nullatenus literæ desuper concedantur, nisi in petitione desuper hujusmodi defectus exprimantur, vel per *Fiat, ut petitur*, supplicatio signata fuerit.

De derogatione Iurispatronatus.

42 Item voluit, quòd super quovis beneficio Ecclesiastico de iurepatronatus laicorum non expediantur literæ, nisi ponatur expressè, quòd tale beneficium tanto tempore vacavit, quòd ejus collatio ad Sedem Apostolicam, legitimè est devoluta: vel quia tempus patronis laicis ad præsentandum à jure præfixum, lapsum existat, aut ad id patronorum ipsorum accedat assensus. Et si per ipsum jurispatronatus hujusmodi derogari contigerit, jurispatronatus hujusmodi mentio dispositivè, ac specificè, & determinatè, non autem conditionaliter fiat, si illud ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium Principem pertineat, & de hoc in literis provisionis, vel mandato, de providendo, de dicto beneficio similis mentio facta non fuerit, non censeatur quomodolibet derogatum.

De Commendis.

43 Item voluit, quòd nulli sæculari de regulari, nec religioso de sæculari, beneficiis Commenda detur, nisi in signatura, per clausulam ad partem, *super petitione Commendæ huiusmodi, de Commenda ipsa, mentio fiat.*

De Reformationibus.

44 Item voluit, statuit, & ordinavit, quòd super quibuscunque reformationibus signatis, super impetrationibus, quorumcunque beneficiorum vacantium, vel certo modo vacaturorum, in quibus petitur, quòd literæ, super prima Data expediri

positum, si ex hujusmodi expeditione, sub tali Data, cuiquam videatur posse fieri præjudicium, literæ hujusmodi sub ipsa prima Data nullatenus expediantur, nisi reformationes hujusmodi, per Fiat, sub prima Data signatæ fuerint.

De consensu in resignationibus, & pensionibus.

45 Item voluit, & ordinavit, quòd super resignatione cujuscunque beneficii Ecclesiastici, seu cessione juris in eo, quam in manibus suis, vel in Cancellaria Apostolica, fieri contigerit, Apostolicæ literæ nullatenus expediantur, nisi resignans, vel cedens, si præsens in Rom. Curia fuerit, personaliter, alioquin, per procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum, expeditioni hujusmodi in eadem Cancellaria expressè consenserit, & juraverit, ut moris est. Et si ipsum resignantem, seu cedentem, pluries super uno, & eodem beneficio, in favorem diversarum personarum, successivè consentire contigerit, voluit Sanctitas sua, quòd primus consensus tenere debeat, & alii posteriores consensus, ac literæ illorum prætextu, etiam sub priori Data expeditæ pro tempore, nullius sint roboris, vel momenti. Nec literæ reservationis; vel assignationis, etiam Motu proprio, cujusvis pensionis annuæ, super alicujus beneficii fructibus, expediri possint; nisi de consensu illius, qui pensionem persolvere tunc habebit.

De ingressu Religionis.

46 Item, non dentur literę, super beneficiis vacaturis, per ingressum Religionis, nisi illæ præcesserint datã, desuper petitionis.

Non valeat impetratio facta, per modum in Cancellaria exprimendum.

47 Item voluit, quòd si petatur aliquod beneficium vacans, per modum in Cancellaria Apostolica exprimendum, talis impetratio non valeat, nec literæ desuper expediantur.

De executione facienda.

48 Item, voluit, statuit, & ordinavit, quòd quotiescunque, per signaturam suam, vel de ejus mandato factam, super exequendis aliquibus, cum adjectione, proprii nominis, vel dignitatis cujusvis, judex datur, literæ desuper expediantur, cum expressione, quòd idem judex executionem faciat per se ipsum.

De dispensationibus in gradibus consanguinitatis.

49 Voluit, quòd in literis dispensationum, super aliquo gradu consanguinitatis, vel affinitatis, aut aliàs prohibito, ponatur clausula, Si mulier rapta non fuerit. Et si scienter, ponatur clausula addita in quaterno.

Super defectu natalium.

50 Voluit, quòd in dispensationibus, super defectu natalium, quòd possint succedere in bonis temporalibus, ponatur clausula, Quòd non præjudicetur illis, ad quos successio bonorum ab intestato pertinere debeat.

Super Dispensationibus.

51 Item, quòd per quamcunque signaturam, in quavis gratia, nullatenus dispensatio veniat, nisi dicta gratia totaliter effectum hujusmodi dispensationis concernat, vel aliàs nihil conferat, aut operetur.

Nulli suffragetur dispensatio nisi literis confectis.

52 Item, cum concessiones, super gratiis dispensationum quarumcunque, quibusvis per ipsum D. N. concessarum, vel concedendarum, per Regulas Cancellariæ Apostolicæ sint providè limitatæ, licèt aliquando in petitionibus, super hujusmodi concessionibus oblatis, multa sint petita, ne quis talium concessionum prætextu, id dispensativè tenere, aut facere præsumat, ad quod concessiones hujusmodi se non extendant, voluit idem D. N. quòd nulla talis dispensatio cuiquam in judicio, vel extra suffragetur, antequam super ea literæ Apostolicæ sint confectæ.

De clausulis ponendis in literis Indulgentiarum.

53 Item voluit, quòd in literis indulgentiarum ponatur, quòd si Ecclesiæ, vel Capellæ, vel aliàs, aliqua Indulgentia fuerit, per ipsum concessa, de qua inibi specialis mentio facta non sit; hujusmodi literæ sint nullæ.

De indulgentiis concessis ad instar.

54 Item voluit idem D. N. quòd literæ super Indulgentiis non expediantur ad instar, nisi specificentur.

De exprimendo valore beneficiorum in impetrationibus.

55 Item voluit, quòd in gratiis, quas quibusvis personis, de beneficiis vacantibus, seu certo modo vacaturis, fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, quæ dictæ personæ tunc obtinuerint, seu de quibus eis fuerit provisum, vel concessum, aut mandatum provideri, verus annuus valor per Marchas Argenti, aut Stergilingorum, vel libras Turonen. parvorum, seu Florenos, aut Ducatos, vel uncias auri, seu aliam monetam, secundùm communem extimatione in exprimatur, nisi personæ prædictæ, beneficia, quæ tunc obtinuerint, aut in quibus, vel ad quæ jus eis competit, juxta ipsarum oblationes, aut alias dimittere teneantur: Alioquin gratiæ prædictæ sint nullæ. Et idem servetur in gratiis, quas à Sanctitate sua Motu proprio emanare contigerit, quoad beneficia tamen, de quibus, per Sanctitatem suam, pro tempore providetur, seu provideri mandatur, aut aliàs disponitur, ac literis, per quas pro tempore ad Ecclesiarum Patriarchalium, & Cathedralium, ac Monasteriorum regimina promotis, conceditur, ut Monasteria, & alia beneficia Ecclesiastica, sæcularia, & regularia, per eos obtenta, & in quibus, & ad quæ jus eis competit, retinere possint.

De clausulis in beneficiis vacantibus ponendis.

56 Voluit, & ordinavit, quòd quando providet, seu mandat provideri alicui de beneficio Ecclesiastico vacante, tunc, dari poterunt clausulæ, si petantur, etiam si illud quovis modo, &c. seu per constitutionem, *Execrabilis*, vacet, ac specialiter reservatum, inter aliquos litigiosum sit, & ejus collatio devoluta fuerit; & si pro collitigante, vel subrogationem, aut si neutri, vel si nulli, &c. petente, si tunc lis specificè exprimatur. Nec detur aliqua generalis reservatio dispositivè, nisi desuper in concessione, specialis, & expressa, ac purè, & non sub conditione, mentio fiat, & tunc reliquæ reservationes ibi contentæ veniant. Si verò tempore expeditionis, inde literarum, generalis reservatio hujusmodi probari non possit, aut in novis provisionibus, seu pro collitigantibus, si neutri, vel si nulli, &c. sit expressum, & quod ab aliquibus asseritur, illum, cujus beneficium conceditur, Collectorem, vel unicum Subcollectorem, Abbreviatorem, vel familiarem, Notarium, aut dictæ Sedis officialem fuisse, clausula ponatur, etiam si dictum beneficium, ex eo, quòd talis Collector, vel unicus Subcollector, Abbreviator, vel familiaris, Notarius, aut dictæ Sedis Officialis fuit, dispositioni Apostolicæ, generaliter reservatum existat, dummodo non sit in eo alicui specialiter, jus quæsitum. In reliquis verò, nulla clausula detur, unde reservatio generalis elici possit, nisi desuper signatura, per duplex *Fiat* signata sit, aut reservatio, vel aliàs specialiter habeatur.

De expressione qualitatum beneficiorum in impetrationibus.

57 Item voluit, quòd super beneficiis Ecclesiasticis, de qualitatibus illorum, videlicet, an dignitates, personatus, vel officia sint, eisque immineat cura animarum, & ad illa consueverint, qui per electionem assumi, mentio fiat; aliàs gratiæ desuper factæ sint nullæ. Et si qualitates hujusmodi, affirmativè vel conditionaliter non exprimantur, negativa expressè desuper fiat, in beneficiis, quæ tales qualitates, vel ex eis aliquas consueverint habere.

De beneficiis vacantibus, per contractum Matrimonii.

58 Item, si reservetur beneficium, per contractum Matrimonii, non dentur alii modi vacationum de futuro, nec censeatur beneficium reservatum specialiter, vel affectum, nisi sequatur matrimonium. Sed in beneficiis, per promotionem, aut ingressum Religionis, vel assecutionem, vacaturis, ponatur clausula, etiamsi non petatur. Cùm beneficia hujusmodi, præmisso, vel alias quovis modo, &c. præterquam per obitum obtinentis, vacare contigerit, etiam si vacent.

De clausulis ponendis in literis Religiosorum.

59 Item voluit, quòd si petatur aliquem in Religionem recipi, & sibi de quovis beneficio Ecclesiastico provideri, per simplicem signaturam *Fiat.* Receptio hujusmodi dumtaxat detur, adjecto, si petens idoneus sit, aut aliud Canonicum non obsistat, & exprimatur, si certus numerus Regularium sit ibidem, cui etiam non derogetur, nisi expressè concedatur,

& si

& si numerus iste non existat, ponatur, Dummodo receptionis locus hujusmodi nimium propterea non gravetur. Possintque executores provisionis hujusmodi, ad receptionem emissionis professionis, non expectato probationis anno, providere.

De translatione Religiosorum.

60 Item, si regularis petat sibi de beneficio ab aliquo Monasterio, vel alio regulari loco dependente, provideri, & appareat ex petitione hujusmodi, quòd alterius Monasterii, vel loci, religiosus sit, licèt ibi translatio non petatur, nihilominus illa veniat.

De clausula, Si est ita.

61 Item, quòd in literis super beneficiis, per Constitutionem, Execrabilis, vacantibus, ponatur clausula, Si est ita, similiter de quibuscunque narratis informationem facti requirentibus.

Petenti provideri de vacaturo dentur literæ de vacanti.

62 Item, petenti sibi provideri de vacaturo dentur literæ de vacanti, prout expedierit impetranti.

Revocatio Decimarum, & aliarum impositionum.

63 Item, revocavit quascunque decimarum (non tamen nuper pro defensione Fidei Catholicæ in Germania, contra Hæreticos, & Imperii rebelles, impositarum, sub Dat. idib. Januarii anno quintodecimo Pontificatus ejusdem Pauli Prædecessoris, necnon subsidiorum vigesimæ, & aliorum onerum impositiones, quæ à prædicto Paulo V. Prædecessore suo, ex quavis causa, etiam in subsidium expeditionis contra Turcas, & orthodoxæ Fidei hostes, emanarunt: & quascunque facultates super decimarum vigesimæ, & onerum hujusmodi exactione, quibusvis fructuum, & Proventuum Cameræ Apostolicæ debitorum Collectorum, & Apostolicæ Sedis Nuntiis ab eisdem Prædecessoribus concessas. Suspendit quoque ad suæ Sanctitatis, & Sedis Apostolicæ beneplacitum, quascunque plenarias Indulgentias, ab eisdem Prædecessoribus, ex quavis causa, etiam expeditionis hujusmodi concessas, si quæ per Nuncios, vel Quæstores deferebantur. Necnon deputandi, & eligendi Confessores, qui plenariè absolvant, & alia faciant ad earundem Indulgentiarum suspensarum effectum; reliquasque facultates, ipsas Indulgentias quomodolibet concernentes, præterquam quoad ea, in quibus Indulgentiæ, & facultates, in aliqua sui parte sint sortitæ effectum. Ita ut illis, qui implentes injuncta eis in literis Indulgentiarum hujusmodi, jam consequuti sunt facultatem eligendi Confessores, qui absolvant eos plenariè in mortis articulo, per hujusmodi suspensionem non præjudicetur, quin facultate ipsa uti possint in futurum. Decrevit quoque irritum, & inane quicquid facultatum revocatarum earumdem prætextu, in posterum contigerit attentari.

Revocatio facultatum percipiendi pretium officiorum.

Item, revocavit, cassavit, & annullavit, ac irritas declaravit quascunque facultas percipiendi pretium officiorum Romanæ Curiæ pro tempore vacantium, in toto, vel in parte, ac quasvis concessiones, & collationes, aliasque dispositiones per fel. rec. Gregorium XV. Prædecessorem suum de dictis officiis, etiam ex die collationum, concessionum, & dispositionum earundem in anteà vacaturis, in favorem quarumcunque personarum, Ecclesiarum, Monasteriorum, piorum locorum, Collegiorum, seu eorum mensarum etiam perpetuò, etiam in vim contractus, & ex titulo oneroso, & sub alia quavis verborum forma; quam, & præmissorum tenores, pro expressis haberi voluit, concessas, & factas, quo ad officia, quæ post obitum ipsius Prædecessoris vacarunt, & in posterum quomodolibet vacabunt.

64 Item revocavit quoque, cassavit, & annullavit, ac irritas declaravit quascunque infeudationes, investituras, gratias, concessiones quoquomodo, etiam in emphyteusim, ad tempus, seu in perpetuum, etiam Motu proprio, & de plenitudine potestatis, ac cum quibusvis derogatoriarũ derogatoriis, (extra tamen Consistoriũ, & sine S.R.E. Cardinalium consilio, & consensu) à die constitutionis fel. rec. Pii Papæ V. prædecessoris sui super prohibitione alienandi, & infeudandi Civitates, & loca S. R. E. sub Dat. Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, 4. Kal. Aprilis Pontificatus sui Anno Secundo, usq; in præsentem diem, per quoscunq; Romanos Pontifices suos Prædecessores; aut mandato, vel auctoritate eorum, quomodocunque ac qualitercunque, & quovis colore factas, & concessas, de Civitatibus, Terris, Oppidis, Castris, Arcibus, & locis S. R. E. & Sanctæ Sedis Apostolicæ, & tàm mediatè, quàm immediatè subjectis, tunc, videlicet, de tempore dictarum infeudationum, investiturarum, gratiarum, & concessionum, nondum devolutis. Nec non quascunque prorogationes, & extensiones quarumcunque infeudationum, investiturarum, gratiarum, & concessionum de dictis Civitatibus, Terris, Oppidis, Castris, Arcibus, & locis, tunc, videlicet, de tempore dictarum prorogationum, & extensionum nondum finitarum quibusvis personis cujuscumque gradus, status, & conditionis, ac præeminentiæ, etiamsi Imperiali, Regali, Ducali, aut alia quavis præfulgeant dignitate, etiam in vim contractus, & ex quocunque titulo, etiam oneroso, & per quascunque iam sub plumbo, quàm in forma Brevis sub Annulo Piscatoris, aut etiam aliàs quomodocumque, & qualitercumque expeditas literas, ac sub quavis verborum forma, quam, & præmissorum omnium tenores Sanctitas sua pro expresso haberi voluit, latissimè extendendos.

Quod fructus in Tertia parte augeri possint vigore clausulæ.

65 Item cùm nonnulli, in impetrationibus beneficiorum Ecclesiasticorum pro tempore vacantium, & certo modo vacaturorum, afferendo illorum fructus, &c. certum per eos expressum annuum valorem non excedere, nonnunquam obtineant à Sanctitate sua, ut hujusmodi valorem annuum augere possint, ut veriùs possint in confectione literarum super hujusmodi impetrationibus, summa, aut valor annuus exprimi, aliter desuper non specificato, ne de veritate hujusmodi concessionis in posterum hæsitari contingat, Declaravit, prætextu concessionis hujusmodi, valorem ipsum usque ad Tertiam partem valoris expressi, & in prima, quæ desuper fiet literarum expeditione, duntaxat augeri posse, & eas, quas literis jam expeditis cum expressione valoris specificatis, aut non integro augmento prædicto, denuò desuper expediri contigerit, literas, cum aliquo augmento valoris hujusmodi, nullius esse roboris vel momenti, etiam si motu proprio, beneficiales gratiç & dispositiones quæcumque à Sanctitate sua emanarint.

De insordescentibus.

66 Item, ne personis, pro quibus, literæ suæ Sanctitatis emanabunt, ob generalem absolutionem à censuris Ecclesiasticis, quibus ligati forent, ad eorum effectum indifferenter concedi, & in literis Apost. apponi solita, præstetur occasio, censuras ipsas vilipendi, & insordescendi in illis, statuit, & ordinavit, hujusmodi absolutionem, & clausulam in literis, quas in futurum cum illa concedi contingeret, non suffragari non parentibus rei judicatæ, Incendiariis, violatoribus Ecclesiarum, falsificatoribus, falsificati procurantibus literas, & supplicationes Apost. & illis utentibus, receptatoribus, & fautoribus eorum, ac res vetitas ad infideles deferentibus, violatoribus Ecclesiasticæ libertatis, via facti, ausu temerario, Apost. mandatis non obtemperantibus, & Nuncios, vel executores, Apostolicæ Sedis, & ejus Officialium, ejus commissa exequentes, impedientibus, qui propter præmissa, vel aliquod eorum excommunicati à jure, vel ab homine, per quatuor menses, scienter excommunicationis sententiam hujusmodi sustinuerint, & generaliter quibuscumq; aliis, qui censuris aliquibus, etiam aliàs, quàm, ut præfertur, quomodolibet ligati, in illis per annum continuum insordurerint.

Officiales nihil exigant ultra debitum.

67 Item idem D. N. exactionibus, quas Sanctitas sua non sine displicentia, plerumq; fieri, intellexit per Officiales Romanæ Curiæ; qui constitutis sibi emolumentis, pro exercitio Officiorum, quæ obtinent, non contenti, ultra, à prosequentibus negotiorum quorumdam expeditionem in eadem, exigere non verentur, obviare volens, districtè præcipiendo inhibuit omnibus, & singulis, quævis officia in eadem Curia obtinentibus, ne de cætero quicquam, prætextu Officiorum, quæ obtinent, quovis colore, etiã celerioris expeditionis, ultra emolumenta hujusmodi, exigere, seu ad hunc effectũ, expeditione eorum, quæ eis incũbunt, malitiosè differre, sub excõmunicationis, & præter illã, suspensionis à perceptione emolumentorũ hujusmodi pro prima, ad semestre, & pro secunda, ad annum, & pro tertia vicibus, quibusvis si excederent, privationis Officiorũ

per eos obtentorum, in quibus si excesserint, pœnis. Ac voluit, quòd S. Rom. Ecclesiæ Vicecancellarius, & Camerarius, excedentes ipsos, respectivè, prout eis subsunt, per subtractionem emolumentorum eorundem, ac aliàs, ut præfertur, compellant, ab hujusmodi illicitis exactionibus abstinere, & contra eos, per prædictas pœnas, & aliàs, prout melius expedire viderint, procedant.

Reservatio beneficiorum vacantium Sede Apostolica vacante.

68 Item S. D. N. providè considerans, consuevisse quandoque Rom. Pontifices Prædecessores suos, beneficia, quæ vacante Sede Apostolica, vacare contigerat, dispositioni suæ reservare, intendens de beneficiis hujusmodi, tàm Conclavistis, quàm pauperibus Clericis, & aliis benemeritis personis providere, omnia, & singula beneficia, per regulas Cancellariæ Apostolicæ, aut quaslibet alias Apostolicas Constitutiones temporales Romani Pontificis, pro tempore existentis, dispositioni quomodolibet, & ex quavis causa, reservari solita, quæ à die obitus fel. record. Innocentii X. Prædecessoris sui, usque ad diem supradictam septimam Aprilis vacaverunt, & de quibus per quoscunque ordinarios collatores, tunc dispositum non fuerat, suæ dispositioni reservavit, decernens irritum, &c.

Revocatio indultorum superviventia.

69 Item, quia ad importunam nonnullorum suggestionem, quandoque contigit Prædecessores suos Rom. Pontifices pro tempore existentes, sub contractorum debitorum, vel diversis aliis prætextibus, concessisse, & indulsisse beneficiatis, ut fructus suorum beneficiorum, aut partem eorum, anticipatis solutionibus, ad tempus, elocare, vel erga Creditores, aut quascunque aliàs personas obligare, vel hypothecare, in solutum dare, aut aliàs quomodolibet de eis disponere liceret, ad tempus minimè restrictum, ad vitam supplicantium cum gravi successorum præjudicio, & Ecclesiarum detrimento. Ideò indemnitati Ecclesiarum, & successorum in beneficiis hujusmodi salubriter consulere volens, Revocavit, cassavit, & annullavit omnia, & singula indulta, & facultates in ea parte, qua necdum verè, & realiter suum sortita sunt effectum, per quoscunque Rom. Pontifices Prædecessores suos hactenus ad favorem quarumcunque personarum concessas, quibus eis, vel eorum singulis ullo modo, & ex quavis causa, vel prætextu permittitur fructus certos, vel incertos, jura, obventiones, & emolumenta quæcunque quorumlibet beneficiorum per eos obtentorum anticipatis solutionibus ultra unicum annum, elocare, arrendare, ad firmam, vel ad responsionem concedere, vel eos ad favorem quarumcumque personarum quomodolibet obligare, vel hypothecare, in solutum dare, aut de eis quomodolibet, & ex quavis causa disponere pro tempore, ad vitam Beneficiorum, & tempus, quo beneficia hujusmodi obtinuerint, minimè restricto, & coarctato illorum tenores &c. Decernens irritum &c.

Quòd Cardinales non comprehendantur sub Regulis faciendis.

70 Item, cum S. Rom. Ecclesiæ Cardinales Sanctissimo D. N. assistant, ac proptereà debeant specialibus prærogativis, & privilegiis gaudere, Idem D. N. statuit, ordinavit, decrevit, & declaravit, quòd in quibuscunque Constitutionibus, & Regulis per Sanctitatem suam editis, & edendis non comprehendantur, comprehensi censeantur ipsi Cardinales, nisi illæ eorumdem Cardinalium favorem concernant, vel constitutiones edendæ de eorumdem Cardinalium, vel majoris partis eorum consilio editæ fuerint, seu in eisdem Regulis, & Constitutionibus facta fuerit ipsorum Cardinalium expressa mentio.

Quod Regulæ Cancellariæ non comprehendantur sub generalibus derogationibus.

71 Item, Sanctitas sua statuit, & declaravit, quòd præmissis, & quibusvis aliis Regulis Cancellariæ suo tempore edendis, ac publicandis, nunquam censeatur derogatum, in quibuscumque Constitutionibus, Literis, Brevibus Indultis, & aliis Ordinationibus Apostolicis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia emanatis, per quæcumque verba, & Decreta derogatoria irritantia universalia, & amplissima, & clausulas quantumvis efficacissimas etiam derogatoriarum derogatorias, atque speciales, & individuæ expressionis vim habentes, & habentia, nisi facta fuerit de illis expressa mentio, & non aliter, nec alio modo.

De potestate Reverendiss. D. Vicecancellarii, & Cancellariam Regentis.

72 Primò, quòd possit committere absolutionem illorum, qui ignoranter in supplicationibus, vel in Literis Apostolicis aliquid scriberent, corrigent, vel delerent.

Item, quòd possit corrigere nomina, & cognomina personarum, non tamen eorum quibus gratia, & concessiones fiunt, ac Beneficiorum, dum, tamen de corpore constet.

Item, quòd possit omnes causas Beneficiales, etiam non devolutas committere in Curia, cum potestate citandi ad partes.

Item, quòd processus Apostolica auctoritate decretos aggravare possit, cum invocatione brachii sæcularis, & sententias exequutioni demandari facere contra intrusos, & intrudendos per Literas Apostolicas desuper conficiendas, & non alias.

Item, quòd possit signare supplicationes manibus duorum Referendariorum signatas, de Beneficiis Ecclesiasticis Sæcularibus, & Regularibus dispositioni Apostolicæ generaliter non reservatis, quorum cujuslibet valor centum florenorum auri de Camera, vel totidem librarum Turonen. parvorum, seu totidem in alia moneta, secundùm communem æstimationem, valorem annuum non excedet.

Item, quòd possit signare supplicationes etiam duorum Referendariorum manibus signatas de novis provisionibus, Si neutri, & Subrogationibus pro collitigantibus in quibus non deficit clausula Generalem reservationem importans.

Item, quòd possit ad ordines suscipiendos arctatis prorogare terminos de dictis suscipiendis ordinibus, usque ad proxima tunc à jure statuta tempora, in quibus sic arctati successivè ad ipsos Ordines promoveantur.

Placet, Publicentur, & describantur. F.

Lecta, & publicata fuerunt suprascripta Regulæ, Ordinationes, & Constitutiones in Cancellaria Apostolica ab uno ex RR. PP. DD. Maioris Præsidentiæ Abbreviatoribus Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, die verò vigesima mensis Aprilis Pontificatus prælibati S. D. N. Anno Primo.

Joannes Baptista Maurus Procustos.

EPI-

EPISCOPATUUM OMNIUM
totius Orbis exacta descriptio,

IN MODERNUM STATUM REDACTA; QUÆ HIC PRO CURIALIUM COMMODITATE adjicitur.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S. R. E. Presbyteris Cardinalibus optantur.

Ostiensis.	*Ostia.*	
ad Decanum Sacri Collegii Eminentiss. DD. Card. pertinens, cui de novo unitus est Vellitern. vulgò *Velletri.*		
Portuensis.	*Porto.*	
Tusculan.	*Frascati.*	
Sabinensis.	*Sabina.*	
Præneftin.	*Pelestrina.*	
Albanensis.	*Albano.*	

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice, & non sunt in alterius Provincia constituti.

IN LATIO, TUSCIA, ET CAMPANIA.

Tiburtinus.	*Tivoli.*	
Anagninus.	*Anagni.*	
Segninus.	*Segni.*	
Ferentinus.	*Ferentino.*	
Alatrinus.	*Alatri.*	
Nepesinus.	*Nepi.*	invicem uniti.
Sutrinus.	*Sutri.*	
Viterbien.	*Viterbo.*	æquè princ. uniti.
Tuscanen.	*Toscanella.*	
Verulanus.	*Veroli.*	
Hortanus.	*Orti.*	uniti.
Civitatis Castellanæ.	*Civita Castellana.*	
Volterranus.	*Volterra.*	
Lucanus.	*Lucca.*	
Lunen. Sarzanen.	*Luna, & Sarzana.*	
Politianen.	*Montepulciano.*	
Soranus.	*Sora.*	
Fundanus.	*Fondi.*	
Cajetanus.	*Gaeta.*	
Terracinensis.	*Terracina.*	

Sunt, & alii in Regno Neapolitano, qui sub Theatino Archiepisc. & alibi cum exemptionis titulo collocantur.

IN UMBRIA, ET MARCHIA ANCONITANA.

Balneoregien.	*Bagnarea.*	
Urbevetanus.	*Orvieto.*	
Perusinus.	*Perugia.*	
Civitatis Castelli.	*Città di Castello.*	
Spoletanus.	*Spoleto.*	
Assisiensis.	*Assisi.*	
Fulginatensis.	*Foligno.*	
Nucerinus.	*Nocera.*	
Reatinus.	*Rieti.*	
Tudertinus.	*Todi.*	
Amerinus.	*Amelia.*	
Narnien.	*Narni.*	
Interamnensis.	*Terni.*	
Lauretanus.	*Loreto.*	uniti.
Recanaten.	*Recanati.*	
Anconitan.	*Ancona.*	
Esinus.	*Iesi.*	
Camerinen.	*Camerino.*	
Auximan.	*Osmo.*	
Fanensis.	*Fano.*	
Auiculanus.	*Ascoli.*	

Archiepiscopatus cum suis Suffraganeis.

IN TUSCIA, CORSICA, ET LIGURIA.

Archiepiscopatus Pisanus.
Pisa.
Episcopatus suffraganei.

Adjacensis in Corsica Ins.	*Aiazzo.*
Alteriensis. ibid.	*Alteria.*

Corradi Prax. Dispensat.

Sagonensis. ibid.	*Sagona.*

Archiepiscopatus Florentin.
Fiorenza.
Episcopatus suffraganei.

Fesulanus.	*Fiesole.*
Pistoriensis.	*Pistoia.*
Cortonensis.	*Cortona.*
Arretinus.	*Arezzo.*
Collensis.	*Colle.*
Burgi S. Sepulchri.	*Borgo S. Sepolcro.*

Archiepiscopatus Senen.
Siena.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio II. sua Constit. 3. Incip. *Triumphans*, est in Bullar. novo tom. 1. pag. 315.

Episcopatus suffraganei.

Suanensis.	*Suana.*
Clusinus.	*Chiusi.*
Grossetanus.	*Grosseto.*
Massanus.	*Massa.*
Ilcinensis.	*Montalcino.*
Pientinus.	*Pienza.*

Archiepiscopatus Genuensis.
Genova.
Episcopatus suffraganei.

Bobiensis.	*Bobio.*
Albinganensis.	*Albenga.*
Naulensis.	*Noli.*
Nebiensis in Corsica.	*Nebbia.*
Marianensis, ibid.	*Mariano.*
Acciensis. ibid.	*Accia.*

Archiepiscopatus Taurinensis.
Torino.
Episcopatus suffraganei.

Montis regalis.	*Mondovi.*
Casalen.	*Casale.*
Salutiarum.	*Saluzzo.*

Archiepiscopatus Mediolanensis. *Milano*
Episcopatus suffraganei.

Bergomensis.	*Bergamo.*
Albensis.	*Alba.*
Vercellensis.	*Vercelli.*
Cremonensis.	*Cremona.*
Savonensis.	*Savona.*
Vintimiliensis.	*Vintimiglia.*
Aquensis.	*Aichqui.*
Brixiensis.	*Brescia.*
Novariensis.	*Novara.*
Astensis.	*Aste.*
Laudensis.	*Lodi.*
Alexandrinus.	*Alessandria.*
Tortonensis.	*Tortona.*
Ipporegiensis.	*Iurea.*
Papiensis, est exemptus.	*Pavia.*

IN PROVINCIA MARCHIÆ ANCONITANÆ.

Archiepiscopatus Firman. *Fermo.*
Episcopatus suffraganei.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Sixto V. in sua Constit. 95. Incip. *Universi*, *Non. Kal. Iunis* 1595. est in Bullar. novo tom. 2. pag. 663.

Episcopatus suffraganei.

Maceratensis.	*Macerata.*
Tolentinensis.	*Tolentino.*

Hæc Ecclesia de Collegiata in Episcopalem erecta fuit, & Maceratensi unita à Sixto V. sua Constitut. Incip. *Super universas*. *Id. Decembris* 1581. est in Bullar. novo, tom. 2. pag. 564.

Ripan.	*Ripatransona:*
Montis Alti.	*Montalto.*
S. Severini.	*S. Severino.*

IN ROMANDIOLA, ET LOMBARDIA.

Archiepiscopatus Urbinatensis.
Urbino.
Episcopatus suffraganei

Pisaurlensis.	*Pesaro.*
Eugubinus.	*Gubbio.*
Forosempronienfis.	*Fossembrone.*
Senogallensis.	*Senigagia.*
Calliensis.	*Cagli.*
Ferettan.	*Montefeltro.*

Archiepiscopatus Ravennatensis.
Ravenna.
Episcopatus suffraganei.

Adriensis.	*Adria.*
Comaclensis.	*Comacchio.*
Foroliviensis.	*Forli.*
Foropompiliensis.	*Forlimpopoli.*
Cæsanatensis.	*Cesena.*
Sarsitanensis.	*Sarsina.*
Faventinus.	*Faenza.*
Britonorien	*Bertinoro.*
Ferrariensis.	*Ferrara.*
Ariminensis.	*Rimini.*

Hos duos ultimos Episcopatus ab immediata subjectione Sedis Apostolicæ Clemens VIII. in sua Bulla confirmationis erectionis Ecclesiæ Bononien. & restitutionis nonnullarum Ecclesiarum Cathedralium Provinciæ Ravennaten. sub die 18. Kal. Januarii 1605. huic Suffraganeos pronunciat.

Imolensis.	*Imola.*
Cerviensis.	*Cervia.*

Idemque Clemens VIII. in prædicta Bulla hujusmodi duos Episcopatus, quos Gregorius XIII. Bononiensis Provinciæ Suffraganeos pronunciaverat, huic demum restituit.

Archiepiscopat. Bononiensis.
Bologna.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscopalem evexit Gregor. XIII. anno 1586. eamque Ravennati detraxit cum aliquibus suffraganeis huic attributis.

Episcopatus suffraganei.

Placentin.	*Piacenza.*
Parmensis.	*Parma.*
Rhegiensis.	*Reggio.*
Mutinensis.	*Modena.*
Cremensis.	*Crema.*
Burgi S. Donini.	*Borgo S. Donino.*

Quod inter Parmam, & Placentiam situm, ad Ducem Parmensem pertinens Episcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Ecclesiæ in dicta Bulla suffraganeum constituit.

IN DALMATIA super Mare.

Patriarchatus Aquilejensis.
Aquileia.
Episcopatus suffraganei.

Mantuanus.	*Mantova.*
Comensis.	*Como.*
Tridentinus.	*Trento.*
Veronensis.	*Verona.*
Patavinus.	*Padova.*
Vicentinus.	*Vicenza.*
Tarvisinus.	*Trevigi.*
Concordiensis.	*Concordia.*
Cenetensis.	*Ceneda.*
Feltrensis.	*Feltro.*
Bellunensis.	*Cividal de Belluno.*
Polensis.	*Polla.*
Parentinus.	*Parenzo.*
Tergestinus.	*Trieste.*
Iustonopolitanus.	*Capo d'Istria.*

IN ISTRIA super Mare.

Patriarchatus Gradensis.
Grado.

Gradum Urbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctam scribunt Eginhartus, & Rhegino, Demum propter coeli inclementiam Grado relicto, Summi Pont. Eugenii IV. beneficio Venetorum Urbs clarissima Patriarchatum hunc adepta est anno 1456.

Episcopatus suffraganei.

Clodiensis.	*Chiozza.*
Civitatis novæ, sive Aemoniensis.	*Cittanova.*
Torcellanus.	*Torcello.*
Caurolienfis.	*Caurli.*

IN REGNO NEAPOLITANO, & Terra Laboris.

Archiepiscopatus Neapolitan.
Neapoli.
Episcopatus suffraganei.

Puteolanus. qui est ad Reg. præsent.	*Pozzuolo.*
Nolanus.	*Nola.*
Acerrarum. qui est ad Regiam præsentationem.	*La Cerra.*
Isclanus.	*Ischia.*
Aversanus. est exemptus a jurisdictione Archiepiscop:	*Aversa.*

Archiepiscopatus Capuanus.
Capoa.
Episcopatus suffraganei.

Theanensis.	*Theane.*
Calvensis.	*Calvi.*
Casertanus.	*Caserta.*
Caiacen.	*Caiazzo.*
Carinolensis.	*Carinola.*
Iserniensis.	*Isernia.*
Suessanus.	*Sessa.*
Aquinatensis.	*Aquino.*
Cassinensis.	*Montecasino.*

Episcopatus Cassinen. est Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, privilegio Joan. XXII. exemptus.

Archiepiscopatus Salernitanus.
est ad Regiam præsentationem.
Salerno.
Episcopatus suffraganei.

Campaniensis.	*Campagna.*
Capotaquensis.	*Capaccio.*
Policastrensis.	*Policastro.*
Nuscan.	*Nusco.*
Acernensis.	*Acerno.*
Sarnensis.	*Sarno.*
Marsicensis.	*Marsico.*
Cavensis. est exemptus.	*la Cava.*
Nucerinus.	*Nocera de pagani.*

Archiepiscopat. Amalphitan.
Amalfi.
Episcopatus suffraganei.

Literensis.	*Lettere.*
Scalensis.	*Scala.*
Capritanus.	*Capri.*
Minorensis.	*Minori.*
Ravellensis.	*Ravello.*

est exemptus, & unitus cum Scalensi per Clementem VIII.

Archiepiscopatus Surrentinus.
Surrento.
Episcopatus suffraganei.

Vican.	*Vico Equense.*
Massalubrensis.	*Massa.*
Castri maris. est ad Regiam præsentationem.	*Castell' à mare.*

Archiepiscopatus Beneventanus.
Benevento.
Episcopatus suffraganei.

Asculanus.	*Ascoli.*
Thelesinus.	*Thelese.*
S. Agathæ Gothorum.	*S. Agatha.*
Montis Viridis.	*Monte Verde.*
Aliphanus.	*Alife.*
Montis Marani.	*Monte Marano.*
Avellinus.	*Avelino.* } uniti.
Frequentinus.	*Trigento.*
Trivicanus.	*Trivico.*
Arianensis. est ad regiam præsentationem.	*Ariano.*
Boianensis.	*Boiano.*

Bo-

Boviensis. *Bovino.*
Lesinensis. *Lesina.*
Vulturariensis. *Volterara.*
Larinensis. *Larino.*
Thermulanum. *Termuli.*
S. Severi. *S. Severo.*
Guardiensis. *la Guardia Alferia.*
Lucerinus. *Lucera.*
Trojanus. *Troia.*
est exemptus.

Archiepiscopatus Lancianensis.
Lanciano.

A Pio IV. ex Episcopatu ad Archiepiscopatum erectus fuit, est ad regiam præsentationem, & nullum habet suffraganeum.

Archiepiscopatus Theatinus.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscop. erigitur à Clem. VII. anno 1526.
Civita de Chieti.
Episcopatus suffraganei.

Orthonen. *Ortona.* | uniti.
Camplensis. *Campli.*
Hi verè sunt suffraganei, sequentes verò prætendunt se exemptos.
Civitatis Pennæ. *Civita di Penna.*
cui unitus est Adriensis. *Atri.*
Aquilanus. *Aquila.*
est ad Regiam præsentationem.
Valuensis. *Valua.* | uniti.
Sulmonensis. *Sulmona.*
Aprutinus. *Teramo.*
Civitatis Ducalis. *Cvita Ducale.*
Marsicensis. *Marsi.*

IN APULIA.

Archiepiscopatus Compsanus.
Conza.
Episcopatus suffraganei.

Muranus. *Muro.*
Satrianensis. *Satriano.* | uniti.
Campaniensis. *Campagna.*
Laquedonensis. *Lacedognia.*
S. Angeli Lombardorum. *S. Angelo de Lombardi.*
Bisaceiensis. *Bisacia.*
Archiepiscop. Acherontinus, cui Matheranensis est unitus, sunt ad Regiam præsentat.
Acerenza, & Matera.
Episcopatus suffraganei.
Venusinus. *Venosa.*
Anglonensis. *Anglona.*
Nunc translatus ad Tursim, unde dictus Tursiensis.
Potentinus. *Potenza.*
est ad Regiam præsentationem.
Gravinensis. *Gravina.*
Tricaricensis. *Tricarico.*
Archiepiscopatus Tarentinus, est ad Regiam præsentat.
Taranto.
Episcopatus suffraganei.
Motulensis. *Motula.*
est ad Regiam præsentationem.
Castellanatensis. *Castellaneta.*
Oritanus. *Oria.*
est ad Regiam præsentationem, nunc unitus Brundusino Archiep.
Archiepiscopat. Brundusinus, qui est ad Regiam præsentationem.
Brindisi.
Hostunensis. *Ostuni.*
Neritonensis. *Nardo.*
est exemptus.
Monopolitanus. *Monopoli.*
est exemptus, & ad Reg. præsentat.
Archiepiscopatus Hidruntinus.
est ad Regiam præsentationem.
Otranto.
Episcopatus suffraganei.
Castrensis. *Castro.*
Galipolitanus. *Gallipoli.*
est ad Regiam præsentationem.
Corradi Prax. Dispensat.

Ugentinus. *Ugento.*
est ad Regiam præsentationem.
Lyciensis. *Lecce.*
Alessanensis. *Alessano.*

Archiepiscopat. Barensis.
Bari.
Episcopatus suffraganei.

Bituntinus. *Bitonto.*
Melphitensis. *Molfetta.*
exemptus, ut asseritur.
Juvenacensis. *Giovenazzo.*
est ad Regiam præsentationem.
Robensis. *Ruvo.*
Polignanensis. *Polignano.*
Minerbinensis. *Mondorvino.*
Conversanus. *Cenversano.*
Bitetten. *Bitetto.*
Andriensis. *Andri.*
Vigiliensis. *Bisseglia.*
Archiepiscopatus Tranensis. *Trani.*
Episcopatus suffraganei.
Montis Pelusi. *Monte peloso.*
Alessanensis. *Alessano.*
Rapollensis. *Rapollo.*
Cui est unitus Melphensis sub Archiep. Sypontino.
Archiepiscopatus Sypontinus.
Manfredonia.
Episcopatus suffraganei.
Vestanus. *Vieste.*
Melphiensis. *Melfi.*
est exemptus, cui unitus est Rapollensis sub Archiepisc. Tranensi.

Archiepiscopatus Nazarenus.
Nazareth.

Est titularis, habet Ecclesiam in Castro Baroli, Tranensis Diœcesis sub invocatione S. Mariæ Nazareth, cum Capitulo, Canonicis, dignitatibus, & Clero, intus dictam Ecclesiam habet jurisdictionem, & utitur insignius Archiep.

IN CALABRIA.

Archiepiscopatus Rheginensis, est ad Regiam præsentat.
Reggio.
Episcopatus suffraganei.
Cathacensis. *Catanzaro.*
Coronensis. *Cotroni.*
est ad regiam præsentationem.
Tropiensis. *Tropia.*
est ad Regiam præsentationem,
Oppidensis. *Oppido.*
Bovensis. *Bova.*
Hieracensis. *Geraci.*
Squillacensis. *Squillace.*
Neocastrensis. *Nicastro.*
Nicoterensis. *Nicotera.*
est exemptus ab Archiepiscopi jurisdictione.
Archiepiscopat. Cusentinus.
Cosenza.
Episcopatus suffraganei.
Maturanensis. *Martorano.*
Cassanensis. *Cassano.*
est exemptus, & ad Reg. præsent.
Militensis. *Mileto.*
est exemptus.
S. Marci. *S. Marco.*
est exemptus.
Archiepiscopatus Rossanensis.
Rossano.
Nullum habet suffraganeum.
Bisignanensis. *Bisignano.*
est exemptus.
Archiepiscopatus S. Severinæ.
S. Severino.
Episcopatus suffraganei.
Umbriaticensis. *Umbriatico.*
Strangulensis. *Strongoli.*
Insulanus. *l'Isola.*
Cariatensis. *Cariati.*
Bellicastrensis. *Belcastro.*

IN SICILIA.

Archiepiscopatus Panormitanus.
Palermo.
Episcopatus suffraganei.

Agrigentinus.	*Gergente.*
Macariensis.	*Mazara.*
Melevitanus.	*Malta.*

Archiepiscopatus. Montisrealis.
Monreale.
Episcopatus suffraganei.

Siracusanus.	*Siracusa.*
Cathaniensis.	*Catania.*

Archiepiscopatus Messanensis. *Messina.*
Episcopatus suffraganei.

Cephaludensis.	*Cefalu.*
Pactensis.	*Patti.*
Liparensis in Regn. Neap.	*Lipari.*

est ad Regiam præsentat.

IN SARDINIA.

Archiepiscopatus Turritanus.
Terre.
Episcopatus suffraganei.

Algarensis.	*Alguer.*
Bossanensis.	*Bossa.*
Ampuriensis.	*Ampurias.*

Archiepiscopatus Arborensis.
Arborea.
Episcopatus suffraganeus.

Ussclensis.	*Ales.*

Archiepiscopatus Calaritanus.
Calari.
Nullum hodie habet suffraganeum.

IN SCLAVONIA.

Archiepiscopatus Antibarensis.
Antivari.
Episcopatus suffraganei.

Stephanensis.	*Stefani.*	uniti.
Bodooensis.	*Benda.*	
Albanensis.	*Albano.*	
Alexiensis.	*Alessio.*	
Scutarensis, vel Scordensis.	*Scutari.*	

Sapatensis, seu Sardanensis, qui omnes sunt in **Albania.**

Proztinensis.	*Priscina.*
Sardicensis.	*Soffia.*

qui duo sunt in Servia.

Buduanensis.	*Buda.*
Dulcinensis.	*Dulcigno.*
Drivastensis.	*Drivaste.*
Snacinensis.	*Suacino.*
Bollastrensis.	*Bollastro.*
Sierbiensis.	*Sierbo.*

ex quibus ultimi hodie Pastore carent.
Archiepiscopatus Ragusinensis.
Ragusi.
Episcopatus suffraganei.

Stagnensis.	*Stagno.*
Mercanensis.	*Marcana.*
Trebiniensis.	*Trebine.*
Rosonensis.	*Risano.*
Corzolensis.	*Corzola.*
Cattarensis.	*Cattaro.*

olim sub Archiepiscop. Baren. in Apulia.

Garzalensis.	*Gazzala.*

hodie caret Pastore.
Archiepiscopatus Spalatrensis.
Spalatro.
Episcopatus suffraganei.

Pharensis.	*Lesina.*
Traguriensis.	*Trau.*
Sibenicensis.	*Sibenico.*

sunt in ditione Venetorum.

Segniensis.	*Segna.*

in ditione Imperatoris.

Scardonensis.	*Scardona.*
Bosnensis.	*Bosna.*
Samadiensis.	*Semederevo.*
Modrissiensis.	*Modrussa.*
Corbaviensis.	*Corbava.*
Damnensis.	*Dumnoet.*
Macorensis.	*Macarsa.*

sex ultimi sunt sub ditione Turcarum, & Modrissien. ac Damnen. ad præsens carent Pastore.
Archiepiscopatus Jadrensis.
Zara.
Episcopatus suffraganei.

Arbensis.	*Arbe.*
Veglianensis.	*Veglia.*
Auxarensis.	*Ossaro.*
Nonensis.	*None.*

Omnes sub ditione Venetorum.
Archiepiscopat. Dirchiensis.
Durazzo.

Episcopatus suffraganei sunt Bendensis, Clotensis, Lisiensis, & Canoniensis, qui omnes carent Pastore, præter Metropolitanum. Extabant & alii Episcopatus in hac Provincia, qui ob tyrannidem Turcicam sunt hodie suppressi.

IN POLONIA.

Archiepiscopatus Gnesnensis, est Legatus Apostolicus natus, & Poloniæ Primas.
Gniezno.
Episcopatus suffraganei.

Uratislaviensis in Silesia.	*VVroclavv.*
Uladislaviensis in Cujania.	*VVloclavv.*
Lubussensis in Marchionatu Brandeburg.	*Lubusa.*
Vilnensis in Lithuania.	*Vilna.*
Mednicensis in Samogitia.	*Zmudz.*
Plocensis in Masovia.	*Plocko.*
Cracoviensis in Polonia minori.	*Krakovv.*
Posnaniensis in Polonia minori.	*Poznan.*
Camenecen. io Podolia.	*Kamienkz.*
Vendensis in Livonia,	*Venda.*

Archiepisc. Leopoliensis in Russia.
Lwovv.
Episcopatus suffraganei.

Camenensis, in Pomerania.
Culmensis, in Prussia, *Chelmno.* Varmiensis, ibid. *Vvarmia.* VVlodomiciensis, *Vvalodzimirz.* Luceoriensis. *Luc. Ko.* Polocensis. *Polock.* Præmissiensis, In Russia *Pozemisl.* Kioviensis, ibid. *Kiiov.* Chelmensis, ibid. *Chelm.* Piscensis, *Pinsko.*

Ex his, Leopoliensis, Præmissiensis, & Chelmensis Episcopi, erant Græci schismatici, quos ipsi Russi vocabant. *Uladicas*, qui an. 1596. in communionem Ecclesiæ Romanæ à Clem. VIII. sunt recepti, ut patet ex professione Fidei ab ipsis emissa.

Posteaquam Lituaoi sese cum Polonis penitus conjunxere, atque in unum Reipub. corpus coaluere, an. 1578. in Comitiis Lublinensibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi sunt Antistites nominati, atque isto ordine ad ferenda suffragia collocati, Primum illi duo Archiepiscopi Gnesnensis, & Leopoliensis, & posteà sequuntur Episcopi tredecim, de quibus jam supra dictum est.

Cracoviensis.		Præmissiensis,
Uladislaviensis.		Mednicensis.
Vilniensis.	altern.	Culmensis.
Posnaniensis.		Chelmensis.
Plocensis.	altern.	Kioviensis.
Varmiensis		Camenecensis.
Luceoriensis.		

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiscopatus in Scotia, sed Episcopatus omnes D. Papæ in spiritualibus suberant. Postea à Sixto IV. ibi sequentes duo Archiepiscopatus instituti fuerunt.

Archiepisc. Andreapolitanus, Primas.
Saint Androwes.
Episcopatus suffraganei.

Dunckeldensis, *Dunkeld.* Aberdonensis, *Aberden.* Moraviensis, *Moray.* Dumblanen. *Dumblanc.* Brechinensis. *Brechin.* Rossensis. *Rosse.* Cathanensis. *Cathens.* Orcadensis, *Orknay.*

Archiepiscopat. Glascoensis.
Glasco.
Episcopatus suffraganei.
Candidæ casæ, sive Gallovidiæ.
Quith heren, vel *Gallovvay.*

Lismo-

Lismoriensis, sive Argadiæ *Argyle*.
Insularum, sive Sodorensis. *Ofthe Fles*.

IN UNGARIA.

Archiepiscop. Strigonien. ad Danubium fluvium. Ungaricè, *Estergam*. Germanicè *Gran*.

Archiepiscopus Strigonien. est Legatus Apostolicus natus, & Regni Ungariæ Primas, summusq; Cancellarius, & Secretarius, qui Regem solet inungere, & coronare.

Episcopatus suffraganei.

Agriensis Ung. *Egher*. Germ. *Erla*. Nitriensis. Ung. *Nitra*. Germ. *Neutra*. Vaciensis: Ung. *Vacz*. Germ. *Vuatzen*. Iauriensis, Ung. *Gyor*. Germ. *Raab*,
Ad Danubium fluvium.
Vesprimiensis. Ung. *Vesprin*. Germ. *Vocisbrun*.
est Cancellarius Reginæ, quam & coronare solet.

Archiepiscopatus Colocen.
Ungaricè *Colotsa*.
Episcopatus suffraganei.

Zagrabiensis. Ung. *Zabrag*. Germ. *Agram* ad Savum fluvium in Regno Sclavoniæ versus Croatiam.
Varadinensis. Ung. *Varad*.
Germ. *Groß. VVardein*.
Chianadiensis. Ung. *Chianad*.
Sirmiensis. Ung. *Sazeren*.
Bosniensis. Ung. *Bosz.na*.
In Regno Bosniæ.
Transilvaniæ, sive Albæ Juliæ, in Transilvania.
Ung. *Feiervar, Erdelyben*.
Germ. *Vveissemburg in Sibenburgen*.
Cibiniensis, sive Hermanstadensis in Transilvania, Ung. *Szbren*. Germ. *Hermanstadt*. Verùm nescitur, an hic sit distinctus à Superiori, nam communiter vocatur Episcopus Transilvaniæ unus, & alter.
Tinniniensis, Ung. *Tinnini*.
In Regno Bosniæ,

IN ANGLIA.

Archiepscopat. Cantuariensis, totius Angliæ Primas est. *Canterbury*.

Episcopatus Suffraganei.

Londinensis; *London*. Vintoniensis, *Vvinchster*. Eliensis. *Ely*
Lincolniensis, *Lincolne*.
Lichfeldien. *Lichfeld*. | uniti.
Conventriensis. *Conventry*. |
Salysburgensis, *Salisbury*.
Bathoniensis. *Bathe*. | uniti.
Uvellensis. *Vvelles*. |
Exoniensis, *Exceter*. Nordovicen. *Norvvich*. Vigorniensis, *Vvorceter*. Herefordiensis. *Herefortd*. Chicestrensis. *Chichester*. Roffesis, *Rochester*, Oxoniensis; *Oxford*. Glocestrensis, *Glocester*. Petriburgensis, *Peterborough*. Bristoliensis, *Bristol*. S. Davidis, *S. davids*. Landaffensis, *Landaff*. Bangoriensis. *Bangor*. Assaphensis, *S. Assaph*.

Archiepiscop. Eboracen *Yorck*.
Episcopatus suffraganei.

Durnelmensis, *Durcham*. Carleolensis, *Carlile*. Cestreosis. *Chester*.

IN ALEMANIA.

Archiepiscopat. Moguntinus,
Maintz.
Episcopatus suffraganei.

Eistetensis. *Aichstet*. Herbipolensis, *Vvirtzburg*. Constantieosis. *Constnitz*. Curiensis. *Cur*. Argentinensis. *Strasburg*. Spirensis *Speyer*. Vvormatiensis, *Vvrmbs*. Verdensis, *Vverden*, Hildeshemensis in Vvestphalia, *Hildesheim*. Padebornensis, *Paderborn*. Halberstadiensis, *Halberstat*. Augustanus, *Augsburg*. Bambergensis, est exemptus, *Bamberg*. Misnensis, est exemptus. *Meissen*.

Archiepiscop. Pragensis in Bohemia Urbs Regia. *Prag*.
Episcopatus suffraganei.

Olomensis in Moravia. *Olmutz*.
Uratislavien. in Silesia. *Breslau*.

Archiepiscopatus Coloniensis. *Collen*.
Episcopatus Suffraganei.

Leodiensis, *Liegi*. Monasteriensis, *Munster*. Mindensis, *Minden*. Osnaburgensis, *Osnaburg*.

Archiepiscopatus Bremensis.
Bremen.
Episcopatus suffraganei.

Balduicensis, nunc supressus *Barde Vvisf* Slesuicensis, *Slevvich*. Raterburgensis, *Ratzemburg*. Lubicensis *LubecK*. Rigensis, sive Livoniensis, *Righe*. cui olim Metropoli Episcopatus frequentes in Livonia fuerunt suffraganei Revaliensis, Curiensis, sive Gerlandensis, Oselensis, Deptensis, sive Topatensis, Curomensis, & alii in Prussia, qui nunc subiunt Gnesnensi Archiepiscopo.

Archiepiscop. Magdeburgensis.
Magdeburg.
Episcopatus Suffraganei,

Havelburgensis, *Havelburg*. Brandeburgensis, *Brandeburg*. Merseburgensis, *Mersburg*. Ciczensis, sive Naumburgeosis in Misnia, *Cicz. Naumburg*.

Archiepiscopat. Salisburgensis,
Salsburg,
Episcopatus suffraganei.

Ratisponensis, exemptus, *Regenspurg*. Passaviensis, *Passau*. Frizingeosis, *Freisingen*. Brixinensis *Brixen*. Gurcensis. *Gurckh*. Lavantinus. *Lavant*. Seccoviensis, *Seckavv*. Chiemensis, *Chiemse*.
Novæ Civitatis in Austria, *Neistadt*.
Viennensis ibid. *Vvien*.
Qui duo ultimi à Paulo II. circa an. 1468. instituti fuerunt, petente Frederico III. Imper.

Archiepiscopatus Trevirensis.
Trier.
Episcopatus suffraganei.

Metensis. *Mets*. Tullensis, *Toul*. Verdunensis, *Verdun*.

Archiepiscop. Tarantasiensis, in Burgundia. *Tarantaise*.
Episcopatus suffraganei.

Sedunensis, *Sedun*. Aogustanus, *Osta*.

Archiepiscopatus Bisuntin.
Besanzon.
Episcopatus suffraganei

Basiliensis, *Basel*. Lausanensis, *Losanne*. Bellicensis, *Bellay en Bresse*. ad ditionem Regis Galliæ pertinet.

Archiepisc. Upsalensis, in Suetia,
Upsholm.
Episcopatus suffraganei.

Scarensis, seu Scaranensis, *Scar*. Lincopensis, Stirniensis, *Strengnis*, Aloensis. Agariensis, Abduensis.

Archiepiscoparus Nidrosiensis in Norvegia.
Episcopatus suffraganei.

Bergensis, *Bergen*. Stavagiensis, *Straffanger*. Hamariensis, *Hamar*. Ansloensis, *Ansto*. Holamensis *Holam*. Horcadensis, Sordiensis, Gronelandensis, insul. *Groenlandt*. Scalholtanus in Island. *Scalholt*. Hemeteosis, Eaensis.

IN BELGIO.

Postquam è Belgio in Hispanias discesserat Carolus Cæsar, de novisque Episcopatibus per Belgium erigendis cogitari cœperat, ut hac ratione Fides Catholica, & animarum salus extra periculum constitueretur, Philippus Rex ejus filius parentis intentum exequitur, & facta distributione Provinciarum in Diœceses, locisque pro Episcopatibus, & Ecclesiis Cathedralibus, cum dote designatis, mittitur Romam ann. 1558. Franciscus Sonnios ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Ecclesias in Belgio erectas, tres esse voluit Metropolitanas, seu Archiepiscopales, Cameracensem, Ultrajectensem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Mechliniensem planè novam, quam etiam primitialem esse voluit, refert Arnoldus Havensius in tract. de erectione novorum in Belgio Archiepiscopatuum.

Archiepiscopatus Cameracensis.
Cambray.
Episcopatus suffraganei.

Atrebatensis, in Artesia. *Arras in Artois*. | antiq.
Tornacensis apud Nervios. *Tournay*. |
ad fluvium Scaldim.
Namurcensis ad Mosam fluu. *Namur*. | novi.
Audomarensis in Artesia *S. Omer*. |

Archiepiscopat. Ultrajectensis, ad ostia Rheni.
Vtrecht.

Harlemensis, apud Hollandos, *Harlem*. Daventriensis, apud Transylu. *Deventer*. Leuuardiensis apud Frisios, *Leeu Vvarden*. Groeningensis apud eosdem, *Groeningen*. Middelburgensis, apud Zeland. *Middelburg*.
Hæ civitates unà cum Ultrajectu hodie ab Hæreticis possidentur.

Archie-

Archiepiscopatus Mechliniensis.
Mecchelen.
Episcopatus suffraganei.

Antuerpiensis in Brabantia ad Scaldim fluvium, *Anvers*. Gandavensis in Flandria ad Scaldim fluv. *Gant*. Brugensis in Flandria, *Bruges*. Iprensis ibid. *Iper*. Boscoducensis in Brabantia. *Bolduc*. Rutæmundensis, in Geldria ad Mosam fluv. *Rurmende*.

IN HIBERNIA.

Archiepiscopat. Ardmachanus.
Ardmacha.
Episcopatus suffraganei.

Medensis, *Midhe*. Kylmorensis. *Cillmhor* Cluanensis, *Cluaines*. Ardachanensis, *Ardach*. Clocorensis, *Clochar*. Rapotensis, *Rathbogh*. Derensis, *Doire*.

Dunensis. *Dun.*
Conorensis. *Conaire.* uniti.
Dromorensis. *Dommor.*

Archiepiscopatus Dubliniensis.

Ita dictus à Civitate, quæ olim vulgo Dubhilinn, seu ath Cliath Diobhlinem dicebatur, nunc verò baile atha Cliath, Est Metropolis Regni quoad temporale: hujus Archiepiscopatus ex privilegio se Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Episcopatus suffraganei.

Kyldarensis, *Cill Dara*. Fearnensis, *Fearna*. Lachlensis, *Loch de lachan*. Ossoriensis, *Osrudhe*.

Archiepiscopatus Casilensis.
Casil.
Episcopatus suffraganei.

Lismorensis dictus etiam Uvaterfordiensis, *Limor*, & *Port lairge*, Cluainensis dictus Coreagensis, *Cluiane Corcach*. Rossensis, *Ross*.

Ardfeartensis. *Ardfearta* uniti.
Achadcoensis. *Achaedo.*

Limiricensis, *Luimneach*. Laonensis, *Cill da luag*. Imilicensis, *Imile*, Finibricensis, *Finibre*, Finuariensis, *Cill Fionurach*.

Fuit olim in hac Provincia Episcopatus celebris Inicastrensis, sed jam divisus, partim Laonensi, partim Ardfeartensi adhæret.

Archiepiscopatus Tuamensis.
Tuaim.
Episcopatus suffraganei.

Duacensis. *Cillmhic Duach*. Cluanfeartensis, *Cluain Feart*. Mayonensis, *Maindhgheo*. Elnensis, *Oil, Finn*. Achacleoensis, *Achaldgheo*. Aladensis, *Cill Ala*.

IN FRANCIA.

Archiepiscopatus Lugdunensis. *Lyon.*
Episcopatus suffraganei.

Educensis, sive Augustodunensis. *Autun*. Matisconensis, *Mascon*. Cabillonensis, *Chalonsur Saone*, Lingonensis, *Langres*.

Archiepiscopat. Senonensis.
Sens.
Episcopatus suffraganei.

Parisiensis, *Paris*. Carnotensis, *Chartres*. Aurelianensis, *Orleans*. Nivernensis, *Nivers*. Antisiodorensis, *Auserre*. Trecensis, *Troyes en Champagne*. Meldensis. *Meaulx*.

Archiepiscopatus Burdigalensis.
Bourdeaux.
Episcopatus suffraganei.

Pictaviensis, *Poittiers*. Sanctonensis, *Sainctes*. Engolismensis, *Angoulesme*. Petracoricensis, *Perigueux*. Condomensis, *Condom*. Maleacensis, *Mallezes*. Agennensis *Agenue*. Lucionensis *Lucon*. Sarlatensis, *Sarlat*.

Archiepiscopatus Arelatensis, in Provincia Provinciæ,
Arles.
Episcopatus suffraganei.

Massiliensis, *Marseille*. Arausiensis, *Orange*. Tricastiensis, *Tricastin*. Tolonensis, *Tolon*.

Archiepiscopat. Aquensis.
Aix.
Episcopatus suffraganei.

Aptensis, *Apt*. Regensis, *Riez*. Forojuliensis, *Freials*. Vapincensis, *Gap*. Sistaricensis. *Sisteron*.

Archiepiscopatus Viennensis.
Vienne.
Episcopatus suffraganei.

Valentinus, *Valence*. Vivariensis, *Vivarai*.

Nam Albensi Helviorum Urbe à Croco Alamannorum Rege eversa Sedis inde Vicarium est translata.

Diensis. *Die*. Gratianopolitanus, *Grenoble*. *uniti* Maurianensis, *Mauremie*. Gebennensis, sive Genevensis, *Geneve*.

Geneva à Novatoribus an. 1535. occupata, Sedes hodie Episcopi est Annessiacum, Sabaudiæ oppidum.

Archiepiscopat. Ebredunensis.
Embrun.
Episcopatus suffraganei.

Dignensis. *Digne*. Niciensis, *Nice*. Grassensis. *Grasse*.

Olim Antinopolitanus dicebatur; sed posteà Grassom Provenciæ Urbem tertio inde milliari translatus. est, unde Grassiensis.

Glandevensis, *Glandefué*. Senetensis. *Senez*. Venciensis, *Sainct Paul de Vence*.

Archiepiscopatus Avenoniensis.
Avignon.

Civitatem hanc Avenoniensem Joanna Caroli Calabriæ Ducis filia cessit Clementi VI. Summo Pont. ad compensationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non soluti.

Episcopatus suffraganei.

Carpentoractensis. *Carpentras*. Vasionensis. *Vaison*. Caballicensis, sive Cabellionensis, *Cavaillon du Contat*.

Archiepiscopatus Rhemensis. In Campania. *Reims.*
Episcopatus suffraganei.

Suessionensis, *Soissons*. Catalonensis, *Challons super Marne*. Silvanetensis, *Senlis*. Tornacensis, *Tournay*. Ambianensis, *Amiens*. Morinensis, *Teroane*. Novionensis. *Noion*. Beluacensis, *Beauvais*. Laudunensis, *Laon*. Atrebatensis, *Artois*.

Archiepiscopat. Rothomagensis in Normandia. *Rouen.*
Episcopatus suffraganei.

Baiocensis, *Baieux*. Abrincensis, *Auranches*. Ebriacensis, *Eureux*. Sagiensis, *Sais*. Lexoviensis. *Lisieux*. Constantiensis, *Contances*.

Archiepiscopatus Toronensis in Britannia. *Tours.*
Episcopatus suffraganei.

Cenomanensis, *Mans*. Redonensis, *Rennes*. Andeguavensis. *Angers*. Nannetensis. *Nantes*. Carisopitensis, *Cornovaille*. Venetensis. *Vennes*. Maclovlensis, *S. Malo*. Briocensis, *S. Brieu*. Trecorensis, *Triguier*. Leonensis, *S. Paul de Leon*. Dolensis, *Dol*.

Archiepiscopatus Bituricensis in Ducatu Aquitaniæ.
Bourges.
Episcopatus suffraganei.

Claromontensis, *Clairmont en Auuergne*. Ruthenensis. *Rodez*. Cafurcensis, *Cahors*. Lemovicensis, *Limoges*. Mimatensis, *Mende de Guiuauldan*. Albiensis *Alby*. Castrensis, *Castre*. Vabren, *Vavres*. Tutellensis, *Tulles*. S. Flori, *Sainct Flor*. Aniciensis est exemptus, *le Puien Auvergne*. Archiepiscopatus Auxitanus in Vasconia. *Aux.*

Episcopatus suffraganei.

Aquensis, *Aqs*. Lectoratensis, *Letoure*. Convenensis, *S. Bertrand de Cominges*. Conseranus. *S. Leger de Conserans*. Bigoricensis, vel Tarviensis, *Tarbe*. Olorensis, *Oleron en Bearn*. Lascarensis, *Lascar en Bearn*. Vaiatensis, *Bassas*. Bajonensis, *Baionne*. Adurensis, *Aire en Armignat*.

Archiepiscopat. Narbonensis, in Gothia.
Narbonne.
Episcopatus suffraganei.

Carcassonensis, *Carcassone*. Briterensis, *Besiers*. Agathensis, *Agde*. Ledovensis, *Lodeve*. Nemausensis, *Nismes*. Uticensis. *Vsez*. S. Pontij Tomeriarum, *S. Pons*. Alectensis, *Alex*. Montis Pessulani, *Mompelier*.

Ex Insula Magalona ann. 1536. ad Montem Pessulum translata est, Paulo III. probante.

Archiepiscopatus Tholosanus.
Tholose.
Episcopatus suffraganei.

Mirapicensis, *Mirepoix*. Montalbanensis, *Montalbano*. Vaurensis. *Vaure*. Rivensis, *Rieux*. Lomberiensis. *Lombes*. S. Pauli *Saint Paul*. Appamiarum, *Appanes*.

IN HISPANIA.

Archiepiscopatus Toletanus. *Toledo.*
Episcopatus suffraganei.

Cordubensis, *Cordoua*. Abulensis, *Auila*, Conchensis, *Cuenca*. Seguntinensis, *Segunca*. Iacnsis, *Iaen*. Segobiensis,

fis, *Segobia*. Carthaginensis, *Murcia*. Oxomensis, *Osma*. Vallisoletanus, *Valadolid*.

Archiepiscopat. Tarraconensis in Catalonia.
Tarracona.
Episcopatus suffraganei.

Barchinor. *Barcellona*. Gerundensis, *Girona*. Elnensis *Elna*. Vicensis, *Vich*. Celsonensis *Solsona*. Urgellensis, *Urgel*. Illerdensis, *Lerida*. Dertusensis, *Tortosa*.

Archiepiscop. Cæsaraugustanus, in Aragonia.
Caragoca.
Episcopatus suffraganei.

Oscensis; *Huesca*. Balbastrensis, *Barbastro*. Jacen, *Iacca*. Tirasonensis, *Tarazona*. Albarrazinen. *Albarazin*. Terulen. *Teruel*.

Archiepiscopatus Hispalensis in Bætica.
Sevilla.
Episcopatus suffraganei.

Malacitanensis, *Malaga*. Gadicensis, *Cadiz*. Canariensis, *Canaria*.

Archiepiscopatus Compostellanos, in Gallecia.
Sanctiago de Gallicia.
Episcopatus suffraganei.

Tudensis, *Tui*. Salmaticeosis, *Salamanca*. Cauriensis, *Coria*. Placentinus *Placencia*. Astoricensis, *Astorga*. Zamorensis, *Zamora*. Auriensis, *Orense*. Pacensis, *Badajoz*. Mondoniensis, *Mondonedo*. Lucensis, *Lugo*. Civitateosis, *Cindad Rodrigo*.

Overensis, *Oviedo*. Legionensis, *Leon*.

Sunt ii duo ultimi exempti.

Archiepiscopatus Valeotinos.
Valenza.
Episcopatus suffraganei.

Oriolanensis, *Orvela*. Segobicensis, *Segorbe*. Majoricensis, *Mallorca*.

Archiepiscopatus Granatensis.
Granada.
Episcopatus suffraganei.

Almeriensis, *Almeria*. Guadicensis, *Guadix*.

Archiepiscopatus Burgensis.
Burgos.
Episcopatus suffragaoei.

Pampilonensis], *Pamplona*. Calaguritanus, *Calaborra*. Palentinus, *Palencia*.

IN LUSITANIA.

Archiepiscopatus Bracharensis totius
Hispaniæ Primas.
Braga.
Episcopatus suffraganei.

Portugalensis, *Porto*. Conimbricensis, *Coimbra*. Visensis, *Viseu*. Mirandensis, *Miranda*.

Creatus à Paulo Tertio Summo Pontifice anno Domini 1545. instante Joanne Tertio Portugalliæ à Bracharensi Archiepiscop. dismembratus.

Archiepiscopatus Ulisbonensis, Metropolis amplissima, & totius Orbis emporium celeberrimum.
Episcopatus suffraganei.

Lamacensis, *Lamego*. Ægitanensis, *Guarda*. Leiriensis, *Leirea*. Septensis, *Ceita. in Africa*. Funchalensis *Funchal*. In Insula Canariæ Angrensis, *Angra*, In Insula Tertia. Civitatis omnium Sanctorum, *Baja de todos los Sanctos in Brasil*. Promontorii viridis, *Capo verde*. S. Thomæ *Thome*.

hi duo ultimi sunt in Aethiopia.

Archiepiscopatus Eborensis.
Evora.
Episcopatus suffraganei.

Algarbiensis, *Algarve*. Portalegrensis, *Portalegre*. Elvensis, *Elvas*.

IN INDIA ORIENTALI:

Archiepiscopatus Goensis, totius Indiæ.
Orieotalis Primas.
Goa.
In hac Civitate residet Prorex, atque universæ Indiæ
Senatus.
Episcopatus suffraganei.

Cochiensis, *Cochin*. Malacensis, *Malaca*. Meliaporensis, *Meliapor*. Cangranensis, *Cangranor*, Mocambiquensis, *Mocambique*.

Olim Episcopatus, hodie Episcopalis administratio.

Japonensis, *Iapan*. Chinensis, *China*. Syrenensis, *Sirene*.

Armeniorum Patriarcha, & sex Episcopi suffraganei cum universo populo obedientiam præstiterunt Papæ, anno 1607. coram Eremitis Augustinianis, in celebri Persiæ oppido, quòd Aspamom, seu Aspahamum, vocant: literas obedientiales ad Paulom Quintum Pontificem Maxim. miserunt, & Philippus III. Hispaniarum Rex, ut latius Christiana Fides propagaretur, nominavit in Episcopum Persiæ Reverendissim. Fratrem Antonium de Govea Lositanum, Ordin. Eremitarum S. August. alumoum, qui anteà in Persiani Regis Coriam, maximo fervore Christianam Fidem primus invexerat, aliaque ootatu digna fecerat, prout in libro de hoc ab illo conscripto omnibus notum est.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiscopatus S. Dominici.
Sant o Domingo.
Episcopatus suffraganei.

Cabacensis, *Cabasco*. Boriquensis, *Borico*. Nondurensis, *Nondura*. Paoamensis, *Panama*. Chartaginensis, *Cartagena*. S. Martini, *S. Martin*.

Archiepiscopat. Urbis Regum, seu Limensis.
Cuidad. de los Reges.
Episcopatus suffraganei.

Coscoviensis. *Cusco*. Quitonensis. *Quito*. Guamangacensis, *Gamango*. Arequipensis. *Arequipa*. Pacensis, *Paz*. Platensis, *Plata*. Trugillensis, *Trugillo*. Guanucensis, *Ganuco*. Calapaiensis, *Calapaia*. Portus veteri, *Porto vieio*. Guarachilensis, *Guarachil*. Popasanensis, *Popaian*. Carchiensis, *Garchas*. S. Michaelis, *Piura*. S. Francisci, *S. Francisco*. Meridiensis. In Insula Jucutana, *Merida*.

Archiepiscopatus Mexicanus.
Mexico.
Episcopatus suffraganei.

Xelicanus, *Xile*. Mothoacanus, *Mothoacano*. Guiacanus, *Guiacanan*, Tascalanus, *Tascala*, Guatimalanus. *Guattimala*, Crasensis. *Crasencia*. Nicaraganus, *Nicaragoa*, Ciapen. *Ciapa*.

Sunt etiam alii Archiepiscopi, per Provincias divisi, ut in novo Granatensi Regno est Archiepiscopus Tochaimen. & in Bætica nova, est Archiepisc. S. Spiritus, & alii.

FINIS.

INDEX RERUM
ET SENTENTIARUM

Quæ in hac Praxi Dispensationum Apostolicarum continentur.

Aetas

Index Rerum, & Sententiarum.

An-

B

Index Rerum, & Sententiarum.

Cano-

Pro

Con-

Nec

E

F

Ferdi-

For-

Ger.

H

Ho-

Im-

L

Ee Lit-

Matri-

Corradi Praxi Dispensat.

N

Ne-

O

P

Papa

Et

T

V

Voc-

F I N I S.

